О

О *ҳарфи нуздаҳуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ дар аввали калима ба шакли алифи мамдуда* (آ) *омада, дар миёна ва охири калима ба шакли алиф* (ا) *навишта мешавад; дар ҳисоби абҷад ба адади 1 баробар аст; дар навишти имрӯзии калимаҳои арабиасл ба воситаи таркиби* **айну алиф** *(عا) низ ифода мегардад*: обид – عابد, маонӣ – معانی, муддао –مدعا.

О آ *нидо* эй!, ҳон!.

О (Й) آ(ی) *асоси замони ҳозира аз* **омадан**.

ОБ I آب 1. моеи шаффофи беранг, ки дар ҳолати софӣ ва беолоишӣ аз омезиши химиявии як унсури оксиген ва ду унсури ҳидроген иборат аст; **оби гарм** *муқоб.* **оби сард**; **оби ғӯра** усорае, ки аз ғӯраи ангур тайёр мекунанд; **оби маъданӣ** обе, ки дар таркиби худ маъдан дорад; **оби равон** оби ҷорӣ; *муқоб.* **оби истода; оби хом** оби ноҷӯш, обе, ки онро наҷӯшондаанд; **оби ҷӯш** обе, ки дар ҳоли наздик ба ҷӯшидан аст; оби ҷӯшонда, обе, ки ҷӯшонда шудааст; **оби ширгарм** оби нимгарм; **оби ширин** оби софи нӯшокӣ; **оби шифо** оби шифобахш, оби табобатӣ; **оби ях** яхи обшуда, оби хеле сард; **ба об мондан (чорпоро)** ба обхӯрӣ сар додани чорпо, об додан, об хӯрондан; **об андохтан (ба зарфе)** об пур кардан, об рехтан (*аз зарфе ба зарфе*); **об додан** а) об нӯшондан; б) обёрӣ кардан; **об задан** об пошидан, об афшондан (*ба замин*), обпошӣ кардан; **об зер кардан** *ҷоеро* туғён карда замин ё киштеро пахш кардани оби дарё; **об кардан** а) ба моеъ гардондан, ба об табдил кардан, гудохтан (филизотро); б) чизеро махфиёна фурӯхта пулашро ба киса задан; в) касеро мафтун кардан; **об кашидан** а) об баровардан аз чоҳ; б) обро ҷаббида ба худ гирифтани чизе; **об кашондан** аз ҷое ба ҷое бурдани об бо чалак, машк *ва г.*; **об пошидан** *ниг.* **об задан**; **об рехтан (ба дасти** *касе***)** барои дастшӯии касе аз офтоба ё зарфи дигаре об равон кардан; **обро буридан** а) ҷараёни обро қатъ кардан, пеши обро гирифтан; б) ба бар ва ба муқобили ҷараёни об шино карда гузаштан; **об сар додан ба ҷое** об кушодан, об ҷорӣ сохтан ба ҷое, обёрӣ кардан заминеро; **об хӯрдан** а) об нӯшидан (*одам, ҳайвон, паранда ва г.*); б) сероб шудан (*замин*); **аз давлати шолӣ курмак ҳам об мехӯрад** (*зарб.*). 2. дарё, рӯд; **оби шӯх** дарёе, ки бо шӯру ғалаён равон аст. 3. сиришк, ашк; **оби чашм, оби дида; оби чашм кардан (рехтан)** гиристан, ба гиря омадан; **об чарх задан (дар чашм)** ашк пайдо шудан дар чашм, ҳолати гиря рӯй додан. 4. нутфа, манӣ, оби пушт. 5. *кит.* бавл, шоша, пешоб. 6. *маҷ.*тароват, тозагӣ; равнақ. 7.обрӯ, эътибор, ҷоҳу манзалат. 8. тоб, тавон. 9.симоб, ҷева, зайбақ. 10.шарму ҳаё, **оби ангур** шираи ангур, шароб; **оби бинӣ** хилте, ки аз димоғи кас мебарояд; **оби дандон** як нав ширавор, чақ-чақи дандон: **оби дарё** обе, ки дар дарё ҷорист, обе, ки аз дарё гирифта шудааст; **оби даҳон** моеъ (луоб)-е, ки аз ғуддаҳои даҳон мебарояд; **оби зери коҳ** *киноя аз* касе ки худро дар зоҳир сода, некӯкор нишон медиҳаду дар ботин фитнаангез ва маккор аст; **оби зиндагӣ** а) мувофиқи ривоёт чашмае, ки нӯшандаи оби он гӯё зиндагии абадӣ мееёфтааст; б) оби дарёе, ки ба заминҳо таровату ободӣ мебахшад; **оби набот** а) қиёме, ки баъд аз шӯша бастани набот дар деги наботпазӣ таҳнишин мешавад; б) навъе аз ҳалво, ки аз орду шакар мепазанд; **оби**

никоҳ *д.* обе, ки вақти хондани хутбаи никоҳ дар зарфе пеши мулло мегузоранд ва баъд онро ҷавонон бо нияти нек меошоманд; **оби явғон** хӯроки обакии бегӯшт; **оби Хизр** *кит., ниг.* **оби зиндагӣ; оби ҳаёт//оби ҳайвон** *ниг.* **оби зиндагӣ; оби ҷав** пиво; **обу оташ** ду чизи сахт ба ҳамдигар зид, ду чизи оштинопазир; **обу ранг** зебоӣ, ҳусн, латофат; **обу ранги сухан** бадеият дар сухан, ҷозиба ва асари сухан; **обу таом** хӯрок, хӯрданӣ; **обу тоб** ҷило, сафо, дурахшонӣ, тароват; **обу тоб ёфтан** нашъунамо кардан, пухта шудан, обдида шудан (*мас.*, *пӯлод*); **обу ҳаво** маҷмӯи ҳодисаҳои атмосферӣ (*хунукӣ, гармӣ, фишори ҳаво ва г.*); шароити иқлими ҷое; **об аз сар гузашт** аз ҳадди чораю тадбир гузаштани кор; **об ки аз сар гузашт, чӣ як ваҷаб, чӣ сад ваҷаб** (*зарб.*); **об аз сар лой будан** а) гилолуд ва тира будани об аз саргаҳи он; б) *киноя аз* ноқису нодуруст будани коре аз ибтидо ва оғози он; **обашон ба як ҷӯй намеравад** бо ҳамдигар созиш надоштани ду чиз ё ду кас, бо ҳам созгорӣ надоштани ду чиз ё ду кас; **об ба лаби ҷӯй баробар шудан** ба ҳоли пештарааш даромадани коре; **об баровардан (ба ҷое)** ҷорӣ сохтани об ба ҷои собиқан беоб; **об аз ҷигар бахшидан** чизе ато кардан, чизе бахшидан ба касе; **об дар ҷигар надоштан** сахт мӯҳтоҷу фақир будан; **об аз даст начакидан** *касеро* сахт хасису мумсик будан; **об бар оташи** *касе* **рехтан** хашми касеро фурӯ нишондан; **об ба ҳован кӯфтан** кори беҳуда ва абас кардан; **об гирифтан** обдору ширадор шудан (*дар бораи мева*); **об гузаштан** (*аз либос ба тан, аз пойафзор ба по*) тар шудан; **оби** *чизе* **гурехтан** (*аз чизе, мевае ё гуле*) таровати худро гум кардан, тару тозагии худро аз даст додан, хушк ва фарсуда шудан; **об давидан ба устухони** *касе* нашъунамо ёфтан, калонҷуссаву тануманд шудан; **об карда хӯрдан** чизеро нағз донистан, чизеро пурра аз худ кардан; **об шудан** а) ба об мубаддал шудани ягон ҷисми сахт (*ях, филиз*); б) лоғар ва хароб шудан, аз гӯшт фуромадан; в) мафтун, мутаҳаййир шудан дар асари чизе; **оби даҳан рафтан** *ниг.* **даҳан об кушодан; оби рафта ба ҷӯй боз омадан** боз ба даст даромадани давлат, ба бахту иқбол аз нав расидан; **оби таҳорат додан** а) ба касе барои таҳорат об додан; б) дар мавриди ба меҳмонӣ даъват кардан аз рӯи хоксорӣ гуфта мешавад; **об рехтан ба сари** *чизе* (*касе*) сарф кардан, нобуд кардан, сабаби нобудшавии чизе ё касе гардидан; **обро лой кардан** а) оби зулолу софро тира сохтан; б) миёни мардум шӯру фитна ангехтан; в) кореро қасдан чигилу сарбаста кардан (*барои пинҳон доштани сирри худ*); **обро надида мӯза кашидан** а) нафаҳмидаву насанҷида ба коре сар кардан, бемулоҳиза коре кардан; б) дар иҷрои коре шитоб кардан; **обро пуф карда хӯрдан** хеле боэҳтиёт рафтор кардан, эҳтиёткор будан; **обу адо шудан** а) азоб кашидан; б) дар ғам ва ҳасрати касе сӯхтан ва лоғару нотавон шудан; **обу лой кардан** (*чизеро*) чизеро (*мас.*, *моли дуздиро*) ҷобаҷо ва пинҳон кардан ё пинҳонӣ фурӯхта пул кардан; **обу равған кардан (ошро)** зирбаки ошро тайёр кардан; **обу такфин кардан** мурдаро шустан ва ба кафан печондан; **ба дасти** *касе* **об рехта натавонистан** а) лаёқати хизмати касеро надоштан; б) дар коре ба касе баробар шуда натавонистан, дар ҳунар, кор ва ҳоказо аз замин то осмон фарқ доштани ду кас; **ба рӯи об баровардан** *чизеро* фош кардан, равшану бармало намудан; **ба даҳон об гирифтан** хомӯш истодан, гапназадан, сукут кардан; **дар обу арақ ғӯтидан** а) сахт арақ кардан, арақшор шудан; б) сахт дар ҳиҷолат мондан, шармсор шудан; **даст ба об (хок) кардан** қазои ҳоҷат кардан; **даҳон об кушодан** ҳавас рафтан ба чизе, рағбат ва иштиёқи аз ҳад зиёд пайдо шудан дар кас ба чизе, дил гум задан ба чизе; **дили (ҷигари)** *касеро* **об кардан** а) сахт мутаассир кардан; б) ғамгин ва маҳзун гардонидан; **дил об хӯрдан ба** *касе* эътимод доштан ба касе, мавриди боварӣ қарор гирифтан ба касе; **думчаи** *касе* **об гирифтан** а) қувватнок шудан, ҷон гирифтан;

б) ҳавобаланд шудан; **зери обу арақ мондан** а) арақ кардан; б) *мач.* аз ҳиҷолат ва шарм сахт арақрез шудан; **майна об кардан (***дар бораи чизе***)** фикри амиқ кардан, сахт фикр кардан; **худро ба обу оташ задан** барои расидан ба мақсаде аз ҳеҷ кори душвору хатарнок сар напечидан; **оби дари хона қадр надорад** (*зарб.*) чизи дастрас беқадр аст.

ОБ II آب *кит.* моҳи ёздаҳуми румӣ, ки ба моҳи август баробар меояд.

ОБАК آبک 1. *шакли тасгири* **об**. 2. симоб. 3. *тиб.* обила.

ОБАКӢ آبکی он чи монанди об аст, моеъ, тунук; *муқоб.* **ғализ** *ва* **ғафсоб.**

ОБАКОН آبکان *тиб.* касалии бачагонае, ки бар асари он дар бадан доначаҳои майда мебарояд.

ОБАНБОР آب انبار махзани об, ҳавз ё кӯли сунъие, ки дар он обро ҷамъ ва аз он ҷо тақсим мекунанд.

ОБАНБОШТ آب انباشت *кит.* 1. захира ва пур кардани об дар махзанҳои бузурги рӯизаминӣ ва зеризаминӣ барои истифодаи минбаъда, обанбор. 2. иншооти махсус барои захира кардани оби обёрӣ ва кам кардани хавфи селобҳо.

ОБАНДОЗ آب‌انداز обпош, асбоби обандозӣ.

ОБАНДОЗӢ آب‌اندازی об андохтан ба зарф ё чизи дигар; ҷамъоварии об дар ҳавзу обанборҳо барои истифодаи минбаъда.

ОБАНДОМ آب‌اندام *мач.* обпайкар, нозукандом, латифбадан.

ОБАНҶИР آب انجیر обе, ки дар он анҷири хушкро меҷӯшонанд ва он хусусияти табобатӣ дорад.

ОБАФКАН آب‌افکن муҳаррики обафкан, дастгоҳи обпошӣ.

ОББАДАЛ آب بدل муовизаи об, табдили об.

ОББАНД آب بند 1. он ки дар пеши об банд ё дарғот месозад. 2. банд, дарғот.

ОББАР آب بر 1. он ки об мебарад, обкаш, машкоб. 2. *мач.* маъшуқ, ки тавассути ҳуснаш обрӯи ошиқи худро зери хавф мегузорад. 3. *тех.* облӯла, лӯлаи обрасонӣ, қубури обгузар.

ОББАРДОР آب‌بردار 1. обро ба худ гиранда, он чи зиёд об талаб мекунад, обталаб: **биринҷи оббардор**. 2. *ниг.* **обчинак**.

ОББАРДОРӢ آب‌برداری 1. обкашӣ, машкобӣ. 2. об бардоштани чизе (*мас.*, *биринҷ*).

ОББАРДОШТА آب برداشته рахнае, ки бо фишор ё ҷараёни об ба амал омадааст, оббурда, обшуста (*мас.*, *дар банди об ё замин*).

ОББАРО آب برا ҷои баромади об, ҷое, ки об аз он ҷорӣ мешавад.

ОББАҲО آب بها *кит.* музди об, пули об.

ОББО آبّا *нидо, лаҳҷ.* изҳори тааҷҷуб ва афсӯс.

ОББОЗ آب باز шиновар, ғаввос, обдон, оббур.

ОББОЗИДОРӢ آب بازی‌داری оббозӣ доштан (*мас., кӯдакро, беморро ва г.*)

ОББОЗӢ آب‌بازی шиноварӣ, оббурӣ; **оббозӣ кардан** ба об даромадан ва шустушӯ кардан, шино кардан.

ОББУР آب بر 1. *ниг.* **оббоз**. 2. бахши пеши пояҳои пулҳо муқобили ҷараёни об, ки нӯгтез буда, мавҷҳои обро тақсим карда, фишори обро бар сутуни пояҳо суст мекунад.

ОББУРДА آب برده 1. ҷои рахна карда хокро шуста бурдаи об, ҷои обшустаи дарғот. 2. ҷар, ҷарӣ, сой.

ОББУРӢ آب بری обро бурида гузаштан, шиноварӣ.

ОБВАРЗ آب ورز обдон, оббоз, шиновар.

ОБВАРЗӢ آب ورزی оббозӣ, шиноварӣ.

ОБГАЗ آب‌گز осебдида ва зарардида бар асари муддати зиёд зери об мондан.

ОБГАРДИШ آب گردش 1. хамгашт (-и дарё). 2. гирдоб. 3. тағйири мусбат ва ё манфии табдили иқлим ба саломатӣ; нотобӣ бар асари табдили иқлим. 4. *кит.* тезрафтор, хушрафтор.

ОБГАРДОН آب‌گردان обгираки калони дастадор, ки бо он аз зарфҳо об мегиранд, дӯлчаи дастадор, чойкаш: обгардон кардан бо об чайқондани чизеро (*мас. пиёла, либос ва г.*).

ОБГАРДОНЧА آب‌گردانچه обгардони хурд, чумча.

ОБГАРӢ آب‌گری *кит.* об додани теғ, ханҷар *ва г.*

ОБГАРМКУН(АК) آب‌گرمکن//آب‌گرمکنک асбоби

махсусе, ки бо қувваи барқ *ва г.* обро гарм мекунад.

ОБГАРМКУНАНДА آب گرمکننده он ки ва ё он чи обро гарм мекунад.

ОБГАРОӢ آب گرایی гароиш ба сӯи об, майли об кардан (*мас., решаи гиёҳҳои обдӯст*).

ОБГИНА آبگینه 1. шиша; булӯр. 2. сурохӣ ва пиёлаи булӯрин. 3. оина. 4. *маҷ.* шароб, май, бода; ◊ **обгина шикастан** оби дида рехтан.

ОБГИНАГАР آبگینه گر шишагар, устои шишарез.

ОБГИНАГУҲАР آبگینه گهر 1. аз шиша сохташуда, булӯрин. 2. *маҷ.* шахси дорои асолати хонаводагӣ ва нажодӣ.

ОБГИНАРАНГ آبگینه‌رنگ шишамонанд; ◊ **фалаки обгинаранг** осмони кабуд.

ОБГИНАХОНА آبگینه‌خانه хонаи шишагӣ ё булӯрӣ; ◊ **(ин) обгинахонаи гардун** осмон.

ОБГИНАҲИСОР آبگینه‌حصار 1. қалъаи шишагӣ. 2. *маҷ.* паноҳгоҳи ноустувор ва зуд вайроншаванда.

ОБГИР آبگیر 1. ҷои махсус дар сари чашма ва рӯдҳо барои об гирифтан, истахр, кӯл. 2. зарф барои об гирифтан аз ҷое. 3. зарфи гулоб, атрдон.

ОБГИРАК آبگیرک *ниг.* **обгир** 2.

ОБГИРӢ آبگیری гирифтани об аз ҷое; **ҷумаки обгирӣ** ҷумак, кран барои об гирифтан аз лӯлаи об *ва г.*

ОБГОҲ آبگاه 1. ҷои об, ҷои гирифтан ё нӯшидани об, обишхӯр. 2. холигоҳ, тиҳигоҳ. 3. *биол.* мезакдон, масона, пешобдон.

ОБГУЗАР آبگذر 1. гузаргоҳ ҷои гузаштан ва ҷорӣ шудани об, маҷро, роҳи дарё. 2. ҷое, ки обро ба воситае ба тарафе мегузаронанд: **нақби обгузар**. 3. он чи аз худ об мегузаронад, таршаванда (*либос, кафш*).

ОБГУЗАРОНӢ آب گذرانی 1. об гузарондан аз ҷое ба ҷое. 2. қобилияти обро ба воситаи худ гузарондан (*мас., хок*).

ОБГУЗАШТА آب گذشته *сифати феълии замони гузашта аз* **об гузаштан;** 1. ҷое ё ашёе, ки аз он об гузаштааст, намнок, тар: **девори обгузашта**. 2. он ки аз об гузаштааст.

ОБГУН آبگون 1. ба монанди ранги об, обранг; кабудтоб, кабуд; сабз. 2. тобон, барроқ; ҷилодор.

ОБГУРЕЗ آب گریز 1. нова, тарнов, ҷой барои ҷорӣ шудани об; қубур, лӯла. 2. ҳавз ва чуқуриҳое, ки дар гузашта махсусан барои аз ҳар сӯ ҷорӣ шуда рехтани оби барфу борон месохтанд.

ОБГУРЕЗДОР آب گریزدار маҳал ва роҳҳое, ки обгурез доранд.

ОБГУРЕЗӢ آبگریزی вазъ ва ҳолати **обгурез** 2.

ОБГӮШТ آبگوشت 1. обе, ки дар он гӯшт пухта шудааст. 2. як навъ хӯрок, ки аз гӯшт, картошка, нахӯд *ва г.* таҳия мешавад, як навъи шӯрбо.

ОБГӮШТӢ آبگوشتی 1. *мансуб ва марбут ба* **обгӯшт**. 2. муносиб барои таҳияи обгӯшт.

ОБҒАЛТ آب غلت хамгашти оби дар ҷараён.

ОБДАВ آبدو нишебӣ ё пастхамие, ки об аз он ҷорӣ мегардад, ҷӯйча; **обдави бом** тарзи сохтани сатҳи бом, ки оби барфу борон аз ҳама тараф ба новадон равон мешавад.

ОБДАВАК آبدوک *зоол.* канаи обӣ, канае, ки рӯи об шино мекунад.

ОБДАНДОН آبدندان *кит.* 1. як навъ ширинӣ. 2. як навъ амруди ширини обдор. 3. навъе аз анор, ки дона надорад, анори бедона. 4. ҳалвои бисёр латиф ва хушхӯр. 5. *маҷ.* нарм, мулоим. 6. *маҷ.* ҳарифи гӯл, содалавҳ, зуд мағлубшаванда (*дар қимор*).

ОБДАРМОНӢ آبدرمانی *нав., тиб.* табобат ва муолиҷаи баъзе бемориҳо

ОБДАРО آبدرا ҷои ҷорӣ шуда даромадани об, гузаргоҳи об, обмӯрӣ.

ОБДАСТ آبدست 1. обе, ки бо он дасту рӯй мешӯянд. 2. шустушӯй, таҳорат, вузу. 3. маҳорат, тардастӣ, чобукӣ.

ОБДАСТА آبدسته *ниг.* **офтоба**.

ОБДАСТАГАРДОН آبدسته گردان **:обдастагардон кунондан** яке аз тарзҳои ёфтани дузд бо роҳи таъсир ба ҳиссиёти тарси одаме, ки мавриди бадгумонӣ воқеъ гардидааст.

ОБДАСТӢ آبدستی *кит.* чобукӣ, моҳирӣ, устоӣ.

ОБДАСТОН آبدستان *кит.* офтоба, обдон, ибриқ.

ОБДИДА آبدیده ҷавҳардода, обдода, ҷилодода.

ОБДИҲӢ آبدهی об додан, таъмини об,

обрасонӣ.

ОБДОҒ آبداغ чаманзори соҳили дарё, ки баъзан аз маҷрои об боло мемонад.

ОБДОДА I آب داده обутобёфта, обутоб додашуда (*пӯлод*), ҷавҳардор, тез.

ОБДОДА II آب داده обёришуда, шодобшуда (*замин*).

ОБДОН I آبدان 1. зарфи об, митҳара 2. обхӯра барои мурғон, ки ба қафас гузоранд.

ОБДОН II آبدان шиногар, оббур; он ки гузаргоҳи дарёро медонад.

ОБДОР I آبدار 1. обомехта: **барфи обдор.** 2. сершира, шодоб, хушоб: **харбузаи обдор, себи обдор**. 3. фасеҳ, равон, пуртаъсир, маънидор: **шеъри обдор, сухани обдор, садои обдор.** 4. об додашуда, ҷавҳардор, тез, буранда: шамшери обдор, теғи обдор. 5. базарба, сахт, кашидаву кушода, задашуда: **тарсакии обдор**, **тозиёнаи обдор.** 6. дурахшон, соф, беғубор: **алмоси обдор, дурри обдор.** 7. сахт, нешдор: **дашноми обдор; чашми обдор** чашми зинда, ҷаззоб, меҳрангез.

ОБДОР II آبدار мутасаддии обёрии кишт, обмон.

ОБДОРӢ آبداری 1. об додан ба кишт, об мондан, обёрӣ; **обдорӣ кардан** об мондан ба кишт. 2. хушобӣ, тарутозагӣ.

ОБДУЗД آبدزد 1. он ки бе риояти навбат, пинҳонӣ обро ба кишти худ ҷорӣ мекунад**;** **обдузд гирифтан** *киноя аз* кори ношоями касеро кашф кардан. 2. рахнаи ноаёни зеризаминӣ, ки об ба он фурӯ меравад.

ОБДУЗДАК آبدزدک 1. олат барои об кашидан, тулумбаи (насоси) дастӣ. 2. *тиб*. сӯзандору. 3. *ниг*. **обчинак**.

ОБДУЗДӢ آبدزدی кори обдузд, бе навбат ҷорӣ кардани об ба кишти худ.

ОБДӮҒ آبدوغ дӯғ, мости беравған, дӯғоб.

ОБДӮСТ آبدوست 1. вижагии моводе, ки ҷиҳати ҳал шудан ба об тамоюли зиёд дорад. 2. чизе ё касе ки обро зиёд дӯст медорад (*мас.*, *биринҷ…*).

ОБДӮСТӢ آب دوستی обдӯст будан.

ОБЁР آبیار 1. оброн, обёрикунанда, обҷорикунанда ба кишт, мироб **обёр шудан** мироб шудан.

ОБЁРИКУНАНДА آبیاری‌کننده *ниг*. **обёр**.

ОБЁРИШАВАНДА آبیاری‌شونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **обёрӣ шудан**, замин ва маҳалли мавриди обёрӣ.

ОБЁРӢ آبیاری 1. об додан ба кишт; обдиҳӣ. 2. обёришаванда; **низоми обёрӣ; обёрӣ кардан** об додан, бо об таъмин кардан, сероб кардан; **обёрӣ шудан** об хӯрдан, сероб шудан, об гирифтан (*аз ҷӯйборе, наҳре*).

ОБЗАН آبزن 1. он ки ҷоеро об мепошад (*мас., бо мақсади хомӯш кардани оташ*). 2. *маҷ.* таскиндиҳанда, тасаллибахш. 3. тағораи калони баробари қади одам, ки беморонро дар он бо оби гарми дорунок шустушӯй ва муолиҷа мекарданд. 4. ҳавзча.

ОБЗО آب زا *кҳн.* ҳидроген.

ОБИД I *а.* عابد *д.* ибодаткунанда, худоҷӯй, зоҳид.

ОБИД II *а.* آبد ваҳшӣ, даранда (ҳайвон).

ОБИДА *а.* آبده ҳайкали ёдгорӣ.

ОБИДФИРЕБ عابدفریب *кит.* фиребандаи обиду зоҳид, зоҳидфиреб.

ОБИКОРӢ آبی کاری кишти обӣ, зироаткорӣ дар замини обёришаванда.

ОБИЛА آبله 1. варами обгирифта ва қублазадаи пӯст аз сӯхтагӣ, судашавӣ, қубла; **обила кардан** варами обдор баровардан, қубла задани даст, по *ва ғ.* 2. *тиб*. бемории сирояткунанда, ки дар бадан доначаҳои риму фасоддор пайдо мешаванд, нағзак, чечак.

ОБИЛАГУЗАРОНӢ آبله‌گذرانی дору задан барои пешгирӣ аз обила, нағзак задан, обилакӯбӣ.

ОБИЛАДОР آبله‌دار 1. он чи обила (қубла) дорад: **дасти обиладор**. 2. он ки дар рӯяш осори обила ҳаст, парзадарӯй.

ОБИЛАДОРӢ آبله‌داری обила доштан, нағзак доштан.

ОБИЛАЗАДА آبله زده обиладор, қубладор: **дасти обилазада**.

ОБИЛАЗОР آبله زار пуробила, серобила, бадане, ки обилаву нағзаки зиёд дорад.

ОБИЛАКӮБӢ آبله‌کوبی *ниг.* **обилагузаронӣ**.

ОБИЛАПО آبله‌پا он ки аз бисёр роҳ гаштан пояш обила кардааст.

ОБИЛАРЕЗ آبله ریز пуробила, серобила.

ОБИЛАРӮ(Й) (آبله‌رو(ی парзадарӯй, доғи нағзакдор.

ОБИЛАФАРСО آبله‌فرسا *кит.* обиладор, обиланок.

ОБИНАБОТ آبنبات 1. номи ҳалво. 2. навъе аз харбуза; **харбузаи обинабот** навъи хеле ширини харбуза.

ОБИРАНГ//ОБРАНГ آبی‌رنگ//آبرنگ 1. ба ранги об. 2. *маҷ.* кабудранг.

ОБИС I *а.* عابث *кит.* абаскор, беҳудакор, ҳарзакор.

ОБИС II *а.* عابس *кит.* туршрӯй.

ОБИСТАН آبستن *тиб., кҳн.* ҳомила, бордор, дуҷон.

ОБИСТАНӢ آبستنی *кҳн.* давраи ҳомилагӣ, бордорӣ, дуҷонӣ.

ОБИШХӮР//ОБИШХАР//ОБИШХОР آبشخور//آبشخوار 1. ҷои обхӯрӣ ё обгирӣ дар лаби ҳавзу наҳр, обхӯра. 2. ҷои истиқомат, макон, манзил. 3. *маҷ.* қисмат, насиб; рӯзӣ, ризқ.

ОБИШТАНГОҲ آبشتنگاه обхона, мабраз, халоҷо.

ОБИҶӮШФУРӮШӢ//ОБҶӮШФУРӮШӢ آبجوش‌فروشی//آب‌جوش‌فروشی об ҷӯшонда фурӯхтан дар бозорҳо ва дар сари роҳҳо ҷиҳати эҳтиёҷоти гуногун.

ОБӢ I آبی 1. *мансуб ба* **об**. 2. замини обёришаванда; *муқоб.* **лалмӣ**; **шавад, обӣ, нашавад, лалмӣ** (*зарб.*). 3. дар об зиндагӣ кунанда ё дар об рӯянда; *муқоб.* **хокӣ**; **парандаи обӣ, савсани обӣ; нақлиёти обӣ** васоили мусофирбарӣ ва боркашонӣ ба воситаи об, киштӣ, *ва г.*; **роҳи обӣ** дарё, ба воситаи наҳр, баҳр, уқёнус ҳамчун василаи рафтуой ва боркашонӣ. 4. кабуд, осмонӣ (ранг).

ОБӢ II آبی *кит.* биҳӣ.

ОБЙЕКТ آبیکت 1. *фалс.* он чи дар хориҷ аз мо ва берун аз ихтиёри мо вуҷуд дорад, олами берунӣ, олами ҳастӣ. 2. ҳодиса ва ашёе, ки фаъолияти инсонҳо ба он нигаронда шудааст. 3. мавзӯи мавриди баҳс. 4. муассиса, корхона, сохтмон *ва г.*, ки маҳалли фаъолият ва кори одамон аст.

ОБЙЕКТИВ آبیکتیو *физ.* шишаи (ё якчанд шишаи) пеши дастгоҳҳои оптикӣ (*дастгоҳи аккосӣ, заррабин ва г.*); чашми дастгоҳи аккосӣ *ва г.*

ОБЙЕКТИВИЗМ آبیکتیویزم *фалс.* обйективияти мафҳум, назарияи хилофи моддагирой, ки мувофиқи он ҳодисаҳои воқеӣ гӯё зарурати таърихӣ буда, ғайри қобили таъсир мебошанд.

ОБЙЕКТИВӢ آبیکتیوی 1. *фалс.* он чи хориҷ аз мо ва иродаи мо мавҷуд аст: **воқеияти обйективӣ, сабаби обйективӣ**. 2. мунсифона, беғаразона, бетарафона 3. холисӣ, беғаразӣ дар баҳо додан ба чизе ё муҳокима рондан дар бораи чизе.

ОБЙЕКТИВОНА آبیکتیوانه холисона, беғаразона, бетарафона.

ОБКАДУ آب‌کدو кадуи калони дарунхолӣ барои обгирӣ ва обнигаҳдорӣ; *муқ.* **чӯбкаду**.

ОБКАНД آبکند *ниг.* **обканда**.

ОБКАНДА آبکنده замине, ки об онро канда чуқур кардааст, ҷои оббурда, селроҳа; мағок, ҷарӣ.

ОБКАШ آبکش 1. обкашон, машкоб. 2. дастгоҳи махсус барои об баровардан аз чоҳ, кӯл *ва г.* 3. ҷаббандаи оби чизе; **коғази обкаш** коғаз ё пахтае, ки обро ҷаббида ба худ мегирад: **биринчи обкаш**.

ОБКАШАК آب‌کشک 1. чӯби камоншакли ду нӯгаш чангакдор барои обкашонӣ. 2. насос барои об баровардан. 3. *ниг.* **обчинак**.

ОБКАШИДА آب‌کشیده намгирифта, тар.

ОБКАШӢ آبکشی 1. обкашонӣ. 2. об баровардан ба ҷое ба воситаи тулумба (насос): **насоси обкашӣ**.

ОБКАШОНӢ آب‌کشانی обкашӣ кардан, машкобӣ.

ОБКИШТ آبکشت *кишов.* сабзондан ва рӯёндани гиёҳҳо дар маҳлулҳои обии ғизодор ба ҷои хок.

ОБКОМА آبکامه нонхӯриш, ки аз ҷурғот, шир, тухми сипанд, хамири хушк ва сирко таҳия мегардад.

ОБКОР آبکار 1. обкаш, саққо, машкоб. 2. шаробхӯр, майнӯш. 3. майфурӯш, бодафурӯш.

ОБКОСТ آبکاست камобӣ, кам шудани об, костагии об.
ОБКУРТА آبکرته боронӣ, нимтана, камзӯл.
ОБКӮР آبکور 1. он ки мардум аз нону намаки ӯ баҳравар намешаванд. 2.намакношинос, кӯрнамак.
ОБҚАНД آب قند обе, ки дар он қандро ҳал карда менӯшанд, қандоб.
ОБЛУЧ//ОБЛУҶ آبلوچ//آبلوج қанд, набот; калақанд.
ОБМОН آبمان обёрикунандаи кишт, он ки ба кишт об сар медиҳад.
ОБМОНӢ آبمانی обёрӣ, об додан ба кишт.
ОБМӮРӢ آبموری равзанаи обгузарон, ҷои гузариши об: **обмӯрӣ аз об калон** (*мақ.*).
ОБНАБОТ آب نبات навъи ширинӣ, ки булӯршакл буда аз шакари обшуда ва моводи иловагӣ таҳия мешавад.
ОБНАМАК آب نمک обе, ки дар он намак хобонда шудаст, оби намак.
ОБНАМО آب نما *нав.* ҳавзҳои на он қадар чуқури зинатӣ дар назди иншоот ва биноҳо.
ОБНАРАСИДА//ОБНОРАСИДА آب‌نرسیده//آب‌نارسیده 1. хушк, тарнашуда; **кӯзаи обнарасида** кӯзаи нави обногирифта. 2. *маҷ.* тару тоза, нав; **хабари обнарасида** хабари тоза, хабари касношунида, хабари шоеънашуда.
ОБНИГОРӢ آب نگاری *ҷугр.* илм дар бораи андозагирӣ ва тавсифи хусусиятҳои оби обанборҳо, дарёву рӯдҳо ва назорату пажӯҳиши онҳо.
ОБНОБАРДОР آب نابردار **:биринҷи обнобардор** биринҷе, ки ҳангоми палавпазӣ обро кам мекашад; *муқоб.* **биринҷи оббардор**.
ОБНОГИР آب ناگیر *ниг.* **обногузар**.
ОБНОГУЗАР آب ناگذر он чи аз қабати он об намегузарад, он чи об ба он нуфуз карда наметавонад: **мӯзаи обногузар**.
ОБНОК آبناک 1. обомехта. 2. *ниг.* **обдор** 2.
ОБНӮС آبنوس 1. дарахте, ки дар мамлакатҳои гарм мерӯяд ва чӯби гаронбаҳои сиёҳ ва сахту вазнин дорад. 2. *киноя аз* ҳар чизи тира ва сиёҳ; **пардаи обнус** торикии шаб.
ОБНӮСӢ آبنوسی 1. аз чӯби дарахти обнӯс сохташуда . 2. *маҷ.* сиёҳ, сиёҳчурда.
ОБНӮСРАНГ آبنوس رنگ *маҷ.* сиёҳранг.
ОБО *а.* آبا *ҷ.* **аб** ; падарон, аҷдод, гузаштагон; **обову аҷдод** падарон ва бобоён.
ОБОВАРД آب آورد он чи онро об овардааст, хасу хошоке, ки ҷӯй ё селоб бо худ овардааст.
ОБОД آباد 1. маъмур, ободон, иморатшуда; *муқоб.* **вайрон**, **хароб**. 2. киштшуда, зироатшуда: **водии обод, замини обод**; **обод кардан** маъмур кардан, корам кардан, шукуфон кардан; **обод гардидан (шудан)** маъмуру иморатдору сераҳолӣ шудани ҷое; кишт ва корам шудани замине. 3. басомон, батартиб, хушнамуд, зебо. 4. *ба охири номҳо илова шуда, маконро ифода мекунад*: **Зафаробод**, **Тоҷикобод**…
ОБОДГАР آبادگر он ки ҷоеро обод мекунад, ободкунанда.
ОБОДӢ آبادی 1. ободонӣ; *муқоб.* **вайронӣ, харобӣ.** 2. ҷои обод, аҳолинишин (*мас.*, *деҳ*, *шаҳр*).
ОБОДКУНӢ آباد کنی *исми амал аз* **обод кардан**.
ОБОДНИШИН آبادنشین он ки дар ободӣ сокин шудааст, сокини ҷои обод.
ОБОДОН آبادان *ниг.* **обод**.
ОБОДОНИДАН آبادانیدن обод кардан.
ОБОДОНӢ آبادانی 1. ободӣ, маъмурӣ, обод шудан. 2. ҷои иморатдору аҳолинишин, ҷойҳои иборат аз деҳоту қишлоқҳо.
ОБОДСОЗӢ آبادسازی обод кардан, созандагӣ, ободкорӣ.
ОБОӢ آبایی падарӣ, аҷдодӣ, авлодӣ.
ОБОЛУД آب‌آلود тар, нам, обдор, мартуб: **лойи оболуд**.
ОБОН آبان моҳи ҳаштуми соли шамсӣ, ки мутобиқ бо моҳи дуюми тирамоҳ (аз 23 октябр то 21 ноябр) аст.
ОБОНМОҲ آبان ماه *ниг.* **обон**.
ОБОШНО آب‌آشنا *киноя аз* шиновар; оббоз, обхӯр.
ОБПАЗ آب پز тавассути об ва бухори он (бидуни равған) пухтани чизе.
ОБПАЙКАР آب پیکر *ниг.* **обандом**.
ОБПАР آب پر ҷои обфаро, обшор, шаршара.
ОБПАРТО(В) آب پرتا(و) 1. хандақ ё чуқурии

махсус барои ҷорӣ сохтани обҳои ифлос, заҳкаш. 2. ҷӯй барои ҷорӣ сохтани обҳои нодаркору зиёдатӣ, сохтмони махсус дар бандҳо ва махзанҳои об барои ҷорӣ кардани оби зиёдатӣ.

ОБПОШ آب پاش обпошанда, он ки ва он чи ба замин, боғча ё кӯча об мепошад: **мошини обпош**.

ОБПОШАК آب پاشک олати тунукагии дастадори нӯлдароз, ки бо он ба боғча ва гулзор об мепошанд.

ОБПОШАКБОЗӢ آب پاشک بازی бозии бачагона бо об.

ОБПОШӢ آب پاشی *исми амал аз* **об пошидан**; пошидани об бо обпошак, бел, мошина *ва г.*

ОБРАВ آب‌رو 1. гузаргоҳи об, роҳи ҷорӣ шудани об. 2. *тиб.* як навъ бемории чашм, ки чашми мубталои он варам карда, сурх шуда аз он мудом об мерезад: **чашми обрав** *ё* **обравак**.

ОБРАЗ *р.* آبرز 1. *адш.* шакл, тимсол, инъикоси умумият додашудаи воқеият, ки дар шакли бадеӣ тасвир ёфтааст; сурат, симо, қиёфа.

ОБРАЗНОК آبرزناک бо тимсолҳо тасвиршуда, дорои обуранги бадеӣ, бадеъ.

ОБРАЗОФАРӢ آبرز آفری образ офаридан, ба воситаи образ тасвир кардан.

ОБРАНГ آبرنگ ранги обӣ, кабудранг.

ОБРАСИДА آب‌رسیده тар, намнок, мартуб.

ОБРАСОНӢ آبرسانی аз як ҷо ба ҷое бурдан ва интиқол додани об.

ОБРАФТОР آب‌رفتار тундрав, тездав, он ки ва он чи дар тезравӣ ба об монанд аст.

ОБРАҲА آبرهه роҳи об, маҷрои об, гузаргоҳи об, роҳи селрав, селроҳа.

ОБРЕЗ آبریز 1. чоҳ, чуқурӣ барои партофтану рехтани обҳои партов (*оби ҷомашӯӣ ва г.*). 2. ҷои рехтан ва резиши об. 3. *кит.* обдаста, офтоба.

ОБРЕЗАК ابریزک *ниг.* **обпошак**.

ОБРОН آبران назораткунандаи тақсимоти об; обёрикунандаи кишт, мироб.

ОБРОНӢ آبرانی 1. тақсими об, назорати тақсими об, обёрӣ кардани кишт. 2. об кушода ҷорӣ кардан ба ҷое.

ОБРОҲА آبراهه *ниг.* **обраҳа**.

ОБРӮ(Й) آبرو(ی) эътибор, иззат, шараф, некномӣ; номус; **обрӯи** *касеро* **бардоштан** боиси обрӯмандӣ, қадру эътибори касе шудан, касеро иззатманд кардан; **обрӯи** *касеро* **бурдан** *ниг.* **обрӯи** *касеро* **рехтан; обрӯ доштан** соҳиби қадру эътибор будан; **обрӯ ёфтан** иззат ёфтан, бақадру баэътибор шудан; **обрӯи** *касе* **оби ҷӯй шудан** бадном шудан, шарманда шудан, хеле беқадр ва беэътибор шудан; **обрӯи** *касеро* **рехтан** касеро беобрӯ ва бадном кардан.

ОБРӮБА(К) آبروبه//آبروبک хасу хошоке, ки об рӯфта дар ҷое ҷамъ кунад.

ОБРӮДОР آبرو دار *ниг.* **обрӯманд**.

ОБРӮМАНД آبرومند боиззат, мӯҳтарам, мукаррам, шарафманд.

ОБРӮМАНДӢ آبرومندی боиззатӣ, боқадрӣ, боэҳтиромӣ.

ОБРӮНОК آبروناک *ниг.* **обрӯманд**.

ОБСАБЗ(А) آب‌سبز(ه) *бот.* растаниҳое, ки дар об мерӯянд.

ОБСАНҶ آب‌سنج *тех.* абзор барои паймоиш ва санҷидани баландии сатҳи об ва миқдори он.

ОБСОЛ آبسال *кит.* боғ.

ОБСОФКУНАК آب‌صاف‌کنک софӣ, обполо.

ОБТАҚСИМКУНАК آب‌تقسیمکنک *ҷуғр.* баландӣ ё кӯҳе, ки ҳавзаҳои якчанд дарёро аз ҳам ҷудо мекунад.

ОБТАЛАБ آب طلب ба обёрӣ мӯҳтоҷ, талабгори об, обхоҳ; **обталаб шудан** обхоҳ шудани кишт.

ОБТАЛОШӢ آب تلاشی ҷангу ҷанҷол барои гирифтани навбати об.

ОБТАРОЗУ آب ترازو олат барои санҷиши вазъи уфуқи хат дар ҳамворӣ, ки дар бинокорӣ ва дуредгарӣ ба кор бурда мешавад.

ОБТОЗА آبتازه он чи оби ба дарунаш буда тоза аст: **чилими обтоза**; **обтоза кардан** либоси шусташударо дар охир бо оби тоза чайқондан; покоб кардан.

ОБУНА *фр.* آبونه пули яксола (ё нимсола)-и рӯзнома ё маҷаллаеро пешакӣ пардохтан барои бо мудовимат гирифтани онҳо.

ОБУНАВӢ آبونوی *мансуб ба* **обуна**.

ОБУНАШАВӢ آبونه شوی *ниг.* **обуна**.

ОБУРАНГ آبورنگ зебоӣ, тароват, ҳусн: **обуранги бадеӣ**; муболиға.

ОБУТОБ آبوتاب тобовари, бо машқу варзиш пухтагардонӣ; баданро обутоб додан, тақвияти бадан бо машқ ва таъсири сармову гармо.

ОБУТОБДИҲӢ آب وتابدهی *ниг.* **обутоб**.

ОБУТОБЁФТА آبوتابیافته каси алоқаманд ва роғиби обутобдиҳӣ, солим, бардам.

ОБУҲАВОСАНҶӢ آب وهواسنجی илми пешгӯии обу ҳаво, ҳавошиносӣ.

ОБФИШОР//ОБАФШОР آبفشار//آبافشار бо роҳи фишор ба баландӣ баровардани об: **манораи обфишор**.

ОБФУРӮШ آبفروش он ки оби нӯшокӣ мефурӯшад.

ОБФУРӮШӢ آب فروشی касбу шуғли обфурӯш.

ОБХАСТ//ОБХУСТ آبخست//آبخوست 1. хушкие, ки дар миёни об воқеъ аст, ҷазира. 2. меваи дар об табоҳшуда, меваи обгазид.

ОБХЕЗ آبخیز туғёни об дар натиҷаи об шудани барфу ях.

ОБХЕЗӢ آبخیزی дар натиҷаи афзоиши оби дарёҳо дар баҳорон дамидан ва туғён кардани онҳо.

ОБХОК آبخاک ҳам дар обу ҳам дар хок ба зиндагӣ қобилият ва масуният пайдо кардан.

ОБХОКӢ آبخاکی *зоол.* намояндаи обхокиҳо, ба шароити обу хок мусоидшуда.

ОБХОНА آبخانه *таър.* 1. номи зиндоне дар арки Бухоро дар давраи амирон. 2. *гуфт.* халоҷо, мабраз, мустароҳ.

ОБХОР آبخوار *ниг.* **обхӯр**.

ОБХОРА آبخواره *ниг.* **обхӯрӣ**.

ОБХОҲ آبخواه *кит.*он ки ё он чи талабгор ва хоҳишманди об шудааст, дархосткунандаи об.

ОБХӮР آبخور 1. он ки об менӯшад, обнӯш. 2. *кҳн.* он ки рӯзгори худро бо оби машкоб таъмин мекард. 3. ҷамоае, ки аз як ҷӯйбор ё ҳавз об мегирифтанд; заминҳое, ки аз як ҷӯйбор обёрӣ мешуданд.

ОБХӮРА آبخوره 1. ҷои махсус барои обхӯрии чорпо. 2. *тиб.* бемории, ки бар асари он дар бофтаҳои бадан об ҷамъ мешавад; истисқо.

ОБХӮРАК آبخورک 1. зарф (обдон) барои обхӯрии мурғон. 2. *ниг.* **обхӯра** 2.

ОБХӮРДА آبخورده 1. он ки об хӯрдааст, ташнагишикаста. 2. *ниг.* **обутобёфта**, **обдода** I; **обдида: пӯлоди обхӯрда, теғи обхӯрда**.

ОБХӮРӢ آبخوری 1. шуғлу амали обшинос. 2. илме, ки ба омӯзишу пажӯҳиши об машғул аст. 3. ҷои обхӯрии чорпо, ҷои муайян дар канори рӯд ва кӯлҳо барои об хӯрондан ба чорпо.

ОБҲАРОС آب هراس он ки аз об меҳаросад, обтарс.

ОБҲАРОСӢ آبهراسی *нав.*, *тиб.* як навъ бемории, ки гирифтори он аз об метарсад, обтарсӣ.

ОБЧА آبچه кишти растаниҳои полизӣ, полиз; **обча коридан** сабзавот коридан (*аз қабили* сабзӣ, пиёз *ва г.*).

ОБЧАКОР آبچه‌کار деҳқоне, ки сабзавот мекорад, он ки ба кишти полизӣ машғул аст.

ОБЧАКОРӢ آبچه‌کاری сабзавоткорӣ, кишти полизӣ.

ОБЧИН آبچین порчае, ки бадани мурдаро баъди шустан бо он хушк мекунанд.

ОБЧИНАК آبچینک коғази хеле тунук, коғази папирос; **коғази обчинак** коғази ҷаббандаи об, коғаз барои хушк кардани сиёҳӣ.

ОБЧӮБ آب چوب чӯби зери об, чӯби тар.

ОБҶАББАК آب جبک он чи (*коғаз, порча ва г.*) обро ҷаббида ба худ мекашад.

ОБҶАВ//ОБИҶАВ آبجو нӯшобае, ки аз афшурдаи ҷав омода мегардад, пиво.

ОБҶАҲӢ آبجهی *варз.* ҷаҳиш ба об.

ОБҶУВОЗ آب جواز дастгоҳи равғанкашӣ ё шоликӯбӣ, ки бо об кор мекунад.

ОБҶӮ(Й) آبجو(ی) *кит.* обталаб, ташна, обхоҳ.

ОБҶӮШ آبجوش оби ҷӯшонидашуда, оби ҷӯшон; **мавизи обҷӯш** мавизи сурхчатобе, ки дар оби ишқордор ҷӯшонда хушконида шудааст.

ОБҶӮШОН آبجوشان зарфе, ки тавассути нерӯи барқ дар он об меҷӯшонанд,(тефал).

ОБҶӮШОНАК آبجوشانک 1.зарфе, ки дар он об меҷӯшонанд. 2. *ниг.* **обҷӯшон**.

ОБШАВАНДА آبشونده он чи қобили таҳлил ва гудозиш аст.

ОБШАВӢ آب‌شوی ҳолати таҳлил ва гудозиш.

ОБШЕБ آب شیب *кит.* 1. ҷараёни об ба нишебии зиёд, ҷараёни тези об. 2. обшори борик ва камиртифоъ.

ОБШИНОС آب‌شناس 1. *кит.* роҳбалади киштӣ, ки пастию баландии зери обро медонад; шиногар, ғаввос. 2. шахсе, ки замини обнокро аз беоб фарқ мекунад (*ҳангоми кандани чоҳ ва корез*). 3. *маҷ.* қоидадон, таомулдон, расмшинос . 4. *нав.* он ки ба омӯзишу пажӯҳиши об машғул аст.

ОБШИНОСӢ آب‌شناسی 1. шуғлу амали обшинос. 2. илме, ки ба омӯзишу пажӯҳиши об машғул аст.

ОБШИРИНКУН(АК) آب‌شیرین‌کن//آب‌شیرین‌کنک дастгоҳи махсус ҷиҳати софу беғаш ва қобили ошомидан гардондани об.

ОБШИША آب شیشه маҳлули ғализе, ки бештар ба сифати ширеш истифода мешавад.

ОБШОР آبشار 1. оби ҷӯйбор ё дарёе, ки аз баландӣ бо шиддат ба поён фурӯ мерезад, шаршара. 2. сероб, фаровон бо об: **замини обшор**.

ОБШОРКУНӢ آبشارکنی сероб гардонидан (*заминро*).

ОБШУСТА آب‌شسته 1. бисёр ва борҳо шусташуда, обдида; кӯҳна (*либос*). 2. *маҷ.* аз даҳан афтода, забонзада: **мазмуни обшуста**.

ОБШУШ آب شش *кит.* асбоби нафасгирии моҳиён ва дигар ҷонварони обӣ, ки нафасро ба воситаи об мекашанд.

ОБШӮЙ آب‌شوی 1. либоси бо собун шусташударо дар охир бо оби тоза шустан, обгардон кардан, бо оби соф шустан (*умуман*); **обшӯй кардан** шустан, обгардон кардан бо оби тоза. 2. намакшӯй, шӯрашӯй; **обшӯй кардани заминҳои шӯр** об ҷорӣ кардан ба замини шӯр, то ки аз шӯра пок ва қобили кишт гардад.

ОВАНГ آونگ 1. ресмон, канаб, лух ва чӯбе, ки ангур ва дигар меваҳоро ба он меовезанд. 2. ҳар чизи овехта, овезон. 3. роҳҳои овезон дар кӯҳсор; рафак. 4. *физ.* ҷисми сангине, ки ба танобе овезон мекунанд ва дар ду тарафи нуқтаи овез ларзишу навасон ба вуҷуд меорад.

ОВАНД آوند 1.*кит.* лӯлаи борике дар бадани гиёҳон, ки ба воситаи он обу моводи ғизоӣ ба баргу қисмҳои дигари растанӣ мерасад. 2. *кит.* зарф.

ОВАНДӢ آوندی *мансуб ба* **ованд**; дорои ованд.

овар آور 1. *асоси замони ҳозира аз* **овардан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* оваранда: **шавқовар, боровар, хандаовар…**

ОВАР I آور *кит.* бовар, эътиқод, яқин; яқинан, батаҳқиқ; ҳатман, албатта.

ОВАР II آور *кит.* бадқиёфа, баднамо; карех, бад.

ОВАРАНДА آورنده он ки чизе меоварад; натиҷаи чизе ё коре.

ОВАРД آورد *кит.* ҷанг, корзор, ҷидол, пайкор.

ОВАРДА آورده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **овардан**. 2. *адш.* шеъре, ки бе илҳом ва иҷборан навишта шудааст; *муқоб.* **омада** 3.

ОВАРДАН آوردن 1. чизеро ё касеро аз ҷое ба ҷое нақл ё ҳамл кардан, касеро ба ҷое расондан, ҳозир кардан; *муқоб.* **бурдан**. 2. *феъли ёридиҳанда дар феълҳои таркибии номӣ ба маънои* **кардан (ҳуҷум овардан, тоқат овардан)**; ниҳодан (**рӯ овардан, дар миён овардан**); нишон додан (**далел овардан);** расондан (**ба ёд овардан**); сабаб шудан (**рашки** *касеро* **овардан, ба хашм овардан**) *ва г.*; **ба амал (ба ҷо) овардан** иҷро кардан, амалӣ сохтан; **ба забон овардан** а) гуфтан, зикр кардан; б) касеро ба гуфтан водор сохтан; **ба назм овардан** а) ба назм даровардан, ба риштаи назм кашидан; б) ба тартиб овардан **ба ҳуш (худ) овардан** касеро аз ҳолати беҳушӣ ва беҳудӣ хориҷ сохтан.

ОВАРДАШУДА آورده شده *ниг.* **оварда** 1.

ОВАРДГАҲ آوردگه *ниг.* **овардгоҳ**.

ОВАРДГОҲ آوردگاه 1. майдони мубориза, майдони ҷанг, маҳалли муҳориба, ҷанггоҳ; **овардгоҳ ниҳодан** ҷанг кардан. 2. чарогоҳ.

ОВАРДХОҲ آوردخواه *кит.* он ки хоҳони ҷанг аст, овардҷӯй.

ОВАРДҶӮЙ آوردجوی *ниг.* **овардхоҳ**.

ОВАРИДАН آوریدن *ниг.* **овардан**.

ОВАРӢ آوری 1. *кит.* яқин, аниқ, ба дурустӣ. 2.

эътимоднок, боварнок.

ОВАРОНИДАН آورانیدن *феъли бавосита аз* **овардан**; ба воситаи чизе ё касе ба ҷое расондан.

ОВАСТО آوستا *ниг.* **Авасто**.

ОВАХ آوخ *кит.* оҳ, дареғ, афсӯс.

ОВАҲ آوه *ниг.* **овах**.

овез آویز 1. *асоси замони ҳозира аз* **овехтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* овезанда: **диловез, гӯшовез…**

ОВЕЗ I آویز овеза.

ОВЕЗ II آویز *кит.* чанг, пайкор, ҷидол.

ОВЕЗА آویزه 1. он чи аз сақф, дарахт ё ҷое овехта шудааст, ашёи зинатии овезон *(аз қабили* шилшилаҳои булӯрин дар қандилҳо). 2. гӯшвора, ҳалқа.

ОВЕЗОН آویزان *феъли ҳол аз* **овехтан**; дар ҳоли овехтагӣ; **овезон кардан** овехтан; **овезон шудан (аз дунболи** *касе***)** *маҷ.*рафтан аз пайи касе, кашол шуда рафтан; **бо қавоқи овезон** *маҷ.* туршрӯёна, норозиёна; **лунҷи** *касе* **овезон шудан** *маҷ.* табъи касе хира шудан, димоғ сӯхтан.

ОВЕЗОНГӮШ آویزان گوش 1. *маҷ.* бечора, ночор, дар ҳайратуфтода. 2. *маҷ.* гӯшдароз.

ОВЕХТА آویخته *ниг.* **овезон**.

ОВЕХТАН آویختن 1. овезон кардан аз чизе ё аз ҷое; **бузро бо пои худаш меовезанд, гӯсфандро бо пои худаш** (*мақ.*). 2. ҳамоил кардан (*ягон асбоби зиннатиро аз гардан*). 3. ба дор кашидан, ба дор кардан (*касеро*), куштан; **дарҳам овехтан** *маҷ.* ба ҳамдигар ба ҷанг даромадан, ба ҳамдигар часпидан; часпу дарафт кардан, даст ба гиребон шудан.

ОВЕША آویشه *кит.* пудинаи кӯҳӣ, хулба.

ОВЕШАН آویشن *ниг.* **овеша**.

ОВО آوا 1. *шакли кӯтоҳшудаи* **овоз; ово додан** садо баровардан; хониш кардан; **ово кардан** фарёд кардан, мурофиат кардан; **ово кашидан** бо садои баланд фарёд кашидан, фарёд кардан; **овои нарм** *киноя аз* сухани мулоим, гуфтори форам, **овои сард** *киноя аз* гуфтори зишт, гапи дағал. 2. *збш.* овоз.

ОВОЗ آواز 1. садо, савт, бонг, нидо. 2. суруд, оҳанг; **овоз андохтан** нолаву фиғон кардан, бо садои баланд гиристан, навҳасаро шудан (*дар мотам ё ғами касе*). 3. раъй, ҳамфикрӣ; **бо як овоз** бо аксарияти раъй, муттафиқан, бо иттифоқи тамом (*мас., вақти раъйдиҳӣ*); **овози пой** шарфаи пой; **овози гирифта** садои хиррӣ, овозе, ки аз гулӯ пурра барнамеояд; **овози дупӯста** овози тағйирёфта нисбат ба аслаш; **овози марғуладор** овози мавҷнок (*мас., ҳангоми сурудан*); **овоз баровардан** садо додан, будани худро ба воситаи садобарорӣ маълум кардан, гап задан; **овоз баромадан** садо шунида шудан, садо ба гӯш расидан, садо баланд гардидан; **овоз додан** а) садо кардан, фарёд задан, нидо кардан (*касеро*); б) эълон кардан, огоҳонидан, хабар кардан; в) раъй додан *(ба тарафдорӣ ё бар зидди касе ё масъалае дар вақти раъйгирӣ*); **аз овоз мондан** садо набаровардан, гап зада натавонистан; **ба овоз мондан** раъй гирифтан (*дар бораи масъалае ё интихоби касе*); **овоз кардан** садо кардан, даъват намудан, фарёд кардан; **овозе нашуд** садое набаромад, касе садо надод; **овози худро сар додан** бо тамоми садо гап задан, фарёд кардан ё суруд хондан, бо авҷи боло суруд хондан; **овозатро гир!** *гуфт.* хомуш бош!, хап шав!

ОВОЗА آوازه 1. хабари ба ҳама ҷо пароканда-шуда (рост ё дурӯғ); шоеа; ҳангома. 2. шӯҳрат, номварӣ; **овоза бардоштан** шӯҳрат пайдо кардан, дар коре (ҳунаре) ном баровардан; **овоза доштан** шӯҳрат доштан, машҳур будан, дар коре номовар будан; **овоза кардан** гаперо ба ҳама ҷо паҳн ва ҳангома кардан; **овозаву дарвоза кардан** гаперо дар ҳама ҷо гуфта воҳима кардан, шоеа паҳн кардан; **овоз паҳн кардан** хабареро (*бештар бе асос*) ба ҳама ҷо маълум сохтан; **овоза шудан** машҳур шудан, шоеъ гардидан, вирди забонҳо гардидан.

ОВОЗААНГЕЗ آوازه‌انگیز он чи боиси овоза мешавад, шӯҳратангез.

ОВОЗАГӮ(Й) آوازه‌گو(ی) он ки шӯҳрату ном баровarданро мехоҳад, овозаталаб, шӯҳратталаб.

ОВОЗАДОР آوازه‌دار машҳур, шӯҳратманд, ном-

бароварда.
ОВОЗАНДОЗ آوازانداز он ки овоз меандозад, навҳагар.
ОВОЗАНДОЗӢ آوازاندازی овоз андохтан, навҳагарӣ.
ОВОЗАНОК آوازه ناک *ниг.* **овозадор**.
ОВОЗГИР آوازگیر он ки овозаш гирифтааст, хиррӣ; **овозгир шудан** хиррӣ шудан, ба хубӣ барнаомадани садо аз гулӯ.
ОВОЗГИРИФТА آوازگرفته *ниг.* **овозгир**.
ОВОЗГУЗАРОНАНДА آوازگذراننده ноқили садо, он чи садо аз байни он гузашта метавонад.
ОВОЗҒАФС آوازغفس он ки овози дурушти дағал дорад.
ОВОЗДИҲАНДА آوازدهنده 1. он ки овозаш шунида мешавад, ҳотиф. 2. он ки дар овоздиҳӣ иштирок дорад, раъйдиҳанда.
ОВОЗДИҲӢ آوازدهی раъйдиҳӣ, баёни фикр ва ақида дар ҳалли масъала ё дар интихоби касе.
ОВОЗДОР آوازدار садодор, садодиҳанда: **филми овоздор** филми дорои овоз.
ОВОЗДОРАК آوازدارک *тех.* дастгоҳи садогир.
ОВОЗӢ آوازی *мансуб ба* **овоз**; боовоз: **мусиқии овозӣ**.
ОВОЗНАВИСӢ آوازنویسی сабти садо, сабти овоз.
ОВОЗНОК آوازناک *ниг.* **овоздор**.
ОВОЗРАС آوازرس масофае, ки овоз то он мерасад, масофаи шунидани садо.
ОВОЗХОН آوازخوان сароянда, сурудхон.
ОВОЗХОНӢ آوازخوانی пешаи овозхон.
ОВОӢ آوایی *мансуб ба* **овоз** 2.
ОВОН آوان айём, вақт, замон, даврон, ҳангом; **дар овони...** дар айёми..., дар рӯзгори..., вақти...; **овони ҷавонӣ** айёми ҷавонӣ.
ОВОНАВИСӢ آوانویسی *збш.* навишти овоз, ифодаи хаттии овоз.
ОВОНИГОР آوانگار *нав., збш.* 1. он ки ба таҳқиқ ва пажӯҳиши овонигорӣ ва овошиносӣ машғул аст. 2. дастгоҳе, ки бо он ташхиси овоӣ гузаронида мешавад.
ОВОНИГОРӢ آوانگاری *збш.* навиштан ва сабти калимаҳо ба шакли овоӣ ва бо хати овонигорӣ.
ОВОР آوار *кит.* 1. дурафтода аз ватан, ғариб, саргардон. 2. хароб, вайрон. 3. ғорат, яғмо, тороҷ. 4. гард, хок, ғубор. 5. ҳисоб, шумор; **овор доштан** ҳисоб доштан. 6. соз, мувофиқ; **овор омадан** мувофиқ будан, созгор будан.
ОВОРА آواره 1. *ниг.* **овор** 1. 2. саргардон, андармон, гирифтор, машғул, банд; **овора будан** саргардон будан, сарсону дарбадар будан; **овора будан бо** *коре* машғул шудан, андармон будан, гирифтор будан; **овора кардан** саргардон кардан, сарсон кардан; **овора шудан** а) саргардон шудан, дарбадар гаштан, сарсон шудан; б) андармон шудан, банд будан; **овораи ду дунё** сарсону саргардон дар байни ду чиз, аз ин ҷо монда, аз он ҷо ронда. 3. *ниг.* **овор**. 4. ҳисоб, шумор; дафтари ҳисоб.
ОВОРАГАРД آواره گرد саргардон, бехонумон, беҷою бекор, бекасукӯй; дайду.
ОВОРАГАРДӢ آواره گردی бехонумонӣ, сарсонӣ, саргардонӣ.
ОВОРАГӢ آوارگی дурафтодагӣ аз хонаву ҷой, саргардонӣ, бехонумонӣ.
ОВРИНГ آورینگ пайраҳаи танги кӯҳӣ.
ОВУЛ *т.* آول *гуфт.* ҷои нигоҳубини мавсимии чорпо, одатан дар мавзеъҳои серобу алаф.
ОВУЛНИШИН آولنشین он ки дар овул ба нигоҳубини чорпо машғул аст.
ОВУЛҶО آولجا *гуфт., ниг.* **овул**.
ОГАНА//ОКАНА آگنه//آکنه он чи миёни абраву астар мегузоранд (*аз қабили* пашм, пахта *ва г.*)
ОГАНДА//ОКАНДА آگنده//آکنده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **огандан**; **оганда кардан** а) пур кардан (*мас.*, пашм ва пахтаро ба кӯрпа); б) *маҷ.* гӯрондан, дафн кардан. 2. пур, анбошта. 3. фарбеҳ, сергӯшт. 4. варамнок, омосдор.
ОГАНДАГӢ//ОКАНДАГӢ آگندگی//آکندگی 1. пурӣ, анбуҳӣ. 2. *маҷ.* ҷамъият, якҷоягӣ.
ОГАНДАГӮШ آگنده گوش 1. он ки гӯшаш вазнин аст, кар. 2. *маҷ.* гапношунав.
ОГАНДАН//ОКАНДАН آگندن//آکندن *кит.* пур кардан(даруни чизеро бо чизе, мас .,кӯрпаро бо пахта).
ОГАНДАНӢ//ОКАНДАНӢ آگندنی//آکندنی 1. *сифати феълии замони оянда аз* **огандан**. 2. *маҷ.*

асбобу ҷиҳози хона.

ОГАНДАПАР//ОКАНДАПАР آگنده‌پر//آکنده‌پر пурпар, серпар, парнок.

ОГАНДАПАҲЛУ آگنده‌پهلو бисёр фарбеҳ, танумаид, чорпаҳлу.

ОГАНИШ//ОКАНИШ آگنش//آکنش 1. пур кардан, анбоштан; пурӣ, пуршавӣ. 2. он чи бо он даруни чизеро пур мекунанд. 3. чағбут, пахтаи кӯҳна; латтакӯҳна; афганда.

ОГАНҶ آگنج *кит.* ҳасиб; гипо.

ОГАРД آگرد ҷӯя, ҷӯяк; **огард кардан** ҷӯяк кашидан.

ОГАРДКАШ آگردکش ҷӯяккаш, барзкор, деҳқон.

ОГАРДКАШАК آگردکشک василаи ҷӯяккашӣ.

ОГАРДКАШӢ آگردکشی *исми амал аз* **огард кашидан;** ҷӯяк кашидан.

ОГАФТ آگفت *кит.* ранҷ, озор; офат, бало.

ОГАҲ آگه *ниг.* **огоҳ**.

ОГАҲӢ آگهی *ниг.* **огоҳӣ**.

ОГАҲОНИДАН//ОГОҲОНИДАН آگهانیدن// آگاهانیدن хабар додан, хабардор кардан.

ОГИН آگین *кит.* пур, анбошта, мамлӯ, моломол.

ОГОҲ آگاه бохабар, хабардор, воқиф; **огоҳ будан** хабар доштан, воқиф будан, иттилоъ доштан; **огоҳ кардан (намудан)** хабардор кардан, воқиф намудан, фаҳмондан; **огоҳ шудан** бохабар шудан, хабар ёфтан, хабардор гардидан.

ОГОҲДИЛ آگاه‌دل бохабар, доно, дилогоҳ, соҳибдил.

ОГОҲИДАН آگاهیدن *кит.* огоҳ кардан, хабар кардан; огоҳ шудан.

ОГОҲИНОМА آگاهی نامه нома (коғаз)-и махсус ва марсум барои огоҳонидани касе, ҷиҳати дувумбора такрор накардани амали нораво дар идора ва корхонаҳо; навъе аз ҳуҷҷат.

ОГОҲӢ آگاهی 1. хабар, иттилоъ. 2. хабардорӣ, воқифӣ, огоҳӣ доштан аз чизе, донистан чизеро; **огоҳӣ ёфтан** хабардор шудан, фаҳмидан.

ОГОҲМАНД آگاهمند *кит.* хабардор; бохабар.

ОГОҲОНА آگاهانه бохабарона, дониставу фаҳмида, бо вуқуф ва иттилоъ (*аз пайи чизе ё коре амал кардан*).

ОГОҲОНАНДА آگاهاننده огоҳкунанда, хабаркунанда, эъломдор.

ОГОҲОНИДАН آگاهانیدن огоҳ кардан, хабардор намудан, воқиф намудан, дар иттилоъ мондан.

ОГУР آگور *кит.* хишти пухта, оҷур.

ОГӮШ آگوش *кҳн., ниг.* **оғӯш**.

ОГӮШИДАН آگوشیدن *кит.* оғӯшидан, дар оғӯш гирифтан, ба бағал кашидан.

ОҒАР آغر *кит.* селроҳаи хушкида, ки баъд аз гузаштани сел ҷо-ҷо оби кӯлмак боқӣ мондааст.

ОҒАРДА آغرده таршуда, намкашида.

ОҒАШТА//ОҒИШТА//ОҒУШТА آغشته олуда, омехта, таршуда: **ба хун оғишта**.

ОҒАШТАН//ОҒИШТАН//ОҒУШТАН آغشتن 1. олуда кардан, тар кардан. 2. олуда шудан, омехта шудан.

ОҒИЛ I آغل молхона, говхона, сутургоҳ.

ОҒИЛ II آغل аз рӯи хашм ба гӯшаи чашм нигаристан.

ОҒИЛХОНА آغل خانه *ниг.* **оғил** I.

ОҒО//ОҚО *т.* آغا//آقا *калимаи эҳтиромӣ* ҷаноб, соҳиб.

ОҒОЗ آغاز ибтидо, аввали ҳар чиз, шурӯъ; **оғози кор; оғоз кардан (намудан)** сар кардан, шурӯъ намудан.

ОҒОЗИДАН آغازیدن сар кардан, шурӯъ намудан, бунёд намудан.

ОҒОЗИН آغازین аввалин, нахустин; *муқ.* **охирин**.

оғол آغال *асоси замони ҳозира аз* **оғолидан**.

ОҒОЛ I آغال *кит.* фитнагарӣ, шӯрангезӣ.

ОҒОЛ II آغال 1. *ниг.* **оғил** I. 2. *кит.* хонаи занбӯр, занбӯрхона.

ОҒОЛИДАН آغالیدن *кит.* ба якдигар шӯронидан, кина ва хусумат афкандан миёни ду нафар.

ОҒОЛИҚ *т.* آغالیق *таър.* яке аз мансабҳои маъмурӣ дар аморати Бухоро.

ОҒОЛИШ آغالش *кит.* фитнагарӣ, шӯрангезӣ, иғвогарӣ.

ОҒОЛОНИДАН آغالانیدن *шакли бавоситаи* **оғолидан**; ангехтан, таҳрик кардан.

ОҒОР آغار *кит.* нам, заҳ.

ОҒОРИДАН آغاریدن 1. *кит.* нам кардан, тар кардан. 2. заҳидан, таровидан.

оғушт آغشت *асоси замони гузаштаи аз* **оғуштан**.
ОҒУШТА آغشته 1. омехта. 2. таршуда; олуда: **ба хун оғушта**.
ОҒУШТАГӢ آغشتگی оғушта будан; вазъ ва ҳолати оғушта.
ОҒУШТАН آغشتن 1. омехтан. 2. тар кардан.
ОҒӮШ آغوش 1. бағал, бар, канор; **бо оғӯши боз** бо меҳрубонӣ, бо меҳру навозиш. 2. *маҷ.* миён, байн, дар қаър; **дар оғӯши** дар байни, дар қаъри; **дар оғӯши биёбон**; **ба оғӯш гирифтан (кашидан)** а) дар бар гирифтан, дар бағал гирифтан; б) ба ҳимояи худ гирифтан; **оғӯш кардан** ба бағал гирифтан.
ОҒӮШКАШӢ آغوش‌کشی 1. дар канор гирифтан. 2. *маҷ.* оштӣ кардан, сулҳ овардан.
ОД *а.* عاد 1. қабилаи пешине аз авлоди Оди Нӯҳи пайғамбар, ки пайғамбар ба рисолати онон омада буд ва барои нофармониашон Худо онҳоро бо тӯфони бод ҳалок сохт. 2. *маҷ.* ҳар чизи қадимиву бостонӣ.
ОДА آده *кҳн.* чӯбе, ки барои нишастани кабӯтарон ва парандагони дигар ба болои ду чӯби рост устувор карда шудааст.
ОДАМ I *а.* آدم исми машҳури асотирӣ ва динӣ, нахустинсон, абулбашар, ҳазрати Одам (а), ҷуфти Ҳавво.
ОДАМ II *а.* آدم 1.одамизод, инсон, башар; кас, шахс; **хона ба палосу одам ба либос** (*мақ.*). 2. хизматгор, навкар. 3. халоиқ, мардум; **одам шудан** соҳиби маърифат шудан, ба камол расидан.
ОДАМ III آدم гандумгун, сиёҳранг, сиёҳчурда, асмар.
ОДАМБАДБИН آدم‌بدبین одамгурез, каси ба ҷамъият бегона.
ОДАМБАДБИНӢ آدم بدبینی бад дидани мардум, кароҳият нисбат ба мардум.
ОДАМБЕЗОР آدم بیزار он ки ба одамон кинаву нафрат мепарварад; одамгурез.
ОДАМВОР آدم وار чун одам, ба мисли одам, чунонки ба одам шоиста аст.
ОДАМ(И)ГАРӢ آدم‌گری//آدمی‌گری 1. одамият, одам будан, инсон будан. 2. муносибат ва рафтори нек, одоб, меҳмондорӣ, меҳмоннавозӣ; **одамгарӣ кардан дар ҳаққи** *касе* иззату эҳтиром кардан касеро.
ОДАМГИЁҲ آدم‌گیاه гиёҳи машҳур, меҳргиёҳ, мардумгиёҳ.
ОДАМГУРЕЗ آدم‌گریز узлатпараст, канорагир, улфатнопазир.
ОДАМГУРЕЗӢ آدم‌گریزی канорагирӣ, узлатпарастӣ, улфатнопазирӣ.
ОДАМДИДА آدم دیده 1. он ки бо одамон нишасту бархост кардааст ва одоби муоширатро медонад. 2. *маҷ.* таҷрибадор, таҷрибаандӯхта.
ОДАМДУЗД آدم‌دزد он ки ба duздӣ ва одамфурӯшӣ (махсусан дуздидани кӯдакон) машғул аст.
ОДАМДУЗДӢ آدم‌دزدی *ҳуқ.* амали одамдузд, одам дуздидан.
ОДАМДӮСТ آدم دوست он ки ба одамизод меҳру муҳаббат дорад, инсонгаро.
ОДАМДӮСТӢ آدم‌دوستی инсондӯстӣ, инсонгароӣ, башардӯстӣ.
ОДАМИЁНА آدمیانه мувофиқ ва муносиби одам, инсонвор, он чи лоиқи инсон аст.
ОДАМИЗОД(А) آدمی‌زاد(ه) зодаи одам, инсон, башар.
ОДАМИНАМО آدمی‌نما ба одам монанд, дар зоҳир монанд ба одам; ◊ **гургони одаминамо** гургтинатони одамшакл.
ОДАМИХОР آدمی‌خوار одамхӯр, ваҳшӣ, хунхор.
ОДАМИЯТ *а.* آدمیت одам будан, инсон будан, доро будан ба хислатҳои неку шоистаи одамӣ, одамгарӣ.
ОДАМӢ آدمی *ниг.* **одамият**.
ОДАМКАШОНӢ آدم‌کشانی бурдан ва нақл кардани одамон аз ҷое ба ҷое.
ОДАМКОРФАРМОӢ آدم‌کارفرمایی ба кор водоштани одамон.
ОДАМКУШ آدم‌کش кушандаи одам, қотил.
ОДАМКУШӢ آدم‌کشی қотилӣ, кушандагӣ.
ОДАММУРӢ آدم مری марг, маргу мири одамон.
ОДАМНАДИДА آدم ندیده *маҷ.* он ки аз одоби муошират, нишасту бархост ва одамгарӣ, рафторҳои иҷтимоӣ дур аст, ваҳшӣ.
ОДАМНАМО آدم‌نما монанди одам, шабеҳи одам, он чи зоҳиран монанди одам аст.
ОДАМНИШИН آدم‌نشین ҷое, ки дар он одам им-

кони нишастан ё сукунатро дорад.

ОДАМНОГУЗАР آدم‌ناگذر гузаргоҳи ғайри қобили убур, роҳи мӯҳлик.

ОДАМНОШИНОС آدم‌ناشناس бегона бо одамон, неку бади одамро нашиносанда.

ОДАМОНА آدمانه одамвор, инсонвор; *ниг.* **одамиёна**.

ОДАМПАРВАР آدم پرور *ниг.* **инсонпарвар**.

ОДАМРАБО آدم ربا *ҳуқ., ниг.* **одамдузд**.

ОДАМРАБОЙ آدم ربایی *ҳуқ., ниг.* **одамдуздӣ**.

ОДАМСАНҶИДА آدم‌سنجیده *ниг.* **одамдида**; одамшинос.

ОДАМСАР آدم سر тоссар, кал, бемӯй.

ОДАМСУРАТ آدم صورت ба шакли одам, монанд ба одам; ◊ **шайтони одамсурат**.

ОДАМХОР//ОДАМХӮР آدم‌خوار//آدم‌خور *маҷ.* хунхӯр, бадкор, золим; **гурги одамхӯр** а) гурги хунхор б) *маҷ.* одами золими хунрез.

ОДАМХӮРӢ آدم‌خوری 1. хӯрдани гӯшти одам. 2. *маҷ.* золимӣ, бераҳмӣ.

ОДАМШАВАНДА آدم‌شونده одами шоёни эҳтиром.

ОДАМШАКЛ آدم شکل *ниг.* **одамсурат**.

ОДАМШИКОР آدم‌شکار **:сайёди одамшикор** он ки қасди ҷони одамонро дорад, бадкор, бадният.

ОДАМШИНОС آدم‌شناس он ки ва он чи будани касеро аз атвор ва рафтори вай муайян мекунад.

ОДАРМ آدرم *кит.* намади зери зини асп, намадзин.

ОДАТ *а.* عادت 1. хулқ, хӯ, хислат. 2. расм, қоида, таомул; **урфу одат** расму таомул; **аз одат берун** а) бар хилофи одат; б) берун аз ҳадди муқаррарӣ, аз ҳад зиёд; **аз рӯи одат** а) аз рӯи хулқу хислат; б) аз рӯи расму таомул, мувофиқи қоида; **одат кардан** хӯ гирифтан, омӯхта шудан (ба коре, чизе); **одат доштан** омӯхта шудан, омӯхта будан ба коре; **одати худро партофтан** тарки одат кардан; **одат кунондан** омӯхта кардан; **одат шудан** а) ба ҳукми одат даромадани коре дар касе; б) расм шудан, таомул гардидани урфе.

ОДАТАН عادتاً аз рӯи одат, мувофиқи одат; қоидатан, аз рӯи таомул, маъмулан.

ОДАТӢ عادتی одатшуда, муқаррарӣ.

ОДИЁНА عادیانه *гуфт.* 1. либоси тирарангт, ки одатан вақти азодорӣ ва умуман занҳои солманд пӯшанд (*гайри сурх*). 2. либоси на хубу на бад, либоси миёна.

ОДИЛ *а.* عادل адолатнок, боадолат, боинсоф; *муқоб.* **золим**.

ОДИЛОНА عادلانه аз рӯи адлу инсоф, боинсофона, боадолатона.

ОДИНА آدینه *кҳн.* рӯзи ҷумъа; **масҷиди одина** масҷиде, ки дар он намози ҷумъа хонда мешавад.

ОДИЯНДА آدینده *кит.* тиру камон, қавси қузаҳ, рангинкамон, ки агар ҳангоми борон офтоб бароянд, дар осмон намоён мешавад, тирожа.

ОДӢ *а.* عادی муқаррарӣ, сода; **коргари одӣ** коргари қаторӣ, коргари бетахассус; **либоси одӣ** либоси муқаррарӣ, бе ягон ҷиҳати фарқнок аз дигарҳо, бекарру фар.

ОДОБ *а.* آداب 1. *ҷ.* **адаб.** 2. рафтор ва кирдори неку писандида дар зиндагӣ, муомилаи эҳтиромкорона, боназокат ва аз рӯи одоб; **шарти одоб** тақозои рафтори эҳтиромкорона ва боназокат дар муомила бо одамон; **одоби муошират** тарзи муомилаи некӯ дар муносибат бо одамон.

ОДОБДОН آداب‌دان он ки аз одоби муошират, расму анъана ва меъёрҳои ахлоқӣ огоҳ аст.

ОДОБДОНӢ آداب‌دانی донистани одоби муошират, шину хез ва расму русум.

ОДОҒ آداغ *мухаффафи* **обдоғ**; ду соҳили дарё, ки аз маҷрои он болотар ҷойгир шуда аз об бенасиб мемонанд.

ОДРАМ آدرم *ниг.* **одарм**.

ОЁ آیا *ҳиссачаи саволӣ, ки* тааҷҷубро низ ифода мекунад; магар, наход.

ОЁН آیان *феъли ҳол аз масдари* **омадан**.

ОЁНӢ آیانی *кит.* 1. хушояндагӣ. 2. осонӣ.

ОЁТ *а.* آیات *ҷ.* **оят//оя**.

ОЖАДА آژده *кит.* 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **ожадан** 1. 2. рангкарда; музайян. 3. дӯхта, бахя кардашуда. 4. сӯрох кардашуда.

ОЖАДАН//ОЖИДАН//ОЧИДАН آژدن//آژیدن//آجیدن *кит.* 1. халондан; сӯрох кардан (*мас., бо тир, сӯзан ва г.*), хастан. 2. сӯҳон кардан,

ҳамвор намудан. 3. *киноя. аз* бахя кардан, дӯхтан.

ОЖАНГ آژنگ чине, ки ба сабаби пирӣ ё хашму ғазаб дар ҷабин пайдо мешавад, чин, оҷинг.

ОЖАНГДОР آژنگ دار чиндор; он ки бар асари пирӣ дар ҷабинаш чин пайдо мешавад.

ОЖАНГЧЕҲР آژنگ چهر он ки рӯяш пурожанг аст, ожангрӯ.

ОЖИДА آژیده *ниг.* **ожада**.

ОЖИДАН آژیدن *ниг.* **ожадан**.

ОЖИР آژیر *кит.* 1. омода, муҳайё, тайёр; ҳушёр, хабардор. 2. зиёд, бисёр, фаровон.

ОЗ آز тамаъ, ҳирс, тангчашмӣ.

ОЗАР I آذر оташ.

ОЗАР II آذر номи моҳи нӯҳуми солшумории шамсӣ (22 ноябр-21 декабр).

ОЗАР III آذر *шакли кӯтоҳшудаи* **Озарбойҷон**.

ОЗАР IV آزر *шакли дигари* **озор** II.

ОЗАРАНГ//ОДАРАНГ آذرنگ//آدرنگ [*мухаффафи озарранг*], ба ранги шӯъла, оташранг, зардранги ба сурхӣ моил; тобон.

ОЗАРАФРӮЗ آذرافروز *ниг.* **оташафрӯз**.

ОЗАРАХШ//ОДАРАХШ آذرخش//آدرخش *кит.* барқ, соиқа.

ОЗАРБОЙҶОНӢ آذربایجانی 1. *мансуб ба* **Озарбойҷон**. 2. аҳли Озарбойҷон.

ОЗАРГОН آذرگان *кит.* ҷашн дар Эрони бостон, ки дар рӯзи нӯҳуми озармоҳ ба муносибати як шудани номи рӯз бо номи моҳ барпо мешудааст.

ОЗАРГУН(А) آذرگون//آذرگونه 1. ба ранги оташ, монанди оташ. 2. гули лола.

ОЗАРГУШАСБ آذرگشسب 1. номи оташкадае аз чор оташкадаи асосии зардуштиён. 2. *маҷ.* барқ. 3. номи фариштаест муваккал бар оташ, ки пайваста бар оташ мақом дорад ва маънии таркибии он оташи ҷаҳанда аст.

ОЗАРӢ I آذری 1. *мансуб ба* **оташ**; оташранг, сурхранг.

ОЗАРӢ II آذری бошандаи Озарбойҷон, озарбойҷонӣ.

ОЗАРКАДА آذرکده *ниг.* **оташкада**.

ОЗАРКЕШ آذرکیش *ниг.* **оташпараст**.

ОЗАРМ آزرم 1. шарм, ҳаё. 2. иззат, ҳурмат; эътибор, бузургӣ. 3. раҳм, меҳр, шафқат; нармӣ, нармдилӣ.

ОЗАРМОҲ آذرماه *ниг.* **озар** II.

ОЗАРМҶӮ(Й) آزرم جو(ی) 1. баинсоф, боадолат; адлпеша. 2. шафиқ. раҳмдил.

ОЗАРПАРАСТ آذرپرست *ниг.* **оташпараст**.

ОЗАХ آزخ донаи сахти гӯштӣ ба қадри мош ва ё нахӯд, ки бештар дар дасту пои инсон ва дар бадани баъзе ҳайвонот мебарояд; севол.

ОЗАХДОР آزخ دار он ки дар даст, по ё ҷои дигари бадан озах дорад.

ОЗВАР//ОЗУР آزور *кит.* ҳарис, тамаъкор; он ки оз дорад.

ОЗДОР آزدار *ниг.* **озвар**.

ОЗИЛ *а.* عازل *кит.* маломатгар; таъназананда, накӯҳишкунанда.

ОЗИМ *а.* عازم *кит.* 1. он ки ба иҷрои коре қасд ва ирода кардааст; қасдкунанда. 2. равона, раҳӣ.

ОЗИН آذین 1. ороиши шаҳр ва роҳҳо, хавоза, чодиру хайма, чорчӯба, тоқи зафар, нишемангоҳ, зебу зинат ва ороиш, ки дар рӯзҳои ид ва гоҳи омадани подшоҳон дар кӯчаву роҳҳо месохтанд; шаҳроройӣ; зебу зинат, ороиш; **озин бастан** зинат додан, оро додан, оростан; **озин кардан** зинат додан, оро додан. 2. олате, ки бо он равғанро аз дуғ ҷудо мекунанд, ширзана, гуппӣ.

ОЗИНБАНДӢ آذین‌بندی оинабандӣ, озин бастан, ороиш додан.

ОЗӢ آزی *ниг.* **озвар**.

ОЗМАНД آزمند ҳарис, тамаъкор.

ОЗМАНДӢ آزمندی ҳирс, тамаъ; пурхоҳӣ.

ОЗМАНДОНА آزمندانه ҳарисона, тамаъкорона, томеона.

ОЗМОИДАН آزماییدن *ниг.* **озмудан**.

ОЗМОИШ آزمایش санҷиш, имтиҳон: **аз озмоиш гузаштан**.

ОЗМОИШГАР آزمایشگر озмоянда, таҷрибакунанда, имтиҳонкунанда.

ОЗМОИШГОҲ آزمایشگاه макони озмоиш, маҳалли таҷрибаву имтиҳон.

ОЗМОИШГОҲӢ آزمایشگاهی *марбут ба* **озмоишгоҳ**; пажӯҳишгоҳи озмоишӣ; махсус барои озмоишгоҳ.

ОЗМОИШӢ آزمایشی *мансуб ба* **озмоиш**.

ОЗМОИШКОР آزمایشکار *ниг.* **озмоишгар**.

ОЗМОЯНДА آزماینده санҷанда, имтиҳонкунанда, он ки чизеро таҷриба мекунад.

ОЗМУДА آزموده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **озмудан**; озмудашуда. 2. *маҷ.* кордон, таҷрибанок.

ОЗМУДАКОР آزموده‌کار ботаҷриба, кордида, кордон.

ОЗМУДАН آزمودن санҷидан, санҷида дидан, имтиҳон кардан, таҷриба кардан.

ОЗМУДАНӢ آزمودنی :**озмуданӣ шудан** санҷидан хостан (касеро).

ОЗМУДАШУДА آزموده شده *ниг.* **озмуда**.

ОЗМУН آزمون озмоиш, имтиҳон, таҷриба; **озмун кардан** санҷидан, санҷида дидан, имтиҳон кардан, аз таҷриба гузарондан.

ОЗМУНА آزمونه *нав.* 1. ҳар яке аз саволҳо ва маҷмӯи пурсишҳо, ки яке аз онҳо дуруст мебошад, тест. 2. имтиҳон, санҷиш.

ОЗМУНӢ آزمونی *ниг.* **озмоишӣ**.

ОЗОД آزاد 1. раҳошуда, раҳида, новобаста, номуқайяд, фориғ, вораста. 2. он ки бандӣ ва асир нест. 3. *таър.* он ки ғулом нест, мустақил. 4. тамом, пурра, комил; **рӯзи озод** тамоми рӯз. 5. бемалол, бедушворӣ, баосонӣ. 6. фориғболона, бемонеа; **сарви озод** а) сарви росту баланд; б) қомати росту мавзуни зебо; **озод будан** а) вобаста набудан, дар қайду банд набудан; б) маоф будан (аз адо ё пардохти чизе); **озод кардан** а) раҳо намудан, ба сари худ вогузоштан, халос намудан, раҳонидан; б) ҷавоб додан; **озод шудан** а) раҳоӣ ёфтан аз банд ва вобастагӣ, халос гардидан; б) фориғ гаштан (аз кор, аз дарс).

ОЗОДА آزاده 1. тоза, покиза, ороставу пероста. 2. *таър.* асил ва наҷиб, ҷавонмард; **озодагон** *кит.* эрониёни қадим, яке аз номҳои тоҷикон.

ОЗОДАГАРДӢ آزاده‌گردی рафтори озодона ва беқайду баст.

ОЗОДАГӢ آزاد گی тозагӣ, покизагӣ.

ОЗОДАМАРД//ОЗОДМАРД آزاده‌مرد//آزادمرد марди дорои хислатҳои нек, асил, шариф, наҷиб; ҷавонмард.

ОЗОДАНДЕШ آزاد اندیش он ки афкору андешаи озоду мустақил дорад, озодфикр.

ОЗОДАНДЕШӢ آزاداندیشی *ниг.* **озодфикрӣ**.

ОЗОДВОР آزادوار 1. ҳакимона, донишмандона, оқилона. 2. *мус.* номи навое аз оҳангҳои қадимӣ.

ОЗОДЗИСТӢ آزادزیستی ба таври озод ва бо роҳату осоиш зиндагӣ кардан, осуда зиндагӣ кардан.

ОЗОДИБАХШ آزادی‌بخش озодкунанда, озодиовар.

ОЗОДИДӮСТ آزادی‌دوست 1. он ки озод будан мехоҳад, толиб ва хоҳони озодӣ. 2. он ки афкору андешаҳои озоду мустақил дорад, озодфикр.

ОЗОДИДӮСТӢ آزادی‌دوستی шуғлу амали озодидӯст.

ОЗОДИДӮСТДОР آزادی دوست دار *ниг.* **озодидӯст**.

ОЗОДИНОМА آزادی‌نامه *таър.* ҳуҷҷат дар бораи озодии касе аз қайду бандагӣ, хати озодӣ.

ОЗОДИПАРАСТ آزادی پرست *ниг.* **озодидӯст**.

ОЗОДИТАЛАБ آزادی طلب *ниг.* **озодихоҳ**.

ОЗОДИТАЛАБӢ آزادی طلبی *ниг.* **озодихоҳӣ**.

ОЗОДИХОҲ آزادی‌خواه 1. он ки озодӣ мехоҳад: озодиталаб. 2. *таър.* гурӯҳ, ҳизб ё созмоне, ки бад-ин ном аст.

ОЗОДИХОҲӢ آزادی‌خواهی озодиталабӣ, истиқлолталабӣ, кӯшиш баҳри ба даст овардани озодӣ ва истиқлолият.

ОЗОДИХОҲОНА آزادی‌خواهانه :**ҳаракати озодихоҳона** муборизаи озодихоҳӣ.

ОЗОДӢ آزادی 1. халосӣ, раҳоӣ, наҷот. 2. ҳуррият.

ОЗОДКАРД آزادکرد озод кардан.

ОЗОДКУНӢ آزادکنی *ниг.* **озодкард**.

ОЗОДМАНИШ آزادمنش *ниг.* **озодандеш**.

ОЗОДМАНИШӢ آزادمنشی *ниг.* **озодандешӣ**.

ОЗОДМАРД آزادمرد *ниг.* **озодамард**.

ОЗОДМОҲӢ آزاد ماهی моҳии хӯрданӣ, ки дарозиаш то як метр мерасад ва гӯшти хуштаъми сурхтоб дорад.

ОЗОДОНА آزادانه 1. ба озодӣ, бидуни вобастагӣ, ба ихтиёри худ, ба сари худ.2. *ниг.* **озод** 5.

ОЗОДНОМА آزادنامه *кит.* номае, ки барои озодии касе аз ғуломиву бандагӣ медоданд.

ОЗОДСАЙР آزادسیر *кит.* озода, озодаманиш, озодарафтор.

ОЗОДСАРВ آزادسرو *адш., мач.* сарви озод, сарви рост ва озод аз қайди шоху барг; ишора бар маъшуқ ҷиҳати болобаландӣ ва мавзунии ӯ.

ОЗОДСОЗӢ آزادسازی аз маҳдудият, қайд, маҳбас, юғ *ва г.* озод кардани касе ё чизе.

ОЗОДТАБЪ آزادطبع озодтабиат; *ниг.* **озодандеш**.

ОЗОДФИКР آزادفکر *ниг.* **озодандеш**.

ОЗОДФИКРӢ آزادفکری *ниг.* **озодандешӣ.**

ОЗОДЧЕҲР آزادچهر кушодарӯ; хушхулқ, хушфеъл.

ОЗОДШАВӢ آزادشوی аз қайду банд растан; озод шудан.

ОЗОДШУДА آزادشده ба озодӣ расида, озодиёфта, озод.

озор آزار *асоси замони ҳозира аз* **озурдан**.

ОЗОР I *а.* آذار моҳи чоруми солшумории румӣ, ки ба моҳи март баробар меояд.

ОЗОР II آزار ранҷ, азоб, азият; **озор додан (расондан)** ранҷондан, боиси ранҷу малоли касе гардидан, азоб додан; **озор дидан** озурда шудан, дар ранҷу азоб будан; **озор ёфтан** озурда шудан, ранҷ дидан, осеб дидан.

ОЗОРДАН آزاردن ранҷондан, озор додан.

ОЗОРДЕҲ آزارده озордиҳанда, ранҷдеҳ, ситамкор.

ОЗОРДИДА آزاردیده он ки озору ранҷ дидааст, ранҷур.

ОЗОРДИҲАНДА آزاردهنده *ниг.* **озордеҳ**.

ОЗОРДИҲӢ آزاردهی амали озордеҳ; ранҷдиҳӣ.

ОЗОРДОДА آزارداده 1. озоркашида, ранҷур. 2. озордеҳ, ранҷдиҳанда.

ОЗОРДОР آزاردار дардманд, ранҷур.

ОЗОРИШ آزارش *кит.* озор, ранҷ, азоб, азият.

ОЗОРӢ I آذاری *мансуб ба* **озор I**; **абри озорӣ** абри баҳорӣ; **боди озорӣ** насими баҳорон.

ОЗОРӢ II آزاری 1. озоранда, озурдакунанда, озордиҳанда. 2. ранҷ, азият.

ОЗОРМАНД آزارمند *ниг.* **озордеҳ**; ранҷур, хаста.

ОЗОРПАРАСТ آزارپرست *ниг.* **озордеҳ**; он ки озори дигаронро хоҳад.

ОЗПАРАСТ آزپرست тамаъкор, ҳарис, гуруснačашм.

ОЗПАРАСТӢ آزپرستی тамаъкорӣ, ҳарисӣ, гуруснačашмӣ.

ОЗПИСАНД آزپسند *ниг.* **озвар**.

ОЗУҚ//ОЗУҚА *т.* آذوق//آذوقه//آزوق//آزوقه хӯрокворӣ, хӯрок, хӯрданиҳо.

ОЗУҚАВӢ آذوقوی//آزوقوی *мансуб ба* **озуқа**; хӯрокворӣ.

ОЗУҚАВОРӢ آذوقه واری//آزوقه واری *ниг.* **озуқа**.

ОЗУҚАФУРӮШ آذوقه فروش//آزوقه فروش он ки хӯрокворӣ мефурӯшад.

ОЗУҚАФУРӮШӢ آذوقه فروشی//آزوقه فروشی 1. кори озуқафурӯш, фурӯши озуқа. 2. ҷое, ки озуқа мефурӯшанд.

ОЗУРАХШ آذرخش *ниг.* **озарахш**.

ОЗУРДА آزرده 1. ранҷдида, озордида, осебдида. 2. ранҷидахотир, димоғсӯхта; **озурда будан** ранҷур будан, аз ягон чиз ранҷидагӣ доштан; **озурда шудан** ранҷидан, малол шудан.

ОЗУРДАГӢ آزردگی ранҷиш, димоғсӯхтагӣ, ранҷидагӣ.

ОЗУРДАДИЛ آزرده‌دل ранҷида, ранҷидахотир, озурдахотир.

ОЗУРДАДИЛӢ آزرده‌دلی ранҷурхотирӣ, озурдахотирӣ.

ОЗУРДАН آزردن ранҷондан, озор додан, хафа кардан.

ОЗУРДАХОТИР آزرده خاطر *ниг.* **озурдадил**.

ОЗУРДАХОТИРӢ آزرده خاطری *ниг.* **озурдадилӣ**.

ОЗУРДАҶОН آزرده جان ранҷур, дардманд, бемор, касалманд.

ОЗФАНДОК آزفنداک *ниг.* **рангинкамон**.

ОИД *а.* عاید 1. роҷеъ, дар бораи...; **оид ба...** доир ба...; **оид будан** мансуб будан, дахл доштан; **оид кардан (намудан)** бурда расондан; **оид шудан (гаштан)** анҷомидан, рафта расидан. 2. аёдаткунанда, зиёраткунанда.

ОИДА *а.* عایده суд, фоида, даромад, мадохил.

ОИДОТ *а.* عایدات *ҷ.* **оид**; манфиат, суд; даромад.

ОИДОТӢ عایداتی *мансуб ба* **оидот**.

ОИҚ *а.* عایق *кит.* монеъ, боздоранда.

ОИЛ *а.* عایل ниёзманд; аёлманд.

ОИЛА *а.* عایله хонавода, зану фарзанд; хешу табор; **оила барпо кардан (сохтан)** хонавода ташкил кардан; **оила доштан** соҳиби зану

фарзанд ва хешу табор будан.

ОИЛАБЕЗОР عایله‌بیزار он ки ба хонаводааш дилбастагӣ надорад.

ОИЛАВАЙРОН عایله‌ویران он ки аз оилааш ҷудо шудаст, хонавайрон.

ОИЛАВӢ عایلوی *мансуб ба* **оила**; **шабнишинии оилавӣ** нишасте, ки аҳли оила гирди ҳам ҷамъ омада бошанд.

ОИЛАДОР عایله‌دار он ки зану фарзанд дорад, зандор; соҳиби хонавода; аёлдор, аёлманд, муайийил.

ОИЛАДОРӢ عایله داری хонадорӣ, фарзанддорӣ.

ОИЛАДӮСТ عایله دوست марди ба хонаводааш алоқаманд, дилбаста ба хонавода.

ОИЛАДӮСТДОР عایله دوستدار *ниг.* **оиладӯст**.

ОИЛАДӮСТӢ عایله دوستی дӯст доштани оилаву хонавода; майл бар оила ва таоҳул.

ОИЛАНОК عایله ناک *ниг.* **оиладор**.

ОИН I آیین 1. расм, урф, одат, тарзу тариқ, қоида; **оини вафо** расму тарзу қоидаи вафодорӣ; **оини падарон** оини ниёгон; расму одатҳое, ки гузаштагон ба он пайравӣ мекарданд. 2. шариат, мазҳаб, кеш, дин, суннат, тариқат. 3. ҷашн, сур. 4. шева, оҳанг.

ОИН II آیین ороиш, зинат; оин бастан оростан, зинат додан (*мас., ҷоеро ба муносибати ҷашне*).

ОИН III آیین асбобе, ки бо он мост ва равғанро аз ҳам ҷудо мекунанд, ширзана.

ОИНА I آیینه 1. шишаи пушташ сирдавонда, ки сурати чизҳоро дар худ акс мекунад, миръот. 2. *гуфт.* шиша. 3. *гуфт.* тиреза. 4. *адш., маҷ.* дил, қалб. 5. *адш., маҷ.* дили соф; ◊ **оинаи гетинамой ҷаҳоннамой**; *асот.* оинаи Искандарӣ; **оинаи ёд** *киноя аз* хотира; **оинаи нилгун** телевизор; **оинаи огоҳӣ** *киноя аз* ақлу шуур; **оинаи ховар** *киноя аз* хуршед.

ОИНА II آیینه пораҳои оҳан, ки ҷанговарон ба мақсади дифоъ дар пушт, сари сина ва ронҳо насб мекарданд ва онро чоройна низ меномиданд.

ОИНА III آیینه ҳол, сурат, маврид; **ҳар оина** ба ҳар ҳол, дар ҳар сурат.

ОИНАБАНД آیینه بند 1. шишакорӣ; **оинабанд кардан** тирезадор кардан, шиша шинондан (*ба пеш ё атрофи ҷое*). 2. шахси шишакор ва шишабанд. 3. *киноя аз* муҷалло ва музайян кардан.

ОИНАБАНДӢ آیینه بندی амали оинабанд; оинадорӣ: **айвони калони оинабандӣ**.

ОИНАБАНДОН آیینه بندان бо оина зинат додани дару девори хона, айвон *ва г.*

ОИНАБИН آیینه بین он ки бо роҳи ба оина нигоҳ кардан гӯё ҷои шахс ва чизи гумшударо нишон медиҳад.

ОИНАБОЗӢ آیینه بازی ба таври пайваста ва доимӣ ба оина нигоҳ кардан ва худро ороиш додан.

ОИНАВОР آیینه‌وار чун оина, шаффоф ва дурахшон.

ОИНАГАР آیینه‌گر оинабанд, оинакор, шишагар, усто ва косиби кори оинаву шиша.

ОИНАГАРӢ آیینه‌گری *ниг.* **оинасозӣ**, **оинабандӣ**.

ОИНАГУН آیینه‌گون 1. шаффоф, ҷилодор чун оина. 2. *маҷ.* соф, дурахшон, муҷалло: **осмони оинагун, қалби оинагун**.

ОИНАДОН آیینه دان ҷилди оина, ғилофи оина.

ОИНАДОР آیینه دار 1. он кас ё он ҷое, ки оина дорад. 2. он ки дар пеши касе оина нигоҳ медорад.

ОИНАДӮЗӢ آیینه‌دوزی бо оинаҳои хурд-хурд ороиш додани либосҳо.

ОИНАКИРДОР آیینه‌کردار *ниг.* **оинагун**.

ОИНАКОРӢ آیینه‌کاری 1. оинабандӣ, шишабандӣ. 2. *маҷ.* музайянкорӣ.

ОИНАҚАДӢ آیینه‌قدی оинае, ки дар он тамоми бадан дида мешавад, оинаи қаднамо.

ОИНАРУХСОР آیینه‌رخسار *маҷ.* зебо, хушрӯ, нозанин.

ОИНАРӮ(Й) آیینه رو(ی) *ниг.* **оинарухсор**.

ОИНАСОЗ آیینه ساز *ниг.* **оинагар**.

ОИНАСОЗӢ آیینه سازی оинагарӣ, оинабандӣ.

ОИНАСОН آیینه‌سان 1. чун оина, шаффоф. 2. *маҷ.* муҷалло ва музайян.

ОИНАТОБ آیینه‌تاب *маҷ.* чун оина, тобанда, рахшанда.

ОИННОМА آیین‌نامه маҷмӯи қоидаҳое, ки фаъолияти созмон, ҳизб, муассиса ва муносибатҳои мутақобилаи онҳоро бо созмону шаҳрвандони дигар танзим менамоянд.

ОИННОМАВӢ آیینناموی *мансуб ба* **оиннома**.
ОИНПАРАСТ آیین پرست 1. урфпараст, анъанахоҳ, расмпараст. 2. кӯҳнапараст.
ОИС *а.* آیس *кит.* ноумед, маъюс.
ой آی *асоси замони ҳозира аз* **омадан**; биё.
ОЙ آی *нидо* ҳой!, эй!
ОКАСА آکسه *кит.* даровехта, чангзада, овезон.
ОКАЧ آکج *кҳн.* чангаки оҳанине, ки бо он ях ва киштиро мекашанд, яхгир; қуллоб.
ОКИЛ *а.* آکل хӯранда, хӯрокхӯр.
ОКИЛА *а.* آکله *тиб.* бемории хӯра, хӯрабод.
ОКИФ *а.* عاکف *кит.* 1. бо ҷидду ҷаҳд машғулшаванда ба коре; риёзаткаш. 2. муқим, муваттин, иқоматкунанда дар ҷое. 3. дар масҷид барои ибодат нишаста, гӯшанишин, хилватгузин, мӯътакиф.
ОКСИГЕН *ю.* آکسیگن унсури химиявӣ, туршизо.
ОКСИДҲО آکسیدها *хим.* омезиши унсурҳо бо оксиген.
ОКТЯБР *ю.* آکتیبر 1. моҳи даҳуми солшумории мелодӣ. 2. *таър.* инқилоби Октябр.
ОКТЯБРӢ آکتیبری *мансуб ба* **октябр**; он чи дар моҳи октябр рӯй додааст.
ОҚ *а.* عاق фарзанде, ки аз фармуди падару модар баромадааст ва эшон аз ӯ рӯ тофтаанд; ба лаънати падару модар гирифторшуда; фарзанди саркаш, нофармон; **оқи ватан** мардуди ватан; **оқи падар** лаънаткардаи падар; **оқ кардан** лаънат кардан (*падар писарро, устод шогирдро*), рад кардан, мардуд кардан.
ОҚИБ عا قب *шакли гуфтугӯии* **акиб**.
ОҚИБАНДОЗ عاقب انداز *гуфт.* захира, пасандоз, андӯхта; **оқибандоз кардан** пасандоз кардан, захира кардан, андӯхта мондан (*чизеро барои рӯзи мабодо*).
ОҚИБАТ *а.* عاقبت 1. охир, дар охир, ниҳоят. 2. саранҷом, натиҷа; **оқибати кор** анҷоми кор; **оқибаташ ба хайр шавад**! ба некӣ анҷомад (*орзуи некӣ*).
ОҚИБАТАНДЕШ عاقبت اندیش 1. он ки анҷоми кореро андеша мекунад. 2. *маҷ.* дурбин, мулоҳизакор.
ОҚИБАТАНДЕШӢ عاقبت اندیشی мулоҳиза кардан, охир ва натиҷаи кореро андешидан.
ОҚИБАТУЛАМР *а.* عاقبت الامر саранҷом, интиҳои кор.
ОҚИЛ *а.* عاقل боақл, хирадманд, доно, бофаҳму идрок.
ОҚИЛӢ عاقلی боақлӣ, хирадмандӣ.
ОҚИЛОНА عاقلانه хирадмандона, аз рӯи ақл ва фаросат: **кори оқилона, тадбири оқилона**.
ОҚИЛТАРОШ عاقل تراش *маҷ.* он ки худро доно мешуморад ва худро оқил ба қалам медиҳад.
ОҚИЛТАРОШӢ عاقل تراشی амали оқилтарош; худро оқил вонамудан.
ОҚИПАДАР عاقپدر *ниг.* **оқ**.
ОҚО *т.* آقا *ниг.* **оғо**.
ОҚСАҚ(К)ҚОЛ *т.* آقسقال 1. ришсафед, пир - марди соҳибэҳтиром; калонтари деҳ, сардор. 2. *таър.* сардор, сардори маҳалла, деҳа ё сардори як гурӯҳ косиб ва ҳунарпешагон (*яке аз мансабҳои хурди маъмурӣ дар гузашта*).
ОҚСАҚ(К)ҚОЛӢ آقسقالی 1.кор ва мансаби оқсақол, он чи мансуб ба оқсақол аст. 2. *маҷ.* мағрурӣ: **оқсақолӣ кардан** даҳанкалонӣ кардан.
ОҚУБАТ عاقبت *шакли гуфтугӯии* **оқибат**.
ОҚШУДА عاق شده *сифати феълии замони гузашта аз* **оқ шудан**; *ниг.* **оқ**.
ОЛ I آل сурхча, гулгун; **ашки ол** ашки сурх, мурод аз гиряи сахти пурсӯзу гудоз.
ОЛ II *а.* آل фарзандон, авлод, хонавода; **оли Сомон** авлоди Сомон, Сомониён.
ОЛ III *т.* آل 1. мӯҳри подшоҳӣ, сикка, имзо. 2. *таър.* мӯҳри подшоҳони муғул ва элхонон, ки бо ранги сурх зада мешуд .
ОЛАВ آلو *гуфт.*, *ниг.* **алов**.
ОЛАВМОН آلو مان *гуфт.*, *ниг.* **оташмон**.
ОЛАВМОНӢ آلومانی *гуфт.*, *ниг.* **оташмонӣ**.
ОЛАВХОНА آلو خانه *гуфт.*, *ниг.* **аловхона**; ҷое, ки оташ гиронда мешавад, оташдони дегҳои бухорӣ.
ОЛАК آلک 1. сурхча; кафши олак. 2. *гуфт.* бад, ганда.
ОЛАМ *а.* عالم 1. ҷаҳон, дунё. 2. муҳит, вазъият, шароит; ҳолат; **дар олами бехудӣ** дар шароити (ҳолати) бехудӣ; **олами ислом** кишварҳое, ки пайравони дини ислом он ҷо зиндагӣ мекунанд: **олами наботот**, **олами**

ҳайвонот ; **дар олами худ** ба фикри худ, дар хаёли худ, ба таври худ; **рӯи олам** гирду атроф, гӯшаю канор; **як олам, олам-олам** хеле бисёр; **аз олам бехабар** нодон, ҷоҳил, ноогоҳ; **оламу одам дидан** ҷаҳондида будан, таҷрибакор будан, аз ҳама чиз воқиф будан; **аз олам гузаштан** мурдан, фавт кардан; ◊ **олам гулистон** ҳама чиз хуб, ҳама кор ба ҷо; **олами ҳодис** дунёи модӣ, моддиёт, дорулфано.

ОЛАМАФРӮЗ عالم افروز *маҷ.* Офтоб, Хуршед, Меҳр (*сифати Офтоб*).

ОЛАМБИН عالم بین :*маҷ.* **чашми оламбин** чашми бисёр бино (*сифати одами мулоҳизакор, дурандеш*).

ОЛАМГАРД عالم گرد ҷаҳонгард, сайру сафаркунанда, сайёҳ.

ОЛАМГИР عالم گیر 1. он чи тамоми оламро фаро мегирад; шӯҳратёфта, хеле машҳур; **оламгир шудан** ҳама ҷоро фаро гирифтан, машҳуру маъруф гардидан (*дар коре*). 2. ҷаҳонгир.

ОЛАМДИДА عالم دیده *ниг.* **ҷаҳондида**.

ОЛАМИЁН عالمیان 1. аҳли олам, мардумон. 2. *таър.* яке аз мансабҳои рӯҳониён дар Бухорои давраи амирӣ.

ОЛАМНАМО عالم نما *ниг.* **ҷаҳоннамо**.

ОЛАМОРО(Й) عالم آرا(ی) 1. *маҷ.* ҳар кас ва ҳар чиз, ки бар зебоии олам саҳм дорад. 2. *маҷ.* офтоб: **офтоби оламоро**.

ОЛАМОШӮБ عالم آشوب шӯрангез.

ОЛАМПАНОҲ عالم پناه *маҷ.* 1. хуб, нағз, аъло; зебо. 2. мурочиат ба подшоҳону амирону султонон.

ОЛАМПИСАНД عالم پسند *маҷ.* мақбули ҳама; зебо, хуб, нағз.

ОЛАМСӮЗ عالم سوز *маҷ.* шӯрангез, пуршӯр, ҳасратангез.

ОЛАМТОБ عالم تاب нурбахш, фурӯғафкан ба ҳама (*сифати Офтоб ва Моҳ*).

ОЛАМФУРӮЗ عالم فروز *ниг.* **оламафрӯз**.

ОЛАМШУМУЛ *а.* عالم شمول он чи ба тамоми олам шомил аст, он чи аҳамияти ҷаҳонӣ дорад, умумиҷаҳонӣ.

ОЛАТ *а.* آلت 1. асбоб, анҷом. 2. *маҷ.* восита; **олат шудан (дар дасти** *касе*) бозичаи дасти касе гардидан. 3. узв, андом; узви таносул.

ОЛАШ *т.* آلش *бот.* як навъ дарахти шамшодмонанд, бук.

ОЛАШЗОР آلش زار ҷои анбӯҳи дарахти олаш.

ОЛБОЛУ آلبالو *ниг.* **олуболу.**

ОЛҒУНА آلغونه *кит.* сурхӣ, ки занон ба рӯй мемоланд, ғоза, гулгуна.

ОЛИДАРАҶА عالی درجه он ки мақом ва дараҷаи баланд дорад; он чи сифат ва қурби воло дорад.

ОЛИҚАДР عالی قدر баландмартаба, баландпоя, мӯҳтарам.

ОЛИМ *а.* عالم соҳиби илм, донишманд, доnanда; **олими беамал** он ки мувофиқи дониши худ кордорӣ намекунад, касе, ки илм дораду амал надорад.

ОЛИМАҚОМ عالی مقام олидараҷа, баландпоя (*дар мансаб*).

ОЛИМАНСАБ عالی منصب он ки мансаб ва мақоми баланд дорад.

ОЛИМАРТАБА عالی مرتبه 1. *ниг.* **олидараҷа**. 2. унвони эҳтиромии мансабдорони баландмартаба.

ОЛИМӢ عالمی донишмандӣ, донандагӣ, вуқуфи зиёддошта дар соҳае.

ОЛИМНАМО عالم نما он ки худро олим метарошад, он ки олими ҳақиқӣ нест.

ОЛИМОНА عالمانه олимвор, монанди олим: **мунозираи олимона**.

ОЛИМПИАДА *ю.* آلمپیئده мусобиқаҳои варзишӣ; мусобиқаҳои мактабиён: **олимпиадаи байналхалқӣ.**

ОЛИМПӢ آلمپی *мансуб ба* **олимпиада**; **бозиҳои олимпӣ** мусобиқаҳои байналхалқӣ дар тамоми навъҳои асосии варзиш.

ОЛИМТАРОШ عالم تراش *ниг.* **олимнамо**.

ОЛИМШАВАНДА عالم شونده он ки дар роҳи олим шудан мекӯшад, он ки аз вай умеди олим шудан ҳаст.

ОЛИНАЖОД عالی نژاد он ки нажоди олӣ дорад, он ки ба хонадони олӣ нисбат дорад; асилзода, озоданажод, шарафманд.

ОЛИНАСАБ عالی نسب *ниг.* **олинажод**.

ОЛИРУТБА عالی رتبه *ниг* .**олимартаба.**

ОЛИСИФАТ عالی صفت дорои сифат ва хислати неку ва баланд.

ОЛИТАБИАТ عالی طبیعت он ки дорои сифатҳои нек мебошад, наҷиб.

ОЛИТАБОР عالی تبار *ниг.* **олинажод**.

ОЛИҲА *а.* آلهه 1. *асот.* он чи дар ҷоҳилият парастиш мекарданд, санам, бут. 2. *маҷ.* зебо, ҷамил; ◊ **олиҳаи ҳусн** зебосанам.

ОЛИҲАЗРАТ عالی حضرت баландмартаба, олиҷоҳ (*лақаби подшоҳон*).

ОЛИҲАШАМ عالی حشم он ки ҳашамат ва дабдабаи баланд дорад.

ОЛИҲИММАТ عالی همت сахӣ, ҳимматбаланд.

ОЛИҲИММАТӢ عالی همتی ҳимматбаландӣ, саховат.

ОЛИҲИММАТОНА عالی همتانه босаховат, сахиёна, назарбаландона, бузургворона.

ОЛИҶАНОБ عالی جناب 1. баландқадр, арҷманд. 2. олиҳиммат, назарбаланд. 3. *гуфт.* хуб, нағз, сазовори таҳсин ва тақдир: **филми олиҷаноб, асари олиҷаноб**.

ОЛИҶАНОБӢ عالی جنابی 1. бузургӣ. 2. баландҳимматӣ.

ОЛИҶАНОБОНА عالی جنابانه 1. бузургворона. 2. баландҳимматона.

ОЛИҶОҲ عالی جاه *ниг.* **олимартаба**.

ОЛИШАЪН عالی شأن 1. дорои шаън ва мартабаи олӣ, бисёр наҷиб. 2. яке аз унвонҳои ашхоси олитабор.

ОЛИШОН عالی شان *ниг.* **олишаън**.

ОЛИШУКӮҲ عالی شکوه дорои шукӯҳ ва дабдабаи баланд.

ОЛӢ *а.* عالی баланд, бузург; **мактаби олӣ**, **маълумоти олӣ, Маҷлиси Олӣ**; **Ҷаноби Олӣ; ҷазои олӣ** ҷазои аз ҳама баландтар.

ОЛИЯ *а.* عالیه 1. *муаннаси* **олӣ**. 2. чизи баланд, олӣ; хислати олӣ.

ОЛЛОҲ *а.* آلله *ниг.* **Аллоҳ**.

ОЛМОНӢ آلمانی *мансуб ба* **Олмон** (Германия): **забони олмонӣ**.

ОЛОИДАН آلاییدن *ниг.* **олудан**.

ОЛОИШ آلایش 1. нопокӣ, олудагӣ. 2. фисқу фаҳш.

ОЛОЛА آلاله 1. *кит., бот.* гуле бо рангҳои зард, сафед ё қирмиз, ки дорои навъҳои гуногун ва хусусияти зинатӣ мебошад. 2. хонаводаи ин гиёҳон, алолагон; шақоиқ.

ОЛОН(И)ДАН آلاندن//آلانیدن олуда кардан, ба чизҳои нопок оғушта кардан, олудан.

ОЛОТ *а.* آلات *ҷ.* **олат**; **олоти истеҳсол** воситаҳои истеҳсол; **олоти ҳарбӣ** яроқу аслиҳа.

ОЛОЯНДА آلاینده олудакунанда, олоишгар.

ОЛПАЙКАР آل‌پیکر *кит.* сурхтан, сурхранг.

ОЛПӮШ آل‌پوش *кит.* сурхпӯш, он ки либоси сурх ба тан дорад.

ОЛТИНГӮГИРД آلتین گوگرد *ниг.* **гӯгирд**, **кибрит**.

ОЛУ آلو меваест обдори ширин ба ранги сиёҳ ё сурхтоб.

ОЛУБОЛУ آلوبالو меваест сурхранги туршмаза аз ҷинси гелос.

ОЛУБОЛУГӢ آلوبالوگی *мансуб ба* **олуболу**; **мураббои олуболугӣ**.

ОЛУБОЛУҚОҚ آلوبالوقاق *гуфт.* олуболуи хушкида ё хушконидашуда.

ОЛУБОЛУРАНГ آلوبالورنگ 1. ба ранги олуболу. 2. *маҷ.* сурхранг ва ҷигариранг.

ОЛУҒДА آلغده *кит.* қаҳролуд, хашмгин; ҷангара.

ОЛУҒУНДОР آلوغوندار *ниг.* **олучин**.

ОЛУД آلود *мухаффафи* **олуда**, *ки ҳамчун ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* олуда *меояд*: **ашколуд**, **заҳролуд**, **хунолуд**...

ОЛУДА آلوده *сифати феълии замони гузашта аз* **олудан**; он чи ба чизи нопок оғишта шудааст.

ОЛУДАГӢ آلودگی олоиш, оғуштагӣ ба нопокӣ.

ОЛУДАДОМАН آلوده دامن *маҷ.* бадном, тардоман.

ОЛУДАДОМОН آلوده دامان *ниг.* **олудадоман**.

ОЛУДАДОМОНӢ آلوده دامانی олудадомон будан.

ОЛУДАКОРӢ آلوده کاری *кит.* анҷом додани кори зишту ғайриахлоқӣ, зишткорӣ, бадахлоқӣ.

ОЛУДАКУНАНДА آلوده کننده он чи ё он ки муҳити зист ва ҳар унсури моддӣ ё маънавиро олуда мекунад.

ОЛУДАН آلودن олуда кардан, чиркин кардан (ё шудан), ба нопокӣ оғушта кардан чизеро ё оғушта шудани чизе; *муқоб.* **полудан**.

ОЛУДАСОЗ آلوده ساز он ки ё он чи муҳити атроф

ё чизи дигарро олуда месозад.

ОЛУЗОР آلوزار ҷои анбӯҳи дарахтони олу, боғи олу.

ОЛУҚ *т.* آلوق *таър.* маблағе, ки амалдорони амир ҳар моҳ ба дарбор мебурданд.

ОЛУҚОҚ آلوقاق *гуфт.* хушкида ва хушккардаи олу.

ОЛУС آلوس коҷ, аҳвал, каҷбин.

ОЛУФТА آلفته 1. ринд, бебок, шӯрида. 2. худоро, худпардоз.

ОЛУФТАБОЗ آلفته باز он ки бо олуфтаҳо (1) сарукор дорад, олуфтаписанд.

ОЛУФТАВОР آلفته وار кирдор ва рафтори чун олуфтагон, риндона, бебокона.

ОЛУФТАГӢ آلفتگی амал ва кирдори олуфта, олуфтагарӣ.

ОЛУФТАНАМО آلفته‌نما олуфтамонанд, зоҳиран чун олуфтаҳо; олуфтатарош.

ОЛУФТАСАТАНГ آلفته ستنگ бисёр олуфта.

ОЛУФТАТАРОШ آلفته تراش *ниг.* **олуфтанамо**.

ОЛУЧА آلوچه як навъ олуи хурди турш аз хонаводаи олу.

ОЛУЧАБАНДАК آلوچه بندک як навъи олуча аз хонаводаи олу.

ОМ آم яке аз қонунҳои физика.

ОМ(М) *а.* عام 1. ҳамаро фарогиранда, ҳамагонӣ, оммавӣ: **қатли ом, ҳуҷуми ом**. 2. мардум, авом.

омад آمد *асоси замони гузашта аз* **омадан**.

ОМАД آمد 1. омадан; **омади об** рафти об, сӯи ҷараёни оби равон; **омади шамол** самти вазиши бод, тарафе, ки бод аз он мевазад; **дар омади гап** дар рафти гап, дар аснои сухан, зимнан; **омаду рафт** рафтуой; **омаду рафт кардан**. 2. барор, пешрафт, равнақу ривоҷ; **омади кор** пешравии кор, барор гирифтани кор; **омад кардан** барор гирифтан, рӯ ба пешрафт кардани коре; **омад-омад** *гуфт.* дар аснои омадан, пешопеши омадан, дар арафаи омадан.

ОМАДА آمده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **омадан**. 2. пешомад, он чи рӯй додааст; **аз омада бояд хушнуд буд**; **омада-омада** *гуфт.* акнун, ҳоло; то ин вақт кор дуруст омаду акнун дигар шуд.

ОМАДАН آمدن 1. ба ҷое ворид шудан, ба ҷое расидан; *муқоб.* **рафтан**. 2. расидан. 3. фаро расидан. 4. шудан: **лозим омадан, наздик омадан, дучор омадан, ҷамъ омадан.** 5. бо исмҳои маънӣ омада, воқеъ шудани ҳолате ё ҳодисаеро мефаҳмонад: **гиря омадан, ханда омадан, раҳм омадан, қаҳр омадан; рост омадан** а) дучор шудан, вохӯрдан (*бо касе*); б) мувофиқ омадан, муносиб воқеъ шудан; **шинам омадан** ба қаду басти касе зебидан, мувофиқ омадани либосе; **ба миён омадан** пайдо шудан, сар шудан; **ба кор омадан** даркор шудан, мавриди истифода қарор гирифтан; **ба дунё омадан** таваллуд ёфтан, зоида шудан, пайдо шудан, ба вуҷуд омадан; **ба об омадан** обталаб шудан; **барф омадан** ба бориш сар кардани барф; **ба ҳам омадан** пайвастан, пайваст ёфтан, сиҳат шудани ягон ҷароҳат; **хуш омадан (-и коре,** *чизе***)** писанд будан, форидан; **хоб омадан** майли хоб пайдо шудан; **ба забон омадан** гап задан, ба гапзанӣ сар кардан, гап мезадагӣ шудан; **ба худ омадан** ҳушёр шудан, аз беҳолӣ хориҷ шудан; **ба ҷон омадан** дар тангӣ мондан, танг шудан, ҷон бар лаб расида; **ба сар омадан** воқеъ шудан; **ба ёд омадан** ба хотир расидан; **аз даст омадан** қудрати иҷрои кореро доштан, тавонистан, қодир будан; **ба ҷӯш омадан** ғалаён кардан (*об*); **хуш омадед** иборае, ки вақти қабули меҳмон мегӯянд.

ОМАДУРАФТ آمدورفت рафтуой, алоқа; **омаду рафт кардан** муносибат, муомила кардан.

ОМАДУРАФТКУНАНДА آمدورفت کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **омадурафт кардан**, он ки ба ҷое доимо омадурафт дорад.

ОМАДУШУД آمد وشد *ниг.* **омадурафт**.

ОМЕҒ آمیغ *кит.* омезиш, ихтилот, омехтан ба чизе ё ба касе.

омез آمیز 1. *асоси замони ҳозира аз* **омехтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* дар бар доштани чизе: **хандаомез**, **маслиҳатомез**, **гилаомез**...

ОМЕЗА آمیزه омехта, махлут, имтизоҷ, ихтилот.

ОМЕЗГОР آمیزگار омезанда, унсгиранда, хӯгиранда, улфат; хоҳони муошират; шарик,

ҳамнишин.

ОМЕЗГОРӢ آمیزگاری унсгирандагӣ, улфатӣ; хушмуомилагӣ.

ОМЕЗИШ آمیزش *грам. исми феълӣ аз* **омез** I; ба ҳам омехтан, омехта шудан, таркиб, **имтизоҷ ёфтан** тамоман омехта шудан, дар чизи омехта ҳал шуда рафтан.

ОМЕЗИШЁБӢ آمیزشیابی *ниг.* **омезиш**.

ОМЕХТА آمیخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **омехтан**. 2. ихтилотёфта, бо ҳам омезишёфта, махлут: **омехтаи сурбу қалъагӣ; омехта шудан** ба ҳам омехтани ду ё чанд чиз, ихтилот.

ОМЕХТАГӢ آمیختگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **омехта**. 2.*ниг.* **омезиш**.

ОМЕХТАН آمیختن омезиш додан, махлут кардан, ихтилот додан.

ОМИЁНА عامیانه авомона, мардумӣ.

ОМИЛ *а.* عامل 1. амалкунанда, иҷрокунандаи коре. 2. *таър*. ҳоким, волӣ, раис. 3. *таър*. андозгир, хироҷгир, ҳисобдор; коргузор. 4. дониста, воқиф; **омил будан** моҳир будан дар кор; **омил шудан** воқиф гаштан, маҳорат пайдо кардан дар коре; **омил кардан** *касеро* **ба коре** моҳир кардан, ба иҷрои коре касеро вогузоштан. 5. сабаб, боис: **омили инсонӣ**.

ОМИН I *а.* آمین *д.* қабул кун, бипазир (*калимаест, ки дар охири дуо гуфта мешавад*); **омин гуфтан (кардан)** қабул бод гуфтан (*дар охири дуо ва фотиҳа*).

ОМИН II *а.* آمن бебим, бетарс, бехавф, эмин.

ОМИНА آمنه 1. *муаннаси* **омин** II. 2. номи модари Муҳаммад пайғамбар (с).

ОМИНГӮӢ آمین گویی фотиҳа кардан, омин гуфтан, дуову фотиҳа кардан.

ОМИНГӮЙ آمین گوی омингӯянда, даст ба фотиҳа бардоранда.

ОМИР I *а.* آمر амркунанда, фармондеҳ, ҳоким, ҳукмрон.

ОМИР II *а.* عامر 1. таъмиркунанда, ободкунанда; зинатдиҳанда. 2. зиёраткунанда. 3. иқоматкунанда дар маҳалли маъмур.

ОМИР III *а.* عامر номи яке аз қабилаҳои араб, ки Маҷнун ба он мансуб буд.

ОМИРОНА آمرانه ба оҳанги амр, ҳокимона, ҳукмронона.

ОМӢ *а.* عامی 1. авом, мардумӣ. 2. *маҷ*. бесавод, нодон.

ОММА *а.* عامه 1. мардум, тӯдаи мардум, умуми мардум; **оммаи аҳолӣ** умуми мардум, аксарияти аҳолӣ. 2. *маҷ*. мардуми бесавод; **забони омма** забони аксарияти мардум, забони мардуми омӣ.

ОММАБОБ عامه باب он чи ба завқ ва талаби оммаи аҳолӣ муносиб ва мувофиқ аст; **молҳои оммабоб** молҳое, ки истеъмоли васеи умумӣ доранд.

ОММАВӢ عاموی 1. *мансуб ба* **омма**; мардумӣ: **оммавиву тарбиявӣ**. 2. *маҷ*. умумӣ.

ОММАПИСАНД عامه پسند мақбул ва писандидаи умум.

ОММАФАҲМ عامه فهم 1. мафҳум ба тамоми аҳолӣ, дастраси умум. 2. *маҷ*. равон, сода, фаҳмо (*оид ба таҳрир*).

ОММАФАҲМӢ عامه فهمی *мансуб ба* **оммафаҳм**.

ОМОДА آماده муҳайё, тайёр; **омода кардан** тайёр кардан, муҳайё намудан, фароҳам сохтан; **омода гардидан (шудан)** тайёр шудан (*ба иҷрои коре*).

ОМОДАБОШ آماده باش дар ҳолати тайёрӣ, дар ҳолати омодагӣ, тайёршавӣ.

ОМОДАГӢ آمادگی *ниг.* **омодабош**.

ОМОДАГОҲ آماده گاه ҷои тайёрӣ, ҷои тадорукот, маҳалли омодабош.

ОМОДАСОЗӢ آماده سازی кор ва амали тайёр кардани касе ё чизе барои иҷрои ягон амал.

ОМОДАШАВӢ آماده شوی омода шудан, тайёр шудан.

ОМОЛ *а.* آمال *ҷ.* **амал**; умеду орзуҳо.

ОМОНИМ *ю.* آمانیم *збш.* калимаҳои шаклан бо ҳам монанд. ҳамгун (*збш.*); таҷнис (*адш.*).

ОМОР آمار шумор, ҳисоб, ҳисобу китоб.

ОМОРГАР آمارگر он ки ҳисоби оморро ҷамъоварӣ, гурӯҳбандӣ ва баррасӣ мекунад, оморгир, баҳисобгиранда.

ОМОРГИР آمارگیر он ки ба ҷамъоварии омор машғул аст.

ОМОРГИРӢ آمارگیری амали ҷамъоварии омор.

ОМОРИДАН آماریدن 1. шуморидан, ҳисоб кар-

дан. 2. *маҷ.* аҳамият додан, ба назар гирифтан.

ОМОРӢ آماری *мансуб ва марбути* **омор**; истифодаи омор дар таҳияи коре: **иттилооти оморӣ, ҳисоби оморӣ**.

ОМОРШИНОС آمار شناس ҳисобшинос, он ки қобилият ва малакаи шумориданро дорад.

ОМОС آماس дамидагии ягон узви бадан дар натиҷаи беморӣ ё ҷароҳат, варам.

ОМОСДОР آماس دار 1. мубталои омос, дорои омос, варамдор. 2. он чи омосу варам ва бардамидагӣ дорад.

ОМОСИДА آماسیده *сифати феълии замони гузашта аз* **омосидан**; варамкарда, мутаваррим.

ОМОСИДАГӢ آماسیدگی *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **омосида**; омосида будан, вазъ ва ҳолати омосида.

ОМОСИДАН آماسیدن варамидан, варам кардан, омос гирифтан.

ОМОСӢ آماسی *ниг.* **омосида**.

ОМОСКАРДА آماس کرده *ниг.* **омосида;** варамкарда.

ОМОҲ آماه *кит., тиб.* омос, варам, варамкарда, варамида; *муқ.* **омос**.

ОМОҲИДА آماهیده *кит. ниг.* **омосида**.

ОМОҲИДАН آماهیدن *кит. ниг.* **омосидан**.

ОМОҲОНИДАН آماهانیدن *кит. шакли бевоситаи* **омоҳонидан** таврим.

ОМОЧ آماچ позаи чӯбин барои рондани замин.

ОМОҶ I آماج *кит.* хоктӯдае, ки нишони тир бар он насб кунанд, омоҷгоҳ.

ОМОҶ II آماج *ниг.* **омоч**.

ОМОҶГАҲ آماجگه *ниг.* **омоҷгоҳ**.

ОМОҶГОҲ آماج گاه *кит.* нишонгоҳи тир.

ОМУДА آموده *кит.* ороста, оросташуда, зинатдода, ороишёфта.

ОМУДАН آمودن 1. оростан, пиростан, зинат додан. 2. сохтан, бино кардан.

ОМУЛА آمله *бот.* дарахтест дар Ҳиндустон, ки аз он доруи дарди чашм тайёр мекунанд.

ОМУННОС *а.* عام الناس авом, мардуми одӣ.

ОМУРҒ آمرغ *кит.* 1. нафъ, суд, фоида. 2. қадр, қимат, арзиш. 3. ночиз, кам, андак.

ОМУРЗГОР آمرزگار *д.* бахшоянда, афвкунанда; бахшандаи гуноҳон (*сифати Худо*).

ОМУРЗГОРӢ آمرزگاری амали омурзгор, бахшандагӣ, афв.

ОМУРЗИДА آمرزیده он ки ё он чи мавриди бахшиш ва афв қарор гирифтааст, бахшида - шуда, афвшуда.

ОМУРЗИДАН آمرزیدن ҷурму гуноҳ бахшидан, афв кардан, гузаштан (*аз гуноҳи касе*).

ОМУРЗИШ آمرزش *ниг.* **омурзидан**; бахшидани гуноҳ, авф кардан, бахшидан (*гуноҳи касеро*); **омурзиш талабидан** авф ва бахшиши гуноҳеро пурсидан.

ОМУТ آموت *кит.* ошёни ҷонварони шикорӣ (*ҳамчун боз, шоҳин*); ошёна.

омӯз آموز 1. *асоси замони ҳозира аз* **омӯхтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* омӯзанда (**донишомӯз, коромӯз, худомӯз**...) *ва* омӯзонанда (**адабомӯз, пандомӯз**...).

ОМӮЗА آموزه *нав.* маҷмӯаи андешаҳо ва назарияҳои фалсафӣ, сиёсӣ, илмӣ *ва г.*; назария, ақидаҳо.

ОМӮЗАНДА آموزنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **омӯхтан**; ёдгиранда, дарсгиранда, шогирд, талаба. 2. ёддиҳанда, муаллим, устод.

ОМӮЗАНДАГӢ آموزندگی *шакли дигари сифати феълии замони ҳозираи* **омӯзанда**; омӯзанда будан, ҳолат ва чигунагии омӯзанда.

ОМӮЗГОР آموزگار ёддиҳанда чизеро ба касе, муаллим, дарсгӯй, устод, донишёр.

ОМӮЗГОРӢ آموزگاری шуғл ва кори омӯзгор, муаллимӣ, ёд додани чизе ба касе, донишёрӣ.

ОМӮЗИДАН آموزیدن *кит.* омӯхтан, дониш гирифтан.

ОМӮЗИШ آموزش 1. ёд гирифтан, таълим гирифтан (*чизеро аз касе*). 2. ёд додан, таълим додан, омӯхтан (*чизеро ба касе*).

ОМӮЗИШГОҲ آموزشگاه ҷои омӯхтани илму ҳунаре: **омӯзишгоҳи омӯзгорӣ**.

ОМӮЗИШГОҲӢ آموزشگاهی *мансуб ва марбут ба* **омӯзишгоҳ**.

ОМӮЗИШӢ آموزشی 1. *мансуб ба* **омӯзиш**; он чи

мавриди омӯзиш аст; қобили омӯзиш. 2. *кит.* омӯзанда, толиби илм, дӯстдори омӯхтан.

ОМӮЗИШКАДА آموزش کده *ниг.* **омӯзишгоҳ**.

ОМӮЗОНДАН//ОМӮЗОНИДАН آموزاندن// آموزانیدن омӯхтан, ёд додан, таълим додан (*чизеро ба касе*).

ОМӮЗХОНА آموزخانه *кит.* ҷо ва маҳалли омӯзиш, макони таълим, дарсхона.

ОМӮХТА آموخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **омӯхтан**. 2. ёдгирифта, таълимгирифта, одаткарда(*ба чизе*); **дили омӯхта балои ҷон** (*зарб.*). 3. ромшуда, дастомӯз (чорпо); **аспи омӯхта; омӯхта шудан** одат кардан, хӯ гирифтан, унс гирифтан.

ОМӮХТАГӢ آموختگی одаткарда, хӯ карда.

ОМӮХТАН آموختن 1. ёд гирифтан, аз худ кардан, фаро гирифтан (*чизеро аз касе*). 2. ёд додан, таълим додан, омӯзондан (*чизеро ба касе*). 3. тадқиқ кардан, таҳқиқ кардан (*масъалаеро*), санҷидан.

ОМӮХТАНӢ آموختنی он чи бояд омӯхта шавад, он чи сазовори омӯхтан аст.

ОМӮХТГОРӢ آموختگاری *кит.* хӯ карда, одат, хӯ гирифтан.

ОМФАҲМ عام فهم *кит., ниг.* **оммафаҳмӣ**.

ОН I آن *ҷонишин* 1. *ҷонишини шахси сеюми танҳо*: вай, ӯ. 2. *ишораҷонишин*, ки ба чизи дур ё шахси ғоиб ё ба чизи номбаршуда ишора мекунад: **он кас**, **он чиз**. 3. *ҷонишини соҳибӣ*, ки бо изофа омада, соҳибиятро ифода мекунад: **(аз) они ту** моли ту, чизи ту; **он гуна**... ба он дараҷа, то ба он андоза, чунин; **они дигар** дигаре, каси дигар, дуюмӣ; **дар он буд, ки**... аз он иборат буд, ки...; **он тараф истад**... сарфи назар аз...; **ҳар он чи**... ҳамаи чизҳоеро, ки, маҷмӯи...; **аз они худ кардан** соҳибӣ кардан ба чизе, соҳиб шудан; **ҳар он кас ки**... ҳар касе ки; **аз они худӣ** одами (ба мо) наздик, одами худӣ; **дар он дунё** *д.* дар дунёи дигар, дар охират.

ОН II آن лаҳза, як дам, муддати андак; **дар як он** дар як лаҳза, дар як дам, дар андак муддат; **дар они воҳид** дар айни замон, дар як вақт, дар як лаҳза.

ОНА *т.* آنه *гуфт.* модар; ◊ **онаи (зори)** *касеро* **нишон додан** касеро сахт ҷазо додан.

ОНАКАЛОН آنه کلان модаркалон.

ОНАМУРҒ آنه مرغ мурғи чӯчадор.

ОНВАҚТА آنوقته *мансуб ба* замони гузашта; мансуби он замон: **дар Бухорои онвақта**.

ОНДУН آندون *кит.* 1. он ҷо; он сӯй, он тараф. 2. чунон, ончунон. 3. он гоҳ, он замон.

ОНДУНЁӢ آندنیایی *мансуб ба* **он дунё**.

ОНИН آنین *кит.* хумчае, ки дар он аз ҷурғот равған ҷудо мекунанд; ширзана, наҳра.

ОНИФ *а.* آنف 1. нангдоранда. 2. ром, оҳиста. 3. аввал, пештар, собиқ. 2. бинидард, он ки дарди бинӣ дорад.

ОНИФАН *а.*آنفاً андаке пеш аз ин, собиқан.

ОНКОЛОГИЯ *ю.* آنکالاگیه *тиб., ниг.* **саратоншиносӣ**.

ОНКОЛОГӢ آنکالاگی *мансуб ва марбут ба* **саратоншиносӣ**.

ОНОМАСТИКА *ю.* آنامستیکه *збш.* як соҳаи забоншиносӣ, ки исмҳои хосро меомӯзад, номшиносӣ.

ОНТОЛОГИЯ *ю.* آنتالاگیه *фалс.* (*дар фалсафаи идеалистӣ*) таълимоти метафизикӣ дар бораи ҳастӣ.

ОНУК I *а.* آنک *кит.* сурб, қурғошим.

ОНУК II *а.* عانک 1. регтӯдаи калон. 2. *маҷ.* монеа.

ОПЕРА *ит.* آپره *санъ.* асари драмавии мусиқавӣ, ки дар он иштироккунандагон бо ҳамоҳангии оркестр месароянд.

ОПЕРАВӢ آپروی *мансуб ба* **опера**.

ОПЕРАТИВӢ آپره تیوی фаврӣ, таъҷилӣ; зудамал.

ОПЕРЕТТА *ит.* آپرتّه *санъ.* яке аз навъҳои операи ҳаҷвӣ, ки иштироккунандагон ҳам гап мезананд ва ҳам месароянд.

ОППОРТУНИЗМ *фр.* آپّارتونیزم *с.* сиёсати созишгарона, ҳамкорӣ ва мурососоҳона бо буржуазия дар ҳаракати коргарӣ.

ОППОРТУНИСТ *фр.* آپّارتونیست *с.* созишгар, муросокор.

ОППОРТУНИСТӢ آپّارتونیستی *с. мансуб ба* **оппортунист**; созишгарона, бо роҳи мувосо.

ОПТИКА *ю.* آپتیکه *физ.* як соҳаи физика, ки

ҳодисаҳои оид ба нур ва хосиятҳои нурро меомӯзад.

ОПТИКӢ آپتیکی *физ., мансуб ба* **оптика**: **асбобҳои оптикӣ**.

ОПТИМИЗМ *лот.* آپتیمیزم *фалс.* назари некбинона ба ҳаёт, боварӣ ба ғалабаи некӣ бар бадӣ, хушбинӣ, хушназарӣ.

ОПТИМИСТ *лот.* آپتیمیست *фалс.* некбин, хушназар.

ОПТИМИСТӢ آپتیمیستی *фалс. мансуб ба* **оптимист**; некбинона, бо назари нек.

ор آر *асоси замони ҳозира аз* **овардан.**

ОР *а.* عار ҳаё, шарм; **нангу ор; ор будан (-**и коре, чизе ба *касе***)** боиси шармандагӣ ва нанг будан; **ор донистан** нанг ҳисоб кардан, боиси шармандагӣ (-и худ) шумурдани коре; **ор доштан** шарм кардан, боиси нанг шумурдани коре; **ор кардан (намудан)** шарм кардан, чизеро ба худ нанговар донистан; **ор омадан** дар ҳиҷолат мондан.

ОРАЗ *а.* عارض рухсора, ду бари рӯй, рӯй, чеҳра.

ОРАЗӢ عارضی навъе аз гули сурх.

ОРАМИДА آرمیده *ниг.* **оромида**.

ОРАМИДАН آرمیدن 1. ором гирифтан, ором шудан, осудан, хобидан; қарор гирифтан. 2. *кҳн.* ром шудан, унс гирифтан.

ОРАНГ I آرنگ *ниг.* **оранҷ**.

ОРАНГ II آرنگ ранг; сурхӣ.

ОРАНГ III آرنگ азоб, машаққат, алам, озор.

ОРАНГ IV آرنگ ҳамоно, гӯё; гӯё, ки.

ОРАНДА آرنده **оваранда**.

ОРАНҶ//ОРИНҶ آرنج бандгоҳи соид ва бозу.

ОРАСТА آرسته ороста, пероста.

ОРАСТАН آرستن оростан.

ОРГАНИКӢ آرگنیکی он чи ба олами ҳайвонот ва наботот дахл дорад, узвӣ: **моддаҳои органикӣ**, **химияи органикӣ**.

ОРД آرد суда ва кӯфтаи ғаладона: **орди гандум**, **орди ҷав** *ва г.*; **орд кардан** ба орд мубаддал кардани ғалладона.

ОРДАК آردک хока, суда; **доруи ордак** доруҳои ордмонанд.

ОРДБЕЗ آردبیز 1. он ки ордро элак мекунад. 2. он чи ба воситаи он ордро мебезанд, элак, парвезак.

ОРДБЕЗАК آردبیزک *ниг.* **ордбез** 2.

ОРДБЕЗӢ آردبیزی амали ордбез, орд бехтан.

ОРДБЕЗХОНА آردبیزخانه хонаи махсус дар нонвойхонаҳо барои бехтани орд.

ОРДБИРЁН آردبریان 1. орди бирён, ки барои пухтани атола, ҳалво ва ғайра истифода мекунанд. 2. гардсӯз, ордоб (*навъи хӯрок*).

ОРДВОР آردوار мисли орд, чун орд гардшуда.

ОРДЕН *лот.* آردن нишони сари сина, ки барои хизматҳои намоён дода мешавад, нишон.

ОРДЕНДОР آردندار он ки орден (нишон) дорад.

ОРДИНАТОР *лот.* آردیناتار *тиб.* пизишки муолиҷакунанда дар беморхона, дармонгоҳ *ва г.*

ОРДИНАТУРА *лот.* آردینتوره 1. вазифаи ординатор. 2. курси махсуси таҷрибаафзоии пизишкон.

ОРДӢ آردی он чи мансуб ва марбут ба орд аст, он чи аз орд сохта мешавад.

ОРДКАШ آردکش 1. он ки дар осиёб ғалларо орд мекунад. 2. шахсе, ки бо мошин орд мекашонад.

ОРДКАШӢ آردکشی амали ордкаш, орд кашидан.

ОРДОБ(А) آرداب//آردابه *ниг.* **ордбирён**.

ОРДОР عاردار он ки ор, нанг, шарм ва ҳаё дорад, баномус.

ОРДСОЗӢ آردسازی орд кардан, табдил додани ғалладона (*ҷав, гандум ва г.*) ба орд.

ОРДФУРӮШ آردفروش он ки ба фурӯхтани орд машғул аст.

ОРДФУРӮШӢ آردفروشی амали ордфурӯш; ҷой ва маҳалли фурӯши орд.

ОРДХАЛТА آردخلته халтае, ки ба он орд мегиранд.

ОРЕ آری *калимаи ҷавобии тасдиқӣ (грам.)* бале, хӯш.

ОРЕҒ آریغ *кит.* кина, адоват; нафрат; дилсардӣ, дилхунукӣ.

ОРЗУ آرزو 1.хоҳиш, майл (-и расидан, ба даст овардани чизе); мурод, мақсад: **баҳори орзу**, **орзуи висол, нияти орзу**. 2.умед, армон, чашмдошт, интизорӣ. 3. ҳавас, иштиёқ. 4.

матлуб, дилхоҳ (*шахс, маҳбуба*); **орзуи хушк** орзуи ҳавоӣ, орзуи хоми амалинашаванда**;** **орзуву ҳавас** армон ва иштиёқ (умед); **дар орзуи** *чизе* **будан** умедворӣ доштан(ба чизе); дар хаёли ба даст овардани ягон чизи матлуб ва дилхоҳ будан; **орзу ба хок бурдан** ба мақсад нарасида мурдан; **орзу доштан** хоҳиш ва майли чизеро дар дил парваридан, муштоқ будан ба чизе; **орзу кардан** хоҳиш доштан, майли чизеро дар дил парваридан; **ба орзу расидан** муяссар гардидан ба чизи дилхоҳ(-и касе), ба мақсад расидан, ба муроди худ ноил омадан; **орзуи дӯғро дар маҳтоб шикастан** ба ягон хоҳиш ва матлаби худ норасида, қусури онро аз чизи дигар баровардан; **орзую ҳавас доштан** нияти тӯю тамошо барпо кардан доштан; **орзую ҳавас кардан** тӯю тамошо барпо кардан.

ОРЗУБАХШ آرزو بخش он ки орзуи шахсеро ба ҷо меоварад, орзу ба ҷо оваранда.

ОРЗУДОР آرزودار орзуманд, муштоқ, толиб.

ОРЗУДОРӢ آرزوداری *ниг.* **орзумандӣ**.

ОРЗУКУШ آرزوکش барбоддиҳандаи умеду хоҳишҳо.

ОРЗУМАНД آرزومند *ниг.* **орзудор**; он ки хоҳиш, иштиёқ ва умеди чизеро дорад, муштоқ, умедвор, толиб, хоҳишманд.

ОРЗУМАНДӢ آرزومندی дар дил доштани умеде, мақсаде; орзудорӣ, иштиёқ.

ОРЗУМАНДОНА آرزومندانه ба орзумандӣ, бо иштиёқ, боумед, некбинона.

ОРЗУПАЗИР آرزوپذیر *ниг.* **орзуманд**.

ОРЗУПАРВАР آرزوپرور 1. он ки дар дил орзу мепарварад; *ниг.* **орзудор**. 2. *маҷ.* ҳавасманд, ҳаваскор, булҳавас.

ОРЗУПАРВАРӢ آرزوپروری 1. *ниг.* **орзумандӣ**. 2. *маҷ.* ҳаваскорӣ, булҳавасӣ.

ОРЗУСАНҶ آرزوسنج орзуманд, хоҳон.

ОРИДАН عاریدن ор кардан, нанг доштан, шарм кардан.

ОРИЁ آریا 1. номи қавмҳое, ки аз рӯзгорони бисёр қадим дар Эрон, Ҳинд ва Урупо маскан гирифтаанд, нажоди ҳиндуаврупоӣ. 2. номи кишвари ориёиён.

ОРИЁӢ آریای *мансуб ба* **ориё: нажоди ориёӣ**.

ОРИЁН آریان *ниг.* **ориё** I.

ОРИЁНАЖОД آریانژاد он ки аз нажоди ориёӣ аст, нажоди ориёӣ.

ОРИЁНӢ آریانی *мансуб ба* нажоди ориёӣ.

ОРИЗ *а.* عارض 1. *кит.* аризадиҳанда, арзкунанда, шикоятгар, шиквагар. 2. *кит.* баҳисобгирандаи лашкар; таъмингари сипоҳ. 3. борон. 4. дандон. 5. кӯҳ. 6. рӯйдода, пайдошуда, пайдошаванда, воқеъшаванда; **ориз шудан** рӯй додан, пайдо шудан.

ОРИЗА *а.* عارضه 1. *кит.* пешомад, ҳодиса, воқеа, он чи воқеъ мешавад. 2. *кит.* дард, беморӣ, ранҷ, касолат, мараз. 3. ҳоҷат.

ОРИЗӢ عارضی *кит.* 1. ғайриаслӣ, сохта, сохташуда. 2. ҳисобдорӣ; таъминоти лашкар.

ОРИНҶ آرنج *ниг.* **оранҷ**.

ОРИНҶБАНД آرنج بند 1. он ки соиди бозу (*умуман* даст) мебандад. 2. *маҷ.* табиби устухонбанд. 3. он чи бад-он дасту оринҷро мебанданд.

ОРИНҶМОНАК آرنج مانک он чи дар дасту оринҷ мемонанд ё мебанданд.

ОРИНҶШОР آرنج شار он чи аз оринҷ мешорад ва метаровад; ◊ **палави оринҷшор** палави ниҳоят серравған.

ОРИФ *а.* عارف 1. огоҳ, воқиф, маърифат, доно, шиносанда. 2. порсо, аҳли ирфону тасаввуф.

ОРИФА *а.* عارفه *муаннаси* **ориф**.

ОРИФАНДЕШ عارف اندیش фикри орифона доштан, муҳаққиқ, пажӯҳишгар.

ОРИФӢ عارفی парҳезгорӣ; донишмандӣ, суфигӣ, порсоӣ.

ОРИФОНА عارفانه он чи махсус ва марбут бар орифон аст.

ОРИЯ آریه сӯрохе, ки дандон дар он ҷой дорад.

ОРИЯТ I *а.* عاریت чизеро аз касе барои истифодаи муваққат (*ба шарти пас гардонда додан*) гирифтан: **ба орият гирифтан** барои истифодаи муваққатӣ гирифтан чизеро аз касе; **ба орият додан** *чизеро* барои истифодаи муваққатӣ додани чизе ба касе.

ОРИЯТ II عاریت ор, нанг, шарму ҳаё; **орият кардан** ору номус кардан, кореро боиси нанг шумурдан.

ОРИЯТАН *а.* عاریتاً ба таври ориятӣ.

ОРИЯТӢ عاریتی он чи мансуб ва марбут бар орият аст: **ҳуҷраи ориятӣ, китоби ориятӣ**.

ОРИЯТНИШИН عاریتنشین он ки дар ҷое (*ҳуҷрае, хонае*) ба орият (ба таври ориятӣ) истиқомат мекунад.

ОРИЯТНОК عاریتناک он ки орият (II) дорад, баномус.

ОРӢ I آری *мухаффафи* **ориёӣ**; *ниг.* **ориёӣ**.

ОРӢ II *а.* عاری 1. бараҳна. 2. холӣ, пок, озод, мубарро. 3. сода, нодон. 4. *ниг.* **ордор**.

ОРКЕСТР *фр.* آرکستر дастаи мусиқанавозон, ки бо созҳои гуногун якҷоя оҳангеро менавозанд: **оркестри симфонӣ**.

ОРМОН آرمان орзу, умед, ҳасрат.

ОРМОНГАРО آرمان گرا он ки дар тасаввур ва хаёл орзуи ба таври матлуб сохтани зиндагии худро дорад, тасаввурот ва орзуҳое, ки амалӣ шудани он хеле душвор аст, идеалист.

ОРМОНГАРОӢ آرمان گرایی тафаккури ормонгаро, идеалист будан, идеализм.

ОРМОНӢ آرمانی *мансуб ба* **ормон**; он чи дарбаргирандаи орзуву ормон аст; **андешаи ормонӣ** мутобиқ ва созгори ормон.

ОРМОНТАЛАБ آرمان طلب *ниг.* **ормонгаро**.

ОРМОНТАЛАБӢ آرمان طلبی *ниг.* **ормонгароӣ**.

ОРМОНХОҲ آرمان خواه орзуманд, ормонгаро.

ОРМОНХОҲӢ آرمان خواهی орзумандӣ, ормонгароӣ.

оро آرا 1. *асоси замони ҳозира аз* **оростан (**оро додан). 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* ороянда: **базморо**, **суханоро**, **худоро**...

ОРО آرا ороиш, зеб, зиннат; **орову торо** зебу зиннат; **оро додан** зиннат додан, оростан, хушнамо гардонидан..

ОРОГАР آراگر 1. ородиҳанда, ороишгар, ороянда, тазйингар. 2. машшота.

ОРОГАРӢ آراگری он чи мансуб ва марбут ба орогар аст, зинат додан, оро додан, ороиш додан, тазйин.

ОРОДЕҲ آراده *ниг.* **орогар**.

ОРОДЕҲӢ آرادهی *ниг.* **орогарӣ**.

ОРОИДАН آراییدن 1. зинат додан, ороиш додан. 2. барпо кардан, мураттаб сохтан; **базм ороидан** базм барпо кардан; **саф ороидан** саф бастан; **сӯҳбат ороидан** сӯҳбат барпо кардан, барои сӯҳбат ба даври ҳам ҷамъ шудан.

ОРОИШ آرایش 1. зинат додан, тазйин. 2. зеб, зинат; **ороиш додан** *ниг.* **оро**; **оро додан**, оростан; **ороиш ёфтан** ороста шудан, бо зебу зинат шудан.

ОРОИШГАР آرایشگر он ки (*касе ё чизеро*) ороиш медиҳад; машшота.

ОРОИШГОҲ آرایشگاه ҷои ороишдиҳӣ, макони махсус барои ороишдиҳӣ; коргоҳи машшота.

ОРОИШДИҲАНДА آرایش دهنده *ниг.* **орогар**.

ОРОИШӢ آرایشی он чи мансуб ба ороиш аст; **асбоби ороишӣ**.

ОРОМ آرام 1. сокит, хомӯш, осуда, бе сару садо, сокин. 2. сукун, субот, қарор, тоқат. 3. оҳиста, ҳамвор, ба як қарор; *муқоб.* **шитоб**. 4. батааннӣ, батамкин, вазнин; **хоби ором** хоби роҳат, хоби осуда ва беташвиш, хоби бароҳат; **ором будан** а) сокит будан, беғалоғула ва беташвиш будан; б) осуда, хотирҷамъ будан; **ором гардидан (ёфтан, шудан)** а) оромидан, осудан; б) аз ҳаракат мондан, боз истодан, қатъ шудан; в) фурӯ нишастан (*хашм, изтироб, ҷӯшу хурӯш*); **ором гирифтан** а) дам гирифтан, орамидан, осудан; б) қатъ шудан, пасанда шудан, хомӯш шудан (садо); в) боз истодан (*аз коре, ҳаракате*); г) таскин ёфтан, осуда шудан, аз ҳолати изтироб ва беқарорӣ баромадан; д) кам шудан ё рафъ гардидани дарди узве (*дарди сар,чашм, по ва г.*); е) барпо шудани тинҷӣ ва амонӣ; **ором гузоштан** *касеро* кордор нашудан, осуда,(ба ҳоли худ)мондан (касеро); **ором додан** сокит кардан, фурӯ нишондани хашму, изтироби касе ё дарде; **ором додан (нафсро)** гуруснагии худро то ҳадде бартараф кардан; **ором кардан** *касеро* таскин додан, фурӯ нишондани хашм ё изтироби касе, сокит намудан, хомӯш кардан, таскин додан; **ором надоштан** беқарор будан, хотир осуда набудан, сукун ва тоқат надоштан; **ороми дил (хотир)**

боиси осудагии хотир, тасаллобахши дил; **ороми ҷон** а) боиси тасалло ва таскини дил; б) *маҷ.* маъшуқа; **ором-ором** ба оромӣ, оромона.

ОРОМАФЗО آرام افزا *ниг.* **оромбахш**.

ОРОМБАНД آرامبند *нав.* василае, ки ором баста шудан ва кушода шудани дару дарича ва дигар таҷҳизотро танзим мекунад.

ОРОМБАХШ آرامبخش таскиндиҳанда, оромиовар, он ки ва он чи бар одамӣ оромӣ мебахшад: **табиати оромбахш, доруи оромбахш**.

ОРОМГАҲ آرامگه *ниг.* **оромгоҳ**.

ОРОМГОҲ آرامگاه 1. ҷои осоиш ва истироҳат; хона, маскан. 2. мақбара, дахма, макони фавтидагон.

ОРОМИДА//ОРАМИДА آرامیده// آرمیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **орамидан**. 2. вазнин, бурдбор, ботамкин; ором. 3. хотирҷамъ, беташвиш.

ОРОМИДАН آرامیدن *ниг.* **орамидан**.

ОРОМИШ آرامش 1. беҳаракатӣ, сукунат, сукут. 2. фароғат, роҳат, осоиш, дамгирӣ, таскинёбӣ. 3. амният, эминӣ, тинҷӣ.

ОРОМИШГОҲ آرامشگاه *ниг.* **оромгоҳ**.

ОРОМӢ آرامی 1. осудагӣ, беташвишӣ; **ба оромӣ гузаштан**. 2. хомӯшӣ, сукунат. 3. таскинёбӣ, фурӯ нишастани изтироб, хашм ва асабияту ҷӯшу хурӯш. 4. амният, тинҷӣ; **ба оромӣ** батамкинӣ, бидуни изҳори асабоният, хунсардона, бе изҳори ҷӯшу хурӯш.

ОРОМОНА آرامانه 1. бо сукут, ба оромӣ. 2. бофароғат, бароҳат. 3. бешитоб, ботамкин, хотирҷамъона, бо сукуну қарор.

ОРОМОНДАН آراماندن ором кардан, аз ҳаракат мононандан, сокит гардондан.

ОРОМПАЗ آرام پز *нав.* деги барқӣ, ки хӯрокро дар замони муайян ва оҳиставу ором мепазад.

ОРОМСӮЗ آرام سوز он ки ва он чи сабаби нестии оромӣ мегардад: **баҳси оромсӯз**, **бути оромсӯз**.

ОРОМФИЗО//ОРОМАФЗО آرام فزا//آرام افزا *ниг.* **оромбахш**.

ОРОМҶОЙ آرام جای 1. ҷои ором ва осуда. 2. ҷои оромиш, ҷои истироҳат.

ОРОСТА آراسته зинат додашуда, бо зебу зинат, ороишнок, ба назму ба тартиб оварда; **ороста кардан** чунонки бояду шояд, ба ҷо овардани коре; **ба шариат ороста кардани** *чизе* ба шариат мутобиқ ва мувофиқ гардонидани чизе.

ОРОСТАГӢ آراستگی ороиш; зебу зинат.

ОРОСТАН آراستن 1. зинат додан, ороиш додан. 2. барпо кардан, мураттаб сохтан; **базм оростан** базм барпо кардан; **саф оростан** саф бастан; **сӯҳбат оростан** сӯҳбат барпо кардан, барои сӯҳбат ба даври ҳам ҷамъ шудан.

ОРО-ТОРО آرا تارا *гуфт.* зинат, зеб, ороиш.

ОРОЪ *а.* آراء *ҷ.* **раъй**.

ОРОЯНДА آراینده *ниг.* **орогар**.

ОРТАЛАБ عارطلب ориятталаб.

ОРУ آرو *гуфт.* занбӯр.

ОРУҒ آروغ боди меъда, ки бо садо аз гулӯ мебарояд: **оруғ додан**, **оруғ задан**.

ОРУҒДА آروغده *кит.* хашмгин, ғазабнок.

ОРУХОНА آروخانه 1. хонаи занбӯр. 2. *маҷ.* ҷои сердаробурои сермағал.

ОРФОГРАФИЯ *ю.* آرفاگرفیه *ниг.* **имло**.

ОРФОЭПИЯ *ю.* آرفائپیه қоидаҳои тарзи талаффузи дуруст.

ОРФОЭПӢ آرفائپی *мансуб ба* **орфоэпия**.

ОС I آس санги гирде, ки ғалларо ба воситаи он орд мекунанд; ин санг агар бо қуввати об кор кунад, «осиё» ё «осиёб», агар бо қувваи даст кор кунад, «дастос» мегӯянд.

ОС II آس *кит., зоол.* ҷонвари сафедранге, ки нӯги думаш сиёҳ аст ва аз пӯсту мӯи он пӯстин медӯзанд, қоқум.

ОС III *а.* آس *кит., бот.* дарахтест ҳамешасабз, ки баландтар аз анор буда, баргу гулаш хушбӯст, дар тиб ҳамчун даво кор фармуда мешавад, мӯрд, ранд, исмор.

ОС IV آس *кит.* 1. қабр. 2. ёр, соҳиб. 3. хокистаре, ки дар оташдон боқӣ мондааст. 4. нишона; нишона ва аломатҳои иморат ва ободӣ.

ОС V آس *кит.* 1. тирандози моҳир, камонвар. 2. камон, силоҳи тирандозӣ.

ОС VI آس *кит.* номи қавми эронии сокини Қафқози Марказӣ, ки ҳамчунин бо номҳои ирун, эсхо ва осетҳо маълуманд.

ОСА آسه *кит.* замини барои кишт омода; киштзор.

ОСАҒДА آسغده *кит.* муҳайё, тайёр, омода.

ОСАФ آصف *кит.* 1. номи вазири Сулаймон, ки ба доноӣ машҳур будааст. 2. *маҷ.* вазири доно, вазири ботадбир.

ОСАФӢ آصفی *кит.* вазирӣ, вазирӣ кардан.

ОСЕБ آسیب 1. озор, ранҷ, дард. 2. зарар, зиён, газанд. 3. офат, накбат, бало. 4. зарба, садама, кӯфт; **осеб расондан** зарар расондан, зиён ворид сохтан ба чизе.

ОСЕБДЕҲ آسیبده осебдиҳанда, ранҷдиҳанда, газандрасон.

ОСЕБДИДА آسیبدیده (шахси) зарардида, он ки ба вай газанде расидааст.

ОСЕБДИҲАНДА آسیبدهنده *ниг.* **осебдеҳ**.

ОСЕБРАСОН آسیبرسان он ки ва он чи ба дигарон осеб мерасонад; *ниг.* **осебдеҳ**.

ОСЕБШИНОС آسیبشناس *тиб.* пизишки осебшинос.

ОСЕБШИНОСӢ آسیبشناسی *тиб.* як бахши илми тиб, ки осеб, сабаби пайдоиш ва анвои он, ҳамчунин равишҳои пешгирию табобати онро мавриди омӯзиш қарор медиҳад.

ОСЕВАН آسیون *ниг.* **осема**.

ОСЕМА آسیمه парешон, музтариб, мушавваш; саросема; ҳайрон, шефта; саргашта, девонамиҷоз, осеван; **осема гаштан (шудан)** ҳайрон ва парешонхотир шудан; девона шудан.

ОСЕМАНАЗАР آسیمه نظر *кит.* 1. шӯриданигоҳ, ошуфтаназар; 2. мадҳуш, азҳушрафта, азҳолрафта.

ОСЕМАСАР//ОСЕМАСОР آسیمه سر//آسیمه سار саргардон, мутаҳаййир, парешонҳол, саросема.

ОСЕТИН آستین миллати эронинажод, ки дар Қафкоз зиндагонӣ мекунад.

ОСЕТИНӢ آستینی *мансуб ба* **осетин: забони осетинӣ**.

ОСИВОР عاصی وار *кит.* монанди гунаҳкор, гунаҳгорсифат.

ОСӢ I *а.* عاصی гунаҳкор, нофармон, он ки хилофи нишондоди дину шариат амал мекунад.

ОСӢ II آسی *мансуб ва марбут* ба **ос** VI.

ОСИЁ I آسیا 1. дастгоҳе, ки дар он ғалладонаро орд мекунанд. 2. ҷои ғалла орд кардан; **осиё ба навбат** (*мақ.*) ҳар кор ба навбати худ, ба навбат бояд риоя кард; **санги зерини осиё** *маҷ.* устувор, барқарор, собит; **як осиё об** обе, ки тавоноии гардондани як осиёберо дорад; **ба осиё(б)и** *касе* **об рехтан** *маҷ.* ба пешрафти кори касе боис шудан.

ОСИЁ II *ю.* آسیا яке аз қитъаҳои шашгонаи олам.

ОСИЁБ آسیاب *ниг.* **осиё** I.

ОСИЁБОН آسیابان он ки осиёбонӣ мекунад; соҳиби осиё.

ОСИЁБОНӢ آسیابانی касбу кори осиёбон.

ОСИЁНА عاصیانه нофармонбардорона, исёнкорона, осивор, монанди осӣ.

ОСИЁПУЛӢ آسیاپولی музде, ки ба осиёбон барои орд кардани ғалла дода мешавад.

ОСИЁСАНГ آسیاسنگ 1. санги осиё. 2. *маҷ.* санги бузург, санги гарон.

ОСИЁХОНА آسیاخانه бинои осиё, ҷои орд кардани ғалла.

ОСИЁЧАРХ آسیاچرخ осиёи бодӣ.

ОСИМ *а.* آثم гунаҳгор, муҷрим, базаҳкор, осӣ.

ОСИМАСАР آسیمه سر *ниг.* **осемасар**.

ОСИФ *а.* عاصف *кит.* боди сахт, тундбод.

ОСМОН آسمان фазои бениҳояти атрофи Замин, ки ба назар кабудранг ва гунбадшакл менамояд, сипеҳр; **аз осмон афтодани** *чизе* ногаҳонӣ ва муфт ба даст даромадани чизе; **осмонро ба сар бардоштан** сахт ва баланд доду фарёд кардан; **осмон ба сари** *касе* **фурӯ рафтан** ба мушкили сахт афтодан, бадбахтии калоне рӯй додан; **ба осмон бардоштан** *касеро* касеро бисёр ва берун аз ҳад таъриф кардан; **ба осмон дакка задан** хеле баланд бардошта шудан; **ба осмон расидан** бисёр баланд шудан (*мас.*, *овоз*); **осмонро ба замин овардан** иҷро кардани кори маҳоле**; сари** *касе* **ба осмон расидан** хеле сарбаланд ва ифтихорманд шудан; **осмон ба замин начаспидан** ягон ҳодисаи фавқулода ё ислоҳнопазир ба вуқӯъ наомадан; **осмон шудан** *маҷ.* соҳиби мартабаи баланд шудан; ҳавобаланд, мағрур, каснорас, касношинос ва дастнорас шудан; **осмон баланд (дур), замин сахт** дар мавриди ноилоҷ

мондан ва ба мушкили худ чора наёфтан гуфта мешавад; **дар ҳафт осмон ситорае надоштан** ниҳоят нодор ва камбағал будан.

ОСМОНА آسمانه *кит.* сақф, шифти хона, шифти бино.

ОСМОНАСОС آسمان اساس *кит.* пуршукӯҳ, бузург, азим, олибунёд.

ОСМОНБӮС آسمان بوس *мач.* хеле баланд; **кӯҳҳои осмонбӯс** кӯҳҳои бисёр баланд.

ОСМОНВАШ آسمان وش 1. осмонмонанд. 2. *мач.* баланд; бошукӯҳ. 3. *мач.* кабуд.

ОСМОНГАР آسمان گر *д., мач.* Худованд.

ОСМОНГАРД آسمان گرد он чи дар осмон парвоз мекунад (*паранда, ҳавопаймо*).

ОСМОНГИР آسمان گیر фатҳкунандаи осмон; баландпарвоз, дурпарвоз.

ОСМОНГОҲ آسمان گاه баландмартаба, олигоҳ.

ОСМОНГУН آسمان گون 1. ба ранги осмон. 2. *мач.* кабуд, обиранг, лоҷувардӣ.

ОСМОНГУНА آسمانگونه *ниг.* **осмонгун**.

ОСМОНДАРА آسمان دره *нуч.* роҳи Каҳкашон, Маҷарра.

ОСМОНЗАДА آسمان زده *кит.* фалокатзада, шӯрбахт, бадбахт, бахтбаргашта.

ОСМОНИРАНГ آسمانی رنگ *ниг.* **осмонгун**.

ОСМОНӢ آسمانی 1. *мансуб ба* **осмон**; **кутуби осмонӣ** *д.* китобҳои муқаддаси динӣ; **қазои осмонӣ** балои ногаҳонӣ; **ҷирмҳои осмонӣ** ҷисмҳои осмонӣ, сайёра ва ситораҳо. 2. *мансуб ба* ранги кабуд; *ниг.* **осмонгун**.

ОСМОНКАФ آسمان کف *мач.* хеле баланд ва пурсадо, раъдвор, пурғулғула; **базми осмонкаф** базми хеле пурдабдаба; **осмонкаф доира навохтан** хеле баланду пурғулғула доира задан.

ОСМОННАВАРД آسمان نورد осмонгард, баландпарвоз, ҳавопаймо (*мас.*, *паранда*).

ОСМОННАМО آسمان نما абзоре барои намоиши тасвири ҷирмҳои осмонӣ, ситораҳо *ва г.*, афлокнамо.

ОСМОННИҲОД آسمان نهاد 1. *ниг.* **осмонасос**. 2. *мач.* асилзода, покнажод.

ОСМОНПАЙМО(Й) آسمان پیما(ی) осмонсайр, он ки ё он чи дар осмон сайр ва гардиш мекунад.

ОСМОНРАНГ آسمان رنگ *ниг.* **осмонгун**.

ОСМОНРАС آسمان رس *ниг.* **осмонбӯс**.

ОСМОНРӮЗ آسمان روز рӯзи 27-уми ҳар моҳи шамсӣ.

ОСМОНСАЙР آسمان سیر *кит.* осмоннавард, осмонгард; баландпарвоз

ОСМОНСАНҶ آسمان سنج мунаҷҷим, ҳайъатшинос, ситорашинос.

ОСМОНСОЙ آسمان سای осмонхарош, осмонрас, ниҳоят баланд.

ОСМОНТАХТ آسمان تخت *кит.* баландмартаба, олиҷоҳ.

ОСМОНТОЗ آسمان تاز *ниг.* **осмонгир**.

ОСМОНФАР آسمان فر пуршаъну пуршукӯҳ, бошукӯҳ.

ОСМОНФАРҲАНГ آسمان فرهنگ *кит.* донишманд, доно, пурдон.

ОСМОНХАРОШ آسمان خراش *мач.* 1. бисёр баланди сар бар осмон кашида (*мас., қуллаи кӯҳ*). 2. бинои серошёна.

ОСМОНХЕЗ آسمان خیز баланд, пуршукӯҳ.

ОСМОНШИКОФ آسمان شکاف *ниг.* **осмонбӯс**.

ОСМОНШИТОБ آسمان شتاب *киноя аз* тезрав, тундрафтор.

осо آسا 1. *асоси замони ҳозира аз* **осудан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* мисл, монанд, шабеҳ: **барқосо, шеросо, шамъосо**...

ОСО آسا 1. зебу зинат, зевар, ороиш; **осо кардан** оростан, зинат додан. 2. хамёза, даҳондара.

ОСОИДА آسایده *ниг.* **осуда**.

ОСОИДАН آسائیدن ором гирифтан, дам гирифтан, истироҳат; **то омадани табар кунда меосояд** (*зарб.*).

ОСОИШ آسایش 1. осудан, роҳат кардан, дам гирифтан. 2. осудагӣ, роҳат, истироҳат. 3. оромӣ, тинҷӣ, амният; **осоиш додан** дам додан; **осоиш доштан** дар роҳат будан, дар фароғат будан, осудаву тинҷ будан; **сулҳу осоиш** оштӣ ва амният.

ОСОИШГОҲ آسایش گاه ҷои дамгирӣ, маҳалли осоиш, истироҳатгоҳ.

ОСОИШТА آسایشته осуда, роҳат, тинҷ, амн.

ОСОИШТАГӢ آسایشتگی осудагӣ, осоиш, оромӣ, тинҷӣ, амният.

ОСОМ *а.* آثام *ҷ.* **исм** (гуноҳон).

ОСОН آسان саҳл, сабук; *муқоб.* **душвор**; **кори осон** кори саҳл, кори сабук; **роҳи осон** роҳи

сабукгузар; **осон будан** саҳл будан, мушкил набудан, сабук будан; **осон кардан** (кореро, мушкилеро) саҳл гардондан, сабук кардан; **осон шудан** саҳл шудан, сабук шудан; **осон-осон** ба осонӣ.

ОСОНАКАК آسانکک *гуфт.* хеле сабук, хеле саҳл.

ОСОНӢ آسانی саҳл будан, саҳлӣ, сабукӣ; *муқоб.* **душворӣ**; **ба осонӣ** бе душворӣ.

ОСОНФАҲМ آسان فهم он чи фаҳмидан ва дарк карданаш саҳл ва сабук аст, фаҳмо.

ОСОР *а.* آثار *ҷ.* **асар**; 1. нишонаҳо, аломатҳо, изҳо, нақшҳо (*мас., изи пой ё он чи аз касе боқӣ мемонад*); **осори кӯфтагӣ** нишонаҳои мондагӣ ва афсурдаҳолӣ. 2. таълифот; **осори атиқа** ёдгориҳои айёми қадим.

ОСОРХОНА آثار خانه музей.

ОСТАР//АСТАР آستر//استر матои қисми даруни ҷома, кӯрпа ва дигар либосҳо; *муқоб.* **абра**.

ОСТАРВОР آستروار матои астарбоб, порча ва матоъ, ки барои астар ба кор равад.

ОСТАРДОР آستردار либоси астардор, ҳар либос, ки аз таг астар дорад.

ОСТАРӢ آستری *мансуб ба* **астар**.

ОСТАРШОҲӢ آسترشاهی либосе, ки астараш аз матои абрешим аст.

ОСТИН آستین он қисми либос, ки дастро аз сари китф то панҷа мепӯшонад; **остин афшондан** бо ишораи даст рад кардан коре ё чизеро; **астар бар задан** барои анҷоми коре бо азму ҷазм иқдом кардан.

ОСТИНАФШОНӢ آستین افشانی беэътиноӣ, бепарвоӣ.

ОСТИНДАРОЗ آستین دراز либосе, ки остини дароз дорад.

ОСТИНДОР آستین دار либосе, ки остин дорад; *муқоб.* **беостин**.

ОСТИНКӮТОҲ آستین کوتاه либосе, ки остинаш аз оринҷ болост..

ОСТИНФИШОН آستین فشان хиромон; рақскунон.

ОСТИНЧА آستینچه дастаке, ки вақти ба танӯр часпонидани нон то оринҷ мепӯшанд.

ОСТОН آستان *ниг.* **остона**.

ОСТОНА آستانه 1. баландие дар қисми даромадгоҳи хона, поиндарӣ, даромадгоҳи хона; ҷӯби зерини дар ё дарвоза. 2. даргоҳ, боргоҳ. 3. банди об, монеаи ҷараёни об; **дар остонаи**... а) дар арафаи..., дар оғози...; б) дар даромадгоҳи ҷое...; **остонаи** *касеро* **бӯсидан** таъзим кардан**; аз остонаи** *касе* **пой кандан** бо касе рафтуои худро бас кардан, қатъи муносибат кардан бо касе; **остонаи ҷоеро охурча кардан** ба ҷое бисёр рафтуой кардан; **остонаи** *касе* **аз тилло шудан** хеле давлатманд шудан.

ОСТОНАБАРО آستانه برا **:остонабаро шудан** *маҷ.* ба гаваккашӣ сар кардани бача.

ОСТОНАБӮС آستانه بوس *кит.* зиёрати бузургон.

ОСТОНРӮБ آستان روب *кит.* хизматгор, ходим.

ОСУҒДА آسغده *кит.* ҳезуми нимсӯхта, ҳезуми нимсӯзи сиёҳшуда, осӯхта.

ОСУДА آسوده 1. *сифати феълии замони гузаштаи* **осудан**. 2. беғам, беташвиш, дар осоишбуда, хотирҷамъ, ором, тинҷ, роҳат, фориғ; **осуда гардидан (шудан**) ором шудан, тинҷ шудан, аз ташвиш раҳидан, хотирҷамъ шудан; **осуда нафас гирифтан** хотирҷамъ шудан, баъд аз ташвише ба оромӣ расидан, ором шудан; **осуда гузоштан** *касеро* ба ҳоли худ мондан, кордор нашудан, ташвиш надодан, безобита накардан (касеро); **осуда кардан (намудан)** аз ташвиш раҳонидан, ором кардан, хотирҷамъ намудан.

ОСУДАГӢ آسودگی оромӣ, тинҷӣ, осоиш; фароғат, дар роҳат будан, хотирҷамъӣ.

ОСУДАГОҲ آسود گاه *кит.* маҳал ва макони осоишу истироҳат, осоишгоҳ.

ОСУДАДИЛ آسوده دل ором, хотирҷамъ, беташвиш, беизтироб.

ОСУДАДИЛОНА آسوده دلانه оромона, беташвиш, бо хотири ҷамъ.

ОСУДАКОРӢ آسوده کاری *кит.* сусткорӣ, танбалӣ, коҳилӣ.

ОСУДАН آسودن ором гирифтан, дам гирифтан, роҳат кардан; дами беғам задан.

ОСУДАХАЁЛ آسوده خیال *ниг.* **осудахотир**.

ОСУДАХОТИР آسوده خاطر *ниг.* **осудадил**.

ОСУДАҲОЛ آسوده خال осударӯзгор, ки вазъаш тинҷу ором аст: **деҳқони осудаҳол**.

ОСУДАҲОЛӢ آسوده حالی осудаҳол будан.

ОСУДАҲОЛОНА آسوده حالانه ба осудагӣ, оромона.

ОСУДАҶОН آسوده جان *ниг.* **осудадил**.

ОСУДАҶОНӢ آسوده جانی *ниг.* **осудадилӣ.**

ОСУРӢ آسوری *мансуб ба* **Осур** (Ошур, Сурия).

ОТА آته *гуфт.* падар.

ОТАНГ آتنگ ресмони аз чарм ё навдаҳои тар бофташуда, ки онро ду карда аз юғ мегузаронанд ва ба воситаи мехи чӯбӣ ба сурохиҳои тири сипор устувор мекунанд.

ОТАШ آتش 1. он чи аз сӯхтани чӯб, ангишт ё газ ба вуҷуд меояд ва дорои гармию равшанӣ мебошад. 2. *маҷ.* ҷӯшу хурӯш; сӯзу гудоз, эҳтироз: **оташи ишқ, оташи ғазаб, оташи дил** сӯзу гудози дил; **оташу об** ду чизи тамоман ба ҳамдигар зид, ду чизи соқиткунандаи якдигар; **оташу дуд** ду чизи ба ҳам тавъам; **оташ набошад, дуд намешавад** (*зарб.*); **оташи ҷудоӣ** *маҷ.* сӯзу гудози ҷудоӣ; **оташ андохтан ба дили** *касе* касеро ба изтиробу хурӯш овардан, касеро ба хашму ғазаб овардан; **оташ афрӯхтан** алав даргирондан; **оташ афтодан ба** *ҷое* даргирифтан, сӯхтан; **оташ афтодан ба дили** *касе* безобита шудан, ҳаросон шудан, бетоқат шудан; **оташ афшондан (фишондан)** оташ пошидан, алав сар додан; **оташ боридан аз чашм** дар ҳолати хашму ғазаб будан; **оташ гирифтан** а) даргирифтан, сӯхтан: **ҷомааш оташ гирифт**; б) *маҷ.* хашмгин шудан, тез ва асабонӣ шудан; **оташ даргирондан** оташ афрӯхтан; **оташ додан** сӯзондан, даргирондан; **оташ задан** сӯзондан, алав мондан, алав сар додан ба ҷое; **оташи** *касеро* **доман задан** *маҷ.* касеро хашмгин кардан, барангехтан; **оташ кушодан (аз тӯп, туфанг)** тир холӣ кардан; **оташ(ро) куштан** оташро хомӯш кардан; **оташ мондан ба** *чизе* даргирондани чизе; **оташ паридан аз чашм** сахт зарба расидан ба чашм; **оташи** *касеро* **паст кардан** *маҷ.* хашму ғазаби касеро фурӯ нишондан, ором кардан, таскин додан; **оташ пошидани чашм** барқ задан, дурахшидани чашм; **оташ(ро) фурӯ нишондан** а) оташро куштан, хомӯш кардан; б) *маҷ.* фитнаеро паст кардан; **миёни ду оташ мондан** *маҷ.* чӣ кор кардан ва ба куҷо рафтани худро надонистан.

ОТАШАК I آتشک 1. *шакли тасғири* **оташ**; лахча. 2. барқ, соиқа.

ОТАШАК II آتشک як навъ бемории мева (*себ, зардолу*), ки дар рӯи он холҳои сиёҳи сахт пайдо мешавад ва мева сахту камоб мегардад.

ОТАШАК III آتشک кирми шабчароғ.

ОТАШАК IV آتشک *тиб.* маразест ки дар олати таносул пайдо мешавад; **обилаи оташак** обилаи фарангӣ.

ОТАШАНГЕЗ آتش انگیز 1. оташафрӯз, оташдиҳанда. 2. *маҷ.* гӯяндаи суханҳои тезу тунд; хашмгин.

ОТАШАНДОЗ آتش انداز он ки дар ҷангҳо оташ ба сӯи душман меандозад; барангезандаи ҷанг.

ОТАШАНДУД آتش اندود 1. оташолуд; оташгун, оташмонанд. 2. *маҷ.* ғамангез, ҳузновар.

ОТАШАРОБА آتش ارابه *кӯҳ.* қатора.

ОТАШАФРӮЗ آتش افروز 1. оташдиҳанда. 2. *маҷ.* алавмон, суханчин, кинатӯз.

ОТАШАФРӮЗӢ آتش افروزی 1. оташ даргирондан. 2. *маҷ.* фитнаангезӣ, суханчинӣ, барҳам задани муносибати касон.

ОТАШАФШОН آتش افشان оташпош, оташбор; **кӯҳи оташафшон** вулқон.

ОТАШАФШОНӢ آتش افشانی *мансуб ба* оташ пошидан ба атроф; оташ афшонидан: **оташафшони(и вулқон)**.

ОТАШБАЁН آتش بیان *маҷ.* он ки нутқ ва гуфтори пуртаъсир ва ҷаззоб дорад.

ОТАШБАЁНӢ آتش بیانی гуфтор ва каломи муассиру ҷаззоб, нутқи пурҳарорату ҳаяҷонбахш.

ОТАШБАНД آتش بند фурӯ нишондани оташ; **сехри оташбанд** афсуне, ки гӯё бо хондан ва навиштани он оташ фурӯ менишинад.

ОТАШБАРГ آتش برگ чақмоқ; оташзана.

ОТАШБАРДОР آتش بردار тобовар ба оташ; **хишти оташбардор** хиште, ки ба оташ тобовар аст

ОТАШБАС آتش بس қатъ кардани ҷанг; мусолиҳа.

ОТАШБОЗ آتش باز 1. мушакпарон, мушакбоз. 2. он ки дар саҳнаи сирк бо оташ бозӣ мекунад.

ОТАШБОЗӢ آتش بازی 1. мушакпаронӣ, тарфбозӣ. 2. *мансуб ба* **оташбоз** 2.

ОТАШБОН آتشبان *кит.* нигаҳбони оташкада, нигаҳбони оташ.

ОТАШБОР آتش بار 1. он чи оташ меборад, оташпошанда, шӯълавар, сӯзон. 2. *маҷ.* ҷаззоб, шӯрангез, гарму ҷӯшон, дурахшон, ҳаяҷоновар: **нутқи оташбор, табъи оташбор; чашми оташбор** чашми барқзан, чашми тобон; **нигоҳи оташбор** нигоҳи ҷаззоб. 3. *маҷ.* дарднок, аламнок; **оҳи оташбор** оҳи пурсӯзу гудоз.

ОТАШБОРӢ آتش باری оташафшонӣ (*аз мусалсал ва г.*).

ОТАШБОРОН آتش باران 1. ҳадафи тири зиёд қарор додан ҷоеро: **оташборон кардан** *ҷоеро*. 2. *маҷ.* зери таъсир ва тасхир қарор додан; **бо нутқ оташборон кардан** ба сухани пурҷозиба сомеонро пахш кардан ва таҳти таъсир қарор додан; **бо чашм оташборон кардан** тавассути зебоии чашм дили дигаронро тасхир ва ошиқ кардан.

ОТАШВАШ آتشوش *ниг.* **оташгун**.

ОТАШВОР آتش وار чун оташ, оташгун, шабеҳи оташ.

ОТАШГАР آتش گر 1. он ки бо оташ кор мекунад, мисли оҳангар, заргар, мисгар *ва г.* 2. бавуҷудоварандаи оташ.

ОТАШГАРДОН آتش گردان *кит.* зарфи симини ҳалқадор, ки дар он ангиштро даргиронда дар ҳаво чарх мезанонанд, то зудтар даргирад, оташгарҳоҳ, оташсурхкун.

ОТАШГАРӢ آتش گری 1. кор кардан бо оташ. 2. тез кардан, обутоб додан.

ОТАШГАРХОҲ آتش گرخواه *кит., ниг.* **оташгардон**.

ОТАШГИР آتش گیر 1. оташгиранда, оташангез, зудсӯз, сӯзон. 2. он чи бо он оташ мегиронанд, фурӯзандаи оташ.

ОТАШГИРА آتش گیره оташдаргирон, пешдаргирон, пешгирон.

ОТАШГИРАК آتش گیرک афзори душоха, ки бо он оташ мегиранд ва ё оташ дуруст мекунанд.

ОТАШГИРАНДА آتش گیرنده *ниг.* **оташгир**.

ОТАШГИРОН آتش گیران 1. *феъли ҳол аз* **оташ гирондан**: **оташгирон омадан** оташафрӯхта омадан: оташ дар даст омадан. 2. он ки ва он чи оташ мегирад; *ниг.* **оташгир**. 3. *маҷ.* он ки фитнаангезӣ мекунад.

ОТАШГИРОНАК آتش گیرانک он чи ба воситаи он оташ мегиронанд, оташгира.

ОТАШГОҲ آتشگاه оташкада, маъбади оташпарастон, ибодатгоҳи зардуштиён.

ОТАШГУЛ آتشگل навъи гул, аз ҷинси гули сурх.

ОТАШГУН آتشگون арғувонӣ, сурхи баланд; **оби оташгун** майи сурх: **лаъли оташгун.**

ОТАШДАМ آتش دم оташнафас; **мурғи пӯлодболи оташдам** *киноя аз* ҳавопаймо.

ОТАШДЕҲ آتشده *ниг.* **оташдиҳанда**.

ОТАШДИДА آتش دیده 1. ба оташ афтода, ба оташ дучоршуда; сӯхта, алаврасида; **чун мӯи оташдида** аз азоб печутоб хӯрда. 2. таҷрибадида, корозмуда, сӯзу гудоз дида, аз гарму сард огоҳ.

ОТАШДИҲАНДА آتش دهنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **оташ додан**; оташафрӯз; сӯзонанда (ҷоеро); **оташдиҳандагони ҷанг** *киноя аз* касони афрӯзандаи ҷанг, ононе ки барои сар кардани ҷанг баҳонае меҷӯянд.

ОТАШДОН آتش دان ҷое, ки оташ афрӯхтаанд, кӯра; манқал, дегдон; **сарфаи сари оташдон беҳ аз савдогари Ҳиндустон** (*зарб.*).

ОТАШЗАБОН آتش زبان *ниг.* **оташбаён**.

ОТАШЗАБОНӢ آتش زبانی *ниг.* **оташбаёнӣ**.

ОТАШЗАН آتش زن оташафрӯз, сӯзонандаи чизе.

ОТАШЗАНА آتش زنه 1. пешдаргирон, алавдаргирон, пешгирон. 2. санги оташ, санги чақмоқ, оташбарг, санг ё оҳане, ки онро ба санге зада, оташ мебароранд.

ОТАШЗАНАНДА آتش زننده *ниг.* **оташангез**.

ОТАШИН آتشین 1. *мансуб ба* **оташ**; чун оташ, ба ранги оташ, аз оташ пайдошуда. 2. *маҷ.* пурҳарорат, оташбор, гарму ҷӯшон, ҳаяҷонангез: **нутқи оташин, оҳи оташин, саломи**

оташин. 3. хашмгин, қаҳролуд, ғазабнок; **оташин кардан** *касеро* боиси хашми касе гардидан, ба хашму ғазаб овардан; **оташин шудан** ғазабнок шудан, хашм гирифтан, дар қаҳр шудан.

ОТАШИНӢ آتشینی 1. бадқаҳрӣ, хашмнокӣ, ҳолати хашму ғазаб, хашмгин будан. 2. пурҳароратӣ, пурҳаяҷонӣ.

ОТАШИНҚАЛАМ آتشین قلم қаламдасте, ки суханаш муассир ва ҳаяҷоновар аст: **шоири оташинқалам**.

ОТАШИНМИЗОҶ آتشین مزاج шахси тундхӯ, тез, асабӣ.

ОТАШИНМИЗОҶӢ آتشین مزاجی он чи мансуб ба оташинмизоҷ аст; тундхӯӣ, тезӣ, асабоният.

ОТАШИННАФАС آتشین نفس *ниг.* **оташбаён: адиби оташиннафас**.

ОТАШИНОНА آتشینانه бо хашм, дар ҳолати хашму ғазаб.

ОТАШИНСУХАН آتشین سخن 1. *ниг.* **оташбаён**. 2. *маҷ.* он ки табъу хӯи тез ва хашмгин дорад; *муқ.* **оташинмизоҷ**.

ОТАШИНТАБЪ آتشین طبع шоире, ки пурҳарорат ва таъсирбахш шеър мегӯяд; **шоири оташинтабъ** шоире, ки салиқаи баланд дорад.

ОТАШИНХОНА آتشین خانه **:оташинхонаи сахтҷӯш** *кит. киноя аз* дунё, ҷаҳон.

ОТАШИНХӮ(Й) آتشین خو(ی) *ниг.* **оташинмизоҷ**.

ОТАШИНХӮӢ آتشین خویی *ниг.* **оташинмизоҷӣ**.

ОТАШӢ آتشی 1. *мансуб ба* **оташ**. 2. *маҷ.* бисёр базеб, назаррас.

ОТАШКАДА آتشکده *таър.* ибодатгоҳи зардуштиён, ки дар он оташ ба таври доимӣ фурӯзон буд.

ОТАШКОВ آتش کاو олати чӯбин ва ё оҳанин барои кофтани оташ.

ОТАШКОВАК آتش کاوک *ниг.* **оташков**.

ОТАШКОР آتش کار он ки бо оташ сару кор дорад; оҳангар, кӯрабон, гӯлахӣ *ва г.*

ОТАШКУШ آتش کش 1. кушандаи оташ, хомӯшкунандаи оташ. 2. *маҷ.* он ки фитнаву машғаларо фурӯ менишонад.

ОТАШКУШАК آتش کشک воситаи оташкушӣ; **асбоби оташкушак** воситаи фурӯ нишондани оташ.

ОТАШКУШӢ آتش کشی 1. хомӯш кардани сӯхтор ва оташ. 2. *маҷ.* хомӯш кардани фитнаву маған.

ОТАШКУШОӢ آتش کشایی оғоз кардан ба тирандозӣ (*аз тӯп, пулемёт, милтиқ ва г.*).

ОТАШҚАЛАМ آتش قلم *ниг.* **оташинқалам**.

ОТАШЛИБОС آتش لباس *кит.* сурхпӯш.

ОТАШМАНИШ آتش منش *кит., ниг.* **оташмизоҷ**.

ОТАШМИЗОҶ آتش مزاج *ниг.* **оташинмизоҷ; инсони оташмизоҷ** инсони тундхӯ ва асабӣ.

ОТАШМИЗОҶӢ آتش مزاجی *ниг.* **оташинмизоҷӣ**.

ОТАШМОН آتش مان 1. он ки ба оташдон оташ мегиронад, он ки дар дегхонаҳо *ва г.* оташ мемонад; гӯлахӣ. 2. *маҷ.*фитнаангез миёни ду кас.

ОТАШМОНӢ آتش مانی он чи мансуб ба оташмон (I, II) аст: **оташмонӣ дар оташдон**; **оташмонӣ миёни ду кас** (*ду касро ба ҳам душман ва ҷангҷӯ кардан*) суханчинӣ.

ОТАШНАВО آتش نوا *маҷ.* он ки нолаи пурсӯз дорад; хушовозӣ; хушхонӣ; хониши маҳзунона.

ОТАШНАВОӢ آتش نوایی хушовозӣ, хушхонӣ.

ОТАШНАФАС آتش نفس *ниг.* **оташбаён**; **шоири оташнафас** сухангӯи пурҳарорат.

ОТАШНИШОН آتش نشان *нав.* 1. фурӯнишонандаи оташ, хомӯшкунандаи оташ, хомӯшкунандаи сӯхтор: **дастгоҳи оташнишон**.2. *маҷ.* рофеи шӯру ҳаяҷон, таскинбахш.

ОТАШНИШОНӢ آتش نشانی *нав.* оташнишон будан, идора ё созмоне, ки вазифаи пешгирии сӯхторро дорад: **хадамоти оташнишонӣ**, **амнияти оташнишонӣ**.

ОТАШНОК آتش ناک *ниг.* **оташин**.

ОТАШОЛУД آتش آلود 1. оташомехта: **хокистари оташолуд.** 2. *маҷ.* хашмгинона; **нидои оташолуд** нидои хашмгинона ва пурғазаб; **сухани оташолуд** сухани пурҳарорат.

ОТАШПАРАСТ آتش پرست он ки оташ парастиш мекунад, зардуштӣ.

ОТАШПАРАСТӢ آتش پرستی *мансуб ба* **оташпараст: оини оташпарастӣ; русуми оташпарастӣ**.

ОТАШПАРОН آتش پران *ниг.* **оташафшон**: **ярoқ-**

ҳои оташпарон.
ОТАШПО(Й) (آتش پا(ی *маҷ.* тундрав, тезрав; давон.
ОТАШПОД آتش پاد *нав.* масолеҳи сохтмонии ба оташ тобовар.
ОТАШПОРА آتش پاره лахчаи оташ, ахгар.
ОТАШПОШАНДА آتش پاشنده он чи оташ мефишонад: **силоҳи оташафшонанда** (*навъе аз силоҳ*).
ОТАШРАНГ آتش رنگ 1. ба ранги оташ. 2. *маҷ.* сурхранг, сурхи баланд.
ОТАШРЕЗ آتش ریز 1. сӯзон, фурӯзон; шӯълавар. 2. *ниг.* **оташафрӯз** II.
ОТАШСУРХКУН آتش سرخکن *кит., ниг.* **оташгардон**.
ОТАШСУХАН آتش سخن *маҷ., ниг.* **оташбаён: нотиқи оташсухан, шоири оташсухан**.
ОТАШТАБЪ آتش طبع *ниг.* **оташинмизоҷ**.
ОТАШТОБ آتش تاب *ниг.* **оташранг**.
ОТАШТОБОВАР آتش تاب‌آور 1. тобовар ба оташсӯзӣ, оташбардор, насӯзанда. 2. *маҷ.* тобоварандаи сахтиву мушкилот; обутобёфта дар баду неки рӯзгор.
ОТАШФИКАН آتش فکن *ниг.* **оташандоз** I, II.
ОТАШФИШОН آتش فشان *ниг.* **оташафшон**.
ОТАШФИШОНӢ آتش فشانی он чи мансуб ба оташфишон аст; *ниг.* **оташафшонӣ**.
ОТАШФУРӮЗ آتش فروز *ниг.* **оташафрӯз** I, II.
ОТАШХОМӮШКУН آتش خاموشکن кушандаи оташ, барҳамдиҳандаи сӯхтор.
ОТАШХОМӮШКУНАК آتش خاموشکنک олати сӯхторхомӯшкунӣ, абзори оташнишонӣ.
ОТАШХОМӮШКУНӢ آتش خاموشکنی барҳамдиҳии сӯхтор, куштани оташ.
ОТАШХОНА آتش خانه 1. ҷои оташгиронӣ (*дар машина, паровоз, танӯр*); оташдон, кӯра, конун, танӯр. 2. *ниг.* **оташгаҳ** ва **оташкада**.
ОТАШХОР آتش خوار 1. он чи оташ мехӯрад; **мурғи оташхора** мурғи афсонавиест, ки гӯё оташ мехӯрдааст; самандар, қоқнус. 2. *маҷ.* золим, ситамгор.
ОТАШХОРА آتش خواره *ниг.* **оташхор**.
ОТАШХОРӢ آتش خواری *мансуб ба* **оташхор** 2.; золимӣ, ситамгарӣ.
ОТАШХӮ(Й) (آتش خو(ی *ниг.* **оташинхӯ (й)** .
ОТИБ *а.* عاتب итобкунанда, сарзанишкунанда, маломаткунанда.
ОТИЛ *а.* عاطل 1. бараҳна ва холӣ аз чизе; маҳрум, ҷудо. 2. бекор, беҳуда.
ОТИР *а.* عاطر *кит.* муаттар, атромез, хушбӯй; **хотири отир** хотири беғубор, хотири софу бекудурат.
ОТИФА//ОТИФАТ عاطفه//عاطفت *кит.* меҳрубонӣ, шафқат, илтифот.
ОТИЯ *а.* آتیه *муаннаси* **отӣ**.
ОТӢ *а.* آتی оянда; баъдӣ.
ОТУН *т.* آتون *кҳн.* 1. мактабдори мактаби духтарона дар солҳои пешин, бибихалифа. 2. *хитоби эҳтиромӣ ба занони босаводи куҳансол.*
ОФАНД آفند *кит.* ҷанг, ҷидол; хусумат, душманӣ.
ОФАРАНДА آفرنده офаринанда, халқкунанда, бавуҷудоваранда.
ОФАРИДА آفریده халқшуда, махлуқ; мавҷуд.
ОФАРИДАГОР آفریدگار *ниг.* **офаридгор**.
ОФАРИДАН آفریدن аз нестӣ ба ҳастӣ овардан, ба вуҷуд овардан, халқ кардан, эҷод кардан: **асар офаридан**.
ОФАРИДГОР آفریدگار 1. офаринанда, падидоваранда. 2. холиқ ,(сифати Худо).
ОФАРИН I آفرین 1. *асоси замони ҳозира аз* **офаридан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* офаринанда, эҷодкунанда: **суханофарин**, **ҷаҳонофарин**...
ОФАРИН II آفرین *калимаи нидо,* ки таҳсинро ифода мекунад: аҳсант, боракаллоҳ, бале; **офарин гуфтан (хондан)** таҳсин кардан; дуо, шукр.
ОФАРИНАНДА آفریننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **офаридан**; эҷодкунанда, бавуҷудоваранда.
ОФАРИНАНДАГӢ آفرینندگی қобилияти ба вуҷуд овардан, тавоноии офаридан.
ОФАРИНГАР آفرینگر *ниг.* **офарингӯ(й)**.
ОФАРИНГӮ(Й) (آفرینگو(ی таҳсинкунанда, ситоишгар, балегӯй.

ОФАРИНИШ آفرینش хилқат; офаридан.

ОФАРИНСАРОЙ آفرین سرایی таҳсингӯӣ, мадҳу сано гуфтан, ситоиш кардан, саногӯӣ.

ОФАРИНХОН آفرین خوان *ниг.* **офарингӯӣ**.

ОФАТ *а.* آفت ҳар чизе, ки харобӣ ва табоҳӣ меоварад, осеб, зиён, бало, озор; ҳалокати ногаҳонӣ; **офати табиӣ** зиён дар натиҷаи ҳодисаҳои табиат (*сел, сармои бемаҳал, заминҷунбӣ ва г.*); **офат расидан** зиёну заҳмат рӯй додан; **офати ҷон** а) он чи боиси озори ҷон аст; б) *киноя аз* маъшуқаи шӯхи ҷафокор.

ОФАТБОР آفت بار офатовар, он чи боиси balову зиён аст.

ОФАТЗАДА آفت زده 1. зиёнрасида, зарардида. 2. ба офатҳои табиӣ (*аз қабили* сел, тагарг, малах *ва г.*) дучоршуда (*дар бораи кишт*).

ОФАТРАСИДА آفت رسیده *ниг.* **офатзада**.

ОФИЯТ *а.* عافیت 1. тандурустӣ, саломатӣ, сиҳатии комил; **офият ёфтан** сиҳат шудан, халос шудан аз беморӣ. 2. оромӣ, амонӣ, осудагӣ.

ОФИЯТТАЛАБӢ عافیت طلبی талаби офият кардан, рӯ ба офият овардан.

ОФОҚ *а.* آفاق 1. *ҷ.* **уфуқ**. 2. олам, дунё; **машҳури офоқ** машҳур дар тамоми олам.

ОФОҚГАРД آفاق گرد ҷаҳонгард.

ОФОҚГИР آفاق گیر *кит., маҷ.* забткунандаи сарзаминҳои дигар, ҷаҳонкушо, фарогирандаи тамоми ҷаҳон.

ОФОҚӢ آفاقی 1. *мансуб ба* **офоқ**. 2. *фалс.* хориҷӣ, берунӣ, обйективӣ; *муқоб.* **анфусӣ**,(субйективӣ).

ОФТАЛМОЛОГ *ю.* آفتل مالاگ *тиб.* духтури чашм, чашмпизишк.

ОФТАЛМОЛОГИЯ آفتل مالاگیه *тиб.* илми бемориҳои чашм; чашмпизишкӣ.

ОФТОБ آفتاب ситораи нурдиҳанда, маркази низоми шамсӣ, ки равшаниву ҳарорати замин аз он ҷост; Хуршед, Меҳр, Шамс: **офтоби озодӣ; офтоби бачакушак** офтоби рӯзҳои зимистонӣ, ки сарди бедавом мешавад; **офтоби лаби бом; офтоби саридеворӣ** чизи бебақо, чизи ба зудӣ аз байнраванда, заволпазир; **пеш аз офтоб** пеш аз тулӯи офтоб, саҳари барвақт; **баланд шудани офтоб** сар задани офтоб, ба қиём омадани офтоб; **баромадани офтоб** тулӯъ; **гирифтани офтоб** *ниг.* **кусуф**; **офтоб додан** ба офтоб баровардан, дар ҷои офтобрӯя паҳн кардани чизе (*мас., кӯрпа ё либосро*) барои хушкондан ё ҳаво хӯрондан; **офтоб задан** аз гармои офтоб осеб дидани бадан (*мас., сар*); **фурӯ рафтани офтоб** ғуруби офтоб, ғуруб; **офтоб хӯрдан** барои гармшавӣ ба офтобрӯя баромадан; **қиёми офтоб** ба самтурраъс омадани офтоб; ◊ **офтоб аз куҷо баромад?** *ба маънои* чӣ шуд, ки аз мо ёде кардед, шамол шумороро аз куҷо паронда овард?

ОФТОБА آفتابه зарфи филизӣ ё сафолӣ барои дасту рӯ шустан, обдаста.

ОФТОБАДОР آفتابه دار 1. доранда ва соҳиби офтоба. 2. он ки барои дастшӯии дигарон офтобадорӣ мекунад.

ОФТОБАКАШ آفتابه کش *ниг.* **офтобадор** 2.

ОФТОББАРО آفتاب برا сӯи тулӯи офтоб, шарқ, машриқ.

ОФТОББОЗГАШТ آفتاب بازگشت *ниг.* **офтобгардиш**.

ОФТОБГАРД آفتاب گرد сӯи ғуруби офтоб, мағриб.

ОФТОБГАРДАК آفتاب گردک *ниг.* **офтобпараст**.

ОФТОБГАРДИШ آفتاب گردش инқилоби тобистонӣ ва зимистонӣ, убури офтоб аз дуртарин ё наздиктарин нуқтаи мадор.

ОФТОБГИР آفتاب گیر соябон, чатр, шамсия.

ОФТОБДӮСТ آفتاب دوست он ки дӯстдори гармиву офтоб аст.

ОФТОБЗАДА آفتاب زده *сифати феълии замони гузашта аз* **офтоб задан**; осебдида аз гармои сахти офтоб; **рӯи офтобзада** сӯхтагии рӯй аз бисёр будан дар офтоб.

ОФТОБЗАДАГӢ آفتاب زدگی *шакли дигари сифати феълии замони ҳозираи* **офтобзада**; нотобӣ бар асари гармои офтоб.

ОФТОБЗОР آفتابزار ҷои пур аз нури офтоб; пурофтоб.

ОФТОБӢ آفتابی 1. *мансуб ба* **офтоб**; офтобнок: **рӯзи офтобӣ**. 2. дар офтоб хушкида, дар офтоб хушкондашуда: **мавизи офтобӣ**.

ОФТОБНАДИДА آفتاب ندیده ҷое, ки нур ва тобиши офтоб ба он намерасад: **хонаи офтобнадида**.

ОФТОБНИШИН آفتاب نشین вақт ё ҷои ғуруби офтоб; самти офтобнишин, ғарб, мағриб.

ОФТОБНОК آفتابناک офтобӣ; **рӯзи офтобнок** рӯзи беабру бебориш, ки офтоб медурахшад.

ОФТОБНОРАС آفتاب نارس ҷое, ки партави офтоб ба он нуфуз намекунад, ҷои сояру.

ОФТОБПАРАСТ آفتاب پرست 1. *кҳн.* он ки офтобро парастиш мекунад, зардуштӣ. 2. *бот.* гиёҳи соқабаланди калонбарге, ки сараш ҳамеша ба тарафи офтоб моил аст, донаҳои онро таф дода мехӯранд ё аз онҳо равған мекашанд.

ОФТОБПАРАСТӢ آفتاب پرستی оташпарастӣ (*ишорат бар оини зардуштӣ*).

ОФТОБПӮШ آفتاب پوش он чи ба он рӯшноиро мепӯшанд, то соя пайдо шавад: **айнаки офтобпӯш, чатри офтобпӯш**.

ОФТОБРАС آفتاب رس ҷое, ки партави офтоб ба он нуфуз дорад, ҷое, ки рӯ ба офтоб воқеъ шудааст; офтобрӯя: **хонаи офтобрас**.

ОФТОБРУХ آفتاب رخ *маҷ.* хушлиқо, хушсимо, зебо, ҷамил.

ОФТОБРӮ(Й) آفتاب رو (ی) *маҷ.* 1. ҷое, ки офтоб метобад ва гарм мекунад, офтобрӯя. 2. *маҷ., ниг.* **офтобрух**.

ОФТОБРӮЯ آفتاب رروىه *ниг.* **офтобрас**.

ОФТОБРӮЯНИШИН آفتاب رویه نشین он ки дар офтобрӯя нишастааст.

ОФТОБСАНҶ آفتاب سنج *нуҷ.* олат ва дастгоҳи санҷиши нерӯи гармии офтоб.

ОФТОБСИМО آفتاب سیما *ниг.* **офтобрух**.

ОФТОБСӮХТА آفتاب سوخته сӯхта аз тафси офтоб, офтобсӯзонда; он ки ва он чи дар офтоб аз таъсири гармии он сӯхтааст.

ОФТОБСӮХТАГӢ آفتاب سوختگی *ниг.* **офтобсӯхта**.

ОФТОБТЕҒА آفتاب تیغه теғаи кӯҳ ё баландие, ки партави офтоб пеш аз ҳама ба он ҷо метобад.

ОФТОБФАРО آفتاب فرا *ниг.* **офтобнишин**.

ОФТОБХӮРДА آفتاب خورده *ниг.* **офтобзада ва офтобсӯхта**.

ОФТОБШИНАМ آفتاب شنم тарафи офтобнишин.

ОХИЗ *а.* آخذ *кит.* дастгир, ёридеҳ, гиранда.

ОХИР *а.* آخر 1. интиҳо, поён. 2. вопасин, охирин, 3. ниҳоят, оқибат; *муқоб.* **аввал**, **ибтидо**. 4. *ҳиссача* дар мавриди савол, тасдиқ, таъкид ва пурқувват кардани сухан ба ҷумла илова мешавад; **охири кор** поёни кор, оқибати кор, охируламр; **дар охири кор** дар анҷоми кор, баъди тамом шудани кор; **ба охир расидан** тамом шудан, анҷом ёфтан, поён ёфтан; **ба охир расонидан** ба анҷом расонидан, то интиҳо бурдан; **охир шудан** ба поён расидан, сар омадан; **охири охирон** ниҳоят, дар ниҳояти кор.

ОХИРАН *а.* آخراً дар охир, пас аз ҳама.

ОХИРАНДЕШ آخراندیش он ки охиру анҷоми кореро доимо андеша мекунад, оқибатбин.

ОХИРАНДЕШӢ آخراندیشی оқибатандешӣ, оқибатбинӣ.

ОХИРАТ *а.* آخرت *д.* он дунё, ҷаҳони дигар, сарои дигар, уқбо, олами уқбо, дорулбақо.

ОХИРАТГАРО آخرت گرا он ки ба охират ва парҳезгорӣ дода шудааст, парҳезгор.

ОХИРАТГАРОӢ آخرت گرایی охиратгаро будан, парҳезгорӣ, амали охиратгаро.

ОХИРАТШИНОСӢ آخرت شناسی *д.* ҷараёни фалсафии динӣ, ки дар бораи поёни ҷаҳон, сарнавишти башар дар охират баҳс мекунад, меодшиносӣ.

ОХИРБИН آخر بین *маҷ.* оқибатандеш, дурандеш, дурбин.

ОХИРБИНӢ آخربینی *маҷ.* оқибатандешӣ, дурбинӣ.

ОХИРЗАМОН آخر زمان *д.* давраи охир, давраи вопасини дунё, наздик ба рӯзи қиёмат; **пайғамбари охирзамон** Муҳаммади Мустафо(с); **Маҳдии охирзамон** Маҳдии Мавъуд (а) охирин имом аз имомони дувоздаҳгонаи шиаи имомия, ки ба эътимоди аҳли ташаййуъ пас аз ғайбати кубро дар давраи охири дунё зуҳур мекунад.

ОХИРИН آخرین 1. пасин, вопасин, баъд аз дигарон, баъд аз ҳама, баъдина. 2. ниҳоӣ, интиҳоӣ; **сухани охирин** сухани охир, сухани вопасин; **қарори охирин** қарори вопасин, қарори қатъӣ.

ОХИРИУМРӢ آخرعمری воқеъгашта дар айёми

охирини умр.

ОХИРӢ آخری охирин, вопасин, аз ҳама баъдина, мансуб ба давраи охири чизе; **амирони охирии Бухоро**.

ОХИРСУХАН آخرسخن сухани вопасин, каломи мунтаҳо.

ОХИРУЗЗАМОН *а.* آخرالزمان *ниг.* **охирзамон**.

ОХИРУЛАМР آخرالامر саранҷом, дар поёни кор, ниҳоят.

ОХОЛ آخال *кит.* ҳар чизи афкандани ва нодаркор ба мисли пӯстлох, хасу хошок, хокрӯба; ахлот.

ОХТА آخته 1. *сифати феълии замони гузаштаи* **охтан**. 2. овезон.

ОХТАН آختن 1. *кҳн.* кашидан, баровардан (*мас., тегро аз гилоф*). 2. овехтан.

ОХУНД آخوند *таър.* 1. мулло, муаллим, пешвои динӣ. 2. дар Бухорои замони амир яке аз мансабҳои олии динӣ.

ОХУНДНАМО آخوندنما он ки ба зоҳир охунд аст, вале шариатро риоя намекунад, мулло-намо, он ки зоҳиран ба мулло монанд аст.

ОХУР آخر//آخور ҷои махсуси хӯрокхӯрии чорпоён; **аз охури баланд (боло) ем хӯрдан** *маҷ.* ашрофона рӯз гузарондан, назарбаланд будан.

ОХУРА//ОХУРАК آخره//آخرک *тиб.* устухони зери гардану гулӯ.

ОХУРӢ آخری 1. чорвое, ки аз охур ем мехӯрад. 2. чорвои парвоӣ.

ОХУРСОЛОР آخرسالار *кит.* мирохур, сардори саисхона.

ОХУРЧА آخرچه 1. охури хурд. 2. *маҷ.* жарфнои хурд; **дари (остонаи)** *ҷоеро, касеро* **охурча кардан** ба ҷое бисёр рафту омад кардан, ба ҷое барои коре бисёр рафтуой кардан, хирагии зиёд кардан. 2. *ниг.* **охурак**.

ОХУРЧӢ آخرچی ходими саисхона, саис, он ки ба охури чорпоён алаф мерезад.

ОХУРЧӮБ آخرچوب чӯби охур, чӯби саис.

ОХШИГ آخشیگ *ниг.* **охшиҷ**.

ОХШИҶ آخشیج 1. зид, мухолиф. 2. *маҷ.* унсур, ҳар як аз унсурҳои чоргона, ки иборат аз хоку обу боду оташ аст.

ОҲ آه 1. калимае, ки дар пайомади дарду ғам ва пушаймонӣ аз сина мебарояд. 2. *нидо*; вой, воҳ: **оҳ, вой, оҳи оташбор, оҳи сӯзон; оҳи сард** оҳи ҳасратомез; **оҳу воҳ кардан** зорӣ кардан, изҳори дарду ҳасрат кардан; **оҳ кашидан** аз шиддати дарду ҳасрат нафаси чуқур баровардан.

ОҲАК آهک *хим.* моддае, ки аз пухтани санги махсусе ҳосил мешавад ва дар сохтмон ба кор меравад; **оҳаки кушта** *ё* **шукуфта** оҳаки обрасида.

ОҲАКЗАНӢ آهک‌زنی оҳак задан, оҳак кардан, сафед кардан (-и девор, дарахт *ва г.*).

ОҲАКЗАРНИХ آهک زرنیخ оҳаки бо хокаи зарних омехта барои тоза кардани мӯи бадан.

ОҲАКӢ آهکی оҳакдор; **намади оҳакӣ** намаде, ки пашми он аз пӯсти ҳайвонот ба воситаи оҳакоб ҷудо карда шудааст.

ОҲАКНОК آهک‌ناک он чи бо оҳак омехта аст: **оби оҳакнок**.

ОҲАКОБ آهک آب обе, ки бо оҳак омехта шудааст.

ОҲАКПАЗ آهک پز он ки сангро сӯзонда оҳак ҳосил мекунад.

ОҲАКПАЗӢ آهک پزی оҳак пухтан; кӯраи махсус барои тайёр кардани оҳак.

ОҲАКСАНГ آهک سنگ *маъд.* санге, ки аз он оҳак мепазанд.

ОҲАН آهن филизи сахти маъруф; **роҳи оҳан** роҳи релс гузошташуда барои ҳаракати қатораҳо; ◊ **оҳани сард кӯфтан** кори бенатиҷа ва беҳуда кардан.

ОҲАНБАДАН آهن بدن *маҷ.* одами қавӣ, пуртоқат.

ОҲАНБУР آهن بر арраи оҳанбурӣ.

ОҲАНБОЛ آهن بال он чи боли оҳанӣ дорад; ◊ **мурғи оҳанбол** ҳавопаймо.

ОҲАНГ I آهنگ *мус.* 1. мавзунии садо. 2. нағма, наво; **оҳанги тор** овози тор: **ба оҳанг андохтан** оҳанг бастан ба шеъре. 3. тарз, равиш, тарзи гуфтор: **бо оҳанги маъюсона, бо оҳанги узрхоҳона, бо оҳанги шодӣ, бо оҳанги шӯхӣ**.

ОҲАНГ II آهنگ қасд, азм, ирода,ният.

ОҲАНГАР آهنگر он ки аз оҳан асбобу анҷоми гуногун месозад: **устои оҳангар**.

ОҲАНГАРӢ آهنگری 1. касбу кори оҳангар, сохтани олату анҷоми гуногун аз оҳан. 2. *мансуб ба* **оҳангар: кӯраи оҳангарӣ, устохонаи оҳангарӣ**.
ОҲАНГАРХОНА آهنگر خانه коргоҳи оҳангар, устохонаи оҳангар.
ОҲАНГДОР آهنگ دار 1. он чи овозу садо дорад. 2. хушовоз, мавзуновоз.
ОҲАНГСОЗ آهنگ ساز он ки оҳанги мусиқӣ эҷод мекунад.
ОҲАНГСОЗӢ آهنگ سازی кору амали оҳангсоз.
ОҲАНГУДОЗ آهن گداز 1. коргари оҳангудозӣ. 2. *маҷ.* сахт гарм, тафсон: **офтоби оҳангудози тобистон.**
ОҲАНГУДОЗӢ آهن گدازی касб ва амали оҳангудоз, гудозиш ё об кардани оҳан.
ОҲАНДИЛ آهن دل *маҷ.* 1. сахтдил, сангдил, бераҳм. 2. қавиирода; шердил, нотарс.
ОҲАНДОР آهن دار он чи оҳан дорад: **чархи оҳандори ароба**.
ОҲАНИН آهنین 1. *мансуб ба* **оҳан**; чизи аз оҳан сохташуда: **белчаи оҳанин, сандуқи оҳанин, қафаси оҳанин**. 2. *маҷ.* сахт, қавӣ, маҳкам, нерӯманд: **азми оҳанин, бозуи оҳанин, дили оҳанин, иродаи оҳанин**.
ОҲАНИНБОЗУ آهنین بازو *маҷ.* қавӣ, зӯр.
ОҲАНИНДИЛ آهنین دل *ниг.* **оҳандил**.
ОҲАНИНИРОДА آهنین اراده *маҷ.* он ки иродаи қавӣ дорад, матин.
ОҲАНИНПАЙКАР آهنین پیکر 1. он чи аз оҳан сохта шудааст. 2. *маҷ.* қавӣ, мустаҳкам.
ОҲАНИНПАНҶА آهنین پنجه *маҷ.* боқуввват, зӯрманд.
ОҲАНИНРОЙ آهنین رای *маҷ.* сахтирода, қавиирода.
ОҲАНИНТАН آهنین تن *маҷ., ниг.* **оҳанинпайкар**.
ОҲАНӢ آهنی *ниг.* **оҳанин**.
ОҲАНКӮБ آهن کوب бо оҳан пӯшондашуда.
ОҲАНМАЙДА آهن میده резаҳои оҳан, резаҳои сӯҳонхӯрдаи оҳан.
ОҲАНПОРА آهن پاره пораҳои филизи партовшуда.
ОҲАНПОЯ آهن پایه пояи ҳар чиз, ки оҳанин аст.
ОҲАНПӮШ آهن پوش он чи рӯяш ва ё ҳама тарафаш бо қабати оҳан пӯшонда шудааст; он чи зиреҳи оҳанӣ дорад; зиреҳпӯш.
ОҲАНРАБО آهن ربا *тех.* филизе, ки оҳанро ба худ мекашад; миқнотис, магнит.
ОҲАНРЕЗА آهن ریزه *ниг.* **оҳанмайда**.
ОҲАНСОВ آهن ساو 1. сӯҳон. 2. резаҳои оҳан, ки вақти сӯҳон кардани он мерезад.
ОҲАНСОЗ آهن ساز устои оҳансоз, оҳангар.
ОҲАНСОЗӢ آهن سازی амали оҳансоз.
ОҲАНТАН آهن تن *ниг.* **оҳанинпайкар**.
ОҲАНТАРОШ آهن تراش он ки бо оҳан чизе метарошад.
ОҲАНТАРОШӢ آهن تراشی амали оҳантарош.
ОҲАНТАСМА آهن تسمه тасмаи оҳанин: **оҳантасмаи танк**.
ОҲАНТАХТА آهن تخته варақҳои оҳан.
ОҲАНФУРӮШ آهن فروش фурӯшандаи оҳан.
ОҲАНҶИДАН آهنجیدن *кит.* кашидан; берун кардан.
ОҲАНҶОМА آهن جامه тунукае, ки барои маҳфуз нигоҳ доштани сандуқ *ва г.* аз рӯй зада мешавад.
ОҲАР آهر моее, ки аз гарди орди гандум ё картошка тайёр мекунанд ва барои шах ва ҷилодор шудан матоъро ба он тар карда мехушконанд.
ОҲАРДОР آهردار дорои оҳар, он чи дар таркибаш оҳар дорад.
ОҲАРЗАДА آهرزده *ниг.* **оҳардор**.
ОҲАРЗАНӢ آهرزنی бо оҳар чизеро (матоеро) шах ва муҷаллал кардан.
ОҲАРӢ آهری *мансуб ба* **оҳар**. 1. оҳардор, оҳар задашуда. 2. тоза, обнарасида (*мас.*, *матоъ, либос*).
ОҲАРМАН آهرمن *ниг.* **аҳриман**.
ОҲГӮЙ آه گوی он ки оҳ мегӯяд; дардманд ва ранҷманд.
ОҲЕХТАН//ОҲИХТАН آهیختن//آهختن *ниг.* **охтан**.
ОҲИДАН آهیدن оҳ кашидан.
ОҲИСТА آهسته 1. ором, сокитона, бесадо, бо овози паст; *муқоб.* **баланд**. 2. бешитоб, тадриҷан; *муқоб.* **тез** ва **босуръат**. 3. номаълум, беғалоғула, ба касе нафаҳмонда. 4. суст, аз рӯи мадоро; *муқоб.* **сахт**; **оҳиста-оҳиста** а) бешитоб; б) кам-кам, андак-андак, тадриҷан, рафта-рафта.

ОҲИСТАГӢ آهستگی 1. оромӣ; сустӣ, бешитобӣ; мулоимат. 2. *маҷ.* ҳилм; бурдборӣ.

ОҲИСТАКАК آهستکک оҳиста, бешитоб, боэҳтиёт, номаълум.

ОҲИСТАКОР آهسته کار 1. он ки корро ба оҳистагӣ ва бе шитобзадагӣ ба ҷо меорад; *муқоб.* **тезкор.** 2. *маҷ.* эҳтиёткор, андешакор.

ОҲИСТАКОРӢ آهسته کاری 1. кори бешитоб. 2. *маҷ.* эҳтиёткорӣ.

ОҲИСТАРАВ آهسته رو 1. он ки ба оромӣ ва бешитоб роҳ меравад. 2. танбал, коҳил.

ОҲИСТАРОЙ آهسته رای доно, донишманд, пурдон.

ОҲИСТАСУХАН آهسته سخن он ки бо овози паст ва ором сухан мегӯяд.

ОҲИСТАЯК آهسته یک *гуфт., ниг.* **оҳистакак**.

ОҲКАШӢ آه کشی оҳ кашидан.

ОҲМАНД آهمند дурӯғгӯй.

ОҲО آها *калимаи таҳсин* ва *таааҷҷуб.*

ОҲОР آهار *ниг.* **оҳар**.

ОҲОРДОР آهاردار *ниг.* **оҳардор.**

ОҲОРӢ آهاری *ниг.***оҳарӣ**.

ОҲУ I آهو 1. ҷонвари дасту подарози тездав, ки чашмони зебо дорад, ғизол. 2. *маҷ.* чашмони зебо: **оҳуи чашм.**

ОҲУ II آهو 1. гуноҳ; хато, ғалат. 2. беморӣ.

ОҲУБАР(Р)А آهوبره 1. бачаи оҳу. 2. *маҷ.* духтари зебо.

ОҲУБАЧА آهوبچه *ниг.* **оҳубара**.

ОҲУВОР آهووار чун оҳу, ба монанди оҳу.

ОҲУДАВ آهودو дар даву тоз чун оҳу; **аспи оҳудав** аспи тезрафтор.

ОҲУДИЛ آهودل *маҷ.* тарсу, буздил, тарсончак.

ОҲУДИЛӢ آهودلی *маҷ.* тарсончакӣ, буздилӣ.

ОҲУМАНД آهومند айбдор, нуқсондор; гунаҳкор.

ОҲУН آهون *кит.* 1. ғор. 2. роҳи зеризаминӣ, нақб; **оҳун задан** нақб кандан; сӯрох кардан.

ОҲУТАК آهوتک *киноя аз* аспи даванд.

ОҲУЧАШМ آهوچشم *киноя аз* чашмони зебо, сиёҳчашм.

ОЧА آچه 1. *гуфт.* модар. 2. модаркалон.

ОЧАКАЛОН آچه کلان *маҷ.* модаркалон, бибӣ.

ОЧЕРК *р.* آچرک *адш.* асари хурди адабӣ, ки дар он воқеаҳои ҳаётӣ баён ва тасвир мешаванд.

ОЧЕРКНАВИС آچرک نویس нависандаи очерк.

ОЧОР I آچار сабзаворте, ки онро дар сирко хобонда бошанд.

ОЧОР II آچار замини пасту баланд, замини ноҳамвор.

ОЧОР III *т.* آچار калид, афзор барои мурват тофтан ва кушодан.

ОЧОРДАН//ОЧОРИДАН آچاردن//آچاریدن 1. очор ба хӯрок задан. 2. дар ҳам омехтани хӯроку очор.

ОЧОРӢ آچاری *мансуб ба* **очор**.

ОҶ *а.* عاج 1. устухони фил. 2. дандони фил. 3. *маҷ.* сафед.

ОҶИЗ I *а.* عاجز нотавон, беқувват; дармонда, бечора; **оҷиз будан** ба иҷрои коре қувват ва тавоноӣ надоштан, қодир набудан ба коре; **оҷиз мондан //оҷиз омадан аз** *чизе* ба иҷрои коре қодир набудан, аз ӯҳдаи коре набаромадан; оҷиз шудан.

ОҶИЗ II عاجز *гуфт.* нобино, кӯр.

ОҶИЗА *а.* عاجزه 1. зани фақир, нотавон. 2. духтар *(падар аз рӯи хоксорӣ ба духтари худ мегӯяд).*

ОҶИЗӢ عاجزی 1. аҷз, нотавонӣ, камзӯрӣ, заъф. 2. нобиноӣ, кӯрӣ.

ОҶИЗКУШ عاجزکش он ки қасди одамони нотавону заифро мекунад.

ОҶИЗНАВОЗӢ عاجزنوازی меҳрубонӣ кардан ба нотавонон, дастгирии бечорагон.

ОҶИЗОНА عاجزانه аз рӯи аҷз, аз рӯи нотавонӣ; **оҷизона хоҳиш кардан** *чизеро* дар ҳолати аҷз ва нотавонӣ пурсидан чизеро.

ОҶИЛ I *а.* عاجل аҷалакунанда, шитобкор.

ОҶИЛ II عاجل донаҳои хӯрданӣ аз қабили писта, бодом *ва г.*

ОҶИЛ III *а.* آجل 1. таъхиркунанда, бомӯҳлат, дероянда; *муқ.* **оҷил** I. 2. охират; *муқ.* **дунё** I.

ОҶИЛ IV *а.* آجل 1. боде, ки бо овоз аз гулӯ бароял, оруғ.

ОҶИЛАН *а.* عاجلاً ба таври таъҷилӣ, фавран, ба зудӣ, ба тезӣ, бе даранг.

ОҶИНГ آجنگ *ниг.* **ожанг: оҷинги пешонӣ, оҷинги рӯй**.

ОҶИНГДОР آجنگ دار чиндор, чингирифта.

ОҶУР *а.* آجر [*муаррраби* **огур**] хишти пухта.

ОШ I آش 1. хӯроки пухта, таом, хӯроки гарм. 2. палав; **оши дампухт** оши палаве, ки бо алави паст пухта шудааст; **оши кавар** *маҷ.* оши мурда; **оши кашк** оши суюқе, ки бо ярма, ҷав ё ҷуворӣ пухта ҷурғот ё қурут (кашк) ҳамроҳ мекунанд; **оши кӯҳнадам** палаве, ки бисёр дам хӯрдааст; **оши ланҷ** палаве, ки бисёр дам хӯрда, биринҷаш аз меъёр мулоимтар шудааст; **оши маслиҳат** зиёфате, ки барои маслиҳатгирӣ аз наздикони худ ороста мешавад (*пеш аз тӯй ё маъракаи дигар*); **оши палав** палав; **оши сол** оши хайроте, ки сари соли вафоти касе дода мешавад; **оши софӣ** палавест, ки биринҷи он алоҳида дар об ҷӯшонида соф карда гирифта мешавад ва пас ба болои он равғани зард рехта дам мекунанд ва гӯшти он низ алоҳида пухта мешавад; **оши явғон** хӯроки бегушт; **оши ҳалолхӯр** *киноя аз* чӯпон; **оши ҳарифона** оше, ки бо навбат бо харҷи яке аз иштирокдорони нишасти ҳарифона пухта мешавад, оши бо харҷи шарикона пухташуда; **оши ҷуворӣ** *ниг.* **оши кашк; ош додан** хайрот кардан; **оши** *касеро* **додан** оши соли касеро додан, ба муносибати сари соли касе хайрот додан; **ош(ро) дам кардан** ошро буғ додан; **ош кардан** а) ош пухтан, палав пухтан; б) *киноя аз* ҳазм кардан, аз худ кардан; **ош кашидан** оши пухташударо аз дег ба табақ гирифтан; **ошу нон додан ба** *касе* хӯрондан, ғизо додан, сер кардан, касеро бо хӯроки рӯзмарра таъмин кардан; **ошу об кардан** меҳмондорӣ кардан, зиёфат додан; **ош пухтан** палав пухтан; **ошро обу равған кардан** зирбаки оши палавро тайёр кардан; **ош шавад**! нӯши ҷон бод!, ҳазм шавад!, **ба оши** *касе* **магас афтидан** ба кори касе халал расидан; **оши** *касе* бо *касе* **напухтан** бо ҳам созгор набудан, муросо ва тавофуқ карда натавонистан бо ҳам; **ба ҳар ош қайла, ба ҳар коса ҷазза шудан** *ниг.* **ба ҳар ош қошуқ шудан; ба ҳар ош қошуқ (қатиқ) шудан** ба ҳар кори ба худ дахлдор ё бедахл ҳамроҳ шудан; **ҳамон ош, ҳамон коса** ҳама чиз мисли пештара, бе тағйир; **ба оши тайёр бакавул** толиби чизи муфт, чизи бе дарди миён ба даст омадаро аз худ кардан, тайёрхӯр; **айб дар ош ё дар мош?** кӣ айбдор? (*вақти номаълум будани айбдори коре мегӯянд*); **оши бибихон** яке аз маросимҳои динӣ, ки занон барпо мекунанд, монанди бибисешанбе. 3. даббоғӣ; **ош додани пӯст** бо усули махсусе даббоғӣ кардани пӯсти хом. 4. *нидои ом(м)*, ки ҳангоми сурфа кардани касе бар пушти ӯ меҳрубонона зада, ин калимаро баён мекунанд; зоҳиран маънои «ҳалолат бод», «гулӯятро нагирад»-ро дорад.

ОШДОН آشدان 1. ҷое, ки деги ошпазӣ шинонда шудааст. 2 ошхона.

ОШЁН//ОШЁНА آشیان//آشیانه 1. лона, хонаи парандагон. 2. *маҷ.* хона, маскан, ватан; **ошён доштан** ҷой доштан, ҷойгузин будан; **ошён мондан** лона сохтан, хона кардан. 3. ҳар қабати хона дар хонаҳои чандинқабата.

ОШИҚ *а.* عاشق он ки касе ё чизеро аз ҳад зиёд дӯст медорад; дӯстдоранда, дилдода, дилбохта; **ошиқи чароғ** парвона; **ошиқи шайдо** ошиқи сахт дилбохта, ошиқи ошуфтаҳол; **ошиқу маъшуқ** а) дӯстдоранда ва дӯстдошташуда; б) *гуфт.* часпаки дару тиреза; **ошиқ шудан** касеро нағз дидан, ба касе дил бохтан; **ошиқи печон** гули нилуфар.

ОШИҚӢ عاشقی ошиқ шудан, ошиқ будан; он чи мансуб ба ошиқ аст.

ОШИҚМИЗОҶ عاشق مزاج ишқварз, ошиқпеша, ошиқ.

ОШИҚНАВОЗ عاشق نواز маъшуқ, он ки ба ошиқи худ навозишу илтифот дорад.

ОШИҚОНА عاشقانه *мансуб ба* **ошиқ;** ошиқвор; **шеъри ошиқона** шеър дар баёни ишқ, шеъри ғиноӣ.

ОШИҚПЕЧОН عاشق پیچان *бот., маҷ.* гули нилуфар.

ОШИҚПЕША عاشق پیشه *ниг.* **ошиқмизоҷ**.

ОШӢ آشی *мансуб ба* **ош: намаки ошӣ**.

ОШКАДУ آش کدو кадуи хӯрокӣ.

ОШКОР آشکار ба ҳама маълум, намоён, аён, падидор; *муқоб.* **пинҳон**; **ошкору ниҳон** аёну пӯшида, намоёну махфӣ; **ошкор кардан** аён кардан, маълум кардан, ба рӯи об бровар-

дан; **ошкор шудан(гардидан)** маълум гардидан.

ОШКОРБАЁНӢ آشکاربیانی ошкоро баён кардани андешаву афкори худ.

ОШКОРКУНАНДА آشکارکننده он ки чизеро парда аз рух мебардорад ва ошкор мекунад.

ОШКОРО آشکارا ба таври намоён, ба тарзи аён, аёнан; рӯирост; *муқоб.* **пинҳонӣ**; **ба ошкоро** пинҳон накарда, ба тарзи ба ҳама маълум; **ошкоро гуфтан** баръало гуфтан, рӯирост гуфтан.

ОШКӮБА آشکوبه 1. сақфи хона; бом. 2. ҳар чинаи девор; похса. 3. ҳар табақаи иморат, ошёна. 4. ҳар табақаи осмон.

ОШКӮХИДАН//АШКӮХИДАН آشکوخیدن// اشکوخیدن лағжидан, лағжида афтодан.

ОШМОЛ آشمال хушомадгӯ, мутамаллиқ.

ОШМОЛӢ آشمالی он чи мансуб ба хушомадгӯ аст, чоплусӣ, хушомадгӯӣ, тамаллуқ.

ОШНО I آشنا 1. шинос, балад, огоҳ, бохабар. 2. ёр, дӯст, улфат; *муқоб.* **бегона: ошнои дерин**. 3. шиносо, маълум; **овози ошно** овози шиносо; **ошно будан** а) шинос будан (бо касе); б) воқиф будан (аз коре); **ошно гирифтан** *касеро* ошноӣ пайдо кардан, дӯст шудан бо касе; **ошно кардан** *касеро бо касе ё бо чизе* шиносондан, шинос кардан; **ошно шудан** шинос шудан, шиносоӣ пайдо кардан, воқиф гардидан.

ОШНО II آشنا *кит.* шино, шиноварӣ, оббозӣ, оббурӣ.

ОШНОБЕЗОР آشنابیزار он ки аз ёру дӯсти худ мегурезад.

ОШНОБОЗ آشناباز ҷӯрабоз, ошнопарвар.

ОШНОБОЗӢ I آشنابازی ҷӯрабозӣ, ошнопарварӣ, риояткорӣ нисбат ба ёру шиноси худ.

ОШНОБОЗӢ II آشنازی *кит.* шиноварӣ, оббозӣ.

ОШНОВАР آشناور шиновар, оббоз, оббур.

ОШНОЁНА آشنایانه ба чашми ошноӣ, ҳамчун ошно ва шинос.

ОШНОӢ آشنایی 1. ошно будан, шиносоӣ, ошно шудан. 2. илтифоту изҳори шиносоӣ тавассути оғӯш гирифтану бӯсидан; **ба тарзи ошноӣ** дӯстона; **ошноӣ доштан** шинос будан (*бо касе*), воқиф будан, огоҳ будан (*аз коре*); **ошноӣ пайдо кардан** шинос шудан.

ОШНОНАМО آشنانما мисли ошно, монанд ба ошно.

ОШНОРӮ(Й) آشنارو(ی) 1. шинос, ошно, дӯст. 2. *маҷ.* дилнишин, дилпазир (*мас.*, *одам*).

ОШНОХОНА آشناخانه хонаи каси ошно ва шинос.

ОШОЛУД آشالود *гуфт.* ношуд, миҷморуқ.

ошом آشام 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **ошомидан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* ошоманда: **хуношом, майошом, дудошом**...

ОШОМИДАН آشامیدن нӯшидан, хӯрдан *(бештар нисбат ба хӯрокҳои обакӣ)*.

ОШОМИДАНӢ آشامیدنی он чи мансуб ба ошомидан аст: **оби ошомиданӣ**.

ОШПАЗ آشپز он ки кораш хӯрок пухтан аст, касе, ки хӯрок мепазад, хӯрокпаз, таббох.

ОШПАЗӢ آشپزی хӯрокпазӣ, касби ошпаз, таббохӣ.

ОШПАЗХОНА آشپز خانه ҷое, ки дар он хӯрок мепазанд, матбах.

ОШТАХТА آش تخته тахтаи махсус, ки ба рӯи вай хамири оширо паҳн карда мебуранд.

ОШТИГӢ آشتیگی 1. оштӣ, мусолиҳа. 2. *маҷ.* дӯстӣ, рафоқат.

ОШТИДИҲАНДА آشتی دهنده он ки мухолифатдоштаро оштӣ медиҳад..

ОШТИДИҲӢ آشتی دهی ду нафари бо ҳам ҷангиро оштӣ додан.

ОШТИНАШАВАНДА آشتی نشونده сулҳнопазир, он чи ки қобили сулҳу оштӣ нест.

ОШТИНОПАЗИР آشتی ناپذیر роҳнадиҳанда ба ҳеҷ гуна созишу сулҳ.

ОШТИНОПАЗИРӢ آشتی ناپذیری мухосимат, душманӣ, адоват.

ОШТИХОҲӢ آشتی خواهی сулҳҷӯӣ, муросо.

ОШТИХӮРА(К) آشتی خوره//آشتی خورک зиёфате, ки ба муносибати оштӣ шудани ду кас ё ду тарафи ба ҳам ҷангӣ барпо кунанд.

ОШТИҶӮЁНА آشتی جویانه сулҳҷӯёна.

ОШТӢ آشتی созиш ва оштӣ баъд аз ҷангу низоъ; **оштӣ додан** *касеро бо касе* сулҳ кунонидан; **оштӣ кардан** сулҳ кардан, бас кардани ҷангу

низоъ; **ошно шудан** сулҳ кардан, **ошно кунонидан** *ниг.* **оштӣ додан**.

ОШУФТА آشفته 1. парешон, мушавваш, ба ҳам омехта: **зулфи ошуфта, хотири ошуфта**. 2. *маҷ.* парешонҳол, мушаввашхотир. 3. *маҷ.* хашмгин. 4. *маҷ.* дилдода, ошиқ.

ОШУФТАБАХТ آشفته بخت *маҷ.* бадбахт, бетолеъ.

ОШУФТАГӢ آشفتگی 1. парешонӣ, мушаввашӣ, парешонҳолӣ. 2. *маҷ.* шӯридагӣ, ҷунун.

ОШУФТАДИЛ آشفته دل 1. *маҷ.* парешонҳол, парешонхотир; шӯрида, музтариб. 2. ошиқ.

ОШУФТАКОКУЛ آشفته کاکل он ки кокулаш парешон аст.

ОШУФТАМАҒЗ آشفته مغز *кит.* шефта, девона, девонаавзоъ.

ОШУФТАМӮЙ آشفته موی он ки мӯяш дарҳаму барҳам ва шонанокарда аст, парешонмӯй.

ОШУФТАН آشفتن 1. *маҷ.* ба ҳаяҷон омадан, музтариб шудан. 2. *маҷ.* оташин шудан, ба хашм омадан, тезу тунд шудан.

ОШУФТАРӮЗ آشفته روز *кит.* бадбахт, бетолеъ, ошуфтарӯзгор.

ОШУФТАРӮЗГОР آشفته روزگار *кит.* ошуфтаҳол, бадбахт, бетолеъ.

ОШУФТАСОМОН آشفته سامان *ниг.* **ошуфтадил**.

ОШУФТАХОТИР آشفته خاطر *маҷ.* парешонхотир, ба ҳаяҷон омада, хашмгин, музтарибҳол.

ОШУФТАҲОЛ آشفته حال *ниг.* **ошуфтадил ва ошуфтахотир.**

ОШУФТАҲОЛӢ آشفته حالی *мансуб ба* **ошуфтаҳол**; парешонҳолӣ, изтироб, шефтагӣ.

ошӯб آشوب 1. *асоси замони ҳозира аз* **ошуфтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* шӯрангез: **дилошӯб, шаҳрошӯб**...

ОШӮБ آشوب ғавғо, шӯр, фитна, шӯриш; **ошӯб барпо кардан** шӯридан, ба шӯриш бархостан; **ошӯб бархостан** сар шудани шӯриш.

ОШӮБГАР آشوبگر шӯришкунанда, фитнаангез.

ОШӮБГАРӢ آشوبگری исёнкорӣ, фитнаангезӣ.

ОШӮБГАРОНА آشوبگرانه исёнкорона, фитнагарона.

ОШӮБИДАН آشوبیدن шӯридан, фитна кардан.

ОШӮБКОР آشوب کار *ниг.* **ошӯбгар**.

ОШӮҒ آشوغ шахси номаълум, ғайри шинос, ношно.

ОШХОНА آشخانه 1. ҷое, ки хӯрок мепазанд. 2. ҷое, ки таомҳои гуногун пухта мефурӯшанд.

ОШХОНАДОР آشخانه دار 1. ҷое (ҳавлие), ки ошхона дорад. 2. соҳиби ошхона.

ОШХӮР آش خور 1. он ки ош хӯрданро дӯст медорад. 2. хӯранда; **ошхӯру нонхӯри атроф** ҳамаи сокинони гирду пеши як маҳал.

ОШХӮРА آش خوره зарфе, ки дар он ба сагу гурба хӯрок медиҳанд.

ОШХӮРАК آش خورک дастмоле, ки вақти хӯрокхӯрӣ ба сари синаи кӯдакон мебанданд, пешгирак.

ОШХӮРӢ آش خوری хӯрдани таом, сарфи хӯрок (палав); **зарфҳои ошхӯрӣ** зарфҳое, ки таоми тайёрро ба онҳо мекашанд (*табақ, коса ва г.*).

ОЯ I **//ОЯТ** آیه//آیت *кит.* 1. нишон, аломат .2. далел, ҳуҷҷат, бурҳон. 3. мӯъҷиза, каромат. 4. *д.* як сухани тамом аз Қуръон, ки дар он сураҳо аз оёт таркиб ёфтаанд; ҳар кадом фикраи Қуръони Маҷид, ки бад-он вақф кунанд.

ОЯ(АЯ) II آیه *гуфт.* 1. модар. 2. мурочиати муаддабона ба зани солманд.

ОЯНД آیند *шакли шеърии* **оянда**.

ОЯНДА آینده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **омадан**; он ки ва он чи меояд; **ояндаву раванда** рафтуомадкунанда. 2. дар пеш истода, он чи вокеъ хоҳад шуд; **панҷшанбеи оянда** панҷшанбее, ки дар пеш аст, **фарзанди оянда** фарзанде, ки акнун таваллуд хоҳад ёфт. 3. истиқбол; *муқоб.* **гузашта**; **дар оянда** минбаъд.

ОЯНДАБИНӢ آینده بینی пешбинӣ, пешгӯӣ; дурбинӣ.

ОЯНДАДОР آینده دار он ки ояндаи дурахшон дорад, он чи истиқболи равшан дорад; умедбахш.

П

П *ҳарфи бистуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи* пе (پ)*; дар ҳисоби абҷад монанди ҳарфи* бе (ب) *ба адади 2 баробар аст.*

ПАГАҲ پگه *ниг.* **пагоҳ**.

ПАГАҲӢ پگهی *ниг.* **пагоҳӣ**.

ПАГАҲХЕЗ پگه‌خیز *ниг.* **пагоҳхез**.

ПАГАҲХЕЗӢ پگه‌خیزی *ниг.* **пагоҳхезӣ**.

ПАГОҲ پگاه 1. аввали саҳар, аввали бомдод; **аввали пагоҳ** субҳи зуд, субҳи барвақт; **ҳар пагоҳ** ҳар саҳар; **(аз) пагоҳ то бегоҳ** аз аввали саҳар то фарорасии шом, тамоми рӯз. 2. рӯзи дигар; фардо; **пагоҳи дигар** рӯзи дигар; **пагоҳ- бегоҳ**, **пагоҳ-фардо** пас аз як-ду рӯз, рӯзҳои наздик.

ПАГОҲИНА پگاهینه *ниг.* **пагоҳӣ** 2: **шабнами пагоҳина**.

ПАГОҲИРӮЗ پگاهی‌روز *ниг.* **пагоҳӣ**.

ПАГОҲИРӮЗӢ پگاهی‌روزی *ниг.* **пагоҳӣ**.

ПАГОҲӢ پگاهی 1. вақти субҳ, саҳарӣ, субҳгоҳ, саҳаргоҳ; *муқоб.* **бегоҳӣ**; **пагоҳии барвақт** аввали субҳ; **пагоҳии дигар** саҳари рӯзи дигар; **аввали пагоҳӣ** саҳарии барвақт; **аз пагоҳӣ то бегоҳӣ** аз саҳар то бегоҳии рӯз, тамоми рӯз; **ҳар пагоҳӣ** ҳар саҳар. 2. *мансуб ба* **пагоҳ**: **офтоби пагоҳӣ**, **насими пагоҳӣ**.

ПАГОҲОН پگاهان субҳгоҳон, саҳаргоҳон, саҳаргоҳ.

ПАГОҲОНӢ پگاهانی 1. вақти саҳар, саҳари барвақт. 2. саҳарӣ, пагоҳӣ.

ПАГОҲТАР//ПАГАҲТАР پگاه‌تر//پگه‌تر зудтар, барвақттар.

ПАГОҲХЕЗ پگاه‌خیز саҳархез, барвақтез.

ПАГОҲХЕЗӢ پگاه‌خیزی саҳархезӣ, барвақтхезӣ.

ПАГОҲШАБ پگاه‌شب фардошаб, шаби оянда.

ПАҒА پغه *кит.* 1. пахтаи як ғӯзаи кушода; *муқ.* **поға**. 2. *маҷ.* резаҳои калон-калони барф: **пағаҳои барфи лаклакӣ**, **паға-паға** а) пағаҳои бисёр; б) *маҷ.* печ дар печ, печон: **паға–паға дуд**.

ПАҒАНА پغنه пӯсти барраи пашмдароз.

ПАҒАТОБӢ پغه‌تابی пахтаи ҳаллоҷишударо тофта ба ресидан омода кардан.

ПАҒНА پغنه *меъ.* зинапоя, нардбон.

ПАДА پده *кит.* 1. як навъ дарахт, ки ба бед монанд аст. 2. дарахти хушкшуда. 3. чӯби пешдаргирон.

ПАДАНДАР پداندر *ниг.* **падарандар**.

ПАДАР پدر 1. марде, ки аз вай фарзанд ба вуҷуд омадааст, соҳиби фарзанд, калони оила нисбат ба зану фарзанд (он); **падару модар** волидон, волидайн; **бар падарат(он) раҳмат**! *ибораест, ки барои тақдири коре ё изҳори миннатдорӣ бар касе гуфта мешавад*; **оқи падар** *ниг.* **оқ**; **падар шудан** соҳиби фарзанд гаштан; **падарони мо** гузаштагони мо.2. *маҷ.* асосгузор, бунёдгузори чизе, соҳае: **падари таърих**. 3. **муроҷиати боэҳтиром нисбат ба марди солхӯрда**. 4. *маҷ.* роҳбар, роҳнамо: **падари маънавӣ**.

ПАДАРАНДАР پدراندر падари ӯгай, шавҳари модар.

ПАДАРАРӮС پدرعروس падари арӯс, падарзан, хусур.

ПАДАРБЕЗОР پدربیزار 1. аз падари худ безор, падарбадбин. 2. оқипадар, ба ғазаби падар гирифторшуда.

ПАДАРБУЗУРГ پدربزرگ *кит.* падари падар ё модар, бобо, ҷад(д).

ПАДАРВАКИЛ پدروکیل яке аз хешовандони арӯс, ки вақти никоҳ розигии арӯсро пурсида ба домуллои никоҳхон аз номи арӯс ризоият медиҳад.

ПАДАРВОР پدروار мисли падар, монанди падар, падарона.

ПАДАРДОДА پدرداده бахшидаи падар, падарбахшида, мероси падар.

ПАДАРДОР پدردار 1. он ки падар дорад. 2. *гуфт., маҷ.* тарбиятдида, аз оилаи хуб.

ПАДАРЗАН پدرزن *ниг.* **падарарӯс**.

ПАДАРӢ پدری 1. *мансуб ба* **падар**; **ҳавлии (хонаи) падарӣ**, **номи падарӣ**. 2.мисли падар будан; ғамхорӣ, меҳрубонӣ, роҳнамоӣ; **падарӣ кардан** а) мисли падар ғамхорӣ кардан; б) меҳрубонӣ кардан, ғамхорӣ намудан.

ПАДАРКАЛОН پدرکلان *ниг.* **падарбузург**.

ПАДАРКУШ پدرکش он ки падарашро куштааст.

ПАДАРКУШӢ پدرکشی 1. куштани падар. 2. *маҷ.* душманӣ, хусумат, кинаварзӣ.

ПАДАРКУШТА پدرکشته 1. он ки падарашро кушта бошанд. 2. *маҷ.* шахси хеле бадқаҳру қасосгир.

ПАДАРҚУСУР پدرقسور *гуфт., таҳқ.* 1. кӯтоҳақл, аблаҳ. 2. фиребгар, корчаллон.

ПАДАРЛАЪНАТ پدرلعنت 1. *таҳқ.* фарзанди шахси лаънатшуда, падараш лаънатшуда. 2. *маҷ.* бадкор, зишт, нобакор.

ПАДАРМОДАР پدرمادر *кит.* падари модар, бобои модарӣ.

ПАДАРМУРДА پدرمرده он ки падараш мурдааст, ятим, сағира, бепадар.

ПАДАРОЗОР پدرآزار он ки падари худро озор медиҳад, озордиҳандаи падар.

ПАДАРОНА پدرانه 1. мисли падар, падарвор; ғамхорона. 2. *мансуб ба* **падар**: падарӣ.

ПАДАРРАҲМАТ پدررحمت 1. падараш раҳматшуда, фарзанди шахси лоиқи таъриф (*дар мавриди таҳсин ва тақдир*). 2. *маҷ.* одами хуб, раҳмдил, меҳрубон.

ПАДАРСАГ پدرسگ *таҳқ.* одами бадкеш, падарлаънат (*ҳангоми қаҳру ғазаб ва аз ҳад нороҳат шудан барои нишон додани пасту ҳақир будани шахсе мегӯянд*).

ПАДАРСОЛОР پدرسالار хусусияти ҷомеаи ибтидоӣ, ки дар он падар ё солхӯрдатарин мард сардори авлод буд, падарсолорӣ: **ҷомеаи падарсолор**, **низоми падарсолор**.

ПАДАРСОЛОРӢ پدرسالاری *ниг.* **падаршоҳӣ**.

ПАДАРСӮХТА پدرسوخته *таҳқ.* ҳангоми асабонӣ шудан ва ба қаҳру ғазаб омадан ба шахси сабабгори ин воқеа гуфта мешавад.

ПАДАРФАРЗАНДӢ پدرفرزندی муносибати (дӯстона) байни падару фарзанд.

ПАДАРХОНД(А) پدرخواند(ه) он ки падар хонда шудааст, шахсе, ки касе ӯро ба ҷои падар қабул кардааст, ҷойгири падар.

ПАДАРҶАД پدرجد падари бобо, сари аҷдод, ниё.

ПАДАРШАВҲАР پدرشوهر *кит., ниг.* **падаршӯй**.

ПАДАРШОҲӢ پدرشاهی *таър.* давраи ибтидоии қабилавӣ, ки сардори қабила аз мардҳо (патриарх) буд, падарсолорӣ.

ПАДАРШӮЙ پدرشوی падари шавҳар, хусури зан.

ПАДВОЗ پدواز *кит.* макон ва ҷои нишастани парандагон (*мас., ду чӯби амудӣ ва як чӯби уфуқӣ бо ҳам зада мешаванд, то болои он парандагон ҷой гиранд*).

ПАДИД پدید намоён, зоҳир, падидор; ошкоро, ҳувайдо; **падид гардидан (шудан)** а) намоён шудан, ошкор шудан, зоҳир гаштан; б) пайдо шудан, ба вуҷуд омадан; **падид кардан** ошкор кардан, зоҳир кардан, намудор кардан; **падид овардан** пайдо кунондан; ба вуҷуд овардан; **падид омадан** а) намоён шудан; б) пайдо шудан, ба вуҷуд омадан.

ПАДИДА پدیده чизи зоҳиршуда, ҳодиса: **падидаи нодир**, **падидаҳои адабиёт**, **падидаҳои нав**.

ПАДИДАШИНОСӢ پدیده‌شناسی *фалс.* таҳқиқ ва пажӯҳиши ҳар он чи дар таҷрибаи ҷаҳонӣ дида мешавад, феноменология.

ПАДИДАШИНОСОНА پدیده‌شناسانه аз рӯи падидашиносӣ, бо диди воқеъбинона.

ПАДИДОВАРАНАДА پدیدآورنده ба вуҷуд-

оваранда, таълифкарда, муаллиф ё нависандаи китоб.

ПАДИДОӢ پدیدایی падид омадан, намудор (зоҳир) шудан; пайдо гаштан.

ПАДИДОР پدیدار ошкор, намоён, намудор, ҳувайдо; **падидор гаштан (гардидан, шудан)** намоён гаштан, зоҳир шудан; пайдо шудан.

ПАДИДОРӢ پدیداری ошкор шудан (гардидан), намоён шудан, ошкор гардидан.

ПАДИДОРШИНОСӢ پدیدارشناسی *ниг.* **падидашиносӣ**.

ПАДРАХТА پدرخته *кит.* ғамгин, андӯҳгин, ҳазин, маҳзун.

ПАДРУД پدرود видоъ, хайрухуш, «хайр» гуфта аз ҳамдигар ҷудо шудан; **падруд гуфтан (кардан)** видоъ кардан, хайрухуш намудан; **ҷаҳонро падруд гуфтан** аз ҷаҳон чашм пӯшидан, мурдан.

ПАДРУДАН پدرودن видоъ кардан, хайрухуш кардан, ҷудо шудан аз ҳамдигар.

ПАЁБ پیاب *кит.* 1. буни ҳавз, тахи об; қаъри об. 2. *маҷ.* нуқтаи интиҳои ҳар чиз; ◊**харобу паёб** тамоман вайрон, валангор.

ПАЁМ پیام 1. пайғом, хабар, рисолат. 2. салом, дуруд, таҳният, муборакбодӣ; орзуи нек кардан бар касе; муроҷиат; **паём бурдан** салом расонидан, пайғоми касеро ба касе бурда расондан (*даҳонӣ ё хаттӣ*); **паём гуфтан** салом расонидан; **паём додан** хабар додан, хабар расондан; **паём овардан (расондан)** хабар овардан; таҳнияти касеро расонидан; салом гуфтан (*аз номи касе*); **паём фиристодан** хабар фиристодан.

ПАЁМАД پیامد натиҷа; оқибат; пасомад; **паёмади хуб** натиҷаи хуб.

ПАЁМБАР پیامبر 1. *ниг.* **пайғамбар**. 2. пайғомбаранда, хабаррасонанда, хабаррасон, қосид, расул.

ПАЁМБАРГУНА پیامبرگونه *ниг.* **паёмбарона**.

ПАЁМБАРӢ پیامبری 1. *мансуб ба* **паёмбар**. 2. пайғомбарӣ, қосидӣ. 3. расулӣ.

ПАЁМБАРОНА پیامبرانه монанди паёмбар, бо тарз ва шеваи паёмбар.

ПАЁМГИР پیام‌گیر он ки ё он чи паёмро мепазирад; **паёмгири телефон** дастгоҳе, ки ҳангоми набудани соҳиби телефон ба тамосҳо ҷавоб гуфта, онҳоро сабт менамояд.

ПАЁМГУЗОР پیام‌گزار он ки паём мебарад, паёмбар, қосид.

ПАЁМГУЗОРӢ پیام‌گزاری *исми амал аз* **паём гузоштан**; қосидӣ, паёмбарӣ, паёмгузор будан.

ПАЁМНАМО پیام‌نما *нав.* телетекст, нишондиҳандаи паём дар наворҳо.

ПАЁМНИГОР پیام‌نگار *нав.* почтаи электронӣ, эмайл.

ПАЁМОВАР پیام‌آور пайғомоваранда, пайғомрасонанда, хабаровар, қосид.

ПАЁПАЙ پیاپی 1. паси ҳам, пайиҳам, пай дар пай, яке паси дигаре, пайваста. 2. муттасил, беист; **паёпай омадан** паси ҳам омадан, паси якдигар омадан; **паёпай шудан** паси ҳам воқеъ шудан.

ПАЁПАЙӢ پیاپیی 1. пайдарпайӣ, пайҳамӣ, пасиҳамдигарӣ. 2. муттасилӣ, ҳамешагӣ.

ПАЖ پژ *кит.* 1. замини ноҳамвор. 2. кӯтал, теғаи кӯҳ.

ПАЖАН پژن *кит.* заған; парандаи гуштхӯр, ғалевоч.

ПАЖАНД پژند *кит., кҳн.* 1. гиёҳи худрӯй ва хушбӯи хӯрданбоб. 2. ҳанзал.

ПАЖВИН پژوین *кит.* чиркин, ифлос.

ПАЖВОК پژواک *кит.* акси садо; овози такрор.

ПАЖМОН پژمان *кит.* ғамгин, андӯҳгин, афсурда.

ПАЖМОНӢ پژمانی *кит.* ғамгинӣ, андӯҳгинӣ, афсурдагӣ.

ПАЖМОНҲОЛ پژمان‌حال *кит.* афсурдаҳол, хотирпарешон.

ПАЖМУРДА پژمرده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пажмур(и)дан**. 2. рӯй ба хушкӣ оварда, афсурдашуда, хазоншуда, бетароват (*дар бораи наботот*): **гули пажмурда**. 3. *маҷ.* маъюс, ғамгин, андӯҳгин, хаста; **пажмурда гардидан (шудан)** а) афсурдан, тароват ва равнақи худро аз даст додан, хушк

шудан; **пажмурда кардан** б) *маҷ.* ғамгин шудан; а) бетароват сохтан, хушк кардан; б) *маҷ.* бекуввату суст гардонидан; в) *маҷ.* ғамгину озурда кардан

ПАЖМУРДАГӢ پژمردگی 1.бетароватӣ, беобутобӣ; афсурдагӣ.2. *маҷ.* андӯҳгинӣ, ғамгинӣ.

ПАЖМУРДАДИЛ پژمرده‌دل афсурдадил, шикастадил, ғамзада.

ПАЖМУРДАН پژمردن 1. беобутоб шудан, бетароват шудан, афсурдан, рӯй ба хушкшавӣ овардан, хазон шудан. 2. *маҷ.* афсурда шудан, озурда шудан, хаста ва малул шудан, ғамгин шудан.

ПАЖМУРДАНӢ پژمردنی *сифати феълии замони гузашта аз* **пажмурдан**; хазоншуданӣ, он чи ё он ки ҳамеша шодобу шукуфон намемонад.

ПАЖМУРДАРӮЙ پژمرده‌روی он ки рӯяш ожанг дорад (*аз ғам ё аз синну сол*), пир.

ПАЖМУРДАРӮҲ پژمرده‌روح шикастарӯҳ, афтодарӯҳ, дилмонда; ноумед.

ПАЖМУРДАҲОЛ پژمرده‌حال афсурдаҳол, ғамгин, малӯл, ошуфтаҳол.

ПАЖМУРИДА پژمریده *кит.* пажмурда.

ПАЖОВАНД پژاوند *кҳн.* чӯбе, ки дар паси дар барои маҳкам кардани он кӯндаланг аз ҳалқа гузаронида мешавад; ғалақа.

ПАЖОГИН//ПАЖОГАН پژاگن *кит.* чиркин, палид, олуда.

ПАЖУЛ پژول шитолинг, буҷулаки пой.

ПАЖӮЛИДА پژولیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пажӯлидан**; ошуфта, парешонҳол; рангзард. 2. парешон, бетартиб (*мас., мӯй*).

ПАЖӮЛИДАН پژولیدن 1. пажмурда шудан, пажмурда кардан. 2. *маҷ.* парешон шудан, ошуфта шудан. 3. *маҷ.* бетартиб шудан, титу пит шудан.

ПАЖӮЛОН(И)ДАН پژولاندن//پژولانیدن *тарзи бавоситаи* **пажӯлидан**; парешон кардан, ошуфтан.

пажӯҳ پژوه 1. *асоси замони ҳозира аз* **пажӯҳидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* пажӯҳанда *ва* ҷӯянда: **донишпажӯҳ**, **динпажӯҳ**...

ПАЖӮҲАНДА پژوهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пажӯҳидан**. 2. ҷустуҷӯкунанда, ҷӯянда. 3. муҳаққиқ, таҳқиқгар.

ПАЖӮҲАНДАГӢ پژوهندگی 1. ҷӯяндагӣ. 2. муҳаққиқӣ, таҳқиқгарӣ.

ПАЖӮҲИДА پژوهیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пажӯҳидан**. 2. хирадманд, оқил, доно.

ПАЖӮҲИДАН پژوهیدن 1. ҷустуҷӯ кардан, ҷӯё шудан; пурсида фаҳмидан, бозҷӯӣ. 2. таҳқиқ кардан, баррасӣ кардан.

ПАЖӮҲИШ پژوهش 1. ҷустуҷӯ, кофтуков. 2. омӯзиш, таҳқиқ; **пажӯҳиш кардан** таҳқиқ кардан; тадқиқот бурдан. 3. *кит.* бозпурсӣ, дархост. 4. *кит.* ғамхорӣ, парасторӣ.

ПАЖӮҲИШГАР پژوهشگر 1. ҷустуҷӯкунанда, кобанда. 2. омӯзанда, муҳаққиқ, таҳқиқгар, олим.

ПАЖӮҲИШГОҲ پژوهشگاه муассисаи илмию таҳқиқотӣ, институт.

ПАЖӮҲИШӢ پژوهشی *марбут ва мансуб ба* **пажӯҳиш**; **муассисаи пажӯҳишӣ** муассисаи тадқиқотӣ.

ПАЖӮҲИШКАДА پژوهشکده *нав.* созмон ё муассисаи вобаста ба пажӯҳишгоҳ, ки бахше аз пажӯҳишҳои илмӣ дар он ҷо сурат мегирад.

ПАЖӮҲИШКОР پژوهشکار *ниг.* **пажӯҳишгар**.

ПАЖӮҲИШНОМА پژوهشنامه *нав.* навишта ё китоби илмие, ки натиҷаи кори илмиву таҳқиқотӣ доир ба мавзӯе дар як бахши илм мебошад.

паз پز 1. *асоси замони ҳозира аз* **пухтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* пазанда, тайёркунанда; **нонпаз**, **ошпаз**... ; **пухту паз** хӯрок тайёр кардан, таом пухтан.

ПАЗАНДА پزنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пухтан**; 1. он ки чизеро мепазад, пазандаи хӯрок, ошпаз. 2. хӯрокпази моҳир, аҳли ҳунари пазандагӣ; **гандум ҳама ҷо, пазанда ҷо-ҷо** (*мақ.*).

ПАЗАНДАГӢ پزندگی 1. хӯрок пухтан, ҳунари хӯрокпазӣ. 2. касби пазандагӣ.

ПАЗИДАН پزیدن *ниг.* **пухтан.**

ПАЗИР پذیر 1. *асоси замони ҳозира аз* **пазируфтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* қабулкунанда, пазиранда ва мақбулу писандида: **имконпазир**, **ислоҳпазир**, **дилпазир**...

ПАЗИРА پذیره 1. *кит.* истиқбол, пешвоз (-и касе); **пазира кардан** пешвоз гирифтан; **пазира шудан** а) истиқбол намудан, пешвоз гирифтан; б) рӯ ба рӯ гаштан барои муқобила; муқобил шудан; в) моил шудан; г) пазируфтан; ғ) ба итоат даромадан. 2. қабул кардан, мақбул донистан, мувофиқ шумурдан.

ПАЗИРАНДА پذیرنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пазируфтан**; 1. қабулкунанда, истиқболкунанда (*мас., меҳмонро*). 2. мувофиқ (*бо чизе*).

ПАЗИРИШ پذیرش қабул, пазируфтан, истиқбол.

ПАЗИРО پذیرا 1. *ниг.* **пазиранда**. 2. пешраванда; суханшунаванда; фармонбардор; қабулкунанда.

ПАЗИРОӢ پذیرایی қабул, истиқбол, бо эҳтиром пешвоз гирифтан; **пазироӣ кардан (намудан)** пазируфтан, қабул кардан, меҳмондорӣ кардан.

ПАЗИРУФТ پذیرفت *асоси замони гузаштаи феъл аз* **пазируфтан**; 1. мувофиқа, муоҳида. 2. *кит.* аҳд, ӯҳдадорӣ.

ПАЗИРУФТА پذیرفته *сифати феълии замони гузашта аз* **пазируфтан**; 1. қабулшуда, қабулгардида. 2. ба зимма гирифташуда, ба ӯҳда гирифташуда, аҳдшуда; **пазируфта шудан** қабул гардидан, иҷобат ёфтан.

ПАЗИРУФТАН پذیرفتن 1. қабул кардан, гирифтан. 2. ба худ қабул кардан, мақбул доштан (*матлаберо, насиҳатеро, суханеро*). 3. истиқбол кардан, эҳтиром (-и меҳмон)-ро ба ҷо овардан. 4. ҷоиз, шумурдан, писандидан. 5. *кит.* аҳд кардан, ӯҳдадор шудан; **анҷом пазируфтан** ба охир расидан, анҷом ёфтан.

ПАЗИРУФТАНӢ پذیرفتنی қобили қабул, қабул карданӣ, лоиқи қабул.

ПАЗИРУФТГОРӢ پذیرفتگاری *кит.* 1. қабул кардан, тақаббул; **пазируфтгорӣ кардан** қабул кардан, пазироӣ кардан. 2. ба ӯҳда гирифтан, ба кафолат гирифтан.

ПАЗИРУФТОР پذیرفتار *кит.* зомин, кафил, мутасаддӣ.

ПАЗИРУФТОРӢ پذیرفتاری пешвозгирӣ, қабул кардан; **пазируфторӣ кардан** а) пешвоз гирифтан, қабул кардан, б) меҳмондорӣ кардан.

ПАЗИШ پزش 1. пухтан (*мас., хӯрокро*). 2. *тех.* пухтан (*мас., хиштро*).

ПАЗМОН پزمان 1. ёди касе ё чизе кардан, дар ёди касе ё чизе шудан, сахт дар орзуи дидани касе ё чизе. 2. мунтазири чизе, касе, талабгори касе, чизе; **пазмон будан** дар ёди касе, чизе будан; дар интизори (талаби) чизе будан; **пазмон гаштан (шудан)** ёд кардан (касеро, чизеро), ҳаваси дидани касе ё чизеро кардан.

ПАЗМОНӢ پزمانی *ниг.* **пазмоншуда**.

ПАЗМОНШУДА پزمانشده *сифати феълии замони гузашта аз* **пазмон шудан**; дар ёди касе беқароршуда, дар талаби дидани касе ,чизе буда.

ПАЗО پزا *кит.* он чи зуд, дар ҳарорати кам пухта шавад.

ПАЗОН پزان 1. *аз масдари* **пухтан** *ва* **пазондан**; дар ҳоли пухтан. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* расидан ва пухтани чизе дар замони муайян ва ё дар маросими хос: **ангурпазон**, **тутпазон**, **ширинипазон**...

ПАЗОНАНДА پزاننده *шакли бавоситаи* **пазанда**; он чи ба пухтагӣ мерасонад, ба қивом расонанда.

ПАЗОН(И)ДАН پزاندن // پزانیدن 1. *шакли бавоситаи* **пухтан.** 2. пухта тайёр кунонидан (*ба воситаи касе*): **хӯрок пазондан**. 3. тайёр кардан, омода сохтан; ёд додан; обутоб додан. 4. омода кардан, ҳал кардан: **пазондани кор**.

ПАЙ I پی *биол.* раг, ришта дар бадани инсон ва ҳайвонот; **рагу пай** ришта ва бофтаҳои бадан.

ПАЙ II پی 1. *шакли дигари* **пой**: **некпай**, **ҳуҷистапай**. 2. нақш, асар, из, нишон, изи пой ё ягон чизи дигар. 3. *кит.* бун, таҳкурсӣ. 4. *маҷ.* қасд, азм, ирода; **пайи ҷон будан** дар қасди ҷон будан. 5. пас, дунбол; **аз пайи**... аз паси... аз дунболи...; **пайи ҳам**

а) паси ҳамдигар, аз дунболи якдигар; б) муттасил, канданашуда; **пай дар пай** паси ҳам; муттасил; **аз пайи** *касе*, *чизе* **афтодан** касеро, чизеро таъқиб кардан; **аз пайи кори худ шудан** ба кори худ машғул шудан, аз дунболи (ақиби) кори худ рафтан; **аз пайи** чизе **рафтан (шудан)** барои ба даст даровардани чизе ё иҷрои коре рафтан; **дар пайи** *касе* **афтодан** а) аз пайи касе рафтан, ба *касе* пайравӣ кардан; б) таъқиб кардан (*мас*., *дуздро*); **дар пайи чизе рафтан** барои коре (чизе) талаф (қурбон) шудан; **пайи** *касе* (*чизе*) **канда шудан** қатъ шудани рафтуои касе (чизе); барҳам хӯрдани чизе; **пайи коре шудан** барои иҷрои коре кӯшиш кардан; дунболи коре рафтан; **пай афкандан** бино кардан, бунёд намудан; **пай бурдан** донистан, воқиф шудан, огоҳ гаштан, сарфаҳм рафтан; **пай гирифта рафтан** изи (нақши) чизеро таъқиб карда рафтан; **пай гум кардан** а) гум кардани асари (нақши) пои касеро, нишони чизи ҷустаниро гум кардан; б) нақши пайи худро нест кардан; **дар пайи** *чизе* **гаштан** аз пайи чизе шудан; дар суроғи чизе будан; **на пай ҳасту на Ҳайдар** даракаш нест, тамоман нопадид.

ПАЙ III پی бор, карат, навбат, дафъа.

ПАЙАФКАН پی‌افکن *кит.* он ки бар бино намудани чизе қадами нахустин мегузорад; асосгузор.

ПАЙАФКАНӢ پی‌افکنی 1. пайафкандан. 2. асосгузорӣ, омодагӣ, тайёрӣ, таҳкурсӣ гузоштан.

ПАЙБАРӢ پی‌بری пай бурдан, донистан; хабардор шудан; ҳис кардан.

пайванд پیوند *асоси замони ҳозира аз* **пайвастан**.

ПАЙВАНД پیوند 1. ҳамбаст, пайваст, иттисол, васл, пайвастагӣ. 2. алоқа, муносибат; **пайванд буридан** а) тарки муносибат (алоқа) кардан; б) аз хешу табор даст кашидан. 3. хешу табор, наздик: **хешу пайвандон**. 4. *биол.* пайванд (соқаи гул, навдаи дарахт ва *г.*) бо мақсади ба вуҷуд омадани навъи беҳтар (*пайванд усулҳои гуногун дорад:* баргпайванд, исканапайванд, найчапайванд, муғҷапайванд ва *г*). 5. *биол.* банд, буғум; **пайванди даст** буғуми даст, банди даст. 6. *тиб.* як узв ё бофтаи бадани инсонро ба узв ё бофтаи дигараш иваз намудан, трансплантатсия; **пайванд кардан** а) пайвастан, часпондан (чизеро ба чизе); кафшер кардан, алоқаманд намудан; б) узви гиёҳеро ба дигаре пайваста кардан; в) ба ҳам хешу табор кунондан; г) *тиб.* трансплантатсия кардан.

ПАЙВАНДАК پیوندک *збш.* ҳиссаи номустақили нутқ, ки аъзои ҷумларо ба ҳам мепайвандад.

ПАЙВАНДАКДОР پیوندکدار *збш.* дорои пайвандак, ҷумлае, ки бо пайвандак омадааст: **ҷумлаи мураккаби пайвасти пайвандакдор**.

ПАЙВАНДГАР پیوندگر 1. васлгар, кафшергар. 2. он ки бо пайванд кардани растаниҳо машғул аст.

ПАЙВАНДГАРӢ پیوندگری 1. васлгарӣ, кафшергарӣ. 2. машғул ба пайванд кардани растаниҳо ва дарахтон.

ПАЙВАНДГАҲ پیوندگه *ниг.* **пайвандгоҳ**.

ПАЙВАНДГОҲ پیوندگاه 1. ҷои пайванд шудан, ҷои пайваст шудан, ҷои иттисол; ҷои васл шудан. 2. *биол.* буғум, банд.

ПАЙВАНДДОР پیونددار 1. он чи ҷои пайванд дорад. 2. хешу табордор.

ПАЙВАНДИШ پیوندش *кит.* пайвастагӣ, пайванд, иттисол.

ПАЙВАНДӢ پیوندی 1. пайвандшуда, васлшуда, кафшершуда. 2. дарахт ё буттаи пайвандшуда: **зардолуи пайвандӣ**. 3. муносибат, робита: **хешию пайвандӣ**. 4. *тиб.* трансплантатсияшуда.

ПАЙВАНДКОРӢ پیوندکاری *ниг.* **пайванд** 4.

ПАЙВАНДКУНАК پیوندکنک *тех.* васлак, пайвандгар, асбоби васлкунак.

ПАЙВАНДКУНАНДА پیوندکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пайванд кардан**. 2. пайвасткунанда, васлкунанда: **бофтаи пайвандкунанда**. 3. *збш.* аъзои ҷумларо ба ҳам пайвасткунанда: **калимаи пайвандкунанда**.

ПАЙВАНДКУНӢ پیوندکنی пайванд кардан, ба ҳам пайваст кардан, васлкунӣ.

ПАЙВАНДНОПАЗИР پیوندناپذیر пайвандно-

шуданӣ, васлнашаванда, васлнопазир.

ПАЙВАНДХӮРДА پیوندخورده 1. пайвандшуда, васлшуда; кафшершуда. 2. дарахт ё буттаи пайвандӣ.

ПАЙВАНДШАВАНДА پیوندشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пайванд шудан**; васлшаванда, кафшершаванда.

ПАЙВАНДШАВАНДАГӢ پیوندشوندگی васлшавандагӣ.

ПАЙВАСТ پیوست *асоси замони гузашта аз* **пайвастан**.

ПАЙВАСТ پیوست 1. пайвандшуда, иттисолёфта, басташуда (бо ҳам); **пайваст будан** а) васл будан, пайванд будан; алоқаманд будан; б) робита доштан, наздик будан; **пайваст кардан** пайванд кардан, ҳамроҳ кардан; **пайваст шудан** а) васл шудан, пайванд гаштан, ҳамроҳ шудан; б) алоқаманд гардидан. 2. *збш.* навъи алоқа: **алоқаи пайваст**. 3. *хим.* пайваста; **пайвастҳои химиявӣ** моддаҳои мураккабе, ки аз таркибҳои гуногуни ба таври химиявӣ пайвастшуда таркиб ёфтаанд.

ПАЙВАСТА پیوسته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пайвастан**. 2. ба ҳам васлшуда, муттасил, ба ҳам алоқаманд; **абрӯ(вон)-и пайваста** абрӯе, ки миёнаш бо ҳам васл шудааст. 3. ҳамеша, доимо, мудом. 4. пайи ҳам; дам ба дам; **бо ҳам пайваста** бо ҳам пайванд; бо ҳам алоқаманд; **пайваста будан** пайванд будан, иттисол доштан. 5. *хим., ниг.* **пайваст** 3: **пайвастаҳои органикӣ**.

ПАЙВАСТААБРӮ پیوسته‌ابرو он ки абрӯвонаш бо ҳам пайванд аст, қошпайванд, абрӯҳои бо ҳам пайванд.

ПАЙВАСТАГӢ پیوستگی 1. алоқа, робита; иттифоқ, иттиҳод: **пайвастагӣ доштан**. 2. ҳамешагӣ, доимӣ.

ПАЙВАСТАГОН پیوستگان *ҷ.* **пайваста**; гузаштагон; ◊ **хешону пайвастагон** наздикон, хешу таборҳо.

ПАЙВАСТАН پیوستن 1. пайваст кардан, муттасил намудан, ба ҳам бастан, бо ҳам вобаста кардан. 2. пайваст шудан, иттисол ёфтан. 3. ҳамроҳ шудан, якҷоя гаштан. 4. муттаҳид шудан, иттифоқ кардан. 5. вобаста кардан, мутааллиқ намудан; **ба вуқӯъ пайвастан** воқеъ шудан, ба вуҷуд омадан; рӯй додан; ◊ **ба раҳмати эзидӣ пайвастан**, **ба ҷавори раҳмати ҳақ пайвастан** мурдан, вафот кардан.

ПАЙВАСТКУНАНДА پیوست‌کننده 1. *ниг.* **пайвандкунанда**. 2. *збш.* пайвасткунанда; **пайвандаки пайвасткунанда**.

ПАЙВАСТКУНӢ پیوست‌کنی чизеро ба ҳам пайваст кардан, пайванд кардан, васл кардан.

ПАЙВАСТОР پیوستار *кит.* бо ҳам пайванди зич дошта, пайвасти ҷудонопазир.

ПАЙВАСТШАВАНДА پیوست‌شونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пайваст шудан**; пайвандшаванда, васлшаванда, кафшершаванда.

ПАЙВАСТШАВӢ پیوست‌شوی пайвастан, пайваст шудан, пайванд шудан, иттисол.

ПАЙГАРД پیگرد 1. *нав.* таъқиб, ҷустор, кофтуков. 2. *лаҳҷ.* аз роҳи омада ба ақиб рафтан, баргаштан ба роҳи омад; **пайгард рафтан** ба роҳи омада ақиб гаштан, ба роҳи омада гашта рафтан.

ПАЙГИР پیگیر 1. таъқибкунанда, дунболгиранда: **саги пайгир**. 2. пайи чизеро гирифта раванда. 3. пайшинос. 4. ҷустуҷӯкунанда, кофтуковкунанда.

ПАЙГИРӢ پیگیری пай гирифтан, барои фаҳмидани чизе ва донистани воқеае аз паси он шудан; дунболаи чизе рафтан.

ПАЙГИРОНА پیگیرانه 1. доимӣ, бардавом, бетаъхир: **кӯшишҳои пайгиронаи ҳукумат**. 2. пофишорона, якравона.

ПАЙГОР پیگار 1. пай мондан, гузоштани изи чизе 2. пайрав, пайравӣ.

ПАЙГУМ پیگم бенишон, бедаракшуда; **пайгум шудан (гардидан, задан)** бедарак гум шудан, бенишон ғайб задан.

ПАЙГУМКАРДА پی‌گم‌کرده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пай гум кардан**; 1. он ки изи пои касе ё чизе гум кардааст: **сайёди пайгумкарда**. 2. роҳгумзада; пешпохӯрда.

ПАЙГУМКУНӢ پی‌گمکنی 1. асари пои худро пӯшонидан, изи худро нест кардан. 2. *маҷ.* ба ғалат андохтан, касеро ба иштибоҳ мондан. 3. нишони пои касеро наёфтан.

ПАЙГУСАСТА پی‌گسسته *кит.* суст, алоқа-

канда, барканда.

ПАЙГУФТОР پی‌گفتار он чи дар охири китоб ё мақола менависанд, охирсухан.

ПАЙҒАВӢ پیغوی *кит.* 1. *мансуб ба* **пайғу**. 2. яке аз намудҳои хати ҳиндӣ.

ПАЙҒАЛАТ پی‌غلط 1. гумроҳӣ, ба роҳи хато афтодан. 2. фиреб, макр, найранг; **пайғалат задан** фиреб додан, чапғалат задан.

ПАЙҒАМБАР پیغمبر фиристодаи Худо, ки амри ӯро ба бандагонаш мерасонад, расул, набӣ; паёмбар.

ПАЙҒАМБАРЗОДА پیغمبرزاده аз насл ва зоти пайғамбар.

ПАЙҒАМБАРӢ پیغمبری амали пайғамбар; рисолат, нубувват, паёмбарӣ.

ПАЙҒАМБАРОНА پیغمبرانه 1. мисли пайғамбар, пайғамбарвор. 2. *мансуб ба* **пайғамбар**; **суханони пайғамбарона** суханони муайянкунандаи пешомадҳо, пешгӯиҳои дуруст дар бораи оянда.

ПАЙҒОЛА پیغاله *кит.* пиёлаи шароб, қадаҳи май.

ПАЙҒОМ پیغام 1. хабари хуш, мужда, башорат; хабар; паём. 2. салом; мактуб; **пайғом бурдан (фиристодан)** хабар расонидан, башорат бурдан; **пайғом додан** хабар расонидан, башорат додан; **пайғом омадан** хабар расидан.

ПАЙҒОМБАР پیغامبر 1. пайғомбаранда, хабарбаранда, паёмбар. 2. *ниг.* **пайғамбар.**

ПАЙҒОМБАРӢ پیغامبری 1. амали пайғомбар, номарасонӣ. 2. пайғамбарӣ; паёмбарӣ, рисолат.

ПАЙҒОМГУЗОР پیغامگزار *кит.* он ки пайғомро мерасонад, фиристода, расул, номарасон.

ПАЙҒОМГУЗОРӢ پیغامگزاری амал ва кори пайғомгузор, номарасонӣ, паёмрасонӣ, расулӣ.

ПАЙҒОМДЕҲ پیغامده *ниг.* **пайғомрасон**.

ПАЙҒОМОВАР پیغام‌آور паёмовар, хабаррасон, номарасон, расул.

ПАЙҒОМРАСОН پیغامرسان расонандаи пайғом, хабароваранда; хабардиҳанда, пайғомдеҳ.

ПАЙҒОМРАСОНӢ پیغامرسانی пайғом овардан, хабар расондан, дарак додан аз чизе.

ПАЙҒОРА پیغاره *кит.* сарзаниш, байғора; **пайғора задан** сарзаниш кардан.

ПАЙҒУ پیغو 1. *кит.* номи парандаи шикорӣ аз ҷинси боша. 2. номи мулке дар Ҳиндустон; подшоҳи ин сарзамин. 3. яке аз намудҳои хати ҳиндӣ.

ПАЙҒУНАЖОД پیغونژاد *кит.* аз насли подшоҳони Пайғу, подшоҳи мулк ва номи сулолаи подшоҳӣ дар сарзамини Ҳинд.

ПАЙҒӮЛА پیغوله *кит., ниг.* **байғӯла**; ◊ **(ин) пайғӯлаи танг** дунё; **аз пайғӯлаи фақр рахт кашидан** вафот ёфтан, мурдан.

ПАЙҒӮЛАНИШИН پیغوله‌نشین *ниг.* **байғӯланишин**.

ПАЙДАРПАЙ پی‌درپی пайи ҳам, паси ҳам; муттасил, давомнок: **боронҳои пайдарпай**.

ПАЙДАРПАЙӢ پی‌درپیی аз пайи ҳам будан, паси ҳам будан, муттасилӣ, давомнокӣ: *риёз.* **пайдарпайии ададӣ**, **пайдарпайии беохир**, **пайдарпайии камшаванда**.

ПАЙДАРҲАМ پی‌درهم *ниг.* **пайдарпай**.

ПАЙДАРҲАМӢ پی‌درهمی *ниг.* **пайдарпайӣ**.

ПАЙДО پیدا 1. ошкор, ҳувайдо, возеҳ; *муқоб.* **пӯшида**, **ниҳон**. 2. зоҳир, намудор, намоён. 3. мавҷуд, вуҷуддошта; **пайдо гардидан (шудан)** а) намудор шудан, намоён гардидан; б) ба вуҷуд омадан, зоҳир шудан; **пайдо кардан** а) ёфтан; б) муҳайё намудан, омода кардан; в) зоҳир кардан; **вусъат пайдо кардан** васеъ шудан, паҳн шудан; **меҳр пайдо кардан** дил бастан.

ПАЙДОВАР پیداور мавҷуд, вуҷуддошта.

ПАЙДОИШ پیدایش пайдо шудан, ба вуҷуд омадан, зоҳир шудан.

ПАЙДОШАВАНДА پیداشونده он чи пайдо хоҳад шуд, бавуҷудоянда.

ПАЙДОШАВӢ پیداشوی *ниг.* **пайдоиш**.

ПАЙЗАДА پیزده пояш бурида (*бемории аспу хар*).

ПАЙК پیک 1. *кит.* қосид, хабаррасон, номарасон, он ки хабарбару хабарбиёр аст. 2.

хабар, паём; ◊ **пайки аҷал** марг.

ПАЙКАНДА پیکنده *таҳқ.* гумшуда, бедараккшуда; гумроҳ.

ПАЙКАР پیکر 1. тан, бадан, ҷасад. 2. ҳайкал, муҷассама. 3. *кит., маҷ.* мӯҳра, донаи шатранҷ.

ПАЙКАРА پیکره *ниг.* **пайкар** 2 .

ПАЙКАРАСОЗ پیکره‌ساز *ниг.* **пайкартарош**.

ПАЙКАРАСОЗӢ پیکره‌سازی *ниг.* **пайкартарошӣ**.

ПАЙКАРБУЗУРГ پیکربزرگ 1. бузургҷусса, қавиҳайкал. 2. паҳлавон, баҳодур.

ПАЙКАРДА پی‌کرده пайдошта; асар, осор, нақш, нишона.

ПАЙКАРНИГОР پیکرنگار он ки муҷассама ва тасвирҳои пайкаронро мекашад, наққош, суратгар.

ПАЙКАРОРО(Й) پیکرآرا(ی) 1. он чи боиси ороиши намуди зоҳирӣ ва берунии касе ё чизе шавад. 2. *маҷ.* зебо, ороста.

ПАЙКАРОРОӢ پیکرآرایی зебосозӣ, зебо кардан, ороишгарӣ, зебу зиннат додан, оростани намуди берунӣ.

ПАЙКАРСОЗ پیکرساز ҳайкалтарош, муҷассамасоз.

ПАЙКАРСОЗӢ پیکرسازی ҳайкалтарошӣ, муҷассамасозӣ.

ПАЙКАРТАРОШ پیکرتراش муҷассамасоз, ҳайкалтарош.

ПАЙКАРТАРОШӢ پیکرتراشی муҷассамасозӣ, ҳайкалтарошӣ.

ПАЙКОВӢ پی‌کاوی пай кофтан, из ва асари чизеро ҷустан, пайҷӯӣ.

ПАЙКОЛ پیکال *лаҳҷ.* қитъаи замин, замини корам.

ПАЙКОН پیکان 1. нӯги тези найза ва тир, синон. 2. найза, тир. 3. *маҷ.* мижгони маҳбуба.

ПАЙКОНА پیکانه нӯги пайкон, қисмати тези пайкон.

ПАЙКОНАСУМ پیکانه‌سم ҳайвоне, ки сумаш монанди пайкон тез бошад.

ПАЙКОНГАР پیکان‌گر *кит.* тирсоз, хадангсоз.

ПАЙКОНЗАН پیکان‌زن *кит.* тирзан, тирандоз.

ПАЙКОНӢ پیکانی 1. *кит., мансуб ба* **пайкон**. 2. яке аз хусусиятҳои сангҳои қиматбаҳои лаъл ва фирӯза.

ПАЙКОННИШОН پیکان‌نشان *кит.* тире, ки ба он пайкон шинонда шудааст.

ПАЙКОНСОЗ پیکان‌ساز *ниг.* **пайконгар**.

ПАЙКОНХӮРДА پیکان‌خورده *кит.* тирхӯрда, касе, ки ба вай тир расидааст.

ПАЙКОР پیکار *кит.* ҷанг, ҳарб, муҳориба, мубориза; **пайкор кардан** а) мубориза намудан, ҷангидан; б) *маҷ.* баҳсу мунозира кардан; **ба пайкор шудан** ба мубориза даромадан, ҷанг сар кардан.

ПАЙКОРГАР پیکارگر *ниг.* **пайкорҷӯӣ** 2.

ПАЙКОРГАҲ پیکارگه *ниг.* **пайкоргоҳ**.

ПАЙКОРГОҲ پیکارگاه майдони ҷанг, майдони ҳарб, ҷанггоҳ.

ПАЙКОРПАРАСТ پیکارپرست ҷангҷӯ, ҷангталаб, ҳарбҷӯӣ, пархошҷӯӣ.

ПАЙКОРСОЗ پیکارساز ҷангҷӯӣ, пархошталаб, ҷангсоз.

ПАЙКОРҶӮ(Й) پیکارجو(ی) 1. ҷангхоҳ, ҷангҷӯ. 2. ҷанговар, мубориз.

ПАЙМО پیما 1. *асоси замони ҳозира аз* **паймудан**. 2. паймоянда, тайи масофакунанда. 3. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* паймудан, тай кардан: **баҳрпаймо**, **ҳавопаймо**...

ПАЙМОИШ پیمایش 1. паймудан, масофа тай кардан. 2. андоза гирифтан, чен кардан.

ПАЙМОН پیمان 1. аҳд, шарт, қавлу қарор. 2. қарордод, шартнома, муоҳида; **аҳду паймон** қавлу қарор, шарту аҳд; **паймон бастан** а) аҳд кардан, қавл додан; б) муоҳида намудан, шартнома бастан; **паймон вайрон кардан** *ниг.* **паймон шикастан**; **паймон кардан** *ниг.* **паймон бастан**; **паймон шикастан** аз аҳд рӯй тофтан, аз қавли худ гаштан; **ба паймон вафо намудан** паймон иҷро кардан, ба қавлу аҳди худ содиқ будан. 3. *с.* муоҳида; санади ҳуқуқии байналмилалӣ; **паймони оташбас имзо намудан** сулҳ бастан, оштӣ намудан.

ПАЙМОНА پیمانه 1. зарфи шаробхӯрӣ, қадаҳ, пиёлаи майнӯшӣ. 2. шароб, май. 3. зарфи

андозагирии ҷисмҳои моеъ ва ғалла; **пур шудани паймонаи** *чизе мақ.* ба ниҳояти худ расидани чизе.

ПАЙМОНАГУСОР پیمانه‌گسار *кит.* паймонакаш, шаробхӯр; шаробдӯст.

ПАЙМОНАКАШ پیمانه‌کش *ниг.* **паймонагусор**.

ПАЙМОНАКАШӢ پیمانه‌کشی паймонагусорӣ, шаробхӯрӣ, майкашӣ, қадаҳрезӣ.

ПАЙМОНАНӮШ پیمانه‌نوش *мақ.* паймонакаш, қадаҳкаш.

ПАЙМОНАШИКАН پیمانه‌شکن 1. он ки зарфи шаробро мешиканад, қадаҳшикан. 2. *мақ.* он ки муқобили шаробнӯшист.

ПАЙМОНГУСИЛ پیمان‌گسل *ниг.* **паймоншикан**.

ПАЙМОНДЕҲ پیمان‌ده он ки қавл медиҳад; аҳдкунанда, қавлдиҳанда.

ПАЙМОНДОР پیمان‌دار он ки ба қавли додааш вафо мекунад; бовафо.

ПАЙМОНДОРӢ پیمان‌داری ба аҳди худ устувор будан; вафодорӣ, содиқатмандӣ.

ПАЙМОНӢ پیمانی *марбут ба* **паймон**; қарордодӣ, шартномавӣ: **кори паймонӣ**, **корманди паймонӣ**.

ПАЙМОНКОР پیمان‌کار он ки дар асоси шартнома ё қарордод кор мекунад.

ПАЙМОНКОРӢ پیمان‌کاری кор кардан бо шартнома ё қарордод.

ПАЙМОННОМА پیمان‌نامه 1. ӯҳдадории хаттӣ. 2. қарордод; муоҳида, шартнома.

ПАЙМОНШИКАН پیمان‌شکن аҳдшикан, сартобанда аз қавлу қарор.

ПАЙМОНШИКАНӢ پیمان‌شکنی вафо накардан ба аҳду қарори худ; аҳдшиканӣ.

ПАЙМОНШИКАНОНА پیمان‌شکنانه аҳдшиканона, ба аҳду паймон вафо накарда, аз рӯи бадқавлӣ.

ПАЙМУДАН پیمودن 1. тай кардан (*роҳ, масофаро*). 2. андоза гирифтан, чен кардан, газ кардан. 3. *кит.* озмудан, санҷидан. 4. *кит.* ҷустуҷӯ кардан, кофтуков намудан.

ПАЙПОРА پیپاره *кит.* пораи пай, қисме аз раг.

ПАЙРАВ I پیرو 1. аз қафои ё бо изи пои касе раванда, думрав, думравон. 2. он ки дар шеър, дар масъалаҳои мафкуравӣ ё динӣ аз паси касе меравад ва ба ӯ тақлид мекунад; тарафдор.

ПАЙРАВ II پیرو *збш.* :**аъзои пайрав** нисбат ба сараъзои ҷумла (*дар ҷумлаи сода*); **ҷумлаи пайрав** нисбат ба сарҷумла (*дар ҷумлаи мураккаби тобеъ*).

ПАЙРАВИКУНАНДА پیروی‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пайравӣ кардан**. 2. аз пай раванда, тақлидкунанда; давомдиҳанда.

ПАЙРАВӢ پیروی аз пай рафтан; тақлид кардан, тақлид; **пайравӣ кардан** аз пайи касе, чизе рафтан; ба касе, чизе тақлид кардан; кор ё фикри касеро давом додан.

ПАЙРАВОНА پیروانه ба касе пайравӣ кардан, аз пайи касе, чизе рафтан.

ПАЙРАҲА پیرهه роҳи хурди борики одамгузар ва маркабгузар; **пайраҳаи морпеч** роҳи хурди каҷу килеб.

ПАЙРЕЗӢ پی‌ریزی асос гузоштан, пай афкандан; **пайрезӣ кардан** асос гузоштан, бунёд гузоштан.

ПАЙРОҲА پیراهه *ниг.* **пайраҳа**.

ПАЙСА پیسه 1. пули майда (-и баъзе кишварҳои Шарқ). 2. *таър.* тангаи мисин, ки дар Аморати Бухоро ба 16 пули сиёҳ баробар буд; **як пайса наистодан** ҳеҷ қимат надоштан, як тангаи сиёҳ ҳам арзиш надоштан; ниҳоят беаҳамият будан.

ПАЙСАФЕД پی‌سفید *киноя аз* бетолеъ, бадбахт; шум, номуборак.

ПАЙСИПАР پی‌سپر *ниг.* **пайсипор**.

ПАЙСИПАРӢ پی‌سپری *ниг.* **пайсипорӣ**.

ПАЙСИПОР پی‌سپار 1. раванда, раҳсипор, қадамзананда; мусофир. 2. *кит.* кӯб, лагадкӯб, поймол; **пайсипор шудан** раҳсипор шудан, ба роҳ баромадани касе.

ПАЙСИПОРӢ پی‌سپاری *кит.* 1. роҳпаймоӣ, равандагӣ, гашту гузор; **пайсипорӣ кардан** роҳ тай кардан, роҳ паймудан, гашту гузор кардан. 2. лагадкӯбӣ, поймол кардан, зери по кардан.

ПАЙСУДА پی‌سوده поймол, лагадкӯб.

ПАЙСУКУН پیسکون хушпою қадам, нек қадам.

ПАЙТ پیت 1. фурсати муносиб, вақти мувофиқ барои иҷрои коре ё гуфтани сухане; **пайт аз даст додан** фурсати муносибро аз даст додан; **пайт**(*-и чизеро*) **ёфтан (гирифтан)** фурсати муносибро ёфтан; вақти мувофиқ ёфтан; **пайт поидан (кофтан, ҷустан)** вақти муносибро мунтазир шудан, фурсати мувофиқ кофтан. 2. даври анҷом ёфтани ягон навъи бозӣ, рақс, мусиқӣ, сурудхонӣ ё базм; навбати иҷро шудани чизе.

ПАЙТЕША پیتیشه тешаи калони дастадароз, ки бо вай рост истода чӯбро чортарош мекунанд; *ниг.* **пойтеша**.

ПАЙТОБА پیتابه матое, ки пеш аз пӯшидани мӯза ва масҳӣ ба пой мепечонанд; пойпеч; **пайтоба кушодан** *киноя аз* муқим шудан, аз сафар бозмондан; ◊ **патаку пайтоба шудан** а) саросема ба коре машғул шудан; б) гирди касе чарх задан (*барои хизмати вай*); в) қадру қимати худро гум кардани касе ё чизе.

ПАЙӮ پیو бемории ришта.

ПАЙФАРОХ پیفراخ васеъқадам, он ки қадамҳои калон дорад, фароxқадам.

ПАЙФАРОХӢ پیفراخی васеъқадамӣ, калонқадамӣ.

ПАЙХАС پیخس **:пайхас бурдан (кардан, намудан, рафтан)** ҳис кардан, пай бурдан.

ПАЙХАСТ پیخست 1. девори тагаш кофташуда. 2. замини дар зери пой кӯфта ва нармшуда, лагадмолшуда. 3. *кит.* лагадкӯб, лагадмол, пайсипар.

ПАЙХАСТА پیخسته *кит.* 1. таги по шуда, таги по монда, поймолшуда, лагадмол. 2. дармонда, бечора, кори залил.

ПАЙХАСТАН پیخستن 1. поймол кардан, ба лагад кӯфтан, лагадмол кардан. 2. оҷиз гардонидан, дармонда кардан.

ПАЙХОЛ I پیخال *гуфт.* банд ё дарзаҳои алаф ё гандум, ки барои галагов (кӯфтан) паҳн карда мешавад.

ПАЙХОЛ II پیخال *кит.* саргини парандагон.

ПАЙХУҶАСТА پیخجسته *ниг.* **хуҷастапай**.

ПАЙЧИН پیچین *ниг.* **пайдор**.

ПАЙШИНОС پیشناس 1. он ки изи пойро мешиносад. 2. он ки бо изи пой касе ё ҷоеро меёбад, ҷустуҷӯкунандаи асар (*нишона, аломат, саргузашт*)-и касе, чизе.

ПАЙШИНОСӢ پیشناسی 1. изшиносӣ, машғул будан ба омӯзиши изҳо. 2. илм дар бораи изшиносӣ, трассология.

ПАК I پک *кит.* қурбоққа, ғук.

ПАК II پک **:лаку пак** а) чизҳои кӯҳнаю мустаъмал; б) суханҳои беҳудаю бемантиқ; в) рафтуомад ва такопӯй.

ПАКАНА پکنه кӯтоҳқад, одами пастқад, одами ғафсбадани кӯтоҳқад, қадпаст, калта.

ПАКАНД پکند *кит.* нон (*аз забони хоразмӣ*).

ПАКАНӢ پکنی *кит.* навъе аз шароб, бодае, ки аз биринҷ, арзан ва ҷав омода месозанд.

ПАКАР پکر *гуфт.* 1. ғамгин, малӯл, хастадил. 2. гаранг, ҳайрон; **пакар шудан** а) ғамгин шудан; б) гаранг шудан.

ПАКАРӢ پکری пакар будан, беҳолӣ, сустӣ, бемадорӣ.

ПАЛ I پل қитъаи замини кишт, ки барои обёрӣ атрофи онро қадре баланд мебардоранд; **пал кашидан (гирифтан)** дар замини кишт пал кашидан: **пали сабзӣ**, **пали пиёз**.

ПАЛ II پل пошнаи пой.

ПАЛ(Л)А پله *кит.* 1. нимаи баробари ягон чиз, (*мас.,* чормағз, хӯрҷин, *ва г.*) : **ҳиссаи баробар**. 2. каффаи тарозу, лаълии тарозу; **паллаи тарозу** каффа ё лаълии тарозу; **ба паллаи тарозу нигоҳ кардан** а) *маҷ.* хотирбинӣ кардан; б) кадом тараф вазн (эътибор) дошта бошад, ба ҳамон тараф майл кардан; *касеро* **бо** *касе* **ба паллаи тарозу нагузоштан** касеро ба касе баробар накардан; **паллаи тухму дон** *бот.* тухмпалла; **паллаи чашм** *биол.* чуқурии чашм, косаи чашм. 3. пояи нардбон. 4. *маҷ.* дараҷа, мартаба.

ПАЛАВ پلو таоме, ки аз биринҷ, равған, сабзӣ ва гӯшт пухта мешавад: **оши палав**; **палави оринҷшор** оши палави серравған; **палави дастӣ** палави хоси ягон шахси пазанда ва

дар пазандагӣ моҳир.

ПАЛАВКАДУ پلوکدو як навъи кадуи дароз, ки вақти пухта расиданаш зард мешавад; кадуи ғизоӣ.

ПАЛАВПАЗ پلوپز он ки палав мепазад, ошпаз.

ПАЛАВПАЗӢ پلوپزی *исми амал аз* **палав пухтан**; палав тайёр кардан.

ПАЛАВХӮР پلوخور 1. он ки палав мехӯрад. 2. дӯстдори палав.

ПАЛАҒДА پلغده 1. тухми вайроншудаи мурғ. 2. *маҷ.* вайрон, беҷо; **майнаи** *касеро* **палағда кардан** майнаи касеро вайрон (гиҷ) кардан.

ПАЛАК پلک растаниҳои полизӣ, ки тана ва барги онҳо ба замин паҳн шуда мехобад (*бодиринг, каду, тарбуз, харбуза*).

ПАЛАКБОН پلک‌بان он ки замини палаки тарбузу харбузаро бонӣ мекунад.

ПАЛАКЗОР پلک‌زار майдони палак, ҷои кишти харбузаву тарбуз *ва г.*

ПАЛАКӢ پلکی *мансуб ба* **палак**: **кишти палакӣ**.

ПАЛАКМУРДА پلک‌مرده 1. харбуза, тарбуз ва *мисли инҳо*, ки пеш аз пухта расидан палакаш хушк шуда хом мондааст. 2. *маҷ.* одами доимо бемори заиф.

ПАЛАҚ-ПАЛАҚ پلق‌پلق садо ва овозе, ки бар асари ҷӯшидани моеи ғализ ё афтодани ягон чиз ба об ҳосил мешавад.

ПАЛАНГ پلنگ ҳайвони бузурги ширхори даранда аз ҷинси гурба, ки пӯсташ холдор аст; **соли паланг** соли сеюми солшумории дувоздаҳгона.

ПАЛАНГАФКАН پلنگ‌افکن *киноя аз* паҳлавон; нотарс, далер.

ПАЛАНГВОР پلنگ‌وار 1. мисли паланг; чун паланг, монанди паланг. 2. *маҷ.* нотарсона, ҷасурона, чобукона.

ПАЛАНГИНА پلنگینه аз пӯсти паланг дӯхташуда, пӯстипалангӣ.

ПАЛАНГИНАПӮШ پلنگینه‌پوش он ки либоси аз пӯсти паланг дӯхташуда пӯшида аст: **паҳлавони палангинапӯш**.

ПАЛАНГМУШК پلنگ‌مشک гиёҳе, ки гулаш ба нуқтаҳои хол-холи паланг ва бӯяш ба бӯи мушк монанд аст.

ПАЛАТА I *лот.* پلته утоқи алоҳида дар беморхона ё муассисаи муолиҷавӣ, ҳуҷраи беморхона.

ПАЛАТА II *лот.* پلته 1. номи созмони олии қонунбарор. 2. номи созмонҳои ваколатдор дар баъзе мамлакатҳо. 3. номи баъзе идораҳои давлатӣ: **палатаи китоб**, **палатаи савдо**, **палатаи болоӣ**, **палатаи поёнӣ**...

ПАЛАХ پلخ *кит.* ҳалқ, гулӯ.

ПАЛБАНДӢ پلبندی ба палҳо ҷудо кардан, палбандии замин.

ПАЛЕО *ю.* پلئا *ҷузъи пешини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* хеле қадим, то давраи таърихӣ.

ПАЛЕОГРАФИЯ *ю.* پلئاگرفیه илм дар бораи хатти қадима, катибашиносӣ.

ПАЛЕОЗОЙ *ю.* پلئا زای *геол.* яке аз давраҳои қадимтарини геологӣ дар таърихи Замин: **давраи палеозой**.

ПАЛЕОЛИТ *ю.* پلئا لیت *таър.* марҳилаи аввали давраи санг.

ПАЛЕОНТОЛОГ *ю.* پلئا نتالاگ мутахассиси илми палеонтология.

ПАЛЕОНТОЛОГИЯ *ю.* پلئا نتالاگیه илмест дар бораи таҳқиқи ҳайвонот ва набототи аз зери замин ёфтшуда, илми таҳқиқ ва пажӯҳиши ҷонварон ва гиёҳҳои қадима.

ПАЛИД پلید 1. мурдор, наҷас, олудаи чиркиниҳо, ҳаром. 2. *маҷ.* бадкор, нобакор, шарир; малъун.

ПАЛИДӢ پلیدی 1. нопокӣ, мурдорӣ, чиркинӣ, ифлосӣ. 2. *маҷ.* бадкорӣ, бадкирдорӣ, хабисӣ.

ПАЛИДКОР پلیدکار *ниг.* **палид**.

ПАЛЛАБАРДОР پله‌بردار *кҳн.* он ки паллаи пурбори тарозуро ба шона меовезад, баркашанда.

ПАЛЛАДИЙ *лот.* پلدی *хим.* филизи нарми нуқрамонанд, ки аз кони платина ба даст меояд ва дар техника ба кор меравад.

ПАЛЛАК پلک пилк; **паллаки чашм** пилки чашм.

ПАЛМ پلم 1. *кит.* хок; хоки нарм. 2. *гуфт.* саргин: **палми хар**.

ПАЛМИДАН پلمیدن *ниг.* **палмосидан**.

ПАЛМОС پلماس бо даст дошта дидан, даст-даст кардан; ламс кардан; **палмос кардан** даст-даст кардан.

ПАЛМОСИДАН پلماسیدن 1. даст-даст кардан, бо панҷаҳои даст дошта дидан; **палмосида муайян кардан** даст-даст зада муайян кардан. 2. *ниг.* **пармосидан** 2, 3.

ПАЛМУДАН پلمودن *ниг.* **палмосидан**.

ПАЛОЛАК پلالک *ниг.* **палорак**.

ПАЛОЛАКТЕҒ پلالکتیغ *кит.* теғе, ки аз пӯлоди ҷавҳардор сохта шудааст.

ПАЛОНҶ پلانج занҳои як шавҳар, банонҷ (*нисбат ба якдигар*).

ПАЛОРАК پلارک *кит.* 1. шамшер, теғи ҷавҳардор. 2. ҷавҳари шамшер.

ПАЛОРАКХӮР پلارکخور *кит.* нобудкунандаи ҷавҳари теғ ва шамшер.

ПАЛОС پلاس гилем, намад, шол; **палос партофтан (паҳн кардан)** гилем андохтан.

ПАЛОСИН پلاسین *ниг.* **палосӣ**.

ПАЛОСӢ پلاسی *мансуб ба* **палос**.

ПАЛОСПӮШ پلاسپوش он ки либоси пашмин мепӯшад, пашминапӯш.

ПАЛПОЯ پلپایه замини кишти шолӣ, замини шоликорӣ.

ПАЛТАР پلتر *кҳн.* аспи савории сафарӣ, ки асбоби сафарро ба он бор мекарданд.

ПАЛТАРХӮРҶИН پلترخورجین хӯрҷини аспи палтар, хӯрҷине, ки ба аспи палтар бор карда мешавад.

ПАЛТО *фр.* پلتا либоси гарми дарози болопӯш: **палтои гарм**, **палтои зимистонӣ**.

ПАЛТОВОРӢ پلتاواری 1. матоъ барои палто дӯхтан. 2. матоъ ба андозаи як палто.

ПАЛЧА پلچه ҷӯяк, қатор, девора(-и гирди чизе).

ПАНАҲ پنه 1. *ниг.* **паноҳ**. 2. аз назар пинҳон; бехавфу хатар, дур аз назари бегона; **панаҳ кардан (сохтан)** а) пӯшондан *чизеро;* б) пардапӯш кардан кореро; **панаҳ кардан рӯйро** рӯй пӯшондан, ба рӯй ҳиҷоб гирифтан; **панаҳ шудан** руст шудан, пинҳон гаштан.

ПАНАҲКОР پنه‌کار *ниг.* **пинҳонкор**.

ПАНАҲКОРӢ پنه‌کاری *исми амал аз* **панаҳ кор кардан**; кореро дар пинҳонӣ анҷом додан; пинҳонкорӣ.

ПАНБА پنبه *ниг.* **пахта**.

ПАНБАДОНА پنبه‌دانه *ниг.* **пунбадона**.

ПАНБАЗАН پنبه‌زن *ниг.* **пахтазан**.

ПАНБАЗАНӢ پنبه‌زنی *ниг.* **пахтазанӣ**.

ПАНБАЗОР پنبه‌زار *ниг.* **пахтазор**.

ПАНБАКОР پنبه‌کار *ниг.* **пахтакор**.

ПАНБАКОРӢ پنبه‌کاری *ниг.* **пахтакорӣ**.

ПАНБАФУРӮШ پنبه‌فروش *ниг.* **пахтафурӯш**.

ПАНД I پند 1. насиҳат, андарз, маслиҳат барои кардани кори нек ё боздоштан аз амали бад. 2. таълимот, омӯзиш; **панд гирифтан** а) насиҳат шунидан; маслиҳат шунидан; б) ибрат гирифтан; **панд гуфтан (додан)** насиҳат кардан; **панд шунидан** насиҳат гӯш кардан.

ПАНД II پند *кит.* калхот, ғалевоҷ, заған, чӯҷабарак, чӯҷарабо.

ПАНДГӮ(Й) پندگو(ی) он ки панд мегӯяд, насиҳатгӯй, носеҳ, андарзгӯй.

ПАНДГӮӢ پندگویی панд гуфтан, насиҳат кардан, насиҳатгӯӣ, андарзгӯӣ.

ПАНДДИҲАНДА پنددهنده он ки панд медиҳад; насиҳаткунанда, пандгӯй, пандомӯз.

ПАНДДИҲӢ پنددهی *исми амал аз* **панд додан**; насиҳатдиҳӣ, андарздиҳӣ.

ПАНДӢ پندی *кит. марбут ба* **панд**; ровии панд, панддор, дорои панд.

ПАНДМАНД پندمند *кит.*, *ниг.* **пандомез**.

ПАНДНОМА پندنامه китоби панду насиҳат, насиҳатнома, андарзнома.

ПАНДНОПАЗИР پند ناپذیر он ки ба панду насиҳат гӯш намедиҳад, насиҳатношунав.

ПАНДОМ پندام *кит.* варам, омос.

ПАНДОМЕЗ پندآمیز дорои панд; насиҳатомез, андарзомез.

ПАНДОМЕЗОНА پندآمیزانه (*суханони*) бопанду насиҳат, насиҳатомезона, пандомез.

ПАНДОМӮЗ پندآموز он ки панд медиҳад,

пандидиҳанда, андарзомез.

ПАНДОМӮЗӢ پندآموزی панд омӯхтан, насиҳат гуфтан, андарзомӯзӣ.

ПАНДПАЗИР پندپذیر он ки насиҳатро мепазирад, пандгиранда, пандшунав.

ПАНДТӮЗ پندتوز *кит.* пандомӯз, пандшунав.

ПАНДШУНАВ پندشنو *ниг.* **пандпазир**.

ПАНИР پنیر хӯрише аз шири баста, ки бештар аз шири гӯсфанд тайёр мекунанд.

ПАНИРАК پنیرک *кит.* 1. гиёҳи алафӣ, худруй, бо баргҳои куркбастаи дароз, вартоҷ. 2. гул ё меваи ин гиёҳ, ки хушкондани он хусусияти дармонӣ ва табобатӣ дорад.

ПАНИРӢ پنیری *мансуб ба* **панир**; аз панир тайёршуда.

ПАНИРМОЯ پنیرمایه мояе, ки барои баста шудани шир ба кор мебаранд ва онро аз ширдони гӯсфанд мегиранд.

ПАНИРОБ پنیرآب оби панир, ки баъд аз тайёр шуданаш боқӣ мемонад; зардоб.

ПАНИРПАЗ پنیرپز он ки панир тайёр мекунад.

ПАНИРПАЗӢ پنیرپزی *амали* **панирпаз**; панир пухтан.

ПАНОМ پنام 1. таъвиз, тӯмор, ки аз рӯи хурофот барои дафъи чашми бад бо худ гирифта мегарданд: **чашмпаном**. 2. рӯпӯш ё порчае, ки зардуштиён дар вақти хондани «Занд», «Позанд» ва «Авасто» ба рӯи худ мекашиданд. 3. *маҷ.* пӯшида, пинҳон.

ПАНОҲ پناه 1. ҳифз; ҳимоят, муҳофизат; пуштибонӣ. 2. ҳимоятгар, ҳомӣ, нигаҳбон, муҳофиз. 3. пинҳон, пӯшида. 4. паноҳгоҳ, маҳалли пинҳон шудан аз чизе ё касе; ҷои амн; **пушту паноҳ** нигаҳбон, ҳимоятгар, ҳомӣ; **паноҳ ёфтан** а) паноҳгоҳ ёфтан; б) пуштибон ёфтан, ҳимоятгар ёфтан; **паноҳ бурдан** *ниг.* **паноҳ ҷустан**; **паноҳ доштан**, **паноҳ кардан (гирифтан)** пинҳон кардан, руст кардан; **паноҳ овардан ба** *касе* дар ҳимояти касе шудан, худро ба паноҳандагии кас (ҷое) бурдан; **паноҳ шудан** руст шудан, пинҳон гаштан, худро ба паси чизе гирифтан; **паноҳ ҷустан (хостан)** ҳимоят хостан, паноҳ талабидан; **ба паноҳи** *касе* **омадан** ба ҳимояи касе даромадан; **пушту паноҳ шудан ба** касе нигаҳбон ва ҳимоятгари касе гаштан; **Худо паноҳ диҳад** Худо нигаҳ дорад.

ПАНОҲАНДА پناهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **паноҳидан**. 2. он ки ба ҷое паноҳ бурдааст, он ки дар ҳимояи касе даромадааст; паноҳбурда, гуреза, муҳоҷир; паноҳгиранда.

ПАНОҲАНДАГӢ پناهندگی ҳолат ва амали паноҳанда; паноҳ бурдан ба касе ё ҷое; **нигоҳи паноҳандагӣ**.

ПАНОҲБАР پناهبر *ниг.* **паноҳанда**.

ПАНОҲГИРАНДА پناهگیرنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **паноҳ гирифтан**; он ки аз чизе ё касе худро паноҳ медорад.

ПАНОҲГОҲ پناهگاه 1. ҷои паноҳ шудан, ҷое, ки барои ҳифзи ҷони худ ба он ҷо паноҳ мебаранд, ҷои амн. 2. ҷои махсус барои кӯчонидани мардум ҳангоми сар задани фалокат (*мас., сӯхтор, зилзила ва г.*). 3. *с.* ҷой барои зисти муваққатии ашхоси кишвари дигар, ки дар кишвари худ таъқиб шудаанд: **паноҳгоҳи сиёсӣ**; **паноҳгоҳи сиёсӣ додан** дар паноҳи худ гирифтан.

ПАНОҲДИҲАНДА پناه‌دهنده 1. он ки барои паноҳ шудан ҷой медиҳад. 2. ҳомӣ, ҳимоятгар.

ПАНОҲДИҲӢ پناه‌دهی 1. паноҳ додан, ба паноҳ гирифтан: **ҳуқуқи паноҳдиҳӣ**. 2. ҳимоя кардан; муҳофиз шудан.

ПАНОҲИДАН پناهیدن паноҳ бурдан, ҳимоя ҷустан; паноҳ пурсидан.

ПАНОҲӢ پناهی 1. ҷои паноҳ; ҷои амн. 2. пинҳонӣ, махфӣ, пӯшида.

ПАНОҲҶӮ(Й) پناهجو(ی) он ки паноҳ меҷӯяд, ҷӯяндаи ҷои амн ва бехатар.

ПАНТЕИЗМ *ю.* پنتئیزم *фалс.* таълимоти фалсафӣ, ки Худо ва табиатро як чиз мешуморад ва табиатро зуҳури илоҳият медонад; ваҳдати вуҷуд.

ПАНТУРКИЗМ پنترکیزم туркгароӣ, ҷараёни миллатгароӣ дар охирҳои асри XIX ва ибтидои асри XX, ки ба бартариҷӯии туркон нисбат ба халқҳои дигар асос ёфтааст.

ПАНТУРКИСТ *ю.* پنترکیست туркгаро, тарафдори пантуркизм.

ПАНТУРКИСТӢ پنترکیستی *мансуб ба* **пантуркизм**.

ПАНҶ پنج 1. *шумораи миқдорӣ* адади 5, ки баъди адади чор меояд; **панҷ аркон** *д.* панҷ рукни мусулмонӣ (*калимаи шаҳодат, намоз, рӯза, ҳаҷ, закот*); **панҷу чор** а) миқдори номуайяни чизе, пуле; даромади номуайяни ночизе; б) *гуфт.* мубоҳиса намудан; **панҷ вақт намоз** *д.* намози бомдод, пешин, аср, шом ва хуфтан; **панҷ панҷа барин донистан (шинохтан)** хеле хуб ва аниқ донистан (шинохтан) касе, ҷоеро; **панҷ панҷа баробар намешавад** ҳамаи чизҳо як хел нестанд. 2. номи дарё дар ҷанубу шарқи Тоҷикистон, ки баъди ҳамроҳ шудан бо дарёи Вахш дарёи Амуро ташкил медиҳад. 3. баҳои аъло; **панҷ гирифтан** баҳои аъло гирифтан. 4. *гуфт., маҷ.* олиҷаноб, бениҳоят нағз, олӣ: **корҳо панҷ**!

ПАНҶА پنجه 1. панҷ ангушти даст ё пой дар як ҷо. 2. даст; **панҷаи гиро** дасти пурқувват, тавоно ва зӯр; **панҷаи даст** панҷ ангушт. 3. чанг, чангол; **панҷа андохтан** муқобилат кардан, ситеза кардан; зӯрозмоӣ кардан бо касе бо панҷа; **панҷа ба панҷа андохтан** мубориза кардан, дарафтодан бо якдигар; **панҷа задан** *бо* (*ба*) *чизе* мубориза кардан *бо чизе*, даст ба гиребон шудан бо чизе; **панҷаи** *касеро* **тофтан (тоб додан)** мағлуб кардан, шикаст додан *касеро*. 4. маҳалли ба чандин шоха ҷудо шудани дарахт; **панҷа задан** шоха давондан; шохадор шудан. 5. *маҷ.* қайд, банд; зӯру тавоноӣ; **панҷаи судхӯр**; ◊ **панҷаи Алӣ** *бот.* гули бисёрсолае, ки барги дарозрӯя ва гули калони зард, сафед ва арғувонӣ дорад.

ПАНҶААФКАНӢ پنجه‌افکنی 1. зӯрозмоӣ, қудратнамоӣ. 2. шохафканӣ, хадфа кардан, сабзиши хуби ниҳолҳо, панҷазании ниҳолҳо.

ПАНҶАГИР پنجه‌گیر он ки зӯрозмоӣ мекунад, зӯрозмой.

ПАНҶАГИРӢ پنجه‌گیری зӯрозмоӣ кардан, панҷазанӣ кардан, мубориза кардан.

ПАНҶАДОР پنجه‌دار 1. чанголдор; тезчангол. 2. шохадор (*оид ба* растаниҳо).

ПАНҶАЗАН پنجه‌زن муқобилаткунанда; ситезакор.

ПАНҶАЗАНӢ پنجه‌زنی *ниг.* **панҷаафканӣ**.

ПАНҶАКАШ پنجه‌کش **:панҷакаш кардан** бо панҷа молида ҳамвор кардан (*мас., лойи рӯи деворро*).

ПАНҶАРА پنجره 1. шабакаи чӯбин, оҳанин, гаҷин *ва г.*: **панҷараи боғ**. 2. дарича, тирезаи хона. 3. *маҷ.* ҳабсхона, маҳбас.

ПАНҶАРАГУЛЧИН پنجره‌گلچین панҷараи дорои нақши гул, панҷараи гулнақш.

ПАНҶАРАДЕВОР پنجره‌دیوار девори иборат аз панҷара, девори шабакадор.

ПАНҶАРАДОР پنجره‌دار панҷаранок, шабакадор; **тирезаҳои панҷарадор** тирезаҳое, ки панҷара доранд.

ПАНҶАРАК پنجرک шабакаи даруни сандалӣ.

ПАНҶАРАНИШИН پنجره‌نشین 1. он ки дар зери панҷара нишастааст. 2. *маҷ.* маҳбус, зиндонӣ.

ПАНҶАРАОҲАНИН پنجره‌آهنین дорои панҷара аз оҳан, оҳанинпанҷара (*мас.*, *тиреза*).

ПАНҶАШАКЛ پنجه‌شکل он чи шакли панҷаи дастро дорад: **баргҳои панҷашакл.**

ПАНҶБОЛОР پنجبالار хонае, ки сақфаш панҷ болор дорад.

ПАНҶБОЛОРА پنجبالاره *ниг.* **панҷболор**.

ПАНҶБОРА پنجباره маротибаи панҷум, панҷкарата; бори панҷум.

ПАНҶВАҚТА پنجوقته панҷвақтӣ, панҷнавбата, панҷкарата; **намози панҷвақта** намози бомдод, аср, пешин, шом, хуфтан.

ПАНҶВАҚТӢ پنجوقتی *ниг.* **панҷвақта**.

ПАНҶГОНА پنجگانه панҷтоӣ; панҷвақта; **намози панҷгона** намози панҷвақта; **ҳавоси панҷгона** (*сомеа, босира, зоиқа, ломиса ва шомма*).

ПАНҶГОҲ پنج‌گاه *мус.* яке аз шӯъбаҳои мақоми классикӣ аз силсилаи «Дувоздаҳмақом».

ПАНҶГӮША پنج‌گوشه *ниг.* 1. **панҷкунҷа**. 2. он чи панҷ гӯша дорад: **ситораи панҷгӯша**.

ПАНҶЗАБОНА پنجزبانه *кит.* навъи чароғ, ки

дорои панҷ шӯълаи оташ будааст; **луғати панҷзабона** фарҳанге, ки вожаҳои панҷ забонро дар бар мегирад.

ПАНҶЗАРБ پنج‌ضرب *мус.* садои пасти асбобҳои мусиқӣ, ки ба най мувофиқ меояд.

ПАНҶӢ پنجی *ниг.* **панҷтогӣ**.

ПАНҶКАСА پنج کسه иборат аз панҷ кас, панҷнафара.

ПАНҶКАСӢ پنج‌کسی иборат аз панҷ кас, панҷнафарӣ.

ПАНҶКУНҶА پنج کنجه *риёз.* он чи панҷ кунҷ дорад; панҷгӯша.

ПАНҶҚИРРА پنج‌قرّه *ниг.* **панҷгӯша**.

ПАНҶМИСРАЪ پنج‌مصرع *адш.* шеъре, ки панҷ мисраъ дорад; панҷмисраӣ, мухаммас.

ПАНҶНӮШ پنج‌نوش *кит., тиб.* маъҷуне, ки табибон ва пизишкони қадим аз ҷива, мис, оҳан ва пӯлод барои пурқувват кардани бадан дуруст мекарданд.

ПАНҶОБӢ پنجابی 1. *мансуб ба* **Панҷоб**: **забони панҷобӣ**. 2. сокини Панҷоб.

ПАНҶОҲ پنجاه *шумораи миқдорӣ* нимаи сад.

ПАНҶОҲСОЛА پنجاه‌ساله он ки ё он чи панҷоҳ сол умр дорад.

ПАНҶОҲСОЛАГӢ پنجاه‌سالگی ба панҷоҳ даромадан, панҷоҳсола будан: **панҷоҳсолагии рӯзи таваллуд**.

ПАНҶОҲУМ پنجاهم *шумораи тартибӣ аз адади* **панҷоҳ**.

ПАНҶОҲУМИН پنجاهمین *ниг.* **панҷоҳ**.

ПАНҶПАР(Р)А پنج‌پره 1. ҳар чизе ки панҷ пар(р)а дорад. 2. панҷгӯша, панҷқирра. 3. *ниг.* **панҷрӯя**.

ПАНҶПО(Я) پنج‌پا//پنج‌پایه *кит.*1. харчанг, саратон. 2. *нуҷ.* бурҷи Саратон.

ПАНҶРАВӢ پنجروی 1. *гуфт.* бурд дар қартабозӣ. 2. *гуфт., маҷ.* комёбии калон дар коре; **панҷ рафтед**! муваффақ шудед! бурд кардед!.

ПАНҶРАХА پنج‌رخه он чи панҷ рах дорад, панҷхата.

ПАНҶРУКНА پنج‌رکنه *адш.* шеъре, ки ҳар мисрааш иборат аз панҷ рукн аст.

ПАНҶРӮЗА پنجروزه 1. иборат аз муддати панҷ рӯз. 2. *маҷ.* замон ва муддати андак; **мӯҳлати панҷрӯза** панҷ рӯз вақт; **роҳи панҷрӯза** роҳе, ки дар муддати панҷ рӯз тай мешавад; **захираи панҷрӯза** захирае, ки барои панҷ рӯз кифоят мекунад.

ПАНҶРӮЗӢ پنجروزی 1. пас аз ҳар панҷ рӯз. 2. *ниг.* **панҷрӯза**.

ПАНҶРӮЯ پنج‌رویه *ҳанд.* шакли ҳандасие, ки панҷ рӯ (ҷиҳат, сатҳ) дорад; панҷсатҳа.

ПАНҶСАД پنج‌صد *шумораи миқдорӣ* адади 500, панҷ бор сад.

ПАНҶСАДСОЛА پنج‌صدساله мӯҳлати панҷсад сол, мӯҳлате, ки панҷсад солро дар бар мегирад.

ПАНҶСАДСОЛАГӢ پنج‌صدسالگی панҷсад солро пур кардан; панҷсадсола шудан.

ПАНҶСАДУМ پنج‌صدم *шумораи тартибӣ аз адади* **панҷсад**.

ПАНҶСАДУМИН پنج‌صدمین *ниг.* **панҷсадум**.

ПАНҶСАТҲА پنج سطحه *ниг.* **панҷрӯя**.

ПАНҶСЕР پنج سیر *таър.* андозаи вазн, ки ба як пуд (16 кг) баробар аст.

ПАНҶСИМАپنج سیمه *ниг.* **панҷтор**.

ПАНҶСОЛА پنج ساله 1. мӯҳлати панҷ сол, мӯҳлате, ки панҷ солро дар бар мегирад. 2. нақшаи кори баъзе муассисаҳо, ки барои панҷ сол тасдиқ мешавад; **нақшаи панҷсола**: **панҷсолаи нав.** 3. синнаш ба панҷ расида: **бачаи панҷсола**.

ПАНҶСОЛАГӢ پنج‌سالگی панҷсола шудан; ба синни панҷсола расидан; **дар панҷсолагӣ** дар синни панҷсолагӣ.

ПАНҶТАГӢ پنج‌تگی *гуфт., ниг.* **панҷто(г)ӣ.**

ПАНҶТИРА پنج‌تیره силоҳи оташфишон, ки дар тирдонаш панҷ тир ҷо мешавад: **милтиқи панҷтира**, **камони панҷтира** туфанге, ки дорои панҷ тир аст.

ПАНҶТО(Г)Ӣ پنج‌تاگی //پنج‌تایی панҷто-панҷто, панҷӣ, панҷ-панҷ; панҷтогӣ; панҷтоӣ.

ПАНҶТОННАГӢ پنج‌تانگی вазнаш иборат аз панҷ тонна; **мошини панҷтоннагӣ** мошинае, ки то панҷ тонна бор мекашонад.

ПАНҶТОР پنج‌تار *мус.* навъе аз асбоби мусиқӣ,

ки панҷ тор дорад.

ПАНҶУМ پنجم *шумораи тартибӣ* аз **панҷ**.

ПАНҶУМИН پنجمین *мансуб ба* **панҷум**; панҷумӣ.

ПАНҶХОНАДОР پنج خانه دار дорои панҷ хона; панҷхонагӣ: **бинои панҷхонадор**, **ҳавлии панҷхонадор**.

ПАНҶҲАЗОРА پنج هزاره иборат аз панҷ ҳазор; панҷҳазорӣ.

ПАНҶҲАЗОРӢ پنج هزاری *таър.* мансабдори лашкар, сардори панҷ ҳазор аскар.

ПАНҶҲАРБА پنج حربه *варз.* навъи варзиш, ки аз пойгаи асп, шамшербозӣ, тир парондан аз таппонча, шиноварӣ ва давондан иборат аст.

ПАНҶШАНБЕ پنجشنبه номи яке аз рӯзҳои ҳафта, ки баъди чоршанбе ва пеш аз ҷумъа меояд.

ПАНҶШОХА پنجشاخه афзори чӯбин ё оҳанини шохадори дастааш чӯбин, ки барои ҷамъ кардан ё парешон сохтани хас, хошок, алаф, коҳ ва монанди инҳо ба кор бурда мешавад.

ПАНҶЯК پنجیک 1. як ҳисса аз панҷ ҳиссаи чизе. 2. *таър.* андозе, ки ба тариқи пулӣ ё молӣ дар ҳаҷми 1/5 ҳосил ситонида мешуд.

ПАНҶЯККОР پنجیککار *таър.* он ки замини заминдорро барои панҷяки ҳосилаш ба иҷора гирифта кишт мекунад.

ПАНҶЯККОРӢ پنجیککاری *таър. амали* **панҷяккор**; панҷяккор будан.

ПАНҶЯКХӮР پنجیکخور *таър.* он ки панҷяки ягон чизро аз худ мекунад (мехӯрад).

ПАПИРОС *олм.* پپیراس тамокуи коғазпеч: **папирос кашидан**.

ПАПИРОСДОН پپیراسدان қуттии папирос, портсигор.

ПАПИРОСКАШ پپیراسکش он ки папирос мекашад; сигоркаш.

ПАПИРОСКАШӢ پپیراسکشی *исми амал аз* **папирос кашидан**; сигор кашидан.

ПАПИРУС *ю.* پپیروس 1. як навъ алафи ҷойҳои тропикӣ аз ҷинси чиғ, бардӣ. 2. масолеҳ барои хатнависӣ, ки мисриён ва дигар халқҳои дунёи қадим аз ҳамин гиёҳ тайёр мекарданд.

ПАПЛУС پپلس як навъ таом, ки аз равған, пиёз, об ва нони хушк тайёр мешавад.

пар پر 1. *асоси замони ҳозира аз* **паридан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маъноҳои* паранда, парвозкунанда: **худпар**, **дурпар**, **тезпар**…

ПАР I پر парвоз, паридан, париш.

ПАР II پر 1. найчаҳои бо мӯяк ва тибит иҳоташуда, ки тану боли парандагонро мепӯшонад. 2. бол; қанот; **пари коҳ** а) резаи коҳ, коҳреза; б) *маҷ.* ночиз, чизи хеле кам; **пари зоғ** *кинояаз* ранги сиёҳ; **чун пари товус**; рангин, рангоранг; **пар баровардан** а) болдор шудан (-и ҷӯҷа); пар пайдо кардан; б) *маҷ.* ҷасорат пайдо кардан, далер шудан, нотарс шудан; **пар боз кардан** бол кушодан, ба парвоз омода шудан; **пар задан** а) болҳо ба ҳам барзадан; б) паридан, парвоз кардан; **пар кандан** а) найчаҳои мӯякдорро аз тану боли паранда ҷудо намудан, бе бол намудан; б) *маҷ., ниг.* **пару бол кандан**; **пар кушодан** парвоз кардан, ба парвоз омода шудан; **пар рехтан** а) пар резондан, тулак кардан; б) *маҷ.* оҷизу нотавон гаштан; **лоқу пар** чизу чора, асбобу анҷом. 3. *кит., маҷ.* пушту паноҳ, ҳимоят; **зери пар гирифтан** а) ба паноҳи худ гирифтан; б) ба итоат даровардан; **пару бол доштан** *кинояаз* пушту паноҳ ва қуввату қудрат доштан; **пар(-и** *касеро*) **сӯхтан** аз воситаи амалу ҳаракат маҳрум кардан касеро; **пару бол бахшидан (додан)** рӯҳбаланд кардан; қуввaю мадад додан; **пар(-у бол) кандан (шикастан)** оҷизу нотавон гардонидан; ◊ **пашша пар назадан** оромӣ ва хомӯшӣ ҳукмфармо будан.

ПАР III پر *шакли кӯтоҳшудаи* **парниён**.

ПАР IV پر партав, нур.

ПАРАДОКС *ю.* پرداکس фикре, ки бо афкори дуруст ва хулосаҳои илмӣ мувофиқат намекунад ё аксар вақт зоҳиран ба фикри солим зид мебошад; ҳодисаи тасодуфӣ, ки бо тасаввуроти муқаррарӣ мувофиқат надорад.

ПАРАДОКСАЛӢ پرداکسلی *мансуб ба* **парадокс**;

ғайриэҳтимолӣ; ғайримумкин; фикри мухолиф ба ақидаи қабулшуда.

ПАРАЗИТ *ю.* پرزیت 1. сохтори наботӣ ва ҳайвоние, ки аз ҳисоби ҷисми дигар зиндагӣ мекунад ва ба он зарар мерасонад; ангал, туфайлӣ. 2. *маҷ., гуфт.* он ки аз ҳисоби меҳнати дигарон рӯз мебинад, муфтхӯр.

ПАРАЗИТОЛОГИЯ *ю.* پرزیتالاگیه илмест, ки хосияти паразитҳоро меомӯзад, ангалшиносӣ.

ПАРАК I پرک 1. *шакли тасгири* **пар** I, 1. 2. номи дигари ситораи Суҳайл.

ПАРАК II پرک 1. харсанг, шах, сангпораҳои овезон. 2. параи бинӣ, нармаи ду паҳлуи бинӣ.

ПАРАЛЛЕЛ *ю.* پرلل 1. *риёз.* хати мувозӣ. 2. *ҷугр.* хати арз. 3. муқоиса, татбиқ.

ПАРАЛЛЕЛӢ پرللی *ниг.* **мувозӣ**.

ПАРАЛЛЕЛОГРАММ *ю.* پرللاگرم *риёз.* шакли чоргӯшае, ки тарафҳои муқобилаш ба ҳамдигар баробар ва мутавозӣ мебошанд.

ПАРАМ پرم *ниг.* **мушхор**.

ПАРАМЕТР *ю.* پرمتر 1. *риёз.* бузургии доимии бо ҳарф ифодашуда, ки қимати ҳамешагии худро фақат дар доираи ҳисоби муайян нигоҳ медорад. 2. мушаххас, бузургӣ.

ПАРАН پرن *шакли кӯтоҳшудаи* **Парвин**.

ПАРАНД I پرند *кит.* як навъ матои абрешимӣ, ҳарир; парниён.

ПАРАНД II پرند *кит.* ҷавҳари теғ, шамшер.

ПАРАНДА پرنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **паридан**. 2. парвозкунанда, парвозӣ. 3. мурғ (-и хонагӣ ва ҳавоӣ), мурғи ҳавоӣ.

ПАРАНДАПАРВАР پرنده‌پرور парваришкунандаи паранда, он ки парандаро парвариш мекунад; мурғпарвар.

ПАРАНДАПАРВАРӢ پرنده‌پروری парвариши паранда; мурғпарварӣ.

ПАРАНДАШИНОС پرنده‌شناس мутахассиси соҳаи парандашиносӣ, орнитолог.

ПАРАНДАШИНОСӢ پرنده‌شناسی як соҳаи зоология, ки ба омӯзиши парандаҳо машғул аст, орнитология.

ПАРАНДБОФӢ پرندبافی *кит.* ҳарирбофӣ.

ПАРАНДОХ پرنداخ *кит.* 1. пӯсти бузи даббоғишуда. 2. тасма.

параст پرست 1. *асоси замони ҳозира аз* **парастидан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* парастанда, дӯстдоранда: **майпараст**, **пулпараст**, **мансабпараст**…

ПАРАСТА پرسته он чи, ки онро мепарастанд, он чи мавриди парастиш аст.

ПАРАСТАНДА پرستنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **парастидан**. 2. он ки ба чизе эътиқод дорад ва онро парастиш мекунад, парастишкунанда; **парастандаи хаёл** *киноя аз* шоир.

ПАРАСТИДАН پرستیدن 1. *д.* ибодат кардан, бандагӣ кардан. 2. хеле дӯст доштан (*чизеро*). 3. хизмати бемор кардан.

ПАРАСТИШ پرستش 1. *д.* бандагӣ, ибодат. 2. таъзиму такрим, ситоиш. 3. хизматгорӣ; бемордорӣ; **парастиш кардан** а) ибодат кардан; б) хизмат намудан, парасторӣ кардан, нигоҳубин кардан.

ПАРАСТИШГАР پرستشگر *кит.* 1. обид, парастанда. 2. ходим, чокар.

ПАРАСТИШГАРӢ پرستشگری 1. парастандагӣ, ибодат кардан. 2. хидмат, хидматгузорӣ.

ПАРАСТИШГОҲ پرستشگاه ҷои парастиш, маъбад, ибодатгоҳ.

ПАРАСТИШКАДА پرستشکده *ниг.* **парастишгоҳ**.

ПАРАСТИШХОНА پرستشخانه *ниг.* **парастишгоҳ**.

ПАРАСТОР پرستار 1. нигоҳубинкунанда (-и касе), ёрирасон, мададгор, ғамхор. 2. он ки ба нигоҳубини бемор машғул аст, ҳамшираи шафқат, ҳамшираи тиббӣ. 3. тарбиятгар; мураббӣ. 4. *кит.* хизматгор, ходим.

ПАРАСТОРЗАН پرستارزن ҳамшираи шафқат.

ПАРАСТОРӢ پرستاری нигоҳубин, ғамхорӣ, хизматгузорӣ; **парасторӣ кардан** нигоҳубин кардан, хизмат расондан; **ба парасторӣ гирифтан** ба тарбияи худ гирифтан.

ПАРАСТУ پرستو *зоол.* фароштурук.

ПАРАФШОН پرافشان 1. дар ҳолати парвоз, парвозкунон, болу парзанон. 2. дар ҳолати эҳтизоз (ҷунбиш), *мас.,* парчам; **парафшон шудан** а) парвоз кардан; б) дар ҷунбиш шудан.

ПАРАФШОНӢ پرافشانی 1. бол задан. 2. парвоз кардан, паридан; **парафшонӣ кардан** а) парвоз кардан; б) ҷилвагар будан; в) *маҷ.* барои расидан ба мақсаде кӯшиш кардан.

ПАРАХА پرخه чӯбмайдаҳои тунук, ки вақти тарошидани чӯб аз дами ранда ё теша мебарояд; ◊ **параха паридан** *аз чизе, касе* аз тарафи касе ё чизе фоидае ба даст омадан.

ПАРАШУТ *фр.* پرشوت асбоби чатрмонанди дар ҳаво кушодашаванда, ки ба воситаи он аз ҳавопаймо меҷаҳанд ё бор мепартоянд.

ПАРБАСТА پربسته **болу парбаста** *маҷ.* муқайяд, бандшуда, побанд.

ПАРБИСТАР پربستر навъи болишт, ки аз пари парандагон дӯхта мешавад.

ПАРВА پروه *кит.* чизи аз ҷанг ба даст овардашуда, ғанимат.

ПАРВАЗ پروز *кит.* 1. фаровези ҷома, шероза, зеҳ. 2. аслу насаб; хеш; ◊ **парвази сабза** *киноя аз* сабзаи нозуки латиф, ки монанди шероза, фаровез дароз кашида мешавад.

ПАРВАНД پروند *кит.* 1. гулобӣ. 2. амруд, мурӯд.

ПАРВАНДА I پرونده *кит.* 1. бастаи ҷома, буғча. 2. хӯрҷин.

ПАРВАНДА II پرونده 1. *ҳуқ.* ҳуҷҷатҳои судие, ки барои маҳкум кардани шахси гунаҳкор тайёр мешаванд: **парвандаи ҷиноӣ**. 2. бастаи ҳуҷҷатҳо: **парвандаи шахсӣ**.

ПАРВАРАНДА پرورنده парваришкунанда, нигоҳубинкунанда; тарбиятгар, мураббӣ.

ПАРВАРД پرورد парвардан, парвариш, парасторӣ, тарбия.

ПАРВАРДА I پرورده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **парвар(и)дан** .2. парваришёфта, парваридашуда; нигоҳубиншуда. 3. навдаҳои буридаи баъзе дарахтон (*ток, бед, сафедор ва г.*), ки ба замин гӯронида, баъди реша баровардан дар ҷои дигар мешинонад; ниҳоле , ки дар як ҷо баромадааст ва ба ҷои дигар бурда мешинонанд.

ПАРВАРДА II پرورده 1. як хел ҳалво, ки донадона бурида мешавад. 2. меваи ба шакар хобондашуда: **лимуи парварда**.

ПАРВАР(И)ДАН پروردن//پروریدن *кит.* 1. парвариш кардан, парасторӣ намудан, нигоҳубин кардан; ба воя расонидан. 2. тарбия кардан; **ба дил парваридан** *чизеро* дар дил ҳифз кардан; орзу намудан.

ПАРВАРДАХОНА پرورده‌خانه гармхона, ки ниҳолҳо ва буттаҳои гулро дар он ҷо парвариш мекунанд.

ПАРВАРДИГОР پروردگار 1. *д.* офаридгор, халқкунанда (*сифати Худо*). 2. *кит.* тарбиятгар, мураббӣ;

ПАРВАРИДА پروریده 1. *кит. сифати феълии замони гузашта аз* **парвар(и)дан** .2. парваришёфта, тарбиятдида. 3. *маҷ.* шогирд, фарзанд.

ПАРВАРИШ پرورش нигоҳубин, тарбият; парасторӣ; **парвариш кардан** а) нигоҳубин кардан, тарбият кардан; б) рӯёнидан, ҳосил кардан; **парвариш ёфтан (додан)** тарбия гирифтан (додан).

ПАРВАРИШГОҲ پرورشگاه ҷои тарбият; хонаи тарбияи кӯдакон.

ПАРВАРИШЁФТА پرورش‌یافته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **парвариш ёфтан**; тарбиягирифта. 2. парвариши хуб дода (*оид ба растаниҳо*).

ПАРВАРИШКУНАНДА پرورش‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **парвариш кардан**. 2. тарбиятгар, парастор.

ПАРВАРОНИДАН پرورانیدن *шакли бавоситаи* **парвар(и)дан**.

ПАРВАҲОН پروهان *кит.* зоҳир, ошкор.

ПАРВЕЗАН//ПАРВИЗАН پرویزن *кит.* 1. афзорест барои бехтани орд, ғирбол, элак, ордбез . 2. ҳар чизи шабакадор ва тӯршакл.

ПАРВИН پروین 1. *нуҷ.* маҷмӯи ситораҳое, ки дар як ҷо дар бурҷи Савр ҷамъ омадаанд; Сурайё, Ҳафтдодарон. 2. *маҷ.* ашк: **хӯшаи парвин**.

ПАРВО پروا 1. андеша, фикр; **парво накардан** а) аҳамият надодан: эътибор надодан; б)

фикр накардан; в) натарсидан, наҳаросидан; **парвои фалак надоштан** беғам будан, фикри чизеро накардан; бепарвофалак. 2. рағбат, майл, таваҷҷӯҳ; **ба гапи** касе **парво накардан** ба гапи касе таваҷҷӯҳ надодан. 3. тарс, бим, ҳарос, бок; *муқоб.* **бепарво**; **парво надоштан** а) аҳамият надодан ба эътибор нагирифтан, бок надоштан; б) натарсидан, наҳаросидан. 4. парвариш, нигоҳубин; поидан, чаро; **парво кардан** нигоҳубин кардан, парвариш кардан; фарбеҳ кардан (*чорпоро*).

ПАРВОЗ پرواز 1. пар кушода ва болу пар зада дар ҳаво паридани мурғ. 2. паридан ба воситаи нақлиёти ҳавоӣ: **парвози ҳавоӣ, парвози кайҳонӣ**; **парвоз доштан** дар парвоз будан, парвоз кардан; **парвоз гирифтан**; **ба парвоз даромадан** паридан, дар парвоз шудан; **ба парвоз омадан (шудан)** паридан; **парвоз кардан** паридани мурғ дар ҳаво.

ПАРВОЗА پروازه *кит.* 1. *ниг.* **парвоз**. 2. лавозимоти сафар, хӯрокӣ.

ПАРВОЗГАҲ پروازگه *ниг.* **парвозгоҳ**.

ПАРВОЗГОҲ پروازگاه 1. ҷои парвоз, майдони парвоз. 2. маҳалли (майдони) парвози ҳавопаймо ё чархбол.

ПАРВОЗӢ پروازی *мансуб ба* **парвоз**; парвозкунанда.

ПАРВОЗКУНАНДА پروازکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **парвоз кардан**. 2. он чи парвоз мекунад, паранда.

ПАРВОЗКУНОН پروازکنان *феъли ҳол аз* **парвоз кардан**; дар ҳолати парвоз.

ПАРВОӢ پروایی парворӣ, парваридашуда, фарбеҳкарда: **гусфанди парвоӣ**; *муқ.* **парворӣ**.

ПАРВОНА I پروانه *зоол.* 1. ҳашароте, ки дар шаб гирди чароғ, шамъ *ва ғ.* мегардад ва худро ба онҳо мезанад: **парвонаи чароғ**. 2. *маҷ.* ошиқ; муштоқ; иштиёқманд; **парвона шудан** *ба чизе, касе* а) гирди чизе, касе гаштан, дар атрофи чизе, касе чарх задан; б) ба чизе касе бисёр наздик шудан; дил додан ба касе, чизе.

ПАРВОНА II پروانه 1. *таър.* фармони шоҳ, ҳукм. 2. иҷозатнома; роҳхат, рухсат: **парвонаи духул**.

ПАРВОНА III پروانه *кит., зоол.* сиёҳгӯш, ҳайвони ваҳшии аз саг калонтар.

ПАРВОНАВОР پروانه‌وار мисли парвона, монанди парвона, парвонасифат.

ПАРВОНАГӢ پروانگی 1. парвона будан. 2. *маҷ.* ошиқӣ.

ПАРВОНАДЕҲ پروانه‌ده амркунанда, фармондеҳ, иҷозатдиҳанда.

ПАРВОНАДОР پروانه‌دار дорои иҷозатнома барои анҷоми коре, дорои рухсатнома, иҷозатдор.

ПАРВОНАК پروانک *ниг.* **парвона** III.

ПАРВОНАСИФАТ پروانه‌صفت *ниг.* **парвонавор**.

ПАРВОНАСОН پروانه‌سان *ниг.* **парвонавор**.

ПАРВОНАЧӢ پروانچی *таър.* 1. яке аз мансабҳои олӣ дар Аморати Бухоро. 2. таҳиякунанда ва ирсолкунандаи фармонҳо.

ПАРВОНЧА پروانچه *ниг.* **парвона** II.

ПАРВОР پروار *кит.* 1. парвариш, парваридан; танпарастӣ; **ба парвор доштан** парвариш намудан, бонӣ кардан. 2. фарбеҳкарда, фарбеҳ; **парвор гирифтан** фарбеҳ шудан. 3. пуштибон, такягоҳ; воситаи дилгармӣ. 4. миҷмараи удсӯз, зарфи удсӯзӣ, манқале, ки ба он уд андохта хонаро хушбӯ мекунанд.

ПАРВОРА I پرواره *кит.* раф, токча.

ПАРВОРА II پرواره *кит.* парваришёфта, парваришдода.

ПАРВОРБАНД پرواربند *кит.* он ки чорво парво карда, фарбеҳ намуда барои гӯшт омода мекунад.

ПАРВОРБАНДӢ پرواربندی *кит.* амал ва кори парворбанд.

ПАРВОРӢ پرواری парвоӣ, фарбеҳкарда, парварида; **гӯсфанди парворӣ** гусфанди парваридашуда; *муқ.* **парвоӣ**.

ПАРВОС پرواس *кит.* озодӣ, растагорӣ.

ПАРВОСИДАН پرواسیدن *кит.* ламс кардан, ба даст судан, даст ба чизе молидан, даст-даст кардан.

ПАРГАНДА پرگنده *шакли кӯтоҳшудаи* **парогода**.

ПАРГАР پرگر *кит.* гарданбанди мурассаъ, тавқи тилло.

ПАРГАС//ПАРГАСТ پرگس//پرگست *кит.* мабодо, ҳаргиз, ҳошо.

ПАРГОЛА پرگاله *кит.* 1. пина, васла, ямоқ, пора. 2. *маҷ.* нақшу нигори рӯи чизе.

ПАРГОР پرگار 1. афзорест барои кашидани доира, сиркул. 2. доира. 3. *маҷ.* роҳ, равиш; тариқ. 4. *маҷ.* чора, тадбир.

ПАРГОРДОН پرگاردان қуттие, ки дар он паргор нигоҳ дошта мешавад.

ПАРГОРЗАН پرگارزن паргоркаш, доиракаш.

ПАРГОРӢ پرگاری *мансуб ба* **паргор**; хати бо паргор кашида, хати доиравӣ.

ПАРГУСАСТА پرگسسته 1. парканда, бепару бол. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон.

ПАРДА I پرده 1. матое, ки барои пӯшонидани дару тиреза меовезанд; **пардаи тиреза**; матои сербаре, ки пеши саҳнаи театр кашида мешавад: **пардаи саҳна**. 2. чодаре, ки занону духтарон барои аз мардони бегона пинҳон кардани рӯи худ ба сар мегирифтанд, рӯйпӯш, ҳиҷоб, сарандоз. 3. пардаи бисёр нозуки сафед дар таги пӯсти тухми мурғ, байни қисматҳои пиёз ва анор. 4. пӯсти бисёр нозук, ки рӯи баъзе аз аъзои бадани инсонро пӯшондааст: **пардаи гӯш**, **пардаи гурда**. 5. *ба тарзи истиора* ҳар чизи фарогиранда ва иҳотакунанда: **пардаи шаб**; **дар парда**, **зери парда** корҳои пинҳонӣ, номаълум, асрори пӯшида; **пардаи сиёҳ** *киноя аз* фаранҷӣ ва чашмбанд; **парда аз рӯи** *чизе* **афтодан** ошкор шудани чизе, фош гардонидани чизе; шарманда шудани касе; **парда-парда** қабат ба қабат, таҳ бар таҳ; **парда бардоштан (кушодан) аз рӯи** *чизе* асрори *чизеро* ошкор кардан, фош сохтан чизеро; **парда боз кардан** рӯй намудан, рӯпӯшро гирифтан; **парда даридан**, **пардаи касеро дарондан** *маҷ.* шарманда кардан; фош ва расво кардан; **пардаи гулӯ дарондан** бо овози хеле баланд гап задан; **парда кушодан аз рӯи чизе** ошкор сохтан чизеро, фош намудан чизеро; **парда кашидан** а) парда овехтан; б) *маҷ.* пинҳон кардан, махфӣ гардонидан; **аз парда озод намудан** озодӣ бахшидан, аз зери чодар раҳоӣ додан.

ПАРДА II پرده 1. *мус.* зеҳ ва бандҳое аз пай, рӯда ё филиз, ки ба дастаи дутор, танбӯр ва дигар асбобҳои мусиқии торӣ ба фосилаи муайян мебанданд ва вақти навохтан ангуштро ба болои онҳо зер мекунанд. 2. наво, оҳанг; мақом.

ПАРДААРӮСАК پردهعروسک *бот.* як навъ гиёҳи буттааш ба қаланфур монанд, ки меваҳаш даруни ғӯзаи тунукаш сурх шуда мепазад, ҳамчун меваи табобатӣ истифода мешавад.

ПАРДАБАРДОР پردهبردار 1. он ки аз рӯи чизе чодар ё парда мебардорад. 2. *маҷ.* ошкоркунанда; **парда бардоштан** а) чодар аз рӯи чизе бардоштан; б) *маҷ.* ошкор сохтан, намудор кардан.

ПАРДАБАРДОРӢ پردهبرداری 1. *исми амал аз* **парда бардоштан**. 2. маросими кушодани рӯи ягон ёдгории меъморӣ (*мас. ҳайкал, нимпайкара ва г.*)

ПАРДАБОЛ پردهبال *зоол.* **:пардаболҳо** ҳашароти қанотҳояш пардадор.

ПАРДАВОР پردهوار *ниг.* **пардаворӣ**.

ПАРДАВОРӢ پردهواری *мансуб ба* **парда**; матоъ барои парда.

ПАРДАГАР پردهگر пардасоз, он ки парда таҳия мекунад, дӯзандаи парда, пардасоз.

ПАРДАГИЛЕМ پردهگلیم *кит.* навъе аз палос, ки барои хобидан ва рӯ пӯшидан ба кор мебурдаанд; палосе, ки айёрон истифода мекарданд; палоси тунук.

ПАРДАГӢ پردگی 1. дар парда будан. 2. пардашишин; пардадор, мастур; пӯшида, пинҳон. 3. *маҷ.* тоза, покиза; нав. 4. *ниг.* **пардаворӣ.**

ПАРДАГОҲ پردهگاه ҷои пинҳонӣ, маҳалли пинҳонӣ, маҳрамхона.

ПАРДАДАР پردهدر 1. ошкоркунанда; фошкунанда. 2. шармандакунанда, беобрӯкунанда. 3. айбҷӯ, беҳаё.

ПАРДАДАРИДА پردهدریده *сифати феълии замони гузашта аз* **парда даридан**; беобрӯшуда, расвошуда.

ПАРДАДАРӢ I پردهدری 1. ошкор кардан, фош кардан. 2. расвоӣ.

ПАРДАДАРӢ II پرده‌دری *гуфт.* парда барои дар; матое, ки барои пардаи дарҳо муносиб аст.

ПАРДАДАРОН پرده‌دران *ниг.* **пардадар**.

ПАРДАДОР I پرده‌دار 1. он ки ё он чи рӯйпӯш аст; рӯпӯшкунанда, пинҳонкунанда. 2. *таър.* дарбон, ҳоҷиб (*дар дарборҳо*).

ПАРДАДОР II پرده‌دار *мус.* дорои парда (*оид ба асбобҳои мусиқии торӣ*).

ПАРДАДӮЗ پرده‌دوز 1. дӯзандаи парда. 2. нигорандаи сирру асрори хеш; ◊ **бар тани худ пардадӯз шудан** сирри худро нигоҳ доштан.

ПАРДАК پردک *кит.* чистон, луғз; муаммо.

ПАРДАКАШ پرده‌کش *ниг.* **пардадар**.

ПАРДАКУШО پرده‌کشا *киноя аз* ошкоркунанда, намоёнкунанда.

ПАРДАНИШИН پرده‌نشین 1. хилватнишин, гӯшанишин. 2. зан ё духтари мастур ва пасипардагӣ.

ПАРДАНИШИНӢ پرده‌نشینی *амали* **парданишин**; хилватнишинӣ, гӯшанишинӣ, кунҷи узлат ихтиёр кардан.

ПАРДАПӮШ پرده‌پوش 1. сарпӯш, рӯпӯш. 2. роздор. 3. айбпӯш; **пардапӯш кардан** а) пинҳон кардан, ошкор нанамудан; б) *маҷ.* хомӯш кардан.

ПАРДАПӮШӢ پرده‌پوشی пинҳон кардан, рӯпӯш намудан, махфӣ нигоҳдорӣ (*чизеро, фикреро*).

ПАРДАПӮШОНА پرده‌پوشانه дар ҳолати пардапӯш будан, пинҳонӣ, нонамоён.

ПАРДАСАРО(Й) I (پرده‌سرا(ی 1. хайма, чодири подшоҳ, саропарда. 2. хаймаи занони подшоҳ.

ПАРДАСАРО(Й) II (پرده‌سرا(ی *кҳн.* сароянда, мутриб.

ПАРДАСОЗ پرده‌ساز *ниг.* **пардадӯз**.

ПАРДАСӮЗ پرده‌سوز 1. сӯзонандаи парда. 2. *киноя аз* ошкоркунандаи розҳо.

ПАРДАХТ پرداخت :**пардахт кардан** *кит.* холӣ кардан, тиҳӣ намудан; **пардахт мондан** *кит.* холӣ мондан, тиҳӣ гаштан; **пардахт шудан** *ниг.* **пардахта шудан**.

ПАРДАХТА پرداخته *сифати феълии замони гузашта аз* **пардахтан**; холӣ, тиҳӣ; **пардахта мондан** холӣ гаштан; ◊ **пардахта шудан** а) фориғ шудан; б) анҷом ёфтан, ба охир расидан.

ПАРДАХТАН پرداختن (*муқ.* **пардохтан**) *кит.* 1. холӣ кардан, тиҳӣ кардан; адо кардан. 2. машғул шудан, андармон шудан. 3. тамом кардан, ба анҷом расонидан; буд кардан, сохтан. 4. фориғ шудан, фароғат ёфтан, осуда гаштан. 5. *маҷ.* мурдан, вафот ёфтан; **пардахтан** *аз касе* ба қатл овардани касе.

ПАРДАШИКОФ پرده‌شکاف *киноя аз* фошкунанда, ошкоркунанда.

ПАРДАШИНОС پرده‌شناس 1. мутриб, навозанда, мусиқидон. 2. *маҷ.* ориф, соҳиби фаҳм.

ПАРДЕВОРӢ پردیواری қисми болоии девор, қабати деворпӯш.

ПАРДЕЗ پردیز *кит.* мамнӯъгоҳ.

пардоз پرداز 1. *асоси замони ҳозира аз* **пардохтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* зебу ородиҳанда, навозанда: **нуктапардоз**, **нағмапардоз** …

ПАРДОЗ پرداز 1. ороиш, зебу зинат. 2. сайқал; **пардозу андоз** а) зебу зинати бисёр, рангу бори аз ҳад афзун; б) муболиға, таърифу тавсиф; **пардоз додан** а) оро додан; сайқал додан; б) суфта кардан: **масолеҳи пардоз**.

ПАРДОЗАНДА پردازنده *итт.* абзоре дар компютер, ки иттилоотро пардозиш мекунад, протсессор.

ПАРДОЗГАР پردازگر он ки пардоз мекунад, пардоздиҳанда, ороишдиҳанда.

ПАРДОЗГАРӢ پردازگری 1. амали **пардозгар**. 2. сайқалдиҳӣ, ороишгарӣ; **дастгоҳи пардозгарӣ** дастгоҳи ороишӣ, сайқалдиҳӣ.

ПАРДОЗДИҲАНДА پردازدهنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пардоз додан**; пардозгар.

ПАРДОЗДЕҲ پردازده пардоздиҳанда, пардозгар.

ПАРДОЗДИҲӢ پردازدهی пардоз додан, зебу зинат додан: **корхонаи пардоздиҳӣ**.

ПАРДОЗИДАН پردازیدن *кит.* машғул шудан, ба коре шурӯъ кардан.

ПАРДОЗНОК پردازناک пардоздода, пардозкарда, обурангдор.

ПАРДОР پردار 1. болдор, соҳиби болу пар. 2. *маҷ.* тезрав (*сифати асп*).

ПАРДОХТ پرداخت додани қарз, адои қарз; маблағе, ки ба адои қарз дода мешавад; **пардохти ғайринақдӣ** маблағе, ки ғайринақд дода мешавад; **пардохти меҳнат** музди меҳнат, маош; **қудрати пардохт** қудрати адои қарз; **пардохт кардан** пул супоридан; пул додан, маош додан.

ПАРДОХТАН پرداختن 1. адо намудан (қарзро); супурдани маблағе, ки бояд пардохта шавад. 2. ба коре машғул шудан, оғоз намудан(*кореро*): **ба коре пардохтан**. 3. оростан, перостан. 4. сароидан, хондан, иҷро кардан (сурудро), навохтан (оҳангеро); **пардохта шудан** анҷом ёфтан, иҷро шудан; адо карда шудан (қарз).

ПАРДОХТАНӢ پرداختنی *ниг.* **пардохтшаванда**.

ПАРДОХТГАР پرداختگر *ниг.* **пардохткунанда**.

ПАРДОХТӢ پرداختی *мансуб ба* **пардохт**; пардохтшуда.

ПАРДОХТКУНАНДА پرداخت‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пардохт кардан.** 2. пулдиҳанда; қарздор.

ПАРДОХТШАВАНДА پرداخت‌شونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пардохт шудан**; маблағи супурдашаванда.

ПАРЕЗ پریز *кит.* фарёд, наъра, фиғон.

ПАРЕР پریر *шакли кӯтоҳшудаи* **парерӯз**.

ПАРЕРӮЗ پریروز як рӯз пеш аз рӯзи гузашта, рӯзи пеш аз дирӯз, ду рӯз пеш; рӯзи сеюм.

ПАРЕШ پریش *шакли кӯтоҳшудаи* **парешон**.

ПАРЕШАБ پریشب шаби гузашта; як шаб пеш аз шаби гузашта; шаби пеш аз дишаб.

ПАРЕШАН پریشن *ниг.* **парешон**.

ПАРЕШИДАН پریشیدن 1. парешон гардондан, бадҳол намудан, парешон кардан, пароканда сохтан, бар бод додан; афшондан. 2. бехуд гаштан. 3. *маҷ.* ошкор кардан, фош намудан.

ПАРЕШОН پریشان 1. пароканда, дарҳаму барҳам, бетартиб. 2. *маҷ.* ошуфта, мушаввош, ғамгин. 3. *маҷ.* бечора, бенаво, бечиз, камбағал; **мӯи парешон** мӯи ҷӯлида, пахмоқ; **сухани парешон** гапи беҳуда, гапи сафсата; **хоби парешон** хоби бесару нӯг, хоби ошуфта; **ҳоли парешон** дар ҳолати изтироб, ҳолати изтироб, музтариб; **парешон гаштан (шудан)** а) пароканда шудан; б) мушавваш шудан, ошуфта гаштан, парешонхотир шудан; **парешон кардан** а) пароканда кардан, аз ҳам ҷудо намудан, мутафарриқ гардонидан; б) ошуфта намудан; **паҳну парешон** титу пит, пароканда; **паҳну парешон шудан** а) паҳн гаштан, ба ҳар тараф овоза шудан, сартосар паҳн шудан; б) тақсим шудан; **титу парешон шудан (гардидан)** паҳну пароканда шудан (гардидан); **хотири** *касе* **парешон шудан** ошуфта шудани касе, ғамгин шудани касе.

ПАРЕШОНАҲВОЛ پریشان‌احوال хотирпарешон, ошуфтаҳол; мушаввашхотир; дар ҳолати ногувор монда.

ПАРЕШОНАҲВОЛӢ پریشان‌احوالی парешонҳол будан, хотирпарешонӣ; ошуфтаҳолӣ.

ПАРЕШОНГӮӢ پریشان‌گویی парешон гуфтан, суханҳои беҳуда гуфтан.

ПАРЕШОНДИЛ پریشان‌دل парешонхотир, музтариб.

ПАРЕШОНДИМОҒ پریشان‌دماغ *ниг.* **парешонхотир**.

ПАРЕШОНӢ پریشانی 1. парокандагӣ, бетартибӣ; тафриқа. 2. ошуфтагӣ, беқарорӣ, ташвиш, хафагӣ. 3. *маҷ.* тарс, бим, хавф.

ПАРЕШОНКОР پریشان‌کار *кит.* ошуфтакор, он ки ба парешон ва ошуфта кардан рағбат дорад.

ПАРЕШОНМӮЙ پریشان‌موی 1. он ки мӯяш дарҳаму барҳам аст. 2. ҷӯлидамӯй, пахмоқмӯй.

ПАРЕШОННАЗАР پریشان‌نظر 1. дорои назари парешон, ба ҳар сӯй нигаранда, ба ҳар тараф булҳавасона нигаранда. 2. *маҷ.* булҳавас.

ПАРЕШОННАФАС پریشان‌نفس 1. ошуфта, ҳайрон, парешонхотир. 2. *маҷ.* булҳавас.

ПАРЕШОННИГОҲ پریشان‌نگاه *ниг.* **парешонназар**.

ПАРЕШОНРӮЗГОР پریشان‌روزگار 1. овора, сияҳрӯз, сияҳбахт. 2. тангдаст; бесомон, бесаранҷом, ошуфтаҳол.

ПАРЕШОНРӮЗГОРӢ پریشان‌روزگاری оворагӣ, бесомонӣ, бечорагӣ.

ПАРЕШОНСАЙР پریشان‌سیر парешонгард, ошуфта, бесаранҷом.

ПАРЕШОНСАФАР پریشان‌سفر саргардон, оворагард.

ПАРЕШОНФИКР پریشان‌فکر хотирпарешон; ошуфтаҳол.

ПАРЕШОНФИКРӢ پریشان‌فکری парешонфикр будан; хотирпарешонӣ; ошуфтаҳолӣ.

ПАРЕШОНХАЁЛ پریشان‌خیال *ниг.* **парешонхотир**.

ПАРЕШОНХОТИР پریشان‌خاطر 1. мушавваш, ошуфта, парешонфикр; парешонхаёл. 2. музтариб; ғамгин; паридахаёл.

ПАРЕШОНХОТИРӢ پریشان‌خاطری 1. ошуфтагӣ, ошуфтаҳолӣ, ташвиш. 2. хотирпарешонӣ, изтироб.

ПАРЕШОНХОТИРОНА پریشان خاطرانه бо парешонхотирӣ, дар ҳолати изтироб ва ташвиш.

ПАРЕШОНҲАВОС یشان‌حواس *ниг.* **парешонхотир**.

ПАРЕШОНҲОЛ پریشان‌حال *ниг.* **парешонаҳвол**.

ПАРЕШОНҲОЛӢ پریشان‌حالی хотирпарешонӣ, ошуфтагӣ; хафагӣ.

ПАРЕШОНШУДА پریشان‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **парешон шудан;** ба ҳар тараф паҳншуда, пароканда, мутафарриқ.

ПАРЗАДАРӮ(Й) پرزده‌رو(ی) он ки дар рӯяш доғи обила дорад, обиларӯй.

ПАРЗАНӢ پرزنی *исми амал аз* **пар задан**; парафшонӣ, болу пар задан.

ПАРЗАНОН پرزنان *феъли ҳол аз* **пар задан**; болзанон, парвозкунон.

ПАРИАНДОМ پری‌اندام *ниг.* **парипайкар.**

ПАРИАФСОЙ پری‌افسای *кит.* парихон, афсунгар, ҷодугар.

ПАРИБАНД پری‌بند *ниг.* **париафсой**.

ПАРИВАРА پری‌وره *гуфт., ниг.* **паризада**.

ПАРИВАШ پری‌وش 1. паримонанд, чун парӣ, мисли парӣ; паривор. 2. *маҷ.* зебо, хушрӯй.

ПАРИВОР پری‌وار *ниг.* **париваш**.

ПАРИГИРИФТА پری‌گرفته *ниг.* **паризада**.

ПАРИДА پریده *сифати феълии замони гузашта аз* **паридан**; парвозкунон, парзанон; **парида омадан** парвозкунон омадан, пар зада омадан; **парида рафтан** парзанон рафтан, пар зада рафтан.

ПАРИДАГӢ پریدگی 1. *аз чизе* ҷудошуда. 2. *маҷ.* шикаста; *ниг.* **паридан** 9.

ПАРИДАН پریدن 1. ба воситаи пару бол ба ҳаво баланд шудани парандаҳо; парвоз кардан. 2. ба воситаи нақлиёти ҳавоӣ аз ҷое ба ҷои дигар рафтан. 3. ҷастан, хез задан, банохост аз ҷо ҷаста хестан. 4. ларзидан, сахт ҷунбидан. 5. бардошта шудан; боло рафтан; бухор шуда ба ҳаво рафтан (*мас., шабнам*). 6. ҷаҳида ғалтидан, ғалтида рафтан. 7. бартараф шудан, дур шудан (*мас., кайф, мастӣ*). 8. паҳн шудан, пош хӯрдан (*мас., оташ*). 9. шикастан, шикастани лаби зарфи чинӣ ё шишагӣ. 10. *маҷ.* бовар кардан; фирефта шудан ба касе, ба чизе, ба умеди касе болидан; **парида рафтан** а) парвоз кардан, б) ғелида рафтан, ғалтидан, ногаҳонӣ афтидан; **парида хестан** якбора ҷастан, хез зада аз ҷо бархостан; **паридани ранг** а) тағйир ёфтани ранги чизе, (*мас., ранги либос аз офтоб*); б) дигаргун шудани ҳолат аз шодӣ, тарсу ваҳм ё ғаму андӯҳ; **паридани чашм** ҷунбидани мижгон ва пилки чашм аз таъсири асаб; **як қад паридан** аз таъсири чизе якбора тарсида ҷунбида мондан, тарсидан; **ҳуш (аз сар) паридан** якбора тарсида мондан, сахт тарсидан.

ПАРИДАРАНГ پریده‌رنگ 1. он ки ё он чи рангаш парида бошад. 2. *маҷ.* бемор, касал.

ПАРИДАХАЁЛ پریده‌خیال *ниг.* **парешонхотир**.

ПАРИДОР پریدار он ки ба вай гӯё парӣ асар кардааст; ҷиндор.

ПАРИДУХТ پری‌دخت *ниг.* **паридухтар**.

ПАРИДУХТАР پری‌دختر 1. паризод. 2. *маҷ.* зебо, хушрӯй.

ПАРИЗАДА پری‌زده 1. он ки ба ӯ гӯё парӣ асар кардааст, ҷинзада, паридор. 2. *маҷ.* мушавваш, ошуфта.

ПАРИЗОД(А) پری‌زاد(ه) 1. зодаи парӣ. 2. *маҷ.* бисёр зебо, бисёр хушрӯ.

ПАРИМОНАНД پری‌مانند *маҷ.* зебо, хушрӯ.

ПАРИНАЖОД پری‌نژاد *ниг.* **паризод(а)**.

ПАРИПАЙКАР پری‌پیکر хушандом, зебоқиёфа; хушрӯ, зебо, париандом.

ПАРИПАШША پرپشه *боф.* як навъ матоъ.

ПАРИПАШШАГӢ پرپشگی *мансуб ба* **парипашша**.

ПАРИР پریر *кит., ниг.* **парер**.

ПАРИРУХ پری‌رخ парирӯй, зебо, хушрӯй.

ПАРИРУХСОР پری‌رخسار *ниг.* **парирӯ(й).**

ПАРИРӮ(Й) پری‌رو(ی) зебо, хушрӯй, соҳибҷамол; паричеҳра.

ПАРИРӮЗ پریروز *ниг.* **парерӯз**.

ПАРИСИМО پری‌سیما *ниг.* **паричеҳра**.

ПАРИСО پری‌سا париосо, париваш, парисон.

ПАРИСОЙ پری‌سای *шакли кӯтоҳшудаи* **парифсой**.

ПАРИСУРАТ پری‌صورت паримонанд, зебо, хушрӯй.

ПАРИТЕТ *олм.* پریتت 1. таносуб; баробарнархӣ; таносуби пулҳо (*байни ду асъор*), ба ҳисоби тилло, ки ҳамчун замина барои таъйини қурби асъор истифода мегардад. 2. баробарӣ, муносибати баробарӣ.

ПАРИТОВУСӢ پرطاوسی 1. мисли пари товус, рангоранг, гуногунранг. 2. *боф.* як навъ матои абрешимӣ: **фаранҷии паритовусӣ**.

ПАРИХОН پری‌خوان парибанд, париафсой, соҳир, ҷодугар.

ПАРИХОНА پری‌خانه 1. маскани париҳо, ҷои париҳо. 2. *маҷ.* нигористон, суратхона.

ПАРИХОНӢ پری‌خوانی соҳирӣ, ҷодугарӣ, афсунгарӣ.

ПАРИЧЕҲР(А) پری‌چهر(ه) парирӯй, зебо, хушрӯ, соҳибҷамол.

ПАРИШ پرش 1. *исми феълӣ аз* **паридан**; парвоз. 2. ҷунбидан, ларзидан; пир-пир паридан. 3. ҷастан, хез кардан, ҷаҳиш.

ПАРИШАБ پریشب *ниг.* **парешаб**.

ПАРИШАМОИЛ پری شمایل *ниг.* **парисурат**.

ПАРӢ پری 1. махлуқи афсонавии ба чашм ноowнамоён, ки хушрӯю зебо тасаввур карда мешавад. 2. *маҷ.* маъшуқаи зебо.

ПАРК *англ.* پرک 1. боғ, чорбоғ, боғи калон бо хиёбонҳо ва гулзорҳо; боғи фароғатӣ. 2. бунгоҳ; ҷои ист ва таъмири нақлиёти ягон соҳа ё мошинҳои ягон соҳа: **парки мошинҳо**, **парки трактор**.

ПАРКАМ پرکم *кит.* ночизшуда, бекорагашта, азкорафтода.

ПАРКАНДА پرکنده 1. мурғи болу параш канда, беболу пар. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон.

ПАРКАШӢ پرکشی пар кашидан(-и мурғон); парвоз кардан (-и мурғон).

ПАРКОЛА پرکاله *ниг.* **паргола**.

ПАРЛАМЕНТ *англ.* پرلمنت маҷлиси олии қонунбарори намояндагони интихобшуда дар мамлакатҳои конститутсионӣ.

ПАРЛАМЕНТӢ پرلمنتی *мансуб ба* **парламент**.

ПАРЛУМОН پرلمان *ниг.* **парламент**.

ПАРЛУМОНӢ پرلمانی *ниг.* **парламентӣ**.

ПАРМА پرمه афзори оҳанинест барои сӯрох кардани чӯбу тахта *ва ғ.*

ПАРМАВОР پرمه‌وار монанди парма; тез, сӯрохкунанда.

ПАРМАГАР پرمه‌گر он ки бо парма кор мекунад; пармакунанда.

ПАРМАКУНАНДА پرمه‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **парма кардан**. 2. он ки парма мекунад; бо парма сӯрохкунанда, пармагар.

ПАРМАКУНӢ پرمه‌کنی парма кардан: **дастгоҳи пармакунӣ**, **асбоби пармакунӣ**.

ПАРМАОСО پرمه‌آسا *ниг.* **пармавор**.

ПАРМАСОН پرمه‌سان мисли парма, пармавор, парма барин тезу гузаранда.

ПАРМАХИДА پرمخیده 1.*кит.*мухолиф; худраъй. 2. оқи падару модар, фарзанди нохалаф; лаънатшуда.

ПАРМАЧОҲ پرمه‌چاه чоҳи чуқуртарини мудавварест, ки ба воситаи дастгоҳи пармакунӣ ҳафр шудааст.

ПАРМОС پرماس 1. *кит.* раҳоӣ, халосӣ. 2. ламс, ломиса.

ПАРМОСИДАН پرماسیدن 1. ломиса кардан, бо

даст чизеро молидан, даст-даст кардан. 2. ёзидан, дароз кардан. 3. *мач.* донистан, шинохтан. 4. *мач* . хостан, писандидан.

ПАРНИЁН پرنیان 1. *боф.* шоҳии нозуки нақшдор, матои нафиси абрешимии гулдор. 2. *таър.* коғази нафиси аз ҳарир сохташуда барои навиштани хат.

ПАРНИЁНӢ پرنیانی *кит. мансуб ба* **парниён**; аз парниён дӯхташуда.

ПАРНИЁНПӮШ پرنیان پوش *кит.* ҳарирпӯш, он ки матои нафиси ҳарирӣ пӯшидааст.

ПАРНО پرنا *кит., ниг.* **паран**.

ПАРНОК پرناک пардор; болдор.

ПАРНУН پرنون *кит.* дебои мунаққаш, ҳарири пурнақш, бисёр нозук ва латиф; парнӯ, парно.

ПАРНӮ پرنو *ниг.* **парнун**.

ПАРОВАР پرآور *кит.* парвозкунанда.

ПАРОКАНДА//ПАРОГАНДА پراکنده//پراگنده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **парокандан**. 2. парешон, мутафарриқ, бетартиб, бенизом; **ашъори пароканда** шеърҳои парешони шоир, ки аз сарчашмаҳои гуногун ҷамъоварӣ шудаанд. 3. бе тартиби муайян, титу пит; ҳарҷо-ҳарҷо; **пароканда гардидан (шудан)** ба ҳар тараф ҷудо шуда рафтан, мутафарриқ шудан (*мас., ҷамъи одамон*); парешон (дарҳаму барҳам) шудан; аз байн рафтан; **пароканда кардан (намудан)** мутафарриқ кардан, парешон кардан, пошида титу пит кардан (чизи тӯбшударо).

ПАРОКАНДААҲВОЛ پراکندهاحوال парешонҳол, музтариб.

ПАРОКАНДАГӢ پراکندگی 1. мутафарриқӣ, парешонӣ; бетартибӣ; бенизомӣ 2. *мач.* вайронӣ, вазнинии аҳвол; нобудшавӣ.

ПАРОКАНДАГӮЙ پراکنده گوی беҳудагӯй, парешонгӯй.

ПАРОКАНДАДИЛ پراکندهدل парешонхотир.

ПАРОКАНДАКУНӢ پراکنده کنی *исми амал аз* **пароканда кардан**; парешон сохтан; аз ҳам ҷудо сохтан; титу пит кардан.

ПАРОКАНДАН پراکندن 1. пароканда кардан, парешон сохтан. 2. мунташир кардан (*мас., хитобномаеро*).

ПАРОКАНДАРИЗҚ پراکندهرزق ризқаш парешон; ба ҳар ҷо раванда, ба ҳар ҷо рӯз гузаронанда.

ПАРОКАНДАРӮЗ پراکندهروز бадҳол, ошуфтаҳол, парешонрӯзгор.

ПАРОКАНДАХОТИР پراکندهخاطر хотирпарешон, мушавваш; парешонхотир.

ПАРОКАНДАХОТИРӢ پراکندهخاطری *исми амал аз* **парокандахотир будан**; парешонхотир будан, парешонхотирӣ.

ПАРОКАНДАҲОЛ پراکندهحال *ниг.* **парешонаҳвол**.

ПАРОКАНДАШАВӢ پراکندهشوی *исми амал аз* **пароканда шудан**; парешон шудан.

ПАРОКАНИШ پراکنش 1. *исми феълӣ аз* **парокандан**; пароканда шудан. 2. *риёз.* миқёси пароканда шудан ва аз андозаи миёна дур шудан, дисперсия.

ПАРОКӮҲ پراکوه *кит.* он тарафи кӯҳ.

ПАРОЛАК پرالک *ниг.* **палорак**.

ПАРОМ *р.* پرام як навъ кемаи саҳнвасеъ, ки одамон, ҳайвонот ва воситаҳои нақлиётро аз як тарафи дарё ба тарафи дигараш мегузаронанд; амад.

ПАРОМРОН پرامران он ки паромро идора мекунад.

пар(р)он پران 1. *асоси замони ҳозира аз* **парондан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* паронанда: **мушакпарон**, **сангпарон**, **магаспарон**…

ПАР(Р)ОН پران паранда, парвозкунанда, чизе, ки дар ҳолати паридан аст: **тири парон**, **мушаки парон**; **парон рафтан** а) парида рафтан (*бо шитоб ва бо суръат рафтан*); б) чаққон будани бозори чизе.

ПАР(Р)ОН II پران **ҳукми парон** ҳукми парондан; **парон-парон** тир парондан, тирандозӣ; тирпаронии бисёр.

ПАР(Р)ОНАНДА پراننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **парондан**; он ки мепаронад.

ПАР(Р)ОНДАН پراندن 1. андохтан, партофтан, ҳаво додан: задан; **санг парондан**. 2. тирборон кардан, тир андохта куштан. 3.

ҷунбондан, ҳаракат додан: **мижа парондан**, **чашм парондан**, **қош парондан**. 4. *маҷ.* овардан, гирифта бурдан; гирифта овардан (*мас., бод чизеро*); ◊ **кадом шамол паронд? (***дар вақти тасодуфан омадани шахси шинос ва наздик гуфта мешавад*); аз куҷо омадӣ? **гап парондан** гап партофтан, ба касе расонида чизе гуфтан; гапи кинояомез гуфтан; **пинаки** *касеро* **парондан** а) ба пинаки касе монеъ шудан; б) *маҷ.* касеро тарсонда мондан; **хоби** *касеро* **парондан** бедор кардан касеро, ба хоб рафтани касе монеъ шудан.

ПАР(Р)ОНИДАН پرانیدن *тарзи бавоситаи* **паридан**.

ПАР(Р)ОНИШ پرانش *исми феълӣ аз* **парондан**; тирборон кардан.

ПАР(Р)ОНХӮҶА پرانخوجه *маҷ.* одаме, ки зуд-зуд ҷои корашро иваз мекунад.

ПАР(Р)ОНЧА پرانچه парандаи навпарвоз; **парон-ча шудан** (нав) ба паридан шурӯъ кардан (паранда).

ПАР(Р)ОНЧАК پرانچک *шакли тасғири* **паронча**; 1. қудрати парвоз пайдо кардани парандаи хурд, ба парвоз сар кардани мурғҷӯҷа; **парончак кардан** паридан омӯхтан; ба парвоз тайёр кардан; **парончак шудан** қобилияти парвоз пайдо кардан. 2. *киноя аз* лаёқат пайдо кардан ба коре; ба воя расидан.

ПАРОШИДАН پراشیدن *кит.* 1. парешон кардан, парокандан. 2. пошидан, афшондан.

ПАРПАНАК پرپنک **:парпанак задан** а) болу пар задан, тапидан (-и парандаҳо); б) аз пайи коре бо иштиёқи зиёд шитобкорона рафтан; **парпанак рафтан (задан)** гирди касе даводав кардан.

ПАРПАР پرپر чинчини ҳамвори баробаррах; чиндор: **гиребони парпар**.

ПАР-ПАР پرپر **:пар-пар кардан** ларзидан, ба ҳаяҷон омадан.

ПАРПАРА پرپره *кит.* фулус ё тангаи бисёр хурд ва тунук.

ПАРПАР(Р)ОН پرپران *гуфт.* парон, дар ҳолати паридан; тез, босуръат.

ПАРПАҲН پرپهن *бот.* растание, ки дар сари роҳҳо ва ҷойҳои нам мерӯяд ва онро хурфа ҳам мегӯянд.

ПАРПЕЧ پرپیچ матое, ки кӯдаки хурдсолро ба он печонида ба даст мегиранд: **кӯдаки парпеч**.

ПАРПӢ پرپی 1. *бот.* решаи дармана, ки аз он дору тайёр мекунанд: **қиёми парпӣ**. 2. давое, ки табибон барои дарди хала медоданд.

ПАРПО(Й) پرپا(ی) парандае, ки дар пояш пар дорад; **кабӯтари парпой** кабӯтаре, ки пойҳояш пардор аст.

ПАРРА پره 1. паҳлуи тез ё дандонадори ягон чиз, баромадагии рахи ягон чизе; қирра. 2. паҳна, пар; қанот; **парраи осиё** дандонаи чархи осиё; ҳар як аз дандонаи чархи осиё, ки ба чӯбчак пайваст мешавад. 3. канора, тараф; **парраи бинӣ** нармаи чапу рости бинӣ; канораҳои бинӣ: **парраи гӯш**. 4. забончаи қулф; ◊ **парраи қулф бар калид задан** коре бар хилоф кардан.

ПАРРАДОР پره دار дандонадор; рахдор, қиррадор.

ПАРРАК پرک *шакли тасғири* **парра**: **парракҳои бинӣ**.

ПАРРЕЗӢ پرریزی рехтани пар, пар партофтан (-и парандагон), тулак.

ПАРРЕХТА پرریخته 1. парандае, ки парашро партофта бошад; бепару бол. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон.

ПАРРИК پریک чархест ҷуфтпара барои печонидани ресмон ё калоба дар касби бофандагӣ.

ПАРСИНБАСТА پرسینبسته *ниг.* **парсингбаста**.

ПАРСИНГ پرسینگ *гуфт.* қабати хушкидаи рӯи чизе; хушкида кафидани рӯи чизе; **парсинг бастан** хушкида кафидани рӯи чизе, қабати иловагӣ пайдо карда кафидани рӯи чизе.

ПАРСИНГБАСТА پرسینگبسته *гуфт.* рӯи чизе, ки хушк шуда кафидааст, қабати иловагии хушкидаи рӯи чизе: **лабони парсингбаста**.

ПАРСӮХТА پرسوخته 1. паранда, ки параш сӯхтааст, бепар, бе болу пар. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон; ноумедшуда.

ПАРТ I پرت **:парт кардан** латта ё чармеро аз

тафси оташ дарҳам кашидаву нимсӯхта гардонидан; **парту бирён кардан** *киноя аз* нобуд кардан; **парт шудан** а) аз тафси оташ паридаранг ва фасурда шудан; б) парканда шудан, пӯстканда шудан; тит шудан, аз ҳам ҷудо шуда рехтан.

ПАРТ II پرت *кит.* 1. нораво, он чи аз эътибор соқит аст. 2. дурафтода, дур; **парт афтодан** дур афтодан; ◊ **аз роҳ парт**! аз роҳ дур шав! як сӯ шав!

ПАРТАВ I پرتو 1. шуоъ, акс, фурӯғ, нур, шӯъла (-и офтоб, моҳ, чароғ *ва г.*); **партав афгандан (фикандан) партав афшондан (фишондан)** нур пошидан; шӯъла фишондан; **партав пошидан** шӯъла афшондан; **партав додан** шӯъла пошидан. 2. *маҷ.* авҷ; зери…, тахти…; **дар партави шӯҳрат** дар авҷи шӯҳрат; **дар партави** *чизе, касе* дар тахти чизе, касе; **дар партави ҳидояти устод** дар зери роҳнамоии омӯзгор.

ПАРТАВ II پرتو 1. он чи фурӯшанда баъд аз савдо ба харидор иловагӣ медиҳад, партов; **партав кардан** бепул додан, ба тарзи илова ба чизи харидашуда ҳамроҳ карда додан. 2. ҳар чизи барзиёд партофтанӣ; **оби партав**, **партави ошхона**; **дари партав** дари хурди иловагии хона ё ҳавлӣ.

ПАРТАВАНДОЗ پرتوانداز *ниг.* **партавафшон**.

ПАРТАВАФКАН پرتوافکن *ниг.* **партавафшон**.

ПАРТАВАФКАНӢ پرتوافکنی *ниг.* **партавафшонӣ**.

ПАРТАВАФШОН پرتوافشان 1. нурафшон, рӯшноидиҳанда, нурпош, равшанибахш. 2. дурахшанда, тобон, ҷилодор.

ПАРТАВАФШОНӢ پرتوافشانی нурпошӣ, нурафшонӣ; **партавафшонӣ кардан** нурпошӣ кардан, шӯълаафшонӣ кардан.

ПАРТАВДАРМОНӢ پرتودرمانی *нав., тиб.* ба воситаи нурҳои радиатсионӣ табобат кардани беморон, радиотерапия.

ПАРТАВСАНҶ پرتوسنج *нав.* абзоре, ки партов ва андозаи онро муайян мекунад, радиометр.

ПАРТАВФИКАН پرتوفکن *ниг.* **партавафкан**.

ПАРТАВШИНОС پرتوشناس *тиб.* ихтисосманди риштаи партавшиносӣ, радиолог.

ПАРТАВШИНОСӢ پرتوشناسی *нав., тиб.* таҳқиқ ва пажӯҳиши нурҳои радиатсионӣ, радиология.

ПАРТГОҲ پرتگاه *кит.* 1. ҷои чуқурии бетаг, ҷарӣ. 2. *маҷ.* ҷои пурхавфу хатар, ҷои душворгузар. 3. *геол.* беҷошавии табақаи замин уфуқан ё амудан; ярчканд.

ПАРТО پرتا 1. *асоси замони ҳозира аз* **партофтан**; **парто-парто** якчанд бор ба рӯи даст бардошта фаровардан; **парто-парто кардан** ба рӯи даст ба ҳаво бардошта фаровардан. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои макони партоб*: **обпарто**, **порупарто**.

ПАРТОБ پرتاب 1. партофтан, ҳаво додан; **партоб кардан** андохтан, партофтан, ҳаво додан. 2. масофаи байни ҷои тир андохтан ва афтондани он; масофаи тайкардаи тир. 3. тире, ки бисёр дуррав аст. 4. *кит.* париш, парвоз (*сайри хаёлӣ*); **дар партоб будан** дар ҳолати париш, дар аснои сайр будан.

ПАРТОБИДАН پرتابیدن *кит.* партоб кардан, партофтан, раҳо намудан, ҳаво додан.

ПАРТОБӢ پرتابی 1. партобшуда, раҳошуда, андохта, ҳаводода. 2. тирандоз.

ПАРТОБШИНОСӢ پرتاب‌شناسی илме, ки самти партоби тиру гулулаҳоро меомӯзад, баллистика.

ПАРТОВ I پرتاو 1. пасмонда, боқимонда (*пас аз истеъмол*): **партовҳои истеҳсолот**. 2. хасу хошок, ахлот: **партову пасмонда**. 3. партофташуда, ба ҳоли худ мондашуда, бенигоҳубин, бекора: **ҳавлии партов**; **партов шудан** бенигоҳубин шудан; бекора шудан, аз кор баромадан.

ПАРТОВ II پرتاو 1. *ниг.* **партав** II. 2. дари партав.

ПАРТОФТАН پرتافتن 1. андохтан, ҳаво додан. 2. мондан, гузоштан; бор кардан; **ба китф партофтан** (*мас., ҷуволро*). 3. бас кардан, қатъ кардан, тарк кардан: **корро партофтан**, **одати бадро партофтан**, **хонданро партофтан**. 4. поин фаровардан, овезон кардан. 5. густурдан, паҳн кардан: **дастархон партофтан**. 6. пӯшидан, гирифтан. 7. хориҷ кардан, дур кардан. 8. кашидан, нақш кашидан: **гул партофтан**, **нақш партофтан**. 9. *маҷ.* рондан, пеш кардан: **ба кӯча партоф-**

тан; **партофта рафтан** дар ҷое гузошта рафтан, бе парастор монда рафтан; **ақиб партофтан** а) ба қафо гузоштан; б) кашол додан (*кореро, масъалаеро*); **бурида партофтан** қатъ кардан; **гирифта партофтан** дур кардан, дур андохтан; **лангар партофтан** лангар андохта қарор гирифтан(-и киштӣ); **оварда партофтан** фуровардан, монда рафтан; **пой (қадам) партофтан** қадам мондан, рафтан; **афшонда партофтан** *касеро* ба касе гапҳои сахт гуфта ӯро мулзам сохтан; танбеҳ додан; **бача партофтан** исқот, исқоти ҷанин кардан; **гап партофтан** ба касе расонида гап задан; пичинг задан; **луқма партофтан** гап парондан, эрод гирифтан; **шиппонда партофтан** *касеро ниг.* **афшонда партофтан** *касеро*.

ПАРТШУДА پرت‌شده *сифати феъли замони гузашта аз* **парт шудан**; пашмрехта (*аз таъсири оташ*); титупитшуда.

ПАРУБОЛРЕХТА پروبال‌ریخته *ниг.* **паррехта**.

ПАРУБОЛСӮХТА پروبال‌سوخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пару бол сӯхтан**. 2. *маҷ.* беқарор, боизтироб: ◊ **мисли мурғи паруболсӯхта хеле беқарор**.

ПАРӮ پرو *гуфт.* чаппа, поскуно, сарозер; **парӯ афтодан** чаппа шуда афтодан; **парӯ гузоштан** чаппа гузоштан; **парӯ шудан** чаппа шудан, сарозер гаштан.

ПАРФИШОН پرفشان *ниг.* **парафшон**.

ПАРФИШОНӢ پرفشانی *ниг.* **парафшонӣ**.

ПАРХОШ پرخاش *кҳн.* 1. ҷанг, ҷанҷол. 2. итоб; гапи сахт; **пархош ҷустан** хусумат кардан. 3. *маҷ.* зулм, ситам.

ПАРХОШГАҲ پرخاشگه *ниг.* **пархошгоҳ**.

ПАРХОШГОҲ پرخاشگاه *кит.* майдони ҷанг, ҷанггоҳ.

ПАРХОШДИДА پرخاش‌دیده *кит.* он ки таҷриба ва собиқаи зиёди ҷангӣ дорад; ҷангдида, ҷангозмуда.

ПАРХОШКЕШ پرخاش‌کیش *кит.* ҷанговар, мубориз.

ПАРХОШСОЗ پرخاش‌ساز *кит.* ҷангҷӯй, мубориз.

ПАРХОШҶӮЙ پرخاش‌جوی *кит.* ҷангҷӯ; ҷангара.

ПАРҲЕЗ پرهیز 1. худдорӣ аз чизе (*аз хӯрдани хӯроке ё амале*), иҷтиноб, ҳазар, канорагирӣ; **парҳез кардан** худдорӣ кардан аз чизе, нахӯрдани хӯрокие ба сабаби беморӣ; **парҳез шикастан** ба парҳез эътибор надода чизи носозеро хӯрдан. 2. *маҷ.* порсоӣ, тақво.

ПАРҲЕЗГОР پرهیزگار 1. он ки аз корҳои бад, истеъмоли хӯроки ҳархела *ва г.* худдорӣ мекунад, худдорикунанда. 2. порсо, тақводор.

ПАРҲЕЗГОРӢ پرهیزگاری 1. худдорӣ кардан аз корҳои бад, аз истеъмоли хӯроки зиёд *ва г.* 2. порсоӣ, тақводорӣ; тарки дунё, аскетизм.

ПАРҲЕЗИДАН پرهیزیدن 1. дурӣ кардан, худро дур нигоҳ доштан; худдорӣ кардан. 2. ҳазар кардан, тарсидан.

ПАРҲЕЗӢ پرهیزی 1. парҳезгор; парҳезкунанда. 2. чизи барои парҳез истифодашаванда; **тағораи парҳезӣ** тағораи шустушӯ; **ошхонаи парҳезӣ** ошхонае, ки таомҳои хоси беморонро тайёр мекунад; **хӯроки парҳезӣ** хӯроки хос барои бемор.

ПАРҲЕЗКОР پرهیزکار *ниг.* **парҳезгор**.

ПАРҲЕЗКОРӢ پرهیزکاری *ниг.* **парҳезгорӣ**.

ПАРҲЕЗОНА پرهیزانه таоме, ки ба беморон медиҳанд; хӯроке, ки табиб ба бемор фармудааст.

ПАРҲУН پرهون *кит.* доира, ҳалқа, чанбар; ҳар чизи доирашакл, тавқ; ҳола, хирмани моҳ; **парҳун кашидан** доира кашидан, ҳалқа намудан, иҳота кардан.

ПАРЧА I پرچه 1. *ниг.* **порча**. 2. қитъа; **як порча замин** як бӯлак замин. 3. фикра, як ҳисса аз навиштаҷот; **парча-палос** гилему палосҳои кӯҳна; чизу чора, майда - чуйдаи хона; **парча-парча** қисм-қисм, ҳисса-ҳисса; **парча-парча кардан** ба ҳиссаҳо тақсим кардан.

ПАРЧА II پرچه *боф.* зарбафт, зарбофт, кимхоб, дебо.

ПАРЧАБУРӢ پرچه‌بری он чи парча мебурад; **қайчии парчабурӣ** қайчие, ки ба воситаи он матоъ бурида мешавад.

ПАРЧАГУЛ پرچه‌گل *боф.* нақши гулаш калон-калон; матое, ки нақши гули калон-калон дорад.

ПАРЧАМ پرچم *кит.* 1. байрақ, ливо. 2. пӯпаки абрешимин, ки ба байрақ баста мешавад.

ПАРЧАМДОР پرچمدار 1. он ки парчам дорад; байрақдор. 2. *маҷ.* пешсаф, пешрав.

ПАРЧАМДОРӢ پرچمداری парчамдор будан, байрақбардорӣ, ҳомии байрақ.

ПАРЧАМӢ پرچمی *мансуб ба* **парчам**; монанд ва ба ранги парчам.

ПАРЧИН I پرچین 1. бо мех сахт часпондашуда, бо мех кӯфта сахт пайвастшуда; **парчин кардан** мех зада часпондан; **ба замин парчин шудан** *маҷ.* ба замин сахт часпидан. 2. *кит.* ҳисор ё деворе, ки ба гирди боғ ё киштзор месозанд; девор.

ПАРЧИН II پرچین *меъ.* сафолпорае, ки барои ороиши биноҳо кор мефармоянд.

ПАРЧИНКОР پرچین‌کار он ки парчин мекунад.

ПАРЧИНКОРӢ پرچین‌کاری 1. парчин кардан. 2. пайванд бо ёри парчинмеххо.

ПАРЧИНМЕХ پرچین‌میخ милаи мудавваре, ки як нӯгаш аз саракҳои тайёри нимгирда ва нӯги дигараш аз саракҳои парчинкунанда иборат аст.

ПАРЧИНПАЙВАНД پرچین‌پیوند пайванд намудани чизе бо парчинмех.

ПАРШИКАСТА پرشکسته 1. болу пар шикаста. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон; ноумед, парсӯхта.

ПАС پس 1. ақиб, пушт, қафо; *муқоб.* **пеш**. 2. сонӣ, баъд, баъд аз он; **пас аз**... баъди..., баъд аз...; **пас аз он** баъди он, баъд аз он; **аз ин пас**, **пас аз ин** баъд аз ин, минбаъд; **як рӯз пас** баъди як рӯз; **пас андохтан (партофтан)** иҷрои кореро ба қафо партофтан, ба таъхир андохтан, дер монондан; **пас гардондан** а) ба ақиб гардондан; б) гардонда додан (*мас., қарзро*); **пас гаштан** баргашта рафтан, ақиб гаштан; **пас нишастан** ақибнишинӣ кардан (*дар ҷанг ё дар масъалае*); **пас омадан** баргаштан, гашта омадан; **пас рафтан** а) ба қафо рафтан, баргаштан; б) ақиб мондан, таназзул кардан; *муқоб.* **пеш рафтан**; **пасу пеш рафтан** ин тарафу он тараф гаштан. 3. *збш. бе изофа ё бо изофа ва пешоянд ҳамчун пешоянди номии таркибӣ маъноҳои гуногунро ифода мекунад;* **паси...** аз ақиби..., дар қафои..., баъди...; **пасу пеш** а) пешу қафо; б) пайи ҳам, аз ақиби якдигар; **паси ҳам** пайи ҳам, пайи якдигар; **аз паси...** а) аз пайи...; аз қафои..., аз ақиби...; б) аз пайи..., барои иҷрои....; **аз паси ин** баъд аз ин; **ба (дар) паси...** ба ақиби;... ба пушти, ба қафои; дар пушти...: **дар паси кӯҳ**; **пешу пас** тарафи рӯю тарафи ақиб. 4. аз ин мебарояд, ки..., маълум мешавад, ки..., аз ин рӯ, дар ин сурат. 5. дар охир, оқибат; он гоҳ, он вақт; **пас задан** (*кореро, чизеро*) беэътибор гардонидан, кам шуморидан; **паси сар кардан (мондан)** воқеаро аз сар гузаронидан, марҳилаеро тай кардан; гузашта рафтани ҳодиса; **пас мондан** қафо мондан, ақиб мондан; **паси сар хоридан** ҳайрон мондан; ночор шуда мондан; **пасу пешро дидан** вазъиятро муайян кардан, вазъиятро аз назар гузаронидан ва ба эътибор гирифтан; **аз паси** *касе* **рафтан** ба касе пайравӣ намудан; кори касеро давом додан; **дар паси** *касе* **будан** мададгор будан, ҳомӣ будан; **бало ба пасаш**! ҳар балое, ки бошад, ба худаш!

ПАСАЗҶАНГӢ پس‌ازجنگی давраи баъдиҷангӣ (*бештар дар мавриди баъди Ҷанги Бузурги Ватанӣ гуфта мешавад*).

ПАСАНД پسند *ниг.* **писанд**.

ПАСАНДА پسنده :**пасанда кардан** *гуфт.* хобондан, хомӯш кардан; фурӯ нишондан; **пасанда шудан** хобидан, хомӯш шудан, паст шудан.

ПАСАНДЕШ پس‌اندیش 1. он ки дар бораи айёми гузашта андеша мекунад; *муқоб.* **пешбин**. 2. он ки оқибат ва ояндаи худро андеша мекунад, оқибатбин, дурбин.

ПАСАНДОЗ پس‌انداز чизи захирашуда, чизи аз хароҷот пас мононда, захира; **пасандоз кардан** захира кардан; сарфаҷӯӣ карда маблағеро барои эҳтиёт нигоҳ доштан.

ПАСАФКАНД پس‌افکند 1. *кит.* пасандоз, андӯхта. 2. натиҷа, паёмад. 3. *ниг.* **пасафканда**.

ПАСАФКАНДА پس‌افکنده саргини чорпо ва парандагон.

ПАСАФТОДА پس‌افتاده 1. ақибафтода, ақибмонда, пасмонда. 2. *мач.* ба дунё омада, ба вуҷуд омада.

ПАСАФТОДАГӢ پس‌افتادگی ақибмонда, пасафтода будан.

ПАСВАНД پس‌وند *збш.* қисми калимае, ки пас аз реша меояд ва маънои онро тағйир медиҳад, суффикс.

ПАСИН پسین 1. баъдӣ; охир, охирин; **рӯзи пасин** *мач.* рӯзи марг, рӯзи вафот. 2. пайравикунанда. 3. вақти рӯз (*мобайни пешин ва гуруби офтоб*); вақти аср.

ПАСИНА پسینه *ниг.* **пасин** 1.

ПАСИНГОҲ پسین‌گاه *кит.* бегоҳӣ, аср.

ПАСИНИЁН پسینیان *кит., исми ҷомеъ аз* **пасояндагон**; мутааххирин.

ПАСИПАРДАГӢ پسپردگی он чи пинҳонӣ рух медиҳад; махфӣ, пӯшида: **гуфтугузори пасипардагӣ**.

ПАСИПО پس‌پا **:пасипо задан** а) ба ақиби пои касе задан дар мусобиқаҳои варзишии гуштингирӣ ё дар ҷанги тан ба тан. б) *мач.* ба эътибор нагирифтан, писанд накардан.

ПАСИЧ پسیچ *ниг.* **басич**.

ПАСИЧИДАН پسیچیدن *ниг.* **басичидан**.

ПАСКАШ پسکش он ки корро ба ақиб мекашад, ақибкаш; он ки дар масъалаҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ, маданӣ монеи пешравист, муртаҷеъ.

ПАСКАШӢ پسکشی 1. ба қафо кашидан, ақибкашӣ. 2. *мач.* иртиҷоъ [консерватизм].

ПАСКӮЧА پسکوچه кӯчаи хурд, кӯчаи танг.

ПАСҚАДАМ پس‌قدم қафомонда; *муқоб.* **пешқадам**.

ПАСМОНДА پس‌مانده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пас мондан**. 2. қафомонда, ақибмонда (*аз касе дар коре*). 3. боқимонда, боқимондаи хӯрок, пасхӯрда.

ПАСМОНДАГӢ پس‌ماندگی қафомонӣ, ақибмонӣ.

ПАСНИШИНӢ پس‌نشینی ақибнишинӣ, қафоравӣ.

ПАСНОГАРД پس‌ناگرد он ки ақиб намегардад, он ки ақибнишинӣ намекунад.

ПАСНОКӢ پس‌ناکی ақибнокӣ, пуштнокӣ; ба ақиб: **паснокӣ гурехтан**; **паснокӣ рафтан** ба қафо нигоҳ карда рафтан.

ПАСОБ پس‌آب 1. оби истифодашуда. 2. оби чиркини ҷомашӯӣ.

ПАСОВАНД پساوند 1. *адш.* қофияи шеър. 2. *збш.* пасоянд.

ПАСОВИДАН پساویدن молидан, даст судан, ламс кардан.

ПАСОДАСТ پسادست бонасия, он чи ба насия гирифта мешавад.

ПАСОМАД پس‌آمد паёмад; натиҷа.

ПАСОПЕШ پساپیش аз паси ҳам, яке аз пайи дигаре, пешу дунбол.

ПАСОҲАН پس‌آهن оҳане, ки мӯзадӯзон дар пушти пойафзол барои қолабрезӣ ва васеъ кардани кафш мегузоранд.

ПАСОЧИН پساچین меваҳои дар дарахт пас аз чидан боқимонда.

ПАСОЯНД پساینד 1. он чи баъд меояд; *муқоб.* **пешоянд**. 2. *збш.* як қисми ҳиссаҳои ёвари нутқ, ки барои робитаи ҳиссаҳои мустақили нутқ хизмат мекунанд (*мас., пасоянди* **-ро**, **қатӣ** *ва г.*).

ПАСОЯНДАГОН پسایندگان насли минбаъда, мутааххирин, пасиниён.

ПАСПАГОҲ پس‌پگاه *гуфт., ниг.* **пасфардо**.

ПАСПОРТ *ит.* پسپارت *ниг.* **шиноснома**.

ПАСРАВӢ پس‌روی ақибравӣ; ақибнишинӣ.

ПАСТ پست 1. зер, поён, таҳ; *муқоб.* **боло**. 2. поён, нишеб, пастӣ. 3. кӯтоҳ, калта: **қади паст**. 4. суст, заиф, оҳиста (*дар бораи овоз*); **овози паст**. 5. кам; каммиқдор, **намакаш паст**, **музди кораш паст**. 6. бадсифат, *муқоб.* **аъло**, **хуб**: **коғази паст**, **сифаташ паст**. 7. *мач.* нокас, ноодам, бад, ногувор; забун; разил, сифла, фурӯмоя (*сифати одам*); **паст омадани ҳаво** сербориш будани ҳаво; **пасту баланд** нишебу фароз, поёну боло, ноҳамвор, ноҳамворӣ: **пасту баланди роҳ, пасту баланди зиндагӣ**; **паст задан** бад кардан, беэътибор гардонидан, ҳақир шу-

моридан (*касе*, *чизеро*); **паст кардан** а) оҳиста кардан, костан (*овозеро*); б) суст кардан, фурӯ нишондан; **паст наомадан (нафаромадан)** сустӣ накардан, тан надодан, таслим нашудан (*дар баҳс*); дар гуфтаи худ исрор кардан; **паст рафтан** поён шудан, кам шудан, суст шудан, беравнақ шудан; **паст фуромадан** поён шудан, кам шудан (*доир ба нарх, наво ва г.*); **пасту баланд гап задан** суханҳои сахту ногувор гуфтан; **паст шинондан** хобондан, фурӯ нишондан; **паст шудан** а) кам шудан, фуромадан; б) суст шудан, аз шиддати худ костан; пасанда шудан; **сар паст накардан** а) сар хам накардан; б) таслим нашуда; **паст-паст гап задан** оҳиста-оҳиста гап задан.

ПАСТАК پستک 1. *шакли тасғири* **паст;** начандон баланд: **даричаи пастак, хонаи пастак.** 2. кӯтоҳқад, қадкалта; **одами пастак** одами кӯтоҳқад.

ПАСТАКАК پستکک *шакли тасғир ва навозишии* **пастак**: **суфачаи пастакак**.

ПАСТАКЧА پستکچه *шакли навозишии* **пастак**.

ПАСТБОЛО پستبالا пастқад, кӯтоҳқад.

ПАСТГОНӢ پست‌گانی *кҳн.* маоши лашкар, маблағ ё чизе, ки барои маоши лашкару сипоҳ ҷудо мегардид.

ПАСТЗЕҲН پست‌ذهن кундзеҳн, камзеҳн, дорои дарк ва фаҳмиши суст.

ПАСТӢ پستی 1. поён будан, поёнӣ, фурудӣ; *муқоб.* **баландӣ.** 2. чуқурӣ, нишебӣ, пастхамӣ. 3. кӯтоҳӣ: **пастии қад**, **пастии сақф**. 4. сустӣ, заифӣ; савияи баланд надоштан. 5. *маҷ.* хорӣ, забунӣ, беқадрӣ; разилӣ, сифлагӣ, нокасӣ: **хорию пастӣ**; **пастӣ кардан** сифлагӣ кардан, нокасӣ кардан; ◊ **пастию баландии дунё** баду неки дунё; хушию нохушии зиндагӣ.

ПАСТҚАД پست‌قد қадпаст, қадаш паст, кӯтоҳқад; калта.

ПАСТҚОМАТ پست‌قامت *ниг.* **пастқад**.

ПАСТМАЗМУН پست‌مضمون мазмунаш паст ва каммазмун: **иншои пастмазмун**.

ПАСТНАЗАР پست‌نظر 1. доираи назараш паст. 2. хасис, мумсик. 3. *маҷ.* номард, нокас.

ПАСТНАЗАРӢ پست‌نظری 1. пастназар будан. 2. хасис ва мумсик будан. 3. *маҷ.* номардӣ, нокасӣ.

ПАСТНИҲОД پست‌نهاد *ниг.* **пастфитрат**.

ПАСТОБ پست‌آب ҷои пастии об.

ПАСТРАВАНДА پست‌رونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **паст рафтан**; поён шудан; камшаванда, сустшаванда.

ПАСТРАВӢ پست‌روی 1. паст рафтан, қафо рафтан. 2. таназзул.

ПАСТСАҒРӢ پست‌سغری 1. сурини паст доштан, рони паст доштан; пасткафал (*нисбат ба асп, хар ва г.*). 2. *маҷ.* пастқад (*нисбат ба асп, хар ва г.*).

ПАСТСАЛИҚА پست‌سلیقه он ки маҳорати хуби эҷодӣ надорад; камсалиқа, каммаҳорат, камистеъдод.

ПАСТСИФАТ پست‌صفت бо сифати паст, сифатан бад; бадсифат, дорои кайфияти паст.

ПАСТСИФАТӢ پست‌صفتی пастсифат будан, бадсифатӣ.

ПАСТТИНАТ پست‌طینت сифла, нокас, дун, разил, бадниҳод, пастниҳод.

ПАСТТИНАТӢ پست‌طینتی нокасӣ, разилӣ, лаинӣ, сифлагӣ; пастфитратӣ, бадниҳодӣ, пастниҳодӣ.

ПАСТТОЛЕЪ پست‌طالع он ки кораш кам омад мекунад; назарногир, камбахт, камтолеъ.

ПАСТФИТРАТ پست‌فطرت лаин, разил, сифла; **одами пастфитрат** одами пастниҳод.

ПАСТФИТРАТӢ پست‌فطرتی лаинӣ, разилӣ, сифлагӣ, пастниҳодӣ.

ПАСТХАМӢ پست‌خمی хамгашти кӯҳ, девор; ҷое, ки рост набуда, аз назар пинҳон аст.

ПАСТҲИММАТ پست‌همت ҳимматаш паст, беҳиммат, хасис.

ПАСТҲИММАТӢ پست‌همتی беҳимматӣ, хасисӣ.

ПАСТҶИНС پست‌جنس аз ҷинси паст; аз мардумони нокас; разил, пастниҳод, пастфитрат.

ПАСТШАВАНДА پست‌شونده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **паст шудан**. 2. *збш.* пастраванда, сустшаванда (*нисбат ба овоз*):

задаи пастшаванда.

ПАСТШАВӢ پست‌شوی 1. паст шудан; фуромадани чизе (*мас., об*); сустшавӣ. 2. камшавӣ.

ПАСФАРДО پس‌فردا як рӯз баъд аз пагоҳ.

ПАСХАМ پسخم чуқур, нишеб, пастхам.

ПАСХАМӢ پسخمی *ниг.* **пастхамӣ**.

ПАСХЕЗ پس‌خیز шогирди гӯштигир, ки баъд аз таълими гӯштигирӣ бо устоди худ гӯштӣ мегирад.

ПАСХӮРДА پسخورده боқимондаи хӯроки хӯрдашуда.

ПАТ پت 1. пашми нарме, ки аз таги мӯи ҳайвонот аз қабили буз ва гӯсфанд мебарояд, тибит. 2. қабати нарми пашммонанд, ки бар рӯи баъзе чизҳои бофта пайваста аст: **пати бахмал**, **пати қолин**. 3. аз пат бофташуда: **гилеми пат**.

ПАТАК پتک порчаи мулоими матоъ ё намад, ки барои нарм доштани пой дар даруни пойафзор гузошта мешавад; ◊ **патаку пайтоба шудан** саросема ба коре машғул шудан; дар атрофи касе, чизе чарх задан (барои хизмати вай); **кафшро монда ба патак (патакро пӯшида) гурехтан** сахт саросема шуда гурехтан.

ПАТАКФУРӮШ پتک‌فروش он ки патак мефурӯшад, фурӯшандаи патак.

ПАТАКЧА پتکچه *зоол.* ҷонвари содатарини обӣ.

ПАТАР پتر *кит.* тангаи филизӣ, ки дар он тилисмот нақш мекунанд; таъвиз, тӯмор.

ПАТАР-ПАТАР پترپتر *калимаи тақлиди овоз*, ки паси ҳам баромадани овозеро ифода мекунад: **патар-патар кардан**.

ПАТАРРОС پترّاس *калимаи тақлиди овоз аз қабили* **патар-патар**; **патаррос задан** патар-патар кардан.

ПАТВОЗ پتواز *кит.* нишемангоҳи кабӯтар, боз ва дигар мурғони шикорӣ, ки аз ду чӯби ба замин кӯфташуда ва чӯби дигари болои он ниҳодашуда иборат аст.

ПАТДОР پتدار бофтае, ки ба рӯяш пат дорад, патнок: **гилеми патдор**.

ПАТЕНТ *лот.* پتنت 1. ҳуҷҷате ки соҳиби ихтироъ будани касеро тасдиқ мекунад. 2. шаҳодатнома барои тиҷорат, харидуфурӯш ва истеҳсоли моле *ва г.*

ПАТЕФОН *фр.* پتفان *кҳн.* граммафони бекарнай.

ПАТЁРА پتیاره 1. офат, бало. 2. зишт, муҳиб, ҳавлнок, бадҳайбат. 3. инод, адоват, душманӣ. 4. *маҷ.* дев.

ПАТИЛА پتیله *ниг.* **фатила**.

ПАТНОК پتناک патдор, дорои пат.

ПАТОЛОГИЯ *ю.* پتالاگیه як қисми илми тиб, ки ҷараёни касалӣ ва ҳолати бадан, иллати пайдоиш ва сабабҳои бемориҳоро меомӯзад.

ПАТОЛОГӢ پتالاگی *мансуб ба* **патология**.

ПАТФУЗ پتفوز лабу лунҷ, гирдогирди даҳон.

ПАХ//ПИХ پخ *калимаи тақлиди овозе*, ки бо он гурба ва сагро меронанд.

ПАХМОҚ پخماق мӯйсар ва риши шона накарда ва ба ҳам печида.

ПАХМОҚМӮ(Й) پخماق مو(ی) мӯяш пахмоқ, жӯлидамӯй.

ПАХНУ پخنو *кит.* раъд, тундур.

ПАХОЛ پخال хошоки пояи шолӣ ё зағир баъди кӯфта шуданаш.

ПАХОЛӢ//ПАХОЛИН پخالی//پخالین *мансуб ба* **пахол**; аз пахол тайёршуда.

ПАХОЛПӮШ پخالپوش бо пахол пӯшида.

ПАХСОН پخسان *кит.* пажмурда, афсурдашуда (*аз дарду гам*).

ПАХТ پخت *кит.* он чи дар зери пои одам, ҳайвон ё чизи дигар пахш шуда бошад; ◊ **рахту пахт** либосу анҷом, моликият.

ПАХТА پخته 1. гиёҳи алафии яксолаи зироативу коштанӣ бо баргҳои паҳну гулҳои зарду сафедранг ва тухми равғании донадона. 2. ҳосили ин гиёҳ, ки сафедранг буда аз он нах мересанд ва барои саноати нассоҷӣ ашёи хом буда, аз тухми он равған ва маводи дигари саноатӣ ва хӯроки чорво ҳосил мекунанд; нахи аз чигит тозакардаи онро ба кӯрпа, болишт ё ҷома низ меандозанд; **пахта барин** хеле нарм ва сафед; **пахтаи абрешим** *ниг.* **пахтаи маҳиннах**; **пахтаи маҳиннах** пахтае, ки нахаш маҳини борик

аст; **пахтаи ҷойдорӣ** пахтаи маҳаллии навъаш тағйирнаёфта, ғӯза; **пахтаи мисрӣ** навъе аз пахта, пахтаи маҳиннах; ◊ **пахта дар гӯш доштан** сухан нашунидан, худро ба карӣ задан; **ба дами** *чизе* **пахта шудан** дами чизеро гардондан; ба чизе монеъ шудан.

ПАХТАГИН پختگين *ниг.* **пахтагӣ**; пахта андохта дӯхташуда, пахтадор, пахтанок: **камзӯли пахтагин**.

ПАХТАГӢ پختگى аз пахта бофташуда: **газвори пахтагӣ**.

ПАХТАҒУНДОРӢ پختەغندارى пахтачинӣ.

ПАХТАДОР پختەدار пахта андохта дӯхташуда, пахтанок: **ҷомаи пахтадор**.

ПАХТАЗОР پختەزار майдони киштзори пахта.

ПАХТАКАШ پختەكش он ки пахтаро аз ғӯза ҷудо карда, ҳаллоҷӣ карда чигиташро мегирад.

ПАХТАКАШӢ پختەكشى амали аз ғӯза ҷудо карда аз чигит тоза намудани пахта.

ПАХТАКАШОНӢ پختەكشانى аз як ҷо ба ҷои дигар кашондани пахта.

ПАХТАКОР پخته كار он ки пахта кишт мекунад, он ки пахта мерӯёнад.

ПАХТАКОРӢ پخته كارى соҳаи пахта коридан; кишти пахта, парвариши пахта, пахтарӯёнӣ.

ПАХТАНОК پختناک// پخته ناک либоси пахта андохта дӯхташуда; **камзӯли пахтанок**, **ҷомаи пахтанок**.

ПАХТАРЕСӢ پختەريسى пахта ресидан, аз пахта нах тайёр кардан, ресидани нахи пахта.

ПАХТАСЕБ پختەسيب 1. як навъ себи сафедранг. 2. *маҷ.* сафедрӯю зебо (сифати маҳбуба).

ПАХТАСОЗӢ پختەسازى бо сабадчӯб зада титу пахмоқ кардани пахта.

ПАХТАСУПОРӢ پختەسپارى супоридани пахта (*ба хирман, ба корхона ва г.*).

ПАХТАТОЗАКУНӢ پختەتازەكنى тоза кардани пахта аз чигит; **корхонаи пахтатозакунӣ** корхонае, ки пахтаро аз чигит тоза карда той мебандад.

ПАХТАХУШККУНАК پختەخشککنک афзоре, ки бо ёрии он пахтаро хушк мекунанд.

ПАХТАХУШКОНӢ پختەخشكانى пахтаи намро хушк кардан.

ПАХТАЧИН پختەچين он ки пахта мечинад, он ки ба ҷамъоварии пахта машғул аст.

ПАХТАЧИНӢ پختەچينى пахта чидан; пахтағундорӣ; ҷамъоварии пахта; **мошини пахтачинӣ** мошини махсус (комбайн), ки ду ё чор қатори (ҷӯяки) пахтаро якбора мечинад.

ПАХТАЧӢ پختچى *таър.* он ки бо хариду фурӯши пахта машғул мешуд.

ПАХТАҶАЛЛОБ پختەجلاب *таър.* ҷаллоби пахта; он ки пахтаро харида бо нархи гарон мефурӯхт, пахтафурӯш.

ПАХТАҶАЛЛОБӢ پختەجلابى *таър.* хариду фурӯши пахта бо фоидааш, ки пахтаҷаллобон мекарданд.

ПАХТАШИНОС پختەشناس мутахассиси парвариши пахта.

ПАХТАШОНАКУНӢ پختەشانەكنى шона карда барои ресидан тайёр кардани пахта (*мас., дар корхона*).

ПАХШ I پخش :**пахш кардан** а) зер кардан, пачақ кардан; б) гузоштан, зер кардан, часпондан; в) фаро гирифтан, пӯшондан; **рӯдро пахш кардани рег**; г) хобондан, паст кардан; д) паҳн кардан; афшондан; **нур пахш кардан** нур пароканда; **мӯҳр пахш кардан** мӯҳр задан; **тухм пахш кардан** болои тухм хобидани мурғ; **хоб пахш кардан** касеро хоб зер кардан, ғалаба кардани хоб бар *касе*; **пахш карда даромадан** зер карда даромадан (*бе иҷозат*); ҳамла кардан; **пахш шудан** а) маҷақ шудан; фишори сахт дидан; б) *маҷ.* мағлуб шудан.

ПАХШ II پخش 1. паҳн кардан, паҳншуда (*мас., садо, овоза, ахбор ва г.*). 2. шунавонидан ё намоиш додани барномаҳо тариқи радио ва телевизион: **пахши ахбор**, **пахши мустақим**; **пахш кардан** а) паҳн намудан; б) расонидан (*тавассути радио ва телевизион)*.

ПАХШКУНӢ پخشكنى 1. пахш кардан, ба замин хобонда фишор додан. 2. ҳамла кардан.

ПАХШОПАХШ پخشاپخش пахш кардани бисёр; бардорузан, талотӯб.

ПАХШХӮРДА پخش‌خورده пахшшуда.

ПАҲЛАВИШИНОС پهلوی‌شناس он ки забони паҳлавиро медонад ва ба таҳқиқу пажӯҳиши он машғул аст, мутахассиси забони паҳлавӣ.

ПАҲЛАВӢ پهلوی 1. *мансуб ба* давраи Ашкониён ва Сосониён ё мардуми он давра (*асрҳои аввали баъд аз милод то асри VII*): **забони паҳлавӣ**. 2. номи хате, ки дар аҳди Сосониён мустаъмал будааст: **хати паҳлавӣ.**

ПАҲЛАВОН پهلوان 1. зӯрманд, пурзӯр; далер. 2. гӯштингир; ◊ **паҳлавони сари деги ош** шахси пурхӯри меҳнатгурез.

ПАҲЛАВОНЗОДА پهلوانزاده фарзанди паҳлавон, он ки аз хонадони паҳлавонон аст.

ПАҲЛАВОНӢ پهلوانی 1. *мансуб ба* **паҳлавон**. 2. пурзӯрӣ, боқувватӣ, шуҷоат, диловарӣ; **доди паҳлавонӣ додан** қаҳрамонӣ ва шуҷоат нишон додан, дар паҳлавонӣ мумтоз будан.

ПАҲЛАВОНОНА پهلوانانه мисли паҳлавон; пурқувват, зӯр: **бозувони паҳлавонона**.

ПАҲЛАВОНПАЙКАР پهلوان‌پیکر қавиҷусса, тануманд.

ПАҲЛАВОНСУРАТ پهلوان‌صورت *ниг.* **паҳлавонҷусса**.

ПАҲЛАВОНҶУССА پهلوان‌جثه бузургҷусса, қавипайкар; паҳлавонпайкар.

ПАҲЛУ پهلو 1. яке аз ду тарафи сина ва шикам, тарафи рост ва чапи сина ва шикам. 2. тараф, ҷониб. 3. *бо изофа ва пешояндҳои аслӣ омада маънои* тараф, ҷониб, самт; канор, канора, қатор, саф *ва ғайраро* ифода мекунад; **паҳлуи...**, **аз паҳлуи...**, **дар паҳлуи...** назди..., қариби..., пеши...; **ба паҳлуи...** ба назди...: **дар паҳлу рафиқҳои зӯр доштан.** 4. қисми рост ё чапи лашкар: **паҳлуи чапи лашкар**. 5. *маҷ.* шоха, навда; **паҳлу додан** навда баровардан, шох паҳн кардани растанӣ; **дар паҳлуи** *касе* **даромадан** ба касе ёрӣ додан, ба кори касе мадад расонидан; **паҳлу ба паҳлу** паҳлуи ҳам, дар як қатор, баробар; **паҳлу задан** баробар шудан, баробарӣ кардан; муқобилат кардан (бо касе).

ПАҲЛУДАРӢ پهلودری чорчӯбаи атрофи дару тиреза, ки онро нигоҳ медорад.

ПАҲЛУДОР پهلودار 1. *кит.* тануманд, бузургҷусса. 2. дарахти сершоха ва паҳншох. 3. *маҷ.* дутарафа; ду маъно дошта: **суханони паҳлудор**. 4. *кит.* пойдор, устувор.

ПАҲЛУДОРӢ پهلوداری 1. бузургҷуссагӣ, қавиҳайкалӣ, танумандӣ. 2. сершоху сербар бурдан.

ПАҲЛУЗАН پهلوزن паҳлусой, он ки даъвои баробарӣ ва ҳампоягӣ мекунад, худро зӯрманд ва доно нишондиҳанда, худтаърифкунанда.

ПАҲЛУӢ پهلویی *мансуб ба* **паҳлу**; дар паҳлу воқеъшуда.

ПАҲЛУНИШИН پهلونشین дар паҳлу нишаста; ҳамнишин, мусоҳиб, ҳамдам.

ПАҲЛУЧӮБ پهلوچوب 1. чӯби дар паҳлу воқеъшуда: **паҳлучӯби дарвоза**. 2. *варз.* чӯбҳои паҳлуии дарвоза.

ПАҲЛУШИКОФ پهلوشکاف *кит.* дарандаи паҳлу, шикофандаи паҳлу (*сифати тег ва шамшер*).

ПАҲН پهن 1. васеъ, фарох, ҳамвор, кушода: **дашти паҳн**. 2. сербар: **китфи паҳн**, **тасмаи паҳн**; **паҳн гардидан (шудан)** а) густурда шудан; фарох шуда ба ҳар тараф ёзида рафтан; б) ҳар тарафро фаро гирифтан, интишор ёфтан: **овоза паҳн шудан, рӯзнома паҳн шудан**; **паҳн кардан (намудан)** а) густурдан, кушодан: **дастархон паҳн кардан**; б) ҷорӣ кардан; умумӣ гардонидан, интишор додан: **паҳн кардани таҷрибаи пешқадам**.

ПАҲНА I پهنه арса, соҳат, майдон; **паҳнаи корзор** арсаи ҷанг, майдони муҳориба.

ПАҲНА II پهنه *варз.* 1. кафчае, ки бо он гӯй бозӣ мекунанд, чӯбдасти кафчадор барои гӯйбозӣ (тӯббозӣ), навъе аз чавгон. 2. лавозимоти бозии тенниси рӯимизӣ (ракетка).

ПАҲНБАР پهن بر бари васеъдошта; **матои паҳнбар** матое, ки бари васеъ (паҳн) дорад.

ПАҲНБАРГ پهن برگ баргаш паҳн; *муқоб.* **борикбарг**, **сӯзанбарг**: **хонаводаи дарахтони паҳнбарг**.

ПАҲНБОЛ پهن‌بال боли васеъдошта; болаш паҳн: **парандаи паҳнбол**.

ПАҲНГӮШ پهن‌گوش дорои гӯши паҳн, гӯшкалон, лапаргӯш.

ПАҲНДАШТ پهن‌دشت дашт ва саҳрои васеи паҳновар.

ПАҲНДӮШ پهن‌دوش чорпаҳлу, шонапаҳн.

ПАҲНӢ پهنی паҳно, бар, васеӣ, паҳной.

ПАҲНКИТФ پهن‌کتف китфаш паҳн, китфвасеъ.

ПАҲНКУНАНДА پهن‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **паҳн кардан**. 2. интишордиҳанда, бурдарасонанда; овозакунанда: **паҳнкунандаи ахбори бардурӯғ**.

ПАҲНКУНӢ پهن‌کنی 1. *исми амал аз* **паҳн кардан** интишордиҳӣ; вусъатдиҳӣ: **паҳнкунии ахбор**. 2. умумигардонӣ; дастрас намудан.

ПАҲНКӮҲ پهن‌کوه *ҷугр.* кӯҳи паҳн, кӯҳи паст, пасткӯҳ, пуштакӯҳ.

ПАҲНО پهنا бар; паҳнӣ; арз; *муқоб.* **тӯл**: **паҳнои замин**.

ПАҲНОБ پهن‌آب обаш паҳн, вусъати обаш зиёд; обаш бисёр (*сифати дарё*): **рӯди паҳноб**.

ПАҲНОВАР پهناور бисёр васеъ, ниҳоят сербар, кушоду фарох: **водии паҳновар.**

ПАҲНОВАРӢ پهناوری васеъ будан, кушод будан, фарох будан, паҳнӣ, паҳной.

ПАҲНОӢ پهنایی 1. паҳно, паҳнӣ, фарохӣ, васеӣ: **паҳной доштан**. 2. арз, бар: **паҳноии замин**.

ПАҲНОНА پهنانه *кит.* маймун, бӯзина.

ПАҲНПЕШОНӢ پهن‌پیشانی пешониаш паҳн, пешонипаҳн, пешонивасеъ.

ПАҲНРИШ پهن‌ریش ришаш паҳн, дорои риши паҳн.

ПАҲНРӮЙ پهن‌روی рӯяш паҳн, васеърӯй, дорои рӯи васеъ.

ПАҲНСИНА پهن‌سینه синааш паҳн, сандуқи синааш васеъ.

ПАҲНШОНА پهن‌شانه паҳндӯш, паҳнкитф, чорпаҳлу.

ПАҲНШУДА پهن‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **паҳн шудан**; интишорёфта; овозашуда: **овозаҳои паҳншуда**.

ПАҲ-ПАҲ په‌په 1. *калимаи нидо барои ифодаи ҳиссиёти хурсандӣ ва навозиш* офарин, таҳсин; **паҳ-паҳ задан** офарин кардан. 2. калимае, *ки ҳангоми қароҳат аз чизе гуфта мешавад*: **паҳ-паҳ, бӯи бад меояд**.

ПАЧАҚ پچق мачақшуда, фишорхӯрда, задашуда, латхӯрда; **пачақу мачақ** мачақшуда.

ПАЧАҚШУДА پچق‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **пачақ шудан**; мачақшуда.

ПАШ پش 1. мӯи гардани асп, ёли асп. 2. турраи дастор ва камарбанд; *ниг.* **фаш** 1. 3. банди симин ё оҳанин, ки ба тахтаҳои дар ва сандуқҳо барои мустаҳкам кардан мезананд. 4. банде, ки қадоқчиҳо барои пайваст кардани косаҳои шикаста ва мӯякрафта ва ё кафида мезананд. 5. банди ҳалқа, банди камарбанд.

ПАШАНГ پشنگ *кит.* 1. мили оҳании дароз ва сартез, ки ба воситаи он деворро сӯрох мекунанд; дайлам. 2. занбар. 3. борхез, фишанг. 4. оби пошидашаванда; чакра, қатраи чизе. 5. дар асотири Эрони қадимноми бародарзодаи Фаридун ва падари Манучехр. 6. номи падари Афросиёб дар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ.

ПАШИЗ پشیز *кҳн.* пули сиёҳи камарзиш.

ПАШИЗА پشیزه *кит.* 1. *ниг.* **пашиз**. 2. пулакчаи симин ё оҳанине, ки барои зинат бар камарбанди сипоҳиён ва лаҷоми асп мечаспонанд. 3. пулакчаи пӯсти моҳӣ. 4. чизи оҳанӣ ё биринҷии тунук, ки байни теға ва дастаи корд васл мекунанд, гулӯбанди корд.

ПАШК پشک *кит.* баробарӣ, ҳампоягӣ.

ПАШМ پشم 1. мӯе, ки дар бадани ҳайвонот (*аз қабили* буз, гӯсфанд) мерӯяд ва барои бофтани матоъҳои мӯина истифода мешавад. 2. мӯи бадани инсон ба ғайр аз мӯйсар. 3. мӯяки болои баъзе меваҳо; ◊ **пашму қасаб** тору пуд.

ПАШМАК پشمک як навъ ҳалво, ки аз орд ва шакар мепазанд ва мисли мӯй тор-тор мешавад.

ПАШМБОФ پشم‌باف он чи аз пашм бофта шудааст; он ки ё он чи пашмро мебофад ва аз он матоъҳои пашмӣ омода мекунад.

ПАШМБОФӢ پشم‌بافی *исми амал аз* **пашм бофтан**; бофтани маснуоти пашмӣ, пашминабофӣ.

ПАШМИБУЗӢ پشم‌بزی аз пашми буз бофташуда: **чилбури пашмибузӣ**.

ПАШМБУР پشم‌بر абзори буранда, ки барои буридан ва тарошидани пашм истифода мешавад.

ПАШМДОР پشم‌دار 1. дорои пашм. 2. бо пашм пӯшонидашуда.

ПАШМИН پشمین 1. аз пашм бофташуда. 2. чакман.

ПАШМИНА پشمینه *ниг.* **пашмин**.

ПАШМИНАБОФӢ پشمینه‌بافی *исми амал* аз **пашмина бофтан**; бофтани матоъҳои пашмӣ.

ПАШМИНАВОР پشمینه‌وار матоъҳои аз нахи пашмӣ бофташуда.

ПАШМИНАПӮШ پشمینه‌پوش 1. пӯшандаи либоси пашмин; чакманпӯш. 2. *кҳн., мач.* зоҳид, сӯфӣ.

ПАШМНОК پشم‌ناک *ниг.* **пашмдор**.

ПАШМОГАНД پشم‌آگند чул, полон, оганда бо пашм, пуршуда бо пашм, полон ва ҳар чизе, ки бо пашму пашмина ва пахтаву тикапораҳо пур мекарданд ва барои захм набардоштани пушти чорпои боркаш болои он мегузоштанд.

ПАШМОҚ//БАШМОҚ *т.* پشماق//بشماق кафш, пойафзор.

ПАШМОЛУД پشم‌آلود олуда бо пашм, омехта бо пашм.

ПАШМРЕС پشم‌ریس он ки пашмро ба нахи пашмӣ табдил медиҳад, ресандаи пашм.

ПАШМРЕСӢ پشم‌ریسی *исми амал аз* **пашм ресидан;** ресидани пашм барои бофтани матоъҳо.

ПАШМРЕХТА پشم‌ریخته ҳайвоне, ки пашмаш рехтааст; чизҳои пашмнок, ки пашмашон рехтааст.

ПАШМТАРОШАК پشم‌تراشک абзори махсус барои тарошидани пашм.

ПАШМТАРОШӢ پشم‌تراشی *исми амал аз* **пашм тарошидан**; тарошидани пашми ҳайвонот (*аз қабили* гӯсфанд, буз *ва г.*) барои саноати бофандагӣ.

ПАШМЧИН پشم‌چین абзоре, ки бо он пашми баданро мечинанд; он ки пашми ҳайвонро мечинад, пашмтарош.

ПАШМШОНАКУНАК پشم‌شانکنک афзор барои тоза кардани пашм

ПАШМШӮӢ پشم‌شویی шустани пашм барои тоза карда ба ресидан тайёр кардани он.

ПАШТУ پشتو 1. як гурӯҳи этникӣ, ки аксарияташон дар Афғонистон сукунат доранд. 2. забони халқи пушту (*яке аз забонҳои давлатии Ҷумҳурии Исломии Афғонистон*).

ПАШША پشه як навъ ҳашароти болдору нешдор; ◊ **пашшаи оши касон** он ки ба кори дигарон ноҷо мудохила мекунад; **пашшаи шилқин** каси безоркунанда, он ки бо рондан намеравад; **пашша пар намезанад** оромии том; **пашшаро озор надодан** беозор будан; **пашша шудан** ба касе чақа шудан; гирди касе чарх зада ӯро безор кардан; **аз пар задани пашша хабардор будан** аз ҳама чиз воқиф будан; ниҳоят кунҷков будан; **аз пашша фил сохтан** чизеро аз будаш зиёд карда нишон додан, муҳобот кардан; **ба оши** *касе* **пашша шудан** ба касе халал расонидан.

ПАШШАБАНД پشه‌بند *ниг.* **пашшахона**.

ПАШШАБАНДӢ پشه‌بندی *марбут ба* **пашшабанд**; муносиби пашшабанд.

ПАШШАГИР پشه‌گیر доруи часпаки болои коғаз ё чизи дигар, ки пашша ба он часпида мемонад; **пашшагир шудан** бисёр оҷизу нотавон шудан.

ПАШШАКУШ(АК) پشه‌کش//پشه‌کشک афзоре, ки ба он пашша мекушанд.

ПАШШАХОНА پشه‌خانه чодаре, ки барои муҳофизат аз пашша аз матои тунук (дока) дӯхта, тобистон ба даруни он мехобанд, пашшабанд.

ПАШШАХӮРДА پشه‌خورده *тиб.* реше, ки дер давом мекунад ва ба ақидаи халқ гӯё аз газидани пашша пайдо мешавад.

ПАЮГОНӢ پیوگانی *кит.* ҷашни (тӯйи) арӯсӣ.

ПАЮСИДАН پیوسیدن *кит.* таваққӯъ доштан,

умедвор шудан, интизор шудан, нигарон будан.

ПАЯМБАР پیمبر *ниг.* **пайғамбар**.

ПАЯМБАРӢ پیمبری *ниг.* **пайғамбарӣ**.

ПЕ پ *номи ҳарфи сеюм дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ва дар ҳисоби абҷад* бо **бе** (پ) *баробар буда, шумораи 2-ро ифода мекунад*; *дар алифбои ҳозираи тоҷикӣ номи ҳарфи бистум* (П) аст.

ПЕДАГОГ *ю.* پدگاگ *ниг.* **омӯзгор**.

ПЕДАГОГИКА *ю.* پدگاگیکه илми таълиму тарбия, омӯзгорӣ.

ПЕДАГОГӢ پدگاگی *мансуб ба* **педагогика**; омӯзгорӣ.

ПЕДАЛ *фр.* پدل *тех.* фишанги мошин ё олати мусиқӣ, ки вайро бо пой зер карда механизмро ба ҳаракат медароранд: **педали дучарха**.

ПЕДИАТР *ю.* پدیئتر *тиб.* духтури бемориҳои бачагон, кӯдакпизишк.

ПЕНИТСИЛЛИН *лот.* پنیتسیلین *тиб.* як навъ дору, ки аз баъзе хелҳои замбурӯғи мағорбароранда тайёр мекунанд ва барои муолиҷаи сироятҳои фасоднок *ва г.* истифода мешавад.

ПЕНСИН *ю.* پنسین 1. моддаи луоби меъда, ки барои ҳазми хӯрок хизмат мекунад. 2. доруе, ки аз моддаи меъдаи баъзе ҳайвонот тайёр карда мешавад.

ПЕНТОН *ю.* پنتان *биол.* маҳсули аввалини ҳазми сафедаҳо дар узви ҳозима.

ПЕРАҲАН پیرهن *ниг.* **пероҳан**.

ПЕРАҲАНДОР پیرهن‌دار он ки курта ба тан дорад; куртадор; куртапӯш: **духтари пераҳандор**.

ПЕРАҲАНПӮШ پیرهن‌پوش он ки курта ба тан кардааст, куртапӯш; пероҳандор.

ПЕРАҲАНЧОК پیرهن‌چاک 1. он ки пераҳанаш дарида аст, пераҳандарида, куртадарида, либосдарида. 2. *маҷ.* ранҷида, ошуфта, зору нотавон.

ПЕРГАМЕНТ *ю.* پرگمنت 1. мавод барои хатнависӣ, ки пеш аз ихтирои коғаз аз пӯст тайёр карда мешуд. 2. дастнависи дар ин хел коғаз навишта.

ПЕРИГЕЙ *ю.* پریگی нуқтаи ба замин наздиктарини мадори моҳ.

ПЕРИМЕТР *ю.* پریمتر *риёз.* маҷмӯи дарозии ҳамаи тарафҳои шакли мусаттаҳ.

перо(й) (پیرا(ی *асоси замони ҳозира аз* **перостан**.

ПЕРО(Й) (پیرا(ی зеб, зинат, ороиш; **перо шудан** ороста шудан.

ПЕРОИШ پیرایش зеб додан, оро додан, перостан, ороиш.

ПЕРОМУН پیرامون гирд, гирдогирд, атроф: **перомуни масъалае мубоҳиса кардан**.

ПЕРОР پیرار соли пеш аз порсол, перорсол, пеш аз соли гузашта.

ПЕРОРИН پیرارین *ниг.* **перорина**.

ПЕРОРИНА پیرارینه перорсола, ду сол пешина.

ПЕРОРСОЛ پیرار سال *ниг.* **перор**.

ПЕРОРСОЛА پیرارساله ду сол пешбуда.

ПЕРОСТА پیراسته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **перостан**. 2. ороста, зинатёфта.

ПЕРОСТАГӢ پیراستگی оростагӣ, мураттабӣ, зебоӣ.

ПЕРОСТАН پیراستن 1. буридани мӯйҳои барзиёд барои оростан; ороиш додан; зебу зинат додан. 2. буридани шохҳои барзиёди дарахтон барои ба тартиб андохтан ва тезонидани сабзиши онҳо.

ПЕРОҲАН پیراهن курта; либоси тунук, таҳпӯш.

ПЕРОЯ پیرایه ороиш, зебу зинат; **пероя бастан** а) ороиш додан; б) *маҷ.* ба назм даровардани сухан.

ПЕРОЯБАНД پیرایه‌بند ороишгар, зинатдиҳанда.

ПЕРОЯБАНДӢ پیرایه‌بندی амали пероябанд, перояБанд будан, зебу зинат ва ороиш додан.

ПЕРОЯГАР پیرایه‌گر *ниг.* **перояБанд**.

ПЕРОЯДЕҲ پیرایه‌ده *ниг.* **перояБанд**.

ПЕРОЯПӮШ پیرایه‌پوش зеварбаста, ороишдода, бо зару зевар зинатдода.

ПЕРОЯСОЗӢ پیرایه سازی зинат додан, ороиш додан.

ПЕРПЕНДИКУЛЯР *лот.* پرپندیکولیر *риёз.* хати амудӣ; **перпендикуляр фуровардан** хати амудӣ кашидан.

ПЕРРОН *фр.* پران майдони назди истгоҳи роҳи оҳан, ки қатора омада меистад, саҳни вокзал (*ҷои баромадан ва фаромадан*).

ПЕРСОНАЖ *лот.* پرسانژ *адш.* иштирокчии асари бадеӣ, шахси тасвиршаванда дар асари бадеӣ, қаҳрамони асар: **персонажи манфӣ**, **персонажи мусбат**.

ПЕС پیس *тиб.* 1. касалии пӯст, ки дар бадани инсон ва ҳайвон аз вайрон шудани пигментатсияи доғҳои сафед пайдо мешавад, барас. 2. бемори гирифтори ин касалӣ; ◊ **пес шудани кор** вайрон шудани кор, расво шудани кор; **песи махав** разил, нобакор, сифла..

ПЕСА پیسه 1. сиёҳу сафеди омехта ба ҳам, ало, аблақ, дуранга, мошубиринҷ. 2. *маҷ.* дурӯя, мунофиқ.

ПЕСӢ پیسی мубталои бемории пес будан, пес будан.

ПЕССИМИЗМ *лот.* پسیمیزم рӯҳафтодагӣ, ноумедӣ, маъюсӣ; бадбинӣ; *муқоб.* **некбинӣ**.

ПЕССИМИСТ *лот.* پسیمیست рӯҳафтода, ноумед; бадбин.

ПЕССИМИСТӢ پسیمیستی *мансуб ба* **пессимизм**; рӯҳафтодагӣ.

ПЕТРОГРАФИЯ *ю.* پتراگرفیه *геол.* як шӯъбаи геология, ки маъданҳои кӯҳиро аз ҷиҳати таркиби минералӣ, мавқеъ ва таърихи пайдоиши онҳо меомӯзад.

ПЕХ پیخ *ниг.* **пих**.

ПЕХОЛ پیخال *кит.* пасафкандаи парандагон, саргини мурғон.

ПЕХТАН پیختن *кит.* печидан, печондан, тофтан.

ПЕҲ پیه *ниг.* **пиҳ**.

ПЕҲОБА پیه‌آبه *ниг.* **пиёба**.

ПЕЧ پیچ 1. *асоси замони ҳозира аз* **печидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* печида, печонда: **коғазпеч**, **оҳанпеч**, **лӯлапеч** *ва г.*

ПЕЧ پیچ 1. хамидагии чизе, тобхӯрдагии чизе; гардиш: **печи роҳ**. 2. тоб, ҳалқа, хам; ҳар як аз хам ва тобхӯрдагиҳои чизе: **печи мӯй**, **печи сала**; **печ дар печ (печ-печ)** а) хам дар хам, ба ҳам печида, пурпечу хам; б) *маҷ.* душвор, мураккаб: **масъалаи печ дар печ**, **печу тоб**; **печу хам** гардиш ва тобхӯрӣ, каҷу килебӣ: **печу хами роҳ**; **печу тоб хӯрдан** а) печидан, сахт давр зада гирд гаштан; б) ба худ печидан; бетоқату безобита шудан; **печ хӯрдан** а) хамидагӣ пайдо шудан дар чизе; б) хамидан, тоб хӯрдан; **дар печу тоб афтодан (будан)** беқарор шудан, дар изтироб мондан.

ПЕЧА پیچه 1. зулф ва кокули ду тарафи сар: **печа буридан**, **печа баровардан**. 2. рӯйпуш, чашмбанд: **печаву чодир**.

ПЕЧАБАНД پیچه‌بند чашмбанди занон, рӯйбанди занон, ки аз мӯй ё аз ёли асп бофта мешавад.

ПЕЧАК I پیچک 1. *бот.* гиёҳест, ки ба растании дигар печида боло меравад, як навъи он «ашақа» ё «ошиқи печон» ном дорад, бадтаринаш зардпечак аст, ки ба ҳар гиёҳ, ки печад, онро хушк мекунад. 2. *бот.* як навъ меваи нохӯрданӣ аз ҷинси харбуза, ки ба ҳаҷми себ буда зардранги хушбӯй мешавад, дастанбӯ, зомуча. 3. кулӯлаи ресмон ё абрешим: **печаки ресмон**, **печаки абрешим**.

ПЕЧАК II پیچک навъе аз ҳалво, ки аз шакар пухта, орд пошида кулӯла-кулӯла мебуранд; як навъи қанд.

ПЕЧАЛАК پیچلک *лаҳҷ.* печ-печ, печ дар печ; **печалак задан** печ-печ шудан.

ПЕЧАНДА پیچنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **печидан**; печшаванда, печон (*оид ба растаниҳо*).

ПЕЧАСАФЕД پیچه‌سفید он ки мӯяш сафед шудааст.

ПЕЧБУР پیچ بر мехи печдор.

ПЕЧДАРПЕЧ پیچ‌درپیچ 1. каҷу килеб, шиканҷдор, печида, хаму рост, морпеч, ҳалқа-ҳалқа. 2. дарҳам-барҳам, чигил. 3. *маҷ.* мушкил; муаммодор; **масъалаи печ-**

дарпеч масъалаи мушкил; **печдарпеч кардан** мушкил кардан; **печдарпеч шудан** мушкил шудан, печида шудан.

ПЕЧДАРПЕЧӢ پيچ در پيچى печдарпеч будан, каҷукилеб будан.

ПЕЧДОР پيچدار ҳар чизи печу тобдор монанди мили милтиқ ё мех, ки печ дорад.

ПЕЧИДА پيچيده *сифати феълии замони гузашта* аз **печидан**; печхӯрда, он чи ба чизе печида бошад.

ПЕЧИДАН پيچيدن 1. тоб хӯрдан, ҳалқа задан, ба таври ҳалқа гирд шудан; **ба (дар) ҳаво печидан** а) ҳалқа зада боло рафтан (*мас., дуд*); б) баланд, танинандоз шудан (-и овоз); **ба фалак печидани овози дойра** баланд шудан ва танинандоз гардидани овози дойра; **печида баромадан** ҳалқа зада боло рафтан (-и дуд); **печида гирифтан** иҳота кардан, печонда гирифтан; **печида мондан** банд шудан, гиреҳ шудан; **печида рафтан** гирд гашта рафтан, ҳаму тоб хӯрда рафтан. 2. ба худ печондан чизеро, дар иҳотаи чизе шудан: **ба кӯрпа печидан**. 3. *маҷ.* гирифтор шудан, банд шудан: **ба ғам печидан**; **ба худ печидан** ба талвоса афтидан, барқарор шудан.

ПЕЧИШ پيچش *исми феълӣ аз* **печидан**; тоб хӯрдан; **печиши шикам** дарди шикам.

ПЕЧОК پيچاک *кит.* печу хам, ҳалқа.

печон پيچان *асоси замони ҳозира аз* **печон(и)дан**.

ПЕЧОН پيچان 1. *феъли ҳол ва сифати феълии замони ҳозира аз* **печидан**; дар ҳолати печидан. 2. каҷу килеб, ҳаму рост: **пайраҳаи печон**. 3. ҳалқашуда, хамида, печ дар печ: **зулфи печон**, **мӯи печон**; **печон шудан** а) печидан, ҳалқа задан; б) печида баромадан; в) гирифтор шудан, банд шудан (*ба чизе*). 4. дар ҳолати печидан (печонидан). 5. *маҷ.* чаққон, чолок, одами корчаллони ӯҳдабаро.

ПЕЧОН(И)ДАН پيچاندن//پيچانيدن *шакли бавоситаи* **печидан**. 1. чизеро ба даруни чизе монда бастан, чизеро бо чизе фаро гирифтан: **ба коғаз печондан**, **ба рӯймол печондан**. 2. иҳота кардан, дар иҳота гирифтан: **ба ҳалқа печондан**; **печон(и)да гирифтан** иҳота кардан, фаро гирифтан; пӯшондан. 3. печидан, ҳалқа кардан, тоб дода шудан; **печонда шудан** *ба чизе.*

ПЕЧОНДАШУДА پيچانده‌شده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **печонда шудан**; басташуда, буғча. 2. маҳкамшуда.

ПЕЧОПЕЧ پيچاپيچ печдарпеч, бисёр печдор, пурпечу тоб.

ПЕЧУТОБ پيچ‌وتاب печ, печу тоб, хамгашт, шиканҷ, ҳалқа; **печутоби дарё** хамгашти дарё; **печутоб додан** чизеро тоб додан *чизеро*; **печутоб хӯрдан** тоб хӯрдан; хам шудан.

ПЕЧУТОБХӮРДА پيچ‌وتاب‌خورده *сифати феълии замони гузашта аз* **печутоб хӯрдан**; тоб хӯрдан, хам шудан.

ПЕЧУТОБХӮРӢ پيچ‌وتاب‌خورى *исми амал аз* **печутоб хӯрдан**; гирдгардӣ, чархзанӣ, муаллақзанӣ.

ПЕЧХӮРДА پيچ‌خورده *сифати феълии замони гузашта аз* **печ хӯрдан**; тоб хӯрдан; хам шудан.

ПЕШ I پيش 1. аввал (саф), рӯ ба рӯ (тараф); *муқ.* **пушт**; **қафо**. 2. (дар) гузашта, собиқ, муқаддам: **зиндагонии пеш, замони пеш**, **солҳои пеш.** 3. қабл: **чанд сол пеш**, **чанде пеш**, **пеш аз милод**. 4. оянда, баъд аз ин; дар пеш, дар оянда, минбаъд. 5. *маҷ.* пешқадам, пешрав: **дар кор аз** *касе* **пеш будан**. 6. *маҷ.* дам, теғ(а)-и чизе: **пеши об**, **пеши каланд**. 7. *бо изофа ва пешоянд ҳамчун пешоянди номии таркибӣ ба маъноҳои гуногун меояд:* **пеши**... а) назди..., ҳузури...; б) дар муқобили…, рӯ ба рӯи...; **пеши назар**, **пеши рӯй**; в) дар назди, барои...; **аз пеши**... а) аз назди..., аз муқобили...; б) аз канори...; в) аз ҳузури...; **пасу пеш** а) ин тарафу он тараф, ҳар ду тараф...; б) пайи ҳам; пешу қафо: **пасу пеш нишастан**, **пасу пеш ба нақл сар кардан**; **ба пеши**... назди..., ба назди..., ба ҳузури...; **дар пеши....** а) дар назди..., назди...; б) дар ҳузури...; в) дар муқобили..., дар рӯ ба рӯи...; **пеш аз...** қабл аз..., ...муқаддам; **пеш-пеш** пешопеш, дар пеш; **аз пеш** аз рӯ ба рӯ, аз тарафи муқобил; **дар пеш** а) рӯ ба рӯ; б) дар оянда; **пеш аз ин (он)** қабл аз ин (он); **пеш аз вақт** қабл аз мӯҳлат, барвақт; **пеш аз ҳама** қабл

аз ҳама, дар навбати аввал; **пешу пас** аввалу охир, атроф; **аз ин пеш** пеш аз ин, қабл аз ин, дар гузашта; **аз ҳама пеш** қабл аз ҳама; **гирду (давр) пеш** гирду атроф; **аз пеши худ**... бо ихтиёри худ, бо майлу хоҳиш ва салоҳдиди худ, бо фикру андешаи худ, ба сари худ; **ба пеш**! даъват барои пеш рафтан ва ҳамлаву ҳуҷум; **ду пои пеш** ду пои пеши чорпоён; **пеш аз пода чанг хезондан** қабл аз воқеа шӯру ғавғо бардоштан; **пеш андохтан** а) пеш-пеши худ гирифта бурдан; б) восита кардан, мутасаддии ягон коре кардан (касеро); **пеш бурдан** а) ба пеш ҳаракат додан; б) инкишоф додан, ривоҷ додан; **пеш гирифтан** ихтиёр кардан (чизеро, роҳеро, кореро); **пеш гузаштан** пешқадам шудан, сибқат доштан; **пеш даромадан** пеш аз касе ба роҳ даромадан; **пеши гапро гирифтан** монеи гап задан шудан; **пеши** *касе* **сар фуровардан** итоат кардан ва мутеъ шудан ба касе, таслим шудан; **пеши роҳи** *касеро* **бастан (гирифтан)** касеро аз амал боздоштан, ба пешрафти кори касе монеъ шудан; **пеши** *чизеро* **гирифтан** чизеро боздоштан, садди роҳи чизе шудан; **пеш кардан** а) таъқиб кардан, думболагирӣ кардан; б) рондан, дур андохтан, дур кардан; **пеш кашидан** чизеро наздик овардан; **пеш омадан** а) наздик шудан; б) дучор шудан; **пеш рафтан** а) ҳаракат кардан (*ба пеш*); б) тараққӣ кардан; **даст пеш гирифта истодан** эҳтиром ба ҷо оварда, омодаи хизмат будан; **худат пешу-пешу... (чизат) аз пушт** ҳам худат ва ҳам (чизат) корат даркор нест; **қадаме ба пеш**, пешравии коре ва муваффақияти муайян; **пеш-пеш** а) аз пеш, пешопеш, пеш аз дигарон; **пеш-пеш рафтан;** б) кам-кам, оҳиста-оҳиста: **пеш-пеш об шудани барф**; **пеши-пеши**… аз пеши…, пешопеши…: **пеш-пеши дигарон рафтан**.

ПЕШ II پیش *збш.* аломатест, ки барои ифодаи овози «у» (و) дар алифбои арабиасос хизмат мекунад, замма.

ПЕША پیشه 1. шуғл, амал; кор: **пеша доштан** машғули касбу коре будан. 2. касб, ҳунар; ихтисос; **пешаи шоҳибофӣ**, **пешаи мисгарӣ**; **пеша кардан** касб кардан, ихтиёр кардан (*кореро*).

ПЕШАВАР پیشه‌ور ҳунарманд, косиб, мутахассиси ягон кор ё касби муайян.

ПЕШАВАРӢ پیشه‌وری ҳунармандӣ, косибӣ.

ПЕШАЗИДӢ پیش‌ازعیدی *мансуб ба* **пеш аз ид**; марҳилаи қабл аз ид, оид ба арафаи ид: **рӯзҳои пешазидӣ**.

ПЕШАЗИНҚИЛОБӢ پیش‌ازانقلابی *таър.* давраи то инқилоб (*то соли 1917 дар назар дошта шудааст*).

ПЕШАЗИНТИХОБОТӢ پیش‌ازانتخاباتی марҳилаи пеш аз интихобот; вақт ва кори оид ба давраи пеш аз интихобот: **марҳилаи пешазинтихоботӣ**.

ПЕШАЗҶАНГӢ پیش‌ازجنگی *мансуб ба* **пеш аз ҷанг**; қаблазҷангӣ.

ПЕШАЙВОН پیش‌ایوان айвони пеши хона, айвони пеши иморат.

ПЕШАЙВОНДОР پیش‌ایواندار дорои пешайвон: **хонаи пешайвондор**.

ПЕШАКӢ پیشکی 1. пеш аз, зудтар аз вақт ва мӯҳлати муқарраршуда. 2. маблағе, ки барои коре ё хариди чизе ё музде пеш аз анҷоми муомила ва кор дода мешавад, бунак; аванс. 3. пешазвақтӣ, аввалӣ, қаблӣ: **чорабиниҳои пешакӣ**; **пешакӣ гуфтан** аз аввал гуфта мондан, қаблан гап зада огоҳ кардан; **пешакӣ донистан** қаблан огоҳ будан; **пешакӣ хабардор кардан** қаблан огоҳ кардан.

ПЕШАНДЕШ پیش‌اندیش оқибатандеш, пешнигар, ояндабин.

ПЕШАНДЕША پیش‌اندیشه андешаиояндаи коре, ояндабин, фикру андешаи оянда.

ПЕШАНДЕШӢ پیش‌اندیشی ояндабинӣ, дурнамобинӣ, оқибатандешӣ.

ПЕШАНДОЗ پیش‌انداز **:пешандоз кардан** пеш андохта бурдан, пеш-пеш дароварда бурдан, пеш-пеш ронда бурдан.

ПЕШАФТОД پیش‌افتاد *кит.* қисмат, насиб, пешомад.

ПЕШАҲД پیش‌عهد *кит.* давраи гузашта, пешгузашта, гузашта, пешина.

ПЕШБАНД I پیش‌بند 1. порчаи махсус дӯхташуда барои ба пеши худ бастан дар вақти

кор ё хӯрокпазӣ, пешгир. 2. тасма ё ресмони бофтае, ки аз полон ва зин ба гардани асп ё хар мебанданд. 3. *таър.* ба пеш бастани дасти бандиён (-и ба қатл ҳукмшуда).

ПЕШБАНД II پیش‌بند банди (садди) об, сарбанди об, дарғот.

ПЕШБАНДӢ پیشبندی пеши чизеро бастан, пешгирӣ, дафъ: **нақшаи пешбандии сел**.

ПЕШБАР پیش‌بر 1. пешбаранда, раҳбар: **пешбари кор**. 2. пешоҳанги ягон кор (мутахассис): **корманди пешбари илмӣ**.

ПЕШБАРАНДА پیش‌برنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пеш бурдан**. 2. роҳбар, роҳнамо, ҳодӣ. 3. ҳаракатдиҳанда, инкишофдиҳанда, тараққидиҳанда: **омили пешбарандаи ҳаёт**.

ПЕШБАРӢ پیش‌بری 1. пеш бурдан, тараққӣ додан, инкишоф додан: **пешбарии кор**. 2. пешниҳод, номзад нишон дода шудан, сазовори ягон кор ё вазифа дониста шудан; **пешбарӣ кардан** пешниҳод кардан; тавсия кардан, сазовор донистан; **пешбарӣ намудан** пешниҳод кардан, тавсия кардан (*барои коре ё дар интихоб*); **пешбарӣ шудан** тавсия шудан.

ПЕШБАСТА پیش‌بسته пешаш баста, пешаш пӯшида; *муқоб.* **пешкушода**: **куртаи пешбаста**, **кӯчаи пешбаста**; **ба кӯчаи пешбаста даромада рафтан** банд шуда мондан, банд шуда роҳи баромад ёфта натавонистан.

ПЕШБИН پیش‌بین дурбин, дурандеш, оқибатандеш.

ПЕШБИНИШУДА پیش‌بینی‌شده ба ҳисоб гирифташуда, андешидашуда; муқарраршуда; пешакӣ муайяншуда.

ПЕШБИНӢ پیش‌بینی дурандешӣ, оқибатандешӣ, пешояндро ба назар гирифта чораи пешгирӣ аз онро дидан; **пешбинӣ кардан** а) ба назар гирифтан, ба ҳисоб гирифтан, пешакӣ дарк кардан; б) муайян кардан, иҷрои коре ё нақшаеро андеша кардан; **пешбинӣ шудан** ба назар гирифта шудан.

ПЕШБИНОНА پیش‌بینانه дурандешона, эҳтиёткорона; бомулоҳиза.

ПЕШБОДА پیش‌باده *ниг.* **коҳреза**.

ПЕШБОЗ پیش‌باز *ниг.* **пешвоз**.

ПЕШБОЛ پیش‌بال *зоол.* боли пеши парандагон.

ПЕШБУРД پیش‌برد 1. роҳбарӣ ба коре. 2. иҷрои коре, амалӣ сохтани ҳадафе.

ПЕШВАНД پیشوند *збш.* ҳиссаи калимае, ки пеш аз реша меояд, префикс.

ПЕШВО پیشوا роҳнамо, роҳбари бузург, доҳӣ: **пешвои халқ**.

ПЕШВОЗ پیشواز истиқбол; **ба пешвози**... ба истиқболи...; **пешвоз гирифтан** а) ба пеши роҳи касе, ки аз ҷое меояд, баромада ӯро пазироӣ кардан; б) ягон чиз ё ҳодисаро қабул кардан; **ба пешвоз рафтан (баромадан)** пешвоз гирифтан; **пешвоз кардан** а) ба истиқболи касе баромадан; б) дучор омадан; **дар пешвози**... ба истиқболи....

ПЕШВОЗГИРАНДА پیشوازگیرنده он ки ба пешвоз ва истиқбол баромадааст.

ПЕШВОЗГИРӢ پیشوازگیری *исми амал аз* **пешвоз гирифтан**; пешвоз, пешвоз гирифтан.

ПЕШВОӢ پیشوا یی роҳнамо будан; роҳнамоӣ, ҳидоят, сардорӣ.

ПЕШГАРД پیش‌گرد 1. пешрави лашкар, тӯдае, ки пеш-пеши лашкар ҳаракат мекунад, авангард. 2. пешқадам: **пешгарди халқ (омма, мардум)**.

ПЕШГАҲ پیش‌گه *ниг.* **пешгоҳ**.

ПЕШГИР پیشگیر порчаи махсус дӯхташуда, ки дар вақти кор пеши худ мебанданд, пешдоман, пешбар, пешбанд.

ПЕШГИРАК پیش‌گیرک *шакли тасғири* **пешгир**.

ПЕШГИРИФТА پیش‌گرفته *сифати феълии замони гузашта аз* **пеш гирифтан**; пешакӣ муқаррар ва муайян кардашуда: **сиёсати пешгирифтаи ҳукумат**.

ПЕШГИРӢ پیش گیری 1. пеши чизеро гирифтан, чизеро боздоштан, садди роҳи чизе шудан; **пешгирӣ кардан** илоҷе карда пеши чизеро боздоштан, пешакӣ чораи чизеро дидан, пеши роҳи чизеро гирифтан. 2. огаҳӣ: **пешгирии беморӣ**.

ПЕШГОҲ پیش گاه 1. тарафи болоии хона; *муқоб.* **пойгоҳ**:**пешгоҳи хона**. 2. ҷои пеши ҳар чиз, қисми пеши (аввали) ҳар ашё: **пешгоҳи димоғ**, **пешгоҳи замин (водӣ**, **воҳа**

ва. г.). 3. *кит.* тахт. 4. *кит., маҷ.* ҳоким: ◊ **ҳар ҷо меҳмон нишинад, он ҷо пешгоҳ аст** (*зарб.*).

ПЕШГУЗАШТА پیش‌گذشته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пеш гузаштан**. 2. пешина, собиқ.

ПЕШГУЗОШТА پیش‌گذاشته ба пеш гузошта; ба навбати аввал гузошташуда (*мас., мақсад*).

ПЕШГУФТОР پیش‌گفتار сарсухан, муқаддима: **пешгуфтори китоб**, **пешгуфтор навиштан**.

ПЕШГӮ(Й) پیش‌گو(ی) пешакӣ хабар (огоҳӣ)-диҳанда аз вуқӯи ҳодисае, пешомадро қаблан гуфтан.

ПЕШГӮӢ پیش‌گویی 1. пешакӣ дар бораи чизе, воқеае фикр баён кардан; **пешгӯии обу ҳаво** маълумоти пешакӣ дар бораи обу ҳаво. 2. *маҷ.* дурандешӣ, оқибатандешӣ; **пешгӯӣ кардан** а) чизеро пешакӣ гуфтан; б) пешакӣ огоҳ кардан; в) *маҷ.* пешакӣ фаҳмидани чизе.

ПЕШДАНДОН پیش‌دندان *кит., ниг.* **пешхӯрд** 1.

ПЕШДАРГИР پیش‌درگیر *ниг.* **пешдаргирон**.

ПЕШДАРГИРОН پیش‌درگیران ягон чизи парахамонанд, ки онро барои даргирондани оташ истифода мекунанд: **парахаҳои пешдаргирон**.

ПЕШДАСТ پیش دست 1. чаққон, чолок, чобуктар аз дигарон; **пешдаст будан** чаққон будан. 2. моҳир, забардаст. 3. ёрдамчӣ, мададгор.

ПЕШДАСТӢ پیش دستی сибқат, пешӣ, чаққонӣ; **пешдастӣ кардан** а) кор ё амалеро нисбат ба каси дигар пештар иҷро кардан, ба кор ё амале нисбат ба дигарон пештар даст задан; б) пешӣ ҷустан; дар иҷрои коре аз дигарон пеш гузаштан.

ПЕШДАҲАН پیش دهن *гуфт.* он ки барои доно нишон додани худ ба гуфтугӯи дигарон дахл мекунад ва аз ҳама пеш гап мезанад.

ПЕШДАҲАНӢ پیش دهنی *гуфт.* пеш аз дигарон гап задан, худро доно тарошида гапфурӯшӣ кардан.

ПЕШДЕВОР پیش دیوار девори пеши бино.

ПЕШДОД پیش داد пуле, ки пеш аз кор ба муздур ва коргар медоданд, бунак.

ПЕШДОДИЁН پیشدادیان яке аз сулолаҳои қадимӣ ва асотирии подшоҳони Ориёи бостон.

ПЕШДОМАН پیشدامن 1. порчаест, ки дар вақти кор ба пеши худ мебандад, пешгир, пешбанд. 2. рӯймоли калон ё пешгири халта ва кисадор, ки пеши худ баста пахта мечинанд.

ПЕШДОР پیش‌دار *кит.* пешрави лашкар, пешгард, ҷилавгард, авангард: **пешдори лашкар**.

ПЕШДУКОН پیش دکان мизи камбари дарози мағоза ё бозор, ки фурӯшанда дар паси он истода савдо мекунад.

ПЕШЁР پیش یار *кит.* 1. мададгор, ёрирасон, ёвар. 2. пешоб, бавл, шоша, меза(к).

ПЕШИЗАБОНӢ پیش‌زبانی *збш.* пеши (нӯги) забон будан; **ҳамсадои пешизабонӣ** ҳамсадое, ки талаффузаш дар пеши забон суръат мегирад.

ПЕШИН پیشین 1. аввал, якум, нахуст. 2. пештара, гузашта, собиқ, қадим; **замони пешин** замони қадим, даври гузашта. 3. нимрӯзӣ, нисфирӯзӣ, вақти қиёми офтоб, зӯҳр: **баъди пешин**, **то пешин**, **хӯроки пешин**.

ПЕШИНА پیشینه *ниг.* **пешин** 2.

ПЕШИНГАҲ پیشین‌گه *ниг.* **пешингоҳ**.

ПЕШИНГОҲ پیشین‌گاه вақти пешин, вақти зуҳр; *муқ.* **пешин**.

ПЕШИНЗАМОН پیشین‌زمان замони гузашта, даври пеш.

ПЕШИНИЁН پیشینیان гузаштагон, пешгузаштагон.

ПЕШИНӢ پیشینی нисфирӯзӣ, нимрӯзӣ, вақти пешин: **хӯроки пешинӣ**.

ПЕШИПО پیشپا *ниг.* **пешпо(й)**.

ПЕШӢ پیشی пеш будан, пеш рафтан, пешрав будан, сибқат; **пешӣ доштан** пеш будан, пешрав будан, сибқат доштан.

ПЕШКАШ پیشکش ҳадя, тӯҳфа; **пешкаш кардан (намудан)** ҳадя кардан, бахшидан чизеро.

ПЕШКИРОЯ پیش‌کرایه маблағи аз ҳаҷми кироя, ки пештар пардохт мешавад: *муқ.* **паскироя**.

ПЕШКИСВАТ پیش‌کسوت он ки дар иҷрои коре бартариву пешқадамӣ дорад, пешқадамӣ дар иҷрои коре, пешрав.

ПЕШКОР پیش‌کار 1. коргари пешқадам. 2. *кӯҳ.* устои шогирдон ё калонтар аз кормандони устохона. 3. *таър.* пешхизмат, мулозим, навкар, нозир (*дар дарбори амир*).

ПЕШКОРА پیش‌کاره пешхизмат, хизматгор.

ПЕШКУШОД(А) پیش‌کشاد(ه) пешаш кушода; *муқоб.* **пешбаста**; чизҳои пешашон кушода (*мисли курта, яктак, айвон, иморат ва г.*): **куртаи пешкушода**.

ПЕШҚАБЗА پیش‌قبضه *кит.* ханҷаре, ки ба пеши камар мебанданд.

ПЕШҚАДАМ پیش‌قدم 1. он ки пеш аз дигарон ба коре иқдом кардааст. 2. пешрав, фаъол: **коргари пешқадам**, **хонандаи пешқадам**. 3. мутараққӣ; равшанфикр: **шахси пешқадам**.

ПЕШҚАДАМӢ پیش‌قدمی пешрав будан дар иҷрои коре, ташаббускор будан.

ПЕШҚАРОРДОД پیش‌قرارداد санад ва навиштаи пешакие, ки қабл аз имзои қарордод байни тарафайн мубодила мегардад.

ПЕШЛАШКАР پیش‌لشکر *ниг.* **пешгард**.

ПЕШМИСРАЪ پیش‌مصرع мисраи аввали байт.

ПЕШМУЗД پیش‌مزد музде, ки ҳамчун кироя пеш аз мӯҳлати музддиҳӣ медиҳанд; аванс.

ПЕШНАВИС پیش‌نویس ғалатнавис, сиёҳнавис.

ПЕШНАМОЗ پیش‌نماز майите, ки ҷанозааш дар намозҳои ҷумъа ё идайн иттифоқ меафтад.

ПЕШНИҲОД پیشنهاد фикре, ки дар пеши касе ё идорае гузошта мешавад; таклиф (нақшае), ки барои муҳокима ба миён гузошта мешавад: **пешниҳод шудан**.

ПЕШНИҲОДӢ پیشنهادی *ниг.* **пешниҳодшуда**.

ПЕШНИҲОДШУДА پیشنهادشده *сифати феълии замони гузашта аз* **пешниҳод шудан**; ба пеш гузошташуда, тавсияшуда: **фикр ё масъалаи пешниҳодшуда**.

ПЕШНОКӢ پیش‌ناکی ба (бо) тарафи пеш.

ПЕШНОФ پیش‌ناف гӯшти атрофи нофи гӯсфанд ё гов (бештар аз он тушбера мепазанд).

ПЕШОБ پیشاب мезак, бавл, шоша; **пешоб кардан** шошидан, мезидан; **маҷрои пешоб** *биол.* найчае, ки ба воситаи он пешоб ҷорӣ мешавад.

ПЕШОББАРОРӢ پیشاب براری пешобкунӣ, шошакунӣ.

ПЕШОБДОН پیشاب‌دان *анат.* халтачаи пешоб дар бадани одам ва ҳайвон, масона, меза(к)дон.

ПЕШОБОВАР پیشاب آور он чи боиси равон гаштани пешоб мегардад; пешоброн.

ПЕШОБРОН پیشابران *тиб.* пешобовар; **доруи пешоброн** доруе, ки равон кардани пешобро осон мекунад.

ПЕШОБРОҲ پیشابراه *ниг.* **пешоб**: **маҷрои (роҳи) пешоб**.

ПЕШОДАСТ پیشادست *кит.* нақд (*оид ба пул*).

ПЕШОМАД پیش‌آمد 1. он чи дар пеш аст, он чи дар оянда хоҳад шуд ва касе онро намедонад. 2. ҳодиса, воқеа, рӯйдод. 3. *маҷ.* оқибат; натиҷа, оянда.

ПЕШОМАДА پیش‌آمده *сифати феълии замони гузашта аз* **пеш омадан**; пешомада, ҷилавомада, пешбаромада.

ПЕШОН پیشان 1. ниҳоят, охир, нуқтаи интиҳои масофае. 2. пешиниён, гузаштагон.

ПЕШОНА پیشانه 1. қисмати пеши сар, мобайни мӯи сар ва абрӯ. 2. *маҷ.* қисмат, сарнавишт; *муқ.* пешонӣ.

ПЕШОНАБОФАК پیشانه‌بافک *ниг.* **печа**.

ПЕШОНИБАЛАНД یشانی‌بلند 1. шахси пешонии баланд дошта. 2. *маҷ.* хуштолеъ; хушбахт.

ПЕШОНИБАНД پیشانی‌بند рӯймоли хурд, ки занон онро ду қабат печонида ба пешонаашон мебанданд.

ПЕШОНИБАНДАК پیشانی‌بندک *шакли тасғири* **пешонибанд**.

ПЕШОНИБОРИК پیشانی‌باریک шахси пешониаш борик.

ПЕШОНИВАСЕЪ پیشانی‌وسیع пешонаааш васеъ, фарохпешона, пешонипаҳн.

ПЕШОНИДӮНГ پیشانی‌دونگ шахси пешониаш барҷаста.

ПЕШОНИКУШОД پیشانی‌کشاد *ниг.* **пешоникушода**.

ПЕШОНИКУШОДА پیشانی‌کشاده 1. пешонааш кушода, пешонааш ҳамвор. 2. *маҷ.* хушмуомила, хушҳол, хушзабон, ҳамеша хурсанд.

ПЕШОНИҚАШҚА پیشانی‌قشقه 1. ҳайвоне, ки пешонааш қашқа аст: **аспи пешониқашқа**. 2. *маҷ.* нишонадор, ба мардум шинос, маълуму машҳур.

ПЕШОНИНАВИШТ پیشانی‌نوشت тақдир, сарнавишт, қисмати азал.

ПЕШОНИПАҲН پیشانی‌پهن *ниг.* **пешонивасеъ**.

ПЕШОНИСАХТ پیشانی‌سخت *маҷ.* бетолеъ, бадбахт, пешонитанг.

ПЕШОНИТАНГ پیشانی‌تنگ *ниг.* **пешонисахт**.

ПЕШОНИФАРОХ پیشانی‌فراخ *ниг.* **пешонивасеъ.**

ПЕШОНӢ پیشانی 1. мобайни абрӯ ва рустангоҳи мӯйсар, ҷабин; **пешонӣ кушода доштан** рӯи хуш ва чеҳраи хандон доштан; **пешонӣ дарҳам кашидан (турш кардан)** изҳори норизоӣ кардан, рӯ турш кардан, қавоқ андохтан; **пешонӣ чин кардан//ба пешонӣ гиреҳ андохтан** изҳори норизоӣ кардан; **ба пешонии** *касе* **тамғаи** *чизеро* **задан** касеро ба айбе (гуноҳе, бадномие) маҳкум кардан. 2. *д., маҷ.* тақдир, сарнавишт; **дар пешонӣ навишта шудааст** он чи дар тақдир аст; **шӯри пешонӣ** *киноя аз* пасттолеъ будан, толеи паст.

ПЕШОПЕШ پیشاپیش пеш-пеш, аз пеш.

ПЕШОР پیشار *кит., ниг.* **пешоб**.

ПЕШОҲАНГ پیش‌آهنگ // پیشاهنگ 1. пешрав, пешрави гурӯҳ, пешгард, ҷилавгард, саркардаи лашкар ва мардум. 2. нахустин кас; кушояндаи аввалин. 3. узви созмони талагон.

ПЕШОҲАНГӢ پیشاهنگی пешоҳанг будан, пешқадамӣ, пешсафӣ, дар сафи аввал қарор доштан.

ПЕШОЯНД I پیشایند *збш.* як қисме аз ҳиссаҳои ёридиҳандаи нутқ, ки барои ифодаи муносибатҳои гуногуни грамматикии калимаҳои мустақилмаъно хизмат мекунад.

ПЕШОЯНД II پیشایند оянда, минбаъд: **пешоянди наздик**, **пешоянди дур**.

ПЕШОЯНДА پیشاینده 1. *сифати феълии замони ҳозира* аз **пеш омадан**. 2. пеш-пеш оянда, пеш ҳаракаткунанда: **мошини пешоянда**.

ПЕШОЯНДДОР پیشایندار *збш.* дорои пешоянд, бо пешоянд: **ибораи пешоянддор**.

ПЕШПАЗАК پیش‌پزک 1. чизи пеш пазанда, мевае, ки пештар ва барвақттар мепазад, пешрас; **себи пешпазак** навъи себе, ки нисбат ба ҳамҷинсҳои худ пештар мепазад. 2. *маҷ.* одаме, ки дар коре пешдастӣ мекунад, пеш аз ҳама; саросемавор кореро анҷом додан.

ПЕШПАРДОХТ پیش‌پرداخت музде, ки пеш аз мӯҳлат дода мешавад, байъона, пули пешакӣ, пешдод, бунак.

ПЕШПЕРО پیش‌پیرا *кит.* ороишдиҳандаи китобҳои пешина.

ПЕШПО(Й) پیش‌پا(ی) 1. пои худро ногаҳон ба ноҳамвориe задан; дакка. 2. *маҷ.* саҳв, хато, саҳлангорӣ; **пешпо задан** *киноя* аз рад кардан, дур андохтан; **пешпо хӯрдан** а) дакка хӯрда ба афтидан наздик расидан ё афтидан; б) *маҷ.* саҳв кардан, хато кардан; **пешпо додан** а) касеро ба пой зада афтондан; б) *маҷ.* ба кори касе халал расонидан.

ПЕШПОРА پیش‌پاره як навъ ҳалво, ки аз орд, равған ва шарбати мева пухта мешавад; ҳалвои нарм ва нозук.

ПЕШПОХӮР پیشپاخور он ки ё он чи пешпо мехӯрад, даккахӯр: **хари пешпохӯр**.

ПЕШПОХӮРӢ پیشپاخوری *исми амал аз* **пешпо хӯрдан**; пешпо хӯрдан, дакка хӯрдан.

ПЕШРАВ پیشرو 1. дар сафи пеш раванда; пешраванда. 2. роҳбалад, роҳнамо. 3. пешқадам, ғолиби мусобиқа.

ПЕШРАВӢ پیشروی 1. *исми амал аз* **пеш рафтан**. 2. тараққӣ, инкишоф, вусъат: **пешравии ҳаёт**, **пешравии зиндагӣ**.

ПЕШРАВОҚ پیش‌رواق пешайвони пешгоҳаш меҳробшакл; пештоқ.

ПЕШРАС پیشرس 1. зудрас, пеш аз мӯҳлат расидан. 2. *ниг.* **пешпазак**. 3. тез ба қиём расанда, чизе, ки зуд ба дараҷаи эътидол ме-

расад (*мас.*, хамир).

ПЕШРАФТ پیشرفت 1. пешравӣ, тараққӣ, инкишоф. 2. мувафаққият; **пешрафти кор** муваффақияти кор.

ПЕШРАФТА پیشرفته *сифати феълии замони гузашта аз* **пеш рафтан**; он ки ё он чи пеш рафт кардааст; ба пеш ҳаракаткарда.

ПЕШРАФТАГӢ پیشرفتگی пешрафта будан; вазъ ва ҳолати пешрафта;

ПЕШРОНДА پیش‌رانده тароша, параха.

ПЕШРӮБА پیش‌روبه хокрӯба, хасу хошок, партов.

ПЕШСАФ پیش‌صف 1. дар сафи пеш раванда, пешрав. 2. пешқадам: **пешсафи гурӯҳ**.

ПЕШСАЛОМ پیش‌سلام он ки ҳангоми вохӯрӣ пештар салом медиҳад, ба пешвози касе ба салом баромадан.

ПЕШСАЛОМӢ پیش‌سلامی пешсалом будан, ҳангоми саломдиҳӣ пешдастӣ кардан.

ПЕШТАР پیشتر 1. *дараҷаи қиёсии* **пеш**. 2. дар гузашта, собиқ; пеш аз ин; қабл: **ин гуна воқеаҳо пештар рӯй медоданд**, **як рӯз пештар**. 3. наздик, наздиктар.

ПЕШТАРА پیشتره аввала, собиқ, гузашта, пешина: **вазифаи пештара**, **воқеаи пештара**; **пештара барин** мисли аввала, ба тариқи собиқ; **аз пештарааш дида** нисбат ба аввалааш, нисбат ба собиқ, назар ба он чи собиқ буд.

ПЕШТАХТА پیش‌تخته *ниг.* **пешдӯкон**.

ПЕШТОЗ پیش‌تاز 1. ба пеш даванда. 2. пешқадам, пешоҳанг.

ПЕШТОҚ پیش‌طاق *меъ.* тоқи баланде, ки дар даромадгоҳи иморатҳо месозанд, пешравоқ.

ПЕШХАРИД پیش‌خرید харидани чизе бо пешакӣ пардохтани пул.

ПЕШХЕЗ پیش‌خیز 1. он ки сухани ҳар касро дуруст ё нодуруст рад карда ба рӯяшон гапҳои сахт мегӯяд. 2. хидматгор, навкар.

ПЕШХЕЗӢ پیش‌خیزی ба сухани касон гӯш надода, дар ҳама маврид ба гап ҳамроҳ шуда гапҳои сахт гуфтан: **пешхезӣ кардан**; ◊ **ҳам дуздию ҳам пешхезӣ** он ки дуздӣ карда, боз аз ҳама пештар «дуздро доред» гуфта, доду вой мекунад.

ПЕШХИДМАТ پیش‌خدمت *ниг.* **пешхизмат**.

ПЕШХИЗМАТ پیش‌خدمت 1. *кҳн.* хизматгор, пешкор. 2. он ки дар ошхона, тарабхона *ва г.* ба муштариён хизмат мекунад.

ПЕШХИЗМАТӢ پیش‌خدمتی 1. *кҳн.* пешкорӣ, хизматгорӣ. 2. *нав.* **пешхизматӣ кардан** (*дар ошхона, тарабхона ва г.*)

ПЕШХОН I پیش‌خوان 1. *мус.* сурудхоне, ки суруд сар мекунад ва дигарон ба вай пайравӣ мекунанд, сарнақш. 2. *кҳн.* он ки аслу насаби шахсеро, ки ба маҷлис даромадааст, ба ҳозирон мегӯяд; муарриф.

ПЕШХОН II پیش‌خوان дастархоне, ки ба рӯяш хамир завола мекунанд.

ПЕШХОНА پیش‌خانه *кҳн.* чодир ва асбоби сафари подшоҳон, ки аз пеш мебурданд.

ПЕШХӮРД پیش‌خورد 1. таоми ноштой, таоме, ки наҳор бо он мешикананд. 2. *киноя аз* чизи тасарруфшуда.

ПЕШҶАНГ پیش‌جنگ 1. дар қатори (сафи) пеш ҷангандa, муборизи сафи аввал. 2. қисме аз лашкар, ки аввалин шуда бо душман ба ҷанг медарояд.

ПЕШҶИЛАВ پیش‌جلو 1. пешрави корвон, сарҷилав. 2. он ки аз ҷилави аспи арӯс гирифта ба хонаи домод мебарад, ҷилавгир.

ПИ *лот.* پی 1. номи ҳарфи алифбои юнонӣ. 2. *риёз.* барои ишора намудани адади муайяни ирратсионалӣ (нисбати дарозии давра ба диаметр) истифода мешавад, ки қимати доимиаш $\pi=3,14$ мебошад.

ПИАНИНО *ит.* پیئنینا *мус.* дастгоҳи мусиқавии маъруф.

ПИАНИНОНАВОЗ پینینانواز *мус.* он ки пианино менавозад.

ПИВО *р.* پیوا оби ҷав; нӯшокии хуморовар, ки аз оби ҷав тайёр мекунанд.

ПИВОПАЗ پیواپز он ки пиво мепазад, пазанда ва омодакунандаи оби ҷав.

ПИВОФУРӮШ پیوافروش фурӯшандаи пиво, он ки ба фурӯши пиво машғул аст.

ПИВОФУРӮШӢ پیوافروشی *амали* **пивофрӯш**, пиво фурӯхтан; ҷой ва маҳали фурӯши пиво.

ПИГМЕНТ *лот.* پیگمنت 1. моддаи рангин, ки дар бофтаи растанӣ ва ҳайвонот мавҷуд аст. 2. *тех.* моддаи рангинкунанда, рангкунанда.

ПИДРОМ پدرام *кит.* 1. ороста, пероста, зинатёфта. 2. шод, хушдил, хуш, хуррам. 3. муборак, фаррух, ҳуҷаста, хушхосият. 4. шодӣ, хушӣ. 5. саҳеҳ, дуруст, мувофиқ. 6. мунтазам, доимӣ.

ПИДРОМИДАН پدرامیدن *кит.* хуррам кардан; хуррам шудан; некӯ шудан, хуб шудан.

ПИЁБА//ПЕҲОБА پیابه//پیه‌آبه *хӯр.* шӯрбои бегӯшт, ки аз равғану пиёз мепазанд, пиёзоба.

ПИЁДА پیاده 1. одами бо пои худ раванда; *муқоб.* **савора**: **пиёда рафтан**; **пиёда-пиёда** дар ҳолати пиёда будан, пиёда ва оҳиста; **пои пиёда** ба таври пиёда, бо пои худ; **сарбози пиёда** аскари ғайрисаворӣ; **пиёда шудан** аз василаи нақлиёти саворӣ фуромадан. 2. мӯҳраи одии шоҳмот. 3. гузаргоҳ. 4. *маҷ.* оҷиз; камтаҷриба; каммаҳорат; **пиёда будан** а) пиёда роҳ рафтан; б) *маҷ.* бенасиб, маҳрум; оҷиз.

ПИЁДААСКАР پیاده‌عسکر аскари пиёдагард, ғайрисаворӣ, аскари пиёданизом.

ПИЁДАГАРД پیاده‌گرد 1. пиёдарав; **роҳи пиёдагард** роҳе, ки аз он пиёдаҳо мераванд. 2. пиёда; *муқоб.* **савор** ва **саворарав**; пиёда роҳраванда. 3. *ҳ.* қӯшуни ғайрисаворӣ: **қӯшуни пиёдагард**.

ПИЁДАГАРДӢ پیاده‌گردی пиёда роҳ гаштан, пиёдаравӣ, пиёдагӣ.

ПИЁДАГӢ پیادگی 1. *ниг.* **пиёдагардӣ**. 2. *маҷ.* бечорагӣ, оҷизӣ.

ПИЁДАГУЗАР پیاده‌گذر гузаргоҳи пиёдагардон.

ПИЁДАҚӮШУН پیاده‌قشون *ҳ.*, *ниг.* **пиёданизом**.

ПИЁДАНИЗОМ پیاده‌نظام *ҳ.* қисми ҳарбии пиёдагард; пиёдақӯшун.

ПИЁДАПОЙГА پیاده‌پایگه мусобиқаи пиёдатозҳо.

ПИЁДАРАВ پیاده‌رو *ниг.* **пиёдагард**.

ПИЁДАРАВӢ پیاده‌روی *ниг.* **пиёдагардӣ**.

ПИЁДАРОҲА پیاده‌راهه роҳи пиёдагард, роҳе, ки ба он пиёдаҳо мераванд.

ПИЁЗ پیاز навъе аз сабзавот, ки бех ва барги тозаи онро дар таом истеъмол мекунанд: **пиёзи кабуд**; **пиёзи бех** бехпиёз; **пиёзи ансул** *бот.* як навъ растании пиёзмонанди кӯҳӣ, ки хусусияти давоӣ дорад.

ПИЁЗАК پیازک 1. *шакли тасғири* **пиёз**. 2. *бот.* пиёзи бех; бехпиёз.

ПИЁЗБЕХ پیازبیخ растаниҳое, ки бехашон пиёзмонанд аст; пиёзакиҳо: **наргис растании пиёзбех аст**.

ПИЁЗБИРЁН پیازبریان *ниг.* **пиёздоғ**.

ПИЁЗДОҒ پیازداغ пиёзи дар равған бирёншуда.

ПИЁЗДОНА پیازدانه тухми пиёз, донаи пиёз.

ПИЁЗИН پیازین пиёздор; хӯроки бо пиёз тайёршуда.

ПИЁЗӢ پیازی 1. *мансуб ба* **пиёз**. 2. ҳар чизе, ки ба ранг ва шакли пиёз бошад. 3. номи як навъ матои дастибоф аз пашми шутур; **чакмани пиёзӣ** чакмане, ки аз матои «пиёзӣ» дӯхта шудааст.

ПИЁЗОБА پیازآبه *ниг.* **пиёба**.

ПИЁЗФУРӮШ پیازفروش он ки пиёз мефурӯшад.

ПИЁЗШАКЛ پیازشکل ба монанди пиёз, ҳар чизе, ки шакли пиёзро дорад.

ПИЁЛА پیاله 1. зарфи хурди махрутшакл барои хӯрдани (нӯшидани) чизҳои обакӣ. 2. *кит.* қадаҳ, ҷоми май. 3 *маҷ.* май, шароб.

ПИЁЛАГАРДОН پیاله‌گردان соқӣ, майкаш; шаробхӯр.

ПИЁЛАДОР پیاله‌دار 1. он ки пиёла дар даст дорад. 2. *киноя аз* шаробхӯр.

ПИЁЛАКАШ پیاله‌کش *кит.* соқӣ, майкаш; майнӯш, шаробхӯр.

ПИЁЛАНӮШ پیاله‌نوش бодахор, шаробхӯр.

ПИЁЛАПАЙМО پیاله‌پیما *ниг.* **пиёлакаш**.

ПИЖӮЛИДАН پژولیدن *ниг.* **пажӯлидан**.

ПИЖӮҲИДАН پژوهیدن *ниг.* **пажӯҳидан**.

ПИЗИШК پزشک табиб, духтур.

ПИЗИШКӢ پزشکی табибӣ, духтурӣ.

ПИЙҲ پیه *ниг.* **пиҳ**.

ПИҚИР-ПИҚИР پقرپقر *калимаи тақлиди овоз*, ки тез-тез хандиданро ифода мекунад: **пиқир-пиқир хандидан**.

ПИҚИРРОС پقراس *калимаи тақлиди овози* беихтиёр хандидан.

ПИЛ پیل *кит., ниг.* **фил**; **пили дамон** фили ҷангии ҳуҷумкунанда, фили ғуррон.

ПИЛА I پیله 1. ғӯзаи кирми абрешим, ки аз он торҳои абрешим ҳосил мешавад. 2. лифофаи муҳофизи зоча, ки кирмина онро аз нахи пеш аз мубаддал шуданаш ба зоча ҳосил мекунад; **пилаи абрешим** а) лифофае, ки кирмаки абрешим пеш аз мубаддал шуданаш ба зоча ба он мепечад; б) ашё барои тайёр намудани абрешими табиӣ; ◊ **чун пила ба пои фил афтодан** оҷизу нотавон шудан.

ПИЛА II پیله чирку фасод; чирки дандон.

ПИЛА III پیله пилки чашм.

ПИЛАВАР پیله‌ور//پیلور майдафурӯш, аттори хонагард, шахсе, ки молҳои майдаро кӯча ба кӯча бардошта мефурӯшад.

ПИЛАСТА پیلسته 1. устухони дандони фил. 2. *киноя аз* соид, миёни оринҷ ва банди даст.

ПИЛАФГАН پیل‌افگن *кит.* 1. қавӣ, зӯр, диловар, баҳодур, паҳлавон. 2. аспи қавӣ.

ПИЛАФКАН پیل‌افکن *ниг.* **пилафган**.

ПИЛАФКАНӢ پیل‌افکنی амали пилафкан, диловарӣ, зӯроварӣ, баҳодурӣ.

ПИЛАФСАР پیل‌افسر дорои қудрату тавоноӣ ва ҷоҳу ҷалолу шавкат.

ПИЛБАНД پیلبند як навъ усули бозии шоҳмот, ки дар паси фил ду пиёда мегузоранд, то ин ки ба омадани мӯҳраи ҳариф монеъ бошад; **пилбанд додан** а) мот кардан ба воситаи ҳаракати фил; б) *маҷ.* мағлуб кардан.

ПИЛБОЛО پیل‌بالا 1. баланд ва азимҷусса; филқомат, қавиҳайкал. 2. *маҷ.* ба баландии қомати фил, хеле бисёр, тӯда, хирман.

ПИЛБОН پیل بان бонигари пил, нигоҳубинкунандаи фил, ходими махсуси фил.

ПИЛБОР پیل بار боре, ки ба андозаи бори фил аст.

ПИЛВОР پیل‌وار 1. монанди фил, фил барин, филмонанд. 2. *маҷ.* қавӣ, андозаи бори як фил.

ПИЛГӮШ پیل‌گوش 1. гули савсан. 2. хокандоз, олатест, ки бо он хокрӯбаҳоро мебардоранд.

ПИЛЗӮР پیل‌زور зӯрманд, қавӣ, пурзӯр.

ПИЛИШК پلشک **пилишк кардан** *гуфт.* гузарондан чизеро, кашидан чизеро; **риштаро ба сӯзан пилишк кардан** риштаро аз сӯрохи сӯзан гузаронидан.

ПИЛИШТ//ПАЛАШТ پلشت *кит.* нопок, олуда; **палиду пилишт** нопоку олуда.

ПИЛК پلک пардаи гирдогирди чашм, ки мижгон аз он рӯидааст: **пилки чашм**.

ПИЛКСУРХ پلک‌سرخ он ки пилки чашмонаш сурх аст.

ПИЛЛА I پله *ниг.* **пила I.**

ПИЛЛА II پیله *кит.* пояи зина; зинапоя.

ПИЛЛА III پیله *тиб.* милки дандон, ки дар натиҷаи газак гирифтани нӯги решаи дандон ба вуҷуд меояд.

ПИЛЛАГАР پیله‌گر *ниг.* **пиллакаш**.

ПИЛЛАГУЗОРӢ پیله‌گذاری пилла гузоштан, пилла нигоҳ доштан.

ПИЛЛАДОР پیله‌دار *ниг.* **пиллакаш**.

ПИЛЛАДОРӢ پیله‌داری *ниг* **кирмакпарварӣ**.

ПИЛЛАКАШ پیله‌کش он ки пилларо ҷӯшонида, тоза карда ба ресидан тайёр мекунад, пиллагар.

ПИЛЛАКАШАК پیله‌کشک асбоби махсус, ки нахи абрешими пилларо мекашад.

ПИЛЛАКАШӢ پیله‌کشی 1. *исми амал аз* **пила кашидан**; пилларо ҷӯшонида ба ресидан тайёр кардан. 2. марҳалаи технологии аз пилла кашидани нахи абрешим; **корхонаи пиллакашӣ** корхонае, ки дар он ҷо пилла мекашанд, пиллагар.

ПИЛЛАПАЗ پیله پز *ниг.* **пиллакаш**.

ПИЛЛАПАЗӢ پیله پزی *ниг.* **пиллакашӣ**.

ПИЛЛАПАРВАР پیله پرور он ки пилла парвариш мекунад, пилладор; кирмакпарвар.

ПИЛЛАПАРВАРӢ پیله‌پروری *исми амал аз*

пилла парваридан; пилладорӣ.

ПИЛЛАПОЯ پله پایه *гуфт.* нардбон; *ниг.* **пила** II.

ПИЛЛАРЕСӢ پیله ریسی *ниг.* **абрешимресӣ**.

ПИЛЛАСУПОРӢ پیله‌سپاری пила супоридан (*ба бунгоҳи қабул*).

ПИЛЛАТАЙЁРКУНӢ پیله‌تیارکنی *исми амал аз* **пилла тайёр кардан**; пиллапарварӣ.

ПИЛЛАХОНА پیله خانه хонаи пиллапарварӣ.

ПИЛЛАХУШККУНАК پیله خشک‌کنک хона ё асбоб барои буғ ва хушк кардани пилла.

ПИЛЛАХУШКОНӢ پیله خشکانی хушконидани пилла.

ПИЛЛАЧИГӢ پیله‌چیگی *ниг.* **пилладорӣ**.

ПИЛЛАҶО پیله‌جا *варз.* нуқтаи омада расидан дар ягон мусобиқаи давидан; марра, ҷои шарти ҳисоб дар мусобиқа.

ПИЛМИДАН پلمیدن *гуфт.* ҷунбида гаштан; **пилмида гаштан** ба корҳои майда-чуйда машғул шудан.

ПИЛМУРҒ پیل‌مرغ хурӯси мурғи марҷон.

ПИЛПАЙКАР پیل‌پیکر 1. филҷусса, пилтан. 2. бузургҷусса, қавиҳайкал.

ПИЛПО(Й) پیل‌پا(ی) *кит.* 1. қадаҳи бузурги шаробхӯрӣ, ратли гарон. 2. номи яке аз абзорҳои ҷангӣ, гурзи оҳанини калон.

ПИЛСӮЗ پیل‌سوز 1. чароғе, ки аз сӯхтани пилта ва равған(-и сиёҳ) равшанӣ медиҳад, чароғи сиёҳ, ҷинчароғ. 2. *ниг.* **пилта**.

ПИЛТА پلته 1. ресмони ғафс ё тасмаи аз пахта тофташуда, ки дар чароғи пилсӯз гузошта мешавад, фатила. 2. ресмони ғафси аз пахта тофта ё коғази борик бурида, ки бо пилтапеч (пилтакаш) ба лагандаи каллапӯш гузаронида мешавад.

ПИЛТАБАХМАЛ پلته‌بخمل як навъ бахмал, ки пилта-пилтаи рахдор аст.

ПИЛТАГӢ پلتگی 1. *мансуб ба* **пилта**: **чароғи пилтагӣ**.

ПИЛТАКАШ پلته‌کش сими борики махсус, ки ба воситаи он пилта ё коғази борик буридаро печонида ба лагандаи каллапӯш мегузаронанд; пилтапеч.

ПИЛТАН پیلتن филпайкар, қавиҷусса, пурзӯр.

ПИЛТАПЕЧ پلته‌پیچ фатилапеч, ҳар чизе, ки мисли фатила тоб дорад; пилтакаш.

ПИЛТАСӮЗ پلته‌سوز 1. ҷои сӯхтани (оташ гирифтан) пилта, оташгирии пилта (*дар баъзе асбобҳои оташфишонӣ ва равшанидиҳанда*). 2. пилтагӣ; **милтиқи пилтасӯз** милтиқе, ки ба воситаи сӯхтани пилта оташ мефишонад; **чароғи пилтасӯз** чароғе, ки ба воситаи сӯхтани пилта равшанӣ медиҳад.

ПИЛТАТОБ پلته‌تاب 1. пилтатобанда, пилтакаш. 2. *маҷ.* борик.

ПИЛТАЧАРОҒ پلته‌چراغ чароғи пилтасӯз, чароғи сиёҳ.

ПИЛУСТУХОН پیل‌استخوان 1. оҷ, устухони фил. 2. *маҷ.* қавиҳайкал, бузургҷусса.

ПИМА پیمه мӯзаи намадин; мӯзаи дарунаш пашмин.

ПИНА پینه 1. ямоқ, дарбеҳ. 2. обила: **пинаи даст**.

ПИНАДОР پینه‌دار обиладор: **дасти пинадор**.

ПИНАДӮЗ پینه‌دوز *кит.* кӯҳнадӯз, порадӯз.

ПИНАДӮЗӢ پینه‌دوزی 1. *кит. амал ва шуғли* **пинадӯз**. 2. ҷое, ки дар он ҷо пинадӯз кор мекунад.

ПИНАЗАДА پینه‌زده *кит.* пойафзол ё либоси дарбеҳдор.

ПИНАК پینک хоби сабуке, ки одамро дар ҳолати нишастагиаш мебарад ва чашмонаш нимпӯш мешавад, чӯрт, ғанаб; **пинаки** *касеро* **вайрон накардан** а) касеро бедор накардан б) аҳамият надодан, парво надоштан; **пинаки** *касе* **паридан** аз ҳолати нимхобӣ (ғанаб) баромадан; аз ҳолати ғафлат баромадан; **пинаки** *касеро* **паронидан** хушёр кардан касеро; **пинак рафтан** хоб ғалаба кардан бар касе, чӯрт задан.

ПИНАКӢ پینکی пинакзананда, пинакраванда; пинак; **пинакӣ задан** ғунудан, пинак рафтан, хоболуд будан; **дар пинакӣ будан** хоболуд будан, дар ғанаб рафтан.

ПИНАКРАВӢ پینک‌روی *исми амал аз* **пинак рафтан**; нимхобу нимбедор будан.

ПИНГВИН *лот.* پینگوین *зоол.* ҷонвари калони кӯтоҳболи баҳрӣ, ки болҳояш барои шино кардан хизмат мекунад ва парида наметавонад.

ПИНГОН//БИНГОН پنگان//بنگان *кит.* 1. коса, ҷом. 2. ташт, тос. 3. тоси соат, тоси мисини таҳсӯрох, ки онро дар миёни тағораи пуроб мегузоранд ва як бор пур шудани он аз об як вақти муайянеро мефаҳмонад.

пиндор پندار *асоси замони ҳозира аз* **пиндоштан**.

ПИНДОР پندار 1. фикр, андеша; гумон, хаёл, тасаввур. 2. гумони бад, шак. 3. *маҷ.* калонгарии аз ҳад зиёд, худро калон гумон кардан, худбинӣ; кибру ғурур.

ПИНДОШТ پنداشت *ниг.* **пиндор** 1.

ПИНДОШТАН پنداشتن 1. тасаввур кардан, гумон кардан, хаёл намудан. 2. ҳисоб кардан, худро калон гирифтан, гумон кардан.

ПИНУ پینو *кит.* дӯғи турши хушкшуда, қурут.

ПИНҲОН پنهان 1. пӯшида, ниҳон, нонамоён; *муқоб.* **ошкор**. 2. махфӣ, рустӣ; **пинҳон гаштан (шудан)** нонамоён шудан, руст шудан; **пинҳон (нигоҳ) доштан** пӯшида доштан, маълум накардан, ошкор накардан, махфӣ нигоҳ доштан; **пинҳон кардан** а) пӯшида нигоҳ доштан, ошкор накардан; б) руст кардан, нопадид гардонидан; **пинҳон мондан** пӯшида мондан, махфӣ боқӣ мондан, ошкор нашудан.

ПИНҲОНГОҲ پنهانگاه ҷои пинҳон шудан ё пинҳон кардан.

ПИНҲОНДОРӢ پنهانداری пинҳон доштан, пинҳон кардан.

ПИНҲОНӢ پنهانی 1. пӯшида, махфӣ, мастур: **вазифаи пинҳонӣ**; **сӯҳбати пинҳонӣ** гуфтугӯи пӯшида, сӯҳбати ғайриошкор. 2. ба тарзи пинҳон, махфиёна: **пинҳонӣ амал (кор) кардан**; **супориши пинҳонӣ** супориши махфӣ.

ПИНҲОНКОР پنهانکار 1. пинҳон амалкунанда. 2. ба таври махфӣ коркунанда; амалкунандаи махфӣ: **гурӯҳҳои пинҳонкор.**

ПИНҲОНКОРӢ پنهانکاری 1. пинҳон кардан. 2. махфӣ амал кардан.

ПИНҲОНКОРОНА پنهان کارانه ба таври пинҳонӣ.

ПИНҲОНКУНӢ پنهانکنی пинҳон кардан, руст кардан; аз чашми касе ғоиб нигоҳ доштан.

ПИР پیر 1. солхӯрда, умрдида, куҳансол; *муқоб.* **ҷавон**. 2. қадим, дерин: **дунёи пир**. 3. *маҷ.* кӯҳна, қафомонда. 4. *кҳн.* шахси таърихӣ ё афсонавие, ки собиқ аҳли касбу пеша ӯро ба худ пешво қарор медоданд; (*мас.,* **пири бофандаҳо** *Имоми Аъзам,* **пири саисон** *Қанбар-саиси халифа Алӣ ва г.)*. 5. *д.* муршид, роҳнамо, шайхе, ки ба худ мурид ва эътиқодмандон мегирифт: **пири роҳ**, **пири тариқат**; **асои пир ба ҷои пир** (*зарб*). 6. марди ҷаҳонгашта ва кордида, таҷрибанок: **пири хирад**, **пири ҳунар**, **пир нест**, **тадбир нест** (*зарб.*); **пири кор** а) устоди кор, корозмуда, ботаҷриба; б) *киноя аз* шоирони пешина, саромадани сухан; **пири таълим** муаллим, устод; **пири барнодил** куҳансоли дилаш ҷавон; **пири майкада (муғон)** соҳиби майхона; **пир кардан** ҷисман заиф гардонидан, аз кор баровардан (*мас., дард, ғами касеро*); **пир шудан** а) куҳансол гаштан; б) беравнақ шудан; забун гаштан; **ҳавсала пир шудан** барҳам хӯрдани рағбат, аз байн рафтани майл (ба коре): ◊ **гови пир кунҷора хоб мебинад** (*мақ.*).

ПИРА پیره пир, кӯҳансол.

ПИРАЗАН پیره‌زن зани пир, зани солхӯрда, кампир.

ПИРАЗОЛ پیره زال пиразан, кампир.

ПИРАК پیرک *шакли тасғир ва навозишии* **пир**.

ПИРАКӢ پیرکی одами пир, пирамард, куҳансол.

ПИРАМАРД پیره‌مرد марди пир, куҳансол, солхӯрда, мӯйсафед.

ПИРАМИДА *ю.* پیرمیده 1. *ниг.* **аҳром**. 2. шакли ҳандасӣ, аҳром.

ПИРАСАР پیره‌سر *кит.*пир, солхӯрда, куҳансол, мӯйсафед.

ПИРАҲАН پیرهن *ниг.* **пероҳан**.

ПИРБОНУ پیربانو соҳибхоназани пир, хонуми пир.

ПИРГОВ پیرگاو 1. гови пир. 2. *киноя аз* одами

бефикр, камандеша, беҳавсала (*дар маври-ди таҳқир*).

ПИРДУХТАР پیردختر духтари солхӯрдаи шавҳарнакарда, духтари шавҳарнадида.

ПИРЗАН پیرزن *ниг.* **пиразан**.

ПИРЗОЛ پیرزال *ниг.* **пиразол**.

ПИРИНӢ پیرینی *кит.* 1. як навъ хӯроки ширин, ки аз орди биринҷ ва ширу шакар мепазанд; фиринӣ, муҳаллабийя.2. *киноя аз* маҳбуба.

ПИРӢ پیری 1. кӯҳансолӣ, солхӯрдагӣ, ҳолати солхӯрдагӣ, пир будан. 2. *маҷ.* сустӣ, заифӣ, камқувватӣ.

ПИРМАРД پیرمرد *ниг.* **пирамард**.

ПИРМОМ پیرمام *кит.* момои пир, модари пир.

ПИРОЗА پیرازه *кит.* навъ ва намуди кашидани нах дар шерозаи китоб барои маҳкам кардани он.

ПИРОИШ پیرایش *ниг.* **пероиш**.

ПИРОМУН پیرامون *ниг.* **перомун**.

ПИРОНА پیرانه 1. *мансуб ба* **пир**. 2. муносиби пирон, лоиқи пирон, хоси пирон: **овози пирона**, **чашмони пирона**. 3. ба тарзи (ҳаракати) пирон, монанди (ҳолати) пирон. 4. *маҷ.* хирадмандона, ботадбирона.

ПИРОНАСАР پیرانه‌سر ҳангоми пиронсолагӣ, айёми пирӣ, дар ҳолати пирӣ.

ПИРОНАСАРӢ پیرانه‌سری *мансуб ба* **пиронасар**; вақти пирӣ**.**

ПИРОНСОЛ پیرانسال пир, солхӯрда, хеле умрдида.

ПИРОНСОЛАГӢ پیرانسالگی пирӣ, куҳансолӣ; вақти пирӣ: **дар вақти пиронсолагӣ**.

ПИРОНСОЛӢ پیرانسالی *ниг.* **пиронсолагӣ**.

ПИРОСТАН پیراستن *ниг.* **перостан**.

ПИРОҲАН پیراهن *ниг.* **пероҳан**.

ПИРОҲАНГУЛГУН پیراهن‌گلگون *кит.* 1. он ки куртаи гулдор мепӯшад; *маҷ.* маҳбубаи куртасурх, зеболибос. 2. *маҷ.* хунолуд, шаҳидгашта.

ПИРОҲАНДӮЗ پیراهن‌دوز куртадӯз, он ки куртаворӣ медӯзад, дӯзандаи курта.

ПИРОҲАНДӮЗӢ پیراهن‌دوزی 1. амал ва шуғли куртадӯз, пироҳан дӯхтан, куртадӯзӣ. 2. коргоҳ ё дукони пироҳандӯзӣ.

ПИРОҲАНӢ پیراهنی 1. *мансуб ба* **пироҳан**. 2. муносиб барои дӯхтани пироҳан; махсуси пироҳан.

ПИРОҲАНЧОК پیراهن‌چاک *ниг.* **пераҳанчок**.

ПИРОЯ پیرایه *ниг.* **пероя**.

ПИРОЯБАНД پیرایه‌بند *ниг.* **пероябанд**.

ПИРОЯБАНДӢ پیرایه‌بندی *ниг.* **пероябандӣ**.

ПИРОЯПӮШ پیرایه‌پوش *ниг.* **перояпӯш**.

ПИРОЯСОЗӢ پیرایه‌سازی *ниг.* **пероясозӣ**.

ПИР-ПИР پر پر *калимаи тақлиди овоз,* ки ларзиш ё паридани чизеро ифода мекунад: **пир-пир паридан**.

ПИРСАГ پیرسگ 1. саги пир. 2. *киноя аз* одами бадфеъли бадкирдор (*дар мавриди таҳқир*).

ПИРСОЛ پیرسال солхӯрда, куҳансол.

ПИРӮЗ پیروز 1. фирӯз; музаффар, ғолиб; **пирӯз гаштан (омадан)** ғолиб гаштан (омадан). 2. комёб, хушу хуррам; **бахти пирӯз** толеи баланд.

ПИРӮЗА پیروزه *ниг.* **фирӯза**.

ПИРӮЗАГУН پیروزه گون *ниг.* **фирӯзагун**.

ПИРӮЗАРАНГ پیروزه‌رنگ *ниг.* **фирӯзаранг**.

ПИРӮЗАТАХТ پیروزه‌تخت *кит.* тахти бо пирӯза зинат додашуда.

ПИРӮЗАТАШТ پیروزه‌طشت *кит., киноя аз* осмон.

ПИРӮЗАХТАР پیروزاختر саодатманд, хушбахт, комёб.

ПИРӮЗБАХТ پیروزبخت *кит.* дорои бахти баланд, ботолеъ, баландбахт.

ПИРӮЗБАХТӢ پیروزبختی баландбахтӣ, баландтолеӣ.

ПИРӮЗГАР پیروزگر *кит.* 1. ғолиб, музаффар, фотеҳ. 2. ғолибгардонанда.

ПИРӮЗӢ پیروزی 1. фирӯзӣ, ғалаба, фатҳ. 2. хушбахтӣ, саодатмандӣ. *ниг.*

ПИРӮЗМАНД پیروزمند 1. ғолиб, музаффар. 2. хушбахт, саодатманд, комёб.

ПИРӮЗМАНДӢ پیروزمندی 1. ғолибият, музаффарият. 2. *ниг.* **пирӯзӣ** 2.

ПИРӮЗМАНДОНА پیروزمندانه 1. бо пирӯзӣ, бо ғолибият. 2. хушбахтона, саодатмандона.

ПИРӮЗРАЗМ پیروززرم *кит.* дар ҷанг ғолибшаванда, он ки дар набард пирӯз мешавад, пирӯзҷанг.

ПИРӮЗРӮЗ پیروزروز 1. музаффару мансур. 2. комёб, босаодат, хушбахт, саодатманд.

ПИРӮЗҶАНГ پیروزجنگ *ниг.* **пирӯзразм**.

ПИРХАР پیرخر 1. хари пир. 2. *киноя аз* одами камақли беҳавсала (*дар мавриди таҳқир*).

ПИРХОНА پیرخانه *кҳн.* хонаи духонии шайх, эшон ва амсоли онҳо.

ПИРШАВӢ پیرشوی 1. пир шудан. 2. кӯҳна шудан, афсурда шудан.

ПИРШУДА پیرشده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пир шудан**; он ки пир шудааст. 2. *маҷ.* сустшуда, заифгашта.

ПИРЯХ پیریخ *геол.* яхҳои доимии қабатғафси болои кӯҳҳо: **пиряхҳои доимӣ**.

писанд پسند *асоси замони ҳозира аз* **писандидан**.

ПИСАНД پسند дилхоҳ, дилчасп, мақбул, хушоянд; **писанди назар** маъқул, хушоянд; **писанд будан** мавриди назар ва эътибор будан; **писанд гаштан (омадан, шудан)** маъқул шудан, мақбул омадан; **писанд кардан** *ба касе* маъқул кунонидан ба касе, қабул кунонидан чизеро ба касе; **писанд накардан** ба эътибор нагирифтан, аҳамият надодан (касеро, чизеро).

ПИСАНДИДА پسندیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **писандидан**. 2. мақбул, маъқулшуда, хушкарда: **кори писандида**. 3. баргузида, писандшуда: **писандидаи мардум**.

ПИСАНДИДАКЕШ پسندیده‌کیش 1. он ки дину оини нек дорад. 2. *маҷ.* неккирдор, некрафтор.

ПИСАНДИДАКОР پسندیده‌کار накӯамал, неккирдор: **одами писандидакор**.

ПИСАНДИДАН پسندیدن 1. қабул кардан, пазируфтан, маъқул донистан, хуш кардан; **маслиҳати** *касеро* **писандидан** маслиҳати касеро қабул кардан. 2. интихоб кардан, баргузидан, мақбул донистан: **он чи бар худ написандӣ, ба дигаре маписанд** (*мақ.*).

ПИСАНДИДАРОЙ پسندیده‌رای некрой, хуштабиат, некхислат.

ПИСАНДИДАТАБЪ پسندیده‌طبع хуштабъ, нектабъ.

ПИСАНДИДАФИКР پسندیده‌فکر хушзеҳн, хушфикр, некандеш, некрой.

ПИСАНДИДАХУЛҚ پسندیده خلق соҳиби хулқу хислати нек, писандидатабъ.

ПИСАНДИДАХӮ(Й) پسندیده‌خو(ی) некӯхӯй, покизатабъ, хушхулқ, писандидахулқ.

ПИСАР پسر 1. фарзанди нарина; *муқоб.* **духтар**; **писари угай** писари шавҳар аз зани дигар ё писари зан аз шавҳари дигар; писарандар; **писар ёфтан** соҳиби писар шудан. 2. бача. 3. ҷавон (*дар мавриди хитоби одами солдида ба ҷавон*).

ПИСАРАК پسرک 1. *шакли тасғир ва навозиши* **писар**. 2. писарбача.

ПИСАРАНДАР پسراندر писари ӯгай, писари зан аз шавҳари дигар нисбат ба мард ва баръакс.

ПИСАРБАЧА پسربچه писар, писарак, бача.

ПИСАРГИР پسرگیر он ки писари каси дигарро ба писарӣ гирифтааст, он ки хоҳони писархонд кардан аст.

ПИСАРДОР پسردار он ки писар дорад, соҳиби писар, дорои писар.

ПИСАРЗОДА پسرزاده зодаи писар, фарзанди писар, набера.

ПИСАРИНА پسرینه 1. фарзанди нарина. 2. *ниг.* **писарона**.

ПИСАРӢ پسری *мансуб ба* **писар**; **расми писарӣ** одоб ва қоидаи фарзандӣ.

ПИСАРОНА پسرانه бачагона, муносиби писар, лоиқи писар, хоси писарон; ба таври писарон; **либоси писарона** либоси бачагӣ.

ПИСАРНАБЕРА پسرنبیره набераи писар; набераи писарӣ.

ПИСАРХОЛА پسرخاله писари хола, писари хоҳари модар.

ПИСАРХОНД(А) پسرخواند(ه) писарбачае, ки касе ӯро ба писарӣ қабул карда фарзанди худ номидааст.

ПИСАРЧА پسرچه *ниг.* **писарак**.

ПИСК پسک *лаҳҷ.* пасафгандаи буз, гӯсфанд ва монанди инҳо.

ПИСТ پست орд, орди ғаллаи бирён аз қабили гандум, ҷав, нахӯд *ва г.*

ПИСТА پسته донаи мағздоре, ки мағзи сабз дорад ва баъди пухтан даҳон во мекунад: дарахти писта; **пистаи хандон** а) пистаи кушода; б) *киноя аз* лабу даҳони маҳбуба.

ПИСТАГӢ پستگی *мансуб ба* **писта**; **ранги пистагӣ** ранги сабзи мисли ранги мағзи писта, пистоқӣ; ҳ**алвои пистагӣ** ҳалвое, ки бо писта пухта мешавад.

ПИСТАДАҲОН پستهدهان даҳонаш танги зебо (*сифати зан*).

ПИСТАЗОР پستهزار ҷои рӯидани дарахти писта, анбӯҳи дарахтони писта.

ПИСТАКОРӢ پستهکاری амали коштани писта, коридани писта, киштукор ва нигоҳубини писта.

ПИСТАҚӢ پستقی *ниг.* **пистоқӣ**.

ПИСТАЛАБ پستهلب *киноя аз* маъшуқа.

ПИСТАМАҒЗ پستهمغز 1. мағзи писта. 2. *маҷ.* мағзи хеле бомазаву серравған.

ПИСТОҚИРАНГ پستاقیرنگ *ниг.* **пистоқӣ** I.

ПИСТОҚӢ I پستاقی пистаранг, сабз.

ПИСТОҚӢ II پستاقی *лаҳҷ., ниг.* **потусқа**.

ПИСТОН I پستان узвест дар синаи занон ё шиками ширхорони модина, ки дар он шир ҳосил мешавад: **нӯги пистон**.

ПИСТОН II پستان *ҳ.* 1. пулакчаи поёни тир (патрон)-и аслиҳаи оташфишон, ки барои оташ додани он хизмат мекунад; потусқа. 2. потусқаи коғазӣ барои таппонча ва милтиқҳои бозичаи бачагон.

ПИСТОНАК پستانک 1. *ҳ.* ҷои бо ангушт зер карда оташ додани пистони аслиҳаи оташфишон; куланги милтиқ. 2. он чи резинӣ буда барои ором кардан ва шир хӯрондани тифлон ба кор мебаранд, чочак.

ПИСТОНБАНД پستانبند синабанд, синабандак.

ПИСТОНДОР پستاندار *зоол.* ҳайвон аз оилаи пистондорон.

ПИСТОНӢ پستانی *марбут ба* **пистон**; порчаи сафеди нозук, ки ба даруни он кӯфтаи ширинихо, масалан, наботро тар карда мебастанд ва ба даҳони навзод мегузоштанд.

ПИСХАНД پسخند лабханди масхараомез, лабханд аз рӯи таҳқир ва истеҳзо, пузханд; **писханд задан (кардан)** лабханди масхараомез кардан; **бо писханд гап задан** бо истеҳзо гап задан.

ПИСХАНДОМЕЗ پسخندآمیز тамасхуромез, масхараомез, истеҳзоомез.

ПИСХО پیسخا *д.* иди дини насрониён ва яҳудиҳо.

ПИТИР-ПИТИР پترپتر *калимаи тақлиди овоз*, ки ҷунбиши тезро ифода мекунад.

ПИТОН پیتان *зоол.* мори бузурги безаҳр.

ПИТПИЛИҚ پتپلیق *калимаи тақлиди овози* бедона (вартишк).

ПИХ I پخ *ниг.* **пах**.

ПИХ II پیخ барҷастагиҳои сахти пойҳои баъзе парандагон (*мас., дар пои хурӯс*), ки вақти ҷангашон кор медодааст.

ПИҲ//ПЕҲ پیه *кит.* равғани рӯи гӯшт, чарбу.

ПИЧА پیچه мӯй, мӯйсар, қисмати пеш ва бари мӯйсар; *муқ.* **печа**.

ПИЧАБАНД پیچهبند *ниг.* **печабанд**.

ПИЧАН(Д) پیچن//پیچند ғарами беда, алаф, хошок *ва г.*

ПИЧАСАФЕД پیچهسفید *ниг.* **печасафед**.

ПИЧИНГ پچینگ *гуфт.* гаппаронӣ, гап партофтан ба касе, гапи нешдор партофтан ба касе; **пичинг задан (кардан)** гапи нешдор гуфтан, мазоҳ карда гап задан; **пичинг парондан** гапи нешдор гуфтан, гаппаронӣ кардан.

ПИЧИНГОМЕЗ پچینگآمیز бопичинг, нешдор, кинояомез (*гап задан*).

ПИЧИНГОМЕЗОНА پچینگآمیزانه ба таври пичингомез, кинояомезона.

ПИЧИНГПАР(Р)ОНӢ پچینگپرانی *гуфт.* пичинг парондан, гапи заҳромез гуфтан, гаппаронӣ.

ПИЧИР-ПИЧИР پچیرپچیر *калимаи тақлиди*

овоз, ки хеле паст ва оҳиста гап задани як кас ё якчанд касро мефаҳмонад, зери лаб гап задан; **пичир-пичир кардан** зери лаб оҳиста сухан кардан.

ПИЧИРРОС پچيراس пичир-пичир, зери лаб гап задан; **пичиррос задан (кардан)** пичир-пичир гап задан, зери лаб чизе гуфтан.

ПИЧИРРОСӢ پچيراسى *мансуб ба* **пичиррос**; **овози пичиррросӣ** овози пичир-пичир.

ПИШАК پشک гурба; **пишаки** *касеро* **пишт (на) гуфтан** *маҷ.* ба касе халал (на) расонидан.

ПИШАКБАЧА پشکبچه бачаи пишак, гурбача.

ПИШАКШӮ(Й) پشکشو(ى) *маҷ.* шустушӯи нотамом; **пишакшӯ(й) кардан** (*рӯйро*) нотамом шустан (рӯйро).

ПИШГИЛ پشگيل саргини ҳайвонот монанди шутур, буз, гӯсфанд *ва г.*

ПИШК پشک *лаҳҷ.* саргини ғелони буз, гӯсфанд, шутур *ва г.*; *муқ.* **писк**.

ПИШЛОҚ پشلاق *лаҳҷ.* як навъ хӯрок, ки аз шир монанди панир пухта мешавад.

ПИШ-ПИШ پيش پيش *калимаи тақлиди овози* ҷеғ задани гурба.

ПИШТ پشت *калимаи тақлиди овози* пеш кардани гурба; **гурбаи** *касеро* **пишт нагуфтан** ба кори касе халал нарасонидан.

ПЛАЗМА *ю.* پلزمه қисми обакии таркибии бофтаҳои органикии гуногун (*мас.*, *хун*).

ПЛАСТИДАҲО *ю.* پلستيده‌ها *бот.* ҷисмчаҳои беранг ё рангдори протоплазмаи бофтаҳои растаниҳо, ки барои мавҷудияти растаниҳо аҳамияти калон доранд.

ПЛАСТИЛИН *ю.* پلستيلين маводи аз гил, мум ва равған тайёршуда барои ҳайкалсозӣ.

ПЛАСТМАССА *ю.* پلستمسه маводи сунъие, ки аз ҳар гуна моддаҳо тайёр мекунанд ва аз он ҳар гуна асбобҳо месозанд.

ПЛАТИНА *исп.* پلتينه филизи сафедранги қиматбаҳои ба гармӣ ниҳоят тобовар.

ПЛАТСКАРТА *олм.* پلتسکرته билети махсус барои ҷои муайян дар вагон.

ПЛОМБА *олм.* پلامبه 1. тамғаи қурғошимӣ, ки ба молҳо ва ба борҳои бастаи вагон, дӯкон ва ғайра овехта мешавад. 2. хамире, ки онро ба сӯрохи дандон мегузоранд: **сӯрохи дандонро пломба кунондан**.

ПЛУГ *олм.* پلوگ абзор ва мошини шудгор, ки ба трактор ё асп баста мешавад, испор.

ПЛУТОНИЙ*лот.* پلوتانى унсури химиявии радиоактивӣ, ки аз уран ва торий истеҳсол мекунанд.

ПНЕВМАТИКӢ پنيومتيکى ҳар асбоби ба амали фушурдашавии ҳаво асосёфта.

ПО(Й) پا(ى) 1. узви бадани инсон ва ҳайвон, ки воситаи рафтан аст ва бадан дар болои онҳо қарор гирифтааст. 2. *бо изофат* (*қисми зери чизе*; таг, зер, бун); **пои**... зери..., таги..., буни.... 3. қисми зерини пой, қадам. 4. *маҷ.* тоқаи пойафзол ё як почаи шим, эзор *ва г.* 5. ба тарзи истиора истифода шудааст; **пои кор; по ба по** қадам ба қадам; баробар, ҳамроҳ; **по ба пои** *касе* **роҳ рафтан; гапи подарҳаво** гапи берабт, бемаъниӣ, бемантиқ; **сар то по** тамоман, аз аввал то охир; **пои пиёда** пиёда; **ба пои худ** бе воситаи каси дигар, бо майли худ; **бо пои бараҳна** пойлуч, бе пойафзол; **по ба по рафтан** баробар рафтан, аз ҳам канда нашуда рафтан; **по бар ҷо будан** устувор будан, собит будан; **пои** *касеро* **аз ҷое кандан** касеро аз ҷое дур кардан, рафтуои касеро қатъ гардонидан (*аз ҷое, ба ҷое*); **пои** *касеро* **аз осмон овардан** касеро ба ҷазояш расондан, несту нобуд кардан; **пои** *касе* **лағжидан** аз ҷо беҷо шудан; дар коре шикаст хӯрдан; **пои рафтуомад бурида гардидан** қатъ гардидани рафтуомад; **пой бар арсаи ҳаёт гузоштан** таваллуд шудан, ба дунё омадан; **пой баромадан** аз ҷояш беҷо шудани устухонҳои пой дар натиҷаи зарб хӯрдан; **пой ба ҷое нагузоштан** ба ҷое нарафтан; тарки равуой кардан; **пой беҷо мондан** аз ҳадди худ гузаштан; кори беҷо кардан; **пой гузоштан (ниҳодан)** қадам мондан; рафтан; ба ҷое дохил шудан; **пой дароз кардан** *маҷ.* мурдан; **пой канда шудан аз ҷое** қатъ гардидани рафтуомад аз ҷое; **пой кашидан аз ҷое** тарки рафтуой кардан аз ҷое; **пой мондан** қадам задан; рафтан; **пой каҷ ниҳодан** нодуруст кор кардан, хи-

лофи қоида амал кардан; **пойро дониста мондан** фикр карда кор кардан, санҷида ва бо мулоҳиза кор кардан; **по кӯфтан** а) кафи пойро ба замин задан; б) рақсидан; **по накашида мурдан** ҷо ба ҷо мурдан, якбора мурдан; **пой накашидан** майли рафтан надоштан; **по шав!** хез! гурез!; **аз по афтодан** а) беҳол шудан, монда шудан (*аз кор, аз роҳгардӣ*); б) ба замин афтодан, мағлуб шудан (*дар ҷанг, гӯштин*); **аз по афтондан** а) ғалтондан, б) ҳалок кардан; **аз пой мондан** хаставу нотавон шудан, тоби роҳгардӣ надоштан; **аз пои** *касе* **гирифтан** ба касе қасди бад кардан, дар пайи қасди касе шуда; **ба кӯрпа нигоҳ карда пой дароз кардан** мувофиқи қувват ва имкони худ кор кардан; **ба пои худ омадан** (*ба майли худ*) омадан; **ба пой хестан** а) бархостан; б) сиҳат шудан, сиҳат ёфтан; **ба по рост шудан** бархостан, рост шудан аз ҷои нишаст; **ба по хезондан** барангехтан, баланд шӯронидан; **ба по ҳинобаста** *киноя аз* каси ё чизи ниҳоят суст ҳаракаткунанда: **ба як по истодан**; **дасту пой гум кардан** саросема шудан, ихтиёр аз даст додан; **ду пойро ба як мӯза (маҳсӣ) ҷо карда (тиққонда) нишастан** сахт истодагарӣ кардан, исрор кардан ба гуфтаи худ; **дониста по мондан** беҷо кор накардан, бо мулоҳиза ва андеша кору рафтор кардан; **зери по шудан** помол гаштан, хору забун шудан; **зери по кардан** поймол кардан, забун гардонидан; **пушти по задан** даст кашидан, сарфи назар кардан; беқадру эътибор кардан; **сар аз пой фарқ накардан** сахт дар таъсири ҳиссиёти худ будан, дар шавқу ҳаяҷон будан; **як по дар гӯр будан, по ба лаби гӯр будан** *киноя аз* пиру нотавон шудан, наздик ба марг расидан.

ПОАВРАНҶАН پاورنجن ҳалқаи зарин ё нуқрагин, ки занҳо ба пой мебананд, халхол.

ПОАНДОЗ پااندز *ниг.* **пойандоз**.

ПОАФШОР پاافشار *боф.* ду тахтачаи хурди ба андозаи кафи пой дар дастгоҳи бофандагӣ, ки бофандагон дар рӯи онҳо по гузошта ба навбат мефишоранд ва дастгоҳро ба ҳаракат медароранд.

ПОБАЛАНД پابلند *кит.* 1. пойдароз (*ҳайвоноти монанди шутур, асп ва* ғ.). 2. *маҷ.* устод, моҳир; машҳур.

ПОБАНД پابند 1. банд, расан *ва г.,* ки ба пои ҳайвонот мебананд. 2. гирифтор, муқайяд, бандӣ: **побанди зиндон**, **побанд кардан** а) пои чизеро бо банд бастан; б) гирифтор кардан.

ПОБАРАҲНА پابرهنه 1. бепойафзол, пойлуч. 2. *маҷ.* камбағал, бечора.

ПОБАРАҲНАГӢ پابرهنگی 1. *маҷ.* пойлучӣ. 2. бечорагӣ, камбағалӣ.

ПОБАРҶО(Й) I پابرجا(ی) *кит.* 1. устувор, маҳкам, пойдор: **побарҷо истодан**. 2. дар ҷои худ, беҷунбиш.

ПОБАРҶО(Й) II پابرجا(ی) афсурда, фартут, аз кор баромада, вайроншуда.

ПОБАСТ پابست 1. он ки ё он чи пояш баста шудааст; **побанд будан** а) пои чизе баста будан; б) гирифтор будан, муқайяд будан, побанд. 2. муқайяд, гирифтор. 3. *кит.* таҳкурсӣ, бунёд.

ПОБАСТА پابسته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **побаст будан**; пояш баста. 2. гирифтор, маҳбус, бандӣ.

ПОБАСТАГӢ پابستگی *шакли дигари сифати феълии* **побаста;** побаста будан; гирифтор будан.

ПОБЕЛ پابیل **:побел кардан** (**задан**) нарм кардани (гардонидани) замин бо бел.

ПОБЕЛКАРДА پابیل‌کرده *сифати феълии замони гузашта аз* **побел кардан**.

ПО(Й)БОЗ پاباز//پای‌باز *кит.* 1. пойкӯб, пойзан. 2. раққос, рақскунанда.

ПОБОЗӢ پابازی *ниг.* **пойбозӣ**.

ПО(Й)БУРИДА پابریده// پای‌بریده он ки ё он чи пояш бурида шудааст, бо пои бурида, бепой.

ПОБӮС پابوس *ниг.* **побӯсӣ**.

ПОБӮСӢ پابوسی *кҳн.* барои эҳтиром пеши пои касе сар хам кардан; таъзим, зону задан дар пеши *касе*.

ПОВАРАҚ پاورق 1. калимаи аввали саҳифаи дуюм, ки барои мураттаб омадани варақаҳо дар охири саҳифаи якум навишта

мешавад. 2. эзоҳи ба матни асосӣ дахлдор, ки дар поёни саҳифаи китоб зикр мешавад; ҳошия.

ПОВЕСТ *р.* پاوست асари бадеии аз ҷиҳати ҳаҷм хурдтар аз роман.

ПОГАРОН پاگران *кит., киноя аз* ҳомиладор, дуҷон.

ПОГОН *р.* پاگان парчаи хурди чоркунҷаи дорои нишони фарққунии унвонҳои ҳарбӣ, ки ба китф часпонида мешавад.

ПОГОНДОР پاگاندار 1. дорои погон. 2. *маҷ.* амалдор.

ПОҒА پاغه *ниг.* **поғачӯб**.

ПОҒАМОЛ پاغه‌مال *ниг.* **поғачӯб**.

ПОҒАНД پاغند кулӯлаи пахтаи ҳаллоҷишуда, ки барои ресидан тайёр аст.

ПОҒАЧӮБ پاغه‌چوب чӯби борики махсус, ки ба он пахтаи ҳаллоҷишударо ҷудо-ҷудо печонида барои ресидан тайёр мекунанд.

ПОҒУНДА پاغنده 1. ҳар як пои зина, помонакҳои зинапоя. 2. *кит.* пахтаи ҳаллоҷишуда.

ПОД پاد *кит. ҷузъи пешини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* зид ва мухолиф, ки *дар истилоҳсозӣ муодили* анти *аст*: **подмодда**, **подзаҳр**...

ПОДА پاده галаи гову гӯсфанду буз *ва г.,* ки ҳар як деҳа алоҳида барои чаро ташкил мекунад; ◊ **аз пода пеш чанг хезондан** ғалоғулаи беҳуда пеш аз ягон кор, воқеа *ва г.*

ПОДАБАРО پاده‌برا вақти баромадани пода.

ПОДАБОН پاده‌بان он ки подаро ба чаро мебарад, подавон.

ПОДАБОНӢ پاده‌بانی пода чаронидан; подачаронӣ кардан, чӯпонӣ.

ПОДАВОН پادوان *гуфт., ниг.* **подабон**.

ПОДАНГ پادنگ *кит.* як намуди василаи биринҷкӯбӣ, ки бо неруи по кор мекунад.

ПОДАРГИЛ پادرگیل 1. пой дар гил; пой дар рег. 2. *маҷ.* побанд, мутеъ, гирифтор.

ПОДАРД پادرد 1. дарди по. 2. он ки пояш дард мекунад.

ПОДАРӢ پادری 1. порчаи матоъ, ки дар поёни дар барои пок кардани по ва надаромадани чиркинӣ ба даруни хона мегузоранд. 2. остони дар, поёни дар, даргоҳ.

ПОДАРОЗ پادراز пояш дароз , он чи ё он ки пои дароз дорад, побаланд.

ПОДАРҲАВО پادرهوا 1. сарнагун, чаппа. 2. *гуфт.* беасос, пуч, суханҳои бемавқеву бебунёд, гапҳои ҳавоӣ, беасл, беасос.

ПОДАХОНА پاده‌خانه ҷои пода, қароргоҳи пода.

ПОДАЧАРО پاده‌چرا *ниг.* **подаҷо**; ҷои чаронидани пода.

ПОДАҶО پاده‌جا маҳалли ҷамъ омадан ва чарои пода.

ПОДГОН پادگان *ҳ., кит.* маҳалле, ки дар он қисми ҳарбӣ ҷойгир аст, гарнизон.

ПОДЗАҲР پادزهر 1. *тиб.* доруи зидди захр, чизе, ки бар зидди заҳр кор фармуда мешавад, заҳрмӯҳра. 2. ҳар чизе, ки асари чизи дигарро хунсо ё кам кунад.

ПОДИР پادیر *кит.* чӯбе, ки барои нигаҳдории девори хамида ё сақфи шикаста гузошта мешавад; тиргак, танба, пуштак, пуштибон.

ПОДОМ پادام *ниг.* **пойдом**.

ПОДОР پادار *ниг.* **пойдор**.

ПОДОРӢ پاداری 1. *кит.* пойдорӣ, муқовимат, барқарорӣ, истодагарӣ. 2. побарҷо, мустаҳкаму устувор будан; **подорӣ кардан** устуворӣ нишон додан, истодагарӣ кардан.

ПОДОШ پاداش 1. ҷазо, сазо. 2. мукофоти амал, музд; **подоши некӣ** мукофоти некӣ; ҷавоби некӣ; **подоши бадӣ** мукофоти бадӣ; ҷавоб ба бадӣ: **кулӯхандозро подош санг аст** (*мақ.*).

ПОДОШДЕҲ پاداش‌ده *кит.* он ки подош медиҳад, подошдиҳанда.

ПОДОШДИҲАНДА پاداش‌دهنده *ниг.* **подошдеҳ**.

ПОДОШДИҲӢ پاداش‌دهی 1. ҷазодиҳӣ. 2. муздиҳӣ.

ПОДОШТ پاداشت *лаҳҷ., ниг.* **подош**.

ПОДПОЛКОВНИК پادپالکاونیک *ҳ.* унвони

ҳарбӣ (*аз майор болотар ва аз полковник хурдтар*), саргурд , ноиби сарҳанг.

ПОДӮКОНӢ پادکانی// پادوکانی *кит.* 1. шахси каммояе, ки дар пои дӯкони дигаре нишаста савдо мекардааст. 2. даллол.

ПОДШАҲ پادشه *ниг.* **подшоҳ**.

ПОДШИПНИК *р.* پادشیپنیک абзори мудаввари мошин, ки гардиши гирдаи оҳани ҳаракаткунандаи меҳварро осон мегардонад.

ПОДШО پادشا *ниг.* **подшоҳ.**

ПОДШОҲ پادشاه 1. ҳукмрони мутлақи як мамлакат ё кишвар, соҳиби тахту тоҷ, шоҳ; **подшоҳ барин рӯз гузаронидан** бе ҳеҷ камбудӣ зистан; аз ҳар ҷиҳат таъмин будан. 2. *маҷ.* фармонраво, соҳибихтиёр.

ПОДШОҲБОЗӢ پادشاه‌بازی як навъ бозӣ, ки бо навбат буҷул партофта яке «подшоҳ» дигаре «вазир» мешавад ва «вазир» ҳукми «подшоҳ»-ро байни дигарон иҷро мекунад.

ПОДШОҲДУХТАР پادشاه‌دختر духтари подшоҳ.

ПОДШОҲЗОДА پادشاه‌زاده шоҳзода, фарзанди подшоҳ.

ПОДШОҲӢ پادشاهی 1. салтанат, ҳукмронӣ, мамлакатдорӣ; подшоҳ будан. 2. *мансуб ба* **подшоҳ**; **даври подшоҳӣ.** 3. мутааллиқ ба давлат; **подшоҳӣ кардан** а) ҳукмронӣ кардан, салтанат рондан; б) моли подшоҳ гардонидан, давлатӣ кардан, забт карда гирифтан мулку моли касеро; **подшоҳӣ шудан** аз они подшоҳ гардидан, давлатӣ шудан: ◊ **хоби чоштгоҳӣ беҳ аз подшоҳӣ** (*маҷ*).

ПОДШОҲОНА پادشاهانه шоистаи подшоҳ, сазовори подшоҳ; шоҳона.

ПОЁ پایا мустаҳкам; сахт.

ПОЁБ پایاب *кит.* 1. обе, ки пой ба таги он мерасад, пастоб, гузаргоҳи об. 2. таги об, қаъри об. 3. *маҷ.* истодагарӣ, муқовимат, тобу тоқат.

ПОЁН پایان 1. поин, паст; *муқоб.* **боло.** 2. интиҳо, охир, анҷом. 3. нишеб, сарнишеб, тарафи паст; *муқоб.* **баланд**. 4. таг, зер, канор; **дар поён...** а) дар канори..., дар қисми поёнии...; б) дар интиҳои..., дар охири... ; **поён ёфтан** ба охир расидан, тамом шудан; **поён рафтан** ба пастӣ фуромадан; **поён фуромадан** паст кардан, ба зер шинондан; **поён фаровардан** ба паст фаромадан, аз боло ба пастӣ фуруд омадан; **аз аспи ҷаҳл поён фуромадан** таскин ёфтан, паст шудани хашми касе; **ба поён омадан (расидан)** анҷом ёфтан, тамом шудан; **сар поён фуровардан** сар хам кардан: ◊ **поёни шаби сиёҳ сафед аст** (*зарб.*).

ПОЁНБИН پایان‌بین дурандеш, дурбин, оқибатбин, оқибатандеш.

ПОЁНБИНӢ پایان‌بینی дурандешӣ, оқибатандешӣ; дурандеш будан.

ПОЁНӢ پایانی 1. дар поён воқеъшуда; зерин. 2. интиҳоӣ, охирин; *муқоб.* **болоӣ**: **синфҳои поёнӣ**.

ПОЁННИШИН پایان‌نشین *кит.* пастнишин, пастмақом, паструтба, пастмартаба.

ПОЁННОПАЗИР پایان‌ناپذیر заволнаёбанда, беохир; ҷовидон.

ПОЁНОБ پایان آب 1. қисми поёнии (ягон) дарё: **поёноби Сирдарё**. 2. воқеъ дар поёни маҷрои рӯд. 3. гузаргоҳ, убургоҳ. пастоб.

ПОЖАНД پاژند *ниг.* **позанд**.

ПОЖАХ پاژخ *кит.* молиш; озор, азият.

ПОЗА پازه олатест аз оҳан, ки ба нӯги children испор маҳкам карда замин шудгор мекунанд; оҳани ҷуфт.

ПОЗАНД پازند шарҳ ба «Занд» − тафсири «Авасто» бо забони форсии миёна (паҳлавӣ) дар замони Сосониён.

ПОЗАРЕЗ پازه‌ریز он ки касбаш поза рехтан аст, косиби позасоз.

ПОЗАХ پازخ *кит., ниг.* **пожах**.

ПОЗАҲР پازهر *ниг.* **подзаҳр**.

ПОЗЕР پازیر тиргак; хода; такя, сутунча.

ПОЗИТИВИЗМ *лот.* پازیتیویزم ҷараёни фалсафии идеалистӣ, ки имконияти идроки қонуният ва муносибатҳои ҳастиро эътироф намекунад ва роли илмро фақат аз қайди асноду ҳодисаҳо иборат медонад.

ПОЗИТИВӢ پازیتیوی ба таҷриба ва далел асосёфта.

ПОЗОЧ پازاچ *кит.,* доя, дояи ширдиҳанда, дояи тарбиятгар.

ПОИДАН پاییدن 1. истодан, давом кардан, поянда будан, барқарор мондан, пойдор будан, истодагӣ кардан. 2. пинҳонӣ дидбонӣ кардан, посбонӣ кардан. 3. интизор будан, мунтазир шудан. 4. нигоҳубин кардан, парвариш кардан. 5. чаронидан, парво кардани ҳайвонот: **асппой**, **говпой**; **поида гаштан** *чизеро, касеро* тахти назар гирифта гаштан касеро, чизеро; пинҳонӣ дидбонӣ кардан; **пайт поидан** фурсати муносиб ҷустан; **поида истодан** мунтазири касе, чизе шудан; пинҳонӣ (касе, чизеро) таъқиб кардан **роҳи** *касеро* **поидан** интизор шудан ба касе. **фурсат поидан** вақти муносиб ҷустан; **поида-поида** пинҳонӣ, рустӣ; **поида-поида рафтан** пинҳонӣ аз қафои касе рафтан; касеро таъқиб кардан.

ПОИЖА پایژه *ниг.* **поиза** 1.

ПОИЗ پایز//پاییز фасли хазон, тирамоҳ.

ПОИЗА پایزه *таър.* 1. ҳукму фармони подшоҳ, ки ба касе дода мешуд ва мардум мувофиқи он ба ҳамон шахс итоат мекарданд. 2. нишон ё аломате, ки дар давраи салтанати муғул дар шакли шер ва сари шер ё ҳайвоноти дигар сохта мешуд ва ба ҳокимону элчиён мувофиқи мартабаашон дода мешуд.

ПОИЗГОҲ پایزگاه//پاییزگاه *кит.* мавсими хазонрезӣ, фасли тирамоҳ; *муқ.* **поиз**.

ПОИЗОН پایزان//پاییزان 1. фасли хазон, мавсими тирамоҳ. 2. *маҷ.* айёми пирӣ.

ПОИН پایین *ниг.* **поён**.

ПОИНГОҲ پایینگاه *кит.* тарафи поин, тарафи зер; **поингоҳи мағриб** мағриб, тарафи ғарб.

ПОИНӢ پایینی *ниг.* **поёнӣ**.

ПОИННИГАР پاییننگر дурандеш, оқибатандеш, охирбин.

ПОИНОБ پایینآب *ниг.* **поёноб**.

ПОИНПАРАСТ پایینپرست *киноя аз* итоаткор, хидматгор, банда.

ПОИНПАРАСТӢ پایینپرستی *киноя аз* итоаткорӣ, бандагӣ.

ПОИНТАЛАБ پایینطلب зердаст, банда, мутеъ.

ПОИСТА پایسته поянда, доимӣ, барқарор, ҷовид.

ПОИСТАН پایستن 1. поидан, боқӣ мондан, пойдор мондан, доимӣ будан, поянда будан.

ПОӢ پایی *мансуб ба* **по: мошинаи дарздӯзии поӣ**.

пой پای *асоси замони ҳозира аз* **поидан**.

ПОЙ پای *ниг.* **по(й)**.

ПОЙАНДОЗ پایانداز 1. фарш ё матое, ки барои иззату эҳтиром ба зери пои арӯсу домод ё меҳмони мӯҳтарам паҳн мекунанд. 2. шол ё гилеми камбар барои густурдан ба роҳрави хона.

ПОЙАФЗОЛ پایافزال афзоли по, он чи ба по мепӯшанд (*мӯза, кафш ва г.*).

ПОЙАФЗОЛДӮЗ پایافزالدوز он ки поафзол медӯзад, кафшдӯз.

ПОЙАФЗОЛДӮЗӢ پایافزالدوزی 1. шуғл ва амали пойафзолдӯз; пойафзол дӯхтан. 2. ҷой ва макони дӯхтани пойафзол.

ПОЙАФЗОЛФУРӮШ پایافزالفروش он ки пойафзол мефурӯшад, фурӯшандаи пойафзол.

ПОЙАФЗОЛФУРӮШӢ پایافزالفروشی 1. шуғл ва амали пойафзолфурӯш. 2. ҷой ва маҳалли пойафзол фурӯхтан.

ПОЙАФЗОР پایافزار *ниг.* **пойафзол**.

ПОЙБАНД پایبند 1. *ниг.* **побанд**. 2. пойдевор, таҳкурсӣ.

ПОЙБАРАҲНА پایبرهنه *ниг.* **побараҳна**.

ПОЙБАСТ پایبست *ниг.* **побаст**.

ПОЙБАСТА پایبسته *ниг.* **побаста**.

ПОЙБОЗӢ پایبازی 1. покубӣ, пойзанӣ. 2. рақсу бозӣ, раққосӣ.

ПОЙБОРИК پایباریک борикпой; пои борикдошта.

ПОЙБӮСӢ پایبوسی *ниг.* **побӯсӣ**.

ПОЙГА پایگه мусобиқаи аспдавонӣ, мусобиқаи давидан; **пойга мондан** дар давидан мусобиқа кардан; **майдони пойга** майдони мусобиқа.

ПОЙГАВӢ پایگوی *мансуб ба* **пойга**: **автомобили пойгавӣ**.

ПОЙГАҲ پایگه даромадгоҳи хона (*дар хонаҳои кӯҳна*), ки пойафзолро дар он ҷо мекашанд, поёни хона аз тарафи дар (*барои кашидани пойафзол*), кафшкан; **пойгаҳро холӣ ёфтан** фурсатро ғанимат донистан; **пойгаҳ холӣ шудан** хилват шудан, касе набудан, барои кори махфӣ ё сӯҳбати пӯшида шароит пайдо шудан.

ПОЙГАҲНИШИН پای‌گهنشین он ки дар пойгаҳ нишастааст, поённишин.

ПОЙГАЧӢ پایگچی иштирокдори пойга.

ПОЙГОҲ پایگاه *ниг.* **пойгаҳ**.

ПОЙДАРОЗ پای دراز *ниг.* **подароз**.

ПОЙДЕВОР پای‌دیوار бунёди девор, таҳкурсии девори хона ва иморат.

ПОЙДОМ پای‌دام навъе аз дом, ки барои сайд кардани ҷонварон ба кор мебаранд; парандае, ки сайёдон барои фиреб дода ба даст даровардани дигар парандагон дар назди дом мебанданд.

ПОЙДОН پای‌دان *кит.* пойафзол, кафш.

ПОЙДОР پایدار 1. устувор, қоим, мустаҳкам. 2. барқарор; мавҷуд; **пойдор гардидан (шудан)** устувор ва мустаҳкам гардидан (шудан), барқарор гардидан; **пойдор истодан** устувор будан; **пойдор кардан** барқарор кардан; **пойдор мондан** барқарор мондан. 3. *маҷ.* нерӯманд, тавоно, пурқудрат, подор.

ПОЙДОРА پایداره *кит.* мададгор, ёридиҳанда; нигаҳдор.

ПОЙДОРӢ پایداری устуворӣ; истодагарӣ, тобоварӣ; барқарорӣ.

ПОЙДОС پایداس доси дастадароз.

ПОЙКОР پایکار 1. *кит.* ходими гузар, маҳалла, ки мардумро ба маъракаҳо хабар мекунад. 2. хизматгор, покор.

ПОЙКӮБ I پای‌کوب 1. зерипомонда, сумзада, поймол. 2. чӯби ғафси дарози (пои) обҷувоз, ки бо вай шолиро мекӯбанд.

ПОЙКӮБ II پای‌کوب 1. раққос, рақскунанда. 2. пойбоз, тезҳаракат.

ПОЙКӮБӢ پایکوبی 1. ҷоеро бо пой задан барои шибба кардан. 2. пойро ба замин кӯфта-кӯфта рақсидан; раққосӣ.

ПОЙЛАҒЗ پای‌لغز 1. ҷои лағжидани по; лағзиш. 2. *маҷ.* хато; гунаҳкор; 3. *маҷ.* осеб, зиён, зарар.

ПОЙЛУЧ پایلوچ 1. побараҳна, бараҳнапо, бепойафзол. 2. камбағал, нодор, бечора, бечизу чора.

ПОЙМАРД پایمرد *кит.* 1. мададгор, ёридиҳанда, ёвар, дастгир. 2. шафеъ, шафоаткунанда, восита, миёнарав.

ПОЙМАРДӢ پایمردی *кит.* 1. мададгорӣ, ёрӣ, ёрирасонӣ, дастгирӣ. 2. шафеъ, шафоаткунанда, восита, миёнарав.

ПОЙМОЛ پایمال 1. зери по, лагадкӯб. 2. хароб, вайрон, абгор, зоеъ, нобуд; **поймол гаштан** а) зери по шудан, таги по шудан, лагадкӯб шудан; б) харобу вайрон шудан, зоеъ гаштан; **поймол кардан** а) лагадкӯб кардан, б) хароб гардонидан, зоеъ сохтан, нобуд кардан.

ПОЙМОЛГАШТА پایمال‌گشته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **поймол гаштан**; зери по шудан, лагадкӯб шудан. 2. *лаҳҷ.* хору зоргашта.

ПОЙМОЛКУНАНДА پایمال‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **поймол кардан**; лагадкӯбкунанда; нобудкунанда. 2. вайронкунанда.

ПОЙМОЛКУНӢ پایمال‌کنی *исми амал аз* **поймол кардан**; 1. поймол кардан. 2. *маҷ.* вайрон кардан.

ПОЙМОЛШУДА پایمال‌شده *ниг.* **поймолгашта**.

ПОЙМОНАК پای‌مانک ҷои пой мондан дар чизе; зинапоя, помонак.

ПОЙМОНӢ پای‌مانی пой мондан, қадам задан; роҳ гаштан.

ПОЙМУЗД پایمزد ҳаққи ташриф, музди қадам, музде, ки ба табибон, мутрибон *ва г.* барои қадам ранҷа кардан дода мешуд; пойранҷ.

ПОЙМУЗДӢ پایمزدی *мансуб ба* **поймузд**.

ПОЙНАРАСИДА پای‌نرسیده ҷое, ки қадами кас ба он ҷо нарасидааст.

ПОЙНОРАС پای نارس ҷое, ки қадами касе ба он ҷо расида наметавонад; душворгузар; дастнорас.

ПОЙОВАР پای آور *кит.* калон, бузург; қавӣ,

боқудрат.

ПОЙПАРТОӢ پای پرتایی *ниг.* **поймонӣ**.

ПОЙПАШ پای پش *кит.* овози пой, шарфаи пой ҳангоми роҳ рафтан.

ПОЙПЕЧ پای پیچ *ниг.* **пойтоба**.

ПОЙПЕЧАК پای پیچک пойро ба пои каси дигар печ додан барои ғалтондани вай, ҳалук; **пойпечак додан** ҳалук андохтан.

ПОЙПӮШ پاپوش *ниг.* **попӯш**.

ПОЙРАНҶ پای رنج *ниг.* **поймузд**.

ПОЙСУТУН پایستون *меъ.* сутунҳои асосии иморатҳои калон.

ПОЙСӮХТА//ПОСӮХТА پای‌سوخته // پاسوخته беқарор, беором; ◊ **мурғи пойсӯхта барин** хеле беқарор ва безобита.

ПОЙТАК پای تک *кит.* якказод, яккафарзанд.

ПОЙТАХТ پایتخت 1. марказ; ҷои нишасти роҳбарияти давлат. 2. шаҳре, ки маркази мамлакату давлат интихоб шудааст: **Душанбе - пойтахти Ҷумҳурии Тоҷикистон**.

ПОЙТЕША پایتیشه тешаи калони дастадароз, ки бо вай рост истода чӯб метарошанд.

ПОЙТОБА پایتابه *ниг.* **пайтоба**.

ПОЙХАСТ پایخست//پایخوست лагадкӯб, помол, зери по кардашуда.

ПОЙЧА//ПОЧА پایچه//پاچه 1. *шакли тасғири* **по(й)**. 2. пои чорпоён *аз қабили* буз, гӯсфанд, гов, ки барои пухтан омода шудааст. 3. қисми поёнии шалвор ё эзор, ҳарду даҳони эзор ё шалвор аз тарафи поён, эзорпоча.

ПОЙЧАПАЗ//ПОЧАПАЗ پایچه‌پز//پاچه‌پز он ки каллаву почаи бузу гӯсфанд ва говро пухта мефурӯшад; каллапаз, почафурӯш.

ПОЙҶОМА//ПОҶОМА پایجامه//پاجامه эзори занона, шалвори занона, лозимӣ.

ПОЙШИКАН پای شکن *маҷ.* боқувват, зӯрманд; сахт.

ПОЙШИКАСТА//ПОШИКАСТА پای‌شکسته//پاشکسته 1. он ки пояш шикаста бошад. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон, заиф, беқудрат.

ПОЙШӮЙХОНА پایشوی خانه хонаи либоскашӣ дар ҳаммом.

ПОК پاک 1. покиза, беолоиш; соф, беғиллу ғаш. 2. бе айбу нуқс; муқаддас. 3. покдоман, афифа: **духтари пок**. 4. тамом, ҳамагӣ; **ишқи пок** ишқи ҳақиқӣ, ишқи соф; **пок-покиза** а) тамоман покиза, беолоиш; б) тамоман, батамом, то охир; **пок-покиза хӯрдан** то охир хӯрдан, ҳеҷ намонда хӯрдан; **пок будан** мубарро будан, олуда ё омехта набудан ба олоише; **пок гардидан (шудан)** тоза шудан; **пок кардан** тоза кардан: ◊ **хас каму ҷаҳон пок**.

ПОКАЛТА پاکلته покӯтоҳ, он ки пояш кӯтоҳ аст.

ПОКАШАК پاکشک бозии бачагона, ки бачаҳо пойҳояшонро дароз карда давра менишинанд ва чун сардори бозӣ ба касе ишора кунад, вай пояшро зуд аз давра мекашад.

ПОКАШАКБОЗӢ پاکشک‌بازی *ниг.* **покашак**.

ПОКАШОЛ پاکشال 1. суст, кашолакор. 2. танбал.

ПОКБИН پاک‌بین *ниг.* **покназар**.

ПОКБОЗ پاک‌باز 1. он ки бе ҳила ва макр қимор мебозад; касе, ки то охирин пули худ қимор мебозад. 2. ростқор, ҳалолкор, дурусткор. 3. ошиқи босадоқат, ошиқи беғараз. 4. порсо, парҳезгор.

ПОКБОЗӢ پاک‌بازی *кит.* ошиқии садоқатмандона, муҳаббати беғаразона.

ПОКБОТИН پاک‌باطن *ниг.* **покзамир**.

ПОКВИҶДОН پاک‌وجدان виҷдонаш пок, дилсоф; ҳалолкор.

ПОКВИҶДОНӢ پاک‌وجدانی покдилӣ, ҳалолкорӣ, поксиришт, поктинат.

ПОКГАВҲАР پاک‌گوهر 1. покнасл, покнажод, некзод. 2. поксиришт, поктинат, покдил.

ПОКДАСТ پاک‌دست ҳалолкор.

ПОКДАҲОН پاک‌دهان *ниг.* **покзабон**.

ПОКДИДА پاک‌دیده покназар, покчашм, он ки дорои назари беғараз аст.

ПОКДИЛ پاک‌دل он ки дар дил кинаву ғараз надорад, он ки дар дил ҳилаю макр надорад, софдил, покзамир.

ПОКДИЛӢ پاک‌دلی покдил будан, софдилӣ, беғаразӣ, покизадилӣ.

ПОКДИЛОНА پاکدلانه софдилона; самимӣ, беғаразона.

ПОКДИН پاکدین 1. он ки расму оин ва кешу мазҳаби худро софдилона меписандад; бодин; боимон. 2. *маҷ.* одами бовиҷдон, одами некӯ ва софдил, нексират.

ПОКДИНӢ پاکدینی покдин будан; эътиқоди қавӣ доштан.

ПОКДОМАН پاکدامن 1. боиффат, боисмат. 2. парҳезгор, порсо.

ПОКДОМАНӢ پاکدامنی 1. боисматӣ, боиффатӣ. 2. парҳезгорӣ, порсоӣ.

ПОКЗАБОН پاکزبان покгуфтор, поксухан, покизагуфтор, покизасухан.

ПОКЗАБОНӢ پاکزبانی поксуханӣ, покгуфтор будан.

ПОКЗАМИР پاکضمیر покдил, покрайъ, покниҳод, поктинат.

ПОКЗАМИРӢ پاکضمیری покдилӣ, покниҳодӣ, поктинатӣ.

ПОКЗОД پاکزاد покнажод, асил, покнасл.

ПОКЗОДА پاکزاده *ниг.* **покзод**.

ПОКЗОТ پاکذات *ниг.* **покзод**.

ПОКИЗА پاکیزه 1. пок, озода, тоза, соф: **ҳавои покиза**. 2. беайб, бенуқсон, бегуноҳ. 3. ҳалолкор; софдил. 4. дуруст, равшан; ба хубӣ; ҳаматарафа. 5. тамоман, батамом; то охир; **покиза гап задан** бехато гап задан, озод сухан рондан; **покиза доштан** тоза нигоҳ доштан; эҳтиёт кардан, покиза кардан.

ПОКИЗААНДОМ پاکیزه‌اندام *киноя аз* зебо, боҳусну ҷамол, хушрӯй, хушсурат.

ПОКИЗААХЛОҚ پاکیزه‌اخلاق некахлоқ, рафтораш писандида, боодоб.

ПОКИЗАВИҶДОН پاکیزه‌وجدان *ниг.* **покviҷдон**.

ПОКИЗАГАВҲАР پاکیزه‌گوهر *ниг.* **покгавҳар**.

ПОКИЗАГӢ پاکیزگی тозагӣ, озодагӣ; софӣ.

ПОКИЗАГӮЙ پاکیزه‌گوی гӯяндаи суханони пок ва шоиста, некгуфтор.

ПОКИЗАДИЛ پاکیزه‌دل покдил, софдил, дилаш беғараз.

ПОКИЗАДИЛӢ پاکیزه‌دلی покдилӣ, софдилӣ.

ПОКИЗАДОМАН پاکیزه‌دامن *ниг.* **покдоман**.

ПОКИЗАДОМАНӢ پاکیزه‌دامنی *ниг.* **покдоманӣ**.

ПОКИЗАКОР پاکیزه‌کار ҳалолкор, дурусткор, дақиқкор.

ПОКИЗАКОРӢ پاکیزه‌کاری ҳалолкорӣ, дурусткорӣ, дақиқкорӣ.

ПОКИЗАКОРОНА پاکیزه‌کارانه ҳалолкорона, дақиқкорона.

ПОКИЗАКУНӢ پاکیزه‌کنی покиза кардан, тоза кардан.

ПОКИЗАҚАВЛ پاکیزه‌قول покгуфтор, ростқавл.

ПОКИЗАМАҒЗ پاکیزه‌مغز ҳушманд, тезҳуш, соҳиби ақли расо, зирак.

ПОКИЗАНАВИС پاکیزه‌نویس *ниг.* **покнавис**.

ПОКИЗАНАЗАР پاکیزه‌نظر *ниг.* **покназар**.

ПОКИЗАНАФС پاکیزه‌نفس покнафс, парҳезгор.

ПОКИЗАПОСУХ پاکیزه‌پاسخ он ки ҷавоби писандида медиҳад; некӯҷавоб.

ПОКИЗАРОЙ پاکیزه‌رای некраъй, соҳиброй, некандеш; доно.

ПОКИЗАРӮ(Й) پاکیزه‌رو(ی) зебо, хушрӯй.

ПОКИЗАРӮӢ پاکیزه‌رویی зебоӣ, хушрӯӣ, хушсифатӣ.

ПОКИЗАСИРАТ پاکیزه‌سیرت *кит.* покизасиришт, поктинат, покдил.

ПОКИЗАСИРИШТ پاکیزه‌سرشت поктинат, покфитрат, софдил.

ПОКИЗАТАБЪ پاکیزه‌طبع *кит.* поктабиат, поктабъ, нексират, некхӯй.

ПОКИЗАТАН پاکیزه‌تن *кит.* поктан.

ПОКИЗАТИНАТ پاکیزه‌طینت *ниг.* **покизасират**.

ПОКИЗАХӮ(Й) پاکیزه‌خو(ی) хушхулқ, некӯкирдор, софтабиат.

ПОКИЗАЧЕҲР پاکیزه‌چهر зебо, хушрӯй.

ПОКИЗАҶОН پاکیزه‌جان *кит.* покизарӯй, равшанравон.

ПОКӢ پاکی 1. тозагӣ, покизагӣ, софӣ. 2. ҳалолкорӣ. 3. *маҷ.* сафедӣ, равшанӣ. 4. *маҷ.* покдоманӣ, иффат.

ПОККИРДОР پاک‌کردار хушрафтор, некӯкор.

ПОККОРӢ پاک‌کاری тозакорӣ, озодагӣ.

ПОКМАҒЗ پاک‌مغز *ниг.* **покизамағз**.

ПОКМАРД پاک‌مرد марди росткор, некмард,

марди нектабиат.

ПОКМЕҲР پاکمهر покмуҳаббат, содиқатманд.

ПОКНАВИС پاکنویس аз нусхаи мусаввада кӯчонидашуда, тозанавис, рӯнависи тоза; **покнавис кардан** аз рӯи мусаввада аз нав навиштан.

ПОКНАВИСӢ پاکنویسی аз нав навиштан аз рӯи нусхае; тозанависӣ.

ПОКНАЖОД پاکنژاد нажодаш асил, асилзода.

ПОКНАЖОДӢ پاکنژادی покзодагӣ, асилзодагӣ.

ПОКНАЗАР پاکنظر он ки дорои назари беғараз аст, некбин.

ПОКНАСАБ پاک نسب *ниг.* **покнажод**.

ПОКНАШАВАНДА پاک نشونده 1. тозанашаванда. 2. нестнашаванда.

ПОКНИҲОД پاک نهاد *ниг.* **покизасиришт**.

ПОКНИЯТ پاک نیت нияташ пок; покдил.

ПОКОБ پاکآب *гуфт.* оби пок, ки барои охирин бор шустани либос истифода мешавад; **покоб кардан** бори охирин дар оби тоза чайқонда гирифтани либос вақти ҷомашӯӣ.

ПОКОР پاکار *гуфт., ниг.* **пойкор**.

ПОКОРӢ پاکاری **:покорӣ кардан** барои касе бо музди ночизе хизмат кардан; муздурӣ кардан.

ПОК-ПОКИЗА پاکپاکیزه 1. тамоман тоза. 2. бе ягон айбу нуқс. 3. беҳад ҳалолкор.

ПОКРАГ پاکرگ покхун, покизахун.

ПОКРОЙ پاکرای *ниг.* **покизарой**.

ПОКСИРАТ پاکسیرت *ниг.* **покизасират**.

ПОКСИРИШТ پاکسرشت покдил, тинаташ холӣ аз макр ва ғараз; покизасиришт.

ПОКСИРИШТӢ پاکسرشتی поктинатӣ, покдилӣ, покфитратӣ, поксифатӣ.

ПОКТАБИАТ پاکطبیعت ахлоқи нағз доштан, хайрхоҳ, накӯкор, беғараз.

ПОКТИНАТ پاکطینت *ниг.* **поксиришт**.

ПОКУ پاکو теғи тез, ки бо он ришу мӯйсар метарошанд, устура; **покуи бехатар** асбоби риштарошӣ, ки теғи тунук дорад; **поку задан**, **поку рондан** бо поку ришу мӯйсар тарошидан.

ПОКУНДА پاکنده *таър.* кундае, ки ба пои зиндониён зада мешуд.

ПОКУШО پاکشا кушодапо, озод, бебанд.

ПОКӮБӢ پاکوبی 1. по кӯфтан, позанӣ. 2. шаттазанӣ, лагадкӯбӣ; лагадкӯбӣ.

ПОКФИТРАТ پاکفطرت *кит.* поксиришт; покизатабъ, поктинат.

ПОКҲИСОБ پاکحساب *кит.* он ки дар ҳисоб фиреб намекунад; росткор.

ПОКҶОМА پاکجامه покизалибос, хушлибос, озода.

ПОКШӮ(Й) پاکشو(ی) мурдашӯй.

ПОЛАҒЗ پالغز *ниг.* **пойлағз**.

ПОЛАНГ پالنگ *ниг.* **полаҳанг**.

ПОЛАҲАНГ پالهنگ *кит.* ресмоне, ки ба ҳалқаи як тарафи лаҷоми асп мебанданд ва аспро бо он ба етак мекашанд, яккаҷилав.

ПОЛВОН پالوان *гуфт.* паҳлавон, гӯштингир.

ПОЛВОНӢ پالوانی *гуфт.* паҳлавонӣ; гӯштингирӣ.

ПОЛВОНКАЧАЛ پالوانکچل 1. яке аз қаҳрамонҳои тамошои лӯхтак. 2. *маҷ.* одами фаҳӯли ношуд, одами забондарози ноӯҳдабаро.

ПОЛГОНА پالگانه дарича, ғурфа; равзан, тиреза, панҷара, тобадон; полигона; балкон.

ПОЛЕЗ پالیز *гуфт., ниг.* **полиз**.

ПОЛИГОНА پالیگانه *кит., ниг.* **полгона**.

ПОЛИГРАФИЯ *ю.* پالیگرفیه саноати корҳои матбаа ва чопи рӯзномаву китоб.

ПОЛИГРАФӢ پالیگرفی *мансуб ба* **полиграфия**: **саноати полиграфӣ**.

ПОЛИДАН پالیدن 1. ҷустуҷӯ кардан. 2. таровидан, зоҳидан; ҷорӣ шудан, рехтан. 3. ба охир расидан, тамом шудан. 4. пошидан; *муқ.* **полудан**.

ПОЛИЗ پالیز 1. ҷое, ки растаниҳои палакӣ ва сабзавот кошта мешавад. 2. киштзор, мазраа.

ПОЛИЗАК پالیزک *шакли тасғири* **полиз**.

ПОЛИЗБОН پالیزبان он ки полизро посбонӣ мекунад; нигоҳубинкунандаи полиз.

ПОЛИЗГОҲ پالیزگاه киштзор, ҷои полиз.

ПОЛИЗӢ پالیزی *мансуб ба* **полиз**: **зироати полизӣ**, **растании полизӣ**.

ПОЛИЗКОР پالیزکار он ки дар полиз кор мекунад, сабзавоткор.

ПОЛИЗКОРӢ پالیزکاری шуғли полизкорӣ; зироати сабзавот.

ПОЛИК پالیک *кӯҳн.* чоруқе, ки ресмонҳои он ба банди пой печонда мешавад.

ПОЛИКЛИНИКА *ю.* پالیکلینیکه *ниг.* **дармонгоҳ**.

ПОЛИКОНА پالیکانه *ниг.* **полигона**.

ПОЛИС *олм.* پالیس *гуфт., ниг.* **политсия**.

ПОЛИСЕМИЯ *ю.* پالیسمیه *збш.* сермаъногии калима, сермаъноӣ.

ПОЛИТЕИЗМ *ю.* پالیتئیزم *ниг.* **мушрикӣ**.

ПОЛИТЕХНИКӢ پالیتخنیکی *мансуб ба* соҳаҳои гуногуни техникӣ: **таълими политехникӣ**.

ПОЛИТСИЯ *олм.* پالیتسیه 1. мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва тартиботи дохилии давлатӣ дар баъзе кишварҳо. 2. коркуноти политсия: **политсияси андоз**.

ПОЛИФОНИЯ *ю.* پالیفانیه *мус.* бисёрсадоӣ, серовозӣ.

ПОЛИЭТИЛЕН *ю.* پالیئتیلن *хим.* маҳсулоти химиявии сафед ё беранги шаффода.

ПОЛК *р.* پالک *ҳ.* як қисми қӯшун, ки аз чанд баталиён иборат аст: **полки гвардиягӣ**, **полки савора**.

ПОЛКОВНИК *р.* پالکاونیک 1. унвони афсарӣ, ки баландтар аз подполковник ва пасттар аз генерал-майор аст. 2. шахсе, ки ин унвонро дорад.

ПОЛКОНА پالکانه *кит., ниг.* **полгона**.

поло(й) پالا(ی) 1. *асоси замони ҳозира аз* **полоидан** ва **полудан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънии* софкунанда: **майполо** софкунандаи май; **ширполо** полояндаи шир.

ПОЛО پالا *кит.* асп.

ПОЛОИДАН پالائیدن *ниг.* **полудан**.

ПОЛОИШ پالا یش 1. соф шудан, софшавӣ, тозашавӣ. 2. таровидан, қатра-қатра чакидан.

ПОЛОИШГОҲ پالا یشگاه ҷои (муассисаи) дастгоҳҳои полоишкунанда (*мас.,* **нафт**).

ПОЛОН پالان 1. пӯшише, ки болои ҳайвоноти боркаш барои бор ниҳодан ё савор шудан мегузаронанд. 2. асбобест дӯхта, ки борбардорон барои нигоҳ доштани бор ба пушт мегиранд: **хар ҳамон аст**, **полонаш дигар** (*мақ.*) зоҳиран дигар шуда бошад ҳам, дар асл (моҳиятан) ба ҳоли пештара аст.

ПОЛОНА پالانه баромадгоҳи хона аз тарафи сақф, баромадгоҳ.

ПОЛОНБАНД پالانبند тасма ё банде, ки бо он полонро ба пушти чорпои борбар меандозанд.

ПОЛОНГАР پالان گر полондӯз.

ПОЛОНГАРӢ پالان گری амали полондӯз, полондӯзӣ; полон дӯхтан, полон тайёр кардан.

ПОЛОНДӮЗ پالان دوز он ки полон барои ҳайвони боркаш медӯзад (тайёр мекунад).

ПОЛОНДӮЗӢ پالان‌دوزی *ниг.* **полонгарӣ**.

ПОЛОНӢ پالانی ҳайвони борбардор, ҳайвони боркаш.

ПОЛОПОЛ پالا پال *кит.* сахт, мушкил.

ПОЛОЯК پالایک *шакли тасғири* **поло**; сафедкунак, поккунак.

ПОЛОЯНДА پالاینده софкунанда, тасфиякунанда.

ПОЛУҒ پالغ қадаҳи (паймонаи) шароб, ки аз шохи гов, каркадан, устухони фил ва чӯб месохтанд.

ПОЛУДА پالوده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **полудан**. 2. *кит.* шириниест баста, ки аз нишоиста ё орди биринҷ бо шакар ё оби мева мепазанд, моқут. 3. соф, тоза, пок. 4. *маҷ.* табоҳ, зоеъ, бекора.

ПОЛУДАГӢ پالودگی 1. пок будан. 2. *кит.* соф кардан, пок намудан.

ПОЛУДАМАҒЗ پالوده‌مغز *кит.* покизамағз, покботин, покзамир, софдил.

ПОЛУДАН پالودن 1. соф кардан, аз софӣ гузаронидан, аз олоиш покиза кардан. 2. гудохтан, об карда тоза намудани зару нуқра *ва г.* 3. таровидан, рехтан. 4. *маҷ.* зоеъ гардидан, табоҳ шудан.

ПОЛУДАПАЗ پالوده‌پز он ки ҳалвои полуда мепазад, пазандаи полуда.

ПОЛҲАНГ پالهنگ *кит., ниг.* **полаҳанг**.

ПОМАС پامس *кит.* пойбанд, барҷомонда, дармонда, бечора.

ПОМИДОР *ит.* پامیدار растании яксолаи полизӣ, ки мевааш кулӯлаи сурх аст.

ПОМИРӢ پامیری *мансуб ба* **Помир**; **забонҳои помирӣ** як гурӯҳи забонҳои шарқии эронӣ (*язгуломӣ, рӯшонӣ, шугнонӣ, ишкошимӣ, вахонӣ, сариқулӣ*) :**ҷӯроби помирӣ**, **рубоби помирӣ**.

ПОМИРШИНОС پامیرشناس мутахассиси соҳаи илми помиршиносӣ.

ПОМИРШИНОСӢ پامیرشناسی як соҳаи илме, ки оид ба забон, этнография, фарҳанг, табиат *ва г.-и* Помир тадқиқот мебарад.

ПОМОЛ پامال *ниг.* **поймол**.

ПОМОЛГАШТА پامال‌گشته *ниг.* **поймолгашта**.

ПОМОНАК پامانک *ниг.* **поймонак**.

ПОМОНӢ پامانی *ниг.* **поймонӣ**.

ПОНЗДАҲ پانزده адади маълум, ки баъд аз чордаҳ меояд.

ПОНЗДАҲСОЛА پانزده‌ساله он ки ё он чи понздаҳ сол умр дорад.

ПОНЗДАҲСОЛАГӢ پانزده‌سالگی ба понздаҳ даромадан, понздаҳсола будан.

ПОНЗДАҲУМ پانزدهم *шумораи тартибӣ аз адади* понздаҳ.

ПОНСАД پانصد 1. *ниг.* **панҷсад.** 2. *таър.* яке аз мансабҳои ҳарбӣ дар аморати Бухоро.

ПООҲУ پاآهو *меъ.* хонаи шашпаҳлу (мусаддас); ◊ **(ин) бинои пооҳу** *киноя аз* дунё.

ПОП *ю.* پاپ рӯҳонии христиан, кашиш.

ПОПЕЧ پاپیچ 1. пойпеч; пойтоба. 2. муқайяд, гирифтор.

ПОПӮШ پاپوش кафш, мӯза; пойафзор, ки ба пой мепӯшанд: ◊ **бе попӯш** саросемавор.

ПОПӮШӢ پاپوشی *ниг.* **попӯш**.

ПОР پار *ниг.* **порсол.**

ПОРА I پاره 1. дарида, чокшуда. 2. як ҷузъ, қисми чизе, парча, тика, лахта; бурда, луқма; **пораи нон** луқмаи нон, бурдаи нон; **пораҳои калони ангишт** лахтаи калони ангишт. 3. гурӯҳ, қисм; **пора кардан** а) шикастан, кафондан, майда кардан; б) буридан, реза кардан; в) дарондан: **гиребони куртаашро пора кард; пора шудан** а) шикастан, майда-майда шудан; б) даридан, чок шудан; в) канда шудан (ресмон); **пора-пора** майда-майда, реза-реза; лахт-лахт; **пора-пора кардан** майда-майда кардан, тиккаву пора кардан; **пора-пора шудан (гардидан)** а) майда-майда гаштан, шикаста реза шудан; б) лахт-лахт гаштан, дарида тит шудан.

ПОРА II پاره пул ё чизи дигар, ки ба касе барои иҷрои кори ғайриқонунӣ дода мешавад; ришва; **пора гирифтан** ришва ситондан аз касе; **пора додан** ришва хӯрондан, ришва додан; **пора хӯрдан** ришва гирифтан.

ПОРА III پاره *кит.* паридан, париш, парвоз.

ПОРАГИР پاره‌گیر он ки пора мегирад, ришвахӯр, ришваситон.

ПОРАГИРӢ پاره‌گیری *ниг.* **порахӯрӣ**.

ПОРАДЕҲ پاره‌ده он ки пора медиҳад, ришвадиҳанда.

ПОРАДИҲАНДА پاره‌دهنده *ниг.* **порадеҳ**.

ПОРАДИҲӢ پاره‌دهی амали **порадеҳ**; пора додан, ришвахӯронӣ; ришвадиҳӣ.

ПОРАДӮЗ پاره‌دوز он ки чизҳои (пойафзоли) даридаро медӯзад; кӯҳнадӯз.

ПОРАДӮЗӢ پاره‌دوزی амали порадӯз; чизҳои пораро дӯхтан; пинадӯз; кӯҳнадӯз.

ПОРАЗАН پاره‌زن *ниг.* **порадӯз**.

ПОРАӢ پاره‌ای *мансуб ба* **пора**; порча-порча, порашуда.

ПОРАХОР پاره‌خوار *ниг.* **порахӯр**.

ПОРАХӮР پاره‌خور он ки ришва мегирад, ришвагир, ришваситон.

ПОРАХӮРӢ پاره‌خوری амали **порахӯр**; ришвахӯрӣ, ришваситонӣ.

ПОРАШУДА پاره‌شده 1. дарида, резашуда. 2. ба ҳиссаҳо тақсимшуда, порча-порчашуда.

ПОРГИН پارگین 1. ҷое, ки обҳои чиркин, ганда, пасмонда ҷамъ мешавад, ҳамчун обрези ҳаммом, таҳоратхона; обрези ошхона. 2. хандақе, ки бо об пур карда мешавад.

ПОРГӢ پارگی пина, дарбеҳ, ямоқ, пора; **поргӣ андохтан** дарбеҳ задан.

ПОРДУМ پاردم тасмаи паҳни чармин ё аз матои мустаҳкам дӯхташуда, ки аз таги думи чорпоёни боркаш гузаронида аз ду сӯ ба ду канори полон ё зин баста мешавад.

ПОРИН پارین *ниг.* **порина**.

ПОРИНА پارینه *мансуб ба* соли гузашта, порсола.

ПОРЛУМОН *англ.* پارلمان *ниг.* **парламент**.

ПОРЛУМОНӢ پارلمانی *ниг.* **парламентӣ**.

ПОРОВ پاراو *кит.* пир, пиразан, кампир.

ПОРС پارس *ниг.* **форс**.

ПОРСАНГ پارسنگ *ниг.* **посанг**.

ПОРСИГӮЙ پارسی گوی *ниг.* **форсизабон**.

ПОРСИЁНА پارسیانه 1. пок, покиза, покдоман. 2. шармгинона, боодобона. 3. ба забони порсӣ (суханкунанда), форсизабон.

ПОРСИЗАБОН پارسی‌زبان *ниг.* **форсизабон**.

ПОРСӢ پارسی 1. *мансуб ба* **Порс**; форсӣ. 2. забони форсӣ.

ПОРСО پارسا диндор, парҳезгор; худотарс, зоҳид.

ПОРСОӢ پارسائی 1. покӣ, покизагӣ, покдоманӣ. 2. диндорӣ, парҳезгорӣ, зоҳидӣ.

ПОРСОЛ پارسال соли пеш, соли гузашта.

ПОРСОЛА پارساله *мансуб ба* соли гузашта, порина.

ПОРСОЛИНА پارسالینه *ниг.* **порсола.**

ПОРТ پارت давлате, ки тахминан с. 250 то милод дар ҷануб ва ҷанубу шарқи баҳри Хазар асос ёфта, то солҳои 20 асри III мавҷуд буд, сулолаи Ашкониён асосгузори ин давлат буданд.

ПОРТӢ پارتی 1. *мансуб ба* **Порт**. 2. забони мардуми Порт (паҳлавӣ), ки яке аз забонҳои мурдаи забонҳои эронӣ аст, дар замони Ашкониён забони идорӣ ва расмии он маҳсуб мешуд.

ПОРУ پارو саргини ҳайвони хонагӣ, ки аксар барои пурқувват кардан ба замин рехта мешавад; нурӣ; **поруи маъданӣ** нурии саноати химиявӣ.

ПОРУАНДОЗӢ پاروندازی *исми амал аз* **пору андохтан**: пору рехтан (*ба замин, ба таги растаниҳо*).

ПОРУЗАНӢ پاروزنی *исми амал аз* **пору задан**; ба замини кишт пору додан, порудиҳӣ.

ПОРУКАШ پاروکش 1. он ки пору мекашонад. 2. тахтаи дастадори каландмонанд, ки бо он пору ва хокрӯбаҳоро ба як тараф мекашанд.

ПОРУКАШӢ پاروکشی *амали* **порукаш**; пору кашондан, поруро ба замин бурда рехтан.

ПОРУКАШОН پاروکشان **:мошини порукашон** мошине, ки партовро мекашонад.

ПОРУКАШОНӢ پاروکشانی *ниг.* **порукашӣ**.

ПОРУОБ پاروآب поруи дар об тар кардашуда; оби пору, ки ба кишт сар медиҳанд, шарбати пору.

ПОРУПОШӢ پاروپاشی *исми амал аз* **пору пошидан;** пору рехтан ба замин, пошидани пору.

ПОРУТӮДА پاروتوده тӯдаи пору, партов.

ПОРУХОНА پاروخانه ҷое, ки дар он пору ҷамъ шудааст.

ПОРЧА پارچه 1. як қисми хурди ягон чиз; пораи чизе; қисм, пора. 2. бурда, тика. 3. ҳар чизи бофташуда аз нах ё пашм. 4. қисм, лавҳа, қитъа (*аз навиштаҷот ё чизҳои шунида*); **порча-порча** қисм-қисм, бурда-бурда; пора-пора, лахт-лахт; **порча-порча буридан** бӯлак-бӯлак кардан (*мас., матоъро*); **порча-порча кардан** бурда-бурда кардан, ба қисм (бӯлак)-ҳо тақсим (ҷудо) кардан.

ПОРЧАБОФ پارچه‌باف *кит.* он ки порча ва матоъ мебофад.

ПОРЧАБОФӢ پارچه‌بافی 1. амал ва кори порчабоф. 2. коргоҳе, ки дар он порча мебофанд.

ПОРЧАГУЛ پارچه‌گل *бот.* гулдор, гулаш калон-калон: **рӯймолҳои ранг ба ранги порчагул**.

ПОРЧАФУРӮШ پارچه‌فروش *кит.* он ки ба фурӯши порчаву либосворӣ машғул аст, баззоз.

ПОРЧАФУРӮШӢ پارچه‌فروشی *кит.* амали порчафурӯш, баззозӣ; ҷои порчафурӯшӣ.

ПОС پاس 1. як ҳисса аз ҳашт ҳиссаи шабонарӯз, ҳиссае аз шаб; як муддати навбатдории посбони шабона. 2. дидбонӣ, посбонӣ. 3. ҳурмат, эҳтиром, иззату икром; **поси хотир** риояи ҳурмат(-и касе*),* эҳтироми хотир (-и касе); **пос доштан** ҳурмати касеро ба ҷо овардан; **пурсу пос** аҳволпурсӣ.

ПОСАНГ پاسنگ он чи барои баробар ва мувозина кардани ду каффаи тарозу бар як каффаи тарозу мениҳанд, санги тарозу.

ПОСБОН پاسبان 1. дидбон, нигаҳбон, қаровул. 2. муҳофиз, нигаҳдоранда.

ПОСБОНГОҲ پاسبان‌گاه ҷои посбонӣ, қароргоҳи посбон.

ПОСБОНӢ پاسبانی нигаҳбонӣ, дидбонӣ, муҳофизат; қаровулӣ; **посбонӣ кардан** нигаҳбонӣ кардан, муҳофизат кардан; **ба посбонӣ мондан** қаровул гузоштан, барои дидбонӣ мондан касеро.

ПОСГОҲ پاسگاه ҷои посбонӣ, ҷои посбон, пост: **посгоҳи назорати убур**.

ПОСДОР پاسدار посбон, муҳофиз.

ПОСДОРАНДА پاسدارنده посбон, посбоникунанда, нигаҳдоранда.

ПОСДОРӢ پاسداری нигаҳбонӣ, дидбонӣ, муҳофизат.

ПОСИРА I پاسیره *таър.* 1. қитъаи замине, ки заминдорон ба ятимон медоданд, то ки барои музди хизмати худ кошта, ҳосилашро гиранд. 2. як миқдор ғалла, ки дар сари хирман ба музди кор ё хизматаш дода мешуд.

ПОСИРА II پاسیره *кҳн.* харҷӣ; захира, пасандоз (*пул, ғалла ё чизи дигар*); **посира кардан (намудан)** захира кардан (намудан), пасандоз кардан (намудан).

ПОСИРАКОР پاسیره‌کار *таър.* он ки замини заминдорро ба тариқи посира кишт мекунад.

ПОСКУНА پاسکنه *гуфт.* чаппа, подарҳаво, баръакс.

ПОСКУНО پاسکنا *ниг.* **поскуна**.

ПОСОР پاسار *кит.* лагад, лагадкӯб.

ПОСУХ پاسخ *кит.* ҷавоб; **посух додан** ҷавоб додан; **посух гирифтан** ҷавоб гирифтан**.**

ПОСУХГӮ(Й) پاسخ‌گو(ی) он ки ба пурсишҳо ва талаботе ҷавобгӯй мебошад, ҷавобгӯ, посухдиҳанда.

ПОСУХГӮӢ پاسخ‌گوئی посух додан, ҷавоб додан, ҷавобгӯ будан, ҷавобгӯӣ.

ПОСУХНОМА پاسخ‌نامه ҷавоби хаттӣ; номаи ҷавобӣ.

ПОСӮХТА پاسوخته *ниг.* **пойсӯхта**.

ПОТАР *ҳ.* پاتر *кит.* зани хушовоз.

ПОТЕША پاتیشه *ниг.* **пойтеша**.

ПОТИЛА پاتیله деги мисини даҳанфарох, ки бештар дар ҳалвогарӣ истифода мешавад·

ПОТУСҚА پاتوسقه моддаи тарканда, моддаи таркононанда; детонатор.

ПОФИШОР پافشار *боф.* тахтачаи помонак дар дастгоҳи бофандагӣ, ки дар натиҷаи пай ҳам зер кардани онҳо гула ба ҳаракат медарояд; *муқ.* **поафшор**.

ПОФИШОРӢ پافشاری истодагарӣ, исрор, муқовимат.

ПОХСА پاخسه 1. лойи хуб кӯфта (сумзада) пазондашуда, ки аз он девори похса месозанд. 2. деворе, ки бе сангу хишт аз лойи пазондашуда сохта шудааст. 3. ҳар як қатори ин гуна девор, ки баландиаш як оршин мешавад; **хонаи похса** хонае, ки девораш похсагин аст; **похса задан** аз похса девор кардан.

ПОХСАГИН پاخسه‌گین *ниг.* **похсагӣ**.

ПОХСАГӢ پاخسگی бо лойи похса сохташуда, гилин.

ПОХСАДЕВОР پاخسه‌دیوار девори похсагӣ: **хонаи похсадевор**.

ПОХСАЗАН پاخسه‌زن он ки похса мезанад, он ки аз похса девор мебардорад.

ПОЧА پاچه 1. аз зону то панҷаи по, қисми аз зону поёни пои одам ва ҳайвонот; **каллаю**

поча каллаю пойҳои чорпоён, ки барои пухтан тайёр шудааст. 2. қисми поёнии шалвор, эзор, эзорпоча; ◊ **поча дароз кардан** мурдан; **поча дароз карда хобидан** бемалол хобидан, кор накардан.

ПОЧАДАРОЗ پاچه‌دراز *ниг.* **подароз**.

ПОЧАК پاچک 1. *шакли тасғири* **пой,** пойча, поча; **почак задан** пой кӯфтан, тапидан. 2. саргини гов, ки хушк шудааст, таппии гов.

ПОЧАНГ I پاچنگ сӯрохи хона ва кушк, ки ба як чашм аз он ба берун менигаранд; дарича, даричаи хурд.

ПОЧАНГ II پاچنگ *ҳ.* сӯрохи тирандозии истеҳком ё танку киштии ҳарбӣ.

ПОЧАПАЗ پاچه‌پز *ниг.* **пойчапаз**.

ПОЧ(Ч)О پاچا *гуфт.* шавҳари хоҳар, апа, хола ё амма; шахси домод (*нисбат ба хешони наздик, ки хурд бошанд*), язна.

ПОЧПОЯ پاچپایه замини гандум ё ҷави дарав кардашуда.

ПОЧТА *лот.* پاچته 1. муассисае, ки мактуб, пул ва ашёи сабукро аз як ҷо ба ҷои дигар мерасонад. 2. биное, ки ин муассиса ҷойгир шудааст; **почтаи марказӣ** почтамт. 3. чизҳое, ки ба воситаи почта омадааст: **почтаи пагоҳӣ**, **почтаи саҳроӣ**, **почтаи ҳарбӣ**.

ПОЧТАХОНА پاچته‌خانه биное, ки дар он идораи почта ҷойгир шудааст.

ПОҶОМА پاجامه эзори занона.

пош پاش 1. *асоси замони ҳозира аз* **пошидан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* пошанда: **атрпош**, **обпош**.

ПОШ پاش **пош додан** пошидан, ба ҳар тараф пароканда кардан, паҳну парешон кардан; **пош хӯрдан** титу пит шуда рафтан, парешон шудан, пароканда гардидан; **пош-пош** парокандаву парешон; реза-реза.

ПОШАНГ پاشنگ 1. хӯшаи ангур, сари ангур. 2. харбуза, тарбуз, каду ва бодиринг, ки барои тухм монда шудааст.

ПОШДИҲАК پاش‌دهک афзоре, ки барои пош додани моддаҳои обакӣ ё хока кор фармуда мешавад.

ПОШИДА پاشیده *сифати феълии замони гузашта аз* **пошидан**: **аз ҳам пошида** аз ҳам ҷудо, пароканда, парешон.

ПОШИДАН پاشیدن 1. афшондан, пош додан, чошидан, пароканда кардан: **барқ пошидан**, **нур пошидан**, **равшанӣ пошидан**, **шӯъла пошидан**. 2. рехтан, чошидан, пош додан; **об пошидан** об рехтан, об задан. 3. *маҷ.* рехтан; нисор кардан; **ба дили** *касе* **оби сард пошидан** касеро фиреб додан; **ба сари** *чизе* **хок пошидан** чизеро барҳам задан, чизеро фурӯ нишондан; **ба чашми** *касе* **хок пошидан** касеро фиреб додан; **ба ҷароҳати** *касе* **намак пошидан** азоби касеро зиёдтар кардан, алами касеро боз ҳам афзудан.

ПОШНА پاشنه 1. қисми интиҳои қафои пои одам. 2. қисми ақиби поёни кафш, мӯза ва пойафзоли дигар; **пошнаи мӯза**; **пошна задан** а) аспро ё ҳайвони дигари савориро бо пошнаи по зада рондан; б) ба ақиб задани тир (*милтиқ, тапонча вақти парондан*); **пошна кӯфтан** по задан, по кӯфтан; **пошна задани кор** ақиб рафтани кор, шикасти кор.

ПОШНАБАЛАНД پاشنه بلند пойафзоли пошнааш баланд.

ПОШНАБОРИК پاشنه‌باریک пойафзоли пошнааш борик.

ПОШНАДОР پاشنه دار бопошна, пойафзоле, ки пошнаи баланд дорад: **туфлии пошнадор**.

ПОШНАПАСТ پاشنه‌پست пойафзоли пошнааш паст.

ПОШНАПАҲН پاشنه‌پهن 1. пойафзоле, ки пошнаи паҳн дорад. 2. *гуфт., таҳқ.* пойлуч, одами бечора.

ПОШОН پاشان *феъли ҳол аз* **пошидан**; пошонда.

ПОШХӮРАНДА پاش‌خورنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пош хӯрдан**; паҳну парешоншаванда.

ПОШХӮРДА پاش‌خورده *сифати феълии замони гузашта аз* **пош хӯрдан**; паҳну парешон, парокандашуда.

ПОШХӮРӢ پاش‌خوری 1. *исми амал аз* **пош хӯрдан;** чошидан, пароканда шудан. 2. барҳам хӯрдан.

ПОШШО پاشا *гуфт.* **калимаи эҳтиром ва навозиш** нисбат ба зани аз худ калон ё

соҳибэътибор вақти мурочиат.

ПОШШОБИБӢ پاشابیبی *гуфт.* зани солхӯрда аз оилаи ашрофон.

ПОШШОХОН پاشاخان *гуфт.* зан ё духтари нисбатан калонсол ё соҳибэътибор.

ПОЯ پایه 1. ҳар як паллаи нардбон ва зина, зинапоя, поғунда. 2. мартаба, мақом, қадр, дарача; **ба пояҳои баланд расидан** ба дарачаи баланд бардошта шудан. 3. бунёд, асос, таҳкурсӣ; **поя маҳкам намудан** мустаҳкам шудан, устувор гаштан. 4. сутун, амуд. 5. зер, таг, поёни чизе, домани чизе: **пояи девор**, **пояи кӯҳ**. 6. пои чизҳои ғайричондор: **пояи миз, пояи кат**. 7. чои ягон кишт: **гандумпоя, шолипоя**. 8. қисми аз хок беруни растанӣ, тана– соқаи гиёҳ (*ғайри дарахт*).

ПОЯАФРОЗ پایه‌افراز *кит.* баландкунандаи мартаба, болобарандаи дарача.

ПОЯВАР پایه‌ور баландмартаба, баландмақом.

ПОЯГУЗОР پایه‌گذار асосгузор; бунёдгузор: **поягузори адабиёт**.

ПОЯГУЗОРӢ پایه‌گذاری 1. асосгузорӣ, бунёдгузорӣ. 2. оғоз намудан, ифтитоҳ намудан.

ПОЯК پایک 1. *шакли тасғири* **пой;** поча; **пояк задан** по кӯфтан, тапидан. 2. *кит.* пиёда. 3. *кит.* посбон, нигаҳбон.

ПОЯКЗАНӢ پایکزنی пояк задан, поча задан.

ПОЯКӢ پایکی *таър.* он ки ба чилимкашҳо чилим кашонда ба ивази ин хизматаш пул мегирифт.

ПОЯНДА پاینده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **поидан.** 2. бардавом, човид, абадӣ. 3. пойдор, устувор; боқӣ; **поянда шудан** човид гаштан.

ПОЯНДАГӢ پایندگی поянда будан, бардавомӣ, ҳамешагӣ; бақо, абадият.

ПОЯХАРОБ پایه‌خراب бебунёд, асосаш хароб.

ПРАГМАТИЗМ *ю.* پرگمتیزم 1. яке аз равияҳои фалсафӣ, ки идроки қонунҳои объективии воқеиятро инкор мекунад ва фақат чизи фоиданокро ҳақиқат мешуморад. 2. баёни тасвири воқеаҳои таърихӣ аз чиҳати вобастагии зоҳирӣ ва мутақобилии онҳо: **прагматизми миллатгароӣ**.

ПРЕЗИДЕНТ *лот.* پرزیدنت 1. сардори интихобии як қатор мамлакатҳо, раиси чумҳур, раисчумҳур: **Президенти кишвар**. 2. сардори интихобии баъзе идора ва созмонҳо: **Президенти Академияи илмҳо**, **Президенти Кумитаи байналхалқии таҳқиқи фазои кайҳон**.

ПРЕЗИДЕНТӢ پرزیدنتی *мансуб ба* **президент;** аз тарафи президент: **квотаи президентӣ**.

ПРЕЗИДИУМ پرزیدیئوم *кҳн., ниг.* **раёсат**.

ПРИНТЕР *лот.* پرینتر *тех.* дастгоҳи компютерӣ, ки ба он васл шуда, навиштачоти дар компютер таҳияшударо чоп мекунад; чопкунак, чопгар.

ПРЕФИКС *лот.* پرفیکس *збш., ниг.* **пешванд**.

ПРИЗМА *ю.* پریزمه 1. *ҳанд.* серқирра, серпаҳлу; маншур. 2. ҳар чизи шаффоф, ки шакли призмаро дошта бошад.

ПРИНСИП *лот.* پرینسیپ 1. асос, қонун, усул, бунёд, шарт. 2. эътиқод, ақида, нуқтаи назар.

ПРИНСИПНОК پرینسیپناک бо принсип; аз рӯи принсип.

ПРОБЛЕМА *ю.* پرابلمه масъалаи муҳим ва мураккаб, ки бояд ҳал карда шавад.

ПРОКУРАТУРА *фр.* پراکورتوره мақомоти ҳокимияти давлатӣ, ки риояи қонунҳоро назорат мекунад ва вайронкунандагони ин қонунҳоро ба масъулияти судӣ мекашад, додситонӣ: **прокуратураи генералӣ**, **прокуратураи шаҳр**.

ПРОКУРОР *фр.* پراکورار шахси аз тарафи давлат таъиншуда, ки риояи қонунҳоро назорат мекунад, додситон.

ПРОКУРОРӢ پراکوراری *мансуб ба* **прокурор**; **назорати прокурорӣ** назорати додситонӣ.

ПРОРЕКТОР *лот.* پرارکتار муовини ректор дар мактабҳои олӣ; ноиби ректор.

ПРОТЕЗ *фр.* پراتز узви сунъӣ ва ориятии бадан, ки ба чои узви табиӣ гузошта шудааст (*мас., по, даст, дандон.*).

ПРОТЕСТАНТИЗМ *лот.* پراتستنتیزم номи умумии таълимоти динии яке аз мазҳабҳои христианӣ.

ПРОТЕСТАНТӢ پراتستنتی *мансуб ба* **протестантизм**.

ПРОТОКОЛ *ю.* پراتاکال *ниг.* **суратмаҷлис**.

ПРОТСЕССОР *лот.* پراتسسار *ниг.* **пардозанда**.

ПРОФЕССОР *лот.* پرافسار 1. унвони баланди илмӣ, ки ба муаллимони мактабҳои олӣ ва кормандони муассисаҳои илмию таҳқиқотӣ барои соҳиб шуданашон ба ихтисоси баланди соҳаи кори худ дода мешавад. 2. шахсе, ки ин унвонро дорад.

ПРОФЕССОРӢ پرافساری *мансуб ба* **профессор**: **унвони профессорӣ**.

ПСИХОЛОГИЯ *ю.* پسیخالاکیه *ниг.* **равоншиносӣ**.

ПУБЛИСИСТИКА *лот.* پوبلیسیستیکه *адш.* адабиёт оид ба масъалаҳои муҳими ҷамъиятию сиёсии ҳозира (*мақола, очерк*).

ПУБЛИСИСТӢ پوبلیسیستی *мансуб ба* **публисистика**: **мақолаи публисистӣ**.

ПУҒАНАК پوغنک *бот.* гиёҳи бисёрсолаи сермӯяки баргаш думчадор ва гулаш сафед.

ПУД I پود *кӯҳ.* наххое, ки дар бофтани матоъ ба паҳноии он ба кор бурда мешаванд; *муқоб.* **тор**; ◊ **аз тору пуди** *чизе* **задан** аз сари моле (чизе) дуздидан.

ПУД II *р.* پود ченаки вазн, ки ба 16 кг баробар буд.

ПУД III پود *кит.* пешдаргирон, парахаҳои хушке, ки барои даргиронидани оташ ба кор мебаранд.

ПУДА پده *кит., ниг.* **пада** 3.

ПУДИНА پودینه *бот.* як навъ гиёҳи хушбӯй, ҳулбӯ.

ПУДИНАГӢ پودینگی *мансуб ба* **пудина**; аз пудина пухташуда: **санбӯсаи пудинагӣ.**

ПУК پوک 1. дарунхолӣ, пуч, пӯкка. 2. боде, ки барои даргирондани оташ аз даҳан медаманд, пуф.

ПУККА پوکه тарафи дамидаи пушти буҷул, ки дар буҷулбозӣ бохт ҳисоб меёбад; *муқоб.* **чикка**.

ПУЛ I *ю.* پول 1. филизи сикказадашуда ё коғазҳои ба рӯяшон арзиши муайян нақшёфтаи давлатӣ, ки вақти хариду фурӯш меъёри арзиш мебошад. 2. арзиш, нарх. 3. сармоя; **пули бедардмиён** пули муфт, пуле, ки бе меҳнат ба даст омадааст; **пули нақд(а)** пули мавҷуда; **пули пучак** *ниг.* **пули сиёҳ**; **пули сиёҳ** тангаи мисини амората Бухоро, ки 64 донааш 50 тини сиккаи русӣ буд; **пули ҳалол** пули меҳнатӣ; **чизи ба пул мерафтагӣ** чизи арзишнок, он чи ба фурӯш рафтанаш мумкин аст; **пул ёфтан** пул ба даст даровардан, даромад кардан, меҳнат карда музд гирифтан; **пули** *касе* **сӯхтан** беҳуда сарф шудани пули касе; беҳуда рафтани пули касе, қарз дода пас гирифта натавонистан, моли қалб харидан *ва г.*; **пул кардан** фурӯхтан чизеро; **пул шудан** ба фурӯш рафтани моле; **ба як пул(-и сиёҳ, пучак) наарзидан** аҳамият надоштан, тамоман беқадр будан; **ба як пул(-и сиёҳ, пучак) нагирифтан** ҳеҷ писанд накардан, асло ба эътибор нагирифтан; **ду (як) пул будан** беқадру қимат будан, арзише надоштан; ◊ **пул додаму дарди сар харидам** (*зарб.*).

ПУЛ II پل гузаргоҳи болои наҳр, рӯд, ҷӯй *ва г.,* кӯпрук: **пули оҳанин**; **пули сирот** *д.* пули ниҳоят борике, ки аз болои дӯзах ба сӯи ҷаннат кашида шудааст; **пул бастан (кашидан)** кӯпрук сохтан болои дарё.

ПУЛАКӢ پولکی *гуфт.* бо пул; ба ивази пул: **тамошои пулакӣ**, **хизматҳои пулакӣ**.

ПУЛАКЧА پولکچه 1. тангачаҳои тунуки бадани моҳӣ. 2. тангачаҳои рӯи баъзе аз асбобҳои ороишӣ ва зинатӣ.

ПУЛАКЧАБОЛ پولکچه‌بال *зоол.* як навъи ҳашарот.

ПУЛАКЧАДОР پولکچه‌دار пулакчанок (*моҳӣ ё асбоби зинат*), дорои пулакча.

ПУЛҒУНДОРӢ پول‌غنداری пул ҷамъ кардан, сарват ҷамъ кардан, ғундоштани пулу мол.

ПУЛДОН پول دان зарфе, ки дар он пул ҷамъ мекунанд.

ПУЛДОР پول‌دار он ки пул дорад; серпул, доро, бой; **пулдор шудан** серпул шудан, бой шудан.

ПУЛДОРӢ پول‌داری серпулӣ, пул доштан,

дорой.

ПУЛДӮСТ پولدوست *ниг.* **пулпараст**.

ПУЛЕМЁТ *р.* پولميات аслиҳаи автоматии тезпарони ҷангӣ, мусалсал: **пулемёти дастӣ**.

ПУЛЕМЁТЧӢ پولمياتچی он ки аз пулемёт мепаронад.

ПУЛЁБ پولياب он ки кор карда пул ёфта метавонад, он ки роҳи пул ҷамъ карданро медонад.

ПУЛЁБӢ پولیابی пул ёфтан, пул кор кардан: **роҳи осони пулёбӣ**.

ПУЛӢ پولی *мансуб ба* **пул**; коре ё чизе, ки ба пул вобаста аст: **даромади пулӣ**, **ёрмандии пулӣ**, **муомилоти пулӣ**.

ПУЛМАСТ پولمست он ки пули бисёр дорад, серпул; бой.

ПУЛНОК پولناک 1. *ниг.* **пулдор**. 2. *ниг.* **пулакӣ**: **тамошои пулакӣ**.

ПУЛНОСЕР پولناسير ҳариси пул, пулпараст, ба пул чашмгурусна.

ПУЛПАРАСТ پولپرست ҳариси пул, пулдӯст, он ки ҷамъ кардани пулро дӯст медорад.

ПУЛПАРАСТӢ پولپرستی пулпараст будан, ҳарисӣ ба пул, пулдӯст.

ПУЛСОЗ پلساز кӯпруксоз.

ПУЛСОЗӢ پلسازی пул (кӯпрук) сохтан.

ПУЛСУПОРАНДА پولسپارنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **пул супурдан**. 2. *мол.* пулгузор (*мас., ба хазинаи амонатӣ*).

ПУЛТ *олм.* پولت афзоре, ки бо он чизеро ба тарзи автоматӣ идора мекунанд.

ПУЛТАЛАБ پولطلب пулхоҳ; коре, ки пул харҷ карданро талаб мекунад.

ПУЛҶАМЪКУНӢ پولجمعکنی *ниг.* **пулғундорӣ**.

ПУЛҶУДОКУНӢ پولجداکنی пул ҷудо кардан барои иҷрои корҳои муҳим (*мас., сохтмон*).

ПУНБА پنبه *ниг.* **пахта**.

ПУНБА(К) پنبه//پنبک доначае, ки баҳорон дар шохаи дарахтон пайдо мешавад ва аз он барг сар мезанад, муғча.

ПУНБАДАРГӮШ پنبه‌درگوش 1. он ки пахта дар гӯш мегузорад. 2. *маҷ.* ғофил, бехабар, кар.

ПУНБАДОНА پنبه‌دانه тухми пахта, чигит, донаи пунба, пундона.

ПУНБАЗОР پنبه‌زار *кит.* киштзори пахта, пахтазор.

ПУНБАСИФАТ پنبه‌صفت пунбамонанд, сафед.

ПУНБАЧӮБ پنبه‌چوب чӯби буттаи пунба, ғӯзапоя.

ПУНДОНА پندانه *ниг.* **пунбадона**.

ПУНШ *англ.* پونش нӯшобаи спиртдор, ки аз ром бо қанд, лимон ё шираи меваҳои дигар ҷӯшонида тайёр карда мешавад.

ПУР I پر 1. лаболаб анбошта, *муқоб.* **холӣ, тиҳӣ**; **пур аз...**, **пури...** лабрез: **ҳавзчаи пур аз об**; **пур-пур** ниҳоят пур, саршор, лабрез. 2. тамом, комил; **моҳи пур** моҳи шаби чордаҳ. 3. бисёр, афзун, зиёд; *муқоб.* **кам**. 4. *маҷ.* сер; **серу пур** бе камбудӣ, бо фаровонӣ; **шикам пур кардан** шикам сер кардан; **шикам пур шудан** сер шудан; **пур кардан** а) зарферо аз чизе лаболаб кардан, анбоштан; б) иҷро кардан (*нақшаро*); в) навиштан (*саволномаро*); г) фаро гирифтан, ишғол кардан; д) ҷои чизеро бо чизи дигар гирифтан, талофӣ кардан, иваз намудан; **пур шудан (гаштан**, **гардидан)** а) лаболаб шудан, ишғол карда шудан, фаро гирифта шудан (*зарф бо об, хона бо дуд*); б) ба анҷом расидан: **як сол (моҳ**, **ҳафта) пур шуд**; **паймонаи (рӯзи)** *касе* **пур шуд** умраш ба охир расид. 5. *ҷузъи пешини калимаҳои мураккаб ба маънои* бисёр, бисёрӣ, зиёдӣ: **пургӯӣ** сергап; **пурдон** бисёрдон, ботаҷриба; **пуркор** бисёркор; **пуралам** алами бисёр; **дили** *касеро* **пур кардан** касеро ба чизе бовар кунонидан, итминон додан; **дил пур будан** боварӣ доштан, эътимод доштан (ба касе, аз чизе); **дилпур шудан** боварӣ ҳосил кардан; **бо даҳони пур**, **даҳон пур карда** бо итминони тамом, бо ифтихор (гуфтан чизеро).

ПУР II پور *кит.* **писар**.

ПУРАВҶ پراوج дар айни авҷ, дар болоравӣ; ба дараҷаи баланд расида, бо пешрафту комёбӣ.

ПУРАДО پرادا пурноз, пуристиғно, ишвагар: **чашмони пурадо**.

ПУРАЗАМАТ پرعظمت хеле бузург, боҳашамат; **кохи пуразамат** кохи боҳашамат.

ПУРАЗМ پرعزم азмаш қавӣ, қавиирода, тасмими қатъӣ гирифта.

ПУРАЗОБ پرعذاب пуразият, боранҷ, бомашаққат, бо азоби зиёд.

ПУРАЛАМ پرالم пур аз ранҷу ҳасрат, пурандӯҳ, андӯҳнок, дарднок; **гиряи пуралам** гиряи дарднок.

ПУРАНВОРپرانوار пурнур, дурахшон.

ПУРАНДЕШ پرانديش *ниг.* **пурандеша.**

ПУРАНДЕША پرانديشه 1. хаёломез: **чашмони пурандеша**. 2. пурташвиш, пуризтироб. 3. оқибатандеш, бомулоҳиза; хирадманд.

ПУРАНДЕШАГӢ پرانديشگى 1. андӯҳгинӣ, ғамгинӣ. 2. бомулоҳизагӣ, хирадмандӣ.

ПУРАНДЕШӢ پرانديشى пурандеш будан, хирадмандӣ, бомулоҳиза будан.

ПУРАНДӮҲ پراندوه андӯҳгин, ғамгин, пуралам.

ПУРАРЗИШ پرارزش арзишнок, қиматбаҳо, пурқимат, гаронбаҳо.

ПУРАСРОР پراسرار пур аз муаммо, сирдор: **нигоҳи пурасрор**.

ПУРАФҒОН پرافغان гирён, нолон.

ПУРАФСУН پرافسون пурҳила, фиребанда; мафтункунанда: **олами пурафсуни кӯдакӣ**.

ПУРАФСОНА پرافسانه 1. фиребанда; беҳуда, беасос. 2. пурасрор: ◊ **кохи пурафсона** дунё.

ПУРАШК پراشک пурсиришк, гирён: **чашмони пурашк**.

ПУРБАР پربر пур аз ҳосил, серҳосил, пурмева, сермева.

ПУРБАРАКАТ پربرکت 1. баракатнок, зиёд, афзун. 2. пурҳосил, пурнеъмат: **замини пурнеъмат**.

ПУРБАРГ پر برگ барги зиёд дошта, сербарг: **дарахти пурбарг**.

ПУРБАРДОШТ پربرداشت 1. бардоштнок, дерпой. 2. пурсабр, пуртоқат, вазнин.

ПУРБАҲО پربها гаронбаҳо, арзишнок; пурарзиш, дорои қимати баланд, ганҷи пурбаҳо.

ПУРБАҲРА پربهره фоидаовар, судманд.

ПУРБИМ پربيم 1. тарснок, ваҳшатангез: **роҳи пурбим, харобаи пурбим**. 2. тарсанда, ба воҳима афтода: **дили пурбим**.

ПУРБИН پربين 1. заррабин. 2. *маҷ.* амиқбин: **чашми пурбин**.

ПУРБОД پرباد 1. пур аз бод, шамол. 2. аз бод пур, аз бод пур карда, аз ҳаво пур кардашуда: **гупсари пурбод**; ◊ **машки пурбод** одами беҳудагӯ, лофзан.

ПУРБОДА پرباده пур аз шароб, лабрез аз май: **қадаҳи пурбода**.

ПУРБОР پربار 1. пур аз бор, чизе, ки бар вай бори бисёр ниҳода шудааст, боркарда: **аробаи пурбор**, **мошини пурбор.** 2. пур аз ҳосил, серҳосил, пурмева: **дарахти пурбор**, **хӯшаи пурбор**, **шохаи пурбор.**

ПУРБОРӢ پربارى 1. пурбор будан. 2. серҳосилӣ, сермевагӣ, зиёда ва вазнинии ҳосил (*меваҳо*).

ПУРВАЗН پروزن беҳад вазнин, дорои вазни зиёд.

ПУРВАЛВАЛА پرولوله серғавғо, пурғавғо, пуршӯр.

ПУРВАСАХ پروسخ пур аз чирк, чиркин, ифлос.

ПУРВАҲШАТ پروحشت пурбим, тарснок, пурҳарос, воҳимаангез: **дашти пурваҳшат**.

ПУРВАҶД پروجد ба ваҷд омада, бо шавқу завқи баланд.

ПУРВИҚОР پروقار бовиқор, ботамкин, босалобат, назарбаланд.

ПУРВОҲИМА پرواهمه воҳиманок, пурваҳшат: **садои пурвоҳима**.

ПУРВУСЪАТ پروسعت бовусъат, васеъ; муфассал.

ПУРГАВҲАР پرگوهر 1. пур аз ҷавоҳирот, бо зару зевар. 2. *маҷ.* асилзода, наҷиб.

ПУРГАП پرگپ он ки зиёд сухан мегӯяд, сергап.

ПУРГАПӢ پرگپى 1. пургап будан, сергапӣ. 2. гапҳои беҳуда гуфтан.

ПУРГАРД پرگرد пур аз гард, гардолуд, гарднок.

ПУРГИЛ پرگل пур аз гил, пур аз хок, пурлой.

ПУРГИРЕҲ پرگره пур аз гиреҳ, пурчин, пуршиканҷ, банддор, ҳалқа-ҳалқа.

ПУРГУЛ پرگل 1. пур аз гул, сергул. 2. шукуфон: **шохаҳои пургул**.

ПУРГӮ(Й) پرگو(ی) 1. он ки бисёр гап мезанад. 2. лаққӣ, сергап: **одами пургап**.

ПУРГӮӢ پرگویی сергапӣ, бисёргапӣ; лаққигӣ; **пургӯӣ кардан** бисёр гап задан, беҳуда гап задан.

ПУРГӮШТ پرگوشت фарбеҳ, сергӯшт.

ПУРҒАВҒО پرغوغا серғавғо, пуршӯр, пурошӯб, пуризтироб.

ПУРҒАЗАБ پرغضب хашмгин, ғазаболуд, қаҳрнок, пурхашм.

ПУРҒАЙРАТ پرغیرت серҳаракат, серғайрат.

ПУРҒАЛАЁН پرغلیان пурҷӯш, пурошӯб, пурхурӯш: **дарёи (оби) пурғалаён**, **фикри пурғалаён**.

ПУРҒАЛАТ پرغلط пур аз ғалат, ғалаташ бисёр.

ПУРҒАЛОҒУЛА پرغلاغله пурғулғула, пурғавғо.

ПУРҒАМ پرغم пур аз ғам, ғамнок, андӯҳгин, дорои андӯҳи зиёд, пурғусса.

ПУРҒАМЗА پرغمزه нозгар, пурноз, ғамзагар, фаттон.

ПУРҒАШ پرغش пурташвиш, ғазаболуд.

ПУРҒИЗО پرغذا серғизо: **хӯроки пурғизо**.

ПУРҒУБОР پرغبار 1. ғуборолуд. 2. торик.

ПУРҒУЛҒУЛ پرغلغل *ниг.* **пурғулғула**.

ПУРҒУЛҒУЛА پرغلغله пурғавғо, пурғалоғула; пурталотум: **мавҷҳои пурғулғула**, **мусиқии пурғулғула**.

ПУРҒУРУР پرغرور сертакаббур, ҳавобаланд, бовиқор, сарбаланд.

ПУРҒУССА پرغصه пурғам, ғамнок, пурандӯҳ.

ПУРДАБДАБА پردبدبه дабдабанок, бошукӯҳ.

ПУРДАРБЕҲ پردربه серямоқ, ямоқин, серпорғӣ.

ПУРДАРД پردرد 1. бисёр дардкунанда; дардманд: **сари пурдард.** 2. аламангез, ғамангез, ҳасратовар: **оҳи пурдард**, **саргузашти пурдард**.

ПУРДАРОМАД پردرامد сердаромад; дорои фоидаи зиёд.

ПУРДАҲШАТ پردهشت 1. даҳшатнок, пурвоҳима. 2. пурхатар, пурхавф.

ПУРДИДА پردیده бисёрдида, пуртаҷриба, коромӯхта, корозмуда: **духтури пурдида**.

ПУРДИҚҚАТ پردقت бодиққат, амиқназар.

ПУРДИҚҚАТӢ پردقتی бодиққат будан, аниқназарӣ.

ПУРДИЛ پردل нотарс, далер, диловар, ҷасур: **мардуми пурдил**.

ПУРДИЛӢ پردلی далерӣ, диловарӣ, шуҷоатмандӣ.

ПУРДОҒ پرداغ 1. пур аз доғ, лаккадор; доғдор; олуда, чиркин. 2. дардманд, пур аз дарду алам; озурда, ранҷида: **қиссаи пурдоғу дард**.

ПУРДОМАНА پردامنه доманадор, густурда, тӯлонӣ.

ПУРДОН پردان бисёр доно; пуртаҷриба, корозмуда.

ПУРДОШТ پرداشت пуртоқат, сердошт (*доир ба* либос ва пойафзол).

ПУРДУД پردود пур аз дуд, сердуд, дудғала.

ПУРЗ پرز 1. *кит.* хате ё риштае, ки ба рӯи матои пашмин ва абрешимин пайдо мешавад. 2. рахнае, ки болои баъзе меваҳо пайдо мешавад.

ПУРЗАБОН پرزبان пургӯй, сергап, бисёргӯй.

ПУРЗАБОНӢ پزبانی пургӯӣ, сергапӣ, бисёргӯӣ.

ПУРЗАВҚ پرذوق пуршавқ, шавқманди зиёд.

ПУРЗАР پرزر пур аз зар, пур аз тилло, сарватманд, доро, бой.

ПУРЗАРАР پرضرر бисёр зарарнок, пур аз зарар.

ПУРЗАХМ پرزخم пур аз захм, бисёр захмнок, пурҷароҳат: **тани пурзахм**.

ПУРЗАҲМАТ پرزحمت 1. пурмашаққат, пуразоб. 2. меҳнатталаб, душвор: **кори пурзаҳмат**.

ПУРЗАҲР پرزهر 1. заҳрдор, заҳрнок. 2. нешдор, сахт таъсиркунанада: **сухани пурзаҳр**.

ПУРЗИЁ پرضیا пурнур, дурахшон.

ПУРЗИЁН پرزیان беҳад зиёновар, зарари зиёд дошта, пурзарар.

ПУРЗИН پرزین *кит.* патнок; дағал, ноҳамвор, дурушт.

ПУРЗИНАТ پرزینت зебо, хушнамуд, ороста, пуроройиш.

ПУРЗОҲИР پرظاهر *кит.* хеле равшан, возеҳ, маълум; ошкор, ҳувайдо.

ПУРЗӮР پرزور хеле боқувват, қавӣ, нерӯманд; **пурзӯр шудан** қувват гирифтан; шиддат кардан.

ПУРЗӮРӢ پرزوری хеле зӯр будан, боқувват, тавоноӣ.

ПУРИЗТИРОБ پراضطراب пур аз изтироб, изтиробомез.

ПУРИҚТИДОР پراقتدار пурқувват, қавӣ, тавоно, пурқудрат.

ПУРИҚТИДОРӢ پراقتداری пурқувватӣ, тавоноӣ, пурқудратӣ.

ПУРИЛТИФОТ پرالتفات бо таваҷҷӯҳи зиёд, бо эҳтироми беандоза, лутфи аз ҳад зиёд.

ПУРИЛҲОМ پرالهام пур аз илҳом, бисёр илҳомбахш: **мусиқии пурилҳом**.

ПУРИСТЕЪДОД پراستعداد истеъдоднок, соҳибистеъдод.

ПУРИСТИҒНО پراستغنا пур аз нозу карашма, пурноз.

ПУРИФТИХОР پرافتخار бисёр ифтихорманд, ифтихорнок, пуршараф: **вазифаи пурифтихор**, **кори пурифтихор**.

ПУРИХТИЛОЛ پراختلال серташвиш, изтиробнок.

ПУРИХТИЛОФ پراختلاف ихтилофнок, зиддиятнок: **фикри пурихтилоф**, **ҷараёнҳои пурихтилоф**.

ПУРИШТИЁҚ پراشتیاق чизеро беҳад хоҳиш кардан, иштиёқманд.

ПУРИШТИҲО پراشتها иштиҳояш калон, пурхӯр.

ПУРӢ پری пур будан, лабрезӣ, саршорӣ бисёр будани чизе ё чизҳо дар ҷое, фаровонӣ, бисёрӣ; **(бо) сериву пурӣ** (бо) фаровонӣ, бекаму кост, ба қадри кифоя; **саропо пурӣ будан (шудан)** фаровонӣ будан (шудан), арзониву осудагӣ будан (шудан).

ПУРКАРРУФАР پرکروفر пурҳашамат, пурдабдаба, пур аз шаъну шавкат.

ПУРКАФК پرکفک кафкаш бисёр.

ПУРКИБР پرکبر пурғурур, пуртакаббур, беҳад худписанд.

ПУРКИН(А) پرکین//پرکینه пур аз кина ва адоват: **дили пуркина**, **нигоҳи пуркина**.

ПУРКОР پرکار серкор, он ки ҳамеша машғули кор аст; фаъол; *муқоб.* **камкор**.

ПУРКОРӢ پرکاری серкорӣ; таҷрибанокӣ, пухтакорӣ: **пуркории ҳайратангез**.

ПУРКУЛФАТ پرکلفت пурандӯҳ, пурранҷ, пурмашаққат.

ПУРКУНАНДА پرکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира* аз **пур кардан**. 2. *збш.* яке аз аъзоҳои пайрави ҷумла: **пуркунандаи бевосита**, **пуркунандаи бавосита**, **ҷумлаи пайрави пуркунанда**.

ПУРҚАҲР پرقهر пурхашм, дар ҳолати ғазаб, ғазабона.

ПУРҚИМАТ پرقیمت 1. қиматбаҳо, пурарзиш, нархаш баланд. 2. нодир, камёб; азиз, мӯътабар: **асари пурқимат**, **китоби пурқимат**.

ПУРҚУВВАТ پرقوت 1. пурзӯр, нерӯманд, боқувват. 2. пуриқтидор, қудратнок, муқтадир; **пурқувват гардидан (шудан)** пурзӯр гаштан, қувват гирифтан; **пурқувват кардан** пурзӯр намудан, қувват додан.

ПУРҚУДРАТ پرقدرت *ниг.* **пуриқтидор**.

ПУРЛАЗЗАТ پرلذت болаззат, бомаза; хуштамъ.

ПУРЛАТОФАТ پرلطافت бисёр латиф, боравоат.

ПУРЛАЪЛ پرلعل 1. пур аз лаъл. 2. *мач.* пурмай, пур аз шароб.

ПУРЛОЙ پرلای пур аз лой; лойолуд: **кӯчаи пурлой.**

ПУРЛОФ پرلاف лофзан; беҳудагӯй, худсито.

ПУРМАВҶ پرموج 1. пур аз мавҷ. 2. чапакзаниҳои бардавом: **дарёи пурмавҷ**, **чапакзаниҳои пурмавҷ**.

ПУРМАҒАЛ پرمغل пурғалоғула, пурғавғо.

ПУРМАҒЗ پرمغز 1. мағздор (*оид ба* мева). 2. *мач.* пурмазмун, асоснок, пурра.

ПУРМАЗМУН پرمضمون 1. пурмаъно, он чи мазмуни бой дорад, сермазмун: **асари пурмазмун**, **гузориши пурмазмун**, **шеъри пурмазмун**. 2. маънидор; таъсирбахш: **нигоҳи пурмазмун**.

ПУРМАКР پرمکر хеле ҳилагар, маккор.

ПУРМАЛОЛ پرملال пуразоб, пурозор, аламнок.

ПУРМАЛОМАТ پرملامت пур аз маломату сарзаниш, таънаи сахт, коҳиши зиёд.

ПУРМАНИШ پرمنش *кит.* 1. арҷманд, бузург, олиқадр. 2. хирадманд, доно, донишманд. 3. мағрур, мутакаббир, боғурур. 4. саркаш, гарданшах, нофармон.

ПУРМАНФИАТ پرمنفعت манфиатрасон, фоиданок, судманд: **кори пурманфиат**.

ПУРМАРОРАТ پرمرارت *кит.* пурранҷу сахтӣ, талхии бисёр (ғам, зиндагӣ); **зиндагии пурмарорат** зиндагии талху сахт.

ПУРМАСАРРАТ پرمسرت *кит.* пур аз шодию сурур, хурсандиовар.

ПУРМАСОМ پرمسام пурсӯрох, сӯроххои зиёд дошта.

ПУРМАСЪУЛИЯТ پرمسؤولیت // پرمسؤلیت бо масъулияти зиёд, масъулиятнок (*мас., вазифа*, *кор*, *супориш*): **кори пурмасъулият**.

ПУРМАТОНАТ پرمتانت устувории сахт, матонати зиёд.

ПУРМАҲОРАТ پرمهارت бисёр моҳир, маҳоратнок; соҳибистеъдод.

ПУРМАҲСУЛ پرمحصول маҳсулнок, сермаҳсул: **меҳнати пурмаҳсул.**

ПУРМАШАҚҚАТ پرمشقت сахтӣ ва ранҷи зиёд, серазоб, хеле сахт, пурранҷ.

ПУРМАШҒАЛА پرمشغله саргарми зиёд будан, гирифтории зиёд: **кори пурмашғала**.

ПУРМАЪНӢ پرمعنی пурмазмун, дорои мазмуни амиқ, амиқмазмун: **сухани пурмаънӣ**, **фикри пурмаънӣ**.

ПУРМАЪНО پرمعنا дорои маъноҳои зиёд, сермаъно.

ПУРМАЪНОӢ پرمعنایی дорои мазмуни баланд, мафҳуми бисёр баланд доштан, маънои зиёд доштан.

ПУРМАЪРИФАТ پرمعرفت соҳиби маърифати баланд, маърифатнок, маърифати зиёд доштан, бофазлу дониш.

ПУРМЕВА پرمیوه сермева, серҳосил, пурбор.

ПУРМЕҲР پرمهر бо меҳру муҳаббати зиёд, пурмуҳаббат, меҳрубон: **дили пурмеҳр**.

ПУРМОҶАРО پرماجرا 1. пурҷанҷол, пурғавғо, серташвиш, серҷанҷол, пурхархаша: **зиндагии пурмоҷаро**, **соли пурмоҷаро**. 2. пур аз воқеаву ҳодисаҳои гуногун.

ПУРМОЯ پرمایه 1. асил, наҷиб. 2. арзишнок, гаронбаҳо. 3. соҳиби илм ва маърифат.

ПУРМУАММО پرمعما пурасрор, пур аз муаммо, беҳад муғлақ.

ПУРМУБОЛИҒА پرمبالغه муболиғанок, сериғроқ.

ПУРМУДДАО پرمدعا пурмақсад, он ки дар дил орзу ва амалҳои бисёре дорад.

ПУРМУСИБАТ پرمصیبت пурбало, пур аз азоб, пурғаму дард, пурандӯҳ.

ПУРМУҲАББАТ پرمحبت *ниг.* **пурмеҳр**.

ПУРМӮҲТАВО پرمحتوا пурмазмун, фарогири мазмуни зиёд; дарбаргирандаи мӯҳтавои бисёр.

ПУРНАВИД پرنوید муждаи бисёр, хабари зиёд, пурхабар.

ПУРНАЗОКАТ پرنزاکت пур аз латофат, нозукии беҳад, зебоии бепоён, пурнафосат.

ПУРНАИМ پرنعیم *кит.* пур аз нозу неъмат, пурнеъмат.

ПУРНАЙРАНГ پرنیرنگ пурҳила, маккор: **хасми пурнайранг**.

ПУРНАКҲАТ پرنکهت пур аз бӯи хуш; **боди**

пурнакҳат боди муаттари форам.

ПУРНАҚШ پرنقش *ниг.* **пурнақшунигор**.

ПУРНАҚШУНИГОР پرنقش و نگار дорои нақшу нигори зиёд, нақшдор, нақшнок, мунаққаш: **хонаи пурнақшунигор.**

ПУРНАМ پرنم 1. сернам, намнок: **замини пурнам**. 2. пурашк, ашколуд; гирён: **чашми пурнам**.

ПУРНАМАК پرنمک 1. пур аз намак, намакин. 2. он ки ҳусни бонамак дорад, бомалоҳат, малоҳатнок.

ПУРНАТИҶА پرنتیجه пурҳосил, пурсамар, бо натиҷаҳои хуб.

ПУРНАФОСАТ پرنفاست *ниг.* **пурназокат**.

ПУРНАФЪ پرنفع пурфоида, фоидаовар; фоидарасон.

ПУРНАШЪА پرنشئه пур аз кайф, сархушибахш.

ПУРНЕЪМАТ پرنعمت пур аз неъмат, пур аз нозу неъмат: **дастархони пурнеъмат**.

ПУРНИДО پرندا *кит.* пур аз нидо, пурғулғула, пурсарусадо.

ПУРНИГОР پرنگار бо нақшу нигори бисёр, пурзинат, ранг ба ранг; ороставу пероста.

ПУРНИЁЗ پرنیاز бисёр бониёз, ниёзманд, ҳоҷатманд.

ПУРНИҲЕБ پرنهیب пур аз тарс, пур аз ҳавл, ботарсу бим, пурбим.

ПУРНИШОТ پرنشاط пур аз хурсандӣ, хурсандибахш, шодиовар.

ПУРНОЗ پرناز он ки нози зиёд дорад; бокарашма, бо ғамзаҳои зиёд, пурғамза.

ПУРНОЗУНУЗ پرنازونوز *ниг.* **пурноз**.

ПУРНОЛА پرناله пур аз нола, пур аз зорӣ, бисёрноланда.

ПУРНУҚСОН پرنقصان он чи нуқсони зиёд дорад, нуқсондор.

ПУРНУР پرنور пур аз нур, бисёр равшан, мунаввар, дурахшон, фурӯзон: **чароғи пурнур**, **чашмони пурнур**.

ПУРНУФУЗ پرنفوذ 1. пуртаъсир, дахолатдор. 2. боэътибор, соҳибэҳтиром.

ПУРНӮФ پرنوف пур аз овозу садо, пуровоз, пурсадо; пур аз ғалоғулаи акси садо дар кӯҳ ва гунбаз.

ПУРНӮШ پرنوش пур аз ширинӣ, сершаринӣ.

ПУРОБ پرآب 1. пур аз об, саршор аз об; сероб: **дарёи пуроб**, **косаи пуроб**. 2. пур аз ашк, пур аз сиришк; гирён, ашкрез, ашкбор: **чашми пуроб**.

ПУРОБИЛА پرآبله пур аз обила, аз обила пур, обиладор: **дасти пуробила**.

ПУРОБӢ پرآبی пур аз об будан, серобӣ.

ПУРОВОЗ پرآواز пурғавғо, пурсарусадо, пур аз овоз; пурғулғула.

ПУРОВОЗА پرآوازه 1. пурғулғула, пурҳаёҳу, пурсадо. 2. машҳур, овозадор; ◊ **(ин) кохи пуровоза** *киноя аз* дунё.

ПУРОДАМ پرآدم пур аз одам, серодам, пурнуфус, мардумаш бисёр: **шаҳри пуродам**.

ПУРОЖАНГ پرآژنگ пуроҷинг, пурчин, пуршикан, чин-чин.

ПУРОЗАР پرآذر *кит.* 1. пуроташ; сӯзон. 2. *маҷ.* пурдарду алам.

ПУРОЗАРМ پرآزرم *кит.* пуршарм**,** шармгин, бо шарму ҳаёи зиёд.

ПУРОЗОР پرآزار сахт озурда, сахт ранҷида, бо ранҷу азоби зиёд.

ПУРОПУР پراپر 1. бисёр пур, лабрез, саршор, чизаш ниҳоят бисёр: **косаи пуропур**, **пиёлаи пуропур.** 2. пурра, ниҳоят ба эътидол расида; **бадани пуропур** бадани пурраи фарбеҳ.

ПУРОРЗУ پرآرزو пурҳавас, пур аз умеду орзу.

ПУРОТАШ پرآتش 1. пур аз оташ, аз оташ пур. 2. гарму сӯзон, пурҳарорат: **дили пуроташ**, **нутқи пуроташ**, **синаи пуроташ**. 3. рахшанда, дурахшон: **чашмҳои пуроташ**.

ПУРОҲУ پرآهو *кит.* пурайб, пурнуқсон.

ПУРОҶИНГ پرآجنگ *ниг.* **пурожанг**.

ПУРОШӮБ پرآشوب 1. пурғавғо, пурғулғула, бо шӯру ҳаёҳу: **кӯчаҳои пурошӯб**. 2. пур аз фитна: **замони пурошӯб**.

ПУРПЕЧ پرپیچ 1. пур аз печ, пурхам, тобхӯрда. 2. пурхам, пуртоб; **пурпечу тоб** дорои печу тоби зиёд: **пурпечу хам**.

ПУРПИНА پرپینه 1. дорои поргии зиёд, пурдарбеҳ, пурямоқ. 2. *ниг.* **пуробила**.

ПУРРА پرّه 1. тамом, расо, комил, бекаму кост: **боварии пурра**, **ваколати пурра**, **маълумоти пурра**, **се соли пурра**, **тасаввури пурра**, **пурра гардонидан (кардан)**. 2. комилан, ба таври мукаммал, ҳарҷониба, бакуллӣ: **пурра воқиф будан**, **пурра кардан** комил гардонидан, такмил додан, каму кости чизеро пур кардан. 3. возеҳ, равшан, ҳаматарафа: **пурра фаҳмидан**. 4.то ба охир, сар то по, то ба анҷом; **сурудро (матнро, китобро) пурра хондан.** 5. пуропур, ғафс; фарбеҳ: **бадани пурра**, **гардани пурра**, **рӯи пурра**; **пурра дидан** нағз ва расо дидан; **пурра намудан** пур кардан, комил гардонидан.

ПУРРАБАДАН پرّه‌بدن сергӯшт, фарбеҳ.

ПУРРАВНАҚ پررونق боравнақ, боривоҷ, ривоҷнок.

ПУРРАГӢ پرّگی пурра будан; камолот; муфассалӣ, ҳарҷонибагӣ: **пуррагии ифода.**

ПУРРАНГ پررنگ серранг; **пуррангу бӯй** зебо, мувофиқи табъ.

ПУРРАРӮ(Й) (پره‌رو(ی рӯяш пурра, рӯяш расо.

ПУРРАҲУҚУҚ پرّه‌حقوق комилҳуқуқ, соҳибихтиёр, дорои ҳуқуқҳои комил.

ПУРРОЗ پرراز *ниг.* **пурмуаммо**.

ПУРРУТУБАТ پررطوبت пурнамӣ, намнокии зиёд: **замини пуррутубат**.

ПУРСАБЗА پرسبزه пур аз сабза, сабзазор.

ПУРСАБР پرصبر сабрнок, пуртоқат, тобовар.

ПУРСАБРӢ پرصبری пуртоқатӣ, тобоварӣ, пурсабр будан.

ПУРСАБРОНА پرصبرانه пуртоқатона.

ПУРСАДО پرصدا пуровоз, пурғулғула.

ПУРСАЛОБАТ پرصلابت пуршукӯҳ, боҳайбат, бовиқор.

ПУРСАМАР پرثمر 1. пурмева, пурҳосил, самаранок. 2. пурмаҳсул, маҳсулнок: **меҳнати пурсамар**, **пурсамар гардидан (гаштан, шудан)** серҳосил шудан.

ПУРСАМАРА پرثمره *ниг.* **пурсамар**.

ПУРСАНГ پرسنگ пур аз санг, сангзор, сангистон, дорои санги зиёд: **замини пурсанг**.

ПУРСАНДА پرسنده суолкунанда, он ки чизеро мепурсад, соил.

ПУРСАНЪАТ پرصنعت дорои санъати баланд; пурҳунар, пуристеъдод, пурмаҳорат.

ПУРСАОДАТ پرسعادت саодатманд, пур аз хушбахтӣ: **даврони пурсаодати тифлӣ**.

ПУРСАРВАТ پرثروت бой, ғанӣ, сарватманд.

ПУРСАРЕҲ پرصریح бисёр равшан, ҳувайдо, ошкор.

ПУРСАРМОЯ پرسرمایه он ки сармояи зиёд дорад, бадавлат, пулдор.

ПУРСАФО پرصفا пок ва тоза, равшан; беғаш, беғубор; рӯҳафзо; боғи пурсафо.

ПУРСАХОВАТ پرسخاوت он ки бисёр саховатпеша аст; пурҳиммат, сахӣ, ҳимматбаланд; неъматбахш, файзбахш: **марди пурсаховат**.

ПУРСИДАН پرسیدن 1. суол кардан, пурсиш намудан, пурсон шудан; **пурсида гирифтан** *чизеро* пурсиш карда вазъияти чизеро фаҳмидан; **гап пурсидан** гап кофтан; вазъиятро фаҳмида гирифтан. 2. хостан, хоҳон шудан: **иҷозат пурсидан**, **маслиҳат пурсидан**. 3. хоҳиш кардан, талабидан. 4. ҷӯёи ҳол шудан, ҳолпурсӣ кардан, саломатии касеро пурсон шудан; **пурсида мондан** а) аҳволпурсӣ кардан; б) салом гуфтан. 5. ҷустуҷӯ кардан, таҷассус кардан, кофтан; **пурсидан айб нест** (*мақ*).

ПУРСИДАНӢ پرسیدنی 1. пурсидан хостан. 2. лоиқи пурсидан, он чи бояд пурсида шавад: **гапи пурсиданӣ**.

ПУРСИМ پرسیم пур аз сим, пур аз нуқра, пурганҷ.

ПУРСИТОРА پرستاره 1. пур аз ситора, ситораҳои зиёд: **осмони пурситора**. 2. *киноя аз* одами бо вазну тамкин, ситорабаланд.

ПУРСИШ پرسش 1. суол кардан, пурсидан; суол; **ба назари пурсиш** суоломезона нигаристан ба касе. 2. ҳолпурсӣ, аҳволпурсӣ, пурсиши ҳол. 3. хоҳиш, илтимос, талаб. 4. таҳқиқ, истинтоқ, тафтиш, санҷиш; **пурсиш кардан** истинтоқ кардан, гап пурсида тафтиш кардан. 5. бозхост, пурсуков, муохаза; **рӯзи пурсиш** *д.* рӯзи қиёмат; **аввал пурсиш, баъд кӯшиш** (*зарб.*).

ПУРСИШНОМА پرسش نامه варақаи пурсиш, анкета, баргаи саволу ҷавоб.

ПУРСИШҶОНИШИН پرسش جانشین *збш.* ҷонишини саволӣ (*мас.,* кӣ?, чӣ?, кадом?, куҷо?).

ПУРСОН پرسان *феъли ҳол аз* **пурсидан**; **пурсон шудан** пурсидан, суол кардан, ҷӯё шудан.

ПУРСОПУРС پرساپرس пурсупоси бисёр, аҳволпурсӣ, суолу ҷавоби зиёд.

ПУРСОЯ پرسایه серсоя (*ҷой*), ҷое, ки дарахтони серсояи зиёд дорад.

ПУРСУКОВ پرسوکاو 1. пурсуҷӯ, кофтуков, ҷустуҷӯ. 2. тафтиш, истинтоқ; пурсиш, санҷиш.

ПУРСУПОС پرسوپاس аҳволи якдигарро пурсидан, аҳволпурсӣ вақти салому алейк, ҳолпурсӣ; **пурсупос кардан** ҳолпурсӣ кардан.

ПУРСУРАТ پرصورت 1. сурати бисёр. 2. гуногунранг, мунаққаш, нақшунигор.

ПУРСУРУР پرسرور 1. ниҳоят шод, хуррам: **дили пурсурур**, **мардуми пурсурур**. 2. хуррамибахш, шодиовар: **суруди пурсурур**.

ПУРСУТӮҲ پرستوه пуралам, пурдард, пурандӯҳ.

ПУРСУҶӮ(Й) پرسوجو(ی) 1. ҷустуҷӯй, пурсуков (*ба воситаи пурсиш аз якдигар*). 2. пурсупос, ҳолпурсӣ, аҳволпурсӣ: **пурсуҷӯи аҳвол**, **ба пурсуҷӯй даромадан**. 3. пурсиш, пурсидан; **пурсуҷӯй кардан** а) пурсиш кардан; б) пурсуков кардан, ҷустуҷӯй кардан.

ПУРСӮЗ پرسوز бо сӯзу гудоз, пургудоз, бо ҷӯши ҳиссиёт, пур аз дарду алам: **оҳи пурсӯз**, **саргузашти пурсӯзу гудоз**; **пурсӯзу гудоз навишта шудани** *чизе* бо дарду алам навишта шудани чизе.

ПУРСӮЗУГУДОЗ پرسوزوگداز пур аз сӯзу гудоз, пурандӯҳ, пурғам, пургудоз.

ПУРТААФФУН پرتعفّن бисёр бадбӯй (*хона, ҳаво*), гандида, бӯйгирифта.

ПУРТАБ پرتب пурҳарорат, бо таби баланд; **пуртабу тоб** пурсӯзу гудоз, дардманд, пуралам.

ПУРТАВОН پرتوان тавоно, муқтадир, дорои имконият ва қудрати зиёд.

ПУРТАДБИР پرتدبیر ботадбир, илоҷу чора ёбанда, чораҷӯй, халосгар.

ПУРТАЗВИР پرتزویر пурҳила, пурмакр, пурфиреб.

ПУРТАКАББУР پرتکبر такаббурнок, хеле мағрур ва мутакаббир.

ПУРТАЛАБ پرطلب он ки зиёд талаб мекунад; хоҳишманд, талабгор; серхарид (мол).

ПУРТАЛОТУМ پرتلاطم 1. пуртӯфон, пурҷӯш, пуршӯр, пуртуғён: **баҳри пурталотум**. 2. *маҷ.* пурғавғо, пурмағал, пуршӯр: **айёми пурталотум**, **давраи пурталотум**, **рӯзҳои пурталотум**.

ПУРТАМАЪ پرطمع он ки тамаи зиёд дорад, сахт тамаъкор, ҳарис.

ПУРТАМКИН پرتمکین бовиқор, вазнин: **одами пуртамкин**.

ПУРТАНТАНА پرطنطنه//پرتنتنه 1. тантанок, мутантан: **маҷлиси пуртантана**. 2. боҳашамат, пурдабдаба: **иморати пуртантана**.

ПУРТАРОВАТ پرطراوت бисёр тару тоза, бисёр шодоб: **боғи пуртароват**, **гули пуртаровват**.

ПУРТАҲДИД پرتهدید таҳдидомез, даҳшатнок, мудҳиш, бо таҳдиди муқаррар.

ПУРТАҲЛУКА پرتهلکه серхавфу хатар; хавфнок: **вазъияти пуртаҳлука**.

ПУРТАҶРИБА پرتجربه таҷрибадор, корозмуда, пухтакор, малакадор.

ПУРТАШВИШ پرتشویش серташвиш, сертараддуд; бисёр ошуфта ва беқарор: **аҳволи пурташвиш**, **рӯзи пурташвиш**.

ПУРТАЪСИР پرتاثیر муассир, таъсирнок, мусмир.

ПУРТОБ پرتاب *кит.* 1. пургиреҳ, пурпеч, пурчин. 2. *маҷ.* пурмакру фиреб. 3. бисёр гарм, сӯзон. 4. *маҷ.* пурхашм, ғазабнок, бурдбор.

ПУРТОҚАТ پرطاقت тоқатнок, пурсабр, тобовар.

ПУРТОҚАТӢ پرطاقتی тоқатнокӣ, пуртоқат будан, пурсабр, бурдборӣ.

ПУРТОҚАТОНА پرطاقتانه пурсаброна, тобо-

варона, бурдборона.

ПУРТУҒЁН پرطغیان *ниг.* **пурталотум**.

ПУРФАЗАЪ پرفزع *кит.* пурҳарос, пурбим, ваҳшатнок.

ПУРФАЗИЛАТ پرفضیلت фазилатнок, фозил, комил (*оид ба* хислатҳои шоиста, донишмандӣ).

ПУРФАЙЗ پرفیض *ниг.* **пурбаракат**.

ПУРФАН پرفن *кит.* бисёр ҳилагар, маккор, фиребгар; **ғамзаи пурфан** ғамзаи фитнаангез.

ПУРФАРАҲ پرفرح пур аз шодию хурсандӣ, хурсандибахш, пурсурур.

ПУРФАСОҲАТ پرفصاحت хушбаён, бурросухан, равшанбаён, дақиқбаён.

ПУРФИРЕБ پرفریب ҳилагар, маккор.

ПУРФИТАН پرفتن *кит.* он ки фитнаангезу вайронкор мебошад, пурфитна, пурфиреб.

ПУРФИТНА پرفتنه пурошӯб, пурғавғо, фитнаангез, ҳилагар.

ПУРФОИДА پرفایده судманд, баҳрарасон, манфиатнок; сердаромад, судбахш.

ПУРФОҶИА پرفاجعه пур аз фоҷиа, пур аз бадбахтӣ.

ПУРФУСУН پرفسون *ниг.* **пурафсун**.

ПУРФУТӮҲ پرفتوح дорои файзу баракат ва кушоиш; **рӯҳи пурфутӯҳ** рӯҳи пок.

ПУРХАВОТИРپرخواطر пурхавф, пуризтироб.

ПУРХАВФ پرخوف хавфнок, пурхатар: **пурхавфу хатар**.

ПУРХАЁЛ پرخیال 1. хаёлангез. 2. ҳардамхаёл.

ПУРХАМ پرخم пурпеч, пурчин, пуршикан, ҳалқа-ҳалқа.

ПУРХАНДА پرخنده 1. хандон: **рӯи пурханда**. 2. *маҷ.* зебо; рӯҳбахш: **гули пурханда**.

ПУРХАТАРپرخطر хатарнок, хавфнок, пурхавф.

ПУРХАШМ پرخشم хашмгин, бадқаҳр, ғазабнок.

ПУРХАШМОНА پرخشمانه хашмгинона, бадқаҳрона, ғазаболуд.

ПУРХИРАД پرخرد хирадманд, оқил, бошуур, боақл, ботадбир.

ПУРХОБ پرخواب 1. серхоб, хоболуд. 2. *маҷ.* хуморнок.

ПУРХОК پرخاک серхок, хоки бисёр дошта.

ПУРХОР I پرخار пур аз хор, он чи хор зиёд дорад; хордор: **буттаи пурхор**, **ҷангали пурхор**.

ПУРХОР II پرخوار пурхӯр, бисёрхӯр, шикампараст, баднафс, шикамбора.

ПУРХОСИЯТ پرخاصیت хосиятнок, нек, фархунда, саодатманд: **рӯзи пурхосият**.

ПУРХОШОК پرخاشاک 1. пур аз хошок, хасу хошокдор. 2. *маҷ.* монеадор, банду бастдор.

ПУРХУМОР پرخمار бисёр хуморолуд, хуморнок; **чашми пурхумор** а) чашми хуморолуд; б) чашми зебо.

ПУРХУН پرخون 1. пур аз хун, хунолуд. 2. сурх, суп-сурх: **рӯи сурхчаи пурхун**. 3. *маҷ.* пурандӯҳ, аламзада, ғамгин: **дили пурхун**. 4. *маҷ.* хунгирифта, ғазабнок: **чашми пурхун**.

ПУРХУРӮШ پرخروش серҷӯшу хурӯш.

ПУРХӮР پرخور бисёрхӯр, шикампараст, баднафс.

ПУРХӮРӢ پرخوری **амали пурхӯр**, шикампарастӣ, баднафсӣ, носерамӣ.

ПУРҲАВАС پرهوس пур аз ҳавасу орзу, пуриштиёқ.

ПУРҲАВОДИС پرحوادث пур аз ҳодисаҳо, серҳодиса: **рӯзҳои пурҳаводис**.

ПУРҲАДАС پرحدث бисёр ифлос, бисёр олуда.

ПУРҲАЁҲУ پرهیاهو пурғавғо, пурғулғула, серқилу қол.

ПУРҲАЗАР پرحذر боҳазар, бисёр боэҳтиёт.

ПУРҲАЙБАТ پرهیبت пурбим, пурваҳшат, пурвоҳима.

ПУРҲАЙРАТ پرحیرت пуртааҷҷуб, тааҷҷубовар.

ПУРҲАЛОВАТ پرحلاوت ҳаловатнок, ҳаловатбахш.

ПУРҲАРАКАТ پرحرکت серҳаракат, чобук, чаққон.

ПУРҲАРАҶ پرحرج пур аз сахтӣ, бо душвориҳои бисёр.

ПУРҲАРОРАТ پرحرارت бисёр гарм, пуроташ, оташин; пурҷӯш, пурхурӯш (*ба маънои аслӣ ва маҷозӣ*): **нафаси пурҳарорат**, **нутқи (сухани) пурҳарорат**.

ПУРҲАСАД پرحسد пуррашк, дорои ҳасаду бадбинӣ.

ПУРҲАСРАТ پرحسرت пур аз ғаму дард, пурандӯҳ, пурғам.

ПУРҲАШАМ پرحشم *кит.* боҷалол, бошукӯҳ, пурдабдаба, боҳашамат.

ПУРҲАШАМАТ پرحشمت дабданок, пуразамат, соҳиби ҷоҳу ҷалоли зиёд.

ПУРҲАЯҶОН پرهیجان ҳаяҷоннок, пуризтироб.

ПУРҲИКМАТ پرحکمت дорои андарзи зиёд, ҳикматомез: **сухани пурҳикмат**.

ПУРҲИЛА پرحیله пурмакр, пур аз фиребу дасиса, бисёр маккору ҳилагар.

ПУРҲИММАТ پرهمت 1. бо азму иродаи қавӣ. 2. босаховат, саховатманд, ҳимматбаланд.

ПУРҲУЗН پرحزن пурандӯҳ, пурғам.

ПУРҲУНАР پرهنر ҳунарманд, соҳибҳунар, моҳир, шахси панҷ панҷааш ҳунар.

ПУРҲУШ پرهوش ҳушёр, ҳушманд, зирак.

ПУРЧАМИН پرچمین пур аз ифлосӣ.

ПУРЧАНГ پرچنگ чангнок, чанголуд, ғуборолуд.

ПУРЧИН پرچین 1. чиндор, оҷингдор, пуроҷинг: **пешонаи пурчин**, **рӯи пурчин**. 2. чинчин, гиреҳдор, пуршикан: **мӯи пурчин**.

ПУРҶАДАЛ پرجدل пур аз ҷадал, пурхашхаша, серҳаракат.

ПУРҶАНҶОЛ پرجنجال 1. пурҷанҷол, пур аз ҷангу ҷанҷол. 2. беҳад ҷанҷолӣ, хеле ҷангара.

ПУРҶАСОРАТ پرجسارت ҷасур, нотарс, пуршуҷоат, бо дилу гурда.

ПУРҶАФО پرجفا пур аз ранҷу ҷафо, пурмашаққат, пуразоб.

ПУРҶИГАР پرجگر *кит.* пурҷуръат, бисёр нотарсу далер, бо дилу ҷигар.

ПУРҶИГАРӢ پرجگری *кит.* пурҷуръатӣ, нотарсӣ, далерӣ.

ПУРҶИЛВА پرجلوه 1. пур аз ҷилва, ҷилвагар. 2. пурҷило, тобон; дилкаш: **манзараи пурҷилва**.

ПУРҶИЛО پرجلا 1. бисёр равшан: 2. дурахшон, тобон: **рангҳои пурҷило**.

ПУРҶОЗИБА پرجاذبه ҷозибанок, ҷозиб, ба худ кашанда: **нигоҳи пурҷозиба**.

ПУРҶУССА پرجثه 1. тануманд, танованд, калонҷусса, бузургҷусса. 2. хеле вазнин.

ПУРҶӮШ پرجوش 1. пурталотум, ҷӯшон, хурӯшон (*мас., дарё*). 2. пуршӯр, пурҳаяҷон; **дили пурҷӯш** дили дар шӯру ҳаяҷон.

ПУРШАВКАТ پرشوکت 1. пурқудрат, пурқуввват; 2. баландмартаба, боэътибор; пуршаън; **пуршавкату шон** пурҷоҳу ҷалол, бо эътибори бузург.

ПУРШАВҚ پرشوق соҳиби завқи баланд, соҳибзавқ; **пуршавқу завқ** пурҳавас.

ПУРШАК(К)АР پرشکر бисёр ширин, лазиз, бомазза.

ПУРШАР پرشر :**пуршару шӯр** пур аз ғавғо, пурошӯб, пур аз ғиреву ғалоғула.

ПУРШАРАР پرشرر пуршарора, шарорафишон, шӯълавар: **оташи пуршарар**.

ПУРШАРАФ پرشرف пуршаън, шарофатманд, пурифтихор: **кори пуршараф**, **роҳи пуршараф**.

ПУРШАРМ پرشرم пурҳаё, бо ору номус; **пуршарм будан** беҳад шарм кардан: **духтари пуршарм**.

ПУРШАРОБ پرشراب 1. пур аз шароб, аз шароб саршор. 2. *маҷ.* маст.

ПУРШАРОРА پرشراره пуроташ, шӯълавар: **дили пуршарора**.

ПУРШАРОФАТ پرشرافت бошарофат, бошараф.

ПУРШАФАҚ پرشفق *кит., киноя аз* сурх, суп – сурх

ПУРШАФҚАТ پرشفقت пур аз меҳру шафқат, меҳрубонии беҳад, дилсӯзӣ, ғамхорӣ.

ПУРШАҲД پرشهد пур аз шаҳд, бисёр ширин; болаззат: **харбузаҳои пуршаҳд, пуршаҳду шакар.**

ПУРШАҲОМАТ پرشهامت бузург, далер, нотарс.

ПУРШАЪН پرشأن пуршавкат, пуршараф; баландмартаба: **пуршаъну шавкат**, **пуршаъну шараф**.

ПУРШЕБ پرشیب пурнишеб, пуркаҷу килеб; **пуршебу фароз** пасту баланд.

ПУРШИДДАТ پرشدت хеле шиддатнок; тезу тунд: **мубориза пуршиддат**, **ҷанги пуршиддат**.

ПУРШИКАН پرشکن 1. пурчин, пурхам, пургиреҳ, пурпечу тоб. 2. пуроҷинг.

ПУРШИКАСТ پرشکست пурпечу тоб, пурхам, пуршикан.

ПУРШИТОБ پرشتاب 1. бошитоб, ботаъҷил, чусту чолок. 2. музтариб, мушавваш, пурошӯб, беқарор.

ПУРШОН پرشان *ниг.* **пуршаън**.

ПУРШУКУФА پرشکوفه шукуфон, пур аз гул.

ПУРШУКӮҲ پرشکوه бисёр бузург, азим, пуршавкат, пурҳашамат: **ҷашни пуршукӯҳ**.

ПУРШУҶОАТ پرشجاعت пур аз шуҷоату далерӣ, диловарӣ, ҷасорат.

ПУРШӮР پرشور 1. пурталотум, пурғулғула, пурғавғо, пурҳаёҳу. 2. пурошӯб, пуртуғён, пурҷӯшу хурӯш.

ПУРШӮҲРАТ پرشهرت шӯҳратманд, машҳур, пуровоза, овозадор.

ПУРШӮЪЛА پرشعله пур аз шӯъла, пураланга, шӯълафишон, фурӯзон: **оташи пуршӯъла**.

ПУРЭҲСОН پراحسان 1. накӯкор, пурлутфу марҳамат. 2. пурнозу неъмат.

ПУРЭҲСОС پراحساس пурҳис, зудфаҳм, ҳасос (*мас., дил, шеър*).

ПУРЭҲТИЗОЗ پراهتزاز 1. пурҷунбиш, беҳад ларзанда (*мас.*, *барги дарахт*). 2. пур аз хушию хурсандӣ.

ПУРЭҲТИРОМ پراحترام соҳиби эҳтиром, соҳибэҳтиром.

ПУРЭҲТИРОС پراحتراس бо эҳтиёт, парҳезкорона: **каломи пурэҳтирос**.

ПУРЭЪТИМОД پراعتماد боэътимод, эътибórнок; боварибахш.

ПУРЭЪҶОЗ پراعجاز *д.* мӯъҷизанок, мӯъҷизакор, пур аз корҳои ҳайратовар.

ПУС پس *шакли кӯтоҳшудаи* **писар**.

ПУСАНДАР پسندر *шакли кӯтоҳшудаи* **пусарандар**.

ПУСАР پسر *ниг.* **писар**.

ПУСАРАНДАР پسراندر *ниг.* **писарандар**.

ПУТ پت **:луту пут** *кҳн.* таомҳои лазиз бо машрубот; хӯрданӣ ва нӯшиданӣ.

ПУТК پتک болғаи калони оҳангарӣ, чакуши калон; болға.

ПУФ پف дам ё боде, ки барои куштани чароғ, гирондани оташ, сард кардани чизҳои гарм, дур кардани гарди рӯи чизе ё дамондани баъзе чизҳои даманда аз даҳон мебароранд: **пуф карда куштани** *чизе***, пуф карда дам кардани чизҳои даманда**; **пуф-пуф кардан** тоза кардан чизеро; ◊ **аз карнайчӣ як пуф** кору ҳаракати андак, ки натиҷа мебахшад ё не (*зарб.*); **ба як пуф маътал** *назири* **ба як ишора маътал**; **оби худро пуф карда хӯрдан** бо эҳтиёт кор кардан.

ПУФАК پفک ҳар чизе, ки даруни онро бо бод пур карда бошанд, ё бо бод пур шуда бошад.

ПУХТА پخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пухтан**. 2. сифати он чи дар оташ мепазанд; *муқоб.* **хом**: **гӯшти пухта**. 3. расида, қобили хӯрдан шуда: **ангури пухта**, **харбузаи пухта**. 4. дар оташ пазондашуда, дар хумдон тайёршуда: **хишти пухта**. 5. *маҷ.* таҷрибанок, кордида, корозмуда, кордон; оқил, доно: **одами пухта**. 6. ҳар чизе, ки аз рӯи қоида маҳкаму пойдор сохта шуда бошад: **ин иморат бисёр пухта аст**. 7. аниқ, дуруст, мукаммал, комил: **маълумоти пухта**, **саводи пухта**. 8. оқилона, мӯътабар, ба ҳақиқат наздик: **маслиҳати пухта**, **сухани пухта**, **ҷавоби пухта**; **пухта гап задан** оқилона гап задан, бомаънӣ сухан кардан; **пухта кардан** а) ба ҳадди эътидол расонидан; б) дуруст ва бекаму кост гардонидан; аниқ ва равшан кардан; **пухта расидан** тайёр шудан, барои амал омода гаштан, ба воя расидан; **пухта шудан** а) мукаммал шудан, мустаҳкам шудан, бекаму кост шудан; б) таҷриба ҳосил кардан, кор ёд ги-

рифтан; доно гаштан; **корро пухта кардан** ягон амалро хуб фикр карда тайёр кардан, пазондан.

ПУХТАГӢ پختگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **пухта**; пухта будан, расида, меваҳои пухтагӣ. 2. доноӣ, оқилӣ; таҷрибанокӣ, кордонӣ. 3. комилӣ, мукаммалӣ. 4. ҳалшуда; муайяншуда.

ПУХТАКОР پخته‌کار дар кори худ боэҳтиёт; таҷрибанок; кордон, корозмуда, таҷрибадор.

ПУХТАКОРӢ پخته‌کاری кордонӣ, маҳоратнокӣ, таҷрибадорӣ.

ПУХТАКОРОНА پخته‌کارانه бо кордонӣ, бо пухтакорӣ.

ПУХТАМАҒЗ پخته‌مغز 1. мағзи расида, мағзи пухташуда . 2. *маҷ.* ботаҷриба, оқил, доно.

ПУХТАН پختن 1. чизеро ба воситаи оташ пазондан, ҷӯшондан, нарм кардан барои хӯрдан: **ош пухтан**, **нон пухтан**, **хӯрок пухтан**. 2. расидани ҳосил (*аз қабили* меваҳо, ғалладона *ва г.)*. 3. расида ба кафидан наздик шудан (*-и реш ва монанди инҳо*). 4. тайёр ва омода кардан (шудан); дуруст кардан (шудан); бо фикру мулоҳиза ё бо маслиҳат амале, шуғлеро анҷом додан ё тайёр кардан; **корро пухтан** тайёр кардан. 5. обутоб ёфтан (додан), мустаҳкам шудан (кардан); **гап пухтан** ба як қарори муайян омадан, ҳамфикр шудан, мувофиқат кардан; **маслиҳат пухтан** ба қарори муайян омадан; ◊ **бо вай атола пухта намешавад** бо вай кори хурдеро ҳам анҷом додан мумкин нест.

ПУХТАРОЙ پخته‌رای хирадманд, оқил, доно.

ПУХТАСОЗӢ پخته‌سازی пухтакорӣ, кори оқилона ба ҷо овардан.

ПУХТАСУХАН پخته‌سخن он ки суханаш бо мазмуни баланд ва салис аст.

ПУХТАХОР پخته‌خوار тайёрхӯр, муфтхӯр.

ПУХТУПАЗ پختوپز хӯрокпазӣ, таомпазӣ.

ПУЧ پوچ 1. дарунхолӣ, бемағз: **пистаи пуч**. 2. бемазмун, бемаънӣ; беҳуда, беасос; **ҳама гапи пучу бекор; пуч баромадан** беасос баромадан, дурӯғ будан; ◊ **бағали (домани)** *касеро* **бо чормағзи пуч пур кардан** бо гапҳои дурӯғ касеро бовар кунонидан, ваъдаи хушку беҳуда додан.

ПУЧАК I پوچک 1. пуч, холӣ, дарунхолӣ, бемағз. 2. *маҷ.* беарзиш беқадр; **пули пучак** а) тангаи аз истифода баромада; б) тангаи беарзиш, тангаи камбаҳо; **ба як пули пучак наарзидан** тамоман беқадр ва бекора будан.

ПУЧАК II پوچک *тиб.* думмал, чипқон.

ПУЧАЛА(К) پوچله//پوچلک *гуфт.* пажмурда, хазоншуда.

ПУЧИДАН پوچیدن *гуфт.* 1. бо ду ангушти худ ягон ҷои бадани касеро маҳкам гирифта фишор додан, то ки ба дард ояд. 2. нӯги растаниҳоро бо нохун бурида гирифтан, то ки шохаҳои паҳлу қувват гиранд.

ПУЧМАҒЗ پوچ‌مغز 1. бемағз. 2. нодон, аҳмақ.

ПУЧМАҒЗӢ پوچ‌مغزی нодон будан, нофаҳмӣ, бефаҳмӣ; аҳмақӣ.

ПУЧУҚ *т.* پچق бинии паҳн ва пачақ; бинии пучуқ, он ки бинии паҳн ва пачақ дорад.

ПУЧЧАК پوچک *гуфт.* 1. *ниг.* **пучак**. 2. як навъ тугмаи либос.

ПУШАЙМОН پشیمان нохушнудӣ ва афсӯсхӯрӣ аз кори кардаи худ; **пушаймон будан** дар надомат будан, мутаассиф будан (*аз кардаи худ*); **пушаймон шудан** афсӯс хӯрдан, водареғ гуфтан; **аз зоида шуданаш пушаймон** дар ҳаққи касе гӯянд, ки аз ҳама чиз норозӣ бошад.

ПУШАЙМОНИОВАР پشیمانی‌آور он чи боиси пушаймонӣ мешавад.

ПУШАЙМОНӢ پشیمانی надомат, таассуф, афсӯс; нохушнудӣ аз ягон кор ё аз гуфтори худ; **пушаймонӣ хӯрдан** пушаймон шудан: **кори бад пушаймонӣ меоварад** (*зарб.*), **андеша кардан, ки чӣ гӯям, беҳ аз пушаймонӣ, ки чаро гуфтам** (*зарб.*).

ПУШАК پشک *кит.* гурба, пишак.

ПУШК پشک пишк, саргини буз, гӯсфанд, шутур, оҳу *ва г.*

ПУШЛАНГ پشلنگ *кит.* бемаънӣ, ҳарза; ноқис, маъюб.

ПУШТ پشت 1. қисми қафои бадан аз миён боло то китфу шона ва гардан; тахтапушт. 2.

тарафи ақиби ҳар чиз, қафо, ақиб, пас: **пушти дар**, **пушти хона**, **аз пушт** аз пас, аз қафо; **аз пушти** а) аз паси, аз ақиби, баъди; б) дар ғайби, дар набудани (касе). 3. пай, дунбол; **пушти ҳам** пайи ҳам; **пушти ҳамдигар** дунболи якдигар, пушт ба пушт; **пушт-пушти**… аз қафои..., ба дунболи.... 4. боло, қисми болои ҳайвонот. 5. пуштибонӣ, ҳимоят; **аз пушти**... аз шарофати, бо мададгории...; **пушту паноҳ** такягоҳ, мададгор, ҳомӣ; **ба пушти…** а) ба тахтапушти…; б) ба қафои…, ба паси...; **дар пушти**… дар паси…, дар қафои…. 6. насаб, авлод, нажод; **пушташ ба замин нарасида** мағлубнашуда дар гуштин, зӯр, паҳлавон; **пушти сари** *касе* дар ғайби касе, дар набудани касе; **пушт гардонидан** гурехтан; **пушти** *касеро* **дидан** гурехтани касеро дидан; **пушти** *касеро* **хок хӯронидан** касеро дар гӯштин мағлуб кардан; **пушти корро хунук накардан** кореро дар вақташ иҷро кардан, барои дар вақташ иҷро кардани коре кӯшидан; **пушти ману табари қассоб** (*мақ.*) аз касе чизе парвое накардан, ба гапи касе чизе аҳамият надодан, чизеро нодида гирифтан; **пушти по задан** *чизеро* чизеро рад кардан, аз чизе рӯй гардонидан, эътибор надодан; **пушти сарам ҳам набинад** ҳаргиз набинам, безор будан. **пушти сар кардани** *чизеро* а) чизеро аз сар гузаронидан; б) чизеро тарк кардан; **пушти сар хоридан** ҳайрон шудан; **пушт маҳкам будан** пурзӯр ва пурқувват будан, ҳомӣ доштан; **пушт хам шудан** қомат хамидан, қомат дуто шудан (аз *гам*, аз *гусса*, *аз* фишору тазйиқ); **ба пушту пеш... (паҳлу) нигоҳ карда гап задан** вазъиятро ба ҳисоб гирифта гап задан.

ПУШТА پشته 1. баландӣ, тал, теппаи начандон баланд. 2. хоктӯдаи рӯи қабр; қабр; қабристон. 3. болои ҷӯяки растаниҳои палакӣ , ки дар он ҷо шоху навдаҳои онҳо паҳн мешавад: **пуштаи харбуза**, **пуштаи хок.** 4. баста ё тӯдаи ҳезум, хас, алаф *ва г*, ки ба як бор ба пушт бардошта мешавад; пуштора: **як пушта ҳезум**, **як пушта алаф**; **пушта-пушта** тӯда-тӯда; пуштора-пуштора.

ПУШТАК I پشتک 1. намадзин. 2. *шакли тасгири* **пушт**: **пуштаки китоб**.

ПУШТАК II پشتک **:пуштак истодан** пушти худро хам карда истодан, то ки лингча, қанор ё чизи дигарро бор кардан, ё каси дигарро бардошта ба ҷое баровардан осон шавад.

ПУШТАКӢ پشتکی *гуфт.* чизе ё касеро ба пушт гирифтан; ба воситаи пушт, тариқи пушт; пуштакӣ; **пуштакӣ хоб рафтан** ба пушт хоб рафтан.

ПУШТАКӮҲ پشته کوه *ҷугр.* паҳнкӯҳ, ҳамвории баланди сатҳаш тахт, ё каме пасту баланд, ки аз ҳамвориҳои ҳамҳудуд бо зинапояҳо ҷудо мешавад: **пуштакӯҳи пиряхи Помир**.

ПУШТАЛАНГ پشتلنگ *ниг.* **пушланг**.

ПУШТАНГ پشتنگ зин, забартанги зини асп.

ПУШТБАРАҲНА پشتبرهنه қафои баданаш бараҳна.

ПУШТБОЛО پشتبالا пушташ ба тарафи боло, шикам ба замин.

ПУШТБОН پشت بان 1. *ниг.* **пуштибон**. 2. чӯбе, ки барои мустаҳкам нигоҳ доштани дарвоза ба он зада мешавад.

ПУШТБОНӢ پشت بانی *ниг.* **пуштибонӣ**.

ПУШТВОН پشتوان 1. сутун ва чӯбе, ки барои нигоҳ доштани девор ва ё қисмҳои дигари иморат гузошта мешавад; тиргак, пуштак. 2. нигаҳбон, муҳофиз; ҳомӣ, пушту паноҳ.

ПУШТВОРА پشتواره як баста бор, ки бар пушт мебардоранд; пуштӣ; пуштора.

ПУШТГАРМ پشتگرم **:пуштгарм будан** ба мадад ва ҳимояи касе боварӣ дошта ба коре иқдом кардан.

ПУШТГАРМӢ پشتگرمی эътимод, итминон (ба касе, чизе), умеди мададгорӣ аз касе.

ПУШТДОР پشته‌دار *гуфт.* он ки пушту паноҳе дорад, пушту паноҳдор, ҳомидор.

ПУШТИБОН پشتیبان ҳомӣ, нигаҳбон, пушту паноҳ, такягоҳ; пуштвон.

ПУШТИБОНДОР پشتیباندار он ки пуштибон дорад, ҳомидор.

ПУШТИБОНӢ پشتیبانی ҳимоят, мададгорӣ, дастгирӣ, ёрӣ.

ПУШТИВОНӢ پشتی‌وانی *ниг.* **пуштвон** 1.

ПУШТИГИР پشتی‌گیر *ниг.* **пуштбон**.

ПУШТИГУЛ پشتی‌گل монанд ба ранги гул; гулобӣ, пуштӣ.

ПУШТИКОМӢ پشتکامی *збш.* пушти ком будан; қафои ком; **ҳамсадои пуштикомӣ** ҳамсадоҳое, ки дар паси ком талаффуз мешаванд.

ПУШТИПАРДАГӢ پشت‌پردگی пасипардагӣ; пӯшида, махфӣ.

ПУШТӢ پشتی 1. *мансуб ба* **пушт.** 2. ҷомаи кӯтоҳ, ҷомае, ки то миён меояд. 3. ёрӣ, мададгорӣ, ҳимоят, тақвият; **пуштӣ ёфтан** ёрӣ дидан, кумак гирифтан, ҳимоят доштан, **пуштӣ кардан** ёрӣ додан, ҳимоят намудан; **пуштии** *касеро* **гирифтан** тарафдори касе шудан. 4. порчаи намадини зери зини асп. 5. *гуфт.* зоти, кор ё касбе, ки аз авлод ба авлод меояд.

ПУШТКӮЗ پشت‌کوز пушти хамдошта, пушти хам, кӯзапушт, хамидақад.

ПУШТНОК I پشتناک *гуфт.* гирифтори касалии саръ; девонаавзоъ.

ПУШТНОК II پشتناک *ниг.* **пуштдор**

ПУШТНОКӢ I پشتناکی бо пушт, ақибнокӣ: **пуштнокӣ рафтан**, **пуштнокӣ хобидан**, **пуштнокӣ ғалтонидан**.

ПУШТНОКӢ II پشتناکی саръӣ, девонаавзоӣ, зиёндорӣ; ҳолати касалии девонамизоҷ.

ПУШТОПУШТ پشتاپشت пасиҳам, пайдарпай, пайваст, муттасил.

ПУШТОРА پشتاره бастаи боре, ки ба пушт мебардоранд; пуштаи бор; **пуштора кардан** ба пушт бардоштан; **ба пуштора кашидан (кашондан)** пуштора карда овардан (бурдан), ба пушт бардошта овардан (бурдан).

ПУШТОРАКАШ پشتاره‌کش боркаш, ҳаммол.

ПУШТРЕШ پشت‌ریش захми пушт дошта; он ки пушташ маҷрӯҳ шудааст.

ПУШТСӮХТА پشت سوخته он чи пушташ сӯхта аст: **нони пуштсӯхта**.

ПУШТУ پشتو *ниг.* **пашту**.

ПУШТХАМЗАДА پشت‌خمزده *ниг.* **пуштхамида**.

ПУШТХАМИДА پشت خمیده хамидақад, миёнхам; **кампири пуштхамида** кампири миёнхам.

ПӮ پو *кит.* 1. пурсиш, тафтиш. 2. давандагӣ; **пӯ гирифтан** давидан, давон шудан.

ПӮ(Й) پو(ی) **:таку пӯй** даводавӣ, шитоб; *муқ.* **такудав**.

ПӮБ//ПӮП پوب//پوپ *кит.* фарше, ки барои зеб густурда мешавад, густурданӣ.

ПӮЁ پویا *кит.* 1. даванда, бо таъҷил ва шитоб раванда. 2. ҷӯянда; таъқибкунанда, пайгир.

ПӮЁН پویان 1. дар ҳолати давидан; тозон, шитобон. 2. ҷӯён (*касеро*); ҷӯянда.

ПӮЗ پوز гирдогирди даҳон, фук, тумшуқ.

ПӮЗБАНД پوزبند даҳанбанд, банди нӯхтамонанд, ки бар даҳони ҳайвонот баста мешавад.

ПӮЗИШ پوزش *кит.* узрхоҳӣ, маъзарат; **пӯзиш хостан** узр хостан.

ПӮЗИШГАР پوزشگر *кит.* узрхоҳ, маъзаратхоҳ.

ПӮЗИШПАЗИР پوزش‌پذیر *кит.* узр қабулкунанда, бахшанда.

ПӮЗХАНД پوزخند *кҳн.* писханд.

ПӮИШ پوئیش *кит.* 1. давутоз, тараддуд. 2. кофтуков, ҷустуҷӯ.

ПӮЙИДАН پوییدن *кит.* 1. давидан, шитоб кардан; рафтан. 2. *маҷ.* хостан.

ПӮК I پوک ғаллаи дар чоҳ гӯркарда, ғаллае, ки дар чоҳ рехта болояшро бо хасу хошок ва хок пӯшида бошанд.

ПӮК II پوک 1. дарунхолӣ, дарунковок, пӯсида, миёнхолӣ; пуч: **дарахти пӯк**. 2. *гуфт.* гаранг, каллаварам, бефаҳм.

ПӮКА پوکه даҳанаи чизе; даҳонтиққӣ**.**

ПӮКДАҲАН پوک‌دهن 1. бефаҳм. 2. лаққӣ.

ПӮКИДАН پوکیدن лаққидан, гапро бемавқеъ гуфта мондан, нафаҳмида сирреро ифшо кардан.

ПӮКӢ پوکی 1. холигӣ, бемағзӣ. 2. *маҷ.* бемаънигӣ, бемулоҳизагӣ.

ПӮККА پوکه *ниг.* **пӯк**.

ПӮККАШАК پوککشک пармача барои кашида гирифтани пӯка аз даҳони шиша *ва монанди он.*

ПӮККИДАН پوکیدن *ниг.* **пӯкидан**.

ПӮКШАВӢ پوکشوی фартутшавӣ, афсурдагӣ.

ПӮЛА پوله *кит.* 1. кӯфташуда, шикаста, аз зарб мулоимшуда; **пӯла кардан** зада маҷақ кардан. 2. пухта мулоим шудани чизе: **харбузаи пӯла**.

ПӮЛОД پولاد 1. филизи нуқраранги бисёр мустаҳкам, ки аз якҷоя гудохтани он бо миқдори муайяни карбон ҳосил мешавад: **пӯлоди афзорӣ**, **пӯлоди Димишқ**, **пӯлоди ҷавҳардор**. 2. *маҷ.* ҳар чизи сахт ва мустаҳкам: **чун пӯлод**, **дили чун пӯлод**, **қалъаи чун пӯлод**.

ПӮЛОДБОЛ پولادبال болаш аз пӯлод, оҳанинбол; **мурғи пӯлодбол** ҳавопаймо.

ПӮЛОДВОР پولادوار пӯлодмонанд; чизи сахт ва устувор.

ПӮЛОДГАР پولادگر пӯлодсоз, оҳангар.

ПӮЛОДГУДОЗ پولادگداز он ки пӯлод мегудозад: **устои пӯлодгудоз**, **коргари пӯлодгудоз**.

ПӮЛОДГУДОЗӢ پولادگدازی пӯлод гудохтан, пӯлод об кардан.

ПӮЛОДДАСТ پولاددست қавидаст, пурзӯр.

ПӮЛОДИН پولادین 1. аз пӯлод, аз пӯлод сохташуда. 2. *маҷ.* сахт ва мустаҳкам: **аспи пӯлодин**, **мурғи пӯлодин**, **сафи пӯлодин**, **қалъаи пӯлодин**.

ПӮЛОДӢ پولادی *ниг.* **пӯлодин**: **сандуқи пӯлодӣ**.

ПӮЛОДМЕХ پولادمیخ 1. мехи аз пӯлод сохташуда, пӯлодинмех; сахтнаъл. 2. *маҷ.* сахт, мустаҳҳкам; побарҷо; аз ҷой наҷунбанда.

ПӮЛОДНАЪЛ پولادنعل пӯлодиннаъл, наъле, ки аз пӯлод сохта шудааст.

ПӮЛОДПӮШ پولادپوش зиреҳпӯш, ҷавшанпӯш, мубориз.

ПӮЛОДРАГ پولادرگ *маҷ.* сахтраг, раги тарангдошта, пурзӯр (*сифати асп.*).

ПӮЛОДРАНГ پولادرنگ ба ранги пӯлод монанд.

ПӮЛОДРЕЗ پولادریز он ки пӯлодро гудохта ба қолаб мерезад: **коргари пӯлодрез**.

ПӮЛОДРЕЗӢ پولادریزی пӯлодро об карда ба қолиб рехтан: **корхонаи пӯлодрезӣ**.

ПӮЛОДСАНҶ پولادسنج 1. он ки сифат ва кайфияти пӯлодро мушоҳида мекунад. 2. *кит. киноя аз* шамшерзан, мубориз, ҷанговар.

ПӮЛОДСОЙ پولادسای пӯлодсоянда, бисёр сахт.

ПӮЛОДСУМ پولادسم *киноя аз* сахтсум (*сифати асп*).

ПӮЛОДХОЙ پولادخای *кит.* ҷанговари пурзӯр ва шуҷоъ.

ПӮПАК پوپک 1. бастаи (бандчаи) бофтаҳои тори абрешимӣ, ресмонӣ ё риштаҳои зарин, ки барои ороиш ба нӯги баъзе чизҳо ё дар атрофи баъзе чизҳо меовезанд: **пӯпаки нӯги дутор**, **пӯпаки лӯлаболишт**. 2. як намуд парандаи зебо, ки ба сараш кокул дорад; шонасарак, ҳудҳуд, пӯптиш.

ПӮПАКДОР پوپک دار пӯпакнок, пӯпакӣ: **гарданбанди пӯпакдор**, **мӯи пӯпакдор.**

ПӮПАКӢ پوپکی :**чойи пӯпакӣ** *гуфт.* чойи (кабуди) хуб дамшуда.

ПӮПАНАК پوپنک 1. мағор; замбурӯғчаҳои беҳад хурди рӯи баъзе чизҳо, ки аз тарӣ, рутубат ва кӯҳнагӣ пайдо мешаванд. 2. зангор; **пӯпанак бастан** а) мағор бастан; б) зангор задан.

ПӮПАНАКБАСТА پوپنکبسته *сифати феълии замони гузашта аз* **пӯпанак бастан**; мағорбаста, зангорзада.

ПӮПИДОР پوپیدار пӯпинок, тӯғдор: **мокиёни пӯпидор**.

ПӮПИНАМУРҒ پوپینه‌مرغ *ниг.* **шонасарак**.

ПӮПИСА پوپیسه дӯғу даранг, таҳдид; **пӯписа кардан** дӯғ задан, таҳдид кардан.

ПӮПӢ پوپی тӯғи сари баъзе парандаҳо, тоҷ ё кокули сари баъзе парандаҳо.

ПӮПТИШ پوپتیش *ниг.* **шонасарак**.

ПӮПУ پوپو *кит., ниг.* **шонасарак**.

ПӮСАНДА پوسنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **пӯсидан**; фосидшаванда, вайроншашаванда, тосанда.

ПӮСАНДАГӢ پوسندگی пӯсиш, фосидшавӣ, вайроншавӣ.

ПӮСИДА پوسیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пӯсидан**. 2. тосида, вайроншуда,

кӯҳнашуда: **сабзавоти пӯсида**. 3. аз ҳам рехта, дарида, порашуда: **чарми пӯсида**. 4. фосидшуда, харобшуда, вайроншуда.

ПӮСИДАГӢ پوسیدگی *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **пӯсида**; тосида, вайроншуда, фосидшуда.

ПӮСИДАН پوسیدن 1. вайрон шудан, табоҳ гардидан, тосидан, аз ҳам рехтан. 2. *маҷ.* вайрон шудан, фарсуда гаштан. 3. *маҷ.* зоеъ шудан, беҳуда нобуд шуда рафтан.

ПӮСИШ پوسش 1. пӯсидан, вайроншавӣ, тосидан, зоеъ гаштан. 2. *маҷ.* хароб шудан; инқироз.

ПӮСОНАНДА پوساننده он чи боиси пӯсонидани чизи дигар мешавад.

ПӮСОН(И)ДАН پوساندن//پوسانیدن *шакли бавоситаи феъли* **пӯсидан**; зоеъ гардондан; нобуд кардан.

ПӮСТ پوست 1. он чи рӯи бадани одам ва ҳайвонотро пӯшондааст; ҷилди бадани одам ва ҳайвонот: **пӯсти гӯсфанд**, **пӯсти паланг**, **пӯсти рӯбоҳ**. 2. пардаи берунии баъзе аз сабзавот ва меваҳо *аз қабили* сабзӣ, пиёз, себ, картошка *ва г.*; **пӯсташ (рафта) ба устухонаш часпидааст** хеле хароб ва лоғар аст; **пӯсташро аз чармгарӣ меёбӣ (мебинӣ)** аз несту нобуд шуданаш дарак ҳам намеёбӣ; тамоман несту нобуд мешавад; **пӯст давондан** *бар чизе* пӯст пӯшондан, пӯст гирифтан рӯи чизеро; **пӯст даридан** несту нобуд кардан, барҳам задан; зарари калон расонидан; **пӯст кандан** а) пӯсти чизеро ҷудо карда гирифтан; б) *маҷ.* сахт азоб додан, сахт ҷазо додан; **пӯст партофтан** а) пӯст равондан, аз пӯст берун шудан, *мас.,* мор; б) *маҷ.* шарманда шудан; **пӯстро аз мағз шинохтан** баду некро фарқ кардан, дӯсту душманро фарқ кардан; **пӯсту гӯшташ аз шумову устухонаш аз мо** *кҳн.* дар вақти ба дасти мактабдор барои таълиму касбомӯзӣ додани бача аз тарафи падару модарон гуфта мешавад; **пӯсту устухон будан** ниҳоят харобу лоғар будан; **ба (дар) пӯсти худ нағунҷидан** ниҳоят хурсанд шудан, хеле болидан; **ба пӯсту гӯшти** *касе* **даромадан** ба касе хеле наздик шуда боварии ӯро ҳосил кардан; **мағзу пӯст будан** ба касе ниҳоят қарин ва дӯсти наздик будан.

ПӮСТАК پوستک пӯсти ҳайвонот, ки ҳамчун палос ё кӯрпача истифода мебаранд; ◊ **пӯстак ба рӯй кашидан** берӯӣ кардан, шарму ҳаёро як сӯ гузоштан.

ПӮСТАКЧА پوستکچه *шакли тасғири* **пӯстак**.

ПӮСТҒАФС پوستغفس 1. он чи пӯсти ғафс дорад: **тарбузи пӯстғафс**. 2. беору номус, бешарм, гарданғафс, гӯшношунав.

ПӮСТДУНБА پوست دنبه пӯсти дунбаи гӯсфанд, ки пашмашро равонда мепазанд.

ПӮСТИН پوستین либоси болопӯши гарм, ки аз пӯсти пашмдори ҳайвонот дӯхта мешавад; **пӯстинро чаппа пӯшидан** а) дар қаҳру ғазаб будан, ба касе ситеза кардан; б) якраҳагӣ кардан; **ба пӯстини** *касе* **кайк даромадан** бесаранҷом шудани касе, безобита ва дар ташвиш шудани касе.

ПӮСТИНДӮЗ پوستین دوز он ки пӯстин медӯзад, он ки касбаш пӯстиндӯзист.

ПӮСТИНДӮЗӢ پوستین دوزی шуғли пӯстиндӯз; пӯстин дӯхтан: **корхонаи пӯстиндӯзӣ**.

ПӮСТИНПӮШ پوستین پوش он ки пӯстин пӯшидааст:**мардаки пӯстинпӯш.**

ПӮСТИНЧА پوستین چه пӯстини хурди кӯтоҳ: **пӯстинчаи беостин**.

ПӮСТӢ پوستی *мансуб ба* **пӯст**; *ниг.* **пӯстин**.

ПӮСТКАНДА پوست کنده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пӯст кандан**; пӯсташ кандашуда: **гӯсфанди пӯстканда.** 2. *маҷ.* сухани кушоду равшан дар бораи айби касе ё муддаои худ; **пӯсткандаи гап ҳамин ки**... гапи кушоду равшан ҳамин ки...

ПӮСТКАНӢ پوستکنی *исми амал аз* **пӯст кандан**; 1. пӯсти ҳайвонеро кандан. 2. пӯсти чизеро гирифтан (тоза кардан).

ПӮСТЛАХТ پوستلخت пораи пӯст, пӯстпора, порчаҳои алоҳидаи пӯст, лахти пӯст.

ПӮСТЛОҚ پوستلاق он чи рӯи танаю шохаи дарахтро пӯшонидааст; пӯсти рӯи тана ва шохаи дарахт.

ПӮСТЛОҚХӮР پوستلاقخور *зоол.* пӯстхӯрак (кирм).

ПӮСТЛОХ پوستلاخ *ниг.* **пӯстлоқ**.

ПӮСТМОЛ پوستمال пӯсткан (шудан), пӯстравӣ, пӯстфурой: **дасташ пӯстмол шуд; пӯстмол кардан** пӯсташро равондан; **пӯстмол рафтан** пӯсташ рафтан.

ПӮСТНАВИШТ پوستنوشت навиштаҳои рӯи пӯст.

ПӮСТПАРДА پوستپرده *биол.* пардаи пӯст(-и одам, растанӣ *ва г.).*

ПӮСТПАРТО پوستپرتا пӯстпартофта, тулаккарда, мӯйрехта; паррехта.

ПӮСТПАРТОӢ پوستپرتایی пӯст партофтан(-и ҳашарот ва хазандаҳо).

ПӮСТПАРТОФТА پوستپرتافته *сифати феълии замони гузашта аз* **пӯст партофтан;** он чи пӯсташро партофтааст.

ПӮСТПОРА پوستپاره *ниг.* **пӯстлох**.

ПӮСТСАФЕД پوست سفید пӯсташ сафед, сафедпӯст.

ПӮЧОҚ پوچاق пӯсти мева ва баъзе сабзавоти обчакорӣ ва инчунин тухм: **пӯчоқи писта**, **пӯчоқи тухм**, **пӯчоқи харбуза**, **тарбуз** *ва г.*

ПӮШ پوش худнамоӣ, карру фар.

пӯш پوش 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **пӯшидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* пӯшанда: **дастпӯш**, **болопӯш**, **каллапӯш**…

ПӮШИДА پوشیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **пӯшидан**. 2. пинҳон, нуҳуфта, махфӣ, махфиёна; **пӯшида мабод, ки...** махфӣ намонад, ки...; **пӯшида нест**, **ки...** махфӣ ва пинҳон нест, ки..., равшан аст, ки...; **пушида мондан** махфӣ мондан, ниҳон мондан. 3. пӯшидагӣ, аз боло фарогирифта; *муқоб* **кушода**; **долони болояш пӯшида**. 4. баста, маҳкам; *муқоб.* **боз, кушода; дари пӯшида, чашми пӯшида**. 5. баста; анҷомёфта: **маҷлисро пӯшида эълон кардан**.

ПӮШИДАГӢ پوشیدگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **пӯшида**. 2. баста, маҳкам: **дари пӯшидагӣ**. 3. фаро гирифташуда, пинҳоншуда; номаълум, махфӣ: **рӯи бо риш пӯшидагӣ**. 4. либоспӯш: **бачагони сару либос пӯшидагӣ.**

ПӮШИДАН پوشیدن 1. дар бар кардан, ба тан кардан (либосро): **либос пӯшидан**. 2. пинҳон кардан, руст кардан; махфӣ кардан. 3. бастан, маҳкам кардан: **дарро пӯшидан, даҳонро пӯшидан, чашм пӯшидан, парда пӯшидан.** 4. фаро гирифтан, иҳота кардан (*аз тарафи боло*). 5. фуровардан, партофтан, кашидан (*пардаеро ба рӯи чизе*); **аз дунё (ҷаҳон) чашм пӯшидан** вафот кардан, тарки ҳаёт кардан; **даҳон пӯшидан** хомӯш шудан, аз гуфтор боз истодан; **чашм пӯшидан** *аз чизе* эътибор надодан ба чизе; надидагӣ барин шудан чизеро, сарфи назар кардан аз чизе; **ҷомаро чаппа пӯшидан** дар қаҳру ғазаб шудан, ба гапи касе ҳеҷ розӣ нашудан, дар гуфтаи худ исрор кардан.

ПӮШИДАНӢ پوشیدنی *сифати феълии замони оянда аз* **пӯшидан**; лоиқи пӯшидан ва ба тан кардан: **либоси пӯшиданӣ**.

ПӮШИДАРОЗ پوشیدهراز розпӯш, роздор, сирдон.

ПӮШИДАРОЗӢ پوشیدهرازی розпӯшӣ, сирреро пинҳон доштан.

ПӮШИДАРУХ پوشیدهرخ *кит.* 1. рӯйпӯшида, мастур. 2. ниҳон, махфӣ. 3. *маҷ.* маҳҷуба, ҳиҷобнок.

ПӮШИДАҲОЛ پوشیدهحال он ки ҳолаш аз дигарон пӯшида аст, вазъияташ ба касе маълум нест.

ПӮШИДАЧАШМ پوشیدهچشم нобино, кӯр, бебасират.

ПӮШИДАРӮЙ پوشیدهروی рӯяш пӯшида, рӯяш аз мардони бегона пинҳон кардашуда, бофаранҷӣ.

ПӮШИШ پوشش *кит.* 1. пӯшок, либос, рахт. 2. болопӯш; сақф, бом. 3. парда, рӯйпӯш.

ПӮШОК پوشاک либос, пӯшиш, рахт; либосворӣ; **пӯшок пӯшидан** либос пӯшидан.

ПӮШОКВОРӢ پوشاکواری матоъ барои либос-

дӯзӣ, чизҳои барои либос сарфшаванда, либосворӣ; пӯшокворӣ.

ПӮШОКӢ پوشاکی *мансуб ба* **пӯшок**; либосҳои пӯшиданӣ, либосворӣ; пӯшокворӣ: **чизҳои хӯрокӣ ва пӯшокӣ, пӯшокӣ харидан.**

ПӮШОН(И)ДАН پوشاندن//پوشانیدن 1. *шакли бавоситаи* **пӯшидан;** бар тан кунонидан, дар бар кунонидан (*либосро бар касе*); **ба гап ҷома пӯшонидан** гапро оро додан, зеб дода сухан кардан. 2. панаҳ кардан, руст кардан, пардапӯш кардан: **бо рӯймолаш рӯяшро пӯшонд.** 3. пӯшида доштан, ниҳон доштан, махфӣ кардан; **болои кори** *касеро* **пӯшондан** кори касеро пинҳон доштан, сирри касеро ошкор накардан. 4. фаро гирифтан, бо чизе фаро гирифтан, болои чизеро ба чизе пахн карда печонидан.

ПӮШТАХОНА پوشته‌خانه *ниг.* **почтахона**.

ПӮЯ پویه *кит.* 1. дав, тохт, рафти тезу тунд, гашти босуръат; **асп ба пӯя фикандан** асп давондан, асп тохтан, асп рондан. 2. хоҳиш, ҳавас, орзу, иштиёқ, ирода, оҳанг.

ПӮЯНДА پوینده *кит.* 1. даванда, бо суръат раванда, тезрафтор. 2. аспи тезрафтор; **пӯянда боло** аспи даванда. 3. ҷӯянда, ҷӯёи чизе.

ПӮЯНДАРОҲ پوینده‌راه роҳнаворд, тезрав.

Р

Р *ҳарфи бисту якуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи* ре (ر); *дар ҳисоби абҷад ба адади 200 баробар аст.*

РАБ(Б) *а.* رب 1. Худованд, Парвардигор; **ё раб!** эй Худо!. 2. соҳиб, молик.

РАБАЗ *а.* ربض 1. девор, ҳисори гирди шаҳр, гирдогирди ҳисори шаҳр, девори баланди гирди қалъа ё шаҳр. 2. қисми берунии шаҳрҳои қадимӣ.

РАББАНО *а.* ربّنا Худои мо; ◊ **оби раббано** *гуфт.* оби соф, оби холис (*дар мавриди хӯроки бемаза гуфта мешавад*).

РАББӢ *а.* ربّی Худои ман.

РАББОНӢ *а.* ربانی 1. *мансуб ба* Худо, Эзид; худоӣ, яздонӣ. 2. худошинос.

РАББУННОС *а.* ربالنّاس Парвардигори мардум, Худованд, Яздон.

РАБВ I **//РАБВА** *а.* ربو//ربوه *кит.* пушта, теппа, баландӣ.

РАБВ II ربو *тиб.* яке аз бемориҳои шуш, ки мубталои он зуд-зуд нафас мекашад: кӯтоҳнафасӣ, зиқуннафас.

РАБЕӢ ربیعی *мансуб ба* **баҳор**.

РАБЕУЛАВВАЛ *а.* ربیعالاوّل моҳи сеюми соли қамарӣ, пас аз сафар.

РАБЕУЛОХИР *а.* ربیعالآخر *ниг.* **рабеуссонӣ**.

РАБЕУССОНӢ *а.* ربیعالثّانی моҳи чаҳоруми солшумории қамарӣ.

РАБЕЪ *а.* ربیع баҳор, баҳорон.

РАБИБ *а.* ربیب *кит.* 1. парварда, дастпарвард; нону намакхӯрда. 2. писари зан аз шавҳари собиқ, писарандар.

РАБИБА *а.* ربیبه 1. *муаннаси* **рабиб**. 2. духтаре, ки зан аз шавҳари собиқ овардааст, духтарандар. 3. доя, парастори кӯдакон.

РАБОИДАН رباییدن *шакли бавоситаи* **рабудан**.

РАБОИШ ربایش 1. рабудан. 2. *маҷ.* ҷозиба, ҷазобият.

РАБОТ *а.* رباط 1. мусофирхонае, ки дар сари роҳҳои корвонгард бино карда мешуд. 2. ҳавлии деворбаланд дар боғот; ◊ **работи тан** *киноя аз* вуҷуди инсон, ҳастӣ.

РАБОТБОН رباطبان *кит.* нигаҳбони работ, соҳиби корвонсарой, корвоннигаҳдор.

РАБОТӢ رباطی *кит., мансуб ба* **работ**; работбон.

РАБОҲ *а.* رباح *кит.* фоида, суд, манфиат.

РАБОЯНДА رباینده он ки чизеро бирабояд ва соҳиб шавад; сориқ, дузд.

РАБОЯНДАГӢ ربایندگی вазъ ва ҳолати рабоянда, кашиш, ҷозиба, ҷазаба, ҷазбандагӣ.

РАБТ *а.* ربط 1. бастагӣ, пайвастагӣ, алоқа; **рабт доштан** алоқа, робита доштан. 2. *маҷ.* иттилоъ, огоҳӣ…; **рабт додан** марбут кардан, пайванд додан, нисбат додан.

РАБУБӢ *а.* ربوبی *кит. мансуб* ба **раб(б)**, худоӣ, илоҳӣ, раббонӣ.

РАБУДА ربوده дуздида, бурда.

РАБУДАГӢ ربودگی 1. дуздида, сирқатшуда, ғоратшуда. 2. *маҷ.* дилбарӣ.

РАБУДАН ربودن чизеро бо чобукдастӣ гирифта бурдан, чанг зада гирифтан, дуздидан, бурдан; **дил рабудан** *маҷ.* дили касеро ба худ ҷалб кардан, касеро ба худ шефтаву ошиқ гардонидан; **хоб рабудан** хоб бурдан.

РАБУН ربون *кит.* пуле, ки пеш аз кор ба коргар дода мешавад; пешмузд, пешпардохт, байъона.

РАБУХА ربوخه *кит.* лаззат, лаззати ҷимоъ, авҷи лаззати ҷинсӣ.

РАБЪ *а.* ربع *кит.* манзил, манзилгоҳ, сарой; маҳалла, кӯй.

РАВ رو 1. *асоси замони ҳозира аз* **рафтан**; **резу рав** майда-чуйда. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* раванда, ҷой ва маҳалли рафтан; **шабрав, миёнарав, тезрав, сабукрав, обрав, мошинрав, пиёдарав**...

РАВ I رو равиш, рафтор, ҳаракат; **дувоздаҳи кабки рав** дувоздаҳ рӯзе, ки (аз 9-10 то 21-22 март) кабк дар ин муддат зимистонро тарк мекунад.

РАВ II رو болори хона, ки дигар болорҳоро болои он мепартоянд ва он хеле боқувват аст.

РАВАН رون *кит.* имтиҳон, озмоиш, таҷриба.

РАВАНД روند *нав.* тамоюл, фароянд, равиш, тариқа.

РАВАНДА رونده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **рафтан**. 2. он ки роҳ меравад, он ки равона аст, сафаркунанда, мусофир, роҳгузар; **равандаву роҳгузар** роҳгузарон. 3. *маҷ.* қаландар, дарвеш. 4 тезравӣ, тундравӣ.

РАВВОҚ *а.* روّاق *кит.* пок, тоза, зулол, соф, холис (*об*, *шароб*).

РАВҒАН روغن моддаи чарб, ки аз шир, дунба ё чарбуи чорпоён, аз донаҳои наботӣ ё аз маҳсулоти нафтӣ гирифта мешавад; **равғани ароба** пасмондаи моддаҳои нафт, ки барои молидан ба чархи аробаҳо ба кор мерафт; **равғани доғ** равғани сахт тафсида, равғани ҷӯшидаистода; **равғани дунба** равғане, ки дар дунбаи гӯсфанд мавҷуд аст; **равғани зард** равғане, ки аз шири гов гирифта мешавад; **равғани зағир** равғани хӯрокие, ки аз зағирдона кашида шудааст; **равғани зайтун** равғане, ки аз меваи дарахти зайтун гирифта мешавад; **равғани карт** равғани дунбаи обнакардаи бешалҳа ва бегӯшт; **равғани лампа** карасин; **равғани маска** равғани аз шири гов гирифташудаи бенамак; **равғани пахта** равғане, ки аз пунбадона гирифта мешавад; **равғани сафед** *ниг.* **равғани пахта**; **равғани сиёҳ** мазут, моддаи сӯзандае, ки баъди аз нафт кашида гирифтани бензин, газолин ва карасин боқӣ мемонад; **равғани чароғ** *ниг.* **равғани лампа**; **равған кардан** равған молидан, равған задан ба мошин *ва г.*; **равған кардан (гулӯи** *касеро*) ба касе пора додан ё касеро зиёфат кардан бо мақсади анҷом додани кори худ; **равған кашидан** аз шир ба воситаи гуппӣ ё мошин, аз донаҳои наботӣ ба воситаи ҷувоз ва дастгоҳҳои мошинӣ равған ҳосил кардан; **ба равған ғӯтидани нони** *касе* дар равнақу ривоҷ будани кори касе; ба оташ **равған рехтан** гапе зада ё коре карда, ҷанҷоли хобидаро аз нав хезондан ё башиддаттар гардонидан; **равған сӯхтан**; ◊ **аз санг равған тарошидан** иҷро кардани корҳои душвори ношуданӣ.

РАВҒАНАНДОЗ روغنانداز он ки ба мошин равған пур мекунад, пуркунандаи равған.

РАВҒАНБАРОРӢ روغنبراری гирифтани равған, ҳосил кардани равған: **корхонаи равғанбарорӣ**.

РАВҒАНГАР روغنگر он ки дар ҷувозхона равған мекашад, ассор.

РАВҒАНГАРӢ روغنگری кашидани равған, истеҳсоли равған, тавлиди равған.

РАВҒАНГИРӢ روغنگیری истеҳсол кардани равған, гирифтани равған.

РАВҒАНГУЛӢ روغنگلی **:атри равғангулӣ** навъи атр.

РАВҒАНДОҒ روغنداغ равғани доғ, равғани доғшуда, равғани тафсон (*ки маъмулан аз болои баъзе навъи хӯрок, аз ҷумла қурутоб мерезанд*).

РАВҒАНДОН روغندان зарф барои андохтани (пур кардани) равған, зарфи равғангирӣ.

РАВҒАНДОР روغندار дорои равған, он чи дар таркибаш ва ё ба дарунаш равған дорад; ◊ **кори равғандор** кори сердаромад.

РАВҒАНЗАБОНӢ روغنزبانی чарбзабонӣ, нармгуфторӣ, хушгапӣ, хушомадгӯӣ; ◊ **бо равғанзабонӣ мум (бар)афрӯхтан** суханҳои мулоим ва форам гуфтан, ширинзабонӣ ба кор бурдан.

РАВҒАНЗАДА روغن‌زده он чи бо равған молида шудааст.

РАВҒАНИН روغنین 1. равғанӣ, равғандор, серравған. 2. равғанолуд. 3. *маҷ*. сердаромад.

РАВҒАНӢ روغنی серравған, равғандор, бо равған сиришташуда; **ҳалвои равғанӣ** яке аз навъҳои марғуби ҳалво; **кори равғанӣ** кори сердаромад; **овози равғанӣ** овози расои форам, овози ғулғуладор.

РАВҒАНКАДУ روغن‌کدو кадуи дарунхолӣ барои нигоҳ доштани равған.

РАВҒАНКАШ روغن‌کش он ки равған мекашад, ҷувозкаш.

РАВҒАНКАШӢ روغن‌کشی *шуғл ва амали* равғанкаш, гирифтани равған аз донаҳои наботӣ.

РАВҒАНКОРӢ روغن‌کاری бо равғани махсус андудани мошин ва таҷҳизот, равғанмолӣ: **маводи сӯхту равғанкорӣ**.

РАВҒАНМОЛӢ روغن‌مالی *исми амал аз* равған молидан, молидани равған ба чизе, чарб кардани чизе.

РАВҒАНМОНАНД روغن‌مانند монанди равған будан, чарбмонанд.

РАВҒАНМОҲӢ روغن‌ماهی як навъ моҳии серравған.

РАВҒАННОКӢ روغن‌ناکی дарачаи равғандорӣ (*мас.*, *шир*): **равғаннокии шир**.

РАВҒАНОЛУД روغن‌آلود олуда бо равған, бо равған омехта будан.

РАВҒАНРЕЗӢ روغن‌ریزی *исми амал аз* **равған рехтан**: **ба муҳаррики мошин равған рехтан**.

РАВҒАНСӮЗӢ روغن‌سوزی амали сӯхтани равған; пок кардани баъзе зарфҳо ва таҷҳизоти техникӣ ба воситаи сӯзондани равған.

РАВҒАНФУРӮШ روغن‌فروش фурӯшандаи равған, он ки равған фурӯшад.

РАВҒАНФУРӮШӢ روغن‌فروشی касбу кори равғанфурӯш; ҷои фурӯши равған.

РАВҒАНХОНА روغن‌خانه :**равғанхонаи ҷувоз** ҷои косамонанде, ки равғани кашида дар он ҷо ҷамъ меояд.

РАВҒАНХӮР روغن‌خور 1. хӯранда ва истеъмолкунандаи равған. 2. *тех*. даҳана ва ҷои рехтани равған ба муҳаррики мошин ва таҷҳизоти техникӣ.

РАВҒАНХӮРДА روغن‌خورده он чи равған молида бошад; **хумчаи равғанхӯрда** хумчае, ки дар он муддати зиёд равған нигоҳ доштаанд.

РАВҒАНҶАЛЛОБ روغن‌جلّاب он ки равғанро арзон харида қимат мефурӯшад, савдогари равған.

РАВҒАНШОР روغن‌شار :**ангуштони равғаншор** ангуштоне, ки вақти хӯрдани ош аз онҳо равған мечакад.

РАВЗА *а.* روضه 1. боғ, гулзор; **равзаи ризвон** *д.* ҷаннат, боғи биҳишт. 2. он чи дар маросими сӯгвории аҳли хонаводаи пайғамбар (с), бахусус дар маросими сӯгвории шаҳидони Карбало хонда мешавад. 3. *маҷ*. маҷлис ва ё маросиме, ки ба ин муносибат барпо мешавад. 4. *маҷ*. мақбараи одамони бузург.

РАВЗАГОҲ روضه‌گاه *кит.* 1. боғ, сабзазор, марғзор, гулистон. 2. биҳишт. 3. *маҷ*. мақбара, қабр, гӯр, марқад.

РАВЗАН//РАВЗАНА روزن//روزنه ҷои сӯрох ва ҳаводаро дар сақф ва девори хона, дарича, тирезача: **равзани бом**, **равзани гулхан**.

РАВЗАРАНГ روضه‌رنگ сабзаранг, кабуд.

РАВИШ روش *исми феълӣ аз* **рафтан**; рафтор, тарзи рафтор, тарз, ҷараёни коре, расм; **роҳу равиш** рафти (ҷараёни) коре, тариқа, тарз, усул.

РАВИШОМӮЗ روش‌آموز *нав.* он ки роҳу равиш меомӯзад.

РАВИШОМӮЗӢ روش‌آموزی *нав.* шуғлу амали равишомӯз.

РАВИЯ *а.* رویه 1. тарз, вазъ, роҳ. 2. усул, равиш.

РАВӢ *а.* روی 1. *кит.* абри серборон. 2. оби фаровону ширин. 3. соқӣ. 4. *адш.* ҳарфи охирини решагии калима, ки дар қофия нигоҳ доштани он ҳатмист.

РАВНАҚ *а.* رونق 1. фурӯғ, тобиш, тароват. 2. пешрафт, тараққӣ, ривоҷ; **равнақ доштан** дар тараққӣ ва пешрафт будан; **равнақ ёфтан** тараққӣ кардан, пеш рафтан, дар авҷ будан; **аз равнақ афтодан** ривоҷ надоштан, аз пеш-

рафт бозмондан.

РАВНАҚАНГЕЗ رونق‌انگیز равнақбахш, дурахшу зебоидиҳанда; пешбаранда.

РАВНАҚГАРӢ رونق‌گری *кит.* 1. ҷилодиҳӣ; фурӯғ, тобиш, дурахш. 2. инкишофдиҳӣ, дорои қобилияти равнақгаройӣ.

РАВО روا ҷоиз, коре, ки карданаш аз рӯи қонун мумкин аст; **раво будан** ҷоиз будан; **раво будани ҳукм** ҷорӣ будани ҳукм, эътибор доштан (*ҳукми касе дар ҷое*); **раво дидан** ҷоиз донистан, муносиб шумурдан, сазовор донистан, мувофиқ донистан; **раво доштан** лоиқ ва ҷоиз донистан, роҳ додан, розӣ шудан ба вуқӯи коре; **раво кардани ҳоҷати** *касе* матлаби (хоҳиши) касеро ба амал овардан; **раво шудан** амалӣ шудан, ба амал омадан; ◊ **зарур бошад, раво бошад** (*мақ.*).

РАВОБИН روا بین он ки раво мебинад, он ки лоиқ медонад, он ки мувофиқ мешуморад.

РАВОБИТ روابط *ҷ.* **робита**; робитаҳо.

РАВОДИД روادید иҷозати расмие, ки дар шиносномаи хориҷӣ барои ворид шудан ба кишваре ё хориҷ шудан аз он қайд мешавад, иҷозатномаи хуруҷу вуруд; он чи лоиқ ва ҷоиз дониста шудааст, маслиҳат.

РАВОЕҲ *а.* روایح *ҷ.* **роиҳа**.

РАВОКОМ رواکام он ки ба муродаш расидааст; одами некбахт, комёб, комраво.

РАВОҚ *а.* رواق 1. пешайвон, даромадгоҳе, ки ба шакли нимдоира сохта шудааст, арк. 2. гунбаз, гунбад.

РАВОҚДОР رواق‌دار дорои равоқ, пешайвондор, биное, ки аз тарафи пеш бо пештоқҳо зинат ёфтааст, гунбаздор.

РАВОҚӢ *а.* رواقی гунбаздор, гунбазшакл, ба шакли гунбаз монанд будан.

РАВОН I روان 1. *феъли ҳол аз* **рафтан**. 2. раванда, дар ҳоли рафтан, раҳсипор. 3. ҷорӣ; **оби равон**; **реги равон** реги кӯчанда; **ҳукми равон** ҳукми дар амал, ҳукми ҷорӣ. 4. салис, мавзун: **услуби равон**, **шеъри равон**; **равон будан** а) раҳсипор будан (*ба ҷое*); б) ҷорӣ будан; **равон кардан** а) фиристодан, ирсол намудан (*мактубро*); б) ҷорӣ сохтан; **равон шудан (гаштан)** а) раҳсипор гардидан, рӯ ба роҳ шудан, рафтан, ба роҳ афтодан (даромадан); в) ҷорӣ шудан (*об*).

РАВОН II روان ҷон, рӯҳ; **равон бахшидан** ҷон бахшидан; рӯҳбаланд гардонидан.

РАВОНА روانه роҳӣ, раванда, равон, раҳсипор; **равона кардан** а) фиристодан, ирсол кардан (*мас.*, *мактубро*); б) нигаронидан (*мас.*, *нигоҳи худро ба сӯе*); **равона шудан (гардидан)** раҳсипор гардидан, рафтан.

РАВОНАК روانک *нав.* қуттӣ ва ё бастае, ки ба воситаи почта равона карда мешавад.

РАВОНАКУНАНДА روانه‌کننده роҳикунанда, фиристанда, ирсолкунанда.

РАВОНБАХШ روان‌بخش ҷонбахш; рӯҳафзо.

РАВОНБЕМОР روان‌بیمار *нав.* он ки мубталои бемории равонист, бемори рӯҳӣ.

РАВОНБЕМОРӢ روان‌بیماری *нав.* бемории рӯҳӣ, бемории равонӣ.

РАВОН(И)ДАН روانیدن//رواندن 1. равон кардан. 2. чизеро аз рӯи чизе пок карда дур сохтан, нест кардан; аз ҳол равондан.

РАВОНДАРМОНӢ روان‌درمانی *тиб.* дармон ва табобати беморӣ бо роҳи муайян кардани хусусиятҳои равонӣ ва таъсири табобатӣ ба рӯҳияву равони бемор.

РАВОНӢ I روانی *мансуб ба* **равон**; **бемории равонӣ** бемории рӯҳӣ.

РАВОНӢ II روانی 1. равон будан, ҷорӣ будан, ҷараён. 2. салосат, салисӣ, мавзунӣ.

РАВОНОСО(Й) روان‌آسا(ی) осоишдиҳандаи ҷон, роҳатбахш, оромбахш, рӯҳбахш, равонбахш.

РАВОНПАРВАР روان‌پرور нерӯдиҳандаи зеҳн, парваришдиҳандаи зеҳн, ҷонпарвар, зиндагибахш, фараҳовар, дилкушо.

РАВОНПАРДОЗ روان‌پرداز он ки ҷони худро фидои коре ё чизе мекунад, ҷонфидо.

РАВОНПИЗИШК روان‌پزشک пизишки бемориҳои рӯҳӣ (равонӣ).

РАВОНПИЗИШКӢ روان‌پزشکی *нав.* соҳаи илми

тиб, ки ба ташхис ва дармони бемориҳои равонӣ машғул аст.

РАВОНТАБЪ روان‌طبع он ки фасеҳу салис шеър мегӯяд, дорои табъи равон.

РАВОНХОН روان‌خوان он ки буррою равон мехонад.

РАВОНХОНӢ روان‌خوانی *мансуб ба* **равонхон**.

РАВОНХОҲ روان‌خواه *қҳн.* гадо, садақаталаб, соил, дарюзагар.

РАВОНШИНОС روان‌شناس *нав.* дорои тахассус ё таҷрибаи равоншиносӣ.

РАВОНШИНОСӢ روان‌شناسی *нав.* илм оид ба падидаҳо ва коркардҳои равонӣ ва муолиҷаи нобасомониҳои равонӣ.

РАВОНШИНОХТӢ روان‌شناختی *нав.* донишҳои марбут ба равоншиносӣ.

РАВОНШОД روان‌شاد шодравон (*нисбат ба шахси фавтида мегӯянд*).

РАВОРАВ رواروا рафтуой, аснои рафтан, рафтагоршавӣ.

РАВОРАВӢ رواروی рафту омад, омаду рафт.

РАВОҲ *а.* رواح *кит.* бегоҳӣ, шом, аввали шаб, шомгоҳ.

РАВОҲИЛ *а.* رواحل *ҷ.* **роҳила**.

РАВУО(Й) رووآ(ی) рафтуомад; **равуой кардан** бисёр рафтуомад кардан.

РАВҲ *а.* روح хушӣ, шодӣ, хурсандӣ, осоиш.

РАВҲАНАТ *а.* روحنت хубӣ, хуррамӣ, шодӣ, хурсандӣ.

РАВШАН روشن 1. ҷое, ки ба он нур тобидааст, мунаввар, тобон, дурахшон. 2. фурӯзон, афрӯхта; **чароғи равшан**. 3. возеҳ, ошкор. 4. соф, шаффоф, беғубор; **равшан будан** а) тобон (мунаввар, фурӯзон) будан; б) возеҳ (ошкору ҳувайдо) будан; **равшан кардан** а) мунаввар сохтан, даргирондан (*мас.*, *чарогро*); б) аниқ кардан, возеҳ баён кардан; **равшан шудан** мунаввар гардидан, рахшидан, тобон гардидан; **равшан шудани рӯз** дамидани субҳ, фаро расидани рӯшноӣ; ◊ **равшан шудани чашм** зоидан, бача таваллуд кардан; **чашматон равшан**! дар мавриди табрик ба муносибати рӯй додани хурсандие, аз ҷумла омадани азизи касе аз сафар гуфта мешавад.

РАВШАНБАЁН روشن‌بیان он ки навишта ва таҳрири возеҳу равшан дорад, возеҳбаён, дақиқбаён.

РАВШАНБАСАР روشن‌بصر доно, хирадманд, закӣ, зирак, тезфаҳм.

РАВШАНБИН روشن‌بین 1. он ки чизҳоро возеҳ мебинад. 2. *маҷ.* бино, доно, он ки дид ва фикри возеҳу равшан дорад.

РАВШАНБИНӢ روشن‌بینی назари тозаву фикри возеҳ доштан.

РАВШАНГАР//РӮШАНГАР روشنگر 1. афрӯзанда, тобонкунанда. 2. *маҷ.* сайқалдиҳанда, ҷилодиҳанда; равшанфикр, зиёӣ.

РАВШАНГУҲАР روشن‌گهر асилзода, поктинат, дорои зоти пок, боасолат.

РАВШАНДИЛ روشن دل покдил, доно, дилогоҳ, огоҳ, равшанзамир.

РАВШАНДИЛӢ روشن‌دلی равшанзамирӣ, доноӣ, огоҳӣ, дилогоҳӣ.

РАВШАНЗАМИР روشن‌ضمیر *ниг.* **равшандил**.

РАВШАНИБАХШ روشنی‌بخش мунавваркунанда, фурӯзанда, нурбахш, нурафзо.

РАВШАНИДИҲАНДА روشنی‌دهنده *ниг.* **равшанбахш**.

РАВШАНИНОГУЗАР روشنی‌ناگذر он чи равшаниро аз худ намегузаронад.

РАВШАНӢ روشنی рӯшноӣ, нур, фурӯғ; *муқ.* **торикӣ**, **зулмат**; **равшанӣ бахшидан** бо фурӯғи худ дурахшону тобон кардан; **равшанӣ додан** нур бахшидан, фурӯзон кардан; **равшанӣ пошидан** нур парокандан, тобидан.

РАВШАНҚИЁС روشن‌قیاس *кит.* бофаросат, дуруст муҳокимакунанда, соҳиби тадбири дуруст.

РАВШАННАМОӢ روشن‌نمایی **:муассисаҳои равшаннамоӣ** идораҳое, ки ба гузаронидани чорабиниҳои фарҳангӣ ва паҳн кардани ғояҳои пешқадами илмию маърифатӣ дар

байни омма машғуланд.

РАВШАННАФАС روشن‌نفس 1. покнафас. 2. *маҷ.* адолатпеша.

РАВШАННИҲОД روشن‌نهاد соҳиби сиришт ва табъи некӯ, покдил, хайрандеш, амин, равшантинат.

РАВШАНОӢ روشنایی *ниг.* **рӯшноӣ**.

РАВШАНРАВОН روشن‌روان он ки дорои дилу равони пок аст, поктинат, софдил.

РАВШАНРАВОНӢ روشن‌روانی поктинатӣ, доноӣ, ҳушёрӣ, софдилӣ.

РАВШАНРОЙ روشن‌رای он ки фикри дурусту равшан дорад; мутафаккир.

РАВШАНТОБ روشن‌تاب дурахшон, тобанда, тобон.

РАВШАНФИКР روشن‌فکر он ки вазъу андешаи возеҳу равшан дорад, покандеш.

РАВШАНФИКРӢ روشن‌فکری амалу ҳолати равшанфикр, равшанфикр будан.

РАВШАНҶАБИН روشن‌جبین 1. зебо, хушрӯ, кушодарӯй. 2. *маҷ.* хандонрӯ, хушхӯ.

РАВШАНШАВӢ روشن‌شوی равшан шудан, дурахшонӣ, тобандагӣ.

РАГ رگ 1. маҷрои лӯлашакле дар аъзои бадан, ки дар он хун ва лимфа ҷорист: **рагу пай**; **раги чизе**(одате, хислате) ба ҳаракат омадан таҳрик шудани яке аз хислатҳои табиии инсон; **аз раги гардан наздиктар** дар мавриди хеле наздик будани чизе гуфта мешавад; **раги даст кашидан** рағбату хоҳиш надоштан (*ба иҷрои коре*); **раг задан** хун гирифтан аз раг ба воситаи амали махсус; **раги** *касеро* **ёфтан** аз нуқтаи заъфи касе пай бурдан, нуқтаи таъсирбахш ба чизеро ёфтан; **ба рагу пайи** *касе* **нохун задан** касеро ба ҳаяҷон овардан. 2. *маҷ.* аслу насаб: **рагу реша**. 3. *маҷ.* ғайрат, таассуб, нуқтаи заифи касе: **раги хоб**.

РАГА رگه риштаи кони маъдане, ки чун раг дар таги замин ҷой гирифтааст.

РАГБАНД رگبند ришта ва ё тасмае, ки бо он рагҳоро баста хунравиро бозмедоранд.

РАГБАНДӢ رگبندی амали бастани раг.

РАГДОР رگدار дорои рагҳои барҷаста.

РАГЗАН رگزن он ки шуғлаш раг задан (хун гирифтан) аст, ҳаҷҷом, хунгир.

РАГЗАНӢ رگزنی *амал ва шуғли* **рагзан**; раг задан, ҳаҷҷомӣ, хунгирӣ.

РАГКАШ رگکش **:рагкаш шудан** дар натиҷаи изтиробу ҳаяҷони зиёд кашида шудани рагҳо.

РАГКАШӢ رگکشی баногоҳ ба таври дардовар дарҳам кашида шудани рагҳо.

РАГМОЛ رگمال он ки рагҳои шахшудаи одам ва ҳайвонотро молида муолиҷа мекунад.

РАГМОЛӢ رگمالی амал ва шуғли рагмол.

РАГШИНОС رگشناس мутахассиси соҳаи раг.

РАГШИНОСӢ رگشناسی амал ва шуғли рагшинос; илме, ки рагҳоро меомӯзад.

РАГУ *фр.* رگو *хӯр.* як навъ хӯроки аврупоӣ.

РАҒБАТ *а.* رغبت майл, хоҳиш, кашиши дил ба чизе, орзу; **бо камоли рағбат** ба майл ва хоҳиши тамом; **рағбат кардан** майл намудан, моил будан.

РАҒБАТАНГЕЗ رغبت‌انگیز шавқовар, ҳавасовар, завқангез.

РАҒБАТНОК رغبتناک дорои шавқу рағбат, шавқу рағбат доштан.

РАҒБАТНОКӢ رغبتناکی ҳаваснокӣ, майл доштани чизе, шавқмандӣ.

РАҒБАТОВАР رغبت‌آور шавқовар, рағбатангез.

РАҒЗА رغزه матои дурушти дастӣ бофташудаи шол, ки аз он деҳқонон либоси корӣ медӯзанд; рағза бофтан.

РАҒЗАБОФӢ رغزه‌بافی *исми амал аз* рағза бофтан; бофтани рағза·

РАҒИФ *а.* رغیف қурси нон, нони гирда.

РАҒМ *а.* رغم 1. ҳақиру хор нигаристан, ба назар нагирифтан. 2. *маҷ.* баръакс кардани коре, амал намудан бар хилофи майли касе; **ба (дар, бар) рағми**... бар хилофи хоҳиши..., бар зидди..., дар муқобили...

РАД I رد *кит.* 1. бузург, хирадманд, донишманд. 2.*кит.* паҳлавон, далер. 3. сарвари рӯҳонӣ; пешвои дини зардуштӣ.

РАД(Д) II *а.* رد напазируфтан, гардондан, қабул накардан; **радду бадал** гуфтугузори зидди якдигар, гуфтан ва шунидани ҷавоб, мубоҳиса, мунозира; **рад кардан (намудан)** а) напазируфтан, гардондан, қабул накардан; б) қай кардан; **рад шудан** гардонда шудан, қабул карда нашудан, дафъ карда шудан; **радду бадал шудан (пул)** аз як даст ба дасти каси дигар гузаштан; **радди маърака** аз маърака (*маросимҳои тӯй, азо ва ҷамъомадҳои дигари мардум*) рондашуда (*барои ягон рафтор ва кирдори носазои худ*); **радди маърака шудан (гардидан)** барои ягон рафтори ношоиста аз қатори ҷамъият хориҷ карда шудан.

РАД(Д) III رد нақши чизе дар замин, асар, пай; **радди по** пайи по.

РАДА رده саф, қатор, раста (-и одамон, дарахтон *ва г.*).

РАДАР *англ.* ردر кӯтоҳшудаи radio delection and ranging (radar) – ёфтан ва муайян намудани масофа бо ёрии радио (*номи мухтасар ва кӯтоҳшудаи таҷҳизоти радиолокатсионӣ*).

РАДДИЯ *а.* ردّیه эътирознома, ҳуҷҷати расмие, ки дар он хабаре ё даъвое рад ва такзиб мешавад, ботил кардани чизе ба тариқи эътироз.

РАДИАТОР *лот.* ردیئتار асбоби махсуси хунуккунандаи об дар муҳаррикҳои дарунсӯз.

РАДИАТСИОНӢ ردیئتسیانی *мансуб ба* **радиатсия**.

РАДИАТСИЯ *лот.* ردیئتسیه афкандани нур, нурафшонии моддаҳои радиоктивӣ.

РАДИЙ *лот.* ردی унсури химиявӣ, филизе, ки хосияти радиоактивӣ дорад.

РАДИКУЛИТ *лот.* ردیکولیت навъи бемории торҳои асаби ҳароммағз, ки бо дарди сахти миён, тахтапушт, гардан зоҳир мегардад.

РАДИО ردیا *лот.* 1. ба воситаи мавҷ, бе сим ба масофаи дур фиристодан ва гирифтани овоз. 2. дастгоҳи гирандаи овоз аз масофаи дур.

РАДИОАКТИВ *лот.* ردیااکتیو *ниг.* **радиоактивӣ**.

РАДИОАКТИВИЯТ ردیااکتیویت аз ҳам пошхӯрии ҳастаҳои баъзе унсурҳои химиявӣ, ки қувваи шуодиҳии фаъол доранд.

РАДИОАКТИВӢ ردیااکتیوی аз ҳам пошида шудани ҳастаҳои баъзе унсурҳои химиявӣ бо қувваи шуои фаъол.

РАДИОАЛОҚА ردیاعلاقه алоқаи радиоӣ, иртиботи садоӣ, робитаи бесим.

РАДИОГРАММА *лот.* ردیاگرمّه хабаре, ки ба воситаи радиотелеграф дода шудааст.

РАДИОГУЗАРОНӢ ردیاگذرانی сохтани нуқтаҳои радиошунавонӣ.

РАДИОӢ ردیایی *мансуб ба* **радио**; ба воситаи радио, тавассути радио.

РАДИОМАВҶ ردیاموج мавҷҳои радио, мавҷҳои гунгогунбасомади радио.

РАДИОСТАНСИЯ *лот.* ردیاستنسیه марказ барои додан ва гирифтани садоҳо ва ишораҳои дигари радио.

РАДИОСТУДИЯ *лот.* ردیاستودیه маркази паҳнкунандаи садоҳои радио.

РАДИОТЕХНИК *лот.* ردیاتخنیک мутахассиси техникаи радио.

РАДИОТЕХНИКА *лот.* ردیاتخنیکه техникаи соҳаи радио, таҷҳизоти радиоӣ.

РАДИОХОНА ردیاخانه марказ ва ё муассисае, ки дар байни аҳолӣ нуқтаҳои радио таъсис мекунад.

РАДИОШУНАВОНӢ ردیاشنوانی шунавонидан ба воситаи радио: **шабакаи радиошунавонӣ**.

РАДИСТ *лот.* ردیست мутахассиси додан ва гирифтани хабарҳо бо радио.

РАДИУС *лот.* ردیوس *риёз.* хати росте, ки маркази доира ё кӯраро бо ҳар ду нуқтаи интиҳои он мепайвандад.

РАДИФ *а.* ردیف 1. саф, қатор, рада. 2. ду нафаре, ки паси ҳам ба як асп савор бошанд, паҳлуи ҳам ё паси ҳам қарор гирифтан. 3. *адш.* калима ё ибора, ки дар охири ҳар байти шеър пас аз қофия такрор меёбад.

РАДНАШАВАНДА ردنشونده он чи қобили рад набошад, раднопазир.

РАДНОПАЗИР ردناپذیر раднашаванда, собитшуда, мувассақ.

РАДОАТ *а.* ردائت *кит.* бадӣ, пастсифатӣ, табоҳӣ.

РАДОН *лот.* رادن унсури химиявии радиоактив, ки дар техника ва тиб ба кор меравад.

РАЁСАТ//РИЁСАТ *а.* رياست раисӣ, сардорӣ, садорат, мақоми болотарини идора дар муассиса, корхона, созмон, ҳизб *ва г.,* саридора; **раёсат кардан** сардор будан, идора кардан; **ҳайати раёсат** мақоми идоракунанда.

РАЁҲИН *а.* رياحين *ҷ.* **райҳон**; испарғам, номи умумӣ барои гиёҳҳои хушбӯ.

РАЖА رژه 1. ресмон, танобе, ки бинокорон барои рост гирифтани девор ба кор мебаранд, ресмони шоқул. 2. торе, ки либоси шусташударо барои хушконидан меовезанд.

РАЖД رژد *кит.* бисёрхӯр, пурхӯр; ҳарис дар ҳама чиз.

РАЗ رز *кит.* ток; ◊ **духтари раз** ангур.

РАЗБОН رزبان боғбон, боғбони токзор, нигоҳбони боғи ангур.

РАЗЕЪ *а.* رضيع *кит.* 1. ширхор. 2. ҳамшир.

РАЗЗОҚ *а.* رزّاق ризқдиҳанда, серкунанда (*сифати Худо*).

РАЗИДАН رزيدن *кит.* ранг кардан, ранг задан.

РАЗИЛ *а.* رذيل паст, нокас, ноодам, фурӯмоя.

РАЗИЛАТ *а.* رذيلت пастӣ, нокасӣ, фурӯмоягӣ, пастфитратӣ.

РАЗИЛӢ *а.* رذيلى *ниг.* **разилат**.

РАЗИЛОНА رذيلانه ноодамона, нокасона, душманона.

РАЗИН *а.* رزين *кит.* маҳкам, устувор, матин, бовиқор.

РАЗӢ *а.* رضى *кит.* ризоманд, розӣ, мамнун, хушнуд.

РАЗМ رزم 1. ҷанг, набард. 2. *гуфт.* вазн, оҳанг.

РАЗМА *а.* رزمه *аслаш* **ризма**. *кит.* бухча, баста, асбобу абзори дар бухча бастшуда.

РАЗМАНДА رزمنده ҷанганда, ҷанговар, ҷангҷӯй, мубориз.

РАЗМГАР رزمگر ҷанговар.

РАЗМГАҲ//РАЗМГОҲ رزمگه//رزمگاه майдони ҷанг, набардгоҳ, ҳарбгоҳ.

РАЗМДӮСТ رزم‌دوست он ки толиби ҷанг аст, он ки аз ҷанг рӯ намегардонад.

РАЗМИДАН رزميدن ҷангидан, ҳарб кардан, разм кардан, набард кардан.

РАЗМӢ رزمى *марбут ба* **разм**; ҷангҷӯ, ҷанганда, аҳли ҷангу пайкор.

РАЗМОВАР رزم‌آور ҷанговар, размандa.

РАЗМҶӮ(Й) رزم‌جو(ى) он ки толиби ҷангидан аст, хоҳони пайкор, ҷанговар.

РАЗОЛАТ *а.* رذالت разилӣ кардан, нокасӣ, кардан, пасттинатӣ, фурӯмоягӣ.

РАЗОНАТ *а.* رزانت *кит.* 1. устуворӣ, пойдорӣ, мустаҳкамӣ. 2. виқор, вазнинӣ, оромӣ, оҳистагӣ.

РАИЙЯ//РАИЙЯТ *а.* رعيه//رعيت мардуми тобеи мамлакат, табаа, аҳолии фармонбардор, шаҳрванд.

РАИС *а.* رئيس 1. сардор, сарпараст ва идоракунандаи муассиса, корхона, созмон *ва г.* 2. *таър.* дар аморати Бухоро соҳибмансаби рӯҳоние, ки ба иҷрои қоидаю қонунҳои шариат назорат мекард; **раиси ҷамоа** раиси шӯрои деҳа ва ё деҳот.

РАИСБОБ رئيس‌باب он ки ба раисӣ мувофиқ ва муносиб аст; он чи ба раис муносиб аст.

РАИСИКУНАНДА رئيسى‌كننده он ки дар идора ё дар маҷлисе вазифаи сардориро ба ҷо меорад.

РАИСӢ رئيسى сардорӣ, ба ҷо овардани вазифаи раис; **раисӣ кардан** вазифаи раисии муассисаеро ба ҷо овардан ё маҷлисро идора кардан.

РАИСХОНА رئيس‌خانه *таър.* маҳкамаи раис дар аморати Бухоро.

РАИЯТ *а.* رعيت *ниг.* **раийя//раийят**; фуқаро, табаа; шаҳрвандон.

РАИЯТӢ رعیتی табааӣ, шаҳрвандӣ.

РАИЯТНАВОЗ رعیت‌نواز мардумнавоз, халқпарпарвар, фуқаропарвар.

РАИЯТНАВОЗӢ رعیت‌نوازی фуқаропарварӣ.

РАИЯТПАРВАР رعیت‌پرور ғамхорикунанда нисбат ба фуқаро, фуқаропарвар.

РАИЯТПАРВАРӢ رعیت‌پروری мардумпарварӣ, фуқаропарварӣ.

РАЙБ *а.* ریب *кит.* дудилагӣ, шак, шубҳа.

РАЙЁН *а.* ریان сероб, пуроб, сабзу хуррам, тару тоза.

РАЙҲОН *а.* ریحان гиёҳе аз хонаводаи наъно, ки баргҳо ва шохаҳои муаттари он барои хӯрок истифода мешавад, испарғам, нозбӯй.

РАЙҲОНӢ ریحانی 1. бо ранги райҳон, сабзранг. 2. шароби сабзранги хушбӯй. 3. навъе аз навишти хати арабӣ, ки одатан аввали калима ва сатрҳоро бо он менавиштанд.

РАЙЪ *а.* ریع афзунӣ, фаровонӣ, зиёдшавӣ (-и ҳосил, фоида *ва г.*).

РАЙЪОН *а.* ریعان 1. аввали ҳар чиз, оғози ҳар чиз. 2. қисми беҳтарини чизе; **райъони ҷавонӣ** давраи аввали ҷавонӣ, навҷавонӣ.

РАКИК *а.* رکیک 1. ҳақир, паст, забун. 2. суст, заиф. 3. зишт, дағал, қабеҳ.

РАКИН *а.* رکین *кит.* маҳкам, устувор, собит, барқарор; **рукни ракин** сутуни собиту устувор, пояи асосӣ.

РАКОКАТ *а.* رکاکت *кит.* сустӣ, заъф.

РАКУ(К) (رکو(ک *кҳн.* порчаи кӯҳна, латта.

РАКЪАТ *а.* رکعت *д.* як бор рукӯъ кардан дар намоз; ҳар қисмат аз намоз, ки дорои рукӯъ ва суҷуди ҷудогона аст.

РАҚАБА *а.* رقبه *кит.* 1. гардан. 2. банда, ғулом. 3. замин ва мулке, ки бо касе то охири умр барои истифода дода мешуд.

РАҚАМ *а.* رقم 1. хат, навишта; **рақам задан (кардан)** навиштан, чизеро ба қалам овардан. 2. адад, шумора. 3. аломате, ки чандин ададро (шумораро) нишон медиҳад.

РАҚАМГУЗОРӢ رقم‌گذاری *исми амал аз* **рақам гузоштан**; рақами тартибӣ гузоштан (*мас.*, *ба хонаҳо*).

РАҚАМДОР رقم‌دار дорои рақам, борақам.

РАҚАМЗАН رقم‌زن нависанда, китобаткунанда, котиб.

РАҚАМӢ رقمی ададӣ, шуморавӣ.

РАҚИБ *а.* رقیب 1. муборизабаранда ва мусобиқакунанда бо касе барои пеш гузаштан дар коре ё ба даст овардани чизе; ҳар яке аз ду шахсе, ки ба як чиз толиб бошанд. 2. ҳариф, душман.

РАҚИҚ I *а.* رقیق банда, ғулом, абд, мамлук.

РАҚИҚ II *а.* رقیق 1. нозук, маҳин, тунук; мулоим, нарм. 2. *маҷ.* меҳрубон, шафиқ, нармдил.

РАҚИМ *а.* رقیم *кит.* 1. рақамшуда, мактуб навишта. 2. номи ғоре, ки асҳоби Каҳф дар он паноҳ бурда буданд.

РАҚҚОС *а.* رقّاص 1. рақскунанда, бозингар. 2. *ниг.* **раққосак**.

РАҚҚОСАК رقّاصک овезае, ки гашти соатро ба назм медарорад.

РАҚҚОСӢ رقّاصی амал ва касби раққос, рақс, бозӣ, пойкӯбӣ.

РАҚОБАТ *а.* رقابت 1. рақибӣ кардан. 2. мубориза барои ба даст овардани фоидаи калон ё имтиёзҳо.

РАҚОБАТДОР رقابت‌دار *ниг.* **рақобатнок**.

РАҚОБАТКУНАНДА رقابت‌کننده *ниг.* **рақиб**; талошкунанда, мубориз.

РАҚОБАТНОК رقابت‌ناک дорои рақобат, рақобатпазир, борақобат.

РАҚОБАТНОКӢ رقابت‌ناکی дорои рақобат будан, рақобатпазирӣ, рақобатнок будан.

РАҚОБАТПАЗИР رقابت‌پذیر дорои тавоноии рақобат, қобили рақобат: **моли рақобатпазир**.

РАҚОБАТНОПАЗИР رقابت‌ناپذیر ғайри қобили рақобат: **моли рақобатнопазир**.

РАҚОҚАТ *а.* رقاقت тунукӣ, нозукӣ; нозукдилӣ, ҳассосӣ.

РАҚС *а.* رقص мувофиқи оҳанги мусиқӣ иҷро кардани ҳаракати мавзун, дастафшонию пойкӯбӣ, усул; **рақс кардан** мувофиқи оҳанг дастафшонию пойкӯбӣ кардан, рақсидан; **ба рақс овардан** ба усул даровардан, рақсо-

нидан (*касеро*); **ба рақс омадан (даромадан)** рақсидан, ба рақс сар кардан.

РАҚСИДАН رقصیدن ичро кардани ҳаракати мавзуни даст, по ва бадан мувофиқи оҳанги мусиқӣ ва суруд, пой кӯфтан, бозӣ кардан бо оҳанги мусиқӣ; **ба доираи** *касе* **рақсидан** *мач.* тобеи касе будан, бо нишондоди касе амал кардан.

РАҚСОН رقصان рақсанда, рақскунон, дар ҳоли рақсидан.

РАҚСОН(И)ДАН رقصاندن//رقصانیدن ба рақс овардан (даровардан).

РАМ I رم тарс, гурез, ҳарос, тарсидаву ҳаросида гурехтан ё хӯсидан; **рам хӯрдан** гурехтан, ҳаросида гурехтан (*аз чизе*), хӯсидан; **рам додан** тарсонидани ягон ҳайвон ва ё ягон ҷонваре монанди асп, оху *ва г.*

РАМ II رم *шакли кӯтоҳшудаи* **рама**.

РАМА رمه тӯда ва анбӯҳи чорпои хурд: **рамаи гӯсфандон**; **рама рондан** гӯсфандонро равона кардан (ба рафтан водоштан).

РАМАБОН//РАМАВОН رمه‌بان//رمه‌وان гӯсфандбон, чӯпони мол ва чорвои майда.

РАМАД *а.* رمد *тиб.* навъе аз дарди чашм, ки чашм сурх ва обрав мешавад.

РАМАЗОН *а.* رمضان моҳи нӯҳум аз солшумории қамарӣ; **моҳи рӯза** моҳи сиём; **моҳи рамазонро дидан** дар осмон пайдошавии ҳилоли моҳи навро дидан, ки оғози моҳи рамазон, саршавии рӯзадорӣ мебошад.

РАМАҚ *а.* رمق тобу тавони охирин, нафаси вопасин; **рамаќи** *касеро* **кашидан (гирифтан)** *мач.* тобу тавони ӯро гирифтан; **рамақ гирифтан** ҷон гирифтан: **рамақ ёфтан** рамақ гирифтан: **то рамақи охирин** то қувва ва тобу тавони вопасин, то дами (нафаси) охирин; **ҷон дар рамақ доштан** дорои тобу тавони охирин будан.

РАМАЛ *а.* رمل *адш.* яке аз нуздаҳ баҳри арӯз; **рамали мусамман** баҳри пурраи рамал, ки дар ду мисраи он «фоилотун» ҳашт бор такрор мешавад.

РАМАНДА رمنده он ки ё он чи аз чизе ва ё аз касе рам мехӯрад.

РАМАНДАГӢ رمندگی дурӣ ҷустан, канора гирифтан, рам хӯрдан.

РАМАПО(Й) رمه‌پا(ی) он ки рамаро посбонӣ мекунад, нигаҳбони рама, чӯпон, шӯбон.

РАМА-РАМА رمه‌رمه гала-гала, бисёр (*гов, гӯсфандон*), даста-даста, пода-пода.

РАМАРОН رمه‌ران он ки рамаро аз ҷое ба ҷое мебарад, чӯпон, шӯбон.

РАМЕҲ *а.* رمیح *кит.* найза, синон.

РАМЗ *а.* رمز 1. сухани маънояш пӯшида, фаҳмонидани матлабе бо ифодаи чашм, лаб, абрӯ *ва г.*; имо, ишора. 2. нишонаи махсусе, ки матлаберо мефаҳмонад; шифр.

РАМЗАН *а.* رمزاً ба сурати рамз, монанди рамз, рамзӣ, ба тариқи рамз.

РАМЗГАР رمزگر *ниг.* **рамзкушо**.

РАМЗДОР رمزدار дорои рамз, борамз.

РАМЗӢ رمزی рамзнок, бо рамзу ишора навишташуда.

РАМЗКУШО(Й) رمزکشا(ی) он ки маънии рамзро мефаҳмад ва мефаҳмонад; ҳалкунандаи масъалаҳои мушкил ва муаммову чистонҳо.

РАМЗКУШОӢ رمزکشایی *амали* **рамзкушо**; маъникушоӣ, ошкор кардани рамз, кушодани рамз.

РАМЗНАВИС رمزنویس он ки бо рамзу аломати хос менависад, нависанда ва тартибдиҳандагони рамз.

РАМЗНАВИСӢ رمزنویسی амалу шуғли рамзнавис, навиштан ва тартиб додани рамз.

РАМЗНОК رمزناک дорои рамз, бо рамз навишташуда.

РАМЗОМЕЗ رمزآمیز рамзнок, бо рамз.

РАМЗОШНО رمزآشنا он ки ошно ба рамз ва имост, рамузфаҳм.

РАМЗХОНӢ رمزخوانی хондану дарк кардани рамз.

РАМИДА رمیده рамхӯрда, ҳаросон, тарсидаю гурехта, хӯсида; **дили рамида** дили ҳаросон, дили боваҳму ҳарос.

РАМИДАН رمیدن рам хӯрдан, ҳаросидан, тар-

сидану гурехтан, хӯсидан, эҳтироз кардан.

РАМЛ *а.* رمل 1. рег. 2. илме, ки гӯё ба воситаи он толеи касонро муайян мекунанд ва аз оянда хабар медиҳанд; **рамл андохтан** бо усули рамл фол дидан; ◊ **рамл задан** андохтани донаҳои рег ё мӯҳраҳои махсуси рамл ва пешгӯӣ кардани оянда.

РАММОЛ *а.* رمّال донандаи илми рамл, фолбинанда ба воситаи рамл, фолгир.

РАММОЛӢ رمّالی кор ва шуғли раммол, касби фолбинӣ.

РАМОД *а.* رماد *кит.* хокистар.

РАМОНДАН رماندن хӯсондан, рам додан, тарсондан, ба гурез водоштан.

РАМОРАМ رمارم *кит.* гуногун, аз ҳар гуна; паёпай, пайваст.

РАМУЗ *а.* رموز *ҷ.* **рамз**; рамзҳо, ишораҳо, асрор; **рамуз гирифтан** матлаби пӯшидаеро дарк кардан.

РАМУЗФАҲМ رموزفهم зирак, бофаросат, нуктафаҳм.

РАМУЗФАҲМӢ رموزفهمی зиракӣ, фаросат, нуктафаҳмӣ, маънифаҳмӣ.

РАМХӮРДА رمخورده **сифати феълии замони гузашта аз рам хӯрдан**; рамида, хӯсида: **аспи рамхӯрда**.

РАНГ I رنگ 1. намуди зоҳирии ҳар чиз, ки ба чашми бинанда сафед, сурх, сабз *ва г.* менамояд. 2. моддаҳои рангини маъданӣ, химиявӣ ва наботӣ, ки бо равған омехта барои тобиши дигар додан ба чизҳо мемоланд. 3. сиёҳӣ барои навиштан. 4. шакл, намуд; **ранги дигарро гирифтани хона** намуди дигарро гирифтани хона. 5. тарз, равиш; р**анг ба ранг** гуна-гуна, ба ҳар ранг, ба рангҳои гуногун, ҳар хел; **ба ранги**... мисли..., монанди...; **дигар ранг** дигар хел, ба тарзу шакли дигар; **як ранг** як тарз, як навъ, ба навъе; **рангу бӯ** тароват, обу тоб; **ранг-ранг** гуногунранг, гуногун, ҳар хел, навъ ба навъ; **рангу рӯ** ранг, вазъ, авзоъ; **ранг дигаргун шудан** тағйир ёфтан (*намуди зоҳирӣ*); **ранги дигар гирифтан** ба шакли дигар даромадан, тағйир ёфтан; **ранг кандан** дигар шудани ранги рӯи кас дар натиҷаи заъфи беморӣ, тарс ё хабари ногуворӣ ногаҳонӣ; **ранг кардан** рӯи чизеро бо ранге пӯшондан, ранг задан, матоъ ё ресмонро ба воситаи моддаҳои табиӣ ё химиявӣ ба лавни дигар даровардан; **ранг надоштан** бе обу тоб будан, равнақ надоштан; **ранг овардан** ранги нав пайдо кардан; **ранг (аз рӯ) паридан** *ниг.* **ранг кандан**; **ранг бину ҳол пурс** (*зарб.*); ◊ **ранг зард кардан** эҳтиёҷманд шудан, мӯҳтоҷӣ кашидан.

РАНГ II رنگ *зоол., кит.* бузи кӯҳӣ.

РАНГА رنگه дорои рангҳои гуногун, рангдор, рангин; **филми ранга** филми гуногунранг (на сиёҳ-сафед).

РАНГАНГЕЗӢ رنگریزی 1. ба кор бурдани рангҳои гуногун. 2. *маҷ.* наққошӣ.

РАНГБАРАНГ رنگبرنگ рангоранг, гуногун.

РАНГБАСТ رنگبست ранги собит, ранге, ки зуд аз байн намеравад, ранги асили пойдор.

РАНГБОХТА رنگباخته паридаранг, камранг, рангпарида.

РАНГВОР رنگوار *марбут ба* **ранг**; ранг.

РАНГВОРФУРӮШ رنگوارفروش фурӯшандаи ранг.

РАНГВОРФУРӮШӢ رنگوارفروشی *амал ва шуғли* **рангворфурӯш**; фурӯхтани рангҳои гуногун, фурӯши ранг.

РАНГГАР رنگگر рангкунанда, он ки чизеро ранг мекунад, рангрез.

РАНГДИҲАНДА رنگدهنده он ки чизеро рангубор мекунад, рангдеҳ.

РАНГДИҲӢ رنگدهی *амали* **рангдиҳанда**; ранг додан, ранг кардан, рангубор кардани чизе.

РАНГДОН رنگدان сиёҳидон.

РАНГДОР رنگدار дорои ранг, рангин.

РАНГЗАН رنگزن 1. *ниг.* **рангмол**. 2. рассом, наққош.

РАНГЗАНӢ رنگزنی 1. *ниг.* **рангмолӣ**. 2. ранг кардан, рангкорӣ.

РАНГЗАРД رنگزرد он ки ранги чеҳрааш пари-

да аст, заҳир, бетоб, бемадор.

РАНГЗАРДӢ رنگزردی 1. заҳирӣ, нотавонӣ, бетобӣ. 2. *мач.* эҳтиёҷмандӣ, хиҷолат.

РАНГИН رنگین 1. дорои ранг, мулавван, рангзада, ранг ба ранг. 2. *мач.* сурх, гулгун, рангоранг; **хони рангин** хони пурнозу неъмат.

РАНГИНАДОӢ رنگین ادا یی ишваву ноз ва карашмаҳои рангоранг, лаҳза ба лаҳза бо рангҳои дигар ҷилвагар шудан.

РАНГИНБОЛ رنگین بال боли рангин доштан, гуногунрангии бол.

РАНГИНӢ رنگینی рангорангӣ, ҳархелагӣ, ба тарзи гуногун; **ҳаётро бо рангиниҳояш тасвир кардан**.

РАНГИНКАМОН رنگین کمان камони ҳафтранге, ки аз таҷзияи нури Хуршед дар қатраҳои оби борон ва фаввораи об падид меояд, қавси қузаҳ, камони Рустам, тирукамон.

РАНГИНО//РАНГИНОН رنگینا//رنگینان як навъ шафтолуи як тарафаш сурх ва як тарафи дигараш сафед.

РАНГИНХАЁЛ رنگین‌خیال шоир ва ё санъаткоре, ки доираи тасаввури эҷодии рангину васеъ дорад.

РАНГИСТОН رنگستان *кит.* нигористон, хонаи махсус барои намоиши нақшу нигораҳои гуногун.

РАНГКАНДА رنگ‌کنده паридаранг, заҳир, нотоб, бемор.

РАНГКАНДАГӢ رنگ‌کندگی рангпаридагӣ, рӯҳафтодагӣ, нотобӣ.

РАНГКОР رنگ‌کار 1. рангмол. 2. *кит.* ҳилагар, фиребгар.

РАНГКУНӢ رنگ‌کنی *исми амал аз* **ранг кардан**; ранг кардан, рангу бор намудан.

РАНГМОЛ رنگ‌مال он ки шуғлу пешааш молидани ранг аст, шахси рангкунанда.

РАНГМОЛӢ رنگ‌مالی амал ва шуғли рангмол, ранг молидан, ранг кардан.

РАНГОВАР رنگ‌آور *кит.* 1. он ки худро ҳар дам бо ранге нишон медиҳад. 2. фиребанда, фиребо.

РАНГОМЕЗ I رنگ‌آمیز 1. он ки рангҳоро бо ҳам меомезад. 2. наққош, рассом.

РАНГОМЕЗ II رنگ‌آمیز 1. рангомехта. 2. нақшкарда.

РАНГОМЕЗӢ رنگ‌آمیزی 1. омехтани рангҳо. 2. наққошӣ.

РАНГОРАНГ رنگارنگ 1. ба ҳар ранг, ҳарранга. 2. ҳархел, гуногун, навъ ба навъ.

РАНГОРАНГӢ رنگارنگی рангҳои гуногунро доро будан, алвон, мухталифӣ, гуногунӣ.

РАНГПАР رنگ‌پر чизе, ки рангаш зуд меравад.

РАНГПАРИДА رنگ‌پریده рангаш рафта, камранг, заҳир.

РАНГПАРИДАГӢ رنگ‌پریدگی камрангӣ, паридани ранг, рафтани ранг.

РАНГПОШАК رنگ‌پاشک дастгоҳи рангпошӣ.

РАНГПӮШ رنگ‌پوش *кит.* жандапӯш, дарвеш; **рангпӯши сафо** *киноя аз* дарвеш, қаландар.

РАНГРАВ رنگ رو *ниг.* **рангпар**.

РАНГРАЗ رنگ‌رز *кит.* рангрез, ранга, кабудгар.

РАНГРАФТА رنگ‌رفته рангпарида.

РАНГРЕЗ رنگ‌ریز он ки матоъ, нах ва монанди инҳоро ранг мекунад.

РАНГРЕЗӢ رنگ‌ریزی 1. амал ва шуғли рангрез. 2. ҷои ранг кардани матоъ, нах *ва г.,* коргоҳи рангрез, шуғли рангрез.

РАНГРЕЗХОНА رنگ‌ریزخانه ҷое, ки матоъҳоро рангу бор медиҳанд, ҷой ва мақоми рангрезӣ.

РАНГСАНҶ رنگ‌سنج он ки чигунагии рангро месанҷад.

РАНГСОВ رنگ‌ساو совандаи ранг, нармкунандаи ранг.

РАНГСОЗ رنگ‌ساز он ки ранг таҳия мекунад, созандаи ранг.

РАНГСОЗӢ رنگ‌سازی амал ва шуғли рангсоз, сохтан ва таҳияи ранг.

РАНГУБОР رنگوبار ҳар гуна рангҳои хушк ва моеъ; **рангубор додан** ранг кардан, обуранг додан.

РАНГУБОРДИҲӢ رنگوباردهی *исми амал аз* **рангубор додан**; обуранг додани чизе, бо рангҳои гуногун ороиш додани чизе ё касе.

РАНГУБОРФУРӮШ رنگوبارفروش он ки ранг мефурӯшад, фурӯшандаи рангубор.

РАНГУБОРХОНА رنگوبارخانه коргоҳи рангрезӣ.

РАНГЧАШМ رنگخشم *кит.* оҳучашм, он ки чашмаш ба чашми оҳу монанд аст.

РАНГШИНОСӢ رنگشناسی шинохтани анвои ранг, илми шинохтани мувофиқати рангҳо.

ранд رند *асоси замони ҳозира аз* **рандидан**.

РАНД I *а.* رند дарахти мӯрд, дарахти ҳамешасабз, ки ширас он дар дорусозӣ истифода мешавад.

РАНД II رند 1. тарошаи чӯб, параха. 2. *ниг.* **ранда** I.

РАНДА I رنده афзори дуредгарон барои тарошида ҳамвор кардани тахта; **ранда кардан** тарошидан, тарошида ҳамвор кардан (*чӯбу тахтаро*).

РАНДА II رنده *кҳн., бот.* як навъ гиёҳи баҳорӣ, ки гӯсфанд аз хӯрдани он фарбеҳ мешавад.

РАНДАГАР رنده‌گر он ки бо ранда кор мекунад, рандакунанда.

РАНДАГАРӢ رنده‌گری амал ва шуғли рандагар, бо ранда кор кардан, рандагар будан.

РАНДАКОРӢ رنده‌کاری ҳамвору сайқал додани чӯбу тахта, рандагарӣ.

РАНДАКУНӢ رنده‌کنی *исми амал аз* **ранда кардан**; ранда кардан, ҳамвор кардани чӯбу тахта.

РАНДИДАН رندیدن 1. бо дастафзори махсус тарошида ҳамвор кардан, ранда кардан. 2. *маҷ.* бо ноз хиромидан.

РАНҶ رنج 1. заҳмат, машаққат, азоб. 2. дард, озор. 3. меҳнат, кор; **ранҷ бурдан (дидан)** машаққат кашидан; **ранҷ кашидан** гирифтори азобу дард будан, дар азобу машаққат будан; **нобурда ранҷ ганҷ муяссар намешавад** (*зарб.*).

РАНҶА رنجه ранҷур, азобдида, дар азоб; **қадам ранҷа кардан** омадан, лутфу меҳрубонӣ карда ба дидани касе омадан, ба худ ранҷ раво дида, ба ҷое рафтан.

РАНҶБАР رنجبر меҳнаткаш, коргар, он ки бо меҳнати сахту кори пурмашаққат зиндагиашро пеш мебарад, заҳматкаш, коргар.

РАНҶБАРДОР رنجبردار *кит.* 1. таҳаммулкунанда ва тоқаткунандаи ранҷу заҳмат, азоббардор. 2. ранҷбар.

РАНҶБАРЗОДА رنجبرزاده фарзанди коргар, он ки аз коргар таваллуд ёфтааст, авлоди коргар.

РАНҶБАРӢ رنجبری амали ранҷбар, коргарӣ, заҳматкашӣ.

РАНҶБУРД رنجبرد *кит.* 1. ҳосили заҳмат, он чи аз меҳнати касе ба даст меояд, дастранҷ. 2. ранҷ бурдан, заҳмат кашидан.

РАНҶБУРДА رنجبرده *сифати феълии замони гузашта аз* **ранҷ бурдан**; ранҷкашида, заҳматкашида, таҳаммулкунандаи сахтиву душвориҳо.

РАНҶЗО رنجزا *кит.* он чи ё он ки боиси пайдо шудани ранҷу азоб мешавад, мӯҷиби ранҷу андӯҳ, сабабгори ғаму андӯҳ.

РАНҶДИДА رنج‌دیده *сифати феълии замони гузашта аз* **ранҷ дидан**; азобкашида, сахтикашида, касе, ки дар зиндагӣ сахтиҳо дидааст.

РАНҶИДА رنجیده *сифати феълии замони гузашта аз* **ранҷидан**; озурда, дилтангшуда, дилгир; **ранҷида будан** озурдадил будан, ба ягон сабаб озурдагӣ доштан (аз касе).

РАНҶИДАГӢ رنجیدگی *гуфт.* 1. озурдахотирӣ. 2. он ки озурдахотирӣ дорад, ранҷида.

РАНҶИДАН رنجیدن озурда шудан, дилгир шудан, хафа шудан.

РАНҶИДАХОТИР رنجیده‌خاطر озурдадил, дилгир, хафа; **ранҷидахотир гаштан (шудан)** озурдадил шудан, хафа шудан, озурдахотир шудан.

РАНҶИШ رنجش озурдагӣ, дилтангӣ, хафагӣ; **ранҷиши хотир** озурдадилӣ, хафагӣ, малол; **ранҷиш доштан** озурдадил будан, малоли хо-

тир доштан.

РАНҶИШОМЕЗ رنجش‌آمیز 1. тавъам бо ранҷиш. 2. озурдакунанда, малолатовар.

РАНҶКАШ رنج‌کش меҳнаткаш, заҳматкаш, ранҷдида, кордида.

РАНҶМАНД رنجمند *кит.* ранҷур, дардманд.

РАНҶМАНДӢ رنجمندی *ниг.* ранҷурӣ.

РАНҶОВАР رنج‌آور он чи ранҷ эҷод мекунад, машаққат ва заҳматафзо.

РАНҶОН(И)ДАН رنجاندن//رنجانیدن *шакли бавоситаи* **ранҷидан**; ранҷ додан, озурдан, хафа кардан, боиси дилгирии касе шудан.

РАНҶУР رنجور 1. ранҷдида, машаққаткашида. 2. дардманд, бемор.

РАНҶУРӢ رنجوری беморӣ, дардмандӣ.

РАОЁ *а.* رعایا *ҷ.* **раийя(т)**; табаа, фуқаро.

РАПСОДИЯ *ю.* رپسادیه 1. *таър.* достон, ривоят (*дар Юнони қадим*). 2. *мус.* асари мусиқӣ, ки дар ҳавои суруду рақсҳои халқӣ офарида мешавад.

РАСАД I رسد он чи аз рӯи тақсим ба касе мерасад, ҳисса, саҳм, расама.

РАСАД II *а.* رصد мушоҳида, таҳти назар ва мушоҳида қарор додани ситораҳо.

РАСАДБАНД رصدبند *кит.* он ки вазъияти сайёра, ситорагон ва паймоиши масофати онҳоро ҳисоб мекунад, мунаҷҷим, ситорашинос, ахтаршинос.

РАСАДБАНДӢ رصدبندی *кит. амали* расадбанд, муайян кардани вазъ ва ҳолати ситораҳо, ситорашиносӣ, мунаҷҷимӣ, ахтаршиносӣ, танҷим.

РАСАДБИН رصدبین *ниг.* **расадбанд**.

РАСАДДОН رصددان *ниг.* **расадбанд**.

РАСАДДОР رصددار *ниг.* **расадбанд**.

РАСАДГОҲ//РАСАДГАҲ رصدگاه//رصدگه *нуҷ.* ҷое дар баландӣ, ки мунаҷҷимон нишаста, вазъияти сайёра ва ситорагонро мушоҳида мекардаанд, расадхона.

РАСАДНИШИН رصدنشین *ниг.* **расадбанд**.

РАСАДХОНА رصدخانه ҷое ки аз он ҷо ситора, сайёра ва дигар ҷирмҳои осмониро мушоҳида мекунанд.

РАСАМА *а.* رسمه он чи аз рӯи тақсим ба касе мерасад, ҳақ, ҳисса, саҳм, расад.

РАСАН *а.* رسن ресмон, таноб, арғамчин; ◊ **расан барзадан** бо таноб андоза гирифтан; **расан сохтан** андоза гирифтан; **дар расани** *касе* **будан** гирифтори касе будан.

РАСАНБОЗ رسن‌باز дорбоз, он ки рӯи арғамчин дар ҳаво мегардад ва бозӣ мекунад.

РАСАНБОЗӢ رسن‌بازی амал ва шуғли расанбоз, дорбозӣ.

РАСАНБУР رسن‌بر 1. он ки расан мебурад. 2. *маҷ.* нобудкунанда, ба хатар афкананда.

РАСАНВАР رسن‌ور *кит.* **:замзами расанвар** *кинояаз* офтоб.

РАСАНГАР رسنگر он ки расан мебофад, арғамчинбоф, бандбоф.

РАСАНДА رسنده он чи ба касе ва ё ба чизе бирасад; басанда, кофӣ, кифояткунанда.

РАСАНТОБ رسن‌تاب он ки расан метобад, ресмонтоб, бандинабоф.

РАСАНТОБӢ رسن‌تابی 1.*амал ва шуғли* **расантоб** ресмон бофтан, арғам чинбофӣ. 2. *маҷ.* осебу зарар расонидан ба касе.

РАСВО رسوا он ки ба сабаби ягон амали ношоям бадном шудааст, бадном, беобрӯ; **расво гардидан (шудан)** бадном шудан, шарманда (беобрӯ) шудан; **расво кардан** а) бадном намудан; б) *гуфт.* хароб кардан, вайрон намудан; **расвои** *касеро* **баровардан (кашидан)** касеро дар назари умум бадному шарманда намудан; **расвои кор баромад** сир фош шуд, коре, ки бояд пинҳон мемонд, ба ҳама аён гашт; ◊ **расвои олам (ҷаҳон) шудан** дар назари ҳама ба бадӣ шинохта шудан.

РАСВОӢ رسوایی шармандагӣ, беобрӯӣ, бадномӣ, вазъу ҳолати расво; **ба расвоӣ кашидани кор** боиси бадномию шармандагӣ шудани коре.

РАСИД رسید *нав.* навиште, ки пас аз дарёфт кардани чизе аз касе ба унвони санад ба ӯ дода мешавад.

РАСИДА رسیده 1.*сифати феълии замони гузашта аз* **расидан**; омада, ворид, даромада. 2. ба ҳадди балоғат расида (*бача*). 3. пухта, батамом пухта (*мева*); ба воя расида; **хамири расида** хамире, ки дар хамирдон (зарф) дам карда, барои рост кардан ва дар танӯр часпондан тайёр шудааст; **мӯи расида** мӯи дарозшуда, ки вақти гирифтанаш (тарошиданаш) расидааст; **ба қад расида** болиғшуда, қадрас.

РАСИДАГӢ رسیدگی 1. балоғат.2. назорат ба иҷрои коре, нигоҳубин аз болои чизе; **расидагӣ кардан** ба иҷрои коре назорат кардан, хабар гирифта истодан (*аз вазъи коре*).

РАСИДАН رسیدن 1. омадан, ворид шудан; **расида омадан** дар вақт ва мавриди даркорӣ ба ҷое ворид гардидан. 2. васл шудан, ноил гардидан, даст ёфтан: **ба хурсандӣ расидан**. 3. бархӯрдан, тамос ёфтан, дакка хӯрдан (*чизе ба чизе*). 4. наздик шудан, фаро расидан. 5. дастрас шудан, маълум гардидан, шунида шудан: **даҳон ба даҳон ба ҳар кас расидани хабаре**. 6. кифоя кардан, басанда будан. 7. бархӯрдан (*мас.*, *тир ба ҳадаф*), задан. 8. даромадан (*аз синне ба синне*). 9. камол ёфтан, болиғ шудан. 10. пухтан (*мева, ҳосили кишт*); **ҳосил расидан**. 11. фарбеҳ (солим) шудан. 12. зан шудан, ба издивоҷи касе даромадан. 13. дамидан, ба тоб омадан (*мас.*, *хамир, замини корам*); **расида гирифтан** омада баробар шудан бо касе, ки пеш рафтааст; **расидан ба** *касе* баробар шудан, ҳамто шудан ба касе; **ба доди** *касе* **расидан** ба касе мадад кардан, мушкили касеро осон намудан, додрасӣ кардан (*ба касе*); **дандон ба дандон расидан** сахт ба ларза афтодан; **аҷал расидан** омадани вақти марг; **ба гӯш расидан** шунида шудан; **ба давлат расидан** соҳиби молу сарват гардидан; **ба дидор расидан** ба дидани касе ноил шудан; **ба ёд (хотир) расидан** ба ёд омадан; **ба** *касе* **расидан** (*дар коре*) баробар шудан, ҳамтову монанд шудан; **ба мурод расидан** ба мақсад ноил шудан, ба амал омадани орзу; **ба назар расидан** дида шудан, намоён будан; **ба охир расидан** тамом шудан, итмом ёфтан; **ба пирӣ расидан** пир шудан; **ба синни мактабӣ расидан** мактабхон шудан, мактабрав шудан; **ба сӯҳбати** *касе* **расидан** бо касе ҳамсӯҳбат шудан, ба шарафи мулоқоти касе ноил шудан; **ба шахсияти** *касе* **расидан** касеро таҳқир кардан, сухани таҳқировар гуфтан; **ба ҳалокат расидан** нобуд шудан, ҳалок гардидан; **ба ҳамдигар расидан** бо якдигар вохӯрдан, бо ҳам мулоқот доштан, ба воситаи якдигар расидан; **ба ҷазои худ расидан** сазои амали бади худро дидан; **ба ҷон расидан** безор шудан, ниҳоят дилгир шудан; **гап расидан ба** *касе* мавриди маломат қарор гирифтан, коҳиш шунидан, мавриди эрод шудан; **даст нарасидан ба коре** фурсати ба ҷо овардани кореро надоштан; **ба сархорӣ ҳам дасташ намерасад**; **ёрӣ расидан** омадани имдод аз ҷое, мадад расидан; **зарар расидан** осеб ворид омадан; **ришу мӯйлаб расидан** зиёд шудани мӯи риш ва мӯйлаб; ◊ **сар ба осмон расидан** ба ниҳояти хурсандӣ ва ифтихор ноил шудан, хеле хушбахт шудан; **ба як ҷо расида мондани синну сол** куҳансол шудан, солхӯрда шудан, пир шуда мондан; **сахт расидан** боиси малоли хотир ё ранҷиш шудани сухани касе ба касе; **ҳақ ба ҳақдор расидан** ғалаба кардани ҳақиқат, ҳақ барқарор шудан.

РАСИДАНГОҲ رسیدنگاه *кит.* ҷои мулоқот, макони расидан ба дидори ҳам.

РАСИДАНӢ رسیدنی *сифати феълии замони оянда аз* **расидан**; қобили расидан, он ки ё он чи бояд бирасад; пухтанӣ, наздики пухтани мева.

РАСИН *а.* رصین *кит.* мустаҳкам, устувор, побарҷой, мазбут.

РАСИШ I رسش *исми феълӣ аз* **расидан**; нашъунамо; **расиши кишт**.

РАСИШ II رسش *тех.* расидани садамавии симҳои ноқили барқ; **расиши кӯтоҳ** ба ҳам расидан ва хароб гаштани симҳои ноқили барқ.

РАСМ I *а.* رسم 1. оин, урфу одат, таомул. 2. тарз, тариқ; **расми кор** тарзи кор; **расм будан** маъмул будан, одат будан; **расм кардан** ба таомул даровардан, маъмул гардонидан; **расм шудан** маъмул гардидан.

РАСМ II *а.* رسم 1. сурат, тасвир, сурати бо қалам кашидашуда. 2. умуман сурат, сурати аккосӣ; **расм гирифтан** сурат гирифтан, акс бардоштан бо дастгоҳи аккосӣ; **расм кашидан** наққошӣ кардан, сурати чизе ё касеро бо қалам нақш кардан. 3. андоз, хироҷ.

РАСМАН *а.* رسماً аз рӯи қоидаву тартиби маъмул, аз рӯи риояти расмият, аз нуқтаи назари давлатӣ ва хидматӣ; ба таври расмӣ.

РАСМБОЗ رسم‌باز *кит.* маккор, фиребгар.

РАСМГИР رسم‌گیر суратгир, аккос, суратбардор.

РАСМГИРӢ رسم‌گیری амал ва шуғли **расмгир**, суратгирӣ, аккосӣ, аксбардорӣ.

РАСМДОР رسم‌دار он чи сурат дорад, суратнок, дорои сурат.

РАСМИГУЗАШТ رسم‌گذشت *нав.* дар маросимҳои расмӣ саф ороста аз майдон гузаштани сарбозону афсарон *ва г.*

РАСМИЯТ رسمیت 1. расмӣ шинохта шудан, расмӣ ҳисоб кардан; **расмият додан ба** *коре* кореро расмӣ шинохта, онро мавриди иҷрои умумӣ гардонидан. 2. риоят ба зоҳири русум, риояти расмӣ, қоидаву тартиб; **аз рӯи расмият** барои зоҳиран риоят кардани қоидаву тартиб; **ба расмият даровардан** расмӣ гардонидан, тамоми талаботи расмии кореро иҷро кардан.

РАСМИЯТДӮСТ رسمیت‌دوست шахсе, ки корҳои зоҳирпарастиро дӯст медорад, он ки расмият ва таоруфро дӯст медорад ва риоят мекунад.

РАСМИЯТДӮСТӢ رسمیت‌دوستی расмиятдӯст будан, расмиятпарастӣ, зоҳирпарастӣ.

РАСМИЯТПАРАСТ رسمیت‌پرست он ки ба шакли зоҳирии кор аҳамият медиҳад ва иҷрои расмии корро талаб мекунад, формалист, зоҳирпараст.

РАСМИЯТПАРАСТӢ رسمیت‌پرستی шуғлу амали расмиятпараст, зоҳирпарастӣ.

РАСМИЯТЧИГӢ رسمیتچیگی *ниг.* **расмиятпарастӣ**.

РАСМИЯТЧӢ رسمیتچی *ниг.* **расмиятпараст**.

РАСМӢ رسمی 1. давлатӣ, вазифадор, масъул: **намояндаи расмӣ**. 2. қонунишуда, ба расмият даромада: **вазифаи расмӣ**. 3. муқаррарӣ, маъмулӣ: **суханҳои расмӣ**; **дарси расмӣ** дарсҳое, ки дар мадрасаҳои Бухоро таълимашон ҳатмӣ буд; **уламои расмӣ** уламои мансуб ба дарбор; **шоири расмӣ** шоири аз тарафи ҳама шинохташуда, шоири пухтаю расида; **қабули расмӣ** ба ҳузури худ пазируфтани шахси давлатӣ, гурӯҳи касонро, ки ин пазироӣ аз рӯи муқаррарот ва маросими муайян гузаронида мешавад; **ҳуҷҷати расмӣ** ҳуҷҷате, ки аз тарафи ягон идораи салоҳиятдори давлатӣ содир мешавад; **расмӣ кунонидан** ба шакли қонунӣ даровардан, ба қонуну қоида мувофиқ гардонидан. 4. зоҳирӣ, тазоҳурӣ, барои намоиш ба дигарон, рӯякӣ.

РАСМКАШ رسم‌کش он ки сурат мекашад, рассом.

РАСМКАШӢ رسم‌کشی амал ва шуғли расмкаш, сураткашӣ, рассомӣ.

РАСМНОК رسمناک суратдор, мусаввар.

РАСМУЛХАТ *а.* رسم‌الخط 1. тарзи навишти калимаҳо. 2. хушхатнависӣ. 3. имло.

РАСМШУДА رسم‌شده он чи маъмул мебошад, маъмулӣ, расмӣ.

РАСО رسا 1. расанда. 2. баланд, шунаво: **овози расо**. 3. қадрас, ба воя расида: **ҷавонони пурқуввати расо**. 4. пурра, комил, тамом: **се соли расо, ақли расо, дасти расо**. 5. хеле, аҷаб, тамоман.

РАСОИЛ *а.* رسایل *кит.* номаҳо, мактубҳо.

РАСОНА رسانه восита, василa; **расонаҳои ахбор** воситаҳои ахбор, расонаҳои гурӯҳӣ.

РАСОНАНДА رساننده он ки ва ё он чи чизеро ба ҷое бурда мерасонад.

РАСОНАТ *а.* رصانت мустаҳкамӣ, устуворӣ, маҳкамӣ.

РАСОН(И)ДАН رساندن//رسانیدن 1. касеро ба ҷое ё назди касе бурдан, чизеро то ҷое овардан. 2. чизеро ба чизе пайвастан, чизеро ба чизе наздик кардан, тамос додан. 3. кифоя кунондан, басанда гардонидан. 4. ноил гардонидан

(*чизеро ба касе*): **ба орзу расондан**. 5. маълум кардан, иблоғ кардан (*хабар, нома ё салом*). 6. парваронда, парвариш, (тарбия) кардан. 7. пазондан (*мас., меваро*). 8. зиёд кардан (*мас., ришу мӯйлабро*). 9. дар феълҳои таркибӣ ба ҷои **кардан, овардан** меояд: **мадад расондан, зарар расондан**; **даст расондан** а) даст наздик кардан, даст-даст карда дидан; б) таарруз кардан, задан; **ба гӯш расондан** шунавонидан, маълум гардонидан; **ба ёд расондан** гӯшрас кардан, ба хотири касе овардан; **ба қатл расондан** куштан; **ба анҷом (поён, итмом) расондан** итмом кардан, анҷом додан; **ба субут расондан** исбот кардан, муайян кардан.

РАСОӢ رسایی пуррагӣ, комилӣ, пухтагӣ.

РАСОҚОМАТ رساقامت дорои қаду қомати баланду боло, баландқад, баландқомат, қоматбаланд.

РАСОРАСӢ رسارسی нашъунамо; баҳамрасӣ, ба ҳамдигар расидан.

РАСОС *а.* رصاص *кит.* қалъагӣ, арзиз.

РАСОСА *а.* رصاصه як қитъа қалъагӣ, сабикаи қалъагӣ.

РАССОМ *а.* رسّام сураткаш, суратгир, наққош, мусаввир.

РАССОМӢ *а.* رسّامی амал ва шуғли рассом, сураткашӣ, наққошӣ.

РАСТ رست *кит.* раста, саф.

РАСТА I رسته 1. раҳошуда, халосшуда, он ки наҷот ёфтааст. 2. аз замин рӯида (баромада).

РАСТА II رسته 1. дӯконҳои дар як қатор сохташуда, қатори дӯконҳо дар бозор. 2. роҳи зери токҳои бо хавоза бардошташуда.

РАСТАГОР رستگار халосшаванда, халосиёбанда; халосшуда, раҳоёфта.

РАСТАГОРӢ رستگاری раҳоӣ, халосӣ, наҷот.

РАСТАН I رستن раҳо шудан, халос гардидан, наҷот ёфтан, раҳидан.

РАСТАН II رستن [*аслаш* **рустан**] рӯидан, болидан.

РАСТАНИПАРВАР رستنیپرور он ки ба парвариши растаниву гиёҳон машғул аст.

РАСТАНИПАРВАРӢ رستنیپروری шуғлу пешаи растанипарвар; парвариш ва нигоҳубини растаниҳо.

РАСТАНИШИНОС رستنیشناس *ниг.* **гиёҳшинос**.

РАСТАНИШИНОСӢ رستنیشناسی *ниг.* **гиёҳшиносӣ**.

РАСТАНӢ I رستنی [*аслаш* **рустанӣ**] он чи аз замин мерӯяд, гиёҳ, алаф, наботот.

РАСТАНӢ II رستنی *сифати феълии замони оянда аз* **растан**; он ки растан (раҳо шудан) мехоҳад, халос шуданӣ, раҳо шуданӣ.

РАСТАЧА رستچه бозорча, дӯконча.

РАСТОХЕЗ رستاخیز 1. *д.* рӯзи қиёмат; рӯзи маҳшар. 2. *маҷ.* ҳангома, шӯру ғавғо, ғалоғула.

РАСУЛ *а.* رسول 1. фиристода, қосид. 2. *д.* пайғамбар, паёмбар; **расули Акрам** (с) унвони Муҳаммад(с), пайғамбар (с).

РАСУЛДОР رسولدار 1. *кит.* он ки ҳамроҳи расул мегардад, хидматгузори расул. 2. он ки дар дарбор маъмури қабули сафирону расулон аст.

РАСУЛӢ رسولی 1. қосидӣ, пайкрасонӣ. 2. пайғамбарӣ, паёмбарӣ.

РАСУЛХОНА رسولخانه *кит.* маҳал ва макони, ки дар он ҷо сафирону фиристодагон пазироӣ шуда истироҳат мекунанд.

РАТБ *а.* رطب 1. яке аз мизоҷҳои чаҳоргона, тар; **ратбу ёбис** а) тару хушк; б) *кинояаз* ҳарзагӯй, суханҳои пасту баланд; *муқ.* **ёбис (ёбису ратб)**. 2. тоза, нав.

РАТИБ *а.* رطیب *кит.* тар, намнок, мартуб.

РАТЛ I *а.* رطل *кҳн.* воҳиди андозагирии вазн, ки ба 449,28г баробар аст.

РАТЛ II *а.* رطل пиёла, паймона, ҷом, қадаҳ, пиёлаи шароб; **ратли гарон** ҷоми калони пур аз шароб.

РАТСИЯ *лот.* رتسیه *кӯтоҳшудаи* радиостансия; дастгоҳи радиоии хурди сайёр.

РАУФ رئوف//رؤوف меҳрубон, мушфиқ.

РАФ رف 1. ҷои махсус дар девори хонаҳо барои чида мондани зарфҳо, токча. 2. китобмонак, қафасаи тахтагӣ барои чидани китоб, дар

дӯконҳо барои чидани молҳо. 3. суфаи нишаст дар пеши дарвоза.

РАФАК رفک *маҷ.* барҷастагие дар биноҳо, ки новадон, пешайвон ва ғайраро нигоҳ медорад.

РАФЕЪ *а.* رفیع 1. баланд, олӣ, афрошта. 2. *маҷ.* боаҳамият, арзишманд.

РАФИДА رفیده гирдаи аз мушхор ё пахоли зағир пуркарда духташуда, ки хамири нон - ро ба болои он монда ба танӯр мечаспонанд.

РАФИДАМОҲӢ رفیده ماهی як навъи моҳӣ.

РАФИДАПО رفیده‌پا пои гирди паҳн, пои шутур.

РАФИДАРӮЙ رفیده‌روی гирдарӯй, дорои рӯи калони гирд.

РАФИҚ *а.* رفیق дӯст, ҳамдам, ҳамнишин; **рафиқ шудан** дӯст шудан, дӯстӣ кардан.

РАФИҚӢ رفیقی *ниг.* **рафоқат**.

РАФИҚОНА *а.* رفیقانه чун дӯст, чун ёр ва ҳамнишин; дӯстона: **муносибати рафиқона**.

РАФОҚАТ *а.* رفاقت дӯстӣ, ёрӣ, рафиқ шудан, ҳамроҳӣ кардан, ҳамроҳӣ.

РАФОҲ//РИФОҲ *а.* رفاه *кит.* осудагӣ, осоиш, роҳат; **рафоҳи ҳол** некӯаҳволӣ.

РАФОҲАТ//РАФОҲИЯТ *а.* رفاهت//رفاهیت осудагӣ, осоиш, роҳат, некӯаҳволӣ.

РАФРАФ I *а.* رفرف *кит.* 1. болҷунбонии мурғ ҳангоми фуруд омадан. 2. ҷунбиши мавҷи тез.

РАФРАФ II *а.* رفرف *кит.* фарш, бисот; ҳар чизи густурданӣ.

РАФТ I رفت *асоси замони гузашта аз* **рафтан**;

РАФТ II رفت ҷараён, равиш (-и об, кор); **дар рафти**... дар аснои...;

РАФТА رفته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **рафтан**. 2. равоншуда, гузашта, сипаришуда; **рафта-рафта** ба тадриҷ, оҳиста-оҳиста: **аз рафта маяндешу аз оянда матарс** (*мақ.*).

РАФТАГОР رفته‌گار раванда, он ки рафтан мехоҳад, роҳӣ, озим; **рафтагор будан** равона будан, хаёли рафтан доштан; **рафтагор шудан** равона гардидан, рафтан хостан.

РАФТАГӢ رفتگی *шакли дигари сифати феълии замони гузашта аз* **рафта;** он ки рафтааст, рафта.

РАФТАН رفتن 1. қадам бардошта роҳӣ шудан; *муқоб.* **истодан**, равона гардидан; *муқоб.* **омадан**. 2. ҷой ва макони худро дигар кардан, кӯчидан, сафар кардан. 3. гузаштан, сипарӣ шудан, тай шудан. 4. баромадан, хориҷ шудан. 5. сарф шудан. 6. давом кардан, идома доштан, ба вуқӯъ пайвастан, рӯй додан. 7. мурдан. 8. *дар феълҳои таркибӣ ба ҷои* шудан ва кардан *меояд*: **ба ғорат рафтан, барбод рафтан, хоб рафтан; рафта истодан** дар ҳини рафтан будан; **берун рафтан** баромадан, хориҷ шудан; **гумон рафтан** пиндоштан, тахмин кардан; **аз даст рафтан** гум (нест) шудан; **дил рафтан ба** чизе сахт майл ва рағбат пайдо шудан ба чизе; **аз дунё рафтан** мурдан; **аз ёд рафтан** фаромӯш шудан; **аз миён рафтан** барҳам хӯрдан, нест шудан; **об рафтан аз чашм** ҷорӣ шудани ашк; **(ба) пинак рафтан** дар ҳолати нимхобу нимбедорӣ будан, ғанаб кардан; **роҳ рафтан** роҳ гаштан; **сарфаҳм рафтан** фаҳмидан, дарёфтан, дарк кардан; **фурӯ рафтан** ба таги об ғӯтидан, ғуруб кардан (Офтоб, Моҳ); **пеш аз фурӯ рафтани Офтоб**; **чашм сиёҳ рафтан** сахт ошуфта ва ҳайрон шудан, дар пеши назар чизеро надида мондан (*аз ҳаяҷон ё сабаби дигар*); **ба хаёл рафтан** ғарқи фикру хаёл гардидан; **ба хато рафтан (тир)** ба ҳадаф нарасидан; **аз худ рафтан** мағрур (худписанд) шудан, касонро писанд накардан; **хун рафтан** ҷорӣ шудани хун аз ягон ҷои бадан; **ба ҳаво рафтан** пучу бесамар гардидан, ҳадар шудан; **аз ҳол рафтан** бемадор шудан, бетобу тавон гардидан; **аз худ рафтан** беҳуш шудан, ғаш кардан; **аз мо ҷӣ меравад**... ба маънои «аз карнайчӣ як пуф»; **даст ба кор нарафтан** ба иҷрои кор майлу рағбат надоштан; **рафту (раваду)**... мабодо..., балки... гирем, ки..., фарз кунем, ки...

РАФТАНӢ رفتنی *сифати феълии замони оянда аз* **рафтан**; он ки рафтагор аст, он чи бояд биравад, рафтагор; **рафтанӣ шудан** қасди рафтан доштан, рафтан хостан.

РАФТОВАРӢ رفت‌آوری *кит.* мулоқот, зиёрат: **рафтуомад**.

РАФТОР رفتار 1. равиш, гашт, тарзи роҳравӣ; **рафтор кардан** муомила кардан. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маъниҳои* сифат *ва* чигунагии рафтор: **хушрафтор**, **бадрафтор**, **тезрафтор...**

РАФТУО(Й) (رفتوآ(ی 1. рафтан ва омадан аз ҷое ба ҷое, робита, рафтуомад. 2. бо ҳам дӯстӣ ва омаду рафт доштан, улфатӣ, нишастухез ; **рафтуой доштан** робита доштан, бо касе дӯстӣ ва рафтуомади доимӣ доштан. 3. ҳаракати нақлиёт, алоқа бо воситаҳои нақлиёт: **рафтуои мошинҳо**.

РАФТУОМАД رفتوآمد равуой, рафтан ва омадан, дӯстӣ, наздикӣ; **рафтуомад доштан (кардан)** алоқаманд будан, муносибати дӯстӣ доштан, ҳамнишин будан.

РАФӮ رفو *ниг.* **руфӯ**.

РАФЧА رفچه тоқча, тахтабанди махсус дар девор барои мондани зарф, китоб *ва г.*; тахтабанди қатора дар дӯконҳо барои чидани молҳо.

РАФЪ *а.* رفع аз байн бурдан ё бартараф кардани монеае; **рафъ шудан** аз байн рафтан, рафъи оқибатҳои офати табиӣ.

РАФЪАТ//РИФЪАТ *а.* رفعت баландқадрӣ, баландӣ, бузургворӣ, ҷоҳу ҷалол, улвият.

РАХ رخ хати борики рост дар болои коғаз *ва г.*; **рах кашидан** хати борик нақш кардан ба болои чизе; **рах задан** болои ҳам чидани кӯрпаву болиштҳо *ва г.*

РАХАПЕЧ رخه‌پیچ *тех.* 1. дандона. 2. дорои дандона; **ҳалқаи рахапеч** ҳалқаи дандонадор.

РАХБАРОР رخبرار амали рахбарор, хаткаш, хаткашанда.

РАХБАРОРӢ رخبراری хат кашидан, рах баровардан.

РАХБИН رخ بین *кит.* дӯғи турши сахтшуда, курут.

РАХБОРИК رخباریک дорои хатҳои борик: **ҷомаи алочаи рахборик**.

РАХДОР رخدار 1. он чи дар болояш хатҳои борики ба ҳамдигар мувозӣ дорад. 2. қиррадор: **санги рахдор**.

РАХНА رخنه 1. шикофе, ки дар девор пайдо мешавад, шикоф, чок. 2. халал ва нуқсоне, ки ба ягон чиз мерасад; **рахна задан** а) шикофтан, шикоф ба амал овардан, ҷоеро шикофта роҳ кушодан; б) осеб расондан, зарба задан; **рахна кардан** а) шикоф кардан; сӯрохӣ ба вуҷуд овардан, роҳ кушодан; б) нуфуз кардан, даромада гирифтан.

РАХНАГАР رخنه‌گر рахнакунанда, зарарросон.

РАХНАГОҲ رخنه‌گاه ҷои сӯрох, ҷое, ки дар он сӯрох мавҷуд аст.

РАХНАДОР رخنه‌دار он чи шикоф дорад, шикофдор, сӯрохшуда.

РАХНАК رخنک шикофии хурди махсус барои ҷой кардани доруи тарканда ҳангоми кандани кон ва ё нақб.

РАХНАКУНӢ رخنه‌کنی *исми амал аз* **рахна кардан**; сӯрох кардан, шикофтан; сафи муқовимати душманро шикастан.

РАХНАҶӮ رخنه‌جو *кит.* айбҷӯ, хурдагир.

РАХО *а.* رخا *кит.* 1. айш; осудаҳолӣ, фаровонӣ. 2. нармӣ, сустӣ.

РАХОВАТ *а.* رخاوت мулоимӣ, нармӣ; сустӣ.

РАХПЕЧ رخ پیچ он чи раххои печдарпеч дорад.

РАХ-РАХ رخرخ порча ё коғазе, ки ба рӯяш хатҳои мувозӣ кашида шудааст, рахдор.

РАХТ رخت 1. либос, пӯшокӣ. 2. асбобу анҷом, коло, асбобу анҷоми сафар; **рахти хоб** васоили даркорӣ барои хоб (*кӯрпа, болишт, кампал ва г.*), ҷойгоҳи хоб; **рахт бастан (барбастан)** а) равона шудан, сафар кардан, ба сафар омодагӣ дидан, рафтан; б) *маҷ.* мурдан. 3. *маҷ.* реш, ҷароҳат. 4. *маҷ.* айб, нуқсон, камбудӣ. 5. *кит.* бемор; хаста, маҷрӯҳ.

РАХТАК رختک *кит.* либоси камарзиш ва камаҳамият.

РАХТДОР رختدار *нав.* парасторе, ки дар бемористон ба беморон либос ва рахти хоб медиҳад.

РАХТКАШ رختکش 1. боркаш, чорпо. 2. он ки ба сафар равона мешавад, роҳӣ, мусофир.

РАХТОВЕЗ زختآویز *кит.* ҷои овезон кардани

либосҳо, ҷолибос.

РАХТХОНА رخت‌خانه ҷои нигаҳдории либос.

РАХТШУР رخت‌شور *ниг.* **рахтшӯй**.

РАХТШӮ(Й) (رخت‌شو(ی он ки либос мешӯяд, либосшӯй; касе, ки дар бемористон ба шустани либосҳо машғул аст.

РАХЧА رخچه рахи майда, рахи хурд.

РАХШ I رخش дурахш, тобандагӣ.

РАХШ II رخش ранги сурху сафеди ба ҳам омехта; **себи рахш** себи сафеду сурхи тобон.

РАХШ III رخش 1. асп, аспи зотӣ. 2. номи аспи Рустам.

РАХШАНДА رخشنده тобанда, дурахшон, тобон, мунаввар.

РАХШИДАН رخشیدن тобидан, дурахшидан, равшан шудан.

РАХШОН رخشان рахшанда, дурахшанда, тобон.

РАХШОНДАГӢ رخشاندگی дурахшандагӣ, равшанӣ.

РАХШОНӢ رخشانی дурахшонӣ, равшанӣ.

РАҲ ره 1. *ниг.* **роҳ**. 2. дафъа, бор, карат; **раҳ то раҳ** *гуфт.* дар тамоми тӯли роҳ.

РАҲАБА//РАҲБА *а.* رحبه 1. замини кушоду фарох. 2. саҳни ҳавлӣ. 3. корвонсарой.

РАҲАКӢ رهکی *гуфт.* он чи ва он ки ба ҷое равон аст, раванда: **одами раҳакӣ**, **мошини раҳакӣ**; **раҳакӣ шудан** равона гардидан, ба роҳ даромадан, роҳсипор шудан (гардидан).

РАҲАНҶОМ ره‌انجام *кит.* аспи сафарӣ.

РАҲБАЛАД//РОҲБАЛАД رهبلد// راهبلد роҳдон, роҳнишондиҳанда, он ки чигунагии роҳро нағз медонад.

РАҲБАР رهبر *ниг.* **роҳбар**.

РАҲБАРИКУНАНДА رهبری‌کننده роҳбар, роҳнамо: **мақоми роҳбарикунанда**.

РАҲБАРИЯТ رهبریت фаъолияти раҳнамоикунандагии сардоре, ки дар сари коре истодааст; умуман роҳбарӣ, роҳнамоӣ; гурӯҳе, ки дар сари коре истода, ба он раҳнамоӣ ва сардорӣ мекунад.

РАҲБАРӢ رهبری *ниг.* **роҳбарӣ**.

РАҲГАРД ره‌گرد *гуфт.* он ки дар роҳгардӣ таҷрибаи зиёд дорад, раҳнавард.

РАҲГАРДӢ ره‌گردی *гуфт.* роҳравандагӣ, равандагӣ, роҳнавардӣ.

РАҲГАРОӢ//РАҲГИРОӢ ره‌گرایی *кит.* раванда, азиматкунанда, роҳраванда, озим.

РАҲГУЗАР I رهگذر он ки аз роҳе гузашта меравад, мусофир, гузаранда.

РАҲГУЗАР II رهگذر гузаргоҳ, роҳи гузар, роҳ, кӯча.

РАҲГУМ رهگم *ниг.* **раҳгумзада**.

РАҲГУМЗАДА رهگم‌زده он ки роҳро гум кардааст, раҳгум.

РАҲГУМКАРДА رهگم‌کرده *ниг.* **роҳгумкарда**.

РАҲДАВАК رهدوک *бот.* як навъ гиёҳ, ки дар рӯи роҳҳо мерӯяд.

РАҲЗАН رهزن *ниг.* **роҳзан**; ғоратгар.

РАҲЗАНӢ رهزنی *ниг.* **роҳзанӣ**, **ғоратгарӣ**.

РАҲИДАН رهیدن раҳоӣ ёфтан халос шудан, наҷот ёфтан (*аз банду қайд*).

РАҲИҚ *а.* رحیق *кит.* 1. холис, соф, беғаш. 2. шароби соф, шароби бедурд, шароби ноб.

РАҲИЛ *а.* رحیل кӯч кардан, кӯчидан, ба сафар (ба роҳ) баромадан, аз ҷое ба ҷое рафтан.

РАҲИМ I *а.* رحم 1. бачадон, заҳдон. 2. хешӣ, хешутаборӣ, қаробат.

РАҲИМ II *а.* رحیم меҳрубон, раҳмкунанда, бахшоянда (*сифати Худо*).

РАҲИН *а.* رهین *кит.* 1. гарав мондашуда, гаравӣ. 2. *маҷ.* мамнун, мадюн, миннатдор ва шукргузор.

РАҲӢ I رهی *ниг.* **роҳӣ**.

РАҲӢ II رهی 1. банда, ғулом, чокар. 2. *ҳамчун нишони хоксорӣ ба ҷои ҷонишини шахсии* «ман» *кор фармуда мешавад.*

РАҲКУШО ره‌کشا он ки роҳ мекушояд ё аввалин бор ба тай кардани роҳе иқдом мекунад, оғозкунанда.

РАҲКӮФТАГӢ ره‌کوفتگی мондашавӣ (лакотшавӣ) ба сабаби дурии роҳ.

РАҲЛ I *а.* رحل *кит.* маскан, манзил; **раҳли иқомат афкандан** ҷойгузин шудан, манзил кардан.

РАҲЛ II *а.* رحل лавҳи китобхонӣ, курсичаи хурди китобмонии махсус барои гузоштани Қуръон.

РАҲМ *а.* رحم меҳрубонӣ, дилсӯзӣ, шафқат, ғамхорӣ; **раҳм доштан** дилсӯзӣ (меҳр, шафқат) доштан; **раҳм кардан (намудан)** дил сӯхтан, дилсӯзӣ кардан; **раҳм овардан** дилсӯзӣ кардан; **раҳм омадан** *ниг.* **раҳм кардан**; **раҳм хӯрдан** *ниг.* **раҳм кардан**.

РАҲМАНГЕЗ رحم‌انگیز *ниг.* **раҳмовар**.

РАҲМАТ *а.* رحمت 1. меҳрубонӣ, шафқат, бахшоиш, афв. 2. ташаккур, таҳсин (*дар мавриди изҳори миннатдорӣ гуфта мешавад*); **раҳмат ба шумо** ташаккур ба шумо, миннатдорам аз шумо, аҳсан ба шумо (*дар мавриди изҳори миннатдорӣ гуфта мешавад*); **раҳмат гуфтан** миннатдорӣ баён кардан; **Худо раҳмат кунад**! Худо бахшояд! (*дар мавриди ба хайр ёд кардани мурдагон гуфта мешавад*); **ба раҳмати эзидӣ пайвастан** вафот кардан.

РАҲМАТӢ رحمتی марҳум, шодравон.

РАҲМАТНОМА رحمت‌نامه номае, ки дар он сипосгузорӣ ва таҳсин баён шудааст.

РАҲМДИЛ رحم‌دل нармдил, дилсӯз, меҳрубон, навозишкор.

РАҲМДИЛӢ رحم‌دلی нармдилӣ, дилсӯзӣ, меҳрубонӣ, навозишкорӣ.

РАҲМДИЛОНА رحم‌دلانه дилсӯзона, меҳрубонона.

РАҲМОВАР رحم آور он чи боиси тараҳҳум аст, он чи ҳисси тараҳҳум падид меорад.

РАҲМОН *а.* رحمان *д.* бахшоянда, раҳмкунанда (*сифати Худо*).

РАҲМХӮР رحم‌خور дилсӯз, мушфиқ, меҳрубон.

РАҲМХӮРӢ رحم‌خوری *исми амал аз* **раҳм хӯрдан** тараҳҳум, дилсӯзӣ, шафқат.

РАҲН *а.* رهن *кит.* он чи ба гарав монда шудааст, гаравгон.

РАҲНАВАРД ره‌نورد *ниг.* **роҳнавард**.

РАҲНАВАРДӢ ره‌نوردی роҳгардӣ, роҳпаймоӣ.

РАҲНАМО رهنما *ниг.* **роҳнамо**.

РАҲНАМОӢ رهنمایی *ниг.* **роҳнамоӣ**; далолат, роҳнишондиҳӣ; **раҳнамоӣ кардан** роҳ нишон додан, ба коре ё ҷое ҳидоят намудан.

РАҲНАМУН ره‌نمون роҳнамо, роҳбар.

РАҲННОМА رهن‌نامه хати гарав, ҳуҷҷат оид ба гарав мондани чизе, гаравнома.

РАҲНОРАФТА ره‌نارفته 1. он ки роҳ нарафтааст, одами сафарнакарда. 2. *маҷ.* бетаҷриба, хом.

РАҲО رها наҷотёфта, халосшуда; озод; **раҳо кардан** халос (озод) кардан, сар додан; **раҳо гардидан (шудан)** халос шудан, наҷот ёфтан.

РАҲОВӢ رهاوی *кит.*, *мус.* навое аз мусиқӣ.

РАҲОВАРД ره‌آورد *ниг.* **роҳовард**.

РАҲОИБАХШ رهایی بخش раҳонанда, озодибахш, наҷотбахш.

РАҲОИШ رهایش халосӣ, наҷот.

РАҲОӢ رهایی халосӣ, озодӣ, наҷот (*аз қайду банд*); **раҳоӣ додан** наҷот додан, халос кардан, озод намудан; **раҳоӣ ёфтан** наҷот ёфтан, халос шудан.

РАҲОМӮЗ ره‌آموز он ки роҳу равиш меомӯзад, устод, ҳодӣ, роҳбар.

РАҲОН(И)ДАН رهاندن//رهانیدن наҷот додан, халос кардан, раҳо кардан.

РАҲОНАНДА رهاننده наҷотдиҳанда, озодкунанда, халосгар.

РАҲОРАҲ رهاره *гуфт.* дар аснои роҳ, роҳравон, ҳангоми роҳ рафтан.

РАҲОСОЗӢ رهاسازی раҳо сохтан, раҳо кардан, халос кардан, озодсозӣ.

РАҲОШУДА رهاشده *сифати феълии замони гузашта аз* **раҳо шудан**; озодшуда, халосшуда, он ки аз банде ё қайде халос шудааст.

РАҲПАЙМО ره پیما роҳраванда, равона.

РАҲПАЙМОӢ رهپیمایی роҳ рафтан, азиматкунӣ, раҳфарсоӣ; **раҳ паймоии эътирозӣ** изҳори эътироз аз сиёсати давлат ба воситаи роҳпаймоӣ, ки бо гузаштан аз хиёбоне ва додани шиорҳои эътирозӣ хатм мешавад.

РАҲПОӢ ره پایی чашм ба роҳ будан, интизорӣ.

РАҲПУЛӢ رهپولی роҳкиро, пуле, ки барои харҷи роҳ сарф мешавад, роҳхарҷӣ.

РАҲРАВ رهرو 1. раванда, роҳнаворд, тайкунандаи роҳ. 2. даромадгоҳи болопӯшидаи ҳавлӣ (*аз дарвоза то рӯи ҳавлӣ*), долон.

РАҲРАВОН رهروان дар асно и роҳгардӣ, роҳрафтаистода, дар ҳолати роҳравӣ.

РАҲ-РАҲ رهره дорои нақши ҷадвали мувозӣ, рах-рах, рахдор.

РАҲСИПОР//РОҲСИПОР رهسپار//راهسپار равона, он ки озими сафар аст, роҳгард, роҳнаворд, роҳнавардӣ.

РАҲСИПОРӢ رهسپاری роҳ паймудан, роҳгардӣ.

РАҲТӮША رهتوشه *ниг.* **роҳтӯша**.

РАҲФАРСО رهفرسا роҳпаймо, роҳгард, раҳнаворд.

РАЧАК//РАЧУК رچک оруғ, ҳиққак, ҳиқичоқ.

РАҶАБ *а.* رجب моҳи ҳафтуми солшумории қамарии ҳиҷрӣ.

РАҶАЗ *а.* رجز *адш.* 1. шеъре, ки шоир ё гӯянда дар таърифи худ мехонад. 2. яке аз вазнҳои баҳри арӯз, ки ҳар мисраъ аз 3 ё 4 рукни «мустафъилун» иборат аст.

РАҶАЗХОНӢ رجزخوانی 1. таъриф ва мубоҳот кардани ҳунар ва диловариҳои худ. 2. *маҷ.* лофзанӣ.

РАҶИМ *а.* رجیم 1. ронда, рондашуда, сангсоршуда. 2. лаънатӣ, малъун (*сифат ва лақаби шайтон*).

РАҶО//РИҶО *а.* رجا//رجاء *кит.* умед, орзу, чашмдошт, умедвор будан.

РАҶУЛИЯТ//РУҶУЛИЯТ *а.* رجولیت *кит.* 1. мардӣ. 2. мардонагӣ, мард будан.

РАҶҶА رجّه танобе, ки бо вай ҳамвории чӯбҳои тарошидашуда, ростии деворҳо, заминро дар соҳаи сохтмон ва деҳқонӣ месанҷанд; **раҷҷа кашидан** хати рост кашидан, хати қатораҳоро муайян кардан.

РАҶҶАЧӮБ رجّهچوب ҷадвал барои раҷҷакашӣ.

РАШ I رش *кит.* фосилаи миёни ду дасти аз ҳам кушодашуда, қулоч; газ; **раш-раш** газ-газ.

РАШ II رش *кит.* замини пуштадор; пушта, теппа.

РАШ III *а.* رش *кит.* боридан, чакидан, рехтан; пош хӯрдан, пошидан.

РАШ IV رش *кит.* рӯзи ёздаҳуми ҳар моҳи шамсӣ.

РАШИД *а.* رشید 1. раванда бо роҳи рост. 2. ба синни рушд расида, далер, шуҷоъ, дорои қомати баланд.

РАШК رشک ба касе ҳасад бурдан, ҳасадбарӣ; **рашк бурдан** ҳасад кардан; **ба рашк овардан** боиси рашки касе шудан, дар касе ҳисси ҳасад барангехтан.

РАШКАНГЕЗ رشکانگیز боиси ҳасад, рашковар, ангезандаи рашк.

РАШКДОР رشک دار *ниг.* **рашкин**.

РАШКИН رشکین он ки рашк мебарад, рашкдор.

РАШКНОК رشکناک *ниг.* **рашкин**.

РАШКОВАР رشکآور он чи боиси ҳасад мебошад, ҳасадангез, ангезандаи ҳасаду рашк.

РАШКОМЕЗ رشکآمیز рашковар, ҳасудона: **нигоҳи рашкомез**.

РАШОД *а.* رشاد *кит.* 1. бо роҳи рост рафтан, дар роҳи рост будан; ростӣ; росткорӣ. 2. пойдорӣ, субот.

РАШОДАТ *а.* رشادت *кит.* далерӣ, диловарӣ, шуҷоат.

РАШОША//РИШОША *а.* رشاشه қатраҳои ягон чизи обакӣ, қатраҳои борони реза.

РАШТ رشت 1. хок. 2. хокрӯба. 3. чангу ғубор. 4. гач. 5. он чи аз кӯҳнагӣ ва пӯсидагӣ аз ҳам рехта мешавад.

РАШҲ *а.* رشح *кит.* таровидан, таровида баромадан; арақ кардан.

РАШҲА *а.* رشحه он чи аз ҷое таровида баромадааст, чакра, қатра.

РАЪД *а.* رعد ғуррише, ки аз ҳаракати абр шунида мешавад, тундар; **раъду барқ** тундар ва чароғак дар ҳаво.

РАЪДБОНГ رعدبانگ он ки овозе монанди овози раъд дорад, дорои овози хеле баланд.

РАЪДВОР رعدوار мисли раъду барқ, раъдмонанд.

РАЪДОВАР رعدآور чун раъд, монанди тундар; хеле баланд, ғуранда (*овоз*).

РАЪДОСО رعدآسا мисли раъд, раъдвор, ба сони раъд.

РАЪЙ I *а.* رأی 1. андеша, фикр, ақида, овоз; **раъйи разин** фикр ва ақидаи матину устувор; **раъй додан** розӣ шудан, овоз додан. 2. хоҳиш, майл; **бар хилофи раъй** ба рағми хоҳиш ва майл; **раъй доштан ба** *чизе* хоҳишманд будан, хостан, моил будан.

РАЪЙ II *а.* رعی *кит.* 1. чарон(и)дан, чорпоёнро ба чарогоҳ бурдан.

РАЪНО *а.* رعنا 1. номи навъи гули сурхтоб, ки дарунаш сурху берунаш зард аст. 2. зебо, хубрӯй, дилкаш; зане, ки ба ҳусни худ мағрур аст. 3. заиф, нарм, мулоим.

РАЪНОӢ رعنایی 1. зебоӣ, хубӣ, дилкаш будан. 2. худороӣ, худнамоӣ.

РАЪС *а.* رأس 1. сар. 2. болои ҳар чиз. 3. аввали ҳар чиз.

РАЪФАТ *а.* رأفت меҳрубонӣ, дилсӯзӣ, шафқат.

РАЪША *а.* رعشه 1. ларза. 2. бемории асаб, ки бадани мубталои ин беморӣ бар он меларзад.

РЕ ر *ҳарфи дувоздаҳуми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба адади 200 баробар аст.*

РЕАКТИВ *лот.* راَکتیو моддае, ки дар омезиш бо моддаи дигар реаксияи химиявӣ ба вуҷуд меорад.

РЕАКТИВӢ راَکتیوی 1. он чи вақти таҳлилҳои химиявӣ чун реактив амал мекунад. 2. *тех.* он чи дар асоси истифодаи қувваи вокуниш сохта шудааст: **ҳавопаймои реактивӣ**.

РЕАКТОР *фр.* راَکتار дастгоҳе, ки дар асоси типҳои гуногуни реаксияҳои физикию химиявӣ кор мекунад.

РЕАЛИЗМ *фр.* راَلیزم 1. дуруст фаҳмидан ва ба ҳисоб гирифтани воқеият. 2. *адш.* ба воситаи образҳои бадеӣ дуруст ва ҳаққонӣ тасвир кардани воқеият бо хусусиятҳои типии он, воқеънигорӣ.

РЕВ ریو *кҳн.* фиреб, макр, тазвир, ҳила.

РЕВА ریوه *кит.* пушта, теппа.

РЕВМАТИЗМ *ю.* رومتیزم тарбод, бемориe, ки бар асари он буғумҳои пову миён *ва г.* ба дард медароянд.

РЕВОС I ریواس растании хӯрдании туршмазаи панҷашакл, чукрӣ; **ревоси таҳсангӣ** ревосе, ки ба таври махсус парварда ва соқааш обдори хушхӯр мешавад: **ревоси зерисангӣ**.

РЕВОС II ریواس ҳила, макр, дурӯягӣ.

РЕВОҶ ریواج *ниг.* **ревос** I.

РЕГ I ریگ резаҳои майдаи шорандаи квартс ва дигар маъданҳои сахт, ки бо таъсири боду бориш, селоб ва ҷараёни оби дарёҳо дар натиҷаи аз ҳам пошида ва майдашавии сангҳо пайдо мешавад, сангреза; **реги равон** регҳое, ки дар дашту биёбонҳо бо вазиши бод аз ҷое ба ҷои дигар кӯчида, пуштаҳои регӣ ба вуҷуд меоранд.

РЕГ II **//РЕК** ریگ//ریک *кит.* некбахт, хушбахт.

РЕГБИ *англ.* رگبی яке аз бозиҳои варзишӣ бо тӯби калон, ки онро чун футбол ба дарвозаҳои махсус фақат бо даст задан лозим меояд.

РЕГБОЗӢ ریگبازی бозие, ки одатан бачагон бо сангрезаҳо анҷом медиҳанд.

РЕГБУМ ریگبوم *ниг.* **регзор**.

РЕГДОҒ ریگداغ реги дар оташ гарм карда бо мақсади муолиҷаи дарди миён *ва г.*

РЕГДОР ریگدار хоке, ки дар таркиби худ рег дорад, хоки омехта бо рег.

РЕГЗАРДАК ریگزردک *гуфт.* сабзии худрӯй.

РЕГЗАРРА ریگذره зарраи рег, реги хеле реза.

РЕГЗОР ریگزار замини (биёбони) пур аз рег, регистон.

РЕГИСТОН ریگستان 1. регзор, ҷои пур аз рег. 2. номи майдоне дар пеши арки Бухоро; номи майдон дар Самарқанд, ки дар се тарафаш мадрасаҳои машҳури Улуғбек, Шердор ва Тиллокорӣ воқеанд.

РЕГӢ ریگی *мансуб ба* **рег**; пайдошуда ва таркибёфта аз рег.

РЕГКӮЧӢ ریگ‌کوچی дар асари вазиши бод дар биёбон ва даштҳо аз ҷое ба ҷое равон шудани хомаҳои рег.

РЕГЛАМЕНТ *фр.* رگلمنت дастур, тартиби кор, тартибӣ будани маҷлис, анҷуман *ва г.*

РЕГЛОЙ ریگلای омехтаи рег, хок ва масолеҳи дигари сохтмонӣ барои гилкорӣ, андоваи деворҳо *ва г.*

РЕГМАЙДА ریگ میده *ниг.* **регреза**.

РЕГОМЕЗ ریگآمیز омехта бо рег.

РЕГПАХШКУНӢ ریگ‌پخشکنی *исми амал аз* **рег пахш кардан**; дар натиҷаи кӯчидани хомаҳои рег ба зери реги равон мондани киштзор, маҳалли иқомат ё маҷрои об.

РЕГПУШТА ریگ‌پشته пушта ё теппае, ки бар асари ҷамъ шудани регҳо ба вуҷуд меояд.

РЕГРЕЗА ریگریزه зарраҳои хеле майдаи гардмонанди рег.

РЕГСАНГ ریگسنگ сангҳои регмонанд, регзор.

РЕГСАНГӢ ریگسنگی *мансуб ба* **регсанг**.

РЕГСОР ریگسار *кит.* регзор, регистон.

РЕГТӮДА ریگتوده хомаи рег, тӯдаи регӣ, тӯдаи реги дар як ҷо ҷамъшуда.

РЕГФАРШ ریگفرش фарше, ки бо сангрезаҳо пӯшида шудааст, ҷое, ки дар он сангрезаву рег фарш шудааст.

РЕГХОК ریگخاک регдор.

РЕГХОНА ریگخانه *кҳн.* номи яке аз зиндонҳои арки амир дар Бухоро.

РЕГШӮ(Й) ریگشو(ی) 1. он ки дар ҷойҳои зархез регро шуста, зарраҳои зарро мегирад, заршӯй. 2. шустани наску лӯбиё, биринҷ ва дигар навъҳои ғалладона барои тоза кардани онҳо аз наху сангрезаҳо *ва г.*

РЕГШӮР ریگشور *ниг.* **регшӯ(й)**.

РЕҒ ریغ *кит.* душманӣ, кина, адоват.

РЕЖ ریژ *кит.* ком, мурод, мақсад, ҳавас.

РЕЖА ریژه *ниг.* **расмигузашт**.

РЕЖИССЁР *фр.* رژیسیار *ниг.* **коргардон**.

рез ریز 1. *асоси замони ҳозираи феъл аз* **рехтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* резанда: **ашкрез, хунрез, обрез...**

РЕЗ ریز 1. хурд, майда, реза. 2. тарзи навохтани босуръати оҳанги мусиқӣ; **ҳавои рез** оҳанги тезу босуръат; **бе резу чош овардан** чизеро пурра, нобуд нокарда оварда расондан; **рез кардани дард** шиддат гирифтани дард. 3. рафтори асп, йӯрға: **корҳои резу ров** корҳои майда-чуйда; **рез кардан** йӯрға гирифтан, тез роҳ рафтан; **рез-рез шудан** пора-пора шудан.

РЕЗА ریزه майда, хурд; **реза кардан** майда (порапора) кардан; **хурду резаҳо** бачагони хурдсол; **реза-реза** хурд-хурд, майда-майда, порапора.

РЕЗААНДОМ ریزه‌اندام хурд, хароб; лоғар, лоғарбадан.

РЕЗАБОЗ ریزه باز хасис, мумсик.

РЕЗАБОРОН ریزه‌باران бороне, ки майда-майда, сим-сим меборад, майдаборон.

РЕЗАВОР ریزه وار молҳои гуногуни атторӣ.

РЕЗАВОРФУРӮШ ریزه‌وارفروش савдогари бозоргарде, ки резавор ва молҳои гуногуни атторӣ мефурӯшад.

РЕЗАВОРФУРӮШӢ ریزه‌وارفروشی *амал ва шуғли*

резаворфурӯш; савдо бо молҳои резавор.

РЕЗАДАНДОН ریزه‌دندان он ки дандонҳои майда-майдаи зебо дорад.

РЕЗАДОНА ریزه‌دانه дорои донаҳои майда- майда.

РЕЗАКОРӢ ریزه‌کاری диққат ва хунарнамоӣ дар майдатарин ҷузъиёти корҳои дастӣ (*дӯзандагӣ, рассомӣ, заргарӣ, хаттотӣ ва г.*).

РЕЗАКУНӢ ریزه‌کنی *исми амал аз* **реза кардан**; майда кардан, хурд кардан.

РЕЗАМӮҲРА ریزه‌مهره мӯҳраи майда, гарди хазина.

РЕЗАНДА ریزنده пошхӯранда; шоранда, моеъ.

РЕЗАНДАГӢ ریزندگی *мансуб ба* **резанда**; резанда будан.

РЕЗАПО ریزه‌پا он ки ё он чи пойҳои хурд ва зебо дорад.

РЕЗАСАНГ ریزه سنگ сангмайда, сангреза.

РЕЗАХОР//РЕЗАХӮР ریزه‌خوار//ریزه‌خور 1. он ки бо пасмондаи дастархони касон рӯз мегузаронад, он ки саркути касонро мехӯрад. 2. *маҷ.* пасттинати дунтабиат.

РЕЗАЧИН ریزه‌چین *ниг.* **резахор**.

РЕЗАЧИНӢ ریزه‌چینی 1. хушачинӣ. 2. *маҷ.* хасисӣ, пасттинатӣ

РЕЗАЧОРПО ریزه‌چارپا тарзи тохти асп, лӯкка.

РЕЗБАРГА ریزبرگه баргаи хурди реза.

РЕЗБИН ریزبین он ки хурдтарин ҷузъиёти чизеро мебинад ё дарк мекунад, дақиқбин, борикбин, дақиқпазир.

РЕЗБИНӢ ریزبینی амали резбин, дақиқбинӣ, борикбинӣ, назари дақиқ доштан.

РЕЗБОФ ریزباف матоъ ё порчае, ки тору пӯди он бо торҳои борик бофта шудааст.

РЕЗБОФТ ریزبافت *ниг.* **резбоф**.

РЕЗГӢ ریزگی 1. он чи вақти буридани пӯст, матоъ ё чарм боқӣ мемонад, пораҳои майдаи чарм, матоъ *ва г.* 2. хурд, майда, камсинну сол.

РЕЗЕРВАТСИЯ *лот.* رزروتسیه мавзеи иқомати маҷбурии ҳиндуёни маҳаллӣ дар Америко, Канада *ва г.*

РЕЗИДАН ریزیدن 1. рехтан, рехта шудан. 2. *маҷ.* аз ҳам ҷудо рехтан, фарсуда шуда рехтан.

РЕЗИДЕНТ *лот.* رزیدنت 1. намояндаи дипломатии давлате дар мамлакати дигар; шаҳрванди ягон мамлакат, ки дар мамлакати хориҷӣ сокини муқимӣ шудааст. 2. намояндаи махфии ҷосусии давлати хориҷӣ дар дохили мамлакати дигар, ҷосуси амалкунанда дар ҷои муайяни мамлакате.

РЕЗИН//РЕЗИНА *лот.* رزین//رزینه маводи чандире, ки аз каучук *ва г.* ба даст меояд.

РЕЗИНВОР رزینوار монанди резин, кашишдор, чандир, ёзанда.

РЕЗИНӢ رزینی *мансуб ба* **резин**; аз резин сохташуда: **дастпӯшаки резинӣ, мӯзаи резинӣ**.

РЕЗИНПӮШ رزین‌پوش он чи болояш бо резин пӯшида шуда ё ба ғилофи резинӣ печонда шудааст; **сими резинпӯш** симе, ки лифофаи резинӣ дорад.

РЕЗИШ ریزش 1. *исми феълӣ аз* **рехтан**; амали рехтан, рехташавӣ. 2. реше, ки аз он ҳамеша зардоб ва чирк меояд.

РЕЗИШГОҲ ریزشگاه ҷои резиши об, ҷое ки оби дарё омада, ба кӯл ё баҳр ҳамроҳ мешавад.

РЕЗОН ریزان *феъли ҳол аз* **рехтан**; дар ҳоли ре - зиш, рехтаистода.

РЕЗОНАНС *фр.* رزانس тағйир, инъикос, бозтоб.

РЕЗОНДАН ریزاندن 1. *феъли бавосита аз* **рехтан**. 2. рехтани чизҳои обакӣ ва шоранда. 3. рехтани касе ин чизҳоро бо амри каси дигар; **обрӯи** *касеро* **резондан** *маҷ*. касеро беҳурмат кардан, расвову бадном намудан.

РЕЗМАВҶ ریزموج *нав.* мавҷ ва лаппишҳои ноаёни физикӣ.

РЕЗПАРДОЗАНДА ریزپردازنده *нав., итт.* резтарошае (*обзори компютер*), ки ҳангоми барномарезӣ аз он барои корҳои ҳисобу китоб ва дигар барномаҳои худкори компютерӣ истифода мешавад; микропротсессор.

РЕЗСАНГ ریزسنگ *нав.* микрометр, андозагири

хурдтарин ченаки масофа.

РЕЗТАРОША ريزتراشه *нав., итт.* тикаи бисёр хурди резин аз ҷинси силисиум ва маводи монанди он барои барномарезии компютерӣ, микрокип.

РЕЗФИЛМ ريزفيلم *нав.* микрофилм.

РЕЙС *олм.* ريس роҳе, ки киштӣ, ҳавопаймо ё автомобил аз оғоз то охири хати сайри муайяне тай мекунад, рафтуомад.

РЕЙТИНГ *англ.* ريتينگ эътибор, мақом, обрӯ, дараҷаи маҳбубият ва машҳур будани шахсиятҳои барҷаста.

РЕКЛАМА *фр.* ركلمه бо роҳҳои гуногун таъриф ва таблиғ намудани моле ва ё чизи дигаре барои ҷалби назари харидорон, тамошобинон *ва ғ.*, паёми бозаргонӣ, эълони тиҷоратӣ.

РЕКЛАМАВӢ ركلموى *мансуб ба* **реклама**.

РЕКЛАМАДИҲАНДА ركلمه‌دهنده эълондиҳанда, эълонкунанда.

РЕКОРД *англ.* ركارد ҳадди баландтарини муваффақияти ба даст даровардашуда дар истеҳсолот, варзиш *ва ғ.*; **рекорд гузоштан дар коре** гӯйи сабқат рабудан, пешӣ гирифтан.

РЕКОРДӢ ركاردى он чи ба дараҷаи рекорд расидааст, дараҷаи аз ҳама баландтарини коре ё муваффақияте: **ҳосили рекордӣ**.

РЕКОША//РЕКОСА ريكاشه//ريكاسه *кит.* хорпушт, хорпушти калон.

РЕКТОР *лот.* ركتار сардор ё роҳбари мактаби олӣ, раиси мактаби олӣ.

РЕКТОРАТ *лот.* ركتارت маъмурияти идораи мактаби олӣ, ки ба он ректор сардорӣ мекунад.

РЕЛЕ *фр.* رلى *тех.* асбоби пайвасти худкори занҷири барқӣ ҳангоми таъсири амали берунӣ.

РЕЛЙЕФ *фр.* رليف 1. нақши барҷаста дар сатҳи ҳамвор. 2. сохти сатҳи Замин ва сайёраҳои дигар.

РЕЛС *англ.* رلس милҳои оҳании роҳи оҳан, ки қатора аз болои онҳо ҳаракат мекунад.

РЕЛССОЗӢ رلس‌سازى истеҳсоли релсҳои (милҳои) оҳании роҳи оҳан.

РЕНТГЕН *олм.* رنتگن *тиб.* муоинаи бадан бо шуоъҳои рентгенӣ.

РЕНТГЕНӢ رنتگنى *мансуб ба* **рентген**; **шуоъҳои рентгенӣ** шуоъҳои диданашавандае, ки дорои мавҷҳои электромагнитӣ буда, аз даруни ашёи ғайришаффоф гузашта метавонанд.

РЕПЕРТУАР *фр.* رپرتوئر 1. маҷмӯи асарҳое, ки дар театре ба саҳна гузошта мешаванд. 2. маҷмӯи ролҳо ва асарҳои мусиқӣ, ки як ҳунарпеша иҷро мекунад.

РЕПОРТАЖ *фр.* رپارتژ хабар дар бораи ҳодисаҳои рӯзмарра, ки дар рӯзномаҳо нашр ё бо радио ва телевизион паҳн карда мешавад, хабарнигорӣ, воқеанигорӣ.

рес ريس 1. *асоси замони ҳозираи феъл аз* **ресидан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* ресанда: **пашмрес**, **ресмонрес**, **калобарес...**

РЕС ريس нахи бофта.

РЕСАНДА ريسنده он ки ресмон метобад, нахрес.

РЕСАНДАГӢ ريسندگى амали ресанда, пашм ё пахтаро тофта ба шакли ресмон даровардан.

РЕСИДАН ريسيدن риштан, тобидан, пахта ё пашмро тобида ресмон кардан.

РЕСМОН ريسمان риштаи тобидашуда аз пашм, пахта *ва ғ.*

РЕСМОНБАНД ريسمان‌بند бо ресмон басташуда, дар банд баста.

РЕСМОНБОЗ ريسمان‌باز дорбоз, он ки болои ресмон бозӣ ва рақс мекунад.

РЕСМОНБОЗӢ ريسمان‌بازى *ниг.* **дорбозӣ**.

РЕСМОНБОФ ريسمان‌باف он ки риштаҳои пашм ва рахташро бо ҳам метанад.

РЕСМОНБОФӢ ريسمان‌بافى кор ва амали ресмонбоф, бофтани ресмон, риштан ва ё тобидани ресмон.

РЕСМОНӢ ريسمانى *мансуб ба* **ресмон**; нахӣ, аз пахта ришташуда, аз ҷинси ресмон.

РЕСМОНМОНАНД ریسمان‌مانند монанди ресмон, шабеҳи ресмон.

РЕСМОНПЕЧОНӢ ریسمان‌پیچانی печонидани ресмон, тоб додани ресмон.

РЕСМОНРЕС ریسمان‌ریس он ки аз пахта, пашм *ва г.* ришта (нах) мересад, ресанда.

РЕСМОНРЕСӢ ریسمان‌ریسی *амал ва шуғли* **ресмонрес**; тайёр кардани ришта ва нах аз пахта, пашм *ва г.*; **чархи ресмонресӣ** олати нахресии дастӣ, ки дар он нахи тобидашуда ба даври чархи чӯбин мепечад.

РЕСМОНТОБ ریسمان‌تاب он ки ришта мересад, нахрес, ресанда.

РЕСМОНҶАЛЛОБ ریسمان‌جلّاب *кҳн.* он ки мол ё маҳсули ресмониро аз ресмонбофон харида, ба нархи гаронтар мефурӯшад.

РЕСМОНШАКЛ ریسمان‌شکل ба ресмон монанд.

РЕТСЕПТ *лот.* رتسپت руқъаи духтур ба дорусоз дар бораи дору ва миқдори он, ки бояд тайёр карда шавад, бо нишондоди тарзи истеъмоли он барои бемор.

РЕФЕРАТ *лот.* رفرت баёни мухтасари лафзӣ ё хаттии асари илмӣ, мазмуни мухтасари китобе.

РЕФЕРЕНДУМ *лот.* رفرندم овоздиҳии умумихалқӣ барои ҳалли ягон масъалаи муҳими давлатӣ, ҳамапурсӣ.

РЕФЕРЕНТ *лот.* رفرنت 1. он ки реферат мехонад. 2. он ки аз рӯи масъалаҳои муайян маърӯза мекунад ё мушовир мебошад.

РЕФЛЕКС *лот.* رفلکس *ниг.* **бозтоб**.

РЕХАН//РИХАН ریخن касе ё ҳайвоне, ки бемории исҳол дорад, дарунрав, рихин.

РЕХТА ریخته 1. *феъли ҳол ва сифати феълии замони гузашта аз* **рехтан**. 2. чизҳои обакӣ ё шоранда, ки ба ҷое рехтааст. 3. зарфҳои филизӣ, ки бо роҳи филизро гудохта, ба қолиб рехтани он сохта шудаанд. 4. одам ё аспе, ки аз ҳамнавъони худ хурдтар, хушнамотар ва пургӯшттар мебошад: **пайкари рехта**; **рехта омадан** сарозер гаштан, зер карда омадан, тӯб шуда омадан (*ба сари чизе*).

РЕХТАГАР ریخته‌گر он ки филизотро гудохта, ба қолибҳо рехта, асбоби гуногун месозад, оҳангудоз.

РЕХТАГАРӢ ریخته‌گری 1. амали рехтагар, гудохтани филиз ва сохтани асбобу дастгоҳҳои филизӣ, оҳангудозӣ. 2. корхонаи рехтагарӣ, рехтагархона.

РЕХТАГАРХОНА ریخته‌گرخانه *ниг.* **рехтагарӣ** 2.

РЕХТАГӢ ریختگی шоридагӣ, рафтагӣ (*барои моеот*), вазъ ва ҳолати рехта, резиш; оҳане, ки дар шакли гудохта ба қолаб рехта абзоре аз он сохта мешавад.

РЕХТАН ریختن 1. равон шудан, ҷорӣ гаштан: **ашк рехтан** оби дида равон кардан, гиристан. 2. чизҳои обакӣ ва шорандаро аз зарфе ба зарфе гардондан ё ба замин пошидан (пароканда кардан), ҷорӣ кардан. 3. сарозер шудан, пошида шудан, аз ҳам пошида фурӯ афтодан: **рехтани хок**. 4. чизеро пошидан, андохтан: **нурӣ рехтан**. 5. филизеро гудохта, ба қолибҳои гуногун андохта сохтан (*чизеро*); **хишт рехтан** лойро ба қолиби махсус андохта хишт сохтан; **об рехтан ба сари** *касе* (*чизе*) нобуд кардан касеро (чизеро); **ба сари мардум рехтан** баногоҳ ҳуҷум кардан, пахш карда омадан.

РЕХТАПАЙКАР ریخته‌پیکر одами хурдҷуссаи фарбеҳи тановар.

РЕХТАПО ریخته‌پا аспе, ки поҳояш хубу мутаносиб афтодааст, резапо.

РЕХТШИНОСӢ ریخت‌شناسی *бот.* бофтшиносӣ, морфология, ҳуҷайрашиносӣ.

РЕҲ *а.* ریح 1. бод, шамол. 2. бӯй.

РЕҲЛАТ *а.* رحلت 1. кӯчидан, кӯч кардан. 2. *маҷ.* аз ин дунё рафтан, мурдан; **реҳлат кардан** аз дунё рафтан, даргузаштан, мурдан.

РЕЧОР//РЕЧОЛ ریچار//ریچال *кит.* 1. мураббо, мураббои меваҳои гуногун, ки дар ширинӣ пухта шудааст. 2 *маҷ.* гапи беҳуда, гапи беҷо, сафсата, гапи бесару нӯг.

РЕҶА ریجه нақша, барнома; **реҷа кашидан** нақшаеро пешбинӣ кардан, барнома сохтан.

РЕШ ریش ҷароҳате, ки дар бадан пайдо меша-

вад (*бе захм задан*); **реши равон** ҷароҳате, ки аз он чирку хун ҷорист, захми беҳнашаванда; ◊**дили реш** дили дардманд; **синаи реш** синаи маҷрӯҳ; **дили** *касе* **реш шудан** азоб кашидан, азият додан; **реш-реш гардидан (шудан)** чок шудан, маҷрӯҳу абгор гардидан.

РЕША ريشه 1. қисми зерихокии растанӣ, ки аз хоку об моддаҳои ғизоиро ҷаббида мегирад, бех, бун. 2. сабаби аслӣ, моҳияти ҳар чиз. 3. асли калима бе ванд (пешванд, пасванд ва миёнванд); **реша давондан** а) бехи худро паҳн кардан; б) *маҷ*. мустаҳкам шудан, устувор ҷой гирифтан (*дар маҳалле*); **решаи чизеро кандан** чизеро тамоман барҳам додан, нобуд кардан; **ба решаи** *касе* (*чизе*) **теша задан** ба нобудии касе ё чизе кӯшидан; **то реша дар об аст**, **умеди самаре ҳаст** (*зарб*.).

РЕШАБАРАНДОЗ ريشه‌برانداز *маҷ.* нобудкунанда, аз реша нобудкунанда, аз бехи бун канда партоянда.

РЕШАГӢ ريشگى *мансуб ба* **реша**.

РЕШАДОР ريشه‌دار 1. гиёҳе, ки бехи паҳни устувор дорад. 2. *маҷ*. мустаҳкам, пойдор.

РЕШАЁБӢ ريشه‌يابى 1. пайдо кардани аслу сабаби пайдоиши чизе. 2. *збш*. таҳқиқ ва пайдо кардани решаи вожаҳо ва калимаҳо.

РЕШАӢ ريشه‌اى *ниг.* **решагӣ**.

РЕШАКАН ريشه‌كن **:решакан кардан (намудан)** а) дарахте ё гиёҳеро аз бех канда бурида партофтан; б) нобуд кардан, барҳам додан, нест кардан.

РЕШАКАНӢ ريشه‌كنى *амали* **решакан**; аз байн бурдан, аз беху бун баркандан.

РЕШАКАШ ريشه‌كش *тиб.* дар дандонпизишкӣ абзоре, ки бо он решаи дандонҳоро мекашанд.

РЕШАКОВ ريشه‌كاو **:решаков кардан** а) дарахт ё гиёҳеро аз бех канда партофтан; б) *маҷ*. чизеро тамоман несту нобуд кардан.

РЕШАКОВӢ ريشه‌كاوى амали решаков, аз бех ва аз реша канда гирифтани дарахт.

РЕШАСӮЗ ريشه‌سوز он чи решаи гиёҳеро сӯзонда нобуд мекунад.

РЕШАЧА ريشه‌چه решаи хурд.

РЕШИН ريشين *кит.* озурда, андӯҳгин, ғамгин.

РЕШАШИНОС ريشه‌شناس *нав., збш.* мутахассис ва коршиноси шинохти решаи калимаву вожагон.

РЕШАШИНОСӢ ريشه‌شناسى *нав., збш.* бахши илми забоншиносӣ, ки шаклҳои таърихии калимаҳо ва тағйиру таҳаввули онҳоро меомӯзад.

РЕШАШИНОХТӢ ريشه‌شناختى *нав. марбут ба* **решашиносӣ**.

РЕШИДА I ريشيده *кит.* 1. фаши салла. 2. матои абрешимии нақшин.

РЕШИДА II ريشيده 1. *феъли ҳол ва сифати феълии* **решидан**. 2. *маҷ*. рангпарида.

РЕШИДАН ريشيدن *кит.* захмӣ шудан, маҷрӯҳ шудан.

РЕЪДА//РАЪДА *а.* رعده *кит.* ларза, ҷунбиш.

РИБҚА *а.* ربقه *кит.* 1. ҳалқаи ресмон, ҳалқаи ришта. 2. юғ, гарданбанд.

РИБО *а.* ربا суд, фоидае, ки қарздиҳанда аз қарзгиранда меситонад, судхӯрӣ.

РИБОХОР//РИБОХӮР رباخوار//رباخور он ки пул ба қарз дода ва аз он фоида мегирад, судхӯр.

РИБОХОРӢ رباخوارى шуғлу амали рибохор, судхӯрӣ.

РИБОХӮР رباخور *ниг.* **рибохор**.

РИБОХӮРӢ رباخورى *ниг.* **рибохорӣ**.

РИВОҶ *а.* رواج 1. равнақ, пешрафт, тараққӣ. 2. авҷ гирифтани бозори касе; *муқоб.* **касод**; ривоҷ гирифтан (ёфтан) пеш рафтан, равнақ пайдо кардан, тараққӣ кардан, зиёд шудан; **ривоҷ додан** пеш бурдан, тараққӣ кунондан, равнақ додан; **ривоҷ доштан** дар ҳоли равнақ ва пешравӣ будан; **ривоҷ гирифтани бозори** *чизе* зиёд будани талаб ба чизе, серхаридор ва часпон будани бозори чизе; маъмул будан, роиҷ будан, мутадовил: **ривоҷ ёфтан** ривоҷ гирифтан.

РИВОҶДИҲАНДА رواج‌دهنده он ки ва ё он чи боиси тараққӣ ва пешрафти коре мешавад, пешбаранда.

РИВОҶНОК رواجناک равнақнок, тараққикунанда.

РИВОЯТ *а.* روایت 1. нақл кардани сухане ё хабаре аз қавли касе, нақл. 2. *таър.* санади навиштаи муфтӣ дар асоси қонунҳои шариат дар бораи ягон масъалаи мурофиавӣ, ки қозӣ истинодан бар он ҳукм мебаровард; **ривоят додан** аз рӯи қонунҳои шариат барои ҳукмбарорӣ асос нишон додани муфтӣ; **ривоят кардан** а) сухане ё хабареро аз қавли касе нақл намудан; б) мувофиқи қонунҳои шариат барои ҳукме асос нишон додан; сухане ё хабареро аз гузаштагон нақл кардан; нақли сухан ё ҳадисе аз зиндагӣ ё суннати пайғамбар, бозҷӯ.

РИВОЯТКУНАНДА روایتکننده нақлкунанда, қиссакунанда; бозҷӯкунанда.

РИВОЯТНИГОР روایتنگار нигорандаи нақлу ҳодисаҳо.

РИВОЯТМАҲЗАР *а.* روایتمحضر ривояте, ки муфтӣ дар асоси шариат менавишт.

РИДАК ریدک *кит.* ғулом, ғуломи ҷавон.

РИДДАТ *а.* ردت аз дин гаштан, махсусан аз дини ислом.

РИДО *а.* رداء *кҳн.* ҷомае, ки дар қадим аз болои либосҳои дигар мепӯшиданд, болопӯш, або.

РИЁ *а.* ریا худро некӯкор ва покдоман ба қалам додан, ба ҷо овардани коре барои худнамоӣ ва намуди зоҳирӣ, дурӯягӣ, мунофиқӣ; **рӯю риё кардан** а) поси хотири касеро нигоҳ доштан; б) дурӯягӣ (мунофиқӣ) кардан.

РИЁВАРЗ ریاورز шахсе, ки зоҳиран покдоманӣ ва накӯкорӣ мекунад.

РИЁВАРЗӢ ریاورزی *мансуб ба* **риёварз**; риёварз будан.

РИЁЗАТ *а.* ریاضت 1. тоб овардан ба ранҷу машаққат, сахтӣ, азоб; машқи варзишӣ, таълим додани ҷонварон, махсусан асп; **риёзат додан** *маҷ.* ранҷу азоб додан касеро, **риёзат кардан** ранҷу заҳмат кардан: **риёзати шоққа** меҳнати сахт; порсоӣ, зоҳидӣ. 2. гӯшанишинӣ, парҳезгорӣ бо мақсади ибодат, зоҳидӣ; **риёзат кашидан** ранҷ бурдан, ба машаққат тоб овардан дар роҳи расидан ба мақсаде.

РИЁЗАТКАШ ریاضتکش он ки бо мақсади расидан ба камолот ба худ ранҷу машаққатро раво мебинад, азобкашанда, ранҷкашанда.

РИЁЗАТКАШӢ ریاضتکشی азобкашӣ, ранҷкашӣ.

РИЁЗИДОН ریاضیدان шахсе, ки илми риёзиро медонад.

РИЁЗИЁТ *а.* ریاضیات илми адад, математика, шумор, шуморнома.

РИЁЗӢ *а.* ریاضی *мансуб ба* **риёзиёт**; *мансуб ба* **шумор**.

РИЁКОР ریاکار он ки худро дар зоҳир порсову покдоман нишон медиҳад, дурӯя, мунофиқ, порсои зоҳирпараст.

РИЁКОРӢ ریاکاری амал ва ҳолати риёкор, мунофиқӣ, дурӯягӣ.

РИЁКОРОНА ریاکارانه аз рӯи зоҳирфиребӣ, дурӯягӣ ва мунофиқӣ.

РИЁЛ ریال воҳиди пулӣ дар Эрон ва як қатор мамлакатҳои араб.

РИЗВОН *а.* رضوان 1. хушнудӣ, хурсандӣ, ризомандӣ. 2. *маҷ.* биҳишт.

РИЗҚ *а.* رزق хӯрок, қути ҳаррӯза; **ризқ ёфтан** барои худ хӯрокӣ ба даст овардан; васоили зиндагӣ фароҳам кардан; **ризқи мақсум** ризқи қисматшудаи рӯзмарра, насиб.

РИЗО *а.* رضا 1. хушнудӣ, хурсандӣ, розигӣ, қаноатмандӣ. 2. хушнуд, хурсанд, розӣ, қаноатманд; **ризо додан** розигӣ додан, қаноат кардан; **ризо ба қазо додан** таслим шудан ба пешомад, ба сарнавишти худ қонеъ будан; **ризо шудан** розӣ будан, тан додан; **барои ризои хотири** *касе* барои хурсандии касе; ◊ **дар мақоми ризо будан** ба сарнавишти худ розӣ будан.

РИЗОИЯТ *а.* رضاییت *ниг.* **ризоӣ**.

РИЗОӢ رضایی ризомандӣ, розигӣ, хушҳолӣ, хушнудӣ; **ризоӣ додан** розӣ шудан, розигии худро изҳор кардан.

РИЗОМАНД رضامند розӣ будан, хушҳол будан.

РИЗОМАНДӢ رضامندی розигӣ, хушнудӣ, хурсандӣ.

РИЗОҶӮ رضاجو он ки хушнудии касеро меҳоҳад, хоҳони ризояти касе.

РИЗОҶӮӢ رضاجویی хостани ризои хотири касе, ба ҷо овардани коре барои ризоманд гардонидани касе, кӯшидан ба хурсандии касе; **ризоҷӯӣ кардан** барои ба даст овардани ризомандӣ ва хурсандии касе кӯшидан.

РИЗОЪ *а.* رضاع ширхорагӣ, давраи ширхӯрии кӯдак.

РИЗОЯТ *а.* رضایت ризомандӣ, розигӣ, хушнудӣ, хурсандӣ, розӣ шудан.

РИЗОЯТМАНД رضایتمند *ниг.* **ризоманд**.

РИЗОЯТМАНДӢ رضایتمندی *ниг.* **ризомандӣ**.

РИЗОЯТНОМА رضایت نامه номае, ки дар он ризоятмандӣ оид ба чизе баён ёфтааст, хати розигӣ.

РИКОБ I *а.* رکاب ҳалқаи оҳанӣ, ки аз ду тарафи зини асп ё хар овезон карда, вақти саворӣ панҷаҳои поро ба он медароранд, узангу; ◊ **дар рикоби**... дар ҳузури..., дар мулозимати...; **дар рикоб будан** дар мулозимат ва ҳузури амир ё ҳукмроне будан; **ба рикоб омадан** ба дарбори ҳукмрон ҳозир шудан.

РИКОБ II *а.* رکاب *кит.* пиёла, ҷом, қадаҳ, соғар, май.

РИКОБДОР رکاب دار *кит.* мулозиме, ки вақти аспсаворӣ бузургон узангуи аспро нигоҳ медошт ва дар савор шудани вай ёрӣ медод.

РИҚБА//РИҚБАТ *а.* رقبه//رقبت чизеро ба таҳти назорат ва мушоҳида гирифтан, дар пайи чизе шудан.

РИҚҚАТ *а.* رقت меҳрубонӣ, нармдилӣ, шафқат.

РИҚҚАТАНГЕЗ رقّت انگیز он чи ҳисси дилсӯзӣ ва шафқат ба амал меорад.

РИҚҚАТОВАР رقّت‌آور *ниг.* **риққатангез**.

РИҚОҚ//РУҚОҚ *а.* رقاق нони тунук, нони нозук.

РИҚОЪ *а.* رقاع *таър.* яке аз тарзҳои навишт дар хати арабӣ.

РИМ I ریم чирки ҷароҳат: **рим кардан** чирк кардан, чирк гирифтан.

РИМ II ریم навъи сафедор, рем.

РИМА ریمه чирки кунҷи чашм ва бехи мижгонҳо, хилд, хилдиқ.

РИМДОР ریم دار дорои рим, чиркдор.

РИМӢ ریمی *мансуб ба* **Рум**: **рақамҳои римӣ**.

РИМКАШ ریم‌کش чирк гирифтан, фасод гирифтан.

РИМНОК ریمناک *ниг.* **римдор**.

РИНГ *англ.* رینگ *варз.* майдончаи муштзанӣ.

РИНД رند 1. зирак, хушёр, бебок. 2. он ки нисбат ба фармудаҳои шариат ва оину русуми ҷории ҷамъиятӣ бепарво мебошад, лоқайд, озодфикр.

РИНДӢ رندی кирдор ва рафтори ринд, лоқайдӣ, айёшӣ, озодфикрӣ.

РИНДОНА رندانه бебокона; лоқайдона.

РИОЯ//РИОЯТ *а.* رعایه//رعایت посдорӣ, нигоҳдорӣ, мулоҳиза; эҳтиром, нигоҳ доштани поси хотири касе; **риояти интизом** нигоҳдории тартибу қоида; **риоят кардан** пос доштан, нигоҳ доштан, мулоҳиза кардан, меҳрубонӣ изҳор намудан, тарафгирӣ ва ҳимоя кардан; **риоят кардан** поси хотири касеро нигоҳ доштан, навозиш ва меҳрубонӣ кардан дар ҳаққи касе.

РИСОЛА *а.* رساله 1. мактуб, нома, хат; китоби хурд, китобча. 2. асар, асари илмӣ оид ба ягон масъала. 3. *таър.* маҷмӯаи оину қоидаҳои косиб ва ҳунармандон.

РИСОЛАТ *а.* رسالت *ниг.* **рисола**; 1. сафирӣ. 2. *д.* нубувват, пайғамбарӣ, расулӣ (аз тарафи Худо ба бандагон).

РИТЛ *а.* رطل *ниг.* **ратл** II.

РИТМ *ю.* ریتم такрори мунтазами унсурҳои (ҷузъҳои) маълум дар садо, оҳанг, зарб, ки дар мусиқӣ мавзуният ба вуҷуд меорад.

РИФҚ *а.* رفق *кит.* нармӣ, мулоимат, мадоро, меҳрубонӣ, лутф.

РИФОҲ *а.* رفاه *ниг.* **рафоҳ**.

РИХ ریخ 1. саргини обакии одам ва ҳайвонот, пасафканд. 2. чирки чашм, хилм.

РИХИН ریخین шикамрав, олуда ба пасафканд; **як гӯсолаи рихин подаро расво мекунад** (*зарб.*).

РИХИНАК ریخینک доначаҳои майда дар пӯсти одам, гармича.

РИХИНАКДОР ریخینک دار дорои гармича, гармича доштан.

РИҶО *а* رجاء *кит.* умед, орзу, умедворӣ, чашмдошт.

РИШ ریش мӯйҳои рӯй ва зери манаҳи мардон; **риши кулӯта** риши лӯнда ва гирда; **ришу фаш** салобатнокӣ ва синну сол; **риш мондан** мӯйҳои рӯйро натарошида нигоҳ доштан; **риши худро дар роҳи** *чизе* **сафед кардан** дар расидан ба мақсаде бисёр кӯшиш карда таҷрибаи зиёд андӯхтан.

РИШВА(Т) *а.* رشوه//رشوت пул ё чизе ки барои пеш бурдани коре ё баровардани ҳукме бар хилофи қонун ба каси мансабдоре дода мешавад, пора; **ришва гирифтан (хӯрдан)** пора ситондан, аз касе чизе ё маблағе гирифта кореро бар хилофи қонун ба ҷо овардан; **ришва додан** барои пеш бурдани коре ба мансабдоре пул ё чиз додан, пора додан.

РИШВАГИР رشوه‌گیر гирандаи пора, ришвахӯр, порахӯр.

РИШВАГИРӢ رشوه‌گیری амали ришвагир, ришвахӯрӣ, порагирӣ, порахурӣ , ришваситонӣ, коррупсия.

РИШВАДИҲАНДА رشوه‌دهنده порадиҳанда, диҳандаи пора.

РИШВАСИТОН رشوه‌ستان *ниг.* **ришвагир**.

РИШВАСИТОНӢ رشوه‌ستانی *ниг.* **ришвагирӣ**.

РИШВАХОР//РИШВАХӮР رشوه‌خوار//رشوه‌خور он ки пора мегирад, порагиранда, порахӯр, порагир, порахор.

РИШВАХӮРӢ رشوه‌خوری амали ришвахӯр, порагирӣ, порахӯрӣ, гирифтани ришва, гирифтани пора, коррупсия.

РИШГИРАК ریش‌گیرک мошинаи барқии махсуси ришгирӣ (риштарошӣ).

РИШ(И)ГОВ ریش‌گاو *кит.* аҳмақ, аблаҳ, гоҷ; хомтамаъ.

РИШДАРОЗ ریش‌دراز марде, ки дорои риши дароз аст, дарозриш.

РИШДОР ریش‌دار он ки риш баровардааст ё ришаш нотарошида аст.

РИШК رشک тухми шабуш, гардак, сабӯсак.

РИШКАЛОН ریش‌کلان марде, ки риши калону анбӯҳ дорад, дорандаи риши анбӯҳ ва калон.

РИШҚА رشقه *гуфт.* алафи беда, юнучқа.

РИШНОК ریشناک ришдор, дорои риш.

РИШСАФЕД ریش‌سفید дорои риши сафед, сафедриш, мӯйсафед, ботаҷриба, баобу рӯй.

РИШСИЁҲ ریش‌سیاه марде, ки мӯйҳои ришаш ҳанӯз сафед нашудааст.

РИШТ رشت *кит.* табиат, ниҳод, сиришт.

РИШТА I رشته ресида, тобидашуда; ресмон, нах; **риштаи марворид** ресмоне, ки ба он донаҳои марворид чида шудааст, шаддаи марворид; **сари риштаи худро гум кардан** чӣ кор кардани худро надониста мондан; **риштаи дӯстиро буридан** бо касе тарки робита кардан, алоқаи улфат ва рафоқатро кандан; **ба риштаи назм кашидан** ба назм даровардан, мавзӯеро дар шакли манзум баён кардан; **риштаи фикри (хаёли)** *касеро* **буридан (кандан)** ба фикррониии касе халал расонидан; **риштаи дӯстӣ** пайванди рафоқат.

РИШТА II رشته *тиб.* пайдо шудани чизи кирммонанди сафеди сард дар зери пӯсти бадан дар натиҷаи нӯшидани обҳои истодаи гандида ва табоҳшуда: **бемории ришта**.

РИШТААЛАФ رشته‌علف алафҳои риштамонанд.

РИШТАӢ رشته ای *мансуб ба* **ришта**.

РИШТАКАШ رشته‌کش он ки кирми риштаро аз таги пӯст кашида мегирад.

РИШТАМОНАНД رشته‌مانند монанди ришта, ба сони ришта.

РИШТАН رشتن ресидан, тобидан (*пашм ё пахтаро*), тофтан.

РИШТАРОШ ریش تراش тарошандаи риш, он ки риш метарошад ва ё он чи барои риштарошӣ истифода мешавад.

РИШТАРОШАК ریش‌تراشک поку, асбоби риштарошӣ.

РИШТАРОШИДА ریش‌تراشیده марде, ки ришаш тарошида аст.

РИШТАРОШӢ ریش‌تراشی амали риштарош, тарошидани мӯҳои рӯй бо поку *ва г.*

РИШТАШАКЛ رشته‌شکل ба шакли ришта, монанди ришта.

РИШТУНУК ریش‌تنک камриш, бузриш; кӯса.

РИШХАНД ریش‌خند масхара, истеҳзо, мазоҳ.

РИШХАНДОМЕЗ ریش‌خندآمیز масхараомез, истеҳзоомез.

РИШҶУНБОНӢ ریش‌جنبانی *мач.* тамаллуқ, рафтори хушомадомез, балегӯӣ.

РОБИТА رابطه бастагии байни ду чиз, пайванд, бастагӣ, алоқа.

РОБОТ *чех.* رابات дастгоҳи маснӯии шабеҳ ба одам, ки ин ё он корро тибқи барнома иҷро мекунад.

РОВ راو растании кӯҳии соқааш ғафси сафед, ки хӯроки чорпост ва хосияти табобатӣ дорад.

РОВАД راود *кит.* ҷое, ки марғзор, обҳои равон ва пуштаҳо дорад.

РОВАК راوک *кит.* соф, пок, холис, софу беғубор (оид ба шароб).

РОВАКӢ راوکی *кит.* соф, беғаш, холис, тоза.

РОВАРО//РААВРО راورا//رأورا хорпушт, чайра.

РОВӢ *а.* راوی он ки хабар ё суханеро аз қавли дигаре нақл (ривоят) мекунад, ривояткунанда; **ровиёни ахбор** ривояткунандагони хабарҳо.

РОҒ I راغ шикофи байни ду табақаи дар, тарқиш, рахна: **роғи девор**.

РОҒ II راغ домани кӯҳ, чаманзор, марғзор.

РОҒА-РОҒА راغه راغه ҳалқа-ҳалқа.

РОҒДАНДОН راغ‌دندان он ки дар байни дандонҳояш фосила мавҷуд аст.

РОҒДОР راغ دار шикофдор.

РОҒИБ *а.* راغب моил, хоҳон, толиб, рағбатдор (*ба ягон чиз*).

РОҒӢ راغی *мансуб ба* **Роғ** (маҳал).

РОД راد *кит.* сахӣ, ҳимматбаланд, ҷавонмард.

РОДӢ رادی *кит.* олиҳимматӣ, олиҷаноб, сахӣ.

РОДМАНИШ رادمنش табиати мардона, ҷавонмардона, ҷавонмард, озодмард.

РОДМАНИШӢ رادمنشی *мансуб ба* **родманиш**; ҷавонмардӣ, озодагӣ.

РОДМАРД رادمرد марди сахӣ, дасткушод, баландҳиммат, ҷавонмард, озодмард.

РОДМАРДӢ رادمردی *мансуб ба* **родмард**; ҷавонмардӣ, олиҳимматӣ.

РОЗ راز он чи дар замири дил аст, матлаби пинҳонӣ, сирри дил.

РОЗАК رازک гиёҳи бисёрсолаи муаттар, ки дар баъзе аз кишварҳо парвариш карда мешавад.

РОЗАККОР رازک‌کار он ки розак кошта парвариш мекунад.

РОЗАККОРӢ رازک‌کاری *исми амал аз* **розак коштан**; коштан ва парвариши розак.

РОЗГӮЙ رازگوی гӯяндаи роз.

РОЗДОН رازدان он ки сирри ниҳони касеро медонад, воқиф аз сирру асрори касе; дӯсти содиқ, ҳолдон.

РОЗДОНӢ رازدانی *мансуб ба* **роздон**; сирдонӣ, ҳолдонӣ, аз ҳолу аҳволи касе хабардор будан.

РОЗДОР رازدار litigate рознигаҳдор, он ки сирри касеро медонад, шахси мӯътамад, одами дилпур.

РОЗДОРӢ رازداری *мансуб ба* **роздор**; сирнигоҳдорӣ, махфӣ доштани сир.

РОЗИГӢ راضیگی ризоят, розӣ будан, қонеъшавӣ, хурсандӣ.

РОЗИЁНА راضیانه тухми растании хушбӯи ба зира монанд, ки дар тиб ба кор меравад, бодиён.

РОЗИҚ *а.* رازق рӯзидиҳанда, расонандаи тӯшаи ҳаррӯза (*сифати Худо*).

РОЗӢ *а.* راضی хушнуд, хурсанд, қонеъ.

РОЗКУШО رازکشا кушояндаи роз, асроркушо.

РОЗКУШОӢ رازکشایی *амали* **розкушо**; кушодани роз, ифшои роз.

РОЗНИГАҲДОР رازنگه‌دار *ниг.* **роздор**.

РОИЗ *а.* رایض *кит.* тарбияткунанда ё ромкунандаи асп ва монанди он.

РОИҚ *а.* رایق *кит.* олӣ, хушоянд, пешрафта, мутараққӣ, устувор.

РОИҲА *а.* رایحه бӯй, бӯи хуш.

РОИҶ(А) *а.* رایج//رایجه ҷорӣ, равон, мутадовил, он чи дар истеъмол бошад (*мас.*, *пул*).

РОӢ *а.* راعی 1. чӯпон, подабон, галабон. 2. *маҷ.* ҳоким, амир.

РОЙ I رای раъй, фикр, ақида.

РОЙ II رای *ниг.* **роҷа**; лақаби ҳукмдорон ва ашрофони Ҳинд.

РОЙГОН رایگان муфт ба даст даромада, муфт, бепул.

РОЙЗАН رایزن мушовир, маслиҳатдиҳанда, гӯяндаи фикр ва мулоҳизаи нек.

РОЙЗАНӢ رایزنی машваратхона, маслиҳатхона, ҷои рой задан.

РОЙСОЗ رای‌ساز *кит.* маслиҳатгар, машваратдиҳанда, корсоз.

РОЙШИНОС رای‌شناس *кит.* он ки баду неки корро дониста, маслиҳатҳоро мулоҳиза мекунад.

РОК//РОГ I راک//راگ *мус.* яке аз оҳангҳои шашмақом.

РОК II راک *кит.* кӯчқор.

РОКИБ *а.* راکب *кит.* савор, саворшуда; савораи асп, ароба ё киштӣ.

РОКИД *а.* راکد 1. истода ва беҳаракат. 2. *маҷ.* бидуни фаъолият.

РОҚИМ *а.* راقم нависанда, нигоранда; **роқими ин сатрҳо** нигорандаи ин сатрҳо (нигоранда дар ҳаққи худ мегӯяд).

РОҚӢ I *а.* راقی *кит.* болораванда, тараққикунанда, он ки дар соҳае рушд мекунад.

РОҚӢ II *а.* راقی *кит.*афсунгар, азоимхон, дуохон.

РОЛ *фр.* رال 1. ифодаи рафтор ва гуфтори яке аз ашхоси намоишнома дар саҳна аз тарафи ҳунарпеша, нақш. 2. тарз, андоза ва мавқеи иштироки касе дар коре, мавқеъ.

РОМ I رام омӯхта, дастомӯз, улфатгирифта, мутеъшуда; **ром кардан** дастомӯз кардан, мутеъ намудан.

РОМ II رام рӯзи бисту якуми ҳар моҳи шамсӣ.

РОМ III رام *англ.* як навъ шароби сахттаъсир.

РОМАН *фр.* رامن 1. *адш.* достони бадеии мансур, ки ягон раванди мураккаби ҳаётӣ ё чандин ҳодисаи аз зиндагӣ гирифташуда ва инкишофи онҳоро тасвир мекунад. 2. муносибати ошиқона дар байни зану мард.

РОМАННАВИС رامن‌نویس он ки роман таълиф мекунад, нависанда ва эҷодкунандаи роман.

РОМАНС *фр.* رامنس *мус.* оҳанг ё суруди ошиқонаи ҳиссиётангез.

РОМАНТИЗМ *фр.* رامنتیزم *адш.* яке аз равияҳои адабӣ дар Аврупо, ки аввалҳои асри 19 дар Олмон ташаккул ёфта, баъдтар дар Фаронса ва мамлакатҳои дигар низ мавқеъ пайдо кардааст.

РОМАНТИК *фр.* رامنتیک 1. пайрави романтизм дар адабиёт ва санъат. 2. хаёлпарвар.

РОМБ *ю.* رامب *риёз.* чоркунҷае, ки ҳама тарафҳояш баробар буда, аммо гӯшаҳояш баробар намебошанд.

РОМБШАКЛ رامب‌شکل ромбмонанд, шабеҳи ромб.

РОМГАШТА رام‌گشته дастомӯзшуда, омӯхта; *муқоб.* **ваҳшӣ**.

РОМИШ رامش 1. оромӣ, дамгирӣ, роҳат; шодӣ, хушӣ, тараб. 2. лаззат. 3. суруд, нағма.

РОМИШГАР رامشگر хонанда ва навозанда, мутриб, сурудхон, муғаннӣ.

РОМИШГАРӢ رامشگری *мансуб ба* **ромишгар**; мутрибӣ, сурудхонӣ.

РОМИШГОҲ رامشگاه ҷои шодию тараб.

РОМИШӢ رامشی *кит.* 1. ромишгар, созанда, мутриб, ҳофиз. 2. хурсандӣ, шодӣ, хушҳолӣ,

шодмонӣ.

РОМКУНАНДА رام‌کننده он ки чизе ё касеро ба худ ром мекунад.

РОМКУНӢ رام‌کنی *исми амал аз* **ром кардан**; дастомӯз кардан, улфат кардан.

РОМНАШАВАНДА رام‌نشونده 1. ҳайвоне, ки ром (дастомӯз) намешавад. 2. *маҷ.* фармоннобардор, мутеънашаванда.

РОМРӮЗ رام‌روز *кит.* рӯзи ром, рӯзи бисту якуми ҳар моҳи шамсӣ.

РОМШУДА رامشده *сифати феълии замони гузашта аз* **ром шудан**; аҳлишуда, хонагишуда.

рон ران 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **рондан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои аслӣ ё маҷозии* ронанда: **киштирон**, **сухан-рон...**

РОН ران қисми болоии пои инсон ё ҳайвон аз камар то зону, сон; ◊ **рони малах** чизи бисёр ками назарногиру камарзиш.

РОНАНДА راننده он ки чизе ё ҷонвареро меронад: **ронандаи мошин, ронандаи асп**.

РОНАНДАГӢ رانندگی касб (шуғл ва кори) ронанда, ронанда будан, рондани воситаҳои нақлиёт.

РОНДА رانده *сифати феълии замони гузашта аз* **рондан**; берункарда, матруд, бадарғашуда.

РОНДАН راندن 1. равондан, ба ҳаракат водор сохтан, ба роҳ андохтан (*чорпо ё мошинро*). 2. берун кардан, пеш кардан, ҳай карда бароварда фиристодан. 3. бадарға (табъид) кардан. 4. исҳол кардан (*меъда ё шикамро*). 5. шудгор кардан: **бо трактор заминро рондан**. 6. нутқ кардан (намудан), баён кардан: **сухан рондан**.

РОНДАШУДА رانده‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **ронда шудан**; таркшуда, бадарғашуда, пешкарда.

РОНИШ رانش *исми феълӣ аз* **рондан**; рондан.

РОНОНДАН رانانذن *тарзи бавоситаи* **рондан**; ба рондан водоштан.

РОСИД *а.* راصد *кит.* муроқиб; расадкунанда, мунаҷҷиме, ки ситора ва ё сайёраҳоро мушоҳида мекунад.

РОСИЛ *а.* راسل *кит.* ирсолкунанда, фиристанда, роҳикунанда.

РОСИМ *а.* راسم *кит.* баҷоорандаи расму одат.

РОСИХ *а.* راسخ *кит.* мустаҳкам, устувор, побарҷо; **имони росих** имони мустаҳкам.

РОСИХДАМ راسخدم *кит.* он ки фикру андешааш собит мебошад, он ки дар фикраш устувор аст.

РОСИХҚАДАМ راسخ‌قدم *кит.* собитқадам, устуворқадам.

РОСТ راست 1. он чи дар тарафи рост воқеъ бошад; *муқоб.* **чап**; **дасти рост** а) дасте, ки дар тарафи рости бадан воқеъ аст; б) ҷониби рост. 2. мустақим, бе печу хам; *муқоб.* **кач**; **хати рост**. 3. сухани дуруст, саҳеҳ; ҳақ; *муқоб.* **дурӯғ**: **он чи гуфтам, ҳақ асту рост**. 4. баробар, расо. 5. муносиб, мувофиқ, мутобиқ: **рост омадан** мувофиқ омадан, дуруст омадан. 6. *ба шакли ҷамъ* **ростон** одамони поку покниҳод ва ориф. 7. *мус.* яке аз мақомҳои классикӣ.

РОСТА راسته *ниг.* **рост**; *муқоб.* **чаппа**.

РОСТБАРОМАДА راست‌برآمده он чи бе печу хам сар ба боло кашидааст.

РОСТБИН راست‌بین беғараз, он ки ба масъалае холисона назар мекунад, ҳақиқатбин.

РОСТГАРО راست‌گرا *маҷ.* узв ё дорои гироиш ба ҷинохи рост; *муқоб.* **чапгаро**.

РОСТГУФТОР راست‌گفتار *ниг.* **ростгӯ(й)**.

РОСТГӮ(Й) راست‌گو(ی) он ки сухани дурусту ҳаққонӣ мегӯяд; *муқоб.* **дурӯғгӯй** *ва* **каззоб**.

РОСТГӮША راست‌گوشه *риёз.* он чи гӯшаҳои рост (қоима) дорад, чоркунҷае, ки гӯшаҳояш росткунҷаанд.

РОСТДИЛ راست‌دل поквиҷдон, некфитрат; содиқ, вафодор.

РОСТИН راستین *гуфт.* ҳақиқӣ, воқеӣ.

РОСТӢ راستی 1. сидқ, садоқат, дурусткорӣ. 2. мустақимӣ; *муқоб.* **каҷӣ**. 3. ростгӯӣ, дурусткорӣ.

РОСТКИРДОР راستکردار *ниг.* **росткор**.

РОСТКИРДОРӢ راستکرداری *ниг.* **росткорӣ**.

РОСТКОР راستکار дурусткор, одами амин, содиқ дар муомила ва рафтор.

РОСТКОРӢ راستکاری амали росткор, дурустӣ дар муомила бо одамон ва дар муносибат ба кор ва вазифа.

РОСТКУНҶА راستکنجه *ниг.* **ростгӯша**.

РОСТҚАВЛ راستقول дурустрафтор, ростгӯ.

РОСТҚАВЛӢ راست قولی қавлу гуфтори рост ва дуруст.

РОСТҚАЛАМ راست قلم 1. он ки дуруст ва саҳеҳ менависад. 2. *маҷ*. одами ростгӯ, бовиҷдон.

РОСТНАМО راستنما он чи дар зоҳир дуруст ба назар меояд.

РОСТНОКӢ راست ناکی *гуфт*. 1. рост. 2. рост истода.

РОСТО راستا дуруст, саҳеҳ, рост; **ба росто** дуруст, ҳақиқатан, ба ростӣ.

РОСТОӢ راستایی тасодуф, бо ҳам нохост рӯ ба рӯ омада мондан.

РОСТРАВ راسترو дурусткор, одами нек, одил.

РОСТФИКР راستفکر он ки фикру андешаи рост дорад, ростандеш.

РОСТФИКРӢ راستفکری амали ростфикр, андешаи дуруст рондан, ростандешӣ.

РОСТХАТТА راستخطّه дорои хати рост, бо хати рост.

РОСТХАТТӢ راستخطّی хати рост доштан.

РОСУ راسو *зоол*. ҳайвонест калонтар аз муши хонагӣ, рангаш хокистарии зардчатоб, ки мор ва муши одиро шикор мекунад, онро «мири мушон» ё «муши хурмо» низ меноманд.

РОТА *фр*. راته қисми ҳарбӣ, ки аз се взвод иборат буда, ба ҳайати баталион дохил мешавад, гурӯҳон.

РОТИБ I *а*. راتب собит, устувор, барқарор, мустаҳкам.

РОТИБ II *а*. راتب ҳаққи муқаррарӣ; миқдори муайяни хӯроквории якрӯза; маош, қарорӣ.

РОТИБА *а*. راتبه *муаннаси* **ротиб** II; маош, нафақа; стипендия.

РОТИБАХӮР راتبه‌خور *кӯн*. он ки маоши муқаррарии моҳона ё солона мегирад, нафақагир.

РОТИҚ *а*. راتق *кит*. идоракунанда, он ки ҳалли масъала дар дасти ӯст; **ротиқу фотиқ** иҷрокунанда, коргузори соҳибтадбир.

РОТОР *лот*. راتار чарх ё қисми ҳаракаткунанда (гарданда) дар мошинҳо.

РОФА رافه *бот*. гиёҳи кӯҳсор, ки ба сири кӯҳӣ монанд аст.

РОФАТ *а*. رافت *ниг*. **раъфат**.

РОФЕЪ *а*. رافع 1. он ки чизеро баланд мебардорад, баландкунанда. 2. он ки арзу дод пеши ҳокиму қозӣ мебарад; касе, ки пайғом бурда меорад.

РОФИЗ *а*. رافض тарккунанда, радкунанда.

РОФИЗӢ *а*. رافضی 1. гурӯҳе аз лашкар ё одамони одӣ, ки сардори худро тарк карда, рафта бошанд. 2. *д*. як гурӯҳ аз пайравони мазҳаби шиа, ки бо сабаби низое сардори худ Зайд ибни Алиро тарк карданд. 3. *киноя аз* аҳли ташаййӯъ.

РОҲ I راه 1. ҷое, ки мардум аз он рафтуой мекунанд, ҷода, гузаргоҳ. 2. равиш, тарз: **роҳу расм**, **роҳу равиш**.

РОҲ II راه мақом, нағма, оҳанг, наво.

РОҲ III *а*. راح 1. шодӣ, хурсандӣ, шодмонӣ. 2. шароб, май.

РОҲАКӢ راهکی *гуфт*. роҳгузар, роҳакӣ, пиёдагард, сафаркунанда; **роҳакӣ шудан** равона шудан, ба роҳ баромадан.

РОҲАТ *а*. راحت осудагӣ, осоиш, истироҳат; *муқоб*. **азоб** ва **машаққат**.

РОҲАТАНГЕЗ راحتانگیز роҳатбахш, он чи боиси осудагӣ гардад; **роҳатангези рӯҳ** *киноя аз* шароб.

РОҲАТАФЗО راحتافزا *ниг*. **роҳатфазо**.

РОҲАТБАХШ راحتبخش он чи боиси осоишу фароғати кас мебошад.

РОҲАТИЧОН راحت‌جان барфшира, хӯрише, ки ба барфу ях ширинӣ рехта тайёр мекунанд.

РОҲАТӢ راحتی 1. истироҳат, осоиш, фароғат. 2. *гуфт.* бемори роҳатӣ, беморе, ки солҳо дар бистари беморӣ мехобад.

РОҲАТКУРСӢ راحت‌کرسی курсии роҳат, курсии нарм.

РОҲАТОВАР راحت‌آور *ниг.* **роҳатбахш**.

РОҲАТОМЕЗ راحت‌آمیز осоишбахш, хушҳолангез; омехта ба осоиш.

РОҲАТТАЛАБ راحت‌طلب 1. он ки осоишу фароғат мехоҳад. 2. он ки бекориро дӯст медорад.

РОҲАТТАЛАБӢ راحت‌طلبی осудагӣ хостан, фароғат хостан, оромӣ талабидан.

РОҲАТУЛҲУЛҚУМ *а.* راحت‌الحلقوم шириние, ки аз нашоиста, орд, қанд ва мағзи бодому ҷавз тайёр карда мешавад.

РОҲАТФАЗО(Й) راحت‌فزا(ی) он чи фароғату осоиши касро зиёд мекунад.

РОҲБАЛАД راه‌بلد роҳдон, он ки чигунагии роҳро медонад ва касонро роҳнамоӣ мекунад.

РОҲБАНД راه‌بند он чи пеши роҳи чизеро мегирад.

РОҲБАНДОН راه بندان роҳбандӣ дар тӯйи арӯсиву домодӣ ва маросимҳои дигар (*одатан хурдсолон бо сангу кулӯх ё танобҳои симин ба хотири аз ҷониби домод чизе ситониадан ин шӯхиро анҷом медиҳанд*).

РОҲБАР راهبر 1. он ки роҳ нишон медиҳад, он ки касонро дар роҳе ҳидоят мекунад, ҳодӣ, роҳнамо. 2. сардор, мудир; роҳбари идора.

РОҲБАРЗЕБ راهبرزیب ба роҳбарӣ лоиқ, он ки сазовори роҳбар шудан аст.

РОҲБАРИКУНАНДА راهبری‌کننده он ки дар сари идора ё муассисае истода, онро идора мекунад, роҳнишондиҳанда, дастурдиҳанда, роҳнамоикунанда.

РОҲБАРИЯТ راهبریت *ниг.* **ҳайат(~и роҳбарият)**.

РОҲБАРӢ راهبری роҳнишондиҳӣ, роҳнамоӣ, ҳидоят.

РОҲБИН//РАҲБИН راه‌بین//ره‌بین роҳшинос, роҳдон, роҳбалад.

РОҲБОН راه‌بان нигоҳубинкунандаи роҳ, посбони роҳ, роҳдор.

РОҲБОНӢ راه‌بانی *амали* **роҳбон**; посбонӣ ва муҳофизати роҳ.

РОҲВОР I **//** **РАҲВОР** راهوار// ره‌وار 1. маркаби хушрафтор, аспи тезрав. 2. *маҷ.* тезрав, зудрав, зудсайр.

РОҲВОР II**//** **РОҲВАР** راهور // راهوار *кит.* осон, салис, фаҳмо, возеҳ, равон.

РОҲГАРД راه‌گرد он чи роҳ мегардад, роҳрав.

РОҲГАРДӢ راه‌گردی гашт, роҳравӣ.

РОҲГУЗАР راهگذر *ниг.* **раҳгузар**.

РОҲГУЗОР راهگذار 1. *ниг.* **раҳгузар**. 2. роҳ, кӯча, гузаргоҳ.

РОҲГУМ راه‌گم бероҳашуда, гумкардаи роҳ; **роҳгум задан** роҳро гум кардан, бероҳа шудан.

РОҲГУМЗАДА راه‌گم‌زده бероҳашуда, роҳгумкарда.

РОҲГУМКАРДА راه‌گم‌کرده он ки бероҳа шудааст ё роҳи рафтанашро намедонад.

РОҲДАВАК راه‌دوک *ниг.* **раҳдавак**.

РОҲДИДА راه‌دیده :**чашми роҳдида** чашме, ки хаёлолуд ба роҳ дӯхта шуда бошад.

РОҲДОН راهدان *ниг.* **роҳбалад**.

РОҲДОР راهدار 1. нигоҳбони роҳ. 2. рах-рах.

РОҲДОРӢ راهداری посбонӣ ва назорати роҳҳо.

РОҲЁБ راه‌یاب 1. он ки роҳро медонад. 2. *маҷ.* чорасоз, илоҷёбанда, мушкилкушои кор.

РОҲЁБӢ راه‌یابی роҳ ёфтан, пайдо кардани роҳ барои иҷрои коре.

РОҲЁФТА راه‌یافته 1. он ки роҳи мақсудро пайдо кардааст. 2. *маҷ.* ҳидоятшуда, ростагар.

РОҲЗАН راه‌زن дузди сари роҳ, он ки дар роҳҳо роҳгузаронро ғорат мекунад, дузд.

РОҲЗАНӢ راه‌زنی *амали* **роҳзан**; дуздӣ дар сари

роҳҳо, ғоратгарӣ, duzdӣ.

РОҲЗАНОНА راهزنانهба тариқи роҳзанӣ, duzdӣ, ғоратгарӣ; дуздона, ғоратгарона.

РОҲИБ *а.* راهب рӯҳонии дайрнишини масеҳиён, ки тарки дунё кардааст.

РОҲИБИЯТ *а.* راهبیت *мансуб ба* **роҳибӣ**.

РОҲИБӢ راهبی *мансуб ба* **роҳиб**; порсоӣ, тарки дунё кардан, дайрнишинӣ, роҳиб будан.

РОҲИЛ *а.* راحل *кит.* вафотёфта, даргузашта.

РОҲИЛА *а.* راحله :**зоду роҳила** он чи дар сафар аз ашёву хӯрокворӣ бо худ гиранд, тӯша.

РОҲИН *а.* راهن 1. гаравгузоранда, гаравгузор, гаравмон. 2. *маҷ.* миннатгузор.

РОҲИОҲАНЧӢ راهآهنچی он ки дар нақлиёти роҳи оҳан хидмат мекунад, ходими роҳи оҳан.

РОҲӢ راهی раванда, сафаркунанда, сафаракӣ, равона; **роҳӣ кардан** равона кардан, фиристодан; **роҳӣ шудан** равона шудан, ба роҳ даромадан.

РОҲКИРО راهکرا музде, ки ҳангоми сафар барои воситаи нақлиёт пардохта мешавад, пули кирояи нақлиёт.

РОҲКУШО//РОҲКУШОЯНДА راهکشا// راهکشاینده 1. он ки роҳи бастаро боз мекунад; кушояндаи роҳ, он ки роҳ мекушояд; роҳсоз. 2. *маҷ.* мушкилкушо, чорасоз.

РОҲКУШОӢ راهکشایی 1. кушодани роҳ, сохтани роҳ. 2. *маҷ.* чораандешӣ, мушкилкушоӣ.

РОҲКУШОЯНДА راهکشاینده *ниг.* **роҳкушо**.

РОҲНАВАРД راهنورد 1. мусофири пиёдарав, роҳпаймо. 2. *маҷ.* маркаб, асп.

РОҲНАВАРДӢ راهنوردی пиёдагардӣ, пиёдаравӣ.

РОҲНАМО(Й) راهنما(ی)он ки роҳ нишон медиҳад, роҳбар, пешво.

РОҲНАМОӢ راهنمایی роҳнишондиҳӣ, роҳбарӣ, ҳидоят.

РОҲНАМУН راهنمون роҳнамо, роҳбар, роҳнамоӣ.

РОҲНИШИН راهنشین 1. он ки дар сари роҳи мардум менишинад, гадои сари роҳ. 2. *маҷ.* ғариб, бехонумон.

РОҲНИШОНДИҲӢ راهنشان دهی *ниг.* **роҳнамоӣ**.

РОҲНОМА راهنامه китоби роҳнамоии мусофирон ё киштибонон.

РОҲОВАРД راهآورد тӯҳфае, ки аз сафар чун ҳадя меоранд, савғотӣ.

РОҲПАЙМО راهپیما 1. роҳраванда, сафаркунанда. 2. он ки бо мақсади иброз намудани мақсади сиёсии худ бо гурӯҳе аз мардум дар хиёбон ё кӯчае роҳпаймоӣ мекунад.

РОҲПАЙМОӢ راهپیمایی амали роҳпаймо; **даст ба роҳпаймоӣ задан** ба тариқи роҳпаймоӣ эътироз баён кардан.

РОҲПОЙ راهپای посбони роҳ, нигоҳубинкунанда ба тартибу дурустии роҳҳо.

РОҲПУЛӢ راهپولی 1. маблағе, ки барои убур аз роҳҳо гирифта мешавад. 2. *ниг.* **роҳкиро**.

РОҲПӮЙ راهپوی 1. он ки роҳ меравад, роҳраванда. 2. *маҷ.* асп, маркаб.

РОҲРАВ//РАҲРАВ راهرو//رهرو 1. роҳраванда, роҳпаймо. 2. гузаргоҳ, долон.

РОҲРАВӢ راهروی пиёда сайру гашт намудан.

РОҲРАВОН راهروان дар ҳолати роҳравӣ, роҳ гашта истода.

РОҲСАНҶ//РАҲСАНҶ راهسنج//رهسنج он ки роҳро ба хубӣ ва дурустӣ медонад ва ба осонӣ тай мекунад, роҳпаймо.

РОҲСИПОР راهسپار тайкунандаи роҳ, раванда.

РОҲСОЗ راهساز он ки роҳ (ҷода) дуруст мекунад, мутахассиси роҳсозӣ, ҷодасоз.

РОҲСОЗӢ راهسازی *амали* **роҳсоз**; сохтани роҳ, ҷодасозӣ.

РОҲТӮША//РАҲТӮША راهتوشه//رهتوشه тӯшаи роҳ, захираи хӯрок барои роҳ, зоди сафар.

РОҲХАРҶӢ راهخرجی маблағе, ки барои масорифи роҳ вақти сафар бо худ гирифта мешавад.

РОҲХАТ راهخط ҳуҷҷат ё рухсатномаи сафар.

РОҲХАТӢ راهخطی *ниг.* **роҳхат**.

РОҲҶӮ(Й) راهجو(ی) *маҷ.* ҷӯяндаи илоҷи коре,

илоҷёб.

РОҲШИНОС راهشناس он ки роҳро нағз медонад, роҳдон, роҳбалад.

РОҶА *ҳ.* راجه ҳукмдор дар Ҳиндустон.

РОҶЕУННАҚД *а.* راجع‌النقد нақд баргардондашаванда; қарзе, ки нақдан баргардонда мешавад.

РОҶЕЪ *а.* راجع 1. *кит.* бозгашткунанда, баргарданда. 2. оид..., доир...,оид ба..., доир ба..., дар хусуси...

РОҶӢ *а.* راجی *кит.* умедвор, нигарон, тавақҷӯъкунанда.

РОШ راش 1. канорҳои баланд кардашудаи кишт, ки онро аз қитъаҳои дигар ҷудо мекунад, вод, марза. 2. як навъ дарахти булутмонанд.

РОШИД *а.* راشد 1. он ки бо роҳи рост меравад, бо роҳи рост раванда, он ки рост ва ҳақро ёфтааст. 2. нишондиҳандаи роҳи рост, роҳнамои тариқи роҳи рост; **хулафои рошидин** чор нафари наздиктарин пайравони Муҳаммади пайғамбар (с) (Абӯбакр, Умар, Усмон ва Алӣ). 3. *маҷ.* шахси диндор.

РОШКАШ راشکش он ки ва ё он чи марзаи қитъаи заминро мекашид, водкаш.

РОШКАШӢ راشکشی амали рошкаш, водкашӣ.

РОЯЛ *фр.* رایل асбоби мусиқӣ, ки ба воситаи ангуштҳо навохта мешавад.

РОЯТ *а.* رایت парчам, байрақ, алам, ливо.

РУАСО *а.* رؤسا *ҷ.* **раис**; сарон, сардорон, бузургон.

РУБ(Б) *а.* رب *кит.* оби (шираи) меваҳо, шираи ҷӯшонда ғализ кардаи анор, олуболу *ва ғ.*

РУБЛ *р.* ربل воҳиди пулии собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ ва Русияи имрӯза.

РУБОБ رباب олати мусиқии торӣ, ки бо мизроб навохта мешавад.

РУБОБӢ ربابی *ниг.* **рубобнавоз**.

РУБОБНАВОЗ رباب‌نواز навозандаи рубоб, рубобӣ.

РУБОИЁТ *а.* رباعیات *ҷ.* **рубоӣ**; рубоиҳо.

РУБОӢ *а.* رباعی *адш.* шеъри чормисраие, ки мисраъҳои якум, дуюм ва чорумаш ҳамқофия мебошанд (*рубоӣ дар 24 вазни шаҷараи ахрабу ахрами баҳри ҳазаҷ суруда шуда, аз дубайтӣ бо ҳамин вазни худ фарқ мекунад*).

РУБЪ *а.* ربع чоряк, яке аз чор ҳиссаи ягон чиз; **рубъи маскун** қисми хушкӣ ва маскуни замин, ба эътибори он ки аз чор се ҳиссаи сатҳи кураи Заминро об ва як ҳиссаашро хушкӣ ташкил медиҳад.

РУД رود *мус.* яке аз олатҳои мусиқии тории қадим.

РУДЗАН رودزن руднавоз, он ки руд менавозад.

РУДНАВОЗ رودنواز рудзан, оҳангнавоз, мусиқинавоз.

РУИН روین *ниг.* **рӯин**; 1. он чи аз филизи рӯй (руҳ) сохта шуда бошад. 2. *маҷ.* маҳкам, сахт, бабардошт.

РУИНТАН روین‌تن 1. он ки бадани қавӣ ва тобовар дорад ва зарби яроқ ба вай асар намекунад; *муқ.* **рӯинтан**; 2. руинтан-лақаби яке аз паҳлавонони «Шоҳнома»-Исфандиёр.

РУЙ//РӮЙ روی филизи сафеди кабудтоб, рӯҳ.

РУКН *а.* رکن 1. сутун, поя. 2. қисми бузургтар ва муҳимтари чизе, узви асосӣ. 3. *адш.* дар арӯз қолибҳои муайян, ки вазнҳои асосии арӯзро ташкил медиҳанд.

РУКУД *а.* رکود 1. истодан, осудан. 2. ором шудан, ором гирифтан. 3. карахтӣ: **солҳои рукуд**.

РУКУН *а.* رکون *кит.* осудан, осоиш ёфтан, ором гирифтан, ором ёфтан.

РУКУЪ *а.* رکوع 1. хам шудан, яке аз шартҳои намоз, ки намозхон то расидани ду кафи даст ба сари ду зону хам мешавад. 2. *маҷ.* таъзим, тавозӯъ.

РУҚАБО *а.* رقبا *ҷ.* **рақиб**.

РУҚАОТ *а.* رقعات маҷмӯаи навиштаҳо (мактубҳо).

РУҚЪА *а.* رقعه коғазе, ки бар он чизе навишта бошанд, номаи кӯтоҳ, мактубча; дорухат.

РУҚЯ *а.* رقیه *кит.* сеҳр, афсун, таъвиз; дуо .

РУЛ *ҳол.* رول абзоре, ки ронанда ба воситаи он мошин, киштӣ ё ҳавопайморо идора мекунад, чанбар, ҷилав.

РУМӢ I رومی аҳли Рум; сохташуда дар Рум.

РУМӢ II رومی *киноя аз* ранги сафед: **румӣ ва зангӣ** а) *киноя аз* ранги сафед ва сиёҳ; б) рӯзу шаб. 3. **лақаб ва тахаллуси** Мавлоно Ҷалолуддини Балхӣ.

РУММОН *а.* رمان *кит.* анор.

РУМУЗ *а.* رموز *ҷ.* **рамз**. розҳо, асрор.

РУМҲ *а* رمح *кит.* найза, синон.

РУН رون *кит.* сабаб, иллат, ҷиҳат; **ба руни**…, **аз руни…** ба сабаби…

РУНОС روناس *кит.* решаи як навъ гиёҳ, ки аз он ранги сурх тайёр мекунанд.

РУОФ *а.* رعاف *кит.* хун рафтан аз бинӣ, хуни бинӣ.

РУПИЯ *ҳ.* روپیه воҳиди пули Ҳиндустон.

РУС I روس номи халқ ва мамлакати Русия.

РУС II روس//رس он ки бисёр хӯрок мехӯрад, пурхӯр, шикампарвар; ҳарис.

РУС III **//РУСТ** رس//رست маҳкам, мустаҳкам, сахт.

РУСБӢ//РУСПӢ روسبی//روسپی фоҳиша, зани сабукпо, зани ҳарҷогард.

РУСЗАБОН روس‌زبان он ки бо забони русӣ гап мезанад.

РУСИДОН روسی‌دان он ки забони русиро медонад.

РУСӢ روسی 1. *мансуб ба* **халқи рус**. 2. забони халқи рус.

РУСПИЗОДА روسپی‌زاده фарзанди зани фоҳиша, ҳаромзода.

РУСПӢ روسپی *ниг.* **русбӣ**.

РУСТ I رست ниҳон, пинҳон, пӯшида; **руст кардан** пинҳон кардан, пӯшидан: **духтар рӯяшро руст кард**; **руст шудан** пинҳон шудан.

РУСТ II رست *ниг.* **рус** III.

РУСТА I رسته *сифати феълӣ аз* **рустан**; рӯида, болида, сабзида.

РУСТА II رسته ҳалвое, ки аз қанд ва мағзи бодому дона тайёр мекунанд.

РУСТАМ رستم 1. номи паҳлавони асосии «Шоҳнома». 2. *маҷ.* далер, шуҷоъ, паҳлавон, тануманд.

РУСТАМДИЛ رستم‌دل далер, шуҷоъ.

РУСТАМОНА رستمانه чун Рустам; далерона, бо шуҷоат.

РУСТАН رستن рӯидан, сабзида баромадан, кабуд шудан.

РУСТАНӢ رستنی рӯиданӣ, он чи аз замин рӯида мебарояд, гиёҳ, набот (**растанӣ** *шакли маъмулии нодурусти ин калима аст*).

РУСТӢ رستی пинҳонӣ, махфиёна.

РУСТО روستا деҳ, деҳа, қишлоқ.

РУСТОӢ روستایی деҳотӣ, қишлоқӣ, он ки дар деҳ зиндагӣ мекунад.

РУСТОҚ روستاق *шакли муарраби* **русто**.

РУСТ-РУСТАКОНБОЗӢ رست‌رستکان‌بازی бозии бачагонае, ки яке аз бозикунандагон иштироккунандагони дигари бозиро, ки дар ҳар ҷо-ҳар ҷо пинҳон шудаанд, меҷӯяд, баҷошавакон.

РУСУЛ *а.* رسل *ҷ.* **расул**.

РУСУМ *а.* رسوم *ҷ.* **расм**; расмҳо, оинҳо, қонуну қоидаҳо, урфу одатҳо.

РУТАБ I *а.* رتب *ҷ.* **рутба//рутбат**.

РУТАБ II *а.* رطب *кит.* хурмо, хурмои тару тоза.

РУТБА *а.* رتبه дараҷа, мартаба, мақом, дараҷаи ҳарбӣ ё маъмурӣ.

РУТБАПАРАСТ رتبه‌پرست он ки ҷоҳу ҷалол, мартабаро announce мeписандад, мансабпараст.

РУТБАПАРАСТӢ رتبه‌پرستی *мансуб ба* **рутбапараст**; мансабпарастӣ, рутбапараст будан.

РУТУБАТ *а.* رطوبت намӣ, тарӣ, намнокӣ; **рутубати ҳаво** миқдори намнокӣ дар ҳаво.

РУТУБАТНОК رطوبتناک тар, нам, намнок; *муқоб*. **хушк**.

РУТУБАТНОКӢ رطوبتناکی тарӣ, намӣ, намнокӣ.

РУТУБАТНОПАЗИР رطوبتناپذیر он чи намиро ба худ намегирад.

РУТУБАТОМЕЗ رطوبت‌آمیز рутубатнок, намнок: **боди рутубатомез**.

РУТУБАТПАЗИР رطوبت‌پذیر он чи намиро зуд ба худ мегирад.

РУТУБАТСАНҶ رطوبت‌سنج асбоби андозагири рутубат, намсанҷ.

РУФАҚО *а.* رفقا *ҷ.* **рафиқ**, рафиқон.

РУФОТ *а.* رفات чизҳои шикаста, реза-реза шуда, пӯсида, аз ҳам рехта (*мас.*, *устухони пӯсида*).

РУФӮ//РАФӮ رفو (*аслаш* **рафӯ**) *кҳн.* баҳам дӯхтан ё танидани сӯрохӣ ё ҷои пораи матоъ, гилем *ва г.* ба тавре ки ҷои islоҳшуда ба осонӣ маълум нагардад, порги, дарбеҳ.

РУФӮГАР//РАФӮГАР رفوگر он ки руфӯ мекунад, руфӯкунанда, поргидӯз.

РУФӮГАРӢ رفوگری амал ва шуғли **руфӯгар**; порги кардан, дарбеҳ кардан.

РУХ I رخ рӯй, ҳар як аз барҷастагиҳои ду ҷониби рӯй, гуна, чеҳра ораз, рухсора; **рух додан** рӯй додан, воқеъ шудан.

РУХ II رخ *варз.* мӯҳрае аз мӯҳраҳои шоҳмот, ки ба шакли бурҷ аст.

РУХ III رخ *фолк.* парандаи афсонавии мавҳум ва бисёр бузург.

РУХАК رخک яке аз навъҳои зардолу.

РУХЗАРД رخزرد 1. он ки рӯяш зард метобад. 2. *маҷ.* заҳир, рангпарида, беморгун.

РУХОМ *а.* رخام санги мармари аълои рангдор.

РУХОМӢ رخامی *мансуб ба* **рухом**.

РУХСАТ *а.* رخصت изн, иҷозат.

РУХСАТӢ *а.* رخصتی таътили корӣ, истироҳат баъди чанд вақти кор: **ба рухсатӣ баромадан**.

РУХСАТНОМА رخصت‌نامه хате, ки дар асоси он ба даромадан (рафтан) ба ҷое ё ба иҷрои коре изн ва имкон дода шудааст.

РУХСАТТАЛАБӢ رخصت‌طلبی пурсидани изн, иҷозат хостан ба коре.

РУХСОР(А) رخسار(ه) як тарафи рӯй, рух, гуна, чеҳра.

РУХСОРАГУЛГУН رخساره‌گلگون *ниг.* **рухсорасурх**.

РУХСОРАСУРХ رخساره‌سرخ 1. он ки гунаҳои гулгун дорад. 2. *маҷ.* шод, фараҳманд, сарафроз.

РУҲ I *а.* روح *ниг.* **рӯҳ**.

РУҲ II روح рӯй, филиз.

РУҶӮЪ *а.* رجوع бозгашт, баргашт, мурочиат; **руҷӯи лирикӣ** *адш.* аз тасвири воқеаҳои асар бозистода, фикру мулоҳиза ва ҳиссиёту ҳаяҷони худро баён кардани шоир ё нависанда.

РУШД *а.* رشد нумӯ, сабзиш, болидагӣ. тараққӣ, инкишоф.

РУШДИЯ رشدیه *кҳн.* мактаби миёна (**мактабҳои дараҷаи 2 дар солҳои аввали инқилоби Октябр**).

рӯ//рӯй رو//روی *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб, ба маънои* сабзанда, рӯянда, сабзида, рӯида: **худрӯй**, **зудрӯй...**

РӮ//РӮЙ رو//روی 1. чеҳра, рух. 2. сатҳ, сафҳа, рӯя; **рӯи замин** сатҳи замин. 3. тарафи берунӣ ва болоии чизе; *муқоб.* **пушт**: **рӯи даст, рӯи хона, рӯи ҳавлӣ**. 4. сабаб, боис; **аз ин рӯ** аз ин ҷиҳат, аз ин сабаб, бино бар ин; **аз рӯи...** мувофиқи..., мутобиқи..., ба сабаби...; **рӯй андохтан** *чизеро* аз касе пурсидан, хоҳиш кардан; **ба рӯи** *касе* **задан** камбудии (айби) касеро беибо ба худаш гуфтан; **рӯ ба роҳ шудан** ба ҷое рафтагор шудан; **ба ҷое рӯ ниҳодан (рафтан)**; **рӯй додан** воқеъ шудан, ба амал омадан; **рӯи** *чизеро* **надидан** аз чизе маҳрум будан, ба чизе дастрасӣ надоштан; **рӯ овардан** а) мурочиат кардан (ба касе, ба чизе); б) раҳсипор шудан (ба ҷое); **рӯ тофтан аз** *касе* тарк кардан, рӯй гардондан; **рӯй турш кардан** абрӯ пурчин кардан, норизоӣ изҳор кардан; **рӯи хуш надодан ба** *касе* муомилаи

хуб накардан, илтифот накардан; **рӯяш сиёҳ**! нанг бар вай!

РӮБ روب 1. *феъли амр ва асоси замони ҳозира аз* **рӯфтан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* рӯбанда: **хонарӯб**, **ҳавлирӯб...**

РӮБАНД//РӮЙБАНД روبند//روی‌بند порча ё тӯри аз мӯй бофтае, ки занон рӯи худро мепӯшонданд, чашмбанд, ниқоб.

РӮБАНДА روبنده ҷорӯбкунанда, ҷорӯбкаш.

РӮБАРДОР روبردار : **рӯбардор кардан** аз рӯи навиштае нусха бардоштан.

РӮБАРӮ(Й) روبرو(ی) он чи дар муқобили чизе воқеъ аст; **рӯбарӯ кардан** *касеро* **бо** *касе* бо ҳамдигар бархӯронидан, дучор овардан (*ду касро бо ҳам*); **рӯ ба рӯ шудан** бо касе рӯ ба рӯ истодан, дучор омадан.

РӮБАРӮКУНӢ روبروکنی *исми амал аз* **рӯбарӯ кардан**; баробари ҳамдигар қарор додани ду нафар ё ду гурӯҳ.

РӮБАРӮШАВӢ روبروشوی *исми амал аз* **рӯбарӯ шудан**; рӯ ба рӯ афтодан.

РӮ(Й)БАСТА رو(ی)بسته болопӯшида, ниқобдор, зери ҳиҷоб.

РӮБАҲ روبه *ниг.* **рӯбоҳ**.

РӮБАҲМИЗОҶ روبه‌مزاج *ниг.* **рӯбоҳсифат**.

РӮБАҲОНА روبهانه *ниг.* **рӯбоҳона**.

РӮБАҲСИФАТ روبه‌صفت *ниг.* **рӯбоҳсифат**.

РӮБАҲСИФАТӢ روبه‌صفتی *ниг.* **рӯбоҳсифатӣ.**

РӮБИДАН روبیدن *ниг.* **рӯфтан**.

РӮБИН//РӮЙБИН روبین//روی‌بین он ки рӯйбинӣ мекунад, он ки аз рӯи касе гузашта натавониста ноилоҷ ба коре розӣ мешавад.

РӮБИНАК روبینک он чи дар рӯбинон ба арӯс тӯҳфа меоранд.

РӮБИНӢ روبینی касеро рӯи хотир кардан, хотир дидан, хотирбинӣ.

РӮБИНОН//РӮЙБИНОН روبینان//روی‌بینان маросими махсуси пас аз тӯй бори аввал дидани арӯсу домод аз тарафи хешовандонашон.

РӮБИНОНА روبینانه хушомадгӯёна, ғайрисамимона.

РӮБОЗ روباز он ки рӯяш боз аст, бениқоб, рӯйкушода.

РӮБОЛИН روبالین рӯйболишт, ғилофи болишт, ки одатан аз матои сафед медӯзанд, ҷилди болишт.

РӮБОЛО//РӮЙБОЛО روبالا//روی بالا рӯ ба боло (*ҳолати хобидан ба тахтапушт*).

РӮБОНДАН روبانیدن 1. *шакли бавоситаи* **рӯфтан**. 2. ба касе фармуда ҷоеро ҷорӯб кунонидан.

РӮБОРӢ روباری *гуфт.* як пора, як тикка, порча.

РӮБОҲ//РӮБАҲ روباه//روبه *зоол.* ҷонвари гӯштхор аз навъи саг, ки думи калони сермӯй дорад ва ба ҳилагарӣ машҳур аст.

РӮБОҲБАЧА روباه‌بچه бачаи рӯбоҳ.

РӮБОҲБОЗ روباه‌باز *маҷ.* маккор, ҳилагар, фиребгар.

РӮБОҲБОЗӢ روباه‌بازی *амали* **рӯбоҳбоз**; маккорӣ, ҳилагарӣ, фиребгарӣ.

РӮБОҲВОР روباه‌وار 1. чун рӯбоҳ. 2. *маҷ.* ҳилагар (-она), маккорона.

РӮБОҲӢ روباهی 1. мисли рӯбоҳ. 2. *маҷ.* ҳилагарӣ, маккорӣ.

РӮБОҲМИЗОҶ روباه‌مزاج *ниг.* **рӯбоҳсифат**.

РӮБОҲОНА روباهانه 1. монанди рӯбоҳ. 2. *маҷ.* маккорона.

РӮБОҲСИФАТ روباه‌صفت маккор, ҳилагар, фиребгар.

РӮБОҲСИФАТӢ روباه‌صفتی маккорӣ, ҳилагарӣ, фиребгарӣ.

РӮБОҲТАБИАТ روباه‌طبیعت *ниг.* **рӯбоҳсифат**.

РӮБУЧИН روب‌وچین рӯфтан ва ба тартиб андохтани хона, ҳавлӣ *ва г.*: **рӯбучин кардан**.

РӮБӮСӢ روبوسی бӯсидани рӯ.

РӮВАРАҚ(А) رووروق//رووروقه ҷилди коғазие, ки аз болои муқова ба китобҳо пӯшонда мешавад.

РӮГАР//РӮЙГАР روگر//رویگر он ки рӯҳ ё қалъагӣ медавонад, сафедкунандаи мис бо рӯҳ ва ё қалъагӣ; саффор, мисгар.

РӮГАРДОН//РӮЙГАРДОН روگردان//روی گردان 1. он ки рӯяшро аз чизе ё касе гардонда, онро тарк кардааст. 2. он чи тарафи даруниашро гардонда бошанд (либос, алаф *ва г*).

РӮГАРДОНШУДА روگردان‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **рӯгардон шудан**; он чи тарафи даруниашро гардонидаанд, чаппагардон кардашуда: **қабзаи алафи рӯгардоншуда**.

РӮГАРМ روگرم одами дилгарм, ситорагарм, хушхулқ.

РӮҒЕЗА روغیزه *геол.* фишори уфуқӣ ё паҳлуӣ.

РӮД رود дарё, наҳр, ҷӯйбори калон, рӯдхона.

РӮДА روده найчаи мулоими дароз дар шиками инсон ва ҳайвонот, ки ғизо аз меъда ба он мегузарад.

РӮДАБАНД روده‌بند *тиб.* банде, ки рӯдаи борикро ба девори шикам васл мекунад, банди рӯда.

РӮДАВӢ رودوی касеро писанд накарда гап задан ё коре кардан.

РӮДАҒАФС روده‌غفس *маҷ.* одами танбал, одами сусткор.

РӮДАҒАФСӢ روده‌غفسی *мансуб ба* **рӯдағафс**; танбалӣ, сусткорӣ.

РӮДАДАРОЗ روده‌دراز *маҷ.* одами сергап, лаққӣ, пургӯй, сергап.

РӮДАӢ روده‌ای *мансуб ба* **рӯда**; тавассути рӯда.

РӮДАКАН روده‌کن **:рӯдакан шудан** *гуфт.*, *маҷ.* сахт ва дуру дароз хандидан.

РӮДАКАНАК روده‌کنک **:рӯдаканак кардан** *гуфт., маҷ.* хеле мондаву шалпар кардан.

РӮДАКАФ روده‌کف **:рӯдакаф шудан** а) аз хандаи бисёр ё аз хӯрдани бисёр кафидани рӯда; б) *маҷ.* аз ҳад зиёд хандидан.

РӮДАПО روده‌پا ҷонвари биёбонии афсонавие, ки гӯё поҳои рӯдамонанди дарозе дорад ва сайди худро бо пойҳояш печонда мехӯрад.

РӮДБОР رودبار ҷое, ки дар он ҷӯйҳои калон бисёр аст, наҳр, дарёи калон.

РӮДКОВӢ رودکاوی кофтани ҷӯи нав ва аз гилу лойқа тоза кардани он.

РӮДНАВОЗ رودنواز *ниг.* **руднавоз**.

РӮДХОНА رودخانه 1. маҷро ё ҷараёнгоҳи рӯд (дарё). 2. рӯди (наҳри) калон.

РӮЁ رویا рӯянда, сабзанда, қобили сабзиш.

РӮЁН(И)ДАН روياندن//رویانیدن 1. ба сабзиш водоштан, сабзондан. 2. ситондан, гирифтан; **қарзро рӯёндан** қарзро ситондан.

РӮЗ روز 1. фосилаи байни баромадан ва нишастани Офтоб, ки ҳаво равшан аст, аз дами субҳ то шом; *муқоб.* **шаб**; **рӯзи бозор** рӯзе, ки дар он бозор барпо мешавад; **рӯзи сиёҳ** рӯзи бад, рӯзи пурғаму кулфат ва маҳрумӣ; **ба рӯзи сиёҳ афтодан** ба сахтию маҳрумӣ ва ба азобу уқубат дучор шудан; **ба** *касе* **рӯз нишон надодан** касеро ҳама вақт азоб додан, дар сахтӣ нигоҳ доштан; **рӯзи равшан надидан** ҳамеша дар сахтию бадбахтӣ рӯз гузаронидан.

РӮЗА روزه *д.* худдорӣ аз хӯрдану нӯшидан аз дамидани субҳ то фурӯ рафтани Офтоб дар моҳи рамазон, савм, сиём.

РӮЗАДОР روزه‌دار он ки рӯза гирифтааст, соим.

РӮЗАДОРӢ روزه‌داری *д. мансуб ба* **рӯзадор**; худдорӣ аз хӯрдан ва нӯшидан дар моҳи рамазон.

РӮЗАКУШОӢ روزه‌کشایی *д.* хӯрдан ва нӯшидан баъд аз ғуруби Офтоб дар моҳи рамазон, ифтор, ифтор кардан.

РӮЗАФЗУН روزافزون он чи рӯз ба рӯз зиёд мешавад, мудом афзоянда.

РӮЗАФРӮЗ روزافروز *кит.* тобон, дурахшон.

РӮЗАХӮР روزه‌خور он ки дар моҳи рамазон рӯза намедорад, фотир.

РӮЗБАЙЪ روزبیع музддиҳӣ ё ҳисобгирии кор аз рӯи кори ҳаррӯза.

РӮЗБЕҲ روزبه некрӯз, хушбахт; рӯз ба рӯз беҳтар шудан.

РӮЗБОН روزبان *кит.* 1. дарбон, зинҳор. 2. сарҳанг, фармондеҳи лашкар.

РӮЗГАРД روزگرد *кит.* 1. он ки ва ё он чи рӯзона мегардад. 2. *киноя аз* Офтоб.

РӮЗГОР روزگار 1. замон, айём; **рӯзгори ҷавонӣ** давраи ҷавонӣ. 2. гузариши зиндагии ҳаррӯза, гузашти рӯзгор.

РӮЗГОРДИДА روزگاردیده он ки гарму сарди зиндагиро чашидааст, пуртаҷриба аз гузаш-

ти рӯзгор: **пири рӯзгордида**.

РӮЗГОРДОР روزگاردار он ки зану бачаву оила дорад, соҳиби аҳлу аёл, он ки таъмини ризқу рӯзии оила дар ӯҳдаи вай аст.

РӮЗГОРДОРӢ روزگارداری идора кардани таъминоти хонавода, кору бори ҳаррӯзаи оила.

РӮЗГУЗАРОНӢ روزگذرانی имрори ҳаёт, зиндагӣ, гузаронидани ҳаёт, маишати ҳаррӯзаи зиндагиро таъмин намудан.

РӮЗГУН روزگون 1. рӯзмонанд, равшан. 2.*маҷ.* зебо, хушрӯй, равшанталъат.

РӮЗҒОР روزغار *ниг.* **рӯзгор**.

РӮЗҒОРДОРӢ روزغارداری *ниг.* **рӯзгордорӣ**.

РӮЗҒОРКАШӢ روزغارکشی *ниг.* **рӯзгордорӣ**.

РӮЗДАРМИЁН روزدرمیان як рӯз пас, баъди як рӯз (вале пайваста, ҳамеша).

РӮЗДИДА روزدیده умрдида, он ки гармию сардии рӯзгорро чашидааст.

РӮЗИБАХШ روزی‌بخش 1. рӯзидиҳанда, розиқ. 2. *маҷ.* Худо, Офаридгор.

РӮЗИДЕҲ روزی‌ده он ки ризқи (хӯроки) касеро таъмин мекунад, рӯзибахш.

РӮЗИНА روزینه *гуфт.* рӯзона.

РӮЗӢ روزی 1. хӯроки ҳаррӯза. 2. насиба, қисмат, ризқ: **ризқу рӯзӣ.**

РӮЗКӮР روزکور 1. он ки рӯзона дида наметавонад. 2. *маҷ.* одами нодону бехабар.

РӮЗҚАРОР روزقرار *ниг.* **рӯзбайъ**.

РӮЗМАРРА روزمره ҳаррӯза, ҳамарӯза; **кори рӯзмарра** а) кори ҳаррӯза; б) коре, ки ба он аз ҳисоби маҳсули ҳаррӯза музд дода мешавад.

РӮЗМУЗД روزمزد *ниг.* **рӯзбайъ**.

РӮЗНОДИДА روزنادیده он ки дар зиндагӣ хушию хуррамӣ надида ба азобу эҳтиёҷ умр гузаронидааст, бенасиб.

РӮЗНОМА روزنامه 1. дафтари ёддоште, ки дар он воқеаҳои ҳаррӯза қайд мешавад. 2. номгӯи масъалаҳое, ки дар маҷлисе бояд муҳокима шаванд. 3. варақҳои бидуни ҷилд ва саҳифаҳо, ки дар замони муайян ба сурати рӯзнома ва ё ҳафтанома интишор мешаванд, ҷарида. 4. дафтари қайди хонандагони мактаб.

РӮЗНОМАВӢ روزناموی *мансуб ба* **рӯзнома**; тариқи рӯзнома.

РӮЗНОМАНАВИС روزنامه‌نویس рӯзноманигор, нигорандаи рӯзнома.

РӮЗНОМАНАВИСӢ روزنامه‌نویسی *амал ва шуғли* **рӯзноманавис**; рӯзноманигорӣ, навиштани рӯзнома.

РӮЗНОМАНИГОР روزنامه‌نگار он ки мақола ва ахбори рӯзномаро менависад, таҳияи мақолаю ахбори рӯзнома.

РӮЗНОМАНИГОРӢ روزنامه‌نگاری амал ва шуғли рӯзноманигор.

РӮЗНОМАФУРӮШ روزنامه‌فروش фурӯшандаи рӯзнома, ҷаридафурӯш.

РӮЗНОМАФУРӮШӢ روزنامه‌فروشی амал ва шуғли фурӯшандаи рӯзномаю маҷаллаҳо; ҷои фурӯши рӯзномаю маҷаллаҳо.

РӮЗНОМАХОН روزنامه‌خوان хонандаи рӯзнома, он ки ба мутолиаву хондани рӯзнома майл дорад.

РӮЗНОМАХОНӢ روزنامه‌خوانی хондани рӯзнома, қироати рӯзнома.

РӮЗОНА روزانه 1. дар рӯз, ҳангоми рӯз. 2. ҳаррӯза, рӯзмарра: **кори рӯзона**, **хоби рӯзона**.

РӮЗСИЁҲ روزسیاه талхрӯзгор, он ки рӯзгори хушу осудае надорад, бадбахт.

РӮЗШУМОРӢ روزشماری шуморидани рӯз, поидани рӯз.

РӮИДА روییده сабзида, баромада, дамида.

РӮИДАН روییدن сабзидан, аз замин сар зада ба-

ромадан (-и наботот), рустан, нумӯ кардан.

РӮИДАРИЧА رویدریچه қитъаи замини хурде, ки дар паҳлу ё пеши хонаи иқоматӣ воқеъ аст.

РӮИДИЛАКӢ رویدلکی ғайрисамимӣ, на бо майлу рағбати тамом, хоҳаму нохоҳам.

РӮИЗАМИНӢ رویزمینی он чи дар рӯи (сатҳи) замин воқеъ аст.

РӮИМИЗӢ رویمیزی он чи дар болои миз меистад, он чи ҷояш рӯи миз аст.

РӮИН رویین *ниг.* **руин**.

РӮИНА روینه он чи дар рӯи (сатҳи) чизе воқеъ аст.

РӮИН(А)ТАН روینه تن//روینتن *ниг.* **руинтан**.

РӮИОБӢ رویآبی он чи дар сатҳи об воқеъ аст.

РӮИОСТИНӢ رویآستینی он чи дар тарафи берунии остин аст.

РӮИРОСТ رویراست дидаю дониста, мустақим рафтор кардан; беибо.

РӮИСАҲНӢ رویصحنی он чи дар саҳни ҷое воқеъ аст (*мас.*, *дар саҳни мадраса*).

РӮИСИНАГӢ رویسینگی он чи дар рӯи сина қарор дорад, он чи болои сина аст (*мас.*, *нишон*).

РӮИУСТУХОНӢ رویاستخوانی дар болои устухон, болоиустухонӣ.

РӮИХОТИР رویخاطر эҳтиром; **(барои) рӯихотири шумо** ба ҳурмати шумо, барои поси хотири шумо; **рӯихотир кардан** иззат ва ҳурмати касеро дар назар доштан.

РӮИХУШ رویخوش :**рӯихуш додан ба** *касе* муомилаи нағз кардан, бо меҳрубонӣ рафтор намудан.

РӮИҲАВЛИГӢ رویحولیگی он чи дар саҳни ҳавлӣ воқеъ аст.

РӮИҲАВЛИХОБӢ رویحولیخوابی хобидан дар саҳни ҳавлӣ (*дар ҳавои кушода*).

РӮИҲАМ رویهم болои ҳам, болои ҳамдигар, боло-болои ҳам, ҷамъан, маҷмӯан.

РӮИҶО(Й) رویجا(ی) бистар; **касалии рӯиҷо** бемори бистарӣ.

РӮЙ روی *ниг.* **рӯ**.

РӮЙАНДУД رویاندود 1. чизҳои мисин ё биринҷӣ, ки ба рӯяшон оби тилло ё нуқра давонида шудааст. 2. *маҷ.* кори қалбакӣ.

РӮЙБАНД رویبند *ниг.* **рӯбанд**.

РӮЙБАСТ رویبست пӯшида, рӯяш бо чизе пӯшонидашуда; қабати филизи қиматбаҳое, ки бо он рӯи ягон асбоби филизиро пӯшонда бошанд.

РӮЙБАСТКУНӢ رویبستکنی *исми амал аз* **рӯйбаст кардан**; болои чизеро бо як қабат чизи дигар пӯшондан, рӯкаш кардан.

РӮЙБАСТШУДА رویبستشده *сифати феъли замони гузашта аз* **рӯйбаст шудан**; рӯи чизе баста шуда, басташуда.

РӮЙБИН رویبین *ниг.* **рӯбин**.

РӮЙБИНӢ رویبینی *ниг.* **рӯбинон**.

РӮЙБИНОН رویبینان *ниг.* **рӯбинон**.

РӮЙБОРИК رویباریک он ки рӯяш борики дароз аст; *муқоб.* **кулчарӯй**.

РӮЙГАРДОН رو یگردان *ниг.* **рӯгардон** .

РӮЙГАРДОНӢ رویگردانی рӯй тофтан аз касе ё аз чизе.

РӮЙГАРДОНШУДА رویگردانشده *сифати феъли замони гузашта аз* **рӯйгардондан шудан**; чаппа кардашуда.

РӮЙДАРОЗ رویدراز он ки қолаби рӯяш дароз бошад.

РӮЙДОД روی‌داد воқеа, ҳодиса, ҳодиса ё аҳволе, ки ногаҳонӣ воқеъ шудааст.

РӮЙДОДА روی‌داده воқеъшуда, он чи ба амал омадааст.

РӮЙЗАРД روی‌زرد 1. он ки рӯяш зард аст, зардрӯй. 2. *маҷ.* хароб, лоғар, рангпарида аз ғам ва ғамхӯрӣ. 3. *маҷ.* шармгин, хиҷил.

РӮЙИНТАН رویین‌تن дорои тани қавӣ, паҳлавон. *муқ.* **руинтан**.

РӮЙИНТАНӢ رویین‌تنی *мансуб* ба **рӯйинтан**; паҳлавонӣ, нерӯмандӣ.

РӮЙКАНӢ روی‌کنی харошидани рӯй дар мотам ва азои касе; ҷанҷол ва рӯйканиву мӯйкании занҳо.

РӮЙКАШ روی‌کش 1. он чи барои нигаҳдорӣ аз гарду ғубор ба рӯи чизе пӯшида бошанд (*мас.*, *ҷилди кӯрпа*); **рӯйкаш кардан** болои (рӯи) чизеро бо матое,чарме ё чизи дигаре пӯшондан (*мас.*, *мизро бо матоъ, сандуқро бо тунукаи ранга ва г.*). 2. он чи зоҳири он бо ботинаш якранг нест.

РӮЙКАШБОБ روی‌کش‌باب матое, ки барои рӯй кашидани чизе лоиқ аст, мувофиқ ва муносиби болои чизе.

РӮЙКАШКУНӢ روی‌کش‌کنی *исми амал аз* **рӯйкаш кардан**. пӯшидани чизе бо матоъ ё чарм.

РӮЙКАШШУДА روی‌کش‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **рӯйкаш шудан;** он чи рӯпӯш шудааст.

РӮЙКУРТА روی‌کرته куртае, ки аз болои зерпероҳан пӯшида мешавад.

РӮЙКУШОДА روی‌کشاده 1. он ки рӯяш бе ҳиҷоб (ниқоб) бошад. 2. хандонрӯй.

РӮЙМОЛ روی‌مال *ниг.* **рӯмол**.

РӮЙМОЛЧА روی‌مالچه *ниг.* **рӯмолча**.

РӮЙНАВИС//РӮНАВИС روی‌نویس//رونویس нусхае, ки аз рӯи чизи навишташудае бардошта шудааст, нусха.

РӮЙНАВИСӢ روی‌نویسی нусха бардоштан аз рӯи навиштае, нусхабардорӣ.

РӮЙНАВИШТ روی‌نوشت *ниг.* **рӯйнавис**.

РӮЙНАМО روی‌نما 1. *ниг.* **рӯнамо** 1. 2. муаррифӣ.

РӮЙНАМОӢ روی‌نمایی муаррифии китоб ё рӯйдоди нави фарҳангӣ, шинос кардани аҳли зиё ё ҷомеа бо ягон рӯйдоди нав.

РӮЙНАТАН روی‌نتن *гуфт.* бешарм; беандеша, бемулоҳиза.

РӮЙНОДИД روی‌نادید : **рӯйнодид шудан** *гуфт.* ҷангӣ шудан (бо касе), алоқа ва рафтуои худро қатъ кардан.

РӮЙНОКӢ روی‌ناکی рӯ ба замин, парӯ.

РӮЙОВАР روی‌آور рӯйоваранда, таваҷҷӯҳкунанда.

РӮЙПАҲН روی‌پهن рӯи гирд, кулчарӯ, рафидарӯй.

РӮЙПӮШ روی‌پوش 1. он чи бо он болои чизе пӯшонда мешавад. 2. ниқоб. 3. пинҳон; **рӯйпӯш кардан** пинҳон намудан.

РӮЙПӮШӢ//РӮПӮШӢ روی‌پوشی//روپوشی *мансуб ба* **рӯйпӯш**. 1. пӯшидани рӯи худ ё болои чизе. 2. ҷомае, ки аз рӯи (болои) либосҳои дигар мепӯшанд.

РӮПӮШКУНӢ روپوش‌کنی *исми амал аз* **рӯйпӯш кардан;** пинҳон кардан, пинҳонкунӣ.

РӮЙРОСТ روی‌راست кушоду ошкоро, он чи кушоду рост ба рӯи кас гуфта мешавад.

РӮЙСИЁҲ روی سیاه *ниг.* **рӯсиёҳ**.

РӮЙХАТ روی‌خط навиштае, ки дар он номгӯи касон ё чизҳо як ба як қайд ёфтааст, феҳрист, номгӯй.

РӮЙХАТКУНӢ روی‌خط‌کنی *исми амал аз* **рӯйхат кардан;** номгӯи касон ва чизҳоро навиштан, номи рӯнавис кардан.

РӮЙХАТЧӢ روی‌خطچی *гуфт.* он ки рӯйхат тартиб медиҳад, баҳисобгиранда, тартибдиҳандаи рӯйхат.

РӮЙҶОЙ روی‌جای матои сафеде, ки аз болои

рахти хоб меандозанд.

РӮМОЛ//РӮЙМОЛ رومال// رویمال 1. порчае, ки бо он рӯй ва дастро баъди шустан хушк мекунанд. 2. матои чоркунҷае, ки занҳо ба сар мебананд.

РӮМОЛЧА//РӮЙМОЛЧА رومالچه//رویمالچه даструймол, рӯймоли хурд, дастмол.

РӮНАВИС رونویس *ниг.* **рӯйнавис**.

РӮНАВИСӢ رونویسی *ниг.* **рӯйнависӣ**.

РӮНАМО//РӮЙНАМО رونما//روینما 1. тӯҳфае, ки тарафи домод ба арӯс дар рӯзи рӯбинон меоранд. 2. муаррифӣ.

РӮНАМОӢ رونمایی *ниг.* **рӯйнамоӣ**.

РӮНОС روناس решаи як навъ гиёҳе, ки аз он ранги сурх омода месозанд.

РӮНОСӢ روناسی *мансуб ба* **рӯнос**; ранги сурх, дорои ранги сурх.

РӮПАНАҲ روپنه рӯпӯшида, ниқобдор, он ки рӯяш намоён нест.

РӮПӮСТ روپوست *тиб.* қисмати сатҳии пӯст.

РӮПӮШ روپوش *ниг.* **рӯйпӯш**. 1. либоси кушоде, ки маъмулан занон рӯи либосҳои дигар мепӯшанд. 2. либосе, ки одатан ҳангоми кору фаъолият мепӯшанд.

РӮПӮШАК روپوشک ниқоб.

РӮПӮШӢ روپوشی *ниг.* **рӯйпӯшӣ**.

РӮПӮШКУНӢ روپوش کنی *исми амал аз* **рӯйпӯш кардан**; чизеро пинҳон кардан, далелеро рӯпӯш кардан.

РӮС روس *ниг.* **рус** II.

РӮСАРӢ روسری *ниг.* **рӯймол**; порчаи маъмулан чаҳоргӯша, ки занон барои пӯшиши сар истифода мекунанд.

РӮСАФЕД روسفید беайб, бегуноҳ, он ки бадномие надорад; **рӯсафед шудан** бегуноҳ шудан, аз айб пок гардидан, некном шудан.

РӮСАФЕДӢ روسفیدی *мансуб ба* **рӯсафед**; беайбӣ, бегуноҳӣ, некномӣ.

РӮСИЁҲ روسیاه 1. он ки чеҳрааш сиёҳранг бошад. 2. бадкор, бадном, гунаҳкор; **рӯсиёҳ кардан** *касеро* бадном ва шарманда кардан; **рӯсиёҳ шудан** бадном (шарманда) шудан.

РӮСИЁҲӢ روسیاهی *мансуб ба* **рӯсиёҳ;** бадномӣ, шармандагӣ.

РӮСУРХ روسرخ 1. сурхинарӯӣ, сурхина. 2. *маҷ.* сарбаланд.

РӮСУРХӢ روسرخی *мансуб ба* **рӯсурх.**

РӮТУРШ روترش туршрӯ, ғазаболуд, хиратабъ.

РӮФТА روفته *сифати феъли замони гузашта аз* **рӯфтан;** ҷорӯбшуда, аз хасу хошоку партов тозашуда.

РӮФТАН روفتن рӯбидан, ҷорӯб кардан, пок кардан (*ҷоеро аз партов*).

РӮФТУРӮБ روفت‌وروب ҷорӯбкунӣ, рӯбучини хона; **руфтурӯб кардан** ҷорӯб (рӯбучин) кардан.

РӮФТУЧИН روفت‌وچین *ниг.* **руфтурӯб**.

РӮХУНУК روخنک 1. безеб, дилнокаш; *муқоб.* **рӯгарм**, **ситорагарм**. 2. шарманда, муттаҳам.

РӮҲ روح 1. равон, ҷон. 2. ҳолати ботинии (қалбии) одам.

РӮҲАН *а.* روحاً аз ҷиҳати рӯҳӣ, аз ҷиҳати маънавӣ аз ҷиҳати равонӣ: **рӯҳан қавӣ**.

РӮҲАФЗО//РӮҲФИЗО روح‌افزا//روح‌فزا ҷонбахш, ҳаловатовар, зиндадилкунанда.

РӮҲАФЗОӢ روح‌افزایی ҷонбахшӣ, ҳаловатоварӣ, зиндадилӣ.

РӮҲАФТОДА روح‌افتاده он ки кайфияташ хуб нест, маъюс, ноумед.

РӮҲАФТОДАГӢ روح‌افتادگی маъюсӣ, ноумедӣ.

РӮҲБАЛАНД روح‌بلند он ки кайфияти хушу фараҳнок дорад.

РӮҲБАЛАНДӢ روح‌بلندی шавқ, ҷӯшу хурӯш, зиндадилӣ.

РӮҲБАЛАНДКУНӢ روحبلندکنی *исми амал аз* **рӯҳбаланд кардан;** ба касе қуввати дил додан, рӯҳан дастгирӣ намудан, дилбардорӣ, зиндадилкунӣ.

РӮҲБАЛАНДОНА روحبلندانه боумедона, зиндадилона.

РӮҲБАХШ روحبخش қуввати дил диҳанда, дилбардоранда, далеркунанда.

РӮҲБОН *а.* رهبان *ҷ.* **роҳиб** (раҳобин, роҳибон).

РӮҲБОНИЯТ//РАҲБОНИЯТ *а.* رهبانیت тарки дунё ва тарки алоиқи дунё барои ибодат, гӯшанишинӣ, ибодат барои омурзиш.

РӮҲИЯ *а.* روحیه кайфияти рӯҳӣ, кайфият, ҳолат; **аҳволи рӯҳия** кайфияти ботинии касе.

РӮҲӢ روحی *мансуб ба* **рӯҳ**; **бемориҳои рӯҳӣ** бемориҳои равонӣ.

РӮҲҚА *а.* رحقه холис, ноб, беғаш (*дар бораи май ва тилло*).

РӮҲМУРДА روحمرده маъюс, ноумед.

РӮҲНАВОЗ روحنواز ҳаловатбахш, рӯҳбахш, рӯҳафзо.

РӮҲОНИЯТ *а.* روحانیت *мансуб ба* **рӯҳонӣ**; рӯҳонӣ будан.

РӮҲОНӢ *а.* روحانی 1. *мансуб ба* **рӯҳ**. 2. олими дин, пешвои дин.

РӮҲПАРВАР روحپرور ҳаловатовар, хурсандкунанда.

РӮҲУЛҚУДС *а.* روحالقدس рӯҳи пок, ки Исои Масеҳ аз осмон ба шогирдони худ фиристода буд.

РӮҲУЛЛОҲ *а.* روحالله лақаби Исои Масеҳ.

РӮҲФАРСО روحفرسا он чи рӯҳро хаста мекунад, хастакунандаи рӯҳ, мояи азоби рӯҳ, озордиҳанда

РӮҲШИНОС روحشناس он ки ба рӯҳияи (кайфияти ботинии) касон пай мебарад; *ниг.* **равоншинос**.

РӮҲШИНОСӢ روحشناسی *ниг.* **равоншиносӣ**.

РӮШАН روشن *ниг.* **равшан**.

РӮШИНОС روشناس 1. ошно, шинос. 2. бошараф, номдор, машҳур, бошаъну шараф. 3. қиёфашинос.

РӮШИНОСӢ روشناسی *мансуб ба* **рӯшинос;** 1. маърифат, шинохт. 2. қиёфашиносӣ.

РӮШНОИГУЗАР روشناییگذر он чи аз худ нурро мегузаронад, нургузар, нургузарон.

РӮШНОИДАРО روشناییدرا шикоф, рахнае, ки ба воситаи он ба ҷое нур медарояд.

РӮШНОИДИҲАНДА روشناییدهنده манбае, ки аз он нур мебарояд.

РӮШНОИДИҲӢ روشناییدهی *исми амал аз* **рӯшноӣ додан;** рӯшноӣ додан, пахши рӯшноӣ.

РӮШНОИДӮСТ روشناییدوست он ки ва ё он чи рӯшноиро дӯст дорад.

РӮШНОИНОГУЗАР روشنایيناگذر он чи пеши рӯшноиро мегирад ва онро ба тарафи дигар намегузаронад.

РӮШНОИТАРСӢ روشناییترسی *ниг.* **рӯшноиҳаросӣ**.

РӮШНОИҲАРОСӢ روشناییهراسی *тиб.* як навъ бемории равонӣ, ки мубталои он аз рӯшноӣ меҳаросад.

РӮШНОӢ روشنایی равшанӣ; *муқоб.* **торикӣ**; фурӯғ, нур; **рӯшноӣ додан** равшанӣ кардан.

РӮЪБ *а.* رعب тарс, бим, ҳарос, воҳима.

РӮЪЁ *а.* رؤیا хоббинӣ, он чи дар хоб дида мешавад.

РӮЪЯТ *а.* رؤیت 1. дидан, ба чашм дидан, мушоҳида; биниш. 2. ҳолати тобонӣ ва дидашавандагии қурси моҳ дар осмон.

РӮЯ رویه 1. сурат, чеҳра, рӯй. 2. шакл, ҳайъат. 3. зоҳири ҳар чиз, намо. 4. сатҳ.

РӮЯКИБИН رویکی‌بین он ки ба коре ё ба масъалае ғайричиддӣ (сатҳӣ) нигоҳ мекунад.

РӮЯКИБИНӢ رویکی‌بینی хотирбинӣ кардан, чизеро сатҳӣ дидан.

РӮЯКИКОР رویکی‌کار нисбат ба кор лоқайд, бепарво, саҳлангор.

РӮЯКИФАҲМӢ رویکی‌فهمی чизеро сатҳӣ фаҳмидан, ба мафҳуми чизе амиқ фурӯ нарафтан.

РӮЯКӢ رویکی 1. он чи дар рӯй аст, он чи дар рӯи чизе воқеъ мешавад. 2. сатҳӣ, он чи ба моҳияти коре дахл намекунад, ғайричиддӣ.

РӮЯН روین гиёҳе, ки баргҳои нӯгтез ва гулҳои майдаи зард дорад ва аз решаи он моддаи сурхранге ҳосил мешавад, ки дар рангрезӣ ба кор меравад, рӯнос.

РӮЯНӢ روینی *мансуб ба* **рӯян;** сурхранг, мисли сурх.

РӮЯНРАНГ روین‌رنگ монанди рӯян, мисли рӯян.

С

С *ҳарфи бисту дуюми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ бо* се (ث), син (س) *ва* сод (ص) *ифода меёбад, дар ҳисоби абҷад мутаносибан ҳарфи* се (ث) *ба адади* 500, *ҳарфи* син (س) *ба адади* 60 *ва ҳарфи* сод (ص) *ба адади* 90 *баробаранд.*

САБ(Б) *а.* سب *кит.* дашном, таҳқир; **саб(б) кардан** дашном додан, таҳқир кардан.

САБАБ *а.* سبب 1. боис, иллат, мӯҷиб. 2. васила; **аз сабаби**… бинобар…, барои…; **аз чӣ сабаб** ба чӣ иллат, барои чӣ; **аз ин (ба ин) сабаб** аз боиси ин; бинобар ин, ба ин тариқ, аз ин рӯ; **сабаб доштан** асос доштан; **сабаб нишон додан** баҳона кардан; **сабаб шудан ба** *чизе* боиси чизе шудан; **сабаб гардидан** сабаб шудан.

САБАБГОР سببگار боис, омил.

САБАБДОР سببدار дорои сабаб, сабаб доштан.

САБАБИЯТ *а.* سببیت *фалс.* сабабгорӣ; робитаи мутақобили рӯйдодҳо, ки яке сабаби вуқӯи дигаре мегардад.

САБАБӢ I سببی *мансуб ба* **сабаб**; **робитаи сабабӣ** *фалс.* робитаи ба воситаи сабаб муқарраршуда.

САБАБӢ II سببی *гуфт.* ӯгай; додар ё хоҳари номида, додархонд ё хоҳархонд.

САБАБНОК سببناک босабаб, дорои сабаб.

САБАБНОКӢ سببناکی босабаб будан, сабаб доштан.

САБАБХОҲ سببخواه он ки муайян намудани сабаби рух додани ҳодиса ё амалеро талаб мекунад.

САБАБҶӮӢ سببجویی *исми амал аз* **сабаб ҷустан**; сабаб ҷустан, баҳона ҷустан.

САБАБҶӮЙ سببجوی ҷӯяндаи сабаб, ҷӯяндаи баҳона, баҳонаҷӯ.

САБАД سبد зарфе, ки аз химчаҳои борики дарахт мебофанд (*бештар барои гирифтани мева, сабзавот ва г.*); ◊ **гули сари сабад** кас ё чизи беҳтарин, писандидатарин; он ки ородиҳандаи ягон маҷлис ё маҳфил бошад.

САБАДБОФ سبدباف он ки аз навда ва химчаҳои дарахт сабад дуруст мекунад.

САБАДБОФӢ سبدبافی 1. амали сабадбоф. 2. ҷои бофтани сабад: **дӯкони сабадбофӣ**.

САБАДПӮШ سبدپوش он чи сабадро бо он пӯшонанд.

САБАДТӮР سبدتور асбоби сабадмонанд, ки барои моҳигирӣ истифода мешавад.

САБАДЧА سبدچه *шакли тасғири* **сабад;** сабади хурд.

САБАДЧИН سبدچین ангуре, ки баъд аз кандан дар ток ҷо-ҷо боқӣ мемонад, лошӣ.

САБАДЧӮБ سبدچوب *ниг.* **савачӯб**.

САБАҚ I *а.* سبق 1. дарс, як миқдори китоб, ки бояд дар муддати як дарс хонда шавад. 2. ибрат; **сабақ гирифтан** а) таълим гирифтан, омӯхтан; б) ибрат гирифтан, аз чизе барои худ хулоса баровардан; **сабақ додан** *ба касе* а) таълим додан, дарс омӯхтан ба касе; б) дар коре хеле моҳир будан, ибрат бахшидан в) танбеҳ додан; **сабақ шудани** *чизе ба касе* дарси ибрат шудани коре ба касе; танбеҳ шудани коре ба касе.

САБАҚ II **//САБҚ** *а.* سبق гузашта, кор ва амале, ки дар гузашта воқеъ шудааст; собиқа.

САБАҚГИРӢ سبقگیری *исми амал аз* **сабақ гирифтан**; таълим гирифтан, омӯхтан.

САБАҚДИҲӢ سبقدهی *исми амал аз* **сабақ додан**; таълим додан.

САБАҚОМӮЗ سبق‌آموز 1. дарсдиҳанда, таълимдиҳанда, муаллим. 2. дарсгиранда.

САБАҚОМӮЗӢ سبق‌آموزی *амалу шуғли* **сабақомӯз** 1, 2.

САБАЛ سبل *тиб.* бемории чашм, ки рагҳои чашм сурх мегардад ва чашм хориш пайдо карда обрав мешавад.

САБАЛАТ *а.* سبلت *ниг.* **саблат**.

САББ *а.* سب *ниг.* **саб(б)**.

САББОБА *а.* سبّابه *кит.* ангушти паҳлуи сарангушт, ангушти шаҳодат, ангушти ишорат.

САББОҒ *а.* صبّاغ рангрез, кабудгар, нилгар.

САББОҒӢ صبّاغی рангрезӣ, кабудгарӣ, нилгарӣ.

САББОК *а.* سبّاک *кит.* рехтагар; заргар.

САББОР *а.* صبّار *кит.* пурсабр, бурдбор.

САББОҲ *а.* سبّاح *кит.* 1. шиновар, бисёр шинокунанда. 2. *маҷ.* киштирон.

САББОҲӢ سبّاحی *кит.* шиноварӣ, обдонӣ.

САБЕҲ *а.* صبیح *кит.* зебо, хушрӯй.

САБЗ سبز ба ранги гиёҳи тару тоза; **сабз шудан** рӯидани гиёҳ, барг баровардани дарахт, сабзидан; **мӯйлаб сабз кардан** нав мӯйлаб баровардан.

САБЗА سبزه гиёҳи тару тозаи ба гандум ва ҷави навхез монанд, ки аз замин чида нашуда бошад; **сабзаи навхез** гиёҳи акнун нешзада ва сабзида.

САБЗАБАНДӢ سبزه‌بندی бо сабзаҳо ороста (*мас., тоқ, дарвоза*).

САБЗАВОТ سبزوات маҳсули обчакорӣ (*сабзӣ, пиёз, карам ва дигар гиёҳҳои хӯрокӣ*).

САБЗАВОТӢ سبزواتی *мансуб ба* **сабзавот**: **киштҳои сабзавотӣ**.

САБЗАВОТКОР سبزوات‌کار он ки сабзавот парвариш мекунад, обчакор.

САБЗАВОТКОРӢ سبزوات‌کاری обчакорӣ.

САБЗАВОТФУРӮШ سبزوات‌فروش он ки сабзавот мефурӯшад.

САБЗАВОТФУРӮШӢ سبزوات‌فروشی 1. шуғли сабзавотфурӯш. 2. ҷое, ки сабзавот мефурӯшанд, дӯкони фурӯши сабзавот.

САБЗАЗОР سبزه‌زار замини сергиёҳи сабзу хуррам, марғзор, чаман: **сабзазор кардани роҳравҳо**.

САБЗАЗОРКУНӢ سبزه زارکنی *исми амал аз* **сабзазор кардан**; саҳро ё ҷоеро об дода сабзазор кардан.

САБЗАК I سبزک *ниг.* **сабзина**.

САБЗАК II سبزک 1. сабзаҳои навруста. 2. *гуфт.* резакардаи хушкондаи барги пиёз, кашнич ва *ғ.*, ки ба хӯрок меандозанд (асосан дар зимистон).

САБЗАК III سبزک номи парандае, ки парҳои сабз дорад, сабзқабо.

САБЗАХӮР سبزه‌خور ҳайвони алафхор.

САБЗГУН//САБЗГУНА سبزگون//سبزگونه сабзранг.

САБЗИДАН سبزیدن 1. рӯидан, неш зада баромадан (гиёҳ). 2. расидан, ба воя расидан, авҷ гирифтан.

САБЗИДОН سبزی‌دان ҷои махсус барои нигоҳ доштани сабзӣ.

САБЗИКАҲАК سبزی‌کهک *бот.* сабзии худрӯй.

САБЗИНА سبزینه сабзранг; гандумгун.

САБЗИНАГӢ سبزینگی сабзранг будан, пӯсти бадани гандумгун доштан.

САБЗИНАРАНГ سبزینه‌رنگ *ниг.* **сабзина**.

САБЗИНАРӮ(Й) سبزینه‌رو(ی) гандумирӯй.

САБЗИНАЧЕҲРА سبزینه‌چهره *ниг.* **сабзинарӯ**.

САБЗИПОРАКУНӢ سبزی‌پاره‌کنی *ниг.* **сабзирезакунӣ**.

САБЗИРАНГ سبزی‌رنگ зарди сурхранг, ранги сабзимонанд.

САБЗИРЕЗАКУНАК سبزی‌ریزه‌کنک асбоби махсус барои реза (пора) кардани сабзӣ.

САБЗИРЕЗАКУНӢ سبزی ریزه‌کنی *исми амал аз* **сабзӣ реза кардан**; сабзӣ пора кардан: **тахтаи сабзирезакунӣ**.

САБЗИФУРӮШ سبزی‌فروش фурӯшандаи сабзӣ.

САБЗИФУРӮШӢ سبزی‌فروشی 1. шуғли сабзифурӯш. 2. дӯкони фурӯши сабзӣ.

САБЗИҶОТФУРӮШ سبزیجات‌فروش *ниг.* **сабзавотфурӯш**.

САБЗИҶОТФУРӮШӢ سبزیجات‌فروشی *ниг.* **сабзавотфурӯшӣ**.

САБЗИШ سبزش 1. сабзидан, рӯидан, нашъунамо. 2. *маҷ.* тараққӣ, пешрафт, шукуфоӣ.

САБЗӢ I سبزی сабз будан, ба ранги алаф.

САБЗӢ II سبزی *бот.* навъе аз бехмеваҳо – зардак, бехӣ.

САБЗКОРӢ سبزکاری сабз кардан, кабудизор намудан.

САБЗҚАБО سبزقبا қабои сабз пӯшанда; *муқ.* **сабзпӯш**.

САБЗНАМО سبزنما 1. сабзгуна. 2. сабзина, гандумгун.

САБЗОБ سبزآب нӯшокии масткунандае, ки дар Ҳиндустон аз як навъ алафи баргаш канабмонанд мекашанд.

САБЗОН(И)ДАН سبزاندن//سبزانیدن *шакли бевоситаи* **сабзидан**; рӯёнидан сабз кардан; ба воя расидан.

САБЗПОЙ سبزپای *кит.* шумқадам, бадбахтиовар.

САБЗПӮШ سبزپوش 1. он ки либоси сабз пӯшидааст. 2. ҳирқапӯш; шайх, зоҳид; ◊ **сабзпӯшони нӯҳ хонақоҳ** *киноя аз* фариштагон.

САБЗРАНГ سبزرنگ ба ранги сабз монанд.

САБЗТОБ سبزتاب моил ба ранги сабз, сабзнамо.

САБЗФОМ سبزفام *ниг.* **сабзранг**.

САБЗХАТ سبزخط ҷавони навхат, навҷавон.

САБЗЧА سبزچه *гуфт.* сабзтоб.

САБЗЧАШМ سبزچشم он ки чашми сабзранг дорад.

САБЗЧЕҲРА سبزچهره *ниг.* **сабзинарӯ(й)**.

САБИКА *а.* سبیکه тилло ва ё нуқраи дар қолаб рехта; ◊ **сабикаи сухан** сухани зебои пурмаъно.

САБИЛ *а.* سبیل 1. роҳ, тариқ; **бар сабили**… ба роҳи… 2. *гуфт.маҷ.* афганда дар роҳ, фурӯмонда, бесоҳиб; **сабил монад** бесоҳиб монад!, бало ба сараш!, зор монад! (*дар мавриди дилхунукӣ аз касе ё чизе гуфта мешавад*).

САБИЛМОНДА سبیل‌مانده 1. дар роҳ монда; овора, саргардон, бесоҳиб. 2. зормонда, бозмонда.

САБИР I *а.* صبیر *кит.* собир, сабркунанда.

САБИР II *а.* صبر *ниг.* **сабр** II.

САБИЯ *а.* صبیه *кит.* духтарбача, духтарча.

САБӢ *а.* صبی *кит.* писарча, писарбача.

САБК I *а.* سبک 1. тарз, равиш. 2. услуб, тарзи баён, тарзи ифодаи фикр.

САБК II *а.* سبک 1. қолаби рехтагарӣ. 2. ба қолаб рехтани филизи ҷӯшон.

САБКШИНОСӢ سبک‌شناسی *адш.* услубшиносӣ.

САБҚАТ *а.* سبقت 1. пешдастӣ кардан, пеш гузаштан (*аз касе дар коре*). 2. мусобиқа; **шарти сабқат** шарти мусобиқа.

САБҚУЛЛИСОН *а.* سبق‌اللسان сухани ба ногоҳ сарзада, гапи бадоҳатан гуфташуда.

САБЛАТ *а.* سبلت 1. мӯйлаб, бурут. 2. *маҷ.* сермӯйлаб, бадҳайбат. 3. *маҷ.* хашму ғазаб.

САБО I *а.* صبا боде, ки аз ҷониби шарқ мевазад; боди серуни пагоҳонӣ; **боди сабо** боди саҳаргоҳӣ.

САБО II *а.* صبا *кҳн.* кӯдакӣ, бачагӣ; **айёми сабо** даврони бачагӣ.

САБОЁ *а.* صبایا *ҷ.* **сабия** духтарбачагон.

САБОСУРЪАТ صباسرعت чун боди сабо, бодрафтор, тезрафтор.

САБОТ *а.* ثبات пойдорӣ, устуворӣ; қарор.

САБОТКОРӢ ثبات‌کاری пойдор ва устувор дар

ичрои коре, собитқадам.

САБОТКОРОНА ثبات‌کارانه бо субот ва истодагарӣ.

САБОҲ *а.* صباح бомдод, сапедадам, субҳгоҳ.

САБОҲАТ I *а.* صباحت зебоӣ, хубрӯӣ.

САБОҲАТ II **//СИБОҲАТ** *а.* سباحت шино кардан, шиноварӣ; **сабоҳат кардан** шино кардан, шиноварӣ намудан, оббурӣ кардан.

САБОҲӢ صباحی саҳаргоҳӣ; **насими сабоҳӣ** боди саҳаргоҳӣ, боди сабо.

САБР I *а.* صبر бурдборӣ; бардошт, тоқат; **сабр аз даст додан** дигар тоқат карда натавонистан; **сабр кардан** тоқат кардан, бардошт кардан; **косаи сабр лабрез шудан** *маҷ.* дигар тоқату бардошт намондан.

САБР II *а.* صبر *бот.* 1. гиёҳест бо баргҳои теғдор, ки дар миёнаи соқаи дарозе руста дар нӯги он гул пайдо мешавад, алоэ. 2. шираи гиёҳи сабр, ки дар тиб ба сифати дору истифода мешавад.

САБРНОК صبرناک *ниг.* **босабр**.

САБТ I *а.* ثبت навиштан, қайд кардан, зикр намудан; **сабт будан** навишта будан, қайд ёфтан, зикр шудан; **сабт кардан** навиштан, қайд кардан, зикр намудан, дарҷ намудан (*чизеро дар ҷое*); **сабт шудан** навишта шудан, зикр ёфтан.

САБТ II *а.* سبت *кит.* шанбе; **асҳоби сабт** қавми яҳуд.

САБТДОРУ ثبت‌دارو моддаи кимиёвӣ барои чопи сурат.

САБУ//САБӮ(Й) *а.* سبو//سبو(ی) *кит.* кӯза барои об, шароб *ва г.*

САБУК سبک 1. камвазн; *муқоб.* **вазнин**, **гарон**. 2. андак, кам: **лабханди сабук, изтироби сабук, табассуми сабук; ҷазои сабук** ҷазои андак, ҷазои начандон сахт; **сабук шудани гуноҳ** кам шудани гуноҳ. 3. хафиф; нарм, мулоим: **боди сабук**. 4. осон; ба осонӣ; *муқоб.* **душвор**: **кори сабук**, **сабук бардоштан; сабук нафас гирифтан**. 5. чусту чолок (*дар рафтор ва кор*), чобук; чобукона; тез, басуръат. 6. *маҷ.* бетамкин, бемулоҳиза (*нисбат ба одам*); *муқоб.* **вазнин, батамкин**; **сабук будан** а) камвазн будан; б) *маҷ.* бемулоҳиза ва беандеша будан, бетамкин будан (одам); **сабук кардан** кам кардан (*бор, харҷ, қарз ва м. инҳо*); **сабук шудан** а) аз зери бор ва вазнинии чизе раҳо шудан, камбор шудан; зоидан; в) *маҷ.* беандеша будан, бемулоҳиза кору рафтор кардан; г) *маҷ.* аз шиддати беморӣ раҳо ёфтан, аз беморӣ ба по хестан, худро каме беҳтар ҳис кардан, рӯ ба беҳбудӣ овардан аз беморӣ; **бемории сабук** касалии на он қадар хавфнок, касалии андак; **хӯроки сабук** хӯроки зудҳазм; **сабук(тар) карда гуфтан** бе воҳима гуфтани чизе ба касе; **худро сабук ҳис кардан** а) худро озод ва беғам ҳис кардан; фориғбол будан, камташвиш шудан; б) беҳтар шудани саломатӣ, шифо ёфтан. **сабук-сабук** а) андак-андак, кам-кам; б) нарм-нарм, бо мулоимат.

САБУКАК سبکک *шакли тасғири* **сабук**; хеле сабук.

САБУКАНДЕШ(А) سبک‌اندیش//سبک‌اندیشه он ки бемулоҳиза кор мекунад; он ки ҳама ҷониби корро насанҷида ба он иқдом меварзад; *муқоб.* **дурандеш**.

САБУКАШ// САБӮКАШ سبوکش кӯзакаш; аз сабу нӯшанда.

САБУКБОЛ سبک‌بال тезпар (паранда).

САБУКБОР سبک‌بار 1. он ки бораш сабук ва ё кам аст. 2. *маҷ.* фориғбол, осуда, бехаёл, бепарво.

САБУКБОРӢ سبک‌باری 1. бори кам ва сабук бар дӯш доштан. 2. бемулоҳизагӣ, беғамӣ, бепарвоӣ.

САБУКВАЗН سبک‌وزن 1. он ки (ё он чи) вазнаш кам ва сабук аст. 2. *варз.* варзишгари камвазн.

САБУКВАЗНӢ سبک‌وزنی вазни сабук доштан, камвазнӣ.

САБУКВОР سبک‌وار чобукона, бо чобукӣ, бо чолокӣ.

САБУКГАРД سبک‌گرد *ниг.* **сабукрав**.

САБУКДАВ سبک‌دو он ки дар давидан чусту чолок аст; тезгард.

САБУКДАСТ سبک‌دست 1. чобукдаст; тезкор, моҳир. 2. *маҷ.* он ки дасташ кушоиш мебахшад, яъне ҳар кор, хусусан савдо, аз вай кушоиш меёбад (*байъкушо дар харидуфурӯш*).

САБУКДАСТӢ سبک‌دستی чобукӣ, чолокӣ; байъкушоӣ.

САБУКДӮШ سبک‌دوش **:аз вазифа сабукдӯш кардан** аз вазифаи ишғолкарда озод намудан.

САБУКЗАБОН سبک‌زبان сергап, лаққӣ.

САБУКИНОН سبک‌عنان тезрав, чусту чолок, чаққон.

САБУКИРОДА سبک‌اراده он ки иродааш суст аст.

САБУКӢ سبکی 1. сабук будан, вазни зиёд надоштан, камвазнӣ. 2. осонӣ, саҳлӣ (*дар коре*). 3. имтиёз додан, гузашт кардан. 4. *мач.* бетамкинӣ, бемулоҳизагӣ; рафтори ношоями бачагона; **бо сабукӣ** ба осонӣ, бедушворӣ, бахайр; **сабукӣ кардан** рафтори кӯтоҳандешона (бемулоҳиза, бетамкинона) кардан.

САБУКҚАДАМ سبک‌قدم фархундапай, хуҷистапай, муборакқадам, неккадам.

САБУКЛИҚО سبک‌لقا кушодарӯй; хушандом.

САБУКМАҒЗ سبک‌مغز кӯтоҳандеш, саҳлангор.

САБУКМАҒЗӢ سبک‌مغزی кӯтоҳандешӣ, саҳлангорӣ.

САБУКМИЗОҶ سبک‌مزاج суст, ноустувор, калаванда.

САБУКМОЯ سبک‌مایه 1. беқадр, арзон. 2. фурӯмоя, паст. 3. ҷоҳил, камсавод.

САБУКМОЯГӢ سبک‌مایگی ҷаҳолат, камсаводӣ.

САБУКПАР سبک‌پر *ниг.* **сабукпарвоз**.

САБУКПАРВОЗ سبک‌پرواز тезпар, зудпар.

САБУКПО(Й) سبک‌پا(ی) 1. тезрафтор, зудгард, чолок, чаққон. 2. *мач.* бадахлоқ, бероҳа, фоҳиша.

САБУКРАВ سبک‌رو 1. тезгард, чобукрафтор. 2. мошин (-и сабукрав).

САБУКРАВӢ سبک‌روی тезравӣ, тезрафторӣ, осонравандагӣ.

САБУКРАФТОР سبک‌رفتار 1. чобукгард, тезгард. 2. *мач.* он ки бемулоҳиза рафтор намояд.

САБУКРАЪЙ سبک‌رأی *ниг.* **сабукрой**.

САБУКРОЙ سبک‌رای кӯтоҳандеш, каммулоҳиза.

САБУКРӮЙ سبک‌روی 1. самимӣ, дидадаро. 2. *ниг.* **сабукхез**.

САБУКРӮҲ سبک‌روح хушҳол, шодон.

САБУКРӮҲӢ سبک‌روحی хушҳолӣ, шодӣ, хуррамӣ, хурсандӣ, зиндадилӣ.

САБУКСАВОР سبک‌سوار аспсавори чобуку чолок.

САБУКСАЙР سبک‌سیر тезрафтор, тезгард.

САБУКСАНГ سبک‌سنگ камвазн; *ниг.* **сабук** 1.

САБУКСАР سبک‌سر *мач.* камақл, кӯтоҳандеш.

САБУКСАРӢ سبک‌سری 1. сабукӣ, дарунхолигӣ. 2. *мач.* сабукмағзӣ; камақлӣ, беандешагӣ. 3. бетоқатӣ, беҳушона сафсата гуфтани бемор аз шиддати таб.

САБУКСОР سبکسار *ниг.* **сабуксар.**

САБУКСОРӢ سبکساری *ниг.* **сабуксарӣ.**

САБУКТАН سبک‌تن *ниг.* **сабукҷусса**.

САБУКТОЗ سبک‌تاز 1. чобуксавор. 2. бодпо, тездав. 3. пойгачӣ.

САБУКФИКР سبک‌فکر кӯтоҳандеш, бемулоҳиза.

САБУКФИКРӢ سبک‌فکری кӯтоҳандешӣ, бемулоҳизагӣ.

САБУКФИКРОНА سبک‌فکرانه кӯтоҳандешона, бемулоҳиза.

САБУКХЕЗ سبک‌خیز тезрафтор; чолок, чобук.

САБУКҶИЛАВ سبک‌جلو *ниг.* **сабукинон**.

САБУКҶОН سبک‌جان *кит.* 1. беҷуръат, тарсончак. 2.ором, безарар.

САБУКҶОНӢ سبک‌جانی 1. беҷуръатӣ, тарсончакӣ. 2. оромтабиатӣ, безарарӣ.

САБУКҶУССА سبک‌جثّه одами ҷуссааш начандон калон; *муқоб.* **қавиҷусса**.

САБУКШАВӢ سبک‌شوی *исми амал аз* **сабук шудан**; 1. рӯ ба беҳбудӣ овардан аз беморӣ. 2. зоидани зан.

САБУР صبور сабркунанда, тобовар, пуртоқат.

САБУРӢ صبوری бардошт, таҳаммул, бурдборӣ, тоқат.

САБӮ(Й) (سبو(ی *ниг.* **сабу**.

САБӮКАШ سبوکش *ниг.* **сабукаш**.

САБӮС سبوس пӯстрезаи гандум, ҷав *ва г.,* ки пас аз бехтани орди онҳо дар ордбезак боқӣ мемонад.

САБӮСАК سبوسک резачаҳои сафед, ки дар мӯй пайдо мешаванд: **сабӯсаки сар**.

САБӮСДОҒ سبوسداغ сабӯсе, ки онро (бо намак) гарм карда дар халтачае ба ҷои дардноки бадан мегузоранд.

САБӮСНОК سبوسناک орди сабӯсдор.

САБӮСТАРИТ سبوس‌تریت сабӯси обомехта барои хӯроки чорпо ва мурғон.

САБӮҲ *а.* صبوح 1.пагоҳтар, субҳи барвақт. 2. он чи субҳ (субҳона, ношто) хӯранд ё нӯшанд.

САБӮҲӢ صبوحی шаробе, ки субҳи барвақт хӯранд.

САБӮЪ *а.* سبع ҳайвони ваҳшии даранда.

САБҲА//СУБҲА *а.* سبحه мӯҳраҳои ба ришта чидашуда, тасбеҳ; **сабҳаи саддона** тасбеҳе, ки сад мӯҳра дорад.

САБЧА سبچه ҳосили навбастаи харбуза ва дигар киштҳои полезӣ: **сабча бастан.**

САБЪ *а.* سبع ҳафт (адад).

САБЪӢ سبعی 1. *мансуб ба* **сабъ** I; *мансуб ба* ҳайвони даранда. 2. *маҷ.* ҳайвонӣ, ваҳшигарӣ.

САБЪСИРАТ سبع‌سیرت *маҷ.* ҳайвонсират, дарандатабъ.

САВА سوه **:сава кардан** *гуфт.* а) бо савачӯб пахта ё пашмро зада титу нарм кардан; б) *маҷ.* кӯфтан, танбеҳ кардан.

САВАЧӮБ سوه‌چوب *гуфт.* химчае, ки бо он пахта ё пашмро сава мекунанд.

САВБ I *а.* صوب *кит.* тараф, ҷониб, сӯй.

САВБ II *а.* ثوب либос, пӯшок.

САВБА//СӮБА *а.* صوبه вилоят, қисми муайяне аз мамлакат, ноҳия (дар Ҳиндустон).

САВБАДОР//СӮБАДОР صوبه‌دار ҳокими вилоят (дар Ҳиндустон).

САВГАНД سوگند қасам; ваъдаи тантанавӣ барои садоқат ва коре ва ё қавле; **савганд додан** қасам додан, ба қасамхӯрӣ маҷбур кардан; **савганд ёд кардан** ба таври тантанавӣ ва расман ваъда додан барои садоқат ва коре (*мас., ҳарбиён*); **савганд хӯрдан** қасам хӯрдан; **савганди сарбоз** савганде, ки сарбоз барои садоқат ба халқу Ватан ёд мекунад.

САВГАНДНОМА سوگندنامه савганди навишта, матни савганд.

САВГАНДШИКАН سوگندشکن он ки қасам хӯрда, ба он амал накардааст, беаҳд.

САВГАНДШИКАНӢ سوگندشکنی *амали* **савгандшикан**; шикастани савганд, қасам шикастан.

САВҒО(Т) *т.* (سوغا(ت тӯҳфаи сафар, раҳовард, дастовез.

САВҒОТӢ سوغاتی *ниг.* **савғо(т)**.

САВДО I سودا 1. хариду фурӯш, бозаргонӣ, тиҷорат. 2. байъ, муомила, дар сари кам кардани нархи чизе бо фурӯшанда гуфтугузор кардан; **савдои берунӣ** тиҷорат бо мамлакатҳои хориҷӣ; **корманди савдо** касе, ки дар муассисаи савдо кор мекунад; **савдо пухтан** муомила анҷом ёфтан, мувофиқат кардани харидору фурӯшанда дар сари нарх; **савдо кардан** а) байъ кардан, дар бораи нархи чизе ба як қарор омадан; б) фурӯхтан, харидан; хариду фурӯш кардан; **савдоро баробар кардан** дар бораи баҳои чизе ба созиш омадани тарафайн; **савдо шудан** ба фурӯш расидан; ◊ **савдои умр** аҳду паймони якумрӣ, зану шавҳар шудан.

САВДО II *а.* سودا 1. хаёл, орзу, хоҳиш. 2. орзуи амалинашаванда, хаёли хом; **савдои хом** хаёли хом, орзуи амалинашаванда. 3. ғам, ғусса, ташвиш; **як сару ҳазор савдо**. 4. *маҷ.* ошуфтагии фикр, молихулёӣ; **ба сари савдои** *чизе* **гузаштан** аз баҳри коре (чизе) гузаштан, дигар орзуи он чизро накардан; **савдои** *чизеро* **ба сар доштан** дар орзуи ба даст даровардани чизе будан, хоҳони чизе будан.

САВДОВИЯТ *а.* سوداویت гирифторӣ ба савдо, молихулиёӣ, девонаҳолӣ.

САВДОВӢ سوداوی *ниг.* **савдоӣ**.

САВДОГАР سوداگر он ки касбаш хариду фурӯш аст, тоҷир.

САВДОГАРБАЧА سوداگربچه фарзанди савдогар, тоҷирзода.

САВДОГАРӢ سوداگری шуғли савдогар; хариду фурӯш кардан, тиҷорат; **савдогарӣ кардан** бо хариду фурӯш шуғл доштан.

САВДОЗАДА سودازده 1. молихулёӣ; девонавазъ. 2. *маҷ.* шайдоӣ.

САВДОИМИЗОҶ سودای‌مزاج мизоҷаш номӯътадил, он ки ҳолати рӯҳияш ба як қарор нест.

САВДОИЯТ *а.* سودائیت *ниг.* **савдовият**.

САВДОӢ سودایی мубталои бемории савдо; савдозада, девонавазъ, молихулёӣ.

САВИҚ *а.* سویق 1. машрубот. 2. орди гандум ва ё ҷави бирёнкарда; хӯрокӣ.

САВИ(Й)Я *а.* سویه сатҳ, дараҷа; **савияи маданӣ** дараҷаи рушди фарҳангӣ; **савияи фикрӣ** дараҷаи инкишофи фикрӣ.

САВҚ I *а.* سوق майл, рағбат, кашиш; **савқи табиӣ** тақозои табиӣ.

САВҚ II *а.* سوق рондан, рониш; **савқ додан** равон кардан, фиристодан.

САВЛАТ I *а.* صولت ҳайбат, салобат: **аз савлаташ об ях мекунад** (*мақ.*). 2. ҳашамат, шукӯҳ, виқор; калонгирӣ; **бо савлат** бо виқор: **бо савлат қадам ниҳодан**.

САВЛАТ II *а.* صولت ҳамлаи бо хашму ғазаб, бо қаҳр ҳуҷум кардан; хашмгинӣ, қаҳру ғазаб.

САВЛАТДОР صولت‌دار *ниг.* **савлатманд**.

САВЛАТДОРӢ صولت‌داری *ниг.* **савлатмандӣ**.

САВЛАТМАНД صولتمند мағрур, мутакаббир, ҳавобаланд.

САВЛАТМАНДӢ صولتمندی мағрурӣ, мутакаббирӣ, босалобатӣ.

САВЛАҶОН صوله‌جان *кит. муарраби* **чавгон**; ◊ **сар аз савлаҷони** *касе* **тобидан** саркашӣ кардан, итоат накардан.

САВМ *а.* صوم *д.* рӯза, рӯзадорӣ.

САВМАА *а.* صومعه 1. ибодатхонаи аҳли насоро, дайр. 2. хонақоҳи шайхон ва зоҳидон.

САВМААНИШИН صومعه‌نشین 1. зоҳид, обид. 2. роҳиб, шайх.

САВО *а.* سوا 1. мобайн, миёна. 2. баробар, яксон. 3. ҷуз, магар, ғайр.

САВОБ I *а.* ثواب 1. подош (*барои кори нек*). 2. кори нек, кори хайр; *муқоб.* **гуноҳ**, **убол**; **(аз) барои савоб!** дар мавриди илтимосу илтиҷо гӯянд; **кори савоб** кори хайр, кори нек; **аз савоб намон!** кори савобе кун!

САВОБ II *а.* صواب рост, дуруст; *муқоб.* **хато**; **савоб дидан** дуруст донистан (шумурдан).

САВОБАНДӮЗӢ ثواب‌اندوزی бисёр кори хайр намудан, амали нек анҷом додан, савоби бисёр гирифтан.

САВОБДИД صواب‌دید фикру раъйи рост ва дуруст; маслиҳат; роҳнамоӣ.

САВОБИҚ سوابق *ҷ.* **собиқа**.

САВОБИТ ثوابت *ҷ.* **собита**.

САВОБӢ ثوابی кори нек, некукорӣ, хайру эҳсонкорӣ.

САВОБКОР ثواب‌کار он ки кори нек ва савоб мекунад.

САВОБКОРӢ ثواب‌کاری кору амали савоб кардан.

САВОБТАЛАБ ثواب‌طلب он ки савоб мехоҳад, савобхоҳ.

САВОБҶӮ ثواب‌جو ҷӯяндаи савоб; *ниг.* **савобталаб**.

САВОД *а.* سواد 1. хонда ва навишта тавонистан; **савод баровардан** хондану навиштанро ёд гирифтан; **савод доштан** соҳиби хату савод будан, хатхон ва хатнавис будан; **савод омӯхтан** ёд гирифтани хат ва хатнависӣ. 2. сиёҳӣ, сиёҳрангӣ. 3. торикӣ, зулмот; **саводи шом** торикии аввали шаб. 4. торикии чизе, ки аз дур маълум мешавад, суроб. 5. нусха, рӯнавис, навишта. 6. сиёҳнавис, мусаввада. 7. гирд, атроф; маҳал; қаламрав; кишвар.

САВОДКОРӢ سوادکاری 1. бо сири сиёҳ дар рӯи чизе нақшкӯбӣ кардан. 2. зарфе, ки бар рӯи он бо сиёҳӣ нақш кӯбида шудааст.

САВОДНОК سوادناک он ки навиштан ва хондан метавонад, хатхон; **саводнок кардан** *касеро* савод омӯхтан ба касе.

САВОДНОКӢ سوادناکی хондан ва навишта тавонистан, хатхон будан.

САВОДОМӮЗ سوادآموز он ки хондан ва навиштан меомӯзад.

САВОДОМӮЗӢ سوادآموزی 1. хондану навиштан омӯхтан ба касе. 2. хондану навиштан омӯхтани касе.

САВОИҚ *а.* صواعق *ҷ.* **соиқа**.

САВОЛ *а.* سوال *шакли дар талаффуз маъмулшудаи* суол (*ниг.*); **саволу ҷавоб** а) пурсидан ва ба пурсиш посух гирифтан; б) гуфтугӯ, гуфтугузор; **саволи дандоншикан** саволи душвор; **савол додан (кардан)** пурсидан чизеро аз касе.

САВОЛБОРОН سوالباران **:саволборон кардан** *касеро* аз касе паиҳам ва аз ҳад зиёд пурсидан дар бораи чизе.

САВОЛДОР سوالدار гуфтор ё навиштае, ки дар он пурсише ҳаст: **ҷумлаи саволдор** *збш.* ҷумлаи саволӣ.

САВОЛӢ سوالی *мансуб ва марбут ба* **савол; ҷумлаи саволӣ** *збш.* ҷумлае, ки хусусияти саволӣ дорад.

САВОЛНОМА سوالنامه варақае, ки дар он чандин пурсишу дархост оварда шудааст, пурсишнома.

САВОЛОМЕЗ سوالآمیز **:нигоҳи саволомез** нигоҳи пурсишомезона.

САВОМЕЪ *а.* صوامع *ҷ.* **савмаа**.

САВОНЕҲ *а.* سوانح *ҷ.* **сониҳа.**

САВОР//СУВОР سوار 1. он ки бо асп ё дигар воситаи нақлиёт аз ҷое ба ҷое меравад; *муқоб.* **пиёда**. 2. аспсавор, аспакӣ; **савор кардан** шинондан касеро ба ягон воситаи нақлиёт; **савор шудан** ба ягон воситаи нақлиёт нишастан бо мақсади рафтан ба ҷое (*ба асп, ароба, киштӣ, ҳавопаймо*).

САВОРА//СУВОРА I سواره 1. аспсавор, аспакӣ, харакӣ: **пиёдаю савора**. 2. аскари аспсавор.

САВОРА II سواره яке аз навоҳои Шашмақом.

САВОРАГАРД سواره‌گرد он ки савора меравад: **роҳи саворагард** роҳи махсус барои саворагардон; *муқоб.* **пиёдагард**.

САВОРАГАРДӢ سواره‌گردی савори асп, шутур ва хар роҳ рафтан.

САВОРАНИЗОМ سواره‌نظام аскари савора, ҷузъи томи савора.

САВОРАҲУҶУМ سواره‌هجوم ҳуҷуми дастаҳои аспсавор дар ҷанг, аспсавор ҳуҷум кардан.

САВОРГАРД سوارگرد *ниг.* **саворагард**.

САВОРӢ//СУВОРӢ سواری 1. савор будан; савор шудан; **аспи саворӣ** асп барои саворшавӣ; *муқоб.* **аспи боркаш**; **вагони саворӣ** вагони мусофирбар. 2. чорпое, ки ба он савор мешаванд, улов. 3. савора; *муқоб.* **пиёда**.

САВОРШАВӢ سوارشوی *исми амал аз* **савор шудан**; бар чизе савор шудан.

САВОҲИЛ *а.* سواحل *ҷ.* **соҳил**.

САВР *а.* ثور *нуҷ.* 1. номи бурҷи дувум аз 12 бурҷи фалак, бурҷи Гов. 2. моҳи дуюми солшумории шамсӣ, ки тақрибан ба 21 апрел – 21 май рост меояд.

САВРАТ *а.* سورت тезӣ ва тундии ҳар чиз, шиддат; қувват ва зӯрӣ; сатват (подшоҳӣ), ҳайбат.

САВРӢ ثوری *мансуб ба* **савр**; **гелоси саврӣ** гелосе, ки моҳи савр мепазад, гелоси тезпазак.

САВСАН سوسن *бот.* гули пиёзбехи рангоранг аз ҷинси занбақ; **савсани обӣ** нилуфар.

САВСАНӢ سوسنی *мансуб ба* **савсан**.

САВСОР سوسار *зоол.* гурбаи саҳроӣ, ки пӯсти нарм дорад, дала.

САВТ I *а.* صوت 1. садо, овоз. 2. яке аз оҳангҳои Шашмақом.

САВТ II *а.* سوط тозиёна, қамчин.

САВТИЁТ صوتیات овошиносӣ.

САВТИЯ *а.* صوتیه савтӣ, овозӣ; **усули савтия** тарзи таълими навомӯзон бо усули овоӣ.

САВТӢ صوتی 1. *мансуб ба* **савт I**. 2.сароянда, хонандаи оҳангҳои классикӣ.

САВТХОН صوت‌خوان *кит.* хонандаи оҳангҳои классикӣ.

САВТХОНӢ صوت‌خوانی *кит. амали* **савтхон**; хондани оҳангҳои классикӣ; умуман сурудхонӣ.

САВУМ سوم *ниг.* **сеюм**.

САВУМИН سومین *ниг.* **сеюмин**.

САГ سگ ҳайвони хонагии маълум; **саги бӯгир** саге, ки қувваи бӯёии баланд дорад ва изи пои касро гирифта метавонад; **саги обӣ** *ниг.* **сагобӣ; саги сӯзанхӯрда** а) саги беором, саросема; б) *маҷ.* одами беқарору беором; **саги тозӣ** ҷинсе аз сагҳои шикорӣ; **саги ҷӯпонӣ** саге, ки гала ва рамаро посбонӣ мекунад; **саги даргоҳи** *касе* **будан** *маҷ.* ғуломи ҳалқабаргӯши (мутеъ ва фармонбардори) касе будан; **саг соҳибашро намешиносад** *маҷ.* бетартибию бесаранҷомӣ, ҳар кас дар пайи кори худ, ҳама дар ташвиши худ.

САГАК I سگک *шакли тасғири* **саг**; сагча.

САГАК II سگک ҳалқача, ки ба ҷои тугма ба курта (*махсусан занона*) медӯзанд.

САГАК III سگک *бот.* ангури сагак, сагангур, растании худрӯи меваааш хурди кишмишмонанди сурхранг.

САГАКХОРسگک‌خوار *бот.* як навъ растании ботлоқии гулҳояш зард.

САГБАЧА سگ‌بچه 1. бачаи саг. 2. *таҳқ.* калимаи қабеҳ нисбат ба одами бадзот.

САГБОЗ سگ‌باز 1. дӯстдори саг. 2. омӯзандаи саг.

САГБОН سگ‌بان бонигари сагон, он ки ба бонӣ кардани сагон машғул аст.

САГДИДА سگ‌دیده **:гурбаи сагдида** ҳаросон, ба воҳимаафтода.

САГДИЛ سگ‌دل *киноя аз* бераҳм, сангиндил.

САГДИЛӢ سگ‌دلی *киноя аз* сахтдилӣ, озордиҳандагӣ; бадфеълӣ.

САГДОР سگ‌دار соҳиби саг.

САГЗАН سگزن *кит.* тири майда, ки пайконаш бисёр борик ва тез будааст.

САГЗӢ//СИГЗӢ//САКЗӢ سگزی//سکزی *таър.* 1. *мансуб ба* **Сагзистон**. 2. *мансуб ба* **сакҳо** (*қавми қадими эронитабор*). 3. сокини Систони қадим. 4. лақаби Рустами Дастон. 5. лаҳҷаи систониён, ки яке аз забонҳои қадими эронист.

САГӢ سگی 1. амали саг чун газидан ва даридан ба дандон; **сагӣ кардан** *маҷ.* рафтори ношоиста кардан, ҷанҷолу херхаша ва додуфарёд кардан. *маҷ*. чизи паст ва бекора, пастсифат.

САГМАГАС سگمگس *ниг.* **хармагас.**

САГМАНИШ سگ‌منش *ниг.* **сагмизоҷ**.

САГМИЗОҶ سگ‌مزاج он ки хӯи сагона дорад; бадхашм.

САГМОҲӢ سگماهی *зоол.* моҳии калони дарёӣ, ки дарозиаш то ба 3-5 метр мерасад ва сараш ба сари саг монанд аст.

САГОБӢ سگ‌آبی ҳайвони обии пӯсташ пурқимат.

САГПАРАСТ سگ‌پرست дӯстдори саг, сагбоз.

САГПАРВАРӢ سگ‌پروری парвариши саг, нигоҳубини саг.

САГСОР سگسار 1. сагмонанд. 2. одами сагсар, тибқи ривоятҳо одаме, ки сараш чун сари саг будааст. 3. *маҷ.* ҳарис; ҳариси дунёву мол.

САГХОНА سگ‌خانه хона барои саг, катаки саг.

САГЧА سگچه *ниг.* **сагбача** 1.

САГҶОН سگ‌جان ҷонсахт, пуртоқат.

САГҶОНӢ سگ‌جانی ҷонсахтӣ, пуртоқатӣ.

САҒАЛ سغل *гуфт.* устухони калони ҳайвони хонагӣ (*ки дар шӯрбо ё ош пухта бошад*).

САҒИР *а.* صغیر хурд, майда; хурдсол; *муқоб.* **кабир, калон**; **сағиру кабир** хурду калон, ҳама; **сағир мондан** бе падару модар шудан.

САҒИРА صغیره 1. кӯдаки хурдсол, кӯчак. 2. ятим, духтари бе падару модар. 3. умуман кӯдак, бачаи бе падару модар. 4. хурд, кӯчак: **гуноҳи сағира**.

САҒИРАМОНДА صغیره‌مانده ятиммонда, бепадару модар монда.

САҒИРАПАРВАР//САҒИРПАРВАР صغیره‌پرور// صغیرپرور 1. ғамхори ятимон. 2. тарбиягари ятимон, ятимпарвар.

САҒИРАХОНА صغیره‌خانه *ниг.* **сағирхона**.

САҒИРӢ صغیری 1. хурдсолӣ, норасидагӣ ба балоғат. 2. ятимӣ.

САҒИРХОНА صغیرخانه парваришгоҳи кӯдакони бе падару модар; *муқ.* **ятимхона**.

САҒОНА سغانه мақбарае, ки дар болои қабрҳо аз хишту санг созанд; гӯри аз хишту санг сохта.

САҒОНАШАКЛ سغانه‌شکل монанди сағона, ба шакли сағона.

САҒР I *а.* ثغر *кит.* дандон(ҳо)и пеши даҳон.

САҒР II *а.* ثغر *кит.* 1. тангно, гузаргоҳи танг. 2. марз, сарҳад, ҳудуд; замини сарҳадӣ.

САҒРИБОРИК سغری‌باریک майдакафал (*ки аз сифатҳои хуби асп аст*), миёнборик.

САҒРИВАСЕЪ سغری‌وسیع аспе, ки кафали васеъ дорад, асп ё ҳайвоне, ки қисми ақибаш калону васеъ аст, миёнғафс.

САҒРИПАҲН سغری‌پهن *ниг.* **сағривасеъ**.

САҒРИПӮШ سغری‌پوش кафалпӯш, матоъ, ки бо он сағрии асп, хар *ва г.-ро* мепӯшонанд.

САҒРӢ سغری кафал (*қисми пасини тана* (*-и асп, хар ва г.*), миён, пушт (-и ҳайвон).

САД صد *шумора* даҳ карат даҳ.

САД(Д) *а.* سد банд, девора; девор; монеа дар сари роҳи чизе; **садди роҳ** монеа дар сари роҳ; **садди Чин** девори машҳури хитойӣ; **сад бастан** (**кашидан**) банд сохтан (дар сари роҳи об).

САДА I سده *бот.* гуҷум, қайрағоч; ◊ **сада соя диҳад, бед хода** (*зарб.*).

САДА II صده сад сол, аср, қарн; садсолагӣ.

САДА III صده гурӯҳи саднафара; дастаи садкаса.

САДА IV سده яке аз ҷашнҳои қадими миллии мо, ки рӯзи даҳуми баҳманмоҳ (29-30 январ) баргузор мегардид, аз Сада то Наврӯз панҷоҳ шаб ва панҷоҳ рӯз будааст.

САДА V سده *таър.* воҳиди марзбандии баъзе аз ноҳияҳои кӯҳистон дар аморати Бухоро.

САДАБЕД سده‌بید *ниг.* **сурхбед**.

САДАД *а.* صدد *кит.* ният, қасд, азм; майл; **дар садади** … дар нияти…, дар пайи...

САДАҚА *а.* صدقه пул ё чизе, ки ба мӯҳтоҷон ва бенавоён чун хайрот дода мешавад; хайрот; **садақа додан (кардан)** хайрот додан; **садақа пурсидан (талабидан)** хайрот талаб кардан; **садақа радди бало** мақолест, ки садақаталабҳо мегӯянд.

САДАҚАХӮР صدقه‌خور он ки бо садақагирӣ (чиз пурсидан аз касон) умр мегузаронад.

САДАҚАХӮРӢ صدقه‌خوری садақаталабӣ, садақагирӣ.

САДАМА//САДМА صدمه осеб, зарар; зарба, лат; **садама задан** *ба чизе, коре* осеб расондан, зарба задан.

САДАРАЙҲОН سده‌ریحان *бот.* навъи райҳон, ки ба сада монанд аст.

САДАФ *а.* صدف моддаи марворидгуни қиматбаҳост, ки аз он тугма, дастаи корд ва ҳар гуна ашёи зинатӣ месозанд.

САДАФГУН صدف‌گون садафранг.

САДАФДАНДОН صدف‌دندان он ки дандонҳои чун садаф сафед дорад (*сифати маҳбуба*).

САДАФИН صدفین аз садаф сохташуда; монанди садаф: **дандонҳои садафин**.

САДАФӢ صدفی *ниг.* **садафин**.

САДАФКОРӢ صدف‌کاری бо садаф ороёфта.

САДАФОСО صدف‌آسا садафмонанд, мисли садаф.

САДАФПОРА صدف‌پاره пораи садаф, қисмати ночизи садаф.

САДАФРАНГ صدف‌رنگ *ниг.* **садафгун**.

САД(Д)БАНДӢ سدبندی *исми амал аз* **садд бастан**; бунёди садд, сохтани оббанд.

САДБАРГ صدبرگ гули сербарги хушбӯй.

САДБАРГЗОР صدبرگزار ҷое, ки садбарг бисёр аст.

САДГЕС سدگیس *ниг.* **садкес**.

САДГУНА صدگونه ҳархела, гуногун

САДДОНА صددانه шадда ё риштае, ки ба он сад мӯҳра гузаронда шуда бошад; **тасбеҳи саддона** а) тасбеҳи садмӯҳра; б) *маҷ.* аломати зӯҳди риёкорона.

САДИД *а.* سدید *кит.* рост, дуруст; устувор; маҳкамирода; соҳибэҳтиром.

САДИҚ *а.* صدیق дӯст, рафиқ.

САДӢ صدی 1. аз сад (100) иборатбуда. 2. садсӯма.

САДКЕС//САДГЕС سدکیس//سدگیس *кит.* тиру камон, рангинкамоне, ки ҳангоми офтобборон дар осмон пайдо мешавад.

САДКОРА صدکاره 1. он ки аз дасташ чандин кор меояд. 2. он ки дар як вақт ба чандин кор иқдом меварзад. 3. *маҷ.* одами дар кор ноустувор, бесубот: **Салими садкора, ҳама кораш нимкора** (*зарб.*).

САДҚА *а.* صدقه *гуфт.* қурбон, фидо, тасаддуқ; **садқа шудан** фидо гардидан (*барои касе*); **садқаи сарат шавам!** қурбонат шавам!, фидоят гардам!; **садқаи гап шав!** дар ҳаққи одами кундфаҳм гӯянд; **садқаи сар!** бало ба пасаш!

САДО *а.* صدا 1.савт, овоз, ово; **акси садо** овозе, ки аз инъикоси овоз дар кӯҳ ё ҷои дигар пайдо шуда дубора ба гӯш мерасад; **садои по** шарфаи по; **садо баромадан** овоз шунида шудан; **садо додан** а) овоз баровардан, ба ҷеғи касе ҷавоб гардондан; б) шунида шудан; **садо кардан** ҷеғ задан. 2. *маҷ.* радио; **садову симо** радио ва телевизион.

САДОБАРДОР صدابردار он ки дар таҳияи намоиш ё филме вазифаи танзими овозро ба ӯҳда дорад, танзимгари овоз.

САДОГИР صداگیر гирандаи садо, қабулкунанда ё ба худ кашандаи садо.

САДОГИРИФТА صداگرفته он ки овозаш гирифта бошад.

САДОГУЗАРОН صداگذران гузаронандаи садо, он чи садоро аз тариқи худ мегузаронад.

САДОД *а.* سداد *кит.* 1. ростӣ, дурустӣ. 2. адолат.

САДОДЕҲ صداده садодиҳанда, овоздиҳанда.

САДОДИҲӢ صدادهی садо додан, овоз баровардан.

САДОДОР صدادار дорандаи садо, овоздиҳанда: **зангулачаи садодор**.

САДОҚАТ *а.* صداقت дӯстии самимӣ, дӯстӣ аз рӯи ростӣ ва дурустӣ; самимият; вафодорӣ; **бо садоқат** самимона, аз таҳти дил; **бо камоли садоқат** аз рӯи ихлосу самимият, бо самимияти комил; **садоқат доштан** *ба касе* самимӣ будан, вафодор будан ба касе.

САДОҚАТКОР صداقتکار *ниг.* **садоқатманд**.

САДОҚАТМАНД صداقتمند самимӣ, вафодор, ихлосманд.

САДОҚАТМАНДӢ صداقتمندی самимият, ихлосмандӣ, вафодорӣ.

САДОҚАТМАНДОНА صداقتمندانه аз рӯи ихлос, аз таҳти дил, бо самимият, самимона, ихлосмандона.

САДОНИШОН صدانشان фурӯнишони садо.

САДОНОГУЗАР صداناگذر хосияти нагузаронидани садо.

САДОНОГУЗАРӢ صداناگذری нагузаронидани садо, қобилияти садо ё овозро нагузаронидан.

САДОНОГУЗАРОНӢ صداناگذرانی *шакли бавоситаи* **садоногузарӣ**.

САДОНОК صداناک 1. садодор. 2. *збш.* як қисм овозҳои забон ғайр аз ҳамсадоҳо ва нимсадоҳо.

САДОНОКӢ صداناکی *мансуб ба* **садонок**.

САДОПАРДА صداپرده *анат.* торҳои тавлиди овоз: **садопардаи гӯш** пардаи овозии гӯш.

САДОРАС صدارس масофае, ки дар он овоз шунида мешавад.

САДОРАТ *а.* صدارت 1. раис будан, раисӣ кардан. 2. ҳайъати раёсат, раёсати маҷлис. 3. *таър.*

сарвазирӣ, вазорат. 4. яке аз мансабҳои динӣ дар аморати Бухоро.

САДОФУРӮБАРӢ صدافروبری садонишон будан.

САДОСАНҶ صداسنج андозагири садо, андозагири овоз.

САДПОРА صدپاره чок-чок, реш-реш (*дил, ҷигар аз таъсири ишқ, гаму андӯҳ*); **дили садпора** дили пора – пора.

САДР *а.* صدر 1. сина. 2. аввал, оғоз, аввали чизе. 3. нишастгоҳи боло, пешгоҳ. 4. *маҷ.* миёна; марказ. 5. болонишин, раис, сардор, пешво; вазир; сарвазир. 6. *таър.* олитарин унвони илмӣ дар Бухорои асрҳои охир, ки пас аз ӯроқ ва судур меояд.

САДРАНГ صدرنگ рангин, гуногунранг, рангоранг.

САДРЕШ صدریش бисёр рештдор, чок-чок (*дил, сина*).

САДРӢ صدری 1. раисӣ, раёсат, сардорӣ. 2. мансаби садорат.

САДРНИШИН صدرنشین болонишин, пешгоҳнишин.

САДСОЛА صدساله 1. он ки сад сол умр дидааст; пир, куҳансол. 2. қадим, дерин: **қиссаи садсола**.

САДСОЛАГӢ صدسالگی **:ҷашни садсолагӣ** ҷашне, ки ба ифтихори садсолагӣ баргузор мешавад.

САДТО صدتا сад дона; **садто-садто** сад-сад, садтогӣ.

САДТӮ صدتو *кит.* садқабат, серқабат, қабатқабат.

САДУМ صدم *шумораи тартибии* 100.

САДУМИН صدمین *ниг.* **садум**.

САДЧАНД صدچند сад баробар, аз аввалааш сад бор зиёдтар.

САДЧОК صدچاک сахт чок – чок; реш– реш.

САДШИКАН سدشکن он чи банд, монеаҳоро аз байн мебардорад.

САДЯК صدیک 1. аз сад ҳисса як ҳисса. 2. *маҷ.* кам, ночиз.

САДЯМОҚ صدیماق *гуфт.* 1. ҷома ва ё либосе, ки бисёр васлаямоқ дорад. 2. хеле кӯҳна, фарсуда, дарбеҳдор, ямоқдор. 3. ҷомаи дарвешону сӯфиён.

САДЯМОҚӢ صدیماقی ҷомаи фарсудаи бисёрвасла.

САЁҚ سیاق **:саёқ-саёқ гаштан** *гуфт.* овора гаштан, бекору беҳуда гаштан (дар ҷое).

САЁҲАТ *а.* سیاحت сайр, гардиш, сафар (*бо мақсади тамошо*); ҷаҳонгардӣ; **саёҳати фаннӣ** экскурсия.

САЁҲАТГОҲ سیاحتگاه ҷои гардиш, ҷои сайру тамошо.

САЁҲАТДӮСТ سیاحتدوست он ки сайру саёҳатро дӯст дорад.

САЁҲАТНОМА سیاحتنامه сафарнома, китоб ё дафтаре, ки дар он воқеаҳои сафаре баён ёфтааст, хотироти сафар.

САЗИДАН سزیدن *кит.* сазовор (лоиқ) будан, арзидан; раво (ҷоиз) будан.

САЗО سزا 1. сазовор, лоиқ, шоиста. 2. музд, подош, подоши некӣ ё бадӣ; ҷазо; **сазои** *касеро* **додан** касеро ба подоши амалаш расондан; ҷазо додан; **ба сазои худ расидан** ҷазои худро дидан.

САЗОВОР سزاوار лоиқ, шоиста, мустаҳақ, муносиб: **сазовори таҳсин**, **сазовори танбеҳ**, **сазовор будан**, **сазовор шудан.**

САЗОӢ سزایی *таър.* 1. дар гузашта як навъ ҷазои ҷисмонӣ, ки гунаҳкорро дар назди ҷамоат ҷӯб мезаданд. 2. он чи бо он ҳукми ҷазо ба иҷро мерасид (*мас.,* **ҷӯби сазоӣ**).

САИД *а.* سعید саодатманд, хушбахт, бахтиёр; нек, муборак: **рӯзи саид**, **иди саиди Рамазон**.

САИДТОЛЕЪ سعیدطالع фархундатолеъ, некбахт.

САИР *а.* سعیر *кит.* 1. оташи шӯълавар. 2. *маҷ.* дӯзах.

САИС *а.* سئیس аспбон.

САИСӢ سئیسی шуғли саис, аспбонӣ.

САИСХОНА سئیس‌خانه аспхона.

САЙД *а.* صید 1. шикор кардан, шикор. 2. он чи онро шикор мекунанд, ҷонвари шикоршаванда; **ба як тир ду сайд задан** (*мақ.*); **ба сайди** *касе* **афтодан** ба доми касе гирифтор шудан.

САЙДАФКАН صیدافکن сайёди моҳир.

САЙДГИР صیدگیر 1. шикоркунанда, шикорчӣ. 2. сайёд.

САЙДГОҲ صیدگاه ҷои шикор.

САЙДОЗМУД صیدآزمود шикорчии ботаҷриба, сайёди таҷрибадор.

САЙДПАРАСТ صیدپرست шикорчии ашаддӣ, сайёди боиштиёқ.

САЙЁД *а.* صیاد сайдкунанда, шикорчӣ.

САЙЁДӢ صیادی шуғли сайёд; шикор кардан.

САЙЁЛ *а.* سیال равон (*дар бораи моеот*).

САЙЁР *а.* سیار 1. сайркунанда, гарданда. 2. он чи аз ҷое ба ҷое кӯчида меистад: **китобхонаи сайёр**, **кинои сайёр**, **суди сайёр**, **маҷлиси сайёр**. 3. он чи аз дасте ба дасте гузашта меистад: **байраки сайёр**.

САЙЁРА *а.* سیاره *нуҷ.* ҷирми осмонӣ, ки гирди офтоб чарх мезанад ва аз он нур ва гармӣ мегирад.

САЙЁРАШИНОС سیاره‌شناس он ки ба омӯзишу пажӯҳиши сайёраҳо машғул аст.

САЙЁРАШИНОСӢ سیاره‌شناسی илми шинохти сайёраҳо**.**

САЙЁФ *а.* سیاف *кит.* 1. шамшерзан. 2. *таър.* ҷаллод.

САЙЁҲ *а.* سیاح саёҳаткунанда, сафаркунанда бо мақсади омӯзиш, ҷаҳонгард, гардишгар, гардишгарой.

САЙЁҲӢ سیاحی ҷаҳонгардӣ (бо мақсади муайян).

САЙИБ *а.* ثیب *кит.* марди зандида, бевамард.

САЙИБА *а.* ثیبه зани шавҳардида, бева.

САЙИД *а.* سید 1. *д.* он ки аз хонаводаи пайғамбар бошад, он ки шаҷарааш ба Муҳаммад (с) мерасад. 2. бузург, сардор, пешво.

САЙИДА//САЙИДАТ سیده//سیدة бону, хотун.

САЙИН *а.* صیّن мустаҳкам, маҳкам, устувор.

САЙҚАЛ *а.* صیقل занги чизеро равондан; ҷило додан; ҷило, пардоз; **сайқал додан** а) ҷило додан, суфта кардан, пардоз додан, б) *маҷ.* ғубори чизеро равондан (*мас.*, *дилро*); **сайқал задан** пардоз додан, ҷилодор кардан; **сайқал ёфтан** ҷилодор шудан, аз ғубору занг пок гардидан; тезу буранда шудан, обутоб ёфтан (*мас., корд, шамшер*).

САЙҚАЛГАР صیقل‌گر он ки ба корҳои ҷилодиҳӣ ва зангзудоӣ машғул аст.

САЙҚАЛГАРӢ صیقل‌گری амали ҷило додан ва занг зудудан.

САЙҚАЛДИҲӢ صیقل‌دهی *исми амал аз* **сайқалдиҳӣ**; зудудани занг ва ҷилодиҳӣ (*ба оина, шамшер ва г.*).

САЙҚАЛДОР صیقل‌دار ҷилонок, пардоз додашуда.

САЙҚАЛӢ صیقلی 1. *мансуб ба* **сайқал**. 2. сайқалдиҳанда, косиб ва ҳунарманди сайқалдиҳанда. 3. сайқал додашуда, ҷилоёфта.

САЙҚАЛКОР صیقل‌کار *ниг.* **сайқалӣ** 2.

САЙЛ I //СЕЛ *а.* سیل ҷараёни оби борон, оби зиёде, ки ба сабаби боришҳои зиёди паёпай ва об шудани яххо бо шиддат ва суръат ҷорӣ мегардад.

САЙЛГОҲ//СЕЛГОҲ سیلگاه селтоз, маҷрои сел, ҷараёнгоҳи сел, селраҳа, селдара.

САЙЛОБ//СЕЛОБ سیلاب оби тунду тез, оби сел, обе, ки бар асари баланд шудани оби дарёҳо ва дар кӯҳу даштҳо аз сабаби боронгарӣ ё офати дигар (*канда шудани сад, об шудани яххо*) пайдо мешавад.

САЙЛОН *а.* سیلان [*аслаш* **саялон**] ҷоришавӣ, маҷро, ҷоришавии об, хун ё моеи дигар; **оби сайлон** оби ҷорӣ.

САЙЛОНИЯТ *а.* سیلانیت *физ.* маҷрои ҳаракати ҷисмҳои моеъ, газ ва ё барқ.

САЙЛРАФТОР//СЕЛРАФТОР سیل‌رفتار тезрафтор, тундрав (*сифати асп*).

САЙР *а.* سیر 1. гардиш, сафар, саёҳат, тамошо;

сайри боғ гардишу истироҳат дар боғот. 2. тамошои идона; **сайр кардан** а) гардиш кардан; б) аз назар гузарондан; **сайри сулук** тай кардани марҳилаҳои гуногун дар тасаввуф; **сайри таърихӣ** назар афкандан ба таърих ва рӯйдодҳои гузашта.

САЙРА سیره парандае аз ҷинси гунҷишк, ки монанди булбул хушовоз аст.

САЙРАФӢ *а.* صیرفی он ки пули сараро аз носара ҷудо мекунад, заршинос, касе, ки касбу кораш додугирифти пул ва ё иваз кардани пул бо пул аст, сарроф.

САЙРГОҲ سیرگاه ҷои сайру гардиш; ҷое, ки сайр барпо мешавад.

САЙРОН//САЯРОН *а.* سیران *кит.* сайр, гашт, гардиш, рафтор.

САЙТ I *а.* صیت *кит.* овоза, шӯҳрат; овози нек.

САЙТ II سیت *итт.* нишонии махсуси як шахс ва ё як корхона дар шабакаи интернет.

САЙФ I *а.* سیف *кит.* шамшер; **соҳиби сайф ва қалам** он ки ҳам шамшерзан асту ҳам қаламкаш.

САЙФ II *а.* صیف *кит.* тобистон, фасли гармо.

САЙФИЯ *а.* صیفیه *кит.* ҷое, ки тобистонро он ҷо гузаронанд; бустонсаро.

САЙФӢ صیفی *кит.* тобистонӣ, ҳар чизи мансуб ба тобистон.

САЙФУР سیفور *кит.* матои абрешимини нафис.

САЙҲА//САЙҲАТ *а.* صیحه//صیحت *кит.* чеғ, бонг ва фарёди даҳшатангез.

САЙҲУН سیحون *кит.* номи таърихии дарёи Сир.

САКАЛТУ سکلتو *гуфт.* бекорагард, сарсарӣ, муфтхӯр.

САКАНА//САКАНАТ *а.* سکنه//سکنت 1. оромӣ, сукунат, дар ҷое қарор ва ором гирифтан. 2. сокинон, бошандагон.

САКАРОТ *а.* سکرات *ҷ.* **сакрат**; 1. беҳушӣ ва мастиҳо. 2. талвоса, ҷонканӣ; **сакароти марг (мавт)** талвосаи пеш аз марг, ҳолати ҷонканӣ, ҳолати назъ.

САКАРОТУЛМАВТ *а.* سکرات‌الموت ҳолати пеш аз марг, ҳолати назъ.

САКИНА//САКИНАТ *а.* سکینه//سکینت оромӣ, осудагӣ, ором.

САКИЧ سکج *кит.* ангури хушкшуда, мавиз.

САККОК *а.* سکّاک *кит.* 1. он ки пули танга сикка мезанад, дар рӯи танга дарҷ мекунад. 2. кордгар, кордсоз.

САККОКӢ *а.* سکّاکی *кит.* амал ва шуғли саккок.

САКОҲАН سکاهن *ниг.* **сикоҳан**.

САКР *а.* سکر пеши роҳи чизеро бастан, аз пеши чизе садд мондан, садди роҳ кардан.

САКРАТ *а.* سکرت *кит.* беҳушӣ, аз тарс шах шудан; мастӣ; **сакрати ҷавонӣ** *маҷ.* ғурури ҷавонӣ.

САКРОН *а.* سکران *кит.* маст.

САКСАВУЛ سکسوول дарахти кӯтоҳқад ё буттаҳои калон, ки дар биёбонҳои Осиёи Марказӣ мерӯяд ва гармии ҳезумаш хеле баланд мешавад, **тоғ** ва **туғ** ҳам меноманд; **ангишти саксавул** ангишти беғубори серҳарорат, ки аз чӯби саксавул тайёр карда мешуд ва барои гарм кардани сандалӣ ба кор мерафт.

САКСАВУЛЗОР سکسوولزار анбӯҳи дарахти саксавул.

САКСОФОН *фр.* سکسافان *мус.* асбоби мусиқии дамӣ.

САКТА *а.* سکته *тиб.* 1. фалаҷи қалб, резиши хун ба мағз, ё баста шудани раги хун, ки боиси марги ногаҳонӣ мешавад; **сактаи қалб** фалаҷи дил; **сакта кардан** а) ба фалаҷи дил гирифтор шудан, ногаҳонӣ мурдан; б) таваққуф, ист, суст шудани ҳаракати чизе; **сакта овардан** боиси таваққуфи коре гардидан, аз ҳаракат боздоштан; халал расонидан. 2. *збш.* аломатест, ки садои ҳарфҳои арабии ҳамза (ء) ва айн (ع)-ро ифода мекунад: **ҷуръат, маъқул**… 3. *адш.* зиёдатӣ ё камии ҳарфе дар мисраъ, ё калимаи душворталаффуз, ки ба вазни шеър халал мерасонад.

САКТАМАЛЕҲ سکته‌ملیح сактаи малеҳ, ҳиҷои зиёдатӣ дар вазни мисраъ, ки чандон халале намерасонад ва ҷоиз дониста мешавад.

САКТАХОНӢ سکته‌خوانی ист ва таваққуфи беҷо вақти хондани чизе ба сабаби нағз надонистани матн.

САКУБО//СУКУБО *ю.* سکوبا *кит.* рӯҳонии олирутба дар дини насронӣ, асқуф.

САҚАВ سقو *гуфт.* он ки забонаш гирифта гап мезанад, тутила.

САҚАМ *а.* سقم беморӣ, касалӣ; нотобӣ.

САҚАНҚУР *ю.*سقنقور *зоол.* ҷонвари сусмормонанд бо чор дасту по, ки дар об ва хушкӣ зиндагӣ мекунад.

САҚАР *а.* سقر *д.* дӯзах, ҷаҳаннам.

САҚАТ *а.* سقط 1. ҳар чизи вайрон, бефоида, ноқис, паст. 2. дашном, фаҳш; **сақат гуфтан** дашном додан; **сақат шудан** мурдан, нобуд шудани чорпо.

САҚАТҲИММАТ سقط‌همّت пастҳиммат, беҳиммат, дунҳиммат.

САҚИЛ I *а.* ثقیل вазнин, гарон; *муқоб.* **хафиф**, **сабук**; **ибораи сақил** ҷумлаи душворфаҳми ғализ.

САҚИЛ II *а.* صقیل сайқал додашуда, ҷилоёфта, ҷилонок.

САҚИМ *а.* سقیم 1. бемор, касал, мариз, ранҷур; оҷиз, дармонда. 2. нодуруст, хато, ғалат.

САҚИРЛОТ *ю.* سقرلات//سقرلاط матои нафисе, ки бештар ба ранги сурх ё кабуд будааст; як навъ матои зардӯзӣ, ки дар қадим онро дар Бағдод мебофтаанд.

САҚИЧ سقیچ самғи дарахт, ки онро ба таври махсусе тайёр карда мехоянд; он чи аз мум пухта ба даҳон гирифта мехоянд; **сақичро аз даҳон бе қил кашидан** *киноя аз* хеле маккору ҳилагар будан.

САҚИЧАК سقیچک *гуфт.* часпак, часпанда (*мас.*, *лой*).

САҚӢ *а.*سقی обёрӣ, обдиҳӣ.

САҚҚО I *а.* سقا *кит.* обоваранда, обкашон, машкоб, обфурӯш; обдиҳанда.

САҚҚО II *а.* سقا курача, гулӯлача.

САҚҚО III *а.* سقا *ниг.* **сафил** I.

САҚҚО IV *а* سقا як навъ мурғ, ки дар русӣ пеликан гӯянд.

САҚҚО V *а.* سقا 1. дар бозии қимор пули ҷамъшударо гӯянд. 2. як навъ бозӣ дар қарта.

САҚҚОБОЗӢ سقابازی курачабозӣ, гулӯлачабозӣ.

САҚҚОДОР سقادار он чи сақро ё сақроча дорад.

САҚҚОӢ سقایی машкобӣ, обкашӣ, обфурӯшӣ.

САҚҚОЛ *а.* صقّال сайқалдиҳанда, он ки чизҳоро сайқал диҳад.

САҚҚОМОНАНД سقامانند ҳар чизи кулулаи ба сақро монанд.

САҚҚОХОНА سقاخانه машкобхона.

САҚЛОБ//САҚЛАБ *а.* سقلاب//صقلاب// سقلب//صقلب 1. нажоди славянҳо. 2. мамлакати славяннишин.

САҚЛОБӢ//САҚЛАБӢ سقلابی//صقلابی سقلبی//صقلبی *мансуб ба* **Сақлоб**, славянӣ.

САҚЛОТУН *ю.- а.* سقلاطون 1. *ниг.* **сақирлот**. 2. *маҷ.* кабудранг.

САҚМУНИЁ *ю.* سقمونیا шираи решаи гиёҳест, ки дар кӯҳҳо ва заминҳои санглох мерӯяд, барои муолиҷаи баъзе бемориҳои меъда ҳамчун дафъи кичҷа *ва г.* ба кор меравад ва талхмаза буда, исҳоли сафро меорад; *муқ.* **маҳмуда** 2.

САҚОЛАТ *а.* ثقالت вазнинӣ, гаронӣ.

САҚОМ *а.* سقام беморӣ, касалӣ, ранҷурӣ.

САҚОМАТ *а.* سقامت *кит.* беморӣ, бемор шудан.

САҚОЯ *а.* سقایه 1.обёрӣ. 2. зарфи обнӯшӣ; пиёла, ҷом.

САҚР *а.* صقر *кит.* боз, шоҳин.

САҚФ *а.* سقف шифти хона, пӯшиши болои хона.

САҚФДОР سقف‌دار дорои шифт.

САЛ//СОЛ *т.* سال// سل амад барои гузаштан аз об: **сал рондан**.

САЛАБ *а.* سلب *кит.* 1. либоси ҷангӣ. 2. либос, пӯшок.

САЛАВОТ *а.* صلوات *д. ҷ.* **салот**; дуо; намоз; **сала-**

вот фиристодан *д.* дуо, дуруд, ки вақти зикри номи пайғамбар Муҳаммад (с) ба овози баланд гуфта мешавад; **ба гузашта салавот** кори гузаштаро набояд ёд кард.

САЛАНГ سلنگ *бот.* растание аз ҷинси хоршутур ва шӯра, ки дар регзорҳо мерӯяд.

САЛАНГ-САЛАНГ سلنگ سلنگ **:саланг-саланг гаштан** *гуфт.* бекор гаштан.

САЛАСУЛБАВЛ *а.* سلس‌البول *тиб.* нигоҳ дошта натавонистани бавл, чакмезак.

САЛАТ *фр.* سلط 1. коҳу. 2. нуқл ва газаке, ки аз коҳу ва сабзавоти дигар тайёр мекунанд.

САЛАФ I *а.* سلف *кит.* аҷдод, пешинагон, гузаштагон; *муқоб.* **халаф**.

САЛАФ II *а.* صلف лоф задан, худнамоӣ кардан.

САЛАФИЯ *а.* سلفیه (*аз вожаи* **салаф-**пешиниён, гузаштагон) номи умумии арбоби дини ислом, ки дар давраҳои мухталифи таърихи ислом шеваи зиндагӣ ва дину ойини пешвоёни давраи аввал (ас-салаф-ус-солеҳун)-ро тарғиб карда, ҳамаи навгониҳои баъдиро бидъат маънидод мекарданд; Ибни Ҳанбал, аш-Шофеӣ, Ибни Таймия, ваҳҳобиён, фарандиён, иттиҳодияи ал-Ихвон-ул-муслиминро ба аҳли салаф нисбат медиҳанд; дар таҳқиқоти муҳақиқони Ғарб салафия бо бунёдгароӣ ва суннатгароӣ муродифи ҳам дониста шудаанд.

САЛАФӢ سلفی аз аҳли салаф, он ки давраи аввали исломро қабул дошта, дар баъзе нукоти исломи имрӯз мухолифат дорад, пайрави исломи бунёдӣ.

САЛАФУТ *а.* سلفوت олами гузаштагон, замони қадим, замони гузаштагон.

САЛБ I *а.* سلب 1. ҷудо кардани чизе аз чизе. 2. рабудан; дуздидан, ғорат. 3. *фалс.* нафй, инкор; *муқоб.* **эҷоб**.

САЛБ II *а.* صلب ба дор кашидан, ба дор задан.

САЛБӢ سلبی манфӣ; **ҷавоби салбӣ** ҷавоби манфӣ.

САЛВАТ//СУЛВАТ *а.* سلوت хурсандӣ, хушнудӣ, шодкомӣ; тасаллӣ, ором.

САЛВӢ *а.* سلوی *ниг.* **салво** I.

САЛВО I *а.* سلوی асал, ангубин, шаҳд.

САЛВО II *а.* سلوی бедона, вартишк.

САЛИБ *а.* صلیب *д.* хоҷ, чалипо, чӯб ва ё филизи чорчиллик, ки аҳли насоро бар вай ибодат кунанд; **Салиби Сурх** созмони хайрияи байналмилалӣ: **салиб кашидан**.

САЛИБДОР صلیب‌دار дорандаи салиб; аҳли насоро.

САЛИБӢ صلیبی 1. чалипоӣ; салибшакл. 2. насронӣ.

САЛИБКАШӢ صلیب‌کشی *д. исми амал аз* **салиб кашидан**; салиб кашидан, ба ҷо овардани расми салиб кашидан.

САЛИБШАКЛ صلیب شکل ба салиб монанд.

САЛИҚА *а.* سلیقه 1. табиат, сиришт; завқ, қобилият. 2. тарз, услуби баён.

САЛИҚАДОР سلیقه‌دار 1. соҳибзавқ. 2. қобилиятнок.

САЛИҚАНОК سلیقه ناک *ниг.* **салиқадор**.

САЛИМ *а.* سلیم солим, саломат, сиҳҳат.

САЛИМДИЛ سلیم‌دل 1. софдил. 2. содадил.

САЛИМҚАЛБ سلیم قلب *ниг.* **салимдил**.

САЛИМУЛФИТРА(Т) *а.* سلیم الفطرة // سلیم الفطره покфитрат, некӯсиришт.

САЛИС *а.* سلس // سلیس равон, мавзун (*сухан*).

САЛИТА *а.* سلیطه зани пургӯй; ҷангара, пургӯй.

САЛКАШ سلکش 1. паромчӣ, ронандаи киштии гузора. 2. амадрон, салчӣ.

САЛҚ//СИЛҚ *а.* سلق лаблабуи қанд.

САЛҚИН سلقین *гуфт.* ҳавои сарди форам, серун: **салқин шудан**.

САЛҚИНӢ سلقینی ҳавои серуни форам.

САЛҚИНШАВӢ سلقین‌شوی серуншавии ҳаво, сарду форам шудани ҳаво.

САЛЛА *а.* سله дастор, аммома: **саллаи афғонӣ**, **саллаи занбарӣ**, **саллаи каловабаст**, **саллаи муллобачагӣ**, **саллаи шалғамӣ**, **аҳли салла**

шудан ба бастани саллаи муллогӣ сазовор шудан, муллои хатмкарда шудан.

САЛЛАБАНДОН سله‌بندان *таър.* дар гузашта иде будааст, ки барои зани соҳиби се фарзанд ва ё зани синнаш аз сӣ гузаштаи бефарзанд салла мебастанд.

САЛЛАДОР سله‌دار он ки салла бандад; шахси салла дар сар.

САЛЛАКОСА سله‌کاسه чиҳозест аз шохчаҳои навдаи дарахт, ки бофта шудаанд ва барои овехта нигаҳдории хӯрокворӣ истифода мешавад.

САЛЛАМНО سلمنا *гуфт.* аҳсан, офарин.

САЛЛОТ سلات 1. *шакли гуфтугӯии* **солдат**. 2. *дар бозии қарта* валет.

САЛЛОХ *а.* سلاخ он ки гӯсфанд ё чорпои дигарро кушта пӯст меканад; қассоб (*дар кушишхона*).

САЛЛОХӢ سلاخی амал ва шуғли саллох.

САЛЛОХХОНА سلاخ‌خانه кушторгоҳи чорпоён, кушишхона.

САЛМА سلمه чизи нодаркор, ки боиси ташвиши касе шудааст; **салмаи сақат** бори зиёдатӣ, боиси ташвиш, дарди сар; **салмаи сар шудан** боиси ташвиш, дарди сар, бори зиёдӣ шудан ба касе.

САЛМАКӢ سلمکی *мус.* номи оҳанг аз навоҳои бостонӣ.

САЛМО سلمی *кит.* 1. номи зани зебое дар араб. 2. *мач.* маъшуқа.

САЛО *а.* صلا калимаест, ки вақти даъвати ҷамоа барои зиёфат, тӯй ё анҷоми коре гуфта мешавад; чеғ, нидо; даъват; **салои ом** даъват кардани ҳамаи мардум, даъвати умумӣ; **сало задан** чеғ задан, нидо кардан; даъват кардан.

САЛОБАТ *а.* صلابت 1. сахтӣ, мустаҳкамӣ, қоимӣ. 2. савлат, маҳобат, ҳашамат; **салобати** *касе* **зер кардан** аз ҳашамат ва салобати касе худро гум кардан. 3. *кит.* тарс, ваҳм.

САЛОБАТДОР صلابت‌دار боҳайбат, ҳайбатнок, босалобат, дорои салобат.

САЛОБАТНОК صلابت‌ناک *ниг.* **салобатдор**.

САЛОИҚ *а.* سلایق *ҷ.* **салиқа**.

САЛОМ *а.* سلام 1. сулҳ, амну амон, амон. 2. дуруд, таҳният; **салому алайк** дуруд бар ту! (*ибораест, ки вақти вохӯрӣ бо касе гӯянд*); **саломи низомӣ** саломи ҳарбиён бо қоидаи махсус; **саломи оташин** дуруди самимӣ; **саломи хушк** салом додан бидуни аҳволпурсӣ; **салом-алайк будан (доштан)** бо касе шинос будан, шиносоӣ доштан; **салом додан // салом кардан** вақти вохӯрӣ саломи алайк гуфтан; **ба салом(и)** *касе* **омадан** ба зиёрати касе омадан; **саломи** *касеро* **алайк нагуфтан** (нагирифтан) ба касе илтифот накардан, ҳавобаланд ва касношинос шудан; **саломи алайк барҳам хӯрдан** қатъи робита кардан, ногап шудан (*ду кас байни ҳам*); **саломро нася кардан** салом надодан, илтифот накардан; **салом расонидан** *ба касе* аз тарафи касе ба касе салом гуфта, ҳолпурсӣ кардан; **ҷавоби саломро гардондан** (додан) ба саломи касе алайк гуфтан.

САЛОМАТ *а.* سلامت тандурустӣ; **гӯшаи саломат** ҷои амн, ҷои бехавфу хатар; **ҷон ба саломат бурдан** аз таҳлукае сиҳат ва бе осебу офат халос шудан; **саломат ёфтан** сиҳат шудан, офият ёфтан; **саломат мондан** зинда будан, сиҳат будан; беосеб мондан, нобуд нашуда мондан; **саратон саломат бошад…** саломат бошед…, осебе набинед…, зинда бошед.

САЛОМАТӢ سلامتی тандурустӣ, сиҳат будан.

САЛОМАТМОНДА سلامت‌مانده он ки аз хавфу хатаре эмин ва солим мондааст, ҷон ба саломатбурда.

САЛОМНОМА سلام‌نامه суруди махсусе, ки вақти ба хонаи домод омадани арӯс хонда мешавад.

САЛОМОНА سلامانه ҳадя ё тухфа, ки ба бузургон ҳангоми зиёрати онҳо дода мешуд.

САЛОМХОНА سلام‌خانه *кӯҳн.* толори қабулгоҳи амир.

САЛОСА *а.* ثلاثه сегона, сенафарӣ.

САЛОСАТ *а.* سلاست нармӣ, ҳамворӣ, равонӣ, мавзунӣ (*сифати сухан*).

САЛОСАТНОК سلاست‌ناک дорои салосат, равон, мавзун(*сифати сухан*).

САЛОСИЛ *а.* سلاسل *ҷ.* **силсила**.

САЛОТ *а.* صلواة//صلات *д.* намоз; **салоти ҷаноза** намозе, ки вақти дафни мурда хонда мешавад; **савму салот** рӯзаву намоз.

САЛОТАТ *а.* سلاطت *кит.* забондарозӣ, серҷоғӣ, ҷангара будан (*оид ба зан*).

САЛОТИН *а.* سلاطين *ҷ.* **султон**.

САЛОҲ *а.* صلاح хайр, некӣ; **салоҳи кор** хайрияти кор; **салоҳ будан** нек будан; раво будан; **салоҳ дидан** росту дуруст шуморидан, раво донистан; маслиҳат дидан, муносиб донистан.

САЛОҲДИД صلاح‌ديد некшуморӣ, муносибдонӣ раводид.

САЛОҲИЯТ *а.* صلاحيت лоиқ будан, сазовор будан; шоистагӣ, сазоворӣ.

САЛОҲИЯТДОР صلاحيت‌دار босалоҳият, он ки салоҳияти коре ё чизеро дорад.

САЛОЯ *а.* صلايه санге, ки дар болояш чизеро (*мас., ранг ё доруеро*) монда месоянд; **салоя кардан** соидан, майда (хока) кардан (*дар байни ду санг*).

САЛРОНӢ سلرانى *исми амал аз* **сал рондан**; амадронӣ, рондани сал барои гузаштан аз дарё.

САЛСАБИЛ *а.* سلسبيل *кит.* 1. оби гуворо, оби софи равону хушхӯр. 2. *д.* номи чашмае дар биҳишт.

САЛСОЛ I *а.* سلسال оби равони соф ва гуворо.

САЛСОЛ II صلصال 1. гиле, ки барои сохтани сафол тайёр карда мешавад. 2. *д.* гиле, ки Худо одамро аз он сириштааст.

САЛТ سلت *гуфт.* холӣ, бебор (*мас., асп*); **аспи салт** аспи зинкардаи бебор ва бесаворае, ки йетак карда баранд; **салт бурдан** асп ё харро бе бор ё бе савора бурдан.

САЛТАНАТ *а.* سلطنت подшоҳӣ, фармонравоӣ, ҳукмронӣ; подшоҳӣ кардан.

САЛТАНАТХОҲ سلطنت‌خواه он ки толиби тоҷу тахт аст, тахтталаб.

САЛТАНАТХОҲӢ سلطنت‌خواهى талабгори тоҷу тахт будан.

САЛТСАВОР سلت سوار савори аспи бебор.

САЛХ I *а.* سلخ *кит.* рӯзи охирини ҳар як моҳи қамарӣ; *муқоб.* **ғурра**.

САЛХ II *а.* سلخ *кит.* пӯст кандан.

САЛЧӮБ سلچوب чӯбе, ки аз он амад тайёр мекунанд.

САЛҶ *а.* ثلج барф.

САЛҶУҚИЁН سلجوقيان *ҷ.* **салҷуқӣ** *таър.* 1. иттиҳоди қавмҳои туркӣ. 2. сулолае бо номи ин қабоил; қабоили туркнажод, ки баъдан ба номи пешвои онҳо Салҷуқ машҳур гардиданд.

САЛҶУҚӢ سلجوقى аз аҳли салҷуқиён.

САМ(М) *а.* سم *кит.* заҳр.

САМАД *а.* صمد 1. поянда, ҳамеша, бениёз, ғанӣ, ҷовид *яке аз номҳои Худои таоло*.

САМАДИЯТ *а.* صمديت *кит.* абадият, ҷовидонӣ; **боргоҳи самадият** даргоҳи Худованд.

САМАК *а.* سمک *кит.* моҳӣ; ◊ **аз само то самак** аз авҷи осмон то қаъри Замин, дар ҳама ҷо.

САМАН I *а.* ثمن *кит.* баҳо, нарх, арзиш.

САМАН//СУМАН II سمن *ниг.* **ёсуман.**

САМАНБАР//СУМАНБАР سمن‌بر гуландом; зебо, хушрӯй.

САМАНБАРГ//СУМАНБАРГ سمن‌برگ мисли гули саман; сафедбарг.

САМАНБӮ//СУМАНБӮ(Й) سمن‌بو(ى) 1. дорои бӯи саман. 2. *маҷ.* хушбӯй, муаттар.

САМАНД سمند 1. аспи рангаш моил ба зардӣ, булутиранг. 2. умуман асп; **саманди бодпо** аспи тезрафтор.

САМАНДАР سمندر 1. ҷонвари калтакалосмонанд, ки ҳам дар об ва ҳам дар хушкӣ зиндагӣ мекунад. 2. ҷонвари афсонавие, ки гӯё дар оташ намесӯзад.

САМАНЗОР//СУМАНЗОР سمن‌زار ёсуманзор, гулзор.

САМАНСО(Й)//СУМАНСО(Й) سمن‌سا(ى) *киноя аз* атрпош, атрафшон; хушбӯй, муаттар.

САМАР I *а.* ثمر 1. мева, бор, бори дарахт; **то реша дар об аст, умеди самаре ҳаст** (*зарб.*). 2. *маҷ.* ҳосил, натиҷа; **самар додан** а) бор овардан, мева кардан, борвар шудан; б) *маҷ.* натиҷа бахшидан.

САМАР II *а.* سمر 1. бегоҳӣ, торикии шаб. 2. сухан; афсона ва ҳикояи шабона; афсона; ҳикоя.

САМАРА *а.* ثمره *ниг.* **самар** I.

САМАРАБАХШ//САМАРБАХШ ثمره‌بخش//ثمربخش 1. ҳосилдиҳанда, боровар. 2. *маҷ.* натиҷанок.

САМАРАДОР ثمره‌دار *ниг.* **самаранок**.

САМАРАНОК ثمره‌ناک 1. боровар, ҳосилдиҳанда. 2. натиҷадиҳанда; судманд, фоидаовар.

САМАРАНОКӢ ثمره‌ناکی боровари, фоидаовар будан.

САМАРАОВАР ثمره‌آور *ниг.* **самаранок**.

САМАРҚАНДӢ سمرقندی ҳар ки ва ҳар чизи *мансуб ба* **Самарқанд**: **нони самарқандӣ**.

САМБО *р.* سمبا *варз.* як навъ гӯштини маъмул.

САМБОЧӢ سمباچی он ки ба самбо машғул аст.

САМБӮСА سمبوسه *ниг.* **санбӯса**.

САМБӮСАПАЗ سمبوسه‌پز *ниг.* **санбӯсапаз**.

САМБӮСАПАЗӢ سمبوسه‌پزی *ниг.* **санбӯсапазӣ**.

САМБӮСАФУРӮШ سمبوسه‌فروش *ниг.* **санбӯсафурӯш**.

САМБӮСАФУРӮШӢ سمبوسه‌فروشی *ниг.* **санбӯсафурӯшӣ**.

САМҒ *а.* صمغ шилм, моддаи часпандае, ки дар танаю шохи дарахт пайдо мешавад ва бештар ранги каҳрабо дорад.

САМҒӢ صمغی *мансуб ба* **самғ**.

САМДОР سمدار заҳрдор, олуда бо заҳр.

САМЕЪ *а.* سمیع 1. шунаванда, гӯшкунанда; **самеъ ва басир** шунавотар ва бинотар (*сифати Худо*). 2. *аз номҳои Худои таоло*.

САМИМ *а.* صمیم 1. миёнаи ҳар чиз, миёнгоҳ; даруни ҳар чиз; **аз самими қалб** аз таҳти дил. 2. *кит., маҷ.* таҳи дил, замир.

САМИМИЯТ *а.* صمیمیت сидқӣ будан, садоқат.

САМИМӢ *а.* صمیمی сидқӣ, аз таҳти дил; **дӯсти самимӣ** дӯсти содиқ.

САМИМОНА صمیمانه аз сидқи дил, бо садоқат.

САМИН I *а.* ثمین *кит.* гаронбаҳо, пурқимат.

САМИН II *а.* سمین фарбеҳ, чоқ; ғафс; **нони самин** нони ғафси фахида.

САММ *а.* سم *ниг.* **сам(м)**.

САММИТ سمیت ҷаласаи якҷояи сарони якчанд кишвари иттиҳод.

САММО *а.* صمّاء *муаннаси* **асамм**; 1. санги сахт. 2. номи санге дар Байтулмуқаддас.

САММУЛХИЁТ *а.* سم‌الخیاط сӯрохи сӯзан.

САМО *а.* سما(ء) осмон.

САМОВӢ سماوی осмонӣ, *мансуб ба* **осмон**: **ҷисмҳои самовӣ**.

САМОВОР *р.* سماوار 1. зарфи филизии ҷумакдори махсус барои ҷӯшонидани об. 2. самоворхона, чойхона; **самовор мондан** об ҷӯшондан дар самовор барои чой, оташ мондан ба самовор.

САМОВОРХОНА سماوارخانه 1. ҷое, ки самовор ҷӯшонда мешавад. 2. чойхона.

САМОВОРЧӢ سماوارچی 1. он ки самовор меҷӯшонад. 2. соҳиби чойхона.

САМОВОТ *а.* سماوات *ҷ.* **само**.

САМОӢ I سمایی *ниг.* **самовӣ**.

САМОӢ II **//СИМОӢ** سماعی *мансуб ба* **самоъ** // **симоъ**.

САМОН//САМОНИЯ *а.* ثمان//ثمانیه ҳашт (*дар ададҳои таркибии арабӣ дар солшуморӣ истеъмол меёбад*).

САМОРИС سمارس *зоол.* як навъ моҳӣ, ки дар русӣ сарделка гӯянд.

САМОРУҒ سماروغ занбӯруғ.

САМОҲ *а.* سماح саховат, ҷавонмардӣ, кушодадастӣ, олиҳимматӣ.

САМОҲАТ *а.* سماحت некӯкорӣ, саховат, ҷавонмардӣ.

САМОҶАТ *а.* سماجت зиштӣ, густохӣ; шилқинӣ; бешармӣ.

САМОҶАТПЕША سماجت‌پیشه зишткор; густох, беҳаё, бешарм.

САМОЪ *а.* سماع *кит.* 1. шунидан. 2. шунидани нағмаи суруд. 3. ваҷду сурур ва пойкӯбию дастафшонии сӯфиён.

САМСОМ *а.* صمصام шамшери тезу буррон.

САМТ *а.* سمت 1. тараф, ҷониб, сӯ; ҷиҳат. **самти рост, самти қибла.** 2. роҳ, равиш, тариқ.

САМТГИРӢ سمت‌گیری самт ва тарафро муайян кардан, ҳадафро муайян кардан.

САМТЁБӢ سمت‌یابی пайдо намудани роҳи мувофиқ.

САМТУРРАЪС *а.* سمت‌الرأس *нуҷ.* нуқтае аз осмон, ки рост дар болои сари одам воқеъ мешавад, нисфуннаҳор.

САМУМ *а.* سموم 1. боди гарму сӯзон, ки гиёҳҳоро месӯзонад; гармсел; тафбод. 2. *маҷ.* офати ногаҳонӣ.

САМУР سمور *зоол.* 1. ҷонвари монанди рӯбоҳ, ки пӯсти сурхи моил ба сиёҳӣ дорад. 2. пӯсти ин ҷонвар, ки аз он пӯстин медӯзанд.

САМУРАЙ *яп.* سموری 1. он ки мансуб ба табақаи имтиёзноки феодалии Япония аст. 2. *маҷ.* ҷангҷӯй, ҷангӣ.

САМУРИН//САМУРӢ سمورین//سموری *мансуб ба* **самур**; аз пӯсти самур.

САМЪ *а.* سمع 1. гӯш. 2. қувваи шунавоӣ; ба **самъи** *касе* **расондан** гаперо ба касе шунавондан.

САНА *а.* سنه сол, таърих; **санаи таърихӣ** солгарди ягон ҳодисаи таърихӣ.

САНАВБАР صنوبر *бот.* дарахте аз ҷинси коҷ.

САНАВБАРЗОР صنوبرزار ҷои анбӯҳи дарахти санавбар.

САНАВБАРҚАД صنوبرقد *ниг.* **санавбарқомат**.

САНАВБАРҚОМАТ صنوبرقامت санавбарқад, болобаланд.

САНАВБАРХИРОМ صنوبرخرام хушрафтор.

САНАД *а.* سند ҳуҷҷат, далели навишта барои исботи даъво ё муддаое; ҳуҷҷат, далел; **санади қарз** дастхате ки қарзгиранда ба қарздиҳанда медиҳад; **санад овардан** барои исботи даъво ё муддаое ҳуҷҷат овардан.

САНАДДОР سنددار исботшуда, далелдошта.

САНАДИЯТ سندیت асл будан, ҳақиқӣ будан, асоснок будан.

САНАДӢ سندی ҳуҷҷатӣ, бо ҳуҷҷат асоснокшуда.

САНАДСОЗ سندساز он ки ҳуҷҷати қалбакӣ месозад.

САНАДСОЗӢ سندسازی амали санадсоз.

САНАМ *а.* صنم 1. бут; ҳайкале, ки аз санг тарошида, ё аз ҷӯбу филиз сохта, онро мепарастанд. 2. *маҷ.* маъшуқа, зани зебову дилбар.

САНАМПАРАСТ صنم پرست бутпараст.

САНАМХОНА صنم خانه бутхона, буткада, ибодатгоҳи бутпарастон.

САНАТОРИЯ *лот.* سناتریه *ниг.* **осоишгоҳ**.

САНБӮСА سنبوسه таоми хамирие, ки ба дарунаш гӯшт, алаф ё сабзавот андохта мепазанд; **санбӯсаи варақӣ** самбӯсае, ки хамираш тунуки равғании қабат-қабат аст.

САНБӮСАПАЗ سنبوسه‌پز он ки санбӯса мепазад.

САНБӮСАПАЗӢ سنبوسه‌پزی *амал ва шуғли* **санбӯсапаз**; 1. ҷои пухтани санбӯса. 2. пухтани санбӯса.

САНБӮСАФУРӮШ سنبوسه‌فروش он ки санбӯса мефурӯшад.

САНБӮСАФУРӮШӢ سنبوسه‌فروشی *амал ва шуғли* **санбӯсафурӯш**; 1. фурӯши санбӯса. 2. ҷои фурӯши санбӯса.

САНГ I سنگ 1. ҷисми сахти кӯҳӣ. 2. санге, ки бо он корд ва дигар олатҳои бурандаро тез мекунанд. 3. санги тарозу, вазна; **санги вазнинро об намебарад** (*зарб.*); **ҳар куҷо санг аст, бар пои ланг аст** (*зарб.*); **санги мазор** катибаи болои қабр; **санги масона** *тиб.* санге, ки дар шошадон пайдо мешавад; **санги маҳак** а) санги сиёҳ барои муайян кардани иёри тилло; б) *маҷ.* он чи бо он чизе санҷида мешавад; **санги осиё** санги гирдаи осиё, ки бо қуввати об ба гардиш даромада ғалларо орд мекунад; **санги**

хоро санги хеле сахт; **санги маломат** *мач.* сухани маломатомез; **санги маломат задан** сухани маломатомез гуфтан; **сангу шиша** ду чизи тамоман ба якдигар зид; **аз дунболи** *касе* **санг андохтан(ҳаво додан)** дар ғайби касе аз вай бадгӯӣ кардан; **санг болои санг нагузоштан** ҷоеро тамоман вайрону фатарот кардан; **санг об шудан (ба ҳоли** касе **аҳволи хеле бад доштан**); **санги роҳи (сари роҳи)** *касе* **будан** монеа ва халалрасони пешрафти кори касе будан, пеши роҳи касеро гирифтан; **ба шикам санг бастан** ба гушнагӣ тоқат кардан; ба кам қаноат кардан; **ба санг бархӯрдани тири** *касе* ба мақсад нарасидан, ба кори умеддоштаи худ ноил нагардидан; **ба сари** *касе* **санг борондан** касеро ба азобу фалокат андохтан; **санг дар бағал доштан** ниҳонӣ кина парвардан барои ниқор фурсат ҷустан; **ҷони** *касе* **аз санг будан** хеле ҷонсахт будан, хеле пуртоқат будан; **сар ба санг задан** аз пушаймонӣ чӣ кор кардани худро надонистан; **санг бардоштан** камвазн будан.

САНГ II سنگ *шакли кӯтоҳшудаи* **фарсанг**.

САНГАК سنگک 1. *ниг.* **сангча**. 2. *кит.* жола, яхча.

САНГАНДОЗ سنگانداز 1. он ки санг меандозад. 2. *таър.* олати қалъашикан, манҷаниқ.

САНГАНДОЗӢ سنگاندازی санг андохтан, санг партоб кардан (*ба сӯи касе, чизе*).

САНГАР سنگر истеҳкоми муваққат дар майдони ҷанг, шинак.

САНГАРБАНДӢ سنگربندی сохтани хандаққо дар майдони ҷанг.

САНГАРГОҲ سنگرگاه ҷойҳои хандак сохташуда дар майдони ҷанг; ҷойи панаҳ.

САНГБАҚА سنگبقه *гуфт.* сангпушт.

САНГБОРОН سنگباران **:сангборон кардан (ҷоеро)** санги бисёр ҳаво додан ба ҷое.

САНГБУР سنگ بر дастгоҳ ё касе, ки (аз кӯҳ) санг мебурад.

САНГБУРӢ سنگ بری *амали* **сангбур**; бурида гирифтани санг (*аз кӯҳсангҳо*): **асбоби сангбурӣ**.

САНГҒЕЛОН سنگغیلان ғелидани сангҳо аз кӯҳ; ғелонидани санг аз кӯҳ.

САНГҒЕЛОНӢ سنگغیلانی аз болои кӯҳ сангпораҳоро бо мақсаде ба поён ғелондан.

САНГДЕВОР سنگدیوار деворе, ки аз санг бунёд шудааст.

САНГДИЛ سنگدل сахтдил, бераҳм, золим.

САНГДИЛӢ سنگدلی сахтдилӣ, бераҳмӣ, зулм.

САНГДОН سنگدان халтачае, ки байни ҳалқ ва меъдаи мурғон қарор дорад ва донаи хӯрдаи мурғ ба он медароядд, чинадон.

САНГЗАН سنگزن 1. сангпартоянда, бо санг заннда; **сангзанро сангшикан бош** ба бадӣ муқобалати бимисл кун, бо бад бад бош. 2. *мач.* таъназан.

САНГЗАНӢ سنگزنی 1. амали сангзан. 2. айбдор кардан ба чизе.

САНГЗОР سنگزار ҷои серсанг, санглох.

САНГИН سنگین 1. аз санг сохташуда, сангӣ. 2. гарон, вазнин; *муқоб.* **сабук** 1. 3. *мач.* бовиқор, ботамкин, вазнин; *муқоб.* **сабук** 6.

САНГИНБАҲО سنگینبها гаронбаҳо, қиматбаҳо.

САНГИНБОР سنگینبار пурбор; вазнинбор.

САНГИНДАСТ سنگیندست он ки дасташ вазнин аст, яъне ширкати ӯ дар анҷоми коре мушкилӣ эҷод мекунад.

САНГИНДИЛ سنگیندل сахтдил, бераҳм, бешафқат, золим.

САНГИНДИЛӢ سنگیندلی сахтдилӣ, бераҳмӣ, бешафқатӣ.

САНГИНИРОДА سنگیناراده қавиирода, собитрой.

САНГИНӢ سنگینی 1. вазнинӣ, вазндорӣ. 2. *мач.* тамкин пуртоқатӣ.

САНГИНҶОН سنگینجان ҷонсахт, сахтҷон.

САНГИСТОН سنگستان сангзор, замини санглох.

САНГӢ سنگی 1. *мансуб ба* **санг**. 2. аз санг сохташуда; **чопи сангӣ** чопи литографӣ.

САНГКАШОНӢ سنگکشانی *исми амал аз* **санг кашондан**; ба ҷои даркорӣ санги лозимаро бурдан.

САНГКОР سنگکار он ки ба коркарди санг машғул аст.

САНГКОРӢ سنگکاری амалу шуғли сангкор.

САНГКӮБАК سنگکوبک путки сангшикан.

САНГЛОХ سنگلاخ замини серсанг, сангзор.

САНГМАЙДА سنگمیده сангреза, санги майдашуда.

САНГМАЙДАКУНАК سنگمیده‌کنک **:мошини сангмайдакунак** *тех.* мошине, ки барои санг майда кардан ихтисос дода шудааст.

САНГМОНАНД سنگ مانند *ниг.* **сангсон**.

САНГНАВИШТ(А) سنگنوشت//سنگنوشته санге, ки дар он чизе ҳак шудааст, санги навишта.

САНГНАМАК سنگنمک намаке, ки дар кӯҳҳо ба ҳолати яклухт вомехӯрад ва онро канда мегиранд; *муқ.* **намаксанг**.

САНГОБ سنگاب *гуфт.* санглохи соҳили рӯд ва анҳор; обраҳа, селхона.

САНГОБАК سنگابک *лаҳҷ.* пӯсти шахшудаи пой

САНГОБДАВАК سنگابدوک *зоол.* парандаи соҳили рӯдхонаҳо, зоғобӣ.

САНГОВЕЗ سنگآویز таноби ба ду тарафаш санговехтае, ки тори бофта нашударо кашида меистад (*дар дастгоҳи бофандагии дастӣ*).

САНГОЗМОЙ سنگآزمای бардорандаи сангҳои вазнин ҳамчун варзишгар.

САНГОСАН سنگاسن *кит.* каҷова.

САНГПАР سنگپر ҷое, ки аз он санг мерезад (*дар кӯҳистон*).

САНГПАРОНӢ سنگپرانی санг андохтан (*ба чизе, касе*); *муқ.* сангандозӣ.

САНГПАХТА سنگپخته *маъд.* асбест; маъдани ба оташ тобовари гармию баркро нагузаронанда.

САНГПОРА سنگپاره порае аз санги калон.

САНГПОЯ سنگپایه пояи сангин, пояе, ки аз санг бунёд шудааст.

САНГПУЛ سنگپل пули сангин.

САНГПУХТ سنگپخت навъе аз нон, ки рӯи сангрезаҳои тафсида мепазанд.

САНГПУШТ سنگپشت *зоол.* ҷонвари хазандаи сустрафторе, ки баданаш дар ғилофи устухонӣ ҷо гирифтааст.

САНГПУШТВОР سنگپشتوار чун сангпушт (*дар сустрафторӣ*); **сангпуштвор роҳ гаштан** хеле суст роҳ гаштан.

САНГПУШТМОНАНД سنگپشت‌مانند ба монанди сангпушт, мисли сангпушт.

САНГРЕЗ سنگریز 1. резиши санг; **ин сангрез** *кинояаз* дунё. 2. ҷое, ки ба он санги бисёре рехтааст.

САНГРЕЗА سنگریزه резаи санг, резасанг, сангҳои хурду майда.

САНГРЕЗӢ سنگریزی 1. аз болои кӯҳ ба поён рехтани сангҳо. 2. рехтани санг дар ягон ҷои муайян (*мас., роҳ, бунёди хона ва г.*).

САНГСОН سنگسان 1. сангмонанд. 2. *маҷ.* вазнин, босубот, устувор.

САНГСОР سنگسار 1. сангандозӣ, сангпартоӣ. 2. *таър.* як тарзи ҷазо, ки гунаҳкорро то миён ба замин гӯр карда, аз ҳар сӯ ҷониби ӯ санг меандохтанд: **сангсор кардан**.

САНГТАРОШ سنگتراش он ки сангро тарошида аз он ягон чиз месозад.

САНГТАРОШӢ سنگتراشی 1. тарошидани санг. 2. касбу кори сангтарош.

САНГТӮДА سنگتوده сангҳои болои ҳам рехта, тӯдаи санг.

САНГУЛА سنگوله *кҳн.* нони орди сӯк, нони арзан.

САНГФАРШ سنگفرش роҳе ё ҷое, ки ба заминаш санг чида шудааст: **роҳи сангфарш**.

САНГХОР سنگخوار *зоол.* парандаи ботлоқии дарознӯл, кабки мисрӣ.

САНГХӮРАК سنگخورک *ниг.* **сангхор**.

САНГЧА سنگچه санги реза, хурд.

САНГЧАБОЗ سنگچه‌باز *гуфт.* 1. шахси эҳтиёткор. 2. *маҷ.* мумсик.

САНГЧАБОЗӢ سنگچه‌بازی бозии бачагона бо сангчаҳо.

САНГЧИН سنگچین 1. он ки аз замин санг мечинад. 2. устои деворзан бо санг.

САНГЧИНӢ سنگچینی 1. тоза кардани замин аз санг. 2. деворзанӣ аз санг.

САНГЧОЛ سنگ‌چال сангрезаҳои майда, сангмайдаҳои аз сангтарошӣ баромада.

САНГШИКАН سنگ‌شکن он ки (ё он чи) санг мешиканад: **мошини сангшикан**.

САНГШИКАНӢ سنگ‌شکنی амали сангшикан (*мас., шуғле дар сохтмон*).

САНГШИНОС سنگ‌شناس *геол.* он ки ба омӯзиши навъу таркиби сангҳо машғул аст.

САНГШИНОСӢ سنگ‌شناسی илми шинохти санг ва таркиби он.

САНГШУДА سنگ‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **санг шудан;** он чи дар натиҷаи гудохтан ва ё шароити дигари табиӣ шах ва сахт мегардад.

САНДАЛ I *ҳ.-а.* صندل *бот.* дарахти ҳамешасабзе, ки дар мамлакатҳои гарм мерӯяд, чӯбаш хушбӯй буда хосияти давоӣ дорад.

САНДАЛ IIصندل // سندل навъе аз пойафзор, кафши сабуки хонапӯш.

САНДАЛАК سندلک *гуфт.* такони сахти ғайриихтиёрии одам, чорпо ва ароба вақти роҳ рафтан; **сандалак додан** пешпо задан, дакка додан; **сандалак хӯрдан** пешпо хӯрдан, ба ҷое дакка зада сахт такон хӯрдани одам, чорпо, ароба дар асной роҳ.

САНДАЛИЧА صندلیچه *шакли тасғири* **сандалӣ**; чорпояи хурд барои нишаст.

САНДАЛИНИШИН صندلی‌نشین *маҷ.* он ки дар курсии махсуси ҷамъомаде нишаста бошад, он ки ҷашн дорад.

САНДАЛӢ صندلی 1. чорпояи махсусе, ки болои лахча (нимсӯхтаи чӯб, ангишт) гузошта, ба рӯяш кӯрпа андохта дар гирдогирдаш мешинанд. 2. курсӣ.

САНДАЛСАРОЙ صندل‌سرای**:ин сандалсаройи обнусӣ** *киноя аз* **дунё**.

САНДАЛСОЙ صندلسای 1. соянданi сандал; сандалмол. 2. *маҷ.* хушбӯ.

САНДАРУС *ю.* سندروس 1. навъе аз моддаи шилммонанди зардранги шабеҳ ба каҳрабо, ки аз дарахт ҳосил мешавад. 2. *киноя аз* зард; зарди моил ба сурхӣ.

САНДИД *а.* صندید марди бузург, диловар.

САНДОН *а.* سندان оҳани калони рӯяш паҳн, ки оҳангарон ба рӯи он оҳани гудохтаро монда бо путк ё болға ба шакли даркорӣ медароранд.

САНДОНШИКАН سندان‌شکن *кит.* 1. сахт, маҳкам. 2. *маҷ.* вазнин, гарон.

САНДОНШИКОФ سندان‌شکاف *кит.* 1. шикофандаи сандон. 2. *маҷ.* тез, буранда.

САНДУҚ *а.* صندوق 1. қуттии калони филизӣ ё чӯбӣ барои нигоҳ доштани чизҳо. 2. хазина: **сандуқи пасандоз**. 3. бунёд, фонд: **сандуқи хайрия**; ◊ **сандуқи фалак** осмон.

САНДУҚА صندوقه он чи ба шакли сандуқ бошад; **сандуқ(а)и сина** қафас(а)и сина.

САНДУҚЗАДА صندوق‌زده он чи дар даруни сандуқ муддати зиёд нигоҳ дошта мешавад (*аз қабили* либосворӣ).

САНДУҚСОЗ صندوق‌ساز устое, ки сандуқ месозад.

САНДУҚСОЗӢ صندوق‌سازی ҳунару кори сандуқсоз.

САНДУҚЧА صندوقچه сандуқи хурд барои нигоҳ доштани пул, асбоби зинатӣ *ва ғ.*

САНДУС سندس *кит.* зарбофт; шоҳии зарбофт.

САНДУСӢ سندسی *мансуб ба* **сандус**; он чи аз сандус тайёр шудааст.

САНДУФ سندوف навъе аз матои ҷомаворӣ (*аз қабили* сатин, лас).

САНЕЪ *а.* صنیع *ниг.* **сонеъ**.

САНИН I *а.* سنین *кит.* тез, тез кардашуда (*оид ба* теғ).

САНИН II *а.* سنین *ниг.* **синин**.

САНИТАРИЯ *лот.* سنیتریه *ниг.* **беҳдошт**.

САНИТАРӢ سنيتری *ниг.* **беҳдоштӣ**.

САНИЯ *а.* ثنيه яке аз чор дандони пеш.

САНӢ *а.* سنی 1. баланд, олӣ. 2. баландмартаба, олиҷоҳ.

САННОЪ *а.* صناع санъаткор, сонеъ, ҳунарманд, пешавар, косиб.

САНО I *а.* ثنا мадҳ, таҳсин, ситоиш; **ҳамду сано** сипосу ситоиш; **сано гуфтан** касеро мадҳу ситоиш кардан.

САНО II *а.* سنا *тиб.* як навъ гиёҳ, ки дар тиб истифода мешавад; **санои маккӣ** барги борики ҳиноиранги гиёҳи сано, ки дар тиб ҳамчун дору ба кор меравад.

САНОАТ *а.* صناعت истеҳсолот ва тавлидоте, ки молҳои хомро ба тариқи ҷараёни истеҳсолӣ кор карда мебароят: **саноати вазнин, саноати маъдан, саноати маҳаллӣ, саноати сабук** *ва г.*

САНОАТВАР صناعت‌ور ҳунарманд, пешавар.

САНОАТӢ صناعتی *мансуб ба* **саноат**: **молҳои саноатӣ, саноатӣ кардан**.

САНОАТПЕША صناعت‌پيشه *кит.* ҳунарманд, косиб.

САНОАТЧӢ صناعتچی аҳли саноат, корманди саноат.

САНОБИЛ *а.* سنابل *ҷ.* **сунбул**.

САНОГАР ثناگر санохон, мадҳ ва ситоишкунанда.

САНОГУСТАР ثناگستر *ниг.* **саногӯй**.

САНОГӮӢ ثناگويی дуогӯӣ, миннатдорӣ.

САНОГӮЙ ثناگوی ситоишгар; миннатдор; дуогӯй.

САНОДИД *а.* صناديد *ҷ.* **сандид**.

САНОДИҚ *а.* صناديق *ҷ.* **сандуқ**.

САНОЕЪ *а.* صنايع *ҷ.* **санъат**; **саноеи нафиса** санъатҳои нафиса.

САНОЁ *а.* ثنايا *ҷ.* **сания**; чор дандони пеш, ду дандони боло ва ду аз поён.

САНОР//СИНОР سنار ҷои пасти дарё, ки киштӣ дар он ҷо ба лою гил дармонда аз ҳаракат бозмемонад.

САНОХОН ثناخوان 1. ситоишгар, мадҳкунанда; 2. шукркунанда, сипосгузор.

САНОХОНӢ ثناخوانی шукргузорӣ кардан, дуогӯӣ намудан.

САНОЧ سناچ 1. хӯрҷин. 2. халтаи чармини бо ҳаво пур, ки барои аз дарё гузаштан истифода шавад.

САНОЧАК سناچک 1. халтаи чармии сафарӣ. 2. пулдони чармӣ.

САНОҶ سناج халтаи чармӣ (*ки дар гузашта ба он пулҳои филизӣ меандохтанд*).

САНСКРИТ *ҳ.* سنسکريت забони қадимаи ҳиндӣ.

САНСКРИТӢ *ҳ.* سنسکريتی *мансуб ба* **санскрит**.

САНСКРИТШИНОС سنسکريت‌شناس он ки ба омӯзиши санскрит машғул аст, олими санскритшинос.

САНСКРИТШИНОСӢ سنسکريت‌شناسی илми махсуси таҳқиқ ва омӯзиши забон ва хати давраи бостонии забони ҳиндӣ, ки санскрит ном дорад.

САНТИМЕТР *фр.* سنتيمتر садяки метр (*воҳиди паймоиши дарозӣ*).

САНТУР *ҳ.* سنتور *мус.* асбоби мусиқии чангмонанд.

САНТУРЗАН سنتورزن он ки сантур навозад.

САНТУРӢ سنتوری ҳунарманди сантурнавоз.

САНҶ سنج *асоси замони ҳозира аз* **санҷидан**.

САНҶ صنج [*муарраби* **чанг**] *мус.* лаълии мисини дар пасаш дастадоре, ки дуи онро мувофиқи оҳанг ба ҳам мезананд; лаълича, лаълӣ.

САНҶАҚ *т.* سنجق алам, байрақ, парчам.

САНҶИД سنجد *бот.* меваи челонмонанди мағзи сафеди ордвор ва пӯсти сурхи тунук дошта, ҷигда, ҷӯбдона.

САНҶИДА سنجيده *сифати феълии замони ҳозира аз* **санҷидан**; озмудашуда, таҷрибашуда.

САНҶИДАГӮӢ سنجيده‌گويی санҷидаву бомулоҳиза сухан гуфтан.

САНҶИДАГӮЙ سنجيده‌گوی он ки санҷидаву бамулоҳиза сухан мегӯяд.

САНҶИДАКОР سنجیده‌کار пухтакор, озмудакор.

САНҶИДАН سنجیدن 1. баркашидан, вазн кардан, паймудан. 2. озмудан, имтиҳон кардан; таҳқиқ кардан, тафтиш кардан. 3. андоза гирифтан, муқоиса кардан, қиёс намудан чизеро бо чизе.

САНҶИДАШУДА سنجیده‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **санҷида шудан**; таҷрибашуда, озмуда.

САНҶИШ سنجش *исми феълӣ аз* **санҷидан**; озмоиш; баркаш; имтиҳон.

САНҶОБ سنجاب *зоол.* ҷонвари ҷангалии ҷаҳандаи хурдтар аз гурба, ки думи дароз ва пӯсти пурмӯю нарми хокистариранг дорад.

САНҶОБӢ سنجابی *мансуб ба* **санҷоб**; аз пӯсти санҷоб сохташуда.

САНҶОҚ *т.* سنجاق *гуфт.* сарсӯзани як нӯгаш тугмачадор.

САНЪ *а.* صنع *ниг.* **сунъ**.

САНЪАТ *а.* صنعت 1. пеша, ҳунар, касб, шуғл. 2. инъикоси бадеии воқеият ба воситаи образҳо; **санъати меъморӣ**; **санъати мусиқӣ, санъати наққошӣ** (ё **тасвирӣ**); **санъати шеърӣ** вуқуфи ҳаматарафа ба қавоид ва нозукиҳои шеър; **аҳли санъат** ҳунарпешагон (*дар замони ҳозира хоси санъатҳои нафиса*).

САНЪАТГАР صنعت‌گر *ниг.* **санъаткор**.

САНЪАТГАРӢ صنعت‌گری *ниг.* **санъаткорӣ**.

САНЪАТДӮСТ صنعت‌دوست дӯстдори санъат.

САНЪАТКОР صنعت‌کار 1. он ки дар санъати худ устоди моҳир аст. 2. устоди соҳаи санъати бадеӣ.

САНЪАТКОРӢ صنعت‌کاری маҳорат, устодӣ (*дар коре*).

САНЪАТКОРОНА صنعت‌کارانه коре, ки нафис ва хеле моҳирона, бо риояти бадеият ба ҷо овардa шудааст.

САНЪАТШИНОС صنعت‌شناس таҳқиқгари санъатҳои нафиса, ҳунаршинос.

САНЪАТШИНОСӢ صنعت‌شناسی таҳқиқи санъатҳои нафиса, ҳунаршиносӣ.

САОДАТ *а.* سعادت хушбахтӣ, некбахтӣ; бахт.

САОДАТБАХШ سعادت‌بخش хушбахтиовар, бахтовар.

САОДАТЁР سعادت‌یار он ки бахту иқбол бо вай ёр аст, бахтиёр, саодатманд.

САОДАТМАНД سعادتمند масъуд, хушбахт, босаодат, боиқбол.

САОДАТМАНДӢ سعادتمندی хушбахтӣ, боиқболӣ, босаодатӣ.

САОДАТМАНДОНА سعادتمندانه хушбахтона, хурсандона, боиқболона.

САОДАТНИШОН سعادت‌نشان он ки нишонаҳои саодат аз ӯ ҳувайдост, хушбахт.

САОЛИБ *а.* ثعالب *ҷ.* **саълаб**.

САОЛИК *а.* صعالیک *ҷ.* **суълук**.

САПАЛ سپل *гуфт.* 1. панҷаи пову дасти шутур ё фил. 2. *маҷ.* панҷаҳои паҳни даст ё пой.

САПАЛПО(Й) سپل‌پا(ی) он ки пову панҷаи калони зишт дорад.

САПЕД سپید *ниг.* **сафед**.

САПЕДА سپیده 1. равшании пеш аз баромадани офтоб. 2. як навъ хокаи сафедранг, оҳак.

САПЕДАДАМ سپیده‌دم субҳдам, бомдод, саҳари барвақт.

САПЕДАДАМОН سپیده‌دمان 1. ҳангоми дамидани субҳ, субҳгоҳон. 2. бомдод, субҳидам.

САПЕДГОР سپیدگار *ниг.* **сапедкор**.

САПЕДГОРӢ سپیدگاری *ниг.* **сапедкорӣ.**

САПЕДДАСТ سپیددست 1. сахӣ, ҷавонмард, он ки дасташ некӣ орад. 2. *киноя аз* мӯъҷизакор.

САПЕДӢ//САФЕДӢ سپیدی//سفیدی 1. *марбут ба* **сапед** ва **сафед**; дорои ранги сафед будан, сафедрангӣ. 2. *маҷ.* некӣ, росткорӣ, кори нек, хубӣ.

САПЕДКОР//САПЕДГОР سپیدکار//سپیدگار некӯкор; хушбахт.

САПЕДКОРӢ//САПЕДГОРӢ سپیدکاری // سپیدگاری *амали* **сапедкор**; некӯкорӣ; хушбахтӣ.

САПЕДНОМ//САФЕДНОМ سپیدنام//سفیدنام некном; соҳибобрӯ.

САПЕДОР سپیدار *ниг.* **сафедор**.

САПЕДҶОМА سپیدجامه *ниг.* **сафедҷома**.

САП-САФЕД سپسفید сафеди сафед, сафеди мутлақ.

САР I سر 1. узви бадани инсон ва ҳайвон, ки мағз, чашм, гӯш, бинӣ ва даҳон дар он қарор дорад, калла. 2. оғоз, аввал, ибтидо: **сари бозор, сари кӯча**, **сари таҳсил**, **сари тобистон**, **сари шаб**. 3. боло, рӯи: **сари болин**, **сари кӯҳ**, **сари сина**. 4. нӯг: **сари ришта**. 5. хӯша: **як сар ангур, як сар ҷуворӣ.** 6. раис, сардор: **сари қавм**. 7. *маҷ.* майл, рағбат, ҳавас. 8. шумораи асп, хар (*нумератив*) ва ғ.: **се сар буз**. 9. нафар, кас; **сари**… а) ҳангоми…, вақти…; б) дар бобати…, аз ваҷҳи…; **сари вақт** дар айни вақти…, бевақт нашуда, фурсат аз даст нарафта; **сари роҳ** он чи дар имтидоди роҳ воқеъ аст; **сари офтоб** бо тулӯи офтоб, офтоб тулӯъ кардан ҳамон; **сари ҳавз** дар гирди ҳавз, дар канори ҳавз; **ба сари**… а) ба болои…, дар айни вуқӯи воқеае…; б) дар бораи…, дар хусуси…; **ба сари худ** мустақилан, худ бо худ, бе иштирок ва ёрии каси дигар; **ба сари** *касе* ба ҳар як кас; **аз сари**… аз баҳри…, аз фикри…; **саратро хӯрад** вақти дашном мегӯянд: **аз сарат монад**; **як сари либос** як маҷмӯаи пурраи либос; **як сару ду гӯш** танҳо, муҷаррад; **аз як сар** ҳама, бе истисно; **як сари мӯй** чизе намондан, ҳеҷ чиз надоштан; **баъд аз сари**…, пас аз марги…, баъд аз вафоти…; **баъд аз сари ман** пас аз марги ман; **дар сари**… а) барои…, аз барои…; **ҷанҷол дар сари чист?**; б) дар болои…, дар назди…, дар пеши…; дар гирди…; **дар сари ваъда** дар вақти ваъда кардан; **ба сарат зан!** бало ба пасаш, аз они худат шавад! **(аз) сар то по** аз аввал то охир, тамом, ҳама, ҳамагӣ; **сар ба сар** саросар, аз як сар то сари дигар; **аз сари нав** дубора, аз нав…, аз ибтидо…; **як сари қадам** барои андак вақт, сари роҳ; **ба сари зону** ба зону такя карда; **аз ҳар сар** аз ҳар як; **як сари қоқ** танҳо, якка, бекас; **дарди сар** а) бемории сар; б) *маҷ.* кулфат, ташвиш; **сари обро гирифтан** чорае, кореро ба вақташ дидан, илоҷи воқеаро пеш аз рӯй додани он кардан; **сари** *касеро* **хӯрдан** марги касеро дидан; боиси марги касе шудан; марги касеро дида, баъди вай зинда мондан; **сар (сари** *касе*) **рафтан** ҳалок шудан, нобуд гардидан; **сар раваду обрӯ наравад, сар раваду сир наравад** (*зарб*); **аз як гиребон сар баровардан** муттафиқ будан, ҳамраъй будан, якдилу якзабон будан; муттафиқона ба коре оғоз кардан; **аз сар дур кардан** рафъ кардан, бартараф кардан, монеаеро аз худ дафъ кардан; **сари кореро гирифтан** аз пайи коре шудан, бо коре машғул гардидан; **ба ҳар дар сар задан** ба ҳама ҷо муроҷиат кардан; **аз сар гирифтан** (*кореро*) аз нав шурӯъ кардан (ба коре); **сар тарошидан** мӯи худ (*ё касеро*) бо асбоби сартарошӣ гирифтан, мӯйсар гирифтан (*бо асбоб*); **сари калоба(и) (худ)-ро гум кардан** чӣ кор кардани худро надониста мондан; **сари калобаи** *чизеро* **ёфтан** роҳи ҳалли мушкилеро ёфтан, кори худро ба роҳ мондан; **сари худро гирифта рафтан** аз баҳри ҳама касу ҳама чиз гузашта танҳо ба ҷое монда рафтан; **сар тофтан** *ниг.* **сар печидан**; **сар печидан** гарданкашӣ кардан, итоат накардан; **гапро ба сари** *касе* (*чизе*) **овардан** дар бораи касе (чизе) гап кушодан; **ба сари** *касе* **дод задан** дӯғу пӯписа кардан ба касе; **сари роҳро гирифтан** пеши роҳро банд кардан; **сар фуровардан пеши** *касе* изҳори итоат кардан, таслим шудан; **сар гаштан**, **сар чарх задан** чарх задани сар; гардидани сар аз беморӣ ва беқувватӣ; **сару кор доштан** бо касе, чизе кордор будан; муомила доштан; **сар кардан** оғоз намудан, ибтидо кардан кореро; **дар сари ҳукумат нишастан** зимоми ҳукуматдориро ба даст гирифтан; **ба сари** *касе* **рехтан** ба касе якбора, нохост ҳуҷум кардан, касеро аз пой даровардан; **ба сар давидан** а) бо саъй ва кӯшиши тамом дар пайи иҷрои коре шудан; б) бо суръати тамом рафтан; **аз дӯст як ишорат, аз мо ба сар давидан** (*зарб.*); **сар кашидан** а) сар барафрохтан, қад баланд кардан; б) нофармонӣ кардан, сар тофтан; **ба сар кашидан** якбора чизи обакиеро нӯшидан (*аз зарф*); **сар ба зону ниҳодан (мондан)** ба фикр ғӯтавар шудан; **ба сари худ шудан** ба ҳоли худ мондан; бесоҳиб мондан, худсар шудан; **ба сар омадан** ба ёд омадан, ба хотир расидан; **ба сар афтодан** (*фикре*) ба хаёл расидани фикре, пайдо шудани фикре; **ба сар афтодани воқеае (ё коре)** пеш омадани коре барои касе; **сар ба осмон расидан** бисёр сарфароз ва сарбаланд шудан; ниҳоят шод гардидан; **сар ҷунбондан** бо ҷунбонидани сар ризогӣ ё норизогии худро изҳор кардан, аломати тасдиқ ё рад баён кардан; **сар карда** *касеро* **ба ҷое бурдан** ҳамроҳ гирифта бурдан, роҳнамо шудан; **ба сар хоридан даст нарасидан** хеле серкор будан; **ба сар бардоштан** а) ҳурмату иззат кардан касеро; б) шӯру ғавғо кардан, сахт овоз баровардан (*дар ҷое*); **сар бастан** ҳосил овардан (*доир ба растанӣ*); **сари** *касе* **ба девор расидан** азоб кашида, танбеҳ дида хатои худро фаҳмидан; **сари** *касе* **ба осмон расидан** ниҳоят хурсанд шудан (аз чизе), сарафроз ва мамнун будан; **сари худро гирифта рафтан** *ба ҷое* ҳама касу чизро партофта, якка ба ҷое баромада рафтан; **сар**

банд будан а) бо коре машғул будан, саргарми коре будан; б) номзад доштан (*духтар*); **ба сари гапи худ истодан** дар гуфтаи худ собиту устувор будан; ба аҳду қавли худ сахт истодан; **сари кореро гирифтан** аз пайи касбу коре шудан; **сари** *касеро* **дуто кардан** касеро зандор ё шавҳардор кардан; **аз сарат (саратон) гардам** фидоят шавам, қурбон шавам, садқа шавам; **сар шудан** а) шурӯъ ёфтан, оғоз ёфтан; б) роҳбар шудан; **як сару гардан баланд будан** аз *касе* хеле бартарӣ доштани касе нисбат ба дигаре; **аз паси (пушти) сари** *касе* дар ғоиби касе, дар вақти ҳозир набудани касе; **сарамро ба кадом дар занам?** ба куҷо равам?, ба мушкили худ чӣ чора ҷӯям; ба кӣ мурочиат кунам?; **сар ба санг задан** бисёр зӯр задан, ҷидду ҷаҳд кардан, барои ба даст овардани чизе ҳар сахтиро ба худ раво дидан; **ба сари** *касе* **рӯзи сахт омадан** дар сахтӣ ва тангӣ мондан, ба бадбахтӣ, кулфате гирифтор шудан, ба фалокате гирифтор шудан; **сар омадан** тамом шудан, ба охир расидан; **ба сари итоат омадан** итоат кардан, нофармонбардориро бас кардан; **аз сар гузарондан** (*воқеаеро*) дар воқеае шахсан иштирок доштан; **сарам-дилам кор кардан** бо дили ноxоҳам кор кардан, кореро бе рағбат, мусоҳилакорона ба ҷо овардан; **сар ба зер афкандан** сар хам кардан (*аз хиҷолат*); **аз сар берун кардан** фикреро аз худ дур кардан, дигар дар пайи он фикр (кор) нашудан; **ба сар бурдан** ба охир расондан, гузарондан, тай кардан; **умр ба сар бурдан** зиндагӣ кардан, умр гузарондан; **сар хоридан** а) ба фикр рафтан, тааммул кардан; б) мутараддид шуда мондан, чӣ кор кунам, гуфта фикр карда мондан; **сар додан** а) раҳо кардан (*мас., гӯсфандро ба чаро*); б) худро фидо кардан, аз ҷони худ гузаштан); в) талоқ додан (*зани худро*); г) озод кардан (аз *банду қайд*); д) *дар феълҳои таркибӣ омада якбора рӯй додани амалеро нишон медиҳад*; **овози худро сар додан** бо тамоми қувва овоз баровардан; **сари аспро сар додан** аспро ба рафтори худаш мондан (лаҷомро раҳо карда); **сар задан** а) сарро аз тан ҷудо кардан, куштан; б) воқеъ гаштан, рӯй додан, пайдо шудан; в) неш зада баромадан (*сабза аз хок*); г) баромадан, тулӯъ кардан; **сару калла задан** *бо касе* панҷа бар панҷа задан, баҳсу талош кардан; **сар бардоштан** а) сарро боло кардан (*мас., ҳангоми хондан ё аз болишт*); б) *маҷ.* муқобил баромадан, исён кардан; **сар халондан** (*ба ҷое*) сар даровардан ба ҷое, сар паноҳ кардан; **як сару ҳазор савдо** фикру хаёли бисёр; ташвиши зиёд; **бо сар рафтан** (*ба ҷое*) бо майл ва рағбати тамом рафтан ба ҷое; **сар бохтан** ҷон додан барои мақсаде; **сар аз пой нашинохтан** бехуд будан (*бештар аз шодӣ*); **сар-сари** *кӯҳ* аз болои кӯҳҳо; **ба сари** *касе* **об рехтан** боиси фалокат ё ҳалокати касе шудани чизе; **сар дар каф будан** бо ҷоннисорӣ тайёр будан; **аз саратон монад!** ба худатон насиб шавад!; **ба сари худ бардоштан** (*ҷоеро*) доду фарёд кардан, мағал кардан.

САР II سر 1. хӯшаи ангур: **як сар ангур**. 2. хӯшаи гандум.

САРА I سره 1. хуб, нағз, чидаю баргузида, беайб. 2. холис, беғаш, тамомиёр (*тилло, нуқра*); **сара кардан** интихоб карда гирифтан, чида гирифтан.

САРА II سره *ниг.* **сар** II.

САРАВВАЛ سراول сароғоз, аввали аввал; пеш аз ҳама.

САРАВЛОД سراولاد бунёдгузори авлод, падарколони қавм.

САРАГРОНОМ سراگرانام сардори агрономҳо; агрономи калон, саркишоварз.

САРАЁН سريان *кит.* ҷорӣ шуда омехтан ба чизе, ба ҳама ҷо расидан; сироят кардан (*беморӣ*).

САРАК سرک 1. қисми болоии растаниҳои донадор (*гандум, ҷуворӣ*), хӯша; **сарак бастан** ҳосил бастан. 2. қисми болоии сархонаи чилим

САРАКБАНДӢ سرکبندى хӯша бастан, ҳосил бастан.

САРАКЧИНӢ سرکچينى *исми амал аз* **сарак чидан**; чидани хӯшаҳои боқимондаи гандум, ҷав, ҷуворӣ баъди дарав.

САРАМАРД سره‌مرد *кит.* некмард, марди нек, марди боақлу зирак.

САРАНГУШТ سرانگشت 1. нӯги нохунрустаи ангуштони даст, сари ангушт. 2. ангушти калони панҷаҳои даст ва по, нарангушт.

САРАНДОЗ I سرانداز барбоддиҳандаи сар, бебок, далер; **сарви сарандоз** *киноя аз* маҳбуба.

САРАНДОЗ II سر انداز порчае, ки занон ба сари худ нобаста меандозанд,рӯймол, саргирак.

САРАНҶОМ سرانجام 1. поён, ниҳоят, охири коре, оқибат; саранҷом додан (-и коре), ба ҷо овардан, саришта кардан; **саранҷом ёфтан** ба охир расидан, ба хубӣ ба итмом расидани коре; **саранҷом кардан** а) каму кости кореро дуруст кардан, кореро буд кардан; б) саришта кар-

дан, идора кардан.

САРАНҶОМДИҲӢ سرانجام‌دهی ҷамъ кардан, ба охир расондан.

САРАСКАР سرعسکر 1. сардори сипоҳ, саркарда, фармондеҳи як даста сипоҳ. 2. *таър.* мансаби олии ҳарбӣ дар аморати Бухоро.

САРАСПАКӢ سراسپکی **:ваъдаи сараспакӣ** *киноя аз* ваъдаи нӯгизабонӣ, ваъдаи дурӯғ.

САРАТОН I *а.* سرطان *нуҷ.* 1. номи яке аз бурҷҳо аз 12 бурҷи фалак, Харчанг. 2. номи моҳи чоруми солшумории шамсӣ (22 июн – 21 июл).

САРАТОН II *а.* سرطان *нуҷ.* 1. харчанг (*ниг.*). 2. номи як навъ шапалаки сиёҳи тортанакмонанд, ки ба овози пасттар аз овози занбӯр садо медиҳад. 3. *тиб.* беморие, ки бар асари он дар бадан варам, ҷароҳат ба мисли пои харчанг пайдо мешавад.

САРАТОНЗО سرطان‌زا он чи боиси пайдоиши бемории саратон мешавад: **омили саратонзо**.

САРАТОНШИНОС سرطان‌شناس пизишки бемориҳои саратон.

САРАТОНШИНОСӢ سرطان‌شناسی илме, ки ба омӯзишу пажӯҳиш ва табобати бемориҳои саратон машғул аст.

САРАФГАНДА//САРАФКАНДА سرافگنده// سرافکنده 1. сар хамкарда. 2. *маҷ.* хиҷил, мунфаил, шармсор. 3. *маҷ.* мутеъ, фармонбардор; фурӯтан, хоксор.

САРАФГАНДАГӢ//САРАФКАНДАГӢ سرافگندگی//سرافکندگی 1. итоат, фармонбарӣ. 2. *маҷ.* фурӯтанӣ, тавозӯъ, хоксорӣ.

САРАФЗОЛ سر افزال афзоли асп, ҷиҳози асп.

САРАФКАНДА سرافکنده *ниг.* **сарафганда.**

САРАФКАНДАГӢ سرافکندگی *ниг.* **сарафгандагӣ.**

САРАФКАНӢ سرافکنی тавозӯъ, хоксорӣ, фурӯтанӣ.

САРАФРОЗ سرافراز 1. сарбаланд, сар ба боло кашида. 2. ифтихорманд; **сарафроз гардидан (шудан)** ифтихорманд гаштан; **сарафроз кардан** сарбаланду ифтихорманд гардонидан (*касеро*).

САРАФРОЗӢ سرافرازی сарбаландӣ, ифтихормандӣ.

САРАФСОР سرافسار нӯхта, яккаҷилави аспу хару хачир *ва г.*

САРАФШОН سرافشان сарафкан.

САРАХБОР سراخبار 1. *мус.* қисми муқаддимавии асари мусиқавӣ. 2. муқаддима, оғоз.

САРАХС سرخس *бот.* як навъ растании худрӯи доругӣ ва хӯрданӣ.

САРАЪЗО سراعضا *збш.* аъзои асосии ҷумла; **сараъзои ҷумла** (*мубтадо ва хабар*).

САРБАДОРОН سربداران *таър.* исёнгарони зидди хонадонҳои феодалӣ дар асри XIV.

САРБАЛАНД سربلند 1. сарафроз; ифтихорманд. 2. *маҷ.* мағрур, ба худ боланда.

САРБАЛАНДӢ سربلندی 1. баландӣ, сарафрозӣ. 2. *маҷ.* ифтихор.

САРБАЛАНДОНА سربلندانه муваффақона, бо сарбаландӣ.

САРБАНД I سربند рӯймоли сари занон; рӯймол.

САРБАНД II سربند банди асосии пеши об, дарғот; сари об.

САРБАНДАК سربندک рӯймоли хурди сарбанди занон.

САРБАРАҲНА سربرهنه сарлуч, бе рӯймол ё тӯппӣ, (тоқӣ).

САРБАРҲАВО سربرهوا *маҷ.* баланд, хеле баланд.

САРБАСТА سربسته 1. чизе, ки сари он бастагӣ бошад (*шиша, қуттӣ, лифофа ва г.*); *муқоб.* **саркушода, яла.** 2. *маҷ.* пӯшида, пинҳон; муаммоомез.

САРБАХШ سربخش 1. бахра, ҳисса. 2. қурбон, фидо.

САРБОҒӢ سرباغی пардохти маблағ барои боғи ба иҷора гирифташуда.

САРБОЗ I سرباز саркушода; *муқоб.* **сарбаста**.

САРБОЗ II سرباز *ҳ.* аскар, аскари қатории пиёда; **сарбози сешанбегӣ** *таър.* аскари мансуб ба яке аз дастаҳои ҳарбӣ дар Бухоро.

САРБОЗГИРӢ سربازگیری даъват кардани ҷавонон барои хизмат дар қувваҳои мусаллаҳ, аскаргирӣ.

САРБОЗӢ سربازی 1. *мансуб ба* **сарбоз**. 2. хизмати аскарӣ: **хизмати сарбозӣ**.

САРБОЗХОНА سربازخانه ҷои исти умумии сарбозҳо, (казарма).

САРБОЛО سربالا 1. сар ба боло; *муқоб.* **сарозер**. 2. сарбаланд.

САРБОР سربار *ниг.* **сарборӣ**.

САРБОРӢ سرباری 1. боре, ки аз болои ду той бори асосӣ ба болои аспу хар гузоранд. 2. кори аз ҳадди муқаррарӣ зиёда. 3. одами туфайлӣ, он ки бори зиндагиаш ба гардани дигаре афтода бошад.

САРБУЗУРГ سربزرگ 1. соҳиби сари калон, каллакалон. 2. *маҷ.* сардор, сардори бузург.

САРБУЗУРГӢ سر بزرگی сардорӣ, сарварӣ.

САРБУНА سربنه 1. ҷой, макон, хона. 2. сардори хонавода.

САРБУР سربر он ки сар мебурад, ҷаллод, каллабур; **дузди сарбур** дузди одамкуш.

САРБУРИДА سربریده *сифати феълии замони гузашта аз* **сар буридан;** кушта шудан бо роҳи буридани сар, саргирифта, он ки сараш бурида шудааст.

САРБУРӢ سربری *амали* **сарбур;** буридани сар, куштан.

САРВ سرو 1. дарахти махрутишакли сӯзанбарги ҳамешасабзи рости баланд. 2. *маҷ.* аз қомати рости мавзун (*сифати маҳбуба*); **сарви озод** а) сарви баланду боло; б) *киноя аз* ёри хушқад; **сарви равон** *киноя аз* ёри хушқаду қомат, хушрафтор; **сарви хиромон** *киноя аз* ёри қадбаланди хушрафтор; **сарви қабопӯш** *киноя аз* маҳбубаи хушқад.

САРВАЗИР سروزیر 1. *таър.* сардори вазирон, вазири аввал. 2. дар баъзе давлатҳои имрӯзаи хориҷӣ сардори ҳукумат, сардори ҳайъати вазирон.

САРВАҚТ سروقت *кит.* дидор, дидан; **ба сарвақти** *касе* **расидан** ба суроғи касе омадан.

САРВАНДОМ سرو اندام *ниг.* **сарвқад**.

САРВАР سرور сардор, пешво, бузурги қавм.

САРВАРӢ سروری сардорӣ, сарӣ, бузургӣ, пешвоӣ; **сарварӣ кардан** сардор будан ба гурӯҳи одамон ё ба коре.

САРВАТ *а.* ثروت 1. мол, давлат, дороӣ. 2. боигарӣ, ғановат; **сарвати кӯҳистон, сарвати миллӣ**; **аҳли сарват** соҳибони молу давлат, давлатмандон.

САРВАТДОР ثروتدار молдор, пулдор, давлатманд.

САРВАТМАНД ثروتمند *ниг.* **сарватдор**.

САРВАТМАНДӢ ثروتمندی молдорӣ, пулдорӣ, тавонгарӣ, давлатмандӣ.

САРВАТХЕЗ ثروتخیز 1. ҳосилхез: **замини ҳосилхез**. 2. аз сарватҳоиеризаминӣ бой.

САРВБОЛО سروبالا *киноя аз* ростқомат, баландқомат (*сифати маҳбуба*).

САРВБУН سروبن дарахти сарв.

САРВИН سروین *мансуб ба* **сарв**.

САРВИСТОН سروستان бешаи сарвдор.

САРВҚАД سروقد соҳиби қади баланду рост; ростқад.

САРВҚОМАТ سروقامت *ниг.* **сарвқад**.

САРВО سروا *кит.* ҳикоя, афсона.

САРВОД سرواد *кит.* шеър, суруд.

САРВОДА سرواده *кит.* шеър; қофияи шеър.

САРВОДАХОН سروادهخوان *кит.* шеърхон, сурудхон.

САРВРАФТОР سرو رفتار хушрафтор, хиромон.

САРВХИРОМ سروخرام *киноя аз* хушрафтор.

САРГАЗИТ سرگزیت *таър.* ҷизя, андози сарикасӣ, ки дар мамлакатҳои исломӣ аз ғайримусалмон гирифта мешуд, боҷ.

САРГАЛА سرگله *кит.* пешрави гала.

САРГАРАНГ سرگرنگ он ки сараш гиҷ шудааст, гаранг.

САРГАРАНГӢ سرگرنگی ҳолат ва вазъи саргаранг.

САРГАРДӢ سرگردی ҳолате, ки дар вақти бемории сар чарх мезанад.

САРГАРДОН I سرگردان 1. саргашта, овора. 2. ҳайрон, сарсон, бесару сомон; **саргардон будан** овора будан; банд ва андармон будан; **саргардон кардан** *касеро* бесару сомон кардан, ба ташвиш монондан; **саргардон шудан** а) овора шудан, сарсон шудан; б) машғул шудан, банд шудан.

САРГАРДОН II سرگردان 1. дилгир, малул, нохушнуд. 2. маст.

САРГАРДОНӢ سرگردانی сарсонӣ, оворагӣ, саргаштагӣ, бесарусомонӣ.

САРГАРМ سرگرم бо ҳушу диққати тамом ба коре машғулшуда, сахт машғул (*ба коре*).

САРГАРМӢ سرگرمی ҳолати ба коре сахт машғул шудан.

САРГАРМКУНАНДА سرگرم کننده шавқовар, аҷоиб.

САРГАРОН سر گران 1. маст, махмур. 2. норозӣ, ошуфтахотир, хафа.

САРГАРОНӢ سر گرانی ҳолат ва вазъи **саргарон.**

САРГАҲ سرگه 1. қисми болоии ҷое (рӯде). 2. аввал, ибтидо, ҷои саршавӣ.

САРГАШТА سرگشته саргардон, овора, дарбадар; ошуфта, ҳайрон.

САРГАШТАГӢ سرگشتگی оворагӣ, сарсонӣ, саргардонӣ.

САРГИН سرگین пасафканди ҳайвоноти чорпо.

САРГИНДОН سرگین‌دان ҷои ғарами саргин.

САРГИРАК سرگیرک рӯймоли хурде, ки занҳо ба сарашон партофта мегарданд.

САРГИРЕҲ سرگره гиреҳе, ки бар сари тасбеҳ мекунанд; уқдаи тасбеҳ.

САРГИРИФТА سرگرفته 1. мағрур, саркаш; якрав. 2. *маҷ.* бо ҷушу хурӯш, оташин.

САРГИҶ سرگیج *ниг.* **саргаранг**.

САРГОҲ سرگاه *ниг.* **саргаҳ**.

САРГУЗАШТ سرگذشت 1. он чи бо касе рӯй додааст, воқеа ва ҳодисаи аз сар гузаронидани касе. 2. шарҳи ҳол, баёни аҳвол.

САРГУЗАШТА سرگذشته он ки об аз сари вай гузаштааст, касе ки дар об ғарқ шудааст.

САРГУМ سرگم 1. печдарпеч, сару нӯгаш нопайдо. 2. саргаранг, ҳайрон, ошуфта.

САРГУМӢ سرگمی ошуфтагӣ, бесарусомонӣ.

САРГУМШУДА سرگم شده он ки душвории зиёд дорад, ҳайрон, ошуфта.

САРГУРД سرگرد фармондеҳи дастае аз лашкар.

САРГУРЕЗ سرگریز гуреза, гурезашуда; **саргурез кардан** *касеро* ба гуреза шудан водор кардан; **саргурез шудан** *аз чизе* норозӣ шуда гурехта рафтан ба ҷое.

САРГУРӮҲ سرگروه сардори гурӯҳ ё ҳайати хурд.

САРГӮШӢ سرگوشی гӯшакӣ гуфтан, ба гӯши ҳамдигар оҳиста гап задан.

САРҒАЛТОН سرغلتان **:сарғалтон рафтан** сарнокӣ афтидан.

САРД سرد 1. хунук; *муқоб.* **гарм**; **оҳи сард**. 2. *маҷ.* бемеҳрона, номеҳрубонона; **оҳанги сард, ҷавоби сард; сард шудан** а) хунук шудан (*мас., об, ҳаво*), б) *маҷ.* суст шудан, вайрон шудан (*мас., робита, муносибат*).

САРДАБИР سردبیر *ниг.* **сармуҳаррир**.

САРДАРАХТӢ سردرختی 1. меваи начандон бисёри дарахт дар соли камҳосилӣ. 2. шох ё меваи нӯги дарахти мевадор.

САРДАРГУМ سردرگم бесару нӯг, дарҳаму барҳам; овора, саргардон.

САРДАРГУМӢ سردرگمی бесару нӯгшуда, оворагӣ, саргардонӣ.

САРДАРД سردرد дарди сар.

САРДАРӢ سردری чӯбест, ки аз болои болодарии дар ду тарафашро дар девор гузаронида мемонанд, то ки ба болодарӣ вазнинӣ наафтад.

САРДАРҲАВО سردرهوا беаҳамият, бедиққат; бепарво.

САРДАСТА سردسته сардори як даста аз мардум ё гурӯҳе аз сипоҳиён.

САРДАСТӢ سردستي чизе ва ё коре, ки даррав ва ба зудӣ тайёр ва иҷро мешавад; **ба сардастӣ** ба зудӣ, ба осонӣ.

САРДАФТАР سردفتر *адш.* поягузор, оғозкунанда, асосгузор (*дар адабиёт*).

САРДГӮЙ سردگوی баддаҳан, бадгап.

САРДДАМ سرددم хунсард, беэҳтироз, афсурдадил.

САРДӢ سردی 1. хунукӣ, сармо. 2. *маҷ.* каммеҳрӣ, беилтифотӣ; дуруштӣ, дағалӣ.

САРДЛАБ سردلب *маҷ.* баддаҳон, бадгап, хунукгап; шумнафас.

САРДМЕҲР سردمهر бемеҳр, беилтифот; дурушт.

САРДМЕҲРӢ سردمهری бемеҳрӣ, беилтифотӣ; дурруштӣ.

САРДМУОМИЛА سردمعامله дурушт, дағал, дурруштмуомила, дағалгап.

САРДМУОМИЛАГӢ سردمعاملگی дағалӣ кардан, муносибати дурушт, дурруштгапӣ.

САРДОБ I سردآب оби хунук.

САРДОБ II سرداب 1. *ниг.* **сардоба**.

САРДОБА سردابه 1. хонаи зеризаминӣ. 2. обанбори болопӯшида.

САРДОВАР سرداور довари асосӣ, ҳакамии асосӣ.

САРДОР سردار 1. раис ва бузургтари дастае ё тоифае, роҳбар. 2. саркарда, фармондеҳи сипоҳ.

САРДОРӢ سرداری кор ва вазифаи сардор; роҳбарӣ, солорӣ; **бо сардории...** бо пешвоии..., дар таҳти роҳбарӣ ва солории...; **сардорӣ кардан** ба гурӯҳе раёсат кардан, сардор шудан.

САРДСЕР سردسیر минтақаи хунук, иқлими хунук; мамлакатҳои дорои иқлими хунук.

САРДСЕРӢ سردسیری *мансуб ба* **сардсер**.

САРДУХТУР سردختور *ниг.* **сарпизишк**.

САРДӮЗ سردوز :**ресмони сардӯз** ресмони ғафсе, ки бо он сари тӯрбаҳоро медӯзанд ё мебанданд.

САРДХОНА سردخانه 1. ҷои сард барои нигоҳ доштани маводи фосидшаванда (*гӯшт, мева, сабзавот*). 2. *тиб.* ҷои нигаҳдории мурда.

САРДХУН سردخون *ниг.* **хунсард**.

САРДШАВӢ سردشوی *исми амал аз* **сард шудан**; хунукшавӣ (*мас., ҳаво*.).

САРЕУЗЗАВОЛ *а.* سريع‌الزوال тез заволёбанда, зуд нестшаванда, бебақо.

САРЕУЛИНТИҚОЛ *а.* سريع‌الانتقال тез нақлшаванда; нопойдор, ноустувор.

САРЕУЛКИТОБАТ *а.* سريع‌الكتابت 1. тезнавис, дар гузашта шахсе буд, ки навиштаеро(пора ё китоби мукаммал) зуд ва беғалат рӯйнавис мекард. 2. зуд иншокунанда, зуднавис.

САРЕУЛКИТОБАТӢ سريع‌الكتابتی тезнависӣ, зуднависӣ.

САРЕУССАЙР *а.* سريع‌السير тезҳаракат, тезрафтор.

САРЕҲ *а.* صريح возеҳ, равшан, ошкор, аниқ; **ҷавоби сареҳ**.

САРЕҲӢ صريحی равшан шудани чизи нофаҳмо, ошкор гардидан.

САРЕЪ *а.* سريع 1. босуръат, тез, тезрафтор. 2. *адш.* яке аз нуздаҳ баҳри арӯз (*муфтаилун, фоилун*).

САРЗАДА I سرزده 1. сар бурун оварда. 2. руста, сабзида.

САРЗАДА II سرزده 1. саркӯфта, сарнагуншуда, чаппагардон. 2. *маҷ.* девонаавзоъ.

САРЗАДА III سرزده 1. якбора, ба ногоҳ. 2. бе рухсат, густохона.

САРЗАМИН سرزمين ҷои иқомати қавме ё қабилае; кишвар, мамлакат.

САРЗАНИШ سرزنش 1. никӯҳиш, коҳиш, маломат, таъна; **сарзаниш кардан**. 2. *кит.* халидан, хастан.

САРЗИЁД سرزياد зиёдатӣ, барзиёд (*нисбат ба одам*): **нонхӯри сарзиёд**.

САРЗИНДА سرزنده хушнуд, шодмон, масрур.

САРИВАҚТӢ سروقتی дар вақташ, дар вақти заруриаш, дер накарда: **маслиҳати саривақтӣ.**

САРИГӮШӢ سرگوشی 1. *ниг.* **саргӯшӣ**. 2. сарпӯшаке, ки ба сари асп пӯшанд (*барои муҳофизат аз сармо*).

САРИДАРВАҚТ سردروقت дар сари вақт, вақт ва мӯҳлати чизе ё кореро нагузаронда.

САРИДАСТӢ سردستی 1. коре, ки дар зимни корҳои дигар карда мешавад; зимнӣ. 2. он чи дар таги даст тайёр бошад; таоме, ки масолеҳаш омода буда, ба осонӣ тайёр шавад. 3. рӯидастӣ (*мас., кӯдаки ширхор*).

САРИДЕВОРӢ سردیواری *мач.* муваққат, нопойдор, зудгузар: **офтоби саридеворӣ**.

САРИДОРА سراداره идораи асосии ягон муассиса.

САРИЗАМИНӢ سرزمینی *таър.* пардохти маблағи барои замини иҷора муайянгардида.

САРИКАСӢ سرکسی аз ҳар як одам, сари ҳар одам.

САРИҚТИСОДДОН سراقتصاددان сардори иқтисоддонони як муассиса.

САРИМСОҚ سرمساق *лаҳҷ., ниг.* **сир** III.

САРИН سرین болин, болишт.

САРИПОӢ سرپایی нӯгипоӣ, чапсӣ; **кафши сарипоӣ** кафши нимдошти хонапӯшӣ.

САРИР I *а.* سریر *кит.* 1. ҷойгоҳ, бистар, ҷои хоб. 2. тахт, маснад.

САРИР II صریر *кит.* овози ғиҷирроси найқалам вақти навиштан.

САРИРОҲӢ سراهی 1. он чи дар сари роҳ воқеъ аст: **дарахти сарироҳӣ, сутуни сарироҳӣ**. 2. дар аснои роҳ воқеъшуда, роҳравон ба миён омада.

САРИСИНАГӢ سرسینگی он чи дар сина воқеъ аст, он чи ба сари сина насб кунанд: **кисаи сарисинагӣ** (*дар либос*): **нишони сарисинагӣ**.

САРИЧА سریچه *зоол.* мурғест хурдҷусса, ки бисёртар бар лаби обҳо нишаста думҷунбонӣ мекунад, саъва.

САРИШТА سرشته *гуфт.* 1. тартиб, сомон; ӯҳдабароӣ. 2. сарфакорӣ; **саришта кардан** а) ба сомон овардан, идора кардан, аз ӯҳда баромадан; б) эҳтиёт карда мондан, нигоҳ доштан; сарфакорӣ кардан.

САРИШТАКОР سرشته‌کار сарфакор.

САРИШТАКОРӢ سرشته‌کاری сарфакорӣ, эҳтиёт карда мондан чизеро.

САРИШТАКОРОНА سرشته‌کارانه сарфакорона, боэҳтиёт.

САРӢ I سری сардорӣ, пешвоӣ.

САРӢ II سری он чи ба болои тӯдаи чизе барои намуна гузошта шавад.

САРКАЛОН سرکلان 1.бузургсар, каллакалон. 2. он ки дар гузаронидани тӯю маърака ё ягон чорабинӣ сардорӣ мекунад.

САРКАРДА سرکرده 1. *кит.* сардор, фармондеҳ; сардори лашкар. 2. роҳбари даста ё гурӯҳи ғайриқонунӣ.

САРКАРДАГӢ سرکردگی сардорӣ; фармондеҳӣ, роҳбарӣ.

САРКАФТА سرکفته **:саркафта шудан** *кит.* во шудан, кушода шудан; шукуфтан (-и гул).

САРКАҶ سرکج он чи нӯгаш каҷ бошад: **оҳани саркаҷ**.

САРКАШ سرکش 1. сар ба боло фарозанда, сарафрохта: **кӯҳи саркаш**. 2. сар аз итоат печанда, нофармонбардор, итоатнокунанда; гарданкаш; якрав: **аспи саркаш, рӯди саркаш, табиати саркаш**. 3. ёғӣ. 4. чӯбе, ки аз сари тавора зада ба ҷое бо мех парчин кунанд, то ки тавора ба як сӯ хам нахӯрад (дар бинокорӣ).

САРКАШӢ سرکشی нофармонбардорӣ, беитоатӣ; **саркашӣ кардан** сар аз итоат печидан; якраҳагӣ кардан.

САРКАШОНА سرکشانه аз рӯи саркашӣ, саркашикунон, аз рӯи нофармонбардорӣ: **ҷавоби саркашона**.

САРКОНСУЛ سرکانسول консули генералӣ (*дар вазорати хориҷа*).

САРКОР سرکار оғозгари коре, сардори коре; нозир, корфармо.

САРКОТИБ سرکاتب сардори котибон, котиби аввал: **саркотиби илмӣ.**

САРКУШОДА سرکشاده он чи сараш пӯшида нест, болояш нопӯшида; **мактуби саркушода** номаи боз, бознома.

САРКӮБ سرکوب 1. шикаст, мағлуб; **саркӯб кардан** шикаст додан, мағлуб сохтан. 2. *таър.* ҷои баланди истеҳкомёфтае, ки аз он ҷо душманро тирборон ё сангборон мекардаанд. 3. *маҷ.* сарзаниш, маломат, таъна. 4. таёқи махсусе, ки бо он пояи ҷуворӣ ё шолиро зада донаҳояшро ҷудо мекунанд.

САРКӮБӢ سرکوبی 1.кӯфтани ғалладона. 2. пайи ҳам ба сар задан. 3. таъна, маломат, сарзаниш; танбеҳ.

САРКӮФТА سرکوفته :сараш кӯфташуда; зарбахӯрда: **мори саркӯфта**.

САРКӮЧАК سر کوچک 1. он ки ё он чи сараш хурд бошад. 2. *маҷ.* камбағал, нодор.

САРКӮЧАКӢ سرکوچکی камбағалӣ, нодорӣ.

САРҚАБИЛА سرقبیله сардори қабила, пешвои қавм.

САРҚАНД سرقند каллақанди махрутишакл; **қуллаи ба сарқанд монанд** қуллаи махрутишакл.

САРҚАТ سرقة *ниг.* **сирқат**.

САРҚОНУН سرقانون *нав.* қонуни асосии давлат, конститутсия.

САРҚОФИЛА سرقافله сардор, пешрави корвон.

САРҚУТ سرقوت пасмондаи хӯрок; **оши сарқут** оши аз пеши хӯрандагон бозгашта, оши таги табақ.

САРЛАВҲА سرلوحه унвон (*китоб, мақола*).

САРЛАВҲАДОР سرلوحه دار китоб ё мақолае, ки унвон доранд.

САРЛАШКАР سرلشکر фармондеҳи лашкар; фармондеҳи артиш.

САРЛУЧ سرلوچ сарбараҳна, бе пӯшиши сар (*бе руймол…*).

САРМАД سرمد *кит.* ҳамеша, пайваста, доим.

САРМАДӢ سرمدی абадӣ, ҳамешагӣ, ҷовидон.

САРМАҚОЛА سرمقاله мақолаи аввали рӯзнома ва ё маҷалла, ки асосан аз ҷониби идора навишта мешавад.

САРМАНБАЪ سرمنبع 1. сарчашма. 2. омили асосӣ, сабаби аввалин.

САРМАНЗИЛ سرمنزل манзили асосӣ, макон, ҷой.

САРМАНШАЪ سرمنشأ 1. баромадгоҳ, ҷои оғоз, мабдаъ. 2. боис ва оғозгар.

САРМАСТ سرمست 1. маст, сархуш. 2. *маҷ.* мағрур, болида.

САРМАСТӢ سرمستی сархушӣ, мастӣ.

САРМАШҚ سرمشق 1. намунае, ки муаллим ба шогирд навишта медиҳад, то аз рӯи он хатнависӣ омӯзад. 2. *маҷ.* намунаи ибрат, намунае, ки ба он пайравӣ карда мешавад: **сармашқи кори худ кардан**.

САРМЕХАНИК سرمخنیک сардори механикҳо.

САРМЕЪМОР سرمعمار сардори меъморон, мансаблоре дар ҳукумати шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ, ки ба танзим ва назорати сохтмон машғул аст.

САРМО سرما хунукии ҳаво, ҳавои хунук; *муқоб.* **гармо**; **сармо задан** а) якбора сар шудани хунукии ҳаво; б) аз таъсири шиддати хунукӣ пажмурдаву нобуд шудан (*дарахт, меваи дарахт, сабзавот ва г.*); в) шамол хӯрдан бо таъсири ҳаво, гарму хунук шудани бадан; **сармо хӯрдан** *ниг.* **сармо задан** в).

САРМОБАРДОР سرمابردار ба сармо тоб оваранда (*мас., наботот*): **навъҳои сармобардори зардолу**.

САРМОБАРДОРӢ سرمابرداری қобилияти ба сармо тоб овардан (-и *мас.,* набототот).

САРМОЗАДА سرمازده *сифати феълии замони гузашта аз* **сармо задан**. 1. мева ё дарахти аз хунукӣ офатрасида; 2. узви аз хунукӣ офатдида (*даст, по ва г.*).

САРМОЗАДАГӢ سرمازدگی *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **сармозада**; сармозада будан.

САРМОНАК سرمانک ҷои сар мондан, такягоҳи курсӣ.

САРМОХӮРДА سرماخورده *сифати феълии замони гузашта аз* **сармо хӯрдан;** он ки хунук ба ӯ таъсир кардааст.

САРМОХӮРДАГӢ سرماخوردگی *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи* **сармохӯрда**.

САРМОЯ سرمایه 1. мол ва пули аслии ягон савдогар ё тиҷоратхона. 2. сарват, пул, дорой. 3. капитал, *киноятан* олами сармоядорӣ; **олами сармоя** ҷаҳони сармоядорӣ. 4. бонкӣ. моликияте, ки даромад меорад; маблағи асосии қарз бидуни баҳра.

САРМОЯГУЗОР سرمایه‌گذار *мол.* шахси ҳуқуқӣ ва ё ҳақиқӣ, ки бо мақсади гирифтани даромад ин ё он лоиҳаро маблағгузорӣ мекунад, маблағгузор.

САРМОЯГУЗОРӢ سرمایه‌گذاری *мол.* гузоштани маблағ бо мақсади дарёфти даромади изофа, маблағгузорӣ.

САРМОЯДОР سرمایه‌دار 1. пулдор, молдор, бой, сарватманд. 2. капиталист.

САРМОЯДОРӢ سرمایه‌داری 1. пулдорӣ, молдорӣ, дорой. 2. олами сармоядорӣ, капитализм.

САРМУНШӢ سرمنشی *кит.* сардори муншиён – котибон.

САРМУТАХАССИС سرمتخصّص мутахассиси асосӣ.

САРМУҲАНДИС سرمهندس муҳандиси олимақом; сардори муҳандисон.

САРМУҲАРРИР سرمحرر муҳаррири калон; сардори муҳаррирони ягон рӯзнома, маҷалла ё донишнома.

САРМУҲОСИБ سرمحاسب сардори ҳисобдорон дар ҳисобдорӣ, сарҳисобдор.

САРМУШОВИР سرمشاور мушовири олимақом; сарвари мушовирон.

САРНАВИШТ سرنوشت 1. *д.* он чи Худованд аз рӯзи азал барои ҳар як инсон таъйин кардааст. 2. тақдир, қисмат, насиб.

САРНАВИШТСОЗ سرنوشت‌ساز 1. таъйинкунандаи сарнавишт. 2. *маҷ.* ниҳоят муҳим, тақдирсоз.

САРНАГУН سرنگون сар ба поён, сарозер; вожгун; **сарнагун гаштан (шудан)** а) сарозер афтодан, каллапо афтидан; б) *маҷ.* барбод рафтан, нобуд шудан; аз мансабе фаровардан: **сарнагун кардан (сохтан)** а) афтодан, барбод додан; б) фуровардан (*мас., амиреро аз тахти подшоҳӣ*).

САРНАГУНӢ//САРНИГУНӢ سرنگونی чаппа будан, вожгунӣ, ворунагӣ.

САРНАГУНСОЗӢ سرنگون‌سازی *исми амал аз* **сарнагун сохтан**; сарнагун кардан, нобуд намудан.

САРНАГУНСОР // САРНИГУНСОР سرنگونسار чаппа, вожгун.

САРНАГУНШАВӢ سرنگون‌شوی *исми амал аз* **сарнагун шудан**; сарнагун шудан, шикаст хурдан.

САРНАЙЗА سرنیزه оҳани нӯгтезе, ки ба сари найза шинонда мешавад, теғаи туфанг.

САРНАҚШ سرنقش *мус.* нақшхон, саркунандаи суруд – нақш.

САРНАСЛ سرنسل 1. бунёдгузори насл. 2. фарзанди аввалини оила.

САРНАХ سرنخ 1. сари нах, нӯги нах. 2. абрешиме, ки аз қабати болои пилла гирифта мешавад (*нисбатан дағалтар вале маҳкамтар аст*).

САРНИҲОН سرنهان аз мардум пинҳонӣ, паноҳпаноҳ зиндагӣ кардан.

САРНИШЕБ سرنشیب *ниг.* **сарошеб**.

САРНИШИН سرنشین 1. болонишин, пешгоҳнишин. 2. он ки савори киштӣ, қатора, мошин ё ҳавопаймо аст: **сарнишини киштӣ**.

САРНОКӢ سرناکی *гуфт.* сар ба поён, бо сар; **сарнокӣ афтидан** каллапой афтидан.

САРНОМА سرنامه аввали нома; унвони нома.

САРСОНӢ سرسانی гарангшуда, гиҷ (*одам*).

САРО سرا 1. *асоси замони ҳозира аз* **сароидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* сароянда: **ғазалсаро, навҳасаро…**

САРО سرا *ниг.* **сарой**.

САРОБ I سرآب сари об, болоҷои дарё, манбаъ.

САРОБ II سراب 1. *тиб.* ҳодисаи оптикӣ, ки бо таъсири шуои офтоб дар биёбон шӯразори дур ба назари кас чун об менамояд, фиреби назар. 2. *маҷ.* хаёли хом, чизи нобуда, ки кас беҳуда ба он умед мебандад.

САРОБИСТАР سرا بستر ҷои хоб, ҷогаҳ, бистари хоб.

САРОБӢ سرابی ба назар намудан, рӯъё.

САРОБОН سرابان парастор, нигоҳубинкунанда; сариштакунанда (*кореро*); сардори хонавода.

САРОБОНӢ سرابانی парасторӣ, нигаҳбонӣ; **саробонӣ кардан** нигаҳбонӣ кардан, парастор шудан ба касе.

САРОБӮСТОН سرابوستان *ниг.* **бӯстонсаро(й)**.

САРОВОЗ سرآواز 1. он ки аз ҳама пештар садо мекунад. 2. сурудхон, ки сари овозро мегирад, яккахон.

САРОВОН سراوان *ниг.* **саробон**.

САРОҒОЗ سرآغاز 1. аввалу ибтидо, шурӯи чизе: **сароғози зиндагӣ**. 2. муқаддима: **сароғози асар**.

САРОҒӮШ سر آغوش сарбанде, ки занон гесӯро дар миёни он мегузоранд, баъзе бо тилло ва ҷавоҳир мурассаъ низ мешавад, гесупӯш.

САРОДИҚ//СУРОДИҚ *а.* سرادق саропарда, хайма, чодар.

САРОДОР سرادار соҳиби саро, нигаҳбони корвонсаро.

САРОДОРӢ سراداری *кит.* қасрдорӣ, боргоҳдорӣ.

САРОЗЕР سرازیر сар ба поён, сар ба нишеб, сарнагун; нагунсор; **сарозер овехтан** сар ба поён овехтан (*касе, чизеро*); **сарозер шудан** сар ба нишеб рафтан.

САРОИДАН سراییدن 1. *ниг.* **сурудан**. 2. васф кардан.

САРОЙ سرای 1. хона, манзил. 2. қаср, дарбор, ҷои нишасти шоҳон. 3. корвонсарой. 4. тиҷоратгоҳ;**саройи пила**, **саройи сандуқ**. 5.ҷои бастани аспу хар.

САРОЙБОН سرای‌بان нигаҳбон, посбони корвонсарой.

САРОЙБОНӢ سرای‌بانی кор ва вазифаи саройбон.

САРОЙНИШИН سرای‌نشین он ки дар корвонсарой иқомат дорад; савдогари саройнишин.

САРОЙПАРДА سرای‌پرده 1. хаймаи бузурги шоҳона,чодири подшоҳӣ, шомёна. 2. *киноя аз* нишемангоҳ.

САРОМАД سرامد 1. болотар аз дигарон, мумтоз, баргузида, бартарин; сардафтар: **сaромади адабиёти тоҷик**. 2. сардор, пешво.

САРОМАТ صرامت *кит.* далерӣ, шуҷоат, диловарӣ, ҷасорат: **шаҳомату саромат** ҷасорату шуҷоат.

САРОМОС سرآماس *тиб.* яке аз бемориҳои сироятии пӯсти бадан.

САРОН سران сардорон, пешвоён: **сарони давлатҳо**.

САРОНА سرانه 1. аз сари ҳар кас, ба ҳар сари кас. 2. *таър.* андоз ва хироҷе, ки аз ҳар сар (кас) гирифта мешудааст.

САРОНРӮ سران‌رو :**раги саронрӯ** *гуфт.* раги хун, шараён.

САРОПАРДА سراپرده *таър.* хаймаи бузург, боргоҳ, чодири шоҳон.

САРОПО(Й) (سراپا(ی 1. аз сар то по, сар то қадам. 2. ҳама, ҳамагӣ; тамоман; **саропо гӯш шудан** бо диққат ва ҳуши тамом ба гапе гӯш додан.

САРОСАР سراسر аз як сар то сари дигар, сартосар; ҳамагӣ, саропо.

САРОСАРӢ سراسری сартосарӣ, комил; **сулҳи саросарӣ** сулҳи ҳамагонӣ.

САРОСЕМА سراسیمه ҳаросон, ошуфтаҳол, парешонхотирона; бо шитобу ҳарос; **саросема кардан** (*касеро*) а) ба изтироб андохтан; б) шитоб кунондан; **саросема шудан** ба изтироб афтодан, ошуфтаҳол гардидан; ба ҳарос (талвоса) афтодан.

САРОСЕМАВОР سراسیمه‌وار дар ҳолати саросемагӣ, ҳаросон шуда, бесаришта шуда, ҳаросону шитобон.

САРОСЕМАГӢ سراسیمگی 1. ошуфтагӣ, ҳаросонӣ, ҳолати изтироб. 2. шитобкорӣ, таъҷил.

САРОСТИН سرآستین нӯги остин, сари остин.

САРОФАТ *а.* صرافت майлу андеша, рағбат.

САРОҲАНГ سراهنگ пешво, роҳбар; сарҳанг, фармондеҳ; пешрави лашкар.

САРОҲАТ *а.* صراحت *кит.* ошкорӣ, равшанӣ, возеҳӣ (*дар гуфтор ва навишт*).

САРОҲАТАН *а.* صراحتاً ба таври ошкор, возеҳу равшан баён кардан.

САРОЧАسراچه *кит.* хонаи хурд; кӯшк; ҳавлии дарун.

САРОҶА سراجه занбар, занбари чӯбин; **сароҷа бастан** занбар сохтан.

САРОШЕБ سراشیب нишебдор, сар ба зер; роҳе, ки аз баландӣ ба пастӣ мебарад.

САРОШПАЗ سرآشپز сардори ошпазҳо.

САРОЯНДА سراینده 1. сурудхон, овозхон, ҳофиз. 2. *маҷ.* вассоф; шоир.

САРОЯНДАГӢ سرایندگی сурудхонӣ, ҳофизӣ.

САРПАНОҲ سرپناه 1. паноҳгоҳ. 2. *маҷ.* ҷои болопӯшида, хона, ҷой. 3. *маҷ.* ҳимоятгар, пушту паноҳ.

САРПАНҶА سرپنجه 1. панҷаи даст; даст. 2. *маҷ.* зӯр, қувват.

САРПАРАСТ سرپرست 1. парастор, нигаҳбон; бузурги оила. 2. *мол.* шахси мӯътамад, ки моликияти шахси эътимодбастаро ба манфиати ӯ ихтиёрдорӣ мекунад.

САРПАРАСТӢ سرپرستی нигаҳбонӣ, парвариш, тарбия.

САРПАРАСТОР سرپرستار сардори касоне, ки дар беморхонаҳо ба беморон нигоҳубин – парасторӣ мекунанд, сардори парасторон.

САРПАРАСТОРӢ سرپرستاری нигоҳубин кардани беморон.

САРПАРТО(ЯК) (سرپرتا(یک *лаҳҷ., ниг.* **саргирак**.

САРПАСТ سرپست 1. сархам. 2. *маҷ.* забонкӯтоҳ; ҳақир; **сарпаст кардан** *касеро* шарманда кардан, забонкӯтоҳ намудан касеро.

САРПАСТӢ سرپستی *маҷ.* сархамӣ, шармандагӣ; забонкӯтоҳӣ; ҳақирӣ.

САРПАСТОНА سرپستانه дар ҳолати шарманндагӣ, ҳақирона.

САРПЕЧ سرپیچ 1. он чи ба сар мебананд (*дастор, рӯймол ва г.*). 2. маҳкам, мӯҳрзада. 3. *маҷ.* муғлақ, мубҳам, печдарпеч: **муаммои сарпеч**, **сухани сарпеч**. 4. *маҷ.* гарданшах, саркаш, якраҳа.

САРПЕЧАК سرپیچک *зоол.* парандаи хурде аз ҷинси эзорсурхакҳо.

САРПЕЧИДА سرپیچیده саргум, бесару нӯг, дарҳам- барҳам; гаранг: **риштаи сарпечида**.

САРПЕЧӢ سرپیچی *исми амал аз* **сар печидан**; нофармонӣ, сар тофтан; **сарпечӣ кардан** нофармонӣ кардан, сар тофтан.

САРПИЗИШК سرپزشک сардори як гурӯҳ пизишкон, пизишки калони бемористон.

САРПИЁЗ سرپیاز бехпиёз.

САРПОЁН I سرپایان сар ба поён афканда, сархам.

САРПОЁН II سرپایان *кит.* 1. *ниг.* **салла**. 2. каллапӯши мулоим, ки аз зери тоскулоҳ мепӯшиданд.

САРПОС سرپاس *кит., кҳн.* лахт, гурз, кӯпол.

САРПОСБОН سرپاسبان сардори посбонҳо.

САРПӮШ(АК) سرپوش//سرپوشک он чи бо он боло ё сари чизе пӯшонда мешавад; болопӯш: **сарпӯши дег**, **сарпӯши чойник**.

САРПӮШДОР سرپوشدار бо сарпӯш маҳкам, дорои сарпӯш.

САРПӮШИДА سرپوشیده 1. сарбаста. 2. *маҷ.* пӯшида, нуҳуфта, пинҳон.

САРРАДА سررده қатори якум дар сафороии ҳарбӣ.

САРРИШТА سررشته 1. сари ришта, сари калова, нӯги ресмон. 2. *маҷ.* роҳи ҳалли ягон масъала; **сарриштаи кори худро гум кардан** бесаранҷом шудан, чӣ кор кардани худро надониста мондан.

САРРО *а.* سرا шодмонӣ, шодкомӣ; некӯаҳволӣ; **саррову зарро** хушҳолӣ ва бадҳолӣ, хушбахтӣ ва бадбахтӣ.

САРРОФ *а.* صرّاف *кҳн.* 1. он ки пулеро бо пуле иваз мекунад. 2. касе, ки пули сараро аз носара (қалб) фарқ карда метавонад.

САРРОФӢ صرّافی 1. шуғли сарроф. 2. ҷой, макони як ё якчанд сарроф.

САРРОФХОНА صرّافخانه *кӯҳн.* хонаи пуливазкунӣ, ҷои табдили арз, ҷои ивази асъор.

САРРОҶ *а.* سرّاج *кит.* он ки асбобу анҷоми ба асп даркориро (*аз қабили* зин, лаҷом, нӯхта *ва г.*) тайёр мекунад ва мефурӯшад; зингар.

САРРОҶӢ سراجی 1. амал ва шуғли **сарроҷ**. зингарӣ . 2. ҷои зинфурӯшӣ: **дӯкони сарроҷӣ**, **растаи сарроҷӣ**.

САРСАБАД سرسبد сарпӯши сабад, қисми болоии сабад, ки аз сабад ҷудо мешавад.

САРСАБЗ سرسبز 1. тару тоза, сабзу хуррам, боташват. 2. *кит., маҷ.* одами солиму шод, хушбахт ва осудаҳол. 3. ҳамешабаҳор, зебоманзар, дар ҳоли рушду нумӯъ: **кишвари сарсабз**; **ҷавони сарсабз** ҷавони хушбахт ва хушҳол.

САРСАБЗӢ سرسبزی 1. тарию тозагӣ, сабзию хуррамӣ, тароватнокӣ. 2. *маҷ.* пешрафт, тараққӣ, авҷу камолот.

САРСАР *а.* صرصر боди тези хунук, шамоли сахти пурсадо.

САРСАРИГАРД سرسری‌گرد ҳарҷогард, оворагард, дарбадар, саргашта, саргардон, бекорхӯҷа.

САРСАРИГАРДӢ سرسری‌گردی *исми амал аз* **сарсарӣ гаштан**; оворагӣ, оворагардӣ, дарбадарӣ.

САРСАРИЁНА سرسریانه 1. бо сустӣ, рӯякӣ, бо саҳлангорӣ. 2. дарбадарона, чун саргаштагон, бе мақсади муайян.

САРСАРӢ I سرسری овора, саргардон, бекоргард, дайду; **сарсарӣ гаштан** дарбадар гаштан, бекору бе мақсади муайян гаштан.

САРСАРӢ II سرسری рӯякӣ, бо саҳлангорӣ; бедиққат (*мас., хондан чизеро*).

САРСАРӢ III صرصری :**боди сарсарӣ** *ниг.* **сарсар** 1.

САРСАТР سرسطر 1. сари хат, ҷои холӣ пеш аз сар шудани матн. 2. қисми матн, ки дорои маънои ягона аст.

САРСАФЕД سرسفید он ки ва он чи сари сафед дорад, мӯйсафед, дорои мӯи сафед.

САРСАФҲА سرصفحه варақаи унвонӣ, саҳифае, ки дар он номи асар, муаллиф ва муҳаррир навишта мешавад.

САРСАХТ سرسخت шумтолеъ, бадбахт, он ки дар азобу уқубат умр ба сар мебарад.

САРСИЛОҲ سرسلاح *ниг.* **сарлашкар**.

САРСИНА سرسینه болои сина, рӯи сина.

САРСОМ سرسام *тиб.* бемории илтиҳоби мағзпарда, менингит.

САРСОМӢ سرسامی гирифтори бемории сарсом.

САРСОН سرسان 1. саргардон, дарбадар, саргашта, овора. 2. ҳайрон; **сарсон шудан** овора шудан, саргардон шудан.

САРСОНӢ سرسانی оворагӣ, саргардонӣ.

САРСУЛОЛА سرسلاله бунёдгузори сулола, сарвари хонадон.

САРСУПУРДА سرسپرده вафодор, содиқ.

САРСУТУН سرستون сутуни калон ва асосӣ.

САРСУТУРДА سرسترده *кит.* сартарошида, он ки сараш тарошида аст.

САРСУХАН سرسخن пешгуфтор, муқаддима (*дар гуфтор ва таълиф*).

САРСӮЗАН سرسوزن сӯзантугма.

САРТАГ سرتگ *лаҳҷ.* сар ба поён, сархам, малул.

САРТАРОШ سرتراش устои мӯйсаргир, он ки мӯи сар ва риш метарошад.

САРТАРОШӢ سرتراشی 1. тарошидани мӯи сар. 2. кор ва шуғли сартарош; **сартарошӣ кардан** машғул будан ба шуғли сартарошӣ.

САРТАРОШОН سرتراشان 1. маросими тарошидани сари кӯдак ҳангоми хатнасур. 2. маросими тарошидани сари домод дар базми арӯсӣ (*ҳоло дар аксар манотиқи ҷумҳурӣ аз байн рафтааст*).

САРТАРОШХОНА سرتراشخانه устохонаи (ҷои кори) сартарош, сартарошӣ.

САРТЕЗ سرتیز он чи нӯги тези буранда ва халанда дорад, нӯгтез.

САРТОБ سرتاب гардантоб, саркаш, нофармон.

САРТОПО سرتاپا *ниг.* **саропо(й)**.

САРТОРИК سرتاریک *мач.* зани ҳомиладор.

САРТОС سرطاس бемӯй, каммӯй, тоссар.

САРТОСАР سرتاسر *ниг.* **саросар**.

САРТОСАРӢ سرتاسری *ниг.* **саросарӣ**.

САРТӮЙӢ سرتویی//سرطویی чизҳое, ки пеш аз тӯй ба тариқи тӯёна дода мешаванд; **сартӯйӣ додан** пеш аз тӯй фиристодани чизу чора ба хонаи арӯс.

САРУЛИБОС سرولباس маҷмӯи пӯшиданӣ.

САРУН سرون шохи ҳайвонот.

САРУПО سروپا либос; хилъат; сарулибос, як даст либос; хилъате, ки аз тарафи амир бахшиш мешуд; **сарупо кардан** анъанаи либос пӯшондан ба меҳмон ба ягон муносибате (*мас., дар маросими тӯй*).

САРУПОПӮШОНӢ سروپاپوشانی 1. *таър.* маросими пӯшондани либосҳои тақдимкардаи амир. 2. дар рӯзи тӯй пӯшондани либосҳои домод ё арӯс.

САРУТАН سروتن *ниг.* **сарулибос**.

САРФ I *а.* صرف *збш.* морфология.

САРФ II *а.* صرف харҷ. хароҷот; **сарф кардан** харҷ кардан, истифода бурдан; **сарф шудан** харҷ шудан; **сарфи назар** *аз чизе* аз чизе чашм пӯшида..., чизеро ба эътибор нагирифта...; **сарфи назар (кардан)** *аз чизе* чашм пӯшидан аз чизе; ба эътибор нагирифтан, аз баҳри чизе гузаштан.

САРФА *а.* صرفه 1. фоида, манфиат, суд. 2. зиёдтар аз андози даркорӣ харҷ ва сарф нашудани чизе, худдорӣ дар сарфи чизе, эҳтиёткорӣ ҳангоми харҷ; **сарфаи сари оташдон, савдогари Ҳиндустон** (*зарб.*); **сарфа кардан** (*дар харҷи чизе*) зиёдахарҷӣ накардан; миқдоре аз чизеро сарф накарда нигоҳ доштан.

САРФАБАР صرفه‌بر *кит.* 1. фоидабар, судбар. 2. сарроф.

САРФАГАР صرفه‌گر он ки аз харҷи зиёд худдорӣ мекунад, он ки исрофкор нест; сарфаҷӯӣ.

САРФАГАРӢ صرفه‌گری *ниг.* **сарфаҷӯӣ**.

САРФАКОР صرفه‌کار сарфакунанда дар харҷи чизе; *муқоб.* **исрофкор** ва **бадхарҷ**.

САРФАКОРӢ صرفه‌کاری эҳтиёткорӣ дар харҷ; *муқоб.* **исрофкорӣ**.

САРФАКОРОНА صرفه‌کارانه аз рӯи сарфа; худдорӣ аз харҷи барзиёд.

САРФАНОК صرفناک зиёд сарфнашаванда; мусоид аз ҷиҳати камхарҷӣ.

САРФАРМОНДЕҲ سرفرمانده фармондеҳи кулли қувваҳои ҳарбӣ.

САРФАРОЗ سرفراز 1. сарболо, сарбаланд, боифтихор. 2. он ки ба гирифтани мукофоти давлатӣ сазовор гардидааст; **сарфароз кардан** *касеро* бо инъом ё унвон сарбаланду ифтихорманд гардонидани касе; боиси сарбаландии касе шудан, боиси мамнунии касе гардидан; **сарфароз шудан** ифтихорманд гардидан.

САРФАРОЗӢ سرفرازی сарбаландӣ; ифтихормандӣ, ифтихор.

САРФАҲМ سرفهم **:сарфаҳм (на)рафтан** *ба чизе* (на)фаҳмидан (чизеро).

САРФАҶӮ صرفه‌جو *ниг.* **сарфакор**.

САРФАҶӮЁНА صرفه‌جویانه *ниг.* **сарфакорона**.

САРФАҶӮӢ صرفه‌جویی зиёдтар аз ҳадди даркорӣ сарф накардани чизе, чизеро харҷ накарда эҳтиёт карда мондан.

САРФИКАНДА سرفکنده *ниг.* **сарафканда**.

САРФИШОН سرفشان сарафшон, сар фидо кардан, сар бохтан.

САРФӢ صرفی *збш.* морфологӣ.

САРФКУНАНДА صرف‌کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **сарф кардан**; он ки чизеро харҷ мекунад.

САРФШАВАНДА صرف‌شونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **сарф шудан**; он чи харҷ мешавад.

САРХАЙЛ سرخیل *кҳн.* сардори даста, сарвари тоифа, авлод.

САРХАЙЛӢ سرخیلی сардорӣ, сарварӣ, роҳбарӣ.

САРХАЛОНӢ سرخلانی 1. гузашта истода ба ҷое сари қадам даромадан, касеро дидан. 2. *мач.* сар панаҳ кардан; **ҷои сархалонӣ** ҷои сар

панаҳ кардан.

САРХАМ سرخم 1. он чи нӯгаш хамидагӣ дошта бошад. 2. сарро хам карда, бо сари хам, бо сари хамида. 3. *маҷ.* мутеъ, фармонбардор.

САРХАМӢ سرخمی 1. сархам будан. 2. *маҷ.* фармонбардорӣ, итоаткорӣ.

САРХАМОНА سرخمانه 1. боҳурматона, эҳтиромона. 2. *маҷ.* итоаткорона, мутеона.

САРХАТ I سرخط 1. намунаи хате, ки устод дар аввали варақ навишта ба шогирд медиҳад, ки аз рӯи он хат машқ кунад, сармашқ. 2. *маҷ.* ҳар чизе, ки барои кардани коре намуна мешавад. 3. хати асосӣ, роҳи асосӣ.

САРХАТ II سرخط фикри нав дар матн, ки аз сари сатр то 1см ҷой монда нависанд, абзатс.

САРХЕЛ I سرخیل *ниг.* **сархайл**.

САРХЕЛ II سرخیل навъи беҳтарини мева.

САРХИРМАНӢ سرخرمنی 1. барои оғози хирманкӯбӣ дар сари хирман додани зиёфат. 2. тӯҳфа дар шакли гандуми нав хирманкӯбишуда.

САРХОН سرخوان яккахон, саровоз.

САРХОНА سرخانه зарфе, ки ба он тамоку андохта ба сари чилим мегузоранд ва оташ медиҳанд.

САРХОР سرخار буттаҳои хор, ки бар сари деворҳо маҳкам карда мемонанд (*барои дер поидани девор*).

САРХОРА سرخواره сӯзани тилло барои зинати мӯи занон ё барои банд кардани миқнаа бо рӯймол.

САРХОРӢ I سرخاری 1. хоридани сар. 2. *маҷ.* даранг дар иҷрои коре, баҳонаҷӯӣ барои сар тофтан аз коре; **ба сархорӣ вакт надоштан** хеле серкор будан, вақти холӣ аз кор надоштан.

САРХОРӢ II سرخاری *гуфт.* хоре (хасе, янтоқе, пахоле *ва г.*), ки барои эмин доштан аз борон сари девор мегузоранд.

САРХУШ سرخوش сармаст, андак маст; кайфдор (*одам аз май*), ҳушҳол.

САРХУШӢ سرخوشی сармастӣ, ҳолати ниммастӣ, хушҳолӣ.

САРХУШК سرخشک дарахте, ки шохаҳои болоияш хушкида бошад.

САРХӮР سرخور 1. ба касе гӯянд, ки наздиконаш мурда худ зинда монда бошад. 2. *маҷ.* бе пайи қадам, номубораккадам; **сағираи сархӯр**; **сархӯрат шавад**! саратро хӯрад (*пулат, чизат*).

САРҲ *а.* صرح *кит.* қаср, бинои боҳашамат.

САРҲАВЗ سرحوض 1. ҳавзи калон дар чорбоғҳо.2. нишастангоҳ дар атрофи ҳавз дар чорбоғҳо.

САРҲАВЗДОР سرحوض‌دار чорбоғе, ки сарҳавз ва нишастангоҳи сариҳавзӣ дорад.

САРҲАД *а.* سرحد хат ва нишонае, ки мулке ё заминеро аз ҳам ҷудо мекунад; хати шартӣ дар байни ду мамлакат; марз, карона, ҳудуд; **сарҳадро бастан** ба рафтуой аз мамлакате ба кишвари дигар роҳ надодан; **сарҳадро вайрон кардан** аз ҳудуд – марзи замине ё мамлакате убур кардан бе рухсати соҳиби он.

САРҲАДБОН سرحدبان посбони сарҳад – марзи байни ду замин ё мамлакат, марзбон.

САРҲАДБОНӢ سرحدبانی *амали* **сарҳадбон**; посбонии сарҳад, марзбонӣ.

САРҲАДДОР سرحددار *ниг.* **сарҳадбон**.

САРҲАДДОРӢ سرحدداری *ниг.* **сарҳадбонӣ**.

САРҲАДӢ سرحدی *мансуб ба* **сарҳад**; воқеъ дар сарҳад: **ноҳияҳои сарҳадӣ**.

САРҲАДЧӢ سرحدچی *ниг.* **сарҳадбон**.

САРҲАДШИКАН سرحدشکن он ки аз марзи мамлакате бидуни иҷозат убур кунад.

САРҲАДШИКАНӢ سرحدشکنی убури беиҷозат аз марзи ягон кишвар.

САРҲАКАМ سرحکم ҳаками асосӣ (*дар шоҳмот, футбол ва г.*), сардовар.

САРҲАЛҚА سرحلقه садрнишин, раиси маҳфил; сардор, пешво.

САРҲАЛҚАГӢ سرحلقگی садрнишинӣ, раисии маҳфил; сардорӣ, пешвоӣ.

САРҲАНГ سرهنگ *кит.* сардори як қисми муайя-

ни лашкар; фармондеҳи ҷанг (*қисми низомӣ, ки ба полк баробар аст*).

САРҲАРФ سرحرف ҳарфи калон.

САРҲИСОБ سرحساب 1. *кит.* воқиф, огоҳ, бохабар. 2. оғози ҳисоб; нуқтаи сарҳисоб. 3. шумора, теъдод: **сарҳисоби чорво**.

САРҲИСОБДОР سرحسابدار ҳисобдори кулли идорае, сармуҳосиб.

САРҲОЛ سرهال *кит.* саргардон, саргашта.

САРҲОСИЛ سرحاصل 1. тез пухта расанда, тезпазак. 2. ҳосили аввалини пухта расида.

САРЧАРХ سرچرخ *тех.* чархи асосӣ дар муҳаррик, ки дигар қисмҳоро чарх мезанонад; чархи калон, гардона.

САРЧАРХАК سرچرخک *гуфт.* бемории чарх задани сар.

САРЧАШМА سرچشمه 1. аввали чашма, чашма. 2. манбаъ, ҷои оғоз ва пайдоиши чизе.

САРЧИН سرچین интихобшуда, баргузида, зубда.

САРЧӮПОН سرچوپان сардори чӯпонон (-и хоҷагӣ, ноҳия…).

САРҶАМЪ سرجمع ҳама дар як ҷо ҷамъ, ба як ҷо тӯбшуда; **сарҷамъ шудан** ҳама ҷамъ омадан барои ҳалли ягон масъала.

САРҶАМЪӢ سرجمعی муттаҳидӣ, якҷоягӣ, ягонагӣ.

САРҶАНГ سرجنگ 1. сабабгори асосии ҷанг. 2. оғозкунандаи ҷанг. 3. сарфармондеҳи ҷанг.

САРҶАРИДА سرجریده сарсухан, муқаддима.

САРҶИК سرجیک *ниг.* **сарҷанг** 1.

САРҶИЛАВ سرجلو он ки ҷилави аспи саворадореро гирифта мебарад (*мас. аспи домод ва арӯсро*), ҷилавдор; он ки паҳлуи ронандаи мошини домоду арӯс нишаста, арӯсро то хонаи домод роҳбаладӣ мекунад (*асосан тағои арӯс*).

САРҶИЛАВДОР سرجلودار сардори парасторони аспҳои подшоҳӣ, сардори саисон.

САРҶИН سرجین 1. (аз «сажен»-и русӣ) воҳиди дарозӣ, ки ба 3 аршин ё 2, 134 м. баробар аст. 2. ҳезуми дар як ҷо ҷамъоваришуда.

САРҶУМЛА سرجمله *збш.* ҷумлаи асосӣ дар ҷумлаҳои мураккаб.

САРҶУНБОНӢ سرجنبانی 1. алвонҷ додан, афшондани сар (*мас., вақти рақс*). 2. бо ҳаракат додани сар тасдиқ ё рад кардан суханеро.

САРҶӮБОР//САРҶӮЙБОР سرجوبار//سرجوی‌بار ҷӯйи калон, ҷӯйи асосӣ.

САРҶӮЙ سرجوی 1. ҷӯйи калон ва асосӣ. 2. сари (ибтидои) ҷӯй, ҷои саршавии ҷӯй.

САРҶӮШ سرجوش кафке, ки дар аввали ҷӯши гӯшт дар рӯи об пайдо мешавад.

САРҶӮШӢ سرجوشی :**сарҷӯшӣ намудан** ҷӯшидан; *маҷ.* расидан (*дар бораи май*).

САРШИКАН سرشکن 1. чизе, ки боиси кафондани сар шуда метавонад (*мас., ях*). 2. *маҷ.* муаммо, масъалаи душвор.

САРШИКАСТА سرشکسته он чи сараш (нӯгаш) шикаста бошад: **қалами саршикаста**.

САРШИНОС سرشناس он ки ӯро аксари мардум мешиносанд, маъруф, номӣ: **марди саршинос**.

САРШИР سرشیر қаймоқ, рӯи шир.

САРШОР سرشار 1. пур, лаболаб, лабрез. 2. *маҷ.* хеле зиёд, фаровон; **муҳаббати саршор, табъи саршор; саршор кардан** а) лаболаб пур кардан; б) фаровон кардан.

САРШОХ سرشاخ 1. нӯги шохаи дарахт; навда, шохи майда. 2. васса, дастак, чӯбҳое, ки бомро бо он мепӯшонанд.

САРШУБОН//САРШАБОН سرشبان *ниг.* **сарчӯпон**.

САРШУМОР سرشمار теъдоди чизҳо (*бештар оид ба чорпо*): **саршумори гӯсфандон**.

САРШУМОРӢ سرشماری ба ҳисоб гирифтан, шумури якояки нуфус (*одам ё чорпо*).

САРШӮЁН سرشویان маросими махсуси духтарон пеш аз арӯсии духтаре.

САРШӮЙ سرشویی шустани сар; шустани сару тан.

САРШӮЙ سرشوی як навъ гили сафед, ки дар об ҳал карда, бо оби он сар мешӯянд.

САРЪ *а.* صرع *тиб.* бемории асаб, ки дар он рагу мушакҳо мекашад, эпилепсия: **гирифтори бемории саръ**.

САРЪЗАДА صرع‌زده *тиб.* гирифтори бемории саръ.

САРЪӢ صرعی 1. *мансуб ба* **саръ**. 2. мубталои бемории саръ.

САТАНГ ستنگ *гуфт.* 1. танноз, пурнозу ишва. 2. олуфта.

САТАНГНАМО ستنگ‌نما *гуфт.* олуфтанамо; пурнозунуз.

САТАРВАН سترون *ниг.* **сутурван**.

САТВАТ *а.* سطوت *кит.* 1. шавкат, дабдаба, виқор. 2. сахтгирӣ, қувват. 3. ҳамла, ҳуҷум.

САТИЛ سطل *ниг.* **сатл**.

САТИЛСОЗ سطل‌ساز устое, ки аз тунука сатил месозад.

САТИН ستین навъе аз газвори гулдор ё бегули ҷилодор: **куртаи сатин**.

САТИР *а.* ستیر 1. он ки хато ва айби дигареро мепӯшонад. 2. пӯшида, пинҳон.

САТИР(А) ستیر(ه) мастура, зан ва ё духтари паси парда; зан ё духтари писандидаахлоқ.

САТӢ I *а.* ستی *кит.* оҳан; фӯлод.

САТӢ//СИТТӢ II *а.* ستی *шакли кӯтоҳшудаи* **сайидатӣ**; *ниг* **сайида**.

САТӢ III *ҳ.* ستی зане, ки аз рӯи одати ҳиндувон худро бо ҷасади шавҳараш дар оташ месӯзонд.

САТЛ *а.* سطل зарф барои кашондани об, сатил.

САТ(Т)ОРА *а.* سطاره *кит.* мистар, хаткаш.

САТР I *а.* ستر 1. пӯшондан, пӯшидан (*мас., рӯйро*). 2. ҳиҷоб, парда.

САТР II *а.* سطر як қатори хат, як рахи навишташуда.

САТРАНГ سترنگ *биол.* гиёҳе, ки баргҳои ба барги анҷир монанд ва гулҳои сафед дорад, меҳргиёҳ, мардумгиёҳ.

САТТОР *а.* ستّار *кит.* пӯшанда, пардапӯшкунанда, пӯшандаи айбу гуноҳ (*яке аз сифатҳои Худо*).

САТҲ *а.* سطح 1. рӯи чизе, болои чизе, ки паҳну ҳамвор бошад: **сатҳи замин, сатҳи об**. 2. масоҳат.

САТҲӢ سطحی рӯякӣ, сарсарӣ.

САФ *а.* صف қатор, рада; **сафи ҷанг** майдони ҷанг; **саф бастан** дар як рада – қатор истодан; **саф кашидан** қатор шудан; **саф оростан** а) қатор шуда истодан; б) барои ҷанг омода шудан; **аз саф баромадан** аз сафи ҷанговарон хориҷ шудан, қобилияти ҷангии худро аз даст додан; **саф-саф** қатор-қатор.

САФАВӢ صفوی *таър.* ҳар ки ва ҳар чизи ба сулолаи сафавиҳо марбут.

САФАН *а.* سفن пӯсти моҳӣ ё наҳанг *ва г.*, ки барои нағз доштан ба рӯи қабзаи шамшер мечаспонанд.

САФАР I سفر 1. рафтан аз шаҳре ба шаҳре; равонашавӣ, мусофират. 2. саёҳат аз шаҳре ба шаҳре; **сафари охират** *киноя аз* мурдан; **сафари ҳарбӣ** лашкар рондан бо мақсади ҷанг; **сафару ҳазар** вақти мусофират дар ҷое муқимӣ будан; **ба сафар баромадан** равона шудан аз шаҳре ба шаҳре ё аз ҷое ба ҷое; **сафар кардан** а) рафтан, раҳсипор шудан; б) юриш кардан (*бо мақсади ҷанг*); **сафар бахайр** дуое, ки ба касони ба сафар раванда гуфта мешавад; **сафари хушку холӣ** *киноя аз* сафари бесуду манфиат; ◊ **ин сафар** *гуфт.* ин бор, ин дафъа, дар ин сафар.

САФАР II *а.* صفر моҳи дуюми солшумории ҳиҷрии қамарӣ.

САФАРБАР سفربر **:сафарбар кардан** касеро ба иҷрои коре ё супорише омода намудан.

САФАРБАРӢ سفربری ба иҷрои кори муҳиме сафарбар кардан.

САФАРӢ سفری 1. *мансуб ба* **сафар**: **либоси сафарӣ**. 2. ба сафар равона, сафаркунанда.

САФАРКАРДА سفرکرده он ки ба сафар баромадааст.

САФАРКУНАНДА سفرکننده *ниг.* **сафарӣ**.

САФАРНОМА سفرنامه рисола ё китобе, ки дар он воқеоти сафар баён ёфтааст.

САФАРХАТ سفرخط ҳуҷҷате, ки барои сафари хориҷа ё сафари расмӣ аз тарафи мақомоти дахлдор дода мешавад.

САФАРҶАЛ *а.* سفرجل *кит., ниг.* **биҳӣ**.

САФАРҶАЛРАНГ سفرجل‌رنگ биҳиранг, зардранг.

САФАҲ *а.* سفه *кит.* 1. аблаҳӣ, нодонӣ. 2. аблаҳ, нодон.

САФБАНДӢ صف‌بندی сафоройӣ, дар саф истодан, қатор шуда ба тартиб истодан.

САФВАТ *а.* صفوت *кит.* покизагӣ; баргузидагӣ; баргузида; **сафвати одамиён** пайғамбар Муҳаммади Мустафо (с).

САФВОН *а.* صفوان равшанӣ, беолоишӣ; ҳамвор.

САФДАР صفدر 1. сафшикан, торуморкунандаи сафи душман. 2. *маҷ.* далер, паҳлавон, пурзӯр, шуҷоъ.

САФДАРӢ صفدری амали сафдар, далерӣ, паҳлавонӣ, пурзӯрӣ, сафшиканӣ.

САФДОР صفدار дорои саф.

САФЕД سفید 1. яке аз рангҳои асосӣ, ранги шир ё барф; *муқоб.* **сиёҳ**; **бахтат сафед бод!** хушбахт бош!; **дили сафед** дили пок аз ғараз ва кина, дили некхоҳ; **рӯяш сафед бод!** дар мавриди тақдири касе гӯянд, ки кори неке кардааст; **тиллои сафед** *киноя аз* пахта; **роҳи сафед!** роҳи бахайр, роҳи нек, роҳи бехавфу хатар (**вақти сафар рафтани** *касе* **гӯянд**); **шеъри сафед** шеъри озод; **сафед кардан устухони** *касеро* ҷони касеро ба лаб расондан, касеро безор кардан; **байрақи сафед бардоштан** а) хоҳони тарки ҷанг ва хусумат шудан; б) таслим шудан; **сафед кардан** а) оҳак ё гаҷ молидан ба девор; б) оби қӯрғошим давондан ба рӯи зарфҳои мисин; в) *маҷ.* беайб шуморидан, бегуноҳ эълон кардани касе; **сафед шудан** а) ранги сафед пайдо кардан; равшан шудан; б) *маҷ.* бегуноҳ шумурда шудан; **сафед шудани рӯз** дамидани субҳ; **сафед шудани чашм** дар роҳи касе бисёр интизорӣ кашида нобино шудан; **сурху сафед шудан** *бо касе* дар бораи коре бо касе ба мунокаша ва мунозира пардохтан; **сурху сафед шудан (аз шарм)** тағйир ёфтани ранги рӯй аз хиҷолат.

САФЕДҲО سفیدها *таър.* тарафдорони ҳукумати подшоҳии рус дар арафаи инқилоби Октябр; *муқоб.* **сурхҳо**: **лашкари (ӯрдуи) сафедҳо**.

САФЕДА I سفیده 1. моддаи сафеде, ки даруни тухми мурғ дар атрофи зарда воқеъ аст. 2. моддаи сафеда.

САФЕДА II سفیده хокаи сафед барои ороиши занон.

САФЕДАГАР سفیده‌گر *ниг.* **сафедгар**.

САФЕДАДАМ سفیده‌دم *ниг.* **сапедадам**.

САФЕДАК سفیدک 1. сафеди тозаву озода, ки нисбат ба духтарон ва кӯдакон гуфта мешавад. 2. як навъ гандум.

САФЕДБАДАН سفیدبدن он ки тани сафеди тару тоза дорад.

САФЕДБАХТ سفیدبخت *маҷ.* хушбахт, баландиқбол; *муқоб.* **сиёҳбахт**.

САФЕДБАХТӢ سفیدبختی *маҷ.* хушбахтӣ, хушиқболӣ, некбахтӣ.

САФЕДБЕД سفیدبید *бот.* беди сафед.

САФЕДБО سفیدبا шӯрбое, ки танҳо аз гӯшти дар об ҷӯшонда иборат аст.

САФЕДБОД سفیدباد варами сафедгун.

САФЕДГАР//САФЕДАГАР سفیدگر//سفیده‌گر он ки зарфҳои мисинро сафед мекунад; он ки дару девор ва хонаро сафед мекунад.

САФЕДГАРӢ سفیدگری амалу кори сафедгар.

САФЕДГИЛ سفیدگل хоки сафед, ки дар сохтмон ва барои сохтани зарфҳо низ ба кор бурда мешавад, сафедхок.

САФЕДГУЛ سفیدگل *бот.* гули бобуна.

САФЕДГУН(А) سفیدگون(ه) сафедранг, сафед.

САФЕДДЕГ سفیددیگ *маҷ.* он ки дегаш ҳамеша холист, бенаво, камбағал.

САФЕДӢ سفیدی 1. ранги сафед доштан, сафедрангӣ. 2. рӯшноӣ. 3. пудра, сафеда; **сафедӣ афтодан** (ба мӯй, риш) ба сафедшавӣ сар кардани муй. 4.тӯҳфа, инъом (-и тӯйхабар).

САФЕДКОР سفیدکار 1. *ниг.* **сафедгар**. 2. накӯкор.

САФЕДКОРӢ سفیدکاری 1. сафед кардан, гаҷкорӣ. 2. накӯкорӣ намудан.

САФЕДКОСА سفیدکاسه *киноя аз* ҷавонмард, соҳибҳиммат; *муқоб.* **сияҳкоса**.

САФЕДКУНАНДА سفیدکننده 1. *ниг.* **сафедгар**. 2. *ҳуқ.* додвар, адвокат.

САФЕДКУНӢ سفیدکنی *исми амал аз* **сафед кардан**; 1. сафед кардан (*бо оҳак ё ранг*). 2. *маҷ.* ба беайбӣ баровардан, бегуноҳ шумурдани маҳкама маҳкумеро.

САФЕДМОЛ سفیدمال чарми сафеди аълосифат, ки аз пӯсти гӯсфанд тайёр мешавад.

САФЕДМОҲӢ سفیدماهی *зоол.* як навъ моҳии сафед, ки аслан дар дарёҳои кӯҳӣ зиндагӣ мекунад.

САФЕДМӮӢ سفیدمویی пирӣ.

САФЕДМӮЙ سفیدموی 1. он ки мӯи сафед дорад. 2. мӯйсафед, пир.

САФЕДМӮҲРА سفیدمهره мӯҳраи сафед; мӯҳраҳои сафеди шоҳмот.

САФЕДНАЖОД سفیدنژاد он ки ба нажоди сафедпӯстон мансуб аст.

САФЕДНОМ سفیدنام *ниг.* **некном**.

САФЕДОБ سفیدآب 1. қурғошими сӯхта, ки ҳамчун ранги сафед барои рангу бори чизҳои чӯбин истифода мешавад. 2. оби (шарбати) бодом, ки дар тиб истифода мешавад. 3. гарди сафеда, ки занон барои ороиш истифода мебаранд.

САФЕДОР سفیدار *бот.* дарахти росту баланди танасафеди бемева.

САФЕДОРЗОР سفیدارزار ҷои анбӯҳи дарахти сафедор.

САФЕДПЕШОНӢ سفیدپیشانی ҳайвоне, ки пешонияш сафед аст.

САФЕДПӮСТ سفیدپوست он ки ва он чи пӯсти сафед дорад.

САФЕДПӮЧОҚ سفیدپوچاق он чи пӯсташ сафед аст (*мас., картошка*).

САФЕДПӮШ سفیدپوش он ки либоси сафед дар бар дорад.

САФЕДПӮШОН سفیدپوشان маросими махсуси иваз кардани либоси мотам ба либоси одӣ, аз мотамдорӣ баромадан.

САФЕДРАНГ سفیدرنگ ба ранги барф, сафед.

САФЕДРИШ سفیدریش марде, ки риши сафед дорад.

САФЕДРУХСОР سفیدرخسار 1. сафедчеҳра. 2. *маҷ.* хушрӯй.

САФЕДРӮ(Й) سفیدرو(ی) 1. он ки ранги рӯяш сафед бошад. 2. он ки беайб буда, назди касе забонкӯтоҳ нест; *муқоб.* **сиёҳрӯй**.

САФЕДТОБ سفیدتاب 1. ранги ба сафедӣ моил. 2. он чи ба назар сафед метобад.

САФЕДФОМ سفیدفام *ниг.* **сафедтоб**.

САФЕДХУНӢ سفیدخونی *тиб.* бемории сафед шудани хун, лейкоз.

САФЕДЧА سفیدچه *ниг.* **сафедтоб**.

САФЕДЧАРАНГ سفیدچه‌رنگ камтар сафед, ба сафедӣ моил.

САФЕДЧАРӮ(Й) سفیدچه‌رو(ی) он ки ранги рӯяш ба сафедӣ моил аст.

САФЕДЧАТОБ سفیدچه‌تاب *ниг.* **сафедчаранг**.

САФЕДЧЕҲРА سفیدچهره *ниг.* **сафедрӯй** 1.

САФЕДҶОМА سفیدجامه он ки ҷома – либоси сафед дар бар дорад.

САФЕДҶОМАГОН سفیدجامگان *таър.* пайрави ҳаракати зидди истилогарони араб дар Осиёи Миёна, ки ба он Муқаннаъ роҳбарӣ мекард.

САФЕДШУДА سفیدشده *сифати феълии замони гузашта аз* **сафед шудан**; 1. он чи сафедгарӣ шудааст. 2. *ҳуқ.* он ки бегуноҳ будани вай исбот шудааст.

САФЕҲ//САФИҲ *а.* سفیه *кит.* ноқисулақл, бехирад, аблаҳ, нодон, бефаросат.

САФЕҲӢ سفیهی бехирадӣ, нодонӣ, бефаросатӣ.

САФЕҲОНА سفیهانه аҳмақона, аз рӯи аблаҳӣ ва нодонӣ.

САФИЛ I *а.* سفیل *кит.* пастфитрат, дун, нокас, фурӯмоя.

САФИЛ II سفیل *гуфт.* сари девор, ки бо хасу чизи дигар пӯшонда шудааст: **сафили девор**.

САФИЛӢ سفیلی пастӣ, забунӣ.

САФИНА I *а.* سفینه киштӣ.

САФИНА II *а.* سفینه *кит.* маҷмӯаи ашъори шоирони гуногун, баёз.

САФИР I *а.* سفیر намояндаи як давлат дар давлати дигар, фиристода; **сафири кабир** олитарин намояндаи сиёсии як мамлакат дар мамлакати дигар.

САФИР II *а.* صفیر *кит.* хониш ва садои парандаҳо; садои ҳуштак, бонг.

САФИР III *а.* سفیر *маъд.* ёқути кабуд.

САФӢ *а.* صفی 1. соф ва холиси ҳар чиз, баргузида; пок, поктинат. 2. дӯсти мухлис ва якдил.

САФКАШӢ صف‌کشی саф оростан, саф кашидан дар лагерҳои талабагӣ ва ҳарбӣ; бо тартиб ва низом қатор шудан.

САФНИШИН صف‌نشین ҳамқатор, ҳамсаф; дар як қатор нишастан.

САФО I *а.* صفا 1. покӣ, беғуборӣ, софӣ; равшанӣ. 2. хушӣ, хуррамӣ, шодмонӣ, хушдилӣ; **бо сафои хотир** бо хотири хуш, бо ризою рағбат, аз дилу ҷон; **кайфу сафо** кайфу дилхушӣ, айшу ишрат. 3. равнақ, ривоҷи кор; **сафо бахшидан** равшан кардан, нур бахшидан, хушу хуррам намудан.

САФО II *а.* صفا *кит.* оштӣ, сулҳ, осоиш: **сидку сафо, сулҳу сафо**.

САФОБАХШ صفابخش хушиовар, дилхушкунанда.

САФОБАХШАНДА صفابخشنده *ниг.* **сафобахш**.

САФОВА(Т) *а.* صفاوه//صفاوت сафват, тозагӣ; покизагӣ.

САФОИН I *а.* سفائن *ҷ.* **сафина** I, II.

САФОКЕШ صفاکیش покитинат, некӯсират, покмаслак.

САФОЛ سفال 1. гили зарфсозӣ. 2. зарфи гилие, ки дар хумдон пухта шудааст.

САФОЛАК I سفالک қабати болоии хок, ки баъди борон хушк шуда кафида хезад; **сафолак бастан** пайдо шудани қабати хушк рӯи замин пас аз боришот.

САФОЛАК II سفالک *мус.* баланд ва бо суръати тез задани дойра.

САФОЛАТ *а.* سفالت пастӣ, нокасӣ, фурӯмоягӣ (*аз сифатҳои бади инсонӣ*).

САФОЛГАР سفالگر он ки зарфҳои сафолин месозад.

САФОЛГАРӢ سفالگری амал ва шуғли сафолгар.

САФОЛГАРХОНА سفالگرخانه корхонае, ки дар он зарфи сафол месозанд.

САФОЛИН سفالین аз ҷинси сафол: **кӯзаи сафолин, табақи сафолин, ғулбаи сафолин...**

САФОЛИНЛАБ سفالین‌لب *киноя аз* хушклаб.

САФОЛӢ سفالی *ниг.* **сафолин**.

САФОЛПОРА سفال‌پاره як парча сафол.

САФОЛПӮШ سفال‌پوش **:боми сафолпӯш** боми бо тахтачаҳои сафолӣ пӯшондашуда.

САФОРА سفاره 1. заминҳои зери буғ монда; 2. заминҳои навкорам.

САФОРАТ *а.* سفارت 1. кор ва вазифаи сафир. 2. намояндагӣ: **сафорати Тоҷикистон дар Эрон**.

САФОРАТХОНА سفارتخانه бино–идораи сафири як давлат дар давлати дигар.

САФОРОӢ صف‌آرایی 1. саф бастан. 2. ба ҷанг омода шудан.

САФОҲАТ *а.* سفاهت *кит.* сафеҳӣ, ноқисулақлӣ, аблаҳӣ; кор ва рафтори беақлона.

САФОҲАТОМЕЗ سفاهت‌آمیز аблаҳона, беақлона.

САФРО *а.* صفراء *тиб.* дар тибби қадим яке аз чаҳор хилти таркибии бадани инсон, ки онро талха ва заҳра низ гӯянд; моеи талхи зард, ки дар халтачаи заҳра ҷамъ мешавад.

САФРОБАР صفرابر он чи сафроро кам кунад ё равонад.

САФРОВИМИЗОҶ صفراویمزاج *ниг.* **сафроимизоҷ**.

САФРОВӢ *а.* صفراوی *ниг.* **сафроӣ**.

САФРОЗАДА صفرازده *тиб.* он ки ба сабаби зиёд ғуншавии хилти сафро мизоҷаш аз ҳолати эътидол баромада зудхашм ва асабонӣ шудааст.

САФРОӢ صفرایی *тиб.* гирифтори бемории сафро; сафромизоҷ.

САФРО(И)МИЗОҶ صفرامزاج//صفرایمزاج *тиб.* 1. гарммизоҷ (*аз нуқтаи назари тиббӣ қадим*). 2. *маҷ.* тундхӯ, зудхашм, асабонӣ.

САФРОСӮХТА صفراسوخته 1. он ки заҳрааш иллат дорад. 2. тундмизоҷ.

САФСАТА *а.* سفسطه 1. гапҳои беҳуда, сухани бемаза ва берабт: **гапи сафсата**. 2. ҳазён, он чи бемор дар ҳолати таби баланд гӯяд; **сафсата гуфтан** ҳазён гуфтан, гапи беҳуда, беасос ва бемаънӣ задан; **сафсата фурӯхтан** а) гапи беҳуда задан; б) бо гапҳои беҳуда маҳмаддоной кардан.

САФСАТАГӮӢ سفسطه‌گویی гуфтани суханони бемаънии берабт, ҳазёнгӯӣ.

САФСАТАГӮЙ سفسطه‌گوی беҳудагӯй, лаққӣ, ҳарзагӯй.

САФСАТАОМЕЗ سفسطه‌آمیز суханони бемаънӣ ва берабт.

САФСАТАФУРӮШ سفسطه‌فروش *ниг.* **сафсатагӯӣ**.

САФСАТАФУРӮШӢ سفسطه‌فروشی гапи беҳуда задан, гапи дурӯғу беасосро рост ба қалам додан.

САФСАТАХОНӢ سفسطه‌خوانی *ниг.* **сафсатафурӯшӣ**.

САФФОК *а.* سفّاک *кит.* хунрез, одамкуш; золим, бераҳм.

САФФОР *а.* صفّار *кит.* мисгар.

САФФОРӢ صفّاری *кит.* мисгарӣ.

САФҲ *а.* صفح *кит.* афви гуноҳ, бахшидани гуноҳ.

САФҲА *а.* صفحه 1. як рӯяи қоғаз (варақ); чеҳра, сурат; саҳифа. 2. қартаи граммофон.

САФЧА صفچه *кит.* харбузаи хом ва норасида, сабча, тарrак, ки аз он косаи шароб ҳам месохтанд.

САФШИКАН صف‌شکن *маҷ.* далер, шуҷоъ, ҷасур, баҳодур.

САФШИКАНӢ صف‌شکنی *амали* **сафшикан**; далерӣ, шуҷоатмандӣ, ҷасурӣ.

САХИГӢ سخیگی *ниг.* **саховат**.

САХӢ *а.* سخی саховатманд, кушодадаст, ҷавонмард: **инсони сахӣ**.

САХЛАВ سخلو *таър.* гурӯҳи сарбозон, ки дар ҷое иқомат дошта маъмури муҳофизати он ҷой буданд.

САХО *а.* سخا *ниг.* **саховат**.

САХОВАТ *а.* سخاوت кушодадастӣ, ҷавонмардӣ, ҳимматбаландӣ, карам, сахигӣ; **хайру саховат** хайру эҳсон.

САХОВАТМАНД سخاوتمند *ниг.* **сахӣ**.

САХОВАТМАНДӢ سخاوتمندی кушодадастӣ ва некӣ, хайру эҳсон кардан.

САХОВАТМАНДОНА سخاوتمندانه ҷавонмардона, некӯкорона.

САХОВАТПЕША سخاوت‌پیشه *ниг.* **саховатманд**.

САХОПЕША سخاپیشه *ниг.* **сахӣ**.

САХОФАТ *а.* سخافت *кит.* сабукӣ, заъф; сабуксорӣ.

САХР(А) *а.* صخر(ه) харсанг, кӯҳпора; санги калони сахт.

САХТ سخت 1. маҳкам, мустаҳкам, устувор, шах; *муқоб.* **суст, мулоим, нарм: ҷисми сахт**; **одам аз гул нозук, аз санг сахт аст** (*мақ.*). 2. душвор, мушкил: **кори сахт**. 3. вазнин; **кори сахт; хоби сахт** хоби вазнин; хобе, ки кас аз он бедор нашавад. 4. шадид, бошиддат: **зимистони сахт**, **мубориза сахт**, **ҷазои сахт**, **ҷанги сахт**. 5. қатъӣ: **ҷораи сахт**, **эътирози сахт**. 6. тунд, тез; дағалона, дурушт: **боди сахт, гапи сахт**. 7. баланд: **овози сахт**. 8. хасис, мумсик, лаим; **дили сахт** дили бетараҳҳум; **рӯзи сахт** тангӣ, душворӣ, бадии рӯзгор; **сари сахт** бадбахт,

шӯрбахт; **сахт будан** а) хасис будан, мумсик будан; б) устувор будан, побарҷо будан; **сахт гап задан** бо дуруштӣ сухан гуфтан; **сахт гирифтан** сахтгирӣ кардан, муомилаи дурушт кардан; **сахт карда гуфтан** бо тундию тезӣ гап задан ба касе, бо дуруштӣ гап задан; **сахт истодан** устувор истодан, исрор дар гуфтаи худ; **сахт кардан** пӯшондан, маҳкам кардан; **сахт кашидан** таранг кардан; **сахт омадан** душвор будан, ногувор будан; **сахт шудан** а) душвор шудан (*мас., кор*), б) дурушт шудан (*мас.*, пӯсти бадан); **нафаси сахт кашидан** бо душворӣ нафас кашидан; **сахт – сахт** хеле сахт (ба маъноҳои **сахт** 1, 2, 3).

САХТАН سختن *кит.* 1. вазн доштан. 2. санҷидан, баркашидан.

САХТБАРГ سخت‌برگ растаниҳое, ки дорои баргҳои дурушти сахт мебошанд.

САХТБОЗУ سخت‌بازو қавидаст, одами танумманди пурзӯр; тавоно, зӯр.

САХТБОЛ سخت‌بال дорои боли сахт.

САХТБУНЁД سخت‌بنیاد он чи асос ва пояи маҳкаму устувор дорад.

САХТБУНЁН سخت‌بنیان *ниг.* **сахтбунёд**.

САХТГАП سخت‌گپ дуруштгап, талхзабон.

САХТГИР سخت‌گیر он ки бо қатъият ва диққат корбарӣ мекунад, дақиқ, серталаб.

САХТГИРӢ سخت‌گیری серталаб, дақиқ ва интизомдӯст будан дар коре, бо қатъият талаб кардани иҷрои коре.

САХТГӮ(Й) سخت‌گو(ی) он ки дурушт ва қатъӣ гап мезанад.

САХТДАСТ سخت‌دست *маҷ.* хасис, мумсик; *муқоб.* **кушодадаст**.

САХТДИЛ سخت‌دل сангдил, бераҳм.

САХТДИЛӢ سخت‌دلی бераҳмӣ кардан, ноинсофӣ.

САХТИГАРӢ سختی گری хасисӣ, мумсикӣ.

САХТИДИДА سختی‌دیده азобкашида, он ки дар зиндагӣ азобу машаққат ва маҳрумияти зиёд кашидааст.

САХТИЁН سختیان *кӯҳн.* пӯсти ошдодашуда; чарми нозук ва мулоими буз, сафён.

САХТИКАШ سختی‌کش 1. тобовар, тоқатовар; меҳнаткаш. 2. *маҷ.* диловар, шуҷоатнок.

САХТИРОДА سخت‌اراده қавиирода, он ки дар азми худ ҷазм ва устувор аст.

САХТӢ سختی 1. маҳкамӣ, устуворӣ, шахӣ. 2. душворӣ, вазнинӣ; *муқоб.* **осонӣ**. 3. дуруштӣ, дағалӣ. 4. хасисӣ, мумсикӣ; **сахтӣ дидан (кашидан)** азобу уқубат дидан, бо қашшоқӣ ва эҳтиёҷ умр гузарондан.

САХТКАМОН سخت‌کمان *кит.* тирандози моҳир.

САХТКӮШ سخت‌کوش кӯшо, боғайрат.

САХТЛАҶОМ سخت لجام *ниг.* **сахтҷилав**.

САХТМУОМИЛА سخت‌معامله дағал, дуруштрафтор (*одам*).

САХТПАНҶА سخت‌پنجه *ниг.* **сахтдаст**.

САХТПО(Й) سخت‌پا(ی) собитқадам.

САХТРӮ(Й) سخت‌رو(ی) беибо, бешарм, густох.

САХТРӮЗ سخت‌روز он ки рӯзгораш ба сахтӣ мегузарад; фақир, қашшоқ; бетолеъ.

САХТРӮӢ سخت‌رویی 1. истодагарӣ, устуворӣ. 2. *маҷ.* бешармӣ, густохӣ; дуруштӣ.

САХТСАР سخت‌سر саркаш, гарданкаш, якраҳа, инодкор.

САХТСАРӢ سخت‌سری саркашӣ, гардантобӣ.

САХТУ سختو *кӯҳн., ниг.* **ҳасиб**.

САХТЧАШМ سخت‌چشم шӯх.

САХТҶИЛАВ سخت‌جلو 1. ноором, саркаш (*асп*). 2. *маҷ.* инодкор, якраҳа, гапнодаро (*одам*).

САХТҶОН سخت‌جان тобовар, сертоқат, таҳаммулкунанда, бурдбор; бадмур.

САХТҶОНӢ سخت‌جانی тоборӣ, шикебоӣ, бурдборӣ.

САХТҶӮШ سخت‌جوش бисёр ҷӯшзананда; пуршӯр, пурҳаяҷон, ◊ **(ин) оташинхонаи сахтҷӯш** дунё.

САХТШАВӢ سخت‌شوی *исми амал аз* **сахт шудан**; шах шудан: **сахтшавии ширеш**.

САХТШУДА سخت شده *сифати феълии замони гузашта аз* **сахт шудан**; шахшуда, мустаҳкам-

шуда: **гачи сахтшуда**.

САХТЭЪТИҚОД سختاعتقاد дорои эътиқоду ихлоси сахт.

САХУН سخن *ниг.* **сухан.**

САҲАР I *а.* سحر сапедадам, бомдод, замони акнун кушода шудани чашми рӯз; **шаб то саҳар** тамоми шаб.

САҲАР II *а* سهر *кит.* бехобӣ, бедорӣ; касалии бехобӣ.

САҲАРА *а.* سحره *ҷ.***соҳир** I. (ҷодугарон).

САҲАРГАҲ//САҲАРГОҲ سحرگه//سحرگاه ҳангоми саҳар, бомдод, сапедадам.

САҲАРГАҲӢ سحرگهی *ниг.* **саҳаргоҳӣ**.

САҲАРГАҲОН سحرگهان *ниг.* **саҳаргоҳӣ**.

САҲАРГОҲ سحرگاه *ниг.* **саҳаргаҳ**.

САҲАРГОҲӢ سحرگاهی 1. *мансуб ба* **саҳаргоҳ//саҳаргаҳ**. 2. саҳаргоҳон, вақти бомдод.

САҲАРГОҲОН//САҲАРГАҲОН سحرگاهان// سحرگهان ҳангоми саҳар, бомдодон.

САҲАРӢ سحری 1. *мансуб ба* **саҳар**; бомдодӣ: **насими саҳарӣ**, **шабнами саҳарӣ**. 2. таоме, ки рӯзадорон пеш аз сапедадам (бомдод) мехӯранд.

САҲАРХЕЗ سحرخیز он ки саҳари барвақт аз хоб мехезад.

САҲАРХЕЗАК سحرخیزک *гуфт., ниг.* **саҳарӣ** 2.

САҲАРХЕЗӢ سحرخیزی одати саҳари барвақт аз хоб хестан.

САҲАРХОН سحرخوان вақти саҳар хонишкунанда; **мурғи саҳархон** булбул; қумрӣ; хурӯс.

САҲАТ صحت *шакли гуфтугӯии* **сиҳ(х)ат**.

САҲБО *а.* صهبا *кит.* шароби сурх, май.

САҲВ I *а.* سهو хато, иштибоҳ.

САҲВ II *а.* صحو ҳушёршавӣ, ҳушёрӣ, бартараф шудани мастӣ.

САҲВА *а.* صهوه *кит.* пушти асп, ҷои нишасти савора дар пушти асп.

САҲВАН *а.* سهواً бархато, аз рӯи иштибоҳ.

САҲВНОК سهوناک дорои саҳву хато.

САҲВРАВӢ سهو روی роҳгум задан, ба роҳи хато рафтан, хато шудан.

САҲЕҲ *а.* صحیح 1. тандуруст, солим, бе айбу нақс; **саҳеҳу солим** сиҳату саломат. 2. дуруст, рост, аниқ; **саҳеҳу ғалат** дуруст ва хато; **ҷавоби саҳеҳ додан** дуруст ҷавоб гардондан.

САҲЕҲӢ صحیحی 1. солимӣ, саломатии хуб. 2. дурустӣ, ростӣ.

САҲЕҲУЛАЪЗО *а.* صحیح‌الاعضا солимбадан, тандуруст.

САҲЕҲУЛМИЗОҶ *а.* صحیح‌المزاج саломатии хуб дошта, тансиҳат, тандуруст.

САҲЕҲУННАФС *а.* صحیح‌النفس солим, тандуруст.

САҲЕҲУТТАБЪ *а.* صحیح‌الطبع солимтабъ, дурусттабъ, соҳиби табъи мавзун.

САҲИБОЛО سهی‌بالا 1. ростқомат, мавзунқомат, хушқомат. 2. *маҷ.* маъшуқа.

САҲИҚАД سهی‌قد *ниг.* **саҳиболо**.

САҲИҚОМАТ سهی‌قامت *ниг.* **саҳиболо**.

САҲИЛ *а.* صهیل шеҳаи асп, овози асп.

САҲИМ *а.* سهیم *кит.* он ки бо дигаре дар коре шарик аст, саҳмдор.

САҲИФА//САФҲА *а.* صحیفه//صفحه як рӯи варақ: **дар сафҳаи дил навиштан** *маҷ.* бар рӯи дил нақш кардан; **саҳифаи нав кушодан** *маҷ.* ҷиҳати нави кореро оғоз кардан.

САҲИФАБАНД صحیفه‌بند он ки дар матбаа аз маводи чидашуда саҳифа мебандад.

САҲИФАБАНДӢ صحیفه بندی ҷузвабандӣ, амал ва шуғли саҳифабанд.

САҲӢ سهی 1. рост, баланд; **сарви саҳӣ**, **саҳисарв** а) сарви рост ва баланд, сарви рострафтаи зебо; сарви наврас; б) *киноя аз* қади рост, қомати рост. 2. номи зани Эраҷ, ки писари хурди Фаридун буд.

САҲҚ *а.* سحق соидан, кӯфтан, нарм кардан.

САҲЛ I *а.* سهل 1. осон; сабук, нодушвор; *муқоб.*

саъб (душвор); **кори саҳл** кори осон; **агар ёр аҳл аст, кор саҳл аст** (*зарб.*); **саҳл гирифтан** (*кореро*) осон шумурдан, дуруст аҳамият на-додан, бепарвоёна рафтор кардан (*ба коре*). 2. андак, каме.

САҲЛ II *а.* سهل *кит.* замини ҳамвор; **саҳлу ҷабал** замини ҳамвор ва кӯҳҳо; пасту баланд.

САҲЛАНГОР سهل انگار он ки ҳар кореро саҳлу осон мепиндорад, саҳлгир; бепарво.

САҲЛАНГОРӢ سهل انگاری саҳлгирӣ кореро, бепарвоӣ, бедиққатӣ (*дар иҷрои коре*).

САҲЛАНГОРОНА سهل انگارانه бедиққатона, бепарвоёна; сабукфикрона.

САҲЛГИР سهل‌گیر *ниг.* **саҳлангор.**

САҲЛГИРӢ سهل‌گیری *исми амал аз* **саҳл гирифтан**; кореро осон пиндоштан, бепарвоӣ.

САҲЛГӮӢ سهل‌گویی *исми амал аз* **саҳл гуфтан**; мулоимсуханӣ, нармгуфторӣ.

САҲЛГӮЙ سهل‌گوی нармгуфтор, мулоимсухан.

САҲЛӢ سهلی 1. осонӣ. 2. мулоимӣ, хушмуомилагӣ; **бо саҳлӣ** а) ба осонӣ; б) бо мулоиматӣ.

САҲМ I *а.* سهم тарс, ваҳм, бим, ҳарос.

САҲМ II *а.* سهم ҳисса, баҳра; **саҳм гузоштан** (*ба коре, чизе*) ҳисса ҳамроҳ кардан.

САҲМ III *а.* سهم *кит.* тир, тире, ки бо камон андохта мешавад.

САҲМГИН سهمگین воҳиманок, тарсовар, хавфнок.

САҲМГИР سهمگیر *ниг.* **саҳмгузор**.

САҲМГИРӢ سهمگیری *ниг.* **саҳмгузорӣ**.

САҲМГУЗОР سهمگذار иштирокдор, ҳиссагузор, саҳмдор.

САҲМГУЗОРӢ سهمگذاری *исми амал аз* **саҳм гузоштан**; иштирок, ширкат, ҳиссагузорӣ, саҳмдорӣ.

САҲМДОР I سهمدار тарсончак, воҳимазада.

САҲМДОР II سهمدار он ки дар коре саҳм (ҳисса) дорад, соҳибҳисса, баҳрадор; шарики бонкӣ, дорандаи саҳм, яъне дорандаи қисми сармояи бонк, ки ҳақ дорад дар идораи бонк ширкат варзад ва фоида ба даст орад.

САҲМДОРӢ سهمداری *ниг.* **саҳмгузорӣ**.

САҲМИЯ سهمیه 1. саҳм, яке аз ҳиссаҳои баробари сармояи саҳомии бонк. 2. коғазҳои арзишнок, ки барои бунёди ин ё он иншоот ё корхона ба фурӯш бароварда шуда, баъди ба кор даромадани онҳо фоида меорад.

САҲМНОК سهمناک 1. *ниг.* **саҳмгин**. 2. ҳиссадор.

САҲН *а.* صحن 1. соҳат, руй (замин, хона); **саҳни мадраса** рӯи ҳавлии мадраса; **саҳни ҳавлӣ** рӯи ҳавлӣ. 2. саҳна, майдон.

САҲНА I *а.* صحنه 1. замини ҳамвор, ҷои васеъ, майдон, арса. 2. ҷои намоиш ва бозӣ дар театр. 3. намоише аз як пиеса ё роман, ҳикоя ва достон; манзара; **дар паси саҳна** дур аз чашми мардум, ноаён.

САҲНА II *а.* سحنه рӯй, ораз, симо.

САҲНАВӢ صحنوی *мансуб ба* **саҳна**1.

САҲНАЗЕБ صحنه‌زیب саҳнабоб, муносиби саҳна.

САҲНАОРО صحنه‌آرا он ки саҳнаро барои намоиш оро медиҳад.

САҲНАСОЗ صحنه‌ساز *ниг.* **саҳнаоро**.

САҲНАСОЗӢ صحنه‌سازی сохтани саҳна.

САҲНАЧА صحنچه саҳнаи хурд: **саҳначаи ҳаҷвӣ**.

САҲОБ *а.* سحاب абр, меғ.

САҲОБА *а.* صحابه *д.* ҳамсӯҳбат, ёр, ҳамнишин, ҳамдам, ҳамсӯҳбатони Муҳаммад (с).

САҲОИФ صحایف *ҷ.* **саҳифа**. (номаҳо, китобҳо).

САҲОМ *а.* سهام *ҷ.* **саҳм** II.

САҲОМӢ سهامی *марбут ба* **саҳом**.

САҲРО *а.* صحرا 1. дашти беобу алаф, биёбони бедолу дарахт, чӯл. 2. атрофи шаҳр, боғоти гирди шаҳр; замини кишт.

САҲРОГАРД صحراگرد биёбонгард; кӯчманчӣ.

САҲРОГАРДӢ صحراگردی биёбонгардӣ, кӯчманчигарӣ.

САҲРОӢ صحرایی 1. *мансуб ба* **саҳро**; **бошишгоҳи саҳроӣ**. 2. саҳронишин, деҳотӣ.

САҲРОНАВАРД صحرانورد *ниг.* **саҳрогард**.

САҲРОНАВАРДӢ صحرانوردی *ниг.* **саҳрогардӣ**.

САҲРОНИШИН صحرانشین 1. он ки дар беруни шаҳр зиндагӣ мекунад. 2. *киноя аз* турк; *муқоб.* **шаҳрнишин**. 3. *маҷ.* одами омӣ, содадил.

САҲРОРАВ صحرارو саҳрогард, биёбонӣ, бодиянишин, кӯчманчӣ.

САҲУР//СУҲУР *а.* سحور *д.* вақти пеш аз дамидани субҳ, ки мусулмонон дар моҳи рамазон барои рӯзагирӣ охирин бор хӯрок хӯрда метавонанд, саҳархӯрӣ.

САҲУРӢ سحوری *д.* хӯроке, ки дар моҳи рамазон саҳаргоҳон мехӯранд; **саҳурӣ задан** саҳур хӯрдан, саҳарӣ хӯрдан.

САҲҲОР *а.* سحار бисёр сеҳру ҷодукунанда, соҳир, ҷодугар.

САҲҲОФ *а.* صحاف ҷузвабанд, муқовабанди китоб, ҷилдсоз.

САҲҲОФӢ صحافی касбу кори саҳҳоф.

САЧОҚ سچاق *гуфт.* он чи бо он дасту рӯ пок кунанд, дастпок.

САҶДА *а.* سجده 1. пешонӣ бар замин гузоштан; таъзим (*дар ибодат ё аз рӯи аҷз ва фӯрутанӣ*). 2. *д.* пешонӣ, ду кафи даст, ду зонуро ба замин ниҳода зикрҳои муқаррарро гуфтан дар намоз.

САҶДАГОҲ سجده‌گاه ҷое, ки Худоро саҷда кунанд, маҳалли ибодат; масҷид, меҳроб.

САҶИЙЯ *а.* سجیه *кит.* сиришт, табиат; хислат.

САҶҶОДА *а.* سجاده ҷойнамоз, мусалло.

САҶҶОДАНИШИН سجاده‌نشین *д.* 1. он ки ҳамеша рӯи саҷҷода менишинад ва намоз мехонад. 2. *маҷ.* шайх, порсо, зоҳид.

САҶҶОДАПАРАСТ سجاده‌پرست он ки пайваста намоз мегузорад; шайх, зоҳид.

САҶЪ *а.* سجع *адш.* сухани қофиядор, дар наср овардани калимаҳои ҳамвазну ҳамоҳанг.

САЪБ *а.* صعب душвор, мушкил, сахт.

САЪБА صعبه *гуфт., ниг.* **саъва**.

САЪВА *а.* صعوه парандаест хурдтар аз гунҷишк.

САЪД *а.* سعد бахосият, муборак, хуҷаста, бахтовар; *муқоб.* **наҳс**; **саъду наҳс** бахосияту бехосият, муборак ва шум; **саъди акбар** *нуҷ.* сайёраи Муштарӣ–Ҳурмузд; **саъди асғар** сайёраи Зӯҳра – Ноҳид.

САЪДӢ سعدی 1. хушбахтӣ, мубораки; хушбахт. 2. хуҷаста, муборак.

САЪЙ *а.* سعی кӯшиш, ҷидду ҷаҳд, ғайрат; **саъй доштан (кардан)** кӯшидан, ғайрат кардан.

САЪҚА *а.* صعقه *кит.* 1. барқ задан, оташак задан. 2. оташ.

САЪЛАБ I *а.* ثعلب *кит., ниг.* **рӯбоҳ**.

САЪЛАБ II *а.* ثعلب *бот.* як навъ растании худрӯи кӯҳӣ.

САЪТАР سعتر//صعتر *кит., биол.* кокутӣ.

САЪТАРИМАНЗАР سعتری‌منظر зебо, хушрӯй.

САЯЛОН *а.* سیلان ҷараён, равоншавии чизҳои моеъ.

САЯРОН *а.* سیران *ниг.* **сайрон**.

СЕ I سه шумораи миқдорӣ, ки баробари ду ҷамъи як (2+1) аст.

СЕ II ث *номи ҳарфи панҷуми алифбои арабии тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба 500 баробар аст.*

СЕАНС *фр.* سئنس ҳар давраи вақте , ки дар он як филм, як намоиш нишон дода мешавад.

СЕАСПА سه‌اسپه 1. ароба ё воситаи нақлиётии дигаре, ки ба он се асп баста шудааст. 2. *маҷ.* бо аҷала, шитобон.

СЕБ سیب 1. меваи хуштамъ ва хушбӯи хушхӯр, ки навъҳои гуногун дорад. 2. дарахти ин мева; **себи занах** *киноя аз* ғабғабаи маҳбуба.

СЕБАК سیبک 1. себи хурд, себча. 2. порчаи гулӯлаи хамир ба андозаи як нон, зувола; **себак гирифтан** хамирро зувола кардан.

СЕБАНД سه‌بند *таър.* калтак, калтаки дароз, ки дар аморати Бухоро навкарони миршаб гирифта мегаштанд.

СЕБАНДДОР سه‌بنددار шабгардони ба даст себанд гирифта.

СЕБАРА سه بره себардор, он чи се бар дорад.

СЕБАРГА سه‌برگه *биол.* гиёҳест монанди юнучқа, вале пояи дароз надорад ва камбарг аст.

СЕБАРГАЗОР سه‌برگه‌زار ҷои анбӯҳии себарга.

СЕБЗОР سیب‌زار анбӯҳи дарахтони себ.

СЕБӢ سیبی *мансуб ба* **себ**; аз себ тайёршуда: **мураббои себӣ**.

СЕБҚОҚ سیب‌قاق себи хушккарда; себе, ки бурида хушк мекунанд.

СЕБОРА سه‌باره сеюмбора; бори сеюм.

СЕБОФА(К) سه بافه//سه بافک як навъи мӯйбофӣ, ки муйро ба се қисм ҷудо карда мебофанд.

СЕБУРҶА سه برجه *ҳанд.* шакли ҳандасие, ки се кунҷ (зовия) дорад.

СЕБЧА سیبچه 1. *ниг.* **себак**. 2. як навъ ҳалвое, ки ба шакли гулӯла (лӯнда) сохта мешуд.

СЕБЧИНӢ سیب‌چینی *исми амал аз* **себ чидан**; чидани себ.

СЕБЧОЙ سیب‌چای чойе, ки аз себи реза буридашудаи хушк дам карда шудааст.

СЕВАНЧӢ *т.* سیونچی *гуфт.* мукофот ё ҳадя, ки ба муждарасон дода мешавад, мужда, муждагонӣ **севанчӣ гирифтан** хабари хуше оварда аз касе подош дарёфт кардан.

СЕВОҒАР سیواغر *зоол.* парандаи хурди хокиранги синасурх аз ҷинси гунҷишк.

СЕВОЛ سیوال донача, қуббачаи хурду сахти бедарде, ки дар пӯсти бадан пайдо мешавад, озах.

СЕГАЗА//СЕГАЗӢ سه‌گزه//سه‌گزی он чи се газ дарозӣ дорад: **чӯбдасти чӯпонии сегаза**.

СЕГОНА سه‌گانه секаса; сеҷониба; сеқисма: **асари сегона**, **иттиҳоди сегона**.

СЕГОНАГӢ سه‌گانگی сегона будан, хусусияти сегона доштан.

СЕГОҲ سه‌گاه *мус.* яке аз мақомҳои таркибии Шашмақом.

СЕГӮША سه‌گوشه *ниг.* **секунҷа**.

СЕДАНДОНА سه‌دندانه дорои се дандон, дорои се дандона.

СЕЗАБОНА سه‌زبانه ба се забон таълифшуда: **луғати сезабона**.

СЕЗАНА سه‌زنه марди дорои се зан.

СЕЗДАҲ سزده шумораи микдорӣ иборат аз 10 ҷамъи 3.

СЕЗДАҲБОЛОР سزده‌بالار хонае, ки сақфаш сездаҳ болор дорад (*фосилаи ҳар болор аз якдигар тақрибан 50 – 70 см мешавад*).

СЕЗДАҲСОЛА سزده‌ساله он ки аз умраш 13 сол пур шуда бошад.

СЕЗДАҲСОЛАГӢ سزده‌سالگی синни сездаҳсола; **дар сездаҳсолагӣ** ҳангоми сездаҳсола будан.

СЕЗДАҲУМ سزدهم шумораи тартибии 13.

СЕЗДАҲУМИН سزدهمین *ниг.* **сездаҳум**.

СЕЗИЙ *лот.* سزی моддаи химиявӣ, ки рақами тартибиаш дар ҷадвали даврӣ ба 55 баробар аст(Cs).

СЕЙ سه‌یی варақаи се холдор дар қарта.

СЕЙМ *пол.* سیم номи парламенти баъзе давлатҳо.

СЕЙСМОГРАФ *ю.* سیسما گرف *ниг.* **зилзиланигор**.

СЕЙСМОГРАФИЯ *ю.* سیسما گرفیه *ниг.* **зилзиланигорӣ**.

СЕЙСМОЛОГ *ю.* سیسمالاگ *ниг.* **зилзилашинос**.

СЕЙСМОЛОГИЯ *ю.* سیسمالاگیه *ниг.* **зилзилашиносӣ**.

СЕЙУМ سه یم *ниг.* **сеюм**.

СЕЙУМИН سه یمین *ниг.* **сеюмин**.

СЕЙФ *англ.* سیف сандуқи оҳании насӯзанда барои нигаҳ доштани пул ва ҳуҷҷатҳо, ганҷа, сандуқи носӯз.

СЕКАРАТА سه کرته *ниг.* **себора.**

СЕКАРАТӢ سه کرتی се бор-се бор, се-се.

СЕКАСА//СЕКАСӢ سه کسه//سه کسی иборат аз се нафар, сенафарӣ.

СЕКИН سکین *гуфт.* оҳиста, явош; бешитоб.

СЕКУНҶА سه کنجه *ҳанд.* шакле, ки аз се хати рости ҳамдигарро буранда иборат буда, се кунҷи дохилӣ ба вуҷуд меорад.

СЕҚАБАТА سه قبطه 1. он чи се қабат дорад: **андоваи сеқабата**. 2. сеошёнадор: **бинои се - қабата**.

СЕҚИРРА سه‌قره *ҳанд.* шакле, ки се рӯ дорад.

СЕЛ سیل 1. ҷараёни оби борони бисёр, ки ба сабаби боришҳои зиёди паёпай ва об шудани яхҳо бошиддат ва суръат ҷорӣ мешавад, селоб. 2. *маҷ.* он чи босуръат ва ба ҳеҷ монеа нигоҳ накарда ҷорӣ мешавад; **борони сел** борони сахтборанда; **сел задан** боридани борони сахт ва омадани сел; ◊ **сели ашк** ашкрезии бисёр.

СЕЛА سیله гурӯҳи парандагон: **селаи гунҷишкон, селаи зоғон, селаи кабӯтарон**.

СЕЛБОР سیلبار боранда чун сел.

СЕЛБОРИШ سیلبارش боронгарии сахт, борони сел.

СЕЛБОРОН سیلباران борони селосо, борони бошиддат.

СЕЛВОР سیلوار ҷоришаванда чун сел.

СЕЛГОҲ سیلگاه *ниг.* **сайлгоҳ**.

СЕЛЕКСИОНЕР *лот.* سلکسیئانر мутахассиси соҳаи селексия.

СЕЛЕКСИЯ *лот.* سلکسیه илми беҳтар гардонидани навъи растанӣ ё ҷинси ҳайвонот (чорпоён) ва ба вуҷуд овардани навъ ва ҷинсҳои нав бо роҳҳои сунъӣ.

СЕЛИТРА *лот.* سلیتره *хим.* моддаи мураккаб аз калий, натрий, аммоний, ки дар техникаи моддаҳои тарканда ва дар соҳаи кишоварзӣ барои қувватнок кардани хок ба кор меравад.

СЕЛЛОИД *лот.* سلاید *хим.* моддаи сахти қаишу шаффоф, ки барои сохтани навор *ва г.* истифода мешавад.

СЕЛЛОФАН *лот.* سلافن навори шаффофи тунук, ки аз сабаби обногузар буданаш барои печонидани чизҳо истифода мешавад; *гуфт.* салафан.

СЕЛЛОФАНӢ سلافنی *мансуб ба* **селлофан**; аз селлофан сохташуда: **халтаҳои селлофанӣ**.

СЕЛЛЮЛОЗА *лот.* سلیولازه бофтаи пӯсти берунии ҳуҷайраи растаниҳо, ки аз он бо роҳи кимиёвӣ коғаз, селлофан, маводи тарканда *ва г.* тайёр мекунанд.

СЕЛОБ سیلاب 1. оби тезу тунд ҷоришавандаи борони сел. 2. *маҷ.* он чи бо суръату қувват ба ҳеҷ мамониат нигоҳ накарда зоҳир мешавад: **селоби хашм**, **селоби ғазаб**, **селоби ғам**.

СЕЛОБА سیل آبه *ниг.* **сел** 2.

СЕЛОБКАНД سیلاب‌کند *ниг.* **селроҳа**.

СЕЛОВАРД سیل‌آورد чизе, ки сел бо худ оварад.

СЕЛОН سیلان 1. пӯлодиранг, хокистарранг. 2. шакли матои ҷилодори пӯлодранг.

СЕЛРАФТОР سیل رفتار *ниг.* **сайлрафтор**.

СЕЛРОҲА سیل‌راهه ҷараёнгоҳи сел, роҳе, ки сел ҷорӣ гашта хокро шуста бурдааст.

СЕМАНТИКА *ю.* سمنتیکه *збш.* маънои калимаи алоҳида ва тарзи таркиб ёфтани он.

СЕМАНТИКӢ سمنتیکی *мансуб ба* **семантика**; маъно.

СЕМАСИОЛОГИЯ *ю.* سمسیالاگیه *збш.* як соҳаи вожашиносӣ, ки дар бораи хусусияти маъноии калимаҳо баҳс мекунад.

СЕМАФОР *ю.* سمفار дастгоҳи сигналдиҳанда дар сари роҳҳо (*дар бораи баста ё кушода будани гузаргоҳ*).

СЕМЕНТ *олм.* سمنت моддаи хокамонанди сохтмонӣ, ки вақти ба об омехтан хамира шуда барои рехтани бетон, чидани хишт *ва г.* истифода мешавад: **корхонаи семент**, **истеҳсоли семент**, **хамираи семент**.

СЕМЕНТБАРОРӢ سمنت‌براری истеҳсол кардани семент.

СЕМЕНТӢ سمنتی *мансуб ба* **семент**: **фарши сементӣ, зинаи сементӣ**.

СЕМЕНТКАШ سمنت‌کش кашонандаи семент: **мошини сементкаш**.

СЕМЕНТКОРӢ سمنت‌کاری андова кардан бо семент.

СЕМЕНТПӮШ سمنت‌پوش бо семент пӯшидан; **нақбро сементпӯш кардан**.

СЕМЕНТРЕЗӢ سمنت‌ریزی сементи шӯридаро ба ҷое рехтан.

СЕМЕСТР *лот.* سمستر муддати нимсолаи таҳсил дар мактабҳои олӣ.

СЕМИНАР *лот.* سمینر 1. машғулияти амалии гурӯҳи хонандагон таҳти роҳбарии муаллим дар мактабҳои олӣ. 2. машғулияти гурӯҳӣ барои боло бурдани савияи дониш.

СЕМИОТИКА *ю.* سمیاتیکه 1. маҷмӯи назарияҳои илмӣ, ки хосиятҳои гуногунро тадқиқ мекунад. 2. фасли ташхиси тиббӣ, ки аломатҳои касалиро меомӯзад

СЕМИСРАЪГӢ سه‌مصرعگی шеъре, ки ҳар як бандаш аз се мисраъ иборат бошад.

СЕМОҲА سه‌ماهه ҳар ки ё ҳар чи ки барои ба вуҷуд омаданаш се моҳ шуда бошад.

СЕМОҲАГӢ سه‌ماهگی *мансуб ба* **семоҳа**.

СЕНАТ *лот.* سنت 1. маҳкамаи олии мурофиавӣ – маъмурӣ дар Русияи подшоҳӣ. 2. палатаи олии қонунгузорӣ дар ИМА, Фаронса *ва г.*

СЕНАТОР سنتار узви сенат.

СЕНЗДАҲ سنزده *ниг.* **сездаҳ**.

СЕНСУАЛИЗМ سنسوآلیزم *фалс.* яке аз равияҳои фалсафӣ, ки ҳиссиётро ягона манбаи идрок медонад.

СЕНТИМЕНТАЛИЗМ *фр.* سنتیمنتلیزم *адш.* яке аз равияҳои адабӣ, ки тасвири олами ботинии одами одӣ, тасвири рӯҳияи ӯро пеш меронад.

СЕНТНЕР *лот.* سنتنر воҳиди андозаи вазн, баробар ба 100кг. (0,1 тонна).

СЕНТРИФУГА *олм.* سنتریفوگه 1. дастгоҳест барои таҷзияи таркиби маҳлулҳо бо таъсири қувваи марказгурез. 2. иншоотест барои ба вуҷуд овардани вазнинии зарурӣ барои озмоиши асбобҳо ва санҷиши кайҳоннавардон.

СЕНТЯБР *лот.* سنتیبر моҳи нуҳуми солшумории мелодӣ.

СЕНУҚТА سه‌نقطه аломати китобатист, ки барои муносиб надонистани давом додани фикр ва дигар маъноҳои дастурӣ хизмат мекунад.

СЕОВОЗ سه‌آواز мусиқӣ ё суруде, ки бо иштироки се асбоби мусиқӣ ё се овозхон иҷро мешавад.

СЕОШЁНА سه‌آشیانه сетабақа, биное, ки аз се табақа (ошёна) иборат аст.

СЕПАР سه‌پر сеparra, он чи се парра дорад; **хаданги сепар** тири сепарра.

СЕПАРА سه‌پره сепаррадор.

СЕПАРАТИЗМ *лот.* سپرتیزم *ниг.* **ҷудоиталабӣ**.

СЕПАРАТОР *лот.* سپرتار *тех.* дастгоҳ барои берун кашидани моддае аз таркиби чизе (*мас., маска аз шир*).

СЕПОЯ سه‌پایه ҳар чизи сепоядоре, ки бо ҳар сеи онҳо бар замин устувор аст.

СЕР I سیر 1. он ки нав хӯрок хӯрда шикамаш пур аст ва майли хӯрокхӯрӣ надорад; *муқоб.* **гурусна**. 2. *маҷ.* пур, саршор. 3. *ҷузъи пешини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* зиёд ва фаровон будани чизе: **серкор, серталаб, серғайрат, серташвиш, сероб** *ва г.*; **сер дидан** аз дидори касе хуб баҳраманд будан; **сер шудан** а) ба қадри пурии шикам таом хӯрдан, дигар майли хӯрокхӯрӣ надоштан; б) *маҷ.* безор шудан, ба танг омадан аз чизе; **аз хоб сер шудан** мувофиқи табъ, чунон ки бояд, хоб карда хестан, аз хоб қонеъ шудан.

СЕР II سیر *кҳн.* миқёси паймоиш, (вазн, андоза), ки ҳар панҷ сер як пуд (16 кг) аст.

СЕРАБР سیرابر пурабр, пӯшида ба абр (*осмон*).

СЕРАВЛОД سیراولاد 1. серфарзанд. 2. сернасл (*нисбат ба инсон*).

СЕРАВЛОДӢ سیراولادی серфарзандӣ ва сернаслӣ.

СЕРАВҶ سیراوج 1. инкишофи тез ва пурҷӯш. 2. пурҷӯшу хурӯш ва тезу тунд (*мас., бозор*).

СЕРАДАД سیرعدد бисёр, зиёд; шумораи зиёд.

СЕРАЗОБ سیرعذاب он чи азобу меҳнати зиёд дорад.

СЕРАЙБ سیرعیب он ки ва он чи камбудӣ, норасоӣ, нуқсону хатои зиёд дорад.

СЕРАЛАФ سیرعلف марғзоре, ки алафу гиёҳаш зиёд аст: **дашти сералаф**.

СЕРАМАЛ سیرعمل серкор, серҳаракат; фаъол.

СЕРАМАЛӢ سیرعملی серкорӣ, серҳаракатӣ; фаъол будан.

СЕРАНГА سه‌رنگه дорои се ранг (*мас., парчам*).

СЕРАНДЕША سیراندیشه фикру хаёли зиёд (дар сар) доштан; дар шубҳаву гумон ғарқ шудан.

СЕРАРАҚ سیرعرق он ки баданаш зуд арақ мекунад, бисёр арақкунанда.

СЕРАХА سه‌رخه се хат дошта; серӯя.

СЕРАҲА سه‌رهه ҷои ҷудошавии се роҳ; ҷое, ки роҳ ба се тараф меравад.

СЕРАҲАМИЯТ سیراهمیت дорои аҳамияти калон: **мавзӯи сераҳамият**.

СЕРАҲОЛӢ سیراهالی ҷое, ки аҳолии зиёд дорад, пурнуфус, сернуфус, бисёраҳолӣ.

СЕРБАР سیربر 1. он чи бари зиёд дорад: **матои сербар**. 2. он чи вусъати калон дорад: **кӯчаи сербар, роҳи оҳани сербар**.

СЕРБАРАКАТ سیربرکت он чи фоидаи калон орад, зиёдшаванда, пурбаракат.

СЕРБАРГ سیربرگ дарахте, ки шохаю барги зиёд дорад: **тути сербарг**.

СЕРБАРДОШТ سیربرداشت *ниг.* **пурбардошт**.

СЕРБАРӢ سیربری бар ва паҳноии калондошта.

СЕРБАЧА سیربچه *ниг.* **серфарзанд**.

СЕРБАЧАГӢ سیربچگی *ниг.* **серфарзандӣ**.

СЕРБЕША سیربیشه минтақаи серҷангал, макони сердарахт.

СЕРБОР سیربار 1. он чи бори зиёди гарон дорад, гаронбор: **мошини сербор**. 2. дарахте, ки меваи фаровон дорад.

СЕРБОРИШ سیربارش зиёдии боришот (борон, барф): **зимистони сербориш**.

СЕРБОРИШӢ سیربارشی бориши зиёди барф ё борон.

СЕРБОРОН سیرباران ҷое, ки бориши борон зиёд аст; мавсиме, ки борон зиёд меборад: **баҳори серборон**.

СЕРБОРОНӢ سیربارانی боронгарии зиёд.

СЕРБОТЛОҚ سیرباطلاق ботлоқзор, замине, ки ботлоқаш зиёд аст.

СЕРБУТТА سیربته буттазор, аз бутта пур.

СЕРГАП سیرگپ он ки зиёд гап мезанад; серҷоғ, пургӯй, лаққӣ (*аз сифатҳои манфӣ*).

СЕРГАПӢ سیرگپی амалу сифати сергап, пургӯӣ.

СЕРГАШТУГУЗОР سیرگشت‌وگذار ҷое, ки мардуми бисёр дар гаштугузор ва омадурафтанд.

СЕРГИРЯ سیرگریه кӯдаке, ки гиряи бисёр мекунад.

СЕРГУЛБАРГ سیرگل‌برگ гуле, ки барги гулаш бисёр аст (*мас., садбарг*).

СЕРГУНҶОИШ سیرگنجایش гунҷоиши калон дошта: **зарфи сергунҷоиш**.

СЕРГӮШТ سیرگوشت 1. хӯроке, ки гӯшти зиёд дорад: **оши сергӯшт**. 2. ғафс, фарбеҳ, бо танутӯш.

СЕРГӮШТӢ سیرگوشتی он ки ва он чи гӯшти бисёр дорад, фарбеҳӣ.

СЕРҒАВҒО سیرغوغا ҷое, ки ҳаёҳу зиёд аст, ҷое ки шӯру фарёд зиёд аст: **маҷлиси серғавғо, хонадони серғавғо**.

СЕРҒАЙРАТ سیرغیرت кӯшо, боҷидду ҷаҳд, фаъол: **ҷавони серғайрат**.

СЕРҒАЙРАТӢ سیرغیرتی кӯшишу ҷидду ҷаҳд кардан.

СЕРҒАЛЛА سیرغله ҷой, минтақае, ки ғалла асоси хоҷагидориашро ташкил медиҳад: **кишвари серғалла**.

СЕРҒАЛОҒУЛА سیرغلاغله ҷои серодам ва ягон маърака, ки мардум он ҷо бо овози баланд сӯҳбат ва муносибат мекунанд (*мас., тӯй, бозор ва г.*).

СЕРҒАМЗА سیرغمزه *ниг.* **серишва**.

СЕРҒИЗО سرغذا хӯроке, ки ғизояш бисёр бошад.

СЕРҒИЗОӢ سیرغذایی ғизонокии баланд дошта.

СЕРҒОР سیرغار кӯҳ ё теппае, ки ғори бисёр дорад.

СЕРҒУЛҒУЛА سیرغلغله *ниг.* **серғалоғула**.

СЕРҒУРБАТ سیرغربت он ки бисёр ғурбат кунад.

СЕРҒУРБАТӢ سیرغربتی бисёр ғурбаткунанда.

СЕРДАРАХТ سیردرخت ҷое, ки дарахт зиёд дорад, дарахтзор: **ҷангали сердарахт**.

СЕРДАРБЕҲ سیردربه либосе, ки ямоқи зиёд дорад, либоси пур аз дарбеҳ.

СЕРДАРДИСАР سیردردسر коре, ки ташвиши зиёд дорад.

СЕРДАРОМАД سیردرامد ҷое ва коре, ки аз он даромад – фоидаи зиёд ба даст медароял, даромаднок, серфоида: **кори сердаромад**, **хоҷагии сердаромад**.

СЕРДАСТЁР سیردستیار он ки кӯмакгарони зиёд дорад (*дар оила, ҷои кор ва г.*), ёрдамчии бисёр доштан.

СЕРДАЪВО سیردعوا *ниг.* **сериддао**.

СЕРДОШТ سیرداشت *ниг.* **пурдошт**.

СЕРДУД سیردود бисёр дудкунанда: **мошини сердуд**, **ҳезуми сердуд**.

СЕРЖАНТ *фр.* سرژنت *ҳ.* унвони ҳайати хурди фармондеҳӣ дар артиш ва милитсия.

СЕРЖАНТӢ سرژنتی *марбут ба* **сержант**: **рутбаи сержантӣ**.

СЕРЗАМИН سیرزمین он ки ва ҷое, ки замини корами зиёд дорад: **хоҷагии серзамин**.

СЕРЗАН سیرزن марде, ки зани бисёр дорад.

СЕРЗАНӢ سیرزنی зани бисёр доштан; *муқ.* **бисёрзанӣ**.

СЕРЗАҲ سیرزه пурнам, сернам: **замини серзаҳ**.

СЕРЗАҲМАТ سیرزحمت меҳнату азоб ва ранҷи бисёр кашида.

СЕРЗИЛЗИЛА سیرزلزله зилзилахез, минтақаи зилзилахезии зиёд: **ноҳияҳои серзилзила**.

СЕРЗИНА سیرزینه дорои зинаҳои зиёд.

СЕРИДДАО سیرادعا даъвою иддаои зиёдкунанда; пур аз даъво: **мактуби сериддао**.

СЕРИЛТИФОТ سیرالتفات бо лутфу меҳрубонии фаровон, саршор аз лутфу меҳрубонӣ.

СЕРИНОПАЗИР سیری‌ناپذیر сернашуданӣ, носер: **нафси serинопазир**.

СЕРИСТЕЪМОЛ سیراستعمال он чи доираи истеъмол ва харидори зиёд дорад: **моли серистеъмол**, **бозори серистеъмол**.

СЕРИШВА سیرعشوه он ки нозу ишва ва карашмаи бисёр дорад (*оид ба* зан).

СЕРӢ سیری 1. пурии шикам, сер будан; дигар хӯрок нахостан; *муқоб.* **гушнагӣ**. 2. фаровонӣ, зиёдӣ, бисёрӣ; **серию пурӣ** фаровонӣ; **хӯроки серӣ** хӯроки то сершавӣ хӯрдашуда; **рӯи серӣ надидан** доимо шикамносер будан, ҳамеша гушна будан; **серӣ надонистан** сер нашудан, сер набудан; пурхӯр будан, гушназада.

СЕРКА سیرکه *зоол.* бузи нари ахтакарда, ки пеш – пеши рама меравад.

СЕРКАФК سیرکفک пур аз кафк, бо кафки зиёд (*кафки собун, айна, кафки рӯи деги шӯрбо ва м.ин*).

СЕРКАШМАКАШ سیر کشمکش он чи боиси баҳсу талош ва хархашаю норизогии бисёр шавад: **масъалаи серкашмакаш**.

СЕРКОР سیرکار 1. он ки машғулият – кори зиёд дорад, он ки доим андармони кор аст. 2. коре, ки анҷом доданаш меҳнати зиёд металабад.

СЕРКОРӢ سیرکاری кори зиёд доштан, ба корҳо андармон будан.

СЕРКӮҲ سیرکوه минтақаи кӯҳсор, кӯҳистон.

СЕРҚАБАТА سیر قبطه 1.қабати бисёр дошта. 2. бисёрошёна.

СЕРҚИЛТИҚ سیرقلتق **серсӯк** (*нисбат ба хӯшаи гандум ё ҷав гӯянд*); **хӯшаи серқилтиқ** хӯшаи серсӯк.

СЕРҚИЛТИҚӢ سیرقلتقی серсӯкӣ, хӯшаҳои бисёрқилтиқа.

СЕРҚИР(Р)А سرقره *ҳанд.* бисёрруя.

СЕРҚИР(Р)АГӢ سیرقرگی бисёррӯягӣ.

СЕРЛОЙ سیرلای *ниг.* **пурлой**.

СЕРМАҒАЛ سیرمغل ҷое, ки шӯру ғавғо зиёд аст; ҷои пурҷанҷол ва пурташвиш, серғавғо.

СЕРМАҒЗ سیرمغز дарунпур, дорои мағзи пурра ва расидагӣ: **гандуми сермағз**.

СЕРМАЗМУН سیر مضمون баландмазмун.

СЕРМАНАҲ سیرمنه *ниг.* **сергап, лаққӣ**.

СЕРМАСРИФ سیرمصرف *ниг.* **серистеъмол**.

СЕРМАҲСУЛ سیرمحصول ҳосили зиёддиҳанда; **нависандаи сермаҳсул** нависандае, ки асари зиёд навиштааст.

СЕРМАҲСУЛӢ سیرمحصولی ҳосил ва фоидаи зиёддошта.

СЕРМАШАҚҚАТ سیرمشقت *ниг.* **пурмашаққат**.

СЕРМАЪНО سیرمعنا калимае, ки маъноҳои гуногун дорад: **калимаи сермаъно** (*збш.*).

СЕРМАЪНОӢ سیرمعنایی маъноҳои гуногун дошта: **сермаъноии калима** (*збш.*).

СЕРМЕВА سیرمیوه дарахте, ки меваи зиёд ба бор меорад, боғе ки меваащ зиёд аст.

СЕРМЕВАГӢ سیرمیوگی давра, сол ва ё фасле, ки дар он дарахтони мевадор ҳосили зиёд медиҳанд.

СЕРМЕҲВАР سیرمحور сертира.

СЕРМЕҲНАТ سیرمحنت коре, ки сарф шудани меҳнати зиёдеро металабад; серзаҳмат.

СЕРМИЛЛАТ سیرملت муташаккил аз миллатҳои гуногун; **кишвари сермиллат** мамлакате, ки дар он миллатҳои гуногун зиндагӣ мекунанд.

СЕРМОЛ سیرمال дорои молу мулки зиёд, сарватманд, соҳибмулк.

СЕРМОЛӢ سیرمالی молу мулки зиёд доштан, сарватмандӣ.

СЕРМОҲӢ سیرماهی дорои моҳии зиёд: **дарёи сермоҳӣ.**

СЕРМОШИН سیرماشین пур аз мошин, дорои мошини зиёд: **роҳи сермошин**.

СЕРМУТОЛИА سیرمطالعه он ки китоб, рӯзнома, маҷалла *ва г.* зиёд мехонад; касе ки доираи маълумоти васеъ дорад.

СЕРМӮ(Й) سیرمو(ی) 1.мӯи зиёд ва анбӯҳ доштан: **абрӯвони сермӯй**. 2.серпашм.

СЕРНАҚШУНИГОР سیرنقش‌ونگار бо нақшу нигор ва кандакорӣ ороёфта.

СЕРНАМ سیرنم ҷое, ки рутубат ва намиаш зиёд бошад.

СЕРНАМАК سیرنمک он чи дар таркиби худ зиёд намак дорад (*мас., хок*); шӯр.

СЕРНАМӢ سیرنمی намнокии бисёр дошта, пурнам.

СЕРНАСЛ سیرنسل дорои насли зиёд; серфарзанд.

СЕРНАСЛӢ سیرنسلی серфарзандӣ, насли зиёд доштан.

СЕРНАШУДАНӢ سیرنشدنی он ки ғизои бисёр хӯрад, аммо боз хӯрдан хоҳад, чашмгурусна, гурусначашм, ҳарис.

СЕРНОЗ سیرناز он ки нозу карашма ва дилрабоии зиёд дорад.

СЕРНОЗУНУЗ سیرنازونوز *ниг.* **серноз**.

СЕРНОЛИШ سیرنالش он ки доим шикоят дорад, ҳамеша норозӣ.

СЕРНУҚТА سیرنقطه дорои нуқтаи бисёр, бисёрнуқта.

СЕРНУСХА سیرنسخه он чи нусхаашро зиёд кардаанд: **рӯзномаи сернусха**.

СЕРНУФУЗ سیرنفوذ он чи таъсиру мудохилааш зиёд гашта бошад.

СЕРНУФУС سیرنفوس сераҳолӣ, пуродам: **маҳаллаи сернуфус**.

СЕРОБ سیرآب 1. он ки ва он чи аз об сер шуда бошад. 2. ҷое, ки пуроб бошад. 3. *маҷ.* ҳар чи-

зе, ки дар ҷое бисёр бошад; **имсол мева сероб** аст имсол соли фаровонҳосилист.

СЕРОБӢ سیرآبی фаровонӣ.

СЕРОВОЗ سیرآواز дар мусиқӣ овози бисёри бо ҳам ҷӯршудаи асбоб ва ҳунармандон.

СЕРОВОЗӢ سیرآوازی серовоз будан.

СЕРОДАМ سیرآدم зиёдии одамон дар ҷое: **ҷамъомади серодам**.

СЕРОДАМӢ سیرآدمی бисёрии одамон.

СЕРОЖАНГ سیرآژنگ рӯе, ки чину ожанги зиёд дорад.

СЕРОЗАХ سیرآزخ бадане, ки озахи бисёр дорад.

СЕРОРОИШ سیرآرایش чиз ё ҷое, ки зебу оро дода шуда бошад.

СЕРОРОИШӢ سیرآرایشی зебу зинати бисёрдошта.

СЕРОФТОБ سیرآفتاب ҷои офтобӣ, минтақае, ки ҳавояш соф ва гарму офтобист.

СЕРОҲА سه‌راهه 1. сари се роҳ. 2. секарата, се бор гаштаву баргашта.

СЕРОҶИНГ سیرآجنگ *ниг.* **серожанг**.

СЕРОШЁН//СЕРОШЁНА سیرآشیان//سیرآشیانه бинои чандошёнадор, бисёрошёна.

СЕРОШӮБ سیرآشوب серғавғо, нооромм, пурталотум (*мас., баҳр*).

СЕРПАЙ سیرپی нисбат ба бадан ё гӯште гӯянд, ки рагу пайяш бисёр аст.

СЕРПАХТА سیرپخته пахтааш зиёд, қабати пахтагиаш ғафс: **кӯрпаи серпахта, ҷомаи серпахта**.

СЕРПАҲЛУ سیرپهلو одами ғафси тануманд.

СЕРПАШМ سیرپشم пашми баданаш зиёд ва ғулӣ: **гӯсфанди серпашм**.

СЕРПАШМӢ سیرپشمی серпашм будан, пашми зиёд доштан.

СЕРПУЛ سیرپول пулдор; давлатманд.

СЕРПУЛӢ سیرپولی пули зиёд доштан.

СЕРРАВҒАН سیرروغن равғандор, дорои равғани зиёд: **оши серравған**, **шӯрбои серравған**.

СЕРРАВҒАНӢ سیرروغنی хосияту аломати он чи равғани бисёр дорад.

СЕРРАНГ سیررنگ он чи барои оро доданаш ранги зиёд ба кор бурда шудааст.

СЕРРАНГУБОР سیررنگ‌وبار *ниг.* **серранг**.

СЕРРАФТУОЙ سیررفت‌وآی *ниг.* **серрафтуомад**.

СЕРРАФТУОМАД سیررفت‌وآمد ҷое, ки ояндаю равандааш зиёд аст; роҳе, ки дар он рафтуомад (ҳаракат) зиёд аст.

СЕРРАХА سیررخه дафтар ё вароқе, ки рахи бисёр дорад.

СЕРРАХӢ سیررخی дорои рахи бисёр буда.

СЕРРЕША سیرریشه дорои решаи зиёд (*дарахт*).

СЕРРИШ سیرریش он ки риши зиёд дорад.

СЕРСАБЗА سیرسبزه ҷои сабзаву гиёҳаш зиёд, сабзазор: **майдони серсабза**.

СЕРСАБЗӢ سیرسبزی хӯроке, ки сабзии зиёд дорад: **оши серсабзӣ**.

СЕРСАМАРА سیرثمره ҳосили зиёд оваранда; фоидаовар.

СЕРСАНГ سیرسنگ ҷои сангаш зиёд: **замини серсанг**, **роҳи серсанг**.

СЕРСАФЕДА سیرسفیده ғизое, ки дар таркибаш сафеда зиёд аст.

СЕРСОҲА سیرساحه хоҷагие, ки соҳаҳои зиёде дорад.

СЕРСОЯ سیرسایه ҷои сердарахте, ки офтобро пӯшонда, ҳама ҷоро соя мекунад.

СЕРСӮРОХ سیرسوراخ он чи сӯрохаш бисёр бошад.

СЕРТАКАЛЛУФ سیرتکلف он ки нозунузи зиёд дорад.

СЕРТАКАЛЛУФӢ سیرتکلفی муроотИ барзиёддошта.

СЕРТАЛАБ سیرطلب 1. он чи толиб – харидори зиёд дорад; (*мас., мол*). 2. сахтгир: **сардори серталаб.**

СЕРТАЛАБӢ سیرطلبی амалу сифати серталаб.

СЕРТАМАЪ سیرطمع он ки доимо барои ба даст даровардани чизи бисёр саъйу талош дорад.

СЕРТАРАДДУД سیرتردد *гуфт.* серҳаракат, сердавуғеҷ; беором: **камкори сертараддуд**.

СЕРТАРАДДУДӢ سیرترددی серҳаракатӣ, нооро – мӣ .

СЕРТАРАФА سیرطرفه он чи тараф, ҷониб ва паҳлуи бисёр дорад.

СЕРТАРКИБ(А) سیرترکیب// سیرترکیبه он чи аз ҷузъҳои гуногуни зиёд таркиб ёфтааст.

СЕРТАРҚИШ سیرترقش он чи шикофӣ ва кафидаҳои бисёр дорад.

СЕРТАҶРИБА سیرتجربه соҳибтаҷриба, таҷрибадида, кордида.

СЕРТАҶРИБАГӢ سیرتجربگی таҷрибаи бой дошта, соҳибтаҷрибагӣ.

СЕРТАШАББУС سیرتشبث ташаббускори сахт, он ки аз худ ибтикор нишон медиҳад.

СЕРТАШВИШ سیرتشویش коре, ки давуғеҷ ва заҳмату дахмасааш зиёд аст.

СЕРТЕППА سیرتپه минтақае, ки дорои теппа ва пуштаи бисёр аст.

СЕРТЕЪДОД سیرتعداد китоб ва рӯзномае, ки адади нашраш зиёд аст.

СЕРТОР سیرتار он чи тору сими бисёр дорад, *мас.* рубоби сертора.

СЕРТУХМ سیرتخم нисбат ба ҳайвонот, ҳашарот ва набототе гӯянд, ки тухми бисёр мегузоранд.

СЕРУКНА سه‌رکنه дар арӯз шеъреро гӯянд, ки ҳар як мисрааш ба се қисм тақтеъ шавад.

СЕРУН سیرون ҳавои мӯътадил,(на гарму на сард) ва форам, салқин.

СЕРУНӢ سیرونی салқинӣ.

СЕРӮЗА سه روزه он ки ва он чи ки барои ба вуҷуд омаданаш се рӯз шуда бошад.

СЕРӮЗАГӢ سه‌روزگی се рӯз шуда; рӯзи сеюм: **дар серӯзагӣ**.

СЕРӮЯ سه‌رویه *ҳанд*. шакле ки се рӯй дорад, сераха, дорои се қирра.

СЕРФАРЗАНД سیرفرزند он ки фарзанди зиёд дорад, дорои фарзандони бисёр.

СЕРФАРЗАНДӢ سیرفرزندی фарзанди бисёр доштан.

СЕРФОИДА سیرفایده сердаромад, даромаднок.

СЕРХАРИД سیرخرید он чи харидораш бисёр аст.

СЕРХАРИДОР سیرخریدار *ниг.* **серхарид**.

СЕРХАРОҶОТ سیرخراجات дорои харҷи зиёд, пурхарҷ.

СЕРХАРҶ سیرخرج *ниг.* **серхароҷот**.

СЕРХОБ سیرخواب он ки зиёд хоб мекунад, он ки хобаш зиёд аст, хоболуд.

СЕРХОБӢ سیرخوابی бисёр хоб кардан, пурхобӣ.

СЕРХОК سیرخاک замине ки сангу шағалаш камтар ва хокаш бисёр аст.

СЕРХОКИСТАР سیرخاکستر ҳезуме, ки баъди сӯхтани он хокистари зиёд боқӣ монад.

СЕРХОНА سیرخانه ҳавлӣ ё манзиле, ки хона (утоқ)-и зиёд дорад.

СЕРХУН سیرخون ҳар чизи зинда, ки дар баданаш хуни зиёд дошта бошад.

СЕРХУНӢ سیرخونی зиёд будани хун дар бадан.

СЕРХӮША سیرخوشه ҳар чизи хӯшадор, ки хӯшааш бисёр аст.

СЕРҲАВАС سیرهوس он ки орзую ҳаваси бисёре дорад.

СЕРҲАВСАЛА سیرحوصله он ки кореро бо сабру тоқат, бо меҳр, баҷо меорад, пуртоқат (*дар иҷрои коре*).

СЕРҲАРАКАТ سیرحرکت 1. ҷое, ки дар он рафтуой ва ҷунбуҷӯл зиёд аст (*роҳ, кӯча*). 2. касе, ки

чунбучӯли зиёд дорад; чуст, чобук, зудкор, тезрафтор ва фаъол.

СЕРҲАРАКАТӢ سیرحرکتی доим дар ҳаракат будан, тезрафторӣ, чобукӣ, чаққонӣ.

СЕРҲИҶО سیرهجا калимае, ки аз ҳиҷоҳои зиёд таркиб ёфтааст.

СЕРҲИҶОӢ سیرهجایی серҳиҷо будан (хосияти калима).

СЕРҲОСИЛ سیرحاصل 1. зиёд маҳсулдиҳанда. 2. *маҷ.* он чи аз он натиҷаи маълуме ба даст меdroяд: **замини серҳосил**, **меҳнати серҳосил**.

СЕРҲОСИЛӢ سیرحاصلی хосияту аломати ҳар чизи ҳосилдиҳанда.

СЕРҲУҶАЙРА سیرحجیره таркиби бофтаҳо, ки аз ҳуҷайраҳои бисёр иборат бошад.

СЕРЧИМ سیرچیم чимдор, чимтол: **замини серчим**.

СЕРҶАБҲА سیرجبهه серпаҳлу, дорои ҷабҳаҳои бисёр, гуногунҷабҳа.

СЕРҶАНГАЛ سیرجنگل минтақае, ки ҷангали бисёр дорад, пурҷангал, ҷангалдор.

СЕРҶАНҶОЛ سیرجنجال он ки ё он чи ташвишу дахмасаи зиёд дорад, пурҷанҷол.

СЕРҶОҒ سیرجاغ сергап, лаққӣ, пургӯй.

СЕРҶОҒӢ سیرجاغی сергапӣ, пургӯӣ.

СЕРҶУНБУҶӮЛ سیرجنب‌وجول *ниг.* **серҳаракат**.

СЕРШАВӢ سیرشوی истеъмоли ғизо ба таври кифоя, сер шудан, қонеъ шудани нафс.

СЕРШАҒАЛ سیرشغل замине, ки хокаш бо сангреза махлут аст.

СЕРШАКЛ سیرشکل ҳар он чи намудҳои гуногун дорад, гуногуншакл.

СЕРШАКЛӢ سیرشکلی шаклҳои зиёди гуногун доштан, гуногуншаклӣ.

СЕРШАМОЛ سیرشمال 1. шамолрав, бодраҳа. 2. пуршамол: **рӯзи сершамол**.

СЕРШАҲВАТ سیرشهوت он ки майли шаҳвонияш зиёд аст.

СЕРШИЛМ سیرشلم дарахте, ки шилми зиёд хориҷ кунад, бисёршилм.

СЕРШИЛМӢ سیرشلمی шилми бисёрдошта, бисёршилмӣ.

СЕРШИР سیرشیر чорпое, ки шир зиёд дорад.

СЕРШИРА سیرشیره нисбат ба мева, хӯрок *ва г.* гӯянд, ки шираи зиёд дорад.

СЕРШИРӢ سیرشیری шири зиёд дошта, дорои шири фаровон будани мол.

СЕРШОХ سیرشاخ дарахте, ки шоху барги зиёд дорад.

СЕРШУМОР(А) سیرشمار(ه) ададан зиёд, бо шумораи бисёр.

СЕРЯМОҚ سیریماق *ниг.* **сердарбеҳ**.

СЕРЯХ سیریخ минтақае, ки бо ях пӯшонда шудааст, минтақае, ки яхи зиёд дорад.

СЕСАД سه صد *шумораи миқдорӣ* адади 300, сето сад.

СЕСАДУМ سه صدم *шумораи тартибии адади* 300.

СЕСАДУМИН سه صدمین *ниг.* **сесадум**.

СЕСОАТА سه ساعته амале, ки иҷроишаш се соат тӯл мекашад.

СЕСОАТИНА سه ساعتینه *ниг.* **сесоата**.

СЕСОЛА سه ساله 1. он ки ва он чи ки ба арзи вуҷуд карданаш се сол шуд. 2. муддати замон барои ба иҷро расидани коре: **кори сесола**.

СЕСОЛАГӢ سه سالگی се сол дошта; синни сесола: **дар сесолагӣ**.

СЕСӮ سه سو сепаҳлу, секунҷа, сегӯша, мусаллас, яке аз шаклҳои ҳандасӣ, ки се гӯша дорад.

СЕТАБАҚА سه طبقه *ниг.* **сеқабата**.

СЕТАЛОҚА سه طلاقه талоқи ниҳоӣ нисбат ба зан; зане, ки аз тарафи шавҳараш се талоқ гирифтааст.

СЕТАРАФА سه‌طرفه аз се ҷониб, бо ширкати се ҷониб: **шартномаи сетарафа**.

СЕТИРА I سه‌تیره туфанге, ки дар тирдонаш се тир ҷой мегирад: **туфанги сетира**.

СЕТИРА II سه‌تیره дорои се меҳвар: **мошини боркаши сетира**.

СЕТОГӢ سه تاگی сето-сето, се-се.

СЕТОӢ سه تایی *ниг.* **сетогӣ**.

СЕТОР سه‌تار *мус.* олати тории мусиқӣ аз қабили танбӯр, ки се тор дорад.

СЕТОРӢ سه‌تاری он ки сетор менавозад, сеторнавоз.

СЕТӮ سه‌تو *кит.* сеқабат; себаробар, сечанд.

СЕФАЗА سه‌فزه *физ.* хати интиқоли қувваи барқ, ки се ноқили асосии барқӣ дорад: **пайвасти сефаза**.

СЕҲАЗОРӢ سه‌هزاری 1. *таър.* фармондеҳи лашкари сеҳазорнафара. 2. се ҳазор–се ҳазор ҷудо кардани чизе, ҳар се ҳазор.

СЕҲР I *а.* سحر 1. афсун, ҷоду; сеҳру ҷоду кардан. 2. *маҷ.* кори хориқулода; **сеҳри сухан** сухани зебо ва диловез; сухани ҷозибадори ҳаяҷонбахш.

СЕҲР II سهر гов, бақар.

СЕҲРА سهره тоҷе аз тилло ва ҷавоҳирот, ки дар ҷашни арӯсӣ (дар Ҳиндустон) ба сари арӯсу домод мегузоранд.

СЕҲРАНГЕЗ سحرانگیز *маҷ.* ҷозибадор, мафтункунанда; дилрабо: **шеъри сеҳрангез**, **чашми сеҳрангез**.

СЕҲРБАНД سحربند он ки сеҳру ҷодуро бартараф мекунад, фолбин.

СЕҲРБОЗ سحرباز *ниг.* **соҳир**, **ҷодугар**.

СЕҲРБОЗӢ سحربازی *ниг.* **ҷодугарӣ**.

СЕҲРБОФ سحرباف сеҳркунанда.

СЕҲРГАР سحرگر ҷодугар, соҳир, афсункунанда.

СЕҲРГАРӢ سحرگری соҳирӣ, ҷодугарӣ.

СЕҲРЗАДА سحرزده он ки сеҳру ҷоду шудааст.

СЕҲРИҶ *а.* صهریج обанбор, бирка.

СЕҲРИЯТ *а.* صهریت қаробат, хешигарӣ.

СЕҲРКИРДОР سحرکردار фусункор ва муассир, мафтункунанда, ҳайратовар, мӯъҷизакор.

СЕҲРКОР سحرکار 1. сеҳркунанда, ҷодугар. 2. *маҷ.* корнамоӣ нишондиҳанда дар сухан, он ки суханаш баланд ва ҳайратовар аст.

СЕҲРКОРӢ سحرکاری *ниг.* **соҳирӣ**.

СЕҲРНАМО سحرنما он ки сеҳру ҷоду нишон медиҳад, соҳир, ҷодугар.

СЕҲРНИГОР سحرنگار муассир, афсункунанда, мӯъҷизаофар: **қалами сеҳрнигор**.

СЕҲРОФАРИН سحرآفرین офаринандаи сеҳр, сеҳргар, ҷодугар; **ғамзаи сеҳрофарин** нозу ишваи мафтункунанда.

СЕҲРСОЗ سحرساز 1. сеҳркунанда, соҳир, ҷодугар. 2. *маҷ.* мафтункунанда. 3. *маҷ.* гӯяндаи шеърҳои мавзун ва баландмазмун.

СЕҲРУЛБАЁН *а.* سحرالبیان сухангӯи тасхиркунанда, ҷаззобсухан.

СЕЧАНД سه چند се баробар, се маротиба (зиёд).

СЕЧАНДӢ سه چندی себаробарӣ (зиёд).

СЕЧАРХА سه چرخه воситаи нақлиёт, ки се чарх (ғилдирак) дорад.

СЕҶ//СЕЧ سیج//سیچ муҳайё, омода, тайёр.

СЕҶОНИБА سه جانبه сетарафа: гуфтушунид (ё алоқаҳои) сеҷониба.

СЕҶОЯ سه جایه дорои се ҷой, якбора дар се ҷой.

СЕШАНБЕ سه‌شنبه номи рӯзи чоруми ҳафта (баъд аз душанбе) дар ҳисоби кӯҳна ва номи рӯзи дуюми ҳафта дар ҳисоби имрӯза.

СЕШАНБЕГӢ سه‌شنبیگی *таър.* номи яке аз тӯдаҳои сарбозон дар аморати Бухоро.

СЕШОХА سه‌شاخه чӯб ё оҳани сешохдори дастадор, ки бо он вақти хирманкӯбӣ коҳро такурӯ мекунанд.

СЕЮМ سه‌یم шумораи тартибии адади 3.

СЕЮМИН سه‌یمین *ниг.* **сеюм**.

СЕЯК سه‌یک аз се як ҳисса.

СЕЯКӢ سه یکی сеяк-сеяк.

СИБҒАТ *а.* صبغت 1. ранг. 2. дин, тариқат; **сибғатуллоҳ** роҳи Худо, дини ҳақ.

СИБЁН *а.* صبيان *ҷ.* **сабӣ**.

СИБИЛ *а.* سبيل *кит., ниг.* **мӯйлаб**.

СИБҚАТ *а.* سبقت *ниг.* **сабқат**.

СИБЛАТ *а.* سبلت *ниг.* **саблат**.

СИБО *а.* صبا//صبى *кит.* кӯдакӣ, бачагӣ; **ҳангоми сибо** даврони бачагӣ.

СИБОЛ *а.* سبال *ҷ.* **саблат//сиблат**.

СИБОЪ *а.* سباع *ҷ.* **сабъ**; дарандагон, ҷонварони даранда.

СИВО *а.* سوا ғайр, дигар; **сивои...** ба ғайри..., ба ғайр аз...

СИВОР *а.* سوار дастбанд, дастпона.

СИГАРЕТ *фр.* سيگرت *ниг.* **сигор**.

СИГЗӢ سگزى *ниг.* **сагзӣ**.

СИГНАЛ *лот.* سيگنل 1. аломати шартӣ барои ба масофаи дур расонидани хабар ё маълумоте. 2. огоҳӣ, пешакӣ огоҳонидан дар бораи имкони рӯй додани ҳодисае; **сигнал додан** огоҳонидан.

СИГНАЛДИҲАНДА سيگنل‌دهنده он чи сигнал медиҳад.

СИГНАЛДИҲӢ سيگنل‌دهى *исми амал аз* **сигнал додан**; сигнал додан, огоҳ кардан.

СИГОЛ سگال *кит.* 1. фикр, андеша, ният. 2. фикр ва қасди бад.

СИГОЛИДАН سگاليدن 1. фикр кардан, андешидан; машварат кардан. 2. чора ҷустан.

СИГОЛИШ سگالش андешидан дар бораи чизе; машварат, чораҷӯӣ.

СИГОЛИШГАРӢ سگالش‌گرى фикру мулоҳиза кардан; машварат ва маслиҳат кардан.

СИГОР *фр.* سيگار барги сахт печонда лӯла кардашудаи тамоку барои кашидан.

СИГОРӢ سيگارى *ниг.* **сигоркаш**.

СИГОРКАШ سيگاركش он ки сигор кашад.

СИГОРКАШӢ سيگاركشى амали сигоркаш.

СИГОРФУРӮШ سيگارفروش он ки сигор фурӯшад.

СИГОРФУРӮШӢ سيگارفروشى 1. амали сигорфурӯш. 2. ҷои фурӯши сигор, дӯкони сигорфурӯшӣ.

СИГУСТАН//СУГУСТАН سگستن гусастан, пора шудан.

СИҒА *а.* صيغه *збш.* шакл, муносибати амал нисбат ба воқеият, ки аз тарафи гӯянда баён карда мешавад: **сиғаи хабарӣ, сиғаи шартӣ хоҳишмандӣ, сиғаи амрӣ, сиғаи эҳтимолӣ**...

СИҒАР *а.* صغر *кит.* хурдӣ; кӯдакӣ: **сиғари син** хурдсолӣ.

СИҒОР *а.* صغار *ҷ.* **сағир; сиғору кибор** хурдону бузургон; ҳама.

СИДДИҚ *а.* صديق 1. марди бисёр ростгӯй, садоқатманд. 2. *д.* боваркунанда, имон оваранда ба Худо, он ки ба Худо садоқат дорад. 3. лақаби Юсуф – писари Яъқуб. 4. лақаби Абӯбакр – халифаи якуми Муҳаммади пайғамбар (с).

СИДИРК سدرک *зоол.* навъе аз ҷинси растаниҳои лӯбиёӣ.

СИДҚ *а.* صدق 1. ростӣ, садоқат, тандурустӣ. 2. самимият, ихлос; **аз сидқи дил** аз самими дил, аз таҳти дил; **сидқу вафо** садоқат ва вафодорӣ.

СИДҚАН صدقاً *ниг.* **сидқӣ.**

СИДҚӢ صدقى аз рӯи садоқат, самимӣ, аз таҳти дил; **кореро сидқӣ ба ҷо овардан** кореро самимона аз таҳти дил ба ҷо овардан.

СИДОҚ *а.* صداق *кит.* кобин, маҳри зан.

СИДРА *а.* سدره *кит.* дарахти сӯзанбарги ба коҷ монанд, вале аз коҷ танумандтар.

СИЁДАТ//САЁДАТ سيادت *кит.* сарварӣ, пешвоӣ хоҷа будан.

СИЁҚ *а.* سياق 1. тартиб, тарзу равиши чизе; **ба (бар) ин сиёқ**. 2. афту башара, шаклу шамоил.

СИЁҚАТ *а.* سياقت 1. рондан(-и сухан), адо, баён. 2. тартиб, қоида; тарз ва равиш.

СИЁМ *а.* صیام *ниг.* **савм**; **айёми сиём** моҳи рӯза.

СИЁН//САЁН سیان *кит., бот.* ашақа, ошиқпечон, ишқандарпечон.

СИЁНАТ *а.* صیانت *кит.* муҳофизат, нигаҳбонӣ, мудофиа.

СИЁР سیار кашк, кашки соида; оши кашк, қурутоб.

СИЁСАТ *а.* سیاست 1. фаъолияти давлат, ҳизб ё гурӯҳи ҷамъиятӣ дар корҳои дохилӣ ё муносибатҳои хориҷӣ: **сиёсати дохилӣ**, **сиёсати нави иқтисодӣ**, **сиёсати миллӣ**, **сиёсати хориҷӣ**. 2. идора кардани халқ ва мамлакат; тарзи идоракунӣ, кордорӣ. 3. дӯғу пӯписа, тарсондан ва сахтгирӣ; **сиёсат кардан** сахтгирона рафтор кардан бо мақсади тарсонидан, ҷазо дидан. 4. *кӯҳн.* азобу шиканҷа, қатл.

СИЁСАТБОЗ سیاست‌باز *маҷ.* одаме, ки аз рӯи манфиати ҷузъӣ ва шахсии худ кор мебарад.

СИЁСАТБОЗӢ سیاست‌بازی амали сиёсатбоз.

СИЁСАТБОФ سیاست‌باف он ки худро сиёсатдон ба қалам медиҳад ва ҳар корро ба сиёсат дахлдор менамояд.

СИЁСАТГОҲ سیاست‌گاه *кӯҳн.* ҷои ҷазо, майдони ҷазо.

СИЁСАТДОН سیاست‌دان он ки аз сиёсат бохабар аст; касе, ки дар корҳои сиёсӣ ва мамлакатдорӣ омил аст.

СИЁСАТМАДОР سیاستمدار аҳли сиёсат, алоқаманд ба корхои сиёсӣ.

СИЁСАТМАДОРӢ سیاستمداری сиёсатмадор будан.

СИЁСАТМАДОРОНА سیاستمدارانه ба мисли сиёсатмадор.

СИЁСАТНОК سیاست‌ناک ҷиддии ҳавлнок, бимнок, босалобат.

СИЁСАТШИНОС سیاست‌شناس он ки ба омӯзишу пажӯҳиши сиёсат машғул аст.

СИЁСАТШИНОСӢ سیاست‌شناسی илми сиёсат.

СИЁСИГАРДОНӢ سیاسی‌گردانی сиёсат ҷорӣ кардан.

СИЁСӢ سیاسی *мансуб ба* **сиёсат**; дахлдор ба сиёсат: **адабиёти сиёсӣ**, **саводи сиёсӣ**, **шӯъбаи сиёсӣ**, **гумоштаи сиёсӣ**, **шореҳи сиёсӣ**.

СИЁҲ I سیاه 1. ҳар он чи ба ранги ангишт бошад; *муқоб.* **сафед**. 2. торик, тира; *муқоб.* **равшан**. 3. одами сиёҳпӯст; **абри сиёҳ** абри бороновар; **зоғи сиёҳ** ҷинси маълуми зоғ; **кори (меҳнати) сиёҳ** кори меҳнатталаби ҷисмонӣ, кори коргари бетахассус; **моли сиёҳ** барзагов ва гов; **пули сиёҳ** сиккаи мисӣ, пули майдаи камқимат; **равғани сиёҳ** мазут; **рӯзи сиёҳ** рӯзи бадбахтӣ ва фалокат, рӯзи пуркулфату андӯҳ, умуман азоб, машаққат, бадбахтӣ, тангдастӣ; **зари сурхам ба рӯзи сиёҳам** (*зарб.*); **тахтаи сиёҳ** а) тахтаи хатнависӣ дар синф; б) тахтае, ки номи қафомондагони кор навишта мешавад; **хати сиёҳ** хате, ки хабари марг ё кушта шудани касеро (*хусусан дар ҷанг*) мерасонад, хати мотам; **чароғи сиёҳ** чароғи пилтасӯз, чинчароғ; **дил сиёҳ будан** а) бадхоҳ, бадандеш будан; б) хафа ва дилгир будан; **дили** *касеро* **сиёҳ кардан** ба касе хабари нохуше расонда, ё гапи ноҷӯре зада ӯро дилгир кардан; **як пули сиёҳ надоштан** ҳеҷ пул надоштан; **сиёҳ задан(чашм)** якбора чизеро дида натавонистан; **чашм сиёҳ рафтан** пеши чашм тираву тор шудан; **рӯ сиёҳ шудан** шарманда ва бадном шудан; **сиёҳ кардан** а) бо ранги сиёҳ ранг додан; ба сиёҳӣ олонидан; б) айбдор кардан, бадном кардан; **сиёҳ пӯшидан** мотам гирифтан.

СИЁҲ II *а.* صیاح 1. бонг, ҷеғ, фарёд, овози баланд. 2. бонги хурӯс.

СИЁҲ III سیاه зангӣ, сиёҳпӯст.

СИЁҲАБРӮ سیاه‌ابرو он ки абрӯи сиёҳ дорад.

СИЁҲАК سیاهک *бот.* офати киштҳои ғалладонагӣ (гандум ва ҷав), ки мағзи он ба гарди сиёҳ мубаддал мешавад.

СИЁҲАКДОР سیاهک‌دار ғаллае, ки омехта бо сиёҳак мебошад.

СИЁҲАЛАФ سیاه‌علف *бот.* навъе аз алафи кӯҳии баргаш ба барги пиёз монанд, ки баҳорон аз он таоми ҷурғотӣ мепазанд ё ба таом андохта мехӯранд.

СИЁҲАЛО سیاه‌الا сиёҳу сафед, омехта (*ранги пӯсти асп, гов ва г.*), алобуло, песа.

СИЁҲАНДОМ سیاه‌اندام сиёҳчеҳра, сиёҳбадан.

СИЁҲАХТАР سیاه‌اختر бетолеъ, бадбахт, ноком, номурод.

СИЁҲБАДАН سیاه‌بدن *ниг.* **сиёҳандом**.

СИЁҲБАНД سیاه‌بند 1. фиребгар, маккор, сиёҳкор. 2. ёр (*дар бозии қимор*).

СИЁҲБАХТ سیاه‌بخت бадбахт, бетолеъ, тирарӯзгор.

СИЁҲБАХТӢ سیاه‌بختی бадбахтӣ, бетолеӣ.

СИЁҲБЕД سیاه‌بید беди танасиёҳ, ки чӯби сахт дорад.

СИЁҲБОД سیاه‌باد боди тӯфонхез.

СИЁҲБОЛ سیاه‌بال парандае, ки пару болаш сиёҳ бошад.

СИЁҲБОТИН سیاه‌باطن *ниг.* **сиёҳдил**.

СИЁҲБУРД سیاه‌برد *кит.* сиёҳлибос.

СИЁҲБУРУТ سیاه‌بروت он ки мӯйлаби сиёҳ дорад.

СИЁҲГИЛЕМ سیاه‌گلیم *кит.* сиёҳбахт, ноком, номурод.

СИЁҲГУН(А) سیاه‌گون//سیاه‌گونه сиёҳранг; сиёҳпӯст.

СИЁҲГӮШ سیاه‌گوش 1. *зоол.* ҷонварест даранда аз ҷинси гурба, ки чашми тезбин дорад. 2. *бот.* гули аввали баҳор.

СИЁҲДАРУН سیاه‌درون *ниг.* **сиёҳдил**.

СИЁҲДИЛ سیاه‌دل бадсират, бадният, бадгумон; *муқоб.* **софдил**.

СИЁҲДИЛӢ سیاه‌دلی бадтинатӣ, бадният будан.

СИЁҲДОНА سیاه‌دانه донаест аз арзан калонтари сиёҳ, ки ба рӯи нон мепошанд.

СИЁҲДУК سیاه‌دوک танбал, коҳил, ноӯҳдабаро.

СИЁҲЗАМИН سیاه‌زمین хоки ҳосилхези сиёҳранг, ки моддаҳои ба кишт ғизодеҳи зиёд дорад.

СИЁҲЗУЛФ سیاه‌زلف он ки зулфи сиёҳ дорад.

СИЁҲИДОН سیاهی‌دان зарфи хурд барои сиёҳӣ – ранги хатнависӣ, давот.

СИЁҲӢ سیاهی 1. дорои ранги сиёҳ будан; *муқоб.* **сафедӣ**; **сиёҳӣ нагардад ба шустан сафед** (*зарб.*). 2. *маҷ.* торикӣ, зулмот. 3. *маҷ.* ҷаҳолат. 4. ранги хатнависӣ. 5. суроби чизе, ё тарҳи чизе ё касе, ки аз дур сиёҳ намояд, вале кӣ ва чӣ буданашро фарқ кардан мумкин нест. 6. кобус, хоби даҳшатнок, ҳолати бим ва ҳаросе, ки дар хоб ба кас рӯй медиҳад; **сиёҳии дег** дудаи дег; **сиёҳии чашм** мардумак (гавҳарак)-и чашм; **сиёҳӣ задан** (-и чашм) банохост торикӣ пахш кардан пеши чашмро; **сиёҳӣ пахш кардан** хоби даҳшатнок дидан.

СИЁҲКОР//СИЯҲКОР سیاه‌کار// سیه‌کار бадкирдор, бадкор.

СИЁҲКОРӢ//СИЯҲКОРӢ سیاه‌کاری//سیه‌کاری бадкирдорӣ; ситамгарӣ.

СИЁҲКОСА سیاه‌کاسه *кит., маҷ.* бахил, хасис, мумсик; сифла.

СИЁҲҚАЛАМӢ سیاه‌قلمی санъати тасвири ашё ба воситаи хат ва хатча, нигора, ангораи қаламӣ.

СИЁҲҚОШ سیاه‌قاش *ниг.* **сиёҳабрӯ**.

СИЁҲМИЛЛА سیاه‌مله сиёҳзулф**.**

СИЁҲМУШКИН سیاه‌مشکین сиёҳи хушбӯ (*сифати мӯй*): **аспи сиёҳмушкин**.

СИЁҲМӮ(Й) سیاه‌مو(ی) он ки мӯи сиёҳ дорад, мӯяш сиёҳ.

СИЁҲНАВИС سیاه‌نویس шакли аввали навиштаи матне, мусаввада.

СИЁҲНОМ سیاه‌نام *ниг.* **бадном**.

СИЁҲНОМА سیاهنامه *кит.* он ки номаи аъмолаш сиёҳ бошад, бадкирдор.

СИЁҲНОМӢ سیاهنامی *кит.* бадномӣ, бадбахтӣ.

СИЁҲОБ سیاه‌آب оби дарё, ки аз ғояти боронгарӣ ва обшавии барфҳо лой мешавад.

СИЁҲОЛУ سیاه‌آلو олуи сиёҳи хушк.

СИЁҲПАШМ سیاه‌پشم **:гӯсфанди сиёҳпашм** гӯсфанди пашмаш сиёҳ.

СИЁҲПИР سیاه‌پیر он ки бо вуҷуди пиронсолӣ мӯяш сафед нашудааст, гандапир.

СИЁҲПӮСТ سیاه‌پوست он ки пӯсти баданаш сиёҳранг аст; *муқоб.* **сафедпӯст**.

СИЁҲПӮШ سیاه‌پوش он ки барои азодории касе

либоси сиёҳ пӯшидааст; азодор.

СИЁҲПӮШӢ سیاه‌پوشی *марбут ба* **сиёҳпӯш**.

СИЁҲРАГ سیاه‌رگ рагҳое, ки хунро аз бадан ба дил бармегардонанд; *муқоб.* **сурхрагҳо**, ки хунро аз дил ба аъзои бадан мерасонанд.

СИЁҲРАНГ سیاه‌رنگ дорои ранги сиёҳ.

СИЁҲРИШ سیاه‌ریش он ки риши сиёҳ дорад.

СИЁҲРӮ(Й)//СИЯҲРӮЙ سیاه‌رو(ی)// سیه‌روی 1. он ки рӯяш сиёҳ аст. 2. *маҷ.* шарманда, шармсор; расво, беобрӯ; *муқоб.* **сурхрӯ(й)** 2.

СИЁҲРӮЗ سیاه‌روز бадбахт, фалокатзада, мусибатрасида.

СИЁҲРӮЗГОР سیاه‌روزگار *ниг.* **сиёҳрӯз**.

СИЁҲРӮЗӢ سیاه‌روزی бадбахтӣ, мусибатзадагӣ.

СИЁҲРӮӢ سیاه‌رویی бадномӣ, беобрӯӣ.

СИЁҲРӮЙ سیاه‌روی 1. он ки ранги рӯяш сиёҳ аст. 2. *маҷ.* бадном, беобрӯ, муттаҳам.

СИЁҲСАНГ سیاه‌سنگ санги сиёҳ.

СИЁҲСАР سیاه‌سر *маҷ.* 1. бадбахт, шӯртолеъ. 2. зани бенаво, зани муштипар.

СИЁҲСУРФА سیاه‌سرفه *ниг.* **сулфакабутак**.

СИЁҲТИНАТ سیاه‌طینت баддил, бадкор, бадният.

СИЁҲТОБ سیاه‌تاب ранги ба сиёҳӣ моил; сабзина (*оид ба* ранги рӯй).

СИЁҲТОЛЕЪ سیاه‌طالع *ниг.* **сиёҳбахт**.

СИЁҲТУТ سیاه‌توت тути сиёҳ (меваи тут).

СИЁҲТӮРУҚ سیاه‌توروق сурхи ба сиёҳӣ моил (*ранги асп*).

СИЁҲФОМ سیاهفام *ниг.* **сиёҳтоб**.

СИЁҲФОМӢ سیاهفامی сиёҳтоб, сиёҳӣ.

СИЁҲХОК سیاه‌خاک хоки сиёҳ; замини хокаш сиёҳ.

СИЁҲХОЛ سیاه‌خال 1. бо холи сиёҳ, холи сиёҳ дошта. 2.матои холчадор.

СИЁҲЧА سیاهچه *ниг.* **сиёҳтоб**.

СИЁҲЧАРАНГ سیاهچه رنگ *ниг.* **сиёҳчатоб**.

СИЁҲЧАРДА//СИЁҲЧУРДА سیاه‌چرده он ки ранги рӯяш сиёҳтоб бошад; гандумгун, сабзинапӯст (*одам*).

СИЁҲЧАТОБ سیاهچه‌تاب ранги ба сиёҳӣ моил.

СИЁҲЧАШМ سیاه‌چشم 1. он ки чашмони сиёҳ дорад. 2. *маҷ.* зебо (*мас., духтар*).

СИЁҲЧЕҲРА سیاه‌چهره гандумгун, сабзинарӯй.

СИЁҲЧУРДА سیاه‌چرده *аслаш* **сиёҳчарда**.

СИЁҲШАВӢ سیاه شوی *исми амал аз* **сиёҳ шудан**; аз ғояти гармӣ ё гузашти вақт тадриҷан сиёҳ шудани чизе.

СИЁҲШУДА سیاه شده *сифати феълии замони гузашта аз* **сиёҳ шудан**; сӯхтан ё вайрон шуда сиёҳ шудани чизе.

СИКАНГУБИН سکنگبین *ниг.* **сиканҷабин**.

СИКАНҶ سکنج *ниг.* **сирко**.

СИКАНҶА سکنجه асбобе, ки дар корхонаҳои оҳангарӣ барои маҳкам нигоҳ доштани маводи корӣ истифода мешавад.

СИКАНҶАБИН سکنجبین сиркоангубин, шарбате, ки аз сирко ва асал (ё шакар) дуруст мекунанд.

СИККА I *а.* سکّه пули зарбшудаи филизӣ; **сиккаи қалб** пули филизии (тилло ва нуқраи) қалбакӣ; **сикка задан** филизотро ба шакли пул даровардан, пул баровардан; **сикка ба номи худ задан** *таър.* а) бо тамға – унвони худ пул зарб задан; б) худро подшоҳ ё амири мустақил эълон кардан; ◊ **сиккаву суммот** афту башара.

СИККА II سکّه роҳи росту ҳамвор; кӯча, маҳалла; раставу бозор.

СИККАДОР سکّه‌دار тангаи тамғадор**.**

СИККАДУРУСТ سکّه‌درست *кит.* дурустрафтор, росткор, он ки қавлаш ба кораш баробар аст.

СИККАЗАН سکّه‌زن устои тангасоз**.**

СИККАЗАНӢ سکّه زنی *исми амал аз* **сикка задан**; тангабарорӣ.

СИККАХОНА سکّه‌خانه ҷое, ки танга сикка мезананд. **сиккахонаи Санкт – Петербург.**

СИКЛОН *ю.* سیکلان *гуфт.* гирдбоди ҳаҷман ниҳоят калон, ки садҳо ва ҳазорҳо кило-

метрро фаро гирифта ҳаворо тағйир медиҳад.

СИКОҲАН سکاهن *кит.* ранги сиёҳе, ки аз сирко, хокаи оҳан ва пӯсти анор тайёр карда барои ранг кардани чарм, либос *ва г.* ба кор мебурданд.

СИҚА *а.* ثقه эътиқод, эътимод, боварӣ.

СИҚҚОНДАН سقّاندن *гуфт.* 1. фушурдан. 2. фишор додан, фишор овардан.

СИҚЛ *а.* ثقل *кит.* вазн, вазнинӣ.

СИҚЛАТ *а.* ثقلت *кит.* вазнинӣ, гаронӣ.

СИҚОЛ *а.* صقال сайқал, сайқал додан; **димоғро сиқол додан** димоғро равшан кардан, димоғ чоқ кардан.

СИҚОЯ(Т) *а.* سقایه//سقایت обдиҳӣ; амали обдиҳӣ.

СИЛ سل *тиб.* бемори шуш, сил будан; **сил кардан** *касеро* касеро безор кардан, ба ҷон расонидан; **сил шудан** а) ба бемории шуш гирифтор шудан; б) *маҷ.* безор шудан, ба танг омадан.

СИЛА سیله молиш, молидан; сила кардан, бо даст навозиш кардан; **риши худро сила кардан** изҳори меҳрубонӣ намудан; **сари** *касеро* **сила кардан**.

СИЛА(Т) *а.* صله//صلت *кит.* 1. инъом, бахшиш. 2. музд, ҳақ; подош, мукофот; ◊ **силаи раҳм** иртибот бо хешу табор ва меҳрубонӣ бо онҳо.

СИЛАВСИН سلوسن *зоол.* ҳайвони дарандаи аз гурба калонтар ва аз паланг хурдтар.

СИЛААНДЕШ صله‌اندیش *кит.* талабгори мукофоту бахшиш; умедвори ҳаққи қалам.

СИЛАҲ سلح *ниг.* **силоҳ**.

СИЛАҲШӮР سلحشور *кит.* марди ҷангӣ, ҷангозмуда.

СИЛБОДА سلباده *ниг.* **ғамбода**.

СИЛИКАТ *лот.* سیلیکت 1. *маъ.* номи умумии маъданҳои, омехта. 2. шиша, чинивор, семент *ва г.*, ки аз ин гуна омехтаҳо сохта мешавад.

СИЛИҚ سلق *гуфт.* ҳамвори ялаққосӣ мисли рӯи шиша, чиниворӣ *ва г.*

СИЛИНДР *ю.* سیلیندر 1. *ниг.* **устувона**. 2. кулоҳи устувонашакли аврупоӣ.

СИЛӢ I سلی гирифторӣ ба бемории сил, касалии сил.

СИЛӢ II سیلی *кит.* шаппотӣ, торсакӣ; **силӣ хӯрдан** торсакӣ хӯрдан, шатта хӯрдан.

СИЛК *а.* سلک *кит.* 1. ришта, ресмоне, ки ба он шаддаи марворид *ва г.* чида бошанд. 2. *маҷ.* саф, қатор, рада.

СИЛКАСАЛ سل‌کسل *гуфт.* бемории сил; **силкасал шудан** мубталои ба бемории сил.

СИЛҚ *а.* سلق *ниг.* **салқ**.

СИЛЛОГИЗМ *ю.* سیلاگیزم *мант.* хулосае, ки дар асоси ду фикри маълум бароварда мешавад, қиёси мантиқӣ.

СИЛОС *исп.* سیلاس хӯроки ҳайвонот; алаф, барг ва соқаи туршонида; **силос хобондан** гиёҳ, барг, пояи растаниҳоро барои туршидан ба ҷои махсус зер карда мондан.

СИЛОСХОБОНӢ سیلاس‌خوابانی *исми амал аз* **силос хобондан**; тайёр кардани силос.

СИЛОҲ *а.* سلاح олати ҷанг, яроқ; **ба даст силоҳ гирифтан** ба ҷанг омода шудан; **халъи силоҳ** беярок кардан, яроқи ҷангии касеро аз дасташ гирифтан; **ба зери силоҳ гирифтан** силоҳдор кардан; ба хизмати ҳарбӣ даъват кардан.

СИЛОҲБАДАСТ سلاح بدست *ниг.* **силоҳдор**.

СИЛОҲБАРДОР سلاح‌بردار он ки силоҳи ҷангиро бо худ барад

СИЛОҲБАРОРӢ سلاح‌براری *ниг.* **силоҳсозӣ**.

СИЛОҲДОР سلاح‌دار мусаллаҳ, яроқнок.

СИЛОҲДОРӢ سلاح‌داری ярок доштан, мусаллаҳ будан.

СИЛОҲНОК سلاح‌ناک *ниг.* **силоҳдор**.

СИЛОҲПАРТОӢ سلاح‌پرتایی *исми амал аз* **силоҳ партофтан**; яроқпартоӣ, аз аслиҳаи ҷанг даст кашидан.

СИЛОҲСОЗ سلاح‌ساز он ки силоҳ месозад, устои силоҳ.

СИЛОҲСОЗӢ سلاح‌سازی *амал ва шуғли* **силоҳсоз**;

истеҳсоли силоҳ, сохтани силоҳ: **корхонаи силоҳсозӣ**.

СИЛОҲФУРӮШ سلاح‌فروش фурӯшандаи силоҳ.

СИЛОҲФУРӮШӢ سلاح فروشی 1. шуғли силоҳфурӯш. 2. мағозаи фурӯши силоҳ.

СИЛОҲХОНА سلاح‌خانه аслиҳахона, яроқхона, анбори аслиҳа.

СИЛОҲҶАЛЛОБ سلاح‌جلاب он ки аслиҳаро арзон харида қимат фурӯшад.

СИЛОҲҶАЛЛОБӢ سلاح‌جلابی *мансуб ба* **силоҳҷаллоб**; амали силоҳҷаллоб.

СИЛОҲШӮР سلاحشور *ниг.* **силаҳшӯр**.

СИЛСИЛА *а.* سلسله 1. ҳар чизи монанди занҷир пайи ҳам, бо ҳам пайваста. 2. занҷир, банд, баст. 3. қатор, пайи ҳам қаторшуда; **силсилаи абрҳои боронӣ**; **силсилаи кӯҳсор** қатораи паёпайи кӯҳҳо; **силсилаи мақолаҳо** мақолаҳое, ки пайи ҳам оид ба масъалаҳои ба ҳам марбут навишта мешаванд. 4. *маҷ.* авлод, хонадон.

СИЛСИЛАБАНД سلسله‌بند ба занҷир баста, занҷирбанд.

СИЛСИЛАБАНДӢ سلسله‌بندی занҷирбандӣ кардан.

СИЛСИЛАДОР سلسله دار 1. дорои силсила. 2. *маҷ.* давомдор, бардавом.

СИЛСИЛАЗУЛФ سلسله‌زلف *ниг.* **силсиламӯӣ**.

СИЛСИЛАКӮҲ سلسله‌کوه қаторкӯҳ.

СИЛСИЛАМӮ(Й) سلسله‌مو(ی) ҷингиламӯй, печидамӯй.

СИЛСИЛАНОМА سلسله‌نامه *ниг.* **насабнома**.

СИЛСИЛАПАЙВАНД سلسله‌پیوند пайвасти занҷирмонанд.

СИЛСИЛАҶУНБОН سلسله‌جنبان ба ҳаракатоваранда; сабабгор; боиси коре.

СИЛТАВ سلتو *гуфт.* якбора кашидан (афшондан) чизеро: **силтав додан**.

СИМ I سیم 1. нуқра; **симу зар** нуқраю тилло. 2. пули нуқра.

СИМ II سیم банди филизӣ; **сими барқ**, **сими телеграф**, **сими телефон**; **сим задан** *гуфт.* телефон кардан.

СИМАНДОМ سیم‌اندام он ки бадани чун нуқра сафед дорад, сафедбадан.

СИМАНДУД سیم‌اندود ба рӯяш нуқра давонида, нуқраолуд.

СИМАНДУДА سیم‌اندوده нуқрапӯш карда, бо нуқра андуда.

СИМАРРА سیم اره аррачаи заргарӣ.

СИМАТ *а.* سمت доғ, нишон, нақш, аломат; сифат.

СИМБАЁЗ سیم‌بیاض 1. сафед ба мисли нуқра, нуқрамонанд. 2. гардани нуқраранг.

СИМБАР سیمبر 1. сафедбадан. 2. *маҷ.* хушрӯй, зебо.

СИМБОЗ سیمباز он ки дар болои сими таранг-кашида ҳар навъ бозиҳо иҷро мекунад, дорбоз.

СИМБОР سیمبار 1. нуқрабор, нуқрарез. 2. *маҷ.* ашкафшон, ашкрез.

СИМБУР سیمبر анбӯр барои буридани сим, анбури симбурӣ.

СИМГУН سیم‌گون ба ранги сим, нуқрагун, сафедранги тобон.

СИМГУНА سیم‌گونه нуқрамонанд, нуқрагун.

СИМДОР سیم‌دار 1. нуқрадор. 2. пулдор, бадавлат.

СИМДӮЗӢ سیم‌دوزی 1. бо риштаи нуқрагӣ дӯхтан, нақшу нигор бастан дар рӯи порчае. 2. амали симдӯз, зардӯзӣ.

СИМИЁ سیمیا *кҳн.* яке аз илмҳои махфии асримиёнагӣ – илми тилисм, ҷоду; найранг.

СИМИН سیمین 1. нуқрагӣ, нуқрагин, нуқрамонанд. 2. *маҷ.* сафед; **бозуи симин** бозуи сап – сафед. 3. аз сим бофта ё сохташуда: **қафаси симин**.

СИМИНА سیمینه симин, нуқрагин; (асбоби) аз нуқра сохташуда.

СИМИНАНДОМ سیمین‌اندام *ниг.* **симинбадан.**

СИМИНБАДАН سیمین‌بدن нуқраандом; сафедбадан, хушрӯй.

СИМИНБАР سیمین بر *ниг.* **симинбадан**.

СИМИНПАЙКАР سیمین پیکر *ниг.* **симинбадан**.

СИМИНРАНГ سیمین رنگ *ниг.* **симгун**.

СИМИНТАН سیمین تن *ниг.* **симинбадан**.

СИМИНФОМ سیمین فام *ниг.* **симгун**.

СИМӢ سیمی *мансуб ба* **сим**; аз сим сохташуда.

СИМКАШ سیم کش 1. устои заргар, ки бо кирётахта аз тиллову нуқра симришта месозад. 2. он ки симҳои барқ, телефон, телеграф ва ғайраро аз ҷое ба ҷое кашида дар сари сутунҳо устувор мекунад.

СИМКАШӢ سیم کشی 1. сохтани риштаҳои симӣ дар заргарӣ. 2. гузаронидани симҳо аз ҷое ба ҷое.

СИМКОР سیم کار он ки аз нуқра ҳар чизи ороишӣ месозад, заргар.

СИМКОРӢ سیم کاری амал ва шуғли симкор.

СИМКУШ سیمکش исрофкор, он ки пулро дареғ намедорад.

СИМКӮБ سیمکوب *ниг.* **симкор**.

СИММОҲӢ سیم ماهی *зоол.* як навъ моҳӣ, ки дар русӣ «лещ » гӯянд.

СИМО *а.* سیما 1. рӯй, чеҳра; шамоил, шакл, қиёфа. 2. шахсият. 3. образ, тип. 4. *маҷ.* телевизион.

СИМОБ سیماب *маъ.* унсури кимиё, филизи моеи нуқраранг, чева; **симоб андохтан ба гӯши** *касе* кар кардан касеро.

СИМОБВОР سیماب وار чун симоб, монанди симоб.

СИМОБДИЛ سیماب دل беқарор, музтариб.

СИМОБИРАНГ سیمابی رنگ нуқраранг.

СИМОБИЧАШМ سیمابی چشم чашмони хокистарранг.

СИМОБӢ سیمابی *мансуб ба* **симоб**; симобмонанд. хокистарранги осмонӣ.

СИМОӢ سیمایی ба худ хос, махсус; якранг, якхела.

СИМОМ *а.* صمام сарпӯш, даҳанбанд.

СИМОР *а.* ثمار *ҷ.* **самар** I.

СИМОТ *а.* سماط *кит.* дастурхон.

СИМОХ *а.* صماخ//سماخ сӯрохи гӯш, даруни гӯш.

СИМОЪ *а.* سماع *ниг.* **самоъ.**

СИМПАЙКАР سیم پیکر *ниг.* **симинбадан.**

СИМПЕЧ سیم پیچ бо сим печондашуда.

СИМПОЗИУМ *ю.* سمپازیوم ҷамъомад барои баҳс дар масъалаҳои илмӣ.

СИМПОЛО سیمپالا 1.асбоб барои об кардани нуқра. 2. устои нуқрагар.

СИМСИМ *а.* سمسم кунҷид; тухми кунҷид.

СИМ - СИМ سیم سیم *гуфт.* оҳиста - оҳистаи бетаваққуф (*нисбат ба дард, борон*): **сим-сим боридани борон**.

СИМСОР *а.* سمسار *кит.* 1. даллол. 2. он ки чизи мардумро фурӯхта музд мегирад.

СИМТАН سیم تن *ниг.* **симандом**.

СИМТАНӢ سیم تنی сафедбаданӣ, зебоӣ.

СИМТӮР سیم تور тӯри аз сим бофташуда.

СИМУРҒ سیمرغ мурғи мавҳуми афсонавӣ, ки гӯё дар баландтарин қуллаи кӯҳи Қоф мезистааст.

СИМФОНИЯ *ю.* سمفانیه *мус.* 1. асари бузурги мусиқӣ барои оркестр. 2. *маҷ.* ба як ҷо ҷамъ омадани чизҳои зебои ҳамоҳанг ва ба ҳамдигар наздик: **симфонияи гулҳо, симфонияи рангҳо**.

СИМФОНӢ سمفانی *мансуб ба* **симфония**; **оркестри симфонӣ** оркестри якҷояи асбобҳои торӣ, дамӣ ва зарбӣ.

СИМХОР سیمخار сими хордор барои тавора ва чапарак.

СИМЧӮБ سیم چوب сутун(ҳо)и устувори насбгардида махсус барои гузаронидани сими барқ, телефон *ва г.*

СИМЪУЗОР سیم عذار он ки рӯяш мисли нуқра сафед аст, сафедчеҳра, хушрӯ.

СИМЭЛАК سيم ايلک элаке, ки торҳои симӣ дорад.

СИН سين *номи ҳарфи понздаҳуми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби* абҷад *ба адади* 60 *баробар аст.*

СИН(Н) *а.* سن 1. умр, муддати умр; сол. 2. дандон.

СИНА سينه 1. садр, қисми болоии тарафи пешини тана, тӯш. 2. холигии қафасаи сина; **сандуқи сина** холигии қисми пешинии болоии бадан; **даст бар сина ниҳодан** самимият ва эҳтиром изҳор кардан бар касе; **сина сипар кардан** ба пешвози хатар нотарсона баромадан, ба мудофиаи касе пеш баромадан. 3. *маҷ.* дил; **сина дар назди** *касе* **суфра кардан** рози дили худро дар назди касе кушодан. 4. пистони занон; **сина додан** шир макондан аз пистон ба тифл; **аз сина ҷудо кардан** кӯдаки ширхорaро аз пистони модар ҷудо кардан.

СИНААФГОР سينه‌افگار *маҷ.* дилреш, дилозурда.

СИНАБАНД سينه‌بند порчаи ба шакли махсус дӯхташудае, ки занҳо ба ду пистон мебананд, пистонбанд, базаранг.

СИНАБИРЁН سينه‌بريان *маҷ.* 1. дилозурда; доғдида. 2. ташналаб, ташна, беоб: **дашти синабирён**.

СИНАГУДОЗ سينه‌گداز дилгудоз; дилсӯз.

СИНАДАРД سينه‌درد 1. дард дар қафаси сина. 2. *тиб.* ихтилоҷи рагҳои дил, стенокардия.

СИНАДӮЗ سينه‌دوز *кит.* ғамовар; дардовар.

СИНАЗАНӢ سينه‌زنی аз дарду алам муштзанӣ бар сари сина.

СИНАКАБОБ سينه‌کباب доғдида, аламзада.

СИНАКАЛОН سينه‌کلان он ки ё он чи пистонҳояш бузург аст.

СИНАКӮБ سينه‌کوب 1. он ки ба синаи худ зада, навҳа мекунад; синазан, ба сина зананда. 2. *маҷ.* зиқ ва дилтангкунанда.

СИНАМАК سينه‌مک кӯдаки ширхора аз пистони модар, ширмак.

СИНАМО سينما кино, филм: **синамои тоҷик**.

СИНАМОӢ سينمايی *марбут ба* **синамо**.

СИНАПАҲН سينه‌پهن паҳлавонҷусса, синафарох.

СИНАРЕШ سينه‌ريش дилреш; аламрасида, доғдида.

СИНАСАФЕД سينه‌سفيد он ки ё он чи сина ё қафаси синааш сафед аст: **хирси синасафед**.

СИНАСИПАР سينه‌سپر он ки ба ҳимояи касе ё чизе пеш баромадааст, ҷонфидо.

СИНАСОФ سينه‌صاف покдил, равшанзамир.

СИНАСӮЗ سينه‌سوز аламнок, пурдард: **оҳи синасӯз**.

СИНАТАХТ سينه‌تخت синаи паҳну ҳамвор.

СИНАФАРОХ سينه‌فراخ он ки сандуқи синааш калону васеъ аст.

СИНАХАЛТА سينه‌خلته халтачае, ки ба пистони буз ё гӯсфанд мебананд то бачааш ширро намакад.

СИНАХАРОШ سينه‌خراش дилхарош, дилрешкунанда, синачок.

СИНАХУРӮШ سينه خروش *ниг.* **синахарош**.

СИНАХҶ سنخج бемории роҳи нафас, нафастангӣ, зиққунафас.

СИНАЧОК سينه‌چاک 1. дилреш. 2. *маҷ.* озурдадил, мотамзада.

СИНАШИКОФ سينه‌شکاف маҷрӯҳкунандаи дил: **тири синашикоф**.

СИНГА I سنگه **:нони синга** нони нағз пухташуда, тафтон.

СИНГА II سنگه бемориест, ки аз нарасидани витаминҳои „С" сар мезанад ва боиси рехтани дандон мешавад, зангила.

СИНГАК سنگک **:сингак зада дард кардан** *гуфт.* сахт дард кардан.

СИНГОР سنگار *гуфт.* монанд, мисл, ҳамчун, **сингори…** мисли …, монанди…

СИНД سند *кит.* ҳаромзода, фарзанди беникоҳ.

СИНДИКАЛИЗМ *фр.* سنديکليزم *с.* ҷараёнест, ки зарурати муборизаи сиёсиро инкор карда,

фақат муборизаи иқтисодиро дар чорчӯбаи иттиҳодияҳои касабавӣ лозим мешуморад.

СИНДИКАЛИСТ *фр.* سنديکليست тарафдори синдикализм.

СИНДИКАТ *фр.* سنديکت 1. иттиҳодияи калони инҳисории соҳибони муассисаҳои бузург барои гаронтар фурӯхтани маҳсулоти худ ва барҳам задани рақобат. 2. номи иттифоқҳои касаба дар баъзе мамлакатҳо.

СИНДОН سندان *ниг.* **сандон**.

СИНИН *а.* سنين *ҷ.* **сана**

СИНӢ سينی зарфи гирди мусаттаҳ аз тилло, нуқра, мис ва ё биринҷӣ, ки дар он табақ ва хӯрданиҳои дигарро мегузоранд, лаълӣ.

СИНК سنک *ниг.* **рух**.

СИННИМАКТАБӢ سن‌مکتبی синни ба мактабравии бача мувофиқ: **бачагони синнимактабӣ**.

СИНОАТ *а.* صناعت *ниг.* **саноат**.

СИНОН *а.* سنان сарнайза, оҳани тезе, ки ба нӯги найза шинонанд; умуман найза.

СИНОНГУЗОРӢ سنان‌گذاری найзаандозӣ.

СИНОНИМ *ю.* سينانيم *збш., ниг.* **муродиф**.

СИНОР سنار *ниг.* **санор**.

СИНТАГМА *ю.* سنتگمه *збш.* айнан пайваст шудани воҳидҳои маъноӣ-наҳвӣ дар таркиби ҷумла, ки аз калима ё гурӯҳи калимаҳо иборат аст.

СИНТАКСИС *ю.* سنتکسيس *ниг.* **наҳв**.

СИНТАКСИСӢ سنتکسيسی *ниг.* **наҳвӣ**.

СИНТЕЗ *ю.* سنتيز 1. методи таҳқиқи ягон ҳодиса дар шакли куллии он ва дар алоқаи мутақобили ҷузъҳои он, маҷмӯи таҳлилоти ба дастомада. 2. ба вуҷуд овардани таркибҳои химиявӣ аз ҳиссаҳои таркибӣ ба воситаи реаксияи химиявӣ; таркиб.

СИНТЕТИКА *ю.* سنتيتيکه *техн.* бо роҳи синтез ҳосил кардани чизҳо; колои сунъӣ, кимёӣ.

СИНТЕТИКӢ سنتيتيکی 1. *фалс.* асосёфта ба синтез. 2. *хим.* ҳосилшуда ба воситаи синтез; таркибӣ.

СИНУС *лот.* سينوس *риёз.* яке аз амалҳои тригонометрия (мусалласот).

СИНФ *а.* I صنف *с.* 1. хел, навъ; табақа, қисм, гурӯҳ (*дар таснифоти чизҳо*). 2. гурӯҳи калони ҷамъиятӣ, ки аз рӯи манфиатҳои иҷтимоӣ, истеҳсолӣ, меҳнат *ва г.* муттаҳид шудааст. 3. гурӯҳи мактаббачагони ҳамсинну сол, ки дар мактаб якҷоя як давраи таҳсилро мегузаронанд. 4. хонаи дарсхонӣ дар мактаб.

СИНФ II *а.* صنف *биол.* ба гурӯҳҳои калон ҷудо кардани мавҷудоти зинда: **синфи ширхӯрон**.

СИНФӢ صنفی *мансуб ба* **синф: душмани синфӣ, муборизаи синфӣ, кори синфӣ**.

СИНФХОНА صنف خانه *ниг.* **синф** I, 4.

СИНХРОНИЯ سنخرانيه *збш.* мутобиқат ва аз ҳамдигар вобастагии ҳодисаҳои забонӣ.

СИНХРОНӢ سنخرانی *мансуб ба* **синхрония**.

СИНЧА سنچه **:синча кардан** *гуфт.* бодиққат нигаристан ва санҷидан чизеро.

СИНЧАКОР سنچه‌کار *гуфт.* бодиққат, дақиқназар.

СИНЧАКОРОНА سنچه‌کارانه *гуфт.* бодиққатона, санҷида, дақиқназарона.

СИНҶ I سنج *меъм.* зеррав (зерҷӯб) дар иморатҳои ҷӯбкорӣ.

СИНҶ II صنج *ниг.* **санҷ**.

СИОЯТ *а.* سعايت *кит.* бадгӯӣ, суханчинӣ, тӯҳмат кардан.

СИОНИЗМ سيانيزم *с.* идеологияи буржуазияи калони қавмӣ яҳуд, ки асоси сиёсати давлати Исроил мебошад, саҳюнизм (*аз номи кӯҳи Сион, дар Байтулмуқаддас ба миён омадааст*).

СИОЯТНАМО سعايت‌نما сиояткунанда, бадгӯй, тӯҳматгар.

СИПАНД سپند *бот.* тухми гиёҳи ёбоие, ки сиёҳранг ва хушбӯй буда, барои дафъи уфунат, захми чашм *ва г.* дуд карда мешавад, ҳазорсипанд.

СИПАНДДОНА سپنددانه *ниг.* **испанддона**.

СИПАНДОН سپندان *бот.* 1. гиёҳи худрӯе, ки

донаҳои майдаи сиёҳ дорад, сипанд. 2. сипанддона, тухми сипанд, ҳазорсипанд; ҳазорисфанд; *ниг.* **сипанд**.

СИПАНДОРМУЗ سپندارمذ 1. моҳи дувоздаҳуми соли шамсӣ, ки ба феврал мутобиқ аст. 2. рӯзи панҷуми ҳар як моҳи соли шамсӣ.

СИПАНҶ سپنج *кҳн.* гузаранда, нопойдор, муваққат; ◊ **сарои сипанҷ** дунёи даргузар.

сипар سپر 1. *асоси замони ҳозира аз* **сипардан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* раванда, тайкунанда: **раҳсипар**.

СИПАР سپر 1. олати ҷангии қадима барои ҳимояи сар ва бадан аз зарби шамшер ё тири душман. 2. монеа аз ҳуҷуми чизе ё барои боздоштани пеши чизе. 3. тахтае, ки дар кӯча ва саҳни муассисаҳо шинонда, ба он сурат ё эълон мечаспонанд; **сипар кардан** *чизеро* дар панаҳи чизе будан.

СИПАРАМ سپرم *шакли кӯтоҳшудаи* **сипарғам**.

СИПАРБОЗ سپرباز чусту чолок дар сипардорӣ; ҷанговар.

СИПАРБОЛАК سپربالک як навъ ҳашароти зараровар.

СИПАРҒАМ سپرغم райҳон, нозбӯй.

СИПАР(И)ДАН سپردن//سپریدن гузаштан, тай кардан (*роҳро*).

СИПАРДЕВОР سپردیوار 1. монеа, девор барои муҳофизат. 2. *ҳ.* гурӯҳи аскарон, ки барои аз душман панаҳ кардани амалиёти ҳарбӣ таъйин мешавад.

СИПАРДЕВОРА سپردیواره монеаҳои сунъӣ барои гирифтани пеши чизе (*мас., дар ду ҷониби роҳи оҳан барои гирифтани пеши тӯфонҳои барфӣ*).

СИПАРДОР سپردار 1. сипар дар даст дошта. 2. маҳфуз, ҳимоятгардида.

СИПАРДОРӢ سپرداری бо сипар мудофиа кардан; мудофиа, муҳофизат; **сипардорӣ кардан** муҳофизат намудан, мудофиа кардан.

СИПАРӢ I سپری **:сипарӣ шудан** гузаштан (*вақт, масофа*); ба охир расидан, тамом шудан.

СИПАРӢ II سپری *мансуб ба* **сипар**.

СИПАРМОНАНД سپرمانند ба сипар монанд: *тиб.* **ғадудҳои сипармонанд**.

СИПАРЧАГУЛ سپرچه‌گل *биол.* як навъ гули ороишӣ.

СИПАРҶӢ سپرجی *кит.* хуррамӣ, хурсандӣ, айшу ишрат.

СИПАРШАКЛ سپرشکل *ниг.* **сипармонанд**.

СИПАС سپس пас, баъд, сонӣ; пас аз он…

СИПАҲ سپه *ниг.* **сипоҳ**.

СИПАҲБАД//СИПАҲБУД سپهبد сипаҳсолор, сарлашкар, сарфармондеҳи лашкар; соҳиби лашкар; султон, подшоҳ.

СИПАҲДОР سپه‌دار он ки сипоҳ дорад, соҳиби лашкар; сарлашкар.

СИПАҲДОРӢ سپه‌داری сардории лашкар, фармондиҳӣ, лашкардорӣ.

СИПАҲКАШ سپه‌کش лашкаркаш, сардори лашкар.

СИПАҲСАРВАР سپه‌سرور сардори сипоҳ, сарлашкар.

СИПАҲСОЛОР سپه‌سالار *кҳн.* сардор, фармондеҳи олии сипоҳ, сарфармондеҳ.

СИПАҲСОЛОРӢ سپه سالاری фармондеҳӣ.

СИПАҲШИКАН سپه‌شکن лашкаршикан, мағлубкунанда ва торуморкунандаи лашкар.

СИПЕҲР سپهر осмон; фалак.

СИПЕҲРВОР سپهروار монанди осмон, мисли фалак.

СИПЕҲРСОЙ سپهرسای *кит.* осмонрас, осмонхарош.

сипор سپار *асоси замони ҳозира аз* **сипордан**.

СИПОР سپار 1. испор, асбоби шудгор, поза. 2. асбобу анҷоми хона, ҷиҳоз, абзор; юғу испор.

СИПОРА سپاره санги фасон; санг.

СИПОС سپاس 1. ҳамду сано, шукр. 2 миннат, шукрона.

СИПОСА سپاسه лутф, марҳамат, шафқат; миннат.

СИПОСГУЗОР سپاسگذار шукркунанда, он ки ба лутфу эҳсони касе ташаккур мекунад; баёнкунандаи миннатдорӣ, миннатдор.

СИПОСГУЗОРӢ سپاسگذاری 1. ҳамду сано гуфтан. 2. миннатдорӣ.

СИПОСГӮ(Й) (سپاسگو(ی *ниг.* **сипосгузор**.

СИПОСДОР سپاسدار миннатдор, ҳақшинос.

СИПОСТАН سپاستن *кит.* таъриф кардан, ҳамду сано гуфтан, шукргузорӣ кардан.

СИПОҲ I سپاه 1. лашкар, артиш. 2. ҳар як аз афроди лашкар, лашкарӣ, сипоҳӣ. 3. *гуфт.* далер, нотарс, пурҷасорат. 4. *маҷ.* мӯҳраҳои шатранҷ, донаҳои шоҳмот.

СИПОҲГАРӢ سپاه‌گری ҷанговарӣ, сипоҳигарӣ, аскарӣ; **олоти сипоҳгарӣ** абзори ҷанг, созубарги ҷангӣ.

СИПОҲГАРОНА سپاه‌گرانه сипоҳиёна, ба мисли сипоҳиён.

СИПОҲИГАРӢ سپاهیگری *таър.* 1. хизмат дар сипоҳ; ◊ **сипоҳигарӣ сӣ пой дорад** (*зарб.*). 2. *гуфт.* сиёсат, сиёсат кардан; калонгарӣ, мағрурӣ, кибру ғурур.

СИПОҲӢ سپاهی 1. *мансуб ба* **сипоҳ**; лашкарӣ, ҳарбӣ. 2. ҳар як аз афроди сипоҳ, аскар. 3. он ки дар хизмати дарбор аст (*дар аморати собиқи Бухоро*). 4. *ниг.* **сипоҳигарӣ**.

СИПОҲОНА سپاهانه чун сипоҳ, ба мисли сипоҳон.

СИПОҲСОЛОР سپاه سالار *ниг.* **сипаҳсолор**.

СИПОҲСОЛОРӢ سپاه سالاری *ниг.* **сипаҳсолорӣ**.

СИП-СИЁҲ سیپ سیاه бисёр сиёҳ, сиёҳи сиёҳ.

СИПУРДАН سپردن *ниг.* **супурдан**.

СИПУРЗ سپرز *биол.* яке аз аъзои дарунии бадан, ки лӯндачаҳои хунро ҳосил мекунад, испурч.

СИПӮЗГОР سپوزگار *ниг.* **сипӯзкор**.

СИПӮЗИДАН سپوزیدن *ниг.* **сипӯхтан**.

СИПӮЗКОР سپوزکار *кит.* 1. таъхирдиҳандаи кор. 2. коҳил, танбал.

СИПӮХТАН//СИПӮЗИДАН سپوختن//سپوزیدن *кит.* 1. зӯран ворид кардани чизе ба чизе, халондан. 2. *маҷ.* баровардан (*чизеро аз чизе*); нобуд кардан, дур намудан. 3. *кит.* алоқаи ҷинсии нару мода.

СИР I سر моддаи таркибии ҷилодиҳандае, ки маҳсулоти кулолӣ ё тунукагиро бо он ранг карда мепазанд; **сир давондан (додан)** бо моеи ҷилодиҳанда пӯшондани сафол ва дигар маҳсулоти кулолӣ.

СИР II سیر *бот.* бехмеваи пиёзмонанди таъму бӯяш тез, саримсоқ, сирпиёз.

СИР(Р) *а.* سر кори пӯшида ва ниҳонӣ, кор ва амале, ки ба як ё чанд кас маълум мебошад, роз; **сир бой додан** ягон гап ё кори ниҳониро банохост ошкор сохтан; **сир додан** рози худ ё касеро ошкор сохтан; **сар додану сир надодан** (*зарб.*); **сир нигоҳ доштан** кор ё гапи пинҳонии худ ё касеро ба касони дигар нагуфта махфӣ ниҳон кардан; **сир кушода (фош) шудан** маълум гардидани он чи пинҳон нигоҳ дошта мешуд; **сир пӯшидан** рози ниҳонии касеро донista истода ба касе нагуфтан.

СИРАК سیرک тунук, кушод; *муқоб.* **зич, ғулӣ**.

СИРАКӢ سیرکی тунукӣ, камӣ.

СИРАТ *а.* سیرت хосият, хислат, хулқ.

СИРАТАН *а.* سیرتاً табиатан, ботинан, аз ҷиҳати хулқу хислат.

СИРБОЛ سربال пероҳан, курта, пӯшок, ҷома.

СИРГАР سرگر он ки зарфҳои филизиро сир медавонад.

СИРДАВОНӢ سردوانی амали давонидани сир ба зарфиёт.

СИРДИҲӢ I سردهی розеро ошкор сохтан, сир бой додан.

СИРДИҲӢ II سردهی *ниг.* **сирдавонӣ**.

СИРДОН سردان 1. огоҳ аз рози касе, роздон. 2. маҳрами роз, ҳамроз.

СИРДОР I سردار 1. он ки дар замири худ сирре, розе дорад. 2. асрорангез.

СИРДОР II سردار ба рӯяш сир давондашуда.

СИРДОШТسرداشت одами наздик, ҳамроз, сирдон.

СИРЕШ//СИРИШ سریش баргҳои кўфта бехтаи як навъ гиёҳе, ки онро бо об омехта, ҳамчун ширеш кор мефармоянд.

СИРЕШИМ سریشم моддаи часпандае, ки аз ҷўшонидани устухон, тағояк, пўсти баъзе аз ҳайвонот ҳамчун гов ва моҳӣ ҳосил мешавад ва дар дуредгарӣ, зингарӣ, камонгарӣ ва ғайра истифода мегардид.

СИРИШК I سرشک қатраи оби чашм вақти гиристан, ашк.

СИРИШК II سرشک 1. зирк, анбарборис, барбарис. 2. дарахти гул, ки онро озоддарахт низ мегўянд ва гулаш низ сурхтоб аст.

СИРИШКРЕЗ سرشک ریز ашкбор, ашкрез.

СИРИШТ سرشت тинат, ниҳод, табиат, хулқ (дар одам).

СИРИШТА سرشته *сифати феълии замони гузашта аз* **сириштан**; хамиршуда; омехта; **сиришта будан** сохта шудан, таркиб ёфтан.

СИРИШТАН سرشتن 1. хамир кардан, омехтан. 2. сохтан, таркиб додан; сохта шудан, таркиб ёфтан.

СИРИШТӢ سرشتی фитрӣ, табиатӣ ва азалӣ.

СИРК *лот.* سیرک бинои мудаввари саҳнааш воқеъ дар мобайн ва гирдогирдаш нишастгоҳ, ки дар он ҳар гуна машқҳо нишон медиҳанд ва ҳайвонҳоро бозӣ медоронанд: **ҳунарпешаи сирк, саҳнаи сирк, сирки тоҷик**.

СИРКА سیرک *ниг.* **сирко**.

СИРКАНҶАБИН سرکنجبین шарбати омехта ҷўшонидаи сирко бо асал, ки ширинии давоӣ ҳисоб меёбад; *муқ.* **сиканҷабин**.

СИРКАПЕШОНӢ سرکه پیشانی *маҷ.* туршрўй ва бедимоғ.

СИРКБОЗ سیرک باز ҳунарманди сирк.

СИРКБОЗӢ سیرک بازی бозӣ, ҳунарнамоӣ дар сирк.

СИРКО سرکا моеи тунди туршмазае, ки аз шираи ангур бо роҳи туршонидани он ба вуҷуд меояд.

СИРКОӢ سرکایی 1. ҳар чизи сиркодор. 2. сиркофурўш.

СИРҚАТ *а.* سرقت *кит.* 1. дуздӣ. 2 асардуздӣ.

СИРҚАТӢ سرقتی дуздидашуда.

СИРҚОТ//САРИҚОТ//САРАҚОТ *а.* سرقات 1. *ҷ.* **сирқат//сарқат //сариқат**. 2. асардуздӣ.

СИРНОК سرناک сирдавонидашуда (*зарф, дег ва г.*).

СИРОТ *а.* صراط *кит.* 1. роҳ, тариқ. 2. пулест, ки дўзахро бо ҷаннат мепайвандад ва ба таври мушаххас **пули сирот** меноманд.

СИРОҶ سراج *муарраби* **чароғ**.

СИРОЯТ *а.* سرایت гузаштани чизе (*мас.*, бемории) ба чизе ё аз касе ба касе; **сироят кардан** гузаштан (*мас., бемории гузаранда аз касе ба касе*).

СИРОЯТӢ سرایتی сирояткунанда, гузаранда.

СИРОЯТКУНАНДА سرایت‌کننده *ниг.* **сироятӣ**.

СИРОЯТНОПАЗИР سرایت ناپذیر таъсирнопазир.

СИРПИЁЗ سیرپیاز сир, пиёзи сир.

СИРПЎШӢ سرپوشی *исми амал аз* **сир пўшидан**; роз нигоҳ доштан, сир пинҳон кардан.

СИРР *а.* سر *ниг.* **сир** I; **сирри давлатӣ**, **сирри ҳарбӣ**.

СИРРАН *а.* سراً ба таври махфӣ, пинҳонӣ.

СИРРӢ سری пинҳонӣ, махфӣ.

СИРФ *а.* صرف 1. холис, соф: **шароби сирф**. 2. тамоман, бакуллӣ; маҳз; **сирф ғалат** тамоман ғалат.

СИРФАН *а.* صرفاً тамоман, куллан.

СИРФОШКУНАНДА سرفاشکننده он ки ё он чи сабаби ифшои роз мешавад, сирошкоркунанда.

СИСАНБАР *ю.* سیسنبر гиёҳе монанди наъно дорои баргҳои хушбўй, гулҳояш сафеди моил ба сурхӣ, тухмҳояш монанди тухми райҳон.

СИСОЛА سی‌ساله он ки сӣ сол дорад; он чи аз пайдоишаш сӣ сол гузаштааст.

СИСОЛАГӢ سی سالگی сисола шудан, сӣ солро пур кардан: **дар синни сисолагӣ**.

СИСТЕМА *ю.* سیستمه 1. тартиби муайян дар ҷобаҷогузорӣ ва алоқаи ҷузъҳои чизе; **ба система даровардан** ба як тартиби муайян даровардан. 2. тартиб, низом, сохт, тарзи идора кардан, сохти ҷамъиятӣ, шакли тартиботи ҷамъиятӣ; **системаи буржуазӣ, системаи кӯҳна, системаи нав**. 3. маҷмӯи муассисаҳое, ки аз ҷиҳати созмонӣ дар як воҳид – иттиҳодия ҷамъ омадаанд: **системаи маориф**, **системаи савдо**. 4. ягонагӣ ва бо ҳам вобастагии ҷузъҳои аз рӯи қонуни муайян ҷойгирифта ва бо ҳам мутақобилан алоқаманд: **системаи асаб**, **системаи даврии унсурҳо дар химия, системаи офтобӣ.** 5. сохти техникӣ, соза.

СИСТЕМАТИКӢ سیستمتکی 1. аз рӯи система (қоида) ва тартиби муайян. 2. ба таври доимӣ, доимо такроршаванда, истимрорӣ.

СИСТЕРНА *лот.* سیسترنه 1. зарфи бузурги оҳанӣ, ки дар он моеъро нигоҳ медоранд; махзан. 2. мошини махзандор ё вагон барои кашонидани моеъ.

СИТ *а.* صیت *кит.* 1. овоз, садо, савт. 2. овоза, шӯҳрат.

СИТАБР سطبر//ستبر *кит.* ғафс, фарбеҳ, калон; бақувват: **абри ситабр, бабри ситабр**.

СИТАБРӢ سطبری//ستبری ғафсӣ, кулуфтӣ; андозаи кулуфтӣ ва ғафсӣ.

СИТАД ستد **:доду ситад** доду гирифт, муомилаи тиҷоратӣ, тиҷорат.

СИТИДАН ستیدن *ниг.* **ситондан**.

СИТАМ ستم зулм, ҷабру ҷафо, бедодгарӣ, ноинсофӣ дар ҳаққи касе.

СИТАМАНДЕШ ستم‌اندیش он ки дар пайи зулму ситам кардан аст, зулмандеш, бадандеш, мардумозор, ҷафопеша.

СИТАМГАР//СИТАМГОР ستمگر // ستمگار золим, ҷабркунанда, бедодгар.

СИТАМГАРӢ ستمگری зулм, бедодгарӣ.

СИТАМГОР(А) ستمگار(ه) ситамкунанда, мардумозор, золим.

СИТАМГОРӢ//СИТАМГАРӢ ستمگرای // ستمگری золимӣ, ҷаврпешагӣ, беадолатӣ, бераҳмӣ.

СИТАМДИДА ستم‌دیده ситамкашида, касе, ки ба ӯ зулму ҷабр шуда бошад, мазлум.

СИТАМЗАДА ستم‌زده *ниг.* **ситамдида**.

СИТАМКАДА ستم کده *киноя аз* дунё.

СИТАМКАШ ستم‌کش он ки ба зулму ситам гирифтор шудааст, ситамдида, ҷафокашида.

СИТАМКАШИДА ستم‌کشیده зулмдида, ҷафокашида, ситамрасида.

СИТАМКОР ستمکار *ниг.* **ситамгар**.

СИТАМКОРӢ ستمکاری *ниг.* **ситамгарӣ**.

СИТАМПЕША ستم‌پیشه *ниг.* **ситамгар**.

СИТАМПЕШАГӢ ستم‌پیشگی ҷафопешагӣ, ситамгарӣ, озордиҳӣ.

СИТАМРАСИДА ستم‌رسیده *ниг.* **ситамдида**.

СИТАНБА ستنبه 1. қавӣ ва калонҷусса. 2. кареҳманзар, зишт, хунукшакл, бадафт.

СИТЕҒ ستیغ 1. *кит.* рост; боло. 2. қуллаи кӯҳ.

СИТЕЗ ستیز 1. ҷанг, ҷидол, хусумат. 2. инод, саркашӣ, носозгорӣ, якраҳагӣ, бо қасди касе коре кардан, хашму ғазаб (*ба ин маънӣ бештар дар шакли* ***ситеза*** *кор фармуда мешавад*).

СИТЕЗА ستیزه *ниг.* **ситез**; **ситеза кардан** муқобилият кардан, ҷангу ҷидол кардан, инод варзидан: **бо Худодода ситеза макун, ки Худододаро Худо додааст** (*зарб.*).

СИТЕЗАНДА ستیزنده *ниг.* **ситезаҷӯ(й)**.

СИТЕЗАКОР ستیزه‌کار инодкор, якраҳа, ситезанда; ҷангара.

СИТЕЗАКОРӢ ستیزه‌کاری 1. ҷангу хусумат. 2. носозгорӣ, мухолифат варзидан. 3. ситам, тааддӣ.

СИТЕЗАРОЙ ستیزه رایی хусуматандешӣ; якравӣ, инодкорӣ.

СИТЕЗАРӮ(Й) ستیزه‌رو(ی) ситезакор, якрав; бадхулқ.

СИТЕЗАҶӮ(Й) ستیزه جو(ی) он ки шуғлаш ҷангу

хусумат бошад.

СИТЕЗИДАН ستیزیدن 1. ҷангу ҷидол кардан. 2. якраҳагӣ кардан, нофармонӣ кардан.

СИТЕМ ستیم *кит.* 1. рим, мадда, фасоди ҷароҳат. 2. газак кардани ҷароҳат.

СИТЕР ستیر микёси вазн, чиляки ман, ки дар ҳар ҷо ҳар хел будааст.

СИТЕҲИДАН ستیهیدن *ниг.* **ситезидан**.

сито ستا *асоси замони ҳозира аз* **ситудан//сутудан**.

СИТО ستا ситоиш, мадҳу сано.

СИТО(Й) ستا(ی) 1. *мус.* яке аз лаҳнҳои мусиқӣ. 2. *мус.* номи созе ҳамчун танбӯр, сетор.

СИТОҒ ستاغ 1.аспе, ки ҳанӯз зин надидааст, той, курраи асп; аспи нозо. 2. зани нозо.

СИТОҒКУРРА ستاغ کره *ниг.* **ситоғ**.

СИТОД ستاد 1. маркази фармондеҳии артиш ё ягон воҳиди низомӣ, ки таҳияи нақшаҳои амалиёт дар замони осоишта ва ҷанг, ҳамчунин назорати иҷрои онҳо ба зиммаи ӯст. 2. маркази амалиёт дар ҳолатҳои фавқулода.

СИТОДАН ستادن *ниг.* **истодан**.

СИТОЗАН ستازن [аслаш **сетозан**] сеторнавоз, навозандаи сетор.

СИТОИДАН ستا ییدن *ниг.* **ситудан**.

СИТОИШ ستایش 1. мадҳ, сано. 2. тавсиф, таъриф; **ситоиш кардан** сутудан, хубии касеро гуфтан, таъриф кардан.

СИТОИШГАР ستایشگر *ниг.* **ситоишкор**.

СИТОИШГОҲ ستایشگاه *адш.* гурезгоҳи қасида, гузариш аз тасвири умумӣ (ташбиб) ба мадҳ.

СИТОИШКОР ستایشکار ситоишкунанда, таърифу тавсифкунанда, мадҳгӯй.

СИТОИШСАРО ستایشسرا санохон, таърифкунанда, вассоф.

СИТОК ستاک навда, нарт, шохи наврустаи дарахт ва ток.

СИТОМ ستام *кҳн.* лаҷоми асп.

СИТОН ستان *кит.* рӯболо хобида, ба пӯшт хобида; *муқоб.* **нигун**.

СИТОНА ستانه *шакли дигари* **остона**.

СИТОНАНДА ستاننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ситондан**. 2. гиранда.

СИТОН(И)ДАН ستاندن//ستانیدن 1. гирифтан, ба зӯр гирифтан, кашида гирифтан. 2. рӯёндан (қарзро), ба даст даровардан.

СИТОНИШ ستانش 1. *ниг.* **ситонидан** 1, 2. 2. ба даст даровардан, тасарруф кардан.

СИТОПЛАЗМА *ю.* سیتاپلزمه *зоол.* як қисми протоплазмаи бофтаи ҳайвонот ва растанӣ, ки ба ҳастаи он дохил намешавад.

СИТОР(А) *а*. ستار(ه) *кит.* парда, чодир.

СИТОРА ستاره 1. ҷирми осмоние, ки дар осмон шабона чун нуқтаи дурахшоне дида мешавад, кавкаб; ахтар; **ситораи думдор** ҷирми осмоние, ки дар пасаш дунболаи туманмонанде дорад, **ситораи корвонкуш** ситораи Ҳурмузд, ки нисфи шаб дар ҷои Ноҳид – ситораи саҳарӣ баромада корвонро ба иштибоҳ меандозад. 2. шакли паррадори ситорамонанд; **ситораи панҷгӯша; «Ситораи сурх»** яке аз орден – нишонҳои олии ҳарбии собиқ шӯравӣ. 3. *маҷ.* шахси мумтоз дар соҳае (*бештар дар соҳаи илм ва санъат*); **ситораи илм, ситораи олами санъат; ситораи раҳнамо** а) ситораи қутбӣ; б) *маҷ.* роҳбар, пешрав; **аз ситора афзун (зиёд) будан** хеле зиёд будан, бешумор будан; **ситора шумурдан** *киноя аз* шабҳо бедор будан, бехоб будан, шабзиндадорӣ кардан; **ситорааш гарм** одами дӯстрӯ, дилчасп, он ки дар бинанда ҳусни таваҷҷӯҳ бармеангезад; **ситораи** *касе бо касе* **рост (хуш) наомадан** тавофуқ надоштан, созгор набудан, писанд нашудан.

СИТОРАБОР ستاره‌بار *кит.* 1. афтиши ситораҳо. 2. *маҷ.* ашкрез, гирён.

СИТОРАВОР ستاره‌وار монанди ситора; дурахшон, тобон.

СИТОРАГАРМ ستاره‌گرم дилкаш, ҷалбкунанда, ҷозибадор (одам), мафтункунанда.

СИТОРАГАРМӢ ستاره‌گرمی дилкашӣ, мафтункунандагӣ.

СИТОРАЗОР ستاره‌زار пурситора: **осмони ситоразор**.

СИТОРАМОНАНД ستاره مانند ба ситора монанд, мисли ситора.

СИТОРАСИПОҲ ستاره سپاه фаровонсипоҳ, серлашкар, дорои лашкари бешумор.

СИТОРАСӮХТА ستاره سوخته бадбахт, бадтолеъ.

СИТОРАТӮДА ستاره‌توده ситоразор, пур аз ситора.

СИТОРАХУНУК ستاره‌خنک дилнокаш, безеб, *муқоб*. **ситорагарм**.

СИТОРАШАКЛ ستاره شکل ба шакли ситора, монанди ситора.

СИТОРАШИНОС ستاره‌شناس донишманди илми ҳайат, мунаҷҷим, ахтаршинос.

СИТОРАШИНОСӢ ستاره‌شناسی 1. илми ахтаршиносӣ, илми нуҷум. 2. илми аҳкоми нуҷум.

СИТОРАШУМОР ستاره‌شمار *ниг*. **ситорашинос**.

СИТОРАШУМОРӢ ستاره‌شماری 1. машғулӣ бо илми ҳайат; шумурдан ва ҳисоб кардани ситораҳо. 2. бедорхобӣ, шабзиндадорӣ.

СИТР *а.* ستر *кит.* 1. парда. 2. шарму ҳаё; **ситри исмат** киноя аз иффат, покдоманӣ.

СИТРУС سیترس *биол.* дарахт ва буттаи мевагии гармсер аз қабилаи афлесун, лиму *ва г.*

СИТРУСӢ سیترسی *мансуб ба* **ситрус**: **меваи ситрусӣ**.

СИТРУСПАРВАР سیترس‌پرور парваришкунандаи ситрус.

СИТРУСПАРВАРӢ سیترس‌پروری парвариши ситрус: **соҳаи ситруспарварӣ**.

СИТУДА//СУТУДА ستوده 1. мадҳ кардашуда, таъриф кардашуда. 2. писандида.

СИТУДАМАОШ ستوده معاش писандидарафтор, хушмуомила.

СИТУДАН ستودن таъриф кардан, мадҳ намудан, ситоиш кардан.

СИТУДАХИСОЛ ستوده‌خصال он ки дорои хислатҳои писандида аст.

СИТУРГ سترگ *ниг.* **сутург.**

СИТУРДАН//СУТУРДАН ستردن 1. тарошидан, пок ва тоза кардан(дар борои мӯй, риш *ва г.*). 2. тоза кардан, пок кардан (*мас., қашав кардани асп*).

СИФАТ *а.* صفت 1. хусусияти аз дигарҳо фарқкунандаи касе ё чизе, бартарӣ, дараҷаи бакороии чизе, чигунагӣ; **ба сифати…** ҳамчун, ба монанди… 2. хосият, хислат, кайфият, хусусият; **сифат кардан** *чизе, касеро* тавсиф кардан касеро, чизеро. 3. *збш.* ҳиссаи нутқ, ки чигунагӣ, хусусият ва мансубияти ашёро ифода мекунад.

СИФАТАН *а.* صفتاً аз ҷиҳати сифат: **сифатан беҳтар шудани коре**.

СИФАТӢ صفتی *мансуб ба* **сифат**; оид ба сифат: **таҳлили сифатӣ**.

СИФАТНОК صفت‌ناک дорои хосият ва кайфияти хуб, беҳтар.

СИФЛА *а.* سفله пастфитрат, ноодам, нокас, дун.

СИФЛАГӢ سفلگی нокасӣ, пастфитратӣ, дунӣ.

СИФЛАПАРВАР سفله‌پرور он ки ё он чи нокасонро мепарварад: **гардуни сифлапарвар**.

СИФЛАТАБЪ سفله طبع пасттабиат, бадсиришт; дунҳиммат: хасис.

СИФЛӢ *а.* سفلی *кит.* пастӣ; поинӣ; **олами сифлӣ** *муқоб.* **улвӣ**.

СИФОТ *а.* صفات *ҷ*. **сифат**; сифатҳо.

СИФР I *а.* صفر 1. холӣ; ҳеҷ. 2. аломатест дар ҳисоб, ки ба танҳоӣ қимат надорад, аломати ҳеҷӣ.

СИФР II *а.* سفر 1. китоб; китоби мӯътабар; китоби муқаддас. 2. ҷилд, пора ва қисми муайяни китоб; қисме аз қисмҳои Таврот: **сифри таквин**, **сифри тасния** *ва г.*

СИФРВОР صفروار сифрмонанд, холӣ, тиҳӣ, ҳеҷ.

СИХ I سیخ 1. мили борики оҳании нӯгтез, мили оҳание, ки парчаҳои гӯштро ба он гузаронда дар оташ кабоб мекунанд; **на сих сӯзад, на кабоб** (*зарб.*); **сихи тилло** тиллое, ки онро гудох-

та ба қолиби новамонанд рехта ба шакли мила даровaрда бошанд; **ба сих задан** гӯштро барои кабобкунӣ ба мила гузаронидан; **сих кардани гӯш** гӯши худро сих барин рост кардани чорпоён; мутаваҷҷеҳ кардани гӯш барои беҳтар шунидани садое; **сих шудан** а) сих барин рост хестани мӯй (*аз хашм, тарс ва г.*); б) барои нағз шунидани гуфтаи касе бо диққат гӯш фаро додан. 2. дандонаҳои тези борик (*мас., дар сихмола*); **сих задан** хала зада дард кардани узве; **сих мондан** а) ҳайрон шудан; б) рост мондан.

СИХ II سیخ 1. чӯбчаи майдаи нӯгтез. 2. асбоби дастбофӣ. 3. сихчаҳои оҳанӣ барои бастани мӯи сар. 4. сихи нӯгтез барои сайди паранда.

СИХГӮШ سیخ گوش *мач.* тезшунав, зудшунав.

СИХКАБОБ سیخکباب гӯшти ба сих кашида дар оташ пухташуда, кабоби сихпаз.

СИХКАБОБПАЗ سیخکبابپز шашликпаз, он ки кабоби сихӣ мепазад.

СИХМОЛА سیخماله молаи дандонаҳояш оҳанӣ.

СИХМОЛАКУНӢ سیخماله‌کنی *кишов. исми амал аз* **сихмола кардан;** баъди ҷуфтронӣ пӯшондани тухмӣ ва ҳамвор кардани кишт.

СИХМОЛАРОНӢ سیخ ماله‌رانی *ниг.* **сихмолакунӣ**.

СИХПАР سیخپر парандаи акнун болу пар баровaрда; **сихпар шудан** нав болупар баровардан.

СИХРОҲА سیخراهه пайраҳаи борик.

СИХРӮДА سیخروده *анат.* рӯдаи ғафс.

СИХЧА سیخچه сихи майда, сихи калта, сихи хурд; **сихча зада баромадани мӯй** нав неш зада баромадани муй.

СИҲАТ صحت [*аслаш* **сиҳҳат**] 1. тандурустӣ саломатӣ. 2. тандуруст, саломат; **сиҳату саломат** тандуруст ва баофият; **сиҳат ёфтан (шудан)** тандуруст шудан, аз беморӣ шифо ёфтан.

СИҲАТБАХШ صحت‌بخش он ки ва ё он чи дармон мебахшад.

СИҲАТЁБАНДА صحت‌یابنده он ки ва ё он чи сиҳат меёбад.

СИҲАТЁБӢ صحت‌یابی *исми амал аз* **сиҳат ёфтан;** шифо ёфтан, сиҳат шудан.

СИҲАТӢ صحتی саломатӣ, тандурустӣ.

СИҲАТКУНАНДА صحت‌کننده *ниг.* **сиҳатбахш.**

СИҲАТШАВАНДА صحت‌شونده *ниг.* **сиҳатёбанда**.

СИҲАТШАВӢ صحت شوی *исми амал аз* **сиҳат шудан**; шифоёбӣ, тандуруст шудан.

СИҲИҚАД سهی‌قد *кит.* соҳиби қомати баланди зебо.

СИҲИСАРВ سهی‌سرو *ниг.* **сиҳиқад**.

СИҲӢ//САҲӢ *а.* سهی *кит.* рост, баланд, ростқомат; **сарви сиҳӣ** сарви рости баланд.

СИҲОМ *а.* سهام *ҷ.* **саҳм (тир)**. (насибҳо, ҳаз(з)ҳо, бохтҳо; теъдоди баргаҳои ширкат дар корхона ва м.он; тирҳо).

СИҲҲАТ *а.* صحت *ниг.* **сиҳат**.

СИҶИЛ(Л) سجل *кӯҳн.* санади расмӣ, ҳукми қозӣ; **хати сиҷил** хати расмӣ дар бораи бартарафшавии мурофиае; аҳднома, номаи аҳком.

СИҶН *а.* سجن *кит.* зиндон, маҳбас.

СИЮМ سیوم *шумораи тартибии* 30.

СИЮМИН سیومین *ниг.* **сиюм**.

СИЮРҒОЛ *т.* سیورغال *таър.* замини аз тарафи подшоҳон ба касони алоҳида бахшидашудаи озод аз хироҷ.

СИЯР *а.* سیر 1. *ҷ.* **сират**. 2. шарҳи ҳол ва сифоти гузаштагон (*бештар авлиё*).

СИЯҲ سیه *ниг.* **сиёҳ**.

СИЯҲАК سیهک *ниг.* **сиёҳак**.

СИЯҲБАХТ سیه‌بخت *ниг.* **сиёҳбахт**.

СИЯҲБОДОМ سیه‌بادام чашмони бодомшакли сиёҳ.

СИЯҲГИЛЕМ سیه‌گلیم *ниг.* **сиёҳгилем**.

СИЯҲГӮШ سیه گوش *ниг.* **сиёҳгӯш**.

СИЯҲДИЛ سیه‌دل *ниг.* **сиёҳдил**.

СИЯҲДИЛӢ سیه‌دلی *ниг.* **сиёҳдилӣ**.

СИЯҲӢ سیهی *ниг.* **сиёҳӣ**.

СИЯҲКОМ سیه‌کام бадбахт, бебахт, бетолеъ, бетавфиқ.

СИЯҲКОМӢ سیه‌کامی бадбахтӣ, бетолеъӣ.

СИЯҲКОР سیه‌کار *ниг.* **сиёҳкор**; бадкор, фосиқ, бадтинат; золим.

СИЯҲКОРӢ سیه‌کاری *ниг.* **сиёҳкорӣ**.

СИЯҲКОСА سیه‌کاسه *ниг.* **сиёҳкоса**.

СИЯҲКӮШ سیه کوش бадхоҳ, бадкор, ҷинояткор.

СИЯҲМАСТ سیه‌مست масти аласт, масту мадҳуш.

СИЯҲНОМ سیه‌نام *ниг.* **сиёҳном**.

СИЯҲНОМА سیه‌نامه *ниг.* **сиёҳнома**.

СИЯҲНОМӢ سیه‌نامی *ниг.* **сиёҳномӣ**.

СИЯҲОЛУ سیه‌آلو олуи сиёҳ.

СИЯҲПИСТОН سیه‌پستان *кит.* зане, ки кӯдаконаш дар тифлӣ мемиранд.

СИЯҲПӮШ سیه‌پوش *ниг.* **сиёҳпӯш**.

СИЯҲРАНГ سیه‌رنگ *ниг.* **сиёҳранг**.

СИЯҲРИШ سیه ریش *ниг.* **сиёҳриш**.

СИЯҲРӮ(Й) سیه‌رو(ی) *ниг.* **сиёҳрӯй**.

СИЯҲРӮЗ سیه‌روز *ниг.* **сиёҳрӯз**.

СИЯҲРӮЗГОР سیه روزگار *ниг.* **сиёҳрӯзгор**.

СИЯҲРӮЗӢ سیه روزی *ниг.* **сиёҳрӯзӣ**.

СИЯҲСАР سیه‌سر *ниг.* **сиёҳсар**.

СИЯҲСИТОРА سیه ستاره бадбахт, бетолеъ.

СИЯҲТОБ سیه‌تاب *ниг.***сиёҳтоб**.

СИЯҲФОМ سیه فام *ниг.* **сиёҳфом**.

СИЯҲХОК سیه‌خاک *ниг.* **сиёҳхок**.

СИЯҲЧАРДА سیه‌چرده *ниг.* **сиёҳчарда**.

СИЯҲЧАШМ سیه‌چشم *ниг.* **сиёҳчашм**.

СИЯҲЧЕҲРА سیه‌چهره *ниг.* **сиёҳчеҳра**.

СИЯҲЧОЛ سیه چال 1. чоҳи торик; зиндони чоҳмонанди торик. 2. *маҷ.* лойи бисёр сиёҳ, сияҳлой.

СИЯҲҶОМА سیه‌جامه 1. дорои ҷомаи сиёҳ, он ки ҷомаи сиёҳ пӯшидааст. 2. *кит.*, *маҷ.* азодор, мотамгирифта.

СӢ سی адад, се карат даҳ, 30.

СКАФАНДР *фр.* سکفندر либоси махсуси ғаввосон ва кайҳоннавардон.

СКЕПТИТСИЗМ *ю.* سکپتیتسیزم *фалс.* равияи фалсафӣ, ки ҳама гуна имконияти дарк ва дарёфти воқеияти объективиро инкор мекунад.

СКИПИДАР *р.* سکیپیدر моеи тундбӯе, ки аз тақтири самғи дарахтони сӯзанбарг ҳосил мешавад.

СКЛЕРОЗ *ю.* سکلراز *тиб.* беморие, ки бо иллати фишурдашавии узвҳо бофтаву рагҳоро мунҷамид (шах) мекунад: **склерози рагҳо, склерози асаб.**

СКРИПКА *р.* سکریپکه *мус.* навъе аз ғиҷҷак.

СЛАВЯНӢ سلوینی *мансуб ба* **славянҳо**: **забонҳои славянӣ**.

СЛАВЯНШИНОС سلوین‌شناس мутахассиси забоншинос, ки забонҳои славяниро меомӯзад ва таҳқиқ мекунад.

СЛАВЯНШИНОСӢ سلوین‌شناسی илме, ки забонҳои славяниро меомӯзад.

СЛОВАКӢ سلاوکی *мансуб ба* **словакҳо**.

СМЕТА سمیته *ниг.* **баровард**, **харҷнома**.

СНАЙПЕР *англ.* سنیپر тирандози моҳир, нишонзан, ҳадафгир.

СОАТ *а.* ساعت 1. асбоб барои паймоиши вақт дар тӯли як шабонарӯз, вақтсанҷ: **соати бағалӣ, соати деворӣ, соати дастӣ, соати обӣ, соати регӣ** *ва г.* 2. миқёси замон, як ҷузъ аз бисту чор ҷузъи як шабонарӯз, ки 60 дақиқа аст; **соат ба соат** ҳар дам, ҳар замон, дам ба дам; **ҳамон соат** ҳамон дам, дарҳол.

СОАТБАЙЪ ساعت‌بیع аз ҳисоби ҳар соати коре; **музди соатбайъ** музде, ки ба ҳар соати коре пардохта мешавад.

СОАТКИСА ساعت‌کیسه кисаи хурди бағалӣ дар либос барои нигоҳ доштани соат.

СОАТСОЗ ساعت‌ساز устои созандаи соат ва таъмиркунандаи он.

СОАТСОЗӢ ساعت‌سازی *амал ва шуғли* соатсоз.

СОБИҚ *а.* سابق 1. гузашта, пешина, пештара. 2. дар замони пеш, дар гузашта.

СОБИҚА *а.* سابقه гузашта, рӯйдода, воқеъшуда; пештара; **одати собиқа** одати пештара; **собиқа надоштан** дар собиқ (гузашта) маъмул ва ҷорӣ набудан.

СОБИҚАН *а.* سابقاً дар собиқ, пеш, дар гузашта.

СОБИҚУЗЗИКР *а.* سابق‌الذکر зикрёфта пеш аз чизе, дар гузашта зикршуда.

СОБИР *а.* صابر сабркунанда, батоқат, бобардошт, шикебо.

СОБИРӢ صابری сабру тоқат, шикебоӣ.

СОБИРОНА صابرانه аз рӯи сабру тоқат, батоқатона.

СОБИТ *а.* ثابت 1. устувор, маҳкам, мустаҳкам, пойдор. 2. барқароршуда, исботёфта; **собит будан** а) аниқ маълум будан; б) пойдор будан, барқарор истодан. 3. *нуҷ.* ситора ва ё ҷирми осмоние, ки беҳаракат аст. *муқоб.* **сайёра**; **собит кардан (намудан)** чизеро ба санад ва далелҳо таъйид кардан, ба субут расонидан; **собит шудан** исбот ёфтан.

СОБИТАЗМ ثابت‌عزم он ки дар азми худ устувор бошад.

СОБИТҚАДАМ ثابت‌قدم пойдор, матин, устувор (касе дар коре ё фикре).

СОБИТҚАДАМӢ ثابت‌قدمی устуворӣ, пойдорӣ, матонат (*дар иҷрои коре*).

СОБИТҚАДАМОНА ثابت‌قدمانه бо пойдорӣ, бо устуворӣ

СОБИТРОЙ ثابت‌رای он ки дар ақидаи худ побарҷост.

СОБОТ سابات бинои пешаш кушода; ҷои болопӯшидаи чор сӯяш кушода.

СОБОТНОК ساباتناک дорои собот, пешайвондор.

СОБУН *ю-а.* صابون ҷисми сахте, ки аз чарбу ва ишқорҳои гуногун тайёр карда бо он дасту рӯ ва либос мешӯянд; **собуни алкундӣ** боқимондаи собуни истеъмол шуда; **собуни мушкин** собуни атр; **бо собуни** *касе* **ҷомашӯӣ кардан** *маҷ.* а) кореро бо дасти (воситаи) касе иҷро кардан; б) бо касе сару кор доштан.

СОБУНАК صابونک *ниг.* **буғма** II.

СОБУНГАР صابونگر *ниг.* **собунпаз**.

СОБУНГАРӢ صابونگری *ниг.* **собунпазӣ**.

СОБУНПАЗ صابون‌پز он ки собун истеҳсол мекунад.

СОБУНПАЗӢ صابون‌پزی 1. амал ва шуғли собунпаз. 2. ҷое ё муассисае, ки дар он ҷо собун истеҳсол карда мешавад.

СОБУНПАЗХОНА صابونپزخانه биное, ки дар он собун пазанд.

СОБУНШӮӢ صابون‌شویی **:собуншӯӣ кардан** бо собун шустан.

СОБУТА صابوته//سابوته *кит.* зани пир, пиразан.

СОВ ساو филизмайдае, ки дар натиҷаи совидани оҳан бо сӯҳон пайдо мешавад, оҳансов.

СОВ(А) ساو//ساوه холис (*дар бораи тилло*); тиллои реза-реза.

СОВАРӢ *т.* ساوری тӯҳфа, ато, инъом, ҳадя.

СОВЕТӢ ساویتی *кит.*, *ниг.* **шӯравӣ**.

СОВИДАН ساویدن *ниг.* **соидан**, **судан**.

СОВЛИҚ *т.* ساولق *гуфт.* гӯсфанди мода, меш.

СОВХОЗ *р.* ساوخاز *кӯҳ.* хоҷагии шӯравӣ– муассисаи сотсиалистии давлатӣ дар кишоварзӣ.

СОҒАР ساغر амали соғаркаш, зарфи шаробнушӣ, пиёла, қадаҳ.

СОҒАРКАШ ساغرکش он ки май ба соғар мерезад.

СОҒАРКАШӢ ساغرکشی *амали* **соғаркаш**; майхӯрӣ, майкашӣ.

СОҒУ ساغو 1. зарфи чӯбин барои гирифтани об, лабаниёт *ва ғ.* 2. ченаки ҳаҷм: **як соғу орд; даҳ соғу чой**.

СОҒУТАРОШ ساغوتراش он ки аз чӯб соғу месозад.

СОҒУТАРОШӢ ساغوتراشی амал ва шуғли соғутарош.

СОД صاد *номи ҳарфи ҳабдаҳуми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба адади 90 баробар аст.*

СОДА I *ит.* ساده *хим.* моддаи сафеди ишқордор.

СОДА II ساده 1. бе нақшу нигор, бе ороиши зиёдатӣ, соф; ғайримураккаб, одӣ. 2. бетакаллуф, бедабдаба, одӣ; муқаррарӣ. 3. покдил, поктинат; *муқоб.* **ҳилагар.** 4. *маҷ.* нодон, гӯл, содалавҳ, камақл, зудбовар. 5. *маҷ.* ҷавони ришу мӯйлаб набароварда, бериш; **ҷумлаи сода** *збш.* ҷумлаи ғайримураккаб; **сода кардан** осон кардан; саҳл гардонидан.

СОДАГӢ سادگی 1. одигӣ, бетакаллуфӣ. 2. содадилӣ, нофаҳмӣ, гӯлӣ; **содагӣ кардан** содалавҳона рафтор кардан, нодонӣ кардан.

СОДАДИЛ ساده‌دل *ниг.* **сода** 3, 4.

СОДАДИЛӢ ساده‌دلی 1. покдилӣ, софтинатӣ. 2. нодонӣ, гӯлӣ.

СОДАДИЛОНА ساده‌دلانه 1. аз рӯи покдилӣ ва софтинатӣ. 2. аз рӯи нодонӣ ва зудбоварӣ.

СОДАЗАНАХ ساده‌زنخ *кит.* ҷавоне, ки ҳанӯз ришу мӯйлаб набаровардаст.

СОДАИЗОР ساده‌عذار 1. содарӯй, софрӯй. 2. *маҷ.* зебо.

СОДАИЗОРӢ ساده‌عذاری 1. содарӯй, тозарӯй, софрӯй. 2. *маҷ.* хушрӯй.

СОДАЛАВҲ ساده لوح *киноя аз* содадил, нодон, гӯл.

СОДАЛАВҲӢ ساده لوحی содадилӣ; гӯлӣ.

СОДАЛАВҲОНА ساده لوحانه *ниг.* **содадилона**.

СОДАНАВИСӢ ساده‌نویسی *исми амал аз* **сода навиштан;** фикри худро бе ороиши печдарпечи лафзӣ соф ва фаҳмо ба қалам овардан.

СОДАРАФТОР ساده‌رفتار 1. он ки холисона муносибат мекунад, беғараз. 2. бефикр, камақл.

СОДАРАФТОРӢ ساده رفتاری *исми амал аз* **содарафтор**.

СОДАРӮ(Й) ساده‌رو(ی) *кит., маҷ.* зебо, хушрӯй.

СОДАРӮЙ ساده رویی зебоӣ, хушрӯй.

СОДИҚ *а.* صادق 1. ростгӯй, росткор, 1. самимӣ, вафодор: **дӯсти содиқ**; **субҳи содиқ** сапедаи саҳарӣ.

СОДИҚҚАВЛ صادق‌قول ростгӯй; ба гуфтаи худ устувор.

СОДИҚОНА صادقانه аз рӯи ростию дурустӣ, вафодорона, бо садоқат, бо самимият.

СОДИҚУЛҚАВЛ *а.* صادق القول ростгӯй, ростгуфтор, мӯътамад, ростқавл.

СОДИР *а.* صادر 1. берунбароянда, берунраванда; *муқоб.* **ворид**. 2. баромада, рӯйдода, воқеъгардида; **содир шудан** а) рӯй додан, воқеъ гардидан, ба амал омадан; б) баромадан.

СОДИРА *а.* صادره *муаннаси* **содир**; номаи берунраванда; *муқоб.* **ворида**.

СОДИРКУНАНДА صادرکننده кишваре, ки амвол ё дигар дороии худро ба кишварҳои дигар содир мекунад: **Созмони кишварҳои содиркунандаи нафт**.

СОДИРОТ *а.* صادرات молҳое, ки аз мамлакате ба мамлакати дигар ирсол мешавад.

СОДИРОТӢ صادراتی содиршуда, содиршаванда; **амволи содиротӣ**.

СОДОТ *а.* سادات *ҷ.* **сода, асёд** ва **соёид** (меҳтарон, бузургон; фарзандони расул (с) ва аиммаи атҳар).

СОЗ ساز 1. *асоси замони ҳозира аз* **сохтан**; 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои** кунанда, созанда: **соатсоз, роҳсоз**…

СОЗ I ساز асбоб, анҷом; ҷиҳоз, сомон **созу барг** асбобу анҷом, лавозимот, **созу барги ҷанг** аслиҳа ва лавозимоти ҷанг.

СОЗ II ساز *мус.* 1. номи умумии асбобҳои торӣ (*танбӯр, дутор ва ғ.*). 2. *умуман* асбоби мусиқӣ. 3. оҳанг, наво; **созу овоз, созу суруд** навохтан ва сурудан; **ба сози** *касе* **рақсидан** *маҷ.* ба гуфтаи касе кӯркӯрона тобеъ шуда коре кардан, беирода будан.

СОЗ III ساز 1. тайёр, омода. 2. муносиб, мувофиқ, хуб; **соз будан** мувофиқ будан, мусоид будан; **соз кардан (намудан)** а) тайёр кардан, омода намудан; б) ба тартиб даровардан, мувофиқ гардонидан (*чизеро бо чизе*); ҷӯр кардан; в) кореро чусту чолок ва нағз ба ҷо овардан; г) боб кардан; кореро хеле моҳирона ба ҷо

овардан; д) подоши кори бади касеро додан, адаби касеро додан.

СОЗАНДА I سازنده он ки чизеро сохтааст ё месозад, бинокунанда, эҷодгар: **нерӯи созанда**.

СОЗАНДА II سازنده сознавоз, мусиқинавоз; **созандаву бозанда** навозанда ва рақсанда.

СОЗАНДАГӢ سازندگی амали **созанда** I, II.

СОЗАНДАКОР سازنده کار корсоз, таҷрибакор.

СОЗВАР سازور сохта ва омода, ба тартиб овардашуда; созгор, мувофиқ.

СОЗВОР سازوار *ниг.* **созгор**.

СОЗВОРӢ سازواری *ниг.* **созгорӣ**.

СОЗГОР سازگار муносиб, мувофиқ, боб; **созгор омадан** мувофиқ будан, боб будан.

СОЗГОРӢ سازگاری созиш, мувофиқат, боб будан.

СОЗИДАН سازیدن тайёр кардан, фароҳам овардан; сохтан.

СОЗИШ سازش 1. *исми феълӣ аз* **сохтан**. 2. муросо. 3. мувофиқат, дар бораи коре ба як қарор омадан; **созиш кардан** мувосо кардан, мувофиқат кардан, дар бораи масъалае ба як фикр (қарор) омадан.

СОЗИШГАР سازشگر *ниг.* **созишкор**.

СОЗИШГАРӢ سازشگری *ниг.* **созишкорӣ**.

СОЗИШГАРОНА سازشگرانه *ниг.* **созишкорона**.

СОЗИШКОР سازشکار он ки дар коре роҳи муросо ва созишро пеш мегирад, бо роҳи муторикаву мусолиҳа раванда, созишкунанда, мувосокунанда.

СОЗИШКОРӢ سازشکاری *исми амал аз* **созиш кардан**; 1. муросогарӣ. 2. мувофиқат.

СОЗИШКОРОНА سازشکارانه бо роҳи мувосо ва созиш.

СОЗИШКУНӢ سازش کنی *ниг.* **созишкорӣ**.

СОЗИШНОМА سازشنامه ҳуҷҷат дар бораи созиш дар масъалае.

СОЗИШНОПАЗИР سازشناپذیر мувофиқанашаванда; ба созиш нарасанда.

СОЗМОН سازمان маҷмӯи дастгоҳ, шӯъба ва кормандони як идора ё як ташкилот, муассиса: **Созмони Милали Муттаҳид, созмони ғайридавлатӣ, созмон додан** ташкил кардан, таъсис намудан; **созмон ёфтан** ташкил гардидан, таъсис ёфтан.

СОЗМОНДЕҲ سازمانده ташкилкунанда, таъсисдиҳанда.

СОЗМОНДИҲАНДА سازماندهنده *ниг.* **созмондеҳ**.

СОЗМОНДИҲӢ سازماندهی *исми амал аз* **созмон додан**; созмон додан, ташкил намудан.

СОЗОНДАН سازاندن *феъли бавосита аз* **сохтан**; чизеро ба касе фармуда сохтан.

СОЗУ سازو *кит.* 1. лифи хурмо. 2. ресмони маҳкаме, ки аз лифи хурмо мебофанд.

СОИБ *а.* صایب//صائب *кит.* рострав, раванда бо роҳи рост, бо ростӣ ба мақсад расанда.

СОИБРАЪЙӢ صایبرأیی дурустмулоҳизагӣ, хирадмандӣ.

СОИБРОЙ//СОИБРАЪЙ صائبرای//صایبرأی дурустрой, дурустфикр, он ки мулоҳизаи дуруст дорад; доно.

СОИБТАДБИР صایبتدبیر дурусттадбир; доно, ҳушёр.

СОИҒ *а.* صایغ *кит.* ҷавҳарӣ; ҷавоҳирфурӯш; заргар.

СОИД I *а.* ساعد банди даст то оринҷ.

СОИД II *а.* صاید сайёд, шикорчӣ.

СОИД III *а.* صاعد болораванда, суудкунанда.

СОИДАН ساییدن *ниг.* **судан**.

СОИДСАФЕД ساعدسفید сафедбозу.

СОИҚ *а.* سایق савқдиҳанда, ронанда; баранда; тарғибкунанда.

СОИҚА I *а.* صاعقه *кит.* оташак, барқ.

СОИҚА II *а.* سایقه баранда, савқдиҳанда; сабабгор.

СОИҚАБОР صاعقه بار оташбор; кушанда.

СОИЛ I *а.* سائل//سایل *кит.* 1. суолкунанда, пурсанда. 2. *маҷ.* садақапурс, гадо.

СОИЛ II *а.* سایل саялонкунанда, равон ва ҷоришаванда, шоранда.

СОИЛӢ سایلی гадой, садақапурсӣ.

СОИМ I *а.* صایم *кит.* 1. он ки рӯза гирад, рӯзагир, рӯзадор. 2. яке аз рӯдаҳо, ки пас аз рӯдаи дувоздаҳангӯшта қарор дошта ба он пайваст аст, кӯрруда.

СОИМ II *а.* سایم *кит.* чаранда, алафхӯр.

СОИН *а.* صاین сиёнаткунанда, нигаҳбоникунанда, нигоҳдоранда.

СОИР I *а.* سایر дигар, боқимондаи гурӯҳе ё чизе; **соири** ... дигар, боқӣ.

СОИР II *а.* سایر 1. сайркунанда, раванда; **соиру тоир** а) раванда ва парвозкунанда; б) *маҷ.* махлуқот. 2. *маҷ.* машҳур, шоеъ.

СОИС *а.* سایس 1. ромкунанда, тарбияткунанда; кордон, сиёсатмадор; ҳоким, идоракунанда. 2. он ки ба ҷазои сахт (*ҳамчун куштан*) мерасонад, ҷаббор, ҷаллод.

СОИШ سایش *исми феълӣ аз* **соидан, судан**.

СОЙ سای *асоси замони ҳозира аз* **соидан, судан.**

СОЙ سای *гуфт.* 1. наҳр, ҷӯи калон, ҷӯйбор. 2. маҷро, селроҳа, ҷарӣ.

СОКИБ *а.* ساکب резанда; резон, ҷорӣ; **дамъи сокиб** ашки равон.

СОКИН *а.* ساکن 1. беҳаракат, начунбанда, ором, сокит. 2. бошанда, иқоматкунанда дар ҷое; **сокини Бухоро; сокини хонақоҳ; сокин шудан** (*дар ҷое*) ҷой гирифтан, муқимӣ шудан. 3. *кит.* аломати сокин (ْ), ки болои ҳарфҳои ҳамсадои арабӣ гузошта шуда, ҳиҷоро мебандад.

СОКИНАК ساکنک *кит.* оҳиста, оҳистакак, *гуф.* секинак.

СОКИНРАГ ساکنرگ ором, ром, явош (*дар бораи асп*).

СОКИТ ساکت хомӯш, ором, овоз набароварда, бесадо; **сокит мондан** аз гап боз истодан, гап назадан; **сокит шудан** хомӯш шудан, аз сухан боз истодан, дам фурӯ бастан.

СОКИТӢ ساکتی оромӣ, хомӯшӣ.

СОКИТОНА ساکتانه ба хомӯшӣ, овоз набаровар-да; оромона.

СОКӮЛ ساکول *лаҳҷ.* 1. машғул, андармон, саргарм (*бо коре, ё тамошои манзарае*). 2. машғулият, василаи андармонӣ ва саргармӣ; **сокӯл будан** машғул будан, андармон будан.

СОҚ I *а.* ساق аз сари буҷул то сари зонуи одам: **соқи по, соқи мӯза**.

СОҚ II *а.* ساق 1. *ниг.* **соқа** I. 2. *гуфт.* бардам, саломат, сиҳат: **соқу саломат.**

СОҚА I *а.* ساقه 1. пояи растанӣ (гандум, гул *ва г.*), тана. 2. поя (*мас., пояи чорпоя*).

СОҚА II *а.* ساقه *кит.* қисми ақибгарди лашкар, он қисми лашкар, ки аз ақиби қисми асосӣ меояд, ақибгард.

СОҚА III *а.* ساقه *кит.* зонубанди оҳанин.

СОҚИБ *а.* ثاقب равшан, дурахшон.

СОҚИНОМА ساقینامه *адш.* маснавӣ дар васфи май.

СОҚИТ *а.* ساقط 1. афтода. 2. бекоршуда, ба ҳисоб гирифтанашаванда; **соқит кардан** бекор кардан, ба ҳисоб нагирифтан; **аз гардан соқит кардан** коре ё масъулияти чизеро аз зиммаи худ дур кардан.

СОҚИЯ *а.* ساقیه *ниг.* **соқа** II.

СОҚӢ *а.* ساقی 1. *кит.* обдеҳ. 2. майкаш, шаробкаш.

СОЛ I سال 1. муддати як бор давр задани Замин ба гирди Офтоб, ки 12 моҳи тақвимист ва ба чаҳор фасл тақсим мешавад; **соли нав** оғози соли тақвимӣ, ки одатан ҷашн гирифта мешавад; **соли кабиса** соли пурраи шамсӣ – мелодӣ, ки 366 рӯз буда дар чор сол як бор такрор меёбад, соли кабиса моҳи феврал 29 рӯз мешавад; **сол аз сол** аз як сол то соли дигар; то рафт; **он солҳо** дар он айём, дар он даврон; **солҳои сол** солҳои гузаштаи бисёр, муддати зиёд; **сол (аз) дувоздаҳ моҳ** дар муддати тамоми сол, доимо, ҳамеша; **оши сол** маросиме, ки ба муносибати солгарди аввали мурдаи касе дода мешавад; **сол додан** маросими сари соли вафоти касеро қайд кардан. 2. син, синну сол. 3. сана, таърих: **соли вафот, соли таваллуд, соли қаҳт(ӣ)**.

СОЛ II سال *ниг.* **сал**.

СОЛБАНД سالبند *ниг.* **солбар**.

СОЛБАР سالبر дарахте, ки солдармиён бор меварад.

СОЛГАРД سالگرد солҷашн, гузашти сол; сари сол; **солгарди ҷашни истиқлол, 800–умин солгарди таваллуди Мавлоно Ҷалолиддини Балхии Румӣ**.

СОЛГАРДОНӢ سالگردانی ҳисоби солшумории умри касе аз рӯи ҳисоби бурҷҳо (*даври солшумории ҳайвонот*).

СОЛГАШТ سالگشت *ниг.* **солгард**.

СОЛДАРМИЁН سالدرمیان дар ду сол як бор.

СОЛДИДА سالدیده одами миёнасол, на ҷавону на пир.

СОЛДОР سال دار *ниг.* **солхӯрда.**

СОЛЕҲ *а.* صالح *кит.* покдил, покдоман, парҳезгор, нек, некӯкор.

СОЛЕҲОНА صالحانه покдилона, бовиҷдонона.

СОЛИБ *а.* سالب *кит.* инкоркунанда, нафйкунанда, мункир, салбкунанда, ғораткунанда.

СОЛИЁН سالیان *ҷ.* **сол**; (солҳо, солҳои бисёр).

СОЛИЁНА سالیانه 1. *ниг.* **солона**. 2. маоше, ки соле як бор пардохта мешавад.

СОЛИК *а.* سالک *кит.* 1. раванда, роҳрав. 2. пайрави тариқати сӯфия, ориф.

СОЛИМ *а.* سالم сиҳат, саломат, тандуруст; дуруст, беайб; **солим мондан** сиҳату саломат будан, беайбу нуқсон баромадан (*аз беморӣ ё фалокате*).

СОЛИМАҚЛ سالمعقل он ки дуруст фикр ва муҳокима меронад, он ки фаъолияти ақлониаш нақсе надорад.

СОЛИМАҚЛӢ سالم عقلی дурустфикрӣ, ростандешӣ.

СОЛИМАН *а.* سالماً ба саломатӣ, дар ҳолати тандурустӣ; бе айбу офат.

СОЛИМГАРДОНӢ سالمگردانی беҳбудӣ бахшидан, беҳтар кардан: **солимгардонии иқтисод**.

СОЛИМӢ سالمی сиҳатӣ, тандурустӣ, саломатӣ, дурустӣ, беайбу бенуқсонӣ.

СОЛИМФИКР سالمفکر он ки фикри солим дорад.

СОЛИМФИКРӢ سالمفکری *ниг.* **солимақлӣ**.

СОЛИНАВӢ سالنوی *мансуб ба* соли нав: **тӯҳфаи солинавӣ**.

СОЛИС *а.* ثالث *кит. шумораи тартибии* сеюм.

СОЛИСАН *а.* ثالثاً *кит.* сеюм, сеюм ин ки…

СОЛИФ *а.* سالف *кит.* гузашта, пешина, собиқ.

СОЛМАНД سالمند *ниг.* **солхӯрда**.

СОЛНОМА سالنامه 1. китобчае, ки дар он хулосаи ахбор ва маълумоти яксола қайд ёфтааст. 2. тақвим.

СОЛНОМАНАВИС سالنامه‌نویس он ки ахбор ва воқеаҳоро сол ба сол қайд ва сабт мекунад, воқеанигор.

СОЛНОМАНАВИСӢ سالنامه‌نویسی солнома навиштан, воқеанигорӣ кардан.

СОЛОЗМОЙ سال آزمای корозмуда, таҷрибадор.

СОЛОНА سالانه 1. яксола: **нақшаи солона, ҳисоботи солона**. 2. ҳарсола, он чи ҳар сол дода ё гирифта мешавад: **андози солона, музди солона**.

СОЛОР سالار сардор, бузурги қавм, пешво.

СОЛРӮЗ سالروز *ниг.* **солгард**.

СОЛУ سالو *кҳн.* порчаи сафеди тунук, ки барои либоси занона ва дастор ба кор мерафтааст, дока.

СОЛУК *а.* سالوک *кит.* раванда, мусофир, сайёҳ.

СОЛУС سالوس *кит.* 1. риёкор, фиребгар, лаганбардор. 2. риё, фиреб, макр, ҳила.

СОЛУСӢ سالوسی риёкорӣ, фиребгарӣ, маккорӣ.

СОЛХӮРДА سالخورده солдида, куҳансол, пир.

СОЛХӮРДАГӢ سلخوردگی пирӣ, куҳансолӣ.

СОЛШУМОРӢ سالشماری мизони гузашти солҳо аз як вақти маълум: **солшумории мелодӣ, солшумории ҳиҷрӣ**.

СОМ سام *кҳн.* варам, омос, сарсом, барсом.

СОМ(М) *а.* سام *кит.* заҳролуда, олуда бо заҳр, заҳрогин.

СОМЕА *а.* سامعه 1. шунавоӣ, қувваи шунавоӣ. 2. гӯш.

СОМЕҲ *а.* سامح ҷавонмард, сахӣ, саховатманд.

СОМЕЪ *а.* سامع 1. шунаванда, гӯшкунанда. 2. дар баъзе мактабҳои олӣ талабаи ғайрирасмӣ.

СОМИН *а.* ثامن *кит. шумораи тартибии* ҳашт (8).

СОМИТ *а.* صامت 1. хомӯш, сокит. 2. ҳарфи бе ҳаракат, бесадо ё камсадо.

СОМӢ I سامی *мансуб ба* **сом**; **забонҳои сомӣ** гурӯҳи забонҳои ба ҳам наздики халқҳои сокин дар ҷануби ғарбии Осиё ва Шимоли Африқо (*арабӣ, суриёнӣ, яҳудӣ ва г.*).

СОМӢ II *а.* سامی олӣ, олидараҷа, олимиқдор.

СОМОН سامان 1. тартиб, интизом; **ба сомон** батартиб, мунтазам, дуруст. 2. молу мулк, дороӣ асбобу ускуна. 3. макон, маҳал, ҷой; **бо сару сомон** батартиб, сариштакор, осуда; **ба сомон шудан** ба назму интизом даромадан, осуда гардидан; **бе сару сомон шудан** а) назму тартиби худро гум кардан, бесаришта шудан; б) бехонаю ҷой шудан.

СОМОНА سامانه *итт.* сайти интернетӣ, шабакаи иттилоотии ягон муассиса ё марказ ва ё шахси воқеӣ.

СОМОНИЁН سامانیان *ҷ.* **сомонӣ**: **давлати Сомониён**.

СОМОНӢ I سامانی *мансуб ба* **Сомониён**.

СОМОНӢ II سامانی воҳиди пули миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки 1 сомонӣ ба 100 дирам баробар аст.

СОМОНОЛОТ سامانآلات асбоб, таҷҳизот.

СОМОНСӮЗ سامانسوز *кит.* харобиовар, ҳалокатовар.

СОН I سان 1. по. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* ҳамсонӣ: **девсон**, **гурбасон**…

СОН II سان 1. тавр, навъ, тарз, хел, гуна. 2. монанд, мисл; **ба сони…** ба монанди…, **ин сон** ин хел, ин тавр; **чӣ сон** чӣ хел, чигуна; **як сон** як хел.

СОН III سان рони гӯсфанд, гов *ва г.*

СОН IV سان як навъ матоъ, сатини сафед.

СОН V سان санги фасон, санге, ки бо он корд, шамшер *ва г.* тез мекунанд; **сон задан** қайроқ задан, санг задан.

СОНАТА *ит.* سانته *мус.* навъе аз асари мусиқавӣ, ки аз се ё чор қисми гуногун ва оҳанг таркиб меёбад.

СОНЕТ *ит.* سانت *адш.* дар назми аврупоӣ шеъри 14-мисраие, ки аз ду банди чормисраӣ ва ду банди семисраӣ таркиб меёбад.

СОНЕЪ *а.* صانع созанда, бавуҷудоранда, эҷодгар, офаринанда.

СОНЕҲА *а.* سانحه *кит.* ҳодиса, воқеа (- и ногаҳонӣ).

СОНИЯ *а.* ثانیه шастяки дақиқа.

СОНИЯВӢ ثانیوی сония ба сония.

СОНИЯГАРД ثانیه‌گرد дар соат ақрабак ё оинаест, ки шумори сонияҳоро нишон медиҳад.

СОНИЯН *а.* ثانیاً 1. сонӣ, баъд, баъд аз ин. 2. дуюм ин ки…

СОНИЯСАНҶ ثانیه‌سنج олате, соате, ки гузашти вақтро бо сонияҳо нишон медиҳад.

СОНИЯШУМОР ثانیه‌شمار *ниг.* **сониясанҷ**.

СОНӢ *а.* ثانی баъд, пас, пас аз он; сонитар баъдтар, баъди гузашти замоне…

СООТ *а.* ساعات *ҷ.* **соат**.

СОР سار *збш.* 1. *пасванд.* 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* зиёдии чизе дар ҷое: **кӯҳсор**, **сангсор**, **чашмасор**. 3. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб, ки сифат месозад, ё ба калима маънои* монандиро *медиҳад*: **шармсор**, **хоксор, девсор**. 4. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* сар: **нагунсор**…

СОР I سار номи парандаи хурдҷуссаи ҳашаротхӯр; соч.

СОР II *а.* سار *кит.* шутур, ноқа.

СОРАНГ سارنگ *мус.* 1. созест чун ғиҷҷак, ки бо камон навохта мешавад. 2. яке аз оҳангҳои Дувоздаҳмақом.

СОРАНҶ سارنج *ниг.* **сор** I.

СОРБОН ساربان галабони шутурҳо, шутурбон.

СОРБОНСАРОЙ ساربان سرای *ниг.* **корвонсарой**.

СОРБОНХОНА ساربان‌خانه ҷои нигаҳбонии шутурҳо.

СОРВОН ساروان *ниг.* **сорбон**.

СОРИҚ *а.* سارق дузд.

СОРИМ *а.* صارم 1. тез, бурро. 2. марди далер, диловар, шуҷоъ.

СОРИФ *а.* صارف сарфкунанда, харҷкунанда.

СОРӢ *а.* ساری *кит.* сирояткунанда, гузаранда (беморӣ).

СОРУҶ ساروج омехтаи оҳак бо хокистар, ки дар бинокорӣ чун семент ба кор меравад.

СОСКАН ساسکن ходаи дарози чангчадор, ки бо он моҳиро зада сайд мекунанд: **соскан хӯрдан** *маҷ.* зарба хӯрдан, лат хӯрдан; дар вазъияти ногувор мондан.

СОСОНИЁН ساسانیان сулолаи шоҳаншоҳии Эрон, ки аз асрҳои I-II мелод то нимаи асри VI ҳукмронӣ карда буданд.

СОСОНӢ ساسانی *мансуб ба* **Сосониён**.

СОТГИН ساتگین *кҳн.* пиёлаи майнӯшӣ, қадаҳи калони майрезӣ.

СОТЕЪ *а.* ساطع *кит.* 1. дурахшон, тобон. 2. ошкор, возеҳ, бурро.

СОТИР *а.* ساتر *кит.* пӯшонанда, пинҳонкунанда, рӯпӯшкунанда.

СОТСИАЛИЗМ *лот.* ساتسیئلیزم сохти ҷамъиятӣ ва низоми давлатдорӣ, ки адолати иҷтимоиро дар байни ҳамаи табақаҳои ҷомеа тарғиб мекунад.

СОТСИАЛИСТ *лот.* ساتسیئلیست узви ҳизби сотсиалист; пайрави маслаки сотсиалистӣ.

СОТСИАЛИСТӢ ساتسیئلیستی *мансуб ба* **сотсиализм**, бар усули сотсиалистӣ асосёфта: **давлати сотсиалистӣ**, **сохти сотсиалистӣ**.

СОТУР *а.* ساطور 1. қайчии токбурӣ; дасткола. 2. корди калони устухоншикани қассобон.

СОФ *а.* صاف 1. беғубор, беғаш, зулол, тоза, покиза: **оби соф, ойинаи соф, осмони соф, ҳавои соф; дили соф** дили пок ва беғараз. 2. тамоман, пурра; холис; **соф кардан** а) тоза ва пок кардан; б) тамом кардан; **соф шудан** а) тоза ва пок гаштан; б) тамом шудан.

СОФГАВҲАР صاف‌گوهر поктинатӣ, равшанзамирӣ, покдилӣ, ростӣ; беғашӣ, содиқӣ.

СОФДИЛ صاف‌دل он ки дилаш аз ғараз ва кина пок аст, покдил, бекина.

СОФДИЛӢ صاف‌دلی покдилӣ, бекинагӣ, беғаразӣ.

СОФДИЛОНА صافدلانه бо дили пок ва беғараз.

СОФЗАМИР صاف‌ضمیر *ниг.* **софдил**.

СОФИЛ *а.* سافل *кит.* паст; *муқоб.* **олӣ**.

СОФИСИРАТ صافی‌سیرت покботин, поксират, софзамир, софдил.

СОФИТИНАТ صافی طینت *ниг.* **софтинат**.

СОФИХАМИР صافی خمیر поксиришт, поктинат.

СОФИЯТ *а.* صافیت покӣ, тозагӣ, беолоишӣ, беғашӣ; ҳалолӣ, поктинатӣ.

СОФӢ صافی 1. соф будан, зулолу пок будан, холисӣ, беолоишӣ. 2. асбоби соф кардан, поло. 3. оше, ки биринҷашро алоҳида ҷӯшонда, аз софӣ гузаронда, баъд дам мекунанд.

СОФКОРӢ صاف‌کاری аз поло гузаронидан, беғиллу ғаш гардонидан, зулол кардан (*мас. об*): **софкорӣ кардан**.

СОФҚАЛБ صاف قلب *ниг.* **софдил**.

СОФМАШРАБ صاف‌مشرب *кит.* софтинат, поктабиат, некӯсират.

СОФТИНАТ صاف‌طینت софдил, поктинат.

СОХТ I ساخت 1. тарзи сохташудани чизе. 2. рехт, сохтор: **сохти бадан**. 3. низоми таркиби ҷамъиятӣ, давлатӣ: **сохти сармоядорӣ, сохти сотсиалистӣ**. 4. тайёр кардан, омода кардан, истеҳсол намудан, **пухту сохт** пухтану тайёр

кардан. 5. *дар калимаҳои мураккаб тарз ва чигунагии сохта шудани чизеро нишон медиҳад*: **бадсохт, хушсохт**…

СОХТ II ساخت омодагӣ, тайёрӣ; тайёрӣ дидан, тайёр кардан.

СОХТА ساخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **сохтан**. 2. дуруст кардашуда, сохташуда, омода, тайёркардашуда. 3. сунъӣ, ҷаълӣ, қалбакӣ, дурӯғӣ; **номи сохта; ҳуҷҷати сохта; сохтаву бофта** ба тарзи дурӯғу қалбакӣ.

СОХТАГӢ ساختگی қаллобӣ, сохта будан, қалб будан.

СОХТАКОР ساخته‌کار он ки кори сохта мекунад; қаллоб, фиребгар.

СОХТАКОРӢ ساخته‌کاری қаллобӣ, фиребгарӣ.

СОХТАКОРОНА ساخته‌کارانه бо роҳи сохтакорӣ, бо қаллобӣ.

СОХТАН ساختن 1. бино кардан, бунёд намудан. 2. тайёр кардан, омода намудан; дуруст кардан. 3. тартиб додан, мураттаб намудан. 4. созиш кардан, мувосо кардан; сабру тоқат кардан. 5. *чун феъли ёридиҳанда дар феълҳои таркибии номӣ ба ҷои* кардан, намудан *омада метавонад:* **вонамуд сохтан**.

СОХТМОН ساختمان 1. бино, иморат. 2. бино кардан, барпо намудан; бинокорӣ: **Вазорати сохтмон.**

СОХТМОНӢ ساختمانی *мансуб ба* **сохтмон**; барои сохтмон.

СОХТОР ساختار сохт, тартиб: **сохтори давлатӣ, сохторҳои қудратӣ**.

СОХТУК ساختوک *лаҳҷ.* поза, сипор, омоҷ.

СОҲА *а.* ساحه 1. майдон, ҷои фароху паҳновар, саҳни чизе. 2. ҳудуд, доира, гирдогирди ҷое (чизе). 3. арсаи хоси ягон фаъолият, илм, истеҳсолот *ва г.*: **соҳаи адабиёт, соҳаи назм, соҳаи савдо, соҳаи саноат, соҳаи чорводорӣ**.

СОҲАВӢ//СОҲАГӢ ساحوی//ساحگی *мансуб ба* **соҳа**.

СОҲИБ *а.* صاحب 1. дорандаи чизе, молик; **соҳиби хату савод** хатхон ва хатнавис, босавод; **соҳиб будан** *ба чизе;* доро будан ба чизе, молик будан ба чизе **соҳиб доштан** ба касе тааллуқдор будан, аз они касе будани чизе. 2. *ҷузъи пешини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* дорандагӣ: **соҳибдавлат**, **соҳибдевон (шоир)**, **соҳибкор**, **соҳибҷамол**…

СОҲИБАДОЛАТ صاحب‌عدالت боадолат, адолатпеша.

СОҲИБАЁЛ صاحب‌عیال 1. кадхудо, дорои зану фарзанд. 2. он ки хонаводаи бузург дорад.

СОҲИБАҚЛ صاحب‌عقل боақл, ҳирадманд.

СОҲИБАФСАР صاحب‌افسر *кит.* дорандаи тоҷ, тоҷдор, шоҳ.

СОҲИБАХЛОҚ صاحب اخلاق хушахлоқ, боодоб, аз ҷиҳати маънавӣ устувор.

СОҲИББАРИД صاحب‌برید хабаррасонанда; воқеанавис , маъмуре, ки подшоҳро аз воқеаҳои мамлакат огоҳ мекунад.

СОҲИБҒАРАЗ *а.* صاحب غرض одами ғаразнок, бадхоҳ; фитнаангез.

СОҲИБДАВЛАТ صاحب‌دولت бадавлат, давлатманд, сарватманд.

СОҲИБДЕВОН صاحب‌دیوان 1. *кҳн.* шахси амалдори олии молия. 2. шоире, ки ашъораш дар китоби алоҳида бо низоми муайян ҷамъ оварда шудааст.

СОҲИБДИЛ صاحب‌دل 1. покдил, нексират; боинсоф, раҳмдил. 2. далер, ҷасур, нотарс.

СОҲИБЗАВҚ صاحب‌ذوق 1. соҳибистеъдод. 2. хушзавқ.

СОҲИБЗАМИН صاحب‌زمین заминдор, молики замин.

СОҲИБИДРОК صاحب‌ادراک боидрок, хушфаҳм, зирак.

СОҲИБИҚБОЛ صاحب اقبال хушбахт, хуштолеъ.

СОҲИБИҚТИДОР صاحب‌اقتدار 1. соҳиби қудрату қувват. 2.арҷманд.

СОҲИБИМЗО صاحب امضا 1. шахсе, ки ҳуҷҷатеро имзо карда бошад. 2. он ки ҳуқуқи дар ҳуҷҷатҳои давлатӣ имзогузорӣ дорад.

СОҲИБИМТИЁЗ صاحب‌امتیاز он ки имтиёзи кор-

хона, ширкат ва монанди онро дорад. **соҳибимтиёзи маҷалла (рӯзнома)** касе, ки имтиёзи нашри маҷалла (рӯзнома)–ро дошта, масъули матолиби дар он дарҷшуда аст.

СОҲИБИНОЯТ صاحب‌عنایت меҳрубон, мададгор, накӯкор.

СОҲИБИНТИЗОМ صاحب‌انتظام боодоб, нексиришт.

СОҲИБИРОДА صاحب اراده иродаи қавӣ дошта, боирода, қавиирода.

СОҲИБИСТЕЪДОД صاحب‌استعداد қобилиятнок, мустаид, қобил.

СОҲИБИСТИҚЛОЛ صاحب‌استقلال озод, соҳибихтиёр, мустақил.

СОҲИБИХТИЁР صاحب‌اختیار он ки бо майлу хоҳиши худ кореро мекунад, он ки ихтиёраш ба дасти худи ӯст, ихтиёрдор, мустақил.

СОҲИБИХТИЁРӢ صاحب‌اختیاری мустақилӣ, ихтиёрдорӣ.

СОҲИБИХТИСОС صاحب‌اختصاص дорои ихтисос, мутахассис.

СОҲИБӢ I صاحبی соҳиб будан, моликият (ба чизе); **соҳибӣ кардан** ба чизе соҳиб шудан, ба ихтиёри худ чизеро даровардан, ба моликияти худ даровардан.

СОҲИБӢ II صاحبی як навъ ангури сурхчатоб, ки донаҳои калон дорад.

СОҲИБКАЛОМ صاحب‌کلام 1. он ки қудрати суханварӣ дорад, сухандон. 2. адиби маъруф.

СОҲИБКАМОЛ صاحب‌کمال он ки дар илму дониш ва фазлу адаб ба пояи баланд расидааст, бомаърифат.

СОҲИБКАРАМ صاحب‌کرم бокарам, саховатманд, саховатпеша.

СОҲИБКАРОМАТ صاحب‌کرامت 1. он ки корҳои мӯъҷиза анҷом медиҳад, мӯъҷизакор. 2. *маҷ.* ғайбдон, ғайбгӯй.

СОҲИБКИТОБ صاحب‌کتاب 1. *д.* дорандаи китоби муқаддас. 2. муаллифи китоб.

СОҲИБКОР صاحبکار 1. сардори кор, корфармо, хӯҷаин. 2 он ки кореро ба роҳ мемонад.

СОҲИБКОРӢ صاحب‌کاری 1. корфармоӣ. 2. ба роҳ мондани ягон кор; корчаллонӣ.

СОҲИБКУЛОҲ صاحب‌کلاه 1. *кит.* тоҷдор, подшоҳ. 2. *маҷ.* сарбаланд, сарфароз.

СОҲИБҚАЛАМ صاحب‌قلم 1. он ки тарзи таҳрири нағз дорад. 2. нависанда.

СОҲИБҚИРОН صاحب‌قران *таър.* 1. он ки дар вақти наздик шудани сайёраи Зӯҳра бо Муштарӣ, ё Зӯҳра бо Офтоб таваллуд ёфтааст, ки ин дар илми аҳкоми нуҷум аломати хушбахтӣ ба шумор мерафт. 2. *маҷ.* хушбахт, саодатманд; зафарманд. 3. лақаби баъзе подшоҳони қадим.

СОҲИБҚУВВАТ صاحب‌قوت қавӣ, зӯр, пурзӯр.

СОҲИБЛИСОН صاحب‌لسان *кит.* суханвар, нотиқ.

СОҲИБМАНЗАЛАТ صاحب‌منزلت мӯътабар, соҳибэҳтиром.

СОҲИБМАНСАБ صاحب‌منصب дорои мансаби калон, мансабдор; амалдор.

СОҲИБМАСЛИҲАТ صاحب‌مصلحت доно, хирадманд.

СОҲИБМАЪЛУМОТ صاحب‌معلومات маълумотнок, бомаърифат.

СОҲИБМОЯ صاحب مایه давлатманд, ғанӣ.

СОҲИБНАЗАР صاحب‌نظر равшанзамир, бофаросат, нозуксанҷ.

СОҲИБНЕЪМАТ صاحب‌نعمت сарватманд, бадавлат.

СОҲИБНОМ صاحب‌نام номдор, маъруф; баэътибор, баобрӯ.

СОҲИБНОМУС صاحب ناموس поктинат, росткор, бонангу номус.

СОҲИБНУФУЗ صاحب‌نفوذ он ки нуфузу эътибор дорад, мӯътабар.

СОҲИБРАЪЙ صاحب رأی *ниг.* **соҳибтадбир**.

СОҲИБСАЛИҚА صاحب‌سلیقه *ниг.* **соҳибзавқ**.

СОҲИБСАЛТАНАТ صاحب‌سلطنت подшоҳ, ҳоким.

СОҲИБСАОДАТ صاحب‌سعادت *ниг.* **соҳибиқбол**.

СОҲИБСАРИР صاحب‌سریر *кит.* соҳиби тахт,

подшоҳ, тахтнишин.

СОҲИБСАРМОЯ صاحب‌سرمایه соҳиби сармоя, давлатманд, ғанӣ, сармоядор.

СОҲИБСАХО صاحب سخا *ниг.* **соҳибэҳсон**.

СОҲИБСИМОЪ صاحب‌سماع 1. гӯшкунанда. 2. *мац*. тобеъ, мутеъ, фармонбардор.

СОҲИБСУКУН صاحب‌سکون устувор; тобовар, тоқатнок.

СОҲИБСУҚ صاحب‌سوق раиси бозор, сардори бозор.

СОҲИБСУХАН صاحب‌سخن 1. суханвар. 2. адиб.

СОҲИБТАБЪ صاحب‌طبع 1. он ки табъи баланд дорад, суханфон. 2. хуштабъ, хушгӯй; зарофатгӯй.

СОҲИБТАДБИР صاحب‌تدبیر 1. донишманд. 2. дурбин. 3. чорасоз.

СОҲИБТАРАДДУД صاحب‌تردد он ки барои анҷоми коре кӯшишу ҳаракат дорад.

СОҲИБТАФАККУР صاحب‌تفکر хирадманд, мутафаккир, заковатманд.

СОҲИБТАФАРРУС صاحب‌تفرس соҳиби фаросат, бофаҳм, боидрок.

СОҲИБТАХТ صاحب‌تخت шоҳ, ҳоким, шаҳаншоҳ, соҳиби тахти шоҳӣ.

СОҲИБТАҶАММУЛ صاحب‌تجمل бошаъну шукӯҳ, бокарру фар.

СОҲИБТАҶРИБА صاحب‌تجربه кордида, таҷрибанок, ботаҷриба, таҷрибадор.

СОҲИБТАҶРИБАГӢ صاحب‌تجربگی таҷрибаи ғанӣ доштан.

СОҲИБТОҶ صاحب تاج *ниг.* **соҳибтахт**.

СОҲИБУЛҶАЙШ *а.* صاحب‌الجیش соҳиби лашкар, сипаҳсолор; подшоҳ.

СОҲИБФАРОСАТ صاحب‌فراست 1. он ки дорои фаросат аст; боҳуш, зирак. 2. донандаи фанни қиёфа, қиёфашинос.

СОҲИБФАҲМ صاحب‌فهم хушфаҳм, зеҳнтез, зирак.

СОҲИБФИКР صاحب فکر донишманд, бохирад.

СОҲИБФИРОШ صاحب فراش *кит.* бистарӣ, бемор, касал.

СОҲИБХАБАР صاحب‌خبر 1. огоҳ, хабардор. 2. *мац*. қосид, фиристода, хабаррасон.

СОҲИБХИРАД صاحب‌خرد хирадманд, боақл, бохирад, донишманд.

СОҲИБХОНА صاحب‌خانه молики хона, хӯҷаини хона, мизбон.

СОҲИБХОНАЗАН صاحب‌خانه‌زن зани соҳибхона.

СОҲИБҲАШАМАТ صاحب‌حشمت соҳиби шукӯҳу дабдаба, соҳиби ҷоҳу ҷалол.

СОҲИБҲИММАТ صاحب‌همت олиҳиммат, ҷавонмард, сахӣ.

СОҲИБҲУҚУҚ صاحب‌حقوق он ки ба муайян кардани ҳаққу ҳуқуқи худ соҳиб аст, баҳраманд аз ҳама гуна ҳуқуқ.

СОҲИБҲУНАР صاحب‌هنر ҳунарманд, соҳиби ягон ҳунар.

СОҲИБЧАНГОЛ صاحب‌چنگال парандаи дарандаи, дорои чанголи қавӣ; ваҳшӣ: **парандаи соҳибчангол**.

СОҲИБҶАМОЛ صاحب‌جمال хушрӯ, зебо, некрӯй.

СОҲИБҶАШН صاحب‌جشن он ки ҷашни ӯ таҷлил мешавад, соҳиби ҷашн.

СОҲИБҶОҲ صاحب‌جاه баландмартаба, олимақом.

СОҲИБЪИЁР صاحب‌عیار 1. санҷишгари пули тиллои холис ва сақат, фарққунандаи пули сара ва носара, дорои санги маҳак. 2. *мац*. фарққунандаи неку бад.

СОҲИБЭҲСОН صاحب‌احسان *ниг.* **соҳибкарам**.

СОҲИБЭҲТИРОМ صاحب‌احترام мӯҳтарам, соҳиби иззату икром.

СОҲИБЭЪТИБОР صاحب‌اعتبار 1. мӯҳтарам, муаззам. 2. шоистаи эътимод.

СОҲИЛ *а.* ساحل замини лаби дарё, канори дарё, лаби баҳр; **соҳили наҷот** *мац*. хушкӣ.

СОҲИЛБАНДӢ ساحل‌بندی мустаҳкам кардани соҳил; **корҳои соҳилбандӣ**.

СОҲИЛНИШИН ساحل‌نشین он ки дар соҳил зиндагӣ мекунад.

СОҲИР I *а.* ساحر сеҳркунанда, ҷодугар.

СОҲИР II *а.* ساهر бехоб, шаббедор; бедор, шабзиндадор.

СОҲИРА I *а.* ساهره 1. сатҳ ва рӯи замин. 2. чашмаи равон.

СОҲИРА II *а.* ساحره *муаннаси* **соҳир** I.

СОҲИРӢ ساحری ҷодугарӣ, сеҳркорӣ.

СОҲИРОНА ساحرانه 1. ба таври ҳайратангез, аҷоиб. 2. мафтунона, ҷозибакорона.

СОҲӢ I *а.* ساهی *кит.* он ки фикраш ба ҷои дигар аст, ғофил, беparво; мусоҳилакор.

СОҲӢ II *а.* صاحی 1. бедор, бедоршуда. 2. ҳушёр.

СОЧ ساچ *ниг.* **соҷ**.

СОЧМА *т.* ساچمه сурбрезаҳои гирд–гирд, ки дар камони шикорӣ барои оташ додан мерезанд.

СОЧМАДОН ساچمه‌دان халтачае, ки дар он сочма мегиранд.

СОЧМАРЕЗ ساچمه‌ریز он ки дар қолиби махсус сочма мерезад.

СОЧМАРЕЗӢ ساچمه‌ریزی амали рехтани сочма.

СОҶ I ساج 1. дарахти баланди рост, ки дар Ҳиндустон мерӯяд ва онро булути ҳиндӣ низ мегӯянд. 2. як навъи дарахт, ки чӯбаш сиёҳи сахт аст ва дар гузашта барои сохтани киштӣ истифода мегардид.

СОҶ II ساج парандаи сиёҳчаи зоғчамонанди хурдтар аз зоғ, ки бештар малах шикор кунад.

СОҶГУН ساج‌گون *кит.* тира, сияҳгун.

СОҶИД *а.* ساجد саҷдакунанда, он ки пешонӣ бар замин ниҳода саҷда кунад.

СОЪ *а.* صاع паймонаи ғалла, тақрибан се килограмм.

СОЪХОҲ صاع خاه садақахӯр; қаландар, дарвеше, ки дар сари хирмани ғалла ҳақ металабад.

СОЯ سایه 1. сиёҳии ҷисми инсон ё ҳар ҷисми дигаре, ки дар рӯшноии офтоб ё нури чароғ ба замин ё болои чизи дигар меафтад. 2. ҷои офтобнорас, ҷои панаҳ аз офтоб; **аз (ба) сояи…** дар паноҳи…, ба зери…; **дар сояи…** а) ба шарофати…, ба туфайли…, аз боиси…, ба сабаби …; б) дар ҳимояти… дар паноҳи; **сояи ӯ аз сари мо кам мабод (нашавад)** ҳамеша дар паноҳ ва ҳимояти ӯ бошем, илтифоту меҳрубониаш аз мо кам мабод; **сояи** *касе* **шудан** ҷонишини касе шудан, мислу монанди касе шудан; **сояи касеро аз девор тарошидан** касеро сахт бад дидан, касеро чашми дидан надоштан; **аз сояи худ тарсидан** хеле тарсончак будан; **чу соя аз паси (дунболи)** *касе* **гаштан** касеро беист таъқиб кардан.

СОЯАНДОЗ سایه‌انداز он чи бар чизе соя афкандааст.

СОЯАФКАН سایه‌افکن *ниг.* **сояандоз.**

СОЯБОН سایه‌بان 1. парда ё чодире, ки барои панаҳ кардан аз офтоб болои сар мекашанд. 2. чатр; **кафи даст ба чашм соябон кардан** бо кафи даст чашмро аз рӯшноии чароғ ё шуои офтоб панаҳ кардан (*вақти нигаристан ба чизе*).

СОЯБОНГУЛ سایه‌بان‌گل *бот.* як навъ гули чатрмонанд, ки тӯдагул ҳам мегӯянд.

СОЯБОНШАКЛ سایه‌بان‌شکل ба монанди чатр, ба шакли соябон.

СОЯГАРД سایه گرد ҷое, ки соя барвақт афтад.

СОЯГАҲ سایه‌گه ҷои соя: **соягаҳи бед**.

СОЯГИР سایه‌گیر болои тиреза, ки аз берун барои аз шуои рости офтоб нигоҳ доштан васл мекунанд.

СОЯГӢ سایگی 1. он чи дар соя парвариш ёфта бошад. 2. меваи дар соя хушкшуда: **мавизи соягӣ**.

СОЯГОҲ سایه گاه соянок, соядор.

СОЯГУСТАР سایه‌گستر *кит.* 1. сояандоз, сояафкан. 2. *маҷ.* одами меҳрубон, ҳимоягар ва паноҳгоҳи мардуми бечора.

СОЯДАСТ سایه‌دست навишти дастии хотиравии муаллиф ё мусанниф, ба дасти муаллиф навиштошуда.

СОЯДОР سایه‌دار 1. ҳар чизе ки сояаш ба замин

меафтад; сояафкан. 2. ҷои аз шуои офтоб панаҳ: **дарахти соядор**, **сарҳавзи соядор**.

СОЯДӮСТ سایه‌دوست дӯстдори соя: **гиёҳи соядӯст**.

СОЯЗАДА سایه زده аз рӯи ақидаи хурофӣ касе, ки ба ӯ деву парӣ таъсир карда зиён расондааст, ҷинзада, зиёндор.

СОЯМАНД سایه مند соядор, босоя, он чи соя бар он афтодааст; *муқ.* **серсоя**.

СОЯНАМО سایه نما 1. ба соя монанд, соятоб. 2.ҳангоми тулӯъ соя партофтани дарахт, бино ва дигар чизҳои баланд.

СОЯНИШИН سایه‌نشین 1. он ки дар сояҷой нишастааст . 2. касе, ки боғеро барои иқомат дар мавсими тобистон ба иҷора мегирифт.

СОЯНОК سایه ناک соядор.

СОЯПАРАСТ سایه‌پرست он ки сояро дӯст дорад, соядӯстдор.

СОЯПАРВАРД سایه‌پرورد *ниг.* **сояпарварда**.

СОЯПАРВАРДА سایه‌پرورده 1. ба воя расида, тарбияёфта дар сояҷой. 2. *маҷ.* касе, ки дар нозу неъмат тарбия ёфтааст.

СОЯРАВ سایه‌رو ҷои офтобнорас, ҷои соянок.

СОЯРАВШАН سایه‌روشن *санъ.* ҷой додани рангҳои гуногуни тира ва равшан дар асари рассомӣ ва графикӣ.

СОЯРӮ سایه‌رو *ниг.* **сояраb**.

СОЯСИФАТ سایه‌صفت монанди соя, чун соя.

СОЯФИКАН سایه‌فکن *ниг.* **сояандоз**.

СОЯЧАШМ سایه چشم маводи рангкунӣ, ки бо он мижгонро ранг кунанд.

СПАРТАКИАДА *лот.* سپرتکیئده мусобиқаи оммавии варзишӣ, ки дар он ҳама навъҳои варзиш намоиш дода мешавад.

СПЕКТАКЛ *фр.* سپکتکل намоиши театрӣ, намоиш, намоишнома.

СПЕКТР *лот.* سپکتر *физ.* маҷмӯи партавҳои ранга, ки вақти аз маншур гузаштани нур ба вуҷуд меоянд.

СПИКЕР *англ.* سپیکر сардори парламент.

СПИРТ *лот.* سپیرت моеи сӯзанда ва мастиовар, ки аз моддаҳои қанддор ва крахмалдор кашида мешавад, ҷавҳари арақ.

СПИРТДОР سپیرت دار дорои спирт: **нӯшокиҳои спиртдор**.

СПИРТӢ سپیرتی *ниг.* **спиртдор**.

СПИРТНОК سپیرت ناک *ниг.* **спиртдор**.

СПОРТ *англ.* سپارت *ниг.* **варзиш**.

СПОРТЛОТО سپارت لاتا бозии лотереяи бурднок, ки барои инкишофи корҳои варзишӣ ташкил карда мешавад.

СТАДИОН *ю.* ستدیئان *ниг.* **варзишгоҳ**.

СТАКАН *р.* ستکن зарфи устувонашакли бедастаи шишагӣ барои нӯшидани моеот; истакон.

СТАНДАРТ *англ.* ستندرت 1. намуна, меъёр, маҳак. 2. навъи махсуси мол, ки нисбат ба сифат, таркиб, миқдор ва вазн муайян шуда бошад.

СТАНДАРТОНӢ ستندرتانی ба меъёр даровардан, ба навъи махсуси ҷавобгӯи меъёри муайян ҷудо кардан.

СТАРШИНА *р.* سترشینه рутбаи ҳарбӣ, ки аслан корҳои хоҷагидории рота бар дӯши вай аст.

СТЕНОГРАММА *ю.* ستناگرمه *ниг.* **зуднавишт**.

СТЕНОГРАФИЯ *ю.* ستناگرفیه *ниг.* **зуднависӣ**.

СТЕРИЛИЗАТСИЯ *лот.* ستریلیزتسیه 1. дафъ кардани микробҳои зарарнок ва сирояткунанда, соф ва безараркунӣ (*мас., обро*). 2. ба воситаи ҷарроҳӣ (зоидан ё зоёнидан) ноқобил гардонидани одам ё чорпо.

СТЕТОСКОП *ю.* ستتاسکاپ *тиб.* олати махсусе, ки духтурҳо ба воситаи он дил ё шуши беморро месанҷанд.

СТОМАТОЛОГИЯ *ю.* ستامتالاگیه *ниг.* **дандонпизишкӣ**.

стон//истон ستان//استان *пасванди исмсоз, ки ба калима маънои* афзунии он чизро дар *ҷое медиҳад*: **гулистон**, **кӯҳистон**, **чаманистон**…

СТРАТЕГИЯ *ю.* سترتگیه 1. санъати ҷанг. 2. ҳунари роҳбарӣ, санъати роҳбарӣ.

СТРАТЕГӢ стратگی санъати ҷангидошта; муҳим.

СТРАТОСТАТ *лот.* ستراتاستت кура барои парвоз ба стратосфера.

СТРАТОСФЕРА *лот.* ستراتاسفره табақаи болои атмосфера, ҷавви ҳаво.

СТУДЕНТ *лот.* ستودنت *ниг.* **донишҷӯ**.

СТУДИЯ *ит.* ستوديه 1. коргоҳи рассом ё ҳайкалтарош. 2. мактаби ҳунарпешагӣ. 3. муассисае, ки кинофилм тайёр мекунад. 4. хонаи махсус барои намоишҳои телевизионӣ.

СТЮАРДЕССА *англ.* ستيوآردسّه ходими ҳавопаймо, зане ки дар салони ҳавопаймо ба мусофирон хизмат мекунад.

СУ I //СУЪ а. سو//سؤ 1. бадӣ, зиён ва мазаррат. 2. бад; бадхоҳ.

СУ II //СУВ سو *шакли дигари* **сӯ(й)**.

СУАДО *а.* سعدا *ҷ.* **саид**.

СУБЙЕКТ *лот.* سوبيکت 1. *фалс.* он ки идрок, фикр ва амал мекунад. 2. *збш.* мубтадо. 3. шахс, кас, одам, фард.

СУБЙЕКТИВИЗМ *лот.* سوبيکتيويزم 1. *фалс.* равияи фалсафӣ, ки мавҷуд будани олами моддии беруниро инкор мекунад ва онро фақат дарки шуури шахс мешуморад. 2. шахсият, ғаразнокӣ.

СУБЙЕКТИВӢ سوبيکتيوی 1. хоси шахси муайян, хусусӣ, шахсӣ. 2. ғайримунсифона, шахсӣ; **баҳодиҳии субйективӣ (субйективона)**.

СУБОТ *а.* ثبات *ниг.* **сабот**.

СУБОТКОР ثبات کار 1. сахт, маҳкам, мустаҳкам. 2. боирода, дар азмаш устувор.

СУБОТКОРӢ ثبات کاری 1. мустаҳкамӣ, сахтӣ. 2. собитқадамӣ, боиродагӣ.

СУБОТКОРОНА ثبات کارانه собитқадамона,

СУБСТАНСИЯ *лот.* سوبستنسيه *фалс.* 1. ҷавҳар, моҳият, асоси ҳамаи чиз ва ходисаҳо. 2. дар фалсафаи метафизикӣ моҳияти тағйирнаёбандаи ашё.

СУБСТРАТ *лот.* سوبسترت 1. *фалс.* асоси умумии ҳодисаҳои гуногун. 2. *збш.* боқимондаи унсурҳои забони мағлуб дар таркиби забони ғолиб.

СУБТРОПИКӢ سوبتراپيکی *мансуб ба* субтропикҳо, минтақаи наздик ба тропикҳо (*аз шимол ва ҷануб*), ки обу ҳавояш гарм аст, минтақаи гармсер.

СУБУЛ *а.* سبل *ҷ.* **сабил** (роҳҳо, тариқҳо).

СУБУР *а.* ثبور вайронӣ; ҳалокат.

СУБУТ *а.* ثبوت исбот ва аниқ кардан; **ба субут расидан** собит шудан; **ба субут расондан** а) исбот кардан бо далелу ҳуҷҷатҳо; б) ба анҷом расондан, тамом кардан.

СУБӮҲ *а.* صبوح *кит.* пагоҳӣ, субҳ, субҳгоҳ.

СУБҲ *а.* صبح 1. вақти сафед шудани рӯз, бомдод, сапедадам; **субҳ то шом** аз дамидани сапеда то фурӯ нишастани торикӣ, тамоми рӯз. 2. *маҷ.* оғоз, ибтидо, аввали саршавии чизе; **субҳи мурод**, **субҳи умед**, **субҳи шодӣ**; **субҳи содиқ** пурра дамидани сапедаи саҳарӣ; *муқоб.* **субҳи козиб**, ки нимаравшании пеш аз дамидани сапедаи ҳақиқист.

СУБҲА *а.* سبحه тасбеҳ, донаҳое, ки ба ришта кашида шудааст ва рӯҳониён теъдоди зикри Худованд карданро ба он мешумуранд.

СУБҲГОҲ صبحگاه *ниг.* **субҳдам**.

СУБҲГОҲӢ صبحگاهی *мансуб ба* **субҳгоҳ**.

СУБҲГОҲОН صبحگاهان саҳаргоҳон.

СУБҲДАМ صبحدم ҳангоми субҳ, бомдод, сапедадам.

СУБҲИДАМ صبح دم *ниг.* **субҳдам**.

СУБҲОН *а.* سبحان пок, муназзаҳ.

СУБҲОНА سبحانه хӯроки субҳ.

СУБҲОНАЛЛОҲ *а.* سبحان الله *калимаи нидо.* 1. *д.* Худованд пок аст, муназзаҳ аст Худо! 2. аҷабо! (*дар вақти изҳори таааҷҷуб гуфта мешавад*).

СУБЪ *а.* سبع 1. аз ҳафт як қисм, ҳафтяк. 2. ҳафтяки Қуръон, Ҳафтяк.

СУВАР I *а.* صور *ҷ.* **сурат** I.

СУВАР II *а.* سور *ҷ.* **сура**.

СУВАРӢ *а.* صوری зоҳирӣ, берунӣ.

СУВАРНИГОР صورنگار нигорандаи суратҳо, сураткаш, офаринандаи пайкар ва чеҳраҳо

СУВВОЛ *а.* سوال *ҷ.* **соил** I (пурсандагон).

СУВОР سوار *ниг.* **савор**.

СУВОРА سواره *ниг.* **савора**.

СУВОРӢ سواری *ниг.* **саворӣ**.

СУГУСТАН سگستن *ниг.* **сигустан**.

СУҒБА سغبه *кит.* фирефта, фирефташуда, фиреб додашуда; масхарашуда.

СУҒДӢ سغدی 1. *мансуб ба* Суғд, бошандаи Суғд. 2. забони суғдӣ, ки ба гурӯҳи забонҳои эронӣ шомил аст.

СУҒУД سغود замини нишебе, ки оби борон дар он ҷамъ шавад; ҷои обшор ва обод.

СУҒУР سغر *зоол.* ҷонвари гурбамонанди сурхчамӯй, ки аз пӯсташ пӯстин дӯзанд.

СУҒУРТА سغرته *ниг.* **бима**; аз зарарӣ эҳтимолӣ бо пул таъмин кардани худ бо роҳи ҳаққгузории мунтазам ба муассисаи дахлдор, ки ҳангоми рӯй додани чунин зарар пардохти ҳаҷми маблағи зарарро ба ӯҳда гирифтааст: **суғуртаи давлатӣ**,**суғуртаи иҷтимоӣ**, **суғуртаи молу мулк**, **суғуртаи ҳаёт**.

СУҒУРТАПУЛӢ سغرته پولی маблағи суғурташаванда.

СУД I سود фоида, нафъ, манфиат; **суд бахшидан** нафъ доштан.

СУД II سود мақоми давлатӣ, ки мурофиаҳои шаҳрвандӣ ва ҷиноятиро мебинад, додгоҳ, маҳкама; **суди халқӣ, суди олӣ; ба суд додан** *касеро* барои мурофиа ба суд кашидан; **суд кардан**.

СУДА سوده *сифати феълии замони ҳозира аз* **судан**; соидашуда, майдашуда; **намаки суда** намаки кӯфта, чун хока, нармкарда; **суда шудан** а) дар асари соиш ва молиш нарм шудан; б) дар натиҷаи соиш хӯрда шудан (*мас., пойафзол*).

СУДАН سودن 1. молидан, ба ҳам молидани ду чиз, соидан. 2. соида нарм кардани чизе.

СУДБАХШ سودبخش нафъовар, фоиданок.

СУДБОЗ سودباز ҷанҷолӣ, тез-тез ба суд мурочиаткунанда.

СУДБОЗӢ سودبازی **:судбозӣ кардан** бисёр ба суд рафтуой кардан; аз пайи ҷанҷол, мурофиае ба судҳо даводавӣ кардан.

СУДДА I *а.* سده *кит.* остона.

СУДДА II *а.* سده *тиб.* бастагӣ ва гирифтагӣ, гиреҳ, ки дар рӯдаҳо, рагҳо *ва ғ.* пайдо мешавад.

СУДӢ سودی *мансуб ба* **суд**, додгоҳӣ.

СУДМАНД سودمند фоиданок, натиҷадиҳанда, муфид.

СУДМАНДӢ سودمندی фоидагирӣ, фоиданокӣ.

СУДОБ سداب *бот.* гиёҳи пудинамонандест, ки гулҳои зард дорад ва дар тиб ба кор меравад.

СУДОБӢ سدابی 1. *мансуб ба* **судоб.** 2. сабзранг; ◊ **чархи судобӣ** осмон.

СУДОВАР سود آور фоиданок, муфид.

СУДОНӢ سودانی 1. *мансуб ба* Судон. 2. аз табааи Судон.

СУДОЪ *а.* صداع *кит.*, *тиб.* дарди сар.

СУДОЪПАЗИР صداع پذیر тобовар ба дарди сар; сабур, батоқат.

СУДПАРАСТ سودپرست тамаъкор.

СУДПАРАСТӢ سودپرستی тамаъкорӣ.

СУДПАРАСТОНА سودپرستانه тамаъкорона.

СУДРА *а.* صدره 1. болои сина, сари сина. 2. синапӯш, синабанд.

СУДУР I *а.* صدور содир шудан, рӯй додан, воқеъ гардидан; **судур ёфтан** навишта шудан, содир гардидан (*мас., фармон*).

СУДУР II *а.* صدور *ҷ.* **садр**. 1. болонишинон. 2. *таър.* яке аз унвонҳои илмие буд дар аморати Бухоро, ки пас аз ӯроқ, пеш аз садр ҷой дошт.

СУДХӮР سودخور он ки маблағеро бо гирифтани фоидаи зиёде ба қарз медиҳад.

СУДХӮРӢ سودخوری амали судхӯр, ки пул ба фоида медиҳад.

СУДШАВАНДА سودشونده он ки ҷинояти ӯ дар суд муҳокима мешавад.

СУДЯ سودیه 1. он ки суд мекунад, раиси суд; довар, додвар. 2. ҳакам дар бозиҳои варзишӣ, довар.

СУИЗАН(Н) *а.* سوءظن бадгумонӣ, гумони бад бурдан.

СУИИДОРА *а.* سوءاداره *кит.* бадрафторӣ дар идора кардани коре.

СУИИСТЕЪМОЛ *а.* سوءاستعمال ба бадӣ кор фармудан, чизеро нобаҷо ва нодуруст ба кор бурдан.

СУИИСТИФОДА *а.* سوءاستفاده аз мансаб ё коре

нодуруст фоида бурдан.

СУИҚАСД *а.* سوءقصد қасди бад; қасди ҷони касеро кардан, қасди куштан.

СУККОН I *а.* سکان дунболаи киштӣ; рули киштӣ.

СУККОН II *а.* سکان *ҷ.* **сокин**.

СУККОНДОР سکاندار идоракунандаи суккон, он ки дар сари суккони киштӣ меистад.

СУКНО *а.* سکنی *кит.* сокин будан, истиқомат; **сукно доштан** дар ҷое муқимӣ будан.

СУКР *а.* سکر *кит.* мастӣ, ҳолати мастӣ, мадҳушӣ.

СУКРАНГЕЗ سکرانگیز масткунанда, мадҳушкунанда.

СУКРОВАР سکر آور *ниг.* **сукрангез**.

СУКУН *а.* سکون оромӣ, қарор; *муқоб.* **ҳаракат**.

СУКУНАТ *а.* سکونت 1. иқомат, манзил кардан; сукунат доштан, муқимӣ будан дар ҷое. 2. оромӣ, хомӯшӣ.

СУКУРРА//СУКРА سکره косаи сафол.

СУКУТ *а.* سکوت хомӯш шудан, хомӯшӣ; **сукут кардан** хомӯш шудан, гап назадан, аз гап бозистодан: **сукут аломати ризо** (*мақ.*).

СУҚ I سوق *гуфт.* кина; бухл, ҳасад, кина ва ҳасаде, ки гӯё аз касе ба каси дигар вақти хӯрок хӯрдан ё кори бобаракаташ мегузарад; **суқ - суқ кардан** бо молиш гӯё суқи даромадаро баровардан; **суқ афтодан**; **суқи чашм** аз нигоҳи ҳасадхӯронаи касе гӯё зараре дидан.

СУҚ II *а.* سوق *кит.* бозор.

СУҚБА *а.* ثقبه *кит.* сӯрох.

СУҚИ(Й)Я *а.* سوقیه аҳли бозор, аҳли харидуфурӯш.

СУҚОТ *а.* سقاة *ҷ.* **соқӣ**.

СУҚУТ *а.* سقوط 1. афтиш, афтодан ба замин. 2. ҷойҳои афтода дар китоб ё вақти навиштан. 3. аз сари ҳокимият рафтани давлате ё мансабдори калоне: **суқути Салҷуқиён**. 4. аз даст рафтани ҷое (шаҳре) дар ҷанг.

СУЛ(Л) *а.* سل *кит.* шуш.

СУЛАҲФОТ *а.* سلحفات *кит.* сангпушт.

СУЛБ I *а.* صلب 1. сахт, шах, дурушт, сахтмодда, пӯлод. 2. устувор, мустаҳкам. 3. *маҷ.* мутаассиби гузаро, сахт мутаассиб.

СУЛБ II *а.* صلب 1. тахтапушт, амуди фиқарӣ. 2. камар, пушт. 3. миёни чизе, мағзи чизе.

СУЛБИЯ *а.* سلبیه *кит.* пардаи чашм.

СУЛБӢ صلبی пуштикамарӣ, наслӣ, зурриётӣ; зотӣ; **фарзанди сулбӣ** фарзанди худӣ.

СУЛВАТ *а.* سلوت *ниг.* **салват**.

СУЛЛАМ *а.* سلم нардбон.

СУЛЛОБ سلاّب *гуфт.* 1. *шакли кӯтоҳшудаи* **устурлоб**. 2. *маҷ.* беруй, густох, бемулоҳиза.

СУЛМА(Т) *а.* ثلمه//ثلمت шикоф, рахна.

СУЛОЛА *а.* سلاله 1. насл, фарзанд, авлод. 2. хонадон: **сулолаи Сомониён.**

СУЛОЛАВӢ سلالوی *мансуб ба* **сулола.**

СУЛС *а.* ثلث *кит.* 1. сеяк, аз се як ҳисса. 2. навъи хати арабӣ.

СУЛСУЛ *а.* صلصل *кит.* фохта.

СУЛТОН *а.* سلطان 1. ҳоким, фармонраво, подшоҳ. 2. *таър.* унвони подшоҳон дар баъзе мамлакатҳои Шарқ.

СУЛТОНӢ سلطانی 1. *мансуб ба* **султон**. 2. подшоҳӣ, салтанат.

СУЛУК *а.* سلوک *кит.* 1. рафтор, равиш. 2. дар тасаввуф тарзи рафтори сӯфиён; тариқат; **сайри сулук кардан** марҳилаҳои гуногуни тасаввуфро паймудан.

СУЛУҚ سلوق оҳани занҷирмонанди лаҷоми асп, ки вақти лаҷом задан дар даҳони асп меистад; **сулуқ хоидан(-и асп)**.

СУЛФА سلفه *тиб.*, *ниг.* **сурфа**; **сулфаи хушк** сулфаи бебалғам.

СУЛФАКАБУТАК سلفه‌کبوتک *тиб.* касалии сулфа, ки асосан тифлон ба он дучор мешаванд.

СУЛФАТ *лот.* سولفت *кит.* номи умумии намакҳои туршии гӯгирд.

СУЛФИД *лот.* سولفید номи умумии таркибҳои содаи гӯгирд бо унсурҳои дигар.

СУЛФИДАН سلفیدن ба бемории сулфа мубтало будан, сулфа кардан.

СУЛФУР *лот.* سولفور яке аз унсурҳои химиявӣ,

ки ранги зард дошта дар об ҳал намешавад.

СУЛФУРДОР سولفوردار маҳлули химиявие, ки дар таркибаш сулфур дорад.

СУЛҲ صلح оштӣ; осоиштагӣ, амонӣ; *муқоб.* **ҷанг**.

СУЛҲДӮСТ صلحدوست тарафдори оштӣ ва осоиштагӣ, сулҳпарвар.

СУЛҲДӮСТӢ صلحدوستی кӯшиш ба ҳифзи оштӣ ва осоиштагӣ, сулҳпарварӣ.

СУЛҲДӮСТОНА صلح دوستانه бо сулҳу салоҳ.

СУЛҲИЯ صلحیه куллиёти ашъор, ки мазмуни сулҳ дошта бошад.

СУЛҲНОМА صلحنامه ҳуҷҷате, ки дар он шароити оштӣ ва сулҳ қайд ва сабт шудааст.

СУЛҲНОПАЗИР صلحناپذیر ҷанҷоле, ки бо роҳи сулҳ (мусолимат) рафъ карданаш аз имкон берун аст, сулҳнашаванда.

СУЛҲОВАР صلحآور он чи сулҳ меорад, оварандаи сулҳ: **нерӯҳои сулҳовар**.

СУЛҲПАРАСТ صلح پرست *ниг.* **сулҳдӯст**.

СУЛҲПАРАСТӢ صلح پرستی *ниг.* **сулҳдӯстӣ**.

СУЛҲПАРВАР صلحپرور *ниг.* **сулҳдӯст**.

СУЛҲПАРВАРӢ صلح پروری *ниг.* **сулҳдӯстӣ**.

СУЛҲТАЛАБ صلح طلب ба сулҳ даъваткунанда, сулҳхоҳ.

СУЛҲТАЛАБӢ صلح طلبی амали сулҳталаб, сулҳхоҳӣ.

СУЛҲТАЛАБОНА صلح طلبانه сулҳ талабкарда, бо сулҳхоҳӣ.

СУЛҲХОҲ صلحخواه *ниг.* **сулҳталаб**.

СУЛҲХОҲӢ صلح خواهی барои сулҳу оромӣ кӯшиш кардан.

СУЛҲФУРӮШ صلحفروش он ки бо нияти баде худро сулҳҷӯй вонамуд мекунад; ◊ **ин сулҳфурӯш** дунёи бевафо.

СУЛҲҶӮ صلحجو *ниг.* **сулҳталаб**.

СУЛҲҶӮЁНА صلحجویانه ба тариқи оштихоҳӣ ва осоиштагӣ: **сиёсати сулҳҷӯёна**.

СУЛҲҶӮЙ صلحجوی тарафдори сулҳу салоҳ.

СУМ سم сумҷ, хонаи зеризаминӣ.

СУМ(М) I سم нохуни дасту пои чорпоён.

СУМ(М) II *а.* سم *кит.* сӯрохии гӯш; гӯш.

СУМ(М) III *а.* صم кар; **сумму(н) букм** кару гунг.

СУМАЛАК سملک *ниг.* **суманак**.

СУМАН سمن *наб.* гулест сафедбарги хӯшбӯй, саман, ёсумин.

СУМАНАК سمنک *гуфт.* хӯрокии ҳалвомонанде, ки аз шираи донаҳои сабзонидашудаи гандум мепазанд (асосан дар Наврӯз), саман(н)у, сумалак.

СУМАНБАР سمنبر гуландом, хушрӯ, зебо, сафедтан.

СУМАНБАРГ سمن برگ *ниг.* **саманбарг**.

СУМАНБӮ(Й) سمنبو(ی) хушбӯ (*васфи мӯй, зулф*).

СУМАНСО(Й) سمنسا(ی) *ниг.* **самансо(й)**.

СУМБА سمبه *ниг.* **сунба**.

СУМБАГӢ سمبگی *ниг.* **сунба**.

СУМБОДА سمباده *ниг.* **сунбода**.

СУМБУЛ سمبل *ниг.* **сунбул**.

СУМБУЛА سمبله *ниг.* **сунбула**.

СУМДОР سمدار ҷинси чорпоёне, ки сум доранд.

СУМКАШ سمکش бадрафтор, гарданшах, (*сифати хар*).

СУМКӮБ سمکوب **:сумкӯби асп шудан** зери суми (лагади) асп мондан.

СУМ(М)ОҚ سماق меваи туршмазаи қарақотмонанд, ки кӯфтаву соидашудаи онро ба хӯрок меандозанд.

СУМ(М)ОТ سمات *гуфт.* афт, башара, андом, қиёфа (*тобиши таҳқирӣ дорад*).

СУМРА *а.* سمره тирарангӣ, қаҳварангӣ; гандумгунӣ.

СУМТАРОШ سم تراش олати махсусе, ки наългарон пеш аз задани наъли нав суми асп ё харро бо он тарошида тоза мекунанд.

СУМУВ(В) *а.* سمو *кит.* баландӣ, рифъат .

СУМУМ *а.* سموم *ҷ.* **самм**.

СУМУТ I *а.* صموت хомӯшӣ, хомӯш будан.

СУМУТ II *а.* سموت *ҷ.* **самт**.

СУМҶ سمج хонаи зеризаминӣ; нақб; роҳи зеризаминӣ, сум.

СУН سون *гуфт.* сӯй, ҷониб, тараф.

СУНАМИ *яп.* سونمی мавҷҳои азими фалокатбор, ки дар натиҷаи зилзилаҳои зериобӣ, фаъолияти вулқонҳои зериобӣ пайдо мешаванд.

СУНБ سنب 1. *ниг.* **сум(м)** I. 2. пошнаи пойафзол. 3. *маҷ.* пой.

СУНБА سنبه милаи оҳанине, ки бо он чизеро сӯрох кунанд ё милаи милтиқро тоза кунанд; **милтиқи сунбагӣ** милтиқи қадимаи даҳанпур, ки борутро бо сунба ҷо мекарданд; **сунба задан** бо сунба тоза кардани мили камон, тӯп *ва г.*

СУНБАГӢ سنبگی *мансуб ба* **сунба**.

СУНБИДАН سنبیدن 1. сӯрох кардан; кофтан, шикофтан. 2. бо сум помол кардан, зери по намудан, маҷақ кардан.

СУНБОДА سنباده санги сайқал, санги махсуси сайқалдиҳӣ.

СУНБОНИДАН سنبانیدن *ниг.* **сунба задан**.

СУНБУЛ سنبل 1. гиёҳи пиёзбех, ки гули ҳалқавори хушбӯй дорад. 2. *маҷ.* зулфи (мӯи) маъшуқа. 3. *ниг.* **сунбула**.

СУНБУЛА I *а.* سنبله хӯшаи ҷав, гандум *ва г.*

СУНБУЛА II *а.* سنبله 1.бурҷи шашум аз 12 бурҷи фалак. 2. номи яке аз моҳҳои шамсӣ, ки ба август-сентябр рост меояд.

СУНБУЛИСТОН سنبلستان гулзори сунбул.

СУНҒУР *т.* سنغر *ниг.* **сунқур**.

СУНДУС *а.* سندس навъе аз дебо ва ҳарир, ки бисёр нафис ва нозук аст.

СУНИШ سونش резаҳои филизӣ, ки дар вақти сӯҳон кардан мерезад, оҳансов.

СУНҚУР *т.* سنقر мурғи шикорӣ аз ҷинси чарғ, ки бисёр тезпар ва тезгир аст ва мурғи шикории подшоҳон будааст.

СУННАТ سنت *д.* 1. роҳ, равиш; одат. 2. ибодат ва маросими диние, ки пайравони мазҳаби суннат ва ҷамоат ба ҷо меоваранд, вале ба ҷо овардани онҳо фарзу воҷиб нест; **аҳли суннат ва ҷамоат** пайравони мазҳаби суннӣ дар ислом. 3. урф, одат, расм, қоида; анъана: **тӯйҳои суннатӣ**.

СУННАТГАРОӢ سنتگرایی пайравии шадид аз урфу одатҳо ва анъанаҳои мардумӣ, анъанапарастӣ, суннатпарастӣ.

СУННАТӢ سنتی *мансуб ба* **суннат**.

СУННИМАЗҲАБ سنیمذهب пайрави мазҳаби суннӣ дар ислом.

СУННӢ سنی *мансуб ба* **суннимазҳаб**.

СУННОЪ *а.* صناع *ҷ.* **сонеъ**.

СУНУФ *а.* صنوف *ҷ.* **синф**.

СУНӮҲ I *а.* سنه зани писар, арӯс.

СУНӮҲ II *а.* سنوح сонеҳ шудан, рӯй додан, воқеъ шудан.

СУНЪ *а.* صنع эҷод, офариниш, он чи сохта шудааст.

СУНЪИСОХТ صنعیساخت он чи ба таври маснуӣ сохта шудааст; қалбакӣ.

СУНЪӢ صنعی 1. он чи ба тақлиди асли чизе сохта шудааст. 2. сохта, ғайритабиӣ, дастӣ сохташуда; **гули сунъӣ**, **табассуми сунъӣ**, **холи сунъӣ**, **шаршараи сунъӣ**.

СУОЛ I *а.* سؤال 1. пурсиш. 2. дархост. хоҳиш, илтимос; **суолу ҷавоб** пурсиш ва посух; мукolama.

СУОЛ II *а.* سعال *кит.* сурфа, сулфа.

СУПАРЕҒ سپریغ [аслаш **сапреғ**] *кит.* хӯшаи ангур.

СУПОР سپار 1. *асоси замони ҳозира аз* **супурдан** ва **супоридан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* супоранда: **андозсупор**, **пулсупор**…

СУПОР //СИПОР سپار чархушт (чорхишт).

СУПОРАНДА سپارنده он ки чизеро ба касе месупорад.

СУПОРИДАН//СУПУРДАН سپاریدن//سپردن 1. додан: **имтиҳон супоридан, ҷон супоридан**. 2. вогузор кардан, ҳавола намудан. 3. таслим кардан. 4. чизеро барои нигаҳдорӣ (*ба ҷое, чизе*) додан.

СУПОРИШ سپارش 1. фармоиш, фармон. 2. кори фармудашуда; корфармоӣ; **супориш додан (кардан)** иҷрои кореро ба касе вогузор кардан. 3. вазифа, вазифаи ба касе супоридашуда. 4. дарс, дарсе, ки бояд берун аз мактаб

ичро карда шавад.

СУПОРИШГАР سپارش گر *ниг.* **супоришдиҳанда**.

СУПОРИШДИҲАНДА سپارش‌دهنده 1. он ки супориш медиҳад, он ки фармоиш медиҳад. 2. фармоишгар, фармоишдиҳанда.

СУПОРИШӢ سپارشی 1. супоришшуда, фармоишшуда. 2. фармоишӣ.

СУПОРИШНОМА سپارشنامه коғазе, ки дар он ичрои коре ба касе вогузор карда ё фармуда шудааст.

СУП-СУРХ سپ سرخ *гуфт.* сурхи сурх, сурхи баланд.

СУПУРДАН سپردن *ниг.* **супоридан**; **ҷон супурдан** ҷон додан.

СУР I سور 1. ҷашн, шодӣ. 2. зиёфат; тӯй.

СУР II سور яке аз навъҳои пӯсти қароқӯлӣ, ба ранги қаҳвай.

СУР III سور асп ё харе, ки дар пушти худ аз ёл то дум хати сиёҳе дорад.

СУР IV سر *гуфт.* рондан, таъқиб кардан; **сур кардан** дунбола, пеш кардан

СУР V *а.* سور *кит.* девори қалъа, ҳисор ва ё шаҳр.

СУР VI *а.* صور *кит.* буқ, шайпур, шохи дарунхолие, ки ба он медаманд ва аз он садо мебарояд; сурнай; **сури Исрофил** *д.* суре, ки он замон аз фаро расидани рӯзи маҳшар хабар медиҳад.

СУРА *а.* سوره *д.* ҳар яке аз 114 боби (фасли) Қуръони маҷид.

СУРАЙЁ *а.* ثریا *нуҷ.* 1. чанд ситораи хурд, ки дар як ҷо гала шуда меистанд ва як ситора барин менамоянд, Парвин. 2. баландии осмон.

СУРАЙЁМАКОН ثریا مکان *киноя аз* олиҷоҳ, баландмартаба.

СУРАЙЁМАҚОМ ثریا مقام *киноя аз* олидараҷа, баландмартаба.

СУРАЙЁСАРИР ثریا سریر олитахт, олиҷоҳ; подшоҳи олимартаба.

СУРАТ *а.* صورت 1. шакл, намуд; намуди зоҳирӣ, қиёфа; **сурат гирифтан** ба амал омадан, ба вуқуъ пайвастан. 2. тавр, тарз; **ба сурати…** а) ба шакли…ба намуди…, ба ҳоли…; б) ба таври…; **дар сурати…** дар мавриди…; ба вақти…, дар ҳолати…; **дар ҳар сурат** ба ҳар ҳол, чи тавре ки набошад…; **дар ин (он) сурат** дар ин (он) маврид, ин (он) тавр ки бошад. 3. рӯй, чеҳра; **сару сурат** сару рӯй, афту башара. 4. тасвир, расм; **сурати девор** *маҷ.* чизи беҷон, маҳрум аз рафтор ва ҷунбиш; **сурат кашидан** расм-нақши чизеро ба рӯи коғаз овардан; **сурат бастан** нақш ёфтан, ба тасаввур даромадан. 5. чигунагӣ, вазъ, кайфият; **сурати воқеа (ҳол)** тафсили воқеа, чигунагии воқеа; 6. *риёз.* дар касри одӣ рақаме, ки болои хатча навишта мешавад (*мас., дар* $\frac{2}{5}$ *2 сурат ва 5 махраҷ аст*).

СУРАТГАР صورت‌گر сураткаш, рассом, мусаввир.

СУРАТГАРӢ صورتگری рассомӣ, наққошӣ, сураткашӣ.

СУРАТГИР صورت‌گیر суратбардор, аксгар, аккос.

СУРАТГИРӢ صورت‌گیری *исми амал аз* **сурат гирифтан;** 1. бо дастгоҳи суратгирӣ гирифтани расми чизе. 2. амал ва кори суратгир, суратбардорӣ.

СУРАТДОР صورت‌دار расмдор, мусаввар (*мас., китоб*).

СУРАТЗЕБ صورت‌زیب он ки сурати хуб дошта ҳангоми суратгирӣ сураташ зебо мебарояд.

СУРАТКАДА صورت کده нигористон, суратхона, ҷои суратбардорӣ, аксбардорӣ, аккосӣ.

СУРАТКАШ صورت‌کش рассом, мусаввир, суратгар.

СУРАТКАШӢ صورت‌کشی *исми амал аз* **сурат кашидан;** рассомӣ; кори рассом, суратгарӣ.

СУРАТМАҶЛИС صورت‌مجلس сабти хаттии рафти ҷаласа, протокол.

СУРАТНИГОР صورت نگار *ниг.* **суратгар**.

СУРАТНИГОРӢ صورت نگاری *ниг.* **суратгарӣ**.

СУРАТНОК صورت‌ناک *ниг.* **суратдор**.

СУРАТНОПАЗИР صورت‌ناپذیر он чи ки ичрои он ғайриимкон аст.

СУРАТНОПАЗИРӢ صورت‌ناپذیری имконнопазирӣ, ичронашавандагӣ.

СУРАТПАЗИР صورت‌پذیر имконпазир, амалишаванда.

СУРАТПАЗИРӢ صورت‌پذیری имконпазир будан,

ичрошаванда будан.

СУРАТПАРАСТ صورت‌پرست 1. зоҳирпараст, шаклпараст, зоҳирбин. 2. он ки чеҳраи зеборо дӯст медорад. 3. *маҷ.* бутпараст.

СУРАТПАРАСТӢ صورت پرستی ибодат кардан ба сурат ва ҳайкал, дӯстдории чеҳраи зебо; бутпарастӣ.

СУРАТСОЗ صورت ساز *ниг.* **суратгир**.

СУРАТХОНА صورت‌خانه *ниг.* **нигористон**.

СУРАТҲИСОБ صورت‌حساب *мол.* ҳисоб, ҳисобнома, ҳисоби шахсӣ.

СУРАТЧИСТОН صورت‌چستان муаммоёбӣ аз рӯи расм.

СУРБ سرب *маъд.* филизи нисбатан нарми хеле вазнини хокистарранг, ки барои сохтани сочма, тир, ҳарфҳои матбаа *ва г.* ба кор меравад, қӯрғошим.

СУРБИН سربین *мансуб ба* **сурб**; аз сурб сохташуда.

СУРБӢ سربی *ниг.* **сурбин**.

СУРҒУЧ سرغوچ моддаи сахти самғдоре, ки онро дар оташ нарм карда барои бастани лифофа ва пахш кардани мӯҳр ба кор мебаранд.

СУРҒУЧӢ سرغوچی *марбут ба* **сурғуч**; аз сурғуч.

СУРИЁНӢ سوریانی 1. *мансуб ба* Сурия. 2. сокини Сурия. 3. яке аз забонҳои маъруфи аҳди бостон.

СУРИН سرین кафал, сон; дунба, қисми аз зону болои пой.

СУРИНҶ سرنج *ниг.* **суғур**.

СУРӢ I سوری 1. сурх, сурхранг. 2. гули садбарги сурх.

СУРӢ II سوری қавми қадими эроннажод дар Афғонистон.

СУРМА سرمه гарди сиёҳранге, ки аз хокаи қалъагӣ бо омехтаи моддаҳои дигар сохта, онро барои зебоӣ ва ё ҳамчун дору ба чашм мекашанд: **сурма кашидан**; **сурма хӯрдан** *маҷ.* гап назадан, сирреро ниҳон доштан.

СУРМАГУН سرمه گون *ниг.* **сурмаранг**.

СУРМАДОН سرمه‌دان зарфчае, халтачае, ки дар он сурма нигоҳ медоранд.

СУРМАӢ سرمه‌یی *ниг.* **сурмаранг**.

СУРМАКАШ سرمکش он ки ба чашми худ ё дигаре сурма мекашад.

СУРМАКАШАК سرمکشک мили борике, ки бо он ба чашм сурма мекашанд.

СУРМАКАШӢ سرمه‌کشی *исми амал аз* **сурма кашидан**.

СУРМАНОК سرمه ناک сурмакашида.

СУРМАРАНГ سرمه‌رنگ монанди сурма, сиёҳранг, ба сони сурма сиёҳ.

СУРМАСО سرمه‌سا 1. сурмакашида. 2. монанди сурма.

СУРМАСОН سرمه سان *ниг.* **сурмаранг**.

СУРМАФОМ سرمه فام *ниг.* **сурмаранг**.

СУРМАХОК سرمه خاک хоки маҳин, хоки соида.

СУРМАЧӮБ سرمه چوب мили сурмакашӣ, миле, ки бо он ба чашм сурма мекашанд.

СУРНАЙ سرنی нойи сур, сурной, ки дар тӯй, ҷашн ва идҳо ба ҳамроҳии созҳои дигар менавозанд.

СУРНАЙНАВОЗ سرنی‌نواز он ки сурнай менавозад.

СУРНАЙНАВОЗӢ سرنی نوازی *амал ва шуғли* **сурнайнавоз**; сурнай навохтан, навозиши сурнай.

СУРНАЙЧА سرنیچه найи хурд.

СУРНАЙЧӢ سرنیچی *ниг.* **сурнайнавоз**.

СУРНОӢ سرنایی 1. сурнайнавоз. 2. сурнайнавозӣ.

СУРНОЙ سرنای *ниг.* **сурнай**.

СУРОБ سراب 1. намуд, шакл. 2. намуди чизе, ки дар торикӣ ва ё туман аз дур ба назар мисли об менамояд.

СУРОҒ سراغ 1. ҷустуҷӯ, пурсуков, пурсиш (*ҷои чизе, ё касеро*) хабаргирӣ. 2. нишон, аломат, дарак, хабар; **суроғ доштан** *аз чизе* нишону ҷои чизеро донистан, хабардор будан; **суроғ кардан** пурсуҷӯ кардан, пурсон шудан; кофтан; **суроғу пай кардан** ҷою хабари касеро ҷустан.

СУРОҒА *т.* سراغه *ниг.* **нишонӣ**.

СУРОН سران *гуфт.* бо шавқун ва ғалоғулаву дoff ду фарёд, ҳамдигарро пеш кардан.

СУРОСУР سراسور *гуфт.* гурезогурез ва таъқиб.

СУРОҲ *а.* صراح *кит.* 1. холис, беғиллу ғаш, беолиш. 2. номи китоби луғате аз арабӣ ба тоҷикӣ.

СУРОҲӢ صراحی кӯза ё шишаи гардандарози махсус барои шароб.

СУРРА *а.* صره *кҳн.* ҳамёни тангаву тилло.

СУРРИЯ(Т) *а.* سريه//سريت зани ғайриникоҳӣ; канизаки махсус барои айшу ишрат ва ҳамхобагӣ.

СУРУ سرو *кит.* шохи гов, буз *ва г.*, сарун.

СУРУД سرود 1. хониши одам ё парандаҳо, нағма, тарона; **суруд гуфтан (хондан)** тарона хондан, ҳофизӣ кардан. 2. шеъре, ки махсус барои сароидан гуфта шудааст: **суруди озодӣ**.

СУРУДА سروده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **сурудан**. 2. шеър: **сурудаҳои шоирони халқӣ**.

СУРУДАН سرودن 1. суруд хондан, нағмасароӣ кардан, бо оҳанг хондан. 2. *маҷ.* хониши парандагон. 3. шеър гуфтан.

СУРУДГӮӢ سرودگويی овозхонӣ, нағмасароӣ, ғазалхонӣ.

СУРУДДӮСТ سرود دوست он ки дӯстдори сурудхонӣ бошад.

СУРУДНАВИС سرودنويس шоире, ки шеърҳои сурудани (тарона) менависад.

СУРУДНАВИСӢ سرودنويسی *амал ва шуғли* **сурудновис**; суруд навиштан, суруднависӣ кардан.

СУРУДСАРО(Й) سرودسرا(ی) *ниг.* **сурудхон**.

СУРУДХОН سرودخوان он ки бо оҳанг суруд мехонад, ҳофиз.

СУРУДХОНӢ سرودخوانی *амал ва шуғли* **сурудхон**; ҳофизӣ, ғазалсароӣ, овозхонӣ.

СУРУК سروک рама, рамаи бузу гӯсфанд.

СУРУН سرون *ниг.* **сурин**.

СУРУР *а.* سرور шодӣ, хурсандӣ, шодмонӣ, нишот.

СУРУРАНГЕЗ سرورانگيز шодибахш, хурсандиовар.

СУРУРБАХШ سروربخش хурсандкунанда, шодиовар.

СУРУРОВАР سرورآور *ниг.* **сурурбахш**.

СУРӮШ سروش *кит.* фариштаи пайғомовар; фаришта.

СУРФА I سرفه садои раъшадоре, ки ба сабаби сармохӯрдагӣ ва бемории шуш ва аъзои нафасгирӣ аз сина ва гулӯ мебарояд, сулфа.

СУРФА II سرفه *гуфт.*, *ниг.* **суфра** 1.

СУРФИДАН سرفيدن сулфа кардан.

СУРХ سرخ 1. ба ранги хун, қирмизӣ, гулгун; **гули сурх, шароби сурх.** 2. *кҳн. мансуб ба* инқилоби октябр ва ба сохти шуравӣ: **аскари сурх, байрақи сурх, инқилоби сурх, чойхонаи сурх; калтакдорони сурх** номи дастаҳои фидоӣ дар Тоҷикистон, ки ба муқобили аксулинқилобиён меҷангиданд; **корвони сурх** қатори воситаҳои нақлиёт, ки молҳои зарури аҳолиро меоварданд ё ҳосили навро ба марказҳои қабул мебурданд; **тӯйи сурх** *таър.* ҷашни арӯсие, ки на бо урфу одати суннатӣ, балки бо тартиботи нави шӯравӣ гузаронида мешуд; **сурх кардан** а) ба ранги сурх даровардан, ранги сурх (сурхӣ) молидан (*мас., занҳо лаби худро*); б) *маҷ.* касеро ба хиҷолат монондан; **сурх шудан** а) ба ранги сурх даромадан; б) дар оташи тафсон пухта кабоб шудан (*мас., гӯшт*); в) *маҷ.* шарм доштан, хиҷолат кашидан; **сурх шудани чашм** сурхӣ дамидан ба сафедаи чашм аз бедорхобӣ ё беморӣ; **сурху сафед шудан** *бо касе* дар баҳс дар сари масъалае баҳсу мунозира кардан; оташин шудан, гап гурехтан байни ду кас; **сурх шудан, сафед шудан** ба изтироб афтодан, аз ҳаяҷон тағйир ёфтани ранги рӯй; **забони сурх** гапи бемулоҳиза ва бемаврид гӯянда (*сифати забони бад*); **забони сурх сари сабз медиҳад барбод** (*зарб.*); **бо рӯи сурх** бе хиҷолатмандӣ ва бе кӯтаҳзабонӣ, сарбаландона.

СУРХАК سرخک 1. сурхтоб, ба сурхӣ моил (*ранг*). 2. як навъ ангури тезпазак. 3. як навъ гандум. 4. *тиб.* бемории гузарандае дар бачагон (сурхча, сурхакон).

СУРХАКОН سرخکان *ниг.* **сурхак** 4.

СУРХБЕД سرخبيد навъе аз дарахти бед.

СУРХБИНӢ سرخ بينی он ки бинияш ҳамеша сурх бошад.

СУРХЗАМИН سرخ زمين замине, ки хокаш сурхранг аст.

СУРХИНА سرخينه сурхтоб, сурхча (*ранг*).

СУРХИНАРӮЙ سرخينه‌روی он ки ранги рӯяш ба сурхӣ моил аст.

СУРХӢ سرخی 1. сурхрангӣ. 2. ранги сурх барои хатнависӣ. 3. ғоза, гулгуна, ки занҳо ба рухсора моланд; **сурхӣ давидан ба рӯй** аз ҳаяҷон, шодӣ *ва г.* сурх шудани рӯй.

СУРХМӮ(Й) سرخمو(ی) он ки мӯи ба сурхӣ моил дорад.

СУРХНОЙ سرخنای *ниг.* **сурхрӯда**.

СУРХОБ I سرخاب 1. оби сурх, оби лойолуд. 2. гулгуна, ғоза, сурхӣ, ки занҳо ба рухсора мемоланд.

СУРХОБ II سرخاب навъе аз мурғобии сурхранг, харчал.

СУРХПӮСТ سرخپوست он ки пӯсти баданаш сурхранг бошад.

СУРХПӮШ سرخپوش он ки либоси сурх дар бар дорад.

СУРХРАНГ سرخرنگ ба ранги сурх.

СУРХРӮДА سرخروده *анат.* рӯдаи пайвасткунандаи меъда ва даҳон, сурха.

СУРХРИШ سرخ ریش дорои риши сурхранг; он ки риши худро бо ҳино ранг кардааст, он ки ришашро хизоб кардааст.

СУРХРӮЙ سرخروی 1. он ки ранги рӯяш моил ба сурхист. 2. *маҷ.* баобрӯ, баэътибор, сарбаланд, боифтихор; **сурхруй шудан** аз хиҷолатмандӣ баромадан, аз забонкӯтоҳӣ баромадан.

СУРХРУХСОР سرخرخسار *ниг.* **сурхрӯй**.

СУРХТОБ سرختاب ба сурхӣ моил, сурхранг.

СУРХХОК سرخ خاک *ниг.* **сурхзамин**.

СУРХҲО سرخها *таър.* шӯравиён; аскарони сурхи шӯравӣ.

СУРХЧА سرخچه 1. ба сурхӣ моил, сурхтоб. 2. *тиб.* касалии гузарандаи бачагон, ки дар бадан доначаҳои сурх мебарояд, сурхак, сурхакон.

СУРХЧАТОБ سرخچه‌تاب сурхча, моил ба сурхӣ, сурхтоб.

СУРХЧАШМ سرخچشم 1. он ки чашмаш сурх аст. 2. *маҷ.* маст; ошиқ.

СУРХЧЕҲРА سرخ چهره *ниг.* **сурхрӯй**.

СУРЪАТ *а.* سرعت 1. тезӣ, зудӣ дар рафтор ва фаъолият, дараҷаи тезии ҳаракати чизе ё коре; **ба сурьат** ба тезӣ, бо шитоб. 2. дар механика нисбати роҳи тайкардаи ҷисм ба воҳиди вақт.

СУРЪАТАФЗО سرعت‌افزا *ниг.* **сурьатфазо**.

СУРЪАТНОК سرعتناک босуръат, тез.

СУРЪАТНОКӢ سرعتناکی суръат, тезӣ, зудӣ.

СУРЪАТФАЗО سرعت‌فزا суръатбахшанда, тақвиятдиҳандаи суръат.

СУРЪАТФИЗО سرعت فزا *ниг.* **суръатфазо**.

СУС I سوس *бот.* растании худрӯи зардгулест, ки дар решааш ғуддаҳо мерӯяд, бия; **суси талх** суси баргҳояш хокистарӣ ранги ғуддаҳояш хеле талх, ки ба ғайр аз сӯхтан ба чизе кор намеояд; **суси ширин** суси баргҳояш сабзи баланди сурхчатоб, ки ғуддаҳои решааш ширин мешавад ва шираи он дар тиб ба кор меравад, ширинбия.

СУС II سوس *кит., зоол.* шапалаки майдаи зараррасон, ки матоъҳои пашмиро мехӯрад ва ба ғалладона меафтад, куя, митта.

СУСЗОР سوسزار биязор, макони бия.

СУСМОР سوسمار *зоол.* ҷонвари хазандаи баданаш дарозрӯяи думдароз аз ҷинси калтакалос.

СУСТ سست 1. беҳол, беқувват, бемадор, заиф. 2. оҳиста, камсуръат; *муқоб.* **тез**, **сареъ**. 3. он чи таранг кашида нашуда бошад; *муқоб.* **сахт кашидашуда**, **таранг**; **суст мондан** сахтгирӣ накардан дар коре, пешгирӣ накардан, аҳамият надодан, бепарвоӣ кардан дар коре; **суст омадан** муқобилат накардан, шиддат ва қатъият нишон надодан; **суст шудан** а) беҳол, бемадор шуда мондан; б) камшавии шиддати чизе; беқатъиятӣ дар коре.

СУСТАҚИДА سست عقیده *ниг.* **сустэътиқод**.

СУСТАНДЕШ سست‌اندیش кундзеҳн, дар мулоҳизаронӣ дарангкунанда; каммулоҳиза.

СУСТАРКОН سست‌ارکان он чи дар болои поя ва ё сутунҳои номустаҳкам қарор дорад, он чи появу бунёдаш заиф аст, ноустувор.

СУСТАСОС سست‌اساس он чи далелу бурҳони қотеъ надорад.

СУСТАҲД سست‌عهد он ки дар қавли худ устувор ва пойдор нест; паймоншикан.

СУСТАҲДӢ سست عهدی бевафоӣ, ваъдахилофӣ.

СУСТБОЗУ سست‌بازو заиф, камқувват, он ки бозуи қавӣ надорад.

СУСТБУНЁД سست‌بنیاد он чи таҳкурсии мустаҳкам надорад; ноустувор, номаҳкам.

СУСТГАРД سست‌گرد оҳистагард; сустрафтор; *муқоб.* **тезрафтор**.

СУСТГИРӢ سست‌گیری мусоҳилакорӣ дар диққат ва назорат ба корҳо; *муқоб.* **сахтгирӣ**.

СУСТДИЛ سست دل 1. дили суст, дили дардманддошта, он ки кори дилаш ғайримӯътадил ва суст аст. 2. *маҷ.* беғайрат, сустирода.

СУСТИРОДА سست‌اراده камирода, беқатъият, ноустувор дар кор.

СУСТИРОДАГӢ سست‌ارادگی ноустуворӣ, камиродагӣ.

СУСТӢ سستی 1. камқувватӣ, беҳолӣ, нотавонӣ; заъф, оҷизӣ. 2. мусоҳилакорӣ, ноустуворӣ, саҳлгирӣ; таъхир. 3. кундӣ ва оҳистагӣ (дар кор, рафтор). 4. мулоимӣ, мулоимтабиатӣ, нармхӯӣ; **сустӣ кардан** а) мусоҳила кардан, саҳл гирифтан; б) тезу чаққон набудан.

СУСТКАМАР سست‌کمر он ки ҷимоъ карда натавонад, бемиён, бепушт.

СУСТКОР سست‌کار танбал, коҳил; *муқоб.* **чаққон, чобук** (*дар иҷрои корҳо*).

СУСТКОРӢ سست‌کاری кундӣ ва оҳистагӣ дар иҷрои коре.

СУСТКӮШ سست‌کوش сустсаъй, сусткор, беғайрат, мусоҳилакор.

СУСТҚАДАМ سست‌قدم 1. он ки оҳиста роҳ меравад, оҳистарав. 2. сусткор.

СУСТМАҒЗ سست‌مغز камақл, ноқисақл; бедимоғ.

СУСТМИЗОҶ سست‌مزاج *кит.* камқатъият, камирода; ноустувор.

СУСТНИҲОД سست‌نهاد *ниг.* **сустбунёд**.

СУСТОВОЗ سست‌آواز он ки овози пасти тез хасташаванда дорад.

СУСТПАЙ سست‌پی *киноя аз* сустбунёд; ноасл, пастнажод.

СУСТПАЙМОН سست‌پیمان *ниг.* **сустаҳд**.

СУСТРАВ سست‌رو *ниг.* **сустгард**.

СУСТРАГ سست‌رگ *киноя аз* беаҳамият, беғайрат, бепарво.

СУСТРОЙ سست‌رای сустандеш, хомфикр, камфаросат.

СУСТҲАРАКАТ سست‌حرکت 1. суст ҳаракаткунанда. 2. сусткор.

СУСТҲАРАКАТӢ سست‌حرکتی сустҳаракат будан, сусткор будан.

СУСТҲИММАТ سست‌همت сустирода, бечуръат.

СУСТҶАВЛОН سست‌جولان сустҳаракат, сустрафтор.

СУСТЭЪТИҚОД سست‌اعتقاد он ки эътиқоди қатъӣ надорад; ноустувор.

СУТ سوت ҳуштак; гудок; **сут задан** ҳуштак кашидан.

СУТОМ سوتام *кит.* андак, кам, ноқис.

СУТРА *а.* ستره *кит.* либос, пӯшок.

СУТУДА ستوده *ниг.* **ситуда**.

СУТУДАГУЗИН ستوده گزین он ки интихобаш писандида аст, некинтихоб; *муқ.* **ситудагузин**.

СУТУДАН ستودن *ниг.* **ситудан**.

СУТУДОН ستودان дахма, гӯрхонаи габрон, гӯрхонаи оташпарастон; гӯристон.

СУТУН ستون 1. чӯби ғафси дароз, ки онро рост мегузоранд ва он сақфро нигоҳ медорад; (*сутун сангӣ, хиштӣ ва оҳанӣ ҳам мешавад*), поя; **сутуни киштӣ** чӯби ғафси баланд дар киштиҳо. 2. қатораҳои як саҳифаи рӯзнома ё китоб. 3. *маҷ.* пуштибон, пушту паноҳ, ҳимоя; воситаи пойдории чизе.

СУТУНБАНДӢ ستون‌بندی матнро дар ҷадвал ҷо додан, ба сутунҳо ҷудо кардани матн.

СУТУНГӮША ستون‌گوشه сутун ва пояҳои кунҷӣ.

СУТУНДОР ستون دار дорои сутун.

СУТУНМӮҲРА ستون‌مهره силсилаи устухонҳои ҳалқашакл, ки дар инсон аз гардан то миён ҷо дорад ва аз 33 мӯҳра иборат аст.

СУТУНЧА ستونچه сутуни майда; хатчаҳои амудии ҷадвал.

СУТУР I ستور *кит.* чорпои саворӣ ё боркаш, чун асп, хар, хачир.

СУТУР II *а.* سطور *ҷ.* **сатр** (сатрҳо); **роқими сутур**

навиcандаи сатрҳо.

СУТУРА ستوره устура, теғи мӯйсартарошӣ, поку.

СУТУРВАН//САТАРВАН سترون зане, ки кӯдак намезояд, зани нозо, ақим.

СУТУРГ سترگ *кит.* 1. бузург, калон. 2. қавӣ, тануманд.

СУТУРГӢ سترگی бузургӣ ва ҳайбат.

СУТУРГОҲ ستورگاه *кит.* тавила, аспхона.

СУТУРДАН ستردن тарошидан, пок кардан (*муйро*); кӯр кардан (*хатро*).

СУТУРЛОБ//СИТИРЛОБ *ю.* سطرلاب//صطرلاب *шакли дигари* **устурлоб**.

СУТУРЛОБДОН//СИТИРЛОБДОН صطرلاب دان //سطرلابدان мунаҷҷим, ҳайатшинос, ситорашинос.

СУТУРЛОБНИГАР//СИТИРЛОБНИГАР سطرلابنگر//صطرلابنگر мунаҷҷим, ситорашинос, расадкунанда.

СУТУРЛОБСАНҶ//СИТИРЛОБСАНҶ سطرلابسنج//صطرلابسنج *ниг.* **сутурлобнигар**.

СУТУХОН ستوخوان (*шакли шеърӣ*) *ниг.* **устухон**.

СУТХОН ستخوان устухон (*шакли шеърӣ*).

СУТӮҲ I ستوه *кит.* 1. дилтангӣ, дармондагӣ, малулӣ; **ба сутӯҳ омадан** ба танг омадан, безор шудан. 2. озор, хастагӣ; **сутӯҳ додан** ранҷ расонидан, азоб додан.

СУТӮҲ II *а.* سطوح *ҷ.* **сатҳ**.

СУТӮЪ *а.* ستوع *кит.* боло рафтан ва паҳн шудан (*гарду губор*).

СУУБАТ *а.* صعوبت *кит.* сахтӣ, душворӣ, мушкилӣ.

СУУД I *а.* صعود *кит.* баромадан ба боло, боло рафтан.

СУУД II *а.* سعود *ҷ.* **саъд**.

СУФ I *а.* صوف 1. пашм, пашмина. 2. порчаи нахии сафед барои либосвории таг *ва г.*; **суфи хом** суфи дастибоф.

СУФ II *а.* صف **:суфу куф кардан** *д.* дуохонии азоимхонон.

СУФА *а.* صفه нишастангоҳе, ки дар пеши хонаҳо ё дар майдонҳои боғ аз замин баландтар (бештар аз лой) сохта мешавад.

СУФАКӮҲ صفه کوه *ҷугр.* ҷое, қитъае, ки аз сатҳи баҳр нисбат ба ҳамвориҳои дигар баландтар воқеъ гашта ва аз атрофи худ бо ҷарӣ ва шаххҳо бурида шудааст.

СУФАРО *а.* سفرا *ҷ.* **сафир**.

СУФАСТОӢ سوفسطایی ҷараёни фалсафӣ дар Юнони қадим, ки олам ва мавҷудотро хаёлӣ ва мавҳум медонистанд.

СУФЛ *а.* ثفل 1. дурда, таҳнишаста. 2. ахлот.

СУФЛӢ I *а.* ثفلی дурдӣ.

СУФЛӢ II *а.* سفلی *ниг.* **сифлӣ**.

СУФМОҲӢ سفماهی як навъ моҳии паҳншикам, ки онро русҳо «судак» гӯянд.

СУФОЛ//СИФОЛ//САФОЛ سفال зарфи гилӣ, ки дар хумдон пухта шудааст (*мас., коса, кӯза, гулдон ва г.*)

СУФОЛИН سفالین *мансуб ба* **суфол**; сафолӣ.

СУФОЛӢ//СИФОЛӢ//САФОЛӢ سفالی *мансуб ба* **сафол**; сафолин.

СУФПӮШ صوفپوش *кит.* 1. он ки суф пӯшад пашминапӯш (либоси сӯфиён). 2. сӯфӣ, дарвеш.

СУФР *а.* صفر миси зард; **ҳадиду суфру тилло** оҳану мису тилло.

СУФРА *а.* سفره 1. дастархон. 2. пӯсте, ки дар он хамир рост кунанд; суфраи мешӣ; **дил (сина)-и худро** *пеши касе* **суфра кардан** замири дили худро ба касе гуфта додан, чизеро аз касе пинҳон накардан.

СУФРА(Т) *а.* صفره//صفرت зардӣ.

СУФРАМОҲӢ سفره‌ماهی гурӯҳе аз моҳиҳои болдори паҳншикам.

СУФТ سفت *кит.* 1. китф, дӯш, шона; **ёлу суфт** китфу гардан(-и асп). 2. сӯрох, рахна; сӯрохи сӯзан. 3. *маҷ.* паҳлу, бари чизе: **суфти кӯҳ**.

СУФТА سفته 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **суфтан**. 2. сӯрох кардашуда. 3. *гуфт.* ҳамвор, ҷилодор, шаффоф; **санги суфта** санги ҳамвор. 4. *маҷ.* тир, пайкони тир. 5. тез, тезкарда, тезнӯг; **суфта кардан** а) ҳамвор кардан; б) ҷилодор кардан; в) сӯрох кардан.

СУФТАГАР سفتگر он ки марворид, марҷон ва

ғайраро соида суфта ва сӯрох мекунад.

СУФТАГАРӢ سفته‌گری амал ва кори суфтагар.

СУФТАГӮШ سفته‌گوش *кит.* 1. он ки гӯшаш сӯрох карда шудааст, сӯрохгӯш. 2. *маҷ.* фармонбардор, ғулом.

СУФТАКУНАНДА سفته کننده *ниг.* **суфтагар**.

СУФТАН سفتن 1. сӯрох кардан; **дурр суфтан** а) марворидро барои ҳамел кардан дар ришта сӯрох кардан; б) *маҷ.* сухани зебои пурмаъно гуфтан, шеър гуфтан. 2. соида шудан; соида ҳамвор шудан, шаффоф шудан.

СУФУЛ *а.* سفل пастӣ, чуқурӣ, умқи чизе.

СУФУН *а.* سفن *ҷ.* **сафина**.

СУФУФ *а.* صفوف *ҷ.* **саф**.

СУФФА *а.* صفه *ниг.* **суфа**.

СУФЧА سوفچه *кит.* шӯшаи тилло ва ё нуқра; резаи тилло ё нуқра.

СУХ سوخ *кит., ниг.* **пиёз**.

СУХАН سخن гап, калом, гуфтор; **сухани бемаънӣ** сухани бемағз; **сухани обдор** гапи таъсирбахш, гапи фасеҳу балеғ; **сухани охирин** а) сухани баъди ҳамаи гапҳо гуфтаи касе; б) сухани баъди музокира ва фикррониҳо эродкардаи соҳиби маърӯза; **сухани подарҳаво (ҳавоӣ)** гапи беасос, гапи бедалелу субут; **сухани сарбаста** гапи мубҳам ва муғлақ, гапи муаммоомез; **сухани талх** гапи нешдор, гапи ногувор; **сухани сахт** гапи тунду тез, гапи сахт таъсиркунанда; **сухани ширин** гапи дилнишин, гапи бо мулоимат гуфташуда, гапи нағзу форам; **ба сухан баромадан** дар маҷлис ё ҷамъомаде баромада гап задан; **сухани** *касеро* **буридан** гуфтори касеро қатъ кардан, ба охир расонидани сухани касе фурсат надода ба гап даромадан; **сухани** *касеро* **гардондан** илтимоси касеро рад кардан; **сухан гирифтан** ба сухангӯӣ дар маҷлис иҷозат хостан; **ба сухан даромадан** гап сар кардан; **ба сухани** *касе* **даромадан** ба гуфтаи касе итоат кардан, гапи касеро қабул ва иҷро кардан; гапдаро будан; **сухани** *касеро* **аз даҳонаш гирифтан** сухани касеро бурида худ ба гап даромадан, сухани касе тамом нашуда ба гап даромадан; **сухан додан** дар маҷлисе ба касе навбати сухронӣ додан; **доди сухан додан** бо маҳорати баланд сухан гуфтан, хеле фасеҳу маънодор гап задан; **сухани** *касеро* **ба замин задан (андохтан, мондан)** ба гапи касе эътибор надодан, гуфтаи касеро ба инобат нагирифтан; **сухан кардан** гап задан; **сухан кушодан** дар бораи чизе гап сар кардан, аввалин шуда дар масъалае гап ба миён овардан; **аз сухан мондан** гап зада натавонистан (*мас., одами бемор дар ҳолати назъ*); **сухан ба (дар) даҳон мондан** гапи касе ногуфта, нотамом мондан; **ба сухани** *касе* **лаб мондан** гапи касеро тасдиқ ва таъкид кардан, гуфтаи касеро қувват додан; **сухан ба миён овардан** дар бораи масъалае гап кушодан; **сухан пурсидан (хостан)** барои суханронӣ дар маҷлисе иҷозат талабидан; **сухан рафтан** *дар бораи чизе* зикр ёфтани чизе, гап сар шудан дар бораи чизе; **сухан рондан** гап задан; **сухани** *касеро* **шикастан** гапи касеро рад кардан, гуфтаи касеро қабул накардан; **ба сухан (гап) ҷома пӯшондан** бо обу ранг гап задан, гаперо бо алфози пуртумтароқ ифода кардан, муболиға ба кор бурдан.

СУХАНБОЗ سخن‌باز 1. бо сухан моткунанда, чарбзабон . 2. беҳудагӯй, лофзан.

СУХАНБОЗӢ سخن‌بازی суханони беҷавобу мотукунанда гуфтан, лофзанӣ кардан.

СУХАНБОФ سخن‌باف суханпардоз, сухандон.

СУХАНБОФӢ سخن‌بافی суханпардозӣ, сухандонӣ.

СУХАНВАР سخنور 1. соҳиби гуфтори фасеҳу балеғ, гапдону натток, хушгуфтор. 2. шоир, адиб.

СУХАНВАРӢ سخنوری сухангӯӣ бо фасоҳату балоғат, суханорої, суханвар будан.

СУХАНВАРОНА سخنورانه шоирона, аз рӯи суханварӣ.

СУХАНГАР سخن‌گر суханвар, гӯяндаи сухани фасеҳ ва балеғ; нотиқ.

СУХАНГУЗОР سخن‌گزار сухангӯй, гӯянда.

СУХАНГУСТАР سخن‌گستر тафсиркунандаи сухан; суханпардоз, суханвар.

СУХАНГУСТАРӢ سخن‌گستری суханварӣ, шоирӣ.

СУХАНГӮ(Й) سخنگو(ی) 1. гапзананда, гӯянда; гапзан, нотиқ; **лаъли сухангӯ** *маҷ.* лаби маҳбуба. 2. шореҳ, муфассир: **сухангӯи дафтари матбуот** (*маъмулан дар назди вазорати корҳои хориҷӣ*).

СУХАНГӮӢ سخن‌گویی наттоқӣ, гапзанандагӣ, маърӯза кардан.

СУХАНДАРОӢ سخن‌درایی сухангӯӣ, суханcароӣ, ба сухангӯӣ оғоз кардан.

СУХАНДАРОЙ سخن درای сухангӯй, сухансарой.

СУХАНДОН سخن‌دان 1. гапдон, гапзан; сухансанҷ. 2. адиб, шоир.

СУХАНДОНӢ سخندانی гапдонӣ, расидан ба қадри сухани баланд, моҳир дар таҳрир ва таҳияи матн.

СУХАНДӮСТ سخن‌دوست дӯстдори суханони бадеъ.

СУХАННОШУНАВ سخن‌ناشنو он ки маслиҳат ва насиҳатро ба инобат намегирад, гапногир.

СУХАННОШУНАВӢ سخن‌ناشنوی насиҳату пандро гӯш накардан, гапногирӣ.

СУХАНОВАР سخن آور *ниг.* **суханвар**.

СУХАНОРО(Й) سخن آرا(ی) он ки хубу фасеҳ гап мезанад ё менависад, суханвар.

СУХАНОРОӢ سخن‌آرایی амалу сифати суханоро.

СУХАНОФАРИН سخن‌آفرین *кит.* эҷодкунандаи сухан; шоир.

СУХАНПАЙВАНД سخن پیوند суханвар, нозими сухан, шоир.

СУХАНПАРАСТ سخن‌پرست парастандаи сухан, дӯстдори каломи бадеъ.

СУХАНПАРВАР سخن پرور суханвар, шоир.

СУХАНПАРВАРӢ سخن پروری суханварӣ, шоирӣ.

СУХАНПАРДОЗ سخن‌پرداز *ниг.* **суханоро.**

СУХАНПАРДОЗӢ سخن‌پردازی суханороӣ, зебо сухан гуфтан; ородиҳии сухан, суханварӣ.

СУХАНПАРДОЗОНА سخن پردازانه суханпардозӣ карда гап задан.

СУХАНПАРОКАНӢ سخن‌پراکنی 1. сухангӯӣ, сухан гуфтан. 2. пахши гуфтор ба воситаи барномаҳои радио.

СУХАНРЕЗА سخن‌ریزه *киноя аз* сухани пуч, сухани бемағз.

СУХАНРОН سخنران 1. гапзананда, гӯянда. 2. нутққкунанда, нотиқ, сухангӯй.

СУХАНРОНӢ سخنرانی гапзанӣ, нотиқӣ, гӯяндагӣ.

СУХАНСАВОР سخن‌سوار *киноя аз* суханвар, нотиқи моҳир.

СУХАНСАНҶ سخن‌سنج 1. гапфаҳм, гапшинос. 2. адиб, мунаққид, адабиётшинос.

СУХАНСАНҶӢ سخن‌سنجی сухандонӣ, расидан ба қадри сухан; огоҳӣ аз рамузи сухан; мунаққидӣ.

СУХАНСАРО(Й) سخن‌سرا (ی) шеъргӯй, шоир.

СУХАНСАРОӢ سخن‌سرایی шеъргӯӣ, шоирӣ.

СУХАНСОЗ سخن‌ساز эҷодкунандаи сухан, суханпардоз; шоир.

СУХАНТАЛАБ سخن طلب донандаи қадри сухан; шеърдӯст.

СУХАНТИРОЗ سخن‌طراز *маҷ.* суханоро; суханпардоз, шоир.

СУХАНФАҲМ سخن‌فهم 1. гапшинос; нуктафаҳм; 2. *маҷ.* тезфаҳм, зирак.

СУХАНФАҲМӢ سخن‌فهمی маънои сухани пӯшидаро зуд фаҳмидан.

СУХАНЧИН سخن‌چین он ки гапи касеро ба дигарон расонда боиси низоъ мешавад, хабаркаш, иғвогар.

СУХАНЧИНӢ سخن‌چینی хабаркашӣ, иғвогарӣ.

СУХАНШИНОС سخن‌سناش он ки аз нозукиҳои калом огоҳ аст; гапфаҳм; адиб, мунаққид, нуктадон.

СУХАНШУНАВ سخن‌شنو 1. он ки ба гап (насиҳат) гӯш медиҳад ва амал мекунад. 2. *маҷ.* тарбиятпазир; **гӯши суханшунав** он ки ба сухани (насиҳати) дигарон гӯш меандозад.

СУХРА I *а.* سخره *кит.* 1. масхара кардан. 2. боиси масхара ва истеҳзо, хандахариш, расвошуда; **сухраи олам** расвои олам.

СУХРА II *а.* سخره кори маҷбурии бемузд.

СУХРИЯ(Т) *а.* سخریه//سخریت тамасхур, истеҳзо, ришханд, хандахариш.

СУХСУР سخسور *зоол.* тазавр, титав.

СУХУН سخن//سخون *ниг.* **сухан**.

СУХУНАТ I *а.* سخونت гармӣ, таф, ҳарорат.

СУХУНАТ II *а.* ثخونت дуруштӣ; ғафсӣ.

СУҲАЙЛ *а.* سهیل *нуҷ.* номи ситорае, ки дар шабҳои охири тобистон дида мешавад.

СУҲУБ *а.* سحب *ҷ.* **саҳоб**.

СУҲУЛ *а.* سهول *ҷ.* **саҳл**.

СУҲУЛАТ *а.* سهولت саҳл будан, душвор набудан, осонӣ.

СУҲУР//САҲУР *а.* سحور 1. вақти пеш аз дамидани субҳ. 2. *д.* хӯроке, ки рӯзадорон дар айёми рамазон пеш аз дамидани субҳ мехӯранд, саҳурӣ, саҳархӯрӣ.

СУҲУФ *а.* صحف *ҷ.* **саҳифа**.

СУҶУД *а.* سجود пешонӣ бар замин монда барои ибодат ё изҳори итоат саҷда кардан; **рукӯъ ва суҷуд** хам шудан ва сипас саҷда кардан вақти намоз.

СУЪ *а.* سوء *ниг.* **су** I.

СУЪДАД *а.* سؤدد *кит.* сардорӣ, пешвоӣ, роҳбарӣ.

СУЪЛУК *а.* صعلوک *кҳн.* фақир, нодор, дарвеш.

СУЮД *а.* صيود *ҷ.* **сайд**.

СУЮРҒОЛ *м.* سيورغال иқтоъ, замине, ки аз тарафи подшоҳ ба таври бахшиш ба амалдорон дода мешуд.

СУЮФ *а.* سيوف *ҷ.* **сайф** I.

СӮ(Й) سو(ی) тараф, ҷониб, ҷиҳат.

СӮБА *а.* صوبه *ниг.* **савба**.

СӮБАДОР صوبه دار *ниг.***савбадор**.

СӮГ سوگ *кит.* мотам азо; мусибат, андӯҳ.

СӮГВОР سوگوار *кит.* азодор, мотамдор; мусибатзада.

СӮГВОРӢ سوگواری *кит.* мотамдорӣ, азодорӣ; андӯҳгинӣ.

СӮГДОР سوگ دار *ниг.* **сӯгвор**.

СӮГДОРӢ سوگ داری *ниг.* **сӯгворӣ**.

СӮГЗАДА سوگ زده азодор, он ки мотам дорад.

СӮГНОК سوگ ناک *ниг.* **сӯгзада**.

СӮГНОМА سوگنامه таъзиянома, номаи таъзият.

сӯз سوز 1. асоси замони ҳозира аз **сӯхтан**; 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* сӯзонанда: **дилсӯз, хонумонсӯз, ҷигарсӯз…**

СӮЗ سوز 1. *исми масдар аз* **сӯхтан**; сӯзиш. 2. *маҷ.* дард, алам, андӯҳ; **сӯзу гудоз** сӯхтану гудохтан, ғаму алами сахт; **сӯзу соз** сӯхтану тоқат кардан (*ба дарде, мусибате, ғаму аламе*); дарду ғусса; **ба сӯзу гудоз афтодан** ба изтироб афтодан, дар ғаму андӯҳ мондан.

СӮЗАН سوزن 1. олати фӯлодини борики нӯгтези думсӯрох, ки ресмон гузаронда либос *ва г.* медӯзанд: **сӯзани мошини дарздӯзӣ**. 2. милаи хеле борики дарунхолӣ барои дору гузарондан ба бадан, сузандору; **сӯзан задан** а) сӯзан халондан ба ҷое, бо сӯзан сӯрох – сӯрох кардан чизеро; б) бо сӯзан дору гузарондан ба бадан; **аз сӯрохи сӯзан гузарондан** *касе ё чизеро* а) хеле сахт тафтишу таҳқиқ кардан; б) сахт маломату коҳиш кардан; **ҷои сӯзан задан набудан** дар ҳолати одам хеле зиёд будан гуфта мешавад; **сӯзан партоед**, **ба замин намеғалтад** дар мавриди ҷамъшавии зиёди одамон дар як ҷой гӯянд; ◊ **саги сӯзанхӯрда** беқарор, нором, дар талвоса.

СӮЗАНАК I سوزنک як хел малах, ки думи борики сӯзанмонанд дорад.

СӮЗАНАК II سوزنک *гуфт.* сабӯси орди ҷав, ки нӯгтез мешавад.

СӮЗАНАК III سوزنک сарсӯзан, ки барои ду лаби гиребонро(*ё ду сари чизеро*) ба ҳам наздик овардан (пайвастан) ё чизеро(*мас., тӯмор, тугма ва г.*) дар либоси тан овехтан истифода мешавад.

СӮЗАНАК IV سوزنک *бот.* як хел алафи кӯҳӣ, ки ба бадан расад, хориш ва сӯзиш меорад, юған.

СӮЗАНБАНД سوزنبند чизе, ки дар он сӯзан нигаҳдорӣ шавад.

СӮЗАНБАРГ سوزنبرگ *бот.* дарахтоне, ки баргҳои сӯзан барин борики тез доранд (*аз дарахтони маҳаллӣ бурс (арча) сӯзанбарг аст*).

СӮЗАНВОР سوزن وار чун сӯзан, мисли сӯзан.

СӮЗАНГАР سوزن گر 1. устои сӯзансоз. 2. *маҷ.* устои корҳои диққатталаб; **як задани оҳангар, сад задани сӯзангар** (*мақ.*).

СУЗАНГАРӢ سوزن گری кору амали сӯзангар**.**

СӮЗАНДА سوزنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **сӯхтан**; сӯхташаванда, қобил ба сӯхтан. 2. сӯзонанда, ба сӯзиш оваранда.

СӮЗАНДОН سوزندان ҷилд ё қуттичаи махсус барои нигоҳ доштани сӯзан.

СӮЗАНДОРУ سوزندارو 1. доруе, ки бо сӯзан ба бадан гузаронда мешавад. 2. сӯзане, ки ба воситаи он дору мегузаронанд.

СӮЗАНДӮЗӢ سوزن دوزی *ниг.* **гулдӯзӣ (кардан)**.

СӮЗАНЗАДА سوزن زده сӯзан халондашуда.

СӮЗАНЗАНӢ سوزن‌زنی 1. сӯзандармонӣ. 2. гузаронидани дору бо сӯзандору ба бадан.

СӮЗАНИДӮЗ سوزنی‌دوز он чи ва он ки гулдӯзӣ мекунад.

СӮЗАНИДӮЗӢ سوزنی دوزی шуғли сӯзанидӯз.

СӮЗАНӢ سوزنی матоъ ё порчаи гулдӯзишуда.

СӮЗАНКАРДА سوزن‌کرده бо сӯзан гулдузӣ шуда.

СӮЗАНКОБ سوزن‌کاب **:сӯзанкоб кардан** *маҷ.* хеле бодиққат кофтани чизе.

СӮЗАНКОРӢ سوزن کاری гулдӯзӣ.

СӮЗАНХӮРДА سوزن‌خورده **:саги сӯзанхӯрда** саги беқарор ва дар талвосаи ҷонканӣ.

СӮЗИШ سوزش 1. сӯхтан, сӯхта истодан, ҳолати сӯхтани ягон чиз. 2. дард кардани ягон узви бадан, ки дардаш ба сӯхтани пӯсти бадан монанд бошад; сӯзондан. 3. сӯзу гудози дарунӣ, дарду алами сахт; изтироб; **сӯзиши ишқ**; **сӯзиш кардан** сӯзандавор дард кардан, сӯхтан.

СӮЗИШВОРӢ سوزش واری чизҳои сӯзанда, чизе, ки онро барои ҳосил кардани ҳарорат месӯзанд (*нафт, ангишт, ҳезум ва г.*)., маводи сӯхт.

СӮЗИШНОК سوزش ناک сӯзонанда: **дарди сӯзишнок**.

СӮЗНОК سوزناک сӯзишдор, сӯзонанда; пурдарду алам; пуртаъсир ва ба сӯзиш оваранда (*оҳ, нола*).

СӮЗОК سوزاک *тиб.* яке аз беморихои гузарандаи таносулӣ, гонорея.

СӮЗОН سوزان 1. сӯзанда, сӯхтаистода: **шамъи сӯзон**. 2. хеле тафсон, сӯзонанда, сахт гарм: **офтоби сӯзон, таби сӯзон**. 3. пурдарду алам, бо доғу ҳасрат: **оҳи сӯзон, синаи сӯзон, дили сӯзон**. 4. *маҷ.* самимӣ, пурҷӯшу хурӯш: **вохӯрдии гарму сӯзон, сӯҳбати гарму сӯзон**.

СӮЗОН(И)ДАН سوزاندن//سوزانیدن 1.оташ задан, дар оташ андохтан (*барои он ки сӯзад*), оташ дардодан, сӯхтан. 2. боиси сӯзиш шудан, ба сӯзиш овардан. 3. ба ғаму ҳасрат андохтан, боиси дарду алам (-и касе) гардидан. 4. боиси зиён ва хисорат шудан, боиси аз байн рафтани нафъи касе гардидан. 5. *маҷ.* нест кардан, нобуд кардан; **хонаи** *касеро* **сӯзондан** касеро хонавайрон кардан, боиси барбодию нобудшавии касе гардидан.

СӮЗОСӮЗ سوزاسوز сӯхтор, оташ гирифта сӯхтан.

СӮИИДОРА سوءاداره *ниг.* **суиидора**.

СӮИИСТЕЪМОЛ *а.* سؤاستعمال *ниг.* **суиистеъмол**.

СӮИИСТИФОДА سؤاستفاده *ниг.* **суиистифода**.

СӮИҚАСД *а.* سوءقصد *ниг.* **суиқасд**.

СӮЙ سوی *ниг.* **сӯ(й)**.

СӮК I سوک сиххои хӯшаи гандуму ҷав, хасҳои сари хӯшаи гандуму ҷав; устухони хеле борики моҳӣ.

СӮК II سوک арзани муқашшар, ярмаи арзан.

СӮҚУМ *т.* سقوم *гуфт., ниг.* **сукумӣ**.

СӮҚУМӢ سقومی гов ё буққаи парворӣ.

СӮЛ سول чорвои хокистарранги ба сиёҳӣ моиле, ки аз кокул то думаш хати сиёҳе дошта бошад.

СӮЛАК سولک *гуфт.* доғи зардча, ки дар кишти ғалладона меафтад (*аз офатҳои кишт*).

СӮЛАМА *т.* سُلمه *гуфт.* ба балоғат расида, бӯзбала.

СӮМ سوم номи тоҷикии рубл – воҳиди асосии пули дар ИҶШС, ки баробар ба 100 тин буд.

СӮМИА//САВМАА *а.* صومعه *д.* ибодатгоҳи роҳибон, дайр.

СӮНА سونه *гуфт., ниг.* **хармагас**.

СӮПЧАК سوپچک рафчаҳои болоиҳам дар корхонаҳо.

СӮР سور ромношуда, вахшӣ.

СӮРӢ سوری 1. хавоза; кати калони болопӯш. 2. айвон.

СӮРОХ سوراخ рахна, шикоф(ӣ), ковокӣ (*мас., дар дарахт*): **сӯрохи бинӣ ё гӯш, сӯрох кардан; сӯрох – сӯрох** он чи сӯрохи зиёд дорад (*мас., ғалбер*).

СӮРОХДОР سوراخ دار он чи сӯрохӣ, шикофӣ ва рахна дорад.

СӮРОХӢ سوراخی *ниг.* **сӯрох**; шикофӣ, рахна.

СӮРОХКУНӢ سوراخ‌کنی *исми амал аз* **сӯрох кардан**; рахна задан, шикоф кардан.

СӮСАН سوسن *ниг.* **савсан**.

СӮТА I سوته *кҳн.* асои ғафси харротишуда, ки нӯги оҳанини тез дорад, асои дарвеш ва қаландарон.

СӮТА II سوته сараки донадор ё донааш рехтаи ҷуворӣ.

СӮФ *а.* صوف *ниг.* **суф** I; 1. пашм, мӯина. 2. навъи матои пашмин.

СӮФИГАРӢ صوفی گری *фалс.* ҷараёне дар ислом, ки пайравони он хоҳишҳои нафсонии худро пок нигоҳ медоштанд, олам ва табиатро маҳалли зуҳури Худо дониста, либоси пашмина пӯшида ба зӯҳду тақво машғул мешуданд.

СӮФИЁНА صوفیانه мисли сӯфӣ, сӯфивор.

СӮФИГӢ صوفیگی 1. тасаввуф. 2. пайрави тасаввуф будан: **ба сӯфигӣ баровардан** зани солхӯрдаро барои минбаъд чун хидматгор нигоҳ доштан аз никоҳи шаръӣ баровардани одами бисёрзана.

СӮФИТӮРҒАЙ صوفی ترغی *зоол.* парандаест аз ҷинси гунҷишк, ки ҳашаротро шикор мекунад ва ба зироат фоиданок аст.

СӮФӢ I *а.* صوفی 1. пайрави тариқати тасаввуф; *ниг.* **суфигарӣ**. 2. азонгӯи масҷид, муаззин.

СӮФӢ II صوفی ходими масҷид, ки тозагӣ ва тартиби онро назорат кунад.

СӮФӢ III صوفی *кит.* зани талоқшудае, ки дар хонаи собиқ шавҳараш зиндагӣ мекунад.

СӮФОР سوفار 1. чоки буни тир, ки ба зеҳи камон гузошта мешавад. 2. сӯрох, сӯрохи сӯзан.

СӮХТ سوخت 1. сӯзишворӣ. 2. сӯхтан.

СӮХТА سوخته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **сӯхтан**. 2. аз оташ сӯхтани бадан: **болои сӯхта намакоб** (*зарб.*). 3. пахтаи нимсӯз, ки ба ҷароҳатҳои тоза барои нигоҳ доштани хун мебастанд. 4. чағбат ё пахтаи дар оташ нимсӯз карда, ки чақмоқ зада вайро дармегиронанд; ◊ **димоғи сӯхта** дилгир, хафа ва норозӣ аз чизе.

СӮХТАГӢ سوختگی ҳар чизи сӯхташуда; **сӯхтагиҳои чӯб** боқимондаи чӯб баъди сӯхтан, нимсӯхтаҳо.

СӮХТАДИЛ سوخته‌دل мусибатзада, ғамзада; музтариб, беқарор.

СӮХТАМАҒЗ سوخته‌مغز пучмағз, беақл, нодон.

СӮХТАН سوختن 1. оташ гирифтан, даргирифтан. 2. оташ задан, сӯзондан, даргирондан. 3. аз расиши оташ, оби ҷӯш ё дигар моддаи сӯзонанда осеб дидани ягон узв; сӯзиш кардан. 4. даргирифта равшанӣ додан (*мас., чароғ, шамъ*). 5. *маҷ.* талаф шудани мол, пул ва меҳнати касе; нобуд шудан, аз байн рафтан, барбод рафтан. 6. аз беобӣ хушк ва нобуд шудан (*кишт*). 7. афсӯс хӯрдан, ҳайфу дареғи касе ба чизе; ғусса кашидан, аз дарду алам дилафгор шудан. 8. рашк бурдан, ҳасад кардан; **сӯхтану сохтан** ба дарду мусибат ва ба ҳасрату ғам тоб овардан; **дил сӯхтан** (ба касе ё чизе) афсӯс хӯрдан, раҳм омадан, тараҳҳум кардан; димоғ сӯхтан (аз чизе) дилгир шудан, хафа шудан; **дар офтоб сӯхтан** гандумгун шудани пӯсти бадани одам аз зиёд истодан дар зери офтоб **хонаат сӯзад!** хонавайрон шав! (*дуои бад*).

СӮХТАНБОБ سوختن‌باب мувофиқ барои сӯхтан; сӯхтанӣ, муносиби сӯхтан.

СӮХТАНӢ I سوختنی он чи барои сӯхту сӯз ба кор меравад, сӯзишворӣ (*ҳезум, ангишт, карасин ва г.*), маводи сӯхт.

СӮХТАНӢ II سوختنی *тиб.* бемориест, ки ба тарзи обила дар бадани одам пайдо мешавад, агар саривақт бо оҳани тафсон доғ карда, ё ҷораи тиббии дигар андеша нашавад, одамро ҳалок мекунад, *муқ.* **доғӣ**.

СӮХТАХИРМАН سوخته‌خرمن он ки ба фалокат ё бадбахтӣ дучор омадааст.

СӮХТАҶИГАР سوخته جگر *ниг.* **сӯхтадил**.

СӮХТОР سوختار оташ афтода сӯхтани ҷое, ҳариқ.

СӮХТОРНИШОН سوختارنشان 1. дастгоҳи оташнишонӣ. 2. он ки ва ё он чи сӯхторро хомӯш мекунад: **дастаи сухторнишон, мошини сӯхторнишон**.

СӮХТОРНИШОНӢ سوختارنشانی хомӯш кардани оташ, оташнишонӣ, амали сӯхторнишон.

СӮХТУСӮЗ سوخت و سوز мавод барои сӯхтан.

СӮҲБАТ صحبت 1. мусоҳиба, гуфтугӯ, гуфтугузор. 2. нишаст, давра; **сӯҳбат кардан** гап задан, гуфтугӯ кардан.

СӮҲБАТБАРОР صحبت برار ҳамсӯҳбат.

СӮҲБАТОРО صحبت‌آرا хушсӯҳбат, хушгап, маҳфилоро.

СӮҲБАТОРОӢ صحبت‌آرایی оро додани сӯҳбат,

хушсӯҳбатӣ, маҳфилоройӣ.

СӮҲОН سوهان олати фӯлодии майдарах барои суда сайқал додани маснуоти оҳанӣ ва тез кардани асбоб (*корд, арра ва г.*); **сӯҳони умр** *кинояаз* касе ва ё чизе, ки тадриҷан умри касро фано мекунад.

СӮҲОНСАНГ سوهان‌سنگ санге, ки ба он асбоб тез мекунанд.

СӮҲОНЧА سوهانچه сӯҳони хурд**.**

СӮЪБОН *а.* ثعبان мори калони афсонавӣ, аждаҳо.

СӮЪБОНӢ ثعبانی аждаҳоӣ, кор ва амали аждаҳовор.

СӮЪЛУК *а.* صعلوک *кит.* 1. фақир, нодор. 2 овoрагард, роҳзан.

СӮЪР *а.* سعر **:сӯъри саир** оташи фурӯзон.

СӮЯ سویه *бот.* сохторҳои одатан якхуҷайрагӣ барои бе таносул афзудан, ки баъзан ба сохтори мукаммал табдил меёбанд.

СӮЯН سوین *ниг.* **сӯҳон**.

СӮЯНСАНГ سوین‌سنگ *ниг.* **сӯҳонсанг**.

СӮЯНСОВ سوین‌ساو оҳансов, резаҳои филизӣ, ки ҳангоми сӯҳон кардан мерезад.

СЮРТУК *фр.* سیورتک камзӯли домандарози дубара (*дириҷёрҳо низ мепӯшанд*).

Т

Т *ҳарфи бисту сеюми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи те (ت); дар ҳисоби абҷад ба адади 400 баробар аст.*

ТА ته *шакли гуфтугӯии* **то**; дона, адад: **якта, чорта, 5-та.**

ТААБ *а.* تعب ранҷ, сахтӣ, мондагӣ; **тааб кашидан** ранҷ кашидан.

ТААББУД *а.* تعبّد 1. бандагӣ; ибодат, парастиш, ибодат кардан: **тааббуди ӯ аз рӯи ихлосу халос набуд**. 2. итоати мутлақи бечуну чаро.

ТААВВУД *а.* تعوّد *кит.* одат кардан, хӯ гирифтан, худро ба коре одат кунонидан.

ТААДДӢ *а.* تعدّی зулм, ҷабру ситам; таҷовуз, зӯроварӣ, дастандозӣ, таҷовуз кардан ба ҳуқуқи дигарон.

ТААДДУД *а.* تعدّد афзунӣ дар адад, бисёрӣ, шумораи зиёд; **тааддуди завҷот** бисёр зан доштан, якчанд зан доштан.

ТААЗЗУР *а.* تعذّر *кит.* 1. сахтӣ, душворӣ; номумкинӣ, маҳолу душвор будани чизе. 2. узр овардан.

ТААЛЛУҚ *а.* تعلّق 1. алоқамандӣ, вобастагӣ; дилбастагӣ; **тааллуқ доштан** нисбат доштан, дахлдор будан, аз они касе будан. 2. ҷузви амволи касе будан. 3. вобаста будан ба умури моддӣ ва дунёие, ки ба чизе монеъ аст.

ТААЛЛУҚДОР تعلّقدار ба касе тааллуқдошта, алоқадор, дахлнок, мансуб,

ТААЛЛУҚДОРӢ تعلّقداری таааллуқ доштан, мансубият.

ТААЛЛУЛ *а.* تعلّل баҳонаҷӯӣ, бо баҳонае ба қафо андохтани коре.

ТААЛЛУМ I *а.* تألم ғаму дард, азоб, ҷафо.

ТААЛЛУМ II *а.* تعلّم омӯхтан, ёд гирифтан, илмомӯзӣ, омӯзиш, таҳсили илм.

ТААММУҚ *а.* تعمّق чуқур фикр кардан; ба ҳақиқати чизе расидан, бо диққат андеша кардан.

ТААММУЛ I *а.* تأمل фикр, мулоҳиза; андешидан дар бораи чизе; **тааммул кардан** а) ба фикр фурӯ рафтан, андеша кардан; дурандешӣ; б) ранҷ кашидан, сахтӣ кашидан дар коре.

ТААММУЛ II *а.* تعمّل саъю кӯшиш, ғайрат; бо душворӣ ба коре пардохтан ва сахтӣ кашидан.

ТААННӢ *а.* تأنّی 1. ба оҳистагӣ, бе шитоб; сустӣ, таъхир. 2. ранҷ кашидан.

ТААРРУЗ *а.* تعرّض 1. таҷовуз, дастдарозӣ, ҳуҷум; **таарруз кардан (намудан)** таҷовуз кардан, ба молу мулки касе даст дароз намудан. 2. ҳамла кардан. 3. эътироз ва парҳош кардан.

ТААРРУЗНОПАЗИР تعرّضناپذیر он чи ба он дастдарозӣ мумкин набошад.

ТААССУБ *а.* تعصّب 1. тарафдорӣ ё душмании бисёр нисбат ба шахсе. 2. ҳимоят ва ҷонибдорӣ; орият (аз чизе). 3. тарафдорӣ аз ақоиди динӣ ва маросими кӯҳнаи миллӣ; фанатизм: **таассуб кардан** орият кардан, аз рӯи орият касе ё чизеро ҳимоя кардан.

ТААССУР I *а.* تأثّر 1. таъсирпазирӣ, дар зери таъсири чизе мондан. 2. андӯҳ, андӯҳгинӣ.

ТААССУР II *а.* تعسّر душворӣ, сахтӣ, мушкилӣ.

ТААССУРАНГЕЗ تأثّرانگیز ғамангез.

ТААССУРОВАР تأثّرآور андӯҳовар.

ТААССУРОТ *а.* تأثّرات таъсир, асароте, ки аз ягон ҳодиса ё саргузашт дар рӯҳияи кас боқӣ мемонад; **таассурот бахшидан** таъсир кардан, дар рӯҳияи касе таъсир гузоштан; **таассурот гузоштан** дар таҳти таъсир ё ҳолате ё воқеае будан, мутаассир шудан аз коре.

ТААССУФ I *а.* تأسّف афсӯс, дареғ, афсӯс хӯрдан, аз рӯи тараҳҳум нигаристан, надомат.

ТААССУФ II *а.* تعسّف 1. баромадан, бероҳа шудан, гумроҳ шудан 2. ситам кардан.

ТААССУФАНГЕЗ تأسّف‌انگیز он чи боиси таассуф мегардад, афсӯсовар.

ТААССУФБОР تأسّف‌بار дар ҳолати ғамгинӣ қарор доштан.

ТААССУФКУНОН تأسّف‌کنان *феъли ҳол аз* **таассуф кардан;** бо таассуф, дар ҳолати афсӯсу надомат.

ТААССУФОВАР تأسّف‌آور боиси афсӯс; боиси андӯҳу ҳасрат, андӯҳовар.

ТААССУФОМЕЗ تأسف‌آمیز бо афсӯс, ҳолате, ки афсӯс ва надоматро ифода мекунад.

ТААФДОН تعفدان чуқурӣ (чоҳ) барои рехтани хокрӯба ва ахлот.

ТААФФУН *а.* تعفّن бадбӯй шудан, гандидан, бадбӯӣ, гандидагӣ, вайрон шудан.

ТААФФУНӢ تعفّنی ганда шудан, гандидан, бадбӯӣ.

ТААҲҲУД *а.* تعهّد бар ӯҳда доштан, масъулият доштан.

ТААҲҲУДНОМА تعهّدنامه навиштае, ки ба воситаи он шахсе кореро ба ӯҳда мегирад ва онро анҷом медиҳад.

ТААҲҲУЛ *а.* تأهّل *кит.* хонадор шудан, зангирӣ; **тааҳҳул кардан** зан гирифтан.

ТААҶҶУБ *а.* تعجّب ҳайронӣ, шигифт, таассурот аз ягон воқеаи аҷиб ва ғайриинтизорӣ; **бо тааҷҷуб** дар ҳолати шигифтӣ ва таҳайюр; **тааҷҷуб кардан**; ҳайрон шудан, шигифтӣ изҳор кардан; **дар тааҷҷуб афтодан** ҳайрон шудан.

ТААҶҶУБАНГЕЗ تعجّب‌انگیز шигифтовар, ҳайратангез, он чи боиси тааҷҷуб мешавад, тааҷҷубовар.

ТААҶҶУБКОРОНА تعجّب‌کارانه бо ҳайрат, дар ҳолати тааҷҷуб.

ТААҶҶУБОВАР تعجّب‌آور он чи боиси ҳайрат мешавад, ҳайратангез.

ТААҶҶУБОМЕЗ تعجّب‌آمیز бо ҳайрат; тааҷҷубнок.

ТАБ تب *тиб.* ҳолати беморе, ки ҳарорати баданаш баланд мешавад; **табу тоб** сӯзу гудоз, сӯзу азоб; **шабро дар табу тоб гузаронидан** шабро бо азоб рӯз кардан; **таб баровардан** зиёд шудани ҳарорати бадан аз ҳадди одияш; **таб гирифтан** баланд шудани дараҷаи ҳарорати бадани бемории вараҷадор; **таб кардан** зиёд шудани ҳарорати бадан; **таб омадан** сар шудани вараҷа (*таби навбатӣ*); **таб паст шудан** кам шуда, ба ҳолати одӣ расидани ҳарорати бадан; **ба таб сӯхтан** сахт таб кардан, бисёр баланд шудани дараҷаи ҳарорати бадан; **дар табу тоб афкандан** *маҷ.* дар печу тоб андохтан, беқарор кардан.

ТАБАА *а.* تبعه 1. *ҷ.* **тобеъ**; пайравон, пасравон; чокарон, раият, тобеон 2. он ки шаҳрванди давлате аст, шаҳрванд.

ТАБААГӢ تبعگی тобеият; шаҳрвандӣ.

ТАБАДДУЛ *а.* تبدّل табдилёбӣ, дигаргунӣ, тағйирёбӣ.

ТАБАДДУЛОТ *а.* تبدّلات 1. тағйирот, дигаргунӣ. 2. дигаргунии қатъӣ ва якбора дар инкишофи чизе; **табаддулоти сиёсӣ** тағйирот дар корҳои давлатӣ, тағйироти сиёсӣ; **табаддулоти таърихӣ** дигаргунӣ дар ҳайъати ҷамъият, ки аҳамияти таърихӣ дорад.

ТАБАИЯТ *а.* تبعیت *кит.* 1. тобеӣ, пайравӣ. 2. шаҳрвандӣ, шаҳрванди ягон давлат будан, **табаият доштан** тобеият доштан, итоат кардан.

ТАБАҚ *а.* طبق 1. зарфи паҳн барои кашидани хӯрокҳои ғализ; **табақи лангарӣ** табақи калон; **табақи чӯбин** табақи аз чӯб тарошида-

шуда; **дегу (косаву) табақ** зарфҳои хӯрокпазӣ ва хӯроккхӯрӣ. 2. ҳар як аз ду нимаи кушода ва басташавандаи дар, тиреза *ва г.*

ТАБАҚА *а.* طبقه 1. қабат. 2. гурӯҳи мардум, гурӯҳи маълуми ҷамъият. 3. *ниг.* **табақ**; **табақа ба табақа** қабат ба қабат.

ТАБАҚАБАНДӢ طبقه‌بندی табақа ба табақа ҷудо намудан, гурӯҳбандӣ.

ТАБАҚАВӢ طبقوی *мансуб ба* **табақа**; қабат ба қабат.

ТАБАҚБАНД طبق‌بند қадоқгар, он ки косаву табақ ва дигар зарфҳои шикаста ё кафидаро пайванд мекунад, қадоқчӣ.

ТАБАҚБАРӢ طبق‌بری *гуфт.* бурда овардани табақ дар маъракаву чорабиниҳо.

ТАБАҚКАШОНӢ طبق‌کشانی овардан ва бурдани табақҳои таоми кашида ва холӣ.

ТАБАҚМОНАК طبق‌مانک ҷои махсус барои гузоштани табақҳо.

ТАБАҚТАРОШ طبق‌تراش шахсе, ки ба сохтани табақ шуғл дорад, табақсоз, касби табақсоз.

ТАБАҚТАРОШӢ طبق‌تراشی амали тарошидани табақ аз чӯб.

ТАБАҚЧА طبقچه зарфи чӯбӣ, чинӣ ё филизӣ барои кашидани таом.

ТАБАЛВУР *а.*تبلور *кит.*1. булӯрӣ шудани ҷисм, ба шакли кристалл даромадани ҷисм. 2. *маҷ.* зоҳир шудани бахши муҳиму аслӣ ё хулосаи чизе.

ТАБАНГ تبنگ *кит.* табақи чӯбин, корсон.

ТАБАНГА تبنگه *ниг.* **табанг**.

ТАБАНГУ تبنگو сабад; сандуқ; сандуқчаи пул.

ТАБАР تبر олати оҳании дастадори дамаш тез барои шикастан, буридан ва кафонидани дарахт ва ҳезум; ◊ **табар ба кунда расидан** *маҷ.* таъсир бахшидан, сахт асар кардан; **ба решаи** *касе* (*чизе*) **табар задан** *маҷ.* маҳву нобуд кардан; **худро ба теғу табар задан** *маҷ.* ба ҳар азобу машаққат тоб овардан, аз ҳеҷ сахтӣ рӯ нагардондан.

ТАБАРДАСТА تبردسته қисми чӯбини табар, ки онро ба даст гирифта кор мекунанд.

ТАБАРЗА تبرزه *кит.,* 1. *ниг.* **табарзад**. 2. навъе аз ангури ҳусайнӣ.

ТАБАРЗАД تبرزد//طبرزد наботи сафеду шаффофи хеле сахт, ки аз ғояти сахтӣ бо табар шикастан лозим меомадааст.

ТАБАРЗИН تبرزین олати ҷангии қадимаи табармонанд, яроқ, яроқи табаршакле, ки онро сипоҳиён дар пеши зини асп овезон мекарданд ва қаландарон ба даст гирифта мегаштанд.

ТАБАРРО//ТАБАРРӢ *а.* تبرّا//تبرّی 1.безорӣ, дурӣ ҷустан. 2. поку муназзаҳ шудан аз гуноҳу тӯҳмат.

ТАБАРРУК *а.* تبرّک 1. муборак, баракатовар, баракатдор; **рӯзи табаррук** рӯзи муборак, рӯзи ба хайрият, муборакӣ. 2. ҳадя, тӯҳфа.

ТАБАРРУКӢ تبرّکی муборакӣ.

ТАБАРРӮЪ *а.* تبرّع бахшидани чизе ва холисона некӯӣ кардан.

ТАБАРТАҚСИМ تبرتقسیم *маҷ.*тақсимоти ноодилона.

ТАБАССУМ *а.* تبسّم нимханда, лабханд; хандидани оҳиста; **табассуми заҳрнок** заҳрханд; **табассуми писхандомез** лабханди киноямез; **табассуми сохта** лабханди ғайрирасмӣ; **табассум кардан** лабханд задан, номаълумона нимхандае кардан; **ба рӯи** *касе* **табассум давидан** дар чеҳраи касе осори табассум зоҳир шудан; **дар табассум будан** табассум кардан, лабханд задан; **табассум кардан** лабханд задан, беовоз ханда кардан; ◊ **табассуми барқ** дурахшидани барқ.

ТАБАССУМОМЕЗ تبسّم‌آمیز бо лутф, бо табассум; **нигоҳи табассумомез** нигоҳи болутф.

ТАБАҲ تبه *ниг.* **табоҳ**.

ТАБАҲКОР تبه‌کار *ниг.* **табоҳкор**.

ТАБАҲРӮЗГОР تبه‌روزگار *ниг.* **табоҳрӯзгор**.

ТАББАТ *а.* تبّت *сиғаи амр дар забони арабӣ* бурида бод!, ҳалок шавад!

ТАБГАРДОН تب‌گردان доруе, ки табро мегардонад, табшикан.

ТАБГИРИФТА تب‌گرفته *сифати феълии замони гузашта аз* **таб гирифтан**; мубталои таб, вараҷадор.

ТАБДИЛ *а.* تبدیل 1. бадал кардани чизе ба чизе. 2. дигар (дигаргун) кардан, тағйир; **табдил кардан(додан)** дигар кардан, иваз кардан.

ТАБДИЛДИҲАНДА تبدیل‌دهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **табдил додан**. 2. ивазкунанда, тағйирдиҳанда.

ТАБДИЛДИҲӢ تبدیل‌دهی *исми амал аз* **табдил додан**.

ТАБДИЛЁБАНДА تبدیل‌یابنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **табдил ёфтан**; он чиз ҳар вақт тағйир меёбад.

ТАБДИЛЁБӢ تبدیل‌یابی *исми амал аз* **табдил ёфтан**; мубаддал шудан, дигар шудан.

ТАБДИЛӢ تبدیلی табдил додан, иваз кардан; **кишти табдилӣ** ба навбат (иваз карда) киштани замин.

ТАБДИЛНАШАВАНДА تبدیل‌نشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **табдил нашудан**; ивазнашаванда, тағйирнаёбанда.

ТАБДИЛШАВАНДА تبدیل‌شونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **табдил шудан**; ивазшаванда, дигаргуншаванда.

ТАБДОР تب‌دار он ки ҳарорати баданаш баланд аст.

ТАБИАТ I *а.* طبیعت мавҷудоти зинда ва ғайризиндаи олам.

ТАБИАТ II *а.* طبیعت сиришт, ниҳод, тинат; хулқ, хислат, одат, хӯ; **табиати** *касе* **гирифт кардан** димоғсӯхта шудани касе, хафа будани касе; **табиати шӯх** *маҷ.* зиндадилӣ, кушодарӯӣ.

ТАБИАТАН *а.* طبیعتاً ба иқтизои сиришт (ниҳод), дар асл.

ТАБИАТДӮСТ طبیعت‌دوست он ки табиатро (манзараи табиии муҳитро) дӯст медорад.

ТАБИАТДӮСТӢ طبیعت‌دوستی дӯст доштани табиат.

ТАБИАТШИНОС طبیعت‌شناس 1. донишманди илмҳои табиӣ, донандаи табиат. 2. *киноя аз* табиби боҳунар, табиби моҳир.

ТАБИАТШИНОСӢ طبیعت‌شناسی илмҳо оид ба омӯхтани табиат.

ТАБИБ *а.* طبیب донандаи илми тиб; он ки беморонро муолиҷа мекунад, муолиҷакунанда, ҳаким, пизишк.

ТАБИБӢ طبیبی муолиҷа кардани беморон, шуғли табиб, табобат; **табибӣ кардан** табобат, муолиҷа кардани беморон.

ТАБИИЁТ *а.* طبیعیات илми табиатшиносӣ, илме, ки ҳодисаҳои табииро меомӯзад, илме, ки аз олами зинда, аз он чи дар ҷунбишу гардиш аст, баҳс мекунад.

ТАБИӢ طبیعی 1. *мансуб ба* **табиат**, *марбут ба* табиати зинда; дар ҳолате, ки дар табиат вомехӯрад; ғайрисунъӣ. 2. зотӣ, фитрӣ; **сарватҳои табиӣ** сарватҳои моддие, ки дар табиат мавҷуданд; сарватҳои зеризаминӣ; **офати табиӣ** офате, ки бо қувваи табиат рӯ медиҳад (*сел, обхез ва г.*); **ҳикмати табиӣ** дар фалсафаи қадима илми омӯхтани ҳақиқати ашё; **табиӣ будан** сохта (сунъӣ) набудан, ҳақиқӣ ва ё аслӣ будан.

ТАБИР تبیر *ниг.* **табира**.

ТАБИРА تبیره *кит.* табл, нақора, дуҳул.

ТАБИРАЗАН تبیره‌زن *кит.* таблзан, нақоразан, дуҳулзан.

ТАБИХ *а.* طبیخ 1. табх кардашуда, пухташуда; ҳар таоме ки ба воситаи бирён кардан ва ҷӯшонидан тайёр шудааст. 2. *тиб.* доруи дар об ҷӯшонидашуда, *мас.*, **табихи афсантин** (явшон), **табихи чой** *ва г.*

ТАБИШ تبش *кит.* 1. тобиш, фурӯғ, партав. 2. гармӣ.

ТАБЙИН *а.* تبیین баён кардан, ошкор сохтани чизе.

ТАБЛ *а.* طبل нақора, дуҳул; **табли раҳил** нақорае, ки барои огоҳонидани аҳли корвон аз фаро расидани вақти сафар навохта мешавад; **табли реза (қаторак)** табли махсусе, ки дар Бухорои амирӣ миршаб ва саршабгардҳо шабона, вақти даврзанӣ менавохтанд; **табли кӯч задан** задани нақорае, ки ба сафар баромадани корвонро хабар медод;

табл кӯфтан нақора навохтан ба оҳанге, ки сар шудани ҷангро хабар медодааст; ◊ **табли аттор** қуттии атр дар дӯкони атрфурӯшон; **табли батн** *киноя аз* шиками калон; **табли лоҷвард** *киноя аз* осмон; **табли ноқа** дам кардани шикам, ки дар натиҷаи касалии обхӯра пайдо мешавад; **табли тиҳӣ** лофи бемаънӣ, ҳавобаландии беасос; **таблаш дарида шуд** сирраш фош шуд, расво гашт; **табл пинҳон задан; табл(дар) зери гилем задан** кори маълум ва ошкорро пинҳон доштан.

ТАБЛАК طبلک *мус.* табли хурд, нақорача; нақорачаи сафолии думдароз, ки ба зери бағал гирифта менавозанд, думбак.

ТАБЛАКЗАН طبلکزن он ки таблак мезанад, таблакнавоз, нақоранавоз.

ТАБЛАКЗАНӢ طبلکزنی *исми амал аз* **таблак задан**; таблакнавозӣ.

ТАБЛАРЗА تب لرزه аз шиддати сардӣ ба ларза даромадани бадан пеш аз оғози таб, вараҷа; **табларза гирифтан** саршавии вараҷа, ларзиш.

ТАБЛАРЗАДОРӢ تبلرزهداری *маҷ.* беқарорӣ, беоромӣ.

ТАБЛЗАН طبلزن нақоранавоз, таблнавоз.

ТАБЛЗАНӢ طبلزنی *исми амал аз* **табл задан**; табл задани касе.

ТАБЛИҒ *а.* تبلیغ ба маълумоти касе расонидани ақидае, дар зеҳни умумӣ ҷойгир кардани фикре; **таблиғ кардан** даъват кардан бо роҳи фаҳмонидани ғоя ва ақидае, тарвиҷ, ташвиқ.

ТАБЛИҒКУНАНДА تبلیغ کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **таблиғ кардан;** он ки таблиғ ва ташвиқ мекунад, тарвиҷкунанда, ташвиқгар.

ТАБЛИҒОТ *а.* تبلیغات *ҷ.* **таблиғ**; фаҳмондани ғоя ва мақсаде; **таблиғот бурдан** машғул шудан ба таблиғи (фаҳмондани) ғояе, ташвиқот.

ТАБЛИҒОТӢ تبلیغاتی *мансуб ба* **таблиғот**: **фаъолияти таблиғотӣ**.

ТАБЛИҒОТЧӢ تبلیغاتچی *гуфт., ниг.* **таблиғкунанда, мубаллиғ**.

ТАБЛКӮБ طبل کوب 1. чӯби нақоразанӣ. 2. нақоранавоз.

ТАБЛО *фр.* تبلا лавҳаи махсус барои овехтани эълонномa ва огоҳиномаҳо; тасвире, ки наққошӣ шудааст, тахтаи сиёҳ.

ТАБЛХОР طبلخوار *кит.* 1. пурхӯр, шикампараст. 2. *маҷ.* муфтхӯр.

ТАБНОК تبناک ҳароратдор, мубтало ба таб.

ТАБОБАТ *а.* طبابت амали табиб, муолиҷа, даво кардани беморҳо; **табобат кардан (намудан)** муолиҷа кардан.

ТАБОБАТӢ طبابتی давоӣ, доруӣ, василаи табобаткунанда.

ТАБОБАТКУНАНДА طبابتکننده он ки муолиҷа мекунад, табиб, муолиҷакунанда, муолиҷ.

ТАБОБАТХОНА طبابتخانه ҷое, ки беморон муолиҷа карда мешаванд, муолиҷахона.

ТАБОДУЛ *а.* تبادل мубодила кардани чизе (бо касе ё бо чизе); **табодул кардан** иваз кардан; **табодули афкор** матраҳ шудани афкор байни ду ё чанд нафар; **табодули назар** бозҷӯӣ кардани назарҳои гуногун бо якдигар ва ё машварат дар бораи мавзӯе.

ТАБОР تبار асл, нажод; хешовандон, хешон наздикон, аҳли як хонадон; **хешу табор** хешон ва наздикон.

ТАБОҲ تباه хароб, фосид, вайроншуда; ҳалокат, ҳалок; **ҳоли табоҳ** ҳоли хароб; фақирию нодорӣ; **табоҳ шудан** нобуд шудан.

ТАБОҲӢ تباهی харобӣ, нобудӣ; нодорию фақирӣ; **табоҳӣ кардан** вайронкорӣ кардан.

ТАБОҲКОР تباهکار вайронкор, бадкор.

ТАБОҲРӮЗГОР تباهروزگار тирарӯз; он ки рӯзгораш ба сахтӣ мегузарад

ТАБОШИР I تباشیر//طباشیر *маъд.* моддаи сафеди кӯҳӣ, бӯр; **taбошири фарангӣ** магнезия; моддаи сафеди ба кабудӣ монанд, ки аз мағзи як навъ найи ҳиндӣ – хайзурон мегиранд ва хосияти давоӣ дорад.

ТАБОШИР II تباشیر *маҷ.* сапедадам; **табошири**

субҳ сафедии аввали саҳарӣ, субҳи барвақт.

ТАБРИК *а.* تبریک муборакбодӣ, таҳният; **табрик гуфтан (кардан)** муборакбод гуфтан, шодбош.

ТАБРИКӢ تبریکی *мансуб ба* **табрик**: **номаи табрикӣ**, **сухани табрикӣ**; **сухани табрикӣ гуфтан** табрик кардан.

ТАБРИКНОМА تبریکنامه номаи табрикие, ки ба касе менависанд.

ТАБРИКОТ *а.* تبریکات *ҷ.* **табрик**.

ТАБРИКОТӢ تبریکاتی *мансуб ба* **табрикот**; табрикиҳо.

ТАБСИРА *а.* تبصره ҳар навъ матлаби изофӣ ё тавзеҳӣ, ки бар маводи қонунҳо ва монанди онҳо барои равшан шудани мавзӯъ меафзоянд, эзоҳ, ташреҳ.

ТАБХ *а.* طبخ пухтупаз, пухтан, пазиш; пухташуда.

ТАБХИР *а.* تبخیر бухор кардан; буғ додан, сӯзонида дуд кардан.

ТАБХОЛ تبخال *ниг.* **табхола**.

ТАБХОЛА تبخاله гармичаҳои атрофи лаб, ки аз шиддати таб ё ки тарс пайдо мешаванд.

ТАБШИКАН تبشکن доруе, ки табро паст мекунад, табгардон.

ТАБШИР *а.* تبشیر башорат додан, мужда овардан; башорат, мужда.

ТАБЪ I *а.* طبع 1. сиришт, феъл, табиат. 2. истеъдод дар чизе (*бештар дар шеъргӯӣ*); **табъи оташбор** қувваи шеъргӯии баланди пуртаъсир; **табъи хуш доштан** истеъдоди шеъргӯии хубу дилкаш доштан. 3. завқ, майл, рағбат; **табъи дил** мувофиқ ба завқи дил, дилхоҳ; **мувофиқи табъ** мувофиқи майлу хоҳиш; **табъ кашидан (хӯрокро)** рағбат кардан ба хӯрдани таоме; гуворо омадани таоме. 4. кайфият, ҳолат; димоғ; **табъи хира** кайфияти нохуш, димоғсӯхтагӣ; **табъи чоқ** кайфияти хурсандона; **табъи** *касе* **болидан** хуш шудани табъ, чоқ шудани димоғ; **табъ кушода шудан** рӯй додани кайфияти хуш, рафъ шудани ҳолати ногувор; **табъи** *касе* **ланҷ шудан** рӯй додани ягон беморӣ ё ягон димоғсӯхтагӣ.

ТАБЪ II *а.* طبع чоп кардан, нашр, чоп; мӯҳр кардан, нақш кардан.

ТАБЪАН *а.* طبعاً табиатан, аз ҷиҳати ниҳод ва тинат, зотан.

ТАБЪИД *а.* تبعید *кит.* дур кардан, рондан аз ҷое, бадарға.

ТАБЪИДГОҲ تبعیدگاه ҷое, ки касе ба он бадарға карда шудааст, ҷои иқомати табъидшудагон.

ТАБЪИЗ *а.* تبعیض ҷудо кардани гурӯҳе аз гурӯҳи дигар, ба гурӯҳе имтиёз дода, гурӯҳи дигарро паст шуморидан; **табъизи нажодӣ** нажодҳоро бартар ё бадтар ҳисоб кардан, нобаробарии ҳуқуқи нажодҳо.

ТАБЪНОЗУК طبعنازک он ки завқи (табиати) нозук дорад; нозуктабиат.

ТАБЪОЗМОӢ طبعآزمایی озмоиши истеъдоди шоирӣ, имтиҳони қобилияти шеъргӯӣ.

ТАБЪЧОҚ طبعچاق *гуфт.* он ки димоғи чоқ дорад.

ТАБЪЧОҚӢ طبعچاقی *гуфт.* димоғи чоқ доштан, шод будан, хурсандӣ, шодмонӣ.

ТАВАККАЛ//ТАВАККУЛ *а.* توکّل умед бастан, эътимод кардан бе боварии комил; **таваккал кардан** ба комёбии худ боварии комил надошта ба кор сар кардан.

ТАВАККАЛАН *а.* توکّلاً таваккал карда, ба муваффақияти тасодуфӣ умед баста.

ТАВАККАЛӢ توکلی *мансуб ба* **таваккал**; **кори таваккалӣ** кори ба рафти худ вогузор кардашуда, кори шудан ё ношуданаш номаълум, кори ҳаволааш ба Худо.

ТАВАККУЛ *а.* توکّل *ниг.* **таваккал**.

ТАВАҚҚУД *а.* توقّد оташ афрӯхтан ва афрӯхта шудани он.

ТАВАҚҚУФ *а.* توقّف ист, истодан; маътал шудан, таъхир, даранг; **тавақҷуф кардан** исто-

дан, ист кардан.

ТАВАҚҚУФГОҲ توقّفگاه ҷои истодан, истгоҳ, макони вуқуф.

ТАВАҚҚӮЪ *а.* توقّع *кит.* 1. чашмдошт, умед. 2. хоҳиш, илтимос.

ТАВАЛЛО *а.* تولی//تولا илтимос, илтиҷо, зорӣ; **тавалло кардан** ба тавалло даромадан, зорию илтиҷо кардан.

ТАВАЛЛООМЕЗ تولیآمیز бо зорию илтиҷо, илтимосу хоҳишкунон.

ТАВАЛЛУД *а.* تولّد зоиш, зоида шудан; **таваллуд ёфтан (шудан)** зоида шудан, валодат.

ТАВАЛЛУДГОҲ تولّدگاه маҳалли таваллуд, зодгоҳ.

ТАВАЛЛУДХОНА تولّدخانه зоишгоҳ.

ТАВАРРУМ *а.* تورّم 1. варам кардан. 2. беқурб шудан (-и пул).

ТАВАССУЛ I توسل *кит.* восита шудан, ба чизе наздик шудан, даст ба домон шудан.

ТАВАССУЛ II *а.* توصّل васл шудан ба чизе, кӯшиш кардан барои расидан ба чизе ё касе.

ТАВАССУТ *а.* توسّط ба восита, бо роҳи; **тавассути...** ба воситаи...

ТАВАҲҲУМ *а.* توهّم 1. воҳима; ваҳм, тарс, бим. 2. гумон, тасаввур, хаёл.

ТАВАҲҲУШ *а.* توحّش 1. рамидан аз одамон, ваҳшӣ шудан. 2. тарсидан, ваҳшат доштан.

ТАВАҶҶӮҲ *а.* توجّه 1. рӯ овардан ба сӯи касе (чизе); дилсӯзӣ ва ҳамдардӣ. 2. *маҷ.* ба чизе нигаронидани диққати худ; диққат додан, лутф кардан, меҳрубонӣ; **ҳусни таваҷҷӯҳ** майлу рағбати нек доштан нисбат ба касе; **таваҷҷӯҳи** *касеро* **ба худ кашидан** диққати касеро ба сӯи худ кашидан.

ТАВБА *а.* توبه бозгаштан аз гуноҳ; пушаймонӣ аз гуноҳ; пушаймон шудан аз кардаи худ; **тавбаву зорӣ** пушаймонию илтиҷо; **тавба додан** *касеро* касеро ба даст кашидан аз ягон кори бад маҷбур кардан; **тавба кардан** аз кори бади кардаи худ пушаймон шудан; ◊ **тавбаи гург додан** ҷазои сахт додан ба касе, то ки дигар бадкорӣ накунад.

ТАВБАГАР توبهگر он ки тавба мекунад, узрхоҳ; он ки касеро ба тавба кардан маҷбур мекунад.

ТАВБАКОР توبهکار тавбакунанда; **тавбакор шудан** тавба кардан, баргаштан, пушаймон шудан.

ТАВБАКУНАНДА توبهکننده тавбакор, шахсе, ки тавба мекунад.

ТАВБАХОНА توبهخانه ҷое, ки он ҷо тавба медиҳанд, ҷои тавбаву надомат ва пушаймонӣ.

ТАВБАШИКАН توبهشکن шиканандаи тавба, он ки ё он чи боиси шикастани тавбаи касе мегардад.

ТАВЗЕҲ *а.* توضیح эзоҳ, равшан кардан, маънидод, шарҳ, тафсир, баён кардан.

ТАВЗЕҲӢ توضیحی шарҳу эзоҳӣ, тафсирӣ.

ТАВЗЕҲОТ *а.* توضیحات *ҷ.* **тавзеҳ**.

ТАВЗЕЪ *а.* توزیع *кит.* 1. тақсим, ҷудо кардан ба қисматҳо. 2. ба ҳар тараф пароканда карда фиристодани чизе.

ТАВИЛ I *а.* طویل *кит.* дароз; **баҳри тавил** номи яке аз баҳрҳои арӯз.

ТАВИЛ II *а.* تویل тоссар, он ки болои пешониаш мӯй надорад.

ТАВИЛА *а.* طویله оғил; саисхона, аспхона.

ТАВИЛАБАНД طویلهبند дар тавила парвошуда (*асп*).

ТАВҚ *а.* طوق доираи гирди гардан, ҳалқа, гарданбанд; ҳар чизи доирашакл; **тавқи бандагӣ** *маҷ.* банди асорат.

ТАВҚБАНД طوقبند 1. бо тавқ басташуда. 2. рахи сиёҳ, ки дар гардани баъзе парандагон дида мешавад.

ТАВҚДОР طوقدار 1. он ки ба гарданаш тавқ дорад. 2. *маҷ.* мутеъ, фармонбардор, итоаткунанда.

ТАВҚЕЪ *а.* توقیع *кит.* мӯҳри подшоҳӣ; фармони

бомӯхр; ҳукм.

ТАВҚИР *а.* توقير *кит.* иззату ҳурмат кардан, мӯҳтарам шумурдан; эҳтиром.

ТАВҚИФ *а.* توقيف *кит.* боздорӣ, дар ҷое нигоҳ доштан; аз ҳаракат боздорондан; таваққуф; **ба тавқиф андохтан** ба таъхир андохтан, дер мондан.

ТАВЛИД *а.* توليد 1. бача овардан, зоидан, зоёнидан. 2. падид овардан, ба вуҷуд овардан, пайдо кунонидан; **тавлид кардан** ба вуҷуд овардан, истеҳсол кардан.

ТАВЛИДӢ توليدى *марбут ба* **тавлид**: **воҳидҳои тавлидӣ**.

ТАВЛИДКУНАНДА توليدكننده падидоваранда, бавуҷудоваранда, бароранда, истеҳсолӣ.

ТАВЛИДОТ*а.* توليدات 1. *ҷ.* **тавлид**.2. истеҳсолот.

ТАВЛИДОТӢ توليداتى истеҳсолӣ, бавуҷудоваранда.

ТАВОБЕЪ *а.* توابع 1. *ҷ.* **тобеъ**. 2. қаламрав; **Кӯлоб ва тавобеи он** Кӯлоб ва маҳалҳое, ки ба доираи маъмурии он дохиланд.

ТАВОЗӮЪ *а.* تواضع хоксорӣ, фурӯтанӣ; **сари тавозӯъ хам кардан** изҳори итоат ва ҳурмат кардан.

ТАВОЗӮЪКОР تواضع‌كار хоксор, фурӯтан; он ки эҳтироми касонро ба ҷо меорад.

ТАВОЗӮЪКОРОНА تواضع‌كارانه аз рӯи хоксорӣ, бо фурӯтанӣ.

ТАВОЗӮЪПЕША تواضع‌پيشه он ки доимо хоксор аст, хоксор, фурӯтан.

ТАВОЗӮЪШЕВА تواضع‌شيوه *ниг.* **тавозӯъпеша**.

тавон توان *асоси замони ҳозира аз* **тавонистан**.

ТАВОН توان 1. қувват, қудрат, тавоноӣ; **тавон ёфтан** зӯру қувват пайдо кардан. 2. тоб, тоқат, бардошт; **ба қадри тавон** ба қадри ҳол; **тобу тавон** тоқат, бардошт.

ТАВОНБАХШ توان‌بخش қувватбахш, нерӯдиҳанда.

ТАВОНГАР توانگر 1. давлатманд, ғанӣ; **синфи тавонгар** табақаи давлатмандон; **тавонгар кардан** соҳиби молу давлат гардонидан касеро. 2. тавоно, бақувват, зӯр.

ТАВОНГАРДИЛ توانگردل *кит.* босаховат, кушодарӯ, сахӣ, саховатпеша.

ТАВОНГАРДИЛӢ توانگردلى *кит.* босаховат будан, кушодарӯӣ, саховатмандӣ.

ТАВОНГАРӢ توانگرى давлатмандӣ, сарватдорӣ.

ТАВОНИСТАН توانستن қудрат (тавоноӣ) доштан, қудрати кардани кореро доштан, қобил будан.

ТАВОНИШ توانش *исми феълӣ аз* **тавонистан;** нерӯ, қудрат, тавоноӣ.

ТАВОНО توانا 1. соҳиби қудрат, боқувват, зӯрманд, қодир; **тавоно кардан** бо қуввату қудратманд гардонидан; **тавоно шудан** соҳиби қувват шудан, қудратманд гардидан. 2. қобил, муқтадир.

ТАВОНОЗМОӢ توان‌آزمايى санҷидани қудрат, озмудани қувва.

ТАВОНОӢ توانايى 1. зӯрмандӣ, қувват. 2. иқтидор, қудрат, бузургӣ, давлатмандӣ.

ТАВОРА تواره девор (*аз чӯб, хишт, лой*); **тавора кашидан (гирифтан)** девор сохтан (ба атрофи ҷое), девора.

ТАВОРАБАНД تواره‌بند бастан ва ё сохтани тавора.

ТАВОРАГИРӢ تواره‌گيرى *исми амал аз* **тавора гирифтан**; девор кашидан ба атрофи ҷое.

ТАВОРИХ *а.* تواريخ *ҷ.* **таърих**.

ТАВОФ *а.* طواف 1. гаштан дар гирди чизе. 2. *д.* маросими махсуси давр задан дар атрофи Каъба дар вақти ҳаҷ.

ТАВОФУҚ *а.* توافق бо ҳам мувофиқат кардан, бо якдигар ҳамфикр будан; мувофиқат, созиш, ба як фикр омадан.

ТАВОФУР *а.* توافر *кит.* фаровонӣ, зиёдӣ, бисёрӣ зиёд будан.

ТАВР *а.* طور тарз, хел, навъ, равиш; **ба таври**

расмӣ расман; **ба таври худ** ба тарзи худ, ба усули худ, ба тарзи ба худаш хос; **ин тавр, ҳамин тавр** ин хел, ба ин тариқ; **чӣ тавре ки…** чунон ки…; **чӣ тавр?** аҳволат чӣ хел аст?, дар чӣ аҳвол ҳастӣ?; чӣ хел?, чӣ гуна?.

ТАВРОТ *я.* تورات *д.* китоби муқаддаси яҳудиён.

ТАВСАН توسن аспи саркаш ва ромнашуда, гарданкаш; асп.

ТАВСАНДИЛӢ توسن‌دلی саркашӣ, саркаштабъӣ, нофармонӣ, гарданшахӣ, якравӣ.

ТАВСЕА *а.* توسعه фарохӣ, вусъат, кушодӣ; **тавсеа додан** вусъат (ривоҷ) додан.

ТАВСЕАТАЛАБӢ توسعه‌طلبی *с.* паҳноҷӯӣ; фоидаҷӯӣ аз кишварҳои дигар.

ТАВСИФ *а.* توصیف 1. васф кардан, таъриф намудан, ситоиш, таъриф; **тавсиф кардан** ситоидан, таъриф кардан. 2. баён, шарҳ.

ТАВСИФНОМА توصیف‌نامه таърифнома (ҳуҷҷат), хислатнома.

ТАВСИЯ *а.* توصیه 1. маслиҳат, салоҳдид; **тавсия кардан (намудан)** маслиҳат додан. 2. баён кардани фикри мусбат дар ҳаққи касе ё чизе.

ТАВСИЯКУНАНДА توصیه‌کننده он ки дар ҳаққи касе (чизе) фикри мусбат баён карда ё навиштааст.

ТАВСИЯНОМА توصیه‌نامه санаде, ки дар он дар ҳаққи касе (чизе) фикри мусбат навишта шудааст.

ТАВТЕА *а.* توطئه заминасозӣ кардан барои ҳадафҳои хиёнаткорона; сӯиқасд.

ТАВТЕАКОР توطئه‌کار он ки муқобили касе тавтеа кардааст; хиёнаткор.

ТАВТЕАОМЕЗ توطئه‌آمیز хиёнатомез, ба таври хиёнаткорона.

ТАВФ *а.* طوف *ниг.* **тавоф**.

ТАВФИҚ *а.* توفیق 1. мадад кардани бахт (ба касе), мувофиқ, созгор омадан (-и шароити коре). 2. муваффақият; **тавфиқ ёфтан** муваффақ гардидан, пешрафт, комёбӣ.

ТАВФИР *а.* توفیر *кит.* 1. зиёд шудан. 2. зиёд кардан, ҷамъ кардан, фоида, суд.

ТАВФИРСАНҶ توفیرسنج *кит.* фоидасанҷ, он ки фоидаву зарари худро месанҷад.

ТАВҲИД *а.* توحید 1. ягонагӣ, ваҳдат. 2. *д.* эътиқод ба ягонагии Худо.

ТАВҶЕҲ *а.* توجیه *кит.* 1. рӯ овардан ба сӯи чизе, мурочиат. 2. шарҳ, тафсир, тавзеҳ кардан. 3. ҳисоб кардан, шумурдан, ҳисоб.

ТАВЪАМ *а.* توأم *кит.* 1. ҳамзод, дугона, дупайкар. 2. ҳамроҳ, якҷоя; он чи якҷоя ба вуҷуд меояд, ҷуфт.

ТАВЪАМОН *а.* توأمان *шакли дугонаи* **тавъам**; ҳар яке аз ду бачае, ки аз як шикам дар як вақт зоида шудаанд.

ТАВЪАН *а.* طوعاً *кит.* аз рӯи ихтиёр, аз рӯи майлу рағбат; **тавъан ва карҳан** хоҳӣ - нахоҳӣ; хушу нохуш.

ТАГ I تگ 1. зер, буни ҳар чиз: **таги бом, таги дег, таги чох, таги дарахт**. 2. пеш, назд; **таги гап (хабар, кор)** моҳият ва асли матлаб; **аз таги дил** аз сидқи дил, аз замири дил; **аз таги чашм** нигоҳ кардани пинҳонӣ, дуздида нигаристан; **куртаи таг** таҳкурта; куртаи шабпӯшак; **хонаи таг** таҳхона; **таг-таги** зер-зери (девор, бино), поён-поёни; **таг бастан** ба соқи кӯҳна кафакии нав дӯхтан; **таг задан** пинҳон кардан, аз худ кардан (*мас., пулро*); **таги по кардан** помол кардан, нест кардан; **тагу рӯ кардан** зеру рӯ кардан; **тагу рӯ шудан** зеру забар шудан, чаппаву роста шудан; **таги чашм кардан** чизеро ё касеро барои мақсаде тахти назар қарор додан; ◊ **аз таги дор гурехта(гӣ)** одами бадкор, ҷинояткор; **таг кашидани дил** суст (беҳол) шудани дил; **аз таги дунё нагиред**! бисёр пулпараст нашавед!, аз пайи молу давлат набошед! **каждуми таги бурё** он ки пинҳонӣ ва хомӯшона бадкорӣ мекунад, зарар мерасонад.

ТАГ II تگ 1. тохтан, давидан, дав, давиш. 2. задан, зарба.

ТАГАКӢ تگکی пинҳонӣ, рустӣ, ба касе нафаҳмонда.

ТАГАЛ تگل гӯсфанде, ки шохҳои тобдори кач

дорад; кӯчқор.

ТАГАЛАК تگلک думчаи хӯшаи ҷувории сафед.

ТАГАЛБАРРА تگل‌بره барраи нар.

ТАГАЛОВӢ تگالاوی хасу тарошаи хушк барои даргирондани ҳезум, пешдаргирон.

ТАГАЛҶАНГ تگل‌جنگ қӯчқорҷанг, ҷанги гӯсфандони нар.

ТАГАЛҶАНГАНДОЗӢ تگل‌جنگ‌اندازی қӯчқорҷангандозӣ, ҷанг андохтани қӯчқор бо қӯчқор.

ТАГАРГ // ТАГАРК تگرگ // تگرک жола, яхча, катраҳои борон, ки бар асари сардӣ ях мешавад.

ТАГАС تگس 1. донаки ангур. 2. шохчаи хӯшаи ангур, ки баъд аз чида гирифтани донаҳои ангур ё мавиз боқӣ мемонад.

ТАГГИРӢ تگ‌گیری 1. буридани чарм барои пойафзол ва ба қолиб кашидани он. 2. пеш аз гаҷкорӣ ё сафед кардан ҳамвор андовидани девор.

ТАГДОН تگدان сухансанҷ, гапдон; он ки аз асли матлаб воқиф аст.

ТАГДОР تگدار **:гапи тагдор** гапе, ки дар зераш маънии дигаре ниҳон аст.

ТАГДӮЗӢ تگدوزی **:тӯппии тагдӯзӣ** навъи тӯппии тоҷикӣ.

ТАГИДАН//ТАКИДАН تگیدن//تکیدن давидан, даводав кардан, тохтан.

ТАГИДЕГӢ تگ‌دیگی 1. он чи дар таги дег мондааст, таҳдегӣ, тагдегӣ. 2. *маҷ.* мағзи (моҳияти) масъала.

ТАГИЗАМИНӢ تگ‌زمینی зеризаминӣ, он чи ба зери замин аст: **сарватҳои тагизаминӣ**.

ТАГИН//ТИГИН *т.* تگین *кит.* 1. қаҳрамон, паҳлавон, баҳодур. 2. камар, миён.

ТАГИПО تگ‌پا он чи ба зери по афтодааст; **тагипо кардан** а) помол кардан чизеро; б) *маҷ.* ҳақиру забун пиндоштан, хор кардан (касеро) **тагипо шудан** помол шудан, фарсуда гаштан.

ТАГИСАРӢ تگ‌سری *ниг.* **тагсарӣ**.

ТАГИЧАШМ تگ‌چشم **:тагичашм кардан** чизеро ба мадди назар гирифтан, чизеро таги чашм кардан.

ТАГИШИФТӢ تگ‌شفتی наздик ба шифти хона, дар зери шифт буда.

ТАГКОБӢ تگ‌کابی кунҷковӣ, кӯшиш ба фаҳмидани асли матлаб аз касе.

ТАГКУРСӢ تگ‌کرسی *ниг.* **таҳкурсӣ**.

ТАГЛАМА تگلمه таг ва рӯи нав бастан (дӯхтан) ба соқи мӯзаи кӯҳна.

ТАГЛАМАДӮЗ تگلمه‌دوز устое, ки ба соқи мӯзаи кӯҳна таглама медӯзад.

ТАГМОНАК تگ‌مانک он чи ба зери чизе монда (гузошта) мешавад.

ТАГНИШИН تگ‌نشین хилт, дурда, ки ба таги моеот мехобад, таҳнишин, таҳшонии ҳар чизе.

ТАГНОКӢ تگ‌ناکی пинҳонӣ, махфӣ, ба касе аёну ошкор накарда: **тагнокӣ ҳал шудани коре**.

ТАГОБ تگاب *ниг.* **такоб**.

ТАГОБӢ تگابی навъи ангур.

ТАГПАҲН تگ‌پهن он чи тагаш паҳн аст: **завраки тагпаҳн**, **деги тагпаҳн**.

ТАГПУРСӢ تگ‌پرسی кунҷковӣ кардан барои фаҳмидани асли гап.

ТАГПӮШ تگ‌پوش зерпироҳан; он чи аз таг ба тани бараҳна пӯшида мешавад.

ТАГПӮШӢ تگپوشی аз таг пӯшидашаванда.

ТАГРЕХТА تگ‌ریخته меваи пухтаи ба таги дарахт рехта: **себҳои тагрехта**.

ТАГСАРӢ تگ‌سری болишт, лӯла; таҳсарӣ; **тагсарӣ кардан** болишт кардан, лӯла кардан.

ТАГСИНҶ تگ‌سنج синҷи таҳкурсии бинои қаламакорӣ.

ТАГХОНА تگخانه хонаи зерини бино, қабати поёнии (тагизаминии) бино, таҳхонаи бино.

ТАГЧАРМ تگچرم 1. пойафзоли тагаш аз чарм. 2. каф, таги пойафзол.

ТАГҶОЙ تگجایی муқимӣ, доимӣ, таҳҷой; **аҳолии тагҷой** мардуми маҳаллӣ, муқимӣ ва доимӣ дар ҷое, бумӣ, таҳҷой.

ТАҒАЗЗУЛ *а.* تغزل *кит.* 1. шеъри ғиноии ишқӣ; шеърҳои ошиқона, ғазалгӯӣ. 2. ишқбозӣ кардан.

ТАҒАЙЮР *а.* تغیر дигаргуншавӣ, табдилёбӣ, аз ҳоли худ баргаштан.

ТАҒАННӢ *а.* تغنی сурудхонӣ, таронасароӣ.

ТАҒЗИЯ *а.* تغذیه ғизо додан, хӯрок додан, хӯрондан; ғизо хӯрдан.

ТАҒМА *т.* تغمه *ниг.* **тамға**.

ТАҒЙИР *а.* تغییر дигаргунӣ; дигаргун шудан; **тағйир додан** дигар кардан, аз ҳоле ба ҳоли дигар гардондан; **тағйир ёфтан** дигар шудан, дигаргун гардидан.

ТАҒЙИРДИҲӢ تغییردهی *исми амал аз* **тағйир додан**; дигаргун гардондани коре ё чизе.

ТАҒЙИРЁБАНДА تغییریابنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тағйир ёфтан;** дигаргуншаванда.

ТАҒЙИРЁБӢ تغییریابی дигаргун шудан.

ТАҒЙИРЁФТА تغییریافته *сифати феълии замони гузашта аз* **тағйир ёфтан;** дигаргуншуда.

ТАҒЙИРНОПАЗИР تغییرناپذیر дигаргуннашаванда, собит, барқарор.

ТАҒЙИРНОПАЗИРӢ تغییرناپذیری дигаргуннашавандагӣ.

ТАҒЙИРОТ *а.* تغییرات *ҷ.* **тағйир**; **тағйирот даровардан** қисман дигаргун кардан (*мас.*, *лоиҳаеро*).

ТАҒЙИРПАЗИР تغییرپذیر он чи қобили тағйир аст.

ТАҒЙИРПАЗИРӢ تغییرپذیری қобил будан ба тағйирёбӣ ва дигаргунӣ, дигаргуншавандагӣ.

ТАҒО(Ӣ) تغا//تغایی бародари модар.

ТАҒОБАЧА تغابچه фарзанди таға (бародари модар) чи духтар ва чи писар.

ТАҒОӢ تغایی *ниг.* **таға (ӣ)**.

ТАҒОР تغار *ниг.* **тағора**.

ТАҒОРА تغاره зарфи калони сафолӣ, филизӣ ё чӯбӣ (*барои ҷомашӯӣ ва хамиргирӣ*); **тағораи обрезӣ** зарфи обрезӣ; ташт, тос.

ТАҒОРАЧА تغاره‌چه тағораи хурд.

ТАҒОФУЛ *а.* تغافل худро ба нодонӣ задан; бепарво нишон додани худ; чашмпӯшӣ, ғафлат; **тағофул кардан (намудан)** ғафлат кардан, чашм пӯшидан (аз чизе); ба ғафлат мондан.

ТАҒОФУЛПЕША تغافل‌پیشه он ки худро ба нодонӣ мезанад; бепарво.

ТАҒОЯК تغایک нарма, қисмҳои нисбатан нарми бадани одам ва ҳайвон, ки унсурҳои онро ба ҳам мепайванданд: **тағояки бинӣ**, **тағояки гӯш**.

ТАҒОЯКДОР تغایک‌دار дорандаи тағояк, дорои тағояк.

ТАДАББУР *а.* تدبر *кит.* нек андешидани оқибати коре; тадбир кардан, илоҷ ёфтан.

ТАДБИР *а.* تدبیر 1. чора дидан, илоҷ андешидан; чора, чорабинӣ; **тадбир ба кор бурдан** (**андешидан**) машварат карда роҳ ёфтан ба коре. 2. ҳила, фанд.

ТАДБИРСОЗ تدبیرساز чораандеш; оқил, он ки роҳҳои ҳал карданро медонад.

ТАДБИРШИНОС تدبیرشناس донандаи роҳи чора.

ТАДВИН *а.* تدوین гирдоварӣ, ба тартиб даровардан (*мас., маҷмӯаи шеърҳои худ ё касеро*); таълиф.

ТАДВИР *а.* تدویر гирд гардонидан, давр задан, чархзанӣ.

ТАДҚИҚ *а.* تدقیق диққат карда амиқ омӯхтани чизе, борикбинона санҷида дақиқ карда дидани чизе; **тадқиқ кардан (намудан)** омӯхтан, бо диққат ва борикбинона омӯхтан.

ТАДҚИҚГАР تدقیق‌گر шахсе, ки касе ё чизеро чуқур меомӯзад.

ТАДҚИҚӢ تدقیقی *мансуб ба* **тадқиқ**: **корҳои тадқиқӣ**.

ТАДҚИҚКУНАНДА تدقیق‌کننده он ки таҳлилу баррасӣ (тадқиқ) мекунад.

ТАДҚИҚОТ *а.* تدقیقات маҷмӯаи санҷишҳо, омӯзишҳо, пажӯҳиш.

ТАДҚИҚОТӢ تدقیقاتی *ниг.* **тадқиқӣ**.

ТАДҚИҚОТЧӢ تدقیقاتچی *гуфт.* тадқиққунанда, омӯзанда, муҳаққиқ.

ТАДЛИС *а.* تدلیس *кит.* фиреб, фиребгарӣ; авомфиребӣ.

ТАДОВӢ *а.* تداوی даво кардан, муолиҷа, табобат.

ТАДОРУК *а.* تدارک 1. фароҳам кардан, омода сохтан; тайёрӣ, омодагӣ; **тадорук дидан** тайёрӣ дидан, омода шудан. 2. чора, тадбир, илоҷ, чорабинӣ.

ТАДОХУЛ *а.* تداخل *кит.* мудохила, ба якдигар даромадан.

ТАДРИС *а.* تدریس *кит.* дарсдиҳӣ, таълим, омӯзиш.

ТАДРИСГОҲ تدریس‌گاه ҷои дарсгӯӣ ва дарсгирӣ.

ТАДРИСӢ تدریسی *мансуб ба* **тадрис**; таълимӣ; маводи дарсӣ.

ТАДРИҶ *а.* تدریج дараҷа ба дараҷа пешравӣ ва поя ба поя болобароӣ; **ба тадриҷ** дараҷа ба дараҷа; ба оҳистагӣ, оҳиста-оҳиста.

ТАДРИҶАН *а.* تدریجاً оҳиста–оҳиста, дараҷа ба дараҷа.

ТАДРИҶӢ تدریجی оҳистагӣ, ба оҳистагӣ: **такомули тадриҷӣ**.

ТАДФИН *а.* تدفین дафн кардан, гӯр кардан.

ТАЁҚ تیاق *гуфт.* калтак, чӯбдаст; **алифро таёқ гуфтан**, *маҷ.* тамоман бехату савод будан.

ТАЗАВВУҶ *а.* تزوج зангирӣ; зан гирифтан; шӯй кардан, ба шавҳар расидан, издивоҷ кардан.

ТАЗАККУР *а.* تذکر ба ёди худ овардан, ба хотири худ овардан; ёдоварӣ, хотиррасонӣ.

ТАЗАЛЗУЛ *а.* تزلزل *кит.* ларза, ларзиш.

ТАЗАЛЗУЛНОПАЗИР تزلزل‌ناپذیر таконнахӯранда; устувор, барқарор, матин.

ТАЗАЛЛУМ *а.* تظلم додхоҳӣ, шикоят аз беадолатии касе; **тазаллум кардан** додхоҳӣ пурсидан.

ТАЗАРВ تذرو мурғи даштӣ; мурғи титав; ◊ **тазарви зарних** *киноя аз* ангишти афрӯхта, лахча; **тазарви зарринпар** *киноя аз* офтоб ва оташ.

ТАЗАРРӮЪ *а.* تضرع зорӣ, тавалло, илтиҷо; изҳори фурӯтанӣ.

ТАЗВИР *а.* تزویر фиреб, макр, ҳила.

ТАЗВИРГАР تزویرگر фиребгар, маккор, ҳилагар; риёкор, дурӯя.

ТАЗВИҶ *а.* تزویج *кит.* заношӯӣ; зангирӣ; хонадор шудан; **тазвиҷ кардан** ба занӣ додан; хонадор кардан; *муқ.* **тазаввуҷ**.

ТАЗЙИД *а.* تزیید *кит.* зиёд кардан, афзун кардан, афзудан.

ТАЗЙИҚ *а.* تضییق танг кардан ё фишор овардан ба чизе, фишор; **тазйиқи хун** зиёд шудани фишори хун дар бадани инсон; дар тангӣ қарор додан, сахт гирифтан, сахтгирӣ; **ба тазйиқ кашидан** фишор додан; исроркорона талаб кардан.

ТАЗЙИН *а.* تزیین *кит.* 1. зинатдиҳӣ; зеб, зинат, ороиш; **тазйин ёфтан** зинат ёфтан. 2. оростан.

ТАЗКИРА I *а.* تذکره 1. маҷмӯаи ашъори шоирон ва тарҷумаи ҳоли онҳо. 2. ёддошт, ёдоварӣ. 3. рӯйхат.

ТАЗКИРА II *а.* تذکره *кит.* гувоҳинома, ҳуҷҷати шахсӣ, шиноснома.

ТАЗКИРАНАВИС تذکره‌نویس тартибдиҳандаи маҷмӯаи ашъори шоирон.

ТАЗКИЯ(Т) I *а.* تذکیه//تذکیت занозанӣ, кушокушӣ; сар буридан, зибҳ кардан.

ТАЗКИЯ(Т) II *а.* تزکیه//تزکیت 1. поксозӣ, тоза кардан, софкорӣ. 2. сутудан, ситоиш.

ТАЗЛИЛ I *а.* تذلیل хору залил кардан.

ТАЗЛИЛ II *а.* تضلیل ба залолат андохтан, гумроҳ кардан.

ТАЗМИН *а.* تضمین *кит.* 1. ба ӯҳда гирифтани товон, зомин шудан; замонат, зоминӣ, кафолат. 2. *адш.* даровардани ягон мисраъ ё байти шоири дигаре ба шеъри худ.

ТАЗМИНӢ تضمینی замонатшуда, зоминшуда.

ТАЗМИНОТ *а.* تضمینات *кит.* маблағе, ки давлати мағлуб ба давлати ғолиб бояд пардозад, товони ҳарбӣ.

ТАЗОД(Д) *а.* تضاد *кит.* 1. зиддият, мухолифат, душманӣ, ноҷӯрӣ. 2. *адш.* бо ҳам зид гузошта шудани ду ҳодиса дар асари бадеӣ, *мас.* суду зиён, некиву бадӣ, наздику дур, шабу рӯз.

ТАЗОҲУР *а.* تظاهر 1. ошкор шудан, зоҳир шудан. 2. худнамоӣ, ба худ нисбат додани сифати дар худ набуда. 3. ба ҳам ёрӣ расондан, ба ҳамдигар пуштибонӣ кардан.

ТАЗОҲУРОТ *а.* تظاهرات 1. *ҷ.* **тазоҳур**. 2. *ниг.* **намоиш** 3.

ТАЗОЮД *а.* تزاید *кит.* зиёд шудан, афзоиш, афзоиш ёфтан.

ТАЗРИҚ *а.* تزریق дохил кардан, ворид кардани дору ё моеъи дигар ба бадан.

ТАЗҲИБ *а.* تذهیب *кит.* зарандуд кардан, тил(л)окорӣ, заркорӣ, бо зар нақш бастан.

ТАЙ *а.* طی 1. гузаштан, сипарӣ кардан (-и вақт ва роҳ); **тай кардан** гузаштан, гузашта рафтан. 2. номи қабилае аз араб, ки Той ҳам мегӯянд ва Ҳотами Той аз он қабила будааст…; ◊ **тайи лисон** ба кор бурдани фасоҳат дар таҳрир ва гуфтор.

ТАЙГАШТА طی گشته **:роҳи тайгашта** роҳи сипаришуда.

ТАЙЁР I *а.* تیار омода, ҳозир, муҳайё; **тайёр истодан** омода будан, муҳайё будан; **тайёр кардан** омода кардан, муҳайё кардан; **тайёр шудан** омода шудан, муҳайё будан.

ТАЙЁР II *а.* تیار *таър., кҳн.* унвони дараҷагии олуфтаҳои Бухоро.

ТАЙЁР III *а.* طیار паранда, парвозкунанда.

ТАЙЁРА *а.* طیاره 1. *ниг.* **ҳавопаймо**. 2. *маҷ.* асп.

ТАЙЁРӢ تیاری омодагӣ, ҳозирӣ; **тайёрӣ дидан** омода шудан; **тайёрӣ доштан** омода будан.

ТАЙЁРКУНАНДА تیارکننده он ки чизеро омода ва ҳозир мекунад.

ТАЙЁРФУРӮШ تیارفروش он ки чизҳои сохтаву дӯхтаи дигаронро мефурӯшад.

ТАЙЁРХӮР تیارخور он ки ба чизи тайёру омода шарик мешавад; муфтхӯр.

ТАЙЁРХӮРӢ تیارخوری тайёрхӯр будан; муфтхӯрӣ: **ба тайёрхӯрӣ одат кардан**.

ТАЙИБ *а.* طیب 1. пок, покиза, озода, тоза. 2. форам, матлуб.

ТАЙЛАСОН *а.* طیلسان як навъ ҷомаи васеъи дарозу беостин, ки рӯҳониён ва қозиён мепӯшанд.

ТАЙЛОҚ *т.* تیلاق//طیلاق *кит.* шутурбача, ҷувонаи ду-се солаи мода.

ТАЙЛОҚЧА تیلا قچه//طیلا قچه гусолаи як-ду солаи мода.

ТАЙР *а.* طیر *кит.* паранда, мурғ.

ТАЙШУДА طی‌شده сипаришуда.

ТАК I تک *ниг.* **таг**.

ТАК II تک давиш, дав: **таку дав**, **таку тоз**.

ТАКА I تکه бузи нар.

ТАКА II تکه яке аз қабилаҳои туркман.

ТАКАББУР *а.* تکبّر мағрурӣ, худписандӣ, ҳавобаландӣ; **такаббур доштан** мағрур (ҳавобаланд) будан.

ТАКАББУРӢ تکبّری мағрурӣ, ҳавобаландӣ.

ТАКАББУРНОК تکبّرناک мағрур, худписанд, ҳавобаланд.

ТАКАББУРОНА تکبّرانه мағрурона, ҳавобаландона.

ТАКАББУРФУРӮШӢ تکبّرفروشی ғурур, ҳавобаландӣ.

ТАКАБУЗ تکه‌بز бузи нар.

ТАКАГӢ تکگی *мансуб ба* **така** II; **қолини такагӣ** қолине, ки ба аҳли қабилаи такаҳо мансуб аст.

ТАКАЛЛУМ *а.* تکلم гапзанӣ, суханронӣ; **такаллум кардан** гап задан.

ТАКАЛЛУФ *а.* تکلّف 1. ба зимма гирифтани ранҷи зиёдатӣ, бо машаққат анҷом додани коре. 2. худнамоӣ, нишон додани худ дар ягон сифати дар худ набуда.

ТАКАСАЛТАНГ تکه‌سلتنگ *гуфт.* бекорхӯҷа.

ТАКБАНД تک‌بند камарбанди махмалӣ ва абрешимии (ё махсусан) бофтаи зардӯзии занона.

ТАКБАНДБОФ تک‌بندباف косибе, ки такбанд мебофад.

ТАКБАРГ تک‌برگ барги поёнӣ.

ТАКБИР *а.* تکبیر 1. *д.* такрор намудани ибораи «аллоҳу акбар» дар вақти намоз; **такбир гуфтан** дар вақти намоз ё азон «аллоҳу акбар» гуфтан. 2. бузург шумурдан.

ТАКГИР تک‌گیر устои бурандаи чарм (*истилоҳи пойафзолдӯзӣ*).

ТАКГИРӢ تک‌گیری буридани чарм ва қолиб кашидани он дар пойафзолдӯзӣ.

ТАКДАВ تک‌دو ба қабати хок даромадани об.

ТАКЗИБ *а.* تکذیب *кит.* ба дурӯғ баровардани гапе; рад кардани он, дурӯғ будани матлаберо нишон додан, *муқоб.* **тасдиқ**.

ТАКИДАН تکیدن *ниг.* **тагидан**.

ТАКИДЕГӢ تک‌دیگی оши аз ҳама таггари дег.

ТАККА تکّه *ниг.* **така** I.

ТАККУРСӢ تک‌کرسی *ниг.* **таҳкурсӣ**.

ТАКЛИФ *а.* تکلیف 1. заҳмат, азият додан. 2. пешниҳод. 3. даъват кардан касеро ба ҷое, даъват; **таклиф кардан** а) пешниҳод кардан; б) даъват кардан (*мас.,ба меҳмонӣ*); **таклифи шаръӣ** *д.* он чи аз рӯи шариат ба ҷо овардаанаш зарурист.

ТАКМИЛ *а.* تکمیل пурра гардонидан, мукаммал кардан; **такмили ихтисос** боло бардоштани дараҷаи ихтисоси худ; **такмил додан** пурра кардан, мукаммал кардан; **такмил ёфтан** пурра шудан, мукаммал шудан.

ТАКМИЛДИҲӢ تکمیل‌دهی *исми амал аз* **такмил додан**.

ТАКМИЛЁБӢ تکمیل‌یابی *исми амал аз* **такмил ёфтан;** пурра шудан, такмил ёфтан.

ТАКМИЛӢ تکمیلی пуррагӣ, баркамолӣ.

ТАКНИШИН تک‌نشین *ниг.* таҳнишин.

ТАКНИШОН تک‌نشان **:такнишон кардан** фикреро ба касе илқо кардан, чизеро дар хотири касе ҷойгир намудан.

ТАКОБ تکاب ҷои пасти обгузари байни ду кӯҳ, ҷои обканда, дара.

ТАКОВАР تکاور *кит.* тезрав, тезрафтор, даванд (*асп*).

ТАКОВАРӢ تکاوری *кит.* тездавӣ, тезрафторӣ, давандӣ.

ТАКОМУЛ *а.* تکامل ба камол расидан, ба воя расидан, ба тадриҷ комил шудан: **такомули тадриҷӣ**.

ТАКОН تکان ҳаракат, ҷунбиш; ларза; **такон додан** ҷунбондан, ҳаракат додан; таконидан; **такон хӯрдан** ҳаракат кардан, ҷунбидан.

ТАКОН(И)ДАН تکاندن//تکانیدن ҷунбондан, ҳаракат додан, ба ҳаракат овардан; ларзондан; афшондан.

ТАКОНХӮРӢ تکان‌خوری *исми амал аз* **такон хӯрдан**; ларзиш, такон.

ТАКОПӮ(Й) تکاپو(ی) даводав, омадурафти бошитоб; такудав; **ба такопӯ будан** рафтуой доштан, дар такудав будан; **дил дар такопӯй будан** дар ташвиш будан, мушаввашхотир будан.

ТАКПОӢ تک‌پایی *кит.* тездав, тезрафтор, сабукрафтор, даванд.

ТАКПУРСӢ تکپرسی *ниг.* **тагпурсӣ**.

ТАКРИМ *а.* تکریم *кит.* кромӣ доштан; ҳурмат, эҳтиром, иззат; **такрим кардан** ҳурмат кардан, иззат кардан, мӯҳтарам донистан.

ТАКРОР *а.* تکرار 1. гаштаву баргашта кардани коре. 2. гаштаву баргашта хондани чизе барои нағз аз худ кардани он; **такрори дарс** тайёр кардани дарс дар мактаб; **такрор ёфтан** гаштаву баргашта рӯй додани воқеае; **такрор кардан** а) дубора гуфтан, чанд бор гуфтан (*гаперо*); б) гаштаву баргашта анҷом додан кореро; **такрор шудан** гаштаву баргашта рӯй додан (*воқеае*).

ТАКРОРАН *а.* تکراراً гаштаву баргашта, дубора ё чандин бор (рӯй додани коре).

ТАКРОРИСТЕҲСОЛ تکراراستحصال такрор ба такрор истеҳсол намудан.

ТАКРОРӢ تکراری *мансуб ба* **такрор**: **кишти такрорӣ**, **курсҳои такрорӣ**.

ТАКРОРШАВАНДАГӢ تکرارشوندگی аз нав такрор шудан.

ТАКСИНҶ تکسنج *ниг.* **тагсинҷ**.

ТАКСИР I *а.* تکثیر бисёр кардан, зиёд намудан; афзоиш; **дастгоҳи таксир** дастгоҳи нусхабардорӣ.

ТАКСИР II *а.* تکسیر шикастан, кафондан; хароб кардан, вайрон кардан.

ТАКСӢ تکسی мошини сабукрави кироя барои мусофирбарӣ.

ТАК-ТАК تک تک : **так-таки по** овози пой дар вақти роҳ рафтан; **так-таки по рафтан** тарсондан бо садои пой; **дар ин так-так** *гуфт.* дар гирудори ин дунё.

ТАКТИКА *ю.* تکتیکه 1. санъати бурдани ҷанг. 2. маҷмӯи восита ва роҳҳо барои расидан ба мақсаде, хати ҳаракати муайяни асоснок; **тактика доштан** роҳу равиши муайян ё хати ҳаракати аниқ доштан.

ТАКТИКӢ تکتیکی *мансуб ба* **тактика**: **вазифаи тактикӣ**, **машқҳои тактикӣ**.

ТАКУДАВ تکودو *ниг.* **такопӯ**; **такудав кардан** дар пайи ҷустуҷӯи чизе давидан; **ба такудав афтодан** ба ҷустуҷӯ даромадан, ба ин сӯ он сӯ давидан, тараддуд кардан.

ТАКУПӮ تکوپو *ниг.* **такопӯ(й)**.

ТАКУРӮ(Й) (تکورو(ی **:такурӯй кардан** чаппаву роста (зеру забар) кардан (гардондан); **такурӯй шудан** чаппаву роста шудан, зеру забар гаштан.

ТАКУТОЗ تکوتاز даводавӣ; ҷӯстуҷӯ; **такутоз кардан** даводавӣ кардан; ҷӯстуҷӯ намудан; **дар такутоз шудан** даводавӣ кардан.

ТАКФИН *а.* تکفین кафан кардан, кафан пӯшонидан (*ба мурда*); **асбоби такфин** чизҳои даркорӣ барои шустан ва ба кафан пӯшондани мурда; **обу такфин кардан** шустан ва кафан кардан (*мурдаро*).

ТАКФИР *а.* تکفیر **:такфир кардан** *кит.* ба бединӣ нисбат додан, кофир шуморидан, бедин ҳисоб кардан.

ТАКФИРӢ تکفیری бединӣ, кофирӣ.

ТАКХОНА تکخانه *ниг.* **таҳхона**.

ТАКЧАРМ تکچرم *ниг.* **тагчарм**.

ТАКҶОӢ تکجایی *ниг.* **тагҷоӣ**.

ТАКҶОЙ تکجای бозорпулӣ, маблағе, ки фурӯшанда бояд барои дар бозор барои чиз фурӯхтанаш пардозад: **такҷойи бозор.**

ТАКШИН تکشین замине, ки ба сабаби шибба задан ва кӯфтан сахт шудааст; таҳшин, охири чизе.◊ **такшин карда гуфтан** бо таъкид гуфтан.

ТАКЯ *а.* تکیه *кит.* 1. он чи бар он пушт ниҳода мешавад. *2. маҷ.* пушту паноҳ; **такя кардан** *ба чизе, ба касе* а) пушт ниҳодан; б) ба касе умед доштан, ба умеди касе шудан, ба чизе умедвор шудан; **такя кунондан** чизеро ба ҷое ҷафс карда мондан, то ки наафтад. 3. *кит.* хонақоҳ; макони дарвешон. 4. *маҷ.* маскан, бошишгоҳ.

ТАКЯГАҲ تکیه‌گه 1. ҷои такя додан, чизе, ки ба он пушт гузошта мешавад (*мас., девораи пушти курсӣ*). 2. касе, ки ба мадади вай

умедвор шуда кореро мекунанд, пушту панох, ҳомӣ.

ТАКЯГОҲ تکیه‌گاه *ниг.* **такягаҳ**.

ТАКЯДОР تکیه‌دار *кит.* 1. гӯшанишинӣ, дарвешу қаландар, он ки гӯшанишиниву хилватнишиниро ихтиёр кардааст. 2. *маҷ.* ҳар ки пушту паноҳ дорад; соҳибдор.

ТАКЯКАЛОМ تکیه‌کلام калима ё иборае, ки дар гуфтор бе назардошти маънӣ такроран истифода кунанд; калимае, ки дар гуфтори шахсе бисёр вомехӯрад.

ТАКЯНИШИН تکیه‌نشین он ки дар хонаҳо ва маконҳои муқаддас хилватнишинӣ кунад, хилватнишинии зоҳидону дарвешон ва мазҳабиён.

ТАКЯҶОЙ تکیه‌جای ҷои осоишу роҳат, паноҳгоҳ, такягоҳ.

ТАҚАББУЛ *а.* تقبّل *кит.* 1. қабул кардан ё ба зимма гирифтани чизе, бар ӯҳда гирифтани коре. 2. ӯҳдадорӣ, ваъда.

ТАҚАДДУС *а.* تقدّس *кит.* порсоӣ, муқаддасӣ, покӣ; парҳезорӣ; ◊ **олами тақаддус** а) олами покӣ ва порсоӣ; б) *маҷ.* олами боло, осмон; **тақаддус фурӯхтан** худро порсо нишон додан, худро зоҳид тарошидан.

ТАҚАЙЮД *а.* تقید гирифторӣ ба қайди чизе, бастагӣ; вобастагӣ; **тақайюд кардан** (*ё намудан*) ба қайд овардан, ба банд андохтан.

ТАҚАЛ *а.* تقل *гуфт.* фаъолият ва ҷунбуҷӯш ё дасту по задан барои раҳоӣ ёфтан аз вазъияти нохуш, ҳила, найранг, баҳонаҷӯӣ бо мақсади накардани коре; **тақал кардан** баҳонаҷӯӣ кардан, бо баҳонае кореро ба қафо андохтан.

ТАҚАЛКОРӢ تقل‌کاری *гуфт.* ҳилагарӣ, баҳонаҷӯӣ.

ТАҚАЛЛО *а.* تقلا *кит.* кӯшиш, талош, саъй.

ТАҚАЛЛУБ *а.* تقلب *кит.* 1. дигаргунӣ шудан; баргашт; **тақаллуби аҳвол** дигаршавии аҳвол, бадшавии аҳвол, қаллобӣ, сохтакорӣ.

ТАҚАЛЛУБӢ تقلبی тақаллубкорӣ, сохтакорӣ.

ТАҚАЛЛУБКОР تقلب‌کار қаллоб, сохтакор.

ТАҚАЛЛУБКОРӢ تقلب‌کاری сохтакорӣ, қаллобӣ.

ТАҚАРРОС تقراس **:тақаррос задан** садои баланди ба ҳам бархӯрдани ҷисмҳои сахт (*мас. чархи ароба ба санг*) тақар-тақар кардан; *ниг.* **тақар-тақар**.

ТАҚАРРУБ *а.* تقرب наздик шудан, наздик омадан, наздикӣ; хешӣ; ◊ **тақарруб фармудан** иҷозати наздикӣ додан, наздик гардонидан.

ТАҚАР-ТАҚАР تقرتقر *калимаи тақлиди овоз* садои баланди ба ҳам бархӯрдани ҷисмҳои сахт: **тақар – тақари чархи ароба**.

ТАҚАР-ТУҚУР تقرتقور *ниг.* **тақар-тақар**.

ТАҚВИМ *а.* تقویم 1. рост кардан. 2. ҳисоби рӯзу моҳҳо дар сол, солнома. 3. баҳо додан, нарх мондан, қимат гузоштан.

ТАҚВИЯ(Т) *а.* تقویه//تقویت қувватдиҳӣ; дастгирӣ; **тақвият додан** қувватнок кардан; **тақвият ёфтан** қувватнок шудан; қувват гирифтан, қувват додан; тасдиқ ва таъкид намудан.

ТАҚВИЯТКУНАНДА تقویت‌کننده қувватдиҳанда, қувваткунанда.

ТАҚВО *а.* تقوی //تقوا порсоӣ, парҳезгорӣ.

ТАҚВОДОР تقوادار порсо, мӯъмин, парҳезгор.

ТАҚВОДОРӢ تقواداری порсоӣ, парҳезгорӣ.

ТАҚВОФУРӮШ تقوافروش зоҳиднамо, он ки худро порсо метарошад; авомфиреб.

ТАҚДИМ *а.* تقدیم пешкаш кардан, ҳадя додан; пешкаш; **тақдим кардан (намудан)** пешкаш кардан.

ТАҚДИР I *а.* تقدیر 1.сарнавишт; қисмат, насиба, қазо, қадар; **аз тақдирам** ҳар чӣ дар қисматам бошад (мебинам…); **бар тақдири…** дар мавриди…, дар сурати…: **бар тақдири гурехтан ҳам халосӣ набуд; тақдир медонад…** вобаста ба қисмату насиба аст; **ба дасти тақдир супурдан** ба қисмату сарнавишт ҳавола кардан (кореро); **ба тақдир тан додан** ба сарнавишт таслим шудан; **дар тақдир будан** ногузир будан; **тақдир доштан**

он чи дар тақдир ба касе муқаррар шудааст, он чи дар қисмати касе ҳаст; насиб кардан. 2. оядаи чизе.

ТАҚДИР II *а.* تقدير қадршиносӣ; таҳсин, таъриф, эҳтиром; **тақдир кардан** қадрдонӣ кардан (*кору хизмати касеро*); таҳсин кардан.

ТАҚДИРНОМА تقديرنامه коғазе, ки аз тарафи идорае дар бораи қадрдонӣ ва таҳсин аз хизмати касе дода мешавад.

ТАҚДИРПАРАСТ تقديرپرست он ки ба тақдир бовар ва эътиқод дорад, он ки сарнавишту тақдирро марому асоси зиндагӣ медонад.

ТАҚДИРПАРАСТӢ تقديرپرستى бовару эътиқод ба тақдир.

ТАҚДИРСОЗ تقديرساز 1. сарнавиштсоз; *киноя аз* Худованд. 2. амал ё чорабиние, ки барои ҳал шудани масъалае нақши асосӣ дорад.

ТАҚДИРҶУНБОН تقديرجنبان 1. *киноя аз* Худованд. 2. *маҷ.* боис, сабабгор.

ТАҚДИС *а.* تقديس муқаддас шумурдан, ба покӣ нисбат додан, ба покӣ ёд кардан.

ТАҚЛИД *а.* تقليد 1. пайравӣ ба амалу рафтори касе (*бе мулоҳизаи некӣ ё бадии он*). 2. айнан такрор кардани рафтор ва тарзи гуфтори касе. 3. ба гардани касе гарданбанд андохтан. 4. касеро ӯҳдадор кардан.

ТАҚЛИДГАР تقليدگر он ки дигареро пайравӣ мекунад.

ТАҚЛИДГАРӢ تقليدگرى тақлидкорӣ кардан.

ТАҚЛИДӢ تقليدى *мансуб ба* **тақлид**; тақлидкорона, аз рӯи пайравии кӯркӯрона ба касе бе доштани истеъдоди ҳақиқӣ.

ТАҚЛИДКОР تقليدكار он ки дар кору кирдор ва рафтор ба касе кӯр-кӯрона пайравӣ мекунад; тақлидкунанда.

ТАҚЛИДКОРӢ تقليدكارى пайравӣ кардан.

ТАҚЛИДКОРОНА تقليدكارانه пайравона, аз рӯи тақлидкорӣ.

ТАҚЛИДКУНАНДА تقليدكننده *ниг.* **тақлидкор**.

ТАҚЛИДНОПАЗИР تقليدناپذير коре, ки онро айнан такрор кардан номумкин аст.

ТАҚЛИДЧӢ تقليدچى *гуфт.* он ки кору рафтори касеро айнан нишон медиҳад; тақлидкори кору рафтори касе.

ТАҚЛИЛ *а.* تقليل *кит.* кам кардан ё костани ягон чиз.

ТАҚОБУЛ *а.* تقابل *кит.* баробарӣ, баробар шудан; бо ҳам рӯ ба рӯ шудан, вохӯрдан.

ТАҚОЗО *а.* تقاضا//تقاضى хоҳиш, дархост; **бо тақозои**... бо талаби...; **тақозо кардан (намудан)** а) хоҳиш кардан; майл доштан ба коре; б) талаб кардан.

ТАҚОЗОГАР تقاضاگر он ки талаб мекунад, талабкунанда, хоҳанда.

ТАҚОРУБ I *а.* تقارب *кит.* ба ҳам наздик шудан, наздикӣ, қаробат; **тақоруб кардан** наздик шудан (*ба чизе*).

ТАҚОРУБ II *а.* تقارب *адш.* номи яке аз вазнҳои арӯз; *ниг.* **мутақориб**.

ТАҚРИБ *а.* تقريب 1. наздик гардонидан; наздик; **ба ин тақриб** ба ин тариқ, ба ин тарз, ба ин минвол. 2. восита; баҳона.

ТАҚРИБАН *а.* تقريباً тахминан, қариб ки..., қариби...

ТАҚРИБӢ تقريبى тахминӣ, тақрибан.

ТАҚРИЗ I *а.* تقريض *кит.* 1. буридан, қатъ кардан. 2. *адш.* шеър гуфтан дар мадҳ ё мазамммати касе.

ТАҚРИЗ II *а.* تقريظ 1. баёни фикр дар бораи асаре, баҳо додан ба асаре. 2. мақолае, ки дар он дар бораи асаре фикр баён ёфтааст; **тақриз навиштан** дар бораи асаре изҳори ақида кардан.

ТАҚРИЗНАВИС تقريظنويس он ки тақриз навиштааст; он ки оид ба асаре изҳори ақида кардааст, муқарриз.

ТАҚРИР *а.* تقرير *кит.* 1. муқаррар кардан, тасдиқ кардан. 2. гуфтани муддао бо забон, баён, гуфтор.

ТАҚРИРАН *а.* تقريراً *кит.* шифоҳӣ, даҳанакӣ.

ТАҚСИМ *а.* تقسيم 1. ҷудо кардан ба қисмҳо, қисм-қисм кардани чизе. 2. яке аз чор амали арифметикӣ, ки тақсим кардани ададро нишон медиҳад; **тақсим кардан (намудан)** ҳисса намудан, ба қисмҳо ҷудо кардан; **тақсим шудан** ҷудо шудан, қисм-қисм шудан; **тақсими хотир** парешонхотирӣ.

ТАҚСИМБАНДӢ تقسيم‌بندى ба қисмҳо ҷудо намудан, гурӯҳбандӣ.

ТАҚСИМГАР تقسيم‌گر шахси тақсимкунанда.

ТАҚСИМӢ تقسيمى *ниг.* **тақсимча**.

ТАҚСИМКУНАНДА تقسيم‌كننده он ки ба қисмҳо ҷудо мекунад, тақсимгар.

ТАҚСИМНАШАВАНДА تقسيم‌نشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тақсим нашудан**; ададе, ки тақсим намешавад, тақсимнопазир.

ТАҚСИМНОПАЗИР تقسيم‌ناپذير ададе, ки қобили тақсим нест.

ТАҚСИМОТ *а.* تقسيمات тақсим шудан; марзбандӣ: **тақсимоти маъмурии Осиёи Миёна**.

ТАҚСИМЧА تقسيمچه табақча.

ТАҚСИМШАВАНДА تقسيم‌شونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тақсим шудан**; он чи ба ҳиссаҳо тақсим карда мешавад; қобили тақсим; **адади тақсимшаванда** ададе, ки бояд ба ҳиссаҳо тақсим мегардад.

ТАҚСИМШАВАНДАГӢ تقسيم‌شوندگى ба гурӯҳҳо тақсимшаванда, тақсимпазир будан.

ТАҚСИР I *а.* تقصير 1. *кит.* кӯтоҳӣ, сустӣ (*дар коре*). 2. хато, гуноҳ.

ТАҚСИР II تقصير *гуфт. калимаи хитобӣ дар вақти муроҷиат ба соҳибмансабон ва муллоён гуфта мешавад*; *ба ин маънӣ* «тақсирам» *низ мегӯянд.*

ТАҚСИРБИН تقصيربين нуқсонбин, он ки камбудиву хатоҳоро мебинад.

ТАҚСИРГӮӢ تقصيرگويى *маҷ.* тамаллуқкорӣ, хушомадгӯӣ.

ТАҚ-ТАҚ تق‌تق *калимаи тақлиди овози* кӯфта шудани дар; **бе тақ-тақ** дарро нокӯфта, хабар надода (*даромадан ба хонае*) **тақ-тақ кардан** кӯфтан, задан (дареро;) **тақ -тақ шудан** зада шудани дар.

ТАҚТЕЪ *а.* تقطيع *адш.* ҷудо кардани мисраи шеър ба рукнҳои арӯз; санҷидани вазни шеър, оҳанг.

ТАҚТИР I *а.* تقتير сахтӣ кардан дар нафақа, хасисӣ дар хароҷот.

ТАҚТИР II *а.* تقطير *кит.* 1. қатра-қатра чакондани моеот, соф кардан моеот бо софӣ. 2. ба воситаи бӯғронӣ соф кардани чизе.

ТАЛ (Л) I *а.* تل пушта, теппа, кӯҳи паст; **тали реги равон** хомаи рег дар регзорҳо.

ТАЛ(Л) II *а.* طل 1. шабнам. 2. борони реза.

ТАЛА I تله *кит.* дом, қапқон.

ТАЛА II تله *гуфт.* толон, тороҷ, ғорат; **тала кардан** ғорат (тороҷ) кардан; **тала шудан** ғорат шудан, ба тороҷ рафтан.

талаб طلب 1. *асоси замони ҳозира аз* **талабидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* талабанда ва хоҳанда: **озодиталаб, ҳангоматалаб**…

ТАЛАБ *а.* طلب 1. пурсидаву хостани чизе; дархост, илтимос; **талаби** *касеро* **қабул кардан** хоҳишу дархости касеро қабул кардан. 2. маблағе, ки аз касе даъво карда мешавад, маблағе, ки қарздиҳанда аз қарздор металабад**; талаб кардан (намудан)** а) хостан; б) чизи додашударо гашта гирифтанӣ шудан. 3. эҳтиёҷи харидорон ба моле дар бозор. 4. кофтуков, ҷустуҷӯ.

ТАЛАБА *а.* طلبه 1. *ҷ.* **толиб**. 2. толиби илм, хонанда, шогирд.

ТАЛАБАНДА طلبنده пурсанда, талабкунанда (чизеро), талбанда.

ТАЛАБГОР طلب‌گار 1. хоҳон, хоҳанда; дархосткунанда. 2. хостгор; **талабгор баромадан** то-

либ шудан, хостан; **талабгор шудан** хостгор шудан.

ТАЛАБИДАН طلبیدن 1. пурсидан, хостан (*чизеро*). 2. талаб кардан; орзу намудан. 3. даъват кардан, ҷеғ задан. 4. хоҳиш кардан. 5. ҷустуҷӯ кардан, кофтан.

ТАЛАБИДАНӢ طلبیدنی пурсиданӣ; даъват кардан хостан.

ТАЛАБКОРОНА طلبکارانه муддаиёна; **талабкорона ба майдон даромадан**.

ТАЛАБКУНАНДА طلبکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **талаб кардан**; дархосткунанда, хоҳишкунанда.

ТАЛАБНОМА طلبنامه санаде, ки аз касе чизе дархост карда мешавад.

ТАЛАБОТ *а.* طلبات *ҷ.* **талаб**.

ТАЛАВВУН *а.* تلون *кит.*1. рангоранг шудан; рангорангӣ; ранг ба ранг шудан; 2. бесуботӣ; **талаввуни мизоҷ** тағйир ёфтани мизоҷ.

ТАЛАҚҚӢ *а.* تلقی қабул кардан, пазируфтан.

ТАЛАТТУФ *а.* تلطف *кит.* меҳрубонӣ, лутф, навозиш, дилнавозӣ.

ТАЛАФ *а.* تلف нобуд шудан, табоҳ шудан; нест шудан: **кишт аз беобӣ талаф шуд**; **талаф кардан** нобуд (нест) кардан; **талаф шудан (гардидан**) нобуд шудан, аз байн рафтан.

ТАЛАФГОР//ТАЛАФКОР تلفگار//تلفکار нобудкунанда, гум ва несткунанда.

ТАЛАФКОРӢ تلفکاری талафкор будан; исрофкорӣ.

ТАЛАФОТ *а.* تلفات *ҷ.* **талаф**; **талафоти зиёд** нобуд шудани чизи бисёр, кушта шудани одами бисёр; **талафот додан** кушта шудан, аз байн рафтан(-и одамон); **талафот расондан** *ба касе* нобуд (нест) кардан; зиён расондан ба касе.

ТАЛАФФУЗ تلفظ тарзи гапзанӣ, тарзи адои (гуфтани) калимаҳо; **талаффузи қоригӣ** *кит.* тарзи ифодаи (адои) калимаҳо мувофиқи қоидаи (таҷвиди) арабӣ.

ТАЛАФШУДА تلفشده *сифати феълии замони гузашта аз* **талаф шудан**; нобудшуда, нестшуда.

ТАЛБАНДА طلبنده *гуфт., ниг.* **талабанда**.

ТАЛБИДАН طلبیدن *ниг.* **талабидан**.

ТАЛБИС *а.* تلبیس *кит.* 1. маккорӣ, фиребгарӣ, ҳилагарӣ; сохтакорӣ (*дар ҳуҷҷатҳои навишта*); **васиқаи талбис** ҳуҷҷати қалбакӣ, ҳуҷҷати сохта; **хати талбис** номаи сохта. 2. пӯшидан, либос пӯшидан.

ТАЛБИСӢ تلبیسی иблисӣ, маккорӣ, фиребгарӣ, ҷодугарӣ.

ТАЛБИСКОР تلبیسکار фиребгар, маккор.

ТАЛБИСКОРӢ تلبیسکاری *амали* **талбискор**; маккорӣ, ҳилагарӣ, қаллобӣ; сохтакорӣ (*дар ҳуҷҷатҳо*).

ТАЛБОН طلبان маросими аввали меҳмон шудани арӯсу домод дар хонаи падару модари арӯс.

ТАЛВЕҲ *а.* تلویح ишора кардан, матлаберо бо ишора фаҳмондан, суханеро сарбаста гуфтан.

ТАЛВИН *а.* تلوین бо ранги дигар даровардан, гуногунранг кардан.

ТАЛВОСА تلواسه нооромӣ, беқарорӣ, изтироб; **талвосаи ҷон** ҷонканӣ; **ба талвоса афтодан** дар ташвиш мондан; **дар талвоса будан** дар ташвиш (ноором) будан; **талвоса доштан** беқарор (дар изтироб) будан; **талвоса кардан** беқарор (дар ҳолати изтироб) будан.

ТАЛҚИН *а.* تلقین ёд додан, омӯзиш; таъсиргузаронӣ ба рӯҳияи касе; андохтани фикре ба дили касе; **талқин кардан (намудан)** ёд додан, хуб фаҳмонда додан.

ТАЛҚОН تلقان 1. орде, ки аз кӯфтаи нони қоқ, меваҳои хушк тайёр карда мешавад. 2. орди дар равған бирёншуда. 3. хокаи тамоку: **талқони нони хушк; талқон шудан(**-и чизе**)** майда–майда шудан, орд шудан, ба гард мубаддал шудан; ◊ **кӯҳро талқон кардан** а) кори сахтеро ба ҷо овардан; б) пурқувват будан.

ТАЛЛОҒУ تلاغو *лаҳҷ.* ниҳоят талх; **заҳру таллоғу шавад** дуои бад, яъне ҳазм нашуда заҳр шавад.

ТАЛЛОН تلان бӯр (*ранги асп*).

ТАЛМЕҲ *а.* تلميح 1. ишора, нигоҳи сабук ба сӯи чизе. 2. *адш.* ишора кардани шоир дар шеъри худ ба қисса ё масали маъруфе.

ТАЛМУД تلمود китоби муқаддаси яҳудиён.

ТАЛОҚ *а.* طلاق раҳонидани зан аз қайди никоҳ, ҷудо шудан аз зан, ҷудоӣ; **талоқи боин** *д.* талоқе, ки аз рӯи шариат пас аз он (баъд аз гузаштани муддати ду моҳ) ба зани пештара баргаштан мумкин нест; **талоқи раҷъӣ** талоқе, ки дар муддати муайян баргаштан ба зани пештара бе никоҳ мумкин аст; **талоқ гирифтан** ҷудо шуда рафтани зан аз шавҳар; **талоқ кардан** талоқ додан, аз зан ҷудо шудан, бо қоидаи шариат занро сар додан; **хати талоқ** ҳуҷҷат дар бораи ҷудо шудани зану шавҳар.

ТАЛОҚАТ *а.* طلاقت *кит.* хушбаёнӣ, суханварӣ, фасоҳати гуфтор, ҳунари нотиқӣ: **талоқати лисон** хушзабонӣ, фасоҳат.

ТАЛОҚХАТ طلاقخط *гуфт.* хати талоқ.

ТАЛОН I *фр.* تلان нисфи варақаи ҳуҷҷате; хатча ё варақае, ки ба ҷои пул истифода мешавад, ки ба дасти кас дода шуда, нисфи дигараш дар идора мемонад.

ТАЛОН II تلان *ниг.* **толон**.

ТАЛОТУМ *а.* تلاطم 1. ба ҳам задани мавҷҳои баҳр. 2. *маҷ.* шӯру ғавғо, мағал; **талотум задан** ба ҳам задани амвоҷи дарё; **ба талотум даромадан** ба мавҷзанӣ сар кардани оби баҳр; **талотум кардан** мавҷ задан.

ТАЛОТУФ *т.* تلاتوف 1. *ниг.* **талотӯб**. 2. он ки худро чиркин нигоҳ дорад, палид.

ТАЛОТӮБ *т.* تلاتوب *гуфт.* ғавғо, мағал, тӯпаланг; **талотӯб кардан** ғавғо (тӯпаланг) кардан, талотуф.

ТАЛОФӢ *а.* تلافی *кит.* пур шудани ҷои чизи талафшуда, ҷуброн, товон, иваз, қусур; **талофӣ кардан** ҷуброн кардан, қусури чизи аздастрафтаро баровардан.

ТАЛОШ تلاش 1. саъю кӯшиш; ҷидду ҷаҳд, ҷадал; тараддуд. 2. даст ба гиребон шудани ду ё чанд кас, кашмакаш, кашокаш; **талоши маош** мубориза барои зиндагӣ; **талоши ҳаёт** ташвиши (кашмакаши) зиндагӣ; **дар талош афтодан** ба кашмакаш даромадан, кашокаш кардан; **талош доштан** ҷадал кардан, мунозира доштан; **талош кардан** кашмакаш (ҷадал) кардан.

ТАЛОШИДАН تلاشيدن *кит.* ҷустуҷӯ кардан, кофтан; паҳну парешон кардан, пошидан.

ТАЛОШӢ تلاشی 1. нестӣ, нобудӣ. 2. паҳну парешон кардан.

ТАЛОЯ *а.* طلايه гурӯҳи пешгарди лашкар; аскароне, ки вақти шаб лашкарро посбонӣ мекунанд.

ТАЛОЯГӢ طلايگی дар талоя будан, пешгарди лашкар будан, посбонии шабонаи лашкар.

ТАЛХ تلخ 1. он чи мазаи тунду тез дорад; *муқоб.* **ширин**. 2. ногувор, сахт (сухан); **талх шудани зиндагӣ** мушкил шудани зиндагӣ; **ҷавоби талх** ҷавоби сахтрасанда; **талх гуфтан** сухани дурушту ногувор гуфтан; ◊ **авқот талх намудан** димоғи касеро сӯзондан.

ТАЛХА I تلخه 1. моеи зарди сабзинатоби талх, ки аз ҷигари одам ҷудо шуда меистад; сафро, захра. 2. халтачае, ки ин моеъ дар даруни он ҷамъ мешавад, заҳрадон; ◊ **талха кафидан** тарсидан, сахт ба тарс афтодан, заҳракаф шудан.

ТАЛХА II تلخه *бот.* алафи бисёр талх, ки ба димоғи кас расад, талхиаш ба зудӣ намеравад, талхак; **талха чашидан** *маҷ.* талхком шудан, ба сахтию душворӣ мондан.

ТАЛХАДОН تلخه‌دان захрадон.

ТАЛХАК تلخک *ниг.* **талха** II.

ТАЛХАКАФ تلخه‌کف **:талхакаф шудан** сахт тарсидан.

ТАЛХГУФТОР تلخ‌گفتار *ниг.* **талхсухан**.

ТАЛХГУФТОРӢ تلخ‌گفتاری *ниг.* **талхсуханӣ**.

ТАЛХГӮӢ تلخ‌گويی гуфтани гапҳои талх, нешзабонӣ, бадзабонӣ.

ТАЛХГӮЙ تلخ‌گوی он ки сухани нешдор мегӯяд, бадзабон.

ТАЛХЗАБОН تلخزبان он ки гапҳои дурушту нофорам мегӯяд, бадзабон.

ТАЛХЗАБОНӢ تلخزبانی гуфтани гапҳои дурушти нешдор, бадзабонӣ.

ТАЛХИПИСАНД تلخی‌پسند *кит.* он ки сахтиву ногувориро қабул мекунад ва аз он гила намекунад; тобовар, пазирандаи сахтиву мушкилӣ.

ТАЛХИС *а.* تلخیص гузориши кӯтоҳ, мухтасар, хулоса; ихтисора.

ТАЛХӢ تلخی 1. бадмазагӣ, мазаи талху ногувор: **дар даҳон талхӣ ҳис кардан**. 2. сахтӣ, ногуворӣ, душворӣ; *муқоб.* **хушӣ: талхии рӯзгор, талхии танҳоӣ, талхии ятимӣ; талхию ширинии зиндагиро чашидан** гармию сардии ҳаётро аз сар гузарондан, неку бади зиндагиро дидан; ◊ **талхии ком** ногувории аҳвол, димоғсӯхтагӣ.

ТАЛХКАШ تلخ‌کش *кит.* он ки ба азобу машаққат тоб меорад.

ТАЛХКОМ تلخ‌کام он ки зиндагониаш сахт мегузарад; он ки ба матлабу орзуяш нарасидааст.

ТАЛХКОМӢ تلخ‌کامی маъюсӣ, нарасидан ба орзуи худ.

ТАЛХМАЗА تلخمزه 1. мазаи талх дошта. 2. *маҷ.* нофорам.

ТАЛХМИЗОҶ تلخمزاج дорои мизоҷи талх.

ТАЛХНАМО تلخنما каме талх, қариб талх: **оби талхнамо**.

ТАЛХОБ تلخ‌آب сафро, зардоб.

ТАЛХОБА تلخ‌آبه 1. *ниг.* **талхоб**. 2. *маҷ.* май.

ТАЛХСИРИШТ تلخسرشت он ки тинати бад дорад, бадасл, бадгуҳар, бадхӯ.

ТАЛХСУХАН تلخسخن он ки суханони баду нофорам мегӯяд, бадсухан, бадгап, дуруштсухан.

ТАЛХСУХАНӢ تلخسخنی бадгапӣ, дуруштсуханӣ, талхгӯӣ, талхгуфторӣ.

ТАЛХФОМ تلخفام *кит.* тирарангг, хирарангг, нософ.

ТАЛЧА تلچه теппаи хурд.

ТАЛЪАТ *а.* طلعت рӯй, чеҳра, симо, дидор; **талъати ғарро** чеҳраи зебо, симои хуб.

ТАМАВВУЛ *а.* تمول *кит.* молдорӣ, давлатмандӣ; тавонгарӣ .

ТАМАДДУН *а.* تمدن 1. шаҳрнишин шудан. 2. доро шудан ба илму фанни замонӣ; маданияти бузург.

ТАМАЙЮЗ *а.* تمیز фарқ пайдо кардан; фарқ доштан.

ТАМАЛЛУК *а.* تملک молик шудан, зӯран аз они худ кардан, тасарруф кардан.

ТАМАЛЛУҚ *а.* تملق хушомадгӯӣ, лаганбардорӣ, чоплусӣ; ҳурмати риёӣ; **тамаллуқ кардан** хушомад кардан.

ТАМАЛЛУҚГӮ(Й) تملق‌گو (ی) он ки тамаллуқ мегӯяд, чоплус, хушомадгӯй, лаганбардор.

ТАМАЛЛУҚГӮӢ تملق‌گویی хушомадгӯӣ, чарбзабонӣ.

ТАМАЛЛУҚКОР تملق‌کار лаганбардор, хушомадгӯй.

ТАМАЛЛУҚКОРӢ تملق‌کاری лаганбардорӣ, хушомадгӯӣ.

ТАМАЛЛУҚКОРОНА تملق‌کارانه хушомадгӯёна, аз рӯи тамаллуқ ва риё.

ТАМАЛЛУҚОМЕЗ تملق‌آمیز тамаллуқдор; хушомадгӯёна: **сухани тамаллуқомез.**

ТАМАЛЛУҚПЕША تملق‌پیشه хушомадгӯй, он ки кораш тамаллуқ аст.

ТАМАННО *а.* تمنا//تمنی 1. орзу, ҳавас, умед, хоҳиш. 2. *гуфт.* ноз, карашма, ишва; **бо таманнои ғурур** бо нозу карашма, бо такаббур; **таманно доштан** хоҳишманд будан, илтимос кардан; **таманнои** *касе ё чизе* **бар сар кардан** орзуи касеро ё чизеро кардан, орзуи чизеро ба дил парвардан; **таманно кардан** ноз (карашма) кардан.

ТАМАРКУЗ *а.* تمرکز *кит.* марказият додан,

марказонидан, ба як марказ ҷамъ овардан.

ТАМАСХУР *а.* تمسخر масхара кардан; ришханд задан; масхара, ришханд; **бо чашми тамасхур нигоҳ кардан** беэътиноёна (ришхандомез) нигаристан ба чизе ё касе; **тамасхур кардан** масхара кардан.

ТАМАСХУРОМЕЗ تمسخرآمیز масхараомез, бо тамасхур, бо ришханд.

ТАМАТТӮЪ *а.* تمتع *кит.* баҳравар шудан, манфиат бурдан; фоида, баҳра.

ТАМАЪ *а.* طمع бо ҳирс чашм дӯхтан ба чизе; умеди чизе аз касе доштан аз рӯи ҳирс; **тамаъ бурдан** аз касе чизе чашм доштан; **тамаъ доштан** умедвори чизе будан; **тамаъ кардан** умед кардан; чашмдор будан; **чашми тамаъ дӯхтан** *ба касе* (*ё чизе*); *ниг.* **тамаъ доштан**.

ТАМАЪВАРЗӢ طمعورزی чашмтангӣ, гуруснагӣ, тамаъкорӣ, тамаъварз будан.

ТАМАЪДОР طمعدار шахсе, ки тамаъ дорад, он ки аз рӯи ҳирсу тамаъ ба чизе ё касе менигарад.

ТАМАЪКОР طمعکار ҳарис, ҳорис, озманд.

ТАМАЪКОРӢ طمعکاری ҳарисӣ, озмандӣ.

ТАМАЪКОРОНА طمعکارانه аз рӯи тамаъ (ҳирс), бо ҳирсу оз.

ТАМАЪҶӮ(Й) طمعجو(ی) он ки аз пайи тамаъ мегардад.

ТАМАЪҶӮӢ طمعجویی озмандӣ, ҳарисӣ.

ТАМБА تمبه *ниг.* **танба**.

ТАМБАЛ تمبل *ниг.* **танбал**.

ТАМБАЛӢ تمبلی *ниг.* **танбалӣ**.

ТАМБАЛОНА تمبلانه *ниг.* **танбалона**.

ТАМБУР *фр.* تمبور *р-оҳ.* айвончаи пешидарӣ дар даромадгоҳи вагонҳои мусофирбар.

ТАМҒА//ТАМҒО *т.*تمغه//تمغا мӯҳре, ки ба ҳайвонот ва тойҳои ҳар гуна мол мезананд; нишон, аломат; **тамға задан** мӯҳр (аломати махсус) задан ба чизе.

ТАМҒО *т.* تمغا *ниг.* **тамға**.

ТАМДЕҲ *а.* تمدیح *кит.* мадҳ кардан касеро, ситоиш, таъриф.

ТАМДИД *а.* تمدید дароз кардани муддат ва мӯҳлат.

ТАМИЗ *а.* تمیز бартарӣ додан чизеро бар чизе, фарқ карда тавонистан нағзро аз бад; **тамиз додан** фарқ кардан, ташхис додан; **тамиз доштан** фарқ карда тавонистан (*нағзро аз бад*); **арбоби хирад ва тамиз** оқилон ва фарққунандагони нек аз бад.

ТАМЙИЗ *а.* تمییز солимфикрӣ, покизагӣ, ақлу ҳуш.

ТАМКИН *а.* تمکین 1. виқор, вазнинӣ, нигоҳ доштани қадру иззати худ ва дигарон; **бо камоли тамкин** бо виқор ва вазнинии тамом; **сабру тамкин** тоқат ва вазнинӣ (*дар муомила ва рафтор бо касон*); **тамкин карда истодан** худдорӣ карда истодан. 2. ҷо додан, побарҷо кардан.

ТАМЛИК *а.* تملیک *кит.* 1. молик (соҳиб) гардонидан *касеро* ба мулке. 2. мулки касе; **тамлики** *касе* **шудан** ба мулкияти касе даромадани чизе.

ТАММОЪ *а.* طماع пуртамаъ, тамаъкор, тамаъкунанда.

ТАМОИЛ *а.* تمایل *ниг.* **тамоюл**.

ТАМОКУ تماکو барги гиёҳи тамоку, ки онро хушку майда карда мекашанд (*дар чилим ё ба коғаз печонда*); **тамокуи духтарпеч** навъи аълои чилимтамокуи ҷойдорӣ; **тамокуро партофтан** тамокукаширо бас кардан.

ТАМОКУДОН تماکودان қуттӣ ё халтачаи махсус барои нигоҳ доштани тамоку.

ТАМОКУЗОР تماکوزار ҷое, ки тамоку мешинонанд.

ТАМОКУКАШ تماکوکش он ки папирос ё чилим мекашад.

ТАМОКУКАШӢ تماکوکشی *амали* **тамокукаш**; сигоркашӣ, чилимкашӣ.

ТАМОКУКОР تماکوکار парварандаи тамоку, коранда ва нигоҳубинкунандаи тамоку.

ТАМОКУКОРӢ تماکوکاری киштукори тамоку, шинондани тамоку.

ТАМОКУҚУТТӢ تماکوقوطی *ниг.* **тамокудон**.

ТАМОКУПАРВАР تماکوپرور он ки ба парвариши тамоку машғул аст, шахсе, ки тамоку мекорад.

ТАМОКУПАРВАРӢ تماکوپروری *амал ва шуғли* **тамокупарвар;** парваридани тамоку, тамокупарвар будан.

ТАМОКУФУРӮШӢ تماکوفروشی *амал ва шуғли* **тамокуфурӯш;** ҷое, ки дар он ҳар гуна тамоку ва маснуоти он фурӯхта мешавад.

ТАМОКУХАЛТА تماکوخلته *ниг.* **тамокудон**.

ТАМОЛУК *а.* تمالک худро дошта тавонистан, ба нафси худ молик будан.

ТАМОМ *а.* تمام 1. ҳама, ҳамагӣ, пурра, комил, саросар. 2. пурра, комил: **бо суръати тамом**, **бо ҳозирии тамом**, **баъд аз тамом сер шудани шикамаш**. 3. басанда, кофӣ. 4. ба поён расидани чизе, оқибат, анҷом, интиҳо; **тамом кардан** а) ба охир расонидан, буд кардан (*кореро*); б) хатм кардан (*мактабро*); **тамом шудан** а) ба итмом (ба охир) расидан; б) *маҷ.* мурдан.

ТАМОМАН *а.* تماماً пурра, комилан.

ТАМОМИЯТ *а.* تمامیت пуррагӣ, комилӣ, мукаммалӣ: **тамомияти арзӣ**.

ТАМОМӢ تمامی пуррагӣ, ҳамагӣ.

ТАМОМКУНАНДА تمامکننده хатмкунанда (*мактаберо*).

ТАМОМНАШАВАНДА تمامنشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тамом нашудан**; бардавом, итмомнашаванда.

ТАМОМНАШУДАНӢ تمامنشدنی *сифати феълии замони оянда аз* **тамом нашудан**; ба охир нарасиданӣ.

ТАМОМРУХ تمامرخ *маҷ.* зебо, хушрӯй.

ТАМОМТАЪРИХ *а.* تمامتأریخ *кҳн.* қасидае, ки аз ҳар байташ таърихи матлуб мебарояд.

ТАМОМШУДА تمامشده *сифати феълии замони гузашта аз* **тамом шудан**; ба охир расида.

ТАМОМШУДАНӢ تمامشدنی *сифати феълии замони оянда аз* **тамом шудан**; он чи ки ба охир мерасад.

ТАМОМЪИЁР *а.* تمامعیار комил, пурарзиш, холис.

ТАМОРУЗ *а.* تمارض *кит.* худро бардурӯғ ба беморӣ задани одами солим, беморангорӣ.

ТАМОС *а.* تماس наздикӣ, пайвастагӣ; алоқа: **нуқтаи тамос**, **тамос гирифтан**, **дар тамос будан**.

ТАМОСУК *а.* تماسک 1. худдорӣ, хештандорӣ. 2. *маҷ.* сабру таҳаммул.

ТАМОШО *а.* تماشا 1. дидани чизе, назар кардан ба ягон чизи аҷиб: **тамошои идгоҳ**. 2. сайр, гашт, саргарми сайру гашт, ҷаҳонгардӣ; **тамошо додан** нишон додан, ҷоеро сайр кунондан, намоиш додан; **тамошо доштан** тамошобоб будан, диданбоб будан; **тамошо кардан** дидан, сайр кардан, нигоҳ кардан, аз назар гузарондан; **тӯю тамошо** ҷашну хурсандӣ.

ТАМОШОБИН تماشابین он ки маърака, бозӣ ё мусобиқаеро тамошо мекунад; **тамошобин шудан** аз дур воқеаеро нигаристан.

ТАМОШОБОБ تماشاباب он чи кирои дидан мекунад, диданӣ: **чизи тамошобоб**.

ТАМОШОГАР تماشاگر он ки ба ҳодисае аз дур нигоҳ мекунад, бинанда, тамошобин.

ТАМОШОГАРӢ تماشاگری амали тамошогар, ба тамошо машғул будан, тамошо кардан.

ТАМОШОГАҲ//ТАМОШОГОҲ تماشاگه// تماشاگاه ҷои тамошо, ҷое, ки чизе намоиш дода мешавад.

ТАМОШОДӮСТ تماشادوست он ки сайругашт ва дидани чизҳои аҷиброро дӯст медорад.

ТАМОШОӢ تماشایی аҳли тамошо, тамошокунанда.

ТАМОШОКАДА تماشاکده *кит., ниг.* **тамошогоҳ**.

ТАМОШОКАДУ تماشاکدو кадуи гирдаи паҳн.

ТАМОШОКУНОН تماشاکنان *феъли ҳол аз* **тамошо кардан**; дар ҳоли тамошо, дар ҳоли ни-

гаристан ба манзарае.

ТАМОШОТАЛАБ تماشاطلب *ниг.* **тамошодӯст**.

ТАМОШОХОНА تماشاخانه ҷое, ки дар он бозие намоиш дода мешавад; театр.

ТАМОЮЛ *а.* تمایل моил шудан, майл, майлон, изҳори майл ва рағбат.

ТАМОЮЛОТ *а.* تمایلات *ҷ.* **тамоюл**.

ТАМР I *а.* تمر хурмо; **тамри ҳиндӣ** меваи туршест дар Ҳиндустон, ки мазаи моил ба ширинӣ дорад.

ТАМР II**//ТИМР** تمر *тиб.* бемории чашм, ки ба кӯрӣ сабаб мешавад ва онро оби марворид ҳам мегӯянд.

ТАМРИН *а.* تمرین *кит.* машқ карда худро одат кунонидан ба коре; машқ, варзиш.

ТАМС *а.* طمث 1. хуни ҳайз, ҳайз дидани занон. 2. рим, чирку фасод.

ТАМСИЛ *а.* تمثیل 1. мисол овардан, монанд кардан. 2. *адш.* достонеро чун масал нақл кардан; номи жанри адабӣ.

ТАМСИЛӢ تمثیلی *мансуб ба* **тамсил**: **ҳикояти тамсилӣ.**

ТАМТАМӢ تمتمی//طمطمی *кит.*сатангӣ, худро бологирӣ, кибру таманно.

ТАМУЗ تموز 1. *таър.* моҳи даҳуми суриёнӣ, ки ба моҳи июл рост меояд. 2. аввали тобистон, саратон. 3. рӯзҳои бисёр гарм, гармои сахт.

ТАМУК تموک *кит.* 1. нишонаи тир, ҳадаф. 2. як навъ тири нӯгпаҳн, ки аз тан ба осонӣ намебарояд. 3. *маҷ.* ҳар чизи фурӯраванда ба чизе, ки бароварданаш душвор аст.

ТАМҲИД *а.* تمهید *кит.* 1. густурдан, ҳамвор кардан. 2. фароҳам кардан, омода кардан; муҳодима. 3. суханҳое, ки пеш аз баёни матлабе чун муқаддима гуфта мешавад; муқаддима; **тамҳиди муқаддимот** тайёр кардани замина барои иҷрои коре.

ТАМҶИД *а.* تمجید *кит.* мадҳ, ситоиш, таъриф; **тамҷид кардан** мадҳ кардан,ситудан.

ТАМЪ *а.* طمع *ниг.* **тамаъ**.

ТАН I تن 1. бадан, ҷисм (*ғайр аз дасту по ва сар*). 2. кас, шахс, нафар; **тани ба курта** бо як пероҳан, бо як курта: **тан ба тан** (ҷанг ва мубориза) якка ба якка, яке ба муқобили дигаре; **тани танҳо** якка, ба танҳоӣ; **тану ҷон** ҷисм ва рӯҳ; **маҳрами тан** зан; **тан додан** а) ҷон додан, худро фидо кардан; б) розӣ шудан; таслим шудан; қоил шудан; **тан додан ба тақдир** розӣ (таслим) шудан ба пешомадҳо; **тан гирифтан** ба ҳисоби худ қабул кардан, ба гардан гирифтан; **тан гирондан** ба гардани касе мондан; **тан додан** розӣ шудан, таслим шудан; **тан дардодан** розӣ шудан ба сахтиҳо; **тан обод будан** аз сару либос таъмин будан, либоси кофӣ доштан; **тани пӯшида** сару либоси зарурӣ доштан, бараҳна набудан; **аз тан кашидан** либосеро баровардан; **ҳама тан гӯш гардидан** бо диққати тамом гӯш кардан (*ба сухани касе*); **як тан шудан, як тану як ҷон шудан** муттафиқ шудан, бо иттифоқ кор кардан.

ТАН II تن *гуфт.* қимати аслӣ, нархи аслӣ; **тани пул** маблағи аслии пул; **тани харид** маблағи аслӣ вақти харид; **тани мо** ба ҳисоби мо, ба мо қабул.

ТАНА I تنه 1. бадан, ҷасад (*ҷасади одам баъд аз мурдан*). 2. соқаи (пояи) дарахт (*аз рӯи замин то ҷои рӯиши шохаҳо*); **танаи кӯҳ** баданаи кӯҳ.

ТАНА II تنه **:танаи анкабӯт** танидаи тортанак, тори тортанак.

ТАНАБАСТА تنه‌بسته он ки ё он чи тана баста бошад.

ТАНАВВӮЪ *а.* تنوع гуногунӣ, ҳархелагӣ.

ТАНАВОР تنه‌وار чарм барои пойафзолдӯзӣ.

ТАНАЗЗУЛ *а.* تنزل поин омадан; пастравӣ; *муқоб.* **тараққӣ; таназзул кардан** фуромадан, поин омадан.

ТАНАКОР تنه‌کار 1. *мин.* намаки натрии кислотаи борӣ, ки барои кафшери оҳан ба кор меравад; бура. 2. миёнарав, миёнҷӣ.

ТАНАФФУР *а.* تنفر 1. нафрат, доштан, безор будан; нафрат, кароҳат; **танаффур кардан** нафрат кардан. 2. рамидан.

ТАНАФФУРОМЕЗ تنفرآمیز нафратнок; **нигоҳи танаффуромез**.

ТАНАФФУС *а.* تنفس 1. нафас кашидан, нафасгирӣ. 2. дамгирӣ, фосила (*байни дарсҳо, дар вақти маҷлисҳо*): **ба танаффус баромадан.**

ТАНАУМ *а.* تنعم парвариш ёфтан бо нозу неъмат; таносоӣ.

ТАНБА تنبه 1. чизест барои маҳкам нигоҳ доштан, ки аз қафои чизе мегузоштанд, тиргак; **танба мондан** тиргак гузоштан (*мас. ба пушти дар*). 2. дар як ҷо тӯб шудани чизи (одами) зиёде.

ТАНБАЛ تنبل он ки кор кардан намехоҳад, танпарвар, коҳил, коргурез, бекорхӯҷа.

ТАНБАЛӢ تنبلی коҳилӣ, бемайлӣ ба кор; танпарварӣ; **танбалӣ кардан** ба коре коҳилона рафтор кардан, кардани кореро нахостан.

ТАНБАЛОНА تنبلانه коҳилона; оҳиста, бемайлона.

ТАНБАРАҲНА تن‌برهنه 1. луч, бараҳна. 2. *маҷ.* камбағал, нодор.

ТАНБЕҲ *а.* تنبیه 1. огоҳӣ, сарзаниш, огоҳонидан, ҳушдор додан. 2. огоҳонидан ба воситаи ҷазодиҳӣ, ҷазо; **танбеҳ кардан (намудан)** а) огоҳ кардан; б) гӯшмол (ҷазо) додан; **танбеҳ дидан** ҷазо дидан, ба ҷазо гирифтор шудан; **танбеҳ додан** ҷазо додан.

ТАНБЕҲДИҲӢ تنبیه‌دهی *исми амал аз* **танбеҳ додан**; огоҳ намудан, ҷазо додан.

ТАНБЕҲКОРОНА تنبیه‌کارانه ба таври огоҳона ҷазо додан.

ТАНБОКУ تنباکو *ниг.* **тамоку**.

ТАНБОН تبان *ниг.* **тунбон**.

ТАНБӮР طنبور//تنبور *мус.* яке аз созҳои мусиқии торӣ, ки дастаи дарозу косаи хурд дорад; ◊ **шикам танбӯр навохтан** сахт гурусна будан.

ТАНБӮРӢ طنبوری//تنبوری *ниг.* **танбӯрнавоз**.

ТАНБӮРНАВОЗ طنبورنواز//تنبورنواز он ки танбӯр менавозад, танбӯрӣ.

ТАНБӮРНАВОЗӢ طنبورنوازی//تنبورنوازی амали танбӯрнавоз, навохтани танбӯр.

ТАНВИР *а.* تنویر *кит.* равшан кардан, мунаввар гардонидан; **танвири афкор** бедор кардани фикрҳо.

ТАНВИРГАР تنویرگر равшанидиҳанда, нурдиҳанда.

ТАНВИРӢ تنویری *марбут ба* **танвир**; равшан, бедорӣ.

ТАНГ I تنگ 1. ҷои камгунҷоиш. *муқоб* **васеъ**: **майдони танг, хонаи танг**. 2. камбар; *муқоб.* **кушод**: **кафши танг, кӯчаи танг; тангу тор** камбару торик; **танг-танг: танг-танг қадам мондан** кӯтоҳ-кӯтоҳ қадам партофтан; **чашми танг** а) чашми майдаи борик; б) чашми носер; **танг будан** а) камғунҷоиш будан; камбар будан; б) ба сахтӣ гузаштан (-и рӯзгор); **танг кардан** а) дар вазъияти сахти ноилоҷона монондан; б) безор кардан; ◊ **ба танг овардан** безор кардан; ба вазъияти сахт монондан; **ба танг омадан** безор шудан; **танг шудани аҳвол** сахт (тоқатфарсо) шудан; **танг шудани дил** дилгир ва хафа будан; **танг шудани майдон** кам шудани имконият; **танг шудани нафас** дучор будан ба бемории зиққи нафас, нафастангӣ; **танг шудан** пайдо шудани тақозои қазои ҳоҷат; **танг будани қофия** а) ёфт нашудани қофия; б) *маҷ.* чӣ гуфтани худро надониста мондан, дар ҷавоб дармондан; **танг дар бағал гирифтан** сахт оғӯш кардан; **дилатро танг накун!** хафа нашав!, ғам нахӯр!.

ТАНГ II تنگ 1. дараи кӯҳ, роҳи миёни ду кӯҳ (тангно). 2. *маҷ.* сахт, маҳкам, зич.

ТАНГ III تنگ аили асп, аили рӯй, ки аз болои аили зер кашида мешавад; пуштанг: **Танги Лӯшо** китоби Лӯшо ном наққоши машҳури румӣ, ки онро бо Аржанг (Артанг) ном китоби Монӣ баробар мекунанд.

ТАНГА I تنگه пули майдаи филизӣ; **бист танга** баробар ба се сӯм; **тангаи бухорӣ** пули филизии зарби Бухорои амирӣ; **дари тангаро кӯфтан** *маҷ.* барои пул худро ба ҳар сӯ задан.

ТАНГА II تنگه гулӯгоҳ.

ТАНГА III تنگه **тангаи буғро** оши ришта, оши лағмон; ◊ **тангаашро наметавон хурд кард** (*зарб.*) дар бораи одами тавоною боқувват гуфта мешавад.

ТАНГАДОН تنگه‌دان қабати махсус барои андохтани танга дар ҳамёнҳои аз матоъ дӯхтаи қадима.

ТАНГАЙШ تنگ‌عیش он ки рӯзгораш ба сахтӣ мегузарад; фақир, нодор, мӯҳтоҷ.

ТАНГАЙШӢ تنگ‌عیشی фақирӣ, нодорӣ, мӯҳтоҷӣ.

ТАНГБАХТӢ تنگ‌بختی бадбахтӣ, сахтӣ, тиҳидастӣ.

ТАНГБАСТА تنگ‌بسته бисёр сахтбастагии чизе, тарангбаста: **миёни тангбаста**.

ТАНГБАҲР تنگ‌بهر *кит.* камфоида, камсуд, моле, ки фоидаи кам меорад.

ТАНГДАР تنگ‌در хонае, ки дари даромадаш камбари хурд бошад.

ТАНГДАРЗ تنگ‌درز либосе, ки ба дарзи зичу танг дӯхта шудааст.

ТАНГДАРЗӢ تنگ‌درزی пайваста будани дарзҳои либос, пайвастагии зичи дарзҳо дар либосдӯзӣ.

ТАНГДАСТ تنگ‌دست фақир, қашшоқ, бечиз, камбағал.

ТАНГДАСТӢ تنگ‌دستی фақирӣ, нодорӣ, эҳтиёҷмандӣ; **тангдастӣ кашидан** дар эҳтиёҷ будан, дар сахтӣ рӯз гузаронидан.

ТАНГДАҲАН تنگ‌دهن 1. он ки даҳани хурд дорад; *киноя аз* лабу даҳони маҳбуба. 2. *маҷ.* маҳбуба, маъшуқа.

ТАНГДИЛ تنگ‌دل андӯҳгин, хафа, зиқ.

ТАНГДИЛӢ تنگ‌دلی хафагӣ, дилтангӣ, андӯҳгинӣ, ғамгинӣ.

ТАНГЗАҲРА تنگ‌زهره тарсӯ, тарсончак, буздил, тарсанда.

ТАНГЗАРФ تنگ‌ظرف *киноя аз* одами бетоқат, ки худро дошта наметавонад ва беқарорӣ мекунанд.

ТАНГӢ تنگی 1. камвусъатӣ, камбарӣ. 2. сахтӣ, душворӣ; **тангии вақт** камфурсатӣ; **тангӣ кардан** ба зӯр ғунҷонидан, ғунҷоиш надоштан, ҳамаро нағунҷонидан; **дили** *касе* **тангӣ кардан** дилгир (зиқ) будани касе; **тангӣ кашидан** дар эҳтиёҷ будан, ба сахтӣ рӯз гузаронидан; **ба тангӣ афтодан** дар сахтӣ мондан, ба аҳволи сахт афтодан.

ТАНГКӮЧА تنگ‌کوچه кӯчаи танги камбар.

ТАНГҚАБО تنگ‌قبا 1. он ки либоси танг пӯшидааст; 2. *маҷ.* маъшуқ.

ТАНГМАҒЗ تنگ‌مغز сабукмағз, камақл.

ТАНГМАЙДОН تنگ‌میدان 1. майдони танг ва маҳдуд. 2. *маҷ.* оҷиз, суст ва камтаъсир; ◊ **тангмайдон будан** маҳдуд будан дар коре, соҳаи васеъ ва паҳновар надоштан.

ТАНГМАОШ تنگ‌معاش он ки маоши ночиз мегирад, тиҳидаст, фақир, бенаво.

ТАНГМИЗОҶ تنگ‌مزاج гарммиҷоз; зудхашм.

ТАНГМОЯ تنگ‌مایه он ки сармояи молӣ ё фикрии маҳдуд дорад.

ТАНГНАЗАР تنگ‌نظر он ки доираи дониш ва бинишаш танг ва маҳдуд бошад.

ТАНГНАЗАРӢ تنگ‌نظری вазъу ҳолати тангназар, тангназар будан.

ТАНГНАЗАРОНА تنگ‌نظرانه бо ҳолати тангназарӣ.

ТАНГНАФАС تنگ‌نفس он ки пурра нафас гирифта наметавонад, тангии нафас.

ТАНГНО(Й) تنگنا(ی) 1. гузаргоҳи ниҳоят танги байни ду кӯҳ, дараи танг. 2. *маҷ.* сахтӣ, душвориҳои зиёди зиндагонӣ: **тангнои зиндагӣ**.

ТАНГОҒӮШӢ تنگ‌آغوشی сахт ба оғӯш гирифтани ҳамдигар; сахт ба ҳам печидан.

ТАНГОСТИН تنگ‌آستین либосе, ки остинаш танг аст.

ТАНГОТАНГ تنگاتنگ *гуфт.* бисёр сахт ва зич бо ҳам печидан, бисёр наздик.

ТАНГПЕШОНӢ تنگ‌پیشانی 1. пешонии танг. 2. *маҷ.* бахти бад дошта, камбахт, беризқу рӯзӣ.

ТАНГРАВ تنگ‌رو он ки оҳиста роҳ меравад, сустрав; *муқоб.* **тундрав**.

ТАНГРӮЗӢ تنگ‌روزی бечиз, фақир, мискин, дармонда, тангпешонӣ.

ТАНГСОЛ تنگ‌سال соли қаҳтӣ, қатҳсолӣ, хушксолӣ.

ТАНГСОЛӢ تنگ‌سالی қаҳтӣ, хушксолӣ; соли гаронии озуқа.

ТАНГТОБ تنگ‌تاب *кит.* бесабру тоқат, зудхашм.

ТАНГХИРАД تنگ‌خرد *кит.* камақл, сабукфикр.

ТАНГХИРАДӢ تنگ‌خردی *кит.* камақлӣ, сабукфикрӣ.

ТАНГҲАВСАЛА تنگ‌حوصله тангдил; камбардошт, камҳавсала.

ТАНГҲАВСАЛАГӢ تنگ‌حوصلگی тангҳавсала будан, камбардошт будан.

ТАНГЧАШМ تنگ‌چشم 1. он ки чашми танг дорад. 2. *маҷ.* ҳарис, гурусначашм, хасис, мумсик.

ТАНГЧАШМӢ تنگ‌چشمی ҳарисӣ, хасисӣ, мумсикӣ.

ТАНДЕС تندیس 1. танмонанд, монанд, шабеҳ, назир. 2. сурат, тимсол, тасвир.

ТАНДИДАН تندیدن *кит., ниг.* **тундидан** I.

ТАНДИҲӢ تندهی ба коре ё чизе тан додан, иқрор шудан.

ТАНДОР تندار *кит.* 1. нигаҳдорандаи тандурустӣ, муҳофизаткунандаи тан. 2. *маҷ.* ботамкин, бовиқор, боэҳтиром, мӯҳтарам.

ТАНДУРУСТ تندرست солим, саломат.

ТАНДУРУСТӢ تندرستی сиҳатӣ, солимӣ: **вазорати тандурустӣ**.

ТАНЗ *а.* طنز тамасхур, ришханд, истеҳзо, пичинг.

ТАНЗЕҲ *а.* تنزیه пок ва муназзаҳ кардан; покдоманӣ.

ТАНЗИЛ I *а.* تنزیل *кит.* 1. фуруд овардан, поён фиристодан. 2. ваҳй; Қуръон.

ТАНЗИЛ II *а.* تنزیل суд, даромад аз пули ба қарз додашуда, рибо.

ТАНЗИМ *а.* تنظیم ба интизом (тартиб) андохтан ва муназзам кардани корҳо; **танзим додан** ба тартиб андохтан, муназзам кардан: танзими оила, танзими ҷашну маъракаҳо.

ТАНЗИМГАР تنظیم‌گر шахси масъули танзим.

ТАНЗИМГАРӢ تنظیم‌گری ба тартибу низомдарорӣ; ҷой ва маҳалли танзим кардан.

ТАНЗИМКОРӢ تنظیم‌کاری корҳои тартибиву танзимӣ.

ТАНЗИМКУНАНДА تنظیم‌کننده он ки корҳоро ба тартиб медарорад.

ТАНЗИМНАШАВАНДА تنظیم‌نشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **танзим нашудан;** он чи ба тартибу низом намедароянд.

ТАНЗИМОТ *а.* تنظیمات *ҷ.* **танзим**.

ТАНИДАН تنیدن 1. бофтан, тобидан. 2. тор бофтани тортанак ва кирми абрешим. 3. печондан: **танида гаштан;** ◊ **тор танидан** *ба гирди чизе, касе*; ба атрофи касе гаштан барои фиреб додан ва ба доми худ даровардани он кас.

ТАНИН *а.* طنین 1. садои ғинг-ғинги магас ва занбӯру пашша. 2. садои ҷирингоси чизе.

ТАНИНАНДОЗ طنین‌انداز **:танинандоз шудан** ҷарангос задан, ғулғула андохтан.

ТАНИНДОР طنین‌دار ғулғуладор, ҷарангосӣ.

ТАНӢ تنی аз як падару модар буда, ҳамбатн: **бародари танӣ**.

ТАНК *англ.* تنک *ҳ.* мошини тасмачархи худгарди зиреҳпӯш, ки ҳомили яроқҳои қавист.

ТАНКЕР *англ.* تنکر киштии боркаши махсус ба кашондани моеот.

ТАНКЗАН تنک‌زن бо танк задан, аслиҳаи танкзанӣ.

ТАНКӢ تنکی *мансуб ба* **танк**.

ТАНКРОН تنک‌ران он ки танк меронад, ронандаи танк.

ТАНКРОНӢ تنک‌رانی *амали* **танкрон**; рондани танк.

ТАНКСОЗ تنک‌ساز созандаи танк, мутахассиси соҳаи танксозӣ.

ТАНКСОЗӢ تنک‌سازی сохтани танк: **корхонаи танксозӣ**.

ТАНКЧӢ تنک‌چی *гуфт.* он ки танк меронад, он ки бо танк сару кор дорад.

ТАНКШИКАН تنک‌شکن : **минаи танкшикан** минае, ки бо он танкро зада нобуд мекунанд.

ТАНҚЕҲ *а.* تنقیح пок кардан, тоза кардани чизе аз айбҳо; пок кардани асар аз суханҳои қабеҳ.

ТАНҚИД *а.* تنقید муҳокима ва таҳлили ягон асар ё кори касе бо мақсади аён сохтани комёбӣ ва камбудиҳои он; фикрронии манфӣ дар бораи асаре; **танқиди дӯстона** бо ғамхорӣ ва хайрхоҳӣ нишон додани камбудии асаре ё касе; **танқид кардан** камбудӣ ва нуқсони кори касеро нишон додан; интиқод; **танқидро намебардорад** ба шунидани нуқсону камбудии худ тоқат надорад.

ТАНҚИДАН *а.* تنقیداً ба таври танқидӣ.

ТАНҚИДӢ تنقیدی *мансуб ба* **танқид**; интиқодӣ: **чопи танқидӣ**.

ТАНҚИДКОРОНА تنقیدکارانه ба таври танқидӣ.

ТАНҚИДКУНАНДА تنقیدکننده он ки нуқсон ва камбудии касеро нишон медиҳад, мунаққид.

ТАНҚИДОМЕЗ تنقیدآمیز ба тариқи сарзаниш.

ТАНҚИС *а.* تنقیص 1. нақсдор кардани чизе; нақсдорӣ; **танқиси рӯзгор** нуқсони (камбудиҳои) рӯзгор. 2. камёб шудани чизе.

ТАНҚИСӢ تنقیصی камёб шудан, камчинӣ; **танқисӣ кашидан** эҳтиёҷ доштан.

ТАНҚИЯ//ТАНҚИЯТ *а.* تنقیه//تنقیت 1. тоза кардан, пок кардан, *мас.*, ҷӯйро аз лойқа. 2. *тиб.* ба воситаи доруҳои мусҳил пок ва тоза кардани даруни бемор.

ТАНЛУЧ تن‌لوچ бараҳна, урён, тани урён.

ТАНМИЯ//ТАНМИЯТ *а.* تنمیه//تنمیت нумӯъ додан; сабзонидан, рӯёндан.

ТАННОЗ *а.* طناز пурноз, хушрафтор, шӯх; *маҷ.* дилрабо.

ТАННОЗӢ طنازی нозу ишвагарӣ; дилрабоӣ.

ТАНОЗОД تن‌آزاد *кит.* осуда, ором, роҳат, тандуруст.

ТАНОБ I *а.* طناب ресмон, банд, арғамчин; **таноби чарх** ресмоне, ки ба чархи ресмонресӣ барои гардондани дук меандозанд; **таноби гап канда шудан** бурида шудани риштаи сухан; **таноби** *чизе ё касеро* **кашидан** боздоштани *касе ё чизе* аз коре; **таноб партофтан** (палак) навда додан.

ТАНОБ II طناب *таър.* ченаки паймоиши масоҳати замин, ки ба чоряки гектар баробар будааст.

ТАНОББОЗ طناب‌باز он ки машғули таноббозӣ аст.

ТАНОББОЗӢ طناب‌بازی як навъи машғулияти варзишӣ бо таноб.

ТАНОББОФ طناب‌باف бофандаи таноб.

ТАНОББОФӢ طناب‌بافی машғулият ё касби таноббоф.

ТАНОБКАШ طناب‌کش он ки барои чен кардани масоҳати замин таноб мекашад.

ТАНОБКАШӢ طناب‌کشی *амали* **танобкаш**; чену паймоиш кардани масоҳати замин.

ТАНОБОНА طنابانه *таър.* навъи андоз дар аморати Бухоро барои паймоиши замин.

ТАНОБПЕЧ طناب‌پیچ : **танобпеч кардан** дасту пои касеро бо таноб бастан.

ТАНОБПУЛӢ طناب‌پولی *ниг.* **танобона**.

ТАНОБРОҲА طناب‌راهه андози замин, ҳаққи замин.

ТАНОБТОБАК طناب‌تابک он чизе, ки танобро метобад.

ТАНОБЧӢ طنابچی *гуфт.* он ки заминро чен (масоҳат) мекунад; танобкаш.

ТАНОВАР تناور *кит.* ғафс, фарбеҳ, тануманд, бузургҷусса.

ТАНОВУЛ *а.* تناول хӯрдан ё ошомидани таом.

ТАНОЗӮЪ *а.* تنازع *кит.* бо ҳам низоъ кардани ду кас ё ду чиз; **танозӯи бақо** мубориза барои идомаи зиндагӣ.

ТАНОҚУЗ *а.* تناقض мухолифат, ба ҳамдигар зид будан.

ТАНОРО(Й) تن‌آرا(ی) орояндаи тан.

ТАНОРОЙ تن‌آرا یی ороишдиҳии худ, худоройӣ.

ТАНОСО تن‌آسا 1. роҳатбахшанда ба тан. 2. он ки фақат осоиши тани худро мехоҳад, танпарвар.

ТАНОСОӢ تن‌آسا یی танро осоиш додан.

ТАНОСУБ *а.* تناسب 1. нисбати ду чиз ба ҳамдигар; **таносуби андом** ба ҳамдигар муносиб ва шинам будани аъзои бадан. 2. *риёз.* баробарии ду нисбати риёзӣ.

ТАНОСУБАН *а.* تناسباً нисбатан, дар нисбат ба чизе ё касе.

ТАНОСУБНОК تناسبناک нисбатдошта, монандбуда.

ТАНОСУЛ *а.* تناسل овардани наслу авлод; **узвҳои таносул** олати ниҳонии мардона ё занона.

ТАНОСУЛӢ تناسلی *марбут ба* **таносул**: **бемориҳои таносулӣ**.

ТАНОСУХ *а.* تناسخ *д.* нақл ёфтани рӯҳи одами мурда ба тани каси дигар (*ақидаи динҳои бараҳмания ва ҳиндуия*), кӯчидани рӯҳҳо.

ТАНОФУР *а.* تنافر аз якдигар дурӣ ҷустан, нафрат кардан; **танофури ҳуруф** *адш.* овардани чанд овозе, ки махраҷи онҳо ба якдигар наздик буда, талаффузашон душвор аст ва ба гӯш сахт мерасад.

ТАНПАРАСТ تن‌پرست *ниг.* **танпарвар**.

ТАНПАРАСТӢ تن‌پرستی **танпарварӣ**.

ТАНПАРВАР تن‌پرور 1. он ки ҳамеша дар фикри осоиш ва парвариши тани худ мебошад. 2. *маҷ.* аз меҳнат гурезанда, фароғатталаб.

ТАНПАРВАРӢ تن‌پروری амал ва ҳолати танпарвар; роҳатталабӣ, танбалӣ, коҳилӣ.

ТАНПОККУН تنپاک‌کن матое, ки баъд аз шустушӯ баданро бо он пок ва хушк мекунанд.

ТАНПӮША تن‌پوشه либос, ҷома.

ТАНСИҲАТ تن‌صحت солим, тандуруст.

ТАНСИҲАТӢ تن‌صحتی солимӣ, тандурустӣ.

ТАНТАНА *а.* تنتنه//طنطنه 1. дабдаба, шукӯҳ. 2. муваффақият, ғалаба, болодастӣ. 3. ҷашн, ҷашнгирӣ.

ТАНТАНАВӢ تنتنوی дабдабанок, ботантана, бо фарру шукӯҳ: **маҷлиси тантанавӣ**.

ТАНТАНАНОК تنتنه‌ناک пурдабдаба, бокаррурфар: **маросими тантананок.**

ТАНТАНАНОКӢ تنتنه‌ناکی ботантана будан.

ТАНТЕ(Х) تنته *гуфт.* тандиҳанда, он ки ба коре иқрор кардааст (сар фуровардааст).

ТАНУМАНД تنومند қавиҷусса; зӯр, тавоно; баландболо.

ТАНУМАНДӢ تنومندی қавиҷуссагӣ, зӯрӣ, тавоноӣ, боқувватӣ.

ТАНӮР تنور кӯраи махсуси нонпазӣ; ◊ **танӯри бадан** *тиб.* навъе аз бемории махав; **танӯри сина** синаи пурсӯзу гудоз.

ТАНӮРА I تنوره 1. ҳар чизи оташдоре, ки ба танӯр монанд бошад: **танӯраи кӯҳи оташфишон**. 2. як навъ либоси зиреҳдори ҷангӣ.

ТАНӮРА II تنوره сӯрохи болои осиё, ки об аз он ҷо ба парраҳои чархи осиё мерезад; ◊ **танӯра задан** ҳалқа–ҳалқа боло рафтан; чарх задан, гирд гаштан.

ТАНӮРКАБОБ تنورکباب гӯште, ки дар дохили танӯр ё бо усули танӯрӣ пухта шудааст.

ТАНӮРСОЗ تنورساز устое, ки танӯр месозад.

ТАНӮРСОЗӢ تنورسازی амал ва шуғли танӯрсоз.

ТАНӮРХОНА تنورخانه ҷое, ки танӯр шинонда шудааст.

ТАНХАРОБ تن‌خراب лоғар.

ТАНХОҲ تن‌خواه 1. пули нақд, зар, мол, давлат; маош, музд, дастмузд. 2. *таър.* замин ва обе, ки амир ихтиёр ва даромади онро ирсан ба касе вогузор мекард; **танхоҳ додан** заминеро ирсан ба ихтиёри касе вогузор кардан; **танхоҳ хӯрдан** бо даромади танхоҳ рӯз гузарондан.

ТАНХОҲДОР تنخواهدار соҳиби замини танхоҳ.

ТАНҲО تنها 1. якка; **бо сари танҳо** худ бо худ, якка; **танҳо ба танҳо** якка ба якка; **яккаву танҳо** бекас. 2. фақат; **на танҳо** на фақат; **танҳо-танҳо** ҷудо-ҷудо, алоҳида-алоҳида, ба яккагӣ.

ТАНҲОГАРД تنهاگرد он ки танҳо роҳ мепаймояд: **ҷавони танҳогард.**

ТАНҲОГАРДӢ تنهاگردی сайругашт ба сари худ (*ба танҳоӣ*).

ТАНҲОДАСТ تنهادست *ниг.* **дасттанҳо.**

ТАНҲОДАСТӢ تنهادستی *ниг.* **дасттанҳоӣ**.

ТАНҲОӢ تنهایی яккагӣ, якка будан; бекасӣ, дастёр надоштан, бекас будан;

ТАНҲОНИШИНӢ تنهانشینی як гӯшаи танҳоиро ихтиёр кардан, хилватнишинӣ, гӯшанишинӣ.

ТАНШАРИК تنشریک шарик дар коре.

ТАНШӮӢ تنشویی шустушӯ, шустани тамоми бадан.

ТАНШӮЙ تنشوی дар хонаҳои пештара санги миёнсӯрохе буд, ки бар болои вай истода шустушӯ мекарданд.

ТАНШӮЯК تنشویک *ниг.* **таншӯй**.

ТАОҚУБ *а.* تعاقب *кит.* таъқиб (дунбол) кардан, дунболагирӣ.

ТАОЛО *а.* تعالی баланд аст!, бартар аст! (*баъд аз номи Худо меояд*), олимақом.

ТАОЛӢ *а.* تعالی *кит.* баланд шудан; баландӣ, бартарӣ.

ТАОМ *а.* طعام ҳар чизи хӯрданӣ, хӯрок, ғизо: **таоми гарм; обу таом** нӯшокӣ ва хӯрокӣ; **пас аз обу таом** баъди хӯрдан ва нӯшидан.

ТАОМНОМА طعام‌نامه феҳристи (рӯйхати) хӯрокиҳое, ки дар як ошхона барои хӯранда муҳайёст, рӯйхати таомҳо.

ТАОМПАЗ طعام‌پز ошпаз, хӯрокпаз.

ТАОМПАЗӢ طعام‌پزی ошпазӣ, хӯрокпазӣ.

ТАОМУЛ *а.* تعامل расм, қоида, одат.

ТАОМФУРӮШ طعام‌فروش он ки хӯроки пухта мефурӯшад.

ТАОМФУРӮШӢ طعام‌فروشی амали таомфурӯш; хӯроки пухтаро фурӯхтан.

ТАОМХОНА طعام‌خانه ҷое, ки хӯрок мехӯранд, ошхона.

ТАОМХӮРӢ طعام‌خوری *исми амал аз* **таом хӯрдан**; хӯрок хӯрдан.

ТАОРУФ *а.* تعارف *кит.* «хуш омадед» гуфтан ва ба ҷо овардани ҳурмати меҳмон, шиносоӣ.

ТАОРУФОТ *а.* تعارفات *ҷ.* **таоруф**.

ТАОҲУД *а.* تعاهد *кит.* ба ҳам аҳд бастан, ҳампаймон шудан.

ТАПАНДА تپنده дар ҳолати тапиш; музтариб, беқарор.

ТАПАРРОС تپرّاس **:тапаррос задан** тапар–тапар карда садо баровардан.

ТАПАР–ТАПАР تپرتپر *ниг.* **тапар –тупур**.

ТАПАР–ТУПУР تپرتپر *калимаи тақлиди* овози баланду муқаррарии поймонӣ ва ҷастухези бетартибона.

ТАПИДАН تپیدن 1. беқарор шудан, ба изтироб афтодан; печутоб хӯрдан; **тапидани дил** зарабони дил, тапиши дил, задани дил; ◊ **ба хун тапидан** ба хун оғӯштан; **дар оташи интизор тапидан** сахт интизорӣ кашидан.

ТАПИШ تپش *исми феълӣ аз* **тапидан**; зарабон.

ТАПОНДАН تپاندن ба тапиш андохтан.

ТАП(П)ОНЧА تپانچه//طپانچه 1. торсакӣ, шаппотӣ, шаллоқ; **тапонча задан** торсакӣ задан, шаппотӣ задан. 2. *ҳ.* аслиҳаи оташбори дастии милкӯтоҳ.

ТАППА تپه **: тапа-тайёр** *гуфт.* комилан тайёр; **тапа-тар** комилан тар; **тапа-тахт** баробар, дуруст.

ТАППАК تپک *ниг.* **таппӣ**.

ТАППАС تپس *калимаи тақлиди овози* афтиши чизе ба замин; **таппас зада афтодан**.

ТАППИ تپّ *калимаи тақлиди овози* яку якбора афтиши чизе, банохост афтодани чизе.

ТАППӢ تپی саргини хушконидашудаи чорво; **таппӣ задан** таппиро барои хушконидан тайёр кардан.

ТАП-ТАП تپ تپ *калимаи тақлиди овози* пайиҳами чизе.

ТАПУР تپور **:хоки тапур** хоки лагадмолшудаи нарм, тапурхок.

ТАПУРКУЛӮХ تپورکلوخ кулӯхмайда.

ТАПУРХОК تپورخاک хоки нарми роҳи муқаррарӣ.

ТАР تر 1. он чи бо моеот омехта шуда бошад, нам; *муқоб.* **хушк**. 2. тоза, нав, обдор; **гулбарги тар**, **меваи тар**, **чашми тар** чашми ашколуд; **тару тоза** а) нав; бо тароват; сабзу хуррам; б) *маҷ*. хуб, фасеҳу обдор; *чизеро* **тар кардан** чизеро ба моеъ ғӯтондан, чизеро ба об задан, нам кардан; **тар шудан** оболуд (нам) шудан; **анбари тар** *киноя аз* зулф, ҳалқаи зулф; **ёқути тар** ёқути обдор, аълосифат; **унноби тар** *киноя аз* лаби маҳбуба.

ТАР(Р)А تره барги баъзе аз наботот, ки барои нонхӯриш ба кор мебаранд.

ТАРАБ *а.* طرب шодӣ, хушӣ, хушдилӣ; ҳаракатҳои шодиёна; **асбоби тараб** он чи барои айш ва хушӣ лозим аст; **тараб ангехтан** шод кардан, хурсанд кардан; **тараб кардан** хурсандиву шодӣ кардан.

ТАРАБАНГЕЗ طربانگیز он чи боиси айшу хушҳолӣ аст, шодиовар, хурсандибахш.

ТАРАБАФЗО طربافزا шодиовар.

ТАРАБГОҲ طربگاه ҷои базм, макони айшу шодмонӣ.

ТАРАБЗО طربزا зояндаи тарабу сурур, тарабовар.

ТАРАБНОК طربناک шодиовар, хурсандиовар.

ТАРАБОВАР طربآور шодибахш, хурсандиовар.

ТАРАБПЕША طربپیشه он ки ҳамеша шоду хуррам мебошад.

ТАРАБСАРО(Й) طربسرا(ی) ҷои хушҳолӣ ва сурур, макони хурсандӣ.

ТАРАБХЕЗ طربخیز хурсандиовар, шодиафзо.

ТАРАБХОНА طربخانه *ниг.* **тарабсаро(й)**; ресторан.

ТАРАДДУД *а.* تردد 1. рафтуой кардан, рафтуой. 2. кӯшиш; ҷустуҷӯ. 3. тадорук, тайёрӣ, омодагӣ; **ба тараддуди** *чизе* **афтодан** дар тадоруки чизе шудан. 4. дудилагӣ, шакку шубҳа; ташвиш; **ба тараддуд андохтан** *касеро* боиси ташвиши касе гардидан.

ТАРАК ترک як навъ ҳалво, ҳалвои тар, тарҳалво.

ТАРАКА *а.* ترکه 1. молу мулке, ки пас аз марги касе аз вай боқӣ мондааст, мерос. 2. тақсими молу мулки меросӣ байни меросхӯрҳо; **тарака кардан** мероси мондаро тақсим кардан; **хати тарака** ҳуҷҷате, ки дар он тақсими мерос байни меросхӯрон қайд шудааст, таракахат.

ТАРАКАЧӢ ترکچی *таър.* маъмури расмӣ дар аморати Бухоро, ки меросро тақсим мекард.

ТАРАҚҚИЁТ *а.* ترقیات *ҷ.* **тараққӣ**.

ТАРАҚҚИПАРВАР ترقیپرور он ки толиби тараққӣ ва пешравӣ аст, пешқадам, кушодафикр.

ТАРАҚҚИХОҲ ترقیخواه *ниг.* **тараққипарвар**.

ТАРАҚҚИХОҲӢ ترقیخواهی тараққипарварӣ, пешравихоҳӣ.

ТАРАҚҚИХОҲОНА ترقیخواهانه бо таври тараққихоҳӣ.

ТАРАҚҚӢ *а.* ترقّی расидан ба пояи баланди чизе; болоравӣ, пешрафт; **тараққӣ кардан (намудан)** пеш рафтан.

ТАРАҚҚОС ترقّاس *калимаи тақлиди овози* садои баланди ҷисми сахт; **тараққос задан** баланд садо додан.

ТАРАҚҚОСЗАНОН ترقاس‌زنان *феъли ҳол аз* **тараққос задан**; садои чизеро бароварда.

ТАРАҚОТУРУҚ ترقاترق *ниг.* **тарақ–турук**.

ТАРАҚ-ТУРУҚ ترق ترق *калимаи тақлиди овози* баланди ба ҳам расидани ҷисмҳои сахт.

ТАРАНГ ترنگ сахт кашидашуда; шах; **таранг кардан** а) сахт кашидан, ба сахт кашида шудан водоштан, (*мас., пӯсти даф ё нақораро*); б) бо исрор чизеро аз касе талаб кардан, ба иҷрои амале водор кардан; **таранг кашидан** сахт кашидан, шах кардан (*мас., ресмон, тор, банд ва г.*); **миёнро таранг бастан** камарро сахт кашида бастан.

ТАРАНГӢ ترنگی ҳолати сахт кашида шудан.

ТАРАНДОМ تراندام дорои намуди латиф ва пайкари тару тоза.

ТАРАННУМ *а.* ترنم сароидан; сурудхонӣ; нағма, суруд; **тараннум кардан (намудан)** суруд хондан, замзама кардан.

ТАРАНҶАБИН ترنجبین ширае, ки дар болои барг ва соқаҳои хори шутур пайдо мешавад ва дар таркибаш қанду шираҳои табобатӣ дорад.

ТАРАССУД *а.* ترصد 1. *кит.* зери чашм доштан, дидбонӣ; муроқибат; камин кардан. 2. интизорӣ кашидан, мунтазир будан.

ТАРАССУЛ *а.* ترسل 1. номанависӣ; рисола навиштан. 2. номанигорӣ, **илми тарассул** маҷмӯи равишҳои номанигорӣ дар асрҳои миёна.

ТАРАТЕЗАК تره‌تیزک номи гиёҳ.

ТАРАФ *а.* طرف 1. ҷониб, самт, сӯй: **тарафи рост, тарафи чап, аз ҳар тараф.** 2. бар, канор. 3. он ки дар масъалае ё коре дар ҷониби дигар (*дар муқобил*) истодааст; ҳариф (*дар бозӣ, мусобиқа*): **тарафҳои манфиатдор; тарафи сӯҳбат** мусоҳиб, ҳамгап: **тарафи шом** ҳангоми шом, наздикии шом: **дар тарафҳои шумо…** дар мамлакати шумо, дар диёри шумо; **бисту шаш сол ин тараф** бисту шаш сол боз…; **ин тараф, он тараф** ҳама ҷонибҳо, атроф; **он тарафаш** ҷиҳатҳои дигараш; қисми дигараш, боқимондааш; **он тараф истад…** қатъи назар, аз он…, як тараф монед; **ба тарафи худ кашидан** ба сӯи худ ҷалб намудан; **тарафи** *касеро* **гирифтан** дар коре аз касе ҷонибдорӣ намудан, ҳимоят кардан (касеро).

ТАРАФАЙН *а.* طرفین ҳар ду тараф, ҳар ду ҷониб.

ТАРАФГИР طرفگیر он ки аз касе ҷонибдорӣ мекунад, тарафдор, ҳимоягар, ҳомӣ.

ТАРАФГИРӢ طرفگیری ҷонибдорӣ, тарафдорӣ, ҳимоят; **тарафгирӣ кардан** касеро ҳимоя кардан.

ТАРАФДОР طرفدار ҷонибдор; он ки касеро ҳимоя мекунад; **тарафдор шудан** розӣ шудан, мувофиқат кардан.

ТАРАФДОРӢ طرفداری ҳимоя, ҷонибдорӣ; **тарафдорӣ кардан (намудан)** ҷониби касеро гирифтан, кор ё сухани касеро дуруст донистан.

ТАРАФКАШӢ طرفکشی якеро тарафгирӣ намудан, ба як сӯ майл кардан.

ТАРАҲҲУМ *а.* ترحم раҳм; навозиш, меҳрубонӣ; **тараҳҳум кардан (намудан)** раҳм кардан, дилсӯзӣ нишон додан.

ТАРАҲҲУМОВАР ترحم‌آور он чи боиси дилсӯзӣ ва раҳму шафқат мешавад.

ТАРАҲҲУМОМЕЗ ترحم‌آمیز дилсӯзона, аз рӯи навозиш; **бо назари тараҳҳумомез**.

ТАРАШШӮҲ *а.* ترشح таровидан, чакидан, заҳида баромадан (*мас., об аз кӯза*).

ТАРБАНДӢ تربندی ба ҷароҳат ё ба ягон ҷои озордидаи бадан бастани латтаи тар.

ТАРБЕЪ *а.* تربیع 1. ба чор зарб кардан, чорта кардан. 2. ба чизе шакли чоргӯшагӣ додан. 3. зарби адад ба худаш. 4. *нуҷ.* муқобили ҳамдигар истодани ду ситора ба тавре, ки фосилаи мобайни онҳо аз ҳиссаи чаҳоруми (рубъи) фалак, яъне аз се бурҷ иборат бошад (*ин вазъият наҳс ба ҳисоб меравад*).

ТАРБИЯ//ТАРБИЯТ *а.* تربیه//تربیت малакаҳо

оид ба рафтор ва кирдор, ки ба воситаи мактаб, оила ва муҳит ба кас талқин мешаванд; омӯхтани адаб; омӯзиш, парвариш; **тарбияи бадан** ба воситаи машқҳои ҷисмонӣ такомул ва парвариши бадан, варзиш; **тарбияи меҳнатӣ** ба кор одат кунонидан ё ба корҳои ҷисмонӣ омӯхта гардонидани касе; **тарбияи сиёсӣ** омӯзиши илмҳои сиёсӣ; **тарбияи ҷисмонӣ** *ниг.* **тарбияи бадан; таълиму тарбия** омӯзиш ва парвариш; **тарбия додан** омӯхтан, парваридан, одобу ахлоқ ёд додан; **тарбия гирифтан** одобу ахлоқ омӯхтан; **ба тарбия (-и худ) гирифтан** омӯхтан ва ба воя расонидани касеро ба зиммаи худ гирифтан; **тарбия кардан** а) омӯхтан, ёд додан; ба воя расонидан, парвариш додан; б) парво кардан.

ТАРБИЯВӢ تربيوى *мансуб ба* **тарбия**; оид ба омӯзиш ва парвариш; **аҳамияти тарбиявӣ доштан** аз ҷиҳати омӯзиш ва парвариш муҳим будан.

ТАРБИЯ(Т)ГАР تربيه‌گر//تربيت‌گر он ки парвариш мекунад; мураббӣ, муаллим, тарбиякунанда, омӯзгор.

ТАРБИЯ(Т)ГИРАНДА تربيه‌گيرنده //تربيت‌گيرنده он ки дар ҷое ба омӯзиш машғул аст.

ТАРБИЯ(Т)ГИРӢ تربيه‌گيرى//تربيت‌گيرى омӯхтан, одобомӯзӣ.

ТАРБИЯТ *а.* تربيت *ниг.* **тарбия**.

ТАРБИЯТДИДА تربيت‌ديده парваришёфта; баодоб.

ТАРБИЯТДИҲАНДА تربيت‌دهنده он ки ба таълиму тарбия машғул аст.

ТАРБИЯТЁФТА تربيت‌يافته шахси ботарбия, боодоб.

ТАРБИЯТӢ تربيتى вобаста ба тарбия ва таълим.

ТАРБИЯТКУНАНДА تربيت‌كننده омӯзгор, устод, муаллим.

ТАРБИЯТНОПАЗИР تربيت‌ناپذير он ки тарбияро қабул намекунад.

ТАРБИЯТПАЗИР تربيت‌پذير қобили тарбия будан.

дан.

ТАРБОД ترباد 1. шамоли рутубатнок: **тарбоди тобистонӣ**. 2. *тиб.* беморие, ки аз рутубат бештар дар пой ва миён пайдо мешавад, ревматизм.

ТАРБОДЗАДА تربادزده хунукзада; он ки ба бемории тарбод мубтало шудааст.

ТАРБОДШИНОС تربادشناس донандаи бемории тарбод.

ТАРБОДШИНОСӢ تربادشناسى бахши тиб, ки ба пешгирии бемориҳои тарбод дахл дорад.

ТАРБУЗ تربز навъе аз меваҳои палакии маълум ва машҳур, ҳиндувона; ◊ **тарбуз аз бағал афтидан** ноумед шудан, маъюс гаштан.

ТАРВИҶ *а.* ترويج *кит.* ривоҷдиҳӣ, ривоҷ додан; паҳн кардан.

ТАРҒИБ *а.* ترغيب 1. рағбатнок гардонидан; чуқур ва ҳаматарафа фаҳмонда додани масъалае, ташвиқ; **тарғиб кардан (намудан)** ташвиқ кардан, майлу рағбат бедор кардан (ба коре, чизе). 2. барангехтан, таҳрик кардан.

ТАРҒИБОТ *а.* ترغيبات *ҷ.* **тарғиб**.

ТАРҒИБОТӢ ترغيباتى *мансуб ба* **тарғиб**; ташвиқотӣ.

ТАРҒИБГАР ترغيب‌گر он ки бо тарғиби коре (маслаке) машғул аст, ташвиқгар; ташвиқу тарғибкунанда.

ТАРҒИБКУНАНДА ترغيب‌كننده *ниг.* **тарғибгар**.

ТАРД *а.* طرد *кит.* 1. рондан, дур кардан. 2. табъид, бадарға кардан.

ТАРДАСТ تردست 1. чолок, чобук, чаққон, зирак. 2. моҳир дар ягон ҳунари дастӣ (*дар хат, наққошӣ ва г*). 3.*маҷ*. найрангбоз.

ТАРДАСТӢ تردستى чолокӣ, зиракӣ, чобукӣ.

ТАРДИД *а.* ترديد *кит.* дудилагӣ; шакку шубҳа; **ба тардид андохтан** дудила кардан; **тардид доштан** дудила будан, шак доштан.

ТАРДИДНОПАЗИР ترديدناپذير бешубҳа, бедудилагӣ.

ТАРДИМОҒ تردماغ ниммаст, ширакайф.

ТАРДОМАН تردامن 1. он ки доманаш нам бошад, намнок, сернам: **абри тардоман**. 2. *маҷ.* бадахлоқ, фосиқ, фоҷир.

ТАРДОМАНӢ تردامنی бадахлоқӣ, фосиқӣ.

ТАРЕВА تریوه *кит.* роҳи ноҳамвор, роҳи пасту баланд.

ТАРЁК تریاک 1. тарёқ, давои зидди заҳр, позаҳр. 2. афюн, чакида, кӯкнор; **тарёк кашидан** дуди тарёкро фурӯ бурдан (*бо мақсади нашъамандӣ*).

ТАРЁКӢ تریاکی *ниг.* **тарёккаш**.

ТАРЁККАШ تریاککش он ки тарёк мехӯрад ё дуди онро фурӯ мекашад.

ТАРЁККАШӢ تریاککشی амали тарёккаш; тарёк кашидан.

ТАРЁКХОНА تریاکخانه хонае, ки дар он ҷо тарёк мекашанд.

ТАРЁҚ تریاق *ниг.* **тарёк**.

ТАРЗ *а.* طرز тавр, тариқа, равиш; услуб; **ба тарзе ки…** чи тавре ки, … чунон ки… **ба тарзи…** ба тариқи…, ба таври…

ТАРЗАБОН ترزبان он ки суханони тару тоза мегӯяд; нотиқ; хушгап, суханвар.

ТАРЗАБОНӢ ترزبانی нотиқӣ, хушгапӣ, суханварӣ.

ТАРЗАХМА ترزخمه мизроби нав.

ТАРИД I ترید *ниг.* **тарит**.

ТАРИД II *а.* طرید 1. рондашуда, дуркарда, хориҷкарда. 2. ҳамла, ҳуҷум, таарруз.

ТАРИДГОҲ طریدگاه ҷои ҳамла, ҳамлагоҳ, ҷои ҳуҷум.

ТАРИНА ترینه *кит.* хӯроке, ки бо гӯшт, сабзавот, гандум ва сирко пухта мешавад.

ТАРИҚ *а.* طریق 1. роҳ, роҳи одӣ; **ба ҳар тариқ** ба ҳар роҳ. 2. тарз, равиш, расм; қоида.

ТАРИҚА I *а.* طریقه *ниг.* **тариқ**; **ба тариқаи** ... ба таври

ТАРИҚА II // **ТАРИҚАТ** *а.* طریقه//طریقت 1. оин, маслак; мазҳаб. 2. роҳи арбоби тасаввуф: **тариқати нақшбандия**. 3. навъ, хел.

ТАРИҚАТШИНОС طریقتشناس суфӣ, солик, аҳли тасаввуф.

ТАРИТ تریت 1. реза кардани нон дар шир, ҷурғот, шӯрбо. 2. нимтар кардани сабӯс ё орд барои хӯроки чорпо.

ТАРИФ I *фр.* تریف *ниг.* **таърифа**.

ТАРИФ II *а.* طریف 1. *кит.* нодир, камёб. 2. *маҷ.* бегона, хориҷӣ.

ТАРӢ تری//طری 1. намӣ, обдорӣ. 2. тароват, тозагӣ. 3. ботароват, тару тоза ва нав; **сарсабзиву тарӣ**.

ТАРК I *а.* ترک дасткашӣ, гузаштан аз баҳри чизе, партофтан ё раҳо кардани чизе; **бе тарк** ба таври доимӣ, доимо; **тарки дунё кардан** аз вобастагиҳои дунё даст кашидан, узлатнишин шудан; **тарки силоҳ кардан** яроқи худро партофтан; **тарки адаб** беадабӣ, бешармӣ, бадмуомилагӣ; **тарки муҳиммот** партофтани лавозимоти ҷангӣ; **тарки сар** фарқи сар.

ТАРК II ترک тоскулоҳ, кулоҳи ҷангӣ.

ТАРКАНДА ترکنده моддае, ки таркиш ба амал меорад.

ТАРКИБ *а.* ترکیب омехтани чанд чиз, омезиш, омехтагӣ; он чи аз омезиши чанд модда ба вуҷуд омадааст.

ТАРКИБАН *а.* ترکیباً аз ҷиҳати сохти худ, аз рӯи таркиб.

ТАРКИББАНД ترکیببند *адш.* яке аз шаклҳои шеъри тоҷикӣ, ки шоир чанд байтро дар як қофия гуфта, дар охири банд байтеро бо қофияи дигар ба тариқи нақарот меорад.

ТАРКИББАНДӢ ترکیببندی *адш.* таркиббанд гуфтан.

ТАРКИБӢ ترکیبی таркибёфта, пайдошуда аз омезиш ва ба ҳам омадани чанд ҷузъ: **қисми таркибӣ.**

ТАРКИБОТ *а.* ترکیبات *ҷ.* **таркиб**.

ТАРКИДАН ترکیدن кафидан бо қувваи

моддаҳои тарканда, мунфаҷир гардидан.

ТАРКИШ ترکش *исми феълӣ аз* **таркиндан**: кафиш бо зӯри моддаи тарканда, инфиҷор.

ТАРКОНАНДА ترکاننده моддае, ки таркиш ба амал меорад.

ТАРКОНДАН//ТАРКОНИДАН ترکاندن//ترکانیدن таркиш ба амал овардан, мунфаҷир сохтан; **дили** *касеро* **таркондан** *маҷ.* касеро сахт тарсондан.

ТАРКОНИШ ترکانش *исми феълӣ аз* **таркондан**: таркондан, мунфаҷирсозӣ.

ТАРКУНАНДА ترکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тар кардан;** нам кунондан.

ТАРҚИШ طرقش//ترقش роғ, рахна, ҷои кафидагӣ: **тарқиши дар**.

ТАРҚИШДОР ترقشدار роғдор, шикофдор.

ТАРМА ترمه тӯдаи сахтшудаи барф, ки аз кӯҳ канда шуда меафтад; яхпора; **тарма кӯчидан** лағжида фурӯ рехтани барф ё яхпора.

ТАРМАДАВ ترمه‌دو ҷои тармафуроӣ.

ТАРМАДАВӢ ترمه‌دوی вақти тармафуроӣ.

ТАРМАКАН ترمه‌کن *нав.* асбоб ё мошину олоте, ки тармаро меканад.

ТАРМАТАРИД ترمه‌ترید *гуфт.* бориши омехтаи барфу борон.

ТАРМАФУРОӢ ترمه‌فرایی замони фуромадани тарма, тарма фуромадан.

ТАРМАХЕЗ ترمه‌خیز ҷой ва маҳалле, ки дар он эҳтимоли фуромадани тарма зиёд аст.

ТАРМАХЕЗӢ ترمه‌خیزی фасли фуромадани тарма; кандашавии тарма.

ТАРМЕВА ترمیوه меваи нав аз дарахт кандашуда, меваи тар.

ТАРМИМ *а.* ترمیم таъмир кардан, ислоҳ кардан, дуруст кардан, мараммат, иморат.

ТАРМИМГАР ترمیم‌گر устое, ки ба таъмири асбобҳои гуногун машғул аст.

ТАРМИМГАРӢ ترمیم‌گری касби тармимсозӣ, ҷои таъмир, таъмиргоҳ.

ТАРМИМӢ ترمیمی таъмирбоб, тармимталаб; тармимшаванда.

ТАРНАШАВАНДА ترنشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тар нашудан**; обнагузаранда.

ТАРНОВ ترناو нов, нова, новадон; **тарнови чӯбӣ** чӯби миён кофташудае, ки дар обгузарҳо кор мефармоянд.

ТАРНОВЧА ترناوچه новаи хурд, обгузарони хурд.

ТАРОВАТ طراوت тарию тозагӣ, шодобӣ; **тароввати ҷавонӣ** *маҷ.* латофат ва зебоии айёми ҷавонӣ.

ТАРОВАТАФЗО طراوت‌افزا шодобфазоянда, афзудани тарию тозагӣ.

ТАРОВАТБАХШ طراوت‌بخش бахшандаи тароввату тозагӣ, тарӣ.

ТАРОВАТНОК طراوتناک тару тоза, шодоб.

ТАРОВЕҲ *а.* تراویح *д.* намози махсусе, ки шабҳои моҳи рамазон, баъди ифтор мехонанд ва он бист ракъат намози нафл аст.

ТАРОВИДАН تراویدن заҳидан, қатра–қатра баромадани об аз ҷои тар.

ТАРОВИШ تراوش *исми феълӣ аз* **таровидан**; заҳидан ё чакида баромадани моеот.

ТАРОЗ//ТИРОЗ تراز//طراز 1. зинат, ороиш, нақшу нигор, нақши ҷома. 2. номи як шаҳри қадимист дар ҳудуди Туркистон ва Чин, ки бо соҳибҷамолии духтарони худ машҳур буд.

ТАРОЗИДАН//ТИРОЗИДАН ترازیدن//طرازیدن *кит.* 1. ороиш додан, оростан, перостан, бо зеҳ ва зеҳак зинат додани чизе, махсусан матоҳои нафис. 2. нигоштан, навиштан.

ТАРОЗӢ ترازی//طرازی *мансуб ба* **тароз// тироз**; зебу зинат; зинат, ороиш; ҳусн.

ТАРОЗУ ترازو асбоби баркашидани чизҳо, мизон; **тарозуи каппон** тарозуи паллакалони овеза барои баркашидани ғалла, пахта *ва г.;*

тарозуи мизон *д.* тарозуи мавҳуме, ки бо он тибқи ривоёти динӣ рӯзи қиёмат савобу гуноҳи мардумро бармекашанд; **тарозуи мисқолӣ** тарозуе, ки бо он чизҳои камвазни гаронқадрро месанҷанд; тарозуи дақиқ; **сангу тарозу** тарозу ва вазна барои баркашидани чизҳо; **шоҳини тарозу** чӯбе, ки дар тарозуҳои дастӣ паллаҳо аз он овехта шудаанд; **аз тарозу задан** *мач.* кам баркашида, харидорро фиреб додан; **гапро ба тарозу баркашидан** *мач.* санҷида, мулоҳиза карда гап задан.

ТАРОЗУБОН ترازوبان *ниг.* **тарозудор**.

ТАРОЗУДОР ترازودار он ки дар бозорҳо дар сари тарозу меистад.

ТАРОЗУДОРӢ ترازوداری касб ё шуғли тарозудор.

ТАРОЗУКАШ ترازوکش он ки бо тарозу вазни борҳоро мекашад, тарозубон.

ТАРОЗУКАШӢ ترازوکشی амал ва шуғли тарозукаш; ҷои вазни борҳоро кашидан.

ТАРОЗУМИСҚОЛ ترازومثقال тарозуи хурде, ки бо он асосан вазни ҷавоҳирот, тил(л)о, моддаҳои доруворӣ *ва г.* кашида мешавад.

ТАРОЗУСАНҶ ترازوسنج санҷандаи тарозу, тарозубон.

ТАРОЗУХОНА ترازوخانه 1. ҷое дар бозорҳо, ки тарозуҳоро нигоҳ медоронад. 2. кафаи тарозу, паллаи тарозу.

ТАРОЗУҶОЙ ترازوجای дар бозорҳо ҷое, ки тарозу меистад.

ТАРОЗУШИКАН ترازوشکن шиканандаи тарозу, бор ё вазне, ки дар санҷиш тарозуро шиканад.

ТАРОКУМ *а.* تراکم 1. ҷамъ шудан, анбӯҳии чизе. 2. тазйиқ, фишор. 3. *мач.* шӯру ошӯб.

ТАРОНА ترانه 1. суруд, нағма. 2. суруде, ки дар поёни ҳар як мақоми шашмақом муносиби он навохта ва хонда мешавад; суруди рақсӣ; фуровард, хотима; **тарона гуфтан (хондан)** суруд хондан.

ТАРОНАГӮ(Й) ترانه‌گو(ی) сурудхон, гӯяндаи тарона.

ТАРОНАГӮӢ ترانه‌گویی шуғли таронагӯ(й), сурудхонӣ, таронахонӣ: **таронагӯӣ кардан**.

ТАРОНАНАВИС ترانه‌نویس эҷодкунандаи тарона.

ТАРОНАНАВИСӢ ترانه‌نویسی шуғли таронанавис, тарона навиштан.

ТАРОНАСАРО(Й) ترانه‌سرا(ی) ҳофиз, сурудхон, сурудгӯй, шоир.

ТАРОНАСАРОӢ ترانه‌سرایی амал ва шуғли таронасаро(й), нағмасозӣ, сурудхонӣ, шеърхонӣ.

ТАРОНАСОЗ ترانه‌ساز *ниг.* **таронасаро**(й).

ТАРОНАСОЗӢ ترانه‌سازی *ниг.* **таронасароӣ**.

ТАРОНАХОН ترانه‌خوان *ниг.* **таронасаро(й)**.

ТАРОНАХОНӢ ترانه‌خوانی *ниг.* **таронасароӣ**.

ТАРОТАР تراتر дар ҳолати тарӣ, ҳанӯз хушкношуда.

тарош تراش 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **тарошидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* тарошанда: **сангтарош, сартарош, чӯбтарош**…

ТАРОШ تراش 1. тарошидан, амали тарошидан. 2. *гуфт.* маърака ва чорабиниҳои умумии тароши бузу гӯсфандон дар муассисаҳои чорводорӣ; **тароши қалам** он чи нависанда ифода кардан мехоҳад.

ТАРОША تراشه 1. пораҳое, ки аз тарошидани чӯб бо табар ва теша пайдо мешаванд. 2. ҳезуми шикаста ва кафондашуда барои сӯхтан дар оташдон; ◊ **тарошаи аз бом афтида** ҳодисаи ногаҳонӣ, ба таври ғайриинтизорӣ.

ТАРОШАКАФОНӢ تراشه‌کفانی ҳезумшиканӣ.

ТАРОШАНДА تراشنده он ки ба тарошидан машғул аст; сартарош.

ТАРОШАЧИН تراشه‌چین он ки тароша ҷамъ мекунад, резачин.

ТАРОШИДА تراشیده *сифати феълии замони гузашта аз* **тарошидан**; тарошидашуда, аз тарош баромада, рандашуда; сутурда; **сари тарошида** сари мӯяш бо поку сутурда; **аз хотир**

тарошида партофтан *маҷ.* аз лавҳи хотир тамоман нест кардан (*фикреро*).

ТАРОШИДАН تراشيدن 1. сутурдани мӯй аз бадан ба воситаи теғ (поку); поку суфта кардан. 2. чизеро, ҷоеро бо олатҳои нӯгтез суфта кардан (*мас., чӯбро ба воситаи ранда, заминро бо каланд*). 3. *маҷ.* сифат кардан касеро ё чизеро, ки дар ҳақиқат лоиқи он нест; ◊ **сояи** *чизеро, касеро* **аз девор тарошидан** чизеро ё касеро тамоман несту нобуд кардан; чизеро ё касеро бисёр бад дидан.

ТАРОШИДАНӢ تراشيدنى *сифати феълии замони оянда аз* **тарошидан**; лоиқ ва қобили тарошидан, он чи бояд тарошида шавад.

ТАРОШКОР تراشكار он ки касби тарошиданро дорад.

ТАРОШКОРӢ تراشكارى касби тарошкор, амали тарошкор.

ТАРРАК ترک *гуфт.* харбузаи норасида ва нопухта.

ТАРРОР *а.* طرار 1. теззабон; он ки гапи ҳарифи худро бурида мепартояд. 2. кисабур, дузд; каллабур.

ТАРРОРӢ طرارى дуздӣ, айёрӣ, ҳилагарӣ.

ТАРРОҲ *а.* طراح *кит.* тарҳкаш, лоиҳакаш; нақшакаш.

ТАРРОҲӢ طراحى санъати тарҳкашӣ, ҳунари тарҳсозӣ, лоиҳасозӣ.

ТАРС ترس хавф, бим; **аз тарси ҷон** аз хавфи ворид омадани осебе ба тан (*ба зиндагӣ*); **дар тарс афтодан** тарсидан; **тарс хӯрдан** рамидан, ба бим афтодан.

ТАРСАБЗА ترسبزه сабзаи тар.

ТАРСАКӢ ترسكى зарбае, ки бо кафи даст (панҷа) ба рӯи кас зананд, шапалоқ, силӣ, торсакӣ; **тарсакии обдор** силии сахт, шапалоқи кашидаю кушода; **як тарсакӣ задан (фуровардан)** силӣ задан, ба кафи даст ба рӯи касе зарба задан; **тарсакӣ хӯрдан** шатта хӯрдан.

ТАРСАНДА ترسنده он ки аз чизе бим дорад.

ТАРСГОР ترسگار *кит.* тарснок; **тарсгор будан** дар хавф будан.

ТАРСГОРӢ ترسگارى *ниг.* **тарскорӣ**.

ТАРСЕЪ *а.* ترصيع 1. нигинкорӣ кардан, бо ҷавоҳирот зинат додан (*мас.*, *камарбанд*, *дастаи корд ва ғ.*). 2. *адш.* дар як байт ба таври мувозӣ ва дар баробари ҳам овардани калимаҳои ҳамқофия.

ТАРСИДА ترسيده *сифати феълии замони гузашта аз* **тарсидан**; ба хавф афтода, бимгирифта; **тарсида-тарсида** дар ҳолати хавф, ҳаросон, тарсон-тарсон.

ТАРСИДАН ترسيدن бим доштан, хавф кардан, ба тарс афтодан, дар хавф мондан; **аз сояи худ тарсидан** хеле тарсидан, камҷуръат ва буздил будан, тарсончак будан.

ТАРСИМ *а.* ترسيم расм кардан, нақш кардан.

ТАРСКОР ترسكار *ниг.* **тарсгор**.

ТАРСКОРӢ ترسكارى тарсгорӣ, тарс аз Худо, парҳезгорӣ.

ТАРСНОК ترسناک бимнок, хавфангез; он чи дар он хавфу бим ҳаст.

ТАРСО ترسا 1. тарсанда, бимбаранда. 2. пайрави дини Исо, насронӣ, масеҳӣ.

ТАРСОЗОДА ترسازاده бачаи насронӣ, тарсобача, насронизода.

ТАРСОН ترسان *феъли ҳол аз* **тарсидан**; дар ҳолати биму ваҳм, тарсидаистода, тарсомез; **тарсон-тарсон** *ниг.* **тарсида (тарсида-тарсида)**.

ТАРСОНАНДА ترساننده он ки дигареро ба ваҳм меандозад.

ТАРСОН(И)ДАН ترساندن//ترسانيدن бим додан, тарс ба вуҷуд овардан, ба тарс андохтан.

ТАРСОНДАНӢ ترساندنى : **тарсонданӣ шудан** касеро ваҳмонидан хостан.

ТАРСОНДИЛ ترساندل буздил, тарсончак, тарсу.

ТАРСОНЧАК ترسانچک тарсу, камҷуръат, буздил.

ТАРСОНЧАКӢ ترسانچكى тарсугӣ, камҷуръатӣ, буздилӣ.

ТАРС-ТАРС ترس ترس *калимаи тақлиди* садои задани чӯб.

ТАРСУ ترسو тарсончак, камҷуръат, буздил.

ТАРСХОНА ترس‌خانه ҷой ва маҳалле, ки эҳсоси тарсу бим ба вуҷуд меорад.

ТАРСХӮРДА ترس‌خورده *сифати феълии замони гузашта аз* **тарс хӯрдан**; рамида, ба ваҳм афтода.

ТАРТИБ *а.* ترتیب 1. ниҳодани ҳар чиз дар ҷой-ҷои худ; назм, низом, сомон; интизом. 2. тарз, усул, тариқ; **бо тартиб** бо интизом; **ба ҳамин тартиб** ба ин тарз, ба ин тариқ; **бо тартиби синну сол** мувофиқи синну сол, ба синну сол нигоҳ карда; **тартиби рӯз** муқаррар кардани тарзи (рафти) корҳое, ки бояд дар як рӯз иҷро шавад; **ба тартиб андохтан** ба интизом даровардан, муназзам кардан; ба роҳ мондан; ғуну чин кардан (*мас., чизу ҷораи хонаро*); **тартиб додан** а) барпо кардан, оростан; б) ба вуҷуд овардан, сохтан (чизеро); таълиф; **тартиб ёфтан** навишта шудан.

ТАРТИБДИҲАНДА ترتیب‌دهنده муаллиф, мусанниф, мураттиб.

ТАРТИБДИҲӢ ترتیب‌دهی *исми амал аз* **тартиб додан**; ба тартиб овардан, ба танзим даровардан.

ТАРТИБӢ ترتیبی **:шумораи тартибӣ** *грам.* шуморае, ки тартиби ашёро нишон медиҳад.

ТАРТИБНОК ترتیب‌ناک боинтизом, аз рӯи қоидаву усул, мураттаб.

ТАРТИБОТ *а.* ترتیبات 1. *ҷ.* **тартиб**. 2. маҷмӯи қоида, низом ва роҳу равиши муқаррар-шуда.

ТАРТИЛ *а.* ترتیل хондан бо оҳистагию оромӣ ва мувофиқи қоида.

ТАРФ I *а.* طرف гӯша, канор; **тарфи гулистон** як гӯшаи гулистон; **тарфи чаман** гӯшаву канори чаман, чамангоҳ.

ТАРФ II طرف зарфи чӯяние, ки ба дарунаш борут ҷо карда, дар тамошоҳои шабона оташ медоданд.

ТАРФ III *а.* طرف камарбанд, банди зарин ва нуқрагин, ки ба камар мебанданд; ◊ **тарф бастан** а) ба чизе камар бастан; б) омода шудан, азму оҳанги чизе кардан.

ТАРФ IV *а.* طرف нигоҳ, назар; чашм, дида; ҷунбонидани пилки чашм.

ТАРФ V ترف *кит.* мост, ҷурғот, қурут.

ТАРФА//ТАРФАТ *а.* طرفه//طرفت *кит.* як лаҳза, як чашм задан.

ТАРФАТУЛЪАЙН *а.* طرفة‌العین *кит.* ба як чашм задан, дар як он, фавран.

ТАРФБОЗӢ طرف‌بازی ду гурӯҳ шуда ба муқобили ҳамдигар тарфҳоро оташ дода бозӣ кардан.

ТАРХИС *а.* ترخیص рухсат додан, иҷозат додан.

ТАРХОН *т.* طرخان//ترخان *таър.* он ки подшоҳ ӯро барои ягон хизматаш аз боҷу хироҷ озод мекард; аз гуноҳи касе гузаштани ҳоким, подшоҳ *ва г.*; бахшиш; **тархон кардан** бахшидан, афв кардан; аз боҷу хироҷ озод намудан.

ТАРХУН ترخون гиёҳи худрӯе, ки баргҳои муаттари он бӯи тунд дорад, хусусияти доруӣ низ дорад.

ТАРХӮРӢ ترخوری хӯрдани мева дар ҳолати тару тозагиаш.

ТАРҲ I طرح 1. нақшаи аввалини чизе (*мас. сохтмон*); лоиҳа, нақша. 2. шакли рӯи ҳар чиз; **тарҳаш якбора шакли ҷиддӣ гирифт; тарҳ афкандан (рехтан)** нақша кашидан (*ба иморат*).

ТАРҲ II طرح *риёз.* амали дуюм аз чор амали ҳисоб; аз адади зиёд кам кардани адади хурд.

ТАРҲКАШ ترحکش лоиҳакаш, нақшакаш.

ТАРҲКАШӢ ترحکشی амали тарроҳ, лоиҳакашӣ, нақшакашӣ, наққошӣ.

ТАРҲРЕЗ طرحریز лоиҳакаш, нақшакаш.

ТАРҲРЕЗӢ طرحریزی нақшакашӣ; пайрезӣ, бунёдгузорӣ.

ТАРҲСОЗ طرحساز лоиҳасоз, нақшасоз.

ТАРҲСОЗӢ طرحسازی лоиҳасозӣ, нақшсозӣ.

ТАРҲШАВАНДА طرحشونده ададе, ки тарҳ мешавад.

ТАРҶЕҲ *а.* ترجیح бартар донистани чизе, бартарӣ, афзалӣ; **тарҷеҳ додан** беҳтар (волотар) шумурдани чизе нисбат ба чизи дигар.

ТАРҶЕЪ *а.* ترجیع *кит.* такрор, баргашт.

ТАРҶЕЪБАНД ترجیع‌بند *адш.* манзумае, ки дар он байти муайяне дар охири ҳар бандаш такрор меёбад.

ТАРҶИМА *а.* ترجمه *ниг.* **тарҷума**.

ТАРҶИМАИҲОЛӢ ترجمهٔحالی он чи ба нақли аҳвол дахл дорад.

ТАРҶИМОН ترجمان *ниг.* **тарҷумон**.

ТАРҶУМА *а.* ترجمه гардонидани мазмуне аз як забон ба забони дигар; **тарҷумаи аҳвол (ҳол)** нақли шарҳи ҳаёт ва фаъолияти касе, шарҳи ҳол; **тарҷума кардан** аз забоне ба забони дигар гардонидани матне.

ТАРҶУМАВӢ ترجموی тарҷумашаванда, тарҷумашуда.

ТАРҶУМАИҲОЛӢ ترجمهٔحالی *ниг.* **тарҷимаиҳолӣ**.

ТАРҶУМАШУДА ترجمه‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **тарҷума шудан**; маводе, ки аз як забон ба забони дигар гардонда шудааст.

ТАРҶУМОН *а.* ترجمان 1. аз забон ба забоне гардонанда: мутарҷим. 2. гӯянда, баёнгар, ифодакунанда.

ТАРҶУМОНӢ ترجمانی гардондан аз забоне ба забони дигар; кору ихтисоси тарҷумон; **тарҷумонӣ кардан** бо тарҷума машғул будан, аз забоне ба забони дигар гардонидан.

ТАСАВВУР *а.* تصور шакл ва ё сурати чизеро дар фикру хаёли худ муайян намудан, ангоштани чизе, пиндор; **тасаввур кардан (намудан)** пиндоштан, ба хаёл овардан.

ТАСАВВУРӢ تصوری тасвиршуда, инъикосшуда.

ТАСАВВУРНАШАВАНДА تصورنشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тасаввур нашудан**; он чи ки дар хаёли кас намегунҷад.

ТАСАВВУРНОПАЗИР تصورناپذیر тасаввурнашаванда, аз тасаввур берун, он чи ба гумону хаёл намеояд.

ТАСАВВУРОТ *а.* تصورات *ҷ.* **тасаввур**.

ТАСАВВУРШАВАНДА تصورشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тасаввур шудан**; қобили тасаввур.

ТАСАВВУФ *а.* تصوف 1. пӯшидани либоси пашмин. 2. *фалс.* ҷараёне, ки пайравони он барои пок шудан аз хоҳишҳои нафсонӣ кӯшида, ашёи олам ва табиатро мазҳари (маҳалли зуҳури) ҳақ(қ) (Худо) медонистанд, либоси пашмина пӯшида, ба зуҳду тақво машғул мешуданд, сӯфигарӣ: **аҳли тасаввуф**.

ТАСАВВУФӢ تصوفی *мансуб ба* **тасаввуф**.

ТАСАДДӢ *а.* تصدی *кит.* ба зимма гирифтани иҷрои коре, мутасаддӣ шудан ба касе (чизе).

ТАСАДДУҚ *а.* تصدق садақа додан барои дафъи бало ба мӯҳтоҷон, садақа, хайрот; балогардон; **тасаддуқ кардан** *таър.* барои садақаи сари амир куштани касе, ки ба ӯ муқобилате карда ё боиси норизогии вай шуда бошад; **очаат тасаддуқ!** (*дар мавриди навозиши фарзанд мегӯянд*); очаат балогардони ту шавад!, модарат ба ту қурбон! **тасаддуқатон шавам!** қурбонатон шавам!, балогардонатон шавам! (*вақти хитоб ба бузургон гуфта мешуд*).

ТАСАЛЛИБАХШ//ТАСАЛЛОБАХШ تسلی‌بخش//تسلابخش дилоромкунанда, оромкунанда, оромибахш.

ТАСАЛЛИДИҲАНДА تسلی‌دهنده *ниг.* **тасаллибахш**.

ТАСАЛЛИДИҲӢ تسلی‌دهی *исми амал аз* **тасаллӣ додан**; таскин кардан, ором намудан; дилбардорӣ, хотирнавозӣ.

ТАСАЛЛИЁБ تسلی‌یاب **: тасаллиёб шудан** ором шудан, таскин ёфтан.

ТАСАЛЛИЁБӢ تسلی‌یابی ором шудан, таскинёб.

ТАСАЛЛИОВАР تسلی‌آور тасаллибахшанда.

ТАСАЛЛИОМЕЗ تسلی‌آمیز дилбардорона, оромибахш.

ТАСАЛЛӢ *а.* تسلی *ниг.* **тасалло**.

ТАСАЛЛО//ТАСАЛЛӢ *а.* تسلا//تسلی оромӣ ёфтан аз андӯҳ; хушнуд кардани хотири касе; дилдорӣ, дилҷӯӣ; дилхушӣ, шодкомӣ, хушнудӣ; **тасаллои дил (хотир)** таскини хотир, боиси оромии дил; **тасаллӣ додан** дилдорӣ додан, ором намудан, аз андӯҳ раҳоӣ додан (*мас., вақти қазо*) **тасалло ёфтан** ором шудан.

ТАСАЛЛУТ *а.* تسلط даст ёфтан, ғалаба кардан, чира шудан (*ба касе ё ба мамлакате*); зердаст кардан (*мамлакатеро*).

ТАСАЛСУЛ *а.* تسلسل ҳалқа–ҳалқа, печ–печон; пайиҳам, пайвастагӣ; бефосилагӣ.

ТАСАННУН *а.* تسنن *д.* пайравӣ ба суннат, суннигарӣ.

ТАСАННӮЪ *а.* تصنع сохтагӣ, маснӯӣ, сунъӣ будан.

ТАСАРРУФ *а.* تصرف соҳибӣ кардан, доровардан ба ихтиёри худ (*мамлакате ё мулки касеро*); **аз (таҳти) тасурруфи** *касе* **баромадан** соҳибихтиёри худ шудан; **ба тасарруфи** *касе* **даромадан** ба таҳти итоати касе даромадан; **тасарруф кардан (намудан)** ба даст даровардан, таҳти ҳокимияти худ овардан.

ТАСАРРУФӢ تصرفی соҳибият, ихтиёрӣ кардан.

ТАСАР-ТУСУР تسرتسر *калимаи тақлиди овози* задани химчаю чӯб.

ТАСБЕҲ *а.* تسبیح *д.* донаҳои ба ришта кашидашуда, ки диндорон вақти зикру аврод якяк мегардонанд; **тасбеҳи саддона** тасбеҳе, ки сад дона дорад; **тасбеҳ гардонидан** *д.* тасбеҳ дар даст зикру аврод хондан.

ТАСБЕҲГАРДОНӢ تسبیح گردانی *исми амал аз* **тасбеҳ гардондан**; донаҳои тасбеҳро бо зикри Худо дона-дона гардондан.

ТАСБИТ *а.* تثبیت собит кардан, барқарор намудан, побарҷо кардан.

ТАСБИТГАР تثبیت گر собиткунанда, барқароркунандаи суботу оромиш.

ТАСВИБ *а.* تصویب *кит.* тасдиқ, маъқул (рост ва дуруст) шуморидани чизе.

ТАСВИД *а.* تسوید *кит.* мусаввада, пешнавис; сиёҳ кардан (қоғазро); навиштан; таълиф кардани асаре, нусхабардорӣ.

ТАСВИР *а.* تصویر 1. кашидани сурати чизе. 2. бо қалам навиштани шакл ва манзараи чизе. 3. сурат, расм. 4. баён кардани ягон фикр ё ҳодиса бо забон; **тасвир ёфтан** баён карда шудан; **тасвир кардан (намудан)** баён кардан.

ТАСВИРЁФТА تصویریافته *ниг.* **тасвиршуда**.

ТАСВИРӢ تصویری *мансуб ба* **тасвир** 3; **санъати тасвирӣ** рассомӣ; **филми тасвирӣ** филме, ки барои кӯдакон таҳия мегардад.

ТАСВИРНАШАВАНДА تصویرنشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тасвир нашудан**; ғайри қобили тасвир, он чи қобили тасвир нест.

ТАСВИРНОК تصویرناک расмдор, суратдор, мусаввар.

ТАСВИРНОПАЗИР تصویرناپذیر баённашаванда, берун аз шарҳу тафсир, он чи аз имкони тасвиру баён берун аст.

ТАСВИРОТ *а.* تصویرات *ҷ.* **тасвир**.

ТАСВИРШАВАНДА تصویرشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тасвир шудан**; қобили тасвир.

ТАСВИРШУДА تصویرشده *сифати феълии замони гузашта аз* **тасвир шудан**; баён кардашуда.

ТАСВИЯ//ТАСВИЯТ *а.* تسویه//تسویت ба як савия овардан, баробар кардан, тартиб додан, мураттаб кардан.

ТАСДЕЪ *а.* تصدیع *кит.* касеро дарди сар додан, ба ташвиш андохтан; ташвишдиҳӣ.

ТАСДИҚ *а.* تصدیق рост донистан ё таъкид кардани чизе, иқрор кардан ба дурустии чизе; *муқоб.* **такзиб**; **тасдиқ кардан (намудан)** дуруст донистан; **тасдиқ ёфтан (шудан)** дуруст дониста шудан, ҳақ шумурда шудан, қабул шудан; **ҷавоби тасдиқ додан** розигӣ баён кардан.

ТАСДИҚКУНАНДА تصدیق کننده он ки дурустӣ ва ростии чизеро тасдиқ мекунад, дурусту рост ҳисобкунанда.

ТАСДИҚНОМА تصدیق‌نامه ҳуҷҷат дар бораи дуруст донистани коре.

ТАСКИН *а.* تسکین оромиш, ором (сокин) намудан, паст кардан (*мас., ғазабро*); тасаллодиҳӣ; дилбардорӣ; **таскини фитна** паст кардан ва хобондани фитна; **таскин додан** ором кардан, тасалло додан, хобондан, пасанда кардан (*мас., ҷанҷолро*); **таскин ёфтан** ором шудан, паст шудан (*мас., ҷанҷол*); тасалло ёфтан.

ТАСКИНБАХШ تسکین‌بخش оромкунанда, таскиндиҳанда, тасаллобахш.

ТАСКИНДИҲАНДА تسکین‌دهنده *ниг.* **таскинбахш**.

ТАСКИННАЁБАНДА تسکین‌نیابنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **таскин наёфтан**; ғайри қобили таскин ва тасалло, таскиннопазир.

ТАСКИННОПАЗИР تسکین‌ناپذیر таскиннаёбанда.

ТАСКИНОМЕЗ تسکین‌آمیز ба таври тасаллӣ, омехта бо тасаллову таскин.

ТАСЛИМ *а.* تسلیم супурдан; гардан ниҳодан; тандиҳӣ бо фармони касе ё пешомаде; **сари таслим фикандан** итоат ва фармонбардорӣ изҳор кардан; **таслим кардан** супурдан, тамоми ихтиёри чизеро ба касе вогузор намудан; **таслим гаштан (шудан)** тан додан, ихтиёри худро супурдан, сари итоат фуруд овардан.; ◊ **ба таслим орамидан** итоат кардан.

ТАСЛИМКОРОНА تسلیم‌کارانه бо таслимкорӣ, ба таври таслим шудан.

ТАСЛИЯТ *а.* تسلیت *кит.* дилдорӣ додан; дилдорӣ; дилбардорӣ (*вақти мусибат, таъзия*).

ТАСЛИЯТБАХШ تسلیت‌بخش дилдоридеҳ, дилбардор, тасаллобахшанда.

ТАСМА تسمه 1. чарм ё матои камбари дароз барои бастани чизе. 2. камарбанд. 3. навор; **тасмаи кино**; **тасма-тасма** рах-рах, монанди тасмаҳо.

ТАСМААРРА تسمه‌ارّه *тех.* аррае, ки ба воситаи тасмаи оҳанин кор мекунад.

ТАСМАВОР تسمه‌وار чун тасма, мисли тасма.

ТАСМАГӢ تسمگی *марбут ба* **тасма**; чармӣ, тасмаӣ.

ТАСМАДОР تسمه‌دار чармдор, дорои тасма.

ТАСМАҚАМЧИН تسمه‌قمچین қамчини чармӣ.

ТАСМАЧАРХ تسمه‌چرخ занҷири сербаре, ки чархи трактор ё танк бо он пӯшонда мешавад.

ТАСМАШАКЛ تسمه‌شکل монанди тасма, шакли тасмадошта.

ТАСМИМ *а.* تصمیم дар коре қарори қатъӣ кардан; **тасмим гирифтан** қарор додан барои анҷоми коре, азми қатъӣ кардан; **тасмим ёфтан** қарор гирифтан.

ТАСНИФ *а.* تصنیف 1. ба навъҳо ҷудо кардани чизҳо. 2. таълиф кардани китоб (рисола). 3. эҷоди тарона, суруд.

ТАСНИФГАР تصنیفگر он ки ба гурӯҳбандӣ, табақабандӣ ва ё таҳияву таснифот машғул аст.

ТАСНИФОТ *а.* تصنیفات *ҷ.* **тасниф**.

ТАСОВӢ *а.* تساوی мусовӣ будан, баробарӣ.

ТАСОДУМ *а.* تصادم задани ду чиз ба ҳамдигар, ба ҳам задан; дучор шудан.

ТАСОДУФ *а.* تصادف 1. ба ҳам дучор шудан, бо ҳам бархӯрдан, иттифоқан ба чизе ё касе рост омадан. 2. воқеаи ғайриинтизорӣ рӯйдода, ногаҳонӣ. 3. пешомад; **ба ҳар тасодуф ҳозир бошед; тасодуф кардан** дучор омадан бо касе, банохост дида мондан.

ТАСОДУФАН *а.* تصادفاً иттифоқо; ногаҳон.

ТАСОДУФӢ تصادفی он чи баногоҳ (ба таври ғайриинтизорӣ) рӯй додааст, ғайри интизорӣ.

ТАСОДУФОТ *а.* تصادفات *ҷ.* **тасодуф**.

ТАСРЕҲ *а.* تصریح баён кардан, кушодаву равшан кардан, ошкор кардан, сареҳ ифода кардан, равшан ифода кардан.

ТАСРИФ *а.* تصریف 1. гардонидан, тағйир до-

дан, бозгардониш, баргардониш. 2. *грам.* аз рӯи шахс ва шумора тағйир ёфтани феъл.

ТАСРИФНАШАВАНДА **تصریف‌نشونده** *сифати феълии замони ҳозира аз* **тасриф нашудан;** феъле, ки тағйир намеёбад, ғайри қобили тасриф.

ТАСРИФШАВАНДА **تصریف‌شونده** *сифати феълии замони ҳозира аз* **тасриф шудан;** тағйирёбии шакли феъл, қобили тасриф.

ТАСФ **تسف** 1. *ниг.* **тафс**.

ТАСФИДАН **تسفیدن** *ниг.* **тафсидан**.

ТАСФИЯ *а.* **تصفیه** *кит.* соф (тоза, покиза) кардани чизе; **тасфияи ботин** пок кардани дарун, покизагии ботинӣ ё маънавӣ (истилоҳи тасаввуф).

ТАСХИР *а.* **تسخیر** истило, забт, даровардан ба итоати худ (*мас., мамлакатеро*); **тасхир кардан** забт кардан, ба даст даровардан, тасарруф кардан; **дуои тасхир** *д.* дуои ром кардан ва ба итоати худ даровардани аҷинаҳо.

ТАСХИРКУНАНДА **تسخیرکننده** *мақ.* мафтункунанда; забткунанда: **маҳорати баланди тасхиркунанда**.

ТАСХИРНОПАЗИР **تسخیرناپذیر** қобили тасхир набуда, таслимнопазир; мағлубнопазир.

ТАСХИРШУДА **تسخیرشده** *сифати феълии замони гузашта аз* **тасхир шудан;** таслимшуда; мафтуншуда.

ТАСҲЕҲ *а.* **تصحیح** ислоҳ ё дуруст кардани хатоҳои чизи навишташуда; ғалатгирӣ.

ТАСҲЕҲГАР **تصحیحگر** мусаҳҳеҳ, ислоҳгар.

ТАСҲЕҲОТ *а.* **تصحیحات** *ҷ.* **тасҳеҳ**.

ТАСҲИЛ *а.* **تسهیل** *кит.* осонгардонӣ; осонӣ, сабукӣ.

ТАСҲИФ *а.* **تصحیف** хато дар навиштан, хато хондан ва навиштани чизе, хато хондани калима ба тавре, ки маънӣ тағйир ёбад.

ТАТАББӮЪ *а.* **تتبع** *кит.* 1. аз пайи чизе рафтан; ҷустуҷӯ, таҳқиқ. 2. *мақ., адш.* ба вазн ва қофияи шеъре тақлид карда гуфтани шеър; тобеӣ, пайравӣ.

ТАТАВВУР *а.* **تطور** *кит.* 1. тадриҷан гузаштан аз ҳоле ба ҳоле. 2. гуногунӣ. 3. рушд, тараққиёт.

ТАТБИҚ *а.* **تطبیق** 1. бо ҳам мутобиқ (қиёс) кардан ду чиз. 2. ҷорӣ кардан ё ба амал овардани ихтирое ё фикри наве.

ТАТВИЛ *а.* **تطویل** *кит.* дароз кардан, дуру дароз шудан; ◊ **татвили калом** сергапӣ, пургӯӣ.

ТАТОВУЛ *а.* **تطاول** *кит.* дароз кардан; таҷовуз, тааррuz; **дасти татовул** *ба касе ё ба чизе* **дароз кардан** ҷабр (тааррuz) намудан ба ҳаққи касе, дастдарозӣ кардан.

ТАТҲИР *а.* **تطهیر** *кит.* пок (тоза, покиза) кардан, ба покӣ баровардан.

ТАФ(Ф) **تف** гармӣ, ҳарорат, бухор; **таф додан** сурх кардан, зирбондан.

ТАФАЗЗУЛ *а.* **تفضل** *кит.* лутфу марҳамат, меҳрубонӣ; **тафаззул намудан** меҳрубонӣ карда, чизеро ба касе лутфан додан (бахшидан).

ТАФАККУР *а.* **تفکر** андеша, фикр; ба хаёл (андеша) ғарқ шудан.

ТАФАҚҚУД *а.* **تفقد** 1. меҳрубонӣ, пазироӣ, меҳрубонӣ кардан. 2. ҷустуҷӯ, кофтуков; пурсупос, аҳволпурсӣ.

ТАФАРРУҚ *а.* **تفرق** аз ҳам ҷудо шудан, пароканда гардидан, парешон шудан; парокандагӣ, парешонӣ.

ТАФАРРУҶ *а.* **تفرج** *кит.* 1. сайругашт, саёҳат, тамошо. 2. хушҳолӣ, дилхушӣ ва лаззат аз дидани чизе.

ТАФАРРУҶГОҲ *а.* **تفرجگاه** ҷои сайругашт.

ТАФАҲҲУМ *а.* **تفهم** *кит.* фаҳмидан, дарк кардан, дарёфтан, пай бурдан.

ТАФАҲҲУС *а.* **تفحص** тафтиш кардан, ҷустуҷӯ кардан, кофтуков кардан; тафтиш, ҷустуҷӯ, кофтуков, ҷустор.

ТАФБОД **تف باد** гармсел.

ТАФОВУТ *а.* **تفاوت** фарқ; дурии байни ду чиз; **бубин тафовути раҳ аз куҷост то ба куҷо** (*зарб.*).

ТАФОВУТНОК **تفاوتناک** фарққунанда, фарқшаванда.

ТАФОУЛ *а.* تفاؤل фол гирифтан, фол дидан; хушбинӣ.

ТАФОХУР *а.* تفاخر нозидан ба худ, фахр; **тафохур кардан** (**намудан**) фахр кардан, болидан ба чизе.

ТАФОҲУМ *а.* تفاهم мақсади якдигарро фаҳмидан, ҳамдигарро фаҳмидан; ◊ **ҳусни тафоҳум** мувофиқату созиши пурраи ду тараф, ҳамфикрии ду кас.

ТАФРЕҲ *а.* تفریح *кит.* вақтхушӣ, хушӣ.

ТАФРЕҲОТ *а.* تفریحات *ҷ.* **тафреҳ**.

ТАФРИҚА *а.* تفرقه 1. ҷудо кардан; ҷудоӣ андохтан; ҷудоӣ, парокандагӣ. 2. *маҷ.* парешонӣ.

ТАФРИҚААНДОЗ تفرقه‌انداز ҷудоиандоз, парокандасоз.

ТАФРИҚААНДОЗӢ تفرقه‌اندازی *исми амал аз* **тафриқа андохтан**; ҷудоиандозӣ.

ТАФРИТ *а.* تفریط кӯтоҳӣ кардан, бепарвоӣ кардан дар коре.

ТАФС تفس 1. гармӣ, ҳарорат. 2. гармогармӣ, шиддат, авҷ; **тафси бадан** ҳарорати бадан; **тафс доштан** таб доштан; ◊ **тафсидани бозори** *чизе* дар ривоҷу равнақ будани чизе, гарму часпон шудани харидорон ба матое.

ТАФСИДА تفسیده *сифати феълии замони гузашта аз* **тафсидан;** гармшуда (*аз гармии офтоб ё аз оташ*): **санги тафсида; дойраи тафсида** дойраи аз гармӣ тарангшуда.

ТАФСИДАН تفسیدن 1. гарм шудан. 2. дар авҷ будан, авҷ гирифтан: **тафсидани сӯҳбат**. 3. оташин шудан, дар (ба) ғазаб омадан.

ТАФСИЛ *а.* تفصیل баёни муфассал, бо тамоми ҷузъиёташ гуфтани чизе, шарҳдиҳӣ; шарҳ; **тафсили воқеа** баёни воқеа бо тамоми ҷузъиёташ; **бо тафсил** муфассалан; ҳамаҷониба баён кардан ё шарҳ додан.

ТАФСИЛАН *а.* تفصیلاً бо пуррагӣ, бо шарҳу эзоҳ.

ТАФСИЛӢ تفصیلی *марбут ба* **тафсил**; пуррагӣ.

ТАФСИЛНОК تفصیلناک ботафсил, муфассалтар, бо шарҳу баён.

ТАФСИЛОТ *а.* تفصیلات *ҷ.* **тафсил**; ҳамаҷониба баён кардани воқеае, баёни муфассал.

ТАФСИР *а.* تفسیر 1. шарҳдиҳӣ, маънидод; шарҳ, баён. 2. тарҷума ва маънидоди Қуръон.

ТАФСИРА *а.* تفسره 1. таҷзияву таҳлили пешоб; 2.ҳар чизе ки шахсро ба чизи дигар далолат кунад.

ТАФСИРӢ تفسیری тафсиркунанда; **фарҳанги тафсирӣ** фарҳанге, ки дар он калимаҳо шарҳу эзоҳ дода шудаанд; китоби луғати бо шарҳу эзоҳ.

ТАФСИРКУНАНДА تفسیرکننده шарҳу эзоҳдиҳанда.

ТАФСИШ تفسش *исми феъли* **тафсидан;** гармӣ, ҳарорати баланд: **тафсиши офтоби нимрӯзӣ.**

ТАФСОН تفسان 1. тафсида, гарм, ниҳоят гарм; гармшуда (*аз гармии офтоб ё оташ*). 2. авҷ гирифта, гарму ҷӯшон; **тафсон будани сӯҳбат** гарму ҷӯшон (дар авҷ) будани сӯҳбат.

ТАФСОНДАН تفساندن 1. аз ҳад зиёд гарм кардан. 2. ба авҷ расондан; **базмро тафсондан** базмро гарм кардан, ба авҷ овардан; **таги гӯши** *касеро* **тафсондан** *маҷ.* ба таги гӯш сахт задан.

ТАФСОНДАШУДА تفسانده‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **тафсидан**; гармшуда, аз ҳад зиёд гармшуда.

ТАФСОНИДАН تفسانیدن *ниг.* **тафсондан**.

ТАФТ تفت *асоси замони гузашта аз* **тафтан**.

ТАФТ تفت 1. гармӣ, ҳарорат. 2. *маҷ.* шитобон, бошитоб.

ТАФТА تفته *сифати феълии замони гузашта аз* **тафтан**; сахт гармшуда, сӯзон, бирён, гудохташуда.

ТАФТАДИЛ تفته‌دل 1. он ки дилаш гарм бошад; дилгарм. 2. ғамнок, дилсӯхта, дилафгор, дилфигор, тангдил; он ки дили пуроташу сӯзон дорад. 3. *маҷ.* ошиқ, дилбаста.

ТАФТАН تفتن 1. гарм шудан; тарсон шудан. 2. шитобидан, ба суръат роҳ рафтан.

ТАФТАҶИГАР تفته‌جگر *кит.* 1. он ки гирифтори бемориҳои диқ ва таб аст. 2. *маҷ.* ошиқ, ошиқи дилсӯхта ва маҳҷур.

ТАФТБОД تفتباد *ниг.* **тафбод**.

ТАФТИШ *а.* تفتيش 1. кофта дидани чизе; кофтуков; санҷиш. 2. таҳқиқ, истинтоқ, бозпурсӣ.

ТАФТИШӢ تفتيشى боби тафтиш, қобили тафтиш.

ТАФТИШКУНАНДА تفتيش‌كننده он ки тафтиш мекунад.

ТАФТИШОТ *а.* تفتيشات *ҷ.* **тафтиш**.

ТАФТИШОТӢ تفتيشاتى *марбут ба* **тафтиш**; шӯъбаҳои масъули тафтиш.

ТАФТОН تفتان **:нони тафтон** нони тунуке, ки дар оташи тафсон бирён карда мепазанд.

ТАФӮРتفور *кит.* ҷои гилнок, ҷои серлой; ботлоқ

ТАФҲИМ *а.* تفهيم фаҳмондан, фаҳмонда додан; омӯхтан.

ТАФШИЛА تفشيله як навъ хӯрокест, ки аз гӯшту пиёз, чормағзу тухму асал тайёр мекунанд.

ТАХАЙЮЛ *а.* تخيل *кит.* хаёл, тасаввур; орзу.

ТАХАЙЮЛОТ *а.* تخيلات *ҷ.* **тахайюл**.

ТАХАЛЛУС *а.* تخلص номи махсус, ки шоир ё нависанда барои худ баргузидааст; лақаб; **тахаллус кардан** дар шеър номи махсуси шеърии худро зикр намудан.

ТАХАЛЛУФ *а.* تخلف *кит.* вайрон кардани ваъда, хилофи ваъда, гаштан аз ваъдаи (қавли) худ; **тахаллуф кардан** бар хилофи ваъда амал кардан.

ТАХАЛЛУФНОПАЗИР تخلف‌ناپذير ғайри қобили хилофи ваъда.

ТАХАЛЛУФПАЗИР تخلف‌پذير қобили хилофи ваъда.

ТАХАЛХУЛ *а.* تخلخل ҷудо шудани ҷузъҳои чизе аз якдигар, аз ҳам пошида шудан.

ТАХАССУС *а.* تخصص дар коре малакаву истеъдод пайдо кардан, ихтисос пайдо кардан дар соҳае, ихтисос.

ТАХАССУСӢ تخصصى *марбут ба* **тахассус**; касбӣ, ихтисосӣ.

ТАХАССУСТАЛАБ تخصص‌طلب коре, ки тахассус (маҳорати махсус) металабад.

ТАХИР تخير явшон, дармана (*як хел растании худрӯи давоӣ*).

ТАХЛИС *а.* تخليص *кит.* халос кардан, раҳонидан; раҳоӣ, халосӣ.

ТАХЛИТ *а.* تخليط 1. омехтан, омезиш кардан. 2. ба каломи худ суханони бофта ва дурӯғ омехта гуфтан.

ТАХЛИЯ *а.* تخليه 1. холӣ кардан; 2. *маҷ.* пок кардан.

ТАХМИН *а.* تخمين 1. он чи ба гумон гуфта шуда бошад. 2. андоза кардани чизе ба ҳадде бидуни тафтишу таҳқиқ ва паймоиши махсус; **аз рӯи тахмин** ба гумон, аз рӯи ҳадс; **тахмин кардан (намудан)** қиёс кардан, ба гумон чизеро муайян кардан.

ТАХМИНАН *а.* تخميناً тақрибан; аз рӯи гумон ва ҳисоби тахминӣ: **ҷавони тахминан бистсола**.

ТАХМИНӢ تخمينى тақрибӣ.

ТАХОРӢ تخارى *мансуб ба* **Тахор**; тахористонӣ: **забони тахорӣ**.

ТАХРИБ *а.* تخريب *кит.* хароб (вайрон) кардани чизе, ҷое.

ТАХРИБКОР تخريب‌كار тахрибкунанда, харобкор, вайронкор.

ТАХРИБКОРӢ تخريب‌كارى амали тахрибкор, вайронкорӣ, харобкорӣ.

ТАХСИС *а.* تخصيص махсус, хос; **тахсис кардан** махсус гардонидан, хос кардан; **ба тахсис** хусусан, алалхусус; **тахсиси маблағ** ҷудо кардани маблағ.

ТАХТ I تخت 1. курсӣ ё нишемангоҳи чорпоя аз оҳан ва чӯб. 2. нишемангоҳи махсусе, ки подшоҳ дар маросимҳо бар он менишаст; **тахти равон** тахти махсусе, ки пирон ва беморонро хобонда, чор кас бардошта мебурданд; **аз тахт фуровардан** аз подшоҳӣ бекор кардан; **ба тахт нишастан** ба подшоҳӣ сар кардан.

ТАХТ II تخت ҷои ҳамвор ва мусаттаҳ.

ТАХТ III تخت *гуфт.* омода, тайёр, муҳайё: **ҳамаи чизҳои даркорӣ тахт шуд; тахт кардан** тайёр кардан, омода намудан; **тахт истодан** рост истодан.

ТАХТА تخته 1. чӯби рост буридашудаи ҳамвор. 2. ҳар чизи мусаттаҳ ва ҳамвор (*мас.*, *санг*, *оҳан*). 3. сафҳа, варақ (коғаз). 4. қитъа (*замини кишт*). 5. фарши чӯбини хона. 6. лавҳаи девории хатнависӣ дар дарсхона: тахтаи синф; **тахтаи ифтихор** лавҳаи чӯбине, ки ба девори муассисаҳо зада, дар он номи коргарони пешқадамро менависанд; **тахтаи фармон** тахтае, ки дар муассиса ва идораҳо фармонҳои гуногун барои шиносоии умум дар он овехта мешавад; **ба тахта гирифтан** *маҷ.* мавриди маломату сарзаниш қарор додан, танбеҳ кардан; **ба рӯи тахта гирифтан** (**мурдаро барои шустан**) ба рӯи тахтаи мурдашӯӣ гузоштан (*мурдаро*); ◊ **тахтаю тираки худро ғундоштан** аз коре даст кашидан, кореро бас кардан; **тахта шудан (шуда мондан)** шах шуда мондан, мабҳуту мутаҳайир мондан.

ТАХТАБАНД تخته‌بند 1. бо тахта басташуда, бо тахта иҳота кардашуда; 2. *маҷ.* бандӣ, зиндонӣ **тахтабанд кардан дар миёни чор дарё** дар вазъияти ноилоҷ монондан.

ТАХТАБАНДӢ تخته‌بندی 1. бо тахта бастан. 2. сар то сар баста будани дӯконҳои як шаҳр.

ТАХТАБАСТ تخته‌بست *ниг.* **тахтабандӣ**.

ТАХТАБЕТОН تخته‌بیتان қитъаҳои аз сангу бетон рехташуда барои сохтмон.

ТАХТАБУР تخته‌بر бурандаи тахта, устои бо буридани тахта сару кор дошта.

ТАХТАБУРӢ تخته‌بری амали тахтабур, бурида тайёр кардани тахта аз чӯб.

ТАХТАВАРҒ تخته‌ورغ банди об аз чӯб ё аз санг.

ТАХТАГИН تختگین *ниг.* **тахтагӣ**.

ТАХТАГӢ تختگی *мансуб ба* **тахта**; аз тахта сохташуда, чӯбин.

ТАХТАДЕВОР تخته‌دیوار девори аз тахта сохташуда, девори тахтагӣ.

ТАХТАКАНА تخته‌کنه ҳашарае аз ҷинси кана, ки бо хуни инсон, ҳайвонот ва шираи растаниҳо зиндагӣ дорад.

ТАХТАКАТ تخته‌کت кати чӯбин.

ТАХТАКУНҶОРА تخته‌کنجاره кунҷорае, ки корхонаҳои равғанкашӣ мебароранд.

ТАХТАКУЛОҲ تخته‌کلاه *кҳн.* кулоҳи чӯбин, ки ба сари гунаҳкорон пӯшонда, ба хар савор карда барои расво кардан дар кӯчаҳо мегардонданд.

ТАХТАКӮБ تخته‌کوب ҷое, ки бо тахта кӯбида шудааст ё фарши хона, ки бо тахта пӯшонида шудааст.

ТАХТАНАРД تخته‌نرد *ниг.* **нард**.

ТАХТАПОРА تخته‌پاره пораҳои майдаи тахта.

ТАХТАПУЛ تخته‌پل 1. пуле, ки аз чӯбу тахта сохта шудааст. 2. номи даромадгоҳи арки Бухоро.

ТАХТАПУШТ تخته‌پشت қисми болои ақиби бадан, пушт.

ТАХТАПӮСТ تخته‌پوست *кит.* пӯсти ҳайвон, ки дарвешон ва қаландарон ҳамчун зерандоз истифода мебурданд, пӯсттахта, пӯстак.

ТАХТАПӮШ تخته‌پوش он чи ба тахта пӯшонида шудааст; ◊ **тахтапӯш шудан** дафн шудан (*дар тобут*).

ТАХТАРАВОҚ تخته‌رواق тоқ ва равоқи аз чӯбу тахта сохташуда.

ТАХТАСАНГ تخته‌سنگ санги калони паҳни ҳамвор.

ТАХТАСУФА تخته‌صفه суфаи аз чӯбу тахта сохташуда.

ТАХТА-ТАХТА تخته تخته варақ-варақ; қабат-қабат.

ТАХТАФАРШ تخته‌فرش фарши бо тахта пӯшондашуда, фарши тахтагӣ.

ТАХТАЧА تختچه тахтапора; **тахтачаи таълимӣ** тахтачае, ки дар мактабҳои кӯҳна ба рӯи он ҳарфҳоро навишта ба бача меомӯхтанд.

ТАХТАЧАБАНДӢ تختچه‌بندی бастани даст ё пои шикаста бо тахтачаҳо.

ТАХТАЧАХОНӢ تختچه‌خوانی омӯхтани алифбо аз рӯи ҳарфҳои ба тахтача навишташуда дар мактаби кӯҳна.

ТАХТАЧОЙ تخته‌چای резаҳои ба шакли тахтача фишурдаи чой.

ТАХТАЧӮБ تخته‌چوب асо, таёқ, чӯбдаст.

ТАХТГИР تخته‌گیر *кит., киноя аз* подшоҳи қудратманди тавоно, ки тахтҳоро гираду подшоҳӣ кунад.

ТАХТГИРӢ تخته‌گیری *кит.* тахт гирифтан, ба подшоҳӣ расидан.

ТАХТГОН تخت‌گان *кит.* 1. маҳал ва ҷои ҷулуси подшоҳ. 2. *маҷ.* пойтахт, ҷои шаҳнишин.

ТАХТГОҲ تخت‌گاه *ниг.* **тахтгон**.

ТАХТӢ تختی ҳамворӣ; ҷои мусаттаҳ.

ТАХТМОН تخت‌مان тоқҳои калону сербари девори пешгоҳи хона, ки дар он ҷо сандуқ ва дар болои он кӯрпаҳо гузошта мешаванд.

ТАХТНИШИН تخت‌نشين подшоҳ, амир.

ТАХТНИШИНӢ تخت‌نشينى маросими ба тахт нишастан, ҷулус.

ТАХФИФ *а.* تخفيف сабук кардан; кам кардан; арзоншуда.

ТАҲ I ته *ниг.* **таг, тахт; аз таҳти дил** аз сидқи дил; **то таҳ** то охир, то қатраи охирин; **дил таҳ кашидан** дил аз хонааш баромадан; тарсидан; **таҳ ғӯтидан** ба таги об рафтан.

ТАҲ II ته **:таҳ ба таҳ** қабат ба қабат; **таҳ кардан** пӯшок, кӯрпа ва либосро ҳамвор қат карда мондан; **таҳ карда мондан** а) қат карда (печонда) ба як сӯ гирифта мондан; б) кореро қатъ кардан; **таҳ шудан** қабат ба қабат болои ҳам хобидани чизе; **мижа таҳ кардан** андаке хобидан.

ТАҲАВВУЛ *а.* تحول *кит.* гузаштан аз ҳоле ба ҳоле, тағйирёбӣ, дигаргунӣ.

ТАҲАВВУЛӢ تحولى дар ҳолати инкишофёбӣ.

ТАҲАВВУЛОТ *а.* تحولات *ҷ.* **таҳаввул**.

ТАҲАВВУР *а.* تهور *кит.* шуҷоат, далерӣ; далерии аз ҳад зиёд; густохӣ.

ТАҲАЙЮР *а.* تحير ҳайронӣ, тааҷҷуби сахт, ҳайрат, ошуфтагӣ.

ТАҲАЙЮРАНГЕЗ تحيرانگيز ҳайратангез, тааҷҷубангез.

ТАҲАЙЮРОМЕЗ تحيرآميز ҳайратомез.

ТАҲАККУМ *а.* تحكم 1. *кит.* ҳукмравоӣ бо қувва, ба кор бурдани зӯрӣ; тааддӣ; **таҳаккум доштан** ҳукмраво будан; фармонравоӣ (зӯроварӣ) кардан. 2. доварӣ кардан; идоракунӣ.

ТАҲАҚҚУҚ *а.* تحقّق ба исбот расидан, ҳақиқат шудан, дуруст баромадан (*мас., хабар амалӣ шудан*).

ТАҲАММУЛ *а.* تحمل *кит.* тоб овардан ба сахтию душворӣ; тоқату бардошти фавқулода; **таҳаммул доштан** сабр кардан, шикебо будан; **таҳаммул кардан (намудан)** тоқат кардан, тоб овардан.

ТАҲАММУЛНОПАЗИР تحمل‌ناپذير он чи тоқат кардан ба он номумкин ё сахт душвор аст.

ТАҲАМТАН تهمتن 1. пурзӯр, тануманд. 2. лақаби Рустам – қаҳрамони «Шоҳнома».

ТАҲАРРУК *а.* تحرک ҷунбиш, ҳаракат; кору кӯшиш.

ТАҲАССУР *а.* تحسر *кит.* таассуф кардан; дареғ гуфтан; ранҷу андӯҳ бурдан аз ҳасрату дареғ, ғаму ғусса.

ТАҲБАҒАЛӢ ته‌بغلى **:таҳбағалии дарахт** шохча ва навдаҳои зиёдатӣ.

ТАҲВИЛ I *а.* تحويل *кит.* 1. супурдан, ҳавола кардан, интиқол додан; **таҳвил додан** супурдан (*мас., кор ё вазифаи худро ба каси дигар*). 2. даромадани Офтоб аз бурҷи Ҳут ба бурҷи Ҳамал, ки оғози соли нави шамсӣ аст ва дар ин рӯз Наврӯз мешавад; **таҳвили сол** гузаштани соли кӯҳна ба соли нав.

ТАҲВИЛ II *а.* تهويل ҳавл ангехтан, тарсондан, ба воҳима андохтан.

ТАҲВИЛӢ تحويلى *мансуб ба* **таҳвил** I.

ТАҲВИЯ *а.* تهويه тоза кардани ҳавои ҷое, тавассути ҷараёни ҳаво; ҳаводиҳӣ, шамолдиҳӣ.

ТАҲГИР **تهگير** 1. бо лой ва гаҷ ҳамвор кардани девор пеш аз андовакунӣ. 2. ранги аввалии пеш аз ранги асосӣ додаи наққош ва рангре-зон.

ТАҲҒАЛБЕР **تهغلبير** он чи зери ғалбер меистад.

ТАҲДАР **تهدر** таги дар: **таҳдари бино**.

ТАҲДЕВОР **ته‌ديوار** пойдевор.

ТАҲДИД I *а.* **تهديد** тарсондан; дӯғу пӯписа; **таҳдид кардан (намудан)** тарсонидан, ба хавф андохтан.

ТАҲДИД II **تحديد** 1. тез кардан, (*мас.*, *кордро бо санг ё сӯҳон*). 2. ҳадди чизеро нишон додан, ҳадди чизеро маҳдуд кардан, маълум наму-дан.

ТАҲДИДГАР **تهديدگر** он ки ё он чи дигаронро таҳдид менамояд.

ТАҲДИДКОРОНА **تهديدكارانه** ба таври тарсондан, бо таҳдид, аз рӯи таҳдидкорӣ.

ТАҲДИДКУНАНДА **تهديدكننده** 1. он чи боиси тарсу ҳарос мешавад, он чи хавфи ҳуҷумоварӣ дорад. 2. он ки дӯғу пӯписа ме-кунад.

ТАҲДИДКУНОН **تهديدكنان** *феъли ҳол аз* **таҳдид кардан**; тарсонида, дӯғу пӯписа карда; бо таҳдид.

ТАҲДИДОМЕЗ **تهديدآميز** бо дӯғу пӯписа.

ТАҲДИДОМЕЗОНА **تهديدآميزانه** бо таври таҳдидомез.

ТАҲДОН **ته‌دان** ҷевон, шкаф.

ТАҲДОР **ته‌دار** маънодор, пурмаъно; гапи духӯра.

ТАҲЗИБ *а.* **تهذيب** *кит.* 1. ислоҳ (покиза) кардани чизе; **таҳзиби ахлоқ** ислоҳи ахлоқ. 2. номи китоби дарсие дар мадрасаҳои динӣ.

ТАҲИЯ *а.* **تهيه** омода (тайёр) кардани лавозими ягон кор (*мас., асбоби ҷанг*); **таҳия дидан** тайёрӣ дидан, омода шудан; **таҳия кардан (намудан)** тайёр кардан, омода намудан.

ТАҲИЯГАР **تهيه‌گر** 1. омодакунанда. 2. танзим-гар.

ТАҲИЯКУНАНДА **تهيه‌كننده** омодакунанда, омодасозанда, таъмингар.

ТАҲКАШ **ته‌كش** он чи шотуи аробаро бо он аз таги дили асп мебанданд.

ТАҲКИМ *а.* **تحكيم** *кит.* маҳкам кардан ё мустаҳкам намудани чизе; **таҳкими робитаҳои дӯстона**; **таҳким шудан** мустаҳкам гардидан.

ТАҲКИМОТ *а.* **تحكيمات** *ҷ.* **таҳким**.

ТАҲКИМОТӢ **تحكيماتى** *мансуб ба* **таҳкимот**.

ТАҲКУРСӢ **ته‌كرسى** қисми таҳихокии девор (бино) пойдевор; бунёд, асос.

ТАҲҚИҚ *а.* **تحقيق** тафтиш намудан; ҳақиқат ва воқеияти чизеро муайян кардан; тафтиш; пажӯҳиш.

ТАҲҚИҚГАР **تحقيقگر** таҳқиқкунанда, пажӯ-ҳишгар, муҳаққиқ.

ТАҲҚИҚӢ **تحقيقى** *мансуб ба* **таҳқиқ**; ҷӯёӣ, таҳқиқотӣ, пажӯҳишӣ.

ТАҲҚИҚКУНАНДА **تحقيق كننده** пажӯҳанда, ҷӯ-янда, муҳаққиқ, таҳқиқгар.

ТАҲҚИҚОТ *а.* **تحقيقات** *ҷ.* **таҳқиқ**; тафтишот, пажӯҳишҳо.

ТАҲҚИҚОТӢ **تحقيقاتى** *мансуб ба* **таҳқиқот**; **нақшаи корҳои илмии таҳқиқотӣ**.

ТАҲҚИР *а.* **تحقير** хор доштан, хор шумурдан, ҳақир гирифтан; ҳақорат, хорӣ.

ТАҲҚИРДИДА **تحقيرديده** он ки таҳқиру тааддӣ дидааст, шахсе, ки ҳақорат шунидааст.

ТАҲҚИРОМЕЗ **تحقيرآميز** таҳқирона, ҳақорат-омез.

ТАҲҚИРШУДА **تحقيرشده** хоршуда, ҳақир.

ТАҲЛИКА *а.* **تهلكه** *ниг.* **таҳлука**.

ТАҲЛИЛ I *а.* **تحليل** усул ва равиши таҳқиқи илмӣ бо роҳи санҷидани ҷиҳатҳои ҷудогона, хосият ва ҷузъҳои таркибии чизе; **таҳлил кардан (намудан)** санҷидан, анализ кардан.

ТАҲЛИЛ II *а.* **تهليل** *д.* «Ло илоҳа иллаллоҳ» (Худо яктост!) гуфтан.

ТАҲЛИЛГАР تحلیل گر *ниг.* **таҳлилкунанда**.

ТАҲЛИЛӢ تحلیلی *мансуб ба* **таҳлил**: **химияи таҳлилӣ**.

ТАҲЛИЛКУНАНДА تحلیل کننده он ки санҷиш ва таҳлили амалеро анҷом медиҳад, таҳлилгар.

ТАҲЛИЛОТ *а.* تحلیلات *ҷ.* **таҳлил**.

ТАҲЛУКА *а.* تهلکه коре, ки ба ҳалокат боис шуда метавонад; тарс, ҳалокат, нобудӣ; **дар таҳлука андохтан** дар хавфу хатар андохтан; сахт ба ташвиш монондан касеро.

ТАҲЛУКААНГЕЗ تهلکه‌انگیز хавфнок, боиси ташвиш ва хатар.

ТАҲЛУКАНОК تهلکه‌ناک хавфнок, ташвишнок.

ТАҲЛУКАОВАР تهلکه‌آور хавфовар, хатарнок.

ТАҲЛУКАОМЕЗ تهلکه‌آمیز хавфомез.

ТАҲМИЛ *а.* تحمیل 1. бор кардан, ба зери бор даровардан. 2. *маҷ.* ба касе зиёда аз қувваташ коре фармудан.

ТАҲМИЛӢ تحمیلی ба зери бор дароварда, боршуда; он чи бар хилофи майли касе бар ӯҳдаи ӯ гузошта мешавад: **ҷанги таҳмилӣ**.

ТАҲМОН تهمان ток ё рафи девори хона барои мондани сандуқ ва кӯрпаҳо; *муқ.* **тахтмон**.

ТАҲНИШАСТА ته‌نشسته *ниг.* **таҳнишин**.

ТАҲНИШИН ته‌نشین 1. лой ва ғуборе, ки ба таги моеот нишастааст. 2. дурда.

ТАҲНИЯТ *а.* تهنیت муборакбод гуфтан; табрик, муборакбод; **таҳният гуфтан** табрик кардан.

ТАҲОРАТ *а.* طهارت шустушӯи махсус пеш аз намоз; **таҳорат гирифтан (кардан)** шустушӯ кардан пеш аз намоз; **таҳорати тоза кардан** аз нав таҳорат кардан; **оби таҳорат додан** *маҷ.* иззати касеро ба ҷо овардан.

ТАҲОРАТХОНА طهارت‌خانه 1. ҷои махсус дар шафати масҷидҳо барои таҳорат. 2. мабраз.

ТАҲОҶУМ *а.* تهاجم *кит.* ҳуҷум ба ҳамдигар.

ТАҲОҶУМӢ تهاجمی *мансуб ба* **ҳуҷум**; ҳуҷумӣ.

ТАҲПӮШ ته‌پوش либосе, ки аз таҳ ба тани бараҳна пӯшанд.

ТАҲПӮШӢ ته‌پوشی **:ҷомаи таҳпӯшӣ** ҷомаи нисбатан тунуке, ки аз таги ҷома ё чакман мепӯшиданд.

ТАҲРАНГ ته‌رنگ ранге, ки бо он ҷои аслии унсурҳо наққошӣ карда мешавад.

ТАҲРИЗ *а.* تحریض *кит.* барангехтан, иғво андохтан.

ТАҲРИК *а.* تحریک 1.ҷунбондан ё ба ҳаракат овардан чизеро. 2. иғводиҳӣ, барангехтан ё барошӯбонидан касеро бар зидди касе; фитна, иғво; **таҳрик кардан** барангехтан, иғво кардан.

ТАҲРИКӢ تحریکی барангезанда, барошӯбанда.

ТАҲРИКОМЕЗ تحریک‌آمیز фитнаомез.

ТАҲРИМ *а.* تحریم *кит.* ҳаром гардонидани чизе; манъ кардан ё боздоштан аз коре, эмбарго.

ТАҲРИМӢ تحریمی *мансуб ба* **таҳрим**; манъкардашуда.

ТАҲРИР *а.* تحریر 1. навиштани чизе, ба қалам овардани чизе. 2. дида баромадан ва ислоҳи чизи навишташудае аз ҷиҳати услуб, иборапардозӣ *ва ғ.* 3. озод кардан.

ТАҲРИРАН *а.* تحریراً *кит.* ба таври хаттӣ.

ТАҲРИРИЯ تحریریه **:ҳайати таҳририя** гурӯҳи нависандагони як рӯзнома ё маҷалла, гурӯҳи муҳаррирон, ки мутасаддии таҳрир ва ислоҳи асаре мебошанд.

ТАҲРИРӢ تحریری *мансуб ба* **таҳрир**; он чи ба навиштаҳо ва ба ислоҳи забони онҳо марбут аст.

ТАҲРИРОТ *а.* تحریرات *ҷ.* **таҳрир**.

ТАҲРИРТАЛАБ تحریرطلب асаре, ки аз ҷиҳати забон ва тарзи таҳрир ислоҳ талаб мекунад.

ТАҲРИС *а.* تحریص *кит.* ба ҳирс андохтан; толиб ва роғиб гардонидани касе ба коре, шавқ ва рағбат пайдо кунонидан, тарғиб; **таҳрис кардан (намудан)** ҳавасманд (роғиб) гардонидан.

ТАҲРИФ *а.* **تحریف** барқасд иваз кардани ҳарфҳои калима, табдил ва тағйир додани сухани (навиштаи) касе.

ТАҲРИФГАР **تحریف گر** шахсе, ки калимаҳоро нодуруст иваз мекунад; ивазкунанда, габдилгар.

ТАҲРИФГАРӢ **تحریف گری** амали таҳрифгар; калимаҳоро нодуруст иваз кардан; вайронкорӣ дар сохти калима.

ТАҲРИФКОР **تحریف کار** *ниг.* **таҳрифгар**.

ТАҲРИФКОРӢ **تحریف کاری** амали таҳрифкор; дар калима ва сухан ба таври нодуруст тағйирот ворид сохтан; таҳрифгарӣ.

ТАҲСИЛ *а.* **تحصیل** 1. ба даст овардан ё ҳосил кардани чизе. 2. донишомӯзӣ, омӯхтани илм; **соли таҳсил** соли хониш (*аз аввали сентябр то июн, ки мавсими дарсхонӣ дар мактабҳост*); **таҳсил кардан (намудан)** хондан, дарс омӯхтан.

ТАҲСИЛДИДА **تحصیل‌دیده** хонда; он ки мактабро тамом кардааст, бомаълумот, соҳибмаълумот.

ТАҲСИЛКАРДА **تحصیل کرده** *ниг.* **таҳсилдида**.

ТАҲСИЛОТ *а.* **تحصیلات** *ҷ.* **таҳсил**.

ТАҲСИН *а.* **تحسین** таъриф; офарингӯӣ, некӯ гуфтан дар ҳаққи чизе ё касе; **таҳсин гуфтан (кардан)** таъриф кардан, офарин хондан, сутудан.

ТАҲСИНКОРОНА **تحسین کارانه** таърифкорона, ситоишкорона.

ТАҲСИНОМЕЗ **تحسین آمیز** бо оҳанги таъриф ва офарингӯӣ.

ТАҲСИНОНА **تحسینانه** ба таври таҳсину таъриф.

ТАҲСУФА **ته‌صفه** суфаи поён.

ТАҲТ *а.* **تحت** зер, таг; **таҳти гап** моҳияти гап, мазмун ва маънои аслии гап; **аз таҳти дил** самимона, сидқӣ.

ТАҲТАР **ته‌تر** поинтар; чуқуртар.

ТАҲТОНӢ **تحتانی** поёнӣ, зер.

ТАҲТУЛЛАФЗ *а.* **تحت‌اللفظ** калима ба калима, айнан (*мас., тарҷума*).

ТАҲТУЛЛАФЗӢ **تحت‌اللفظی** айнан, калима ба калима: **тарҷумаи таҳтуллафзӣ**.

ТАҲТӮЛ **ته‌تول** субҳона, субҳонаи сабук, **таҳтӯл кардан** субҳона хӯрдан.

ТАҲТХОНА **تحت‌خانه** *ниг.* **таҳхона**.

ТАҲУР *а.* **طهور** 1. пок, покиза, тоза. 2. *маҷ.* муқаддас.

ТАҲХОНА **ته‌خانه** зербинои хона, хонаи поён, зерхона.

ТАҲХОНАГӢ **ته‌خانگی** *мансуб ба* **таҳхона**.

ТАҲХОНАДОР **ته‌خانه‌دار** хонае, ки таҳхона дорад.

ТАҲЧӮБКОРӢ **ته‌چوبکاری** 1. чизе ва хусусан биное, ки аз зераш чӯбкорӣ кардаанд. 2. *киноя аз* касе, ки дониши рӯякӣ дорад, вале чунин вонамуд мекунад, ки гӯё асоси донишаш мустаҳкам аст.

ТАҲҶОӢ **ته‌جایی** мардуми бумӣ, аслӣ, муқимӣ.

ТАҲШИН **ته‌شین** боқимондаи ягон чиз, моеъ, таҳшиншудаи ягон моеъ.

ТАҲШИНӢ **ته‌شینی** таҳнишаста.

ТАҲШИНОТ **ته‌شینات** *ҷ.* **таҳшин**; он чи аз ҳама охир,(масалан дар равғанкашӣ)гирифта мешавад, ки бисёр бомаза аст.

ТАҲШИР(Ӣ) **ته‌شیر(ی)** бақия, охири чизе: **таҳшири ҷувоз**.

ТАҶАДДУД *а.* **تجدد** *кит.* навӣ, тозагӣ, нав шудан.

ТАҶАДДУДПАРВАР **تجددپرور** тозапарвар, навпарвар.

ТАҶАДДУДХОҲ **تجدّدخواه** навхоҳ, нововар.

ТАҶАЛЛИГОҲ **تجلی گاه** ҷилвагоҳ, ҷои зуҳур ва ошкор шудани чизе.

ТАҶАЛЛӢ *а.* **تجلّی** ҷилва кардан, ошкору падидор шудан; ҷилва, тобиш.

ТАҶАЛЛО *а.* **تجلّی** *ниг.* **таҷаллӣ**.

ТАҶАММУЛ *а.* **تجمّل** соҳиби молу давлат ва

шаъну шавкат нишон додани худ; ҳашамат, шукӯҳ, дабдаба, ҷоҳу ҷалол; **асбоби таҷаммул** воситаҳои шукӯҳу дабдаба, чизу ҷораи ороишӣ.

ТАҶАММУЛӢ تجمّلی ба таври дабдабанок.

ТАҶАММУЛОТ *а.* تجمّلات *ҷ* **таҷаммул**.

ТАҶАММӮЪ *а.* تجمّع ҷамъ шудан, гирд омадан; маҷлис.

ТАҶАН (Д) تجن//تجند *ниг.* **таҷанг**.

ТАҶАНГ تجنگ *гуфт.* оташин, асабӣ; **таҷанг кардан** оташин (асабонӣ) кардан; **таҷанг шудан** асабӣ шудан.

ТАҶАРРУД *а.* تجرّد *кит.* 1. танҳоӣ. 2. *маҷ.* муҷаррадӣ, безанӣ. 3. гӯшагирӣ, гӯшанишинӣ.

ТАҶАССУМ *а.* تجسّم шакли моддӣ (мушаххас) пайдо кардани ғояе, фикре, орзуе; **таҷассум ёфтан** падидор шудан, шакл пайдо кардан; **таҷассум кунондан** равшан ва ошкор (намоён) сохтан.

ТАҶАССУС *а.* تجسّس *кит.* ҷустуҷӯ, кофтуков; **таҷассус кардан** ҷустуҷӯ (кофтуков) кардан.

ТАҶВИД *а.* تجوید *д.* мувофиқи қоидаҳои талаффузи араб хондани Қуръон ва ибораҳои динии арабӣ.

ТАҶВИЗ *а.* تجویز 1. рухсат додан, иҷозат додан, ҷоиз донистан, раво доштан. 2. озмоиш кардан, озмудан; озмоиш.

ТАҶВИФ *а.* تجویف миён холӣ кардан, ковок кардан, шикофтан; кофтан (*мас.*, *заминро*).

ТАҶДИД *а.* تجدید *кит.* аз нав сохтани чизе, нав кардани чизи мавҷуд.

ТАҶЗИЯ *а.* تجزیه ба ҷузъҳо ҷудо кардан, ҷудо шудан як ҷисм ба чанд ҷисми содатар.

ТАҶЗИЯКУНАНДА تجزیه‌کننده ҷудокунанда, таҳлилкунанда.

ТАҶЗИЯХОНА تجزیه‌خانه ҷое, ки моддаҳоро таҷзия мекунанд, озмоишгоҳ.

ТАҶЛИЛ *а.* تجلیل эҳтиром кардан, бузург шумурдан, бузургдошт.

ТАҶНИС *а.* تجنیس 1. ҳамҷинс кардан, монанд кардан. 2. *адш.* овардани ҷинс, истифодаи калимаҳои дар шакл ва талаффуз ба ҳам монанди дорои маънои мухталиф дар як мисраъ ё байт.

ТАҶОВУЗ *а.* تجاوز 1. гузаштан аз ҳадди худ, аз андоза хориҷ шудан. 2. мудохилаи мусаллаҳона ба хоки мамлакати дигар. 3. *маҷ.* дасти зӯр кардан.

ТАҶОВУЗГАР تجاوزگر ҳамлагар, тааррузгар.

ТАҶОВУЗКОР تجاوزکار он ки таҷовуз мекунад (*ба сарзамину хоки бегона*).

ТАҶОВУЗКОРӢ تجاوزکاری амали таҷовузкор; таҷовуз кардан.

ТАҶОВУЗКОРОНА تجاوزکارانه ба таври таҷовуз, ҳамлагарона.

ТАҶОРИБ *а.* تجارب *ҷ.* **таҷриба**.

ТАҶОҲУЛ *а.* تجاهل *кит.* худро ба нодонӣ задан ё дониста истода худро бехабар нишон додан; **таҷоҳули ориф** *адш.* тарзи худро қасдан ба нодонӣ зада савол кардани нависанда дар асари бадеӣ.

ТАҶРИБА *а.* تجربه озмоиш, санҷиш; озмуда дидани коре; амал; **таҷриба доштан** корозмуда будан; **таҷриба кардан** озмудан, санҷидан, озмуда дидан; **таҷриба ҳосил (пайдо) кардан** маҳорат пайдо кардан, кордида ва корозмуда шуда (*дар соҳае*).

ТАҶРИБАВӢ تجربوی озмоишӣ, барои озмоиш.

ТАҶРИБАГУЗАРОНӢ تجربه‌گذرانی дар муассиса ё корхонае муддати маълуме кор кардан барои коромӯзӣ; мавриди таҷриба қарор додан.

ТАҶРИБАДИДА تجربه‌دیده корозмуда, кордида.

ТАҶРИБАДОР تجربه‌دار он ки дар коре омӯхта мебошад; аз моҳияти кор хабардор, корозмуда.

ТАҶРИБАКОР تجربه‌کار *ниг.* **таҷрибадида**; **деҳқони таҷрибадида** деҳқони кордон.

ТАҶРИБАНОК تجربه‌ناک корозмуда, кордон.

ТАҶРИБАОМӮЗ تجربه‌آموز он ки дар корхонае ба коромӯзӣ машғул аст.

ТАҶРИБАОМӮЗӢ تجربه‌آموزی амал, касбу пешаи худро дар амал аз худ кардан.

ТАҶРИБАХОНА تجربه‌خانه ҷое, ки он ҷо таҷриба меомӯзанд.

ТАҶРИД *а.* تجرید аз дигарон дур кардан, аз дигарон дур гаштан, танҳо мондан.

ТАҶРИДӢ تجریدی танҳоӣ, дурӣ.

ТАҶҲИЗ *а.* تجهیز ҷиҳозонидану оростан ё омода кардани асбобу лавозимоти коре; **таҷҳиз ёфтан** ҷиҳозонида шудан, бо асбобу анҷоми даркорӣ ороста шудан.

ТАҶҲИЗОНИДАН تجهیزانیدن бо таҷҳизоти (асбобу анҷоми) даркорӣ оростан.

ТАҶҲИЗОНИДАШУДА تجهیزانیده‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **таҷҳизонида шудан;** муҷаҳҳаз, бо чизҳои даркорӣ таъминшуда: **аз ҷиҳати техникӣ таҷҳизонидашуда**.

ТАҶҲИЗОТ *а.* تجهیزات маҷмӯи асбобу анҷом, созу барги даркорӣ.

ТАШ I تش *шакли кӯтоҳшудаи* **оташ**.

ТАШ II تش *лаҳҷ.* каланд; тешаи калон, пойтеша, табар.

ТАШАББУС *а.* تشبث барои иҷрои коре сахт часпидан, бо қатъият аз пайи коре шудани касе, ибтикор.

ТАШАББУСКОР تشبّث‌کار иқдомкунанда ба иҷрои коре, он ки аз худ ташаббусу ибтикор нишон медиҳад.

ТАШАББУСКОРӢ تشبّث‌کاری амали ташаббускор, ташаббус нишон додан.

ТАШАВВУҚ *а.* تشوّق шавқмандӣ, иштиёқ.

ТАШАДДУД *а.* تشدّد сахтгирӣ, шиддат; тундӣ.

ТАШАККУЛ *а.* تشکّل шакл пайдо кардан ё ба як шакл даромадани чизе.

ТАШАККУЛЁБӢ تشکّل‌یابی *исми амал аз* **ташаккул ёфтан**; рушд, инкишофёбӣ.

ТАШАККУР *а.* تشکّر шукргузорӣ, сипосгузорӣ, изҳори миннатдорӣ.

ТАШАККУРНОМА تشکّرنامه номае, ки дар он барои иҷрои коре сипосгузорӣ баён шудааст.

ТАШАННУҶ *а.* تشنّج 1. ларзиш ва ҳаракати беихтиёронаи бадан. 2. бӯҳрон, нооромӣ. 3. *маҷ.* чину оҷинг.

ТАШАННУҶОВАР تشنّج‌آور ба ларза оваранда, бӯҳронӣ.

ТАШАТТУТ *а.* تشتّت *кит.* парешонӣ, порокандагӣ; **ташаттути хотир** парешонии хотир.

ТАШАФФӢ *а.* تشفّی *кит.* шифо ёфтан, шифоёбӣ.

ТАШБЕҲ *а.* تشبیه монанд кардани чизе ба чизе (*яке аз санъатҳои бадеӣ*); **ташбеҳ кардан** чизеро ба чизе монанд кардан; **ташбеҳи измор** навъи ташбеҳ аст, ки дар он чунин ба назар мерасад, ки нависанда ғайр аз ташбеҳ қасди дигаре дорад, аммо баъд аз диққат маълум мешавад, ки қасдаш ҳамон ташбеҳ будааст.

ТАШБИБ *а.* تشبیب *адш.* қисми оғози қасида, ки шоир дар он маю маҳбуба, сӯзу гудози ишқро тасвир намуда, ёде аз ҷавонӣ мекунад.

ТАШВИҚ *а.* تشویق овардани шавқу ҳавас; роғиб гардонидан ба коре.

ТАШВИҚКУНАНДА تشویق‌کننده рағбаткунанда, шавқангез.

ТАШВИҚОТ *а.* تشویقات *ҷ.* **ташвиқ**; тарғиб; **ташвиқот бурдан (кардан)** тарғиб кардан, таблиғот.

ТАШВИҚОТГАР تشویقاتگر тарғибгар, таблиғгар.

ТАШВИҚОТӢ تشویقاتی таблиғотӣ, тарғиботӣ.

ТАШВИР *а.* تشویر 1. шармсорӣ, шармгинӣ. 2. шӯриш, талотум, изтироб, ба ҳаяҷон омадан.

ТАШВИШ *а.* تشویش нооромӣ, парешонӣ, ошуфтагӣ; заҳмат; **ба ташвиш андохтан** *касеро* боиси заҳмат ва ошуфтагии касе шудан; **ташвиш додан** бесаранҷом кардан; **ба ташвиш мондан** нотинҷ шудан, парешонхотир шудан.

ТАШВИШАНГЕЗ تشویش‌انگیز ба ошуфтагӣ андозанда: **ҳолати ташвишангез**.

ТАШВИШДИҲАНДА تشویش‌دهنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **ташвиш додан**; чизе ё касе, ки бесаранҷомӣ меорад.

ТАШВИШДИҲӢ تشویش‌دهی *исми амал аз* **ташвиш додан**; қобили ташвиш.

ТАШВИШКАШӢ تشویش‌کشی *исми амал аз* **ташвиш кашидан**; бесаранҷомӣ, ошуфтагӣ.

ТАШВИШНОК تشویشناک бесаранҷом; заҳматталаб.

ТАШВИШОВАР تشویش‌آور он чи бесаранҷом ва ошуфта мекунад.

ТАШВИШОМЕЗ تشویش‌آمیز ташвишнок.

ТАШДИД *а.* تشدید 1. шиддатнок кардан, сахтгирӣ. 2. *грам.* аломати ташдид дар алифбои арабӣ, ки шиддатнок талаффуз кардани овоз, ду бор талаффуз кардани онро нишон медиҳад.

ТАШКИЛ *а.* تشکیل шакл ва сурат додан ба коре, ё чизе; дуруст кардан, созмон додан **ташкил додан (кардан)** ба вуҷуд овардан, фароҳам овардан; **ташкил ёфтан** ба вуҷуд омадан.

ТАШКИЛДИҲАНДА تشکیل‌دهنده *сифати феълии замони ҳозира аз* **ташкил додан;** созмондиҳанда.

ТАШКИЛДИҲӢ تشکیل‌دهی *исми амал аз* **ташкил додан**; созмондиҳӣ.

ТАШКИЛӢ تشکیلی **:кори ташкилӣ** корҳои оид ба созмондиҳӣ.

ТАШКИЛОТ تشکیلات идора ё муассисаи давлатӣ ё ҷамъиятӣ; созмонҳои гуногуни ҷамъиятӣ ё давлатӣ.

ТАШКИЛОТЧИГӢ تشکیلاتچیگی қобилияти созмон додан ба коре.

ТАШКИЛОТӢ تشکیلاتی *мансуб ба* **ташкилот**; ташкилӣ.

ТАШНА تشنه 1. он ки ба нӯшидани об эҳтиёҷ дорад. 2. *маҷ.* муштоқ, хоҳон, толиб; **ташна кардан** касеро ба обнӯшӣ роғиб гардонидан (*мас., хӯроки шӯр*); **ташна мондан** об талаб шудан; **ташна шудан** *ба чизе маҷ.* толиб ва роғиб шудан ба коре, ба чизе.

ТАШНАГИШИКАН تشنگی‌شکن рафъкунандаи ташнагӣ.

ТАШНАГӢ تشنگی 1. ташна будан, эҳтиёҷ ба об доштан; аташ. 2. беобӣ, хушкӣ. 3. иштиёқ; **ташнагии фаъолият**; **ташнагиро шикастан** рафъи аташ (эҳтиёҷи об) кардан.

ТАШНАДИЛ تشنه‌دل он ки ба чизе рағбати зиёд дорад.

ТАШНАДИЛӢ تشنه‌دلی орзумандӣ, иштиёқ доштан.

ТАШНАЗАБОН تشنه‌زبان *ниг.* **ташналаб**.

ТАШНАЗАДА تشنه‌زده муштоқи об, иштиёқманд ба об.

ТАШНАКОМ تشنه‌کام *ниг.* **ташналаб**.

ТАШНАКОМӢ تشنه‌کامی орзумандӣ, ташнадилӣ, хоҳон ва иштиёқманди чизе будан.

ТАШНАЛАБ تشنه‌لب ташна, обталаб; **биёбони ташналаб** дашти беоб.

ТАШНАХОР تشنه‌خوار он чи ташна фурӯ мебарад, бисёр сӯзон, ташнакаш.

ТАШНАХУН تشنه‌خون ташна ба хун, хунхор.

ТАШНАҲОЛ تشنه‌حال гурусначашм, ҳарис.

ТАШНАЧАШМ تشنه‌چشم *кит.* ҳарис, гурусначашм, озманд.

ТАШНАҶИГАР تشنه‌جگر он ки иштиёқи аз ҳад зиёд дорад.

ТАШНАШИКАН تشنه‌شکن 1. рафъкунандаи ташнагӣ. 2. *маҷ.* ҳар чизи андаке, ки иштиёқи ба он чиз бударо андак кам мекунад.

ТАШНОБ تشناب ҷои обравдори махсус дар даҳлези хонаҳо барои шустушӯ; обхона, мустароҳ.

ТАШРЕҲ *а.* تشریح 1. шарҳ додан, баён кардан. 2. колбадшикофӣ, анатомия.

ТАШРЕҲӢ تشریحی *марбут ба* **ташреҳ**; қобили шарҳу баён, тавзеҳшуда.

ТАШРИК *а.* تشریک *кит.* шарикӣ, ширкат; шарик кунонидан; ҳамдастӣ, ҳамфикрӣ.

ТАШРИФ *а.* تشریف бузург доштан, бузургқадр гардонидан; **ташриф овардан** омадан, бо омадани худ сарфароз гардонидан; **ташриф додан** ҷома пӯшонидан, ҷома бахшидан: **ташриф бурдан** рафтан (*дар бораи одами мӯҳтарам*).

ТАШРИФОВАР تشریف‌آور *ниг.* **ташриффармо**.

ТАШРИФОВАРӢ تشریف‌آوری қадам ранҷа карда омадан.

ТАШРИФОТ *а.* تشریفات маросими пазироии пуршукӯҳ, пазироӣ.

ТАШРИФОТӢ تشریفاتی *марбут ба* **ташрифот**.

ТАШРИФФАРМО تشریف‌فرما ташрифовар, он ки бо омадани худ касеро сарфароз мегардонад.

ТАШТ تشت//طشت дастшӯй, лаган, тос; ◊**ташти** *касе* **аз бом афтодан** расвои ом шудан, фош гардидани чигунагии касе.

ТАШТАК تشتک *шакли тасғири* **ташт**; дастшӯяк, лаганча, тосча.

ТАШТГАР تشتگر *кит.* он ки ташт месозад.

ТАШХИС *а.* تشخیص *кит.* муайян кардан ё дониста гирифтани чизе; **ташхиси беморӣ**, **ташхис додани дард**.

ТАШХИСОТ *а.* تشخیصات *ҷ.* **ташхис**.

ТАШҲИР *а.* تشهیر машҳур гардонидан; **ташҳир кардан** *д.* расвои ом кардан, гунаҳкорро ба хар ё гов савор карда, дар шаҳр намоиш додан.

ТАЪБИР *а.* تعبیر 1. баён; шарҳ, эзоҳ. 2. иборате, ки матлаберо баён мекунад; **ба таъбири дигар** ба ибораи дигар, дигар хел карда гӯем. 3. хоби дидаи касеро тафсир кардан: **таъбири хоб.**

ТАЪБИРГАР تعبیرگر баёнгари хоб.

ТАЪБИРГӮЙ تعبیرگوی он ки хобро таъбир мекунад.

ТАЪБИРДИҲАНДА تعبیردهنده шарҳдиҳандаи хоби касе.

ТАЪБИРДОН تعبیردان донандаи баёни хоб.

ТАЪБИРКУНАНДА تعبیرکننده тафсирдиҳандаи хоб.

ТАЪБИРНОМА تعبیرنامه *кҳн.* китоб ё рисолае, ки дар он чӣ гуна таъбир кардани хоб баён ёфтааст.

ТАЪБИЯ *а.* تعبیه *кит.* 1. оростан ё омода кардан (-и сипоҳ ба ҷанг). 2. нишондан, ҷой додан, ҷойгирӣ.

ТАЪВИЗ I *а.* تعویذ дуоҳои бар коғаз навиштае, ки аҳли хурофот барои дафъи бало ё захми чашм ба бозу ё гардан мебананд, тӯмор, бозубанд.

ТАЪВИЗ II *а.* تعویض *кит.* 1. иваз. 2. товон; мукофот.

ТАЪВИҚ *а.* تعویق бо таъхир андохтан, мамониат кардан; таъхир, дермонӣ.

ТАЪВИЛ I *а.* تأویل *кит.* тафсир, баён.

ТАЪВИЛ II *а.* تعویل 1. бо садои баланд гиря кардан, мадад хостан. 2. такя кардан ба чизе.

ТАЪДИБ *а.* تأدیب *кит.* адабомӯзӣ; тарбия; гӯшмол (*барои кори баде*).

ТАЪДОД/ТЕЪДОД *а.* تعداد шумор, ҳисоб; миқдор.

ТАЪЗИМ *а.* تعظیم иззат, ҳурмат; хам шуда салом додан ба бузургон.

ТАЪЗИР *а.* تعزیر *кит.* ҷазодиҳӣ (бо задан); коҳиш кардан; **таъзир кардан** ҷазо додан, задан.

ТАЪЗИЯ(Т) *а.* تعزیه//تعزیت 1. тасаллӣ додан ба муносибати мотам; ҳамдардӣ баён кардан ба мотамзадае; **таъзият баён кардан** ба мотамзадае тасалло баён кардан (дилдорӣ додан). 2. азодорӣ, мотам гирифтан.

ТАЪЙИД *а.* تأیید *кит.* қувватдиҳӣ, мададрасонӣ; тасдиқ; **таъйид кардан** қувват додан, тасдиқ кардан; дастгирӣ кардан.

ТАЪЙИН *а.* تعیین 1. муайян кардан(-и ҳадди фосила). 2. касеро гумоштан ба коре; **таъйин**

кардан (намудан) а) касеро ба коре гумоштан б) муқаррар намудан; **таъйин шудан** а) гумошта шудан (*ба иҷрои вазифае*); б) муқаррар карда шудан; **таъйин будан** ҳатмӣ (аниқ, ногузир) будан.

ТАЪЙИННОМА تعیین‌نامه ҳуҷҷат дар бораи гумошта шудани касе ба коре.

ТАЪЙИНОТ *а.* تعیینات 1. муайян кардани одамон ба вазифаҳо. 2. супоришҳо ва таъкидҳо.

ТАЪКИД *а.* تأکید 1. аниқ кардани фикр ё сухане бо такроран гуфтани он, собит кардани сухани пеш гуфташуда бо далелҳо; **таъкид ёфтан** ба такрор аниқ ва қувватноктар шудан (-и фикре); **таъкид кардан (намудан)** дубора аниқтар карда гуфтан (*суханеро*). 2. исрор кардан, истодагарӣ кардан.

ТАЪКИДАН *а.* تأکیداً бо таври ҷиддӣ гуфтан.

ТАЪКИДӢ تأکیدی *марбут ба* **таъкид**, ба таври таъкид, таъкидкунанда будан.

ТАЪҚИБ *а.* تعقیب афтодан аз пайи коре (чизе), дунболагирӣ; пайгирӣ: **таъқиб кардан касеро**.

ТАЪҚИБКУНАНДА تعقیب‌کننده дунболагиранда, поянда, аз пайи касе раванда.

ТАЪҚИБОТ *а.* تعقیبات *ҷ.* **таъқиб**.

ТАЪҚИБОТӢ تعقیباتی ба таври дунболагирӣ.

ТАЪЛИМ *а.* تعلیم омӯхтани дониш, ёд додани чизе ба касе; **таълим гирифтан** аз касе чизеро ёд гирифтан; **таълим додан** ба касе чизе ёд додан; **асбоби таълим** асбоб ва таҷҳизоте, ки дар мактабҳо барои омӯзиши аёнӣ лозиманд.

ТАЪЛИМГИРИФТА تعلیم‌گرفته соҳиби маълумот буда, донишгирифта.

ТАЪЛИМГИРӢ تعلیم‌گیری *исми амал аз* **таълим гирифтан**; омӯзиш.

ТАЪЛИМГОҲ تعلیم‌گاه ҷое, ки дарс мехонанд, мактаб.

ТАЪЛИМДИДА تعلیم‌دیده шахси маълумотдор.

ТАЪЛИМДИҲӢ تعلیم‌دهی *исми амал аз* **таълим додан**; таълим додан, ёд додан, омӯзиш.

ТАЪЛИМӢ تعلیمی *мансуб ба* **таълим**: **барномаи таълимӣ**.

ТАЪЛИМОТ *а.* تعلیمات 1. *ҷ.* **таълим.** 2. нишон додани роҳ ва тариқаи амал; нишондоди амалкард; **таълимот гирифтан** *аз касе* дар бораи коре нишондоди даркорӣ гирифтан; **таълимот додан** тариқи чӣ гуна амал карданро ба касе нишон додан. 3. ақида, ғоя.

ТАЪЛИМХОНА تعلیم‌خانه ҷое, ки таълим медиҳанд, мактабхона; ◊ **таълимхонаи адаб** зиндон, ҳабсхона.

ТАЪЛИФ *а.* تألیف 1. фароҳам овардан ва ба ҳам пайвастани чанд чиз. 2. навиштани ягон асари илмӣ ё адабӣ.

ТАЪЛИФКУНАНДА تألیف‌کننده шахсе, ки асар менависад, эҷод мекунад, муаллиф.

ТАЪЛИФОТ *а.* تعلیفات *ҷ.* **таълиф**; маҷмӯи навиштаҳои касе, маҷмӯи асарҳо.

ТАЪМ *а.* طعم маза, мазаи чизе, ки аз чашидани он пайдо мешавад (талхӣ, ширинӣ, шӯрӣ *ва г.*) **таъми** *чизеро* **чашидан**.

ТАЪМИД I *а.* تعمید **:ғусли таъмид** *д.* мувофиқи маросими махсус дар калисо ғусл додан (-и кӯдак).

ТАЪМИД II *а.* تعمید қасд кардан, қасдан коре кардан, амдан.

ТАЪМИМ *а.* تعمیم *кит.* умумиятдиҳӣ, умумӣ гардонидан, ба ҳам шомил гардондани чизе.

ТАЪМИН *а.* تأمین 1. омин гуфтан ба дуои касе. 2. амният додан ба касе, хотирҷамъ кардани касе; **таъмини маош (маишат)** омода сохтани васоили зиндагӣ; **таъмин будан** муҳайё будани васоили кор ва зиндагӣ барои касе; **таъмин кардан (намудан)** эмин ва хотирҷамъ гардонидан касеро ба васоили зиндагӣ ё аз рӯй додани хатаре; **таъмин шудан (гардидан)** эмин ва осуда шудан; ба воситаҳои кор ва зиндагӣ соҳиб шудан.

ТАЪМИНГАР تأمینگر он ки таъмин мекунад.

ТАЪМИНКУНАНДА تأمین‌کننده амнияти касеро ҳифзкунанда, таъмингар.

ТАЪМИНОТ *а.* تأمينات 1. *ҷ.* **таъмин**; амният, бехавфӣ; хотирҷамъ кардани касе: **таъминоти иҷтимоӣ**. 2. барои касе, коре чизҳои заруриро муҳайё кардан.

ТАЪМИНОТӢ تأميناتى амниятӣ, хотирҷамъӣ.

ТАЪМИР *а.* تعمير 1. тармим, ислоҳ, обод (иморат) кардан. 2. ислоҳ кардани шикасту рехти бино; **таъмир кардан**.

ТАЪМИРБОБ تعميرباب таъмирталаб, тармимталаб.

ТАЪМИРГАР تعميرگر он ки таъмир мекунад.

ТАЪМИРГОҲ تعميرگاه ҷое, ки баъзе дастгоҳҳоро таъмир мекунанд.

ТАЪМИРОТ *а.* تعميرات *ҷ.* **таъмир**.

ТАЪМИРТАЛАБ تعميرطلب эҳтиёҷманд ба таъмир: **иморати таъмирталаб**.

ТАЪН *а.* طعن айбгирӣ; сарзаниш, коҳиш; **таъну лаън** коҳиш ва маломат.

ТАЪНА *а.* طعنه сарзаниш, маломат, коҳиш; **таъна задан (кардан)** айб гирифтан, маломат кардан; сарзаниш ва хоҳиш кардан; **таъна шунидан** мавриди коҳишу маломат гаштан.

ТАЪНАБОРОН طعنه‌باران **: таънаборон кардан** коҳишу маломати зиёд кардан касеро.

ТАЪНАЗАН طعنه‌زن он ки таъна мезанад, маломатгар, айбҷӯй, бадгӯй.

ТАЪНАЗАНӢ طعنه‌زنى *исми амал аз* **таъна задан**; таъна кардан.

ТАЪНАОМЕЗ طعنه‌آميز бо коҳишу маломат.

ТАЪНАОМЕЗОНА طعنه‌آميزانه маломатомезона.

ТАЪНАСОР طعنه‌سار маломати мардум шудан, шарманда.

ТАЪРИФ *а.* تعريف 1. ситоиш, таҳсин. 2. шиносондан ё огоҳонидан (*дар бораи чизе*), бо шарҳу эзоҳ чизеро шиносонидан.

ТАЪРИФА *а.* تعريفه низоми меъёрбандӣ, ки аз рӯи он барои хизматрасонӣ маблағ ситонида мешавад.

ТАЪРИФГАР تعريف‌گر таърифкунанда.

ТАЪРИФДӮСТ تعريف‌دوست он ки сутуда шуданро (таърифро) нағз мебинад.

ТАЪРИФӢ تعريفى шоёни таъриф, сазовори таърифу ситоиш.

ТАЪРИФНОМА تعريف‌نامه хислатнома (ҳуҷҷат); тавсифнома.

ТАЪРИФОТ *а.* تعريفات *ҷ.* **таъриф**.

ТАЪРИХ *а.* تأريخ 1. илм дар бораи инкишофи ҷамъият ва табиат; шарҳу баёни силсилаи воқеа ва ҳодисаҳо бо тартиби санаи вуқӯи онҳо. 2. китобе, ки дар он воқеаҳо бо тартиби вуқӯъ зикр ёфтаанд; **Таърихи Бухоро, Таърихи Табарӣ**. 3. санаи вуқӯи ҳодисае; **таърихи фармон, таърихи навишта шудани асар**. 4. *маҷ.* саргузашт.

ТАЪРИХАН *а.* تأريخاً аз рӯи таърих.

ТАЪРИХДОН تاريخدان воқиф аз воқеоти гузашта, касе, ки таърихро хуб медонад.

ТАЪРИХДОР تأريخدار ҳуҷҷате, ки таърихи (соли навишти) он маълум мебошад; **марсияи таърихдор** марсияе, ки дар он солу моҳи вафоти касе зикр ёфтааст.

ТАЪРИХӢ تأريخى 1. *мансуб ба* **таърих**, баҳскунанда аз таърих: **романи таърихӣ**. 2. ҳодисаи қобили зикр дар таърих; **ҳуҷҷати муҳимми таърихӣ**; **аҳамияти таърихӣ доштан** дорои аҳамият будан, қобили зикр дар таърих будан. 3. таърихдор; **одами таърихӣ** одами дар гузашта машҳур; **бинои таърихӣ** бинои қадимае, ки аз ҷиҳати таърихи гузашта аҳамият дорад.

ТАЪРИХНАВИС تأريخ نويس он ки воқеаҳои гузаштаро қайд мекунад, муаллифи асари таърихӣ, муаррих.

ТАЪРИХНАВИСӢ تأريخ‌نويسى шуғли таърихнавис, ба навиштани воқеаҳо машғул шудан.

ТАЪРИХНИГОР تأريخ‌نگار *ниг.* **таърихнавис**.

ТАЪРИХНИГОРӢ تأريخ‌نگارى *ниг.* **таърихнависӣ**.

ТАЪРИХНОМА تأريخ‌نامه номаи таърихӣ, китобе оид ба воқеаҳои гузашта.

ТАЪРИХЧӢ تأريخچى *гуфт.* муаррих, таърих-

навис; мутахассиси фанни таърих.

ТАЪРИХШИНОС **تأریخشناس** мутахассиси илми таърих, таърихдон.

ТАЪРИХШИНОСӢ **تأریخشناسی** илме, ки таърихро меомӯзад.

ТАЪСИР I *а.* **تأثیر** 1. асар ва нишона гузоштан дар чизе; нуфуз. 2. зарб, асар. 3. амал; **таъсир бахшидан** асар гузоштан, асар кардан; **таъсир гузоштан** *ниг.* **таъсир бахшидан; таъсир кардан (намудан)** асар (нуфуз) кардан, корӣ шудан.

ТАЪСИР II *а.* **تعسیر** *кит.* душвор сохтан, мушкил кардан.

ТАЪСИРБАХШ **تأثیربخش** асаркунанда, амалкунанда, муассир.

ТАЪСИРБАХШО **تأثیربخشا** *ниг.* **таъсирбахш.**

ТАЪСИРНОК **تأثیرناک** муассир, нуфузнок.

ТАЪСИРНОКӢ **تأثیرناکی** ботаъсир, асарбахш.

ТАЪСИРНОПАЗИР **تأثیرناپذیر** бетаъсир, беасар.

ТАЪСИРНОПАЗИРӢ **تأثیرناپذیری** таъсирнобахшанда.

ТАЪСИРОТ *а.* **تأثیرات** *ҷ.* **таъсир** I.

ТАЪСИРПАЗИР **تأثیرپذیر** таъсиргиранда, мутаассиршаванда.

ТАЪСИРПАЗИРӢ **تأثیرپذیری** таъсиргирандагӣ, таъсир пазируфтан.

ТАЪСИРРАСОНАНДА **تأثیررساننده** таъсирбахшанда.

ТАЪСИРРАСОНӢ **تأثیررسانی** расонидани таъсири худ ба чиз ё воқеаи дигар.

ТАЪСИС *а.* **تأسیس** бино кардан, бунёд гузоштан ва чизе; **таъсис ёфтан (шудан)** бино шудан; барпо гардидан; **таъсис кардан (намудан)** бино кардан, барпо намудан.

ТАЪСИСДИҲАНДА **تأسیسدهنده** бинокунанда, барпокунанда, муассис.

ТАЪТИЛ *а.* **تعطیل** истироҳат, ба муддати маълум мутаваққиф шудани машғулиятҳо дар мактабҳо барои дамгирӣ; **рӯзи таътил** рӯзи истироҳат; **таътил шудан** мутаваққиф шудан (*кор, машғулият*).

ТАЪХИР *а.* **تأخیر** ба қафо андохтани коре; дер кашидан (дер омадан) ба ҷое, дермонӣ, даранг; **ба таъхир андохтан** ба қафо монондан (*иҷрои кореро*); **таъхир кардан** дер мондан, дер омадан.

ТАЪХИРНОПАЗИР **تأخیرناپذیر** он чи ба қафо андохтанаш номумкин аст.

ТАЪХИРНОПАЗИРӢ **تأخیرناپذیری** ба қафо андохтанашаванда.

ТАЪҶИЛ *а.* **تعجیل** шитоб кардан; шитоб, аҷала.

ТАЪҶИЛӢ **تعجیلی** шитобталаб, фаврӣ; таъхирнопазир; **ёрии таъҷилии тиббӣ** дастаи махсуси тиббӣ барои фавран мадад расонидан дар мавриди фалокатҳои ногаҳонӣ; **чораи таъҷилӣ** чораи фаврӣ, илоҷи таъхирнопазир.

ТАЯММУМ *а.* **تیمم** *д.* ба ҷо овардани таҳорат бо хок ё рег дар мавриди набудани об.

ТАЯММУН *а.* **تیمن** ба фоли нек гирифтану муборак донистани чизе.

ТАЯРОН *а.* **طیران** парвоз кардан, паридан; парвоз; **таярон шудан** ба париш даромадан; **аз таярон мондан** аз парвоз бозмондан.

ТЕ **ت** *номи ҳарфи чоруми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба 400 баробар аст.*

ТЕАТР *лот.* **تئتر** 1. санъати намоиш додани асари драмавӣ дар саҳна. 2. биное, ки дар он асари драмавӣ ба намоиш гузошта мешавад.

ТЕАТРДӮСТ **تئتردوست** он ки тамошои асарҳои саҳнавиро дӯст медорад.

ТЕАТРӢ **تئتری** *мансуб ба* **театр**: санъати театрӣ.

ТЕАТРШИНОС **تئترشناس** мутахассис ва коршиноси риштаи театршиносӣ.

ТЕАТРШИНОСӢ **تئترشناسی** илме, ки бо омӯхтани масъалаҳои санъати театрӣ машғул аст.

ТЕБ **تیب** *кит.* саргашта, овора, ҳайрон, шитобзада.

ТЕВ **تیو** *кит.* тоб, тавоноӣ, қувват, қудрат,

тоқат.

ТЕВАНА تیونه *гуфт.* сӯзани калон барои дӯхтани чизҳои дурушт, ҷуволдӯз.

ТЕГИН تگین *гуфт.* муфт, бепул, ройгон.

ТЕГИНХӮР تگین‌خور *гуфт.* муфтхӯр, туфайлӣ.

ТЕҒ تیغ 1. шамшер, ханҷар. 2. поку, устураи сартарошӣ; **теғу ташт** *маҷ.* нур ва офтоб. 3. лабаи тез ва бурандаи шамшер, корд, поку *ва г*; дами тези олатҳои буранда. 4. шона дар дастгоҳи бофандагӣ, ки торҳои чизи бофтанӣ аз даруни он мегузарад; **аз дами теғ гузарондан** куштан, қатл кардан; **теғ задан** а) бо шамшер зада қатл кардан, шамшер задан; б) ҷангидан; **худро ба теғу табар задан** ба ҳеҷ сахтӣ ва монеа нанигариста, ба коре иқдом кардан, худро ба обу оташ задан; **теғ кашидан** шамшер аз ғилоф баровардан, ба ҷанг баромадан; **теғ рондан** теғ (поку) ба кор бурдан, бо устура тарошидан (*мӯйро*); **теғ кашида нигоҳ кардан** бо нигоҳи тунду тез бар касе (чизе) нигаристан.

ТЕҒА تیغه 1. ҳар чизи монанди теғ тез ва буранда; дами корд, ханҷар *ва г..* 2. баландии кӯҳ, нӯги кӯҳ, қулла. 3. ҷои баланди ҳар чиз: **теғаи бинӣ, теғаи рег**. 4. шуоъ, партав; **теғаи офтоб** шуои офтоб, партави хуршед. 5. дами корд, дами шамшер.

ТЕҒАДОР تیغه‌دار қулладор; **бинии теғадор** бинии уқобӣ.

ТЕҒАМОНАНД تیغه‌مانند монанд ба устура, покушакл.

ТЕҒАФРӮЗ تیغ‌افروز *кит.* ҷилодиҳандаи шамшер, шамшеррез, кордсоз.

ТЕҒАФШОН تیغ‌افشان *кит.* афшонандаи шамшер, шамшерзанӣ моҳир.

ТЕҒБАНД تیغبند он ки теғ ба камар мебандад, ҳарбӣ, сипоҳӣ.

ТЕҒБАЛАНД تیغبلند дорои теғаи калон будан, қуллаи баланд доштан (кӯҳ).

ТЕҒБОЗ تیغ‌باز *кит.* теғзан, шамшербози моҳир, кордбоз.

ТЕҒБОЗӢ تیغ‌بازی *кит.* амали теғбоз, шамшербозӣ, кордзанӣ, бо шамшер ҷангидан.

ТЕҒБОРОН تیغ‌باران *кит.* ҷангу набарди сахт бо шамшер, бороне аз шамшеру теғ.

ТЕҒДОР تیغدار дорандаи теғ, аҳли шамшер; ҷанговар.

ТЕҒЗАН تیغزن *кит.* шамшерзан, кордзан, ҷанговар.

ТЕҒӢ تیغی *мансуб ба* **теғ**; дорои теғу корд.

ТЕҒКАШӢ تیغکشی *исми амал аз* **теғ кашидан**; аз ғилоф баровардани шамшер, баромадан ба ҷанг.

ТЕҒОЗМОЙ تیغ‌آزمای *кит.* шамшерзан, ҷанговар.

ТЕҒОРОЙ تیغ‌آرای *кит.* моҳиру чобук дар шамшерзанӣ.

ТЕҒПАРТОФТА تیغ‌پرتافته теғдоршуда, қиррадоршуда.

ТЕЗ تیز 1. бурро, буранда (корд, шамшер); *муқоб.* **кунд**. 2. нӯги ҳар чизе, ки борик ва тунук тарошида шуда бошад. 3. зуд, бошитоб; **тезтар биёед** ҳаял накунед. 4. сареъ; сареъгуфтор, суръатнок. 5. он чӣ таъм ва бӯяш забон ва димоғро ба сӯзиш меорад, тунд. 6. *маҷ.* одами тундмиҷоз, зудхашм; он ки зуд аз ҳолати эътидол баромада, асабӣ мешавад; **тезу тунд** бо касе бо хашм рафтор кардан, бо муҷодала пардохтан бо касе; **ақли (зеҳни) тез** зудфаҳм, ҳушёр, зуд дарёбанда; **бозори тез** бозори часпон, серхаридор; **забони тез** *маҷ.* гуфтори тунду талхи нешдор; **нигоҳи тез** нигоҳи гиро, нигоҳи пуртаъсир; нигоҳи тунди хашмолуд; **нури тез** рӯшноии баланди нуфузкунанда, рӯшноии баланд; **оташи тез** оташи баланд, оташи сӯзон; **қуллаи тез** қуллаи нӯгборик; **тез кардан** а) чарх доштан, сӯҳон кардан, бурро гардонидан (*лаб ё нӯги чизеро монанди корд, найза ва г.*); б) барангехтан, шӯрондан касеро бар зидди касе; хашмгин (асабонӣ) кардан; **тез шудан** а) бурро шудан, буранда гардидан; б) ба шӯр омадан, хашмгин шудан; оташин шудан.

ТЕЗБИН تیزبین 1.бодиққат, ҳамаро зуд фарогиранда. 2. *маҷ.* мушоҳидакор, дақиқназар: **чашми тезбин**.

ТЕЗБИНӢ تیزبینی *исми амал аз* **тез дидан**; зудбинандагӣ, зудбинӣ.

ТЕЗБОЛ تیزبال тезпар, парандае, ки парвози сареъ дорад, тезпарвоз.

ТЕЗБОЗОР تیزبازار бозори гарму сермуштарӣ, бозоре, ки серодаму пурбор аст, бозори боравнақ.

ТЕЗБОЗОРӢ تیزبازاری *маҷ.* гарм будани бозор, пурравнақии бозор.

ТЕЗБӮ(Й) (تیزبو(ی он чи бӯи тез дорад, монанди сирпиёз, пиёз *ва г.*

ТЕЗВАҶД تیزوجد зуд ба ваҷд оянда, он ки зуд ба ҷӯшу хурӯш меояд.

ТЕЗВИР تیزویر *кит.* тезҳуш, баҳуш, тезфаҳм.

ТЕЗГАЗАК تیزگزک ҳашараи сиёҳчаи хурдакаке, ки ба бадани одам сахт неш мезанад.

ТЕЗГАР تیزگر устои тезкунанда.

ТЕЗГАРД تیزگرد тезрафтор, сареърафтор; бо суръати зиёд роҳраванда: **қатораи тезгард**.

ТЕЗГАРДӢ تیزگردی *исми амал аз* **тез гаштан**; сареърафторӣ, чолокӣ дар рафтор.

ТЕЗГИР تیزگیر он ки ва он чи чизеро ба чолокӣ ба даст медарорад; тезчангол (*паранда*).

ТЕЗГОМ تیزگام *кит.* тезрафтор, чобукрав, тундрафтор.

ТЕЗГУДОЗ تیزگداز зуд гудохташаванда, осонгудоз, зудгудоз.

ТЕЗГУЗАР تیزگذر зуд гузаранда, зуд тайшаванда; нопойдор; **абри тезгузар**.

ТЕЗГУФТОР تیزگفتار он ки бо шитоб ва зудзуд гап мезанад.

ТЕЗГӮШ تیزگوش он ки гӯши шунаво дорад; он, ки ҳама чизро ба гӯш мегирад; **суханчинони тезгӯш.**

ТЕЗГӮША تیزگوشه *риёз.* дорои гӯшаи тез, тезкунҷа.

ТЕЗДАВ تیزدو даванд, зуд даванда.

ТЕЗДАМ تیزدم 1. касе ё ҳайвоне, ки нафасаш тезу сӯзон аст. 2. корд ё асбобе, ки дамаш тез аст.

ТЕЗДАНДОН تیزدندان он ки дандони буранда (гузаранда) дорад.

ТЕЗДАРГИРАНДА تیزدرگیرنده тезоташгиранда.

ТЕЗДАСТ تیزدست чолок, чобук, ӯҳдабаро.

ТЕЗДАСТӢ تیزدستی чолокӣ, чобукӣ, ӯҳдабарой.

ТЕЗЗАБОН تیززبان он ки забонаш (гуфтораш) тунду нешдор аст, тундгуфтор.

ТЕЗЗАБОНӢ تیززبانی тундгуфторӣ, сахтгуфторӣ, сахтгӯӣ.

ТЕЗЗЕҲН تیزذهن бофаросат, зирак, ҳушёр.

ТЕЗЗЕҲНӢ تیزذهنی фаросатнокӣ, зиракӣ, ҳушёрӣ.

ТЕЗИС *ю.* تزیس фикри асосие, ки муаллиф ё нотиқ дар таълиф ё баромади худ онро исбот, таъкид ё рад кардан мехоҳад; баёни мухтасари фикр ва мулоҳизаҳои асосии як асар ё суханронӣ.

ТЕЗӢ تیزی 1. бурроги, бурандагӣ. 2. суръат. 3. тундӣ (*дар таъм ва бӯ*). 4. баландӣ, нуфузкунандагӣ (*овоз, рушноӣ*). 5. *маҷ.* тундмиҷозӣ, асабоният, ғазабнокӣ, хашмгирӣ; **ба тезӣ, бо тезӣ** а) бо суръат; б) бо зудӣ, бо шитоб; **тезӣ кардан** хашмгин шудан, дурушт-рафторӣ кардан, асабонӣ шудан.

ТЕЗКИН تیزکین бадкина, бадҷаҳл, кинагир.

ТЕЗКОР تیزکار чобукдаст; он ки дар иҷрои кор чолоку чаққон аст.

ТЕЗКОРӢ تیزکاری амали тезкор, корро тез анҷом додан, чолокӣ.

ТЕЗКУНАНДА تیزکننده 1. тезонанда (*касеро бар зидди касе*). 2. он ки чизеро (досро, кордро, табарро…) тез мекунад.

ТЕЗКУНҶА تیزکنجه кунҷи тез.

ТЕЗМАҒЗ تیزمغز зудранҷ, зуд хашмгиншаванда.

ТЕЗМИЗОҶ تیزمزاج зудхашм, тундмизоҷ.

ТЕЗНАВИС تیزنویس он ки бо суръат менависад, дар навиштан чобукдаст.

ТЕЗНАВИСӢ تیزنویسی амали тезнавис, тез китобат кардан.

ТЕЗНИГОҲ تیزنگاه он ки нигоҳи тезу гиро дорад.

ТЕЗНОХУН تیزناخون *ниг.* **тезчангол**.

ТЕЗНӮЛ تیزنول тезминқор, парандае, ки минқори буррову гузаро дорад.

ТЕЗОБ I تیزآب // تیزاب оби тез, оби ҷараёнаш босуръат, оби тез ҷоришаванда.

ТЕЗОБ II تیزاب асид, кислота, маҳлули кислота; кислотаи азотӣ.

ТЕЗОБА تیزآبه *ниг.* **тезоб** I.

ТЕЗОБДИҲАНДА تیزابدهنده 1. тез об додан. 2. он ки филизотро бо кислота обутоб медиҳад.

ТЕЗОБДИҲӢ تیزابدهی *исми амал аз* **тезоб додан**; тезоб додани филизҳо.

ТЕЗОБӢ تیزابی *мансуб ба* **тезоб**; тезобзада.

ТЕЗОБХӮРДА تیزابخورده *сифати феълии замони гузашта аз* **тезоб хӯрдан**; асидхӯрда: **филизи тезобхӯрда**.

ТЕЗОН(И)ДАН تیزاندن//تیزانیدن 1. суръати чизеро афзудан, сареътар гардонидан. 2. *маҷ.* шӯронидан (*касеро ба муқобили касе*).

ТЕЗПАЗ تیزپز зудпаз: **хӯроки тезпаз**, **меваи тезпаз**.

ТЕЗПАЗАК تیزپزک мевае, ки нисбат ба ҳамнавъони худ зудтар мепазад.

ТЕЗПАЙКОН تیزپیکان *кит.* пайкони тез ва зуд фурӯраванда, пайконе, ки нӯгаш бисёр борику тез аст.

ТЕЗПАР تیزپر *ниг.* **тезпарвоз**.

ТЕЗПАРВОЗ تیزپرواز он чи бо суръат мепарад.

ТЕЗПО تیزپا *ниг.* **тезрафтор**.

ТЕЗРАВ تیزرو он ки тез роҳ меравад; зудгарданда, бо суръат ҳаракаткунанда (*мас., мошин)*.

ТЕЗРАВӢ تیزروی *исми амал аз* **тез рафтан**; зудравӣ, тундравӣ, зудгардандагӣ, тез роҳ гаштан.

ТЕЗРАНҶ تیزرنج зудранҷ; он ки аз чизе хеле ба осонӣ ва зуд озурдахотир мешавад.

ТЕЗРАФТОР تیزرفتار *ниг.* **тезрав**.

ТЕЗСАЙРОН تیزسیران *ниг.* **тезрафтор**.

ТЕЗСУРЪАТ تیزسرعت баландсуръат, он чи суръати зиёд дорад (*мас., ҳавопаймо*).

ТЕЗТАК تیزتک тезрафтор (асп), бодпо, даванд.

ТЕЗ-ТЕЗ تیزتیز 1. зуд-зуд, бо суръат; шитобон. 2. дам ба дам; бисёр.

ТЕЗУТУНД تیزوتند 1. шадид, муташанниҷ. 2. хашмгин, ғазаболуд.

ТЕЗФАҲМ تیزفهم ҳушёр, заковатманд.

ТЕЗФАҲМӢ تیزفهمی *исми амал аз* **тез фаҳмидан**; қобилияти зуд дарк кардани матлабе, заковатмандӣ, ҳушёрӣ.

ТЕЗФИКР تیزفکر *ниг.* **тезфаҳм**.

ТЕЗФИКРӢ تیزفکری *ниг.* **тезфаҳмӣ**.

ТЕЗХАШМ تیزخشم он ки зуд хашм мегирад, тундхӯй.

ТЕЗҲАРАКАТ تیزحرکت зудҳаракат.

ТЕЗҲАРАКАТӢ تیزحرکتی зудҳаракатӣ.

ТЕЗҲУШ تیزهوش ҳушёр, зирак, зудфаҳм, заковатманд.

ТЕЗЧАНГ تیزچنگ 1. *ниг.* **тездаст**. 2. *ниг.* **тезчангол**.

ТАЗЧАНГОЛ تیزچنگال дорои панҷаи сахту гиро (*сифати парандаи гӯштхӯр*).

ТЕЗЧАШМ تیزچشم *ниг.* **тезбин**.

ТЕЗЧАШМӢ تیزچشمی чашми тез (бино) доштан.

ТЕЗЧОП تیزچاپ он чи тез чоп карда мешавад.

ТЕЗҶАРАЁН تیزجریان сифати дарё, ки обаш босуръат ҷараён дорад: **тезоб**.

ТЕЗШИКАН تیزشکن зудшикан.

ТЕЗШИКАНӢ تیزشکنی ба зудӣ шикастан.

ТЕЗШУНАВ تیزشنو *ниг.* **тезгӯш**.

ТЕКТОНИКА *ю.* تکتانیکه *геол.* яке аз соҳаҳои илми геология, ки бо омӯхтани сохти қишри

Замин, қонунияти ҳаракат ва тағйироти он машғул аст.

ТЕКТОНИКӢ تکتانیکی *геол. мансуб ба* сохти қишри Замин ва ҳодисаҳое, ки дар он рӯй медиҳад: **ҳодисаи тектоникӣ** зилзила.

ТЕЛА تیله *гуфт.* такон; **тела додан (кардан)** такон додан.

ТЕЛАДИҲӢ تیله‌دهی *исми амал аз* **тела додан**; *гуфт.* тела додан (*махсусан, дар издиҳоми зиёди одамон, дар ҷойҳои ҷамъиятӣ*).

ТЕЛБА تلبه *гуфт.* 1. саросема, шитобкор. 2. ноқисулақл; **телба кардан** касеро саросема кардан, ҳадаҳа кунонидан; **телба шудан** саросема шудан, сари ҳисоби худро гум кардан, чӣ кор кардани худро надониста мондан.

ТЕЛБАГӢ تلبگی *гуфт.* саросемагӣ, ҳаросонӣ; шитобкорӣ.

ТЕЛБАКОР تلبه‌کار *гуфт.* он ки дар иҷрои коре саросема мешавад ва шитоб мекунад; он ки кореро бемулоҳиза, насанҷида ва ҳадаҳа ба ҷо меорад.

ТЕЛБАКОРӢ تلبه‌کاری кори ҳадаҳа, саросема.

ТЕЛЕБАРНОМА تله‌برنامه барномаи телевизионӣ.

ТЕЛЕВИЗИОН *лот.* تلویزیان соҳаи илм, техника ва фарҳанг, ки барои тавассути дастгоҳҳои радиоэлектронӣ ба масофа интиқол додани тасвир мусоидат мекунад.

ТЕЛЕВИЗИОНӢ تلویزیانی он чи ки тариқи телевизион пахш мегардад.

ТЕЛЕВИЗОР *лот.* تلویزار дастгоҳи экрандор барои гирифтани намоишҳои телевизионӣ.

ТЕЛЕГРАММА *ю.* تلگرمه *ниг.* **барқия**.

ТЕЛЕГРАФ *ю.* تلگرف системаи дастгоҳҳои техникии махсус барои мухобира (хабардиҳӣ) аз масофаи дур (*дастгоҳи фиристанда, дастгоҳи гиранда ва симҳои васл*).

ТЕЛЕГРАФӢ تلگرفی 1. *мансуб ба* **телеграф**. 2. ба воситаи телеграф; **агентии телеграфӣ** муассисаи додан ва гирифтани ахбор ба воситаи телеграф; **алоқаи телеграфӣ** мухобира ба воситаи телеграф. **мухобироти телеграфӣ** алоқаи телеграфӣ; хабар фиристодан ва гирифтан ба воситаи телеграф.

ТЕЛЕГРАФХОНА تلگرفخانه ҷое, ки дастгоҳҳои телеграфӣ насб шудааст ва ахбори телеграфӣ қабул карда мешавад.

ТЕЛЕДАСТГОҲ تله‌دستگاه дастгоҳи телевизионӣ.

ТЕЛЕМАНОРА تله‌مناره манораи телевизионӣ.

ТЕЛЕМЕТР *ю.* تله‌متر дурсанҷ, асбоб барои андозагирии масофа.

ТЕЛЕМЕТРӢ تله‌متری *мансуб ба* **телеметр**.

ТЕЛЕМЕХАНИКА *ю.* تله‌مخنیکه идора кардани амалиёти истеҳсолӣ ва назорат бар онҳо аз масофаи дур ба воситаи васоили махсус; соҳаи илме, ки бо ин кор машғул аст.

ТЕЛЕМЕХАНИКӢ تله‌مخنیکی *мансуб ба* **телемеханика**.

ТЕЛЕСКОП *ю.* تلسکاپ дурбини калони астрономӣ барои расад кардани ситораҳо ва ҷисмҳои осмонӣ.

ТЕЛЕСКОПӢ تلسکاپی *марбут ба* **телескоп**.

ТЕЛЕСТУДИЯ *ю.* تله‌ستودیه студияи телевизион; маркази намоишҳои телевизионӣ.

ТЕЛЕТАЙП *англ.* تله‌تیپ дастгоҳе аз қабили мошинкаи хатнависӣ, ки ахбори телеграфиро худ менависад.

ТЕЛЕТАЙПӢ تله‌تیپی ба таври худнависӣ.

ТЕЛЕФОН *ю.* تلفان дастгоҳи махсус барои интиқоли овоз аз масофаи дур ба воситаи симҳо ва қувваи барқ; **телефон гузарондан** алоқаи телефонӣ барпо кардан; **телефон кардан** гап задан бо телефон; ◊ **телефони дастӣ** дастгоҳи махсусе, ки алоқаро бе сим пайваст мекунад.

ТЕЛЕФОНӢ تلفانی *мансуб ба* **телефон**; ба воситаи телефон; **алоқаи (гуфтугӯи) телефонӣ** гуфтугӯ, мухобира ба воситаи телефон.

ТЕЛЕФОННИГОШТ تله‌فان‌نگاشت хабари расмӣ, ки мазмуни он ба воситаи телефон дода ме-

шавад; хабари телефонӣ.

ТЕЛЕФОНЧӢ تلفانچی *гуфт.* корманди телефон; он ки дар сари дастгоҳи робитаи телефонӣ кор мекунад ва мухобиракунандагонро бо ҳам мепайвандад.

ТЕЛПАК تلپک каллапӯши пӯстӣ (*аз мӯина*).

ТЕЛПАКДОР تلپک‌دار дорои телпак, он ки дар сар телпак дорад: **телпаки қароқӯлӣ** каллапӯши аз пӯсти қароқӯлӣ дӯхташуда.

ТЕЛПАКДӮЗ تلپک‌دوز дӯзандаи каллапӯшҳои пӯстӣ.

ТЕЛПАКДӮЗӢ تلپک‌دوزی амали (кори) телпакдӯз, дӯзандае, ки аз пӯст ва мӯина пӯшиши сар медӯзад.

ТЕЛПАКМӮЙ تلپک‌موی он ки мӯи ғулии телпакшакл дорад.

ТЕМОР تیمار 1. ғам, андӯҳ, ғусса. 2. ғамхорӣ, парасторӣ, нигоҳубин: **темор кашидан** ғам хӯрдан, андӯҳгин шудан.

ТЕНДЕР *англ.* تندر ба даст овардани шартнома ба воситаи гузаронидани музоядаҳо.

ТЕНДЕРӢ تندری *мансуб ба* **тендер**; ба воситаи тендер.

ТЕННИС *англ.* تنیس *варз.* бозии варзишӣ байни ду кас бо ракетка ва тӯбчаи майда.

ТЕННИСБОЗ تنیس‌باز иштироккунанда дар бозии теннис, бозингари теннис.

ТЕННИСБОЗӢ تنیس‌بازی бозии теннис.

ТЕНОР *ит.* تنار *мус.* 1. баландтарин овози мардона. 2. соҳиби чунин овоз.

ТЕОДОЛИТ *ю.* تئادلیت асбоби геодезии зовиясанҷ, кунҷсанҷ.

ТЕОКРАТИЯ *ю.* تئاکرتیه як тарзи давлатдорӣ, ки дар он ҳокимияти сиёсӣ дар дасти руҳониён мебошад.

ТЕОЛОГИЯ *ю.* تئالاگیه илми илоҳиёт, илми дин; фиқҳ, диншиносӣ.

ТЕОРЕМА *ю.* تئارمه 1. фикр кардан, дида баромадан. 2. *риёз.* даъво ва иддаое, ки ба далелҳо исбот мешавад; қазия.

ТЕППА تپه 1. баландӣ, пуштаи баланд баромада аз замин, тал. 2. болои (фарқи) чизе; **теппа-теппа** талу теппаҳои ба таври пайиҳам омада.

ТЕППАДОР تپه‌دار дорои баландӣ, дорои теппаҳо, пуштаву баландиҳо.

ТЕППАКӮҲ تپه‌کوه талу теппаи доманаи кӯҳмонанд.

ТЕППАЧА تپه‌چه тали на чандон баланд.

ТЕРАПЕВТ *ю.* ترپوت *тиб.* пизишки бемориҳои дарунӣ, пизишки бемориҳои дохили бадан, дармоншинос.

ТЕРАПЕВТӢ تراپوتی *тиб.* дармоншиносӣ, оид ба касалиҳои дарунӣ: **шӯъбаи терапевтӣ.**

ТЕРАПИЯ *ю.* تراپیه *тиб.* яке аз соҳаҳои асосии тиб, ки бе дорую дармон муолиҷа кардани касалиҳои даруниро меомӯзад.

ТЕРГАВ *т.* تیرگو *гуфт.* истинтоқ, бозпурсӣ, тафтиш ва маълум кардани шароити вуқӯи ҷинояте; **тергав кардан** аз касе гап гирифтан; **ба тергав афтодан** мавриди истинтоқ ва бозпурсӣ қарор гирифтан, ба маҳкамаи дахлдори тафтиш ҷалб карда шудан (*барои истинтоқ*).

ТЕРМЕКС *ю.* ترمکس *тех.* дастгоҳи обгармкунанда.

ТЕРМИН *лот.* ترمین *ниг.* **истилоҳ**.

ТЕРМИТ *лот.* ترمیت 1. *зоол.* мӯриёна. 2. *тех.* омехтаи алюминӣ бо оксиди оҳан, ки аз сӯзондани он ҳарорати баланд ҳосил мешавад.

ТЕРМОГРАФ *ю.* ترماگرف *тех.* гармосанҷ, асбоб барои ба таври автоматӣ қайд кардани тағйироти ҳарорат.

ТЕРМОГРАФИЯ *ю.* ترماگرفیه гармосанҷӣ.

ТЕРМОДИНАМИКА *ю.* ترمادینمیکه *физ.* фасли физика, ки хосиятҳои умдаи мувозинати ҳарорати системаҳо, ҷараёни мувозинат ваба намудҳои дигар табдил ёфтани энергияи ҳароратро тадқиқ менамояд.

ТЕРМОДИНАМИКӢ *ю.* ترمادینمیکی *мансуб ба* **термодинамика**.

ТЕРМОМЕТР *ю.* ترمامتر ҳароратсанҷ.

ТЕРМОС *ю.* ترماس зарфи махсус барои дар як ҳарорати муайян нигоҳ доштани моеи дару-ни он.

ТЕРМОЯДРОӢ ترمایدرایی **:реаксияи термоядроӣ** реаксияи табдили ҳастаҳои ҳидроген (обзо) ба ҳастаҳои унсурҳои муқтадиртари дигар: **яроқи термоядроӣ**.

ТЕРРАКОТА *ит.* تره‌کاته маснуоти сафолӣ.

ТЕРРАРИУМ تره‌ریوم бино барои ҳифзи хазандаҳо.

ТЕРРОР *лот.* ترار ситам ва ҷазои ҷисмонӣ (*куштан, ҳабс ва бадарга*) бар муқобили му-холифони сиёсӣ; кору амали бераҳмона (*бар муқобили мухолифони сиёсӣ*); ҷабру фишор, нобуд ва зӯроварӣ барои мағлуб кардани мухолифони сиёсӣ.

ТЕРРОРИЗМ *лот.* ترار یزم сиёсати тарсондан ва фурӯ нишондани душманони сиёсӣ, мазҳабӣ *ва г.* бо роҳи зурӣ, нобудсозӣ ва куштор.

ТЕРРОРИСТ *лот.* ترار یست тарафдор ё ишти-роккунанда дар нобудсозӣ ва дигар амалиё-ти террористӣ.

ТЕРРОРИСТӢ ترار یستی *мансуб ба* **террорист**; **амали террористӣ**.

ТЕХНИК *ю.* تخنیک 1. мутахассиси соҳаи тех-ника. 2. мутахассисе, ки маълумоти миёнаи техникӣ дорад.

ТЕХНИКА *ю.* تخنیکه 1. маҷмӯи воситаҳои фаъолияти инсон, ки дар ҷараёни инкишофи истеҳсолот дар ҷомеа ҷамъ шудааст. 2. *тех.* маҷмӯи техника, мошину таҷҳизот *ва г.* 3. маҷмӯи малака, намуд ва тарзҳои пешбурди истеҳсолоти риштаи муайян: **техникаи сохт-мон, техникаи ҷамъоварии ҳосил**.

ТЕХНИКАДОН تخنیکه‌دان мутахассиси яке аз соҳаҳои техника.

ТЕХНИКАПАРАСТ تخنیکه‌پرست он ки техни-каро мепарастад.

ТЕХНИКАПАРАСТӢ تخنیکه‌پرستی парастиши техника, дӯст доштани техника.

ТЕХНИКӢ تخنیکی *мансуб ба* **техника**; **адабиёти техникӣ** китобҳо оид ба техника; **муҳаррири техникӣ** он ки масъули сохти техникии ки-тоб аст.

ТЕХНОЛОГ *ю.* تخنالاگ мутахассиси соҳаи тех-нология дар истеҳсолот, фановар.

ТЕХНОЛОГИЯ *ю.* تخنالاگیه маҷмӯи донишҳо оид ба тарз ва василаҳои ҷорӣ кардани ҷараёнҳои истеҳсолӣ; фановарӣ.

ТЕХНОЛОГӢ تخنالاگی *мансуб ба* **технология**.

ТЕША تیشه афзори оҳании болғашакли дамаш тез (*барои чӯбтарошӣ ё заминканӣ*); **теша за-дан** бо теша кор кардан (*чӯб тарошидан ва г.*); **ба пои (решаи)** *касе* **теша задан** *маҷ.* ба нобудии касе кӯшидан; **теша ба сӯи худ за-дан** *маҷ.* тамаъкор будан; ҳар корро ба на-фъи худ кардан.

ТЕЪДОД *а.* تعداد *ниг.* **таъдод**.

ТИБ طیب 1. бӯи хуш, форам; ◊ **бӯи тиб** бӯи хуш, хушбӯй. 2. покӣ, покизагӣ: **тиби хулқ** поки-загии хулқ, хушхулқӣ.

ТИБ(Б) *а.* طب маҷмӯи донишҳо оид ба бемо-риҳо, тарзи муолиҷа ва роҳҳои пешгирии онҳо, пизишкӣ.

ТИББӢ طبی *мансуб ба* **тиб**; **ҳамшираи тиббӣ** зане, ки дар касалхона беморонро парас-торӣ мекунад, парастор; **ёрии тиббӣ** таш-килоте, ки дар мавриди рӯй додани ягон фалокат ё бемории ногаҳонӣ ба имдоди тиббӣ мешитобад.

ТИБИТ تبیت мӯи нарму нозуке, ки дар зери пари мурғон ё зери пашми бағали чорпоён мерӯяд ва аз нахи он матоъҳои латифу нозук мебофанд.

ТИБИТӢ تبیتی *мансуб ба* **тибит**; аз тибит бофта-шуда.

ТИБҚ *а.* طبق мувофиқ, мутобиқ: **тибқи**... мувофиқи... аз рӯи...

ТИЗ تیز *кит.* боде, ки аз шикам мебарояд, боди шикам.

ТИК تک матои бадошти ғафси нахӣ, ки рахҳои рангоранг дорад.

ТИККА تکه порае аз чизе, пора, парча; **як тикка нон, тикка-тикка** пора-пора; **тикка-тикка кардан** *чизеро* пора-пора кардан, ба порчаҳои майда ҷудо намудан; **тикка-тикка шудан** пора-пора шудан;

ТИҚҚОНДАН تقاندن *гуфт.* зӯран даровардан, фурӯ бурдан (*чизеро ба ҷое*) чизеро бо зӯр ва фишор ба ҷое ҷо кардан; даровардан.

ТИҚ-ТИҚ تق تق *калимаи тақлиди овозӣ* пасти чизе; **тиқ-тиқи соат** садои кор кардани соат; **тиқ-тиқ кардан дарро** оҳиста задан (кӯбидан) дарро.

ТИЛИМ تلیم *гуфт.* як қисми буридашудаи на чандон калони харбуза ё тарбуз, карч; **як тилим харбуза** як карч харбуза.

ТИЛИСМ *а.* طلسم таъвиз ва ҷодуе, ки фолбин ва ҷодугарон навишта медиҳанд ва ба эътиқоди хурофотӣ гӯё он дорандаашро аз балову озор нигоҳ медорад ё ба вай бахт ва кушоиши кор меорад; **тилисми** *чизеро* **шикастан** а) ботил ва бетаъсир гардонидани тилисм (ҷоду); б) *маҷ.* душворни кореро бартараф кардан; **тилисм бастан** ҷоду кардан: **тилисми ҳайрати авҳом** а) лавҳаҳои фикру хаёлот; б) оламн ваҳмҳои ботил.

ТИЛИСМБАНД طلسم‌بند ҷодугар.

ТИЛИСМБОН طلسم بان он ки сирри тилисмро (ҷодуро) дар даст дорад; **аждаҳои тилисмбон** аждаҳои мавҳуме, ки гӯё посбони ганҷҳои тилисм аст.

ТИЛИСМШИКАН طلسم‌شکن он ки тилисмро бетаъсир ва бекор мегардонад; **Эраҷи тилисмшикан** қаҳрамони достони халқӣ.

ТИЛ(Л)О طلا [**тало** ҳам гуфтаанд] 1. унсури химиявӣ, филизи гаронбаҳои зардранг; зар, зари холис, зари сурх; **тил(л)ои рег** тил(л)ое, ки заршӯён ба воситаи шустани рег ҳосил кардаанд; **тил(л)ои сафед** *маҷ.* пахта; **тил(л)ои сиёҳ** *маҷ.* нафт ва ангиштсанг. 2. *таър.* воҳиди пул.

ТИЛ(Л)ОАНДУД طلااندود он чи ба рӯяш оби тил(л)о давонда шудааст, зарандуд.

ТИЛ(Л)ОБАРКАШ طلابرکش *гуфт.* хеле гаронбаҳо ва баландқадр, он чи баробари зар қадр дорад, бисёр қимат; **тил(л)обаркаш кардан** хеле дақиқ вазн кардан.

ТИЛ(Л)ОВОРӢ طلاواری асбобҳои зиннат ва ороиши аз тил(л)о сохташуда.

ТИЛ(Л)ОГИН طلاگین аз тил(л)о сохташуда.

ТИЛ(Л)ОГУН طلاگون монанди тил(л)о.

ТИЛ(Л)ОДОР طلادار он ки тил(л)о дорад ва он чи дар таркиби худ тил(л)о дорад; **реги тил(л)одор** реге, ки бо зарраҳои тил(л)о омехтааст.

ТИЛ(Л)ОЗАМИН طلازمین *маҷ.* замини ҳосилхези пурбаракат.

ТИЛ(Л)ОӢ طلایی *мансуб ба* **тил(л)о**; аз тил(л)о сохташуда; **асри тил(л)оӣ** даврони равнаку дурахшандагӣ.

ТИЛ(Л)ОКАМАР طلاکمر 1. камарбанди тил(л)оӣ. 2. он ки камарбанди тил(л)оӣ бастааст. 3. *маҷ.* мансабдор.

ТИЛ(Л)ОКОВ طلاکاو 1. он ки бо кофтан ва ёфтани тил(л)о машғул аст. 2. коргари кони тил(л)о; заршӯй.

ТИЛ(Л)ОКОВӢ طلاکاوی шуғли тил(л)оков, кофтани тил(л)о, ҷустуҷӯи тил(л)о.

ТИЛ(Л)ОКОР طلاکار 1. устои асбобу анҷоми зинатии тил(л)оӣ; заркӯб. 2. он чи бо тил(л)о оро дода ё андуда шудааст.

ТИЛ(Л)ОКОРӢ طلاکاری заркӯбӣ, ба рӯяш оби тил(л)о давондашуда, зарандуд.

ТИЛ(Л)ОКӮБ طلاکوب 1. бо тил(л)о орододашуда, зарандуд; **зулфҳои тил(л)окӯб** овезаҳои зарандуди лаҷоми асп. 2. кӯбандаи тил(л)о, устои зарандудкор, тил(л)окор, заркӯб.

ТИЛ(Л)ОКӮБӢ طلاکوبی заркӯбӣ, тил(л)окорӣ.

ТИЛ(Л)ОНОК طلاناک дорои тил(л)о; он чи дар таркибаш тил(л)о (*мас., рег.*) дорад.

ТИЛ(Л)ОРАНГ طلارنگ ба ранги тил(л)о, зард; **мӯи тил(л)оранг** мӯи зарди рахшон.

ТИЛ(Л)ОХЕЗ طلاخیز ҷое, ки аз он тил(л)о ба даст меояд; **водии тил(л)охез** минтақае, ки хоки ҳосилноки пурманфиате дорад.

ТИЛЛО طلا *ниг.* **тил(л)о**.

ТИЛМОҶ *т.* تیلماچ *гуфт.* тарҷумон, бештар тарҷумони лафзӣ.

ТИЛОВАТ *а.* تلاوت бо оҳанг ва қироати махсус хондани Қуръон: **тиловат кардан**.

ТИЛОЯ *а.* طلایه 1. *ниг.* **талоя**. 2. чизи молидашаванда, марҳам.

ТИМ I تیم 1. растаи болопӯшида. 2. корвонсарой.

ТИМ II تیم ғам, андӯҳ.

ТИМ III *англ.* تیم дастаи варзишӣ: **тими мунтахаби футбол**.

ТИМОҒ//ТИМОҚ *т.* تماغ//تماق *гуфт.* илтиҳоби пардаи луобии димоғ, ки боиси гирифтагии бинӣ ва резиши об аз он мешавад, зуком, назла; **тимоғ шудан** зуком шудан.

ТИМОР تیمار *кит.* парасторӣ ва нигоҳубин ба одами бемор; *ниг.* **темор**.

ТИМОҶ تیماج пӯсти перосташуда, навъи чарми нозук.

ТИМСОЛ *а.* تمثال 1. сурат, расм. 2. монанд кардан чизеро ба чизи дигаре; **тимсоли…** ба мисли…, ба монанди.. .

ТИМСОҲ *а.* تمساح сусмори калонҷуссаи обӣ.

ТИМЧА تیمچه растаи танг ва хурди болопӯшида.

ТИН I *а.* تین анҷир.

ТИН II *т.* تین *кҳн.* тангаи хурдтарини пул дар муомилот, садяки сӯм; **тин ба тин** хеле аниқ ва муайян; **як тин ҳам нест** пул тамоман нест; **ба як тин ҳам намеарзад** хеле беқадр аст.

ТИН III *а.* طین хок, гил, лой.

ТИНАТ *а.* طینت ниҳод, табиат; хулқ, сиришт.

ТИНГ-ТИНГ تنگ تنگ *калимаи тақлиди овози* асбобҳои торӣ (*мас., танбӯр*); **тинг-тинг задан танбӯрро** танбӯрро оҳиста-оҳиста ба садо даровардан.

ТИНҶ *т.* تنج *гуфт.* осуда, осоишта; ором; **тинҷ будан** осуда будан; осудаҳол будан; **тинҷ кардан** касеро ором кардан, осуда гардонидан: **тинҷ шудан** осуда шудан.

ТИНҶӢ تنجی *гуфт.* осудагӣ, осоиштагӣ; оромӣ; сулҳ.

ТИП I *ю.* تپ *кҳн.* 1. навъ, хели чизе, ки аломатҳои хос дорад (*мас., тип – навъҳои асосии муносибатҳои истеҳсолӣ*). 2. образи бадеие, ки хислатҳои характерноки умумиятдодашудаи як гурӯҳ одамонро дарбар дорад.

ТИП II تپ **: тип-торик** тамоман торик.

ТИПОЛОГИЯ *ю.* تیپالاگیه таснифот аз рӯи ин ё он аломату нишонаҳои умумӣ; умумият.

ТИПОЛОГӢ تیپالاگی *мансуб ба* **типология**.

ТИПСОЗӢ تیپسازی *адш.* офарандаи образҳои типии бадеӣ.

ТИР I تیر 1. чӯби рости борике, ки ба як нӯгаш оҳани нӯгтезе шинонда, бо камон мепартофтанд. 2. гулӯлае, ки бо милтиқ, тӯп *ва г.* партоб мекунанд, (мепаронанд); **тир андохтан** а) партоб кардани тир (*ба воситаи камон, милтиқ, тӯп ва г.*); б) *маҷ.* таъна задан, пичинг, гап парондан ; **тир задан** паррондан, холӣ кардан (тирро аз туфанг); **тир бар санг расидан (хурдан)** ба мақсад ноил нашудан; аз коре ноумед шудан; **тир хӯрдан** маҷрӯҳ шудан; **тир ба нишон расидан** ҳосил шудани мақсад, ба даст даромадани чизи матлуб; **ба як тир ду нишон (сайд, шикор) задан** дар айни замон ду корро кардан; **тир хок хӯрдан** ба ҳадаф нарасидани тир; ба даст надаромадани мақсад; **тир аз камон ҷаст, ҷаст** кор, ки аз кор гузашт, пушаймонӣ ва чораҷӯӣ фоида надорад: **тири ахтардӯз** тири дуррав; **тиру камон** а) қавси қузаҳ; б) абрӯву мижгони ёр.

ТИР II تیر 1. чӯби ғафси дарозе, ки дар бинокорӣ ба кор меравад, болор. 2. меҳвар; **тири ароба** оҳане, ки чархҳои ароба ба ду тарафи он гузаронида мешавад; **тири ош** чӯби дарози лӯндаи тарошидашудае, ки бо

он хамирро мекушоянд, тирак; **ё тир мекафад ё ҷувоз** (*зарб.*).

ТИР III تیر *нуҷ.* 1. сайёраи Уторид, ки дар илми ситорашиносии бостон ба шакли котиб, дабир тасвир мегардид; **тири фалак** *киноя аз* Уторид. 2. моҳи чоруми соли шамсӣ, ки ба 22 июн – 22 июл рост меояд.

ТИР IV تیر фасли сол, ки баъд аз тобистон ояд, тирамоҳ.

ТИР V تیر ҳисса, баҳра, насиба, қисмат.

ТИР VI تیر биёбон.

ТИРА I تیره 1. торик, тор; сиёҳ. 2. гилолуд, ғайрисоф (*об*); **бахти тира** бахти сиёҳ, бахти бад, бахти шум; **хоки тира** хоки сиёҳ; **чашми тира** чашми хира; чашми қувваи биноияш кам; **ҳавои тира** ҳавои гирифта (абрнок); **тира гаштан (шудан)** а) торик (хира) шудан; б) гилолуд шудан; в) бад шудан, шиддат пайдо кардан (муносибат, робита); **тира гаштани ақл** халал пайдо намудани ақл, ошуфтагии ақл; **тира кардан** торик кардан; гилолуд кардан; **тираву тор** сахт торик, торику сиёҳ.

ТИРА II طیره *кит.* 1. сабукӣ. 2. хиҷил, шарманда.

ТИРААҚЛ تیره‌عقل ошуфтаақл, он ки қувваи ақлиаш халал пайдо кардааст.

ТИРАБАХТ تیره‌بخت бадбахт, шумтолеъ, сиёҳбахт, беақл, камақл.

ТИРАБАХТӢ تیره‌بختی бадбахтӣ, сиёҳбахтӣ, шумтолеӣ; носозгории бахт.

ТИРАБЕРУН تیره‌بیرون он ки зоҳираш торик аст, одаме, ки зоҳиран бадқавоқ аст.

ТИРАГӢ تیرگی торикӣ, сиёҳӣ, хирагӣ; носозӣ; шиддат ва кашидагӣ (*дар робитаҳо*); кудурат.

ТИРАГУН تیره گون хираранг, сиёҳтоб, хира.

ТИРАДИЛ تیره‌دل сиёҳдил, баддил, бадхоҳи мардум.

ТИРАДИЛӢ تیره‌دلی бадхоҳӣ, сиёҳдилӣ, бадхоҳ будан.

ТИРАЗАМИР تیره‌ضمیر тирадил, сиёҳдил.

ТИРАЖ *фр.* تیرژ *кҳн.* 1. адади нашри рӯзнома, китоб *ва г.*; адади дар як бор чоп кардашудаи рӯзнома, китоб *ва г.* 2. як давраи бозии вомбарг.

ТИРАК تیرک тири ош, чӯби махсус барои кушодани хамир; **тахтаву тирак** *маҷ.* молу мулк, бисот; **тахтаву тираки худро ғундоштан** кореро бас кардан, бисоти кори худро барчидан.

ТИРАМАҒЗ تیره‌مغز тиработин, тираниҳод, дарунсиёҳ.

ТИРАМОҲ تیره‌ماه фасли сеюми сол, фасли паси тобистон, фасли хазон, пойиз.

ТИРАМОҲӢ تیره‌ماهی 1. *мансуб ба* **тирамоҳ**. 2. меваe, ки дар тирамоҳ мепазад, меваи дерпаз: **себи тирамоҳӣ**; **кишти тирамоҳӣ** киште, ки дар тирамоҳ, пас аз ғундоштани ҳосил анҷом дода мешавад, **ҷави тирамоҳӣ** ҷави дар тирамоҳ киштшуда.

ТИРАМОҲРӮЯ تیره‌ماهرویه қарибии тирамоҳ; айёми тирамоҳ;

ТИРАНДОЗ تیرانداز он ки дар тир андохтан моҳир аст.

ТИРАНДОЗӢ تیراندازی тирпаронӣ, тирзанӣ.

ТИРАНИҲОД تیره‌نهاد бадсиришт, тирагуҳар, тираравон.

ТИРАРАНГ تره‌رنگ хира, сиёҳтоб, сиёҳранг.

ТИРАРОЙ تیره‌رای бадният, сиёҳдил.

ТИРАРӮ(Й) تیره‌رو(ی) он ки чеҳрааш хираву гирифтааст.

ТИРАРӮЗ تیره‌روز сиёҳрӯз, бадбахт, сияҳрӯзгор.

ТИРАРӮЗГОР تیره‌روزگار *ниг.* **тирарӯз**.

ТИРАРӮЗӢ تیره‌روزی бадбахтӣ, сиёҳрӯзгорӣ, шумтолеӣ.

ТИРАСӮЗ تیره‌سوز он чи хира месӯзад, он чи рӯшноии баланди расо надорад (*чароғ*).

ТИРАФКАН تیرافکن он ки тир меафканад, тирандоз.

ТИРАФОМ تیره‌فام тирарранг, сиёҳфом.

ТИРАЧАШМ تیره‌چشم он ки чашмаш хира мебинад; он ки биниши чашмаш кам аст; нобино.

ТИРАШАБ تیره‌شب шаби торик, шаби зулмонӣ.

ТИРАШАБӢ تیره‌شبی дар тирашаб, дар торикӣ.

ТИРБАНД تیربند *кит.* камарбанд ё миёнбанди бофта аз пашми шутур, ки ба он тир ва ҳар гуна асбоби сафар овезон кунанд.

ТИРБАРГ تیربرگ барги дорои нӯгҳои тез.

ТИРБОЛ *а.* طربال бурҷи баланд дар болои теппа; бинои баланд, иморати баланд.

ТИРБОРОН تیرباران пайдарҳам (бефосила) фурӯ рехтани тир аз ҳар тараф; **тирборон кардан** якбора тири бисёре холӣ кардан ба ҷое ё тарафи касе; бо тир куштан касеро, эъдом бо тир; ба зери оташи тир гирифтан (*ҷоеро*); **тирборон шудан** эъдом шудан; бо тир кушта шудани одами маҳкум ба эъдом.

ТИРВОР تیروار чун тир, монанди тир; хеле тез ва босуръат.

ТИРГАК تیرگک чӯбе, ки онро ба чизе чун такя мегузоранд, такя, танба, тирак; **тиргак кардан** тирак (тамба) кардан.

ТИРГАКМОН تیرگکمان танбамон, танбагузар, такягузар.

ТИРГОН تیرگان дар Эрони қадим ҷашне, ки дар сездаҳуми Тир ба муносибати як шудани номи рӯз бо номи моҳ баргузор мешуд.

ТИРДОН تیردان ҷои тирмонӣ, тиркаш.

ТИРЕ *фр.* تیره аломахатчаи уфуқӣ (–), ки алоқаи зичи ду калимаро байни ҳамдигар нишон медиҳад (*мас.*, *иҷтимоӣ-сиёсӣ*).

ТИРЕЗ//ТИРИЗ تیریز порчаи сегӯша буридашудае, ки ба ду тарафи доман ё таги бағали ҷома гузошта дӯхта мешавад.

ТИРЕЗА تیریزه даричае дар девори хона барои даромадани ҳаво ва рӯшноӣ; чорчӯбаи шишадоре, ки ба ин дарича шинонда мешавад.

ТИРЕЗАКОРӢ تیریزه‌کاری хонае, ки деворҳояш тирезабанд аст, хонаи сертиреза.

ТИРЕЗАЧА تیریزه‌چه тирезаи хурд.

ТИРЗАН تیرزن 1. он ки тир мезанад, тирандоз. 2. *маҷ.* маҳбубае, ки нигоҳаш шӯху тез мебошад.

ТИРЗАНӢ تیرزنی амали тирзан, тирандозӣ.

ТИРИСТ تریست *кит.* сесад.

ТИРКАШ تیرکش 1. тирдон. 2. зеҳи камон, ки онро кашида тирро партоб мекунанд. 3. сӯрохи тирандозӣ дар девори қалъаҳои қадим.

ТИРКАШОН تیرکشان он ки ба майдони ҷанг барои силоҳҳо тир мекашонад.

ТИРКИШ تیرکش тасмае, ки вақти ба ароба бастани асп аз як шоту ба шотуи дигар меравад (*ба воситаи ҳалқаи зинча*).

ТИРКИШТАСМА تیرکش‌تسمه тасмаи тиркиш.

ТИРМЕХ تیرمیخ тири мехмонанд.

ТИРМИЗАК تیرمزک бачаи шӯхи гапдон.

ТИРМОНАНД تیرمانند ба монанди тир, ба сони тир.

ТИРМОР تیرمار навъи мор, ки чун тир рост парида – парида меравад ё ҳуҷум мекунад.

ТИРМОРВОР تیرماروار чун тирмор; рост.

ТИРНОГУЗАР تیرناگذر он чи тир ва гулӯла ба он асар намекунад; зиреҳпӯш.

ТИРНОРАС تیرنارس ҷое, ки ба он тир намерасад.

ТИРОЗ تراز//طراز зеб, зинат, ороиш; нақшу нигор; **тирози ҷаҳон** унвони қадимаи шаҳри Хуҷанд.

ТИРОЖА تیراژه рангинкамон, тироза, қавси қузаҳ, камони Рустам.

ТИРОЗАНДА ترازنده зебо ороишдиҳанда, зеббахш, зинатбахш.

ТИРПАРВОЗ تیرپرواز тезпарвоз чун тир.

ТИРПАРОНӢ تیرپرانی тирандозӣ; **тирпаронӣ кардан** тир андохтан (*аз ду ҷониб ба сӯи ҳамдигар*).

ТИРРАС تیررس ҷое, ки тир омада мерасад, ма-

софае, ки тир омада ба ҳадаф расида метавонад.

ТИРРОМ تیررام *гуфт.* маккор, фиребгар.

ТИРРОМӢ تیررامی *гуфт.* маккорӣ, фиребгарӣ.

ТИРРОНЧА(К) تیرانچه//تیرانچک тирмизак, маҳмадонои якрав.

ТИРСОЗ تیرساز 1. он ки тир месозад. 2. *маҷ.* мизроб, захма.

ТИРУКАМОН تیروکمان нимдоираи рангоранге, ки вақти борон дар осмон намудор мешавад, камони Рустам, қавси қузаҳ.

ТИРХОНА تیرخانه *гуфт.* тирдон, магазин (*дар милтиқ*).

ТИРХӮРДА تیرخورده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тир хӯрдан**; захмдор, захмӣ, маҷрӯҳ.

ТИРҶӮЙ تیرجوی ҷӯи рости асосӣ дар пахтазор, шолизор ва майдонҳои дигари кишти обӣ.

ТИТ تیت *гуфт.* пош, пароканда, дарҳаму барҳам, зеру рӯ; **тит кардан** пароканда кардан, пош додан, зеру рӯ намудан; **титу ғози** *касе*, *чизеро* **баровардан** *маҷ.* расво кардан, сирри касеро фош кардан; **титу пит** пароканда, рехтаву пошида; **тит кардан** пароканда кардан, рехтану пошидан; **титу ғоз кардан** зеру рӯ (дарҳаму барҳам) кардан; **тит шудан** пароканда шудан, пош хӯрдан; парешону дарҳаму барҳам шудан.

ТИТАВ تیتو тазарв, мурғи даштӣ.

ТИТОЛ تیتال суханҳои мутоибаомез; ибора ва ҷумлаҳои ширинкоронаи муаммоомези зоҳиран ба ҳамдигар зид ва ночаспон, ки маънои маҷозӣ ва киноявии иҷтимоӣ дорад (беҳтарин намунаи титол тарзи нигориши Шамсиддини Шоҳин дар «Бадоеъуссаноеъ» аст).

ТИТОЛБОФӢ تیتال‌بافی муаммогӯӣ, суханони зоҳиран ночаспони муаммоомез гуфтан.

ТИТР *фр.* تیتر унвони як навиштае, ки қабл аз шурӯи матлаб маъмулан бо ҳуруфи дурушттар аз матн чоп мешавад.

ТИТШУДА تیت‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **тит шудан**; парокандашуда.

ТИФЛ *а.* طفل кӯдаки навзод; кӯдак; бача, кӯдак; **тифли разеъ** бачаи ширхор; **тифли ашк** донаи ашк, қатраи оби дида; **тифли разон** *киноя аз* шароби ангур.

ТИФЛДОР طفلدار кӯдакдор, зане, ки бачаи ширмак дорад.

ТИФЛДӮСТ طفل‌دوست бачадӯст, кӯдакдӯст.

ТИФЛӢ طفلی бачагӣ, хурдӣ, кӯдакӣ.

ТИФЛОНА طفلانه бачагона, кӯдакона.

ТИФОҚ *а.* تفاق иттифоқ, муттафиқ; мувофиқат, якдилӣ

ТИФОҚАН *а.* تفاقاً *гуфт.* тасодуфан; баногоҳ, нохост.

ТИФОҚӢ تفاقی ягонагӣ, ваҳдат.

ТИФОҚО تفاقا *ниг.* **тифоқан**.

ТИФОҚОНА تفاقانه дӯстона, якдилона.

ТИҲИГОҲ تهی گاه 1. қисми бадан байни шикам ва паҳлу; тарафи рост ва чапи шикам. 2. *маҷ.* дарун.

ТИҲИДАСТ تهی‌دست нодор, бечиз, камбағал; бепул.

ТИҲИДАСТӢ تهی‌دستی нодорӣ, тангдастӣ, камбағалӣ, бепулӣ.

ТИҲИМАҒЗ تهی‌مغز бемағз, беақл; аблаҳ.

ТИҲӢ تهی 1. холӣ, холӣ будани даруни чизе; *муқоб.* **пур**; **тиҳӣ кардан** холӣ кардан; **қолаб тиҳӣ кардан** *маҷ.* ҷон додан, мурдан. 2. соф, пок, барӣ.

ТИҲУ تیهو бедона, вартишк.

ТИҶОРАТ *а.* تجارت доду гирифт, хариду фурӯш; савдо; **тиҷорат кардан** хариду фурӯш кардан, савдогарӣ кардан.

ТИҶОРАТӢ تجارتی *мансуб ва марбут* ба корҳои хариду фурӯш: **муносибати тиҷоратӣ**.

ТИҶОРАТХОНА تجارت‌خانه муассисаи тиҷоратӣ, ҷои савдо ва хариду фурӯш.

ТО I تا 1. *пешоянд* ҳадди масофа ва вақтро ифода мекунад: **аз кӯҳ то ба кӯҳе, аз дашт то ба даште**; **аз аввал то охир**; **сар то сар**; **то дидан** то

мулоқоти дигар.

ТО II تا 1. *пайвандак* модоме ки, агар, вақте ки… 2. ҳамин ки, ба маҳзи он ки, ба муҷарради он ки. 3. ба қадре... ки; ба андозае ки…. 4. иллат, сабаб ва боисро мефаҳмонад; **то ки** барои он ки; ба хотири он ки...; **то ҳол**, **то ба ҳол** то ин вақт.

ТО III تا *калимаи таъкид ва нидо*: 1. ҳаргиз, асло. 2. боэҳтиёт бош!, ҳазар кун!, зинҳор!. 3. охир, ниҳоят (дар хитоб ва савол). 4. ҳатто.

ТО IV **// ТА** تا//ته *пасванди нумератив* адад, дона.

ТОАТ *а.* طاعت 1. итоат, фармонбардорӣ. 2. *д.* ибодат, парастидан: **тоату ибодат**.

ТОАТВАРӢ طاعتوری ибодатгарӣ, ба ибодат шуғл доштан.

ТОАТГАҲ طاعتگه *ниг.* **тоатгоҳ**.

ТОАТГОҲ طاعتگاه ибодатгоҳ.

ТОАТФУРӮШ طاعتفروش он ки дар ибодат кардан худнамоӣ мекунад.

ТОАТПЕША طاعتپیشه он ки пайваста ба тоату ибодат машғул аст.

тоб تاب 1. *асоси замони ҳозира аз* **тобидан** ва **тофтан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* тобдиҳанда (*мас.* **ресмонтоб...),** фурӯзон (*мас.* **оламтоб, шабтоб...**).

ТОБ II تاب тоқат, бардошт, сабр, ором, қудрат, тавоноӣ; **тоб овардан** тоқат (бардошт, истодагӣ, пойдорӣ) кардан; **тоб надоштан** тоқат надоштан, бардошт карда натавонистан; б) бемор будан, ранҷур будан; **тоб гурехтан** бемор (ранҷур) шудан.

ТОБ III تاب печ, печу хам (*дар таноб, мӯй*); **тоб додан** тофтан, печ додан, печухамдор кардан (*ресмон, мӯйро*): **гӯши** *касеро* **тоб додан** а) гӯши касеро бо даст тофтан, печ додан; б) *маҷ.* касеро танбеҳ кардан; **тоб хӯрдан** а) печиш пайдо кардан, тофта шудан, тобида шудан; б) печу хамдор шудан, каҷу килеб шудан; в) ба печутоб афтодан, музтариб шудан; г) гаштан, гардиш кардан ба тарафе; **ба тоб гирифтан** танбеҳ кардан; ҷазо додан, сахт гирифтан; **тоб партофтан** хушкида каҷ шудан (*мас., тахта, ҷӯб*).

ТОБ IV تاب тобиш, нур, дурахш, рушноӣ, фурӯғ, гармӣ; **ба тоб будан** дурахшону тобанда будан; **дар тоб будан** фурӯзон будан; шӯълавар будан; **обу тоб** а) дурахшонӣ, шукуфоӣ; б) *маҷ.* равнақ, ривоҷ, хуррамӣ; **ба обу тоб омадан** сабзу хуррам ва шукуфон шудан; **обу тоб ёфтан** пухта шудан.

ТОБА//ТОВА تابه// تاوه зарфи филизие, ки дар он гӯшт, моҳӣ ё тухмро бирён мекунанд; **тоба гирифтан** қатор шудан, саф кашидан вақти иҷрои кори дастҷамъӣ (*мас., ҳангоми дарав*); ◊ **тобаи зар** *кинояаз* офтоб.

ТОБАДОН//ТОБДОН تابهدان//تابدان равзанае, ки аз он ҷо ба хона ҳаво ва рӯшноӣ медарояд.

ТОБАК تابک *гуфт.* дард; печиш; **тобаки шикам** дарди шикам.

ТОБАНДА تابنده 1. тобдиҳанда. 2. дурахшанда, рӯшноидиҳанда, рахшанда, тобон.

ТОБАНДАГӢ تابندگی дурахшандагӣ, тобиш, тобонӣ; ◊ **давраи тобандагӣ** давраи шукуфоӣ (*авҷ ва тараққӣ*).

ТОБАСАНГ تابهسنگ санги рӯяш ҳамвору паҳн, санги мусаттаҳ.

ТОБҒУЛА تابغوله печу тоби чизе; он чи печу тоб хӯрдааст; **тобғула кардан** печ додан.

ТОБДИҲӢ تابدهی *исми амал аз* **тоб додан**; тофтан, тоб додан, печу тоб додани чизе.

ТОБДОДА تابداده *сифати феълии замони гузашта аз* **тоб додан**; тофташуда, ба ҳам бофташуда (*мас., мӯй*).

ТОБДОН تابدان *ниг.* **тобадон**.

ТОБДОР I تابدار печу хамдор, чиндор; **гесӯи (мӯи) тобдор** мӯи фатила.

ТОБДОР II تابدار дурахшон, тобнок, тобишнок.

ТОБЕИН *а.* تابعین *ҷ.* **тобеъ**; **тобеин будан** тобеъ будан, фармонбардор будан; тобеъ будан ба марказе.

ТОБЕИЯТ *а.* تابعیت 1. итоат, пайравӣ. 2. фуқарои (раияти) давлате будан.

ТОБЕОТ *а.* تابعات деҳа ва ҷойҳои маскуне, ки тобеи як маркази маъмурӣ мебошанд.

ТОБЕЪ *а.* تابع фармонбардор, итоаткунанда, мутеъ; **тобеъ будан** фармонбардор будан, дар таҳти итоати касе ё ҷое будан; **тобеъ гардидан (шудан)** мутеъ шудан, дар итоати касе ё марказе будан; фармонбардор гаштан; пайравӣ кардан.

ТОБЕЪКУНАНДА تابع‌کننده тобеъ кардан.

ТОБИДАН I تابیدن 1. тоб додан, тофтан, печидан, печондан. 2. *маҷ.* гардондан, рӯ гардондан, баргаштан, итоат накардан.

ТОБИДАН II تابیدن 1. дурахшидан, нур додан, рӯшноӣ додан. 2. сахт тафсидан, тафсондан, сӯзондан. 3. *маҷ.* озурда шудан, ғамгин шудан, парешон шудан.

ТОБИДАН III تابیدن тоб овардан, тоқат кардан, бардошт кардан.

ТОБИСТОН تابستان фасли дувуми сол, ки баъди баҳор меояд; фасли гармо, тамуз.

ТОБИСТОНА تابستانه *мансуб ба* **тобистон**; тобистонӣ.

ТОБИСТОНБОБ تابستان‌باب тобистонӣ, муносиби тобистон; **молҳои тобистонбоб** молҳое, ки мавриди истеъмол ва мавсими фурӯшашон фасли тобистон аст.

ТОБИСТОНӢ تابستانی *мансуб ба* **тобистон**: **хонаи тобистонӣ**, **либоси тобистонӣ**.

ТОБИШ تابش дурахш, рахшандагӣ, партав, ҷило.

ТОБИШНОК تابشناک тобон, ҷилодор, дурахшон.

ТОБНОК تابناک 1. тобон, рахшон, дурахшон. 2. тафсон, тафсанда, сӯзон.

ТОБОВАР تاب‌آور бобардошт, тоқаткунанда.

ТОБОВАРӢ تاب‌آوری тоқат, таҳаммул, бардошт, истодагарӣ дар пеши чизе; **тобоварӣ кардан** тоқат кардан, сабру таҳаммул доштан.

ТОБОВАРОНА تاب‌آورانه аз рӯи тобоварӣ.

ТОБОН تابان дурахшон, мунаввар, рахшон; **моҳи тобон** моҳи мунаввар; **рухсори тобон** рӯи зебо; **тобон будан** дурахшидан, дурахшон ва рахшанда будан; **тобон шудан** дурахшон (равшан) шудан.

ТОБОНӢ تابانی дурахшонӣ, фурӯзонӣ.

ТОБСИТОН تابستان бетобу тавонкунанда, тоқатрабо.

ТОБУТ تابوت сандуқи чӯбин, ки мурдаро дар он гузошта ба қабристон мебаранд.

ТОБУТКАШ تابوت‌کش он ки тобутро то ба гӯристон мебарад.

ТОБУТСОЗ تابوتساز устое, ки тобут месозад.

ТОБУТХОНА تابوتخانه ҷои махсус дар назди масҷидҳо, ки дар он ҷо тобут нигоҳ дошта мешавад.

ТОБХОНА تابخانه гармхона; гулхона, хонаи зимистона.

ТОБХӮРДА تاب‌خورده *сифати феълии замони гузашта аз* **тоб хӯрдан**; тоб додашуда; печдоршуда, тобидашуда.

ТОВ تاو *шакли дигари* **тоб**.

ТОВА تاوه *ниг.* **тоба**.

ТОВАЛ تاول *кит.* гӯсола; курра.

ТОВАСАНГ تاوه‌سنگ *ниг.* **тобасанг**.

ТОВИДАН تاویدن тоб овардан, сабру тоқат кардан.

ТОВОН تاوان ҷаримае, ки дар бадали зарари воридшуда гирифта мешавад, бадал ва ивазе, ки бояд барои чизи талафшуда пардохта шавад; ғаромат; **товон додан** ҷарима (иваз) додан.

ТОВОНГИРӢ تاوان‌گیری *исми амал аз* **товон гирифтан**; товон гирифтан.

ТОВОНДИҲӢ تاوان‌دهی *исми амал аз* **товон додан**; додани товон, супурдани товон.

ТОВОТОВ تاواتاو қудрат, тавоноӣ, қувват.

ТОВУС طاووس // طاوس 1. мурғе, ки парҳои рангоранги зебо дорад. 2. *маҷ.* одами зебо, хушрӯ; **товуси маст** *киноя аз* маҳбуба.

ТОВУСӢ طاوسی *мансуб ба* **товус**; аз пари товус сохташуда.

ТОВУСХИРОМ طاوس‌خرام *маҷ.* хушрафтор.

ТОҒӢ *а.* طاغی туғёнкунанда, саркаш, аз ҳад таҷовузкунанда, нофармон; гарданкаш.

ТОҒУТ *а.* طاغوت 1. бут, дар эътиқоди мусулмонон ба ғайр аз Худо ҳар чизе, ки онро парастиш мекунанд. 2. иблис, шайтон.

ТОҒУТПАРАСТ طاغوت‌پرست 1. бутпараст. 2. девпараст, иблиспараст.

ТОҒУТПАРАСТӢ طاغوت‌پرستی девпарастӣ, бутпарастӣ, иблиспарастӣ.

ТОЖ تاژ *кит.* хайма, чодар, хиргоҳ.

ТОЖИК تاژیک *ниг.* **тоҷик**.

тоз تاز *асоси замони ҳозира аз* **тохтан**, **тозидан**; амр ба давидан.

ТОЗ I تاز *шакли кӯтоҳшудаи* **тоза**.

ТОЗ II تاز тохт, дав; **тозу дав**; **дар този асп** асп тозондан, асп давондан; **ба тоз** тозон, давон.

ТОЗ III تاز *кит.* ниёи бузург, саравлод; Тоз аз рӯи хабарҳои "Бундаҳишн" ниёи бузург ва саравлоди қабилаи эрониён бо номи тозӣ ё тозик аст, ки ба номи тоҷик алоқамандӣ дорад.

ТОЗА I تازه 1. нав, ҷадид; *муқоб.* **кӯҳна**. 2. покиза, пок, беолоиш; соф; **тозаву тар**, **тару тоза** нав, ботароват, сабзу хуррам; **ҳавои тоза** ҳавои бегарду ғубор, ҳавои соф; **тоза кардан** а) нав кардан; б) покиза кардан; **тоза шудан** а) нав шудан, таҷдид ёфтан; б) покиза гардидан, поку ороста шудан; **тоза-тоза** нав ба нав; **тоза ба тоза** пайи ҳам омадани чизҳои нав,нав ба нав, зебо; **топ-тоза** тамоман тоза, бе ҳеҷ гуна гарду олоиш.

ТОЗА II تازه **:тоза ҳам** *гуфт.* аҷаб, хело, ниҳоят, расо ҳам.

ТОЗААНДЕША تازه‌اندیشه навандеш, андешаи тоза.

ТОЗАБАР تازه‌بر он чи меваи нав медиҳад.

ТОЗАБАРГ تازه‌برگ пуртароват, ҷавон, хуррам, пурнишот.

ТОЗАБАҲОР تازه‌بهار навбаҳор, баҳори ботароват.

ТОЗАБУМ تازه‌بوم ҷо ва макони нав.

ТОЗАБУНЁД تازه‌بنیاد нав сохташуда, нав эҷодёфта.

ТОЗАВОРИД تازه وارد навдаромада.

ТОЗАГӢ تازگی покизагӣ, озодагӣ; тароват, **ба тозагӣ** навӣ; ба қарибӣ, ба наздикӣ, андаке пеш.

ТОЗАГУЛ تازه‌گل 1. гули навшукуфта, гули пуртароват. 2. *маҷ.* навҷавони зебо.

ТОЗАЗУҲУР تازه‌ظهور навпайдо.

ТОЗАКОР تازه‌کار нававар; покизакор.

ТОЗАКОРӢ تازه‌کاری амали тозакор, навигарӣ, нававарӣ; форамсозӣ, тоза кардан, покизакорӣ.

ТОЗАМУСУЛМОН تازه‌مسلمان навмусулмон, он ки ба тозагӣ дини исломро пазируфтааст.

ТОЗАНАФАС تازه‌نفس навомада, нав ба кор даромада, ҳанӯз монданашуда; **қувваи ҳарбии тозанафас**.

ТОЗАНАШАВАНДА تازه‌نشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тоза нашудан**; он чи бетағйир мемонад.

ТОЗАНДА تازنده даванда, батохт раванда, тездав.

ТОЗАНИҲОЛ تازه‌نهال 1. ниҳоли нав шинондашуда, ниҳоли навруста. 2. *маҷ.* навҷавон.

ТОЗАПАЙКАР تازه‌پیکر навҷавон, хушандом.

ТОЗАПАРВОЗ تازه‌پرواز нав ба парвоз омада, нав пару бол кушода.

ТОЗАРАС تازه‌رس наврас, навҷавон.

ТОЗАРУХ تازه‌رخ *ниг.* **тозарӯ(й)**.

ТОЗАРУХСОР تازه‌رخسار *ниг.* **тозарӯ(й)**.

ТОЗАРӮ(Й) تازه‌رو(ی) 1. наврӯида, нав ба зуҳуромада. 2. хушрӯй, ботароват, зебо, хандон, шодон, кушодарӯй.

ТОЗАСОЗ تازه‌ساز навсоз, навсохта.

ТОЗАСУХАН تازه‌سخن *маҷ.* хушсухан, навпардоз, некгуфтор.

ТОЗАХАТ تازه‌خط он ки ба тозагӣ ришу мӯйлаб баровардааст, навҷавон, навхат.

ТОЗАҶАВОН تازه‌جوان ҷавони наврасида, навҷавон.

ТОЗАҶАНГ تازه‌جنگ он ки нав ба ҷанг даромадааст, ҷангнадида, ноозмуда.

ТОЗИЁНА تازیانه он чи чорпоёнро бо вай зада меронанд, қамчин; **тозиёна хӯрдан** шаллоқ хӯрдан, маҳкум ба ҷазо шудан.

ТОЗИЁНАЗАНӢ تازیانه‌زنی *исми амал аз* **тозиёна задан**; қамчинзанӣ.

ТОЗИШ تازش *исми феълӣ аз* **тохтан**; тохт, дав, такудав; **тозиши асп.**

ТОЗӢ I تازی *мансуб ба* **араб**, арабӣ; **аспи тозӣ** аспи арабинажод.

ТОЗӢ II تازی саги шикорӣ, саги даванд.

ТОЗОН تازان *феъли ҳол* **аз тохтан;** дар ҳоли тохтан, давида-давида, давон, **тозон-тозон** давида–давида, батохт, босуръат.

ТОЗОН(И)ДАН تازانیدن//تازاندن *шакли бавоситаи* **тохтан;** давондан, ба тоз даровардан, ба суръат рондан (*аспро*).

ТОИР *а.* طائر//طایر *кит.* парвозкунанда; паранда, мурғ.

ТОИФА *а.* طائفه//طایفه гурӯҳе аз мардум; қабила.

ТОИФӢ طائفی//طایفی навъе аз ангур, ки пӯсташ сурхтоб ва донаҳояш калон мешавад.

ТОЙ I تای курраи асп, аспи ҷавон.

ТОЙ II تای бори баста; **той бастан** молеро ба тbabri хоса бастан (*мас., пахтаи тозашуда*); **той-той** тойҳои зиёди як навъи мол.

ТОЙБАНД تای بند он чи бо он тойро мебананд.

ТОЙБАНДӢ تای بندی *исми амал аз* **той бастан**; бастани той.

ТОК I تاک дарахти ангур; ◊ **ток фурӯхтану чархушт харидан** чизи асосиро дода, чизеро, ки бе он чизи асосӣ ба кор намеравад, гирифтан; **ток аз сояву аз ҳамсоя метарсад** (*мақ.*) ток ҷои васеи офтобрасро мехоҳад.

ТОК II تاک рафчаи девори хона барои гузоштани чизҳо; *муқ.* **тоқ** I, 3.

ТОК III *р.* تاک ҷараёни барқ дар ноқил.

ТОКБУР تاکبر қайчии токбурӣ.

ТОКБУР(Р)Ӣ تاکبری *исми амал аз* **ток буридан**; буридани навдаҳои беҳосили токи ангур.

ТОКГӮРКУНӢ تاک‌گورکنی *исми амал аз* **ток гӯр кардан**; ба хок пӯшондани ток дар охири тирамоҳ барои аз яхбандони зимистон нигоҳ доштани он.

ТОКДОН تاکدان *ниг.* **ток**, **токча**.

ТОКДОР تاکدار хонае, ки токча дорад.

ТОКДОРӢ تاکداری токпарварӣ.

ТОКЗОР تاکزار ҷое, ки дар он токи зиёде шинонда шудааст.

ТОКИСТОН تاکستان *ниг.* **токзор**.

ТОККУШОӢ تاک‌کشایی дар баҳорон аз таги хок баровардани ток.

ТОКПАРВАР تاکپرور ангурпарвар.

ТОКПАРВАРӢ تاکپروری *ниг.* **токдорӣ**.

ТОКПИЛЛА تاکپله навдаҳои буридашудаи ток.

ТОКСИКОЛОГ *ю.* تاکسیکالاگ мутахассиси токсикология, шахсе, ки хусусияти заҳрҳо ва таъсири онҳоро ба организм меомӯзад, заҳршинос.

ТОКСИКОЛОГИЯ *ю.* تاکسیکالاگیه илм дар бораи заҳрҳо ва таъсири онҳо ба бадан ва мубориза бо заҳролудӣ, заҳршиносӣ.

ТОКСИН *ю.* تاکسین моддаи заҳрдор, ки аз микроорганизмҳо, инчунин аз ҳайвонот ва растаниҳо пайдо шуда, боиси бемориҳо мешавад.

ТОКЧА تاکچه рафи махсуси девори хона барои чидани чинивор, китоб *ва г.*, раф, рафча; *муқ.***тоқча**.

ТОҚ I طاق [*муарраби* **ток**] 1. сақфи камоншакли қуббадор, сақфи осмоншакл. 2. равоқ, айвон, **тоқи нусрат** иншооти тоқмонанде, ки ба муносибати ҷашне сохта мешавад. 3. тоқча, раф; **тоқи абрӯ** *маҷ.* хамидагии абрӯ. 4. *маҷ.* баландӣ, иртифоъ; **тоқи фалак** *киноя аз* осмон.

ТОҚ II طاق 1. фард, якто; *муқоб.* **ҷуфт**; **тоқ шудани тоқати** *касе* ба ниҳояти бетоқатӣ расидани касе, дигар сабру таҳаммул карда натавонистани касе; лабрез шудани косаи сабри касе. 2. *маҷ.* танҳо, якка, бечуфт, бемонанд; **тоқ афтодан** а) дур мондан, танҳо мондан; ҷудо шудан; б) бемислу мақсад будан. 3. як тоқа, як ҷура, як либосвор (*мас., шоҳӣ, беқасаб ва г.*).

ТОҚ III طاق [*муарраби* **ток**] *кит.* ҷомаи рӯпӯш, ҷомае, ки аз болои дигар либосҳо мепӯшанд.

ТОҚА طاقه *гуфт.* 1. якто, як донаи чизҳои ҷуфт. 2. танҳо; **тоқа-тоқа** якто-якто, ҷудо-ҷудо.

ТОҚАСУМ طاقه‌سم чорпое, ки як сум дорад; чорпое, ки ҷуфтсум нест (*мас., асп.*)

ТОҚАТ *а.* طاقت бардошт, таҳаммул, тоб, тавон; **тоқат доштан (кардан, овардан)** тоб овардан, бардошт кардан, таҳаммул доштан.

ТОҚАТГУДОЗ طاقت‌گداز таҳаммулнопазир, он чи бар он тоб овардан мумкин нест, он чи сабру бардоштро аз байн мебарад.

ТОҚАТНОК طاقتناک тобовар, бобардошт, таҳаммулкунанда.

ТОҚАТНОКӢ طاقتناکی босабрӣ, бардоштнокӣ, тобоварӣ (*ба коре ва ба ҳоле*).

ТОҚАТНОПАЗИР طاقت ناپذیر *ниг.* **тоқатгудоз.**

ТОҚАТОВАР طاقت‌آور тобовар, бобардошт, таҳаммулнок.

ТОҚАТОВАРӢ طاقت‌آوری батоқат будан, тобоварӣ.

ТОҚАТПАЗИР طاقت‌پذیر он чи ба он тоқат кардан (тоб овардан) мумкин аст.

ТОҚАТПАЗИРӢ طاقت‌پذیری қобили тоқат будан, тоқатпазир будан.

ТОҚАТФАРСО طاقت‌فرسا он чи сабру бардоштро аз байн мебарад, он чи тобу тавони касро мебарад.

ТОҚАТШИКАН طاقت‌شکن тоқат карданаш номумкин, тобу тавонбаранда.

ТОҚДЕС طاقدیس 1. *кит.* тоқмонанд, тоқшакл. 2. номи тахти Хусрави Парвиз–шоҳаншоҳи Сосонӣ, ки аз Фаридун мерос монда буд.

ТОҚДОР طاقدار он чи дорои тоқ аст, бинои сақфаш тоқшакл.

ТОҚИДӮЗ طاقی‌دوز *ниг.* **тоқиядӯз.**

ТОҚИДӮЗӢ طاقی‌دوزی *ниг.* **тоқиядӯзӣ.**

ТОҚИЯ *а.* طاقیه *ниг.* **тоқӣ** I.

ТОҚИЯДӮЗ طاقیه‌دوز он ки ба дӯхтани тоқиҳо машғул аст.

ТОҚИЯДӮЗӢ طاقیه‌دوزی касб ва кори тоқидӯз.

ТОҚӢ I *а.* طاقی каллапӯш, як навъи маъмули туппӣ.

ТОҚӢ II طاقی тоқ будан, ҷуфт надоштан.

ТОҚЧА طاقچه *ниг.* **токча**.

ТОЛ I تال *гуфт.* дарахти бед.

ТОЛ II تال *кит.* толу мол, парешон, пароканда, аз ҳам пошида, торумор.

ТОЛВОСА تالواسه *ниг.* **талвоса**.

ТОЛЕЪ *а.* طالع 1. тулӯъкунанда, бароянда (*оид ба* Офтобу Моҳ). 2. *нуҷ.*, бурҷе, ки дар вақти таваллуди касе дар шарқи осмон намоён бошад ва гӯё хушбахтию бадбахтии одам ба саъд ё наҳс будани он бурҷ вобастааст. 3. бахт, иқбол; тақдир, қисмат; **толеи бад (паст)** бахти носозгор, бебахтӣ; **толеи баланд** бахти нек; **толеаш баландӣ кард к**ораш омад кард, бахтиёр шуд; **толеаш тофт** кораш барор гирифт, кораш баногоҳ омад кард; тулӯъкунанда, бароянда (*оид ба* офтобу моҳ); ◊ **толеъ шудан** баромадан (*оид ба* офтобу моҳтоб); **толеи Савр** касе, ки дар вақти намоён шудани бурҷи Савр зоида шуда бошад; *маҷ.* хушбахт. 3. *маҷ.* бахт, иқбол, тақдир: **толеи саъд** *киноя аз* бахти баланд, бахти нек: **толеи шӯрида** бахти баргашта, бахти бад.

ТОЛЕЪБИН طالع‌بین munaҷҷими пешгӯикунандаи толеъ; фолбин, фолгир.

ТОЛЕЪБИНӢ طالع‌بینی фолбинӣ, пешбинӣ кардани қисмат.

ТОЛЕЪДОН طالع‌دان он ки чигунагии бахту иқболи касеро медонад, фолгир.

ТОЛЕЪНОМА طالع‌نامه номае, ки дар он чигунагии толеъ навишта шудааст, китоби таъбири толеъ.

ТОЛЕЪШИНОС طالع‌شناس бахту тақдиршинос.

ТОЛЕЪШИНОСӢ طالع‌شناسی *мансуб ба* **толеъшинос**; кору шуғли толеъшинос.

ТОЛИБ *а.* طالب хоҳон, хоҳишманд; талабкунанда, талабгор; **толиби илм** а) донишҷӯй;

б) *кӯҳн.* муллобачаи мадраса.

ТОЛИБА *а.* طالبه *муаннаси* **толиб**; хонандаи дабиристон; хонанда.

ТОЛИБИЛМ طالبعلم толиби илм, илмҷӯ.

ТОЛИШ طالش яке аз қавмҳои эронӣ.

ТОЛИШӢ طالشی *мансуб ба* **толиш**: **забони толишӣ**.

ТОЛОБ تالاب ҳавзи калон; ҷои ҷамъ шудани оби борон ва оби рӯдҳо, кӯли хурд.

ТОЛОН تالان тороҷ, ғорат, яғмо; **толон кардан** ба яғмо бурдан, тороҷ кардан; **толон шудан** ба тороҷ рафтан (*чизу чора*).

ТОЛОНГАР تالانگر тороҷгар, ғоратгар.

ТОЛОНГАРӢ تالانگری тороҷгарӣ, ғоратгарӣ.

ТОЛОНДИДА تالاندیده тороҷшуда; он ки чизу чора ва молу мулкаш ба тороҷ рафтааст.

ТОЛОР تالار хонаи калон, зал; хонаи бузург барои ҷамъомадҳои калон.

ТОЛУМОЛ تالومال *ниг.* **торумор**.

ТОМ (М) *а.* تام 1. пурра, комил, тамом; **адади том** адади пурра, адади бекаср. 2. мутлақ: **ҳокимияти том**, **хомӯшии том**.

ТОМГАРОӢ تامگرایی мутлақгароӣ.

ТОМАКТАБӢ تامکتبی *мансуб ба* давраи то ба мактабравии бача; **муассисаҳои томактабӣ** кӯдакистонҳо ва боғчаҳои бачагон.

ТОМАРҚА *т.* تامرقه *гуфт.* қитъаи замин ё боғи назди хона.

ТОМАТ *ит.* تامت шираи ҷӯшонида қиём кардаи помидор.

ТОМЕЪ *а.* طامع тамаъкор, ҳарис, озманд.

ТОМИА *а.* طامعه *муннаси* **томеъ**, қувваи томеъ, томеъкорӣ, ҳирс.

ТОМОТ *а.* طامات суханони бесару бун, даъвоҳои беасос, ҳазён; лофу газоф.

ТОННА تانه воҳиди вазн, баробар ба 1000 килограм(м).

ТОННЕЛ *англ.* تانل *ниг.* **тунел**.

ТОПОГРАФ *ю.* تاپاگرف мутахассиси соҳаи топография, хаританигор.

ТОПОГРАФИЯ *ю.* تاپاگرفیه яке аз соҳаҳои илми геодезия, ки ба андозагирии сатҳи замин ва нақшакашии он машғул аст.

ТОПОГРАФӢ تاپاگرفی *мансуб ба* **топография**; **харитаи топографӣ.**

ТОПОНИМИКА *ю.* تاپانیمیکه 1. маҷмӯи номҳои ҷуғрофии ягон мамлакат ё мавзӯъ. 2. *збш.* як қисми вожашиносӣ, ки номҳои ҷуғрофиро меомӯзад.

ТОР I تار 1. риштаи дарози борик аз мӯй, абрешим, пахта ва нах. 2. мӯй, як дона (тора) мӯй: **ришаш ягон тор ҳам сафедӣ надошт; тори анкабут** риштае, ки тортанак аз луоби худ метанад ва бо он магас ва ҳашаротҳоро шикор мекунад; **тор танидан** тор бофтани тортанак ва кирми абрешим. 3. риштаи олати мусиқӣ, ки аз рӯдаи ҳайвонот ё аз аз филизот сохта мешавад, сим. 4. асос, замина дар бофандагӣ, қатори наххо, ки ба дарозии матои бофташуда қарор мегирад; *муқоб.* **пуд; тору пуд** наххое, ки дарозӣ ва бари матоъро ташкил медиҳанд. 5. таноби аз як нуқта ба нуқтаи дигар кашидашуда барои овехтани либосворӣ ё чизҳои шусташуда; **(ба) тор кашидан** ба ришта чидан (овехтан) барои хушк кардан (*мас.*, *гӯштро*); **тори фиреб** доми фиреб; **тори** *чизеро* **кашидан** чизеро миқдоран кам кардан, аз вуқӯи коре пешгирӣ кардан; **ба як тори мӯ банд будан** дар дами марг истодан; **тор-тор** тора–тора, мӯй–мӯй; ба тартиб.

ТОР II تار олати мусиқии торӣ, ки панҷ сим дорад ва бо мизроб навохта мешавад.

ТОР III تار тира, торик, зулмонӣ; **шаби тор** шаби торик; **тор шудани чашм** коста шудани қувваи биниши касе, тираву тор, сиёҳ.

ТОР IV تار фарқ, боло, теппа; **тори сар** фарқи сар, торак.

ТОРА تاره *ниг.* **тор** 1.

ТОРАК تارک фарқи сар, теппаи сар; нӯг, сари чизе.

ТОРАМ تارم 1. хонаи чӯбини тоқдор; хиргоҳ, шипанг. 2. хавоза; **торами ток** хавоза, хавозаи

ток. 3. девора, шиғ (чиғ), тавора. 4. гунбаз; ◊ **торами атлас** осмон.

ТОРАФТ تارفت рафта-рафта, бо гузашти замон.

ТОРГИР تارگیر гирандаи тор.

ТОРДОН تاردان зарфе, ки дар он торҳои соз нигоҳдорӣ мешавад.

ТОРЗАН تارزن торнавоз.

ТОРИК I تاریک 1. тира, тор; *муқоб.* **равшан**. 2. *маҷ.* номаълум, ноошкор, маҷҳул; **ин тарафи масъала ба ман торик аст; торик шудан (гардидан, гаштан)** тира шудан, тор гардидан.

ТОРИК II *а.* تارک *д.* тарккунанда.

ТОРИКИСТОН تاریکستان ҷои саросар торик.

ТОРИКӢ تاریکی 1. тирагӣ, сиёҳӣ; зулмат. 2. *маҷ.* ҷаҳолат, нодонӣ, бехабарӣ.

ТОРИКУССАЛОТ *а.* تارک الصلات тарккунандаи намоз.

ТОРИКШАБ تریکشب шаби тираву торик, шаби зулмонӣ.

ТОРӢ I تاری *шакли кӯтоҳшудаи* **торик**.

ТОРӢ II *а.* تاری ба ногоҳ воқеъшаванда, рӯйдиҳанда; **торӣ шудан** рӯй додан, воқеъ шудан.

ТОРӢ III تاری *мансуб ба* **тор**; **созҳои торӣ** асбобҳои мусиқие, ки тор доранд.

ТОРМОЗ *ю.* تارماز олати суст кардани суръат ё тамоман аз ҳаракат боздоштани автомобил, қатора *ва г.*; **тормоз додан** ба воситаи тормоз суст кардани суръати автомобил (ё мошини дигар) ё тамоман аз ҳаракат боздоштани он.

ТОРМОЗДИҲӢ تارمازدهی *исми амал аз* **тормоз додан;** ба воситаи тормоз суст кардан ё боздоштани ҳаракати автомобил, велосипед *ва г.*

ТОРНАВОЗ تارنواز навозандаи тор (*олати мусиқӣ*).

ТОРНАВОЗӢ تارنوازی *амал ва шуғли* **торнавоз;** навохтани тор, торзанӣ.

ТОРОН تاران *бот.* навъи растании хӯрданбоби кӯҳӣ.

ТОРОҶ تاراج ғорат, яғмо; **ба тороҷ бурдан** ғорат кардан, бо ҷабру зӯрӣ кашида гирифтан (*чизеро аз касе*); **тороҷ кардан** яғмо (ғорат) кардан; **ба тороҷ рафтан** *ниг.* **тороҷ шудан; тороҷ шудан (гардидан)** ғорат шудан, тороҷу толон шудан; бе чизу чора мондан.

ТОРОҶГАР تاراجگر ғоратгар, толонкунанда.

ТОРОҶГАРДИДА تاراج‌گردیده *сифати феълии замони гузашта аз* **тороҷ гардидан**; ғоратшуда, толонгардида.

ТОРОҶГАРӢ تاراجگری тороҷ кардани чизе, бо зӯр кашида гирифтани молу чизу чораи касе.

ТОРОҶГАШТА تراج‌گشته *сифати феълии замони гузашта аз* **тороҷ гаштан**; он ки мол ва мулкашро ғорат кардаанд; ҷое, ки ғорат шудааст.

ТОРОҶДИДА تاراج‌دیده он ки молу мулкашро ғорат карданд, тороҷгашта.

ТОРОҶӢ تاراجی *мансуб ба* **тороҷ**; **пулҳои тороҷӣ** пулҳои бо роҳи ғорату тороҷ ба даст даромада.

ТОРОҶКУНАНДА تاراج‌کننده тороҷгар, ғораткунанда.

ТОРОҶШУДА تاراج‌شده толоншуда, ғоратшуда.

ТОРС تارس *калимаи тақлиди овози* кафидан ва таркидани чизе, якбора кафида роғ–роғ шудани чизе; **торс-торс** роғ–роғ, кафида роғ–роғ шудани чизе.

ТОРСАКӢ تارسکی зарбае, ки бо кафи даст ба рӯи касе зада шавад, шаппотӣ; **торсакии обдор** шаппотии сахт; **торсакӣ задан (фуровардан)** ба рӯи касе бо шаппотӣ задан.

ТОРТАНАК تارتنک анкабут.

ТОРТАНАНДА تارتننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **тор танидан**; танандаи тор. (анкабут, ғунда...).

ТОРТАНӢ تارتنی *исми амал аз* **тор танидан**.

ТОРТУҚ *т.* تارتق *кҳн.,* он чи зердаст ба забардаст тақдим мекард, пешкаш, ҳадя; **тортуқ кардан** пешкаш кардан, ҳадя тақдим кардан.

ТОРУМ طارم *ниг.* **торам.**

ТОРУМОР تارومار пароканда, аз ҳам пошидашуда, зерузабаршуда; несту нобуд; **торумор кардан** аз ҳам пошидан, несту нобуд кардан; **торумор гардидан (шудан)** зеру забар шудан,

несту нобуд гардидан.

ТОРФ *олм.* تارف қабати ғафси боқимондаи растаниҳои нимпӯсида дар ботлоқзор, ки барои пору, сӯзишворӣ истифода мешавад.

ТОРФДОР تارفدار ҷое, ки торфи зиёд дорад.

ТОРФЗОР تارفزار *ниг.* **торфдор**.

ТОРФӢ تارفی *мансуб ба* **торф**; аз торф тайёршуда.

ТОРФКАНӢ تارفکنی *исми амал аз* **торф кандан**; кандани торф барои сӯзишворӣ ё пору.

ТОС I طاس навъи матои ҷилодор.

ТОС II طاس лаган, тағораи мисӣ ё биринҷӣ; коса; тешт.

ТОС III طاس//تاس бемӯ, мӯяш рехта; **сари тос** сари бемӯ, сартос, кал.

ТОС IV تاس *кит.* қубба ва овезаҳое, ки ба нӯги найза ё парчам овехта мешавад.

ТОС V تاس//طاس *кит.* мӯҳраи нард.

ТОС VI تاس *ниг.* **тоса** I.

ТОСА I تاسه бемории саръ; **тоса гирифтан** пайдо шудани бемории саръ.

ТОСА II تاسه андӯҳ, малол, нороҳатӣ, нотинҷӣ; изтироб, беқарорӣ.

ТОСАЗАДА تاسه‌زده мубталои бемории тоса, гирифтори бемории тоса.

ТОСБОЗ طاس‌باز шӯъбадабоз.

ТОСБОЗӢ طاس‌بازی шӯъбадабозӣ.

ТОСИДА تاسیده *сифати феълии замони гузашта аз зашта аз* **тосидан;** 1. пӯсида, бӯйгирифта. 2. *маҷ.* хаставу ташна, кӯфта, дилгир.

ТОСИДАН تاسیدن 1. пӯсидан. 2. *маҷ.* музтарибу андӯҳнок будан; ғамноку дилгир будан; хаставу кӯфта будан. 3. пай дар пай нафас кашидан.

ТОСИНФӢ تاصنفی томактабӣ.

ТОСИШ تاسش *исми феълӣ аз* **тосидан;** пӯсиш.

ТОСӢ طاسی//تاسی сартосӣ, бемӯӣ, калӣ.

ТОСКУЛОҲ طاس‌کلاه кӯлоҳи филизӣ, ки барои аз зарба нигоҳ доштани сар мепӯшанд, каска.

ТОСМОҲӢ تاس‌ماهی навъи моҳӣ.

ТОССАР طاس‌سر//تاس‌سر он ки сараш мӯ надорад.

ТОССАРӢ طاس‌سری//تاس‌سری сари бемӯй доштан, калӣ, бемӯӣ.

ТОТ I تات *шакли кӯтоҳшудаи* **то ту** ; то ба ту; то туро.

ТОТ II تات номи яке аз қавмҳои эронинажод.

ТОТАЛИТАРӢ تاتلیتری томравоӣ, яккасолорӣ.

ТОТӢ تاتی *мансуб ба* **тот**: **забони тотӣ** як шохаи забонҳои эронӣ.

ТОТОР تاتار 1. халқе ки забонаш мансуб ба гурӯҳи забонҳои туркӣ аст ва қисми асосии аҳолии Тотористонро ташкил медиҳад. 2. *кит.* муғул.

ТОТОРӢ تاتاری *мансуб ба* **тотор**; **кулоҳи тоторӣ**.

ТОТУ تاتو аспи майдаҷуссаи кӯтоҳқад; ёбу.

ТОТУЛА تاتوله *бот.* гиёҳи баландсоқаи калонбарги заҳрдор.

ТОТУРА تاتوره *кит.* банде, ки бо он дасту пои чорпоён, махсусан асп ва хачирро мебанданд; ◊ **тотура ба ҳаво пошидан** чизи диданиро надидан ва фаҳмиданиро нафаҳмидан.

ТОУН *а.* طاعون *тиб.* бемории хеле сирояткунанда, навъи вабо.

ТОУНЗАДА طاعون‌زده он ки мубталои касалии тоун шудааст.

ТОФТА تافته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **тофтан**. 2. навъи матои маҳини абрешимӣ.

ТОФТАБАНД تافته‌بند банди тофта.

ТОФТАБАНДӢ تافته‌بندی *мансуб ба* **тофтабанд**; тофтабанд тофтан.

ТОФТАН I تافتن тоб додан, печидан, ресидан; *маҷ.* рӯ гардондан; **сар (гардан) тофтан** сар печидан, нофармонӣ (саркашӣ) кардан; **рӯ тофтан** а) рӯй гардонидан, рӯйро ба сӯи дигар гардондан; б) *маҷ.* рӯйгардон шудан, нигари-

стан нахостан; нафрат кардан.

ТОФТАН II تافتن 1. тобидан, дурахшидан, барафрӯхтан, рушноӣ афкандан, партав андохтан. 2. гарм кардан; **бахт тофтан** омад кардани бахт, рӯ овардани хушбахтӣ; **хушаш тобад…** майл кунад…, дилаш хоҳад…

ТОХТ تاخت 1. дав, рафтори тез; тозиш, давиш. 2. ҳамла овардан бар касе ё ба ҷое бо қасди ҷанг ё толону тороҷ, ҳуҷум.

ТОХТА تاخته 1. давида; давонда (аспро). 2. толоншуда, тороҷдида; **ғуломи тохта** *кҳн.* одами дар вақти тохт дастгир ва ба ғуломӣ фурӯхташуда.

ТОХТАН تاختن 1. давидан, ба тоз рафтан, тозондан. 2. ҳуҷум овардан, ҳамла кардан. 3. ғорат кардан, ба тороҷ бурдан. 4. ба суръат овардан, ба тохт овардан.

ТОХТУТОЗ تاختوتاز давутоз, даводавӣ.

ТОҲИР *а.* طاهر пок, покиза.

ТОҶ تاج 1. кулоҳи бо ҷавоҳирот зинатдодашудае, ки шоҳу амирон дар маросимҳои расмӣ ба сар мегузоштанд. 2. ҳар чизи тоҷмонанд; **тоҷи сар** бузург, иззатманд, киромӣ (*дар мавриди ҳурмат ба касе гуфта мешавад*); **тоҷи сар кардан** *касеро*; бузург доштан, ҳурмат кардан касеро **тоҷи хурӯс** а) як порча гӯшти сурх, ки дар сари хурӯсҳост; б) номи гули сурхи машҳур; **тоҷу тахт** подшоҳӣ, ҳукмравоӣ, салтанат, соҳиби тоҷ: **тоҷи бузургӣ** *киноя аз* мартабаи подшоҳӣ; **тоҷи зар** тоҷе, ки шоҳон ба сифати тӯҳфа ба сарлашкарон медоданд. 3. *маҷ.* сар, сардор, пешвои баргузида.

ТОҶВАР تاجور тоҷдор, подшоҳ.

ТОҶВАРӢ تاجوری тоҷдорӣ, подшоҳӣ, шоҳӣ, соҳибтоҷ будан.

ТОҶГУЗОРӢ تاج‌گذاری маросими махсуси тоҷ ба сар ниҳодани подшоҳон.

ТОҶГУЛ تاج‌گل ҷанбари гул, ки барои эҳтиром бар сари касе гузоранд.

ТОҶДОР تاجدار он ки тоҷ бар сар дорад, подшоҳ.

ТОҶИК تاجیک 1. номи яке аз қадимитарини халқҳои Осиё, ки дар рушду такмили илму фарҳанги умумибашарӣ саҳми сазовор гузоштааст, тозак, тозик, тожик. 2. халқи таҳҷоии тамаддунофари Осиёи Марказӣ, ки кишвари Тоҷикистон бо номи он номгузорӣ шудааст. 3. *таър.* ғайритурк, он ки турку муғул набошад: **турку тоҷик**. 4. *таър.* ғайриараб, ғайритозӣ: **тоҷику тозӣ**. 5. *таър.* умуман эронӣ, мардуми форсизабон. 6. *маҷ.* тоҷдор, тоҷвар, соҳибтоҷ. 7. *таър., маҷ.* озода, озодаманиш. 8. *нав.* он чи сохта ва пардардаи зеҳни тоҷикон аст: **адабиёти тоҷик**, **фарҳанги тоҷик**, **санъати тоҷик**, **ҳунари тоҷик**; *муқ*. **тоҷикӣ** 1.

ТОҶИКЗАБОН تاجیک‌زبان он ки забони тоҷикӣ забони модарии ӯст.

ТОҶИКИДОН تاجیکی‌دان он ки забони тоҷикиро медонад, он ки забони тоҷикиро мефаҳмад ва ба он гап мезанад.

ТОҶИКИСТОНӢ تاجیکستانی *мансуб ба* **Тоҷикистон**; бошанда ва сокини Ҷумҳурии Тоҷикистон.

ТОҶИКӢ تاجیکی 1. *мансуб ба* **тоҷик**: **ҷомаи тоҷикӣ**. 2. *маҷ.* нармӣ, ҳалимӣ, хушмуомилагӣ; *муқоб.* **туркӣ**.

ТОҶИКНИШИН تاجیک‌نشین маҳалли зисти тоҷикон, кишвар, шаҳр ва ноҳияе, ки тоҷикон дар он иқомат доранд.

ТОҶИКОНА تاجیکانه *мансуб ба* **тоҷик**; монанди тоҷикон; **рӯи тоҷикона** *маҷ.* чеҳраи ниҳоят зебои тоҷикӣ.

ТОҶИКШИНОС تاجیک‌شناس олиме, ки бо тоҷикшиносӣ машғул аст (*асосан дар ҳаққи олимони ғайритоҷик гуфта мешавад*).

ТОҶИКШИНОСӢ تاجیک‌شناسی илме, ки ба омӯхтани ҳаёти сиёсию иқтисодӣ, таърих ва маданияти гузаштаю ҳозираи тоҷикон машғул аст.

ТОҶИР *а.* تاجر тиҷораткунанда, бозаргон, савдогар.

ТОҶИРӢ تاجری савдогарӣ, бозаргонӣ.

ТОҶИХУРӮС تاج‌خروس 1. гӯште, ки дар болои

сари мурғ аст. 2. номи чанд навъ алафи зинатие, ки ба тоҷи хурӯс шабоҳат доранд: **гули тоҷихурӯс**.

ТОҶУЛМУЛ(У)К *а.* تاج‌الملک//تاج‌الملوک гиёҳи алафӣ, зинатӣ ва коштанӣ ё худрӯй.

ТОҶХОҲ تاجخواه тоҷталаб, даъвогари тоҷу тахти шоҳӣ.

ТОҶХОҲӢ تاجخواهی тоҷталабӣ.

ТОШ تاش 1. доғи сурхест, ки бар рӯи одам пайдо мешавад. 2. *гуфт., шакли кӯтоҳшудаи* **тоаш**; то ба ӯ, то ӯро (*ба охири исмҳо ҳамроҳ шуда ҳамроҳиро мефаҳмонад*). 3. унвони амирони турк.

ТРАЕКТОРИЯ *лот.* ترئکتاریه 1. роҳи ҳаракати ягон ҷисм ё нуқта. 2. хати парвози тир.

ТРАКТОР *англ.* ترکتار мошини худгард барои кор дар соҳаҳои гуногуни кишоварзӣ (*мас., кашидани мошинҳои гуногун, ҳамвор кардан, кофтан ва г.*).

ТРАКТОРРОН ترکتارران ронандаи трактор.

ТРАКТОРРОНӢ ترکتاررانی *исми амал аз* **трактор рондан**; рондани трактор.

ТРАКТОРСОЗӢ ترکتارسازی *исми амал аз* **трактор сохтан**; сохтану дуруст кардани трактор.

ТРАНЗИТ *лот.* ترنزیت ҳамлу нақли мусофирон, мол ва васоили нақлиёт аз як мамлакат ба мамлакати дигар аз дохили кишваре, ки дар байн воқеъ аст, гузар.

ТРАНЗИТӢ ترنزیتی *мансуб ба* **транзит**; бори транзитӣ.

ТРАНСКРИПСИЯ *лот.* ترنسکریپسیه *збш.* ҳарф ё ишораҳои махсус барои ифодаи нозукиҳои тарзи талаффузи садоҳои забонҳо ва лаҳҷаҳо, овонависӣ, овонавишт.

ТРАНСФОРМАТОР *лот.* ترنسفارمتار дастгоҳ (аппарат) барои зиёд ё кам кардани шиддати қувваи барқ.

ТРАПЕТСИЯ *ю.* ترپتسیه трапетсия, мунҳариф, чоркунҷае, ки ду тарафаш байни худ мутавозӣ ва ду тарафи дигараш ғайримутавозӣ мебошанд.

ТРАХОМА *а.* ترخامه дарди гузаранда ва кашолёбанда дар пилкҳои чашм.

ТРИАДА *ю.* تریئده сегона.

ТРИБУНАЛ *лот.* تریبونل маҳкамаи олии қазоӣ (судӣ): **трибунали ҳарбӣ** суди ҳарбӣ.

ТРИГОНОМЕТРИЯ *ю.* تریگانامتریه як қисми ҳандаса, боби таносуби тарафҳо ва кунҷҳо (зовияҳои секунҷа); мусалласот.

ТРИКО *фр.* تریکا 1. як навъ матои пашмин. 2. либоси махсуси ҳунарварон ва варзишгарон.

ТРИКОТАЖ *фр.* تریکاتژ матои бо мошин бофташуда ва либосҳое, ки аз ин қабил матоъ дӯхта шудаанд, матои кашбофт, кашбоф.

ТРИКОТАЖБОФӢ تریکاتژبافی истеҳсоли матоъҳои бофтаи мошинӣ; корхонаи кашбофӣ.

ТРИОД *ю.* تریآد лампаи электронии сеэлектродӣ.

ТРИПСИН *ю.* تریپسین *анат.* ферменти ҳозима.

ТРИТИЙ *лот.* تریتیی *хим.* унсури химиявӣ, изотопи ҳидроген.

ТРИФТОНГ *ю.* تریفتانگ *збш.* як шуда омадани се овози садонок дар як ҳиҷо.

ТРОЛЛЕЙБУС *англ.* تراليبوس нақлиёти дохилишаҳрӣ, ки бо қувваи барқ кор мекунад; автобуси барқӣ.

ТРОЛЛЕЙБУСРОН تراليبوس‌ران ронандаи троллейбус.

ТРОМБОН *ит.* ترامبان *мус.* як навъи карнайи мисӣ.

ТРОМБОННАВОЗ ترامبان‌نواز навозандаи тромбон (карнай).

ТРОПИКӢ تراپیکی минтақаи гармсер.

ТРОПОСФЕРА *ю.* تراپاسفره қабати поёнии ҳаво.

ТУ تو *ҷонишини шахси дуюми танҳо*; **ту (ту-ту) гуфтан** ба касе «ту» гуфта муроҷиат кардан; касеро писанд ва эҳтиром накардан.

ТУБАК تبک 1. зарфи сафолине, ки гулҳои хонагиро дар он парвариш медиҳанд, гулдон: **тубаки гул**. 2. зарфи махсус барои шошаи кӯдакон дар гаҳвора, сиба, сива.

ТУБО//ТУБӢ *а.* طوبی *ниг.* **тӯбӣ**.

ТУБОН توبان *кит.* шалвори махсуси чармӣ, ки гӯштингирон дар вақти варзиш мепӯшанд.

ТУВОРА تواره *ниг.* **тавора**.

ТУГМА تگمه 1. пулакчаи устухонӣ, филизӣ *ва г.* барои ба ҳам бастани гиребон, барои либос ва чизҳои дигар истифода мешавад. 2. пахшаки махсус барои пайвастани қувваи барқ ба нуқтаи даркорӣ (*мас., ба чароғ, занг ва г.*).

ТУГМАБАНД تگمه‌بند бо тугма бастан.

ТУГМАДОР تگمه‌دار дорои тугма.

ТУГУН *т.* تگن *гуфт.* 1. гиреҳ. 2. бӯғча, бастаи рӯмол *ва г.*; **тугун кардан** гиреҳ задан, баста (печонда) мондан; (чизеро); ҷамъ ва захира карда мондан.

ТУГУНЧА تگنچه *гуфт.* бӯғчаи хурд, бастаи хурд.

ТУГУНЧАК تگنچک *ниг.* **тугунча**.

ТУҒ I طوغ мӯи думи асп, ки ба нӯги чӯби байрақ мебастанд; байрақ.

ТУҒ II *т.* توغ 1. гиёҳи алафӣ ва худрӯй, ки баргҳои байзавии хордор дорад; тӯғ. 2. дарахтест, ки ҳезуми он муддати дароз месӯзад.

ТУҒАК طوغک байрақча.

ТУҒБАРДОР طوغ بردار байрақбардор.

ТУҒЁН طغیان 1. аз андоза берун баромадан, аз ҳадди худ таҷовуз кардан. 2. аз ҳад зиёд боло омадани оби дарё, обхез. 3. *маҷ.* нофармонбардорӣ, саркашӣ, шӯриш, қиём; **туғён кардан** а) аз ҳад зиёд боло омадани оби дарё; б) шӯридан.

ТУҒРО *т.* طغرا 1. *таър.* гулхате, ки аз ҳарфҳои аввали ном ва лақаби шоҳ дар сари фармонҳои шоҳон навишта мешуд; *маҷ.* фармони шоҳ. 2. навъе аз хати насх.

ТУҒРОКАШ طغراکش он ки ба хати туғро менависад; туғронавис.

ТУҒРОНАВИС طغرانویس *ниг.* **туғрокаш**.

ТУК تک *кит.* 1. нӯли паранда. 2. нӯги корд, ханҷар.

ТУЛАК تولک резиши пари парандагон, пари худро иваз кардани парандагон; **тулак кардан** пар рехтани парандаҳо.

ТУЛАНГ تلنگ *кит.* орзу; эҳтиёҷ, ниёз, зарурат.

ТУЛУМ تلم *гуфт.* зарфи чармине, ки дар он об, равған, шиннӣ *ва г.* нигоҳ медоранд, хик, машк; **ангури тулум** донаи ангури дарунаш мулоим ва вайроншуда.

ТУЛУМБА *фр.* تلمبه насос барои обкашӣ ва дигар моеъҳо.

ТУЛӮЪ *а.* طلوع баромадани офтоб ё ситора; зоҳир ва намоён шудани чизе; **тулӯъ кардан** баромадан, зоҳир шудан: **тулӯи субҳ** сар шудани саҳар.

ТУЛӮЪКУНАНДА طلوع‌کننده бароянда, зуҳуршаванда.

ТУЛФОР تلفار 1. аспи тунди камқувват. 2. *маҷ.* одами ношуд, ноӯҳдабаро. 3. *маҷ.* бачаи нозуки нозпарвард барои шахсони наздикаш.

ТУМАН I تومن бухоре, ки дар ҳавои боронӣ ва рутубатнок пайдо шуда, ҳаворо тира мекунад, ҳавои ғайришаффофи пур аз буғҳои об ва олуда бо гард, меғ.

ТУМАН II //ТУМОН *т.* تومن//تومان воҳиди тақсимоти маъмурӣ ва марзӣ дар Бухорои амирӣ; музофот, ноҳия: **тумани Шофирком**, **тумани Вобканд**...

ТУМАНОЛУД تومن‌آلود олудаи дуд, олудаи чангу ғубор.

ТУМОН *т.-м.* تومان воҳиди ғайрирасмии пул дар Эрон, ки баробар бар 10 (даҳ) риёл аст.

ТУМТАРОҚ طمطراق *гуфт.* бо карру фар, бо шукӯҳу дабдаба; печида ва муғлақ: **суханҳои тумтароқ**.

ТУМШУҚ *т.* تمشق *гуфт.* гирдогирди даҳони ҳайвоноти чорпо; фук, пуз, қисми поёни манаҳ: **тумшуқ кардан** *бар касе*; **тумшуқаш овезон** *маҷ.* ранҷидахотир, гирифтарӯй, дилгир.

ТУМШУҚБАНД تمشق‌بند *гуфт.* тӯри аз сим ё тасма бофташудае, ки ба даҳони саг ва ҳайвоноти дигар мебананд, то касеро нага-

зад; даҳонбанд, фукбанд.

ТУНБОН تنبان эзор, шалвор.

ТУНГ تنگ *кит.* кӯза, кӯзаи об, зарфи шишагин бо гардани танги дароз барои об, шароб *ва г.*

ТУНД تند 1. тез, башиддат, бошитоб. 2. мазаи тез, таъми тезу сӯзон (*мас., мазаи мурч*); **боди тунд** боди сахт, боди бошиддат вазанда; **миҷози тунд** *маҷ.* табиати зуд асабонӣ ва хашмгиншаванда, хулқи тез; **тунд шудан** талхмаза шудан (*мас., бо зиёдии мурч ва г.*); **тезу тунд** бо шиддат; **тунд шудан (тунду тез шудан)** *бо касе* муомилаи дурушт кардан; ба ҷаҳл омада гапи сахт задан ба касе; бо қаҳру хашм гап задан; **тунди халахӯр** одами зудранҷи бадҷаҳл, гапнодаро, бадзабони зудхашм.

ТУНДА تنده муғҷаи дарахт.

ТУНДАК تندک тезак (*оид ба қаланфур*).

ТУНДАР//ТУНДУР تندر ғурриши абр, раъд.

ТУНДБОД تندباد боди сахти башиддат; гирдбод.

ТУНДБӮ تندبو бӯи тунд, бӯи тез.

ТУНДГАП تندگپ бадгап, сахтгап.

ТУНДГАПӢ تندگپی бадгапӣ, сахтгапӣ.

ТУНДЗЕҲН تندذهن зеҳни тез, зеҳни бурро.

ТУНДЗАБОН تندزبان сахтгап, бадгап, дуруштгӯй, теззабон.

ТУНДИДАН I تنديدن сабзидан, муғҷа бастан.

ТУНДИДАН II تنديدن тезӣ кардан, оташин шудан, хашмгин шудан.

ТУНДӢ تندی 1. тезӣ, шиддат, ҳиддат, суръат; 2.тезӣ дар таъм ва маза.

ТУНДМАЗА تندمزه ҳар чизе, ки мазаи он тунд мебошад, тезмаза.

ТУНДМИҶОЗ تندمجاز бадхӯ, хашмгин, бадзабон, бадрафтор, бадфеъл.

ТУНДМИҶОЗӢ تندمجازی бадрафторӣ, хашмгинӣ, бадфеълӣ, оташинӣ.

ТУНДНАВИС تندنويس он ки тез менависад, касе, ки ҷараёни ҷаласаеро бо суръат менависад.

ТУНДНАВИСӢ تندنويسی тез навиштан, тезнависӣ, амали тунднавис.

ТУНДПАРВОЗ تندپرواز тезпарвоз, ба шитоб ва тез парвозкунанда.

ТУНДРАВ تندرو он ки тез роҳ меравад; тезрав, тезтак; *муқоб.* **танграв**, **кундрав**.

ТУНДРАВӢ تندروی тез рафтан, якравӣ.

ТУНДРАФТОР تندرفتار 1. бадрафтор, бадмуомила, дағал дар муомила бо касон (*нисбат ба одам*). 2. тезгард (асп).

ТУНДРАФТОРӢ تندرفتاری бадмуомила будан, рафтори бад доштан, бадрафторӣ.

ТУНДРОӢ تندرا يی *кит.* беандешагӣ, саросемакорӣ.

ТУНДРОЙ تندرای беандеша, саросемакор, рафтори беандеша, муносибати саросеманок.

ТУНДРӮ(Й) تندرو(ی) туршрӯй, бадқавоқ.

ТУНДТОЗ تندتاز он ки тез метозад, тезрав, тезрафтор.

ТУНДУР تندر *ниг.* **тундар**.

ТУНДФЕЪЛ تندفعل хислати бад ва тунду тез доштан, бадхӯ, тундхӯ.

ТУНДФЕЪЛӢ تندفعلی феъли тунд доштан, бадфеълӣ.

ТУНДХАШМӢ تندخشمی бадҷаҳлӣ, бадқаҳрӣ.

ТУНДХЕЗ تندخيز тундрав, ба суръат ва бошитоб ҷаҳанда.

ТУНДХУЛҚ تندخلق дорои хулқи бад, бадхулқ.

ТУНДХУЛҚӢ تندخلقی хӯи бад доштан, тундхулқ будан, бадхулқӣ.

ТУНДХӮ(Й) تندخو(ی) бадхулқ, оташмизоҷ, тезхашм.

ТУНДХӮӢ تندخويی бадҷаҳлӣ, тезхашмӣ, бадхулқӣ.

ТУНЕЛ *англ.* تنل нақб, долони дар зери замин ва ё аз байни кӯҳҳо канда ва махсусан таҷҳизонидашуда барои гузариши қатори роҳи оҳан, роҳи автомобилӣ, оби иншоотҳои обрасонӣ *ва г.*

ТУНЕЛСОЗ تنلساز он ки дар сохтмони роҳи зеризаминӣ иштирок менамояд.

ТУНЕЛСОЗӢ تنلسازی *исми амал аз* **тунел сохтан**; сохтани роҳи зеризаминӣ.

ТУНӢ تونی *кит.* 1. гулханӣ, гулхантоб, гулахӣ. 2. айёр, дузд.

ТУНТОБ تونتاب *кит.* он ки дар оташдони ҳаммом оташ меафрӯзад, гулахӣ.

ТУНУК تنک 1. паҳни нозук, маҳин, латиф; *муқоб.* **ғафс**; **нони тунук** нони паҳни нозук. 2. сирак; кам, андак; *муқоб.* **анбӯҳ ва ғулӣ**; **хоби тунук** *муқоб.* **хоби сахт; шӯрбои тунук** шӯрбои суюқ (рақиқ), *муқоб.* **ғализ**.

ТУНУКА تنکه оҳани паҳну тунуки варақ – варақ, ки бо он бомҳоро мепӯшанд ва асбобу анҷоми гуногун месозанд.

ТУНУКАГӢ تنکگی *мансуб ба* **тунука;** аз тунука сохташудан.

ТУНУКАКОРӢ تنکه‌کاری бо тунука пӯшонидан.

ТУНУКАПОРА تنکه‌پاره пораи тунука, порчаи тунука.

ТУНУКАПӮШ تنکه‌پوش бо тунука пӯшонидашуда: **боми тунукапӯш**.

ТУНУКАСОЗ تنکه‌ساز он ки аз тунука асбобҳои гуногун месозад.

ТУНУКАСОЗӢ تنکه‌سازی амал ва шуғли тунукасоз, устохонаи (коргоҳи) тунукасоз.

ТУНУКБИЗОАТ تنک‌بضاعت *кит.* камбағал, қашшоқ.

ТУНУКДИЛ تنک‌دل *киноя аз* раҳмдил, нармдил.

ТУНУКЗАРФ تنک‌ظرف *кит.* 1. дорои зарфи тунук. 2. *киноя аз* камтоқат, бетоқат.

ТУНУКӢ تنکی нозукӣ, маҳинӣ, ғафсу анбӯҳ набудан.

ТУНУКҚАБАТ تنک‌قبت қабати тунук ва маҳин.

ТУНУКМАҒЗ تنک‌مغز *кит., киноя аз* одами сабук, сабукмағз, камақл.

ТУНУКМОЯ تنک‌مایه *кит.* камсармоя, камбизоат, камбағал.

ТУНУКОБ تنک‌آب дарё, наҳр, ҷӯй, ки обаш зиёд нест; камумқ, камоб; ҷои камоби дарё, ки аз он ҷо гузаштан мумкин аст.

ТУНУКОБА تنک‌آبه ҷои камоби дарё.

ТУНУКПӮСТ تنک‌پوست он чи пӯсти тунук дорад: **лимӯи тунукпӯст**.

ТУНУКРИШ تنک‌ریش он ки мӯи ришаш анбӯҳ нест, камриш.

ТУНУКРӮЙ تنک‌روی *кит.* шармгин, маҳҷуб.

ТУНУКРӮШНОӢ تنک‌روشنایی *кит.* нимравшанӣ, нимторикӣ; он чи рӯшноии кам дорад.

ТУНУКШАРОБ تنک‌شراب *кит.* он ки зуд маст мешавад.

ТУППА توپه *лаҳҷ.* навъи таоми хамирӣ, ки он паҳн-паҳн бурида мешавад.

ТУППАКАШАК توپه‌کشک кафлеси филизии сӯрох-сӯрох ё симтурие, ки бо он туппаро мекашанд, чавлӣ.

ТУР I تور 1. паҳлавон, далер. 2. аз аҳди Тӯрон.

ТУР II تر *нидо,* ки вақти рондани саг гуфта мешавад.

ТУРБ ترب бехи хӯрокии сабзаи полизӣ, ки маза ва бӯи тунд дорад.

ТУРБАТ *а.* تربت 1. хок. 2. *маҷ.* қабр, гӯр.

ТУРБАТХОНА تربت‌خانه хонаи охират.

ТУРБИНА *фр.* توربینه муҳаррики паррадоре, ки дар он қуввам буғ, газ ё оби равон ба қувваи механикӣ табдил меёбад.

ТУРБИНАСОЗӢ توربینه‌سازی сохтани турбина, **корхонаи турбинасозӣ**.

ТУРБОГЕНЕРАТОР *фр.* توربوگنرتار генератори барқӣ, ки бо қувваи турбинаи газ ё бухор кор мекунад.

ТУРБТАРОШ ترب‌تراش асбоби филизӣ, ки сӯрохчаҳои майда-майдаи зиёде дорад, турб, сабзӣ ва ғайраро ба он суда майда мекунанд.

ТУРБЧА تربچه турби хурд, ки сурхранг мешавад; шалғамча.

ТУРИЗМ *фр.* توریزم *ниг.* **ҷаҳонгардӣ**.

ТУРИСТ *фр.* توریست *ниг.* **ҷаҳонгард**.

ТУРК ترک халқи забонаш мансуб ба гурӯҳи забонҳои туркӣ, ки сокинони асосии Туркияро ташкил медиҳад.

ТУРКЗАБОН ترک‌زبان халқе ё касе, ки ба забони туркӣ гуфтугӯ мекунад.

ТУРКИДОН ترکی‌دان он ки забони туркиро мефаҳмад ва бо он гап мезананд.

ТУРКӢ ترکی 1. *мансуб ба* **турк**. 2. забони туркон. 3. *маҷ.* ҳуҷуми ногаҳонӣ, ғоратгарӣ, зулму ситам. 4. *маҷ.* тундӣ, тундхӯӣ.

ТУРКМАН ترکمن халқи забонаш мансуб ба гурӯҳи забонҳои туркӣ, мардуми асосии Туркманистон.

ТУРКОНА ترکانه ба мисли туркон, ба расму оини туркон, турквор.

ТУРКОНХИДЕВ ترکان‌خدیو *кит.* шоҳи туркон.

ТУРКТОЗӢ ترک‌تاز(ی) *кит.* ба мисли туркон ҳуҷум кардан, ба ногоҳ ҳуҷум кардан, ҳамлаи ногаҳонӣ барои тороҷу куштор.

ТУРКҶӮШ ترک‌جوش *кит.* гӯшти нимпухта, ки хӯрдани он одати туркон аст; **туркҷӯш кардан** а) гӯштро андак ҷӯшондан; б) *киноя аз* саросемавор ва нимкола анҷом додани коре.

ТУРКШИНОС ترک‌شناس он ки забону таъриху маданияти туркҳоро меомӯзад.

ТУРКШИНОСӢ ترک‌شناسی як соҳаи илм, ки забон, адабиёт, иқтисод, таърих ва дигар масъалаҳои халқҳои туркро таҳқиқ менамояд.

ТУРМ ترم пояи дар; он қисми дар, ки ба остонаю болодарӣ банд мешавад.

ТУРНА ترنه куланг.

ТУРНАҚАТОР ترنه‌قطار *маҷ.* сафкашида, қаторшуда, паси ҳам, мисли қатори турнаҳо.

ТУРОБ *а.* تراب хок; замин; **хоку туроб кардан** *маҷ.* несту нобуд (помолу маҳв) кардан; **хоку туроб шудан** тамоман несту нобуд шудан.

ТУРОНӢ تورانی 1. *мансуб ба* **тур** I; 2. аҳли Турон.

ТУРРА طره 1. фаши салла. 2. дастаи мӯи тобида дар канори пешонӣ, зулф; **турраи сунбул** а) хӯшаи сунбул; б) *маҷ.* зулфи маҳбуба.

ТУРС I ترس *кит.* маҳкам, сахт, устувор.

ТУРС II ترس *кит.* сипар.

ТУРУНҶ ترنج 1. мевае аз ҷинси лиму ва афлесун. 2. *маҷ.* занахдон, занахдони ёр.

ТУРУШ ترش *ниг.* **турш**.

ТУРФА *а.* طرفه чизи тоза, нав; аҷиб, хушоянд, шигифтовар; камёб.

ТУРШ ترش он чи мазаи лиму ё сирко дорад; **турш кардани рӯй** (**пешона**) *маҷ.* пешонӣ ва рӯйро пурчин кардан ба аломати норизоӣ ё ғазаб.

ТУРШАК ترشک навъи ғӯлинг.

ТУРШИДАН ترشیدن турш шудан, туршӣ пайдо кардан; туршида вайрон шудан (*мас.*, *шир*).

ТУРШӢ ترشی 1. ҳолати чизи турш, сиркодорӣ. 2. сабзавоти ба сирко хобонидашуда; **туршии меъда** дараҷаи турш будани (оби) меъда; сӯзиши меъда.

ТУРШМАЗА ترش‌مزه он чи таъми турш дорад.

ТУРШМОНАНД ترش‌مانند ба сони турш, дорои мазаи турш.

ТУРШОН(И)ДАН ترشاندن//ترشانیدن турш кардан, ба ҳоли туршӣ расондан.

ТУРШРӮ(Й) ترشرو(ی) он ки рӯи пурчин дорад; бадқавоқ, тирарӯй.

ТУРШРӮЁНА ترشرویانه тирарӯёна.

ТУРШРӮӢ ترشرویی бадқавоқӣ, тирарӯӣ, тундхӯӣ.

ТУТ توت дарахти машҳур, ки баргаш ғизои кирми пилла аст ва меваи ширини он хӯрданист; **тути балхӣ** тути калон – калони серширaи ширин; **тути марворид** тути майда–майдаи сафеди ширин; **тути хасак** тути ёбоӣ, тути бепайванди камшира ва фач; **тут барин рехтан** якбора ва паёпай афтодан, кушта

шудан (*мас., аз тирборон*).

ТУТАНҶИР **توتانجیر** анҷири тутмонанд.

ТУТАФШОНӢ **توتافشانی** шохи дарахти тутро таконда ба рӯи боғҷома резондани донаҳои пухтаи он.

ТУТЗОР **توتزار** ҷои анбӯҳии дарахтони тут, тутистон.

ТУТИЛА **توتله** он ки вақти гап задан забонаш гирифта ҳарфҳоро дуруст талаффуз карда наметавонад; он ки забонаш лакнат дорад; алкан, кундзабон, сақав.

ТУТИЛАГӢ **توتلگی** тутила будан, гирифтани забон, кундзабонӣ.

ТУТМАВИЗ **توتمویز** донаҳои хушк кардашудаи тут.

ТУТПАЗ(Ӣ) **توتپز(ی)** мавсими пухтани тут.

ТУТПАРВАРӢ **توتپروری** парвариши дарахти тут.

ТУТХӮРӢ **توتخوری** *исми амал аз* **тут хӯрдан;** 1.меваи тутро хӯрдан; **ба тутхурӣ баромадан** ба сайри тутзор баромадан бо мақсади чида хӯрдани тут. 2. *маҷ.* бепарвоӣ.

ТУТШИНОНӢ **توتشنانی** амали шинондани ниҳоли тут.

ТУФ **تف** оби даҳон, оби даҳон, ки аз даҳон берун андозанд; **туфи лаънат** ба аломати нафрин ва изҳори танаффур оби даҳон андохтан ба касе; **туф кардан (ба рӯи** *касе*) изҳори нафрат кардан; **туф бар ту!** лаънат бод бар ту!.

ТУФАЙЛ *а.* **طفیل** : **аз (ба) туфайли…** дар сояи…, ба сабаби…; барои…; ба воситаи…

ТУФАЙЛИХӮР **طفیلیخور** муфтхӯр.

ТУФАЙЛӢ **طفیلی** 1. нохонда, ногаҳонӣ омада. 2. *маҷ.* муфтхӯр; **меҳмони туфайлӣ** он ки бе даъват ба дигарон ҳамроҳ шуда ба меҳмонӣ омадааст.

ТУФАНГ **تفنگ** милтиқ, камон.

ТУФАНГДОР **تفنگدار** он ки милтиқ ба даст ё ба дӯш дорад; соҳиби милтиқ.

ТУФАНГПАРОНӢ **تفنگپرّانی** тирпаронӣ.

ТУФАНГСОЗ **تفنگساز** милтиқсоз.

ТУФАНГЧА **تفنگچه** таппонча.

ТУФДОН **تفدان** зарфи махсус барои андохтани оби даҳон, балғам *ва г.*

ТУФОЛА **تفاله** бахши боқимондаи моддае монанди мевае, ки обшира ё равғани он гирифта шудааст.

ТУФУЛИЯТ *а.* **طفولیت** тифлӣ, кӯдакӣ, бачагӣ.

ТУХМ **تخم** 1. донаи наботот, ки кошта мешавад. 2. байзаи мокиён ва парандагони дигар; **аз тухм баромадан** тухмро шикаста баромадани чӯҷа; **тухми** *чизеро* **нест кардан (кандан)** бунёди чизеро барандохтан, асли чизеро нест кардан, чизеро тамоман нест кардан; донаи гиёҳи рӯяндаеро коштан; **тухм пахш кардан** а) ба рӯи тухм (байза) хобидани мурғон; б) *маҷ.* муддати дароз аз хона набаромадан; **тухми** *чизеро* **коштан** бунёд гузоштан ба коре ё чизе; **тухми нимдунбул** тухми нимпухтаи сахтношуда. 3. *маҷ.* нутфа, манӣ; асл, нажод.

ТУХМА **تخمه** ҷанин; насаб, нажод.

ТУХМБИРЁН **تخمبریان** дар равған бирёнкардаи тухми мурғ.

ТУХМБОЗӢ **تخمبازی** бозӣ кардан бо байзаи пухтаи мурғ, бозӣ ба воситаи ба ҳам задани нӯги ду тухм аз тарафи ду ҳариф то шикастани яке аз тухмҳо.

ТУХМГУЗОРӢ **تخمگزاری** **: айёми тухмгузорӣ** мавсими барои ҷӯҷабарорӣ тухм мондани паранда ва мурғон.

ТУХМДОН **تخمدان** узве, ки ҷанини ҷонварон ва растаниҳо дар дохили он нашъунамо мекунад; қисми узви ҷинсии занон (модина), ки ҳуҷайратухм дар он ба вуҷуд меояд.

ТУХМЗО **تخمزا** мурғ ё парандае, ки тухм мекунад.

ТУХМЗОӢ **تخمزایی** зоидани тухм, тухм кардан.

ТУХМИКОР **تخمیکار** он ки тухм мепошад, деҳқон, барзгар.

ТУХМИКОРӢ **تخمیکاری** *мансуб ба* **тухмикор**; **тухмӣ коштан**;

ТУХМИПАРВАР **تخمیپرور** хоҷагии ба таври

махсус ба кишт омодакунандаи донаҳои тухмӣ.

ТУХМИПАРВАРӢ تخمی‌پروری *мансуб ба* **тухмипарвар**; **тухмӣ парвариш додан**.

ТУХМӢ تخمی ғалла ё пунбадонаи махсус барои кишт ҷудошуда.

ТУХММОНӢ تخم‌مانی *муқ*. тухмгузорӣ; **тухммонии моҳиён** барои давом додани насл тухм гузоштани моҳиён.

ТУХММУҒҶА تخم‌مغجه ҷанини тухм.

ТУХМПАРТОӢ تخم‌پرتایی *ниг*. **тухмгузорӣ.**

ТУХМПОШАК تخم‌پاشک мошин барои пошидан (киштани дона).

ТУХМПОШӢ تخم‌پاشی *исми амал аз* **тухм пошидан**; пошидани тухм (базр) дар кишт, зироат.

ТУХМҲУҶАЙРА تخم‌حجیره ҳуҷайратухм.

ТУХМҶАНГ تخم‌جنگ *ниг*. **тухмбозӣ**.

ТУХМШАКЛ تخم‌شکل *ҳанд*. байзавӣ, эллипсӣ (*яке аз шаклҳои ҳандасӣ*).

ТУҲАФ *а*. تحف *ҷ*. **тӯҳфа**.

ТУҶҶОР *а*. تجار *ҷ*. **тоҷир**.

ТУШ توش *ниг*. **тӯша**.

ТУШБЕРА توشبیره гӯшти кӯфтаи ба хамири тунуки чоркунҷаи майда буридашудаи ба тарзи махсусе печонда, ки дар об ҷӯшонда пухта мехӯранд, ҷӯшбара; ◊ **тушбераро хом шумурдан** хаёли хом шумурдан, кореро саҳл шумурдан, бемулоҳизагӣ кардан; **ғараз аз тушбера гӯшт хӯрдан аст** василаҳои гуногун баҳонаеанд барои ба даст овардани мақсади асосӣ.

ТУШБЕРАГИРАК توشبیره‌گیرک асбобе, ки бо он тушбераро мегиранд, чавлӣ.

ТӮ I تو *кит*. 1. қабат, ло; **тӯ ба тӯ** қабат ба қабат, печ дар печ, дарун ба дарун. 2. дарун, дохил, андарун.

ТӮ II تو *кит*. саршир, қаймоқ.

ТӮБ I توب *гуфт*. 1. гурӯҳ, даста, издиҳом. 2. ғарам, ғун, чош; **тӯб кардан** ҷамъ кардан; ғарам (ғун) кардан; **тӯб шудан** ҷамъ шудан; ғарам (ғун шудан).

ТӮБ II توب бастаи чизе, даста (*мас., матои либосворӣ*); **тӯб-тӯб** даста-даста, тӯда-тӯда.

ТӮБ III توب гӯй, ҳаппак (*асбоби бозӣ*); **тӯби футбол**.

ТӮББОЗӢ توب‌بازی бозӣ бо тӯб.

ТӮБӢ *а*. طوبی дарахти серсояи афсонавӣ дар ҷаннат, ки меваҳои гуногун ва хушбӯй доштааст.

ТӮБО طوبی *ниг*. **тубӣ.**

ТӮБРА توبره 1. тӯрба, емхалта, халтае, ки ба он коҳу алафу ҷав мегиранд ва бар сари асп, хар *ва г.* меовезанд. 2. халта, халтаи бенавоён.

ТӮБСАДА توب‌سده навъе аз дарахти сада, ки намуди даврашакл дорад.

ТӮБЧА توبچه *шакли тасғири* **тӯб**; тӯби хурд.

ТӮҒ توغ *ниг*. **туғ**.

ТӮҒРӢ *т*. توغری *гуфт*. рост, дуруст; **тӯғрӣ омадан** мувофиқ ва баробар воқеъ шудан.

ТӮДА توده 1. ҳар чизе, ки болои ҳам рехта тӯб карда шуда бошад, анбӯҳ, ғарам. 2 тал, пушта.

ТӮДАБАРГ توده‌برگ баргтӯда.

ТӮДАБОЗ توده‌باز ҳизббоз,

ТӮДАБОЗӢ توده‌بازی ҳизббозӣ, гурӯҳбозӣ.

ТӮДАГУЛ توده‌گل тӯдаи гулҳо.

ТӮДАКАШ توده‌کش аз паси худ баранда.

ТӮДАСИТОРА توده‌ستاره ҷамъи ситораҳо.

ТӮЁНА تویانه ҳадяи тӯй.

ТӮЙ *т*. توی//طوی ҷашн, ид; сур: **тӯйи арусӣ**, **тӯйи хатна**.

ТӮЙГАРД توی‌گرد он ки тӯй ба тӯй мегардад.

ТӮЙГАРДӢ توی‌گردی тӯй ба тӯй гаштан.

ТӮЙХАБАР توی‌خبر он ки ба тӯй хабар мекунад.

ТӮЙХОНА توی‌خانه хонаи тӯйдор.

ТӮЙХӮР توی‌خور иштирокдори тӯй.

ТӮЙЧА تویچه тӯйи хурд, тӯйи каммасраф.

ТӮЗ توز *кит.* пӯсти дарахти сахт, ки бар камон, зини асп *ва г.* мепечонданд.

ТӮЗИДАН توزیدن 1. андӯхтан, ҷамъ кардан. 2. тороҷ кардан, тала кардан.

ТӮҚАЙЗОР طوقیزار *гуфт.* бешазор, ҷангалзор.

ТӮҚСАБО *т.* توقسبا *таър.* яке аз мансабҳои олии сипоҳӣ дар аморати Бухорои давраи амирӣ.

ТӮҚ-ТӮҚ توق توق *калимаи тақлиди овози* пайи ҳам задани чизи сахт (*мас., путк*)

ТӮҚУМ *т.* طوقم полони хар; **тӯқум кардан (задан)** полон гузоштан.

ТӮҚУМДӮЗ طوقم‌دوز он ки тӯқум (полони хар) медӯзад.

ТӮҚУМШУЛЛУК طوقم‌شلک *зоол.* як навъи ҷонвари бемӯҳра аз оилаи нармбаданҳои шикампой, ҳалазун.

ТӮЛ I *а.* طول 1. дарозӣ. 2. давомнокӣ; **дар тӯли...** (сол, моҳ), дар давоми..., дар муддати..., **тӯл кашидан** дароз давом кардан, кашол ёфтан. 3. *ҷугр.* масофа аз меридиани муайян, ки ба дараҷа (градус) муайян карда мешавад: **арз ва тӯл**.

ТӮЛ II تول давраи наслдиҳии умумии гӯсфандон, ки ба моҳи ҳамал (март-апрел) рост меояд.

ТӮЛА *а.* طوله *ниг.* **тавила**.

ТӮЛГИРӢ تولگیری *исми амал аз* **тӯл гирифтан**; давраи баррагирии гӯсфандон.

ТӮЛӢ طولی ба дарозӣ, дарозӣ.

ТӮЛОНӢ طولانی дароз, тавил.

ТӮМОР طومار//تومار *д.* дуои дар коғаз навиштаи секунҷа печонида, ки ба бозу ва гардан баста ё ҷои дигари либос овехта мешавад (*барои дафъи бало ё нохушиҳои дигар*); бозубанд.

ТӮМОРШАКЛ طومارشکل//تومارشکل ба шакли тӯмор сегӯша.

ТӮП توپ олати ҷангии дарозмили чархдор, замбарак: **тӯпи дурзан**, **тӯпи зиддитанкӣ**.

ТӮПАНДОЗ توب‌انداز *ниг.* **тӯпчӣ**.

ТӮПАЛАНГ توپلنگ ғавғо, ошӯб, дарҳаму барҳамӣ.

ТӮПЗАНӢ توپ‌زنی *ниг.* **тӯппаронӣ**.

ТӮППАРОНӢ توپ‌پرانی парондан аз тӯп.

ТӮППИДӮЗ توپی‌دوز он ки тӯппӣ медӯзад, тоқидӯз.

ТӮППИДӮЗӢ توپی دوزی *амал ва шуғли* **тӯппидӯз**; **корхонаи тӯппидӯзӣ**.

ТӮППӢ توپّی *ниг.* **тоқӣ**.

ТӮПСАЛОМ توپسلام маросими идона, мотам ё қабулу гусели меҳмонони фахрӣ бо туппаронии ташрифотӣ.

ТӮПСОЗӢ توپسازی сохтани тӯп.

ТӮПХОНА توپ‌خانه қӯрхона, анбори тӯпҳо дар қисмҳои ҳарбӣ; ҷои нигаҳдории тӯпҳо.

ТӮПЧИБОШӢ توپچی‌باشی *таър.* сардори тӯпҳои оташфишонӣ (*мансаби ҳарбӣ дар Бухорои амирӣ*).

ТӮПЧӢ توپچی *ҳ.* аскари мутасаддии тӯпҳои оташфишонӣ.

ТӮР تور 1. бофтаи шабака (сӯрох-сӯрох) аз ресмон ё сими нозук: **тӯри моҳигирӣ**, **тӯр бофтан.**

ТӮРА توره 1. *таър.* унвони валиаҳдон – фарзандони амирони Бухоро. 2. *кӯҳн.* унвони эҳтиромии эшонҳо. 3. *кӯҳн.* унвони амалдорони ҳукумати подшоҳии рус дар Туркистон. 4. *маҷ.* мансабпараст, калонгир.

ТӮРАГӢ توره گی *гуфт.* калонгарӣ.

ТӮРБА توربه *ниг.* **тӯбра**.

ТӮРБОФ تورباف бофандаи тӯр.

ТӮРБОФӢ تورباقی *амал ва шуғли* **тӯрбоф**; **тӯр бофтан**.

ТӮРДОР توردار дорои тӯр.

ТӮРДӮЗӢ تردوزی дӯхтани тӯр (барои дару тирезаҳо).

ТӮРӢ توری тӯрдор, бо тӯр сохташуда.

ТӮРКАДУ توركدو қафаси тагаш аз чӯбкаду сохташуда (*барои бедона*).

ТӮРСАБАД تورسبد сабади тӯрӣ.

ТӮРУҚ توروق : **аспи тӯруқ** аспи сурхранг.

ТӮРХАЛТА تورخلته халтачаи тӯрӣ.

ТӮРШАКЛ تورشکل шаклан тӯрмонанд.

ТӮС توس навъи сафедор.

ТӮСЗОР توس‌زار ҷое, тӯс бисёр дорад, дашти тӯс.

ТӮСӢ طوسی номи матоест, ки дар шаҳри Тӯс бофта мешавад; матои сурх ё ҷигарӣ.

ТӮТИБАЁН طوطی‌بیان *маҷ.* ширинсухан, хушзабон.

ТӮТИБУРУТ طوطی‌بروت марди мӯйлабхҳояш ба боло тофташуда.

ТӮТИВОР طوطی‌وار чун тӯтӣ; **тӯтивор такрор кардан** омӯхтаи худро чун тӯтӣ такрор кардан.

ТӮТИЁ توتیا 1. санги сурма, ки соида ба чашм мекашанд. 2. *маҷ.* чизи камёб.

ТӮТӢ طوطی парандаи сабзранги минқоркаҷ, ки гуфтори одамиёнро тақлид мекунад.

ТӮФАЛАНГ توفلنگ *ниг.* **тӯпаланг**.

ТӮФИДАН توفیدن *кит.* ларзидан, ҷунбидан.

ТӮФОН *а.* طوفان боди сахт, тундбод; бӯрон, обхез, гирдоб: **тӯфони Нӯҳ**.

ТӮХТАН توختن *кит.* 1. ҳосил кардан, ба даст овардан, пайдо кардан. 2. пардохтан, қарзро адо кардан.

ТӮҲМАТ *а.* تهمت ба касе нисбат додани коре, ҷинояте, ки вай накардааст; бӯҳтон; **тӯҳмат задан (кардан)** ба касе бӯҳтон кардан, бо гумони бад касеро айбдор кардан; **ба таги тӯҳмат мондан** бо гумони бад ё ноҳақ муттаҳам шудан.

ТӮҲМАТАНГЕЗ تهمت‌انگیز бӯҳтонангез.

ТӮҲМАТБОФ تهمت‌بارف он ки касеро бардурӯғ айбдор мекунад.

ТӮҲМАТБОФӢ تهمت‌بافی бардурӯғ айбдор кардани касе.

ТӮҲМАТГАФ تهمت‌گر бӯҳтонгар, тӯҳматкунанда.

ТӮҲМАТГАРОНА تهمت‌گرانه ба таври айбҷӯёна.

ТӮҲМАТЗАДА تهمت‌زده бо тӯҳмат ё ноҳаққона гунаҳгоршуда.

ТӮҲМАТӢ تهمتی *гуфт.* тӯҳматгар, бӯҳтонкор.

ТӮҲМАТОЛУД تهمت‌آلود ба тӯҳмат олуда, бадном, айбдор, беасос гунаҳгоршуда.

ТӮҲМАТОЛУДА تهمت‌آلوده *ниг.* **тӯҳматолуд**.

ТӮҲМАТОМЕЗ تهمت‌آمیز *ниг.* **тӯҳматолуд**.

ТӮҲМАТЧӢ تهمتچی *гуфт.*, *ниг.* **тӯҳматгар**.

ТӮҲФА *а.* تحفه ҳадя, бахшиш; раҳовард, савғот.

ТӮШ توش *гуфт.* 1. сина. 2. қувват; **тану тӯш** қуввату иқтидор.

ТӮША توشه зоди сафар, хӯрокие, ки дар сафар бо худ гиранд; захираи сафар: **тӯшаи роҳ**.

ТӮШАК توشک кӯрпачае, ки одатан ба зери ҷойхоб партоянд.

ТӮШДОР توشدار *гуфт.* 1. фарохсина (одам). 2. боқувват.

ТӮЪМА *а.* طعمه хӯрданӣ, таом; хӯрок, луқма; **тӯъмаи оташ шудан** сӯхта нобуд шудан.

ТӮЪМАХОР طعمه‌خوار хӯрандаи хӯрок, хӯрокхӯр, насибахӯр.

ТЮЛЕН تیولن *зоол.* саги дарёӣ.

У

У *ҳарфи бисту чоруми алифбои тоҷикӣ; ҳарфи* **у** *дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ дар аввали калимаҳо ба воситаи ҳарфҳои* алиф (ا), айн (ع), алифу вов (او) ва айну вов (عو), *дар байн ва дар охири калима бо ҳарфи* вов (و) *навишта мешавад*, *мас;* **умед** امید, **умр** عمر, **уфтодан** اوفتادن , **ур** عور, **нур** نور, **дору** دارو.

- У و *шакли дигари* **ва**: **китобу дафтар**, **ману ту**, **обу ҳаво**.

УБАЙД *а.* عبید *кит., шакли тасғири* **абд**; ғуломи хурд.

УБАР(А) ابر(ه) *ниг.* **ҳубара**.

УББАҲАТ *а.* ابهت *кит.* бузургӣ, шукӯҳ, шавкат, азамат.

УББОД *а.* عباد *ҷ.* **обид**.

УБНА *а.* ابنه *кит.* як навъ бемории хориш, ки дар мақъад пайдо мешавад.

УБОБ *а.* عباب *кит.* сели калон; селоб; борони сел.

УБОЛ *а.* اوبال [*аслаш* **вабол**] *гуфт.* 1. гуноҳ: **савобу убол**. 2. бечора; хору зоргашта: **бачаҳои уболу берузӣ**; **уболи** *касе* ҳайфи касе; вой бар ҳоли касе; **уболи** *касе ё чизе* **гирифтан** гирифтори гуноҳу азоб шудан (*дар натиҷаи рафтори бади худ нисбат ба касе ё чизе*).

УБОЛАК اوبالک *гуфт., шакли тасғир ва навозиши* **убол**; ◊ **мусичаи уболак** а) шахси бегуноҳ, безарар; б) одами бечора, хору зоргашта; *муқ.* **мусичаи бегуноҳ**.

УБРА ابره *кит.* он чи бӯи бад дорад, бадбӯй.

УБУВВАТ *а.* ابوت *кит.* падарӣ: **шафқати убувват**.

УБУДИ(Й)ЯТ *а.* عبودیت *кит.* бандагӣ; тоату ибодат; хидматгузорӣ.

УБУР *а.* عبور гузаштан, тай кардан, гузаштан аз об (ҷӯй, дарё *ва г.*); гузариш: **вақти убур**, **ҷои убур**; **убур кардан** гузаштан оберо; паймудан роҳеро; ◊ **убуру мурур** рафту омад.

УБУРГОҲ عبورگاه ҷои гузаштан, гузаргоҳ.

УБУРНОПАЗИР عبورناپذیر ҷое, ки аз он имкони убур вуҷуд надорад.

УБУС *а.* عبوس *кит.* туршрӯӣ, чини абрӯ.

УБУСАТ *а.* عبوست *кит.* туршрӯӣ кардан, абрӯ чин намудан.

УБУҲҲАТ ابهّت *а. ниг.* **уббаҳат**.

УВАЙС *а.* اویس *кит.* гург.

УВВОС اوّاس *ниг.* **уллос**.

УВОЛ اوال *гуфт., ниг.* **убол**.

УГРО اوگرا навъе аз ош, ки хамирро тунук карда, дароз-дароз чун тор бурида мепазанд: **оши угро, угро буридан**.

УҒЛУТА *а.* اغلوطه *кит.* сухани шубҳаноки ба ғалат андозанда; сухани ғалат.

УҒНИЯ *а.* اغنیه *кит.* 1. нағма, замзама, тағаннӣ. 2. сози ғайринафасӣ (*аз қабили* чанг, рубоб).

УҒУР اوغور зарфест чӯбӣ ё филизӣ барои кӯфтану орд кардани гандум, намак, суманак *ва г.*, ҳован.

УҒУРАК اوغورک уғури хурд.

УҒУРДАСТА اوغوردسته дастаи уғур, ки бо он чизи дар уғур бударо кӯфта майда мекунанд.

УҒУРЧА اوغورچه *ниг.* **уғурак**.

УД I *а.* عود дарахтест, ки чӯби сиёҳранг дорад ва дар вақти сӯзондан бӯи хуш медиҳад.

УД II *а.* عود *мус.* навъи асбоби торӣ, ки косахонаи мурудшакли калон ва дастаи начандон дароз дорад.

УДАБО *а.* ادبا *ҷ.* **адиб**.

УДАЙЧӢ ادیچی *таър.* яке аз мансабдорони олирутбаи дарбори аморати Бухоро, ки ба тартибу иҷрои маросимҳои ташрифот, қабул, зиёфат *ва г.* роҳбарӣ ва назорат мекард.

УДБЕЗ عودبیز *кит.* боде, ки бӯи хуши сӯзондаро ба машом мерасонад

УДВОН *а.* عدوان *кит.* 1. адоват, душманӣ. 2. зулм, ҷабр.

УДӢ عودی 1. *мансуб ба* **уд**; аз чӯби уд сохташуда. 2. шабеҳ ба ранги уд; ранги сиёҳи моил ба ранги уд.

УДМУРТ ادمورت номи халқест, ки аҳолии асосии Удмуртистонро (дар ҳайати Русия) ташкил медиҳад.

УДМУРТӢ ادمورتی *мансуб ба* **удмурт**: **забони удмуртӣ**.

УДНАВОЗ عودنواز он ки уд менавозад, мутриби навозандаи уд.

УДНАВОЗӢ عودنوازی навохтани уд; ҳунари уднавоз.

УДСӮЗ عودسوز 1. сӯзонандаи уд. 2. бухурдон, миҷмар, манқалдони махсуси удсӯзӣ.

УДУЛ *а.* عدول *кит.* 1. аз ҳадди муайян гузаштан, таҷовуз намудан аз доираи муайян. 2. *маҷ.* реҳлат кардан; вафот кардан. 3. беитоатӣ, саркашӣ; гардантобӣ намудан.

УЗАМО *а.* عظما *кит. ҷ.* **азим**; одамони бузург, бузургон.

УЗАНГУ اوزنگو ҳалқаи филизӣ, ки бо тасма аз ду тарафи зин овезон аст ва савора пояшро дар он мегузорад, рикоб; **аз асп фуроянд ҳам, аз узангу намефуроянд** (*мақ.*) аз мансабе рафта бошад ҳам, калонигариро тарк намекунад; мартабааш поён шуда бошад ҳам, мисли пештара гирумон дорад.

УЗВ *а.* عضو 1. як қисми бадан (*аз қабили* даст, пой, китф, сар): **узви шунавоӣ**. 2. он ки ба ҳайати ягон созмон, иттиҳодия *ва г.* дохил аст ё пазируфта шудааст; **узви Иттифоқи нависандагон, узви оила, узви ҷомеа, узви вобастаи Академияи илмҳо, узви пайвастаи Академияи илмҳо**.

УЗВАН *а.* عضواً табиатан; бевосита; **узван пайваста будан бо** *чизе*.

УЗВИЯТ *а.* عضویت аъзогӣ, узв шудан, дохил шудан ба ҳайати ягон ташкилот ё иттиҳодия, узв шудан, аъзогӣ.

УЗЕЛ *р.* اوزل *баҳр.* андозаи суръати ҳаракати киштӣ, ки ба адади милҳои баҳрии дар як соат тайкардаи он баробар мебошад.

УЗЛАТ *а.* عزلت *кит.* гӯшанишинӣ; танҳоиҷӯӣ; хилват: **кунҷи узлат ихтиёр кардан**.

УЗЛАТНИШИН عزلت‌نشین *кит.* гӯшанишин, хилватнишин.

УЗЛАТНИШИНӢ عزلت‌نشینی *кит.* гӯшанишинӣ, хилватгузинӣ.

УЗМО عظمی *кит. муаннаси* **аъзам**; **саодати узмо** саодати бузург, хушбахтии калон.

УЗН *а.* اذن *кит.* гӯш.

УЗОДА//ИЗОДА *а.* عضاده *кит.* паҳлударӣ; бозуи дар.

УЗОР *а.* عذار [*аслаш* **изор**] рухсора, ораз.

УЗР *а.* عذر 1. сабаб ва далеле, ки пас аз рафтори нодурусте ё барои афви гуноҳе оварда мешавад; бахшоиш пурсидан, маъзарат, пӯзиш; **узри тақсир** узрхоҳӣ барои гузаштан аз гуноҳ, маъзарат пурсидан; **узр овардан** сабаб ва делел нишон додан барои сафед кардани худ аз гуноҳ; маъзарат хостан; **узр хостан (пурсидан, гуфтан)** афви гуноҳ талабидан, маъзарат хостан, бахшоиш пурсидан (*барои ягон амали ношоистаи худ*); **узри** *касеро* **қабул кардан (писандидан)** сабаб ва далели нишондодаи касеро асоснок ҳисоб кардан, пазируфтан; **узри** *касеро* **рад кардан** сабаб ва баҳонаи касеро барои иҷро накардани коре беасос донистан. 2. баҳона, сабаби беасос барои сафед кардани худ: **дили нохоҳам, узри бисёр** (*мақ.*); **узри бадтар аз гуноҳ** (*мақ.*) узре, ки гуноҳро сабук накарда, боз вазнинтар мекунад, узре, ки овардани он нисбат ба гуноҳи содиршуда гуноҳи калонтар ҳисоб мегардад.

УЗРГӮӢ عذرگویی *исми амал аз* **узр гуфтан**.

УЗРНОК عذرناک қобили бахшиш, бахшидашаванда; **ғоибӣ бо сабаби узрнок** ғоибии сабаби асоснокдошта, бо узри муваҷҷаҳ ғоиб будан (*мас., дар дарсҳо*).

УЗРНОПАЗИР عذرناپذیر ғайри қобили бахшиш, бахшиданашаванда, афвнопазир.

УЗРОВАР عذرآور узргӯй, маъзаратпурс.

УЗРОВАРӢ عذرآوری узргӯӣ, маъзаратпурсӣ.

УЗРОМЕЗ عذرآمیز *ниг.* **узрхоҳона**.

УЗРОМЕЗОНА عذرآمیزانه *ниг.* **узрхоҳона**.

УЗРПАЗИР عذرپذیر *ниг.* **узрнок**.

УЗРПУРСӢ عذرپرسی *ниг.* **узрхоҳӣ**.

УЗРСОЗ عذرساز *кит.* баҳоначӯй.

УЗРХОҲ عذرخواه бахшоишпурсанда, маъзаратхоҳ, афвпурсанда.

УЗРХОҲӢ عذرخواهی *исми амал аз* **узр хостан**; маъзарат пурсидан, афв талабидан, **бо оҳанги узрхоҳӣ, узрхоҳӣ кардан, ба узрхоҳӣ даромадан**.

УЗРХОҲОНА عذرخواهانه аз рӯи узрхоҳӣ, узрхоҳӣ карда; бахшишхоҳона, маъзаратпурсона; бахшоишталабона: **узрхоҳона нигоҳ кардан**, **узрхоҳона ҷавоб додан**, **бо оҳанги узрхоҳона гуфтан**, **табассуми узрхоҳона кардан**.

УЗРҶӮЁНА عذرجویانه *ниг.* **узрхоҳона**.

УЗУБАТ *а.* عذوبت *кит.* 1. гуворой(-и об, шароб *ва г.*), ширин будан. 2. матбуӣ ва хушояндӣ (-и сухан).

УЙҒУР اُیغور 1. номи халқе, ки аҳолии вилоятҳои мухтори Синзян ва Уйғури Ҷумҳурии Халқии Хитойро ташкил медиҳад. 2. нафаре аз халқи уйғур.

УЙҒУРӢ اُیغوری *мансуб ба* **уйғур**: **забон уйғурӣ**, **рақси уйғурӣ**.

УКА//УКО اوکه//اوکا *гуфт.* 1. бародари хурдӣ; додар. 2. *калимаи муроҷиат, ки калонсолон ба ҷавонон ва мардон мегӯянд.*

УКРАИН اکرئین 1. номи халқе аз халқҳои славянӣ, ки аҳолии асосии Украинаро ташкил медиҳад. 2. нафаре аз халқи украин.

УКРАИНӢ اکرئینی *мансуб ба* **украин**: **забони украинӣ**, **либоси украинӣ**.

УҚАД *а.* عقد *кит., ҷ.* **уқда**.

УҚАЛО *а.* عقلا *кит., ҷ.* **оқил**.

УҚБО *а.* عقبی *кит., д.* охират, он дунё.

УҚДА *а.* عقده *кит.* 1. гиреҳ, банд. 2. *маҷ.* душворӣ, мушкилот; **уқда кушодан** а) гиреҳ кушодан, банд кушодан; б) *маҷ.* монеаҳоро дур кардан, мушкилиро бартараф карда, корҳои душворро осон кардан.

УҚДАКУШО عقده‌کشا 1. гиреҳкушо. 2. *маҷ.* мушкилкушо, осонкунандаи корҳои мушкил; кордон ва чорасоз.

УҚЁНУС *ю.* اقیانوس сатҳи яклухти оби Замин, ки қитъаву ҷазираҳоро иҳота кардааст, баҳри муҳит, океан: **уқёнуси Ором**, **уқёнуси Атлантик**, **уқёнуси Ҳинд**, **уқёнуси Яхбастаи Шимолӣ**; ◊ **он сӯи уқёнус** *киноя аз* Амрико.

УҚЁНУСГАРД اقیانوس‌گرد киштии калон, ки дар уқёнус шино мекунад: **киштии уқёнусгард**.

УҚЁНУСӢ اقیانوسی *мансуб ба* **уқёнус: ҷонварони уқёнусӣ**.

УҚЁНУСНАВАРД اقیانوس‌نورد 1. *ниг.* **уқёнусгард**. 2. муҳаққиқи қаъри уқёнус.

УҚЁНУСПАЙМО اقیانوس‌پیما *ниг.* **уқёнусгард**: **киштии уқёнуспаймо** киштии бузурги дар уқёнусҳо шинокунанда.

УҚЁНУСШИНОС اقیانوس شناس олими илмҳои уқёниснигорӣ ва уқёнусшиносӣ (океанография ва океанология).

УҚЁНУСШИНОСӢ اقیانوس‌شناسی 1. як соҳаи фанни ҷуғрофияи табиӣ, ки ба омӯхтани хусусияти физикӣ ва қонунияти химиявии муҳити обии уқёнусҳо дар алоқамандӣ бо ҳаво, хушкӣ *ва г.* машғул аст, океанография. 2. маҷмӯи илмҳое, ки ҷараёнҳои физикӣ, химиявӣ, геологӣ ва биологии уқёнусҳоро меомӯзад, океонология.

УҚНУМ *ю.* اقنوم *д.* 1. асл, зот. 2. дар ақидаи насрониён яке аз се намуди асосии тазоҳури Ху-

дованд, ки падар, писар, рӯҳулқудс (рӯҳи муқаддас) аст; **се уқнум** асли ҳар чиз (*дар тасаввури аҳли насоро*).

УҚОБ *а.* عقاب *зоол.* парандаи чанголдори минқорсахти бузургҷусса ва баландпарвоз, ки бо шикори ҷонварҳои хурд рӯз мегузаронад, бургут: **уқоби кӯҳӣ, ошёни уқоб**; ◊ **уқоби фӯлодин** ҳавопаймо.

УҚОББИНӢ عقاببینی дорои бинии ба минқори уқоб монанд: **марди уқоббинӣ**.

УҚОБВОР عقابوار мисли уқоб, ба монанди уқоб; **уқобвор пахш кардани сайд** монанди уқоб боҷуръат ва якбора ба зер гирифтани сайд.

УҚОБӢ عقابی *мансуб ба* **уқоб**: **бинии уқобӣ** бинúе, ки қисми болоияш ба минқори уқоб монанд аст; ◊ **уқобӣ шудан** *киноя аз* талабгор шудан; муштоқ шудан.

УҚОБМОНАНД عقاب مانند *ниг.* **уқобвор**.

УҚОБОНА عقابانه 1. *мансуб ба* **уқоб**; **нигоҳи уқобона** нигоҳи тез ва дурбинонаи ба уқоб хос. 2. мисли уқоб, уқобвор.

УҚУБАТ *а.* عقوبت 1. азоб, машаққат; ранҷ, кулфат: **уқубат кашидан (дидан)**. 2. *кит.* ҷазои ягон кори бад ё гуноҳ; **уқубат кардан** ҷазо додан барои кори бад ё гуноҳе.

УҚУБАТДИҲАНДА عقوبت‌دهنده азобдиҳанда, озордиҳанда; ситамгар.

УҚУҚ *а.* عقوق *кит.* нофармонӣ кардан, итоат накардан (*ба падару модар*).

УҚУЛ *а.* عقول *ҷ.* **ақл**.

УЛАВ//УЛОВ الاو//الو чорпои саворӣ ва боркаш (*махсусан хар ва асп*), маркаб, сутур.

УЛАВДОР الودار он ки ҳайвони саворӣ дорад, соҳибулав.

УЛАМО *а.* علما 1. *ҷ.* **олим**. 2. *д.* олимони соҳаи дини ислом; табақаи олии рӯҳониёни ислом.

УЛВИНАЖОД علوی‌نژاد *кит.* баландпоя, олимартаба.

УЛВИЯТ *а.* علویت *кит.* бартарӣ, баланд.

УЛВӢ *а.* علوی *кит.* 1. боло, баланд; болоӣ, фавқонӣ. 2. он чи дар осмон аст, осмонӣ; *муқоб.* **сифлӣ**; **олами улвӣ** олами боло.

УЛЁ *а.* علیا *муаннаси* **аъло**.

УЛЁҲАЗРАТ *а.* علیاحضرت *муаннаси* **аълоҳазрат**; унвони малика ва зани шоҳ.

УЛОҒ *т.* الاغ улав, маркаб, сутур.

УЛОҚ *т.* الاق 1. *ниг.* **улоғ**; бузе, ки кӯбкорӣ мекунанд, куштаи буз ё гӯсолаи дар бузкашӣ кашидашаванда. 2. *гуфт.* бузкашӣ, кӯбкорӣ; **улоқ додан** бузкашӣ барпо кардан.

УЛЛОС الاس *калимаи тақлиди овоз* 1. бонгу нулаи саг, шағол, гург *ва ғ.*: **уллос задан, уллос кашидан**. 2. садои вазидани боди сахт, ғурриш.

УЛЛОСЗАНАНДА الاس‌زننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **уллос задан**. 2. он чи уллос мезанад.

УЛЛОСЗАНӢ الاس‌زنی *исми амал аз* **уллос задан**; уллос кашидан.

УЛЛОСӢ الاسی 1. ҷонваре, ки бисёр уллос мекашад. 2. *маҷ.* шахси баландгирянда.

УЛЛОСКАШАНДА الاس‌کشنده *ниг.* **уллосзананда**.

УЛЛОСКАШӢ الاس‌کشی *ниг.* **уллосзанӣ**.

УЛТИМАТУМ التیمتوم *лот.* талаботи қатъии давлате ба давлати дигар, ки дар сурати иҷро нашудани ин талабот бо қатъ кардани муносибатҳои дипломатӣ ва истифодаи қувва (эълони ҷанг *ва ғ.*) таҳдид мекунад, итмоми ҳуҷҷат.

УЛТРА *лот.* اولتره *ҷузъи аввали калимаҳои мураккаб, ки маънои* аз ҳад зиёд зоҳир шудани чизеро *ифода мекунад*: **ултрабунафш, ултрасадо** *ва ғ.*

УЛТРАБУНАФШ اولتره‌بنفش :**шуоъҳои ултрабунафш** *физ.* шуоъҳои мавҷашон кӯтоҳи диданашаванда, ки дар спектр (тайфнигорӣ) баъд аз нурҳои бунафш ҷой мегиранд.

УЛТРАОВОЗ اولتره‌آواز *ниг.* **ултрасадо**.

УЛТРАСАДО اولتره‌صدا *физ.* садое, ки гӯши ин-

сон онро намешунавад ва асбобҳои махсус лаппишҳои ниҳоят тези онро нишон медиҳанд.

УЛУ *а.* اولو *кит.* **соҳиб**, **дорандагон**.

УЛУВ(В) *а.* علو *кит.* баландӣ, бартарӣ; бузургии қадр; **улувви ҳиммат** ҳимматбаландӣ.

УЛУҒ *т.* الغ *кит.* калон, бузург, кабир.

УЛУЛАМР *а.* اولوالامر *кит.* соҳиби ҳукму фармон, амир.

УЛУЛХАМР *а.* اولوالخمر *кит.* шаробхӯр, майхора.

УЛУМ *а.* علوم *ҷ.* **илм**: **улуми шеър, таърихи улум**, **таҳсили улум**; **талабаи улум** *кҳн.* толибилм (*дар мадраса*)

УЛУС *м.-т.* الوس *таър.* қабила, қавм ва сарзамини он: **соҳиби элу улус**.

УЛУФ *а.* الوف *ҷ.* **алф** (ҳазорҳо, ҳазорон).

УЛУФА *а.* علوفه 1. хӯроки ҳайвонот, ему хошок. 2. *кит.* хӯрокворӣ, ғизо.

УЛФАТ *а.* الفت 1. хӯ гирифтан, унс пайдо кардан бо касе; дӯстӣ, ошноӣ. 2. ҳамнишин, ҳамсӯҳбат, ҳамқадах: **улфат шудан бо касе**; ◊ **улфат шудан** *бо чизе* одат кардан ба чизе, мубтало шудан.

УЛФАТӢ الفتی 1. дӯстӣ, ошноӣ; ҳамқадаҳ будан: **улфатӣ доштан** *бо касе*. 2. зуд улфатшаванда, хушмуошират, ба одам часпон: **одами улфатӣ**, **ҷавони улфатӣ**.

УЛФАТПАЗИР الفتپذیر унсгиранда, улфатшаванда; одамдӯст, ба одам часпон.

УЛҶА *т.-м.* الجه *ниг.* **ӯлҷа**.

УМ(М) *а.* ام *ниг.* **модар**.

УМАМ *а.* امم *кит., ҷ.* **уммат**.

УМАРО *а.* امرا *кҳн., ҷ.* **амир**; **умарои лашкар** фармондеҳони лашкар.

УМДА *а.* عمده *кит.* 1. муҳим; асосӣ: **масъалаи умда, вазифаи умда**. 2. аксар, бештар: **қисми умда**.

УМДАФУРӮШ عمده فروش фурӯшандаи яклухти молу чиз, кӯтарафурӯш.

УМДАФУРӮШӢ عمده‌فروشی фурӯши яклухт, кӯтарафурӯшӣ.

УМЕД امید 1. чашмдошт, интизор, таваққӯъ, омол. 2. эътимод, боварӣ; **ба (бо) умеди** … а) бо орзуи…, бо таваққуи…; б) бо нияти…, бо мақсади…; **бо биму умед//бо тарсу умед** дар ҳолате ки аз як тараф тарсу хавф таҳдид кунад ва аз тарафи дигар, умеди беҳбудӣ дида шавад, гуфта мешавад; **умед бастан** *ба касе, ё чизе* а) чашм доштан, орзу кардан; б) эътимод кардан, бовар кардан (*хусусан ба мадади касе*); **умед бахшидан** умедвор кардан; **умед кардан** *аз касе ё чизе маҷ.* чашм доштан; орзу кардан; дар интизори коре будан аз касе ё чизе; **умеди худро кандан** *аз касе ё чизе* ноумед шудан аз касе ё чизе (*хусусан аз сиҳат шудани бемор*); **ба умеди** касе **шудан** умедвори ёрӣ ё дастгирии касе шудан; ба мадади касе нигарон шудан; ба касе бовар карда, фаъолияти худро суст кардан бо умеди ёрӣ ё дастгирии касе; ◊ **умед аст, ки**… а) чашм доштан мумкин аст, ки…; б) бовар кардан мумкин аст, ки…; **умед доштан** а) чашм доштан, интизор будан; орзу доштан; б) боварӣ (эътимод) доштан; **(ҳеҷ) умед надоштам, ки** … (ҳеҷ) интизор набудам, ки…, (ҳеҷ) умедвор набудам, ки…; умеде дар дил бедор кардан; **ба умеди оши ҳамсоя турб натарош** (*мақ.*) ба ёрию мадади касе умедвор нашуда аз пайи корат шав, **дунё ба умед (аст)** то вақте ки инсон зинда аст, дар интизори некӣ аст.

УМЕДБАХШ امیدبخش 1. он ки ё он чи аз он умеди неке ҳаст; **ҷавони умедбахш** ҷавони истеъдодноке, ки аз ӯ дар ягон соҳаи илму ҳунар комёбиеро чашм доштан мумкин аст; **паҳлавони умедбахш** паҳлавони нав, ки аз ӯ ғалабаҳои ояндаро умедвор шудан мумкин аст.

УМЕДВОР امیدوار 1. чашмдоранда, интизорикашанда, нигарон; орзукунанда, орзуманд. 2. *гуфт.*, *маҷ.* ҳомила; **умедвор будан**: чашм доштан; орзу доштан; интизор будан; **умедвор кардан** умед додан; ваъда дода интизор кардан касеро…; **умедвор шудан** интизор

(нигарон) шудан, чашм доштан.

УМЕДВОРКУНАНДА امیدوارکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **умедвор кардан**; *ниг.* **умедбахш**.

УМЕДВОРОНА امیدوارانه бо умеду орзу; орзумандона: **як нигоҳи умедворона кардан**.

УМЕДВОРӢ امیدواری 1. умедвор будан, умед доштан, орзумандӣ; *муқоб.* **навмедӣ**; **ҷои умедворӣ** ҷои ба орзу расидан; манбаи мададу ёрмандӣ. 2. *маҷ.* ҳомилагӣ, дуҷонӣ.

УМЕДГОҲ امیدگاه ҷои расидан ба орзуҳо, умедхона, кӯи умед, хонаи умед.

УМЕДКАДА امیدکده *ниг.* **умедгоҳ**.

УМЕДХОНА امید خانه *ниг.* **умедгоҳ**.

УМҚ *а.* عمق *кит.* жарфӣ, жарфо, таг, қаър, чуқурӣ: **умқи дарё**.

УМҚСАНҶ عمق‌سنج асбоби баҳрнавардӣ барои муайян кардани чуқурии баҳр, эхолот.

УММАТ *а.* امت *кит.* 1. мардум, ҷамоат, гурӯҳи одамон аз як миллат ва як дин; **уммати марҳума,** киноя аз аҳли ислом. 2. пайрави ислом ва мусулмонон.

УММАҲОТ *а.* امهات *кит., ҷ.* **ум(м)**; модарон; ◊ **уммаҳоти арбаа** *ниг.* **чаҳор унсур**.

УММЕД امید *шакли дигари* **умед**, ки бештар хоси забони назм аст.

УММӢ *а.* امی 1. *мансуб ба* **ум**; модарӣ. 2. он ки дар тарбияи модар мондааст. 3. нохонда, бесавод; он ки соҳиби илму дониши худодод аст, соҳиби илми ладуннӣ.

УММОЛ *а.* عمال *ҷ.* **омил** (амалкунандагон, коркунон, коргарон…).

УММУЛАМРОЗ *а.* ام الامراض *киноя аз* асос ва сабаби бемориҳо.

УММУЛКИТОБ *а.* ام الکتاب *кит.* 1. модари китобҳо, китоби муҳим ва асосӣ; китоби китобҳо. 2. Қуръон. 3. матлабҳои асосӣ ва муҳими як китоб, ҷавҳари китоб.

УММУЛҚУРО(Ъ) *а.* ام القراء *кит.* 1. модари шаҳрҳо, шаҳри шаҳрҳо. 2. *маҷ.* Макка.

УММУЛХАБОИС *а.* ام‌الخبایث *кит.* 1. модари палидиҳо. 2. *киноя аз* **шароб**.

УММУЛХАЛОИҚ *а.* ام الخلایق *кит.* 1. *д.* модари мардумон. 2. лақаби Ҳавво, ки мувофиқи ривояти китобҳои динӣ аввалин зане дар рӯи олам будааст.

УММУЛҲАВОДИС *а.* ام الحوادث *кит.* 1. модари ҳодисаҳо; сарчашмаи ҳаводис (-и олам); *маҷ.* ронда шудани Одам (а) аз биҳишт. 2. *киноя аз* олам, ҷаҳон.

УМНИЯ *а.* امنیه *кит.* мақсад, матлаб, орзу.

УМОЧ اماچ *ниг.* **ӯмоч**.

УМР *а.* عمر 1. муддати зиндагӣ ва дар ҳаёт будан (-и инсон, ҳайвон ва ашёи дигар); ҳаёт, зиндагӣ; даври мавҷудият: **умри дароз** (*дидани касе ё талабидан ба касе)*: **дар умраш, дар охири умр**, **то охири умр, умраш кӯтоҳ будааст**. 2. умрҳо, муддатҳо, замони зиёде; **умри ҷавонӣ** овони ҷавонӣ, айёми ҷавонӣ; **умри ҷовид (абад)** ҳаёти дарози беинтиҳо, зиндагии ҳамешагӣ, ҳаёти абадӣ; **тамоми умр** ҳамаи муддати зиндагӣ, ҳамеша, доим; **умр дидан** дар ҳаёт будан, зиндагӣ кардан, умр ба сар бурдан; **умри дароз дидан** дер зистан, дарозумр будан; умр ба сар бурдан; **умри** *касе* **гузаштан дар ҷое ё бо коре** а) тамоми муддати зиндагии касе дар ҷое ба охир расидан, тамоми умри касе алоқаманд будан бо ҷое: **умри мо дар саҳро гузашт**; б) сарфи коре шудани ҳаёти касе; **умр ба охир расидан** *маҷ.* тамом шудани умри касе; пиру нотавон шудан; **умри дубора** *киноя аз* пас аз бемории вазнин дубора сиҳат ёфтан; наҷот ёфтан аз ягон гирифтории вазнин ё шикасту мушкили саъб; **савдои умр** *киноя аз* хонадор шудан, интихоби зан ё шавҳар; **як умр** а) тамоми умр; б) *киноя аз* асло, ҳаргиз; *бо касе* **умр гузаронидан** бо касе ҳамроҳ зистан; бо касе ҳамхона шуда ҳаёт ба сар бурдан; **умр ба сар бурдан** зистан, зиндагӣ кардан; **риштаи умри** касеро **буридан (баркандан)** куштан, қатл кардан; **умр боқӣ бошад**… агар зинда бошем; **умр вафо кунад**… агар зинда монем…, агар дар ҳаёт бошем… **умрашро диҳад// умрашро монад** умри зиёд бинад умраш дароз шавад; (*таъбири хоҳиш ва таҳсин*); **умрашро ба шу-**

мо дод *мач.* мурд, вафот кард.

УМРА *а.* عمره *д.* ҳаҷҷи асғар, як қисми ҳаҷ, ки маросими махсус дорад.

УМРАФЗОЙ عمرافزای *кит.* дарозкунандаи умр.

УМРБОД عمرباد як умр, тамоми умр, ҳамеша: **умрбод миннатдор будан**.

УМРБОҚӢ عمر باقی *лаҳҷ.* навъи харбуза.

УМРВАР عمرور соҳиби умр, умрдида, зинда ва поянда.

УМРГУЗАРОНӢ عمرگذرانی зиндагонӣ, ҳаёт, зисту зиндагонӣ; рӯзгузаронӣ.

УМРДАРОЗӢ عمردرازی дарозумрӣ, умри зиёд дидан.

УМРДИДА عمردیده умри зиёд дида, синну солаш ба ҷое расида; солхӯрда.

УМРЗОЙ عمرزای *кит.* умрдиҳанда, дарозкунандаи умр.

УМРӢ عمری якумра, умрбод, ба таври доимӣ; **рафиқи умрӣ** а) рафиқи абадӣ, рафиқи доимӣ; б) *мач.* ҳамсар, ҳамхона.

УМРКОҲ عمرکاه кӯтоҳкунандаи умр; озордиҳандаи ҷон.

УМРКӮТОҲ عمرکوتاه *ниг.* **кӯтоҳумр**.

УМРКӮТОҲӢ عمرکوتاهی *ниг.* **кӯтоҳумрӣ**.

УМРОН *а.* عمران ободонӣ, ободӣ.

УМРПАЙМОӢ عمرپیمایی *кит.* умргузаронӣ, рӯзшуморӣ.

УМРФАРСОЙ عمرفرسای *кит.* *киноя аз* нопойдор, бебақо.

УМРҶӮ عمرجو *кит.* умрхоҳ, орзукунандаи умри дароз.

УМУМ *а.* عموم 1. ҳама, ҷумла, кул(л), тамом: **умуми аҳолӣ**, **умуми иштироккунандагони бозӣ**, **умуми навъи башар**; **дар ҳузури умум** дар пеши назари ҷамъият, дар ҳузури омма; **дар маркази диққати умум истодан** барои ҳама диққатҷалбкунанда будан. 2. *ниг.* **умумӣ**: **забони умум**, **роҳи умум**, **хасми умум**.

УМУМАН *а.* عموماً 1. ба таври умум; куллан, дар аксари мавридҳо, ба эътибори аксарият, асосан; одатан. 2. *калимаи туфайлӣ* хулоса, хулосаи калом.

УМУМИАВРУПОӢ عمومی‌اوروپایی тамоми Аврупоро фарогиранда; барои ҳамаи кишвару давлатҳои Аврупо ягонабуда.

УМУМИАРТИШӢ عمومی‌ارتشی барои артиш умумӣ ва ягона; ба тамоми армия тааллуқдошта.

УМУМИАСКАРӢ عمومی‌عسکری ягона барои ҳамаи қисмҳои ҳарбӣ: **ойинномаи умумиаскарӣ**.

УМУМИБАШАРӢ عمومی‌بشری барои умуми башарият хос; барои ҷомеаи инсоният ягона ва яксон, умумиинсонӣ: **қонуни умумибашарӣ**.

УМУМИДАВЛАТӢ عمومی‌دولتی мутааллиқ ба тамоми давлат; ягона барои миқёси тамоми давлат.

УМУМИДЕМОКРАТӢ عمومی‌دماکرتی ҳамаи қувваҳои демократиро фарогиранда; барои ҳамаи созмонҳои демократӣ ягона ва яксон.

УМУМИДУНЁӢ عمومی دنیایی *ниг.* **умумиҷаҳонӣ**.

УМУМИИНСОНӢ عمومی‌انسانی *ниг.* **умумибашарӣ**.

УМУМИИТТИҲОДӢ عمومی‌اتّحادی ба тамоми иттиҳод тааллуқдошта.

УМУМИИТТИҲОДИЯВӢ عمومی‌اتحادیوی *ниг.* **умумииттиҳодӣ**.

УМУМИМАКТАБӢ عمومی‌مکتبی тамоми мактабҳоро фарогиранда; ягона барои тамоми мактабҳо.

УМУМИХАЛҚӢ عمومی‌خلقی умумӣ ва ягона барои ҳамаи халқ; ба ҳар як фарди халқ тааллуқдошта: **иди умумихалқӣ**; **кори умумихалқӣ** коре, ки ба ҳама тааллуқ дорад, коре, ки бо иштироки тамоми халқ иҷро мешавад; **ҳаракати умумихалқӣ** ҳаракате, ки дар он тамоми халқ иштирок мекунад, ҳаракате, ки тамоми халқро фаро гирифтааст.

УМУМИҲИЗБӢ عمومی‌حزبی ба тамоми ҳизбҳо тааллуқдошта, тамоми ҳизбҳоро фарогиранда,

фарогирандаи тамоми ҳизбҳо.

УМУМИҶАҲОНӢ عمومی‌جهانی дар тамоми ҷаҳон нуфузу эътибордошта; ба ҳамаи кишварҳои ҷаҳон тааллуқдошта; намояндагони ҳамаи кишварҳои ҷаҳонро дарбаргиранда: **адабиёти умумиҷаҳонӣ**, **бозори умумиҷаҳонӣ**, **сулҳи умумиҷаҳонӣ**.

УМУМИҶУМҲУРИЯВӢ عمومی جمهوریوی *ниг.* **умумиҷумҳурӣ**.

УМУМИҶУМҲУРӢ عمومی‌جمهوری умумӣ ва ягона барои тамоми ҷумҳурӣ; ба тамоми ҷумҳурӣ алоқадошта; он чи бо иштироки намояндагони ҳамаи вилоят ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ мегузарад.

УМУМИШАХС عمومی شخص **:ҷумлаи умумишахс** *грам.* ҷумлаи яктаркибаи бемубтадо, ки иҷрокунандаи амал бо хабари феълӣ ифода ёфта, ба ҳамаи шахсҳо (*гӯянда, шунаванда, гоиб*) як хел муносибат дорад, *мас.,* **аввал бубин ҷои худ, баъд бимон пои худ** (*фолк.*).

УМУМИШАҲРӢ عمومی شهری умумӣ ва ягона барои тамоми шаҳр; ба тамоми шаҳр алоқадошта; он чи бо иштироки намояндагони ҳамаи муассисаҳову ташкилотҳои шаҳр мегузарад: **ҳашари умумишаҳрӣ**.

УМУМИШУДА عمومی شده ҷамъиятишуда, ба ҷамъият тааллуқдошта; барои истифодаи умум гузошташуда: **қоидаи умумишуда**, **русуми умумишуда**.

УМУМИЯТ *а.*عمومیت умумӣ будан, ягонагӣ, муштаракӣ; **умумияти манфиатҳои марду зан**.

УМУМӢ عمومی ҳамагӣ, тамомӣ, ҳамагонӣ: **амалҳои умумӣ**; **афви умумӣ** аз гуноҳи гунаҳгорони маҳкумшуда гузаштан, қисман ё пурра озод кардани онҳо бо фармони ҳукумат; **кори умумӣ** а) кори ба ҳама тааллуқдошта, кори ба ҳама дахлдор; б) кори ҷамъиятӣ, кор барои манфиати халқ ва ҷамъият; **таълимоти умумӣ** таҳсил ва таълимгирӣ дар ҳаҷми мактаби миёна, ки барои ҳамаи аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дастрас ва ҳатмӣ мебошад; **маҷлиси умумӣ** маҷлисе, ки дар он ҳамаи кормандони ягон муассиса бояд иштирок кунанд, ҷаласаи якҷояи ҳамаи созмонҳои ҷамъиятӣ ва маъмурияти муассисае; **хобгоҳи умумӣ** биное, ки дар он коргарони одатан муҷарради як муассиса ё донишҷӯёни ягон муассисаи таълимӣ ва миёнаи махсус зиндагӣ мекунанд; **шӯъбаи умумӣ** шӯъбае дар идораҳои калон, ки мукотиба ва додугирифти ҳуҷҷатҳои расмӣ *ва г.* ба зиммаи он аст; **хулосаи умумӣ баровардан** хулосаи ҷамъбасткунанда баровардан.

УМУР *а.*امور 1. *кит. ҷ.* **амр** (корҳо): **вазорати умури хориҷӣ**. 2. *нав.* ягон соҳаи хизматрасонӣ: **умури шуғли аҳолӣ**.

УНВОН *а.* عنوان 1. сарнома, сарлавҳа; номи китоб ё ягон қисми он, номи мақола ва ё навиштаҳои дигар: **бо унвони ...**, **дар зери унвони...**, **таҳти унвони ....** 2. навиштаи рӯи лифофа ва дигар чизҳои ба воситаи почта фиристодашаванда, ки ном ва ҷои истиқомати гиранда ва фиристандаро дар бар мегирад, нишонӣ: **унвони мактуб**; ба касе ё ҷое нома ва чизи дигар равон (ирсол) намудан; ба унвони касе чизе фиристодан. 3. номи ба шахсе расман додашудае, ки дараҷаи ихтисоси дар соҳае дошта рутба, дараҷаи мақом ва чигунагии хизматҳои ӯро ифода мекунад: **унвони илмӣ**, **унвони ҳарбӣ**, **унвони фахрӣ**, **унвон гирифтан, унвон додан**, **ба унвоне сазовор шудан**, **соҳиби унвон шудан**.

УНВОНӢ عنوانی **:ҷумлаи унвонӣ** *грам.* ҷумлаи содае, ки дар он ашё ё воқеа номбар шуда, вале дар бораи он чизе гуфта намешавад.

УНИВЕРСАЛӢ *лот.* انیورسلی ҳамакора, ҳамаҷиҳата; **дастгоҳи универсалӣ** *тех.* дастгоҳе, ки дар он қисмҳои гуногун ва маснуоти хурду калонро тайёр кардан мумкин аст; умумӣ: **мағозаи универсалӣ** фурӯшгоҳи калони молҳои мухталифи саноатӣ.

УНИВЕРСИТЕТ *лот.* انیورسیتت *ниг.* **донишгоҳ**.

УНҚ *а.* عنق *кит.* гардан.

УНҚУД *а.* عنقود *кит.* хӯшаи ангур, сари ангур; ангур.

УННОБ *а.* عنّاب *кит.* 1. *ниг.* **челон**. 2. *маҷ.* лаби маъшуқа.

УННОБГУН عنابگون монанди унноб, сурхранг, сурх.

УННОБӢ عنابی 1. *мансуб ба* **унноб**. 2. *мач.* сурх.

УННОБРАНГ عناب رنگ *ниг.* **уннобгун**.

УНС *а.* انس хӯгирӣ; ошноӣ, улфат: **унсу улфат, унсу ошноӣ; унс гирифтан // унс пайдо кардан** *ба (бо) касе ё чизе* хӯ гирифтан, улфат пайдо кардан, омӯхта шудан, одат кардан ба касе ё чизе.

УНСГИРӢ انس‌گیری *исми амал аз* **унс гирифтан**; улфат гирифтан; омӯхта шудан, одат кардан ба касе ё чизе.

УНСО *а.* انشا *кит.* мода; зан.

УНСУР *а.* عنصر 1. *кит.* асл, асос, бун. 2. *фалс.* ба ақидаи файласуфҳои Юнони қадим ва Машриқзамин ҳар яке аз чаҳор моддае (яъне хок, об, бод ва оташ), ки асоси дунёро ташкил медиҳад; **чор (чаҳор) унсур**. 3. *хим.* моддае, ки дар таркиби ҷисмҳои мураккаб мавҷуд аст ва ба моддаҳои аз худ содатар тақсим намешавад, элемент: **ҷадвали даврии унсурҳои химиявии Менделеев**. 4. *мач.* намояндаи гурӯҳи ба ҷамъият мухолиф: **унсури бегона** а) намояндаи гурӯҳи ғайр; б) шахси барои доирае номатлуб.

УНСУРӢ عنصری 1. *мансуб ба* **унсур;** моддӣ. 2. номи яке аз шоирони давраи Ғазнавиён (соли вафоташ - 431ҳ//1040м.).

УНФ *а.* عنف *кит.* дуруштӣ, дағалӣ; тундӣ, сахтгапӣ; **бо унфу итоб** бо хашму ғазаб; бо тундӣ, ситезакорона.

УНФӢ عنفی *кит.* дурушт, дағал.

УНФУВОН *а.* عنفوان *кит.* аввали ҳар чиз; **унфувони шубоб** оғози ҷавонӣ; давраи аввали ҷавонӣ.

УПО اوپا хокаи хӯшбӯи сафедранг, ки одатан занон ба рӯй мемоланд: **упо задан (молидан)**.

УР عور *кӯтоҳшудаи* **урён**.

УРАН اورن *хим.* унсури химиявии сафедранг, ки хосияти радиоактивӣ дорад.

УРАФО *а.* عرفا *ҷ.* **ориф**.

УРБОН *а.* عربان *кит.* арабҳои бодиянишин, арабҳои кӯчманчӣ, аъробӣ.

УРВА *а.* عروه *кит.* 1. дастгирак; дастаи ҳар чиз (*мас., кӯза, офтоба..*); 2. ресмони киштӣ. **урваи вусқо** а) дастгираки маҳкам; б) *мач.* эътимодгоҳ, маҳалли эътимод; такягоҳ.

УРДАК *т.* اوردک//اردک *ниг.* **ӯрдак**.

УРДИБИҲИШТ اردیبهشت 1. *кит.* моҳи дуюми соли ҳиҷрии шамсӣ (мутобиқи савр), ки ба 21 апрел – 21 май рост меояд. 2. *мач.* баҳор.

УРДИБИҲИШТӢ اردی بهشتی 1. *кит. мансуб ба* **урдибиҳишт**. 2. баҳорӣ.

УРДУ//ӮРДУ I *т.-м.* اردو 1.лашкар, сипоҳ, қӯшун. 2. *ниг.* **урдугоҳ**.

УРДУ II اردو номи забони асосии аҳолии Покистон ва як қисми Ҳиндустон.

УРДУГОҲ اردوگاه лашкаргоҳ, қароргоҳи лашкар.

УРДУЗАБОН اردو زبان он ки забони модариаш забони урду аст.

УРЕБ اوریب кач, качу норост, мунҳариф, ба боло ё ба поён майлкарда; вуреб; **уреб-уреб** качкач.

УРЕБЧА اوریبچه *гуфт.* сарбандаки сегӯшаи занон.

УРЕБЧАШМ اوریب چشم *гуфт.* чашмкач; олус.

УРЁН عریان 1. луч, лухт, луччак, бараҳна: **тани урён, ханҷари урён**. 2. *мач.* нодор, камбағал; **гуруснаю урён; дашти урён** дашти бедарахту гиёҳ; **урёну бирён будани ҷое** бедарахту бегиёҳу беоб ва тафсон будани ҷое.

УРЁНӢ عریانی урён будан; бараҳнагӣ, лучӣ.

УРМУЗД ارمزد//اورمزد 1. номи форсии сайёраи Муштарӣ. 2. номи рӯзи аввали ҳар моҳи шамсӣ. 3. моҳи якуми соли шамсӣ, ки ба 21 март-21 апрел рост меояд. 4. номи яке аз подшоҳони Эрон аз сулолаи Ашкониён.

УРОҚ//ӮРОҚ *т.* اوراق *таър.* яке аз унвонҳои фахрӣ, ки аз тарафи дарбори амир ба донишмандон дода мешуд.

УРОЛОГ اورالاگ *тиб.* мутахассиси урология; пешобшинос; духтури табобаткунандаи касалиҳои урологӣ.

УРОЛОГИЯ اورالاگیه *тиб.* соҳаи илми тиб оид ба бемориҳои узвҳои пешоб ва таносул ва роҳҳои муолиҷаю пешгирии онҳо.

УРОЛОГӢ اورالاگی *тиб. мансуб ба* **урология**: **бемориҳои урологӣ**, **ҳуҷраи урологӣ**.

УРУҒ//УРУҚ I *т.* اروق //اروغ 1. қавм, қабила. 2. хешон, ақрабо.

УРУҚ II *а.* عروق 1. *ҷ.* **ирқ** (рагҳо). 2. реша(-и дарахт).

УРУПО اروپا *гуфт., ниг.* **Аврупо**.

УРУС اروس *гуфт., ниг.* **рус**.

УРУҶ *а.* عروج *кит.* болоравӣ; **уруҷ ёфтан** боло рафтан (*бештар дар мансабу мақом*).

УРФ *а.* عرف одат, расм, таомул: **урфу одат**, **урфу одати кӯҳна**; **дар урф (урфият) мегӯянд, ки**… одатан мегӯянд, ки…; ба қавли мардум…

УРФАН *а.* عرفاً *кит.* аз рӯи таомул, дар урфу расми мардум.

УРФИЯТ *а.* عرفیت *ниг.* **урф**.

УРФӢ عرفی маъмулӣ, одӣ, муқаррарӣ.

УРҶУН *а.* عرجون *кит.* шохи хушкидаи кӯҳна ва солхӯрдаи дарахт.

УС(С) *а.* اس *кит.* бунёд, асос, поя, бех, оғози кор, сароғоз.

УСАРО *а.* اسرا *кит., ҷ.* **асир** (асирон, бандиён).

УСКУНА اسکنه чизҳои дар замин барпокардашуда (*иморат ва г.*), мулки ғайриманқул; **асбобу ускуна** асбобу анҷом.

УСҚУФ *ю.* اسقوف кашиши бузурги исавиён (*яке аз рутбаҳои олии калисои насрониён*).

УСЛУБ *а.* اسلوب 1. тарз, тариқ, роҳ, равиш: **услуби ифода**, **услуби кор**, **услуби меъморӣ**, **услуби сохт ва ороиши бино**; **услуби одоб** таомул, муқаррарот. 2. *адш.* сабк, равия ва симои хоси эҷодии шоиру нависандаи ҷудогона ё гурӯҳи шоиру нависандагон, ки дар шакли мазмун ва забони асарҳояшон зоҳир мегардад: **услуби фардии нависанда, услуби адабию бадеӣ, услуби хос, услуби бедилӣ**. 3. *збш.* тарзу равиши баёни сухан, ки вобаста ба чигунагии истифодаи хусусиятҳои забонӣ аз ҳам фарқ мекунад: **услуби илмӣ**, **услуби бадеӣ**, **услуби публисистӣ**.

УСЛУБШИНОС اسلوب‌شناس олиме, ки бо таҳқиқи услубҳои забонӣ ва тарзи ифодаву воситаҳои бадеии асарҳои адабӣ машғул мегардад.

УСЛУБШИНОСӢ اسلوب شناسی *адш.* илме, ки аз услубҳои забонӣ ва тарзи ифодаву воситаҳои бадеии асарҳо баҳс мекунад, сабкшиносӣ, стилистика.

УСМА اسمه *ниг.* **ӯсма**.

УСОРА *а.* عصاره *кит.* шира, шарбат, афшур(д)а, оби мевае, ки бо афшурдан ҳосил мешавад.

УСПУШ اسپش *кит.* 1. *ниг.* **куя**. 2. *ниг.* **митта**.

УСРАТ *а.* عسرت *кит.* 1. машаққат, сахтӣ, душворӣ. 2. тангдастӣ, фақр, тиҳидастӣ.

УСТО استا *шакли ихтисоршудаи* **устод**. 1. донандаи коре; моҳир дар ҳунаре; мутахассис дар пешае: **устои бинокор (дуредгар**, **роҳсоз**, **челонгар)**; **усто шудан** маҳорат пайдо кардан; **усто будан ба коре** моҳиру чирадаст будан дар коре; ӯҳдабаро будан. 2. омӯзгори ҳунар (касб, пешае). 3. шахсе, ки ба корҳои маъмурӣ ва техникии коргоҳ, баст ва ё шӯъбаи кори сохтмон сардорӣ мекунад. 4. *гуфт., маҷ.* айёр, ҳилагар.

УСТОГӢ استاگی *ниг.* **устоӣ**.

УСТОД استاد 1. муаллим ва омӯзгори бузург: **турфа шогирде, ки дар ҳайрат кунад устодро** (*зарб.*). 2. ихтисосманде, ки дар соҳаи худ ба ҳадди камолот расидааст, доно ва тавоно дар илм ё ҳунаре; **устоди кори худ будан** донандаи кори худ будан; дар кори худ чусту чолок будан, маҳорат доштан; **устоди сухан** суханвар; адиби номдор; **устоди санъат** санъаткори номдор. 3. унвони фахрӣ, ки ба пешқадамони ягон соҳаи кору фаъолият дода мешавад: **устоди санъати Тоҷикистон, устоди варзиш**.

УСТОДӢ استادی 1. *мансуб ба* **устод**; амалу вазифаи устод; муаллимӣ, омӯзгорӣ; роҳбарӣ. 2. маҳорат; ҳунармандӣ; **устодӣ кардан** роҳбарӣ кардан, муаллим будан.

УСТОДОНА استادانه 1. ба устод хос(с), махсуси устод; устодвор: **маҳорати устодона**. 2. усторона, моҳирона; **устодона тасвир кардан, устодона иҷро кардан кореро**.

УСТОЗ استاذ *ниг.* **устод**.

УСТОӢ استایی маҳорат, кордонӣ; **бо устоӣ** моҳирона, устокорона.

УСТОКОР استاکار 1. соҳибҳунар, донандаи касбу коре; мутахассис дар соҳае; бомаҳорат, моҳир. 2. омӯзанда, ёддиҳанда. 3. *таър.* соҳиби устохона ва корхонаи пешаварӣ, он ки дар зери дасташ чанд нафар шогирд кор мекард.

УСТОКОРӢ استاکاری устогӣ, ҳунармандӣ; маҳорат; **устокорӣ кардан** маҳорат нишон додан, бо кордонию гапдонӣ амал кардан; чаққонию чолокӣ кардан.

УСТОКОРОНА استاکارانه ҳунармандона; моҳирона; бо маҳорати том.

УСТОХ اوستاخ//استاخ *кит.* далер, ҷасур; нотарс, беибо, густох.

УСТОХӢ اوستاخی//استاخی густохӣ, далерӣ, ҷасурӣ.

УСТОХОНА استاخانه 1. муассисаи ҳунармандӣ, ки дар он чизҳоро таъмир ва дуруст мекунанд ё чизҳои нав месозанд; бинои корхона: **устохонаи оҳангарӣ**, **устохонаи пойафзолдӯзӣ**. 2. шӯъбаи коргоҳ: **устохонаи харротӣ**, **устохонаи дуредгарӣ**; **устохонаи таълимию истеҳсолӣ** муассисаи махсус ё шӯъбае дар мактабҳо, ки талабагон дар он ҷо ҳам касбу ҳунар меомӯзанд ва ҳам маҳсулот тайёр мекунанд.

УСТУВО *а.* استواء *ниг.* **истиво**.

УСТУВОН *а.* استوان *кит.* устувор, маҳкам (*аслаш* **мӯҳкам**); сутун.

УСТУВОНА استوانه//اسطوانه 1. *кит.* ҳар чизе, ки сутунмонанд аст; сутун. 2. *ҳанд.* ҷисмҳое, ки ду сари онҳо аз ду доираи ба ҳам мувозӣ иборат буда, онҳоро ду ҳамвории мувозӣ ба ҳам мепайвандад, силиндр. 3. *тех.* яке аз қисмҳои асосии муҳаррики поршендори мошинҳо, ки шакли устувонаӣ дорад.

УСТУВОНАӢ استوانه‌ای//اسطوانه‌ای 1. *мансуб ба* **устувона**. 2. ҳар чизе ки шакли устувонаро дорад; устувонамонанд, устувонашакл.

УСТУВОР استوار 1. пойдор, побарҷо; маҳкам, мустаҳкам: **қалъаи устувор**; **сулҳи устувор** сулҳи пойдор, сулҳи бардавом, **таҳкурсии устувор** таҳкурсии мустаҳкам, таҳкурсии бақувват; **устувор бастан** маҳкам бастан чизеро; **устувор кардан** а) пойдор кардан; барқарор (барпо) кардан; б) рост кардан; шинондан, гузоштан, нишондан, насб кардан, афрохтан; **устувор шудан** пойдор шудан, мустаҳкам шудан, қавӣ гардидан, боқувват шудан. 2. *маҷ.* суботкор, собитқадам, боматонат, қавиирода; **азми (иродаи) устувор** азми қавӣ, азму иродаи мустаҳкам; **бо қадамҳои устувор** дилпурона, боэътимод; **устувор будан** (*ба аҳду паймон, дар ваъда*) собитқадам (қатъӣ) будан; содиқ будан (дар ваъда, аҳду паймон ва ё дар ишқ); **устувор истодан** а) собитқадам будан, боматонат будан; б) истодагарӣ кардан.

УСТУВОРӢ استواری 1. пойдорӣ; мустаҳкамӣ. 2. собитқадамӣ, суботкорӣ, матонат; истодагарӣ дар аҳди худ ё расидан ба мақсаде.

УСТУВОРОНА استوارانه 1. собитқадамона, суботкорона; бо матонати том. 2. аз рӯи боварӣ ва эътимод, бо боварии том; бо қатъият.

УСТУР استور *кит.* сутур, улов, маркаб.

УСТУРА I استره поку, теғ.

УСТУРА II *а.* اسطوره афсона, хурофот.

УСТУРБОН استوربان *кит.* сутурбон; он ки ба сутурон нигоҳубин мекунад, саис.

УСТУРВАН استوروان//استرون *ниг.* **сутурван**.

УСТУРДАН استردن *шакли дигари* **сутурдан**.

УСТУРЛОБ *ю.* اسطرلاب [*аслаш* **астурлоб**] *кӯҳн.* асбоби кунҷсанҷ, ки ба воситаи он мавқеъ ва баландии ситораҳо ва дигар ҷирмҳои осмониро муайян мекарданд.

УСТУХОН I استخوان 1. моддаи сахт дар бадани инсону ҳайвон, ки устувории андом ва ҷузъҳои онро таъмин мекунад: **устухони даст**, **устухонҳои сутунмӯҳра**. 2. донаки меваҳо (*аз қабили* донаки хурмо, анор, ангур), ҳаста; ◊ **устухони** *касе* **сафед шудан** *маҷ.* азоби сахт кашидан; **устухони** *касе* **сахт шудан** (гаштан) а) ба воя расидан; б) бо коре зиёд машғул шудан; ба коре одат кардан, омӯхта шудан, корозмуда шудан; **корд ба устухон расидан** сахт ба танг омадан, ба ҷон расидан, тоқатшикан шудан (*азобу уқубати касе*); аз шиддати азобу машаққат аз ҷон безор шудан; **дар коре устухон надоштан** дар коре ниҳоят моҳир ва чусту чолок будан; **дар коре устухон сафед кардан** дар натиҷаи зиёд машғул шудан дар коре маҳорат пайдо кардан, корозмуда шудан.

УСТУХОН II استخوان *кҳн.* навъе аз аслиҳаи ҷангии қадим.

УСТУХОНБАНД استخوان بند *ниг.* **шикастабанд**.

УСТУХОНБАНДӢ استخوان بندی 1. маҷмӯи устухонҳо, ки танаи инсону ҳайвон бо воситаи он қоиму устувор аст, склет. 2. *тиб.* бо тартиби муайян тахтачабанд кардани ҷои шикастаи устухонҳо, шикастабандӣ; ◊ **устухонбандии асари бадеӣ** тарзи ҷобаҷогузории силсилаи воқеаҳои ба ҳам вобаста ва иштироккунандагони асари бадеӣ, бандубасти асари бадеӣ, композитсия.

УСТУХОНБУЗУРГ استخوانبزرگ *кит.* асилзода, наҷиб, калонзода.

УСТУХОНДАРД استخوان درد дарди устухон.

УСТУХОНДОР استخواندار 1. ҳар чизе, ки устухон дорад: **гӯшти устухондор**, **моҳии устухондор**. 2. *гуфт., маҷ.* дорои эътибор, соҳибэътибор, пурқудрат.

УСТУХОНПАРДА استخوان پرده пардаи устухон.

УСТУХОНПОРА استخوانپاره як порчаи устухон; пораи устухони шикаставу майдашуда.

УСТУХОНРАБО استخوانربا 1. *маҷ.* саг. 2. мурғи афсонавии Ҳумо, ки гӯё устухон мехӯрдааст.

УСТУХОНРЕЗА استخوان ریزه 1. устухонпора. 2. *маҷ.* хурдҷусса: **одами устухонреза**.

УСТУХОНРЕЗАГӢ استخوانریزگی хурдҷуссагӣ, резаандомӣ.

УСТУХОНСОЗӢ استخوانسازی *биол.* табдили ҳуҷайраҳои мулоим ва бофтаҳои ҳуҷайравӣ ба устухон ва таркибҳои устухонӣ.

УСТУХОНТАЛОШӢ استخوان تلاشی часпочаспӣ ва талош барои устухон: **устухонталошии сагон**.

УСТУХОНФУРӮШӢ استخوان فروشی *кит., маҷ.* таъриф ва ситоиши гузаштагони худ.

УСТУХОНХОӢ استخوانخایی чида хӯрдани гӯшт аз устухони дар таоме пухташуда, хоидани устухон.

УСТУХОНӢ استخوانی 1. *мансуб ба* **устухон**. 2. аз устухон сохташуда: **шонаи устухонӣ, корди дастааш устухонӣ**.

УСТУХОНХОР استخوانخوار 1. *кит.* устухонхӯр, дорои тавоноии устухон хӯрдан. 2. *маҷ., кит.* мурғи Ҳумо.

УСТУХОНХОРӢ استخوانخواری *кит.* амал ва кори устухонхӯр.

УСТУХОНХӮР استخوانخور парандае, ки хӯрокаш устухон аст (*мас., мурғи Ҳумо*); *муқ.* **устухонхор**.

УСТУХОНХӮРӢ استخوانخوری устухон хӯрдан; устухонхӯр будан; *муқ. устухонхорӣ*.

УСТУХОНШИНОС استخوانشناس *тиб.* мутахассиси устухоншиносӣ, остеолог.

УСТУХОНШИНОСӢ استخوانشناسی *анат.* як соҳаи анатомия, ки ба омӯзиши сохт, шакл ва таркиби устухонҳои бадан машғул аст, остеология.

УСУЛ *а.* اصول 1. *ҷ.* **асл** (аслҳо); тарз, тариқ, равиш, роҳ; тартиб: **мактаби усули нав (ҷадид), усули нави табобатӣ, усули кор; ба усули** … ба тартиби …, ба шакли …; **бо усули** …, ба тариқи …, ба тарзи…: **усулеро ба кор бурда, бо усули литографӣ чоп кардани китоб, бо усули чоркунча коштани пахта**. 2. *маҷ.* таърих ва моҳияти пайдоиши бемориӣ. 3. нағма, наво, оҳанги мусиқӣ. 4. ҳаракати мавзун; рақс; **усул кардан** рақсидан; **нағмаву**

усул рақсу наво, мусиқинавозию рақс. 5. номи яке аз нағмаҳои ҳафтдаҳгонаи мусиқии классикӣ. 6. қоидаи асосии ҳар илм; асосҳои ҳар илм: **усули шеър, усули калом**.

УСУЛАН *а.* اصولاً аслан, асосан.

УСУЛӢ اصولی аслӣ, решагӣ; асосӣ.

УСУР *а.* عثور *кит.* лағзиш, афтодан.

УСФУР *а.* عصفور *кит.* гунҷишк.

УТЛАТ *а.* عطلت *кит.* бекорӣ; **дар утлат мондан** бекор мондан.

УТОҚ *т.* اطاق ҷои алоҳидаи аз ҳам бо деворҳо ҷудокардашуда дар дохили бино ё иморат, хона; ҳуҷра: **утоқи кор**, **утоқи хоб**.

УТОҚАК اطاقک *шакли тасғири* **утоқ**; утоқи хурд, хонача.

УТОПИЯ *ю.* اتاپیه 1. хаёл, тасаввур; хаёли хом. 2. *фалс.* таълимот дар бораи дигаргунсозии иҷтимоӣ, барпо кардани сохти идеалии ҷамъият бе назардошти қонуниятҳои объективии тараққиёти он, хаёлпарастӣ: **утопияи иҷтимоӣ**.

УТОРИД *а.* عطارد *ниг.* **Аторуд**.

УТОС *а.* عطاس *кит.* атса.

УТРОР *т.* اترار алафзор, марғзор, чарогоҳ.

УТТӢ اتی *лаҳҷ. ниг.* **дарзмол**.

УТУ اتو *лаҳҷ. ниг.* **дарзмол**.

УТУКАШ اتوکش *лаҳҷ.* он ки либосҳоро дарзмол мекунад, то ки ҳамвор бошанд, дарзмолкунанда.

УТУФАТ *а.* عطوفت меҳрубонӣ, шафқат, таваҷҷӯҳ.

УФ(Ф) *а.* اف 1. *ҳиссачаи таассуф*. 2. *нидо* оҳ!, вой! (*дар мавриди норозӣ будан ва монда шудан гуфта мешавад*): **уф гуфтан**; **уф-пуф кардан** оҳу воҳ гуфтан.

УФАР افر *мус.* шакли шӯхи оҳангиест, ки дар шӯъбаҳои шашмақом ҳамчун қисми хотимавии мавзӯъҳои асосӣ меояд: **уфари ушшоқ**, **уфари сегоҳ**.

уфт افت *асоси замони ҳозира аз* **уфтодан**.

УФТ افت :**уфту андози нигоҳ** ҳаракати хушоянд ва мавзуни нигоҳ.

УФТОДА اوفتاده//افتاده *ниг.* **афтода**.

УФТОДАГӢ اوفتادگی//افتادگی *ниг.* **афтодагӣ**.

УФТОДАН اوفتادن // اُفتادن *ниг.* **афтодан**.

УФТУХЕЗ افت وخیز *ниг.* **афтухез**.

УФУҚ *а.* افق 1. он ҷо, ки гӯё осмон ба замин мерасад, канораи осмон; фазои ба назар намоёни рӯи Замин; **дар уфуқи дур, уфуқи кабуд** (**нилуфарӣ**). 2. *маҷ.* олам, дунё, офоқ.

УФУҚӢ افقی *мансуб ба* **уфуқ**; **хати уфуқӣ** хате, ки мувозӣ ба сатҳи Замин мебошад; *муқоб.* **амудӣ**.

УФУЛ *а.* افول *кит.* 1. ғуруб, фурӯ рафтан (-и моҳ, офтоб, ситора). 2. *маҷ.* мурдан, фавтидан.

УФУНАТ *а.* عفونت 1. бадбӯ шудан, бадбӯй пайдо кардан; тааффун, бадбӯй, бӯйнокӣ. 2. *тиб.* вайроншавӣ ва фасод кардани захмҳо, варамҳо ва дигар иллатҳои аъзои бадан дар натиҷаи афтодани микробҳо, инфексия.

УХ اخ *нидо* барои изҳори тааҷҷуб ва таассуф.

УХРАВӢ *а.* اخروی *кит.* 1. *мансуб ба* **ухро**. 2. *д.* охиратӣ, ондунёӣ *муқоб.* **дунявӣ**.

УХРО *а.* اخری *кит.* 1. дигар, дувум, сонӣ. 2. охирин, вопасин. 3. *д. маҷ.* охират, он дунё.

УХТ *а.* اخت *кит.* хоҳар, ҳамшира.

УХУВВАТ *а.* اخوت бародарӣ, дӯстӣ.

УҲУ اهو *нидои* тааҷҷуб ва ҳайрат.

УҲУ-УҲУ اهو اهو садои сулфа; **уҳу-уҳу кардан** сулфа кардан, сулфидан.

УЧОҚ//УҶОҚ *т.* اجاق//اچاق дегдон, оташдон.

УҶБ *а.* عجب *кит.* худписандӣ, ғурур, ҳавобаландӣ: **уҷбу нахват**.

УҶМ *а.* عجم аломат ва ишораҳое, ки дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ба зеру болои ҳарфҳо мегузоранд *муқ.* **аҷм**.

УҶМАТ *а.* عجمت *кит.* 1. кундзабонӣ, лакнати забон. 2. новозеҳӣ, бефасоҳатӣ.

УҶОБ *а.* عجاب *кит.* аҷиб, шигифт, тааҷҷуб-ангез.

УҶОҶ *а.* اجاج *кит.* (намаки) талх, (оби) шӯр.

УҶР *а.* اجر *ниг.* **уҷра(т)**.

УҶРА(Т) *а.* اجرت//اجره *кит.* 1. подош; музд, ҳақ(қ). 2. иҷорапулӣ, ҳаққи кироя, маблағи иҷораи чизе.

УҶРАТГИР اجرت‌گیر *кит.* 1. гирандаи иҷорапулӣ, ситонандаи маблағи кирояи чизе. 2. уҷратхӯр, нафақагир, муздгиранда, маошгиранда.

УҶРАТХӮР اجرت‌خور *кит.* нафақахӯр, вазифахӯр; маошгиранда.

УҶРИХОР//УҶРИХӮР اجری‌خوار//اجری‌خور *ниг.* **уҷратхӯр**.

УҶРО *а.* اجری *кит.* ротиба ва маоши рӯзмарра; таоми ҳаррӯза, ки ба мӯҳтоҷон медиҳанд.

УҶУР *а.* اجور *ҷ.* **аҷр** (подошҳо, муздҳо).

УШКУФА اشکوفه *шакли дигари* **шукуфа**.

УШНА اشنه навъи гиёҳест, ки дар биёбон ва ҷойҳои гарм вомехӯрад ва гулу реша надорад ва чун собун дар шустушӯй истифода мешавад.

УШНАБАСТА اشنه بسته бо ушна фарогирифта, ҷои ушназеркарда.

УШНАГИЁҲ اشنه‌گیاه *ниг.* **ушна**.

УШНАДОР اشنه دار ҷои дорои гиёҳи ушна.

УШНОН اشنان *ниг.* **ушна**.

УШПУЛАК اشپلک ҳуштакчаи бачагонаи сафолин.

УШР *а.* عشر 1. *кит.* даҳяк. 2. *таър.* андозе, ки аз заминҳои корам ба миқдори даҳяки ҳосили онҳо гирифта мешуд. 3. *д.* даҳяки Қуръон. 4. даҳаи аввали моҳи рамазон; **ушри ашир** а) садяк, аз сад як; б) *маҷ.* чизи андак.

УШРА *а.* عشره *кит.* номи як ҷинси дарахти талхмева.

УШРИЯ عشریه *ниг.* **ушр** 2.

УШРӢ عشری *кит.* 1. он ки ба миқдори даҳяк хироҷ медиҳад, ушрдиҳанда. 2. тифли навомӯзи қуръонхон.

УШРХОН عشرخوان 1. қуръонхон. 2. *киноя аз* одами маъзул ва бекормонда.

УШТУЛУМ اشتلم *кит.* 1. тундӣ, дағалӣ, дуруштӣ, хушунат; **ба уштулум** тундхӯёна; дағалона. 2. шӯру ғафғо, ҷангу ҷанҷол. 3. зӯрӣ, зулм, таадӣ.

УШТУР اشتر *шакли дигари* **шутур**.

УШТУРАК اشترک 1. шутурча; шутурбача. 2. *маҷ.* мавҷи дарё.

УШТУРБОН اشتربان *ниг.* **шутурбон**.

УШТУРГИЁҲ اشتر گیاه *ниг.* **янтоқ**.

УШТУРҒОЗ اشترغاز гиёҳест монанди коҳу.

УШТУРПОЙ اشترپای гиёҳе, ки барги он ба кафи пои шутур монанд аст.

УШТУРХОР اشترخار *ниг.* **янтоқ**.

УШШОҚ *а.* عشّاق 1. *ҷ.* **ошиқ**. 2. номи яке аз мақомҳои мусиқии «Шашмақом»; савти калом.

УЮБ *а.* عیوب *ҷ.* **айб**. (айбҳо, камбудиҳо).

УЮН *а.* عیون *ҷ.* **айн** I (чашмон).

Ӯ

Ӯ I *ҳарфи бисту панҷуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ дар аввали калимаҳо ба воситаи* алиф (ا) *ва* алифу вов (او) (*мас.*, اورده **ӯрда**) *ва дар мобайн ва охири калимаҳо бо* вови маҷҳул (و) (*мас.*, **гӯл** گول **гулӯ** گلو) *ифода мегардад*; *дар ҳиҷоҳои баста пеш аз* «ҳ» (ح) *ва пеш аз* айн (ع) *меояд* (*мас.*, **мӯҳтарам** محترم, **мӯъҷиза** معجزه); *дар аввали калимаҳо ҳарфи* айн (ع) *агар замма қабул кунад,* **ӯ** *хонда мешавад* (*мас.*, **ӯҳда** عهده).

Ӯ II او *ҷонишини шахси сеюми танҳо*: **аз ӯ**, **ба ӯ**.

ӮБА *т.-м.* اوبه *кҳн.* хаймаи истиқоматии кӯчманчиён, юрт; бошишгоҳи кӯчманчиён.

ӮБАДА اوبده *гуфт.* дарида, порашуда, либоси пахтаҳояш баромадаи овезон.

ӮГАЙ *т.* اوگی *гуфт.* ғайрихунӣ, ғайрихудӣ; **духтари ӯгай** духтарандар, рабиба; **додари ӯгай** додарандар, додари сабабӣ; **модари ӯгай** модарандар; **падари ӯгай** падарандар; **фарзанди ӯгай** писар ё духтари ба зан ё шавҳари пештара тааллуқдошта, рабиб, рабиба.

ӮҒУР اوغور *ниг.* **уғур**.

ӮҒУРАК اوغورک *ниг.* **уғурак**.

ӮҒУРДАСТА اوغوردسته *ниг.* **уғурдаста**.

ӮҒУРКӮБӢ اوغور کوبی дар ӯғур чизеро кӯфтан.

ӮҒУРЧА اوغور چه *ниг.* **уғурак**.

ӮҒУРЧАДАСТА اوغورچه‌دسته дастаи ӯғурак; *муқ.* **ӯғурдаста**.

ӮҒУРШАКЛ اوغورشکل ҳар чизи ба ӯғур монанд; **гардани ғафси ӯғуршакл** гардани ғафси безеб.

ӮЗАК *т* اوزک *гуфт.* мағзи миёни танаи дарахт ва ғайри қобили хӯрдании миёни баъзе сабзавот: **ӯзаки карам**; **ӯзаки сабзӣ**; **сабзии ӯзак** сабзии сахти ба реша табдилшуда.

ӮЗБАК ازبک номи халқи туркизабон, ки аҳолии асосии Ҷумҳурии Ӯзбакистони ҳамсояро ташкил медиҳад.

ӮЗБАКӢ ازبکی *мансуб ба* **ӯзбак: забони ӯзбакӣ**.

ӮЗБЕК ازبیک *ниг.* **ӯзбак**.

ӮЗБЕКӢ ازبیکی *ниг.***ӯзбакӣ**.

ӮЙ I اوی *шакли шеърии* **ӯ**; **андар ӯй** дар вай.

ӮЙ II اُی *нидо* ой, ҳой (*дар вақти* муроҷиат ё хабардор кардани касе *гуфта мешавад*).

ӮЛАНГ I *т.* اولنگ суруде, ки дар байни халқҳои туркизабон дар тӯйҳо ва маросимҳо асосан ба тариқи дастҷамъӣ хонда мешавад.

ӮЛАНГ II *т.* اولنگ сабзазор, марғзор.

ӮЛАТ *т.* اولت *гуфт.* муромурӣ, вабо (-и ҳайвонот).

ӮЛПОН *т.* اولپان *таър.* як навъи андоз аз замин, хироҷи замин.

ӮЛПОНПУЛӢ اولپان پولی *таър.* пули андози замин; маблағи аз пардохти андози замин ҷамъшуда.

ӮЛЧАК *т.* الچک *гуфт.* андоза, ченак, чен; **ӯлчак кардан** андоза кардан, ченаки чизеро гирифтан.

ӮЛЧАКЧӮБ الچک چوب *гуфт.* чӯби ченакаш муайян, ки бо он чизеро чен мекунанд ё масофаи чизеро андоза мегиранд.

ӮЛҶА//УЛҶА *т.-м.* اولجه чизу чора ё моле, ки аз (майдони) ҷанг ба даст даровварда мешавад, ғанимати гирифташуда аз душмани мағлуб: **ӯлҷа гирифтан**; **ба ӯлҷа бурдан** ғанимат гирифтан, ба ғорат бурдан.

ӮМОЧ اوماچ *хӯр.* як навъ таоми обдор, ки бо

хамири реза-резаи тухми мурғ ва равған омехта тайёр мекунанд.

ӮР(А) اور(ه) 1. чоҳи одатан начандон чуқури хуммонанд, ки барои нигоҳ доштани ғалла, сабзӣ, картошка *ва г.* дар ягон гӯшаи саҳни ҳавлӣ канда мешавад. 2. хандақ, канда; заминкан (барои мудофиаи ҳарбӣ); **ӯра кандан** (ба ҳар ду маъно). 3. *кҳн.* дара, сой.

ӮРДА I *т.* اورده *таър.* 1. номи давлат, иттиҳоди қабилаҳо ва қароргоҳи хонҳои тотору муғул. 2. бошишгоҳи хону амир ва ҳокимон; қалъаву ҳисори ҳокимнишон.

ӮРДА II *т.* اورده *кҳн.* ҳарамхонаи хон, амир, подшоҳ ва ҳокимон.

ӮРДАК *т.* اوردک *гуфт.* мурғобӣ.

ӮРДАКПАРОНӢ اوردک پرانی *киноя аз* истеҳзо ва масхара: **ӯрдакпаронӣ кардан**.

ӮРДУ *т.-м.* اوردو *ниг.* **урду** I; **ӯрдуи ситам** лашкари ғаму андӯҳ; **ӯрду задан** истеҳком гирифтан пеш аз ҷанг, лашкаргоҳ сохтан.

ӮРДУГОҲ اوردوگاه *ниг.* **урдугоҳ**.

ӮР(А)МОНАНД اور(ه) مانند монанд ба ӯра, мисли ӯра.

ӮРМУЗ اورمز *ниг.* **ҳурмуз(д)**.

ӮРМУЗД اورمزد *ниг.* **ҳурмуз(д)**.

ӮРОҚ *т.* اوراق *таър., ниг.* **урок**.

ӮСАЛ *т.* اوسل *гуфт.* **ӯсал кардан** хиҷолат додан; ба ҳолати ногувор мононадан; **ӯсал шудан** ба ҳолати ногувор мондан, хиҷолат кашидан, шармсор шудан.

ӮСМА اوسمه//اسمه гиёҳи сабзрангест, ки духтарону занон онро фишурда, оби онро барои ороиш ба абрувон мемоланд (*аслаш* **вусма** ва **васма**).

ӮСМАКАШӢ اوسمه‌کشی//اسمه‌کشی *исми амал аз* **ӯсма кашидан**; ба абрувон ӯсма молидан.

ӮТОВ *т.* اوتاو *гуфт.* хонаи тобистонаи кӯчманчиёни чорводор, ки дар чарогоҳ месозанд.

ӮҲ اوه *нидо калимае*, ки тарс, ҳайрат, афсӯс, мондагӣ, ғамзадагӣ *ва г.-ро ифода мекунад*: эҳ, оҳ, вой ; уф.

ӮҲБАТ *а.* اهبت *кит.* созу сомон; таҷҳизот ва силоҳи лашкар.

ӮҲДА *а.* عهده таахҳуд, зимма; ҷавобгарӣ, масъулият; **ӯҳда карда тавонистан** а) иҷро (*анҷом, буд*) карда тавонистан; б) идора карда тавонистан, ба даст гирифта тавонистан; ба тартибу низом андохта тавонистан; **аз ӯҳдаи коре баромадан** кореро иҷро карда тавонистан, ба ҷо оварда тавонистан; **аз ӯҳдаи кори** *касе* **баромадан** кори касеро анҷом ва буд карда тавонистан; **ба ӯҳдаи худ гирифтан** ӯҳдадор шудан, ба зимма гирифтан, масъули иҷрои коре шудан; **ба ӯҳдаи** *касе* **будани коре** ба зиммаи касе будани иҷрои коре; **кореро ба ӯҳдаи** *касе* **гузоштан** иҷрои кореро ба касе супоридан, масъулияти кореро ба касе вогузор кардан.

ӮҲДАБАРО عهده‌برا моҳир, лаёқатнок, чолок дар ҳар кор.

ӮҲДАБАРОЁНА عهده‌برایانه бо ӯҳдабарой, бо кордонӣ, моҳирона, лаёқатмандона.

ӮҲДАБАРОӢ عهده برایی аз ӯҳдаи анҷом додани корҳо ба хубӣ баромада тавонистан; кордонӣ; лаёқатнокӣ; чустучолокӣ дар иҷрои корҳо.

ӮҲДАДОР عهده‌دار вазифадор, мувазазаф, масъул; ҷавобгар, кореро (чизеро) бар ӯҳда гиранда; **ӯҳдадор кардан** барои коре масъул гардонидан, вазифадор кардан, кореро ба зиммаи касе гузоштан; **ӯҳдадор шудан** вазифадор шудан, масъули коре шудан, ба зимма гирифтан.

ӮҲДАДОРӢ عهده داری иҷрои чизеро ё кореро ба зимма гирифтан, маҷбурият; вазифадор шудан (барои иҷрои коре), вазифадорӣ: **ӯҳдадории ҳарбӣ**.

ӮҲДАНОБАРО عهده‌نابرا он ки аз ӯҳдаи коре намебароядж; белаёқат, ноӯҳдабаро.

ӮҲДАНОБАРОӢ عهده‌نابرایی ноӯҳдабароӣ, белаёқатӣ.

ӮҲӮ-ӮҲӮ اوهو اوهو *калимаи тақлиди овоз*, ки сурфаи сахтро ифода мекунад.

ӮҲҲӮ اوهّو *нидо* ҳайронӣ, тааҷҷуб, таъриф, таҳсин, норизоӣ *ва г.-ро ифода мекунад*: эҳе, эҳа; аҷаб!

ӮЪҶУБА *а.* اعجوبه *ниг.* **аъҷуба**.

Ф

Ф *ҳарфи бисту шашуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи фе* (ف)*; дар ҳисоби абҷад ба адади 80 баробар аст.*

ФААММО *а.* فامّا пас, аммо, валекин, ва аммо…

ФАБИҲО *а.* فبها пас хубтар, боз беҳтар, боз хуштар, ва бо ин (он)…

ФАБРИКА *лот.* فبریکه муассисаи саноатӣ барои коркарди мошинии ашёи хом; корхона.

ФАБРИКӢ فبریکی *мансуб ба* **фабрика**; моле, ки дар фабрика истеҳсол шудааст, на дар коргоҳҳои пешаварӣ; **моли истеҳсоли фабрикӣ**.

ФАВВОРА *а.* فواره ҷараёни об ё моеъ, ки аз сӯрохӣ ё лӯлае бо қувваи фишор ҷӯш зада, баланд мебарояд; **фаввора задан** ҷӯш зада баромадани об, хун ва моеоти дигар; ◊ **фаввораи нур** чашмаи нур, ҷараёни нур.

ФАВВОРАЗАНӢ فواره‌زنی *исми амал аз* **фаввора задан**; ҷӯш зада баромадан(-и об).

ФАВЗ *а.* فوز *кит.* 1. ғалаба, пирӯзӣ, нусрат. 2. раҳоӣ, растагорӣ; наҷот, халосӣ; **фавзи азим** саодати бузург.

ФАВҚ *а.* فوق 1. боло, дар боло, забар, фарози чизе, рӯи чизе; *муқоб.* **тахт**, **зер**. 2. берун аз..., зиёда аз …, зиёдтар, болотар.

ФАВҚАН *а.* فوقاً дар боло, он чи марбут ба фавқ аст .

ФАВҚИЯТ *а.* فوقیت боло будан, бартарӣ, баландӣ нисбат ба чизе.

ФАВҚӢ فوقی болоӣ, фарозӣ.

ФАВҚОНӢ فوقانی *ниг.* **фавқӣ**.

ФАВҚУЗЗИКР *а.* فوق‌الذّکر дар боло зикршуда; зикре, ки дар боло шудааст; мазкур.

ФАВҚУЛВАСФ *а.* فوق‌الوصف *кит.* болотар аз ҳадди тавсиф, тавсифнашаванда.

ФАВҚУЛИҚТИДОР *а.* فوق‌الاقتدار болотар аз иқтидор, бениҳоят муқтадир.

ФАВҚУЛМИЛЛӢ *а.* فوق‌الملّی болотар аз манфиатҳои миллӣ.

ФАВҚУЛОДА *а.* فوق‌العاده аз одат берун, берун ва зиёда аз ҳадди муқаррарӣ, берун аз доираи одоту муқаррарот; дорои ҳуқуқи мустасно: **сафири фавқулода ва мухтор**, **анҷумани фавқулода**.

ФАВҚУЛОДАГӢ فوق‌العادگی фавқулода будан; берун аз ҳадди муқаррарӣ будан; ҳуқуқу салоҳиятҳои истисноӣ доштан.

ФАВҚУЛФАВҚ *а.* فوق‌الفوق аз ҳад берун, аз ҳад афзун, бисёр.

ФАВҚУЛХОЛИС *а.* فوق‌الخالص бениҳоят холис; аз ҳадди муқаррарӣ холистар.

ФАВҚУЛҲАД *а.* فوق‌الحد аз ҳад берун, аз ҳад афзун, бисёр.

ФАВҚУЛҲАССОС *а.* فوق‌الحساس бурун аз ҳиссиёт, аз доираи эҳсос берун, ҳисношаванда.

ФАВҚУННОҚИЛ *а.* فوق‌الناقل ноқили ғайримуқаррарӣ; ноқили дорои қобилияти аз ҳад зиёд.

ФАВҚУННОҚИЛИЯТ *а.* فوق‌الناقلیت ноқилияти ғайримуқаррарӣ; дорои қобилияти гузаронандагии аз ҳад зиёд будан.

ФАВҚУССАДО *а.* فوق‌الصدا *физ.* берун аз ҳадди садо: **суръати фавқуссадо**.

ФАВҚУССУРЪАТ *а.* فوق‌السرعت берун аз ҳадди суръат, суръати аз ҳад зиёд.

ФАВҚУТТАБИАТ *а.* فوق‌الطبیعت 1. берун аз табиат; *ниг.* **метафизика.** 2. *мансуб ба* **илоҳиёт**.

ФАВҚУТТАБИӢ *а.* فوق‌الطبیعی ғайримуқаррарӣ: **ҳисси фавқуттабиӣ**.

ФАВҚУТТАМОМ *а.* فوق‌التمام аз ҳама болотар, афзалтар, тамомтар, чизе, ки нисбат ба чизҳои дигар дар сатҳи баланд қарор дорад; чизи беҳтарин дар навъи худ.

ФАВҚУТТАСАВВУР *а.* فوق‌التصور болотар ё хориҷ аз ҳадди тасаввур ва андеша.

ФАВҚУШШИДДАТ *а.* فوق‌الشدت *физ.* болотар аз қувваи шиддат.

ФАВОЕҲ *а.* فوایح *ҷ.* **фоеҳ**; он чизҳое, ки бӯйҳои хуш паҳн мекунанд (гул, райҳон…).

ФАВОЗИЛ *а.* فواضل 1. *ҷ.* **фазилат**. 2. *кит.* чизҳои изофӣ, зиёдӣ, зиёдатӣ. 3. некиҳо, бахшишҳо.

ФАВОИД *а.* فواید *ҷ.* **фоида**.

ФАВОКЕҲ *а.* فواکه *ҷ.* **фокиҳа**.

ФАВОТ *а.* فوات *кит.* 1. фавтидан, даргузаштан, мурдан. 2. гум шудан, талаф шудан.

ФАВОТЕҲ *а.* فواتح *ҷ.* **фотиҳа(т)**.

ФАВОҲИШ *а.* فواحش *ҷ.* **фоҳиша** II.

ФАВР *а.* فور 1. ҷушиш. 2. зудӣ ва тезӣ, суръати тамом, бошитоб.

ФАВРАН *а.* فوراً дарҳол, ба зудӣ ба тезӣ.

ФАВРАТ *а.* فورت шиддати чизе (*кор*, *ҳарорат хашм*).

ФАВРӢ فوری он чи бояд бетаъхир ва босуръат анҷом гирад, таъҷилӣ: **ҷавоби фаврӣ**.

ФАВТ *а.* فوت 1. даргузаштан, мурдан, вафот. 2. зоеъ шудан, талаф шудан; **фавти вақт** гузаштани вақт, зоеъ шудани вақт; **фавт кардан** даргузаштан, мурдан, вафот кардан; **фавт шудан** а) мурдан, даргузаштан; б) аз байн рафтан, аз даст рафтан.

ФАВТИДАН فوتیدن фавт кардан, даргузаштан, мурдан.

ФАВҲ *а.* فوح паҳн шудани бӯй (махсусан бӯи хуш).

ФАВҶ *а.* فوج гурӯҳ, даста, гурӯҳе аз мардум; дастаи муайяни аскар: **фавҷи силоҳ**; **фавҷ-фавҷ** анбӯҳи одамон, аскарон, лашкариён, ки пайиҳам меоянд.

ФАВҶДОР فوج دار сардори фавҷе аз лашкар.

ФАГОНА فگانه *кит. шакли дигари* ***афгона*** ба маънии норасида, норасо, фиганда, партофта.

ФАҒ فغ 1. *кит.* бут, санам. 2. *маҷ.* маъшуқа.

ФАҒА فغه *ниг.* **поға**.

ФАҒАНД فغند *кит.* ҷаҳиш, ҷастухез.

ФАҒВОРА فغواره *кит.* шахшуда чун бути сангин, санами беҷон, он ки аз хиҷолат ё аз дилтангӣ мабҳут ва ҳайрон монда сухан гуфта натавонад.

ФАҒЁЗ فغیاز *кит.* ато, бахшиш, сила.

ФАҒИСТОН فغستان *кит.* буткада, санамхона.

ФАҒОК فغاک *кит.* аблаҳ, нодон, гӯл; ҳаромзод.

ФАҒОН فغان 1. *ниг.* **фиғон**. 2. бутҳо, санамҳо. 3. *маҷ.* маъшуқон.

ФАҒОНА فغانه *ниг.* **фиғон**: баланд шудани овоз; **фағона кардан** фарёд кашидан, шӯру ғавғо баровардан.

ФАҒФУР فغفور 1. фарзанди Худо(*айнан*), лақаби подшоҳони қадими Чин. 2. зарфҳои чинӣ, чинивор; ◊ **ҳафт фағфур** *киноя аз* ҳафт сайёра.

ФАҒФУРӢ فغفوری 1. он чи мансуб ба фағфур аст; **хонадони фағфурӣ**, **подшоҳони фағфурӣ**. 2. зарфҳои чинӣ (*коса*, *пиёла*).

ФАДАВИЁНА فدویانه *кит.* фидоивор, фидокорона.

ФАДАВӢ *а.* فدوی *кит.* фидоӣ, он ки дар роҳи мазҳаб ё маслаке ҷоннисорӣ мекунад, ҷонсупор.

ФАДОМАТ *а.* فدامت *кит.* дағалӣ, муомилаи дурушт.

ФАДФАД *а.* فدفد *кит.* саҳро ва замини ҳамвор, дашт.

ФАЁЛ فیال *кит.* 1. оғоз, шурӯъ, аввал. 2. замине, ки аввалин бор кишт шудааст, замини навкорам.

ФАЖА فژه *кит.* палид, зишт; олуда.

ФАЖҒАНД فژغند палид; ифлос; зишт.

ФАЖОГИН فژاگين *ниг.* **фажа**.

ФАЖОК فژاک мурдор, ганда, зишт, палид.

ФАЗАЪ *а.* فزع 1. тарс, бим, ваҳм, даҳшат хавф. 2. фарёд, ғулғула, нолаву зорӣ, ғирев.

ФАЗИЛАТ *а.* فضيلت 1. бартарӣ, болотарӣ, афзалият. 2. бартарӣ дар фазл, дониш ва камол, дорои сифатҳои нек будан.

ФАЗИЛАТГУСТАР فضيلت‌گستر 1. он ки дар тарвиҷу вусъати фазлу дониш кӯшиш мекунад. 2. *маҷ.* фозил ва донишманд.

ФАЗИЛАТНОК فضيلتناک фозил, донишманд.

ФАЗИЛАТОИН فضيلت‌آيين *кит.* соҳиби фазилат, соҳиби маърифат ва камол.

ФАЗИЛАТОМЕЗ فضيلت‌آميز 1. он ки бо фазилат омезиш ёфтааст. 2. *маҷ.* фозил.

ФАЗИҲ *а.* فضيح *кит.* расво, шарманда, беобрӯ.

ФАЗИҲАТ *а.* فضيحت *кит.* расвоӣ, шармандагӣ, беобрӯӣ, ошкор кардани кори бад; ◊ **фазиҳат кардан** шарманда кардан, маломат кардан; **фазиҳат шудан** расво шудан, шарманда шудан.

ФАЗЛ *а.* فضل 1. бартарӣ, афзунӣ. 2. дониш, илм, маърифат, камол; **изҳори фазл** фазлу дониши худро зоҳир кардан; донoии худро нишон додан.

ФАЗЛА فضله *а.* 1. зиёдатӣ, бақия, пасмонда. 2. пасхӯрда, сарқут. 3. он чи пас аз хӯрдан аз инсон ва ё ҳайвон берун мешавад, ифрозот, саргин; **фазла-об** оби ифлос ва чиркин. 4. *маҷ.* гапи беҳудаи барзиёд.

ФАЗЛПАРВАР فضل‌پرور 1. ихлосманди фазлу дониш. 2. *маҷ.* фозил ва донишманд.

ФАЗЛПЕША فضل پيشه *ниг.* **фазлпарвар**.

ФАЗЛФУРӮШӢ فضل فروشى худнамоӣ бо фазлу дониши худ.

ФАЗО *а.* فضا 1. ҷои васеъ, макони фарох; майдон, соҳа, арса. 2. фалак, осмон, ҳаво. 3. холигӣ, ковокии даруни чизе. 4. маконе, ки кураи Замин онро фаро гирифтааст ва аз ҳеҷ тараф маҳдуд нест; ◊ **фазои хок** *киноя аз дунё.*

ФАЗОЕҲ *а.* فضايح *ҷ.* **фазиҳат**.

ФАЗОИЛ فضايل *ҷ.* **фазилат**.

ФАЗОИШ فزايش *ниг.* **физоиш**.

ФАЗОЛИК *а.* فذالک ҳамин аст, ки..., ҳосил, натиҷа, ҷамъбаст, хулоса.

ФАЗОНАВАРД فضانورد идоракунандаи ҳавопаймоҳо, он ки нақлиёти ҳавоиро идора мекунад.

ФАЗОТРОН *ю.* فزاتران *физ.* суръатфизои заррaҳои барқадори вазнин.

ФАЙ *а.* فى *кит.* соя, сояноқӣ; сояи баъд аз пешин, сояи Офтоб дар гашти пешин; **фай гаштан** ҳеҷ шудан, нобуд шудан.

ФАЙЁЗ *а.* فياض файздиҳанда, бисёр бахшанда, пурхайр, файзбахш.

ФАЙЗ *а.* فيض 1. бахшиш, ато. 2. бисёрӣ, фаровонӣ дар бахшиш ва ато; баракат.

ФАЙЗБАХШ فيض‌بخش атокунанда, баракатдеҳ.

ФАЙЗБАХШӢ فيض‌بخشى лутфу марҳамати бисёр кардан; бахшиш ва хайру барака расонидан.

ФАЙЗБОР فيض‌بار пурбаракат, хайру бахшишкунанда: **борони файзбор** борони баҳор.

ФАЙЗГИРӢ فيض‌گيرى баҳраи моддиву маънавӣ гирифтан, баҳрагирӣ.

ФАЙЗЁБ فيض‌ياب баракатбинанда, баҳравар; **файзёб гардидан (шудан)** баҳраманд гардидан (*мас., аз сӯҳбати каси аз худ бузург ё донишманд*).

ФАЙЗЁБӢ فيض‌يابى баҳраи моддиву маънавӣ гирифтан, баҳрагирӣ.

ФАЙЗПАРВАР فيض‌پرور файзбахш, пурбаракат.

ФАЙЛ *англ.* فيل *тех.* маҷмӯаи додаҳо ва барномаҳои мураттаб, ки дар компютер бо як ном

шинохта мешавад; маҷмӯи ёддоштҳо дар доираи як санад дар компютер.

ФАЙЛАСУФ *а.* فيلسوف фалсафадон, дӯстдори илму ҳикмат, ҳаким.

ФАЙЛАСУФӢ فيلسوفى *мансуб ба* **файласуф**: **амали файласуфӣ**.

ФАЙЛАСУФМАОБ فيلسوفمآب он ки дорои гуфтор ва рафтори шабеҳи файласуфон аст, файласуфмонанд.

ФАЙЛАСУФОНА فيلسوفانه чун файласуфон, ба тарзи файласуфон.

ФАЙСАЛ *а.* فيصل 1. анҷом додан, қатъ кардан. 2. ҷудо кардани ҳақ аз ботил, ҳукми байни ҳақ ва ботил; қазоват, ҳакамӣ; **файсал ёфтан** ҳал шудан, яктарафа шудан, ба поён расидан; **файсал кардан** яктарафа кардани масъала, ҳаллу фасл кардани мурофиае (коре).

ФАК(К) *а.* فک 1. ҷудо шудани ду чизи ба ҳам вобаста. 2. ҳар кадом аз устухонҳои ҷоғ, ки дандонҳо ба он пайвастаанд; **факки барин** ҷоғи боло; **факки зерин** ҷоғи поён, чона; **факки изофат** *грам.* афтодани изофа, партофтани бандаки изофии «и» (бештар дар шеър ба тақозои вазн); **соҳибхона, соҳибзавқ**. 3. бахши гирандаи абзорҳои дастиву мошинӣ монанди анбӯр, гира *ва г.* 4. ҷудо кардани чизе аз чизи дигар. 5. *кит.* раҳоӣ, озодӣ.

ФАКОҲАТ *а.* فكاهت 1. ширингуфторӣ, зарофат. 2. мазоҳ, масхара.

ФАКС *англ.* فكس *тех.* василае, ки ба кӯмаки он нусхаи ҳар навъи навишта ё тасвиреро ба таври электронӣ бо кӯмаки хатҳои телефон ирсол ё дарёфт мекунанд, намобар, дурнавис, дурнигор.

ФАКТ *лот.* فكت кори дар ҳақиқат воқеъшуда, ҳодисаи воқеӣ, ҳақиқат, амри воқеъ.

ФАКУЛТА *фр.* فكولته шӯъбаи мактаби олӣ, ки дар он илмҳои соҳаи муайяне таълим дода мешавад: **факултаи физика, факултаи химия**.

ФАКУЛТАТИВӢ فكولتتيوى ғайримаҷбурӣ, ихтиёрӣ; **машғулиятҳои факултативӣ** дарсҳои бо хоҳиши худ интихобкардаи донишҷӯён.

ФАКУЛТЕТ *фр.* فكولتت *ниг.* **факулта**.

ФАҚАТ *а.* فقط танҳо; мунҳасиран: **фақат як сол ҳамроҳ будем**.

ФАҚЕҲ *а.* فقيه донишманди илмҳои шаръӣ; донандаи қонун ва аҳкоми шариати ислом, қонуншиноси шариат.

ФАҚИР *а.* فقير 1. камбағал, бенаво, қашшоқ, тиҳидаст, нодор. 2. аз рӯи хоксорӣ аз тарафи шахси аввал нисбати худ гуфта мешавад, камина; шахси якуми шумораи танҳо.

ФАҚИРОНА فقيرانه камбағалона; итоаткорона, хоксорона: **фақирона зиндагӣ кардан**.

ФАҚИРӢ فقيرى камбағалӣ, нодорӣ, бечизӣ.

ФАҚОҲАТ *а.* فقاهت *кит.* фақеҳӣ, фақеҳ будан, олим будан дар қавонини шаръӣ.

ФАҚР *а.* فقر *кит.* камбағалӣ; фақирӣ, нодорӣ, тиҳидастӣ.

ФАЛАК I *а.* فلک *кит.* 1. осмон, сипеҳр. 2. дар истилоҳи илми нуҷуми қадим ҳар як аз қисмҳои осмон, ки ҷои яке аз сайёраҳост. 3. *маҷ.* қазову қадар, сарнавишт, тақдир, қисмат; **гардиши фалак** гардиши замона, гузашти рӯзгор; тақдир, қисмат; **додаш ба фалак баромад** (печид, расид) сахт ба фиғон омад; **сар ба фалак кашида** … хеле баланд, хеле боло. 4. *маҷ.* улвият ва баландии чизе.

ФАЛАК II فلک бахше аз мусиқии мардумӣ ва суннатии халқи тоҷик.

ФАЛАКВОР فلکوار *кит.* фалакмонанд, ба сони фалак, чархзанандаву мудаввар.

ФАЛАКЗАДА فلکزده *маҷ.* ситамзада, бадбахт, бетолеъ.

ФАЛАКЗАДАГӢ فلکزدگى *маҷ.* бадбахтӣ, бетолеӣ.

ФАЛАКИЁТ *а.* فلكيات *нуҷ.*, *кҳн.* кайҳоншиносӣ; илми шинохти ситораҳову кайҳон, илми коинотшиносӣ.

ФАЛАКӢ فلکی 1. *мансуб ба* **фалак I** 2. бурҷи фалак; осмонӣ. 3. мусиқӣ ва суруди мардумӣ, фалакхонӣ.

ФАЛАКМАРТАБА فلک‌مرتبه *кит.* баландмартаба, баландпарвоз.

ФАЛАКПАЙМО فلکپیما осмоннавард, осмонгард: **киштии фалакпаймо**.

ФАЛАКПЕЧ فلک‌پیچ *маҷ.* ба фалак бароянда, то ба фалак расанда, хеле баланд: **фарёди фалакпеч** фарёди сахт, баланд.

ФАЛАКПОЯ فلک‌پایه *маҷ.* ниҳоят баланд, хеле баланд.

ФАЛАКСАЙР فلک‌سیر 1. зудрав, тезпарвоз. 2. *маҷ., ниг.* фалакпеч.

ФАЛАКСАРО فلک‌سرا сарояндаи сурудҳои фалак, овозхони фалаксаро.

ФАЛАКСАРОӢ فلک‌سرایی кор ва шуғли ҳунарманди фалаксаро.

ФАЛАКСО(Й) (ی)فلکسا *маҷ.*ба фалак расанда, он чи сараш ба фалак расидааст; *киноя аз* бисёр баланд; *ниг.* **фалакпеч**.

ФАЛАКТАВОН فلک‌توان *кит.* 1.фалакқувват, фалакнерӯ.2.*маҷ.* бисёр зӯр, боқувват, тавоно.

ФАЛАКТОЗ فلکتاز *кит.* парвозкунанда; баландпарвоз.

ФАЛАКУЛАФЛОК *а.* فلک‌الافلاک *нуҷ.* фалаке, ки онро фарогир ва муҳити олами ҷисмонӣ медонистанд; фалаке, ки ҳар шабонарӯз як давр гирди меҳвари худ мегардад ва афлоки дигарро бо худ ҳаракат медиҳад.

ФАЛАКУЛМУҲИТ *а.* فلک‌المحیط *кит.* фалаки баландтарин, фалаки нӯҳум.

ФАЛАКФАРСО فلک‌فرسا 1. *ниг.* фалакпаймо. 2. *маҷ.* олиқадр.

ФАЛАКХОН فلک‌خوان *ниг.* **фалаксаро**.

ФАЛАКХОНӢ فلک‌خوانی *ниг.* **фалаксароӣ**.

ФАЛАҚ I *а.* فلق *кит.* сапеда, сапедадам, субҳдам.

ФАЛАҚ II *а.* فلق *кҳн.* олати ҷазодиҳӣ дар мактабҳои кӯҳна, ки ба чӯбе пои гунаҳгорро баста, аз ду тараф мебардоштанд ва мактабдор ё халифаи мактаб ба кафи пои ӯ чӯб мезад; **фалақ кашидан** гуфт, ба дор овехтан.

ФАЛАРЗ فلرز *ниг.* **фаларзанг**.

ФАЛАРЗАНГ فلرزنگ *кит.* хӯроке, ки аз тӯй ва ё меҳмонӣ бо худ мебаранд.

ФАЛАХМОН فلخمان абзори сангандозӣ, ки аз ресмони тобдода иборат буд ва бо он санг меандохтанд; фалохан.

ФАЛАҶ *а.* فلج 1. аз кор мондани дасту по дар натиҷаи беморӣ, шалӣ. 2. одами гирифтор ба фалаҷ, шал; **фалаҷ шудан** аз кор мондани дасту по ё қисме аз бадан, шал шудан.

ФАЛАҶЗАДА فلج‌زده. *ниг.* **фалаҷшуда.**

ФАЛАҶӢ فلجی бемори фалаҷ, он ки гирифтори фалаҷ гардидааст, шал.

ФАЛАҶШАВӢ فلج‌شوی фалаҷ шудан, ҳангоми гирифторӣ ва бемории фалаҷ.

ФАЛАҶШУДА فلج شده *ниг.* **фалаҷ** 2.

ФАЛҒАНД فلغند *кит.* похсаи девор, похсадевор.

ФАЛЕВ فلیو *кит.* 1. беҳуда, бефоида. 2. аҳмақ.

ФАЛҚ *а.* فلق *кит.* шикоф, шикофтан; **замин фалқ кардан** замин шудгор кардан, замин гардондан.

ФАЛЛА *а.* فلّه шири аввали ҳайвони навзоида (гов, гӯсфанд), ки чун ба оташ гузоранд, зуд баста мешавад.

ФАЛОКАТ *а.* فلاکت накбат, бадбахтӣ, ҳодисаи шуми накбатовар; бало, мусибат, фалакзадагӣ; **фалокат рӯй додан** воқеъ шудани ягон ҳодисаи бадбахтона.

ФАЛЛОҚ *а.* فلاق *ниг.* **фалақ** II.

ФАЛЛОҲ *а.* فلاح *кит.* 1. деҳқон, барзгар, кишоварз. 2. киштибон. 3. кироядиҳандаи шутурон.

ФАЛМОХАН فلماخن *ниг.* **фалахмон**.

ФАЛОД فلاد *кит., ниг.* **фалода**.

ФАЛОДА فلاده *кит.* бефоида, беҳуда.

ФАЛОКАТБОР فلاکتبار пур аз бадбахтӣ ва накбат; бадбахтиовар, он чи ва он ки фалокат меоварад.

ФАЛОКАТЗАДА فلاکتزده ба бадбахтӣ дучор гардида, шумтолеъ.

ФАЛОКАТӢ فلاکتی бадбахт, фалокатзада, ба фоҷиа дучоршуда.

ФАЛОКАТОВАР فلاکتآور он чи боиси бадбахтӣ, сиёҳрӯзгорӣ, бало ва мусибат аст.

ФАЛОКАТОМЕЗ فلاکتآمیز пур аз фалокату бадбахтӣ ва накбат, манҳус, фалокатбор.

ФАЛОКАТОФАР فلاکتآفر 1. он ки ва он чи сабаби пайдоиши фалокат мегардад. 2. *маҷ.* шахси наҳс ва бадбахт, шумқадам.

ФАЛОН فلان *ҷонишини номуайянӣ* шахс ё чизи номаълум ва номуайян: **фалон шахси ғоиб**;

фалону бисмадон фалонӣ ва фалонӣ (*шахс ва ё чизи ноаниқ, маҷҳул ва номуайян*).

ФАЛОНАК فلانک *шакли тасғири* **фалон**; ишора ба шахс ё чизе, ки ночиз менамояд.

ФАЛОНӢ فلانی он шахси номаълум; касе, шахсе.

ФАЛОСАНГ فلا سنگ *ниг.* **фалахмон**.

ФАЛОСИФА *а.* فلاسفه *ҷ.* **файласуф**.

ФАЛОТ *а.* فلات *кит.* саҳро, биёбон.

ФАЛОТУНСИРАТ فلاطونسیرت *кит.* он ки ботину андешааш ба Афлотун монанд аст, афлотуннињод.

ФАЛОТУНҲИКМАТ فلاطونحکمت *кит.* бо ақлу хиради афлотунӣ, афлотунхирад.

ФАЛОХАН فلاخن *ниг.* **фалахмон**.

ФАЛОҲ *а.* فلاح *кит.* наҷот, растагорӣ, комёбӣ, некӯаҳволӣ, салоҳи ҳол, хайрият ва офиятмандӣ.

ФАЛОҲАТ *а.* فلاحت *кит.* 1. кишоварзӣ, деҳқонӣ, барзгарӣ. 2. чарбзабонӣ ва фиреб дар хариду фурӯш.

ФАЛОҲАТӢ فلاحتی 1. он чи марбут ба кишоварзӣ аст. 2 кишоварз, деҳқон.

ФАЛОҶАРАМ *а.* فلاجرم *кит.* пас бинобар ин, пас аз ин сабаб; пас.

ФАЛС *а.* فلس 1. сиккаи мисӣ, пули сиёҳ. 2. пулакчаи моҳӣ.

ФАЛСАФА *ю.* فلسفه 1. илм дар бораи умумитарин қонунҳои рушду инкишофи табиат, ҷамъият ва тафаккур; илме, ки аз мабдаъҳо ва ҳақиқати ашё ва сабаби мавҷудияти онҳо баҳс мекунад; философия. 2. *киноя аз* мулоҳизаронињои муҷарради ғайриамалӣ.

ФАЛСАФАБОФ فلسفهباف он ки суханҳои берабт ва бемантиқи дур аз зеҳният мегӯяд.

ФАЛСАФАБОФӢ فلسفهبافی бо суханпарозиҳои берабт ва бемантиқ машғул будан.

ФАЛСАФАВӢ فلسفوی *марбут ба* **фалсафа**.

ФАЛСАФАДОН فلسفهدان файласуф, олими фалсафа.

ФАЛСАФАРОНӢ فلسفهرانی 1. машғул будан бо муҳокимаҳои фалсафӣ. 2. *маҷ.,* фалсафабофӣ.

ФАЛСАФАФУРӮШӢ فلسفهفروشی *ниг.* **фалсафабофӣ**.

ФАЛСАФИЁТ *а.* فلسفیات 1. *ҷ.* **фалсафа**. 2. *ниг.* **фалсафабофӣ**.

ФАЛСАФӢ فلسفی 1. *мансуб ба* **фалсафа**. 2. файласуф.

ФАЛХАМ فلخم *кҳн.* олати ҳаллоҷии камоншакл, олати пунбатозакунӣ, асбоби пахтатозакунӣ.

ФАЛХАМДОР فلخمدار он ки бо фалхам пахта тоза мекунад, ҳаллоҷ.

ФАЛХАМДОРӢ فلخمداری амалу шуғли фалхамдор.

ФАЛҶ فلج *кит.* фалҷам, ғалақаи дар, занҷири дар.

ФАМ *а.* فم даҳон.

ФАММУЛАСАД *а.* فم‌الاسد 1. *кит.* даҳани шер. 2. *маҷ.* ҷои хатарнок.

ФАН(Н) *а.* فن 1. фиреб, макр; ҳила ва найранг, бозӣ, найрангбозӣ. 2. ҳунар, касб, пеша. 3. илм, соҳае аз илм; бештар илмҳои техникӣ; **илму фан** илму техника.

ФАНАК فنک *кит.* дала, гурбаи саҳроӣ, гурбаи ёбоӣ, ки мӯяш сафед буда, аз он пӯстин месозанд.

ФАНАКПӮШ فنک‌پوش *кит.* пӯшандаи пӯстине, ки аз пӯсти фанак дӯхта шудааст.

ФАНАН *а.* فنن *кит.* шохи дарахт.

ФАНД فند макру ҳила; найранг, фиреб: **фанд додан** фиреб додан; **фанд хӯрдан** фиреб хӯрдан; фирефта шудан, ба доми фиреби касе афтодан.

ФАНДХӮРӢ فندخوری *исми амал аз* **фанд хӯрдан**; фиребхӯрӣ, фирефта шудан, ба доми макр гирифтор шудан.

ФАНЕР *олм.* فنر тахтаи тунуке, ки аз часпонидани чанд қабат варақаи тунук ҳосил мешавад, сепӯст.

ФАНЕРӢ فنری аз фанертахта сохташуда: **тавораи фанерӣ**.

ФАНЕРТАХТА فنرتخته тахтаи тунук, ки бештар ба сақфи хонаҳо зада мешавад.

ФАНО *а.* فنا нест шудан, нестӣ, завол, нобудӣ; **фано гаштан (шудан)** несту нобуд гардидан, завол ёфтан; **ба боди фано рафтан** несту нобуд шудан, беҳуда нобуд шудан.

ФАНОНАШАВАНДА فنانشونده нестинопазир, мондагор, абадӣ.

ФАНОНОПАЗИР فناناپذیر *ниг.* **фанонашаванда**.

ФАНОНОПАЗИРӢ فناناپذیری нестнопазирӣ, мондагорӣ, абадият, фанонашавандагӣ.

ФАНОПАЗИР فناپذیر нестшаванда, рафтагор, маргпазир, фаношаванда.

ФАНОПАЗИРӢ فناپذیری нестшавандагӣ, рафтагорӣ, маргпазирӣ, фаношавандагӣ.

ФАНОХОНА فناخانه *киноя аз* **дунё**.

ФАНОШАВАНДА فناشونده *ниг.* **фанопазир**.

ФАНОШАВӢ فناشوی *ниг.* **фанопазирӣ**.

ФАНТАСТИКА *фр.* فنتستیکه 1. чизи аҷибу ғарибе, ки маҳсули тасаввуроти беасос мебошад. 2. асари бадеӣ дар мавзӯи фантастикӣ.

ФАНТАСТИКӢ فنتستیکی монанд ба фантазия, маҳсули тасаввуроти ғайривоқеӣ, аҷибу ғариб: **мавзӯи фантастикӣ**, **филми фантастикӣ**.

ФАНФУРӮШ فن‌فروش *кит.* нишондиҳандаи илму фан; ҳилагар, фиребгар, маккор.

ФАР(Р) فر 1. нур, дурахш, рахшандагӣ. 2. зебоӣ, ҳусн, барозандагӣ. 3. шаън, шавкат, дабдаба; **карру фар** шаъну шавкат, тавоноию ҳашамат.

ФАРА فره *ниг.* **фараҳ** II.

ФАРАЗАН *а.* فرضاً аз рӯи фараз (фарз), аз рӯи тахмин, ба таври гумон ва қиёс; тахминан; **фаразан гӯем, ки** ..., гирем, ки ... пиндорем, ки ...

ФАРАМ فرم дилтангӣ ва фурӯмондагӣ дар ғам; ғаму андӯҳ.

ФАРАНГ فرنگ 1. Фарангистон (аз номи Франсия), Аврупо; *мансуб ба* **Фарангистон**, фарангӣ. 2. навъе аз матои абрешимӣ; **даҳани фаранг** купороси мис.

ФАРАНГИЗОДА فرنگی زاده аврупоизод, миллаташ аврупоӣ.

ФАРАНГИМАОБ فرنگی‌مآب фарангихислат, фарангихӯ, фарангисифат; фарангипараст.

ФАРАНГИТАЛЪАТ فرنگی‌طلعت *маҷ.* сафедгуна, сафедчеҳра.

ФАРАНГӢ فرنگی 1. *мансуб ба* **Фаранг**. 2. навъе аз матои абрешимӣ; **рӯймоли фарангӣ** сарбанди занона аз матои абрешимии фарангӣ.

ФАРАНҶИПӮШ فرنجی‌پوش зане, ки фаранҷӣ дар сар дорад.

ФАРАНҶИПӮШӢ فرنجی‌پوشی амали фаранҷипӯш.

ФАРАНҶӢ فرنجی чодари махсусе, ки занони муслима дар сар мекунанд.

ФАРАНҶМУШК فرنجمشک як навъ гиёҳ.

ФАРАСБ *а.* فرسب *кит.*, *ниг.* **фарасп**.

ФАРАСНИҲОДА فرس‌نهاده *кит., варз.* мағлубшуда, оҷизгардида (*дар бозии шатранҷ*).

ФАРАСП فرسب чӯби дарози болорбоб; шоҳпул, шоҳтир, болори хона.

ФАРАХША فرخشه *хӯр.* навъе аз нонҳои варақин, кулчаи равғанини варақини лавзинадор, фархаша.

ФАРАҲ I *а.* فرح шод шудан, хурсанд гардидан; шодӣ, сурур, хурсандӣ.

ФАРАҲ II **//ФАРА//ФАРЕҲ//ФИРЕҲ** فره *кит.* 1. афзунӣ, фаровонӣ. 2. фирӯзӣ, ғалаба, пешӣ, сабқат, бартарӣ; **фараҳ бурдан** пешӣ намудан, бартарӣ нишон додан. 3. бисёр фаровон афзун, зиёда. 4. афзал, хубтар, олӣ. 5. фарох. 6. ширин. 7. сабаб, боис.

ФАРАҲАНГЕЗ فرح‌انگیز шодибахш, масарратовар, хушҳолкунанда, сурурбахш, хурсандиовар.

ФАРАҲАНГЕЗӢ فرح‌انگیزی шодиангезӣ, сурурбахшӣ.

ФАРАҲАФЗО فرح‌افزا он чи шодиро зиёд кунад, он чи бар сурур биафзояд.

ФАРАҲАФЗОӢ فرح‌افزای шодиафзоӣ, фузудани сурур.

ФАРАҲБАХШ فرح بخش *ниг.* **фараҳангез**.

ФАРАҲБАХШӢ فرح بخشی *ниг.* **фараҳангезӣ**.

ФАРАҲЗО فرحزا *ниг.* **фараҳбахш**.

ФАРАҲМАНД فرحمند хушҳол, хурсанд, шод, масрур.

ФАРАҲМАНДӢ فرحمندی хушҳолӣ, шоддилӣ, хурсандӣ, сурур, нишот, шодмонӣ

ФАРАҲМАНДОНА فرحمندانه бо хушҳолӣ, бо сурур, шодон, хуррам, хушҳолона, масрурона.

ФАРАҲНОК فرحناک хурсанд, шод, хушҳол, масрур, сурурманд.

ФАРАҲОВАР فرح‌آور *ниг.* **фараҳбахш**.

ФАРАҲФИЗО فرح‌فزا *ниг.* **фараҳафзо**.

ФАРАҶ *а.* فرج 1. кушоиш, кушоиши кор ва аҳвол. 2. раҳоӣ ва халосӣ аз сахтӣ ва ғам; осоиш.

ФАРАҶӢ فرجی *кит.* либоси боло ҳамчун яктак.

ФАРБЕҲ فربه сергӯшт, серравған, ғафсбадан; *муқоб.* **лоғар**.

ФАРБЕҲӢ فربهی сергӯштӣ, серравғанӣ; *муқоб.* **лоғарӣ**.

ФАРБЕҲТАН فربه‌تن фарбеҳ, сергӯшту серравған, ғафс ва захим.

ФАРБӢ فربی *шакли дигари* **фарбеҳ**.

ФАРВАДИН فرودین *шакли кӯтоҳшудаи* **фарвардин**.

ФАРВАЗ فروز фаровез.

ФАРВАРДИН فروردین моҳи якуми соли шамсӣ, ки ба 21 март - 20 апрел рост меояд, моҳи аввали баҳор.

ФАРВИЗ فرویز *ниг.* **фарваз**.

ФАРВОР فروار хонаи тобистонӣ, болохона.

ФАРҒАНД فرغند печак, гиёҳест печанда, ки ба ниҳолон ва сабзавот печида онҳоро хушк мекунад, зарпечак.

ФАРҒАР فرغر 1. селроҳа ё ҷӯе, ки оби он дар як ҷо каме ҷамъ шудааст. 2. ҷӯи майда, ки аз дарё ҷудо мешавад.

ФАРҒАРДАН فرغردن *кит.* тар кардан, оғушта кардан; ба ҳам сириштан.

ФАРҒЕШ فرغیش ҷомаи кӯҳна, пӯстини кӯҳнаи чиркини дарида.

ФАРД *а.* فرد 1. якка, танҳо. 2. ягона, беҳамто, бемисл. 3. *адш.* як байти ҷудо, байти мумтоз; **фард будан (дар коре)** бемисл будан, мислу ҳамто надоштан. 4. ҷудо, дур аз касе ё чизе.

фард-фард як-як, ҷудо-ҷудо, танҳо-танҳо, ягон-ягон.

ФАРДАН *а.* فرداً **:фардан-ваҳидан** ба таври якка ва ягона, ба таври танҳо.

ФАРДАРА فردره ҷӯбе, ки дар паси дарвоза барои сахт баста будани он гузоранд, танба.

ФАРДАРӢ فردری *ниг.* **фардара.**

ФАРДБАЙТ فردبیت *ниг.* **фард** 3.

ФАРДИЯТ *а.* فردیت 1. яктоӣ, ягонагӣ. 2. *адш.* хусусият ва рӯҳияи фардӣ, ки шахсеро аз дигаре фарқ мекунонад, шахсият.

ФАРДӢ فردی *мансуб ба* **фард**; танҳоӣ, ягонагӣ.

ФАРДНАВО فردنوا он ки танҳо менавозад ва эҳтиёҷ ба ёридиҳандаи дигаре надорад, ҳофизи яккахон**.**

ФАРДО فردا 1. пагоҳ, рӯзи оянда, рӯзи баъди имрӯз. 2. оянда, мустақбал; **пагоҳ – фардо** ба қарибӣ, анқариб, дарояндаи наздик. 3. *маҷ.* растохез, қиёмат.

ФАРДОИНА فردایینه *мансуб ба* **фардо**; рӯзи дигар, рӯзи оянда.

ФАРДРАВ فردرو он ки танҳо меравад ва мӯҳтоҷи ҳамроҳ ва раҳбар нест, яккарав; солики муҷаррад (*дар тасаввуф*).

ФАРЕШ فریش *кит.* тохтутоз, тороҷ, яғмо, ғорат.

ФАРЁД فریاد овози баланд, бонг, наъра; ёрӣ хостан бо овози баланд, додгӯӣ бо овози баланд; **фарёд задан** *маҷ.* бонг бардоштан, дод задан, оҳу фиғон кардан; **фарёд кардан** а) бо овози баланд бонг бардоштан; оҳу фиғон кардан; б) овоз додан (касеро); **ба фарёди** *касе* **расидан** ба имдоди касе расидан, дармондаеро ёрӣ додан.

ФАРЁДЗАН فریادزن он ки фарёд мезанад, додхоҳ, доду фиғонкунанда.

ФАРЁДЗАНОН فریادزنان *феъли ҳол аз* **фарёд задан;** дар ҳоли фарёдзанӣ, фарёдкунон.

ФАРЁДКАШОН فریادکشان *ниг.* **фарёдкунон**.

ФАРЁДКУН فریادکن 1. *ниг.* **фарёдзан.** 2. *маҷ.* аҳли доду бедод, он ки доим мағал мекунад.

ФАРЁДКУНОН فریادکنان *ниг.* **фарёдзанон**.

ФАРЁДНОМА فریادنامه *кит.* номаи доду бедод, номае, ки дар он аз касе ёриву кӯмак хоҳанд.

ФАРЁДРАС فریادرس ба доди касе расанда, ёридиҳанда; имдодгар, мададгор, дастгирикунанда.

ФАРЁДРАСӢ فریادرسی ёрӣ, мадад, дастгирӣ.

ФАРЁДХОҲ فریادخواه *маҷ.* додхоҳ, мададхоҳ, имдодталаб.

ФАРЁДХОҲӢ فریادخواهی талабу дархости ёрмандӣ кардан, додхоҳӣ, ёрихоҳӣ.

ФАРЗ I *а.* فرض 1. *д.* аҳкоми дини ислом, ки иҷрояш ба ҳар як мусулмон ҳатмист. 2. ҳар чизи (вазифаи) иҷрояш зарур, ҳатмӣ.

ФАРЗ II *а.* فرض пиндошт, тасаввур; гумон, тахмин; **фарз кардан** пиндоштан, тасаввур кардан, тахмин кардан.

ФАРЗ III *а.* فرز замини ҳамвори паст, ҳамвории байни ду кӯҳ.

ФАРЗАН *а.* فرضا ба таври тахминӣ, аз рӯи тасаввур ва пиндор, тахминан, эҳтимолан.

ФАРЗАНД فرزند писар ё духтар нисбат ба падару модар, валад, зода; **фарзанд дидан** фарзандор шудан, соҳиби фарзанд гардидан.

ФАРЗАНДБЕЗОР فرزندبیزار **:зан ё марди фарзандбезор** зан ё марде, ки фарзанд доштан намехоҳад ё аз фарзанди худ рӯй метобад.

ФАРЗАНДВОР فرزندوار чун фарзанд, ба мисли фарзанди худ.

ФАРЗАНДДОР فرزنددار соҳиби фарзанд, зану марде, ки аз онҳо фарзанд ба дунё омадааст.

ФАРЗАНДДОРӢ فرزندداری доштани фарзанд, насл ва авлод.

ФАРЗАНДДӮСТ فرزنددوست он, ки ба фарзанд муҳаббат дорад, хоҳони авлод.

ФАРЗАНДДӮСТӢ فرزنددوستی дӯст доштани

фарзанд.

ФАРЗАНДӢ فرزندی *мансуб ба* **фарзанд**; **меҳри фарзандӣ** меҳри падару модар ва фарзанд нисбат ба якдигар.

ФАРЗАНДТАЛАБ فرزندطلب он ки фарзанддор шудан мехоҳад.

ФАРЗАНДХОНДА فرزندخوانده фарзандандар, шахси ба фарзандӣ қабулшуда.

ФАРЗАНДХОНӢ فرزندخوانی бачаи касро ба фарзандии худ қабул кардан.

ФАРЗИЁТ *а.* فرضیات маҷмӯи он чи фарз ва тахмин карда мешавад, гипотеза.

ФАРЗИН فرزین *шоҳм.* яке аз мӯҳраҳои асосии шатранҷ, мӯҳраи муҳим баъд аз шоҳ, вазир, ферз.

ФАРЗИНБАНД فرزین‌بند *шоҳм.* навъе аз равишҳои бозии шатранҷ, ки ҳимояро хеле қавӣ мегардонад.

ФАРЗИНВАШ فرزین‌وش *кит.* фарзинрух, фарзинмонанд.

ФАРЗИЯ *а.* فرضیه ҳадс ва тахмине, ки вақти таҳлили илмӣ барои шарҳ ва эзоҳи ягон ҳодиса оварда мешавад, пиндор, гипотеза.

ФАРЗӢ فرضی 1. зарурӣ, ҳатмӣ. 2. тахминӣ, эҳтимолӣ.

ФАРЗОМ فرزام сазовор, шоиста, лоиқ.

ФАРЗОН فرزان 1. *ниг.* **фарзона.** 2. муарраби **фарзин**; ферз, вазир (дар бозии шоҳмот номи мӯҳра аст).

ФАРЗОНА فرزانه оқил, донишманд, ҳаким.

ФАРЗОНАГӢ فرزانگی оқилӣ, донишмандӣ.

ФАРИД *а.* فرید ягона, якто, бемисл, бемонанд; **фариди аср** дар замони худ беҳамто.

ФАРИЗА *а.* فریضه 1. *д.* супориш ва вазифаҳои фармудаи Худо, ки иҷрои он фарз ва ҳатмӣ аст, ҳамчун намоз, рӯза *ва г.* 2. он чи иҷрояш воҷиб ва ҳатмист, вазифаи ҳатмӣ, фарз.

ФАРИҚ *а.* فریق 1. ҷамоате аз мардум, тоифа; гурӯҳ, тӯда. 2. қисм, ҳисса, гурӯҳ.

ФАРИШТА فرشته 1. *д.* мавҷуди малакутӣ, ки оқилтар ва бартар аз инсон аст, малак. 2. *маҷ.* беайбу нуқсон, зебо; **худро фаришта тарошидан** худро бе айбу нуқсон вонамуд кардан, худро поку тақводор нишон додан.

ФАРИШТАНИҲОД فرشته‌نهاد он ки ниҳод ва ботини комилу болиғ дорад, накӯхӯй.

ФАРИШТАХИСОЛ فرشته‌خصال *ниг.* **фариштаниҳод**.

ФАРИШТАХӮ فرشته‌خو *ниг.* **фариштаниҳод**.

ФАРӢ فری *кит.* 1. офарин, зиҳӣ. 2. писандида, некӯ. 3. хуб, дуруст.

ФАРКАН فرکن *кит.* 1. селроҳае, ки дар он оби сел ҷамъ шуда бошад, гузари об, ҷӯи об; селоб. 2. он чи бо гузашти замон фартут шуда фурӯ рехта бошад, хароб, вайрон.

ФАРКАНД فرکند *ниг.* **фаркан**.

ФАРҚ I فرق *бот.* дарахте, ки баргҳояш паҳни зебост.

ФАРҚ II *а.* فرق 1. ҷудо кардани ду чиз аз ҳамдигар, имтиёзи чизе ва ҳаммонанди худ; номонандии ду чиз аз ҳам, тамоиз миёни ду кас ё ду чиз; тафовут; **фарқ доштан** тафовут доштан, мутамайиз будан; **фарқ кардан** а) тафовут доштан; б) тамйиз миёни ду кас ё ду чиз, чизеро аз чизе ҷудо кардан, ташхис додан. 2. *маҷ.* тори сар, торак, болои сар. 3. васат, нӯг ва болои (теппаи) ҳар чиз; **фарқи сар** тори сар. 4. хати рост, ки бар асари шона задани мӯи сар дар он пайдо мешавад.

ФАРҚ III *а.* فرق 1. сапедадам, субҳ; сапедии аввали субҳ**. 2.** паймона, қадаҳ

ФАРҚИЯТ *а.* فرقیت тамйиз, ҷудоӣ миёни ду чиз; тафовут.

ФАРҚКУНАНДА فرق‌کننده тамйиздиҳанда, ҷудокунанда, мумайиз.

ФАРҚНОК فرقناک мутафовит, касе ё чизе, ки аз дигаре тавофут дошта бошад.

ФАРҚПАЗИР فرق پذیر он ки ва он чи қобили тамйиз бошад, пазирои фарқ.

ФАРМАКОЛОГИЯ *ю.* فرمکالاگیه *ниг.* **дорушиносӣ.**

ФАРМАНД فرمند бо фар(р), бошукӯҳ, шукӯҳ-манд.

ФАРМО(Й) (فرما(ی *асоси замони ҳозира аз* **фармудан**.

ФАРМОИШ فرمایش *исми феълӣ аз* **фармудан**; амр, фармон, ҳукм; сухан ё фармудаи одами бузург.

ФАРМОИШГАР فرمایشگر фармоишдиҳанда, амрдиҳанда, ҳукмдиҳанда.

ФАРМОИШӢ فرمایشی коре, ки тибқи амри мақоме бузургтар (болотар) анҷом гирад.

ФАРМОН فرمان амр, ҳукм; ҳукме, ки аз тарафи идораи олӣ ё шахси воломақоме содир мешавад; **фармон додан** ҳукм кардан, ҳукм содир намудан, ба каси дигар кореро ба таври ҳукм фармудан.

ФАРМОНБАР فرمانبر он ки фармудаи аз худ бузургтареро иҷро мекунад; мутеъ, итоаткор.

ФАРМОНБАРДОР فرمانبردار *ниг.* **фармонбар**.

ФАРМОНБАРДОРӢ فرمانبرداری итоат, мутеъ будан, тобеӣ, тобеият.

ФАРМОНБАРДОРОНА فرمانبردارانه мутеона, итоаткорона, бегуфтугӯ ва бечуну чаро иҷро кардани коре.

ФАРМОНБАРӢ فرمانبری фармонбардорӣ, мутеӣ, қабули фармон, итоат.

ФАРМОНГУЗОР I فرمانگذار 1. фармондеҳ. 2. фармондиҳанда, амрдиҳанда; *маҷ.* Худо.

ФАРМОНГУЗОР II فرمانگزار *кит.* он ки ба фармони касе итоат кунад, фармонбардор, мутеъ.

ФАРМОНДЕҲ فرمانده 1. он ки фармон медиҳад, он ки дар коре омир ва ҳукмкунанда аст. 2. соҳибмансаби ҳарбӣ, командир. 3. амир, подшоҳ.

ФАРМОНДЕҲӢ فرماندهی 1. фармон содир кардан; амал ва кори фармондеҳ. 2. ҳайате ё касе, ки дар сари лашкар истодааст; **фармондеҳӣ кардан** фармон додан, ба лашкар ё гурӯҳи маълуми аскарон роҳбарӣ намудан. 3. ҳукумат, аморат, амирӣ.

ФАРМОНДОР فرماندار ҳоким, ҳукмрон.

ФАРМОНДОРӢ فرمان داری 1. шуғли фармондор. 2. идорае ки фармондор бо мудирони зердасташ дар он умури (корҳои) шаҳрро идора кунад.

ФАРМОНПАЗИР فرمانپذیر он ки фармонро қабул дорад; *ниг.* **фармонбар**.

ФАРМОНПАЗИРӢ فرمانپذیری *ниг.* **фармонбарӣ**.

ФАРМОНРАВО فرمانروا касе, ки иҷрои фармонаш ҳатмӣ бошад, он ки ҳукмаш дар ҳама ҷо мегузарад.

ФАРМОНРАВОӢ فرمانروایی *маҷ.* ҳукуматдорӣ, ҳукмронӣ.

ФАРМОНФАРМО(Й) (فرمانفرما(ی фармонраво, фармондиҳанда, ҳукмдор, ҳукмфармо, ҳоким.

ФАРМОНФАРМОӢ فرمانفرمایی ҳукмронӣ, фармонравоӣ.

ФАРМОНШИКАН فرمانشکن он ки сар аз фармону итоат мепечад, нофармонбар.

ФАРМОНШИКАНӢ فرمانشکنی нофармонбарӣ, сарпечӣ.

ФАРМОЯНДА فرماینده он ки фармон ё амр медиҳад, фармондиҳанда, амркунанда.

фармуд فرمود *асоси замони гузашта аз* **фармудан**.

ФАРМУД فرمود *ниг.* **фармуда**.

ФАРМУДА فرموده фармон, дастур, супориш, амр.

ФАРМУДАН فرمودن 1. амр додан, фармон додан, ҳукм кардан, дастур додан. 2. гуфтан (*аз рӯи ҳурмат нисбат ба сухани каси бузургвор гуфта мешавад*). 3. супориш додан. 4. *феъли ёридиҳанда дар феълҳои таркибии номӣ*; **кор фармудан** ба кор бурдан, истеъмол намудан.

ФАРМУШ فرمش *ниг.* **фаромӯш**.

ФАРМУШӢ فرمشی *ниг.* **фаромӯшӣ**.

ФАРМӮШ فرموش *ниг.* **фаромӯш**.

ФАРМӮШӢ فرموشی *ниг.* **фаромӯшӣ**.

ФАРМӮШКОР فرموش‌کار *кит. шакли кӯтоҳшудаи* **фаромӯшкор**.

ФАРМӮШКОРӢ فرموش‌کاری *кит. шакли кӯтоҳшудаи* **фаромӯшкорӣ**.

ФАРНАБЕРА فرنبیره фарзанди абера, чабера.

ФАРНОД فرناد *кит.* гузар, гузаргоҳи дарё, ҷои камоб, ки аз он ҷо пиёда гузаштан мумкин аст, пойоб.

ФАРНОС فرناس *кит.* ғофил, нодон; коҳил.

ФАРО فرا *пешоянд* 1. ба; дар; ба даруни... 2. ба назди…, пеши…, назди…; **фаротар** а) болотар; (аз ин) зиёдтар; б) дуртар; **фаро кардан** а) наздик бурдан, расондан, фурӯ овардан; б) равон кардан, фиристодан; **фаро гирифтан** дар бар гирифтан, иҳота кардан, ишғол намудан; **фаро расидан** наздик омадан, ба пеши касе, чизе омадан; **фаро рафтан** а) пеши касе рафтан, назди касе омадан; б) баромадан, ба боло рафтан. 3. *ҷузъи аввали баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* дуртар, болотар: **фаросавтӣ, фаросадо, фарозаминӣ**. 4. *ҷузъи аввали баъзе феълҳо ба маънои* ба, бар, болои: **фаро хестан**, **фаро рафтан**, **фаровардан** *ва г.*

фаровард فراورد *асоси замони гузашта аз* **фаровардан**.

ФАРОВАРД فراورد анҷом; **дар фароварди сухан** дар хотимаи сухан.

ФАРОВАРДАН فراوردن 1. фуровардан, аз боло ба поин овардан, поин овардан. 2. *маҷ.* мушт ё силӣ задан, сахт задан; **гардан фаровардан** итоат кардан, тан додан, таслим шудан, розӣ шудан.

ФАРОВЕЗ فراویز ҳошия, канора, зеҳе, ки ба бар ва домани ҷома дӯхта мешавад; **даҳони бе фаровез** пургӯӣ, бемулоҳиза сухан гуфтан.

ФАРОВЕЗДОР فراویزدار куртаи зеҳдор; либосе, ки дар бари доманаш канораи хосе дӯхта бошанд.

ФАРОВОН فراوان бисёр, зиёд, серҳосил, афзун; **фаровон шудан** афзун шудан, зиёд шудан.

ФАРОВОНӢ فراوانی серобӣ; серию пурӣ, бисёрӣ, афзунӣ, серҳосилӣ.

ФАРОВОНСУХАН فراوان سخن бисёргӯӣ, пургӯӣ, сергап.

ФАРОВОНҲОСИЛ فراوان‌حاصل серҳосил, пурмаҳсул, зиёд ҳосилдиҳанда.

ФАРОВОНҲОСИЛӢ فراوان حاصلی зиёд шудани ҳосил, серҳосилӣ.

ФАРОВОНШИКЕБ فراوان‌شکیب *кит.* бисёр шикебо, бисёр сабркунанда, бурдбор, сабур.

ФАРОГИР فراگیر дарбаргиранда, шомил, фарогиранда, муҳит.

ФАРОГИРАНДА فراگیرنده *ниг.* **фарогир**.

ФАРОГИРӢ فراگیری *исми амал аз* **фаро гирифтан**; дар бар гирифтан, иҳота кардан, дарбаргирӣ; омӯзиш; ёдгирӣ чизеро.

ФАРОҒ *а.* فراغ 1. осуда шудан, роҳат шудан (аз коре); осоиш, роҳат, оромӣ; **дар фароғи кор** ҳангоми холӣ будан аз кор, баъди кор. 2. озод шудан аз қайди чизе, фориғ шудан.

ФАРОҒАТ *а.* فراغت осудагӣ, роҳат, оромӣ, осоиш, истироҳат.

ФАРОҒАТБАХШ فراغت‌بخش оромиовар, осоишбахш, оромиш, роҳатбахш, роҳатовар.

ФАРОҒАТГОҲ فراغتگاه осоишгоҳ, истироҳатгоҳ.

ФАРОҒАТХОНА فراغت‌خانه хилватхона, шабистон; ишратхона.

ФАРОҒБОЛ فراغ‌بال он ки бе ташвиш зиндагӣ мекунад, осудахотир, фориғбол.

ФАРОЗ فراز боло, баланд, баландӣ; *муқоб.* **нишеб**; **фарозу нишеб** баландию пастӣ, баланду паст, болову поин.

ФАРОЗАНДА فرازنده 1. баланд бардоранда. 2. барозанда, лоиқ, сазовор, шоиста.

ФАРОЗИДАН فرازیدن баланд бардоштан; **гардан фарозидан** а) сар баланд кардан; б) *маҷ.*

ифтихор намудан, фахр кардан.

ФАРОЗӢ فرازی баландӣ, иртифоъ, ҷои баланд; *муқоб.* нишебӣ.

ФАРОЗМАНД فرازمند 1. боло, баланд, рафеъ. 2. *маҷ.* баландмақом, воломартаба.

ФАРОЗСАНҶ فرازسنج *ниг.* **баландсанҷ**.

ФАРОИЗ *а.* فرایض *ҷ.* **фариза**.

ФАРОМАДАН فرامدن *ниг.* **фуромадан**.

ФАРОМАДГОҲ فرامدگاه *ниг.* **фуромадгоҳ**.

ФАРОМАРЗӢ فرامرزی он чи марбут ба хориҷ аз марзҳои як кишвар аст, бурунмарзӣ.

ФАРОМУШТ فرامشت *ниг.* **фаромӯш**.

ФАРОМУШТӢ فرامشتی *ниг.* **фаромӯшӣ**.

ФАРОМӮШ فراموش аз ёд рафта, аз хотир баромада, чизе ки аз ёд рафтааст; **фаромӯш кардан** аз ёд баровардан, дар хотир надоштан; **фаромӯш шудан** аз ёд рафтан, аз хотир баромадан, дар ёд намондан.

ФАРОМӮШӢ فراموشی *мансуб ба* **фаромӯш**; фаромӯшхотирӣ.

ФАРОМӮШКОР فراموشکار он ки фаромушхотир аст ва ҳама чизро аз ёдаш мебарорад.

ФАРОМӮШКОРӢ فراموشکاری фаромӯшхотирӣ, азёдбарорӣ.

ФАРОМӮШНАШАВАНДА فراموش نشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **фаромӯш нашудан;** он чи фаромӯш намешавад ва дар ёд мемонад.

ФАРОМӮШНАШУДАНӢ فراموشنشدنی *ниг.* **фаромӯшнашаванда**.

ФАРОМӮШНОШУДАНӢ فراموشناشدنی *ниг.* **фаромӯшнашаванда**.

ФАРОМӮШПЕША فراموشپیشه *ниг.* **фаромушкор**.

ФАРОМӮШСОЗ فراموش ساز *ниг.* **фаромӯшкор**.

ФАРОМӮШХОНА فراموش خانه *маҷ.* ҷое, ки бар асари он ҳама кас ва ҳама чиз фаромӯш мешавад.

ФАРОМӮШХОТИР فراموشخاطر *ниг.* **фаромӯшкор**.

ФАРОМӮШХОТИРӢ فراموشخاطری *ниг.* **фаромушкорӣ**.

ФАРОМӮШШУДА فراموش شده *сифати феълии замони гузашта аз* **фаромӯш шудан**; азёдрафта, ба гӯшаи фаромӯшӣ афтода.

ФАРОНАВАШТА فرانوشته *кит.* печидашуда, печонда, лӯлашуда.

ФАРОНИҲОДАН فرانهادن *кит.* дар миён гузоштан, пеш гузаштан.

ФАРОНСАВӢ فرانسوی *мансуб ба* **Фаронса**: **забони фаронсавӣ**, **олими фаронсавӣ**.

ФАРОРАСӢ فرارسی наздик омадани чизе.

ФАРОРУН فرارون *кит.* пешгӯикунандаи некӯӣ, башоратдиҳанда аз хушбахтӣ ва саодат; саъд.

ФАРОРӮ(Й) فرارو(ی) дар пеш; **фарорӯйи** *чизе* дар пеши чизе.

ФАРОСАТ I *а.* فراست [*аслаш* **фиросат**] 1. идрок, дарёфт. 2. зиракӣ, ҳушёрӣ; **ба фаросат дарёфтан** аз сари заковат чизеро пай бурдан, моҳияти чизеро фаҳмидан.

ФАРОСАТ II *а.* فراست 1. аспсаворӣ. 2. аспшиносӣ.

ФАРОСАТМАНД فراستمند дорандаи фаросат, ҳушёр, зирак, закӣ, даррок, фаҳим.

ФАРОСАТМАНДӢ فراستمندی ҳушёрӣ, зиракӣ, заковатмандӣ.

ФАРОСИХ *а.* فراسخ *ҷ.* **фарсах**.

ФАРОСТУК فراستک парасту, фароштурук.

ФАРОХ فراخ кушод, васеъ, паҳновар.

ФАРОХАНДЕШ فراخاندیش *ниг.* **фарохбин**.

ФАРОХАНДЕШӢ فراخاندیشی *ниг.* **фарохбинӣ**.

ФАРОХБАРВЕЗАН فراخبرویزن *ниг.* **фарохбез**.

ФАРОХБЕЗ فراخبیز парвезане, ки сӯрохиҳои васеъ дорад.

ФАРОХБИН فراخبین он ки дид ва назари кушод дорад, он ки ҷаҳонбинии васеъ дорад.

ФАРОХБОЛ فراخبال 1. кушодабол. 2. *маҷ.* роҳат ва осуда, фориғбол.

ФАРОХДАСТ فراخدست кушодадаст, сахӣ, со-

ҳибҳиммат, олиҳиммат, ҷавонмард.

ФАРОХДАСТӢ فراخدستی кушодадастӣ, олиҳимматӣ, саховат, ҷавонмардӣ, саховатпешагӣ.

ФАРОХДАҲАН فراخدهن 1. он ки ва он чи даҳонаш калон аст, бузургдаҳон. 2. *маҷ.* бефаровезгӯй, беҳаёгӯ.

ФАРОХДАҲАНӢ فراخدهنی бефаровезии даҳон, беҳаёгӯӣ.

ФАРОХДИДА فراخدیده 1. чашму дилбоз; дорои вусъати назар. 2. *маҷ.* бахшанда, саховатманд.

ФАРОХДИДАГӢ فراخدیدگی 1. доираи назари васеъ доштан. 2. *маҷ.* баландҳимматӣ, саховатмандӣ.

ФАРОХДИЛ فراخدل 1. пурдил, бебок. 2. *маҷ.* сахӣ, ҳимматбаланд.

ФАРОХДИЛӢ فراخدلی 1. пурдилӣ, бебокӣ. 2. ҳимматбаландӣ, саховатмандӣ.

ФАРОХДОМАН فراخدامن 1. доманвасеъ .2. *маҷ.* фарохдаст, кушодадаст, сахӣ, ҳимматбаланд.

ФАРОХДОМАНӢ فراخدامنی 1. доманвасеӣ, фарохдоман будан. 2. *маҷ.* фарохдастӣ, дасткушодӣ, саховатмандӣ.

ФАРОХДӮШ فراخدوش 1.васеъпушт .2. *маҷ.* бузургҷусса.

ФАРОХӢ فراخی вусъат, кушодӣ, паҳноварӣ.

ФАРОХМАЙДОН فراخمیدان майдони васеъ, паҳновар.

ФАРОХНЕЪМАТ فراخنعمت он ки неъматаш зиёда аст; наим; *маҷ.* меҳмоннавоз, сахӣ.

ФАРОХНО(Й) فراخنا(ی) 1. ҷои яла, васеъ, кушод; ялангӣ, кушодагӣ. 2. вусъатнокӣ; паҳноварӣ.

ФАРОХО فراخا 1. фарохӣ, кушодӣ, фарохно; ҷои яла. 2. *маҷ.* осудаҳолӣ.

ФАРОХОН فراخوان фаро хондан, даъвати мардум барои анҷоми коре.

ФАРОХОНД فراخواند ба ҳузур талабидан, касеро ба куҷое даъват кардан; бозпас хондан: **фарохонди намоянда**; **фарохонди сафир**.

ФАРОХОНӢ فراخوانی *исми амал аз* **фаро хондан**; даъват, мурочиат.

ФАРОХОСТИН فراخآستین *маҷ.* олиҳиммат, ҷавонмард; карим.

ФАРОХОҲАНГ فراخآهنگ *кит.* дурраванда, оҳанге, ки аз дуриҳо шунида мешавад.

ФАРОХПАЛЛА فراخپله тарозуе, ки паллаҳояш калону васеъ аст.

ФАРОХПЕШОНӢ فراخپیشانی он ки пешонии ӯ васеъ ва паҳн аст.

ФАРОХРАВ فراخرو 1. бисёр роҳраванда, зиёд роҳ тайкунанда. 2. *маҷ.* беҳуда сарфкунандаи вакт. 3. аз ҳад гузаронанда, мутаҷовиз.

ФАРОХРАВӢ فراخروی 1. бисёр роҳ рафтан; бо шитоб рафтан. 2. *маҷ.* исрофкорӣ, хароҷоти беҷо кардан.

ФАРОХРӮ(Й) فراخرو(ی) 1. кушодарӯ; хандончеҳра. 2. *маҷ.* он ки мудом дар айшу ишрат аст.

ФАРОХРӮЗӢ فراخروزی *маҷ.* серризқ, серрӯзӣ.

ФАРОХРӮӢ فراخرویی 1. кушодарӯӣ; чеҳрахандонӣ. 2. *маҷ.* мудом дар айшу ишрат будан.

ФАРОХСУХАН فراخسخن сергап, пургӯ.

ФАРОХТА فراخته *кит., ниг.* **фарошта**, **афрохта**.

ФАРОХТАН فراختن 1. *шакли дигари феъли* **афрохтан**. 2. *маҷ.* васеътан, танбузург.

ФАРОХУД فراخود *кит.* он ки ба ғайр аз худ касеро писанд намекунад, бузургманиш, худманиш, худгаро.

ФАРОХУР فراخور мувофиқ, лоиқ, сазовор; **фарохури ҳол** муносиби ҳол, ба қадри ҳол.

ФАРОХЧАШМ فراخچشم 1. он ки дорои чашмони калон аст. 2. *ниг.* **фарохдида**.

ФАРОХШИКАМ فراخشکم *маҷ.* бисёрхӯр, носерам.

ФАРОХШОНА فراخشانه *ниг.* **фарохдӯш**.

ФАРОҲАМ فراهم ҷамъшуда, гирдомада; **фаро-**

ҳам овардан гирд овардан, ба як ҷо ҷамъ намудан; муҳайё кардан (*мас.* шароити кореро); **фароҳам омадан** ҷамъ омадан; гирд омадан, ба ҳам баста шудан, пайванд ёфтан; **фароҳам шудан**.

ФАРОҲАМОВАРӢ فراهم‌آوری *исми амал аз* **фароҳам овардан**; ҷамъоварӣ, гирдоварӣ; **фароҳамоварии мавод**, **фароҳамоварии шароит**.

ФАРОША *а.* فراشه 1. парвона (-и чароғ).2. ҷорӯб, олати рӯбучин.

ФАРОШО فراشا *кит.* ҳолате, ки аз гирифтани табларза пайдо мешавад (*хамёза, кашиши пӯсти бадан ва г.*); **фарошо баровардан** ба табларза дучор шудан.

ФАРОШТАН فراشتن *ниг.* **афроштан**.

ФАРОШТУРУК فراشتروک парасту.

ФАРРА فرّه *кит.* бузургӣ, шукӯҳ, азамат, шавкат, ҷалол.

ФАРРАМАНД فرّه‌مند *кит.* бошукӯҳ, боҷалол, боазамат.

ФАРРАҲӢ فرّهی *кит.* шукӯҳ, азамат, шаъну шавкат, ҷалол ва бузургӣ.

ФАРРОШ *а.* فراش 1. рубӯчинкунанда, ҷорӯбкаш: **фарроши бозор**, **фарроши кӯча**. 2. хизматгор, хизматгузор.

ФАРРОШЗАН فراشزن 1. зане, ки амалаш фаррошист. 2. *маҷ.* каниз, ходима.

ФАРРОШӢ فراشی кор ва вазифаи фаррош; хизматгорӣ; навкарӣ, дарбонӣ.

ФАРРУХ فرّخ 1. некӯ, зебо. 2. ҳуҷаста, фархунда.

ФАРРУХАХТАР فرّخ‌اختر *кит.* хушбахт, саодатманд.

ФАРРУХЗОД فرّخزاد 1. фаррухнажод; олиназод, асилзода.2. *маҷ.* хушбахт, хуштолеъ.

ФАРРУХӢ فرّخی муборакӣ, хушбахтӣ, масъудӣ.

ФАРРУХҚАДАМ فرّخ‌قدم муборакқадам, некқадам.

ФАРРУХЛИҚО فرّخ‌لقا *маҷ.* муборакрӯ, зебочеҳра.

ФАРРУХНАЖОД فرخ نژاد *ниг.* **фаррухзод**.

ФАРРУХНИҲОД فرخ‌نهاد *ниг.* **фаррухсиришт**.

ФАРРУХПАЙ فرخ‌پی *маҷ.* хуҷастапай, муборакқадам, некқадам.

ФАРРУХРӮЙ فرخ روی *ниг.* **фаррухлиқо**.

ФАРРУХРӮЗ فرخ روز *мус.* мақоми 18-ум аз сӣ мақоми Борбади Марвазӣ.

ФАРРУХРӮЗГОР فرخ روزگار 1.некрӯзгор.2. *маҷ.* хушбахт, хуштолеъ, муқбил.

ФАРРУХСИМО فرخ سیما *ниг.* **фаррухлиқо**.

ФАРРУХСИРИШТ فرخ‌سرشت *маҷ.* покнажод, муборакхилқат, асилзода, некӯсират, озоднажод.

ФАРРУХТАЛЪАТ فرخ‌طلعت *маҷ.* хуштолеъ, некбахт, мақбул.

ФАРРУХФОЛ فرخ فال *маҷ.* хуштолеъ, хушбахт.

ФАРРУХФОЛӢ فرّخ فالی хуштолеӣ, хушбахтӣ.

ФАРС *а.* فرث он чи дар даруни рӯдаҳо ва меъда мебошад.

ФАРСАНГ فرسنگ *кӯҳ.* воҳиди масоҳат, ки наздик ба шаш километр аст.

ФАРСАНГСОР فرسنگسار аломат ва нишона, ки дар роҳҳо дар пайи ҳар фарсанг гузошта мешуд.

ФАРСАХ فرسخ *муарраби* **фарсанг**.

ФАРСОИДАН فرساییدن *ниг.* **фарсудан**.

ФАРСОИШ فرسایش *исми феълӣ аз* **фарсудан**; фарсуда шудан.

ФАРСУДА فرسوده 1. соидашуда, кӯҳнашуда, пӯсида, аз ҳам рехта ва пошидашуда. 2. *маҷ.* паймудашуда, тайшуда: **роҳи фарсудаи умр**.

ФАРСУДАГӢ فرسودگی 1. кӯҳнагӣ, аз ҳам рехтагӣ, пӯсидагӣ, пажмурдагӣ. 2. *маҷ.* хастагӣ, мондагӣ.

ФАРСУДАН فرسودن 1. молида ва соида шудан, пора-пора шудан, аз ҳам рехтан. 2. *маҷ.*

кӯҳна шудан, пӯсидан.

ФАРСУДАХОТИР فرسوده‌خاطر *ниг.* **фаромӯшхотир**.

ФАРСУДАХОТИРӢ فرسوده‌خاطری *ниг.* **фаромӯшхотирӣ**.

ФАРТ *а.* فرط аз ҳад гузаштан, зиёдаравӣ, ифрот; **аз фарти шодӣ** аз ниҳояти шодӣ.

ФАРТУР فرتور акс, сурати касе ё чизе, ки дар об, оина ва дигар чизҳои шаффофи соф акс мешавад.

ФАРТУТ فرتوت *мач.* солхӯрда; аз кор монда; пири солхӯрдаи аз кор монда, кӯҳансоли сусту нотавон.

ФАРТУТӢ فرتوتی 1. кӯҳнагӣ, фарсудагӣ. 2. пирӣ, нотавонӣ, солхӯрдагӣ.

ФАРТ-ФАРТ فرت‌فرت бо шитоб, ба чобукию чолокӣ.

ФАРФАР فرفر бо шитоб, чобукона, чолокона, тезу чолок; **фарфар паридан** тез ва беист паридан; беист бо ларзиш ҷунбидан.

ФАРФУР فرفور *кит.* теҳу, парандаест кабкмонанд, вале аз он хурдтар.

ФАРХ فرخ *кит.* чӯҷаи мурғи хонагӣ ва дигар парандаҳо.

ФАРХАВ فرخو *кит.* хишоваи сабзавот, кандани алафҳои бегона; перостани ток ва буридани шохҳои зиёдатии дарахтон.

ФАРХАНҶ فرخنج *кит.* насиб, баҳра.

ФАРХАСТ فرخست *кит.* ҷоду, сеҳр, афсун.

ФАРХАСТА فرخسته *кит.* захмӣ ва бар замин афтида.

ФАРХАША فرخشه *ниг.* **фарахша**.

ФАРХОРДЕС فرخاردیس 1. *кит.* фархормонанд, монанди бутхона. 2. *мач.* бисёр зебо ва ороста.

ФАРХУНДА فرخنده муборак, нек; фаррух, саодатманд; хушқадам, ҳумоюн.

ФАРХУНДАБАХТ فرخنده‌بخت хушбахт, масъуд.

ФАРХУНДАБАХТӢ فرخنده‌بختی хушбахтӣ, хуштолеӣ, масъудӣ.

ФАРХУНДАГӢ فرخندگی муборакӣ, некӣ, некбахтӣ.

ФАРХУНДАКЕШ فرخنده‌کیش *мач.* фархундаоин, дорои маслак ва одати мубораку нек.

ФАРХУНДАПАЙ فرخنده‌پی *мач.* мубораккадам, некқадам.

ФАРХУНДАРОЙ فرخنده‌رای муборакандеш, некрой, некандеш.

ФАРХУНДАТОЛЕЪ فرخنده‌طالع хушбахт, масъуд.

ФАРХУНДАФАРҶОМ فرخنده‌فرجام *мач.* муборакоқибат, некоқибат.

ФАРХУНДАФОЛ فرخنده فال *мач.* муборакфол, некбахт, нектолеъ, хуштолеъ.

ФАРХУНДАФОЛӢ فرخنده‌فالی некбахтӣ, хуштолеӣ.

ФАРХУНДАҲОЛ فرخنده‌حال *мач.* некавзоъ, осудаҳол, оромвазъ.

ФАРҲАНГ فرهنگ 1. маҷмӯи дастовардҳои инсоният дар соҳаи муносибатҳои истеҳсолӣ, ҷамъиятӣ ва ахлоқӣ, маданият; яке аз вазоратҳо ва шӯъбаҳои ҳукуматии вилояту шаҳру ноҳия, ки ба корҳои маданию равшаннамоӣ назорат ва роҳбарӣ мекунад: **вазорати фарҳанг, шӯъбаи фарҳанг**. 2. *збш.* китобе, ки дар он вожаҳо ва таркибҳои забоне ҷамъоварӣ, тафсир ва ба ягон забон ё чанд забон тарҷума мешавад. 3. одоб, шуур, тарбияи иҷтимоӣ. 4. илм, маърифат. 5. ақл, хирад. 6. тадбир, чора.

ФАРҲАНГДӮСТ فرهنگ‌دوست 1. дӯстдори илму донишу фарҳанг. 2. алоқаманд ба баланд бардоштани сатҳи фарҳангии мардум ва ҷомеа, фарҳангпарвар.

ФАРҲАНГДӮСТӢ فرهنگ‌دوستی дӯстдорӣ ва алоқамандӣ ба илму маърифат, фарҳангпарварӣ.

ФАРҲАНГИСТОН فرهنگستان созмон ё анҷумани расмие, ки дар кишварҳои мухталиф

барои рушди соҳаҳои муайяни илму фарҳанг таъсис мешаванд, Академияи илмҳо; **Фарҳангистони забон ва адабиёти Ҷумҳурии Исломии Эрон**.

ФАРҲАНГИСТОНӢ فرهنگستانی 1. *марбут ба* **Фарҳангистон**. 2. он ки дар Фарҳангистон фаъолият дорад.

ФАРҲАНГӢ فرهنگی 1. *марбут ба* **фарҳанг**. 2. хусусияти он чи, ки мавзӯъ ё меҳвари фаъолияти он ба фарҳанг марбут аст. 3. боодоб, ботарбия, маданӣ. 4. таълимдиҳандаи одобу фанҳо, омӯзгор, мураббӣ.

ФАРҲАНГНАВИС فرهنگ‌نویس *ниг.* **фарҳангнигор**.

ФАРҲАНГНАВИСӢ فرهنگ‌نویسی *ниг.* **фарҳангнигорӣ**.

ФАРҲАНГНИГОР فرهنگ‌نگار он ки ба таҳия, ҷамъоварӣ ва сабти калимаву вожаҳо ва истилоҳоти забон машғул аст, фарҳангсоз, луғатнигор, фарҳангнавис.

ФАРҲАНГНИГОРӢ فرهنگ‌نگاری кор ва шуғли фарҳангнигор; луғатнигорӣ, луғатнависӣ, фарҳангнависӣ.

ФАРҲАНГНОМА فرهنگ‌نامه 1.*ниг.* **фарҳанг** 2. 2. номае, ки дорои матлабҳои илмиву адабӣ мебошад.

ФАРҲАНГОФАРИН فرهنگ‌آفرین бавуҷудоварандаи фарҳангу тамаддун, тамаддунофарин.

ФАРҲАНГОФАРИНӢ فرهنگ‌آفرینی эҷод ва офариниши фарҳанг, тамаддунофаринӣ.

ФАРҲАНГПАЗИР فرهنگ‌پذیر он ки истеъдод ва ҳунари адабомӯзӣ ва донишандӯзӣ дорад.

ФАРҲАНГПАЗИРӢ فرهنگ‌پذیری вазъ ва ҳолати фарҳангпазир, қобилияти ҳунаромузӣ.

ФАРҲАНГПАРВАР فرهنگ‌پرور *ниг.* **фарҳангдӯст**.

ФАРҲАНГПАРВАРӢ فرهنگ‌پروری *ниг.* **фарҳангдӯстӣ**.

ФАРҲАНГСАРО فرهنگ‌سرا макон ва ҷои фарҳанг, фарҳангистон.

ФАРҲАНГСОЗ فرهنگ ساز 1. он чи дар бунёд ва сохтани тамаддуну фарҳанг нақше дорад, унсури фарҳангсоз. 2. луғатнигор, фарҳангнигор. 3. *маҷ.* донишманд, хирадманд.

ФАРҲАНГСОЗӢ فرهنگ‌سازی 1. эҷоди фарҳанг, сохтан ва бунёд кардани фарҳангу тамаддун. 2. таҳияи луғату фарҳангномаҳо.

ФАРҲАНГҶӮЙ فرهنگ‌جوی ҷӯяндаи илму фарҳанг, ҷӯёи илм, маърифат, дониш ва фарҳанг, фарҳангдӯст.

ФАРҲАНҶ فرهنج *муарраби* **фарҳанг**.

ФАРҲАНҶИДАН فرهنجیدن *кит.* 1. тарбият намудан, одоб додан. 2. танбеҳ ва ҷазо додан.

ФАРҲАХТА فرهخته *ниг.* **фарҳехта**.

ФАРҲЕХТА فرهیخته 1. соҳибмаърифат, бархурдор аз маърифат, донишманд. 2. омӯхта, ром, дастомӯз.

ФАРҲЕХТАГӢ فرهیختگی вазъ ва ҳолати фарҳехта, фарҳехта будан, донишмандӣ.

ФАРҲЕХТАН فرهیختن *кит.* тарбия кардан, омӯзондан, парваридан.

ФАРҶ *а.* فرج 1. сӯрох, шикоф. 2. андоми ниҳонии зан. 3. фосила, мобайн, танаффус.

ФАРҶА فرجه *ниг.* **фарҷ**.

ФАРҶОД فرجاد *кит.* ҷадди аълои падарӣ ё модарӣ, бобо ё саравлоди муборакии модарӣ ё падарӣ.

ФАРҶОМ فرجام 1. поён, охир, оқибат, анҷом. 2. лаёқат.

ФАРҶОМГОҲ فرجامگاه 1. *маҷ.* қиёмат. 2. гӯр, қабр, оромгоҳ.

ФАРҶОМИДАН فرجامیدن поён додан, ба анҷом расондан, анҷом додан, тамом кардан.

ФАРҶОМИН فرجامین охирин; *муқоб.* **аввалин**.

ФАРҶОМҶӮЙ فرجام‌جوی *маҷ.* дурандеш, оқибатандеш.

ФАРШ *а.* فرش 1. ҳар чизе, ки ба замин густурда мешавад (*бурё, намад, гилем ва г.*). 2. қолин. 3. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* густурда (замин, хона, кӯча *ва г.)*: **мумфарш**, **сангфарш, тахтафарш…**

ФАРЪ *а.* فرع 1. он чи аз асл ҷудо шудааст. 2. шохаи дарахт, шӯъба.

ФАРЪӢ فرعی *мансуб ба* **фаръ**; он чи аҳамияти дуюмдараҷа дорад, камаҳамият, иловагӣ; вобаста: **ширкати фаръӣ**.

ФАРЯ فریه *кит.* лаънат, нафрин, дуои бад.

ФАС(С) *а.* فص санги қиматбаҳо, ки дар нигин устувор карда мешавад.

ФАСАҚА *а.* فسقه *ҷ.* **фосиқ**.

ФАСД *а.* فصد *тиб.* хунгирӣ, рагзанӣ, раг задан, ки дар тибби қадим барои гирифтани хуни фосид амалӣ мегардид.

ФАСЕҲ I *а.* فسیح фарох, васеъ, паҳновар.

ФАСЕҲ II *а.* فصیح он, ки суханаш равону зебо бошад; хушсухан, хушқалам, салисбаён; бо фасоҳат, салису равон (оид ба калом).

ФАСЕҲАТ *а.* فصیحت *шакли дигари* **фасоҳат**.

ФАСЕҲБАЁН فصیح بیان *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСЕҲБАЁНӢ فصیح بیانی *ниг.* **фасоҳат**.

ФАСЕҲЗАБОН فصیح زبان *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСЕҲЗАБОНӢ فصیح زبانی *ниг.* **фасоҳат**.

ФАСЕҲӢ فصیحی *ниг.* **фасоҳат**.

ФАСЕҲКАЛОМ فصیح کلام *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСЕҲСУХАН فصیح سخن *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСЕҲУЛБАЁН *а.* فصیح البیان *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСЕҲУЛЛИСОН *а.* فصیح اللسان *ниг.* **фасеҳ** II.

ФАСИЛ *а.* فصیل 1. он чи дар миёни ду чиз фосила мегузорад. 2. девори қалъа ва ҳисор; девори гирдогирди шаҳр.

ФАСИЛА فسیله *кит.* гала, рама; галаи асп.

ФАСИЛАГОҲ فسیله گاه чарогоҳи галаи аспон.

ФАСЛ *а.* فصل 1. қисме аз чизе, қисмат, ҳисса. 2. як қисм аз чаҳор қисмати сол, мавсим; **чор фасл** баҳор, тобистон, тирамоҳ, зимистон. 3. як қисми муайяни асар ё рисола **(фасл аз боб хурдтар аст)**. 4. айём, давр; **фасли гул** айёми шукуфтани гул. 5. як ҳиссаи муайян аз калом, гуфтор. 6. вақт, муддат; **фасле** муддате, замони каме. 7. ҷудоӣ, фосилапазирӣ, **фасл кардан** ҷудо намудан.

ФАСЛӢ فصلی *мансуб ба* **фасл**; мавсимӣ.

ФАСЛУЛХИТОБ *а.* فصل‌الخطاب каломи фасеҳ ва равшанмаънӣ, ҷудокунандаи ҳақ аз ботил; сухани қатъӣ, ки масъаларо файсал медиҳад.

ФАСОД *а.* فساد 1. табоҳӣ, вайронӣ, зишткорӣ, бадахлоқӣ; **фасоди ахлоқ** вайронии ахлоқ, бадахлоқӣ; **фасоди хун** фосид шудани хун, вайроншавии хун; **фиску фасод** бадкорӣ ва бадахлоқӣ. 2. фитна, ошӯб, фитнаву фасод; 3. чирк, маддаи ҷароҳат ва реш, рим; **фасод кардан** чирк ва мадда ҷамъ шудан ба ҷароҳат. 4. *ниг.* **фасодкорӣ**.

ФАСОДАНГЕЗ فسادانگیز он чи сабаби эҷоди фасод мегардад; он чи фасод меорад.

ФАСОДАТ *а.* فسادت фасодӣ, табаҳкорӣ, бадкирдорӣ.

ФАСОДДОР فساددار римдор, чиркдор (ҷароҳат, обила).

ФАСОДКАШ فسادکش *тиб.* ҷароҳате, ки бо худ фасод (*рим*, *чирк*) мекашад.

ФАСОДКОР فسادکار табаҳкор, бадкирдор, фитнаангез, иғвогар.

ФАСОДКОРӢ فسادکاری 1. табаҳкорӣ, бадахлоқӣ, фитнаангезӣ, зиёнкорӣ. 2. *иқт.* коррупсия.

ФАСОДКОРОНА فسادکارانه вайронкорона, фитнаангезона.

ФАСОДНОК فسادناک он чи фасоду рим дорад: **ҷароҳати фасоднок**.

ФАСОДОЛУДА فسادآلوده римолуд, чиркдор.

ФАСОДОМЕЗ فسادآمیز *ниг.* **фасоднок**.

ФАСОН I فسان 1. *кит.* санге, ки бо он корд, теғ *ва г.* тез мекунанд, қайроқсанг. 2. тез кардан

бо санги фасон.

ФАСОН II *фр.* فسان ягон тарзи буриши либосе, намунаи буриш ва дӯхти либосе; **фасон будан** ба мӯди охирин либос пӯшидан, олуфтаёна либос пӯшидан; **фасон шудан** ба мӯди охирин либос пӯшидан.

ФАСОНА فسانه афсона, қисса, ҳикоя; **фасона шудан** вирди забонҳо гардидан, овоза шудан, боиси гапу гузори мардум шудан.

ФАСОНАПАРДОЗ فسانه پرداز 1. қиссагӯй, афсонагӯй. 2. сафсатагӯй, беҳудагӯй, дурӯғгӯй.

ФАСОНАСАРО فسانه سرا афсонахон, қиссахон, афсонагӯй.

ФАСОНАХОН فسانه‌خوان афсонахон, афсонагӯй, қиссагӯй.

ФАСОНАШУМОР فسانه‌شمار 1. афсонашумор. 2. *мач.* афсонахон, донандаи афсонаҳои бешумор.

ФАСОНГАР فسانگر бо санги фасон (қайроқ) тезкунандаи теғ *ва г.*, чархӣ, тезкунанда, қайроқзан.

ФАСОНГАРӢ فسانگری *гуфт.* 1.зебову хушнамуд гаштан, худро бо либосҳои ҳозиразамон зебову ороиш додан. 2.шуғли чархгарӣ, қайроқзанӣ доштан.

ФАСОНӢ فسانی *гуфт., ниг.* **фасонгарӣ** 1.

ФАСОР فسار *шакли дигари* **афсор**.

ФАСОРОҲЕХТА فسارآهیخته 1. *кит.* ҷилавгусехта, озодҷилав, ҷилавсардода. 2. *мач.* худсар, саркаш.

ФАСОҲАТ *а.* فصاحت сухани бурро доштан, равшанбаёнӣ; бо салосат ва равонӣ сухан гуфтан; баёни салису зебо доштан.

ФАССОД *а.* فصاد фасдкунанда, хунгиранда, рагзан, ҳаҷҷом.

ФАСУРДАГӢ فسردگی афсурдагӣ; афсурда будан; ҳолати пажмурдагӣ, дилсардӣ, андӯҳгинӣ.

ФАСУРДАН فسردن *ниг.* **афсурдан**.

ФАСХ *а.* فسخ *кит.* ботил кардан, барҳам задан, аз эътибор соқит шумурдан (шартнома, байъ *ва г.*) **фасх кардан** бекор кардан, ботил намудан, барҳам задан (байъ, муомиларо).

ФАТАҚ فتق *ниг.* **фатқ**.

ФАТАЛИЗМ *фр.* فتلیزم эътиқод ба қазову қадар, эътиқод ба ногузир будани он чи дар сарнавишт муқаррар шудааст.

ФАТАЛИСТ *фр.* فتلیست он ки ба ногузирии қазову қадар ва сарнавишт эътиқодманд аст.

ФАТАРОТ *а.* فترات 1. *ҷ.* **фатрат**; вайрона, хароба, фарсуда, харобазор. 2. суст, заиф; **фатарот будан** вайрона ва дар ҳоли хароб будан; нообод будан; **фатарот шудан** вайрона шудан, хароб шудан (бино).

ФАТВО//ФАТВӢ *а.* فتوا//فتوی 1. ҳукми шаръӣ, санади навиштаи муфтӣ доир ба ягон масъалаи динӣ ё мурофиа дар асоси аҳкоми шариат; **фатво баровардан (додан, навиштан)** райъ додан ва асоси шаръӣ нишон додани муфтӣ ва мутасаддии аҳкоми шариат оид ба ягон масъала ё мурофиа; **фатво пурсидан (ё хостан)** доир ба масъалае райъ ва ҳукми шаръӣ пурсидан аз муфтӣ. 2. *мач.* иҷозат, рухсат, раъю фикр.

ФАТВОНОМА فتوی‌نامه ҳуҷҷати навиштаи муфтӣ оид ба ягон масъалаи шаръӣ.

ФАТВОТАЛАБ فتوی‌طلب он ки дар бораи масъалае аз муфтӣ ҳукми шаръӣ мепурсад.

ФАТИЛА *а.* فتیله ресмони пахтагини тофташудае, ки дар чароғи пилтасӯз ё ба даруни шамъ гузошта нӯги онро меафрӯзанд, ки рӯшноӣ диҳад, пилта.

ФАТИЛАМӮ(Й) فتیله مو(ی) *мач.* он ки мӯи тобхӯрда дорад; мӯи дарҳаму барҳамшуда, мӯи шонанадида, ҷаъдмӯй, муҷаад.

ФАТИЛАСӮЗ فتیله‌سوز чароғдоне, ки фатила гузошта афрӯхта мешавад; шамъдон.

ФАТИН *а.* فطن *кит.* зирак, боҳуш, ҳушёр; доно.

ФАТИР *а.* فطیر ноне, ки аз хамири бемоя (хамиртуруш) пухта шуда ё хамири он дуруст нарасида бошад; **аз нӯги хамир фатир** (*зарб.*).

ФАТИРМАСКА فطیر مسکه хӯроке, ки аз фатиру маска таҳия мешавад.

ФАТИРХАМИР فطیرخمیر хамири фатир: **карсони фатирхамир**.

ФАТӢ *а.* فتی *ниг.* **фато**.

ФАТҚ *а.* فتق 1. шикаст, рахна; кушудан, шикофтан. 2. баромадагие, ки бар асари хуруҷи аҳшо аз маҳалли аслии худ дар бадан (ноф, болои ноф, рон, хоя) пайдо мешавад, боди фатақ, бемории дабба.

ФАТО *а.* فتی 1. ҷавон, ҷавонмард. 2. футувват, ҷавонмардӣ.

ФАТОЛИДА فتالیده пароканда, парешон.

ФАТОЛИДАН فتالیدن 1. паросандан, парешондан. 2. рехтан, пошидан, пароканда кардан. 3. даридан, аз ҳам кандан, гусехтан.

ФАТОНАТ *а.* فطانت дарк кардан, дарёфт; зиракӣ.

ФАТРАТ *а.* فترت 1. фосилаи байни ду давр ё чиз. 2. сустӣ, нотавонӣ, заъф.

ФАТТОК *а.* فتّاک ба ногоҳ ҳамлакунанда; бебок ва ҷасур дар бадкорӣ.

ФАТТОН *а.* فتّان 1.фитнаангез, фитнакор, 2.*маҷ.* он ки бо ҳусну ҷамоли худ мардумро мафтун мекунад, дилрабо; **чашми фаттон** чашми шӯх, чашми дилфиреб (*сифати чашми зебо*).

ФАТТОНӢ فتّانی фитнаангезӣ; дилбарӣ, дилфиребӣ, мафтункунандагӣ; **фаттонӣ кардан** дилрабоӣ кардан.

ФАТТОҲ *а.* فتّاح 1. фатҳкунанда, кушоянда, коркушо. 2. аз номҳои Худованд, ҳоким, довар.

ФАТҲ *а.* فتح 1. кушодан, боз кардан, кушоиш. 2. тасхир кардан, зафар ёфтан; зафар, ғалаба; фирӯзӣ: **фатҳ кардан** тасхир кардан, шаҳреро ё кишвареро ба зӯрӣ ба даст даровардан; ғалаба кардан, фирӯз шудан. 3. *ниг.* **фатҳа**. 4. сураи чиҳилу ҳаштум аз Қуръони карим.

ФАТҲА *а.* فتحه забар, аломат дар ҳуруфи араб.

ФАТҲНОМА فتحنامه 1. номае, ки аз фатҳу зафар хабар медиҳад. 2. китоби пирӯзиҳо, зафарнома.

ФАТҲОВАР فتحآور он чи боиси ғалаба ва фирӯзӣ аст, он ки ғолиб ва фирӯз гаштааст.

ФАХ فخ *гуфт.* 1. сихшуда; **фах кардан** сих кардан. 2. бо бинӣ овоз баровардан, сурфаи бинӣ.

ФАХАМ فخم 1. боғҷома, чодире, ки дар вақти афшондани мева, ҳамчун тут, зардолу *ва г.* ба зери дарахт медоранд. 2. чодире, ки барои ғун кардани нисор (пулу қанду қурс) дар тӯйҳо ва ҷашнҳои хурсандӣ ба рӯи даст нигоҳ дошта мешавад.

ФАХАН فخن *кит.* миёнаҷои боғ, даруни боғ, саҳни равза.

ФАХИДАН فخیدن 1. сих кашидан (-и чизе). 2. бо бинӣ овоз баровардан; сурфа аз роҳи бинӣ.

ФАХМ فخم *ниг.* **фахам**.

ФАХМИДАН فخمیدن тоза кардан, пахтаро аз пунбадона ҷудо кардан.

ФАХН فخن *ниг.* **фахан**.

ФАХОМАТ *а.* فخامت *кит.* бузургвор шудан, бузургворӣ.

ФАХР *а.* فخر 1. нозидан, болидан бо доштани чизе, мубоҳот кардан; **фахр кардан** болидан, нозидан, мубоҳот кардан, ба сарфарозӣ ва бартарии худ бузургӣ кардан. 2. боиси нозиш ва ифтихор.

ФАХРИДАН فخریدن фахр кардан, ифтихор намудан, аз чизе нозиш намудан.

ФАХРИЯ *а.* فخریه *адш.* навъе аз қасида, ки мавзӯи мавриди баҳсаш ифтихори шахсӣ аст, монанди ифтихор аз аслу насаб, аз нажод, аз миллат, аз донишу истеъдод *ва г.*

ФАХРИЯСАРОӢ فخریهسرایی сароидан ё сурудани қасидаи фахрия.

ФАХРӢ فخری он чи боиси ифтихор ва мубоҳот аст, он чи ба нишонаи тақдир ва эҳтиром дода мешавад: **унвони фахрӣ**.

ФАХРОВАРӢ فخرآوری ифтихор кардан; нозиш.

ФАХРФУРӮШӢ فخرفروشی *мач.* фахр фурӯхтан, изҳори фахри зиёд кардан аз чизе, масалан аз амалу насаб, аз нажод *ва г.*

ФАХФАРА فخفره сабӯси орди гандум ё орди ҷав; **нони фахфара** ноне, ки аз сабӯси орди гандум ё ҷав пухта шудааст.

ФАХ-ФАХ فخ فخ **:фах-фах кардан** бо нафаскашии сахт дам аз дарун баровардан (*мас.,* асп).

ФАХФУР فخفور *ниг.* **фағфур**.

ФАХФУРӢ فخفوری *ниг.* **фағфурӣ**.

ФАХХАК فخّک дамида баландшуда мисли пахта ва мӯй.

ФАХХАС فخّس овози ғулғуладори чизе (*аз давидан, аз ҳаракат, аз баланд-баланд нафас кашидан*).

ФАХХОС فخّاس **:фаххос задан** аз давидан, аз ҳаракати зиёд ё фарбеҳӣ баланд–баланд нафас гирифтан.

ФАХХОСӢ فخّاسی дамида, баландшуда (*мас. пахта, мӯй*).

ФАҲВО *а.* فحوی//فحوا *кит.* мазмун, маънӣ; мадлул, далелнок.

ФАҲЛ *а.* فحل 1. нар; *муқоб.* **мода**. 2. марди бообрӯ, мӯътабар ва барҷаста дар ягон соҳа; саромад.

ФАҲЛАВӢ فهلوی *ниг.* **паҳлавӣ**.

ФАҲЛАВИЁТ فهلویات *кит.* шеъре, ки бо яке аз лаҳҷаҳои маҳаллии форсӣ гуфта шудааст.

ФАҲЛӢ فحلی 1. мардӣ; **фаҳлӣ овардан** кори мардона кардан, кори шоистаи мардон ба ҷо овардан. 2. далерӣ, диловарӣ.

ФАҲМ *а.* فهم дарк кардан, дарк, дарёфт, фаросат, донистан; **ба фаҳми** *касе* аз рӯи фаҳмиши *касе*, чунон ки *касе* медонад; **ба фаҳми** *чизе* **нарафтан** моҳият ва маънои чизеро дарнаёфтан, надонистан; бефаросат будан.

ФАҲМИДАН فهمیدن дарёфтан, дарк кардан, расидан ба маънои чизе.

ФАҲМИДАНӢ فهمیدنی 1. он ки хостори фаҳмидани чизе аст. 2. он чи сазовор ва шоистаи фаҳмидану донистан аст.

ФАҲМИШ فهمش *исми феълӣ аз* **фаҳмидан**; идрок, дарёфт.

ФАҲМО فهما мафҳум, фаҳмидашаванда, қобили фаҳм.

ФАҲМОН(И)ДАН فهماندن//فهمانیدن матлаберо ба касе ироа кардан, боиси фаҳмидани каси дигар шудан, матлаберо ба касе маълум ва тафсир намудан.

ФАҲӮЛ *а.* فحول 1. *мач.* баргузидагон, барҷастагон. 2. диловарон, шуҷоон. 3. *гуфт.* фарбеҳи нимҷон; қӯполи камқувват.

ФАҲӮЛЛИБОС فحول لباس он ки либоси ба тани худ васеъ ва ношинам дорад.

ФАҲҲОД *а.* فهّاد *кит.* омӯзандан шикор ба юз.

ФАҲҲОШ *а.* فحّاش бисёр бадзабон; хоридиҳанда, дашномдиҳанда.

ФАҲҲОШӢ فحّاشی бадзабонӣ, бадгӯӣ, фаҳшгӯӣ.

ФАҲШ *а.* فحش [*аслаш* **фӯҳш**] 1. дашном, носазо; сухани зишт. 2. кори зишт, кори берун аз ахлоқу одоб.

ФАҲШИЁТ فحشیات гапҳои носазо, корҳои зишту носазо, гап ва амалҳои берун аз ахлоқу одоб.

ФАҲШКОРӢ فحشکاری корҳои бо фаҳш омехта, амали зишту нораво.

ФАЧ فچ 1. *гуфт.,* бемаза, камнамак. 2. *мач.* бемаънӣ; **гапи фач** сухани бемаънӣ ва беҳуда; **одами фач** одами беидрок, кундфаҳм; **фач гуфтан** сухани бемаънӣ гуфтан.

ФАЧ-ФАЧ فچ فچ *гуфт.* 1. сухани беҳуда ва газоф гуфтан. 2. чизеро дар даҳон хоидан.

ФАЧГӮӢ فچ‌گویی *исми амал аз* **фач гуфтан**; *мач.* беҳудагӯӣ, газофпардозӣ.

ФАЧӢ فچی *мач.* пастӣ, залилӣ, газофгӯӣ.

ФАҶАРА *а.* فجره *ҷ.* **фоҷир**.

ФАҶЕОНА فجیعانه ба таври фоҷиаомез, ба

тaври дарднок, аламангез, бо сахтӣ ва мусибат, ба тaври риққатангез.

ФАҶЕЪ *а.* فجيع *кит.* дарднок, ҷонгудоз, риққатовар, фоҷиаовар, фоҷиазой.

ФАҶИАТ *а.* فجيعت мусибат, ҳодисаи дардноки андӯҳгин ва аламбахш, фалокат, фоҷеа.

ФАҶӢ *а.* فجىء ногаҳонӣ.

ФАҶО *а.* فجاء *ниг.* **муфоҷо**.

ФАҶОАТ *а.* فجائة *ниг.* **фуҷоат.**

ФАҶР *а.* فجر 1. *кит.* сапедадам; бомдод. 2. сураи ҳаштоду нӯҳуми Қуръони Карим.

ФАҶЪАТ(АН) فجأة ногаҳон: **фаҷъатан даргузаштан.**

ФАШ فش 1. нӯги овезони салла; **марди бо ришу фаш** *маҷ.* одами калонсол, солхӯрда, мӯътабар. 2. ёли асп.

ФАШАНГ//ФИШАНГ فشنگ милаи оҳание, ки дар болои нуқтаи такяи худ ҳаракат мекунад ва ба воситаи он ҷисми вазнине бо қувваи кам бардошта мешавад, аҳрум.

ФАШИЗМ *фр.* فشيزم *с.* ҷараёни иртиҷоии сиёсӣ, хоҳони бартарии миллӣ ва нажодӣ аст ва шовинизми ифротӣ, иркпарастӣ, маҳв намудани озодиҳои демократӣ ва ангехтани ҷангҳои истилогарона аз мушахассоти фашизм аст.

ФАШИСТ *фр.* فشيست пайрави маслаки сиёсии фашизм.

ФАШИСТӢ فشيستى *мансуб ба* **фашизм**; фашистона, дорои низоми фашизм.

ФАШ-ФАШ فش فش **:фаш-фаш кардан** тез-тез бо овоз нафас гирифтан; тез-тез ва саросема хӯрок хӯрдан.

ФАШШАС//ФАШШОС فشّس//فشّاس **фашшос задан** тез-тез ва бо овоз дам баровардан.

ФАШШОСЗАНӢ فشّاسزنى *исми амал аз* **фашшос задан;** тез-тез ва баланд-баланд нафас кашидан.

ФАШШОСӢ فشّاسى махсусияти он ки ва он чи фашшос мезанад ва овози баланд мебарорад.

ФАЪЛА *а.* فعله *кит.* коргар, муздур.

ФАЪОЛ *а.* فعال 1. бисёр коркунанда, серҳаракат, коркун, пуркор. 2. *маҷ.* он ки худро назди ҷомеа ва дар ҷои фаъолият ба рафтори хуб мусбат пешниҳод мекунад.

ФАЪОЛИЯТ *а.* فعاليت кӯшиш, серҳаракатӣ ва ҷиддият дар иҷрои коре, ғайрат ва ҷидду ҷаҳд дар кор.

ФАЪОЛИЯТНОКӢ فعاليتناكى *гуфт.* фаъол будан дар коре.

ФАЪОЛӢ فعالى *маҷ.* хуб ба ҷо овардани коре; ташаббускор будан.

ФАЪОЛОНА فعالانه бо фаъолият, ба тaври фаъол, бо ҷидду ҷаҳди тамом.

ФАЯЗОН а. فيضان сероб кардан, обшор кардан: **фаязони саҳро** обхезӣ.

ФЕВРАЛ *лот.* فورل моҳи дуюм аз тақвими милодӣ.

ФЕДЕРАЛИЗМ *фр.* فدرليزم сохти давлатӣ, ки ба федератсия асос ёфтааст.

ФЕДЕРАЛӢ فدرلى *мансуб ба* мақомоти федератсия.

ФЕДЕРАТИВӢ فدرتيوى *мансуб ба* **федератсия**.

ФЕДЕРАТСИЯ *фр.* فدرتسيه 1. дар доираи як давлати бузурги ягона муттаҳид шудани якчанд давлатҳои мустақил. 2. иттиҳодияи якчанд ҷамъият ва ташкилотҳои ҷудогона.

ФЕЛДЕГЕР *фр.* فلدگر *с.* қосиди ҳукуматӣ, ки кораш аз расонидани ҳуҷҷатҳои муҳим ва махфӣ иборат аст.

ФЕЛДЕГЕРӢ فلدگرى амали фелдегер.

ФЕЛДМАРШАЛ *фр.* فلدمرشل *ҳ.* мансаби олии ҳарбӣ дар Олмон ва Инглистон.

ФЕЛДШЕР *фр.* فلدشر *тиб.* дастёри духтур, ёвари табиб; корманди тиббӣ бо маълумоти тиббии миёна.

ФЕЛДШЕРӢ فلدشرى *мансуб ба* **фелдшер**.

ФЕЛЕТОН *фр.* فليتان//فلتان мақолаи танқидии ба тарзи бадеӣ ва ҳаҷвомез навишташуда

(*барои рӯзнома ё маҷалла*) дар мавзӯи муҳимми рӯз.

ФЕЛЕТОННАВИС فلتاننویس он ки барои газета ва маҷаллаҳо ба тарзи ҳаҷвия мақолаҳо менависад, ҳаҷвиянавис.

ФЕОДАЛ *фр.* فئادال *с.* 1. намояндаи синфи ҳоким дар сохти феодалӣ; заминдори калоне, ки меҳнати деҳқонони ба худ тобеъро истисмор мекунад. 2. *маҷ.* одами худраъй, ситамгар.

ФЕОДАЛИЗМ *фр.* فئادلیزم *с.* сохти ҷамъиятӣ, ки дар он замин, воситаҳои истеҳсолот ва деҳқонон дар моликияти феодал–заминдори калон буд ва ӯ дар қаламрави ба худ тобеъ идораи давлатиро низ дар даст дошт.

ФЕОДАЛӢ *а.* فئادلی *мансуб ба* **феодализм** *ва* **феодал**.

ФЕРМА *фр.* فرمه 1. хоҷагии ҷудогонаи соҳаи махсус ба чорводорӣ. 2. хоҷагии деҳқонии хусусӣ дар заминҳои шахсӣ ё иҷора.

ФЕРМАДОРӢ فرمه‌داری хусусияти он ки соҳиби ферма аст.

ФЕРМЕНТ *фр.* فرمنت *биол.* моддаи органикие, ки аз ҳуҷайраҳои зинда ба даст меояд ва дар организм бо мубодилаи моддаҳо ёрӣ медиҳад.

ФЕРМЕР *фр.* فرمر соҳиб ё иҷорадори ферма.

ФЕРМЕРӢ فرمری *мансуб ба* **фермер**.

ФЕСТИВАЛ *фр.* فستیول намоиши комёбиҳои кино, театр, мусиқӣ *ва г.* ки дар мавридҳои муайян гузаронида мешавад, ҷашнвора.

ФЕЪЛ *а.* فعل 1. кор, амал. 2. хулқ, хислат, атвор, одат; **феъли бад** а) хӯи бад, одату кирдори бад; б) бадҷаҳлӣ, тундмиҷозӣ; якраҳагӣ, инодкорӣ; **феъли** *касеро* **донистан** аз рафтору кирдор, хулқу хӯ ва табиати касе воқиф будан; **аз феъли худ намондан** аз хӯю одати худ даст накашидан, тарки одат накардан. 3. *грам.* яке аз ҳиссаҳои нутқ, ки тарзи амал ё ҳолатеро дар гузашта, ҳозира ва оянда нишон медиҳад.

ФЕЪЛАН *а.* فعلاً 1. амалан, аз рӯи кор ва амал. 2. *маҷ.* ҳозир, ҳоло ҳозир.

ФЕЪЛӢ فعلی амалӣ, воқеӣ.

ФЕҲРАСТ فهرست *ниг.* **феҳрист**.

ФЕҲРИСТ فهرست 1. ҷадвал. 2. рӯйхати боб ва фаслҳо ё сарлавҳаҳои ҷудогонаи дохили китоб, ки дар аввал ё дар охири китоб дода мешавад; рӯйхати номгӯи чизе.

ФИБРИН *фр.* فیبرین *биол.* моддаи сафеда, ки дар хун ҳосил мешавад.

ФИБРИНОГЕН *фр.* فیبریناگن *биол.* ба вуҷудоварандаи фибрин.

ФИГАНДАН فگندن *ниг.* **афкандан**.

ФИГОР فگار *ниг.* **афгор**.

ФИГУРА *фр.* فیگوره 1. *риёз.* шакл, шакли ҳандасӣ. 2. шахс, кас, симо; шахсият. 3. мӯҳраҳои қудратманди шоҳмот.

ФИҒОН فغان *ниг.* **афғон**, фарёд, нола, зорӣ; **фиғон бардоштан (баровардан)** *маҷ.* фарёду нола кардан, дод гуфтан; **фиғон кардан** нолидан, бо зорӣ фарёд бардоштан; **фиғон кашидан** *ниг.* **фиғон бардоштан; ба фиғон омадан** нолидан, фарёди зорӣ баровардан, ба танг омада, нола кардан.

ФИДИЯ *а.* فدیه *ниг.* **фидя**.

ФИДИЯДИҲАНДА فدیه‌دهنده *ниг.* **фидядиҳанда**.

ФИДИЯДИҲӢ فدیه دهی *ниг.* **фидядиҳӣ**.

ФИДО *а.* فدا 1. *кҳн.* додани пул ё чизе барои халосии худ ё касе; фидя, сарбаҳо, қурбонӣ. 2. *маҷ.* барои касе чизе харҷ ё сарф кардан; **фидо гаштан /шудан/** дар роҳи касе ё коре ҷони худро додан; қурбон шудан; **фидо кардан** чизеро қурбон ва садақа кардан; ба хотири касе (ё чизе) аз баҳри чизе гузаштан.

ФИДОГАШТА فداگشته *маҷ.* он ки худро дар роҳи мақсаде қурбон кардааст.

ФИДОИВОР فدایی وار *маҷ.* довталабона, мисли фидоиён амал кардан.

ФИДОӢ فدایی 1. *маҷ.* он ки худро қурбони дигаре мекунад. 2. он ки ба ихтиёр ва хоҳиши худ кореро ба зимма гирифтааст, довталаб, ихтиёрӣ.

ФИДОКОР فداکار он ки дар роҳи коре ҷони худ, манфиати худро дареғ намедорад; азхудгузашта барои коре.

ФИДОКОРӢ فداکاری азҷонгузашта дар роҳи коре; дареғ надоштани ҷон ё манфиати худ дар роҳи коре.

ФИДОКОРОНА فداکارانه чун фидоӣ (амал кардан), қаҳрамонона: **меҳнати фидокорона**.

ФИДЯ *а.* فدیه *таър.* мол ё чизе, ки барои халосии ҷони худ ё каси дигар дода мешуд; сарбаҳо, сархарид; **фидя додан**.

ФИДЯДЕҲ فدیه ده *ниг.* **фидядиҳанда**.

ФИДЯДИҲАНДА فدیه دهنده он ки барои харидани ҷони худ ё каси дигар пул медиҳад.

ФИДЯДИҲӢ فدیه دهی амали фидядиҳанда.

ФИЁР فیار *кит.* шуғл, кор, пеша.

ФИЗЗА *а.* فضه *кит.* нуқра, сим.

ФИЗИК *ю.* فیزیک мутахассиси илми физика, физикдон.

ФИЗИКА *ю.* فیزیکه илме, ки аз хосият ва сохти табиат ва олами моддӣ аз шаклҳои ҳаракат ва тағйироти онҳо баҳс мекунад, табииёт.

ФИЗИКӢ فیزیکی 1. *мансуб ба* **физика**. 2. ҷисмонӣ.

ФИЗИН فیزین истеҳзо, масхара, пастзанӣ.

ФИЗИОЛОГ *ю.* فیزیئالاگ олим ва мутахассиси соҳаи физиология.

ФИЗИОЛОГИЯ *ю.* فیزیئالاگیه 1. илме, ки оид ба вазифаҳои аъзои бадани ҷонварон баҳс мекунад. 2. маҷмӯи амалиёти ҳаётие, ки дар аъзои бадан ба вуқӯъ меояд.

ФИЗИОЛОГӢ *фр.* فیزیئالاگی *мансуб ба* **физиология**.

ФИЗИОТЕРАПИЯ *ю.* فیزیئاترپیه *тиб.* муолиҷа бо воситаҳои физикӣ (*бо нур, ҳарорат, ҳаво, қувваи барқ ва г.*).

ФИЗИОТЕРАПИСТ *ю.* فیزیئاترپیست *тиб.* мутахассиси физиотерапия.

ФИЗОИШ فزایش *шакли дигари* **афзоиш**.

ФИКАНДАН فکندن *ниг.* **афкандан**.

ФИКР *а.* فکر 1. андеша, тааммул. 2. хаёл; мулоҳиза; **ба фикри ман**… бино ба мулоҳизаи ман, аз рӯи пиндошти ман, чунон ки ман меандешам; **фикр аз як ҷо баромадан** *маҷ.* ҳамфикр ва ҳамақида будани ду кас дар бораи масъалае; **фикр давондан** фикр кардан, мулоҳиза рондан дар бораи масъалае; **фикр доштан** *маҷ.* дар хаёли чизе будан; **ба як фикр омадан** дар бораи масъалае ба қарори маълум расидан; **ба (дар) фикр рафтан (фурӯ рафтан)** андеша кардан; ғарқи андеша (хаёл) шудан; **фикр кардан** *маҷ.* андеша кардан, андешидан; **фикри** *чизеро* **дидан** *маҷ.* дар бораи чизе мулоҳиза ва фикр рондан; ғами чизеро хӯрдан; роҳи ҳалли масъалаеро андешидан; **фикри** *чизеро* **кардан** дар бораи коре (чизе) ба як фикр омадан; ғами чизеро хӯрдан.

ФИКРАН *а.* فکراً дар олами фикру хаёл; дар хаёл ва фикри худ, дар ҳолати фикр будан.

ФИКРАТ *а.* فکرت 1. андеша, андешидан дар бораи коре ё чизе, тааммул. 2. хирад, ақл.

ФИКРДАВОНӢ فکردوانی *маҷ.* мулоҳизаву андеша кардан дар бораи чизе.

ФИКРӢ فکری 1. *марбут ба* **фикр**, **андеша**; **инқилоби фикрӣ** табаддулот дар фикрҳо, бедории фикрҳо; **кори (меҳнати) фикрӣ** коре, ки ба воситаи фаъолияти ақлӣ ба амал меояд; *муқоб.* **кори ҷисмонӣ**. 2. *маҷ.* шахси хаёлӣ, вижагии шахси фикркунанда.

ФИКРРАСО فکررسا он ки қувваи андеша ва мулоҳизаронии комил дорад.

ФИКРРОНӢ فکررانی *маҷ.* дар бораи коре, масъалае андеша кардан, мулоҳиза ва тааммул намудан.

ФИҚДОН *а.* فقدان *ниг.* **фуқдон**.

ФИҚРА *а.* فقره 1. банде аз бандҳои сутуни тахтапушт; мӯҳраи тахтапушт. 2. як ҷумла ё ибора; як порча аз сухан; як банд, ҷуфт.

ФИҚ-ФИҚ فق فق *гуфт., маҷ.* гиристан, бо овози паст гиря кардан.

ФИҚҲ *а.* فقه илм доир ба аҳкоми шариати ислом, илми аҳкоми шариат.

ФИЛ فيل [*муарраби* **пил**] ҳайвони хушкигарди калонҷуссаи хартумдор; пил.

ФИЛАФКАН فيل افكن *маҷ.* зӯрманд, боқуввват (одам).

ФИЛБОН فيل بان он ки ба филҳо нигоҳубин мекунад, филпой.

ФИЛБОНӢ فيل بانى амали филбон, бонӣ кардан ва тарбияти фил.

ФИЛВОҚЕЪ *а.* فى الواقع воқеан, дар ҳақиқат.

ФИЛГӮШ فيلگوش *бот.* яке аз навъҳои гули савсан.

ФИЛИЗ(З) *а.* فلز *хим.* унсури химиявии содаи дорои ҷилои махсус, ки ноқили гармо ва қувваи барқ аст, ҳар ҷисми маъдание, ки хосияти ҷилодиҳӣ ва ёзандагӣ дошта, гузаронандаи ҳарорат ва ҷараёни барқ аст.

ФИЛИЗГУДОЗ فلزگداز 1. он ки филиз мегудозад. 2. он чи бад-он филизро мегудозанд.

ФИЛИЗГУДОЗӢ فلزگدازى амали филизгудоз, гудохтани филиз.

ФИЛИЗӢ فلزى он чи аз филиз аст; он чи аз филиз сохта мешавад; он чи мансуб бар филиз аст.

ФИЛИЗШИНОСӢ فلزشناسى илме, ки бо омӯхтани сохт ва хосияти физикии филизот машғул аст.

ФИЛИЗОТ *а.* فلزات *ҷ.* **филиз(з)**.

ФИЛИЗСОЗ فلزساز он ки бо филиз кору бор дорад; он ки аз филиз чизҳо месозад.

ФИЛИҚ-ФИЛИҚ فلق فلق *лаҳҷ. калимаи тақлиди овози* гиряи бардавом.

ФИЛМ *фр.* فيلم *санъ.* 1. навори селлулоидӣ барои сабти лаҳзаҳои кино; навори ҳассос ва қобили инъитоф. 2. маҷмӯи лаҳзаҳои як намоиши кино, синамо.

ФИЛМАСАЛ *а.* فى المثل 1. масалан. 2. ҳарчанд, агарчи, ҳатто.

ФИЛМБАРДОР فيلم بردار *санъ.* наворбардор, наворгир; аккос, синамогар, сабткунандаи филм.

ФИЛМБАРДОРӢ فيلم‌بردارى *санъ.* суратгирӣ барои филм, сабти тасовир.

ФИЛМНОМА فيلم نامه *санъ.* навиштае, ки аз рӯи он филм таҳия мешавад, сенария.

ФИЛМОНАНД فيل مانند филнамо, шабеҳи фил, ба монанди фил.

ФИЛМОТЕКА *фр.* فيلماتيكه *санъ.* идорае, ки филмҳоро ҷамъ ва нигоҳ медорад.

ФИЛМСОЗӢ فيلم سازى 1. таҳия ва омодасозии филм. 2. идораи махсус барои таҳияи филм.

ФИЛОЛОГ *ю.* فيلالاگ олим ва мутахассиси соҳаи филология; суханшинос.

ФИЛОЛОГИЯ *ю.* فيلالاگيه маҷмӯи илмҳое, ки соҳаи забон ва эҷодиёти адабиро меомӯзад; суханшиносӣ.

ФИЛОЛОГӢ فيلالاگى *мансуб ба* **филология**.

ФИЛОСОФ *ю.* فيلاساف *ниг.* **файласуф**.

ФИЛОСОФИЯ *ю.* فيلاسافيه *ниг.* **фалсафа**.

ФИЛОСОФӢ فيلاسافى *ниг.* **фалсафӣ**.

ФИЛПОЙ فيل پاى *ниг.* **филбон**.

ФИЛПОЙӢ فيل پايى *ниг.* **филбонӣ**.

ФИЛТАН فيلتن *маҷ.* бузургҷусса, калонҷусса, таҳамтан.

ФИЛТР *англ.* فيلتر *физ.* олат барои соф кардани моеот, софӣ, софкунак, поло.

ФИЛТРАТСИЯ *англ.* فيلترتسيه *физ.* амалиёти соф кардани моеот, софкорӣ, полоиш.

ФИЛФАВР *а.* فى الفور фавран, дарҳол, дарзамон, бетаъхир.

ФИЛФИЛ فلفل мурчи сиёҳ, мурч.

ФИЛХОНА فيلخانه хонае, ки дар он филро нигаҳбонӣ мекунанд; макони нигоҳдошти фил.

ФИЛҲАҚИҚАТ *а.* فى الحقيقت дар ҳақиқат, ҳақиқатан.

ФИЛҲОЛ *а.* فى الحال даррав, фавран, базудӣ.

ФИЛҶУМЛА *а.* فى الجمله 1. хулласи калом. 2. аз ҷумла. 3. умуман.

ФИНАЛ *фр.* فینل 1. охир, анҷом, хотима; қисми хотимавии чизе. 2. *варз.* қисми охирини мусобиқаҳои варзишӣ, ки баранда ва ғолиб маълум мешавад.

ФИНАЛӢ فینلی охирин, хотимавӣ, **вохӯрии финалӣ** вохӯрии ниҳоӣ.

ФИНДУҚ فندق *кит.* пунбаки гул ва дарахтон аст, ки аз он ҷо барг ва ғунча расида мебарояд; **финдуқ бастан** дар баҳорон амал кардани гул ва дарахтон.

ФИНДУҚЗОР فندقزار анбӯҳи финдуқ.

ФИНИҚӢ فینیقی он ки ва он чи мансуб ба Финиқия аст.

ФИНҶОН فنجان [*муарраби* **пингон**] пиёлаи дастадори чой ё қаҳвахӯрӣ, шабеҳи истакон ё пиёлаи кӯчак, қадаҳ.

ФИНҶОНӢ فنجانی *мансуб ба* **финҷон**.

ФИОЛ *а.* فعال *ҷ.* **феъл**.

ФИРДАВС فردوس 1. боғ, боғи хушу хуррам. 2. биҳишт, ҷаннат.

ФИРДАВСӢ فردوسی 1. *мансуб ба* **фирдавс**. 2. аҳли биҳишт, биҳиштӣ. 3. тахаллуси шоири ҷаҳоншумули тоҷику форс Абулқосими Фирдавсӣ, муаллифи «Шоҳнома».

фиреб فریب 1. *асоси замони ҳозира аз* **фирефтан//фиребидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* фиребо, фиребанда: **дилфиреб**, **назарфиреб**…

ФИРЕБ فریب макр, ҳила; **фиреб хӯрдан**; фирефта шудан; дар натиҷаи макру ҳилаи касе гумроҳ шудан; **фиреб додан** фирефтан, гӯл задан.

ФИРЕБАНДА فریبنده 1. фиребдиҳанда. 2. *маҷ.* дилфиреб, фаттон.

ФИРЕБАНДАГӢ فریبندگی 1. фиребдиҳӣ. 2. *маҷ.* дилфиребӣ, фаттонӣ.

ФИРЕБГАР فریبگر маккор, ҳилакор, фиребдиҳанда.

ФИРЕБГАРӢ فریبگری маккорӣ, ҳиласозӣ, фиребдиҳандагӣ.

ФИРЕБГАРОНА فریبگرانه ба роҳи фиребдиҳӣ, фиребона.

ФИРЕБДИҲАНДА فریب دهنده *ниг.* **фиребгар**.

ФИРЕБДИҲӢ فریب دهی *исми амал аз* **фиреб додан**; фиреб додан.

ФИРЕБИДАН فریبیدن фиреб додан, гӯл задан, дурӯғ гуфтан.

ФИРЕБКОР فریب کار *ниг.* **фиребгар**.

ФИРЕБКОРӢ فریب کاری *ниг.* **фиребгарӣ**.

ФИРЕБКОРОНА فریب کارانه *ниг.* **фиребгарона**.

ФИРЕБНОК فریبناک фиребдиҳанда, фиребанда.

ФИРЕБО فریبا 1. *маҷ.* бисёр зебо, дилписанд. 2. фирефта.

ФИРЕБОН فریبان *ниг.* **фиребонидан**.

ФИРЕБОНИДАН فریبانیدن *кит.* фиреб додан.

ФИРЕБХӮРДА فریب خورده он ки фиреб хӯрдааст.

ФИРЕБХӮРӢ فریب خوری *исми амал аз* **фиреб хӯрдан**; фиреб хӯрдан, ба доми фиреб афтодан.

ФИРЕФТА فریفته фиребхӯрда, зиёндида; **фирефта кардан** а) фиреб додан; б) *маҷ.* шефта кардан, мафтун кардан; **фирефта шудан** (ба касе, чизе) а) фиреб хӯрдан; б) *маҷ.* шефта шудан, мафтун гардидан; шайдо шудан.

ФИРЕФТАН فریفتن *ниг.* **фиреб додан**.

ФИРИНӢ فرینی хӯрокие монанди ҳалво, ки аз шир, орди биринҷ ва шакар пухта мешавад.

ФИРИСНОФА فرسنافه *кит.* шаби Наврӯз, шаби соли нав (дар аҳди бостон шаби Наврӯз фиристодани мушк бар дӯстон одат будааст ва чунин ба назар мерасад, ки ин калима аз фиристнофа яъне **нофа (мушк) фиристодан** ҳосил шудааст).

ФИРИСТА فرسته равонакарда, фиристода, вакил, сафир, расул, гумошта, қосид.

ФИРИСТАНДА فرستنده он ки касеро ва чизеро ба ҷое мефиристад.

ФИРИСТОДА فرستاده *ниг.* **фириста**.

ФИРИСТОДАН فرستادن равона кардан, гусел доштан, роҳӣ намудан, ирсол намудан.

ФИРИСТОНАНДА فرستاننده *ниг.* **фиристанда**.

ФИРИСТОДАНӢ فرستادنی он чи бояд равона карда шавад; **фиристоданӣ шудан** равона кардан хостан, дар фикри фиристодан будан.

ФИРИСТОН(И)ДАН فرستاندن//فرستانیدن *ниг.* **фиристодан**.

ФИРИШТА فرشته *ниг.* **фаришта**.

ФИРҚА *а.* فرقه 1. даста, гурӯҳ, ҷамоате аз мардум, тоифа. 2. *кӯн., ниг.* **ҳизб**.

ФИРҚАБОЗӢ فرقه بازی *маҷ.* 1. гурӯҳбозӣ, тоифагароӣ. 2. ҳизбгароӣ.

ФИРҚАВӢ فرقوی *мансуб ба* **фирқа**; узви фирқа.

ФИРҚ-ФИРҚ فرق فرق *лаҳҷ., маҷ.* гиристан; **фирқ-фирқ кардан** гиря кардан (оҳиста ва бо алам); *ниг.* **фиқ-фиқ**.

ФИРМА *фр.* فیرمه *иқт.* муассисаи тиҷоратӣ ё саноатӣ.

ФИРОҚ *а.* فراق ҷудоӣ, дурӣ; *муқоб.* **висол**.

ФИРОҚНОМА فراق نامه шеъре, ки мӯҳтаво ва мазмунаш иборат аз ҳасрати ҷудоӣ аз ёру диёр аст.

ФИРОР *а.* فرار гурехтан, гурез, гурезиш; **фирор кардан** гурехтан.

ФИРОРӢ فراری гуреза; **фирорӣ шудан** гуреза шудан.

ФИРОСАТ *а.* فراست *ниг.* **фаросат**.

ФИРОШ *а.* فراش *кит.* бистар, рахти хоб.

ФИРОША *а.* فراشه *ниг.* **фароша**.

ФИРОШХОНА فراشخانه хонаи нигаҳдории фаршҳо (палосҳо, қолинҳо).

ФИРРОС فرّاس *маҷ.* овози маҳини чизе.

ФИРУН فیرون бадбахт ва манҳус, идборовар.*ниг.* **фарорун**.

ФИРӮЗ فیروز 1. комёб, муваффақ; ғолиб, музаффар. 2. муборак, хуҷиста. 3. номи мардона; **бахти фирӯз** *маҷ.* бахти накӯ ва баланд, иқболи хуҷиста; **рӯзи фирӯз** рӯзи муборак, рӯзи неку хушбахтона; **фирӯз будан** муваффақ будан, комёб будан, ғолиб будан; **фирӯз шудан** муваффақ шудан, комёб гардидан; ғолиб шудан, фотеҳ шудан.

ФИРӮЗА فیروزه 1. санги гаронбаҳои осмониранг, ки аз он бештар нигини ангуштар месозанд . 2. номи занона.

ФИРӮЗАГУН فیروزه‌گون *маҷ.* кабудранг, осмониранг.

ФИРӮЗАНИШОН فیروزه‌نشان 1. заргаре, ки санги фирӯзаро мечаспонад. 2. *ниг.* **фирӯзагун**.

ФИРӮЗАРАНГ فیروزه رنگ *ниг.* **фирӯзагун**.

ФИРӮЗАФОМ فیروزه‌فام *маҷ.* кабудранг, осмониранг; ◊ **(ин) чархи фирӯзафом** *киноя аз* осмон.

ФИРӮЗАХТАР فیروزاختر *маҷ.* хушбахт, накӯтолеъ.

ФИРӮЗАЧАШМ فیروزه‌چشم *маҷ.* кабудчашм; **ҷавони фирӯзачашм**.

ФИРӮЗӢ فیروزی муваффақият, комёбӣ, музаффарият, ғалаба, пирӯзӣ.

ФИРӮЗМАНД فیروزمند бамуродрасида, комёбгардида; фотеҳ, музаффар, ғолиб.

ФИРӮЗМАНДӢ فیروزمندی *ниг.* **фирӯзӣ**.

ФИРӮЗМАНДОНА فیروزمندانه вижагии он ки ғолиб ва комёб аст; фирӯзӣ ва ғолибият.

ФИРӮЗРӮЗ فیروزروز *маҷ.* рӯзи саъд ва хуҷаста.

ФИРФИРАК فرفرک *лаҳҷ.* коғазпорае, ки бачаҳо онро ба нӯги чӯбе нишонда рӯ ба бод меистанд ё медаванд ва бод онро чарх мезанонад.

ФИРФИРАКБОЗӢ فرفرک بازی бозии бачагона.

ФИРЪАВН *а.* فرعون 1. унвони подшоҳони Мисри Қадим. 2. *маҷ.* одами золиму ситамкор.

ФИРЪАВНӢ فرعونی он чи мансуб ба фиръавн аст; **даъвои фиръавнӣ кардан** такаббур кардан, худнамоӣ кардан; худро калон нишон додан.

ФИС فس луобе, ки аз димоғ мешорад; **фиси бинӣ** оби бинӣ.

ФИСАД فی‌صد *гуфт.* фоиз, дарсад.

ФИСАДӢ فی‌صدی *мансуб ба* **фисад**.

ФИСИН فسین 1. *лаҳҷ.* он ки оби димоғаш мерезад, фисаш резон. 2. *маҷ.* ҳақир, нотавон.

ФИСҚ *а.* فسق берун шудан аз роҳи хақ ва дуруст, кардани корҳои ношоям, бадахлоқӣ, зинокорӣ; **фисқу фуҷур** бадахлоқӣ ва табаҳкорӣ.

ФИСМИРӢ فسمیری *гуфт.* маблағи хеле кам, маблағи ночиз.

ФИСФИСАК فسفسک *гуфт.* шахси содаи ҳақир; ◊ **фисфисаки мавизкӯбак** *гуфт.* хаппаки ба кори худ ҳушёр, маккори зоҳиран содадил, муғамбири дарундори зоҳиран ором.

ФИТНА *а.* فتنه 1. ошӯб, балво, ситеза. 2. иғво, иғвогарӣ: **фитнаи ғайбаткор**; **фитна хестан** ошӯб барпо шудан, балво сар шудан.

ФИТНААНГЕЗ فتنه انگیز он ки ва он чи мӯҷиби эҷоди фитна мешавад, ошӯбгар, вайронкор.

ФИТНААНГЕЗӢ فتنه انگیزی *исми амал аз* **фитна ангехтан**; ошӯбгарӣ, иғвогарӣ, вайронкорӣ.

ФИТНАГАР فتنه گر *ниг.* **фитнаангез**.

ФИТНАГАРӢ فتنه گری *ниг.* **фитнаангезӣ;** амали фитнагар; иғвоангезӣ, вайронкорӣ, ошӯбгарӣ.

ФИТНАКОР فتنه کار *ниг.* **фитнагар**.

ФИТНАТ *а.* فطنت зиракӣ, ҳушёрӣ.

ФИТНАХОНА فتنه خانه *маҷ.* маҳал ва манбаи фитна.

ФИТНАҶӮ فتنه جو он ки дар пайи ошӯб барангехтан аст, он ки ҷӯёи ошӯб аст; фитнаангез.

ФИТОДА فتاده 1. афтода, аз боло ба поён фурӯшуда. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон, забун.

ФИТОДАН فتادن *ниг.* **афтодан**.

ФИТОЛИДАН فتالیدن *ниг.* **фатолидан**.

ФИТР *а.* فطر кушодани рӯза; **иди фитр** иди тамом шудани моҳи шарифи рамазон; **фитри рӯза** он чи аз садақот, ки рӯзадорон рӯзи иди фитр ба мӯҳтоҷон бидиҳанд.

ФИТРАТ I *а.* فطرت 1. офариниш, хилқат. 2. табиат, сифат ва хислати табиии инсон; сиришт. 3. ақл, заковат.

ФИТРАТ II *а.* فترت *ниг.* **фатрат** 2.

ФИТРӢ فطری зотӣ, табиӣ, ҷибиллӣ: **фаросати фитрӣ**, **хислати фитрӣ**.

ФИТРОК فتراک *кит.* тасмаи чармине, ки барои бастани ҷонварони шикоршуда ва ё чизҳои дигар аз росту чапи зини асп меовезанд.

ФИХ-ФИХ فخ فخ *ниг.* **фиқ-фиқ**; бо овози паст гиристан.

ФИШАНГ فشنگ *ниг.* **фашанг**.

ФИШОНДАН فشاندن *ниг.* **афшондан**.

фишор فشار *асоси замони ҳозира аз* **фишурдан // фишордан.**

ФИШОР فشار 1. вазнинӣ ва тазйиқе, ки бар рӯи чизе фурӯ омада бошад. 2. *маҷ.* зӯр, ҷабр, ситам; **фишори ҳаво** тазйиқи ҳаво; **фишори хун** тазйиқи хун, ғалаёни хун; **фишор додан** фишурдан, тазйиқ ворид овардан, зеру пахш кардан; **фишор овардан** зӯрӣ кардан, пахш кардан, ба зӯрӣ ба иҷрои коре водор сохтан.

ФИШОРДАН فشاردن *ниг.* **фишурдан**.

ФИШОРДИҲАНДА فشاردهنده тазйиқдиҳанда; зӯроваранда ба чизе, тангкунанда.

ФИШОРДИҲӢ فشاردهی *исми амал аз* **фишор додан**; фишор додан, тазйиқ додан, зер кардан, танг овардан.

ФИШОРНИГОР فشارنگار *физ.* асбобе, ки фишорро сабт мекунад, василаи сабти фишор.

ФИШОРОВАРӢ فشارآوری 1. *мансуб ба* **қувваи фишор**. 2. *с.* зӯроварӣ, тазйиқ, фишор овардан.

ФИШОРСАНҶ فشارسنج *физ.* василаи ченкунӣ ва андозагирии фишор.

ФИШУРДА فشرده 1. тазйиқдода, зеркарда,

батанговарда: **гази фишурда**. 2. баёни мухтасар, мухтасар: **фишурдаи мақола**.

ФИШУРДАН فشردن *ниг.* **фушурдан**.

ФИШУРДАШАВАНДАГӢ فشرده‌شوندگی вижагии он чи қобили фишурдан аст.

ФИШ-ФИШ فش فش *калимаи тақлиди овози* нафасгирӣ.

ФИШШОС فشاس *калимаи тақлиди овози* нафасгирӣ ё нафасбарории чизе, ки ба талаффузи давомдори садои «ш» монанд аст (*мас. садои мор*, *садои об*): **фишшос задан**.

ФИШШОСЗАНӢ فشاس زنی *исми амал аз* **фишшос задан;** вижагии он ки ва он чи фишшос мезанад: **фишшосзании мор**.

ФЛЕГМАТИК *ю.* فلگمتیک *тиб.* 1. як навъи миҷоз. 2.одами карахти дар рафтор вазнин, балғаммизоҷ.

ФЛЕКСИЯ *лот.* فلکسیه *збш.* 1. ҳиссаи охири тағйирёбандаи калима, бандак. 2. тасриф, қоидаи калимасозӣ бо роҳи тағйир додани бандакҳо.

ФЛЕКТИВӢ فلکتیوی он чи мансуб ба флексия аст; **забонҳои флективӣ** забонҳое, ки ба воситаи таркибҳои дохили калима маъноҳои нав месозанд, забонҳои тасрифӣ.

ФОЕҲ *а.* فایح 1.бӯи хуш диҳанда, хушбӯибахш. 2. *маҷ.* паҳнкунанда, мунташир.

ФОЖ(А) فاژ(ه) хамёза.

ФОЖИДАН فاژیدن хамёза кашидан.

ФОЗИЛ *а.* فاضل 1. соҳиби фазилат, фазилатманд, донишманд, доно. 2. барзиёд, афзун. 3. афзал, беҳтар.

ФОИДА *а.* فائده//فایده 1. суд, нафъ, манфиат. 2. *иқт.* баҳрае, ки қарздиҳанда аз қарзгиранда изофа мегирад, рибо, суд; **фоидаи пул** маблағе, ки суддиҳанда аз судгиранда меситонад, рибо; **фоида бахшидан** нафъ расондан; судманд шудан; **фоида бурдан** истифода кардан, манфиатдор шудан; фоида дидан нафъ бурдан, фоидаманд шудан; **фоидаи худро дидан** дар коре манфиати худро ба назар гирифтан, ба эътибори нафъи худ кореро анҷом додан; **фоида дидан** *ниг.* **фоида бахшидан**; **ба фоида додан** маблағеро ба касе бо изофаи суд ба қарз додан; **фоида доштан** нофеъ будан, судманд будан; **фоида кардан** суд бахшидан, манфиат расондан, нафъ дидан; **ба фоида мондан** (маблағеро) *ниг.* **ба фоида додан**; **фоидаи** *касе* **ба** *касе* **расидан** барои касе аз ягон ҷиҳат нафърасон будан; расидани нафъ ба касе; **фоида расондан** барои коре нофеъ ва судманд будан; **аз фоида холӣ набудан** фоиданок будан, фоидае доштан, бенафъ набудан.

ФОИДАБАРДОР فایده بردار он ки аз коре нафъе ба даст медарорад; **фоидабардор шудан** аз коре манфиат гирифтан, истифода кардан.

ФОИДАБАРӢ فایده‌بری *исми амал аз* **фоида бурдан**; судбарӣ, манфиатситонӣ.

ФОИДАБАХШ فایده بخش судманд, нафърасон, натиҷаи хубдиҳанда, он ки ё он чи аз он суде ба даст меояд.

ФОИДАБАХШӢ فایده‌بخشی *исми амал аз* **фоида бахшидан**; суддиҳӣ, манфиатрасонӣ.

ФОИДАГИРӢ فایده گیری *ниг.* **фоидабарӣ**.

ФОИДАДЕҲ فایده ده *ниг.* **фоидабахш**.

ФОИДАДИҲАНДА فایده دهنده *ниг.* **фоидабахш**.

ФОИДАДОР فایده دار он ки ва он чи бар касе ва бар чизе фоида мерасонад, манфиатбахш.

ФОИДАДОРӢ فایده داری вижагии он ки ва он чи фоида дорад.

ФОИДАКОР فایده کار *ниг.* **фоидабахш**.

ФОИДАМАНД فایده‌مند *ниг.* **фоидабахш**; **фоидаманд шудан (аз** *чизе***)** истифода кардан, кор фармуда нафъ ба даст даровардан.

ФОИДАНОК فایده ناک судманд, нафърасон; **кори фоиданок** коре, ки аз он нафъе ба даст меояд.

ФОИДАНОКӢ فایده ناکی *ниг.* **фоидабахшӣ**.

ФОИДАОВАР فایده آور он ки ва он чи бар касе ва бар чизе фоида меоварад.

ФОИДАОВАРӢ فایده آوری *исми амал аз* **фоида овардан**; вижагии он ки ва он чи фоида меоварад.

ФОИДАРАСОН فایده رسان *ниг.* **фоидабахш**.

ФОИДАРАСОНӢ فایده رسانی *ниг.* **фоидабахшӣ**.

ФОИДАСИТОН فایده ستان фоидагир, гирандаи фоида, судситон.

ФОИДАСИТОНӢ فایدهستانی *исми амал аз* **фоида ситондан**; фоидагирӣ, ба даст овардани фоида, судситонӣ.

ФОИДАТАЛАБ فایدهطلب он ки ба коре бо мақсади ҳосил кардани суде иқдом мекунад, нафъҷӯй.

ФОИДАХӮР فایده خور рибохор, ба суддиҳандаи пул, судхӯр.

ФОИДАХӮРӢ فایده خوری *исми амал аз* **фоида хӯрдан**; рибохорӣ, судхӯрӣ.

ФОИДАҶӮӢ فایده جویی *исми амал аз* **фоида ҷустан**; вижагии он ки дар коре ҷиҳати фоида ҷустан иқдом мекунад.

ФОИДАҶӮЙ فایده جوی он ки дар ҳама ҷо дар пайи нафъе, фоидае мебошад; *ниг.* **фоидаталаб**.

ФОИДАШАРИК فایده شریک муомилае, ки дар он нафъи ҳосилшуда дар байни шарикон тақсим меёбад.

ФОИЗ I *а.* فایض 1. файзбахш; файзёб, баҳравар. 2. файзу баракат; суд, нафъ. 3. *риёз.* садяки адади том, ки ба сифати воҳид қабул шудааст ва аломати % ишора ба он аст, дарсад, фисад.

ФОИЗ II *а.* فایز 1. расанда, ғолиб, ноилшаванда; **фоиз шудан (гаштан)** муваффақ шудан, комёб шудан. 2. раҳоиёфта, растагор, халосшуда.

ФОИҚ *а.* فایق 1. он ки фавқи ҳама чиз бошад, болотар, бартар; беҳтарин, баргузидатарин; беҳтар, афзал. 2. ғолиб, забардаст.

ФОИЛ *а.* فاعل 1. кунанда, омил, соҳиби ҳаракату кор, анҷомдиҳандаи кор. 2. *кҳн. грам.* мубтадо (субъект); *муқоб.* **мафъул**; **фоилу мафъул** мубтадо ва пуркунанда; **фоилу мунфаил** фоилу мафъул, кунанда ва кардашуда.

ФОЙТУН *ю.* فایتون *кҳн.* аробаи чорчархаи одамкашонӣ, ки онро асп мекашад.

ФОЙТУНЧӢ فایتونچی *кҳн.* ронандаи фойтун.

ФОКУС *фр.* فاکس *ниг.* **шӯъбада**.

ФОҚА *а.* فاقه *кит.* факр; камбағалӣ, нодорӣ, тангдастӣ, мӯҳтоҷӣ, тиҳидастӣ, эҳтиёҷмандӣ.

ФОЛ *а.* فال 1. амали хурофие, ки ба воситаи он кор ё ҳоле (ба некӣ ё бадӣ) гӯё пешбинӣ карда мешавад. 2. шугун; бовар; чизе ё ҳодисаеро нишони некӣ ё бадӣ шумурдан; **фоли нек гирифтан (шумурдан)** шугуни нек ҳисоб кардан; **фол дидан** бо амали махсус ояндаи касе ё кореро пешгӯӣ кардан; **фол задан** *мағ.* тасодуферо пешакӣ нишонаи оқибати нек ё бади коре ҳисоб кардан; **фол кушодан** *ниг.* **фол дидан**; **фол кушоёндан** *мағ.* ба назди фолбин рафта фол дидан (бинондан).

ФОЛБИН فال بین он ки фол мегӯяд, баёнкунандаи фол, шугунгӯ, шугунгар.

ФОЛБИНӢ فال بینی фолгӯӣ, амали фолбин.

ФОЛГИР فال گیر *ниг.* **фолбин**.

ФОЛГИРӢ فال گیری *ниг.* **фолбинӣ**.

ФОЛГӮӢ فال گویی *ниг.* **фолбинӣ**.

ФОЛГӮЙ فال گوی *ниг.* **фолбин**.

ФОЛЗАН فال زن *ниг.* **фолбин**.

ФОЛЗАНӢ فال زنی *ниг.* **фолбинӣ**.

ФОЛИҶ *а.* فالج гирифтори бемории фалаҷ, он ки қисме ё ҷузве аз танаш фалаҷ шуда аз ҳиссу ҳаракат бозмондааст.

ФОЛКЛОР *англ.* فالکلار 1. эҷодиёти даҳонии халқ. 2. маҷмӯи одатҳо, маросимҳо, афсона ва сурудҳои оммаи мардум.

ФОЛКЛОРӢ فالکلاری *мансуб ба* **фолклор**; адабиёти шифоҳии халқ.

ФОЛКЛОРШИНОС فالکلارشناس мутахассиси эҷодиёти шифоҳии халқ.

ФОЛКЛОРШИНОСӢ فالکلارشناسی илм дар бораи эҷодиёти даҳонии халқ ва одобу русуми он; илме, ки мавзӯи мавриди баҳси он фолклор аст.

ФОЛКУШО فال کشا *ниг.* **фолбин**.

ФОЛКУШОӢ فال کشایی *ниг.* **фолбинӣ**.

ФОЛНОМА فال نامه китоб ё рисолае, ки дар он роҳу тариқи фолгирӣ навишта шудааст.

ФОМ I فام ранг, намо; сиёҳфом, сиёҳранг.

ФОМ II فام *шакли дигари* **вом**; **фом тӯхтан** қарзро пардохтан.

ФОМИЛ//ФОМИЛӢ *англ.* فامیل//فامیلی *гуфт.* навъе аз чой, чойи сиёҳ.

ФОН *фр.* فان он қисми сатҳ, ки дар он унсур ё ашёи асосӣ тасвир карда мешавад.

ФОНА فانه 1. оҳани нӯгтезе, ки барои осонтар кафондани ҳезум ва ғӯлачӯб кор фармуда мешавад. 2. чӯбаке, ки барои устувории сутун, қолиби кафш ва *г.* ба зер ё мобайни онҳо зада мешавад; **фона задан** бо воситаи фона сахт ҷафс ё устувор кардани чизе.

ФОНАЗАНӢ فانه زنی *исми амал аз* **фона задан**; ба чӯб, ҳезум *ва г.* фона гузошта онро кафондан.

ФОНАМОНАНД فانه مانند он чи шабеҳи фона аст: **чӯби фонамонанд**.

ФОНАШАКЛ فانه شکل *ниг.* **фонамонанд**.

ФОНЕМА *ю.* فانمه *збш.* овоз, ки дар калима маъноро дигар мекунад.

ФОНЕНДОСКОП *ю.* فانندانسکاپ *тиб.* абзоре, ки ба воситаи он задани дил ва садои ҳаракати шушро гӯш мекунанд.

ФОНЕТИКА *ю.* فانتیکه *збш.* як соҳаи илми забоншиносӣ, ки сохти овозии забонро меомӯзад; таркиби садоии забон; савтиёт, овошиносӣ.

ФОНЕТИКӢ فانتیکی он чи мансуб ба фонетика аст.

ФОНИД//ФОНИЗ *а.* فانید//فانیذ қанди сафед, шакари сафед; навъе аз ҳалво; *муқ.* **пониз**.

ФОНӢ *а.* فانی фаношаванда, нестшаванда, нобудшаванда, заволпазир, бебақо; **дунёи фонӣ** дунёи бебақо.

ФОНОЛОГИЯ *ю.* فانالاگیه илм дар бораи ташхиси овоз.

ФОНУС *ю.* فانوس олате, ки аз филиз, шиша *ва г.* сохта ба дарунаш шамъ ё чароғ афрӯхта дар ҷое меовезанд ё бо худ мебаранд; ◊ **фонуси хаёл** а) фонусе, ки ба даруни он суратҳо мекашанд ва он суратҳо бо таъсири гармӣ ва дуд ба ҳаракат меоянд; б) *адш., маҷ.* санъати истиора дар маънои хаёлоти рангин ва хуби шоирона.

ФОРАМ فارم гуворо, дилкаш, дилнишин; **боди форам** боди хуш, боди дилнишин.

ФОРАМӢ فارمی гуворо будан, дилкашӣ, дилнишинӣ.

ФОРИҒ *а.* فارغ 1. халосшуда, наҷотёфта, озод, осуда, ором; **фориғ кардан** осуда кардан, хотирҷамъ кардан. 2. бепарво, бехабар. 3. осуда, хуш, осудахотир, хотирҷамъ; **фориғ шудан** озод шудан аз чизе, осуда шудан аз ташвиш.

ФОРИҒБОЛ فارغبال *маҷ.*, осудахотир, осудадил, хотирҷамъ.

ФОРИҒБОЛӢ فارغبالی *маҷ.* осудахотирӣ, хотирҷамъӣ, осудадилӣ.

ФОРИҒБОЛОНА فارغبالانه *маҷ.* бо хотири ҷамъ, бо хотири осуда, осудадилона.

ФОРИҒДИЛ فارغدل *маҷ.* осудадил, хушдил, бепарво.

ФОРИҒДИЛӢ فارغدلی осудадилӣ, оромӣ, бепарвоӣ.

ФОРИҒӢ فارغی 1. осудагӣ, хотирҷамъӣ. 2. бепарвоӣ, оромӣ.

ФОРИҒУТТАҲСИЛ *а.* فارغ التحصیل он ки аз таҳсил озод гаштааст, хатмкардаи таҳсил.

ФОРИДАН فاریدن хуш омадан, гуворо будан.

ФОРИҚ *а.* فارق аз ҳам ҷудокунанда, фарқгузоранда, тамйиздиҳанда, миёни ҳақ ва ботил.

ФОРИС *а.* فارس *кит.* асптоз, аспсавор.

ФОРИСӢ فارسی аспсаворӣ, асптозӣ.

ФОРМАЛИЗМ *лот.* فارمليزم 1. риояти шакли берунӣ дар ягон кор ба зарари моҳияти он. 2. *санъ.*, *адш.* ҷараёне дар санъат, адабиёт ва илмҳои дигар, ки фақат ба шакл аҳамияти асосӣ дода, мазмуни ғоявиро ба эътибор намегирад; шаклпарастӣ, зоҳирписандӣ, шаклгароӣ.

ФОРМАЛИН *фр.* فارملين *хим.* моддаи зидди уфунӣ, ки бӯи тунде дорад.

ФОРМАЛИСТ *фр.* فارمليست пайрави ҷараёни формализм, шаклгаро, зоҳирпараст.

ФОРМАЛИСТӢ فارمليستى *мансуб ба* **формализм**.

ФОРОН(И)ДАН فاراندن //فارانيدن 1. *тарзи бавоситаи* **форидан**. 2. хуш қабул кардан.

ФОРС فارس 1. он ки ба забони порсӣ - форсӣ гап мезанад. 2. як қисми сарзамини ҳозираи Эрон, вилояти Форс, ки аз халиҷи Форс сар карда Кирмон, Хузистон, Язд, Исфаҳон ва чанд ноҳияти дигарро дар бар мегирад.

ФОРСИГӮЙ فارسی گوی он ки бо забони форсӣ такаллум мекунад, форсизабон.

ФОРСИЗАБОН فارسی زبان *ниг.* **форсигӯй**.

ФОРСӢ فارسی [*муарраби* **порсӣ**] 1. *мансуб ба* **форс**; **забони форсӣ**. 2. мансуб ба Эрон ва қавмҳои эронинажод.

ФОРТЕПИАНО *ит.* فارتپيَنا *санъ.* сози мусиқии торӣ, ки ба воситаи зер кардан ба клавишҳо ба садо медарояд.

ФОРУМ *лот.* فاروم 1. майдони баромадҳои оммавӣ дар Рими қадим. 2. ҷамъомад, анҷуман.

ФОРУҚ *а.* فاروق *ниг.* **форик**.

ФОСИД *а.* فاسد вайроншуда, гандида; фасодёфта.

ФОСИҚ *а* فاسق бадахлоқ, бадкор; бадкирдор.

ФОСИҚӢ فاسقى бадкорӣ, табаҳкорӣ, бадахлоқӣ; зинокорӣ.

ФОСИҚОНА فاسقانه бадкорона, бо ахлоқи бад, фосиқвор, ҳамчун фосиқ: **амали фосиқона**, **рафтори фосиқона**.

ФОСИЛА *а.* فاصله вақт ва масоҳати байни ду чиз, масофати миёни ду чиз.

ФОСИЛАВӢ فاصلوى ҳар он чи бо фосила аст, фосиладор, масофадор.

ФОСИЛАДОР فاصله دار дорои фосила, ду ё чанд чиз, ки аз ҳам фосила доранд.

ФОСИЛАСАНҶ فاصله سنج дастгоҳи махсус барои муайян кардани мизони дурӣ ва масофа.

ФОСФОР *ю.* فاسفار унсури химиявӣ, ки зуд шӯълавар мешавад; моддаи дар торикӣ равшанидиҳанда, ки дар баъзе маъданҳо ва устухони ҷисмҳои зинда мавҷуд аст.

ФОСФОРИТ *ю.* فاسفاريت *хим.* як хел маъдани зардча ё бӯрранг, ки дар таркибаш оҳаки асиди фосфат дорад ва дар зироат ҳамчун нурӣ кор фармуда мешавад.

ФОТЕҲ *а.* فاتح 1. фатҳкунанда, кушоянда. 2. ғолиб, зафарёб; **фотеҳ шудан** ғалаба кардан, музаффар гардидан (ба душман).

ФОТЕҲА//ФОТИҲА *а.* فاتحه 1. оғоз ва ибтидои коре, аввали ҳар чизе. 2. дуои хайр; рухсат ва иҷозат; **фотеҳа гирифтан** дар оғози коре барои пешрафти он дуои хайр гирифтан; **фотеҳаи сафед (додан)** нияти нек, дуои хайр кардан барои пешрафт ва хайрияти коре дар оғози он; **фотеҳа кардан** духтареро ба ҷавоне номзад кардан; **фотеҳа хондан** дар маҷлиси сӯгворӣ дар ҳаққи арвоҳи гузаштагон дуои хайр кардан.

ФОТЕҲОНА فاتحانه фирӯзмандона, бо музаффарият, ғолибона.

ФОТИҚ *а.* فاتق 1. шикофанда, кушоянда. 2. *маҷ.* ҳалкунанда, иҷрокунандаи тадбирҳо ва умурот.

ФОТИН *а.* فاتن *кит.* дилбар, дилкаш, дилрабо, ҷозиб, фаттон.

ФОТИР I *а.* فاتر суст, забун, нотавон; **хотири фотир** зеҳни кунд, хотир ва зеҳни заиф.

ФОТИР II *а.* فاطر холиқ, халққунанда, халлоқ, офаринанда, офаридгор, ҳаётбахш; **саҳоби фотир** абри ҳаётбахш.

ФОТИҲА *а.* فاتحه *д. ниг.* **фотеҳа**.

ФОТИҲАДИҲАНДА فاتحه دهنده дуодиҳанда, дуогӯй.

ФОТИҲАХОНӢ فاتحه خوانی *исми амал аз* **фотеҳа хондан**; хондани дуои хайр дар ҳаққи рӯҳи марҳум.

ФОТОНАВОР فاتانوار *санъ.* навор ва аксе, ки тавассути дастгоҳи аккосӣ бардошта мешавад.

ФОТОНУСХА فاتانسخه нусхае, ки аксбардорӣ шудааст.

ФОТОСИНТЕЗ *фр.* فاتاسینتز *бот.* падидае, ки дар он гиёҳони сабз бо истифода аз нерӯи офтоб моддаҳои органикӣ тавлид мекунанд.

ФОТОСФЕРА *фр.* فاتاسفره *нуҷ.* равшантарин қисмати дидашавандаи Офтоб, ки то умқи 400 км. аз сатҳи он имтидод дорад.

ФОТОХИМИЯ *фр.* فاتاخیمیه *хим.* соҳае аз илми химия, ки асари нурро бар аксуламалҳои химиявӣ баррасӣ мекунад.

ФОХИР(А) *а.* فاخر(ه) 1. фахркунанда. 2. *маҷ.* ҳар чизи нағз ва гаронбаҳо, ки боиси фахр аст; олӣ, бошукӯҳ: либоси фохир.

ФОХТА فاخته *зоол.* як навъ кабӯтари ёбоӣ; куку.

ФОҲИШ *а.* فاحش қабеҳ, зишт, дар бадӣ аз ҳад гузаранда; **ғалати фоҳиш** ғалати бисёр ошкор.

ФОҲИША I *а.* فاحشه 1. *муаннаси* **фоҳиш**. 2. зани сабукпо, зани зинокор, тардоман.

ФОҲИША II *а.* فاحشه кори зишт, кори бад, бадкорӣ.

ФОҲИШАБОЗ فاحشه‌باز марде, ки бо фоҳишаҳо зинокорӣ мекунад.

ФОҲИШАГӢ فاحشگی фаҳш, бадахлоқӣ, машғул будан бо зинокорӣ.

ФОҲИШАХОНА فاحشه‌خانه маконе, ки дар он занони фоҳиша танфурӯшӣ мекунанд.

ФОҶЕА *а.* فاجعه *ниг.* **фоҷиа**.

ФОҶИА *а.* فاجعه 1. бало, мусибат, ҳодисаи ногувор, фалокати андӯҳовар. 2. *адш.* асари драмавие, ки қаҳрамони он дар мубориза нобуд мешавад, трагедия.

ФОҶИААНГЕЗ فاجعه‌انگیز мусибатнок, андӯҳовар.

ФОҶИАВӢ فاجعوی *мансуб ба* **фоҷиа**; фоҷианок, андӯҳовар.

ФОҶИАГОҲ فاجعه‌گاه ҷое, ки фоҷиае воқеъ гардидааст.

ФОҶИАНАВИС فاجعه‌نویس муаллифе, ки ба эҷоди асарҳои фоҷиавӣ машғул аст.

ФОҶИАНОК فاجعه‌ناک андӯҳовар, мудҳиш, пур аз бало ва азобу уқубат.

ФОҶИАОВАР فاجعه آور он чи мӯҷиби эҷод ва ҳастии фоҷиа мегардад.

ФОҶИАОМЕЗ فاجعه آمیز *ниг.* **фоҷиаангез**.

ФОҶИОНА فاجعانه ваҳшатнок; *ниг.* **фоҷианок**; **манзараи фоҷиона** манзарае, ки боиси ваҳшат ва андӯҳ мегардад ва фоҷеаро намудор мекунад.

ФОҶИР *а.* فاجر *кит.* табаҳкор, бадкор, бадахлоқ, фосиқ, зинокор.

ФОҶИРӢ فاجری *амали* **фоҷир**; бадахлоқӣ, фосиқӣ.

ФОШ فاش ошкоро, зоҳир; машҳуршуда, маъруф; **фош гардидан (шудан)** ошкор шудан, ба ҳама маълум гардидан, интишор ёфтан; **фош гуфтан** суханеро бе ибо ошкоро баён кардан: **фош кардан** ошкор кардан, кушода ба майдон ниҳодан, паҳн кардан (сирреро, хабареро).

ФОШКУНАНДА فاش‌کننده он ки ошкор ва маълум мекунад (сирре ё ҷиноятерро).

ФОШОФОШ فاشافاش ошкоро, рӯирост, кушод; **фошофош гуфтан** (суханеро) бе ибо, кушоду ошкоро ба ҳама маълум кардан.

ФРАГМЕНТ *фр.* فرگمنت порча, пора; парда.

ФРАЗЕОЛОГИЗМ *ю.* فرَزئالاگیزم ибора ва таркибҳои рехта.

ФРАЗЕОЛОГИЯ *ю.* فرزئالاگیه соҳаи илми забоншиносӣ, ки ибора ва таркибҳои устувори рехтаро меомӯзад.

ФРАЗЕОЛОГӢ فرزئالاگی *мансуб ба* **фразеология**.

ФРАКСИЯ *фр.* فراکسیه *с.* дастае аз аъзои як ҳизб ё гурӯҳи сиёсии ҳамфикр, ки барои дастёбӣ ба ҳадафҳои муайян фаъолият мекунанд; гурӯҳи ҷудошуда дар дохили ҳизби сиёсӣ.

ФРУКТОЗА *лот.* فروکتازه *хим.* қанди мева, навъи қанди шашкарбона, ки дар меваҳои ширин ва расида, асал ва шохаи гул ба мушоҳида мерасад.

ФТОР *ю.* فتار *хим.* унсури химиявии мансуби галогенҳо, ки гази зардчаи тезбӯст.

ФУ *ю.* فو 1. *гуфт. кӯтоҳшудаи* **туфу**. 2. *бот.* гиёҳи сунбулуттиб.

ФУВОҚ *а.* فواق ҳиққос, ҳиққичоқ.

ФУГОН فوگان нӯшокии кайфовар, ки аз ҷав, мавиз ва биринҷ тайёр мешавад, пиво.

ФУЗАЛО *а.* فضلا *ҷ.* **фозил**.

ФУЗОЛА *а.* فضاله чизи зиёдатӣ, боқимондаи чизе.

ФУЗУДАН فزودن *ниг.* **афзудан**.

ФУЗУЛ *а.* فضول он ки бесабаб ба кори дигарон мудохила мекунад; забондароз, пургӯй.

ФУЗУЛӢ فضولی *кит.* сергапӣ, забондарозӣ.

ФУЗУН فزون *ниг.* **афзун**; **аз ҳад фузун** аз ҳад зиёд.

ФУЗУНГӮЙӢ فزونگویی сергапӣ, сухан бисёр гуфтан.

ФУК فوک *гуфт.* гирдогирди даҳони чорпоён, пӯз, пӯза.

ФУҚАРО *а.* فقرا *ҷ.* **фақир**

ФУҚАРОЙ فقرایی *мансуб ба* **фуқаро**; одамони одӣ.

ФУҚАРОПАРВАР فقراپرور раиятнавоз, он ки ғами фақирон ва тобеони худро мехӯрад.

ФУҚАҲО *а.* فقها *ҷ.* **фақеҳ**.

ФУҚДОН فقدان 1. гум кардан, аз даст додан; гум шудан, аз даст рафтан. 2. набудан, дастнорас будан.

ФУҚОЪ *а.* فقاع *ниг.* **фугон**.

ФУЛК *а.* فلک *кит.* киштӣ.

ФУЛОД فولاد *муарраби* **пӯлод**.

ФУЛОН فلان *ниг.* **фалон**.

ФУЛС *а.* فلس *ниг.* **фалс**.

ФУЛУС *а.* فلوس *ҷ.* **фалс;** пули сиёҳ, сиккаи мисӣ.

ФУЛФУЛ فلفل *ниг.* **филфил**.

ФУНДУҚ فندق донаи гирди майда аз ҷинси ҷавз; мағзи донаи фундуқ.

ФУНКСИЯ *лот.* فونکسیه кори узви бадан; кор, вазифа, ӯҳдадорӣ.

ФУНУДАН فنودن фанд кардан, фиребидан, фирефтан.

ФУНУН *а.* فنون *ҷ.* **фан**.

ФУОД *а.* فؤاد *кит.* дил, қалб.

ФУРЗА(Т) *а.* فرضه//فرضت 1.(даҳонаи ҷӯӣ) ҷои даромадани киштӣ ба дарё, ҷои савор шудан ба киштӣ, бандар. 2. *кит.* боҷхона, гумрук.

ФУРҚАТ *а.* فرقت *кит.* ҷудоӣ, дурӣ, фироқ, ҳиҷрон.

ФУРҚОН *а.* فرقان 1. фарқкунандаи ҳақ аз ботил, шар аз хайр. 2. *д.* яке аз номҳои Қуръон.

ФУРОВАРД فراورد *ниг.* **фаровард**; **дар фуроварди маҷлис** дар хотимаи маҷлис, дар поён ва анҷомёбии маҷлис.

ФУРОВАРДАН فراوردن *тарзи бавоситаи* **фуромадан**; 1. поин овардан, фурӯ овардан; пиёда кардан (чизе ё касеро аз чое, *масалан* аз асп ё воситаи нақлиёте *ва г.*). 2. *маҷ.* хатм кардан, хонда ба итмом расонидан; **Қуръон фуровардан** хатми Қуръон; **гардан (сар)**

фуровардан *маҷ.* таслим шудан; итоат кардан; **келин фуровардан** *маҷ.* ба хонаи худ арӯс овардан, писари худро зандор кардан; **аз мансабе (вазифае) фуровардан** аз коре холӣ кардан, маъзул намудан, аз вазифае барканор намудан; **мушт фуровардан** мушт задан.

фуромад فرامد *асоси замони гузашта аз* **фуромадан**.

ФУРОМАД فرامد пастӣ, хамӣ, нишебӣ.

ФУРОМАДАН فرامدن 1. фурӯ омадан, аз боло поин шудан, ба зер омадан. 2. ба хонаи касе ворид шудан, дар ҷое манзил кардан. 3. паст шудан, пасанда шудан, кам шудан *мас.,* оби дарё; **аз шаст (ғазаб, ҷаҳл) фуромадан** *маҷ.* паст шудани шаст, таскин ёфтани ғазаб; **аз қувват фуромадан** *маҷ.* камқувват шудан, нотавон шудан; **торикӣ фуромадан** торик шудани осмон, шаб шудан.

ФУРОМАДГОҲ فرامدگاه 1. маҳалли поин фуромадан, ҷои нузул. 2. *ниг.* **фурудгоҳ**.

ФУРС فرس [*муарраби* **порс**] эронӣ; форсӣ; забони форсӣ.

ФУРСАТ *а.* فرصت 1. вақти мусоид барои анҷом додани коре, лаҳзаи мувофиқ, ҳангоми муносиб. 2. вақт, муддат; миқдори вақт; **дар андак фурсат** ба гузашти андак вақт; **фурсатро гузарондан** вақтро талаф кардан, мавриди муносибро аз даст додан, кореро дар мавриди мусоид иҷро накардан; **фурсат додан** имкон додан, ба касе барои адои коре вақти мусоид фароҳам овардан; **фурсатро аз даст додан** аз шароити мусоид истифода набурдан, мавриди муносибро беҳуда талаф кардан; **фурсат донистан** ғанимат шумурдани вақт ва имкониятеро ба иҷрои коре; **фурсат ёфтан** мавқеи муносиб пайдо кардан ба иҷрои коре; даст ёфтан; **фурсат расидан** вақти мусоид фароҳам омадан барои иҷрои коре; **фурсатро ғанимат донистан (шумурдан)** вақти мусоидро аз даст надодан ва ба ҳисоб гирифтан.

ФУРСАТТАЛАБ فرصت طلب он ки барои иҷро ё ба итмом расонидани коре вақт талаб мекунад.

ФУРСАТТАЛАБӢ فرصت طلبی амали фурсатталаб.

ФУРСАТТАЛАБОНА فرصت طلبانه хусусияти он ки ҷиҳати иҷрои коре фурсат мехоҳад.

ФУРСАТҶӮӢ فرصت‌جویی :**фурсатҷӯӣ кардан** барои иҷро коре дар кофтукови вақт ва шароити мусоид будан.

ФУРСАТҶӮЙ فرصت‌جوی он ки вақт ва шароити мусоиде меҷӯяд.

ФУРСОН *а.* فرسان *ҷ.* **форис**.

ФУРУД فرود зер, поён; *муқоб.* **боло**; **сар фуруд овардан** а) сар ба поён кардан, сар хам кардан; б) *маҷ.* таъзим ва итоат кардан; **фуруд овардан** поин овардан, пиёда кардан; поин кардан; *муқоб.* **баровардан** (ба боло) **фуруд омадан** а) фуромадан, поин омадан, аз чизе ва ҷое поин шудан; б) ба зер омадан (аз асп *ва г.*); в) нузул кардан, таваққуф намудан (ба хонаи касе).

ФУРУДГОҲ فرودگاه 1. макон ва ҷои фуруд омадан. 2. ҷои паридан ва фуруд омадани ҳавопаймоҳо.

ФУРУДОӢ فرودآیی *исми амал аз* **фуруд омадан**; фуруд омадан, поён шудан.

ФУРУДХОНА فرودخانه бошишгоҳи мувaққатӣ, хобгоҳ, хобҷой.

ФУРУЗД فرزد *ниг.* **фаразд**.

ФУРУНҶ فرنج атрофи даҳан, лунҷ, пӯз.

ФУРУСАТ *а.* فروست асптозӣ, аспронӣ.

ФУРУСИЯТ *а.* فروسیت *ниг.* **фурусат**.

ФУРУШ *а.* فروش *ҷ.* **фарш** 1.

ФУРӮ فرو 1. зер, поён. 2. пеш аз калимаҳо ба вазифаи пешванд омада, ба онҳо маъниҳои нав медиҳад; **фурӯ афкандан** ба поён андохтан; **фурӯ нишондан** а) *маҷ.* паст кардан, *мас.* оташро; б) *маҷ.* паст кардан, таскин додан, хомӯш кардан (хашм, шӯриш, балворо); **фурӯ омадан**; **фурӯ рафтан;** в) дохил, дарун; **фурӯ бурдан, фурӯ кашидан**; **фурӯ фиристодан** (мехро); ◊ **фурӯ афтодан (ғалтидан)** сарозер афтодан, аз боло ба поин ғалтидан; **фурӯ бурдан (додан)** *маҷ. чизеро*

балъидан; **фурӯ гирифтан** печонда гирифтан, иҳота кардан, муҳосира кардан; **фурӯ додан** а) *маҷ.* фурӯ бурдан, балъидан; б) ба поён афкандан; **фурӯ кашидан** ба дарун кашидан, фурӯ бурдан; **фурӯ мондан** *маҷ.* ҳайрон шудан, моту мабҳут шудан, чӣ кор кардани худро надониста ноилоҷ мондан; **фурӯ нишастан** *маҷ.* таскин ёфтан, паст шудан; ором гардидан; хомӯш шудан (*-и оташ*); **фурӯ омадан** а) поин шудан, ба зер омадан, нузул кардан; б) *маҷ.* таваққуф намудан; в) фурӯ рафтан, ғуруб кардан; **фурӯ рафтан** *маҷ.* ба даруни чизе даромадан; ғӯтидан, ғарқ шудан, тамоман дода шудан (ба хоб, ба хаёл); **фурӯ рехтан** *маҷ.* аз боло ба рӯи чизе рехтан, рехта болои чизеро пахш кардан; **лаб фурӯ бастан** хомӯш мондан, гап назадан, сукут кардан; **сар фурӯ овардан** таъзим кардан; *маҷ.* итоат кардан, таслим шудан, сар хам кардан; **фурӯ нишастан (рафтан)-и офтоб** ғуруби офтоб, фаромадани офтоб.

ФУРӮБАРӢ فروبرى амали фурӯ бурдан, *маҷ.* балъидан, хӯрдан.

ФУРӮБАСТА فروبسته *сифати феълии замони гузашта аз* **фурӯ бастан;** 1. ба ҳам баста, пӯшида. 2. *маҷ.* чигилшуда; сарбаста, мушкил.

ФУРӮГУЗОР فروگذار **:фурӯгузор кардан** фурӯ гузоштан; ба ҳоли худ гузоштан; канор гирифтан; тарк кардан.

ФУРӮГУЗОШТ فروگذاشت 1. ғафлат, сустӣ (дар коре); ба ҳоли худ гузоштани коре. 2. гузашт, чашмпӯшӣ (аз коре); **фурӯгузошт шудан** сустӣ рӯй додан, саҳлангорӣ ва ғафлат дар иҷрои коре.

ФУРӮҒ فروغ 1. рӯшноӣ, тобиш, партав, нур, тобиши офтоб, оташ *ва г.* 2. латофат, обу ранг, зебоӣ.

ФУРӮҒБАХШ فروغبخش 1. нурдиҳанда, рӯшноидиҳанда. 2. обурангдиҳанда, ороишдиҳанда, музаййин.

ФУРӮҒМАНД فروغمند 1. дорои нуру ҷило. 2. *маҷ.* зебо, бо обу ранг, музайян.

ФУРӮҒМАНДӢ فروغمندى 1. дурахшонӣ, тобандагӣ. 2. *маҷ.* зебоӣ, бообурангӣ, тазайюн.

ФУРӮДАСТ فرودست *маҷ.* зердаст, заиф, забун, оҷиз, дастнигар.

ФУРӮЗ فروز 1. равшанӣ, рӯшноӣ; фурӯзонӣ, тобиш. 2. равшанидиҳанда, рӯшноидиҳанда фурӯзанда.

ФУРӮЗАНДА فروزنده *ниг.* **афрӯзанда**.

ФУРӮЗАНДАГӢ فروزندگى хусусияти он чи фурӯзанда ва дурахшон аст; ҷило, таҷалло.

ФУРӮЗИНА فروزينه чӯбпора, параха, коғазу пахта ва хасу хошок, ки воситаи даргиронидани оташ мегардад, пешдаргирон.

ФУРӮЗОН فروزان 1. дурахшон, тобон, равшан, шӯълавар, барафрӯхта. 2. *маҷ.* пурхашму кина, барои хусумат омода: **оташи фурӯзон** а) оташи афрӯхта; б) *маҷ.* барои ҷангу кинаҷӯӣ омода.

ФУРӮЗОН(ИДАН فروزانيدن // فروزاندن афрӯхтан, равшан кардан, шӯълавар намудан (оташро).

ФУРӮЗОНӢ فروزانى равшанӣ, рӯшноӣ, шӯълаварӣ.

ФУРӮКАШ فروكش *кит.* аз сафар бозистодан, манзил кардан; иқомат; **фурӯкаш кардан** манзил кардан, иқомат намудан.

ФУРӮКАШӢ فروكشى 1. манзилу иқомат ихтиёр кардан. 2. фурӯбарӣ, дамкашӣ, амали фурӯ кашидан.

ФУРӮМОНДА فرومانده *сифати феълии замони гузашта аз* **фурӯ мондан;** *маҷ.* 1. ҳайрон, ҳайратзада, мутаҳаййир. 2. дармонда, ба вазъи танг дучоршуда, оҷиз, дармонда.

ФУРӮМОНДАГӢ فروماندگى *маҷ.* ба аҳволи танг мондан, дармондагӣ, оҷизӣ.

ФУРӮМОЯ فرومايه дун, паст, разил, пастфитрат, бадасл; беқадру қимат, хор, залил, хасис, мумсик.

ФУРӮМОЯГӢ فرومايگى пастӣ, разолат, пастфитратӣ.

ФУРӮНИШОНӢ فرونشانى *исми амал аз* **фурӯ нишондан;** 1. *маҷ.* хомӯш кардан, паст кардан (*оташро*). 2. ором кардан, хобондан (*мас. шӯриширо*).

ФУРӮРАВАНДА فرورونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **фурӯ рафтан;** ғутаваршаванда (ба зер), поёнраванда, фурӯнишинанда, нопадидшаванда (офтоб, моҳ).

ФУРӮРАВӢ فروروی *амали* **фурӯ рафтан;** 1. фурӯ ғалтидан, резиш, чӯкиш (нисбат ба қисми ҷудошудаи кӯҳ, тарма, кон). 2. поёнравӣ, нишаст, ғуруб; **фурӯравии офтоб** ғуруби офтоб, нопадид шудани офтоб.

ФУРӮРАФТА فرورفته *сифати феълии замони гузашта аз* **фурӯ рафтан;** 1. рехта, харобшуда, азҳамрехта. 2. ғарқшуда, ғӯтаваршуда; **чашмони фурӯрафта** чашмони чӯкида (аз беморӣ, заъф *ва г.*).

ФУРӮРАФТАГӢ فرورفتگی *ниг.* **фурӯрафта**.

ФУРӮТАН فروتن *маҷ.* хоксор, шикастанафс, бетакаббур, тавозӯъкор.

ФУРӮТАНӢ فروتنی *маҷ.* хоксорӣ, тавозӯъ, шикастанафсӣ.

ФУРӮТАНОНА فروتنانه *маҷ.* бо тавозӯъ, бо хоксорӣ, хоксорона.

ФУРӮХАМИДА فروخمیده *ниг.* **фурӯрафта**.

ФУРӮХАМИДАГӢ فروخمیدگی хусусияти он ки ва он чи фурӯ мехамад; *ниг.* **фурӯрафта**.

ФУРӮХАМӢ فروخمی 1. фурӯ хамидан, нишеб шудан, поин шудан. 2. ҷой ва макони поин шудан, нишебӣ.

фурӯхт فروخت асоси замони гузашта аз фурӯхтан.

ФУРӮХТ فروخت фурӯш, фурӯхтан; **хариду фурӯхт** харидуфурӯш, додугирифт.

ФУРӮХТА فروخته *сифати феълии замони гузашта аз* **фурӯхтан;** он чи дар бадали пул ба касе вогузор карда шудааст; фурӯхташуда; **фурӯхта шудан** хиёнат кардан (ба коре, ба касе дар бадали гирифтани пул аз тарафи муқобил).

ФУРӮХТАН فروختن 1. ба фурӯш расонидан, ба ивази пул моле ё чизеро ба дигаре вогузор намудан, байъ; **фурӯхтани гуноҳ** маросими хоси динӣ дар вақти дафни мурдагон. 2. *маҷ.* хиёнат кардан, кӯрнамакӣ кардан.

ФУРӮХТАНАШУДА فروخته نشده *сифати феълии замони гузашта аз* **фурӯхта нашудан;** нафурӯхта, ба фурӯш нарафта.

ФУРӮХТАШУДА فروخته شده *сифати феълии замони гузашта аз* **фурӯхта шудан;** 1. он чи аз молу мавод, ки ба фурӯш рафтааст. 2. *маҷ.* ба хиёнат дучоргардида.

ФУРӮҲАР فروهر *д.* дар дини зардуштия сурати ғайримоддии ҳар як махлуқот, ки барои муҳофизат аз осмон фуруд меояд.

ФУРӮҲИДА فروهیده писандида, мақбул.

ФУРӮҲИШТА فروهشته сарозер, овезон, овехта.

ФУРӮҲИШТАН فروهشتن овезон ва сарозер кардан, овехтан.

фурӯш فروش *асоси замони ҳозира аз* **фурӯхтан**.

ФУРӮШ فروش 1. фурӯхтан; **фурӯши дона-дона** донабайъ фурӯхтани чизе; **барои фурӯш** барои фурӯхтан; **ба фурӯш гузоштан (мондан)** чизе ё молеро барои фурӯхтан ба харидор манзур кардан, фурӯхтанӣ шудан; **ба фурӯш расидан (рафтан)** *маҷ.* фурӯхта шудан; **фурӯш ёфтан** ба фурӯш расидан; **фурӯш шудан** фурӯхта шудан. 2. *чун ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб маънои* фурӯшандаи чизеро *дорад*: **китобфурӯш, матоъфурӯш**...

ФУРӮШАНДА فروشنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **фурӯхтан**. 2. он ки молеро ба фурӯш мерасонад; молфурӯш, корманди муассисаи тиҷоратӣ, ки молро ба харидор манзур мекунад.

ФУРӮШАНДАГӢ فروشندگی амалу шуғли фурӯшанда, молфурӯшӣ.

ФУРӮШГОР فروشگار *ниг.* **фурӯшанда**; *муқоб.* **харидор**.

ФУРӮШГОҲ فروشگاه макони фурӯш, ҷои фурӯхтани молу маҳсулот: **фурӯшгоҳи марказӣ**.

ФУРӮШӢ فروشی чизи ба фурӯш гузошташуда, фурӯхтанӣ; **ҳавлии фурӯшӣ** ҳавлие, ки соҳибаш онро ба фурӯш мондааст.

ФУРҶА *а.* فرجه 1. *ниг.* **фарҷа**. 2. *маҷ.* вақт, фурсат.

ФУСАҚО *а.* فسقا *ҷ.* **фосиқ**.

ФУСАҲО *а.* فصحا *ҷ.* **фасеҳ**.

ФУСУҚ *а.* فسوق фисқ, фосиқӣ, бадахлоқӣ.

ФУСУН فسون *шакли дигари* **афсун**; макр, ҳила, тазвир; ҷоду, сеҳр, азоим; **фусун кардан** ҳила кардан, макр ба кор бурдан, сеҳр кардан, ҷоду кардан.

ФУСУНБАЁН فسون بیان *маҷ.* он ки истеъдоди балеғи суханбаёнӣ дорад; нотиқи сомеонро ба худ сахт ҷазбкунанда.

ФУСУНБАЁНӢ فسون بیانی *маҷ.* амали фусунбаён; тавассути нутқ ва баёни ҷозиб ҷалб кардан.

ФУСУНГАР فسونگر 1. он ки афсун мекунад; ҷодугар, соҳир. 2. *маҷ.* ҳилагар, маккор.

ФУСУНГАРӢ فسونگری амалу шуғли фусунгар, афсунгарӣ, ҷодугарӣ, соҳирӣ.

ФУСУНКОР فسون کار ҳилагар, маккор.

ФУСУНКОРӢ فسون کاری *амалу шуғли* **фусункор**; ҳилагарӣ, маккорӣ.

ФУСУНПАРДОЗ فسون پرداز *ниг.* **фусунгар**.

ФУСУНПАРДОЗӢ فسونپردازی *ниг.* **фусунгарӣ**.

ФУСУРДА فسرده *ниг.* **афсурда, фасурда**.

ФУСУРДАГӢ فسردگی *ниг.* **афсурдагӣ**.

ФУСУРДАДИЛ فسرده دل *маҷ.* ғамгин, ноумед, афсурдадил, дилмурда.

ФУСУРДАН فسردن *ниг.* **афсурдан**.

ФУСӮС فسوس 1. *ниг.* **афсӯс**. 2. тамасхур, истеҳзо.

ФУСҲАТ *а.* فسحت 1. вусъат, фарохӣ, кушодагӣ, паҳноварӣ. 2. *маҷ.* дилкушодагӣ, хушвақтӣ, тафарруҳ (-и хотир).

ФУТ فوت бод ё ҳавое, ки аз миёни ду лаб берун биёяд, пуф.

ФУТА فوطه//فوته 1. миёнбанде аз матоъ, ки ҷузъи либоси сӯгвории занон дар маросими азо мебошад. 2. дасторча. 3. рӯймол. 4. лунгӣ, ки дар вақти оббозӣ ва дар ҳаммом ба камар мебанданд.

ФУТБОЛ *англ.* فوتبال *варз.* бозиест бо тӯб байни ду гурӯҳ, ки дар майдон ёздаҳнафарӣ бо ҳам мусобиқа мекунанд.

ФУТБОЛБОЗ فوتبالباز бозингари мусобиқаи футбол; он ки бо футбол ҳамчун намуди варзиш машғул аст.

ФУТБОЛБОЗӢ فوتبال بازی машғул будан бо бозии футбол; як навъи машҳуртарини варзиш, ки мусобиқоти он дар сатҳҳои гуногун то миқёси ҷаҳонӣ баргузор мегардад.

ФУТУР *а.* فتور 1. сустӣ, заъф, афсурдагӣ, беҳолӣ. 2. харобӣ, вайронӣ; **футур расонидан** хароб кардан, осеб расонидан; **футур рафтан** (*аз чизе*) рӯ додани заъфу харобӣ ба чизе.

ФУТУРИЗМ *фр.* فتوریزم ҷараёне дар адабиёт ва санъат, ки воқеиятро рад ва тамоми анъанаҳоро инкор мекунад.

ФУТУРИСТ *фр.* فتوریست *адш.* пайрави футуризм дар адабиёт ва санъат.

ФУТӮҲ *а.* فتوح 1. *ҷ.* **фатҳ**. 2. *маҷ.* кушоиши кор, пешрафт дар корҳо.

ФУТӮҲОТ *а.* فتوحات *ҷ.* **футӯҳ** ё *ҷамъулҷамъи* **фатҳ**.

ФУҲУЛ *а.* فحول *ҷ.* **фаҳл** 1.

ФУЧФУЧ//ФУҶФУҶ فجفج//فچفچ *гуфт.,* 1. пичир-пичир гап задан, зери лаб гап задан, бо овози паст, пинҳон гап задан. 2. *маҷ.* бӯсадиҳӣ.

ФУҶОАТ فجاءة 1. ногоҳ гирифтан (касеро). 2. ногоҳ даромадан (фариштаи марг), (бар касе) **мавти фуҷоат** марги ногаҳонӣ.

ФУҶУР *а.* فجور баромадан аз роҳи рост, бадкорӣ, бадахлоқӣ, зинокорӣ: **фиску фуҷур**.

ФУҶҶОР *а.* فجّار *ҷ.* **фоҷир**.

ФУШОР فشار 1. гапи фаҷ, бемаза, ҳазён, сафсата. 2. дашном, ҳақорат.

ФУШУРДА فشرده 1. пахшшуда, зеркардашуда; **фушурда шудан** пахш ва зер шудан, дар таъзиқ ва фишор мондан. 2. мухтасар, кӯтоҳ; **фушурдаи мақола** мухтасари мақола, тезис.

ФУШУРДАН فشردن фишор додан, дар тазйиқ гирифтан, зер ва пахш кардан, ҷафидан; **даст фушурдан** дасти ҳамдигарро фишор дода вохӯрдӣ кардан.

ФӮЗИДАН فوزيدن оруғ додан, пӯзидан.

ФӮЛА فوله дар даруни пӯст мулоимшуда (*мас. харбуза ва монанди ин*); **фӯла кардан** сусту паҷақ кардан.

ФӮЛОД فولاد *муарраби* **пӯлод**.

ФӮЛОДБОЗУ فولادبازو *маҷ.* маҳкамбозу, қавибозу, зӯрманд.

ФӮЛОДГУДОЗ فولادگداز он ки дар корхона ба гудохтани пӯлод сару кор дорад, пӯлодгудоз.

ФӮЛОДГУДОЗӢ فولادگدازى *хим.* гудохтан ва об кардани фӯлод; *муқ.* **фӯлогудоз**.

ФӮЛОДӢ//ФӮЛОДИН فولادى//فولادين аз пӯлод сохташуда, он чи аз пӯлод сохта мешавад.

ФӮЛОДРЕЗӢ فولادريزى *ниг.* **пӯлодрезӣ**.

ФӮТА فوته//فوطه *ниг.* **фута**.

ФӮТАБОФ فوته باف он ки фӯта тайёр мекунад.

ФӮТАБОФӢ فوته‌بافى *амалу шуғли* **футабоф**, фӯта бофтан.

ФӮҲШ فحش *ниг.* **фаҳш**.

Х

Х *ҳарфи бисту ҳафтуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи «*хе, хо*» (خ); дар ҳисоби абҷад ба адади 600 баробар аст.*

ХАБА//ХАФА خبه//خفه гулӯфишурдагӣ: **хаба кардан** буғӣ кардан.

ХАБАБ *а.* خبب 1. ба навбат бар сари як пой истодан. 2. навъе аз тохтани асп.

ХАБАЗДӮ//ХАБАЗДӮК خبزدو//خبزدوک *кит.* гамбуск.

ХАБАК خبک *кит.* фишурда шудани гулӯ, ғиҷовак.

ХАБАР *а.* خبر 1. огоҳӣ, дарак, иттилоъ. 2. матлабе, ки барои огоҳии умум дар матбуот, радио *ва г.* дода мешавад. 3. *грам.* он ҷузъи ҷумла, ки кору ҳаракат, амалу ҳолат ё чигунагии муносибати мубтадоро ифода мекунад; аз ҷиҳати сохту таркиб ва воситаи ифода хелҳои гуногун дорад: **хабари сода, хабари таркибӣ, хабари феълӣ, хабари номӣ** *ва г.*; **хабар гирифтан** аҳвол пурсидан, сиҳату саломатии касеро ҷӯё шудан; **хабар додан** дарак додан, огоҳ кардан; **хабар доштан** огоҳ будан, дараки чизеро донистан; **хабар ёфтан** огоҳ шудан, донистан, фаҳмидан, иттилоъ пайдо намудан; **хабар кардан** а) огоҳ кардан, дарак додан ба касе чизеро; б) даъват кардан, чеғ задан, таклиф намудан; **хабар кашидан** матлаберо ба касе расондан, суханчинӣ кардан, сухани касеро ба назди касе рафта гуфтан; **хабар овардан** матлаберо ба касе расондан; **хабар расонидан** касеро аз коре огоҳ сохтан, хабари чизеро ба касе дарак додан.

ХАБАРБАР خبربر 1. он ки хабар, паём мебарад. 2. хабаркаш; суханчин.

ХАБАРБАРӢ خبربری 1. *ниг.* **хабардиҳӣ**. 2. *ниг.* **хабаркашӣ**.

ХАБАРБИЁР خبربیار *гуфт., ниг.* **хабаровар**.

ХАБАРБИЁРӢ خبربیاری *гуфт., ниг.* **хабароварӣ**.

ХАБАРГИР خبرگیر 1. он ки аз аҳволи касе хабар мегирад, он ки дараки чизеро мегирад, аҳволпурс. 2. ҷосус.

ХАБАРГИРӢ خبرگیری *исми амал аз* **хабар гирифтан**; 1. хабар гирифтан, аҳволи чизеро фаҳмидан. 2. ҷосусӣ.

ХАБАРГИРОН خبرگیران хабар гирифта истодан, доимо ба хабаргирӣ рафтан (омадан).

ХАБАРГУЗОР خبرگزار *кит.* оваранда, расонанда ва ё фиристонандаи хабар.

ХАБАРГУЗОРӢ خبرگزاری 1. созмон ва идорае, ки ба гирдоварӣ ва пахши хабарҳо барои расонаҳои гурӯҳӣ машғул аст: **хабаргузории Ховар**. 2. гумоштагӣ, вакилӣ. 3. дастнишондагӣ, ҷосусӣ.

ХАБАРДИҲАНДА خبردهنده хабаррасон, ахбордиҳанда, огоҳкунанда.

ХАБАРДИҲӢ خبردهی *исми амал аз* **хабар додан**; хабаррасонӣ, ахбордиҳӣ, огоҳ кардан.

ХАБАРДОР خبردار бохабар, огоҳ, воқиф, мутталеъ; **хабардор кардан** огоҳ намудан, воқиф сохтан (*касеро аз коре ё ҳодисае*), маълум кардан (*чизеро ба касе*); **хабардор шудан (гардидан)** огоҳ шудан, воқиф гардидан; **хабардор бош**! огоҳ бош!, эҳтиёт шав!, дар ғафлат намон!.

ХАБАРДОРӢ خبرداری огоҳӣ, воқифӣ, огоҳ будан; **хабардорӣ кардан** хабар гирифта истодан.

ХАБАРДОРКУНАНДА خبردارکننده *ниг.* **хабардиҳанда**.

ХАБАРӢ خبری даъватшуда, хабаркарда (*ба ҷое*); **хабарӣ будан** хабаршуда будан.

ХАБАРКАШ خبرکش он ки гапи касеро ба мақсади низоъандозӣ ба каси дигаре мерасонад; гапчин, суханчин, ҷосус.

ХАБАРКАШӢ خبرکشی амали хабаркаш, гапи касеро рафта дар назди касе гуфтан, суханчинӣ; **хабаркашӣ кардан** суханчинӣ кардан, гапи касеро рафта ба касе расондан (*бо мақсади вайронкорӣ*).

ХАБАРНАВИС خبرنویس он ки барои рӯзнома дар бораи ҳодисае маълумоти мухтасар менависад, мухбир, хабарнигор.

ХАБАРНАВИСӢ خبرنویسی *исми амал аз* **хабар навиштан;** ба рӯзнома ва дигар расонаҳои гурӯҳӣ ва ё барои хабаргузорӣ аз маҳалҳо хабар навиштан, ахбордиҳӣ.

ХАБАРНИГОР خبرنگار он ки дар бораи ҳодисае барои рӯзнома хабар мефиристонад; ахборнавис, мухбир.

ХАБАРНИГОРӢ خبرنگاری 1. *касб ва шуғли* **хабарнавис**; мухбирӣ, навиштани ахбор барои рӯзнома, радио *ва г.* 2. хабаргузорӣ.

ХАБАРНОМА خبرنامه 1. огоҳинома, барои анҷоми коре хабари хаттӣ фиристодан. 2. нашрия ё расонае, ки гузоришҳои хабарии ягон муассисаро пахш мекунад.

ХАБАРОВАР خبرآور он ки хабареро аз касе ё ҷое ба касе ё ба ҷое овардааст.

ХАБАРОВАРӢ خبرآوری *исми амал аз* **хабар овардан**; расондани хабар, овардани маълумот.

ХАБАРПАРОКАНӢ خبرپراکنی 1. пароканиши хабарҳо, паҳн кардани хабар. 2. паҳн кардани хабарҳои бардурӯғ.

ХАБАРПУРС خبرپرس он ки хабар мепурсад, хабаргир, аҳволпурс.

ХАБАРПУРСӢ خبرپرسی хабаргирӣ, аҳволпурсӣ, пурсидани ҳолу аҳволи касе.

ХАБАРРАСОН خبررسان 1. муждарасон, пайк. 2. маълумотдиҳанда, ахбордиҳанда, мухбир; хабаркаш.

ХАБАРРАСОНӢ خبررسانی *исми амал аз* **хабар расондан**; 1. муждарасонӣ. 2. маълумотдиҳӣ; хабаркашӣ.

ХАБАРХОН خبرخوان он ки дар шабакаи хабарӣ барои ислоҳ кардани хабар онро баланд мехонад.

ХАБАРЧИН خبرچین суханчин, хабаркаш.

ХАБАРЧИНӢ خبرچینی суханчинӣ, хабаркашӣ.

ХАБАРЧӢ خبرچی *гуфт.* 1. хабаровар, хабаррасонанда, огоҳ ва воқифкунанда. 2. он ки касонро ба тӯй ё маъракае даъват мекунад; даъваткунанда.

ХАБЕРА خبیره *кит.* ҷамъ, ҷамъи ҳисоб; **хабера шудан** ҷамъ шудан, фароҳам омадан.

ХАББОЗ *а.* خبّاز амали хаббоз, нонвой, нонпаз; нонфурӯш.

ХАББОЗӢ خبّازی нонвойӣ, нонпазӣ; нонфурӯшӣ.

ХАБИР *а.* خبیر бисёр огоҳ ва хабардор; бисёр доно ва кордон.

ХАБИС *а.* خبیث палид, паст, бадкирдор, лаим.

ХАБИСӢ خبیثی палидӣ, пастӣ, лаимӣ, бадтинатӣ, разолат.

ХАБОК خباک *кит.* чордевори саркушода, ки чорпоро шабҳо дар он нигоҳ медоранд.

ХАБОСАТ *а.* خباثت палидӣ, нопокӣ, бадкирдорӣ.

ХАВ I خو алафи бегонае, ки дар миёни ғалла *ва г.* мерӯяд, алафи печак.

ХАВ II خو хараки чӯбин барои болои он истода кор кардани гилкор.

ХАВЗ *а.* خوض *кит.* ба коре бо диққат машғул шудан; **хавз кардан** (*ё* **намудан**) а) чуқур рафтан дар коре, чуқур фикр кардан; машғул ва саргарми чизе будан; б) тӯҳмат кардан, бӯҳтон кардан, бадӣ кардан; фитна кардан, иғво кардан.

ХАВИД//ХАВЕД//ХИВЕД//ХЕД خوید//خید *бот.* сабза ва гиёҳ, пояҳои ҷав ва гандуми ҳанӯз саракнабаста.

ХАВОЗА خوازه чӯбҳои бар сари сутунҳо баста, ки дар бинокорӣ дар болои вай бинокорон истода кор мекунанд; **хавозаи ангур** чӯбҳои бар сутунҳо гузошта, ки навдаҳои токро ба болои он мегиранд.

ХАВОЗАБАРДОРӢ خوازه برداری сохтани хавоза барои навдаҳои ток.

ХАВОНИН *а.* خوانین *ҷ.* **хон** I.

ХАВОРИҚ *а.* خوارق *ҷ.* **хориқ** 2.

ХАВОС(С) I *а.* خواص *ҷ.* **хосият**; (хосиятҳо, хислатҳо); табиат, мизоҷ.

ХАВОС(С) II *а.* خواس *шакли ғалати* **ҳавос(с)** *ҷ.* **ҳосса**; қувваи дарк, қувваи дарёфт; зеҳн, ҳуш; **хавоси парешон** хотири парешон, дили нooром; **хавос шудан** парешонхотир шудан.

ХАВОТИР *а.* خواطر *ҷ.* **хотир**; мушаввашхотирӣ; ҳаяҷон, изтироб, безобитагӣ; **ба хавотир афтодан** ба ташвиш афтодан, аз чизе нохотирҷамъ шудан; **хавотир кардан** ба ҳаросу ташвиш андохтан (*касеро*), мушаввашхотир гардонидан; **хавотир кашидан** ба дил ваҳм афтодан, нохотирҷамъ будан, ваҳму хавф доштан.

ХАВОТИРӢ خواطری нохотирҷамъӣ, ташвишнокӣ.

ХАВОТИРКАШОНА خواطرکشانه бо хавотиркашӣ.

ХАВОТИРНОК خواطرناک мушаввашхотирона.

ХАВОТИРОМЕЗ خواطرآمیز бо тарсу ҳарос, бо мушаввашхотирӣ.

ХАВФ *а.* خوف бим, тарс, воҳима, хатар; **дар хавф будан** тарс доштан, дар ҳолати ваҳму бим воқеъ шудан; **хавф доштан** аз касе, чизе тарсидан, дар ҳарос будан.

ХАВФДОР خوف دار *ниг.* **хавфнок**.

ХАВФНОК خوفناک тарснок, бимнок, хатарнок, ҳавлнок.

ХАВФНОКӢ خوف ناکی хатарнокӣ, бимнокӣ.

ХАВФОВАР خوف‌آور хавфэҷодкунанда, хатаровар.

ХАД I خد *ниг.* **худ** 1.

ХАД II *а.* خد рухсора, гуна, сурат.

ХАДАМ *а.* خدم *ҷ.* **ходим**.

ХАДАМОТ *а.* خدمات *ҷ.* **хидмат**; хизмат.

ХАДАМОТӢ خدماتی *мансуб ба* **хадамот**.

ХАДАНГ خدنگ 1. дарахте бисёр сахт, ки аз чӯби он тир, найза ва зини асп месохтанд. 2. тире, ки аз чӯби ин дарахт месохтанд.

ХАДАНГАФКАН خدنگ‌افکن *кит.* тирандоз.

ХАДАНГДОР خدنگ‌دار **:тири хадангдор** тири аз хаданг сохташуда.

ХАДАНГЗОР خدنگ‌زار ҷангали дарахтони хаданг, анбӯҳи дарахтони хаданг.

ХАДАР *а.* خدر 1. сустии узви бадан, карахт шудани бадан, шах шудан. 2. торикӣ, ҷои торик.

ХАДЕВ خدیو 1. подшоҳ; сардор, соҳиб. 2. Худо. 3. лақаби подшоҳони Миср. 3. бузурги қавм.

ХАДЕВӢ خدیوی подшоҳӣ, сардорӣ, соҳибӣ.

ХАДЕШ خدیش *кит.* 1. молик; подшоҳ. 2. кадбону, соҳиби хона.

ХАДРА خدره *гуфт.* навда, шохча.

ХАДУК خدوک халал, монеа; **хадук додан** халал расонидан; **хадук хӯрдан** халал ёфтан.

ХАЁЛ *а.* خیال 1. фикр, андеша. 2. пиндошт, гумон, зан(н). 3. орзу, тасаввур: **хаёлҳои ширини ҷавонӣ**. 4. он чи дар хоб дида шуда дар андешаи кас пайдо мешавад; он чи аз дида дар хотир мемонад; **ба хаёлам...** ба фикри ман, аз рӯи пиндор ва гумони ман; **хаёли хом** фикри беасос, орзуи ношуданӣ, пиндори нодуруст; **ба хаёли** *касе, чизе* **афтодан** орзуманди касе, чизе шудан; **аз хаёл гузарондан** фикри чизеро кардан; **хаёл доштан** орзу доштан, дар фикри чизе будан; **хаёл кардан** фикр кардан, тасаввур кардан, пиндоштан; **хаёл паридан** парешонхотир шудан, мушавваш будан; **ба хаёл расидан** ба хотир овардан, ба ёд омадан; **ба хаёл (фурӯ) рафтан** ғарқи фикру андеша шудан.

ХАЁЛАН *а.* خیالاً дар олами хаёл; дар олами тасаввур ва пиндошт.

ХАЁЛАНГЕЗ خیال انگیز он чи боиси хаёл мешавад; он чи касро ба хаёл меандозад.

ХАЁЛАНДЕШ خیال اندیش касе, ки бисёр фикру хаёл мекунад; он ки нақшаҳои бисёри ғайриамалӣ мекашад.

ХАЁЛАНДЕШӢ خیال‌اندیشی бисёр фикру хаёл кардан; нақшаҳои ғайриамалӣ кашидан.

ХАЁЛАТӢ خیالتی *ниг.* **хаёлотӣ**.

ХАЁЛБОФ خیال‌باف он ки дар зеҳни худ фикру

андешаҳои ғайриамалӣ мепарварад.

ХАЁЛБОФӢ خیالبافی фикру андешаҳои ғайрамалӣ парваридан.

ХАЁЛӢ خیالی 1. тасаввурӣ, ғайриҳақиқӣ, тахайюлӣ. 2. одами хаёлотӣ, савдоӣ.

ХАЁЛМАНД خیالمند бо фикру хаёл, ғарқи фикру андеша, хаёломез.

ХАЁЛМАНДОНА خیالمندانه дар ҳолати фикру андеша, ғарқи фикру андеша, андешакунон.

ХАЁЛОЛУД خیال آلود ғарқи фикру андеша, хаёлмандона.

ХАЁЛОМЕЗ خیال آمیز омехтаи хаёл, хаёлманд.

ХАЁЛОТ *а.* خیالات *ҷ.* **хаёл**; фикру андешаҳо, тасаввурот.

ХАЁЛОТӢ خیالاتی он ки ба фикру пиндорҳои ғайриодӣ дода мешавад; савдоӣ; **хаёлотӣ шудан** эътидол ва мувозинати фикрии худро аз даст додан, савдоӣ шудан.

ХАЁЛПАРАСТ خیالپرست одами хаёлотӣ, савдоӣ, мутахаййил.

ХАЁЛПАРАСТӢ خیالپرستی дар банди хаёл шудан, побанди фикру андешаҳои ғайривоқеӣ будан.

ХАЁЛПАРВАР خیال پرور хаёлотӣ, он ки хаёлан ичрои амалҳои худро орзу мекунад.

ХАЁЛПАРЕШОН خیال پریشان мушаввашхотир, он ки хотири парешон дорад.

ХАЁЛПАРЕШОНӢ خیالپریشانی мушаввашхотирӣ, андешаи парешон доштан.

ХАЗ *а.* خز ҷонвари хурдҷусса аз ҷинси самур; **пӯстини хаз** пӯстине, ки аз пӯсти хаз дӯхта шудааст.

ХАЗАНДА خزنده 1. *сифати феълии замони ҳозира* аз **хазидан.** 2. ҷонваре, ки дасту по надорад ва хазида роҳ мегардад (*мисли мор, сусмор ва г.*).

ХАЗАР I خزر кӯр будани яке аз ду чашм; қинҷир. 2. танг ва хурд гаштани чашм; дидан бо гӯшаи чашм.

ХАЗАР II خزر 1. номи дигари баҳри Каспий; **баҳри Хазар**. 2. *таър.* вилояте дар соҳили баҳри Хазар ва ҳудуди Гелони Эрон. 3. *кӯҳ.* номи мардуме, ки дар навоҳии Хазар дар соҳилҳои баҳри Каспий дар асрҳои миёна зиндагӣ мекарданд, қавме, ки мавсум ба номи ин баҳр аст.

ХАЗАР III *а.* خضر 1. тозагӣ, кабудӣ. 2. сабза. 3. сабзавот.

ХАЗАРӢ خزری *кит. марбут ба* **хазар** II, 3.

ХАЗАФ *а.* خزف сафол; сафолин, зарфи сафолин, ҳар чизи сафолин.

ХАЗАФПОРА خزف پاره сафолпора.

ХАЗИБ *а.* خضیب рангкарда (*мас., бо ҳино*).

ХАЗИДАН خزیدن 1. ба сина ва шикам дароз кашида пеш рафтан, гавак кашидан. 2. оҳиста, ниҳонӣ ба ҷое даромадан; **хазида-хазида** гавак кашида, гаваккашон.

ХАЗИНА *а.* خزینه ҷои нигоҳ доштани пул ва ҷавоҳирот; сандуқи давлатӣ; ганҷина.

ХАЗИНАДОР خزینه‌دار нигаҳбони хазина; мутасаддии хазина, сандуқдор.

ХАЗИНАДОРӢ خزینه‌داری 1. шуғл ва амали хазинадор. 2. маҳал ва ҷои ҷамъшудаи молу сарват ва хазина. 3. идораи хазинадорӣ дар Вазорати молия.

ХАЗИНАДУЗД خزینه‌دزد он ки молу мулк ва пулу сарватро аз худ мекунад; ғоратгари хазина.

ХАЗИНАДУЗДӢ خزینه دزدی *амали* **хазинадузд**; молу мулк ва пулу сарватро аз худ кардан, рабудан; ғоратгарӣ кардан.

ХАЗИНАХОНА خزینه خانه ҷое, ки пули нақд ва чизҳои қиматбаҳо нигаҳдорӣ мешавад, хазина, ганҷхона, ганҷина.

ХАЗОИН *а.* خزاین *ҷ.* **хазина**.

ХАЗОН خزان 1. яке аз чор фасли сол, тирамоҳ, пойиз. 2. баргҳои зарду хушкшуда, барги хушкидаю рехта; **мавсими (фасли) хазон** фасли тирамоҳ, фасли хушкида рехтан ва хазон шудани барги дарахтон; **хазон шудан** а) пажмурдан, зард шудан, хушкидан; б)

мач. рӯ ба завол рафтан, нобуд гаштан, ҳалок гардидан.

ХАЗОНА *а.* خزانه *ниг.* **хазина**.

ХАЗОНАДОР خزانه‌دار *ниг.* **хазинадор**.

ХАЗОНАДОРӢ خزانه‌داری *ниг.* **хазинадорӣ**.

ХАЗОНАХОНА خزانه‌خانه *ниг.* **хазинахона**.

ХАЗОНБАРГ خزان برگ барги зардшуда, хазонгардида.

ХАЗОНДИДА خزاندیده он чи фасли тирамоҳро аз сар гузаронидааст; ба офати хазон гирифторшуда; афсурда, пажмурда.

ХАЗОНЗАДА خزان زده *ниг.* **хазондида**.

ХАЗОНИЯ خزانیه *адш.* шеъре, ки дар васфи тирамоҳ, пойиз суруда мешавад.

ХАЗОНКАРДА خزان‌کرده *ниг.* **хазонрасида.**

ХАЗОНРАСИДА خزان‌رسیده он чи бар асари беобӣ ё омадани фасли тирамоҳ хазон шудааст; пажмурда ва бетароват.

ХАЗОНРЕЗ خزان‌ریز **:фасли хазонрез** фасли тирамоҳ, мавсими баргрезон.

ХАЗОНРЕЗӢ خزان‌ریزی мавсими зард шуда, хушкида рехтани барги дарахтон; тирамоҳ.

ХАЗРО I *а.* خزرا 1. зани тангчашм. 2. зане, ки бо гӯшаи чашм менигарад.

ХАЗРО II *а.* خضرا ба ранги сабз, сабзранг, кабуд.

ХАЗХАЗОН خزخزان *кит.* дар ҳоли хазидан.

ХАЙЁМ *а.* خیام 1. устои хаймадӯз, хаймасоз, чодирдӯз. 2. тахаллуси шоир ва риёзидони машҳури форсу тоҷик Умари Хайём (соли вафоташ 1123).

ХАЙЁТ *а.* خیاط либосдӯз, дӯзанда, дарзӣ; **хайёти азал** *кинoя аз* Худо таоло.

ХАЙЁТӢ خیاطی либосдӯзӣ, дӯзандагӣ, дарзигӣ.

ХАЙЗУРОН *а.* خیزران як навъ най, бамбук.

ХАЙЛ *а.* خیل 1. *кит.* гурӯҳ, ҷамоа, тоифа; *муқ.* **хел**. 2. аскарони савора, саворон. 3. галаи аспҳо.

ХАЙЛТОШ خیل‌تاش *кит.* ҳамхайл, ҳамгурӯҳ, аз як тоифа, ҳамқабила.

ХАЙЛХОНА خیل‌خانه макони як гурӯҳи одамон, хона.

ХАЙМА *а.* خیمه чодир, хиргоҳ; **хайма задан** чодир барпо кардан, чодир шинондан.

ХАЙМАГӢ خیمگی 1. *марбут ба* **хайма**; он чи махсуси хайма аст. 2. *кит.* он ки кораш задан ва ҷамъ кардани хайма аст. 3. он ки дар хайма ҷойгир шудааст. 4. *мач.* духтар, зан.

ХАЙМАГОҲ خیمه‌گاه ҷои чодир, хиргоҳ; бошишгоҳ, қароргоҳ.

ХАЙМАДӮЗ خیمه‌دوز хайём, чодирдӯз, хиргоҳдӯз.

ХАЙМАДӮЗӢ خیمه‌دوزی *амал ва шуғли* **хаймадӯз**; хайёмӣ, чодирдӯзӣ, хиргоҳдӯзӣ.

ХАЙМАЗОР خیمه‌زار ҷое, ки хаймаи зиёде барпост.

ХАЙМАШАҲРАК خیمه شهرک шаҳрчаи хаймаишинон.

ХАЙР *а.* خیر 1. некӣ, хубӣ, нағзӣ; *муқоб.* **шар**, бадӣ. 2. эҳсон, кори неке, ки нафъаш ба мардум мерасида бошад; **амри (кори) хайр** а) кори нек, некӣ ба мардум; б) *мач.* тӯй. 3. хуб, нағз (*ифодаи ризоӣ*); **хайр гуфтан** розӣ шудан, розигӣ додан, розигӣ баён намудан; **хайра макдам гуфтан** хуш омадед гуфтан, омадан ва ташрифи касеро табрик кардан; **хайру хуш (маъзур) кардан** видоъ намудан.

ХАЙРА *а.* خیره **:хайра макдам**! қадам ба хайр бод!, хуш омадед!

ХАЙРАНДЕШ خیراندیش он ки дар фикри некӣ ба касон аст, некхоҳ, хайрхоҳ.

ХАЙРАНДЕШӢ خیراندیشی майл ва рағбат ба некии касон, хостори нағзии касон будан.

ХАЙРАНДЕШОНА خیراندیشانه хайрхоҳона, аз рӯи хайрандешӣ.

ХАЙРБОД خیرباد видоъ, орзуҳои нек баён кардан вақти видоъ; **хайрбод гуфтан (кардан)** некӣ хостан вақти видоъ.

ХАЙРГАРД خیرگرد он ки ба ҳар ҷо гашта хай-

рот ҷамъ мекунад, гадо, садақаталаб.

ХАЙРГӮЙ خیرگوی гуфтани суханҳои хайр–хоҳона ва таскинбахш; видоъгӯӣ, хайрухуш кардан.

ХАЙРИЯ *а.* خیریه он чи нафъ ва хайри халқ дар он аст; **ҷамъияти хайрия** иттиҳодияи одамони хайрхоҳ бо мақсади ёрӣ расондан ба мӯҳтоҷон.

ХАЙРИЯТ *а.* خیریت хубӣ, некӣ; салоҳ, офият; **кор ба хайрият гузашт** кор ба некӣ анҷомид, оқибати кор нағз шуд; **хайрият, ки**... нағз, ки..., хуб аст, ки...

ХАЙРИЯТАСАР خیریت اثر хайриятовар, кори ба некӣ анҷоманда.

ХАЙРӢ خیری **:гули хайрӣ** гули маъруфе, ки бештар сафед, сурх ва кабудранг мешавад ва дар тиб истифода мешавад.

ХАЙРКУНАНДА خیرکننده эҳсонкунанда, карим.

ХАЙРОТ *а.* خیرات 1. эҳсон, садақа, худоӣ. 2. пул, йиртиш *ва г.,* ки вақти ҷаноза тақсим карда мешавад.

ХАЙРОТӢ خیراتی ҳар чизе, ки барои хайрот пешниҳод шудааст.

ХАЙРУХУШ خیروخوش *ниг.* **хайр**.

ХАЙРХОНА خیرخانه 1. макони хайру эҳсон. 2. ҷои буду боши муваққат ва додани хӯрду хӯрок барои бенавоён.

ХАЙРХОҲ خیرخواه он ки некӣ ва беҳбудии дигаронро хоҳон аст, некандеш; **хайрхоҳ будан** нисбат ба касе ё коре некхоҳ будан.

ХАЙРХОҲӢ خیرخواهی хайр хостан ба дигарон, некӯкорӣ; **хайрхоҳӣ кардан** толиби некии касе будан, тарафдорӣ кардан.

ХАЙРХОҲОНА خیرخواهانه аз рӯи хайрхоҳӣ, бо мақсади некиталабӣ.

ХАКАС خکس хакасҳо (*халқи сокини* вилояти мухтори Хакасияи Федератсияи Русия).

ХАКАСӢ خکسی *мансуб ба* **хакас**.

ХАЛА I خله **1.** тиб. дарди сахти халандаи даруни дар паҳлу, шикам *ва г.*; **хала задан** дард кардани ягон ҷои бадан, пайдоиши халиш дар ягон узви бадан; **хала шудан** гирифторӣ ба дарди хала. 2. чӯбдасти нӯктез барои рондани чорпоён, халачӯб; **хала кардан** халачӯб халонидан, нихта кардан (*ба хар*).

ХАЛА II خله *кит.* ҳарза, ёва, сафсата, гапи бемаънӣ; қилуқол.

ХАЛА III خله *кит.* суккони киштӣ.

ХАЛАК خلک 1. сарсӯзан. 2. аломат, нишоне ё сурате, ки ба воситаи сӯзан ба сари сина халонда мешавад.

ХАЛАҚ *а.* خلق кӯҳна, кӯҳнашуда; либоси жанда ва фарсуда.

ХАЛАҚПӮШ خلق پوش кӯҳнапӯш, жандапӯш.

ХАЛАЛ *а.* خلل 1. рахна, шикофи байни ду чиз. 2. нуқсон, монеа; зарар, зиён; **халал расидан ба** *чизе* зиён расидан, нуқсондор шудан; **халал додан (расондан**) монеъ шудан, латма задан ба коре.

ХАЛАЛДОР خلل دار нуқсондор, зиёндор; **халалдор будан** айбнок будан, нуқсондор будан; **халалдор шудан** нуқсондор шудан.

ХАЛАЛДОРШАВӢ خلل دارشوی *исми амал аз* **халалдор шудан**; халалёбӣ.

ХАЛАЛНОПАЗИР خلل ناپذیر он чи қобили халал ва зиён нест, устувор, собит, вайроннашаванда.

ХАЛАЛНОПАЗИРӢ خلل‌ناپذیری устуворӣ, пойдорӣ, зиённопазир будан.

ХАЛАЛПАЗИР خلل‌پذیر ноустувор, нопойдор.

ХАЛАЛРАСОН خلل‌رسان ба амал ё коре халал расондан, монеъ шудан, зараррасон.

ХАЛАЛРАСОНАНДА خلل‌رساننده монеъшаванда, зиёновар, монеарасонанда.

ХАЛАЛРАСОНӢ خلل‌رسانی *исми амал аз* **халал расондан;** монеъ шудан, зиёноварӣ, зараррасонӣ.

ХАЛАНДА خلنده 1.*сифати феълии замони ҳозира аз* **халидан**. 2. фурӯраванда, тез.

ХАЛАНОК خله‌ناک халонанда, халазананда;

дарди хала.

ХАЛАНҶ خلنج *бот.* навъи буттаи майдабарги ҳамешасабз.

ХАЛАНҶӢ خلنجی *мансуб ба* **халанҷ**.

ХАЛАФ *а.* خلف аз пас оянда; ворис, писар; писари нек, фарзанди сазовор; ҷонишин; *муқоб.* **салаф** I.

ХАЛАХӮР خله‌خور 1. зуд мутаассиршаванда; зудранҷ, оташиншаванда. 2. *маҷ.* он ки бе тазйиқ коре намекунад, он ки ба нихта кардан одат кардааст.

ХАЛАЧӮБ خله‌چوب чӯбдасти нӯгтез барои рондани чорпоён.

ХАЛАҶОН خله جان ҳаяҷон, изтироб, такон хӯрдан.

ХАЛИДАДИЛ خلیده‌دل *кит., киноя аз* дилшикаста; хаста, ранҷида, дилозурда.

ХАЛИДАН خلیدن фурӯ рафтан, фурӯ рафтани чизи нӯгтезе (*хор, сӯзан ва г.*) ба бадани кас ё ба чизи дигар.

ХАЛИДАРАВОН خلیده‌روان *кит.* рӯҳафтода, рӯҳафсурда; ранҷур.

ХАЛИҚ *а.* خلیق 1. лоиқ, сазовор. 2. хушхӯй, хушахлоқ; 3. чизи офаридашуда, махлуқ.

ХАЛИҚАТ *а.* خلیقت 1. табиат, сиришт, ниҳод, хулқ. 2. чизи офаридашуда, офаранда, махлуқ.

ХАЛИЛ *а.* خلیل 1. дӯст, дӯсти меҳрубон, дӯсти наздик. 2. *д.* шакли кӯтоҳи Халилуллоҳ-лақаби Иброҳими пайғамбар.

ХАЛИЛИХӮРАК خلیلی‌خورک *гуфт.* номи ҳашара.

ХАЛИЛӢ خلیلی навъе аз ангури тезпаз.

ХАЛИФА *а.* خلیفه *таър.* 1. ҷонишин, касе, ки ҷонишини каси дигаре бошад. 2. лақаби подшоҳони ислом, ки ноиби Муҳаммади пайғамбар (с) ва пешвои мусулмонон маҳсуб мегаштанд. 3. ҷонишин, дастёри усто, косиб.

ХАЛИФАГАРӢ خلیفه‌گری 1. халифагӣ; устое, ки дар касби худ роҳбарӣ ва сарпарастии шогирдонро дар ӯҳда дорад. 2. мақоми пешвоӣ дар бархе аз фирқаҳо ва гурӯҳҳои масеҳият. 3. маҳорати халифа.

ХАЛИФАЗОДА خلیفه‌زاده 1. фарзанди халифа, бузургзода, калонзода. 2. *маҷ.* инсон.

ХАЛИФАКОР خلیفه‌کار шахсе, ки дар устохона халифа шуда кор мекунад.

ХАЛИФАКОРӢ خلیفه‌کاری коргарӣ дар устохонаҳои косибӣ.

ХАЛИФАНИШИН خلیفه‌نشین дорулхилофа, ҷой ва мақоми нишасти халифа, нишастгоҳи халифа.

ХАЛИҶ *а.* خلیج *ҷугр.* қисме аз дарё (баҳр), ки ба хушкӣ фурӯ рафта аз се тараф бо хушкӣ иҳота шудааст.

ХАЛИШ I خلش *исми феълӣ аз* **халидан**.

ХАЛИШ II خلش *кит.* ғавғо, ошӯб, шӯру ғавғо.

ХАЛИШ III خلیش *кит.* лойи часпанда, гили часпак, лаҷан.

ХАЛҚ *а.* خلق 1. офаридан, ба вуҷуд овардан; **халқ кардан** ба вуҷуд овардан. 2. мардум, тӯдаи одамон; аҳолии як мамлакат.

ХАЛҚДӮСТ خلق دوست *ниг.* **халқпарвар**.

ХАЛҚДӮСТӢ خلق دوستی *ниг.* **халқпарварӣ**.

ХАЛҚИЯ(Т) *а.* خلقیت // خلقیه 1. **муаннаси халқӣ**, халқӣ будан, ба халқ тааллуқ доштан. 2. гурӯҳ; қавм, халқ.

ХАЛҚӢ خلقی 1. *мансуб б*а **халқ**, аз они халқ; мувофиқ бо рӯҳи халқ, бо маданият ва ҷаҳонбинии халқ. 2. *мансуб ба* мамлакат, ба давлат.

ХАЛҚОЗОР خلق‌آزار он ки бо мардум бадрафторӣ мекунад, мардумозор, золим, ситамгар.

ХАЛҚОЗОРӢ خلق‌آزاری мардумозорӣ, ситамгарӣ, золимӣ, бадрафторӣ нисбат ба халқу мардум.

ХАЛҚПАРАСТ خلق پرست *ниг.* **халқпарвар**.

ХАЛҚПАРАСТӢ خلق پرستی *ниг.* **халқпарварӣ**.

ХАЛҚПАРВАР خلق‌پرور дӯстдори халқ, ғамхори халқ, он ки ба осоиш ва некаҳволии халқ мекӯшад.

ХАЛҚПАРВАРӢ خلق‌پروری дӯстдорӣ аз халқ, тарафдорӣ ва ғамхорӣ ба халқ.

ХАЛҚЧИГӢ خلقچیگی *таър.* ҷараёне дар ҳаракати инқилобии рус дар нимаи дуюми асри 19, ки нақши раҳбарии синфи коргарро дар инқилоб инкор мекард.

ХАЛҚЧӢ خلقچی *таър.* тарафдори ҷараёни халқчигӣ.

ХАЛЛОҚ *а.* خلاق *д.* офаринанда, халқкунанда; (Худои таоло).

ХАЛО(Ъ) *а.* خلا(ء) 1. ҷои холӣ, ҷои хилват, ҷое, ки дар он касе набошад. 2. ҳоҷатхона, мабраз; ҷои қазои ҳоҷат; **барои хало** барои қазои ҳоҷат.

ХАЛОБ خلاب *кит.* замини серлой, сероб, ки пой дар он меғӯтад, ботлоқ, ботлоқзор.

ХАЛОИҚ *а.* خلایق 1. *ҷ.* **халиқат** 2. 2. халқ, мардум, одамон.

ХАЛОЛӮШ خلالوش *кҳн.* ғавғо, шӯр; ошуфтагӣ, изтироб.

ХАЛОН(И)ДАН خلاندن//خلانیدن *шакли бавоситаи* **халидан**; фурӯ кардан, даровардани чизи борики нӯгтез (*сӯзан, хор, сим ва г.*) ба ҷое, хастан.

ХАЛОС *а.* خلاص 1. раҳоӣ, раҳоӣ ёфтан, наҷот, наҷотёбӣ; **халос кардан** раҳонидан, озод намудан, наҷот додан; **халос шудан** раҳоӣ ёфтан, наҷот ёфтан, озод шудан. 2. дар охири ҷумлаҳо бо феъл омада тамом шудани амал ё кореро ба тарзи хулоса ифода мекунад: тамом, бас: **ин гапро фақат шуниду халос**.

ХАЛОСГАР خلاص گر *ниг.* **халоскор**.

ХАЛОСӢ خلاصی наҷот, раҳоӣ, озод шудан; **халосӣ ёфтан** наҷот ёфтан, раҳо шудан, озод гардидан.

ХАЛОСКОР خلاص‌کار раҳокунанда, наҷотбахш, озодкунанда.

ХАЛОСКОРӢ خلاص‌کاری раҳо кунонидан, наҷотбахшӣ, озодкунандагӣ.

ХАЛОСКУНАНДА خلاص‌کننده *ниг.* **халоскор**.

ХАЛОСШУДА خلاص‌شده *сифати феълии замони гузашта аз* **халос шудан**; раҳошуда, озодшуда, наҷотёфта.

ХАЛОҶО(Й) خلاجا(ی) хало, ҳоҷатхона, обхона, мабраз.

ХАЛТА خلته матои дуруште, ки аз се тарафаш дӯхта ба дарунаш чизҳои резандаро (*гандум, ҷав ва г.*) меандозанд; линга, тӯрба; **халта шудан** суст шуда овезон гаштани чизе.

ХАЛТАБИСТАР خلته بستر *ниг.* **хобхалта**.

ХАЛТАДОР خلته‌دار *зоол.* дорои халта: **кенгуруи халтадор**.

ХАЛТАЧА خلتچه халтаи хурд барои андохтани чизҳои резанда.

ХАЛТАШУДА خلته‌شده 1. дар халта гирифташуда. 2. омосӣ, варамида.

ХАЛХОЛ *а.* خلخال ҳалқаи тилло ё нуқра, ки занон барои зинати пой мебанданд.

ХАЛЪ *а.* خلع бекор кардан, баровардан, азл кардан, дур кардан аз коре ё ҷое; **халъи силоҳ (кардан)** беяроқ гардонидан, яроқи касеро аз дасташ гирифтан.

ХАМ خم 1. каҷ, моил ба тарафе; *муқоб.* **рост**. 2. қаҷӣ, хамидагӣ, печутоб; **хаму печ (-и роҳ)** каҷу килебӣ, печутоб хӯрдани роҳ; **хам кардан** каҷ кардан, дуқат кардан; **сар хам кардан** *а*) сар ба поин андохтан; *б*) *маҷ.* таслим шудан, фармонбардорӣ кардан; **хам шудан** қаҷ шудан, дуқат шудан; **хаму рост шудан** каҷу рост шудан (*мас., дарахт аз вазиши бод*); **хам хӯрдан** печутоб хӯрдан, қаҷ шудан, ба як тараф моил гаштан.

ХАМБА//ХУМБА خمبه хуми калон; чуқурӣ ё чағораи бо чор девора иҳоташуда барои нигаҳдории ғалладона; **хамбаи орд** ҷои махсус барои нигоҳ доштани орд; **хамбаи ҳаммом (обдон)** ҷои махсус дар ҳаммомҳои қадима.

ХАМБИДАН خمبیدن *шакли гуфтугӯии* **хамидан.**

ХАМГАШТ خم‌گشت гардишгоҳ, ҷои печхӯрӣ; **хамгашти зону** хами зону, ҷои қат шудани

зону; **хамгашти роҳ** ҷои печутобхӯрии роҳ, ҷои гардиши роҳ.

ХАМГАШТА خم‌گشته хамида, дуқатшуда, қатшуда.

ХАМГИРИФТА خم‌گرفته хамшуда, мунҳанӣ, каҷ, хамида.

ХАМЁЗА خمیازه беихтиёр кушода шудани даҳон (*ҳолате, ки дар натиҷаи мондагӣ, бехобӣ рӯй медиҳад*); **хамёза кашидан** рӯй додани ҳолати хамёза ба кас.

ХАМЁЗАКАШӢ خمیازه کشی *исми амал аз* **хамёза кашидан;** хамёза кашидан.

ХАМЁЗАКАШОН خمیازه‌کشان *феъли ҳол аз* **хамёза кашидан**; дар ҳоли хамёзакашӣ.

ХАМИДА خمیده *сифати феълии замони гузашта аз* **хамидан;** хамшуда, дуқатшуда, каҷшуда, моилшуда ба як сӯ.

ХАМИДАГӢ خمیدگی ҷои хамхӯрии чизе, ҷои каҷшуда, каҷӣ.

ХАМИДАҚАД خمیده‌قد он ки қадаш хам шудааст, он ки пушташ аз пирӣ хамида бошад, хамидапушт.

ХАМИДАҚОМАТ خمیده قامت *ниг.* **хамидақад**.

ХАМИДАН خمیدن 1. хам шудан, дуқат шудан, каҷ шудан. 2. аз боло ба поён омадан.

ХАМИДАПУШТ خمیده پشت *ниг.* **хамидақад**.

ХАМИР *а.* خمیر орди омехташуда дар об барои пухтани нон; **хамири расида** хамири тайёршуда ба пухтан; **аз нӯги хамир – фатир** (*зарб.*) яъне ин намуна аз ибтидои кор; **хамир гирифтан(кардан)** ордро бо обу намак сиришта барои нонпазӣ тайёр кардан.

ХАМИРА خمیره хамирмоя, хамиртуруш; **хамираи дандон** хамираи дорои моддаҳои тозакунанда, табобатӣ, зиддиуфунӣ, муаттар барои шустану мисвок кардани дандон.

ХАМИРВОР خمیروار *маҷ.* бисёр мулоим; **хоки хамирвор** хоки нарм.

ХАМИРГАР خمیرگر хамиркунанда, он ки дар нонвойхонаҳо хамир мекунад.

ХАМИРИН خمیرین *ниг.* **хамирӣ**.

ХАМИРӢ خمیری 1. ордӣ; аз хамир тайёршуда. 2. *ниг.* **хамирмонанд**.

ХАМИРМОЯ خمیرمایه *ниг.* **хамира**.

ХАМИРТУРУШ خمیرترش хамира, хамирмоя, як порча хамири туршида, ки ба хамир барои расидани он ҳамроҳ мекунанд.

ХАМИРХОБОНӢ خمیرخوابانی *исми амал аз* **хамир хобондан;** хамир кардан ва барои расидан онро чанд муддат нигаҳдорӣ кардан.

ХАМИРХОНА خمیرخانه ҷои махсус барои хамиргирӣ дар нонвойхонаҳо.

ХАМИРШӮРӢ خمیرشوری *исми амал аз* **хамир шӯридан;** хамир мушт кардан, ҳелидани хамир.

ХАМӢ خمی каҷӣ, хамшавӣ, мунҳанӣ.

ХАМКОРӢ خمکاری амали хам ва каҷ кардани оҳану филиз, мила *ва г.* ба андозаи дилхоҳ.

ХАММА خمّه *ниг.* **хамба, ханба**.

ХАММОР *а.* خمّار 1. майфурӯш, шаробфурӯш. 2. он ки бисёр шароб мехӯрад, майхӯр, шаробхора.

ХАМОН خمان хамидагӣ, дар ҳоли хам будан.

ХАМОН(И)ДАН خماندن//خمانیدن *феъли бавосита аз* **хамидан;** хам кардан, каҷ кардан, дуқат кардан.

ХАМР *а.* خمر май, шароб, бода.

ХАМСА *а.* خمسه 1. панҷ, панҷгона. 2. *адш.* маҷмӯаи иборат аз панҷ достони манзум.

ХАМУПЕЧ خم و پیچ печ дар печ, печу тобдор, каҷу килеб.

ХАМУТ//ХОМУТ خموت//خاموت афзори юғмонанде, ки вақти ба ароба бастан бар гардани асп андохта мешавад.

ХАМӮШ خموش *ниг.* **хомӯш**.

ХАМӮШИДАН خموشیدن хомӯш шудан, орому сокит истодан, сухан нагуфтан, гап назадан.

ХАМӮШӢ خموشی *ниг.* **хомӯшӣ**.

ХАМӮШОНА خموشانه *ниг.* **хомӯшона**.

ХАМХӮРДА خم‌خورده *сифати феълии замони гузашта аз* **хам хӯрдан;** каҷшуда, каҷу килебшуда, ба як сӯ моилгашта.

ХАН خن 1. *кит.* хона, манзил. 2. бахше аз бада-

наи киштӣ байни кафи уфуқӣ ва девораҳои он. 3. поинтарин бахши дохилии баданаи киштӣ.

ХАНБ خنب *кит.* айвони болопӯшида, айвони сақфдор; суфа.

ХАНБА خنبه *кит.,ниг.* **хамба**.

ХАНБИДАН خنبیدن *гуф.* хамбидан, сарозер шудан.

ханд خند *асоси замони ҳозира аз* **хандидан**.

ХАНД خند *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* хандон, ханданда: **лабханд, ришханд, шакарханд**…

ХАНДА خنده ифодаи хушҳолӣ, шодмонӣ ва ё истеҳзо дар одам, ки бо садои махсусе зоҳир мегардад; **ханда гирифтан** *касеро* пайдо шудани ҳолати ханда ба касе; **ханда кардан** хандидан.

ХАНДАДАРМОНӢ خندهدرمانی *тиб.* як намуди равондармонӣ, ки ба воситаи ханда ва хандондани бемор фишори дарди рӯҳии ӯро коҳиш медиҳанд ва таскин мебахшанд.

ХАНДАЗОР خندهزار мавриди ханда, мавриди мазоҳ қароргирифта; **хандазор кардан** мавриди ханда ва мазоҳ қарор додан касеро; **хандазор шудан (гардидан)** боиси хандаву масхараи касон гардидан, масхара шудан.

ХАНДАКУНОН خندهکنان *феъли ҳол аз* **ханда кунон;** дар ҳолати ханда, дар аснои хандидан, хандида истода.

ХАНДАҚ خندق *кӯҳн.* 1.чуқурие, ки дар гирдогирди шаҳрҳо, қалъаҳо канда ба он об пур мекарданд. 2. шинак; чуқурие, ки барои камин гирифта нишастан мекананд. 3. чуқурие, ки барои рехтани об истифода мебаранд: **оби ганда ба хандақ** (*зарб.*).

ХАНДАҚКОВӢ خندقکاوی *исми амал аз* **хандақ кофтан;** кофтани хандақ.

ХАНДАОВАР خندهآور 1.он чи боиси ханда мешавад, он чи ханда тавлид мекунад.2.*маҷ.* ғалатӣ, аҷиб.

ХАНДАОВАРӢ خندهآوری боиси хандашавӣ, хандазо, ба ханда овардан.

ХАНДАОВАРОНА خنده آورانه 1. ба таври хандаовар. 2. *ниг.* **хандаовар**.

ХАНДАОМЕЗ خندهآمیز бо истеҳзо, бо ришханд, масхаракунон.

ХАНДАРИШ خنده ریش *ниг.* **хандахариш**.

ХАНДАСОР خنده سار *ниг.* **хандахариш**.

ХАНДАХАРИШ خندهخریش он чи боиси хандаву масхара мешавад, мавриди ханда ва истеҳзо; он ки мавриди ханда ва масхараи касон шудааст.

ХАНДИДА خندیده бо ханда, бо табассум: **хандида-хандида** хандакунон, бо чеҳраи хандон.

ХАНДИДАН خندیدن ханда кардан, ханда задан.

ХАНДОН خندان *феъли ҳол аз* **хандидан;** 1. хандакунанда, дар ҳоли хандидан. 2. ҳар чизи шукуфта ва кушодашуда: **гули хандон, пистаи хандон**.

ХАНДОН(И)ДАН خنداندن//خندانیدن *феъли бавосита аз* **хандидан;** касеро ба ханда овардан, боиси хандидани касе шудан.

ХАНДОНЛАБ خندانلب он ки лабаш ба ханда боз аст, хурсанд, табассумкунанда.

ХАНДОНРӮ(Й) خندانرو(ی) бо чеҳраи хандон, табассумкунанда.

ХАНДОНРӮӢ خندانرویی кушодачеҳрагӣ, гармрӯӣ.

ХАНДОНРӮЯК خندانرویک шод, хушҳол, мағрур; ҷолиб, дилчасп (*оид ба* кӯдак).

ХАНДОНЧАК خندان چک хандонрӯй.

ХАНДОХАНД خنداخند хандаи давомдор, хандаи баланд, қаҳқаҳа.

ХАННОС *а.* خنّاس *кит.* аҳриман, шайтон; шайтонсифат; бадкор.

ХАНОЗИР *а.* خنازیر *тиб.* бемориест, ки ғадудҳои сахт дар таги гулӯ ва гардан пайдо шуда, мадда карда, ҷароҳат ба вуҷуд меоранд.

ХАНҶ I خنج *гуфт.* хароше, ки бо нохун дар ҷое мезананд, харошидан.

ХАНҶ II خنج *кит.* 1. суд, фоида, нафъ, даромад. 2. осоиш, шодиву шодмонӣ, роҳат.

ХАНҶАК خنجک *кит., бот.* як навъ гиёҳи биёбонии худрӯй, ки дар тибби қадим барои куштани кирми рӯда ба кор мерафт, дарма-

на; хори сегӯша, хори сепаҳлу, хасак.

ХАНҶАР خنجر силоҳи кордмонанди дудамаи нӯгтез; теғ, корд.

ХАНҶАРБОЗӢ خنجربازی кордбозӣ, мусобиқа дар ҳунари ханҷарзанӣ.

ХАНҶАРГУЗОР خنجرگذار *кит.* ханҷаркаш.

ХАНҶАРӢ خنجری *марбут ба* **ханҷар**; муносиби ханҷар; ба шакли ханҷар.

ХАНҶАРКАШ خنجرکش ханҷарзан, бо ханҷар амалкунанда.

ХАНҶИР خنجیر *кит.* бӯи тунде, ки аз сӯхтани устухон ё чизи дигар пайдо мешавад.

ХАНҶОЛ خنجال бо нохун чанг зада харошидан; **ханҷол кардан** бо панҷаи даст чанг зада харошидан.

ХАНҶОЛКАШ خنجالکش ханҷолкаш кардан, ба рӯи чизе ханҷол кашидан.

ХАП خپ сокит, хомӯш, ором; **хап шудан (нишастан**) сокиту хомӯш шудан.

ХАП(П)АК خپک камгап, хомӯш, сокит, камгапзананда.

ХАП(П)АКӢ خپکی бегапу садо (хомӯшона), пинҳонӣ корбудкунанда.

ХАПГИР خپگیر **:саги хапгир** саги ногаҳон ҳуҷумкунанда, саге, ки хапу дам ва ногаҳонӣ мегирад.

ХАП(П)Ӣ خپی *ниг.* **хаппак**.

хар خر 1. *асоси замони ҳозира аз* **харидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* харанда: **китобхар**, **хонахар**, **арзонхар**...

ХАР خر 1.чорпои боркаши маълум. 2. *маҷ.* одами аҳмақ, аблаҳ; **хар барин кор кардан** бисёр кор кардан; **хараш аз лой гузашт** кораш буд шуд.

ХАР//ХАРР خر *кит.* лой, гили часпанда; ботлоқзор.

ХАРА I خره дар буҷулбозӣ як паҳлуи буҷул, ки муқобили паҳлуи дигараш – аспа воқеъ мешавад; **хара баромадан** бо паҳлуи хара истодани буҷул.

ХАРА II خره 1. тӯби баланди чизе, хирмани чизе; **хара кардан** хирман кардан, чош кардан, боло-болои ҳам чидан. 2. *кит.* таҳнишин, лойоб, шароб, равған *ва г.*; лой, лаҷан.

ХАР(Р)АД//ХАРД خرد *кит.* лой, гил, гили часпанда.

ХАРАЗ *а.* خرز он чи ба нах (ришта, ресмон) кашида мешавад (*мас., марҷон, мӯҳра ва г.*).

ХАРАК I خرک 1. *шакли тасгири* **хар**; хари хурд; **хараки хокӣ** ҳашараи майдаи харчангмонанад, ки дар ҷойҳои нам мешавад. 2. чорпояи чӯбӣ барои нишасти якчанд кас, нимкат. 3. *варз.* чорпояи дарозрӯя, ки барои машқҳои варзишӣ истифода мешавад.

ХАРАК II خرک олати хурди устухонӣ ё чӯбӣ, ки дар болои косаи танбур ё дутор шинонда симҳоро аз рӯи он мегузаронанд.

ХАРАКӢ خرکی 1. савори хар, ба хар саворшуда. 2. харсавор, он ки ба хар савор аст.

ХАРАКТЕРНОК خرکترناک хос, хислатҳои хос, ҷиҳатҳои барҷаста.

ХАРАНБОР خرانبار *кит.* шахсе, ки ӯро бо сабаби гуноҳе ба хар чаппа савор карда, дар кӯчаву бозор мегардонанд.

ХАРАНДА خرنده он ки чизе мехарад, он ки чизеро харидани аст, харидор, муштарӣ.

ХАРАРОБА خرارابه аробае, ки ба он хар бастаанд.

ХАРБАНДА خربنده *кит.* соҳиби хар; **харбанда ба хонаи шутурбон ояд** (*зарб.*) ҳамҷинс ба ҳамҷинс наздик аст.

ХАРБАНДАГӢ خربندگی *кит.* 1. соҳиби хар будан; кирокашӣ, ба кироя додани хар. 2. *маҷ.* ходими хар будан, кори паст кардан.

ХАРБАНДӢ خربندی *гуфт.* бастани хар, лангар кардани хар; **ба харбандӣ роҳ надодан** *киноя аз* одами беҳунар, ки ягон кор аз дасташ намеояд.

ХАРБАТ I خربط *кит.* аблаҳ, аҳмақ, нодон.

ХАРБАТ II خربط *кит.* мурғобии калон, бати калон.

ХАРБАҲО خربها *кит.* нодон, аҳмақ, камҳуш.

ХАРБЕВОЗ خربیواز *кит.* кӯршабпарак, хуффош.

ХАРБОЗОР خربازار 1. бозори хар. 2. *гуфт.* ҷои серғавғо, ҷои серҷанҷол, ҷои бенизому бетартиб.

ХАРБОН خربان нигаҳбони хар; соҳиби хар.

ХАРБОР خربار *ниг.* **хирвор**.

ХАРБУЗА خربزه меваи калони ширину обдор аз ҷинси каду.

ХАРБУЗАЗОР خربزه‌زار пайколи харбуза, замини харбузакишта, полези харбуза.

ХАРБУЗАКОР خربزه‌کار он ки харбуза мекорад, корандаи харбуза.

ХАРБУЗАКОРӢ خربزه‌کاری амали харбузакор, харбуза коштан.

ХАРБУЗАПАЗ خربزه‌پز мавсими пухтани харбуза.

ХАРБУЗАФУРӮШ خربزه‌فروش он ки харбуза мефурӯшад, фурӯшандаи харбуза.

ХАРБУЗАФУРӮШӢ خربزه‌فروشی амали ва шуғли харбузафурӯш; ба харбузафурӯшӣ машғул будан: **харбузафурӯшӣ кардан**.

ХАРВОР خروار 1. чун хар, мисли хар. 2. боре, ки як хар бардошта метавонад. 3. *кит.* ченаки вазн баробар ба сад мани Табрез, 300 кг.

ХАРГАВОЗ خرگواز *кит., ниг.* **харгувоз**.

ХАРГАДО خرگدا он ки дар иҷрои коре хеле шилқин аст, гадои шилқин, гадои хира.

ХАРГАЛА خرگله галаи хар.

ХАРГИР خرگیر *кит.* амалдори подшоҳӣ, ки харони мардумро маҷбуран мегирифт.

ХАРГАҲ خرگه *ниг.* **хиргоҳ**.

ХАРГОҲ خرگاه *ниг.* **хиргоҳ**.

ХАРГУВОЗ خرگواز чӯбе, ки бо он харону говонро меронанд, халачӯбиговронӣ.

ХАРГӮШ خرگوش ҷонвари хурди алафхӯри дорои гӯшҳои дароз, ки дастҳояш кӯтоҳтар аз пояш буда, хеле чолок ва даванда аст.

ХАРГӮШАК خرگوشک *ниг.* **харгӯшбача**.

ХАРГӮШБАЧА خرگوش‌بچه бачаи харгӯш, харгӯши майда.

ХАРГӮШДОРӢ خرگوش داری *ниг.* **харгӯшпарварӣ**.

ХАРГӮШӢ خرگوشی *мансуб ба* **харгӯш**.

ХАРГӮШПАРВАР خرگوش‌پرور он ки харгӯш мепарварад.

ХАРГӮШПАРВАРӢ خرگوش‌پروری парвариши харгӯш: **хоҷагии харгӯшпарварӣ** хоҷагие, ки дар он харгӯш парварида мешавад.

ХАРДАЛ خردل донаи бисёр хурди зардранги як навъ гиёҳ, ки мазаи тунду тез дорад, онро соида дар об ё сирко тар карда барои кушодани иштиҳо бо ғизо мехӯранд; тухми сипандон.

ХАРДАНДОН خردندان 1. *гуфт.* он ки дандонҳои ниҳоят калон дорад. 2. *биол.* номи гиёҳи биёбонӣ, аз қабили явшон, хоршутур *ва ғ.*

ХАРЕШИДАН //ХИРЕШИДАН خریشیدن *кит.* хурӯшидан, шӯру ғавғо кардан.

ХАРЗ *а.* خرز *кит.* дӯхтан, халонда дӯхтан; ба ришта кашидан; пӯстиндӯзӣ, мӯзадӯзӣ.

ХАРЗАН خرزن тозиёна, қамчин.

ХАРЗИН خرزین *кит.* 1. як навъ чӯби дароз барои овезон кардани зин. 2. полон.

ХАРЗАҲРА خرزهره *биол.* дарахти баргзаҳр, ки баргаш ба барги бед монанд аст.

ХАРИГАРӢ خری گری *ниг.* **харӣ**.

харид خرید *асоси замони гузашта аз* **харидан**.

ХАРИД خرید 1. амали харидани чизе, байъ; *муқоб.* **фурӯш**. 2. он чи харида шудааст; **хариду фурӯш** доду ситад; **харид кардан** харидан, гирифтани чизе аз касе бо додани баҳои он.

ХАРИДА خریده 1. харидашуда, байъшуда; он

чи дар бадали пул ба даст дароварда шудааст; **гувоҳи харида** гувоҳи сохтаи ба пул фурӯхташуда, шоҳиди бардурӯғ. 2. канизак.

ХАРИДАН خریدن чизеро аз касе дар бадали пардохти баҳои он гирифтан, байъ; *муқоб.* **фурӯхтан**.

ХАРИДАНӢ خریدنی он чи қобили харидан аст; **харидан шудан** ба чизе толиб шудан, ба фикри харидани чизе афтодан.

ХАРИДАФУРӮШ خریده فروش тоҷир; ҷаллоб, ҳаннот.

ХАРИДАХӮР خریده خور он ки хӯроквории мавриди эҳтиёҷи худро истеҳсол накарда, аз бозор мехарад: **шаҳрнишини харидахӯр**.

ХАРИДКУНАНДА خریدکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **харид кардан**; он ки харид мекунад, харидор.

ХАРИДОР خریدار харидкунанда, толиб ба харидани чизе, талабгор; **харидор шудан** толиб шудан ба харидани чизе.

ХАРИДОРӢ خریداری моилӣ ба харид, харидор будан; **қобилияти харидорӣ** имконияти хариди чизе, қудрати харидан; **бо чашми харидорӣ нигаристан** ба чизе толиб шудан, чизеро аз ҳар ҷиҳат санҷидан бо мақсади харидани он.

ХАРИДОРТАЛАБ خریدارطلب он ки харидор меҷӯяд, он ки чизеро ба фурӯш гузоштааст, ҷӯёи муштарӣ.

ХАРИДУФУРӮХТ خریدوفروخت *ниг* **харидуфурӯш**.

ХАРИДУФУРӮШ خریدوفروش харидану фурӯхтан, тиҷорат савдо.

ХАРИТА *а.* خریطه нақшаи ҷуғрофӣ, нақшаи рӯи замин, мамлакат ё ҷое.

ХАРИТАКАШ خریطه کش он ки нақшаи ҷуғрофӣ мекашад, тарроҳи харита, нақшакаш.

ХАРИТАКАШӢ خریطه‌کشی амали харитакаш, кашидани тарҳ (нақшаи) ҷое.

ХАРИТАНАВИС خریطه نویس *ниг.* **харитакаш**.

ХАРИТАНАВИСӢ خریطه نویسی *ниг.* **харитакашӣ**.

ХАРИФ I *а.* خرف он ки ақлаш аз пирӣ суст шудааст; парешонхотир, фартут.

ХАРИФ II *а.* خریف тирамоҳ, пойиз, хазон, мавсими баргрезон, фасли дарав.

ХАРӢ خری *маҷ.* аблаҳӣ, ҳамоқат, нодонӣ, нофаҳмӣ.

ХАРКАЛЛА خرکله нодон, нофаҳм, бефаросат, каллаварам.

ХАРКАМОН خرکمان 1. камони калон. 2. доме, ки ба шакли камон аст ва онро дар сари роҳи гургу шағол *ва г.* гузошта, дар он тире пинҳон мекунанд, қапқон.

ХАРКОР خرکار 1. он ки тавонои анҷоми корҳои душворро дорад, пуркор. 2. *маҷ.* дорои қудрат ва мустаҳкамии зиёд.

ХАРКУРРА خرکره курраи хар, бачаи хар.

ХАРҚ *а.* خرق сурох, рахна, шикоф.

ХАРМАГАС خرمگس навъе аз магас, ки хеле калон буда, нештари дароз дорад; ◊ **хармагаси маърака** он ки нохонда ба ҷое омада боиси дарди сар шудааст.

ХАРМАҒЗ خرمغز аблаҳ, нодон, гӯл.

ХАРМИЗОҶ خرمزاج *маҷ.* одами якраҳа, инодкор.

ХАРМУРД خرمرد **:хармурд кардан** касеро афтонида чандкаса кӯфтан (задан), касеро сахт ва бисёр задан; **хармурд кунондан** ба касе фармуда касеро сахт кӯфтан; **хармурд шудан** аз чанд кас шаллоқ хӯрдан.

ХАРМӮҲРА خرمهره мӯҳра, минчоқи калони арзонбаҳо, ки онро ба гардани аспу хар меовезанд.

ХАРНОЙ خرنای *ниг.* **карнай**.

ХАРНУБ خرنوب *бот.* як навъ рустанӣ, ки донаҳои онро мехӯранд; ҷавдор.

ХАРОБ خراب 1. вайрон, вайрона, валангор; *муқоб.* **обод**. 2. лоғар, шалпар; *муқоб.* **фарбеҳ**; **хароб кардан (намудан**) вайрон кардан, табоҳ сохтан; **хароб шудан** а) вайрон шудан, табоҳ сохтан; б) лоғар шудан, бетобу

тавон шудан.

ХАРОБА خرابه 1. вайрона, ҷои вайроншуда. 2. осори ободонии қадима.

ХАРОБАЗОР خرابه زار ҷои вайрона; **харобазор шудан** вайрона шудан.

ХАРОБАК(АК) خرابک//خرابکک лоғар, шалпару камқувват.

ХАРОБАНДАРУН خراباندرون *кит.* парешонхотир, мушавваш, ранҷидахотир.

ХАРОБАНИШИН خرابه نشین сокини хароба, сокини маҳалҳои нообод.

ХАРОБИОВАР خرابی آور он чи боиси вайронии ободиҳо мегардад.

ХАРОБӢ خرابی вайронӣ, вайронагӣ, табоҳӣ; *муқоб.* **ободӣ**, **ободонӣ**; **ба харобӣ рӯ овардан** вайрона шудан (*ба сабаби бенигоҳубинӣ*); **харобӣ овардан** боиси вайронӣ гардидан.

ХАРОБКОР خرابکار он ки боиси вайронию табоҳӣ мешавад.

ХАРОБКОРӢ خرابکاری зараррасонандагӣ, боиси вайронии чизе шудан.

ХАРОБКОРОНА خرابکارانه аз рӯи харобкорӣ, боиси харобкорӣ.

ХАРОБКУНАНДА خرابکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **хароб кардан** 2; вайронкунанда, вайронкор, вайронгар.

ХАРОБОБОД خراب آباد 1. ҷое, ки ободониаш аз харобазорҳо иборат аст. 2. *киноя аз* ин дунё.

ХАРОБОТ خرابات 1. харобиҳо, харобаҳо, вайрониҳо. 2. *маҷ.* майхона, майкада.

ХАРОБОТГАРДӢ خراباتگردی *кит.* гардиш дар харобот.

ХАРОБОТӢ خراباتی 1.*мансуб ба* **харобот**; сокини харобот. 2.*маҷ.* майпараст.

ХАРОБОТНИШИН خراباتنشین *кит.* харобот ӣ.

ХАРОБХОНА خرابخانه *ниг.* **харобот** 2.

ХАРОБШУДА خراب شده *сифати феълии замони гузашта аз* **хароб шудан;** 1. вайронгардида, ба ҳоли вайрона афтода, рехта, фарсуда. 2. лоғаршуда.

ХАРОМОЧ خرآماچ позае, ки ба қувваи хар кор фармуда мешавад.

ХАРОС خرآس осиёе, ки бо қувваи хар кор мекунад, харосиё: **аспи харос**.

ХАРОСБОН خرآسبان соҳиби харос, осиёбон.

ХАРОТИН خراطین // خراتین кирми хокӣ, кирми лойхӯрак.

ХАРОҶ *а.* خراج *ниг.* **хироҷ**; ◊ **хароҷи сар** андози сарона; **хароҷ аз хароб нахоҳанд** (*зарб.*) аз нодорон чизе талабидан нораво аст.

ХАРОҶОТ *а.* خراجات 1. *ҷ.* **харҷ**. 2. харҷ, сарф, баромад; *муқоб.* **дахл**, **даромад**; **хароҷот кардан** сарф кардан, харҷ кардан, маблағеро сарф намудан.

ХАРОҶОТПУЛӢ خراجاتپولی маблағи барои харҷ истифодашаванда.

ХАРОШ خراش 1.осебе, ки аз нохун ё ягон чизи нӯгтез ба рӯи чизе пайдо мешавад. 2.*маҷ.*озор, ранҷ.

ХАРОШДОР خراشدار ханҷолкашида, харошида, харошхӯрда.

ХАРОШИДАН خراشیدن 1. пӯсти бадан ё рӯи чизи дигареро ба нӯги нохун ё ягон чизи нӯгтез хастан. 2.*маҷ.* озор додан, осеб расондан.

ХАРОШИДАШУДА خراشیده‌شده *ниг.* **харошхӯрда**.

ХАРОШХӮРДА خراشخورده *сифати феълии замони гузашта аз* **харош хӯрдан;** харошидашуда, харошдор.

ХАРПАНҶА خرپنجه *гуфт.* панҷаҳои ҳарду дастро ба ҳам андохта фишурдан.

ХАРПОЯ خرپایه харак, хавоза.

ХАРПУШТА خرپشته 1. пуштаи калон. 2. *маҷ.* боми гумбазшакл.

ХАРРА خره чош, ғарам, хирвор; *ниг.* **хара** 2; **харра задан** чош кардан, ғарам кардан, болои ҳам чида баланд бардоштан.

ХАРРОЗ *а.* خراز *кит.* мӯзадӯз, машкдӯз.

ХАРРОЗӢ خرازی *кит.* мӯзадӯзӣ, машкдӯзӣ.

ХАРРОТ *а.* خراط чӯбтарош, он ки ба воситаи олати махсус чӯбу ашёи дигарро тарошида аз он ҳар гуна ашё месозад.

ХАРРОТӢ خراطی 1. *мансуб ба касби* **харрот**: **тачҳизоти харротӣ, кӯбачаи харротӣ**. 2. касбу кори харрот. 3. устохонаи харрот.

ХАРРУБ خرّوب *кит.* гиёҳе, ки дар вайронаҳо мерӯяд.

ХАРСАВОР خرسوار он ки савори хар аст, **марди харсавор** ба хар саворшуда.

ХАРСАВОРӢ خرسواری ба хар савор шудан; **харсаворӣ кардан** ба хар савор шудан, ба хар тохтан.

ХАРСАНГ خرسنگ санги калон, санги калони нотарошида.

ХАРСАНГДЕВОР خرسنگ‌دیوار девори харсангӣ.

ХАРТАБИАТ خرطبیعت он ки аз ахлоқ ва одоби одамӣ бенасиб аст, ноодам; ахмақ, аблаҳ.

ХАРТИЯ *ю.* خرتیه 1. дастнависи қадим. 2. ҳуҷҷат; қарорнома, аҳднома.

ХАРТОЗ خرتاز **:хартоз шудани роҳ** аз барфу ях пок ва тоза шудани роҳҳои кӯҳӣ, кушода шудани роҳ пас аз зимистон.

ХАРТОЗӢ خرتازی 1. хардавонӣ, мусобиқаи хардавонӣ; пойгаҳи хардавонӣ. 2. *мач.* кори бачагона; ◊ **пириву хартозӣ**.

ХАРТОЛ خرطال *кит.* киса ё халтае аз пӯсти гов, ки аз нуқра ё тилло пур мекарданд.

ХАРТУМ *а.* خرطوم бинии фил, ки дароз ва овезон аст.

ХАРТУМДОР خرطوم دار дорандаи хартум; **гамбуски хартумдор** *зоол.* ғалламус, митта.

ХАРТУМӢ خرطومی монанди хартум.

ХАРТУМЧА خرطومچه хартуми майда.

ХАРХАША خرخشه ҷанҷол, кашмакаш, даъво, низоъ, муҷодала; **хархаша кардан** ҷанҷол кардан, кашмакаш кардан.

ХАРХАШАҶӮӢ خرخشه جویی хурдагирӣ, айбҷӯӣ, ҷанҷолҷӯӣ, арбадаҷӯӣ.

ХАРХАШАҶӮЙ خرخشه‌جوی арбадакор, ҷанҷолӣ, ҷангара, шӯрапушт.

ХАРХОНА خرخانه 1. оғили хар. 2. *мач.* ҷои ҷамъомади аблаҳ ва нодонҳо.

ХАРХУТӮК خرخوتوک курраи хар, хутӯк.

ХАРХӮР خرخور меваи ёбоии бемаза (*мас., тути хасак, себи хасак ва г.*).

ХАРЧАНГ خرچنگ ҷонвари буғумпой, ки чанголҳои дароз дорад, асосан дар об зиндагонӣ мекунад, дар хушкӣ ҳам мегардад, панҷпо, саратон.

ХАРЧАНГГИР خرچنگ گیر шикорчии харчанг.

ХАРЧОЛ خرچال *кит., зоол.* парандаи обии кабуданг; мурғобии калон.

ХАРҶ *а.* خرج сарф, хароҷот; **харҷ кардан** сарф намудан; **ба харҷ додан** сарфи чизе кардан.

ХАРҶАЛЛОБ خرجلاب он ки ба мақсади фоидабинӣ ба хариду фурӯши хар машғул аст.

ХАРҶБАРДОР خرج بردار серхарҷ, он чи харҷи зиёд талаб мекунад.

ХАРҶИДАН خرجیدن 1. сарф кардан, харҷ кардан. 2. гиря кардан, гиристан.

ХАРҶӢ خرجی маблағ барои хароҷоти майдачуйда, маблағи хароҷотӣ; **харҷӣ додан** додани пул барои маош, додани маблағе барои масрафи ҳаррӯза.

ХАРҶКУНӢ خرج کنی *исми амал аз* **харҷ кардан**; сарф кардан, харҷ кардан.

ХАРШАЛҒАМ خر شلغم *бот.* карамшалғам.

ХАС خس 1. хошок, коҳ ва алафи хушк. 2. *мач.* ночиз, беарзиш, одами паст ва фурӯмоя; **хас каму ҷаҳон пок** (*зарб.*).

ХАСАК خسک 1. *ниг.* **хас**. 2. меваи ёбоӣ. 3. хорҳои сегӯшаи аз оҳан сохташуда, ки ба сари роҳи душман андохта мешуд, то гузашта натавонад.

ХАСАКӢ خسکی ёбоӣ, худрӯй ва маҳсули он.

ХАСАКХОР خسک خار *ниг.* **хорхасак**.

ХАСБЕДА خس بیده бедаи алафҳои худрӯй.

ХАСБУР خس بور **:хасбур кардан** *кҳн.* тахминан муайян кардани ҳосили ҳанӯз надаравида ва

ғундоштанашуда.

ХАСГӮГИРД خس گوگرد гӯгирди ҷойдорӣ, ки ба оташ дошта дармегиронанд.

ХАСДУЗД خس‌دزد он ки майда-чуйда ва чизҳои беарзишро медуздад, майдадузд.

ХАСИН خسین *марбут ба* **хас**; аз хас бофта ё сохташуда.

ХАСИС خسیس лаим, мумсик, одами дар харҷ сахт.

ХАСИСӢ خسیسی лаимӣ, мумсикӣ, сахтӣ; **хасисӣ кардан** мумсикӣ кардан, дар харҷ сахтӣ кардан.

ХАСИСОНА خسیسانه лаимона, мумсикона, аз рӯи сахтӣ.

ХАСӢ I خسی фурӯмоягӣ, пастӣ, қабоҳат.

ХАСӢ II *а.* خصی он ки (он чи) хояҳояш кашида шуда бошад, ахта.

ХАСӢ III خسی *ниг.* **хасин**.

ХАСКАППА خس‌کپه шипанги хасин, козаи калони хасин.

ХАСКАШ خس کش он ки хасу хошок мекашонад.

ХАСКАШАК خس‌کشک панҷшоха (ё сешоха) барои бардоштани хасу хошок.

ХАСКУЛОҲ خس کلاه кулоҳи хасин, кулоҳи аз хас бофташуда.

ХАСМ *а.* خصم душман, душманикунанда.

ХАСМАЙДА خس میده рехтаву майдаҳои гиёҳ.

ХАСМГИР خصم گیر он ки душманро мегирад, гирандаи душман, мағлубкунандаи душман.

ХАСМОЛ خس‌مال касалии устухонхора, ки асосан дар нӯги ангуштони даст пайдо мешавад, панаритсия.

ХАСМОНА خصمانه душманона, аз рӯи душманӣ, аз рӯи хусумат, чун хасм.

ХАСМСӮЗ خصم سوز он ки душманро нобуд мекунад.

ХАСОРАТ *а.* خسارت *кит.* зиён дидан; зарар, зиён, осеб; **хасорат дидан** зарар дидан, ба зарар дучор шудан.

ХАСОСАТ *а.* خساست хасисӣ, лаимӣ, мумсикӣ, сахтӣ.

ХАСПАРВАР خس پرور дунпарвар, нокаспарвар.

ХАСПАРДА خس پرده пардаи хасин.

ХАСПОЯ خس پایه пояи хас ё ягон гиёҳ.

ХАСПУЛӢ خس پولی *кӯҳн.* навъе аз андози замони амирӣ (*барои заминҳои киштношуда*).

ХАСПӮШ خسپوش бо хас пӯшондашуда; **боми хаспӯш** боме, ки бо хас пӯшонда шудааст; **хаспӯш кардан** а) бо хошок пӯшонидан болои чизеро; б) *маҷ.* пӯшондан, махфӣ нигоҳ доштан сирро ё гуноҳеро; **хаспӯш шудан** пӯшида шудани сирре, пинҳон мондан, фош нашудани сирре, рӯпӯш карда шудани гуноҳ ё ҷиноятe.

ХАСРӮБА خسروبه хасу хошоки рӯфта ба як ҷо ҷамъ карда; ахлот.

ХАСРӮБАДОН خسروبه دان ахлотдон, ҷои рехтани хасрӯбаҳо.

ХАСТА I خسته 1. харошёфта, озурда. 2. дардманд, бемор. 3. ранҷдида, фарсуда, шалпаршуда, кӯфта (*аз коре ё аз паймудани роҳи дур*); **овози хаста** садои гирифта; **хаста кардан** а) озурдан, маҷрӯҳ кардан; б) мондаву фарсуда кардан; в) харошидан; **хаста шудан** а) харош ёфтан; б) монда шудан, шалпар шудан, озурда шудан.

ХАСТА II خسته донак, ҳаста, мағзи донак; **хастаи зардолу** донаки зардолу.

ХАСТАГӢ خستگی 1. беморӣ, касалӣ, ранҷурӣ. 2. мондагӣ, бемадорӣ, шалпарӣ (*аз кори зиёд ё роҳи дур*).

ХАСТАДИЛ خسته‌دل 1. он ки дилаш маҷрӯҳ шуда бошад; ғамгин, андӯҳгин; озурдадил, ранҷида. 2. *маҷ.* ошиқ.

ХАСТАДИЛӢ خسته دلی 1. ғамгинӣ, озурдадилӣ, ранҷидагӣ. 2. *маҷ.* ошиқӣ.

ХАСТАКУНАНДА خسته‌کننده *сифати феълии*

замони ҳозира аз **хаста кардан**; дилгиркунанда; дурудароз; тӯлонӣ; он чи ки боиси мондашавӣ мегардад.

ХАСТАН خستن 1. харошидан, ханҷол кардан; озурдан, маҷрӯҳ кардан. 2. халондан.

ХАСТАНАШАВАНДА خسته‌نشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **хаста нашудан;** монданашаванда, дилгирнашаванда.

ХАСТАНОПАЗИР خسته ناپذیر *ниг.* **хастанашаванда**.

ХАСТАХОТИР خسته خاطر *ниг.* **хастадил**.

ХАСТАҲОЛ خسته حال 1. озурда, бетобу тавон. 2. ғамдида.

ХАСТАҲОЛӢ خسته‌حالی дилшикастагӣ, озурдагӣ, ранҷидагӣ.

ХАСТАҲОЛОНА خسته حالانه шалпарона, бемадорона.

ХАСТАҶИГАР خسته جگر *ниг.* **хастадил**.

ХАСТАҶОН خسته جان *ниг.* **хастадил**.

ХАСТАҶОНӢ خسته جانی *ниг.* **хастаҳолӣ**.

ХАСТАШАВӢ خسته‌شوی *исми амал аз* **хаста шудан;** монда шудан, шалпар шудан.

ХАСТУВОНА//ХУСТУВОНА خستوانه либоси қуроқи пашмини дарвешон.

ХАСТУТ خستوت тути хасак, тути ёбоии пайванднашуда.

ХАСУР *а.* خسور зиёндида, зарардида.

ХАСФ *а.* خسف 1. фурӯравӣ ба зери замин, **хасф кардан** фурӯ бурдан, пинҳон кардан. 2. гирифтани Моҳ, гирифта шудани Моҳ; *ниг.* **хусуф.**

ХАСХОНА خسخانه коза, чайла, каппа, хонаи хасин.

ХАТ I خط *а.* 1. фосилаи байни ду нуқта, он чи (кашиши қалам ё дигар) байни ду нуқтаро бо ҳам мепайвандад; **хати рост** хате, ки кӯтоҳтарин фосилаи байни ду нуқтаро бо ҳам мепайвандад; **хати истиво** доираи тасаввурӣ, ки кураи заминро ба ду нимкура (шимолӣ ва ҷанубӣ) ҷудо мекунад, экватор; **хат кашидан** а) ҷадвал кашидан, хатдор кардан; б) ботил кардан, нест кардан, хат задан, аз эътибор соқит шумурдан. 2. *маҷ.* тарз, роҳ, равиши пешгирифташуда дар коре; **хати сайр** сайрхат; **хати ҳаракат** тарзи амал.

ХАТ II خط *а.* 1. он чи навишта шудааст, навишта. 2. маҷмӯи аломатҳое, ки дар як забон вақти навиштан ба кор меравад (*ҳарфҳо ва аломатҳои дигар*): **хати русӣ**, **хати арабӣ**; **хати арабиасоси тоҷикӣ** хати дар асоси алифбои арабӣ таҳияшудаи тоҷикӣ (форсӣ); **хати лотинии тоҷикӣ** хати дар асоси алифбои лотинӣ таҳияшудаи тоҷикӣ, ки аз соли 1930 то соли 1940 ҷорӣ буд; **хати русиасоси тоҷикӣ** хати дар асоси алифбои кириллӣ таҳияшудаи тоҷикӣ; 3. тарзи навишт: **хати хуб**, **хати хоно**; **хату савод** хондан ва навиштан; **хату савод доштан** хондан ва навишта тавонистан; **ҳусни хат** зебоии тарзи навишт, санъати зебонависӣ, хушнависӣ. 4. мактуб, нома; **хати сиёҳ** хате, ки вақти ҷанг дар бораи шаҳид шудани касе ба наздиконаш фиристода мешуд; **хат гирифтан** нома гирифтан, омадани мактуб аз ҷое ба касе; **хат задан** хат кашида ботил кардани он чи навишта шудааст, аз эътибор соқит кардан; **хат кардан** нома навиштан, нома фиристодан, мактуб навиштан; **хату мӯҳр карда додан** дар барои масъалае ба касе хати (ҳуҷҷати) расмӣ додан.

ХАТАК خطک 1. ҷӯяк, шиёр. 2. *маҷ.* ожанг.

ХАТАНАК ختنک як хел дарахти буттагии кӯҳӣ, ки меваи ширини сиёҳи хурдтар аз олуболу дорад; яхманак.

ХАТАР *а.* خطر ҳолати хавфнок, хавф, бим; бими нобудшавии чизе; **бонги хатар** огоҳӣ дар бораи эҳтимоли рӯй додани хавфе; **хатари ҷанг** хавфи сар задани ҷанг.

ХАТАРАНГЕЗ خطرانگیز *ниг.* **хатаровар**.

ХАТАРНОК خطرناک хавфнок, пурхатар, бимнок.

ХАТАРНОКӢ خطرناکی имконияти таҳдид ва рӯй додани ягон ҳодисаи хавфнок ва ҳалокатовар.

ХАТАРОВАР خطرآور хатарангез, хатарэҷод–кунанда, хатарзо.

ХАТБАР خط بر он ки аз як кас ба каси дигар мактуб мебарад, қосид, пайк, хаткашон.

ХАТБАРАК خط برک *ниг.* **хатбар**.

ХАТБАРДОР خط بردار хатбар, хатбаранда.

ХАТБАРӢ خط بری хаткашонӣ, номабарӣ, номарасонӣ.

ХАТБИЁР خط بیار хатовар, номаовар; номарасон.

ХАТБОРОН خط باران ба касе бисёр ва пайи ҳам мактуб навиштан; **хатборон кардан** бисёр ва ба такрор ба касе ё ба ҷое нома навиштан.

ХАТВА(Т) *а.* خطوه//خطوت қадам, фосилаи байни ду по.

ХАТДОН خطدان хатхон, босавод, соҳиби хату савод; **хатдон шудан** босавод шудан, хату савод баровардан.

ХАТДОР خطدار хаткашида, рахдор, рах-рах (*когаз, дафтар*).

ХАТИА(Т) *а.* خطیئه//خطیئت гуноҳ, хато, ҷурм, айб.

ХАТИБ *а.* خطیب он ки дар масҷидҳо хутба мехонад, хутбахон: **хатиби масҷид**.

ХАТИР *а.* خطیر 1.калон, бузург; муҳим, арҷманд. .2. мушкил, пурхатар.

ХАТКАШ خط کش хат кашанда; хатбар.

ХАТКАШАК خط کشک ҷадвал, абзори чӯбин ё филизӣ, ки бо он хати рост кашида мешавад.

ХАТКАШӢ خط کشی *исми амал аз* **хат кашидан;** хат кашидан ба рӯи коғаз ба воситаи хаткашак (ҷадвал).

ХАТКАШОН خط کشان хатбар, пайк, номарасон, қосид.

ХАТКӮРКУНАК خط کورکنک порчаи махсуси резинӣ барои кӯр кардани хати навишташуда, хатпок.

ХАТЛИХИРОМ ختلی‌خرام *киноя аз* аспи хушрафтор.

ХАТЛӢ ختلی *мансуб ба* **Хатлон**, ки аспони хуб он ҷо парвариш меёфтанд.

ХАТМ *а.* ختم 1. *кит.* мӯҳр задан, мӯҳр гузоштан; мӯҳр; **хатм будан** *маҷ.* мансуб будан, муайян будан. 2. поён, анҷом, тамом, **хатми таҳсил** хонданро дар ягон мактаб ба анҷом расондан; **хатми Қуръон** Қуръонро аз аввал то ба охир хонда тамом кардан. 3. маросими фотиҳахонӣ барои мурдагон, ки хатми Қуръон карда мешавад.

ХАТМАШҚКУНӢ خط‌مشق کنی *исми амал аз* **хат машқ кардан;** тамрин дар хатнависӣ, омӯзиши хат, машқи навиштани хат.

ХАТМӢ ختمی гули шайпуршакл, ки гул ва решаи он дар тиб ба кор меравад.

ХАТМКАРДА ختم کرده 1. муллое, ки дарсҳои расмии мадрасаро хонда ба итмом расонидааст. 2. он ки ягон мактабро тамом кардааст.

ХАТМКУНАНДА ختم کننده тамомкунандаи мактаб, он ки дар остонаи тамом кардани таҳсил қарор дорад.

ХАТНА *а.* ختنه 1. буридани пӯсти сари олати мардинаи бача. 2. маросими махсусе, ки ба муносибати буридани пӯсти сари олати мардинаи бача барпо карда мешавад: **тӯйи хатна**, **хатна кардан**.

ХАТНАВИС خط‌نویس он ки хатнависиро омӯхтааст, бохату савод; **хатнавис шудан** хат навишта тавонистан, хатнависиро омӯхтан.

ХАТНАВИСӢ خط‌نویسی *амал ва шуғли* **хатнавис;** навиштани хат, номанигорӣ, мактубнависӣ; **асбоби хатнависӣ** лавозими хат, нигориши хат (*қалам, когаз, сиёҳӣ*).

ХАТНАКУНӢ ختنه کنی *исми амал аз* **хатна кардан**; маросими хатна, хатна кардан.

ХАТНАСУР ختنه‌سور маросим (тӯйе), ки ба муносибати хатна кардани кӯдакон барпо карда мешавад.

ХАТНАТӮЙ ختنه طوی *ниг.* **хатнасур**.

ХАТНОК خطناک босавод, хатхон ва хату саводнок.

ХАТО *а.* خطا саҳв, ғалат, иштибоҳ, кори нодуруст, гуноҳи ғайрибарқасд; **хато гузаштан аз** *касе* рӯй додани иштибоҳ аз касе, содир шудани хатое аз касе; **хато кардан** саҳв кардан, иштибоҳ намудан; **чашми** *касеро* **хато кардан** касеро ба ғафлат монда кореро анҷом додан; **хато хӯрдан(**тир)*а)*ба ҳадаф нарасидан; *б) маҷ.* ҳосил нашудани муддаои мавриди назар.

ХАТОБАХШ خطابخش он ки хатову саҳви касеро мебахшад; он ки гуноҳи содиршуда аз касеро афв мекунад.

ХАТОБАХШӢ خطابخشی гуноҳбахшӣ, афв кардан, аз гуноҳи касе гузаштан.

ХАТОБИН خطابین айббин, бадбин; айбҷӯ, нуқсонбин.

ХАТОВАР خطآور *киноя аз* ҷавоне, ки ришу мӯйлаб нав бароварда бошад, ҷавони навхат.

ХАТОӢ خطایی нодурустӣ, иштибоҳ, ғалат; гуноҳ.

ХАТОКОР خطا کار он ки хато мекунад, касе ки аз вай хатое содир шудааст; гумроҳ, гунаҳкор.

ХАТОКОРӢ خطاکاری гумроҳӣ, гунаҳкорӣ, иштибоҳ кардан.

ХАТОПЕША خطا پیشه он ки бисёр хато мекунад, хатокор.

ХАТОПӮШ خطا پوش он ки гуноҳи дигареро афв мекунад ва мепӯшонад.

ХАТОРАВӢ خطاروی гумроҳшавӣ, ғалатравӣ, каҷравӣ, бо роҳи хато рафтан.

ХАТОФАҲМӢ خطافهمی нодуруст фаҳмидан; хатоандешӣ, мулоҳизаи нодуруст.

ХАТОШУНАВӢ خطاشنوی ғалатшунавӣ, нодуруст шунидан, ғалат фаҳмидан.

ХАТТӢ خطی бо ҳарф навишташуда; аз рӯи хат; дар шакли навишта.

ХАТТОТ *а.* خطاط хатнавис, хушхат.

ХАТТОТӢ خطاطی шуғли хаттот, хатнависӣ.

ХАТХОН خط خوان босавод, дорои хату савод, он ки хонда метавонад.

ХАТЧА خطچه мактубча, арзнома.

ХАТЧӮБ خطچوب 1. чарм, чӯбча ё коғазпорае, ки барои ёфтани саҳифаҳои даркорӣ байни саҳифаҳои китоб гузошта мешавад. 2. ҳисобчӯби чор тарафаш тарошидае, ки барои нигоҳ доштани ҳисоби чизе ба ҳар воҳиди муайян дар рӯи он бо корд рахнае зада ё ишорате карда мешавад.

ХАТШИНОС خط شناس шиносандаи хат, огоҳ аз хусусиятҳои хушнависӣ.

ХАТШИНОСӢ خطشناسی хатшинос будан, амали хатшинос.

ХАФ خف гиёҳе, ки зуд оташ мегирад; пахта ё латтае, ки барои даргирондани алав истифода мешавад, пешдаргирон.

ХАФА خفه ғамгин, озурда, дилгир, дилтанг, зиқ; **хафа кардан** а) ранҷондан, боиси ранҷиш ва озори касе гардидан; б) буғӣ кардан; **хафа шудан** ғамгин шудан, озурда шудан, ранҷидан, зиқ шудан, дилтанг шудан.

ХАФАБУҒ خفه بوغ буғикарда, хафакарда; **хафабуғ кардан** буғӣ карда куштан.

ХАФАГӢ خفگی 1. ғамгинӣ. 2. озурдагӣ, озурдахотирӣ, дилмондагӣ, дилтангӣ.

ХАФАКУНАНДА خفه کننده 1. зиққунанда, озордиҳанда. 2. буғикунанда.

ХАФАҚОН *а.* خفقان *тиб.* бемории таппиши дил; **хафақон гирифтан** таппиши дил пайдо шудан, ҳамлаи (авҷгирии) бемории дил.

ХАФАНАМО خفه نما ғамгин барин, дар намуд дилтанг ва озурда.

ХАФИФ *а.* خفیف 1. *кит.* сабук; *муқоб.* **сақилвазнин**; **овози хафиф** овози паст, овози нарму оҳиста. 2. нарм, оҳиста. 3. яке аз баҳрҳои вазни арӯз (фоилотун мустаъфилун фоилотун).

ХАФӢ خفی пӯшида, ниҳон; *муқоб.* **ошкор**; **хафӣ ва ҷалӣ** пинҳону ошкор.

ХАФО *а.* خفا пӯшидагӣ, мастур, пинҳон ва

махфӣ будан.

ХАФТОН خفتان *кит.* ҷомаи сипоҳиён, ки аз таги зиреҳ мепӯшиданд.

ХАФФОШ *а.* خفاش кӯршапарак, муши паррон, шабпарак.

ХАФЧА خفچه *кит.* шӯша, порчаи рехтаи тилло ё нуқра.

ХАФҶА خفجه 1. *кит.* дарахте аз ҷинси дарахти дӯлона. 2. *маҷ.* зулф, кокул.

ХАЧИР خچیر ҳайвонест, ки аз насли хар ва модиёни асп ба вуҷуд меояд, ҳайвони хеле порбардор ва пуртоқат.

ХАЧИРБОН خچیربان нигаҳбони хачирҳо, нигоҳубинкунандаи хачир, соҳиби хачир.

ХАҶИЛ خچیل *ниг.* **хиҷил**.

ХАШ I خش **:либоси хашу бархаш** либоси пуркарру фар.

ХАШ II خش *ниг.* **хушу**.

ХАШАБ *а.* خشب чӯб, тахта.

ХАШАН خشن як навъи гиёҳи бӯрёӣ, ки аз он ҷома мебофтанд ва онро камбағалону қашшоқон мепӯшанд.

ХАШАНСОР خشن‌سار *кит.* навъе аз мурғобӣ, ки ранги баданаш тира ва сараш сафед аст.

ХАШАНХОНА خشن خانه хонае, ки аз найбӯрё созанд.

ХАШАР-ХАШАР خشرخشر овозе, ки аз ба ҳам расидани матои абрешимӣ, коғаз *ва г.* пайдо мешавад.

ХАШИН *а.* خشن сахт, дурушт, зумухт, ноҳамвор; бадхӯ, бадмуомила.

ХАШИНА خشینه *кит.* хокистарранг, хокистарранги сиёҳтоб.

ХАШМ خشم қаҳр, ғазаб, ҷаҳл; **дар сари хашм** ҳангоми қаҳру ғазаб, аз рӯи хашм ва итоб; **хашм гирифтан** хашмгин шудан, ғазабнок шудан; **хашм кардан бар** *касе* ғазабнок шудан, аз рӯи қаҳр итоб кардан; **ба хашм овардан** *касеро* касеро ғазабнок кардан; **ба хашм омадан** хашмгин шудан, ғазабнок шудан, барошуфтан; **дар хашм шудан** хашм гирифтан, ба қаҳру ғазаб омадан, ғазабнок шудан; **хашмро фурӯ бурдан** хашми худро паст кардан, аз изҳори ғазаб худдорӣ намудан.

ХАШМАНГЕЗ خشم انگیز *ниг.* **хашмовар**.

ХАШМГИН خشمگین оташин, ғазабнок, дар ҳолати хашм; **хашмгин шудан** ба ғазаб омадан, оташин шудан.

ХАШМГИНӢ خشمگینی хашмнокӣ, ғазабнокӣ, оташинӣ.

ХАШМГИНОНА خشمگینانه дар ҳолати қаҳру ғазаб, бо қаҳру ғазаб, қаҳролуд.

ХАШМИН خشمین *ниг.* **хашмгин**.

ХАШМНОК خشمناک *ниг.* **хашмгин**.

ХАШМНОКӢ خشمناکی ғазабнокӣ, ғазаболудагӣ, хашмгинӣ.

ХАШМОВАР خشم‌آور хашмангез, хашмэҷодкунанда, хашмзо.

ХАШМОЛУД(А) خشم‌آلود(ه) бо осори қаҳру ғазаб, ғазабнок, хашмгин.

ХАШУК//ХУШУК خشوک *кит.* 1. фарзанди ҳаромӣ, ҳаромзода. 2. *маҷ.* одами бад, зишт.

ХАШ-ХАШ خش خش хашмолуд нафас гирифтан, канда-канда бо овоз нафас кашидан.

ХАШХОШ خشخاش кӯкнордона, донаҳои майдаи сафеди ғӯзаи кӯкнор, ки аз онҳо равған мекашанд.

ХАШШОС خشّاس овози хаш-хаш; **хашшос задан** садои хаш-хаш баровардан, гирифтани гулӯ ва хиррӣ шудани овоз.

ХВАШ خوش *ниг.* **хуш**.

ХЕ خ *номи ҳарфи нӯҳуми алифбои арабии тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба адади 600 баробар аст.*

хез خیز 1. *асоси замони ҳозира аз* **хестан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънои* фаровонии чизе, рӯянда, бароянда, хезанда: **саҳархез**, **ҳосилхез**, **нафтхез**, **зархез**...

ХЕЗ خیز 1. ҷаҳиш, аз ҷой баланд паридан бо як ҷаст; **хез задан (кардан)** ҷастан, ҷаҳидан; **бо як хез** бо як ҷаҳиш. 2. хезидан, бархостан, баланд шудан.

ХЕЗЗАНАНДА خیززننده ҷаҳанда, аз ҷой болопаранда.

ХЕЗЗАНӢ خیززنی *исми амал аз* **хез задан;** ҷаҳиш, ҷастан, болопарӣ.

ХЕЗОБ خیزآب ҷаҳиши об, мавҷи об.

ХЕЗОН خیزان дар ҳолати хестан; **афтону хезон** афтодаву хеста, афтидан ва бархостан.

ХЕЗОН(И)ДАН خیزاندن//خیزانیدن *шакли бавоситаи* **хестан;** 1. аз ҷои нишаст баланд кардан, сари по гузоштан. 2. барпо кардан, сабабгор ва ангезонандаи коре шудан, шӯронидан: **ҷанҷол хезондан**, **балво хезондан**.

ХЕКИРТАК خیکرتک гулӯ, нойи гулӯ.

ХЕЛ I خیل навъ, гуна; **хел ба хел** гуна-гуна, навъ ба навъ; **ҳамин хел** ин тавр, ин тариқ, ин гуна, ин қабил.

ХЕЛ II خیل *ниг.* **хайл**; даста, гурӯҳ, тӯда, тоифа, қабила.

ХЕЛЕ خیلی зиёд, бисёр, фаровон, анча.

ХЕЛМАХЕЛ خیلمخیل рангоранг, гуногун.

ХЕЛО خیلا *ниг.* **хеле**.

ХЕСИДАН خیسیدن *кит.* 1. тар кардан, намнок кардан. 2. тар шудан, намнок шудан, хес (хис) шудан.

ХЕСОНИДАН خیسانیدن *кит. шакли бавоситаи* **хесидан**;тар кардан, намнок кардан.

ХЕСТАН//ХЕЗИДАН خیستن//خیزیدن 1. баланд шудан аз ҷо. 2. бархостан, сар шудан, оғоз ёфтан. 3. бедор шудан (*аз хоб*). 4. қиём кардан, шӯридан. 5. пайдо шудан, баромадан.

ХЕШ I خویش 1. худ, аз они худ. 2. он ки бо касе нисбате дорад; **аввал хеш, баъд дарвеш** (*зарб.*); **хешу табор** хешовандон, ақрабо; **хеши дур** ақрабои дур; *муқоб.* **хеши наздик**; **хеш будан** нисбати ақрабоӣ доштан; **хеш шудан** бо ҳам ба нисбати ақрабо шудан, хешӣ пайдо кардан.

ХЕШ//ХАЙШ II خیش *кит.* матои дағали зағирпоягӣ, ки аз он парда, қолин *ва г.* тайёр мекунанд.

ХЕШ III خیش *кит.* чӯб ё оҳане ки бар гардани гов баста, замин шудгор мекунанд,говоҳан.

ХЕШБАЧА خویش‌بچه фарзанди яке аз хешон ва ақрабо.

ХЕШБИН خویش‌بین худбин, худписанд, мағрур, мутакаббир.

ХЕШИГАРӢ خویشی‌گری таборӣ, хешовандӣ, ақрабоӣ.

ХЕШӢ خویشی таборӣ, ақрабо будан, наздикӣ; **хешӣ доштан** бо ҳам нисбати ақрабоӣ доштан, хешу табор будан.

ХЕШКОМ خویش‌کام худсар, инодкор, худрой.

ХЕШКОР خویش‌کار деҳқон, барзгар, кишоварз.

ХЕШНАШИНОС خویش‌نشناس беҳаё, беадаб, беобрӯ.

ХЕШОВАНД خویشاوند он ки бо касе нисбати хешу таборӣ дорад, яке аз хешон.

ХЕШОВАНДӢ خویشاوندی таборӣ, қаробат, хешӣ.

ХЕШТАН خویشتن *ниг.* **хеш** 1.

ХЕШТАНБИН خویشتن بین *ниг.* **хешбин**.

ХЕШТАНБИНӢ خویشتن بینی *ниг.* **худпарастӣ**.

ХЕШТАНПАРАСТ خویشتن پرست *ниг.* **худпараст**.

ХЕШТАНПАРАСТӢ خویشتن‌پرستی *ниг.* **худпарастӣ**.

ХЕШТАНШИНОС خویشتن شناس худшинос.

ХЕШТАНШИНОСӢ خویشتن شناسی худшиносӣ.

ХЕШУАҚРАБОӢ خویش و اقربایی *ниг.* **хешовандӣ**.

ХЕШУТАБОРБОЗӢ خویش‌وتباربازی хешовандбозӣ, хешовандпарастӣ.

ХЕШУТАБОРӢ خویش و تباری *ниг.* **хешовандӣ**.

ХИБРАТ *а.* خبرت дониш, дониши расо; доноӣ, таҷрибанокӣ.

ХИДМАТ *а.* خدمت *ниг.* **хизмат**.

ХИДМАТГОР خدمت‌گار ходим, он ки хизмат мекунад, он ки ба касе кор мекунад.

ХИДМАТГУЗОР خدمت‌گذار хидматкунанда, хидматгор, ходим.

ХИДМАТГУЗОРӢ خدمت‌گذاری хизмат кардан, ходимӣ, хизматгузорӣ.

ХИДМАТӢ خدمتی 1. хизматгорӣ, ба ҷо овардани хизмати касе, навкарӣ. 2. он ки дар сафари хидматӣ аст, он ки барои кори идорӣ ба ҷое фиристода шудааст: **сафари хидматӣ**.

ХИДМАТПАНОҲ خدمت‌پناه *ниг.* **хидматгузор**.

ХИДР *а.* خدر 1. парда барои духтарон дар гӯшаи хона; ҷойгоҳ барои занон дар манзил; 2. парда, чодир, ниқоб; ◊ **хидри муалло** ибораи лақабмонанд, ки дар ҳаққи занони мӯҳтарам гуфта мешавад.

ХИЁБОН خیابان роҳи рости васеъ ва дароз дар шаҳр.

ХИЁМ *а.* خیام *ҷ.* **хайма**.

ХИЁНАТ *а.* خیانت нақзи аҳду паймон, аҳдшиканӣ, бевафоӣ; **хиёнат бар амонат** мол ё чизи барои нигоҳдорӣ супурдашударо дуруст нигоҳ надоштан; **хиёнат кардан** нисбат ба касе, ё вазифае, ё ватани худ бевафоӣ ва аҳдшиканӣ кардан.

ХИЁНАТГАР خیانت گر *ниг.* **хоин**.

ХИЁНАТГАРӢ خیانت گری хиёнаткорӣ, хоинӣ.

ХИЁНАТГАРОНА خیانت گرانه *ниг.* **хоинона**.

ХИЁНАТКОР خیانت کار *ниг.* **хоин**.

ХИЁНАТКОРӢ خیانت کاری хиёнат, аҳдшиканӣ, бевафоӣ ба аҳду паймон.

ХИЁНАТКОРОНА خیانت‌کارانه бевафоёна; бо макру фиреб.

ХИЁНАТПЕША خیانت پیشه *ниг.* **хиёнаткор**.

ХИЁР I *а.* خیار бодиринг; як навъ бодиринг.

ХИЁР II *а.* خیارирода, ихтиёр, баргузида, мунтахаб.

ХИЁРА *а.* خیاره чизи ихтиёр карда, баргузида, интихобшуда, хушкарда; **хиёра кардан** хуш кардан, баргузидан.

ХИЗМАТ//ХИДМАТ خدمت//خدمت 1. кор кардан барои касе. 2. кор, фаъолият. 3.вазифа, коре, ки инсон ё чизи дигар ба иҷрои он ӯҳдадор аст: **хизмати ҳарбӣ**, **хизмати нақлиёт**. 4. кор ва фаъолияти шоёни эҳтиром ва сазовори таҳсини умум; **ҳаққи хизмат** музди кор; **ба хизмат гирифтан** касеро барои иҷрои коре қабул кардан; **ба хизмат камар бастан** ба иҷрои коре омода будан; **хизмат кардан** кор кардан, вазифаеро ба ҷо овардан, супоришеро иҷро кардан.

ХИЗМАТГОР خدمت گار пешхизмат, он ки барои касе кор мекунад: **хизматгори дари хона**, **хизматгори халқ**.

ХИЗМАТГОРЗАН(АК) خدمت‌گارزن//خدمت‌گارزنک зане, ки хизматгор аст, он ки дар хонаи касе ба хидматгузорӣ машғул аст.

ХИЗМАТГОРӢ خدمت‌گاری навкарӣ, хизматгузорӣ.

ХИЗМАТГУЗОР خدمت‌گذار *ниг.* **хидматгузор**.

ХИЗМАТГУЗОРӢ خدمت‌گذاری *ниг.* **хидматгузорӣ**.

ХИЗМАТӢ خدمتی *ниг.* **хидматӣ**.

ХИЗМАТНИШОНДОДА خدمت نشانداده он ки хизматҳои намоён кардааст: **ходими хизматнишондодаи илм**, **муаллими хизматнишондода**.

ХИЗМАТОНА خدمتانه музди хизмат, ҳаққи кори кардашуда.

ХИЗМАТПЕША خدمت پیشه *ниг.* **хидматгор**.

ХИЗМАТРАСОН خدمت رسان *ниг.* **хидматгузор**.

ХИЗМАТРАСОНӢ خدمت‌رسانی эҳтиёҷи зиндагии мардумро ба ҷо овардан.

ХИЗМАТЧӢ خدمتچی корманди идораи давлатӣ, корманди соҳаи меҳнати ақлонӣ.

ХИЗОБ *а.* خضاب ранг, ҳино, вусма, ҳар ранге, ки мӯй, панҷаи дасту поро бо он барои ороиш ранг мекунанд.

ХИЗОНА *а.* خزانه *ниг.* **хазина**.

ХИЗР *а.* خضر 1. сабзазор, ҷои серсабза. 2. мувофиқи ривоёти динӣ номи пайғамбарест, ки оби ҳаёт нӯшида, умри абадӣ ёфтааст.

ХИК خیک зарфи чармини калоне, ки дар он об, равған ва моеоти дигар нигоҳ медоранд.

ХИКГАРДАН خیک گردن гарданғафс, дорои гардани пургӯшти фарбеҳ.

ХИЛВАТ *а.* خلوت 1. танҳоӣ, гӯшанишинӣ. 2. ҷои танҳонишинӣ, ҷои холӣ аз бегонагон.

ХИЛВАТГОҲ خلوت گاه *ниг.* **хилватхона**.

ХИЛВАТГУЗИН خلوت‌گزین он ки ҷои хилват, танҳоиро ихтиёр мекунад.

ХИЛВАТГУЗИНӢ خلوت‌گزینی ҷои хилват ва танҳоиро ихтиёр кардан.

ХИЛВАТӢ خلوتی он ки дар хилват нишастааст, гӯшанишин, парданишин.

ХИЛВАТКАДА خلوت‌کده хилватхона, ҷои осоиш; ҷое, ки сӯфиён гӯшагиру узлатнишин мешуданд.

ХИЛВАТНИШИН خلوت نشین он ки дар гӯшаи танҳоӣ менишинад, он ки танҳоӣ ихтиёр кардаст.

ХИЛВАТНИШИНӢ خلوت‌نشینی танҳоӣ, гӯшанишинӣ, узлат.

ХИЛВАТСАРОЙ خلوت سرای *ниг.* **хилватхона**.

ХИЛВАТХОНА خلوت‌خانه 1. ҷои хилват, ҷои танҳо ва холӣ аз бегонагон. 2. ҷои осоиш.

ХИЛҚАТ *а.* خلقت офариниш, пайдоиш, ба вуҷуд омадан; **хилқати олам** офариниши олам.

ХИЛМ I خلم хашм, ғазаб.

ХИЛМ II *а.* خلم дӯст, рафиқ.

ХИЛМ III خلم оби (фиси) бинӣ; **хилми бинӣ** а) фиси бинӣ; б) *гуфт., маҷ.* наарзанда, паст (*оид ба инсон*).

ХИЛМ IV خلم чирк, фасод, хилд, рим; **хилми чашм** рими чашм.

ХИЛОЛ *а.* خلال 1. байни ду чиз, фосила дар миёни ду чиз; **дар хилоли**... дар байни..., дар фосилаи... 2. дандонхилол, чӯби махсуси дандонковӣ; **хилол кардан** ду чизро аз ҳам ҷудо кардан, мӯи ришро тор-тор кардан.

ХИЛОФ *а.* خلاف зид, муқобил, мухолиф, зиддият, носозгорӣ; ношоиста (амал, рафтор); **ба хилофи**... бар акси..., бар зидди..., ба муқобили...

ХИЛОФАТ *а.* خلافت 1. ба ҷои касе баъд аз вай нишастан, ҷонишин шудан. 2. халифа будан, халифагӣ кардан (*ниг.* **халифа**).

ХИЛОФӢ خلافی 1. муқобилӣ, носозгорӣ. 2. *збш.* як навъи пайвандакҳо. 3. *збш.* як навъи ҷумлаҳои пайрав.

ХИЛОФКОР خلافکار он ки аз вай корҳои ношоиста содир мешавад, гунаҳкор.

ХИЛТ *а.* خلط 1. он чизе, ки бо чизи дигар омехта шудааст, таркиб, омезиш. 2. *тиб.* яке аз модаҳои чоргона; хун, балғам, сафро ва савдо, ки гӯё ҳама бемориҳо аз онҳо сар мезадааст.

ХИЛЪАТ خلعت 1. ҷома, сарулибосе, ки подшоҳ, амир ё калоншавандае ба касе мебахшид. 2. ҷома, сарулибос.

ХИЛЪАТПӮШОНӢ خلعت‌پوشانی 1. хилъат пӯшондан; ҷомапӯшонӣ. 2. *кҳн.* маросими инъоми хилъати қиматбаҳо ва бошукӯҳ, ки амирону шоҳон мебахшанд. 3. *кҳн.* дар тасаввуф маросими ба муриди бакамолрасида пӯшондани хилъат чун нишонаи мустақил гардидани ӯ.

ХИМ I خیم 1. *кит.* ифлосӣ, чиркинӣ, чирке, ки дар гӯшаи чашм пайдо мешавад, хилд. 2. ҷароҳат, яра, захм.

ХИМ II خیم *кит.* хӯи бад, хӯ(й), табиат; атвор, феъли бад.

ХИМ III خیم *кит.* ҷуволе, ки аз нахи пахта бофта мешавад.

ХИМИЁВӢ خیمیاوی *мансуб ба* **химия**.

ХИМИЗАТСИЯ *лот.* خیمیزتسیه бо лавозимоти химия таъмин кардан: **химизатсияи кишоварзӣ**.

ХИМИКАТ خیمیکت *лот.* маҳсулоти саноати химиявӣ, моддаҳои таркибии химиявӣ.

ХИМИКӢ خیمیکی *мансуб ба* **химия**; *мансуб ба* ҳодисаҳо ва амалиёти химиявӣ.

ХИМИЯ *лот.* خیمیه яке аз илмҳои асосии табиатшиносӣ, ки таркиб, сохти дохилӣ, тағйирот ва таҳаввулоти моддаро меомӯзад,

кимиё, шимӣ.

ХИМИЯВӢ خیمیوی *ниг.* **химикӣ**.

ХИМОР *а.* خمار парда, чодар, ҳиҷоб, фаранҷӣ.

ХИМЧА خمچه шохаи борику дарози баргҳояш кандашудаи дарахт.

ХИМЧАБАДАН خمچه بدن мавзунбадан, дорои қаду қомати зебову чандир.

ХИМЧАГИН خمچه‌گین аз химча, шоха, навда сохташуда.

ХИМЧАГӢ خمچگی 1. лоғарӣ, лоғарандомӣ. 2. бачагӣ, кӯдакӣ.

ХИМЧАКОРӢ خمچه‌کاری *ниг.* **химчакӯб**.

ХИМЧАКӮБ خمچه‌کوب **:химчакӯб кардан** шаллоқ задан, ҷазодиҳӣ бо химча.

ХИМЧАМИЁН خمچه‌میان нозукмиён, борикмиён; танноз, зебо, хушқаду қомат, хушандом, зариф

ХИНГ خنگ асп, аспи сафеду хокистарранг; **хинги хатлӣ** аспи хатлонӣ, аспи кӯлобӣ; ◊ **хинги магасӣ** аспи сафед, ки холҳои сиёҳ дорад; **хинги айём дар рон будан** соҳибихтиёр, фармонраво, комрон ва бахтиёр будан.

ХИНГИЛ(А) خنگل//خنگله **: хару хингил** чорпоёни савориву боркаш, хар бо бору бунааш.

ХИНЗИР *а.* خنزیر хук, ҳайвони машҳури хонагӣ ва ёбоӣ.

ХИРА خیره 1. тира, тор, торик; **ғубори хира**. 2. камнур, норавшан, бефуруғ, беҷило: **равшании хира**, **чашми хира**. 3. *маҷ.* гирифта, афсурда, нохуш; **табъи хира, табъи** *касеро* **хира кардан** дили касеро сиёҳ кардан, кайфияти касеро нохуш кардан. 4. бешарм, беҳаё, густох; **хира шудан** а) тира шудан, тор шудан; б) камнур шудан, бефуруғ шудан; в) гирифтан, нохуш шудан (*аҳвол, кайфият*); **хира-хира** тира-тира, хеле норавшан, базӯр намоён; **хира-хира нигоҳ кардан** тираруёна нигаристан; **хира-хира сӯхтан** тира сӯхтан, камнур сӯхтан (*чароғ*).

ХИРАБИН خیره بین он ки чашмаш нағз намебинад, пеши чашмаш тор аст; наздикбин.

ХИРАГӢ خیرگی 1. тирагӣ, торӣ, камнурӣ: **хирагии чашм**. 2. густохӣ, бешармӣ, хархаша, безоригӣ; **хирагӣ кардан** густохӣ кардан, безор кардан.

ХИРАД خرد ақл, ҳуш, зеҳн; идрок, дарёфт.

ХИРАДЁФТА خردیافته оқил, доно, хирадманд.

ХИРАДМАНД خردمند боақл, боҳуш, бозаковат, бофаҳм, боидрок.

ХИРАДМАНДӢ خردمندی оқилӣ, заковатнокӣ, боҳушӣ, боандешагӣ, мулоҳизанокӣ.

ХИРАДМАНДОНА خردمندانه аз рӯи хирадмандӣ, оқилона; зиракона, боҳушона.

ХИРАДНОМА خردنامه дастури зиндагӣ, номаи ҳикматомез, осори панду ахлоқӣ.

ХИРАДПАРВАР خردپرور одил, доно, бохирад, боақлу дониш.

ХИРАДПАРВАРД خردپرورد аз рӯи ақлу хирад парваришёфта, боақлу хирад.

ХИРАДПЕША خردپیشه *кит.* хирадманд, одил, доно.

ХИРАДСӮЗ خردسوز *киноя аз* оҷиз ва забункунандаи ақлу хирад.

ХИРАКУНАНДА خیره‌کننده 1. чашмбар, дурахшон; кӯркунанда. 2. *маҷ.* дилрабо, бехудкунанда.

ХИРАНАМО خیره نما *ниг.* **хиратоб**.

ХИРАРАНГ خیره رنگ тираранг, норавшан.

ХИРАРӮЙ خیره‌روی 1. густох, бешарм. 2. гирифтарӯй, туршрӯй, тираҷабин, абус, чин дар абрӯ.

ХИРАРӮЙӢ خیره‌رویی 1. бешармӣ, беҳаёӣ; саркашӣ, нофармонӣ, густохӣ. 2. гирифтарӯӣ, туршрӯӣ.

ХИРАСАР خیره سر 1. кундзеҳн, аҳмақ, аблаҳ; густох, худсар. 2. ошуфта, парешон.

ХИРАСАРӢ خیره‌سری 1. кундзеҳнӣ, нодонӣ,

аблаҳӣ. 2. ошуфтагӣ, парешонӣ.

ХИРАСАРОНА خیره‌سرانه 1. аблаҳона, аҳмақона. 2. парешонҳолона.

ХИРАСӮЗ خیره‌سوز тира, норавшан, камнурдиҳанда: **чароғи хирасӯз**.

ХИРАТАБИАТ خیره طبیعت *ниг.* **хиратабъ**.

ХИРАТАБИАТӢ خیره طبیعتی *ниг.* **хиратабъӣ**.

ХИРАТАБЪ خیره طبع бо табъи гирифта, хафа, ғамгин, ношод.

ХИРАТАБЪӢ خیره طبعی бо табъи гирифта будан, хафагӣ, ғамгинӣ, ношодӣ.

ХИРАТОБ خیره تاب норавшан, тира.

ХИРАЧАШМ خیره‌چشم 1. он ки чашмаш норавшан аст, чашмаш камнур; наздикбин. 2. *мач.* кӯтоҳбин.

ХИРАЧАШМӢ خیره‌چشمی 1. норавшан дидан, наздикбинӣ. 2. *мач.* кӯтоҳбинӣ.

ХИРАШАВӢ خیره‌شوی *исми амал аз* **хира шудан;** тирашавӣ (*мас.*, чашм); **хирашавии пардаи шабакаи чашм**.

ХИРВОР خروار *ниг.* **харвор** 3; **хирвор-хирвор** *мач.* хеле зиёд, бисёр.

ХИРГАҲ خرگه *ниг.* **хиргоҳ**.

ХИРГОҲ خرگاه хайма, чодир, шомёна; **хиргоҳ задан** чодир барпо кардан, хайма задан.

ХИРГОҲӢ خرگاهی 1. *мансуб ва марбут ба* **хиргоҳ**. 2. он ки дар хиргоҳ сукунат дорад, хиргоҳнишин.

ХИРҚА *а.* خرقه 1. либоси дарвешон, либоси аз пораҳои гуногун дӯхташуда, либоси қуроқ. 2. *мач.* либоси тазвиру риё.

ХИРҚАПӮШ خرقه پوش он ки хирқа пӯшидааст; қаландар, зоҳид, сӯфӣ; зоҳиднамо, зоҳидтарош.

ХИРМАН خرمن 1. тӯдаи ғаллаи нокӯфта ва бод доданашуда; ҷои хирманкӯбӣ. 2. тӯда, тӯб, ҳар чизи дар як ҷо тӯб ва тӯдакарда: **хирмани гул**, **хирмани пахта**; **хирман кардан** тӯда кардан, тӯб кардан; **хирман бод кардан** ғалларо аз коҳ ҷудо намудан; **хирман кӯфтан** бо қувваи гову асп ё мошин ғалларо аз хӯшаҳо ҷудо кардан; **хирман-хирман** тӯб-тӯб, гала-гала, бисёр, фаровон.

ХИРМАНГОҲ خرمن‌گاه ҷое, ки хирманро барои кӯфтан тӯб кардаанд, ҷои хирманкӯбӣ.

ХИРМАНКӮБ خرمن‌کوب 1. хирманкӯбанда. 2. олат ва воситаи хирманкӯбӣ: **мошини хирманкӯбӣ**.

ХИРМАНКӮБӢ خرمن‌کوبی амал ва кори хирманкӯб, он чи мансуб ба хирманкӯбист.

ХИРМАНСӮХТА خرمن سوخته *мач.* касодшуда, бенавошуда, муфлисшуда.

ХИРМАНҶО(Й) خرمن جا(ی) *ниг.* **хирмангоҳ**.

хиром خرام 1. *асоси замони ҳозира аз* **хиромидан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* хушрафторӣ: **хушхиром**, **кабкхиром...**

ХИРОМ خرام рафтори оҳиста бо нозу виқор.

ХИРОМАНДА خرامنده хусусияти зебову хуб ва бо ишваву ноз роҳ рафтани касе.

ХИРОМАНДАГӢ خرامندگی хиромида будан, вазъ ва ҳолати хиромон доштан.

ХИРОМИДАН خرامیدن роҳ рафтан бо нозу виқор.

ХИРОМИШ خرامش *исми амал аз* **хиромидан**, хиромон роҳ рафтан, хиромидан.

ХИРОМВАР خرام‌ور **:хиромвар шудан** роҳ рафтан, гузар кардан.

ХИРОМОН خرامان раванда бо нозу виқор; бо хиром раванда; **хиромон шудан** болида, бо нозу истиғно ба роҳ даромадан.

ХИРОҶ//ХАРОҶ *а.* خراج андозе, ки аз замин ва маҳсулоти заминӣ гирифта мешуд; **хироҷ додан** андоз пардохтан; **ба хироҷи як мамлакат меарзад** хеле гаронқадр ва қиматбаҳост.

ХИРОҶГУЗОР خراج‌گزار хироҷдеҳ, андоздиҳанда, андозсупор, андозсупоранда.

ХИРОҶҒУНДОР خراج‌غندار он ки хироҷ ҷамъ меоварад, омил.

ХИРОҶДИҲАНДА خراج دهنده *ниг.* **хироҷгузор**.

ХИРОҶДИҲӢ خراج دهی *исми амал аз* **хироҷ додан;** ҳаққи замин ё аз ҳосил андоз додан, андозсупорӣ.

ХИРРИГӢ خریگی гирифтани овоз.

ХИРРИОВОЗ خری آواز он ки овозаш гирифта бошад, хиррӣ.

ХИРРӢ خرّی он ки овозаш гирифта аст, он ки буғӣ шуда хир-хир нафас мегирад; **овози хиррӣ** садои хирросӣ.

ХИРРОС خرّاس **:хиррос задан** хир-хир нафас гирифтан, канда-канда нафас кашидан.

ХИРС خرس ҳайвони дарандаи гӯштхори пурпашм ва тануманд.

ХИРСАК خرسک *ниг.* **хирсбача**.

ХИРСАКМУРӮД خرسک‌مرود *бот.* як навъи мурӯд.

ХИРСБАЧА خرس بچه бачаи хирс.

ХИРСБОЗ خرس باز ром кардани хирс (*дар сирк*), он ки бо хирс тамрин ва онро нигоҳубин мекунад.

ХИРСБОЗӢ خرس بازی ромкунии хирс, тамрин кардан бо хирс.

ХИРСБОН خرس بان *ниг.* **хирсбоз**.

ХИРСГИР خرس‌گیر дом барои хирс; сайёди хирс.

ХИРСОНА خرسانه чун хирс, хирсвор, ба мисли рафтори хирс; **хизмати хирсона** хизмате, ки аз он ба ҷои нафъ зарар ё натиҷаи ногувор расад, хизмати ноӯҳдабароёна.

ХИРСХОНА خرس خانه ҷой, қафас, панҷара барои хирс.

ХИРСШИКОР خرس‌شکار сайди хирс, шикор кардани хирс.

ХИРУРГ *ю.* خیرورگ *ниг.* **ҷарроҳ**.

ХИРУРГИЯ *ю.* خیرورگیه соҳаи илми тиб, ки бо усули ҷарроҳӣ ва амалиётӣ муолиҷа мекунад; ҷарроҳӣ.

ХИР-ХИР خرخر *калимаи тақлиди овоз, ки* садои аз гулӯи фишурда ё аз гулӯи одами хобида баромадаро ифода мекунад; **садои хир** овози гирифта, овози одами буғишаванда; **хир-хир кардан** а) банд шудани роҳи нафас дар гулӯ; б) гирифтани роҳи нафас, танг шудани роҳи нафас.

ХИСИР-ХИСИР خسیرخسیر *калимаи тақлиди овоз, ки* байни хасу хошок хазидани ҷонвареро ифода мекунад.

ХИСЛАТ *а.* خصلت хосият, одат, тинат.

ХИСОИДАН خیساییدن *ниг.* **хисонидан**.

ХИСОЛ *а.* خصال *ҷ.* **хислат**.

ХИСОНИДАН خیسانیدن *ниг.* **хесонидан**.

ХИСОРАТ *а.* خسارت зиён, зарар, нуқсон, хасорат.

ХИСРАВӢ I خسروی 1. мутааллиқ ба Хисрав, аз они подшоҳ. 2. подшоҳӣ, подшоҳ будан.

ХИСРАВОНӢ//ХУСРАВОНӢ خسروانی 1. лоиқи подшоҳ, шоҳона. 2. *мус.* яке аз оҳангҳои бостонии эронӣ.

ХИССАТ *а.* خسّت хасисӣ, бахилӣ; фурӯмоягӣ.

ХИТ خت *гуфт.* **:хит кардан (***касеро***)** хафа кардан, ранҷондан, малӯл кардан; **хит шудан** а) ранҷидан, малӯл гаштан; б) оҳиста, номаълум ғоиб шудан.

ХИТО ختا 1. *таър.* номи вилояте дар шимоли кишвари Чин. 2. *ниг.* **Хитой**.

ХИТОБ *а.* خطاب сухане, ки рӯ ба рӯи касе ё ба касе нигаронида гуфта мешавад; **аломати хитоб (!)** аломате, ки дар охири ҷумлаҳои хитобӣ гузошта мешавад; **хитоб кардан (намудан)** ба касе рӯ оварда гап задан, ба касе муроҷиат намудан.

ХИТОБА *а.* خطابه 1. *ниг.* **хитоб**. 2. вазъхонӣ, хутбахонӣ.

ХИТОБАН *а.* خطاباً ба касе муроҷиат карда гуфтан.

ХИТОБӢ خطابی даҳанакӣ, шифоҳӣ.

ХИТОБНОМА خطاب نامه варақае, ки дар он доир ба масъалае ба халқ муроҷиат карда мешавад, баённома, муроҷиатнома.

ХИТОЙӢ ختایی *мансуб ба* **Хитой**, дар Хитой сохташуда; аз мардуми Хитой, аҳли Хитой, забони хитойӣ.

ХИТОЙШИНОС ختای شناس мутахассис, ки роҷеъ ба Хитой (Чин) таҳқиқот менамояд.

ХИТОЙШИНОСӢ ختای شناسی бахши илм, ки ба таҳқиқи масъалаҳои таърих, фарҳанг, тамаддун ва ҳунари мардуми Хитой дахл мекунад

ХИТОМ *а.* ختام поён, охир, анҷом, тамом, тамомшавӣ; **хитом додан** тамом кардан, ба итмом расонидан; **хитом ёфтан** анҷом пазируфтан, ба охир расидан, тамом шудан.

ХИТТА *а.* خطّه 1. замине, ки барои иморат гирдогирди он хат кашидаанд. 2. мамлакат, сарзамин. 3. нақша, харита.

ХИФФАТ *а.* خفّت сабукӣ, камвазнӣ (*ҷисман, ақлан ё аз ҷиҳати коре*).

ХИҶИЛ *а.* خجل ба хиҷолат монда, хаҷил, шармзада; **хиҷил кардан** *касеро* ба хиҷолат монондан; **хиҷил шудан** шарманда шудан, ба хиҷолат мондан; **дил хиҷил шудан** дил зиқ шудан, дил нороҳат шудан.

ХИҶЛАТ *а.* خجلت *ниг.* **хиҷолат**; **араqи хиҷлат** арақрезӣ аз шиддати шармсорӣ ва хиҷолатзадагӣ.

ХИҶЛАТЗАДА خجلت‌زده *ниг.* **хиҷолатзада**.

ХИҶОЛАТ *а.* خجالت шармзадагӣ, шармсорӣ, шарм, ҳаё; **аз хиҷолат баровардан** касеро аз вазъияти шармзадагӣ раҳо кардан; **дар хиҷолат будан (мондан)** шармзада будан, хиҷил будан; **хиҷолат додан** касеро шарм доронадан; **хиҷолат кашидан** шармсор шудан, хиҷил ва шармзада будан аз рафтор ва кирдори хеш; **дар хиҷолат мондан** хиҷил шудан, хиҷолат кашидан.

ХИҶОЛАТЗАДА خجالت‌زده шармсор, хиҷил, шарманда.

ХИҶОЛАТКАШӢ خجالت‌کشی *ниг.* **хиҷолатмандӣ**.

ХИҶОЛАТМАНД خجالت‌مند хиҷил, шармзада, дар хиҷолат монда; **хиҷолатманд будан** хиҷил будан, шармзадагӣ; **хиҷолатманд шудан** дар хиҷолат мондан.

ХИҶОЛАТМАНДӢ خجالت‌مندی хиҷилӣ, шармзадагӣ, изокашӣ.

ХИҶОЛАТМАНДОНА خجالت‌مندانه дар ҳолати шарму хиҷолат, шармгинона, дар ҳолати хиҷолаткашӣ.

ХИҶОЛАТОВАР خجالت‌آور он чи боиси шарм ва хиҷолат мешавад, шармовар.

ХИҶОЛАТОМЕЗ خجالت‌آمیز шармгинона, бо шармсорӣ.

ХИШИРОС خشراس *калимаи тақлиди овоз* аз қабили **хишир-хишир**, **хиширос задан** овози хазидан ё молиши чизеро зоҳир кардан;

ХИШИР-ХИШИР خشرخشر *ниг.* **хиширос**.

ХИШОБА//ХИШОВА خشابه//خشاوه киштзорро аз гиёҳҳои бегона тоза кардан; **хишоба кардан** аз гиёҳҳои бегонаи зарарнок тоза кардани кишт.

ХИШТ I خشت лойе, ки ба қолиби махсус андохта хушконда шудааст ва масолеҳи асосии бинокорист, оҷур; **хишти пухта** хиште, ки дар хумдон пухта бошанд; **хишти хом** хишти дар хумдон пухтанашуда; **хишт рехтан** лойро ба қолиби махсус рехта хишт сохтан; **хишт- хишт** қабат-қабат.

ХИШТ II خشت навъи қарта, ки дар шакли хишт аст.

ХИШТ III خشت навъе аз найзаи хурди кӯтоҳ.

ХИШТ IV خشت номи аз 21 қисми “Занду Позанд” аст.

ХИШТ V خشت навъе аз ҳалвост, ки ба шакли порча ва қурс тайёр мекунанд.

ХИШТАК خشتک порчаи чоргӯшае, ки зери бағали ҷома ё миёни поҷома дӯхта мешавад.

ХИШТБАНД خشت‌بند 1. хиштбасткунанда. 2. маҳкам кардан бо хишт.

ХИШТБАСТ خشت بست бо хишт маҳкамкарда, деворкарда.

ХИШТБАСТКУНАНДА خشت‌بستکننده он ки ҷоеро хиштбанд мекунад; хиштчин, хишткор.

ХИШТДЕВОР خشت دیوار девори хиштӣ, девори аз хишт сохташуда.

ХИШТЗАН خشت زن *ниг.* **хиштрез**.

ХИШТЗАНӢ خشت زنی *ниг.* **хиштрезӣ**.

ХИШТИН خشتین *ниг.* **хиштӣ**.

ХИШТӢ خشتی аз хишт; **девори хиштин** девори аз хишт сохташуда.

ХИШТКАШОН خشت کشان он ки ба ҷои сохтмон хишт мекашонад.

ХИШТКАШОНӢ خشت کشانی кор ва шуғли касе, ки дар бинокорӣ хишт мекашонад.

ХИШТКОР خشت‌کار коргари хиштчин дар бинокорӣ.

ХИШТКОРӢ خشت‌کاری коре, ки ба хишт рехтан ва чидани он вобастагӣ дорад; бинои аз хишт сохташуда.

ХИШТҚОЛИБ خشت‌قالب чорчӯбаи дарозрӯя барои хиштрезӣ.

ХИШТПАЗ خشت پز он ки дар хумдони хишт кор мекунад, пазандаи хишт.

ХИШТПАЗӢ خشت‌پزی кор ва шуғли коргари хумдони хишт; **корхонаи хиштпазӣ** корхонае, ки дар он амалиёти хиштрезӣ ва хиштпазӣ анҷом меёбад.

ХИШТПАРЧА خشت‌پرچه *ниг.* **хиштпора**.

ХИШТПОРА خشت‌پاره порае аз хишт, хишти шикаста.

ХИШТРЕЗ خشت ریز он ки лойро ба қолиб зада хишт тайёр мекунад, резандаи хишт.

ХИШТРЕЗӢ خشت ریزی кор ва шуғли хиштрез.

ХИШТСОВ خشت ساو белчаи хиштрезон.

ХИШТФАРШ خشت فرش ҷое, ки ба заминаш хишти пухта чида шудааст, фарши бо хишт чидашуда.

ХИШТХОЛ خشت خال холи хиштмонанди қартаи бозӣ.

ХИШТЧИН خشت چین он ки дар бинокорӣ хишт мечинад, устои хишткор.

ХИШТЧИНӢ خشت چینی кор ва касби хиштчин, устои хишткор.

ХИШШОС خشّاس *калимаи тақлиди овоз аз қабили* хишиpрос; **хишшос задан** ба зӯрӣ нафас кашидан, дар нафаскашӣ овози хишхиш баровардан.

ХЛОР *ю.* خلار унсури химиявӣ, гази нафасгардон, ки дар беҳдоштӣ ҳамчун воситаи пешгирикунанда аз касалиҳои сироятӣ ва дар саноати ҳарбӣ барои сохтани моддаҳои заҳролуд кор фармуда мешавад; **хлор задан** хлор пошидан бо мақсадҳои зиддисироятӣ.

ХЛОРДОРخلاردار *ниг.* **хлорнок**.

ХЛОРЗАНӢ خلارزنی *исми амал аз* **хлор задан;** бо махлули хлор покиза ва зиддиуфунӣ кардан.

ХЛОРИД *ю.* خلارید *хим.* пайвастаҳои хлорӣ.

ХЛОРНОК خلارناک хлоромез; **оҳаки хлорнок**.

ХЛОРОНИДАН خلارانیدن коркарди (шустан, безарар кардан, тамиз додан) ҳар чизе бо маҳлули хлор.

ХЛОРОФОРМ *фр.* خلارافارم моеи беранге, ки дар такиби худ хлор дорад ва дар амалиёти ҷарроҳӣ чун моддаи беҳушкунанда кор фармуда мешавад.

ХОБ I خواب 1. ҳолати осоиш ва оромии бадан, ки бо фосилаҳои маълум рӯй медиҳад ва дар аснои он фаъолияти шуур тамоман ё қисман қатъ мегардад; *муқоб.* **бедорӣ.** 2. он чи дар олами хоб ба хобанда зоҳир мегардад. 3. *маҷ.* ғафлат, бехабарӣ; **хоби гарон (вазнин, сахт)** хоби амиқ, хобе, ки аз он кас зуд бедор намешавад; **хобатон хуш!** ором ва осуда бихобед! (*дар мавриди орзуи хоби нагзи роҳат гуфта мешавад*); **хобу хаёл** чизи ғайримумкин, чизи маҳол; **хоб бурдан** ба хоб рафтан, хуфтан, хоб кардан; **хоби** *касеро* **гурезондан (парондан)** боиси хоб карда натавонистани касе гардидан; **хоб дидан** дар хоб ба кас намудани чизе, рӯъё; **худро ба хоб задан** худро бардурӯғ хобида вонамуд кардан; **хоб кардан** а) хобидан, хуфтан; б) карахт

шудани даст ё по аз беҳаракатӣ; в) аз кор мондани ягон корхона, соат, машина *ва г.*; **ба (дар) хоб мондан** бисёр хоб кардан, дар вақташ бедор нашуда мавриди кореро гузарондан; **хоб омадан** хобидан хостан, хоб пахш кардан; **хоб паридан** хоб набурдан, ба сабаби монеае хобида натавонистан; **аз хоб сер шудан** ба қадри кифоя ва осуда хоб карда хестан; **аз хоб хестан** бедор шудан; **хобатро ба об гӯй!** ин хаёли хом аст, он чи ту мехоҳӣ, шуданӣ нест.

ХОБ II خواب моилии пати матоъҳои патдор ё қолин ба як сӯ.

ХОБАНДА خوابنده он ки дар хоб аст, касе ки хоб кардааст, одами дар хоб; дар ҳоли хобида.

ХОББИНӢ خواب بینی *исми амал аз* хоб дидан.

ХОББУРДА خواببرده хобида, пинакрафта, хуфта; *мач.* шах (карахт) шудани по ё даст, бехабар, ногоҳ.

ХОБВОРА خوابواره ба монанди хоб, хоби кӯтоҳ; ба хоб водоршуда, гипноз, хоби сунъӣ.

ХОБГАРД خوابگرد шабгард; он ки шаб дар ҳолати хоб будан бе ихтиёри худ роҳ меравад.

ХОБГАРДӢ خوابگردی як навъ бемории рӯҳие, ки гирифтори он дар ҳолати хоб роҳ мегардад ё коре мекунад.

ХОБГОҲ خوابگاه ҷои хоб, хонаи хоб; **хобгоҳи умумӣ**, иқоматгоҳи якҷояи одамоне, ки дар як муассиса кор мекунанд ё дар як ҷо мехонанд.

ХОБГУЗОР خوابگزار муаббир, касе, ки хобро таъбир мекунад.

ХОБГУЗОРӢ خوابگزاری муаббирӣ, таъбир кардани хоб.

ХОБДӮСТ خواب دوست он ки хоб карданро дӯст медорад; танбал; фароғатҷӯй.

ХОБИДА خوابیده *сифати феълии замони гузашта аз* **хобидан;** дарозкашида, ёзида, ғелида; кӯфта.

ХОБИДАН خوابیدن 1. хуфтан, хоб кардан. 2. будан, зиндагӣ кардан, иқомат доштан (*дар беморхона, ҳабсхона*). 3. кор накардан, аз кор мондан, аз кор боз истодан, таваққуф кардан (*соат, корхона ва г.*). 4. ҷӯлидан, афтода мондан. 5. аҳамияти худро гум кардан, фаромӯш шудан: **ин масъала ҳанӯз мехобад**. 6. истодан, бекор истодан; мавҷуд будан; ба фурӯш нарасида мондан (*моле*): **дар анбор чизҳои бисёр хобидааст**. 7. карахт шудани дасту по аз беҳаракатӣ: **дастам хобида мондааст**.

ХОБИШ I خوابش *исми феълӣ аз* **хобидан;** самти хобидани тор, мӯяк; **ба хобиши пат** ба самти хобидани пати матоъ.

ХОБИШ II خابش *геол.* партов (*замин*); кӯҳна (*молу маҳсулот*).

ХОБКАРДА خواب کرده *ниг.* **хобида**.

ХОБКУНӢ خواب کنی *исми амал аз* **хоб кардан;** хобравӣ, хуфтан.

ХОБНОК خوابناک *ниг.* **хоболуд**.

ХОБНОМА خواب نامه китоб ё рисолае, ки аз рӯи он хобро таъбир мекунанд.

ХОБОВАР خواب آور хоб тавлидкунанда, чизи боиси хоб: **доруи хоб**.

ХОБОЛУД خواب آلود он ки аз хоб сер нашуда хеста бошад, он ки ба сабаби сер нашудан аз хоб карахт бошад: **чашми хоболуд**.

ХОБОЛУДӢ خواب آلودی серхобӣ, хоб пахш кардан.

ХОБОЛУДОНА خواب آلودانه пинакравона, *мач.* карахтона.

ХОБОН خوابان *сохт.* болиштаки чӯбине, ки дар айвонҳо дар сари сутун гузошта аз болои он пешхариро мегузоранд.

ХОБОНАК خوابانک навъе аз бозии бачагон, ки яке рӯяшро бо дастон мепӯшонад, то дигарон аз ӯ дур раванд, сипас кадомеро ёфта даст гирад, ҳамон ба ҷои ӯ меистад.

ХОБОН(И)ДАН خواباندن//خوابانیدن 1. *тарзи бавоситаи феъли* **хобидан** 1, 2, 3. 2. тар карда мондан; захира кардан. 3. гузарондан, шинондан.

ХОБПАР خواب پر бехоб, бедорхоб; **хобпар шу-**

дан бедорхоб шудан, хоб наомадан, хобида натавонистан.

ХОБРАВӢ خواب روى *ниг.* **хобкунӣ**.

ХОБУХЕЗ خواب وخيز истиқомат, рӯзгузаронӣ; **хобухез кардан** истиқомат кардан, манзил кардан.

ХОБХАЛТА خواب خلته халтае, ки ба он даромада мехобанд.

ХОБШИНОС خواب شناس *ниг.* **хобгузор**.

ХОБШИНОСӢ خواب شناسى *ниг.* **хобгузорӣ**.

ХОВАР خاور 1. шарқ. 2. тарафи офтоббаро.

ХОВАРЗАМИН خاور زمين шарқ, машриқ.

ХОВАРОН خاوران 1. ховар, машриқ. 2. ғарб, мағриб. 3. *таър*. номи вилояте дар Хуросон.

ХОВАРШИНОС خاور شناس *ниг.* **шарқшинос**.

ХОВАРШИНОСӢ خاورشناسى шарқшиносӣ, соҳае, ки ба таҳқиқи мамолики Шарқ машғул аст.

ХОГ خاگ 1. *биол.* ташкилаҳои одатан якҳуҷайрагӣ, ки барои бе таносул афзудани бактерияҳо мусоидат мекунанд. 2. *кит.* тухм, тухми мурғ.

ХОГИНА خاگينه *хӯр*. навъе аз таом, ки аз тухми мурғ ва сабзавот пухта мешавад, тухмбирён.

ХОГИНАКАРАМ خاگينه كرم *хӯр.* таоме, ки аз тухми мурғ ва карам пухта мешавад.

ХОД خاد *кит.* заған.

ХОДА خاده чӯби дарози рост; ◊ **дум хода кардан** тез гурехтан аз ҷое.

ХОДИМ *а.* خادم 1. хидматкунанда, хизматчӣ; корманд: **ходими хизматнишондода**. 2. зане, ки дар маъракаҳо (*тӯй, азо ва г.*) хизмати мардумро адо менамояд. 3. *кит.* касе, ки дар ҳаммом мардумро молиш дода шустушӯ мекунад.

ХОДИМӢ خادمى 1. вазифаи ходим, хидматгузорӣ. 2. амали ходим дар ҳаммом; **ходимӣ кардан** муштумол карда шустушӯ додан дар ҳаммом.

ХОЗА I خازه *кит.* гиле, ки ба он деворҳоро андова мекунанд, лойи андова; ҳар чизе, ки бо ҳам омехта шудааст.

ХОЗА II خوازه *ниг.* **хавоза**.

ХОЗЕЪ *а.* خاضع фармонбардор, мутеъ, итоаткор.

ХОЗИН *а.* خازن 1. хазинадор, хазиначӣ, нигаҳбони хазина, анбордор. 2. *зоол.* эзорсурхаки сабзранг.

ХОИДАН خاييدن 1. бо дандон фишурда нарм кардан, ҷавидан .2. *маҷ.* касеро бисёр таънаву маломат кардан, бадгӯӣ кардан, носазо гуфтан: **ӯро ин қадар нахоед**; **забон хоидан** дар бораи ину он гап зада ба асли матлаб дахл накардан.

ХОИДАШУДА خاييده شده *сифати феълии замони гузашта аз* **хоида шудан;** он чи онро хоидаанд (*мас.,устухон*); **сухани хоидашуда** сухани такрорёфта, забонзадашуда.

ХОИН *а.* خاين хиёнаткунанда, хиёнаткор.

ХОИНӢ خاينى хиёнат, хиёнатӣ, фурӯхтани манфиатҳои ватан ва мамлакат ба душман.

ХОИНОНА خاينانه *ниг.* **хиёнаткорона**.

ХОИСАК خايسك хоиски хурд, болғача.

ХОИСК خايسك путк, болға, чаккуш.

ХОИСКЗАН خايسك زن путкзан, болғазан, чаккушзан.

ХОИШ خايش хоидан, ҷавиш.

ХОК خاك 1. қабати болоии қишри сайёраи Замин, ки дар он гиёҳу дарахт мерӯяд; замин. 2. мамлакат, кишвар; **хоки Тоҷикистон** кишвари Тоҷикистон; **ба хок рафтан** мурдан, фавтидан; **ба хок супурдан** дафн кардан, гӯрондан; **хок шудан** ба хок мубаддал гаштан, нест гардидан, маҳв шудан; **ба хок яксон кардан** *чизеро* несту нобуд кардан, маҳв сохтан; **хок бар сараш!** рӯзи нек набинад!; **хокашро гардам...** дар мавриди қайд кардани муқаддасӣ ва табаррукии ҷое гуфта мешавад; **хоки поят шавам** фидоят шавам.

ХОКА خاكه хокмонанд, чизи нарми соидашуда; **хокаи ангишт** ангишти майда (гарди ангишт).

ХОКАНДОЗ خاک انداز 1. белчаи оҳанӣ, мисӣ ё тунукагӣ, ки бо он хок, хокистар *ва г.* мебардоранд. 2. хоктуда, ахлоттӯда.

ХОКАҚАНД خاکه قند қанди хока, хокаи қанд, орди қанд, судаи қанд.

ХОКБАРДОРӢ خاک برداری *исми амал аз* хок бардоштан; хок канда баровардан.

ХОКБАРСАР خاک برسر 1.ғамгин, андӯҳгин;. 2. *мач.* пажмурда; мурда.

ХОКБЕЗ خاک بیز 1. тӯр барои хок бехтан. 2. он ки хокро мебезад.

ХОКБОД خاک باد чангбод, шамоли пурчангу ғубор, хок.

ХОКБОЗӢ خاک بازی бозӣ бо хок; ба хок оғӯшта шуда бозӣ кардан: **хокбозӣ кардан**.

ХОКБОН خاک بان *мач.* деҳқон, кишоварз.

ХОКБОРИШ خاک بارش *ниг.* **хокборон**.

ХОКБОРОН خاکباران тумани хоколуд, гирдубоди гардовар, бӯрони хокӣ.

ХОКБӮС خاکبوس *кит.* 1. он ки хокро мебӯсад. 2. *мач.* таъзимкунанда.

ХОКБӮСӢ خاکبوسی *кит.* 1. амал ва кори хокбӯс. 2. *мач.* таъзим кардан, сар ба таъзим фурӯ овардан.

ХОКГАРДОН خاکگردان 1. он қисми испор, ки қабати заминро канда мегардонад. 2. чаппа кардани қабати болои замин.

ХОКДОН خاکدان 1. ҷои рехтани хоку хокрӯба. 2. *мач.* дунё, олами хокӣ.

ХОКДОР خاکدار бо хок омехташуда, хокомехта, хоколуд.

ХОКЗАН خاکزن *гуфт.* тамаллуқкор, хушомадгӯй, лаганбардор.

ХОКЗАНӢ خاکزنی *гуфт.* тамаллуқкорӣ, хушомадгӯӣ, лаганбардорӣ.

ХОКЗОД خاکزاد чизи аз хок ва дар хок пайдошуда; *мач.* ҳақир, забун.

ХОКЗОР خاک زار *ниг.* **хокистон**.

ХОКИН خاکین *ниг.* **хокӣ**.

ХОКИНИҲОД خاکی‌نهاد хоксор, фурӯтан, инсони хушхулқу ботарбия.

ХОКИРАНГ خاکی رنگ ба ранги хок, хокмонанд аз ҷиҳати ранг.

ХОКИСТАР خاکستر гарде, ки баъд аз сӯхтани чӯб, ангишт *ва г.* боқӣ мемонад; **хокистари** *касе, чизеро* **ба бод додан** нобуд кардан *чизе ё касеро*; **хокистар шудан** сӯхта тамом шудан, сӯхта нест шудан.

ХОКИСТАРДОН خاکستر دان зарфи махсус барои андохтани хокистари тамоку ва пасмондаи сигор.

ХОКИСТАРИРАНГ//ХОКИСТАРРАНГ خاکستری رنگ//خاکسترنگ ба ранги хокистар, мисли хокистар.

ХОКИСТАРӢ خاکستری *ниг.* **хокистариранг**.

ХОКИСТАРНИШИН خاکسترنشین *мач.* одами бечизу чора ва бехонаву ҷой; **хокистарнишин шудан** хонавайрон шудан, бечизу бехонумон гардидан.

ХОКИСТАРОБ خاکستر‌آب обе, ки бо хокистар омехта шудааст.

ХОКИСТАРОЛУД خاکستر‌آلود он чи бо хокистар омехта шудааст.

ХОКИСТАРРАНГ خاکسترنگ *ниг.* **хокистариранг**.

ХОКИСТОН خاکستان ҷое, ки хок бисёр аст; *мач.* дунё, гетӣ.

ХОКӢ خاکی *мансуб ба* **хок**; заминӣ, дар хок зиндагикунанда; **ҷонварони хокӣ** *муқоб.* **ҷонварони обӣ**.

ХОККАШӢ خاک کشی *исми амал аз* **хок кашидан;** кашидан ва бурдани хок аз ҷое ба ҷои дигар.

ХОККАШОНӢ خاک‌کشانی *шакли бавоситаи* **хоккашӣ**.

ХОККЕЙ *англ.* خاکی *варз.* навъе аз чавгонбозӣ, ки дар рӯи ях бо пойафзоли теғшакли яхдав (конки) бозӣ мекунанд.

ХОККЕЙБОЗ خاکی باز *варз.* иштирокдор дар бозии хоккей.

ХОККЕЙБОЗӢ خاکی بازی чавгонбозии рӯи ях.

ХОКМОЛ خاکمال 1. молидани чизе ба хок. 2. *киноя аз* кори залилу паст кардан.

ХОКМОНАНД خاک‌مانند мисли хок; майда, суда: **ранги хокмонанд**.

ХОКНИҲОД خاک نهاد *ниг.* **хоксор**.

ХОКНИШИН خاک نشین *мағ.* хоксор, ҳақир; мутеъ, итоаткор.

ХОКНУРӢ خاک‌نوری поруи бо хок омехта, омехтаи хок бо пору, ки барои қувват гирифтани замини кишт андохта мешавад.

ХОКОБ خاک آب обёрии аввалин.

ХОКОЛУД خاک‌آلود олуда бо хок, омехта бо хок, он чи бо гарду хок пӯшида шудааст.

ХОКПАРТО خاک پرتا 1. ҷои махсус барои партофтани хок ва хокрӯба. 2. белча барои гирифта партофтани хоку хокистар.

ХОКПОРУ خاک پارو *ниг.* **хокнурӣ**.

ХОКПОШ خاک پاش *мағ.* нодор, камбағал, бечора.

ХОКПОШӢ خاک‌پاشی *исми амал аз* **хок пошидан;** 1. пошидани хок, хокро ба ҳаво кардан. 2. дар кӯҳҷойҳо ба рӯи барфи замини кишт пошидани хок барои тезондани обшавии барф.

ХОКПУР خاکپر 1. чангу хоколуд. 2. бо хок пуркарда: **хандакро хокпур кардан**.

ХОКПУШТА خاک‌پشته хоктӯда, тали хокӣ, теппа.

ХОКПӮШ خاکپوش бо хок пӯшондани чизе, ба зери хок пинҳон кардани чизе; **хокпӯш кардан** а) бо хок пӯшондан болои чизеро; б) *мағ.* кореро болопӯш кардан, сиррерo махфӣ нигоҳ доштан.

ХОКРАНГ خاک رنگ *ниг.* **хокиранг**.

ХОКРЕЗ خاک‌ریز хоки рехта, хоки талшуда, тали хоки сунъӣ; **хокрез шудан** а) бо хок пӯшида шудан, хок рехта пур шудан, хокандуд гардидан; б) рехтани хок ё андоваи хокии ҷое.

ХОКРЕЗА خاک ریزه резаи хок, резиши хок.

ХОКРЕЗӢ خاک ریزی *исми амал аз* **хок рехтан;** рехтани хок, пур кардан бо хок.

ХОКРӮБ خاک‌روب он ки хок ё хокистарро мерӯбад.

ХОКРӮБА خاک‌روبه 1. хок, хасу хошоке, ки дар натиҷаи рӯфтан ҷамъ мешавад. 2. партобгоҳ.

ХОКРӮБАДОН خاک روبه دان ҷое, ки хасу хоки рӯфташударо мепартоянд.

ХОКРӮБӢ خاک روبی 1.амали хокруб, ҷорӯбкашӣ, фаррошӣ дар ҷое. 2. *мағ.* хизмати ҳақиртарин дар ҷое.

ХОКСАНГ خاک‌سنگ санги хока, ки дар сохтмон истифода мешавад.

ХОКСИРИШТ خاک سرشت аз хок сохташуда, бо хок сиришта.

ХОКСОР خاک سار 1. монанди хок, бо хок яксон; беқадр, беэътибор. 2. фурӯтан, камтар.

ХОКСОРӢ خاک‌ساری фурӯтанӣ, камтаринӣ; **хоксорӣ кардан** худро кам гирифтан, фурӯтанӣ кардан.

ХОКСОРОНА خاک‌سارانه аз рӯи хоксорӣ, бо хоксорӣ.

ХОКТАПУР خاک تپور хоки майда, гардхок.

ХОКТЕППА خاک تپّه хокпушта, тали хокӣ.

ХОКТӮДА خاک توده *ниг.* **хоктеппа**.

ХОКТӮФОН خاک طوفان хокборон, гирдбоди хоковар.

ХОКХОР خاک‌خوار 1. ҷондороне, ки хӯрокашон хок аст. 2. *мағ.* он ки ба корҳои беарзиш аҳамият медиҳад.

ХОКХӮРДА خاک خورده *сифати феълии замони гузашта аз* **хок хӯрдан;** 1. хокшуда, ба хок табдилёфта. 2. ба ҳадаф нарасида: **тири хокхӯрда**.

ХОКҶОЙ خاکجای гӯристон, қабристон.

ХОКШИНОС خاکشناس мутахассиси соҳаи хокшиносӣ, олиме, ки хосияти хокҳои гуногунро меомӯзад.

ХОКШИНОСӢ خاکشناسی илме, ки хосияти хокҳои гуногунро барои истифодаи дуруст

аз он меомӯзад.

ХОКШИР خاکشیر *бот.* гиёҳи буттамонанд, ки донаҳои сурхи майдааш дар тиб ба кор меравад.

ХОҚОН *т.* خاقان *таър.* лақаби подшоҳони турк ва муғул.

ХОҚОНӢ خاقانی *мансуб ба* **хоқон**.

ХОЛ I خال 1. нуқтаи сиёҳи модарзод ё сунъӣ дар пӯсти бадан. 2. *маҷ.* обила; табхол.

ХОЛ II خال нақшу нигори кабуд ё сабзранге, ки бар тани одамӣ бо сӯзан ба мақсади зинат кунанд; *ниг.* **холкӯбӣ**; **хол задан** а) бо сӯзан нақшу нигор задан бар тани одамӣ ба мақсади зинат; б) қисман пухтану расидани мева; **хол-хол** а) холдор, доғдор, бо холҳои пароканда; **хол-хол ба назар тофтан; хол-хол** б) чипор, доғдор, ало.

ХОЛ III خال воҳиди ҳисоб барои муайян кардани миқдори афзалиятҳо дар варзиш ва дигар анвои мусобиқа, имтиёз.

ХОЛ IV *а.* خال *кит.* бародари модар, тағо.

ХОЛА *а.* خاله *муаннаси* **хол** IV; 1. хоҳари модар. 2. *калимае, ки ба номи занони калонсол ба нишонаи эҳтиром илова карда мешавад*: **Ҳуснияхола, Робиахола** *ва г.*

ХОЛАБАЧА خالهبچه писар ё духтари хола.

ХОЛАБЕҒАМ خالهبیغم бепарво, саҳлангор, фориғбол, лоқайд.

ХОЛАБЕҒАМӢ خالهبیغمی бепарвоӣ, лоқайдӣ, саҳлангорӣ, фориғболӣ, лоуболӣ.

ХОЛАХАМИР خاله خمیر 1. мисли хамир суст. 2. фарбеҳи нофармон.

ХОЛДОР خالدار он ки хол дорад, дорои холҳои зиёд.

ХОЛЕСТЕРИН *ю.* خالسترین моддаест аз гурӯҳи стеринҳо, ки дар бофтаҳои бадан ва раги хун мавҷуд аст.

ХОЛИБЕХ خالی بیخ ба фосилаи зиёд аз ҳам воқеъшуда; *муқоб.* **зич** (*дар кишт*).

ХОЛИГАРДӢ خالیگردی *исми амал аз* **холӣ гаштан**; бор на гирифта гаштани мошинҳо.

ХОЛИГӢ خالیگی 1. ҷои холӣ, ҷои тиҳӣ; ҷои холигии ҳаво, фазои беҳаво. 2. аз кор холӣ будан; бекорӣ: **вақти холигӣ**.

ХОЛИД *а.* خالد ҷовид, доимӣ, намиранда, боқӣ.

ХОЛИҚ *а.* خالق халқкунанда, офариננанда, (сифати Худованд).

ХОЛИҚӢ خالقی холиқ будан, офаринанда будан.

ХОЛИҚИЯТ *а.* خالقیت холиқӣ, офаринандагӣ.

ХОЛИМОНДА خالی مانده холӣ, тиҳӣ, ҷои бо чизе ишғолшуда.

ХОЛИС *а.* خالص 1. беомезиш, беолоиш, беғаш, соф, пок, сара. 2. *маҷ.* беғараз, бетараф; **одами холис** одами бетараф; **оби холис** оби соф; **фоидаи холис** фоидаи нақд, он чи нақд дар даст мондааст.

ХОЛИСАНЛИЛЛОҲ *а.* خالصاًلله беғараз, беtamaъ, бе чашмдошти фоидае, холисона, дар роҳи Худованд.

ХОЛИСОНА خالصانه беғаразона, бетарафона, ба таври обйективӣ.

ХОЛӢ *а.* خالی тиҳӣ, бекасу бечиз; пуч, *муқоб.* **пур**; **ҷуволи холӣ рост намеистад** (*зарб.*); **холӣ кардан** а) тиҳӣ гардонидан, бебор кардан, бори чизеро фаровардан; б) аз кору хизмат баровардан, озод кардан, бекор кардан; в) андохтан, холӣ кардан (*мас., тир*); **холӣ шудан** а) тиҳӣ шудани ҷое аз чизе; б) фориғ шудан (*аз коре*); в) озод шудан, баромадан (*аз кор*); ◊ **каллаи холӣ** сари бемағз.

ХОЛКӮБӢ خالکوبی нақше, ки дар бадан бо сӯзанзанӣ кашида мешавад.

ХОЛЧА خالچه доғ, холи майда: **куртаи холча**.

ХОЛШАПАЛАК خال شپلک *зоол.* шапалаки сафеди болҳояш холи сиёҳдор.

ХОМ خام 1. нопухта, норасида. 2. дар ҳоли табиӣ, коркарднашуда: **ашёи хом**, **моли хом**; **чарми хом** чарми даббоғӣ нашуда. 3. беасос, ҳавоӣ, ношуданӣ: **ваъдаи хом**, **гапҳои хом**, **хаёли хом**. 4. *маҷ.* бетаҷриба, корноозму-

да(*одам*); *муқоб*. **пухта**; **хом будан** дар коре бетаҷриба ва навкор будан.

ХОМА I خامه он чи бо он менависанд, найқалам, қалам; **хома давондан** хат навиштан.

ХОМА II خامه тӯда, пушта, тали хурд, тӯдаи рег: **хомаи барф**, **хомаи рег**.

ХОМАДӮЗӢ خامه‌دوزی *ниг*. **гулдӯзӣ.**

ХОМАЗАН خامه‌زن 1. лавҳачаи устухоне, ки нӯги қаламҳои найиро ба болои он гузошта бо кордча дукафон мекарданд, қатзан. 2. он ки қаламро кор мефармояд, нависанда.

ХОМАК خامک нопухта, норасида: **харбузаи хомак**.

ХОМАКӢ خامکی чала; тахминӣ; рӯякӣ; пешакӣ.

ХОМАКЧА خامکچه *шакли тасғири* **хомак**.

ХОМАНДЕШ خام اندیش он ки хаёли хом мепарварад ва беасос фикр меронад.

ХОМАНДЕШӢ خام‌اندیشی беҳудаандешӣ, хаёлпарастӣ, ботиландешӣ.

ХОМАРОН خامه‌ران қаламзан, каламкаш; нависанда.

ХОМАРОНӢ خامه‌رانی навиштан, қаламзанӣ, нависандагӣ.

ХОМГӮӢ خام‌گویی нопухтагӯӣ, ҳарзагӯӣ, беҳудагӯӣ.

ХОМГӮЙ خام‌گوی нопухтагӯй, ҳарзагӯй, беҳудагӯй.

ХОМДАРОН خامدران бемаҳал, пеш аз вақт.

ХОМДАСТ خام‌دست одами бетаҷриба, танбал, мусоҳилакор.

ХОМДАСТӢ خام‌دستی бетаҷрибагӣ, хомӣ; беҳунарӣ.

ХОМДӮЗ خام‌دوز либосе, ки пешакӣ ва ба таври муваққат хомдӯзӣ шудааст: **куртаи хомдӯз**.

ХОМДӮЗӢ خام‌دوزی либосеро пешакӣ ва хом дӯхтан барои санҷиш, дӯхти хомакӣ; тарзи дӯхт бо бахяи калон-калон.

ХОМИГАРӢ خامی‌گری *маҷ*. дар коре озмуда ва таҷрибанок набудан, дар коре ба саҳлангорӣ роҳ додан, нопухтагӣ.

ХОМӢ خامی нопухтагӣ, норасидагӣ; *муқоб*. **пухтагӣ**; **хомӣ кардан** корноозмуда ва камтаҷриба будан, кореро нағз сариштa карда натавонистан.

ХОМКАЛЛА خام‌کلّه *маҷ*. корноозмуда, бетаҷриба, корнодида.

ХОМКОР خام‌کار он ки корро пухта ба ҷо наметавонад ва кореро чала ва нимкола мекунад; камтаҷриба.

ХОМКОРӢ خام‌کاری амали хомкор, дар коре пухта набудан, кореро чалаву нимкора ба ҷо овардан; камтаҷрибагӣ, корноозмудагӣ.

ХОМКӮК خام کوک *ниг*. **хомдӯзӣ**.

ХОМҚАЙМОҚ خام قیماق саршир, қаймоқи нав аз рӯи шир гирифташуда.

ХОМНАВИС خام نویس сиёҳнавис, мусаввада.

ХОМОХОМ خاماخام нопухта, норасида, дар ҳолати хомӣ; **хомохом хӯрдан** чизи ҳанӯз нопухта ва норасидаро хӯрдан.

ХОМПАЗ خام پز *ниг*. **хомпазак**.

ХОМПАЗАК خام پزک 1. пухта расидан ва пухтани чизҳои нимхом. 2. нимпухта, нимрасида, ҳанӯз норасида.

ХОМРИШТА خام رشته риштаи хом, калоба.

ХОМРОЙ خام رای нопухтафикр; нодон, беҳудаандеш.

ХОМСУФ خام صوف 1. суфи дар дастгоҳи дастӣ бофташуда. 2. навъи дурушти суф.

ХОМСӮЗ خام سوز нопухта, нағз сурхнакарда, сурхнашуда (гӯшт), нимбирён.

ХОМТАБЪ خام طبع нодон, аҳмақ, аблаҳ, он ки андешаҳои фосид ва бад дорад.

ХОМТАБЪӢ خام طبعی нодонӣ, аҳмақӣ, аблаҳӣ.

ХОМТАЛОШ خام تلاش *д*.моли қурбоние, ки гӯштошро нопухта тақсим карда ба мардум медиҳанд.

ХОМТАМАЪ خام طمع он ки орзуҳои ношуданӣ мепарварад, касе, ки ба чизи нобуда ва дастнорас тамаъ дорад.

ХОМТОК خام تاک **:хомток кардан** барг ва навдаҳои зиёдатии токро канда партофтан (*бо мақсади аз нурҳои офтоб баҳра бурдани хӯшаи ангур*).

ХОМӮШ خاموش 1. сокит, бесадо, он ки овозе намебарорад, ором, хап. 2. оташ ё чароғ, ки рӯшноияш кушташуда ё мурда бошад; **хомӯш кардан** а) ба сукут водоштан; б) куштан (*чарогро*); в) хобондан, фурӯ нишондан (*шӯришро*); **хомӯш мондан (гаштан, шудан)** сукут кардан, хап кардан, аз гап бозистодан.

ХОМӮШАК خاموشک ҳашараи майдаи нешдароз, ки нешаш дардовар аст.

ХОМӮШӢ خاموشی хомӯш будан, сукут, оромӣ, сукунат; **хомӯширо вайрон кардан** хомӯширо халалдор намудан; **хомӯшӣ ҳукмфармо шудан** сокит шудан, оромӣ ва сукунат барқарор гаштан.

ХОМӮШКУНАК خاموشکنک асбоби махсус барои кам кардани овози муҳаррики механизмҳо.

ХОМӮШНАШАВАНДА خاموش نشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **хомӯш нашудан;** 1. оромнашаванда, хап ва сокитнагарданда (*садо*), нооором. 2. куштанашаванда, намиранда (*оташ, нур*).

ХОМӮШОНА خاموشانه бо хомӯшӣ, бесадо, овозе набаровадра, оромона.

ХОМӮШШУДА خاموششده *сифати феълии замони гузашта аз* **хомӯш шудан;** сокитшуда, оромшуда, хапшуда, орамида, сокит.

ХОМФАРБЕҲ خام فربه *гуфт.* фарбеҳи номавзун, он ки фарбеҳиаш номутаносиб аст.

ХОМФИКР خام فکر он ки фикраш асоснок ва пухта нест, он ки ҳавоӣ фикр меронад.

ХОМФИКРӢ خام فکری *ниг.* **хомандешӣ**.

ХОМХАЁЛ خام خیال *гуфт.* он ки хаёли хом мепарварад.

ХОМХАЁЛӢ خامخیالی хаёлпарастӣ, орзупарварӣ.

ХОМХАЁЛОНА خامخیالانه хаёлпарастона, орзупарварона.

ХОМХАШАК خام خشک пуч, дарунхолӣ.

ХОМХОБА خام خوابه **:хомхоба шудан** *гуфт.* аз хоб сер нашудан.

ХОМ-ХОМ خامخام *ниг.* **хомохом**.

ХОМЧӮТ خامچوت *гуфт.* ҳисоби тахминӣ, тақрибӣ, ба гумон.

хон خوان 1. *асоси замони ҳозира аз* **хондан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* хонанда: **китобхон**, **овозхон**, **сурудхон**...

ХОН I *т.* خان 1. *таър.* лақаби подшоҳон ва сардорони қавм: **хони хонон** шоҳи шоҳон, шоҳаншоҳ, подшоҳи подшоҳон. 2. *ҳиссачаи эҳтиром, ки ба охири номҳои мардона ва занона ҳамроҳ мешавад*: **Аҳмадхон**, **Розияхон**…

ХОН II خوان дастархон, суфра, моида.

ХОН III خان хона, даргоҳ, маскан: **хону мон**.

ХОНА خانه 1. маскан, як истиқоматгоҳ дар ҳавлӣ. 2. иморат, ҳавлӣ, ки чанд ҳуҷра дорад. 3. макон, ҷой, ошён; **хонаи бачагон** муассисаи нигоҳубини кӯдакон; *кҳн.* **хонаи маданият** муассисаи маданият ва равшаннамоии байни мардум; **хона кардан** макон кардан, хона сохтан; ошён кардан, ҷо гирифтан; **хона мондан (дар ҷое)** хона сохтан, ошён сохтан, лона сохтан (*парандаҳо, ҳашарот*); **хона сохтан** хона бино кардан; **хонаи** *касеро* **сӯхтан (сӯзондан)** касеро хонавайрон кардан, ба касе сахт шикаст додан; **хона ба хона шудан** пароканда шуда ҳар кас ба хонаи худ рафтан; **хонаат obod**! офарин ба ту!, раҳмат ба ту!; **хонааш сӯзад**! ба бало гирифтор шавад!, хонавайрон шавад!; **хона-хона** ба ғунҷоиши чандин хона; зиёд, бисёр, фаровон.

ХОНАБАРАНДОЗ خانه‌برانداز 1.он ки хонаву хонумони касеро барбод медиҳад. 2. *маҷ.* исрофкор.

ХОНАБАРБОД خانه‌برباد хонавайроншуда, бечизу чора ва бехонаву ҷой монда, шикастхӯрда.

ХОНАБАРДӮШ **خانه بردوش** одами бехона, касе ки хонаву ҷои муайяне надорад, дарбадар, овора; **хонабардӯш гардидан (шудан)** аз хонаву ҷо ҷудо шудан, бехонаю ҷой мондан, дарбадар гардидан.

ХОНАБАРОРӢ **خانه براری** *гуфт.* рӯбучини пурраи хона, тоза кардани ҳама ҷои хона (*хусусан пеш аз иду маросим*).

ХОНАБЕЗОР **خانه‌بیزار** он ки дар хона нишастанро дӯст намедорад; касе ки барои хонаи худ ва оилаи худ кори фоиданоке намекунад.

ХОНАБОФ **خانه‌باف** *ниг.* **хонабофт**.

ХОНАБОФТ **خانه بافت** чизе, ки дар хона, бо дасти аҳли хонавода бофта шудааст.

ХОНАВАЙРОН **خانه ویران** хонааш барбод рафта, оилааш пароканда гардида; **хонавайрон кардан** зиндагии оилавии касеро барбод додан; **хонавайрон шудан** вайрон шудани зиндагии касе.

ХОНАВАЙРОНӢ **خانه‌ویرانی** хонабардӯшӣ, бехонумонӣ, дарбадарӣ, саргаштагӣ.

ХОНАВОДА **خانواده** хонадон, оила, аҳли хона, зану фарзанд.

ХОНАВОДАГӢ **خانوادگی** оилавӣ; **номи хонаводагӣ** номи хонаводаӣ.

ХОНАВОР **خانوار** маҷмӯи касоне, ки дар як хонавода зиндагӣ мекунанд, нуфуси як хонавода, хона ё хоҷагӣ.

ХОНАГАДО **خانه گدا** бепаноҳ, ҷӯёи хона, мӯҳтоҷи паноҳгоҳ.

ХОНАГИРӢ **خانه گیری** хона гирифтан, соҳиби манзил шудан.

ХОНАГИҲО **خانگی ها** дар хона будагон, аҳли хона, онҳое, ки дар хона ҳастанд.

ХОНАГӢ **خانگی** 1. он чи дар хона тайёр мешавад: **нони хонагӣ**. 2. он чи дар хона парварда шудааст: **мурғи хонагӣ**; *муқоб.* **мурғи ваҳшӣ**; **ҳабси хонагӣ** дар хонаи шахсии худ таҳти назорат қарор гирифтани касе.

ХОНАГУРЕЗ **خانه‌گریز** он ки бо сабабе аз хонаи худ гурезон аст; **хонагурез шудан** аз хонаи худ бо сабабе гурезон гаштан.

ХОНАҒУНДОРӢ **خانه‌غنداری** рӯбучини хона, тоза кардан ва ба тартиб овардани асбобу анҷоми хона.

ХОНАДОМОД **خانه‌داماد** домоде, ки дар хонаи падару модари арӯс истиқомат мекунад; **хонадомод кардан** ҷавонеро домод карда ба хонаи худ овардан; **хонадомод шудан** домоде, ки дар хонаи арӯс истиқомат дорад.

ХОНАДОН **خانه‌دان** *ниг.* **хонавода**.

ХОНАДОР **خانه‌دار** 1. он ки хона дорад, соҳибхона. 2. он ки кору бори хонаро саришта мекунад; **хонадор кардан** зан (шавҳар) додан, зандор кардан (касеро); **хонадор шудан** зан гирифтан, шавҳардор шудан. 3. марди зандор, зани шавҳардор.

ХОНАДОРӢ **خانه داری** 1. оиладор шудан, соҳиби хонавода шудан, зандорӣ ё шавҳардорӣ. 2. идора кардани кори рӯзгор, саришта кардани кори хона.

ХОНАДОРШАВӢ **خانه‌دارشوی** хонадор шудан, хонадорӣ, оиладорӣ, зангирӣ.

ХОНАДУШМАН **خانه‌دشمن** касе, ки хонашиниро дӯст намедорад; *муқоб.* **хонашин**.

ХОНАЗОД **خانه زاد** 1. дар хонаводаи маълум зоидашуда. 2. чизи зотии як хонавода: **гови хоназод**, **мурғи хоназод**.

ХОНАКОВАК **خانه‌کاوک** :**хонаковак кардан** хона ба хона чизеро ҷустуҷӯ кардан, барои ёфтани чизе дар хонаҳо ковиш ба амал овардан.

ХОНАКОВӢ **خانه‌کاوی** 1. барои худ хона ҷустан, дар тараддуди ёфтани хонаи иқоматӣ будан. 2. дар хонаи касе кофтуков кардан; **хонаковӣ кардан** а) барои худ ҷои истиқомат ҷустуҷӯ намудан; б) дар хонае барои ёфтани чизе кофтуков кардан.

ХОНАКОР **خانه‌کار** он ки дар хона ба иҷрои коре машғул аст.

ХОНАКӮЧ **خانه‌کوچ** кӯч бо тамоми анҷому ускуна, хонахез.

ХОНАҚОҲ خانقاه 1. нишемангоҳи шайх ва дарвешон, ки дар он ҷо иқомат ва ибодат мекарданд. 2. ҳуҷрае дар паҳлуи масҷидҳо.

ХОНАҚОҲӢ خانقاهی *мансуб ба* **хонақоҳ**.

ХОНАҚОҲНИШИН خانقاه‌نشین он ки дар хонақоҳ иқомат дорад; зоҳид; обид; шайх.

ХОНАМОНДА خانه‌مانده **:духтари хонамонда** духтари шавҳар накарда дар хонаи падар зиндагикунанда.

ХОНАНДА خواننده 1. китобхон, мутолиакунанда. 2. талаба, шогирд, мактабхон. 3. сурудхон, ҳофиз.

ХОНАНИШИН خانه نشین он ки дар хона мешинад; гӯшанишин; **хонанишин шудан** аз хонаи худ берун набаромадан, гӯшанишинӣ ихтиёр кардан.

ХОНАНИШИНӢ خانه‌نشینی бештар дар хона нишастан, ба берун набаромадан; мунзавӣ будан, гӯшанишинӣ.

ХОНАОБОД خانه آباد 1. хонаи обод доштан. 2. дуои ободиву осоиш дар мавриди таҳсин ва тақдир дар ҳаққи касе гуфта мешавад.

ХОНАПАРВАРД خانه‌پرورد он ки дар хона парвариш ёфтааст.

ХОНАПОӢ خانه‌پایی хонаро посбонӣ кардан, дар хона нишастан, хонаро муҳофизат намудан.

ХОНАПОЙ خانه‌پایی хонашин, хонабон.

ХОНАПУЛӢ خانه‌پولی маблағи манзил; иҷорапулӣ.

ХОНАПУРӢ خانه‌پری пуркунии хонаҳо (*катакчаҳо, хатҳо, сатрҳо*).

ХОНАРАВШАНКУНӢ خانه‌روشن‌کنی лаҳазоти пеш аз марг, ки дар бемор осори беҳбудӣ пайдо мешавад: **хонаравшанкунии пеш аз марг**.

ХОНАРАС خانه‌رس меваи, ки аз шохи дарахти хом канда мешавад ва дар муҳити хона баъдан мепазад.

ХОНАРӮБАК خانه‌روبک он чи ва он ки хона мерӯбад; василае, ки бо он хонаро рӯбучин мекунанд.

ХОНАРӮБӢ خانه‌روبی рӯбучин дар хона, ҷорубкунӣ, тозакунии хона, рӯфтурӯби хона.

ХОНАСАЛОТ خانه‌صلات *гуфт.* хонавайрон, муфлису ночиз; **хонасалот кардан** касеро ночизу муфлис ва хонахароб кардан; **хонасалот шудан** хонавайрон шудан, хонабардӯш гардидан.

ХОНАСОЗ خانه‌ساز бинокор, устои бинокор, он ки дар хонасозӣ мутахассис шудааст.

ХОНАСОЗӢ خانه‌سازی амали хонасоз, бино кардани хона, бинокорӣ.

ХОНАСӮЗ خانه‌سوز он ки хонаи касонро месӯзонад, он ки касонро дарбадару хонавайрон мекунад; *маҷ.* бад, нобакор.

ХОНАСӮХТА خانه‌سوخته дуои бад дар ҳаққи каси нобакор.

ХОНАТЛАС خان اطلس навъе аз атласи куртаворӣ (атласи нопухта); *муқоб.* **атласи пухта**, ки нахи абрешими онро дар об меҷӯшонанд.

ХОНАХАРОБ خانه‌خراب 1. хонавайрон, муфлису дарбадар. 2. хонасӯхта; **хонахароб кардан** касеро бехонаву ҷой, бечизу дарбадар кардан; **хонахароб шудан** дарбадар ва бехонаю ҷой шудан, хонавайрон гардидан.

ХОНАХЕЗ خانه خیز бо тамоми аҳли хона, ҳама, якбора; **хонахез омадан** ҳама якбора омадан; **хонахез кӯч кардан** бо тамоми хонавор аз як ҷо ба ҷои дигар рафтан.

ХОНАХУДО خانه خدا соҳиб ва хӯҷаини хона, худованди хона.

ХОНАЧА خانچه хонаи майда, катак, катакча.

ХОНАҶОЙ خانه‌جای хонаи истиқоматӣ, бошишгоҳ, ҷои хонасозӣ.

ХОНАШЕР خانه شیر **:хонашери майдонғариб** он ки дар гуфтор калонгап ва мағрур, аммо дар амал тарсончак ва оҷиз аст; лофӣ, ёвагӯй, даҳанкалони беҳунар.

ХОНАШИКАСТА خانه شکسته он ки хонааш шикаста шуда бошад, хонавайрон.

ХОНАШИН خانه شین 1. он ки дар хона мени-

шинад ва аз паи касбу коре намеравад. 2. иҷоранишин.

ХОНАШИНӢ خانه‌شینی хонанишинӣ, хонашин будан.

ХОНДА خوانده *сифати феълии замони гузашта аз* **хондан;** 1. хондашуда, мутолиашуда: **мактуби хонда**, **китоби хонда**. 2. мактабрафта, таҳсилкарда, маълумотнок, он ки чизеро хондааст; таҳсилдида. 3. даъватшуда.

ХОНДАГӢ خواندگی *сифати феълии замони гузашта аз* **хондан;** *гуфт.* 1. хондашуда, қироатшуда. 2. хонда, таҳсилдида, бохату савод.

ХОНДАН خواندن 1. қироат кардан, мутолиа кардан навиштаеро, китоберо *ва г.* 2. таҳсил кардан, дарс гирифтан, омӯхтан (*дар мактаб*). 3. хонда додан, хонда шунавондан. 4. номидан, шуморидан; **бародар хондан** касеро ба худ бародар ҳисоб кардан, касеро ба бародарӣ баргузидан. 5. ба назди худ даъват кардан, ҷеғ задан. 6. суруд хондан, сароидан; сухан гуфтан суханронӣ кардан оид ба ягон мавзӯи илмӣ дар мактаби олӣ ё барои гурӯҳи шунавандагон; **намоз хондан** ба ҷо овардани намоз; **фотиҳа хондан** дуо хондан ба арвоҳи гузаштагон **хонда баромадан** сартосари чизеро хондан; хонда, мутолиа карда ба охир расонидан.

ХОНДАНБОБ خواندن باب хоно, хонданӣ, ҷолиб, шавқовар: **асари хонданбоб**.

ХОНДАНӢ خواندنی *ниг.* **хонданбоб**

ХОНДАШУДАНӢ خوانده شدنی *сифати феълии замони оянда аз* **хонда шудан;** он чи бояд хонда, мутолиа карда шавад; дарсе, ки бояд омӯхта шавад.

ХОНЗОДА خانزاده *мансуб ба* хонадони хон; авлоди хон (*писар ё духтар*), маликзода.

ХОНИГАРӢ خانیگری хонӣ; ҳукмравои хонҳо, давлатдорие, ки ҳукмронӣ дар дасти хонҳо бошад.

ХОНИМ *т.* خانم *ниг.* **хонум**.

ХОНИШ خوانش *исми феълӣ аз* **хондан;** 1. хондан, мутолиа кардан. 2. таълим гирифтан, дарс гирифтан; **китоби хониш** китоби дарсии махсус барои машқ дар забони модарӣ. 3. тараннум, сароидан, сурудан, нағмасароӣ: **хониши булбул**.

ХОНИШГОҲ خوانشگاه *кит.* ҷои хониш, ҷои таълим, мактаб, дабистон, дабиристон.

ХОНӢ خانی хон будан, ҳукмронӣ кардан; **ба хонӣ бардоштан** касеро хони ҳукмрон эълон намуда ба вай изҳори тобеият кардан.

ХОНО خوانا ба осонӣ хондашаванда, равшан, ошкор(*хат*); **хати хоно** хати ба осонӣ хондашаванда.

ХОНОНДАН خوانانذن *шакли бавоситаи* **хондан;** 1. ба хондан водоштан (*мас., мактуберо*). 2. ба дарсхонӣ мондан, омӯхтан, таълим додан, соҳиби маълумот гардонидан.

ХОНСОЛОР خوانسالار дастархондор, тартибдиҳандаи дастархон; ошпаз, таббох; ◊ **хонсолори қудрат** Худо.

ХОНСОҲИБ خانصاحب унвони муроҷиат ба аъёни афғонӣ дар собиқ.

ХОНТАХТА خوان تخته мизи пояҳояш паст, ки ба рӯяш дастархон андозанд.

ХОНУМ//ХОНИМ *т.* خانم унвони эҳтиромӣ, ки ба номи занон илова карда ё вақти муроҷиат ба онон гуфта мешавад.

ХОНУМОН خانمان//خان ومان хона ва бисоти он; хона ва бошандагони он, аҳли хона, зану фарзанд.

ХОНУМОНСӮЗ خانمانسوز хонавайронкун, барбодгар; коре, ки боиси барбодии хонумон, сабаби хонавайронӣ гардад; **ҷанги хонумонсӯз** ҷанги хонаводаҳоро вайрон ва дарбадаркунанда.

ХОНАЧА خانه‌چه хонаи хурд, ҳуҷраи майда; катакча.

ХОНХОНӢ خانخانی ба сари худ ҳукмрон доштани хону феодалҳо, феодализм.

ХОР I خار 1. гиёҳе, ки дорои неши тези халанда ва харошанда аст. 2. сихчаҳои нӯгтези халанда ва харошандаи дарахт, хасак; **хори шутур** навъи гиёҳи хордор, ки шутур онро ба майли тамом мехӯрад; **хори сари роҳ** монеа, халал дар пешрафти коре. 3. устухони майдаи халанда (*мас., дар моҳӣ* (*қилтиқ*).

ХОР II خوار залил, паст, забун, ҳақир, бекадру эътибор; **хор доштан** *касеро* ҳақир шуморидан, ба касе бо назари таҳқир нигаристан; **хор кардан** *касеро* маломат ва сарзаниш кардан, паст задан; **хор шудан** залил шудан, бекадру эътибор гардидан.

ХОР III *ю.* خار гурӯҳи сарояндагон, ки якҷоя суруд мехонанд: **хори умумӣ**.

ХОРА I خاره *ниг.* **хоро**.

ХОРА//ХВОРА II خواره *кит.* таом, ғизо; нӯшиданӣ.

ХОРАЗМӢ خوارزمی 1. *мансуб ба* **Хоразм**. 2 сокини Хоразм.

ХОРАК خارک хори майда, хорча.

ХОРАСУМ خاره‌سم сахтсум, *киноя аз* аспи тездав.

ХОРАШИКАН خاره‌شکن шикофкунандаи санги хоро; сахт.

ХОРБАНД خار بند *ниг.* **хорбаст**.

ХОРБАСТ خار بست чапар, девораи пасте, ки ба даври боғ ё мазрае созанд, ки чорпо надароя д, хорбанд; девора аз симхор.

ХОРБИНӢ خواربینی бо чашми кам дидан, бад дидан, паст шумурдан, ҳақир донистан.

ХОРБОР خواربار хӯрокворӣ, озуқа.

ХОРБУН خاربن//خاربون буттаи хор, буттаи хордор.

ХОРБУТТА خاربوته буттаи хор, гиёҳи хордор.

ХОРВОР خاروار чун хор, ба мисли хор тез ва халанда.

ХОРГУЛ خارگل *бот.* хуч, ҳулӯл, настаран.

ХОРДОР خاردار хорнок; **сими хордор** симе, ки сихҳои хормонанд дорад.

ХОРЕОГРАФИЯ *ю.* خاریاگرفیه санъати рақс ва балет, ба саҳнагузории рақсҳои балетӣ.

ХОРЕОГРАФӢ خاریاگرفی *мансуб ба* **хореография**; *мансуб ба* санъати рақс ва балет.

ХОРЗОР خارزار хористон, ҷои пурхор, ҷои зиёд рӯидани буттаҳои хордор.

ХОРИДАН خاریدن хориш кардан пӯсти баданро; **хоридани пушти (паси) сар** ба фикр фурӯ рафтан, фикр кардан.

ХОРИҚ *а.* خارق 1. харқкунанда, поракунанда, шикофанда. 2. *маҷ.* чизе, ки одату тартиботи муқаррариро вайрон мекунад; **хориқи одат** берун аз одат (*ба амал оварандаи чизе*).

ХОРИҚУЛҚОИДА *а.* خارق‌القاعده ғайриодӣ, ғайримаъмулӣ, аз ақл берун, хилофи қоида.

ХОРИҚУЛОДА *а.* خارق‌العاده кори ғайриодӣ, хилофи одат, ҳодисаи ғайриодӣ.

ХОРИСТОН خارستان *ниг.* **хорзор**.

ХОРИҶ *а.* خارج 1. берун, дар берун буда; *муқоб.* **дохил**. 2. дар беруни мамлакате; **дар хориҷи**... дар беруни...; **хориҷ кардан(намудан)** берун кардан, баровардан (аз ҷое), пеш кардан, бекор кардан (*аз коре*); **хориҷ шудан (гаштан)** баромадан, аз ҷое берун шудан.

ХОРИҶА *а.* خارجه беруна, берунӣ; берун аз кишвари худӣ.

ХОРИҶАПАРАСТ خارجه‌پرست он ки фарҳангу зиндагии хориҷиро дӯст медорад, бегонапараст, аҷнабипараст.

ХОРИҶАПАРАСТӢ خارجه‌پرستی хориҷадӯстӣ, бегонапарастӣ, аҷнабипарастӣ.

ХОРИҶӢ خارجی 1. *мансуб ба* **хориҷа**; аз хориҷа омада, тобеи мамлакати беруна. 2. беруна, берунӣ; *муқоб.* **дохилӣ**; **сиёсати хориҷӣ** сиёсати дахлдор ба мамлакатҳои бегона.

ХОРИҶОҲАНГӢ خارج‌آهنگی 1. *мус.* берун шудани нағма аз парда ва аз баҳру қоидаҳои худ. 2. *маҷ.* носозгорӣ, мухолифат.

ХОРИШ خارش *исми феълӣ аз* **хоридан;** 1. *ниг.* **хоридан**. 2. бемории гузарандаи пӯстӣ, ки боиси хоридани сахти бадан мегардад; **хориш кардан** хориш пайдо кардани пӯсти бадан; **хориши гулӯ** *маҷ.* тамаъкорӣ, чашмдошти пора, пора гирифтанӣ шудан.

ХОРИШАК خارشک бемории пӯстие, ки боиси пайдоиши хориш мешавад; *ниг.* **хориш** 2.

ХОРИШАНГЕЗ خارش‌انگیز хориш ба амал оваранда, хороннда.

ХОРИШДОР خارشدار 1. мубтало ба бемории хориш, он ки хориш дорад. 2. хоришкунанда, хориш ба амаловаранда: **дамидагиҳои хоришдор**.

ХОРИШОВАР خارشآور таҳриккунандаи хориш.

ХОРӢ خواری хор будан, залилӣ, ҳақирӣ, забунӣ; **ба (дар) хорӣ** дар ҳолати забунӣ, дар забунию ҳақирӣ; **хорӣ додан** ба *касе* таҳқир кардан, маломат кардан; **хорӣ кашидан** дар зиллат мондан, хорузор шудан.

ХОРКАШ خارکش он ки хор мекашонад, он ки аз саҳро хор ғундошта мефурӯшад, хоркан.

ХОРКАШАК خارکشک *ниг.* **хаскашак**.

ХОРКАШӢ خارکشی кор ва амали хоркаш, овардани хор барои фурӯш ё барои altовӣ.

ХОРМЕЙСТЕР *ю.* خارمیستر *мус.* роҳбари хор.

ХОРМОҲӢ خارماهی *зоол.* моҳиҳои хурд, ки дар пеши болҳои пушти онҳо хорҳое вуҷуд доранд, ки теъдодашон вобаста ба андозаи моҳӣ тағйир меёбад.

ХОРНОК خارناک хордор.

ХОРО خارا санги хоро.

ХОРОӢ خارایی 1. аз санги хоро. 2. *маҷ.* сахтӣ, қувватнокӣ.

ХОРОН خاران *феъли ҳол аз* **хоридан; хорон-хорон** хорида истода..., дар ҳолати хоридан.

ХОРОН(И)ДАН خارانیدن // خاراندن *шакли бавоситаи* **хоридан;** ба хориш овардан, тақозои хориш пайдо кунонидан, хориш додан.

ХОРОСАНГ خاراسنگ санги хеле калони сахт, санги хоро.

ХОРОТАРОШ خاراتراش он ки ба тарошидан ва суфта кардани санги хоро машғул аст, сангтарош.

ХОРОШИКАН خاراشکن он чи хороро мешиканад, олати қавӣ, абзори тавоно ва сангшикан.

ХОРПУЛӢ خارپولی *таър.* навъи андоз дар амороти Бухоро, ки дар мавриди кишта нашудани заминҳои амлок ва хорзор шудани онҳо аз соҳибони он заминҳо гирифта мешуд.

ХОРПУШТ خارپشت ҷонвари майдаи пистондори ҳашарахӯр, ки пӯсташ хордор аст.

ХОРПУШТАК خارپشتک *зоол., ниг.* **хорпушт**.

ХОРПУШТӢ خارپشتی *мансуб ба* **хорпушт**; он чи пушташ ба мисли хорпушт аст.

ХОРПӮСТОН خارپوستان навъе аз ҷонварони дарёӣ, ки баданашон хордор аст.

ХОРСИМ خارسیم симҳои хордор, симхор.

ХОРТУТ خارتوت *бот.* як навъи тут, бектошӣ.

ХОРУЗОР خواروزار залил, ҳақир, беқадру эътибор; **хорузор кардан** касеро беқадру эътибор гардонидан; **хорузор шудан** беқадру эътибор шудан.

ХОРУЗОРӢ خواروزاری пастӣ, зиллат, беэътиборӣ, номӯътабарӣ, хорӣ.

ХОРУМОЛ خارومال хорумол кардан чизеро, чорпоеро молида навозиш кардан.

ХОРХАСАК خارخسک гиёҳи яксола аз оилаи ҳазориспандҳо, ки донаҳои он хусусияти давоӣ доранд.

ХОР-ХОР خارخار ҳолати хориши бадан; ҳолате, ки дар натиҷаи талаб ва ҳавас ба чизе дар одам пайдо мешавад; **забон хор-хор кардан** гуфтан хостан, гуфтанӣ шудан, хоҳиши чизеро гуфтан пайдо кардан.

ХОРҶОРӮБ خارجاروب ҷорӯби аз буттаи хор басташуда асосан барои рӯфтани таги хирман ё анбор.

ХОРШАКАР خارشکر *бот.* шакарак, ширaи шахшудаи баъзе гиёҳҳо.

ХОРШУТУР خارشتر буттаи баланди хордор, ки дар биёбон мерӯяд.

ХОС *а.* خاص 1. махсус, хос будан; **хос будан ба** *касе ё чизе* махсус будан. 2. баргузида, имтиёзнок; **хосу ом** одамони баргузида ва одӣ, ҳамагӣ, ҳама.

ХОСА I *а.* خاصه 1. хос, махсус. 2. баргузида, якқачин; имтиёзнок. 3. муқарраб, наздик (*ба амир ё ҳоким*), надим; **саворони хоса** саворо-

ни яккачин, муҳофизони хос (-и амир ё ҳоким).

ХОСА II *а.* خاصه матои нафиси тунуки сафед.

ХОСАБОФ خاصه باف бофанда; истеҳсолкунандаи матои ҳарир, дока.

ХОСАБОФӢ خاصه‌بافی бофандагӣ; ҳарирбофӣ, докабофӣ.

ХОСАГӢ خاصگی 1. хос, махсус, баргузида. 2. ҳар чизи аъло, нафис, мумтоз; **базми хосагӣ** базми махсус ва маҳдуд, базм бо иштироки одамони баргузида.

ХОСИЯТ *а.* خاصیت 1. хислат, одат, табиат, кирдор, сифати (хулқи) ба ягон кас хос. 2. хислати нек, хусусияти хуб, неккадамӣ; **хосият доштан** нек будан, бо пои қадам будан.

ХОССА *а.* خاصه *ниг.* **хоса** I.

ХОСТ خواست *асоси замони гузашта аз* **хостан**.

ХОСТ خواست хоҳиш, майл, ирода, ихтиёр; **ба хости худ** ба хоҳиши худ, бо майли худ.

ХОСТА خواسته *сифати феълии замони гузашта аз* **хостан** I.1. талаб кардашуда, хоҳиш кардашуда. 2. молу сарвар, бойгарӣ.

ХОСТАГИРӢ خواسته گیری интихоб карда гирифтан, хуш (ҷудо) карда гирифтан.

ХОСТАН I خواستن хоҳиш кардан, орзу доштан, талаб кардан; **хоста гирифтан** интихоб карда гирифтан; **сухан хостан** ба гап задан рухсат пурсидан.

ХОСТАН II خاستن *ниг.* **хестан**, бархостан.

ХОСТГОР خواستگار хоҳанда, толиб, толиби издивоҷ; **хостгор фиристодан** завчӣ фиристодан, ба воситаи касе ба духтаре толиб шудан(ба занӣ), кас мондан; **хостгор шудан** толиб шудан, духтареро ба занӣ хостан.

ХОСТГОРӢ خواستگاری завҷигӣ, толиб шудан ба издивоҷ; **ба хостгорӣ рафтан** завҷигӣ кардан.

ХОСТОР خواستار хоҳон, толиб, хоҳанда.

ХОТАМ I *а.* خاتم ангуштарӣ; ангуштарии мӯҳрадор; нигин; мӯҳр.

ХОТАМ II *а.* خاتم поён, оқибат.

ХОТАМБАНД خاتم بند он ки аз дандони фил, устухони уштур ва ё аз чӯб кандакорӣ ва нақшу нигор мебандад.

ХОТАМБАНДӢ خاتم‌بندی санъати аз дандони фил, устухони уштур ва ё аз чӯб кандакорӣ ва нақшу нигор бастан.

ХОТАМКОР خاتم کار он ки шуғлаш хотамкорӣ аст.

ХОТАМКОРӢ خاتم‌کاری ба вуҷуд овардани гулҳо ва нақшҳо аз устухон, чӯб *ва г.* дар рӯи чизе.

ХОТАМСОЗ خاتم ساز *ниг.* **хотамкорӣ**.

ХОТАМСОЗӢ خاتم سازی *ниг.* **хотамкорӣ**.

ХОТАМУЛАНБИЁ *а.* خاتم‌الانبیا охирин пайғамбар, пайғамбари охир (замон), расули ниҳоӣ (*лақаби Муҳаммад* (с.)).

ХОТИМ *а.* خاتم *ниг.* **хотам** II.

ХОТИМА *а.* خاتمه 1. поён, анҷом, охир. 2. охири китоб, поёни гуфтор; **хотима додан** ба поён расонидан кореро, анҷом додан ба коре; **хотима ёфтан** тамом шудан, ба анҷом расидани коре.

ХОТИМАВӢ خاتموی қисми охирини чизе, анҷом ва охири чизе; **сухани хотимавӣ** сухани охирин, сухани ҷамъбастӣ.

ХОТИР *а.* خاطر 1. ёд, ҳофиза. 2. он чи дар дил гузарад, дил, замир; **лавҳи хотир** замири дил; **ба хотир; барои хотир; ба ризои хотири...** барои, ба ҳурмати..., барои хурсандии...; **ба (барои) поси хотир** барои ҳурмат ё хурсандии касе; **хотири ҷамъ** бе ташвиш, бо дили осуда; **аз хотир баромадан (рафтан)** фаромӯш шудан; **аз хотир гузарондан** аз дил гузарондан, дар бораи чизе фикр кардан; **ба (аз) хотир гузаштан** ба ёд омадан; **дар хотир доштан** фаромӯш накардан, дар ёд нигоҳ доштан; **ба хотир овардан** ёдрас кардан; **хотири** *касеро* **риоя кардан** поси ҳурмати касеро нигоҳ доштан; **хотири** *касеро* **ҷамъ кардан** хавотиру ташвиши касеро бартараф сохтан.

ХОТИРА *а.* خاطره 1. ҳофиза, ёд: **хотирaро қувват додан**. 2. ёдбуд, ёдоварӣ, ёд: **хотираи**

рӯзҳои гузашта. 3. ёддошт, он чи барои ёдоварӣ ва фаромӯш нашудан навишта шудааст; **дафтари хотира** дафтаре, ки дар он ёддоштҳои касе қайд карда шудааст.

ХОТИРАВӢ خاطروی хотировар, фаромӯш–нашаванда, ёддоштӣ.

ХОТИРАГӮӢ خاطره‌گویی нақлу ривояти хотираҳо, ёдоварии гузаштаҳо.

ХОТИРАНАВИС خاطره‌نویس нависандаи хотира, ёддоштнигор, ёддоштнавис.

ХОТИРАНАВИСӢ خاطره نویسی қайд кардан, ба қалам овардани ёддоштҳо ва гузоришоти гузашта.

ХОТИРАНИГОРӢ خاطره‌نگاری *ниг.* **хотиранависӣ**.

ХОТИРАФСУРДА خاطرافسرده афсурдахотир, хотирпарешон; он ки хотири ҷамъ ва оромӣ надорад.

ХОТИРБИНӢ خاطربینی нигоҳдории иззату ҳурмати касе, ҳурмату эҳтироми касеро ба ҷо овардан.

ХОТИРДОРӢ خاطرداری алоқа, майл доштан ба касе, поси хотир.

ХОТИРДОШТ خاطرداشت эътибор; эҳтиром, ҳусни таваҷҷӯҳ.

ХОТИРМУШАВВАШ خاطرمشوش хотирпарешон, ноосудахотир, парешонҳол, шӯрида–аҳвол.

ХОТИРНАВОЗ خاطرنواز мувофиқи табъ; хушоянд; он ки ё он чи касеро хурсанд мекунад.

ХОТИРНИШИН خاطرنشین ҷойгиршуда дар хотир, фаромӯшнашаванда; **хотирнишин сохтан** дар хотири касе ҷойгир кардан (*фикре, воқеаеро*).

ХОТИРНИШОН خاطرنشان хотиррасон, фаромӯшнашуданӣ; ёдоварӣ, бахотиргирӣ; **хотирнишон кардан (намудан)** ба хотири касе овардан, ёдовар кардан, гӯшрас намудан.

ХОТИРОЗОР خاطرآزار мушаввашкунанда, боиси ошуфтагӣ ва парешонӣ, он чи дили касро нороҳат ва озурда месозад.

ХОТИРОЗУРДА خاطرآزرده озордида, ситамкаш.

ХОТИРОТ *а.* خاطرات *ҷ.* **хотира** 3; ёддошти гузаштаҳо, зикри он чи дар ёди кас боқӣ мондааст.

ХОТИРОШУФТА خاطرآشفته *ниг.* **хотирпарешон**.

ХОТИРПАЗИР خاطرپذیر он чи ба касе маъқул аст, писандида, марғуб.

ХОТИРПАРЕШ خاطرپریش 1. он чи фикру хотирро парешон мекунад. 2. он ки фикраш парешон аст.

ХОТИРПАРЕШОН خاطرپریشان он ки ҳавосаш ошуфта бошад, мушавваш, нотинҷ; **хотирпарешон будан** аз ҷиҳате дар изтироб будан, хавотир доштан.

ХОТИРПАРЕШОНӢ خاطرپریشانی ошуфтадилӣ, ноосудахотирӣ; *муқоб.* **хотирҷамъӣ**.

ХОТИРПИСАНД خاطرپسند дилкаш, табъи дил, матбӯъ, дилпазир, дилнишин.

ХОТИРРАС//ХОТИРРАСОН خاطررس//خاطررسان ёдрас, ёдовар; **хотиррас кардан** *чизеро ба касе* ёдовар шудан, ба ёди касе овардан чизеро.

ХОТИРРАСОН خاطررسان *ниг.* **хотирнишон**.

ХОТИРРАСОНӢ خاطررسانی хотиррасон кардан, ба ёд овардан.

ХОТИРФИРЕБ خاطرفریب дилфиреб, дилрабо, зебо, дилкаш.

ХОТИРХОҲ خاطرخواه маъқул ва дилхоҳи касе, дилписанд, мувофиқи табъ ва майли кас.

ХОТИРХОҲӢ خاطرخواهی анҷоми коре ба хотири касе, барои ризоӣ ва хурсандии касе, ба риояти хотири касе.

ХОТИРҶАМЪ خاطرجمع дилосуда, беташвиш; **хотирҷамъ будан** осудадил будан, ташвиш ва хавотирӣ надоштан; **хотирҷамъ кардан** *касеро* касеро дилосуда кардан, дилпур кардан; хотирҷамъ шудан аз коре, осуда шудан.

ХОТИРҶАМЪӢ خاطرجمعی осудагии хотир, ташвишу дилбеқарорӣ надоштан, осуда будан.

ХОТИРҶАМЪОНА خاطرجمعانه ба оромӣ, ба осудагӣ, бо фароғи хотир, бе ҳеҷ нигаронӣ ва изтироб.

ХОТИФ *а.* خاطف дурахшанда, ҷилодор.

ХОТӢ *а.* خاطی он ки хато мекунад, хатокор, хатокунанда, гунаҳкор.

ХОТУН *т.* خاتون хонум, бону, кадбону.

ХОХОМ خاخام пешвои дини яҳудӣ, раввин.

хоҳ خواه 1. *асоси замони ҳозира аз* **хостан.** 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* хоҳанда, толиб: **хайрхоҳ, озодихоҳ...**

ХОҲ خواه *пайвандаки ихтиёр, ки интихобро ифода мекунад*; ё..., ё...; **хоҳ ин, хоҳ вай.**

ХОҲАМ-НОХОҲАМ خواهم‌ناخواهم бо дили нохоҳам бе майлу рағбат, хоставу нохоста.

ХОҲАНДА خواهنده 1. хоҳишкунанда, дархосткунанда, пурсанда. 2. моил, роғиб, толиб.

ХОҲАР خواهر ҳамшира, духтаре, ки бо писар ё духтари дигар аз як падару модар зоида шуда бошад.

ХОҲАРАНДАР خواهراندر хоҳари ӯгай.

ХОҲАРАРӮС خواهرعروس хоҳари зан.

ХОҲАРЗАН خواهرزن *ниг.* **хоҳарарӯс**.

ХОҲАРЗОДА خواهرزاده фарзанди ҳамшира (*писар ё духтар*).

ХОҲАРӢ خواهری хоҳарона; хоҳар будан.

ХОҲАРОНА خواهرانه мисли хоҳар; хоҳарӣ.

ХОҲАРХОНД خواهرخواند *ниг.* **хоҳархонда**.

ХОҲАРХОНДА خواهرخوانده духтар ё зане, ки касе вайро ба хоҳарӣ қабул карда бошад.

ХОҲАРЧА خواهرچه хоҳари хурдсол, хоҳари хурдӣ.

ХОҲАРШӮ(Й) خواهرشو(ی) духтар ё зане, ки хоҳари шавҳари зан бошад.

ХОҲИШ خواهش 1. хостан, пурсидан, дархост; илтимос. 2. майл, рағбат, орзу.

ХОҲИШГАР خواهشگر хоҳишкунанда, пурсанда, илтимоскунанда.

ХОҲИШДОР خواهش دار *ниг.* **хоҳишманд**.

ХОҲИШМАНД خواهش مند хоҳишкунанда, дархосткунанда, хоҳишдор.

ХОҲ-НОХОҲ خواه ناخواه хоҳӣ-нахоҳӣ, ба майл ва бар хилофи майл; ба ҳар ҳол, ба ҳар сурат.

ХОҲОН خواهان хоҳанда, толиб, муштоқ, орзуманд.

ХОЧ خاچ *бот., гуфт.* занбӯруғ, қорч.

ХОҶ خاج салиб, чалипо; **хоҷ кашидан** бо ангуштон дар рӯи сина аломати салибро ифода кардан, ки аз маросимоти дини насронист.

ХОҶА خواجه 1. бузург, соҳиб, соҳибкор, хӯҷаин. 2. *мансуб ба* **насли хоҷагон**.

ХОҶАГИДОР خواجگیدار сарвари хоҷагӣ, сариштакунандаи корҳои хоҷагӣ.

ХОҶАГИДОРӢ خواجگیداری идора кардани хоҷагӣ, саришта намудани хоҷагӣ.

ХОҶАГӢ خواجگی 1. хоҷа будан, мансубият ба хоҷаҳо. 2. хоҷагидории воҳид, воҳиди хурди иқтисодии як оила ё якчанд оила: **хоҷагидории дастаҷамъӣ**; **мудири хоҷагӣ** касе, ки мутасаддии корҳои хоҷагии муассиса ё корхонаест; **хоҷагии коммуналӣ** *мансуб ба* хоҷагии шаҳр ё ноҳия.

ХОҶАЗОДА خواجه زاده фарзанди хоҷа.

ХОҶАСАРОЙ خواجه سرای *кҳн.* навкар, маҳрам, хизматгор дар ҳарами подшоҳ ва амирон.

ХОШОК خاشاک 1. хору хас, алафи хушк, резаи беда, коҳ *ва г.* 2. хӯроки чорпо.

ХОШОКДАРАВӢ خاشاک‌دروی даравидани алафҳои худрӯ барои хӯроки чорпо.

ХОЯ خایه тухми инсон ё ҳайвони нар, байза, хуся.

ХОЯНДА خاینده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **хоидан**. 2. бо дандон резакунанда (*мас., муш, кӯрмуш ва г.*).

ХОЯРЕЗ خایه‌ریز *кит.* нонхӯрише, ки аз тухми мурғ тайёр мешавад, ки онро хогина ҳам мегӯянд.

ХРЕСТОМАТИЯ *ю.* خرستامتیه китоби таълимӣ, ки осори мунтахаб ва ё намунаҳо аз осори ягон соҳаи илм аст.

ХРИСТИАНӢ خریستیئنی *мансуб ба* дини Исо, исавӣ, насронӣ.

ХРОМ *ю.* خرام 1. унсури химиявӣ. 2. навъи чарми нарми тунук; **мӯзаи хром** мӯзае, ки аз чарми хром дӯхта шудааст.

ХРОМГАР خرامگر *кит., тех.* хромкор, он ки бо хром кор мекунад.

ХРОМДОР خرام دار он чи дар таркибаш хром дорад, хромандуда.

ХРОМОСОМА *ю.* خراماسامه *биол.* қисми ҳастаи ҳуҷайраи бадани ҳайвоноту наботот, ки шомили маълумоти ирсӣ мебошад.

ХРОНОЛОГИЯ *ю.* خرانالاگیه қайди ҳодисаҳо бо тартиби рӯй додани онҳо, зикри воқеаҳо аз рӯи таърих санаи рӯйдоди онҳо.

ХРОНОЛОГӢ خرانلاگی *мансуб ва оид ба* **хронология**.

ХУБ خوب 1. нағз, нек; *муқоб.* **бад**. 2. зебо, хушрӯй; *муқоб.* **зишт**. 3. пас аз шунидани амр ё супорише мегӯянд; «хуб», яъне «қабул дорам», «розӣ ҳастам»; ҳо, оре, бале. 2. *маҷ.* мустаҳкам.

ХУБӢ خوبی 1. некӣ, нағзӣ, некӯӣ; *муқоб.* **бадӣ.** 2. хушрӯӣ, зебоӣ; **ба хубӣ** а) дар хубӣ, дар некӯӣ, дар ҳусну зебоӣ. 3. хуб, нағз**: ба хубӣ дар ёд дорам, ки ...**

ХУБКИРДОР خوبکردار дорои кирдори накӯ, накӯкор.

ХУБКОР خوبکار он ки хуб кор мекунад, он ки хубкор аст, он ки хубӣ мекунад.

ХУБМАНЗАР خوبمنظر хушнамуд, хушшакл, хубсурат.

ХУБНИҲОД خوب نهاد *ниг.* **хубсират**.

ХУБОНӢ خوبانی 1. зардолуе, ки бо мағзи бодом хушконида шудааст. 2. *маҷ.* лаби хурморанг. 3. як навъи себ, ки бо номи себи хубонӣ машҳур аст.

ХУБРӮ(Й) خوبروی зебо, хушрӯй, қашанг, дилписанд.

ХУБРӮӢ خوب رویی зебоӣ, дилкашӣ, хушсуратӣ.

ХУБС *а.* خبث бадтинатӣ; бадӣ, бадҷинсӣ, палидӣ.

ХУБСИМО خوب سیما *ниг.* **хубрӯй**.

ХУБСИРАТ خوبسیرت он ки хулқу хӯи нек дорад.

ХУБСИРИШТ خوبسرشت *ниг.* **хубсират**.

ХУБСУРАТ خوب صورت *ниг.* **хубрӯй**.

ХУБФАРҶОМ خوب فرجام коре, ки оқибаташ нек аст, касе, ки оқибати кораш нек аст.

ХУБХАД خوبخد *кит.* хубрӯй, хубрухсор, нексурат.

ХУБЧЕҲРА خوب چهره хушрӯ, зебо, соҳибҷамол, соҳибҳусн.

ХУД خود 1. *ҷонишини* **хеш**, **хештан**. 2. ба ҷои ҷонишинҳои шахсӣ низ кор фармуда мешавад: **агар худ ин ҷо бошӣ** агар ту ин ҷо бошӣ; **худ аз худ** ба сари худ; **худ ба худ** а) ба майл ва иродаи худ, ба ихтиёри худ; б) бе ягон сабаб; в) дар замири дили худ; **аз худ кардан** соҳиб шудан, дар тасарруфи худ даровардан; **худро ба нодонӣ задан (андохтан)** худро бехабар вонамуд кардан; **худро нишон додан** дар коре маҳорат ва қобилияти худро зоҳир сохтан; **ба худ омадан** ҳушёр шудан; **аз худ рафтан** а) беҳуш шудан; б) мағруру худписанд шудан; **худро даст гирифтан** худдорӣ карда тавонистан; **худро шинохтан** а) шуурнок шудан, неку бадро фарқ карда метавонистагӣ шудан; б) мавқеъ ва қадру қимати худро муайян карда тавонистан.

ХУДАЗОБДИҲӢ خودعذابدهی худро ранҷу заҳмат додан, худро азоб додан.

ХУДАМАЛКУНАНДА خودعملکننده худсарӣ, худраъй; абзоре, ки ба таври худкор худ ба худ амал мекунад.

ХУДАНГЕЗӢ خودانگیزی ба ҷунбиш (ҳаракат) овардани худ, шӯрондани худ.

ХУДАФРӮЗ خودافروز худ аз худ даргиранда,

худ аз худ равшаншаванда.

ХУДАФРӮЗИШ خودافروزش худ аз худ даргирӣ, худ аз худ равшан шудан.

ХУДБИН خودبین мағрур, мутакаббир, худпараст, худхоҳ.

ХУДБИНӢ خودبینی мағрурӣ, такаббур, худпарастӣ, худхоҳӣ.

ХУДБИНОНА خودبینانه бо ғуруру такаббур, худхоҳона.

ХУДБОВАР خودباور он ки ба дигарон беэътиноӣ карда, ба худ аз ҳад зиёд боварӣ дорад.

ХУДБОВАРӢ خودباوری эътимод ба худ; мағрурӣ, такаббур.

ХУДБОВАРОНА خودباورانه бо итминон ва боварӣ ба худ, мағрурона.

ХУДВИЖА خودویژه хоса, махсус, ба худ хос.

ХУДВИЖАГӢ خودویژگی хосагӣ, махсусият, хос будан, хусусияти хос доштан.

ХУДГАРД خودگرد мошини худҳаракаткунанда: **техникаи худгард**.

ХУДГУДОЗӢ خودگدازی бисёр ғам хӯрдан, бисёр азоб кашидан, худхӯрӣ.

ХУДГУМКУНӢ خودگمکنی худфаромӯшӣ, худро аз даст додан.

ХУДДАРГИР خوددرگیر худ ба худ даргиранда, худсӯзанда, худсӯз.

ХУДДАРГИРӢ خوددرگیری 1.худ ба худ дар гирифтан, худсӯзандагӣ.2. *мач.* бе ихтиёр ба ҳаячон (ба шӯр) омадан.

ХУДДОН خوددان он ки танҳо худ ва манфиати худро дар назар мегирад, худдонам.

ХУДДОНАМ خوددانم худсар, ҳавобаланд, маслиҳатногир, бебок, густох.

ХУДДОНАМӢ خوددانمی ҳавобаландӣ, худситоӣ, якравӣ, худкомӣ.

ХУДДОР خوددار он ки аз корҳои нораво худро боз медорад, хештандор, парҳезгор, батоқат, шикебо.

ХУДДОРӢ خودداری таҳаммул, бурдборӣ, худро ба даст гирифтан, худнигаҳдорӣ; **худдорӣ кардан (намудан)** худро аз коре боз доштан, худро ба даст гирифтан.

ХУДДӮСТ خوددوست худбин, худпараст, худхоҳ, он ки танҳо худ ва манфиати худро ба эътибор мегирад.

ХУДДӮСТӢ خوددوستی *ниг.* **худпарастӣ**.

ХУДИДОРА خوداداره ҳуқуқи ҳаллу фасл ва идораи корҳо дар дохили як воҳиди миллию ҳудудӣ; мухторият.

ХУДӢ خدی 1. *мансуб ба* **худ**. 2. бегона набудан, ошно; **одами худӣ** одами ошно, одами боэътимод.

ХУДКАРДА خودکرده он чи ё коре, ки аз дасти худи кас меояд; **худкардаро даво нест**, **вовайлои пинҳонӣ** (*мақ.*). он ки худаш боиси бадбахтӣ ва фалокати худ гардидааст.

ХУДКИФОӢ خودکفایی *ниг.* **худмаблағгузорӣ**.

ХУДКОМ//ХУДКОМА خودکام//خودکامه худсар, худхоҳ, якрав, маслиҳатношунав.

ХУДКОМӢ خودکامی худсарӣ, якраҳагӣ, ҳавопарастӣ, мағрурӣ.

ХУДКОР خودکار дастгоҳ ва олате, ки ба худии худ кор мекунад, автомат.

ХУДКУШӢ خودکشی ба воситае ба ҳаёти худ хотима додан, худро куштан.

ХУДМАБЛАҒГУЗОРӢ خودمبلغ گذاری худкифоӣ, маблағгузорӣ аз ҳисоби хоҷагӣ.

ХУДМАНИШӢ خودمنشی *ниг.* **худпарастӣ**.

ХУДМАҲДУДКУНӢ خودمحدودکنی маҳдуд ва танг кардани доираи ихтиёри худ.

ХУДМУРДА خودمرده 1.чорпое, ки сақат шуда ҳаром мурдааст.2.чорпои ниҳот лоғар ва иллатнок. **гӯсфанди худмурда**.

ХУДМУХТОР خود مختار соҳибихтиёр, автономӣ.

ХУДМУХТОРӢ خود مختاری истиқлол дар идораи дохилии кишвар, вилоят ё ноҳияе, автономия, мухторият.

ХУДНАВИС خودنویس қаламе, ки сиёҳии он аз махзани махсус ба таври автоматӣ меояд.

ХУДНАМО خودنما он ки худро таъриф мекунад, худсито, мағрур.

ХУДНАМОӢ خودنمایی худро беш аз он ки ҳаст ба қалам додан, худситоӣ, ғурур; **худнамоӣ кардан** худро ва кору бори худро таъриф кардан, ман-манӣ кардан, худситоӣ кардан.

ХУДО خدا 1. *д.* халққунанда, холиқ, Аллоҳ. 2. соҳиб, молик; **ба умеди Худо ҳам шавӣ, буттаро маҳкам дор** (*мақ.*); Худо медонад дар мавриди саҳеҳ маълум набудани коре гуфта мешавад**; аз барои Худо, ба Худо** дар мавриди қасам гуфта мешавад**; Худо раҳмат кунад** дар мавриди ба некӣ ёд кардани мурдагон гӯянд**; Худо хоҳад** агар насиб бошад (*дар мавриди орзу кардани чизе ё коре гӯянд*).

ХУДОБЕЗОР خدابیزار он ки аз вай некӣ намебарояд, одами бадкор, бадтинат.

ХУДОБЕХАБАР خدابیخبر дар ҳаққи одами беинсофу золим ва бемулоҳиза гӯянд.

ХУДОВАНД خداوند *ниг.* **Худо**.

ХУДОГОҲ خدآگاه шахси аз таъриху сарнавишту фарҳанг ва тамаддуни миллати худ огоҳ, бафарҳанг.

ХУДОГОҲӢ خدآگاهی аз таъриху сарнавишт ва тамаддуни миллати худ ва кишвари хеш огоҳ будан: **худогоҳии миллӣ**.

ХУДОДОД خداداد *ниг.* **худодода**.

ХУДОДОДА خداداده 1. он чи аз тарафи Худо дода шудааст. 2. фитрӣ, модарзод; табиӣ (*мас.*, *қобилияти худодод*).

ХУДОЗАДА خدازده 1. ба ғазаби Худо гирифторшуда. 2. шарманда, расво, беобрӯю беэътибор.

ХУДОЗАДАГӢ خدازدگی *ниг.* **худозада**.

ХУДОЗМОӢ خودآزمایی худсанҷӣ, худро имтиҳон кардан.

ХУДОӢ خدایی 1. *мансуб ба* **Худо**. 2. эҳсон ва хайроте, ки дар роҳи Худо дода мешавад. 3. бемузд, муфт; **худоӣ додан(кардан)** хайрот кардан (*барои мурда*).

ХУДОЙ خدای *ниг.* **Худо**.

ХУДОЙГОН خدایگان *кит.* подшоҳи бузург, подшоҳи муқтадир.

ХУДОЙНАМО خدای نما **:оинаи худойнамо** *киноя аз* оинае, ки саҳеҳу дуруст нишон медиҳад.

ХУДОМӮЗ خودآموز 1. он ки чизеро худаш бе муаллиму устод омӯхтааст. 2. китоб барои омӯхтани чизе бе ёрдами роҳбаре.

ХУДОМӮЗАНДА خودآموزنده он ки чизеро бе кумаку роҳбарии касе ёд мегирад; омӯхта истода.

ХУДОМӮЗӢ خودآموزی ёдгирии чизе ба сари худ, бе ёрдами роҳбаре.

ХУДОНОТАРС خداناترس он ки аз ғазаби Худо боке надорад (дар ҳаққи одами беинсоф, бемулоҳизаю бебок гӯянд).

ХУДОНОТАРСӢ خداناترسی аз ғазаби Худо боке надоштан, худоношиносӣ.

ХУДОНОШИНОС خداناشناس *ниг.* **худонотарс**.

ХУДОНОШИНОСӢ خداناشناسی *ниг.* **худонотарсӣ**.

ХУДОПАРАСТ خداپرست мӯътақид ба Худо, диндор, итоаткор ба фармудаҳои дин.

ХУДОПАРАСТӢ خداپرستی мӯътақидӣ, диндорӣ, мӯъминӣ.

ХУДОПИСАНД خداپسند савоб, мақбул, кори хайр.

ХУДОРАҲМАТӢ خدارحمتی шодравон, равоншод, раҳматӣ.

ХУДОРО خودآرا он ки худашро барои намоиш орову торо медиҳад.

ХУДОРОӢ خودآرایی ороиш додани худ барои намоиш ва худнамоӣ.

ХУДОТ خدات унвони подшоҳони Осиёи Миёна (махсусан Бухоро) қабл аз ислом, ки маънои соҳибро ифода мекунад.

ХУДОТАРС خداترس он ки аз ғазаби Худо метарсад, он ки ба сабаби худотарсӣ аз корҳои баду нохушоянд худдорӣ мекунад.

ХУДОТАРСӢ خداترسی аз ғазаби Худо тарсидан, парҳезгорӣ аз амали нораво.

ХУДОҲОФИЗӢ خداحافظی хайрухуш, видоъ, падруд гуфтан.

ХУДОҶӮ(Й) (خداجو(ی *ниг.* **худопараст**.

ХУДОШИНОС خداشناس он ки худотарсу парҳезгор аст, худопараст, диндор.

ХУДОШИНОСӢ خداشناسی худопарастӣ, диндорӣ; худошинос будан.

ХУДПАРАСТ خودپرست мутакаббир, худхоҳ, худбин.

ХУДПАРАСТӢ خودپرستی худхоҳӣ, худбинӣ, такаббур.

ХУДПАРАСТОНА خودپرستانه худбинона, бо ғуруру такаббур.

ХУДПИСАНД خودپسند худбин, калонгир, мутакаббир,.

ХУДПИСАНДӢ خودپسندی амали худписанд, худхоҳамӣ, такаббур.

ХУДПИСАНДОНА خودپسندانه худбинона, бо ғурур ва такаббур нисбат ба бартарии шахсии худ.

ХУДПУР خودپر худпуршаванда: **туфанги худпур**.

ХУДРАВ خودرو худ аз худ раванда, худ аз худ ҳаракаткунанда, мошин, автомобил.

ХУДРАСТА خودرسته растание, ки ба сурати ёбоӣ мерӯяд ва ниёз ба парваришу нигоҳубин надорад, худрӯй, ёбоӣ.

ХУДРАЪЙ خودرأی *ниг.***худрой**.

ХУДРЕЗ خودریز худхоликунанда: **мошини худрез**.

ХУДРОЙ//ХУДРАЪЙ خودرای// خودرأی он ки ҳар корро ба фикри худ карда ба маслиҳати дигарон эътино намекунад; гапнодаро; маслиҳатношунав; худсар, худком, якрав.

ХУДРӮ(Й) (خودرو(ی гиёҳе, ки худ аз худ рӯидааст, ёбоӣ.

ХУДСАР خودسر худрой, бебок, худком, нофармонбардор.

ХУДСАРӢ خودسری худроӣ, сарпечӣ аз қонун, кардани коре ба майли худ.

ХУДСАРОНА خودسرانه ба майл ва хоҳиши худ, бе маслиҳату машварат.

ХУДСИТО خودستا он ки кору кирдори худро таъриф мекунад ва худро аз дигарон беҳтар мешуморад, мағрур ба худ.

ХУДСИТОЁНА خودستایانه ба тарзи худситоӣ, худхоҳона.

ХУДСИТОӢ خودستایی худтаърифӣ, ғуруру такаббур ба худ, фахри беҳуда.

ХУДСОЗӢ خودسازی зоҳири худро оростан; дуруст кардани хулқу рафтор, дуруст кардани корҳои худ.

ХУДСОХТ خودساخت он чи кас худаш бо дасти худ сохтааст.

ХУДСӮЗӢ خودسوزی *ниг.* **худсӯзонӣ**.

ХУДСӮЗОНӢ خودسوزانی 1. худро ба оташ сӯзондан. 2. *маҷ.* худро ба ғаму ғусса ва ранҷи бардавом гирифтор кардан.

ХУДФАЪОЛИЯТӢ خودفعالیتی бо ташаббуси шахсии худ кореро анҷом додан.

ХУДФАЪОЛӢ خودفعالی ташаббускорӣ, фаъолият нишон додан.

ХУДФИРЕБДИҲӢ خودفریبدهی *ниг.* **худфиребӣ**.

ХУДФИРЕБӢ خودفریبی худро фиреб додан, ба худ нисбат додани чизе, ки дарвоқеъ вуҷуд надорад, беасос тасаллову таскин додан ба худ.

ХУДФУРӮЗ خودفروز *ниг.* **худафрӯз**.

ХУДФУРӮШ خودفروش 1. худсито, худпараст, худнамо, мутакаббир. 2. фоҳиша, танфурӯш.

ХУДФУРӮШӢ خودفروشی 1. худситоӣ; **худфурӯшӣ кардан** худро таърифу тавсиф кардан, худнамоӣ ва худситоӣ кардан. 2. танфурӯшӣ, фоҳишагӣ.

ХУДХИЗМАТГУЗОРӢ خودخدمتگذاری *ниг.* **худхизматрасонӣ**.

ХУДХИЗМАТРАСОНӢ خودخدمترسانی хизматеро худ барои хеш ба ҷой овардан.

ХУДХОҲ خودخواه худпараст, худбин, мутакаббир.

ХУДХОҲӢ خودخواهی худбинӣ, худпарастӣ, та-

каббур.

ХУДХОҲОНА خودخواهانه худбинона, худпарастона, мутакаббирона.

ХУДХӮР خودخور *мач.* тамаъкор, хасис; худбин, хурдхоҳ.

ХУДҲАРАКАТ خودحرکت *ниг.* **худрав**.

ХУДЧАРХЗАНӢ خودچرخ زنی ғайри таҳрики беруна худ чарх задан.

ХУДШИНОС خودشناس 1. худхоҳ, худбин. 2. қадру қимати худро шинохтан.

ХУДШИНОСӢ خودشناسی 1. қадру қимати худро шинохтан. 2. худбинӣ, худхоҳӣ; **худшиносии миллӣ** худогоҳии миллӣ

ХУДШОР خودشار худ ҷоришаванда ба таври механикӣ (*аз мошин ё ягон механизм),* шоранда(*об*).

ХУДЪА *а.* خدعه фиреб, макр, ҳила.

ХУК خوک 1. ҳайвони хонагӣ ва ваҳшии сергӯшту равған. 2. номи як сол аз даври солшумории дувоздаҳгона бо номи ҳайвонот.

ХУКБАЧА خوک بچه бачаи хук, хукча.

ХУКБОН خوکبان он ки хук мепояд, хукпарвар.

ХУКБОНӢ خوک بانی хукпоӣ, хукпарварӣ.

ХУКДОРӢ خوک داری *ниг.* **хукпарварӣ**.

ХУКӢ خوکی 1.*мансуб ба* **хук** аз хук, аз гӯшт (равған)-и хук.2. *мач.*бадрафторӣ, бадфеълӣ.

ХУКПАРВАР خوک پرور он ки мутасаддии нигоҳубини хук аст, хукбон.

ХУКПАРВАРӢ خوک پروری парвариши хук: **фермаи хукпарварӣ,**

ХУКПОЙӢ خوک پایی ба хукҳо нигоҳубин кардан, хукбонӣ.

ХУКСИФАТ خوکصفت бадфеъл, бадрафтор; касиф, хуктинат.

ХУКТИНАТ خوکطینت бадфеъл, баддил, бадтинат.

ХУКХОНА خوکخانه ҷои парвариши хукҳо, бино барои нигоҳубини хукҳо.

ХУЛАФО *а.* خلفا *ҷ.* **халифа**; халифаҳо – ҷонишинони Муҳаммади пайғамбар (с), ки чор нафар буданд: Абӯбакр, Умар, Усмон ва Алӣ(Разияллоҳу анҳум).

ХУЛД *а.* خلد 1. бақои доим, ҷовидонӣ. 2. биҳишт, ҷаннат, фирдавс.

ХУЛҚ *а.* خلق хӯй, одат, хислат, сират.

ХУЛҚАН *а.*خلقاً аз рӯи хулқ, хислат; феълан, табиатан.

ХУЛҚОН *а.* خلقان 1.*ҷ.* **халақ**. 2. кӯҳна, фарсуда.

ХУЛЛАС *а.* خلص холис; хулоса; **хулласи гап (калом)** хулосаи гап, фишурдаи сухан.

ХУЛОСА *а.* خلاصه 1. кӯтоҳшудаи матлабе ё навиштае, мазмуни мухтасари чизе. 2. дар мавриди ҷамъбасти каломе гуфта мешавад: алқисса, кӯтоҳи гап ин ки...; **хулоса баровардан** ҷамъбаст кардан (*матлаберо*), ба ягон натиҷа омадан; **ба хулоса омадан** дар ниҳояти кор ё сухане ба қароре омадан; **хулоса кардан** ҷамъбаст кардан.

ХУЛОСАВӢ خلاصوی ҷамъбасткунанда, аз ҷамъбаст ҳосилшуда.

ХУЛОСАТАН *а.* خلاصتاً мухтасаран, ба тариқи ҷамъбаст.

ХУЛУС *а.* خلوص *кит.* холисӣ, покӣ, беолоишӣ, самимият; **хулуси қалб** покии дил, софии дил.

ХУЛФ *а.* خلف вафо накардан ба ваъда, ваъдахилофӣ; дурӯғ гуфтан.

ХУМ خم [*аслаш* **хунб**] зарфи сафолини калон барои нигоҳ доштани об ва дигар моеот.

ХУМДОН خمدان коргоҳи сафолпазӣ, кӯраи хиштпазӣ.

ХУМИСТОН خمستان *кит.* ҷое, ки хумҳои май гузошта мешавад.

ХУМКАЛЛА خم کله каллакалон.

ХУММОНАНД خم مانند 1.ба шакли хум .2. *мач.* шикамкалон.

ХУММОР *а.* خمار *ниг.* **хумор**.

ХУМО خما *бот.* заѓосаи чилбуғум.

ХУМОР//ХУММОР *а.* خمار 1. ҳолати баъд аз

мастӣ; **чашми хумор** чашми ниммаст, чашми пурноз. 2. майл ва рағбати зиёд ба чизи одатшуда вақти тарки он; **хумор(и)** *чизе* **гирифтан** майл ва рағбат доштан ба чизи одатшуда вақти тарк ё дастрас набудани он.

ХУМОРГИРИФТА خمار گرفته *ниг.* **хуморӣ**.

ХУМОРИН خمارین 1. хуморӣ, хуморнок. 2. *маҷ.* фаттон.

ХУМОРӢ خماری 1. ҳолати хумор. 2. ба ҳолати хумор афтода; одаткарда ба чизе; **хуморӣ шудан** хоҳиши сахт ба истеъмоли чизе (*май, папирос ва г.*).

ХУМОРОЛУД(А) خمارآلود(ه) хуморзада, шикастагӣ ва кӯфтагии аъзо(*пас аз мастӣ*).

ХУМОРОНА خمارانه *ниг.* **хуморин**; **нигоҳҳои мастона** ва **хуморона**.

ХУМОРЧАШМ خمارچشم он ки чашмони сиёҳ дорад.

ХУМОРШИКАН خمارشکن он чи ҳолати хуморро дафъ мекунад.

ХУМОРШИКАНӢ خمارشکنی дафъи хумор, дур кардани ҳолати хумор.

ХУМОХИСРАВ خماخسرو *кит.* яке аз оҳангҳои мусиқии бостонӣ.

ХУМОҲАН//ХУМОҲОН خمآهن//خمآهان санги сахти сиёҳи моил ба сурхӣ, ки дар қадим онро дар тиб ва дар ороиш кор мефармуданд; ақиқ; кони ин маъдан.

ХУМС *а.* خمس 1. панҷяк, аз панҷ як. 2. панҷяки даромад, ки мувофиқи қонуни шариат одамони бой бояд ба қашшоқон диҳанд; панҷяки ғаниматҳое, ки дар ҷанг ба даст омадааст ва бояд ба одамони камбағали авлоди пайғамбар бирасад.

ХУМРА *а.* خمره 1. хумча, хуми хурд. 2. хуми калон, кӯзаи калон; **сари гов дар хумра мондааст** (*зарб*) дар мавридҳое гуфта мешавад, ки кор бисёр чигил шудааст ва ҳал кардани он ба мушкилӣ ба даст меояд.

ХУМСИТОН خم ستان *ниг.* **хумистон**.

ХУМУЛ *а.* خمول 1. гумномӣ, зиллат, пастӣ, беномунишонӣ. 2. *маҷ.* торикӣ, зулмат.

ХУМХОНА خمخانه *кит.* майкада, майхона, шаробхона.

ХУМЧА خمچه хуми майда.

ХУМЧОЙНИК خم چاینک чойники калон.

ХУН خون 1. моеи сурхранге, ки дар бадани ҷондорон ҷараён дорад ва ба ҳамаи бофтаҳои бадан ғизо медиҳад; **гардиши хун** ҳаракати хун дар рагҳо. 2. ирқ, нажод; **хун як будан** яъне аз як нажод будан; **бо хуни ҷигар** бо азобу машаққати зиёд; **вайрон шудани хун** фосид шудани хун, вайрон шудани таркиби хун дар бадан; **хун ба хун** қасос аз кушанда ба воситаи куштани он ё яке аз наздиконаш; **бо хуни дил навиштан** чизеро бо андӯҳ, ҳасрат ва алами зиёде навиштан; **хуни ноф рехтан дар ҷое** зоида шудан дар ҷое; **хун хӯрдан** а) сахтӣ ва азоби зиёд кашидан; б) ғам хӯрдан, сахт дар андӯҳ будан; **хуни ҷигар кардан** касеро ба танг овардан, ба ҷон расондан, безор кардан; **хуни ҷигар (дил) хӯрдан** а) азобу машаққат кашидан; б) бисёр ғаму ғусса хӯрдан; **хуни** *касеро* **макидан** дар ҳаққи касе ҷабри беҳад кардан, касеро истисмор кардан.

ХУНАФШОН خون افشان хуншор, хунолуд, хунбор.

ХУНБ خنب *ниг.* **хум**.

ХУНБА خنبه хуми калони аз гил ё чӯб сохташуда, ки дар он ғалла, орд *ва г.* нигоҳ медоранд.

ХУНБАНД خون بند *тиб.* он чи ҷараёни хунро нигоҳ медорад.

ХУНБАҲО خون بها чиз ё пуле, ки ба ивази хуни одами кушташуда ба ворисони ӯ медиҳанд, дийят.

ХУНБОР خون بار он чи аз он хун мечакад, хунчакон; **чашми хунбор** чашми сахт гирён, гиряи аламангез.

ХУНГАРД خونگرد хунгузарон, шарён: **рагҳои хунгард**.

ХУНГАРДӢ خون گردی гардиши (ҷараёни) хун.

ХУНГАРМ خون گرم 1. ҷонваре, ки хуни баданаш гарм аст ва бо тағйири дамо ва ҳарорати муҳити атроф дигар нашуда собит мемонад. 2. *маҷ.* одами меҳрубон, бомуҳаббат; серғайрат. 3. зуд хашмгиранда, зуд аз ҳолати эътидол бароянда.

ХУНГАРМӢ خون گرمی 1. хунгарм будан. 2. серғайратӣ. 3. бадқаҳрӣ , зуд хашмгиншавӣ.

ХУНГАШТА خون گشته хуншуда, хунолуд, бо хун омехташуда.

ХУНГИР خون گیر рагзан, ҳаҷҷом.

ХУНГИРИФТА خون گرفته *сифати феълии замони гузашта аз* **хун гирифтан;** 1. он ки аз ӯ хун гирифта бошанд. 2. он ки рехтани хуни дигарон худ ба гардани ӯст; хунолуд, хунин; *маҷ.* пурғазаб, **чашмони хунгирифта** чашмони пурғазаб, чашмони аз кина сурх шуда хуни зиёд шудааст.

ХУНГИРӢ خون گیری амали хунгирӣ, рагзанӣ, ҳиҷомат.

ХУНГУЗАРОН خون گذران 1. хунгард, гузаронидани хун: **раги хунгузарон**. 2. он ки ба касе хун мегузаронад.

ХУНГУЗАРОНӢ خون گذرانی хуни аз ҷиҳати таркиб мувофиқи каси сиҳатро ба бемор ё захмдор гузарондан.

ХУНДОР خون دار 1. серхун. 2. *маҷ.* пуртароват, пуршира, тару тоза. 3. маҷ. ҷавонмард. 4. *маҷ.* қотил. 5. ворис ва бозмондаи мақтул.

ХУНДОРӢ خون داری хуни касе ба гардани касе будан, хундор будан.

ХУНЁ خنیا суруд, нағма, оҳанг.

ХУНЁГАР خنیاگر сурудхон, овозхон, хонанда, мутриб.

ХУНЁГАРӢ خنیاگری сурудхонӣ, овозхонӣ, мутрибӣ.

ХУНИМАРДУМХӮР خون‌مردمخور золим, ситамгар, бераҳм, он ки дигаронро бераҳмона истисмор мекунад.

ХУНИН خونین хунолуд, оғушта ба хун.

ХУНИНДИЛ خونین دل *ниг.* **хуничигар**.

ХУНИНҶИГАР خنین‌جگر 1. *киноя аз* бисёр андӯҳгин, ғамнок, сахт ғамгин. 2. *киноя аз* ошиқ.

ХУНИҶИГАР خون‌جگر сахт аламзада ва ғамгин.

ХУНӢ خونی 1. хунин, хунолуд. 2. *маҷ.* сурх. 3. хунрез, қотил, одамкуш.

ХУНКАШӢ خون کشی кашида гирифтани хун аз раг ба воситаи олате; **шохи хункашӣ** шохи ҳаҷомат, ки ба воситаи он аз раг хун мекашанд; *муқ.* **хунгирӣ**.

ХУНМАК خون مک *ниг.* **хуношом**.

ХУНМАСТ خون مست он ки масту мағрур аз хунрезиҳои худ аст.

ХУННОҚ *а.* خناق *ниг.* **хуноқ**.

ХУНОБ//ХУНОБА خون آب//خون‌آبه 1.хуни омехта ба об. 2.*маҷ.*ашки хунин, ашки сахт аз ҳасрату ғам.

ХУНОҚ *а.* خناق *тиб.* як навъ бемориест, ки гулӯро мегирад, дифтерия.

ХУНОЛУД(А) خون آلود(ه) олуда бо хун, доғдоршуда аз хун, омехта бо хун, хунолуда.

ХУНОЛУДАГӢ خون آلودگی бо хун олуда будан, доғи хун доштан.

ХУНОСО *а.* خناثا *ниг.* **хунсо**.

ХУНОФАР خون آفر хунҳосилкунанда; **узвҳои хунофар** узвҳои хунзо.

ХУНОШОМ خون آشام 1.хунхӯр, хунрез. 2. *маҷ.* бераҳм, сангдил.

ХУНОШОМӢ خون آشامی 1. хунхӯрӣ, хунрезӣ. 2. *маҷ.* бераҳмӣ, сангдилӣ.

ХУНПАРТОӢ خون پرتایی хун қай кардан, баромадани хун аз роҳи гулӯ.

ХУНПОЛО(Й) خون پالا(ی) *кит.* хуношом, хунрез, хунафшон.

ХУНПОШ خون پاش хунпошанда, пошандаи хун.

ХУНРАВ خون رو :**хунрав шудан** ҷорӣ шудани хун аз бадан (*беморим занона*), ҳайз.

ХУНРАВӢ خون‌روی берун рехтани хун аз ягон узв, резиши хун.

ХУНРАНГ خون رنگ сурх, ранги монанд ба хун, ба сони хун.

ХУНРЕЗ خون ریز 1. он ки хуни мардумро мерезад; қотил. 2. *маҷ*. саффок, бераҳм.

ХУНРЕЗӢ خون ریزی кушокушӣ, қатлу куштор.

ХУНСАРД خون سرد он ки асабашро ором нигоҳ дошта метавонад ва зуд хашмгин намешавад, ором.

ХУНСАРДӢ خون سردی оромӣ, бурдборӣ, худро дар ҳолати эътидол нигоҳ доштан.

ХУНСАРДОНА خون سردانه оромона, ботамкинона.

ХУНСО *а.* خنثی он ки ё он чи ҳам узви модина ва ҳам узви нарина дошта бошад, нармода.

ХУНТАЛАБ خون طلب он ки ба хунрезӣ толиб аст ва қурбонӣ металабад (*аз рӯи ақидаҳои хурофии куҳан*), қасосгир.

ХУНТАЛАБӢ خون‌طلبی хоҳишу талаби хунрезӣ ва қурбонӣ доштан; талабгори хун, қасосгирӣ.

ХУНТАШНА خون‌تشنه хостори хунрезӣ, он ки хун рехтан мехоҳад, ташнаи хун.

ХУНТОВОН خون تاوان *ниг.* **хунбаҳо**.

ХУНУК خنک 1. сард; *муқоб.* **гарм**. 2. нозеб, дилнокаш; **гапи хунук** гапи нохуш; **нафаси хунук** нафаси шум; **хунук задан** а) офат расидан ба сабаби сармо ба дарахтон ва ба меваи онҳо; б) сармо хӯрдан, осеб дидани бадан аз сармо; **хунук хӯрдан** таъсири сарморо ҳис кардани бадан; **хунук шудан** сард шудани чизи гарм; **хунук шудани дил** *маҷ.* нисбат ба касе бемеҳру беоқибат шудан; **хунукро хунук мебурад**(*мақ.*) ба бадӣ бадӣ рост меояд.

ХУНУКАНДОМ خنک‌اندام бадафт, безеб; шаклу шамоили зиштдошта.

ХУНУКБАШАРА خنک‌بشره он ки симояш дилнокаш аст, нозебо, безеб, бадрӯй.

ХУНУКЗАДА خنک زده *сифати феълии замони гузашта аз* **хунук задан;** сардзада, сармохӯрда, сармозада, хунукӣ гирифта.

ХУНУКЗАДАГӢ خنک‌زدگی сармозадагӣ, сармохӯрдагӣ, сардзадагӣ, хунукзадагӣ.

ХУНУКӢ خنکی сармо, сардӣ.

ХУНУККУНАНДА خنک‌کننده сардкунанда: **дастгоҳи хунуккунанда**.

ХУНУКҚИЁФА خنک قیافه *ниг.* **хунукбашара**, **безеб**, **бадқиёфа**.

ХУНУКНАЗАР خنک‌نظر бемасъулият, муloимхунук.

ХУНУКНАЗАРӢ خنک‌نظری муносибати дилсардона ба коре, бемасъулиятӣ.

ХУНУКРӮЙ خنک‌روی *ниг.* **хунукбашара**.

ХУНУКСИТОРА خنک‌ستاره он ки шамоилаш ҷаззобу дилкаш нест.

ХУНУКСУХАН خنک سخن дағал, баддаҳон.

ХУНУКТАРҲ خنک طرح *ниг.* **хунукбашара**.

ХУНУКХОНА خنک‌خانه қисми нисбатан хунуктар дар ҳаммомҳои қадима.

ХУНУКХӮР خنک خور он ки сармо ба вай зиёд таъсир мекунад.

ХУНУКХӮРДА خنک‌خورده он ки аз таъсири ҳавои сард сахт хунук хӯрдааст, сармохӯрда.

ХУНУКХӮРӢ خنک خوری *исми амал аз* **хунук хӯрдан;** сармохӯрӣ.

ХУНУКШАКЛ خنک شکل *ниг.* **хунукбашара**.

ХУНУКШАМОИЛ خنک شمایل *ниг.* **хунукбашара**.

ХУНФИШОН خون فشان он чи аз он хун мечакад; хунрез (*мас., шамшер*).

ХУНХОР خون خوار *ниг.* **хунхӯр**; золим, бедодгар.

ХУНХОРА خون خواره *ниг.* **хунхор**.

ХУНХОРӢ خون خواری *ниг.* **хунхӯрӣ**.

ХУНХОРОНА خون خوارانه *ниг.* **хунхӯрона**.

ХУНХОҲ خون‌خواه интиқомҷӯянда; хунталаб (*барои хуни рехташуда*).

ХУНХОҲӢ خون خواهی *ниг.* **хунталабӣ**.

ХУНХӮР خون خور 1. он ки хун менӯшад. 2. *маҷ.* золим, саффок, хунрез.

ХУНХӮРӢ خون‌خوری амали хунхур, хунрезӣ, саффокӣ, бераҳмӣ.

ХУНХӮРОНА خون‌خورانه золимона, бераҳмона.

ХУНЧАКОН خون چکان 1. *ниг.* **хунбор**. 2. пурхун.

ХУНҶӮШ خون جوش хуншор, узве, ки аз зарбу лат осеб дида, ба андак расидан хуншор мешавад: **хунҷӯш шудан**.

ХУНҶУШӢ خون جوشی хуни мурда; доғи кабуд, доғи нофармон.

ХУНШИНОС خون شناس *тиб.* он ки ба таҳлилу таҷзияи хун машғул аст, гематолог.

ХУНШИНОСӢ خون شناسی *тиб.* соҳае, ки хунро таҳлилу таҷзия мекунад, гематология.

ХУНШОР خون شار он чи аз он хун мечакад, чакидани хун; **хуншор кардан** хунолуд кардан.

ХУНШОРӢ خون شاری хунчакӣ, рехтани хун, шоридани хун, чакидани хун.

ХУР خور *ниг.* **хуршед**.

ХУРД خورد//خرد 1. майда, камҷусса; *муқоб.* **калон, бузург**. 2. хурдсол, кӯдак; **хурду калон** хурдсолу калонсол, ҳама, ҳамагӣ; **хурд-хурд** майда-майда, реза-реза; кам-кам.

ХУРДА خورده//خرده резаи ҳар чиз, чизи майда.

ХУРДАБИН خورده بین//خرده بین борикбин, дақиқ; ҳушманд.

ХУРДАБИНӢ خورده بینی//خرده بینی борикбинӣ, дақиқ будан, ҳушмандӣ.

ХУРДАГИР خورده گیر//خرده گیر айбҷӯ, эродгир.

ХУРДАГИРӢ خورده گیری//خرده گیری айбҷӯӣ, эродгирӣ.

ХУРДАГИРОНА خورده گیرانه//خرده گیرانه айбҷӯёна, эродгирона.

ХУРДАКАК خوردکک//خردکک хеле хурд, майда.

ХУРДАКОР خورده کار//خرده کار ҳунарманд, касе, ки бо корҳои дастии зариф ва асбоби зинатӣ машғул аст (*мас., заргар*).

ХУРДАМЛОК خورداملاک//خرداملاک майдамулк, мулк (моликият)-и хурд дошта, заминдори хурд.

ХУРДАНДЕШ خورداندیش//خرداندیش майдабин, кӯтоҳбин, кӯтоҳфикр.

ХУРДАНДОЗА خورداندازه//خرداندازه майда, бо андозаи майда, дорои ҳаҷми кам.

ХУРДАФУРӮШ خرده فروش фурӯшандаи чизҳои майдачуйда, чаканафурӯш, фурӯшандаи донаӣ.

ХУРДАФУРӮШӢ خرده فروشی *амал ва шуғли* **хурдафурӯш;** фурӯхтани чизҳои майдачуйда, чаканафурӯшӣ, фурӯши донаӣ.

ХУРДӢ خوردی//خردی 1. майдагӣ, хурдсолӣ. 2. хурдсол, хурдтар аз дигарон: **духтари хурдӣ, писари хурдӣ**.

ХУРДКАЛЛА خوردکله//خردکله он ки каллааш ба нисбати танаш хурдтар аст.

ХУРДМАНИШ خوردمنش//خردمنش пасттинат, пастҳиммат.

ХУРДОД خرداد 1. моҳи сеюми солшумории эронӣ (22 май – 21 июн). 2. номи яке аз оташкадаҳои қадим.

ХУРДСОЛ خوردسال//خردسال камсин(н), майда, кӯдак; *муқоб.* **калонсол**.

ХУРДСОЛӢ خوردسالی//خردسالی камсолӣ, кӯдакӣ, айёми кӯдакӣ.

ХУРДҲАҶМ خوردحجم//خردحجم ҳаҷман хурд, он чи ғунҷоиши зиёде надорад.

ХУРДҶУССА خوردجثه//خردجثه он ки танумanду калонбадан нест; ҷуссааш хурд.

ХУРЁК خریاک *лаҳҷ.* як навъ алафи кӯҳӣ, ки мардуми кӯҳистон бо он мастоба, угро ва дигар таомҳои обакиро тайёр мекунанд.

ХУРМА خرمه (*мақлуби* **хумра**) зарфи даҳан - фарохи гӯшакдори сафолин барои говдӯшӣ.

ХУРМАЧА خرمه‌چه хурмаи хурди говдӯшӣ.

ХУРМО خرما дарахти мевадор, ки дар мамлакатҳои гармсер мерӯяд, нахл.

ХУРМОЗОР خرمازار ҷое, ки дарахти хурмо зиёд бошад, нахлистон.

ХУРМОИМӮЙ خرمایی‌موی он ки мӯяш қаҳваранг аст.

ХУРМОИРАНГ خرمایی‌رنگ ранги сурхи сиёҳтоб, қаҳваранг.

ХУРМОӢ خرمایی *ниг.* **хурмоиранг**.

ХУРНОЙ خرنای гулӯ, хекиртак.

ХУРОСОНӢ خراسانی 1. *мансуб ба* **Хуросон**. 2. сабки шеърӣ.

ХУРОФӢ خرافی *ниг.* **хурофотӣ**.

ХУРОФОТ *а.* خرافات ақида ва фикрҳои пучу беасос, мавҳумот.

ХУРОФОТӢ خرافاتی *мансуб ба* **хурофот**.

ХУРОФОТПАРАСТ خرافات‌پرست он ки ақидаҳои хурофиро мепарастад.

ХУРОФОТПАРАСТӢ خرافات پرستی пайравӣ ва боварӣ ба ақидаҳои мавҳуму хурофӣ.

ХУРРАК//ХУРРОК خرک//خراک овоз, ки аз гулӯи фишурдашуда ё аз гулӯи одами хобида ё ҳайвонот (*аз қабили* гурба) мебарояд.

ХУРРАМ خرم 1. шод, хурсанд, хандон: **шоду хуррам**, **хушу хуррам**. 2. босафо, хушнамо, дилкаш: **сабзу хуррам**.

ХУРРАМДИЛ خرم دل шодмон, фараҳнок.

ХУРРАМӢ خرمی шодӣ, хурсандӣ, тароват.

ХУРРАМОНА خرمانه шодона, хурсандона, бо фараҳ.

ХУРРОК خراک *ниг.* **хуррак**; **хуррок кашидан** дар хоб аз гулӯ хир-хир садо баровардан.

ХУРРОККАШӢ خراک کشی хуррок кашидан.

ХУРРОС خراس *ниг.* **хуррок; хуррок задан** *ниг.* **хуррок кашидан**.

ХУРСАНД خرسند 1. хушнуд, шод. 2. розӣ, қонеъ; **хурсанд кардан** *касеро* дилхуш ва шод гардонидан, розӣ ва мамнун гардонидан; **хурсанд шудан (гардидан**) а) шод гаштан; б) розӣ шудан.

ХУРСАНДИБАХШ خرسندی‌بخش шодиовар, хушҳолкунанда.

ХУРСАНДИОВАР خرسندی‌آور *ниг.* **хурсандибахш**.

ХУРСАНДӢ خرسندی шодмонӣ, хуррамӣ, ризоият; **хурсандӣ кардан** шодӣ ва хурсандӣ изҳор намудан.

ХУРСАНДКУНАНДА خرسندکننده хушҳолкунанда, масруркунанда.

ХУРСАНДОНА خرسندانه ба хурсандӣ, шодмон, дар ҳолати хушию хуррамӣ.

ХУРУҶ *а.* خروج 1. берунравӣ, берун шудан; *муқоб.* **духул**. 2. исён карда баромадан, саркашӣ кардан, шӯриш, исён, қиём.

ХУРӮС خروس мурғи нари хонагӣ; ◊ **хурӯс чеғ задан** дамидани субҳ наздик шудан, субҳ дамидан; **хурӯс дар ҳама ҷо баробар чеғ мезанад** вазъият дар ҳама ҷо як хел аст.

ХУРӮСАК خروسک касалии гузарандае, ки бештар кӯдакон ба он мубтало мешаванд; касалро маврид ба маврид сулфаи сахт мегирад ва садои мисли хурӯс аз гулӯи вай мебарояд, гулӯзиндонак, хунноқ.

ХУРӮСБОЗ خروس‌باز он ки хурӯсҳои ҷангиро парво карда бо ҳам меҷангонад.

ХУРӮСБОЗӢ خروس‌بازی ҷанг андохтани хурӯсҳо бо якдигар.

ХУРӮСБОНГ خروس بانگ ҳангоми бонг задани хурӯс,сапедаи саҳарӣ.

ХУРӮСВОР خروس‌وار 1. монанди хурӯс, чун хурӯс. 2. *маҷ.* калонгир, ҷангара.

ХУРӮСӢ خروسی *маҷ.* калонгирӣ, ҷангарагӣ.

ХУРӮСЧӮҶА خروس چوجه чӯҷаи нарина.

ХУРӮСҶАНГ خروس‌جنگ навъи бозӣ, ки маъмулан хурӯсҳои ҷангӣ ва ваҳширо ба таври мусобиқа ҷанг меандозанд.

ХУРӮШ خروش 1. бонг, фарёд, бонгзанӣ. 2. шӯр, ғавғо; **ба хурӯш овардан** ба шӯру ғалаён овардан; **ба (дар) хурӯш омадан** шӯридан, ба шӯр омада бонг задан.

ХУРӮШИДАН خروشیدن бонг задан, шӯридан.

ХУРӮШОН خروشان фарёдкунон, наъразанон; пуршӯру ғулғула, бо ҷӯшу хурӯш.

ХУРФА خرفه як навъ гиёҳи худрӯй, ки тухми он дар тиб ба кор меравад.

ХУР-ХУР خرخر хуррок, садои хуррок.

ХУРШЕД خرشید//خورشید офтоб, меҳр, шамс.

ХУРШЕДВАШ خورشیدوش ба мисли офтоб, тобону дурахшон; зебо, хушрӯй, рӯи монанди офтоб.

ХУРШЕДВОР خورشیدوار чун офтоб, тобон, дурахшон.

ХУРШЕДӢ خورشیدی офтобӣ; **солшумории хуршедӣ** ҳисоби сол аз рӯи офтоб.

ХУРШЕДНАМО خورشیدنما *кит.* рахшон, тобон, дурахшон, монанди офтоб.

ХУРШЕДПАРАСТ خورشیدپرست 1. офтобпараст; оташпараст. 2. *маҷ.* ошиқ.

ХУРШЕДРӮЙ خورشیدروی хушрӯй, зебо.

ХУРШЕДСАВОР خورشیدسوار 1. он ки субҳи барвақт аз хоб мехезад, саҳархез. 2. *маҷ.* одами баландмартаба.

ХУРШЕДСИМО خورشیدسیما хушрӯй, зебо.

ХУРШЕДТАЛЪАТ خورشیدطلعت *ниг.* **хуршедсимо**.

ХУРШЕДТОБ خورشیدتاب он чи ё он ки монанди хуршед тобону дурахшон бошад.

ХУРШЕДФОМ خرشیدفام хуршедранг, хуршедгун; **лаъли хуршедфом** *киноя аз* шароб.

ХУРШЕДҲУШ خورشیدهوش ҳушёр, бедор, бедорфикр.

ХУСБИДАН خسبیدن *ниг.* **хуспидан**.

ХУСПИДАН خسپیدن хобидан, хоб рафтан, хуфтан.

ХУСРАВ خسرو 1. шоҳ, подшоҳ, шоҳона. 2. *мус.* яке аз оҳангҳои қадим.

ХУСРАВӢ I خسروی *ниг.* **хисравӣ** I.

ХУСРАВӢ II خسروی *ниг.* **хисравӣ** II.

ХУСРАВОНА خسروانه шоҳона, мӯҳташамона.

ХУСРАВОНӢ خسروانی 1. лоиқи подшоҳ, шоҳона. 2. *мус.* яке аз оҳангҳои қадим.

ХУСУМАТ *а.* خصومت адоват, душманӣ.

ХУСУМАТГАРӢ خصومت‌گری адоватгарӣ, душмангарӣ.

ХУСУМАТОМЕЗ خصومت‌آمیز адоватомез, душманомез.

ХУСУР خسور//خسر падаршавҳар, падарарӯс.

ХУСУС *а.* خصوص бобат, ҷиҳат, бора; **аз (дар) хусуси**... дар бораи..., дар ҳаққи..., оид ба...; **аз (дар) ҳар хусус** дар ҳар бобат..., дар ҳар бора, аз ҳар ҷиҳат.

ХУСУСАН *а.* خصوصاً хоса, махсусан, алалхусус.

ХУСУСИГАРДОНӢ خصوصی‌گردانی аз худ кардан, шахсигардонӣ.

ХУСУСИШУДА خصوصی شده *сифати феълии замони гузашта аз* **хусусӣ шудан;** аз худ шуда, шахсӣ гардида.

ХУСУСИЯТ *а.* خصوصیت ҷиҳати хоси чизе, сифати махсуси чизе.

ХУСУСӢ خصوصی 1. хос, хоси касе, чизе. 2. шахсӣ, *мансуб ба* як кас (*ғайриҷамъиятӣ*); **моликияти хусусӣ** моликияти шахсӣ (*моликияти ғайридавлатӣ ва ғайриҷамъиятӣ*).

ХУСУФ *а.* خسوف гирифтани Моҳ, байни Моҳ ва Офтоб қарор гирифтани Замин.

ХУТАБО *а.* خطبا *ҷ.* **хатиб**.

ХУТБА *а.* خطبه *д.*1. мавъизае, ки дар намози ҷумъа ва дар идҳо хонда мешавад; умуман, ваъз, мавъиза. 2. муқаддима, сарогӯзи китобҳо, ки дар ҳамду наът баён меёбад; **хутба хондан** ваъз кардан; **хутба ба номи** *касе* **хондан** дар хутбаҳо зикр кардани номи подшоҳе (*бо баромадани ҳар як подшоҳи нав ба тахт хутба бо номи он хонда мешуд*).

ХУФА خفه *лаҳҷ.* сулфа; **хуфа кардан (задан)** сулфа кардан.

ХУФИЯ *а.* خفیه пинҳонӣ, махфӣ будан: **ба хуфия**, **дар хуфия** ба таври пинҳонӣ.

ХУФИЯГӢ خفیگی ба таври пинҳонӣ, махфигӣ.

ХУФИЯТ *а.* خفیت *ниг.* **хуфя(т)**.

ХУФИЯТАН *а.* خفیتاً *ниг.* **хуфиягӣ**.

ХУФТ خفت *асоси замони гузашта аз* **хуфтан**.

ХУФТ خفت хоб; **хуфту хоб** хобидан, хоб кардан; **хуфту хоб кардан дар ҷое** хобидан, истиқомат кардан.

ХУФТА خفته *сифати феълии замони гузашта аз* **хуфтан;** хобида, ба хоб рафта, хобкарда.

ХУФТААРКОН خفته‌ارکان *кит.* беҳаракат, ноҷунбон, карахт.

ХУФТАН خفتن 1. хобидан, хоб кардан, хоб рафтан. 2. посе аз шаб, баъд аз якуним соати фурӯ рафтани офтоб; **намози хуфтан** намози баъд аз шом.

ХУФТИДАН خفتیدن *ниг.* **хуфтан**.

ХУФТУХЕЗ خفت و خیز 1. сӯҳбат, муошират; наздикӣ бо зан, ҷимоъ. 2. *маҷ.* ҳаяҷон, беқарорӣ, изтироб. 3. *маҷ.* оҳистагӣ, тадриҷ.

ХУФТУХОБ خفت و خواب *ниг.* **хуфтухез**.

ХУФЯ(Т) *а.* خفیه//خفیة *кит.* 1. пинҳон, пӯшида; пинҳонӣ, махфӣ. 2. агенти политсияи махфӣ; **ба таври хуфя** пинҳонӣ, пӯшида.

ХУЧ I خوچ 1. тоҷи хурӯс. 2. порчаи сурхе, ки ба сари найзаҳо мехалонданд.

ХУЧ II خوچ *бот.* настаран, насрин.

ХУЧДОР خوچدار *бот.* гули шоҳписанд, чашми гунҷишк.

ХУҶАСТА//ХУҶИСТА خجسته 1. нек, хуб, хуш. 2. муборак, хушшугун, некӯибовар.

ХУҶАСТААХТАР خجسته اختر хушахтар, хуштолеъ.

ХУҶАСТАЛИҚО خجسته لقا муборакчеҳра, хубрӯй, хушрӯй, зеборӯй.

ХУҶАСТАНОМ خجسته‌نام некном, номдор; шӯҳратманд, номвар.

ХУҶАСТАПАЙ خجسته پی он ки пайи қадами нек дорад, муборакқадам, хуҷастафол.

ХУҶАСТАТОЛЕЪ خجسته طالع *ниг.* **хуҷастаахтар**.

ХУҶАСТАФАРҶОМ خجسته فرجام некфарҷом, хубанҷом.

ХУҶИСТА خجسته *ниг.* **хуҷаста**.

ХУШ خوش 1. хуб, нек, некӯ, зебо; дилкаш, ширин, форам. 2. шод, хурсанд, хушвақт, хуррам; **забони хуш** забони ширин ва форам; **овози хуш** овози форам; **рӯи хуш додан ба** *касе* муомилаи хуб кардан, меҳрубонӣ изҳор намудан; **хуш кардан** а) писандидан, маъқул кардан; б) интихоб кардан, баргузидан; хуш омадан (-и чизе ба касе) маъқул шудан, писандида шудан.

ХУШАДО خوش‌ادا 1. хубрафтор, некукирдор, хушфеъл. 2. он ки тарзи баён ва ифодаи дилписанд дорад.

ХУШАДОӢ خوش ادایی 1. дорои нозу ғамзаи дилнишин будан, хушрафторӣ; некӯкирдорӣ, хушфеълӣ. 2. хушовозӣ, хушсадо.

ХУШАНДОМ خوش اندام он ки қомати мутаносиб дорад, сарвқомат, сарвқад.

ХУШАНДОМӢ خوش‌اندامی қаду қомати мутаносиб доштан, андоми зебо доштан, мавзунӣ.

ХУШАТВОР خوش اطوار хушрафтор, хушкирдор, малеҳ, хушфеъл.

ХУШАТВОРӢ خوش‌اطواری хушрафторӣ, хушкирдорӣ; хушандомӣ, малеҳӣ, хушфеълӣ.

ХУШАХЛОҚ خوش‌اخلاق он ки хулқ, рафтори нек ва писандида дорад.

ХУШАХЛОҚӢ خوش‌اخلاقی некӯхӯӣ, дорои ахлоқи писандида.

ХУШАХТАР خوش‌اختر *ниг.* **хуҷастаахтар**.

ХУШАХТАРӢ خوش‌اختری хуштолеӣ, хушбахтӣ; иқболи хуб доштан.

ХУШБАЁН خوش‌بیان он ки тарзи баёни хубу дилкаш дорад; хушгап, хушсухан.

ХУШБАЁНӢ خوش‌بیانی хушсуханӣ, хушгапӣ; хушовозӣ.

ХУШБАСТ خوش بست хушандом, хушқаду қомат, хуштарҳ.

ХУШБАХТ خوش بخت некбахт, саодатманд; **хушбахт кардан** *касеро* боиси хушбахтии касе шудан, ба воситае касеро шоду саодатманд кардан.

ХУШБАХТӢ خوش بختی некбахтӣ, саодатмандӣ, нектолеӣ, хушиқболӣ.

ХУШБАХТОНА خوش بختانه боиси хушбахтӣ аст, ки..., бо хушбахтӣ.

ХУШБАҲР خوش‌بهر дилкушо, фараҳбахш.

ХУШБИН خوش‌بین он ки ба корҳо ва рӯйдодҳо бо назари нек менигарад, оптимист; *муқоб.* **бадбин**.

ХУШБИНӢ خوش بینی *ниг.* **некбинӣ**.

ХУШБИНОНА خوش بینانه некбинона, некназарона; *муқоб.* **бадбинона**.

ХУШБОВАР خوش‌باور он ки ба гапи касон зуд ва бечуну чаро бовар мекунад, зудбовар.

ХУШБОД خوش باد хушбоду ҳаво, ҷое, ки иқлими хубу форам дорад.

ХУШБОДУҲАВО خوش‌بادوهوا дорои иқлими хушоянд (*оид ба* ҷой, мавзеъ).

ХУШБОР خوش بار форам, гуворо, ширин; **лаълии хушбор** лаълии пур аз чизҳои фораму ширин.

ХУШБОФТ خوش بافت нағз, бо сифати хуб бофташуда.

ХУШБОШ خوش باش хушҳол, шод, бепарво.

ХУШБОШӢ خوش باشی видоъ; “сафар бехатар бод” гуфтан ба одами сафарӣ; **хушбошӣ кардан** видоъ кардан, орзуҳои нек баён намудан.

ХУШБӮ(Й) خوش بو(ی) муаттар, дорои бӯи хушу форам.

ХУШБӮГУЛАК خوش بوگلک як навъ гули даштӣ.

ХУШБӮӢ خوش بویی 1. бӯи хуб доштан. 2. атриёт.

ХУШВАҚТ خوش وقت шод, хурсанд, хушҳол; **хушвақт бош**!.

ХУШВАҚТӢ خوش‌وقتی шодӣ, хурсандӣ, шодмонӣ.

ХУШГАП خوش‌گپ ширинсухан, хушчақчақ, некӯгуфтор.

ХУШГАПӢ خوش گپی 1. хушсуханӣ; *маҷ.* меҳрубонӣ. 2. сергапӣ.

ХУШГИЛ خوش گل зебо, хубчеҳр, хушрӯй.

ХУШГИЛӢ خوش‌گلی зебоӣ, хубчеҳра будан, хушрӯӣ.

ХУШГУВОР خوش‌گوار ғизое, ки зуд ва осон ҳазм мешавад; лазиз, хушмаза, форам.

ХУШГУВОРӢ خوش‌گواری лазизӣ, хушмазагӣ, форам будан.

ХУШГУЗАРОНӢ خوش‌گذرانی бо хушӣ гузаронидани зиндагӣ, вақт.

ХУШГУФТОР خوش گفتار *ниг.* **хушгап**.

ХУШГУФТОРӢ خوش گفتاری *ниг.* **хушгапӣ**.

ХУШГӮ(Й) خوش گو(ی) хушгуфтор, ширинбаён.

ХУШДАРОМАД خوش درامد сердаромад, он чи даромади зиёд дорад.

ХУШДИЛ خوش‌دل шодмон, хурсанд, масрур.

ХУШДИЛӢ خوش‌دلی шодӣ, шодмонӣ, фароғи хотир, хурсандӣ.

ХУШДИМОҒӢ خوش‌دماغی хушҳолӣ, димоғчоқӣ, вақти чоқ доштан.

ХУШДОМАН خوش دامن модарзан (*нисбат ба мард*); модаршавҳар (*нисбат ба зан*).

ХУШДОР خوش دار ошиқ; **хушдор шудан ба** *касе* нағз дидан, ошиқ шудан, касеро дӯст доштан.

ХУШДӮХТ خوش‌دوخت нағз ва шинам дӯхташуда (*либос*).

ХУШЗАБОН خوش زبان хушгап, ширинсухан.

ХУШЗАБОНӢ خوش‌زبانی гуфтори хушу писандида ва дилкаш.

ХУШЗАВҚ خوش ذوق соҳиби завқ ва салиқаи хуб, соҳиби қувваи дарки фасоҳат ва баён (*дар ҳаққи шоир*).

ХУШЗАВҚӢ خوش ذوقی доштани завқу салиқаи хуб, соҳиби эҳсосу дарки фасоҳат ва баён будан.

ХУШЗЕБ خوش‌زیب шинам, зебанда, зебо (*оид ба* либос).

ХУШЗЕҲН خوش‌ذهن бозаковат, тезфаҳм, зудрас ба асл ва маънии чизе.

ХУШЗЕҲНӢ خوش‌ذهنی заковат, тезфаҳмӣ, зудрасӣ ба маънии чизе.

ХУШЗОТ خوش ذات он ки ва он чи аз зоти хубу асил рӯидааст; **аспи хушзот** аспи зотӣ.

ХУШЗОТӢ خوش ذاتی аз нажоду асли хуб будан.

ХУШЗОТКУНӢ خوش‌ذات‌کنی *исми амал аз* **хушзот кардан;** зоташро беҳтар гардонидан, хушзот кардан (*мас., чорпои хонагиро*).

ХУШИБОРА خوش عباره фасеҳ, осон, равон.

ХУШИҚБОЛ خوش‌اقبال толеъбаланд, хушбахт, саодатманд.

ХУШИЛҲОН خوش الحان хушовоз, он ки овози хубу дилкаш дорад; **мурғи хушилҳон** мурғи хушовоз.

ХУШИСТЕЪДОД خوش‌استعداد дорои истеъдоди баланд.

ХУШИФОДА خوش افاده дорои тарзи баёни хуб.

ХУШИҶОРА خوش اجاره он чи иҷорааш зиёд ва бозоргир аст.

ХУШӢ خوشی 1. некӣ, хубӣ. 2.шодӣ, хурсандӣ, хушнудӣ; **хушӣ ба хушӣ** бо майлу рағбат, бо хост ва хоҳиши худ.

ХУШК خشک 1. он чи об ва намӣ надорад, беоб; *муқоб.* **тар**. 2. хушкида, пажмурдашуда аз беобӣ: **дарахти хушк**, **алафи хушк**. 3. беобу алаф, бедолу дарахт: **биёбони хушк**. 4. хушконидашуда, қоқ: **меваи хушк**, **себи хушк**. 5. бебориш: **сол хушк омад**. 6. беасос, беисбот; **тӯҳмати хушк; гапи хушк**; **ваъдаи хушку холӣ** ваъдаи пуч ва ҳавоӣ; **хушк кардан** бо гармии офтоб ё оташ намии чизеро аз байн бурдан, хушкондан; **хушк мондан** бебаҳра мондан, бенасиб шудан; **(бо) дасти хушк омадан** а) бо худ чизе наовардан; б) барои чизе ба ҷое рафта онро наёфта омадан; **хушк шудан** а) аз ҳолати тарӣ баромадан, қоқ шудан; б) пажмурдан, афсурда шудан, аз беобӣ сӯхтан (гиёҳ); в) қатъ гардидан (*об дар ҷӯй, қатъ шудани шир дар пистон*); **хушку холӣ** бе одам, бе долу дарахт, бе чиз; **хушку тар** а) беобу обдор; б) *маҷ.* бефарқ, ҳамагӣ.

ХУШКА خشکه 1. параха, пешдаргирон. 2. навдаҳои хушкшудаи дарахт. 3. хушк, хушкӣ.

ХУШКАЛОМ خوش‌کلام хушгап, хушгуфтор, некӯмуомила.

ХУШКАЛОМӢ خوش کلامی хушгапӣ, хушгуфторӣ, хушмуомилагӣ.

ХУШКАНДОМ خشک‌اندام хароб, лоғар, камгӯшт, қоқина.

ХУШКАНОР خوش‌کنار *кинояи аз* маҳбуба.

ХУШКАШӮӢ خشکه شویی бо буғ ва моводи химиявӣ шустани либос.

ХУШКБАДАН خشک بدن қоқина, лоғарандом, камгӯшт; *муқоб.* **фарбеҳ**.

ХУШКБАНД خشک بند хушк бастан; бастан ва табобати захме бе марҳаму давоҳои табобатӣ.

ХУШКБОРГИР خشک بارگیر бори хушкгиранда; **киштии хушкборгир** киштии бораш хушк.

ХУШКДАСТ خشک دست бо дасти холӣ, бе чизу чора; **хушкдаст баргаштан** ба ҷое аз пайи чизе рафта дастхолӣ баргаштан.

ХУШКИГАРД خشکی گرد он чи дар хушкӣ, дар рӯи замин амал мекунад (*артиш*): **нерӯҳои хушкигард**.

ХУШКИДА خشکیده *сифати феълии замони гузашта аз* **хушкидан;** хушкшуда, беоб монда; қоқ, афсурда, пажмурда (*гиёҳ, мева*): **гиёҳҳои хушкида**, **ҷӯи хушкида**.

ХУШКИДАН خشکیدن хушк шудан, беоб мондан, афсурдан ва пажмурдан, қоқ шудан (*мас., лаб*).

ХУШКИТОБОВАР خشکی‌تاب‌آور гиёҳ ва киштҳое, ки дар хушксолӣ ба беобӣ тобоваранд ё умуман дар ҷойҳои камоб нашвунамо меёбанд.

ХУШКИТОБОВАРӢ خشکی‌تاب‌آوری ба хушкӣ, беобӣ тоб овардан.

ХУШКИТФ خوش‌کتف хушкитфу бозу, хушандом, хушқиёфа, мутаносибандом.

ХУШКӢ خشکی 1. хушк будан; *муқоб.* **тарӣ**. 2. барр; *муқоб.* **баҳр**.

ХУШККОМ خشک‌کام ташна, лабташна.

ХУШККУНАК خشک‌کنک абзори хушксозии пахта ва дигар зироатҳои кишоварзӣ.

ХУШКЛАБ خشک لب лабташна; **хушклаб раф-**

тан чизе нахӯрда, чизе начашида рафтан аз ҷое.

ХУШКМАҒЗ خشک‌مغز *киноя аз* аҳмақ, аблаҳ; девона.

ХУШКМОНДА خشک‌مانده **:замини хушкмонда** замини нокорам, замини киштнашуда.

ХУШКОМӢ خوش کامی хушбахтӣ, некбахтӣ; шодмонӣ, хурсандӣ.

ХУШКОН(И)ДАН خشکاندن//خشکانیدن хушк гардонидан, ҳолати тарии чизеро гирифтан.

ХУШКОНҶ خشک‌آنج *кит.* хушкандом, лоғар, хароб, камгӯшт.

ХУШКОР//ХУШКОРД خوش‌کار//خوش‌کارد *кит.* орди нобехта, орде, ки сабӯсаш ногирифта бошад.

ХУШКПАҲЛУ خشک‌پهلو шахси бесамар, он ки аз ӯ фоидае нест, одами бехайр.

ХУШКПОЙ خشک‌پای бехосият, бепою қадам.

ХУШКРӮД خشک‌رود рӯд ва ҷӯи хушкида, ки дар он дер боз об ҷорӣ нест, маҷрои хушкмонда.

ХУШКСАР خشک‌سر *ниг.* **хушкмағз**.

ХУШКСОЛ خشک‌سال соли бебориш, соли камнам, беҳосил, соли қаҳтӣ.

ХУШКСОЛӢ خشک‌سالی бебориши, кам ё ҳеҷ наборидани боронҳо, ки боиси нобудии зироат мешавад.

ХУШКСОР خشک‌سار ҷое, ки борон намеборад, минтақаи бебориш.

ХУШКТИНАТ خشک‌طینت бадсиришт, хушксиришт, шахсе, ки ниҳодаш паст аст, хушкниҳод.

ХУШКТИНАТӢ خشک‌طینتی бадсириштӣ, хушкниҳодӣ.

ХУШКШУДА خشک شده *ниг.* **хушкида**.

ХУШҚАВЛ خوش‌قول ростқавл, ростгӯ, пухтакор, дақиқ.

ХУШҚАД خوش قد он ки соҳиби қомати зебост: **хушқаду баст**, **хушқаду қомат**.

ХУШҚАДАМ خوش قدم некпай, он ки пайи қадамаш нек аст (*эътиқоди хурофӣ*).

ХУШҚАЛАМ خوش قلم 1. он ки иншои хуб дорад, дорои ҳусни навиштор. 2. *ниг.* **хушхат**.

ХУШҚАЛАМӢ خوش‌قلمی 1. иншои хуб доштан, ҳусни навишт доштан. 2. *ниг.* **хушхатӣ**.

ХУШҚАРИҲА خوش قریحه соҳиби завқ ва истеъдод, хуштабъ, хушидрок (*дар шеъргӯӣ ва китобат*); **муншиҳои хушқариҳа** котибони суханоро.

ХУШҚИЁФА خوش قیافه *ниг.* **хушқад**.

ХУШҚОМАТ خوش قامت *ниг.* **хушқад**.

ХУШЛАҲН خوش لحن *ниг.* **хушовоз**.

ХУШЛАҲҶА خوش لهجه 1. хушсухан, хушгӯ. 2. *ниг.* **хушзабон**.

ХУШЛИБОС خوش لباس он ки либосҳои нағз мепӯшад, он ки бо завқ либос мепӯшад, он ки либоси шинами базеб дорад.

ХУШЛИҚО خوش لقا *ниг.* **хушрӯ(й)**.

ХУШМАЗА خوش مزه он чи таъми форам ва гуворо дорад, болаззат.

ХУШМАЗАГӢ خوش مزگی *ниг.* **хуштаъмӣ**.

ХУШМАЗМУН خوش مضمون дорои мазмуни хубу дилписанд.

ХУШМАИШАТ خوش‌معیشت маишати хуб, маишатпараст.

ХУШМАҚОЛ خوش مقال *ниг.* **хушгап**.

ХУШМАҚОЛӢ خوش مقالی хушгӯӣ, хушгапӣ.

ХУШМАНЗАР خوش منظر хушнамуд, базеб, хубрӯй, некӯчеҳра.

ХУШМАНЗАРА خوش منظره хушнамуд, базеб, хушобуҳаво.

ХУШМАНЗАРӢ خوش منظری хушнамудӣ, базебӣ, хубрӯӣ, некӯчеҳраӣ, некманзарӣ.

ХУШМАНИШ خوش‌منش *кит.* некниҳод, хуштабиат, хушфикр, хушниҳод.

ХУШМАНИШӢ خوش‌منشی *кит.* некниҳодӣ, хуштабиатӣ, хушниҳодӣ.

ХУШМАОШ خوش‌معاش *кит.* он ки аз лаззатҳои

дунё баҳравар аст, хушгузарон.

ХУШМАҲЗАР خوش‌محضر меҳрубон, хушмуомила; одамдӯст.

ХУШМАШОМ خوش‌مشام хуштабъ, хушзавқ.

ХУШМИЗОҶ خوش‌مزاج софдил, нармдил, ҳалим.

ХУШМУОМИЛА خوش‌معامله хушрафтор, хушхулқ, боодоб, тарбиятдида.

ХУШМУОМИЛАГӢ خوش معاملگی хушрафторӣ, некӯхислатӣ, меҳрубонӣ.

ХУШМУОШИРАТ خوش‌معاشرت *ниг.* **хушмуомила**.

ХУШМУОШИРАТӢ خوش‌معاشرتی *ниг.* **хушмуомилагӣ**.

ХУШМӮЙЛАБ خوش‌مویلب он ки мӯйлаби зебову зебанда дорад.

ХУШНАВИС خوش‌نویس *ниг.* **хушхат**: **котиби хушнавис**.

ХУШНАВИСӢ خوش‌نویسی хушхатӣ, дорои хати хуб; *муқоб.* **бадхатӣ**.

ХУШНАВО خوش نوا хушовоз, хушхон, соҳиби овози фораму дилкаш: **булбули хушнаво**.

ХУШНАВОЗ خوش‌نواز он ки хуб менавозад, навозандаи моҳир, созандаи хуб.

ХУШНАВОӢ خوش‌نوایی хушовозӣ, хушсадоӣ, хушоҳангӣ.

ХУШНАЗАР خوش‌نظر некбин.

ХУШНАҚШ خوش نقش он чи нақшу нигори зебову дилкаш дорад.

ХУШНАМАК خوش‌نمک мувофиқ, мӯътадил, ба қадри даркорӣ намаккарда (*оид ба* маҳсулоти хӯрокворӣ).

ХУШНАМО خوش نما он ки ё он чи зоҳири зебову дилнишин дорад, хушнамуд, хушманзар.

ХУШНАМОӢ خوش نمایی хушнамудӣ, зебоӣ.

ХУШНАМУД خوش نمود *ниг.* **хушманзара**.

ХУШНАМУН خوش نمون *ниг.* **хушнамуд**.

ХУШНАСЛ خوش نسل *ниг.* **хушзот**.

ХУШНИГОҲ خوش نگاه зебочашм.

ХУШНИҲОД خوش نهاد *ниг.* **хуштинат**.

ХУШНИЯТ خوش نیت некандеш, хайрхоҳ, хайрандеш.

ХУШНОМ خوش نام некном, обрӯманд.

ХУШНОМӢ خوش نامی некномӣ, обрӯмандӣ.

ХУШНУД خوشنود шод, шодмон, хурсанд; мамнун, розӣ: **хушнуд гаштан**.

ХУШНУДӢ خوشنودی шодӣ, хурсандӣ, мамнуният.

ХУШНУДОНА خوشنودانه бо хушнудӣ, бо хурсандӣ, шодмон.

ХУШО خوشا чи хуш!, чи қадар хуб! (*дар мавриди таҳсин гуфта мешавад*).

ХУШОБ خوشاب обдор, ҷилодор (*дар бораи сангҳои пурбаҳо*): **дурри хушоб; лаъли хушоб**.

ХУШОБУНАМАК خوشاب ونمک *ниг.* **хушнамак**.

ХУШОБУРАНГ خوشاب ورنگ зебо, хушнамуд, хушсурат.

ХУШОБУҲАВО خوشاب وهوا ҷое, ки иқлими фораму дилнишин дорад, хушбахр.

ХУШОВО خوش‌آوا *ниг.* **хушовоз**.

ХУШОВОЗ خوش‌آواز он ки садои дилнишин дорад, хушхон: **ҳофизи хушовоз**.

ХУШОВОЗӢ خوش آوازی хушлаҳнӣ, хушхонӣ.

ХУШОДОБ خوش‌آداب дорои ахлоқи неки писандида.

ХУШОДОБӢ خوش آدابی боодобӣ, дорои одоби писандида будан, хушахлоқӣ.

ХУШОМАД خوشامد 1. табрик, таҳният. 2. чоплусӣ, тамаллуқ, лаганбардорӣ; **хушомад гуфтан (кардан, гуфтан)** чоплусӣ ва тамаллуқ кардан ба касе.

ХУШОМАДГӮ(Й) خوشامدگو(ی) чоплус, лаганбардор.

ХУШОМАДГӮЁНА خوشا مدگویانه аз рӯи чоплусӣ ва тамаллуқу лаганбардорӣ.

ХУШОМАДГӮӢ خوشامدگویی чоплусӣ, тамаллуқ.

ХУШОМАДОМЕЗ خوشا مدآمیز тамаллуқомез, хушомадгӯёна, чоплусона, лаганбардорона.

ХУШОҲАНГ خوش آهنگ *ниг.* **хушнаво**.

ХУШОҲАНГӢ خوش آهنگی доро будан ба садо ва оҳанги хубу дилкаш.

ХУШОЯНД(А) خوش‌آیند(ه) мақбул, дилпазир, писандида.

ХУШПАЗИРӢ خوش‌پذیری меҳрубонӣ, навозиш, илтифот, меҳмоннавозӣ.

ХУШПАРВОЗ خوش پرواز мурғе, ки парвози зебо дорад.

ХУШПОИҚАДАМ خوش‌پایقدم хушшугун, бахосият, он ки омаданаш хуҷиставу муборак ва некӯиовар аст.

ХУШПУЛ خوش پول серпул, пулдор.

ХУШПУЛӢ خوش‌پولی серпулӣ, пулдорӣ; карру фари пулбозӣ.

ХУШПӮШОК خوش‌پوشاک *ниг.* **хушлибос**.

ХУШРАВИШ خوش‌روش хушрафтор, хуб саворӣ кардашуда (*оид ба* асп).

ХУШРАНГ خوش رنگ он чи ранги хубу дилкаш дорад; **хушрангу бӯй** пуртароват, тару тоза (*гул*).

ХУШРАНГӢ خوش‌رنگی ранги зебо доштан, ҷилонокӣ, дурахшонӣ.

ХУШРАФТОР خوش رفتار он ки ё он чи рафтори зебо ва мавзун дорад, хушхиром.

ХУШРАФТОРӢ خوش رفتاری рафтори зебову мавзун доштан, хушхиромӣ.

ХУШРЕХТ خوش ریخت неккиёфа, хушандом; хушсохт, он чи сохту намуди зебо ва дилкаш дорад.

ХУШРОҲ خوش راه хушрафтор (*асп*).

ХУШРӮ(Й) خوش‌رو(ی) зебо, хубчеҳр, соҳибҷамол.

ХУШРӮЗӢ خوش‌روزی некрӯзӣ, хушвақтӣ, хушбахтӣ.

ХУШРӮӢ خوش رویی зебоӣ, ҳусн.

ХУШРӮЙБОЗ خوش‌روی‌باز он ки зеборӯёнро дӯст медорад.

ХУШСАВОД خوش‌سواد босавод, дорои саводи пухта.

ХУШСАДО خوش صدا *ниг.***хушовоз**.

ХУШСАДОӢ خوش صدایی *ниг.* **хушовозӣ**.

ХУШСАЛИҚА خوش سلیقه он ки соҳиби завқ ва табиати хубу некӯст.

ХУШСАРАНҶОМ خوش‌سرانجام неканҷом, некоқибат.

ХУШСАРУЛИБОС خوش سرولباس *ниг.* **хушлибос**.

ХУШСИМО خوش سیما *ниг.* **хушрӯй**.

ХУШСИФАТ خوش صفت он чи аз ҷиҳати сифат хубу олист.

ХУШСОХТ خوش‌ساخت он чи сохти (таркиби) хубу зебо дорад, дорои сохти дилпазиру шинам, хуштарҳ.

ХУШСОХТӢ خوش‌ساختی хушсохт будан, зебогӣ ва хубии сохт, хуштарҳӣ.

ХУШСУЛУК خوش سلوک хушмуомила, ҳалим.

ХУШСУРАТ خوش صورت он ки зоҳир ва намуди хубу зебо дорад, хубрӯй, хубшакл.

ХУШСУХАН خوش‌سخن хушгап, он ки фасеҳ, ширин ва форам сухан меронад, некгуфтор, хушзабон.

ХУШСӮҲБАТ خوش‌صحبت сӯҳбатоо, сухандон, хушрафтор ва некгуфтор.

ХУШТАБИАТ خوش طبیعت *ниг.* **хуштабъ**.

ХУШТАБИАТӢ خوش طبیعتی *ниг.* **хуштабъӣ**.

ХУШТАБЪ خوش‌طبع хушзавқ, ширинзабон; **шоири хуштабъ** шоири хушзавқ ва соҳибистеъдод.

ХУШТАБЪӢ خوش‌طبعی некӯсиратӣ, ширинзабонӣ.

ХУШТАВОЗӮЪ خوش‌تواضع хоксор, соҳиби хислати шикастанафсӣ.

ХУШТАКАЛЛУМ خوش‌تکلم хушгап, хушсухан, ширингуфтор.

ХУШТАРБИЯ خوش‌تربیه он ки нағз тарбия дидааст, боодоб.

ХУШТАРҲ خوش‌طرح хушсохт, хуштаркиб, хушнамуд.

ХУШТАЪМ خوش‌طعم он чи таъм ва мазаи хуб дорад, бомаза, хушхӯр.

ХУШТАЪМӢ خوش‌طعمی бомазагӣ, хушхӯр будан.

ХУШТИНАТ خوش‌طینت наҷиб, олиҳиммат, некӯахлоқ.

ХУШТИНАТӢ خوش‌طینتی наҷибӣ, олиҳимматӣ, некӯахлоқӣ.

ХУШТОЛЕЙ خوش‌طالعی хушбахтӣ, саодатмандӣ, некиқболӣ.

ХУШТОЛЕЪ خوش‌طالع хушбахт, саодатманд, некиқбол.

ХУШУ خشو *кит.* модарзан, модарарӯс; модаршӯй.

ХУШУНАТ *а.* خشونت дағалӣ, дурўштӣ, беилтифотӣ.

ХУШУНАТОМЕЗ خشونت‌آمیز дағалона, дурўштомез, беилтифотона.

ХУШФАҲМ خوش‌فهم заковатнок, боҳуш, нуктарас, хушзеҳн.

ХУШФЕЪЛ خوش فعل хушрафтор, некмуомила.

ХУШФЕЪЛӢ خوش‌فعلی хушрафторӣ, некмуомилагӣ.

ХУШФИТРАТ خوش فطرت *ниг.* **хуштинат**.

ХУШФИТРАТӢ خوش فطرتی *ниг.* **хуштинатӣ**.

ХУШХАБАР خوش‌خبر хабари хуш, хабари матлуби шодиовар.

ХУШХАНДА خوش خنده он ки хандаи зебо дорад, табассуми малеҳ (*ширин*) дорад.

ХУШХАТ خوش خط он ки хаташ нағз ва зебост, хушнавис.

ХУШХАТӢ خوش خطی хушхат будан, хатро хубу зебо навиштан, хушнависӣ.

ХУШХИРОМ خوش‌خرام хубрафтор, хушрафтор, он ки рафтори хубу мавзун дорад.

ХУШХИРОМӢ خوش‌خرامی хушрафторӣ, мавзунӣ.

ХУШХИСОЛ خوش‌خصال некӯхислат, соҳиби рафтор ва муомилаи хубу дилкаш.

ХУШХОК خوش‌خاک **:замини хушхок** замине, ки хокаш ҳосилхез аст.

ХУШХОН خوش‌خوان хубовоз, он ки садои дилкашу матбӯъ дорад: **булбули хушхон, ҳофизи хушхон**.

ХУШХУЛҚ خوش خلق хушахлоқ, он ки ахлоқи хубу писандида дорад.

ХУШХУЛҚӢ خوش خلقی хушахлоқӣ.

ХУШХӮ خوش خو *ниг.* **хушхулқ**.

ХУШХӮР خوش خور дилкаш, матбӯъ, писандида (*таом*).

ХУШХӮРАК خوش‌خورک *гуфт.* зуккахӯр, бомазахӯрак.

ХУШХӮРОК خوش‌خوراک он ки иштиҳои хуб дорад; ҳама чиз хӯранда, ҳар чиз хӯранда.

ХУШҲАВО خوش هوا 1. ҷое, ки обу ҳавои матбӯъу дилкаш дорад. 2. суруде, ки оҳанги дилкашу хуб дорад.

ХУШҲАВСАЛА خوش‌حوصله он ки дар анҷом додани коре майлу рағбат ва тоқату бардошти хуб дорад, баҳавсала.

ХУШҲОЛ خوشحال шод, хурсанд, хушнуд, масрур; **хушҳол шудан** хурсанд гардидан, шод шудан.

ХУШҲОЛӢ خوشحالی хурсандӣ, шодмонӣ, масрурӣ.

ХУШҲОЛКУНАНДА خوشحال‌کننده шодкунанда, хурсандкунанда, хушнуд, хурсанд, масрур гардонанда.

ХУШҲОЛОНА خوشحالانه шодона, хурсандона, хушнудона, масрурона.

ХУШЧАҚЧАҚ خوشچق چق хушгап, ширингуфтор, сӯҳбаторо.

ХУШЧОП خوشچاپ нағз чопшуда; нағз чопкунанда.

ХУШҶИНС خوشجنس *ниг.* **хушзот**.

ХУШҶИҲОЗ خوشجهاز муҷаҳҳаз, ороста бо воситаҳои даркорӣ.

ХӮ(Й) (خو(ی табиат, тинат, хулқ, хислат; одат; **феълу хӯй** хислат ва табиат; **хӯй гирифтан (кардан)** одат кардан, омӯхта шудан, унс гирифтан.

ХӮД خود *кит.* кулоҳи ҷангӣ, ки аз филиз сохта мешавад.

ХӮЙГИР خوی‌گیر хӯгирифта, хӯгиранда; одаткарда, муътод.

ХӮЛ خول парандаи гунҷишкмонанди хушовоз; **хӯле ба кафам беҳ, ки куланге ба ҳаво** (*зарб.*).

ХӮЛА خوله 1. филизи омехтаи гудохташуда. 2. биринҷӣ.

ХӮЛАГӢ خولگی *мансуб ба* **хӯла**; аз хӯла сохташуда.

ХӮЛАГИН خولگین *ниг.* **хӯлагӣ**.

хӯр خور 1. *асоси замони ҳозираи* **хӯрдан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* хӯранда: **чойхӯр, арақхӯр, меросхӯр…**

ХӮР خور хуршед, офтоб.

ХӮРА خوره касалии ҷузом, махав.

ХӮРАНДА خورنده 1. он ки хӯрок мехӯрад. 2. аъзои оила, фарзанд.

хӯрд خورد *асоси замони гузашта аз* **хӯрдан**.

ХӮРД خورد хӯрок, таом, хӯрданӣ: **хӯрду хӯрок**.

ХӮРДА خرده//خورده **:хӯрда шудан** соида шудан (*аз расиши доимӣ бо чизе*), суда шудан.

ХӮРДАГИРӢ خورده‌گیری айбҷӯӣ, эродгирӣ ба ҷузъиёт, ба ҳар чиз айбёбанда будан.

ХӮРДАН خوردن 1. аз гулӯ ба дарун фурӯ бурдан, тановул кардан; **нон хӯрдан, ош хӯрдан**. 2. ошомидан, нӯшидан; **об хӯрдан.** 3.тасарруф кардан, аз худ кардан; сарф кардан (*молу пули мардумро*). 4. *феъли ёридиҳанда дар феълҳои таркибии номӣ:* **қасам хӯрдан, шикаст хӯрдан, фиреб хӯрдан; офтоб хӯрдан** дар таги офтоб бисёр мондан; **тир хӯрдан** захмдор шудан бо тири силоҳи оташфишон; **сари** *касе* (*чизе*)**-ро хӯрдан** нобуд кардан, боиси нест шудани чизе гардидан; **хато хӯрдан** (*мас., тир, чашм*) ба ҳадаф нарасидан; **хунук хӯрдан** сардӣ ҳис кардани бадан; **шамол хӯрдан** бемории дар асари сармо расидан ба яке аз аъзои бадан (*асосан шуш*); **ғами худро хӯрдан** дар фикри худ будан, дар бораи худ андешидан; **ғами** *чизеро* **хӯрдан** дар фикри чизе будан, чизеро тадорук кардан ва муҳайё намудан.

ХӮРДАНБОБ خوردنباب хӯрданӣ, хӯрдашаванда, ба хӯрдан муносиб.

ХӮРДАНӢ خوردنی он чи қобили хӯрдан бошад, хӯрок; озуқа.

ХӮРДАШУДА خرده شده//خورده شده *сифати феълии замони гузашта аз* **хӯрда шудан;** 1. хӯрда тамом кардаанд. 2. соидашуда (*аз бисёр расидани чизе*), судашуда.

ХӮРДХОН خوردخوان *кит.* дастархон, суфра, хони таом.

ХӮРДУХОБ خوردو خواب зиндагӣ, маишат.

ХӮРДУХӮРОК خوردوخوراک чизҳои хӯрданӣ, таом, хӯрокӣ.

ХӮРИШ خورش 1. *исми феълӣ аз* **хӯрдан.** 2. хӯрок, ғизо, он чи бо нон хӯранд; газак.

ХӮРИШГАР خورش‌گر *кит.* ошпаз, таббох, таомпаз, пазанда.

ХӮРИШХОНА خورش‌خانه *кит.* ошхона, таомхона, ошпазхона.

ХӮРӢ خوری *гуфт.* алам кардан, ба дили кас сахт расидани рафторе ё гуфторе; забунӣ, тавҳин; **хӯрӣ омадан** дар дил алам омадан.

ХӮРОБА خورآبه *кит.* оби андак, ки аз ҷое таровиш мекунад, оби андак барои нӯшидан.

ХӮРОК خوراک 1. таом, хӯрданӣ, ғизо: **хӯроки нимрӯзӣ, хӯроки пагоҳонӣ, хӯроки шом**. 2. ем, бедаву хошоки чорво.

ХӮРОКВОРӢ خوراکواری хӯрду хӯрок, чизҳои хӯрданӣ, озуқа.

ХӮРОКДИҲӢ خوراک دهی *исми амал аз* **хӯрок додан;** бедаву хошок додан ба чорпо.

ХӮРОКӢ خوراکی чизҳои хӯрданӣ, хӯрданвор, он чи ба тан ғизо медиҳад.

ХӮРОКНОМА خوراک نامه таомнома, номгӯи анвои хӯрок.

ХӮРОКПАЗ خوراکپز ошпаз; он ки таом, ғизо, хӯрданӣ мепазад, таббох.

ХӮРОКПАЗӢ خوراکپزی амали хӯрокпаз, таббохӣ, ошпазӣ, пухтани таоми гарм.

ХӮРОКХӮРӢ خوراک خوری амали хӯрокхӯрӣ, истеъмоли таом.

ХӮРОН(И)ДАН خوراندن//خورانیدن *феъли бавоситаи* **хӯрдан;** 1. ба хӯрдан водор кардан, ғизо додан. 2. ҷои муносиби гапро ёфта гуфтан: **гапро хӯрон(и)дан**.

ХӮРХӮРАК خورخورک он чи дар сари шасти моҳигирӣ барои доштани моҳӣ мегузоранд.

ХӮРҶИН خورجین ду халтаи ба ҳам пайваста бофта, ки бар болои хар ё асп гузошта дар вай чиз андозанд; ◊ **думаш дар хӯрҷин** *маҷ.* кори бесару нӯг, кори хом.

ХӮСА خوسه ҳайкали одаммонанде, ки аз чӯбу латта сохта, дар боғҳо ва полезҳо барои тарсондани парандагон мешинонанд.

ХӮСИДАН خوسیدن тарсидан, рамидан, кебидан.

ХӮСОН(И)ДАН خوساندن//خوسانیدن *феъли бавосита аз* **хӯсидан;** боиси тарс ва рамиши касе шудан, касеро тарсондан, рамондан.

ХӮТИК خوتک бачаи хар, курраи хар.

ХӮҶА خوجه *ниг.* **хоҷа**.

ХӮҶАИН خوجئن соҳиб, молик, соҳибкор.

ХӮҶАИНӢ خوجئنی соҳибкорӣ, хоҷагӣ, калонӣ.

ХӮҶАИНШИНОС خوجئن‌شناس он ки бо хӯҷаинҳо сару кор ва нишасту хез дорад; **хӯҷаиншинос шудан** бо хӯҷаинҳо рафтуой пайдо кардан.

ХӮШ خوش 1. калимаест, ки дар ҷавоби ҷеғ задани касе гуфта мешавад; **хӯш гуфтан** розӣ шудан, розигӣ баён намудан, маъқул донистан (*чизеро, гаперо*). 2. **ба маънои хуб; хӯш, ба ин шумо чи мегӯед; хӯш ки бошад** ин тавр ки бошад, пас.

ХӮША خوشه чанд донаи мева ё ғалладона, ки дар як банд ба ҳам пайваста бошад; **хӯшаи ангур, хӯшаи ҷав; хӯша бастан** пайдо шудани хӯшаи ҳосилдор дар шохи дарахт ё соқаи гиёҳ.

ХӮШАБАНДӢ خوشه‌بندی сарбандӣ (*оид ба* зироатҳои ғалла).

ХӮШАВОР خوشه‌وار монанди хӯша, бо донаҳои бо ҳам часпида, зич.

ХӮШАГУЛ خوشه‌گل *бот.* тӯдагул, хӯшаи гул, тӯдаи гул.

ХӮШАДОР خوشه‌دار растаниҳои ҳосилаш дар хӯша ҷамъшаванда, мисли гандум, ҷав *ва г.*

ХӮШАЧИН خوشه‌چین 1. он ки баъд аз дарав боқимондаҳои ғалладонаҳоро ҷамъ мекунад. 2. *маҷ.* он ки аз ҳар дар ва аз ҳар ҷо барои худ чизе меандӯзад (*хоҳ моддӣ, хоҳ маънавӣ*).

ХӮШАЧИНӢ خوشه چینی амали хӯшачин.

ХӮШИДАН خوشیدن *кит.* хушк шудан, хушкидан, қоқ шудан.

ХӮШОНИДАН خوشانیدن хушк кунондан, хушконидан.

Ҳ

Ҳ *ҳарфи бисту ҳаштуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ бо ҳарфҳои* ҳои хут(т)ӣ (ح) *ва* ҳои ҳа(в)ваз (ه) *ифода меёбад; ҳарфи* ح (*ҳои ҳуттӣ*) *дар ҳисоби абҷад ба адади 8 баробар буда, дар калимаҳои баргирифта аз забони арабӣ истифода мешавад; ҳарфи* ه (*ҳои ҳавваз*) *дар ҳисоби абҷад ба адади 5 баробар аст.*

ҲА I هه *ҳиссачаи тасдиқӣ* оре, бале: **ҳа, ҳамин тавр; ҳа нагуфта** зуд, фавран, тез; **то ҳа гуфтан** дар муддати кӯтоҳ, зуд, дар фосилаи кӯтоҳи вақт.

ҲА II هه *ҳиссача* хуш, канӣ: **ҳа, писарам, биё !**

ҲАБ(Б) *а.* حب 1. дона, ғалладона. 2. доруҳои кӯфтаи лӯнда ва мудаввар, ки дар ҳаҷмҳои гуногун (ба қадри донаи мош то нахӯд) тайёр мекунанд.

ҲАБАК هبک *кит.* каф, кафи даст.

ҲАБАШ حبش 1. Ҳабашистон. 2. ҳабашӣ, аз мардуми Ҳабашистон. 3. *киноя аз* сиёҳпӯст.

ҲАБАШИЗОДА حبشی زاده 1. фарзанди ҳабашӣ. 2. *маҷ.* ғуломи сиёҳпӯст.

ҲАБАШӢ حبشی *мансуб ба* **Ҳабашистон**; аҳли Ҳабашистон, ҳабаш.

ҲАББ حب *а. ниг.* **ҳаб(б)**.

ҲАББА//ҲАББАТ *а.* حبه//حبة *кҳн.* 1. як доначаи ғалла. 2. *маҷ.* миқдори бисёр кам аз чизе. 3. *таър.* воҳиди вазн, ки баробари 1/48 дирҳам мебошад (миқдори як ҷави миёна); воҳиди хурди пул. 4. паймоиши масоҳат дар баъзе мамлакатҳои араб (1/72 фаддон ё 58, 3 метри мураббаъ).

ҲАББАЗО *а.* حبذا *кит., калимаи нидо* офарин, аҳсант, марҳабо, чӣ хуб.

ҲАББАТ *а.* حبة *ниг.* **ҳабба**.

ҲАББОТ *а.* حبات *ҷ.* **ҳабба//ҳаббат**.

ҲАБДАҲ هبده *шумораи миқдорӣ* адади 17.

ҲАБДАҲСОЛА هبده ساله он ки (чи) ҳабдаҳ сол дорад.

ҲАБДАҲСОЛАГӢ هبده‌سالگی ба синни ҳабдаҳ расидан; ҳабдаҳ сол доштан.

ҲАБДАҲУМ هبدهم *шумораи тартибӣ*, дар тартиби (ҷои) ҳабдаҳум қарор доштани касе ё чизе.

ҲАБДАҲУМИН هبدهمین *ниг.* **ҳабдаҳум**.

ҲАБИБ *а.* حبیب дӯстдошта, дӯстдор, маъшуқ; маҳбуб.

ҲАБИБА *а.* حبیبه *муаннаси* **ҳабиб**.

ҲАБК هبک *ниг.* **ҳабак**.

ҲАБЛ *а.* حبل *кҳн.* 1. таноб, расан, ресмон, банд. 2. *биол.* раги варид. 3. алоқа, пайванд.

ҲАБЛУЛВАРИД *а.* حبل‌الورید *биол.* раги гардан, шоҳраги гардан.

ҲАБЛУЛМАТИН *а.* حبل‌المتین *кҳн.* ресмони маҳкам; **ҳаблулматини гесу** *киноя аз* таноби гесу, тори мӯй.

ҲАБО(Ъ) *а.* (هبا(ء *кҳн.* 1.чанг, гард, ғубори ҳаво, зарраи чанг дар ҳаво, ки аз равзан ба воситаи тобиши офтоб дида мешавад. 2. *маҷ.* ночиз, чизи хеле майда; бебақо, нопойдор. 3. *фалс.* ҳаюло.

ҲАБОБ *а.* حباب *ниг.* **ҳубоб**.

ҲАБОИЛ *а.* حبایل *ҷ.* **ҳибола//ҳабола**.

ҲАБОК//ҲАПОК هباک//هپاک *кҳн.* фарқи сар, тораки сар.

ҲАБОЛА حباله *ниг.* **ҳибола**

ҲАБР *а.* حبر *ниг.* **ҳибр** II.

ҲАБС *а.* حبس 1. боздоштан, дастгир кардан. 2. дастгирӣ, тавқиф; дар зиндон будан; **ҳабс кардан** маҳбас кардан, зиндонӣ кардан.

ҲАБСГОҲ حبسگاه*ниг.* **ҳабсхона**.

ҲАБСХОНА حبس خانه ҷои ҳабс шудан, маҳбас, зиндон.

ҲАВАЛ *а.* حول *кит.* олусӣ, дубинӣ.

ҲАВАС *а.* هوس орзу, майл, шавқ, иштиёқ, хоҳиш.

ҲАВАСАКӢ هوسكى *гуфт.* боҳавас, ҳаваскорона, дӯстдорона; аз рӯи ҳавою ҳавас.

ҲАВАСАНГЕЗ هوسانگيز 1. ба вуҷудоварандаи ҳавас, хоҳиш. 2. шавқовар, ҷозиб, дилкаш; **бозиҳои ҳавасангез** бозиҳои шавқангез, ҷолиб.

ҲАВАСАНГЕЗОНА هو سانگيزانه шавқоварона, ҷозибона, дилкашона.

ҲАВАСБОЗ هوسباز он ки аз хоҳишҳои нафсонӣ ва шаҳвонӣ пайравӣ мекунад.

ҲАВАСБОЗӢ هوسبازى амали ҳавасбоз, ҳавасбоз будан, пайрави ҳавову ҳавас ва орзуву майлҳои нафсонӣ.

ҲАВАСДОР هوسدار роғиб, моил, иштиёқманд.

ҲАВАСКОР هوسكار 1. ҳавасманд, иштиёқманд; хоҳон, моил, дӯстдор, ишқбоз. 2. ҳунарпешаи ғайрикасбӣ, ҳунарпешаи ғайриҳирфаӣ.

ҲАВАСМАНД هوسمند *ниг.* **ҳаваскор**; **ҳавасманд кардан (гардондан)** моил ва иштиёқманд намудан.

ҲАВАСМАНДӢ هوسمندى ҳаваснокӣ, ҳавасдорӣ.

ҲАВАСМАНДГАРДОНӢ هوسمندگردانى майл ва иштиёқ ба вуҷуд овардан дар касе ба коре.

ҲАВАСНОК هوسناک он ки нисбат ба коре ё чизе шавқ дорад, шавқманд.

ҲАВАСНОКӢ هوسناكى ҳаваснок будан, шавқмандӣ.

ҲАВАСОБОД هوسآباد 1. ҷои ҳавас, макони орзуҳо. 2. *киноя аз* дили ошиқ.

ҲАВАСОРОӢ هوسآرايى ҳавову ҳавас кардан, дар орзу ва ҳаваси чизе будан.

ҲАВАСПЕША هوس پيشه ҳаваспарвар; он ки орзую хоҳишаш бисёр аст.

ҲАВАСРОН هوسران *кит., ниг.* **ҳавасбоз**.

ҲАВАСРОНӢ هوسرانى *кит., ниг.* **ҳавасбозӣ**.

ҲАВВАЗ I هوز **:ҳои ҳавваз** а) *номи ҳарфи 31-уми алифбои арабиасоси тоҷикӣ; б)* ҳои дучашм, ҳои гирда; *муқоб.* **ҳои ҳуттӣ**.

ҲАВВАЗ II هوز дувумин сурат аз сурати ҳаштгонаи ҳуруфи ҷумал (абҷад), ки аз ҳарфҳои **ҳ**, **в** ва **з** иборат аст ва онҳо мутаносибан ба ададҳои 6, 7 ва 8 баробаранд.

ҲАВВО *а.* حوا *д.* Ҳавво (*ба маънои* «зиндагӣ»), тибқи таълимоти динӣ модари инсонҳо (уммулбашар) – ҳамсари Одам алайҳиссалом, ки дар фарҳанги аврупоиён ба шакли Ева маъмул аст.

ҲАВДАҶ *а.* هودج тахти равон, каҷовае, ки ба асп ё шутур баста, ба дарунаш нишаста сафар мекунанд, аморӣ.

ҲАВЗ *а.* حوض чуқурии махсус кандашуда барои ҷамъ шуда истодани об, обгир.

ҲАВЗА I *а.* حوزه қитъае аз мамлакат, ноҳия; миёни мамлакат, даруни мамлакат.

ҲАВЗА II *а.* حوضه 1.заминҳое, ки аз як дарё ё шохобаҳои он обёрӣ мешаванд; **ҳавзаи дарёи Зарафшон**. 2. *геол.* маҳалли таҷаммӯи ягон ҷинси кӯҳӣ (маъдан); **ҳавзаи ангишти Шӯроб**.

ҲАВЗАВӢ حوزوى *мансуб ба* **ҳавза** I.

ҲАВЗАК حوضک яке аз шаклҳои кандакорӣ дар чӯб.

ҲАВЗАН هوزن гарду ғубор, чанг.

ҲАВЗГАРДАК حوضگردک *зоол.* навъи ҷонвари нармбадани беаррапушт, ки маъмулан дар ҳавзҳо мегардад.

ҲАВЛ هول хавф, тарс, бим, ваҳшат; **ҳавлу ҳарос** тарсу бим.

ҲАВЛАК هولک 1. мавиз, кишмиш. 2. обила (*дар кафи даст ё пой*).

ҲАВЛАНГЕЗ هول انگيز даҳшатовар, хавфнок, ба тарс андозанда; **овози ҳавлангез, хоби ҳавлангез**.

ҲАВЛИБОН حولی بان посбоникунандаи ҳавлӣ.

ҲАВЛИБОНӢ حولی‌بانی посбонӣ кардани ҳавлӣ.

ҲАВЛИДАРМИЁН حولی‌درميان **:ҳамсояи ҳавлидармиён,** ҳамсояи дар масофаи баъд аз як ҳавлӣ.

ҲАВЛИДОР حولی دار он чи ҳавлӣ дорад: хонаи ҳавлидор.

ҲАВЛИПОЙ حولی پای *ниг.* **ҳавлибон.**

ҲАВЛИПОЙӢ حولی پايی *ниг.* **ҳавлибонӣ**.

ҲАВЛИРӮБӢ حولی روبی рӯбу чини саҳни ҳавлӣ.

ҲАВЛИСОЗӢ حولی‌سازی сохтани манзили истиқоматӣ.

ҲАВЛӢ حولی иқоматгоҳи гирдогирдаш девор кашидаи саҳндори иборат аз чанд хона.

ҲАВЛНОК هولناک тарсовар, ваҳшатнок.

ҲАВО I هوا 1. бухори газмонанди беранг, бебӯ ва бетаъм, ки кураи Заминро иҳота кардааст ва он асосан аз нитроген ва оксиген таркиб ёфтааст, атмосфера. 2. бод; насим. 3. фазои болои замин, осмон; **рӯи ҳаворо абр гирифт; боду (обу) ҳаво** иқлим; **аз ҳаво гирифтан** чизеро беасос, беҳисоб, тахминӣ гуфтан; **ҳаво додан** партофтан, ғуррондан; **аз ҳаво омадан** муфт, беранҷу меҳнат ба даст даромадани чизе; **ҳаво хӯрдан** бо ҳавои тоза нафас гирифтан, дар ҳавои тоза гардиш кардан.

ҲАВО II هوا оҳанг, наво, лаҳн, нағма.

ҲАВО III هوی//هوا 1. иштиёқи зиёд, орзу, ишқ. 2. ҳавас, майли (хоҳиши) нафс; **ҳавои** *чизеро* **дар нафс доштан** дар иштиёқу орзуи чизе будан; **ҳавои даҳан кардан** ҳавобаландӣ кардан, фахр кардан; **ҳаво пухтан** ба фикри чизе будан, орзуи чизе кардан.

ҲАВО IV هوا 1. *ҷ.* **аҳвия**. 2. миёни осмону замин, хало; холигии ҳар чизе. 3. тарсу, буздил, холӣ аз ҷуръат.

ҲАВОАНГЕЗ هواانگيز *кит.* таҳриккунандаи ҳавову ҳавас ва рағбату ишқу шавқ.

ҲАВОБАЛАНД هوابلند калонгир, мағрур, мутакаббир.

ҲАВОБАЛАНДӢ هوابلندی калонгирӣ, такаббур, ғурур.

ҲАВОБАЛАНДОНА هوابلندانه калонгирона, ботакаббур.

ҲАВОБАРО هوابرا равзана; бодгир, мӯрӣ.

ҲАВОБОРА هواباره ҳавопараст, пайрави ҳавову ҳавас; ҳавасбоз**.**

ҲАВОБОРОНАК هوابارانک *бот.* як навъи гул.

ҲАВОБУРД هوابرد *кит.* қувваҳои низомие, ки бо ҳамлу нақли ҳавоӣ ва чатрбозӣ фаъолият мекунанд.

ҲАВОГАРМКУНАК هواگرمکنک *тех.* асбоби махсуси гармкунандаи ҳаво.

ҲАВОГИР هواگير *кит.* 1. парвозкунанда, болопаранда. 2. *маҷ.* беҳад хоҳишдошта.

ҲАВОГИРИФТА هواگرفته 1. парвозкарда, авҷгирифта. 2. *маҷ.* илҳомёфта, илҳомгирифта.

ҲАВОГИРӢ هواگيری сайругашт дар ҳавои тоза.

ҲАВОГУЗАР هواگذر ҷое ё чизе, ки аз он ҳаво мегузарад.

ҲАВОГУЗАРӢ هواگذری ҷой ё чизи қобили ҳаво гузаштан.

ҲАВОГУЗАРОН هواگذران ҷой ё чизе, ки ҳаворо мегузаронад.

ҲАВОГУЗАРОНӢ هواگذرانی гузаронидани ҳаво.

ҲАВОДАМАК هوادمک *тех.* мошине, ки фазои фишурдаро ба печи филизгудозӣ мефиристад.

ҲАВОДАРОЯК هوادرایک ҷои махсус дар сақф ё девор барои ба хона даромадани ҳавои тоза.

ҲАВОДИС *а.* حوادث *ҷ.* **ҳодиса**.

ҲАВОДИҲӢ هوادهی 1. ҳаво додан; нафас додан; шамол додан. 2. партофтан, партоиш. 3. *маҷ., гуфт.* кашидан, ҷалб кардан, гирифтор кардан, аралаш кардани касе ба ягон коре.

ҲАВОДОР هوادار тарафдор, хайрхоҳ; пуштибон.

ҲАВОДОРӢ هواداری тарафдорӣ, пуштибонӣ.

ҲАВОЗАДАГӢ هوازدگی 1. ҳолате, ки дар он шахс ба баландкӯҳҳо рафта эҳсоси камии ҳаво ва нафастангӣ мекунад. 2. маҷмӯи таъсири ҳаво (*гармо, сармо, бод ва г.*) ба санг ва ашёи дигар, ки бар асари онҳо хурда суфта мешаванд.

ҲАВОИҶ *а.* حوائج *ҷ.* **ҳоҷат**.

ҲАВОӢ هوایی 1. *мансуб ба* **ҳаво**; киштии ҳавоӣ. 2. аз ҳаво омада. 3. *маҷ.* муфт ба даст даромада. 4. беасос, бедалел: **суханҳои ҳавоӣ**.

ҲАВОКАШ هواکش 1. бодкаш, ғуборкаш, ҳавотозакунак. 2. сӯрох, тарқиши ҳавотозакунӣ. 3. дудкаш, дудбаро.

ҲАВОЛА *а.* حواله кореро ба каси дигар вогузор кардан, супурдан, вогузоштан; ба зиммаи касе гузоштан; **ҳавола кардан** а) вогузор кардан; б) равона кардан, бо қиёс ҳалли чизеро ба сӯи чизи дигар бурдан.

ҲАВОЛАГАҲ حواله گه *кит., ниг.* **ҳаволагоҳ**.

ҲАВОЛАГОҲ حواله گاه *кит.* ҷои муроҷиат; паногоҳ.

ҲАВОЛАДИҲӢ حواله دهی 1. ҳаво додан, партофтан. 2. *маҷ.* вогузор кардан.

ҲАВОЛАДОР حوالهدار *кит.* маъмур, мутасаддӣ, касе, ки коре ба ӯ вогузор шуда бошад.

ҲАВОЛӢ *а.* حوالی *кит.* 1. гирду атроф; **дар ҳаволии... наздики, қариби**. 2. хонаҳои гирду атрофаш девор гирифташуда; қӯрғон, работ.

ҲАВОМ(М) *а.* هوام *ҷ.* **ҳомма**.

ҲАВОН *а.* هوان *кит.* хорӣ, пастӣ, зиллат.

ҲАВОНАВАРД هوانورد тайкунандаи ҳаво; ронандаи ҳавопаймо.

ҲАВОНАВАРДӢ هوانوردی *ниг.* **ҳавопаймоӣ**.

ҲАВОНОГУЗАР هواناگذر чиз ё ҷои ҳаворо аз худ хориҷ накунанда.

ҲАВОНОГУЗАРӢ هواناگذری ҳавоногузар будан.

ҲАВОПАЙМО هواپیما тайёра.

ҲАВОПАЙМОБАР هواپیمابر ҳамлкунандаи ҳавопаймо: **киштии ҳавопаймобар**.

ҲАВОПАЙМОЗАДАГӢ هواپیمازدگی ҳол ва вазъияти беморгунаи шахсе, ки бо ҳавопаймо сафар мекунад.

ҲАВОПАЙМОӢ هواپیمایی 1. *мансуб ба* **ҳавопаймо**: **мактаби ҳавопаймоӣ, ҳавопаймоии низомӣ, ҳавопаймоии ғайринизомӣ, ҳавопаймоии мулкӣ**. 2. амали ҳавопаймо.

ҲАВОПАЙМОРАБО هواپیماربا он ки бо истифода аз силоҳ ва дигар воситаҳо сарнишинони ҳавопайморо ба мақсади ноил шудан ба ҳадафҳои хеш ба тағйири хати сайр маҷбур мекунад.

ҲАВОПАЙМОРАБОӢ هواپیمارباییی амали ҳавопайморабо, рабудани ҳавопаймо.

ҲАВОПАРАСТ هواپرست ҳавасрон, ба кайфу сафо додашуда, шаҳватпараст; пайрави ҳавас, ҳавасбоз.

ҲАВОПАРАСТӢ هواپرستی шаҳватпарастӣ, ҳавасронӣ, дода шудан ба кайфу сафо.

ҲАВОПАРВАР هواپرور *кит.* ҳавобаланд, аз худ раванда, мағрур; ба ҳавову ҳавас додашуда.

ҲАВОРАНГ هوارنگ кабуд, осмонӣ.

ҲАВОРИЮН *а.* حواریون 1. ҳаворийин, ёрон, шогирдони Исо(а), ки 12 нафар буданд; асҳоби Исо(а). 2. *маҷ., кит.* тарғибгарон, мубаллиғон, паҳнкунандагон, пайравон.

ҲАВОС(С) *а.* حواس *ҷ.* **ҳосса**; қувваҳои ҳискунанда; **ҳавос парешон будан** парешон-

хотир будан; **ҳавоси худро ҷамъ кардан** худро (ба) даст гирифтан.

ҲАВОСАНҶ هواسنج асбоби андозагири фишори ҳаво; барометр.

ҲАВОСАНҶӢ هواسنجی чен кардани фишори ҳаво.

ҲАВОСИДА هواسیده *кит.* хушку пажмурда.

ҲАВОСИДАН هواسیدن *кит.* хушку пажмурда шудан.

ҲАВОСИЛ I *а.* حواصل *ҷ.* **ҳосил**.

ҲАВОСИЛ II *а.* حواصل *ҷ.* **ҳавсала** I.

ҲАВОСИЛ III *а.* حواصل//حواصیل *зоол.* мурғи саққо, мурғи калони сафед аст, ки дар канори обҳо менишинад, пеликан.

ҲАВОСОФКУНАК هواصافکنک *ниг.* **ҳавотозакунак**.

ҲАВОТОЗАКУНАК هواتازه‌کنک ҳавософкунак, тозакунандаи ҳаво.

ҲАВОФИШОР هوافشار ҳавофиристанда, ҳавофишоранда.

ҲАВОФИШОРӢ هوافشاری ҳаво фиристодан, ҳаво фишоридан.

ҲАВОХОҲ هواخواه тарафдор, ҳомӣ.

ҲАВОХОҲӢ هواخواهی дӯстдорӣ, хайрхоҳӣ, тарафгирӣ.

ҲАВОХӮРӢ هواخوری сайругашт дар ҳавои тоза.

ҲАВОҶИБ حواجب *ҷ.* **ҳоҷиб**.

ҲАВОҶИС *а.* هواجس *кит.* орзу ва хоҳишҳои нафсонӣ.

ҲАВОҶӮӢ هواجویی ноустуворӣ, булҳавасӣ; сабукфикрӣ.

ҲАВОҶӮЙ هواجوی ноустувор, булҳавас; сабукфикр.

ҲАВОШИНОС هواشناس мутахассиси обу ҳавосанҷӣ.

ҲАВОШИНОСӢ هواشناسی соҳаи обу ҳавосанҷӣ.

ҲАВОШӢ *а.* حواشی *ҷ.* **ҳошия** (шарҳҳо).

ҲАВОШУДА هواشده *кит.* бухоршуда; буғшуда, ҳеҷшуда.

ҲАВОЯКӢ//ҲАВОАКӢ هوایکی//هوائکی *гуф.* *ниг.* **ҳавоӣ**.

ҲАВР *а.* حور 1. буғ, бухор: **ҳаври даҳон, ҳаври замин.** 2. тафс, тафт: **ҳаври оташ, ҳаври танӯр; ҳаври дилро баровардан (паст кардан)** таскин додани ҷӯшу хурӯш.

ҲАВСАЛА I *а.* حوصله чинадон, ҷоғар, чиғирдон (ҷиғилдон)-и мурғ, меъдаи парандагон.

ҲАВСАЛА II *а.* حوصله бардошт, тоқат, таҳаммул; хоҳиш кардани коре, майл, рағбат; **ҳавсала надоштан** тоқат ва майли анҷом додани кореро надоштан, майл надоштан; **ҳавсала кардан** бо майл ва рағбат ба коре иқдом кардан.

ҲАВСАЛАНОК حوصله‌ناک 1. боғайрат, боҷидду ҷаҳд. 2. босабр, ботаҳаммул, пуртоқат.

ҲАВУҶ *т.* هوج қабза, мушт: **як ҳавуҷ гандум**.

ҲАД(Д) *а.* حد 1. канор, канораи чизе, интиҳо; **ҳадду канор** ниҳоят, охир. 2. андоза, ҳисоб; **аз ҳад берун (зиёд)** беандоза, хеле, бисёр; **ҳадди аксар** ҳадди аз ҳама баланд; **ҳадди ақал** ҳадди аз ҳама паст; **то ҳадди имкон** ба қадри имкон. 3. салоҳият, иқтидор, ҷуръат; **аз ҳад гузаштан** а) аз доираи салоҳияти худ берун шудан; б) аз андоза зиёд шудан; **ҳад надоштан** а) ҷуръат надоштан, ҳақ надоштан; б) зиёд будан.

ҲАДАБА *а.* حدبه *кит.* 1. кӯҳон, кӯз, кӯж. 2. барҷастагӣ, дунгӣ. 3. баландӣ, теппа.

ҲАДАҚА//ҲАДҚА *а.* حدقه 1. сиёҳии чашм, мардумаки чашм. 2. косахонаи чашм; **аз ҳадақа баромадани чашм** хашмгин шудан.

ҲА(Д)ДАЛИМКОН *а.* حد الامکان ба қадри қувва, ба қадри имкон, ҳатталимкон.

ҲАДАР *а.* هدر зоеъ, абас; ботил, кори беҳуда, кори бефоида; **ҳадар рафтан** зоеъ шудан.

ҲАДАФ *а.* هدف 1. нишона, нишонаи тир; **ба ҳадаф расидани тир**. 2. *маҷ.* маром,

мақсад: **ҳадафи шеъри шоир**.

ҲАДАФГИРӢ هدف‌گیری нишонгирӣ (аслиҳа), ба ҳадаф рост кардан.

ҲАДАФДОР هدفدار дорои ҳадаф ва мақсади муайян, боҳадаф, ҳадафнок.

ҲАДАФМАНД هدفمند ҳадафдор, боҳадаф.

ҲАДАФМАНДӢ هدفمندی дорои ҳадаф будан, ҳадафманд будан, ҳадафдорӣ.

ҲАДАҲА هدهه *гуфт.* зуд, базудӣ, бошитоб.

ҲАДБАНДӢ حدبندی муқаррар кардани меъёр, миқдор, ҳадди чизе, ҳад гузоштан.

ҲАДГУЗОР حدگذار марзакаш, танобкаш, рошкаш, воткаш, заминпаймо.

ҲАДГУЗОРӢ حدگذاری 1. муқаррар намудани марз, ҳудуд. 2. маҳдудият.

ҲАДДОД *а.* حداد *кит.* оҳангар.

ҲАДДОДӢ حدادی *кит.* оҳангарӣ; дӯкони оҳангарӣ.

ҲАДЗАДА حدزده *кҳн.* ҷазодида, сазо кардашуда, ба ҷазо гирифташуда.

ҲАДИД *а.* حدید 1. филиз, оҳан. 2. *маҷ.* тез, буранда.

ҲАДИДА *а.* حدیده 1. тахтаи симкашӣ. 2. печбарорак.

ҲАДИДАКАШАК حدیده‌کشک *тех.* симкаш, коргари симкаш.

ҲАДИДАКАШӢ حدیده کشی *тех.* **симкашӣ**.

ҲАДИҚА *а.* حدیقه боғ; боғи атрофаш девор кардашуда.

ҲАДИС *а.* حدیث *кит.* 1. нав, тоза. 2. сухане, ки аз қавли касе нақл шудааст, нақл, ривоят. 3. суханоне, ки аз қавли Муҳаммади пайғамбар (с) нақл шудаанд.

ҲАДИЯ//ҲАДЯ هدیه чизи тӯҳфа кардашуда, тӯҳфа, бахшиш, савғо (*бо феълҳои гирифтан, додан, кардан, овардан меояд*).

ҲАДМ *а.* هدم *кит.* вайрон кардан, хароб кардан, инҳидом, несту нобуд сохтан.

ҲАДОЁ *а.* هدایا *ҷ.* **ҳадия**.

ҲАДОИҚ *а.* حدایق *ҷ.* **ҳадиқа**.

ҲАДОСАТ *а.* حداثت *кит.* аввали ҳар чизе; аввали ҷавонӣ; ҷавонӣ.

ҲАДС *а.* حدس тахмин, фарз; **ҳадс задан** пай бурдан, фаҳмидан, дарёфтан.

ҲАЁ *а.* حیا шарм, хиҷолат; **ҳаё кардан** шарм доштан: **ҳаё дар чашм аст** *(мақ.)*.

ҲАЁЗАДА حیازده шармсор, шарманда; хиҷил.

ҲАЁТ I *а.* حیات 1. умр, зист, зиндагӣ; зинда будан, зиндагӣ кардан; **ҳаёту мамот** зиндагӣ ва марг. 2. фаъолияти ҷамъият ва инсонҳо дар соҳаҳои гуногун: **ҳаёти адабӣ, ҳаёти фарҳангӣ**.

ҲАЁТ II *а.* حیاط замини атрофаш девор кашида, ҳавлӣ, саҳни ҳавлӣ.

ҲАЁТАН *а.* حیاتاً аз ҷиҳати ҳаёт, барои ҳаёт; **ҳаётан зарур** он чи барои ҳаёт зарур аст.

ҲАЁТБАХШ حیات‌بخش зиндагибахш, зиндакунанда; рӯҳафзо.

ҲАЁТБАХШАНДА حیات بخشنده *ниг.* **ҳаётбахш.**

ҲАЁТДӮСТ حیات دوست дӯстдори ҳаёт, зиндадил.

ҲАЁТДӮСТӢ حیات دوستی дӯст доштани ҳаёт.

ҲАЁТӢ حیاتی *мансуб ба* **ҳаёт**; аз ҳаёт гирифташуда: **таҷрибаи ҳаётӣ**.

ҲАЁТОЗМУДА حیات آزموده дунёдида, гарму сарди зиндагиро чашида (одам).

ҲАЁТФАҲМӢ حیات فهمی фаҳмидан, донистани ҳаёт, зиндагӣ.

ҲАЁТШИНОС حیات شناس мутахассиси илми ҳаётшиносӣ, биолог.

ҲАЁТШИНОСӢ حیات‌شناسی илме, ки мавҷудоти зиндаро меомӯзад, биология.

ҲАЁҲУ هیاهو ғавғо, доду фарёд, талотӯб, ғалоғула.

ҲАЁҲУКУНОН هیاهوکنان *феъли ҳол аз* **ҳаёҳу кардан;** бо ҳамҳамаву сару садоҳои зиёд, бо доду фарёд ва ғавғову ғалоғулаи зиёд.

ҲАЖДАҲ هژده *шумораи миқдорӣ* адади 18.

ҲАЖДАҲСОЛА هژده ساله он ки ё он чи ҳаждаҳ сол дорад.

ҲАЖДАҲСОЛАГӢ هژده‌سالگی ба синни ҳаждаҳ расидан, ҳаждаҳ сол доштан; синни ҳаждаҳ.

ҲАЖДАҲУМ هژدهم *шумораи тартибӣ* дар тартиби (ҷои) ҳаждаҳум қарор доштани касе ё чизе·

ҲАЖДАҲУМИН هژدهمین *ниг.* **ҳаждаҳум**.

ҲАЖИР//ҲУЖИР هژیر *кит.* нек, хуб, нағз; дилкаш, хубу хуррам.

ҲАЗАЁН *а.* هذیان 1. сафсата, суханҳои беҳуда. 2. суханони берабт гуфтани бемор аз шиддати таб ва дар бехудӣ.

ҲАЗАР *а.* حذر парҳез, канорагирӣ, худдорӣ; **ҳазар кардан** парҳез кардан, худро ба канор гирифтан.

ҲАЗАҶ *а.* هزج *адш.* вазне аз вазнҳои арӯз, ки дар он дар як байт ҳашт бор “мафоилун” такрор мешавад.

ҲАЗЁН هذیان *ниг.* **ҳазаён**.

ҲАЗЁНГӮ(Й) هذیان‌گو(ی) ҳазён гуфтан, суханҳои бемаънӣ гуфтан.

ҲАЗЁНОМЕЗ هذیان‌آمیز омехта бо ҳазён, ҳамроҳ бо ҳазён, суханҳои бемаънӣ.

ҲАЗЁНСАРО هذیان‌سرا *маҷ.* беҳудагӯ, гӯяндаи суханҳои пучу бемаънӣ.

ҲАЗИН *а.* حزین андӯҳгин, ғамгин, ғамангез.

ҲАЗИНОНА حزینانه ғамгинона.

ҲАЗЛ *а.* هزل сухани шӯхиомез, сухани ғайриҷиддӣ; мазоҳ, шӯхӣ; **ҳазл кардан** бо касе шӯхӣ кардан, сухани ҳазломез гуфтан.

ҲАЗЛБАРДОР هزل‌بردار ба шӯхӣ тобовар: **ҳазлро ба ҳазлбардор кун** (*зарб.*)

ҲАЗЛБОЗ هزل‌باز шӯхикунанда, шӯхидӯст, шӯх (*сифати одам*).

ҲАЗЛБОЗӢ هزل‌بازی шӯхӣ кардан.

ҲАЗЛГӮӢ هزل‌گویی ҳазл гуфтан, суханбозӣ кардан, ба ҳамдигар суханони ҳазломез гуфтан.

ҲАЗЛГӮЙ هزل‌گوی он ки суханони ҳазломез мегӯяд.

ҲАЗЛДӮСТ هزل‌دوست он ки аз ҳазл хушаш меояд.

ҲАЗЛИЁТ *а.* هزلیات *адш.* шеърҳои ҳазломез, шеър ё асари ҳаҷвӣ.

ҲАЗЛКАШ هزل‌کش ҳазлбоз, ҳазлгӯй; ҳазлбардор.

ҲАЗЛОМЕЗ هزل‌آمیز шӯхиёна, ширинкорона: **суханҳои ҳазломез.**

ҲАЗМ *а.* هضم ҳал шудани таом дар меъда; **ҳазм шудан**.

ҲАЗОҚАТ *а.* حذاقت маҳорат; зиракӣ, доноӣ (*махсусан дар соҳаи тиб*); ҳозиқ будан.

ҲАЗОР I هزار даҳ бор сад, адади 1000.

ҲАЗОР II هزار булбул, ҳазордастон.

ҲАЗОРДАСТОН هزاردستان *ниг.* **ҳазор** II.

ҲАЗОРИСПАНД هزاراسپند *ниг.* **сипанд**.

ҲАЗОРПО هزارپا *зоол.* ҳашараест дарози зардранг, ки баданаш аз ҳалқаҳои зиёд иборат буда, дар зери ҳалқа бисту ду по дорад.

ҲАЗОРСОЛА هزارساله он чи таърихаш ба ҳазор сол мерасад; қадим, қадима: **маданияти ҳазорсола**.

ҲАЗРАТ *а.* حضرت 1.ҳузур, ҳозир шудан. 2. даргоҳ, остона.3. *калимаи таъзим ва эҳтиром дар мавриди зикри номи шахсони бузург*.

ҲАЙ I هی 1. *калимаи танбеҳ ва огоҳонидан* ҳой! 2. *дар мавриди* таъриф, таҳсин ва *баъзан* таассуф *гуфта мешавад*: **ҳай дареғ**!, **ҳай бале**!.

ҲАЙ II هی бисёр, такрор ба такрор, пайиҳам, пайваста, доим.

ҲАЙ III هی :**ҳай кардан** а) пеш кардан, рондан рамаро аз ҷое ба ҷое, одамро аз ҷое; б) рондан, шудгор кардан (заминро).

ҲАЙ IV هی ҳаст, мавҷуд.

ҲАЙ(Й) V *а.* حی 1. *ҷ.* **аҳё**. 2. зинда; *муқоб.* **майит** (мурда). 3. зинда, ҷовид, ҳамеша (*сифати Худованд*).

ҲАЙЪАТ *а.* هیئت//هیأت 1. шакл, сохт, кайфи-

яти чизе: **тасвири ҳайати масъала**. 2. таркиб. 3. илме, ки дар бораи ситораҳо баҳс мекунад; **илми ҳайат** ситорашиносӣ.

ҲАЙАТШИНОС هیأت‌شناس мунаҷҷим, ситорашинос, ахтаршинос.

ҲАЙБАТ *а.* هیبت 1. тарсоварии намуди зоҳирии касе, чизе. 2. савлат, калонӣ, шукӯҳ, воҳима.

ҲАЙБАТАНГЕЗ هیبت‌انگیز воҳимадор, ба воҳимаандозанда.

ҲАЙБАТНОК هیبت ناک бадвоҳима, тарсангез.

ҲАЙВОН *а.* حیوان 1. ҷондор, зинда, ҷонвар, чорпо. 2. *кинояаз* одами нофаҳм, бефаросат; ◊ **ҳайвони нотиқ** одам.

ҲАЙВОНӢ حیوانی *мансуб ба* **ҳайвон:**; **нафси ҳайвонӣ**.

ҲАЙВОНМУРӢ حیوان‌مری офати муромурии чорпо.

ҲАЙВОНОТ *а.* حیوانات *ҷ.* **ҳайвон**; **ҳайвоноти корӣ** чорпои коркунанда.

ҲАЙВОНОТДОРӢ حیوانات‌داری *ниг.* **ҳайвонотпарварӣ**.

ҲАЙВОНОТПАРВАРӢ حیوانات‌پروری чорводорӣ.

ҲАЙВОНСИРАТ حیوان سیرت он ки табиати ғайри инсонӣ дорад, ҳайвонтабиат.

ҲАЙВОНСИФАТ حیوان صفت *ниг.* **ҳайвонсират**.

ҲАЙДАР *а.* حیدر 1. шер. 2. лақаби Алӣ (р) - домоди Муҳаммади пайғамбар (с).

ҲАЙДАХ هیدخ *кит.* аспи ҷавон ва тезу тундрав, ки ба сахтӣ ром шавад, аспи ҷангӣ.

ҲАЙЗ *а.* حیض хунравии ҳармоҳаи зан.

ҲАЙЗБИНӢ حیض‌بینی марҳилаи ҳайз дидани зан.

ҲАЙКАЛ *а.* هیکل 1. пайкар, ҷуссаи одам. 2. сурат, пайкари аз санг тарошида ё аз филизот ё гаҷ рехташуда, муҷассама; **ҳайкал гузоштан** муҷассама сохтан ба ёди воқеае ё касе: **ҳайкали ёдгорӣ**.

ҲАЙКАЛДОР هیکل دار тануманд, қавиҳайкал, бо тану туш.

ҲАЙКАЛӢ هیکلی *мансуб ба* **ҳайкал**; тануманд.

ҲАЙКАЛСОЗ هیکل ساز пайкарасоз.

ҲАЙКАЛСОЗӢ هیکل‌سازی пайкарасозӣ, пайкартарошӣ, муҷассамасозӣ.

ҲАЙКАЛТАРОШ هیکل‌تراش устое, ки аз санг ҳайкал метарошад, пайкартарош.

ҲАЙКАЛТАРОШӢ هیکل‌تراشی ҳайкалсозӣ аз санг, гаҷ *ва г.;* пайкартарошӣ.

ҲАЙРАТ *а.* حیرت чӣ кор кардани худро надониста мондан, таҳайюр, ҳайронӣ; **дар ҳайрат афтодан** чизе нафаҳмида, ҳайрон шуда истодан; **ба ҳайрат андохтан** дар тааҷҷуб монондан.

ҲАЙРАТАНГЕЗ حیرت‌انگیز ҳайратовар, ҳайронкунанда, аҷиб.

ҲАЙРАТАФЗО حیرت افزا *ниг.* **ҳайратангез**.

ҲАЙРАТБАХШ حیرت بخش *ниг.* **ҳайратовар**.

ҲАЙРАТГАҲ حیرت‌گه *ниг.* **ҳайратгоҳ**.

ҲАЙРАТГОҲ حیرت‌گاه *кит.* ҷои тааҷҷуб, макони таҳайюр.

ҲАЙРАТЗАДА حیرت‌زده ҳайрон, мутаҳаййир, сахт ба ҳайратафтода.

ҲАЙРАТКАДА حیرت‌کده *кит.* ҷои таҳайюр, ҳайратгоҳ.

ҲАЙРАТНИГОР حیرت نگار *кит.* он ки нақшу сурати ҳайратбахш мекашад; **хомаи ҳайратнигор** қаламе, ки осори мӯъҷизакорона эҷод мекунад.

ҲАЙРАТОВАР حیرت‌آور ба тааҷҷуб андозанда, аҷиб.

ҲАЙРАТФИЗО حیرت‌فزا сахт ҳайронкунанда, боиси тааҷҷуби зиёд.

ҲАЙРОН *а.* حیران мутаҳаййир, ба ҳайрат афтода; **ҳайрон мондан (шудан)**, чӣ кор кардани худро надониста мондан.

ҲАЙРОНӢ حیرانی дар ҳайрат будан, ҳайратзадагӣ.

ҲАЙС *а.* حیث **:аз ҳайси**... аз ҷиҳати..., аз нуқтаи назари...; **ба ҳайси** ...; ба сифати ...

ҲАЙСИЯТ *а.* حیثیت шоистагӣ, обрӯ, эътибор, нуфуз; қудрату тавоноии маънавӣ.

ҲАЙТАЛ//ҲАЙТОЛ هیطل//هیطال қабилаҳои кӯчии эронӣ, ки дар асрҳои V Осиёи Миёнаро ишғол карданд; яке аз қабилаҳои эфталитҳо.

ҲАЙФ *а.* حیف афсӯс, дареғ, таассуф; **ҳайф шудан** беҳуда нобуд шудан; **ҳайфи ту** дар мавриди маломат ва мазаммат гӯянд; навъи ҷазо.

ҲАЙФО حیفا афсӯс.

ҲАЙҲОТ هیهات калимае, ки дар мавриди тааҷҷуб ва афсӯс гӯянд; дареғ, афсӯс.

ҲАК(К) *а.* حک *кит.* тарошидан, (харошида) нест кардан (*мас., хатро аз болои санг*), соидан, сутурдан.

ҲАКАМ *а.* حکم касе (ҳайате), ки барои ҳукм баровардан дар бораи амале интихоб карда мешавад, довар.

ҲАКАМИЯТ *а.* حکمیت ҳакамӣ, доварӣ, қазоват.

ҲАКИМ *а.* حکیم 1. донандаи илмҳои ҳикмат, донишманд. 2. табиб, пизишк.

ҲАКИМОНА حکیمانه аз рӯи ҳикмат; донишмандона: **сухани ҳакимона.**

ҲАККОК *а.* حکاک нигинтарош, он ки навишта (ё нақше)-ро ба рӯи филиз ё нигин меканад.

ҲАККОКӢ حکاکی шуғл ва амали ҳаккок: **ҳаккокӣ кардан**.

ҲАҚ(Қ) *а.* حق 1. рост, дуруст; **гапи ҳақ** гапи рост, гапи дуруст. 2. ростӣ, дурустӣ, ҳақиқат. 3. баҳра, музд, ҳисса; **ҳаққи меҳнат** музди кор; **ҳақ додан** музд додан; **дар ҳаққи**... а) дар бораи..., оид ба...; б) барои; **ба ҳаққи Худо** қасам; **ҳақ асту рост** *ибораест, ки вақти атса задани касе гӯянд*; **ҳаққи намак** миннатдорӣ дар муқобили некии касе.

ҲАҚБИН حقبین бовиҷдон, бошараф, одил, адолатнок.

ҲАҚВАР حق ور *ниг.* **ҳақдор**.

ҲАҚГУЗОР حقگذار 1. он ки қадру арзиш ва некии дигаронро медонад ва сипосгузори онон аст. 2. *ниг.* **ҳақшинос**.

ҲАҚГУЗОРӢ حقگذاری 1. қадрдонӣ; шукргузорӣ. 2. *ниг.* **ҳақшиносӣ**.

ҲАҚГӮ(Й) حقگو(ی) он ки ҳаққи гапро мегӯяд, ҳақиқатгӯй, ростгӯй.

ҲАҚГӮӢ حقگویی гуфтани ҳақиқат, ростгӯӣ.

ҲАҚДЕҲ حقده ҳақдиҳанда, боздиҳандаи музд; *маҷ.* довари ҳақиқат, ростӣ.

ҲАҚДИҲӢ حقدهی пардохтани ҳақ, боздиҳандагии музд, додани ҳаққулхизмат.

ҲАҚДОР حق دار 1. он ки ҳақ ба ҷониби ӯст. 2. он ки ба коре ҳуқуқ дорад. 3. сазовор.

ҲАҚДӮСТ حق دوست *ниг.* **ҳақиқатдӯст**.

ҲАҚИҚ *а.* حقیق *кит.* лоиқ, сазовор, шоиста, муносиб.

ҲАҚИҚАТ *а.* حقیقت 1. ростӣ, дурустӣ. 2. асли ҳар чиз, моҳият. 3. воқеият; **ҳақиқати таърихӣ** он чи дар таърих рӯй додааст; **дар ҳақиқат** аз рӯи ростӣ ва дурустӣ.

ҲАҚИҚАТАН *а.* حقیقتاً дар ҳақиқат, дар воқеъ.

ҲАҚИҚАТБИН حقیقت بین он ки ба ҳама чиз аз назари ҳақиқат менигарад, воқеъбин.

ҲАҚИҚАТГӮӢ حقیقتگویی ростқавлӣ, ростгӯӣ.

ҲАҚИҚАТГӮЙ حقیقتگوی он ки сухани рост мегӯяд, ҳақгӯй.

ҲАҚИҚАТДӮСТ حقیقتدوست ҳақдӯст, ростидӯст, адолатдӯст, ҷонибдори ҳақиқату адолат.

ҲАҚИҚАТДӮСТӢ حقیقتدوستی ҳақдӯстӣ, ростидӯстӣ, адолатдӯстӣ, ҷонибдории ҳақиқату ростӣ.

ҲАҚИҚАТНАЗАР حقیقتنظر он ки фикру мулоҳизаҳои дуруст дорад, дурустфикр.

ҲАҚИҚАТНИГОР حقیقت نگار он ки рост ва дурустии воқеаро тасвир мекунад.

ҲАҚИҚАТПАРДОЗ حقیقت‌پرداز он ки ҳақиқатро мегӯяд, ростгӯй.

ҲАҚИҚАТҶӮӢ حقیقت جویی аз пайи барқарор намудани ҳақиқату адолат будан.

ҲАҚИҚАТҶӮЙ حقیقت‌جوی он ки аз пайи барқарор намудани ҳақиқату адолат аст, хоҳанда ва ҷӯяндаи ҳақиқат.

ҲАҚИҚАТШИНОС حقیقت‌شناس он ки аз ҳақиқат огоҳ аст, шиносандаи ҳақиқат; одил: **ҳақиқатшиноси боинсоф**.

ҲАҚИҚАТШИНОСӢ حقیقت‌شناسی донистани ҳақиқат; одилӣ, боинсофӣ.

ҲАҚИҚӢ حقیقی аслӣ, воқеӣ.

ҲАҚИР *а.* حقیر 1. залил, хор, забун, паст; назарногир: **одами ҳақир**. 2. дар мавриди худро камтар шуморидан нисбат ба худ гуфта мешавад; *муқ.* **банда, камина**.

ҲАҚИРӢ حقیری хорӣ, пастӣ, забунӣ.

ҲАҚИРОНА حقیرانه назарногир, камқадр; **кулбаи ҳақирона**.

ҲАҚҚ *а.* حق *ниг.* **ҳақ**.

ҲАҚҚАН *а.* حقاً баростӣ ва дурустӣ.

ҲАҚҚИМАРДУМХӮР حق‌مردم‌خور он ки мол, музди кори касони дигарро аз худ мекунад.

ҲАҚҚО حقا ба ростӣ, ба дурустӣ.

ҲАҚҚОБА حق آبه музд ба баҳои об; ҳиссае аз об, ки ба касе ё ба ҷое мерасад.

ҲАҚҚОНИЯТ *а.* حقّانیت ҳақ будан, дурустию ростӣ.

ҲАҚҚОНӢ حقانی аз рӯи ҳақ, рост, дуруст.

ҲАҚҚУЗЗАҲМАТ *а.* حق الزحمت музд, подоши меҳнат, кор (*бештар дар мардикорӣ*).

ҲАҚҚУЛАМАЛ *а.* حق‌العمل ширинкома, даллолона, ҳаққи даллолӣ.

ҲАҚҚУЛҚАДАМ *а.* حق‌القدم *кит.* поймузд, музди пой, ки ба табиб ё қосид медоданд.

ҲАҚҚУЛҚАЛАМ *а.* حق‌القلم ҳаққи қалам, музди асари чопшуда.

ҲАҚҚУЛЛОҲ *а.* حق الله *таър.* ҳиссае, ки имоми деҳа дар сари хирман аз ҳосили деҳқон мегирифт.

ҲАҚҚУЛУБУР *а.* *кит.* حق‌العبور 1. хироҷ, боҷ, ки барои гузаштани одамон ё гузаронидани мол аз як мамлакат ба мамлакати дигар пардохта мешавад. 2. ҳуқуқ доштан барои аз як марз ба марзи дигар гузаштан.

ҲАҚҚУССАҲМ *а.* حق‌السهم ҳаққи саҳм, фоидаи саҳмдорон, ки мувофиқи сармояи худ аз ширкат мегиранд.

ҲАҚНАШИНОС حق‌نشناس *ниг.* **ҳақношинос**.

ҲАҚНАВОЗ حق‌نواز он ки ҳақро мӯҳтарам мешуморад.

ҲАҚНОГУЗОР حق‌ناگذار *ниг.* **ҳақношинос**.

ҲАҚНОШИНОС حق‌ناشناس носипос, ношукр, кӯрнамак.

ҲАҚНОШИНОСӢ حق‌ناشناسی ношукрӣ, кӯрнамакӣ, носипосӣ.

ҲАҚОИҚ *а.* حقایق *ҷ.* **ҳақиқат**.

ҲАҚОИҚПАЗИР حقایق‌پذیر *ниг.* **ҳақиқатшинос**.

ҲАҚОИҚШИНОС حقایق شناس *ниг.* **ҳақиқатшинос**.

ҲАҚОИҚШУНАВ حقایق‌شنو он ки ба суханони рост гӯш медиҳад.

ҲАҚОРАТ *а.* حقارت дашном, таҳқир; **ҳақорат додан (кардан)** дашном додан.

ҲАҚОРАТОМЕЗ حقارت‌آمیز таҳқиркунанда: **ҷавоби ҳақоратомез.**

ҲАҚПАРАСТ حق پرست 1. тарафдори ҳақиқату адолат, пуштибони ҳақиқат ва адолат. 2. диндор, тақводор, порсо.

ҲАҚПАРАСТӢ حق‌پرستی 1. тарафдорӣ, пуштибонии ҳақиқату адолат кардан. 2. диндорӣ, тақводорӣ, порсоӣ.

ҲАҚРАВӢ حق‌روی росткорӣ, дурусткорӣ, адлу инсоф.

ҲАҚТАЛАБ حق‌طلب он ки музди кор, ҳаққи

худро талаб мекунад.

ҲАҚҶӮ حق جو ҷӯяндаи ҳақиқат.

ҲАҚШИНОС حق شناس он ки ба қадри некии касе мерасад, вафодор, сипосгузор.

ҲАҚШИНОСӢ حق شناسی ба қадри некии касе расидан, вафодорӣ, сипосгузорӣ.

ҲАЛ(Л) I *а.* حل кушодан, кушоиш, кушода шудан; бартараф кардан, файсал; **ҳалли масъала** файсал ёфтани масъала.

ҲАЛ(Л) II *а.* حل маҳлул шудани чизе дар дохили чизе (*мас., намак ё доруи хока дар об, хӯрок дар меъда*).

ҲАЛ(Л) III *а.* حل хокаи зар (нукра), ки бо он чизҳоро зарандуд мекунанд ё бо моеи он менависанд; **ҳалл давондан** бо зар (нуқра) андудан болои чизеро.

ҲАЛАКИШ هلكيش **:ҳалакиш додан** *гуфт.* 1. киш-киш кардани саг сари касе ё чизе. 2. *маҷ.* касеро тез карда ба касе барангехтан.

ҲАЛАПАНД هله پند *кит.* коҳил, танбал, бебанду бар.

ҲАЛВО *а.* حلوا хӯрдании ширине, ки аз орд равған ва шира тайёр мекунанд, ширинӣ.

ҲАЛВОГАР حلوا گر *ниг.* **ҳалвопаз**.

ҲАЛВОГАРӢ حلوا گری *ниг.* **ҳалвопазӣ**.

ҲАЛВОГАРХОНА حلواگرخانه коргоҳи ҳалвогар.

ҲАЛВОӢ حلوا یی дастовезе аз ширинӣ ва нон, ки ба тӯҳфа мебаранд.

ҲАЛВОМАҒЗӢ حلوا مغزی ҳалвое, ки аз мағзи бодом, писта *ва м. ин* омода мешавад.

ҲАЛВОПАЗ حلواپز он ки ҳалво мепазад.

ҲАЛВОПАЗӢ حلواپزی ҳалво пухтан, касби ҳалвопаз.

ҲАЛВОТАРОШ حلواتراش корде, ки дар мавриди тайёр кардани ҳалво истифода мешавад.

ҲАЛВОФУРӮШ حلوافروش фурӯшандаи ҳалво.

ҲАЛВОФУРӮШӢ حلوافروشی фурӯхтани ҳалво; ҷои фурӯши ҳалво.

ҲАЛИЛ *а.* هليل *гуфт.* хуб пухташуда, дампаз (*оид ба* гӯшт).

ҲАЛИЛА I *а.* حليله зан, завҷа, зани қонунӣ.

ҲАЛИЛА II *а.* هليله *бот.* як навъ растании талхмазае, ки аз он барои рафъи касалиҳои меъда дору тайёр мекунанд.

ҲАЛИЛОБ(А) هليلآب//هليلآبه *хӯр.* як навъ таоме, ки аз обу орд бо иловаи андаке равған ҷиҳати нигоҳдошти қуввату дармон ба маризон медиҳанд.

ҲАЛИМ I *а.* حليم одами нармдил, хушхулқ.

ҲАЛИМ II *а.* هليم оше, ки аз гандуми пӯстканда ва гӯшт мепазанд, ярма.

ҲАЛИМӢ حليمی нармдилӣ, хушхулқӣ.

ҲАЛИМОНА حليمانه хушҳолона, мулоимона; бурдборона, таҳаммулкорона.

ҲАЛИСА//ҲАРИСА *а.* هليسه//هريسه хӯрокест, ки аз ярмаи гандум ва гӯшти пухта тайёр мешавад.

ҲАЛКУНАНДА حل كننده асосӣ, муҳим, қатъӣ.

ҲАЛҚ *а.* حلق гулӯ; **ҳалқ тар кардан** об хӯрдан.

ҲАЛҚА *а.* حلقه 1. ҳар чизи давра ва доирашакл, ки даруннаш холӣ бошад: **ҳалқаи дар.** 2. давра, доира; **ҳалқаи иҳота** доираи муҳосира. 3. гӯшвора. 4. печутоби мӯй; **ҳалқа-ҳалқа** доира-доира, гирд-гирд, гиреҳ-гиреҳ.

ҲАЛҚАБАНДӢ حلقه‌بندی ҳалқа андохтан, гиреҳбандӣ; ҳалқа задан (*ба панҷаи паранда ва моҳиҳо*).

ҲАЛҚАБАГӮШ حلقه‌بگوش мутеъ, фармонбардор: **ғуломи ҳалқабагӯш.**

ҲАЛҚАБАРГӮШ حلقه برگوش *ниг.* **ҳалқабагӯш.**

ҲАЛҚАВӢ حلقوی 1. ҳалқагӣ, пархунӣ. 2. доирашакл, мудаввар; **роҳи ҳалқавӣ** роҳи давродавр.

ҲАЛҚАВОР حلقه‌وار доирашакл, ҳалқазада, гиреҳмонанд.

ҲАЛҚАГӢ حلقگی *ниг.* **ҳалқавӣ**.

ҲАЛҚАДАВАК حلقه‌دوک ҳалқаи нӯги арғамчин, ки вақти аз он ҳалқа гузаронида кашидан арғамчин тез мегузарад.

ҲАЛҚАДАВОНАК حلقه‌دوانک *ниг.* **ҳалқадавак**.

ҲАЛҚАДОР حلقه دار ҳалқанок, ҳалқа-ҳалқа, аз ҳалқаҳо иборат.

ҲАЛҚАМОНАНД حلقه مانند *ниг.* **ҳалқавор**.

ҲАЛҚАНОК حلقه ناک *ниг.* **ҳалқадор**.

ҲАЛҚАПЕЧ حلقه‌پیچ **:ҳалқапеч кардан** иҳота кардан, давродаври чизеро печонда гирифтан.

ҲАЛҚАПУШТ حلقه‌پشت *кит.* 1. пуштхамида. 2. *маҷ.* мутеъ, фармонбардор, банда.

ҲАЛҚАШАКЛ حلقه شکل *ниг.* **ҳалқамонанд**.

ҲАЛҚБИН حلق بین *тиб.* асбоби муоинаи гулӯ.

ҲАЛҚӢ حلقی *мансуб ба* **ҳалқ**; **овози ҳалқӣ** *зби.* овозҳое, ки дар ҳалқ ҳосил мешаванд «чун овози «ҳо-и ҳуттӣ».

ҲАЛҚУМ حلقوم ҳалқ, гулӯ.

ҲАЛҚУМӢ حلقومی *ниг.* **ҳалқӣ**.

ҲАЛЛ *а.* حل *ниг.* **ҳал** 1, 2.

ҲАЛЛОЛ *а.* حلال кушояндаи гиреҳ, осонкунандаи коре; **ҳаллоли мушкилот** гиреҳкушои мушкилиҳо.

ҲАЛЛОС هلاس ҳаллос задан, ҷаҳидан, ҷаҳида гузаштан аз болои чизе.

ҲАЛЛОҶ *а.* حلاج он ки пахтаро аз пунбадона ҷудо мекунад

ҲАЛЛОҶИХОНА حلاجی‌خانه хонаи махсус, ки дар он дастгоҳи ҳаллоҷӣ кор мекунад.

ҲАЛЛОҶӢ حلاجی чархи дастӣ барои ҷудо кардани пунба аз пунбадона; **аз ҳаллоҷӣ гузаронидан** *маҷ.* касеро ҳаматарафа таҳқиқу тафтиш кардан.

ҲАЛОВАТ *а.* حلاوت ширинӣ, лаззат; ҳузуру ҳаловат, роҳату лаззат; **ҳаловат бурдан** лаззат бурдан аз чизе.

ҲАЛОВАТБАХШ حلاوت بخش лаззатбахш.

ҲАЛОК *а.* هلاک 1. нест шудан, нобуд шудан, мурдан дар натиҷаи ягон ҳодисаи баду ногувор. 2. *гуфт.* монда шудан; **ҳалок кардан** а) нобуд кардан, талаф намудан; б) монда кардан касеро бо коре; **ҳалок шудан** а) нобуд шудан, мурдан; б) монда шудан.

ҲАЛОКАТ *а.* هالاکت нобуд шудан, талаф шудан, марг (*дар натиҷаи ягон фалокат*).

ҲАЛОКӢ هلاکی мондагӣ, касолат, хастагӣ.

ҲАЛОКАТАНГЕЗ هلاکت‌انگیز несткунанда; марговар: **хатари ҳалокатангез**.

ҲАЛОКАТОВАР هلاکت‌آور нобудкунанда, несткунанда, ҳалокгардонанда.

ҲАЛОЛ *а.* حلال 1. раво, ҷоиз, иҷозатдода; *муқоб.* **ҳаром**. 2. чизе, ки пок ва хӯрданаш раво бошад; **одами ҳалол** одами пок, ростгӯй ва дурусткор; **нони ҳалол** а) нони бо меҳнат бадастомада; б) *маҷ.* нони чӯпонӣ.

ҲАЛОЛА *а.* حلاله ҷоиз (шудан), ҳалол, раво (гардида), зани сеталоқа, ки муваққатан дар никоҳи марди дигар буда аз ӯ талоқ гирад ва ба шавҳари худ биравад.

ҲАЛОЛЗОДА حلال‌زاده 1. фарзанде, ки аз падару модари қонунӣ зоида шудааст. 2. *маҷ.* одами пок, ростқавл, амин.

ҲАЛОЛКОР حلال کار дурусткор, бовиҷдон.

ҲАЛОЛКОРӢ حلال‌کاری дурусткорӣ, бовиҷдонӣ.

ҲАЛОЛКОРОНА حلال‌کارانه дурусткорона, бовиҷдонона.

ҲАЛОЛӢ حلالی ҳалол будан аз нуқтаи назари шариат ва қонун, қонунӣ будан; **ба ҳалолӣ** мувофиқи шариат ва қонун; **ҳалолӣ кардан** маросиме, ки барои аз нав ба никоҳ даровардани зани сеталоқа сурат мегирад; *муқ.* **ҳалола**.

ҲАЛОЛНАМАКӢ حلال‌نمکی миннатдорӣ, сипосгузорӣ дар бадали некӣ.

ҲАЛОҲИЛ *a.* هلاهل захри кушанда.

ҲАЛОҲИН هلاهين *кит.* ҳон, огоҳ бош.

ҲАЛПАЗИР حل پذير *ниг.* **ҳалшаванда** 1.

ҲАЛТАЛАБ حل‌طلب он чи бояд ҳал ва файсал ёбад: **масъалаи ҳалталаб**.

ҲАЛФО *a.* حلفا *кит.* гиёҳе, ки аз он бурё (ҳасир) мебофанд.

ҲАЛҲАЛА هلهله *кит.* фарёди шодӣ, ғалоғула ва ғавғои шодиомез, ғавғои бо шӯру шавқ ва шодӣ.

ҲАМ هم 1. *пайвандак* якдигар, ҳамдигар, боз, низ; **аз паҳлуи ҳам; аз ин ҷо ҳам мегузарем; ҳам... ва ҳам** низ... ва низ: **ҳам инаш ва ҳам онашро мебарем; ба (бо) ҳам** бо якдигар, дар як ҷо, ҳамроҳ. 2. *ҷузъи пешини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* дар як кор ё чиз шарик будани ду кас ё ду чиз: **ҳамзабон, ҳамкор, ҳамнишин...**

ҲАМ(М) *a.* هم *кӯҳ.* 1. андӯҳ, ғусса, ғам. 2. обшаванда, маҳлулшаванда. 3. бартарафсозӣ, дурсозӣ.

ҲАМА همه *ҷонишини муайянӣ* тамоми, ҷумлаи; **ҳама шаб** тамоми шаб; **ҳама одамонро** ҷумлаи одамонро.

ҲАМАБИН I همه‌بين чашме, ки доираи бинишаш васеъ аст (*сифати чашм*).

ҲАМАБИН II همه بين каси доираи бинишаш васеъ, васеъбин.

ҲАМАБОБ همه باب боби ҳама, маъқули ҳама.

ҲАМАВЛОД هم اولاد *мансуб ба* **авлод** (насл); ба як авлод (насл) тааллуқдошта.

ҲАМАВЛОДӢ هم اولادى мутааллиқ ба як авлод (насл) будан.

ҲАМАГӢ همگی ҳама, тамоман, қуллиятан, ҷумла.

ҲАМАГОН همگان ҳама, умум: **моли ҳамагон.**

ҲАМАГОНӢ همگانی мутааллиқ ба ҳама, умумӣ, саросарӣ.

ҲАМАГУНА همه‌گونه ҳар хел, ҳарранг, гуногун.

ҲАМАДОН همه دان доно.

ҲАМАКНУН هم‌اکنون ҳоло, акнун, дар ҳоли ҳозир.

ҲАМАКОРА همه‌کاره он ки ҳама кор аз дасташ меояд; он ки ба ҳама кор мечаспад (*сифати манфӣ*).

ҲАМАҚИДА هم‌عقيده ду нафари дорои як маслаку як ақида, ҳамфикр.

ҲАМАЛ *a.* حمل 1. барра, бачаи гӯсфанд. 2. моҳи аввали солшумории шамсӣ (22 март-22 апрел).

ҲАМАМОҲА همه ماهه ҳармоҳа, ҳар моҳ.

ҲАМАНДЕШ هم انديش ҳамфикр, ҳамақида.

ҲАМАНДЕШӢ هم‌انديشى ҳамфикрӣ, ҳамақидагӣ.

ҲАМАНДОЗА هم اندازه 1. аз рӯи андоза баробар. 2. аз рӯи шакл якхела. 3. мувофиқ, муносиб, мутаносиб.

ҲАМАНДОМ هم‌اندام ҳамафт, одаме, ки ба каси дигар бисёр монанд бошад.

ҲАМАПУРСӢ همه پرسى назархоҳии умумӣ, референдум.

ҲАМАРЗ I هم‌ارز арзиши якхела доштан, ҳамарзиш.

ҲАМАРЗ II هم‌عرض фарохӣ ва васеии якхеладошта.

ҲАМАРЗИШ هم ارزش арзиши ягонадошта, баробараҳамият, баробарқимат.

ҲАМАРЗИШӢ هم‌ارزشى арзиши якхела доштан, баробараҳамиятӣ, баробарқиматӣ.

ҲАМАРЗӢ هم ارزى *ниг.* **ҳамарзишӣ**.

ҲАМАРӮЗА همه روزه ҳаррӯза, ҳар рӯз.

ҲАМАСОЛА همه ساله ҳарсола, солона, ҳар сол.

ҲАМАСР هم عصر муосир, ҳамзамон.

ҲАМАТАН همه‌تن *кит.* аз сар то по, тамоман, комилан.

ҲАМАТАРАФА همه‌طرفه 1. аз ҳар тараф; **ҳаматарафа фикр кардан** ҳама ҷониби корро мулоҳиза кардан. 2. ҳамаро дарбаргиранда, ҷомеъ: **дар ин кор дониши**

ҳаматарафа лозим аст.

ҲАМАФАҲМ همه فهم 1. донанда ва фаҳмандаи ҳама чиз. 2. барои ҳама фаҳмо, оммафаҳм: **забони содаи ҳамафаҳм, калима ва ибораҳои ҳамафаҳм.**

ҲАМАҶОГАРД همه جا گرد ҳарҷогард.

ҲАМАҶОНИБА همه جانبه *ниг.* **ҳаматарафа**.

ҲАМАҶОЯ همه‌جایه 1. ҳарҷоӣ, умумӣ. 2. ҳамаҷо, дар ҳама ҷо, дар ҳар макон.

ҲАМБАЗМ هم بزم ҳамтабақ.

ҲАМБАНД همبند дар як банд буда, бандиёне, ки дар як зиндон ва бандихона будаанд.

ҲАМБАНДӢ همبندی *мансуб ба* **ҳамбанд**; ҳамбанд будан.

ҲАМБАР هم‌بر баробар, қарин; монанд, назир.

ҲАМБАРӢ هم‌بری баробарӣ, қаринӣ; монандӣ, ҳамназир; баробарӣ аз рӯи фарохӣ, васеӣ.

ҲАМБАСТА هم بسته дорои як таркиб; вобаста бо ҳам; алоқаманд.

ҲАМБАСТАГӢ هم بستگی алоқа, робита.

ҲАМБАТН هم‌بطن ҳамшикам, модаряк, таваллудшуда аз як модар.

ҲАМБИСТАР هم بستر зан нисбат ба шавҳар ва шавҳар нисбат ба зан.

ҲАМБОЗ هم باز ҳамто, ҳариф.

ҲАМБОЗӢ همبازی бо якдигар дар ҳоли бозӣ будан, ҳарифӣ.

ҲАМБОЛИН هم بالین *ниг.* **ҳамбистар**.

ҲАМБОЛӢ همبالی ҳампарвозӣ, ҳамроҳӣ дар паридан.

ҲАМБОЛО هم بالا *ниг.* **ҳамқад**.

ҲАМБОЛОӢ همبالایی ҳамқадӣ, қаду қомати яххела доштан.

ҲАМВАЗН هم وزن ду чизи аз ҷиҳати вазн бо ҳам баробар.

ҲАМВАТАН هم وطن нисбати ду нафари дар як ватан зоидашуда.

ҲАМВАТАНӢ هم وطنی аз як ватан будан.

ҲАМВИЛОЯТ هم ولایت зодаи як вилоят; ҳамватан.

ҲАМВИСОҚ هم‌وثاق *кит.* 1. ҳамхона, ҳамманзил. 2. ҳамбистар, ҳамхоба; мард, ҳамсар, зан. 3. ҳамсоя, ҳамҳуҷра.

ҲАМВОР هموار 1. мусаттаҳ, тахт; **ҳамвор кардан** тахт ва мусаттаҳ кардан. 2. ба як қарор, мавзун: **ҳамвор ҳаракат кардан**.

ҲАМВОРА همواره ҳамеша, пайваста, пай дар пай, доим.

ҲАМВОРГАРД هموارگرد он ки ё он чи ором ҳаракат мекунад; муназзам, мавзун раванда.

ҲАМВОРӢ همواری мусаттаҳӣ; замини тахт.

ҲАМВОРКӮҲ هموارکوه паҳнкӯҳ, пуштакӯҳ.

ҲАМВОРСОЗӢ هموارسازی тахт кардан, баробар кардан.

ҲАМГАВҲАР هم‌گوهر ҳамзод, ҳамавлод, аз як дудмон, дорои як оин; ҳамасл, ҳамзот, ҳамнажод.

ҲАМГАП همگپ мусоҳиб, ҳамсӯҳбат; **ҳамгап шудан** (*бо касе*) бо касе сӯҳат кардан, бо касе шинос шудан.

ҲАМГАР همگر бофанда, руфӯгар, пинадӯз.

ҲАМГАРДАН همگردن *кит.* ҳамкор, шарик.

ҲАМГАРӢ همگری бофандагӣ, руфӯгарӣ, пинадӯзӣ.

ҲАМГИНОН همگنان ҳама, ҳамагӣ; ҳамҷинсон, ҳамкорон.

ҲАМГИР همگیر бо ҳам вохӯранда, бо ҳам дучоршаванда.

ҲАМГИРО همگیرا дарбаргирандаи якчанд соҳа, фарогирандаи чанд самту мазмун; **таълими ҳамгиро** таълим бо фарогирии ду ва бештар фан.

ҲАМГИРОӢ همگیرایی якҷоя кардан, бо ҳам омадан: **ҳамгироии иқтисодӣ**.

ҲАМГУЗАР هم‌گذر нисбати ду нафари дар як гузар зиндагикунанда ба ҳамдигар, ҳаммаҳалла.

ҲАМГУН(А) همگون//همگونه *ниг.* **ҳамранг**.

ҲАМГУНӢ همگونی *ниг.* **ҳамрангӣ**.

ҲАМГУНСОЗӢ همگون سازی ба як шакл даровардан, як хел кардан.

ҲАМГУРӮҲ هم‌گروه 1. мутааллиқ ба як гурӯҳ. 2. ҳамроҳ, якҷоя. 3. муттафиқона.

ҲАМГӮША هم‌گوشه 1. ҳамсоя. 2. баробар, ягона, ҳамҷинс.

ҲАМГӮШТ همگوشت рафиқ, шарик, пуштибони ҳамдигар; пайваст, муттаҳид.

ҲАМД *а.* حمد ситудан, ситоиш, сипос; **ҳамду сано** ситоиши бисёр.

ҲАМДАВРА هم دوره *ниг.* **ҳамаср**.

ҲАМДАМ همدم ҳамнафас, дӯсти бисёр наздик, ҳамнишин.

ҲАМДАМӢ همدمی ҳамнафасӣ, дӯстии бисёр наздик доштан, ҳамнишинӣ.

ҲАМДАРД همدرد он ки шарики ғаму дарди дигарӣ бошад, ду нафаре, ки ба як дард ё кулфат дучоранд.

ҲАМДАРДӢ همدردی ба ғаму дарди касе шарик будан; **ҳамдардӣ изҳор кардан** ба сабаби рӯй додани мусибате касеро дилбардорӣ кардан.

ҲАМДАРДОНА همدردانه хайрхоҳона, бошафқатона, дилсӯзона.

ҲАМДАРС هم‌درس нисбати ду нафаре, ки дар як ҷо дарс мехонанд ё хондаанд, шарикдарс.

ҲАМДАРСӢ هم‌درسی ҳамдарс будан, ҳамсинфӣ.

ҲАМДАСТ هم دست шарик ва ҳамроҳ дар коре; ду нафаре, ки кореро якҷоя ба ҷо меоранд; **ҳамдаст шудан** *(бо касе)* рафиқ, ҳамкор шудан бо касе.

ҲАМДАСТӢ هم‌دستی мадад ва ёрӣ ба ҳамдигар дар иҷрои коре, ҳамкорӣ.

ҲАМДАСТОН هم دستان *ниг.* **ҳамдостон**.

ҲАМДЕҲА هم دهه ду нафари сокини як деҳа, ҳамқишлоқ.

ҲАМДИГАР همدیگر яке бо дигаре, якдигар; **бо ҳамдигар** яке бо дигаре.

ҲАМДИГАРӢ همدیگری бо ҳамдигар будан: **муносибати ҳамдигарӣ**.

ҲАМДИГАРФАҲМӢ همدیگرفهمی бо ҳамдигар муросо кардан, ҳамдигарфаҳм будан.

ҲАМДИЁР هم دیار *ниг.* **ҳамватан**.

ҲАМДИЛ همدل дорои як маслак ва маром; муттафиқ.

ҲАМДИЛӢ همدلی якдилӣ, дар фикру ақида бо ҳам шарик ва муттафиқ будан.

ҲАМДИН هم‌دین пайрави як дин, онҳое, ки ба як дин эътиқод доранд.

ҲАМДОМОН همدامان яке аз онҳое, ки ду хоҳарро ба занӣ гирифтаанд, боҷа.

ҲАМДОСТОН هم‌داستان *кит.* ҳамкор, ҳамақида, шарик, улфат.

ҲАМДОСТОНӢ هم‌داستانی *кит.* ҳамкорӣ, ҳамақидагӣ, шарикӣ, улфатӣ.

ҲАМДУНА *а.* حمدونه маймун, бӯзина.

ҲАМДУРУД هم درود 1. ду ё якчанд кас, ки ба ҳамдигар ҳамсалом ҳастанд 2. *маҷ.* ду ё якчанд каси бо ҳам ошно.

ҲАМДӮКОН هم د(و)کان 1. он ки бо дигаре дар як дӯкон кор мекунад. 2. *маҷ.* ҳамнишин, қарин, дӯсти наздик.

ҲАМДӮШ همدوش 1. ду нафари ба қаду баст бо ҳам баробар. 2. баробар, шарик, ҳамкор.

ҲАМДӮШӢ همدوشی баробарӣ, шарикӣ, ҳамкорӣ.

ҲАМЕ همی *кит.* пешванд ва пасоянди феъли, ки бо феълҳо омада давомнокии амалро ифода мекунад: **ояд ҳаме, ҳамеояд.**

ҲАМЕДУН همیدون *кит.* 1. инчунин, ҳамчунин. 2. акнун, ҳоло, дарҳол.

ҲАМЕЛ *а.* حمیل чизҳои ба ришта кашидашуда.

ҲАМЕША همیشه доимо, ҳамавақт, ҳамвора.

ҲАМЕШАБАҲОР همیشه‌بهار 1. гулест зард-ранги кӯтоҳпоя. 2. *маҷ.* доим шукуфон, сабзу хуррам: **диёри ҳамешабаҳор**.

ҲАМЕШАГӢ همیشگی доимӣ; одати ҳамешагӣ, ба таври доимӣ.

ҲАМЕШАСАБЗ همیشه‌سبز ҳамешабаҳор: **рустаниҳои ҳамешасабз**.

ҲАМЕШАҲОЗИР همیشه‌حاضر ҳамеша омода, ҳамеша ҳузурдошта.

ҲАМЁН همیان 1. халтачае, ки ба он пул андохта ба миёнбанд мебастанд, пулхалта. 2. асбоби чандваракаи кисагӣ, ки дар он пул, корти ташриф (визитка) ва дигар коғазҳои тунукро нигоҳ медоранд. 3. камарбанд, эзорбанд.

ҲАМЁРӢ همیاری ёрии (дастгирии) ҳамдигарӣ, муовинат: **ҳамёрии иқтисодӣ**.

ҲАМЗА I *а.* همزه яке аз аломатҳои хати арабӣ, ки сактаро ифода мекунад ва ба шакли ء нишон дода мешавад.

ҲАМЗА II *а.* حمزه 1. *кит.* тартезак, як навъ алафи тундмазаи хӯрданӣ. 2. номи амаки Муҳаммади пайғамбар (с), ки аз нахустин муҷоҳидон буд.

ҲАМЗАБОН هم زبان 1. касоне, ки бо як забон гап мезананд. 2. ба як забон, забон як карда; муттафиқ.

ҲАМЗАБОНӢ هم زبانی 1. умумӣ, забони ягона доштан. 2. *маҷ.* муттафиқӣ, ягонагӣ.

ҲАМЗАМОН همزمان зиндагикунанда дар як замон, муосир.

ҲАМЗИСТӢ همزیستی дар як замон ва дар як ҷо зистан бо ҳам; **ҳамзистии мусолиматомез** бо ҳам дар як ҷо, бо сулҳу мусолимат зиндагӣ кардан.

ҲАМЗОД همزاد 1. ҳамсин, ҳамсол. 2. ду бачаи аз як батн зоидашуда.

ҲАМЗОНУ همزانو 1. ҳамнишин. 2. *маҷ.* ҳамсӯҳбат.

ҲАМЗОТ همذات *ниг.* **ҳамгавҳар**.

ҲАМЗӮР همزور онҳое, ки зӯри нерӯ ва қувваташон ба ҳам баробар аст, баробарқувват.

ҲАМИД *а.* حمید *кит.1.* писандида, хуб, нек, сутуда. 2. сифати Худо.

ҲАМИДА *а.* حمیده *муаннаси* **ҳамид**.

ҲАМИМ *а.* حمیم *кит.* 1. оби гарм, ба вижа оби гарми ногувори дӯзах.2. дӯсти холис, самим(ӣ).

ҲАМИ(Й)ЯТ *а.* حمیت ғайрат, орият, нангу ор.

ҲАМИН همین *ҷонишини ишоратӣ* (ишора ба чизи наздик) ин, худи ин; **ҳамин ки** вақте ки, дар баробари...: **ҳамин ки дидед, чеғ занед**.

ҲАМИНРӮЗА همین روزه имрӯза, марбути имрӯз.

ҲАМИНҶО(Й)Ӣ همین جایی бумӣ, ватандор.

ҲАМИНШАБА همین شبه мутааллиқ ба ҳамин шаб, марбути имшаб.

ҲАМИРС هم ارث ҳаммерос.

ҲАМКАСБ هم‌کسب ду нафаре, ки бо касбу кори якхела машғуланд.

ҲАМКАСБӢ هم‌کسبی умумияти касбӣ, якхела будани навъи фаъолият.

ҲАМКЕШ هم کیش *ниг.* **ҳаммазҳаб**.

ҲАМКЕШӢ هم کیشی *ниг.* **ҳаммазҳабӣ**.

ҲАМКИСА هم کیسه *ниг.* **ҳамкоса** 2.

ҲАМКИТФ هم کتف *ниг.* **ҳамдӯш**.

ҲАМКОР همکار ду нафаре, ки як касбу пеша доранд, рафиқи корӣ, ҳамкасб.

ҲАМКОРӢ همکاری кор ва фаъолияти якҷоя; дастгирии кори якдигар.

ҲАМКОСА هم‌کاسه 1. ҳамтабақ. 2. *маҷ.* шарик, рафиқ, дӯсти наздик.

ҲАМКУРС هم‌کورس нисбати донишҷӯёни як курси мактаби олӣ ба ҳамдигар.

ҲАМҚАБИЛА هم‌قبیله мансубони як қабила.

ҲАМҚАВМ هم قوم *ниг.* **ҳамқабила**.

ҲАМҚАД هم قد ду нафари дар қад бо ҳам баробар, баробарқад.

ҲАМҚАДАМ هم قدم нисбати касоне, ки

роҳеро якҷоя мепаймоянд, шарики сафар, ҳамроҳ: **ҳамқадами замон**.

ҲАМҚАДАМӢ هم قدمی ҳамроҳӣ, ҳамсафарӣ, ҳамсафӣ; баробарӣ.

ҲАМҚАДАҲ هم قدح нисбати ду нафаре, ки дар як ҷо май ба ҳамдигар менӯшанд.

ҲАМҚАЛАМ هم قلم 1. ду нафаре, ки дар навиштани як асар ё мақола ширкат варзидаанд. 2. *маҷ.* ҳамкасб, ҳампеша.

ҲАМҚАРИН هم‌قرین бо ҳам наздик; дӯст, шарик.

ҲАМҚАТОР هم قطار *ниг.* **ҳамсаф**.

ҲАМҚИРОН هم‌قران *кит.* наздик, ҳамроҳ; ҳамсоя.

ҲАМҚИСМАТ هم قسمت касоне, ки қисмат ва тақдирашон як аст.

ҲАМҚИШЛОҚ(Ӣ) هم قشلاق // هم قشلاقی нисбати зода ва бошандагони як қишлоқ ба якдигар.

ҲАМҚОФИЯ هم قافیه шеъри дар як қофия гуфташуда.

ҲАМЛ *а.* حمل 1. аз ҷое ба ҷои дигар бурдан ё кашондани касе ё чизе: **ҳамлу нақли бор**. 2. *маҷ.* ҳомилагӣ, бордорӣ, дузанӣ.

ҲАМЛА *а.* حمله ҳуҷум, тохт; **ҳамла кардан (овардан)** ҳуҷум кардан.

ҲАМЛАГАР حمله‌گر ҳуҷумовар, ҳуҷумкунанда.

ҲАМЛАОВАР حمله‌آور ҳамлакунанда, ҳуҷумоваранда.

ҲАМЛАФЗ هم لفظ *ниг.* **ҳамзабон** 1.

ҲАМЛАХТ هم‌لخت *кит.* 1. мӯза, кафш. 2. чарми зери кафш, тагчарм.

ҲАМЛКУНАНДА حمل کننده он ки мол мекашонад, кашонандаи бор, ҳаммол.

ҲАММАЗМУН هم مضمون ду асари дорои як мазмун.

ҲАММАЗҲАБ هم مذهب ҳамдин, ҳамойин.

ҲАММАЗҲАБӢ هم مذهبی ҳамдинӣ, ҳамоинӣ.

ҲАММАКТАБ هم‌مکتب нисбати рафиқоне, ки дар як мактаб дарс мехонанд, рафиқи мактабӣ.

ҲАММАНЗИЛ هم منزل ду ё якчанд кас, ки бо ҳам дар ҷое истиқомат мекунанд, ҳамхона.

ҲАММАНСАБ هم منصب вазифаи якхела дошта, рутба ё мартабаи якхела дошта.

ҲАММАРЗ هم مرز *ниг.* **ҳамҳудуд**.

ҲАММАРКАЗ هم مرکز дорои маркази умумӣ.

ҲАММАРКАЗОНӢ هم‌مرکزانی *тех.* умумӣ гардонидани марказ; мутамарказонӣ.

ҲАММАРТАБА هم مرتبه 1. баробар аз рӯи мартаба ва вазифа. 2. баробар аз рӯи эътибор, қадру қимату манзалат.

ҲАММАРТАБАГӢ هم مرتبگی 1. баробар будан аз рӯи мартаба, вазифа. 2. баробарэътиборӣ, баробарқадрӣ.

ҲАММАСЛАК هم مسلک дорои як ақида ва як маром.

ҲАММАСЛАКӢ هم‌مسلکی ҳамақидагӣ, ҳамматромӣ.

ҲАММАХРАҶ هم مخرج 1. *риёз.* касрҳое, ки махраҷи умумӣ доранд. 2. *збш.* овозҳое, ки артикулятсияи умумӣ (якхела) доранд.

ҲАММАҲАЛЛА هم‌محله аз як маҳалла будан, аз як ҷо будан.

ҲАММАҲАЛЛӢ هم محلی касоне, ки дар як маҳалла зиндагӣ мекунанд.

ҲАММАШРАБ هم‌مشرب 1. ҳамхислат. 2. ҳамақида.

ҲАММАЪНО هم‌معنا *збш.* дорои як маънӣ, муродиф.

ҲАММАЪНОӢ هم‌معنایی *збш.* якмаъноӣ, муродифӣ.

ҲАММЕҲАН هم میهن *ниг.* **ҳамватан**.

ҲАММЕҲАНӢ هم میهنی *ниг.* **ҳамватанӣ**.

ҲАММИЛЛАТ هم ملت ду каси мансуб ба як миллат.

ҲАММИЛЛАТӢ هم ملتی мансубият ба як миллат, аз як миллат будан.

ҲАММОЛ حمال боркаш, борбардор, борбар.

ҲАММОЛӢ حمالی амали ҳаммол борбарӣ, боркашӣ, борбардорӣ бар дӯши худ.

ҲАММОМ حمام ҷое, ки дар он шустушӯ мекунанд, гармоба.

ҲАММОМӢ حمامی соҳиби ҳаммом, ходими ҳаммом.

ҲАММОМЧӢ حمامچی *гуфт., ниг.* **ҳаммомӣ**.

ҲАММОНАНД همانند монанд, шабеҳ, мушобеҳ, ҳамонанд.

ҲАММОНАНДӢ هم مانندی монандӣ, шабеҳӣ, мушобеҳат, ҳамонандӣ.

ҲАММУАЛЛИФ هم‌مؤلف шарик дар таълифи асар.

ҲАММУАЛЛИФӢ هم مؤلفی шарикӣ дар таълифи асаре.

ҲАММУСОБИҚА هم مسابقه ду кас (ё ду гурӯҳ), ки бо якдигар мусобиқа доранд.

ҲАМНАБАРД هم نبرد нисбати ду нафаре ба якдигар, ки дар як ҷо меҷанганд, ҳаммайдон.

ҲАМНАВАРД هم‌نورد ҳамсаф, ҳамнабард, ҳамкор.

ҲАМНАВО هم نوا ҳамдард, ҳамфикр; ҳамовоз.

ҲАМНАВОЗ همنواز ҳамнаво, он ки дар иҷрои мусиқие ё суруде бо дигарон ҳамнавоз мешавад.

ҲАМНАВОЗӢ همنوازی ҳамнавоз будан, бо ҳам иҷро кардани таронае.

ҲАМНАВОЛА هم نواله *ниг.* **ҳамкоса** 1.

ҲАМНАВЪ هم نوع *ниг.* **ҳамҷинс**.

ҲАМНАВЪӢ هم نوعی *ниг.* **ҳамҷинсӣ**.

ҲАМНАЖОД هم نژاد 1. аз як нажод. 2. ҳамқабила, ҳамтоифа.

ҲАМНАЗАР هم نظر дид ва ақидаи монанд доштан, ҳамақида, ҳамандеша**.**

ҲАМНАҚШ هم نقش ба ҳам монанд, шабеҳ, ҳамназир.

ҲАМНАМАК هم نمک ҳамнону намак; тарафҳои нону намакхӯрда.

ҲАМНАРХ هم‌نرخ қимат ва арзиши якхела-дошта.

ҲАМНАФАС هم نفس ҳамдам, дӯст, дӯсти наздик.

ҲАМНИҲОД هم نهاد *ниг.* **ҳамтинат**.

ҲАМНИШАСТ هم نشست *ниг.* **ҳамнишин**.

ҲАМНИШИН همنشین ҳамдам, ҳамсӯҳбат, рафиқ.

ҲАМНИШИНӢ همنشینی ҳамдамӣ, ҳамсӯҳбатӣ, рафиқӣ.

ҲАМНОМ همنام ду нафаре, ки айни як номро доранд.

ҲАМНОМӢ همنامی номи якхела доштан.

ҲАМОВАРД هم‌آورد *кит.* рақиб, мухолиф, ҳариф.

ҲАМОВЕЗ هم‌آویز *кит.* ҳамнабард, ҳариф; ҳамто.

ҲАМОВО هم‌آوا *ниг.* **ҳамовоз**.

ҲАМОВОЗ هم‌آواز ҳамоҳанг, ҷӯр; мувофиқ, ҳамраъй; **ҳамовоз шудан (будан)** а) ҳамоҳанг шудан, ҷӯр шудан (*дар мусиқӣ*); б) муттафиқ ва ҳамраъй шудан.

ҲАМОВОЗӢ هم‌آوازی 1. ҷӯрӣ ва ҳамоҳангӣ. 2. ҳамраъйӣ, мувофиқат.

ҲАМОВОӢ هم آوایی *ниг.* **ҳамовозӣ**.

ҲАМОҒӮШ هم‌آغوش ду нафар, ки даст дар гардани якдигар андохта бошанд, ҳамдигарро дар бағалкарда; **ҳамоғӯш шудан** якдигарро дар бағал гирифтан.

ҲАМОҒӮШӢ هم‌آغوشی дар оғӯши якдигар будан, дар ҳам омехта будан; якҷо будан.

ҲАМОИЛ *а.* حمایل 1. овезон, банде, ки бо вай шамшерро аз гардан овезанд. 2. шаддаи ҷавоҳирот, марҷон *ва г.* ки аз гардан овезанд; **ҳамоил кардан** овехтан.

ҲАМОИШ همایش даври ҳам ҷамъ шудани ка-

соне дар ҷое барои анҷоми амре, гирдиҳамоӣ.

ҲАМОӢ همآیی ҳамоянд будан, бо ҳам омадани ду кас ё ду чиз дар канори ҳам.

ҲАМОҚАТ *а.* حماقت аҳмақӣ, беақлӣ.

ҲАМОЛ همال 1. қарин, ҳамнишин, дӯст, ҳамкор. 2. ҳамто, назир, монанд.

ҲАМОМ *а.* حمام кабӯтар.

ҲАМОМА *а.* حمامه *кит.* 1. як кабутар; кабӯтар; 2. *маҷ.* соҳибҷамол, зани зебову хушрӯй.

ҲАМОМЕЗӢ هم آمیزی алоқаи ҷинсӣ, ҷимоъ.

ҲАМОМӮЗ همآموز ҳамдарс, якҷоя омӯхтани коре ё касбе.

ҲАМОМӮЗӢ هم آموزی ҳамдарсӣ, бо ҳам хондан, хондан ва таҳсили якҷоя, ҳамомӯз будан.

ҲАМОН همان 1. *ҷонишини ишоратӣ* он, худи он (ишора ба чизи дур). 2. *кӯтоҳшуда аз* **ҳам он**: филфаврӣ, вақт нагузаронида.

ҲАМОНАНД همانند *ниг.* **ҳаммонанд**.

ҲАМОНАНДӢ همانندی *ниг.* **ҳаммонандӣ**.

ҲАМОНО همانا 1. гумони ғолиб аст, ки..., гӯӣ, пиндорӣ: **ҳамоно ин корро кардаанд**. 2. дарҳол; **гузаштан ҳамоно** дарҳол баъди гузаштан.

ҲАМОНСОН همان سان ҳамон тавр, чунон ки...

ҲАМОРА هماره *ниг.* **ҳамвора**.

ҲАМОСА *а.* حماسه эпос, асари эпикӣ.

ҲАМОСАВӢ حماسوی шеъри размӣ, эпикӣ.

ҲАМОСАСАРОЙ حماسه‌سرای шоире, ки шеъри размӣ мегӯяд.

ҲАМОХӮР هم آخور *гуфт.* ҳампоя, он ки бо дигаре дар як сатҳу як рутба қарор дорад.

ҲАМОҲАНГ هماهنگ мувофиқ бо ҳам, соз, ҷӯр; **ҳамоҳанг шудан** мувофиқат кардан, ҷӯр шудан (*дар суруд, наво*).

ҲАМОҲАНГӢ هماهنگی ҳамнавоӣ, ҷӯр будан; мувофиқӣ, ҳамсозӣ.

ҲАМОҲАНГСОЗ هماهنگ‌ساز мутобиқсоз, мувофиқкунанда.

ҲАМОҲАНГСОЗӢ هماهنگ‌سازی мутобиқсозӣ, мувофиқ кардан.

ҲАМОШ همآش касоне, ки бо ҳам якҷоя ош (хӯрок) пухта мехӯранд, ҳамтабақ, шарик.

ҲАМОШЁН همآشیان 1. дар як лона зиндагикунанда (парандагон). 2. сокинони як хона.

ҲАМОШЁНА هم آشیانه ҳамсоя (*дар қабати боло*).

ҲАМОЯНД همایند хусусияти ду ё чанд усуле, ки якҷоя истифода мешаванд.

ҲАМПАЙВАНД همپیوند якҷоя, вобаста, бо ҳам аз як пайванд будан, хешу табор.

ҲАМПАЙВАНДӢ هم پیوندی ба ҳам якҷоя будан, вобаста будан, пайваст будан, тавъам будан; хешиву таборӣ.

ҲАМПАЙМОН هم پیمان 1. ду нафар (ё тараф), ки бо ҳам аҳду паймон бастаанд, шарик дар шартнома. 2. иттифоқӣ, иттифоқчии ширкаткунанда дар шартнома.

ҲАМПАЙМОНӢ هم پیمانی иттифоқ, иттиҳод.

ҲАМПАНҶА هم پنجه он ки бо каси дигар ба зӯрозмоӣ даромадааст, ҳариф.

ҲАМПАНҶАГӢ همپنجگی ҳамдастӣ, баробарӣ, зӯрозмоӣ бо ҳамдигар, ҳарифӣ.

ҲАМПАР هم پر он ки бо дигаре ҳамроҳ парад, ҳампарвоз; *маҷ.* баробар

ҲАМПАРВОЗ همپرواز бо ҳам паридан, ҳамбол.

ҲАМПАРВОЗӢ همپروازی ҳампарвоз будан, ҳамболӣ.

ҲАМПАҲЛУ همپهلو :**ҳампаҳлу рафтан** бо ҳам паҳлу ба паҳлу роҳ рафтан.

ҲАМПЕША هم پیشه *ниг.* **ҳамкасб**.

ҲАМПЕШАГӢ هم پیشگی *ниг.* **ҳамкасбӣ**.

ҲАМПИЁЛА هم پیاله 1. ҳамнишин дар майнӯшӣ. 2. *маҷ.* дӯст ва рафиқи самимӣ шудан.

ҲАМПО(Й) همپا(ی) ҳамроҳ, бо ҳам баробар;

ҳампо шудан ҳамроҳ рафтан.

ҲАМПОЯ همپایه ҳаммартаба, ду нафаре, ки дар мартаба ва мақом баробаранд; баробар.

ҲАМПУШТӢ همپشتی аз якдигар пуштибонӣ ва ҳимоя кардан, бо ҳам муттаҳид ва якҷоя шудан.

ҲАМРАВ همرو рафиқ, ҳамсафар, ҳамроҳ.

ҲАМРАДИФ همردیف 1. баробар, ҳампаҳлу, дар як қатор раванда. 2. *адш.* дорои радифи ягона.

ҲАМРАЗМ همرزم бо ҳам ҷанганда, душман, ҳариф.

ҲАМРАНГ همرنگ чизҳои дорои як ранг; монанд, шабеҳ.

ҲАМРАНҶ همرنج он ки бо дигаре баробар як ранҷ мекашад.

ҲАМРАҲ هم ره *ниг.* **ҳамроҳ**.

ҲАМРАЪЙ همرأی дорои як фикр ва маром, доштани фикру ақидаи ба ҳам мувофиқ, доштани нуқтаи назари ягона дар масъалае.

ҲАМРИКОБ هم رکاب ҳамсафари савора.

ҲАМРИШТА همرشته ҳамсаф, ҳамрадиф, ҳамкор, ҳамкасб.

ҲАМРОЗ همراز роздон, маҳрами асрор; ду нафаре, ки рози дили худро ба ҳам мегӯянд.

ҲАМРОЙ هم رای *ниг.* **ҳамраъй**.

ҲАМРОҲ همراه 1. ду касе, ки ба як роҳ мераванд, ҳамсафар. 2. дар як ҷо, бо ҳам: **ҳамроҳи ӯ омад**. 3. шарик; **ҳамроҳи ӯ ҳам дар ҳамин кор буд; ҳамроҳи худ** бо худ; **ҳамроҳ шудан** а) як шудан, дохил шудан; б) илова шудан, зам шудан.

ҲАМРОҲАК همراهک *тиб.* рӯдапайвасте, ки бо навзод аз батни модар мебарояд.

ҲАМРОҲӢ همراهی 1. якҷоягӣ, шарокат; **ҳамроҳӣ кардан** иштирок кардан. 2. ҳамовоз шудан (*дар суруд бо касе*), якҷоя амал кардан (бо касе). 3. *грам.*: **алоқаи ҳамроҳӣ**.

ҲАМРУТБА هم رتبه *ниг.* **ҳаммартаба**.

ҲАМРӮЗГОР هم روزگار *ниг.* **ҳамаср**.

ҲАМРӮЙ هم روی ду чизи воқеъ дар як савия, баробар бо чизе, сатҳан баробар.

ҲАМСАБАҚ هم سبق *ниг.* **ҳамдарс**.

ҲАМСАДО هم صدا 1. *ниг.* **ҳамовоз**. 2. *збш.* яке аз гурӯҳҳои овозҳо, ки ҳангоми тавлид гаштан ба монеа дучор меоянд; *муқоб.* **садонок**.

ҲАМСАНГ همسنگ баробарвазн; ду чизи ё каси бо ҳам баробар (*дар мақом ва мартаба*).

ҲАМСАНГАР همسنگر чанд нафар, ки дар як сангар ва дар канори ҳам биҷангаид; ҳамразм, ҳамёроқ.

ҲАМСАР همسر 1. баробар, ҳамқаду баст. 2. завҷ, завҷа, ҷуфт, зан ё шавҳар нисбат ба ҳамдигар.

ҲАМСАРӢ همسری баробар, якхела, баробармартаба; ҷуфтӣ, заношӯӣ.

ҲАМСАРО(Й) همسرا(ی) *кит.* дар як ҷо истиқоматкунанда, ҳамхона, ҳамманзил.

ҲАМСАРҲАД هم سرحد *ниг.* **ҳамҳудуд**.

ҲАМСАТҲ هم سطح баробар, якхела, баробармартаба.

ҲАМСАФ هم صف ҳамкор, ҳамқатор.

ҲАМСАФАР هم سفر ҳамроҳ, шарики сафар.

ҲАМСАФАРӢ هم سفری ҳамроҳӣ, шарикӣ дар сафар.

ҲАМСАФИР هم صفیر *кит.* ҳамовоз, ҳамсадо.

ҲАМСЕЛА هم سیله аз як тӯда, гала, села (*оид ба паранда ва ҳайвонот*).

ҲАМСИЛК هم سلک *ниг.* **ҳаммаслак**.

ҲАМСИЛОҲ هم سلاح чанд нафар, ки дар як қисми низомӣ меҷанганд; ҳамнабард.

ҲАМСИН(Н) هم سن ду нафаре, ки дар як сол таваллуд ёфтаанд, ҳамсол.

ҲАМСИННУСОЛ هم سن وسال *ниг.* **ҳамсол**.

ҲАМСИНФ هم صنف шарикдарс, ҳамдарс.

ҲАМСОЗ همساز шарик, ҳамдаст, ҳамоҳанг, созгор.

ҲАМСОЗӢ همسازی шарикӣ, ҳамдастӣ, ҳамоҳангӣ, созгорӣ.

ҲАМСОЛ هم‌سال ду нафари дар синну сол баробар.

ҲАМСОН همسان ҳамонанд, мисли ҳам.

ҲАМСОНӢ همسانی ҳамонандӣ, мисли ҳам будан.

ҲАМСОҲА هم‌ساحه *мансуб ба* як соҳа (*мас., дар саноат*).

ҲАМСОЯ همسایه ду касе, ки дар паҳлуи ҳамдигар хона доранд.

ҲАМСОЯГӢ همسایگی ҳамсоя будан: **муносибатҳои неки ҳамсоягӣ**.

ҲАМСОЯГУЗАР همسایه‌گذر кӯчаҳои ҳамсоя ва ба ҳам наздик.

ҲАМСОЯЗАМИН همسایه‌زمین ду қитъа замини воқеъ дар паҳлуи ҳам.

ҲАМСОЯҚИШЛОҚ همسایه‌قشلاق деҳаҳои ҳамсоя ва ба ҳам наздик.

ҲАМСУФРА هم‌سفره ҳамхӯрок, ҳамтаом, ҳамдастархон.

ҲАМСУХАН هم سخن *ниг.* **ҳамсӯҳбат**.

ҲАМСӮҲБАТ هم‌صحبت мусоҳиби ҳамдигар, дӯсти наздик, ҳамнишин, ҳамсухан.

ҲАМСӮҲБАТӢ هم صحبتی дӯсти наздик будан, ҳамнишинӣ, ҳамсуханӣ.

ҲАМТАБАҚ هم طبق 1.касоне, ки аз як зарф бо ҳам таом хӯранд .2*маҷ.* дӯст ва рафиқи хеле наздик.

ҲАМТАВИЛА هم‌طویله дар як тавила буда, аз як рама ва гала; *маҷ.* монанд, назир, дар қадру мартаба баробар.

ҲАМТАГ//ҲАМТАК هم‌تگ//هم‌تک *кит.* дар давутоз баробар, ҳамтоз, ҳамдав.

ҲАМТАГӢ هم‌تگی ҳамтаг будан, ҳамроҳӣ.

ҲАМТАК هم تک *кит., ниг.* **ҳамтаг**.

ҲАМТАҚДИР هم تقدیر касоне, ки сарнавишташон як аст, ҳамқисмат.

ҲАМТАН هم تن ду нафари аз як падару модар зоидашуда, одами хеле наздик.

ҲАМТАНА هم‌تنه 1. ҳамандоза, дар ғафсию бузургӣ баробар (*оид ба* дарахт). 2. ҳамқад (*оид ба* одам).

ҲАМТАНГ هم‌تنگ *кит.* наздик, ба ҳам наздик, дорои як ранг, якрӯ, яктабиат.

ҲАМТАРОЗУ هم‌ترازو 1. ҳамвазн. 2. баробар, мусовӣ. 3. *кит., маҷ.* ҳарифи ҷанг, тарафи муқобил, душман.

ҲАМТАРҲ هم‌طرح дар шаклу қиёфа монанд, назир, ҳамто.

ҲАМТО همتا мисл, баробар, монанд; **ҳамто надоштан** мислу монанд надоштан.

ҲАМТОБ هم تاب баробарқувва.

ҲАМТОИФА هم طایفه ҳамқабила, ҳамқавм.

ҲАМТУ همتو *гуфт.* шакли гуфтугӯии **ҳамин тавр**.

ҲАМУТОҚ هم اطاق *ниг.* **ҳамхона**.

ҲАМФИКР هم‌فکر одамоне, ки бо якдигар ақида ва нуқтаи назари наздик доранд.

ҲАМФИКРӢ هم‌فکری доро будан ба як ақида ва фикр.

ҲАМХАРҶ هم خرج хусусияти ду ё чанд нафар, ки дар зиндагӣ корҳо ва хароҷоти умумӣ доранд.

ҲАМХИЗМАТ هم خدمت касоне, ки дар як ҷо хизмат мекунанд.

ҲАМХИСЛАТ هم خصلت *ниг.* **ҳамхӯ**.

ҲАМХОБ(А) هم‌خواب//هم‌خوابه 1. ҳамхона, ҳамманзил; зан. 2. ошиқ, хушдор, ёр.

ҲАМХОБАГӢ هم‌خوابگی 1. ҳамхонагӣ, ҳамманзилӣ; заношӯӣ. 2. ошиқӣ, хушдорӣ, ёр будан.

ҲАМХОК هم‌خاک ҳамватан, ҳаммеҳан.

ҲАМХОНА هم خانه 1. бо ҳам иқоматкунанда дар як хона. 2. *маҷ.* зан, завҷа, ҳамсар.

ҲАМХОНАГӢ هم‌خانگی дар як хона зистан; заношӯӣ.

ҲАМХУН همخون ҳампадар, ҳамнажод, ҳамқавм: **бародари ҳамхун**.

ҲАМХУНӢ همخونی ҳамхун будан, пайванди хешу таборӣ доштан, хешовандӣ.

ҲАМХӮ همخو ҳамхислат, рафтору одоби якхела дошта.

ҲАМХӮӢ همخویی ҳамхислатӣ, одобу рафтори якхела доштан.

ҲАМҲАМА همهمه садоҳои дарҳам - барҳами одамон ё ҳайвонот, шавкун, мағал.

ҲАМҲУДУД هم حدود нисбати ду давлате, ки ҳамсояи якдигаранд.

ҲАМҲУДУДӢ همحدودی ҳамсарҳадӣ, ҳаммарзӣ, ҳамҷаворӣ.

ҲАМҲУҚУҚ هم حقوق баробарҳуқуқ.

ҲАМҲУҚУҚӢ هم حقوقی баробарҳуқуқӣ.

ҲАМЧАРО همچرا дар як ҷо чаронидани молу гов; ҳамчаро кардани рама ва пода *ва г.*

ҲАМЧАШМ همچشم 1. рақиб, душман, ҳариф. 2. дӯст, рафиқ.

ҲАМЧАШМӢ هم چشمی 1. рақибӣ, душманӣ, ҳарифӣ. 2. дӯстӣ, рафиқӣ.

ҲАМЧУ(Н) همچو(ن) монанди..., мисли..., чун.

ҲАМЧУНИН همچنین ҳамин гуна, ин тавр, ин хел; низ.

ҲАМЧУНОН همچنان ҳамон тавр, ҳамон хел.

ҲАМҶАВОР هم جوار ҳамсоя, ҳамҳудуд.

ҲАМҶАВОРӢ هم جواری ҳамсоягӣ, ҳамҳудудӣ.

ҲАМҶИНС هم جنس аз як ҷинс, ба ҳам монанд.

ҲАМҶИНСӢ هم جنسی аз як ҷинс будан, монандӣ.

ҲАМҶИҲАТ هم جهت пайрави як роҳ ва мақсад.

ҲАМҶУРМ هم جرم шарики ҷиноят.

ҲАМШАКЛ هم شکل монанд, шабеҳ.

ҲАМШАКЛӢ هم شکلی монандӣ, шабоҳат.

ҲАМШАҲР(Ӣ) همشهر(ی) зодагони як шаҳр дар нисбати якдигар.

ҲАМШЕВАН همشیون якҷоя бо каси дигар нолаву фарёдкунанда, ҳамнола, ҳамфиғон.

ҲАМШИКАМ همشکم дугоник; ҳамбатн; модаряк.

ҲАМШИНО همشنا баробар (якҷоя) шинокунанда.

ҲАМШИР هم شیر бародари ширхӯра.

ҲАМШИРА هم شیره хоҳар, аз як пистон ширхӯрда.

ҲАМШИРАЗОДА همشیره زاده хоҳарзода.

ҲАМШУҒЛ هم شغل *ниг.* **ҳамкасб**.

ҲАМШУҒЛӢ هم شغلی *ниг.* **ҳамкасбӣ**.

ҲАМШУМОР هم شمار *ниг.* **ҳаммартаба**.

ҲАМЪИНОН هم‌عنان 1. ҳамроҳ, ҳамсафар; ҳамрикоб. 2. дӯст, рафиқ, ҳамдам.

ҲАМЪИНОНӢ هم‌عنانی 1. ҳамроҳӣ, ҳамсафарӣ; ҳамрикобӣ. 2. дӯстӣ, рафиқӣ, ҳамдамӣ.

ҲАМЯРОҚ هم یراق *ниг.* **ҳамсилоҳ**.

ҲАН هن *кит. навъи феъли рабтӣ ба маънии* **ҳастанд**.

ҲАНАФИЯ *а.* حنفیه *д.* яке аз чор мазҳаби динӣ, ки дар дини ислом эътироф шудааст.

ҲАНАФӢ حنفی *д.* пайрави равияи ҳанафия дар дини ислом.

ҲАНБАЛИЯ *а.* حنبلیه *д.* яке аз мазҳабҳои чаҳоргонаи аҳли суннат.

ҲАНБАЛӢ *д.* حنبلی пайрави равияи ҳанбалия.

ҲАНБОЗ هنباز *кит.* анбоз, шарик, ҳамбоз,

ҲАНБОЗГӮ هنبازگو *кит.*, *маҷ.* мушрик, худоношинос.

ҲАНБОЗӢ هنبازی *кит.* шарикӣ, анбозӣ, мушорикат.

ҲАНГ I هنگ 1. доноӣ, ҳушёрӣ, фаҳм, арзишу эътибор, виқору матонат. 2. тавоноӣ, зӯрӣ, қудрат.

ҲАНГ II هنگ қасд, ирода, оҳанг.

ҲАНГ III هنگ сипоҳ, лашкар, полк.

ҲАНГ IV هنگ сӯрохи ғормонанди кӯҳ; шикофи кӯҳ.

ҲАНГ V هنگ як қулт об, як ҷуръа об.

ҲАНГ VI هنگ *гуфт.* ҳуш; **ҳангаш канд** ҳушаш парид, ҳайрон шуд; **ҳангу манг шудан** ҳайрон шудан, моту мабҳут шудан, саросема шудан, ҳайратзада шудан.

ҲАНГ VII هنگ *кит.* ҳайрон, фурӯмонда, дармонда, саргашта.

ҲАНГ VIII هنگ бонги хар, ҳангос; **ҳанг задан** ҳангос кашидани хар.

ҲАНГӢ هنگی **:хари ҳангӣ** хари зиёд ҳангос-зананда.

ҲАНГОМ هنگام бахше аз вақт, замон; мавсим; **ҳангоми саҳар** саҳаргоҳ.

ҲАНГОМА هنگامه 1. ҷамъомади мардуми бисёр дар ҷое; маърака, гапу сӯҳбати мардуми бисёр дар ҷое. 2. воқеа, моҷаро.

ҲАНГОМАГИР هنگامه گیر *кит.* маъракагир, бозигар; азоимхон.

ҲАНГОМАДОР هنگامه‌دار бошукӯҳ, пурдабдаба, бо азамат (*дар сифати тӯй ва иморат*); **ҳавлии дарун-беруни ҳангомадор**.

ҲАНГОМАНОК هنگامه ناک *ниг.* **ҳангомадор**.

ҲАНГОМАОРО هنگامه آرا *кит.* базморо, он ки дар ҷамъомад суруд мехонад.

ҲАНГОМАТАЛАБ هنگامه‌طلب он ки маърака ва ҷамъомадҳои пурмоҷароро дӯст медорад, моҷароҷӯ.

ҲАНГОМАТАЛАБӢ هنگامه‌طلبی моҷароҷӯӣ, хоҳони ҳангома будан.

ҲАНГОМАҶӮЙ هنگامه جوی *ниг.* **ҳангоматалаб**.

ҲАНГОМАҶӮӢ هنگامه‌جویی *ниг.* **ҳангоматалабӣ**.

ҲАНГОМАШУДА هنگامه شده *сифати феълии замони гузашта аз* **ҳангома шудан**; овозаёфта, аз ҳад зиёд овоза кардашуда.

ҲАНГОМҶӮ(Й) هنگام‌جو(ی) он ки вақти муносиб меҷӯяд, фурсатталаб.

ҲАНГОС هنگاس бонги хар.

ҲАНГУФТ هنگفت 1.ғафс, дурушт. 2.зиёд, бисёр.

ҲАНД هند *кҳн., кит.* 1. расм, тартиб, урфу одат, дастур. 2.*ниг*. **ҳан**.

ҲАНДАЛАК هندلک харбузаи кулӯлаи хурди тезпазак.

ҲАНДАСА *а.* هندسه шохае аз риёзиёт, ки ба омӯхтани хосиятҳои андозагирӣ, робитаҳои байни нуқтаҳо, хатҳо, кунҷу зовияҳо, сатҳу ҳаҷми ҷисмҳо машғул аст, геометрия.

ҲАНДАСӢ هندسی *мансуб ба* **ҳандаса**; геометрӣ.

ҲАНЗАЛ *а.* حنظل як навъ кадуи ёбоӣ, кадуи талх.

ҲАНИН *а.* حنین *кит.* гиря, нола.

ҲАНИФ *а.* حنیف *д.* он ки дар ақидаи худ, махсусан дар ақидаи динӣ пойдор ва побарҷо мебошад; пойдор, побарҷо, устувор, ҳақиқӣ.

ҲАНӢ *а.*هنی *кит.* 1. гуворо, хуш, матбӯъ. 2. *маҷ.* он чи бе ранҷу машаққат ба даст медарояд.

ҲАННОТ *а.* حناط 1. харидафурӯш, ҷаллоб. 2. *кинояаз* фурӯшандаи бисёр ноинсоф.

ҲАННОТӢ حناطی 1. харидафурӯшӣ, ҷаллобӣ. 2. *маҷ.* ноинсофӣ, фиребгарӣ.

ҲАНУТ//ҲУНУТ *а.* حنوط *кҳн.* хушбӯиҳое, ки барои пошидан ба бадан ва кафани мурда тайёр мекунанд, монанди кофур, мушк *ва г.*

ҲАНӮЗ هنوز *зарфи замон* то ҳол, то ин вақт, то акнун, ҳоло ҳам.

ҲАНҶАРА *а.* حنجره ҳалқ, гулӯ.

ҲАНҶАРӢ حنجری ҳалқӣ.

ҲАНҶИДАН هنجیدن берун кашидан, баровардан.

ҲАНҶОР//ҲИНҶОР هنجار роҳ, тариқ, қоида, андоза; роҳи рост.

ҲАПАЛ هپل лаванд, ноӯхдабаро.

ҲАПАЛАК هپلک чаққони ноӯхдабаро, саросема.

ҲАППАК هپک *лаҳҷ.* тӯпи бозӣ.

ҲАППАКБОЗӢ هپک بازی *лаҳҷ.* тӯббозӣ.

ҲАПОК هپاک *ниг.* **ҳабок**.

ҲАР هر *ҷонишини таъйинӣ* **ҳар кас, ҳар кор, ҳар ҷо** (*бо калимаҳои* кас, чиз, кор *ва г. меоянд*).

ҲАР(Р) *а.* حر *кит.* гармӣ, ҳарорат, тафс; **ҳарру тоб** гармои сахт.

ҲАРАБ *а.* هرب гурехтан, гурез, фирор.

ҲАРАКАТ *а.* حرکت 1. ҷунбиш, ҷунбидан; *муқоб.* **сукун**; рафту омад, ҷунбуҷӯл. 2. фаъолияти сиёсӣ, ҷамъиятӣ барои расидан ба ягон мақсади муайян: **ҳаракати миллӣ-озодихоҳӣ**. 3. кӯшиш, саъй, тараддуд: **барои ин ҳеҷ ҳаракат лозим нашуд**. 4. аломатест, ки дар хати арабӣ барои нишон додани садонокии ҳарф гузошта мешавад, аломатҳои диакритӣ**; ҳаракат кардан** а) ҷунбидан; б) равона шудан; в) дар рафтуой будан; г) кӯшиш ва тараддуд кардан.

ҲАРАКАТДИҲАНДА حرکت‌دهنده бо ҳаракат оваранда.

ҲАРАКАТКУНАНДА حرکت‌کننده 1. раванда, ҷунбанда. 2. *маҷ.* он чи саъю кӯшиш мекунад.

ҲАРАКАТОВАР حرکت‌آور *тех., ниг.* **ҳаракатдиҳанда**.

ҲАРАКОТ *а.* حرکات *ҷ.* **ҳаракат**. 1. рафтор, амалу кирдорҳо. 2. *кит., збш.* аломатҳое, ки дар хати арабӣ барои нишон додани садонокии ҳарфҳо гузошта мешаванд: зер (ـِ), забар (ـَ), пеш (ـُ).

ҲАРАМ I *а.* حرم 1. ҳавлии дарун, ки махсуси занон буд. 2. иҳотаи (гирдогирди) чизе. 3. зан. 4. ҷои муқаддас. 5. хонаи Каъба.

ҲАРАМ II *а.* هرم 1. заъфу нотавонӣ; пирӣ. 2. аҳром, пирамида. 3. *таър.* мақбараи азиму сангини фиръавнҳои Мисри Қадим.

ҲАРАМГОҲ حرم‌گاه *кит.* ҷои ҳарам, ҳарамхона.

ҲАРАМНИШИН حرم‌نشین парданишин, пинҳонбуда.

ҲАРАМСАРОЙ حرم سرای бошишгоҳи занон дар қасри подшоҳӣ.

ҲАРАМХОНА حرم خانه *ниг.* **ҳарамсарой**.

ҲАРБ *а.* حرب ҷанг, набард; **ҳарбу зарб** ҷангу кушокушӣ, задухӯрд.

ҲАРБА *а.* حربه асбоби ҷанг, силоҳ (*шамшер, ханҷар ва г.*).

ҲАРБГОҲ حرب‌گاه майдони ҷанг, арсаи набард.

ҲАРБДИДА حرب دیده он ки дар майдони ҷанг буда, худ ҷангидааст.

ҲАРБИВОР حربیوار *ниг.* **ҳарбиёна**.

ҲАРБИЁНА حربیانه мисли ҳарбиён, чун ҳарбӣ.

ҲАРБИКУНОНӢ حربی کنانی 1. тақвият додани ҷанбаи низомии рушди кишвар; аз ҷиҳати низомӣ устувор кардани мамлакат. 2. майл кардан ба сиёсати ҷангхоҳона.

ҲАРБӢ حربی 1. *мансуб ба* **ҳарб**; низомӣ: **интизоми ҳарбӣ, қуввахои ҳарбӣ, хизмати ҳарбӣ.** 2. он ки дар хизмати ҳарбӣ бошад.

ҲАРВАҚТА هروقته доим ба вуқӯъоянда**;** доимӣ, мунтазам.

ҲАРВОНА هروانه 1. ҷазо, укубат, шиканҷа. 2. *маҷ.* бемористон; девонахона, доруш-шифо.

ҲАРВОНАГАҲ هروانه گه *ниг.* **ҳарвонагоҳ**.

ҲАРВОНАГОҲ هروانه گاه ҷои шиканҷа, ҷои ҷазодиҳӣ.

ҲАРГИЗ هرگز ҳеҷ вақт, асло, ҳеҷ.

ҲАРГОҲӢ هرگاهی ҳарзамонӣ.

ҲАРДАҚИҚАГӢ هردقیقگی ҳар лаҳза, ҳар дам; дам ба дам.

ҲАРДАМАФЗОЯНДА هردم افزاینده мунтазам инкишофёбанда, пайваста зиёдшаванда.

ҲАРДАМХАЁЛ هردم خيال он ки фикри қатъӣ ва устувор надорад, касе, ки ҳар замон фикраш дигар мешавад.

ҲАРДАМХАЁЛӢ هردم خيالى фикри қатъӣ ва устувор надоштан, ҳар замон аз фикри худ гаштан.

ҲАРДАРӢ هردرى *кит.* меҳмони нохонда.

ҲАРЗА هرزه беҳуда, беҷо; ёва, сафсата.

ҲАРЗААМАЛ هرزه‌عمل он ки амали (кори) беҳуда, беҷо мекунад.

ҲАРЗАБОФ هرزه باف ёвагӯй, сафсатагӯй.

ҲАРЗАГАРД هرزه‌گرد беҷогард, беҳудагард, бекорхӯча, оворагард.

ҲАРЗАГАРДӢ هرزه‌گردى беҷогардӣ, беҳудагардӣ, бекорхӯчагӣ, оворагардӣ.

ҲАРЗАГУФТОР هرزه گفتار *ниг.* **ҳарзагӯ(й)**.

ҲАРЗАГӮ(Й) هرزه‌گو(ى) сафсатагӯй, ёвагуфтор, лофзан.

ҲАРЗАГӮӢ هرزه‌گويى бемаънигарӣ, бемазагӯӣ, ёвасароӣ.

ҲАРЗАДАРО(Й) هرزه‌درا(ى) *кит., ниг.* **ҳарзагӯ(й).**

ҲАРЗАДАРОӢ هرزه درايى *ниг.* **ҳарзагӯӣ.**

ҲАРЗАКОР هرزه‌كار беҳудакор, бекора, бемаънӣ.

ҲАРЗАТОЗ هرزه تاز *ниг.* **ҳарзагард.**

ҲАРИҚ *а.* حريق *кит.* оташсӯзӣ, сӯхтор, забонаи оташ; сӯзон.

ҲАРИНА هرينه 1. одами гапнофаҳм, гапношунав, якраҳа. 2. кори саргум; **дарди ҳарина** дарди номаълум.

ҲАРИНАГӢ هرينگى гапношунавӣ, якраҳагӣ; бефаҳмӣ.

ҲАРИР I هرير *кит.* нолаи саг, фарёди саг, уллоси саг аз сармо.

ҲАРИР II *а.* حرير 1. абрешим, парниён. 2. порчаи абрешимии нафис.

ҲАРИРА I حريره *хӯр.* 1. ордҳола (атола), таоми рақиқе, ки аз орду ширу равған пазанд. 2. як намуди полуда, навъи таоме, ки ба он кӯбидаи бодом, шакар, нишоста ҳамроҳ мекунанд: **ҳарираи бодом**.

ҲАРИРА II حريره навъе аз ҷомаи абрешимин.

ҲАРИРБАР حريربر *кит.* мулоимсина, нармоғӯш.

ҲАРИРБОФ حريرباف *ниг.* **шоҳибоф**.

ҲАРИРБОФӢ حريربافى *ниг.* **шоҳибофӣ**.

ҲАРИРИН حريرين *ниг.* **ҳарирӣ**.

ҲАРИРӢ حريرى *мансуб ба* **ҳарир** II; аз мӯина сохташуда, абрешимӣ.

ҲАРИРНАМО حريرنما абрешиммонанд.

ҲАРИРФУРӮШ حريرفروش фурӯшандаи абрешим, шоҳифурӯш.

ҲАРИРФУРӮШӢ حريرفروشى абрешимфурӯшӣ, шоҳифурӯшӣ.

ҲАРИС *а.* حريص 1. тамаъкор, он ки фузунӣ ва зиёдатӣ талабад. 2. чашмгурусна, озвар, озманд.

ҲАРИСА//ҲАЛИСА هريسه//هليسه хӯроке, ки аз гӯшт ва гандуми муқашшар мепазанд.

ҲАРИСАПАЗ هريسه پز *кит.* он ки ҳариса мепазад, пазандаи ҳариса.

ҲАРИСӢ حريصى гушначашмӣ, тамаъкорӣ.

ҲАРИСОНА حريصانه бо ҳарисӣ, бо гушначашмӣ, тамаъкорона.

ҲАРИФ *а.* حريف 1. ҳампеша, ҳамкор. 2. рақиб дар коре, тарафи муқобил дар бозӣ, дар ҷанг ва дар қимор.

ҲАРИФӢ حريفى 1. ҳампешагӣ, ҳамкорӣ. 2. рақобат.

ҲАРИФОНА حريفانه дӯстона, шарикона.

ҲАРКОРА I هركاره 1. он ки ҳар кор аз дасташ меояд (чи нек, чи бад). 2. қосид, номабар.

ҲАРКОРА II هركاره 1. деги сангӣ, ки дар он таом мепухтанд. 2. зарфи оҳание, ки ҳалвогарон дар он ҳалво мепухтанд.

ҲАРМАЛ(А) حرمل//حرمله *кит.* испанд.

ҲАРМОҲА هرماهه 1. моҳвора. 2. моҳе як

бор: **маҷаллаи ҳармоҳа**.

ҲАРОИНА هرآینه 1. агар, ҳар гоҳ. 2. ночор, ба ҳар тариқ, ки бошад; ҳатман.

ҲАРОМ *а.* حرام 1. манъ кардашуда; *муқоб.* **ҳалол**. 2. нопок; **ҳарому ҳариш** бетартибӣ, чатоқкорӣ.

ҲАРОМЗОДА حرام زاده 1. фарзанде, ки аз падари ғайриқонунӣ зоида шудааст, фарзанди номашрӯъ. 2. қаллоб, маккор, фиребгар, ҳиллагар.

ҲАРОМЗОДАГӢ حرامزادگی фиребгарӣ, қаллобӣ, дуздӣ.

ҲАРОМӢ حرامی 1. фарзанди ғайриникоҳӣ. 2. дузд, роҳзан.

ҲАРОМКОР حرامکار порахӯр, он ки бо роҳҳои ғайримеҳнатӣ ва қаллобӣ пул меёбад.

ҲАРОМКОРӢ حرام کاری қаллобӣ, порахӯрӣ.

ҲАРОММАҒЗ حرام مغز моддаи нарму чарби сафедранг, ки ба даруни сутунмӯҳраи пушт ҷо дорад.

ҲАРОММУРДА حراممرده ҳайвони худмурда (*нисбат ба чорпои ҳалолгӯшт*).

ҲАРОММУРӢ حرام مری ҳаром мурдан (*оид ба* ҳайвонот); *маҷ., гуфт.* аз касофатии худ ба ҳалокат расидан..

ҲАРОМРИЗҚ حرام رزق *ниг.* **ҳаромхӯр**.

ҲАРОМТӮША حرام توشه *ниг.* **ҳаромхӯр**.

ҲАРОМХИШТАК حرام خشتک зинокор.

ҲАРОМХӮР حرامخور он ки ризқу рӯзиашро бо корҳои нораво ба даст меорад; порахӯр.

ҲАРОМХӮРӢ حرامخوری амали ҳаромхӯр.

ҲАРОРАТ *а.* حرارت гармӣ, тоб, тафс, таб.

ҲАРОРАТБАРДОР حرارتبردار тобовар ба гармӣ.

ҲАРОРАТБАХШ حرارت بخش гармкунанда.

ҲАРОРАТӢ حرارتی *марбут ба* **ҳарорат**; тавлидкунандаи гармову ҳарорат.

ҲАРОРАТСАНҶ حرارتسنج гармисанҷ, табсанҷ.

ҲАРОРАТСАНҶӢ حرارتسنجی гармосанҷӣ, табсанҷӣ; муоинаи ҳарорати бадан ва ҳаво.

ҲАРОС هراس тарс, бим, ваҳм, ҳавл; **ба ҳарос афтодан** дар воҳима мондан.

ҲАРОСА هراسه 1. чизи тарсонанда, восита барои тарсонидан. 2. хӯса.

ҲАРОСАНГЕЗ هراسانگیز ҳароснок, тарсон, ларзон, ангезандаи тарсу бим, ҳавлангез.

ҲАРОСАНГЕЗӢ هراسانگیزی ҳавлангезӣ, тарсангезӣ.

ҲАРОСАНДА هراسنده *кит.* тарсанда, тарсон.

ҲАРОСАТ حراست нигаҳбонӣ, нигоҳдорӣ, муҳофизат; посбонӣ, муроқибат.

ҲАРОСЗАДА هراسزده тарсида, ваҳшатзада, бимзада.

ҲАРОСИДА هراسیده тарсида, дар ҳолати тарсу ҳарос.

ҲАРОСИДАН هراسیدن тарсидан, ба ваҳм афтодан.

ҲАРОСНОК هراسناک боиси тарсу ваҳм, тарснок, бимнок.

ҲАРОСНОКӢ هراسناکی боиси тарс будан, тарснокӣ, бимнокӣ.

ҲАРОСОВАР هراسآور тарсонанда, тарснок, бимнок, ҳавлангез.

ҲАРОСОМЕЗ هراسآمیز ҳамроҳ бо тарсу ҳарос, тарсомез, бо тарсу бим.

ҲАРОСОН هراسان дар ҳолати тарсу бим, тарсон, тарсида; **ҳаросон шудан** ба тарсу ваҳм афтодан.

ҲАРОСОН(И)ДАН هراساندن//هراسانیدن ваҳмондан.

ҲАРОСОНӢ هراسانی тарсандагӣ, бимнокӣ, дар ҳолати тарсу бим будан.

ҲАРРАНГА هررنگه дорои рангҳои гуногун.

ҲАРРИН هرّین *кӯн.* овози муҳиб, наъра, садо, ғурриш.

ҲАРРОҚ *а.* حرّاق 1. оташдиҳанда, он ки оташ афрӯзад, сӯзонанда. 2. оташгиранда, сӯхташаванда.

ҲАРРОҚА *а.* حرّاقه 1. олати оташзанӣ, оташзананда. 2. киштие, ки аз он бар душман нафти сӯзон ва моддаҳои оташин меандохтанд.

ҲАРРӮЗА هرروزه он чи ҳар рӯз воқеъ мешавад: **кори ҳаррӯза**.

ҲАРС I *а.* حرث зироат, киштукор, заминкорӣ, деҳқонӣ.

ҲАРС II *а.* حرس нигаҳбонӣ, нигаҳбонӣ кардан.

ҲАРСОАТА هر ساعته дар як соат, дар фосилаи як соат, дар ҳар як соат.

ҲАРСОАТӢ هر ساعتی *ниг.* **ҳарсоата**.

ҲАРСОЛА هر ساله он чи ҳар сол рӯй медиҳад, такроршаванда дар ҳар як сол.

ҲАРСОЛИНА هر سالینه *ниг.* **ҳарсола**.

ҲАРСОНИЯГӢ هر ثانیگی он чи дар ҳар сония рух медиҳад, дар ҳар сония.

ҲАРСОС هرساس **ҳарсос задан** ба сахтӣ нафас гирифтан (*аз даводав ё талвоса*).

ҲАРТАРАФА هر طرفه аз ҳар тараф, аз ҳар бобат, аз ҳар ҷиҳат: **ҳартарафа омӯхтан**.

ҲАРУН *а.* حرون *кӯн.* 1. саркаш, ноором. 2. аспи саркаш, нофармон.

ҲАРФ *а.* حرف 1. аломатҳои алифбо, ки ҳар кадом садои муайянро ифода мекунад. 2. сухан, гап; **ҳарф задан** сухан гуфтан; **ҳарф ба ҳарф** айнан.

ҲАРФГИР حرف‌گیر хурдагир, айбҷӯй, нуктагир.

ҲАРФГИРӢ حرف‌گیری хурдагирӣ, айбҷӯӣ, нуктагирӣ.

ҲАРФӢ حرفی *мансуб ба* **ҳарф**; бо ҳарф навишташуда.

ҲАРФНАВИШТ حرف‌نوشت *збш.* навиштани ҳарфҳои як алифбо бо ҳарфҳои алифбои дигар.

ҲАРФПАРАСТ حرف‌پرست зоҳирбин, расмиятпараст.

ҲАРФПАРАСТӢ حرف‌پرستی зоҳирбинӣ, расмиятгарӣ.

ҲАРФЧИН حرف‌چین амал ва коргари матбаа, ки ҳарфҳоро барои чоп мечинад.

ҲАРФЧИНӢ حرف‌چینی амал ва кори ҳарфчин дар матбаа.

ҲАРФШИНОС حرف‌شناس 1. суханшинос, сухансанҷ, нуктафаҳм. 2. саводбароварда, хатхон.

ҲАРХЕЛА هرخیله гуногун, гуногуннавъ, гуногунҷинс.

ҲАРХЕЛАГӢ هرخیلگی гуногунӣ, гуногуннавъӣ, гуногунҷинсӣ.

ҲАРҲАФТ هرهفت маҷмӯаи ҳафт навъ ороиши занона шомили ҳино, зарак, сурхӣ, сафедӣ, сурма, усма ва ғолия (мушку анбар).

ҲАРҲАФТАГӢ هر هفتگی *ниг.* **ҳарҳафтаина**.

ҲАРҲАФТАИНА هر هفته‌یینه он чи ҳар ҳафта рӯй медиҳад, такроршаванда дар ҳар ҳафта.

ҲАРЧАНД هرچند агарчи, гарчи, бо вуҷуди он ки; ҳар қадар.

ҲАРҶ *а.* هرج :**ҳарҷу марҷ** дарҳаму барҳамӣ, бетартибӣ, бесарусомонӣ, мағал.

ҲАРҶИҲАТА هرجهته *ниг.* **ҳартарафа**.

ҲАРҶОГАРД هرجاگرد беҳудагард, бехонаву ҷой, сарсаригард.

ҲАРҶОЙ هرجایی он ки дар ҷое ё ба сари коре барқарор ва дер намеистад.

ҲАРҶОНИБА هرجانبه аз ҳар тараф, аз ҳама тараф.

ҲАРҶО-ҲАРҶО هرجا هرجا ҷо-ҷо.

ҲАРҶУМАРҶ هرج ومرج *ниг.* **ҳарҷ**.

ҲАРҶУМАРҶӢ هرج و مرجی дарҳаму барҳамӣ, бетартибӣ, бесарусомонӣ.

ҲАРҶУМАРҶТАЛАБ هرجومرج‌طلب ошӯбталаб, он ки ошӯбу ғавғо ва бесарусомониро мехоҳад.

ҲАРҶУМАРҶТАЛАБӢ هرج ومرج طلبی хоҳони дарҳаму барҳамӣ, бетартибӣ, бесарусомонӣ.

ҲАРШАБА هرشبه он чи ҳар шаб рӯй медиҳад, такроршаванда дар ҳар шаб.

ҲАРШАБОНАРӮЗӢ هرشبانه‌روزی он чи дар ҳар бисту чор соат рӯй медиҳад, такроршаванда дар ҳар 24 соат.

ҲАСАБ *а.* حسب бузургӣ ва ифтихор ба туфайли фазл, илму дониш; *муқоб.* **насаб**, ки ифтихор кардан ба насли падару бобо мебошад.

ҲАСАД *а.* حسد рашк бурдан ба мол ва обрӯю эътибори касе ва аз даст рафтани онро хостан, рашк, бадхоҳӣ, нотавонбинӣ; **ҳасад бурдан** рашк бурдан, нотавонбинӣ кардан.

ҲАСАДАНГЕЗ حسدانگیز ҳасадовар.

ҲАСАДБАР حسدبر ҳасуд, ҳасудхӯр, бахил.

ҲАСАДБАРӢ حسدبری амали ҳасадбар, ҳасудӣ, ҳасудхӯрӣ, бахилӣ.

ҲАСАДВАР حسدور *ниг.* **ҳасадбар**.

ҲАСАДВАРӢ حسدوری *ниг.* **ҳасадбарӣ**.

ҲАСАДНОК حسدناک рашкин, нотавонбин.

ҲАСАДОВАР حسدآور *ниг.* **ҳасадангез**.

ҲАСАДПЕША حسدپیشه *ниг.* **ҳасадбар**.

ҲАСАДХӮР حسدخور ҳасуд, рашкбаранда, нотавонбин, ҳасудхӯр.

ҲАСАДХӮРӢ حسدخوری *ниг.* **ҳасудӣ**.

ҲАСАДХӮРОНА حسدخورانه *ниг.* **ҳасудона**.

ҲАСАН *а.* حسن 1. *кит.* соҳиби ҳусн, зебо, хуб, некӯ. 2. номи яке аз наберагони Муҳаммади пайғамбар(с).

ҲАСАНА *а.* حسنه кори нек, амали хайрхоҳона; **қарзи ҳасана** қарзе, ки қарздиҳанда ба он бахра намегирад.

ҲАСАНАК حسنک *бот.* як намуди ҳашарот.

ҲАСАНОТ *а.* حسنات некӯиҳо, корҳои нек.

ҲАСБ *а.* حسب мувофиқи, тибқи...; **бар ҳасби**... мувофиқи...; **ҳасби ҳол** баёни аҳвол, тафсилоти аҳвол, тарҷумаи ҳол.

ҲАСБА *а.* حصبه 1. доначаҳое, ки дар бадан пайдо мешаванд. 2. тифи ҳасбадор, арақи ҳасбадор.

ҲАСБАДОР حصبه دار дорои ҳасба.

ҲАСИБ I *а.* هصیب [*аслаш* **асиб**] гӯшти кӯфтаи дар даруни рӯдаи моли ҳалол пухташуда.

ҲАСИБ II *а.* حسیب 1. ҳисобкунанда, ҳосиб. 2. соҳиби ҳасаб, бузургвор, соҳиби фазилат.

ҲАСИН *а.* حصین *кит.* устувор, мустаҳкам, дастрас; **ҳусни ҳасин** қалъаи дастнорас, мустаҳкам.

ҲАСИР حصیر *а. кҳн.* бӯрё.

ҲАСИРБОФ حصیر باف *кҳн.* бӯрёбоф.

ҲАСИРБОФӢ حصیر بافی *кҳн.* бӯрёбофӣ.

ҲАСНО *а.* حسنا зебо, зани хушрӯ.

ҲАСОДАТ *а.* حسادت рашк бурдан; ҳасаднокӣ, нотавонбинӣ.

ҲАСОНАТ//ҲИСОНАТ *а.* حصانت мустаҳкамӣ, устуворӣ, пойдорӣ, истеҳком.

ҲАСР *а.* حصر *кҳн.* 1. иҳота, муҳосира, гирдогирди чизеро печонда гирифтан. 2. ҳад, андоза, ҳисоб; ҳисоб кардан, андоза гирифтан.

ҲАСРАТ *а.* حسرت 1. афсӯс, дареғ, пушаймонӣ. 2. ғам, ғусса, андӯҳ; **ҳасрат кардан** дарди дил гуфтан; орзу ва хоҳиши дил баён кардан.

ҲАСРАТАНГЕЗ حسرت‌انگیز аламовар, ҳасратовар.

ҲАСРАТМАНД حسرت مند озурда, аламзада.

ҲАСРАТНОК حسرت ناک ҳасратомез, бо дареғу афсӯс, бодарду алам: **нигоҳи ҳасратнок**.

ҲАСРАТОВАР حسرت آور *ниг.* **ҳасратангез**.

ҲАСРАТОМЕЗ حسرت آمیز *ниг.* **ҳасратнок**.

ҲАСРАТКАДА حسرت‌کده *кит.* 1. ҷои ҳасрат, ғамхона. 2. *маҷ.* дунё, ҷаҳон.

ҲАСРАТПАРВАР حسرت پرور он чи боиси ҳасрат мешавад, ҳасратовар,

бавуҷудоварандаи ҳасрат.

ҲАСРАТХӮР حسرت خور 1. ғамнок, андӯҳгин, маҳзун. 2. ҳасуд, бахил.

ҲАССОД I *а.* حساد *кҳн.* ҳасуд, ҳасудхӯр, бахил.

ҲАССОД II *а.* حصاد *кҳн.* даравгар, доскаш.

ҲАССОН *а.* حسان бисёр зебо, хуб, ғалатӣ.

ҲАССОНА *а.* حسانه ҳушёрона, зиракона; бофаросатона, нуктасанҷона.

ҲАССОС *а.* حساس ҳискунанда, нағз пайбаранда, дарёбанда, зудранҷ: **дили ҳассос.**

ҲАССОСИЯТ *а.*حساسیت ҳассос будан, ҳассосӣ; қобилияти ҳискунӣ; вокуниш, аксуламал.

ҲАССОСӢ حساسی ҳиссиётнокӣ, доро будан ба қувваи ҳис кардани баланд.

ҲАСТ هست мавҷуд; *муқоб.* **нест**; **ҳасту нест** тамоми дороии касе; **ҳасту нест кардан** ҳозир-ғоиб кардан аз рӯи рӯихат.

ҲАСТА هسته донаи мева (*шафтолу, хурмо ва м. ин*).

ҲАСТАӢ هستهای ядроӣ: **бомбаи ҳастаӣ**.

ҲАСТАК هستک :**ҳастаку нестак** кам, ночиз, нокифоя.

ҲАСТИСӮЗ هستیسوز несткунанда, қиркунанда.

ҲАСТӢ هستی зиндагӣ, зиндагонӣ; мавҷудият, вуҷуд доштан; **олами ҳастӣ** тамоми мавҷудот.

ҲАСТУ I هستو *кит., ниг.* **ҳаста**.

ҲАСТУ II هستو *кит.* қоил, эътирофкунанда.

ҲАСТУ III هستو дурустӣ, ҳақиқат, ҳақоиқи ашё.

ҲАСУД حسود рашкбаранда, нотавонбин.

ҲАСУДӢ حسودی ҳасудхӯрӣ, ҳасадбарӣ, бахилӣ.

ҲАСУДОНА حسودانه ҳасудхӯрона, ҳасадбарона, бахилона.

ҲАСУДХӮР حسودخور *ниг.* **ҳасуд**.

ҲАСУДХӮРӢ حسودخوری *ниг.* **ҳасудӣ**.

ҲАТАБ *а.* حطب ҳезум, чӯби сӯхтанӣ.

ҲАТК *а.* هتک пора кардан, парда даридан, бадному расво кардан касеро; **ҳатки номус** пардаи номуси касеро даронидан.

ҲАТМАН *а.* حتماً қатъан, маҷбуран, албатта.

ҲАТМӢ حتمی маҷбурӣ, зарурӣ, ногузир.

ҲАТТАЛИМКОН *а.* حتی الامکان то ҷое, ки имкон ҳаст, ба қадри имкон.

ҲАТТО *а.* حتی *пайвандаки хилофӣ* ба дараҷае ки..., то ҳадде ки...

ҲАТӮЛ هتول *гуфт.* суст, ноӯҳдабаро.

ҲАТӮЛКОР هتول کار *гуфт.* сусткор, лаванд.

ҲАТӮЛКОРӢ هتول کاری сусткорӣ, лавандӣ.

ҲАФДАҲ هفده *ниг.* **ҳабдаҳ**.

ҲАФИД *а.* حفید 1. набера, фарзанди фарзанд; 2. хидматгор, ходим, ёригар.

ҲАФИЗ *а.* حفیظ *кит.* нигаҳбон, нигаҳдор, ҳимояткунанда.

ҲАФР *а.* حفر кофтан, кандан (заминро).

ҲАФРИЁТ *а.* حفریات ковишҳо барои тадқиқот ва ёфтани осори қадима.

ҲАФТ هفت 1. *шумораи миқдорӣ* адади 7. .2. *киноя аз* ҳафт сайёра.

ҲАФТА هفته воҳиди шумори рӯзҳо, ки аз ҳафт рӯз иборат аст.

ҲАФТАВОР هفتهوار 1. ҳарҳафтаина, ҳафтаина. 2. *ниг.* **ҳафтанома**.

ҲАФТАВРАНГ هفتاورنگ *кит.*, *ниг.* **ҳафтдодарон**.

ҲАФТАГӢ هفتگی ҳафтае як бор.

ҲАФТАИНА هفته یینه ҳафтагӣ, ҳарҳафтагӣ.

ҲАФТАӢ هفته ای *ниг.* **ҳафтанома**.

ҲАФТАК هفتک: **ҳафтак шудан** дар кӯдакӣ мурдан.

ҲАФТАНОМА هفته نامه рӯзнома, маҷалла ва дигар нашриёҳо, ки ҳафтае як бор чоп мешаванд.

ҲАФТАФАҲМ هفته فهم кундзеҳн, камфаросат.

ҲАФТБАР هفت بر *ниг.* **ҳафткунҷа**.

ҲАФТБОЛОР هفت بالار хонаи ҳафтболор хонае, ки сақфаш ҳафт болор дорад.

ҲАФТГАРДОН هفت گردان *кишов.* майдони зироатро ба ҳафт тақсим карда ва ҳар қитъаро бо навбат дам дода кишт кардан.

ҲАФТГОНА هفتگانه 1. иборат аз ҳафт воҳид. 2. рақами ҳафт: **ҳафтгонаи бузург** (*сарварони ҳафт давлати бузург*).

ҲАФТДОДАРОН هفت دادران *нуҷ.* гурӯҳи ситорагоне, ки бо ҳам ҷамъ меистанд, Дубби Акбар.

ҲАФТКАСА هفت کسه ҳафт нафар, ҳафт кас шуда.

ҲАФТКАСӢ هفت کسی *ниг.* **ҳафтнафарӣ**.

ҲАФТКУНҶА هفت کنجه шакли ҳандасӣ, ки ҳафт кунҷ дорад.

ҲАФТҚАБАТА هفتقبطه ҳафтошёна, ҳафттабақа: **бинои ҳафтқабата**.

ҲАФТМЕВА هفتمیوه ҳафт навъ меваи тар, ки дар иди Наврӯз ба дастархон мениҳоданд.

ҲАФТМОҲА هفت ماهه он чи ки ҳафт моҳ дорад; дар моҳи ҳафтум: **кӯдаки ҳафтмоҳа**.

ҲАФТНАФАРӢ هفت نفری ҳафткасӣ, иборат аз ҳафт кас.

ҲАФТОД هفتاد *шумораи миқдорӣ* ҳафт бор даҳ, адади 70.

ҲАФТОДСОЛА هفتادساله он чи ё он умраш ба ҳафтод расида бошад.

ҲАФТОДСОЛАГӢ هفتادسالگی ба синни ҳафтод расидан, ҳафтод сол доштан.

ҲАФТОДУМ هفتادم *шумораи тартибӣ* дар шумори (тартиби) ҳафтод қарор дошта.

ҲАФТОДУМИН هفتادمین *ниг.* **ҳафтодум**.

ҲАФТОШЁНА هفت آشیانه *ниг.* **ҳафттабақа**.

ҲАФТПАҲЛУ هفت پهلو *ниг.* **ҳафткунҷа**.

ҲАФТПУШТ هفت پشت ҳафт насли гузашта.

ҲАФТПӮСТ هفت پوست *тиб.* ҷароҳате, ки решаш монанди пиёз қабат-қабат мешавад.

ҲАФТРАНГ هفت رنگ 1. ҳафт ранг дошта; гуногунранг, рангоранг. 2. як навъ гул, ки ҳафт ранг дорад. 3. ҳафт ранги гуногун, ки ба ҳафт сайёра нисбат дода мешавад: сиёҳ ба Зуҳал, ҷигарӣ ба Муштарӣ, сурх ба Миррих, зард ба Офтоб, сафед ба Зӯҳра, кабуд ба Уторид, сабз ба Моҳ.

ҲАФТРӮЗА هفت روزه ҳафт рӯз дошта; барои ҳафт рӯз.

ҲАФТРӮЯ هفت رویه ҳафт теға, ҳафтқирра.

ҲАФТСАД هفت صد *шумораи миқдорӣ* ҳафт бор сад, адади 700.

ҲАФТСАДУМ هفت صدم *шумораи тартибӣ* дар шумори (тартиби) ҳафтсад қарордошта.

ҲАФТСАДУМИН هفت صدمین *ниг.* **ҳафтсадум.**

ҲАФТСАР هفتسر *асот.* дорои ҳафт сар: **аждаҳои ҳафтсар**.

ҲАФТСИН هفت سین ҳафт хӯриши бо ҳарфи “син” саршаванда, ки бо онҳо дастархони наврӯзӣ мероянд.

ҲАФТСОАТА هفتساعته муддати ҳафт соат дошта.

ҲАФТСОАТӢ هفتساعتی ба муддати ҳафт соат.

ҲАФТСОЛА هفت ساله дорои ҳафт сол; ба муддати ҳафт сол: **мактаби ҳафтсола; аз ҳафтсола то ҳафтодсола** ҳамаи мардум, хурду калон.

ҲАФТСОЛАГӢ هفتسالگی ба синни ҳафт расидан, ҳафт сол доштан.

ҲАФТТОРА هفت تاره ҳафт тор дошта, иборат аз ҳафт тор; сози торие, ки дорои ҳафт тор аст.

ҲАФТУМ هفتم *шумораи тартибӣ* дар шумори (тартиби) ҳафт қарордошта.

ҲАФТУМИН هفتمین *ниг.* **ҳафтум.**

ҲАФТФАРСАНГӢ هفت فرسنگی дар масофаи 7 фарсанг қарордошта (тахминан 42 км).

ҲАФТФАРСАХӢ هفتفرسخی *ниг.* **ҳафтфар-**

сангӣ.

ҲАФТЧАНД هفت‌چند ҳафт баробар, ҳафт карат, ҳафт бор.

ҲАФТҶӮШ هفت‌جوش 1. филизи бисёр сахти маҳкам. 2. *кинояз* одами ҷонсахти пуртоқат; **ҳафтҷӯш шудан** устувору мустаҳкам шудан.

ҲАФТШАНБЕ هفت شنبه рӯзи набудаи ҳафта; **ба умеди рӯзи ҳафтшанбе шудан** барабас интизор шудан.

ҲАФТШИН هفت‌شين ҳафт хӯриши бо ҳарфи “шин” саршаванда, ки бо онҳо дастархони Наврӯзӣ мероянд.

ҲАФТЯК هفت يک *д.* аз ҳафт як ҷузъи Қуръон, ки барои таълим дар мактабҳо алоҳида чоп мешуд (*асосан сураҳои хурд*).

ҲАЧЧА هچه *лаҳҷ.* ходаи нӯгаш душохае, ки ба зери шохаҳои пурбор чун такя мегузоранд.

ҲАҶ *а.* حج *д.* маросими зиёрати Каъба, ки яке аз рукнҳои дини ислом ба шумор меравад.

ҲАҶАР *а.* حجر *кит.* санг; **ҳаҷари масона** санги шошадон .

ҲАҶАРУЛАСВАД *а.* حجرالاسود *д.* санги сиёҳи муқаддаси Каъба (дар Макка).

ҲАҶАРУЛҚАМАР *а.* حجرالقمر *маъд.* санги қамарӣ, моҳсанг.

ҲАҶВ I *а.* حجو 1. истодан, иқомат ихтиёр кардан дар ҷое. 2. подош додан. 3. нигаҳдорӣ; **ҳаҷви сир** роздорӣ. 4. ғолиб омадан дар мусобиқаи чистон.

ҲАҶВ II *а.* هجو 1. баён кардани айби касе ё чизе ба таври шӯхиомез. 2. накӯҳиш; бад гуфтан ва дашном додан касеро бо шеър, мазаммат, масхара, **ҳаҷв кардан** айби касеро мавриди ханда қарор додан.

ҲАҶВГӮӢ هجوگويی ҳаҷв гуфтан, ҳаҷв кардан.

ҲАҶВГӮЙ هجوگوی ҳаҷвкунанда, ҳаҷвнигор.

ҲАҶВИЁТ *а.* هجويات маҷмӯаи ашъори ҳаҷвии шоире.

ҲАҶВИЯ *а.* هجويه шеъри ҳаҷвӣ дар ҳаққи касе.

ҲАҶВӢ هجوی *мансуб ба* **ҳаҷв**: **маҷаллаи ҳаҷвӣ, шеъри ҳаҷвӣ**.

ҲАҶВНАВИС هجونويس нависандаи асарҳои ҳаҷвӣ (нависанда, шоир ё рассом).

ҲАҶВНАВИСӢ هجونويسی *шуғли* **ҳаҷвнавис**, навиштани асарҳои ҳаҷвӣ.

ҲАҶВНИГОР هجونگار *ниг.* **ҳаҷвнавис**.

ҲАҶВНОМА هجونامه 1. номаи ҳаҷвӣ, ҳаҷвия. 2. силсилаи асарҳои ҳаҷвӣ.

ҲАҶВОМЕЗ هجوآميز *ниг.* **ҳаҷвӣ**.

ҲАҶЛА//ҲИҶЛА *а.* حجله 1. хонаи ороставу муҷаҳҳаз барои арӯсу домод. 2. иморати мудаввар ва гунбадмонанд.

ҲАҶМ I *а.* حجم 1. он миқдори фазо, ки дар ихтиёри ҷисм қарор дорад; он ҳудуде, ки аз зарби дарозӣ, бар ва баландии ашё ба миён меояд ва он бо воҳиди мукааб (куб) андоза карда мешавад; захомат, ҷасомат, гунҷ, гунҷоиш. 2. *умуман* андоза, миқдор; **ҳаҷми кор, ҳаҷми умумии маҳсулот**.

ҲАҶМ II *а.* حجم 1. боздоштан, манъ кардан аз чизе. 2. нештар зада хун гирифтан бо шиша ва шох; ҳаҷомат.

ҲАҶМАН *а.* حجماً аз ҷиҳати ҳаҷм, бо ҳаҷми худ.

ҲАҶМӢ حجمی ҳаҷмдор, калон, ғафс, бузург, васеъ; **таҳлили ҳаҷмӣ** *физ.* таҳлили васеъ.

ҲАҶОМАТ *а.* حجامت хун гирифтан аз бадан ба воситаи шох; **шохи ҳаҷомат** шохе, ки ба воситаи он аз бадан хун кашида мегирифтанд.

ҲАҶР *а.* هجر ҷудоӣ, дурӣ, фироқ (*аз ёр, маҳбуба*).

ҲАҶҶОМ *а.* حجام 1. табибе, ки хун мегирад. 2. ҷарроҳ.

ҲАШАМ *а.* حشم хидматгорон ва асбоби шукӯҳу дабдаба, навкарон; хоҷагон.

ҲАШАМАТ//ҲАШМАТ *а.* حشمت 1. *ниг.* **ҳашам**. 2. *ниг.* **ҳишмат**.

ҲАШАМАТНОК حشمت‌ناک боҳашамат, пуршукӯҳ, дабдабадор (*мас.,бино*).

ҲАШАР *а.* حشر кори умумӣ бо мақсади ёрӣ ба якдигар (*мас.,барои ҷамъоварии ҳосил, сохтмони роҳ, тоза кардани ҷӯйборҳо ва г.*).

ҲАШАРА *а.* حشره ҷонвари майда аз қабили мӯр, малах, магас, занбӯр *ва г.*

ҲАШАРӢ حشری 1. *мансуб ба* **ҳашар**. 2. *таър.* сарбозе, ки силоҳи сабук дорад; аҳли силоҳ, пиёданафар.

ҲАШАРОТ *а.* حشرات *ҷ.* **ҳашара**.

ҲАШАРОТХӮР حشرات‌خور :**парандаҳои ҳашаротхӯр** парандаҳое, ки ҳашарот мехӯранд.

ҲАШАРОТШИНОС حشرات شناس мутахассисе, ки ба таҳқиқи ҳашарот машғул аст.

ҲАШАРОТШИНОСӢ حشرات شناسی соҳае, ки ба шинохту таҳқиқи ҳашарот машғул аст.

ҲАШАРЧӢ حشرچی *гуфт.* иштирокдор дар ҳашар.

ҲАШАРҶОЙ حشرجای ҷое, ки маъракаи ҳашар барпо мегардад.

ҲАШВ *а.* حشو 1. *кҳн.* он чи чизеро ба он пур мекунад; пур кардани абраву астари либос, кӯрпа, болишт *ва г.* бо пахта, пашм ва чизҳои дигар. 2. нуқтаҳои дағали гиреҳмонанд дар тору пуди матои абрешимӣ, ки баъд аз бофта шудани он намоён шуда меистад. 3. гапи зиёдӣ, сухани зиёди бемаънӣ. 4. *адш.* сухани зиёде, ки дар миёни ҷумла бошад, ҷумла ё калимаи туфайлӣ.

ҲАШИВОР//ҲУШИВОР هشیوار *кит.* хирадманд, оқил, ҳушёр.

ҲАШИШ *а.* حشیش 1. алаф; алафи хушк; гиёҳ; гиёҳи хушк; хас. 2. моддаи ҳисбар ва масткунанда, ки аз барги канаб тайёр мешавад, чарс, банг.

ҲАШМАТ *а.* حشمت *ниг.* **ҳашамат**.

ҲАШМАТПАРАСТ حشمت پرست мақомпараст, ҷоҳпараст, мансабпараст.

ҲАШР *а.* حشر 1. ҷамъ кардан, ғун кардан; ҷамъомад, маҷлис, растохез. 2. *маҷ.* қиёмат.

ҲАШРГОҲ حشرگاه 1. ҷое, ки қиёмат барпо мешавад; майдони қиёмат. 2. *киноя аз* майдони ҷанг.

ҲАШТ هشت шумораи миқдории ҳашт; ◊ **ҳашт боғ (ё бӯстон)** ҳашт боғи биҳишт: **ҳашт ганҷ** номи ганҷҳои Хисрави Парвиз: Ганҷи Арӯс, Ганҷи Бодовард, Ганҷи Деба, Ганҷи Афросиёб, Ганҷи Сӯхта, Ганҷи Хазро, Ганҷи Шодовард, Ганҷи Бор; *муқ.* **ҳафт ганҷ.**

ҲАШТАК I هشتک бурҷест, ки дар боми ошхонаҳо барои дудбаро месозанд.

ҲАШТАК II هشتک *ниг.* **аштак.**

ҲАШТКУНҶА هشت‌کنجه *ҳанд.* сурати ҳандасӣ, ки ки ҳашт кунҷ дорад.

ҲАШТМОҲА هشت ماهه он чи ё он ки ҳашт моҳ умр дорад; ҳар чизе, ки аз пайдоишаш ҳашт моҳ гузаштааст.

ҲАШТОБГАРӢ هشتاب‌گری пиллакашӣ, бофандагӣ.

ҲАШТОД هشتاد *шумораи миқдорӣ,* ҳашт бор даҳ, адади 80.

ҲАШТОДСОЛА هشتادساله он чи ё он ки умраш ба ҳаштод расида бошад.

ҲАШТОДСОЛАГӢ هشتادسالگی ба синни ҳаштод расидан; ҳаштод сол доштан.

ҲАШТОДУМ هشتادم *шумораи тартибӣ*, дар шумори (тартиби) ҳаштод қарордошта.

ҲАШТОДУМИН هشتادمین *ниг.* **ҳаштодум**.

ҲАШТРӮЯ هشت رویه *ҳанд.* он чи ҳашт рӯ дорад.

ҲАШТСАД هشت‌صد *шумораи миқдорӣ*, ҳашт маротиба сад, адади 800.

ҲАШТСАДСОЛА هشت‌صدساله он чи ё он ки умраш ба ҳаштсад расида бошад.

ҲАШТСАДСОЛАГӢ هشت‌صدسالگی ба синни ҳашсад расидан; ҳаштсад сол доштан.

ҲАШТСАДУМ هشت صدم дар шумори (тар-

тиби) ҳаштсад қарордошта.

ҲАШТСАДУМИН هشت صدمین *ниг.* **ҳашт-садум**.

ҲАШТСОАТА هشت ساعته ҳаштсоатӣ; амале ё ҳар чизе, ки мӯҳлаташ ҳашт соат муқаррар шудааст.

ҲАШТСОАТӢ هشت ساعتی *ниг.* **ҳаштсоата.**

ҲАШТСОЛА هشتساله он ки ё он чи ҳашт сол дошта бошад.

ҲАШТСОЛАГӢ هشتسالگی ба синни ҳашт расидан; ҳашт сол доштан.

ҲАШТУМ هشتم *шумораи тартибӣ* дар шумори (тартиби) ҳашт қарордошта.

ҲАШТУМИН هشتمین *ниг.* **ҳаштумин.**

ҲАШТЯК هشتیک 1. аз ҳашт як ҳисса. 2. аз ҳашт як ҳиссаи мероси мард, ки аз рӯи шариат ба занаш мерасид.

ҲАШ-ҲАШ هش هش *калимаи тақлидӣ садои* нафасгирии вазнин дар давидан.

ҲАЮЛО *ю.-а.* هیولی 1. *фалс.* модда, моддаи аслӣ, моҳияти ҳар чиз, гавҳар, материя. 2. мусаввада, ангора.

ҲАЮЛОӢ هیولی یی 1. *фалс.* моддӣ, ҷисмонӣ. 2. дар шакли мусаввада, ангора.

ҲАЮН هیون *кҳн.* шутур, шутури тезрав.

ҲАЯВОН *а.* حیوان 1. мавҷуд, ҷондор, зинда. 2. чорпо, ҳайвон.

ҲАЯЛ هیل **:ҳаял кардан** *гуфт.* таъхир кардан, дер мондан.

ҲАЯҶОН *а.* هیجان ҷӯшиши даруни одамӣ аз шавқ, шодӣ ё ғазаби аз ҳад зиёд; ба ҷӯшу хурӯш омадан, ҳолати изтироб.

ҲАЯҶОНАНГЕЗ هیجانانگیز ба ҳаяҷон оваранда, музтарибкунанда.

ҲАЯҶОНБАХШ هیجان بخش *ниг.* **ҳаяҷонангез**.

ҲАЯҶОННОК هیجان ناک *ниг.* **ҳаяҷономез.**

ҲАЯҶОНОВАР هیجانآور боиси ҳаяҷоншаванда, музтарибкунанда.

ҲАЯҶОНОМЕЗ هیجانآمیز дар ҳолати ҳаяҷон ва изтироб.

ҲЕ ح//ه *ниг.* **ҳавваз, ҳуттӣ**.

ҲЕЗ هیز он ки мубталои беқувватии таносулист, муханнас.

ҲЕЗАЛАК هیزلک *гуфт.* 1. *ниг.* **ҳез**. 2. *киноя аз* марди ноӯҳдабаро, он ки аз дасташ кор намеояд.

ҲЕЗӢ هیزی беқувватии таносулӣ, хунсо будан, маҳрум будан аз қобилияти мардӣ.

ҲЕЗУМ هیزم чӯб ё шохаи хушк, ки барои сӯзишворӣ тайёр карда мешавад: **ҳезум шикастан** (*буридан, арра кардан*).

ҲЕЗУМАРРАКУНӢ هیزم اره کنی бо арра майда кардани ҳезум.

ҲЕЗУМБУР هیزم بر он ки ҳезум мебурад.

ҲЕЗУМБУРӢ هیزم بری ҳезум буридан, амали ҳезумбур.

ҲЕЗУМКАФОН هیزمکفان он ки бо табар ҳезум майда мекунад.

ҲЕЗУМКАФОНӢ هیزمکفانی ҳезум кафондан; ҳезум майда кардан, кори ҳезумкафон.

ҲЕЗУМКАШ هیزمکش он ки ҳезум мекашонад.

ҲЕЗУМКАШӢ هیزمکشی аз ҷое ба ҷое бурдани ҳезум, кори ҳезумкаш.

ҲЕЗУМКАШОНӢ هیزمکشانی *шакли бевоситаи* **ҳезумкашӣ.**

ҲЕЗУМХОНА هیزمخانه ҷои махсус барои нигоҳдории ҳезум.

ҲЕЗУМЧИНӢ هیزمچینی ҷамъ кардани чӯбу шохаҳои хушк барои ҳезум.

ҲЕЗУМШИКАН هیزم شکن *ниг.* **ҳезумкафон**.

ҲЕЗУМШИКАНӢ هیزم شکنی *ниг.* **ҳезумкафонӣ**.

ҲЕЗЧАШМ هیزچشم он ки покии чашмро нигаҳ намедорад.

ҲЕЙ هی *нидо* ҳой, гӯш кун; огоҳ бош; **ҳей, бархез!**

ҲЕЛ I هیل ҷинсе аз дорувори хушбӯй, монанд ба лиму.

ҲЕЛ II هيل *гуфт.* ҷои нигоҳдории тобистонаи чорвои майда (*буз, гӯсфанд*); оғил.

ҲЕЛ-ҲЕЛ هيل هيل **:ҳел-ҳел гаштан** бекор, сарсон гаштан.

ҲЕМА هيمه *кит.* ҳезум, чӯби сӯхт, чуб барои сӯзишворӣ; **ҳемаи тар фурӯхтан** *киноя аз* фиреб додан, ҳуққабозӣ кардан.

ҲЕМАДОН هيمه دان *кит., ниг.* **ҳемахона**.

ҲЕМАКАШ هيمه‌کش *кит.* ҳезумкаш, ҳаммоли ҳатаб; хоркаш.

ҲЕМАКАШӢ هيمه‌کشی *кит.* ҳезумкашӣ, бо ҳезумкашӣ машғул будан.

ҲЕМАХОНА هيمه خانه *кит.* ҷои нигаҳ доштани ҳезум, ҳезумхона, маҳтаб.

ҲЕРБАД//ҲЕРБУД هيربد *кит.* 1. хидматгузори оташкада. 2. қозии зардуштиён.

ҲЕРБАДХОНА هيربد خانه *кит.* оташкада.

ҲЕРБУД هيربد *ниг.* **ҳербад**.

ҲЕҶ//ҲЕЧ هيچ//هيچ *ҷонишини инкорӣ.* 1. ҳаргиз, асло. 2. ягон. 3. *ҳиссачаи саволӣ* оё. 4. ҳамчун ҷузъи таркибҳо ба онҳо маънои инкорӣ медиҳад: **ҳеҷ вақт, ҳеҷ гоҳ, ҳеҷ гуна**, **ҳеҷ кас, ҳеҷ кадом.** 5. беқадр; **ҳеҷ аст** аҳамияте надорад, арзише надорад.

ҲЕҶКОРА هيچ کاره бекор, бекорхӯҷа.

ҲЕҶМАДОН هيچ مدان нодон**.**

ҲИБОЛА *а.* حباله қайд, банд; дом, бур; **ба ҳиболаи никоҳ даровардан** ба занӣ гирифтан.

ҲИБР I *а.* حبر сиёҳӣ, сиёҳии давот ва қалам.

ҲИБР II *а.* حبر *кҳн.* олим, хирадманд, доно, донишманд.

ҲИДДАТ *а.* حدت тезӣ, тундӣ.

ҲИДОЯТ *а.* هدايت роҳи рост нишон додан, роҳнамоӣ.

ҲИДОЯТГАР هدايت‌گر раҳнамоикунанда, раҳнамо.

ҲИЗАБР//ҲИЖАБР هزبر//هژبر *кит.* 1. шери даранда; шер. 2. *маҷ.* далер, шуҷоъ. нотарс**.**

ҲИЗАБРАВЖАН هزبراوژن *кит.*, *ниг.* **ҳизабрандоз**.

ҲИЗАБРАНДОЗ هزبرانداز *кит.* шерафкан, шерандоз, далер, диловар.

ҲИЗБ *а.* حزب 1. гурӯҳи одамон, ки бо як мақсад муттаҳид шудаанд; фирқа, партия. 2. гурӯҳ, даста, фавҷ. 3. сипоҳ, лашкар; тобеин, мададгорон. 4. воҳиди тақсим кардани Қуръон, ки ба чаҳоряки ҷузъ ё пора баробар аст ва дар маҷмӯъ Қуръон аз 120 ҳизб иборат аст. 5. дар тасаввуф ва футувват тоифаест, ки ба як шахс мансуб аст.

ҲИЗБӢ حزبی *мансуб ба* **ҳизб**; узви ҳизб; мутаассиби ҳизб.

ҲИЗБПАРАСТ حزب‌پرست мӯътақид ба ҳизб; мутаассиби ҳизб.

ҲИЗБПАРАСТӢ حزب پرستی эътиқоди ҳизбӣ, таассуби ҳизбӣ.

ҲИЗБУЛЛОҲ *а.* حزب الله 1. ҳизби Худованд. 2. мӯъминон; гурӯҳи солеҳон.

ҲИКАМ *а.* حکم *ҷ.* **ҳикмат**.

ҲИКМАТ I *а.* حکمت 1. илм, дониш. 2. доноӣ, хирадмандӣ, фазилат. 3. ҳилм, бурдборӣ, таҳаммул. 4. адл, адолат, дод. 5. Қуръон, китоби муқаддас. 6. панд, андарз, сухани пандомез; **ба Луқмон ҳикмат омӯхтан** омӯхтани чизе ба касе, ки аъламтар аст**.** 7. сабаб ва иллати ягон ҳодиса, сирри ягон ҳодиса; **арзон бе иллат нест, қимат бе ҳикмат** (зарб).

ҲИКМАТ II *а.* حکمت 1. *фалс.* илмест, ки дар он аз ҳақиқати ашё баҳс меравад. 2. дар тасаввуф сиррест, ки ошкор кардани он байни авом нораво аст ва оқибати ногувор дорад.

ҲИКМАТНОК حکمت ناک : **сухани ҳикматнок** сухане, ки дар он панду насиҳате ҳаст ва ё моҳияти масъалае баён ёфтааст.

ҲИКМАТОМЕЗ حکمت آميز *ниг.* **ҳикматнок**.

ҲИКМАТОМӮЗ حکمت آموز пандомӯз.

ҲИКМАТОРО حکمت‌آرا орояндаи ҳикмат,

зебдиҳандаи ҳикмат.

ҲИКМАТШИНОС حکمت‌شناس оқил, хирадманд, файласуф.

ҲИКМАТШИНОСӢ حکمت‌شناسی оқилӣ, хирадмандӣ, файласуфӣ.

ҲИКОЁТ *а.* حکایات *ҷ.* **ҳикоя** (достонҳо, қиссаҳо).

ҲИКОЯ(Т) *а.* حکایه//حکایت 1. нақл кардани воқеае ё достоне. 2. асари бадеии мансури ҳаҷман хурд, ки дар он воқеа ё саргузаште баён меёбад; қисса, саргузашт; **ҳикоя кардан** нақл кардан, саргузаштеро ривоят кардан.

ҲИКОЯБАНДӢ حکایه‌بندی банду баст ва иншои ҳикоя аз воқеаи дида ё шунида.

ҲИКОЯГӢ حکایگی нақлӣ, қиссагӣ; **ҷумлаи ҳикоягӣ** ҷумлае, ки дар бораи воқеае ё ҳодисае маълумот медиҳад.

ҲИКОЯГӮЙ حکایه گوی қиссагӯй, қиссахон.

ҲИКОЯНАВИС حکایه‌نویس он ки қисса (ҳикоя) менависад.

ҲИКОЯНАВИСӢ حکایه نویسی шуғли ҳикоянавис машғул будан ба эҷоди қиссаву ҳикоя.

ҲИКОЯТ *а.* حکایت *ниг.* **ҳикоя**.

ҲИҚҚАК هقک садои канда – кандаи беихтиёре, ки бар асари нуқси меъда пай дар ҳам аз даҳон мебарояд, ҳиқак, саксака.

ҲИҚҚИ هق **:ҳиққи карда натавонистан** дар ҷавоби касе чизе гуфта натавонистан, садо баровarda натавонистан.

ҲИҚҚОС هقّاس *ниг.* **ҳиқ-ҳиқ: ҳиққос задан**.

ҲИҚ-ҲИҚ هق هق ҳиққос, фиқ-фиқ; **ҳиқ-ҳиқ гиристан** фиқ-фиқ гиря кардан.

ҳил هل *асоси замони ҳозираи феъли* **ҳилидан // ҳиштан**.

ҲИЛ I هیل як навъ дорувории хушбӯ, *муқ.* **ҳел** I.

ҲИЛ II *а.* حیل *ниг.* **ҳила.**

ҲИЛА(Т) *а.* حیله//حیلت 1. макр, фиреб, тазвир. 2. чора, тадбир.

ҲИЛАБОЗ حیله باز *ниг.* **ҳилагар**.

ҲИЛАГАР حیله گر фиребгар, маккор.

ҲИЛАГАРӢ حیله گری маккорӣ, фиребгарӣ.

ҲИЛАГАРОНА حیله‌گرانه маккорона, фиребгарона.

ҲИЛАКОР حیله کار *ниг.* **ҳилагар**.

ҲИЛАКОРӢ حیله کاری *ниг.* **ҳилагарӣ**.

ҲИЛАКОРОНА حیله کارانه *ниг.* **ҳилагарона**.

ҲИЛАОМЕЗОНА حیله آمیزانه *ниг.* **ҳилагарона.**

ҲИЛАСОЗ حیله ساز *ниг.* **ҳилагар**.

ҲИЛАҶӮ(Й) حیله جو(ی) *ниг.* **ҳилагар**.

ҲИЛИДАН هلیدن *ниг.* **ҳиштан**.

ҲИЛМ *а.* حلم нармӣ, мулоимат; **ҳилм-ҳилм** мулоим нарм; **ҳилм-ҳилм пухта** нағз, мулоим пухта (*маъмулан, дар мавриди гӯшт мегӯянд*).

ҲИЛОЛ *а.* هلال моҳи нав (*то шаби севум*).

ҲИЛОЛАБРӮ هلال‌ابرو абрӯвони ба шакли моҳи нопурра, камонӣ, хамида.

ҲИЛОЛӢ هلالی ба шакли моҳи нопурра, досмонанд, камонмонанд, хамида.

ҲИЛПИРОС *гуфт.* هلپراس ҷунбидан, ба ҷунбиш омадан (*мас., байрақ аз вазиши бод*), эҳтизоз: **ҳилпирос задан**.

ҲИМЕЛ حمیل *ниг.* **ҳамоил**.

ҲИММАТ *а.* همّت 1. қасд, ирода, азми қавӣ, ҷаҳд, кӯшиш. 2. саховат, ҷавонмардӣ; **камари ҳиммат бастан** ба коре сахт азму ирода кардан.

ҲИММАТБАЛАНД همّت‌بلند олиҳиммат, назарбаланд.

ҲИММАТБАЛАНДӢ همّت بلندی саховатпешагӣ; назарбаландӣ.

ҲИМОЯ(Т) *а.* حمایه//حمایت нигаҳбонӣ, ҳифозат; мудофиа, пуштибонӣ; **ба зери ҳимоят гирифтан** пушту паноҳ шудан (*ба касе*);

ҳимоя кардан муҳофизат кардан, мудофиа кардан.

ҲИМОЯГАР//ҲИМОЯТГАР حمایه گر//حمایت گر ҳимоякунанда, мудофеъ, пушту паноҳ, пуштибон.

ҲИМОЯКУНАНДА حمایه‌کننده *ниг.* **ҳимоятгар**.

ҲИМОЯТ *а.* حمایت *ниг.* **ҳимоя**.

ҲИМОЯЧӢ حمایچی мудофиакунанда, пуштибон.

ҲИМОЯШАВАНДА حمایه‌شونده ҳар касе ё чизе, ки мавриди ҳимоя, дифоъ, нигаҳбонӣ қарор мегирад..

ҲИН I هین *кит., калимаи нидо* 1. ана, инак; огоҳ бош, эҳтиёт шав. 2. шитоб кун, зуд.

ҲИН II *а.* حین вақт, ҳангом, дам, лаҳза; **дар як ҳин** дар як дам.

ҲИН III *а.* هین сел, селоб.

ҲИНДБО هند با *бот.* коснӣ.

ҲИНДБОӢ هندبایی мутааллиқ ба ҳиндбо, аз коснӣ тайёршуда: **қаҳваи ҳиндбоӣ**.

ҲИНДӢ هندی мардуми Ҳиндустон, аҳли Ҳинд; **ҳинду эронӣ** *мансуб ба* **ҳиндӣ ва эронӣ**: **забонҳои ҳинду эронӣ**.

ҲИНДУ هندو 1. аҳли Ҳиндустон, ҳинду. 2. пайрави дини ҳиндувон. 3. посбон. 4. ғулом, банда, зархарид. 5. *мач.* сиёҳ; **холи ҳинду** холи сиёҳ.

ҲИНДУАВРУПОӢ هندواروپایی *мансуб ба* **минтақаи Ҳинд ва Аврупо: забонҳои ҳиндуаврупоӣ, халқҳои ҳиндуаврупоӣ**.

ҲИНДУАВРУПОШИНОСӢ هندواروپاشناسی соҳае, ки ба таҳқиқи минтақаи Ҳинд ва Аврупо машғул аст.

ҲИНДУВОНА I هندوانه ба тариқи ҳиндӣ, ба ҳиндӣ, ҳиндигӣ, монанди ҳинду.

ҲИНДУВОНА II هندوانه *кит.* тарбуз; ◊ **ҳиндувона зери бағали** *касе* **додан** касеро бо чизе мағрур кардан, ки ӯ лоиқи он набошад.

ҲИНДУИЯ هندوئیه мазҳаби ҳукмрон дар Ҳиндустон, ки ба бараҳмания ва буддия асос ёфтааст.

ҲИНДУӢ هندویی 1.*мансуб ба* **ҳиндӣ** .2.*гуфт., мач.* одами дамдузд, канорачӯй.

ҲИНДУСТОНӢ هندوستانی *мансуб ба* **Ҳиндустон**; сокини Ҳиндустон; забони мардуми Ҳиндустон.

ҲИНДУХИТОЙӢ هندوختایی *мансуб ба* минтақаи Ҳинду Хитой; мардуми минтақаи Ҳинду Хитой.

ҲИНДШИНОС هندشناس муҳаққиқи Ҳиндустон ва мардуми он.

ҲИНО I *а.* حنا *бот.* растаниест буттамонанд дорои гулҳои сафед, ки бо кӯфтаи он мӯй, дасту поро ранг мекунанд; **ҳино бастан** (мондан) гарди ҳиноро тар карда ба дасту по бастан, ки ранг гирад; ◊ **ба по ҳино бастан** суст рафтор кардан.

ҲИНО II *а.* هناء 1. қатрон. 2. хӯшаи борондидаи хурмо.

ҲИНОБАНДӢ حنابندی *ниг.* **ҳинобандон**.

ҲИНОБАНДОН حنابندان маросимест, ки дар арафаи арӯсӣ арӯсшаванда бо дугонаҳояш мегузаронад.

ҲИНОГУЛ حناگل номи навъе аз гул.

ҲИНОКОР حناکار он ки ҳино мекорад, корандаи ҳино.

ҲИНОҲИН حیناحین *кит.* дар ҳоли шитоб, шитобзадагӣ, саросема, саросемакорӣ**.**

ҲИНҶОР هنجار *ниг.* **ҳанҷор**.

ҲИРҚА(Т) *а.* حرقه//حرقت сӯзиш, сӯхтан.

ҲИРМОН *а.* حرمان маҳрумӣ, бенасибӣ, ноумедӣ,

ҲИРМОНЗАДА حرمانزده ноумедшуда, бенасибгардида, бенасиб.

ҲИРОСАТ I *а.* حراست муҳофизат, нигаҳбонӣ, посбонӣ.

ҲИРОСАТ II *а.* حراثت киштукор, зироат, деҳқонӣ.

ҲИРОСАТПЕША حراست پیشه нигаҳбон, посбон, мудофеъ.

ҲИРС *а.* حرص тамаи аз ҳад зиёд; гушначашмӣ; **ҳирси мол** орзуи аз ҳад зиёди молғундорӣ.

ҲИРСБАЛАНД حرص بلند гурусначашм, хасис, тамаъкор.

ҲИРФА(Т) *а.* حرفه//حرفت касб, ҳунар, пеша; **аҳли ҳирфа** косиб, ҳунарманд.

ҲИС(С) *а.* حس қобилияти дарки таассуроти берунӣ, дарк, дарёфт, пайбарӣ; қувваи дарёфт; **ҳисси сомеа** қувваи шунавоӣ; **ҳис кардан** пай бурдан ба чизе.

ҲИСН *а.* حصن паноҳгоҳ, қалъа; **ҳисни ҳасин** қалъаи дастнорас.

ҲИСОБ *а.* حساب 1. шумур, шумурдан, миқдор. 2. муҳосиба, доду гирифти пулӣ; **ба ҳисоб гирифтан** а) шуморидан, шумораи чизеро муайян кардан; б) чизеро ба назари эътибор гирифтан; **ҳисоб ёфтан** шумурда шудан, ба шумор рафтан; **ҳисоби кореро ёфтан** чорае ёфтан, роҳи ҳалли масъалаеро ёфтан; **ҳисоб кардан** а) шумурдан; пиндоштан; кори худро дуруст ҳисоб мекард. 3. илми ҳисоб, арифметика; **ҳисоби абҷад** *ниг.* **абҷад** (бо ҳарфҳои арабӣ, ки ҳар як рақами муайянро ифода мекунад, моддаҳои таърихи ҳодисаеро баён кардан ва баровардан).

ҲИСОББАРӢ حساب بری ҳисоб бурдан; **мошини ҳисоббарӣ** дастгоҳе, ки танзими ҳисобу китоб ва назорати муттасили онро ба зимма дорад.

ҲИСОББАРОР حساببرار мошини ҳисоббарор, мошини ҳисобкунанда.

ҲИСОББАРОРӢ حساب براری ҳисоб кардан, ҳисоб карда баровардан.

ҲИСОБГАР حساب گر 1. ҳисобкунанда, *маҷ.* он ки ба ҳисоб мегирад. 2. босарфа, сарфакор; боандеша, дурандеш, эҳтиёткор.

ҲИСОБГАРӢ حساب گری 1. ҳисобкор будан, ҳисобкунандагӣ. 2. *маҷ.* сарфакорӣ; боандешагӣ; дурандешӣ, эҳтиёткорӣ.

ҲИСОБГИР حساب گیر ҳисобгиранда, ҳисобкунанда.

ҲИСОБГИРӢ حساب گیری аз касе шумури чизеро гирифтан, ҳисоб кардан .

ҲИСОБГОҲ حساب گاه ҷой ва макони ҳисоб; **ҳисобгоҳи ҳашр** майдони қиёмат.

ҲИСОБДОН حساب دان каси аз илми ҳисоб хабардор; он ки муҳосиба карда метавонад.

ҲИСОБДОНӢ حساب دانی аз илми ҳисоб бохабар; донандаи ҳисоб.

ҲИСОБДОР حساب دار он ки муомила, дахлу харҷи муассисаеро идора мекунад.

ҲИСОБДОРӢ حساب داری 1. кор ва вазифаи ҳисобдор. 2. ҷои ҳисобдорӣ, шӯъбаи муассиса, ки ҳисобу китоби онро мебарад.

ҲИСОБӢ حسابی муҳосиба, ҳисоботи дахлу харҷ, ҳисобдиҳӣ ва ҳисобгирӣ; **ҳисобӣ кардан** яктарафа кардан, ба миён гузоштани дахлу харҷ ё кор ва музд.

ҲИСОБКОР حساب کار нархгузор, нархмонанда, мошини ҳисобу китоб.

ҲИСОБКОРӢ حساب کاری нархгузорӣ, нархмонӣ.

ҲИСОБКУНАК حساب کنک асбоб барои шумурдани чизе: **ҳисобкунаки газ, ҳисобкунаки барқ**.

ҲИСОБКУНАНДА حساب کننده 1. ҳисобгар. 2. *ниг.* **ҳисобкор**.

ҲИСОБКУНӢ حساب کنی шумурдан, ҳисобу китоб кардан.

ҲИСОБОТ *а.* حسابات 1. муҳосиба. 2. хулосаи кор ва фаъолияти касе ё муассисае; **ҳисобот додан** дар бораи кори кардашуда ё дахлу харҷ маълумот додан (ё маърӯза кардан).

ҲИСОБОТДИҲАНДА حسابات دهنده он ки аз кор ва фаъолияти худ гузориш медиҳад.

ҲИСОБОТДИҲӢ حسابات دهي ҳисобот додан, оид ба анҷом ё иҷрои коре маълумот додан.

ҲИСОБОТӢ حساباتی *мансуб ба* **ҳисобот**; **маҷлиси ҳисоботӣ** маҷлисе, ки касе аз кори худ ё фаъолияти ташкилоте гузориш медиҳад.

ҲИСОБРАС حساب رس *иқт.* аудитор.

ҲИСОБРАСӢ حساب رسی *иқт.* аудит.

ҲИСОБШАВАНДА حساب‌شونده шумурдашаванда.

ҲИСОМ//ҲУСОМ *а.* حسام *кит.* шамшер, теғ.

ҲИСОР *а.* حصار 1. девор, девори даври қалъа. 2. қалъа; **ҳисори баланд** девори баланд.

ҲИСОРДОРӢ حصارداری *кит.* нигаҳдории қалъа, қалъабонӣ.

ҲИСОРӢ حصاری 1. бо девор иҳоташуда. 2. *мансуб ба* **қалъа**; қалъавӣ. 3. шаҳр ё одами муҳосирашуда.

ҲИСРИМ *а.* حصرم ғӯраи ангур; меваи норасида (*мас.*, *хурмо*).

ҲИСС *а.* حس *ниг.* **ҳис**.

ҲИССА *а.* حصه як қисм аз чизе; баҳра, саҳм; **ҳиссаҳои нутқ** *грам.* ҳиссаҳои морфологии нутқ (забон).

ҲИССАБАХШ حصه‌بخش тақсимкунандаи баҳра, саҳм.

ҲИССАГӢ حصگی *мансуб ба* **ҳисса**; шарикӣ.

ҲИССАГУЗОР حصه‌گذار он ки дар коре ҳиссае дорад.

ҲИССАГУЗОРӢ حصه گذاری дар коре шарикӣ кардан, саҳм гузоштан.

ҲИССАДОР حصه دار саҳмдор, шарик.

ҲИССАДОРӢ حصه داری ширкат, саҳмдорӣ.

ҲИССАЧА حصه چه 1. зарра, ҷузъ. 2. ҳиссаи нутқ.

ҲИССИЁТ *а.* حسیات *ҷ.* **ҳис**; эҳсос, мушоҳидаҳои ҳиссӣ.

ҲИССИЁТПАРАСТ حسیات پرست ба таъсири ҳиссиёт додашаванда.

ҲИССӢ حسی 1. *мансуб ба* **ҳис.** 2. лирикӣ, ҳиссиётпарвар.

ҲИСШАВАНДА حس‌شونده эҳсосшаванда, қобили ҳис.

ҲИФЗ *а.* حفظ нигаҳдорӣ, нигаҳбонӣ, муҳофизат; **ҳифзи сиҳат** нигаҳдории тандурустӣ; **ҳифз кардан** а) нигаҳдорӣ (нигаҳбонӣ) кардан; б) ёд кардан аз бар кардан.

ҲИФОЗАТ *а.* حفاظت нигаҳдорӣ, муҳофизат.

ҲИФОЗАТДОР حفاظت‌دار муҳофизатдор; бехатар**.**

ҲИҶЛА *а.* حجله *ниг.* **ҳаҷла**.

ҲИҶО I *а.* هجا 1. *збш.* ҳар банди овози садонокдори як калима (*мас.,* калимаи пахта аз ду ҳиҷо иборат аст*:* пах - та); 2. *адш.* воҳиди вазни шеър.

ҲИҶО II *а.* هجا асаре (*бештар манзум*), ки дар он касе ё ҳодисае сахт масхара карда шудааст, ҳаҷв.

ҲИҶОБ *а.* حجاب 1. парда. 2. ниқоб, рӯпӯш, рӯ пӯшондан (*мас., зан аз мард*).

ҲИҶОӢ هجایی **:шеъри ҳиҷоӣ** шеъре, ки асоси вазни он ба эътибор гирифтани ҳиҷоҳост.

ҲИҶР *а.* هجر *ниг.* **ҳаҷр**.

ҲИҶРАТ *а.* هجرت 1. кӯчидан, аз шаҳре ба шаҳри дигар кӯчида ҷойгир шудан; **ҳиҷрат кардан** кӯчида рафтан аз ватан ба ҷои дигар. 2. аввали солшумории қамарии исломӣ (16 июли соли 622 мелодӣ), ки аз кӯчидани Муҳаммади пайғамбар (с) аз Макка ба Мадина ибтидо гирифтааст.

ҲИҶРӢ هجری солшумории қамарӣ; *ниг.* **ҳиҷрат** 2.

ҲИҶРОН *а.* هجران ҷудоӣ, дурӣ аз ёру дӯстон, махсусан аз маъшуқ.

ҲИҶРОНЗАДА هجرانزده гирифтори ҳиҷрон, дурафтода аз ёру диёр; ғариб.

ҲИҶРОНДИДА هجران دیده он ки дурӣ, ҷудоиро дидааст, аз сар гузаронидааст.

ҲИҶҶА هجه усули алифбоомӯзии кӯҳна, ки ҳарфҳои ҳиҷоро бо якдигар ҷанг андохта аз ҳиҷо калима сохта мехонданд; (*мас., барои хондани калимаи Аҳмад: алиф бо ҳе забар "аҳ", мим бо дол забар "мад" Аҳмад*).

ҲИШТАН هشتن 1. тарк кардан, партофтан,

мондан. 2. гузоштан, сар додан, раҳо кардан.

ҲИЯЛ *а.* حيل *ҷ.* **ҳила**.

ҲО I ها *ниг.* **ҳавваз**, **ҳуттӣ**.

ҲО II ها *ҷонишини ишоратӣ* ана, ин, он: **ҳо, дар он ҷо**.

ҲО III ها *нидо* ҳой, ой, эй: **ҳо, бачаҳо, кучо меравед?**

ҲО IV ها *ҳиссачаи тасдиқ* оре, бале, ҳа; ҳо, бале: **ҳо, ҳамин тавр буд**.

ҲОВАН هاون зарфест аз санг ё филиз, ки дар он чизеро андохта кӯфта майда мекунанд, ӯғур.

ҲОВАНДАСТА هاون دسته дастаи ҳован, ки бо он чизеро дар ҳован андохта мекӯбанд.

ҲОВИЯ *а.* هاويه *д.* номи табақаи ҳафтуми дӯзах, дӯзах.

ҲОВИЯБАНД هاويه بند маҳбус дар дӯзах, гирифтори дӯзах.

ҲОВИЯМИСОЛ هاويه مثال 1. монанди дӯзах. 2. дӯзахӣ, ҷаҳаннамӣ.

ҲОВӢ *а.* حاوى *кит.* иҳотакунанда, дарбаргиранда: **ҳовии чанд масоил**.

ҲОД(Д) *а.* حاد *кит.* бурро, тез (*корд ва г.*).

ҲОДИС *а.* حادث он чи нав пайдо шудааст, нав пайдошуда; *муқоб.* **қадим**; **оламу ҳодис; одаму ҳодис** иборахое, ки эҳтимоли шудани ҳар гуна ҳодисаҳоро ифода мекунанд; **ҳодис шудан** пайдо шудан, рӯй додан.

ҲОДИСА *а.* حادثه 1. воқеа, воқеаи нав. 2. пешомад, рӯйдод, тасодуф; **ҳодисаи ногаҳонӣ** воқеаи нохост ва ғайри чашмдошт.

ҲОДИСАПАРВАРД حادثه‌پرورد он ки дар натиҷаи аз сар гузаронидани ҳодисаҳо ботаҷриба шудааст.

ҲОДИСАХЕЗ حادثه خيز ҷое, ки дар он ҳодисаҳо бисёр рух медиҳад; **базмгаҳи ҳодисахез** *киноя аз* дунё.

ҲОДӢ *а.* هادى *кит.* роҳнишондиҳанда, роҳнамо, ҳидояткунанда.

ҲОЖ هاژ ҳайрон, фурӯмонда, дармонда, саргашта.

ҲОЖИДАН هاژيدن 1. нигаристан, нигоҳ кардан. 2. фарёд кардан.

ҲОЖУИДАН هاژوييدن *кит.* ҳайрон мондан, саргардон шудан.

ҲОЗИҚ *а.* حاذق устоди комил, доно, моҳир (*дар илми тиб*): **табиби ҳозиқ**, **ҳакими ҳозиқ**.

ҲОЗИЛ *а.* هازل шӯхикунанда, ҳазлбоз.

ҲОЗИМ *а.* هاضم ҳар чизи ҳазмкунандаи хӯрок.

ҲОЗИМА *а.* هاضمه ҳазми хӯрок, қувваи ҳазмкунандаи хӯрок дар меъда: **узвҳои ҳозима, қувваи ҳозима**.

ҲОЗИР *а.* حاضر 1. ҳузурдоранда, ҳузурдошта; *муқоб.* **ғоиб**. 2. омода, тайёр. 3. мавҷуд, ҳозира, муҳайё. 4. алъон, ҳамин вақт: **ҳозир меояд; ҳозирғоиб кардан** будагон ва набудагонро санҷидан (*мас., дар синф*); **ҳозир будан** а) тайёр будан, омода будан; б) ҳузур доштан; **ҳозир кардан (намудан)** тайёр кардан, омода гардонидан; **ҳозир шудан** а) тайёр шудан, омода шудан; б) омадан, пайдо шудан.

ҲОЗИРА *а.* حاضره *мансуб ба* вақти ҳозир; ҳозиразамон, кунунӣ: **адабиёти ҳозира, шароити ҳозира; замони ҳозира** а) вақти ҳозира; б) *грам.* замони ҳозираи феъл.

ҲОЗИРАЗАМОН حاضره‌زمان *мансуб ба* **замони ҳозира**; чизи нав, кас ва чизи кунунӣ, муосир: **бинои ҳозиразамон, илми ҳозиразамон, шаҳри ҳозиразамон.**

ҲОЗИРАКАК حاضرکک *гуфт.* худи ҳозир, алъон, навакак.

ҲОЗИРАНГӢ حاضرنگى *гуфт.* ҳар чиз ва амали ҳозир дидашуда ё ҳозир ба вуқӯъ пайваста.

ҲОЗИРҒОИБ حاضرغايب номбар кардан, як ба як ҷеғ задан.

ҲОЗИРИН *а.* حاضرين ҳозирбудагон, ҳозирон, ҳузур доштагон.

ҲОЗИРӢ حاضرى тайёрӣ, омодагӣ; **бе ҳозирӣ**

бе тайёрӣ; **ҳозирӣ дидан** тайёрӣ дидан, тайёр шудан.

ҲОЗИРХИДМАТ حاضرخدمت ба хидмат ҳозир, шахси ҳамеша ба хидмат тайёр.

ҲОЗИРХИДМАТӢ حاضرخدمتی хизматрасонӣ, боилтифотӣ.

ҲОЗИРҶАВОБ حاضرجواب каси омодаи ҷавоб, он ки бадоҳатан ҷавоб медиҳад.

ҲОЗИРҶАВОБӢ حاضرجوابی ҳозирҷавоб будан, бадоҳатан ҷавоб дода тавонистан.

ҲОЗИРШАВӢ حاضرشوی 1. *исми амал аз* **ҳозир шудан** омадан: **ба маҷлис ҳозиршавӣ**. 2. тайёр шудан, омодагӣ.

ҲОИЛ//ҲОЙИЛ *а.* حائل//حایل *кит.* 1. монеъ-шаванда, боздорандаи миёни ду чиз, монеъ ба пайвастани ду чиз. 2. он чи байни ду чиз истода онҳоро аз ҳам ҷудо мекунад.

ҲОИТ *а.* حایط девор, боғи атрофаш деворкашида.

ҲОЙ های *нидо* эй, ой, огоҳ бош!: **ҳой бача! ҳой мардум!**

ҲОЙ-ҲОЙ های های 1. садои гиряи баланд ва сахт; ҳой-ҳой гиря кардан. 2. чӣ хуш, чӣ қадар нағз (*дар мавриди таъриф*).

ҲОЙ-ҲУЙ//ҲОЮ-ҲУЙ های هوی//های وهوی шӯру ғавғо, ғалоғула: **ҳой-ҳуйи бачагон, ҳой-ҳуй бардоштан, ҳой-ҳуй кардан**.

ҲОКАЗО *а.* هكذا ҳамин хел, ба ин тартиб, ҳамин тавр, ғайраву ғайра; **ва ҳоказо** ва ғайра.

ҲОКИМ *а.* حاکم ҳукмкунанда, фармонфармо.

ҲОКИМИЯТ *а.* حاکمیت ҳукумат, ҳукмронӣ; ҳокимият доштан: **ҳокимияти сиёсӣ**.

ҲОКИМИЯТДӮСТ حاکمیت‌دوست *ниг.* **ҳокимиятпараст.**

ҲОКИМИЯТДӮСТӢ حاکمیت‌دوستی *ниг.* **ҳокимиятпарастӣ**.

ҲОКИМИЯТПАРАСТ حاکمیت‌پرست ҳокимиятдӯст, мансабпараст, риёсатталаб.

ҲОКИМИЯТПАРАСТӢ حاکمیت‌پرستی ҳокимиятдӯстӣ, мансабпарастӣ, риёсатталабӣ.

ҲОКИМӢ حاکمی ҳукмронӣ, ҳукумат рондан (ҳамчун ҳоким); **ҳокимӣ кардан** ҳукмронӣ кардан.

ҲОКИМНИШИН حاکم نشین *таър.* мавзее, ки дар он ҳоким қарор мегирифт ва фармонфармоӣ мекард; музофот ё вилояте, ки ба ҳокиме вобаста карда шудааст.

ҲОКИМХОНА حاکم خانه 1. *таър.* идораи маъмурии ҳоким. 2. хонаи ҳоким.

ҲОКӢ *а.* حاکی баёнкунанда, ҳикояткунанда, гӯянда.

ҲОЛ *а.* حال 1. аҳвол, вазъият чигунагӣ, чигунагии чизе; **арзи ҳол** баёни ҳолу вазъият; **тарҷимаи ҳол** шарҳи аҳвол, **шарҳи ҳол** баёни ҳол, тафсилоти аҳвол; **ҳақиқати ҳол** чигунагии ҳақиқати вазъият; **ҳасби ҳол** чигунагии аҳвол, шарҳи аҳвол. 2. қувват, дармон; **ба қадри ҳол** ба қадри қуввату тавон; 3. вазъи саломатӣ, тандурустӣ; **ҳолаш беҳтар гардид**; **ҳолу аҳвол** саломатӣ, вазъу ҳолат; **ранг бину ҳол пурс** (*зарб.*). 4. минвол, вазъ; **бо ин ҳол** ба ин минвол. 5. замони ҳозир, ҳозир; **дар айни ҳол** дар айни замон, вобаста ба ин; **то (ба) ҳол** ҳанӯз, то ин дам; **дар ҳар ҳол; ба ҳар ҳол** ба ҳар сурат, ҳар чи ҳам бошад; **(ва) ҳол он ки** дар сурате ки; **аз ҳол рафтан** суст шудан, бехуд гаштан; **ба ҳоли худ гузоштан** (мондан) ба ихтиёри худ мондан (касеро, чизеро), кордор нашудан.

ҲОЛА هاله доираи ғуборолуд дар гирди Моҳ, хирмани Моҳ.

ҲОЛАТ *а.* حالت 1. чигунагӣ, вазъият, ҳол; **ҳолати аввала** вазъияти пештара; **ҳолати рӯҳӣ** чигунагии вазъи рӯҳӣ; **дар ҳолате ки** дар сурате ки, дар вазъияте ки. 2. вазъият, ҳодиса, воқеа. 3. вақт, замон; **дар ҳолати...** дар вақти..., дар шароити.... 4. мадор, қувват, маҷол, дармон; **ҳолати бевазнӣ** вазъияти набудани вазн (*дар сурати озод будан аз қувваи кашиши Замин*).

ҲОЛДОН حالدان 1. донандаи ҳолу аҳвол, огоҳ, бохабар; воқиф аз чигунагии воқеа.

2. ҳамроз, ҳамадам; **дӯсти ҳолдон ва ҳамдам**; **ҳолдон будан** бохабар аз ҳолу аҳвол будан, хуб шинос будан; **ҳолдон шудан** аз ҳолу аҳвол хабардор шудан, шинос шудан.

ҲОЛИБ *а.* حالب 1. дӯшанда, ширдӯш. 2. роҳе, ки шоша ба воситаи он аз гурда ба шошадон меояд; роҳи бавл.

ҲОЛИЁ حاليا *кит.* ҳоло, акнун.

ҲОЛӢ *а.* حالی ороишёфта, ороста, зинатёфта (*бо тилло ва ҷавоҳир*), зарандуд.

ҲОЛО حالا *а.* 1. ҳозир, алҳол, дар вақти ҳо- зира . 2. акнун, кунун. 3. ҳанӯз, дар ин дам; **ҳоло ин масъала давом дошт; аз ҳоло** аз ҳозир, аз ҳамин дам.

ҲОЛПУРСӢ حال پرسی аҳвол пурсидан, ҳолу аҳвол пурсон шудан, саломатӣ ва чигунангии кору бори касеро пурсидан; хабар гирифтан аз ҳоли бемор.

ҲОЛҶӮӢ حال جویی *ниг.* **ҳолпурсӣ**.

ҲОМИГӢ حامیگی ҳомӣ будан; ҳимоятгарӣ, пуштупаноҳ будан.

ҲОМИД *а.* حامد шукркунанда, ситоишгар, санохон.

ҲОМИЗ *а.* حامض 1. *кит.* турш, туршмаза. 2. туршӣ, кислота; **ҳомизи азот** кислотаи (туршии) азот; **ҳомизи кибрит** туршии гӯгирд.

ҲОМИЛ *а.* حامل баранда, бардорандаи бор; бордор.

ҲОМИЛА *а.* حامله зани бордор, обистан, дуҷон; **ҳомила будан** дар батн бача доштан, дуҷон будан; **ҳомила шудан** дуҷон шудан.

ҲОМИЛАГӢ حاملگی дуҷонӣ, давраи ҳомилагӣ.

ҲОМИЛАДОР حامله دار *ниг.* **ҳомила**.

ҲОМИЛАДОРӢ حامله داری *ниг.* **ҳомилагӣ**.

ҲОМӢ *а.* I حامی *мансуб ба* **Ҳом**; яке аз писарони Нӯҳ (а).

ҲОМӢ *а.* II حامی ҳимоятгар, пуштибон, тарафгир, мададгор.

ҲОМӢ III هامی *кит.* саргардон, ҳайрон.

ҲОММА *а.* هامه *кит.* 1. ҳайвони хазанда ва газандаи заҳрнок, махсусан мор. 2. хазанда, ҳашарот.

ҲОМУНБУР هامون بر 1. тайкунандаи ҳомун, он ки аз биёбон мегузарад. 2. *маҷ.* тезрав, сабуксайр.

ҲОМУННАВАРД هامون‌نورد тезрав (*оид ба асп*).

ҲОН هان *нидо* огоҳ бош, хабардор бош, хуш дор.

ҲОНИС *а.* حانث шикананда, вайронкунанда (қасамро): **ҳониси қасам**.

ҲОНУТ *а.* حانوت 1. дӯкон. 2. дӯкони майфурӯшӣ.

ҲОР هار девона: **саги ҳор; ҳор шудан** девона шудан чун саг.

ҲОРӢ هاری девонагӣ (*сифати ҳайвонот*).

ҲОР(Р) *а.* حار гарм, сӯзон, тафсон.

ҲОРРА *а.* حاره *кит.* гарм, сӯзон; **минтақаи ҳорра** минтақаи гармсер.

ҲОРИС *а.* I حارث деҳқон, барзгар, зореъ, зироаткунанда.

ҲОРИС *а.* II حارس посбон, нигоҳдоранда.

ҲОРИС *а.* III حارص *ниг.* **ҳарис**.

ҲОСИД *а.* حاسد ҳасадбаранда, нотавонбин, ҳасуд.

ҲОСИДӢ حاسدی нотавонбинӣ, ҳасудӣ.

ҲОСИДОНА حاسدانه бо ҳасадбарӣ, нотавонбинона.

ҲОСИЛ *а.* حاصل 1. бор, самар, маҳсул, ки аз зироат, боғдорӣ, чорводорӣ, истеҳсолот *ва г.* ба даст оварда мешавад: **ҳосили баланд, ҳосили бисёр, ҳосили фаровон**. 2. натиҷа, маҳсул, ҳар чизе, ки аз кору амал ба даст меояд. 3. нафъ, фоида, суд; **ҳосили кор** маҳсули кор, натиҷаи кор; **ҳосили меҳнат** самараи кор; **ҳосил бардоштан** ҳосил ғундоштан (гирифтан), самара ба даст овардан; **ҳосил гирифтан** маҳсул ба даст овардан; **ҳосил кардан** ба даст

овардан; **ҳосил шудан** а) ба даст омадан; б) ба вуҷуд омадан, пайдо шудан; **қаноат ҳосил кардан** қонеъ шудан. 4. *риёз.* натиҷаи амалиёти арифметикӣ: **ҳосили зарб, ҳосили тарҳ, ҳосили ҷамъ, ҳосили тақсим**.

ҲОСИЛБАНДӢ حاصل‌بندی ҳосил бастан, ба ҳосил даромадан.

ҲОСИЛБАРДОРӢ حاصل‌برداری ғунучини ҳосил, ҷамъоварии ҳосил.

ҲОСИЛГАРАВ حاصل‌گرو *таър.* ҳосили замин, ки барои адои қарзи гирифташуда ба гарав монда мешуд; **ҳосилгарав кардан** маҳсули заминеро пешакӣ ба гарав мондан; **ҳосилгарав шудан** ба гарав монда шудани ҳосили оянда.

ҲОСИЛҒУНДОР حاصل‌غندار ғундорандаи ҳосил, ҷамъоварандаи ҳосил: **техникаи ҳосилғундор**.

ҲОСИЛҒУНДОРӢ حاصل‌غنداری ғундоштани ҳосил, ҷамъоварии ҳосил.

ҲОСИЛДЕҲ حاصل‌ده ҳосилдиҳанда, ҳосилдор, серҳосил: **замини ҳосилдеҳ, навдаи ҳосилдеҳ.**

ҲОСИЛДИҲАНДА حاصل دهنده *ниг.* **ҳосилдеҳ**.

ҲОСИЛДИҲӢ حاصل‌دهی ҳосил додан, ҳосил овардан.

ҲОСИЛДОР حاصل دار *ниг.* **ҳосилдеҳ**.

ҲОСИЛКУНАНДА حاصل‌کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҳосил кардан**.

ҲОСИЛНОК حاصل ناک 1. самаранок, серҳосил. 2. маҳсулдор, сермаҳсул. 3. натиҷабахш, натиҷадор.

ҲОСИЛНОКӢ حاصل‌ناکی 1. серҳосилӣ, ҳосиловарӣ: **ҳосилнокии зироат**. 2. самаранокӣ, маҳсулнокӣ: **ҳосилнокии меҳнат**.

ҲОСИЛОВАР حاصل آور ҳосилдиҳанда.

ҲОСИЛХЕЗ حاصل‌خیز ҳосилдеҳ, ҳосиловар: **замини ҳосилхез**.

ҲОСИЛХЕЗӢ حاصل‌خیزی ҳосиловарӣ, серҳосилӣ.

ҲОСИЛШАВАНДА حاصل‌شونده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҳосил шудан**. 2. чизе, ки ҳосил мешавад; ба вуҷуд меояд: **ғаллаи ҳосилшаванда**.

ҲОСИЛШУДА حاصل‌شده бавуҷудомада, пайдошуда: **таассуроти ҳосилшуда**.

ҲОССА *а.* حاسه қуввае, ки ба воситаи он чизеро ҳис мекунанд ва дармеёбанд.

ҲОТА حاطه *гуфт.* 1. замини ҳавлӣ, замини гирдаш иҳоташудаи ҳавлӣ ё боғча; ҳаёт. 2. devори атрофи замини ҳавлӣ ё боғча.

ҲОТАМ *а.* حاتم дар адабиёти классикӣ номи шахсе аз қабилаи Тайи араб, ки дар саховату бахшиш машҳур шудааст; накӯкор, сахӣ, ҷавонмард: **ҳотами даврон, ҳотами замон**; ◊ **гӯри Ҳотамро лагад зад** камоли саховатмандӣ нишон додани касеро таъкид кардан.

ҲОТАМӢ حاتمی саховатмандӣ, бахшояндагӣ, мисли Ҳотам сахӣ будан.

ҲОТАМОНА حاتمانه монанди Ҳотам; саховатмандона, бахшишкорона.

ҲОТИФ *а.* هاتف *кит.* овоздиҳанда, ҷеғзананда, нидокунанда; касе, ки овозаш шунида мешаваду худаш дида намешавад.

ҲОФИЗ *а.* حافظ 1. чизеро аз ёд кардан; **ҳофизи Қуръон** касе, ки Қуръонро ёд кардааст. 2. сароянда, сурудхон: **ҳофизи халқ**.

ҲОФИЗА *а.* حافظه қобилияти дар ёд нигоҳдории таассурот, ёд; **қувваи ҳофиза** лаёқати дар ёд нигоҳ доштан.

ҲОФИЗӢ حافظی 1. сурудхонӣ, мутрибӣ, сарояндагӣ: **ҳофизӣ кардан**. 2. суруд.

ҲОҶ(Ҷ) *а.* حاج *ниг.* **ҳоҷӣ**.

ҲОҶАТ *а.* حاجت 1. эҳтиёҷ, ниёзмандӣ, зарурат: **ба ин ҳоҷати эзоҳ нест**. 2. даркор, зарур, лозим; **он чи аён аст, ҳоҷат ба баён нест** (*зарб.*); **ҳоҷати** *касеро* **баровардан** эҳтиёҷи касеро қонеъ кардан.

ҲОҶАТБАРОР حاجت برار он ки эҳтиёҷи касеро баҷо меоварад, қонеъкунандаи ҳоҷати касе.

ҲОҶАТБАРОРӢ حاجت براری ҳоҷати касеро баровардан, ҳоҷатбарор будан.

ҲОҶАТМАНД حاجت مند он ки ба чизе, коре ҳоҷат дорад, эҳтиёҷманд, мӯҳтоҷ.

ҲОҶАТМАНДӢ حاجت‌مندی эҳтиёҷмандӣ, мӯҳтоҷӣ, ҳоҷатманд будан.

ҲОҶАТХОНА حاجت‌خانه ҷои қазои ҳоҷат, обрез, мабраз.

ҲОҶИБ I *а.* حاجب парда, чодар.

ҲОҶИБ II *а.* حاجب *кит.* дарбон, пардадор.

ҲОҶИБ III *а.* حاجب абрӯ; **қавси ҳоҷиб** камони абрӯ.

ҲОҶИБ IV *а.* حاجب *адш.* як навъи радиф; радифи дохилӣ.

ҲОҶИГӢ حاجیگی *мансуб ба* **ҳоҷӣ**; **номи ҳоҷигӣ**.

ҲОҶИЗ *а.* حاجز он чи ба миёни ду чиз даромада бошад, монеъ, ҳоил; **ҳиҷоби ҳоҷиз** *ниг.* **ҳиҷоб**.

ҲОҶӢ I *а.* حاجی он ки зиёрати Каъба дар Макка карда бошад.

ҲОҶӢ II *а.* هاجی ҳаҷвкунанда, ҳаҷвгӯй.

ҲОШАЛИЛЛОҲ//ҲОШОЛИЛЛАҲ *а.* حاشالله //حاش لله 1. дур дорад Худо аз бадӣ!; Худо нигаҳ дорад, паноҳ бар ту Худоё!. 2. ҳаргиз, ҳеҷ вақт, мабодо.

ҲОШИЯ *а.* حاشیه 1. канори ҳар чиз, канори саҳифаҳои китоб, ки қайду шарҳ навиштан мумкин бошад. 2. шарҳ доир ба матн ё оид ба тафсири ягон китоб.

ҲОШИЯБАНДӢ حاشیه‌بندی 1. танзим ва дуруст кардани ҳошияи чизе. 2. ҷӯяккашӣ, деворбандии атрофи пал.

ҲОШИЯБОФ حاشیه باف чевари тӯрбоф, ки дар канораи гиребон ё остину домон *ва г.* нақшу нигори тӯршакл мебофад.

ҲОШИЯБОФӢ حاشیه‌بافی бофтани ҳошия, канора, зеҳ, лабакӣ.

ҲОШИЯГУЗОР حاشیه‌گذار он ки дар канора, атрофи чизе ҷои холӣ мегузорад.

ҲОШИЯГУЗОРӢ حاشیه‌گذاری ҷои холӣ гузоштан (*дар китоб, дафтар*).

ҲОШИЯДОР حاشیه‌دار ҳар он чи гирдогирдаш нақшу нигор дошта бошад, зеҳдор.

ҲОШИЯДӮЗӢ حاشیه دوزی дӯхтани ҳошия бар канори либос, матоъ ва монанди инҳо.

ҲОШИЯКАШ حاشیه کش *ниг.* **ҳошиябоф**.

ҲОШИЯКАШӢ حاشیه کشی *ниг.* **ҳошиябофӣ**.

ҲОШИЯНАВИС حاشیه نویس он ки дар шарҳу тафсири китоб ҳошия навиштааст.

ҲОШИЯНИШИН حاشیه نشین 1. он ки дар канори шаҳрҳо ва деҳаҳо зиндагӣ мекунад, он ки зиндагии фақирона дорад. 2. нишастагони гирди чизе ё каси воломақом.

ҲОШИЯНИШИНӢ حاشیه نشینی ҳошиянишин будан, дар атрофи шаҳрҳо ва деҳаҳои бузург зиндагӣ кардан.

ҲОШИЯСОЗӢ حاشیه سازی *ниг.* **ҳошиябандӣ**.

ҲОШО *а.* حاشا *калимаи нидо* 1. Худо нигоҳ дорад, дур бод, пок бод. 2. ҳаргиз, абадан, ҳеҷ гоҳ; **ҳошо ва калло** чунин нест, абадан, асло, ба ҳеҷ ваҷҳ (*ибораест барои рад кардани сухани аввал*).

ҲОЮҲУ هایو هو *ниг.* **ҳаёҳу**.

ҲУ//ҲУВ هو *калимаи ишорат* он, дар он, ба он, ана он: **ҳу ба он хона, ҳу дар он майдон, ҳу ба он дарахт**.

ҲУБАРА هبره *ниг.* **ҳуборӣ**.

ҲУББ *а.* حب меҳр, муҳаббат, дӯстӣ; **ҳубби ватан** меҳру муҳаббати ватан; **ҳубби нафс** иззати нафс.

ҲУББУЛВАТАН *а.* حب‌الوطن муҳаббат ба ватан, ватандӯстӣ.

ҲУББУЛМАЛИК *а.* حب‌الملک номи як навъ доруи исҳоловар.

ҲУБОБ *а.* حباب қуббачаҳои рӯи об, ки вақти ба ҷӯш омадани он, вақти борон ё собунро кафк кунондан пайдо мешавад: **ҳубоби об; ҳубоби кафки собун**.

ҲУБОБОСО حباب آسا монанди ҳубоб**.**

ҲУБОРӢ//ҲУБОРО هوباری//هوبارا *кит.* як

навъ мурғи ёбой ба бузургии мурғобӣ.

ҲУБУБ *а.* حبوب *ҷ.* **ҳаб(б)**.

ҲУБУБОТ *а.* حبوبات растаниҳои донагӣ.

ҲУБУР *а.* حبور шодӣ, шодмонӣ.

ҲУБУТ *а.* هبوط фуруд омадан, фурудой; нишебӣ.

ҲУВ هو *нидо, ниг.* **ҳу**.

ҲУВАЙДО هويدا равшан, зоҳир, ошкор, намоён, аён.

ҲУВВАС//ҲУВВОС هوّس//هوّاس *калимаи тасвирӣ*, ки тамом, холӣ шуда мондани ҷоеро ифода мекунад: **хона ҳуввас карда монд, аз беодамӣ ҳуввас мезад**.

ҲУВИЯТ *а.* هويت *кит.* моҳияти шахсе ё чизе, шахсият: **ҳуввияти миллӣ**.

ҲУВ-ҲУВ هوهو *калимаи тақлиди* овоз.

ҲУДА هده ҳақ, рост, дуруст; фоида.

ҲУДАЙЧӢ هديچى пешхизмати дарбори амирони Бухоро; сардори пешхизматон.

ҲУДО I *а.* حدى//حدا бо суруд рондани шутур; суруди уштуракиҳо; умуман суруд.

ҲУДО II *а.* هدا 1. ростӣ; роҳи рост. 2. ҳидоят, раҳнамунӣ.

ҲУДУД *а.* حدود *ҷ.* **ҳад**; 1. канорҳои чизе, интиҳои ҷое. 2. доираи сарзамине: **ҳудуди ҷумҳурӣ**. 3. сарҳад, марз. 4. ҳад, поён, охир, интиҳо: **ин кор ҳудуд надорад**; **ҳудуд гузоштан** ҳад гузоштан, ҷудо кардан; **ҳадду ҳудуд надоштан** интиҳо надоштан, калон ва беохир будан.

ҲУДУДГУЗОР حدودگذار он ки барои ҳар чизе ё коре ҳад ва меъёр муқаррар мекунад.

ҲУДУДГУЗОРӢ حدودگذارى ҳад, меъёр гузоштан.

ҲУДУДӢ حدودى *ниг.* **сарҳад(д)ӣ**.

ҲУДУС *а.* حدوث *кит.* пайдоиш, нав ба вуҷуд омадан, рӯй додан.

ҲУДҲУД *а.* هدهد як навъ парандаи тоҷдор, шонасарак, пӯпишак.

ҲУЖАБР//ҲУЗАБР هژبر//هزبر 1. шери даранда. 2. *маҷ.* паҳлавон, далер.

ҲУЖИР//ҲАЖИР هژير хуб, нек, нағз; дилкаш, хушу хуррам.

ҲУЖИРӢ هژيرى 1. хушзеҳнӣ, хушфаҳмӣ, фаросат. 2. кору рафторҳои нек.

ҲУЗ I هوز овози тезу тунд монанди овози лаганду тоси филизӣ.

ҲУЗ II هوز *ҷ.* **аҳвоз**; ҳуз, номи мардуми сокини Хузистони Эрон.

ҲУЗАРБ\\ҲУЗАБР هزرب//هزبر паҳлавон, боқувват; *ниг.* **ҳужабр**.

ҲУЗВОРИШ هزوارش 1. идеограмма, аломат ва нишонаҳо дар забони форсии қадим, ки ба як тарз навишта мешуд, вале ба тарзи дигар қироат мегашт. 2. баён кардан, шарҳ додан, тафсир намудан.

ҲУЗЗОР *а.* حضار *ҷ.* **ҳозир**; ҳозирон.

ҲУЗН *а.* حزن ғам, ғусса, андӯҳ, ғамгинӣ.

ҲУЗНАНГЕЗ حزنانگيز андӯҳовар, ғамангез: **манзараи ҳузнангез**.

ҲУЗНОВАР حزنآور андӯҳовар, ғамангез: **манзараи ҳузновар, оҳанги ҳузновар**.

ҲУЗНОМЕЗ حزنآميز андӯҳгин, ғамгинона; **табассуми ҳузномез**.

ҲУЗОК//ҲАЗОК *а.* هزاک *кит.* аблаҳ ва нодон, касе, ки зуд фиреб мехӯрад.

ҲУЗОЛ *а.* هزال харобӣ, лоғарӣ.

ҲУЗУР *а.* حضور 1. ҳозир будан, ҳозир шудан (*дар назди касе*). 2. *бо пешванд ва изофа ба маънои* назд, пеш меояд: **аз ҳузури...** аз назди..., аз пеши...; **ба ҳузури**... ба назди..., ба пеши...; **дар ҳузури**... дар назди.., дар пеши...; **ҳузур доштан** ҳозир будан, иштирок доштан. 3. осудагӣ, фароғат, ҳаловат, осоиш, роҳат; **ҳузуру ҳаловат** роҳату фароғат; **ҳузур кардан** кайф кардан, ҳаловат бурдан.

ҲУКАМО *а.* حکما *ҷ.* **ҳаким**.

ҲУККОМ *а.* حکام *ҷ.* **ҳоким**.

ҲУКМ *а.* حکم 1. амр, фармон, фармоиш. 2. қарор, қарори маҳкама, мақомоти судӣ *ва*

г. 3. қоида, қонун, чизи ба сифати қоида ва қонун фармуда: **ҳукми шариат; ҳукм баровардан** а) фармон баровардан; б) қонуну қоида баровардан; в) ба як фикре омадан, баҳо додан; **ҳукм кардан** фармон баровардан, қарор додан; **ҳукм рондан** а) фармонфармоӣ кардан, ҳукумат кардан; б) барқарор будан, устувор будан; **ба ҳукми (***касе, чизе***) даромадан** а) ба ихтиёри чизе (касе) даромадан, тобеъ шудан; б) ба мисли ҳамон чиз шудан, шакл ё расми ҳамон чизро гирифтан.

ҲУКМАНДОЗ حکم انداز тирандози моҳире, ки ҳаргиз нишонро хато накунад, устоди тирандозӣ.

ҲУКМАНДОЗӢ حکم اندازی иштибоҳ накардан, хато накардан дар тирандозӣ.

ҲУКМБАРОРӢ حکم‌براری ҳукм баровардан, ҳукм кардан.

ҲУКМДОР حکم‌دار ҳоким, ҳукмрон, ҳукмфармо: **табақаи ҳукмдор**.

ҲУКМКАШ حکم‌کش мутеъ, фармонбардор; *муқоб.* **ҳукмрон**.

ҲУКМКУНАНДА حکم‌کننده он ки ҳукм мекунад.

ҲУКМНОМА حکم‌نامه қарори маҳкама (суд).

ҲУКМРАВО حکم روا *ниг.* **ҳукмрон**.

ҲУКМРАВОӢ حکم روایی *ниг.* **ҳукмронӣ**.

ҲУКМРОН حکم‌ران 1. ҳоким, ҳукмфармо, фармонраво: **синфи ҳукмрон, табақаи ҳукмрон**. 2. ҷорӣ, ҳукмфармо: **ин қоида чанде ҳукмрон буд**.

ҲУКМРОНӢ حکم‌رانی ҳокимӣ, фармонфармоӣ, ҳукмфармоӣ; **ҳукмронӣ кардан** ҳукмфармо будан.

ҲУКМФАРМО حکم فرما 1. ҳоким, ҳукмрон, фармонфармо. 2. соҳиб, ғолиб, соҳиби вазъият ва шароит.

ҲУКМФАРМОӢ حکم‌فرمایی ҳокимӣ, ҳукмронӣ.

ҲУКУМАТ *а.* حکومت 1. ҳукмронӣ, фармонфармоӣ, ҳокимӣ; **ҳукумат кардан (рондан)** ҳукмронӣ кардан. 2. мақоми олии иҷроия ва фармонбарорандаи ҳокимияти давлатӣ дар мамлакат. 3. идораҳое, ки ваколати идоракунии маъмурии маҳалҳоро доранд: **ҳукумати маҳаллӣ.**

ҲУКУМАТДОР حکومت‌دار *таър.* ҳукмрон, ҳукмфармо, соҳибҳукумат: **ҳукуматдорони Бухоро, ҳукуматдорони подшоҳӣ**.

ҲУКУМАТДОРӢ حکومت‌داری ҳукмронӣ, соҳиби ҳукумат будан: **ҳукуматдории амирон, ҳукуматдории подшоҳӣ, ҳукуматдории мутлақ.**

ҲУКУМАТӢ حکومتی *мансуб ба* **ҳукумат**: **ахбори ҳукуматӣ.**

ҲУКУМАТПАРАСТ حکومت پرست он ки ҳаваси зиёди ҳукмрон будан дорад, ҳукуматхоҳ.

ҲУҚҚА *а.* حقّه *кит.* 1. қуттича, сандуқча, қуттичаи ҷавоҳирот *ва г.*: **ҳуққаи дур(р), ҳуққаи лаъл.** 2. *маҷ.* даҳони маҳбуба. 3. қуттичаи найрангбоз; найранг, чашмбандӣ; **ҳуққа задан** найранг кардан, ҳилагарӣ кардан.

ҲУҚҚАБОЗ حقّه‌باز 1. найрангбоз. 2. фиребгар.

ҲУҚҚАБОЗӢ حقّه‌بازی 1. найрангбозӣ. 2. фиребгарӣ.

ҲУҚНА *а.* حقنه имола, тазриқ.

ҲУҚУҚ *а.* حقوق *ҷ.* **ҳақ**; маҷмӯи меъёр, рафтор ва муносибатҳои ҷамъиятию иҷтимоии одамон, ки аз тарафи давлат муайян гардида, муҳофизат карда мешаванд: **ҳуқуқи шаҳрвандӣ, ҳуқуқи занон, баробарии ҳуқуқи марду зан, ҳуқуқи интихоботӣ; ҳуқуқ доштан** а) соҳибҳуқуқ будан; б) ҳақ доштан; **аз ҳуқуқ маҳрум кардан (шудан)** бинобар ҷиноятe аз ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ маҳрум шудани касе ба ҳукми суд.

ҲУҚУҚДОР حقوق‌دار соҳибҳуқуқ, он ки ба коре қонунан ҳақ дорад.

ҲУҚУҚДОРӢ حقوق‌داری ҳуқуқ доштан, соҳибҳуқуқ будан.

ҲУҚУҚӢ حقوقی *мансуб ба* **ҳуқуқ**; оид ба

ҳуқуқ: **масъалаҳои ҳуқуқӣ**.

ҲУҚУҚШИНОС حقوق‌شناس мутахассиси соҳаи ҳуқуқ, ҳуқуқдон.

ҲУҚУҚШИНОСӢ حقوق شناسی маҷмӯи илмҳо оид ба ҳуқуқ.

ҲУЛБА حلبه *ниг.* **ҳулбӯ(й)**.

ҲУЛБӮ(Й) حلبو(ی) пудина.

ҲУЛҚУМ *а.* حلقوم *ниг.* **ҳалқум**.

ҲУЛЛА *а.* حلّه *кит.* либос, курта.

ҲУЛЛАБОФ حلّه باف *кит.* ҷомабоф, либосбоф, бофанда.

ҲУЛЛАПӮШ حلّه پوش *кит.* пӯшандаи либоси нав.

ҲУЛУЛ I *а.* حلول 1.фаро расидан; рӯй додан. 2.*фалс.*маҳлул шудан, (ба роҳи омехташавӣ).

ҲУЛУЛ II *а.* هلول *лаҳҷ.* гулхор, хуч.

ҲУМО(Й) هما(ی) мурғи афсонавие, ки рамзи давлату бахт аст; **мурғи Ҳумо** мурғи бахт.

ҲУМОМ *а.* همام *кит.* шахси бузурги қавм, бузургвор; далер, қаҳрамон.

ҲУМООСО هماآسا *кит.* монанди ҳумо, ба сони ҳумо.

ҲУМОЮН همایون *кит.* муборак, фархунда, хуш.

ҲУМОЮНБАХТ همایون‌بخت *кит.* хушбахт, некбахт.

ҲУМОЮНГОҲ همایونگاه *кит.* пойтахт, шоҳнишин.

ҲУМОЮНӢ همایونی *кит. мансуб ба* **ҳумоюн**; муборакӣ, фархундагӣ; **зоти ҳумоюнӣ** зоти муборак (*нисбат ба каси олимартаба, асосан подшоҳон*).

ҲУМОЮНФОЛ همایون فال хушбахт, некбахт.

ҲУМРА(Т) حمره//حمرت 1.сурхӣ, қирмизӣ.2. ранги сурх, қирмиз. 3.*тиб.* навъе омос дар бадан; боди сурх, сурхбод.

ҲУМУМ *а.* هموم *ҷ.* **ҳам(м)**.

ҲУНАР هنر 1. касб, пеша, шуғл. 2. иҷрои коре мувофиқи қонуну қоидаҳои он, санъат, маҳорат. 3. кордонӣ, истеъдод, лаёқат: **ҳунар ба кор бурдан; аҳли ҳунар** ҳунармандон, пешоварон, косибон; **ҳунар омӯхтан** кор омӯхтан, касб ёд гирифтан (ёд додан); **даҳ панҷааш (дасташ) ҳунар, панҷ ангушташ ҳунар** моҳир дар ҳама корҳо; **ба як ҷавон чил ҳунар кам аст** *(мақ.)*.

ҲУНАРВАР هنرور *ниг.* **ҳунарманд**.

ҲУНАРВАРӢ هنروری *ниг.* **ҳунармандӣ**.

ҲУНАРГОҲ هنرگاه *ниг.* **ҳунаристон**.

ҲУНАРИСТОН هنرستان мактаби ҳунаромӯзӣ.

ҲУНАРӢ هنری 1. *мансуб ба* **ҳунар**. 2. аҳли ҳунар, ҳунарманд: **дастаи ҳунарӣ**.

ҲУНАРМАНД هنرمند 1. косиб, пешавар. 2. боистеъдод, моҳир, санъаткор: **ҳунарманди моҳир**.

ҲУНАРМАНДӢ هنرمندی 1. косибӣ, пешаварӣ. 2. кордонӣ, маҳорат: **дар ин кор ҳунармандӣ нишон дод**.

ҲУНАРМАНДОНА هنرمندانه бо ҳунармандӣ, моҳирона.

ҲУНАРНАМО هنرنما ҳунарманд, пурҳунар: **дасти ҳунарнамо.**

ҲУНАРНАМОӢ هنرنمایی ҳунар нишон додан, санъату маҳорат нишон додан.

ҲУНАРОЗМОӢ هنرآزمایی ҳунар ба кор бурдан, қобилияти худро санҷида дидан.

ҲУНАРОМӮЗ هنرآموز 1. он ки ҳунар меомӯзад, касбомӯз, коромӯз, азхудкунандаи шуғле. 2. он ки ба дигарон ҳунар меомӯзад: **муаллими ҳунаромӯз.**

ҲУНАРОМӮЗӢ هنرآموزی ҳунар омӯхтан, касбе ё кореро аз худ кардан.

ҲУНАРПАРВАР هنرپرور ҳунардӯст, он ки ба инкишофи ҳунару санъат таваҷҷӯҳи зиёд дорад.

ҲУНАРПАРВАРӢ هنرپروری ҳунардӯстӣ, барои инкишофи ҳунару санъат таваҷҷӯҳ кардан.

ҲУНАРПЕША هنرپیشه 1. ҳунарманд, косиб,

пешавар. 2. санъаткор, аҳли санъат.

ҲУНГАС//ҲУНГОС هنگس//هنگاس овози гиряи баланд: **ҳунгас зада гиристан**.

ҲУНГ-ҲУНГ هنگ هنگ *калимаи тақлиди овоз,* ки овози гиряи пайдарпайро ифода мекунад: **ҳунг-ҳунг гиря кардан**.

ҲУНУД *а.* هنود *ҷ.* **ҳиндӣ**; сокинони мулки Ҳинд.

ҲУНУТ *а.* حنوط *ниг.* **ҳанут**.

ҲУР//ҲУРР I *а.* حر озод; *муқоб.* **ғулом асир**; **мулки ҳур** *таър.* заминҳои аз андоз озод дар аморати Бухоро.

ҲУР II هور 1. офтоб, хуршед. 2. *маҷ.* бахт, толеъ.

ҲУР III *а.* حور зани бисёр хушрӯй, ки тибқи таълимоти дини ислом дар биҳишт маскун аст: **ҳурони биҳишт**.

ҲУРЗОД حورزاد *киноя аз* соҳибҷамол.

ҲУРҚА(Т) *а.* حرقه//حرقت *ниг.* **ҳирқа(т)**.

ҲУРМАТ *а.* حرمت 1. азиз доштан, арҷмандӣ, иззат, эҳтиром. 2. обрӯ, эътибор; **ба ҳурмати** а) ба хотири; б) ба эҳтироми, ба иззату икром: **ба ҳурмати муаллим аз ҷо хестан**; **ҳурмат доштан** эҳтиром доштан; **ҳурмати касеро ба ҷо овардан** касеро иззату икром кардан; **ҳурмат кардан** эҳтиром кардан, азиз доштан.

ҲУРМАТГУЗОРӢ حرمت گذاری ҳурмат кардан, иззати касеро ба ҷо овардан.

ҲУРМАТДОН حرمتدان он ки ҳурмату эҳтироми касро ба ҷо меоварад.

ҲУРМАТДОШТ حرمتداشت *кит.* иззат, эҳтиром.

ҲУРМАТКОРОНА حرمتكارانه бо ҳурмат, эҳтиромона.

ҲУРМАТНОК حرمتناک мӯҳтарам, шоёни ҳурмат.

ҲУРРИЯТ *а.* حرّيت озодӣ, соҳибихтиёрӣ.

ҲУРРИЯТПАРВАР حرّيتپرور озодипарвар, озодихоҳ.

ҲУРРИЯТТАЛАБ حرّيت طلب озодиталаб, озодихоҳ.

ҲУРРӢ حرّی озодӣ, озод будан.

ҲУРМУЗ(Д) هرمز(د) 1. Аҳурамаздо (*Худои хайру некӣ дар дини Зардушт*). 2. ҳурмузд (*рӯзи аввали ҳар моҳи солшумории шамсӣ*). 3. *нуҷ.* Муштарӣ (сайёра).

ҲУРНАЖОД حورنژاد *ниг.* **ҳурзод**.

ҲУРРО هرا *кит.*, *нидо* 1. овози бадҳайбати даранда. 2. урра; **ҳурро кашидан** нидои бардавоми "урра" задан.

ҲУРПАЙКАР حورپيكر зебо, зебопайкар; ҳурқомат.

ҲУРСИРИШТ حورسرشت 1. хуртабиат. 2. *маҷ.* бисёр зебо, хушрӯй.

ҲУРТУМОН هرتمان як навъи ҷав, ҷави русӣ.

ҲУРУФ *а.* حروف *ҷ.* **ҳарф**: **ҳуруфи арабӣ**.

ҲУРУФИЯ حروفيه *д.* номи яке аз равияҳои динӣ, ки дар қарни XVI асос ёфтааст.

ҲУРУФЧИН حروفچين он ки дар матбаа ё компютер ҳарфҳоро (*барои чоп кардан*) мечинад.

ҲУРУФЧИНӢ حروفچينی ҳуруф чидан, ҳарфҳоро чидан (*барои чоп*): **касби ҳуруфчинӣ**.

ҲУРЧАШМ حورچشم он ки чашмони зебо дорад, дорои чашмони шаҳло, сиёҳчашм, шаҳлочашм.

ҲУСАЙНӢ I حسينی номи яке аз оҳангҳо дар «Шашмақом».

ҲУСАЙНӢ II حسينی номи як навъ ангури нозуки сафеди дарозрӯя.

ҲУСН *а.* حسن 1. зебоӣ, хушрӯӣ, ҷамол; **ҳусни табиӣ** зебоии аслӣ. 2. хубӣ, имтиёз, бартарӣ, афзалӣ; **ҳусни таваҷҷӯҳ** майлу рағбат ва назару ақидаи нек нисбат ба касе ё чизе; **ҳусни хат** хубӣ ва зебоии хат.

ҲУСОМ//ҲИСОМ *а.* حسام шамшери тез, теғи бурро.

ҲУСУЛ *а.* حصول 1. ҳосил кардан, ба даст даровардан. 2. расидан ба мақсад.

ҲУТ *а.* حوت 1. моҳӣ. 2. номи моҳи

дувоздаҳуми солшумории шамсӣ (20 феврал- 22 март).

ҲУТТӢ *а.* حطی сеюмин калимаи сохта дар ҳисоби абҷад *ниг.* **абҷад**; **ҳои ҳуттӣ** номи ҳарфи 8-уми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби ҷумалу абҷад адади 8-ро ифода мекунад, онро «ҳои мӯҳмала» ва «ҳои ғайриманқута» низ меноманд ва хоси калимаҳои арабӣ аст.

ҲУФРА *а.* حفره замини кофташуда, чуқурӣ.

ҲУҶАЙРА حجیره *биол.* одитарин воҳиди сохти бадани зинда, ки мавҷудияти аъзо ба вай вобаста аст: **ҳуҷайраи асаб, ҳуҷайраи мушак, ҳуҷайраи хун**.

ҲУҶАЙРАВӢ حجیروی *мансуб ба* **ҳуҷайра**; ҳуҷайрагӣ.

ҲУҶАЙРАДОР حجیره دار *биол.* дорои ҳуҷайра.

ҲУҶАЙРАТУХМ حجیره‌تخم *биол.* тухмҳуҷайра, ҳуҷайраи ҷинси модинаи ҳайвонот ва наботот.

ҲУҶАЙРАШАКЛ حجیره‌شکل *биол.* мисли ҳуҷайра, монанди ҳуҷайра.

ҲУҶБ *а.* حجب шарм, ҳаё, шармгинӣ.

ҲУҶЛА *а.* هجله *гуфт.* чодар, пардае, ки арӯсро паси он мешинонад.

ҲУҶРА *а.* حجره 1. хоначаҳои хурди мадрасаҳо, ки талабаҳои мадраса мезистанд. 2. умуман хонаи хурд.

ҲУҶРАДОР حجره دار соҳибҳуҷра, дорои ҳуҷра.

ҲУҶРАНИШИН حجره‌نشین дар ҳуҷра истиқоматкунанда, сокини ҳуҷра.

ҲУҶУМ *а.* هجوم 1. ҳамла, тааррuz. 2. пахш кардан, зер кардан; **ҳуҷуми асосӣ ҳ**. ҳуҷуми бисёр калон ва асосӣ бо ҳама навъҳои силоҳи ҷангӣ; **ҳуҷум кардан** ҳамла овардан, тохт кардан; **ҳуҷум овардан** ҳамла овардан, тохт овардан.

ҲУҶУМКУНАНДА هجوم‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҳуҷум кардан**. 2. ҳамлаовар, ҳамлакунанда, зарбазананда.

ҲУҶУМОВАР هجوم‌آور ҳуҷумкунанда, ҳамлаовар.

ҲУҶҶАТ *а.* حجّت 1. далел, бурҳон. 2. асос; *маҷ.* сарчашма, санад: **ҳуҷҷатҳои қадимӣ**. 3. навиштаҷот оид ба сифат, тасдиқи коре, тасдиқу тавсифи ҳоли касе ё чизе: **ҳуҷҷати бойгонӣ, ҳуҷҷати расмӣ, ҳуҷҷати шахсӣ, ҳуҷҷати технологӣ**.

ҲУҶҶАТДОРӢ حجت‌داری ҳуҷҷатдор будан, асоснок кардан.

ҲУҶҶАТӢ حجتی *мансуб ба* **ҳуҷҷат**; ба ҳуҷҷат тааллуқдошта: **филми ҳуҷҷатӣ**.

ҲУҶҶАТНИГОР حجت‌نگار 1. он ки ба тартибу танзими ҳуҷҷату санадҳо дар идораҳо машғул аст. 2. ҳуҷҷаткунанда; **ҳуҷҷатнигори филм** он ки масъули далелу асноди филмҳо аст.

ҲУҶҶАТНИГОРӢ حجّت‌نگاری 1. навиштани аснод. 2. ҳуҷҷатнигор будан. 3. ҷараёни таҳияи санаду ҳуҷҷатҳо.

ҲУҶҶАТНОКӢ حجّت‌ناکی дорои ҳуҷҷат, санаду далелдошта.

ҲУҶҶАТНОМА حجّت نامه *ниг.* **ҳуҷҷат**.

ҲУҶҶОҶ *а.* حجاج *ҷ.* **ҳоҷ(ҷ)**.

ҲУШ هوش//هش 1. шуур, идрок, фаҳм, зиракӣ, . 2. хотир. 3. ақл, фаросат. 4. фикр, ёд; **ҳуш аз сар паридан** бехуд шудан, карахт гаштан; **аз ҳуш рафтан** беҳуш шудан; **ба ҳуш омадан** ба худ омадан, ҳушёр шудан (*аз ҳолати беҳушӣ*).

ҲУШДОР هوشدار//هشدار огоҳӣ, таъкид; **ҳушдор додан** огоҳ кардан.

ҲУШЕВОР//ҲАШИВОР هشیوار *кит.* хирадманд, оқил, ҳушёр.

ҲУШЁР هوشیار//هشیار 1. боҳуш, бофаросат, тезфаҳм: **бачаи ҳушёр**. 2. огоҳ, зирак, тезфаҳм. 3. ҳушнабохта; *муқоб.* **маст**. 4. бедор; *муқоб.* **хоб**; **ҳушёр будан** зирак будан, омодаи ҳар пешомад будан; **ҳушёр шудан** а) ба ҳуш омадан, ба худ омадан; б) зирак ва огоҳ гардидан.

ҲУШЁРӢ هوشیاری//هشیاری 1. дорои ҳуш будан, огоҳ будан ва бохабар будан, ба

ҳар эҳтимол тайёр будан: **ба ҳушёрӣ даъват кардан**. 2. зиракӣ, оқилӣ, эҳтиёткорӣ: **ҳушёрии сиёсӣ**.

ҲУШЁРОНА هوشيارانه//هشيارانه 1. бо ҳушёрӣ, бо зиракӣ. 2. оқилона, мулоҳизакорона, огоҳона.

ҲУШЁРХОНА هوشيارخانه//هشيارخانه ҷое, ки мастонро то ҳушёр шудан нигоҳ медоранд.

ҲУШМАНД هوشمند//هشمند зирак, оқил.

ҲУШМАНДӢ هوشمندى//هشمندى зиракӣ, оқилӣ.

ҲУШРАБО هوشربا//هشربا рабояндаи ақлу ҳуш, мафтункунанда (*аз зебоӣ*): **манзараи ҳушрабо**, **ҳусни ҳушрабо**.

ҲУШТ هشت *ниг.* **ҳуштак**.

ҲУШТАК هشتک 1. садое, ки аз даҳон кашишнок ё канда-канда бароварда мешавад. 2. чизи хурдест найчадор, ки посбонон ё бачагон онро ба даҳон монда садо мебароранд: **ҳуштаки посбон, ҳуштаки бачагон, ҳуштаки милитсионер**.

ҲУШТАКВОР هشتکوار ҳуштакмонанд: **садои ҳуштаквор**.

ҲУШТАККАШОН هشتککشان бо ҳуштаккашӣ; *маҷ.* озод ва бекор гаштан.

ҲУШТАККАШӢ هشتککشى *исми амал аз* **ҳуштак кашидан**; ҳуштакзанӣ.

ҲУШТАКСОЗ هشتکساز он ки ҳуштак месозад: **устои ҳуштаксоз**.

ҲУШТУТБОЗӢ هشتوتبازى як навъ бозии бачагона, руст-рустакон.

ҲУШТ-ҲУШТ هشت هشت садои паси ҳам паридани тир ва монанди ин: **ҳушт-ҳушти тир**.

ҲӮ هو *ниг.* **ҳу; ҳӯ, ана вай**! **ҳӯ, вайро бинед**!.

ҲӮП هوپ *лаҳҷ.* ҷуфти гов ё аспу хар, ки онро болои хирмани ғалла гардонида ғалла мекӯбанд; **ҳӯп бастан** аспу гов ва дигар ҳайвони калони хонагиро бо ҳам оварда хирман кӯфтан.

ҲӮППАК//ҲӮППОҚ هوپّک//هوپّاق бо ангушт ба пушти дар, пиёла ё ба пешонӣ задан: **ҳӯппоқ задан**.

ҲӮПРОНӢ هوپرانى :**ҳӯпронӣ кардан** галагов кардани хирман, хирман кӯфтан.

ҲӮР هور *ниг.* **ҳур** II.

ҲӮРТ هورت *калимаи тақлиди овоз*, ки садои як бор ба як дам дар кашидани моеотро ифода мекунад: **ҳӯрт-ҳӯрт дам кашидан, ҳӯрт-ҳӯрт карда ҳӯрдан**.

Ч

Ч *ҳарфи бисту нуҳуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ*; *дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи* чим (چ); *дар ҳисоби абҷад монанди* ҷим (ج) *ба адади 3 баробар аст.*

ЧАББИН//ЧАППИН چبّین//چپّین табақ ё сабаде, ки аз навдаҳои дарахти бед мебофанд; **чаббин ниҳодан** табақ гузоштан.

ЧАБЕРА چبیره фарзанди оила дар насли чорум, набераи набера.

ЧАВ//ЧОВ چو//چاو *гуфт.* овоза, шоеа, хабари беасос; **чав андохтан,** чов кардан, паҳн кардани хабар (-и беасос), овозаву дарвоза кардан.

ЧАВГОН I چوگان 1. чӯбдастаи саркаҷ, ки бо он дар чавгонбозӣ гӯйро мезананд. 2. бозии чавгон, бозии гӯй ва чавгон, чавгонбозӣ. 3. *маҷ.* хамида, дуто, кӯж, мунҳанӣ. 4. чӯбе, ки бо он нақора, дуҳул мезананд, чӯбдасти дуҳулнавозӣ ва нақоразанӣ: **чавгони табл**. 5. ҳар гуна чӯбдастаи саркаҷ ва хамида; **аз зулф чавгон сохтан** сари зулфро печу тоб додан, сари зулфро хам кардан; **аз хами чавгон берун шудан** раҳо шудан, озодӣ ёфтан, халосӣ пайдо кардан; **ба чавгон афтодан** асиру гирифтор шудан; насиб ва баҳраи касе шудан; **ба чавгон андохтан** бо чавгон задан, тавассути чавгон партоб кардан; **ба чавгони** *касе ё чизе* **гӯй будан** мутеъ ва фармонбардори касе ё чизе шудан, дар асирӣ ва сарпанҷаи қудрати касе будан; **ба чавгон гирифтан** а) гӯйро бо чавгон боздоштан; б) *маҷ.* ба даст овардан, боздоштан; **дар чавгони** *касе* **гаштан** дар итоату тасарруфи касе будан; **дар хами чавгон фикандан** ром кардан, ба фармон овардан, мутеъ кардан; **дар хами чавгони** *касе* (*чизе*) **будан (мондан)** ба фармони касе будан (шудан), мутеъ ва фармонбардори касе будан (шудан), асиру ромгаштаи касе будан (шудан); **гӯй дар чавгон фикандан** *касеро* касеро ба мурод расонидан, касеро ба муваффақият ноил кардан; **захм аз чавгони** *касе* **хӯрдан** аз касе осебу азият дидан, азобу машаққати касеро таҳаммул кардан; **қадди** *касеро* **чавгон кардан** *маҷ.* пир кардан касеро, қомати касеро дуто кардан; **чавгони (сари) зулф** ҳалқаи сари зулф, хамидагии сари зулф; **чавгони зар** а) чавгони тиллоӣ, чавгони заррин; б) *киноя аз* шамшеру теғ; **чавгони каҳрабоӣ** а) чавгони зардранг; б) *киноя аз* моҳтоб, моҳи ҳилол; **чавгони мушкин** а) чавгони сиёҳранг; б) *киноя аз* зулфу гесӯи анбарин; **чавгони сунбул** *киноя аз* зулфу гесӯи маҳбуба; **захми чавгон** зарбаи чавгон; **чавгони симин** *киноя аз* моҳтоб, моҳи ҳилол; **фалаки чавгонӣ** фалаки бозигар, дунёи ҳиласоз, чархи каҷрафтор.

ЧАВГОН II چوگان **:чавгони бед** гули (шукуфаи) бед.

ЧАВГОН III چوگان номи яке аз оҳангҳои мусиқӣ.

ЧАВГОНБОЗ چوگان‌باز бозигари чавгон, касе, ки чавгонбозӣ мекунад; **фалаки чавгонбоз**; **сипеҳри чавгонбоз** *маҷ.* дунёи рангоранги чорагар, чархи каҷрафтору ҳилагар.

ЧАВГОНБОЗӢ چوگان‌بازی бозии чавгон; яке аз бозиҳои қадим аст, ки дар Эронзамин пайдо шуда, тадриҷан ба кишварҳои дигари Осиё ва Аврупо интишор ёфтааст ва ҳоло дар барномаи бозиҳои тобистонаи олимпӣ низ (бо номи хоккейи рӯи алаф)

дохил аст.

ЧАВГОНЗАН چوگانزن воридкунандаи зарба бо чавгон; он ки бо чавгон зарба мезанад, чавгонбоз.

ЧАВГОНӢ چوگانی 1. *мансуб ба* **чавгон;** муносиб ва мувофиқ ба чавгон; **аспи чавгонӣ** аспе, ки барои чавгонбозӣ муносиб аст. 2. хамида, дуто, мунҳанӣ, хамгашта.

ЧАВГОНМОНАНД چوگانمانند монанд ба чавгон, чӯби мисли чавгон саркаҷ.

ЧАВГОНПАРАСТ چوگانپرست 1. он ки шавқу ҳаваси беандоза ба чавгон дорад. 2. *киноя аз* олам, дунё, чарх, сипеҳр, ки бозингариву нопойдорӣ сифати он бошад; **чархи чавгонпараст**.

ЧАВКАНД//ЧАВКАНДӢ چوکند//چوکندی *гуфт.* айвон ё шипанги баланди атрофаш кушодаи тобистона, ки бештар дар ҷойҳои васеъ сохта мешавад.

ЧАВКАР چوکر *кит.* 1. ало, чипор, ранга (*ранги асп*). 2. ҳаррангалибос.

ЧАВКӢ *ҳ.* چوکی 1. *кҳн.* нигаҳбонӣ, посбонӣ, қаровулӣ. 2. *таър.* базми умумӣ, ки шабона дар ҷойҳои кушод ташкил карда мешуд.

ЧАВЛИГӮШТАК چولیگوشتک *бот.* хурфа, навъи растании хӯрданӣ ва ороишӣ.

ЧАВЛӢ *т.* چولی асбоби махсуси сӯрох-сӯрохи дастадор барои аз дег бардоштани тушбера, баракгирак, ҷӯлпӣ.

ЧАВОТӢ چواتی *ниг.* **чаппотӣ**.

ЧАВПОРА *ҳ.* چوپاره навъе аз бозӣ дар Ҳинд аз қабили нард бо мӯҳраҳои рангоранг.

ЧАВТОРА *ҳ.* چوتاره ду суфачаи яккасаи рӯ ба рӯ дар паҳлуи дарвоза.

ЧАГАС چگس *ниг.* **чакас**.

ЧАГОМА//ЧАКОМА چگامه//چکامه шеър, қасидае, ки зиёда аз ҳабдаҳ байтро дар бар мегирад; чома, суруд.

ЧАҒ//ЧУҒ چغ як навъ чӯб, ки ба обнус монандӣ дорад.

ЧАҒАЛ چغل 1. чин, шикан. 2. зарфи ҷумакдор, ки онро аз чарми ошдодашудаи булғорӣ медӯхтанд ва мусофирону шикорчиён ҳамроҳ доштанд, матҳара.

ЧАҒАТОӢ چغتایی *мансуб ба* **чағатой**.

ЧАҒАТОЙ *т.* چغتای 1. номи қавме аз қавмҳои туркнажод. 2. номи яке аз писарони Чингизи муғул аст, ки дар Хуросон ва Мовароуннаҳр ҳукмронӣ кардааст.

ЧАҒБУТ چغبوت пашму пахтаи кӯҳнашудаи миёни кӯрпаву болишт *ва ғ.,* пахтакӯҳнаи обшуста ва обрасида.

ЧАҒДЕГ چغدیگ *лаҳҷ.* кӯзаи сафолини даҳанфарох, ки дар он аз ҷурғот равған мекашанд.

ЧАҒЗ I چغز *кит.* ҷароҳати даҳонбаста, ки ба дарунаш риму мадда ҷамъ мешавад.

ЧАҒЗ II چغز қурбоққа, ғук, вазағ.

ЧАҒЗ III چغز аслаш **чағаз,** буттаи гиёҳест бағоят сафед ва шабеҳи ҷорӯб.

ЧАҒЗАК چغزک *лаҳҷ.* касалии гулӯ дар баъзе парандагон.

ЧАҒИДАН چغیدن *ниг.* **чахидан**.

ЧАҒОЗ چغاز зани дашномдеҳ ва беҳаё.

ЧАҒОНА چغانه 1. асбоби мусиқӣ, ки аз як чӯби дар сараш зангӯлачаҳо овехта иборат буд ва онро ҳаракат дода оҳанг нигоҳ медоштанд; умуман сози мусиқист дорои се тор ва бештар аз он. 2. номи парда ва оҳанги мусиқиест. 3. қасида, шеър, чакома, чағома.

ЧАҒОНАЗАН چغانهزن навозандаи чағона, мутриб, хунёгар; касе, ки дар навохтани чағона моҳир ва устод аст.

ЧАҒОНИЁН چغانیان 1. минтақае буд дар қисми ғарбии Мовароуннаҳр дар қарибиҳои Тирмиз, ки марказаш низ бо ҳамин ном ёд мешуд. 2. подшоҳони (амирони) чағонӣ .

ЧАҒОНИРӮД چغانیرود *кҳн.* рӯде, ки аз

минтақаи Чағониён мегузашт.

ЧАҒОНӢ چغانی 1. *мансуб ба* Чағон ва аҳли Чағон, ки шаҳре дар Мовароуннаҳр будааст (ҳудуди кунунии Сурхондарёи Ҷумҳурии Ӯзбакистон). 2. *мансуб ба* подшоҳони сулолаи Чағониён.

ЧАҒОР چغار 1. овози созу мусиқӣ. 2. садои ҳаёҳу ва ғавғо дар ҷанг.

ЧАҒОРА چغاره 1. навъи гиёҳи хӯрданӣ, занбуруғ, қорч. 2. хумба, ҷой ва зарфи калони гилии ғалланигоҳдорӣ; анбори зеризаминӣ; **чағора кандан**.

ЧАҒУ چغو 1. навъе аз чуғз аст, ки парандаи наҳс ва номуборак маҳсуб мешавад; бум. 2. *шакли кӯтоҳшудаи* **чағук**.

ЧАҒУК چغوک *кит.* гунҷишк, чумчуқ.

ЧАДИР چدیر пойбанди асп, хар *ва г.,* ки бо он ду пои ҳайвонро мебанданд, то ки лагад назанад ё нагурезад.

ЧАЙҚА چیقه **:чайқа кардан** *гуфт.* чайқондан, обгардон кардан, шустан.

ЧАЙҚОВБОЗОР چیقاوبازار *гуфт.* бозоре, ки бо ибтикори фурӯшандагон ташкил шуда ва дар он асосан амволи кӯҳнаву истифодашуда муомила мешавад; кӯҳнабозор, кӯҳнафурӯшӣ.

ЧАЙҚОНДАН چیقاندن *гуфт.* обгардон карда шустан: **пиёла чайқондан; дар ҷомашӯӣ либосро чайқондан**.

ЧАЙЛА چیله хоначаи аз шохҳои дарахт ва алафу хас сохташудаи сари кишт, полиз *ва г.,* коза.

ЧАЙНВОРД *англ.* چینوارد навъи бозӣ-чистон (*аз қабили* кроссворд).

чак چک *асоси замони ҳозира аз* **чакидан**.

ЧАК I چک 1. қатра. 2. садое, ки аз афтидани қатраи об ба вуҷуд ояд.

ЧАК II چک *гуфт.* 1. ҳисса, қисм; **чак кардан** тақсим кардан. 2. қуръа; **чак партофтан** қуръа партофтан.

ЧАК III چک *кӯҳ.* навиштаҳои ҳуҷҷатӣ, васиқа, санад: **хату чак карда гирифтан, хату чак карда додан, чак навиштан**.

ЧАК IV چک *кит.* олате, ки се ва ё зиёда шоха дошта, барои бод додани ғалла ва ҷудо кардани коҳ аз дона истифода мегардад.

ЧАК V چک буридани навдаҳои ангур ба мақсади боровар кардани дарахт, хомток.

ЧАК//ЧИК VI چک//چک аз чаҳор як тарафи буҷул аст, ки онро дар буҷулбозӣ «дузд» низ мегӯянд; *муқ.* **пук**.

ЧАКАК I چکک 1. *ниг.* **чакка** I. 2. ҷоғ, манаҳ; **чакак боз шудан** ҷоғ тафсидан, бисёр гап задан; **чакак тафсидан** сергапӣ кардан, лаққидан; **чакак шах шудан** ҷоғ беҳаракат шудан, гап зада натавонистан.

ЧАКАК II چکک номи наво, нағма ва оҳангест аз мусиқӣ.

ЧАК(К)АК چکک **:чаккак задан** дар талвоса шудан, тапидан.

ЧАКАЛАК چکلک ҷои анбӯҳи дарахтони бемева, хусусан сафедор; ҷое, ки дарахтони бемева бисёр бошад, чакалакзор.

ЧАКАЛАКЗОР چکلکزار *ниг.* **чакалак**.

ЧАКАМУҒ چکموغ *бот.* як навъи растанӣ, ки чинорак ва гули арӯсак низ меноманд.

ЧАКАН چکن навъе аз кашидадӯзӣ, ки бо абрешими ранга дар матоъ *ва г.* нақш медӯзанд.

ЧАКАНА چکنه 1. навъи савдо ва тиҷорати мол; савдои дона-дона, ба миқдори кам фурӯхтани молҳо; *муқоб.* **яклухт**; **савдои чакана**. 2. беруна, ғайрихудӣ: **одами чакана**. 3. майда, хурд, назарногир.

ЧАКАНАФУРӮШ چکنه‌فروش майдафурӯш, донафурӯш; *муқоб.* **яклухтфурӯш**.

ЧАКАНАФУРӮШӢ چکنه‌فروشی дона-дона фурӯхтани молҳо, майда карда фурӯхтани мол; *муқоб.* **яклухтфурӯшӣ**.

ЧАКАС چکس 1. чӯби пойдор, ки бар вай мурғони шикориро мешинонанд. 2. ҳар

чизи хурду кӯчак. 3. вақти кам.

ЧАКИДА I چکیده қиёми афюн, ки аз шираи ғӯзаи кӯкнор тайёр мекунанд.

ЧАКИДА II چکیده 1. шираву шарбати ҳар чиз. 2. ҳар чизе, ки шираву шарбати он тавассути ҷӯшонидан ва ё тақтир (қатрачинӣ) гирифта шавад: **чакидаи коснӣ, чакидаи бед; чакидаи ҷигар** *киноя аз* хуни ҷигар; **чакидаи мижа** *киноя аз* ашк; **чакидаи хафақон** *киноя аз* нолаи дардомез. 3. мост, ҷурғот ва панире, ки дар машк ё халта овехта, обашро ҷудо карда гирифтаанд, *ниг.* **чакка** II.

ЧАКИДА III چکیده *кит.* гурз ва амуд.

ЧАКИДА IV چکیده қатра; *маҷ.* қатраи пурфайзи ҳар чизи хуб ва муборак: **чакидаи қалам**.

ЧАКИДА V چکیده *сифати феълии замони гузашта аз* **чакидан** II; макида; чашида, ҷӯшида.

ЧАКИДАН I چکیدن 1. қатра-қатра резон шудан, қатра-қатра рехтани об *ва г.* аз ҷое; **оби даҳон чакидан** сахт дар ҳаваси чизе шудан, чизеро бисёр ҳавас кардан. 2. *маҷ.* берун шудан, баромадан.

ЧАКИДАН II چکیدن макидан; ҷӯшидан, чашидан.

ЧАКИДАХӮР چکیده‌خور он ки чакида истеъмол мекунад, тарёкӣ, афюнӣ.

ЧАКИДАХӮРӢ چکیده‌خوری истеъмоли чакида, хӯрдани чакида.

ЧАКИШ چکش *исми феълӣ аз* **чакидан**.

ЧАККА I چکه ҷои устухони барҷаста, ки дар байни чашму гӯш ҷой гирифтааст; **даст ба чакка бурдан** ба тарзи низомиён салом додан ва изҳори итоат кардан.

ЧАККА II چکه ҷурғоти зардобаш заҳида ғафсшуда.

ЧАККА III چکه чакра, қатра, андаке аз чизе.

ЧАККА IV چکه *гуфт.* канор, гӯшаи чизе; **рафта дар як чакка истод**.

ЧАККӢ چکی *гуфт.* 1. беҳуда, беҷо; **гапҳои чаккӣ**. 2. андак-мундак, назарногир; **чаккӣ не** ҳазл не, аноӣ не.

ЧАККАХАЛТА چکه‌خلته халтае, ки дар он ҷурғотро андохта, зардобашро заҳонда чакка мекунанд.

ЧАККУШ چکّش *ниг.* **чакуш**.

ЧАКМА *т.* چکمه *кит.* мӯза.

ЧАКМАН چکمن ҷомаи рӯйпӯше, ки аз матои пашмин дӯхта мешавад; **чакмани босма** либоси болоие, ки аз моҳут бофта мешавад; **чакмани мовут, чакмани пиёзӣ, чакмани қоқма**.

ЧАКМЕЗАК چکمیزک беморие, ки гирифтори он пешоби худро нигоҳ дошта наметавонад.

ЧАКОВАК چکاوک парандаи хурди хушовоз, ки тоҷ дорад, сӯфитӯрғай.

ЧАКОД چکاد *ниг.* **чакода**.

ЧАКОДА چکاده 1. болои сар; фарқи сар; болои пешонӣ. 2. сари кӯҳ, қуллаи кӯҳ.

ЧАКОМА چکامه *ниг.* **чагома**.

ЧАКОМАГӮ(Й) چکامه‌گو(ی) *ниг.* **чакомасаро(й)**.

ЧАКОМАГӮӢ چکامه‌گویی *ниг.* **чакомасароӣ**.

ЧАКОМАСАРО(Й) چکامه‌سرا(ی) сарояндаи чакома, эҷодгари чакома, қасидасаро.

ЧАКОМАСАРОӢ چکامه‌سرایی шоирӣ, қасидасароӣ, эҷоди чакома; сурудани чакома.

ЧАКОН(И)ДАН چکاندن//چکانیدن 1. шакли гузаранда ва бавоситаи феъли чакидан. 2. чакра-чакра резондан, қатра-қатра рехтани моеъ. 3. *маҷ.* расондан, як ба як хабар додан; ба гӯши касе гап чакондан.

ЧАКОЧАК//ЧАКОЧОК چکاچک//چکاچاک садои пайдарпай ба ҳам бархӯрдани шамшер ва мисли ин силоҳҳои дигари ҷангӣ.

ЧАКРА چکره қатраи чизҳои моеъ, рашҳа: **чакраи арақ, чакраи борон, чакраи об,**

чакраи мум; чакра-чакра қатра-қатра.

ЧАКРАРЕЗ چکره‌ریز *тиб.* абзори хурде, ки ба воситаи он доруҳои обакиро қатра-қатра мечаконанд.

ЧАКРАШУМОР چکره‌شمار *ниг.* **чакрарез**.

ЧАКУК چکوک *шакли кӯтоҳшудаи* **чаковак**.

ЧАКУШ چکش асбоби дастиест, ки оҳангарон, заргарон, мисгарон ва дигар косибон истифода мебаранд; болға, путк, митрақа.

ЧАКУШЗАН چکش‌زن болғазан, он ки бо болға кор мекунад.

ЧАКУШКОРӢ چکش‌کاری кӯбидан ва соф кардани зар, нуқра, мис, оҳан *ва г.*; кӯбидани филизи тобдида бо мақсади поксозӣ ва шакл додан.

ЧАКУШПАЗИР چکش‌پذیر хосияти кӯбишпазирии филиз; чакушхӯр, кӯфташаванда.

ЧАКУШПАЗИРӢ چکش‌پذیری кӯбишпазир будани филиз; чакушхӯрӣ, кӯфташаванда будани филиз.

ЧАКУШХӮР چکش‌خور *ниг.* **чакушпазир**.

ЧАКУШХӮРӢ چکش‌خوری *ниг.* **чакушпазирӣ**.

ЧАКЧАК چکچک 1. буттаи канабдона. 2. *хӯр.* шириние, ки бо чакондани хамираи орду тухм ба равғани доғ тайёр карда мешавад.

ЧАК-ЧАК چک‌چک *калимаи тақлиди овози* боридани борон, чакидани об ва дигар моеъ; чак-чак задан. *гуфт.* қарсак задан.

ЧАҚ(Қ)А چقه *гуфт.* шилқинӣ, кашолшавӣ; **чаққа шудан** шилқинӣ кардан, аз дунболи касе афтода ӯро безор кардан, чақидан.

ЧАҚАЛДОҚ *т.* چقلداق 1. *кҳн.* асбоби дастадори овоздиҳандае, ки посбонон дар шаб онро ҳаракат дода мегаштанд. 2. *гуфт.* навъи бозичаи бачагона.

ЧАҚАЛОҚ *т.* چقلاق *лаҳҷ.* тифли навзод.

ЧАҚАЛОҚБИНӢ چقلاقبینی *лаҳҷ.* барои дидани тифли навзод ба меҳмонӣ рафтан.

ЧАҚАР چقر *кит.* шаробхона, майхона, майкада.

ЧАҚАРСАНГ چقرسنگ *лаҳҷ.* санги сахти сафеди зардрах; *ниг.* **чақир**.

ЧАҚАР-ЧУҚУР چقرچقر *гуфт.* ноҳамвор, нобаробар (*сифати роҳ*).

ЧАҚИДАН//ЧАҚҚИДАН چقیدن *гуфт.* ба касе пайваста расидан, касеро гаранг кардан, безор кардан, чаққа шудан.

ЧАҚИЛДОҚ *т.* چقلداق 1. *ниг.* **чақалдоқ**. 2. чӯбаки санги осиё, ки ба поёни дӯл баста мешавад, то ки бо пайваста ҷунбидани худ якранг рехтани ғалларо нигоҳ дорад.

ЧАҚИР چقیر чашмсафед (*асп*); **санги чақир** санги сахти сафеди зардрах, чақирсанг.

ЧАҚҚОН چقّان *гуфт.* 1. чуст, чолок, сабук, чобук, зудкор. 2. тез, босуръат, бошаст. 3. чолокона, чобукона; **чаққон шудан** а) омода шудан, тайёр шудан (*ба иҷрои коре, амале*); б) суръат гирифтан, чусту чолок гаштан. 4. *маҷ.* гарм, боавҷ, зудрав. 5. *маҷ.* шинам, муносиб, мувофиқ, базеб (*либос*); **чаққон-чаққон** тез-тез, чобукона, чолокона.

ЧАҚҚОНӢ چقّانی *гуфт.* чобукӣ, чолокӣ, зудкорӣ; **бо чаққонӣ** чолокона, чобукона, ба тезӣ, зуд.

ЧАҚМОҚ چقماق 1. санги сахте, ки онро ба ҳам ё ба оҳан зада, оташ мебароранд. 2. *маҷ.* оташаки барқ, чароғак, оташак. 3. бо корд каме буридани харбуза ё тарбуз барои фаҳмидани сифати он. 4. як қисми милтиқ, ки тирро дармегиронад. 5. *кит.* асо, чӯбдаста.

ЧАҚМОҚАК I چقماقک оташак, чароғак, барқ.

ЧАҚМОҚАК II چقماقک ҳашароти зарарноки меваи дарахт (*мас., зардолу*).

ЧАҚМОҚДОР چقماقدار 1. он ки чақмоқ мезанад, касе, ки чақмоқ дорад. 2. дорои чақмоқ; **милтиқи чақмоқдор** силоҳе, ки бо чақмоқ фаъол мешавад.

ЧАҚМОҚЗАНӢ چقماق‌زنی 1. задани санги чақмоқ бо мақсади оташ гирондан. 2. паридани оташаки барқ дар ҳаво.

ЧАҚМОҚӢ چقماقی *мансуб ба* **чақмоқ**; гиронандаи оташ ба воситаи чақмоқ.

ЧАҚРИМ چقریم воҳиди ченаки масофа, ки аз як километр андак зиёдтар аст, фарсах, фарсанг.

ЧАҚЧАҚ I چقچق *ниг.* **чакчак** 2.

ЧАҚЧАҚ II چق‌چق *гуфт.* сӯҳбат ва гуфтугӯи ду ё якчанд кас; **чақчақ кардан** сӯҳбати хуш кардан, хушҳолона гуфтугӯ кардан.

ЧАҚЧАҚӢ چچقی *гуфт.* хушсӯҳбат, сӯҳбатдӯст: **одами чақчақӣ**.

ЧАЛА I *т.* چله *гуфт.* 1. нотамом, ба анҷом нарасида, нимкора; **чала мондан** нотамом мондан. 2. нимсӯхта, чаласӯхта (*доир ба ҳезум*).

ЧАЛА II چله *гуфт., ниг.* **ангуштарин**.

ЧАЛА III چله *кҳн.* яҳудии исломро қабулкарда.

ЧАЛАБ//ЧАЛАП چلب//چلپ 1. *мус.* як навъ олати мусиқӣ, ки аз ду порчаи биринҷии тунуки паҳн монанди паллаи тарозу иборат буда дар бозигоҳҳо ва нақорахонаҳо ба ҳам зада садо мебароранд, санҷ, синҷ. 2. *кит.* шӯру ғавғо, ошӯбу фитна; ҳаёҳуй, ҷанҷол, шағаб.

ЧАЛАБАНДАК چله‌بندک оҳани тасмашакли мудаввар, ки бо мақсади мустаҳкам кардан ба даври бочкаҳои чӯбӣ мегузаронанд.

ЧАЛАВ چلو 1. оши софӣ, палави эронӣ. 2. кабоби махсус, ки бо палави софӣ мехӯранд.

ЧАЛАВИДАН چلویدن як тарзи бо даст таом хӯрдан.

ЧАЛАВКАБОБ چلوکباب ғизое, ки он аз биринҷи дар об пухташуда ва гӯшти қима ё пораи гӯшти бирён таркиб ёфтааст.

ЧАЛАВМАСТӢ چلومستی ҳаловат бурдан аз тановули чалав, кайфбарӣ аз хӯрдани чалав.

ЧАЛАВПАЗХОНА چلوپزخانه ҷое, ки дар он чалав пазанд ва фурӯшанд.

ЧАЛАВХӮРИШ چلوخورش навъи хӯроке, ки аз бириинҷи дар об пухта ва хӯриш бо гӯшт ё сабзавот иборат аст.

ЧАЛАК چلک 1. зарфи калони тунукагӣ ё оҳанӣ, барои нигоҳ доштани чизҳои моеъ; бочка. 2. *лаҳҷ.* сатил.

ЧАЛАКОР چله‌کار *гуфт.* он ки кори сар кардаашро ба анҷом намерасонад, одами кораш нотамом ва хом, нимкора.

ЧАЛАКОРӢ چله‌کاری хомкорӣ; *муқоб.* **пухтакорӣ**.

ЧАЛАКСОЗ چلکساز он ки чалак месозад, созандаи зарфҳо барои нигоҳ доштани чизҳои обакӣ.

ЧАЛАКСОЗӢ چلکسازی *исми амал аз* **чалак сохтан**; машғулияти сохтани чалак, касбу кори чалаксоз.

ЧАЛАМУЛЛО چله‌ملا муллои чаласавод, муллои саводаш нопурра, муллое, ки саводи кофии динӣ надорад.

ЧАЛА-ПАЛА چله‌پله нимкора, нотамом, ниму нимкора, чала-чулпа.

ЧАЛАППАС//ЧАЛАППОС چلّپس//چلّپاس *калимаи тақлиди овоз*, ки ҳангоми ба чизҳои обакӣ бархӯрдани чизи дигар ҳосил мешавад: **чалаппас задан.**

ЧАЛАП-ЧАЛАП چلپ‌چلپ 1. *ниг.* **чалаппас**. 2. садое, ки ҳангоми роҳ рафтан ё давидан дар замини обнок ҳосил мешавад

ЧАЛАСАВОД چله‌سواد шахси саводаш нопурра, саводаш нима, камсавод.

ЧАЛАСАВОДӢ چله‌سوادی камсавод будан, саводи нопурра доштан.

ЧАЛАУСТО چله‌استا устои камҳунар, устои кораш нотамом ва нуқсдор.

ЧАЛБАК چلبک *лаҳҷ.* нони тунуке, ки дар арафаву айёми идҳои мусулмонӣ ҳамчун хайру садақа ба хотири омӯрзиши гузаштагон мепазанд; *ниг.* **чалпак**.

ЧАЛВОР چلوار *кҳн.* 1. нимтанаи аз матои ғафс ё чарм дӯхташуда, ки бештар аз рӯи либоси дигар пӯшида мешуд. 2. матои пахтагини сафеди оҳордоре, ки аз он пироҳан, зерҷома ва дигар либосҳо медӯзанд; матои салла.

ЧАЛВОРБОФӢ چلواربافی 1. дастгоҳ ва корго-ҳе, ки дар он ҷо чалвор мебофанд; коргоҳи чалворбофӣ. 2. машғулияти вобаста бо бофтани чалвор, амал ва шуғли чалворбоф.

ЧАЛВОРӢ چلواری матои пахтагини сафеди нозук, ки барои дӯхтани пираҳан, либоси зер, рӯиҷову рӯболиш *ва г.* истифода ме-гардад.

ЧАЛҒӮЗА چلغوزه 1. навъи дарахт, ки ба санавбар (қарағай) монанд аст. 2. меваи ғӯзамонанди баъзе дарахтон (*аз қабили* булут, арча *ва г.*).

ЧАЛИДАН I چلیدن ба кор рафтан, дар гардиш будан (*мас., пул*); **чалидани кори** *касе* пеш рафтани кори касе, равнақ ёфтани кори касе.

ЧАЛИДАН II چلیدن равон шудан, рафтан.

ЧАЛИДАН III چلیدن сазовор будан, арзидан, шоиста будан.

ЧАЛИПО چلیپا *д.* салиб; салиби насоро, ки мувофиқи таълимоти дини насронӣ Исои Масеҳро ба дори чоргӯшае монанд ба он кашида буданд.

ЧАЛИШ چلش 1. гиреҳ, тугун: **чалиш афтодан ба ресмон**. 2. *маҷ.* нобарорӣ, барор накардани кор. 3. *ниг.* **дурага**.

ЧАЛКАШ چلکش *гуфт.* дарҳам-барҳам, бесару нӯг, омехта.

ЧАЛЛА چلّه *ниг.* **чилла**.

ЧАЛМА چلمه **:нони чалма** *лаҳҷ.* ноне, ки дар он каду, пиёз ё қаланфур андохта пухта шудааст.

ЧАЛМАҚ *т.* چلمق *гуфт.* 1. кори дарҳаму бар-ҳам, бесарунӯг, бетартиб. 2. хат ё нақши норавшани дарҳаму барҳам.

ЧАЛМАФАТИР چلمه‌فطیر *ниг.* **чалма**.

ЧАЛОБ چلاب *ниг.* **чолоб**.

ЧАЛ(Л)ОНДАН چلاندن дар муомила (савдо) ба кор бурдан пулро; бо хариду фурӯш пулро зиёд кардан.

ЧАЛОЧУЛ(Ӣ) چلاچول//چلاچولی *гуфт.* ғало-ғула, мағал, фиғон, доду фарёд.

ЧАЛПАК چلپک нонест, ки аз хамири тунук рост карда дар равған пазанд; *ниг.* **чалбак**; **чалпак кардан (сохтан)** *маҷ.* пахшу пачақ кардан; **чалпак шудан** *маҷ.* пахшу пачақ шудан.

ЧАЛПАКПАЗ چلپک‌پز пазандаи чалпак, он ки чалпак мепазад.

ЧАЛПАКПАЗӢ چلپکپزی кор ва амали чалпакпаз, пухтани чалпак, чалпак пухтан.

ЧАЛПАКХӮР چلپک‌خور он ки чалпак мехӯ-рад, хӯрандаи чалпак.

ЧАЛПАС چلپس ноўҳдабаро, ноқобил, чалфас.

ЧАЛПОНГӮШ چلپان‌گوش *гуфт.* калонгӯш, ла-паргӯш.

ЧАЛПОС چلپاس садои сахт бӯсидан ё леси-дани чизе.

ЧАЛП–ЧАЛП چلپ‌چلپ садое, ки ҳангоми хӯрдани таом, бӯсидани касе ё чизе ба миён меояд; **чалп-чалп хӯрдан** ҳангоми хӯрдан садои нохушоянд баровардан.

ЧАЛУЧ چلوچ асбоби нӯктезу дастадоре аст, ки осиёбонон санги осиёро бо он тез кунанд.

ЧАЛФАС چلفس *ниг.* **чалпас**.

ЧАЛ-ЧАЛ چل چل *гуфт.* мағал, ғалоғула, доду фарёд; **чал-чал кардан** мағал кардан, фарё-ду фиғон бардоштан.

ЧАЛЧИҚ *т.* چلچیق *гуфт.* оби тираи лойолуди дар ягон ҷо ҷамъшуда, толоб.

ЧАМ I چم хиром ва рафтори баноз; ҳаракати бо нозу адо; бо нозу карашма ва такаббур роҳ рафтан; *ниг.* **чамидан** I. 2. каҷӣ, инҳи-роф; каҷроҳа, хамгашт; печу хами роҳ.

ЧАМ II چم *кит.* 1. назму тартиб дар кор; ба сомон даровардани корҳо; **ба чам будани (гаштани) кор** муназзаму ороста ва ба сомон будани (гаштани) кор. 2. равнақ, барор. 3. рафтор; саъй, кӯшиш; **чаму хам** а) хаму печи ҳар коре, ки эҳтиёҷ ба дарёфтан дорад; б) изҳори адаб бо забон ва ишорати лабу рӯй.

ЧАМ III چم *кит.* 1. маънӣ ва мазмун дар сухан, нутқ ё калима; ифода ва ҷанбаи маънавии вожа; *муқ.* **лафз**. 2. тамиз, маънӣ, шарму ҳаё.

ЧАМ IV چم 1. саҳву хато; ҷурм, гуноҳ, базаҳ. 2. ҷои сусту заифи касе; раги хоби касе; он чи бо донистану ба даст овардани он тасаллут ва нуфуз бар касе пайдо кардан мумкин аст; **чами** *касеро* **ба даст овардан** *киноя аз* раги хоби касеро донистан, ҷиҳати сусти касеро ошкор сохтан ва истифода намудан.

ЧАМ V چم сина, садр; сари сина, пеши бар.

ЧАМ VI چم 1. обгардони бузурги чӯбин, кафлес; асбоби чӯбин барои аз зарф гирифтани об, ки хурди онро **чамча // чумча** мегӯянд. 2. табақи пахне, ки аз най ё навда мебофиданд ва бо он ғалларо аз хасу хошок ва регу хок тоза мекарданд.

ЧАМ VIII چم *мухаффаф ва кӯтоҳшудаи* **чашм**.

ЧАМАН I چمن 1. замини сабзу хуррам, марғзор, боғу бӯстон. 2. гулзори шукуфон. 3. хиёбоне, ки ҳар тарафи он дарахтон шинонда шуда бошад; қисме дар боғ ё бӯстон, ки замини онро ҷо-ҷо сабзаву гул кошта бошанд ва ду тараф дарахтони сабз ё мевадор шинонда бошанд. 4. номи сабза ва гиёҳест, ки дар қитъаҳои замини хиёбону майдонҳо ва боғҳои шаҳр мекоранд, то бардавомиву хуррамии сабзазорро бештар кунад; **чаман-чаман** ифодаи фаровонии гулҳои шукуфта.

ЧАМАН II چمن аспи хушрафтору роҳвора.

ЧАМАНАНДУД چمن اندود чаманзор, чаманхез, чаманпӯш.

ЧАМАНАФРӮЗ چمن افروز 1. равшанкунандаи боғу бӯстон. 2. *киноя аз* гулҳои сурхранг, ки дар боғу чаман кошта шудаанду рустаанд. 3. *бот.* гули тоҷи хурӯс.

ЧАМАНБУР چمنبر 1. чаманперо(й), чаманзан. 2. асбоб барои буридани чаман ва кӯтоҳ кардани сабзаву сабзбуттаҳо.

ЧАМАНГАРД چمنگرد он ки дар боғу чаман сайру гардиш мекунад.

ЧАМАНГАРДӢ چمنگردی гаштугузор кардан дар боғу чаман; чамансайр.

ЧАМАНГОҲ چمنگاه *ниг.* **чаманзор**.

ЧАМАНГУМКАРДА چمن گمکرده 1. дурмонда аз чаман; маҳрумгашта аз боғу чаман. 2. *маҷ.* ғариб, мусофир, дар ҳиҷрат қарордошта.

ЧАМАНД چمند *кит.* 1. аспи коҳили пурхӯру кундрафтор. 2. одами танбалу ҳеҷкора ва беҳосил.

ЧАМАНДА چمنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **чамидан**; хироманда, касе ё чизе, ки хиромон роҳ меравад. 2. сифати асп ва дигар саворҳои хушрафтор.

ЧАМАНДОРӢ چمنداری нигоҳубини чаман ва сабзазор.

ЧАМАНЗАН چمنزن 1. буранда ва перояндаи чаман; чаманперой. 2. асбоб бароиперостан ва кӯтоҳ кардани чаман; қайчии чаманзанӣ, микрози чаманбурӣ. 3. мошини чаманзанӣ, ки сабзаи чаман ва варзишгоҳҳоро кӯтоҳ мекунад.

ЧАМАНЗОР چمنزار 1. маҳалли чаманҳои бисёр, чаманистон, боғу бӯстон, гулзор. 2. *киноя аз* рухсори маъшуқа.

ЧАМАНИСТОН چمنستان *ниг.* **чаманзор**; **ин чаманистон** *киноя* аз дунё.

ЧАМАНӢ چمنی 1. *мансуб ба* **чаман**. 2. сабзранг, ранге ба монанди ранги сабзаи чаман; **сабзи чаманӣ** ранги сабзи шабеҳ ба чаман.

ЧАМАНКОРӢ چمن‌کاری машғул будан бо парвариши сабзаву ороиши чаману бӯстон.

ЧАМАНОРО(Й) (چمن‌آرا(ی 1. боғбон. 2. ороишгар ва зинатдиҳандаи чаман, он ки гулҳо ва дарахтони боғу гулистонро ороиш ва пероста кунад, боғбон. 3. сифати маҳбуба. 4. *маҷ.* Худованд, Офаридгор.

ЧАМАНОРОӢ چمن‌آرایی боғбонӣ ва амали боғбон; оростан ва перостани дарахтон ва гулҳои боғу бӯстон; зинатдиҳии чаман, чаманперойӣ.

ЧАМАНОСУДА چمن آسوده озод, эмин аз қайди дому қафас; *киноя аз* мурғони озод дар муқобили мурғони гирифтори дому қафас.

ЧАМАНПАРДОЗ چمنپرداز чаманоро, ороишдиҳандаи чаман.

ЧАМАНПАРДОЗӢ چمنپردازی чаманоройӣ, зинат додани чаман.

ЧАМАНПЕРО(Й) (چمنپیرا(ی 1. он ки мутасаддии ороиши боғу чаман аст, боғбон, гулбон. 2. асбоб барои буридану баробар кардани сабзаҳои чаманзор.

ЧАМАНПӮШ چمن‌پوش чаманзор, чаманхез; ҷое, ки бо сабзаву гулу гиёҳ пӯшидааст.

ЧАМАНРАМИДА چمن‌رمیده фироркарда аз боғу бӯстон; маҳрумгашта аз бӯстон; *муқоб.* **чаманосуда.**

ЧАМАНСАРО(Й)(چمن‌سرا(ی дар чаман сароянда, илҳом ва навокунанда.

ЧАМАНСИМО چمن‌سیما *кит.*1. *киноя аз* **маҳбуб**. 2. *маҷ.* зебо, хушрӯй.

ЧАМАНСОЗ چمنساز боғбон, чаманорой, чамантироз.

ЧАМАНТАБЪ چمن‌طبع *кит.* он ки табъи хушу латиф дорад, хуштабъ, хушсалиқа.

ЧАМАНТИРОЗ چمن طراز 1. чамансоз, чаманорой, чаманперой, зинатдиҳанда ва орояндаи чаман. 2. он чи боғу чаманро биорояд ва зебу зинат диҳад.

ЧАМАНТИРОЗӢ چمن‌طرازی оростан ва зинат додани чаман; чамансозӣ, чаманоройӣ.

ЧАМАНФУРӮЗ چمن‌فروز *ниг.* **чаманафрӯз**.

ЧАМАНХЕЗ چمن‌خیز 1. замин ё ҷое, ки қудрати рӯёнидани сабзаву гулу гиёҳ дорад. 2. чаманзор, ҷое, ки дар он сабзаву гул фаровон аст.

ЧАМАНЧЕҲР چمنچهر он ки чеҳраи мисли боғ шукуфтаву пуртароват дорад, зеборух.

ЧАМБАР چمبر *ниг.* **чанбар**.

ЧАМБАРПЕЧ چمبرپیچ *гуфт., ниг.* **чанбарпеч**.

ЧАМБАРШОХ چمبرشاخ *ниг.* **чанбаршох**.

ЧАМИДАН I چمیدن 1. хиромидан, бо ноз роҳ гаштан, хиромон роҳ рафтан; мағрурона ва нарм-нарм қадам гузоштан; рафтан ва сайру тамошо кардан; **андар чамидан** а) гузаштан, сипарӣ шудан; б) тохт овардан, ҳуҷум кардан. 2. дар роҳгардӣ печу хам хӯрдан. 3. қад кашидан, болидан; ҷилва кардан.

ЧАМИДАН II چمیدن *кҳн.* ҷавлон задан дар майдон ва рақиб хостан; талаби разм кардан.

ЧАМОН I چمان *феъли ҳол аз* **чамидан** I; хиромон, равон бо нозу хиром ва зебоӣ.

ЧАМОН II چمان 1. пиёлаи шароб; *ниг.* **чамона**. 2. чаман, марғзор, сабзазор, боғу бӯстон.

ЧАМОНА چمانه *кит.* 1. кадуе, ки дар он шароб нигаҳ медоштанд. 2. нимкадуи мунаққаше, ки бо он шароб мехӯрданд.

ЧАМОНАНДА چماننده ба чамидан дароваранда, ба хиром оваранда.

ЧАМОН(И)ДАН چماندن//چمانیدن 1. *шакли бавоситаи феъли* **чамидан**. 2. ба сайру хиром овардан, хиромонидан, ба нозу хиромиш водор кардан.

ЧАМОНӢ چمانی соқӣ; бодапаймо, майгусор.

ЧАМОНЧӢ چمانچی кӯзаи сартангу шикамвасеъ барои шароб; тунги шароб, ибриқи май, сурохӣ.

ЧАНА چنه воситаи нақлиёт, ки ба ду ҷӯби

ҳамвор қарор гирифтааст ва дар рӯи хок, барф ё ях ҳаракат медиҳанд.

ЧАНАБ چنب *д.* ба маънии суннат ва мустаҳаб аст; *муқоб.* **фарз** ва **воҷиб**.

ЧАНАБОЗӢ چنه‌بازی 1. шуғлу бозии кӯдакон бо чана. 2. *варз.* намуди зимистонаи варзиш аст, ки варзишгарон бо чана аз рӯи суръат сабқат мекунанд.

ЧАНАСАВОРӢ چنه‌سواری сайр кардан бо чана.

ЧАНАСОЗӢ چنه‌سازی сохтани чана.

ЧАНБАР چنبر 1. доира, ҳалқа, ҳар чизи доирашакл ва ҳалқамонанд; **чанбари зулф** ҳалқаи зулф; **чанбар кардан** доирашакл кардан, ҳалқа кардан; **чанбари ханҷар** чанбаре, ки дар тарафи дохилии он ханҷарҳо гузошта мешуд ва дорбозону чашмбандон аз он мегузаштанд; **чанбари дӯлобӣ** *киноя аз* фалак, осмон; **чанбари кабуд** *киноя аз* осмон; **чанбари осмон** *киноя аз* ҳалқаи осмон, уфуқ; **чанбари аҷал** *киноя аз* **марги ногузир; чанбари чарх** *киноя аз* олам, гетӣ, дунё. 2. гарданбанд, тавқ, қилода; **чанбари меҳвар** доираи уфуқ, меҳвари уфуқ, гирдогирди уфуқ; **чанбари гарданда, чанбари гардун, чанбари даф, чанбари дойра; чанбар задан** ҳалқа задан; ҳалқа ба вуҷуд овардан; **чанбар кардан** ҳалқа кардан чизеро; чанбар сохтан аз чизе; **аз сарв чанбар кардан** *киноя аз* хам кардан, мунҳанӣ ва дуто сохтани чизи рост. 3. *биол.* устухони гардан, тавқи гардан, чанбари дӯш, тарқува; **чанбари гардан** устухони гардан. 4. банд, каманд, гарданбанди асир; ҳалқаи дор; **чанбари ишқ** *киноя аз* доми ишқ, гирифтории ишқ; **чанбари анкабут** *киноя аз* доми анкабут, тори анкабут; **чанбар андохтан** каманд партофтан. 5. ҳалқае, ки барои бозӣ дорондани маймун, саг, асп ва дигар ҳайвонот истифода мебаранд; **чун дафи лӯлӣ дарид, аз баҳри маймун чанбар аст** (*зарб.*). 6. ҳалқаи чӯбӣ ва ё филизӣ, ки ба шакли доира ё байзавӣ сохта шудааст ва бо он бозигарони ҳавоии сирк ва варзишгардухтарон ҳунарнамоӣ мекунанд; *ниг.* **чанбарбозӣ.** 7. *маҷ.* қайд, банд, гирифторӣ, қафас; **дар чанбари итоат даровардан (доштан)** дар қайди итоати худ гирифтан; **гардан (сар) ба чанбари итоат даровардан** ба итоат даромадан, тобеъ шудан; **сар аз чанбари итоат кашидан** аз итоат баромадан, саркашӣ кардан; **чанбар-чанбар** ҳалқа-ҳалқа, гирда-гирда.

ЧАНБАРА چنبره 1. доирашакл . 2. гардиши миёнхолии чизе; тиреза. 3. *ниг.* **чанбар** 1: **чанбари гул**. 4. асбоби ҳалқамонанде, ки аз порчаҳои матои тофта ва ба ҳам печида тайёр мекунанд ва ҳангоми бо сар кашонидани зарф барои осеб надидан рӯи сар мегузоранд; **чанбараи гардан** *ниг.* **чанбари гардан**.

ЧАНБАРАК چنبرک 1. чӯбҳои аз ҳам гузаронидашудаи панҷарамонанд, ки дар пояҳои сандалӣ аз поён барои пой монда нишастан ва аз боло барои гарм нигоҳ доштани хӯрок устувор кардаанд: **чанбараки сандалӣ.** 2. шабакаи чӯбин, ки ҳамчун асбоби кор дар баъзе соҳаҳои ҳунармандӣ (*мас., кашидадӯзӣ*) истифода мешавад. 3. дом барои парандагон. 4. панҷара; devори панҷарашакл. 5. ҳалқае, ки аз навдаҳои дарахт бофта шуда барои нигаҳдорӣ ва интиқоли маҳсулоти ширӣ истифода мегардад.

ЧАНБАРАКШАКЛ چنبرکشکل мудаввар, ҳалқамонанд.

ЧАНБАРБОЗ چنبرباز он ки бо ҳалқаву чанбар ҳунарнамоӣ мекунад.

ЧАНБАРБОЗӢ چنبربازی 1. ҳунарнамоие, ки ҳунармандони сирк ва варзишгардухтарон бо ҳалқаҳои ба шакли доира ё байзавӣ сохташуда иҷро мекунанд. 2. *варз.* яке аз анвои гимнастикаи занон, ки дар русӣ бо номи «обруч» маъмул аст. 3. *киноя аз* рақс кардан ва чарх задан.

ЧАНБАРДОН چنبردان тӯр, дом барои шикор кардани баъзе парандаҳо.

ЧАНБАРИН چنبرین чанбарӣ, чанбаршакл; каҷ ва хамида.

ЧАНБАРӢ چنبری 1. мудаввар, гирд, доира-

шакл; хамида, чанбармонанд, ҳалқамонанд. 2. қавсмонанд, камоншакл, ҳилолмонанд; хамида ва мунҳанӣ; ҳар чизе, ки ба шакли камон аст; **чанбарӣ шудан (гаштан)** мунҳанӣ, хамида шудан; **чанбарӣ кардан** хам кардан, камонӣ кардан.

ЧАНБАРКАШ چنبرکش *кит.* камандафкан, афкананда ва кашандаи каманд.

ЧАНБАРПЕЧ چنبرپیچ 1. сахт печондашуда (*бо банд, ресмон ё чизҳои дигар*). 2. сахт иҳоташуда (*мас., бо симхораҳо*).

ЧАНБАРСОЗ چنبرساز созандаи чанбар, бунёдгари чанбар; **чанбар сохтан** тавқу қилода ва гарданбанд сохтан.

ЧАНБАРФУРӮШ چنبرفروش он ки дойра, ғалбер, ордбез ва чанбар мефурӯшад, фурӯшандаи чанбар.

ЧАНБАРЧАСП چنبرچسپ хеле маҳкам, хеле устувор.

ЧАНБАРШОХ چنبرشاخ ҳайвони шохҳояш хамидаи ба ҳам моили доирашакл: **гови (ҳайвони) чанбаршох**.

ЧАНГ I چنگ гард, ғубор; хоки ба ҳаво бардоштаншуда; гарди рӯи чизе нишаста; ◊ **чангашро аз осмон овардан** хоку туроб кардан, несту нобуд кардан; **пеш аз пода чанг хезондан** дар бораи коре ё воқеае пеш аз вуқӯъ ҳаёҳу бардоштан.

ЧАНГ II چنگ 1. панҷаи даст бо ангуштони хамидаи нохундор. 2. панҷаи ҳайвонот ва мурғҳои даранда, чангол. 3. даст, қайд, гирифторӣ; **чанг андохтан** *ниг.* **чанг задан**; **чанг андохтан ба дили** *касе* рози дили касеро фаҳмидан хостан; **чанг задан** а) ба чанг гирифтан (чизеро), чанг андохтан (ба чизе), дошта гирифтан бо панҷаи даст; б) даст задан, машғул шудан, ташаббус кардан; ба коре чанг задан; **ба чанг гирифтан (*чизеро*)** ба даст гирифтан чизеро, ба ихтиёри худ даровардани чизеро.

ЧАНГ III چنگ 1. нӯги найза; пайкони тир. 2. минқори парандагон, нӯли парандагон.

ЧАНГ IV چنگ *мус.* 1. номи асбоби камоншакли мусиқӣ, ки дорои тор аст, ба монанди уд, чағона *ва г.*; номи асбоби мусиқии тордор, ки бо ду чӯбча менавозанд. 2. як навъи даф, ки аз ду сафҳаи биринҷӣ иборат буда, онҳоро ба ҳам мезананду оҳанг ба вуҷуд меоваранд. 3. **чанги даҳонӣ** *ниг.* **лабчанг**.

ЧАНГАК چنگک 1. оҳани сархамида, ки бо вай чизҳоро банд карда мегиранд, оҳани сартези махсус; қуллоб. 2. оҳани сархамида барои овехтани чизе: **чангаки гӯштовезӣ, чангаки лойкашӣ**. 3. оҳанчаи сархамида барои бастани дар. 4. қисми оҳании шасти моҳигирӣ, ки сайд ба он гирифтор мешавад.

ЧАНГАКӢ چنگکی 1. *мансуб ба* **чангак**; қуллобӣ. 2. *биол.* номи устухонест, ки ба таркиби гурӯҳи устухонҳои банди даст дохил мешавад.

ЧАНГАЛ چنگل 1. чанги тези бозу шоҳин ва дигар парандагони шикорӣ. 2. нохуни тези панҷаи ҳайвонот, ки дар шикор истифода мебаранд. 3. хори нӯгтези баъзе растаниҳо; **ба таги думи** *касе* **чангал бастан** касеро ба изтироб андохтан, касеро барои ба ҳаракат андохтан таҳрик кардан.

ЧАНГАЛУК چنگلوک *кҳн.* инсон ва ҳайвоне, ки дасту пояш каҷ ва маъюб аст.

ЧАНГАР-ЧУНГУР چنگرچنگور садои ба ҳам бархӯрдани зарфҳои гуногун ё лаъличаҳои (санҷҳои) мусиқӣ.

ЧАНГБОРОН چنگ‌باران хокбод, гирдбоди чангу ғубор.

ЧАНГДОР چنگدار 1. дорои нохуну чанголи тез. 2. омехта бо гарду чанг.

ЧАНГЗАН چنگزن 1. чангнавоз, чангӣ. 2. *кинояаз* сайёраи Зӯҳра (Ноҳид).

ЧАНГЗАНӢ چنگزنی амали чангзан, навохтани чанг; ҳунарнамоӣ кардан бо чанг.

ЧАНГЗАНОН چنگزنان *феъли ҳол аз* **чанг задан**; 1. дар ҳоли чанг задану гирифтан. 2. дар ҳоли навохтани чанг.

ЧАНГӢ چنگی навозандаи чанг, чангнавоз, мутриб.

ЧАНГКАШ چنگ‌کش дастгоҳе, ки чангу ғуборро мекашад ва ҳавои муҳитеро тоза мекунад.

ЧАНГКАШАК چنگ‌کشک асбоби барқии рӯзгор, ки онро барои тоза кардани гарду чанги хона *ва г.* истифода мебаранд.

ЧАНГКАШӢ چنگ‌کشی пок гардонидани манзил ё макone аз гарду чанг.

ЧАНГҚОВУЗ چنگقاوز *гуфт., ниг.* **лабчанг**.

ЧАНГНАВОЗ چنگ‌نواز *ниг.* **чангзан**.

ЧАНГНАВОЗӢ چنگ‌نوازی *ниг.* **чангзанӣ.**

ЧАНГОЛ چنگال 1. панҷаи дасти инсон; даст, мушт; **чанголи шер** соҳиби қудрат ва тавоноӣ; **чангол зада гирифтан** якбора ба даст даровардан, қапида гирифтан; **чангол дароз кардан** *маҷ.* даст ёзидан, дароз - дастӣ кардан; **чанголи шер хоридан** *маҷ.* ба амали хатарнок даст задан, бо думи шер бозӣ кардан; **чангол кунд шудан** *маҷ.* аз кор мондан, дармондаву нотавон шудан; **чангол хоидан** *маҷ* а) хашмгин шудан; б) дучори ҳасрат ва афсӯс шудан; в) изҳори нотавонӣ кардан. 2. нохунҳои хамидаи тези ҷонварон ва мурғони даранда. 3. қабза, даста, мушт, ба андозаи як қабза, чени як мушт; **чангол задан** *чизеро* сахт доштан (гирифтан) чизеро, ҳамла кардан; **аз чанголи** касе, чизе **раҳоӣ ёфтан** аз қайди касе чизе халос шудан; **ба чанголи** *касе, чизе* **гирифтор шудан** ба дасти (қайди) касе ё чизе афтодан. 4. асбобест барои хӯрдани ғизои сахт (дувум); шоха. 5. *хӯр.* ғизое, ки аз нони гарми резакарда, равғани дунба ё зард ва ягон намуди ширинӣ (шакар, асал ё харбуза) тайёр менамоянд ва онро бо чангол омехта мекунанд, чангола.

ЧАНГОЛА چنگاله *ниг.* **чангол** 4, 5.

ЧАНГОЛАК چنگالک *бот.* як навъи растанӣ.

ЧАНГОЛДОР چنگال‌دار ҳар чизе, ки дорои чангол аст.

ЧАНГОЛЗАН چنگال‌زن он ки ва ё он чи чангол мезанад.

ЧАНГОЛӢ چنگالی *хӯр.* навъи хӯрок аз нони гарми фатир ё сумалаки танӯрӣ, ки бо равғани маска ё зард омехта карда тайёр мекунанд (агар харбуза бошад, онро реза карда болои чанголӣ мегузоранд).

ЧАНГОЛТЕЗ چنگال‌تیز 1. тезнохун, тезчангол. 2. *маҷ.* қавипанҷа, омода барои пайкору набард.

ЧАНГОЛУД چنگ‌آلود чанггирифта, чангпахшкарда, чангнишаста.

ЧАНГОЛХУСТ // ЧАНГОЛХУСТА چنگال‌خوسته // چنگال‌خوست *ниг.* **чангол 5**.

ЧАНГОН(И)ДАН چنگاندن//چنگانیدن чанг кардан, чанг бардоштан.

ЧАНГОР چنگار *кит.* харчанг, саратон.

ЧАНГПУШТ چنگپشت *кит.* хамидапушт, хамидақомат, кӯжпушт.

ЧАНГЧА چنگچه 1. оҳанчаи сархамида барои бастани дар; **чангчаи дар**. 2. оҳани сархамида барои аз танӯр кандани нон. 3. оҳани сархамида барои овехтани чизҳо, чангак.

ЧАНД چند 1. миқдори номуайян; **чанд нафар**; **ба чанд** ба якчанд, ба чандин; **ба чанд нафар** бо якчанд нафар. 2. муддати номуайян, мӯҳлати номуайян; **якчанд вақт** дақиқае чанд; **чанд гоҳ (вақт)** якчанд муддат, муддате. 3. *ҷонишини саволӣ, ки ба чӣ миқдор, чӣ қадар, ба чӣ андоза буданро ифода мекунад*. 4. бор, карат, маротиба; **дучанд, даҳчанд; чанд бор** ба маротиб, борҳо; **то чанд** то кай; **ҳар сари чанд гоҳ** баъзан, замон то замон; **чанд-чанд** борҳо; ба маротиб, чандин маротиба.

ЧАНДАЛ *ҳ.* چندل *ниг.* **чандан**.

ЧАНДАН چندن 1. *ниг.* **сандал**. 2. хушранг ва устувор.

ЧАНДАНДЕШӢ چنداندیشی гуногунандешӣ, мавҷуд будани якчанд ақида оид ба масъалае.

ЧАНДАР چندر **:чандар кардан** ду пои пеши ҳайвони савориро ба ҳам бастан, то ки гурехта натавонад, ишкел.

ЧАНДАСРА چندعصره он чи ба чандин аср ё давр тааллуқ дорад, бисёрасра.

ЧАНДАСРИНА چندعصرینه *ниг.* **чандасра**.

ЧАНДАСРӢ چندعصری *мансуб ба* якчанд аср, якчандасрӣ.

ЧАНДБАРНОМАВӢچندبرناموی он чи дорои чандин барнома мебошад; бисёрбарномавӣ.

ЧАНДБОРА//ЧАНДБОРӢ چندباره//چندباری якчанд бор, борҳо: **кори чандбора, замин чандборӣ ронда шуд**.

ЧАНДВАҚТА چندوقته 1. давомкунанда дар якчанд муддат. 2. барои якчанд муддат. 3. кӯҳна, қадима, пешина.

ЧАНДВАҚТИНА چندوقتینه *ниг.* **чандвақта**.

ЧАНДГОНА چندگانه дорои чанд унсур, шакл ва сифат.

ЧАНДГУНА چندگونه ҳаргуна, ҳархел.

ЧАНДГӮША چندگوشه 1. *ҳанд.* бисёргӯша; бисёркунҷа, чандкунҷа. 2. чизе, ки дорои якчанд гӯша аст.

ЧАНДЗАБОНА چندزبانه 1. *марбут ба* **якчанд забон**: **луғатҳои чандзабона**. 2. донандаи якчанд забон.

ЧАНДЗАБОНӢ چندزبانی *ниг.* **чандзабона**.

ЧАНДЕ چندی 1. як муддати номуайян, якчанд вақт. 2. якчанд, як миқдори номуайян.

ЧАНДИН چندین 1. адади бисёри номуайян, якчанд. 2. муддати номуайян, замони номуайян; **чандин сол** якчанд сол, солҳои бисёр. 3. чӣ қадар, чӣ миқдор.

ЧАНДИНАСРА چندین‌عصره *ниг.* **чандасра**.

ЧАНДИНАСРИНА چندین‌عصرینه *ниг.* **чандасра**.

ЧАНДИНБОРА چندین‌باره якчанд маротиба, такрор ба такрор, чандбора.

ЧАНДИНКАРАТА چندین‌کرته *ниг.* **чандинбора**.

ЧАНДИНРӮЗА چندین‌روزه бисёррӯза, дар муддати чандин рӯз мавҷудбуда; **хӯроки чандинрӯза, пазироии чандинрӯза** пазироии давомкарда дар муддати чанд рӯз.

ЧАНДИНСОЛА چندین‌ساله 1. давомкарда дар тӯли чандин сол, бисёрсола: **ошноии чандинсола**. 2. тааллуқдошта ба якчанд сол: **кори чандинсола**.

ЧАНДИНҶИЛДА چندین‌جلده иборат аз якчанд ҷилд; бисёрҷилда.

ЧАНДИР چندیر *гуфт.* 1. қисме аз гӯшти пуррагу пай, ки пухтану хоиданаш мушкил аст. 2. ҳар чизи сахти таранг ва қаиш, ки кандан, шикастан тоб додан ё қат кардани он душвор аст.

ЧАНДИРГӮШТ چندیرگوشت гӯште, ки серрагу пай ва сахту душворпаз аст.

ЧАНДИРӢ چندیری 1. устуворӣ, мустаҳкамӣ (*дар мавриди ашё*). 2. *физ.* қуввае, ки пас аз қатъ гардидани фишор ашёро ба шаклу ҳолати пештара бармегардонад, хосияти фишорпазирӣ; сахт, маҳкам.

ЧАНДИРМУШАК چندیرموشک дорои мушакҳои чандирӣ, сахтмушак.

ЧАНДИРПОЙ چندیرپای дорои пойҳои устувору боқувват; соҳиби пойҳои пурпай.

ЧАНДӢ چندی миқдор ва камияти чизе; *муқоб.* **чунӣ** (ки кайфият ва сифати чизеро ифода мекунад).

ЧАНДКАНАЛА چندکنله *ниг.* **чандшабакавӣ**.

ЧАНДКАРАТӢ چندکرتی *ниг.* **чандинбора**.

ЧАНДКИЛОМЕТРА چندکلامتره 1. масофае, ки ба чандин километр тӯл мекашад: **пойгаи чандкилометра**. 2. чизе ё иншооте, ки чандин километр дарозӣ дорад: **хати чандкилометраи об**.

ЧАНДКОРА چندکاره он ки корҳои зиёде дошта, маъмулан ҳамаи корҳояш нимкора

ва ба анҷом нарасида мебошад.

ЧАНДКОРПУСА چندکارپوسه 1. созмон ё муассисае, ки дорои якчанд бинову (корпус) иморат аст. 2. сохтори низомие, ки аз воҳидҳои (корпусҳои) сершумор иборат аст.

ЧАНДКУНЧА چندکنجه *ниг.* **чандгӯша**.

ЧАНДҚАБАТА چندقبطه дорои қабатҳои бисёр: **бинои чандқабата**.

ЧАНДМЕТРА چندمتره дорои якчанд метр дарозӣ; иборат аз якчанд метр масофа.

ЧАНДМИЛЛИОНА چندملّیانه дорои якчанд миллион (*аҳолӣ, маблағ ва ғ.*).

ЧАНДМОҲА چندماهه 1. давомкунанда ба муддати якчанд моҳ. 2. мӯҳлат ба ҳисоби моҳ (пурсиш): **бачаатон чандмоҳа шуд?**

ЧАНДНАФАРА چندنفره дорои ҷой барои якчанд нафар; бисёрҷоя.

ЧАНДНАФАРӢ چندنفری дар ҳайати якчанд нафар.

ЧАНДНИШОНӢ چندنشانی дорои якчанд нишониву суроға.

ЧАНДНУҚТАӢ چندنقطه‌ای 1. бисёрнуқта. 2. дорои якчанд бахш ё шӯъба дар нуқтаҳои гуногун.

ЧАНДОДАМА چندآدمه *ниг.* **чанднафара**.

ЧАНДОМАД چندامد *ниг.* **басомад**.

ЧАНДОН چندان 1. он қадар, бисёр, ба он дараҷа: **ин чиз чандон бад нест**. 2. бор, маротиба: **корро ду чандон зиёд кардан**.

ЧАНДОШЁНА چندآشیانه бисёрқабата, серошёна, бисёрошёна.

ЧАНДРАҚАМА چندرقمه серрақама, бисёррақама, иборат аз якчанд рақам: **адади чандрақама**.

ЧАНДРӮЗА چندروزه 1. давомкарда дар якчанд рӯз, чандинрӯза: **ташвиши чандрӯза**. 2. ба (барои) чанд рӯз: **чандрӯза меравед**?

ЧАНДСАДОӢ چندصدایی 1. чандовоза, омадани садои бисёр. 2. равише дар оҳангсозӣ, ки барои чанд нафар оҳанге таҳия мегардад.

ЧАНДСАДСОЛА چندصدساله бисёрасра.

ЧАНДСАР چندسر *бот.* ҷирҷир.

ЧАНДСАРА چندسره дорои якчанд сар; бисёрсара: **аждаҳои чандсара**.

ЧАНДСОАТА چندساعته коре ё фаъолияте, ки дар давоми якчанд соат сурат мегирад, бисёрсоата.

ЧАНДСОАТӢ چندساعتی дар муддати якчанд соат.

ЧАНДСОЛА چندساله 1. давомкарда дар чанд сол. 2. чизе ё шахсе, ки аз мавҷудияташ якчанд сол сипарӣ шудааст. 3. барои чанд сол.

ЧАНДСОЛӢ چندسالی дар муддати якчанд сол.

ЧАНДТАБАҚА چندطبقه *ниг.* **чандошёна**.

ЧАНДТАРАФА چندطرفه бисёртарафа, бисёрҷиҳата.

ЧАНДУМ چندم *ҷонишини саволӣ,* ки барои муайян кардани тартиби мафҳуму ашё ба кор меравад: **чандум бор, дар синфи чандум**?

ЧАНДУМИН چندمین *ниг.* **чандум**.

ЧАНДФАЗА چندفزه хати барқие, ки дорои якчанд фаза мебошад; бисёрфаза.

ЧАНДХЕЛА چندخیله гуногун, ҳархела, бисёрхела, гуногуннавъ.

ЧАНДҲАЗОРА چندهزاره иборат аз якчанд ҳазор.

ЧАНДҲАЗОРӢ چندهزاری ба якчанд ҳазор; мансуб будани якчанд ҳазор ба ҷонибе.

ЧАНДҲАЗОРСОЛА چندهزارساله бисёрҳазорсола: **таърихи чандҳазорсола**.

ЧАНДҲИҶОӢ چندهجایی бисёрҳиҷоӣ; иборат аз якчанд ҳиҷо будан.

ЧАНДҲОЛАТӢ چندحالتی бисёрҳолатӣ, сермавқеӣ, доро будан ба якчанд ҳолат.

ЧАНДҶИЛДА چندجلده *ниг.* **чандинҷилда**.

ЧАНДЧИЛДӢ چندجلدی аз ҳар кадом чанд ҷилд.

ЧАНДҶОНИБА چندجانبه бисёртарафа, серҷониба; **шартномаи чандҷониба** шартномае, ки ба чандин тараф дахл дорад.

ЧАНДҶОЯ چندجایه *ниг.* **чанднафара**.

ЧАНДШАБАКАВӢ چندشبکوی 1. дорои шабакаҳои зиёд. 2. хосияти дастгоҳе, ки тавассути шабакаҳои сершумор мавҷ қабул карда метавонанд.

ЧАНОҒ چناغ *зоол.* навъе аз моҳии баҳрӣ, ки аррамоҳӣ низ мегӯянд.

ЧАНОР چنار *ниг.* **чинор**.

ЧАНОРАК چنارک *ниг.* **чинорак**.

ЧАП چپ 1. *муқоб.* **рост**; он тарафи бадан, ки дар он дил воқеъ аст; ясор (*муқоб.* **ямин**), майсара (*муқоб.* **маймана**); **хоби зан чап аст** а) *киноя аз* ғайривоқеӣ ва амалинашаванда будани хоҳишу майли ҷониби дигар (*ба мусоҳиб дар гуфтугӯ мегӯянд*); б) баръакс воқеъ гардидани ҳодиса ё воқеаи мавриди интизории касе; **аз паҳлӯи чап офарида шудан** *киноя аз* макру ҳила доштан ва фиребгар будан; **чап аз рост надонистан** а) тифли ноболиғ будан; б) ақлу тамиз надоштан, ҷоҳил ва бесавод будан; **роҳ чап кардан** *киноя аз* беэътиноӣ кардан, эътибор надодан, ташриф наовардан. 2. роҳи каҷи ғайримаъруф ва дуртар: **роҳи чап**. 3. *с.* равияе, ки нисбат ба ҳокимияти кишвар ё сиёсати давлатӣ мувофиқ нест ва тарафдори тағйироту таҳаввулоти куллӣ мебошад; **чапу чилеб** каҷу килеб, бетартибона; **чап будан бо** *касе* дар муносибати бад будан бо касе, бо касе носозгор будан; **бо** *касе* **чап додан** якбора ба тарафе гашта, аз ҳамла худро халос кардан; **чап нигоҳ кардан** а) яктарафа нигаристан; б) бад нигоҳ кардан, бад муносибат кардан; **чап фаҳмидан** нодуруст фаҳмидан, баръакс фаҳмидан; **чап шудан** а) номувофиқ шудан; б) дар муносибат бад шудан; **ба чапу рост гардондан** ба ҳар тараф бурдан, бо ғараз ё мақсади муайян рафти чизеро дигар кардан; **бо дасти чап бархестан** а) муваффақ нагаштан дар корҳо; б) кайфияти нохуш доштан; **чашми (абрӯи) чап паридан** бовар рест, ки тибқи он гӯё касро ногуворӣ дар пеш аст. 4. касе, ки бо дасти чап бештару беҳтар кор мекунад, чапдаст, чаппадаст; **чап-чап нигоҳ кардан** а) тарсида-тарсида нигоҳ кардан; б) бад-бад нигоҳ кардан; в) пурмаъно нигаристан.

ЧАП(П)А چپه 1. дар ҳолати акс воқеъ шудани чизе, сараш поён ва пояш боло воқеъ шудани чизе; вожгун хобидан, афтидан, воқеъ шудани чизе; *муқоб* **роста**; **чаппа гузоштан** рӯ ба поин гузоштан. 2. вожгун, баръакс. 3. рӯгардон; чаппа кардан, зеру рӯ кардан; **чаппа шудан** вожгун шудан, сар ба поин афтидан; **чаппаю посгуна (поскуна) шудан** рӯгардон шудан, тамоман зеру рӯ шудан; **чаппаю роста кардан** ба ҳам омехтан, дарҳаму барҳам кардан, рӯгардон кардан; **рӯ чаппа кардан** рӯй гардондан (тофтан); **ҷома(пӯстин)ро чаппа пӯшидан** барқасд кор кардан, ба коре (чизе) муносибати акс нишон додан (*бо ҳисси хашм, ғазаб ва г.*).

ЧАП(П)АГАРДОН چپه‌گردان ба тарафи акс гардондан, зер ба рӯ кардан; **чаппагардон шудан** чаппа шуда афтидан.

ЧАПАК چپک ду кафи дастро ба ҳам зада садо баровардан (*дар вақти табрик кардан, маъқул донистан ва изҳори ҳаяҷони худ*), қарсак, кафкӯбӣ; **чапак задан** а) кафкӯбӣ кардан (*бо як оҳанг дар ягон ҳавои махсус*); б) кафкӯбӣ кардан барои изҳори ҳаяҷон аз чизе ё табрик ва таҳсини касе (чизе).

ЧАПАКЗАНӢ چپکزنی чапак задан, қарсакзанӣ, каф кӯфта садо баровардан барои ҳаяҷон ё изҳори ҳиссиёти дигар: **чапакзаниҳои пурмавҷ**.

ЧАПАН چپن *гуфт.* 1. бесавод, ҷоҳил. 2. одами беодоб.

ЧАПАНА چپنه *гуфт.* 1. чапдаст, чаппадаст. 2. чап, чаппа.

ЧАПАНДОЗ I چپانداز аспсавори моҳир,

савори дар бузкашӣ ҳунарманд.

ЧАПАНДОЗ II چپانداز 1. тирандози моҳире, ки ба дасти чап тир мепаронад. 2. *маҷ.* фиребгар, ҳилагар, маккор.

ЧАПАНДОЗ III چپانداز номи оҳанге аз оҳангҳои «Шашмақом».

ЧАПАНДОЗӢ I چپاندازی бузкашӣ; машқи аспдавонӣ.

ЧАПАНДОЗӢ II چپاندازی фиребгарӣ, ҳилагарӣ, маккорӣ.

ЧАП(П)АПЕЧ چپّه‌پیچ 1. *кҳн.*, *грам.* вергул, мумаййиз. 2. *тех.* мурвати печаш (рахаш) чаппа буридашуда.

ЧАПАР I چپر 1. хона ва деворе, ки аз шоху навда ва наю хошок сохта мешавад. 2. доира ва ҳалқа; ҳалқаи одамон, ки дар гирди касе ҷамъ меоянд. 3. деворе, ки барои паноҳ бурдан аз хоку об дар муқобили қалъа барои тасхири он созанд. 4. шохаҳои дарахти ба ҳам сахт басташудаи паҳн ё шохаҳои оҳании ба андозаи муайян сохта, ки ба рӯи хирмани ғалла барои майда кардани хӯшаҳои ғалла ва барои ҳамвор кардани замин баъд аз шудгор ва кишт баста мегардонанд: **чапар бастан**, **чапар гардонидан**.

ЧАПАР II چپر 1. қосид, он ки аз як ҷо ба як ҷои дигар фиристода мешавад, мухаффафи чопор. 2. хабаргир, он ки барои фаҳмидани вазъият ба ҷое фиристода мешавад, ҷосус, мукташиф.

ЧАПАРАК I چپرک *ниг.* **чапар** I. 1.

ЧАПАРАК II چپرک бофтае аз шохҳои дарахт, ки барои шустани рег дар заршӯӣ истифода мекунанд.

ЧАПАРАК III چپرک дом барои парандагон, ки аз чоҳ ва болопӯши он дар шакли навдабӯрё иборат аст.

ЧАПАРАК IV چپرک девори аз наю навда бофташуда, шиғ, тавора.

ЧАПАРБОФ چپرباف ҳар он чи ба тариқи чапар ва тавора бофта шавад.

ЧАПАРГАРДОНӢ چپرگردانی ба рӯи хирман бо гов гардонидани чапар.

ЧАПАРГӮШ چپرگوش *лаҳҷ.* калонгӯш, гӯшлакка.

ЧАП(П)АШАВӢ چپّه‌شوی чап(п)агардон шудан, чаппа шудан.

ЧАПГИР چپ‌گیر 1. он ки сухани касеро барқасд нодуруст мефаҳмад ва нодуруст эзоҳ медиҳад. 2. касе, ки муносибати боғараз зоҳир мекунад.

ЧАПГИРӢ چپ‌گیری 1. барқасд нодуруст фаҳмидан ва нодуруст маънидод кардани сухани касе. 2. муносибати боғараз зоҳир кардан.

ЧАПҒАЛАТ چپ‌غلط дар ҷанг ё вақти гурез чапу рост рафта ҳарифро ба ғалат андохтан; **чапғалат додан** ба чапу рост гашта, дигаронро ба ғалат андохтан, қасдан ба иштибоҳ монондан касеро.

ЧАПДАР چپ‌در аспи пурзӯри тездав.

ЧАПДАСТ چپ‌دست 1. он ки бо дасти чап кор мекунад, чаппадаст. 2. *маҷ.* он ки дар кор бештар ба ҳилагарӣ ва қаллобӣ моил аст.

ЧАПДАСТӢ چپ‌دستی 1. кор кардан бо дасти чап. 2. ба қаллобию ҳилагарӣ майл доштан (моил будан) дар кор.

ЧАПИГАРӢ چپیگری *с., ниг.* **чапӣ**.

ЧАПИРА چپیره ҷамъ, ҷамъият, гурӯҳи аз мардум, ки дар як ҷо ҷамъ шуда бошанд. **чапира шудан** ҷамъ шудан, ғун шудани гурӯҳе аз мардум.

ЧАПӢ چپی *с. мансуб ба* ҷараёни чап.

ЧАПКӮЧА چپکوچه *ниг.* **паскӯча**.

ЧАПОН *т.* چپان либоси пахтаноки болопӯш, ҷомаи пахтанок: **чапони беқасаб, чапони сатин**.

ЧАПОТӢ چپاتی *хӯр.* нони тунук.

ЧАППИН چپّین *ниг.* **чаббин**.

ЧАПРАВ چپرو *с.* моил ба ҷараёни чап.

ЧАПРАВӢ چپروی *с.* майл кардан ба ҷараёни чап.

ЧАПЧАК چپچک *гуфт., ниг.* **чапотӣ**.

ЧАРАҚСА//ЧАРАКСА چرقسه//چرکسه *гуфт.* қатраҳои об, лой ё шарораи оташ, ки бо таъсири чизе мепарад ва ба ашёву ашхоси атроф мерасад.

ЧАРАҚСОН(И)ДАН چرقساندن//چرقسانیدن қатраҳои об ё лойи обакро пароканда карда ба атроф пош додан.

ЧАРАҚ-ЧАРАҚ چرقچرق *калимаи тақлиди овоз,* ки садои ба ҳам бархӯрдани чизҳои оҳаниро ифода мекунад.

ЧАРАНГ چرنگ *кҳн.* 1. овозе, ки ба сабаби пайдарпай ба ҳам бархӯрдани шамшеру гурз *ва г.* ҳосил мешавад, чакочок, ҷаранг. 2. инъикоси акси садо дар кӯҳ, гунбад, ҳаммом *ва г.* 3. овозе, ки ҳангоми тир паррондан аз зеҳи камон ҳосил мешавад.

ЧАРАНГАК چرنگک *зоол.* парандаест ниҳоят хурду кӯчак.

ЧАРАНГИДАН چرنگیدن 1. *кҳн.* овоз баровардани гурзу шамшер ва монанди он ҳангоми бархӯрдан ба чизе, ҷарангидан. 2. садои зангу овози зангӯла,ҷарас.

ЧАРАНД چرند сухани пучу бемаънӣ, ёва, ҳарза, ҳазён; **чаранд гуфтан** ёва гуфтан, сухани ҳарзаву бемаънӣ гуфтан; **чаранду паранд** ҳарза, ҳазён, гуфтори беҳуда.

ЧАРАНДА چرنده чорпои алафхор, ки чаро мекунад; *муқоб.* паранда; ҳайвони гиёҳхор; **чарандаву паранда** чизе, ки дар замин чаро мекунад ва чизе, ки дар ҳаво парвоз мекунад, *киноя аз* мавҷудоти зинда.

ЧАРАНДГӮӢ چرندگویی 1. ҳарзагӯӣ, ёвагӯӣ, беҳудагӯӣ. 2. гуфтори берабту бемантиқ, сафсата.

ЧАРАНДГӮЙ چرندگوی ҳарзагӯй, ёвагӯй, гӯяндаи суханҳои беҳудаву бемаънӣ.

ЧАРАНДУ چرندو устухони нарме, ки онро хӯрда мешавад, ба мисли устухони шона, гӯш, тараҳои димоғ *ва г.*; ғузруф, тағояк.

ЧАРАС I چرس *кит.* зарф ё ҳавзест, ки дар он ангур рехта бо пой фишоранд, то шираи он ҷудо гардад, чархушт, чархуст, чурух.

ЧАРАС II چرس *кит.* чарогоҳ, чарогоҳи чорпоён, мартаъ.

ЧАРАС III چرس *кит.* 1. банд, зиндон, маҳбас. 2. шиканҷа, озор, азобу машаққат.

ЧАРАС IV چرس *кит.* чизҳое, ки дарвешон ва соилон бо гадоӣ ҷамъ меоранд; хайрот ва садақа.

ЧАРАСДОН چرسدان рӯмоли калоне, ки дарвешон чор гӯшаи онро баста ба дӯш мегирифтанд ва моли ба гадоӣ омадаро дар он ҷамъ мекарданд.

ЧАРАХСА چرخسه *ниг.* **чарақса**.

ЧАРБ چرب 1. равған, пиҳ, ба хусус равғани дарунӣ. 2. равғанин; *муқоб.* хушк ва равғаннадида; серравған; **хӯроки чарб** таоми серравған; **дасти чарб ба сари** *касе* **молидан** ба касе аз молу дороии худ насибае додан; **чарбу хушк** а) *киноя аз* баду нек; б) *киноя аз* зиёду кам; в) *киноя аз* саховату хасисӣ .3. равғанолуд, чарболуд . 4. *маҷ.* нарм, мулоим, латиф, матбӯъ: **гуфтори чарб, забони чарб, сухани чарб** . 5. беш аз вазну миқдори муайян, каме вазнинтар аз миқдори қарордодшуда.

ЧАРБА چربه 1. коғази бисёр нафиси чарбшуда, ки наққошон ва рассомон рӯи саҳифаи мунаққаш мегузоранд ва нақши онро мебардоранд; коғази тунуке, ки меъморон ва тарроҳон рӯи нақшаи дигар гузошта рӯбардор мекунанд. 2. пардае, ки бар рӯи шир бандад; саршир, қаймоқ.

ЧАРБАК I چربک 1. *ниг.* **чарба** 2. 2. нони тунуке, ки дар равған бирён мекунанд ва ба арвоҳи гузаштагон садақа мекунанд ва онро маъмулан бо ҳалво мехӯранд; чалпак.

ЧАРБАК II چربک 1. сухани дурӯғе, ки ба рост монанд аст. 2. танзу масхарае, ки фасодовар бошад, ҳаҷви бемаврид; шӯхии ноҷову беасос. 3. тӯҳмат, бӯҳтон. 4. чистон, лағв.

ЧАРБАНДА چربنده *маҷ.* бартаридошта, дар

вазн; дорандаи бартарӣ дар вазн нисбат ба чизи дигаре; бештар, беҳтар.

ЧАРББОЛО چرب‌بالا *кит.* хушқаду қомат, мавзунқомат, хушандом, чарбқомат.

ЧАРБГУФТОР چرب‌گفتار чарбзабон, хушсухан, ширинзабон.

ЧАРБГУФТОРӢ چرب‌گفتاری чарбзабонӣ, хушсуханӣ, ширинзабонӣ.

ЧАРБГӮ(Й) چرب‌گو(ی) 1. нармгӯй, хушзабон, хушсухан; фасеҳ. 2. чоплус, хушомадгӯй, тамаллуқкор. 3. фиребгар, фиребанда.

ЧАРБГӮӢ چربگویی 1. ширинзабонӣ, хушзабонӣ, хушсуханӣ; фасоҳат. 2. чоплусӣ, хушомадгӯӣ, тамаллуқкорӣ, забонбозӣ. 3. фиребгарӣ, фиребандагӣ.

ЧАРБДАСТ چرب‌دست 1. чусту чолок; моҳир кордон, тардаст. 2. ширинкор; ҳуққабоз. 3. боҳунар; устод, санъатгар, мутахассис. 4. хирадманд, оқил, доно, донишманд.

ЧАРБДАСТӢ چربدستی 1. тездастӣ, чустию чолокӣ; **чарбдастӣ кардан** чустию чолокӣ кардан. 2. ширинкорӣ, тардастӣ; ҳуққабозӣ. 3. ҳунармандӣ, чирадастӣ; маҳорат. 4. хирадмандӣ, оқилӣ, донишмандӣ.

ЧАРБЗАБОН چرب‌زبان 1. *ниг.* **чарбгӯй**. 2. он ки бо нармсуханӣ ва хушзабонӣ ҳар касро ба худ моил карда тавонад. 3. *киноя аз* чоплусу тамаллуқкор, хушомадгӯй. 4. фиребгар, фиребанда бо забони нарму ширин. 5. фасоҳат ва балоғат дар сухан.

ЧАРБЗАБОНӢ چرب‌زبانی 1. хушсуханӣ, чарбгуфторӣ, ширинсуханӣ. 2. тамаллуқ, чоплусӣ, хушомадгӯӣ; **чарбзабонӣ кардан** хушомадгӯӣ кардан.

ЧАРБИДАН چربیدن 1. ғолиб омадан, пирӯз гардидан, музаффар шудан. 2. бартар омадан; афзунӣ доштан дар мартабаву мақом. 3. *гуфт.* ҳазм шудан, дар бадани касе ҳал шудан. 4. вазнин будан, сангин омадан, зиёд омадан (*дар вазн*).

ЧАРБИШ چربش 1. чизи чарб мисли дунба, пиҳ ва амсоли он; чарбу, равған, чарбии рӯи гӯшт. 2. зиёдшавӣ, афзоиш, фузунӣ, бештарӣ (*аз нигоҳи вазн*); *ниг.* **чарбидан**.

ЧАРБИШДОР چربش‌دار фарбеҳ, равғандор, чарбудор.

ЧАРБИШФУРӮШ چربش‌فروش чарбуфурӯш, равғанфурӯш, фурӯшандаи анвои чарбиҳо.

ЧАРБӢ چربی 1. пиҳ ва равғани даруни гӯсфанд, буз, гов *ва г.,* ки аз ғайри дунба мебошад. 2. фарбеҳӣ, танпарварӣ. 3. *мач.* мулоимат, нармӣ; хушӣ, латофат, форамӣ; **ба чарбӣ** бо лутфу хушӣ ва мулоимат.

ЧАРБОНИДАН چربانیدن 1. афзудани миқдори чизе ҳангоми баркашидан, паллаи бор вазнин кардан дар тарозу. 2. нархи чизи фурӯширо аз будаш зиёд кардан. 3. баҳраву ҳиссаи касеро зиёд кардан.

ЧАРБОХУР چرب‌آخر//چرب‌آخور 1. фарохии айшу неъмат, вусъати фароғат ва айшу неъмат; охури чарб. 2. касе, ки рӯзгораш пурнозу неъмат аст. 3. чорпое, ки обу алафаш фаровон аст.

ЧАРБОХУРӢ چرب‌آخری//چرب‌آخوری 1. фаровонneъматӣ, айшу фароғати комил доштан, нозу неъмати фаровон доштан. 2. фаровонии обу алафи чорво.

ЧАРБПАҲЛУ چرب‌پهلو 1. фарбеҳ; *муқоб.* **лоғар**. 2. он ки мардум аз ӯ баҳраманд шаванд, доро, сарватманд.

ЧАРБРАБО چرب‌ربا 1. зиёдрабо, афзунрабо. 2. рабояндаи ғизову таом, рабояндаи хӯроки чарбдор. 3. рабояндаи чизи нарму матбӯъ; *киноя аз* шахси ғоратгар.

ЧАРБРӮД چرب‌رود *ниг.* **чарбрӯда**.

ЧАРБРӮДА چرب‌روده 1. рӯдае, ки даруни онро чарбӣ, пиҳ ва гӯшт пур карда пазанд, ҳасиб, чуҳудона. 2. чарбии рӯи рӯдаҳо.

ЧАРБСУХАН چرب‌سخن 1. он ки ба суханони нарму диловез шунавандаро ҷазб кунад, чарбгуфтор, хушгуфтор, хушсухан, чарбзабон. 2. чоплус, забонбоз, тамаллуқкор, мардумфиреб.

ЧАРБСУХАНӢ چربسخنی 1. хушсуханӣ, чарбзабонӣ, нармгуфторӣ. 2. забонбозӣ, мардумфиребӣ. 3. чоплусӣ, хушомадгӯӣ, тамаллуқ.

ЧАРБТАРОЗУ چربترازو 1. фурӯшандае, ки ба манфиати харидор тарозу вазнин мекунад. 2. *мач.* касе, ки тарозуи аъмолаш вазнин аст; он ки корҳои савоб аз кори бад бештар кардааст.

ЧАРБУ چربو равғани дарунии ҳайвонот, пиҳ.

ЧАРБУБАСТА چربوبسته фарбеҳшуда, равғангирифта.

ЧАРБУГӢ چربوگی *мансуб ба* **чарбу**; аз чарбу тайёр кардашуда.

ЧАРБУДОР چربودار дорои чарбу, чарбубаста, равғангирифта аз дарун.

ЧАРБУЗ چربز навъе ҳайвони хурди хокиранг, ки пойҳояш аз дастҳояш баландтар ва кафи пояш паҳн асту думи дароз дорад, дар дашту саҳроҳои васеъ зиндагӣ мекунад, ҳангоми ҳаракат ҷаҳишҳои баланд мекунад, муши саҳроӣ, калокмуш, ярбуъ.

ЧАРБХЕЗ چربخیز *кит.* он ки дорои файзу неъмати фаровон аст, мунъим.

ЧАРБХӮРИШ چربخورش хӯрандаи хӯроки равғанин ва гуворо; хӯроки равғанин ва болаззат.

ЧАРБ-ЧАРБ چربچرب 1. гуфтору рафтори нарму фиребо. 2. меҳрубонӣ ва чоплусӣ дар изҳори муҳаббат.

ЧАРБШИР چربشیر инсон ё ҳайвоне, ки равғаннокии шираш баланд аст.

ЧАРВИДА چرویده *кит. сифати феълии замони гузашта аз* **чарвидан**; равоншуда, рафта.

ЧАРВИДАН چرویدن *кит.* 1. чора ҷустан, чора андешидан, чораҷӯӣ кардан. 2. давидан, равон шудан, рафтан.

ЧАРГАР چرگر *кҳн.* ҳофиз, сурудхон, муғаннӣ, хунёгар, овозхон.

ЧАРҒ چرغ *зоол.* парандаи сиёҳранги зӯрчанголи шикорӣ аз ҷинси уқоб, сақар; шоҳин, шаҳбоз.

ЧАРҒАНД چرغند *кҳн.* 1. чароғ. 2. чароғдон, чароғпоя.

ЧАРҒАНДА چرغنده *ниг.* **чарғанд**.

ЧАРҒДОР چرغدار он ки чарғу бозро ҳангоми шикор дар даст нигаҳ медорад, саққор.

ЧАРД I چرد *кит.* остонаи хона, паланди дар.

ЧАРД II چرد ранги моил ба сурхӣ, ки ба аспу шутур ва хару астар хос аст.

ЧАРДА چرده *кит.* 1. ранг, лавн. 2. пӯсти рӯй ва бадани инсон.

ЧАРДОН چردان 1. тос ва кашкӯле, ки соилон ҳангоми гадоӣ ба даст гиранд ва дар он чизи ба гадоӣ омадаро оваранд. 2. ҳалқаи дар.

ЧАРЗ چرز *зоол.* дуғдоғ, сард, мурғи даштӣ.

ЧАРИДАН چریدن 1. гардиш кардану алаф хӯрдани ҳайвонот дар чарогоҳ ва марғзор, чаро кардан, алаф хӯрдан. 2. *мач.* хӯрда гаштан (*оид ба инсон*).

ЧАРИК چریک лашкаре, ки барои мадад ва ёрии лашкари дигар аз ҷое ба ҷое фиристонда мешавад.

ЧАРИШ چرش *исми феълӣ аз* **чаридан**.

ЧАРМ چرم 1. пӯсти даббоғишудаи ҳайвонот, ки барои дӯхтани пойафзору либосу кулоҳ *ва г.* истифода мекунанд: **чарми хом, чарми пухта, чарми сунъӣ; ба рӯи худ чарм кашидан** шарму ҳаёро як сӯ гузоштан. 2. *кит.* пӯст, пӯсти бадани инсон ва ҳайвон.

ЧАРМГАР چرمگر он ки касбаш чарм омода кардан аст.

ЧАРМГАРӢ چرمگری 1. кор, касби чарм тайёр кардан. 2. корхона ва коркарди чарм; **пӯсташро аз чармгарӣ меёбӣ** а) дар бораи ҳайвоне, ки ҳатман кушта мешавад; б) дар бораи чизе, ки ба нест шудан маҳкум аст.

ЧАРМДАСТАК چرمدستک пойафзол, ки дасташ аз чарм аст.

ЧАРМДАСТАКДӮЗӢ چرمدستکدوزی дӯхтани

дастаки чармини пойафзол.

ЧАРМИН چرمین аз чарм дӯхта ё тайёр кардашуда: **палтои чармин, дӯлчаи чармин**.

ЧАРМИНАПӮШ چرمینه‌پوش дорои либоси чармин, бо либоси чармӣ.

ЧАРМӢ چرمی *мансуб ба* **чарм**; он чи аз чарм дӯзанд; чармина.

ЧАРМОЛОТ چرم‌آلات молу маҳсулоти чармӣ.

ЧАРО I چرا *ҷонишини саволӣ* барои чӣ? ба чӣ сабаб?; **чаро ки**… барои он ки…, зеро ки, азбаски…; **чуну чаро** саволи бисёр, пурсиши бисёр; **бе чуну чаро** бе шакку шубҳа, бе ҳеҷ гап, ҳатман.

ЧАРО II چرا 1. чаридан, алаф хӯрдани ҳайвонот дар чарогоҳ; ба чаро бурдан, ба чаро сар додан, аз чаро баргаштан. 2. алаф, гиёҳе, ки ҷонвар дар чарогоҳ мехӯрад.

ЧАРОГАР چراگر чаранда, алафхӯр.

ЧАРОГОҲ چراگاه маҳалли чаридани ҳайвоноти алафхор.

ЧАРОГОҲӢ چراگاهی *мансуб ба* **чарогоҳ**.

ЧАРОҒ چراغ 1. асбоби равшанидиҳандаест, ки чароғи равғанӣ, нафтӣ (карасинӣ), газӣ ва барқӣ навъҳои мухталифи он мебошад; **чароғи сиёҳ** чароғи иборат аз фатила ва равған, ки дар зарфи махсуси сафолӣ ё чӯянӣ месӯхт; **чароғи худафрӯз** *маҷ.* чароғи барқӣ; **чароғи** *касеро* **афрӯхтан** рӯҳи касеро шод кардан, кори касеро давом додан; **чароғи** *касеро* **хомӯш накардан** ӯро фаромӯш накардан, кори касеро давом додан; **рӯзона бо чароғ кофта наёфтан** *маҷ.* а) нодир будани чизе; б) камнамо будани касе. 2. лампаи барқӣ, лампочкаи электрии ҳар чиз. 3. *маҷ.* фарзанди азиз, нури чашми падару модар.

ЧАРОҒАК چراغک 1. соиқа, оташак, барқ, чақмоқ. 2. чароғи хурд; **чароғаки сиёҳ** пилсӯз, милмилак. 3. кирми шабтоб.

ЧАРОҒАНДА چراغنده *ниг.* **чароғпоя**.

ЧАРОҒАФРӮЗ چراغافروز 1. чароғдаргирон, он ки чароғро равшан мекунад. 2. *маҷ.* нурбахш равшандиҳанда, равшанбахш.

ЧАРОҒБОНА چراغبانه *ниг.* **чароғпоя**.

ЧАРОҒВОНӢ چراغوانی оини пеш аз ҷашне бастани кӯю барзани шаҳр бо чароғи бисёр ва равшан кардан; *муқ.* **чароғон**.

ЧАРОҒВОР چراغوار монанди чароғ.

ЧАРОҒВОРА چراغواره қандил, ки дар он чароғро гузошта меафрӯзанд, чароғпоя.

ЧАРОҒВОСА چراغواسه *кит.* парвонае, ки дар атрофи чароғ давр мезанад.

ЧАРОҒДОН//ЧИРОҒДОН چراغدان зарфи чароғи сиёҳ, ки дар он равғани зағир *ва ғ.* рехта мешавад.

ЧАРОҒДОР چراغدار 1. нигаҳдорандаи чароғ; ходиме, ки нигоҳубини чароғҳо ба ӯҳдаи ӯст. 2. дорои чароғ ва мабдаи равшанӣ.

ЧАРОҒИНА چراغینه кирми хурди сабзранг, ки дар шаби торик чун чароғ медурахшад, кирми шабтоб, кирми шабчароғ.

ЧАРОҒИСТОН چراغستان 1. маҳалле, ки ба мақсади баргузории ҷашне бо чароғҳо ороиш дода шудааст. 2. ҷое, ки бо чароғи бисёр равшан карда шудааст.

ЧАРОҒӢ چراغی *кҳн.* 1. ходим ва шогирд дар хонақоҳ. 2. музде, ки ба ходим ва шогирди хонақоҳ медоданд; замине, ки ба масҷид вақф шудааст. 3. садақае, ки ба дарвешони шабгард медоданд.

ЧАРОҒКУШ چراغکش он ки чароғро (барқро) хомӯш кунад, хомӯшкунандаи чароғ (барқ).

ЧАРОҒКУШОНӢ چراغکشانی *маҷ.* амали қабеҳ, кирдори зишт; ҳар амали зиште, ки ҳангоми содир кардани он аз равшанӣ сарфи назар кунанд.

ЧАРОҒМУРДА چراغمرده *маҷ.* торик, зулмонӣ, бенур, бефурӯғ.

ЧАРОҒОВЕЗ چراغآویز он чи ба он чароғ овезанд: **мехи чароғовез**.

ЧАРОҒОН چراغان 1. чароғи бисёр афрӯхтан

дар хона ё дар шаҳр ба муносибати ҷашне. 2. равшан, пурнур, мунаввар; **чароғон кардан** а) пурчароғ кардан, бо чароғи бисёр равшан кардан; б) пурнур ва мунаввар кардан; **чароғон шудан** пурнур гаштан, мунаввар гардидан.

ЧАРОҒОНӢ چراغانی *ниг.* **чароғон**.

ЧАРОҒПОЯ چراغپایه 1. ҷой ё асбобе, ки ба болои он чароғ гузошта мешавад. 2. ду пои пешашро бардошта, ба ду пои ақиб рост истодани асп.

ЧАРОҒСОЗ چراغساز 1. созандаи чароғ, (фурӯзонак, лампа). 2. он ки бо таъмири чароғ машғул аст, чароғчӣ.

ЧАРОҒСОЗӢ چراغسازی 1. тайёр кардани чароғ ва асбобҳои равшанидиҳанда: корхонаи чароғсозӣ. 2. дӯкони таъмири чароғ.

ЧАРОҒФУРӮШ چراغفروش фурӯшандаи чароғ.

ЧАРОҒФУРӮШӢ چراغفروشی 1. фурӯши чароғ. 2. ҷое, ки дар он ҷо чароғу лампаҳои гуногун мефурӯшанд.

ЧАРОҒЧА چراغچه чароғи хурд: **чароғчаи милмилак, чароғчаи электрӣ, чароғчаи кисагӣ**.

ЧАРОЗОР چرازار замини чаро, чарогоҳ, чарохор.

ЧАРОӢ چرایی чаранда, ҳайвони гиёҳхор.

ЧАРОН چران 1. дар ҳолати чаридан. 2. дар ҳолати хӯрдан. 3. *маҷ.* дар ҳоли хӯшгузаронӣ, айшкунон.

ЧАРОНАНДА چراننده он ки чорпоро мечаронад, шубон, чӯпон.

ЧАРОН(И)ДАН چراندن//چرانیدن 1. *шакли бавоситаи* **чаридан**. 2. дар чарогоҳ ҳайвонотро алаф хӯрондан, ҳайвонотро ба чаро доштан.

ЧАРОПУЛӢ چراپولی *таър.* навъи андоз барои чаронидани ҳайвонот, ки соҳиби чарогоҳ аз соҳиби чорпо мегирифт.

ЧАРОСАК چراسک ҷондоре, ки аз малах хурдтар асту шабҳо бо овози борики тӯлонӣ чиррос мезанад, чирчирак.

ЧАРОХВОРА چراخواره *ниг.* **чароғвора**.

ЧАРОХОР چراخوار 1. чарогоҳ, мартаъ, чаридангоҳ. 2. чаранда, хӯрандаи алаф.

ЧАРОҶО(Й) چراجا(ی) *ниг.* **чарогоҳ**.

ЧАРС I چرس раманда, унснагирифта, ромнашуда.

ЧАРС II چرس зудшикан, нозук.

ЧАРС III چرس гарди банг аст, ки ҷамъ карда ба сигор ё қалён ниҳода мекашанд ва он тарсу ваҳм ва иштиҳоро меафзояд, ҳашиш, нашъа.

ЧАРСДОН چرسدان қуттӣ ё халтачае, ки нашъамандон дар он чарс нигоҳ медоранд.

ЧАРСӢ چرسی *кҳн.* он ки чарс мекашад, бангӣ.

ЧАРС-ЧАРС چرسچرس *калимаи тақлиди овоз, ки* садои сӯхтани ҳезум ё шикастани чизеро ифода мекунад.

ЧАРТЕР *англ.* چرتر шартномаи ҳамлу нақл тавассути киштӣ ва ё ҳавопаймо.

ЧАРТЕРӢ چرتری *марбут ба* **чартер**.

чарх چرخ *асоси замони ҳозира аз* **чархидан**.

ЧАРХ چرخ 1. ҳар чизи гирд, ки ба даври меҳвари худ мегардад, ғилдирак; **чарх задан**; а) гирд гаштан, давр задан; б) гардиш кардан, роҳ рафта тамошо кардан; **чарх задани сар** гирд гаштани сар (*аз беҳолӣ, мастӣ ва г.*); **об чарх задан (дар чашм)** ашк пайдо шудан дар чашм. 2. асбобҳои бо чарх коркунанда; **чархи кулолгарӣ, чархи ресмонресӣ; чарху дук** асбоби ресмонресии дастӣ; **чарх ресидан** дар чарх ресмон риштан. 3. номи дастгоҳи чархдоре, ки дар он асбобҳои теғадорро дошта тез мекунанд; **кордро чарх доштан** кордро дар чарх тез кардан. 4. *маҷ.* осмон, сипеҳр, фалак; **чархи ахзар** осмони кабуд; **чархи барин** осмони баланд; **чархи миноӣ** осмони нилгун. 5.*маҷ.* гардиш; **чархи айём** гардиши рӯзгор, гузашти замон; **чархи қаҷрафтор** дунёи ҷафопеша; **чархи**

фалак а) гардиши рӯзгор; б) чархи калоне, ки ба гирдаш нишастгоҳҳо насб карда, бачаҳоро шинонда онро мегардонанд.

ЧАРХА چرخه 1. чарх. 2. чархи ресмонресӣ. 3. *бот.* гиёҳе, ки пояи борики ноустувор дорад; коснӣ.

ЧАРХАГАРДОН چرخه‌گردان дастаи чархи ресмонресӣ.

ЧАРХАК چرخک 1. *шакли тасғири* **чарх**. 2. чархҳои хурде, ки ҳаракати соат ба туфайли ҳаракати онҳо сурат мегирад.

ЧАРХАЛА چرخله *бот.* гиёҳе, ки пояи борик дорад ва онро дар арабӣ «шакоӣ» меномaнд; чарха, коснӣ.

ЧАРХБОД چرخباد 1. чархи сабуке, ки ба воситаи бод ба ҳаракат меояд. 2. гирдбод, боди бисёр шадид, ки дар худ мечархад, вочарха, девбод, сиклон.

ЧАРХБОЛ چرخبال навъе аз ҳавопаймои гирдбол, ки ҳангоми боло шудан ва фуруд омадан метавонад ба тариқи амудӣ парвоз кунад, вертолёт, ҳеликуптар.

ЧАРХГАР چرخگر филизтарош; он ки корду қайчӣ ва дигар асбобҳоро дар чарх тез мекунад, чархкор.

ЧАРХГАРДОН چرخ‌گردان гардонандаи чарх, чизе, ки чархро мегардонад.

ЧАРХДЕГ چرخدیگ дастгоҳи хурди равғанкашӣ, ки бо нерӯи даст ба ҳаракат меояд.

ЧАРХДОР چرخدار дорои **чарх** (1).

ЧАРХЗАН چرخزن 1. гирд гарданда. 2. чархзанон, рақскунон.

ЧАРХЗАНӢ چرخزنی чарх задан, тоб хӯрдан, гирд гаштан.

ЧАРХЗАНОН چرخزنان дар ҳолати чархидан, дар ҳолати рақс кардан.

ЧАРХЗОНУ چرخزانو бо зону чархидан (*дар вақти рақс*); **чархзону рафтан**.

ЧАРХИДАН چرخیدن чарх задан, гирд гаштан, давр задан.

ЧАРХИНТАБАҚ چرخین‌طبق *лаҳҷ.* табақи чинии калон.

ЧАРХИОСИЁТАРОШӢ چرخ‌آسیاتراشی тарошидани чархи осиё, шуғли тарошандаи чархи осиё.

ЧАРХИШ چرخش *ниг.* чархидан.

ЧАРХИШРАВОН چرخش‌روان *ниг.* **чархзанон.**

ЧАРХӢ چرخی 1. ба шакли чарх, мудаввар ва гирда. 2. чархдошта, ба чарх шинондашуда; **трактори чархӣ**. 3. *кӯҳн.* тарзи махсуси бастани салла.

ЧАРХКАШ چرخ‌کش он ки корду қайчӣ ва дигар асбобҳоро дар чарх тез мекунад, чархгар.

ЧАРХКАШӢ چرخ‌کشی тез кардани корду қайчӣ ва дигар асбобҳо тавассути чарх, чархгарӣ.

ЧАРХМОЛА چرخماله молае, ки ҳаракаташ ба воситаи чарх аст.

ЧАРХОБ چرخاب гирдоб, чархе, ки тавассути нерӯи об ба ҳаракат меояд.

ЧАРХОБА چرخابه ҷои гирдоби дарё, гирдоб.

ЧАРХОН(И)ДАН چرخاندن//چرخانیدن чарх занондан, гирд гардондан, тоб хӯрондан (*чизеро монанди чарх*); *муқ.* **давр** III.

ЧАРХОФАЛАК چرخافلک чархи бузурге, ки бо нишастгоҳҳо таъмин гардида дар боғи истироҳат ва дигар маҳалҳои фароғатӣ гузошта мешавад ва мардум ба он бо мақсади истироҳат ва аз баландӣ наззора кардани шаҳр истифода мебаранд.

ЧАРХПОЯ چرخپایه пояи чархи ресмонресӣ.

ЧАРХРЕСАК چرخریسک *зоол.* парандаи хурди думаш борики дароз аз ҷинси гунҷишк, санговдавак, думҷунбон.

ЧАРХРЕСӢ چرخریسی ресидан (-и калоба) дар чарх.

ЧАРХРИШТ چرخرشت он чи ба чарх ришта шуда бошад; *муқ.* **дастришт**.

ЧАРХСАНГ چرخسنگ санг барои тезу бурро

кардани корд, дос *ва г.,* қайроқ, қайроқсанг, санги фасон.

ЧАРХСОЗ چرخساز он ки чарх месозад, созандаи чарх.

ЧАРХСОЗӢ چرخسازی сохтани чарх, тайёр кардани чарх.

ЧАРХУШТ چرخشت зарф ё ҳавзи махсусе, ки дар он ангурро фушурда обашро мегиранд.

ЧАРХЧӢ چرخچی 1. он ки дар чарх корд ва монанди ин чизҳои тегдорро тез мекунад. 2. чархандоз.

ЧАРХЧӮБ چرخچوب дастгоҳи чӯбинест, ки барои ҷудо кардани равған аз анвои маҳсулоти ширӣ истифода мегардад.

ЧАРЧИН چرچین *ниг.* **чарчинворӣ**.

ЧАРЧИНВОРӢ چرچینواری молҳои ороишӣ ва дӯзандагӣ аз қабили тугма, шона, ҳамён *ва г.*: **молҳои чарчинворӣ**.

ЧАРЧИНФУРӮШ چرچینفروش он ки чарчинворӣ мефурӯшад, фурӯшандаи молҳои чарчинворӣ.

ЧАРЧИНФУРӮШӢ چرچینفروشی 1. фурӯхтани чарчинворӣ, савдо кардан бо молҳои чарчинворӣ. 2. фурӯшгоҳи чарчинворӣ.

ЧАСАР-ЧУСУР چسرچسر *калимаи тақлиди овоз, ки* садои сӯхтани ҳезуми хушк, доғ шудани равған ва монанди инҳоро ифода мекунад.

ЧАСП چسپ 1. часпидан, талош; часпу талош, дарафтодан бо якдигар, занозанӣ. 2. ширеш, моддаи часпанда.

ЧАСПАК چسپک часпанда, ба чизи дигар зуд пайвастшаванда: **лойи часпак**.

ЧАСПАКӢ چسپکی часпанда, часпак будан, хусусияти часпандагӣ доштан.

ЧАСПАНДА چسپنده *ниг.* **часпак**.

ЧАСПИДА چسپیده пайвастшуда, васлшуда.

ЧАСПИДАН چسپیدن 1. пайвастан (*як чиз ба чизи дигар ё ду чиз ба ҳамдигар*), муттасил шудан (*ду чиз ба ҳамдигар*), часпидани коғаз; **кана барин часпидан** сахт дошта гирифтан чизеро. 2. якҷоя шудан, омезиш ёфтан; **гўшту нохун барин часпидан.** 3. дошта гирифтан (чизеро), маҳкам доштан (касеро, чизеро); **бача ба модараш часпид**. 4. дарафтодан, ҳамла кардан, ҳуҷум кардан. 5. *маҷ.* муносиб омадан, зебидан; **ба кор часпидан** сахт аз паи иҷрои коре шудан; **пўст ба устухон часпидан** ниҳоят хароб ва лоғар будан.

ЧАСПОН I چسپان *ниг.* **часпак**.

ЧАСПОН II چسپان чаққон, ба ҳар кас ва ҳар чиз зуд унсгиранда.

ЧАСПОН(И)ДАН چسپاندن//چسپانیدن 1. бо ширеш ё бо чизи дигар чизеро ба чизи дигар ё ба ҷое пайвастан; **эълон часпондан**. 2. умуман, чизеро ба чизе пайваст кардан. 3. нисбат додан (*чизеро ба касе*), марбут сохтан: **ин гапро ба ӯ часпониданд**.

ЧАСПОЧАСПӢ چسپاچسپی афтударафт, часпу талош, занозанӣ.

ЧАТАН چتن *биол.* байни олати таносул ва мақъад.

ЧАТМА *ҳ.* چتمه милтиқҳои ба якдигар такя дода рост гузошта; **чатма бастан (кардан)** милтиқҳоро ба ҳам такя дода рост гузоштан.

ЧАТР چتر 1. абзоре, ки аз нури офтоб ва барфу борон муҳофизат мекунад, соябон. 2. офтобгир, сояафкан, пардаи сутундори болои сар, ки зераш менишинанд ё коре анҷом медиҳанд. 3. пардаи кушодашавандаи парашут. 4. *кит.* хайма, хиргоҳ.

ЧАТРАК I چترک *шакли тасғири* **чатр**; чатри хурд.

ЧАТРАК II چترک *бот.* номи гиёҳест табобатӣ, ки баргҳои хурди он буридагиҳои зиёд доранд; ғоғу.

ЧАТРБОЗ چترباز 1. он ки бо чатр бозиҳои гуногунро намоиш медиҳад; он ки бо чатри наҷот аз ҳавопаймо ва восилаи дигар фуруд меояд ва гоҳе дар осмон машқҳои намоишӣ анҷом медиҳад. 2. неруҳои ҳавобурди

махсус, воҳиди низомии чатрбоз.

ЧАТРБОЗӢ چترﺑﺎزی амал ва шуғли чатрбоз.

ЧАТРДОР چتردار касе, ки чатр дар даст дорад, он ки ба болои сари худ ва ё сари касе соябон нигоҳ медорад.

ЧАТРДОРӢ چترداری амали чатрдор, чатр дар даст доштан.

ЧАТРӢ چتری ба шакли чатр, чатршакл, нимдоира.

ЧАТРКАШ چترکش *ниг.* **чатрдор**.

ЧАТРҚОҚУ چترقاقو *бот.* растаниест аз ҷумлаи гулҳо, ки тохаш (гулаш) ба шакли чатр аст.

ЧАТРМАН چترمن дорандаи аломатҳои чатр аз аҳли салотин, аз ҷумлаи подшоҳон; чатрмон.

ЧАТРМОН چترمان *ниг.* **чатрман**.

ЧАТРСОЗ چترساز 1. он ки чатр месозад. 2. чатрдор, чатркаш.

ЧАТРСОЗӢ چترسازی 1. амал ва кори чатрсоз. 2. ҷои фурӯш ва таъмири чатрҳо.

ЧАФСИДАН چفسیدن *ниг.* **часпидан**.

ЧАФТ چفت *кит.* 1. чӯббанд, хавозае ки шохҳои токро ба болои он мегузоранд. 2. толор, иморате, ки аз чӯбу тахта сохта мешавад ва сақфаш хамидааст.

ЧАФТА چفته 1. хамида. 2. *ниг.* **чафт**. 3. тӯҳмат, бӯҳтон.

чах چخ *асоси замони ҳозира аз феъли* **чахидан**.

ЧАХ چخ 1. ғилофи корду шамшер. 2. ҷанг, тааддӣ, хусумат.

ЧАХДЕГ چخدیگ *ниг.* **чархдег**.

ЧАХИДАН چخیدن ҷангидан, ситеза кардан.

ЧАХМОҚ چخماق *гуфт.* 1. барқи абр, тироза, оташак, чароғак. 2. санге, ки бо он оташ мегиронданд, чақмоқ.

ЧАХС چخس *гуфт.* ҳезуммайда, чӯбчаву пара-ха: **чӯбу чахс**.

ЧАХТ چخت *лаҳҷ.* ҳалқаи чӯбин, ки ба як сари ресмони арғамчин барои маҳкам кашида бастани бор банд карда мешавад.

ЧАХТАКПАЙ چختک‌پی *лаҳҷ.* қапқон, дом.

ЧАХЧӮБ چخچوب чӯби асбоби равғанкашӣ, чӯби гуппӣ.

ЧАҲ چه *ниг.* **чоҳ**.

ЧАҲКАН چهکن *ниг.* **чоҳкан**.

ЧАҲКАНӢ چهکنی *ниг.* **чоҳканӣ**.

ЧАҲОР چهار *шумораи миқдорӣ* баъд аз се ва пеш аз панҷ меояд, чор, 4.

ЧАҲОРАСПА چهاراسپه аробае, ки бо қувваи чор асп ҳаракт мекунад.

ЧАҲОРБАР چهاربر *ниг.* **чорпаҳлу**.

ЧАҲОРБАРГА چهاربرگه *бот.* дорои чаҳор барг.

ЧАҲОРБОҒ چهارباغ *ниг.* **чорбоғ**.

ЧАҲОРГОНА چهارگانه 1. аспи роҳвораи тезқадам. 2. чаҳор унсур: **унсури чаҳоргона** (*об, оташ, хок, бод*).

ЧАҲОРГОҲ چهارگاه *ниг.* **чоргоҳ**.

ЧАҲОРГӮША چهارگوشه он чи дорои чаҳор гӯша бошад.

ЧАҲОРГӮШАГӢ چهارگوشگی дорои чаҳор гӯша будан.

ЧАҲОРДАРА چهاردره *ниг.* **чордара**; хонаи тобистона дар байни боғ ё гулзор.

ЧАҲОРДАҲСОЛА چهارده ساله *ниг.* **чордаҳсола**.

ЧАҲОРДАҲСОЛАГӢ چهارده‌سالگی *ниг.* **чордаҳсолагӣ**.

ЧАҲОРДАҲУМ چهاردهم *ниг.* **чордаҳум**.

ЧАҲОРДАҲУМИН چهاردهمین *ниг.* **чордаҳум**.

ЧАҲОРЗАРБ چهارضرب *ниг.* **чорзарб**.

ЧАҲОРЗОНУ چهارزانو *ниг.* **чорзону**.

ЧАҲОРКАСӢ چهارکسی *ниг.* **чоркасаӣ**.

ЧАҲОРКИТОБ چهارکتاب *ниг.* **чоркитоб**.

ЧАҲОРКУНҶА چهارکنجه *ниг.* **чоркунҷ(а)**.

ЧАҲОРҚАБАТА چهارقبطه *ниг.* **чорқабата**.

ЧАҲОРМАВҶА چهارموجه *кит.* гирдоб, варта.

ЧАҲОРМАҒЗ چهارمغز *ниг.* **чормағз**.

ЧАҲОРМЕХ چهارمیخ *таър.* чормех, як навъ ҷазо, ки дасту пойҳои гунаҳкорро мехкӯб мекарданд; **чаҳормех кардан** *киноя аз* куштан бо азоби сахт.

ЧАҲОРОШЁНА چهارآشیانه *ниг.* **чорошёна**.

ЧАҲОРПАҲЛУ چهارپهلو *ниг.* **чорпаҳлу**.

ЧАҲОРПО(Й) چهارپا(ی) чорпо, чорво, ҳайвоне, ки чаҳор пой дорад, ҳамчун асп, гов, хар, шутур *ва г.*

ЧАҲОРПОЯ چهارپایه *ниг.* **чорпоя**.

ЧАҲОРРАХА چهاررخه *ниг.* **чоррах(а)**.

ЧАҲОРСАД چهارصد *ниг.* **чорсад**.

ЧАҲОРСАДУМ چهارصدم *ниг.* **чорсадум**.

ЧАҲОРСАДУМИН چهارصدمین *ниг.* **чорсадумин**.

ЧАҲОРСОАТА چهارساعته *ниг.* **чорсоата**.

ЧАҲОРСОАТӢ چهارساعتی *ниг.* **чорсоатӣ**.

ЧАҲОРСОЛА چهارساله *ниг.* **чорсола**.

ЧАҲОРСОЛАГӢ چهارسالگی *ниг.* **чорсолагӣ**.

ЧАҲОРСОЛИНА چهارسالینه *ниг.* **чорсолина**.

ЧАҲОРСӮ چهارسو *ниг.* **чорсӯ**.

ЧАҲОРТАРАФА چهارطرفه *ниг.* **чортарафа**.

ЧАҲОРУМ چهارم *ниг.* **чорум**.

ЧАҲОРУМИН چهارمین *ниг.* **чорумин**.

ЧАҲОРЧАРХА چهارچرخه *ниг.* **чорчарха**.

ЧАҲОРЧӮБА چهارچوبه *ниг.* **чорчӯба**.

ЧАҲОРҶОНИБА چهارجانبه *ниг.* **чортарафа**.

ЧАҲОРШАНБЕ چهارشنبه *ниг.* **чоршанбе**.

ЧАҲОРШОХ چهارشاخ *ниг.* **чоршох(а)**.

ЧАҲОРЯК چهاریک *ниг.* **чоряк.**

ЧАҲ-ЧАҲ چهچه *калимаи тақлиди овоз, ки* хониши булбулро ифода мекунад; **чаҳ-чаҳ задан (кардан)** хониши булбул ва дигар мурғони хушовоз.

ЧАҲ-ЧАҲА چهچهه *ниг.* **чаҳ-чаҳ**.

ЧАШАНДА چشنده он ки таом ё шаробро мечашад ва таъми онро муайян мекунад, чошнигир.

ЧАШИДАН چشیدن 1. барои донистани мазаи чизе аз он андак хӯрда дидан, мазаи таомро санҷидан. 2. андаке хӯрдан аз чизе. 3. *маҷ.* дидан, ҳис кардан, аз сар гузаронидан; **талху ширинии** *чизеро* **чашидан** неку бади чизеро дидан (*аз сар гузаронидан*), аз гармию сардии чизе огоҳ будан.

ЧАШИЁӢ چشیایی [*аслаш* **чашоӣ**] қувваи чашидан.

ЧАШМ چشم 1. узви биниш дар инсон ва ҳайвон; **чашм(он)и бодомӣ** чашми бодомшакл; **чашми тар** дидаи гирён; **чашми тира** чашми камнур ва хира; **чашм(он)и мешӣ** чашмони калон-калони сиёҳ; **чашмони шаҳло** чашми сиёҳи моил ба кабудӣ, ки бисёр зебо ҳисоб меёбад: **ба чашми мардум хуб намудан; пеши чашми…** дар назари…, дар мадди назари… 2. назар, нигоҳ. 3. *маҷ.* умед, интизорӣ. 4. ҳар паҳлуи хурҷин; ҳар қабати ҳамёни бисёрқабата. 5. сӯрохии баъзе чизҳо: **чашми сӯзан**, **чашми ғалбер; чашми дарахт (чӯб)** ҷои укдаи дарахт ва чӯб; **чашми бад** чашме, ки аз нигоҳаш озору нуқсон расида метавонад; ◊ **чашми бад дур**! иборае, ки барои чашми бад нарасидан гуфта мешавад, балову офат дур бод! **чашми бедор** чашми кушода ва ҳушёр; **чашми бино** чашми равшан ва ҳамабин; **чашми булбул** а) номи нақше дар ҳунари гулдӯзӣ; б) дараҷаи қиёми шираи ангур, ки ҷӯшида ҳубобҳои монанди чашми булбул пайдо мекунад; **чашми гурусна** ҳарис, носер; чашми гуруснаро хок ҳам сер карда наметавонад (*мақ*); **чашми маст** а) чашми пурхумор; б) чашми шӯх; **чашми оташбор** чашми барқпош, чашми дурахшон; **чашми**

рӯз *маҷ.* офтоб; **чашми пурбин** чашми дақиқнигоҳ, ҳақиқатбин; **чашми (пур) хумор** чашми хуморолуд, чашми пурноз; **чашми тамаъ** ҳарисӣ, тамаъкорӣ; **чашми танг** ҳарис, хасис, бахил: **чашми танги дунёдорро хоки гӯр пур мекунад** (*мақ.*); **чашми шутур** дараҷаи охирини қиёми шираи ангур, ки ҷӯшида, ҳубобҳои калон-калони монанди чашми шутур пайдо мекунад; **чашми ҷаҳонбин** чашми бино, чашми пурхирад; **чашми ҷоду** чашми пурафсун, чашми пурсеҳр, чашми зебо; **чашмони дурахшон** чашмони барқпош; **чашм(он)и меҳрангез** дидаи пурмеҳр, нигоҳи пурмеҳру муҳаббат; **чашмони пурандӯҳ** чашме, ки аз он осори ғаму андӯҳ пайдост; **чашмони оташбор** чашми дурахшон, чашми барқафшон; **чашмони шӯх** чашмони фаттон, ҷозибадор; **чашм(он)и ҳаросон** чашме, ки аз осори тарсу ҳарос пайдост; **имои чашм** ишора ба чашм; **нури чашм** *маҷ.* фарзанд; **ҳаққи чашм** миқдоре аз таом, ки барои шиносони тасодуфан ба сари таом ҳозиршуда дода мешавад; **(ба) чашм, болои чашм дар мавриди қабул ва итоат ба гуфта ё супориши касе гӯянд,** бо ҷону дил; **чашм аз нигоҳи** *касе* **гурезондан** кӯшидан барои ба нигоҳи он касе рӯбарӯ нашудан; **чашм ало кардан, чашм песондан** бад-бад нигоҳ кардан; **чашм андохтан (афкандан)** нигоҳ кардан; **чашм афтодан ба** *чизе, касе* дидан, дида мондан (чизе, касеро); **чашм ба замин (зер) дӯхтан** сархам нишастан, ба замин нигоҳ карда истодан (*аз рӯи эҳтиром, содир кардани гуноҳ, оҷиз омадан ва г.*); **чашм ба** *касе* **будан** ба касе умед бастан; **чашм ба косахонааш фурӯ рафтан** хароб, лоғар шудан (*аз беморӣ ва г.*); **чашм ба омадани** *касе* **дӯхтан** роҳи касеро поидан, сахт интизор шудан ба омадани касе; **чашм ба роҳ чор шудан** интизор шудан, сахт интизор ба омадани касе будан; **чашм ба роҳ дӯхтан** интизор шудан, раҳи касеро поида нишастан; **чашм барқ задан** дурахшидани чашм аз шодӣ; **чашм ба чашми** *касе* **афтидан** ба ҳам бархӯрдани нигоҳи ду кас; **чашм ба чашм шудан** рӯ ба рӯ шудан, нигоҳи ду кас рост омадан; **чашм** *ба чизе* **афтидан** чизеро ногоҳ дидан, ба чизе назар афкандан; **чашм ба як нуқта бастан (дӯхтан)** ба як нуқта бодиққат нигоҳ карда истодан; **чашм ба ҳар тараф давондан** ҳар тарафро як-як аз назар гузаронидан; **чашм ба ҷое афтидан** ногоҳ ба ҷое нигоҳ кардан; **чашм ба ҷояш афтидан** ҷазо дида, танбеҳ дида хатоеро ислоҳ кардан; **чашм бегона шудан** *аз чизе* аз чизи одаткарда дур шудани чашм, хато рафтани чашм; **чашм беҷо шудан** а) бо назари дигар нигоҳ кардан, аз итоат берун рафтанӣ шудан; б) тағйири ҳолати чашм аз ғазаб, хашм ё аз таъсири чизи дигар; **чашм давондан** дида баромадан, аз назар гузаронидан (*чизеро*); **чашм дар роҳ будан** интизор будан, раҳи касеро поидан; **чашм доштан** а) умед доштан, интизор доштан; б) тахмин кардан; **чашм дӯхтан** а) бодиққат нигоҳ кардан (ба чизе, ба касе); б) бо ғараз нигоҳ кардан, тамаъ доштан; **чашм заиф будан** чашм суст (хира) будан; **чашми бад расидан** захми чашм асар кардан, аз сабаби нигоҳи чашми ҳасад ба чизе расидани балову офат; **чашми дидан надоштан** хеле бад дидан, сахт нафрат доштан аз касе; **чашми** *касе* **ба хонааш афтодан** танбеҳ дида рафтору кирдори худро ислоҳ кардани касе; **чашми** *касе* **мош барин гардидан** *ниг.* **чашм мисли мош кушода шудан**; **чашми** *касеро* **бастан** касеро ба ғалат андохтан, касеро фиреб кардан; **чашми** *касеро* **ба хонааш фуровардан** ҷазо дода, ба итоат даровардан, адабашро додан; **чашми** *касеро* **во кардан** *ниг.* **чашми** *касеро* **кушодан; чашми** *касеро* **кофтан** *маҷ.* сахт рашк ва бахилӣ зоҳир намудан; **чашми** *касеро* **кушодан** касеро ҳушёр кардан, касеро омӯзондан; **чашми** *касеро* **тарсондан** ба ваҳму бим андохтан (касеро), ба тарс андохтан; **чашми** *касеро* **хато кардан** аз ғафлати касе истифода бурдан; **чашми** *касеро* **хато хӯрондан** *ниг.* **чашми** *касеро* **хато кардан; чашми** *касе* **шира гирифтан (бастан)** ҳавобаланд шудан, мағрур гаштан, саргаранг шудан аз муваффақияте; **чашми** *касе* **танг будан** хасис будан; **чашми** *касе* **шудан** ба ҷои касе

назорат карда истодан ба коре; **чашми корро донистан** қобилияти пеш бурдани корро доштан, дар кор таҷриба ва тахассус доштан; **чашми некӣ умед кардан** дар интизори некӣ будан; **чашми рӯз накафида** Офтоб набаромада, рӯз нашуда; **чашми рӯз кушода шудан** рӯз шудан, дамидани субҳ; **чашми тез доштан** борикбин (дурбин) будан; **чашми хат доштан** савод доштан, хондан ва навиштан тавонистан; **чашми худро ба чашми** *касе* **дӯхтан** ба чашмони касе мижа назада, нигоҳ кардан; **чашми ҳасад дӯхтан** бо ҳасад нигоҳ кардан; **чашм кандан аз** *чизе* нигоҳи худро гурезондан, қатъи назар кардан (*аз чизе*); **чашм канда шудан** сахт чашм дӯхтан ба роҳи касе, сахт интизорӣ кашидан; **кушода будани чашм** а) бедор будан; б) дар ҳаёт будан, зинда будан; **чашм кушодан** а) бедор шудан; б) арзи ҳастӣ кардан, ба дунё омадан; **чашм кушода шудан** ҳушёр шудан, некро аз бад фарқ кардан; **чашм кӯр шудан** нобино гаштан; **чашм мисли мош кушода шудан** аз ғафлат берун шуда, якбора огоҳ шудан аз моҳияти масъалае (*коре, ҳодисае*); **чашм нагузаштан** заиф шудани қувваи биноӣ, хира шудани чашм; **чашм нарасидан** бовар надоштан ба мумкин будани чизе; **чашм об додан** ба чизе нигоҳ карда лаззат бурдан, аз тамошои чизе кайф кардан; **чашм ошно намудан** шинос намудан, шинос будан; **чашм паридан** ҷастани пилкҳои чашм, ки дар урфият гӯё фоли нек ё бад аст; **чашм парондан** бо чашм ишора кардан; **чашм партофтан** лаҳзае нигоҳ кардан; **чашм песондан** *лаҳҷ.* чашм ало кардан; **чашм пухта шудан** чашм одат кардан, таҷриба ҳосил кардан, ба кор омӯхта шудан; **чашм пӯшида гузаштан** аҳамият надодан, сарфи назар кардан, нодида гирифтан; **чашм пӯшидан** а) хобидан, хуфтан, б) нодида гирифтан; **чашм пӯшидан аз дунё** мурдан; **чашм пӯшида шудан** хоб бурдан, хоб ғалаба кардан; **чашм пӯшидан аз** *чизе* ба чизе эътибор надодан, сарфи назар кардан аз чизе; **чашм равшан шудан** зоидан; **чашм расидан** *ниг.* **чашми бад расидан**; **чашмро бурдан** чашмро хира кардан (*рӯшноии баланд*); **чашмтанг будан** ҳарис будан, гурусначашм будан; **чашмро гармӣ бурдан** дар хоби сабук будан; **чашмро хира кардан** чашмро бурдан; **чашм роғ рафтан** чашм нимпӯш шудан; **чашм сер шудан** қонеъ шудан (*аз чизе*); **чашм сиёҳ рафтан (задан)** торик шудани пеши чашм аз таъсири хабари нохуш ва дард; **чашм чашмро надидан** ниҳоят торик будан; **чашм чор шудан** сахт интизор шудан; **аз таги чашм нигоҳ кардан** номаълум назар афгандан; **аз чашм гузарондан** дида баромадан, тафтиш кардан; **аз чашм гурезондан** а) надида мондан; б) ба қадри даркорӣ диққат накардан ба чизе; **аз чашм дур мондан** пинҳон мондан, номаълум мондан; **аз чашм дур накардан** ҳамеша дар пеши назар нигоҳ доштан (*касеро*); **аз чашм мондан** қобилияти дидан надоштан, нобино шудан; **аз чашм оташ боридан** хашмгин будан; **аз чашм пинҳон мондан** нонамоён мондан, маълум нашудан; **аз чашм ғоиб шудан** нопадид гаштан, нонамоён шудан; **ба чашм вохӯрдан** дида шудан, намоён будан; **ба чашм гарм тофтан (намудан)** а) ба чашм шинос (барин) намудан; б) маъқул шудан, ба дида нишастан; **ба чашми кам дидан** ҳақир шуморидан, ба назари таҳқир нигоҳ кардан; **ба чашми** *касе* **хок пошидан** касеро фиреб кардан; **ба чашми худ бовар накардан** дар ниҳояти ҳайрат шудан, дида истода ба ҳақиқати он бовар надоштан; **ба чашм нанамудан** худро нишон надодан; **ба чашм расидан** дида шудан, ба нигоҳ бархӯрдан; **ба гӯшаи чашм дидан (нигоҳ кардан)** номаълум нигоҳ кардан; **бо чашми бад нигоҳ кардан** қасди бад кардан; **бо чашми душманӣ нигоҳ кардан** душманона муносибат кардан; **бо чашми умед нигоҳ кардан** умедвор шудан, умедворӣ зоҳир кардан; **бо чашми харидорӣ нигоҳ кардан** бо диққат, ҳаматарафа аз назар гузарондан чизеро; **бо чашми худ дидан** аниқ дидани худро таъкид кардан, худ нозири воқеа будан; **бо чашми ҳайрат нигаристан** бо таҳайюр нигоҳ кардан, ҳайрон шуда назар кардан; **бо қирраи чашм нигоҳ кардан** *ниг.* **бо гӯшаи чашм нигоҳ кардан**; **дар пеши**

чашм дидан наздик тасаввур кардан, манзараеро пеши назар овардан; **дар як чашм задан** ниҳоят тез, дар як лаҳза; **(ба) зери чашм гирифтан (кардан)** назорат кардан, таъқиб кардан рафтору кирдори касеро; **чашми гандум** чоке, ки дар донаи гандум ба назар мерасад.

ЧАШМА چشمه 1. обе, ки бо роҳи табиӣ аз зери замин ҷӯшида мебарояд, ҷои ҷӯшида баромадани об аз зери замин; **чашмаи маъданӣ** чашмаи оби маъдан; **чашмаи ҳайвон** *д.* мувофиқи таълимоти дини ислом чашмаи афсонавиест, ки Ҳазрати Хизр аз оби он нӯшида умри абадӣ ёфтааст, чашмаи ҳаёт, чашмаи Хизр; **чашма барин ҷӯшида баромадан** фаровон ҷорӣ шудан. 2. *маҷ.* манбаъ, саргаҳ, ҷои пайдоиши чизе.

ЧАШМАДОР چشمه‌دار ҷое, ки чашма дорад, чашмасор.

ЧАШМАК چشمک 1. *шакли хурдӣ ва навозишии* **чашм**. 2. бо чашм имову ишора кардан, маънидорона бо чашм ишорат кардан; **чашмак задан** а) барои ифодаи ягон маънӣ (*хурсандӣ, қаноатманд, майлу ҳавас ва г.*) бо гӯшаи чашм ишорат кардан; б) милт-милт кардан, дурахшида намоён шудан; **чашмаки ман чашмаки ту** ба якдигар нигоҳ карда, гап назада нишастани ду кас; *киноя аз* бефаъолиятӣ.

ЧАШМАКБОЗӢ چشمکبازی бозие, ки дар он ду кас ба чашмони якдигар мижа назада, нигоҳ карда меистанд, ҳар кас мижа занад, мағлубшуда ҳисоб мешавад.

ЧАШМАКДОР چشمکدار 1. дорои сӯрохӣ ва равзана барои нигаристан: **дари чашмакдор**. 2. дорои гиреҳ ва нақс (*дар бораи чӯб*): **чӯби чашмакдор** тахта ё болоре, ки гиреҳ ё чашмаке дорад.

ЧАШМАКЗАНӢ چشمکزنی 1. чашмак задан, ишора кардан бо чашм. 2. милт-милт тофтан; **чашмакзании ситора** дурахшида намоён шудан (-и ситора).

ЧАШМАКӢ چشمکی имои чашм, ишора бо гӯшаи чашм; **чашмакӣ задан** бо гӯшаи чашм маънидорона ишора кардан.

ЧАШМАЛО چشم‌الا алочашм, шокосачашм.

ЧАШМАНДОЗ چشم‌انداز доираи назар, масоҳате, ки чашм онро фаро гирифта метавонад; дурнамо, чашмафкан; манзара.

ЧАШМАНДОЗӢ چشم‌اندازی биниш, дид, назар.

ЧАШМАСОН چشمه‌سان чашмавор, ба мисли чашма.

ЧАШМАСОР چشمه‌سار ҷои серчашма, маҳалле, ки дар он чашма фаровон аст.

ЧАШМБАНД چشم‌بند 1. тӯр, бофтае аз мӯи думи асп, ки бо он занон рӯи худро мепӯшониданд; рӯйбанд, рӯйпӯш. 2. *маҷ.* сеҳргар, найрангбоз; ҳилагар, фиребгар.

ЧАШМБАНДАК چشم‌بندک *ниг.* **чашмбандакбозӣ**.

ЧАШМБАНДАКБОЗӢ چشم‌بندکبازی бозиест байни тифлон, ки мувофиқи қоидаҳои он чашми яке аз кӯдаконро мебанданд, то муддате, ки дигарон пинҳон шаванд, сипас ин кӯдак чашмашро кушода ба ҷустуҷӯи дигарон мепардозад.

ЧАШМБАНДӢ چشم‌بندی ҷодугарӣ, найрангбозӣ, соҳирӣ; ҳилагарӣ, фиребгарӣ.

ЧАШМБАНОМ//ЧАШМПАНОМ چشم‌بنام// چشم‌پنام дуо ва тӯморе, ки барои дафъи захми чашм диҳанд; дуову тӯмори ботил гардонидани сеҳр; таъвиз, тӯмор.

ЧАШМБАРОҲ چشم‌براه интизор, мунтазир, нигарон; он ки нигарони омадани касе ё хабаре бошад.

ЧАШМБАРОҲӢ چشم‌براهی интизорӣ, нигаронӣ, мунтазир будан.

ЧАШМБАСТА چشم‌بسته 1. бо чашмони баста. 2. бетаҷриба, ҷоҳил, нодон.

ЧАШМБЕҶО چشم‌بیجا *маҷ.* бадният, бадкор.

ЧАШМБИНО چشم‌بینا 1. басир, дорои чашми солим; *муқоб.* **нобино**, **кӯр**. 2. дурбин; тезбин. 3. равшанбин, дурнигар, оқибатбин.

ЧАШМБОДОМ چشم‌بادام бодомчашм, зебочашм.

ЧАШМБОЗ چشم‌باز чашмкушода; *муқоб.* **чашмбаста**.

ЧАШМГАШТА چشم‌گشته качназар, качбин, аҳвал, олус.

ЧАШМГУРУСНА چشم‌گرسنه гурусначашм, тамаъкор, ҳариси ҳар чиз, носер; *муқоб.* **чашмсер**.

ЧАШМГУРУСНАГӢ چشم‌گرسنگی тамаъкорӣ, носерӣ, ҳарисии аз ҳад зиёд; *муқоб.* **чашмсерӣ**.

ЧАШМГУШНА چشم‌گشنه *ниг.* **чашмгурусна**.

ЧАШМГУШНАГӢ چشم‌گشنگی *ниг.* **чашмгуруснагӣ**.

ЧАШМДАРД چشم‌درد дарди чашм, бемории чашм.

ЧАШМДАРИДА چشم‌دریده 1. интизоршуда, интизорикашида. 2. *маҷ.* бешарм, беҳаё, беадаб. 3. густох, шӯхчашм..

ЧАШМДИД چشم‌دید 1. дидашуда, пеш аз ин дидашуда, шинос: **одами чашмдид, чашмдид будан**. 2. тахминан муайян кардан бо чашм; тахмин бо нигоҳ. 3. намоён, дидашаванда.

ЧАШМДОР چشم‌دار 1. бочашм, соҳибчашм. 2. мунтазир, интизор, умедвор; **чашмдор будан** мунтазир будан; **чашмдор шудан** мунтазир шудан. 3. одами чашмбеҷо, бадчашм. 4. он ки хавфи захми чашм кардан дорад.

ЧАШМДОРӢ چشم‌داری мунтазирӣ, интизорӣ.

ЧАШМДОШТ چشم‌داشت 1. интизорӣ; умедворӣ, мунтазир будан ба чизе. 2. пиндошт, тахмин; **бар хилофи (акси) чашмдошт**… бар хилофи он чи интизор мерафт…, бар акси он чи тахмин карда мешуд….

ЧАШМЗАД چشم‌زد 1. лаҳза, андак вақт; **як чашмзад** як лаҳза, як дам. 2. чашмрасида, захми чашмрасида, чашми бад расида.

ЧАШМЗАДА چشم‌زده 1. чашмрасида, захми чашмхӯрда. 2. маъюс, ноумед.

ЧАШМЗАН چشم‌زن 1. чашмрасонанда, он ки ба касе ё чизе захми чашм расонад. 2. доруи чашм, қатраҳое, ки ба чашм мечаконанд.

ЧАШМЗАНӢ چشم‌زنی 1. мижа ба ҳам задан. 2. мамониат кардан, манъ кардан.

ЧАШМЗАХМ چشم‌زخم чашмрасӣ, расидани чашми бад.

ЧАШМИКОРДОН چشم‌کاردان донандаи кор, таҷрибадор: **одами чашмикордон**.

ЧАШМИМУРҒӢ چشم‌مرغی монанд ба чашми мурғ, хурд-хурд.

ЧАШМКАБУД چشم‌کبود дорои чашми кабуд, кабудчашм.

ЧАШМКАЛОН چشم‌کلان дорои чашми калон, он ки чашми калон-калон дорад.

ЧАШМКАҶ چشم‌کج дорои чашми каҷ, олус.

ЧАШМКУШОДА چشم‌کشاده *маҷ.* он ки неку бадро дидааст ва медонад, таҷрибадор, ботаҷриба.

ЧАШМНАДИДА چشم‌ندیده чизе, ки онро чашм ҳаргиз надидааст, ғайримуқаррарӣ.

ЧАШМНАМО چشم‌نما *ниг.* **чашмдид**.

ЧАШМНАМОӢ چشم‌نمایی *киноя аз* таҳдид, изҳори хашму норизоӣ.

ЧАШМНОГУЗАР چشم‌ناگذر нодиданӣ, ниҳоят торик, ноаён, нонамоён: **торикии чашмногузар**.

ЧАШМНОК چشم‌ناک 1. он чи чашм дорад. 2. он чи гиреҳ ва ӯқда дорад.

ЧАШМОЛУС چشم‌آلوس *ниг.* **олусчашм**.

ЧАШМПИЗИШК چشم‌پزشک *тиб.* духтури чашм; пизишки чашм, офталмолог, окулист.

ЧАШМПИЗИШКӢ چشم‌پزشکی 1. *тиб.* пажӯҳиш ва табобати бемориҳои чашм, машғул будан бо табобати чашми беморон; офталмология. 2. дармонгоҳи чашм.

ЧАШМПӮШ چشم‌پوش 1. ғамзагар; беэътино, бепарво. 2. авфкунанда, бахшанда, гузашткунанда.

ЧАШМПӮШӢ چشم‌پوشی 1. чашм пӯшидан. 2. нодида ангоштан, мисли нодида гузаштан.

ЧАШМРАС چشم‌رس дидашаванда, ба чашм намоён.

ЧАШМРАСИДА چشم‌رسیده аз захми чашм зарардида, чашмкарда.

ЧАШМСЕР چشم‌سیر қонеъ, қаноатманд; *муқоб*. **чашмгурусна**.

ЧАШМСЕРӢ چشم‌سیری қаноатмандӣ, қонеъ будан; *муқоб*. **чашмгуруснагӣ**.

ЧАШМСИЁҲ چشم‌سیاه он ки дорои чашмони сиёҳ аст, сиёҳчашм, соҳиби чашмони сиёҳ.

ЧАШМТАНГ چشم‌تنگ 1. он ки чашмонаш танг аст, тангчашм . 2. *мач*. хасис, чашм - гурусна, бахил.

ЧАШМТАНГӢ چشم‌تنگی 1. тангчашм будан. 2. *мач*. хасисӣ, чашмгуруснагӣ, бахилӣ.

ЧАШМТАР چشم‌تر гирён, ашкрез, бо чашми ашкбор.

ЧАШМТЕЗ چشم‌تیز тезчашм, дорои чашмони дақиқбин.

ЧАШМХАРОШ چشم‌خراش ранге, ки ба чашм таъсири ногувор мерасонад; рангҳои баланди ногувор; *муқ*. **гӯшхарош**.

ЧАШМХИРАКУНАНДА چشم‌خیره‌کننده чашм-баранда, чашмгир (нур).

ЧАШМХОНА چشم‌خانه косахонаи чашм.

ЧАШМЧУҚУР چشم‌چقور дорои чашмони фу-рӯрафта.

ЧАШМШАҲЛО چشم‌شهلا шаҳлочашм, он ки чашми зебои дилфиреб дорад.

ЧАШОН(И)ДАН چشاندن//چشانیدن аз чизе андак нӯшонидан ё хӯрондан барои донис-тани мазаи он.

ЧЕВАР چیور 1. дӯзанда. 2. шахси моҳир дар кори дӯзандагӣ ва кашидадӯзӣ.

ЧЕВАРА چیوره *гуфт*. фарзанди абера нисбат ба бобо ва модаркалон; *ниг*. **чабера**.

ЧЕВАРӢ چیوری 1. соҳибмаҳорат будан дар кори дӯзандагӣ. 2. дӯзандагӣ, кашидадӯзӣ: **маҳфили чеварӣ, касби чеварӣ**.

ЧЕҒ//ЧИҒ چیغ навъе аз бурё, ки дар он навда ё най бо ресмонҳо ба ҳамдигар зич пайванд карда мешавад ва ҳамчун парда дар пеши хонаҳо ва айвонҳо гузошта мешаванд.

ЧЕҒӢ چیغی як навъи матои рах–рахи дуранг.

ЧЕК *фр* چک 1. ҳуҷҷате, ки барои пул гирифтан аз банк ва хазина аз тарафи маблағгузор навишта мешавад: **чеки пул-гирӣ**. 2. ҳуҷҷате, ки барои арзиши муайяни ягон хизмат ба ивази пул дода мешавад: **чеки бозор, чеки тарозу дар бозор**.

ЧЕКАНА *р*. چکنه *кишов*. бурида гирифтани нӯги навда ва растаниҳо, бо мақсади бештар ба ҳосил равона кардани қувва: **чеканаи пахта, чекана кардан**.

ЧЕКИСТ *р*. چکیست *таър*. ходими чека, корманди хадамоти амниятии собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ.

ЧЕЛОН I چیلان 1. дарахти хордор, ки меваащ ба санҷид монанд аст. 2. меваи ин дарахт, унноб.

ЧЕЛОН II چیلان асбобҳои хурди оҳанӣ аз қабили занҷиру зулфин, ҳалқа *ва г*.

ЧЕЛОНГАР چیلانگر устои оҳангар, ки асбоб-ҳои майдаи оҳанӣ месозад.

ЧЕЛОНГАРӢ چیلانگری *мансуб ба* **челонгар**: **устохонаи челонгарӣ, асбобҳои челонгарӣ, корхонаи челонгарӣ, коргоҳи челонгарӣ, касби челонгарӣ**.

ЧЕМПИОН *англ*. چمپیئان *кҳн*. 1. варзишгаре, ки ғолиби мусобиқа гаштааст; қаҳрамони мусобиқа. 2. дастаи варзишӣ, ки дар мусо-биқа ҷои якумро гирифтааст; дастаи қаҳ - рамони мусобиқа.

ЧЕМПИОНАТ *англ*. چمپیئانت мусобиқа ё қувваозмоӣ барои муайян кардани ғолибон дар ягон намуди варзиш.

ЧЕН چین *гуфт*. андоза, миқёс (барои муайян кардани дарозӣ, масофа ва ҳаҷми чизе); **чен кардан** андоза кардан: **ҳафт бор чен куну як бор бур** (*мақ*.).

ЧЕНАК چینک воҳиди андоза ва қиёси чизҳо; воҳиди андозаи дарозӣ ё ҳаҷми чизе.

ЧЕНКУНАК چینکنک 1. *тех.* андозагир. 2. андоза.

ЧЕНКУНӢ چینکنی андозагирӣ; муайян кардани андозаҳо ё нишондодҳо.

ЧЕР//ЧЕРА چیر(ه) *ниг.* **чира**.

ЧЕРВОНЕТС *р.* چروانتس 1. тангаи тиллои русӣ бо арзиши 3,5 ва 10 рубл дар давраҳои гуногун. 2. дар Иттиҳоди Шӯравӣ дар солҳои 1922–1947 пули коғазии арзишаш ба даҳ сӯм баробар.

ЧЕСУЧА *хит.* چسوچه навъи матои сафеди зардчатоби абрешимӣ; *муқ.* **чусунча**.

ЧЕТ چیت *гуфт.* 1. канор, паҳлу. 2. дур. 3. дурдаст, канорӣ.

ЧЕТГИР چیتگیر 1. он ки худро канор мегирад, гӯшанишин, канoранишин. 2. човандозе, ки дар канор истода лаҳзаи мувофиқро интизор мешавад ва ҷасади бузро аз дигар бозингар кашида гирифта ба марра мерасонад.

ЧЕТКАШ چیتکش *ниг.* **четгир**.

ЧЕХ چخ номи яке аз халқҳои славянӣ, ки бештар сокини Ҷумҳурии Чехия мебошанд.

ЧЕХӢ چخی 1. *мансуб ба* **Чехия**. 2. *мансуб ба* **чехҳо**; **забони чехӣ** яке аз забонҳои оилаи ҳинду аврупоӣ, ки бо он намояндагони миллати чех ҳарф мезананд.

ЧЕҲР چهر *ниг.* **чеҳра**.

ЧЕҲРА چهره рӯй, рухсор, лиқо, ораз, симо: **чеҳраи гандумгун, чеҳраи зебо, чеҳраи сафед, чеҳраи сиёҳчатоб, чеҳраи хандон; чеҳраи гарм** рӯи писандида, рӯи зебо ва дилкаш; **бо чеҳраи кушод(а)** бо рӯи хандон, хушҳолона; **чеҳраи** *касе* **кушода шудан** табъи касе хуш гардидан, хушҳол гардидан; **чеҳраи** *касе* **равшан гардидан** хушҳол шудан, шод гаштани касе; **чеҳраи** *касе* **гирифтан** андӯҳгин шудан; **чеҳра кушодан (намудан)** рӯй нишон додан, намоён гаштан.

ЧЕҲРААФРӮЗӢ چهره‌افروزی *кит.* нурпошӣ, нурафрӯзӣ; равшан кардан.

ЧЕҲРАГАРМ چهره‌گرم рӯйгарм, гармрӯй, писандидарӯй, ситорагарм, зебо: **одами чеҳрагарм**.

ЧЕҲРАГУЛГУН چهره‌گلگون рӯсурх, зеборӯй, соҳибҷамол, сурхинарӯй.

ЧЕҲРАГУЛНОР چهره‌گلنار сурхрӯй, шукуфтарӯй, дорои чеҳраи ба сони гули анор.

ЧЕҲРАКУШОДА چهره‌کشاده хандонрӯй, кушодарӯй, хушмуомила.

ЧЕҲРАОРО چهره‌آرا зинатдиҳанда, ороишгар.

ЧЕҲРАПАРДОЗ چهره‌پرداز 1. наққош, суратгар. 2. он ки дар театр чеҳра ва рӯи ҳунарваронро оро медиҳад ва ба сурати нақшҳо мувофиқ мегардонад, чеҳрасоз. 3. нависандае, ки чеҳраҳоро хеле хуб тавсиф мекунад, офарандаи чеҳраҳои хуб.

ЧЕҲРАПАРДОЗӢ چهره‌پردازی 1. суратгарӣ, наққошӣ, рассомӣ. 2. чеҳрасозӣ, мувофиқ кардани чеҳраи ҳунарпеша ба чеҳраи нақши бозикардаи ӯ. 3. тавсиф, тавсифи чеҳраи қаҳрамонон аз тарафи нависанда.

ЧЕҲРАХАНДОН چهره‌خندان хандонрӯй, чеҳракушод, хушҳол.

ЧЕЧАК چیچک *гуфт., ниг.* **нағзак**.

ЧИ I چه *пайвандак* пайиҳам омада, баробариро ифода мекунад: **чи… чи…** ҳам… ҳам…, хоҳ… хоҳ…: **чи дар шаҳр, чи дар қишлоқ, чи дар кор, чи дар хона**.

ЧИ II چه кӯтоҳшудаи **чиз**; **ҳар чи** ҳар чиз; **ҳеҷ чи** *гуфт.* ҳеҷ чиз; **ҳеҷ чи нагуфт.**

ЧИГИЛ چگیل 1. ба ҳам печида, печ дар печ, гиреҳ дар гиреҳ, бетартиб ва бесару нӯг (*мас., ришта, мӯй ва г.*). 2. *маҷ.* печ дар печ, мушкил, ба ҳам омехта, саргумшуда. 3. гил, лой, лаҷан; **чигили** *чизеро* **кушодан** гиреҳ ва банд аз коре (масъалае) боз кардан, бесарунӯгии кореро бартараф кардан; **чигил кардан** печ дар печ гардонидан, саргум кардан; **чигил шудан** бесару нӯг гаштан,

печ дар печ шудан, мушкил гаштан; **ба чигил андохтан** саргум гардонидан, печ дар печ сохтан.

ЧИГИЛӢ چگیلی бесару нӯг будан, печдарпечӣ, саргумӣ, номафҳумӣ, мушкилӣ.

ЧИГИЛШУДА چگیل‌شده бесару нӯгшуда, дарҳамшуда, сару нӯг надошта, мураккабшуда.

ЧИГИНА چگینه навъи воситаи нақлиёти чанамонанд, ки дар деҳот бо он ғаллаи нокӯфта ё коҳу хошок мекашонданд.

ЧИГИНАКАШ چگینه‌کش он ки чигинаро идора мекард, ронандаи чигина.

ЧИГИНАКАШӢ چگینه‌کشی чигина кашидан, чиз кашондан бо чигина.

ЧИГИТ چگیت тухми пахта, пунбадона: **чигит коштан**.

ЧИГӢ-ЧИГӢ چگی‌چگی *калимаи такрор*, ки барои чеғ задани буз истифода мешавад.

ЧИГУНАГӢ چگونگی 1. кайфият, чунӣ, чӣ хел будан, чӣ тавр будан; *муқоб.* **камият**. 2. вазъият, ҳолат. 3. шарҳу тафсир, тавзеҳ. 4. ҳақиқат, баёни воқеият.

ЧИҒ چیغ 1. найи борик. 2. чизи бурёмонанде, ки аз найи борик ё навдаҳои нозук мебофанд ва барои фарш ва ё иҳота кардани ҷое истифода мекунанд, шиғ.

ЧИҒАЗАН چیغه‌زن 1. диловар, ҷасур. 2. ҷанговар, набарда, касе, ки ҳариф ба набард даъват мекунад; *ниг.* **чеғ**, **чеға**.

ЧИҒБОФ چیغباف он ки ба бофидани бӯрё аз чиғ машғул аст.

ЧИҒБОФӢ چیغبافی шуғли бӯрёбофӣ, ба бофидани бӯрё машғул будан.

ЧИҒИЛ I چغل гилу лой; реги дурушт, реги сурхи калон-калон; чагал, шағал.

ЧИҒИЛ II چغل ғалбери калонсӯрох, ки бештар бо вай рег мебезанд.

ЧИҒИР I چغر чархи калони ба гирдаш зарфҳо (дӯлчаҳо) бастшуда, ки бо он аз наҳр ё ҷӯйҳои калон об мебароранд.

ЧИҒИР II چغر *лаҳҷ.* ғавғо, доду фарёд, сару садо, чиғир кардан (задан).

ЧИҒИР III چغر 1. гӯшти сахти серрагу пай. 2. хӯрдание, ки сахт ва ғайри қобили хоидан аст. 3. номи гиёҳест биёбонӣ.

ЧИҒПАРДА چغپرده пардае, ки аз чиғ сохтаву овехта шудааст.

ЧИДА چیده 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **чидан**. 2. *грам.* ҳамвазифа, якхела: **аъзои чидаи ҷумла**. 3. *маҷ.* баргузида, хоста, интихобшуда, сара. 4. ороста ба назму тартиби хос. 5. ғуншуда, ҷамъшуда; фароҳамомада.

ЧИДААЪЗО چیده‌اعضا *грам.* ҷумлае, ки аъзои ҳамгунаш пайи ҳам омадаанд: **ҷумлаи чидааъзо**.

ЧИДАН چیدن 1. як-як канда гирифтан, кандан; гул чидан. 2. якто-якто гирифтан, якто-якто ҷамъ кардан, чиндан. 3. ҷамъ кардан: **пахта чидан**. 4. ба тартиб андохтан, қатор карда ё болои ҳам бо тартиб гузоштан; **чида гирифтан** ҷамъ кардан, ғун карда (*чизҳои парокандаро*), интихоб карда гирифтан; **чида шудан** ба тартиб гузошта шудан, чоп шудан. 5. оростан, ба назму тартиб овардан; **рӯфтаву чида** рӯфта ва ба тартиб андохташуда. 6. гирифтан, ҳосил кардан; **чидани нонреза аз дастурхони** *касе маҷ.* баҳра бурдан аз касе, резахӯри касе будан; **чида-чида** а) дар ҳолати чидан (чизеро); б) якто-якто, оҳиста-оҳиста, интихобан. 7. паҳлуи ҳам гузоштани ҳарфҳо дар матбаа, дастгоҳи чоп ва ё компютер; навиштани калима ва матн бо роҳи ҳуруфчинӣ.

ЧИЗ I چیز он чи вуҷуд дорад ва мавҷуд аст, шайъ, ашё: падида, мавҷуд.

ЧИЗ II چیز 1. мол, сарват, доройӣ, молу мулк, хоста. 2. ҳар ҷисми беҷон; **чизу чора** асбобу анҷом, масолеҳи даркорӣ; **як чиз** чизи номуайян; **як чиз як чиз** чизҳои ҷудогона, чизҳои гуногун, чизе; **ҳама чиз** ҳама, беистисно, ҳар он чи буд ё ҳаст; **аз ҳеҷ чиз камбудӣ надоштан** ҳама чиз доштан, эҳтиёҷе надоштан; **ба назар ҳеҷ чиз**

нанамудан аз пайи фикре шуда, ба чизе аҳамият надодан; **ба ҳеҷ чиз мӯҳтоҷ набудан** эҳтиёҷе надоштан; **кам-кам чиз хӯрдан** андак-андак хӯрок хӯрдан; **ягон чиз шудан** қадр пайдо кардан; **чизе** а) як чизи номуайян; б) он чи ҳаст, ҳар он чи…; в) ягон чиз, ҳеҷ чиз: **чизе нафаҳмид**; г) қадаре, андаке, як миқдор; **чизе ки**… он чи ; **ба** *чизе* ба ягон чиз; **ҳар** *чизе* ҳар он чи; **чизе гуфтан** гап задан, ҳарфе гуфтан.

ЧИЗА چیزه асбоби мӯчинии занона, мӯчинак, миқшата.

ЧИЗДОР چیزدار сарватманд, доро, давлатманд, тавонгар, бой.

ЧИЗКАШОНӢ چیزکشانی аз ҷое ба ҷои дигар бурдани молу ашё, интиқоли бор.

ЧИЗОМӮЗӢ چیزآموزی омӯхтани ягон чиз, ёд гирифтан, аз худ кардани чизе.

ЧИЗПАРАСТ چیزپرست 1. он ки ҳамеша дар ҳавову ҳаваси молу мулк аст. 2. хасис, ҳарис, чашмтанг, носер.

ЧИЗПАРАСТӢ چیزپرستی 1. ҳамеша дар ҳавову ҳаваси молу сарват будан. 2. хасисӣ, ҳарисӣ, чашмтангӣ, носерӣ.

ЧИЗУ چیزو хорпушт; хорпушти калон.

ЧИК(КА) چیک//چکه *гуфт.* тарафи фурӯхамидаи буҷул, ки дар вақти бозӣ бурдро ифода мекунад; *муқоб.* **пук(ка)**.

ЧИКОРА چکاره бо шуғле ва коре машғул будани касе.

ЧИК-ЧИК چکچک *калимаи тақлиди овоз*, ки садои қатра-қатра чакидани об ё гаштани раққосаки соатро ифода мекунад.

ЧИҚИЛ چقل *ниг.* **чиғил** I.

ЧИҚ-ЧИҚ چقچق садои ба ҳам бархӯрдани ду зарфи чинӣ, ҳаракати раққосаки соат ва монанди инҳо.

ЧИЛ چل *шумораи миқдорӣ* 1. ду карат бист, чиҳил; **ба чил гӯлах оташ сар додан** *маз.*ниҳоят бадкор ва бадамал будан.2.маросими ёдбуд ва талаби омӯрзиш, ки рӯзи чилуми марги касе барпо карда мешавад; **чил додан** маросими рӯзи чилуми марҳумро қайд кардан.

ЧИЛ(Л)А I چله 1. муддати чил рӯзи баъд аз таваллуд барои зан ва кӯдаки навзод; чил рӯзи навхонадорон баъди арӯсӣ, ки ҳам аз ҷиҳати ҷисмонӣ ва ҳам аз нигоҳи рӯҳонӣ давраи хатарнок ҳисобида мешавад. 2. муддати чил рӯзе, ки дарвешон гӯшанишинӣ мекунанд ва ба тоату ибодат машғул мебошанд; муддати чил рӯзе, ки сӯфиён тарки нафсоният менамоянд ва риёзату машаққат ихтиёр мекунанд; **чилла нишастан** а) чил рӯз гӯшанишин будан ва ибодат кардан; б) гӯшанишин шудан, аз одамон канораҷӯӣ кардан. 3. чиҳилумин рӯз баъди вафоти шахсе, ки дар ин рӯз барои талаби омурзиши ӯ маросиме барпо кунанд.

ЧИЛ(Л)А II چله қисме аз фасли зимистон ва ё тобистон аст, ки чил рӯзи мобайнии онро дар бар мегирад; **чиллаи зимистон** а) фосилаи чилрӯзаи зимистон, ки айёми сардтарини ин фасл буда, аз 25 декабр оғоз меёбад ва тақрибан то аввали моҳи феврал давом мекунад; б) *маҷ.* давраи сардиҳои зимистон; **чиллаи тобистон** а) фосилаи чилрӯзаи тобистон, ки айёми гармтарини ин фасл буда, аз 25 июн то аввали моҳи август давом мекунд; б) *маҷ.* давраи гармиҳои шадиди тобистон; **чиллаи калон** *ниг.* **чиллаи зимистон; чиллаи хурд** давраи бистрӯзаи хунукиҳои сахттарин, ки ба ду даҳаи аввали моҳи феврал рост меояд.

ЧИЛ(Л)А III چله *боф.* 1. кулӯлаи асосии абрешим, ки аз он торҳо ресида мешаванд, торҳои барои бофтан тайёршуда дар шоҳибофӣ. 2. торҳои аз бофт боқимондаи бофандагӣ.

ЧИЛ(Л)А IV چله зеҳи камон, ресмони камон; **чилла афшондан** зеҳи камонро ба ҳаракат даровардан ва такон додан; чиллаи камонро кашидан ва раҳо кардан.

ЧИЛАВ//ЧУЛУВ//ЧИЛУ چلو навъе аз палав. *муқ.* **чалав**.

ЧИЛАВКАБОБ چلوکباب палаве, ки бо кабоб

ва равғани маска мехӯранд *муқ.***челавкабоб**.

ЧИЛ(Л)АНИШИН چله‌نشین он ки чил рӯз нишаста ба тоату ибодат машғул мешавад; он ки чил рӯз аз дигарон дурӣ меҷӯяд, махсусан зани зоида ва навхонадорон.

ЧИЛ(Л)АНИШИНӢ چله‌نشینی чил нишастан, чил рӯз гӯшанишинӣ ихтиёр кардан; ибодат кардан, риёзат кашидан.

ЧИЛБАНД چلبند 1. *ниг.* **чилбуғум**. 2. либоси раққосони лӯлӣ, ки чинҳои домани он ба рангҳои мухталиф ба зери якдигар аст.

ЧИЛБУҒУМ چلبغم *бот.* навъи растании бегули пулакчабарг.

ЧИЛБУР چلبر арғамчини бориктари бештар аз пашм ресидашуда, расан, ресмон.

ЧИЛГАЗА چل گزه баландӣ ё дарозӣ ба андозаи чил газ (*як газ тақрибан муодили як метр аст*).

ЧИЛГАЗАМӮЙ چلگزه‌موی духтари дорои гесувони дароз, мӯйдароз.

ЧИЛҒӮЗА چلغوزه 1. меваи дарахти санавбар; мевае ба монанди писта; чалғӯза. 2. дарахти санавбар, ки ба сабаби фаровон будани ғӯзааш онро чилғӯза гуфтаанд.

ЧИЛДАРА چلدره минтақаи кӯҳистон, ки дар он дараҳои танги кӯҳӣ зиёд аст.

ЧИЛДАРАҶАГӢ چلدرجگی ба андозаи чил дараҷа; **гармии чилдараҷагӣ** гармие, ки ба чил дараҷа баробар аст.

ЧИЛДУРӮҒ چلدروغ он ки бисёр дурӯғ мегӯяд; дурӯғгӯи гузаро, каззоб.

ЧИЛДУХТАРОН چلدختران *фолк.* 1. гурӯҳи духтарони зебо, ки чил нафар будаанд. 2. номи мавзеъ дар Тоҷикистон.

ЧИЛЁСИН چلیاسین *д.* чил бор хондани сураи «Ёсин» аз Қуръон аз тарафи як ё чанд кас.

ЧИЛ(Л)ИК چلک *лаҳҷ., ниг.* **ангушт**.

ЧИЛ(Л)ИКАК//ЧИЛ(Л)ИКӢ چلکک//چلکی *гуфт.* навъи ангур, ҳусайнӣ.

ЧИЛИМ چلم асбоби найнӯли сархонадор, ки дарунаш об андохта, дар сархонааш тамоку даргиронда, аз нӯлаш мекашанд.

ЧИЛИМАНДОЗ چلم‌انداز он ки чилимро барои кашидан омода мекунад, чилимдор.

ЧИЛИМДОР چلم‌دار *ниг.* **чилимандоз**.

ЧИЛИМКАДУ چلم‌کدو кадуи пӯсташ сахт, ки барои сохтани ҳар гуна зарф истифода мебаранд.

ЧИЛИМКАШ چلم‌کش он ки чилим мекашад, кашандаи чилим.

ЧИЛИМКАШӢ چلم‌کشی 1. амали кашидани чилим, қалёнкашӣ. 2. ҷой ва макони чилимкашӣ.

ЧИЛКОКУЛ چل‌کاکل дорои мӯи бофтаи зиёд (*сифати духтар*).

ЧИЛКОФХОН چل‌کافخوان *кҳн.* он ки чилкоф мехонад, соҳири деву аҷинаҳо.

ЧИЛЛАГИЁҲ چلّه‌گیاه *ниг.* **чилладору**.

ЧИЛЛАГӢ چلّگی навъе аз ангур, ки дар чиллаи тобистон мепазад.

ЧИЛЛАГУРЕЗОН چله‌گریزان маросими ба хонаи яке аз хешу таборон бурдани тифли навзод ба муносибати чилрӯзагии ӯ.

ЧИЛЛАДОРУ چلّه‌دارو *бот.* як навъ растании шифобахш.

ЧИЛЛАК چلّک *ниг.* **аққол**.

ЧИЛЛАКБОЗӢ چلّک‌بازی *ниг.* **аққолбозӣ**.

ЧИЛЛАНИШИН چلّه‌نشین *ниг.* **чил(л)анишин**.

ЧИЛЛАНИШИНӢ چلّه‌نشینی *ниг.* **чил(л)анишинӣ**.

ЧИЛЛАНОК چلّه‌ناک ҳанӯз чил рӯзаш нагузашта (*арӯс баъд аз никоҳ ё тифли навзод*).

ЧИЛЛАОБ چلّه‌آب обе, ки дар чиллаи зимистон ба замин мемонанд, яхоб; **чиллаоб додан** бо оби чилла замин обёрӣ кардан.

ЧИЛЛАПЕЧ چلّه‌پیچ *боф.* чӯбе, ки торҳои барои бофтан тайёршудаи абрешим ба вай печонида шудааст.

ЧИЛЛАХОНА چلّه‌خانه хонае, ки дар он ба чилла нишаста, ибодат ба ҷо мееваранд.

ЧИЛЛИК I چلّک 1.ду чӯби аз болои якдигар гузаронидашуда , чалипо, салиб. 2. ду чӯби аз болои ҳам салибмонанд гузаронида - шудаи тирдор, ки бо вай панба ва ресмон мересанд; **чиллик ресидан(риштан)** ба чиллик пашм ё панбаро дастӣ риштан.

ЧИЛЛИК II چلّک *лаҳҷ.* ангушти даст.

ЧИЛЛИК III چلّک 1. зарфи чӯбин барои нигаҳ доштани шаробу сирко, ки ду тарафи он мудаввар аст ва онҳо бо тахтаҳо (-и фурӯхамида) ба ҳамдигар васл гардидаанд, *ниг.* **бочка**, **бӯшка**. 2. зарфи филизӣ, ки барои нигаҳ доштани нафт, равған *ва г.* истифода баранд.

ЧИЛЛИКБОЗӢ چلّک‌بازی навъе аз бозии кӯдакон, ки бо дастаи чӯбин чиллики чӯбии тақрибан 20-25 сантиметраи аз ду тараф сартезро ба мақсади ҳарчи дуртар фиристодан мезананд ва анвои гуногуни ин бозӣ вуҷуд дорад; чиллакбозӣ, чилликдангал.

ЧИЛЛИКДАСТА چلّک‌دسته чӯбдастае, ки бо он чилликро мезананд, дангал.

ЧИЛЛИКӢ چلّکی ба шакли чиллик, чилликшакл, салибмонанд.

ЧИЛЛИКРЕС چلّک‌ریس он ки бо чиллик пашм мересад, он ки касбаш дар чиллик пашм ресидан аст.

ЧИЛЛИКРЕСӢ چلّک‌ریسی бо чиллик пашм ресидан.

ЧИЛЛИКХОЛ چلّک‌خال навъи қартабозӣ; **қартаи чилликхол** қартае, ки нақши сиёҳи чилликмонанд дорад.

ЧИЛЛИКШАКЛ چلّک‌شکل салибшакл, салибмонанд, салибӣ, чилликӣ.

ЧИЛОЛАК چلالک 1. гирдачӯби яклухти аз танаи дарахт буридашуда. 2. чархе, ки аз гирдачӯби яклухт сохта шудааст. 3. чархи ароба: **чилолаки ароба**. 4. сатҳи доирашакли асбоби кулолгарӣ, ки гилро дар он гузошта, ба қолаб меандозанд.

ЧИЛПО چلپا *зоол.* навъи ҳашароти хурди бисёрпо, ҳазорпо.

ЧИЛПО(Й) چلپا(ی) *бот.* номи гиёҳи табобатие, ки дорои танаи ғафси зерихокӣ ва баргҳои калони яклухти дароз аст, дар минтақаҳои мӯътадил мерӯяд, номҳои дигари он зангидору, ускулуқиндриюн (scolopyndrium) мебошад.

ЧИЛСОЛА چل‌ساله 1. он ки синнаш ба чил расидааст, он ки ба чил даромада бошад. 2. дар муддати чил сол иҷрошуда, ба иҷрояш чил сол сарфшуда.

ЧИЛСОЛАГӢ چل‌سالگی 1. давраи зиндагӣ, ки ба чил сол баробар аст: **ҷашни чилсолагӣ**. 2. синни муайяни зиндагӣ, айёми чилсолагии ҳаёт: **дар синни чилсолагӣ**.

ЧИЛСУТУН چل‌ستون толор, бино ё қасри серсутун, бисёрсутун.

ЧИЛТАН چلتن *д.* мувофиқи ривоёти динӣ, чиҳил нафаре, ки ҳамроҳи Мӯсо-пайғамбар (а) ба Кӯҳи Тур рафта буданд.

ЧИЛТАНОН چلتنان *д.* мувофиқи таълимоти дини ислом, гурӯҳе аз солеҳон ва хосони Худованд, ки ҳеҷ гоҳ ҷаҳон аз онҳо холӣ нест ва замин ҳамеша ба онон барпост ва ҳар гоҳ, ки яке аз онҳо бимирад, Худованд дигареро ба ҷои ӯ вогузорад.

ЧИЛТОР چلتار *мус.* асбоби мусиқии бисёртораест аз қабили тор, дутор, думбра *ва г.*

ЧИЛТОРА چل‌تاره бисёртора, майдабоф (*нисбат ба мӯй*).

ЧИЛУ چلو *ниг.* **чила**.

ЧИЛУМ چلم *шумораи тартибӣ аз* **чил**.

ЧИЛЧАРОҒ چل‌چراغ чароғи овезаи булурӣ, ки чанд шоха дорад ва дар ҳар кадоми онҳо чароғе месӯзад, қандил.

ЧИЛЧӮБ چل‌چوب дастаи химчаҳои басташуда, ки онро дар тайёр кардани нишолло истифода мекунанд.

ЧИЛЯМОҚ چل‌یماق либосе, ки дарбеҳу бахяи

бисёр дорад, либосе, ки поргии зиёд дорад.

ЧИМ I چم//چیم 1. қабати болои замини сабзапӯш бо решаҳои фаровону устувори алафи бисёрсола. 2. пораҳои буридашудаи қабати болоии замини сабзадори серреша, ки онро барои алафпӯш кардани варзишгоҳҳо, бастани сари ҷӯй *ва г.* истифода мекунанд: **чим задан.**

ЧИМ II چم чизи сабзтобест шабеҳ ба абрешим, ки дар рӯи об пайдо мешавад, ҷули вазағ, хонаи қурбоққа, ҷомаи ғук, базағсама.

ЧИМ III چم мухаффаф аз «чӣ маро» аст ба маънии «ҳар чӣ ба ман», ба монанди **чи-т, чи-ш, к-ат, к-аш**.

ЧИМ IV چیم *номи ҳарфи ҳафтумини алифбои арабиасоси тоҷик аст, ки аз ҷумлаи ҳарфҳои хоси тоҷикӣ буда, дар асоси ҳарфи ҷим бо иловаи ду нуқтаи дигари таҳтонӣ сохта шудааст.* (چ).

ЧИМ V چم *ниг.* **чам** III.

ЧИМБУР چم‌بر//چیم‌بر он ки мутахассиси буридану задани чим аст.

ЧИМЗАНӢ چم‌زنی//چیم‌زنی *исми амал аз* **чим задан**.

ЧИМЗОР چم‌زار//چیم‌زار 1. замине, ки қабати болои он бо сабзаи фаровони серрешаву устувори бисёрсола пӯшида аст. 2. ҷое, ки барои канда гирифтани чим мувофиқ аст.

ЧИМИЛИҚ *т.* چملق пардае, ки дар шаби арӯсӣ барои мулоқоти кӯтоҳи арӯсу домод кашида мешавад; чодари арӯс, арӯспарда.

ЧИМПӮШ چم‌پوش маҳалле, ки бо чим пӯшонидаву ороста шудааст.

ЧИМХӮР چم‌خور камхӯр, майдахӯр, беиштиҳо.

ЧИМХӮРӢ چمخوری камхурӣ, беиштиҳоӣ.

чин چین 1. *асоси замони ҳозира аз феъли* **чидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* чидашуда (**гулчин, дастчин, тахчин...**) чинанда, ҷамъоваранда (**суханчин, пахтачин...**), ба худ гиранда, ҷаббанда (**арақчин, обчин**...).

ЧИН I چین 1. шикан, баҳамкашидагӣ дар пӯсти рӯй, ожанг. 2. печ, гиреҳ, хаму тоб дар мӯй, абрӯ: **чини зулф, чини абрӯ**. 3. шикан ва қати либос: **чинҳои курта; чин дар чин** печ дар печ, хам андар хам**; чин ба абрӯ овардан (фикандан)** а) абрӯ ва пешонаро чиндор, ожангдор кардан, осори хашм ва норозигӣ зоҳир кардан; **абрӯ чин кардан** хашмгин шудан, ҳолати ғазаб ба худ гирифтан; **чин ба абрӯ фитодан** а) *киноя аз* андӯҳгин шудан, маҳзун гаштан; б) *киноя аз* пиру нотавон шудан; **чин ба ҷабин** хашмгин, ғазабнок; **чин-чин** чиндор, ожангдор, серожанг.

ЧИН II چین 1. сулолае аз подшоҳони Чин, ки солҳои 321-207 то мелод ҳукмфармоӣ кардаанд. 2. қисмате аз Осиёи Марказӣ дар ҳудуди байни кӯҳҳои Тиёншон, Олой ва Помир, ки Туркистони Шарқӣ ё Туркистони Чин номида мешуд ва музофоти Кошғар ва Хутанро дар бар мегирифт; вилояти Шинҷони (Синтсзяни) Хитойи имрӯза; **хоқони Чин** номи умумии фармонравоёни Туркистони Шарқӣ.

ЧИНА I چینه 1. дона, ки мурғу парандаҳо чида мехӯранд. 2. хӯроки мурғону парандагон. 3. чинадон, ҷиғилдони мурғону парандагон; жоғар, ғарғараи парандагон.

ЧИНА II چینه *сохт.* 1. девори пахса; девори гилӣ бидуни хишту санг. 2. ҳар як қабати девори пахса. 3. анбори ғалла.

ЧИНА III چینه *геол.* қабати сангини замин, ки сатҳи он нисбатан ҳамвор ва аз қабатҳои фавқониву таҳтонӣ мушаххасу фарқкунанда аст.

ЧИНАДОН چینه‌دان ҷиғилдони мурғон, ҷоғар.

ЧИНАК چینک давраи муайяни чидани пахта ва зироатҳои дигари чидашаванда: **чинаки аввал, чинаки охирин**.

ЧИНАКЧӢ چینکچی он ки пахта, мева ва зироатҳои дигари чидашавандаро мечинад, пахтачин, хӯшачин *ва г.*

ЧИНАНДА چیننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **чидан**. 2. ҷамъоваранда, оне, ки ба ғунучини ҳосил машғул аст.

ЧИН(А)ВАД چینود мувофиқи таълимоти дини зардуштӣ пули сирот аст, ки некӯкорон онро мегузаранд ва бадкорон аз он сарозер ба дӯзах меафтанд.

ЧИН(А)ВАТ چینوت *ниг.* **чин(а)вад**.

ЧИНГА چنگه пораҳои хурди чӯб, ки ҳангоми шикастани ҳезум ба вуҷуд меоянд.

ЧИНГАК چنگک хушкшуда, қоқ; ожангзада, пажмурда.

ЧИНГ-ЧИНГ چنگ‌چنگ *калимаи тақлиди овоз*, ки садои борику гӯшхароши чизеро (*мас., нолиши сагро*) ифода мекунад.

ЧИНДАН چیندن *ниг.* **чидан**.

ЧИНДОР چین‌دار дорои печу хам, гиреҳнок, ожангнок, тобдор, рах-рах, печ-печ.

ЧИНДОРКУНӢ چین‌دارکنی *тех.* 1. пайдо кардани чин дар қаду бари чизе. 2. баровардани рах ва печ дар қисму олатҳо.

ЧИНИБАНД چینی‌بند устое, ки пораҳои шикастаи зарфҳои чиниро бо бандҳои филизӣ ба ҳам мепайвандад, косадӯз, қадоқгар.

ЧИНИБАНДӢ چینی‌بندی ба ҳам пайваст кардани пораҳои шикастаи зарфҳои чинӣ бо бандҳои филизӣ, косадӯзӣ, қадоқгарӣ.

ЧИНИВОР چینی‌وار зарфҳои чинӣ.

ЧИНИВОРӢ چینی‌واری *ниг.* **чинивор**.

ЧИНИВОРФУРӮШ چینی‌وارفروش он ки зарфҳои чинӣ мефурӯшад, фурӯшандаи чиниворӣ.

ЧИНИВОРФУРӮШӢ چینی‌وارفروشی 1. ҷои фурӯхтани зарфҳои чинӣ. 2. амали фурӯши чиниворӣ.

ЧИНИГУЛ چینی‌گل 1. *бот.* гули чатршакли майдабарг. 2. навъи нақши гулҳои калон-калон дар ҳунари гулдӯзӣ.

ЧИНИГУҶУМ چینی‌گجم *бот.* навъи дарахти сада; *ниг.* **чинӣ** 2.

ЧИНИКУЛОҲ چینی‌کلاه 1. кулоҳе, ки сохти Чин ё маъмули Чин аст. 2. он ки кулоҳи сохти Чин ба сар дорад.

ЧИНИНИГОР چینی‌نگار 1. сохтаву пардохтаи Чин. 2. бо нақшу нигори чинӣ.

ЧИНИПАРАНД چینی‌پرند ҳарири парниёни бофтаи Чин, матои нафиси истеҳсоли Чин.

ЧИНИСАДА چینی‌سده 1. *ниг.* **чинигуҷум**. 2. *ниг.* **чинӣ** 2.

ЧИНИСИРИШТ چینی‌سرشت он чи бунёду асλаш ба Чин тааллуқ дорад.

ЧИНИСОЗ چینی‌ساز он ки ба сохтани зарфҳои чинӣ машғул аст.

ЧИНИСОЗӢ چینی‌سازی ҳунар ё санъати сохтани зарфҳои ҷилодори чинӣ.

ЧИНИТАРОЗ چینی‌طراز бо ороишу зинати чинӣ.

ЧИНИТОҶ چینی‌تاج тоҷе, ки сохти Чин аст.

ЧИНИФУРӮШ چینی‌فروش *ниг.* **чиниворфурӯш**.

ЧИНИФУРУШӢ چینی‌فروشی *ниг.* **чиниворфурӯшӣ**.

ЧИНИХОНА چینی‌خانه ҳуҷра ё маконе, ки дар он ҷо зарфҳои чинӣ нигаҳ доранд.

ЧИНИҲАРИР چینی‌حریر матои нафису қимате, ки дар Чин мебофиданд.

ЧИНИШ چینش 1.*исми феълӣ аз* **чиндан**: **ҷамъоварӣ, ғунучин**. 2. ба тартиб гузоштан, муназзам ҷобаҷо гузоштан.

чинӣ چینی *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб, ки аз асоси замони ҳозираи феъли* **чиндан** *ва пасванди исмсози* **-ӣ** *таркиб ёфтааст ва дар калимасозӣ сермаҳсул аст*: **пахтачинӣ, ангурчинӣ, себчинӣ, хӯшачинӣ, пулчинӣ, гапчинӣ**…

ЧИНӢ I چینی навъе аз зарфҳои шикастандаи пурҷило, ки дар кӯра пазанд ва ба сабаби аввалин бор дар Чин ихтироъ гаштанаш чунин ном гирифтааст, зарфи обчина: **косаи чинӣ, табақи чинӣ**.

ЧИНӢ II چینی 1. *мансуб ба* кишвари Чин. 2. аз

аҳли Чин, сокини Чин; хитоӣ. 3. *мансуб ба* мардуми Чин: **забони чинӣ**, **алифбои чинӣ**.

ЧИНӢ III چینی **:гуҷуми чинӣ** навъе аз дарахти сада (қарағоч), ки сершоху хушсурат аст.

ЧИНӢ IV چینی бофта, матоъ, мансуҷ.

ЧИНӢ V چینی **:чӯби чинӣ** пораҳои чӯби сурхранг аст, ки дар Чини қадим оби бо ушбаи чинӣ ҷӯшондаи онро барои тасфияи хун ва бемориҳои сӯзок чун дору истифода мебурданд.

ЧИНОР چنار *бот.* дарахти бемева, бисёрумр ва пуршоху барги тануманд, ки баргаш панҷамонанд ва чӯбаш мавҷдори сахт аст; ◊ **аз худ оташ гирифтани чинор** худ аз худ сар задани коре, ки ба оташ гирифтани худ аз худи чинор монанд аст; **чинору каду** набудани таносуб ва баробарӣ дар шакл ё маънӣ байни ду кас ё ду чиз, ки ин маънӣ аз масали ҳамноми Мавлавӣ пайдо гардидааст; **чинору манор кардан** а) дашноми қабеҳ, ҳақорати сахт; б) овораву саргардон.

ЧИНОРАК چنارک *бот.* гиёҳи даштии чинорбарги зардгули заҳрнок.

ЧИНОРЗОР چنارزار 1. он ҷо, ки дарахти чинор фаровон аст. 2. ҷои коштан ва парвариш кардани чинор.

ЧИНОРИСТОН چنارستان *ниг.* **чинорзор**.

ЧИНОРӢ چناری *мансуб ба* **чинор**; аз чӯби чинор сохташуда.

ЧИНХӮРДА چین‌خورده 1. чиндор, ожангдор, гиреҳдор. 2. *геол.* қабат-қабат.

ЧИНШИНОС چین‌شناس мутахассиси соҳаи чиншиносӣ, муҳаққиқ ва донишманди соҳаҳои мухталифи ҳаёти иқтисодӣ ва иҷтимоии Чин.

ЧИНШИНОСӢ چینشناسی омӯзиши соҳаҳои гуногуни кишвари Чин, таҳқиқи ҷанбаҳои мухталифи иқтисод ва соҳаи дигари давлати Чин.

ЧИПҚОН *т.* چپقان *гуфт.* захми фасоддор, ки дар ҷойҳои мухталифи бадан пайдо мешавад, пучак.

ЧИПОР چپار ду ранги хол-холи ба ҳам омехта: **мори чипор, мурғи чипор**.

ЧИПОРӢ چپاری дурангӣ, омехта ҷой гирифтани холҳои ду ранги гуногун.

ЧИПТА I چپته 1. матои дуруштбоф, ки аз вай бештар қанор ё ҷувол медӯзанд. 2. қанор ё фарши аз лиф бофташуда.

ЧИПТА II چپته *нав.* билети васоили нақлиёт, бештар нақлиёти роҳи оҳан ва ҳавоӣ.

ЧИПТАБОФ چپته‌باف он ки ба бофидани матои дурушт аз лиф машғул аст.

ЧИПТАБОФӢ چپته‌بافی бофтани матои дурушт аз лиф, ки асосан барои дӯхтани ҷуволу халта истифода мешавад.

ЧИПТАГИН چپتگین аз матои дурушти чипта сохташуда.

ЧИПТАГӢ چپتگی аз чипта дӯхташуда: **халтаи чиптагӣ**.

ЧИПТАФАРШ چپته‌فرش фарше, ки ба он матои дурушти чипта густурда шудааст.

ЧИПТАФУРӮШ چپته‌فروش он ки шуғлаш фурӯхтани чипта (II) аст, билетфурӯш.

ЧИПТАФУРӮШӢ چپته‌فروشی шуғли фурӯхтани чипта, билетфурӯшӣ.

ЧИПТОРА چپتاره хонаи хаспӯш; *ниг.* **чӯбтора**.

ЧИР چر садои гӯшхароши борики касе ё чизе; **чир задан** сахт чиррос кардан.

ЧИРА چیره *кит.* ғолиб, фирӯз, мусаллат.

ЧИРАДАСТ چیره‌دست *кит.* 1. забардаст, ғолиб. 2. моҳир.

ЧИРАДАСТӢ چیره‌دستی 1. ғолибият, забардастӣ, тасаллут. 2. маҳорат, ҳунармандӣ.

ЧИРАЗАБОН چیره‌زبان *кит.* сухангӯи бофасоҳат, балеғсухан, чарбзабон, суханвар.

ЧИРАЗАБОНӢ چیره‌زبانی истеъдоди суханварӣ, забон ва баёни фасеҳ, балоғат дар сухан.

ЧИРГИН چرگین полон, тӯқум(-и асп ё хар).

ЧИРГӢ چرگی намад ё матои ғафси дӯхта, ки зери зини асп гузошта мешавад.

ЧИРИҚҚОС چرقّاس *ниг.* **чириқ-чириқ**.

ЧИРИҚ-ЧИРИҚ چرقچرق садои гунчишк ва парандаҳои дигари монанди он: **чириқ-чириқ кардан**.

ЧИРИНГ چرنگ *ниг.* **чаранг**.

ЧИРК چرک 1. доғи чизи тира ва сиёҳе, ки дар бадан ва либос пайдо мешавад. 2. рим ва фасоди реш дар ҷароҳатҳо. 3. саргини ҳайвонот аз қабили гов, хар, саг *ва г*.

ЧИРКБАРДОР چرک‌بردار либосворие, ки сафед набошад ва нишастани доғ ва сиёҳӣ дар он зуд маълум нагардад.

ЧИРКИН چرکین 1. чиркгирифта, олудаи чирк, доғгирифта, касиф, нопок, ношуста; *муқоб.* **тоза**: **чиркин кардан, чиркин шудан**. 2. *маҷ.* бадкор, бадният, олудаи бадӣ, ифлос. 3. *маҷ.* **моли дунё, сарват**.

ЧИРКИНӢ چرکینی ифлосӣ, олудагӣ, касифӣ.

ЧИРКНОБАРДОР چرک‌نابردار зудифлосшаванда; чизе, ки олудагии он зуд маълум мешавад.

ЧИРКОБ چرک‌آب 1. оби чирколуд, оби касиф, оби олудаи чирку чарбӣ. 2. рими ҷароҳат.

ЧИРКОБА چرک‌آبه оби чиркин, оби истифодашуда (*мас.*, *оби ҳаммом*).

ЧИРКОЛУД چرک‌آلود олудаи чирк, ифлос, чиркин.

ЧИРОҒ چراغ *ниг.* **чароғ**.

ЧИРОҒАК چراغک *ниг.* **чароғак**.

ЧИРОҒВОРА چراغواره *ниг.* **чароғвора**.

ЧИРОҒОН چراغان *ниг.* **чароғон**.

ЧИРОҒПОЯ چراغپایه *ниг.* **чароғпоя**.

ЧИРОҒЧӢ چراغچی *гуфт.* чароғбардор.

ЧИРРОС//ЧИРРАС چرّاس//چرّس овози чирчири чизе, ки борики гӯшхарош аст: **чиррос задан**.

ЧИРРОСЗАНОН چرّاس‌زنان дар ҳолати чиррос задан.

ЧИРРОСЗАНӢ چرّاس‌زنی баровардани садои борики гӯшхарош.

ЧИРРОСӢ چرّاسی садои борики гӯшхарош; **овози чирросӣ**.

ЧИРС-ЧИРС چرس‌چرس садои сӯхтани ҳезум ё ба чизи тафсон расидани чизе.

ЧИР-ЧИР چرچر *ниг.* **чиррос**.

ЧИРЧИРАК چرچرک *зоол.* навъи малах, ки бештар дар гандумзорҳо мегардад ва дар гармо дуру дароз чир-чир мекунад.

ЧИСТ چیست *шакли пайваста ва ихтисоршудаи* **чӣ аст**: **номат чист**?

ЧИСТОН چیستان тасвири ягон муаммо ба воситаи ҷумла ё шеър, ки ҷавобро талаб мекунад, чист он? , жанри фолклор.

ЧИСТОНГӮӢ چیستان‌گویی 1. гуфтани чистон; ёфтани чистон. 2. мусобиқаи чистонгӯиву чистонёбӣ байни ду ва ё зиёда ашхос.

ЧИСТОНГӮЙ چیستان‌گوی он ки чистон мегӯяд, гӯяндаи чистон.

ЧИСТОНГӮЯК چیستان‌گویک *ниг.* **чистонгӯӣ**.

ЧИСТОНЁБӢ چیستان‌یابی пайдо кардани ҷавоби муаммои ба воситаи чистон додашуда.

ЧИТ I چیت газворе, ки аз нахи пахта бофта мешавад.

ЧИТ II چیت *шакли мухаффафи* **чият** чӣ чизат.

ЧИТГАР چیتگر бофанда, он ки ба чит нақшу нигор меандозад (*дар бофандагии дастӣ*).

ЧИТГАРӢ چیتگری бофандагӣ, нақшу нигор андохтан ба чит: **сехи читгарӣ**.

ЧИТФУРӮШ چیت‌فروش фурӯшандаи чит, он ки газвор савдо мекунад.

ЧИТФУРӮШӢ چیت‌فروشی фурӯши чит, савдои газвор ва матоъ.

ЧИХ I چیخ он ки аз чашмаш оби чиркин меравад, касе, ки аз сабаби об рафтан аз

чашм мижаҳояш рехтаанд, касе, ки чаш-маш шилпуқ аст (чах ҳам гӯянд).

ЧИХ II چخ 1. садое, ки бо он сагро дур кунанд; овозе барои рондани саг: дур шав, тур. 2. *гуфт.* садое, ки барои ба зону нишондани уштур гуфта мешавад: **чих-чих**.

ЧИҲИЛ چهل *ниг.* **чил**.

ЧӢ I چی//چه 1. *ҷонишини саволӣ* барои ашё, ҳама чиз (*ба ғайр аз инсон*); **ин чист?, чӣ мекунӣ?, чӣ дорӣ?, чӣ гуфтӣ?, чӣ тавр?, чӣ хел?, чӣ гуна?, чӣ навъ?; чӣ қадар** ба кадом миқдор, чӣ андоза (*барои ифодаи чизи бисёр ва бисёрии чизе*);**чӣ шуд**? куҷо шуд?. 2. барои чӣ?, аз чӣ? барои чӣ? бо кадом сабаб?. 3. бо кадом мақсад?. 4. чӣ чиз, кадом чиз?. 5. чӣ хел?, чӣ навъ?, иборат аз чӣ?.

ЧӢ II چه *ҳиссачаи пурсиш*: магар, оё *(тааҷҷуб)*.

-ЧӢ I چه *гуфт. ҳиссачаи саволии хоҳишмандӣ*: **шумо ҳам як фикр карда бинед-чӣ, ба вай гӯед-чӣ**.

-ЧӢ II چی *пасванди калимасоз*: **аълочӣ, нақорачӣ, тракторчӣ**…

ЧОБА//ЧОВА چابه//چاوه зарфи тунукагии равғанандозии ҷувозкашҳо, чалаки равған.

ЧОБУК چابک 1. чаққон, чусту чолок, зудкор: **одами чобук**. 2. тез, босуръат; **чобук роҳ рафтан** тез ва чаққон роҳ гаштан.

ЧОБУКАНДЕШ چابک‌اندیش *кит.* зирак, тез-фаҳм, ҳушёр, бозаковат.

ЧОБУКАНДЕША چابک‌اندیشه *ниг.* **чобук-андеш**.

ЧОБУКДАСТ چابک‌دست моҳир дар кори худ, бомаҳорат, тезкор.

ЧОБУКДАСТӢ چابک‌دستی маҳорат, моҳирӣ, чаққонӣ.

ЧОБУКӢ چابکی чолокӣ, чаққонӣ.

ЧОБУКҚАДАМ چابک‌قدم тезрав, тезрафтор, сабукпай.

ЧОБУКҚАЛАМ *ит.* چابک‌قلم тезнавис, зуд-навис.

ЧОБУКОНА چابکانه 1. тез, босуръат, чолокона. 2. моҳирона, бомаҳорат.

ЧОБУКПАР چابک‌پر тезпарвоз, зудпарвоз.

ЧОБУКПО(Й) چابک‌پا(ی) тезрав, тездав; аспи чобукпой.

ЧОБУКРАВ چابک‌رو тезрав, чобукрафтор.

ЧОБУКРАФТОР چابک‌رفتار тезрав, тездав (*сифати асп*).

ЧОБУКСАВОР چابکسوار савори моҳир, савори бомаҳорат; аспрон дар пойга ва мусобиқаҳои аспдавонӣ.

ЧОБУКСАВОРӢ چابک‌سواری моҳирона идора кардани асп дар пойга.

ЧОБУКСАРОЙ چابک‌سرای *кит.* бо маҳорат сароянда; фасеҳбаён, хушсухан.

ЧОБУКҲАРАКАТ چابک‌حرکت тезрафтор, чаққон.

ЧОВ I *ҳ.* چاو *кҳн.* пули коғазии чоркунҷаи да-розрӯя.

ЧОВ II چاو **чов кардан** *гуфт.* овоза кардан, ахбор паҳн кардан.

ЧОВА چاوه *ниг.* **чоба**.

ЧОВАНДОЗ چاوانداز аспточ, савори моҳир, чопандоз.

ЧОВАНДОЗӢ چاواندازی аспточӣ кардан, маҳорати аспсаворӣ нишон додан, чопандозӣ.

ЧОВАЧА چاوه‌چه чалакча, чобаи хурд.

ЧОВИДАН چاویدن 1. фарёд кардани паранда-гон ҳангоми тааррuз ба ошёнаи онҳо. 2. бонг задани инсону ҳайвонот. 3. тавалло ва зорӣ кардан.

ЧОВОЛА چاواله як навъ гули садбарги сурхи хушранг.

ЧОВУШ *т.* چاوش *таър.* 1. сарҳанги лашкар, пешрави лашкар. 2. шотир, хизматгоре, ки пешопеши ҳоким ё амалдор ҳаракат мекунад.

ЧОВУШӢ چاوشی ҳаракат кардан пешопеши рикоби подшоҳ ё корвон.

ЧОВ-ЧОВ چاوچاو калимаи тақлидӣ, *овози*

парандагон; **чов–човон** чов-човкунон, чичикунон.

ЧОДАР//ЧОДИР//ЧОДУР چادر 1. пардае, ки занон ба сар гирифта, ба воситаи он худро аз мардон мепӯшонанд, фаранҷӣ; **чодари сиёҳ** рӯйпӯши занон, фаранҷӣ; **чодар партофтан** рӯй кушодан, фаранҷӣ партофтан. 2. хайма, хиргоҳ; **чодир задан** хайма барпо кардан. 3. парда, чимилиқ. 4. рӯпӯш, лиҳоф; ҳиҷоб; **чодари сиёҳ паҳн кардани шаб** *маҷ.* фаро расидани шаб.

ЧОДАРБАСАР چادربسر зане, ки бар сар фаранҷӣ дорад.

ЧОДАРНИШИН چادرنشین 1. он ки дар чодар менишинад, сокини хайма. 2. кӯчманчӣ.

ЧОДАРНИШИНӢ چادرنشینی 1. хайманишинӣ. 2. саҳронишинӣ, бодиянишинӣ.

ЧОДАРПӮШ چادرپوش он ки ба сар чодар дорад, фаранҷипӯш.

ЧОДАРХАЁЛ چادرخیال 1. *маҷ.* чизи пӯшида ва пинҳон, ки зераш бозиву найранг дошта бошад. 2. *маҷ.* чизи ҳаррангаи назарфиреб. 3. театри лӯхтак.

ЧОДИР چادر 1. *ниг.* **чодар**. 2. пардаи тутшипонӣ, боғҷома.

ЧОДИРНИШИН چادرنشین *ниг.* **чодарнишин**.

ЧОДИРХАЁЛ چادرخیال *ниг.* **чодархаёл**.

ЧОДИРШАБ چادرشب матое, ки бо он болои чизеро мепӯшанд.

ЧОЙ *х.* چای 1. растании хушбӯй, ки барги сабзи хушконидаи онро ба оби ҷӯш андохта дам карда менӯшанд**: чойи кабуд, чойи маҳин, чойи сиёҳ**. 2. нӯшобае, ки аз барги чой ва оби ҷӯш тайёр карда шудааст; **чойи хунук** чои сардшуда; **чой гардонидан** а) чой рехтан; б) чои дамкардаро якчанд бор ба пиёла рехта ба чойник гардондан; **чой дам кардан** ба чойи хушк оби ҷӯш рехта дам кардан; **чой кашидан** чой рехтан; **чой мондан** ҷӯшондани об барои дам кардани чой; **чой ҷӯшондан** ҷӯшондани об барои дам кардани чой. 3. чойнӯшӣ.

ЧОЙБОДКАШ چای‌بادکش *ниг.* **чойгардон**.

ЧОЙГАРДОН چای‌گردان 1. кафлези калон барои рехтану кашидани ширчой ва таомҳои моеъ ва *м.ин.* 2. гардонида рехтани чой баъд аз дам кардани он.

ЧОЙДОН چای‌دان зарф барои андохтани чойи хушк, зарфи чойгирӣ.

ЧОЙЗОР چای‌زار киштзоре, ки дар он чой парвариш карда мешавад.

ЧОЙИСТОН چایستان *ниг.* **чойзор**.

ЧОЙКАҲАК چای‌کهک *бот.* як навъ гиёҳи бисёрсола, ки чун дору истифода мешавад.

ЧОЙКАШ چای‌کش он ки чой кашида медиҳад, чойрез.

ЧОЙКАШӢ چای‌کشی 1. кашидани чой, рехта додани чой. 2. кашондани чой, бурдани чой.

ЧОЙКОР چای‌کار он ки чой кишт мекунад, корандаи чой.

ЧОЙКОРӢ چای‌کاری машғул будан бо киштукори чой.

ЧОЙҚУТТӢ چای‌قوطی 1. *ниг.* **чойдон**. 2. қуттии чой.

ЧОЙНАК چاینک *ниг.* **чойник**.

ЧОЙНИК چاینک зарфи чинӣ, ки дар он чой дам мекунанд.

ЧОЙНИКМОНАК چاینک‌مانک 1. раф ё тоқе, ки дар он чойник ва дигар зарфҳои чиниро нигоҳ медоранд. 2. он чизе, ки болояш чойникро мегузоранд.

ЧОЙНИКПӮШАК چاینک‌پوشک чизи пахтагии аз матоъ дӯхта, ки чойникро барои гарм нигоҳ доштани чой бо он мепӯшанд.

ЧОЙНӮШ چای‌نوش он ки чой менӯшад, чойхӯр.

ЧОЙНӮШӢ چای‌نوشی нӯшидани чой.

ЧОЙПУЛӢ چای‌پولی пули андаке, ки ба сифати хизматона медиҳанд.

ЧОЙФУРӮШ چای‌فروش он ки чой мефурӯшад,

фурӯшандаи чой.

ЧОЙФУРӮШӢ چای‌فروشی 1. фурӯхтани чой, савдои чой. 2. ҷои фурӯши чой.

ЧОЙХАЛТА چای‌خلته халтача барои нигоҳ доштани чой, халтаи чой.

ЧОЙХОНА چایخانه бино ё ҷои махсус, ки барои нишаста чой нӯшидан ва истироҳат истифода мешавад.

ЧОЙХОНАГӢ چایخانگی *мансуб ба* **чойхона**, муносиби чойхона: **чойҷӯши чойхонагӣ**.

ЧОЙХОНАДОР چایخانه‌دار ходими чойхона, чойхоначӣ, соҳиби чойхона.

ЧОЙХОНАЧӢ چایخانه‌چی *ниг.* **чойхонадор**.

ЧОЙХӮР چای‌خور *ниг.* **чойнӯш**.

ЧОЙХӮРАК چایخورک 1. *кҳн.* танаффус барои чойхӯрӣ (*дар мактаби кӯҳна*). 2. дӯстдори чой, мухлиси чойнӯшӣ.

ЧОЙХӮРӢ چایخوری нӯшидани чой, чойнӯшӣ.

ЧОЙҶУВОРӢ چایجواری *бот.* растании калонхӯшаи тӯдагул, ки барои хӯрок ва эҳтиёҷоти техникӣ ба кор мебаранд.

ЧОЙҶӮШ چایجوش зарфи филизие, ки дар он барои чой дам кардан об меҷӯшонанд.

ЧОЙҶӮШОНӢ چایجوشانی ҷӯшондани чой, ҷӯшонда тайёр кардани чой.

ЧОК چاک 1. шикоф, даридагии ягон чиз, пора; **дили чок** дили ҷароҳатнок, дили пураламу озор. 2. ҷои буридашуда, буриш; **чок задан** шикоф кардан, дарондан, пора кардан; **чок кардан** а) шикофтан, сӯрох кардан; б) харошидан, дарондан, пора кардан; **чок шудан (гардидан, гаштан)** шикоф шудан, даридан; чок-чок шудан пора-пора шудан; **гиребон (курта, ҷома) чок кардан** аз сахтии ғаму алам нолаву фиғон кардан. 3. ҷои дӯхт, ҷое, ки бояд дӯхта шавад. 4. сӯзанӣ, як навъ чодари мунаққаши дастдӯз, ки дар ороиши хонаву маросими арӯсӣ истифода мебаранд.

ЧОКАР چاکر навкар, хизматгор, фармонбардор; **чокар кардан** мутеъ ва фармонбардор гардонидан.

ЧОКАРӢ چاکری 1. чокар будан, хидматгорӣ. 2. фармонбардорӣ, мутеъ будан.

ЧОКАРОНА چاکرانه 1. хизматгорона, бандавор. 2. фармонбардорона, мутеона.

ЧОКБУР چاکبر он ки андоза гирифта матоъ мебурад (*дар дӯзандагӣ*).

ЧОКБУРАК چاک‌برک қайчии матоъбурӣ.

ЧОКБУРӢ چاک‌بری андозагирӣ ва буридани матоъ барои дӯхтани либос.

ЧОКДӮЗ چاک‌دوز 1. дӯзанда, либосдӯз. 2. он ки чок ва сӯзаниҳои махсус медӯзад.

ЧОКДӮЗӢ چاک‌دوزی 1. либосдӯзӣ, дӯзандагӣ. 2. дӯхтани чок ва сӯзаниҳои махсус.

ЧОКӢ چاکی сӯрохӣ, шикофӣ.

ЧОККУНӢ چاک‌کنی 1. пора кардан, даридан, шикофтани чизе. 2. буридани бадан ба мақсади ошкор кардани беморӣ, иллати марг ё гузаронидани ҷарроҳӣ.

ЧОКУПОРАДӮЗ چاک‌وپاره‌دوز *гуфт.* он ки чоку пора (-и либос, пойафзор) медӯзад, ямоқдӯз, пинадӯз.

ЧОКУПОРАДӮЗӢ چاک‌وپاره‌دوزی *гуфт.* дӯхтани чоку пора, дӯхтани ямоқ (пина).

ЧОК–ЧОК چاک‌چاک 1. пора–пора, дарида–дарида, лахт-лахт. 2. *ниг.* **чакочак**.

ЧОҚ *т.* چاق *гуфт.* 1. фарбеҳ, сергӯшт, ғафс. 2. сиҳат, тандуруст. 3. *маҷ.* болида, болон, хуррам; **димоғ чоқ будан** табъ хуш будан, хурсанд будан; **вақт чоқ шудан** хушҳол шудан; **димоғ(и)** *касеро* **чоқ кардан** хурсанд кардан, хушҳол гардонидан касеро; **димоғ чоқ шудан** хушҳол гардидан, хурсанд шудан; **кайф (табъ) чоқ кардан** хушҳол кардан. 4. мамнун, қонеъ.

ЧОҚУ چاقو кордча, қаламтарош.

ЧОЛ I *т.* چال *гуфт.* мӯйсафед, пирамард; **чолу кампир** пирмард ва пиразан.

ЧОЛ II چال хӯшаҳои кӯфтнахӯрдаи ғалла; пасмондаи гандум ё ҷави кӯфта дар ғалбер

баъди бехтан, чор.

ЧОЛ III چال 1. чуқурӣ, мағок; гудол. 2. чоҳе, ки ба он бандиёнро меандохтанд, сияҳчол. 3. чоҳ барои нигоҳ доштани гандуму ҷав, силу. 4. чоҳ барои нигоҳ доштани ях, яхчол.

ЧОЛ IV چال аспе, ки мӯи сурху сафеди омехта дорад.

ЧОЛ V چال 1. гараве, ки қиморбозон бо ҳам мебастанд. 2. маҳалле (чоҳе), ки қиморбозон пинҳонӣ дар он ҷо қимор мезаданд.

ЧОЛА چاله 1. чоҳи хурд. 2. *ниг.* **чол** III; **аз чола гурехта ба чоҳ афтодан** аз борон гурехта ба новадон дучор шудан.

ЧОЛВОР چالوار 1. матои пахтагини сафеди оҳорӣ, ки аз он пироҳан ва либоси зер омода мекунанд. 2. шалвор, шим.

ЧОЛИШ *т.* چالش 1. мубориза, ҷангу ҷидол, задухӯрд, ҳамлаву ҳуҷум. 2. ҳаракат, рафтор; хиромиш, рафтори ба нозу такаббур.

ЧОЛИШГАР چالشگر *кит.* 1. ҷанговар, мубориз, ҳамлагар. 2. он ки бо нозу такаббур роҳ мегардад.

ЧОЛИШГАРӢ چالشگری *кит.* ҷанговарӣ, ҳарбу зарб, ҳамлагарӣ.

ЧОЛОБ چالاب чаккаи дар об омехта, ки ҳамчун нӯшоба истифода мебаранд.

ЧОЛОК چالاک 1. чуст, чаққон, чобук; **чусту чолок** чобук, чаққон. 2. моҳир. 3. ҳушёр, зирак.

ЧОЛОКГАРД چالاکگرد тезгард, тезрав.

ЧОЛОКДАСТ چالاکدست тезкор, моҳир, боғайрат: **духтари чолокдаст**.

ЧОЛОКДАСТӢ چالاکدستی тезкорӣ, моҳирӣ, ғайратмандӣ.

ЧОЛОКӢ چالاکی 1. чобукӣ, чаққонӣ. 2. моҳирӣ, кордонӣ.

ЧОЛОКОНА چالاکانه чаққон, чобукона.

ЧОМ چام печу хами кӯҳ ва дара; **чом-чом** роҳҳои каҷу килеб ва пасту баланд.

ЧОМА چامه *кҳн.* шеър, ғазал.

ЧОНА I چانه гирдогирди даҳон, манаҳ, зақан, занах.

ЧОНА II چانه *кит.* наср; *муқ.* **чона;** ◊ **чонаи беҷо задан** беҳудагапӣ кардан, ҳарзагӯӣ кардан.

ЧОНАБАНД چانهبند *кит.* манаҳбанд, порчае, ки бо он манаҳи мурдаро мебанданд.

ЧОНАГӮӢ چانهگویی *кит.* 1. ғазалсаро, шоир. 2. ҳофиз. 3. сурудхон, овозхон.

ЧОП *ҳ.* چاپ 1. паҳлуи ҳам чидани ҳарфҳо дар матбаа, дастгоҳи чоп ва ё компютер; навиштани калима ва матн бо роҳи ҳуруфчинӣ. 2. бо роҳи нусхабардорӣ дар мошини махсус зиёд кардани миқдори навишта; **мошини чоп** дастгоҳи табъи китоб, рӯзнома *ва г.*; **чоп шудан** ба табъ расидан, нашр шудан; **аз чоп баромадан** нашр шудан, ба табъ расидан; **ба чоп додан** барои нашр ба матбаа супоридан; **ба чоп тавсия кардан** (намудан) ба нашр пешниҳод кардан; **чопи сангӣ** чопи литографӣ. 3. дурӯғ, газоф, иғроқ.

ЧОПА چاپه *ниг.* **чопӣ**: **девони чопаи Ҳофиз**.

ЧОПАНДОЗ چاپنداز *ниг.* **човандоз**.

ЧОПАР چاپر *ниг.* **чопор**.

ЧОПАРХОНА چاپرخانه истгоҳ ё манзил барои қосидону чопарон.

ЧОПГАР چاپگر 1. он ки чоп мекунанд, ҳуруфчин. 2. ба табъ расонанда, ношир.

ЧОПИДАН چاپیدن *кит.* ба зӯрӣ гирифтани моли касе, ғорат кардан, ба яғмо бурдан.

ЧОПӢ چاپی 1. *мансуб ба* **чоп**: **ҷузъи чопӣ**. 2. чопшуда, матбӯъ, табъшуда; *муқоб.* **дастӣ**.

ЧОПКУНАНДА چاپکننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **чоп кардан**; он ки ва он чи чоп мекунад.

ЧОПКУНӢ چاپکنی 1. чоп кардан, ҳуруфчинӣ. 2. ба табъ расонидан, нашр кардан, интишор кардан.

ЧОПЛУС چاپلوس хушомадгӯи фиребгар, тамаллуқкор, забонбози фиребгар.

ЧОПЛУСӢ چاپلوسی хушомадгӯӣ, тамаллуқ, забонбозӣ барои фирефтан.

ЧОПЛУСОНА چاپلوسانه хушомадгӯёна, тамаллуқкорона.

ЧОПНАВИС چاپنویس чопӣ, тавассути дастгоҳи ҳарфчин навишташуда; *муқоб.* **дастнавис**.

ЧОПОР *т.* چاپار *таър.* қосиди тезрав, пайк, хабаррасон.

ЧОПОРӢ چاپاری қосидӣ, хабаррасонӣ ва хабарбиёрӣ.

ЧОПХОНА چاپخانه ҷои чоп, матбаа.

ЧОР I چار *шакли кӯтоҳи шумораи миқдории* **чаҳор; чор кас медидагӣ** писанди умум, намоён, чизи маъқул ва назаргир; **чор тараф қибла** бе ҳеҷ монеа, роҳ кушода ва бемонеа; **чор-чор** чортоӣ, чоркасӣ, иборат аз чор; **чор даҳан гап задан** каме сӯҳбат кардан; **чашм чор будан** сахт дар интизор будан; **чашми** *касеро* **чор кардан** хеле интизор ва чашмбароҳ кардан; **ба чор танга намеарзад** ҳеҷ қадр ва арзиш надорад.

ЧОР II چار *ниг.* **чол** 2.

ЧОР III چار *шакли кӯтоҳи* **чора; чору ночор** хоҳу ноҳоҳ, ноилоҷ.

ЧОРА چاره 1. илоҷ, тадбир; чораи маъмурӣ; **чораву тадбир** илоҷ; **чӣ чора** чӣ илоҷ; **чора андешидан** илоҷ ҷустан, тадбир кофтан; **чора дидан** а) илоҷ ёфтан, тадбир ҷустан; б) ҷазо муайян кардан, ҷазо додан; **чора доштан** илоҷ доштан, имконият доштан; **чора ёфтан** илоҷ пайдо кардан, роҳ ёфтан; **чора намондан** илоҷ набудан, роҳ намондан. 2. даво, дармон, илоҷ; **дарди ман чора надорад; чора кардан** даво кардан; **чизу чора** асбобу анҷом.

ЧОРААНДЕШ چاره‌اندیش он ки барои ҳалли корҳо чораву тадбирҳо меандешад, чорагар, тадбирсоз.

ЧОРААНДЕШӢ چاره‌اندیشی 1. илоҷ пайдо кардан, ҷустани роҳу равиши ҳалли мушкилӣ, чорагар. 2. ҷазо муқаррар кардан.

ЧОРАБЗОЛ چارابزال 1. асбобҳо, абзолҳо, таҷҳизот. 2. рандаи теғаш чорпара, ки дар чӯб ҷадвали чорқатора мебарорад.

ЧОРАБИН چاره‌بین тадбирандеш, илоҷгар, чораҷӯй.

ЧОРАБИНӢ چاره‌بینی ҷустуҷӯи чора ва илоҷи коре, тадбир, чрасозӣ, чрагарӣ.

ЧОРАГАР چاره‌گر чораҷӯй, чорабин, тадбирандеш, чорасоз.

ЧОРАГАРӢ چاره‌گری *ниг.* **чорабинӣ**.

ЧОРАКОР چاره‌کار *ниг.* **чорасоз**.

ЧОРАКОРӢ چاره‌کاری *ниг.* **чорасозӣ**.

ЧОРАНГУШТ(Ӣ) چارانگشت//چارانگشتی *гуфт.* воҳиди ченак, аз сари ангушти ишорат то сари ангушти хурд.

ЧОРАНОПАЗИР چاره‌ناپذیر 1. илоҷнопазир; 2. ислоҳнопазир.

ЧОРАПАЗИР چاره‌پذیر дорои роҳи ҳал; тадбирпазир, қобили ба кор бурдани илоҷи ислоҳ, ислоҳпазир.

ЧОРАПАЗИРӢ چاره‌پذیری 1. мавҷуд будани роҳи ҳал. 2. мавҷуд будани илоҷи ислоҳ.

ЧОРАРКОН چارارکان 1. чор унсур, яъне об, хок, бод ва оташ. 2. навъе аз хаймаи чаҳоргӯша аст, ки онро шервонӣ низ мегӯянд, чаҳоройин. 3. айвони кушоде, ки ба чаҳор сутун (рукн) устувор аст. 4. чаҳор тарафи олам, яъне шарқу ғарбу ҷанубу шимол.

ЧОРАСОЗ چاره‌ساز чорагар, чоракунанда.

ЧОРАСОЗӢ چاره‌سازی чорабинӣ, тадбирёбӣ, илоҷёбӣ.

ЧОРАСПА چاراسپه пайваст ба чор асп, бо чор асп кашидашаванда: **аробаи чораспа**.

ЧОРАҶӮ(Й) چاره‌جو(ی) тадбирҷӯ, чораандеш.

ЧОРАҶӮӢ چاره‌جویی тадбирҷӯӣ, илоҷёбӣ, кофтани роҳи иҷрои коре ё пешгирӣ аз коре.

ЧОРБАНД چاربند 1. пайвандгоҳи чоргонаи

тана ба ду дасту ду пой; **устухони чорбанд**. 2. *киноя аз* дунё ва олам. 3. *киноя аз* аносири чоргона, чор унсур. 4. бо ресмон ё банди дигар аз чаҳор тарафаш печонда бастани чизе: **чорбанд карда бастан**.

ЧОРБАНДӢ چاربندی 1. ресмон ё танобе, ки тифли навомӯзро ҳангоми саворӣ ба асп устувор мекунанд. 2. борхалта, кӯлборе, ки мусофир бо ду банд аз зери бағал ва ду банд аз рӯи шона ба танаш устувор мекунад. 3. *мансуб ба* **чорбанд**.

ЧОРБАРГА چاربرگه иборат аз чор барг; **чорбарга шудан** чор барг баровардан (*оид ба* растаниҳои навруста).

ЧОРБАРӮЙ چاربروی рӯ ба рӯ шудан ё дар як ҷо ҳозир шудани ду ё чанд кас барои ҳалли баҳс ё мунокишае.

ЧОРБЕЛА چاربیله 1. мутаҳаррик бо чор бел. 2. завраке, ки барои ҳаракати он чор бел муқаррар гардидааст. 3. намуди варзиш дар қаиқронӣ, ки дар он завракро чор нафар ба ҳаракат медароранд.

ЧОРБЕХ چاربیخ он чи чор реша дорад; ◊ **дарахти чорбех** дунё, ки тибқи баъзе аз таълимот аз чор унсур (об, хок, бод, оташ) таркиб ёфтааст.

ЧОРБОҒ I چارباغ 1. боғи калони зебо бо дарахтони соядор ва боровар. 2. боғҳои чоргона дар канори ҳамдигар, ки бо хиёбон аз ҳам ҷудо шудаанд. 3. қаср, кӯшк; бӯстонсаро.

ЧОРБОҒ II چارباغ номи яке аз оҳангҳои қадимии тоҷикӣ, чаҳорбоғ.

ЧОРБОҒНОК چارباغناک чорбоғдор.

ЧОРБОҒЧА چارباغچه чорбоғи хурд.

ЧОРБОЗОРГАРД چاربازارگرد *кҳн.* савдогаре, ки ба навбат дар рӯзҳои бозор деҳаҳоро гашта моли худро мефурӯшад.

ЧОРБОЛИШТ چاربالشت 1. тахти шоҳӣ. 2. дорои чор болишт (*мас.*, *тахти хоб*).

ЧОРБОРА چارباره 1. чор баробар, чор бор зиёдтар. 2. маротибаи чорум.

ЧОРБУРҶА چاربرجه иборат аз чор бурҷ, чорбурҷнок.

ЧОРВО چاروا ҳайвоноти чорпои хонагӣ, аз қабили гов, асп, гӯсфанд *ва г.*: **маҳсулоти чорво, парвариши чорво, хӯроки чорво**.

ЧОРВОДОР چاروادار 1. чорвопарвар, нигоҳубинкунандаи чорво. 2. соҳиби чорво.

ЧОРВОДОРӢ چاروادارى нигоҳубини чорво, чорвопарварӣ.

ЧОРВОПАРВАР چارواپرور *ниг.* **чорводор**.

ЧОРВОПАРВАРӢ چارواپرورى *ниг.* **чорводорӣ**.

ЧОРГОН چارگان *кит.* чортагӣ, чорта-чорта, чортоӣ; **баҳои чоргона** ба ивази чор (танга, дирам).

ЧОРГОНА چارگانه 1. иборат аз чор, чортоӣ: **сарнишини чоргона**, **комиссияи чоргона, фаслҳои чоргона**. 2. чортарафа, чорҷониба: **аҳдномаи чоргона**.

ЧОРГОҲ چارگاه номи яке аз навоҳои мусиқии классикии тоҷик.

ЧОРГУЛ چارگل дорои нақши чоргул (*мас.*, *тӯппӣ*).

ЧОРГУЛА چارگله *ниг.* **чоргул**.

ЧОРГӮША I چارگوشه 1. чоркунҷа; бинои чоргӯша; тахтаи чоргӯша. 2. *ҳанд.* шакли ҳандасаии чоркунҷа, мураббаъ. 3. тахти подшоҳӣ, сарир. 4. хонаи хурд, чордевор. 5. *киноя аз* тобут. 6. чор самт, чор тараф, чор ҷониб.

ЧОРГӮША II چارگوشه зарфе, ки чор даста дорад, чизе, ки чордастгирак дорад: **деги чоргӯша**, **кӯзаи чоргӯша**.

ЧОРДАРА چاردره 1. хонаи дорои чор дар, ки ду дар аз шимол ва дутои дигараш аз ҷануб бошад. 2. автомашинаи дорои чор дар.

ЧОРДАРД چاردرد охирин ва сахттарин дарди занон ҳангоми (пеш аз) таваллуд кардан; дарди шадиди зоиш.

ЧОРДАСТА چاردسته 1. он чи чор даста дорад: **хуми чордаста**. 2. бо чор даст, бо истифода аз чор даст.

ЧОРДАҲ چارده *шумораи миқдорӣ* даҳ

бо замми чор иборат аст; **чордаҳсола** он чи ва он ки чордаҳ сол дошта бошад; **чордаҳшаба** он чи чордаҳ шабро гузаронида бошад; **моҳи шаби чордаҳ** а) маҳтоб, ки чордаҳшаба шуда бошад; б) *маҷ*. духтари соҳибҷамол, арӯси нозанин.

ЧОРДАҲУМ چاردهم *шумораи тартибӣ аз* **чордаҳ**.

ЧОРДАҲУМИН چاردهمین *ниг.* **чордаҳум**.

ЧОРДЕВОР چاردیوار 1. ҷои чор тарафаш деворнок, ҳавлӣ. 2. ҳавлӣ ё мавзеи хароба. 3. хонаи хурд, *ниг.* **чоргӯша**.

ЧОРДЕВОРӢ چاردیواری *ниг.* **чордевор**.

ЧОРДОРУ چاردارو давое, ки аз чор унсур таркиб ёфтааст.

ЧОРЁР چاریار *д.* чаҳор халифа, ҷонишинони Муҳаммад пайғамбар (с), хулафои рошидин, ки Абӯбакр, Умар, Усмон ва Алӣ мебошанд.

ЧОРЗАБОН چارزبان пургӯй, пурҳарф, сергап.

ЧОРЗАБОНӢ چارزبانی 1. пургӯӣ, пурсадоӣ. 2. *киноя* аз чаҳор унсур: обу хок ва боду оташ. 3. *киноя* аз чаҳор унсур, ки ба чаҳор забонаи дӯзах ташбеҳ шудаанд.

ЧОРЗАРБ چارضرب номи яке аз навоҳои мусиқии классикии тоҷик.

ЧОРЗИД چارضد чор падидаи сифатӣ, ки иборатанд аз гармӣ, сардӣ, тарӣ ва хушкӣ.

ЧОРЗОНУ چارزانو тарзи нишастан, пойҳоро қат карда, андар якдигар гузаронида нишастан: **чорзону нишастан**.

ЧОРӢ چاری 1. чортогӣ. 2. чорсола (*нисбат ба ҳайвонот, хусусан гӯсфанд*): **гӯсфанди чорӣ**.

ЧОРКАСА چارکسه 1. муносиб ва мувофиқ ба чор кас; барои чор нафар: **дивани чоркаса**. 2. чорнафара, дар ҳайати чор нафар: **чоркаса омадан, чоркаса рафтан**.

ЧОРКАСӢ چارکسی *ниг.* **чоркаса** 2.

ЧОРКАФОН چارکفان чорпора; **чоркафон кардан** ба чор пора ҷудо кардан (*ҳезумро*).

ЧОРКИТОБ چارکتاب 1. рисола дар бораи усул ва роҳҳои иҷрои талаботи дини ислом, ки чор китобро дар бар гирифта, яке аз воситаҳои асосии дарсии мадрасаҳо пешина будааст. 2. чаҳор китоби муқаддаси ба пайғамбарон нозилгашта, ки иборатанд аз «Забур»-и Довуд (а), «Таврот»-и Мӯсо (а), «Инҷил»-и Исо (а) ва «Қуръон»-и Муҳаммад (с).

ЧОРКУНҶ(А) چارکنج//چارکنجه *ҳанд.* шакли ҳандасави чоркунҷа, мураббаъ; шакли ҳандасавӣ, ки чор кунҷ дорад.

ЧОРҚАБ چارقب *таър.* либоси махсуси подшоҳон ва амирон.

ЧОРҚАБАТА چارقبطه 1. иборат аз чор қабат. 2. чорошёна.

ЧОРҚАРС چارقرس навъи рақс ба ҳавои дойра.

ЧОРҚАТ چارقت 1. чизи ба чор ҳисса қатшуда, ба чор таҳ кардашуда. 2. хамшуда, дутошуда; **чорқат гардидан** миёнро бисёр хам кардан; **чорқат зада нишастан** миён хам карда нишастан.

ЧОРҚАТОРА چارقطاره иборат аз чор қатор, дорои чор қатор.

ЧОРҚАТОРӢ چارقطاری ба тариқи чор қатор, дар шакли чор қатор, дар ҳайати чор қатор.

ЧОРҚИРРА چارقرّه дорои чор қирра.

ЧОРМАҒЗ چارمغز меваи гирдае бо пӯстлохи сахт, ки дар дарунаш чор пора мағзи серравған дорад: **дарахти чормағз, равғани чормағз; ◊ ба сари** *касе* **чормағз шикастан** касеро сахт азоб додан; **бо чормағзи пуч бағал (доман) пур кардан** бо ваъдаҳои дурӯғ фиреб додан, бо гапу сафсата умедвор кардан.

ЧОРМАҒЗБОЗӢ چارمغزبازی бозиест, ки бачагон аз масофаи гуногун чормағзи ҳамдигарро бо чормағз нишон мегиранд ва дар сурати ба нишон расидан аз худ мекунанд.

ЧОРМАҒЗЗОР چارمغززار боғ ё ҷое, ки дарахти чормағзи бисёр дорад.

ЧОРМАҒЗРАНГ چارمغزرنگ ба ранги чормағз; дорои ранги дарахти чормағз.

ЧОРМЕХ چارمیخ *таър.* ҷазои давраи амирӣ, ки бандиро ба замин хобонда, дасту пояшро кашида ба чор мех баста мезаданд.

ЧОРМОҒАК چارماغک *бот., ниг.* **шумтол, шунг**.

ЧОРМОТОРА چارماتاره дорои чор муҳаррик: **ҳавопаймои чормотора**.

ЧОРМОҲА چارماهه 1. ба муддати чор моҳ: **курси чормоҳа, кори чормоҳа**. 2. дарбаргирандаи чор моҳ, дорои замони иборат аз чор моҳ: **кӯдаки чормоҳа**.

ЧОРМОҲАГӢ چارماهگی овони чормоҳа будан, ҳангоми моҳи чорумини ҳаёт.

ЧОРМУҲАРРИКА چارمحرّکه *ниг.* **чормотора**.

ЧОРНАЪЛ(А) چارنعل//چارنعله чорхез, бо суръати тамом; **чорнаъла тохтан** бо суръати тамом тохтани асп.

ЧОР-НОЧОР چارناچار хоҳу ноҳоҳ, ноилоҷ.

ЧОРОВОЗА چارآوازه бо иштироки чор овоз; **суруди чоровоза** суруде, ки дар иҷрои он чор овоз иштирок мекунад.

ЧОРОИНА چارآیینه *ниг.* **чоройна**.

ЧОРОЙНА چارآینه 1. дорои чор оина, чор тарафаш оинадор: **хонаи чоройна**. 2. *кҳн.* ҷазои давраи амирӣ, ки ба бадани гунаҳгор 75 чӯб зада мешуд.

ЧОРОШЁНА چارآشیانه чорқабата, иборат аз чор ошёна (табақа): **бинои чорошёна**.

ЧОРПАР چارپر дорои чаҳор пар, тире, ки чор пар дорад.

ЧОРПАРА چارپره 1. иборат аз чор пара, дорои чор пара. 2. *тех.* асбоб, олот ва қисми ягон механизм, ки чор пара дорад.

ЧОРПАҲЛУ I چارپهلو 1. он чи чор паҳлу дорад. 2. қадкӯтоҳи фарбеҳ. 3. китфвасеъ, тануманд.

ЧОРПАҲЛУ II چارچهلو **: чорпаҳлу задан** баҳузур дароз кашида ҷой гирифтан, бофароғат дароз кашидан.

ЧОРПО چارپا 1. ҳайвоне, ки чор пой дорад. 2. ҳайвоноти хонагӣ, чорво.

ЧОРПОДОР چارپادار *ниг.* **чорводор**.

ЧОРПОДОРӢ چارپاداری *ниг.* **чорводорӣ**.

ЧОРПОРА چارپاره 1. як навъи тир, сочмаи туфанги сарбур, ки чоряки гулӯлаи муқаррарӣ аст. 2. як навъ рақс. 3. як ҷуфт занги раққосӣ. 4. номи асбоби мусиқиест, ки аз чор пора васл гардидааст.

ЧОРПОРАЗАН چارپاره‌زن 1. навозандаи сози махсус, ки чорпора ном дорад. 2. касе, ки дар тӯй ва маъракаҳо чор чӯбро ба ҳамдигар зада оҳанги мавзун мебарорад.

ЧОРПОЯ چارپایه 1. он чи чор поя дорад, тез, ба ҳеҷ чиз нигоҳ накарда давидан, чорпоя давидан. 2. *маҷ.* мизе, ки чор поя дорад: мизи чорпоя. 3. курсӣ.

ЧОРРАХ(А) چاررخ//چاررخه он чи чор рах дорад, чорраха; **шишаи чорраха** зарфи шишагии чор тарафаш ҳамвор.

ЧОРРАҲА چاررهه ҷои ҳамдигарро бурида гузаштани якчанд роҳ.

ЧОРРОҲА چارراهه *ниг.* **чорраҳа**.

ЧОРРУКНА چاررکنه 1. дорои чор рукн; **шеъри чоррукна** шеъре, ки дорои чор рукн аст. 2. *ниг.* **чораркон**.

ЧОРРӮЗА چارروزه 1. ба муддати чор рӯз. 2. *маҷ.* кӯтоҳ, кӯтоҳмуддат, гузарон, бебақо.

ЧОРРӮЗАГӢ چارروزگی синни мусовӣ ба чор рӯз: дар чоррӯзагӣ.

ЧОРРӮЯ چاررویه 1. чортарафа, чорпаҳлу. 2. *мат.* чорпаҳлу.

ЧОРСАД چارصد *шумораи миқдорӣ* чор бор сад, 400 .

ЧОРСАДӢ چارصدی 1. *мансуб ба* **чорсад**. 2. ба тариқи (андозаи) чорсад.

ЧОРСАДСОЛА چارصدساله он чи ба будани он чорсад сол шудааст.

ЧОРСАДСОЛАГӢ چارصدسالگی зикр ё ёдоварии гузаштани муддати чорсад сол бар чизе.

ЧОРСАДУМ چارصدم *шумораи тартибӣ* тахти рақами тартибии чорсад қарордошта.

ЧОРСАДУМИН چارصدمین *ниг.* **чорсадум**.

ЧОРСИНФА چارصنفه иборат аз чор синф, дорои чор синф: **мактаби чорсинфа**.

ЧОРСИНФДОР چارصنفدار *ниг.* **чорсинфа**.

ЧОРСОАТА چارساعته 1. чор соат давомкунанда. 2. ба муддати чор соат.

ЧОРСОАТИНА چارساعتینه *ниг.* **чорсоата**.

ЧОРСОАТӢ چارساعتی ба муддати чор соат; ба миқдори чор соат.

ЧОРСОЛА چارساله 1. ба синни чор сол расида. 2. дар муддати чор сол, барои чор сол: **кори чорсола**.

ЧОРСОЛАГӢ چارسالگی 1. синни чорсола. 2. гузаштани муддати чор сол бар чизе.

ЧОРСӮ I چارسو чорроҳа, ҷои ҳамдигарро бурида гузаштани чанд роҳ ё роҳҳои асосӣ.

ЧОРСӮ II چارسو бозори болопӯшида, ки дорои чор даромадгоҳ аст.

ЧОРСӮ III چارسو 1. миёнбанди гулдӯзӣ, яккабанд. 2. сарандози чоркунҷаи занон.

ЧОРТАГӢ//ЧОРТОГӢ چارتگی//چارتاگی он чи аз чор адад иборат бошад: **чортагӣ қалам, чортагӣ дафтар**.

ЧОРТАРАФА چارطرفه 1. чорҷониба, ба иштироки чор тараф: **созиши чортарафа**. 2. аз чор тараф; **чортарафа печонда гирифтан** аз чор тараф иҳота кардан.

ЧОРТАРК چارترک телпак ё калапӯши чоргӯша, чоркунҷа.

ЧОРТАРОШ چارتراش чор тарафаш тарошидашуда: **болори чортарош, чӯби чортарош**.

ЧОРТАҲ چارته ба чор қисм таҳшуда, чорқаткарда: **чортаҳ кардан**.

ЧОРТОБА چارتابه чор бор тофташуда (*мас., банд, аргамчин*): **банди чортоба**.

ЧОРТОГӢ چارتاگی *ниг.* **чортоӣ**.

ЧОРТОӢ چارتایی ба миқдори чор, ба андозаи чор.

ЧОРТОҚ I چارطاق сақф ё гунбазе, ки ба болои чаҳорпоя сохта шуда бошад.

ЧОРТОҚ II چارطاق нишастангоҳи ба болои чор сутун устуворкардаи баланд дар киштзор ё тамошогоҳҳо.

ЧОРТОР I چارتار *мус.* асбоби мусиқии кӯтоҳтар аз танбӯр, ки чор тор дорад.

ЧОРТОР II چارتار абрешими навъи аъло, ки ресмонаш аз чор тор тофта шуда бошад.

ЧОРУҒ چاروغ//چارغ *ниг.* **чоруқ**.

ЧОРУҚ چاروق//چارق *таър.* пойафзоли бепошнаи дастдӯхт аз чарми хоми гов (*бештар аз пӯсти каллаи гов*), ки бандҳояшро ба соқи по мепечонанд.

ЧОРУҚДӮЗ چارق‌دوز устои дӯзандаи чоруқ.

ЧОРУҚДӮЗӢ چارق‌دوزی шуғли дӯхтани чоруқ.

ЧОРУҚПӮШ چارق‌پوش 1. он ки чоруқ пӯшидааст. 2. *маҷ.* камбағал, нодор.

ЧОРУМ چارم *шумораи тартибӣ аз* **чор**; **ҳокимияти чорум** васоити ахбори омма, ки яке аз қувваҳои муассири ҷомеа аст.

ЧОРУМИН چارمین *ниг.* **чорум**.

ЧОРУМӢ چارمی касе ё чизе, ки рақами тартибиаш чорум аст.

ЧОРФОИЗА چارفایضه иборат аз чор фоиз, иборат аз чор дарсад.

ЧОРХЕЗ چارخیز сахт давидани асп, ба чор по сахт тохтани асп: *чорхез задан (маҷ).*

ЧОРХИШТ چارخشت охури аз санг ё хишт сохташуда, ки дар он ангурро зер карда, шираашро мегиранд, чархушт.

ЧОРХОНА چارخانه ҳар чизи катакнусха: **нақши чорхона, чити чорхона**.

ЧОРХОНАГӢ چارخانگی дорои чор хона;

ҳуҷраи чорхонагӣ ҳуҷраи (квартираи) иборат аз чор хона.

ЧОРҲАД چارحد *кит.* чор тарафи аслӣ: шарқ, ғарб, шимол ва ҷануб.

ЧОРҲАЗОРА چارهزاره иборат аз чор ҳазор.

ЧОРҲАРБА چارحربه *варз.* намуди варзиш, ки чор навъ мусобиқаро дар бар мегирад.

ЧОРҲИҶОӢ چارهجایی *грам.* иборат аз чор ҳиҷо.

ЧОРҲОКИМ چارحاکم *таър.* номи чор намояндаи ҳукумат дар аморати Бухоро: қозӣ, раис, амлокдор ва миршаб.

ЧОРЧАНД چارچند чор маротиба бештар.

ЧОРЧАРХА چارچرخه он чи чор чарх дорад: **аробаи чорчарха**.

ЧОРЧАШМА چارچشمه 1. ҳар чизе, ки ба назар чор чашм дорад. 2. хеле бодиққат; **чорчашма шудан** а) ба чизе (касе) бодиққат нигоҳ кардан; б) мунтазир нигарон шудан.

ЧОРЧИЛ(Л)А چارچله *ниг.* **чорзону**.

ЧОРЧИЛ(Л)ИК چارچلک 1. гузаронидашуда аз болои ҳам, ба тарзи салиб. 2. асбоби салибмонанди тирдор, ки тоб дода ба он ресмон мепечонанд.

ЧОРЧИЛ(Л)ИКШАКЛ چارچلکشکل ба шакли чорчиллик, салибнусха.

ЧОРЧИЛОЛАК چارچلالک аробаи чорчарха, фойтун.

ЧОРЧӮБ چارچوب чор чӯби тарошидаи ба ҳам пайванд, ки дар он дар ё тиреза шинонда мешавад ва ё сурат гузошта мешавад.

ЧОРЧӮБА چارچوبه 1. *ниг.* **чорчӯб**. 2. *маҷ.* доира, ҳудуди амал ё нашъунамои чизе.

ЧОРЧӮККА چارچوکه чор пои худро қат карда, хобидани ҳайвонот: **шутурро чорчӯкка шинондан**.

ЧОРҶИЛДА چارجلده иборат аз чор ҷилд: **фарҳанги чорҷилда**.

ЧОРҶОНИБА چارجانبه *ниг.* **чортарафа**.

ЧОРҶОЯ چارجایه дорои ҷой барои чор кас.

ЧОРШАНБЕ چارشنبه яке аз рӯзҳои ҳафта, ки байни сешанбе ва панҷшанбе меояд.

ЧОРШАРБАТ چارشربت 1. давое, ки аз чор навъ шарбат таркиб ёфтааст. 2. чор навъ ширинӣ ё ҳалвою меваҷот, ки бар лаълӣ рӯи дастурхон мегузоранд.

ЧОРШОНА چارشانه 1. он ки қадаш кӯтоҳу шонаҳояш паҳну тануманд аст. 2. тануманд, қавиҳайкал, ситабр. 3. номавзун ва бадандом.

ЧОРШОХА چارشاخه асбоби оҳании дастадор, ки чор шоха дорад ва барои ғундоштани алафу хасу хошок истифода мешавад.

ЧОРЯК چاریک 1. аз чор як ҳиссаи ягон чиз, аз чор як қисми ягон чиз: **чоряки соат, чоряки сол, чоряки роҳ** *ва г.* 2. *кҳн.* воҳиди вазн, ки ба 2 кг баробар буд. 3. яке аз чор давраи соли таҳсил дар мактабҳои низоми таҳсилоти умумии Тоҷикистон: **чоряки аввал, чоряки чорум**.

ЧОРЯКАСРА چاریکعصره биступанҷсола.

ЧОРЯКӢ چاریکی баҳоҳои ҷамъбастии мактабиён дар яке аз чор давраи соли таҳсил дар мактабҳои низоми таҳсилоти умумӣ.

ЧОРЯККОР چاریککار *таър.* он ки замини мулкдорро барои чоряки ҳосилаш кишт мекард.

ЧОРЯККОРӢ چاریککاری кишт кардани замини шахсони доро аз тарафи камбағалон ба музди чоряки ҳосили кишт: **чоряккорӣ кардан**.

ЧОРЯКФИНАЛ چاریکفینل яке аз ҳафт давраи мусобиқоти ниҳоӣ, ки дар он 8 даста ё ҷониб иштирок мекунанд ва баъди хатми он 4 даста ё варзишгари ғолиб мусобиқаро давом медиҳанд; мусобиқоти байни ҳаштякфинал ва нимфинал.

ЧОРЯКФИНАЛӢ چاریکفینلی *мансуб ба* **чорякфинал**: **бозии чорякфиналӣ**.

ЧОҲ چاه 1. чуқурии рост кандашуда, ки аз он об мекашанд, қудуқ. 2. ҳар чуқурӣ, ки

канда шуда ё худ ба худ ба вуҷуд омада бошад: **чоҳи нафт, чоҳи артезианӣ, чоҳи ғалла**. 3. *кҳн.* зиндон. 4. *кит., маҷ.* бадбахтӣ, касофат. 5. *кит., маҷ.* хавф, хатар; **чоҳи Нахшаб** чоҳи Муқаннаъ, ки ӯ аз он чоҳ равшание намудор кардааст; **чоҳи хаспӯш** чуқурии рӯяш тунук пӯшида, ки бо нияти ба даст афтондани чизе ё чун воситаи монеа канда мешавад; **ба сари роҳи** *касе* **чоҳ кандан** киноя **аз** ба касе қасди бад кардан.

ЧОҲБУН چاهبن зери чоҳ, таги чоҳ, буни чоҳ.

ЧОҲДОР چاه‌دار он ки дар чоҳ нишастааст, зиндонӣ, маҳбус.

ЧОҲКАН چاه‌کن 1. он ки чоҳ меканад, канандаи чоҳ. 2. *маҷ.* бадқасд, бадният; **чоҳкан зери чоҳ** (*зарб.*) он ки ба дигаре қасди бад мекунад, худ ба мусибат гирифтор мешавад.

ЧОҲКАНӢ چاه‌کنی чоҳ кандан, чоҳ кофтан.

ЧОҲКОВӢ چاه‌کاوی *ниг.* **чоҳканӣ**.

ЧОҲСОР چاهسار 1. ҷое, ки чоҳ дар он ҷо бисёр аст. 2. чоҳ; чоҳи бисёр чуқур.

ЧОҲЧА چاهچه 1. чоҳи хурд. 2. чуқурие, ки дӯкони бофандагӣ болои вай шинонда мешавад.

ЧОЧ چاچ шаҳре будааст бо камонҳои худ машҳур дар Тошканд, шаҳри Шош.

ЧОЧӢ چاچی *мансуб ба* **Чоч** умуман ва камони чочӣ хусусан.

ЧОШ چاش *асоси замони ҳозира аз* **чошидан**.

ЧОШ I چاش 1. тӯдаи кӯфтаву ғалбершудаи ғалла. 2. чизи дар як ҷо тӯдашуда: **чошҳои калони пахта; чошу пош; резу чош** паҳну парешон, титу пит; **бе резу чош** нарезондаву начаконда; **чошу пош кардан (додан)** паҳну пароканда кардан, титу пит кардан.

ЧОШҒАЛБЕР چاش‌غلبیر ғалбери махсус барои бехтани гандум ва ҷав дар хирмангоҳ.

ЧОШИДАН چاشیدن рехтан, пошидан, пароканда кардан, пош додан.

ЧОШНИГИР چاشنی‌گیر 1. чашанда. 2. *таър.* шахсе, ки мутасаддии чашидани хӯроки подшоҳ ва санҷидани он буд. 3. баҳраваршаванда, насибахӯр.

ЧОШНИГИРӢ چاشنی‌گیری чашидани таъми таоми подшоҳ ва санҷидани он бо мақсади ошкор кардани заҳролуд будан ё набудани он.

ЧОШНӢ چاشنی 1. андаке аз таом ва нӯшиданӣ, ки барои фаҳмидани мазаву санҷидани он ба даҳон мебаранд. 2. намуна: **чошнӣ гирифтан; чошнии субҳ** сапедаи субҳ, аввали субҳ.

ЧОШТ چاشت охири ҳиссаи якум аз чор ҳиссаи рӯз, ки вақти паҳн шудани офтоб аст.

ЧОШТГОҲ چاشتگاه *ниг.* **чошт; чоштгоҳи калон** қарибии пешин.

ЧОШТГОҲӢ چاشتگاهی 1. *мансуб ба* **чоштгоҳ**: **чойнӯшии чоштгоҳӣ**; **хоби чоштгоҳӣ беҳ аз подшоҳӣ** (*мақ.*).

ЧУ چو *шакли кӯтоҳи* **чун**; 1. монанди, мисли. 2. ҳамин ки…, даме ки…

ЧУББИН چوبّین *ниг.* **чаббин**.

ЧУБУҚ چبق асбоби сархонадори тамокукашӣ, ки ба он тамоку андохта оташ медиҳанду мекашанд; **чубуқ кашидан** бо чубуқ тамоку кашидан.

ЧУБУҚКАШ چبق‌کش он ки чубуқ мекашад, кашандаи чубуқ.

ЧУВАШ چوش номи яке аз халқҳои туркзабони сокини Россия, ки асосан дар Чувашистон зиндагӣ мекунанд.

ЧУВАШӢ چوشی *мансуб ба* **чуваш**; **забони чувашӣ** забони халқи чуваш, ки ба гурӯҳи забонҳои туркӣ мансуб аст.

ЧУВВАС//ЧУВВОС چوّس//چوّاس овози баланду борики гурӯҳи ягон чиз ё бачагон: **чуввас задан, чуввас кардан**.

ЧУВВАСЗАНӢ چوّس‌زنی ғалоғула барпо кардан, овози борик баровардани гурӯҳи парандагон, бачагон *ва ғ.*

ЧУГУТ چگوت ҳуштаке, ки тавассути он

сайдро ба назди сайёд мехонанд.

ЧУҒ چغ пораи ангишти фурӯзон (*аз ангишт-санг ё аз чӯб*), лахчаи оташ.

ЧУҒАЛ چغل либоси ҷангӣ, ҷавшан, навъе аз силоҳ, ки ҳангоми ҷанг мепӯшиданд; зиреҳ, ҷомае, ки аз ҳалқаҳои оҳанин тартиб дода шудааст.

ЧУҒЗ//ЧУҒД چغز//چغد 1. парандаест аз бум хурдтар ва бадовоз, ки онро маъмулан манҳус ва бехосият мешуморанд. 2. кунгура, ҳисор, қалъа.

ЧУҒУ چغو *кит.* гунҷишк, чумчуқ.

ЧУҒУЛ چغل суханчин, хабаркаш, ғайбаткунанда, моҷароҷӯ.

ЧУҒУЛӢ چغلی хабаркашӣ, ғайбат, иғвогарӣ; розу асрори касеро ифшо кардан: **чуғулӣ кардан**.

ЧУҒУЛХӮР چغل‌خور суханчин, хабаркаш, касе, ки бо хабаркашӣ умр ба сар мебарад.

ЧУҒУНДАР چغندر *кит.* лаблабу.

ЧУҒУР-ЧУҒУР چغرچغر *калимаи тақлиди овоз аз қабили* садои мурғон.

ЧУҒУРЧУҚ چغرچق 1. *зоол.* навъе парандаест аз оилаи гунҷишк. 2. *маҷ.* зани серманаҳ, зани серҷоғ.

ЧУК I چوک олати таносули тифлон.

ЧУК II چک 1. зону задан, ба зону нишастан. 2. зону задани шутур.

ЧУКБУР چکبر устое, ки маросими хатнаи тифлонро ба ҷой меорад.

ЧУКБУРӢ چکبری амал ва шуғли он ки тифлонро хатна мекунад.

ЧУКБУРОН چکباران қисми маросими тӯйи суннатӣ, ки ҳангоми он тифлро хатна мекунанд.

ЧУКРӢ چکری *бот.* растании хӯрданибоби паҳнбарги ғафспоя, ки аввали баҳор дар кӯҳҳо мерӯяд ва дар тиб, қаннодӣ истифода мешавад, ревоч, ревос.

ЧУҚУР چقور *гуфт.* 1. амиқ, жарф: **чоҳи чуқур**. 2. ҳаматарафа: **чуқур омӯхтан**.

ЧУҚУРИКОВӢ چقوری‌کاوی кофтани жарфо, гудол, чоҳ.

ЧУҚУРӢ چقوری 1. ҷои фурӯрафта ё кандашуда, ҷои аз сатҳи муқаррарӣ поён ва паст, чуқур. 2. умқ, амиқӣ, жарфо.

ЧУҚУРОБ چقورآب **:замини чуқуроб** замине, ки аз сатҳи об пасттар қарор дорад.

ЧУҚУРРАВӢ چقورروی фурӯ рафтан ба умқ, дохил шудан ба умқ.

ЧУҚУРРАФТА چقوررفته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **чуқур рафтан**. 2. ба умқ расида, фурӯрафта.

ЧУҚУРЧА چقورچه *шакли тасғири* **чуқур**; чуқурии хурд.

ЧУЛАК چولک *лаҳҷ.* 1. таноби абрешим, ресмон. 2. калоба.

ЧУЛБУЛА چلبله 1. *лаҳҷ.* шитоб, изтироб, беқарорӣ. 2. шитобкор, музтариб, шитобзада.

ЧУМАК چمک нӯли офтоба, ҷумаки чойник *ва ғ.*

ЧУМОҚ *т.* چماق//چوماق гурзи оҳанине, ки шаш пара дорад, шашпар.

ЧУМЧА چمچه қошуқ.

ЧУМЧУҚ چمچق *лаҳҷ.* гунҷишк: **аз чумчуқ тарсӣ, арзан накор** (*зарб.*).

ЧУН چون *пайвандак* 1.азбаски, бинобар ин ки, аз сабаби он ки. 2. вақте ки, ҳангоме ки, ҳамин ки. 3. агар, гар. 4. чӣ гуна, чӣ тавр, чӣ хел; **чуну чаро** а) баҳс, муноқиша; б) суол, пурсуҷӯ; **чуну чаро гуфтан** баҳс кардан, сабаб пурсидан; **бе чуну чаро** бе ҳеҷ гап, бешубҳа, ҳатман. 5. мисли, монанди, ҳамчун. 6. мувофиқи, аз рӯи.

ЧУНА چونه хамири ба андозаи як нон буридашуда, завола, гирдаи хамир.

ЧУНБА چنبه 1. чӯбдаст, калтак, таёқ. 2. чӯбе, ки занон дар вақти ҷомашӯӣ бо он либосро

мекӯбанд. 3. чӯбе, ки аз паси дар гузошта мешавад. 4. *маҷ.* одами ғафси дағал.

ЧУНБАК چنبک 1. оҳанрабо, санги оҳанрабо, миқнотис. 2. ҷастухез, ҷунбидан.

ЧУНГ I چنگ сухан ва гуфтор; *ниг.* **чунгидан**.

ЧУНГ II چنگ 1. киштии бузург. 2. ҷиҳози фаровон.

ЧУНГ III چنگ аз замин дона чидани мурғон.

ЧУНГ IV چنگ *ниг.* **чӯнг**.

ЧУНГУРАК چنگرک *лаҳҷ.* чангак, печалак; **чунгурак шудан** чангак шудан, печалак задан; **чунгурак шиштан** бо ду зону, нӯги ду пой нишастан.

ЧУНДАК چندک *лаҳҷ.* сархонаи чизе, нӯги кунгурадори чизе: **чундаки манора**.

ЧУНДАР چندر *мухаффафи* **чуғундар**; лаблабу.

ЧУНИН چنین ин тавр, ин гуна, ин хел, мисли ин, монанди ин.

ЧУНӢ چونی чигунагӣ, кайфият.

ЧУНКИ چونکه *пайвандак* зеро ки, азбаски, барои ин ки.

ЧУНОГ چناگ қафас, қафаси мокиён.

ЧУНОН چنان 1. он гуна, ҳамон тавр, он тавр. 2. ба дараҷае, он қадар, ба ҳадде. 3. тавре, ба тарзе. 4. пайваста, паёпай, бетанаффус, лоянқатъ; ◊ **чунону чунин** а) ону ин, фалону беҳмон, ину он; б) таҳқиру тазлил, дашноми қабеҳ.

ЧУНОНКИ چنانکه он гуна ки…, тавре ки…, монанди он ки…, мисли он ки…

ЧУНОНЧИ چنانچه он тавр ки…, он гуна ки…; масалан.

ЧУНОНЧУН چنانچون 1. чунонки, ҳамчунонки, ба монанди, мисли. 2. он гуна, он сон, ба тавре ки.

ЧУППИН چپّین *ниг.* **чаббин**.

ЧУРАК *т.* چرک навъи ноне, ки хоси мардуми Кавказ аст.

ЧУРБАК چربک 1. дурӯғи ростмонанд, дурӯғ. 2. иғво, суханчинӣ, дурӯягӣ; тӯҳмат, бӯҳтон.

ЧУРГАР چرگر 1. муфтӣ, фатводиҳанда. 2. пешнамоз, имом.

ЧУРРА I چرّه *тиб.* боди фатақ, дабба.

ЧУРРА II چرّه чолок, чаққон, тезгард.

ЧУРРАК چرّک *гуфт.* ҳуштак; **чуррак кашидан** сахт ҳуштак кашидан.

ЧУРТ چرت ғанаб, пинак, ҳолати байни хобу бедорӣ, нимхобӣ.

ЧУРУК چروک *лаҳҷ.* 1. фарсуда, ба даридан наздикшуда. 2. хаста, азҳолрафта.

ЧУРУҚҚОС چروقّاس *калимаи тақлиди овоз*, ки чириқ-чириқи парандагонро ифода мекунад.

ЧУСТ چست 1. чаққон, чобук, чолок; **чусту чолок** хеле чаққон, чусту чобук. 2. зуд, тез, басуръат.

ЧУСТАК چستک анбӯри хурди нӯгборики ҳамвор, ки бо он қисмҳои хеле резаро ҷо ба ҷо мекунанд.

ЧУСТӢ I چستی 1. чолокӣ, чобукӣ, чаққонӣ. 2. ҳушёрӣ.

ЧУСТӢ II چستی *мансуб ба* **Чуст**, ки мавзеест дар водии Фарғона: **тӯппии чустӣ**.

ЧУСТХЕЗ چستخیز ҷаҳанда, тезрафтор, чобукрав.

ЧУСУНЧА چسونچه *шакли тағйирёфтаи* чесунча, ки матои сафеди зардтоби абрешимӣ аст.

ЧУФТ چفت танг, часпон, зич.

ЧУХА چخه *ниг.* **чухо**.

ЧУХО چخا *кӯн.* як навъ либоси пашмини кӯтоҳи беостин; як навъ ҷомаи насрониён.

ЧӮБ چوب 1. тана, навда ва шохаи ғафси дарахт, ки баъд аз буридан барои сӯзишворӣ, бинокорӣ ва сохтани чизҳои дигар истифода мешавад. 2. чӯбдаста, кал-

так. 3. қуфл, ғалақаи дар, занҷиру зулфини дар. 4. калтак; адабчӯб; қамчин: **то набошад чӯби тар, фармон нагирад гову хар** (*зарб.*). 5. *маҷ.* хароб, хушк, лоғар: **хирс мулло мешавад аз зарби чӯб** *(зарб.)*; **чӯбу чахс** *гуфт.* ҳезуммайда, чӯбҳои майда-чуйдаи шикаста; **чӯб хӯрдан** бо чӯб зада шудан, шатта хӯрдан; **ба сари** *касе* **чӯб шикастан** ҷазо додан, сахт азоб додан касеро; **гӯру чӯб кардан** дафн кардан мурдаро; **чӯби тар ба** *касе* **фурӯхтан** *касеро* фиреб додан; **чӯби нармро кирм мехӯрад** ба одами нарму бурдбор озор бештар мерасад; **чӯб пеши** *касе* **гузоштан** ба касе монеае сохтан; **чӯби сӯрохи занбур** иғвогар, шӯрангез; **чӯби Мӯсо** *киноя аз* асои Мӯсо пайғамбар; **чӯби Худо садо надорад, ҳар ки хӯрад, даво надорад** (*зарб.*).

ЧӮБА چوبه 1. тири тахтаи ош, ки бо вай хамирро тунук мекунанд. 2. чӯби чизҳои дигар, ки он чизҳо ба он чӯб шинонда ё баста мешавад: **чӯбаи байрақ, чӯбаи дор**.

ЧӮБАК چوبک *гуфт.* чӯбчае, ки бо он нақора менавозанд.

ЧӮБАКЗАН چوبکزن 1. посдори шабгард, ки шақиллоқ зада посбонӣ мекунад. 2. *маҷ.* ғайбаткунанда, паҳнкунандаи овозаҳои росту дурӯғ.

ЧӮББАНДӢ چوببندی 1. девора ё монеаи аз чӯб сохташуда. 2. қисми бо чӯб мустаҳкам кардашудаи кӯпрук, хона ва монанди инҳо. 3. пояҳои чӯбин ё оҳании болои ҳам бастa-шуда, ки барои сохтан ё таъмири иморат муваққатан шинонда мешавад.

ЧӮББОЗ چوبباز он ки болои пои чӯбин бозӣ мекунаду мерақсад.

ЧӮББОЗӢ چوببازی ба бадан пои чӯбин баста, бозӣ кардани бозингар.

ЧӮББУР چوببر он ки чӯб мебурад.

ЧӮББУРӢ چوببری амали чӯббур, буридани чӯб: **корхонаи чӯббурӣ**.

ЧӮБГАЗ چوبگز *кҳн.* чӯби андоза барои чен кардани дарозӣ ва масофа.

ЧӮБГАРӢ چوبگری коркард ва истеҳсоли чӯб: **саноати чӯбгарӣ**.

ЧӮБДАСТ چوبدست асо, таёқ; калтак.

ЧӮБДАСТА چوبدسته 1. *ниг.* **чӯбдаст**. 2. дастаи чӯбини ягон олат.

ЧӮБДОР چوبدار *ниг.* **калтакдор**.

ЧӮБЗАН چوبزن он ки чӯб мезанад, ҷазо-диҳанда бо чӯб.

ЧӮБЗАНӢ چوبزنی задан (ҷазо додан) бо чӯб.

ЧӮБИН چوبین он чи аз чӯб бошад, ҳар чизи аз чӯб сохташуда: **кати чӯбин, сандуқи чӯбин, мехчаи чӯбин; пои чӯбин** пои сунъӣ; **аспи чӯбин** *маҷ.* тобут.

ЧӮБКАДУ چوبکدو навъи каду, ки пӯсти ғафси сахт дорад ва онро ба сифати зарф барои андохтани об ва чизҳои моеъ исти-фода мекунанд.

ЧӮБКАШ چوبکش мошине, ки барои инти-қоли чӯб таъйин гардидааст.

ЧӮБКАШӢ چوبکشی интиқоли чӯб ва масо-леҳи чӯбӣ.

ЧӮБКОР چوبکار он ки аз чӯб ҳар гуна лаво-зимот месозад.

ЧӮБКОРӢ چوبکاری 1. аз чӯб сохташуда, сохт-моне, ки дар он чӯб истифода шудааст. 2. дуредгарӣ, аз чӯб чизе сохтани дуредгар. 3. задан бо чӯб; задан бо калтак; **чӯб кардан** бо чӯб ё калтак лат кардан. 4. *маҷ.* суст, холӣ, беасос: **айбномаи тагаш чӯбкорӣ**.

ЧӮБМОНАНД چوبمانند шабеҳи чӯб, чизе, ки ба чӯб монандӣ дорад.

ЧӮБПОРА چوبپاره пораи аз чӯб кандашуда, тароша, параха.

ЧӮБРОСТ چوبراست *кит., бот.* извичи печон, гиёҳи часпандаву печон, ки дар иқлими ҷануб парвариш меёбад, лиана.

ЧӮБРОҲА چوبراهه мавзеъ ва роҳе, ки бо он чӯбҳои буридашударо ба минтақаи инти-қолпазир мерасонанд.

ЧӮБСО(Й) (چوبسا(ی асбоби оҳанин барои

соидан ва суфта кардани чӯб; сӯҳони чӯб.

ЧӮБТАРОШ چوبتراش *гуфт.* дуредгар.

ЧӮБТАРОШӢ چوبتراشی *гуфт.* дуредгарӣ.

ЧӮБТОРА چوبتاره *лаҳҷ.* 1. шипанги бо ходачаҳо ё чӯб пӯшидашуда. 2. қисми хона аз шифт то бом, чортоқ; чердак.

ЧӮБХӮРАК چوبخورک *зоол.* 1. ҳашаротест, ки чӯбро хӯрда сурох-сӯрох мекунад, мӯрёна. 2. ҷонварест, ки қисмҳои чӯбии киштӣ ва бандарро хӯрда нобуд мекунад, мӯрёна, чӯбхора; **мӯрёна ҳама чизи хонаро хӯрад, ҷуз ғами соҳиби хона** (*зарб.*).

ЧӮБХӮРДА چوبخورده бо чӯб задашуда, калтакхӯрда.

ЧӮБЧА چوبچه *шакли тсгири* **чӯб**; чӯби хурд.

ЧӮБЧАК چوبچک чӯбҳои хурду резу шикаста барои сӯзондан.

ЧӮБШАВӢ چوبشوی раванди мубаддал гаштан ба чӯб.

ЧӮБШИНОС چوبشناس он ки дар шинохтани анвои чӯб мутахассис аст, шиносандаи чӯб.

ЧӮБШИНОСӢ چوبشناسی илм дар бораи чӯб ва анвои он.

ЧӮЗА چوزه *кит., ниг.* **чӯҷа**.

ЧӮК(К)А چوکه *гуфт.* ҳолати ба зону истодан; **чӯкка задан** ба зону истодан; **чӯкка зада нишастан** ба зону нишастан.

ЧӮКИДА چوکیده ба таг нишаста, фурӯрафта: **чашмони чӯкида**.

ЧӮКИДАН چوکیدن 1. фурӯ рафтан. 2. *маҷ.* хамидан, паст шудан.

ЧӮК(К)ОНДАН چوکاندن ба зону шинондан.

ЧӮЛ چول дашт, биёбон, саҳрои беоб.

ЧӮЛ II *ниг.* **чук** I.

ЧӮЛИСТОН چولستان биёбони васеъ, дашти холӣ ва беодаму беоб.

ЧӮЛӢ چولی *мансуб ба* **чӯл**; биёбонӣ.

ЧӮЛМАРГ چولمرگ *гуфт.* 1. фавтида дар чӯл. 2. *маҷ.* сарсон, саргардон.

ЧӮЛОҚ *т.* چولاق *гуфт.* 1. он ки мелангад, ланг. 2. маъюб (*мас., дасташ аз кор баромада*).

ЧӮЛПӢ چولپی *ниг.* **чавлӣ**.

ЧӮНГ چنگ *гуфт.* 1. дароз, қадбаланд. 2. дағал, ноҳамвор, номавзун.

ЧӮПОН چوپان нигаҳбон ва чаронандаи рамаи гӯсфанд ва буз, шубон, рамабон, подабон.

ЧӮПОНБАЧА چوپانبچه бачае, ки шубонӣ мекунад, рамабони ҷавон.

ЧӮПОНӢ چوپانی 1. кори чӯпон, рамабонӣ, даҳмардагӣ; **чӯпонӣ кардан** чӯпон шуда кор кардан, бо касби чӯпонӣ машғул будан. 2. *мансуб ба* **чӯпон**; мутааллиқ ба чӯпон: **калтаки (чӯбдастаи) чӯпонӣ, найи чӯпонӣ, саги чӯпонӣ**.

ЧӮПОНПИСАР چوپانپسر писарбачае, ки чӯпон бошад, чӯпони ҷавон.

ЧӮПЧИЛЛА چوپچلّه *боф.* чиллаи торҳои барои бофтан тайёршуда.

ЧӮРИГӢ چوریگی чӯрӣ будан, канизӣ.

ЧӮРӢ چوری ғуломзан, канизак.

ЧӮРТАКИГӮЙ چورتکی‌گوی *гуфт.* он ки беибо, лучу пӯстканда гап мезанад.

ЧӮТ چوت 1. асбоби чоркунҷаи симу мӯхрадор барои ҳисобу китоб. 2. **шакли дигаргуншудаи калимаи русии «счет»**; **чӯт задан** *а*)ҳисоб кардан; *б*) *лаҳҷ., маҷ.* нақшаи кореро ба худ кашидан.

ЧӮТАЛ چوتل пуле, ки дар сари қимор аз бурд ва касони берун аз бозӣ медиҳанд; **чӯтал гирифтан** аз бурди қимор ҳисса гирифтан (бидуни иштирок дар бозӣ).

ЧӮТАЛГИР چوتلگیر он ки чӯтал мегирад.

ЧӮТАЛПУЛӢ چوتلپولی пули чӯтал.

ЧӮТЗАН چوتزن он ки бо чӯт амал иҷро мекунад.

ЧӮТКА *р.* چوتکه олати аз мӯй ё қил басташуда, ки барои тоза кардани либос ё

чизи дигар ва барои молидани ранг *ва г.* истифода мешавад, ки он шакли дигаргуншудаи калимаи русии «щетка» мебошад: **чӯтка задан, бо чӯтка тоза кардан, бо чӯтка молидан**.

ЧӮТУР چوتور *лаҳҷ., гуфт.* оне, ки рӯяш доғи нағзак дорад, он ки бар рӯяш доғҳои нағзак боқӣ мондааст: **одами чӯтур, рӯи чӯтур**.

ЧӮТУРӢ چوتوری чӯтур будан.

ЧӮҶА چوجه бачаи мурғ, мурғбача, дурусташ ҷӯҷа; **чӯҷа баровардан** аз тухми хобондашуда чӯҷа баровардан; **чӯҷа хобонидан** зери мурғи курк барои чӯҷа баровардан тухмҳоро гузоштан: **чӯҷаро дар тирамоҳ мешуморанд** (*маҷ.*).

ЧӮҶАБАРОРАК چوجه‌برارک *ниг.* **ҷӯҷабарорак**.

ЧӮҶАБАРОРӢ چوجه‌براری *ниг.* **ҷӯҷабарорӣ**.

ЧӮҶАХУРӮС چوجه‌خروس хурӯсчӯҷа, хурӯси ҷавон.

ЧӮЯН چوین 1. гудохтаи маъдании оҳан омехта бо углерод, ки аз пӯлод нозук буда, дар саноат ашёи муҳим ҳисоб меёбад: **чӯян гудохтан, чӯян рехтан**. 2. *ниг.* **чӯян**.

ЧӮЯНГУДОЗ چوین‌گداز он ки чӯян мегудозад.

ЧӮЯНГУДОЗӢ چوین‌گدازی гудохтани чӯян, об кардани чӯян.

ЧӮЯНИН چوینین он чи аз чӯян аст: *ниг.* **чӯянӣ**.

ЧӮЯНӢ چوینی *мансуб ба* **чӯян**; аз чӯян сохташуда: **деги чӯянӣ, офтобаи чӯянӣ, бухории чӯянӣ**.

ЧӮЯНПОРА چوین‌پاره пораи чӯян, резаи чӯян.

ЧӮЯНРЕЗ چوین‌ریز он ки чӯянро об карда ба қолаб мерезад, рехтагар.

ЧӮЯНРЕЗА چوین‌ریزه заррaҳо ва пораҳои хурди чӯян.

ЧӮЯНРЕЗӢ چوین‌ریزی 1. об кардани чӯян. 2. ба қолаб рехтани олоти чӯянӣ.

Ҷ

Ҷ *ҳарфи сиюми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ ҳарфи* чим (ج); *дар ҳисоби абҷад ба адади 3 баробар аст.*

ҶАБАЛ *а.* جبل кӯҳ; **ҷабали росих** кӯҳи устувор, кӯҳи побарҷо.

ҶАБАЛӢ جبلی *мансуб ба* **ҷабал**; кӯҳистонӣ, кӯҳӣ.

ҶАБ(Б)АНДА جبنده хосияти он чизе, ки чизи моеъро ба худ кашида мегирад.

ҶАБАРИЯ *а.* جبریه *д.* фирқае (мазҳабе) аз ислом, ки ба эътиқоди пайравони ин фирқа тамоми корҳои инсон бе ихтиёр ва иродаи ӯ ба хости Худо рӯй медиҳад.

ҶАБАРӢ//ҶАБРӢ جبری *мансуб ба* **ҷабария**.

ҶАБАРУТ *а.* جبروت *кит.* қудрат, азамат, бузургӣ.

ҶАББА جبّه *ниг.* **ҷубба**.

ҶАББИДАН جبّیدن *ниг.* **ҷабидан**.

ҶАББОР *а.* جبّار 1. соҳиби тавоноӣ, соҳиби қудрат (*сифати Худо*); **ҷонро ба ҷаббор супоридан** *киноя аз* мурдан. 2. ҷабркунанда, зулмкунанда, золим.

ҶАББОРӢ جبّاری 1. соҳибиқтидорӣ, тавоноӣ. 2. зулму ҷабркунандагӣ; зӯроварӣ.

ҶАБҒАТ//ҶАБҒУТ جبغت//جبغوت латта, пахта, пашм *ва г.*, ки ба даруни кӯрпа, болишт ва монанди он меандозанд.

ҶАБДУҚ جبدق *гуфт.* олати зинат, бештар барои асп: **ҷабдуқи нуқракӯб**; **ҷабдуқи сафарро муҳайё кардан** тайёрии сафарро дидан.

ҶАБИДАН جبیدن ба худ кашида гирифтан (обро, намиро), макида гирифтан.

ҶАБИН *а.* جبین пешонӣ, ҷабҳа, носия; **ҷабин пурчин кардан** бадқаҳр шудан, хафа шудан; **аз ҷабин чин кушодан** чеҳра кушода кардан, аз қаҳр фуромадан; **араќи ҷабин рехтан** бисёр меҳнат кардан, арақ рехта кор кардан; **бо араќи ҷабин ёфтан** бо меҳнати бисёр ба даст овардан (чизеро).

ҶАБИНГИРИФТА جبین گرفته туршрӯй, қаҳрӣ, бадқавоқ; ғамгин.

ҶАБИРА I جبیره чӯбҳое, ки бар устухони шикаста мебананд; **ҷабира шудан** ҷамъ шудан, гирд омадан.

ҶАБИРА II *а.* جبیره *кит., д.* вузӯ ё ғусл, ки дар он агар ҷое аз аъзои бадан ҷароҳат ё захме дошта бошад, бе расонидани об ба ҷои ин захм ғусл ё таҳорат кардан мумкин аст (бо кашидани масҳ).

ҶАБ(Б)ИШ جبش *ниг.* **ҷабидан**.

ҶАБОБИРА *а.* جبابره 1. *ҷ.* **ҷаббор**. 2. тоғиён, гарданкашон, исёнгарон. 3. нерумандон, қавиён, зӯрмандон, бақувватон.

ҶАБОН *а.* جبان тарсу, тарсончак, буздил.

ҶАБОНАТ *а.* جبانت тарсончакӣ, буздилӣ; тарс.

ҶАБР I *а.* جبر 1. касеро бо зӯр ба коре водор кардан. 2. зулм, ситам, зӯрӣ, ҷавр; **ҷабру зулм** зулму ситам; **ҷабр дидан** ситам кашидан, зулм дидан; **ҷабр кардан** зулму ситам кардан; **ҷабр шудан дар ҳаққи** *касе* беадолатӣ нисбат ба касе, зӯр афтодан ба касе; **ба ҷони худ ҷабр кардан** ба худ ситам кардан, худро ба азоб мононадан.

ҶАБР II *а.* جبر 1. *кит.* устухонбандӣ кардан. 2. *кит.* дуруст кардан, ба ҳоли аввала овардан.

ҶАБР III *а.* جبر илми ҷабр, алҷабр, алгебра.

ҶАБРАИЛ *а.* جبرئيل *д.* номи яке аз фариштагон, ки оварандаи ваҳйи илоҳӣ ба пайғамбарон аст.

ҶАБРАН *а.* جبراً бо зӯрӣ, бо зулму ситам зӯран маҷбуран.

ҶАБРДИДА جبرديده *сифати феълии замони гузашта аз* **ҷабр дидан;** 1. зарардида, ранҷдида. 2. ситамкаш, мазлум, ситамдида.

ҶАБРИЯ *а.* جبريه **:қувваи ҷабрия** қувваи маҷбуркунандаи ҳокима.

ҶАБРӢ جبرى *ниг.* **ҷабарӣ**.

ҶАБРКУНАНДА جبركننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷабр кардан**. 2. ситамкунанда, золим, ҷобир.

ҶАБРПЕША جبرپيشه золим, ҷафокор, ситамгар.

ҶАБРРАСИДА جبررسيده *ниг.* **ҷабрдида**.

ҶАБУН جبون *кҳн.* тарсончак.

ҶАБҲА I *а.* جبهه пешонӣ, ҷабин; **ҷабҳаи пурчин** пешонаи чиндор.

ҶАБҲА II *а.* جبهه 1. хати пеши ҷанг; майдони пеши ҳарбу зарб; **ҷабҳаи меҳнат (кор)** саҳни меҳнат. 2. соҳа, арса.

ҶАБҲАСОӢ جبهه‌سايى *кит.* пешонӣ ба замин мондан, саҷда кардан, изҳори итоат (ибодат).

ҶАВ I جو ғаллае, ки бештар ба чорпоён медиҳанд ва аз ордаш нон ҳам мепазанд: **орди ҷав; ҷави баҳорӣ** ҷаве, ки баҳор кишт мешавад; **ҷави тирамоҳӣ** ҷаве, ки дар тирамоҳ кишт мегардад; **ҷаве, як ҷав** каме, андаке, ба қадри як ҷав; **аз охури баланд ҷав хӯрдан** бо имтиёз зиндагӣ кардан, ба зиндагии имтиёзнок одат кардан; **як ҷав наарзидан** ҳеҷ арзиш надоштан; **ҳисоб ҷав-ҷав, бахшиш лаг-лаг** (*зарб.*) ҳисоби аниқ дар ҷои худ, бахшиш ҳам ба ҷои худ; **ҷав-ҷав** *маҷ.* кам-кам.

ҶАВ II **//ҶАВВ** *а.* جو *кит.* қабати ҳаво, ки Заминро иҳота кардааст, фазо, атмосфера; **ҷавви ҳаво** байни замину осмон.

ҶАВБЕД جوبيد як навъ беди ҷӯбаш сахт: **асои ҷавбед**, **ҷӯбдасти ҷавбед**.

ҶАВБЕДӢ جوبيدى аз ҷӯби ҷавбед сохташуда: **асои ҷавбедӣ**.

ҶАВВОЛ *а.* جوّال 1. ҷавлонкунанда. 2. *маҷ.* ҷаҳанда.

ҶАВВОЛА *а.* جوّاله *кит.* ҷаҳанда; гирдгарданда; машъали фурӯзони даврзананда, ки мисли доираи оташ менамояд.

ҶАВГИР جوگير *лаҳҷ.* иллати пои асп, ки дар натиҷаи тасфи аспро хунук накарда бо ҷав сер кардани он пайдо мешавад.

ҶАВДАРАВ جودرو вақти расидани ҷав ва дарави он, замони дарави ҷав.

ҶАВДАРАВӢ جودروى *ниг.* **ҷавдарав**.

ҶАВДАТ *а.* جودت некӣ, хубӣ, некӯӣ; фазилат, бартарӣ, сифатнокӣ.

ҶАВДОН جودان *кит.* доғ ва лаккаи сиёҳранг дар дандони асп ва дигар чорпоён, ки аз рӯи он синну соли онҳоро муайян мекунанд.

ҶАВДОНА جودانه 1. *кит., бот.* навъи бед, ки аз ҷӯби он дастаи белу каланд месозанд. 2. як навъ бофт дар бофандагӣ, ки монанди донаи ҷав аст. 3. *кит.* навъи кофури муаттар ва марғуб.

ҶАВДОР جودار 1. гандуми сиёҳранги борик, ки дар байни гандумпоя мерӯяд. 2. навъе аз ғаллаи ҷавмонанд, ки ба чорпоён медиҳанд ва аз ордаш нон низ мепазанд.

ҶАВЗ جوز 1. *кит., муарраби* **гавз**; чормағз; **ҷавзи бӯё** ҷавзи мускат; **ҷавзи ҳиндӣ** норгил, чормағзи ҳиндӣ. 2. навъе аз ангури сафеди ба зардӣ моили хеле ширин: **ангури ҷавз**.

ҶАВЗАК جوزک хекиртак, қуртак.

ҶАВЗБУН جوزبن дарахти чормағз.

ҶАВЗИНА جوزينه ҳалвои чормағздор.

ҶАВЗӢ جوزى *мансуб ба* **ҷавз**; ба ранги чормағз, чормағзӣ.

ҶАВЗО *а.* جوزا *нуҷ.* 1. номи бурҷи сеюм аз дувоздаҳ бурҷи фалак, Дупайкар. 2. яке аз моҳҳои шамсӣ (23 май–24 июн), ки мавсими дарави ҷаву гандум аст.

ҶАВЗОР جوزار ҷое, ки ҷав коштаанд, майдони кишти ҷав.

ҶАВИН جوین *мансуб ба* **ҷав**; аз ҷав пухташуда: **нони ҷавин**.

ҶАВӢ جوی *ниг.* **ҷавин**.

ҶАВКӮБ جوکوب кӯфташуда, майдашуда, резашуда, ҷави кӯфта, ҷави кӯбидашуда.

ҶАВҚ *а.* جوق *кит.* гурӯҳ, тӯда, дастае аз мардум; села.

ҶАВЛАҚ جولق *муарраби* **ҷавлах**.

ҶАВЛАҚӢ جولقی *муарраби* **ҷавлахӣ**.

ҶАВЛАХ جولخ *кит.* матои пашмин, ки аз он хӯрҷину ҷувол медӯзанд.

ҶАВЛАХӢ جولخی *кит.* ҷавлахпӯш, пашмина - пӯш, қаландари жандапӯш.

ҶАВЛОН *а.* جولان 1. ҳаракатҳои пай дар пай, ҷунбиши пай дар пай, тоб хӯрда ҳаракат кардан. 2. давидан, тохтан, тез ҳаракат кардан; **мардро майдон нишон медиҳад, харро ҷавлон** (*мақ.*). 3. ҳаракати тез, хез кардан. 4. рафтори хиромон; **ҷавлон рафтан** хиромон рафтан; **ҷавлон додан** ба ҳар тараф ҳаракат додан, гирд гардондан; **ҷавлон задан** а) тоб хӯрда ҳаракат кардан, хез кардан; б) гирд гаштан, давр задан; в) давидан, тохтан, ҳуҷум кардан; **ҷавлон кардан (намудан)** а) ҳаракатҳои сахт ва тез кардан; б) тоб хӯрда давидан, гирд гашта ҳаракат кардан; в) сахт давидан, ҳуҷум кардан; **ба ҷавлон даромадан (омадан)** тез ҳаракат кардан, тез ва пайи ҳам ҷунбидан.

ҶАВЛОНГАР جولانگر ҷавлонкунанда, ҳаракаткунанда.

ҶАВЛОНГАҲ//ҶАВЛОНГОҲ جولانگه//جولانگاه ҷои ҷавлон кардан, ҷои ҳаракат, майдони ҳаракат ва давидан.

ҶАВЛОНШИТОБ جولانشتاب *кит.* зудсайр, тезҳаракат.

ҶАВМАСТ جومست бо ҷав парваришёфта, ҷав хӯрда қувватгирифта, масти ҷав: **аспи ҷавмаст**, **хари ҷавмаст**.

ҶАВОБ *а.* جواب 1. сухан ё гапе, ки дар посухи (*ё* ба ивази) пурсише гуфта мешавад, посух; **суолу ҷавоб** пурсишу посух: **ҷавоби хаттӣ, ҷавоби шифоҳӣ**. 2. пайравӣ, назира (ба ягон шеър, ғазал *ва г.*); **ҷавоб гуфтан** а) посух додан ба пурсиши касе; б) назира навиштан ба шеъри касе. 3. муқобилат ба кор ё ба сухан; **ба ҷавоби**..., **дар ҷавоби**... дар ивази, дар посухи, дар муқобили... 4. *маҷ.* ҳисоб, ҳисобот (барои амали худ, барои кирдору рафтори худ): **ҷавоби кирдори худ, ҷавоби рафтори худ**; **ҷавоб гардондан** а) ҷавоб додан; б) ҳамроҳ шудан, пайравӣ кардан, дастгирӣ кардан кори касеро; в) муқобилат кардан; **аз ҷавоб оҷиз омадан** гапи ҷавобӣ ёфта натавонистан; **ба салом ҷавоб додан**, **ҷавоби саломро гардонидан** алайк гуфтан; **ба талаб(от) ҷавоб додан** мувофиқи талаб(от) будан, талаб(от)ро қонеъ кунондан; **ҷавоб ёфта натавонистан** гап ёфта натавонистан, ба пурсиши касе посух дода натавонистан; **бе ҷавоб мондан** ҷавоб надодан, иҷро накардан; **ҷавоби** *касеро* **дода натавонистан** а) ба пурсиши касе посух дода натавонистан; б) қудрати муқобилати касе (чизе)-ро надоштан; **гап пурсу ҷавоб шунав** дар мавриде гуфта мешавад, ки тараф дар посухи савол сухани ғайриқаноатбахш, лофи беҳуда гуфта бошад. 5. рухсат, иҷозат, озод кардан (аз коре); **ҷавоб гирифтан** рухсат гирифтан, иҷозат гирифтан (барои озод шудан, барои аз кор рафтан); **ҷавоб додан** а) ба суоли касе посух додан; б) касеро аз кор, озод кардан, ба касе барои рафтан рухсат додан; в) муқобилат кардан; г) ҳисобот додан (дар бораи кирдор, рафтор, кор ва амали худ), масъул шудан; **ҷавоб шудан** озод шудан, иҷозати рафтан гирифтан. 6. *маҷ.* ҷонибдорӣ, пайравӣ, дастгирӣ; **дар ҷавоби кори пешқадамон, дар ҷавоби даъвати сарвари давлат**.

ҶАВОБАН *а.* جواباً ба ҷавоб, дар ҷавоб: **ҷавобан** *чизе* **гуфтан**.

ҶАВОБГАР جوابگر 1. масъул, мутасаддӣ ва масъули коре. 2. ӯҳдадор. 3. гунаҳгор, айбдор, ҷавобдиҳанда (дар мурофиа); **ҷавобгар будан** масъул будан, гунаҳгор будан; **ҷавобгар кардан** масъул гардонидан, ӯҳдадор кардан,

гунаҳгор кардан; **ҷавобгар шудан** масъул шудан, гунаҳгор шудан.

ҶАВОБГАРӢ جوابگری 1. масъул будан, масъулият, ҷавобгар будан. 2. гунаҳгорӣ, айбдорӣ; **ҷавобгариро ба гардан гирифтан** масъулиятро ба зимма гирифтан; **ҷавобгарӣ доштан** масъулиятнок будан, масъулият доштан (кор, вазифа); **ба ҷавобгарӣ кашидан** гунаҳгор кардан, масъул гардонидан (касеро барои коре): **ҷавобгарии маъмурӣ**, **ҷавобгарии моддӣ**.

ҶАВОБГӮ(Й) (جوابگو(ی 1. мувофиқи чизе (талаботе) будан: **ба талабот ҷавобгӯй будан**. 2. *ниг.* **ҷавобгар** 1.

ҶАВОБГӮӢ جوابگویی ҷавоб гуфтан, ҷавоб додан.

ҶАВОБДИҲАНДА جوابدهنده 1. он ки ба пурсише ҷавоб медиҳад. 2. ҷавобгар.

ҶАВОБИЯ *а.* جوابیه ҷавоб, посух, ки ба тарзи хаттӣ навишта шуда бошад.

ҶАВОБӢ جوابی 1. дар ҷавоби чизе гуфташуда: **мактуби ҷавобӣ**, **ғазали ҷавобӣ**. 2. дар ҷавоби (муқобили, баробари) чизе коре кардан: **ҳуҷуми ҷавобӣ**, **ҳамлаи ҷавобӣ**, **ташрифи ҷавобӣ, зарбаи ҷавобӣ**.

ҶАВОД I *а.* جواد *кит.* асп, аспи хушзот, аспи тездав, аспи даванди зотӣ.

ҶАВОД II *а.* جواد *кит.* сахӣ, саховатманд, ҷавонмард.

ҶАВОЗ *а.* جواز 1. иҷозат, рухсат, изн. 2. иҷозатнома, коғаз барои озодона сафар кардан, гузарнома. 3. раҳоӣ, рухсати раҳоӣ.

ҶАВОЗНОМА جوازنامه *ниг.* **ҷавоз** 2.

ҶАВОМЕЪ *а.* جوامع *ҷ.* **ҷомеа**.

ҶАВОН//ҶУВОН جوان 1. одам, ҳайвон ва ё дарахт, ки ба ҳадди миёнаи умри табиии худ ҳанӯз нарасида бошад, барно; *муқоб.* **пир**. 2. нав, навбунёд: **шаҳри ҷавон**; **насли ҷавон** насли наврас; **пиру ҷавон**, **ҷавону пир** ҳама, ҷумла; **ҷавон мондан** ҳамеша ҷавон мондан; **аз нав ҷавон гаштан (шудан)** тару тоза шудан, намуди тоза гирифтан, ҷавонии нав пайдо кардан; **ба ҷони ҷавонат зарар нарасад (ҷабр нашавад)** умри ҷавонат бадиро набинад *(чун дуо гуфта мешавад)*.

ҶАВОНА جوانه 1. гови ҷавони нар, гӯсолаи нар, навбас. 2. муғҷа, муғҷаи дарахт.

ҶАВОНАК جوانک *шакли навозишии* **ҷавон**.

ҶАВОНАКАК جوانکک *шакли тасғири* **ҷавон**.

ҶАВОНБАХТ جوانبخت хушбахт, некбахт, навбахт.

ҶАВОНБУХОРИЁН جوانبخاریان *таър.* созмони инқилобӣ дар Бухорои амирии охири асри XIX ва ибтидои асри XX.

ҶАВОНБУХОРӢ جوانبخاری *таър.* узви созмони ҷавонбухориён.

ҶАВОНВОР جوانوار ҷавонмонанд, мисли ҷавон: **ҷавонвор кор кардан**.

ҶАВОНГАШТА جوانگشته *сифати феълии замони гузашта аз* **ҷавон гаштан;** ба ҳолати ҷавонӣ баргашта (расида): **кишвари кӯҳансоли ҷавонгашта, пири ҷавонгашта, шаҳри қадимаи ҷавонгашта**.

ҶАВОНДИЛ جواندل дилаш ҷавон, бардам: **пири ҷавондил**.

ҶАВОНДУХТАР جواندختر духтари наврасида, духтари ҷавон.

ҶАВОНЗАН جوانزن зани ҷавон.

ҶАВОНИБ *а.* جوانب *ҷ.* **ҷониб**.

ҶАВОНИМАРГ جوانیمرگ *ниг.* **ҷавонмарг**.

ҶАВОНӢ جوانی барноӣ, шабоб; айёми ҷавон будани одам ва ҳар чизи дигар; *муқоб.* **пирӣ: айёми ҷавонӣ**, **замони ҷавонӣ**, **солҳои ҷавонӣ**, **муҳаббати ҷавонӣ**, **зӯри ҷавонӣ**; **ҷавонӣ доштан** ҷавон будан.

ҶАВОНМАРГ جوانمرگ 1. он ки дар ҷавонӣ мурдааст; **ҷавонмарг кардан** дар ҷавониаш нобуд кардан; **ҷавонмарг шудан** дар ҷавонӣ мурдан. 2. *калимаи дашном, ки дар вақти изҳори норизоӣ аз касе гӯянд*.

ҶАВОНМАРГӢ جوانمرگی дар ҷавонӣ вафот кардан.

ҶАВОНМАРД جوانمرد 1. марди ҷавон, одами ҷавон. 2. ҳимматбаланд, олиҳиммат, бомурувват, сахӣ.

ҶАВОНМАРДӢ جوانمردی 1. мардонагӣ, диловарӣ, далерӣ. 2. ҳимматбаландӣ, олиҳимматӣ, саховат, футувват.

ҶАВОНМАРДОНА جوانمردانه 1. мардона, ба тарзи ҷавонмард, қаҳрамонона. 2. ҳимматбаландона, саховатмандона, меҳрубонона: **рафтори ҷавонмардона, ҳиммати ҷавонмардона**.

ҶАВОННАМО جوان نما он ки синнаш аз ҷавонӣ гузашта, аммо зоҳиран ё ба рафтор ба ҷавон монанд аст: **чеҳраи ҷавоннамо**.

ҶАВОННАМОӢ جواننمایی амали он ки синнаш аз ҷавонӣ кайҳо гузашта, аммо онро зоҳир кардан намехоҳад ва ё зоҳиран ҷавон ба назар мерасад.

ҶАВОНОНА جوانانه 1. ҷавонвор(она); **зиндагии ҷавонона** мисли зиндагии ҷавонон. 2. ҷавонвор, дар ҳолати барноӣ ва ҷавонӣ.

ҶАВОНПАҲЛАВОН جوانپهلوان паҳлавони ҷавон, ҷавони қавӣ, пурзӯр.

ҶАВОНПИСАР جوانپسر писаре, ки ҷавон аст, писари ҷавон, наврас.

ҶАВОНРОЙ جوانرای *кит.* дорои ақли солим, солимақл.

ҶАВОНСОЛ جوانسال *ниг.* **ҷавон**.

ҶАВОНТАРОШ جوانتراش одами солхӯрдае, ки худро ҷавон нишон медиҳад.

ҶАВОНФИКР جوانفکر он ки нисбат ба сохти мавҷуда ба тарзи нав фикр мекунад, равшанфикр, навҷӯй.

ҶАВОР *а.* جوار *кит.* ҳамсоягӣ, наздикӣ; **то ҷавори**… то наздики…; **ба (дар) ҷавори**… ба (дар) наздикии…, ба (дар) ҳамсоягии…

ҶАВОРИМАККА جواریمکّه *ниг.* **ҷуворимакка**.

ҶАВОРИШ جوارش [*муарраби* **гувориш**] доруи мураккаби хушмаза ва тезҳазм.

ҶАВОСИС *а.* جواسیس *ҷ.* **ҷосус**.

ҶАВОҲИР *а.* جواهر *ҷ.* **ҷавҳар**; гавҳарҳо, марворидҳо, сангҳои қиматбаҳо.

ҶАВОҲИРДОР جواهردار дорои ҷавоҳир.

ҶАВОҲИРДОРУ جواهردارو навъи сурмае, ки ба чашм қувват мебахшад ва ба он ҷавоҳиротро ҳал мекунанд.

ҶАВОҲИРКОР جواهرکار бо ҷавоҳир ороста шуда: **ҷомаи ҷавоҳиркор**.

ҶАВОҲИРКОРӢ جواهرکاری бо ҷавоҳир оросташуда, ҷавоҳирдор, ҷавоҳирнишон: **дастпонаи ҷавоҳиркорӣ, тоҷи ҷавоҳиркорӣ**.

ҶАВОҲИРНИГОР جواهرنگار гавҳарнишонда, гавҳаркӯб, мурассаъ ба ҷавоҳир.

ҶАВОҲИРНИСОР جواهرنثار *кит.* ҷавоҳирпош; ◊ **килки ҷавоҳирнисор** қалам.

ҶАВОҲИРНИШОН جواهرنشان ҷавоҳир шинондашуда, ҷавоҳиркорӣ.

ҶАВОҲИРОЛОТ جواهرآلات *ниг.* **ҷавоҳирот**.

ҶАВОҲИРОТ *а.* جواهرات ҷавоҳир, сангҳои қиматбаҳо.

ҶАВОҲИРСОЗ جواهرساز он ки аз ҷавоҳирот ҳар чи месозад, заргар.

ҶАВОҲИРСОЗӢ جواهرسازی 1. шуғлу амали ҷавоҳирсоз, заргарӣ кардан. 2. маҳал ва макони ҷавоҳирсозӣ, дӯкони заргарӣ.

ҶАВОҲИРФУРӮШ جواهرفروش он ки ҷавоҳирот савдо мекунад, фурӯшандаи ҷавоҳирот.

ҶАВОҲИРФУРӮШӢ جواهرفروشی ҷавоҳир фурӯхтан, бо ҷавоҳир савдо кардан, хариду фурӯши ҷавоҳирот.

ҶАВОҲИРШИНОС جواهرشناس он ки ҷавоҳирро нағз мешиносад, шиносандаи сангҳои қиматбаҳо, гавҳаршинос.

ҶАВПАЗ جوپز *ниг.* **ҷавпазак**.

ҶАВПАЗАК جوپزک навъи мевае, ки дар ҷинси худ пештар мепазад; меваҳои пешпаз, меваҳои пешпазак.

ҶАВР *а.* جور зулм, ситам, ҷафо, озор, бедод; *муқоб.* **адл: ҷавру ҷафо**, **ҷавру зулм, ҷавру ситам**; **ҷавр дидан (кашидан)** зулму ситам дидан (кашидан); **ба худ ҷавр кардан** худро азоб додан, худро ба азоб монондан, сахтиеро ба зимма гирифтан.

ҶАВРПЕША جورپیشه золим, ситамгар.

ҶАВСАҚ *а.* جوسق *кит.* кӯшк, қаср.

ҶАВСАНГ جوسنگ санге, ки ҳамвазни як дона ҷав аст, чизе, ки ба вазн ва бузургӣ ба андозаи як дона ҷав аст.

ҶАВСАР جوسر гандуме, ки хӯшааш мисли хӯшаи ҷав сӯзандор мешавад, монанд ба ҷавдор.

ҶАВФ *а.* جوف ковокӣ, миёнхолигии даруни чизе.

ҶАВФУРӮШ جوفروش он ки ба хариду фурӯши ҷав машғул аст, фурӯшандаи ҷав; ◊ **гандумнамои ҷавфурӯш** ҳилагар, дағобоз.

ҶАВФУРӮШӢ جوفروشی 1. амали ҷавфурӯш; фурӯхтан ва харидани ҷав. 2. *маҷ.* ҳилагарию фиреб кардан.

ҶАВҲАР جوهر [*муарраби* **гавҳар**] 1. санги қиматбаҳо (алмос, марворид, ёқут *ва г.*). 2. *фалс.* асли ҳар чиз, асли ҳар чизе, ки вуҷуди мустақил дорад; *муқоб.* **араз**; асл. 3. моҳият: **ҷавҳари маънӣ**, **ҷавҳари сухан**. 4. *хим.* асид, кислота, шира, эссенсия: **ҷавҳари лиму, ҷавҳари сирко**. 5. обутоби силоҳи буранда (корд, шамшер *ва г.*).

ҶАВҲАРДОР I جوهردار обутобёфта; обдида: **шамшери ҷавҳардор**.

ҶАВҲАРДОР II جوهردار дорои асид, дорои шираи чизе.

ҶАВҲАРИЁТ جوهریات давоҳое, ки аз ҷавҳарҳои доругӣ тайёр карда мешаванд.

ҶАВҲАРӢ جوهری он ки ҷавоҳиротро мешиносад, ҷавҳаршинос, гавҳаршинос: **қадри зар заргар шиносад**, **қадри ҷавҳар ҷавҳарӣ** (*зарб.*).

ҶАВҲАРШИНОС جوهرشناس *ниг.* **ҷавҳарӣ.**

ҶАВШАН جوشن 1. *кӯҳ.* як навъ либоси ҷангии қадима, ки аз ҳалқаву порчаҳои оҳан сохта мешуд, зиреҳ; *ба тарзи истиора*: **ҷавшани дил, ҷавшани тан, ҷавшани ҷон**. 2. *зоол.* косахонаи сангпушт.

ҶАВШАНВАР جوشنور ҷавшандор, ҷавшанпӯш.

ҶАВШАНГУЗАР جوشن‌گذر *кит., ниг.* **ҷавшангузор.**

ҶАВШАНГУЗОР جوشن‌گذار *кит.* сӯроxкунандаи ҷавшан (*сифати* тир, найза *ва г.*).

ҶАВШАНПӮШ جوشن‌پوش он ки ҷавшан пӯшидааст, зиреҳпӯш.

ҶАВШАНХОЙ جوشن‌خای *кит.* ҷавшаншикан, ҷавшанфарсо.

ҶАВШАНШИКАН جوشن‌شکن *кит., ниг.* **ҷавшангузор**.

ҶАҒАЛЛИҚ *т.* جغلّق ду болиштчаи намадӣ, ки аз ду тараф ба зери зин гузошта мешавад.

ҶАҒБУТ جغبت//جغبوت *ниг.* **ҷабғат**.

ҶАҒИДАН جغیدن 1. саъю кӯшиш кардан. 2. дам задан; **ҷағидан наёристан** ёрои дам задан надоштан. 3. *гуфт.* кафидан, пора шудан, ҷағ ёфтан.

ҶАҒОЛА//ЧАҒОЛА جغاله//چغاله *кит.* дастае аз мурғон, гурӯҳе аз парандагон: **ҷағола-ҷағола** даста-даста, гурӯҳ-гурӯҳ.

ҶАҒОЗ جغاز болопӯши шутур монанди зин ё полон, ки вақти савор шудан ё бор кардан ба он мениҳанд, полони шутур; **ҷағоз пахш кардан** ҷағоз ниҳодан ба шутур.

ҶАҒҶАҒ جغجغ *бот.,*як навъ гиёҳ, ки аввали баҳор гул мекунад.

ҶАД(Д) *а.* جد 1. падари падар, бобо; **ҷадди аъло** бобокалон, падари бобо. 2. *ба шакли ҷамъ* **ҷаддон** гузаштагон.

ҶАДАЛ *а.* جدل 1. ҷанг, ҳарб, набард, ҷидол: **ҷангу ҷадал**. 2. баҳсу мунозира; муноқиша, харҳаша, кашмакаш, бигӯ–магӯ. 3. саъю кӯшиш, мубориза; **бо ҷадал** а) бо саъю

кӯшиш, бо ғайрат, бо ҳаракати зиёд; б) бо шитоб, бо суръат; **чаҳду чадал** саъю кӯшиш, кӯшишу талош: **чадал доштан** саъю кӯшиш доштан, мубориза кардан; **чадал кардан (намудан)** а) саъю кӯшиш кардан; б) мубориза бурдан. 4. *кит.* илмест, ки ба воситаи он усулу шароит ва чигунагии мунозира шинохта мешавад.

ҶАДАЛА *а.* جدله *гуфт.* шитоб, суръат, талотӯб, хурӯш.

ҶАДАЛӢ *а.* جدلی 1. *марбут ба* **чадал**. 2. баҳсу мунозиракунанда. 3. *фалс.* диалектик. 4. ҷангӣ.

ҶАДАР *а.* جدر 1. варам, омос. 2. *тиб.* ҷоғар, ғуррӣ.

ҶАДАРӢ *а.* جدری *кит., тиб.* як навъ бемории нағзак.

ҶАДВАЛ *а.* جدول 1. хати рост, раҳи хат дар китоб ё дафтар. 2. олате, ки ба воситаи он хати рост кашида мешавад. 3. намудор, нақша, рӯйхате, ки барои ҳисоби давомати кор, дарс, иҷрои кор ва бо тартиб нишон додани вақт ва хусусияти чизҳои дигар тартиб дода мешавад: **ҷадвали дарс**, **ҷадвали имтиҳонот**, **ҷадвали машғулият**, **ҷадвали кор, ҷадвали ҳаракати автобус**, **ҷадвали зарб** *риёз.* ҷадвали зарб задани рақамҳо; **ҷадвал кашидан** а) хат кашидан; б) ҷадвали кор, дарс, машғулият *ва г.*, тартиб додан.

ҶАДВАЛБАНДӢ جدولبندی 1. ҷадвал кашидан. 2. ба воситаи кашидани хатҳои уфуқӣ ва амудӣ тақсим кардани замин, сохтмон *ва г.* ба андозаҳои мушаххас. 3. гурӯҳбандӣ ва тақсими иттилооти муайян ба шакли ҷадвал.

ҶАДВАЛВОР جدولوار ҷадвалмонанд, рост, ба сони ҷадвал.

ҶАДВАЛДОР جدولدار хати рост кашида, ҷадвал кашидашуда (барои коре, машғулияте, ҳисобе *ва г.*).

ҶАДВАЛКАШ جدولکش 1. хаткаш, хати рост кашанда. 2. нақшакаш, тарҳсоз, лавҳнигор.

ҶАДВАЛКАШӢ جدولکشی амали мансуб ба ҷадвалкаш.

ҶАДВАЛСОЗӢ جدولسازی *ниг.* **ҷадвалбандӣ**.

ҶАДВОР جدوار *бот.* решаи дармана.

ҶАДД *а.* جدّ *ниг.* **ҷад(д)**.

ҶАДДА *а.* جدّه модаркалон, бибӣ.

ҶАДИД *а.* جدید 1. *кит.* нав, тоза. 2. *таър.* пайрави ҳаракати ҷадидӣ, тарафдори ҷадидия.

ҶАДИДАН *а.* جدیداً аз нав, такроран.

ҶАДИДИЯ *а.* جدیدیه *таър.* ҷараёни сиёсии байни табақаҳои буржуазияи маҳаллӣ ва зиёиёни Осиёи Марказӣ, ки шиораш ислоҳталабӣ буд.

ҶАДИДӢ جدیدی *ниг.* **ҷадидия**.

ҶАДИДКУШӢ جدیدکشی ҳаракат барои нест кардани ҷадидон дар аморати Бухоро дар солҳои 1918-1920.

ҶАДИДТАРОШ جدید تراش он ки даъвои ҷадидӣ мекунад, он ки худро ҷадид нишон медиҳад.

ҶАДИР *а.* جدیر шоён, сазовор, лоиқ.

ҶАДӢ *а.* جدی *нуҷ.* номи бурҷи даҳум аз бурҷҳои дувоздаҳгонаи фалакӣ, ки Офтоб 22 декабр то 21 январ ба он дохил мешавад, дар китобҳои нуҷуми қадим ин бурҷ ба шакли бузғола тасвир шудааст, Бузғола, Бузак.

ҶАДОВИЛ *а.* جداول *ҷ.* **ҷадвал**.

ҶАДР جدر *кит.* девор.

ҶАЗ *фр.* جز *мус.* оркестри махсуси мусиқӣ, ки аз асбобҳои нафасӣ, тордор ва баландовоз ташкил ёфтааст.

ҶАЗ(З) جز *ниг.* **ҷазза**.

ҶАЗАБА جذبه *гуфт.* хашм, ғазаб, қаҳр, тундӣ; тарсондан, дӯғу пӯписа.

ҶАЗАБАДОР جزبه‌دار 1. сахтгир, ҷиддӣ. 2. пурхашм, хашмгин; тарсовар.

ҶАЗАК جزک номи иллат ва марази мурғон аст, ки бар асари он аз бехи пар то ба устухони онҳо сӯрох мешавад.

ҶАЗАЪ *а.* جزع 1. бесабрӣ, бетоқатӣ, беқарорӣ;

нола ва зорӣ; **ҷазау фазаъ** гиряву зорӣ, оҳу шеван. 2. тарс, бим. 3. илтимос, тазарруъ, тавалло.

ҶАЗБ *а.* جذب 1. ба худ кашидан, кашиш; **қувваи ҷазби Замин**. 2. кашиш (*диққатро*), дилрабоӣ, ҷалб; **ҷазб кардан (намудан)** кашидан, ба худ ҷалб кардан.

ҶАЗБА *а.* جذبه кашиш, кашиши қалбӣ; **аҳли ҷазба** сӯфиён.

ҶАЗБКУНАНДА جذب‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷазб кардан**. 2. ҷалбкунанда (ба худ), кашанда; дилрабо.

ҶАЗЗА جزّه пораҳои хурд-хурди равғани дунба, ки баъди бирён кардан дар равған боқӣ мемонанд.

ҶАЗЗАГИН//ҶАЗЗАГӢ جزّه‌گین//جزگی ҷаззадор, омехта ба ҷазза; **нони ҷаззагин** ноне, ки дар таркибаш ҷазза – порчаҳои равғани дунба-бирёнро дорост.

ҶАЗЗАДОР جزّه‌دار *ниг.* **ҷаззагин**.

ҶАЗЗАС جزّس *калимаи тақлиди овоз,* ки садои бирён шудани чизе, дард ё сӯзиш кардани ягон узви баданро ифода мекунад: **ҷаззас задани гӯшт дар вақти бирён кардан, ҷаззас зада дард кардани даст ё ҷои дигари бадан**.

ҶАЗЗИН جزّین *ниг.* **ҷаззагин**.

ҶАЗЗИ جزّ *гуфт.* сӯзиш ё дарди ногаҳонӣ; **дилам ҷаззи карда монд**.

ҶАЗЗОБ *а.* جذّاب *кит.* ба худ кашанда, ҷазбкунанда.

ҶАЗЗОБИЯТ جذّابیت он ки ва он чи хусусияти ба худ ҷалб карданро дорад.

ҶАЗИЛ *а.* جزیل 1. бисёр, фаровон. 2. бузург. 3. маҳкам, устувор, дуруст.

ҶАЗИР جزیر 1. хушк (аз беобӣ), сӯхта, бирёншуда, хароб, валангор (замин). 2. *гуфт.* ифлос, чиркин; **ҷазир кардан** ифлос кардан.

ҶАЗИРА *а.* جزیره хушкӣ дар миёни об (*хоҳ хурд бошад хоҳ калон*), ки об аз ҳар сӯ онро иҳота кардааст.

ҶАЗИРАВӢ جزیروی *мансуб ба* **ҷазира**, воқеъ дар ҷазира.

ҶАЗИРАГӢ جزیرگی *ниг.* **ҷазиравӣ**.

ҶАЗИРАНИШИН جزیره‌نشین сокини ҷазира, аҳли ҷазира.

ҶАЗМ *а.* جزم қарори қатъӣ, қарори ҳатмӣ; қатъият, ҷиддият; **азми ҷазм** азми қатъӣ, қасди ҷиддӣ, хоҳиши қатъӣ; **ҷазм кардан** азми ҷиддӣ намудан, қатъиян қарор додан.

ҶАЗМАНД جزمند *гуфт., ниг.* **ҷазмманд**; **харидори ҷазманд** харидори бисёр толиб, харидори бисёр бораѓбат ва иштиёқманд.

ҶАЗМӢ جزمی қатъӣ, ҷиддӣ, устувор, ҳатмӣ: **ваъдаи ҷазмӣ**; **иродаи ҷазмӣ**.

ҶАЗММАНД جزم‌مند сахт азмкарда, он ки бо азм ва қатъият ба коре иқдом мекунад, иштиёқманд.

ҶАЗО *а.* جزا 1. мукофоти бадӣ, сазои кори бад ё гуноҳе; подош, музд; **ҷазои олӣ, ҷазои марг** ҳукми қатл; **рӯзи ҷазо** а) рӯзи азобу машаққат, рӯзи сазодиҳӣ, рӯзи ҳисобот барои кирдорҳои худ; б) *д.* рӯзи қиёмат, рӯзи маҳшар, рӯзи ҳисоби бандагон аз кардаи худ назди Худо; **ҷазо гирифтан** ба ҷазо расидан, ба ҷазо маҳкум шудан; **ҷазо дидан** ба ҷазо расидан барои кори кардаи худ; **ҷазо додан** сазо додан барои кору кирдори бад; **ҷазои** *касеро* **додан** барои кирдораш ба ҷазо расонидан; **ҷазои худро дидан** ба ҷазои кори бади кардаи худ расидан; **ҷазо кашидан** ҷазо дидан; **ба ҷазо гирифтор кардан** ба ҷазо расонидан; **ба ҷазои худ расидан** барои амали бад сазои худро дидан; **ба ҷазояш расондан** ба ҷазои муносибаш гирифтор кардан. 2. ҷаримаи нақдӣ.

ҶАЗОБИНӢ جزا بینی ҷазо дидан, маҳкум шудан ба ҷазо.

ҶАЗОГИРӢ جزاگیری ҷазо гирифтан, ҷазо дидан.

ҶАЗОГОҲ جزاگاه *таър.* ҷои қатл, ҷои ҷазо.

ҶАЗОДИДА جزا دیده он ки ба ҷазо маҳкум шудааст.

ҶАЗОДИҲАНДА جزادهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷазо додан**. 2. он ки ҷазо медиҳад.

ҶАЗОДИҲӢ جزا دهی *исми амал аз* **ҷазо додан**.

ҶАЗОИЛ جزایل *кҳн.* як навъ тӯпи ҷангии қадима, ки ба асп ё шутур баста аз ҷое ба ҷое мебурданд ва кор мефармуданд: **тӯпи ҷазоил**.

ҶАЗОИР I جزائر *ниг.* **ҷазоил**.

ҶАЗОИР II *а.* جزایر *ҷ.* **ҷазира**.

ҶАЗОИР III جزایر номи яке аз оҳангҳои мусиқии тоҷикӣ.

ҶАЗОӢ جزایی 1. ҷиноятӣ: **қонуни ҷазоӣ**. 2. қасдгирӣ, қасос.

ҶАЗОНОМА جزانامه 1. *таър.* қарори қозӣ барои ҷазо. 2. фармони хаттии ҷазо.

ҶАЗР I *а.* جذر 1. бех, реша. 2. *риёз.* ададест, ки онро ба худаш зарб мезананд, масалан, адади се ба худаш зарб шавад, адади нӯҳ ҳосил мешавад, ки ин се ҷазри нӯҳ аст: **ҷазри муකааб, ҷазри мураббаъ; ҷазр гирифтан** аз реша баровардан.

ҶАЗР II *а.* جزر 1. *ҷуғр.* кам шудан ва аз соҳил дур рафтани оби баҳр бо таъсири қувваи кашиши Офтобу Моҳ, ки дар шабонарӯз ду бор такрор меёбад; *муқоб.* **мад(д)**. 2. *маҷ.* пасту баланд шудани чизе.

ҶАЗ-ҶАЗ جزجز *гуфт.* дард, озор (*аз сӯхтани ягон узви бадан ё газак гирифтани ҷароҳате*): **ҷаз-ҷаз сӯхтан**.

ҶАЗЪ *а.* جزع 1. навъе аз сангҳои ороишӣ, ки сафеду сиёҳ аст ва мӯҳраи сулаймонӣ ё яманӣ ҳам номида мешавад. 2. *маҷ.* чашм; **ҷазъи дида** *синоя аз* чашм.

ҶАЙБ *а.* جیب 1. кисаи либос, кисаи бағалӣ; **аз ҷайби худ пул додан** пули худро сарф кардан. 2. гиребон, гиребони курта.

ҶАЙБӢ جیبی кисагӣ: **соати ҷайбӣ.**

ҶАЙЛИҚ *т.* جیلق болиштакҳои махсус, ки аз ду тараф зери зини асп мемонанд, чиргӣ, арақчини асп; *муқ.* **ҷағаллиқ**.

ҶАЙЛОВ جیلاو *гуфт.* чарогоҳ, ҷои чорпочаронӣ.

ҶАЙРА جیره *зоол.* ҷонвари ширхора аз гурӯҳи хояндаҳо, ки пушту паҳлуяш бо хорҳои сӯзанмонанд иҳота шудааст.

ҶАЙРОН جیران *зоол.* як навъи оҳу.

ҶАЙШ *а.* جیش *кҳн.* лашкар, қӯшун.

ҶАЙЪАТ *а.* جیعت омада расидан, ворид шудан.

ҶАЛ جل *кит.* парандаи хушовоз аз хонаводаи гунҷишкҳо, ки аз гунҷишк бузургтар ва аз сор хурдтар аст, чаковак, нору.

ҶАЛАБ I *а.* جلب 1. ғалоғула, ғавғо. 2. аспҷаллоб, гӯсфандҷаллоб, он ки барои фоида аспу гӯсфанд *ва г.* харида мефурӯшад; *туқ.* **ҷаллоб**.

ҶАЛАБ II *а.* جلب зани бадахлоқ, қаҳба, фоҳиша, руспӣ.

ҶАЛАБӢ جلبی бадҷинсӣ, фоҳишагарӣ, бадахлоқӣ, руспигарӣ.

ҶАЛАБХОНА جلبخانه фоҳишахона, руспихона.

ҶАЛАСА *а.* جلسه маҷлис, ҷамъомад.

ҶАЛБ *а.* جلب ҷазб, кашиш, кашидан ба сӯи худ; **ҷалб кардан (намудан)** касеро ҷазб намудан, кашидан (ба иҷрои вазифае); **диққат ҷалб кардан** ба чизе диққат додан, диққат ҷазб кардан ба чизе; **диққат ҷалб шудан** диққат равона шудан ба чизе.

ҶАЛБКУНАНДА جلب کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷалб кардан.** 2. ҷазбкунанда, кашанда (ба худ, ба ягон чизи дигар).

ҶАЛВИЗ جلویز *кит.* 1. муфсид, ғаммоз. 2. каманд, нӯхта.

ҶАЛҒӮЗА جلغوزه ғӯзаи дарахти санавбар, умуман ғӯзаи дарахтони сӯзанбарг, чалғӯза.

ҶАЛД *а.* جلد *кит.* чусту чолок, чобуку чаққон; зирак.

ҶАЛДӢ جلدی 1. чобукӣ, чаққонӣ; зиракӣ. 2. тезӣ, тундӣ.

ҶАЛДКОР جلدکار тезкор, зудкор, чаққон.

ҶАЛДУ جلدو тӯҳфа, подош, ато; ҳадяи молӣ аз

тарафи амалдори олӣ, инъом.

ҶАЛИДИЯ *а.* جليديه зуҷоҷа; адасӣ.

ҶАЛИЛ *а.* جليل бузург, азим, мӯҳтарам (*сифати Худо*).

ҶАЛИС *а.* جليس *кит.* ҳамнишин, ҳамсӯҳбат; рафиқ.

ҶАЛӢ *а.* جلى *кит.* равшани калон-калон (*дар бораи хат*); **хати ҷалӣ; қалами ҷалӣ** қалами махсус, ки бо он хати ҷалӣ менавиштанд ё машқ мекарданд.

ҶАЛЛА *а.* جلّ **:Худои азза ва ҷалла** Худованди бузургу олӣ.

ҶАЛЛОБ *а.* جلّاب он ки молҳоро харида бо фоидааш қимат мефурӯшад, аз қабили говҷаллоб, гӯсфандҷаллоб, мавизҷаллоб *ва г.*

ҶАЛЛОБӢ جلّابى чизҳоро арзон харида бо фоидааш қимат фурӯхтан, кор ва амали шахси ҷаллоб: **ҷаллобӣ кардан**.

ҶАЛЛОД *а.* جلّاد 1. он ки ҳукми куштанро ба иҷро мерасонад, одамкуши расмӣ (*дар давраҳои пешин*). 2. *маҷ.* ситамгар, золими гузаро.

ҶАЛЛОДӢ جلّادى 1. *мансуб ба* **ҷаллод**: **теғи ҷаллодӣ, корди ҷаллодӣ**. 2. амали ҷаллод, шуғли ҷаллод. 3. *маҷ.* бераҳмӣ, ситамгарӣ, ҷафокорӣ, хунхорӣ.

ҶАЛО *а.* جلا *ниг.* **ҷило** II.

ҶАЛОДАТ *а.* جلادت чустӣ, чолокӣ, далерӣ, ҷасорат.

ҶАЛОЛ *а.* جلال 1. бузургӣ, бузургворӣ. 2. иззат, шавкат; **ҷоҳу ҷалол** мартаба ва базургӣ.

ҶАЛОЛАТ *а.* جلالت *кит.* бузургӣ, шукӯҳ, азамат.

ҶАЛОЛАТМАОБ جلالت‌مآب доро (соҳиб)-и ҷалолат.

ҶАЛОҶИЛ *а.* جلاجل *ҷ.* **ҷулҷул**.

ҶАЛОЧИН جلاجين *гуфт.* пиразани фартути баднамои ҳилагар: **кампири ҷалочин**.

ҶАЛОЧИНКАМПИР جلاجين‌كمپير кампири ҷалочин.

ҶАЛОҶУЛ *а.* جلاجل 1. ҳалқачаҳои оҳанин, ки гирдогирди чанбари доира овехта мешавад. 2. зангӯлачаҳое, ки ба тасмаи гардани шутур ё асп баста мешавад, ё раққосагон ба дасту пои худ мебанданд.

ҶАЛҲУНДӢ جلهندى *ниг.* **ҷулҳундӣ**.

ҶАМАЛ *а.* جمل шутури нар.

ҶАМАЛҒА جملغه *гуфт.* воситаҳои таъмини рӯзгор, харҷу ташвиши оила; **ҷамалға кашидан** хонаводаро таъмин кардан, дар ташвиши воситаҳои рӯзгузаронӣ шудан.

ҶАМБӮС جمبوس *гуфт.* як навъ пойафзор.

ҶАМЕАН *а.* جميعاً *ниг.* **ҷамъан**.

ҶАМЕЪ *а.* جميع ҳама, ҳамагӣ, ҷамоат, мардум.

ҶАМИЛ *а.* جميل хушрӯ, зебо, соҳибҷамол, некӯсурат.

ҶАМИЛА جميله *муаннаси* **ҷамил**; зан ё духтари хушрӯй.

ҶАМИЛӢ جميلى зебоӣ, хушрӯӣ.

ҶАМОА *а.* جماعه 1. гурӯҳ, тӯда, гурӯҳи мардум. 2. гурӯҳи талабагони дар як ҷо таҳсилкунанда дар мадрасаҳои собиқ. 3. табақа, тоифа, қабила. 4. деҳшӯро, деҳаҳое, ки тобеи як деҳшӯроанд: **идораи ҷамоа, раиси ҷамоа, котиби ҷамоа**.

ҶАМОАТ *а.* جماعت 1. *ниг.* **ҷамоа**. 2. ҷамъият, умум.

ҶАМОАТӢ جماعتى 1. *мансуб ба* **ҷамоат.** 2. ҷамъиятӣ, умумӣ: **вазифаи ҷамоатӣ, кори ҷамоатӣ.**

ҶАМОД *а.* جماد *кит.* чизи беҷон, санг, маъдан, канданиҳои ғайриорганикӣ.

ҶАМОДОТ *а.* جمادات *ҷ.* **ҷамод**; чизҳои беҷон, сангҳо, маъданҳо; ғайри ҳайвонот ва наботот: **олами ҷамодот**.

ҶАМ(М)ОЗА *а.* جمازه шутури тезрафтор.

ҶАМОЛ *а.* جمال 1. хушрӯӣ, зебоӣ, ҳусн; хубии сурат ва сират; **ҳусну ҷамол** зебоӣ, хушрӯии

комил. 2. *маҷ.* рӯи зебо, чеҳраи тобону дурахшон; **ҷамоли ҷаҳоноро** чеҳраи тобон, рӯи зебо.

ҶАМОЛАК جمالک кокули сохтаи абрешимӣ ё аз чизҳои дигар бофта, ки ба мӯй баста ба пушт мепартоянд: **ҷамолак бофтан**, **ба мӯй ҷамолак андохтан**.

ҶАМОЛАККОКУЛ جمالککاکل кокулҳои ҷамолакдор.

ҶАМОҲИР *а.* جماهیر 1. *ҷ.* **ҷумҳур**; мардуми бисёр, умум. 2. ҷумҳуриятҳо, давлатҳо; **Иттиҳоди Ҷамоҳири Шӯравӣ** *таър.* давлати шӯравии собиқ, ки аз иттиҳоди 15 ҷумҳурӣ иборат буд.

ҶАМ(М)ОШ *а.* جماش *кит.* 1. шӯх. 2. фусункор (*бештар ҳамчун сифати маҳбуб ё чашми ӯ*).

ҶАМР *а.* جمر *исми ҷомеъ* ахгарҳо, лахчаҳо.

ҶАМРА *а.* جمره оташпора, лахча, ахгар.

ҶАМӮҲ *а.* جموح *кит.* якраҳа, якрав, саркаш, инодкор, гарданшах.

ҶАМШЕДӢ جمشیدی :**базми ҷамшедӣ**, базми пурдабдаба, базми бошукӯҳ.

ҶАМЪ *а.* جمع 1. фароҳам, гирду ғун: **ҳама ҷамъ будан**. 2. ғундоштан, тӯб кардан. 3. гурӯҳе аз мардум, ҷамоат: **гузаштани ҷамъе аз кӯча**. 4. ҳама, умум; **ҷамъе** гурӯҳе, ҷамоате; **ҷамъ гардидан** ғун шудан, гирд омадан; **ҷамъ кардан** фароҳам овардан, гирд овардан; **ҷамъ омадан** фароҳам омадан, ғун шудан, тӯб шудан ба як ҷо; **ҷамъ шудан** гирд омадан, ғун шудан; **ақлу ҳуш ҷамъ кардан** ҳушёр шудан; **ҳавоси худро ҷамъ кардан** осуда ва ором шудан, ҳушёр шудан; **хотири ҷамъ** осуда, бе ташвиш, бе нигаронӣ ва ошуфтагии хотир; **хотир ҷамъ кардан** осуда будан, безобита нашудан. 5. *риёз.* яке аз чор амали ҳисоб, афзудани як адад ба адади дигар, зам кардани ду ва ё чанд адад ба якдигар. 6. *грам.* аломати ҷамъ дар забони тоҷикӣ бо «-он» ва «-ҳо» ифода мегардад; *муқоб.* **танҳо**.

ҶАМЪАН *а.* جمعاً 1. ба тарзи ҷамъ, дар ҳолати ҷамъ кардан. 2. ҳамагӣ, якҷоя.

ҶАМЪБАНДӢ جمعبندی *грам.* ҷамъ бастани калима.

ҶАМЪБАСТ جمعبست 1. ҷамъ кардан. 2. натиҷа, хулоса: **ҷамъбасти корҳои яксола**; **ҷамъбаст кардан** а) ҳисоб кардан, шумурда хулоса кардан; б) натиҷа баровардан, ба як натиҷа омадан, хулоса баровардан аз кори кардашуда ё фикрҳои гуногун.

ҶАМЪБАСТӢ جمعبستی ҷамъбаст шуда, хулосавӣ: **маълумоти ҷамъбастӣ**.

ҶАМЪБАСТКУНАНДА جمعبستکننده *ниг.* **ҷамъбастӣ**; он ки ё он чи ҷамъбасти коре ё амале бошад.

ҶАМЪБАСТШАВАНДА جمعبست شونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷамъбаст шудан;** он чи натиҷааш қобили хулоса кардан аст: **чоряки ҷамъбастшаванда.**

ҶАМЪБАСТШУДА جمعبست شده *ниг.* **ҷамъбастӣ.**

ҶАМЪДАСТӢ جمعدستی муттафиқӣ, аҳлона, дастаҷамъӣ: **бо ҷамъдастӣ кор кардан**.

ҶАМЪИҶАМЪ جمع جمع *ниг.* **ҷамъулҷамъ.**

ҶАМЪИЯТ *а.* جمعیت 1. маҷмӯи мардум, ки дар шароити муайяни тараққиёти таърихӣ дар асоси тарзи истеҳсоли неъматҳои моддӣ ва муносибатҳои муайяни истеҳсолӣ ба ҳам омадаанд, ҷомеа: **ҷамъияти ибтидоӣ, ҷамъияти ғуломдорӣ, ҷамъияти феодалӣ**. 2. гурӯҳи одамон, ки аз рӯи мақсад, манфиат, ихтисос ё ягон ҷиҳати дигар ҷамъ омадаанд, созмон: **ҷамъияти ихтиёрӣ, ҷамъияти саҳомӣ, ҷамъияти китобдӯстон**. 3. доираи одамон, ки бо умумияти шароити иҷтимоӣ, баромад ва мансубияти табақавӣ муайян шудааст: **ҷамъияти коргарон**. 4. нуфус, аҳолии шаҳре ё маҳаллае. 5. гурӯҳ, тӯда, доира, иҳота: **ҷамъияти дӯстон; ҷамъияти хотир** хотири ҷамъ.

ҶАМЪИЯТӢ جمعیتی *мансуб ба* **ҷамъият**; ҷамоатӣ, иҷтимоӣ, умумӣ: **афкори ҷамъиятӣ, вазифаи ҷамъиятӣ, идораҳои ҷамъиятӣ, кори ҷамъиятӣ, моликияти ҷамъиятӣ, сохти ҷамъиятӣ, тақсимоти ҷамъиятии меҳнат, илмҳои ҷамъиятӣ; ҷамъиятӣ кардан** барои истифодаи умум якҷоя кардан.

ҶАМЪИЯТШИНОС جمعیت‌شناس он ки ба омӯзиши илмҳои ҷамъиятӣ машғул аст, он ки дар шинохти ҷамъият собиқаю салиқа дорад, ҷомеашинос.

ҶАМЪИЯТШИНОСӢ جمعیت‌شناسی илмҳое, ки соҳаҳои гуногуни ҷамъиятро меомӯзанд, ҷомеашиносӣ: **илмҳои ҷамъиятшиносӣ**.

ҶАМЪӢ جمعی ҳамагӣ, дастаҷамъона.

ҶАМЪКУНАНДА جمع‌کننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷамъ кардан.** 2. он ки чизҳоро ҷамъ мекунад, гирдоваранда.

ҶАМЪОВАРӢ جمع‌آوری 1. ҷамъ кардан, ҷамъ овардан, гирд овардан, ғун кардан. 2. ғундоштан, бардоштан, чидан: **ҷамъоварии пахта, ҷамъоварии ғалла, ҷамъоварии ҳосил**.

ҶАМЪОМАД جمع‌آمد 1. ҷамъ омадан, ҷамъ шудан, дар як ҷо ғун шудан: **ҷойҳои ҷамъомади мардум**.2. нишаст, маҷлис, маҳфил: **ҷамъомади дӯстон**.

ҶАМЪОМАДА جمع‌آمده *сифати феълии замони гузашта аз* **ҷамъ омадан;** ҷамъшуда, ғундошта, гирдомада: **одамони ҷамъомада** ҷамъомадагон.

ҶАМЪОМАДГОҲ جمع‌آمدگاه 1. ҷои ҷамъ омадан, ҷои ҷамъ шудан. 2. маҷлисгоҳ, маҳфил.

ҶАМЪУЛҶАМЪ *а.* جمع‌الجمع 1. ҷамъи умумӣ, ҷамъиҷамъ, ҳосили умумии ҷамъ, ҳамагӣ: **ҷамъулҷамъи даромад.** 2.*бо аломати ҷамъ овардани калимае, ки худаш дар шакли ҷамъ бошад, мас.*, ахбор-ахборот.

ҶАМЪШАВАНДА جمع شونده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷамъ шудан**. 2. *риёз.* ададе, ки ба адади дигар ҷамъ мешавад.

ҶАНБ *а.* جنب паҳлу, тараф: **андар ҷанби**..., **ба ҷанби...**

ҶАНБА *а.* جنبه хислат ва хусусиятҳои хос, сифат; асос.

ҶАНВАР جنور *ниг.* **ҷонвар**.

ҷанг جنگ 1. *асоси замони ҳозира аз* **ҷангидан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* ҷанганда: **хурӯсҷанг**, **сагҷанг**...

ҶАНГ جنگ 1. ҳарб, набард, муҳориба байни ду тарафи мутақобил, задухӯрд ва кушокушии ду лашкари тарафҳо ё давлатҳои ба ҳам муқобил. 2. бо ҳам дастбагиребон шудан ва ҳамдигарро дашному ҳақорат додани ду кас ё ду гурӯҳ, занозанӣ ва задухӯрди ду ҳайвон бо ҳам. 3. ҷабҳа, фронт. 4. дашном, сарзаниш, носазо: **ҷангу сарзаниш; ҷанги беяроқ** *ниг.* **ҷанги сард; Ҷанги Бузурги Ватанӣ** ҷанги халқи шӯравӣ дар солҳои 1941-1945 ба муқобили Олмони фашистӣ; **ҷанги дохилӣ** ҷанги байни гурӯҳҳои ба ҳам муқобили як мамлакат; **ҷанги дастбагиребон** бо душман омехта шуда ҷангидан, ҷанги тан ба тан; **ҷанги даҳонакӣ** ҷанҷолу хархашаи лафзӣ, дашномдиҳӣ (якдигарро): **ҷанги ғоратгарона**; **ҷанги кӯчагӣ** ҷанге, ки дар кӯчаҳо бурда мешавад; **ҷанги мағлуба** ба ҳам омехта бо якдигар задухӯрд ва кашокаш кардани ду лашкар (ду тараф); **ҷанги сард** низоъ ва душманӣ кардан бе кор фармудани аслиҳа, хархаша ва кашмакаши сиёсӣ; **ҷанги синфӣ** ҷанги байни синфҳои ҷамъият, муборизаи синфӣ; **ҷанги тан ба тан** ҷанги якка ба якка, ҷанги даст ба гиребон; **ҷанги хунин** задухӯрди хунин, ҷанги сахт; **ҷанги ҳамватанӣ** *ниг.* **ҷанги дохилӣ**; **ҷанги ҷаҳонӣ** ҷанге, ки як қатор давлатҳоро ба гирдоби худ кашида бошад; **ҷангу ҷанҷол** кашмакашу хархашаи байни ду тараф, ду кас; **ҷангу ҷидол** а) ҳарбу зарб, муҳориба; б) мубориза; в) хархаша, кашмакаш; **машқи ҷанг** машқи ҷанг кардан, тамрини ҷанг, омӯхтани тариқаҳои ҷанг; **ҷанг андохтан ду тараф ё ду касро** ҷанг кунондан ду тараф ё ду касро, боиси ҷанги ду тараф гардидан (*бештар бо игво*); **ҷанг кардан** а) муҳориба кардан, ҷангидан (бо силоҳ); б) ба якдигар дарафтодан, занозанӣ кардан, ҳамдигарро дашном додан, хархашаи лафзӣ кардан; в) ҷанҷол кардан, сарзаниш ва маломат кардан (касеро); **ҷанг хезондан** ҷанҷол бардоштан; боиси ҷанг ва хархаша гардидан; **ба ҷанг даромадан** ба ҳарбу зарби байни давлатҳо дохил шудани давлате, ҷанг сар кардан.

ҶАНГАЛ جنگل 1. дарахтзори зич ва ба ҳам печида, беша; **ҷангали дарахтони сӯзанбарг, ҷангали касногузар, хоҷагии ҷангал, саноати ҷангал; пул бошад, дар ҷангал шӯрбо** (*мақ.*).

2. як хел растании паттагӣ, ки хорҳои тез дорад.

ҶАНГАЛБОН جنگلبان посбони ҷангал, боникунандаи ҷангал.

ҶАНГАЛБОНӢ جنگلبانی *шуғл ва амали ҷангалбон*; бонӣ кардани ҷангал.

ҶАНГАЛБУРӢ جنگلبری буридани дарахтони ҷангалӣ.

ҶАНГАЛДАШТ جنگلدشت *ҷуғр.* даште, ки ҷангал дорад.

ҶАНГАЛДАШТӢ جنگلدشتی ҳар чизи мансуб ба ҷангалдашт.

ҶАНГАЛДОР جنگلدار ҷое, ки ҷангал дорад; дорандаи ҷангал, ҷангалбон, ҷангалпарвар.

ҶАНГАЛДОРӢ جنگلداری нигоҳубини ҷангал, ҷангалпарварӣ.

ҶАНГАЛЁЛ جنگلیال дорои ёли дарозу зич, ки нисбат ба асп ё шер истифода мешавад.

ҶАНГАЛЗОР جنگلزار ҷое, ки ҷангали бисёр дорад, ҷои дарахтони буттагӣ, бешаи дарахтони хордор.

ҶАНГАЛИСТОН جنگلستان *ниг.* **ҷангалзор**.

ҶАНГАЛӢ جنگلی *мансуб ба* **ҷангал**; рӯида дар ҷангал, бошанда дар ҷангал: **буттаҳои ҷангалӣ, парандагони ҷангалӣ**.

ҶАНГАЛНИШИН جنگلنشین он ки дар ҷангал зиндагӣ мекунад, сокини ҷангал, бошандаи ҷангал.

ҶАНГАЛПАРВАР جنگلپرور он ки нигоҳубини ҷангал бар дӯши ӯст, посбони ҷангал, парварандаи ҷангал.

ҶАНГАЛПАРВАРӢ جنگلپروری ҷангал парвариш кардан, ҷангал рӯёндан, сабзондани ҷангал.

ҶАНГАНДОЗ جنگانداز он ки миёни ду нафар ё ду гурӯҳ ҷангу низоъ меандозад.

ҶАНГАНДОЗӢ جنگاندازی амали ҷангандоз, ҷанг андохтани ду тараф ё ду кас, ҷанг хезондан байни ду тараф ё ду кас, низоъандозӣ.

ҶАНГАРА جنگره 1. одам ё ҳайвоне, ки бе ҷанг истода наметавонад, касе ё ҳайвоне, ки ҳамеша майли ҷангидан дорад: **бачаи ҷангара, тагали ҷангара**. 2. ҷанҷолӣ, серғавғо, серхархаша.

ҶАНГАРАГӢ جنگرگی ҷангара будан, ҷанҷолӣ будан.

ҶАНГАРОС جنگراس *калимаи тақлиди овоз*, ки афтида овоз баровардани чизҳои филизӣ ва тунукагиро мефаҳмонад.

ҶАНГАР-ҶУНГУР جنگرجنگر *калимаи тақлиди овоз*, ки садои зангӯла ё чизҳои ба ин монандро ифода мекунад.

ҶАНГАФЗОР جنگافزار василаҳои ҷангӣ, воситаҳои размӣ, силоҳу яроқ, аслиҳа.

ҶАНГАФРӮЗ جنگافروز он ки боиси ҷанг мешавад, афрӯзандаи ҷанг.

ҶАНГБОЗӢ جنگبازی 1. ҷанг кардан ба тариқи бозӣ. 2. ба ду тараф ҷудо шуда, ба тақлид бо ҳам ҷангидани бачаҳо.

ҶАНГВАР جنگور 1. ҷангхоҳ. 2. сарбоз, аскар, марди ҷангӣ.

ҶАНГГОҲ جنگگاه ҷои ҷанг, майдони ҷанг, набардгоҳ, маҳалли муҳориба.

ҶАНГДИДА جنگدیده иштирокдори ҷанг, дар ҷанг таҷриба ҳосилкарда, ҷангозмуда.

ҶАНГДӮСТ جنگدوست 1. ҷангхоҳ. 2. ҷангара.

ҶАНГИДАН جنگیدن 1. ҷанг кардан, ҳарб намудан, набард кардан, дар ҷанг ширкат кардан. 2. занозанӣ кардан, дастбагиребон шудан; **бо дандону нохун ҷангидан** сахт ҷангидан, то охирин қуввати худ ҷангидан; **бо ҳам ҷангидан** бо ҳам ҷанҷол кардан, бо ҳам ситезидан.

ҶАНГӢ جنگی 1. *мансуб ба* **ҷанг: кулоҳи ҷангӣ, лавозимоти ҷангӣ, нишони ҷангӣ, таҷрибаи ҷангӣ, техникаи ҷангӣ.** 2. ҷанговар, мубориз: **ҷавонони ҷангӣ**. 3. ҷангара, ҷангҷӯ: **хурӯси ҷангӣ**. 4. ҷанговарӣ, ҳарбӣ: **маҳорати ҷангӣ**. 5. ҳолати нооштӣ будани ду кас, ногап будани ду кас; **ҷангӣ будан** ногап будан; **ҷангӣ**

шудан ногап шудан, қаҳрӣ шудан.

ҶАНГКУНАНДА جنگ‌کننده *ниг.* **ҷангӣ** 2. 3.

ҶАНГНОДИДА جنگ‌نادیده бе таҷрибаи ҷангӣ, дар ҷанг набуда.

ҶАНГНОМА جنگنامه китоб ё асаре, ки дар он ҷангҳо тасвир шудаанд, китоби корномаҳои ҷангӣ: **ҷангномаи Рустам, ҷангномаи Абумуслим**.

ҶАНГНОМАХОНӢ جنگنامه‌خوانی хондани китоби ҷангнома, қироати ҷангномаҳо.

ҶАНГОВАР جنگ‌آور 1. аскар, сипоҳӣ, сарбоз, марди ҷангӣ, мубориза майдони ҷанг. 2. мубориз, шуҷоъ, диловар дар ҳама корҳо.

ҶАНГОВАРӢ جنگ‌آوری ҷанговар будан, қаҳрамонӣ, шуҷоат, далерӣ (*дар ҷанг*).

ҶАНГОВАРОНА جنگ‌آورانه ба тарз ва рафтори ҷанговар, ба тарзи ҷангӣ ва ҷанговарӣ; **корнамоиҳои ҷанговарона; рӯҳи ҷанговарона.**

ҶАНГОЗМО(Й) جنگ‌آزما(ی) ҷанговари ботаҷриба.

ҶАНГОЗМУДА جنگ‌آزموده ҷангдида, дар ҷанг иштироккарда.

ҶАНГОНДАН جنگاندن *шакли бавоситаи* **ҷангидан**; ҷанг андохтан (ду касро), боиси ҷанг шудан.

ҶАНГСИГОЛ جنگ‌سگال ҷангандеш, ҷангҷӯй.

ҶАНГСОЗ جنگ‌ساز он ки омодаи ҷанг аст, ҷангхоҳ.

ҶАНГТАЛАБ جنگ‌طلب ҷангхоҳ, ҷангҷӯ, ҷангара.

ҶАНГТАЛАБӢ جنگ‌طلبی амалу хислати ҷангталаб, ҷангталаб будан.

ҶАНГТАЛАБОНА جنگ‌طلبانه ҷангхоҳона, ҷангҷӯёна.

ҶАНГХОҲ جنگ‌خواه *ниг.* **ҷангталаб.**

ҶАНГХОҲӢ جنگ‌خواهی *ниг.* **ҷангталабӣ.**

ҶАНГХОҲОНА جنگ‌خواهانه *ниг.* **ҷангталабона.**

ҶАНГҶӮ(Й) جنگ‌جو(ی) 1. ҷангхоҳ, ҷангталаб; *муқоб.* **сулҳҷӯ.** 2. баҳонаталаб барои ҷанг кардан бо касе.

ҶАНГҶӮЁНА جنگ‌جویانه дар ҳолати ҷангҷӯӣ, ҷангталабона: **сиёсати ҷангҷӯёна.**

ҶАНГҶӮӢ جنگ‌جویی 1. ҷангхоҳӣ, ҷангталабӣ. 2. ҷанҷолкобӣ, хархашаталабӣ, баҳона кофтан ба ҷанг: **ҷангҷӯӣ кардан**.

ҶАНДА جنده *ниг.* **жанда**.

ҶАНДАЛА جندله ҷидду ҷаҳд, саъю кӯшиш; **ҷандала кардан** (**намудан**) кӯшиш кардан.

ҶАНДАПӮШ جنده‌پوش *ниг.* **жандапӯш**.

ҶАНИБА(Т) *а.* جنیبه//جنیبت *кит.* асп; аспи кӯтал, аспи етакӣ (*бештар аспи махсуси подшоҳ*); аспи радиф, аспе, ки саворон ҳамроҳи худ мебаранд.

ҶАНИБАБАР جنیبه‌بر *кит.* барандаи ҷаниба, ҷанибаткаш, мирохур; саис.

ҶАНИБАТДОР جنیبت‌دار *ниг.* **ҷанибаткаш**; **ҷанибатдори нури субҳгоҳӣ** *киноя аз* Офтоб.

ҶАНИБАТКАШ جنیبت‌کش *кит.* мирохур, саис.

ҶАНИН *а.* جنین 1. бачае, ки дар шиками модар аст. 2. *маҷ.* ибтидои ҳар чиз, оғози ҳар чиз.

ҶАНИНДОН جنین‌دان ҷои ҷанин дар шикам, бачадон, раҳмдон.

ҶАНИНДОР جنین‌دار зан ё ҳайвоне, ки дар шикам ҷанин дорад.

ҶАНИНӢ جنینی 1. дар ҳолати ҷанин будан. 2. *маҷ.* шакли ибтидоӣ, ҳолати оғози ҳар чиз: **дар ҳолати ҷанинӣ**.

ҶАНИНШИНОС جنین‌شناس *тиб.* мутахассиси илми ҷаниншиносӣ, эмбриолог.

ҶАНИНШИНОСӢ جنین‌شناسی *тиб.* илм дар бораи пайдоиш ва афзоиши ҷанин, эмбриология.

ҶАННАТ *а.* جنّت 1. *ниг.* **биҳишт**. 2. *маҷ.* макони озодӣ ва хушбахтӣ.

ҶАННАТӢ جنّتی 1. *мансуб ба* **ҷаннат**. 2. лоиқи ҷаннат; **одами ҷаннатӣ** одами пок ва бегуноҳ.

ҶАННАТКАДА جنّت‌کده ҷой монанди ҷаннат.

ҶАННАТМАКОН جنّت‌مکان *ниг.* **ҷаннатӣ** 2.

ҶАНОБ I *а.* جناب калимае, ки барои иззату эҳтиром нисбат ба касе гуфта мешавад, ҳазрат: **ҷанобиолӣ**.

ҶАНОБ II *а.* جناب *кит.* остон, даргоҳ.

ҶАНОБАТ *а.* جنابت *д.* ҳолати пеш аз ғусл, ҷунубӣ, нопокӣ, нопокии пас аз ҷимоъ ва эҳтилом, ки барои тоза шудан аз он ғусл зарур аст.

ҶАНОЗА *а.* جنازه 1. мурда, ҷасади мурда. 2. тобут бо ҷасади мурда. 3. бахоксупории майит.

ҶАНОЗАХОНӢ جنازه‌خوانی *д.* хондани намози ҷаноза.

ҶАНОН *а.* جنان *кит.*1. дил, қалб, ботин, даруни чизе. 2. шаб, торикии шаб.

ҶАНОҲ *а.* جناح 1. бол, қаноти паранда. 2. қисми паҳлуии лашкар, яке аз ду тарафи лашкар, ки маймана ё майсара мебошад.

ҶАНОҲАЙН *а.* جناحین ду паҳлуи лашкар; маймана ва майсара, рост ва чап.

ҶАНОҲӢ جناحی *ҳ. мансуб ба* **ҷаноҳ** 2.

ҶАНУБ *а.* جنوب яке аз тарафҳои чоргона; тарафи муқобили шимол.

ҶАНУБӢ جنوبی *мансуб ба* **ҷануб**: воқеъ дар тарафи ҷануб: **канори ҷанубии..., тарафи ҷанубии....**

ҶАНҶОЛ جنجال ҷанг, ҷарҳаша, кашокаш, кашмакаш, низоъ, ғавғо; **ҷанҷоли забонӣ** ғавғо, дашному ҳақорат; **ҷанҷолу занозанӣ** кашмакаш ва дастбагиребон шудан; **ҷанҷол афтидан (миёни ду кас)** низоъ пайдо шудан; **ҷанҷол бардоштан (баровардан)** ғавғо сар кардан, низоъ ангехтан; **ҷанҷол кардан** низоъ ва ҳарҳаша кардан; **ҷанҷол баромадан (хестан)** низоъ бархостан (дар сари чизе); **ҷанҷол яктарафа шудан** низоъ аз байн рафтан, хотима ёфтани ғавғою низоъ; **дар ҷанҷол мондан** дар бало мондан, ба низоъ ва ғавғо дучор шудан.

ҶАНҶОЛӢ جنجالی 1. масъалае, ки дар атрофи он низоу ҳарҳаша меравад, баҳснок: **масъалаи ҷанҷолӣ**. 2. ҷанҷолбардор, ҷанҷолхезонанда, он ки ҳамеша майли ҷанҷол кардан дорад. 3. ҷанҷолӣ, он ки ҷанҷол мекунад: **одами ҷанҷолӣ**.

ҶАНҶОЛТАЛАБ جنجال‌طلب ҷанҷолӣ, ҷанҷолхоҳ, пархошгар.

ҶАР جر 1. ҷои чуқур, ки аз кофтани об, фурӯравии замин *ва г.* ҳосил шудааст, чуқуриҳои табиии замин; **ҷар кардан** аз баландӣ ба поён андохтан (касе, чизеро); **ҷар шудан** ба зер афтидан, аз баландӣ ба поён ғелида афтодан. 2. хандақ.

ҶАР(Р) *а.* جر 1. кашиш, кашидан ба сӯи худ; **ҷарри сақил** а) асбоб барои бардоштан ё кашидани борҳои вазнин; б) *кҳн.* механикаи назарӣ. 2. *грам.* ҳаракати зер, касра.

ҶАРАБ *а.* جرب яке аз бемориҳои пӯст, хориш.

ҶАРАЁН *а.* جریان 1. ҷорӣ шудан, равон шудан: **ҷараёни об, ҷараёни хун, ҷараёни ҳаво.** 2. гузориш, мурур, рафт; **ҷараёни воқеа**; **ҷараён доштан** гузаштан, ҷорӣ будан, давом ёфтан. 3. ҳаракат, амалиёт, равия: **ҷараёни нави адабӣ.**

ҶАРАЁНГОҲ جریان‌گاه ҷои ҷараёни чизе, маҷро: **ҷараёнгоҳи дарё, ҷараёнгоҳи об**.

ҶАРАҚҚА جرقّه ҷастани оташ, ба ҳаво ҷаҳидани оташи фурӯзон, барқи оташ, якбора дурахшидан.

ҶАРАҚҚИДАН جرقّیدن якбора дурахшидан, якбора ҷило додан.

ҶАРАҚ–ҶАРАҚ جرق‌جرق *ҷуфт.* дурахш(идан), ҷило додан, барқ задан: **ҷарақ-ҷарақ тофтан**.

ҶАРАНГАС جرنگس *калимаи тақлиди овоз*, ки аз якбора ба ҳам задани чизи филизӣ ҳосил мешавад.

ҶАРАНГДОР جرنگ‌دار 1. чизе ки садои ҷаранг дорад. 2. ҷарангосӣ, ҷарангкунанда; **ҳамсадои ҷарангдор** (*мас.*, б, в, г).

ҶАРАНГДОРӢ جرنگ‌داری овози ҷарангосидошта.

ҶАРАНГОС جرنگاس *ниг.* **ҷарангас**; овози баланди чизҳои сахт ва таранг; **ҷарангоси тор; гӯш ҷарангос задан** *ё* **дар гӯш ҷарангос задан** аз овози баланд ба танг омадани гӯш, сахт садо додан.

ҶАРАНГОСЗАНӢ جرنگاس‌زنی *исми амал аз* **ҷарангос задан;** ҷарангос задан, овози ҷарангоси чизе: **садои ҷарангосзании тангаҳо**.

ҶАРАНГОСЗАНОН جرنگاس‌زنان *феъли ҳол аз* **ҷарангос задан;** дар ҳолати ҷарангос задан.

ҶАРАНГОСӢ جرنگاسی овози ҷарангдор доштан,ҷарангос карда садодиҳанда (*мас.,* филизот): **овози ҷарангосӣ, овози ҷарангосӣ баровардан**.

ҶАРАНГ-ҶАРАНГ جرنگ‌جرنگ овози ҷарангоси давомдор.

ҶАРАС *а.* جرس *кит.* занге, ки бар гардани чорпоён, хусусан шутур мебанданд, зангӯла.

ҶАРАСҶУНБОН جرس‌جنبان *кит.* зангӯлаҷунбон; посбон, посдори шаб, ки дар кӯчаҳо зангӯла ва ё шақшаққа ҷунбонда мегардад, то дуздҳо кӯчаро хилват наёбанд.

ҶАРИБ *а.* جریب 1. масоҳате тақрибан баробари даҳ ҳазор метри мураббаъ. 2. паймонаи ғалла.

ҶАРИБКАШ جریب‌کش он ки замин андоза мекунад.

ҶАРИБОНА جریبانه *кҳн.* як навъ андоз, ки барои ҳар як ҷариб замин мегирифтанд.

ҶАРИД *а.* جرید танҳо; он ки ба танҳоӣ кор мекунад.

ҶАРИДА *а.* جریده 1. *кит.* дафтар, китоб. 2. рӯзнома.

ҶАРИДАНАВИС جریده نویس *ниг.* **рӯзноманигор**.

ҶАРИДАНАВИСӢ جریده‌نویسی *ниг.* **рӯзноманигорӣ**.

ҶАРИДАНИГОР جریده‌نگار рӯзноманигор, аҳли матбуот; *муқ. рӯзноманигор.*

ҶАРИДАНИГОРӢ جریده‌نگاری амалу шуғли ҷариданигор, навиштани матолиб (хабару гузориш *ва ғ.*) барои рӯзнома ва ороишу таҳияи онҳо; *муқ. рӯзноманигорӣ.*

ҶАРИМА *а.* جریمه ҷазои пулӣ, ҷазои молӣ: **ҷарима андохтан, ҷарима гирифтан, ҷарима додан, ҷарима бастан**.

ҶАРИМАБАНДӢ جریمه‌بندی *исми амал аз* **ҷарима бастан**, ҷарима ситондан, ҷарима кардан.

ҶАРИМАВӢ جریموی *мансуб ба* **ҷарима: тӯби ҷаримавӣ.**

ҶАРИМАПУЛӢ جریمه‌پولی *нав.* маблағи ҷарима.

ҶАРИНОК جریناک ҷое, ки ҷарӣ дорад, ҷое, ки ҷарҳои бисёр дорад.

ҶАРӢ I جری، 1. *ниг.* **ҷар: дар ҷарӣ, ҷарии чуқур, ҷои ҷарӣ, аз ҷариҳо гузаштан**. 2. *ба тарзи истиора* ҷои пурхатар, пурбим.

ҶАРӢ II *а.* جری ҷуръаткор, шуҷоъ, далер.

ҶАРОД *а.* جراد *кит.* малах; **ҷароди афсар** малахи зард.

ҶАРОДУЛБАҲР *а.* جرادالبحر *зоол.* харчанги хурди баҳрӣ.

ҶАРОИД *а.* جرائد//جراید *ҷ.* **ҷарида**.

ҶАРОИМ *а.* جرائم//جرایم *ҷ.* **ҷарима**.

ҶАРОСАК جراسک чирчирак, малахи сиёҳ.

ҶАРОҲАТ *а.* جراحت захм, реш, ки дар бадани инсон ё ҳайвон худ аз худ ё аз асари чизе пайдо шавад; **ҷароҳати баҳамомада** реши сиҳатшуда ё ба сиҳат шудан наздик; **ҷароҳати омоскарда** захми варамида ва газакгирифта; **ҷароҳати ҷанг** *маҷ.* осебҳое, ки дар натиҷаи ҷанг ба ҷое расидааст; **ба ҷароҳати касе намак пошидан** дарду алами касеро бо гапе ё коре боз ҳам афзудан.

ҶАРОҲАТБАНД جراحت‌بند дока ва ё чизе, ки бо он ҷароҳат банданд, бандина.

ҶАРОҲАТБАНДӢ جراحت‌بندی 1. ҷароҳатро бастан. 2. ҳуҷраи ҷароҳатбандӣ.

ҶАРОҲАТДИДА جراحت‌دیده ҷароҳатдор, захмдор.

ҶАРОҲАТДОР جراحت‌دار захмдор, ярадор.

ҶАРОҲАТНОК جراحتناک *ниг.* **ҷароҳатдор.**

ҶАРРА *а.* جرّه *кит.* кӯза, сабӯ.

ҶАРРОР *а.* جرّار 1. ба сӯи худ кашанда. 2. анбӯҳ, бисёр: **лашкари ҷаррор**. 3. *маҷ.* далер, нотарс; **каждуми ҷаррор** як навъ каждуми калони зардранги пурзаҳри кушанда.

ҶАРРОҲ *а.* جرّاح *тиб.* муоличакунандаи ҷароҳатҳо, пизишке, ки бо усули ҷарроҳӣ ба бемор шифо бахшад.

ҶАРРОҲИЯ *а.* جرّاحيه *ниг.* **ҷарроҳӣ**.

ҶАРРОҲӢ جرّاحی 1. касб ва амали ҷарроҳ. 2. он чи ки ба кори ҷарроҳӣ мансуб аст: **амалиёти ҷарроҳӣ, асбоби ҷарроҳӣ, утоқи ҷарроҳӣ**.

ҶАРРУЛАСҚОЛ *а.* جرّالاثقال *физ.* механика, илми бардоштан ва бурдани чизҳои вазнин; ҷарри сақил, ҷарри асқол.

ҶАРЧӢ جرچی он ки дар кӯчаву бозорҳо фармони ҳукумат, гум шудан ё ёфт шудани чизеро бо овози баланд эълон мекард, ҷорчӣ, мунодӣ.

ҶАСАД *а.* جسد 1. бадан, тан, ҷисми одам. 2. тани шахси мурда, наъш.

ҶАСИМ *а.* جسيم *кит.* бузурҷусса, калонҷусса, ҷисман бузург: **кӯҳи ҷасим**.

ҶАСК جسک *кит.* ранҷ, бало.

ҶАСОМАТ *а.* جسامت *кит.* калонӣ, бузургӣ, азимӣ, танумандӣ.

ҶАСОРАТ *а.* جسارت 1. ҷасурӣ, далерӣ, шуҷоат. 2. нотарсии густохона, густохӣ, бебокӣ; **ҷасорат кардан** ҷуръат нишон додан, дилу гурда кардан.

ҶАСОРАТМАНД جسارت‌مند ҷасур, шуҷоъ, далер, шуҷоатманд.

ҶАСОРАТНОК جسارت‌ناک *ниг.* **ҷасоратманд**.

ҶАСОРАТНОКӢ جسارت‌ناکی шуҷоатмандӣ, нотарсӣ, далерӣ.

ҶАСТ جست ҷаҳиш, ҷаҳидан; ҷасту хез.

ҶАСТА جسته ҷаҳида, якбора аз ҷо баромада: **тири аз камон ҷаста; ҷаста-ҷаста** ҳаракати ҷаҳишдори пайваста ва давомдор.

ҶАСТАН جستن 1. хез задан, паридан, ҷаҳидан, якбора аз ҷо баланд шудан. 2. халос шудан, раҳо шудан, раҳоӣ ёфтан; **аз ҷой ҷастан** а) аз ҷой ҷаҳидан; б) аз ҷой канда шудан; **берун ҷастан** берун шудан, тохта баромадан.

ҶАСТАНГОҲ جستن‌گاه *ниг.* **ҷастгоҳ**.

ҶАСТГОҲ جست‌گاه *нав.* теппача, суфача ё ҷои баланди махсус барои ҷаҳидани варзишгари лижарон ё шиновар.

ҶАСТУХЕЗ جست‌وخيز ҳаракати ҷаҳишдор, ҷастану хез задан (*ҳаракати тези об, мавҷ, този асп ва г.*).

ҶАСУР *а.* جسور далер, шуҷоъ, нотарс, пурдил.

ҶАСУРӢ جسوری ҷасорат, нотарсӣ, далерӣ.

ҶАСУРОНА جسورانه далерона, шуҷоатмандона, нотарсона, пурдилона.

ҶАФАНГ جفنگ *кит.* беҳуда, гапи бемаънӣ, ёва.

ҶАФН *а.* جفن *кит.* пилки чашм, милки чашм.

ҶАФО *а.* جفا ситам, зулм, ҷабр, озор; **ҷафову зорӣ** зулму машаққат, азобу озор; **ҷабру ҷафо** зулму ситам, азобу озор; **теғи ҷафо** шамшери зулму тааддӣ; **ҷафо кардан** озор додан, зулму ситам кардан; **ҷафо кашидан** азоб кашидан, ҷавр дидан, ситам дидан; **ба ҷони худ ҷафо кардан** худро ба азоб мондан, ба худ ситам кардан.

ҶАФОАНДЕШ جفااندیش бадандеш, он ки нияти ҷафо кардан дорад.

ҶАФОБИН جفابين ҷафокаш, ситамкаш.

ҶАФОГАР جفاگر *ниг.* **ҷафокор**.

ҶАФОГУСТАР جفاگستر зулму ситамкарда ба халқ.

ҶАФОДИДА جفاديده ситамкашида, озордида, азобдида.

ҶАФОКАШ جفاکش ситамкаш, мазлум.

ҶАФОКАШӢ جفاکشی *марбут ба* **ҷафокаш**.

ҶАФОКЕШ جفاکيش *ниг.* **ҷафокор**.

ҶАФОКОР جفاکار ситамгар, золим.

ҶАФОКОРӢ جفاکاری зулмпешагӣ, золимӣ, ситамгорӣ, ҷафопешагӣ.

ҶАФООМЕЗ جفاآمیز кирдор ва рафторе, ки аз раҳму шафқат дур аст, омехта ба ҷафо.

ҶАФОПЕША جفاپیشه ҷафокор, золим, ситампеша, ситамгор.

ҶАФОПИСАНД جفاپسند раводорандаи зулму ситам, он ки бадкориву ҷафокорӣ амали писандидаи ӯ мебошад.

ҶАФОҶӮЙ جفاجوی ҷафокор, ситамгор, ситамгар, зулмпеша.

ҶАФС جفس ба ҳамдигар пайваст, ба ҳамдигар хеле наздик, зич; **ҷафс-ҷафс** зич, ба якдигар хеле наздик; **ҷафс кардан (намудан)** чизеро ба чизе пайваст кардан, чизеро ба чизе сахт часпондан, зич шудан, ба якдигар расида истодан.

ҶАФСӢ جفسی зичӣ, ҳолати пайвастагии чизе.

ҶАФСРАНДА جفس‌رنده як навъ рандаи дарози дуредгарон.

ҶАФТА جفته *кит.* хамида, дуто, дуқад; каҷ.

ҶАФТАН جفتن *кит.* хамидан, хам шудан, дуто шудан.

ҶАХ//ЧАХ جخ//چخ *кит.* ғилоф, ғилофи корд, шамшер *ва г.*

ҶАХШ جخش ҷоғар, ғуррӣ, буқоқ, чахч.

ҷаҳ جه *асоси замони ҳозира аз* **ҷастан, ҷаҳидан**.

ҶАҲАНДА جهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷаҳидан**. 2. ҷастухезкунанда, хеззананда, паранда (аз болои чизе, *мас.*, дар варзиш).

ҶАҲАННАМ *а.* جهنّم 1. дӯзах, ҷое, ки дар он гунаҳгорон месӯзанд . 2. *маҷ.* ҷои бисёр гарми пуразобу пуразият; **ба ҷаҳаннам**! ибораи дашном барои ифода кардани номатлубии чизе; **ба ҷаҳаннам рафтан** несту нобуд шудан; **ба ҷаҳаннам фиристодан** нест кардан, кушта нобуд кардан (дар ҳаққи одами бадкор); **алавмони ҷаҳаннам** *киноя аз* одами ниҳоят бадкор.

ҶАҲАННАМӢ جهنّمی 1. *мансуб ба* **ҷаҳаннам**; ҷаҳаннамбоб. 2. *маҷ.* одами хеле бад.

ҶАҲД *а.* جهد 1. саъй, кӯшиш, ғайрат. 2. зӯрзанӣ барои иҷрои коре: **ҷаҳду кӯшиш (ғайрат), азму ҷаҳд; ҷаҳду ҷадал** ҷаҳди бисёр, кӯшиш ва ҷандала; **ҷаҳд доштан** кӯшиш кардан; **ҷаҳд кардан (намудан)** а) кӯшиш кардан; б) ғайрат кардан, саъй кардан.

ҶАҲИДАН جهیدن 1. ҷастан, хез задан, паридан (аз ҷое ба ҷое дар замин); **ҷаҳида (берун) баромадан** ҷаста баромадан, ҷаста берун шудан; **ҷаҳида гузаштан** хез карда гузаштан, парида гузаштан; **ҷаҳида баромадан** хез карда баромадан ба болои *мас.,* асп; **ҷаҳида хестан** якбора ҷастан аз ҷои худ, бо шиддат аз ҷо хестан; **берун ҷаҳидан** бо суръат берун шудан (аз ҷое). 2. берун шудан, ҷастан, тез баромадан, парида баромадан. 3. паридан, бо суръат рафтан; **бо як ҷаҳидан** *маҷ.* бо андак кӯшиш.

ҶАҲИМ *а.* جحیم *д.* дӯзах, номи яке аз ҳафт қисми дӯзах; **нори ҷаҳим** оташи дӯзах.

ҶАҲИШ جهش *исми феълӣ аз* **ҷаҳидан;** 1. ҷаҳидан, хез задан, ҳаракати якбора аз ҷое ба ҷое. 2. *маҷ.* пешрафти бузург, пешравии хеле суръатнок.

ҶАҲЛ *а.* جهل 1. нодонӣ, ҷаҳолат, беилмӣ; **ҷаҳли мураккаб** нодонии худро надониста худро доно шуморидан, нодонии аз ҳад зиёд; **аз сари ҷаҳл** ба сабаби нодонӣ. 2. *гуфт.* хашм, қаҳр, ғазаб; **ҷаҳли касеро овардан** касеро ба ғазаб овардан, хашмгин кардан; **аз аспи ҷаҳл фуровардан** қаҳру ғазаби касеро паст кардан; **аз ҷаҳл фуромадан** ором шудан, таскин ёфтани хашмгинии касе; **ба аспи ҷаҳл савор шудан** ғазабнок шудан; **гардани ҷаҳл шиканад**! дар мазаммати хашм барои паст кардани хашми касе гуфта мешавад.

ҶАҲЛОМЕЗ جهل‌آمیز хашмомез, боғазаб, қаҳролуд.

ҶАҲОЗ *а.* جهاز 1. *ниг.* **ҷиҳоз**. 2. полони шутур.

ҶАҲОЛАТ *а.* جهالت нодонӣ, бехабарӣ, ғафлат.

ҶАҲОЛАТПАРАСТ جهالت‌پرست 1. мутаассиб, ҷоҳил. 2. маърифатбезор, душмани фарҳанг,

иртиҷопараст.

ҶАҲОЛАТПАРАСТӢ جهالت‌پرستی 1. мутаассибӣ, ҷоҳилӣ. 2. маърифатбезорӣ, иртиҷоӣ.

ҶАҲОЛАТПЕША جهالت‌پیشه *ниг.* **ҷаҳолатпараст**.

ҶАҲОН I جهان *феъли ҳоли замони ҳозираи* **ҷастан, ҷаҳидан**.

ҶАҲОН II جهان 1. дунё, гетӣ, олам, рӯи Замин, кураи Замин. 2. *киноя аз* ҳамаи халқ, тамоми мардум. 3. ҷамъият, сохти ҷамъиятӣ; **ҷаҳони сармоядорӣ**; **ҷаҳони ботинӣ** олами ботинӣ, замири дил; **ҷаҳони бекасӣ** танҳоӣ, надоштани ҳамдам; **ҷаҳони гузарон** дунёи гузаранда; **аҳли ҷаҳон** мардум, мардуми рӯи Замин; **ду ҷаҳон** *д.* ду дунё, ин дунё ва охират; **ҷаҳон ба** *касе* **танг шудан** *киноя аз* сахт дилтанг шудан, ба худ ҷо ёфта натавонистан; **як ҷаҳон** хеле бисёр, ниҳоят фузун; **ҷаҳон-ҷаҳон** як дунё, хеле бисёр; **аз ҷаҳон чашм пӯшидан** вафот кардан, мурдан; **ба ҷаҳон омадан** таваллуд ёфтан; **машҳури ҷаҳон будан** шӯҳрати калон доштан; **овораи ду ҷаҳон гардидан** овора шудан, саргардон шудан, ба худ ҷо ёфта натавонистан, аз ҷое ронда ва аз ҷои дигар монда будани касе.

ҶАҲОНАФРӮЗ جهان‌افروز равшанкунандаи ҷаҳон, нурбахш ба ҷаҳон: **хуршеди ҷаҳонафрӯз**.

ҶАҲОНБАХШ جهان‌بخش саховатманд, ниҳоят саховатпеша,

ҶАҲОНБИН جهان‌بین 1. он ки ё он чи ҷаҳон ва ҳодисоти онро мебинад: **ақли ҷаҳонбин**. 2. сифати чашм: **дидаи ҷаҳонбин**. 3. сайёҳ, ҷаҳонгард.

ҶАҲОНБИНӢ جهان‌بینی доираи назар, доираи назари ҳар кас нисбат ба табиат ва ҷамъият, мафкура: **ташаккули ҷаҳонбинӣ; васеъ шудани ҷаҳонбинӣ.**

ҶАҲОНБОН جهان‌بان 1. Худованд, Офаридгор. 2. *маҷ.* нигаҳбони ҷаҳон; подшоҳ.

ҶАҲОНБОНӢ جهان‌بانی ҷаҳонбон будан, ҳукмрони ҷаҳон будан, ихтиёри ҷаҳонро дар даст доштан.

ҶАҲОНГАРД جهان‌گرد ҷаҳонпаймо, сайёҳ, гардишгард.

ҶАҲОНГАРДӢ جهان‌گردی ҷаҳонро гаштан, ҷаҳонро сайру саёҳат кардан, сайёҳӣ, гардишгарӣ.

ҶАҲОНГАРОӢ جهان‌گرایی бо пешрафти илму техникаи дунё ҳамқадам будан, глобализатсия, ҷаҳонишавӣ, ҷаҳоншумулӣ.

ҶАҲОНГАШТА جهان‌گشته он ки бисёр сафар карда бисёр ҷоҳоро дидааст, дунёдида, ҷаҳондида.

ҶАҲОНГИР جهانگیر 1. тасхиркунандаи ҷаҳон, истилогар; фотеҳ (*сифати подшоҳон*). 2. *маҷ.* машҳур ва шӯҳратманд бо ягон хислати худ: **шӯҳрати ҷаҳонгир**.

ҶАҲОНГИРӢ جهانگیری истилогарӣ, тасхир кардани ҷаҳон.

ҶАҲОНДАН جهاندن *ниг.* **ҷаҳонидан**.

ҶАҲОНДИДА جهان‌دیده 1. он ки бисёр сафар кардааст, пурдида, ботаҷриба, пурдон. 2. он ки бисёр сафар карда ҷаҳонро дидааст, сайёҳи ҷаҳонгард.

ҶАҲОНДОР جهان‌دار *кӯҳ.* 1. соҳиб ва нигаҳбони ҷаҳон. 2. *маҷ.* Худои таоло.

ҶАҲОНДОРӢ جهان‌داری 1. идора кардани ҷаҳон. 2. *маҷ.* подшоҳӣ.

ҶАҲОНИДАН جهانیدن 1. рондан, давондан. 2. гурезондан. 3. партоб кардан. 4. ба паридан аз ҷое маҷбур кардан; пойга давондан.

ҶАҲОНИЁН جهانیان *ниг.* **ҷаҳонӣ**; аҳли ҷаҳон, мардуми ҷаҳон.

ҶАҲОНИШАВӢ جهانی شوی *ниг.* **ҷаҳонгароӣ**.

ҶАҲОНӢ جهانی *мансуб ба* **ҷаҳон**; сазовори ҷаҳон, лоиқи ҷаҳон, хоси ҷаҳон: **мусобиқаи ҷаҳонӣ, рекорди ҷаҳонӣ, сулҳи ҷаҳонӣ, файласуфи ҷаҳонӣ, шӯҳрати ҷаҳонӣ; ҷаҳониён** аҳли ҷаҳон; мардуми ҷаҳон: **ҷаҳонӣ шудан**.

ҶАҲОНКУШО جهان‌کشا *кӯҳ.* тасхиркунандаи олам (*лақаби подшоҳон*).

ҶАҲОНКУШОӢ جهان‌کشایی амалу сифати ҷа-

ҳонкушо.

ҶАҲОННАВАРД جهان نورد *ниг.* **ҷаҳонгард**.

ҶАҲОННАМО جهان‌نما нишондиҳандаи ҷаҳон, аксҷунандаи ҷаҳон; ◊ **ҷоми ҷаҳоннамо** *асот.* ҷоми Ҷамшед, ки гӯё чун оина ҳама ҳодисаҳои оламро дар худ мунъакис мекардааст; **оинаи ҷаҳоннамо** *кинояаз* телевизор.

ҶАҲОНОЗМУДА جهان‌آزموده *ниг.* **ҷаҳондида**.

ҶАҲОНОРО جهان‌آرا *кит.* зебдиҳандаи дунё, зеби ҷаҳон, зебо: **Офтоби ҷаҳоноро, моҳи ҷаҳоноро, рӯи (чеҳраи, ҷамоли) ҷаҳоноро.**

ҶАҲОНОФАРИН جهان‌آفرین 1. офарандаи ҷаҳон. 2. *маҷ.* Худо, Офаридгор.

ҶАҲОНПАЙМО جهان پیما *ниг.* **ҷаҳонгард**.

ҶАҲОНПАҲЛАВОН جهان‌پهلوان паҳлавони ҷаҳон, паҳлавони машҳури ҷаҳон (*лақаби Рустам аз «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ*).

ҶАҲОНРАВОӢ جهان‌روایی *ниг.* **ҷаҳондорӣ**.

ҶАҲОНСИТОН جهان‌ستان *ниг.* **ҷаҳонгир**.

ҶАҲОНСОЛОР جهان‌سالار сардору пешвои ҷаҳон; *киноя аз* подшоҳ.

ҶАҲОНСӮЗ جهان‌سوز 1. сӯзонандаи ҷаҳон, золим, ситамгор; истилогар. 2. ҷонгудоз (*дар бораи оҳ, нола, фиғон, фарёд*).

ҶАҲОНТОБ جهان‌تاب ҷаҳонафрӯз, оламафрӯз, равшанкунандаи ҷаҳон: **офтоби (хуршеди, шамси) ҷаҳонтоб**.

ҶАҲОНФАҲМӢ جهان‌فهمی *ниг.* **ҷаҳонбинӣ**. 2. дарк ва фаҳмидани ҳодисаву воқеаҳои ҷаҳон.

ҶАҲОНҶӮЙ جهان‌جوی ҷаҳонхоҳ, ҷаҳонгир; *киноя аз* подшоҳ.

ҶАҲОНҶӮЁНА جهان‌جویانه 1. ҷанговарона. 2. ҷангҷӯёна.

ҶАҲОНШУМУЛ جهان‌شمل дорои аҳамияти ҷаҳонӣ, ба ҷаҳон машҳур; машҳури ҷаҳон: **асари ҷаҳоншумул, олими ҷаҳоншумул**.

ҶАҲР I *а.* جهر 1. бо овоз хондани чизе. 2. ошкор кардан.

ҶАҲР II جهر *ниг.* **ҷар(р)**.

ҶАҲР III *а.* جهر зиёд ҳассос будани чашм нисбат ба равшанӣ.

ҶАҲРАН *а.* جهراً ба таври ошкоро, рӯйрост.

ҶАҲРӢ جهری он ки ҷаҳр (I) мекунад.

ҶАҲУЛ *а.* جهول *кит.* сахт ҷоҳил, он ки аз ҳад зиёд нодон аст.

ҶАҲҶАҚ جهجق *ниг.* **ҷағҷағ**.

ҶАҲҶАҲАК جهجهک як навъ бозии бачагон, ки аз монеае ҷаҳида мегузаранд.

ҶАҲҶАҲАКБОЗӢ جهجهک‌بازی бозии ҷаҳҷаҳак.

ҶАШАН جشن *кит., кҳн.* ҳарорат, таб, табларза.

ҶАШН جشن 1. ид, рӯзи тантана ва сурур (ба муносибати ягон воқеаи фараҳбахшу хуб): **ҷашни Истиқлол, ҷашни Наврӯз.** 2. маҷлиси шодмонӣ ба муносибати санаи таваллуди касе ё солгарди ягон ҳодисаи таърихӣ *ва ғ.*: **ҷашни Соли забони тоҷикӣ**, **ҷашни 1150-солагии Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, ҷашни ҳабдаҳсолагии Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон**; **ҷашн доштан** ҷашн гирифтан; **ҷашн гирифтан (кардан)** ид кардан.

ҶАШНВОРА جشنواره ид ва тантанаи махсус ба ягон муносибат.

ҶАШНГИРӢ جشن گیری *исми амал аз* **ҷашн гирифтан;** ид кардан, маҷлиси шодмонӣ барпо кардан.

ҶАШНГОҲ جشنگاه ҷои ҷашн, ҷои тантанаву сурур бахшида ба ҷашн.

ҶАЪБА *а.* جعبه *кит.* қуттӣ, сандуқча.

ҶАЪД *а.* جعد марғула, печдории мӯй, мӯи ҷингила; **ҷаъди гесӯ** марғулаҳои гесӯ.

ҶАЪДМӮЙ جعدموی ҷингиламӯй, марғуламӯй.

ҶАЪЛ *а.* جعل *кит.* қалбакӣ, дурӯғин, сохта.

ҶАЪЛӢ جعلی *марбут ба* **ҷаъл**; **ёқути ҷаълӣ** ёқути қалбакӣ.

ҶАЪФАРӢ I *а.* جعفری *бот.* 1. номи як гиёҳи хӯрданӣ, ки ба шибит монанд аст. 2. номи гули зарди хушбӯи яксола.

ҶАЪФАРӢ II *а.* جعفری **:зари ҷаъфарӣ** тиллои тоза, зари холис.

ЧЕБ *а.* جيب *ниг.* **чайб**.

ЧЕВА I جيوه симоб.

ЧЕВА II جيوه *кҳн.* қаравулӣ, дидбонӣ.

ЧЕВАДОР جيوه‌دار симобдор, симобӣ.

ЧЕВАХОНА جيوه‌خانه *таър.* посбонхона, қаравулхонаи бурҷдор, ки дар арк, қалъа ва қӯрғонҳо сохта мешуд ва аз он ҷо дидбонӣ мекарданд.

ЧЕВАЧӢ جيوه‌چی *таър.* номи яке аз мансабҳои поёнӣ дар аморати Бухоро; сардори қаравул ва дидбонҳо.

ЧЕВОН جيوان навъе аз мебел, ки дару хоначаҳо дорад ва барои нигоҳ доштани чизҳо истифода мешавад: **чевони китоб, чевони либос, чевони оинакорӣ**.

ЧЕҒ جيغ 1. фарёд, садо (барои даъват, талаб), хондани касе пеши худ; **чеғу дод** фарёд, садобарорӣ, овозбарорӣ; **чеғ задан** а) фарёд кардан, даъват кардан пеши худ, хондан; б) номбар кардан, номашро гирифта даъват кардан, мурочиат кардан; в) даъват кардан, барпо кардан: **маҷлис чеғ задан; ба ёрӣ чеғ задан** мадад хостан аз касе; **ба меҳмонӣ чеғ задан** ба меҳмонӣ даъват кардан; **ба мусобиқа чеғ задан** ба мусобиқа даъват кардан; **гӯшҳоям чеғ зад** гӯшҳоям ҷарангос зад. 2. овози хурӯс; фарёди хурӯс; **чеғ задани хурӯс**; **хурӯс дар ҳама ҷо баробар чеғ мезанад** *(мақ)* шароити ҳама ҷо як хел аст.

ЧЕҒА جيغه *кҳн.* зинати аз пари парандаҳо ё пӯпак сохташуда, ки дар баъзе сарпӯш ё кулоҳҳо дӯхта мешавад, ҳар чизи тоҷмонанд, ки ба кулоҳ насб карда мешавад, тоҷ.

ЧЕҒЗАДА جيغزده *сифати феълии замони гузашта аз* **чеғ задан;** даъватшуда, талабида.

ЧЕҒЗАНАНДА جيغزننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **чеғ задан;** 1. фарёдкунанда, даъваткунанда. 2. овоздиҳанда (*нисбат ба хурӯс*).

ЧЕҒЗАНӢ جيغزنی *исми амал аз* **чеғ задан;** чеғ задан, даъват кардан.

ЧЕҒӢ جيغی чеғзананда, ку-ку карда фарёдкашанда (*дар бораи мурғҳои дастпарвар*): **бедонаи чеғӣ**.

ЧЕЛ جيل *кҳн.* занҷире, ки (дар аморати Бухоро) ба гардани бандиён мебастанд: **чел андохтан, чел задан**.

ЧЕЛАК جيلک либоси сабуки бе остари болопӯш.

ЧЕМПЕР *англ.* جمپر куртаи болопӯши бофтаи фабрика ё дастӣ: **чемпери занона**.

ЧЕРАН(Д) جيرن//جيرند *ниг.* **чиран**.

ҶИБИЛЛАТ *а.* جبلّت фитрат, табиат, сиришт, асл.

ҶИБИЛЛӢ *а.* جبلّی фитрӣ, табиӣ, зотӣ.

ҶИБОЛ *а.* جبال *кит., ҷ.* **ҷабал**.

ҶИГАР جگر 1. яке аз узвҳои дарунии бадани инсон ва баъзе ҳайвонҳо, ки ҳосилкунандаи заҳра мебошад ва барои таъмини мубодилаи моддаҳо дар бадан хизмат мекунад. 2. *маҷ.* фарзанд, фарзанди азиз ва дилбанд; **ҷону ҷигар** *маҷ.* хешу ақрабои хеле наздик. 3. *маҷ.* шуҷоат, далерӣ, ҷуръат; ◊ **аз ҷигар // аз банди ҷигар** аз дил, аз таҳти дил, бо самимият; **ҷигар сӯрох-сӯрох будан** дарду алами сахт доштан; **ҷигар хун кардан** азобу уқубати сахт кашидан; **аз ҷигарат занад!** некии касеро, ки надонистӣ, осеби азиме ба ту расад; **аз ҷигар оҳ кашидан** оҳи чуқур кашидан аз шиддати дарду ғам; **хуни ҷигар хӯрда...** хеле азоб кашида..., хеле ранҷ бурда...; **хуни ҷигар шудан** хеле азоб кашидан, хеле машаққат дидан.

ҶИГАРБАНД جگربند 1. маҷмӯи ҷигар, дил, шуш *ва ғ.* 2. фарзанд, хеши наздик. 3. ҳар чизи наздик.

ҶИГАРБИРЁН جگربريان 1. ҷигари бирёнкарда. 2. *маҷ.* ҷигарсӯхта, азобкашида, ранҷдида.

ҶИГАРГОҲ جگرگاه даруни сина, ки ҷои қарор доштани ҷигар, дил, шуш *ва ғ.* мебошад.

ҶИГАРГӮША جگرگوشه 1. *маҷ.* фарзанд, фарзанди азиз. 2. *маҷ.* бародар, бародарзода, хеши наздик.

ҶИГАРДОР جگردار далер, ҷуръатдор, нотарс.

ҶИГАРДОРӢ جگرداری нотарсӣ, далерӣ.

ҶИГАРДӮЗ جگردوز 1. рост ба ҷигар халанда. 2. *маҷ.* мафтункунанда, шайдокунанда.

ҶИГАРИРАНГ جگری‌رنگ ба ранги ҷигар, олуболуранг.

ҶИГАРИТОБ جگری‌تاب ба ранги ҷигарӣ, ҷигаримонанд: **ранги ҷигаритоб**.

ҶИГАРӢ جگری 1. *мансуб ба* **ҷигар**; аз ҷигар тайёршуда: **кабоби ҷигарӣ**. 2. ҷигариранг, рангаш ба ранги ҷигар. 3. бо тамоми қувва, аз таҳти дил; **ҷигарӣ зӯр задан** бо тамоми қувва зӯр задан; **оҳи ҷигарӣ кашидан** оҳи чуқур кашидан.

ҶИГАРКАБОБ جگرکباب 1. ҷигарбирён, кабобе, ки аз ҷигар пухта шудааст. 2. *маҷ.* ғамзада, мусибатзада, аламдида.

ҶИГАРОВАР جگرآور *кит.* пурдил, диловар, нотарс.

ҶИГАРПОЛУДА جگرپالوده ҷигархун, ҷигаробшуда, пурдарду алам.

ҶИГАРПОРА جگرپاره 1. як пораи ҷигар, лахти ҷигар. 2. фарзанди азиз; хеши наздик.

ҶИГАРРАНГ جگررنگ *ниг.* **ҷигариранг**.

ҶИГАРРЕШ جگرریش *маҷ.* бисёр аламдида, мусибатзада, ғамзада.

ҶИГАРСӮЗ جگرسوز сахт азобдиҳанда, сахт ранҷрасон, аламангез; **оҳи ҷигарсӯз** оҳи пурдарду алам.

ҶИГАРСӮЗАНДА جگر سوزنده *ниг.* **ҷигарсӯз**.

ҶИГАРСӮХТА جگرسوخته аламдида, ҷигарреш, ғамзада, мусибатзада.

ҶИГАРТОБ جگرتاب ҷигарсӯз, дарду ғамдиҳанда.

ҶИГАРХАСТА جگرخسته ҷигарреш, ғамзада, андӯҳгин.

ҶИГАРХАРОШ جگرخراش ҷигарсӯз, аламовар, хеле пуртаъсир.

ҶИГАРХОР جگرخوار бераҳм, дурушт, зишткор, золими хунхор.

ҶИГАРХОРА جگرخواره *ниг.* **ҷигархор**.

ҶИГАРХУН جگرخون ҷигарреш, ғамзада; **ҷигархун кардан** ҷигарреш кардан, сахт аламзада кардан.

ҶИГДА جگده *ниг.* **санҷид**.

ҶИГДАГУЛ جگده‌گل гулаш ба ранги гули ҷигда, гули монанди гули санҷид.

ҶИГДАГУЛӢ جگده‌گلی **:пиёлаи ҷигдагулӣ** пиёлаи гулаш ба ранги гули ҷигда.

ҶИГӢ–ҶИГӢ I جگی‌جگی лафзест, ки дар вақти зорӣ ва тавба кардан аз коре, инчунин, ба тарзи шӯхӣ гуфта мешавад; **ҷигӣ-ҷигӣ тавба кардам** дигар намегӯям, дигар намекунам.

ҶИГӢ–ҶИГӢ II جگی‌جگی буз ё бузғоларо садо кардан, ҷеғ задан.

ҶИҒДА–ҶИҒДА جغده‌جغده пора-пора, тамоман дарида, тика-тика.

ҶИҒИЛДОН جغلدان 1. донадони парандагон, ки аз ҳалқум поёнтар ҷой гирифтааст, сангдон, чинадон. 2. *маҷ.* гулӯ, ҳалқ, шикам ва нафси одам; ◊ **ба ҷиғилдон задан**, **ба ҷиғилдони** *касе* **рафтан** аз тарафи ҳамон одам азони худ карда шудан (-и чизе).

ҶИҒ-ҶИҒ جغ‌جغ *калимаи тақлиди овоз*, *ки* садои парандаҳо, даридани матоъ, кушодаву пӯшида шудани дарро ифода мекунад.

ҶИД(Д) *а.* جد 1. кӯшиш, саъй; **ҷидду ҷаҳд** ғайрату кӯшиши зиёд, зӯрзанӣ. 2. аз таҳти дил; *муқоб.* **ҳазл**, **шӯхӣ**.

ҶИДДАН *а.* جدّاً 1. ба таври ростию дурустӣ. 2. бе ҳазлу шӯхӣ. 3. ба саъйу кӯшиш, бо қатъият.

ҶИДДИЁНА جدّیانه ба таври ҷиддӣ, ба таври қатъӣ, бешӯхӣ.

ҶИДДИНАМО جدّی نما зоҳиран ҷиддӣ, ҷиддӣ нишон додани худ.

ҶИДДИСИМО جدّی‌سیما дорои симои ҷиддӣ.

ҶИДДИЯТ *а.* جدّیت ҷиддӣ будан; ҷиддигӣ, қатъият, сахт ва устувор будан дар иҷрои коре, тамкин дар гап ва кор; **бо ҷиддият** аз таҳти дил, бо қатъият.

ЧИДДӢ جدّی 1. ҳар чизе ки аз таҳти дил буда, ба тариқи ҳазлу шӯхӣ набошад; *муқоб.* **шӯхӣ, ҳазл**. 2. қатъӣ, бо қатъият. 3. диққатталаб. 4. муҳим, зиёд, куллӣ; **тағйироти ҷиддӣ** тағйироти ба назар намоён, тағйироти муҳим, куллӣ. 5. пуртамкин, бовиқор, ба қадру эътибори худ расанда, вазнин. 6. бодиққат. 7. ҳақиқӣ, аслӣ, чунонки бояду шояд: **зиндагии ҷиддӣ**. 8. он чи барои пешгирӣ аз оқибати бад, диққат ва аҳамияти калон талаб мекунад: **бемории ҷиддӣ, бӯҳрони ҷиддӣ; гапи ҷиддӣ** гапи муҳим, гапи аҳамиятнок; **ҷиддӣ гап задан** ба таври бояду шояд дар бораи чизе сухан кардан, бо қатъият, бидуни шӯхӣ чизеро гуфтан; **ранги ҷиддӣ гирифтан** аҳамият пайдо кардан, қатъият пайдо кардани коре; **эътибори ҷиддӣ додан** ба таври бояду шояд аҳамият додан ба чизе; **вазъияти ҷиддӣ гирифтан** ҳолати устувор ва қатъӣ гирифтан.

ҶИДОЛ *а.* جدال 1. ҷанг, ҳарб, задухӯрд: **ҷангу ҷидол**. 2. хусумат, низоъ, кашмакаш.

ҶИДОР *а.* جدار *кит.* девор.

ҶИДОРӢ جداری ҳар чизи мансуб ба девор.

ҶИЗ-БИЗ جزبز садои бирён шудани гӯшт дар дег.

ҶИЗЯ *а.* جزیه *таър.* як навъ андоз, ки дар мамлакатҳои мусулмонӣ аз ғайри мусулмонон ба тарзи саршуморӣ гирифта мешуд.

ҶИЗЯГИРӢ جزیه‌گیری *таър.* ҷизя гирифтан.

ҶИЛАВ جلو 1. афзори чармини сари асп, ки барои ба даҳони асп андохтан ду оҳанчаи пайваст дорад ва ба он асп идора карда мешавад, лаҷоми асп; **ҷилави** *касе* **ба дасти** *касе* **будан** *маҷ.* ихтиёри касе ба дасти касе будан; **ҷилави** *касеро* **кашидан** касеро танбеҳ додан, касеро ба итоат (тартиб) даъват кардан; **ҷилави** *чизеро* **ба даст гирифтан** ихтиёри чизеро ба даст гирифтан; **ҷилави** *чизеро* **сар додан** чизеро ба ихтиёри худ мондан, кордор нашудан (бо касе, чизе). 2. пеш, пеши ҳар чиз; **дар ҷилави** *касе* **рафтан** пеш-пеши касе рафтан; **ба (дар) ҷилави асп рондан** пеш-пеши асп пиёда рондан касеро; **ба ҷилави** *касе* **афтодан** пеш-пеши касе рафтан.

ҶИЛАВБАНД جلو بند банди ҷилав, лаҷомбанд.

ҶИЛАВГИРӢ جلوگیری пешгирӣ, манъ кардан, боздоштан; **ҷилавгирӣ кардан** пешгирӣ кардан, боздоштан (*аз амале*).

ҶИЛАВДОР جلودار *кӯҳн.* 1. хизматгоре, ки аспи хоҷаашро дошта меистад, пешхизмати мутасаддии асп, хизматгоре, ки пеш-пеши одами мансабдор меравад. 2. аскари хизматгори афсари қисми савора.

ҶИЛАВКАШ جلوکش он ки ҷилави чизеро (*аспро, харро*) мекашад.

ҶИЛАВХОНА جلوخانه *таър.* 1. айвони ду тарафи дарвозахонаи ҳавлии мансабдорон ё ҳокимон; майдони ҳавлии подшоҳ ё ҳоким. 2. як қисми болопӯши ҳавлии масҷид, ки ба иморати масҷид пайванд аст.

ҶИЛАВШАХ جلوشخ *ниг.* **шахҷилав**; гарданшах (*мас., асп*).

ҶИЛБОБ *а.* جلباب чодир.

ҶИЛБУР جلبر коғази ба рӯяш як навъ рег часпондашуда, ки онро барои судан ва ҷилодор кардани чӯб ва филизот ба кор мебаранд, коғази соё.

ҶИЛВА *а.* جلوه 1. ба тарзи дилрабо ва бо ҳаракатҳои дилкаш намудор шудан, худро нишон додан. 2. намуди чизҳои дилрабо; **ҷилва кардан** а) тофтан, хуш ва дилкаш намудан; б) дилрабоӣ кардан, карашма намудан, бо нозу карашма роҳ гаштан; **ҷилва додан** намоён кардан, зоҳир сохтан.

ҶИЛВАГАР جلوه‌گر 1. намоён, намудор, тобон, дурахшон. 2. ҷилобахш, дурахшон; **ҷилвагар шудан** намудор гаштан, тофтан, тобидан, дурахшидан.

ҶИЛВАГАРӢ جلوه‌گری 1. тобиш, тобидан, дурахшидан, намоён шудан, намудор гаштан. 2. нозу карашма.

ҶИЛВАГОҲ جلوه‌گاه майдони намоиши ҳунар, саҳна.

ҶИЛВАДОР جلوه‌دار *ниг.* **ҷилодор**.

ҶИЛВАФУРӮШ جلوه‌فروش ишвагар, ноздор,

танноз.

ҶИЛВАФУРӮШӢ جلوه‌فروشی ишвагарӣ, ноз, таннозӣ: **ҷилвафурӯшӣ кардан**.

ҶИЛД *а.* جلد 1. пӯст. 2. парда, рӯйпӯш. 3. рӯйпӯш, болопӯш, *мас.*, **ҷилди болишт, лӯла** *ва г.* 4. китобандоз, ғилоф. 5. муқова ва рӯи муқоваи китоб. 6. қисм, як китоби алоҳидаи муқовадор.

ҶИЛДБАНД جلدبند муқовабанд; он ки китобро муқова мебандад.

ҶИЛДБАНДӢ جلدبندی *амал ва шуғли* ҷилдбанд; муқовабандии китоб.

ҶИЛДДОР جلددار он чи ҷилд дорад: **дутори ҷилддор, чомадони ҷилддор.**

ҶИЛДИРОБА جلدرابه оби ҷории миқдораш хеле кам, оби ҷӯйчаи хӯрдакак.

ҶИЛДИРОС جلدراس *калимаи тақлиди овоз, ки* садои оби ҷории миқдоран камро ифода мекунад.

ҶИЛДНОК جلدناک ҷилддор, ҷилдпӯш: **курсии ҷилднок**.

ҶИЛО I *а.* جلا сайқал, равшанӣ; дурахш, тобиши дурахши чизе, хусусан баъди пардоз ва сайқал додан; **ҷило додан** сайқал додан, дурахшон кардан, аз чангу ғубор пок карда пардоз додан.

ҶИЛО II جلا *ниг.* **ҷало; ҷилои ватан (кардан)** тарки ватан (кардан), маҷбуран ба кишвари дигар барои иқомат рафтан.

ҶИЛОДЕҲ جلاده он ки ва он чи ҷило медиҳад, ҷилобахш, дурахшон, тобон.

ҶИЛОДИҲАНДА جلادهنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷило додан**. 2. ҷилодор, тобишдор, дурахшанда: **оби ҷилодиҳанда, барфи ҷилодиҳанда**. 3. сайқалдиҳанда.

ҶИЛОДИҲӢ جلادهی *исми амал аз* **ҷило додан;** 1. дурахш, тобиш, дурахшонӣ, тобишнокӣ. 2. сайқал додан, сайқалдиҳӣ: **дастгоҳи ҷилодиҳӣ.**

ҶИЛОДОР جلادار ҷилодиҳанда, дурахшнок, дурахшон, тобишдор, сайқалнок: **санги ҷилодор**, **шамшери ҷилодор**.

ҶИЛОКОР جلاکار он ки фарши тахтагӣ ё мармарро бо мошини махсус суфта карда, ба онҳо ҷило мебахшад.

ҶИЛОНОК جلاناک *ниг.* **ҷилодор**.

ҶИЛФ *а.* جلف *кит.* одами дурушт, беадаб, нодон; сафеҳ.

ҶИМ I جم *гуфт.* дам, ором, хомӯш; **ҷим истодан** хомӯш истодан, ором нишастан; **ҷим нишастан** ором нишастан, хомӯш истодан, гап назада, ҷавоб нагуфта нишастан; **ҷим шудан** хомӯш гаштан.

ҶИМ II *а.* جیم *номи ҳарфи шашуми алифбои арабиасоси тоҷикӣ, ки дар ҳисоби абҷад ба адади 3 баробар аст.*

ҶИМОД *а.* جماد *ниг.* **ҷамод**.

ҶИМОЛ *а.* جمال *ҷ.* **ҷамал**.

ҶИМОЪ *а.* جماع мубоширати марду зан, алоқаи ҷинсӣ.

ҶИМҶИМА جمجمه лойдони зоҳиран хушк, ки баъд аз по мондан бар болои он одам ва ҳайвонро оҳиста-оҳиста фурӯ мекашад, ботлоқ.

ҶИМ-ҶИТ جم‌جت *гуфт.* тамоман ором, тамоман хомӯш, осуда; **ҷим-ҷит нишастан** хомӯш нишастан, гап назадан ва овоз набаровардан.

ҶИН *англ.* جن *тех.* мошини пахтатозакунӣ, мошинае, ки пахтаро аз чигит ҷудо мекунад.

ҶИН(Н) *а.* جن махлуқи мавҳуми афсонавӣ аз қабили деву парӣ; **ҷин задан** осеб расонидани ҷин, девона шудан; **ҷин занад!** иboраест, ки ҳамчун дашноми сабук вақти норизо будан аз касе ё чизе гуфта мешавад; **чӣ ҷин задааст**! чӣ рӯй додааст, чӣ таъсир кардааст, чӣ бало задааст (*дар мавриди ҳайронӣ ва тааҷҷуб аз кирдори касе гуфта мешавад*).

ҶИНГИЛА جنگله марғула, печутобхӯрда, фатила: **мӯи ҷингила**; ◊ **гилаву ҷингила кардан** шикояти бисёр кардан, бисёр гила кардан, изҳори норизогӣ кардан.

ҶИНГИЛАКОКУЛ جنگله کاکل ҷингиламӯй.

ҶИНГИЛАМӮ(Й) جنگله‌مو(ی) дорои мӯйи ҷингила, марғуламӯй, фатиламӯй.

ҶИНГИЛАПО جنگله‌پا мӯи пояш ҷингила: **бузаки ҷингилапо**.

ҶИНГИЛАРИШ جنگله‌ریش риши марғула.

ҶИНГИРОС جنگراس *калимаи тақлиди овоз, ки* садои занг ва чизҳои бо он монандро ифода мекунад: **ҷингироси телефон, ҷингирос задан**.

ҶИНДОР جن دار *ниг.* **ҷиннинамо**.

ҶИНЗАДА جن‌زده он ки дар асари ҳодисае ба бемории руҳӣ гирифтор шудааст, девонаавзоъ.

ҶИНКӮЧА جن کوچه *гуфт.* тангкӯчаи печдарпеч ва хаму рост.

ҶИННИАВЗОЪ جنّی‌اوضاع ҷиннинамо, ҷиннибашара, атвор ва гуфтораш ғайритабиӣ.

ҶИННИБАШАРА جنی بشره *ниг.* **ҷиннинамо**.

ҶИННИГӢ جنّیگی 1. девонагӣ. 2. бадрафторӣ, беақлӣ, бемулоҳизагӣ; **ҷиннигӣ кардан** бемулоҳиза ва беақлона рафтор кардан.

ҶИННИНАМО جنّی نما девонанамо, девонамизоҷ, девонавазъ.

ҶИННИТАБИАТ جنّی‌طبیعت девонатабъ, ҷинниавзоъ.

ҶИННИХОНА جنّی‌خانه *гуфт.* девонахона, беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ.

ҶИННӢ جنّی девона, аз ақл бегона.

ҶИНОӢ جنایی *мансуб ба* **ҷиноят**; ҷиноятӣ: **кори ҷиноӣ, парвандаи ҷиноӣ, ҷустуҷӯи ҷиноӣ**.

ҶИНОН *а.* جنان *ҷ.* **ҷаннат**.

ҶИНОС *а.* جناس *адш.* ду ё чанд калимаи лафзан ва шаклан як, ки ҳар кадом маънои дигар доранд.

ҶИНОҲ *а.* جناه [*аслаш* **ҷанох**] бол, қанот.

ҶИНОЯТ *а.* جنایت гуноҳи ҷиддӣ, ҷурм ва хатои зараровар, ки сазовори ҷазои сахт бошад: **ҷиноят кардан**.

ҶИНОЯТӢ جنایتی *мансуб ва оид ба* **ҷиноят: кодекси ҷиноятӣ, парвандаи ҷиноятӣ**.

ҶИНОЯТКОР جنایت‌کار он ки ҷиноят кардааст, он ки аз ӯ гуноҳи сахт содир шудааст, айбдор, гунаҳгор.

ҶИНОЯТКОРӢ جنایت‌کاری ҷиноят кардан, амали ҷиноятқор, ҷиноятқор будан.

ҶИНОЯТКОРОНА جنایت‌کارانه ба тарви ҷиноятӣ, душманона.

ҶИНОЯТПЕША جنایت‌پیشه он ки шуғлаш ҷиноятқорист, ҷиноятқори ашаддӣ, ҷиноятқори хавфнок.

ҶИНОЯТШАРИК جنایت‌شریک шарики ҷиноятқор, он ки дар ҷинояте иштирок доштааст.

ҶИНС I *а.* جنس 1. навъ, хел, гунаи чизҳо, ки боз хелҳои дигар дошта бошад: **ҷинси нави пахта, ҷинси ҳайвонот, ҷинси растанӣ**. 2. зот, насл. 3. мол, матоъ, чизи фурӯхтанӣ. 4. ҷинсият, тааллуқ доштан ба навъи мардона ё занона: **ҷинси занона, ҷинси мардона**. 5. *грам.* ҷинсияти грамматикӣ дар баъзе забонҳо, масалан, дар забони русӣ ва арабӣ, ки аломати хоси фарққунанда дорад.

ҶИНС II *лот.* جنس як навъ матои ғафси пахтагӣ; шим ё либоси аз матои ҷинс тайёршуда.

ҶИНСАН *а.* جنساً 1. вобаста ба ҷинс, аз рӯи ҷинс, вобаста ба хел ва навъ. 2. вобаста ба зот ва насл.

ҶИНСИЯТ *а.* جنسیت мансуб будан ба ин ё он ҷинс, навъ, хел, тааллуқ доштан ба ин ё он ҷинс.

ҶИНСӢ جنسی 1. *мансуб ба* **ҷинс**; **тафриқаҳои ҷинсӣ** фарқ кардани ҷинси чизе. 2. зотӣ, наслӣ, нажодӣ. 3. марбут ба амали шаҳвонӣ: **алоқаи ҷинсӣ**.

ҶИНСШИНОС جنسشناس молшинос, мутахассиси навъ ва моҳияти матоъ.

ҶИНЧАРОҒ جنچراغ пилтачароғ, чароғи хурди бешиша.

ҶИНҶАК جنجک *гуфт.* 1. чизи сахт бирён ва

қоку сурхшуда. 2. сӯхта, сӯхта сиёҳшуда.

ҶИНҶАККАБОБ جنجک‌کباب кабоби гӯшташ резаи то ба сурхӣ бирёншуда.

ҶИР جیر чарми мулоими бахмалмонанд аз пӯсти оҳу, буз *ва г.*, замша.

ҶИРА *а.* جیره 1. *кҳн.* хӯроки ройгон, тақсими ройгони хӯрокӣ ё хӯроквории ҳаррӯза. 2. музди рӯзбайъ.

ҶИРАН//ҶИРАНД جیرن//جیرند аспи рангаш зарди ба сурхӣ моили думу ёлаш сиёҳ.

ҶИРАНАЛО جیرن الا аспи ҷирани холдор.

ҶИРГА *т.* جرگه 1. *ниг.* **ҷурга**. 2. Маҷлиси олӣ (дар Афғонистон).

ҶИРЕШ جریش *ниг.* **ҷириш** I.

ҶИРИНГАС//ҶИРИНГОС جرنگس//جرنگاس *калимаи тақлиди овоз, ки* садои телефон ва садои ба замин задани ягон чизи филизиро ифода мекунад: **телефон ҷирингас зад**.

ҶИРИНГ-ҶИРИНГ جرنگ‌جرنگ *калимаи тақлиди овоз, ки* садои ба ҳам бархӯрдани чизҳои филизӣ ё садои занги телефонро ифода мекунад.

ҶИРИНДӢ جرندی *гуфт.* ҷойҳои чиркину ифлос.

ҶИРИШ I جریش 1. орди дурушт, орди сабӯсдор. 2. сабӯс, орди нимбехта.

ҶИРИШ II جرش як навъ пойга, ки аспсавор ҳарифро ба замин мепартояд.

ҶИРМ I *а.* جرم *кит.* ҷисми шаффоф; **ҷирмҳои осмонӣ** ҷисмҳои осмонӣ (моҳ, ситораҳо).

ҶИРМ II جرم *гуфт.* айб, камбудӣ, нуқсон, дард.

ҶИСМ *а.* جسم 1. ҳар чизе, ки аз фазо ҷой ишғол мекунад; ҳар чизе, ки дарозо, паҳно ва жарфо дошта бо ҳавоси панҷгона дарк мешавад: **ҷисми газмонанд, ҷисми моеъ, ҷисми осмонӣ, ҷисми сахт**. 2. бадан, ҷасад, пайкар, тан.

ҶИСМАН *а.* جسماً аз ҷиҳати ҷисм, ба эътибори ҷисм: **ҷисман солиму боқувват**.

ҶИСМИЯТ *а.* جسمیت ҷисм будан, ҷисмӣ будан.

ҶИСМӢ جسمی 1. *мансуб ба* **ҷисм**. 2. ҷисмият, ҷисмдор.

ҶИСМОНИЯТ *а.* جسمانیت *ниг.* **ҷисмият**.

ҶИСМОНӢ جسمانی 1. ҷисмӣ, вобаста ба ҷисм; *муқоб.* **рӯҳонӣ**. 2. бо ҷисм, бо бадан, бо тан, ба воситаи ҷисм; *муқоб.* **рӯҳӣ, фикрӣ**: **кори ҷисмонӣ, меҳнати ҷисмонӣ, қувваи ҷисмонӣ**.

ҶИСР *а.* جسر пул, кӯпрук.

ҶИФА *а.* جیفه *(ҳайвони)* мурдори гандида, табоҳшуда.

ҶИҲАК جهک *ниг.* **ҷияк**.

ҶИҲАКДОР جهک‌دار *ниг.* **ҷиякдор**.

ҶИҲАТ *а.* جهت 1. ҷониб, сӯй, тараф; **ҷиҳатҳои аслӣ** чор тарафи аслӣ: шимол, ҷануб, шарқ, ғарб. 2. ҷанба, тараф: **ҷиҳати мусбат, ҷиҳати манфӣ**. 3. сабаб, ваҷҳ, тарафи коре, масъалае; **ба ҷиҳати** ба сабаби, ба иллати. 4. хислат, хусусият: **ҷиҳати нек.** 5. нисбат, муносибат; **ҷиҳати хешӣ доштан**; **аз ин ҷиҳат** а) аз ин сабаб, бинобар ин, ба ин ваҷҳ; б) аз ин хусус, дар ин бора; **аз ҳамин ҷиҳат** аз ҳамин сабаб, бинобар ин; **аз ҳар ҷиҳат** аз ҳар тараф, ҳаматарафа, комилан; **аз ҷиҳати**... а) аз хусуси..., аз бобати...; б) ба сабаби..., барои....

ҶИҲОД *а.* جهاد 1. *д.* ҷанг дар роҳи дин. 2. ҷанг; **ҷиҳод кардан** ҷангу мубориза бурдан.

ҶИҲОЗ *а.* جهاز 1. асбоб ва чизҳое, ки арӯс бо худ ба хонаи шавҳар меорад. 2. ҳар гуна асбобу анҷоме, ки барои иҷрои коре лозим аст, таҷҳизот.

ҶИҲОЗОНИДА جهازانیده *сифати феълии замони гузашта аз* **ҷиҳозонидан;** ба ҳар чизи даркорӣ таъминшуда, муҷаҳҳаз.

ҶИҲОЗОНИДАН جهازانیدن бо чизҳои даркорӣ таъмин кардан, муҷаҳҳаз кардан (*мас.*, *корхонаеро*).

ҶИҲОН جهان *ниг.* **ҷаҳон**.

ҶИЯК جیک тасмаи борики бофта ё дӯхта, ки ба гирди каллапӯш, ҷома *ва г.* дӯхта мешавад, фаровез, шероза, зеҳ: **ҷияки ҷома.**

ҶИЯКБОФ جیک باف он ки ҷияк мебофад.

ҶИЯКБОФӢ جیک‌بافی *амалу шуғли* **ҷиякбоф**; **ҷияк бофтан**.

ҶИЯКДОР جیک‌دار дорои ҷияк, ҷиякдӯзишуда.

ҶИЯН جیین фарзанди бародар ё хоҳар, додарзода, хоҳарзода, ки аз худи шахс хурд бошад.

ҶО(Й) (جا(ی 1. фазо ё масоҳате, ки аз тарафи касе ё чизе ишғол шуда бошад ё ишғол шавад ё мавқеи ягон ҳаракат, амал ва ҳодиса бошад, макон, мавзеъ, маҳал. 2. манзили истиқомат, оилаву рӯзгор, бошишгоҳ, манзил. 3. мавқеъ, мавридд, вақт. 4. дам, вақт. 5. *маҷ.* мансаб, вазифа, кор, мартаба. 6. қисм, пора, ҳисса. 7. ҷойгоҳ, ҷогаҳ, рахти хоб. 8. куҷо; **аз ҷое** аз ҳеҷ куҷо. 9. сабаб, асос. 10. тараф, ҷиҳат: **ин ҷои кор муҳим аст**. 11. *маҷ.* идора, ташкилоти дахлдор; **ба ҷо** ба мавқеъ, муносиб; **ҷо ба ҷо** аз рӯи тартиб, ба тартиб, ба низом, нуқта ба нуқта, ҳар кадом ба ҷои худ; **ҷои**... ба ҷои..., ба сифати..., ба ивази..., ҳамчун; **ҷои андеша** маҳалли андеша; **ҷои даркорӣ** мавриди истифода, маҳалли истифода; **ҷои истиқомат** истиқоматгоҳ, бошишгоҳ, манзили истиқомат; **ҷояш холӣ** дар мавриди дар ягон маҷлис ҳозир набудани касе ва ё фавтидани касе ба тариқи таассуф гуфта мешавад; **ҷо-ҷо** ҳар ҷо ҳар ҷо; **аз он ҷо ки**... аз он сабаб ки..., азбаски; дар ҷояш устувор пойдор, мавҷуд, воқеъ; **ба ҷои** ба ивази, дар бадали…; **чӣ ҷои ин(он) ки**... чӣ ҳоҷат бар он ки...; чӣ ҷои ин сухан? **чӣ ҷои фикр** чӣ ҳоҷат ба фикр, чӣ эҳтиёҷ ба фикр карда нишастан; **ҷо ба ҷо афтодан** дар ҷои худ наҷунбида ғалтидан, якбора афтидан; **ҷо ба ҷо гузоштан** аниқ ба ҷои худ гузоштан, айнан дар ҷояшон ба тартиб мондан; **ҷо ба ҷо истодан** дар ҷои худ якбора, наҷунбида истодан; **ҷо ба ҷо кардан** ба ҷои худ гузоштан, ба тартиб ҷой додан, ҷойгир кардан; **ҷо ба ҷо мурдан** якбора мурдан, дарҳол мурдан; **ҷо ба ҷо нишастан** ба тартиб ба ҷои худ нишастан; **ҷо ба ҷо шудан** ба ҷои худ қарор гирифтан, ҷойгир шудан; **ҷои гарми худро хунук кардан** манзили хуб ё кори мувофиқи худро монда ба дигар ҷо ё кор рафтан; **ҷо гарм кардан** дуруст ҷойгир шудан, дар ҷое мустаҳкам барқарор шудан; **ҷо гирифтан** а) ҷойгир шудан, маскан кардан дар ҷое; б) воқеъ будан; **ҷо додан** а) ҷойгир кардан; б) шинондан; **ҷо доштан** а) ҷойгир будан, муқим будан; б) мавҷуд будан, дида шудан; в) асос доштан; **ҷои гап нест** ҳоҷати гап нест; **ҷои гурез набудан** илоҷ надоштан, илоҷи халосӣ набудан; **ҷой намеёфт(анд), ки** ... сахт саросема ва безобита будан, чӣ кор кардани худро надониста мондан; **ҷои нишастан наёфтан** безобита будан, бисёр беқарор будан; **ҷои сӯзан задан набудан** *киноя аз* ниҳоят пур будан, ҳеҷ ҷои холӣ набудан; **ҷои** *чизеро* **гирифтан** чизеро иваз кардан; **ҷои шубҳа намондан** барои шубҳа кардан асос ва сабабе набудан; **ҷо кардан** ҷойгир кардан, ҷо додан, андохтан, ғунҷондан; **ҷо шудан** а) ҷойгир гаштан, маскан гирифтан; б) пинҳон шудан; **ҷояш ояд** мавридаш бошад, мавқеяш муносиб бошад, маҳалли мувофиқаш бошад; **аз ҷо бархестан** хестан, баланд шудан, омодаи коре шудан, қиём кардан; **ақл ба ҷояш омадан** ҳушёр шудан; **ба як ҷо расидани синну сол** пир шудан, солхӯрда шуда мондан; **ба ҷое расондан** *чизеро*, *кореро* ба дараҷае расондан, ба ҳадде расондан; **ба ҷои** *касе* **нишастан** ҷои касеро гирифтан, касеро дар коре, шуғле иваз кардан; **ба ҷо овардан** а) иҷро кардан, анҷом додан (коре, супоришеро); б) риоя кардан; ҳурматашро ба ҷо овардан; **гап дар ин ҷо будан** сабаб ва манбааш ин ҷо будан; **дил ба ҷояш омадан** дил осуда гаштан, дил ором ёфтан; **хонаю ҷо кардан** истиқомат кардан, оиладорӣ кардан; **ҷо-ҷо** дар баъзе ҷойҳо, на дар ҳама ҷо: **гандум ҳама ҷо, пазанда ҷо-ҷо** (*зарб.*).

ҶОБАҶО جابجا касе ё чизеро бо тартиб ва дар ҷояш гузоштан: **ҷобаҷо гузоштан (кардан).**

ҶОБАҶОГУЗОРӢ جابجاگذاری *исми амал аз* **ҷобаҷо гузоштан**; чизҳоро бо тартиби муайян дар ҷояшон мондан.

ҶОБАҶОКУНАНДА جابجاکننده он ки ҷобаҷо мекунад.

ҶОБАҶОМОНӢ جابجاکنی *ниг.* **ҷобаҷогузорӣ**.

ҶОБИР I *а.* جابر *кит.* ҷабркунанда, ситамгар, ҷаббор.

ҶОБИР II *а.* جابر шикастабанд, табиби устухонбанд.

ҶОБИРӢ جابری амал ва сифати ҷобир.

ҶОБИРОНА جابرانه золимона, бераҳмона.

ҶОВИД جاوید 1. абадӣ, ҳамешагӣ, доимӣ; **ҷовид мондан** абадӣ боқӣ мондан, ҳамеша будан. 2. ҳамеша, доим, мудом, доимо.

ҶОВИДНОМ جاویدنام он ки номаш доим зинда мондааст, некном.

ҶОВИДОН جاویدان 1. ҳамешагӣ, абадӣ, доимӣ. 2. ҳамеша, доим, доимо; **ҷовидон гаштан (шудан**) абадӣ боқӣ мондан; **ҷовидон мондан** абадӣ мондан.

ҶОВИДОНА جاویدانه абадӣ, доимӣ, ҳамешагӣ.

ҶОВИДОНӢ جاویدانی 1. абадӣ, доимӣ, ҳамешагӣ: **асари ҷовидонӣ, бахти ҷовидонӣ**. 2. ҷовид, ҷовидон, ҳамеша, доим.

ҶОГА(Ҳ) I جاگه бисоти хоб, бистар рахти хоб: **ҷогаҳ андохтан, ҷогаҳ партофтан: ҷогаҳи** *касеро* **хушк кардан** ҳаёти касеро барбод додан, зиндагии касеро барҳам задан; **ҷо ҳасту ҷогаҳ нест** тамоман нопадид шудани чизе аз ҷое.

ҶОГА(Ҳ) II جاگه зарфу асбоби рӯзгор.

ҶОГА(Ҳ) III جاگه *гуфт.* пинҳон кардан, баҷо кардан; *муқ.***ҷого**.

ҶОГА(Ҳ)ҒУНДОРӢ جاگه‌غنداری рахти хобро ғундоштан, бистари хобро ҷамъ кардан.

ҶОГА(Ҳ)МЕЗ جاگه‌میز *гуфт.* он ки пешоби худро дошта наметавонад, он ки вақти хоб дар бистар мемезад, сиҷинг.

ҶОГИР جاگیر 1. *ниг.* **ҷойгир**. 2. *таър.* ҷое, ки ба подоши хизмат инъом мегардад (дар Ҳиндустон).

ҶОГИРӢ جاگیری 1. ҳаҷм ва андозаи ҷои гирифта. 2. ҷои муносиб ишғол кардан, ҷогир будан.

ҶОГО//ҶОГОҲ جاگا//جاگاه *гуфт.* пинҳон, руст, пӯшида, махфӣ; **ҷого доштан, ҷого кардан:** пинҳон кардан.

ҶОГОӢ//ҶОГОҲӢ جاگایی//جاگاهی пинҳонӣ, рустӣ, махфӣ, ҷогаҳӣ.

ҶОҒ جاغ 1. устухони рӯй, ки дар он дандонҳо қарор гирифтааст: **ҷоғи боло, ҷоғи поён**. 2. *маҷ.* даҳон, манаҳ. 3. *маҷ.* сергапӣ, лаққигӣ; **ҷоғ задан** *гуфт.* бисёр гап задан, лаққидан; **ҷоғи** *касе* **кушода шудан; ҷоғи** *касе* **тасфидан** *маҷ.* бисёр гап задани касе, ба гап даромада рафтани касе; **ҷоғ монда кардан** бисёр гап задан.

ҶОҒАР جاغر 1. ғуррии гулӯи инсон, ки як навъ беморист: **бемории ҷоғар**. 2. чинадони (ҷиғилдони) мурғон.

ҶОҒАРДОР جاغردار бемории ҷоғар дошта, дорои бемории ҷоғар.

ҶОҒВАСЕЪ جاغ وسیع дорои ҷоғи калон.

ҶОҒЗАНӢ جاغزنی *гуфт. исми амал аз* **ҷоғ задан (чеғ задан);** ҷоғ задан, манаҳзанӣ, ниҳоят сергапӣ.

ҶОДА *а.* جاده 1. роҳ, роҳи рост. 2. *маҷ.* мартаба, дараҷа, мақом; **ба ҷодае расидан** ба дараҷае расидан. 3. соҳа, ришта.

ҶОДАБУРӢ جاده‌بری *кит., маҷ.* роҳзанӣ, дуздӣ.

ҶОДАСОЗӢ جاده‌سازی *кит.* роҳсозӣ, бунёд ва сохтани роҳҳо.

ҶОДУ I جادو 1. ҷодугар, афсунгар, соҳир, сеҳркунанда. 2. сеҳр, афсун, он чи ҷозибаи пурқувват ва фиребу мафтункунанда дошта бошад; **наргиси (чашми) ҷоду** *маҷ.* чашми ҷозибадор, нигоҳи мафтункунанда; **сеҳру ҷоду** а) соҳирӣ ва ҷодугарӣ, сеҳру афсун; б) чизи ҷозибу мафтункунанда; **ҷоду кардан** сеҳр кардан, афсун кардан, ба худ ҷазб кардан, фиреб дода моил кардан.

ҶОДУ II جادو *кишов.* дастгоҳи алафбурӣ.

ҶОДУБАЁН جادوبیان 1. сеҳрбаён. 2. *маҷ.* фасеҳзабон.

ҶОДУБАЁНӢ جادوبیانی 1. сеҳрбаёнӣ. 2. *маҷ.* фасеҳзабонӣ.

ҶОДУБАНД جادوبند он ки сеҳру ҷодуро бартараф мекунад, бартарафкунандаи сеҳру ҷоду.

ҶОДУВАШ جادووش дилбар, маҳваш.

ҶОДУВОНА جادووانه ҷодугарона, сеҳрангез.

ҶОДУГАР جادوگر 1. он ки ҷоду мекунад, соҳир, афсунгар. 2. дилфиреб, мафтункунанда.

ҶОДУГАРЗАН جادوگرزن зане, ки ҷоду мекунад.

ҶОДУГАРӢ جادوگری амали ҷодугар, соҳирӣ, афсунгарӣ; **ҷодугарӣ кардан** афсунгарӣ кардан.

ҶОДУГАРОНА جادوگرانه 1. ба тарзи ҷоду ва ҷодугарӣ; соҳирона, афсунгарона. 2. ҷодугарӣ, афсунгарӣ.

ҶОДУЗАБОН جادوزبان сухангӯи моҳир, бо гап ҳамаро дар ҳайрат гузоранда.

ҶОДУЗАБОНӢ جادوزبانی суханони ҷаззоб ва тасхиркунанда гуфтан, бо сухан ба дил роҳ ёфтан.

ҶОДУЗАН جادوزن *ниг.* **ҷодугарзан**.

ҶОДУӢ جادویی 1. *ниг.* **ҷодугарӣ**. 2. фиребгарӣ, сохтакорӣ, қаллобӣ.

ҶОДУКУШО جادوکشا *ниг.* **ҷодубанд**.

ҶОДУМАНИШ جادومنش дорои рафтор ва кирдори ҷодувона, ҷодуниҳод.

ҶОДУПАРАСТ جادوپرست парастанда ва парварандаи ҷодугарон ва ҷодугарӣ.

ҶОДУСУХАН جادوسخن шоире, ки суханаш дилрабо, мафтункунанда ва монанди сеҳру ҷоду таъсирбахш аст.

ҶОДУСУХАНӢ جادوسخنی амали ҷодусухан.

ҶОДУХАЁЛӢ جادوخیالی сеҳрангезии хаёл; *маҷ.* мавзунтабъӣ, хаёлпардозӣ.

ҶОДУЧАШМ جادوچشم соҳиби чашмони мафтункунанда ва дилрабо.

ҶОЗИБ *а.* جاذب 1. ҷазбкунанда, ба худ кашанда, ба худ ҷалбкунанда. 2. дилрабо, мафтункунада: **чашми ҷозиб**.

ҶОЗИБА *а.* جاذبه 1. *муаннаси* **ҷозиб**. 2. ба худ кашанда, ба худ ҷалбкунанда. 3. кашиш, қувваи кашанда, ҷазбкунандагӣ; **қувваи ҷозибаи Замин** қувваи кашиши Замин.

ҶОЗИБААНГЕЗ جاذبه‌انگیز ангезандаи ҷозиба, эҷодкунандаи ҷозиба.

ҶОЗИБАДОР جاذبه‌دار 1. боҷозиба, ҷозибанок, он ки ва он чи хосияти ба худ кашандагӣ дорад. 2. диққатҷалбкунанда, дилкаш, дилрабо, мафтункунанда.

ҶОЗИБАДОРӢ جاذبه‌داری 1. ҷозибадор будан, диққатҷалбкунандагӣ, қобилияти ба худ кашандагӣ доштан. 2. дилкашӣ, дилрабоӣ, мафтункунандагӣ.

ҶОЗИБАНОК جاذبه ناک *ниг.* **ҷозибадор**.

ҶОЗИБАНОКӢ جاذبه‌ناکی *ниг.* **ҷозибадорӣ**.

ҶОЗИБАСАНҶ جاذبه‌سنج *физ.* асбобе, ки бо он ҷозиба (қувваи кашиш)-ро месанҷанд.

ҶОЗИБАСАНҶӢ جاذبه‌سنجی *мансуб ба* **ҷозибасанҷ**; санҷидани қувваи ҷозиба.

ҶОЗИБОНА جاذبانه дилрабоёна, ба худ ҷалб карда, бо рафтори ҷазбкунанда.

ҶОЗИМ *а.* جازم қасди қатъӣ ба иҷрои коре, ҷазмкунанда; **ҷозим шудан** а) азми қатъӣ кардан, қарори қатъӣ гирифтан; б) яқин ҳосил кардан.

ҶОИЗ *а.* جایز иҷозатшуда, раво, мумкин; **ҷоиз дидан (донистан)** раво донистан, мумкин ҳисоб кардан; **ҷоиз доштан** раво донистан, мумкин шумоdefault; **агар ин таъбир ҷоиз бошад**... агар ин ифода (ин тавр гуфтан) раво бошад....

ҶОИЗА *а.* جایزه инъом, мукофот: **ҷоизаи давлатии ба номи Рӯдакӣ**.

ҶОИЗАДОР جایزه دار мукофотгирифта, соҳиби ҷоиза.

ҶОЙ جای *ниг.* **ҷо(й)**.

ҶОЙАНДОЗ جای‌انداز он ки ҷои хоб тайёр мекунад; матоъ ё порчаи густурданӣ.

ҶОЙБАРОӢ جای‌برایی *гуфт.* ба ҷое рафтан, ба меҳмонӣ рафтан.

ҶОЙГАҲ جای‌گه *ниг.* **ҷога(ҳ)** I.

ҶОЙГИР جای‌گیر ҷойгиркунанда, маконгиранда, муқим; **ҷойгир гардидан (гаштан)** ҷо гирифтан; **ҷойгири** *касе* **шудан (гаштан)** ҷои касеро гирифтан, ба ҷои касе нишастан, мақоми касеро ишғол кардан; **ҷойгир кардан** ҷо додан, маскан додан, шинондан; **ҷойгир**

шудан а) чо гирифтан, даромада нишастан, маскан кардан; б) чо шудан, ғунчидан; в) ба худ чой ёфтан.

ЧОЙГИРӢ جایگیری чой гирифтан, воқеъ шудан (ба тарзи табиӣ дар чое), чогирӣ.

ЧОЙГИРКУНОНӢ جایگیرکنانی *исми амал аз* **чойгир кунондан;** чо додан, чойгир кардан.

ЧОЙГИРОНӢ جایگیرانی чой тайёр карда гузоштан, чо гирифтан.

ЧОЙГОҲ جا یگاه 1. чои хоб, рахти хоб; *муқ.* **чога(х)**. 2. чой, манзил, маскан. 3. зарф, чой барои нигоҳдории чизе.

ЧОЙГУЗИН جای گزین ивазкунанда.

ЧОЙДОР جای دار доро ва соҳиб ба чои нишаст.

ЧОЙДОРӢ جای‌داری маҳаллӣ, ҳар чизе ки хоси ҳамон маҳал бошад, ҳар чизе ки истеҳсол ё рӯидаи ҳамон маҳал бошад: **коғази чойдорӣ, қолини чойдорӣ, ғӯзаи чойдорӣ, шамъи чойдорӣ**.

ЧОЙИВАЗКУНАНДА جای‌عوض‌کننده *сифати феълии замони ҳозира аз* **чой иваз кардан;** 1. он ки ва он чи чояшро иваз мекунад. 2. ноустувор, тағйирёбанда.

ЧОЙНАМОЗ جاینماز рӯйчое, ки дар рӯи он намоз мехонанд, саччода.

ЧОЙПӮШ جای‌پوش пардаи дӯхта ё кашидадӯзишуда, ки бо он рахти хоб ё кӯрпаро мепӯшонанд.

ЧОЙПӮШАК جای‌پوشک **:либоси чойпӯшак** *ниг.* **чойпӯшӣ: либоси чойпӯшӣ**.

ЧОЙПӮШӢ جای‌پوشی **:либоси чойпӯшӣ** либосе, ки ҳангоми ба чое рафтан мепӯшанд.

ЧОЙРАВ جای‌رو он ки ба маъракаву маросимҳо рафта ҳунарнамоӣ мекунад; маросимрав, маъракарав.

ЧОЙРАВӢ جای‌روی *гуфт.* ба меҳмонӣ рафтан: **либоси чойравӣ**.

ЧОЙХОБ جای‌خواب чогаҳ, рахти хоб, бистари хоб, чои хоб.

ЧОЛА جاله *ниг.* **жола**.

ЧОЛАБАРФАК جاله‌برفک барфи ба чола омехта.

ЧОЛИБ *а.* جالب ба худ кашанда, чалбкунанда, чозибадор, ҳавасангез; **чолиби диққат** диққатчалбкунанда, сазовори диққат, шавқовар, ҳавасангез.

ЧОМ جام 1. қадаҳ, пиёлаи майнӯшӣ; чоми бода: **чоми булӯрӣ, чоми гулгун, чоми май, чоми шароб**. 2. *ба тариқи истиора* худи ҳамон чизро ифода мекунад: **чоми зафар, чоми ишрат, чоми меҳр, чоми саодат; ба чоми** *касе* **заҳр рехтан** зиндагии касеро заҳролуд кардан. 3. *варз.* чоизае барои ягон соҳаи варзиш, **чоми футбол, шахчом** чоизаи чаҳонӣ дар мусобиқаҳои варзишӣ.

ЧОМА I جامه либоси пахтаноки дарозиаш аз зону поён, ки аз рӯй мепӯшанд: **чомаи абраастари кампахта, чомаи алоча, чомаи банорас, чомаи беқасаб, чомаи зеҳборик, чомаи серпахта; чомаи боронӣ** чомаи обногузар, ки вақти борон мепӯшанд; **чомаи хоб** бистари хоб; **чомаи корӣ** корчома, либоси корӣ; **чомаи амал пӯшидан** амалӣ гардидан, ба вучуд омадан, ичро гардидан; **чома пӯшондан** *ба касе* ҳурмати касеро ба чо оварда ба вай чома инъом кардан; **чома чаппа пӯшидан** ◊ дар қаҳру ғазаб будан, оташин будан, якравӣ кардан; **чанд чома пеш дарондан** ◊ синну солаш калон будан аз касе, тачрибааш бештар будан аз касе; **ба гап чома пӯшондан** ◊ гапдон будан, суханпардозӣ кардан; **чомаи бомаслиҳат (буридашуда) кӯтоҳ намеояд** (*мақ*); ◊ **чомаи азо пӯшидан** азо доштан.

ЧОМА II جامه *кит.* чом, қадаҳ; кӯза, кӯзаи шароб.

ЧОМАБОБ جامه‌باب матои лоиқ ва муносиб барои чома дӯхтан.

ЧОМАБОФ جامه‌باف *кит.* бофанда.

ЧОМАБОФӢ جامه‌بافی *кит. амал ва шуғли* **чомабоф;** бофандагӣ.

ЧОМАБУРОН جامه‌بران чанд рӯз пеш аз тӯй либосвории арӯсро буридану дӯхтан.

ЧОМАВОР(Ӣ) (جامه‌وار(ی 1. матои муносиб барои дӯхтани чома. 2. як порча матоъ, ки ба-

рои як ҷома дӯхтан кифоя бошад: **як ҷомаворӣ сатин.**

ҶОМАГӢ I جامگی 1. либоспулӣ, пули либос. 2. *маҷ.*маош, ротиба, мавоҷиб.

ҶОМАГӢ II جامگی *ниг.* **ҷомавор.**

ҶОМАДАРИДА جامه دریده 1. он ки ҷомааш дарида аст. 2. *маҷ.* камбағал, бенаво, муздур.

ҶОМАДАРОН جامه‌دران он ки дар таъминоти каси дигаре бошад, хӯранда, пӯшанда: **нон-хӯру ҷомадарон**.

ҶОМАДАРОНӢ جامه‌درانی ҷомаи якдигарро даронидан, либосдаронӣ, занозанӣ.

ҶОМАДОН جامه‌دان қуттии (сандуқчаи) махсуси дастакдор барои андохтани либосворӣ ва чизҳои дигар, чамадон.

ҶОМАДОР جامه‌دار 1. ҷомапӯш, ҷомапӯшида. 2. *таър.* он ки либосвории амирро назорат мекард.

ҶОМАДӮЗ جامه‌دوز он ки ҷома медӯзад, он ки ба дӯхтани ҷома машғул аст.

ҶОМАДӮЗӢ جامه‌دوزی ҷома дӯхтан: **кори (касби) ҷомадӯзӣ, ҷомадӯзӣ кардан**.

ҶОМАЗЕБ جامه‌زیب 1. чизи муносиб барои дӯхтани ҷома (*мас.*, *матоъ*, зеҳ *ва г.*). 2. *маҷ.* одаме, ки ҷома ё либосҳои дигар ба вай мезебад, одами хушқад ва хушнамуд.

ҶОМАКАН جامه‌کن *кит.* ҷое, ки дар гармоба либосҳоро аз тан мекашанд, рахткан.

ҶОМАКОРجامه‌کار ҷомаи корӣ, корҷома.

ҶОМАПӮШ جامه‌پوش он ки ҷома пӯшида бошад, он ки дар тан ҷома дорад.

ҶОМАПӮШОНӢ جامه‌پوشانی 1. ба касе ҷома пӯшонидан. 2. ба касе ҷома инъом кардан (дар тӯй, ҷашн *ва г.*); ◊ **ба сухан ҷомапӯшонӣ** суханпардозӣ.

ҶОМАСАФЕДОН جامه‌سفیدان *таър.* пайравони Муқаннаъ ва шуришиёни Осиёи Миёна ва Хуросон ба муқобили аъроб дар асрҳои VII – VIII *ва г.*

ҶОМАФУРӮШ جامه فروش он ки ҷома мефурӯшад.

ҶОМАФУРӮШӢ جامه‌فروشی фурӯхтани ҷома, фурӯши ҷома: **бозори (дӯкони, растаи) ҷомафурӯшӣ**.

ҶОМАХОБ جامه‌خواب *кит.* бистар, рахти хоб.

ҶОМАХОНА جامه‌خانه ҷои либосовезӣ, гардероб, ҷолибос.

ҶОМАШӮӢ جامه‌شویی 1. шустани либос, либосшӯӣ. 2. чизе ки барои ҷомашӯӣ истифода мешавад: **тағораи ҷомашӯӣ, хокаи ҷомашӯӣ, собуни ҷомашӯӣ**. 3. либосҳои шусташаванда.

ҶОМАШӮЙ جامه‌شوی он ки ҷома мешӯяд, либосшӯянда.

ҶОМАШӮЙХОНА جامه‌شوی‌خانه ҷои махсуси ҷомашӯӣ.

ҶОМЕА *а.* جامعه ҷамъияти одамон, гурӯҳи одамон, иҷтимоъ, ҷамъият.

ҶОМЕАГАРО جامعه‌گرا 1. он ки ба корҳои иҷтимоӣ майл дорад. 2. *с.* он ки манфиатҳои умумиро ҳимоят мекунад.

ҶОМЕАГАРОӢ جامعه‌گرایی ба ҷомеа майл доштан, манфиатҳои одамонро ҳимоя кардан.

ҶОМЕАПАЗИРӢ جامعه‌پذیری қабулкунандаи урфу одат, кирдор, рафтор ва муносибат, иҷтимоӣ будан, зуд бо атрофиён забон ёфтан.

ҶОМЕАСИТЕЗӢ جامعه‌ستیزی аз ҷомеа гурехтан, хилватнишинӣ, бо гурӯҳи одамон забон наёфтан, муошират карда натавонистан.

ҶОМЕАШИНОС جامعه‌شناس олиме, ки ба масъала ва мушкилоти иҷтимоии ҷомеа сару кор дорад.

ҶОМЕАШИНОСӢ جامعه‌شناسی илме, ки ҳаёти иҷтимоии ҷамъиятро меомӯзад.

ҶОМЕЪ *а.* جامع 1. ҷамъкунанда, гирдоваранда. 2. дарбаргиранда, азхудкунанда; **ҷомеъул-ҳикоёт** дарбаргирандаи ҳикояҳо. 3. маҷмӯъ, ҳама. 4. масҷиди калон: **масҷиди ҷомеъ**.

ҶОМИД *а.* جامد 1. сахт, зич. 2. сахтшуда, яхкарда. 3. *хим.* ғайриорганикӣ. 4. ғайризинда. 5. *грам.* каммаҳсул, сода.

ҶОМИЗ جامیز ҷое дар зери мизи корӣ барои

гузоштани китоб, дафтар ва дигар ашёи лозими корӣ.

ҶОМОНДА جامانده 1. он ки аз ҷое ё аз гурӯҳе ақиб мондааст, ҷудоафтода, дурафтода. 2. боқимонда; он чи баъд аз марг аз касе боқӣ мондааст, мерос.

ҶОМОНДАГӢ جاماندگی ҷудо шудан ё дур мондан аз касе ё аз гурӯҳе, дурафтодагӣ, ҷудомондагӣ.

ҶОМПАЙМО جامپیما он ки шаробнӯширо дӯст дорад, арақхӯр, майхора.

ҶОН جان 1. олами рӯҳии дохилии инсон, ки ҳамчун як чизи шартӣ ва мавҳум тасаввур мешавад ва онро сабаби зиндагӣ мешуморанд, рӯҳ, равон. 2. умуман, як чизи мавҳуме, ки сабаби зиндагии ҳамаи ҷондорон тасаввур мешавад, василаи асосии зиндагӣ; **бо ҳавли ҷон** аз тарси зиёд; **талвосаи ҷон**; **ваҳми ҷон** тарсу ваҳм барои ҳифзи зиндагӣ. 3. ҳаёт, зиндагӣ; **ҷон гарав**, **ҷома гарав** (*мақ.*) вақте гуфта мешавад, ки бо ҳар роҳе кореро иҷро кардан хоҳанд; **дили одаткарда балои ҷон** (*мақ.*). 4. *маҷ.* дил, қалб; **аз мағзи ҷон** бо самими дил; **ба ҷон** аз таҳти дил; **ба (бо) ҷону дил** аз самими қалб, бо самимияти тамом. 5. *маҷ.* одами хеле наздик, хеш ё фарзанд; ҷону ҷигар. 6. муроҷиат ба тарзи навозиш, эҳтиром ва таъкиди наздикӣ, азиз, киромӣ: **ҷони бобо!, ҷони ширин!, эй ҷон!, эй ҷони ман!, ҷӯраи ҷон** ҷӯраи қарин. 7. моҳият, асос, мағз; **ҷони гапро гуфтан** моҳияти гапро гуфтан. 8. пасванди навозиш ва эҳтиром: **додарҷон, модарҷон, муаллимҷон; ҷони одам** одами хеле хуб, одами меҳрубон ва шафиқ; **балои ҷон** а) офати ҷони одам; б) боиси ташвиш, заҳмат, ранҷ, бадбахтӣ *ва г.*; **ҷон аз бадан баромадан** мурдан, тамом шудан; **ҷон ҳузур кардан** роҳат кардан, кайф кардан; **ҷон ба каф гирифтан** фидокорӣ кардан, ҷонбозӣ кардан, аз хатар натарсида коре кардан; **ҷон ба лаб расидан (омадан)** қариб ба мурдан расидан, сахт ба танг омадан; **ҷон ба саломат бурдан** зинда халос шудан аз таҳлукае; **ҷон ба хатар андохтан** зиндагии худро ба хавф монондан, ба кори хавфнок иқдом кардан; **ҷон бахшидан** а) боиси мадор ва қувват шудани чизе ба касе; б) фидо шудан, қурбон шудан; **ҷон ба ҳалқ овардан** ба мурдан наздик кардан, хеле дилтанг ва безор кардан аз коре; **ҷон бохтан** ҷон фидо кардан, ҷон нисор кардан дар иҷрои коре, дар муборизае; **ҷон гирифтан** а) қувват пайдо кардан; б) равнақ ёфтан, ба ҳаракат даромадан; **ҷон гарав мондан** ба мурдан розӣ шуда кореро анҷом додан; **ҷон дар амон мондан** саломат мондан, таҳлукае набудан барои зиндагӣ; **ҷон даромадан** *ба касе* қувват пайдо шудан дар касе, шавқу иштиёқ пайдо шудан барои коре; **ҷон дар рамақ доштан** ҳанӯз зинда будан; **ҷон додан** а) мурдан; б) қурбон шудан; в) таслим шудан, сар фуровардан; **ҷон дода ҷон гирифтан** сахт задухӯрд кардан; **ҷон доштан** а) зинда будан; б) асос доштан, сабаб доштан; **ҷони** *касе* **баромадан** а) мурдан; б) сахт хашмгин шудан; **ҷони** *касеро* **бахшидан** зинда монондан, ҳукми куштани касеро бекор кардан; **ҷони** *касеро* **халос кардан** раҳоӣ додан, озод кардан касеро (аз қайде, ташвише, хатаре *ва г.*); **ҷони** *касе* **ҳалок будан** дар ғами чизе будан, дар талвосаи чизе будан; **ҷони худро дареғ надоштан** ҷон фидо кардан, фикри зинда мондани худро накардан; **ҷони худро халос кардан** саломат халос шудан, наҷот ёфтан; **ҷон кандан** а) дар ҳолати назъ будан, дар дами марг будан; б) азобу машаққат кашидан, сахт кӯшидан барои коре; **ҷон коҳондан** азоб кашидан, ранҷ бурдан, заҳмати бисёр кашидан; **ҷонро ба ҷаббор додан** мурдан, ба мурдан розӣ шудан; **ҷон фидо кардан** ҳаёти худро бахшидан, ранҷу заҳмати бисёр кашидан барои коре; **ҷон ситондан** ҷон гирифтан, куштан; **ҷон супурдан** мурдан, ҳалок шудан; **ҷон қурбон кардан** худро фидо кардан; **ҷон-ҷон гуфтан** аз самими қалб розӣ шудан, бо камоли майл маъқул донистан; **аз сад ҷон як ҷонаш ҳам халос нашудан** вақте гуфта мешавад, ки аз халосии касе ҳеҷ умеде набошад; **аз ҷон андешидан** ғами зиндагии худро хӯрдан, дар бораи ҳаёти худ фикр кардан, аз ҷони худ тарсидан; **аз ҷон безор кардан** сахт ба танг овардан; **аз ҷони худ гузаштан** а) аз бахри зиндагӣ гузаштан; б) ҷон фидо кардан; **аз ҷон сер кардан** касеро безор кардан, ба танг овардан; **аз ҷон сер шудан** аз

тангӣ ва вазнинии аҳвол ба мурдани худ розӣ шудан, сахт ба танг омадан; **ба фикри молу ҷон шудан** дар ғами чизу чора ва саломатии худ будан; **ба ҷони** *касе* **расидан** безор шудан аз чизе, хеле ба танг омадан аз чизе; **ба ҷони** *касе* **қасд кардан** дар пайи нест кардани касе шудан; **ба ҷон омадан** безор шудан, ба танг омадан; **ба ҷон расондан** безор кардан; ба ҷону ҳолаш намонда маҷбур кардан касеро; **ба ҷон ҷабр кардан** худро ба азоби сахт мондан, худро сахт азият додан; **дард аз ҷон гузаштан** сахт дар азоб будан аз озоре; **дар ғами ҷон будан** дар фикри зиндагии (зинда мондани) худ будан; **дуои ҷони** *касеро* **кардан** саломатию беҳбуди касеро хостан; **то ҷон дар тан будан** то зинда будан; **то ҷон доштан** а) то зинда будан; б) бо тамоми қувва; **як тану як ҷон шудан** муттаҳид шудан.

ҶОНАВАР جانور *ниг.* **ҷонвар**.

ҶОНАК جانک *калимаи навозиш аз* **ҷон**: **ҷонаки ширинам**.

ҶОНАМБАРО جانمبرا *гуфт.* ниҳоят зихна ва ҳарис, хасиси гузаро.

ҶОНАМОЗ جانماز *ниг.* **ҷойнамоз**.

ҶОНАФЗО(Й) جانافزا(ی) рӯҳафзо, зиндагибахш.

ҶОНАФРӮЗ جانافروز хурсандибахш, ба ваҷд оваранда.

ҶОНАФШОН جانافشان *ниг.* **ҷонсупор**.

ҶОНАФШОНӢ جانافشانی *ниг.* **ҷонсупорӣ**.

ҶОНБАР جانبر 1. ҷонгир, ҷонрабо, кушанда. 2. *маҷ.* мафтункунанда.

ҶОНБАРОР جانبرار ҷонгиранда, кушанда, маҳвкунанда.

ҶОНБАХШ جانبخش 1. ҳаётбахш, фараҳбахш. 2. он ки барои касе ё коре худро фидо мекунад, ҷонфидо, фидокор.

ҶОНБИН جانبین бинандаи ҷон, бинандаи дил; ботинбин, дақиқбин, нозукбин.

ҶОНБОЗ جانباز мубаризи диловар, фидокор.

ҶОНБОЗӢ جانبازی ҷон фидо кардан, ҷон дареғ надоштан, фидокорӣ; **бо ҷонбозӣ** фидокорона, ҷон дареғ надошта (коре кардан); **ҷонбозӣ кардан** фидокорӣ кардан, аз қурбон шудан натарсида коре кардан.

ҶОНБОЗОНА جانبازانه фидокорона, ҷонро дареғ надошта.

ҶОНБОХТА جانباخته ҷонбозанда, ҷонбоз, фидокор, қурбоншаванда.

ҶОНВАР جانور 1. ҳар чизи зинда ғайр аз инсон. 2. *маҷ.* одами бад ва бешуур, одами ҳайвонхислат.

ҶОНВАРАК جانورک ҷонвари хурд, ҷонзоти хурд: **ҷонвараки баҳрӣ**.

ҶОНВАРДОР جانوردار *кит.* сайёд, шикорчӣ.

ҶОНВАРШИНОС جانورشناس олиме, ки ғайр аз инсон чизҳои дигари зиндаро меомӯзад.

ҶОНВАРШИНОСӢ جانورشناسی илме, ки дар бораи ҳайвонот баҳс мекунад, зоология.

ҶОНГАЗО(Й) جانگزا(ی) *кит.* 1. осебрасондаи ҷон, ҷонкоҳ. 2. кушанда.

ҶОНГИР جانگیر ҷонбарор, кушанда: **тири ҷонгир**.

ҶОНГИРИФТА جانگرفته ҷондароварда, қувватгирифта, беҳтаршуда.

ҶОНГУДОЗ جانگداز гудозандаи ҷон, обу адокунандаи ҷон, ҷонгусил, ҷонкан, ҷонкоҳ: **азоби ҷонгудоз, мусибати ҷонгудоз, озори ҷонгудоз, тири ҷонгудоз, фарёди ҷонгудоз, оҳи ҷонгудоз**.

ҶОНГУДОЗОНА جانگدازانه хеле пуразоб, хеле сахт,бо як азоб, бо душвориву мушкилӣ.

ҶОНГУЗАР جانگذر аз ҷон гузаранда, ҷонгусил, ҷонкан, кушанда: **тири ҷонгузар**.

ҶОНГУСИЛ جانگسیل ҷонгудоз, ҷонкан, кушанда; **шабохуни ҷонгусил**.

ҶОНДАРОЗӢ جاندرازی *кит.* умрдарозӣ.

ҶОНДЕҲ جانده ҷонбахш, зиндагибахш.

ҶОНДОДА جانداده ҷонфидо, фидокор.

ҶОНДОР I جاندار 1. ҳар чизе, ки ҷон дошта бо-

шад, зинда. 2. ҳайвон, чорпо: **моли ҷондор**. 3. ҷоннок, қувватнок.

ҶОНДОР II جاندار он ки барои амният ва эминии шахсе масъул аст, силоҳдор, яроқдор; нигаҳбон, посбон.

ҶОНДОРАК جاندارک тасғири ҷондор, ҷондори хурд.

ҶОНДОРУ جاندارو 1. нӯшдору, подзаҳр, доруи зидди заҳр. 2. *маҷ.* май, шароб.

ҶОНЗОД جانزاد *ниг.* **ҷонзот**.

ҶОНЗОТ جانذات 1. ҷондор, ҳар чизи зинда. 2. кас, одам.

ҶОНИБ *а.* جانب 1. тараф, сӯй, самт. 2. *маҷ.* ашхос, одамон; **аз ҷониби...** а) аз сӯи..., аз самти...; б) аз тарафи..., аз номи...; **аз ҷониби** *касе* **кор кардан**; в) ба ҷои..., ба номи..., аз тани...; **ба ҷониби**... ба тарафи...; **ин ҷониб** а) то ин дам, то ин вақт, ин тараф, ин сӯ; б) банда, камина; **ҷониби** *чизеро* **тарҷеҳ кардан (додан)** чизеро беҳтар шумурдан, чизеро бартар шумурдан, тарафи чизеро гирифтан; **ҷониби** *чизе* **шудан** ба сӯи чизе рафтан; **ба ҷониби дигар гардондан (тофтан)** ба сӯи дигар тофтан.

ҶОНИБДОР جانبدار тарафдор, ҳаводор, дастгир.

ҶОНИБДОРӢ جانبداری тарафгирӣ, ҳимоя, дастгирӣ дар вақти муайян.

ҶОНИШИН I جانشین 1. он ки ба ҷои касе дар вақти набудани ӯ кор мебарад. 2. он ки ба каси дигар барои бурдани кор ёрӣ мерасонад, кафил, муовин: **ҷонишини мудир, ҷонишини раис, ҷонишини сардор**. 3. ёвар, мададгор, давомдиҳанда.

ҶОНИШИН II جانشین *грам.* ҳиссаи нутқе, ки ба ҷои исму сифату шумора меояд.

ҶОНИШИНӢ جانشینی ҷонишин будан, муовинӣ, ниёбат.

ҶОНӢ I جانی 1. самимӣ, ҳақиқӣ, содиқ, босадоқат: **бародари ҷонӣ, дӯсти ҷонӣ, ҷӯраи ҷонӣ**. 2. *маҷ.* қаттол, бераҳм: **душмани ҷонӣ.**

ҶОНӢ II *а.* جانی ҷинояткунанда, ҷинояткор.

ҶОНКАН جانکن он ки аз дилу ҷон кор мекунад, меҳнатдӯст, фидокор.

ҶОНКАНӢ جانکنی 1. азобу машаққати сахт, талвосаи марг, ҳолати назъ. 2. *маҷ.* ҳаракати пурмашаққат, зӯрзании пуршиддати боазоб.

ҶОНКАНОНА جانکنانه дар ҳолати ҷонканӣ, ҳаракати ниҳоят бошиддат аз ҳавли ҷон.

ҶОНКОҲ جانکاه 1. ҷонгусил, ҷонгудоз, пурдард, пуразоб: **нолаи ҷонкоҳ, овози ҷонкоҳ, оҳи ҷонкоҳ, садои ҷонкоҳ, фарёди ҷонкоҳ**. 2. кушанда, марговар, ҷонбарор: **найзаи ҷонкоҳ**.

ҶОНКОҲОНА جانکاهانه ҷонкоҳ, безоркунанда ва тоқатшикан: **умедвориҳои ҷонкоҳона**.

ҶОНКОҲОНӢ جانکاهانی ҷон коҳонидан, ташвиш, заҳмат.

ҶОННИСОР جان‌نثار нисоркунандаи ҷон, ҷонфидо, фидокор.

ҶОННИСОРӢ جان‌نثاری нисор кардани ҷон, фидокорӣ, ҷонфидоӣ.

ҶОННИСОРКУНАНДА جان‌نثارکننده *ниг.* **ҷоннисор**.

ҶОННИСОРОНА جان‌نثارانه ба тарзи ҷоннисорӣ, фидокорона.

ҶОННОК جان‌ناک 1. ҷондор, зинда; **қувваи ҷоннок** қувваи зинда. 2. боҳаракат, пурҷӯш, пурхурӯш, гарму ҷӯшон, боравнақ; **ҷоннок гузаронидан (дарсро, машғулиятро)**; **ҷоннок кардан**; **ҷоннок гардонидан** (кореро, амалеро).

ҶОННОКӢ جان‌ناکی 1. зинда будан, ҷон доштан. 2. пурҷӯшӣ, пурхурӯшӣ, гарму ҷӯшонӣ, равнақдорӣ.

ҶОНО جانا эй ҷон (*мухотаб*).

ҶОНОЗОР جان‌آزار озордиҳандаи ҷон, ҷонкоҳ, азобдиҳанда.

ҶОНОЗОРӢ جان‌آزاری амалу шуғли ҷонозор.

ҶОНОН جانان маҳбуб, маҳбуба, маъшуқ, маъшуқа.

ҶОНОНА جانانه маҳбуба, маъшуқа.

ҶОНОСО جانآسا ҷоноромкунанда, оромбахши руҳу ҷон.

ҶОНОФАРИН جانآفرین 1. *д. офаридгор* (*сифати* Худо).2.*маҷ.* ҷонбахш, рӯҳбахш, зиндакунанда; соҳибҳунар, соҳибистеъдод.

ҶОНОҶОН جاناجان маҳбуб, дӯстдор, меҳрубон, азиз: **ватани ҷоноҷон**, **дӯсти ҷоноҷон**.

ҶОНПАНОҲ جانپناه ҷонпарвар, ҷонбахш; *киноя* аз роҳату ҳаловатдиҳанда.

ҶОНПАРВАР جانپرور ҷонбахш, рӯҳафзо, роҳатбахш, ҳаловатбахш.

ҶОНПАРДОЗ جانپرداز дилрабо, шавқовар, ҷаззоб.

ҶОНСАБИЛ جانسبیل 1. он ки ҷонаш зоеъ шудааст, ҷонфигор. 2. *маҷ.* бадбахт: **одами ҷонсабил**.

ҶОНСАРАК جانسرک *гуфт.* 1. саросема, беқарор. 2. саросемавор, беқаророна, аз ҳавли ҷон, бо ошуфтагии тамом.

ҶОНСАХТ جانسخت тоқатовар, тобоваранда, бобардошт, устувор: **дарахти ҷонсахт, одами ҷонсахт, растании ҷонсахт**.

ҶОНСАХТӢ جانسختی сахтҷонӣ, пояндагӣ, дерпоӣ, зуд бархамнахӯрандагӣ: **ҷонсахтии урфу одатҳои кӯҳна**.

ҶОНСЕР جانسیر он ки аз ҷони худ сер шудааст, он ки аз ҷон безор шудааст, азобдида.

ҶОНСИПОР جانسپار *ниг.* **ҷонсупор**.

ҶОНСИПОРӢ جانسپاری *ниг.* **ҷонсупорӣ**.

ҶОНСИПОРОНА جانسپارانه *ниг.* **ҷонсупорона**.

ҶОНСИПӮЗ جانسپوز *кит.* нигаҳдорандаи ҷон, аз мурдан нигоҳдоранда, нигаҳдори ҷон.

ҶОНСИТОН جانستان 1. ҷонгир, кушанда. 2. ҷонгудоз, ҷонгусил. 2. *маҷ.* бисёр сахт.

ҶОНСИТОНӢ جانستانی ҷонгирӣ, ҷон гирифтан, кушандагӣ, қатл.

ҶОНСУПОР جانسپار он ки кореро фидокорона иҷро мекунад, он ки ба касе, ба коре ба тамом дода шудааст; фидокор, ҷонфидо, ҷонбахш, содиқ.

ҶОНСУПОРӢ جانسپاری ҷон фидо кардан, фидокорӣ, ҷонбахшӣ, ҷонфидоӣ; **ҷонсупорӣ кардан** фидокорӣ нишон додан, ҷон фидо кардан.

ҶОНСУПОРОНА جانسپارانه фидокорона, ҷонфидоёна, ҷонбахшона: **ҷонсупорона** *коре* **кардан.**

ҶОНСӮЗ جانسوز 1. сӯзонандаи ҷон, азобдиҳанда: **гармии ҷонсӯз, оташи ҷонсӯз**. 2. он ки барои касе ё коре ҷонашро фидо мекунад, фидокор, ниҳоят ғамхор ва дилсӯз: **модари ҷонсӯз, одами ҷонсӯз.** 3. пурсӯз, пуразоб, пуралам, аламнок: **ишқи ҷонсӯз, нолаи ҷонсӯз, оҳи ҷонсӯз**.

ҶОНСӮЗӢ جانسوزی 1. пурсӯзӣ, пураламӣ, пуразобӣ, ҷонгудозӣ. 2. ғамхорӣ, дилсӯзӣ: **ҷонсӯзӣ кардан ба** *касе*, *чизе*, **ҷонсӯзӣ кардан дар ҳаққи** *касе*, *чизе*.

ҶОНСӮЗОНА جانسوزانه фидокорона, дилсӯзона, аз таҳти дил: **ҷонсӯзона кор кардан**.

ҶОНТАЛВОСА جانتلواسه *гуфт.* дар талвосаи ҷон, аз тарси ҷон: **ҷонталвоса дасту по задан**.

ҶОНФАЗО جانفزا *ниг.* **ҷонфизо**.

ҶОНФАЗОӢ جانفزایی *кит.* ҷонафзоӣ, рӯҳафзоӣ, равонбахшӣ.

ҶОНФАЗОЯНДА جانفزاینده *кит.* ҷонафзо, рӯҳафзо, зиндагибахш, ҳаётбахш.

ҶОНФАРСО(Й) جانفرسا(ی) 1. ҳалокатовар, кушанда: **тири ҷонфарсо, ҳуҷуми ҷонфарсо**. 2. ҷонфигор, пуразоб, пурмашаққат: **кори ҷонфарсо, роҳи ҷонфарсо**.

ҶОНФАРСОӢ جانفرسایی ҷонгудозӣ, ҷонкоҳӣ.

ҶОНФИГОР جانفگار афгор ва хастакунандаи ҷон, сахт азобдиҳанда.

ҶОНФИДО جانفدا фидокор, ҷонсупор.

ҶОНФИДОЁНА جان فدایانه фидокорона, ҷонсупорона.

ҶОНФИДОӢ جانفدایی фидокорӣ, ҷонсупорӣ: **ҷонфидоӣ кардан**.

ҶОНФИЗО جانفزا ҷонафзо, рӯҳафзо, фараҳ-

бахш, роҳатбахш, ҳаётбахш.

ҶОНФИШОН جانفشان ҷонфидо, ҷоннисор, фидокор, ҷонбахш, ҷонсупор.

ҶОНФИШОНӢ جانفشانی 1. фидокорӣ, ҷонбахшӣ, ҷонсупорӣ, қурбон шудан. 2. ғамхорӣ, дилсӯзӣ.

ҶОНХАРОШ جانخراش ҷонфигор, ҷонсӯз: **нолаи ҷонхарош, фарёди ҷонхарош**.

ҶОНШИКОР جانشکار шикоркунандаи ҷон, ҷонситон.

ҶОНШИКОФ جانشکاف ҷонсӯз, ҳалокатовар: **тири ҷоншикоф**.

ҶОНШУМУРӢ جانشمری ҳисоби сари оила, гурӯҳи мардум *ва г.*, оморгирии аҳолӣ.

ҶОПОНӢ جاپانی *мансуб ба* **ҷопон**; японӣ: **рӯймоли ҷопонӣ**.

ҶОР I جار 1. овоз, садо, фарёд. 2. хабар, хабардиҳӣ, даракдиҳӣ: **ҷор андохтан, ҷор задан, ҷор кашидан** бо овози баланд чизеро эълон кардан (*хабар додан, шунавондан, ба ҳама маълум кардан*).

ҶОР II *а.* جار ҳамсоя.

ҶОРЗАН جارزن *ниг.* **ҷорчӣ**.

ҶОРИГАРДИДА جاری گردیده ҷоришуда.

ҶОРИКУНАНДА جاری کننده он ки чизеро ҷорӣ мекунад, он ки чизеро амалӣ ва умумӣ мегардонад.

ҶОРИШАВАНДАГӢ جاری‌شوندگی дорои қобилияти ҷорӣ шудан, ба равон шудан қобил будан (*дар бораи* моеъ).

ҶОРИШАВӢ جاری‌شوی 1. ҷорӣ шудан, равон шудан: **ҷоришавии об.** 2. татбиқ; амалӣ шудан; умумӣ ва ҳаётӣ гаштан.

ҶОРИЯ I *а.* جاریه *кит. муаннаси* **ҷорӣ**; **лаҳзаи ҷория** лаҳзаи гузарон.

ҶОРИЯ II *а.* جاریه *кҳн.* 1. духтар. 2. канизак.

ҶОРӢ *а.* جاری 1. равон, раванда, гузаранда, мурӯркунанда: **оби ҷорӣ**. 2. амалӣ, маъмул: **таомули ҷорӣ.** 3. дар вақти ҳозира амалкунанда, дар айни ҳол ҳаракаткунанда ва мавҷуд, ҳозира: **кори ҷорӣ**, **масъалаи ҷорӣ, панҷсолаи ҷорӣ**, **соли ҷорӣ**, **тартиботи ҷорӣ**, **ҳисоби ҷорӣ (дар ҳисобарорӣ)**; **ҷорӣ гаштан (гардидан)** ҷорӣ шудан; **ҷорӣ доштан** маъмул гардонидан; **ҷорӣ кардан** а) равон кардан; б) рехтан; в) амалӣ гардонидан, ба ҳаракат даровардан, маъмул кардан, татбиқ гардондан: **дигаргунӣ ҷорӣ кардан, тартиб ҷорӣ кардан, ҷорӣ намудан**,**ҷорӣ кардан; ҷорӣ шудан** а) равон шудан (*мас., об ва г.*); б) амалӣ гаштан, татбиқ шудан, барқарор гаштан, ба ҳаракат даромадан; в) гузаштан, мурур кардан: **ҷорӣ шудани вақт, ҷорӣ шудани рӯз**.

ҶОРӮБ جاروب асбоби рӯфтурӯб, ки аз шохаҳои баъзе гиёҳҳо баста тайёр мекунанд; **ҷорӯб задан (кардан)** рӯфтан, рӯфта тоза кардан.

ҶОРӮБАЛАФ جاروب‌علف алафи ҷорӯб, алафе, ки барои ҷойрӯбӣ истифода мешавад.

ҶОРӮББАНД جاروب‌بند он ки ҷорӯбро баста тайёр мекунад.

ҶОРӮББУТ(Т)А جاروب‌بته//جاروب‌بوته буттаи ҷорӯб, буттае, ки аз он ҷорӯб мебананд,ҷорӯбак.

ҶОРӮБДУМ جاروب‌دم ҳайвоне, ки думаш монанди ҷорӯб дарози пахн аст.

ҶОРӮБЗАН جاروب‌زن он ки ҷорӯб мезанад, он ки рӯфтурӯб мекунад.

ҶОРӮБӢ جاروبی *мансуб ба* **ҷорӯб**; бутаҳои барои ҷорӯббандӣ муносиб.

ҶОРӮБКАШ جاروب کش *ниг.* **ҷорӯбзан**.

ҶОРӮБКАШӢ جاروب کشی ҷорӯбзанӣ, бо ҷорӯб рӯфтан.

ҶОРӮБМОНАНД جاروب‌مانند он чи ба ҷорӯб монанд аст.

ҶОРӮБНОРАСИДА جاروب‌نارسیده норӯфта, рӯбучин нашуда.

ҶОРӮБРИШ جاروب‌ریش серриш, пахнриш: **марди ҷорӯбриш**.

ҶОРЧӢ جارچی *ниг.* **ҷарчӣ**.

ҶОСИЛИҚ *ю.* جاثلیق 1. пешвои руҳонии насрониёни католик, ки аз усқуф болотар меистод. 2. насронӣ, масеҳӣ.

ҶОСУС *а.* جاسوس хабаркаши махсус, ҷустуҷӯ карда хабардиҳандаи аҳволи ягон давлат ё мамлакат ба одамони дахлдори давлати дигар, хабаркаши сиёсии махфӣ.

ҶОСУСӢ جاسوسی амали ҷосус, касби ҷосус, ҷосус будан, аҳволи мамлакатеро ба мамлакати дигар хабар додан: **кори ҷосусӣ, ҷосусӣ кардан**.

ҶОФИРОЙ جافی‌رای *кит.* он ки ният ва қасди ҷафокорӣ дорад, ҷафоандеш, ҷафокор.

ҶОФӢ *а.* جافی *кит.* ҷафокор, ҷафопеша.

ҶОХСУК//ҶОХШУК جاخسوک//جاخشوک *кҳн.* доси ғалладаравӣ.

ҶОҲ جاه 1. мартаба, мақом, дараҷаи баланд, рутба, мансаб: **ҷоҳу маснад**. 2. шаъну шавкат, шӯҳрат, дастгоҳу дабдаба; **ҷоҳу ҷалол** қадру эътибор, давлату шавкат.

ҶОҲДӮСТ جاه‌دوست мартабапараст, мансабпараст.

ҶОҲИЛ *а.* جاهل 1. нодон, бедониш, бефаҳм. 2. бемаърифат, бефарҳанг, мутаассиб.

ҶОҲИЛИЯТ *а.* جاهلیت 1. *таър.* давраи тоисломии таъриху адабиёти араб. 2. давраи бутпарастӣ. 3. *ниг.* **ҷоҳилӣ**.

ҶОҲИЛӢ جاهلی 1. ҷаҳолат, нодонӣ. 2. таассуб, мутаассибӣ, бемаърифатӣ, бефарҳангӣ.

ҶОҲИЛОНА جاهلانه 1. ҷоҳилвор, ба таври ҷоҳилон: **ҷоҳилона коре кардан, ҷоҳилона фарёд кардан**. 2. ҷоҳилӣ, нодонӣ, бефарҳангӣ, бемаданиятӣ: **таассуби ҷоҳилона**.

ҶОҲПАРАСТ جاه‌پرست мансабпараст, мансабдӯст, мартабахоҳ.

ҶОҲПАРАСТӢ جاه‌پرستی мансабпарастӣ.

ҶОҲПАРАСТОНА جاه‌پرستانه шӯҳратпарастона, мансабпарастона.

ҶОҲТАЛАБ جاه‌طلب *ниг.* **ҷоҳпараст**.

ҶОҲТАЛАБӢ جاه‌طلبی *ниг.* **ҷоҳпарастӣ**.

ҶОҲТАЛАБОНА جاه‌طلبانه *ниг.* **ҷоҳпарастона**.

ҶОҲҶӮ(Й) جاه‌جو(ی) *ниг.* **ҷоҳпараст**.

ҶОШ جاش *кит.* нон.

ҶОШДОН جاشدان сандуқи нон, нондон.

ҶУББА جبّه *кҳн.* ҷомаи болопӯши васеи дароз.

ҶУББАХОНА جبه‌خانه *кҳн.* анбори аслиҳа.

ҶУБН I *а.* جبن *кит.* панир.

ҶУБН II //**ҶУБУН** *а.* جبن//جبون *кит.* тарсончакӣ, буздилӣ.

ҶУБРОН *а.* جبران *кит.* 1. товон. 2. пур кардани ҷои чизи талафшуда.

ҶУБРОНПАЗИР جبران‌پذیر қобили ҷуброн, барқароршавандагии талафшуда.

ҶУБРОНПУЛӢ جبران‌پولی пуле, ки дар ивази чизи талафшуда диҳанд.

ҶУВОЗ جواز дастгоҳест иборат аз кундаи миёнкофтаи калон ва тири сутунӣ, ки ба он асп ё говро баста чарх занонда аз кунҷид, зағир *ва г.* равған мекашанд: **ҷувози равғанкашӣ, аспи ҷувоз, ҷувози дари хона** *киноя аз* гови дӯшоӣ.

ҶУВОЗКАШ جوازکش 1. он ки дар ҷувоз равған мекашад. 2. ҳайвоне, ки ба ҷувоз мебанданд: **аспи ҷувозкаш, гови ҷувозкаш**.

ҶУВОЗКАШӢ جوازکشی ба воситаи ҷувоз равған кашидан.

ҶУВОЗКУНДА جوازکنده 1. кундаи ҷувоз. 2. *маҷ.* одами ғафси дағал.

ҶУВОЗРОН جوازران *ниг.* **ҷувозкаш.**

ҶУВОЗТАРОШ جوازتراش устои ҷӯбтароше, ки бисёртар кундаи ҷувоз метарошад.

ҶУВОЗТАРОШӢ جوازتراشی амалу шуғли ҷувозтарош.

ҶУВОЗХОНА جوازخانه ҷое, ки дар он бо ҷувоз равған мекашанд.

ҶУВОЛ جوال халта ё тӯрбаи калон, ки аз қанор хурдтар буда дар он ғалла ва чизҳои дигар меандозанд; **ҷувол-ҷувол** якчанд ҷувол, хеле бисёр; **як ҷувол сухан гуфтан** сухани бисёр гуфтан; **дурӯғро бо ҷуволаш гуфтан** дурӯғи бисёр гуфтан.

ҶУВОЛГӮША جوال‌گوشه хурҷин.

ҶУВОЛДӮЗ جوال‌دوز 1. он ки ҷувол медӯзад. 2. сӯзани калон, ки бо он ҷувол, қанор ва монанди инҳоро медӯзанд.

ҶУВОЛДӮЗӢ جوال‌دوزی амали ҷуволдӯз, ҷувол дӯхтан.

ҶУВОЛЧА جوالچه ҷуволи хурд, халта, линга.

ҶУВОН جوان *гуфт.* 1. *ниг.* **ҷавон**. 2. *кҳн.* амрад, бериш.

ҶУВОНА جوانه *ниг.* **ҷавона** 1.

ҶУВОНБОЗ جوان‌باز *кҳн.* амрадбоз.

ҶУВОНИМАРГ جوانی مرگ *ниг.* **ҷавонмарг**.

ҶУВОНИМАРГБОБ جوانمرگباب *гуфт.* сазовори ҷавонимарг шудан (*дар ҳаққи ҷавони бадкора гуфта мешавад*).

ҶУВОНӢ جوانی *ниг.* **ҷавонӣ**.

ҶУВОНМАРГ جوان‌مرگ *гуфт., ниг.* **ҷавонмарг.**

ҶУВОНМАРД جوان‌مرد *ниг.* **ҷавонмард.**

ҶУВОРИҒУНДОРӢ جواری‌غنداری ҷамъ кардани маҳсули ҷуворӣ, ғундоштани ҳосили ҷуворӣ.

ҶУВОРИЗОР جواری‌زار ҷое, ки ҷуворӣ кошта-анд, ҷое, ки ҷуворимакка хеле зиёд аст, киштзори ҷуворӣ.

ҶУВОРИКОР جواری‌کار он ки ҷуворӣ кишт мекунад, коранда ва кишткунандаи ҷуворӣ.

ҶУВОРИКОРӢ جواری‌کاری амал ва шуғли ҷуворикор, коридан ва коштани ҷуворӣ.

ҶУВОРИМАККА جواری‌مکّه *ниг.* **ҷуворӣ**.

ҶУВОРИМАККАҒУНДОР جواری‌مکّه‌غندار он ки ҷуворимакка кишта, ҳосилашро ғун медорад; восита ва техникае, ки бо он ҷуворӣ ҷамъоварӣ мекунанд.

ҶУВОРИМАККАҒУНДОРӢ جواری‌مکّه‌غنداری *ниг.* **ҷувориғундорӣ**.

ҶУВОРИМАККАЗОР جواری‌مکّه‌زار майдони кишти ҷуворимакка.

ҶУВОРИМАККАПАРВАР جواری‌مکّه پرور он ки ҷуворимакка кишт мекунад.

ҶУВОРИМАККАПАРВАРӢ جواری‌مکّه‌پروری *ниг.* **ҷуворикорӣ**.

ҶУВОРИПОЯ جواری‌پایه пояи ҷуворӣ.

ҶУВОРИШ جوارش *тиб.* омехтаи доруғӣ барои мӯътадил гардондани ҳозима, ҷавориш.

ҶУВОРӢ جواری растаниест ғалладонагӣ, ки пояаш наймонанди ғафс буда, донаҳои сафедаш дар хӯшаи нӯги пояаш ғун мешавад: **ҷувории сафед**.

ҶУҒЗ *а.* جغذ ҷуғз, ҷуғд, бум.

ҶУҒРОФИДОН جغرافی‌دان *ниг.* **ҷуғрофиядон**.

ҶУҒРОФИЯ *ю.* جغرافیه илмест, ки вазъияти кураи Замин, шароити табиӣ, нуфус, захираҳо ва иқтисодиёти онро меомӯзад ва вобаста ба ин соҳаҳои гуногун дорад: **ҷуғрофияи иқтисодӣ, сиёсӣ, табиӣ** *ва г.*

ҶУҒРОФИЯДОН جغرافیه‌دان мутахассиси соҳаи ҷуғрофия; донандаи илми ҷуғрофия.

ҶУҒРОФӢ جغرافی *мансуб ба* **ҷуғрофия: мавқеи ҷуғрофӣ, харитаи ҷуғрофӣ.**

ҶУД *а.* جود ҷавонмардӣ, саховат, бахшиш, эҳсон.

ҶУДО I جدا 1. фосиладор, дур аз ҳам, алоҳида, канда. 2. буридашуда аз чизе, қатъшуда. 3. танҳо; **ҷудо будан** ба таври алоҳида воқеъ будан, дур будан, танҳо будан; **ҷудо гардидан (гаштан)** а) дур шудан, канда шудан; б) маҳрум гаштан; **ҷудо кардан** а) дур кардан, алоҳида карда мондан, сиво кардан; б) буридан, аз ҳам фосиладор гардонидан; в) махсус гардонидан, таъйин кардан; г) интихоб кардан, хоста сара карда гирифтан; ғ) аз ҳам дур гардонидан, маҳрум намудан; д) фарқ кардан, фарқ кунондан, мумтоз ва мушаххас гардонидан; **аз ҳам ҷудо кардан** аз ҳамдигар дур кардан, ба байни ду кас ҷудоӣ андохтан; **ҷудо мондан** дур мондан, канда шуда мондан, танҳо мондан; **ҷудо шудан** а) канда шудан, гусистан, қатъ гардидан, дур афтодан; б) дур афтодан; в) тақсим шудан, аз ҳам бурида шудан; **ҷудо шудан аз зани худ (ё аз шавҳари худ)** якҷоя зиндагӣ накардан бо зани худ (бо шавҳари худ), талоқ додан зани худро (баромадан аз шавҳари худ); **ҷудо шудан** *аз касе*,

аз чизе маҳрум шудан аз касе, чизе, гум кардан касеро, чизеро; **чудо шуда истодан** фарқ кардан (*ду чиз аз ҳамдигар*), имтиёз доштан нисбат ба дигаре; **чудо-чудо** алоҳида-алоҳида, ба таври алоҳида.

ЧУДО II جدا *гуфт.* хеле, бисёр, бисёр ҳам, хусусан, аз ҳад зиёд.

ЧУДОГАШТА جداگشته аз ҳамдигар чудошуда.

ЧУДОГӢ جداگی *шакли нодурусти* **чудоӣ.**

ЧУДОГОНА جداگانه 1. алоҳида, дигар-дигар. 2. фарқкунанда, дигаргун, махсус, хос; **хислатҳои чудогона; чудогона-чудогона** алоҳида-алоҳида, чудо-чудо, ба таври алоҳида.

ЧУДОГОНАГӢ جداگانگی *гуфт.* дар ҳолати аз ҳам чудо ва алоҳида будан, алоҳидагӣ, фарқ.

ЧУДОИАНДОЗӢ جدایی‌اندازی тафриқа андохтан, доштани хоҳиши аз ҳам чудо кардан: **сиёсати чудоиандозӣ**.

ЧУДОӢ جدایی 1. чудо будан, аз ҳам канда ва дур будан: **чудоӣ аз хешон**. 2. дурӣ, фироқ, ҳачр: **алами чудоӣ ва сӯзи фироқ**. 3. фарқ, тафовут.

ЧУДОКУНАК جداکنک 1. асбоби рӯзгор аст, ки барои чудо кардани шир аз равған, дӯғ *ва ғ.* ба кор бурда мешавад. 2. *барқ.* қатъкунак.

ЧУДОКУНАНДА جداکننده 1. он ки ва он чи чизеро аз чизе чудо мекунад; **хати чудокунанда**. 2. фарқкунанда: **аломати чудокунанда**.

ЧУДОНАШАВАНДА جدانشونده тафриқанопазир, он чи чудо намешавад: **қисми чудонашаванда**.

ЧУДОНАШАВАНДАГӢ جدانشوندگی хосияти чудонашаванда.

ЧУДОНОШУДАНӢ جداناشدنی чудонашаванда.

ЧУДОШАВАНДА جداشونده он ки ва он чи чудо мешавад, тақсимшаванда.

ЧУДОШУДА جداشده 1. кандашуда, буридашуда (аз чизе). 2. маҳрумшуда, дуршуда.

ЧУЗ جز *калимаи истисно* ба ғайр аз, ғайр аз, ғайри..., ғайр; ба истиснои; магар; **ба чуз** ғайр аз, ғайри….

ЧУЗВ//ЧУЗЪ *а.* جزو//جزء дастае аз коғази навишташуда ё китоби нашршуда: **чузъи таълифӣ, чузви чопӣ**.

ЧУЗВАДОН جزوه‌دان *ниг.* **чузвдон**.

ЧУЗВБАНД//ЧУЗЪБАНД جزوبند//جزءبند он ки чузвҳои китобро ба ҳам дӯхта барои муқова тайёр мекунад, саҳифабанд.

ЧУЗВБАНДӢ//ЧУЗЪБАНДӢ جزوبندی//جزءبندی чузвҳои китобро барои муқова ба ҳам дӯхтан: **чузъбандӣ кардан**.

ЧУЗВГИР//ЧУЗЪГИР جزوگیر//جزءگیر *ниг.* **чузвдон**.

ЧУЗВДОН جزودان//جزءدان чилди картонӣ ё чармин барои нигоҳ доштани коғазҳо.

ЧУЗВИЁТ *а.* جزويات *ниг.* **чузъиёт**.

ЧУЗВӢ جزوی *ниг.* **чузъӣ**.

ЧУЗҒУН جزغون *бот.* як навъ растании пӯстлохи сафеддошта.

ЧУЗОМ *а.* جذام *кҳн., тиб.* бемории махав, хӯра.

ЧУЗЪ *а.* جزء 1. пораи чизе, ҳисса, қисм; *муқоб.* **кул(л)**. 2. *ниг.* **чузв**.

ЧУЗЪАН *а.* جزءاً як қисм, порае аз…

ЧУЗЪБАНД جزءبند *ниг.* **чузвбанд**.

ЧУЗЪБАНДӢ جزءبندی *ниг.* **чузвбандӣ**.

ЧУЗЪИЁТ *а.* جزئيات *ч.* **чузъия**; 1. чизҳои чузъӣ, чизҳои хурд ва андак. 2. тафсил, тафсилот, баёни ҳама қисмҳои матлабе. 3. *кҳн.* шеър ва адабиёт (*дар истилоҳи мадрасаҳои Бухоро*).

ЧУЗЪИЁТБАЁНӢ جزئيات‌بيانی чузъ ба чузъ, қисм ба қисм ва нукта ба нукта гуфта додан; ба тафсил нақл кардан.

ЧУЗЪӢ جزئی 1. *мансуб ба* **чузъ**. 2. қисм, ҳисса, пора, майда, хурд, қисми ғайри асосӣ; *муқоб.* **куллӣ**; **кори чузъӣ, қисми чузъӣ, чузъӣ ва куллӣ; маслиҳатҳои чузъӣ** маслиҳатҳои оид ба майда-чуйдаҳои масъалае; **масъалаҳои чузъӣ** масъалаҳои ғайриасосӣ.

ЧУЛ(Л) *а.* جل болопӯши аспу хар *ва ғ.*; **чулу**

ҷиҳоз (ҷағоз) а) афсори асп, шутур *ва г.*; б) чизу чора, лахту лухт, чизҳои майда-чуйда; **ҷулу пӯстак** лоқу пар, чизҳои майда-чуйда.

ҶУЛАСО *а.* جلسا *ҷ.* **ҷалис**(ҳамнишинон).

ҶУЛБОН جلبان *бот.* як навъ гиёҳи яксола ё бисёрсола аз оилаи лӯбиёиҳо.

ҶУЛҒУНДӢ جلغندی аловмон, гулахӣ, оташмон, хидматрасони ҳаммом бо либосҳои пора–пора ва сиёҳи равғанмонанд.

ҶУЛДУ *м.* جلدو инъом, бахшиш.

ҶУЛДУРПӮШ جلدرپوش *гуфт.* жандапӯш, либосдарида.

ҶУЛЛА جلّه гиёҳе сарпаҳн монанди занбӯруғ.

ҶУЛ(Л)ОБ جلاب шарбати қанд, ки бо гулоб омехтаанд ва хосияти доруӣ дорад; гулоб.

ҶУЛУС *а.* جلوس *кҳн.* 1. нишастан. 2. бар тахти подшоҳӣ нишастан, ибтидои подшоҳии касе; **ҷулус кардан** бар тахти подшоҳӣ нишастан, подшоҳ шудан.

ҶУЛҲУНДИПӮШ جلهندی‌پوش *гуфт.* даридалибос, жандапӯш, либосҳояш даридаи чиркин.

ҶУЛҲУНДӢ جلهندی *гуфт.* дарида, ҷиғда-ҷиғда, тикка-тикка (либос).

ҶУЛҶУЛ *а.* جلجل 1. зангӯлаи хурд, ки ба доираву нақора ё гардани ҳайвонот мебанданд. 2. доира, даф.

ҶУМАК جمک нӯли чойник, офтоба, лӯлаи об *ва г.*

ҶУМАКШИКАСТА جمک‌شکسته нулшикаста (*мас.*, *чойник*).

ҶУМАЛ *а.* جمل *ниг.* **абҷад**.

ҶУМБИДАН جمبیدن *шакли гуфтугӯии* **ҷунбидан**.

ҶУМЛА *а.* جمله 1. ҳама, ҳамагӣ; **ҷумлаи**... ҳамаи..., тамоми.... 2. гурӯҳ, тӯда, доира; **аз ҷумла** аз ин гурӯҳ, аз ин ҳисоб, дар он миён; **аз ҷумлаи**... а) аз гурӯҳи..., аз қабили…; **бар ҷумлаи**... ба ҳамаи...; **аз ин (он) ҷумла** аз ин ҳисоб, инчунин. 3. *грам.* як калима ё якчанд калимаи аз ҷиҳати грамматикӣ ва овоӣ мутташаккил, ки як фикри томро ифода мекунад: **ҷумлаи сода, ҷумлаи мураккаб, ҷумлаи хабарӣ, ҷумлаи саволӣ, ҷумлаи хитобӣ, ҷумлаи пайрав; ҷумла-ҷумла** бо ҷумлаҳои алоҳида, қисм-қисм.

ҶУМЛАБАНДӢ جمله‌بندی 1. *грам.* сохти ҷумла. 2. тарзи гуфтор, шакли ифодаи фикр.

ҶУМЛАГӢ جملگی ҳамагӣ, ҳама, тамом, тамомӣ.

ҶУМЛАПАРДОЗ جمله‌پرداز 1. он ки фикрашро хуб ифода мекунад, суханпардоз. 2. устоди сухан, суханвар.

ҶУМЛАСОЗӢ جمله‌سازی *ниг.* **ҷумлабандӣ**.

ҶУММАК جمّک *ниг.* **ҷумак**.

ҶУМОДИУЛАВВАЛ *а.* جمادی‌الاوّل номи моҳи панҷуми солшумории қамарии мусулмонӣ, ҷамодиулаввал.

ҶУМОДИУЛОХИР *а.* جمادی‌الآخر номи моҳи шашуми солшумории қамарии мусулмонӣ, ҷамодиулохир.

ҶУМОДИУССОНӢ *а.* جمادی‌الثانی *ниг.* **ҷумодиул - охир**.

ҶУМУД *а.* جمود *кит.* яхбандӣ.

ҶУМҲУР *а.* جمهور гурӯҳи мардум, ҳама.

ҶУМҲУРИХОҲ جمهوری‌خواه тарафдори давлатдории ҷумҳуриявӣ.

ҶУМҲУРИЯВӢ جمهوریوی *мансуб ба* **ҷумҳурӣ**: **рӯзномаи ҷумҳуриявӣ**.

ҶУМҲУРИЯТ *а.* جمهوریت *ниг.* **ҷумҳурӣ**.

ҶУМҲУРӢ جمهوری 1. кишвар ё давлате, ки роҳбари аввали вай интихобист: **Ҷумҳурии Тоҷикистон**. 2. саросарӣ, умумиҷумҳурӣ ҷумҳуриявӣ: **Кумитаи ҷумҳурии истилоҳот**.

ҶУМҶУМА *а.* جمجمه *кит.* косахонаи сар.

ҶУМҶУМАМОҲӢ جمجمه‌ماهی *зоол.* як навъи моҳӣ.

ҶУМЪА *а.* جمعه номи як рӯзи ҳафта, ки баъди панҷшанбе ва пеш аз шанбе меояд, рӯзи одина; **намози ҷумъа** *д.* намозе, ки рӯзи ҷумъа

хонда мешавад.

ҶУМЪАБОЗОР جمعه‌بازار бозоре, ки танҳо рӯзҳои ҷумъа баргузор мешавад.

ҶУМЪАХОНӢ جمعه‌خوانی *д.* хондани намози ҷумъа.

ҶУНБАНДА جنبنده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷунбидан.** 2. ҳаракаткунанда, ҷондор.

ҶУНБИДАН جنبیدن 1. ҳаракат кардан, ба ҳаракат даромадан. 2. рафтан, аз ҷое ба ҷое рафтан. 3. *маҷ.* кор кардан, ба кор машғул шудан; **ёрои (мадори) ҷунбидан надоштан** беқувват будан, беҳолу бемадор будан.

ҶУНБИШ جنبش 1. ҳаракат, аз ҷое ба ҷое шудан, ҷунбидан, ба ҳаракат даромадан: **ҷунбиши одам, ҷунбиши шохҳои дарахт**. 2. *маҷ.* кор, шуғл; **ҷунбиши рӯзгор**; **ҷунбиш додан** ҷунбонидан, ҳаракат додан; **ҷунбиш кардан** ба ҳаракат даромадан; **ҷунбиш хӯрдан** (якбора) ҳаракат кардан, ҷунбидан; **ба ҷунбиш даромадан** а) ба ҳаракат даромадан, ҳаракат кардан; б) қувват гирифтан; **ба ҷунбиш овардан** ба ҳаракат даровардан; **ба ҷунбиш омадан** ба ҳаракат даромадан.

ҶУНБОН جنبان *ниг.* **ҷунбонак**.

ҶУНБОНАК جنبانک ҷунбанда, ноустувор, лиқҷонак: **дандони ҷунбонак, ҷунбонак шудан**.

ҶУНБОН(И)ДАН جنباندن//جنبانیدن 1. чизеро ба ҷунбиш даровардан, чизеро ба ҳаракат даровардан (андохтан); **ҷунбондани шоху баргҳои дарахтон**. 2. чизеро ин тарафу он тараф рост кардан; **гаҳвора ҷунбондан; китф ҷунбондан** изҳори тааҷҷуб кардан; **лаб ҷунбондан** оҳиста чизе гуфтан; **сар ҷунбондан** а) салом додан; б) бо ҳамин ишора чизеро тасдиқ кардан; в) изҳори норизогӣ ё сарзаниш кардан.

ҶУНБОНИШ جنبانش *шакли бавоситаи* **ҷунбонидан**.

ҶУНБУҶӮЛ جنب‌وجول дар ҷунбиш будан, ба коре машғул шуда истодан, дар ҳаракат будан: **ҷунбуҷӯл доштан, ҷунбуҷӯл кардан, дар ҷунбуҷӯл будан**.

ҶУНГ جنگ *кҳн.* дафтаре, ки ба он ашъори шоирон навишта шудааст, баёз.

ҶУНД *а.* جند лашкар, сипоҳ, қӯшун.

ҶУНУБ *а.* جنب *д.* он ки баъд аз муҷомеат бо зан ва ё эҳтилом шудан, ғусл накарда бошад; касиф, нопок.

ҶУНУД *а.* جنود *ҷ.* **ҷунд**.

ҶУНУН *а.* جنون ҷиннигӣ, девонагӣ.

ҶУНУНДОР جنون‌دار девонаавзоъ, ҷиннифеъл, девона.

ҶУНУНКАДА جنون‌کده ҷиннихона; ◊ **ин ҷунункада** *киноя аз* дунё.

ҶУНУНМИЗОҶ جنون‌مزاج девонамизоҷ, девонатабъ, девонаавзоъ.

ҶУНУНОВАР جنون‌آور амал ё маводе, ки ба девонагӣ бурда мерасонад.

ҶУНУНОМЕЗ جنون‌آمیز *ниг.* **ҷунуновар.**

ҶУР جور *гуфт.* навъ, хел, қисм.

ҶУРГА//ҶИРГА//ҶАРГА *т.* جرگه 1. ҳалқа задан, давра кашидан, ҳалқавор қатор шудани мардум; давра задани мардум барои дар миёна гирифтани сайд. 2. анҷуман, анҷуманорой: **ҷиргаи қабоили Афғонистон**.

ҶУРҒОТ جرغات шири туршонидашуда, ки баъди таровиши обаш чакка мешавад; **ҷурғот хобондан; ба ҳар ош ҷурғот шудан** гунаи дигари **ба ҳар ош қатиқ шудан**.

ҶУРҒОТАК جرغاتک *бот.* яке аз гулҳои аввали баҳор.

ҶУРҒОТИН جرغاتین *ниг.* **ҷурғотӣ**.

ҶУРҒОТӢ جرغاتی *мансуб ба* **ҷурғот**; ҷурғот ҳамроҳ кардашуда, ҷурғот рехташуда (*мас., ягон хели хӯрок*).

ҶУРМ *а.* جرم гуноҳ, айб; **ҷурм доштан** гуноҳ доштан, гунаҳгор будан.

ҶУРМОНА جرمانه *ниг.* **ҷарима**.

ҶУРМШИНОС جرم‌شناس *ҳуқ.* мутахассиси соҳаи корҳои ҷиноӣ.

ҶУРМШИНОСӢ جرم‌شناسی *ҳуқ.* илмест, ки во-

ситаву василаҳои махсуси ҷамъ кардан, тадқиқ ва муайян намудани далелҳои судиро таъйин мекунад.

ҶУРЪА *а.* جرعه миқдори як дам кашиданӣ аз ҳар як чизи нӯшиданӣ; миқдори андак аз ҳар чизи нӯшиданбоб, як қулт: **ҷуръаи об, як ҷуръа май, як ҷуръа чой**.

ҶУРЪАДОН جرعه‌دان *кит.* зарфи шароб, қадаҳи шароб, шаробдон.

ҶУРЪАКАШ جرعه‌کش соқӣ, бодарез.

ҶУРЪАНӮШ جرعه‌نوش шаробхӯр, майнӯш, майхӯр.

ҶУРЪАРЕЗ جرعه‌ریز 1. пиёлаи майхӯрӣ. 2. соқӣ.

ҶУРЪАТ *а.* جرئت//جرأت ҷасорат, далерӣ, нотарсӣ; **ҷуръат додан** ҷасорату далерӣ бахшидан; **ҷуръат доштан** ҷасорат доштан, натарсидан, тарс надоштан; **ҷуръат кардан** натарсида кореро иҷро кардан, ҷасорат нишон додан; **ҷуръат пайдо кардан** ҷасорат ёфтан, натарсидан дар иҷрои коре.

ҶУРЪАТНОК جرئتناک соҳибҷасорат, нотарс, ҷасур, далер.

ҶУРЪАТТАЛАБ جرئت‌طلب ягон коре, ки иҷрояш ҷуръат металабад.

ҶУССА *а.* جثّه 1. бадан, тан, пайкар. 2. ҷасад: **ҷуссаи бузург, ҷуссаи лоғар, ҷуссаи назарногир**.

ҶУССАДОР جثّه‌دار паҳлавонҷусса, қавиҳайкал, бузургҷусса.

ҶУССАКАЛОН جثّه‌کلان *ниг.* **ҷуссадор**.

ҶУСТАН جستن 1. ҷӯёи чизе шудан, кофтан, ҷустуҷӯ кардан: **баҳона ҷустан, даво ҷустан, чора ҷустан, фурсат ҷустан**. 2. хостан, пурсидан: **мадад ҷустан, маслиҳат ҷустан**.

ҶУСТОР جستار *кит.* ҷустуҷӯ, кофтуков, пурсуков.

ҶУСТУҶӮ(Й) جستجو(ی) 1. кофтуков; **ба ҷустуҷӯи...** ба кофтукови...; **бо ҷустуҷӯй...** бо кофтуков, бо пурсуҷӯ, бо пурсиш. 2. пурсуҷӯй, пурсиш: **ҷустуҷӯ кардан, дар ҷустуҷӯ афтодан**. 3. талаб, хост; **дар ҷустуҷӯи** *чизе* дар талаби чизе, барои чизе.

ҶУСТУҶӮКУНАНДА جستجوکننده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷустуҷӯ кардан**. 2. он ки ҷустуҷӯ мекунад, ҷӯянда.

ҶУТ جوت *бот.* як навъ гиёҳи тордорест, ки аз лифи вай матоъҳои дағал ва арғамчин бофта мешавад.

ҶУФТ جفت 1. ду дона аз як чиз, ҳар чизи дугона аз қабили пойафзор, либосворӣ *ва ғ.*: **як ҷуфт кафш (мӯза), як ҷуфт куртаю эзор, як ҷуфт гӯшвора**. 2. ду барзагов, ки барои шудгор кардани замин ба юғ баста мешаванд: **ҷуфти гов; як ҷуфт барзагов; ҷуфт бастан** говҳоро ба юғ бастан; **ҷуфт рондан** бо ҷуфт замин шудгор кардан. 3. нару модаи ҳар чиз. 4. ҳамсар, ҳамболин, зану шӯй; **сари** *касеро* **ҷуфт кардан** хонадор кардан касеро, зандор ё шавҳардор кардан касеро. 5. ҳамроҳ, шарик; **ҷуфт гаштан (гардидан)** *бо чизе* ҳамроҳи чизе шудан. 6. рақами ҷуфт, шумори ба ду бе каср тақсимшаванда; *муқоб.* **тоқ**: **адади ҷуфт, рақами ҷуфт; ҷуфт-ҷуфт** дутоӣ, дуто-дуто.

ҶУФТА جفته ҷуфтак, лагад; **ҷуфта задан** ҷуфтак задан, бо ду пои ақиб баробар лагад задан.

ҶУФТАК جفتک 1. *ниг.* **ҷуфта** . 2. ба ҳеҷ чиз нигоҳ накарда гурехтан; **ҷуфтак задан** а) лагад задан; б) якбора ва бо ҷаҳидан гурехтан; в) *маҷ.* дум хода кардан (*гурехтан*).

ҶУФТАКЗАНОН جفتک‌زنان *феъли ҳол аз* **ҷуфтак задан**; лагадзанон.

ҶУФТАН جفتن 1. ҷуфт–ҷуфт мувофиқ шудан. 2. як чизро ба ду қисми баробар тақсим карда болои ҳам гузоштан.

ҶУФТАНГУШТ جفت‌انگشت пои баъзе аз парандаҳо, ки ду ангушт доранд (*мас.*, *шутурмурғ*).

ҶУФТБАНД جفت‌بند абзоре, ки аз ду ҳалқа ва занҷирае барои бастани чорпоён (аспу хар, гов…) дар тавила ва ё ҷои дигар иборат аст.

ҶУФТБАРОРОН جفت‌براران маъракаи ҷуфт баровардан дар оғози киштукор.

ҶУФТБОШӢ جفت‌باشی *таър.* дар гузашта як навъ андоз буд аз сари ҳар як чорпо.

ҶУФТГАР جفتگر он ки заминро бо барзагов шудгор мекунад.

ҶУФТГАРӢ جفتگری *амал ва шугли* **ҷуфтгар**.

ҶУФТӢ جفتی 1. якҷо шудан, ҳамроҳ шудан, наздик шудан (нар ва мода); **ҷуфтӣ кунондан** наздик кунондан барои наслгирӣ. 2. ба ҷуфт кардан ё шудгор кардан омода (тайёр).

ҶУФТОНА جفتانه *ниг.* **ҷуфтбошӣ**.

ҶУФТРАНДА جفترنده рандаи хурде, ки барои суфта кардан истифода мешавад:*муқ.* **ҷуфтгар**.

ҶУФТРОН جفتران он ки ҷуфт меронад, он ки бо ҷуфт замин шудгор мекунад.

ҶУФТРОНӢ جفترانی *амали* **ҷуфтгар**, ҷуфт рондан, замин рондан, шудгор кардан: **вақти ҷуфтронӣ, ҷуфтронӣ кардан**: *муқ.* **ҷуфтгарӣ**.

ҶУФТСУМ جفتسم баъзе аз ҳайвоноте, ки суми пояшон ба ду қисми баробар тақсим шудааст (*аз қабили* гов, буз *ва г.*).

ҶУФТСУМОН جفتسمان чорпоёне, ки суми ҷуфт доранд (гов, гӯсфанд).

ҶУҲАЛО *а.* جهلا *ҷ.* **ҷоҳил**.

ҶУҲҲОЛ *а.* جهّال *ҷ.* **ҷоҳил**.

ҷӯ(й) (جو(ی 1. *асоси замони ҳозира аз* **ҷустан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* ҷӯянда, ҷустуҷӯкунанда: **савобҷӯй, баҳонаҷӯй, донишҷӯ...**

ҶӮ جو *ниг.* **ҷӯй**.

ҶӮБОР جوبار *ниг.* **ҷӯйбор**.

ҶӮГАК//ҶӮКАК جوگک//جوکک чӯҷа; мурғаки бисёр майда; гунҷишк.

ҶӮГИХОНА جوگیخانه ҷои зисти ҷӯгиҳо, маҳалли ҷӯгиҳо.

ҶӮГӢ جوگی лӯлӣ, аз қавми лӯлӣ.

ҶӮЁ جویا ҷӯянда, кобанда, пурсуҷӯкунанда; **ҷӯё будан** дар ҷустуҷӯи чизе будан; **ҷӯё шудан** а) кофтан, кофтуков кардан; б) пурсон шудан, пурсидан, пурсиш кардан; **ҷӯёи ҳолу аҳвол шудан** ҳолу аҳвол пурсидан.

ҶӮЁН جویان 1. ҷӯянда, кофтуковкунанда; талабанда; **ҷӯён шудан** кофтуков кардан, пурсуҷӯ кардан. 2. дар ҳолати ҷустан.

ҶӮЙ جوی замини (роҳи) ба дарозӣ кандашуда (ба таври табиӣ кофта), ки дар он об ҷорӣ мешавад, наҳри хурд: **ҷӯи обёрӣ, ҷӯи равон, ҷӯй кандан, ҷӯй кофтан, ҷӯй баровардан.**

ҶӮЙБОР جویبار 1. ҷои ҷӯяш бисёр. 2. ҷӯи калон, анҳор, ки ҷӯйҳои дигар аз он об мегиранд; ҷуйбор кандан, **ҷӯйбор тоза кардан**; **ба ҷӯйбори** *касе* **об омадан** *маҷ.* хандидани бахт ба рӯи касе, омад кардани кори касе.

ҶӮЙБОРӢ جویباری *мансуб ба* **ҷӯйбор**.

ҶӮЙБОРКАНӢ جویبارکنی кандани маҷрои ҷӯи нав.

ҶӮЙБОРТОЗАКУНӢ جویبارتازه‌کنی одатан дар баҳорон ҷӯйборонро аз сангу гил тоза кардан.

ҶӮЙКАН جوی‌کن он ки ҷӯй меканад, ҷӯйков.

ҶӮЙКАНӢ جوی‌کنی ҷӯй кандан, ҷӯй кофтан.

ҶӮЙКОВ جویکاو он ки ҷӯй меканад, ҷӯйкан.

ҶӮЙКОВӢ جویکاوی ҷӯй кофтан, ҷӯйканӣ.

ҶӮЙТОЗАКУНӢ جوی‌تازه‌کنی ҷӯйро кофта аз лойқа тоза кардан.

ҶӮЙЧА جویچه ҷӯи хурд.

ҶӮЙЧАБОЗӢ جویچه‌بازی ҷӯйча канда бозӣ кардани кӯдакон дар ҷои сероб.

ҶӮЛ جل :**ҷӯлу пӯстак** чизу чора; майда чуйда, кӯрпаву болишт, ҷул.

ҶӮЛИДА جولیده[*аслаш жӯлида*] 1. парешон, ба ҳам омехта, печу тобхӯрда (*сифати мӯй*) .2. касе ё чизе, ки ба ягон чизи чиркин олуда бошад: **ба лой ҷӯлида; ба хок ҷӯлида**.

ҶӮЛИДАМӮ(Й) (جولیده‌مو(ی дорои мӯи парешону ба ҳам печидан .

ҶӮЛИДАН جولیدن олуда шудан, оғуштаи чизе шудан, ба ҳам печидан.

ҶӮЛОН(И)ДАН جولاندن//جولانیدن *шакли баво-*

ситаи **ҷӯлидан**; олуда кардан, оғуштаи чизе кардан: **ба хок ҷӯлондан**.

ҶӮЛОҲ(А) جولاه//جولاهه *кҳн.* 1. бофанда. 2. тортанак.

ҶӮЛОҲАК جولاهک 1. *шакли тасғири* **ҷӯлоҳ**; бофанда. 2. тортанак, анкабут.

ҶӮР I جور 1. мувофиқ, мутобиқ, ҳамовоз, ҳамоҳанг (будани чизе ба чизе); **бо ҷӯр** бо як овоз, бо як оҳанг, бо ҳамовозӣ; **ҷӯр гардидан** ҷӯр шудан; ҷӯр кардан ҳамоҳанг кардан, ҳамовоз намудан (чизеро бо чизи дигар, *мас., оҳангро ё ягон асбоби мусиқӣ*), бо ҳам мутобиқ гардонидан; **ҷӯр шудан** а) ҳамоҳанг гаштан, мувофиқ шудан ба оҳанг ё овози чизи дигар; б) *маҷ.* ҳамроҳ шудан, дӯст гардидан. 2. хушвақт ва тандуруст (будани касе).

ҶӮР II جور *зоол.* як навъ парандаест булбулмонанд аз гурӯҳи гунҷишкон.

ҶӮРА جوره 1. дӯст, рафиқ, ошно: **ҷӯраи қарин, ҷӯраи ҷонӣ, ду ҷӯра, ҷӯраи обногузар** *гуфт.* рафиқи хеле наздик; **ҷӯра шудан** дӯст гаштан (бо якдигар). 2. ду порчаи як матоъ, ки як либосворӣ мешавад: **як ҷӯра алоча, як ҷӯра беқасаб**.

ҶӮРАБОЗ جوره‌باز шахсе, ки бо дигарон ҷӯрагӣ мекунад, он ки ошнои бисёр дошта вақташро бештар бо онҳо мегузаронад.

ҶӮРАБОЗӢ جوره‌بازی 1. муносибати ҷӯрагии ҳамсолон, бо айшу ишрат вақтгузаронии мардони ҳамсол. 2. *маҷ.* дар коре риояи хотири ҷӯраи худро кардан.

ҶӮРАГӢ جوره‌گی дӯстӣ, рафоқат, ошноӣ; **ҷӯрагӣ кардан** дӯстӣ доштан.

ҶӮРАҚАНДӢ جوره‌قندی яке аз навъҳои харбуза: **харбузаи ҷӯрақандӣ**.

ҶӮРКУНАНДА جورکننده он ки асбобҳои мусиқиро мувофиқи қоидаи мусиқӣ ҷӯр мекунад.

ҶӮРОБ جوراب пайпоқи пахтагин ё синтетикӣ.

ҶӮРОББОФ جوراب‌باف он ки ҷӯроб мебофад, бофандаи ҷӯроб.

ҶӮРОББОФӢ جوراب‌بافی *амал ва шуғли* **ҷӯроббор**; ҷӯроб бофтан, ҷӯроб тайёр кардан: **дастгоҳи ҷӯроббофӣ, коргоҳи ҷӯроббофӣ**.

ҶӮРТАКИГӮЙ جورتکی‌گوی *лаҳҷ.* чизеро барқасд гӯянда, ба тарзи ҳазл суханкунанда.

ҶӮРХОНӢ جورخوانی ҷӯр шуда хондан, ҳамоҳанг шуда хондан, хор.

ҶӮУЛБАҚАР *а.* جوع البقر *ниг.* **ҷӯулкалб**.

ҶӮУЛКАЛБ *а.* جوع‌الکلب бемории пурхӯрӣ, ки гирифтори ин беморӣ бо хӯрдан сер намешавад.

ҶӮРШАВАНДА جورشونده он ки ва он чи ҷӯр мешавад, ҳамоҳангшаванда.

ҶӮҶА جوجه чӯҷа, бачаи мурғ, бачаи парандагон: **ҷӯҷа баровардан, ҷӯҷа хобондан**.

ҶӮҶАБАРОРАК جوجه‌برارک *гуфт.* инкубатор.

ҶӮҶАБАРОРӢ جوجه‌براری баровардани ҷӯҷа нисбат ба замон ё макон: **давраи ҷӯҷабарорӣ, мошини ҷӯҷабарорӣ**.

ҷӯш جوش *асоси замони ҳозира аз* **ҷӯшидан**.

ҶӮШ I جوش 1. ҷӯшидани об ва моеоти дигар бо таъсири оташ, ҳар чизи гарм ва тафсон; **оби ҷӯш; дар ҷӯш будан** дар ҳолати ҷӯшиш будан, ҷӯшида истодан. 2. хурӯш, туғён, шӯр, ғалаён; **ҷангу ҷӯш** ҷанг дар ҳолати ғалаёни ҳиссиёт; **ҷангу ҷӯшу ғавғо** ғалаён, талотум. 3. *маҷ.* ғазаб, қаҳр, хашм. 4. *маҷ.* гармогармӣ, тафс, авҷ; **дар вақти ҷӯши кор**; **ҷӯшу хурӯш** а) шӯру ғавғо; б) шавқу ҳаяҷон; в) гармогармӣ, авҷ, равнақ; **ҷӯш задан** а) фаввора задан, ҷӯшида баромадан; б) туғён кардан, бо туғён ҷорӣ шудан; **дар ҷӯш будани дарё**; в) ба ҳаяҷон омадан; г) авҷ кардан, дар равнақ будан; **аз ҷӯш мондан** а) аз ҷӯшидан мондан, хунук шудан; б) аз авҷ фаромадан, гармиашро гум кардан; **ба ҷӯш даромадан** ба ҷунбишу ҳаракат омадан; **ба ҷӯш овардан** ба ҷӯшиш даровардан, ба шӯру ҳаяҷон овардан; **ба ҷӯш омадан** а) ҷӯшидан, ҷӯшиш кардан, туғён кардан; б) ба шӯру ҳаяҷон омадан; **ба ҷӯшу хурӯш овардан** ба ҷунбишу ҳаяҷон даровардан, ба шавқу завқ даровардан.

ҶӮШ II جوش пайвастан (*ду филизро ба воситаи*

ҷӯшдиҳӣ); **ҷӯш додан** ба ҳам пайвастани ду чизи филизӣ, кафшер кардан.

ҶӮША I جوشه ранги сурхи шингарфӣ барои ранг кардани чизҳои моеъ.

ҶӮША II جوشه ҷои нав кафшершуда.

ҶӮШАГАРӢ جوشه‌گری ба ҳам васл-кафшер кардани филизҳо ба воситаи ҷӯшдиҳӣ.

ҶӮШАНДА جوشنده он чи меҷӯшад, туғёнкунанда; **дарёи ҷӯшанда.**

ҶӮШЗАНОН جوشزنان *феъли ҳол аз* **ҷӯш задан**; дар ҳоли ҷӯш задан.

ҶӮШИДАН I جوشیدن 1. ба ҷӯш омадани об ё моеи дигар бо таъсири оташ ё ҳарорати дигар. 2. фаввора зада баромадани об ва чизҳои обакии дигар аз зери замин. 3. ба сабаби дер истодан дар ҳолати табиӣ туршида ба ҳаракат омадани моеот: **ҷӯшидани сирко, шароб, ҷурғот** *ва г.*. 4. *маҷ.* дамидан, туғён кардан, ба талотум даромадан, хурӯшидан. 5. *маҷ.* ба ҳаяҷон омадан, ба изтироб омадан, дар ғазаб шудан. 6. *маҷ.* равнақу ривоҷ ёфтан, бо авҷу суръат пеш рафтан. 7. *маҷ.* ба шавқ омадан, саъю кӯшиши зиёд пайдо кардан; **деги касе ҷӯшидан** *маҷ.* кори касе омад кардан, даромад ва маишати хуб доштан.

ҶӮШИДАН II جوشیدن *гуфт.* дӯшида гирифтани шири гов, буз, гӯсфанд *ва г.*: **гов ҷӯшидан, шир ҷӯшидан**.

ҶӮШИШ جوشش 1. ҷӯшидани об ва чизҳои дигари обакӣ бо таъсири оташ ва ҳарорати дигар. 2. фаввора зада баромадани об. 3. *маҷ.* гармӣ, авҷ, болоравӣ, равнақ. 4. *маҷ.* ҳаяҷон, изтироб. 5. *маҷ.* саъй, кӯшиш. 6. *маҷ.* шиддат, бисёрӣ. 7. дар ҳолати табиӣ туршида дамидани моеот: **ҷӯшиши сирко, ҷӯшиши шароб**.

ҶӮШОӢ جوشایی *гуфт.* дӯшоӣ, ширдиҳанда, дӯшидашаванда: **гови ҷӯшоӣ**.

ҶӮШОН جوشان 1. ҷӯшанда, дар ҳолати ҷӯшидан: **деги ҷӯшон**. 2. гарм, тафсон: **оби ҷӯшон, чойи ҷӯшон.** 3. пуртуғён, пурталотум; **дарёи ҷӯшон**. 4. фавворазананда: **чашмаи ҷӯшон.** 5. дар изтиробу ҳаяҷон, пурҷӯшу хурӯш: **дили ҷӯшон; гарму ҷӯшон** пурҳарорат; **пурсупоси гарму ҷӯшон** пурсупоси самимӣ, аз таҳти дил, бо ҷӯшу хурӯш; **саломи гарму ҷӯшон, суханронии гарму ҷӯшон**.

ҶӮШОНДА جوشانده 1. ҷӯшонидашуда: **оби ҷӯшонда**. 2. пухташуда дар об: **тухми ҷӯшонда**.

ҶӮШОН(И)ДАН جوشاندن//جوشانیدن 1. об ё моеоти дигарро ба воситаи оташ ё ҳарорати дигар ба ҷӯш овардан; об ҷӯшон(и)дан; **шир ҷӯшондан**, *чизеро* **ҷӯшондан.** 2. чизеро дар об ҷӯшонда пухтан: **тухм ҷӯшондан, картошка ҷӯшондан, нахӯд ҷӯшондан**.

ҶӮШОНДАШУДА جوشانده‌شده *ниг.* **ҷӯшонда**.

ҶӮЪ *а.* جوع *кит.* гуруснагӣ.

ҶӮЯ-ҶӮЯ جویه‌جویه *ниг.* **ҷӯяк.**

ҶӮЯ//ҶӮЯК جویه//جویک ҷӯйчаҳои майдони кишт, ки барои обёрӣ кашида мешаванд, хатак: **ҷӯяки пахта, ҷӯяки харбуза, ҷӯяк кашидан; ҷӯя-ҷӯя** *ниг.* **ҷӯяк (ҷӯяк–ҷӯяк).**

ҶӮЯКДАРМИЁН جویک‌درمیان дар байн як ҷӯякро партофта ба дигарӣ гузаштан.

ҶӮЯКДОР جویک‌دار замини киштшудае, ки ҷӯяк дорад.

ҶӮЯКӢ جویکی он чи марбут ба ҷӯяк аст.

ҶӮЯККАШАК جویک‌کشک *кишов.* олати махсус, ки бо он ҷӯяк мекашанд, огардкашак.

ҶӮЯК–ҶӮЯК جویک‌جویک ба ҷӯякҳо тақсимшуда: **оби ҷӯяк–ҷӯяк**.

ҶӮЯНДА جوینده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **ҷустан**. 2. ҷустуҷӯкунанда, кобанда: **ҷӯяндагони сарватҳои serizaminӣ; ҷӯянда-ёбанда** (*зарб.*). 3. тарафдор, толиб: **ҷӯяндагони сулҳ**.

ҶӮЯНДАГӢ جویندگی ҷустуҷӯ кардан, ҷустуҷӯкунандагӣ, кофтуков намудан.

Ш

Ш *ҳарфи сиву якуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ бо ҳарфи* шин (ش) *ифода мешавад*; *дар ҳисоби абҷад ба адади 300 баробар аст.*

ШААФ *а.* شعف шодӣ, хурсандӣ, хушҳолӣ, шодмонӣ.

ШАБ شب 1. муддати муайян аз фурӯ рафтани Офтоб то баромадани он, ки ҳаво торик мешавад; *муқоб.* **рӯз**. 2. шабона, шабҳангом; **шаби адабӣ** шабнишиние, ки дар он масъалаҳои адабӣ баҳсу муҳокима ва асарҳои адабӣ хонда мешавад; **шабу рӯз** муддати як шабонарӯз; **шаб гузарондан** дар ҷое шабона мондан, хобидан дар ҷое; **шаб шудан** фаро расидани шаб; ◊ **шаб ба хайр**! шабро нағз гузаронед! (ибораест, ки шабона ҳангоми видоъ гӯянд).

ШАБА I شبه шабина, шабона; дар вақти шаб, шабҳангом.

ШАБА II شبه 1. санги сиёҳи барроқ, ки дар асбобҳои зинатии заргарӣ ба кор бурда мешавад. 2. *маҷ.* сиёҳӣ, тирагӣ, тирагунӣ.

ШАБАГУН شبگون *ниг.* **шабгун**.

ШАБАК شبک *шакли тасғир ва навозишии* **шаб**.

ШАБАКА *а.* شبکه 1. ҳар чизи сӯрох-сӯрох; панҷара; тирезаи шабакадор (сӯрох-сӯрох), ки аз сим ё тахта созанд; тӯри моҳигирӣ. 2. маҷмӯи муассисаҳои ҳамнавъ, ки дар доираи маълуме ҷо гирифта кор мекунанд: **шабакаи роҳи оҳан**, **шабакаи якуми телевизион**.

ШАБАКАДОР شبکه‌دار дорои шабака; дорои сӯрохиҳо.

ШАБАКАДОРӢ شبکه‌داری шабакадор будан; дорои сӯрохҳо будани панҷара.

ШАБАКИЯ *а.* شبکیه *тиб.* яке аз пардаҳои дохили чашм.

ШАБАКӢ شبکی шабона, шабонгоҳ.

ШАБАНГӢ شبنگی *гуфт.* 1. *мансуб ба* **шаб;** он чи дишаб рух дода буд. 2. дирӯза.

ШАБАФРӮЗ شب‌افروز 1. шабро равшанкунанда; **моҳи шабафрӯз** моҳе, ки бо партави худ шабро равшан мекунад. 2. кирми шабтоб.

ШАБАФРӮЗӢ شب‌افروزی **:шабафрӯзӣ кардан** шабро равшан кардан, чароғон кардани шаб.

ШАБАҲ I *а.* شبح сиёҳии шакли одам ё чизе ки аз дур дида мешавад; сиёҳӣ, суроб.

ШАБАҲ II شبه *ниг.* **шаба** II.

ШАБАҲМОНАНД شبح‌مانند *мансуб ба* **шабаҳ** I; ба суроб монанд.

ШАБАҲРАНГ شبه‌رنگ сиёҳранг.

ШАБАЪ *а.* شبع серӣ.

ШАББЕДОРӢ شب‌بیداری дар шаб бедор будан, бедорхобӣ, шабзиндадорӣ.

ШАББОДА شب‌باده боди нарми бегоҳонӣ, насими форами шабона; боди сабук.

ШАББОШ شب باش он ки шабро дар ҷои кор мегузаронад; **шаббош будан** шабона ҳам кор кардан.

ШАББӮ(Й) (شب‌بو(ی *бот.* гиёҳи баландсоқае, ки гулҳои сабзи зебо ва муаттар дорад.

ШАБГАРД شب گرد 1. он ки шаб гардиш мекунад; **дузди шабгард** дузде, ки шабона ба дуздӣ даст мезанад. 2. посбони шабона.

ШАБГАРДӢ شب گردی 1. шабона гардиш (саёҳат) кардан. 2. дар шаб посбонӣ кардан.

ШАБГАҲ شبگه *кит.* шабҳангом, шабона.

ШАБГИР شب گیر *кит.* 1. сафар кардан саҳаргоҳи

барвақт. 2. саҳаргоҳ, ҳангоми саҳар, субҳи барвақт; **гоҳи шабгир** вақти саҳар, вақти бомдод. 3. шабона, ҳангоми шаб (*то саҳар*); **нолаи шабгир** нолаи шабона (*то саҳаргоҳ*).

ШАБГИРГОҲ شب گیر گاه *кит.* саҳаргоҳ.

ШАБГИРӢ شب گیری *мансуб ба* **шабгир**; **боди шабгирӣ** боди шабгиранда ва шамоли саҳаргоҳӣ.

ШАБГОҲ شبگاه *ниг.* **шабгаҳ**.

ШАБГУЗАРОНӢ شب گذرانی *исми амал аз* **шаб гузаронидан**; шабона дар ҷое манзил кардан ва хоб рафтан.

ШАБГУН شبگون чун шаб тираву сиёҳ, сияҳранг; сиёҳ, тира.

ШАБДАР شبدر *бот.* гиёҳест себарга аз ҷинси юнучқа, ки хӯроки чорпоёни алафхӯр аст, себаргаи сурх.

ШАБДАРАВ شب‌درو дарав дар шабҳангом, шаб даравидан, дарави шабона.

ШАБДАРМИЁН شب‌درمیان коре, ки як шаб мешавад ва шаби дигар намешавад: **шабдармиён посбонӣ кардан**.

ШАБДАРТУРШАК شب درترشک *гуфт.* навъе аз юнучқа.

ШАБДЕЗ شبدیز *кит.* 1. номи аспи Хисрави Парвиз, ки сиёҳранг будааст. 2. *маҷ.* асп. 3. *киноя аз* шаб. 4. номи яке аз навоҳои сигонаи Борбад.

ШАБДИЗ شبدیز *ниг.* **шабдез** 1.2.

ШАБДОР شبدار *ниг.* **шабдар**.

ШАБЕХУН شبیخون ҳамлаи ногаҳонӣ дар шаб; ҳуҷуми ногаҳонии шабона ба душман; **шабехун задан** шабона ногаҳон ҳуҷум кардан ба душман.

ШАБЕҲ *а.* شبیه монанд, мисл, назир, моно.

ШАБЁЗА شبیازه *кит., ниг.* **шабпарак**.

ШАБЗИНДАДОР شب‌زنده‌دار он ки шаб бедор бошад, шаббедор.

ШАБЗИНДАДОРӢ شب زنده داری бедор будан дар шаб; азоби шаббедориро кашидан; **шабзиндадорӣ кардан** шаб нахобида ба коре машғул будан.

ШАБИКА *а.* شبیکه *кит.* тӯри дом, тӯри сайёдӣ, ки бо он парандаҳо, ҳайвонҳо, моҳӣ *ва г.* сайд мекунанд.

ШАБИНА شبینه *мансуб ба* **шаб**; шабона, дишаба, шабангӣ.

ШАБИСТОН شبستان 1. хонаи хоб, хобхона. 2. ҳарамсаро.

ШАБИХУН شبخون *ниг.* **шабехун**.

ШАБКОР شبکار он ки шаб кор мекунад, корманди басти шабона.

ШАБКОРӢ شبکاری кор кардан дар шаб; **шабкорӣ кардан** шабона кор кардан.

ШАБКУК شبکوک *кит.* гадое, ки шабона болои манора, баландӣ, теппа ё дарахте баромада, як-як мардуми шаҳр ё маҳалларо дуо мекардааст, то садақа диҳанд.

ШАБКУЛОҲ شب کلاه як навъ каллапӯши сабук, ки ҳангоми хоб ё шаб дар сар мекунанд.

ШАБКӮР شب کور он ки ба бемории шабкӯрӣ мубталост.

ШАБКӮРӢ شب کوری яке аз бемориҳои чашм, ки гирифтори он шабҳо дар рӯшноии заиф чизеро намебинад.

ШАБМОНДА شبمانده боқимондаи хӯроки шаб ё дирӯз пухташуда: **оши шабмонда.**

ШАБНАВАРД شب‌نورد **:чароғи шабнаворд** фонуси дастӣ.

ШАБНАМ شبنم рутубате, ки шабона ё саҳар ба рӯи гиёҳҳо, сабза ва гулҳо мерезад; **шабнам рехтан (фаромадан**) пайдо шудани намӣ дар рӯи наботот ва гиёҳҳо.

ШАБНАМО شبنما он чи дар шаб саҳеҳтар метобад; дар шаб тобанда.

ШАБНАМХӮРДА شبنم‌خورده гулу гиёҳ ва алафе, ки бар он шабнам нишаста бошад.

ШАБНИШИН شب‌نشین он ки дар шабнишинӣ иштирок дорад.

ШАБНИШИНӢ شب‌نشینی 1. шабона даври ҳам ҷамъ шуда маҳфил оростани дӯстон. 2. меҳмонӣ дар шаб, шабгузаронӣ бо сӯҳбат ва дилхушӣ.

ШАБОБ *а.* شباب *кит.* ҷавонӣ, *муқ.* **шубоб**.

ШАБОБАТ شبابت *ниг.* **шабоб: давраи шабобат**.

ШАБОВЕЗ *а.* شب‌آویز **:мурғи шабовез** гӯё мурғе будааст, ки тамоми шаб ба як по истода фарёд мекашидааст ва ба ривояте гӯё то чакраи хун аз гулӯяш начакад, хомӯш намешудааст; онро **мурғи ҳақгӯй** ё **мурғи ҳақ** ҳам меноманд.

ШАБОНА شبانه ҳангоми шаб, шабонгоҳӣ, ба вақти шаб: **посбони шабона**, **хӯроки шабона**; **мактаби шабона** мактабе, ки дар он шаб дарс мехонанд.

ШАБОНАРӮЗ شبانه‌روز як шабу як рӯз, 24 соат.

ШАБОНАРӮЗӢ شبانه‌روزی амали беисти шабонарӯз: **хизмати шабонарузӣ**.

ШАБОНАХОН شبانه‌خوان он ки шабона таҳсил мекунад; ◊ **мурғи шабонахон** мурғе, ки шаб нағмасарой мекунад.

ШАБОНГАҲ//ШАБОНГОҲ شبانگه//شبانگاه ҳангоми шаб, шабҳангом.

ШАБОНГОҲӢ شبانگاهی *мансуб ба* **шабонгоҳ**, шабона, ҳангоми шаб; **оҳангҳои шабонгоҳӣ**.

ШАБОНРӮЗ شبانروز *ниг.* **шабонарӯз**.

ШАБОРӮЗ شباروز *ниг.* **шабонарӯз**.

ШАБОРӮЗӢ شباروزی **:даври шаборӯзӣ** мурури замон, гузашти айём.

ШАБОХУН شباخون *ниг.* **шабехун**.

ШАБОҲАНГ شباهنگ 1. мурғи саҳар, мурғи саҳархон; булбул. 2. ситораи субҳ, ситораи Корвонкаш (Сирус). 3. *маҷ.* шаб, шабонгоҳ.

ШАБОҲАНГОМ شباهنگام *кит., ниг.* **шабҳангом**.

ШАБОҲАТ *а.* شباهت шабеҳ будан, монанд будан, монандӣ; **шабоҳат доштан** монанд будан.

ШАБОШАБ شباشب ҳангоми шаб, шабона, дар шаб.

ШАБПАЙМО شب‌پیما *кит.* 1. шабгард, шабрав, дар вақти шаб гарданда, роҳпаймо дар шаб. 2. *маҷ.* он ки шаби дароз аз ишқ ва ҳиҷрони ёр бесабру тоқат қадам мезанад, ошиқи шабзиндадор.

ШАБПАРА//ШАБПАРАК شب‌پره//شب‌پرک кӯршабпарак, хаффош, муши парон.

ШАБПАРАСТ شب‌پرست парастандаи шаб, дӯстдори шаб, шабгард.

ШАБПАРВОЗ شب‌پرواز шабона парвозкунанда; **ҳавопаймои шабпарвоз** ҳавопаймое, ки шабона мепарад.

ШАБПОС شب‌پاس посбони шабона.

ШАБПӮШ شب‌پوش *ниг.* **шабпӯшак**.

ШАБПӮШАК شب‌پوشک каллапӯш ва либосе, ки ба шаб вақти хоб мепӯшанд.

ШАБРАВ شبرو 1. он ки шаб роҳ меравад ё шабона аз пайи коре мешавад; **дузди шабрав** дузде, ки шабона ба дуздӣ мебарояд.

ШАБРАНГ شبرنگ сиёҳ, сиёҳтоб; **аспи шабранг** аспи сиёҳмушкин; **зулфи шабранг** мӯи зулфи сиёҳ; **абри шабранг** абри сиёҳ.

ШАБТОБ شب‌تاب ба шаб тобанда, шабона аз худ рӯшноидиҳанда; **кирми шабтоб** кирми хурде, ки моддаи фосфории рӯи баданаш дар торикӣ аз худ рӯшноӣ медиҳад, кирми шабафрӯз; **соати шабтоб** соате, ки ақрабакҳои фосфордораш ба шаб метобад.

ШАБТОЗ شب‌تاز *ниг.* **шабехун**.

ШАБУШ//ШАПУШ شبش//شپش ҳашараи майдаи беболи хунмак, ки дар натиҷаи чиркинӣ дар бадани инсон ва ҳайвонот пайдо мешавад ва аз паҳнкунандагони баъзе бемориҳои сироятӣ аст; **шабуш кардан** шабуш пайдо шудан дар бадан ва либос.

ШАБУШАК شبشک резаҳои сафеди сабӯсмонанд, ки дар сар пайдо мешавад, сабӯсак.

ШАБУШЗОР شبشزار ҷои зиёдии шабуш; **шабушзор шудан** шабуш зер кардан, сершабуш шудан.

ШАБУШИН شبشین он ки дар бадан ва либос шабуш дорад.

ШАБУШК شبشک *ниг.* **шабуш**.

ШАБХЕЗ شب‌خیز 1. он ки шаб, пеш аз дамидани субҳ аз хоб хеста ба коре машғул мешавад. 2. *мач.* ошиқи шаббедор.

ШАБХЕЗӢ شب‌خیزی шаббедорӣ, шабзиндадорӣ.

ШАБХОБӢ شبخوابی ба шаб хобидан; **либоси шабхобӣ** либос барои хобидан дар шаб.

ШАБХОНА شبخانه хобгоҳ; ҷое, ки камбағалони бехонумон шабро дар он ҷо мегузаронанд.

ШАБҲАНГОМ شبهنگام шабона, вақти шаб.

ШАБЧАРА شب‌چره он чи шабона мехӯранд.

ШАБЧАРО شب‌چرا шабона чаридани чорпо; рама, пода ё галаро шабона ба чаро бурдан: **аспро ба шабчаро баровард**.

ШАБЧАРОҒ شبچراغ ҳар гавҳари обдор ва дурахшанда, тобон; **гавҳари шабчароғ** гавҳари дурахшони қиматбаҳо, ки шабона равшанӣ медиҳанд.

ШАВ شو ҳавл, тарс, ваҳм; **шав бурдан** ба ҳавл афтодан, ваҳмидан: **дилам нохост шав бурд; шав гирифтан** рамидан, ваҳмида рам кардан, ба ҳавл афтодан.

ШАВВАС شوّس садои ҷараёни оби тез.

ШАВВОЗ شوّاز *гуфт., шакли вайроншудаи* **шоҳбоз**, *ки дар мавриди таъриф ва таҳсини касе гуфта мешавад.*

ШАВВОЛ *а.* شوّال номи моҳи даҳуми солшумории қамарӣ.

ШАВВОС شوّاس *ниг.* **шаввас**.

ШАВГУН شوگون *ниг.* **шугун**.

ШАВӢ *а.* شوی *кит.* бирён, бирёншуда, гӯшти бирён.

ШАВКАРОН شوکران *бот.* гиёҳи доруӣ аз оилаи ҷаъфарӣ.

ШАВКАТ *а.* شوکت ҷоҳ, ҷалол, бузургворӣ, ҳашамат, азамат, шукӯҳ.

ШАВҚ *а.* شوق орзумандӣ, майли зиёд, рағбат, иштиёқ: **шавқу завқ** майл ва хоҳиш**; шавқ доштан** майли зиёд доштан (*ба коре*); **ба шавқ овардан** *касеро* ба коре иштиёқманд кардан; **ба шавқ омадан** иштиёқманд шудан, бо майли тамом ба коре даромадан.

ШАВҚАНГЕЗ شوق انگیز *ниг.* **шавқовар**.

ШАВҚАНГЕЗӢ شوق‌انگیزی шавқовар будан, шавқоварӣ.

ШАВҚАНГЕЗОНА شوق‌انگیزانه бо завқу ҳавас ба чизе машғул шудан.

ШАВҚАФЗО شوق‌افزا он чи шавқу ҳавас ва майли касро ба коре меафзояд.

ШАВҚДОР شوق دار *ниг.* **шавқманд**.

ШАВҚМАНД شوقمند хеле ҳавасманд ва иштиёқнок.

ШАВҚМАНДӢ شوقمندی майл ва орзумандии зиёд доштан ба чизе.

ШАВҚНОК شوقناک *ниг.* **шавқманд**.

ШАВҚОВАР شوق‌آور 1. он чи боиси шавқ ва рағбат мегардад; **шавқовар будан** диққатҷалбкунанда будан. 2. он чи касро барои коре ҳавасманд мекунад.

ШАВҚОВАРӢ شوق آوری *ниг.* **шавқангезӣ**.

ШАВҚОВАРОНА شوق‌آورانه *ниг.* **шавқангезона**.

ШАВҚУН شوقون *гуфт.* доду фарёд; **шавқун андохтан** доду фарёд барпо кардан; **шавқун бардоштан** доду фарёд кардан; **шавқун баромадан** аз ҷое садои доду фарёд баромадан, баланд шудани садоҳо; **шавқун кардан** доду фарёд кардан, ҳаёҳу бардоштан.

ШАВҚФИЗО شوق فزا ба шавқ оваранда.

ШАВЛА شوله оши мулоим аз биринҷ, шӯла.

ШАВНИЗ شونیز *ниг.* **шуниз**.

ШАВНӢ شونی *лаҳҷ.* даҳанбанди ҷувол, канаби пашмин, ки бо он даҳони ҷуволро медӯзанд ё мебанданд.

ШАВОМИХ *а.* شوامخ *ҷ.* **шомих**; **шавомихи ҷибол** ҷойҳои баланди кӯҳ.

ШАВОРЕЪ *а.* شوارع *ч.* **шореъ.**

ШАВР *а.* شور *кит.* маслиҳат, машварат; **шавр кардан (намудан)** маслиҳат кардан, машварат намудан.

ШАВУОЙ شووآی рафтуой, рафтуомад; ҳаракати доимӣ.

ШАВҲАР شوهر марди зандор, шӯй, ҳамсар; **ба шавҳар баромадан, шавҳар кардан** ба никоҳи марде даромадани зан.

ШАВҲАРДОР شوهردار зане, ки шавҳар дорад.

ШАВҲАРДОРӢ شوهرداری дар никоҳи касе будани зан; тарзи муомила ва рафтори зан бо шавҳар.

ШАВҲАРКАРДА شوهرکرده зани ба шавҳар баромада.

ШАВҲАРҶУДО شوهرجدا зани ҷудомонда ва дурафтода аз шавҳар.

ШАВҲАРШАВАНДА شوهرشونده он ки ба духтаре ё зане шавҳар шудан мехоҳад, ба шавҳар шудан муносиб.

ШАВШУВ شوشو садои чараёни об.

ШАВШУВДОР شوشودار *збш.* овозҳои ҳамсадое, ки дар талаффузашон ғулғула (шавшув) бештар ба назар мерасад.

ШАГО شگا *кит.* тирдон, тиркаш.

ШАГОЛ شگال *ниг.* **шағол**.

ШАҒ شغ *кҳн.* 1. шох, шохи дарахт; шохи ҳайвон. 2. қадаҳи шаробнӯшӣ аз шохи гов.

ШАҒА شغه *кит.* обила, қубла, пина.

ШАҒАБ *а.* شغب *кит.* 1. овози баланди ғулғуладори шӯрангез, мағал, шӯру ғавғо. 2. фитна ва фасод; ҷидол, хархаша.

ШАҒАБНОК شغبناک *кит.* пуршӯру ғавғо, пурҷӯшу хурӯш, пурмағал.

ШАҒАВУЛ//ШИҒОВУЛ شغول//شغاول *таър.* ноиби удайчӣ (*мансабе дар дарбори амири Бухоро*).

ШАҒАЛ شغل сангмайда, сангреза.

ШАҒАЛДОР شغلدار дорои шағал, омехта бо сангрезаву сангпораҳо.

ШАҒАЛЗАМИН شغلزمین замини камхоки сангрезадор.

ШАҒАЛЗОР شغل زار замини шағалаш бисёр.

ШАҒАЛРЕЗӢ شغل ریزی рехтани сангпораҳо (*ба роҳ ё ба бандҳои об*).

ШАҒАЛРЕХТА شغلریخته **:роҳи шағалрехта** роҳи фаршаш аз шағал.

ШАҒАФ *а.* شغف *кит.* муҳаббат ва дӯстии пурэҳтирос ва шиддатнок; шавқу ҳавас.

ШАҒБА I شغبه *кит.* обилаи шахшудаи пӯсти даст, пой *ва г.*

ШАҒБА II شغبه *кит.* фирефта, хору залил; мутеъ.

ШАҒО شغا *ниг.* **шаго**.

ШАҒОЛ شغال *зоол.* ҳайвони даранда аз ҷинси саг, ки лошахор аст ва мурғони хонагиро шикор мекунад.

ШАДДА I *а.* شدّه сангҳои гаронбаҳо, ки ба ришта гузаронида ба гардан меовезанд; **шаддаи марҷон** марҷонҳои ба як ришта кашидашуда. 2. умуман ҳар чизи ба ришта кашидашуда.

ШАДДА II *а.* شدّه *грам.* 1. шиддатнок ду бор талаффуз кардани овоз. 2. аломати ّ ки дар алифбои арабӣ ба болои ҳарфҳои ташдиддошта монда мешавад.

ШАДДОД *а.* شدّاد 1. номи як подшоҳи ситамгари афсонавӣ, ки гӯё даъвои худоӣ кардааст. 2. *маҷ.* золим, бераҳм.

ШАДДОДӢ شدّادی бераҳмӣ, золимӣ; ◊ **даъвои шаддодӣ кардан** хеле аз худ рафта худро қавитару тавонотар аз ҳама пиндоштан.

ШАДИД *а.* شدید шиддатнок, сахт.

ШАДИДА *а.* شدیده *муаннаси* **шадид.**

ШАДИДАН *а.* شدیداً қатъӣ, ҷиддӣ: **шадидан маҳкум кардан**.

ШАДОИД *а.* شداید *ч.* **шадида.**

ШАЁН شیان *ниг.* **шиён**.

ШАЁТИН *а.* شیاطین *ҷ.* **шайтон**.

ШАИР *а.* شعیر *кит.* ҷав.

ШАЙ *а.* شیء *ниг.* **шайъ**.

ШАЙБ *а.* شیب *кит.* сафед шудани мӯй, мӯйсафедӣ, пирӣ; *муқоб.* **шабоб**.

ШАЙБА *олм.* شیبه 1. ҳалқаи миёнаш сӯрохе, ки ба таги гайка гузошта маҳкам мекунанд. 2. ҳаппаки даруни пури вазнин, ки дар хоккей ба ҷои тӯб бозӣ карда мешавад.

ШАЙД *а.* شید *кит.* ҳила, макр, фиреб, риё, тазвир.

ШАЙДО شیدا 1. ошуфта, шефта, мафтун, ошиқ. 2. девона, маҷнун; **шайдо шудан** ошиқу ошуфта шудан, мафтун гардидан.

ШАЙДОДИЛ شیدادل ошуфтадил, дилдода, ошиқи гузаро.

ШАЙДОӢ شیدایی ошуфтагӣ; аз ишқ шайдо будан.

ШАЙЁД *а.* شیّاد *кит.* фиребгар, маккор, дағобоз, ҳилагар.

ШАЙЛАМ شیلم *бот.* як навъ алафи бегонаи хӯшадор, ки бештар дар чарогоҳҳо мерӯяд [Lolium temnlentum].

ШАЙН *а.* شین *кит.* нуқсон, айб; зиштӣ.

ШАЙПУР شیپور карнайча, карнайи аскарон ва мактабиён.

ШАЙПУРӢ شیپوری : **гули шайпурӣ** *бот.* як навъ гул [Arum] .

ШАЙПУРНАВОЗ شیپورنواز он ки шайпур менавозад.

ШАЙПУРЧӢ شیپورچی *ниг.* **шайпурнавоз**.

ШАЙТАНАТ *а.* شیطنت шайтонӣ, шӯрангезӣ, ҳилагарӣ, фитнагарӣ.

ШАЙТОН *а.* شیطان 1. иблис, аҳриман; яке аз фариштаҳо, ки мувофиқи раъйи Худованд рафтор накард. 2. *маҷ.* одами ҳилагар, маккор; **шайтон бераҳа кардан, шайтон аз роҳ баровардан (задан)** ба роҳи хато рафтан, гумроҳ шудан; **шайтонро фиреб додан** ниҳоят фиребгару ҳилагар будан **(дар ҳаққи одами ҳилагари гузаро гуфта мешавад).**

ШАЙТОНАК شیطانک 1.*шакли тасғир ва навозишии* **шайтон**. 2. *лаҳҷ.* чароғи лойии қадима.

ШАЙТОНАРОБА شیطانارابه *кҳн.* велосипед, дучарха.

ШАЙТОНӢ شیطانی 1. шайтон будан, шайтанат. 2. саркашӣ, нофармонӣ, бадкорӣ; **шайтонӣ кардан** ҳилагарӣ кардан, маккорӣ кардан.

ШАЙТОНПАРАСТ شیطانپرست парастандаи шайтон; маккор, ҳилагар.

ШАЙТОНПАРАСТӢ شیطانپرستی парастидани шайтон; маккорӣ, ҳилагарӣ.

ШАЙТОНСИФАТ شیطانصفت дорои сифати шайтон; маккорӣ, ҳилагарӣ.

ШАЙТОНТЕРИГӢ شیطانتیریگی либоси аз матои шайтонтерӣ дӯхташуда.

ШАЙТОНТЕРӢ شیطانتیری як навъ матои дурушт ва доштноки наҳӣ.

ШАЙТОНФИРЕБ شیطانفریب фиребгари гузаро, ниҳоят ҳилагар.

ШАЙТОНЧА شیطانچه шайтонак, шайтони хурд (*ба бачаҳои шӯх гуфта мешавад*).

ШАЙХ *а.* شیخ 1. марди пир, кӯҳансол; **шайху шоб** пиру ҷавон. 2. олим, донишманд: **Шайх Саъдӣ**, **Шайх Аттор**. 3. муршид, пешвои рӯҳонӣ, эшон, пир; обид, зоҳид.

ШАЙХӢ شیخی *мансуб ба* **шайх**; муршидӣ, эшонӣ, пирӣ.

ШАЙХТАРОШ شیختراش он ки худро шайх вонамуд мекунад.

ШАЙХУЛИСЛОМ *а.* شیخالاسلام 1. сардор ва пешвои дин дар ислом. 2. мансаби олии динӣ дар Бухорои давраи амир, сардори муллоён.

ШАЙХУХАТ *а.* شیخوخت пирӣ, солхӯрдагӣ.

ШАЙЪ *а.* شیء чиз.

ШАЙЪӢ شیئی *мансуб ба* **шайъ**; моддӣ; чизи дайнкунанда, чизи исботкунанда; **далели шайъӣ** чизи дайнкунандаи ҷиноят.

ШАК(К) *а.* شک шубҳа, гумон; **ба шак афтодан** шубҳа кардан; **шак доштан** шубҳа доштан, гумонбар шудан; **шак овардан** шубҳа кардан ба дурустии ақидае (*бештар ба ақидаи динӣ*).

ШАКАЛОД *фр.* شکلاد як навъ ширинӣ, ки аз какао, шакар, шир таҳия мешавад.

ШАКАР *ҳ.* شکر шираи аз лаблабуи қанд ё найшакар ҳосилкарда, ки резаи дона-дона мешавад (*дар шеър ба шакли* **шаккар** *ҳам меояд*).

ШАКАРАК شکرک доначаҳои шакармонанде, ки дар меваҳои хушк ва мураббо пайдо мешаванд; **шакарак бастан** пайдо шудани доначаҳои шакармонанд дар мавиз, мураббо *ва г.*

ШАКАРАКБАСТА شکرکبسته шакарак пайдокарда, сахт шуда шакармонандшудаи асал *ва г.*

ШАКАРАНГУРشکرانگور ангури сафедранги лӯндаи донакдор.

ШАКАРАФШОН شکرافشان 1. шакарбор, шакарпош, шакаррез. 2. *маҷ.* ширинсухан, хушзабон; **лаъли шакарафшон** *киноя аз* лаби маҳбуба.

ШАКАРАФШОНӢ شکرافشانی 1. шакарборӣ, шакаррезӣ. 2. *маҷ.* ширинсуханӣ, хушгӯӣ, хушгуфторӣ.

ШАКАРБАРГ شکربرگ як навъ ҳалво.

ШАКАРБЕЗА شکربیزه як навъ кулчақанд.

ШАКАРБОДОМ شکربادام омехтаи бодом ва зардолуи хушк (ғӯлинг).

ШАКАРБОР شکربار шакаррез, хеле ширин; **лаби шакарбор** *киноя аз* лаби маъшуқа.

ШАКАРБУРА شکربوره як навъ самбӯсаи ширин аз асалу шакар.

ШАКАРВАШ شکروش *кит.* шакармонанд, ширин; **лаби шакарваш** *киноя аз* лаби маҳбуба.

ШАКАРВОР شکروار шакармонанд, ширин.

ШАКАРГУН شکرگون *кит.* шакармонанд; шакарранг, сафед.

ШАКАРГУФТОР شکرگفتار ширинсухан, ширинзабон, хушгап.

ШАКАРГУФТОРӢ شکرگفتاری ширинсуханӣ, ширинзабонӣ.

ШАКАРДАҲАН شکردهن *ниг.* **шакардаҳон**.

ШАКАРДАҲОН شکردهان *киноя аз* ширинсухан, хушгап.

ШАКАРДОН شکردان зарф барои нигоҳдории шакар дар рӯи дастархон (суфра).

ШАКАРДОР شکردار ҳар чизе, ки дорои шакар бошад.

ШАКАРЗАБОН شکرزبان ширинзабон, ширингуфтор.

ШАКАРЗОРشکرزار 1. *ниг.* **шакаристон**. 2. *маҷ.* латофат, назокат, ҷозибадорӣ.

ШАКАРИН شکرین *мансуб ба* **шакар**; шакаромез, ширин.

ШАКАРИНЛАЪЛ شکرینلعل *кит.* , *киноя аз* ширинлаб.

ШАКАРИСТОН شکرستان мазрааи найшакар, найшакарзор.

ШАКАРӢ شکری *ниг.* **шакарин**.

ШАКАРЛАБ شکرلب *ниг.* **шакаргуфтор**.

ШАКАРЛАНГ شکرلنگ он ки андаке мелангад, он ки дар роҳ гаштан саҳлакак мелангад, шакарпо.

ШАКАРЛАҲҶА شکرلهجه *кит., киноя аз* ширинзабон, ширинсухан.

ШАКАРМАСТ شکرمست *ниг.* **ширакайф**.

ШАКАРМУРӮД شکرمرود навъе аз амруди хеле ширини гуворо.

ШАКАРНАМ شکرنم андак намӣ аз бориши кам.

ШАКАРНИСОР شکرنثار *кит.* шакарбор, шакаррез, шакарафшон.

ШАКАРОБ شکراب 1. оби бо шакар ширин кардашуда. 2. навъи хӯроки миллӣ аз реза буридаи пиёз, помидор, қаланфур ва кабудӣ, ки дар он нон ё фатир пора бо ҷурғот, чакка ё обу равған омехта карда мехӯранд.

ШАКАРОЛУД شکرآلود *кит.* 1. бо шакар омехта; **шакаролуд кардан** а) ба шакар омехтан, ширин кардан; б) *маҷ.* баҳра гирифтан, завқ бурдан. 2. *маҷ.* ширин, хуш (*дар бораи сухан*); **ба лаб хокро шакаролуд кардан** *киноя аз* заминбӯсӣ ва таъзим кардан.

ШАКАРОЛУДА شکرآلوده шакаромехта; **ақиқи шакаролуда** *киноя аз* лаби маҳбуба.

ШАКАРОМЕХТА شکرآمیخته *ниг.* **шакаролуда**.

ШАКАРПО شکرپا *ниг.* **шакарланг**.

ШАКАРПОРА شکرپاره номи навъе аз харбузаи ширин.

ШАКАРРЕЗ شکرریز 1. шакарафшон, шакарбор; ширинӣ ва пуле, ки ба сари арӯс мепошанд. 2. *маҷ.* садои форам, сухани дилкашу ширин.

ШАКАРРЕЗӢ شکرریزی 1. шакарафшонӣ, шакарборӣ. 2. *маҷ.* гуфтани суханони латиф ва ширин.

ШАКАРФАСОНА شکرفسانه *кит.* 1. *киноя аз* ширинсухан, хушгуфтор. 2. гӯяндаи афсонаҳои форам ва шавқовар.

ШАКАРФУРӮШ شکرفروش фурӯшандаи шакар.

ШАКАРХАНД شکرخند он ки хандаи ширину латифе дорад; **лаъли шакарханд** *маҷ.* лаби маъшуқа.

ШАКАРХАНДА شکرخنده табассум, табассуми зерилабӣ, хандаи латифи ишваомезона.

ШАКАРХЕЗ شکرخیز 1. ҳосилкунандаи шакар, шакарафшон. 2. *маҷ.* шакарзор, шакаристон.

ШАКАРХОБ شکرخواب 1. хоби хушу ширин, хоби форам. 2. хоби саҳаргоҳ.

ШАКАРХОЙ شکرخای 1. шакармаканда, мазакунандаи шакар. 2. *маҷ.* ширинзабон.

ШАКАРХОР شکرخوار 1. хӯрандаи шакар. 2. *киноя аз* ширинсухан.

ШАКАРЧАШ شکرچش *кит.* намуна, чошнӣ, ки барои санҷидани маза мегиранд ё ба лаб мерасонанд.

ШАКАРЧОЙ شکرچای чойи омехта бо шакар, чойи ширин.

ШАКДОР شکدار он ки ба дурустии чизе шубҳа дорад..

ШАКИДАН شکیدن *лаҳҷ.* 1. молидан, масҳ кардан ё андовидан.

ШАКК *а.* شک *ниг.* **шак**.

ШАККАР شکّر *ниг.* **шакар** (*шакли мустаъмал дар назм*).

ШАККАРФИШОН شکرفشان *кит., ниг.* **шакарафшон**.

ШАККАРФИШОНӢ شکرفشانی *ниг.* **шакарафшонӣ**.

ШАККАРШИКАН شکرشکن *кит.* 1. шакарафшон, шакаррез. 2. *маҷ.* ширинсухан.

ШАККАРШИКАНӢ شکرشکنی *кит., киноя аз* хушсуханӣ, хушгуфторӣ.

ШАККОК *а.* شکّاک шаккунанда.

ШАККОКӢ شکّاکی шак кардан, шак овардан, шак доштан; **шаккокӣ кардан** дар ақидае шак овардан, нобоварӣ баён кардан.

ШАККОКОНА شکّاکانه аз рӯи шак, бо шаккокӣ,нобоварона.

ШАКЛ *а.* شکل 1. мисл, монанд, назир**; ба шакли…** ба монанди.... 2. тарз, навъ, намуд: **шаклҳои адабӣ, шаклҳои шеърӣ**; **шакл ва мундариҷа** сурат ва мазмун. 3. қиёфа, шамоил, афту андом, башара: **шакли безеб**. 4. сурат; **шакли** *чизеро* **гирифтан** шабеҳу монанд шудан ба чизе.

ШАКЛАН *а.* شکلاً аз ҷиҳати шакл ва намуд; бо шакл ва намуди худ: **маданияти шаклан миллӣ.**

ШАКЛГИРӢ شکل‌گیری шакл гирифтан, сурат пайдо кардан; пайдоиш; ҳосилшавӣ: **шаклгирии қабати ҳосилхези замин.**

ШАКЛДИҲӢ شکل‌دهی тағйир додани шаклу намуди чизе.

ШАКЛПАРАСТ شکل‌پرست он ки шакл, ҷиҳати зоҳирии чизеро мебинад ва меписандад; формалист.

ШАКЛПАРАСТӢ شکل‌پرستی *мансуб ва марбут*

ба **шаклпараст**.

ШАКЛСОЗӢ شکل‌سازی *ниг*. **шаклдиҳӣ**.

ШАҚ(Қ) *а.* شق *кит.* 1. шикоф; чок, шикофта; нима. 2. устувор ва рост, ки хам намешавад.

ШАҚАЛДОҚ *т.* شقلداق *ниг.* **шақилдоқ**.

ШАҚАРРОС شقرّاس *калимаи тақлиди* овоз, ки садои бархӯрдани ду чизро ифода мекунад; **шақаррос задан** садои шақарросӣ баровардан.

ШАҚАР-ШАҚАР شقر شقر *калимаи тақлиди овоз*, ки пайи ҳам ба ҳам задани чизҳоро ифода мекунад.

ШАҚИҚА *а.* شقیقه 1. мобайни гӯшаи абрӯ ва гӯш, чакка. 2. *тиб*. дарди ними сар.

ШАҚИЛДОҚ//ШАҚИЛЛОҚ *т.* شقلداق//شقلّاق як навъ бозичаи кӯдакона, ки ҳангоми ҷунбонидан садо мебарорад.

ШАҚӢ *а.* شقی *кит.* 1. бадбахт. 2. золим, бераҳм.

ШАҚҚА *а.* شقّه :**девонаи шаққа** *гуфт.* тамоман девона, девонаи гузаро.

ШАҚО *а.* شقا *кит.* бадбахтӣ, бало.

ШАҚОВАТ *а.* شقاوت *кит.* 1. бадбахтӣ, тирабахтӣ, накбат; *муқоб.* **саодат**. 2. сахтдилӣ, сангдилӣ, бераҳмӣ.

ШАҚОВАТПЕША شقاوت‌پیشه *кит.* сахтдил, бераҳм.

ШАҚОИҚ *а.* شقایق яке аз навъҳои лола.

ШАҚОҚУЛ شقاقل сабзии даштӣ.

ШАҚ-ШАҚ شق شق 1. *калимаи тақлиди овози* паранда (акка) 2. *маҷ.* гапҳои беҳуда, сафсата.

ШАҚШАҚА شقشقه 1. *ниг.* **шақилдоқ; шақшақаи дарвоза** навъе аз кӯбаҳои дарвоза. 2. *гуфт.* акка.

ШАЛ شل он ки даст ё пояш ба иллате аз кор баромада бошад; фалаҷ; **шал шудан** ба иллате аз кор баромадани даст ё по.

ШАЛАҚ شلق 1. фарсуда, аз кор баромада. 2. *маҷ.* бетартиб, ифлос; ◊ **даҳанаш шалақ** одами даҳонаш бефаровез, шартакигӯй; **шалақ шудан** а) фарсуда шудан; б) *маҷ.* бетартиб шудан; ифлос шудан.

ШАЛАППАС شلپّس садои ба ҳам задани мавҷҳои об: **шалаппас задан**.

ШАЛАП-ШАЛАП شلپ شلپ садои баҳамзании бардавоми об.

ШАЛВОР شلوار 1. эзор. 2. шим.

ШАЛВОРБАНД شلواربند эзорбанд.

ШАЛҒАМ شلغم бехгиёҳи хӯрокии турбмонанд, ки мазаи тунду тезе дорад.

ШАЛҒАМАК شلغمک *ниг.* **вазирак**.

ШАЛҒАМБАРКАШ شلغم‌برکش *маҷ.* бебаркаш, беҳисоб, бемеъёр.

ШАЛҒАМӢ شلغمی шалғамдор, бошалғам; **шӯрбои шалғамӣ** шӯрбои шалғамдор; ◊ **шалғамӣ карда бастан (-и салла)** навъе аз бастани салла, ки шакли болояш қуббадор баста мешавад.

ШАЛҒАМЧА شلغمچه *ниг.* **турбча**.

ШАЛҒАМШӮРБО شلغم‌شوربا шӯрбое, ки бо шалғам пазанд.

ШАЛДАРД شل درد бемории шал(ӣ), фалаҷ.

ШАЛДАРОС شلدراس *ниг.* **шалдар-шалдар; шалдарос задан** бо садои шалдарос равон шудани об.

ШАЛДАР-ШАЛДАР شلدرشلدر садои ҷараён ва резиши об.

ШАЛИЛ شلیل навъе аз шафтолу, ки пӯсташ монанди зардолу бе пат буда, рангаш сурху сафед мешавад, шафтолуи луччак.

ШАЛӢ شلی фалаҷ, фалаҷ будан.

ШАЛЛОҚ *а.* شلاق 1. тозиёна, тозиёнаи тасмагӣ. 2. зарба задан (*бо тозиёна, даст ва г.*); **шаллоқ хӯрдан** зарбу лат дидан.

ШАЛЛОҚӢ شلاقی 1. берӯ, беобрӯ, айёр. 2. шаллоқхӯрда, тозиёнахӯрда.

ШАЛЛОҚКОРӢ شلاق‌کاری бо қамчин лату кӯб кардан.

ШАЛОИН شلاین *гуфт.* 1. шилқин (*он ки аз касе*

чизе нарӯёнад, ором намегирад). 2. монда, кӯфта, бекора, шалпар; **шалҳаю шалоин** а) шилқини часпак; б) кӯфтаю бекора.

ШАЛОЛА شلاله 1. харсанги овезони зери ях; яхпораи овезон. 2. шаршара, обшорон.

ШАЛПАР شلپر *гуфт.* аз қувват афтода, мондаю афсурда, беҳол, бемадор, лакот; **шалпар кардан** касе ё чорпоеро бо кор ё бо роҳгардӣ лакоту бемадор кардан; **шалпар шудан** лакот шудан.

ШАЛПАРӢ شلپری беҳолӣ, бемадорӣ.

ШАЛПӮЙ شلپوی шарфаи по, садои по дар вақти гаштан; шарфа.

ШАЛТАҚ *т.* شلتق тар, намкашида, шип-шилта; шилтиқ; маҷақу вайроншуда (*нисбат ба меваҳо*).

ШАЛТОҚ شلتاق *ниг.* **шилтоқ**.

ШАЛТӮК شلتوک *кит.* шолӣ.

ШАЛҲА شلهه 1. пардаи равғандори часпак дар гӯшт. 2. *маҷ.* одами шилқин, безоркунанда.

ШАЛҲАГӢ شلهگی шилқинӣ, безоркунандагӣ.

ШАЛҲАДОР شلهه دار **:гӯшти шалҳадор** гӯшти дорои пардаи равғандори часпак.

ШАЛҲИДАГӢ شلهیدگی хушк, пажмурда.

ШАМ(М) *а.* شم қувваи шомма, ки яке аз ҳисси панҷгонаи инсон аст, бӯёӣ.

ШАМА شمه *ниг.* **шамма**.

ШАМАД شمد *кит.* 1. рӯйҷо, болопӯши сафед, ки тобистон дар вакти хоб ба болои худ мегиранд. 2. як навъ нони сафеди калон.

ШАМАК شمک курмак.

ШАМАН شمن бутпараст.

ШАМАР شمر *кҳн.* ҳавзча, обгир, кӯлча.

ШАМИДАН I شمیدن бӯидан, бӯй кардан.

ШАМИДАН II شمیدن *кит.* 1. рамидан, тарсидан; беҳуш шудан. 2. ошуфтан.

ШАМИЛА *а.* شمیله *кит.* (*ба ин шакл камистеъмол аст*); *ниг.* **шамоил**.

ШАМИМ *а.* شمیم бӯи хуш, хушбӯй.

ШАМИМА *а.* شمیمه *муаннаси* **шамим**.

ШАМЛ *а.* شمل 1. ҷамъият, гурӯҳ. 2. иттиҳод, якҷояшавӣ.

ШАММА *а.* شمّه 1. пасмондаи чой, ки баъди нӯшидани он дар чойник мемонад. 2. андаке, мухтасаре.

ШАММОМА *а.* شمّامه меваест хурди хушбӯй аз ҷинси харбуза; дастанбӯй.

ШАММОЪ *а.* شمّاع *кит., ниг.* **шамърез**.

ШАМОИЛ *а.* شمایل 1. *ҷ.* **шамила**; хислатҳои нек. 2. қиёфа, намуди берунӣ.

ШАМОЛ *а.* شمال бод; **шамол додан** а) худро бод додан дар ҳавои гарм (*бо бодбезак, рӯймол ва г.*); б) ба ҷои ҳаворас бароварда хушкондани либос, кӯрпа *ва г.*; в) ба воситаи кушодани тиреза ё дарича тоза кардани ҳавои хона; ◊ **шамол кашидан//шамол хӯрдан** а) дар ҳавои тоза гаштан, ҳавои тоза гирифтан; б) *маҷ.* бемор шудан дар натиҷаи расидани ҳавои хунук; **шамол набошад, шохи дарахт намеҷунбад** (*зарб.*) ҳеҷ чиз бесабаб намешавад, ҳар рӯйдод сабабе дорад.

ШАМОЛГАРДОН شمالگردان садде, ки шамол аз он намегузарад (*кӯҳ, девор*), бодгардон.

ШАМОЛГУЗАР شمالگذر аз байнаш шамолгузаранда, бодгузар.

ШАМОЛДАРО شمالدرا ҷои ҳаводароии хона, ҷое, ки аз он ҷо ҳавои тоза медарояд.

ШАМОЛДИҲӢ شمالدهی *исми амал аз* **шамол додан;** боддиҳӣ.

ШАМОЛЗАДА شمالزده дар натиҷаи зиёд истодан дар ҳавои кушодаву ҷои шамолрас дурушт шудани пӯсти рӯю даст.

ШАМОЛКАШ شمالکش шамолдаро, ҷои ба хона даромадани ҳавои тоза.

ШАМОЛНОК شمالناک шамолвазанда; **рӯзи шамолнок** рӯзе, ки шамол вазида истода бошад.

ШАМОЛПАНАҲ شمال‌پنه *ниг.* **шамолпаноҳ**.

ШАМОЛПАНОҲ شمال‌پناه ҷое, ки аз вазидани шамол эмин аст, ҷои шамолнорас.

ШАМОЛРАС شمال‌رس ҷое, ки ба он шамол мерасад; *муқоб.* **шамолпаноҳ**.

ШАМОЛСАНҶ شمال‌سنج *ниг.* **бодсанҷ**.

ШАМОМА *а.* شمامه хушбӯӣ, атрдон; шамъи муаттар, шамъи атрноку хушбӯй.

ШАМОНИДАН شمانیدن *шакли бавоситаи феъли* **шамидан**; бӯидан.

ШАМОТАТ *а.* شماتت 1. шоду хурсанд шудан ба ғам ва ранҷи касе. 2. сарзаниш; таъна; ришханд; тамасхур.

ШАМОТАТОМЕЗ شماتت‌آمیز хурсандии бадниятона.

ШАМПАН *фр.* شمپن навъи шароби ангурии кафкдор.

ШАМПУН *англ.* شمپون маҳлули собун барои шустани мӯи сар *ва г.*: **шампуни саршӯӣ**.

ШАМС *а.* شمس офтоб, хуршед, меҳр; **шамсу қамар** офтобу моҳ, меҳру моҳ.

ШАМСА شمسه қурси зарандуд, ки дар қуббаҳо, гунбазҳо, иморатҳо, шодурвонҳо насб мекунанд.

ШАМСИЯ *а.* شمسیه 1. *мансуб ба* **шамс**. 2. соябон, чатр, ки дар гармои тобистон ба сар гирифта мегарданд.

ШАМСӢ شمسی *мансуб ба* **шамс**; **соли шамсӣ** муддати як давр задани Замин гирди Офтоб, ки 12 моҳ ё 365 рӯзу 5 соат ва 48 дақиқаву 46 сония аст (*аз аввали* ҳамал-фарвардин *то охири* ҳут-исфандмоҳ).

ШАМХОЛ *а.* شمخال *кит.* раис.

ШАМШЕР شمشیر яроқи сарди оҳанӣ ё фӯлодии дарози якдама ё дудамаи дастадор, шоф; ◊ **бо шамшер сухан гуфтан** бо шамшер ба ҷанги касе баромадан.

ШАМШЕРБАДАСТ شمشیربدست он ки дар дасташ шамшер дорад; ҷанговари шамшердор.

ШАМШЕРБОЗ شمشیرباز шамшерзан; шамшербозикунанда.

ШАМШЕРБОЗӢ شمشیربازی навъе аз варзиши дукаса, ки бо шамшер ба ҳамдигар ҳамла мекунанд.

ШАМШЕРГАР شمشیرگر шамшерсоз, шофсоз.

ШАМШЕРДОР شمشیردار *ниг.* **шамшербадаст**.

ШАМШЕРЁЛ شمشیریال ҳайвони ёлаш сих-сихи ростистода.

ШАМШЕРЗАБОН شمشیرزبان *киноя аз* теззабон, бурросухан; устоди сухан.

ШАМШЕРЗАН شمشیرزن 1. он ки дар шамшер задан маҳорат дорад. 2. марди ҷангӣ; диловар.

ШАМШЕРЗАНӢ شمشیرزنی *амал ва шуғли* **шамшерзан**.

ШАМШЕРҚАЛАМ شمشیرقلم адиби қалами таҳрираш фасеҳи гузарову таъсирбахш.

ШАМШЕРМОНАНД شمشیرمانند он чи шабеҳи шамшер аст, ба шамшер монанд, ба сони шамшер.

ШАМШЕРМОҲӢ شمشیرماهی *биол.* як навъ моҳӣ, ки бинии дарози шамшермонанд дорад.

ШАМШЕРСОЗ شمشیرساز устои оҳангаре, ки кораш махсуси шамшерсозӣ буд, шамшергар.

ШАМШОД شمشاد дарахти ҳамешасабзе, ки баргҳои хурди анбӯҳ ва чӯби хеле сахт дорад, аз чӯби шамшод асбобҳои гуногун, аз ҷумла шона месозанд; **қомати шамшод** қомати рости мавзун ва зебо.

ШАМШОДБОЛО شمشادبالا *киноя аз* қади мавзун ва зебои маъшуқа.

ШАМШОДҚАД شمشادقد он ки қомати рости мавзун дорад.

ШАМШОДҚОМАТ شمشادقامت *ниг.* **шамшодқад.**

ШАМЪ *а.* شمع яке аз манбаъҳои равшанидиҳанда, ки аз мум ё чарбу тайёр карда ба дарунаш пилта монда мегиронанд; **шамъ гирондан** шамъ афрӯхтан.

ШАМЪГАР شمعگر *ниг.* **шамърез**.

ШАМЪГАРӢ شمعگری *ниг.* **шамърезӣ**.

ШАМЪДОН شمعدان зарфи махсусе, ки дар он шамъ мегузоранд.

ШАМЪКУШАК شمع‌کشک асбоби найчамонанди махсус, ки барои куштани шамъ истифода мешавад.

ШАМЪҚАЙЧӢ شمعقیچی василаи ба қайчӣ монанд, ки барои қайчӣ кардани пилтаи сӯхтаи шамъ ба кор бурда шавад.

ШАМЪРЕЗ شمعریز он ки шамъ тайёр мекунад.

ШАМЪРЕЗӢ شمعریزی 1. тайёр кардани шамъ. 2. корхонае, ки дар он шамъ истеҳсол мекунанд.

ШАМЪСОН شمعسان монанди шамъ, мисли шамъгудозон.

ШАМЪЧА شمعچه шамъи хурду борик; шамъи истифодашуда

ШАМЪЧАРОҒ شمعچراغ чароғдон, ки дохили он шамъ гузошта мегиронанд.

ШАНБАЛИД شنبلید *бот.* гиёҳест, ки гули зардранги он бӯи тезу ғализ дорад ва бар сари роҳҳо мерӯяд.

ШАНБЕ شنبه рӯзи ҳафта, ки баъди рӯзи ҷумъа меояд.

ШАНБЕГӢ شنبگی 1. *мансуб ба* **шанбе**. 2. ҳашари ҷамъиятӣ, ки барои корҳои умумӣ бемузд рӯзҳои шанбе гузаронида мешавад.

ШАНГ شنگ ширинрафтор, хушрафтор, зариф, шӯх; зебо, хушрӯй; **шӯху шанг** шӯху зебо.

ШАНГАРФ شنگرف 1. яке аз навъҳои сангҳои маъданӣ–симоби гӯгирддор, ки гарди сурхи қаҳварангаш дар наққошӣ ба кор меравад. 2. кирми дароз, ки дар киштзор пайдо шуда, ғалларо нобуд мекунад.

ШАНГИНА شنگینه *кит.* чӯби говронӣ.

ШАНГӢ شنگی шӯхӣ, зарофат.

ШАНГУЛ شنگول *ниг.* **шанг**.

ШАНГУЛА شنگوله *ниг.* **шанг.**

ШАНҒУ شنغو *лаҳҷ.* бефаҳм, ақлгумкарда; **девонаи шанғу** девонаи гузаро.

ШАНД شند *кит.* минқор, нӯли паранда.

ШАНДАФ شندف *кит.* духул, табл.

ШАНЕЪ *а.* شنیع *кит.* зишт, қабеҳ, нописанд; **амри шанеъ** кори қабеҳ, кори ношоиста.

ШАНОАТ *а.* شناعت зиштӣ, қабоҳат, кори ганда ва зишт.

ШАНТАЖ *фр.* شنتژ таҳдид, найранг.

ШАНҶАРФ شنجرف *ниг.* **шангарф**.

ШАПАЛАК شپلک 1. шабпарак. 2. парвона.

ШАПАЛОҚ شپلاق *гуфт.* шаппотӣ, силӣ, шаппотии ҷарангдор; **шапалоқ задан** шаппотӣ задан, силӣ задан.

ШАПИДАН شپیدن *лаҳҷ.* 1. задан, лат кардан. 2. сава кардан, тит-пит кардан; **пахта шапидан** ба воситаи чӯб мулоим кардани пахтаи кӯҳна.

ШАППОТӢ شپاتی задан бо кафи даст ба рӯи касе, силӣ, шапалоқ, торсакӣ.

ШАП-ШАП شپ‌شپ *калимаи тақлиди овози* помонӣ: **шап-шапи по**.

ШАР(Р) *а.* شر бадӣ; *муқоб.* **некӣ**, **хайр**; **шар расондан ба** *касе* бадӣ кардан, зарар расондан.

ШАРА شره *ниг.* **шараҳ**.

ШАРАҚҚИ شرقّ *калимаи тақлиди овоз*; **шараққи кардан** якбора овоз баровардан: **қулф шараққи карда дар кушода шуд**.

ШАРАҚҚОС شرقّاس *калимаи тақлиди* овоз, ки ба ҳам задани ду чизро ифода мекунад.

ШАРАҚҚОСЗАНӢ شرقّاس‌زنی садои шараққос карда аз ҳам ҷудо шудани чизҳо.

ШАРАҚҚОСӢ شرقّاسی шараққосзананда; чизи нав (*оид ба пул, коғаз*).

ШАРАҚ-ШАРАҚ شرق شرق *ниг.* **шараққос**.

ШАРАНГ شرنگ 1. ҳанзал. 2. ҳар чизи талх, заҳр.

ШАРАНГЕЗ شرانگیز фитнакор, бадкор.

ШАРАР *а.* شرر *ниг.* **шарора**.

ШАРАРАНГЕЗ شررانگیز оташакпар, оташпош.

ШАРАРАФШОН شررافشان *ниг.* **шарорапош.**

ШАРАРБОР شررباز оташбор, шарорапош; **табъи шарарбор** истеъдоди хеле баланд ва ҳиссиётбахш (*хусусан дар шеъргӯӣ*).

ШАРАРПОШ شررپاش *ниг.* **шарарфишон.**

ШАРАРФИШОН شررفشان *кит.* шарарпош, шӯълавар.

ШАРАРФИШОНӢ شررفشانی *кит.* 1. шарарпошӣ, шӯълаварӣ. 2. *маҷ.* таъсири зиёд.

ШАРАФ *а.* شرف 1. обрӯ, номус, шаън, ифтихор. 2. бузургворӣ, бузургӣ, баландии мақом ва насаб. 3. фазилат, бартарӣ, шарофат; **ба шарафи**... ба ҳурмати..., барои бузургдошти...

ШАРАФЁБ شرفیاب касе, ки ба шараф ва ифтихоре ноил шуда бошад; он ки ба ҳузури бузурге расидааст; **шарафёб шудан** (*ба ҳузури касе*) ба ифтихори қабули каси бузурге сазовор шудан.

ШАРАФЁБӢ شرفیابی шарафёб шудан; шарафманд шудан.

ШАРАФМАНД شرفمند бошарофат, баномус.

ШАРАФНОК شرفناک шарофатманд, бошарофат.

ШАРАФОТ *а.* شرفات *ҷ.* **шарафа**; 1. кунгураҳои иморатҳои олӣ; қасрҳо. 2. *маҷ.* баландиҳо.

ШАРБАТ *а.* شربت нӯшобаи ширин; оби мева ё фушурдаи он, ки бо шакар омехта пухта бошанд; доруи нӯшиданӣ.

ШАРБАТДОР شربتدار 1. хизматгоре, ки шарбат ва нӯшобаҳо дар ихтиёри ӯст. 2. мансаби махсус дар дарбори амирон, аз қабили дастархончӣ.

ШАРБАТОБ شربت‌آب обе, ки бо ширাи пору омезиш ёфта ба киштзор ҷорӣ карда мешавад.

ШАРБАТОБДИҲӢ شربت‌آبدهی ба кишт шарбатоб додан.

ШАРБАТПАЗӢ شربت‌پزی оби мева ва шираи он, ки бо шакар омехта мепазанд.

ШАРБАТФУРӮШ شربت‌فروش нӯшобафурӯш, фурӯшандаи шарбат.

ШАРБАТФУРӮШӢ شربت‌فروشی амали шарбатфурӯш.

ШАРБАТХОНА شربت‌خانه ҷои нигоҳдории ширавор ва нӯшобаҳо (*дар зиёфат ва тӯйҳо*).

ШАР(А)ЁН *а.* شریان раги хунгард, раге, ки дар он хун мегардад.

ШАР(А)ЁНӢ شریانی *мансуб ба* **шараён**: **фишори шараёнӣ.**

ШАРЗА شرزه *кит.* хашмгин ва зӯровар.

ШАРИАТ *а.* شریعت 1. оин, суннат, тариқат, дин. 2. *маҷ.* расм, одат. 3. роҳ ва қонунҳои дини ислом.

ШАРИАТГУЗОР شریعت‌گذار ба шариат эҳтиромгузоранда, қонунҳои шариатро риоякунанда.

ШАРИАТДОН شریعت‌دان он ки аз аҳкоми шариат ба хубӣ огоҳ аст.

ШАРИАТЗАДА شریعت زده мардуди шариат, аз шариат рӯйгардонида.

ШАРИАТМАДОР شریعت‌مدار унвони рӯҳониёни олии дини ислом.

ШАРИАТПАНОҲ شریعت‌پناه унвони рӯҳониёни мусулмон; унвони эҳтиромии қозиён.

ШАРИАТПАРВАРӢ شریعت‌پروری риоят кардани аҳкоми шариат.

ШАРИДАН شریدن равон ва ҷорӣ шудан, шоридан.

ШАРИК *а.* شریک 1. ҳамроҳ, ҳамкор. 2. ҳамдарс, ҳамсабақ; **шарик шудан** ҳамроҳ шудан.

ШАРИКДАВЛАТ شریک‌دولت шарики молу давлат, он ки бо дигаре дар молу сарват шарик аст.

ШАРИКДАРС شریک‌درس ҳамсабақ, ҳаммактаб.

ШАРИКДАСТ شریک دست он ки дар коре бо каси дигар шарикӣ дорад.

ШАРИКӢ شریکی ширкат, ҳамкорӣ, ҳамдастӣ; **шарикӣ кардан** ҳамроҳ будан, ҳамдаст будан.

ШАРИКОНА شریکانه кори бо шарикӣ иҷро-

шаванда; **кори шарикона** кори якҷоя.

ШАРИКУЛИҶОРА *а.* شریک‌الاجاره он ки дар хонаи ба иҷорагирифта бо як ё чанд нафари дигар саҳмгузор аст.

ШАРИКУЛМОЛ *а.* شریک‌المال он ки бо ду ё чанд нафари дигар дар моле ё чизе баробар саҳм дорад.

ШАРИР *а.* شریر бадкор, бадкирдор, бадикунанда: **марди шарир, гурги шарир.**

ШАРИРОНА شریرانه бадкорона, бадкирдорона.

ШАРИФ *а.* شریف 1. асил, наҷиб, соҳиби шараф ва ифтихор. 2. шарофатманд, обрӯманд. 3. муборак. 4. *маҷ.* пок ва муқаддас: **Қуръони Шариф, Бухорои Шариф.**

ШАРҚ *а.* شرق 1. тарафи офтоббаро, самти тулӯи Офтоб, Ховар, Ховарзамин; *муқоб.* **ғарб**. 2. мамлакатҳое, ки дар тарафи шарқи рӯи Замин воқеъ гаштаанд.

ШАРҚИЁНА شرقیانه махсус ба мардуми Шарқ, ба тарзи мардуми Шарқ, анъана ва урфу одатҳои Шарқ.

ШАРҚИХОНӢ شرقی‌خوانی сурудхонӣ.

ШАРҚӢ I شرقی 1. *мансуб ба* **шарқ**; ховарӣ; *муқоб.* **ғарбӣ**. 2. сокини машриқзамин, машриқӣ.

ШАРҚӢ II شرقی суруд, тарона.

ШАРҚШИНОС شرق‌شناس олиме, ки бо омӯхтани Шарқ ва забонҳои шарқӣ машғул аст, ховаршинос.

ШАРҚШИНОСӢ شرق‌شناسی маҷмӯи илмҳои доир ба Шарқ, омӯхтани Шарқ, ховаршиносӣ.

ШАРМ شرم 1. хиҷолат, ҳаё. 2. номус, ор; **шарм доштан (кардан)** шармидан, ҳаё кардан, изо кашидан.

ШАРМАНДА شرمنده шармсор, хиҷолатзада, хиҷил; **шарманда кардан** *касеро* дар хиҷолат монондан, беобрӯ кардан (*касеро бо фош кардани ягон кори қабеҳи он*); **шарманда шудан** дар ҳиҷолат мондан.

ШАРМАНДАВОР شرمنده‌وار мисли шарманда, хиҷолаткашида.

ШАРМАНДАГӢ شرمندگی шармсорӣ, шарманда будан, хиҷолат, хиҷолатмандӣ.

ШАРМГИН شرمگین бошарм, боҳаё, хиҷолаткашанда.

ШАРМГИНӢ شرمگینی хиҷолат, шармсорӣ, шармдорӣ.

ШАРМГИНОНА شرمگینانه хиҷолатомез, шармсорона, дар ҳолати шарм ва ҳаё.

ШАРМГОҲ شرمگاه узви таносули мард ё зан.

ШАРМДОР شرم دار *ниг.* **шармгин**.

ШАРМДОРАНДАГӢ شرم‌دارندگی шармгинӣ, шармсорӣ.

ШАРМЗАДА شرم‌زده шармдошта аз амали норавои худ.

ШАРМИДАН شرمیدن шарм кардан, хиҷолат кашидан.

ШАРМИН شرمین шармгин, шармдор.

ШАРМНОК شرم‌ناک шармгин, изокаш, он ки шарму ҳаё дорад.

ШАРМОВАР شرم‌آور он чи боиси шарм ва хиҷолат мешавад.

ШАРМОМЕЗ شرم آمیز шармгинона, бошармона.

ШАРМСОР شرم‌سار шарманда, хиҷил; шармгин, хиҷолатманд; **шармсор кардан** шарманда кардан, дар хиҷолат монондан.

ШАРМСОРӢ شرم‌ساری ҳолати шармсор; хиҷолат, шармандагӣ.

ШАРМҶОЙ شرم‌جای *ниг.* **шармгоҳ.**

ШАРОБ *а.* شراب 1. нӯшиданӣ, нӯшоба. 2. май, бода, мусаллас.

ШАРОБДОР شراب‌دار мутасаддии шаробхона (*анбори нигоҳдошти шароб*)-и подшоҳон дар давраи пешин, соқӣ.

ШАРОБДӮСТ شراب‌دوست он ки май ва арақнӯширо дӯст медорад.

ШАРОБЗАДА شراب‌زده майзада, он ки шаробнӯшӣ ба вай одат шудааст, майхора.

ШАРОБЗАДАГӢ شرابزدگی майхорагии доимӣ, майнӯшии ҳамешагӣ.

ШАРОБӢ شرابی 1. ранги арғувонӣ. 2. *ниг.* **шаробнӯш**; соқӣ.

ШАРОБКАШ شرابکش соқӣ, шаробрез.

ШАРОБНӮШ شرابنوش он ки шароб ва умуман нӯшобаҳои масткунанда менӯшад.

ШАРОБНӮШӢ شرابنوشی майхорагӣ, бодапарастӣ.

ШАРОБПАЗ شرابپز он ки май тайёр мекунад, тайёркунандаи май ва мусаллас аз ангур.

ШАРОБПАЗӢ شرابپزی шаробсозӣ, мусалласпазӣ.

ШАРОБРЕЗ شراب ریز *ниг.* **шаробкаш**.

ШАРОБСОЗ شراب ساز *ниг.* **шаробпаз**.

ШАРОБСОЗӢ شرابسازی амали шаробсоз, шаробпазӣ.

ШАРОБФУРӮШ شرابفروش он ки касбаш фурӯхтани шароб аст, фурӯшандаи шароб.

ШАРОБФУРӮШӢ شرابفروشی 1. касби шаробфурӯш. 2. ҷое, ки дар он шароб мефурӯшанд, майкада.

ШАРОБХОНА شرابخانه майхона, майкада, ҷои шаробнӯшӣ.

ШАРОБХОРА شرابخواره шаробзада, майзада.

ШАРОБХОРАГӢ شرابخوارگی шаробзадагӣ, майхорагӣ, шаробхӯр будан.

ШАРОБХӮР شراب خور *ниг.* **шаробнӯш**.

ШАРОБХӮРӢ شرابخوری майнӯшӣ, шаробнӯшӣ.

ШАРОБШИНОС شراب شناس 1. мутахассиси соҳаи истеҳсоли шароб, энолог. 2. он ки шаробро қадр мекунад.

ШАРОБШИНОСӢ شرابشناسی соҳаи махсуси истеҳсоли шароб.

ШАРОИН *а.* شرایین *ҷ.* **шараён**.

ШАРОИТ *а.* شرایط *ҷ.* **шарт**. 1. талабҳое, ки яке аз ду тарафи имзокунандагони шартнома ба миён мегузорад. 2. вазъият, аҳвол, вазъ; **шароити кор** аҳволи кор, чигунагии вазъияти кор.

ШАРОКАТ *а.* شراکت шарик шудан, ҳамроҳ ва ҳамкор шудан дар коре ё муассисае.

ШАРОКАТӢ شراکتی шарикӣ кардан, ҳамроҳӣ намудан.

ШАРОКАТНОМА شراکتنامه ҳуҷҷат дар бораи ҳамкор ва шарик будан дар коре ё соҳае.

ШАРОР *а.* شرار 1. *ниг.* **шарорат**. 2. оташ.

ШАРОРА *а.* شراره оташпораҳои ҷаҳанда, ҷириққа; **шарора задан** ба ҳаво ҷастани оташпораҳо; аланга зада баромадан.

ШАРОРАБАРОРӢ شرارهبراری оташрезӣ, оташафшонӣ; шарора баровардан.

ШАРОРАБОР شرارهبار 1. оташрез, оташфишон. 2. пурҷӯшу хурӯш: **дили шарорабор**; **чашмони шарорабор** чашмони оташрез ва шарорапош.

ШАРОРАДОР شرارهدار 1. он чи аз он шарора мепарад. 2. *маҷ.* ҷаззоб: **чашмони шарорадор**.

ШАРОРАНИШОН شراره نشان шароракуш.

ШАРОРАОЛУД شراره آلود шароранок.

ШАРОРАПОШ شراره پاش *ниг.* **шарорабор**.

ШАРОРАТ *а.* شرارت 1. бадӣ кардан, зиён расондан ба касон; бадӣ, бадкорӣ, бадкирдорӣ. 2. фитнаангезӣ.

ШАРОРАТОМЕЗ شرارتآمیز бадкорона, фитнаангезона.

ШАРОРАТПЕША شرارتپیشه он ки пешааш бадкорӣ ва фитнаангезист.

ШАРОФАТ *а.* شرافت бошараф будан, бузургқадр будан; бошарафӣ, обрӯмандӣ; **аз (ба) шарофати**... ба туфайли ..., аз лутф ва марҳамати..., дар сояи...

ШАРОФАТМАНД شرافتمند бошараф, бообрӯ, шариф, наҷиб.

ШАРОФАТМАНДӢ شرافتمندی бошараф будан, шарифӣ, наҷибӣ.

ШАРОФАТМАНДОНА شرافتمندانه аз рӯи шарофат, бо шарофат, бо риояти ҳайсият ва

обрӯмандӣ.

ШАРР *а.* شر *ниг.* **шар(р)**.

ШАРРОС شرّاس садои ҷараёни тези об аз баландӣ; **шаррос задан** паёпай бо ғулғула рехтани об; ◊ **шаррос зада хондан** *чизеро* равон ва дарнамонда хондан, озод хондан.

ШАРРОСӢ شرّاسی **:шарросӣ аз ёд кардан** *гуфт.* дарс ё шеърро нағз ва пухта донистан ва аз ёд бурро гуфта тавонистан.

ШАРРУННОС *а.* شرالناس бадтарини одамон.

ШАРТ *а.* شرط 1. қарор, паймон, аҳд, қавлу қарор: **шарт бастан** қавлу қарор кардан. 2. лозим шумурдан ва алоқаманд гардидани чизе ба чизе; **шарт будан** лозим будан, зарур дониста шудан; **шарт мондан** иҷрои қарору аҳди худро пеш гузоштан.

ШАРТАКИГӮӢ شرتکی‌گویی рӯирост ва беистиҳола гуфтани гапе.

ШАРТАКИГӮЙ شرتکی‌گوی *гуфт.* он ки гапро бетакаллуф ва бемулоҳиза росту пӯстканда мегӯяд.

ШАРТАН *а.* شرطاً ба тарзи шарт, аз рӯи шарт, шартӣ; нисбӣ, нисбатан; **шартан ҳамин тавр номидан** шартан номгузорӣ кардан.

ШАРТБАНДӢ شرطبندی *исми амал аз* **шарт бастан**; барои исботи дурустии даъво чизеро ба гарав мондан.

ШАРТДОР شرطدار дорои шарту шароит, бо шарту шароит.

ШАРТИ شرتِ *гуфт.* якбора, бемулоҳиза, беистиҳола: **кореро шарти кардан**.

ШАРТИКУНОН شرت‌کنان *феъли ҳол аз* **шарти кардан**; шартикарда, якбора.

ШАРТӢ شرطی чизи пешакӣ муқаррар кардашудаи рамзӣ, ки фақат ба муқарраркунандагон маълум аст, машрут.

ШАРТНОМА شرطنامه паймоннома, аҳднома, қарордод; **шартнома бастан** қарордод бастан.

ШАРТНОМАБАНДӢ شرطنامه بندی *исми амал аз* **шартнома бастан**; қарордод бастан.

ШАРТНОМАВӢ شرطنا موی *мансуб ба* **шартнома**; **ӯҳдадориҳои шартномавӣ** ӯҳдадорие, ки дар шартнома қайду шарт шудаанд.

ШАРТНОМАДОР شرطنامه‌دار дорои шартнома, бо шартнома.

ШАРТНОМАПАЗИР شرطنا مه‌پذیر қобили шартнома будан.

ШАРТ-ШУРТ شرت‌شرت якбора, бе ҳеҷ фосила, зуд.

ШАРФА I شرفه *кит.* кунгураи биноҳои бошукӯҳ.

ШАРФА II شرفه садо, овоз: **шарфаи по** садои по, садои помонӣ.

ШАРҲ *а.* شرح 1. баён кардан, тавзеҳ кардан; баён, тавзеҳ ва маънидод кардани ягон масъалаи илмӣ; **шарҳи ҳол** баёни аҳвол ва зиндагонии шахсӣ, ҳолнома. 2. китобҳое, ки махсус дар тавзеҳ ва баёни ягон асар навишта мешавад: **шарҳ додан (кардан)** маънидод кардан, баён кардани мазмуни чизе.

ШАРҲА *а.* شرحه порча, луқма; порчаи гӯшт, буридаи гӯшт; **шарҳа-шарҳа** порча-порча.

ШАРҲДИҲАНДА شرح‌دهنده он ки китобе ё масъалаеро шарҳ дода ҷойҳои душвори онро мефаҳмонад.

ШАРҲДИҲӢ شرح دهی *исми амал аз* **шарҳ додан**.

ШАРҲДОР شرح‌دار дорои шарҳу тавзеҳ, тафсирдор.

ШАР-ШАР شرشر садои резиши об, обшор.

ШАРШАРА شرشره ҷои рост аз боло ба поён рехтани об, обшорон.

ШАРЪ *а.* شرع 1. *ниг.* **шариат**. 2. қонун, қоида.

ШАРЪАН *а.* شرعاً мувофиқи шаръ, аз рӯи шариат.

ШАРЪӢ شرعی *мансуб ба* **шаръ**: **ваҷҳи шаръӣ, сабаби шаръӣ, далели шаръӣ; таклифи шаръӣ** аҳком ва қавоиде, ки иҷрои он ба ҳар як мусулмони болиғ фарз аст.

ШАССӢ *фр.* شسّی 1. рамаи автомобил бо ҳамаи қисмҳои механикиаш, ки дар он насб шудааст. 2. қисми ҳавопаймо, ки ба он имконияти ба рӯи замин ҳаракат карданро медиҳад (*чарх ва механизмҳои ба он вобаста*).

ШАСТ I شصت//شست *шумораи миқдорӣ* шаш бор даҳ, адади 60.

ШАСТ II شست 1. қуллоби моҳигирӣ, банд; **аз шасти** *чизе* **раҳоӣ ёфтан** аз банд ва чанголи чизе халос шудан. 2. сарангушт, ангушт, ибҳом.

ШАСТ III شست бо суръат, чобук ва тез ҳаракат кардани ягон чиз; ◊ **аз шаст фуромадан** кам ва суст шудани гирифтугири касе дар коре, паст шудани дағдаға ва дӯғу пӯписаи касе.

ШАСТГИР شست‌گیر тирандоз аз камон, камондор.

ШАСТСОЛА شصت‌ساله он ки аз умраш шаст (60) сол гузаштааст.

ШАСТСОЛАГӢ شصت سالگی шаст сол пур шуда, шастсола будан.

ШАСТУМ شصتم *шумораи тартибӣ* таҳти рақами (тартиби) шаст қарор дошта.

ШАСТУМИН شصتمین *ниг.* **шастум**.

ШАТ(Т) *а.* شط 1. канори дарё, соҳил. 2. рӯди бузург, дарё. 3. номи дарёи бузург, ки дар Ироқ аз ба ҳам пайвастани дарёҳои Даҷла ва Фурот ба вуҷуд омадааст, Шаттулараб.

ШАТАК شتک аспи дигарро ҳамроҳи аспи асосӣ ба ароба бастан; **шатак кардан** асперо дар ароба ба паҳлуи аспи асосӣ бастан.

ШАТАКБАНДӢ شتک‌بندی *амали* **шатак бастан**, бастани шатак, шатак кардан.

ШАТАКЧӮБ شتک‌چوب чӯби махсус барои бастани аспҳо ба ароба.

ШАТАЛ *а.* شتل маблағе, ки қиморбоз пас аз бурдани пули ҳариф ба тариқи инъом ба дигарон медиҳад, чӯтал.

ШАТАН *а.* شطن таноб, ресмон, расани дароз.

ШАТМ *а.* شتم дашном додан, ҳақорат кардан; **зарбу шатм** шаллоқу дашном.

ШАТР *а.* شطر 1. нимаи ягон чиз; ҷузъ, пора; **шатре** қадре, каме, андаке. 2. ҷониб, сӯй, тараф.

ШАТРАНГ شترنگ *ниг.* **шатранҷ**.

ШАТРАНҶ شطرنج (*муарраби* **шатранг**) *варз.* шоҳмот.

ШАТРАНҶБОЗ شطرنج باز *варз.* шоҳмотбоз, он ки дар ин бозӣ маҳорат дорад.

ШАТРАНҶБОЗӢ شطرنج بازی *варз.* шоҳмотбозӣ.

ШАТРАНҶӢ شطرنجی *кит.* шоҳмотбоз, шатранҷбоз.

ШАТТА شتّه *гуфт.* **шаллоқ**; **шатта задан** ба касе бо даст, по ё чизи дигаре зарба задан; **шатта хӯрдан** зада шудан, кӯфта шудан, шаллоқ хӯрдан; **шатта аз ҷони** *касе* **гузаштан** сахт таъсир кардани зарбаи шаллоқ.

ШАТТОҲ *а.* شطّاح берӯй, густох, бешарм.

ШАТТОҲӢ شطاحی густохӣ, берӯӣ

ШАТУН *р.* شتون як қисми техникӣ дар муҳаррик (мотор).

ШАТҲ *а.* شطح 1. *дар тасаввуф* суханони мухолифи зоҳири шаръ гуфтан ва калимоти мухолифи шариат ба забон овардан. 2. суханҳои бешармонаи густохона.

ШАФАҚ *а.* شفق сурхии нури Офтоб вақти ғуруб ва ё саҳаргоҳон пеш аз тулӯъ.

ШАФАҚАТ//ШАФҚАТ *а.* شفقت меҳрубонӣ, дилсӯзӣ, марҳамат, тараҳҳум.

ШАФАҚГУН شفق‌گون *маҷ.* сурхранг.

ШАФАҚӢ شفقی *кит. , мансуб ба* **шафақ**.

ШАФАҚОСО شفق‌آسا монанди шафақ, сурхранг.

ШАФАҚРАНГ شفق‌رنگ ба ранги шафақ, сурхранг.

ШАФАҚРУХСОРА شفق‌رخساره *кит. , киноя аз* сурхрӯ, гулчеҳра.

ШАФАТ شفت паҳлуи чизе, назди чизе; **дар шафати**... дар паҳлуи..., дар назди...

ШАФЕЪ *а.* شفیع шафоаткунанда, он ки барои дигаре илтимоси афв ва ё ёрмандӣ мекунад, восита; **шафеъ овардан** касеро восита қарор додан.

ШАФИҚ *а.* شفیق меҳрубон, дилсӯз; **рафиқи шафиқ** дӯсти меҳрубон.

ШАФИҚОНА شفیقانه бо меҳрубонӣ, аз рӯи

дилсӯзӣ, дилсӯзона.

ШАФИРА شفیره *зоол.* шапалаки кирмак.

ШАФҚАТОМЕЗ شفقت‌آمیز меҳрубонона, дилсӯзона, раҳмдилона.

ШАФОАТ *а.* شفاعت илтимос, талаби афв ё ёрмандии касе ба касе; **шафоат кардан** восита шудан, илтимоси афв барои касе.

ШАФОАТГАР شفاعت‌گر *ниг.* **шафеъ**.

ШАФОАТКУНАНДА شفاعت‌کننده *ниг.* **шафеъ.**

ШАФОАТНОМА شفاعت‌نامه номае, ки бо хоҳише, бештар бо хоҳиши афви гуноҳе навишта мешавад.

ШАФОАТТАЛАБ شفاعت‌طلب *ниг.* **шафоатхоҳ**.

ШАФОАТТАЛАБӢ شفاعت‌طلبی *ниг.* **шафоатхоҳӣ**.

ШАФОАТХОҲ شفاعت‌خواه толиби шафоат, хоҳони шафоат, шафоатталаб.

ШАФОАТХОҲӢ شفاعت‌خواهی шафоатталабӣ, шафоатхоҳ будан.

ШАФРА شفره теғи(корди) мӯзадӯзӣ.

ШАФТАРАНГ شفترنگ меваест аз ҷинси шафтолу, бештар сурху сафед аст.

ШАФТОЛУ شفتالو *бот.* дарахт ва меваи серширaи хуштаъми он, ки донаҳои калон ва сахту талх дорад.

ШАФТОЛУГИН شفتالوگین хӯрданӣ ё нӯшидание, ки аз меваи шафтолу тайёр шудааст: **мураббои шафтолугин**.

ШАФТОЛУГӢ شفتالوگی *ниг.* **шафтолугин**.

ШАФТОЛУГУЛ شفتالوگل (нусхаи) гули шафтолу.

ШАФТОЛУЗОР شفتالوزار боғи дарахтони шафтолу.

ШАФТОЛУҚОҚ شفتالوقاق шафтолуи хушк.

ШАФТОЛУОБ شفتالوآب шираи шафтолу, шарбати шафтолу.

ШАФТОЛУРАНГ شفتالورنگ ранги зарди сурхтоб.

ШАФФОФ *а.* شفّاف 1. он чи мисли булӯр ва шиша соф буда, аз паси он чизҳои дигар дида мешавад. 2. тобон, дурахшон (*монанди булӯр*); соф, беғубор, зулол.

ШАФФОФИЯТ *а.* شفّافیت 1. *ниг.* **шаффофӣ**. 2. *маҷ.* вазъу ҳолати ошкоро.

ШАФФОФӢ شفّافی дурахшандагӣ, тобандагӣ; софӣ, зулолӣ, беғуборӣ.

ШАФША شفشه *кит.* 1. шохи дарахт. 2. шӯшаи тилло ё нуқра. 3. нахи тилло ё нуқра, симҳои борики тилло ва нуқра. 4. чӯбе, ки ҳаллоҷон пахтаро ба он мезананд, савачӯб.

ШАФ-ШАФ شف شف холӣ аз маънӣ: ◊ **шаф-шаф нагуфта, шафтолу гуфтан** якбора равшану пӯсткандаи суханро гуфтан, гапро дароз накардан.

ШАФШОҲАНГ شفشاهنگ *кит.* тахтаи оҳан, ки сӯроххои майда ва калон дорад; заргарон симҳои тилло, нуқра ва ғайраро барои борик кардан аз он гузаронда мекашанд, кирётахта.

ШАХ I شخ 1. маҳкам, устувор, қат ва хамнашаванда. 2. карахтшуда, беҳисшуда *(ягон узви бадан*); карахт.

ШАХ II شخ кӯҳпора, сахра; кӯҳ.

ШАХДАМ شخدم **:дари шахдам** даре, ки ба сахтӣ кушода ва баста шуда, дар вақти кушодану пӯшидан садо медиҳад.

ШАХДАСТ شخ‌دست 1. сахтдаст. 2. *маҷ.* мумсик, хасис.

ШАХЗАМИН شخ‌زمین замини сахти киштнобоб.

ШАХӢ شخی шах (I) будан.

ШАХКАМОН شخ‌کمان тирандозе, ки зеҳи камони ӯ сахту таранг бошад, кашидани чунин камон далели қуввати зиёд аст.

ШАХКАМОНӢ شخت‌کمانی 1. пурзӯрӣ, тавоноӣ. 2. *маҷ.* сахтдилӣ, сангдилӣ, бераҳмӣ.

ШАХКОСА شخ کاسه *кит.* жола, яхча.

ШАХНАВАРД شخنورد кӯҳу кӯталгард, кӯҳнавард (*сифати аспи тездав*).

ШАХОР شخار *кит.* ишқор.

ШАХПОРА شخ پاره пораи шах, кӯҳпора.

ШАХС *а.* شخص кас, одам, нафар: **шахси ҳуқуқӣ** *ҳуқ.* муассиса, созмон, ҷамъият ва ё шахсе, ки мувофиқи қонун дорои ҳуқуқу ӯҳдадориҳои шаҳрвандӣ аст ва дар суд ва дигар мақомоти расмӣ даъвогар ё ҷавобгар шуда метавонад..

ШАХСАН *а.* شخصاً бевосита, бевосита худ.

ШАХСИЯТ *а.* شخصیت 1. хислати хоси фардии ҳар кас, ки ӯро аз дигарон фарқ мекунонад. 2. иззати нафс, ҳайсият.

ШАХСИЯТПАРАСТ شخصیت‌پرست он ки шахсиятпараст аст; он ки ба шахсе сари итоату парастиш фуруд овардааст.

ШАХСИЯТПАРАСТӢ شخصیت‌پرستی парастиши шахс; шахспарастӣ.

ШАХСӢ شخصی *мансуб ба* **шахс**; оид ба шахси худ; фардӣ, хусусӣ: **манфиати шахсӣ** манфиати фардии касе; **ғарази шахсӣ** а) душмании шахсӣ; б) дар коре дар назар доштани манфиати шахсии худ; **ҳайати шахсӣ** а) афроди мансуб ба идора ё муассиса; б) тамоми афроди фармондеҳон ва тобеони як дастаи аскарӣ.

ШАХСПАРАСТӢ شخص‌پرستی болобардории мавқеи як шахс, нисбат додан ба вай он сифатҳое, ки дар воқеъ надорад.

ШАХУДАН شخودن *кит.* харошидан ва реш намудан бо нохун.

ШАХУЛИДАН شخولیدن *кит.* бонгу фарёд кардан, дод задан; ҳуштак кашидан.

ШАХЧА شخچه девораи ростбаромадаи кӯҳ.

ШАХҶИЛАВ شخجلو саркаш, гарданшах (*оид ба* асп).

ШАХШ شخش *кит.* кӯҳна (*оид ба* ҷома, пӯстин *ва г.*).

ШАХШАВӢ شخشوی шах I (2) шудан.

ШАХШИДАН شخشیدن *кит.* лағжидан; аз ҷо афтидан.

ШАХШУДА شخ‌شده сахтшуда, қоқшуда; аз ҳаракат монда.

ШАХШУДАМОНДА شخ‌شده‌مانده *муқ.* **шахшуда**. беҳаракатмонда, аз ҷунбиш бозмонда.

ШАХШӮЛ شخشول ноҳамвор, носуфта, дағарбуғур; **дастҳои шахшӯл** дастҳои аз кори ҷисмонӣ сахту дуруштшуда.

ШАХШӮЛӢ شخشولی ноҳамворӣ, дағар-буғурӣ, дуруштӣ.

ШАҲ شه *ниг.* **шоҳ**.

ШАҲАВОТ *а.* شهوات *ҷ.* **шаҳват**.

ШАҲАНШОҲ شهنشاه *ниг.* **шоҳаншоҳ**.

ШАҲБАЙТ شه‌بیت *ниг.* **шоҳбайт**.

ШАҲБОЗ شهباز *ниг.* **шоҳбоз**.

ШАҲБОЛ شهبال бузургтарин пар аз парҳои боли мурғ, шаҳпар; бол.

ШАҲВАТ *а.* شهوت орзу ва майли сахт барои расидан ба ягон талаби нафс; майл ба ҷимоъ.

ШАҲВАТАНГЕЗ شهوت‌انگیز бавуҷудоварандаи шаҳват.

ШАҲВАТНОК شهوت‌ناک он ки ҳисси шаҳвониаш зиёд бошад, шаҳватпараст.

ШАҲВАТОМЕЗ شهوت‌آمیز чизе ё амале, ки боиси бедории ҳиссиёти шаҳвонӣ мешавад.

ШАҲВАТПАРАСТ شهوت پرست он ки аз пайи майлҳои нафсонӣ meравад; ҳарис ба ҷимоъ; фосиқ, бадахлоқ.

ШАҲВАТПАРАСТӢ شهوت‌پرستی шаҳватпараст будан, ба шаҳват дода шудан.

ШАҲВАТПАРАСТОНА شهوت‌پرستانه бо ҳисси шаҳвонӣ; фосиқона: **нигоҳи шаҳватпарастона**.

ШАҲВАТРОНӢ شهوترانی ба шаҳват дода шудан; шаҳватпарастӣ.

ШАҲВОНӢ شهوانی *мансуб ба* **шаҳват**; **қувваи шаҳвонӣ** қувваe, ки шаҳвати касро ба сӯи ҷимоъ бедор мекунад.

ШАҲВОР شهوار *ниг.* **шоҳвор**.

ШАҲД *а.* شهد асал, ангубин; ширинӣ.

ШАҲДБОР شهدبار ширин: **зардолуи шаҳдбор**.

ШАҲДГУФТОР شهدگفتار 1. ширинзабон, хушгап. 2. *киноя аз* **маҳбуба**.

ШАҲДДОР شهددار бо асал махлутшуда, хӯрданӣ ё доруи бо асал омехташуда.

ШАҲДӢ شهدی *ниг.* **шаҳддор**.

ШАҲДРЕЗ شهد ریز *ниг.* **шаҳдбор**.

ШАҲЗОДА شهزاده *ниг.* **шоҳзода**.

ШАҲЗОДАГӢ شهزادگی *кит., ниг.* **шоҳзодагӣ**.

ШАҲИД I *а.* شهید 1. *д.* кушташуда дар роҳи дин. 2. умуман кушташуда дар роҳи кори ҳақ; кушташудаи бегуноҳ; **шаҳид шудан** кушта шудан.

ШАҲИД II شهید *а. ниг.* **шоҳид**.

ШАҲИҚ *а.* شهیق *кит.* овози баланди хар, ҳангос задани хар.

ШАҲИН شهین *ниг.* **шоҳин**.

ШАҲИР *а.* شهیر маъруф, машҳур, номдор.

ШАҲӢ I شهی *ниг.* **шоҳӣ**.

ШАҲӢ II *а.* شهی *кит.* ҷалбкунандаи майлу орзу; форам.

ШАҲКОСА شه کاسه *ниг.* **шоҳкоса**.

ШАҲҚА *а.* شهقه *кит.* бонг бо овози баланд.

ШАҲЛО *а.* شهلا 1. зани мешчашм. 2. чашми сиёҳи калони зебо; **наргиси шаҳло** чашми зебои дилфиреб.

ШАҲЛОЧАШМ شهلاچشم он ки чашмони калон-калони зебо дорад.

ШАҲМ *а.* شحم чарбу, равғани дарунии гӯсфанд, буз, гов *ва г.*

ШАҲНА *а.* شحنه *таър.* посбони шаҳр, миршаб, доруға, сардори шабгардон.

ШАҲНАГӢ شحنگی *кит.* вазифа ва амали шаҳна.

ШАҲНАГОҲ شحنه گاه миршабхона.

ШАҲНАЙ شهنی *мус.* як навъи най.

ШАҲНИШИН شه‌نشین 1. *таър.* ҷои нишасти подшоҳон. 2. ҷои аз фарши хона андак баланд дар пешгоҳ барои меҳмонони баландқадр.

ШАҲНОЗ شهناز яке аз мақомҳои фаръии "Шашмақом".

ШАҲНОЙ شهنای *ниг.* **шаҳнай**.

ШАҲОБ *а.* شهاب *ниг.* **шиҳоб**.

ШАҲОБРАНГ شهاب رنگ ба ранги сурх.

ШАҲОДАТ *а.* شهادت 1. шаҳид шудан, кушта шудан (*дар роҳи дин*); **ба шаҳодат расидан** шаҳид шудан. 2. шоҳидӣ, гувоҳӣ додан; **шаҳодат додан** гувоҳ шудан; **калимаи шаҳодат** ибораи махсус ки ба забон овардани он шаҳодати мусулмонист.

ШАҲОДАТГОҲ شهادتگاه ҷои кушта шудан, ҷои шаҳид шудан.

ШАҲОДАТНОМА شهادتنامه ҳуҷҷат, ки ягон ҳуқуқи воқеиро тасдиқ мекунад; ҳуҷҷати шиносномаи шахсӣ, ҳуҷҷат барои таҳсил, касб ё ихтирои шахсӣ; **шаҳодатномаи таваллуд** зодномa.

ШАҲОМАТ *а.* شهامت далерӣ, нотарсӣ, бебокӣ.

ШАҲПАР//ШОҲПАР شهپر// شاهپر *ниг.* **шаҳбол**.

ШАҲР I شهر 1. ободии калони сернуфус, ки марказии маъмурӣ, тиҷоратӣ ва саноат аст: **шаҳри марказӣ, шаҳри саноатӣ; шаҳри сераҳолӣ.** 2. *кит.* кишвар, сарзамин, мамлакат.

ШАҲР II *а.* شهر *кит.* моҳи сол.

ШАҲРАК شهرک 1. шаҳри хурд, шаҳрча. 2. маркази аксари ноҳияҳо дар Тоҷикистон.

ШАҲРАФРӮЗ شهرافروز яке аз оҳангҳои мусиқии классикии шарқӣ.

ШАҲРБАНД شهربند 1. девори қалъа, ҳисор. 2. маҳбус, зиндонӣ.

ШАҲРВАНД شهروند аҳолии расмии шаҳр ё кишвар.

ШАҲРВАНДӢ شهروندی *марбут ба* **шаҳрванд**; табаа.

ШАҲРДИДА شهردیده он ки дар шаҳр буда, аз тартибу кордориҳои шаҳр бохабар аст.

ШАҲРДОР شهردار он ки масъулияти идора намудани шаҳрро дар ӯҳда дорад, мири шаҳр,

раиси шаҳр.

ШАҲРДОРӢ شهرداری 1. амал ва вазифаи шаҳрдор. 2. маркази идораи шаҳр, ҳукумати шаҳр, баладия.

ШАҲРИВАР شهریور моҳи шашуми соли шамсӣ (мутобиқи сунбула), ки ба 23 август- 22 сентябр рост меояд.

ШАҲРИВАРӢ شهریوری *кит.* 1. *мансуб ба* **шаҳривар**. 2. аввали фасли тирамоҳ: **абри шаҳриварӣ**.

ШАҲРИЁНА شهریانه ба тартибу қоидаи шаҳрӣ.

ШАҲРИЁР شهریار *кит.* подшоҳ, шоҳ.

ШАҲРИЁРӢ شهریاری 1. *мансуб ба* **шаҳриёр**; оид ба шаҳриёр. 2. подшоҳӣ, шоҳӣ.

ШАҲРИСТОН شهرستان *кҳн.* шаҳри калоне, ки қалъа ва дар гирдогирдаш ҳисор дорад, гирду атрофи арк, шористон, шорсон; шаҳр.

ШАҲРИСТОНӢ شهرستانی *мансуб ба* **шаҳристон**; шаҳрӣ.

ШАҲРӢ شهری 1. *мансуб ба* **шаҳр**: **китобхонаи шаҳрӣ**. 2. аҳли шаҳр, сокини шаҳр.

ШАҲРНИШИН شهرنشین муқим дар шаҳр.

ШАҲРОРОӢ شهرآرایی зебу оро додани шаҳр ба ягон муносибат.

ШАҲРОҲ شهراه *ниг.* **шоҳроҳ**.

ШАҲРОШӮБ شهرآشوب 1. он ки шаҳреро ба ошӯб меандозад, он ки дар ҳусну ҷамол шаҳреро ба шӯр овардааст. 2. шӯрангез. 3. як навъи шеър, ки мазмуни шӯху шӯрангез дорад.

ШАҲРОШӮБОНА شهرآشوبانه ба таври шаҳрошӯб; шӯрангезона.

ШАҲРУХ شهرخ дар бозии шатранҷ якбора расидани кишти асп ҳам ба шоҳ, ҳам ба рух.

ШАҲРРӮД شهررود рӯди асосие, ки шаҳрро бо об таъмин мекунад.

ШАҲРСОЗ شهرساز он ки дар сохтану бино кардан ва ободии шаҳр саҳмгузор аст, он ки шаҳр месозад.

ШАҲРСОЗӢ شهرسازی *исми амал аз* **шаҳр сохтан**; бино кардани шаҳр, сохтани шаҳр.

ШАҲРТОШ شهرتاش *кит.* ҳамшаҳрӣ.

ШАҲРӮД شهرود 1. *ниг.* **шоҳрӯд**. 2. номи рӯде дар Эрон.

ШАҲРЧА شهرچه шаҳри хурд; қасаба.

ШАҲСАВОР شهسوار *ниг.* **шоҳсавор**.

ШАҲСУТУН شهستون *ниг.* **шоҳсутун**.

ШАҲСУФА شهصفه суфаи калони баланд.

ШАҲТОР شه تار *мус.* тори ғафсу асосии асбоби мусиқии тордор.

ШАҲТУТ شهتوت *ниг.* **шоҳтут**.

ШАҲҶӮЙ شهجوی ҷӯи калон, наҳр.

ШАҲШАРОБ شهشراب навъи майи (шароби) олӣ.

ШАҶАН *а.* شجن *кит.* ғам, андӯҳ.

ШАҶАР *а.* شجر *кит.* дарахт.

ШАҶАРА *а.* شجره 1. дарахт, як дарахт. 2. рӯйхати номҳои аҷдоди касе, насабнома, шаҷаранома.

ШАҶАРӢ شجری 1. *мансуб ба* **шаҷар**; дорои нишона ё аломате аз дарахт. 2. навъи хати арабӣ-форсӣ ва ҳисоби абҷад, ки шакли ҳарфҳо ба шохаҳои дарахт монанданд.

ШАҶАРАНАВИС شجره‌نویس он ки насабномаи авлодро навишта бошад.

ШАҶАРАНОМА شجرنامه *ниг.* **шаҷара**.

ШАҶИР *а.* شجیر *кит.* тир.

ШАҶОМ شجام *кит.* сармои сахт.

ШАШ شش *шумораи миқдорӣ* байни панҷу ҳафт, адади 6.

ШАШАНГУШТА شش انگشته он ки панҷаи по ё досташ шаш ангушт дорад, барака.

ШАШБАЛЛА ششبله шаш балл дошта: **боди шашбалла**, **заминҷунбии шашбалла**.

ШАШБЕЛА ششبیله **: завраҷи шашбела** завраҷе, ки тавассути шаш бел ронда мешавад.

ШАШБУРҶА ششبرجه дорои шаш бурҷ,

шашманорадор: **мадрасаи шашбурча**.

ШАШГӮША شش گوشه *ниг.* **шашкунча**.

ШАШДАР ششدر 1. *ниг.* **шашдара**. 2. дар бозии нард мавриде, ки яке аз бозигарон ҳамаи шаш хонаи пеши роҳи ҳарифро гирифта роҳи ӯро баста бошад. 3. баста будани роҳи баромад ва наҷот; **ба шашдар афтодан** а) шашдар шудан дар бозии нард; б) сахт дар тангӣ мондан; ◊ **дар шашдари ҳайрат мондан** дар коре сахт ҳайрон монда чӣ кор кардан ва куҷо рафтани худро надонистан, оҷиз мондан.

ШАШДАРА شش دره дорои шаш дар, шаш роҳи баромад дошта.

ШАШДОНГ شش‌دانگ *кит.* тамоми моликияти ба шаш қисм тақсимшаванда; тамоми моликияти касе; пурра, комил.

ШАШӢ ششی 1. *мансуб ба* **шаш**. 2. қартаи шашхолдор.

ШАШКА *р.* ششکه бозӣ дар тахтаи 64 (ё 100) хонадор бо мӯҳраҳои сиёҳу сафед.

ШАШКАБОЗ ششکه باز бозикунандаи шашка.

ШАШКАБОЗӢ ششکه‌بازی машғул шудан бо бозии шашка; бозии шашка.

ШАШКАРАТА شش کرته шаш баробар, шашдафъаина; ба шаш зарбшуда; **қаҳрамони шашкаратаи ҷаҳон** варзишгаре, ки ба гирифтани унвони қаҳрамонӣ шаш бор муяссар шудааст.

ШАШКАРАТӢ شش کرتی шашборӣ, шашдафъаӣ, шашзарбӣ.

ШАШКУНҶА شش کنجه шакли ҳандасие, ки шаш кунҷ дорад.

ШАШҚАБАТА شش‌قبطه 1. аз шаш қабат иборатбуда; шаш қабат; **бинои шашқабата** бинои шашошёна.

ШАШҚАТОР شش‌قطار иборат аз шаш қатор: **ашки шашқатор**.

ШАШМАҚОМ ششمقام *мус.* маҷмӯи шаш мақоми асосии мусиқии классикии тоҷик, ки ҳар як мақом дар дохили худ шӯъбаҳо ва ҷузъҳои зиёде дорад.

ШАШМАҚОМДОН ششمقام‌دان мутахассиси суруддан ва навохтани оҳангҳои мусиқии классикии тоҷик“Шашмақом”.

ШАШМАҚОМХОН ششمقامخوان сарояндаи оҳангҳои Шашмақом; сарояндаи оҳангҳои классик.

ШАШМЕТРА شش‌متره он чи шаш метр (600см) андоза дорад: **тахтаи шашметра.**

ШАШМЕТРӢ ششمتری он чи ба ду ва зиёдтар қисми баробари иборат аз шаш метр ҷудо карда шудааст: **даҳ дона тахтаи шашметрӣ**.

ШАШМОҲА شش‌ماهه муддати шаш моҳро фарогиранда; **курси шашмоҳа** курсе, ки муддати давомоташ шаш моҳ аст.

ШАШМОҲАГӢ ششماهگی шаш моҳ дошта: **дар шашмоҳагӣ**.

ШАШОШЁНА شش‌آشیانه аз шаш ошёна (қабат) иборатбуда: **бинои шашошёна**.

ШАШОШЁНАДОР شش‌آشیانه‌دار дорои шаш ошёна, шашқабата.

ШАШПАНҶЗАН ششپنج‌زن бозингари бозиҳои саргармкунанда, қиморбоз, нардбоз.

ШАШПАР شش‌پر гурзе, ки шаш пара (паҳлу) дорад.

ШАШПО شش پا он чи дорои шаш по бошад.

ШАШРУКНА شش‌رکنه 1. *адш.* дар арӯз шеъре, ки ҳар мисраи он ба шаш қисм тақтеъ шавад. 2. *меъ.* биное, ки дорои шаш сутун бошад.

ШАШРӮЗА شش‌روزه бо шаш рӯз, ба муддати шаш рӯз, он чи муддаташ шаш рӯз аст; ◊ **дунёи шашрӯза** дунёи гузарон.

ШАШРӮЗАГӢ شش روزگی шаш рӯз дошта; **дар шашрӯзагӣ** дар шаш рӯзи арзи вуҷуд карданаш.

ШАШРӮЗӢ شش روزی ба шаш рӯз-шаш рӯз ҷудошуда, ҳар шаш рӯз.

ШАШРӮЯ شش‌رویه ҷисме ё шакли ҳандасие ки шаш тараф дорад.

ШАШСАД شش‌صد *шумораи миқдорӣ* шаш бор сад, адади 600.

ШАШСАДӢ ششصدی ҳар чизи ба шашсад-шашсад ҷудошуда

ШАШСАДУМ ششصدم *шумораи тартибӣ аз* **шашсад**.

ШАШСАДУМИН ششصدمین *ниг.* **шашсадум.**

ШАШСАРӢ ششسری *кит.* ҳар чизи навъи аъло; ◊ **зари шашсарӣ** тиллои комилиёр.

ШАШСОАТА ششساعته мӯҳлати шаш соат дошта; барои шаш соат: **кори шашсоата.**

ШАШСОАТӢ ششساعتی шаш соат-шаш соат ҷудо шуда, ҳар шаш соат.

ШАШСОЛА ششساله мӯҳлати шаш сол дошта, ба ҳастияш шаш сол пуршуда.

ШАШСОЛАГӢ ششسالگی шашсола будан; шаш сол доштан: **дар шашсолагӣ**.

ШАШСОЛӢ ششسالی шаш сол–шаш сол тақсим шуда, ҳар шаш сол.

ШАШТАБАҚА شش طبقه *ниг.* **шашқабата**.

ШАШТАРАФА ششطرفه дорои шаш тараф буда.

ШАШТИРА ششتیره силоҳи оташфишоне, ки ба тирхонааш шаш тир меғунҷад: **таппончаи шаштира**.

ШАШТОГӢ ششتاگی шаш дона-шаш дона, **шаштоӣ**.

ШАШТОӢ ششتایی *ниг.* **шаштогӣ**.

ШАШТОР شش تار номи яке аз олатҳои мусиқии торӣ.

ШАШУМ ششم *шумораи тартибӣ* тахти рақами (тартибии) шаш қарордошта.

ШАШҲАЗОРА شش هزاره ҳар чизе, ки муддати шаш ҳазорро дорад: **таърихи шашҳазора**.

ШАШҲАЗОРӢ ششهزاری шаш ҳазор –шаш ҳазор ҷудошуда, ҳар шаш ҳазор.

ШАШҲАРБА ششحربه як навъи варзиш.

ШАШҲАФТАИНА شش هفتئینه мӯҳлати шаш ҳафта дошта.

ШАШҶИЛДА ششجلده асаре, ки аз шаш ҷилд иборат аст: **куллиёти шашҷилда**.

ШАШҶИЛДӢ ششجلدی *марбут ба* **шашҷилда**.

ШАШЯК شش یک аз шаш як ҳисса,1/6.

ШАЪБ *а.* شعب *кит.* мардум, тӯдаи мардум.

ШАЪБАДА *а.* شعبده найранг, найрангбозӣ; *маҷ.* ҳила, макр, фиреб.

ШАЪБАДАБОЗ شعبده باز найрангбоз.

ШАЪБАДАБОЗӢ شعبدهبازی амали шаъбадабоз.

ШАЪБОН *а.* شعبان моҳи ҳаштуми солшумории қамарии ҳиҷрӣ.

ШАЪН//ШОН *а.* شأن//شان шараф, эътибор, қадр, мартаба, дараҷа; **ба шаъни...** ба шарафи...; **дар шаъни**... дар ҳаққи..., дар бораи...

ШАЪР *а.* شعر *кит.* 1. мӯй; маҷмӯи мӯйсари касе. 2. болопӯши мӯини сабуки шабона.

ШАЪРБОФ شعرباف *кит.* 1. мӯйтоб, мӯйбоф. 2. он ки аз мӯй ё абрешим порча мебофад.

ШАЪРПӮШ شعرپوش *кит.* пӯшандаи ҷомаи мӯина, мӯинапӯш.

ШАЪШАА *а.* شعشعه дурахш, дурахшонӣ, ҷило, тобонӣ, тобандагӣ.

ШАЪШААДОР شعشعهدار дурахшон, тобон, нурпош.

ШАЪШААПОШ شعشعهپاش нурафшон; **офтоби шаъшаапош** офтоби нурпош ва равшанипарокан.

ШАЪШААПОШӢ شعشعهپاشی нурафшонӣ, нурпароканӣ (Офтоб, Моҳ, ситораҳо).

ШЕБ شیب *шакли кӯтоҳшудаи* **нишеб**; *муқоб.* **фароз**.

ШЕБА شیبه *навъе аз дарахти афсантин ва гунае аз райҳон*.

ШЕБДОР شیبدار ҷои нишебӣ ва пастхамӣ дошта.

ШЕБИДАН شیبیدن *кит.* омехтан, аралаш кардан.

ШЕБО شیبا *кит.* шефта, мушавваш, пуризтироб.

ШЕВА I شیوه 1. тарз, тариқ, равиш. 2. ноз, карашма. 3. ҳила. 4. ҳунар, фазилат.

ШЕВА II شیوه тарзи талаффузи маҳал ва ҷои муайяне, лаҳҷа.

ШЕВАБОЗ شیوه باز *ниг.* **шевагар**.

ШЕВАГАР شیوه گر ишвагар, дилфиреб.

ШЕВАГАРӢ شیوه‌گری 1. ишвагарӣ, нозу карашма кардан. 2. *маҷ.* фиребгарӣ, ҳилагарӣ.

ШЕВАГӢ شیوگی *мансуб ба* **шева**; лаҳҷавӣ.

ШЕВАН شیون нола, навҳа, гиряву зорӣ ҳангоми рӯй додани мусибате; **шеван кардан** оҳу нола кардан, доду фиғон баровардан.

ШЕВАНД شیوند тахтаи нонросткунӣ, тахта барои рост кардани нон ва дигар маҳсулоти хамирӣ.

ШЕВАШИНОС شیوه‌شناس *ниг.* **лаҳҷашинос**.

ШЕВАШИНОСӢ شیوه‌شناسی *ниг.* **лаҳҷашиносӣ**.

ШЕВО شیوا фасеҳ, балеғ.

ШЕВОЗАБОН شیوازبان дорои забони фасеҳ, ширин ва фаҳмо.

ШЕВОӢ شیوایی *мансуб ба* **шево**; фасоҳат, балоғат.

ШЕД شید *шакли кӯтоҳшудаи* **хуршед**.

ШЕЛОН شیلان *кит.* 1. дастархон. 2. *маҷ.* зиёфат, меҳмондорӣ, базм; масолеҳи зиёфат.

ШЕР شیر 1. ҳайвони дарандаи қавиҷусса, ки бозу ва чанголи қавӣ дорад. 2. *маҷ.* далер, ҷасур, диловар; ◊ **бо думи шер бозӣ кардан** кори хафвнок кардан; **дер ояду шер ояд** коре бо таъхир мешуда бошад ҳам, расову пухта шавад.

ШЕРАК شیرک **:шерак шудан** *маҷ.* далер шудан, ҷуръат пайдо кардан.

ШЕРАФКАН شیرافکن 1. он ки шерро ғалтонда мағлуб мекунад. 2. *маҷ.* пурзӯр, қавибозу, далер.

ШЕРБАЧА شیربچه 1. бачаи шер. 2. *таър.* як гурӯҳ сарбозони хоси амири Бухоро. 3. *маҷ.* бачаи чолок, далер.

ШЕРБОЗУ شیربازو қавидаст, зӯр, шуҷоъ, паҳлавон.

ШЕРБОН شیربان нигоҳубинкунанда ба шер.

ШЕРВАШ شیروش *кит.* шермонанд, шерфаш.

ШЕРАВЖАН شیراوژن *кит., ниг.* **шерафкан**.

ШЕРВОН شیروان ҷои холӣ байни сақф ва боми дупӯшаи он.

ШЕРВОНИПӮШ شیروانی‌پوش боме, ки болояш ба шакли махрутӣ пӯшонда шудааст; *ниг.* **шервонӣ**.

ШЕРВОНӢ شیروانی боме, ки хаймавор чӯбкорӣ шуда ба он тунука, шифер ва *м. ин.* зада бошанд.

ШЕРВОР شیروار чун шер, шер барин; далер, бебок.

ШЕРГИР شیرگیر 1. он ки шерро шикор карда метавонад. 2. *маҷ.* далер, нотарс, зӯрманд.

ШЕРДИЛ شیردل далер, нотарс, бебок; **шердил кардан** касеро дар коре далер кардан; **шердил шудан** ҷуръат пайдо кардан.

ШЕРДИЛӢ شیردلی ҷасорат, диловарӣ, нотарсӣ, бебокӣ.

ШЕРДИЛОНА شیردلانه ҷасурона, бебокона, нотарсона.

ШЕРДОР شیردار 1. *ниг.* **шербон**. 2. дорои тасвир ё муҷассамаи шер: **дарвозаи шердор** .

ШЕРЗАҲРА شیر زهره *ниг.* **шердил**.

ШЕРЗОД شیر زاد *ниг.* **шердил**.

ШЕРЗӮР شیرزور 1. зӯрманди шермонанд, хеле зӯр. 2. сифати Баҳроми Гӯр, ки гӯё монанди шер зӯрӣ доштааст.

ШЕРӢ شیری шер будан; монанди шер будан; ҳайбат ва зӯрии шерона доштан; диловарӣ, ҷасурӣ; **шерӣ гирифтан** шердил шудан, ҷасорат пайдо кардан; **шерӣ кардан** рафтори шерона кардан; далерӣ ва шуҷоат нишон додан.

ШЕРМАРД شیرمرد диловар, далер, нотарс, шуҷоъ, бебок.

ШЕРМАРДӢ شیرمردی диловарӣ, ҷасорат, аз ҷон натарсида худро ба обу оташ задан.

ШЕРМОНАНД شیرمانند монанди шер, ба сони шер.

ШЕРОЗА I شیرازه 1. ҳошия, зеҳе, ки ба даври тоқӣ, бари ҷома, гирди остин *ва г.* медӯзанд. 2. *дар истилоҳи саҳҳофӣ* ҷузвабандии китоб; бахяи махсусе, ки саҳҳоф ба ду тарафи

варақҳои дӯхташуда мезанад.

ШЕРОЗАБАНД شیرازه بند саҳҳоф, муқовагар.

ШЕРОЗАБАНДӢ شیرازه‌بندی муқовабандӣ, саҳҳофӣ.

ШЕРОЗАДӮЗ شیرازه‌دوز он ки шероза –ҳошия ва зеҳ ба либосҳо медӯзад.

ШЕРОЗАДӮЗӢ شیرازه دوزی *амал ва шуғли* **шерозадӯз**.

ШЕРОЗӢ شیرازی 1. *мансуб ба* шаҳри Шероз. 2. яке аз навъҳои харбуза.

ШЕРОНА شیرانه чун шер, мисли шер, шервор; ҷасурона, далерона.

ШЕРОСО شیرآسا *ниг.* **шервор**.

ШЕРПАЛАНГ شیرپلنگ *зоол.* як навъ ҳайвони дарандаи палангмонанд, ирбис.

ШЕРПАНҶА شیرپنجه *киноя аз* зӯр, қавӣ.

ШЕРСАГ شیرسگ саге чун шер нотарс, зӯр ва фарогирандаи шикор.

ШЕРСИФАТ شیر صفت *ниг.* **шерона**.

ШЕРСОН شیرسان *ниг.* **шерона**.

ШЕРТАВОН شیرتوان дар қувват ва зӯрӣ чун шер, тавоно.

ШЕРТАН شیرتن *кит.* паҳлавоне, ки ҳамчун шер миёнборику тану тӯшу бозуҳояш калон ва қавӣ мебошад.

ШЕРФАШ شیرفش *кит.* шермонанд, шерваш.

ШЕРШИКОР شیرشکار *кит.* 1. шикоркунандаи шер. 2. ҳамчун шер шикоркунанда, дар шикор ҳамчун шер зӯру тавоно. 3. *маҷ.* марди далер, паҳлавон, шерафкан.

ШЕФ *англ.* شیف *гуфт.* 1. идорае, ки муассисае, мактабе ё муассисаи дигареро ба шефӣ гирифтааст, сарпараст. 2. сардор, раис.

ШЕФӢ شیفی ӯҳдадории ҷамъиятии муассисае барои ёрии моддӣ додан ба идора, мактаб ё муассисаи дигар: **ба шефӣ гирифтан** ягон муассисаро зери сарпарастӣ ва мадад гирифтан, сарпарастӣ.

ШЕФТА شیفته шайдо, дилдода, мафтун, ошиқ; ошуфта, ҳайрон; **шефта шудан** а) ошиқ шудан, дил бохтан; б) ҳайрон шудан.

ШЕФТАГӢ شیفتگی ошиқӣ, дилбохтагӣ; ошуфтагию саргаштагӣ (*аз ишқ*).

ШЕФТАДИЛ شیفته‌دل шайдо, мафтун; дилбохта.

ШЕФТАН شیفتن 1. мафтун шудан, шайдову шефта шудан. 2. телба шудан, саросема шудан.

ШЕҲА شیهه *ниг.* **шиҳа**.

ШЕЪР *а.* شعر сухани мавзуни қофиядор, асари бадеие, ки ба ин тарз навишта шудааст: **шеър бастан**, **шеър гуфтан**, **шеър донистан**; **шеър хондан**; **шеъри** “**нав**” ашъор дар шакли нав, ки дар солҳои охир расм гардид; **шеъри сафед** *ниг.* **шеъри нав**.

ШЕЪРБОФ شعرباف *кит.* 1. шоир, нозим. 2. шоиртарош, қофиябоф.

ШЕЪРБОФӢ شعربافی амали шеърбоф.

ШЕЪРГӮӢ شعرگویی *исми амал аз* **шеър гуфтан**; шеърнависӣ, шоирӣ.

ШЕЪРДОН شعردان он ки шеъри зиёдеро аз ёд медонад ва ба маънии шеър мерасад.

ШЕЪРДОНӢ شعردانی *исми амал аз* **шеър донистан**; шеърдон будан.

ШЕЪРДУЗД شعردزد он ки шеъри дигаронро аз они худ ба қалам медиҳад.

ШЕЪРДӮСТ شعردوست он ки шеърро бисёр мехонад ва дӯст медорад.

ШЕЪРДӮСТӢ شعردوستی дӯст доштани шеър.

ШЕЪРЁДКУНӢ شعریادکنی аз бар кардани шеър, ки барои парвариш ва инкишофи завқи бадеӣ аҳамияти калон дорад, шеъразёдкунӣ.

ШЕЪРИЯТ *а.* شعریت шоирона будан; латифу нафис будан.

ШЕЪРӢ شعری *мансуб ба* **шеър**; **қувваи шеърӣ** истеъдоди шоирӣ.

ШЕЪРНАВИС شعرنویس шоир, иншокунандаи шеър, шеъргӯй.

ШЕЪРНАВИСӢ شعرنویسی шеър эҷод кардан,

шеър гуфтан, шоирӣ.

ШЕЪРСАРОЙ شعرسرای гӯянда ва хонандаи шеър бо лаҳну оҳанг; шоир.

ШЕЪРТИРОЗ شعرطراز *киноя аз* шоир.

ШЕЪРФАҲМ شعرفهم *ниг.* **шеъррас**.

ШЕЪРФАҲМӢ شعرفهمی дарк кардани маъно, нозукиҳо ва нуктаҳои шеър; соҳиб будан ба завқи бадеӣ.

ШЕЪРХОН شعرخوان он ки шеъри худ ё дигареро хонда ба дигарон мешунавонад.

ШЕЪРХОНӢ شعرخوانی 1. хондан, мутолиа кардани шеър. 2. бо овози баланд хондан ва сурудани шеър; **шеърхонӣ кардан** шеър хондан.

ШЕЪРШИНОС شعرشناس он ки дақоиқи маънӣ ва қоидаву қонунҳои шеърро медонад, шеъррас.

ШЕЪРШИНОСӢ شعرشناسی шеършинос будан.

ШИА *а.* شیعه яке аз ду равияи асосии дини ислом аст, ки пайравони Алӣ(р) ва авлоди бевоситаи ӯро баъди Муҳаммад пайғамбар(с) ворисони ҳақиқии хилофат меҳисобиданд.

ШИАМАЗҲАБ شیعه‌مذهب *д.* пайрави равияи шиа, он ки дар мазҳаби шиа аст.

ШИБАР شبر замини пурнами сабзазор .

ШИБАРЗАМИН شبرزمین замини сернами лаби об, замини серзаҳ.

ШИБАРШАВӢ شبرشوی шибар шудани замин, сернам шудани замин, заҳ зер кардани замин.

ШИББА شبّه бо кӯбаи махсус, бо паси каланд ё бел зада ҳамвор кардани замини сусти ягон ҷо: **шибба кардан**.

ШИББАЗАНӢ شبّه زنی *ниг.* **шиббакунӣ**.

ШИББАКУНӢ شبّه‌کنی бо васоили махсус зада сахт кардани замини нарм.

ШИББАКӮБАК شبّه‌کوبک ғулаест дастадор, ки онро бар замини суст зада заминро сахт мекунанд.

ШИББАМОШИН شبّه‌ماشین *гуфт.* мошини махсуси шиббакунӣ.

ШИББАХӮРДА شبّه‌خورده замини сахтшуда дар натиҷаи помолшавӣ ё задан бо чизе.

ШИБИРҒОНӢ شبرغانی навъе аз ангури сиёҳ, ки ба вилояти Шибирғони Афғонистон мансуб аст.

ШИБИР-ШИБИР شبر شبر *калимаи тақлиди овози* ба ҳам расидани баргҳо аз таъсири боди сабук *ва г.*

ШИБИТ شبیت *бот.* гиёҳи полезии хӯрокӣ, ки тамъ ва бӯи хуше дорад.

ШИБОҒ شباغ *бот.* буттаи худрӯй аз қабили явшон, ки чун сӯзишворӣ ба кор меравад.

ШИБОҒӢ شباغی *гуфт., мансуб ба* **шибоғ**; **нони шибоғӣ** нони дар оташи шибоғ пухташуда.

ШИБР *а.* شبر ваҷаб; андозаи паймоиш баробар ба 22,5 см.

ШИБРАМ شبرم *бот.* гиёҳест биёбонӣ, баландпоя, рост ва ширадор монанди най, ки дар тибби қадим барои муолиҷаи истисқо (обхӯра), қулинҷ, дарди мафосил *ва г.* ба кор мерафтааст[Euphorbia pityusa].

ШИБУРҒОНӢ شبرغانی *ниг.* **шибирғонӣ**.

ШИБ-ШИДАМ شب شدم :**шиб-шидам кардан** *касеро гуфт.* ҳамаи чизу чораи касеро рабудан.

ШИБ-ШИЛТА شب شلته *гуфт., ниг.* **шип-шилта.**

ШИВАР شور *ниг.* **шибар**.

ШИВАРЗАМИН شورزمین *ниг.* **шибарзамин**.

ШИВИР-ШИВИР شویرشویر *калимаи тақлиди овози* ба ҳам расиши баргҳои дарахт.

ШИВОҚ شواق *ниг.* **шибоғ**.

ШИГАРФ شگرف *кит.* 1. аҷиб, ҳайратовар; хуб, зебо. 2. одами ҳайратовар; одами пӯшидахислат.

ШИГАРФӢ شگرفی 1. зебоӣ. 2. чобукдастӣ, чолокӣ, ҳунармандӣ.

ШИГИФТ شگفت 1. тааҷҷуб, ҳайрат, ҳайронӣ. 2. аҷиб, ҳайратовар.

ШИГИФТАН شگفتن дар тааҷҷуб мондан, ҳайрон шудан.

ШИГИФТИДАН شگفتیدن *кит., ниг.* **шигифтан**.

ШИГИФТӢ شگفتی 1. ҳайратангез, мавриди таваҷҷуҳ қароргирифта. 2. аҷобат, аҷоибӣ, ғалатӣ будан.

ШИГОФ شگاف *шакли дигари* **шикоф**.

ШИГОФИДАН شگافیدن *ниг.* **шикофидан**.

ШИГОФТАН شگافتن *ниг.* **шикофтан**.

ШИГУФА شگوفه *шакли дигари* **шукуфа**.

ШИГУФОНИДАН شگوفانیدن *шакли дигари* **шукуфонидан**; гул кунонидан.

ШИГУФТАН شگفتن *шакли дигари* **шукуфтан**.

ШИҒ شغ *ниг.* **чиғ**.

ШИҒҒАС شغّس *калимаи тақлиди* овози қамиш дар қамишзор ва монанди он.

ШИҒЕЛ شغیل сермеваю серҳосил, пурбор (*шохаи дарахт*).

ШИҒОВУЛ شغاول *таър.* аз мансабҳои дарборӣ дар аморати Бухоро, ноиби удайчӣ.

ШИДДАТ *а.* شدّت 1. ҳадди баланд ва сахти ҳолате; **аз шиддати...** аз сахтии..., аз зиёдии..., аз баландии...; **шиддат кардан** а) авҷ гирифтан, ба дараҷаи баланд расидан; б) *кинояаз* дӯғ задан, таҳдид кардан. 2. тезӣ ва суръати баланди қувваи барқ.

ШИДДАТГИРӢ شدّت گیری *ниг.* **шиддатёбӣ**.

ШИДДАТЁБӢ شدّت‌یابی авҷгирии шиддат; баланд шудани шиддат.

ШИДДАТНОК شدّتناک сахт, тез, бошиддат.

ШИДДАТНОКӢ شدّتناکی сахтӣ, тезӣ.

ШИЁН شیان *кит.* ҷазо, мукофот, подош.

ШИЁР شیار *кит.* шудгор; **шиёр кардан** шудгор кардан, рондани замин.

ШИЗ شیز *кит.* 1.обнус, чӯби сахти сиёҳ, ки аз он асбобҳои гаронбаҳои гуногун сохта мешавад. 2. чормағз ва дарахти он.3. қавс, камон.

ШИКАМ شکم қисме аз аъзои бадани одам ва ё ҳайвонот, ки аъзои ҳозима дар вай ҷо дорад; ◊ **шикам танбӯр навохтан** сахт гушна будан; **шикам хорида гаштан** а) баҳона кардан, узр овардан; б) кор накарда гаштан, беҳуда вақт гузаронидан.

ШИКАМБА شکمبه меъдаи чорпоён, меъдаи ҳайвоноти алафхӯр.

ШИКАМБАНД شکم‌بند миёнбанди махсус барои дуруст нигоҳ доштани шикам; миёнбанди занона барои маҳкам доштани доман.

ШИКАМБАНДА شکم‌بنده пурхӯр, шикампараст, баднафс.

ШИКАМБАНДАГӢ شکم‌بندگی баднафсӣ, пурхӯрӣ, носерамӣ.

ШИКАМГИРИФТА شکم گرفته шахси гирифтори қабзи меъда ё рӯда.

ШИКАМГИРИФТАГӢ شکم گرفتگی гирифт кардани меъда ва ё рӯда; қабзи меъда ё рӯда.

ШИКАМГУРУСНА شکم گرسنه гурусна, гушна.

ШИКАМҒАФС شکم غفس *ниг.* **шикамкалон**.

ШИКАМДАМ شکم دم *ниг.* **шикамкалон**.

ШИКАМДАРД شکم‌درد дарди меъда ё рӯда.

ШИКАМДОР شکم دار *ниг.* **шикамкалон**.

ШИКАМӢ شکمی *мансуб ба* **шикам**.

ШИКАМКАЛОН شکم‌کلان он чи ва ё он ки шикамаш калон ва баромада бошад.

ШИКАМНОКӢ شکمناکی бо шикам рӯ ба замин.

ШИКАМПАРАСТ شکم‌پرست пурхӯр, он ки ҳамеша дар пайи хӯрокхӯрӣ ва дар ҷустуҷӯи хӯрокҳои лазиз аст.

ШИКАМПАРАСТӢ شکم‌پرستی шикампараст будан; шикамбандагӣ, парастиш ва парвариши шикам.

ШИКАМПАРВАР شکم‌پرور он ки фақат дар ғами шикамсерии худ аст, шикамбанда.

ШИКАМПАРВАРӢ شکم‌پروری *ниг.* **шикампарастӣ**.

ШИКАМПЕЧ شکم پیچ *ниг.* **шикампечон**.

ШИКАМПЕЧОН شکم‌پیچان дарди шикам, пай-

доиши печиш дар шикам.

ШИКАМРАВ شکم رو дарунрав, исҳол.

ШИКАМСЕР شکم‌سیر сер, он ки ба хӯрок майл ва эҳтиёҷ надорад.

ШИКАМСЕРӢ شکم سیری серӣ, пурии шикам.

ШИКАМЧА شکمچه 1. шиками хурд. 2. *маҷ.* нисбат ба касе гуфта мешавад, ки қадаш паст бошаду шикамаш калон.

ШИКАМЧАРОН شکم چران *ниг.* **шикампараст**.

ШИКАМЧАРОНӢ شکم‌چرانی *ниг.* **шикампарастӣ**.

шикан شکن 1. *асоси замони ҳозира аз* **шикастан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* шикананда: **яхшикан, аҳдшикан, паймоншикан**…

ШИКАН شکن печу хами зулф.

ШИКАНҶ شکنج *ниг.* **шиканҷа**.

ШИКАНҶА شکنجه азоб, ранҷ, озор, уқубат; фишор; **шиканҷа кардан** азоб додан, таҳти фишор қарор додан.

ШИКАНҶАГОҲ شکنجه‌گاه ҷои азобу азиятдиҳӣ (*мас., ба маҳбусон*).

ШИКАНҶАОМЕЗ شکنجه‌آمیز пуразоб, озордиҳанда.

ШИКАРА شکره *кит.* мурғи шикорӣ, шикоркунанда.

шикаст شکست асоси замони гузашта аз **шикастан.**

ШИКАСТ شکست 1. шикаста шудан. 2. мағлубият; **шикаст афтодан (***ба кори касе***)** нобарорӣ рӯй додан; **шикаст ёфтан** шикастан, лат хӯрдани ягон узви бадан; **шикаст додан** мағлуб кардан касеро, пирӯз шудан бар касе; **шикаст хӯрдан** ба мағлубият дучор шудан, мағлуб гардидан.

ШИКАСТА شکسته 1. *сифати феълии замони гузашта аз* **шикастан**. 2. ба шикаст дучоршуда; **дили шикаста** дили малул, маъюс ва гирифтори андӯҳ; **хати шикаста** а) хати бурида-бурида, хати мункасир; б) яке аз тарзҳои навишти хати арабӣ.

ШИКАСТАБАНД شکسته‌بند он ки устухони шикастаи баданро ба ҳам оварда мебандад ва муолиҷа мекунад.

ШИКАСТАБАНДӢ شکسته‌بندی амали шикастабанд, ҷобаҷогузорӣ ва бастани устухонҳои шикастаи бадан.

ШИКАСТАБОЗУ شکسته‌بازو *кит.* бақувват, нотавон.

ШИКАСТАБОЛ شکسته‌بال 1. мурғе, ки болҳояш шикастааст. 2. *маҷ.* оҷиз, нотавон.

ШИКАСТАВОРӢ شکسته‌واری *гуфт.* зарфҳои шишагин, ки хеле зиёд мешикананд.

ШИКАСТАГӢ شکستگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузаштаи шикаста*. 2. бозораш касодшуда, дар рақобати савдо шикастхӯрда, муфлисшуда. 3. *маҷ.* хоксорӣ. 4. каср, кам кардан.

ШИКАСТАДИЛ شکسته‌دل ноумед, маъюс; ғамзада, маҳзун.

ШИКАСТАДИЛӢ شکسته‌دلی маҳзунӣ, ноумедӣ. озурдахотирӣ.

ШИКАСТАЗАБОН شکسته‌زبان он ки вақти гап задан забонаш мегирад, он ки гуфтори равону фасеҳ надорад.

ШИКАСТАКОМӢ شکسته‌کامی бадбахтӣ, мусибатзадагӣ, офатзадагӣ.

ШИКАСТАМИЗОҶ شکسته‌مزاج бемор, тани носиҳат.

ШИКАСТАН شکستن 1. реза-реза кардан, пора-пора кардан, майда кардан; **ҳезум шикастан** ҳезум майда кардан, ҳезум кафондан. 2. буридан, қатъ кардан. 3. дар рақобати тиҷорат, савдо ё молиявӣ шикаст хӯрдан. 4. таскин ёфтан, пасанда шудан: **шикастани ташнагӣ**; **аҳд (паймон, қавл) шикастан** ба аҳду қавли худ вафо накардан; **миёни** *кори касе* **шикастан** ба кори касе халал расидан; аз равнақ мондани кори касе; **сухани** *касеро* **шикастан** сухани касеро ба инобат нагирифтан.

ШИКАСТАНАФС شکسته‌نفس одами фурӯтан, хоксор.

ШИКАСТАНАФСӢ شکسته‌نفسی фурӯтанӣ, хоксорӣ; *муқоб.* **калонгирӣ**.

ШИКАСТАНАШАВАНДА شکسته‌نشونده сахт, маҳкам, мустаҳкам.

ШИКАСТАНОМ شکسته‌نام бадном; ба фасодӣ ва бадӣ ном баровардa.

ШИКАСТАПАЙВАНД شکسته‌پیوند чизи шикастаро ба воситае ба ҳам пайванд намудан (*мас.*, *бо ширеш*).

ШИКАСТАПО(Й) شکسته‌پا(ی) 1. он ки ё он чи устухони пояш шикаста бошад. 2. *маҷ.* суст, беқувват, заиф.

ШИКАСТАПОРА شکسته‌پاره реза, хурд, майда.

ШИКАСТАРАНГ شکسته‌رنگ рангпарида, зардранг.

ШИКАСТАРӮҲ شکسته‌روح *ниг.* **шикастахотир**.

ШИКАСТАУСТУХОН شکسته استخوان он ки устухони ӯ шикастааст.

ШИКАСТАХОТИР شکسته‌خاطر озурдахотир, афтодарӯҳ, дилшикаста, маъюс.

ШИКАСТАХОТИРӢ شکسته‌خاطری ҳолати шикастахотир.

ШИКАСТАҲОЛ شکسته‌حال парешонҳол, бадаҳвол, навмеду маъюс.

ШИКАСТАҲОЛӢ شکسته‌حالی аломат ва ҳолати шикастаҳол.

ШИКАСТАҶОН شکسته‌جان *ниг.* **шикастахотир**.

ШИКАСТАҶОНӢ شکسته‌جانی *ниг.* **шикастахотирӣ**.

ШИКАСТАШОХ شکسته‌شاخ 1. чорпои шохдоре, ки ба сабабе шохаш шикаста бошад. 2. шохааш шикаста (*дарахт*). 3. *маҷ.* шикастхӯрда; шохшикаста.

ШИКАСТНАЁБАНДА شکست‌نیابنده *ниг.* **шикастнопазир**.

ШИКАСТНАХӮРАНДА شکست نخورنده *ниг.* **шикастнопазир**.

ШИКАСТНОПАЗИР شکست‌ناپذیر мағлубнашаванда; қавӣ, тавоно.

ШИКАСТНОПАЗИРӢ شکست‌ناپذیری шикастнопазир будан, мағлубнопазирӣ; мустаҳкамӣ.

ШИКАСТОВАР شکست‌آور мағлубкунанда; харобиовар.

ШИКАСТУРЕХТ شکست وریخت камбуду нуқсони бино.

ШИКАСТХӮРДА شکست‌خورده мағлуб, ба шикаст дучоршуда таъмир, тармими хона.

ШИКАСТХӮРӢ شکست‌خوری мағлубият; дучори шикаст шудан.

ШИКВА شکوه гила, шикоят, изҳори норизоӣ; **шиква кардан** шикоят кардан.

ШИКВАОМЕЗ شکوه‌آمیز гиламандона, бо изҳори шикоят.

ШИКЕБ شکیب сабр, тоқат, таҳаммул; қарор, оромӣ.

ШИКЕБАНДА شکیبنده босабр, тоқатнок.

ШИКЕБИДАН شکیبیدن сабр кардан, таҳаммул ва бурдборӣ намудан, тоқат овардан; орому қарор гирифтан.

ШИКЕБО شکیبا бобардошт, тоқатнок, таҳаммулкунанда, босабр, сабур.

ШИКЕБОӢ شکیبایی сабр, таҳаммул, тоқат; орому қарор.

ШИКЕБОНИДАН شکیبانیدن *тарзи бавоситаи* **шикебидан**; ором кардан; таскин додан.

ШИКОЛ *а.* شکال ресмоне, ки бо он пойҳои асп ва хачирҳои саркашро мебананд, ишкел.

ШИКОР شکار 1. ҳайвони сайдшуда. 2. сайд кардан, шикоргирӣ; ◊ **шикори** *касе* **барор гирифтан** омад кардани кори касе; барор гирифтани кори касе, ба даст даромадани чизи матлуб.

ШИКОРГИР شکارگیر гирандаи шикор, ба даст дарорандаи сайд.

ШИКОРГОҲ شکارگاه ҷои шикор, ҷои сайд, сайдгоҳ.

ШИКОРДУЗД شکاردزد ғайриқонунӣ ба шикор машғул шудан.

ШИКОРДУЗДӢ شکاردزدی амали шикордузд.

ШИКОРИДАН شکاریدن сайд кардан, шикор кардан.

ШИКОРӢ شکاری *мансуб ба* **шикор**: **бози шикорӣ, туфанги шикорӣ, саги шикорӣ**.

ШИКОРЧИГӢ شکارچیگی амали шикорчӣ.

ШИКОРЧӢ شکارچی шикоркунанда, сайёд, мерган.

шикоф شکاف *асоси замони ҳозира аз* **шикофтан**.

ШИКОФ شکاف ҷои кафидаи чизе, тарқиш, кафида, рахна, сӯрохӣ, сӯрох.

ШИКОФА شکافه *кит.* захмаи мутрибон, мизроб, нохун.

ШИКОФИДАН شکافیدن сӯрох кардан, чок кардан, рахна задан.

ШИКОФӢ شکافی сӯрохӣ, ҷои рахна ва сӯрох.

ШИКОФКУНӢ شکاف کنی *ниг.* **шикофидан**.

ШИКОФТАН شکافتن чок кардан, кафондан, сӯрох кардан.

ШИКОЯТ *а.* شکایت изҳори гила ва норизоӣ аз касе ё чизе, шиква, гиламандӣ: **арзу шикоят**; **шикоят кардан** норозигӣ изҳор намудан, гила кардан.

ШИКОЯТГАР شکایتگر шикояткунанда, шокӣ.

ШИКОЯТӢ شکایتی *мансуб ба* **шикоят: аризаи шикоятӣ.**

ШИКОЯТКУНАНДА شکایت‌کننده он ки норозигиашро нисбат ба касе ё чизе ба мақомоти дахлдор изҳор кунад.

ШИКОЯТНОМА شکایت‌نامه аризаи шикоятӣ, хате, ки дар он шикояте баён ёфтааст.

ШИКОЯТНОПАЗИР شکایت‌ناپذیر шикояте, ки қобили баррасӣ нест; ғайри қобили қабул будани шикоят.

ШИКОЯТОМЕЗ شکایت آمیز *ниг.* **шикоятомезона**.

ШИКОЯТОМЕЗОНА شکایت‌آمیزانه бо оҳанги гила ва норизоӣ.

ШИКУХ شکوخ *кҳн.* пешпохӯрӣ; лағзиш.

ШИКУХИДАН شکوخیدن *кҳн.* 1. пешпо хӯрдан, лағзидан. 2. тарсидан, ҳаросидан.

ШИКӮҲ شکوه *кҳн.*хавф, бим, ҳарос, тарс.

ШИКӮҲАНДАГӢ شکوهندگی *кит.* тарсу бим; ҳаросандагӣ.

ШИКӮҲИДАН شکوهیدن *кит.* тарсидан, ҳаросидан, ваҳмидан.

ШИҚ(Қ) *а.* شقّ *кит.* 1. нимаи чизе; як тарафи бор. 2. қисм, пора. 3. ноҳия, як қисмати вилоят.

ШИҚИРРОС شقرّاس садои ба ҳам задани чизҳои оҳанӣ ва шишагӣ; **шиқиррос задан** садои шиқирросӣ баровардан.

ШИҚОҚ *а.* شقاق *кит.* мухолифат, ихтилофот; нифоқ, ҷудоӣ, душманӣ.

ШИЛ شل *кҳн.* найзаи хурди дупарра ё сепарра.

ШИЛДИРОБА شلدرآبه оби ҷории кам.

ШИЛДИРОС شلدراس *калимаи тақлиди овоз* 1. садои начандон баланди резиши об, садои ҷараёни об. 2. садои ба ҳам расиши чизҳои тунуки оҳанӣ ё булӯрӣ; **шилдирос задан** бо садои шилдирос равон шудан, садои шилдиросӣ баровардан.

ШИЛДИРОСЗАНӢ شلدراس‌زنی *исми амал аз* **шилдирос задан**.

ШИЛДИРОСЗАНОН شلدراس‌زنان *феъли ҳол аз* **шилдирос задан;** дар ҳоли шилдиросзанӣ.

ШИЛИМ شلم *ниг.* **шилм**.

ШИЛИМПАЗӢ شلم پزی *ниг.* **шилмпазӣ**.

ШИЛК شلک *кит.* лойи часпанда, гили ёзанда.

ШИЛҚИН شلقین *гуфт.* 1. безоркунанда, берӯй (*аз сифатҳои бади одам*). 2. хеле ҳарис дар коре.

ШИЛҚИНӢ شلقینی берӯӣ, безоркунандагӣ; часпида гирифтан ба коре.

ШИЛЛИК شلیک якбора тир холӣ кардани чанд

яроқи оташбор; **шиллик додан** якҷоя тир холӣ кардан ба шараф ё эҳтироми касе ё чизе.

ШИЛЛИНГ شیلینگ воҳиди пулии Инглистон баробари 1/20 фунт стерлинг.

ШИЛМ شلم моддаи часпаке, ки аз шоху тани дарахти мева таровида баста мешавад, самғ.

ШИЛМАК شلمک часпанда, часпак.

ШИЛМПАЗӢ شلم‌پزی пухтани шилм барои ҳосил кардани ширеш, ширешпазӣ.

ШИЛПУҚ شلپق чашми дардманди обрав: **чашми шилпуқ**.

ШИЛТА شلته тамоман тар, пуроб (мас., аз борон): **шип-шилта**.

ШИЛТИҚ شلتق *гуфт.* таршуда, ба об афтода, сар то по таршуда (*либос*).

ШИЛТОҚ *т* شلتاق *кит.* ҷанҷол, хархашае, ки бе - есабаб бошад; **тӯҳмати шилтоқ** тӯҳмати беасос.

ШИЛХА شلخه *бот.* як навъ алафи худрӯи турши хӯрданбоб.

ШИЛХАШӮРБО شلخه‌شوربا шӯрбое, ки бо шилха пухта шуда бошад.

ШИЛҲА شلهه *ниг.* **шилха**.

ШИЛШИЛА شلشله 1. занҷираи коғазҳои ранго-ранг барои ороиш, овеза барои зинат; **шилшилаи коғазӣ** коғазҳои рангоранги секунҷа ва дарозрӯяи ба як ресмон қатор часпондашуда, ки дар ҷашнҳо барои тазйин меовезанд. 2. овезаҳои торнок ва ё пӯпакдори канори чизҳои матоӣ.

ШИЛШИЛАДОР شلشله‌دار дорои шилшила, пӯпакдор.

ШИЛШИЛАПО شلشله‌پا пойҳояш пари пӯпакдор: **мурғи шилшилапо**.

ШИМ I شیم шалвор.

ШИМ II شیم *кит.* як навъ моҳии холдор.

ШИМА//ШИМАТ *а.* شیمه // شیمت хулқ, табиат, хӯй, одат.

ШИМОЛ *а.* شمال 1. яке аз чор тарафи асосӣ: *муқоб.* **ҷануб**. 2. маҳалле, ки дар ҳамин тараф воқеъ шуда бошад.

ШИМОЛӢ شمالی *мансуб ба* **шимол**; воқеъ дар тарафи шимол.

ШИМПАНЗЕ *фр.* شمپنزی *зоол.* навъе аз маймун, ки дум надорад.

ШИМШОР شمشار *кит.* шохчаҳои навсабзидаи шамшод.

шин شین 1. *асоси замони ҳозира аз* **шиштан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* шинанда: **идорашин, хонашин...**

ШИН ش *номи ҳарфи шонздаҳуми алифбои арабиасоси тоҷикӣ* (ش), *ки дар ҳисоби абҷад ба* 300 *баробар аст*; *ин ҳарф* шини манқута, шини мӯъҷама *ва* шини қарашат *ҳам номида мешавад*.

ШИН//ШИНА *олм.* شین//شینه чанбараки оҳанӣ ё резинии чархи ароба ё мошин.

ШИНАБАРОРӢ شینه‌براری истеҳсоли шина, баровардани шина: **корхонаи шинабарорӣ**.

ШИНАК شینک хандақ барои панаҳ шуда тирандозӣ кардан, сангар.

ШИНАКНИШИН شینک‌نشین он ки дар хандақ нишаста омодаи тирандозист, сангарнишин.

ШИНАКСОЗ شینک‌ساز он ки дар ҷанггоҳ шинак месозад, сангарсоз.

ШИНАКСОЗӢ شینک‌سازی сангару хандаққовӣ барои паноҳ шуда ҷангидан, сангарсозӣ.

ШИНАМ I شینم зебанда, муносиб, мувофиқ, дилкаш; **нақши шинам** нақши дилчасп ва бисёр муносиб; **шинам афтодан (омадан)** созгор омадан, мувофиқат кардан, ҷӯр ва соз омадан (-и *чизе ба чизе*), ба ҳам мутаносиб будан ва зебидани ду чиз.

ШИНАМ II شینم :**шинам-шинами Офтоб** ҳангоми ба ғуруб майл кардани Офтоб; **шинам-нашинам** нишастан ҳамоно, ба муҷарради нишастан.

ШИНГАРФ شنگرف *ниг.* **шангарф**.

ШИНГИЛ شنگل хӯшаи хурди ангур: **як шингил ангур**; **як шингил** камтар, андак аз чизе.

ШИНЕЛ *фр.* شنیل палтои ҳарбии расмие, ки дӯхти махсус дорад.

ШИНЕЛПӮШ شنیل‌پوش марде, ки шинели ҳарбӣ дар бар дорад.

ШИНО شنا обдонӣ, оббурӣ, шиноварӣ.

ШИНОВАР شناور шинокунанда, обдон, оббур; касе ё чизе, ки дар рӯи об ҳаракат мекунад.

ШИНОВАРӢ شناوری амали шиновар, шино кардан.

ШИНОКУНАНДА شناکننده *ниг.* **шиновар**.

ШИНОН(И)ДАН شناندن//شنانیدن 1. дар ҷое чизеро устувор кардан, насб кардан, ҷойгир кардан. 2. коштан, коридан, нишондан; **дарахт шинондан** ниҳол ё қаламчаи дарахтро ба замин шинондан. 3. *маҷ.* ҳабс кунондан, ба маҳбас шинондан.

ШИНОР شنار *кит.* шиноварӣ, обдонӣ, обварзӣ.

шинос شناس 1. *асоси замони ҳозира аз* **шинохтан**. 2. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънои* шиносанда, донандаи чизе: **суханшинос, вазифашинос**, **забоншинос…**

ШИНОС شناس ошно, шиносо; маълум; наздик, қариб: **овози шинос, шаҳри шинос; шинос кардан** ошно кардан, муаррифӣ кардан (*касеро ба касе*); **шинос шудан** ошноӣ пайдо кардан.

ШИНОСНОМА شناس‌نامه *нав.* ҳуҷҷати махсус барои нишон додани шахсияти шаҳрвандӣ, паспорт: **шиносномаи хориҷӣ**.

ШИНОСНОМАДИҲӢ شناسنامه‌دهی додани шиноснома: **идораи шиносномадиҳӣ**.

ШИНОСО شناسا *ниг.* **шинос**.

ШИНОСОӢ شناسایی 1. ошно будан, ошноӣ, шинос шудан (*бо касе ё коре*). 2. огоҳӣ, бохабарӣ; **шиносоӣ пайдо кардан** (*бо касе, бо чизе*) ошно шудан, бохабар ва огоҳ гардидан (*аз чизе*).

ШИНОСОН(И)ДАН شناساندن//شناسانیدن *тарзи бавоситаи* **шинохтан**; касеро бо касе шинос кардан, касеро ба касе муаррифӣ кардан; маълум кардан чизеро ба касе.

ШИНОХТ شناخت шинохтан; фаҳму фаросат, маърифат ва дониш; **аҳли шинохт** аҳли маърифат.

ШИНОХТА شناخته шиносшуда, машҳур.

ШИНОХТАН شناختن 1. шинос будан, донистан, воқиф будан (шудан); ошноӣ доштан, балад будан. 2. ташхис додан, муайян кардан. 3. фарқ кардан, тамйиз додан: **аз дур** *чизеро* **шинохтан**. 4. расман эътироф кардан, қабул намудан; ◊ **худро шинохтан** ба камол расидан.

ШИНОХТАНАШАВАНДА شناخته‌نشونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **шинохта нашудан**; ба тавре ки шинохта намешавад.

ШИНУФТАН شنفتن *ниг.* **шунидан**.

ШИНУХЕЗ شین وخیز 1. тарзи зиндагӣ; рафтор; **шинухез кардан** рафтор кардан. 2. шиштухез, болову поин шудан, нишастану бархостан.

ШИОР *а.* شعار 1. мақсад, маром. 2. касб, пеша; **шиор кардан** ба худ касбу пеша қарор додан (чизеро). 3. хитобаи дар шакли мӯҷаз, ки дар ягон ғояи раҳнамоӣ ё талаби сиёсӣ баён ёфтааст. 4. варақа ё лавҳаҳое, ки дар рӯи он хитоба ё мурочиате навишта шудааст.

ШИОРПАРТОӢ شعارپرتایی шиор пешниҳод кардан, шиор додан.

ШИПАНГ شپنگ айвони аз чор тараф кушода дар боғҳо ва киштзорҳо.

ШИПЕЛИДАН شپیلیدن фишурдан, фишор додан.

ШИПИРРОС شپرّاس *кҳн.* овози пасти бо суръат гузаштан аз ҷое.

ШИППАК شپّک кафши сарипоии одатан бепошнаи хонапӯш.

ШИППИ شپ *гуфт.* оҳиста, вале ниҳоят тези номаълум; **шиппи карда даромадан** *ба ҷое* номаълум карда, банохост даромадан.

ШИППОНДАН شپّاندن 1. афшондан. 2. *маҷ.* танбеҳ додан, сарзаниш кардан касеро. 3. *маҷ.* афшонда гирифтан, кашида гирифтан.

ШИП-ШИЛТА شپ شلته тар, тамом тар; **шип-**

шилта шудан тамоман тар шудан (*мас.*, дар зери борон монда).

ШИП-ШИП شپ شپ *калимаи тақлиди* овози нарму оҳиста роҳ рафтан.

ШИР شیر моеи сафедранги ширинтаъм, ки баъд аз зоидан аз пистони занон ва ҷонварони пистондор таровида мебарояд ва аввалин ғизои навзодон аст; **шири хушк** шире, ки онро бо усули махсусе хушконда ба ҳолати орд даровардаанд; **аз шир мондан** хушк шудани шири гову гӯсфанд; **аз даҳонаш бӯи шир меояд** *маҷ.* ҳанӯз кӯдак, хом ва бетаҷриба будани касе; **ширу шакар** қитъаи манзуме, ки ба ду забон навишта шудааст (*мас., як байт тоҷикӣ, байти дигар ба туркӣ ё арабӣ ва г.*); ◊ **бо шир даромада бо ҷон баромадан** хулқу хислати азалӣ ва аз модарзод будани чизе; **шири мурғу пои мор** чизи ноёб, он чи аслан вуҷуд надорад.

ШИРА شیره моеи ширине, ки аз меваҳо ба воситаи фушурдан ҳосил мекунанд, оби мева, афшура: **шираи себ**; **шира гирифтан** а) ширадор шудан, пухта обдору ширин шудани мева, ангур *ва г*; б) *маҷ.* авҷ кардан, гарму ҷӯшон шудан (*мас.*, *сӯҳбат*).

ШИРАВОР شیره‌وار хӯрданиҳои ширин (*мураббо, ҳар гуна нуқл, набот ва ҳалво*), ширинӣ.

ШИРАВОРДОН شیره‌واردان ҷои нигоҳдории ширавор ва шириниҳо.

ШИРАВОРПАЗ شیره‌وارپز ширинипаз, ҳалвопаз, қаннод.

ШИРАВОРПАЗӢ شیره‌وارپزی 1. амали ширавор-паз. 2. корхонае, ки дар он ҷо ширавор тайёр мекунанд.

ШИРАВОРФУРӮШ شیره‌وارفروش он ки ширавор мефурӯшад.

ШИРАВОРФУРӮШӢ شیره‌وارفروشی бозоре ё дӯ-коне, ки дар он ширавор мефурӯшанд.

ШИРАВОРХОНА شیره‌وارخانه хоначаи махсус барои нигоҳдории ширавор дар тӯю маърака-ҳо.

ШИРАДОР شیره‌دار дорои шира; обдор, пурта-роват; **овози ширадор** садои хуш, форам ва пуртаъсир.

ШИРАКАЙФ شیره‌کیف андак маст.

ШИРАКАЙФӢ شیره‌کیفی ҳолати ширакайф.

ШИРАКАШ شیره‌کش 1. он ки аз чизе шира мекашад. 2. он ки мӯътод ба кашидани дуди шираи тарёк аст.

ШИРАКАШӢ شیره‌کشی амали ширакаш, шира ка-шидан.

ШИРАНОК شیره ناک *ниг.* **ширадор**.

ШИРАТОЛА شیراتاله атолае, ки аз ширу орд мепазанд.

ШИРБАДАН شیربدن он ки пӯсти баданаш сафед аст, симтан, симинтан.

ШИРБАҲО شیربها он чи домод вақти арӯсӣ ба падару модари арӯс медиҳад, маҳр.

ШИРБИРИНҶ شیربرنج таоме, ки аз шир ва биринҷ пухта мешавад.

ШИРБО شیربا биринҷи дар шир пухташуда, ширшӯла.

ШИРБОЗ شیرباز :**барраи ширбоз** баррае, ки шири модарро ба серӣ макида ба воя расида бошад, парваришёфта бо шир.

ШИРБӮЙ شیربوی дорои бӯи шир: ◊ **лаби ширбӯй** лаби кӯдак.

ШИРВОНӢ شیروانی *ниг.* **шервонӣ**.

ШИРВОР شیروار чун шир сафед, ба ранги шир, ширгун.

ШИРГАРМ شیرگرم ба гармии шири нав аз пистон дӯшида, андак гарм.

ШИРГИЁҲ شیرگیاه *бот.* як навъ гиёҳ, ки зарбат ҳам гӯянд.

ШИРГОВ شیرگاو *бот.* як навъ алафест, ки шираи сафеди заҳролуд дорад.

ШИРГУН شیرگون ба ранги шир, ба мисоли шир (*дар ранг*).

ШИРДЕҲ شیرده 1. гову гӯсфанди ширдиҳанда. 2.

мач. он ки аз вай нафъе ҳосил мешавад, касе, ки аз вай чизе рӯёндан мумкин аст, серпул.

ШИРДИҲӢ شیردهی шир додан; **ширдиҳии гов** муддате, ки гов шир медиҳад.

ШИРДОҒ شیرداغ шири сӯзон бо маска ва набот.

ШИРДОН شیردان 1. шиканбаи барра, бузғола. 2. зарфи шир.

ШИРДОР شیردار моле, ки шир медиҳад, моле, ки шири зиёд дорад.

ШИРДӮШ شیردوش говдӯш, говҷӯш.

ШИРДӮШӢ شیردوشی амали ширдӯш; говдӯшӣ.

ШИРЕШ شریش моддаи часпдоре, ки аз хушконида кӯфтани соқаи гиёҳе ҳосил мешавад, асосан дар саҳҳофӣ ва пойафзордӯзӣ ба кор меравад, сиреш.

ШИРЕШКОРӢ شریش‌کاری бо ширеш пайваст кардану часпондан.

ШИРЕШКОСА شیریش‌کاسه косаи махсус барои нигоҳ доштани ширеш.

ШИРЕШПАЗ شریش‌پز он ки ширеш тайёр мекунад.

ШИРЕШПАЗӢ شریش پزی амали ширешпаз, ширеш пухтан.

ШИРЁН *а.* شریان *ниг.* **шараён**.

ШИРЗАДА شیرزده тифле, ки аз бенизомии синамаконӣ бемор шудааст; кӯдаки харобу лоғар.

ШИРЗИМА// ШАРЗИМА *а.* شرذمه *кит.* гурӯҳи начандон калони ғоратгарон, дастаи роҳзанон.

ШИРИН شیرین 1. ба таъму мазаи қанду асал. 2. ширадор, лазиз: **харбузаи ширин**, **себи ширин**. 3. латиф, хуш, форам, гуворо, дилкаш, хушоянд: **забони ширин, сухани ширин, хоби ширин; ширин кардан (даҳонро)** чашидани ширавор; ◊ **ҷони ширин** азиз (*дар мавриди илтифот, меҳрубонӣ ва навозиш хитоб карда мешавад*).

ШИРИНАДО شیرین‌ادا хушрафтору хушгуфтор, малеҳ.

ШИРИНАДОӢ شیرین‌ادایی ширинсуханӣ, латифгуфторӣ, хуштакаллумӣ, хушсуханӣ.

ШИРИНБАЁН شیرین‌بیان он ки фасеҳу дилчасп сухан мегӯяд, хушгуфтор, ширинкалом.

ШИРИНБИЯ شیرینبیه *бот.* гиёҳе, ки решаи ширинмазаи он дар табобати беморон ба кор меравад.

ШИРИНГУФТОР شیرین گفتار *ниг.* **ширинбаён**.

ШИРИНГУФТОРӢ شیرین‌گفتاری хушгапӣ, ширинкаломӣ.

ШИРИНДАҲАН شیرین‌دهن хушгуфтор, ширинзабон.

ШИРИНДАҲОН شیرین‌دهان *ниг.* **шириндаҳан**.

ШИРИНДОНА شیرین‌دانه мевае, ки донаҳои ширин дорад: **анори шириндона**.

ШИРИНЗАБОН شیرین‌زبان 1. ширингуфтор, хуштакаллум. 2. хушмуомила, нармгап.

ШИРИНЗАБОНӢ شیرین‌زبانی ширинзабон будан, хушсуханӣ, хушгапӣ.

ШИРИНИДӮСТ شیرینی‌دوست он ки шираворро нағз мебинад ва зиёд мехӯрад.

ШИРИНИПАЗ شیرینی‌پز он ки касбаш пухтани шириниҳост.

ШИРИНИПАЗӢ شیرینی‌پزی шуғли ширинипаз.

ШИРИНИПАЗХОНА شیرینی پزخانه коргоҳе, ки махсус барои пухтани хӯрданиҳои ширин аст.

ШИРИНИФУРӮШ شیرینی‌فروش он ки ба фурӯши шириниҳо машғул аст.

ШИРИНИФУРӮШӢ شیرینی‌فروشی 1.*амал ва шуғли* **ширинфурӯш**.2. дукони фурӯши ширинӣ.

ШИРИНИХӮР شیرینی‌خور он ки ширинӣ бисёр дӯст дорад.

ШИРИНӢ شیرینی 1. ширин будан; *муқоб.* **талхӣ** ва **туршӣ**. 2. ширaи меваҳо, ки бо роҳи ҷӯшонидани онҳо гирифта мешавад: ширинии тут.

ШИРИНКАЛОМ شیرین‌کلام хушсухан, хушгап.

ШИРИНКОМ شیرین‌کام он ки дар кораш муваффақият ҳаст, хушбахт.

ШИРИНКОМА شیرین‌کامه маблағе, ки баъд аз муомилаи харид ё фурӯш ба каси миёнарав ё ба даллол ба тариқи мукофот дода мешавад.

ШИРИНКОР شیرین‌کار ҳазлкаш, шӯх, латифагӯй, масхарабоз.

ШИРИНКОРӢ شیرین‌کاری ҳазлгӯӣ, латифагӯӣ, шӯхӣ; **ширинкорӣ кардан** шӯхӣ, латифагӯӣ кардан ё бо чақчаққои ширин дигаронро хурсанд кардан.

ШИРИНЛАБ شیرین‌لب 1. хушгуфтор, хушгап, гуфтораш фасеҳу балеғ. 2. сифати маҳбуба.

ШИРИНЛИҚО شیرین‌لقا хушсурат, дилкаш, хубрӯй.

ШИРИНМАЗА شیرین مزه таъми шириндошта.

ШИРИНМИЯ شیرینمیه *ниг.* **ширинбия**.

ШИРИННАМО شیرین نما камтар ширин, на онқадар ширин.

ШИРИННАФАС شیرین نفس он ки сухани ӯ ба шунаванда таъсирбахш аст, одами хушсӯҳбат, ширингуфтор.

ШИРИНРАҚАМ شیرین‌رقم *кит.* хушнавис, хушхат.

ШИРИНСУРУД شیرین سرود *ниг.* **ширинтарона**.

ШИРИНСУХАН شیرین سخن *ниг.* **ширинбаён**.

ШИРИНСУХАНӢ شیرین‌سخنی ширинбаёнӣ, хушгапӣ.

ШИРИНТАКАЛЛУМ شیرین‌تکلم *ниг.* **ширинсухан**.

ШИРИНТАРОНА شیرین ترانه *кит.* ширинсуруд, хушовоз, хушхон.

ШИРИНХАНД شیرین خند хушханд, хушхон.

ШИРИНХИСОЛ شیرین خصال дорои хислатҳои некӯ, он ки дорои хулқи нек аст.

ШИРИНҲАРАКОТ شیرین‌حرکات хушҳаракот, хушрафтор, хушхиром.

ШИРИНЧА شیرینچه *зоол.* ҳашараи майдаи зараррасон, ки ба танаи дарахтон ва гиёҳҳо часпида шираи онҳоро мемакад ва аз офатҳои хавфноки наботот аст.

ШИРИНҶАВОБ شیرین‌جواب он ки бо суолҳо ҷавобҳои латиф ва нозук медиҳад, хушадо, ширинадо.

ШИРИНШАМОИЛ شیرین‌شمائل хушрӯ, хушсурат, зебо.

ШИРӢ شیری *мансуб ба* **шир**: **хӯроки ширӣ**; **дандони ширӣ** дандоне, ки одатан дар айёми ширхорагӣ мебарояд.

ШИРК شرک *д.* куфр, ба ягонагии Худо шак овардан.

ШИРКАДУ شیرکدو *хӯр.* кадуи дар шир пухташуда.

ШИРКАТ *а.* شرکت 1. иштирок кардан, шарик будан; **ширкат доштан (кардан)** иштирок кардан, ҳамроҳӣ намудан. 2. муассисаи тиҷоратӣ, саноатӣ *ва г.*, ки аз иштироки чанд сармоядор ба вуҷуд меояд.

ШИРКАТКУНАНДА شرکت‌کننده иштироккунанда, он ки дар маҷлисе маҳфиле ва *м. ин.* ширкат меварзад.

ШИРҚАҲВА شیرقهوه қаҳваи бо шир ва шакар омехта.

ШИРҚИЁМ شیرقیام шире, ки дар корхона махсус ғафс карда мешавад.

ШИРМАК شیرمک бачаи одам ё ҳайвон, ки шири модар мемакад.

ШИРМАСТ شیرمست бузғола ё барраи ҳанӯз ширмаки шӯху чолоку бозигар, аз шири модар сер.

ШИРМАҲТОБ شیرمهتاب нури маҳину ба назар хушу форами Моҳ.

ШИРМОЛ شیرمال *хӯр.* навъи нон, ки хамири онро аз орди гандуму нахӯди кӯфта ва шиpу равған тайёр мекунанд.

ШИРМОЛПАЗ شیرمال‌پز нонвое, ки нони ширмол мепазад.

ШИРМОЛПАЗӢ شیرمال‌پزی 1. пухтани нони ширмол. 2. нонвойхонае, ки дар он нони ширмол мепазанд.

ШИРМОҲӢ شیرماهی *зоол.* як навъ моҳии гӯшташ болаззат аз оилаи гулмоҳиҳо.

ШИРМУРҒ شیرمرغ *кит.* муши парон, кӯршабпарак, хаффош.

ШИРНАВБАТ شیرنوبت қарор дар байни чанд хонаводаи говдор, ки шири дӯшидашударо ба навбати рӯзи муқаррариашон мегиранд.

ШИРО(Ъ) *а.* شرا(ء) *кит.* харид, харидан; **широу байъ** хариду фурӯш.

ШИРОВАР شیرآور зиёдкунандаи шир: **ғизои шировар**.

ШИРОЗ شیراز *кит.* нонхӯрише, ки шибитро реза карда бо мост меомезанд ва камтар шир рехта чанд рӯз то турш шуданаш нигоҳ медоранд ва баъд онро мехӯранд.

ШИРОК *а.* شراک банди кафш, тасмаи кафш.

ШИРОЪ *а.* شراع *кит.* 1. бодбони киштӣ. 2. ҳар чизи баландбардошта чун хайма ва соябон.

ШИРПАЙВАНД شیرپیوند навъе аз зардолуи ширину хуштаъм; зардолуи маҳтобӣ.

ШИРПАРВАРД شیرپرورد ширхор; нозпарвард.

ШИРПОЛАК شیرپالک *ниг.* **ширполо**.

ШИРПОЛО شیرپالا дока барои соф кардани шир.

ШИРРАВҒАН شیرروغن шири гарми равғаномехта.

ШИРРАНГ شیررنگ ранги сафеди зардтоб.

ШИРРОС شیراس садои чараён ва резиши тези оби борик; **ширрос задан** бо садо ҷорӣ шудани об.

ШИРСӮЗ شیر سوز *ниг.* **ширдоғ**.

ШИРФУРӮШ شیرفروش он ки шир мефурӯшад, фурӯшандаи шир.

ШИРФУРӮШӢ شیرفروشی 1. *амал ва шуғли* **ширфурӯшӣ**; фурӯши шир. 2. ҷои фурӯхтани шир.

ШИРХИШТ شیرخشت ширае, ки танаи баъзе гиёҳҳоро харошида ҳосил мекунанд ва ранги зардчатоб дошт ва дар давраи пеш ҳамчун дору истифода мешуд.

ШИРХОНА شیرخانه хонаи нигоҳдории шир.

ШИРХОР شیرخوار кӯдаке, ки ҳанӯз шири модар мемакад, бачаи ширхӯр, тифл, кӯдак.

ШИРХОРА شیرخواره *ниг.* **ширхор**.

ШИРХОРАГӢ شیرخارگی кӯдакӣ, тифлӣ, даврони ширмакӣ.

ШИРХӮР شیرخور *ниг.* **ширхор**.

ШИРХӮРА شیرخوره 1. ширхӯр. 2. бародар ё хоҳари ширӣ, ду бачаи падару модарҷудое, ки аз пистони як модар шир хӯрдаанд.

ШИРХӮРАГӢ شیرخورگی *мансуб ба* **ширхӯра**; ширхӯра будан.

ШИРЧОЙ شیرچای шири бо чой ҷӯшонида, ки равғани зард андохта мехӯранд.

ШИРҶӮШ شیرجوش *ниг.* **ширдӯш**.

ШИРҶӮШӢ شیرجوشی *ниг.* **ширдӯшӣ**.

ШИР-ШИР شرشر *калимаи тақлиди овози* ҷорӣ шудани об.

ШИРШӮЛА شیر شوله *ниг.* **ширбиринҷ**.

ШИРЪАТ *а.* شرعت *кит.* 1. зеҳи камон. 2. дом барои паранда.

ШИСТАН شستن *шакли кӯтоҳшудаи* **нишастан.**

ШИТИРРОС شتّراس *калимаи тақлиди овози* баҳамрасии барг ва гиёҳҳо; **шитиррос задан** ба ҳам расида садо баровардани барг ва гиёҳҳо.

ШИТО I *а.* شتاء *кит.* зимистон, фасли зимистон.

ШИТО II شتا *кит.* он ки ноништа (ношто) накардааст ё наҳор нахӯрдааст, гурусна.

ШИТОБ شتاب таъҷил, аҷала; *муқоб.* **даранг**; **шитоб доштан (кардан)** аҷала кардан, саросема будан.

ШИТОБЗАДА شتاب زده саросема, боаҷала.

ШИТОБЗАДАГӢ شتابزدگی *марбут ба* **шитобзада**; шитобзада будан.

ШИТОБИДАН شتابیدن *ниг.* **шитофтан**.

ШИТОБКОР شتابکار аҷалакунанда, шитобкунанда дар иҷрои коре, саросема.

ШИТОБКОРӢ شتاب‌کاری ачала, саросемагӣ.

ШИТОБКОРОНА شتاب‌کارانه бо ачала, бо шитоб, басуръат, саросемаворона.

ШИТОБКУНӢ شتاب‌کنی шитоб кардан, саросема шудан.

ШИТОБОЛУД شتاب‌آلود шитобон, ботаъчил.

ШИТОБОН شتابان дар ҳолати шитоб, босуръат, башитоб.

ШИТОЛАНГ شتالنگ бучулаки по, устухони пошнаи по.

ШИТОЛИНГ شتالنگ *ниг.* **шитоланг**.

ШИТОФТАН شتافتن шитоб кардан, ачала кардан, бо суръат рафтан ва давидан.

ШИТТА شتّه 1. лойқаи собун, он чи вақти собунпазӣ дар таги дег таҳнишин мешавад. 2. умуман лойқа; **лойи шитта** лойи часпаки мулоим.

ШИФЕР *олм.* شیفیر масолеҳи сохтмонӣ барои бомпӯшӣ.

ШИФЕРБАРОРӢ شیفیربراری шифер баровардан, истеҳсоли шифер: **корхонаи шифербарорӣ**.

ШИФЕРӢ شیفیری бо шифер пӯшондашуда.

ШИФЕРПӮШ شیفیرپوش бо шифер пӯшидашуда (*боми чое*).

ШИФЕРФУРӮШ شیفیرفروش он ки ба фурӯхтани шифер машғул аст, фурӯшандаи шифер.

ШИФЕРФУРӮШӢ شیفیرفروشی шифер фурӯхтан, фурӯши шифер: **чои шиферфурӯшӣ**.

ШИФО *а.* شفا 1. тандурустӣ, раҳоӣ аз беморӣ, сиҳатшавӣ. 2. даво, дармон; **шифо ёфтан** сиҳат шудан, аз беморӣ раҳоӣ ёфтан.

ШИФОАНГЕЗ شفاانگیز *ниг.* **шифобахш**.

ШИФОБАХШ شفابخش сиҳаткунанда, беҳбудибахшанда; давоӣ, аз дарде шифодиҳанда.

ШИФОБАХШӢ شفابخشی шифобахш будан; хусусияти доруӣ доштан (-и доруе); шифодиҳанда будан.

ШИФОДИҲАНДА شفا دهنده *ниг.* **шифобахш**.

ШИФОЁБАНДА شفایابنده дард ё касалие, ки илочи даво дорад.

ШИФОЁБӢ شفایابی шифо ёфтан, беҳ гаштани ҳоли бемор.

ШИФОКОР شفاکار *гуфт.* табиби ҳозиқ, пизишки донишманд.

ШИФОН *фр.* شفان матои тунуки нарми абрешимӣ ё нахӣ, ҳарир.

ШИФОНЕР *фр.* شیفانیر чевон барои нигаҳдории либос.

ШИФОНОПАЗИР شفاناپذیر беҳнашаванда, бедаво, бедармон: **дарди шифонопазир**.

ШИФОПАЗИР شفاپذیر дурустшаванда, сиҳатёбанда, дармонпазир: **дарди шифопазир**.

ШИФОХОНА شفاخانه муоличахона, беморхона, дармонгоҳ.

ШИФОҲАН شفاهاً *ниг.* **шифоҳӣ**.

ШИФОҲӢ شفاهی он чи даҳанакӣ гуфта шавад, забонӣ, даҳанакӣ; *муқоб.* **хаттӣ**.

ШИФР *фр.* شیفر *ниг.* **рамз**.

ШИФРКУШОӢ شیفرکشایی *ниг.* **рамзкушоӣ**.

ШИФТ شفت пӯшиши болои хона аз дарун, сақф.

ШИФТРАВ شفت‌رو :**дузди шифтрав** дузди гузаро, дузди моҳиру чолок.

ШИХОР شخار арақи дастии яҳудиён.

ШИҲ شیه явшон, дармана.

ШИҲА شیهه овози баланди асп; шеҳа; **шиҳа задан (кашидан)** бонг задан (-и асп).

ШИҲАК شیهک :**шиҳак додан** *лаҳч.* ҳавои касеро баланд кардан, барангехтан.

ШИҲАКАШӢ شیهه‌کشی шиҳа кашидани асп.

ШИҲОБ *а.* شهاب 1. шӯъла, шӯълаи оташ. 2. *нуҷ.* ситораи дурахшони парон .

ШИҲОББОРОН شهاب‌باران бархӯрди ситораҳои парони бисёр бо ситораи дигар ё бо сайёрае.

ШИҲОБИРАНГ شهابی‌رنگ ранги сурхи арғувонӣ, сурхи баланд, қирмизӣ.

ШИҲОБӢ شهابی ба шиҳоб монанд.

ШИҲОБПОРА شهاب‌پاره қисми хурди шиҳоб, шикаста ва тиккае аз шиҳоб.

ШИҲОБСИФАТ شهاب‌صفت шиҳобвор, чун шиҳоб дурахшон.

ШИША شیشه 1. ҷисми шаффофи шиканандае, ки аз гудохта ба қолибҳои гуногун рехтани омехтаи реги квартсӣ ҳосил мешавад: **шишаи тиреза**. 2. зарфи шишагӣ барои моеот.

ШИШАБАНД شیشه‌بند шиша нишондашуда, бо шишаҳо басташуда**: айвони шишабанд**.

ШИШАБАНДӢ شیشه‌بندی **:шишабандӣ кардан** шиша нишондан, бо шишаҳо орову зинат додан.

ШИШАБАРОРӢ شیشه‌براری.1.шиша баровардан (истеҳсол кардан).2. коргоҳе, ки дар он шиша истеҳсол мешавад.

ШИШАБОЗ شیشه باز он ки дар сирк ба воситаи шиша найранг нишон медиҳад, *мас.* шишапора мехӯрад, бо пои бараҳна болои шишапораҳо рақс мекунад *ва г.*

ШИШАБОЗӢ شیشه‌بازی найрангбозӣ, шӯъбадабозӣ; ◊ **шишабозии сиришк** ҷорӣ шудани оби дида.

ШИШАБУР شیشه‌بر 1. устои махсуси бурандаи шиша. 2. *ниг.* **шишабурак**.

ШИШАБУРАК شیشه‌برک асбоби чархакҳояш алмосии махсус барои буридани шиша.

ШИШАБУРӢ شیشه بری шиша буридан, амали шишабур.

ШИШАВОР شیشه‌وار 1. чун шиша, ба монанди шиша; зудшикан. 2. маснуоти шишагӣ.

ШИШАГАР شیشه‌گر шишасоз, коргари коргоҳи шишабарорӣ.

ШИШАГАРӢ شیشه‌گری 1. касбу кори шишагар. 2. коргоҳи шишасозӣ.

ШИШАГИН شیشگین *ниг.* **шишагӣ**: **сандуқчаи шишагин**.

ШИШАГӢ شیشگی *мансуб ба* **шиша**; аз шиша сохташуда; **дари шишагӣ** дари шишадор.

ШИШАГУН شیشه‌گون ба шиша монанд, беранг; ранги обӣ.

ШИШАДИЛ شیشه‌دل нозукдил; *муқоб.* **сангдил**.

ШИШАДОР شیشه‌دار он чи дар худ ва дар таркиби худ шиша дорад: **дари шишадор**.

ШИШАК شیشک барраи яксолаи гӯсфанд.

ШИШАКОР شیشه‌کار *кит.*, *маҷ.* нозуккор, нозуктабъ.

ШИШАКОРӢ شیشه کاری *ниг.* **шишабандӣ**.

ШИШАМ//ШИШУМ شیشم *кит.* 1. номи як навъ сози мусиқӣ. 2. номи яке аз оҳангҳои таснифкардаи Борбад.

ШИШАМАЙДА شیشه‌میده пораю резаҳои шишаи шикаста.

ШИШАМОНАНД شیشه‌مانند *ниг.* **шишагун.**

ШИШАНИҲОД شیشه‌نهاد *кит.* 1. шишамонанд. 2. *маҷ.* бебақо; ◊ **фалаки шишаниҳод** *киноя аз* нопойдор, бебақо, бевафо.

ШИШАПАЗ شیشه‌پز он ки дар корхона шиша тайёр мекунад.

ШИШАПАЗӢ شیشه‌پزی шуғли шишапаз; шишагарӣ, шишабарорӣ.

ШИШАПАХТА شیشه‌پخته пахтаи шишагӣ, ки барои гарминигаҳдорӣ ба лӯлаҳо мепечонанд.

ШИШАПОРА شیشه پاره *ниг.* **шишамайда**.

ШИШАРЕЗА شیشه ریزه *ниг.* **шишамайда**.

ШИШАСОЗ شیشه ساز *ниг.* **шишагар**.

ШИШАСОЗӢ شیشه سازی *ниг.* **шишагарӣ.**

ШИШАТОЗАКУНАК شیشه‌تازه‌کنک асбоби махсус, ки дар вақти боридани барфу борон шишаи пеши мошинҳоро тоза мекунад, барфпок.

ШИШАҶОН شیشه جان *киноя аз* каси нозуктабъу заифтабъ.

ШИШТ شست *гуфт.* нишаст; сӯҳбат, зиёфат.

ШИШТАН شستن *ниг.* **нишастан**.

ШИШТА-ШИШТА شسته شسته *гуфт.* пас аз муддате нишастан; оҳиста-оҳиста.

ШИШТУХЕЗ(Ӣ) شست وخیز(ی) муошират ва раф-

тор доштан бо касе, ба ҷое равуо доштан.

ШИШУМ شیشم *ниг.* **шишам**.

ШЛАГБАУМ *олм.* شلگبئوم ғави бардошта ва фуровардашаванда барои бастани роҳ дар гузаргоҳҳои умумӣ (*мас., дар ҷоҳое, ки роҳи оҳан гузаргоҳи умумиро бурида мегузарад*), (тири) роҳбанд.

ШЛАНГ *р.* شلنگ лӯлаи дарунхолии резинӣ барои гузарондан ё кашида гирифтани ҷисмҳои обакӣ ва газҳо.

ШЛЮЗ *р.* شلیوز таҷҳизоти махсус аз қабили бандҳо ва дарғотҳо барои сатҳи оби дарёҳоро пасту баланд кардан.

ШОБ(Б) *а.* شاب *кит.* ҷавон; **шайху шоб** пиру ҷавон; ҳама.

ШОБЕЗАК شابیزک *бот.* гиёҳи заҳрноки меваҳояш сиёҳранг, ки хосияти табобатӣ дорад.

ШОБОЗ شاباز *шакли гуфтугӯии* **шоҳбоз** (2); диловар, далер, чолок, чирадаст (*дар мавриди таҳсин гуфта мешавад*).

ШОБОШ شاباش 1. *шакли кӯтоҳшудаи* **шодбош**; аҳсан, офарин; 2. саломат бош, хушнуд бош.

ШОВИНИЗМ *фр.* شاوینیزم миллатгароии ифротии иртиҷоӣ, ки бартарии иркӣ тарғиб мекунад ва байни миллатҳо тафриқаву низоъ меангезад.

ШОВИНИСТ *фр.* شاوینیست тарафдори шовинизм, миллатгарои иртиҷоӣ.

ШОВИНИСТӢ شاوینیستی *мансуб ба* **шовинист**; пайравӣ аз шовинизм.

ШОГИРД شاگرد 1. он ки дар назди усто ё муаллиме чизе меомӯзад (*дарс, касбу ҳунаре*). 2. хонанда, талаба, дарсхон. 3. ёрманд, дастёр, хизматгор; **шогирд шудан ба** *касе* кор омӯхтан, барои коромӯзӣ кор кардан ё хондан дар назди касе.

ШОГИРДАК شاگردک 1. *шакли тасғирии* **шогирд**. 2. дар мӯзадӯзӣ - ресмончаи кӯтоҳаке, ки ба сӯзан гузаронда шудааст ва вақти дӯхтан ресмони дарозро ба он васл мекунанд.

ШОГИРДӢ شاگردی омӯхтани касб ё дониш дар назди усто ё муаллиме; амал ва шуғли шогирд; **ба шогирдӣ гирифтан** *касеро* касеро ба назди худ барои ҳунаромӯзӣ гирифтан; **шогирдӣ кардан** шогирд будан, вазифа ва кори шогирдро ба ҷо овардан; **ба шогирдӣ додан** касеро барои омӯхтани касбу ҳунаре ба назди устое мондан.

ШОГИРДОНА شاگردانه ҳамчун шогирд; дар пайравӣ.

ШОГИРДПЕША شاگردپیشه 1. чокар, мулозим, пайкор, навкар (*дар ҳузури амалдори калон ё ҳоким дар Бухорои амирӣ*). 2. пасттарин дараҷаи хизмати давлатӣ (*дар аморати Бухоро*).

ШОГИРДПЕШАӢ شاگردپیشه‌ای кор ва вазифаи шогирдпеша.

ШОГИРДЧӮБ شاگرد چوب ҷӯбе, ки ба воситаи он пиллаи абрешимро пас аз ҷӯшондан аз ҳам ҷудо мекунанд.

ШОД شاد хушнуд, хурсанд, хушҳол, хушу хуррам; **шод кардан** боиси хурсандии касе шудан; ◊ **арвоҳи** *касеро* **шод кардан** касеро ба хайру некӣ ёд кардан.

ШОДАРВОН شادروان *ниг.* **шодурвон**.

ШОДБАҲР شادبهر *кит.* хушбахт, хурсанд, аз шодӣ баҳравар.

ШОДБОД شادباد табрик; таҳсину таъриф; **шодбод гуфтан** таҳсин кардан, офарин хондан.

ШОДБОДӢ شادبادی :**шодбодӣ кардан** табрик кардан, муборакбодӣ кардан.

ШОДБОШ(Ӣ) شادباش//شادباشی табрик кардан, муборакбод намудан.

ШОДВАРД شادورد *кит.* 1. хирмани Моҳ, ҳола. 2. тахт, сарир, маснад.

ШОДГУНА شادگونه *кит.* 1. такягоҳ, болишт. 2. зани мутриба.

ШОДДИЛ شاددل хушҳол, дилшод, масрур.

ШОДИАНГЕЗ شادی‌انگیز он чи боиси хурсандию хушҳолӣ мегардад; хурсандибахш.

ШОДИБАХШ شادی‌بخش хушҳолкунанда, хурсандиовар.

ШОДИЁНА شادیانه 1. хурсандона, аз рӯи хурсандӣ; ба муносибати рӯй додани ягон ҳодисаи шодибахш. 2. ҳадя ба касе, ки ягон хабари шодибахш овардааст, муждагонӣ; **шодиёна гирифтан** *аз касе* муждагонӣ ситондан барои овардани хабари хуше.

ШОДИКАФ(АК) شادی‌کف//شادی‌کفک дилкаф шудан аз хурсандӣ, марги ногаҳонӣ аз шунидани ягон хабари хуш: **шодикафак шудан**.

ШОДИМАРГ شادی مرگ марги ногаҳоние, ки аз ниҳояти шодӣ рӯй медиҳад.

ШОДИОВАР شادی‌آور шодибахш, хушҳолкунанда.

ШОДӢ شادی хурсандӣ, хушҳолӣ, хушнудӣ.

ШОДКОМ شادکام 1. хушҳол, шодмон. 2. комрон.

ШОДКОМӢ شادکامی 1. хушнудӣ, хурсандӣ. 2. комронӣ, комгорӣ.

ШОДМОН شادمان шод, хурсанд, хушҳол.

ШОДМОНӢ شادمانی шодӣ, хурсандӣ, хушҳолӣ.

ШОДМОНОНА شادمانانه бо шодӣ, бо хурсандӣ, шодон.

ШОДОБ شاداب 1. пуроб, сероб, обдор, ширадор. 2. тару тоза, сабзу хуррам, пуртароват; **шодоб кардан** аз об сер кардан; сабзу шукуфон гардонидан.

ШОДОН شادان дар ҳолати шодию хурсандӣ; шодмон, хушҳол, хушдил.

ШОДОНДИЛ شادان دل *кит.* дилшод, хуррамдил, хурсанд.

ШОДРАВОН شاد روان 1. бо эҳтиром ёдоварӣ кардани шахси вафоткарда. 2. марҳум, раҳматӣ.

ШОДУРВОН شادروان *кит.* саропарда, хайма; шомиёнаи подшоҳӣ.

ШОДХОР شادخوار *кит.* 1. шодмон, хушҳол. 2. шаробхӯр, майхӯр, махора.

ШОДХОРӢ شادخواری шодмонӣ, хушҳолӣ, хурсандӣ.

ШОЕА *а.* شایعه *кит.* хабари рост ё дурӯғ, ки шоеъ (паҳн) шудааст, овоза, миш-миш.

ШОЕЪ *а.* شایع *кит.* паҳншуда, ошкор, овозашуда; **шоеъ шудан** паҳн шудан, ошкор шудан, ба ҳама маълум гардидан.

ШОЁН شایان шоиста, сазовор, лоиқ, арзанда; **шоёни диққат** сазовори диққат, ба диққат арзанда; **шоёни тақдир** он чи сазовор ва лоиқи тақдир аст.

ШОИБА *а.* شایبه *кит.* 1. омезиш, олудагӣ; олуда шудан ба чизи ифлос ва палид. 2. шакку шубҳа, гумон. 3. офат, бадбахтӣ; осеб. 4. мисл, монанд.

ШОИДАН شائیدن//شاییدن *кит.* лоиқ будан, муносиб будан, шоиста ва сазовор будан.

ШОИҚ *а.* شایق 1. шавқдиҳанда, шавқангез. 2. ҳавасманд, орзуманд, иштиёқманд.

ШОИР *а.* شاعر он ки шеър мегӯяд, муаллифи асарҳои манзум, нависандаи ашъор, гӯяндаи шеър: **Шоири халқии Тоҷикистон**.

ШОИРА *а.* شاعره (*муаннаси* **шоир**) зане, ки шеър менависад, зани шеъргӯянда.

ШОИРӢ شاعری шеърнависӣ, шеър гуфтан, касбу пешаи шоир.

ШОИРНАМО شاعرنما он ки худро шоир метарошад.

ШОИРОНА شاعرانه шоирвор, чун шоир.

ШОИРТАБИАТ شاعرطبیعت он ки табиаташ моил ба шоирист; шеърфаҳм, шеърдӯст.

ШОИРТАБЪ شاعرطبع *ниг.* **шоиртабиат**.

ШОИРТАРОШ شاعرتراش он ки худро шоир ба қалам медиҳад.

ШОИРТАРОШӢ شاعرتراشی амали шоиртарош; шоиртарош будан.

ШОИСТА شایسته сазовор, лоиқ, муносиб, шоён: **Арбоби шоистаи ҳунар**.

ШОИСТАГӢ شایستگی арзандагӣ, сазоворӣ; эътибор, манзалат.

ШОИСТАН شایستن сазовор будан, лоиқ будан, муносиб будан.

ШОЙВАРД شایورد *ниг.* **шодвард**.

ШОЙГОН شایگان *кит.* 1. сазовор, лоиқ, шоиста. 2. фаровон, бисёр: **ганҷи шойгон**.

ШОКИР *а.* شاکر шукргузор, шукркунанда, сипосгузор, миннатдор.

ШОКӢ *а.* شاکی *кит.* шикояткунанда, гилакунанда.

ШОКОР شاکار *кит.* корҳои маҷбурии бемузд, бегор.

ШОКОСА شاکاسه *ниг.* **шоҳкоса**.

ШОҚ(Қ) *а.* شاق *кит.* сахт, душвор, мушкил.

ШОҚҚА *а.* شاقه (*муаннаси* **шоқ(қ)**) *кит.* душвор, сахт, кори душвори тоқатфарсо; **меҳнати шоққа** меҳнати (кори) тоқатфарсо.

ШОҚУЛ شاقول *тех.* гулӯлаи махсус, ки ба сари ресмоне меовезанд ва дар бинокорӣ барои санҷидани ростӣ ё каҷии девор ба кор мебаранд.

ШОҚУЛӢ شاقولی *мансуб ба* **шоқул**.

ШОЛ شال 1. матои дастибофти дағал аз пашм: **ҷуволи шол.** 2. палоси дастибофти пашмин, гилеми пашмин.

ШОЛВОР شالوار *ниг.* **шалвор**.

ШОЛИЗОР شالیزار киштзори шолӣ, замине, ки дар он шолӣ киштаанд.

ШОЛИКОР شالیکار он ки бо киштукори шолӣ машғул аст, кишткунандаи шолӣ.

ШОЛИКОРӢ شالیکاری 1. амали шоликор. 2. замине, ки дар он шолӣ киштаанд. 3. кишти шолӣ, киштани шолӣ.

ШОЛИКӮБАК شالیکوبک асбоби махсус барои ҷудо кардани биринҷ аз пӯстлохи шолӣ.

ШОЛИКӮБӢ شالیکوبی кӯфта ҷудо кардани биринҷ аз пӯстлохи шолӣ.

ШОЛИПАХОЛ شالیپخال алафе, ки дар натиҷаи кӯфтани шолӣ аз пояи он ҳосил мешавад.

ШОЛИПОЯ شالیپایه 1. киштзори шолӣ, шолизор. 2. соқаи шолӣ.

ШОЛӢ I شالی биринҷи ҳанӯз нокӯфта ва аз пӯстлох ҷудо карданашуда.

ШОЛӢ II شالی *мансуб ба* **шол**.

ШОЛНАМАД شالنمد ҷул, сағрипӯши намадин; палоси намадин.

ШОЛУДА شالوده *кит.* пойдевор, таҳкурсӣ, бунёд.

ШОЛҲАНГ شالهنگ *кит.* 1. гарав, гаравгон. 2. шӯр, ғавғо. 3. макр, фиреб, ҳила, найранг.

ШОЛЧА شالچه палоси хурд; палос.

ШОМ شام 1. аввали шаб, ҳангоми акнун торик шудани ҳаво, вақти говгум; **шому саҳар** ҳама вақт, мудом, доимо. 2. хӯроке, ки бегоҳӣ хӯрда мешавад: **хӯроки шом**. 3. номи қадимаи кишвари Сурия.

ШОМГОҲ شامگاه вақти шом, бегоҳӣ, вақти говгум, ҳангоми ғуруби Офтоб.

ШОМГОҲОН شامگاهان дар вақти шом, вақте ки шом шавад, говгум.

ШОМИЁНА شامیانه хиргоҳ (чодир, хайма)-и калони зебо барои пазироии меҳмонон; саропарда; **шомиёна задан** шомиёна барпо кардан, чодир афроштан.

ШОМИЛ *а.* شامل фарогиранда, дарбаргиранда; **шомил будан** иборат будан.

ШОМИХ *а.* شامخ *кит.*1.баланд.2.*маҷ.* ҳавобаланд, мутакаббир.

ШОМӢ شامی 1. *мансуб ба* **шом**. 2. хӯроки бегоҳӣ.

ШОММА *а.* شامّه ҳисси бӯёӣ, бӯйфаҳмӣ (*яке аз панҷ ҳис*).

ШОМХӮРДА شامخورده : **моҳи шомхӯрда** моҳи аз пуррагӣ ва ҳолати бадр ба нақс ва ба завол майлкарда.

ШОН I *а.* شان *ниг.* **шаън**.

ШОН II شان *шакли ихтисории* **эшон**; онҳо; вайҳо.

ШОН III شان қолиби соқи мӯза, шончӯб: **шони мӯза**.

ШОН IV شان *кит.* канду, хонаи занбӯри асал.

ШОНА I شانه 1. олати дандонадор барои ҳамвор кардан ва ба тартиб овардани мӯй; **шона кардан (задан)** мӯйҳоро бо шона ба тартиб овардан. 2. олатест дар дӯкони бофандагӣ, ки торҳоро дуто-дуто аз даруни вай мегузаронад; ◊ **шона бастан** шоху навда баровардани ниҳолҳо (*растаниҳо*). **шона-шона кардан** сарпечӣ кардан, саркашӣ кардан; чапғалат додан..

ШОНА II شانه устухонҳои паҳну тунуки белчамонанад, ки бозуҳои дастро ба бадан мепайвандад; дӯш, китф.

ШОНАБАЙН شانه‌بین *тиб.* байни ду шона, қисми болоии (аз гардан поёнтари) сутунмӯҳра.

ШОНАБАНДӢ شانه‌بندی шона бастан (*оид ба* растанӣ, ниҳол).

ШОНАБАҲО شانه‌بها *маҷ.* арзонбаҳо, хеле арзон.

ШОНАГӢ شانگی 1. торҳои аз даруни олати шона дутоӣ гузаронидашаванда. 2. матои ҷомавори бо ин торҳо бофташуда.

ШОНАДОН شانه دان ғилоф барои шона.

ШОНАЗАН شانه‌زن 1. устои бофанда, ки торҳоро аз даруни шона дутоӣ мегузаронад. 2. *ниг.* **машшота** 1.

ШОНАЗАНӢ شانه زنی *исми амал аз* **шона задан;** амали шоназан, шона кардани муй.

ШОНАКУНӢ شانه کنی *ниг.* **шоназанӣ**.

ШОНАМОНАНД شانه‌مانند ба шона монанд, мисли шона.

ШОНАНАДИДА شانه‌ندیده мӯи чанд вақт боз шононашуда.

ШОНАПАРТОӢ شانه‌پرتایی ҳосил набаста шонаашро партофтани растанӣ.

ШОНАПАҲН شانه‌پهن он ки китфи сербар дорад, фарохкитф; тануманд.

ШОНАСАР شانه‌سر парандае, ки болои сараш ба шона монанд аст, ҳуд-ҳуд.

ШОНАСАРАК شانه سرک *ниг.* **шонасар.**

ШОНАСИФАТ شانه‌صفت монанди шона, шонасон.

ШОНАТАРОШ شانه‌تراش устое, ки аз чӯби махсус шона метарошад.

ШОНАТАРОШӢ شانه‌تراشی *амал ва шуғли* **шонатарош**; сохтани шона аз чӯби махсус.

ШОНАФАРОХ شانه فراخ *ниг.* **шонапаҳн**.

ШОНАХӮРДА شانه خورده шонашуда, шоназада (*оид ба муй*)

ШОНДАН I شاندن *кит.* шона кардан.

ШОНДАН II شاندن шинондан, фурӯ нишондан, бартараф кардан.

ШОНЗДАҲ شانزده *шумораи миқдорӣ* адади даҳ ва шаш, 16.

ШОНЗДАҲСОЛА شانزده‌ساله он ки умраш ба шонздаҳ расидааст.

ШОНЗДАҲСОЛАГӢ شانزده‌سالگی дар давраи шонздаҳсола будан, шонздаҳсола шудан.

ШОНЗДАҲУМ شانزدهم *шумораи тартибӣ* дар рақами (тартиби) шонздаҳ қарордошта.

ШОНЗДАҲУМИН شانزدهمین *ниг.* **шонздаҳум**.

ШОНӢ *а.* شانی *кит.* душман, адӯ.

ШОНЧӮБ شان چوب *ниг.* **шон** III.

ШОПУЛ شاپول *ниг.* **шоҳпул**.

шор شار 1. *асоси замони ҳозира аз* **шоридан**. 2. *ҷузъи пасини баъзе калимаҳои мураккаб ба маънии* шоранда, раванда: **обшор**, **хуншор, арақшор**…

ШОР شار *кит.* шаҳр.

ШОРА *ҳ.* شاره 1. дастори бузурги нафис ва мунаққаши ҳиндӣ, салла. 2. чодире, ки занони ҳиндӣ ба таври махсус мепӯшанд, сорӣ.

ШОРАК شارک парандаи хурди сиёҳранги хушовоз; сор, соч.

ШОРБУН شاربن *тиб.* захме, ки дар меъда ё дигар узвҳои дарунӣ пайдо мешавад (*бештар дар гову аспу гӯсфанд*).

ШОРЕҲ *а.* شارح шарҳкунанда, баёнкунанда, тафсир ва маънидодкунанда; шарҳнавис ба асаре.

ШОРЕЪ *а.* شارع *кит.* 1. роҳи бузург, кӯчаи калон, роҳи рост, шоҳроҳ. 2. соҳиби шаръ, муайянкунандаи аҳкоми шариат.

ШОРИБ I *а.* شارب *кҳн.* нӯшанда, ошоманда.

ШОРИБ II *а.* شارب мӯйлаб, бурут.

ШОРИДАН شاریدن равон шудан, ҷорӣ шудан; аз боло ба поин рехтани об, моеот ва чизҳои дигар.

ШОРИҚ *а.* شارق *кит.* 1. тулӯъкунанда. 2. тобон, фурӯзон. 3. *маҷ.* Офтоб.

ШОРИҚА *а.* شارقه *кит.* тобанда, фурӯзанда.

ШОРИСТОН شارستان *ниг.* **шаҳристон**.

ШОРО شارا шоранда, он чи мешорад.

ШОРОН شاران шоранда, дар ҳоли шоридан; доимо шоранда.

ШОРОНДАН شاراندن *тарзи бавоситаи* **шоридан**; резондан, равон кардан, ҷорӣ сохтан; ғеҷонда фуровардан.

ШОРСОН شارسان *ниг.* **шаҳристон**.

ШОСПАРАМ شاسپرم *ниг.* **шоҳсипарғам**.

ШОССЕ *фр.* شاسّه роҳи калону ҳамвори сангрехта ё сангфаршшуда, раҳи заминаш сахту ҳамвор, шоҳроҳ.

ШОТ *а.* شات *кит.* гӯсфанд.

ШОТАРА شاتره *ниг.* **шоҳтара**.

ШОТИР *а.* شاطر *кҳн.* 1. он ки пеш-пеши аспи подшоҳ чусту чолок давида, аризаҳои додхоҳонро мегирифт. 2. чусту чолок (*одам*).

ШОТИРХОНА شاطرخانه ҷои ҷамъ омадани **шотирон**.

ШОТУ شاتو 1. шоҳтир, ариш; тири ароба. 2. нардбон.

ШОТУПОЯ شاتو پایه *лаҳҷ.* зинапоя.

ШОУ *англ.* شاو намоиши умумӣ, намоиши барномаҳои фароғатию иқтисодӣ дар телевизион.

ШОФ شاف шамшер; **дасти худро шоф кардан** дасти худро чун шамшер боло бардоштан.

ШОФАК شافک *бот.* як навъ растании кишварҳои ҳорра [юкка].

ШОФБУРУТ شاف بروت *ниг.* **шофмӯйлаб**.

ШОФЕИЯ *а.* شافعیه *д.* яке аз чаҳор мазҳаби дини ислом, ки асосгузори он имом Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибни Идриси Шофеӣ аст.

ШОФЕӢ شافعی пайрави мазҳаби шофеия.

ШОФЕР//ШОФЁР *фр.* شافیر//شافیار *гуфт.* ронандаи автомобил **(хоҳ саворӣ бошад, хоҳborкаш).**

ШОФЕЪ *а.* شافع шафоаткунанда, дархостнамоянда, хоҳишгар.

ШОФӢ *а.* 1. شافی басанда, қаноатбахш, кофӣ; **ҷавоби шофӣ** посухи дуруст. 2. шифобахш, шифодиҳанда. 3. *маҷ.* посухи қотеъ.

ШОФМОҲӢ شاف ماهی *ниг.* **шамшермоҳӣ**.

ШОФМӮЙЛАБ شافمویلب он ки мӯйлаби дарози ғафси моил ба боло дорад, шофбурут.

ШОХ شاخ 1. ҷисми устухонмонанде, ки аз каллаи баъзе ҳайвонот (*буз, гов ва г.*) мерӯяд. 2. он қисми дарахт, ки аз танаи асосӣ рӯидааст, шоха, навда; **шох задан** а) ҳамла карда бо шохи худ ба касе зарба расондани чорпои шохдор; б) бо табар ва дасткола буридани шохҳои дарахт; **шохи ҳаҷомат** шохе, ки вақти хунгирӣ аз бадан ба воситаи он пӯстро макида теғ мезаданд; ◊ **шох шудан** *гуфт.* номаълум аз ҷое бадар рафтан, гурехтан.

ШОХА شاخه 1. шохи (навдаи) дарахт ва бутта. 2. қисми ҷудошуда аз дарё ё роҳ.

ШОХАК شاخک *ниг.* **шохча**.

ШОХБАНД شاخبند арғамчине, ки аз шохи чорпо (*гов ва г.*) гузаронда баста мемонанд.

ШОХБАСТ شاخبست деворае, ки аз химчаҳои ба ҳам бофта тайёр мекунанд, чапарак.

ШОХБУР شاخبر асбоби шамшермонанд, ки барои буридани шохи дарахтон ва буттаҳо ба

кор бурда мешавад.

ШОХДОР شاخدار чорпое, ки шох дорад; ◊ **милтиқи шохдор** милтиқи поядор, ки устувор карда баъд тир меандохтанд.

ШОХЗАН شاخزن шохзананда; **гови шохзан** гове, ки одати бо шохи худ ҳуҷум кардан дорад.

ШОХЗАНӢ شاخ زنی амали гови шохзан, шох задан.

ШОХИС *а.* شاخص *кҳн.* аломати нишондиҳандаи роҳ, ки одатан аз сангу чӯб сохта мешуд. намоя.

ШОХӢ شاخی 1.*мансуб ба* **шох** 1; он чи аз шох сохта шуда бошад: **шонаи шохӣ**. 2. чоршоха, сешоха.

ШОХНОШИКАСТА شاخناشکسته *маҷ.* худсар, саркаш; мағрур.

ШОХОБ//ШОХОБА شاخاب//شاخابه ҷӯе, ки аз дарё ё ҷӯи калоне ҷудо шуда бошад ё баъзан ба дарё пайваст мешавад.

ШОХСОР شاخسار 1. шохаи дарахт. 2. қисми болоии пуршоху барги дарахт. 3. ҷои анбӯҳи дарахтони сершох.

ШОХЧА شاخچه шохаи хурд, навда.

ШОХЧАБАНД شاخچه‌بند 1. таворае, ки бо шохаҳои дарахт сохта шудааст. 2. *кит.* тӯҳматкунанда, бӯҳтонгӯ.

ШОХЧАБАНДӢ شاخچه‌بندی 1. шоха рондан ва паҳн кардани дарахт. 2. *маҷ.* иловаҳое, ки ба ягон ҳикоя ё оид ба ягон масъалаи илмӣ ҳамроҳ карда мешавад, тафсилоти зиёд ҳамроҳ кардан ба нақле ё масъалае. 3. *кит.* тӯҳмат кардан, бӯҳтонзанӣ.

ШОХҶӮЙ شاخجوی ҷӯйчаи аз ҷӯи калон ҷудошуда, шохоб.

ШОХШИКАСТА شاخشکسته ромшуда, оромшуда; ба қисмат тандода.

ШОҲ شاه 1. подшоҳ, султон, соҳиби тахту тоҷ. 2. мӯҳраи асосӣ дар шатранҷ. 3. *ҷузъи пасини калимаҳои мураккаб ба маънии* бузургӣ ва бартарӣ нисбат ба ҳаммонандон: **шоҳасар, шоҳбайт, шоҳтир**…

ШОҲАНШАҲ شاهنشه *ниг.* **шоҳаншоҳ**.

ШОҲАНШОҲ//ШОҲАНШАҲ شاهنشاه//شاهنشه шоҳи шоҳон, подшоҳи бузург, император.

ШОҲАНШОҲӢ//ШОҲАНШАҲӢ شاهنشاهی//شاهنشهی подшоҳи подшоҳон будан, подшоҳии бузург, империя.

ШОҲАСАР شاه‌اثر асари барҷаста ва беҳтарини осори бадеӣ ё санъати нафиса.

ШОҲБАЙТ شاه‌بیت байти барҷаста ва беҳтарини як ғазал ё жанри дигари назм.

ШОҲБАРЗАГОВ شاه‌برزگاو *зоол.* барзагови калонҷуссаи ёбоӣ [*буйвол*].

ШОҲБОЗ شاهباز 1. бози калон, бози шикорӣ. 2. *маҷ.* далер, нотарс, шаввоз, шабоз (*дар мавриди таҳсини касон гуфта мешавад*).

ШОҲБОЛ شاهبال бузургтарин боли парандаҳо.

ШОҲБОНУ//ШАҲБОНУ شاه‌بانو//شه‌بانو зани шоҳ, малика.

ШОҲБУЛУТ شاه بلوط дарахти калони монанд ба дарахти чормағз, ки мевааш пӯстлохи нозук ва ду ё чор мағз дорад, ки онро хом ё дар оташ таф дода мехӯранд, кастона.

ШОҲБУЛУТӢ شاه‌بلوطی *мансуб ба* **шоҳбулут**.

ШОҲБУРУТ شاه‌بروت марде, ки бурути калони боло тобдодашудаи басавлат дорад; *муқ.* **шофбурут**, **шофмӯйлаб**.

ШОҲБӮ(Й) شاهبو(ی) *ниг.* **анбар**.

ШОҲВАШ شاه‌وش шоҳмонанд, монанди шоҳ.

ШОҲВОР شاهوار чизи сазовори шоҳ, чизи арзандаи хубу аъло; **дурри шоҳвор** марвориди якдонаи калон.

ШОҲГАВАЗН شاه‌گوزن *зоол.* ҳайвоне аз оилаи гавазнҳо, ки ҷуссаи калон дорад, лос.

ШОҲДОНА شاه‌دانه бангдона.

ШОҲДОРУ شاه‌دارو 1. беҳтарин дору. 2. *маҷ.* шароб.

ШОҲДУХТ شاه دخت *ниг.* **шоҳдухтар**.

ШОҲДУХТАР شاه‌دختر 1. духтари шоҳ 2. *маҷ. дар мавриди таҳсину тавсиф ба духтарон гуфта мешавад*.

ШОҲЗАН شاهزن малика, шоҳбону.

ШОҲЗОДА//ШАҲЗОДА شاهزاده//شهزاده фарзанди шоҳ, зодаи шоҳ.

ШОҲЗОДАХОНИМ شاهزاده‌خانم шоҳдухтар, малика.

ШОҲИБОФ شاهی‌باف бофандае, ки матоъҳои абрешимӣ мебофад.

ШОҲИБОФӢ شاهی‌بافی 1.*амал ва шуғли* **шоҳибоф**. 2. коргоҳе, ки дар он ҷо шоҳӣ мебофанд: **корхонаи шоҳибофӣ**.

ШОҲИВОР شاهی‌وار матоъҳои абрешимӣ, абрешимвор.

ШОҲИД *а.* شاهد 1. он ки кореро бо чашми худ дида бошад, гувоҳ; **шоҳид овардан** барои исботи муддао касе ё чизеро гувоҳ нишон додан, далел овардан; **шоҳиди ҳоли** *касе* **будан** ба аҳволи касе воқиф будан. 2. *маҷ.* зан ё ҷавони хушрӯй; хубрӯй, маҳбуб, маҳбуба.

ШОҲИДБОЗ شاهدباز *кҳн.* амрадбоз, бачабоз, фосиқ.

ШОҲИДБОЗӢ شاهدبازی *кҳн.* амрадбозӣ.

ШОҲИДӢ شاهدی шаҳодат, гувоҳӣ, шоҳид будан.

ШОҲИДПАРАСТ شاهدپرست *кит.* шоҳидбоз; зебопараст.

ШОҲИДПАРАСТӢ شاهدپرستی *кит.* шоҳидбозӣ; зебопарастӣ.

ШОҲИКАБОБ شاهکباب гўштбирён (*аз гўшти тунук ва майда резашуда бо дунба*).

ШОҲИҚ *а.* شاهق *кит.*баланд, кўҳи баланд.

ШОҲИМАРДОН شاهمردان *д.* лақаби халифаи чорум Алӣ ибни Абутолиб.

ШОҲИН I شاهین 1. навъе аз парандагони шикорӣ. 2. *маҷ.* далер, диловар.

ШОҲИН II شاهین милаи чўбин ё оҳании тарозуи дастӣ аст, ки дар ду тарафи он палла баста чизҳоро бармекашанд: **шоҳини тарозу**.

ШОҲИНШАҲПАР شاهین‌شهپر *кит.* дорои болҳои монанди боли шоҳин.

ШОҲӢ I شاهی *мансуб ба* **шоҳ**; шоҳона.

ШОҲӢ II شاهی матои аз нахи абрешимӣ бофташуда, ҳарир.

ШОҲКАБОБ شاه کباب *ниг.* **шоҳикабоб**.

ШОҲКОР شاهکار кори барҷастаи бузург, ки дар иҷрои он ҳунарнамоӣ карда бошанд.

ШОҲКОСА شاه‌کاسه косаи калон, шаҳкоса, шокоса.

ШОҲКОСАЧАШМ شاه‌کاسه‌چشم калончашм, барҷастачашм.

ШОҲМОР شاهمار *зоол.* навъе аз морҳои калон.

ШОҲМОТ شاهمات номи бозии маъруф, шатранҷ.

ШОҲМОТБОЗ شاهمات‌باز он ки шоҳмот мебозад, шатранҷбоз.

ШОҲМОТБОЗӢ شاهمات بازی шатранҷбозӣ.

ШОҲНАЙ شاهنی *ниг.* **шаҳнай**.

ШОҲНИШИН شاه‌نشین *ниг.* **шаҳнишин**.

ШОҲНОМАСАРОӢ شاهنامه‌سرایی навиштани асари манзум дар мавзўъ ва шакли “Шоҳнома”-и Фирдавсӣ.

ШОҲНОМАХОН شاهنامه‌خوان он ки “Шоҳнома”-и Фирдавсиро бо оҳанги махсус мехонад.

ШОҲНОМАХОНӢ شاهنامه‌خوانی қироати “Шоҳнома” дар маҳфилҳо бо овози баланд.

ШОҲОНА شاهانه 1. *мансуб ба* **шоҳ;** аз ҷониби шоҳ: **фармони шоҳона**. 2. муносиби шоҳ; олӣ, пуршукўҳ.

ШОҲПАР شاهپر *ниг.* **шоҳбол**.

ШОҲПАРАСТ شاه‌پرست он ки тарафдори сохтори давлатдории шоҳигарӣ (монархистӣ) мебошад.

ШОҲПАРАСТӢ شاه‌پرستی *мансуб ба* **шоҳпараст**.

ШОҲПИСАНД شاه پسند *бот.* гиёҳест зинатӣ, ки гулҳои зебои хушбў дорад.

ШОҲПУЛ شاه پل пул (кўпрук)-и калон.

ШОҲРАГ شاهرگ раги гардан, раге, ки хунро аз дил ба сар мерасонад.

ШОҲРОҲ شاهراه роҳи васеи калон, роҳи асосӣ, шоссе.

ШОҲРӮД شاهرود 1. рӯди калон. 2. *мус.* тори калони созҳои мусиқӣ, тори “бам”. 3. номи яке аз созҳои торӣ.

ШОҲСАВОР شاهسوار 1. савори боҳашамат, савори далер ва бомаҳорат. 2. *киноя аз* маҳбуба.

ШОҲСИМ شاهسیم сими ғафси асосии барқ дар дастгоҳ ё бино; сими бисёртораи ғафс, ки „ кабел ” низ гӯянд.

ШОҲСИПАРҒАМ شاهسپرغم як навъи райҳон, нозбӯ.

ШОҲСУТУН شاهستون сутуни асосии бино.

ШОҲТАРА شاهتره *бот.* номи гиёҳи худрӯе, ки гулҳои бунафшранги хурд-хурд дорад; дар об ҷӯшондаи он ба хориши бадан нофеъ аст.

ШОҲТИР شاهتیر 1. болори асосии сақфи хона. 2. ариш, шоту.

ШОҲТУТ شاهتوت тути сиёҳи калондонаи ширадор, шаҳтут.

ШОҲҶОДА شاهجاده *ниг.* **шоҳроҳ**.

ШОШ شاش *ниг.* **шоша**

ШОША شاشه бавл, пешоб, мезак; **шоша кардан** шошидан, бавл кардан.

ШОШАДОН شاشه‌دان халтачае дар бадани инсон, ки дар он пешоб ҷамъ мешавад, мезакдон, масона.

ШОШБАНД شاش‌بند *тиб.* баста будани роҳи пешоб, душвории пешобкунӣ.

ШОШИДАН شاشیدن бавл кардан, пешоб кардан, мезидан; **хун шошидан** ба ҷои бавл хун омадан (*ба сабаби иллат ё зарбате*).

ШОЯД شاید балки, эҳтимол, мумкин ки; аҷаб не.

ШОЯМ شایم шоиста, сазовор.

ШПАЛ شپل *ҳол.* чӯб ё ғӯлаҳои оҳанӣ, ки ба зери релсҳои роҳи оҳан чида, релсро бо меҳҳо ба он васл мекунанд.

ШПАТ *олм.* شپت *маъд.* номи умумии гурӯҳе аз маъданҳо аз ҷинси силикатҳо.

ШТАМП *олм.* شتمپ 1. қолиб дар рехтагарӣ. 2. тамғае, ки одатан ба гӯшаи чапи коғазҳои расмӣ зада мешавад.

ШТАНГ//ШТАНГА *олм.* شتنگ//شتنگه мили оҳание, ки дар ду тарафаш қурсҳои оҳанӣ дорад, вазна барои бардошта қувваозмоӣ кардан дар мусобиқаҳо, вазна.

ШТАНГАБАРДОР شتنگه بردار вазнабардор.

ШТАПЕЛ *олм.* شتپل *боф.* нахи дар корхонаи бофандагӣ ҳосилшуда; навъи матоъ.

ШТАТ *лот.* شتت рӯйхат ё ҷадвали вазифавии кормандони ягон идора ё муассиса.

ШТАТӢ شتتی *мансуб ба* **штат**.

ШТЕМПЕЛ *англ.* شتمپل мӯҳр, тамға.

ШУАБ *а.* شعب *ҷ.* **шӯъба**.

ШУАРО *а.* شعرا *ҷ.* **шоир**.

ШУБОБ *а.* شباب ҷавонӣ; *муқоб.* **пирӣ; айёми шубоб** рӯзгори ҷавонӣ; *ниг.* **шабоб**.

ШУБОН شبان *муарраби* чӯпон.

ШУБОНӢ شبانی чӯпонӣ.

ШУБҲА *а.* شبهه шак, гумонбарӣ; **ба шубҳа андохтан** *касеро* бадгумон кардан, ба шак андохтан; **ба (дар) шубҳа афтодан** бадгумон шудан, гумонбар шудан; **шубҳа доштан** дилпур набудан, шак доштан; **шубҳа кардан** гумонбар шудан, шак доштан.

ШУБҲААНГЕЗ شبهه‌انگیز он чи боиси тардиду шак мешавад.

ШУБҲАДОР شبهه دار он ки дар коре ё масъалае шакку тардид дорад.

ШУБҲАКУНАНДА شبهه‌کننده *ниг.* **шубҳадор**.

ШУБҲАНОК شبهه‌ناک он чи мавриди шак ва шубҳа мебошад, шубҳаовар.

ШУБҲАНОКӢ شبهه ناکی шубҳанок будан, шубҳа доштан, гумон доштан.

ШУБҲАОВАР شبهه‌آور *ниг.* **шубҳаангез**.

ШУБҲАОМЕЗ شبهه‌آمیز нодилпурона, бо шакку тардид.

ШУВВАС//ШУВВОС شوّس//شوّاس садои резиши об ё вазиши боди тез.

ШУВВИ شوّ **:шувви кардани дил** *гуфт.* аз ягон хабари ногаҳонӣ ваҳмида ба ҳаяҷон омадани дил.

ШУВОТ شوات *гуфт.* борони сим-сим, борони майда.

ШУГ شگ масал, афсона.

ШУГУН شگون 1. фоли нек; муборак шумурдани чизе, шавгун. 2. байъи аввал (дар савдо).

ШУГУФТАН شگفتن *кит., ниг.* **шукуфтан**.

ШУҒ شغ *ниг.* **шаѓ**.

ШУҒА شغه *кит.* пӯсти ғафсе, ки аз кори зиёд дар даст ё аз роҳгардии зиёд дар пои одам пайдо мешавад, обила, пина.

ШУҒЛ *а.* شغل машғулият, кор, пеша, касб; **шуғл кардан** машғул шудан бо коре.

ШУҒНӢ شغنی *ниг.* **шуғнонӣ**.

ШУҒНОНӢ شغنانی аҳли ноҳияи Шуғнони вилояти Бадахшон, ки забони хоса доранд: **забони шуғнонӣ**.

ШУДАН شدن 1. гардидан, гаштан. 2. анҷом ёфтан, иҷро гардидан. 3. рафтан, равон гаштан: **аз пайи кор шудан**, **хона ба хона шудан**. 4. будан. 5. *феъли ёридиҳанда дар феълҳои таркибии номӣ:* **саргардон шудан, ҳайрон шудан, дуруст шудан, ислоҳ шудан**, **сиҳат шудан**; **калон шудан** а) ба воя расидан, бузург шудан; б) ба мансаб расидан, амал гирифтан; **сар шудан** а) сардорӣ кардан; б) шурӯъ ёфтан, оғоз гардидан: **маҷлис сар шуд.**

ШУДАНӢ شدنی 1. *сифати феълии замони оянда аз* **шудан**; он чи бояд бишавад, он чи воқеъ гаштанаш мумкин аст; **шуданӣ мешаваду омаданӣ меояд** (*мақ.*); **шуданӣ шуд** он чи боист мешуд, рӯй дод (*дар мавриди гузаштани кор аз кор гуфта мешавад*). 2. солим, тандуруст. 3. *гуфт.* ояндадор; умедбахш.

ШУДГОР شدگار бо омоч ё трактор ҷуфт ва рӯгардон кардани қабати киштбоби замин, шиёр: **шудгор кардан**; **шудгори тирамоҳӣ** тирамоҳ баъд аз бардоштани ҳосил шудгор кардани замин.

ШУДГОРБОБ شدگار باب замини барои шудгор мувофиқ.

ШУДГОРКУНӢ شدگارکنی *исми амал аз* **шудгор кардан**; заминро барои кишт рӯгардон ва мулоим кардан.

ШУДГОРПУЛӢ شدگارپولی *таър.* андозе, ки дар аморати Бухоро аз заминҳои шудгор, аммо нокишта гирифта мешудааст.

ШУДГОРШУДА شدگارشده замини барои кишт тайёршуда.

ШУДОМАД شدآمد омадурафт, равуо, рафтуой.

ШУЙӮЪ *а.* شیوع *кит.* ошкор гардидан, машҳур шудан, овоза шудан.

ШУК *а.* شوک *гуфт.* як навъ буттаи хордор, ки дар дашту биёбон мерӯяд, шутурхор, хор.

ШУКР *а.* شکر сипосгузорӣ, миннатдорӣ аз некии касе, ташаккур; **шукр кардан** қонеъ будани худро бо миннатдорӣ изҳор кардан.

ШУКРГУЗОР شکرگذار шукркунанда, сипосгузор, миннатдор.

ШУКРГУЗОРӢ شکرگذاری шукри неъмату эҳсони касеро гуфтан, сипосгузорӣ, миннатдорӣ.

ШУКРИЯ *а.* شکریه *ниг.* **шукрнома**.

ШУКРНОМА شکرنامه навиштае, ки дар он миннатдорӣ аз некии касе баён ёфтааст, номаи шукрона, номаи миннатдорӣ, шукрия.

ШУКРОН شکران сипосгузорӣ кардан, шукр гуфтан, миннатдорӣ изҳор намудан: **шукрони неъмат**.

ШУКРОНА شکرانه *ниг.* **шукрон**; **шукрона кардан** миннатдорӣ изҳор намудан.

ШУКУФА شکوفه 1. гули дарахти мева. 2. *тиб.* як навъ бемории пӯст, ки дар бадан пайдо мешавад.

ШУКУФАДОР شکوفه‌دار гулдор, дорои гул, гулнок.

ШУКУФАЗОР شکوفه‌زار ҷое, ки дарахтони зиёде

шукуфтаанд.

ШУКУФО شکوفا *ниг.* **шукуфон**.

ШУКУФОН شکوفان 1. дар ҳолати шукуфоӣ, шукуфта. 2. *маҷ.* обод, маъмур, дар ҳоли тараққӣ (*мамлакат, ҷой*). 3. шод, хуррам; **шукуфон шудан** а) шукуфтан; б) *маҷ.* шоду хурраму хандон шудан.

ШУКУФОН(И)ДАН شکوفاندن//شکوفانیدن *тарзи бавоситаи* **шукуфтан**; **шукуфонидани оҳак** ба воситаи об кушоёндани оҳак.

ШУКУФОНӢ شکوفانی 1. шукуфо будан, дар ҳолати шукуфон будан. 2. *маҷ.* хуррамӣ; айни мавсими авҷ ва барор.

ШУКУФТ شکفت кушода шудан, шукуфта шудан.

ШУКУФТА شکفته 1. вошуда, гулкарда, кушодашуда (гул, ғунча). 2. хандоншуда, мутабассим; **оҳаки шукуфта** оҳаке, ки об расида аз ҳам пошида ва гардмонанд шудааст.

ШУКУФТАН شکفتن 1. гул кардан, кушодан (-и гул). 2. хандон шудан, табассум кардан: **чеҳрааш аз шодӣ шукуфт**. 3. афрӯхтан, фурӯзон шудан: **шукуфтани оташ**.

ШУКУФТАРӮЙ شکفته‌روی хандонрӯй, пуртабассум .

ШУКУФТАХӮ(Й) شکفته‌خو(ی) *кит.* кушодатабъ, хушхулқ.

ШУКӮҲ شکوه 1. шавкат, ҳашамат. 2. ҳайбат ва даҳшат. 3. тавоноӣ, қудрат, дабдаба, ҷалол.

ШУКӮҲДОР شکوه‌دار соҳиби ҷалол ва шавкат.

ШУКӮҲИДАН شکوهیدن *кит.* шаъну шавкат намудор кардан, пайдо кардани ҳисси тафохур.

ШУКӮҲМАНД شکوهمند *ниг.* **шукӯҳдор**.

ШУКӮҲМАНДӢ شکوه‌مندی соҳиби шукӯҳу ҳашамат будан.

ШУКӮҲНОК شکوه‌ناک соҳиби шукӯҳу ҳашамат.

ШУКӮҲНОКӢ شکوه‌ناکی *ниг.* **шукӯҳмандӣ** .

ШУҚҚА *а.* شقه [*аслаш шиққа*] 1. порае аз чизе (матоъ, қоғаз *ва.г*).2. порчае, ки бар сари байрақ банданд.

ШУЛҒУТ شلغوت 1. дастзада, маҷақшуда, тару тозагиашро гумкарда. 2. *маҷ.* фартут ва фарсуда.

ШУЛЛУК شلّوک кирми сиёҳи дар лойқа пайдошавандаи хунмак, золу, зуллук.

ШУЛЛУКДОН شلوک‌دان зарфе, ки шуллукҳоро дар он нигоҳ медоранд.

ШУЛХА *р.* شلخه *гуфт.* сабӯси (пӯчоқи) чигит баъд аз кашидани равғани он, ки ба чорво медиҳанд (*аз* „шелухаи“ *русӣ*).

ШУЛХАХӮР شلخه‌خور хӯрандаи шулха (*чорво*).

ШУМ شوم 1. наҳс, манҳус, номуборак; **хабари шум** хабари бад, хабари нохуш. 2. *гуфт.* шӯх, беитоат.

ШУМАРИДАН شمریدن *ниг.* **шуморидан**.

ШУМАТ شومت *кит.* 1. ғурур, такаббур. *2.* ҳирс. оз.

ШУМБАЧА شوم بچه 1. бадкор, бадкирдор. 2. нооором, шӯх.

ШУМГИЁҲ شوم‌گیاه *бот.* гиёҳи худрӯй, ки дар харбузазорҳо пайдо шуда палаки онро мехушконад.

ШУМДИДОР شوم‌دیدار манҳус, номуборак, шумрӯй.

ШУМЗОДА شوم‌زاده манҳусзода, аз зоти наҳс.

ШУМЕР شومیر халқият ва сарзамин бостоние дар минтақаи Байнаннаҳрайн.

ШУМЕРӢ شومیری *мансуб ба* **шумер**: **забони шумерӣ**.

ШУМӢ شومی 1. наҳсӣ, бадбахтӣ. 2. шӯхӣ, густохӣ.

ШУМҚАДАМ شوم‌قدم *ниг.* **шумпой**.

ШУМНАФАС شوم‌نفس он ки хабари баде овардааст, он ки гапи бади нохушро гуфтааст.

ШУМО شما 1. *ҷонишини шахсии шахси дуюми ҷамъ*. 2. *ба тарзи эҳтиром барои ифодаи шахси дуюми танҳо низ истеъмол мешавад.*

шумор شمار *асоси замони ҳозира аз* **шумо-ридан//шумурдан**.

ШУМОР شمار 1. ҳисоб, миқдор: **шумори пул**. 2. адад; **шумор надоштан** беҳисоб будан, зиёд будан; **ба шумор рафтан** ҳисоб ёфтан, шумурда шудан. 3. *кӯҳн.* илми ҳисоб, арифметика.

ШУМОРА شماره 1. адад, миқдор. 2. рақам, рақами тартибии чизе.

ШУМОРАГУЗОР شماره‌گذار 1. он ки ба чизе рақам мегузорад. 2. асбоби рақамгузорӣ.

ШУМОРАГУЗОРӢ شماره‌گذاری амали шумора-гузор: шуморагузорӣ кардан.

ШУМОРАЗАНӢ شماره‌زنی *ниг.* **шуморагузорӣ**.

ШУМОР(И)ДАН شماریدن//شماردن *ниг.* **шумурдан**.

ШУМОРИШ شمارش *исми феълӣ аз* **шумор(и)дан**; ҳисоб, ҳисоб кардан.

ШУМПАЙ شوم پی шумқадам, оварандаи бадбахтӣ, манҳус; *муқ.* **шумпой**.

ШУМПОЙ شوم‌پای он ки пои қадамаш шум, бехосият ва накбатовар аст, наҳсқадам.

ШУМТОЛ شومتال навъе аз ҷинси дарахти сафедор.

ШУМТОЛЕЪ شوم‌طالع бадбахт, накбатзада, беиқбол.

ШУМУЛ شمول чизеро фаро гирифтан, дар бар гирифтан; **ба шумули**... бо дар бар гирифтани...

ШУМУР شمر *ниг.* **шумор**.

ШУМУРДАН شمردن 1. ҳисоб кардан, шумора кардан. 2. пиндоштан, маҳсуб донистан.

ШУМУРДА شمرده *сифати феълии замони гузашта аз* **шумурдан**; **шумурда-шумурда** ҳолати шумурдани чизе; ҳисобкунон; якто-якто; **шумурда-шумурда қадам мондан** якто-якто, бо эҳтиёт қадам мондан.

ШУМХАБАР شوم‌خبر 1. хабари шум, хабари бад ва наҳс. 2. он ки хабари ногувор меорад.

ШУМШАКЛ شوم‌شکل шакли наҳсу накбатовар, одаме, ки шакли дилнокаш дорад.

ШУМШАПАЛАК شوم‌شپلک *зоол.* шапалаки калони бунафштоби зери болҳояш тираи раҳдор.

ШУМШУК شوم‌شوک *гуфт.* безоркунанда, берӯй, беҳаё, густох; **гадои шумшук** гадои берӯи безоркунанда, гадои шилқин.

ШУНАВАНДА شنونده 1. *сифати феълии замони ҳозира аз* **шунидан**; он ки ба чизе гӯш мекунад, гӯшкунанда, сомеъ. 2. хонанда, донишҷӯ (*дар баъзе мактабҳои олӣ*).

ШУНАВИДАН شنویدن *ниг.* **шунидан**.

ШУНАВО شنوا шунидашаванда, ба гӯш расанда; он чи возеҳ гуфта шуда ва нағз шунида мешавад; **бо овози шунаво** бо овози баланде, ки ҳама шунаванд.

ШУНАВОӢ شنوایی 1. шунаво будан. 2. яке аз ҳавоси панҷгона, ки шунидани садо ба воситаи гӯш аст; қобилияти шунидан, сомеа.

ШУНАВОНИДАН شنوانیدن *тарзи бавоситаи* **шунидан**; ба гӯши касе расондан, ба самъи касе расондан, гуфтан барои он, ки касе шунавад.

ШУНАҲ شنه *гуфт.* шӯълаи Моҳ ва Офтоб.

ШУНИД شنید шунидан, самъ; **аз рӯи шуниди ман** мувофиқи он чи ман шунидаам.

ШУНИДАН شنیدن истимоъ кардан, ба гӯш гирифтан, суханро гӯш кардан, чизеро гӯш кардан, дарк кардани овоз ба воситаи гӯш, гӯш додан; **шунидан кай бувад монанди дидан** (*зарб.*).

ШУНИДАНӢ شنیدنی *сифати феълии замони оянда аз* **шунидан**; сазовори шунидан, он чи ба шунидан меарзад: **ҳикояи шуниданӣ.**

ШУНИЗ شونیز *ниг.* **сиёҳдона**.

ШУНҚОР *т.* شنقار мурғи шикорӣ аз ҷинси боз.

ШУНУФТАН شنفتن *ниг.* **шунидан**.

ШУНУФТАНӢ شنفتنی *ниг.* **шуниданӣ**.

ШУНӮША شنوشه *кит.* **атса**.

ШУОЪ *а.* شعاع нури Офтоб; партав, рӯшноӣ:

шуои Офтоб; шуоъ афкандан рӯшноӣ ба чизе андохтан, равшан кардан.

ШУОЪАФКАН شعاع‌افکن партавандоз, партавнок, тобон, дурахшон.

ШУОЪАФКАНӢ شعاع‌افکنی нурафканӣ, партавандозӣ.

ШУОЪДОР شعاع‌دار *ниг.* **шуоъафкан**.

ШУОЪЗАНӢ شعاع‌زنی шуоъ афкандан, дурахшидан.

ШУОЪОСО شعاع‌آسا монанди дурахш, мисли шуоъ.

ШУОЪПОШ شعاع‌پاش партавафшон, нурбор.

ШУПУШК شپشک *гуфт. ниг.,* **шабуш**.

ШУРАКО *а.* شرکا *ҷ.* **шарик**.

ШУРАФО *а.* شرفا *ҷ.* **шариф**.

ШУРБ *а.* شرب 1. нӯшидан, нӯшиш. 2. шаробнӯшӣ, майнӯшӣ.

ШУРРУТ شرّوت суюқ, обакӣ: **лойи шуррут**.

ШУРТА *а.* شرطه 1. *кҳн.* дастаи посбонони шаҳр, шаҳна; **соҳиби шурта** сардори низому интизом. 2. *кит.* мувофиқ, матбӯъ; **боди шурта** боди мувофиқ.

ШУРУҚ *а.* شروق 1. тулӯи Офтоб, баромадани Офтоб. 2. *маҷ.* зуҳур ва тобиш.

ШУРУР *а.* شرور *ҷ.* **шар**(р).

ШУРУТ *а.* شروط *ҷ.* **шарт**.

ШУРУФ *а.* شرف *кит.* наздикӣ, қарибӣ, арафаи...; **дар шуруфи** *чизе* **будан** дар арафаи содиршавии чизе будан.

ШУРӮҲ *а.* شروح *ҷ.* **шарҳ**; китобҳое, ки дар шарҳи китобе навишта шудаанд.

ШУРӮЪ *а.* شروع оғоз кардан ба коре, сар кардан кореро; саршавӣ, оғоз, ибтидо; **шурӯъ кардан** (**намудан**) сар кардан, оғоз намудан; **шурӯъ шудан** сар шудан, оғоз шудан.

ШУРФА *а.* شرفه нақш ва кунгурае, ки дар қисми болоии девори хонаҳо наздик ба сақф месозанд; кунгура.

ШУСТА شسته *сифати феълии замони гузашта аз* **шустан**; шусташуда, покиза; **шуставу рӯфта** поку покиза.

ШУСТАГАР شسته‌گر 1. гозур, либосшӯй, ҷомашӯй, он ки касбаш ҷомашӯӣ аст. 2. он ки суфи дастбофро барои сафеду тозатар шудан мешӯяд.

ШУСТАГАРӢ شسته‌گری *амал ва шуғли* **шустагар**.

ШУСТАДИЛ شسته‌دل покдил, софботин, поктинат.

ШУСТАН شستن 1. пок ва тоза кардани чизе бо об. 2. *маҷ.* пок кардани чизе аз олоиш: **шустани доғ, шустани гуноҳ**; ◊ **даст шустан** *аз коре, касе* аз баҳри чизе гузаштан, аз чизе умеди худро кандан.

ШУСТАШУДА شسته‌شده пок ва тоза кардашуда.

ШУСТУШӮ(Й) شست‌وشو(ی) бо об поку тоза кардан, бо об равондани чирк ва олудагӣ аз бадан.

ШУТУЛУМ شتلم *шакли дигари* **уштулум**.

ШУТУР شتر ҳайвони аҳлии калонҷуссаи кӯҳондори боркаш.

ШУТУРАКӢ شترکی 1. шутурсавор, ба шутур саворшуда: **шутуракӣ омадан**. 2. шутурбон, шутуркаш.

ШУТУРБАЧА شتربچه бачаи уштур, уштурча.

ШУТУРБОН شتربان нигаҳбони шутур; ронандаи шутур, сорбон.

ШУТУРБОНӢ شتربانی *амал ва шуғли* **шутурбон**.

ШУТУРБОР شتربار боре, ки як шутур бардошта тавонад; бори вазнин,.

ШУТУРВОР شتروار *ниг.* **шутурбор.**

ШУТУРГАРДАН شترگردن ағба ва талу теппаҳои дарозу печдарпеч.

ШУТУРГИЁҲ شترگیاه *ниг.* **шутурхор**.

ШУТУРҒОЗ شترغاز *бот.* гиёҳе, ки онро бо сирко меҳӯранд, бехи ангудон.

ШУТУРДИЛ شتردل 1. кинавар, кинаҷӯ, бадхоҳ. 2. тарсончак, буздил.

ШУТУРДИЛӢ شتردلی дорои сифат ва хислати

шутурдил будан.

ШУТУРДОР شتردار соҳиби шутур, он ки шутур дорад.

ШУТУРЗАҲРА شترزهره *ниг.* **шутурдил**.

ШУТУРКАШ شترکش шутурбон, сорбон.

ШУТУРКИНА شترکینه баддил, киначӯ.

ШУТУРҚАТОР شترقطار корвони шутурҳо.

ШУТУРЛАБ شترلب шахси лабаш монанд ба лаби шутур, лабовезон.

ШУТУРМУРҒ شترمرغ *зоол.* бузургтарин паранда, ки қадаш то ба се метр мерасад ва хеле тез медавад.

ШУТУРПАЙ شتر پی *ниг.* **шанбалид**.

ШУТУРПАЛАНГ//ШУТУРГОВПАЛАНГ شترپلنگ//شترگاوپلنگ *зоол.* ҳайвони алафхӯри дорои гардани хеле дароз, зар(р)офа.

ШУТУРПАРВАР شترپرور он ки бо парвариши шутур машғул аст.

ШУТУРПАРВАРӢ شترپروری *амал ва шуғли* **шутурпарвар**.

ШУТУРСАВОР شترسوار савори шутур, он ки ба шутур савор аст.

ШУТУРСАВОРӢ شترسواری амали шутурсавор, шутурсавор будан.

ШУТУРХОНА شترخانه тавилаи шутурон.

ШУТУРХОР شترخوار гиёҳи хордоре, ки онро шутур бо рағбат мехӯрад, шутургиёҳ.

ШУТУРХӮ(Й) شترخو(ی) бадхӯй, бадкин.

ШУТУРХӮЙӢ شترخویی бадхӯӣ, бадкинагӣ.

ШУТУРЧАНГ شترجنگ ба ҳам чанг андохтани шутурони маст барои ҳангома.

ШУУБИЯ *а.* شعوبیه ҷараёне, ки дар ибтидои асрҳои миёна дар баробари бартариҷӯии арабҳо нисбат ба мардуми эронинажод ба майдон омадааст.

ШУУР *а.* شعور ҳис кардан, дарёфтан; идрок, дарёфт, фаросат, фаҳм; **шуур доштан** фаросат доштан, соҳиби идрок будан.

ШУУРНОК شعورناک қобилияти дарк ва дарёфт, бофаросат

ШУУРНОКӢ شعورناکی шуурнок будан, шуур доштан.

ШУХ I شوخ *кит.* чирк, ифлосӣ.

ШУХ II شوخ *ниг.* **шах** II.

ШУХМ شخم шудгор, бо омоч ё трактор рондани замин.

ШУХЧА شخچه *гуфт.* резаҳои санг дар хок.

ШУҲАДО *а.* شهدا *ҷ.* **шаҳид**.

ШУҲУД *а.* شهود *ҷ.* **шоҳид**.

ШУҶОАТ *а.* شجاعت далерӣ, пурдилӣ, ҷасурӣ, нотарсӣ, ҷуръат.

ШУҶОАТМАНД شجاعتمند шуҷоъ, соҳиби шуҷоат, диловар, пурдил, шуҷоъатпеша.

ШУҶОАТМАНДӢ شجاعتمندی диловарӣ, ҷасурӣ, шуҷоатманд будан.

ШУҶОАТНОК شجاعتناک *ниг.* **шуҷоатманд**.

ШУҶОАТПЕША شجاعتپیشه далер, нотарс, пурдил; *муқ.* **шуҷоатманд**.

ШУҶОЪ *а.* شجاع далер, ҷасур, диловар; *муқ.* **шуҷоатманд**.

ШУШ شش яке аз аъзои асосӣ дар бадани инсон, ҳайвон ва *м.ин.*, ки узви аслии нафасгирист.

ШУША ششه *ниг.* **шӯша**.

ШУШБАНД ششبند *гуфт.* камтар хӯроке, ки барои андак фурӯ нишондани гуруснагӣ хӯранд; **шушбанд кардан** андак рафъи гуруснагӣ кардан; **шушбанд шудан** боиси рафъи гуруснагӣ шудани хӯроке.

ШУЮЪ *а.* شیوع паҳн шудан, шоеъ шудан.

ШӮ//ШӮЙ شو//شوی *ниг.* **шавҳар**; **ба шӯ додан** ба шавҳар додан.

ШӮЁНДАН شویاندن *тарзи бавоситаи* **шустан**; чизеро ба воситаи касе ё чизе шустан, чизеро ба касе ба шустан додан.

ШӮЙДОР شوی دار *ниг.* **шавҳардор**.

ШӮЛА شوله *ниг.* **шавла**.

ШӮЛАК شولک *кит.* аспи тезрафтор.

ШӮЛАКАДУ شوله‌کدو шӯлае, ки дар он каду меандозанд.

шӯр شور *асоси замони ҳозира аз* **шӯридан**.

ШӮР I شور 1. ҳаяҷон, изтироб, ошуфтагӣ. 2. ғавғо, фарёд. 3. фитна, фасод, ошӯб; **шӯру ғавғо** доду фарёд, фитнаю ошӯб; **ба шӯр андохтан // ба шӯр овардан** ба ҳаяҷон овардан, барангехтан; **ба шӯр омадан** шӯридан, ба ҳаяҷон омадан, бадҷаҳлу оташин шудан.

ШӮР II شور сернамак, намакаш аз ҳадди эътидол зиёд, намакин.

ШӮРА I شوره 1. ҷисми сафеди намакмонанд, ки дар заминҳои шӯр ва беҳосил пайдо мешавад. 2. шӯразамин; замини беҳосил; **шӯра задан(-и замин)** пур аз шӯра шудани хок, ки дар он гиёҳ намерӯяд; ◊ **тухм дар шӯра афкандан** кори бесамар кардан.

ШӮРА II شوره *бот.* як навъи алафи бегона, ки дар дашту саҳроҳо мерӯяд.

ШӮРАБАНДӢ شوره‌بندی **:шӯрабандии замин** шӯра (намак) пайдо кардани замин (хок).

ШӮРАБУМ شوره بوم *ниг.* **шӯразамин**.

ШӮРАВӢ شوروی 1. *мансуб ба* **шӯро**. 2. *марбут* ба Иттиҳоди Шӯравии собиқ.

ШӮРАДОР شوره دار шӯра пайдокарда, шӯрзада.

ШӮРАЗАДА شوره زده *ниг.* **шӯрзада**.

ШӮРАЗАМИН//ШӮРЗАМИН شوره زمین//شورزمین хоки ба рӯяш шӯрадамида, шӯрзада, шӯрахок; замини беҳосил.

ШӮРАЗОР I شوره‌زار замине, ки онро гиёҳи шӯра пахш кардааст.

ШӮРАЗОР II شوره زار замини шӯрахок, замини пур аз шӯра, ки дар он гиёҳ намерӯяд.

ШӮРАК شورک донаки зардолу ва дигар меваҳои намакини бирёнкарда.

ШӮРАНГЕЗ شورانگیز ҳаяҷонбахш, ошуфтакунанда, ошӯбовар; фитнаангез.

ШӮРАНГЕЗӢ شورانگیزی шӯрангез будан, ҳаяҷонбахшӣ.

ШӮРАНДОЗ شورانداز *ниг.* **шӯрангез**.

ШӮРАНДОЗӢ شوراندازی *ниг.* **шӯрангезӣ**.

ШӮРАПУШТ شوره پشت авбош, безорӣ.

ШӮРАПУШТӢ شوره پشتی авбошӣ, безоригӣ.

ШӮРАФКАН شورافگن *ниг.* **шӯрангез**.

ШӮРАХОК شوره‌خاک *ниг.* **шӯразамин**.

ШӮРБАХТ شوربخت бадбахт, бетолеъ, тирабахт, сияҳрӯз.

ШӮРБАХТӢ شوربختی бадбахтӣ, бетолеӣ, тирарӯзӣ.

ШӮРБО شوربا *хӯр.* таоми обакӣ, ки аз гӯшт, сабзавот ва нахӯд пухта мешавад: **пул бошад, дар ҷангал шӯрбо** (*зарб.*).

ШӮРГИЁҲ شورگیاه *ниг.* **шӯра** II.

ШӮРЗАДА شورزده замини шӯр пахшкардаи беҳосил.

ШӮРЗАМИН شورزمین *ниг.* **шӯразамин**.

ШӮРИДА شوریده *сифати феълии замони гузашта аз* **шӯридан** 1.бадқаҳршуда, ба шӯр омада, ба ҳаяҷон омада; ошуфтахотир, ошуфта, парешон. 2. *гуфт.* омехта кардашуда, аралаш: **лойи шурида**.3. ошиқи шайдо.

ШӮРИДАБАХТ شوریده‌بخت *кит.* шӯрбахт, бахтбаргашта.

ШӮРИДАБАХТӢ شوریده‌بختی шӯрбахтӣ, бахтбаргаштагӣ.

ШӮРИДАВОР شوریده‌وار *кит.* девонавор, ба монанди девона.

ШӮРИДАГӢ شوریدگی 1. *шакли дигари сифати феълии замони гузашта аз* **шӯридан**. 2.ошуфтагӣ, изтироб .3. девонагӣ.

ШӮРИДАДИЛ شوریده‌دل дилбохта, ошиқи шайдо, беқарор.

ШӮРИДАКОР شوریده‌کار *кит.* он ки кораш дарҳамбарҳам шудааст; ошуфтаҳол, парешонҳол.

ШӮРИДАМАҒЗ شوریده‌مغز саргаранг, гич;

ҳайрон.

ШӮРИДАН شوریدن 1. ба ҳаяҷон омадан, ошуфта шудан, ба ҷӯшу хурӯш омадан. 2. ба қаҳру ғазаб омадан, оташин шудан. 3. *маҷ.* ба талотум афтодан, туғён кардан (-и *дарё*).

ШӮРИДАРАНГ شوریده‌رنگ *кит.* рангпарида, ҳаросон.

ШӮРИДАРАҲ شوریده‌ره *ниг.* **шӯридароҳ**.

ШӮРИДАРОЙ شوریده‌رای *кит.* 1. парешонхотир. 2. бадандеш, он ки нияташ бад аст.

ШӮРИДАРОҲ شوریده‌راه *кит.* роҳгумзада, гумроҳ, гумкардароҳ, бероҳашуда.

ШӮРИДАРӮЗГОР شوریده‌روزگار бечора, бенаво, дармонда; бесарусомон.

ШӮРИДАСАР شوریده‌سر *кит.* беқарор, саргашта; овора, қаландар.

ШӮРИДАХОТИР شوریده‌خاطر парешонхотир, ошуфтаҳол.

ШӮРИДАҲОЛ شوریده‌حال парешонхотир, ошуфтаҳол, беқарор, бесару сомон.

ШӮРИСТОН شورستان *ниг.* **шӯразор**.

ШӮРИШ شورش 1. ҳаяҷон, ошуфтагӣ, ҷӯшу хурӯш. 2. хашм, оташинӣ. 3. балво, фитна. 4. ошӯб, исён.

ШӮРИШГАР شورشگر балвогар, ошӯбгар; исёнкунанда.

ШӮРИШГАРӢ شورشگری исёнгарӣ, ёғигарӣ, балвогарӣ.

ШӮРИШЧӢ شورشچی *ниг.* **шӯришгар**.

ШӮРӢ شوری шӯр будан, сернамакӣ.

ШӮРМОҲӢ شورماهی 1. *зоол.* номи як навъ моҳӣ. 2. моҳии шӯр, моҳии намакин.

ШӮРНӮЛ شورنول зоғи сиёҳ, ғуроб.

ШӮРО *а.* شورا 1. машварат. 2. барои машварат гирди ҳам ҷамъ омадани ҳайате. 3. мақоми ҳокимияти маҳал: **шӯрои деҳа (ҷамоа)**.

ШӮРОБ شوراب оби шӯр, оби намакин.

ШӮРОБА شورابه 1. оби шӯр, оби намакин. 2. *киноя аз* ашк, сиришк, оби дида.

ШӮРОЙ شورایی 1. *мансуб ба* **шӯро**. 2. *таър.* шӯравӣ; **мактаби шӯрой** мактаби шӯравӣ; **ҳукумати шӯрой** ҳукумати шӯравӣ.

ШӮРОН(И)ДАН شوراندن//شورانیدن 1. *тарзи бавоситаи* **шӯридан**. 2. ба шӯр овардан, ба ҷӯшу хурӯш овардан. 3. барангехтан, ба балво ва шӯриш таҳрик кардан; ба қаҳру хашм овардан. 4. ба талотум андохтан (*мас., дарёро*).

ШӮРПАХТА شورپخته пахтаи дар оби ҷӯшидаи намакдор ё пешоби кӯдак таршуда, ки ба узви латхӯрдаи бадан мебанданд.

ШӮРТАК شورتک камнамак; **бодиринги шӯртак** бодиринги камнамак.

ШӮРТАН شورتن *зоол.* навъи моҳии баҳрӣ.

ШӮРТОЛЕЙ شورطالعی *ниг.* **шӯрбахтӣ**.

ШӮРТОЛЕЪ شورطالع *ниг.* **шӯрбахт**.

ШӮРХОК شورخاک *ниг.* **шӯразамин**.

ШӮРЧАМОҲӢ شورچه ماهی *зоол.* як навъи моҳӣ.

ШӮТАЛАБ شوطلب *гуфт.* зан ё духтари талабгори шавҳар: **шӯталаб шудан**.

ШӮХ شوخ 1. чолок, беқарор, серҳаракат, нооро́м, бозигар: **бачаи шӯх**. 2. зиндадил, ширинкор, ширинсухан. 3. фаттон, ишвагар: **чашми шӯх, рафтори шӯх**. 4. зебо, танноз. 5. шодиафзо, фараҳбахш, шӯрангез (*оҳанг, суруд*): **шӯху шанг** зебо ва танноз; чусту чолок, зарифу хушрафтор.

ШӮХГАП شوخ گپ базлагӯй, ҳазлгӯй.

ШӮХДИДА شوخ دیده *ниг.* **шӯхчашм**.

ШӮХИБАРДОР شوخی‌بردار он ки ҳазлу шӯхиро мефаҳмад.

ШӮХИОМЕЗ شوخی آمیز омехта бо шӯхӣ, бо мазоҳу ҳазл, нимҷиддию нимшӯхӣ.

ШӮХИОМЕЗОНА شوخی‌آمیزانه ба таври шӯхиомез.

ШӮХӢ شوخی 1. серҳаракатӣ, нооромӣ; бозигарӣ. 2. ширинкорӣ, ҳазл, мазоҳ; **шӯхӣ кардан** а) бозию бетартибӣ кардан; ҳаракати бачаго-

на кардан; б) ҳазл кардан, ширинкорӣ кардан, бо ҳазлу мазоҳ гап задан.

ШӮХМИЗОҶ شوخ‌مزاج шӯхтабиат, базлагӯй, ширинкор, шӯхидӯст.

ШӮХНИГОҲ شوخ نگاه он ки нигоҳи фаттону дилангез дорад.

ШӮХОБ شوخ‌آب :**дарёи шӯхоб** дарёи тези пурталотум.

ШӮХОҲАНГ شوخ‌آهنگ мусиқие, ки оҳанги шӯх дорад.

ШӮХРАНГ شوخ‌رنگ чашмхарош, баланд, чашмбар (*дар бораи ранг*).

ШӮХРАНГӢ شوخ‌رنگی шӯхранг будан, чашмбар будан, назаррабоии рангҳо.

ШӮХРӮЙ شوخ‌روی бочурьат, боҷасорат; бебок; нотарс.

ШӮХТАБИАТ شوخ طبیعت *ниг.* **шӯхтабъ**.

ШӮХТАБИАТӢ شوخ‌طبیعتی табиати шӯх доштан, шӯхтабиат будан, шӯхмизоҷӣ.

ШӮХТАБЪ شوخ‌طبع шӯхмизоҷ, хушгуфтор, базлагӯй.

ШӮХЧАШМ شوخ‌چشم 1. он ки чашмони зебо ва дилфиребӣ айёрона дорад. 2. *маҷ.* густох, бешарм, беҳаё, фиребо.

ШӮХЧАШМӢ شوخ‌چشمی 1. беҳаёӣ, бешармӣ, густохӣ. 2. ишвагарӣ, фаттонӣ; зебоӣ, диловезӣ.

ШӮХЧАШМОНА شوخ‌چشمانه 1. беҳаёёна, густохона. 2. ишвагарона, бо фатонат.

ШӮХШАНГ شوخ‌شنگ *кит.* 1. шӯх, бозигар. 2. ишвагар, бокарашма; сернозу карашма.

ШӮҲРА *а.* شهره машҳур, номдор, овозадор; **шӯҳраи офоқ будан** машҳуру маъруфи тамоми дунё будан; **шӯҳра гаштан (шудан)** машҳур шудан, ном баровардан, овоза гаштан.

ШӮҲРАВАР شهره ور *ниг.* **шӯҳратманд**.

ШӮҲРАТ *а.* شهرت, 1. ном баровардан, маъруф гаштан. 2. машҳурӣ, номдорӣ; **шӯҳрат доштан** машҳур будан, маъруф будан, ном баровардан; **шӯҳрат ёфтан** маъруф шудан, машҳур шудан, ном баровардан; овозадор шудан; **шӯҳрат пайдо кардан** шӯҳрат ёфтан.

ШӮҲРАТАФЗО شهرت‌افزا он чи шӯҳрат, маъруфият ва номдории чизеро (касеро) боз ҳам зиёдтар мекунад.

ШӮҲРАТБАЛАНД شهرت‌بلند дорои шӯҳрат ва маъруфияти зиёд.

ШӮҲРАТДОР شهرت دار *ниг.* **шӯҳратманд**.

ШӮҲРАТЁР شهرت یار *ниг.* **шӯҳратманд**.

ШӮҲРАТМАНД شهرت‌مند машҳур, номбароварда, маъруф.

ШӮҲРАТМАНДӢ شهرت‌مندی машҳурӣ, маъруфӣ, маъруфият, овозадорӣ; машҳурии ифтихормандона.

ШӮҲРАТНОК شهرت ناک *ниг.* **шӯҳратманд**.

ШӮҲРАТНОКӢ شهرت‌ناکی *ниг.* **шӯҳратмандӣ**.

ШӮҲРАТПАРАСТ شهرت پرست он ки хоҳони шӯҳрат ва маъруфият мебошад, он ки аз пайи машҳур шудан мегардад, толиби шӯҳрат.

ШӮҲРАТПАРАСТӢ شهرت‌پرستی шӯҳратпараст будан, толиби шӯҳрат будан, шӯҳратҷӯӣ.

ШӮҲРАТТАЛАБӢ شهرت‌طلبی хоҳони маъруфият ва номбарорӣ, дар талаби шӯҳрат будан.

ШӮҲРАТҶӮ(Й) شهرت‌جو(ی) *ниг.* **шӯҳратпараст**.

ШӮША شوشه 1. яхе, ки дар зимистон дар нӯги новадонҳо баста овезон мешавад. 2. тилло ва нуқраи об карда ба қолибчаи новчамонанд рехта, ки сипас шакли шӯшаро ба худ гирифтааст: (сосабика): **шӯшаи симу зар**. 3. пораи яклухти хок, ангишт *ва г.*

ШӮШАБАНДӢ شوشه‌بندی шӯша бастан, шӯшазор шудан, бо шӯша мунҳасир шудан.

ШӮШАШАКЛ شوشه شکل мисли овезаҳои ях (шӯша) шуда, ба шӯша монанд.

ШӮЪБА *а.* شعبه 1.*кит.* шохаи дарахт, шоха. 2. яке аз қисмҳои як идора ё муассисаи калон, қисми хурди як идора, қисм, бахш.

ШӮЪБАДА *а.* شعبده *ниг.* **шаъбада**.

ШӮЪБАДАБОЗ شعبده با ز *ниг.* **шаъбадабоз**.

ШӮЪБАДАБОЗӢ شعبده‌بازی *ниг.* **шаъбадабозӣ**.

ШӮЪЛА *а.* شعله 1. забонаи оташ, аланга. 2. фурӯғ, равшанӣ, тобиш, шуоъ; **шӯъла задан** а) забона кашидан, аланга задани оташ; б) оташ задан, афрӯхтан.

ШӮЪЛААФКАН شعله‌افگن нурдиҳанда, равшанкунанда.

ШӮЪЛААФРӮЗ شعله‌افروز оташафрӯз, алангазананда, тобон.

ШӮЪЛААФШОН شعله‌افشان шӯълапош, оташбор, паҳнкунандаи забона ва фурӯғи оташ.

ШӮЪЛАБОР شعله‌بار оташбор, фурӯзон, нурпош; ◊ **оҳи шӯълабор** оҳи пурсӯз, оҳи пурдарду алам.

ШӮЪЛАБОРӢ شعله‌باری оташафшонӣ, нурпошӣ, партавафканӣ.

ШӮЪЛАВАР شعله‌ور 1. забоназананда, чун оташ даргирифта. 2. нурпош, фурӯзон, тобон; **шӯълавар кардан** барафрӯхтан, даргирондан; **шӯълавар шудан (гардидан)** даргирифтан, барафрӯхтан, забона задан; дурахшидан.

ШӮЪЛАВАРӢ شعله‌وری аланга задан, барафрӯхтан (-и оташ); фурӯзонӣ, шӯълаафшонӣ.

ШӮЪЛАВОР شعله‌وار шӯъламонанд, мисли шӯъла.

ШӮЪЛАЗАН شعله‌زن алангазананда, оташафкан, оташзананда, забона кашида сӯзанда (*оташ*).

ШӮЪЛАЗО(Й) شعله زا(ی) шӯълавар, оташафрӯз.

ШӮЪЛАПАРАСТӢ شعله پرستی *кит.* оташпарастӣ.

ШӮЪЛАПАРВАР شعله‌پرور *кит.* шӯъланок, шӯъладор; ◊ **оҳи шӯълапарвар** оҳи пурсӯз, оҳи пурдарду алам, оҳи шӯълабор.

ШӮЪЛАПОШ شعله‌پاش *ниг.* **шӯълабор**, **шӯълаафкан**.

ШӮЪЛАРАНГ شعله‌رنگ ба ранги оташ, сурху тобон.

ШӮЪЛАРЕЗ شعله‌ریز шӯълаафшон, шӯълапош.

ШӮЪЛАРӮ(Й) شعله‌رو(ی) 1. оташинрӯй, дурахшонрӯй. 2. *киноя аз* зебо, хушрӯй.

ШӮЪЛАСИФАТ شعله‌صفت ба мисли шӯъла, ба аланга монанд, шӯълавор.

ШӮЪЛАФИКАН شعله فکن *ниг.* **шӯълаафкан**.

ШӮЪЛАФИШОН شعله‌فشان *ниг.* **шӯълаафшон.**

ШӮЪЛАХЕЗ شعله‌خیز *кит.* забоназананда, алангапош; тобон, дурухшон.

ШӮЪЛАХӮ شعله‌خو оташмизоҷ, тундхӯй, бадфеъл.

ШӮЯНДА شوینده *сифати феълии замони ҳозира аз* **шустан**; поккунанда, покизакунанда: **маводи шӯянда**.

Э

Э *ҳарфи сиву сеюми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ дар аввали калима бо ҳарфҳои* алиф (ا) *ва* йо (ی) *ё бидуни йо ишора мешавад.*

Э ای *нидо, ки* норизоӣ, ҳайрат, афсӯс, надомат, нобоварӣ *ва г.-ро ифода мекунад*: **э**, **монед**, **э**, **не**, **э**, **пурсида чӣ кор мекунӣ**!

ЭБ ایب *гуфт.* муносиб, мувофиқ, сазовор, арзанда; **ба эбаш**... ба ҳадди эътидол; **эб кардан** саришта кардан; **ба худ эб дидан** ба худ муносиб донистан; **ба эб омадан** андаке дуруст шудан, мувофиқи ҳол шудан.

ЭВАКУАТСИОНӢ اوکوئتسیانی *мансуб ба* **эвакуатсия**; **нуқтаи (маркази) эвакуатсионӣ (тахлия)**.

ЭВАКУАТСИЯ *ю.* اوکوئتسیه аз маҳалли хавфнок ба ҷои бехавф кӯчонидани аҳолӣ, чизу чора ва муассисаҳои гуногун вақти таҳдиди душман, офати табиӣ *ва г.*, тахлия.

ЭВЕН اون//اوین халқи бумӣ дар Ёқутистон, Коряк, Чукотка ва дигар ноҳияҳои Сибир; ламутҳо.

ЭВЕНК اونک//اوینک халқест, ки дар Сибир ва Шарқи Дур зиндагӣ мекунад; тунгусҳо.

ЭВЕНКӢ اونکی//اوینکی *мансуб ба* **эвенк**.

ЭВКАЛИПТ *ю.* اوکلیپت *бот.* як навъ дарахти бузург, ки дар ҷануб, аз ҷумла дар Австралия, мерӯяд ва чӯб, реша ва баргҳояш маҳсулоти гаронбаҳои саноатӣ ҳисоб меёбад.

ЭВОЛЮТСИОНИЗМ *лот.* اوالیوتسیانیزم таълимот оид ба инкишофи тадриҷӣ.

ЭВОЛЮТСИОНИСТ *лот.* اوالیوتسیانیست тарафдори эволютсионизм.

ЭВОЛЮТСИОНӢ اوالیوتسیانی *мансуб ба* **эволютсия**; тадриҷӣ.

ЭВОЛЮТСИЯ *лот.* اوالیوتسیه *фалс.* инкишофи тадриҷӣ; муттасил тараққӣ ёфтан, аз ҳоле ба ҳоле гузаштани чизе (воқеае), таҳаввул, таҳаввулот.

ЭВОР ایوار *кит.* 1. вақти байни аср ва шом, вақти торик шудани рӯз, шомгоҳон, говгум. 2. сафари шабона, роҳравӣ дар шаб; **эвор рондан** вақти аср сафар кардан.

ЭВРИСТИКА *ю.* اوریستیکه 1. илмест, ки тафаккури эҷодии пурсамарро тадқиқ ва таҳлил мекунад. 2. дар Юнони қадим усули таълиме буд бо роҳи саволу ҷавоб.

ЭВФЕМИЗМ *ю.* اوفمیزم *збш.* муродифе, ки ба ҷои ягон сухани дағал ё беадабона кор фармуда мешавад (*мас.*, *ба ҷои* „ҳомила" дуҷон ё вазнин; *ба ҷои* „мурд" қазо кард).

ЭВФЕМИСТӢ اوفمیستی *мансуб ба* **эвфемизм**.

ЭВФОНИЯ *ю.* اوفانیه *адш.* дар асоси таносуби хушоҳангии забон навиштани шеър.

ЭДАР ایدر *кит.* 1. ин ҷо, дар ин ҷо. 2. акнун, инак, кунун, ҳоло.

ЭДИР ایدیر **:эдир кардан** *лаҳҷ.* пӯсти гӯсолаи мурдаро коҳ пур карда, вақти дӯшидани модагов зинда вонамуд кардани он; ба пистони гов даст зада ба дӯшидан омода кардани он.

ЭДУН ایدون *кит.* 1. акнун, ҳоло. 2. ба ин тариқ, ин тавр.

ЭЗИД ایزد *кит.* Худо, Аллоҳ, Яздон.

ЭЗИДӢ//ЭЗАДӢ//ИЗАДӢ ایزدی 1. *мансуб ба* **эзид**. 2. *маҷ.* ниҳояти олимансабӣ.

ЭЗИДПАРАСТ ایزدپرست *кит.* худопараст, обид, зоҳид.

ЭЗИДШИНОС ایزدشناس *кит.* худотарс, худоҷӯй.

ЭЗМА ایزمه *гуфт.* сергапи шилқин, он ки дар бораи чизе бисёр сергапӣ мекунад.

ЭЗМАГӢ ایزمگی *гуфт.* эзма будан; сергапӣ, шилқинӣ.

ЭЗОПӢ ازاپی *мансуб ба* масалнависи Юнони

қадим Эзоп; сухани ба таври маҷозу киноя гуфташуда, ки мақсадро ба таври пинҳон ифода мекунад.

ЭЗОР ایزار либоси яккабатаи почадор, ки аз миён поёнро мепӯшонад, лозимӣ, поҷома: **куртаву эзор**.

ЭЗОРА ازاره қисми поёнии гирдогирди девори хона, аз тоқча то замини хона.

ЭЗОРБАНД ایزاربند ресмони тасмамонанд, ки барои ба миён бастан аз нифаи эзор гузаронида мешавад.

ЭЗОРДЕВОРӢ ازاردیواری *ниг.* **эзора**.

ЭЗОРПОЧА ایزارپاچه як почаи эзор, қисми поёни эзор, ки соқи пойро мепӯшонад.

ЭЗОРСУРХАК ایزارسرخک *зоол.* номи як парандаи бешагии нӯлборик, ки бо нӯлҳояш пӯсти дарахтро сӯрох мекунад.

ЭЗОҲ *а.* ایضاح возеҳ ва равшан кардани матлабе; шарҳ, тавзеҳ; **эзоҳ додан** шарҳ додан, тафсил кардан, баён кардан.

ЭЗОҲДИҲАНДА ایضاح‌دهنده шарҳдиҳанда, тафсиркунанда.

ЭЗОҲДИҲӢ ایضاح‌دهی эзоҳ додан, шарҳу тавзеҳ додан, баён.

ЭЗОҲӢ ایضاحی *ниг.* **эзоҳдиҳанда**.

ЭЗОҲНОМА ایضاح‌نامه мактуби эзоҳӣ, ба таври хаттӣ шарҳу эзоҳ додан.

ЭЙ ای *ҳарфи нидо ва хитоб*: **эй**, **рафиқон**!

ЭЙДУН ایدون *ниг.* **эдун**.

ЭКВАТОР *лот.* اکوتار *ҷугр.* доираи тасаввурӣ, ки Заминро ба нимкураи шимолӣ ва ҷанубӣ ҷудо мекунад; истиво, хати истиво.

ЭКВАТОРӢ اکوتاری *мансуб ба* **экватор**; воқеъ дар экватор.

ЭКВИВАЛЕНТ *лот.* اکویولنت як чизи ба чизи дигар айнан баробар, ҳаммаъно, ҳамарзиш, муодил, ҳамчанд.

ЭКЗЕМА *ю.* اکزمه *тиб.* навъе аз бемории пӯст, ки дар он қублачаҳои намдор пайдо шуда хориш ба амал меоварад; бемории шукуфа.

ЭКЗОГАМИЯ *ю.* اکزاگمیه одате, ки аз қабила, қавм ё гурӯҳи иҷтимоии худ зангириро манъ мекунад; *муқ.* **эндогамия**.

ЭКЗОТИКА *ю.* اکزاتیکه манозири зебо ва ғайриодӣ, чизҳои ба шароити ягон ҷо хос набуда, ки бегона менамояд; чизҳои ғайримуқаррарӣ ва ба расму одати ягон ҷо бегона; аҷибу ғариб.

ЭКИЗАК *т.* اکیزک *гуфт.* тифлони дар як вақт аз як модар таваллудшуда, ҳамзод, тавъам(он), дугоник: **экизак таваллуд кардан**.

ЭКИПАЖ *фр.* اکیپژ сарнишинон.

ЭКЛЕКТИЗМ *ю.* اکلکتیزم ба таври механикӣ ба ҳам омехтани ақида ва таълимоти гуногун дар навиштан, тадқиқот ва эҷод кардани чизе, илтиқот, шеваи илтиқотӣ.

ЭКОЛОГИЯ *ю.* اکالاگیه як шохаи биология, ки муносибати организмро бо муҳити атроф меомӯзад, ҳифзи муҳити зист: **экологияи растанӣ, экологияи ҳайвонот**.

ЭКОЛОГӢ اکالاگی *марбут ба* **экология**.

ЭКРАН *фр.* اکرن 1. пардае, ки тасвирҳои навори кино дар он мунъакис мешавад, пардаи кино. 2. кино: **экран барои бачаҳо**. 3. оинаи телевизор, ки дар он намоишҳо инъикос меёбанд: **экрани телевизор**.

ЭКСКАВАТОР *лот.* اکسکوتار мошини заминкан, ки дар кандану ба ҷои дигар партофтани хок, лой, сангреза дар роҳсозӣ, кӯҳканӣ, иншоотҳои обӣ *ва г.* истифода мешавад.

ЭКСКАВАТОРЧӢ اکسکوتارچی он ки бо экскаватор кор мекунад, идоракунандаи экскаватор.

ЭКСКУРСАНТ *лот.* اکسکورسنت он ки дар экскурсия иштирок мекунад, аъзои экскурсия.

ЭКСКУРСИОНӢ اکسکورسیانی *мансуб ба* корҳои экскурсия: **бюрои экскурсионӣ**, **пойгоҳи экскурсионӣ**.

ЭКСКУРСИЯ *лот.* اکسکورسیه тамошои муташаккили гурӯҳӣ ба ягон ҷои хушманзараи табиат, музей, иншоот ва муассисаҳои дигар.

ЭКСПАНСИОНИЗМ اکسپنسیانیزم тавсеаталабӣ, таҷовуз.

ЭКСПАНСИОНӢ اکسپنسیانی *мансуб ба* **экспансия** *ва* **экспансионизм**: **сиёсати экспансионӣ**.

ЭКСПАНСИЯ *лот.* اکسپنسیه бо роҳи истило вусъат додани ҳудуди ягон давлат ва ба

давлатҳои дигар паҳн кардани нуфузи иқтисодӣ ва сиёсии он, тавсеаталабӣ.

ЭКСПЕДИТСИОНӢ اکسپدیتسیانی *мансуб ба* **экспедитсия**.

ЭКСПЕДИТСИЯ *лот.* اکسپدیتسیه 1. сафар ё саёҳати илмии як гурӯҳ одамон ба ҷои муайян: **экспедитсияи археологӣ**, **экпедитсияи илмӣ**. 2. саёҳати якгурӯҳ ба ягон ҷо бо мақсади муайян. 3. аъзои ҳамин гурӯҳ.

ЭКСПЕРИМЕНТ *лот.* اکسپریمنت *ниг.* **озмоиш**.

ЭКСПЕРИМЕНТАЛӢ اکسپریمنتلی *ниг.* **озмоишӣ**; таҷрибавӣ: **ҷойгоҳи эксперименталӣ**, **усули эксперименталӣ**; **маълумоти эксперименталӣ** маълумотҳои аз таҷриба ба даст омада.

ЭКСПЕРТ *лот.* اکسپرت мутахассиси ягон соҳа, ки доир ба ягон масъала хулосаи худро медиҳад; комиссияи экспертҳо, ташхисгар, коршинос.

ЭКСПЕРТИЗА *лот.* اکسپرتیزه ягон масъаларо дида баромада хулоса баровардани мутахассисион, ташхис, муоина; ҳукми экспертҳо: **экспертизаи тиббӣ**, **аз экспертиза гузаштан**.

ЭКСПЕРТӢ اکسپرتی *мансуб ба* **эксперт**: **комиссияи экспертӣ**.

ЭКСТЕНСИВӢ اکستنسیوی танҳо ба афзоиши миқдорӣ аҳамият дода, сифатро ба эътибор нагирифтан; *муқоб.* **интенсивӣ**: **кишоварзии экстенсивӣ**.

ЭКСТЕРН *лот.* اکسترن он ки дар ягон мактаб дарс нахонда, мустақилан тайёрӣ дида, имтиҳон месупорад.

ЭКСТЕРНАТ *лот.* اکسترنت системаи бо роҳи худомӯзӣ тайёрӣ дида, имтиҳон супурдан.

ЭКСТРЕМИЗМ *лот.* اکسترمیزم пайравӣ ба назария ва чорабиниҳои ифротӣ (*хусусан дар сиёсат*), ифротталабӣ.

ЭКСТРЕМИСТ *лот.* اکسترمیست тарафдори ақидаи қатъӣ ва ифротӣ.

ЭКСТРЕМИСТӢ اکسترمیستی *мансуб ба* **экстремист**: **назари экстремистӣ**, **қувваҳои экстремистӣ**.

ЭЛ *т.* ایل 1. дӯст, ёр, рафиқ: **эл шудан**. 2. қавм, қабила, тоифа; **элу улус** қабилаҳо, тоифаҳо; ◊ **эл сохтан** мутеъ кардан.

ЭЛАК *т.* الک ордбезак: **элак баҳона**, **дидор ғанимат** (*мақ.*).

ЭЛАКБОФ الکباف он ки элак мебофад, бофандаи элак.

ЭЛАКБОФӢ الکبافی *амал ва шуғли* **элакбоф**.

ЭЛДОР ایلدار *кит.* соҳибқабила, соҳибтоифа, хешутабордор; сардори қабила, пешвои қабила.

ЭЛЕВАТОР *лот.* الوتار 1. иморати аз ҷиҳати техникӣ муҷаҳҳаз барои нигоҳ доштани ғалла. 2. *тех.* мошини борбардорӣ.

ЭЛЕКТР *ю.* الکتر *ниг.* **барқ**.

ЭЛЕКТРӢ الکتری *ниг.* **барқӣ** 2.

ЭЛЕКТРОВОЗ *ю.* الکتراواز як навъ нақлиёт, ки ба воситаи қувваи барқ ҳаракат мекунад.

ЭЛЕКТРОД *ю.* الکتراد 1. асбоби барқгузарон, ки ба воситаи он ток ба моеъ ё газ мегузарад. 2. сими махсуси кафшергарӣ.

ЭЛЕКТРОДИНАМИКА *ю.* الکترادینمیکه як шӯъбаи физика, ки хосиятҳои қувваи барқро меомӯзад.

ЭЛЕКТРОДИНАМИКӢ الکترادینمیکی *физ.*, *мансуб ба* **электродинамика**.

ЭЛЕКТРОКАР *ю.* الکتراکر борбари дорои муҳаррики барқӣ, аробаи барқӣ.

ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАММА *ю.* الکتراکردیئاگرمه наворе, ки дар он пасту баландии заниши дил навишта шудааст.

ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАФ *ю.* الکتراکردیئاگرف дастгоҳе, ки пасту баландии заниши дилро ба навор сабт мекунад, дастгоҳи дилнигар.

ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАФИЯ *ю.* الکتراکردیئاگرفیه ба навор навишта гирифтани пасту баландии задани дил, дилнигори барқӣ.

ЭЛЕКТРОКОМБАЙН *ю.* الکتراکامبین комбайне, ки бо қувваи барқ кор мекунад.

ЭЛЕКТРОКӮРА الکتراکوره печи барқӣ.

ЭЛЕКТРОЛИЗ *ю.* الکترالیز *хим.* ба қисмҳои таркибӣ ҷудо шудани моддаҳо бо таъсири қувваи барқ.

ЭЛЕКТРОЛИТ *ю.* الکترالیت *хим.* моддаҳои химиявӣ ва системаҳое, ки дар таркиби онҳо

ҷараёни электрикӣ бо воситаи ионҳо интиқол меёбад.

ЭЛЕКТРОЛИТӢ الکترالیتی *мансуб ба* **электролит**.

ЭЛЕКТРОМАГНЕТИЗМ *ю.* الکترامگنتیزم *физ.* маҷмӯи ҳодисаҳои магнитӣ, ки бо таъсири қувваи электрик пайдо шуда бошад.

ЭЛЕКТРОМАГНИТ *ю.* الکترامگنیت магнити (оҳанрабои) электрикӣ.

ЭЛЕКТРОМАГНИТӢ الکترامگنیتی *мансуб ба* **электромагнит**: **мавҷҳои электромагнитӣ**.

ЭЛЕКТРОМЕХАНИК *ю.* الکترامخنیک мутахассиси электромеханика: **муҳандиси электромеханик**.

ЭЛЕКТРОМЕХАНИКА *ю.* الکترامخنیکه як шӯъбаи электротехника оид ба мошинаҳои электрикӣ.

ЭЛЕКТРОМЕХАНИКӢ الکترامخنیکی *мансуб ба* **электромеханика**.

ЭЛЕКТРОМОБИЛ *ю.* الکترامابیل автомобиле, ки бо қувваи барқ кор мекунад.

ЭЛЕКТРОН *ю.* الکتران *физ.* хурдтарин зарраи электрикии зарядаш манфӣ, ки қисми таркибии ҳастаро ташкил дода, дар атрофи ядрои мусбат ҳаракат мекунад.

ЭЛЕКТРОНИКА *ю.* الکترانیکه илмест дар бораи ҷараёнҳои электронӣ ва инчунин техникаи ба кор бурдани таҷҳизоти электронӣ.

ЭЛЕКТРОНӢ الکترانی *мансуб ба* **электрон** ва **электроника**: **саноати электронӣ**, **мошинаи электронии ҳисоббарӣ**.

ЭЛЕКТРОТЕХНИКА *ю.* الکتراتخنیکه 1. илми истифода аз қувваи электрик; асосҳои назарии электротехника. 2. як соҳаи саноат, ки асбобҳои электрикӣ истеҳсол мекунад: **маҳсулоти электротехникаи маишӣ**.

ЭЛЕКТРОТЕХНИКӢ الکتراتخنیکی *мансуб ба* **электротехника**: **саноати электротехникӣ**.

ЭЛЕКТРОХИМИКӢ الکتراخیمیکی *ниг.* **электрохимиявӣ**.

ЭЛЕКТРОХИМИЯ *ю.* الکتراخیمیه *хим.*, *физ.* як шӯъбаи химияи физикӣ, ки муносибати протсесҳои электрикӣ ва химиявиро меомӯзад.

ЭЛЕКТРОХИМИЯВӢ الکتراخیمیوی *мансуб ба* **электрохимия**: **комбинати электрохимиявӣ**.

ЭЛЕМЕНТ *лот.* المنت 1. *ниг.* **унсур**. 2. *хим.* унсури басит, ҷисми басит; чизи сода, ки бо усулҳои муқаррарии химиявӣ ба қисмҳои таркибӣ ҷудо намешавад: **элементҳои химиявӣ**, **системаи даврии элементҳо**, **таснифи химиявии элементҳо**.

ЭЛЕМЕНТАРӢ المنتری сода, ибтидоӣ, басит: **курси элементарӣ**, **математикаи элементарӣ**.

ЭЛИКСИР *фр.* الیکسیر 1. як навъ нӯшокӣ, қиём ё шираи чизе барои нӯшидан. 2. нӯшокии афсонавие, ки гӯё барои инсон умри абадӣ ва ҷавонӣ мебахшидааст, нӯшдору.

ЭЛЛИКБОШӢ اِلّیک‌باشی *таър.* яке аз мансабҳои хурди маъмурии пешазинқилобӣ; сардори панҷоҳ аскар дар сипоҳи хонигарӣ.

ЭЛЛИНИЗМ *ю.* الینّیزم 1. *таър.* як давраи таърихии ноҳияҳои шарқии Баҳри Миёназамин, Осиёи Пеш ва атрофи Баҳри Сиёҳ аз истилои Искандар то солҳои 30-юми солшумории мелодӣ. 2. *мансуб ба* забон ва тамаддуни Юнон.

ЭЛЛИПС//ЭЛЛИПСИС *ю.* اِلّیپس//اِلّیپسیس *риёз.* доираи дарозрӯяи тухмшакл.

ЭЛЛИПСӢ اِلّیپسی *мансуб ба* **эллипс**; тухмшакл: **мадори эллипсӣ**.

ЭЛНАВКАР ایلنوکر *таър.* қисми аскарӣ дар Бухорои амирӣ, ки аз қабилаҳои ӯзбак ва туркман ташкил меёфт.

ЭЛОТ ایلات *ҷ.* **эл**; қабилаҳои ӯзбак ва туркман.

ЭЛОТИЯ ایلاتیه элҳо, элот, ӯзбакҳои кӯчманчӣ.

ЭЛХОН *т.- м* ایلخان *таър.* лақаб ва унвони подшоҳони муғул.

ЭЛЧИГАРӢ ایلچیگری *таър.* сафорат, сафирӣ, намояндагии ягон давлат дар давлати дигар.

ЭЛЧИХОНА ایلچی‌خانه *таър.* сафоратхона.

ЭЛЧӢ *т.* ایلچی *таър.* 1. намояндаи як давлат дар давлати дигар, фиристодаи махсус, сафир. 2. намояндае, ки дар майдони ҷанг барои гуфтугӯ кардан ба тарафи муқобил фиристода мешавад.

ЭМ ایم **:эм кардан** *гуфт.* нағзак пайванд кардан, гул буридан: ◊ **эму алас**; **эму дам (дем)** бо дуо

ва ҷоду гӯё муолиҷа кардани касалҳо.

ЭМБАРГО *исп.* امبرگا аз тарафи давлат манъ карда шудани содирот ва воридоти молҳои хориҷӣ, таҳрим.

ЭМБРИОЛОГИЯ *ю.* امبریئالاگیه як соҳаи биология, ки инкишофи ҷанинро меомӯзад, ҷаниншиносӣ.

ЭМБРИОН *ю.* امبریئان *анат.* ҷанини ҳайвон ва одам дар ибтидои инкишофаш.

ЭМГАР ایمگر 1. он ки эм мекунад. 2. он ки эму дам мекунад.

ЭМИЗАК ایمزک *гуфт.* пистонаки резинӣ, ки ба даҳони шишаи пуршир баста кӯдакро мемаконанд.

ЭМИН *а.* ایمین бехавф, дар амну амон; хотирҷамъ, осуда; **эмин будан** дар амон будан, хотирҷамъ будан; **эмин кардан** бехавф гардонидан, бехатар кардан, хотирҷамъ гардонидан; **эмин мондан** саломат мондан, маҳфуз мондан.

ЭМИНӢ ایمینی 1. бехавфӣ, бехатарӣ, амонӣ, амният. 2. хотирҷамъӣ, осудагӣ, оромӣ.

ЭМИССАР *лот.* امیسّر он ки аз тарафи созмонҳои сиёсӣ ё давлате бо супориши махсус (асосан махфӣ) ба давлати дигар фиристода мешавад.

ЭМИССИЯ I *лот.* امیسّیه *иқт.* баровардан ва паҳн кардани пулҳои коғазӣ ва ҳар гуна ҳуҷҷатҳои пулӣ, барориши пул.

ЭМИССИЯ II *лот* امیسّیه *физ.* фотон, электрон, ион *ва г.*, афкандани ҷисмҳои гарм ё ҷисмҳое, ки ба онҳо майдонҳои электромагнитӣ таъсир мерасонанд.

ЭМКУНӢ ایم‌کنی *лаҳҷ. исми амал аз* **эм кардан;** эм кардан, нағзак пайванд кардан.

ЭМОМ امام *ниг.* **Имом.**

ЭМУЛСИЯ *лот.* امولسیه моеъ, ки дар таркибаш ба миқдори муайян қатраҳои микроскопии моеи дигар мавҷуд аст (масалан омехтаи обу равған ва ишқор, ки дар коркарди филизот истифода мешавад).

ЭМУЛСИЯОФАР امولسیه‌آفر моддаҳое, ки аз онҳо эмулсия ҳосил шавад.

ЭНДОГАМИЯ *ю.* انداگمیه одати зан гирифтан танҳо аз қабила, қавм ё гурӯҳи иҷтимоии худ; *муқоб.* **экзогамия**.

ЭНДОКРИНӢ انداکرینی *марбут ба* **эндрокринология**: **бемории эндрокринӣ**.

ЭНДОКРИНОЛОГ *ю.* انداکرینالاگ *тиб.* мутахассиси соҳаи эндокринология, ғадудшинос.

ЭНДОКРИНОЛОГИЯ *ю.* اندراکرینالاگیه *тиб.* соҳаест оид ба ғадудҳои дохилӣ ва бемориҳои вобаста ба он, ғадудшиносӣ .

ЭНДШПИЛ *олм.* اندشپیل марҳилаи интиҳоии бозии шоҳмот.

ЭНЕРГЕТИКА *ю.* انرگتیکه 1. як соҳаи физика, ки хусусиятҳои неруро меомӯзад. 2. соҳаи техника, ки бо тарзи истеҳсол ва истифодаи анвои неру машғул мешавад.

ЭНЕРГЕТИКӢ انرگتیکی *мансуб ба* **энергетика**: **иншооти энергетикӣ**.

ЭНЕРГИЯ *ю.* انرگیه *физ.* неру, қувва: **энергияи барқӣ**, **энергияи ҳастаӣ**.

ЭНСЕФАЛИТ *ю.* انسفلیت *тиб.* варами мағзи сар, ки аз таъсири микроорганизмҳои касалиовар пайдо мешавад, илтиҳоби мағз.

ЭНСИКЛОПЕДИСТ *ю.* انسیکلاپدیست донишманди ҳамаи соҳаҳои илм, аллома.

ЭНСИКЛОПЕДИЯ *ю.* انسیکلاپدیه китоби махсуси ба шакли луғат тартиб додашуда, ки дар он дар бораи ҳама ё як соҳаи дониши инсон маълумоти илмӣ ҷамъ оварда шудааст, донишнома, доиратулмаориф: **Донишномаи Рӯдакӣ**.

ЭНСИКЛОПЕДӢ انسیکلاپدی *мансуб ба* **энсиклопедия**: **луғати энсиклопедӣ**.

ЭНТОМОЛОГ *ю.* انتامالاگ мутахассиси энтомология, ҳашаротшинос.

ЭНТОМОЛОГИЯ *ю.* انتامالاگیه як соҳаи зоология, ки ҳашаротро меомӯзад, ҳашаротшиносӣ.

ЭНТОМОЛОГӢ انتامالاگی *мансуб ба* **энтомология**.

ЭПИГРАФ *ю.* اپیگرف *адш.* ҷумла ё иқтибосе, ки дар аввали китоб ё фасли алоҳидаи он навишта шуда, ба ғоя ва мазмуни асосии асар ишора мекунад.

ЭПИДЕМИОЛОГ *ю.* اپیدمیئالاگ мутахассиси

соҳаи илми эпидемиология, коршинос ва пизишки бемориҳои гузаранда ва оммавӣ.

ЭПИДЕМИОЛОГИЯ *ю.* اپیدمیئالاگیه *тиб.* илме, ки пайдоиши бемориҳои гузарандаи оммавӣ, роҳҳои пешгирӣ ва мубориза бо ин бемориҳоро меомӯзад.

ЭПИДЕМИОЛОГӢ اپیدمیئالاگی *мансуб ба* **эпидемиология**: **маркази беҳдошти эпидемологӣ**.

ЭПИДЕМИЯ *ю.* اپیدمیه паҳн шудани ягон бемории гузаранда, вабо.

ЭПИДЕМИЯВӢ اپیدمیوی *мансуб ба* **эпидемия**: **бемориҳои эпидемиявӣ**.

ЭПИЗОД *ю.* اپیزاد 1. воқеа, ҳодиса. 2. *адш.* воқеае, ки дар сюжети асари бадеӣ ба андозае мустақилона ба назар мерасад.

ЭПИКУРЕИЗМ *ю.* اپیکورئیزم 1. *фалс.* фалсафаи материалист ва атеисти Юнони қадим Эпикур, ки дар асоси ақидаҳои атомистӣ оламро тавзеҳ дода буд. 2. ҷаҳонбиние, ки аз таҳрифи таълимоти этикии Эпикур пайдо шудааст ва он айшу ишратро мақсади ҳаёт мешуморад. 3. *маҷ.* ишратпарастӣ, айшдӯстӣ.

ЭПИКӢ اپیکی *мансуб ба* эпос ва тарзи баёни он; ҳамосӣ, размӣ.

ЭПИЛЕПСИЯ *ю.* اپیلپسیه *тиб.* бемории асаб, саръ.

ЭПИЛЕПТИКӢ اپیلپتیکی *мансуб ба* **эпилепсия**.

ЭПИЛОГ *ю.* اپیلاگ *адш.* хотимаи асари бадеӣ, ки одатан дар он тақдири минбаъдаи қаҳрамон нақл карда мешавад.

ЭПОПЕЯ *ю.* اپاپیه силсилаи асарҳо ё асари калони эпикии як нависанда, ки воқеаҳои муҳими таърихии ягон давраи калонро тасвир мекунад. («Шоҳнома»-и Фирдавсӣ; «Ҷанг ва сулҳ»-и Л. Толстой *ва г.*).

ЭПОС *ю.* اپاس *адш.* 1. достони қаҳрамонӣ, достони ҳамосӣ. 2. маҷмӯи осори достонҳои фолклорӣ.

ЭРАТӢ ایرتی *лаҳҷ.* сохта, қалбакӣ, сунъӣ: **мӯи эратӣ**.

ЭРГАНАК *т.* ایرگنک *лаҳҷ.* чизи аз химчаву навдаҳои дарахт сохташуда, ки ҳамчун девор ҷоеро иҳота мекунад, девораи химчагин, чапар.

ЭРИТРОСИТ *ю.* اریتراسیت ҷузъи таркибии хун – ҷисмчаҳои хурде, ки гемоглобин дар бар доранд.

ЭРКА *т.* ایرکه *гуфт.* нозпарвард: **писари эрка**; **эрка кардан (бачаро)** ба нозу нузи бача роҳ додан, бачаро бо нозу нуз парваридан.

ЭРКАГӢ ایرکگی 1. нозу нуз. 2. нозпарвардӣ; **эркагӣ кардан** нозу нуз кардан.

ЭРКАТОЙ *т.* ایرکه‌تای *гуфт.* пурнозу нуз.

ЭРКАТУЛФОР ایرکه تلفار *ниг.* **эркатой**.

ЭРМАК *т.* ایرمک *гуфт.* худро ба чизе машғул доштан, воситае, ки боиси вақтгузаронӣ бошад.

ЭРОД *а.* ایراد 1. гуфтор, баён, зикр, гуфтан; **эрод кардан** гуфтан, сухан рондан. 2. эътироз, нуктагирӣ, хурдагирӣ (*ба гап ё кори касе*); **эрод гирифтан** а) хурдагирӣ кардан, айбҷӯӣ кардан (*ба кор, гапи касе*); б) ба ягон фикри касе розӣ нашуда сухани ӯро буридан.

ЭРОДГИР ایرادگیر он ки ба ягон фикр ё коре эрод мегирад, он ки ба чизе хурдагирӣ мекунад, нуктагиранда ба чизе.

ЭРОДГИРАНДА ایرادگیرنده *ниг.* **эродгир**.

ЭРОДГИРӢ ایرادگیری амали эродгир, эрод гирифтан.

ЭРОДНОПАЗИР ایرادناپذیر он чи ба эрод гирифтани он касе ҳақ надорад.

ЭРОЗИЯ *лот.* ارازیه *геол.* шуставу хӯрда шудани замин (хок) аз борон, об *ва г.*, фарсоиш.

ЭРОН//ИРОН ایران 1. *таър.* номи умуми сарзамини эронинажодон. 2. номи расмии Ҷумҳурии Исломии Эрон.

ЭРОНЗАМИН ایرانزمین *таър.* сарзамини Эрон, мамлакати Эрону эронинажодон.

ЭРОНИНАМО ایرانی‌نما монанд ба эронӣ.

ЭРОНӢ ایرانی *мансуб ба* **Эрон**: **гурӯҳи забонҳои эронӣ**.

ЭРОНШАҲР ایرانشهر *таър.* сарзамин ва кишвари Эрон.

ЭРОНШИНОС ایرانشناس мутахассиси соҳаи таъриху филология ва иқтисоду маданияти Эрон.

ЭРОНШИНОСӢ ایرانشناسی омӯзиш, таҳқиқ ва тадқиқи таърих, филология ва маданияти

Эрон.

ЭСКАДРИЛИЯ *фр.* اسکدریلیه гурӯҳи ҳавопаймоҳои ҳарбӣ: **эскадрилияи ҳавопаймоҳои бомбаандоз**, **экскадрилияи ҳавопаймоҳои қиркунанда**.

ЭСКАЛАТОР *англ.* اسکلتار зинапояи равон (*мас.*, *дар метро*).

ЭСКИЗ *фр.* اسکیز тарҳи пешакии ягон тасвир, расм *ва г.*, ангора.

ЭСКИМО *фр.* اسکیما яхмоси шоколаддор.

ЭСКИМОС اسکیماس як тоифаи халқ, ки дар Аляска, шимоли Канада, Чукотка ва ҷазираи Врангел зиндагӣ мекунад.

ЭСКИМОСӢ اسکیماسی *марбут ба* **эскимос**: **забони эксимосӣ**.

ЭСКОРТ اسکارت *ҳ.* дастаи аскарони муҳофизат ва мушоидаткунандаи касе ё чизе, дастаи ташрифот: **эскорти фахрӣ**.

ЭСОР *а.* ایثار *кит.* нисор кардан, бахшидан.

ЭСПЕРАНТО *фр.* اسپرنتا забони байналхалқӣ, ки дар асри XIX дар асоси грамматика ва луғатҳои забонҳои аврупоӣ ба таври сунъӣ эҷод шуда буд.

ЭССЕ *фр.* اسّه навъи очерк.

ЭССЕНАВИС اسّه‌نویس нависанда ё рӯзноманигоре, ки дар эҷодаш эссе нақши ғолибтар дорад.

ЭССЕНАВИСӢ اسّه‌نویسی *амал ва шуғли* **эссенавис**; ба навиштани эссе машғул будан.

ЭСТАКАДА *фр.* استکده пули релсдори пасту баланд шаванда, ки дар роҳҳои оҳан, бандарҳо ё амади дарёҳо пайваст карда мешавад ва барои бор кардану фаровардани бор истифода мегардад.

ЭСТАФЕТА *фр.* استفیته 1. *варз.* мусобиқаи дави дастаҳо, ки дар он пойгачиён дар ҷои муайяни роҳ якдигарро иваз карда аломати шартиро гирифта медаванд, намояндаи кадом тим аломатро ба ҷои муқаррар пештар расонад, ҳамон даста ғолиб мешавад. 2. аломате, ки як пойгачӣ ба дигараш вақти ивазшавиаш медиҳад. 3. *маҷ.* навбати ягон кори бузург, ки дар иҷрояш одамони гуногунсин иштирок мекунанд; **эстафетаро гирифтан** *киноя аз* дадом додани коре, ки дигарон сар кардаанд.

ЭСТАФЕТӢ استفیتی *марбут ба* **эстафета**.

ЭСТЕТИЗМ *ю.* استتیزم 1. нафосатдӯстӣ, зебоипарастӣ. 2. ба ҷиҳати зоҳирии асарҳои санъат дода шуда, ғояи онҳоро ба назар нагирифтан; формализм дар санъат.

ЭСТЕТИКА *ю.* استتیکه таълимоти фалсафиест, ки қонунҳои умумӣ, моҳият, пайдоиш ва тараққиёти санъатро таҳқиқ менамояд ва қонунҳои тараққиёти онро аз нуқтаи назари зебоии ҳаёт ва инъикоси он дар асарҳои санъат меомӯзад.

ЭСТЕТИКӢ استتیکی *мансуб ба* **эстетика**: **лаззати эстетикӣ**, **идеяи эстетикӣ**, **назарӣ ё тарбияи эстетикӣ**.

ЭСТОНӢ استانی *мансуб ба* **Эстония**: **забони эстонӣ**.

ЭСТРАДА *фр.* استرده 1. ҷои баланду махсуси оркестр ва баромадкунандагон. 2. иҷрои асарҳои хурди мусиқавӣ ва драмавӣ аз эстрада.

ЭСТРАДӢ استردی *мансуб ба* **эстрада**: **оркестри эстрадӣ**.

ЭТАК ایتک аз лаҷом (нӯхта) гирифта бурдан (*мас.*, *аспро*).

ЭТАЛОН *фр.* اتالان намунаи дақиқона сохташудаи ченак ва андоза, ки барои санҷидани ҳамин гуна чизҳо истифода мешавад: **эталони симобӣ**, **эталони симин**.

ЭТИКА *фр.* اتیکه таълимот дар бораи ахлоқ, принсипҳо ва мавқеи он дар ҷамъият.

ЭТИЛ *ю.* اتیل *хим.* пайвастагии гази карбон (азот) ва оксиген.

ЭТИЛӢ اتیلی *мансуб ба* **этил**: **спирти этилӣ**.

ЭТИМОЛОГ اتیمالاگ *збш.* мутахассиси соҳаи этимология, пажӯҳишгари решашиносии калимаҳо.

ЭТИМОЛОГИЯ *ю.* اتیمالاگیه *збш.* 1. як соҳаи забоншиносӣ, ки пайдоиши калимаҳоро меомӯзад. 2. пайдоиши калима, решашиносии вожаҳо.

ЭТИМОЛОГӢ اتیمالاگی *збш.* *мансуб ба* **этимология**: **луғати этимологӣ**, **тадқиқоти**

этимологӣ.

ЭТНИКӢ اتنیکی мансуби ягон халқ ва халқият; *ниг.* **нажодӣ**: **таркиби этникии аҳолӣ**.

ЭТНОГЕНЕЗ *ю.* اتناگنز пайдоиши халқ.

ЭТНОГРАФ *ю.* اتناگرف мутахассиси этнография, он ки бо мардумшиносӣ машғул аст, мардумшинос.

ЭТНОГРАФИЯ *ю.* اتناگرفیه 1. илме, ки маишат, урфу одат ва маданияти моддию маънавии халқҳоро меомӯзад, мардумшиносӣ. 2. хусусиятҳои маишат, урфу одат ва маданияти ягон халқ: **этнографияи сокинони ягон маҳал**.

ЭТНОГРАФӢ اتناگرفی *мансуб ба* **этнография**: **маълумоти этнографӣ**, **экспедитсияи этнографӣ**.

ЭТНОЛИНГВИСТ اتنالینگویست муҳаққиқи забон ва хусусиятҳои этнографии як халқ.

ЭТНОЛИНГВИСТИКА *ю.* اتنالینگویستیکه бахши илми забоншиносӣ, ки алоқа ва муносибати байни забон ва хусусиятҳои этникиро меомӯзад.

ЭТЮД *фр.* اتیود 1. тарҳи ягон асар ё ягон қисми вай дар санъати тасвирӣ. 2. асари хурди мусиқавӣ. 3. асари мусиқавӣ.

ЭФИОП افیئاپ ҳабашӣ, ҳабашистонӣ.

ЭФИОПӢ افیئاپی *марбут ба* **Эфиопия** (Ҳабашистон).

ЭФИР I *ю.* افیر моддаи обакии зудбухор, ки аз имтизоҷи спирт ё спирту туршиҳо иборат аст; **равғани эфир** моддаи моеи зудпари равғаннамуди беранг ё зардранги бӯяш тез, ки аз баргу меваи баъзе растаниҳои хушбӯй ҳосил мекунанд ва дар атриёт ва тиб истифода мешавад.

ЭФИР II *ю.* افیر муҳити ҳаво, ки дар он радиомавҷҳо ва сигналҳо паҳн мешаванд.

ЭФИРДОР افیردار дорои эфир: **равғани эфирдор**.

ЭХИНОКОКК *ю.* اخیناکاکّ *зоол.* кирми мурдори риштамонанд, ки дар рӯдаи саг, гурба ва гург мешавад ва дар рӯдаи одам пайдо шуданаш хавфнок аст.

ЭҲ اه *калимаи нидо, ки* ҳайрат, тааҷҷуб, таассуф, шавқ, шодӣ *ва монанди инҳоро ифода мекунад.*

ЭҲА اهه *калимаи нидо*, *ки* ҳайрат, таассуф ва аз чизе норозӣ буданро *ифода мекунад*.

ЭҲДО *а.* اهدا *кит.* ҳадя додан, инъом фиристодан.

ЭҲДОС *а.* احداث аз нав сохтан; ба вуҷуд овардан, падид овардан, эҷод намудан, бино кардан.

ЭҲЕ اهی *калимаи нидо*, *ниг.* **эҳа**.

ЭҲЁ *а.* احیا *кит.* 1. аз нав зинда гардонидан, ҳаёт бахшидан. 2. зинда шудан.

ЭҲЁКУНӢ احیاکنی эҳё кардан, аз нав зинда кардан, барқарор кардан.

ЭҲЁШАВӢ احیاشوی эҳё шудан, аз нав пайдо шудан, аз нав зинда шудан.

ЭҲЗОН *а.* احزان андӯҳгин кардан, ғамгин сохтан: **кулбаи эҳзон** хонаи ғам, ғамхона.

ЭҲЗОР *а.* احضار *кит.* ҳозир кардан, ҷеғ зада оваронидан (*касеро ба ҷое*).

ЭҲМОЛ *а.* اهمال *кит.* бепарвоӣ, саҳлангорӣ; таъхир, сустӣ.

ЭҲМОЛКОР اهمالکار сусткор, корро ақиб кашанда.

ЭҲРОҚ *а.* احراق *кит.* сӯхтан; сӯзиш; сӯхтор.

ЭҲРОМ *а.* احرام *д.* дар маросими ҳаҷ дар ҳудуде, ки муқаддас шуморида шудааст, пӯшидани порчаи сафеди нодӯхта: **эҳром бастан**.

ЭҲРОМБАНД احرامبند он ки маросими ҳаҷ ба ҷо оварда эҳром бастааст.

ЭҲРОМӢ احرامی матои нодӯхтаи сафед, ки ҳоҷиён дар вақти ҳаҷ мепӯшанд.

ЭҲСОЪ *а.* احصاء шумор, шумурдан, ҳисоб кардан, баҳисобгирӣ.

ЭҲСОИЯ *а.* احصائیه *кҳн.* идораи омор.

ЭҲСОН I *а.* احسان 1. некӯӣ, лутфу марҳамат. 2. ато, бахшиш, инъом; **эҳсон кардан (намудан)** а) бахшидан, инъом кардан; б) лутфу марҳамат кардан.

ЭҲСОН II *а.* احصان зан гирифтан, зандор шудан.

ЭҲСОНГАР احسانگر *ниг.* **эҳсонкор**.

ЭҲСОНКОР احسان‌کار соҳибмарҳамат, саховатманд.

ЭҲСОНКОРӢ احسان‌کاری некукорӣ, бахшандагӣ.

ЭҲСОС *а.* احساس ҳис кардан, ба воситаи яке аз ҳисҳои панҷгона дарёфтани чизе; ҳис, фаҳм; **эҳсос кардан** ҳис кардан, дарк кардан, пай бурдан, фаҳмидан.

ЭҲСОСОТӢ احساساتی ба эҳсосот додашаванда, ҳассос, зуд мутаассиршаванда.

ЭҲСОСШАВАНДА احساس‌شونده *сифати феълии замони ҳозира аз* **эҳсос шудан;** ҳисшаванда.

ЭҲТИЁТ *а.* احتیاط 1. оқибатандешӣ, кори бомулоҳиза, кори ботадбир, ботадбирӣ, ҳушёрӣ, пухтагӣ. 2. пасандоз барои эҳтиёҷи муҳим, барои эҳтиёҷи номаълум нигоҳ доштани чизе. 3. нигоҳбонӣ, муҳофизат; **аз рӯи эҳтиёт** мулоҳизакорона, барои пешгирӣ аз чизе, эҳтиётан, бо мулоҳизаи ноомади кор; **барои эҳтиёт** барои пешгирӣ аз пешомаде; **эҳтиёт кардан** а) ҳушёр шудан, барҳазар будан; б) нигоҳ доштан, муҳофизат кардан; в) нигоҳ доштан, захира кардан барои эҳтиёҷ ва рӯзи мабодо; **эҳтиёт шудан** хабардор шудан, ҳушёр будан.

ЭҲТИЁТАН *а.* احتیاطاً аз рӯи **эҳтиёт**.

ЭҲТИЁТӢ احتیاطی 1. барои эҳтиёт нигоҳ дошташуда, захиравӣ: **қисмҳои эҳтиётӣ**, **тирҳои эҳтиётӣ**. 2. барои эҳтиёт, пешакӣ: **чораҳои эҳтиётӣ**.

ЭҲТИЁТКОР احتیاط‌کار мулоҳизакор, ботадбир, оқибатандеш, ҳушёр.

ЭҲТИЁТКОРӢ احتیاط‌کاری эҳтиёткор будан, мулоҳизакорӣ, оқибатандешӣ, бо эҳтиёт кор кардан.

ЭҲТИЁТКОРОНА احتیاط‌کارانه 1. мулоҳизакорона, оқибатандешона. 2. ҳушёрона, мудаббирона; эҳтиёткорона кор кардан. 3. эҳтиётан, аз рӯи эҳтиёт.

ЭҲТИЁҶ *а.* احتیاج 1. ҳоҷат, ҳоҷатмандӣ, ниёзмандӣ ба чизе. 2. зарурат; **эҳтиёҷ доштан** ҳоҷатманд будан, зарурат доштан.

ЭҲТИЁҶМАНД احتیاج‌مند ҳоҷатманд, он ки ба чизе эҳтиёҷ дорад.

ЭҲТИЁҶМАНДӢ احتیاج‌مندی ҳоҷатмандӣ, мӯҳтоҷӣ ба чизе.

ЭҲТИЗОЗ *а.* اهتزاز *кит.* 1. шод шудан, шодмонӣ, хурсандӣ. 2. лаппидан, ҷунбидан, такон хӯрдан дар ҷои худ (*мас.*, *байрақ*).

ЭҲТИЗОР *а.* احتضار *кит.* фаро расидани марг: **ҳолати эҳтизор** лаҳзаи ҷонканӣ.

ЭҲТИКОР *а.* احتکار *кит.* анбор карда мондани мол барои ба нархи гарон фурӯхтан.

ЭҲТИҚОР *а.* احتقار *кит.* таҳқир кардан, ҳақорат; хору ҳақир шумурдан.

ЭҲТИЛОМ احتلام *а.* нутфа рехтан ҳангоми хоб, ки нишонаи балоғат аст, «шайтон задан», шайтонӣ шудан.

ЭҲТИМОЛ *а.* احتمال 1. пешомади номаълум; ҳар чиз ё воқеае, ки шуданаш ё нашуданаш маълум нест. 2. гумон, тахмин, занн. 3. шояд, мумкин аст ки, аҷаб нест, ки; **ба ҳар эҳтимол** а) ба ҳар ҳол; б) ба ҳар ҳодиса..., ба ҳар гуна пешомад.

ЭҲТИМОЛАН *а.* احتمالاً фаразан, мумкин аст, ки, шояд.

ЭҲТИМОЛӢ احتمالی 1. фарзӣ, тахминӣ. 2. имконпазир, он чи шуданаш имкон дорад: **ҳуҷуми эҳтимолӣ**.

ЭҲТИМОМ *а.* اهتمام *кит.* саъю кӯшиш, ҳиммат, ғамхорӣ.

ЭҲТИРОЗ *а.* احتراز *кит.* парҳез ва худдорӣ кардан аз коре ё аз чизе.

ЭҲТИРОҚ *а.* احتراق *кит.* сӯхтан, сӯзиш, даргирифтан.

ЭҲТИРОҚӢ احتراقی даргиранда, сӯзанда.

ЭҲТИРОМ *а.* احترام ҳурмат, иззату икром; **эҳтироми** *касеро* **ба ҷо овардан** касеро мувофиқи қадраш иззату икром кардан; **эҳтиром кардан (намудан)** ҳурмат кардан.

ЭҲТИРОМАН *а.* احتراماً аз рӯи эҳтиром, ба сабаби ҳурмат.

ЭҲТИРОМГУЗОР احترام‌گزار соҳиби иззату эҳтиром.

ЭҲТИРОМГУЗОРӢ احترام‌گزاری мӯҳтарам шумурдан, соҳибэҳтиром донистан.

ЭҲТИРОМӢ احترامی эҳтиромнок, ҳурматнок: **унвони эҳтиромӣ**.

ЭҲТИРОМКОРОНА احترام‌کارانه бо эҳтиром, бо

иззату икром, эҳтиром зоҳиркарда, эҳтиромкунон.

ЭҲТИРОМКУНАНДА احترام‌کننده он ки нисбат ба ҳама ҳурмату эҳтиром дорад.

ЭҲТИРОМОНА احترامانه *ниг.* **эҳтироман**.

ЭҲТИРОС *а.* احتراس нигоҳдорӣ; худро эҳтиёт кардан.

ЭҲТИСОБ *а.* احتساب *кит.* 1. шумурдан, ба ҳисоб гирифтан. 2. бозхост, ба ҷавобгарӣ кашидан (*амали мӯҳтасиб*); **эҳтисоб кардан** ҷазо додан, ба ҷавобгарӣ кашидан.

ЭҲТИСОС *а.* احتساس ҳиссиёт, эҳсосот.

ЭҲТИШОМ *а.* احتشام 1. соҳиби ҳашамат ва шукӯҳ будан. 2. *маҷ.* кибру ғурур, калонгирӣ, худписандӣ.

ЭЧКАМАР//ЭЧКЕМАР *т.* ایچکمر *лаҳҷ.* калтакалоси калон, сусмори калон.

ЭЧ ایچ *ниг.* **хеч**.

ЭҶОБ *а.* ایجاب *кит.* воҷиб, зарур гардонидан, қабул гардонидан; **ба эҷоби**... ба тақозои; **ба эҷоби инсониятпарварӣ**.

ЭҶОБӢ ایجابی мусбат, тасдиқӣ; *муқоб.* **манфӣ**: **ҷавоби эҷобӣ** ҷавоби мусбат.

ЭҶОД *а.* ایجاد 1. ба вуҷуд овардан, офаридан. 2. асар, чизи офаридашуда; **эҷод кардан (намудан)** офаридан, ба вуҷуд овардан.

ЭҶОДГАР ایجادگر эҷодкунанда, офаранда, эҷодкор.

ЭҶОДИЁТ *а.* ایجادیات асар, ёдгорӣ ва чизҳои пурарзиши маданӣ ва моддӣ, ки мундариҷаи нав дошта бошанд; ба вуҷуд овардани асарҳои бадеӣ, ёдгорӣ ва чизҳои пурарзиши моддӣ: **эҷодиёти нависанда**, **эҷодиёти халқ**.

ЭҶОДӢ ایجادی ҳар чизе ва коре, ки ба эҷодкорӣ вобаста аст, ҳар чизе ва амале ки ба эҷодиёт мансуб аст; эҷодкорӣ, бунёдкорӣ: **кори (меҳнати) эҷодӣ**, **фаъолияти эҷодӣ**, **қувваҳои эҷодӣ**, **иттифоқҳои эҷодӣ**.

ЭҶОДКОР ایجادکار он ки чизеро эҷод мекунад, бавуҷудоваранда, офариananda, бунёдкунанда: **халқи эҷодкор**.

ЭҶОДКОРӢ ایجادکاری эҷод кардан, бо бунёд ва офаридани чизе машғул шудан, бунёдкорӣ.

ЭҶОДКОРОНА ایجادکارانه коре, ки хусусияти эҷодӣ дорад, коре, ки дар он чизе офарида мешавад ва бунёд мегардад; бунёдкорона, бунёдкорӣ.

ЭҶОДКУНАНДА ایجادکننده 1. он ки эҷод мекунад, эҷодкор, бунёдкунанда, офаринандаи чизе.

ЭҶОЗ *а.* ایجاز кӯтоҳ гуфтан, ихтисор дар сухангӯӣ, мухтасарбаёнӣ.

ЭҶОЗАН *а.* ایجازاً ба таври кӯтоҳ, ихтисоран.

ЭШИКОҒОСӢ *т.* ایشیکاغاسی *таър.* мансаби нуҳум дар тартиби мартабаҳо дар аморати Бухоро, раиси ташрифот.

ЭШИКОҒОБОШӢ *т.* ایشیکاغاباشی *ниг.* **эшикоғосӣ**.

ЭШОН I ایشان 1. *ҷонишини шахси сеюми ҷамъ* **онҳо**. 2. баъзан барои эҳтироми шахси сеюми танҳо кор фармуда мешавад.

ЭШОН II ایشان *таър.* рӯҳонии намоён, шайх, муллои рӯҳонӣ, ки гузаштагонаш низ ба ҳамин табақа мансуб бошанд, лақаби шайхҳо, хоҷагон ва муллоҳои калон.

ЭШОНБИБӢ ایشان بی‌بی зане, ки аз хонаводаи эшонҳо бошад, зани солхӯрдае аз эшонҳо.

ЭШОНЗОДА ایشان‌زاده фарзанди эшон, бачаи домулло ё шайхи калон.

ЭШОНӢ ایشانی *мансуб ба* **эшон**; кор ва амали эшон, эшон будан; рӯҳонӣ будан, муллоӣ; дуохонӣ.

ЭШОНТӮРА ایشان‌توره *таър.* пешвои дарвешон.

ЭЪДОД *а.* اعداد *кит.* тайёрӣ, омодагӣ.

ЭЪДОМ *а.* اعدام *кит.* нест кардан, куштан, нобуд сохтан.

ЭЪЗОЗ *а.* اعزاز ҳурмат, иззат, эҳтиром: **эъзозу икром**; **эъзоз кардан** иззат кардан.

ЭЪЗОМ I *а.* اعزام *кит.* фиристодан, равона кардан.

ЭЪЗОМ II *а.* اعظام *кит.* бузург доштан, бузург кардан.

ЭЪЗОР *а.* اعذار *кит.* 1. узроварӣ, маъзарат хостан. 2. баҳона ҷустан, баҳона кардан.

ЭЪЛОМ I *а.* اعلام 1. огоҳ кардан, огоҳонидан. 2.

огоҳӣ.

ЭЪЛОМ II *а.* ايلام//ائلام аламнок кардан, озор расонидан, азият расонидан.

ЭЪЛОМИЯ *а.* اعلاميه изҳорот, баёноти расмӣ.

ЭЪЛОН *а.* اعلان 1. ошкор кардан. 2. огоҳӣ, хабардиҳӣ, маълумгардонӣ; эълон кардан, хабар додан, маълум гардонидан. 3. эълоннома, реклама.

ЭЪЛОНКУНАНДА اعلان‌كننده хабардиҳанда, маълумкунанда, огоҳонанда.

ЭЪЛОННОМА اعلان‌نامه варақае, ки дар он эълон навишта шудааст; **эълоннома часпонидан** коғази эълонро ба ҷое часпондан, ки мардум хонанд.

ЭЪМОҚ *а.* اعماق (аслаш аъмоқ) *кит.* чуқуриҳо, тагҳо.

ЭЪРОБ *а.* اعراب *кит.* 1. дуруст талаффуз кардан ва дуруст навиштани калимаҳо. 2. ҳаракатҳо (*забар, зер, пеш, сукун ва г.*) дар навишти калимаҳо ба алифбои арабӣ; ҳамаи ҳаракатҳои навишти арабии калимаҳо.

ЭЪРОЗ *а.* اعراض 1. ҳазар кардан, дурӣ намудан. **эъроз кардан** (ё **намудан).** 2. норозигӣ, эътироз; зиддият, мухолифат.

ЭЪТИБОР *а.* اعتبار 1. обрӯ, қадр, мартаба, манзалат, аҳамият. 2. эътимод, боварӣ, итминон; **ба эътибори...** ба назар гирифтани..., асосан...; **ба эътибори ин ки** аз он сабаб ки, ба сабаби ин ки, бинобар ин ки; **эътибор додан** аҳамият додан, диққат кардан, ба назар гирифтан; **эътибор доштан** арзиш доштан, сазовори боварӣ будан, қадр ва аҳамият доштан; **аз назари эътибор дур мондан** аз доираи назар берун мондан, аҳамият дода нашудан; **аз эътибор соқит кардан** аз ҳисоб берун кардан, ба ҳисоб нагирифтан, мавҷуд ҳисоб накардан. 3. доштани ҳаққи истифодаи қарз, хидматрасонӣ ё хариди маҳсулот бе пардохти фаврии пул.

ЭЪТИБОРАН *а.* اعتباراً сар карда..., давом дода...; **аз имрӯз эътиборан** аз имрӯз сар карда.

ЭЪТИБОРДОР اعتباردار дорои мартабаву обрӯву эътибор, дорои аҳамият ва арзиш, арзишдор.

ЭЪТИБОРНОК اعتبارناک 1. мавриди эътимод, соҳибэътибор, баобрӯ, боқадр, бонуфуз. 2. асоснок, ҳақиқӣ, мӯътабар: **маълумотҳои эътиборнок**. 3. ҷорӣ, дар истифодабуда: **ҳуҷҷати эътиборнок**.

ЭЪТИБОРНОКӢ اعتبارناکی 1. эътимоднокӣ, боқадрӣ, бонуфузӣ, боoбрӯӣ. 2. асоснокӣ, мӯътабарӣ.

ЭЪТИБОРНОМА اعتبارنامه *дипл.* ҳуҷҷати давлатӣ, ки ба намояндаи дипломатӣ дар бораи таъйин шуданаш ба сафорат дода мешавад, ваколатнома.

ЭЪТИДОЛ *а.* اعتدال дараҷаи миёна, мӯътадилӣ (*мас., на гарм ва на хунук, на тар ва на хушк*); баробарӣ, мувозанат; **аз ҳадди эътидол гузаштан** вайрон шудани мувозанат, аз байн рафтани мӯътадилӣ.

ЭЪТИЗОЛ *а.* اعتزال гӯшанишинӣ, ҷудоӣ, узлат; **аҳли эътизол** аҳли мӯътазила, мансубони мазҳаби мӯътазила.

ЭЪТИЗОР *а.* اعتذار *кит.* узрталабӣ, узрхоҳӣ.

ЭЪТИКОФ *а.* اعتکاف *д.* гӯшанишинӣ барои ибодат.

ЭЪТИКОФНИШИН اعتکاف‌نشین гӯшанишин, узлатӣ.

ЭЪТИҚОД *а.* اعتقاد ақида доштан, бовар, яқин доштан; **эътиқод доштан (кардан)** бовар кардан, ақида доштан.

ЭЪТИҚОДМАНД اعتقادمند *ниг.* **эътиқоднок**.

ЭЪТИҚОДНОК اعتقادناک боэътиқод, боварнок.

ЭЪТИЛО *а.* اعتلا *кит.* баланд шудан, улув, болоравӣ, бартарӣ.

ЭЪТИЛОЛ *а.* اعتلال *кит.* бемор шудан, иллат пайдо кардан.

ЭЪТИЛОФ *а.* ائتلاف *кит.* иттиҳод, ба ҳам пайвастан.

ЭЪТИЛОФӢ ائتلافی пайвастшавӣ, муттаҳид шудан: **неруҳои эътилофӣ**.

ЭЪТИМОД *а.* اعتماد бовар кардан ба чизе, ба касе ё чизе бовар карда кореро кардан, боварӣ, итминон; **бо эътимод** бо боварӣ, бо итминон; **эътимод доштан** бовар кардан, дилпурӣ доштан; **эътимод кардан** бовар кардан, итминон доштан.

ЭЪТИМОДБАХШ اعتمادبخش боварибахш, мав-

риди эътимод.

ЭЪТИМОДИЯТ *а.* اعتمادیت қобили боварӣ будан: **эътимодияти истифодаи таҷҳизот**.

ЭЪТИМОДНОК اعتمادناک 1. боэътимод, эътимодбахш, мавриди итминон: **одами эътимоднок**, **мисоли эътимоднок**. 2. боэътибор, эътибернок.

ЭЪТИМОДНОКӢ اعتمادناکی боэътимод будан, боварибахшӣ, боваринокӣ.

ЭЪТИМОДНОМА اعتمادنامه ҳуҷҷати расмие, ки намояндагии дипломатӣ таъйин шудани касеро тасдиқ мекунад.

ЭЪТИМОДУДДАВЛА *а.* اعتمادالدّوله такягоҳи давлат, паноҳи давлат, боэътибори давлат (*сифати шахси мӯътамад*).

ЭЪТИНО *а.* اعتنا таваҷҷӯҳ, диққат: **эътино кардан** аҳамият додан, диққат кардан, таваҷҷӯҳ доштан.

ЭЪТИРОЗ *а.* اعتراض эродгирӣ, бо хӯрдагирӣ пеши сухани касеро бастан; норозигӣ ва муқобилат ба фикр ё кори касе; **эътироз баён кардан** норозигӣ изҳор кардан.

ЭЪТИРОЗӢ اعتراضی эътирознок: **мактуби эътирозӣ**, **митинги эътирозӣ**.

ЭЪТИРОЗНОМА اعتراضنامه эътирози хаттӣ.

ЭЪТИРОЗНОПАЗИР اعتراضناپذیر раднашаванда, инкорнопазир.

ЭЪТИРОЗОМЕЗ اعتراض‌آمیز эътирознок, норозиёна: **суоли эътирозомез**.

ЭЪТИРОФ *а.* اعتراف иқрор шудан, камбудии худро ё бартарии чизеро ба гардан гирифтан, ба коре розӣ шудан ва қабул кардан; *муқоб.* **инкор**; **эътироф кардан (намудан)** ба чизе розӣ шудан, чизеро қабул кардан.

ЭЪТИСОБ *а.* اعتصاب *кит.* корпартоӣ, коршиканӣ.

ЭЪТО *а.* اعطا *кит.* ато кардан, бахшидан, бахшиш.

ЭЪҶОЗ *а.* اعجاز оҷиз гардондан, ба аҷз овардан, кардани коре, ки дигарон аз он оҷиз бошанд; кори мӯъҷизаовар ва ҳайратовар (*хоси пайғамбарон*).

ЭЪҶОЗКОР اعجازکار он ки кори ҳайратовар мекунад, мӯъҷизакор.

ЭЪҶОЗКОРӢ اعجازکاری кори ҳайратовар кардан, мӯҷизакорӣ.

ЭЪҶОЗКОРОНА اعجازکارانه мӯъҷизакорона, ба таври ҳайратовар.

ЭЪҶОЗНАВИС اعجازنویس нависандаи эъҷозот, мӯъҷизанавис, шоире, ки шеъри аҷиби ҳайратовар мегӯяд.

Ю

Ю *ҳарфи сию чоруми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ бо ҳарфи* йо *(ی) ва* вов *(و) ё баъзан бидуни* вов *ифода мегардад.*

Ю و (یو) *пайвандаки пайвасткунандаи пайиҳам, ки баъди калимаҳои бо садонок тамомшавандаи пайиҳам ба ҷои* «ва» *истифода мешавад*: **хонаю дар, ҳавою ҳавас**….

ЮАН یوئن воҳиди пули Ҷумҳурии Халқии Хитой.

ЮБА یوبه *кҳн.* орзу, хоҳиш, ҳавас, иштиёқ.

ЮБС//ЯБС *а.* یبس хушк шудан.

ЮБУСАТ *а.* یبوست *кит.* 1. хушкӣ, беобӣ. 2. қабзият.

ЮҒ *т.* یوغ 1. абзори ҷуфт, ки бар гардани ҷуфти гов ниҳода, чӯби испор ё моларо ба вай мебанданд. 2. *маҷ.* асорат, бандагӣ.

ЮҒАК یوغک юғи хурди ҷувоз, ки ба гардани асп ё гови ҷувоз мебанданд.

ЮҒАН یوغن *бот.* номи як хел алафи хӯрокии чорпо, ки ӯған, юғон, юға низ меноманд.

ЮҒӢ یوغی чӯби ғафсест, ки дар тарафи пешайвони болои сутунҳо гузошта бар болои вай яксар болорҳо мемонанд.

ЮҒЧА یوغچه ходаи калон, чӯби кундаланг.

ЮЗ یوز 1. *зоол.* ҳайвони дарандаи хурдтар аз паланг. 2. саги шикорӣ.

ЮЗА I یوزه *кит.* бачаи юз, бачаи саги шикорӣ.

ЮЗА II یوزه *кит.* гадо, соил.

ЮЗБОШӢ *т.* یوزباشی *кҳн.* сардори дастаи саднафараи қӯшун.

ЮЛҒУН *т.* یولغون як навъ дарахти буттагӣ, ки дар даштҳо ва соҳили санглохи дарёҳо мерӯяд.

ЮЛМА *т.* یولمه **:юлма кардан** аз пашм тоза кардани пӯсти гӯсфанд бо роҳи дар оби ҷӯш тар кардани он.

ЮМН *а.* یمن 1. *кит.* бахт, толеъ, иқбол. 2. баракат. 3. некӣ, хубӣ; **ба (аз) юмни…** ба шарофати..., аз баракати...

ЮН یون *кит.* 1. намадзин, чул. 2. пашиз, дирам, фулус.

ЮНГ ینگ *гуфт.* инҷиқии шахси касалманд аз бемории бардавом.

ЮНДИКОСА یندیکاسه *лаҳҷ.* зарфест, ки ба он сагро хӯрок медиҳанд.

ЮНДӢ *т.* یوندی *гуфт.* обе, ки пас аз шустани косаю табақ ва дег боқӣ мемонад.

ЮНДУҚ *т.* یوندق *ниг.* **юндӣ**.

ЮНЕСКО یونیسکا яке аз муассисаҳои СММ, ки ба масъалаҳои илм, маориф ва фарҳанг машғул аст.

ЮНОН یونان номи кишвари маъруф дар нимҷазираи Балкан; ◊ **юнони рӯз** субҳи рӯз, субҳидам.

ЮНОНЗАМИН یونانزمین сарзамини Юнон.

ЮНОНӢ یونانی *мансуб ба* **Юнон**.

ЮНУС یونس номи яке аз пайғамбарон, ки ба коми моҳӣ фурӯ рафта буд; ◊ **Юнус андар даҳони моҳӣ шудан** рафтани рӯз ва фаро расидани шаб.

ЮНУЧҚА *т.* یونچقه алафест дарозпояи баргаш ба барги себарга монанд, ки барои хӯроки

ҳайвонот кишт мешавад.

ЮНУЧҚАДАРАВ (Ӣ) (یونچقه‌درو(ی وақти дарави юнучқаи расида.

ЮНУЧҚАЗОР یونچقه‌زار замини кишти юнучқа.

ЮНУЧҚАКОРӢ یونچقه‌کاری юнучқаро кишт карда, парвариш кардан.

ЮНУЧҚАПАЯ یونچقه‌پیه *ниг.* **юнучқапоя**.

ЮНУЧҚАПОЯ یونچقه‌پایه замине, ки юнучқа кишт шудааст, замини юнучқа.

ЮРГАК *т.* یورگک *лаҳҷ.* **:юргак кардан** парпеч кардани кӯдак.

ЮРГАКПЕЧ یورگک‌پیچ *ниг.* **юргак**.

ЮРҒА *т.* یورغه сифати ҳайвони савории резақадами тезрафтор.

ЮРИШ *т.* یورش тохти лашкар ба душман, ҳуҷуми лашкар, тохтутоз; **юриш кардан** ҳуҷум кардан, ҳамла овардан.

ЮРИШГАР یورشگر *кҳн.* нисбат ба шоҳ ё сарлашкаре мегӯянд, ки муттасил ба дигар кишварҳо лашкар мекашад.

ЮРМА *т.* یورمه як навъ гулдӯзӣ.

ЮРМАДӮЗ یورمه‌دوز он ки ба гулдӯзии юрма машғул аст.

ЮРМАДӮЗӢ یورمه‌دوزی *амал ва шуғли* **юрмадуз**.

ЮРМОН یورمان *зоол.* ҷонварест хурд аз хояндагон, зараррасони кишт.

ЮРТ *т.* یورت хонаи муваққати махрутшакли мардуми кӯчманчӣ.

ЮРУШ *т.* یورش *ниг.* **юриш**.

ЮСА یوسه *кит., ниг.* **арра**.

ЮСР *а.* یسر осонӣ, осон шудан, осоиш, осонии кор, кушоиши кор; *муқоб.* **уср**.

ЮСРО *а.* یسری осонӣ, осоиштагӣ; *муқоб.* **усро**.

ЮСУФ یوسف номи писари Яъқуби пайғамбар, ки дар ҳусну ҷамол бемисл будааст; ◊ **Юсуфи рӯз** *киноя аз* офтоб.

ЮСУФИСТОН یوسفستان *кит., киноя аз* макони зебоӣ, маҳалли хубрӯён.

ЮСУФӢ یوسفی *мансуб ба* **Юсуф**; **ҷамоли юсуфӣ** юсуфмонанд зебо будан, зебоӣ, хушрӯӣ.

ЮСУФНИГОР یوسف‌نگار *киноя аз* зебо, хушрӯй, хушнамуд.

ЮСУФРУХ یوسف‌رخ *киноя аз рӯи* зебо, бисёр хушрӯй.

ЮСУФРӮ(Й) (یوسف‌رو(ی *ниг.* **юсуфрух**.

ЮСУФТАЛЪАТ یوسف‌طلعت *ниг.* **юсуфрух**.

ЮСУФҶАМОЛ یوسف‌جمال *ниг.* **юсуфрух**.

ЮФӢ یوفی *кит.* ҳарзагӯй, беҳудагӯй, лофзан.

ЮФУН یفون *кит.* 1. кӯҳналибос, даридалибос, ҷандапӯш. 2. даридагӣ, лахт-лахт.

ЮҲО یوها 1. ҷонвари пурдаҳшати афсонавӣ. 2. *маҷ., гуфт.* носерам, бисёр пурхӯр.

Я

Я *ҳарфи сию панҷуми алифбои ҳозираи тоҷикӣ; дар алифбои арабиасоси тоҷикӣ дар аввали калимае, ки бо* йои *фатҳадор сар мешавад, танҳо бо ҳарфи* йо (ی) *ва дар охири калима бо ҳарфҳои* йо ва ҳои ҳаввази ғайрималфуз (یه) *ифода мегардад*: **як** یک, **ягона** یگانه, **қофия** قافیه, **ноҳия** ناحیه.

ЯБ یب *кҳн.* тир, тири пайкондор.

ЯБҒУ *т.* یبغو *таър.* унвони ҳокимони муғулӣ-туркӣ дар Осиёи Миёна ва Эрон.

ЯБОБ *а.* یباب *кит.* вайрон, хароб.

ЯБРУҶ *а.* یبروج *ниг.* **ябрӯҳ**.

ЯБРӮҲ *а.* یبروح *бот.* як навъ гиёҳест, ки бех ва решаи он ба шакли одам аст; астаранг, меҳргиёҳ, мардумгиёҳ.

ЯБРӮҲУССАНАМ//ЯБРУҶУССАНАМ *а.* یبروح‌الصّنم//یبروج‌الصّنم *ниг.* **ябрӯҳ**.

ЯБС *а.* یبس *ниг.* **юбс**.

ЯВҒОН یوغان хӯроки бегӯшту беравған; *маҷ.* хӯроки фақирона.

ЯВМ *а.* یوم *кит.* рӯз.

ЯВМИН *а.* یوم *кит.* рӯзҳо; **кулли явмин батар** (*мақ.*) рӯз аз рӯз бадтар, беҳбудӣ нест.

ЯВМИЯ *а.* یومیه *мансуб ба* **явм**; рӯзона; якрӯза; ҳаррӯза.

ЯВМӢ یومی *ниг.* **явмия**.

ЯВМУДДИН *а.* یوم‌الدّین *д.* рӯзи қиёмат.

ЯВМУЛҚИЁМ *а.* یوم‌القیام *д.* рӯзи ба по хестан; *киноя аз* рӯзи қиёмат, рӯзи растохез, рӯзи ҳашр.

ЯВМУЛҲИСОБ *а.* یوم‌الحساب *д.* рӯзи ҳисоб; охири дунё, рӯзи қиёмат, рӯзи маҳшар.

ЯВМУЛҶАЗО *а.* یوم‌الجزا рӯзи ҷазо додани гунаҳгорон, рӯзи қиёмат.

ЯВОҚИТ *а.* یواقیت *ҷ.* **ёқут**.

ЯВОШ *т.* یواش *гуфт.* ором, мулоим, гапдаро.

ЯВШОН یوشان *бот.* як навъ гиёҳи худрӯи биёбонӣ, ки бӯй ва мазаи талх дорад.

ЯГОН یگان *ҷонишини номуайян, ки* шахс *ё* чизи номуайянро *ифода мекунад*; **ягон рӯз**, **ягон кас**, **ягон вақт**; **якта ҳам**, **ягонто ҳам, ягон-ягон** а) якто-якто, як-як, ҷудо-ҷудо, аҳёнан; б) алоҳида-алоҳида, ҳарҷо-ҳарҷо, тоқа-тоқа, аҳён-аҳён.

ЯГОНА یگانه 1. танҳо, якка. 2. яккаву ягона; маҳз, фақат (*бо тобиши таъкид*); **яккаву ягона** танҳо, фақат якто. 3. беҳамто, бемисл, беназир. 4. як, якшуда, муттаҳид, умумӣ; **ҷабҳаи ягона** ҷабҳаи муттаҳид; **ягона кардан** растаниҳои ғулув шуда баромадаро тоқа-тоқа кардан.

ЯГОНАГӢ یگانگی иттифоқ, ваҳдат, иттиҳод, якҷиҳатӣ.

ЯГОНАГӮӢ یگانه‌گویی худопарастӣ, яктопарастӣ.

ЯГОНАГӮЙ یگانه‌گوی *кит.* худогӯй, худоҷӯй, худопараст, яктопараст.

ЯГОНАДИЛ یگانه‌دل якдил, мувофиқ, ҳамақида, ҳамовоз, ҳамраъй.

ЯГОНАКУНӢ یگانه‌کنی *исми амал аз* **ягона кардан;** ягона кардан, тоқа-тоқа гузоштани ниҳоли наврастаи растаниҳо.

ЯГОНТА یگانته *гуфт.* 1. бисёр не,якто, якто ҳам бошад. 2. ҳеҷ як аз (онҳо), ҳеҷ кадом.

ЯГУНА يگونه *шакли кӯтоҳшудаи* **як гуна**.

ЯҒИР *т.* يغير захме, ки дар пушти ҳайвоноти саворӣ аз зарби молиш хӯрдани полон ё зин пайдо мешавад; **шутур калон, яғираш ҳам калон** (*зарб.*) яъне ташвиши ҳар кас мувофиқи ҳоли худи ӯ мебошад.

ЯҒЛОҒУ//ЁҒЛОҒУ *т.* يغلاغو//ياغلاغو *гуфт.* зарфи мисин ё чӯянӣ (-и дастадор) барои пухту паз ё доғ кардани равған.

ЯҒМО *т.* يغما талаву тороҷ, ғорат, маҷбуран кашида гирифтани чизу чораи дигарон; **ба яғмо бурдан** тороҷ кардан; **ба яғмо рафтан** тороҷ шудан, ғорат гардидан.

ЯҒМОБАР يغمابر ғоратгар; *ниг.* **яғмогар**.

ЯҒМОГАР يغماگر тороҷгар, ғоратгар.

ЯҒМОГАРӢ يغماگرى тороҷгарӣ, ғоратгарӣ.

ЯҒМОДИДА يغماديده тороҷшуда, ғоратшуда.

ЯҒМОӢ يغمايى 1. *мансуб ба* **яғмо**: **бути яғмоӣ** *маҷ.* маҳбубаи зебо. 2. тороҷгарӣ, яғмогарӣ. 3. тороҷгар, ғоратгар: **турки яғмоӣ**.

ЯҒНОБӢ يغنابى *мансуб ба* **Яғноб**: **забони яғнобӣ**; **аҳли Яғноб**.

ЯҒОМ *а.* يغام дев, иблис; шайтон, ғул, ғули биёбонӣ.

ЯД *а.* يد даст; ◊ **яди байзо** а) дасти мӯъҷизаноки Мӯсои пайғамбар, ки агар дар бағал карда, сипас берун мебаровард, мисли офтоб медурахшид; б) дасти сафеди ёр; в) равшанӣ; офтоб; г) мӯъҷиза; корнома; ғ) маҳорат, тавоноӣ, қудрат; д) машҳур, маълум, забардаст: **яди суфло** дасти паст; дасти мӯҳтоҷ ва гадо; **яди тӯло**, **яди улё** дасти дароз; маҳорат, тавоноӣ.

ЯДАЙН *а.* يدين ду даст, дастон.

ЯДАК يدک 1. аспи эҳтиётии зинкарда ва ороста, ки пешопеши подшоҳон ва амирон мебурданд, аспи ятак. 2. *тех.* аробае, ки аз қафои мошин ё трактор баста мешавад, (ба русӣ „ притсеп" гӯянд).

ЯДАККАШ يدککش 1. аз ҷилав гирифта бурдан (*мас., аспро*). 2. мошин ё трактори махсус, ки барои бурдани мошинҳои вайрон ё бемотор истифода мешавад.

ЯДАККИШТӢ يدککشتى киштии махсус барои баста бурдани дигар киштиҳо.

ЯДАКСАНҶ يدکسنج асбобе, ки барои чен кардани қуввай кашиш истифода мешавад.

ЯДРО *р.* يدرا *ниг.* **ҳаста**.

ЯДРОӢ يدرايى *мансуб ба* **ядро**; вобаста ба ядро; **физикаи ядроӣ**, **силоҳи ядроӣ**.

ЯЗАК يزک *кит.* 1. пешқаровули лашкар, ки барои аз душман хабардор шуда истодан истифода мешавад, пешрави сипоҳ, пешҷанг ва ҷилавгарди лашкар, талиа: **язак бар язак** қаравул паси қаравул, даста ба даста, гурӯҳгурӯҳ; **язак нишондан** қаравул мондан, посбон таъйин кардан. 2. ҷосус.

ЯЗАКДОР يزکدار *кит.* сардори пешқаравулон, раиси фавҷи ҷилавгард, сардори талиаи лашкар.

ЯЗАКДОРӢ يزکدارى *кит.* посбонӣ, қаравулӣ, нигаҳбонӣ.

ЯЗДӢ يزدى *мансуб ба* **Язд**; истиқоматкунандаи Язд; сокини Язд.

ЯЗДОДӢ يزدادى *кит.* навъи хӯрок аз гӯшти қима ё ҷигар, ки болои он тухми пухтаи мурғро монда , рӯи оташ мегузоранд, наргисӣ.

ЯЗДИГУРДӢ يزدگردى 1. *таър., марбут ва мансуб ба* Яздигурди савум – охирин подшоҳи Сосонӣ. 2. солшуморӣ ва таърихи яздигурдӣ.

ЯЗДОН يزدان *кит. д.* Худо, Худованд, Офаридгор.

ЯЗДОНӢ يزدانى *мансуб ба* **яздон**; ◊ **(ин) хилъати яздонӣ** а) *д.* чизи худодод; б) бадани инсон.

ЯЗДОНПАРАСТ يزدانپرست худопараст, худоҷӯй, худотарс.

ЯЗДОНПАРАСТӢ يزدانپرستى худопарастӣ, худоҷӯӣ, худотарсӣ.

ЯЗДОНШИНОС يزدانشناس худошинос, худопараст.

ЯЗДОНШИНОСӢ يزدانشناسى худошиносӣ, худопарастӣ.

ЯЗИДӢ يزيدى 1. *мансуб ба* Язид – номи яке аз халифаҳои умавӣ, ки набераи Муҳаммади пайғамбар (с) – Ҳусайн ибни Алӣ дар дашти Карбало бо фармони ӯ кушта шуд. 2. *киноя аз* одами бадкеш.

ЯЗНА *т.* يزنه шавҳари хоҳар, хола ё амма.

ЯЙЛОВ *т.* ییلاو *ниг.* **яйлоқ.**

ЯЙЛОВӢ ییلاوی *ниг.* **яйлоқӣ.**

ЯЙЛОҚ *т.* ییلاق ҷои тобистонгузаронии чорво ва чорводорон; ҷои хушобу ҳаво барои истироҳати тобистонӣ.

ЯЙЛОҚӢ ییلاقی *мансуб ба* **яйлоқ**: **чорводории ялоқӣ.**

ЯК یک 1. *шумораи миқдорӣ* адади аввалин. 2. *ҳамчун артикли* «е»: **як нафар** нафаре; **як нафас** нафасе; **як рӯз** рӯзе, дар яке аз рӯзҳо; **дар як зум** дар лаҳзае, дар оне. 3. *ҷонишини номуайян*; **як-ду** чанд; **як дараҷа** то андозае, то ҳадде; **як навъ** ба навъе, ба тарзе, ким-чи хел; **як қадар** то андозае, каме; **кадом як** ба кимкадом (*чизи номуайян*). 4. баробар, якхела (*ин ба он ё он ба ин*); **як ба як** а) алоҳида-алоҳида; б) сар ба сар, батафсил, аз як сар; **як дунё (олам)** ниҳоят бисёр, хеле зиёд; **як миқдор** каме, камтар; **як сари қадам (по)** масофаи наздик ба ягон нуқтае, маконе ҳангоми роҳ рафтан; **як тану як ҷон** муттаҳид, муттафиқ; **як тиру ду нишон** бо як ҳаракат ба ду чиз соҳиб шудан; **як умр** тамоми умр; **яку якбора** ногаҳон, дафъатан; **як хел** монанд, баробар; **аз як сар** аз аввал, аз ибтидо, аз аввал то охир, ҳамагӣ; **бо як забон** муттафиқона, муттаҳидона; **якаш ду намешуд** дар зиндагиаш бартарие ба вуҷуд намеомад, чиз андӯхта наметавонист; **як гапи** *касеро* **ду накардан** гапи касеро нагардондан, гуфтаҳояшро ҳатман иҷро кардан; **як дилу як ҷон (тан) шудан** муттаҳид шудан, муттафиқ гаштан; **яки** *касеро* **ду гуфтан** гапи касеро гардондан, гуфтаашро накардан; **як кардан** муттаҳид кардан; **як кор накарда намемонд** ҳатман зарар мерасонд; **якро сад кардан** хеле муболиға кардан, хеле афзудан (чизеро); **дар як чашм пӯшида кушодан** фурсати андак, лаҳзае; **як чиз шудан** ягон воқеае рӯй додан; **як шудан** муттаҳид шудан; **як қад паридан** баноҳост аз чизи ногаҳонӣ тарсидан; **ба як пул нагирифтан** қадр накардан, ба эътибор нагирифтан; **як-як** а) паси ҳам, ба навбат, аз як сар; б) якто-якто, яктоӣ; в) ҷудо-ҷудо, алоҳида-алоҳида, ҳар яке.

ЯКАНДОЗ یکانداز 1. гилемчаи камбар. 2. кӯрпачаи камбар.

ЯКАСПА یکاسپه воситаи нақлиёт, ки онро як асп мекашад: **аробаи якаспа**.

ЯКБАҒАЛА یکبغله курта ё дигар либоси болопӯш, ки аз як тарафаш киса дорад.

ЯКБАРА یکبره 1. яктарафа: **пичаки тугмааш якбара.** 2. нисбат ба матоъ; **матои якбара** матое, ки бараш 80-100 см аст.

ЯКБАРГА یکبرگه *бот.* як намуд алаф, ки тана ва як дона барг дорад.

ЯКБАСӢ یکبسی *кит.* якборагӣ, тамоман.

ЯКБЕЛА یکبیله қаиқе, ки бо як бел ронда мешавад.

ЯКБОРА یکباره 1. дар айни замон. 2. якҷоя, ҳама бо ҳам, баробари ҳам. 3. баногоҳ, ногаҳон, банохост; **яку якбора** тамоман, бакуллӣ.

ЯКБОРАГӢ یکبارگی *ниг.* **якбора**; **ба якборагӣ** банохост, дафъатан.

ЯКБОРӢ یکباری як бор-як бор, якдафъаӣ.

ЯКБУРДАГӢ یکبردگی як бурда-як бурда: **якбурдагӣ нон**.

ЯКВАҚТА یکوقته дар як вақт иҷрошаванда, вобастаи як вақти муайян: **ёрдампулии яквақта**.

ЯКВАҚТӢ یکوقتی дар як вақт иҷрошаванда ва ба як вақт мансуб ва мавқуф; *муқ.* **яквақт**.

ЯКВАҶАБӢ یکوجبی як ваҷаб-як ваҷаб.

ЯКГАЗА یکگزه иборат аз як газ, ба андозаи як газ.

ЯКГӮША یکگوشه он ки ё он чи як гӯш дорад: **деги якгӯша**.

ЯКДАҚИҚА(Г)Ӣ یکدقیقه‌ای//یکدقیقگی як дақиқа–як дақиқа (вақти ҷудошуда): **фурсати якдақиқагӣ**.

ЯКДАМА یکدمه чизи буранда (*корд, ханҷар*), ки як дам (канори тези буранда) дорад.

ЯКДАМИНА یکدمینه яклаҳзагӣ, кӯтоҳмуддат.

ЯКДАРА یکدره як дар дошта, дорои як дар: **хонаи якдара**, **ҳуҷраи якдара**.

ЯКДАСТ یکدست 1. бо як даст, якбора. 2. якхела, якшакл. 3. монанд, ҳамсол. 4. муттаҳид, мутаффиқ.

ЯКДАСТА یکدسته 1. якдастадор, дорои фақат як даст. 2. *гуфт.* номи зарфи обгирӣ, ки як даста дорад.

ЯКДАСТӢ یکدستی мутаффиқӣ, ягонагӣ, муттаҳидӣ.

ЯКДАФЪА یکدفعه *ниг.* якдафъагӣ; подоши якдафъа подоше, ки як маротиба дода мешавад.

ЯКДАФЪАӢ یکدفعه‌ای барои як бор, барои як навбат, якмартабагӣ: **иҷозатномаи якдафъаӣ**.

ЯКДАФЪАИНА یکدفعئینه *ниг.* **якдафъаӣ**.

ЯКДАФЪАГИНА یکدفعگینه *гуфт., ниг.* **якдафъаӣ**.

ЯКДАҲОНӢ یکدهانی хӯроки ба миқдори як даҳон; андак, каме.

ЯКДИГАР یکدیگر ҳамдигар, нисбат ба ду кас (чанд кас), ду чиз (чанд чиз) ба ҳам.

ЯКДИГАРӢ یکدیگری муносибат нисбат ба ҳам, ҳамдигарӣ, ҳамдигарфаҳмӣ.

ЯКДИГАРФАҲМӢ یکدیگرفهمی ду ва ё чанд нафар, ки дар масъалае мувофиқат кунанд.

ЯКДИЛ یکدل ҳамфикр, муттафиқ, муттаҳид; **якдил шудан** муттаҳиду муттафиқ шудан.

ЯКДИЛА یکدله *ниг.* **якдил**.

ЯКДИЛАГӢ یکدلگی *гуфт.* 1. ҳамфикрӣ, ҳамақидагӣ, муттаҳидӣ: **бо якдилагӣ.** 2. устуворӣ, маҳкамиродагӣ.

ЯКДИЛӢ یکدلی ҳамраъйӣ, ҳамақидагӣ, ҳамфикрӣ.

ЯКДИЛОНА یکدلانه бо якдилӣ, бо ҳамраъйӣ, муттафиқона, бо як овоз.

ЯКДОНА یکدانه 1. ягона, танҳо. 2. беназир, бемисл.

ЯКЕ یکی 1. шахсе, нафаре, як нафар, як кас. 2. ҳар як, ҳар кадом. 3. дафъатан, якбора, баногоҳ; **яке аз…** аз ҷумлаи...; **яке (яку) якбора** ба як бор, якбора, тамоман, (ба таври) ҳамешагӣ.

ЯКЗАБОН یکزبان ҳамфикр, ҳамраъй, якдил, муттаҳид, муттафиқ; **якзабон шудан** а) ҳамфикр шудан, муттаҳид ва муттафиқ шудан; б) забон як кардан, созиш кардан.

ЯКЗАБОНА یکزبانه *ниг.* **якзабон**.

ЯКЗАБОНӢ یکزبانی якдилӣ, ҳамовозӣ, ҳамфикрӣ.

ЯКЗАЙЛ یکذیل 1. ба андозаи баробар, бо як қарор. 2. муттасил, пайваста, беист.

ЯКЗАЙЛА یکذیله якхела; ҳамвора, пайваста, муттасил.

ЯКЗАНА یکزنه марде, ки танҳо як зани никоҳӣ дорад.

ЯКЗАНАГӢ یکزنگی ойине, ки танҳо як зан, як никоҳро раво медонад, моногамия.

ЯКЗАНӢ یکزنی *ниг.* **якзанагӣ**.

ЯКЗОНУ یکزانو бо як зону, як зону (нишастан), як зонуро ба замин такя дода нишастан.

ЯККА یکّه 1. танҳо, ба танҳоӣ; **якка ба якка** танҳо ба танҳо. 2. ягона, танҳо худаш. 3. бемисл, беҳамто; **яккаву ягона** танҳо, ягона; **хоҷагии якка** хоҷагии танҳо ва алоҳида, хоҷагии шахсӣ; **якка мондан** а) танҳо мондан; б) танҳо монондан; **якка-якка** ҷудо-ҷудо, алоҳида-алоҳида.

ЯККААНДОЗ یکّه‌انداز *ниг.* **якандоз**.

ЯККАБАЙТ یکّه‌بیت шоҳбайт, беҳтарини байтҳо аз шеър, фардбайт.

ЯККАБАНД یکّه‌بند рӯймоли миёнбанди мардон.

ЯККАБЕХ یکّه‌بیخ **:яккабех кардан** ягона кардан.

ЯККАБОҒ یکّه‌باغ боғе, ки берун аз шаҳр ё деҳ дар ҷои кушод воқеъ шуда бошад.

ЯККАГАРД یکّه‌گرد он ки танҳо меравад (мегардад), танҳо ҳаракаткунанда.

ЯККАГӢ یکّگی танҳоӣ, ҷудо ва танҳо будан (*зистан, кор кардан*).

ЯККАДАРМИЁН یکّه‌درمیان ҷудо-ҷудо, бо фосила, номураттаб.

ЯККАДАСТ یکّه‌دست он ки худаш танҳо кор мекунад, касе, ки дар хоҷагиаш худаш кор мекунад: **деҳқони яккадаст**, **хоҷагии яккадаст**; **яккадаст шудан** дар кори хоҷагӣ танҳо мондан.

ЯККАДАСТӢ یکّه‌دستی яккадаст будан, яккадаст шуда кор кардан.

ЯККАЗАНӢ یکّه‌زنی якканикоҳӣ, якзанӣ.

ЯККАЗИРОАТ یکّه‌زراعت *кишов.* фақат як намуд

зироатро коштан.

ЯККАКОРД یکّه‌کارد корди калони ғилофдор, ки ба миён меовезанд.

ЯККАҚАДАМ یکّه‌قدم якта-якта қадам партофта роҳ гаштан, бо оҳистагӣ қадам монда рафтан.

ЯККАЛАҶОМ یکّه‌لجام ресмони дароз, ки ба як ҳалқаи лаҷом мебанданд.

ЯККАМАРДИКОРӢ یکّه‌مردکاری кори мардикории алоҳида, мардикоре, ки танҳо кор мекунад.

ЯККАМАХАВ یکّه‌مخو *кҳн.* он ки аз одамон ҷудо шуда зиндагӣ кунад, мардумҷудо.

ЯККАМЕХ یکّه‌میخ мехи калони чӯбини қуббадор (*барои бастани асп ва г*).

ЯККАНАВОЗ یکّه‌نواز навозандае, ки дар саҳна танҳо худаш асбоби мусиқӣ менавозад.

ЯККАНАВОЗӢ یکّه‌نوازی амали якканавоз; навозиши мусиқии яковоза.

ЯККАНАФАС یکّه‌نفس *маҷ.* мардумгурез, гӯшанишин.

ЯККАНИКОҲӢ یکّه‌نکاحی *ниг.* **яккazанӣ**.

ЯККАПИСАР یکّه‌پسر писари танҳои як оила, фарзанди ягона.

ЯККАРАВОҚ یکّه‌رواق иборат аз як равоқ, дорои як равоқ (*ҳуҷраи мадраса*).

ЯККАРАҚС یکّه‌رقص номи яке аз оҳангҳои шӯх, барои рақси якка.

ЯККАРАТА یک‌کرته якдафъаина, якмаротиба; истифодааш як маротиба: **сузандоруи яккарата**.

ЯККАРАТӢ یک‌کرتی якборӣ, якмаротибагӣ.

ЯККАРЕЗ یکّه‌ریز маҳини оҳиста ва фосиладор: **садои яккарез**.

ЯККАСА یک‌کسه 1. муносиби як кас, барои як кас: **ҷои яккаса**. 2. як кас иҷрокунанда: **хониши яккаса**.

ЯККАСАВОР یکّه‌سوار танҳосавор, савори танҳо, яккатоз.

ЯККАСАР یکّه‌سر якка, танҳо, муҷаррад.

ЯККАСАРДОР یکّه‌سردار сардори ягона, сарвари ягона.

ЯККАСАРДОРӢ یکّه‌سرداری сардор, сарвар, пешвои ягона доштан, яккасолорӣ, фармонравоии мутлақ.

ЯККАСӢ یک‌کسی як кас-як кас, як нафар-як нафар.

ЯККАСУМ یکّه‌سم *зоол.* тоқсум; *муқоб.* **ҷуфтсум**.

ЯККАТИР یکّه‌تیر милтиқи ба тирдонаш як тир ҷошаванда: **милтиқи яккатир**.

ЯККАТОЗ یکّه‌تاز 1. аспи пештози пешсаф. 2. *маҷ.* худбин, худпарвар. 3. *маҷ.* ягона, беҳамто.

ЯККАФУРӮШӢ یکّه‌فروشی якта-якта фурӯхтан, чаканафурӯшӣ.

ЯККАХОН یکّه‌خوان он ки худаш якка суруд мехонад: **ҳофизи яккахон**.

ЯККАХОНӢ یکّه‌خوانی танҳо суруд хондан, амали яккахон.

ЯККАХОҶАГӢ یکّه‌خواجگی хоҷагидории хонавода, хоҷагии якка.

ЯККАХУДОӢ یکّه‌خدایی Худои ягонаро парастиш кардан, эътиқод доштан ба ягонагии Худо; тавҳид.

ЯККАҲИЗБӢ یکّه‌حزبی давлат ва ҳокимияте, ки таҳти роҳбарии як ҳизб қарор дорад.

ЯККАҲОКИМИЯТӢ یکّه‌حاکمیتی ҳокимияти якка, ҳокимияти мутлақа.

ЯККАЧИН یکّه‌چین 1. баргузида, интихобшуда, интихобӣ, сара; **ҳайати яккачин**; **яккачин кардан** интихоб карда гирифтан.

ЯККАЧӮБ یکّه‌چوب чӯби калонро болои сой ва дарёча ҳамчун кӯпрук мондан.

ЯККАҶЕҒ یکّه‌جیغ хониши канда-кандаи бедона.

ЯККАҶИЛАВ یکّه‌جلو ресмони (банди) ба як ҳалқаи лаҷом басташаванда.

ЯККИЛОГРАММӢ یک‌کیلاگرمی як кило-як кило: **аз ҳар навъаш як килограммӣ**.

ЯККИЛОМЕТРА یک‌کیلامتره масофаи як километр: **роҳи яккилометра**.

ЯККИЛОМЕТРӢ یک‌کیلامتری як километр-як километр тақсим ё ҷудо кардани масофае.

ЯККӮҲОНА یک‌کوهانه шутуре, ки як кӯҳон дорад: **шутури яккӯҳона**.

ЯККАБАТА یک‌قبطه 1. иборат аз як қабат: **тирезаи яккабата**. 2. якошёна: **бинои яккабата**.

ЯККАВЛ یک‌قول қавлаш як, дар қавлаш устувор.

ЯККАВЛӢ یک‌قولی вафодор ба як қавл, як ваъда, устувор будан дар қавлу ваъда, истодагарӣ дар гапи худ.

ЯККАЛАМ یک‌قلم 1. яку якбора, якбора гуфтан; ҳама, якҷоя, пурра. 2. ягон бор; аққалан, лоақал.

ЯККАТОРА یک‌قطاره дар як қатор мондан, дар як хат саф кашидан.

ЯККОЛИБА یک‌قالبه якхела, дар як қолиб сохташуда, як андозаю як хел қолиб дошта, стандартӣ.

ЯККУЛОЧӢ یک‌قلاچی иборат аз қулоч, бо дарозии як қулоч.

ЯККУЛТӢ یک‌قلتی як қулт-як қулт: **яккултӣ об нӯшидан**.

ЯККУТБА یک‌قطبه як қутб дошта.

ЯКЛАБА یک‌لبه ба як тараф майл кардан ё қатъ шудани чизе: **яклаба шудан**.

ЯКЛАХТ یک‌لخت *ниг*. **яклухт**.

ЯКЛАҲЗАГӢ یک‌لحظگی *ниг*. **яклаҳзаина**.

ЯКЛАҲЗАИНА یک لحظیینه ба муддати хеле кам, онӣ: **дидори яклаҳзаина**.

ЯКЛИНГА یک‌لینگه якпо, чӯлоқ, маиб.

ЯКЛИТРӢ یک‌لیتری 1. ба андозаи як литр. 2. як литр–як литр: **яклитрӣ шир додан**.

ЯКЛУНҶА یک‌لنجه яктарафа овезон шудан, бо як тарафи даҳон.

ЯКЛУХТ یک‌لخت 1. якпора, яккитъа, бутун, яктаркиба: **замини яклухт, санги яклухт**. 2. маҷмӯан, ҷамъан, ба қисмҳо тақсим накарда: **усули яклухт обёрӣ кардани пахта**. 3. кӯтара; **савдои яклухт** умдафурӯшӣ.

ЯКЛУХТГИР یک‌لخت‌گیر кӯтарахар (*дар хариду фурӯш, савдо*).

ЯКЛУХТӢ یک‌لختی бутунӣ, якҷоягӣ, яктаркибӣ.

ЯКЛУХТФУРӮШ یک‌لخت‌فروش кӯтарафурӯш, умдафурӯш.

ЯКЛУХТФУРӮШӢ یک‌لخت‌فروشی кӯтарафурӯшӣ, умдафурӯшӣ.

ЯКЛУХТХАРАНДА یک‌لخت‌خرنده кӯтара харидкунанда.

ЯКМАЗҲАБ یک‌مذهب дар пайравии як дин будан, фақат ба як дин мӯътақид будан.

ЯКМАҚОМӢ یک‌مقامی *мус*. яковоза.

ЯКМАНӢ یک‌منی ба вазни як ман, ба миқдори як ман; **ҷоми якманӣ** қадаҳи калон, ки як ман(900 г) май ҷой мегирад.

ЯКМАРОМ یک‌مرام якзайл, якхела, оҳанги якнавохти якранга; дилгиркунанда, дорои ҳадафи ягона.

ЯКМЕТРА یک‌متره он чи як метр дарозӣ дорад; ба андозаи як метр.

ЯКМЕТРӢ یک‌متری як метр-як метр: **якметрӣ буридан** (*мас., ресмонро*).

ЯКМИЗОН یک‌میزان *ниг*. **якнавохт**.

ЯКМИЛА یک‌میله нисбат ба милтиқ ва туфанге гӯянд, ки як мил дорад.

ЯКМОЛ یک‌مال ба як андоза молишхӯрда.

ЯКМОҲА یک‌ماهه ба муддати як моҳ, як моҳ вақтро гузаронида: **бачаи якмоҳа**, **хӯроки якмоҳа**, **якмоҳа рафтан**.

ЯКМОҲАГӢ یک‌ماهگی дар даврае, ки якмоҳа буд; муддат ва мӯҳлати як моҳ дошта.

ЯКНАВОХТ یک‌نواخت якхела, якоҳанг.

ЯКНАВОХТӢ یک‌نواختی якоҳанг будан, якхелагӣ, доимӣ дар як маром қарордошта.

ЯКНАВЪӢ یک‌نوعی якхела, ба ҳам монанд будан.

ЯКНАСАҚ یک‌نسق якхела, ба як тартиб, якнавъ; **асарҳои якнасақ**.

ЯКНАФАРА یک‌نفره *ниг*. **яккаса**.

ЯКНАФАРӢ یک‌نفری *ниг*. **яккасӣ**.

ЯКНИКОҲӢ یک‌نکاحی *ниг*. **якканикоҳӣ**.

ЯКНИШЕБА یک‌نشیبه болопӯши бино, ки як тараф нишеб дорад.

ЯКОВОЗА یک‌آوازه бо як овоз хондашаванда: **суруди яковоза**.

ЯКОҲАНГ یک‌آهنگ якнавохт, якхела.

ЯКОҲАНГӢ یک‌آهنگی якнавохтӣ, якхелагӣ (-и оҳанг).

ЯКОШЁНА یک‌آشیانه иборат аз як ошён, якқабата: **бинои якошёна**.

ЯКОЯК یکایک 1. якто-якто, яке аз паси дигаре, як ба як. 2. аз як сар, сар то сар, тамоман.

ЯКПАЛЛАГӢ یک‌پلّگی *бот.* растаниҳои якпаллагӣ.

ЯКПАРДАГӢ یک‌پردگی нисбат ба намоишномае, ки аз як парда (намоиш) иборат аст.

ЯКПАҲЛУ یک‌پهلو 1. ба як паҳлу, бо як паҳлу (*хобидан, дароз кашидан, ёзидан, истодан*). 2. *маҷ.* якрав, якраҳа.

ЯКПО یکپا он ки танҳо як пой дорад: чулоқ, маиб.

ЯКПОЗАГӢ یک‌پازگی иборат аз як поза, позааш якто, яккапоза: **плуги якпозагӣ**.

ЯКПОХСАГӢ یک‌پاخسگی иборат аз як қатор похса: **девори якпосхагӣ**.

ЯКПОРА یک‌پاره яклахт, якқитъа, якпорча.

ЯКПОРЧА یک‌پارچه 1. том, ягона, пурра. 2. яклухт, муттаҳид.

ЯКПОРЧАГӢ یک‌پارچگی ягонагӣ, муттаҳидӣ, муттафиқӣ.

ЯКПОЯ یک‌پایه 1. дорои фақат як поя, ба як поя қароргирифта: **мизи мудаввари якпоя**. 2. ба як пой; **якпоя истодан** *маҷ.* исрор кардан, сахт исрор кардан.

ЯКПУДА یک‌پوده як пуд (*тахминан.* 16 кг) вазн дошта.

ЯКПУДӢ یک‌پودی ҳар баркаши як пуд.

ЯКПУЛА یک‌پوله ба арзиши як пул; тамоман беарзиш, ҳеҷ.

ЯКРАВ یک‌رو гарданшах, гапнодаро, инодкор.

ЯКРАВӢ یک‌روی гарданшахӣ, гапнодароӣ, инодкорӣ; **якравӣ кардан** а) гапнодароӣ кардан, инодкорӣ кардан; б) исрор кардан, истодагарӣ кардан (*барои гузаронидани гапи худ, кори худ*).

ЯКРАВОНА یک‌روانه якравӣ кардан, гапнодароӣ кардан; якрав, гапнодаро.

ЯКРАҚАМА یک‌رقمه *риёз.* адади воҳид, шумораи аз 1 то 9.

ЯКРАНГ یک‌رنگ 1. ба як ранг, дорои як хел ранг: **куртаи якранг**. 2. якхела, бо як тарзу намуд, баробар, якнасақ.

ЯКРАНГА یک‌رنگه *ниг.* **якранг** 1.

ЯКРАНГӢ یک‌رنگی 1. якхелагӣ, яктарзӣ, якнамудӣ, якнавохтӣ. 2. монандӣ, набудани махсусият ва фарқият. 3. ҳамраъйӣ, ҳамфикрӣ, ҳамкорӣ.

ЯКРАҲА یکره исроркор, гарданшах, гапнодаро.

ЯКРАҲАГӢ یکرهگی 1. якравӣ, саркашӣ, гарданшахӣ. 2. исрор, истодагарӣ, қатъият, суботкорӣ.

ЯКРАЪЙ یک‌رأی 1. устувор дар раъй ва ақидаи худ, принсипнок. 2. исроркор, якрав.

ЯКРАЪЙӢ یک‌رأیی 1. ягонагии фикр дар масъалае, якдилӣ. 2. устуворӣ дар ақидаи худ, принсипнокӣ.

ЯКРОН I یکران 1. аспи сурхранги ёлу думаш сафед; аспи хуб ва хушнамуд. 2. яктарафа, якпаҳлу; **якрон нишастан** болои асп қадре каҷ шуда бо ғурур нишастан.

ЯКРОН II یکران *варз.* як тарзи гӯштингирии тоҷикӣ.

ЯКРӮ یکرو 1. яктарафа; **матои якрӯ** матое, ки як тарафаш нақшу нигор дорад. 2. якпаҳлу, яктарафа. 3. якақида, пайрав ва содиқ ба як фикру ақидаи муайян.

ЯКРӮЗА یک‌روزه 1. ба муддати (тӯли) як рӯз; **борони садрӯза - офтоби якрӯза** (*мақ.*). 2. барои як рӯз: **хӯроки якрӯза, якрӯза рафтан**. 3. *маҷ.* бебақо, ноустувор, тезгузаранда; кайфияти якрӯза.

ЯКРӮЗӢ یک‌روزی як рӯз–як рӯз; ҳар кас як рӯз: **якрӯзӣ истироҳат кардан**.

ЯКРӮЙ یک‌رویی самимият, рӯирост; ҳақгӯӣ, росткорӣ.

ЯКРӮЯ یکرویه 1. яктарафа, ба якпаҳлу. 2. рост, ошкор. 3. *ниг.* **якрӯ**.

ЯКСАВОР یک‌سوار танҳосавор, савори танҳо.

ЯКСАВОРА یک‌سواره *ниг.* **яксавор**.

ЯКСАВТӢ یکصوتی яковоза, якнавоӣ.

ЯКСАР يكسر 1. ҳама, ҳамагӣ, ҷумла. 2. сар то сар, ҳама ҷо. 3. ҳамеша, доимо, пайваста, мудом; **аз яксар** аз сар то охир, аз аввал сар карда.

ЯКСАРА يكسره якбора; ҳамагӣ, сар то сар; **чигит яксара неш зада баромад**.

ЯКСАРӢ يكسرى тамоман, пурра.

ЯКСАФ يكصف ҳамсаф; иттиҳод; **яксаф шудан** ҳамрадиф шудан, муттаҳид гаштан.

ЯКСОАТА يكساعته ба муддати як соат: **суханронии яксоата**, **танаффуси яксоата, кори яксоата**.

ЯКСОАТӢ يكساعتى як соат-як соат ҷудо шуда, ҳар кас як соат: **яксоатӣ дам гирифтан**.

ЯКСОЛА يكساله 1. ба синни як сол: **бачаи яксола**. 2. давоми як сол, ба муддати як сол: **хизмати яксола**.

ЯКСОЛАГӢ يكسالگى яксола будан: **синни яксолагӣ**.

ЯКСОН يكسان 1. якхел, бефарқ, баробар, мусовӣ. 2. якхела, монанд; **ба замин (хок) яксон кардан** несту нобуд кардан.

ЯКСОНӢ يكسانى якхелагӣ, баробар будан бо чизе.

ЯКСОХТ يكساخت сохташ монанд ва якхела.

ЯКСУТУНА يكستونه биное, ки дар як сутуни асосӣ қарор дорад.

ЯКСУХАН يكسخن яккавл, якзабон, устуворӣ дар қавлу аҳд.

ЯКСУХАНӢ يكسخنى дар қавлу аҳд устувор будан, якзабон будан.

ЯКСӮ(Й) يكسو(ى) як тараф, дар як канор; **яксӯй ниҳодан** бартараф кардан, дур кардан; **яксӯй шудан** барканор шудан, ҳазар кардан, дур шудан.

ЯКСӮМА يكسومه *кҳн.* пуле, ки аз як сӯм иборат аст; он чи арзишаш баробари як сӯм аст.

ЯКСӮЯ يكسويه ба як сӯ, ба як тараф ба як паҳлу майлкарда: **яксӯя шудан**.

ЯКТА يكته *гуфт., ниг.* **якто**; яктаву ягона; яктанимта; **якта-якта** ҷудо-ҷудо, алоҳида-алоҳида, як-як: **якта-якта гап задан**, **якта-якта қадам гузоштан**.

ЯКТАБАҚА يكطبقه дорои як табақа: **дари (дарвозаи) яктабақа**.

ЯКТАБАҚӢ يكطبقى як табақ-як табақ; **ба ҳар кас яктабақӣ**.

ЯКТАГӢ يكتگى *гуфт., ниг.* **яктогӣ**.

ЯКТАК//ЯКТАГ//ЯКТАҲ يكتك//يكتگ//يكته ҷомаи беостар, хилъат.

ЯКТАН يكتن муттаҳид, муттафиқ: **яктану якҷон**.

ЯКТАНА يكتنه танҳо, якка, ба танҳоӣ.

ЯКТАРАФА يكطرفه якпаҳлу, якрӯя; **масъаларо яктарафа кардан** ҳал кардан масъалаеро, ба як қарор омадан (*дар бораи чизе*); **яктарафа рафтор кардан** танҳо як тарафи масъалаеро ба эътибор гирифта қарор баровардан, тарафи якеро гирифтан; **яктарафа шудан** ҳал шудан, бартараф шудан (-и баҳсе, мунокишае…).

ЯКТАРАФАГӢ يكطرفگى дар як тараф қарор гирифтан, як тарафро гирифтан, ҷонибдори як тараф будан.

ЯКТАРАФӢ يكطرفى *ниг.* **яктарафагӣ**.

ЯКТАҲ يكته *ниг.* **яктак**.

ЯКТАҲКУРТА يكته‌كرته яктаҳе, ки ба даруни вай мисли гиребони курта гиребоне дӯхта мешуд ва ин гиребонро кушода мондан ё тугма кардан мумкин буд, агар бо тугма баста шавад, монанди пӯшидани курта аз зери яктак менамуд.

ЯКТАҲПӮШ يكته‌پوش он ки дар тан яктаҳ дорад.

ЯКТИНА يكتينه *кҳн.* воҳиди хурдтарини пулӣ дар давраи Шуравӣ, воҳиди хурдтарини пули Россия (копейка); он чи қурби як тинро дорад.

ЯКТИНӢ يكتينى 1. пуле, ки як тин арзиш дорад. 2. як тин-як тин, ба қимати як тин.

ЯКТИРА يكتيره нисбат ба аслиҳа: **милтиқи яктира**.

ЯКТО يكتا 1. як адад, фард, якто. 2. ягона, сара, беназир; **дурри якто** марвориди калон; **якто-якто** *ниг.* **як (як-як)**; **якто-якто номбар кардан**.

ЯКТОГӢ يكتاگى якто-якто, як-як, паси ҳам.

ЯКТОДИЛ یکتادل софдил, бекина, бекудурат.

ЯКТОЗ یکتاز бадав, саросема, таъҷилӣ.

ЯКТОӢ یکتایی якто-якто, ба ҳар кас якто.

ЯКТОПАРАСТ یکتاپرست он ки Худои ягонаро мепарастад, монотеист, муваҳҳид.

ЯКТОПАРАСТӢ یکتاپرستی равия ё дини яккахудоӣ, монотеизм.

ЯКТОРА یکتاره 1. иборат аз тор (мӯй); ресмони борик. 2. якнӯг, якнӯга.

ЯКУМ یکم *шумораи тартибӣ* тахти рақами (тартибӣ) як қарордошта 1. аввалини ҳар чиз дар муайян кардани тартиби он; нахуст, аввал: **бори якум**, **ошёнаи якум**, **синфи якум**, **қатори якум**. 2. хубтарин, беҳтарин, баландтарин; **навъи якум**, **ҷои якум**, **ҷои якумро гирифтан**. 3. аввал, сараввал; **якум ин ки** аввал ин ки; **якум шудан** аввалин шудан, ҷои аввалро гирифтан.

ЯКУМИН یکمین *ниг.* **якум**.

ЯКУМИНДАРАҶА یکمین‌درجه дараҷаи якум, дараҷаи аввал, бисёр нағз.

ЯКУМРА یک‌عمره *ниг.* **якумрӣ: ҳабси якумра**.

ЯКУМРӢ یک‌عمری ба як умр, барои тамоми умр: **нафақаи якумрӣ**; **рафиқи якумрӣ**.

ЯКУНИМ یک‌ونیم як чизи пурра ва боз нисф аз яктои дигар, ки ифодаи риёзиаш чунин аст: 1,5 ё $1\frac{1}{2}$.

ЯКУНИММЕТРА یک‌ونیم‌متره он чи 1 метру 50 сантиметр бошад, 150 сантиметр, 1,5 м.

ЯКУНИММОҲА یک‌ونیم‌ماهه он ки ва он чи, ки ба таваллуд ва ё пайдоишаш якуним моҳ пур шуда бошад.

ЯКУНИМРӮЗА یک‌ونیم‌روزه он чи мӯҳлаташ якуним рӯз шуда бошад.

ЯКУНИМСОЛА یک‌ونیم‌ساله он ки ва он чи ба таваллуд ва ё пайдоишаш якуним сол пур шуда бошад.

ЯКУНИМФОИЗА یک‌ونیم‌فایضه он чи таркибашро якуним фоиз чизи муҳим ташкил диҳад.

ЯКФАЗА یکفزه *нисбат ба* барқ, ки як фазаи муқаррарӣ 220 волтро ташкил медиҳад.

ЯКФИКРӢ یک‌فکری *ниг.* **ҳамфикрӣ.**

ЯКХЕЛА یک‌خیله яксон, ҳамсон; якзайла, якшакл, ҳамнавъ, ҳамшакл; монанд, шабеҳ.

ЯКХЕЛАГӢ یک‌خیلگی якхела будан, ҳамшаклу монанд будан.

ЯКХЕЛӢ یک‌خیلی *ниг.* **якхелагӣ**.

ЯКХОНАГӢ یک‌خانگی *ниг.* **якҳуҷрагӣ**.

ЯКХУДОӢ یک‌خدایی *ниг.* **яктопарастӣ**.

ЯКХОНАНОК یک‌خانه‌ناک *гуфт.,* иборат аз як хона, якхонагӣ.

ЯКҲИҶОӢ یک‌هجایی *грам.* иборат аз як ҳиҷо.

ЯКҲУҶРАГӢ یک‌حجرگی хонае, ки барои як нафар одам ё як оилаи фақат аз зану шавҳар иборатбуда пешбинӣ шудааст.

ЯКЧАНД یک‌چند як миқдор, чанде, чандин: **якчанд рӯз пеш**, **якчанд сол пеш**, **якчанд воқеаи аҷоиб**; **ба якчанд ҳазор мерасад** ба чандин ҳазор мерасад.

ЯКЧАНДВАҚТА یک‌چندوقته вақти на чандон тӯлонӣ, муваққатан.

ЯКЧАНДКАРАТА یک‌چندکرته ду-се маротиба, якчанд бор, чандин карат.

ЯКЧАНДСОАТА یک‌چندساعته барои ду-се соат, тахминан вақти аз ду то панҷ соат.

ЯКЧАНДСОАТӢ یک‌چندساعتی ба ду–се соатӣ ҷудошуда.

ЯКЧАНДТА یک‌چندته *ниг.* **якчандто**.

ЯКЧАНДТАГӢ یک‌چندتگی *ниг.* **якчандтогӣ**.

ЯКЧАНДТО یک‌چندتا *шумораиками номаълум,* чандто, чанд нафар.

ЯКЧАНДТОГӢ یک چندتاگی тахминан се-чорто, се-чорто.

ЯКЧАРХА یک‌چرخه якчархдор, дорои як чарх: **аробаи дастии якчарха**.

ЯКЧАШМА یکچشمه он ки танҳо як чашмаш солим аст; **шаҳри якчашма равӣ**, **якчашма шав** (*мақ.*) *дар ҳолати худро ба шароит мувофиқ кардан гуфта мешавад*.

ЯКҶИЛДА//ЯКҶИЛДӢ یکجلده//یکجلدی иборат аз як ҷилд, ҳаҷман дар як ҷилд.

ЯКҶИНС یک‌جنس аз як ҷинс, якнавъ, якхел.

ЯКҶИНСА یک‌جنسه *биол.* иборат аз як ҷинс,

якхела.

ЯКҶИНСӢ یکجنسی 1. *биол.* аз ҷиҳати ҷинс якхела. 2. якхелагӣ, якнавъӣ.

ЯКҶИҲАТ یکجهت 1. розӣ, мувофиқ. 2. ҳамфикр, дӯст, рафиқ, яксамт, ба як тараф.

ЯКҶИҲАТӢ یکجهتی розигӣ, мувофиқатӣ, муттаҳидӣ, дӯстӣ.

ЯКҶО یکجا ҳама бо ҳам; муттаҳид, якдилу якҷон, якҷоя.

ЯКҶОӢ یکجایی якҷоя, якҷояшуда, ҷамъшуда, маҷмӯъ.

ЯКҶОН یکجان *маҷ.* якдил, муттаҳид: **якдилу якҷон будан.**

ЯКҶОНИБА یکجانبه яктарафа, нопурра, ғайримунсифона: **якҷониба баҳо додан**.

ЯКҶОЯ یکجایه 1. бо ҳам, дар як ҷо: **якҷоя кор кардан**. 2. дар як ҷо, якбора, ҷамъан. 3. якшуда, муттаҳидшуда; **якҷоя кардан** як кардан, ҷамъ кардан; **якҷоя шудан** ҷамъ шудан, муттаҳид гаштан.

ЯКҶОЯГӢ یکجایگی ҳамакаса, ҳама якбора; ҳамроҳ бо дигарон; **дар якҷояги бо...**

ЯКҶОЯКУНАНДА یکجایه‌کننده ҳама кас ё ҳамаи чизҳоро бо ҳам якҷо кунанда; муттаҳидкунанда, он чи ё он ки ҳамаро бо ҳам меорад.

ЯКҶОЯШАВӢ یکجایه‌شوی бо ҳам муттаҳид шудан, дар як ҷо ҷамъ шудан, якҷо шудан.

ЯКҶӮР یکجور якхела, яксохт, якшакл.

ЯКШАБА یکشبه ба муддати як шаб, дар як шаб.

ЯКШАБӢ یکشبی як шаб-як шаб, ҳар кас як шабӣ: **якшабӣ посбонӣ кардан**.

ЯКШАВӢ یکشوی як шудан, иттиҳод кардан, муттаҳид гаштан.

ЯКШАКЛА یکشکله *ниг.* **якхела**.

ЯКШАКЛӢ یکشکلی якхелагӣ, ҳамшакл.

ЯКШАНБЕ یکشنبه номи рӯзи охири ҳафта, ки пас аз шанбе меояд.

ЯКШАНБЕГӢ یکشنبگی *мансуб ба* **якшанбе**.

ЯКШОХА یکشاخه 1. дорои як шох, он чи як шох дорад. 2. ба як сӯ моилшуда, яктарафа, каҷ гузошташуда (*доир ба* каллапӯш).

ЯҚА یقه *ниг.* **яха**.

ЯҚЗОН *а.* یقظان бедор, ҳушёр.

ЯҚИН *а.* یقین 1. дониши дақиқ дар бораи чизе, чизи возеҳ ва собитшуда; бешубҳаву гумон. 2. бегуфтугӯ, бечунучаро, ҳатман; **ба яқин** бе ҳеҷ шубҳа, бе хато, аниқ; **яқин гаштан** равшан шудан, итминон пайдо шудан; **яқин доштан** бовар кардан, боварӣ ҳосил кардан; **яқин донистан** боварӣ ҳосил кардан, хуб доништа гирифтан; **яқин(ҳосил) кардан** боварӣ ҳосил кардан, итминон пайдо кардан; **яқин (ҳосил)шудан** боварӣ пайдо шудан, эътимод пайдо гаштан.

ЯҚИНАН *а.* یقیناً бешубҳа, бо боварии комил, комилан дуруст, бо эътимоди муайян.

ЯҚИНӢ یقینی дурустӣ, эътимоднокӣ, боитминонӣ.

ЯҚТИН *а.* یقطین *бот.* растание, ки танаи дарози дар рӯи замин паҳну густурда дорад, аз қабили бодиринг ва каду.

ЯЛ یل *кит.* паҳлавон, далер, шуҷоъ.

ЯЛА یله кушода, боз; **яла кардан** кушодан, боз кардан; **яла шудан** кушода шудан; **даҳон яла шуда мондан** *маҷ.* сахт ҳайрон шудан.

ЯЛАВ یلو *гуфт.* байрақ, ливо.

ЯЛАГАРД یله‌گرد дар тирамоҳ, баъд аз ғундоштани ҳосил ба заминҳои кишт барои чаро сар додани ҳайвонот.

ЯЛАҚҚОС یلقّاس *калимаи тасвирӣ* якбора тофтани чизи дурахшон ва шаффоф: **ялаққос задан**.

ЯЛАҚҚОСӢ یلقّاسی дурахшон, шаффоф, ҷилодиҳанда.

ЯЛАҚ-ЯЛАҚ یلق‌یلق *калимаи тасвирӣ* паси ҳам ҷило дода тофтани чизҳои дурахшон.

ЯЛАЛӢ//ЯЛЛАЛӢ یللی овоз ё бонгу фарёде, ки дар ҳолати хушӣ, айшу ишрат ва кайфу сафо бароварда мешавад; **ялалӣ ялло** *ниг.* **ялла-ялло**; ◊ **аз ялалӣ во кардан** тарк кардани айшу ишрат.

ЯЛАМА *т.* یلمه *хӯр., гуфт.* 1. хӯроки биринҷии назар ба мастоба ғафстар. 2. *маҷ.* одами суст.

ЯЛАНГ یلنگ *гуфт.* замини кушоди холӣ аз

иморат ва кишт; **яланг-яланг гаштан** *гуфт.* беҳуда ва бекор гаштан.

ЯЛАНГӢ یلنگی *ниг.* **яланг**; **ҷои яланг**ӣ майдони кушод.

ЯЛДАРРОС یلدرّاس *калимаи тасвирӣ* дурахш, ҷило, тобиши чизҳои шаффоф: **ялдаррос задан**, **ялдаррос кардан**.

ЯЛДАР-ЯЛДАР یلدریلدر *калимаи тасвирӣ* ҷило, дурахш, тобиши такрории чизҳои шаффоф; **ялдар-ялдар кардан** дурахшидан, ҷило додан.

ЯЛДО یلدا шаби аз ҳама дарозтарини сол, ки ба шаби 22 декабр рост меояд: **шаби ялдо**.

ЯЛЛА-ЯЛЛО یلّه‌یلاّ 1. накароти сурудҳои халқӣ; сурудхонии вақтхушона. 2. кайфу сафо (*бо суруд*); **ялла-ялло карда гаштан** кайф карда фориғболона гаштан.

ЯЛМОҒУЗ یلماغز *гуфт.* 1. ҷонвари афсонавии пурхӯри носер. 2. *маҷ.* одами бад, ки мисли он чизи афсонавӣ носер бошад.

ЯЛОҚ *т.* یلاق *гуфт.* зарфи кӯҳна ё кафида, ки дар он ба саг хӯрок медиҳанд.

ЯЛТАР-ЯЛТАР یلتریلتر *ниг.* **ялдар-ялдар**.

ЯЛТИ یلتِ *гуфт.* якбора, ногоҳ: **ялти карда нигаристан** ногоҳ бо дурахши якбораи чашм нигаристан.

ЯЛТИРОС یلتراس *ниг.* **ялтос**.

ЯЛТОС یلتاس дурахш, ҷило ва тобиши чизҳои шаффоф, ки чашмро мебарад: **ялтос задан, ялтос кардан**.

ЯЛТОСӢ یلتاسی дурахшанда, ҷилодор.

ЯЛТУР-ЮЛТУР یلتریولتر *ниг.* **ялдар-ялдар**.

ЯМ *а.* یم *кит.* баҳр.

ЯМАНӢ یمنی *мансуб ба* **Яман**; **ақиқи яманӣ** а) ақиқи машҳур, ки аз Яман меоваранд; б) *кинояи аз* лаби маҳбуба; **бурди яманӣ** як навъ матои хатдор, ки аз Яман меоваранд; **теғи яманӣ** шамшери аълосифат, ки дар Яман месохтанд.

ЯМИН *а.* یمین *кит.* дасти рост; тарафи дасти рост; **ямину ясор** тарафи росту чап.

ЯМИНАН *а.* یمیناً дар тарафи рост қарор дошта, дар тарафи рост буда.

ЯМОҚ *т.* یماق порчае, ки ба чизҳои дарида ва порашуда дӯхта мешавад; пина, васла, дарбеҳ; **ямоқ кардан** дӯхтан, дарбеҳ монда дӯхтан; **ин ба вай ямоқ ҳам намешавад** *маҷ.* ин дар назди вай тамоман ночиз ва нотавон аст.

ЯМОҚДОР یماق‌دار ҳар чизи боямоқ, он чи ба вай ямоқ андохта шуда бошад.

ЯМОҚДӮЗ یماق‌دوز он ки ба чизи дарида ямоқ медӯзад, пинадӯз, дарбеҳандӯз.

ЯМОҚДӮЗӢ یماق‌دوزی *амал ва шуғли* **ямоқдуз**; ямоқ дӯхтан.

ЯМОҚИН یماقین *ниг.* **ямоқдор**.

ЯМОҚӢ یماقی ямоқдор, дарбеҳдор.

ЯМОҚНОК یماقناک *ниг.* **ямоқдор**.

ЯМОН *а.* یمان *кит.* дурахшанда, тобанда.

ЯМОНӢ یمانی *ниг.* **яманӣ**.

ЯНВАР ینور номи моҳи якуми солшумории милодӣ.

ЯНВАРӢ ینوری *мансуб ба* **январ**.

ЯНГА *т.* ینگه зани бародар, амак ва тағо; келин (*нисбат ба хешони шавҳар*).

ЯНТОҚ ینتاق *бот.* гиёҳест майдабарги хордор, ки бештар дар биёбонҳо мерӯяд, хори уштурхӯр: **ба уштур янтоқ даркор бошад, гарданашро дароз мекунад** (*мақ.*).

ЯНТОҚЗОР ینتاقزار замине, ки дар он бештар янтоқ мерӯяд.

ЯНТОҚФУРӮШ ینتاق‌فروش *кҳн* .1. он ки янтоқ мефурӯшад. 2. *маҷ.* нодор, камбағал, бенаво.

ЯПОН یپان 1. мардуми аслии Япония. 2. *мансуб ба* **Япония**: **шоҳии япон**.

ЯПОНӢ یپانی *мансуб ба* **япон**: **забони японӣ**.

ЯРА یره *гуфт.* захм, ҷароҳат; **яраи афғонӣ** *тиб.* пашшахӯрд(а).

ЯРАДОР یره‌دار захмдор, маҷрӯҳ, он ки ҷароҳат бардоштааст; **ярадор шудан** дар ҷанг ё ҳодисае захмдор шудан, захм бардоштан, ҷароҳат бардоштан.

ЯРАҚОН یرقان *тиб.* касалии зардча, зардпарвин.

ЯРАҚОНӢ یرقانی зардшуда, зардчашуда; **яра-**

қонӣ шудан *киноя аз* хазон шудан.

ЯРҒОҚ *т.* یرغاق *гуфт.* пашмаш рехта пӯсташ намудоршуда: **пӯстини ярғоқ**.

ЯРҒУ *т.* یرغو *кит.* 1. ҳукм, фармон. 2. шикоят, даъво, арзу дод. 3. мусодираи молу мулки касе ҳамчун ҷазо.

ЯРД *англ.* یرد воҳиди андозаи дарозӣ дар баъзе кишварҳо баробари 91,5 см.

ЯРЛИҒ *т.* یرلیغ *ниг.* **ярлиқ**.

ЯРЛИҚ *т.* یرلیق 1. *таър.* фармони подшоҳӣ. 2. фармон барои додани мансаб, рутба, номаи фахрӣ, номаи имтиёз *ва ғ.* 3. тамғаи мол, ки дар он таърих, навъ, миқдор ва нархаш навишта мешавад, ярлиғ.

ЯРЛИҚДОР یرلیقدار *кит.* он ки аз хон мансаб ё номаи имтиёзе гирифтааст.

ЯРМА یرمه ғалладонаи нимкӯфти муқашшар: **оши ярма**.

ЯРМАРКА *р.* یرمرکه бозори калон, ки барои намоиш ва фурӯхтани молҳо дар вақтҳои муайян ташкил карда мешавад, бозори фурӯши чизе: **ярмаркаи маҳсулоти кишоварзӣ**.

ЯРОВУЛ *т.* یراول қисми пешоҳанг ва посбонии лашкар.

ЯРОҚ *т.-м.* یراق *ниг.* **силоҳ**.

ЯРОҚБАДАСТ یراق‌بدست *ниг.* **силоҳбадаст**.

ЯРОҚБАРДОР یراق‌بردار *кҳн.* дар гузашта дар кишварҳои Ғарб паҳлавонони номӣ барои аслиҳабарӣ бо худ одами махсус доштанд; *ниг.* **силоҳбардор**.

ЯРОҚДОР یراقدار *ниг.* **силоҳдор**.

ЯРОҚДОРӢ یراقداری *ниг.* **силоҳдорӣ**.

ЯРОҚНОК یراقناک *ниг.***мусаллаҳ**.

ЯРОҚНОКӢ یراقناکی *ниг.* **силоҳдорӣ**.

ЯРОҚПАРТОӢ یراق‌پرتایی *ниг.* **силоҳпартоӣ**.

ЯРОҚСОЗ یراقساز *ниг.* **силоҳсоз**.

ЯРОҚСОЗӢ یراقسازی *ниг.* **силоҳсозӣ**.

ЯРОҚФУРӮШ یراقفروش *ниг.* **силоҳфурӯш**.

ЯРОҚФУРӮШӢ یراقفروشی *ниг.* **силоҳфурӯшӣ**.

ЯРОҚҶАЛЛОБ یراقجلّاب *ниг.* **силоҳфурӯш**.

ЯРОҚҶАЛЛОБӢ یراقجلّابی *ниг.* **силоҳфурӯшӣ**.

ЯРҲАМУКАЛЛОҲУ یرحمک‌الله *д.* раҳм кунад Худо туро (*ибораест, ки вақти атса задани касе гуфта мешавад*).

ЯРЧ یرچ фурӯравии теппа ё ҷарии лаби дарё дар вақти заминларза ё боронгарӣ.

ЯСАВ *т.* یسو *кҳн.* қатор, тартиб (*истилоҳи аскарӣ*).

ЯСАВУЛ//ЯСОВУЛ *т.* یسول//یساول *таър.* хидматгори дарбори амир, ҳоким ва мансабдори калон, ки чӯб ва яроқ гирифта тартиб нигоҳ медошт ва дар сафар ҳамроҳӣ мекард.

ЯСАВУЛБОШӢ//ЯСОВУЛБОШӢ یسولباشی//یساولباشی *таър.* сардори ясавулон дар дарбори амир ва ҳокимон.

ЯСИР *а.* یسیر *кит.* саҳл, осон.

ЯСИРАК یسیرک яке аз воҳидҳои хурди ченаки вазн.

ЯСО *а.* یسا *кҳн.* ҷазо, қасос.

ЯСОВУЛ *т.* یساول *ниг.* **ясавул**.

ЯСОВУЛБОШӢ *т.* یساولباشی *ниг.* **ясавулбошӣ**.

ЯСОВУЛӢ یساولی *кит.* бахшиши махсуси хурд, хизматонаи ясавулон, умуман инъоми ночиз.

ЯСОВУЛХОНА یساولخانه *таър.* постгоҳ, хоначае барои осоиши ясавулон.

ЯСОҚ *т.* یساق *кҳн.* қоида, қонун, тартиб; **чӯби ясоқ** чӯби ҷазо, чӯбе, ки бо он гунаҳкорро ҷазо медиҳанд.

ЯСОҚӢ *т.* یساقی *кит.* аскарбача, ҷанговари ҷавон.

ЯСР *а.* یسر *кит.* чап, тарафи чап.

ЯСОР *а.* یسار *кит.* тарафи дасти чап.

ЯСОРАН *а.* یساراً аз тарафи чап қароргирифта.

ЯТИМ *а.* یتیم 1. бачаи бепадару бемодар, сағир; **ятим кардан** *а)* аз падару модар маҳрум кардани кӯдак; *б) гуфт.* аз ҷӯҷаҳо ҷудо шудани мурғ; **ятим мондан** бе падару модар мондан. 2. *кҳн.* хидматгори корҳои кишоварзӣ, ки солона ё моҳона нигоҳ дошта мешуд, батрак.

ЯТИМАК یتیمک ятимбача, ятимча.

ЯТИМБАЧА یتیم‌بچه 1. бачае, ки ятим аст, яти-

мак. 2. батракбача, хидматгорбача.

ЯТИМДОР یتیم‌دار *кҳн.* беваи кӯдакдор.

ЯТИМДУХТАР یتیم‌دختر духтари бе падару модар калоншуда.

ЯТИМӢ یتیمی 1. бепадару бемодар будан, сағирӣ. 2. ятим шуда кор кардан, хидматкорӣ, батракӣ.

ЯТИММОНДА یتیم‌مانده он киро падар ё модар ва ё ҳар дуяш вафот кардаанд.

ЯТИМНАВОЗӢ یتیم‌نوازی навозиши ятимон, меҳрубонӣ ва парастиши кӯдакони ятим.

ЯТИМОНА یتیمانه монанди ятим: **дар вазъияти ятимона**.

ЯТИМПАРВАР یتیم‌پرور ғамхори ятим.

ЯТИМХОНА یتیم‌خانه 1. *кҳн.* паноҳгоҳи ятимон, хонаи нигоҳубини ятимон. 2. хидматгорхона, хонаи истиқомати батракҳои хидматгор дар ҳавлиҳои одамони доро.

ЯТИМШУДА یتیم‌شده *ниг.* **ятиммонда**.

ЯТИМЧА یتیمچه *ниг.* **ятимак**.

ЯТОҚ *т.* یتاق посбонӣ, муҳофизат.

ЯТОҚДОР یتاق‌دار *кит.* посбон, нигаҳбон, посдор, муҳофиз.

ЯХ یخ оби аз шиддати хунукӣ бастaшуда, оби афсурда; **ях бастан (кардан)** а) ба ях табдил ёфтани об *ва г.*; б) бисёр хунук хӯрдан; **ях барин шудан** а) бисёр хунук шудан; б) ҳарорати гармиро гум кардан.

ЯХА یخه гиребон, гиребони курта.

ЯХАК یخک 1. яхпора; яхи тунук. 2. як навъ ҳалво; **ҳалвои яхак**. 3. як навъ атр: **атри яхак**. 4. навъе аз себ.

ЯХБАНД یخبند яхбаста, яхгирифта (*аз шиддати хунукӣ*).

ЯХБАНДӢ یخبندی ях бастан, ях кардан (*аз шиддати хунукӣ*).

ЯХБАНДОН یخبندان шиддати сармои зимистон, ки ҳам чиз ях мебандад, яхбандие, ки ҳатто раҳҳо мисли шиша мегарданд.

ЯХБАСТА یخبسته *сифати феълии замони гузашта аз* **ях бастан**; яхкарда, ба ях табдилёфта, бо ях пӯшидашуда: **Уқёнуси яхбастаи шимолӣ**.

ЯХБАСТАГӢ یخبستگی яхбандии умумӣ ва тӯлонӣ.

ЯХБОЗ یخباز он ки дар рӯи ях бозӣ ё рақс мекунад.

ЯХБОЗӢ یخبازی амали яхбоз, дар рӯи ях бозӣ кардан.

ЯХБУР یخبر 1. он ки кораш буридани яххост. 2. асбоби махсус барои буридану пора кардани ях.

ЯХБУРЧА یخبرجه ҷои шикастагии ях (*барои обгирӣ*); ҷои шикофи яхи рӯи ҳавз, дарё *ва г.*

ЯХДОН I یخدان сандуқи чармин, ки дар он ашёи гуногун нигоҳ дошта мешавад.

ЯХДОН II یخدان 1. ҷои нигоҳ доштани ях, анбори ях, яххона. 2. ҷиҳози махсус барои хунук нигоҳ доштани хӯрданиҳо, ки дар он дастгоҳи хунуккунанда шинонда шудааст, яхчол.

ЯХДОНДОР یخدان‌دار ҷой ва ё воситаи нақлиёт, ки бо яхдон муҷаҳҳаз гаштааст: **вагони яхдондор**.

ЯХДОР یخدار он чи дар таркибаш ях дорад, бо ях омехташуда.

ЯХЗАДА یخزده *сифати феълии замони гузашта аз* **ях задан**; сахт сармозада, яхбаста.

ЯХЗАДАГӢ یخزدگی *шакли дигари сифати феълии замони гузашта аз* **яхзада**; яхкарда, сахт хунукзада.

ЯХИН یخین яхдор; бо ях пӯшондашуда, яхбаста: **қуллаҳои яхин**.

ЯХЗОР یخزار *ҷугр.* ҷои бисёрии ях, ҷой ва макони ях, ҷойҳои саросар яхбаста, яхистон.

ЯХИСТОН یخستان ҷойҳои саросар бо ях пӯшидашуда, макони ях.

ЯХӢ یخی *мансуб ба* **ях**: **моҳиҳои яхӣ**.

ЯХКАРДА یخ‌کرده *ниг.* **яхбаста**: **оби яхкарда**, **замини яхкарда**.

ЯХКУНАК یخکنک 1. як қисми яхдон II, 2. 2. ҷиҳози махсус барои истеҳсоли ях.

ЯХКУНОНӢ یخکنانی *тарзи бавоситаи* **ях кардан**; ях кунонидан.

ЯХКӮБ یخ‌کوب 1. асбоби яхшиканӣ. 2. яхкӯбан-

да, шиканандаи ях.

ЯХКӮМА یخکومه *ниг.* **яхтӯда**.

ЯХКӮЧ یخ کوچ аз гармӣ об шуда ҳаракат кардани пиряхҳо.

ЯХЛАХШАК یخ‌لخشک *ниг.* **яхмола**.

ЯХМАЙДАКУНАК یخ‌میده‌کنک *ниг.* **яхкӯб**.

ЯХМАН(АК) یخمن//یخمنک *лаҳҷ.* растании буттагӣ, ки меваи хурди олуболумонанди сурхи туршак дорад.

ЯХМОЛ یخ‌مال *ниг.* **яхмолак**.

ЯХМОЛА یخ‌ماله *ниг.* **яхмолак**.

ЯХМОЛАК یخ‌مالک ба рӯи ях давида лағжида бозӣ кардан; ба пой асбоби яхмолакпарӣ баста рӯи ях давидан: **яхмолак паридан**, **яхмолак рафтан**.

ЯХМОЛАКБОЗӢ یخ‌مالک‌بازی *ниг.* **яхмолак**.

ЯХМОЛАКПАРӢ یخ‌مالک‌پری *ниг.* **яхмолак**.

ЯХМОС یخماس хӯрдании мисли ях хунук, ки аз ширу шакар тайёр мекунанд, бастанӣ, ширях, **яхмос фурӯхтан**.

ЯХМОСФУРӮШ یخماس‌فروش он ки яхмос мефурӯшад.

ЯХМОСФУРӮШӢ یخماس‌فروشی 1. *исми амал аз* **яхмос фурӯхтан**. 2. ҷой ва макони фурӯши яхмос: **дӯкони яхмосфурӯшӣ**.

ЯХНӢ یخنی 1. гӯшти ҷӯшонида ё дар равған пухтаи сардшуда: **гӯшти яхнӣ**, **мурғи яхнӣ**. 2. ҷои хунук кардашуда, ҷои сард.

ЯХНОГИР یخ‌ناگیر он чи чизи моеъро аз ях кардан эмин медорад, зидди ях.

ЯХОБ یخاب 1. оби мисли ях хунук, оби бисёр хунук. 2. оби бо ях хунук кардашуда. 3. обе, ки дар баъзе ҷойҳо дар зимистон ба замини кишт медиҳанд: **яхоб додан**, **яхоб мондан**; **ба дил яхоб (оби хунук) задан** *маҷ.* тамоман ноумед шудан.

ЯХОБА یخابه *ниг.* **яхоб**.

ЯХОБДОН یخاب‌دان 1. ҷои яхоб, зарфи яхобандозӣ. 2. ниҳоят хунук, бисёр сард.

ЯХОБӢ یخابی меваи тар, ки дар тобистон дар ҷои хунук ва ё бо ях нигоҳ дошта мешавад.

ЯХОБМОНӢ یخاب‌مانی *исми амал аз* **яхоб мондан**; яхобдиҳӣ (*ба замини кишт*).

ЯХОБФУРӮШ یخاب‌فروش он ки яхоб мефурӯшад.

ЯХОБХӮРДА یخاب‌خورده замини дар зимистон об додашуда.

ЯХОЛУД یخ‌آلود махлут бо ях, омехта бо ях; он чи қисме аз он ях бастааст.

ЯХПАРАК یخ‌پرک *ниг.* **яхмолак**.

ЯХПАРЧА یخ‌پرچه яхреза, реза ва пораи ях.

ЯХПИР یخپیر яхҳои чандинсола, пиряхи дар муддати чандин солҳо ҳосилшуда дар кӯҳсори баланд; пирях, лозар.

ЯХПОРА//ЯХПОРЧА یخپاره//یخپارچه пораи ях, яхреза.

ЯХПӮШ یخ‌پوش ҷое, ки таги ях мондааст: **қуллаҳои яхпӯш**.

ЯХРАВ یخرو оби бо ях равон дар зимистон ё аввали баҳор.

ЯХРЕЗА یخ‌ریزه пораҳои майдаи ях.

ЯХСОЗӢ یخ‌سازی ях ҳосил кардан, ҷое, ки яхи сунъӣ тайёр мекунанд.

ЯХТАРОШ یخ‌تراش *кҳн.* он ки ях ё яхмос метарошид.

ЯХТАРОШАК یخ‌تراشک асбоби тешамонанди дамаш аррашакл, ки бо он яхро тарошида реза мекарданд.

ЯХТЕША یخ‌تیشه яхзанак, яхмайдакунак.

ЯХТӮДА یخ‌توده дар баҳрҳои қутби шимол ҷамъ ва ғарам шудани яхҳо.

ЯХХОНА یخ‌خانه хоначаи зеризаминии сард, ки дар он чизҳои хӯроквориро аз вайрон шудан эмин нигоҳ медоранд.

ЯХЧА یخچه 1. яхреза, яхпарча, жолаи яхин. 2. қабати тунуки яхи рӯи об.

ЯХЧАБАНДӢ یخچه‌بندی *ниг.* **яхбандӣ**.

ЯХЧОЛ یخچال таҳхонаи ниҳоят хунук, заминкани яхин; яхдон.

ЯХШИКАН یخ‌شکن он чи яхро мешиканад, яхро шикофанда: **киштии яхшикан**.

ЯХШИКАНӢ یخ‌شکنی *исми амал аз* **ях шикастан**; қобилияти ях шикастан.

ЯХШОРА یخشاره фурӯравии ях.

ЯХШУДА یخشده *сифати феълии замони гузашта аз* **ях шудан**; ба ях табдилшуда: **газҳои яхшуда.**

ЯҲУД یهود *ниг.* яҳуд.

ЯҲУДИЯТ یهودیت расму оини яҳудиён, дини яҳудиён.

ЯҲУДӢ یهودی *мансуб ба* **яҳуд**; банӣ - Исроил, исроилӣ: **забони яҳудӣ**; **халқи яҳудӣ**.

ЯШБ یشب *ниг.* **яшм**.

ЯШК یشک дандони тез ва калони пешини ҳайвонҳои бузург ва даранда, ашк, ноб.

ЯШМ یشم як хел санги сафеди сабзтоби шаффофи гаронбаҳо, ки барои ороиши деворҳо ва сохтани асбобу зарфҳо истифода мешавад.

ЯШМА یشمه пӯсти хоми сафед, ки бо даст молида пардоз мекунанд.

ЯШМИН یشمین *ниг.* **яшмӣ**: **пиёлаҳои яшмин**.

ЯШМӢ یشمی *мансуб ба* **яшм**; аз яшм сохташуда

ЯЪНЕ *а.* یعنی *калимае, ки пеш аз ҷумла ё ибораи тафсилӣ меояд*: 1. маънояш ин аст ки..., маънои мақсудӣ ин аст, ки; хулоса. 2. ба ҳамин тариқ, тавре ки маълум аст..., тавре ки дида мешавад…

ЯЪС *а.* یأ س маъюсӣ, ғамгинӣ, ноумедӣ.

ЯЪСОВАР یأس‌آور маъюсиовар, андӯҳовар.

ЯЪСОМЕЗ یأس‌آمیز ноумед, маъюс.

ЯЪСУБ *а.* یعسوب маликаи занбӯри асал.

ЯЪСШИКАН یأس‌شکن *кит.* барҳамдиҳандаи ноумедиҳо аз дил, барандаи ғаму андӯҳ.

ЯЪҚУБ *а.* یعقوب 1. кабк. 2. номи яке аз пайғамбарони банӣ-Исроил (яҳудиён), ки падари Юсуф буд.

ЯЪҚУБӢ یعقوبی 1. пайрави Яъқуб, пайрави мазҳаби Яъқуб. 2. *маҷ.* меҳрубонӣ, дӯстдорӣ.

ЯЪҶУҶ *а.* یعجوج 1. дар ривоятҳо навъе аз махлуқот, ки Яъҷуҷу Маъҷуҷ низ мегӯянд ва бадкора ҳисоб мееёбанд. 2. қавме, ки аз сершуморӣ дар ҷанг мағлубнашаванда буда, гӯё Искандар барои лашкари онҳо садде сохта будааст.

آ،ا

آ **о I, II**
آ(ی) **о(й)**
آب **об I,II**
آبا **обо** / **оббо**
آباد **обод**
آبادان **ободон**
آبادانی **ободонӣ**
آبادانیدن **ободонидан**
آبادسازی **ободсозӣ**
آبادکنی **ободкунӣ**
آبادگر **ободгар**
آبادنشین **ободнишин**
آبادی **ободӣ**
آب‌آشنا **обошно**
آب‌آلود **оболуд**
آب‌آورد **обовард**
آب‌افکن **обафкан**
آبان **обон**
آب‌انبار **обанбор**
آب‌انباشت **обанбошт**
آب‌انجیر **обанҷир**
آب‌انداز **обандоз**
آب‌اندازی **обандозӣ**
آب‌اندام **обандом**
آبان‌ماه **обонмоҳ**
آبایی **обоӣ**
آب‌باز **оббоз**
آب‌بازی **оббозӣ**
آب‌بازی‌داری **оббозидорӣ**
آب‌بدل **оббадал**
آب‌بر **оббар** / **оббур**

آب‌برا **оббаро**
آب‌بردار **оббардор**
آب‌برداری **оббардорӣ**
آب‌برداشته **оббардошта**
آب‌برده **оббурда**
آب‌بری **оббурӣ**
آب‌بند **оббанд**
آب‌بها **оббаҳо**
آب‌پاش **обпош**
آب‌پاشک **обпошак**
آب‌پاشک‌بازی **обпошакбозӣ**
آب‌پاشی **обпошӣ**
آب‌پر **обпар**
آب‌پرتا(و) **обпарто(в)**
آب‌پز **обпаз**
آب‌پیکر **обпайкар**
آب‌تازه **обтоза**
آب‌ترازو **обтарозу**
آب‌تقسیمکنک **обтақсимкунак**
آب‌تلاشی **обталошӣ**
آب‌جبک **обҷаббак**
آبجو(ی) **обҷӯ(й)**
آبجو **обҷав** / **обиҷав**
آب‌جواز **обҷувоз**
آبجوش **обҷӯш**
آب‌جوشان **обҷӯшон**
آب‌جوشانک **обҷӯшонак**
آبجوشفروشی//آب‌جوشفروشی **обиҷӯшфурӯшӣ//обҷӯшфурӯшӣ**
آبجهی **обҷаҳӣ**
آب‌چوب **обчӯб**
آبچه **обча**

آبچه‌کار **обчакор**
آبچه‌کاری **обчакорӣ**
آبچین **обчин**
آب‌چینک **обчинак**
آب‌خاک **обхок**
آب‌خاکی **обхокӣ**
آب‌خانه **обхона**
آبخست//آبخوست- **обхаст//обхуст**
آبخوار **обхор**
آبخواره **обхора**
آب‌خواه **обхоҳ**
آبخور **обхӯр**
آبخورده **обхӯрда**
آبخورک **обхӯрак**
آبخوره **обхӯра**
آبخوری **обхӯрӣ**
آبخیز **обхез**
آبخیزی **обхезӣ**
آبد **обидII**
آبداده **обдода I,II**
آبدار **обдор I,II**
آبداری **обдорӣ**
آبداغ **обдоғ**
آبدان **обдон I,II**
آبدرا **обдаро**
آبدرمانی **обдармонӣ**
آبدزد **обдузд**
آبدزدک **обдуздак**
آبدزدی **обдуздӣ**
آبدست **обдаст**
آبدستان **обдастон**
آبدسته **обдаста**
آبدسته‌گردان **обдастагардон**

آبدستی **обдастӣ**
آبدندان **обдандон**
آبدو **обдав**
آبدوست **обдӯст**
آبدوستی **обдӯстӣ**
آبدوغ **обдӯғ**
آبدوک **обдавак**
آبده **обида**
آبدهی **обдиҳӣ**
آبدیده **обдида**
آبران **оброн**
آبرانی **обронӣ**
آبراهه **оброҳа**
آبرز **образ**
آبرزآفری **образофарӣ**
آبرزناک **образнок**
آبرسانی **обрасонӣ**
آبرسیده **обрасида**
آبرفتار **обрафтор**
آبرنگ **обранг**
آبرو(ی) **обрӯ(й)** / **обрав**
آبروبه//آبروبک **обрӯба(к)**
آبرودار **обрӯдор**
آبرومند **обрӯманд**
آبرومندی **обрӯмандӣ**
آبروناک **обрӯнок**
آبرهه **обраҳа**
آبریز **обрез**
آبریزک **обрезак**
آبزا **обзо**
آبزن **обзан**
آبسال **обсол**
آبسبز(ه) **обсабз(а)**

آبستن **обистан**
آبستنی **обистанӣ**
آبسنج **обсанҷ**
آبشار **обшор**
آبشارکنی **обшоркунӣ**
آبشتنگاه **обиштангоҳ**
آبشخور//آبشخر//آبشخوار **обишхӯр//обишхар//обишхор**
آبشسته **обшуста**
آبشش **обшуш**
آبشناس **обшинос**
آبشناسی **обшиносӣ**
آبشونده **обшаванда**
آبشوی **обшавӣ**
آبشوی **обшӯй**
آبشیب **обшеб**
آبشیرینکن//آبشیرینکنک **обширинкун(ак)**
آبشیشه **обшиша**
آبصافکنک **обсофкунак**
آبطلب **обталаб**
آبغلت **обғалт**
آبفروش **обфурӯш**
آبفروشی **обфурӯшӣ**
آبفشار//آبافشار **обфишор//обафшор**
آبقند **обқанд**
آبک **обак**
آبکار **обкор**
آبکاست **обкост**
آبکامه **обкома**
آبکان **обакон**
آبکدو **обкаду**
آبکرته **обкурта**

آبکش **обкаш**
آبکشانی **обкашонӣ**
آبکشت **обкишт**
آبکشک **обкашак**
آبکشی **обкашӣ**
آبکشیده **обкашида**
آبکند **обканд**
آبکنده **обканда**
آبکور **обкӯр**
آبکی **обакӣ**
آبگاه **обгоҳ**
آبگذر **обгузар**
آبگذرانی **обгузаронӣ**
آبگذشته **обгузашта**
آبگرایی **обгароӣ**
آبگردان **обгардон**
آبگردانچه **обгардонча**
آبگردش **обгардиш**
آبگرمکن//آبگرمکنک **обгармкун(ак)**
آبگرمکننده **обгармкунанда**
آبگری **обгарӣ**
آبگریز **обгурез**
آبگریزدار **обгурездор**
آبگریزی **обгурезӣ**
آبگز **обгаз**
آبگوشت **обгӯшт**
آبگوشتی **обгӯштӣ**
آبگون **обгун**
آبگیر **обгир**
آبگیرک **обгирак**
آبگیری **обгирӣ**
آبگینه **обгина**

آبگینهحصار **обгинаҳисор**
آبگینهخانه **обгинахона**
آبگینهرنگ **обгинаранг**
آبگینهگر **обгинагар**
آبگینهگهر **обгинагуҳар**
آبلوچ//آبلوج **облуч//облуҷ**
آبله **обила**
آبلهپا **обилапо**
آبلهدار **обиладор**
آبلهداری **обиладорӣ**
آبلهرو(ی) **обиларӯ(й)**
آبلهریز **обиларез**
آبلهزار **обилазор**
آبلهزده **обилазада**
آبلهفرسا **обилафарсо**
آبلهکوبی **обилакӯбӣ**
آبلهگذرانی **обилагузаронӣ**

آبمان **обмон**
آبمانی **обмонӣ**
آبموری **обмӯрӣ**
آبنابردار **обнобардор**
آبناک **обнок**
آبناگذر **обногузар**
آبناگیر **обногир**
آبنبات **обинабот**, **обнабот**
آبانبار **обанбор**
آبنرسیده//آبنارسیده **обнарасида//обнорасида**
آبنگاری **обнигорӣ**
آبنما **обнамо**
آبنمک **обнамак**
آبنوس **обнӯс**
آبنوسرنگ **обнӯсранг**

آبنوسی **обнӯсӣ**
آبوتاب **обутоб**
آبوتابدهی **обутобдиҳӣ**
آبوتابیافته **обутобёфта**
آبورز **обварз**
آبورزی **обварзӣ**
آبورنگ **обуранг**
آبوروغن **обуравған**
آبونوی **обунавӣ**
آبونه **обуна**
آبونه شوی **обунашавӣ**
آبوهواسنجی **обуҳавосанҷӣ**
آبهراس **обҳарос**
آبهراسی **обҳаросӣ**
آبی **обӣ I,II**
آبیار **обёр**
آبیاری **обёрӣ**
آبیاریشونده **обёришаванда**
آبیاریکننده **обёрикунанда**
آبیرنگ/آبرنگ **обиранг//обранг**
آبیکاری **обикорӣ**
آبیکت **обйект**
آبیکتیو **обйектив**
آبیکتیوانه **обйективона**
آبیکتیوی **обйективӣ**
آبیکتیویزم **обйективизм**
آپارتونیزم **оппортунизм**
آپارتونیست **оппортунист**
آپارتونیستی **оппортунистӣ**
آپتیکه **оптика**
آپتیکی **оптикӣ**
آپتیمیزم **оптимизм**

آپتیمیست оптимист
آپتیمیستی оптимистӣ
آپروی операвӣ
آپره опера
آپره‌تیوی оперативӣ
آپریتّه оперетта
آتش оташ
آتش‌آلود оташолуд
آتش‌ارابه оташароба
آتش‌افروز оташафрӯз
آتش‌افروزی оташафрӯзӣ
آتش‌افشان оташафшон
آتش‌افشانی оташафшонӣ
آتش‌انداز оташандоз
آتش‌اندود оташандуд
آتش‌انگیز оташангез
آتشبار оташбор
آتش‌باران оташборон
آتش‌باری оташборӣ
آتش‌باز оташбоз
آتش‌بازی оташбозӣ
آتشبان оташбон
آتش‌بردار оташбардор
آتش‌برگ оташбарг
آتش‌بس оташбас
آتش‌بند оташбанд
آتش‌بیان оташбаён
آتش‌بیانی оташбаёнӣ
آتش‌پا(ی) оташпо(й)
آتش‌پاد оташпод
آتش‌پاره оташпора
آتش‌پاشنده оташпошанда
آتش‌پران оташпарон
آتش‌پرست оташпараст
آتش‌پرستی оташпарастӣ
آتشتاب оташтоб
آتشتاب‌آور оташтобовар
آتش‌خاموشکن оташхомӯшкун
آتش‌خاموشکنک оташхомӯшкунак
آتش‌خاموشکنی оташхомӯшкунӣ
آتشخانه оташхона
آتشخو(ی) оташхӯ(й)
آتشخوار оташхор
آتشخواره оташхора
آتشخواری оташхорӣ
آتشخواریگی оташхоригӣ
آتشدان оташдон
آتش‌دم оташдам
آتش‌ده оташдеҳ
آتش‌دهنده оташдиҳанда
آتش‌دیده оташдида
آتش‌رنگ оташранг
آتش‌ریز оташрез
آتش‌زبان оташзабон
آتش‌زبانی оташзабонӣ
آتش‌زن оташзан
آتش‌زننده оташзананда
آتش‌زنه оташзана
آتش‌سخن оташсухан
آتش‌سرخکن оташсурхкун
آتش‌طبع оташтабъ
آتش‌فروز оташфурӯз
آتشفشان оташфишон
آتشفشانی оташфишонӣ
آتشفکن оташфикан
آتشقلم оташқалам
آتشک оташак I, II, III, IV
آتشکاو оташков
آتشکاوک оташковак
آتشکده оташкада
آتشکش оташкуш
آتشکشایی оташкушоӣ
آتشکشک оташкушак
آتشکشی оташкушӣ
آتشگاه оташгоҳ
آتشگر оташгар
آتشگرخواه оташгархоҳ
آتش گردان оташгардон
آتشگری оташгарӣ
آتشگل оташгул
آتشگون оташгун
آتشگیر оташгир
آتشگیران оташгирон
آتشگیرانک оташгиронак
آتشگیرک оташгирак
آتشگیرنده оташгиранда
آتشگیره оташгира
آتشلباس оташлибос
آتشمان оташмон
آتشمانی оташмонӣ
آتشمزاج оташмизоҷ
آتشمزاجی оташмизоҷӣ
آتشمنش оташманиш
آتشناک оташнок
آتشنشان оташнишон
آتشنشانی оташнишонӣ
آتشنفس оташнафас
آتشنوا оташнаво
آتشوار оташвор
آتشوش оташваш
آتشی оташӣ
آتشین оташин
آتشینانه оташинона
آتشین‌خانه оташинхона
آتشین‌خو(ی) оташинхӯ(й)
آتشین‌خویی оташинхӯӣ
آتشین‌سخن оташинсухан
آتشین‌طبع оташинтабъ
آتشین‌قلم оташинқалам
آتشین‌مزاج оташинмизоҷ
آتشین‌مزاجی оташинмизоҷӣ
آتشین‌نفس оташиннафас
آتشینی оташинӣ
آتنگ отанг
آتون отун
آته ота
آتی отӣ
آتیه отия
آثار осор
آثارخانه осорхона
آثام осом
آثم осим
آجل очил III,IV
آجنگ очинг

آجنگدار **очингдор**
آجور **очур**
آچار **очор I,II**
آچاردن//آچاریدن **очордан//очоридан**
آچاری **очорӣ**
آچر **очар**
آچرک **очерк**
آچرکنویس **очеркнавис**
آچه **оча**
آچه‌کلان **очакалон**
آخال **охол**
آختن **охтан**
آخته **охта**
آخذ **охиз**
آخر **охир**
آخر//آخور **охур**
آخراً **охиран**
آخرالامر **охируламр**
آخرالزمان **охируззамон**
آخراندیش **охирандеш**
آخراندیشی **охирандешӣ**
آخربین **охирбин**
آخربینی **охирбинӣ**
آخرت **охират**
آخرت‌شناسی **охиратшиносӣ**
آخرت‌گرا **охиратгаро**
آخرت‌گرایی **охиратгароӣ**
آخرچوب **охурчӯб**
آخرچه **охурча**
آخرچی **охурчӣ**
آخرزمان **охирзамон**
آخرسالار **охурсолор**
آخرسخن **охирсухан**
آخرعمری **охириумрӣ**
آخره//آخرک **охура//охурак**
آخری **охирӣ** / **Охурӣ**
آخرین **охирин**
آخشیج **охшич**
آخشیگ **охшиг**
آخوند **охунд**
آخوندنما **охунднамо**
آداب **одоб**
آدابدان **одобдон**
آدابدانی **одобдонӣ**
آداغ **одоғ**
آدرخش//آذرخش **озарахш//одарахш**
آدرم **одарм** / **одрам**
آدم **одам I,II,III**
آدمانه **одамона**
آدم‌بدبین **одамбадбин**
آدم‌بدبینی **одамбадбинӣ**
آدم‌بیزار **одамбезор**
آدم‌پرور **одампарвар**
آدم‌خوار//آدم‌خور **одамхор//одамхӯр**
آدم‌خوری **одамхӯрӣ**
آدم‌دزد **одамдузд**
آدم‌دزدی **одамдуздӣ**
آدم‌دوست **одамдӯст**
آدم‌دوستی **одамдӯстӣ**
آدم‌دیده **одамдида**
آدم‌ربا **одамрабо**
آدم‌ربایی **одамрабоӣ**
آدم‌سر **одамсар**
آدم‌سنجیده **одамсанчида**
آدم‌شکار **одамшикор**
آدم‌شکل **одамшакл**
آدم‌شناس **одамшинос**
آدم‌شونده **одамшаванда**
آدم‌صورت **одамсурат**
آدم‌کارفرمایی **одамкорфармоӣ**
آدم‌کش **одамкуш**
آدم‌کشانی **одамкашонӣ**
آدم‌کشی **одамкушӣ**
آدم‌گری//آدمی‌گری- **одам(и)гарӣ**
آدم‌گریز **одамгурез**
آدم‌گریزی **одамгурезӣ**
آدم‌گیاه **одамгиёҳ**
آدم‌مری **одаммурӣ**
آدم‌ناشناس **одамношинос**
آدم‌ناگذر **одамногузар**
آدم‌ندیده **одамнадида**
آدم‌نشین **одамнишин**
آدم‌نما **одамнамо**
آدموار **одамвор**
آدمی **одамӣ**
آدمیانه **одамиёна**
آدمیت **одамият**
آدمی‌خوار **одамихор**
آدمی‌زاد(ه) **одамизод(а)**
آدمی‌نما **одаминамо**
آده **ода**
آدینده **одиянда**
آدینه **одина**
آذار **озор I**
آذاری **озорӣ I**
آذر **озар I,II,III,IV**
آذرافروز **озарафрӯз**
آذربایجانی **озарбойчонӣ**
آذرپرست **озарпараст**
آذرخش **озурахш**
آذرکده **озаркада**
آذرکیش **озаркеш**
آذرگان **озаргон**
آذرگشسب **озаргушасб**
آذرگون//آذرگونه **озаргун(а)**
آذرماه **озармоҳ**
آذرنگ//آدرنگ **озаранг//одаранг**
آذری **озарӣ I,II**
آذوق//آذوقه//آزوق//آزوقه **озуқ\\озуқа**
آذوقوی//آزوقوی **озуқавӣ**
آذوقه‌فروش//آزوقه‌فروش **озуқафурӯш**
آذوقه‌فروشی//آزوقه‌فروشی- **озуқафурӯшӣ**
آذوقه‌واری//آزوقه‌واری **озуқаворӣ**
آذین‌بندی **озинбандӣ**
آرا **оро**
آراء **ороъ**
آراتارا **оро-торо**
آراده **ородеҳ**
آرادهی **ородеҳӣ**
آراستگی **оростагӣ**
آراستن **оростан**
آراسته **ороста**
آراگر **орогар**
آراگری **орогарӣ**

آرام **ором**
آرام‌آرام **ором-ором**
آرام‌افزا **оромафзо**
آراماندن **оромондан**
آرامانه **оромона**
آرامبخش **оромбахш**
آرامبند **оромбанд**
آرامپز **оромпаз**
آرامجای **оромҷой**
آرامسوز **оромсӯз**
آرامش **оромиш**
آرامشگاه **оромишгоҳ**
آرام‌فزا//آرام‌افزا **оромфизо//оромафзо**
آرامگاه **оромгоҳ**
آرامگه **оромгаҳ**
آرامی **оромӣ**
آرامیدن **оромидан**
آرامیده//آرمیده- **оромида//орамида**
آرایش **ороиш**
آرایش‌دهنده **ороишдиҳанда**
آرایشگاه **ороишгоҳ**
آرایشگر **ороишгар**
آرایشی **ороишӣ**
آراینده **ороянда**
آراییدن **ороидан**
آرد **орд**
آردآب//آردآبه **ордоб\\ордоба**
آردار **ордор**
آردبریان **ордбирён**
آردبیز **ордбез**
آردبیزخانه **ордбезхона**

آردبیزک **ордбезак**
آردبیزی **ордбезӣ**
آردخلته **ордхалта**
آردسازی **ордсозӣ**
آردفروش **ордфурӯш**
آردفروشی **ордфурӯшӣ**
آردک **ордак**
آردکش **ордкаш**
آردکشی **ордкашӣ**
آردن **орден**
آردندار **ордендор**
آردوار **ордвор**
آردی **ордӣ**
آردینتار **ординатор**
آردینتوره **ординатура**
آرزو **орзу**
آرزوبخش **орзубахш**
آرزوپذیر **орзупазир**
آرزوپرور **орзупарвар**
آرزوپروری **орзупарварӣ**
آرزودار **орзудор**
آرزوداری **орзудорӣ**
آرزوسنج **орзусанҷ**
آرزوکش **орзукуш**
آرزومند **орзуманд**
آرزومندانه **орзумандона**
آرزومندی **орзумандӣ**
آرستن **орастан**
آرسته **ораста**
آرفائپی **орфоэпӣ**
آرفائپیه **орфоэпия**
آرفاگرفیه **орфография**
آرکستر **оркестр**

آرگنیکی **органикӣ**
آرمان **ормон**
آرمانخواه **ормонхоҳ**
آرمانخواهی **ормонхоҳӣ**
آرمان‌طلب **ормонталаб**
آرمان‌طلبی **ормонталабӣ**
آرمانگرا **ормонгаро**
آرمانگرایی **ормогароӣ**
آرمانی **ормонӣ**
آرمیدن **орамидан**
آرمیده **орамида**
آرنج **оранҷ//оринҷ**
آرنجبند **оринҷбанд**
آرنجشار **оринҷшор**
آرنج‌مانک **оринҷмонак**
آرنده **оранда**
آرنگ **оранг I,II,III,IV**
آرو **ору**
آروخانه **орухона**
آروغ **оруғ**
آروغده **оруғда**
آری **оре** / **Орӣ**
آریا **ориё**
آریان **ориён**
آریانژاد **ориёнажод**
آریانی **ориёнӣ**
آریایی **ориёӣ**
آریت II **орият**
آریغ **ореғ**
آریه **ория**
آز **оз**
آزاد **озод**

آزاداندیش **озодандеш**
آزاداندیشی **озодандешӣ**
آزادانه **озодона**
آزادچهر **озодчеҳр**
آزادزیستی **озодзистӣ**
آزادسازی **озодсозӣ**
آزادسرو **озодсарв**
آزادسیر **озодсайр**
آزادشده **озодшуда**
آزادشوی **озодшавӣ**
آزادطبع **озодтабъ**
آزادفکر **озодфикр**
آزادفکری **озодфикрӣ**
آزادکرد **озодкард**
آزادکنی **озодкунӣ**
آزادگی **озодагӣ**
آزادماهی **озодмоҳӣ**
آزادمرد **озодмард**
آزادمنش **озодманиш**
آزادمنشی **озодманишӣ**
آزادنامه **озоднома**
آزادوار **озодвор**
آزاده **озода**
آزاده‌گردی **озодагардӣ**
آزاده‌مرد//آزادمرد **озодамард//озодмард**
آزادی **озодӣ**
آزادی‌بخش **озодибахш**
آزادی‌پرست **озодипараст**
آزادی‌خواه **озодихоҳ**
آزادی‌خواهانه **озодихоҳона**
آزادی‌خواهی **озодихоҳӣ**

آزادی‌دوست **озодидӯст**

آزادی‌دوستدار **озодидӯстдор**

آزادی‌دوستی **озодидӯстӣ**

آزادی‌طلب **озодиталаб**

آزادی‌طلبی **озодиталабӣ**

آزادی‌نامه **озодинома**

آزار II **озор II**

آزارداده **озордода**

آزاردار **озордор**

آزاردن **озордан**

آزارده **озордеҳ**

آزاردهنده **озордиҳанда**

آزاردهی **озордиҳӣ**

آزاردیده **озордида**

آزارش **озориш**

آزارمند **озорманд**

آزاری II **озорӣ II**

آزپرست **озпараст**

آزپرستی **озпарастӣ**

آزپسند **озписанд**

آزخ **озаҳ**

آزخدار **озаҳдор**

آزدار **оздор**

آزردگی **озурдагӣ**

آزردن **озурдан**

آزرده **озурда**

آزرده‌جان **озурдаҷон**

آزرده‌خاطر **озурдахотир**

آزرده‌خاطری **озурдахотирӣ**

آزرده‌دل **озурдадил**

آزرده‌دلی **озурдадилӣ**

آزرم I **озарм I**

آزرمجو(ی) **озармҷӯ(й)**

آزفنداک **озфандок**

آزارپرست **озорпараст**

آزمایش **озмоиш**

آزمایشکار **озмоишкор**

آزمایشگاه **озмоишгоҳ**

آزمایشگاهی **озмоишгоҳӣ**

آزمایشگر **озмоишгар**

آزمایشی **озмоишӣ**

آزماینده **озмоянда**

آزماییدن **озмоидан**

آزمند **озманд**

آزمندی **озмандӣ**

آزمودن **озмудан**

آزمودنی **озмуданӣ**

آزموده **озмуда**

آزموده‌شده **озмудашуда**

آزموده‌کار **озмудакор**

آزمون **озмун**

آزمونه **озмуна**

آزمونی **озмунӣ**

آزور **озвар//озур**

آزی **озӣ**

آژدن//آژیدن//آجیدن **ожадан//ожидан//оҷидан**

آژده **ожада**

آژنگ **ожанг**

آژنگ‌چهر **ожангчеҳр**

آژنگ‌دار **ожангдор**

آژیدن **ожидан**

آژیده **ожида**

آژیر **ожир**

آس **ос I,II,III,IV,V,VI**

آسا **осо I,II**

آسان **осон**

آسان‌آسان **осон-осон**

آسان‌فهم **осонфаҳм**

آسانکک **осонакак**

آسانی **осонӣ**

آسایش **осоиш**

آسایشتگی **осоиштагӣ**

آسایشته **осоишта**

آسایشگاه **осоишгоҳ**

آساییدن **осоидан**

آساییده **осоида**

آستان **остон**

آستان‌روب **остонрӯб**

آستانه **остона**

آستانه‌برا **остонабаро**

آستانه‌بوس **остонабӯс**

آستر//استر **остар\\астар**

آستردار **остардор**

آسترشاهی **остаршоҳӣ**

آستروار **остарвор**

آستری **остарӣ**

آستین **остин**

آستین‌افشانی **остинафшонӣ**

آستینچه **остинча**

آستین‌دار **остиндор**

آستین‌دراز **остиндароз**

آستین‌فشان **остинфишон**

آستین‌کوتاه **остинкӯтоҳ**

آسغده **осағда**, **осуғда**

آسمان **осмон**

آسمان‌اساس **осмонасос**

آسمان‌بوس **осмонбӯс**

آسمان‌پیما(ی) **осмонпаймо(и)**

آسمان‌تاز **осмонтоз**

آسمان‌تخت **осмонтахт**

آسمان‌خراش **осмонхарош**

آسمان‌خیز **осмонхез**

آسمان‌دره **осмондара//осмондарра**

آسمان‌رس **осмонрас**

آسمان‌رنگ **осмонранг**

آسمان‌روز **осмонрӯз**

آسمان‌زده **осмонзада**

آسمان‌سای **осмонсой**

آسمان‌سنج **осмонсанҷ**

آسمان‌سیر **осмонсайр**

آسمان‌شتاب **осмоншитоб**

آسمان‌شکاف **осмоншикоф**

آسمان‌فر **осмонфар**

آسمان‌فرهنگ **осмонфарҳанг**

آسمان‌کف **осмонкаф**

آسمان‌گاه **осмонго(ҳ)**

آسمان‌گر **осмонгар**

آسمان‌گرد **осмонгард**

آسمان‌گون **осмонгун**

آسمان‌گونه **осмонгуна**

آسمان‌گیر **осмонгир**
آسمان‌نما **осмоннамо**
آسمان‌نورد **осмоннавард**
آسمان‌نهاد **осмонниҳод**
آسمان‌وش **осмонваш**
آسمانه **осмона**
آسمانی **осмонӣ**
آسمانی‌رنگ **осмониранг**
آسودگی **осудагӣ**
آسودن **осудан**
آسوده **осуда**
آسوده‌جان **осудаҷон**
آسوده‌جانی **осудаҷонӣ**
آسوده‌حال **осудаҳол**
آسوده‌حالانه **осудаҳолона**
آسوده‌حالی **осудаҳолӣ**
آسوده‌خاطر **осудахотир**
آسوده‌خیال **осудахаёл**
آسوده‌دل **осудадил**
آسوده‌دلانه **осудадилона**
آسوده‌کاری **осудакорӣ**
آسوده‌گاه **осудаҳгоҳ**
آسوری **осурӣ**
آسه **оса**
آسی II **осӣ II**
آسیا I,II **осиё I,II**
آسیاب **осиёб**
آسیابان **осиёбон**
آسیابانی **осиёбонӣ**
آسیاپولی **осиёпулӣ**
آسیاچرخ **осиёчарх**
آسیاخانه **осиёхона**
آسیاسنگ **осиёсанг**
آسیب **осеб**
آسیب‌ده **осебдеҳ**
آسیب‌دهنده **осебдиҳанда**
آسیب‌دیده **осебдида**
آسیب‌رسان **осебрасон**
آسیب‌شناس **осебшинос**
آسیب‌شناسی **осебшиносӣ**
آسیتین **осетин**
آسیتینی **осетинӣ**
آسیمه **осема**
آسیمه‌سر//آسیمه‌سار **осимасар//осемасар//осемасор**
آسیمه‌نظر **осеманазар**
آسیوار **осивор**
آسیون **осеван**
آش I **ош I**
آش‌آلود **ошолуд**
آشام **ошом**
آشامیدن **ошомидан**
آشامیدنی **ошомиданӣ**
آشپز **ошпаз**
آشپزخانه **ошпазхона**
آشپزی **ошпазӣ**
آش‌تخته **оштахта**
آشتی **оштӣ**
آشتی‌جویانه **оштиҷӯёна**
آشتی‌خواهی **оштихоҳӣ**
آشتی‌خوره//آشتی‌خورک **оштихӯра(к)**
آشتی‌دهنده **оштидиҳанда**
آشتی‌دهی **оштидиҳӣ**
آشتیگی **оштигӣ**
آشتی‌ناپذیر **оштинопазир**
آشتی‌ناپذیری **оштинопазирӣ**
آشتی‌نشونده **оштинашаванда**
آشخانه **ошхона**
آشخانه‌دار **ошхонадор**
آشخور **ошхӯр**
آشخورک **ошхӯрак**
آشخوره **ошхӯра**
آشخوری **ошхӯрӣ**
آشدان **ошдон**
آشفتگی **ошуфтагӣ**
آشفتن **ошуфтан**
آشفته **ошуфта**
آشفته‌بخت **ошуфтабахт**
آشفته‌حال **ошуфтаҳол**
آشفته‌حالی **ошуфтаҳолӣ**
آشفته‌خاطر **ошуфтахотир**
آشفته‌دل **ошуфтадил**
آشفته‌روز **ошуфтарӯз**
آشفته‌روزگار **ошуфтарӯзгор**
آشفته‌سامان **ошуфтасомон**
آشفته‌کاکل **ошуфтакокул**
آشفته‌مغز **ошуфтамағз**
آشفته‌موی **ошуфтамӯй**
آشکار **ошкор**
آشکارا **ошкоро**
آشکاربیانی **ошкорбаёнӣ**
آشکارکننده **ошкоркунанда**
آش‌کدو **ошкаду**
آشکوبه **ошкӯба**
آشکوخیدن//اشکوخیدن **ошкӯхидан//ашкӯхидан**
آشمال **ошмол**
آشمالی **ошмолӣ**
آشنا I,II **ошно I,II**
آشناباز **ошнобоз**
آشنابازی **ошнобозӣ I,II**
آشنابیزار **ошнобезор**
آشناخانه **ошнохона**
آشنارو(ی) **ошнорӯ(й)**
آشنانما **ошнонамо**
آشناور **ошновар**
آشنایانه **ошноёна**
آشنایی **ошноӣ**
آشوب I,II **ошӯб I,II**
آشوبکار **ошӯбкор**
آشوبگر **ошӯбгар**
آشوبگرانه **ошӯбгарона**
آشوبگری **ошӯбгарӣ**
آشوبیدن **ошӯбидан**
آشوغ **ошӯғ**
آشی **ошӣ**
آشیان//آشیانه **ошён\\ошёна**
آصف **осаф**
آصفی **осафӣ**
آغا/اقا **оғо\\оқо**
آغار **оғор**
آغاریدن **оғоридан**
آغاز **оғоз**
آغازیدن **оғозидан**
آغازین **оғозин**
آغال I,II **оғол I,II**
آغالانیدن **оғолонидан**
آغالش **оғолиш**
آغالیدن **оғолидан**

آغالیق **оғолик**
آغرده **оғарда**
آغشت **оғушт**
آغشتگی **оғуштагӣ**
آغشتن **оғаштан//оғиштан\\оғуштан**
آغشته **оғашта//оғишта\\оғушта**
آغل **оғил I, II**
آغلخانه **оғилхона**
آغوش **оғӯш**
آغوش‌کشی **оғӯшкашӣ**
آغوشیدن **оғӯшидан**
آفاق **офоқ**
آفاق‌گرد **офоқгард**
آفاق‌گیر **офоқгир**
آفاقی **офоқӣ**
آفت **офат**
آفتاب **офтоб**
آفتاب‌بازگشت **офтоббозгашт**
آفتاب‌برا **офтоббаро**
آفتاب‌پرست **офтобпараст**
آفتاب‌پرستی **офтобпарастӣ**
آفتاب‌پوش **офтобпӯш**
آفتاب‌تیغه **офтобтеға**
آفتاب‌خورده **офтобхӯрда**
آفتاب‌دوست **офтобдӯст**
آفتاب‌رخ **офтобрух**
آفتاب‌رس **офтобрас**
آفتاب‌رو(ی) **офтобрӯ(й)**
آفتاب‌رویه **офтобрӯя**
آفتاب‌رویه‌نشین **офтобрӯянишин**
آفتاب‌زار **офтобзор**
آفتاب‌زدگی **офтобзадагӣ**
آفتاب‌زده **офтобзада**
آفتاب‌سنج **офтобсанч**
آفتاب‌سوختگی **офтобсӯхтагӣ**
آفتاب‌سوخته **офтобсӯхта**
آفتاب‌سیما **офтобсимо**
آفتاب‌شنم **офтобшинам**
آفتاب‌فرا **офтобфаро**
آفتاب‌گرد **офтобгард**
آفتاب‌گردش **офтобгардиш**
آفتاب‌گردک **офтобгардак**
آفتاب‌گیر **офтобгир**
آفتاب‌نارس **офтобнорас**
آفتاب‌ناک **офтобнок**
آفتاب‌ندیده **офтобнадида**
آفتاب‌نشین **офтобнишин**
آفتابه **офтоба**
آفتابه‌دار **офтобадор**
آفتابه‌کش **офтобакаш**
آفتابی **офтобӣ**
آفت‌بار **офатбор**
آفت‌رسیده **офатрасида**
آفت‌زده **офатзада**
آفتلمالاگ **офталмолог**
آفتلمالاگیه **офталмология**
آفرنده **офаранда**
آفریدگار **офаридагор** / **офаридгор**
آفریدن **офаридан**
آفریده **офарида**
آفرین I,II **офарин I,II**
آفرین‌خوان **офаринхон**
آفرین‌سرایی **офаринсароӣ**
آفرینش **офариниш**
آفرینگر **офарингар**
آفرین‌گو(ی) **офарингӯ(й)**
آفرینندگی **офаринандагӣ**
آفریننده **офаринанда**
آفند **офанд**
آقا **оқо**
آقسقال **оқсақол\\оқсаққол**
آقسقالی **оқсаққолӣ**
آکتیبر **октябр**
آکتیبری **октябрӣ**
آکج **окач**
آکسه **окаса**
آکسیدها **оксидҳо**
آکسیگن **оксиген**
آکل **окил**
آکله **окила**
آگاه **огох**
آگاهاننده **огоҳонанда**
آگاهانه **огоҳона**
آگاهانیدن//آگهانیدن **огоҳонидан//огаҳонидан**
آگاهدل **огоҳдил**
آگاهمند **огоҳманд**
آگاهی **огоҳӣ**
آگاهیدن **огоҳидан**
آگاهی‌نامه **огоҳинома**
آگر **огар**
آگرد **огард**
آگردکش **огардкаш**
آگردکشک **огардкашак**
آگردکشی **огардкашӣ**
آگفت **огафт**
آگنج **оганч**
آگندگی//آکندگی **огандагӣ//окандагӣ**
آگندن//آکندن **огандан\\окандан**
آگندنی//آکندنی **оганданӣ//оканданӣ**
آگنده//آکنده **оганда//оканда**
آگنده‌پر//آکنده‌پر **огандапар//окандапар**
آگنده‌پهلو **огандапаҳлу**
آگنده‌گوش **огандагӯш**
آگنش//آکنش- **оганиш//оканиш**
آگنه//آکنه **огана//окана**
آگوش **огӯш**
آگور **огур**
آگه **огаҳ**
آگهی **огаҳӣ**
آگین **огин**
آل **ол I,II,III**
آلات **олот**
آلاله **олола**
آلاندن//آلانیدن **олон(и)дан**
آلاینده **олоянда**
آلاییدن **олоидан**
آلاییش **олоиш**

آلبالو олболу
آل‌پوش олпӯш
آل‌پیکر олпайкар
آلت олат
آلتین گوگرد олтингӯгирд
آلش олаш
آلشزار олашзор
آلغده олуғда
آلغونه олғуна
آلفتگی олуфтагӣ
آلفته олуфта
آلفته‌باز олуфтабоз
آلفته‌تراش олуфтатарош
آلفته‌ستنگ олуфтасатанг
آلفته‌نما олуфтанамо
آلفته‌وار олуфтавор
آلک олак
الله//الله Оллоҳ//Аллоҳ
آلمانی олмонӣ
آلمپی олимпӣ
آلمپیئده олимпиада
آلو } олав / олу
آلوبالو олуболу
آلوبالورنگ олуболуранг
آلوبالوقاق олуболуқоқ
آلوبالوگی олуболугӣ
آلوچه олуча
آلوچه‌بندک олучабандак
آلوچین олучин
آلوخانه олавхона
آلود олуд
آلودگی олудагӣ

آلودن олудан
آلوده олуда
آلوده‌دامان олудадомон
آلوده‌دامانی олудадомонӣ
آلوده‌دامن олудадоман
آلوده‌ساز олудасоз
آلوده‌کاری олудакорӣ
آلوده‌کننده олудакунанда
آلوزار олузор
آلوس олус
آلوغوندار олуғундор
آلوق олуқ
آلوقاق олуқоқ
آلومان олавмон
آلومانی олавмонӣ
آلهه олиҳа
آماج омоч I,II
آماجگاه омочгоҳ
آماچ омоч
آمادگی омодагӣ
آماده омода
آماده‌باش омодабош
آماده‌سازی омодасозӣ
آماده‌شوی омодашавӣ
آماده‌گاه омодагоҳ
آمار омор
آمارشناس оморшинос
آمارگر оморгар
آمارگیر оморгир
آمارگیری оморгирӣ
آماری оморӣ
آماریدن оморидан
آماس омос

آماس‌دار омосдор
آماس کرده омоскарда
آماسی омосӣ
آماسیدگی омосидагӣ
آماسیدن омосидан
آماسیده омосида
آمال омол
آمانیم омоним
آماه омоҳ
آماهنده омоҳонанда
آماهانیدن омоҳонидан
آماهیدن омоҳидан
آماهیده омоҳида
آمد омад
آمدآمد омад-омад
آمدن омадан
آمدورفت омадурафт
آمدورفت‌کننده омадурафткунанда
آمدوشد омадушуд
آمده омада
آمده آمده омада-омада
آمر омир I
آمرانه омирона
آمرزش омурзиш
آمرزگار омурзгор
آمرزگاری омурзгорӣ
آمرزیدن омурзидан
آمرزیده омурзида
آمرغ омурғ
آمله омула
آمن омин II
آمنه омина
آموت омут

آموختگاری омӯхтгорӣ
آموختگی омӯхтагӣ
آموختن омӯхтан
آموختنی омӯхтанӣ
آموخته омӯхта
آمودن } омудан / омӯдан
آموده омӯда
آموز омӯз
آموزاندن/آموزانیدن омӯзондан//омӯзонидан
آموزخانه омӯзхона
آموزش омӯзиш
آموزشکده омӯзишкада
آموزشگاه омӯзишгоҳ
آموزشگاهی омӯзишгоҳӣ
آموزشی омӯзишӣ
آموزگار омӯзгор
آموزگاری омӯзгорӣ
آموزندگی омӯзандагӣ
آموزنده омӯзанда
آموزه омӯза
آموزیدن омӯзидан
آمیختگی омехтагӣ
آمیختن омехтан
آمیخته омехта
آمیز омез
آمیزش омезиш
آمیزشیابی омезишёбӣ
آمیزگار омезгор
آمیزگاری омезгорӣ
آمیزه омеза
آمیغ омеғ
آمین омин I
آمین‌گوی омингӯй

آمین‌گویی омингӯӣ
آن он I,II
آنامستیکه ономастика
آنتالاگیه онтология
آندنیایی ондунёӣ
آندون ондун
آنف ониф
آنفاً онифан
آنکالاگی онкологӣ
آنکالاگیه онкология
آنوقته онвақта
آنه она
آنه‌کلان онакалон
آنه‌مرغ онамурғ
آنین онин
آوا ово
آوار овор
آوارگی оворагӣ
آواره овора
آواره‌گردی оворагардӣ
آواز овоз
آوازانداز овозандоз
آوازاندازی овозандозӣ
آوازخوان овозхон
آوازخوانی овозхонӣ
آوازدار овоздор
آوازدارک овоздорак
آوازدهنده овоздиҳанда
آوازدهی овоздиҳӣ
آوازرس овозрас
آوازغفس овозғафс
آوازگذراننده овозгузаронанда
آوازگرفته овозгирифта
آوازگیر овозгир
آوازناک овознок
آوازنویسی овознависӣ
آوازه овоза
آوازه‌انگیز овозаангез
آوازه‌دار овозадор
آوازه‌گو(ی) овозагӯ(й)
آوازه‌ناک овозанок
آوازی овозӣ
آوان овон
آوانگار овонигор
آوانگاری овонигорӣ
آوانویسی овонависӣ
آوایی овоӣ
آوخ овах
آور овар I,II
آورانیدن оваронидан
آورد овард
آوردجوی овардҷӯй
آوردخواه овардхоҳ
آوردگاه овардгоҳ
آوردگه овардгаҳ
آوردن овардан
آورده оварда
آورده‌شده овардашуда
آورنده оваранда
آوری оварӣ
آوریدن оваридан
آورینگ овринг
آوستا овасто
آوستاخوان овастохон
آول овул
آول‌جا овулҷо
آول‌نشین овулнишин
آوند ованд
آوندی овандӣ
آونگ ованг
آوه овах
آویختگی овехтагӣ
آویختن овехтан
آویخته овехта
آویز овез I,II
آویزان овезон
آویزان‌گوش овезонгӯш
آویزه овеза
آویشن овешан
آویشه овеша
آه оҳ
آها оҳо
آهار оҳор
آهاردار оҳордор
آهاری оҳорӣ
آهر оҳар
آهردار оҳардор
آهرزده оҳарзада
آهرزنی оҳарзанӣ
آهرمن оҳарман
آهری оҳарӣ
آهستکک оҳистакак
آهستگی оҳистагӣ
آهسته оҳиста
آهسته‌آهسته оҳиста-оҳиста
آهسته‌رای оҳистарой
آهسته‌رو оҳистарав
آهسته‌سخن оҳистасухан
آهسته‌کار оҳистакор
آهسته‌کاری оҳистакорӣ
آهستیک оҳистаяк
آهک оҳак
آهک‌آب оҳакоб
آهک‌پز оҳакпаз
آهک‌پزی оҳакпазӣ
آهک‌زرنیخ оҳакзарних
آهک‌زنی оҳакзанӣ
آهک‌سنگ оҳаксанг
آهکشی оҳкашӣ
آهک‌ناک оҳакнок
آهکی оҳакӣ
آهگوی оҳгӯй
آهمند оҳманд
آهن оҳан
آهن‌بال оҳанбол
آهن‌بدن оҳанбадан
آهن‌بر оҳанбур
آهن‌پاره оҳанпора
آهن‌پایه оҳанпоя
آهن‌پوش оҳанпӯш
آهن‌تخته оҳантахта
آهن‌تراش оҳантарош
آهن‌تراشی оҳантарошӣ
آهن‌تسمه оҳантасма
آهن‌تن оҳантан
آهن‌جامه оҳанҷома
آهنجیدن оҳанҷидан
آهن‌دار оҳандор
آهن‌دل оҳандил
آهن‌ربا оҳанрабо

آهن‌ریزه оҳанреза
آهن‌ساز оҳансоз
آهن‌سازی оҳансозӣ
آهن‌ساو оҳансов
آهن‌فروش оҳанфурӯш
آهن‌کوب оҳанкӯб
آهنگ оҳанг I,II
آهنگ‌دار оҳангдор
آهن‌گداز оҳангудоз
آهن‌گدازی оҳангудозӣ
آهنگر оҳангар
آهنگرخانه оҳангархона
آهنگری оҳангарӣ
آهنگ‌ساز оҳангсоз
آهنگ‌سازی оҳангсозӣ
آهن‌میده оҳанмайда
آهنی оҳанӣ
آهنین оҳанин
آهنین‌اراده оҳанинирода
آهنین‌بازو оҳанинбозу
آهنین‌پنجه оҳанинпанҷа
آهنین‌پیکر оҳанинпайкар
آهنین‌تن оҳанинтан
آهنین‌دل оҳаниндил
آهنین‌رای оҳанинрой
آهو оҳу I,II,III
آهوبچه оҳубача
آهوبره оҳубар(р)а
آهوتک оҳутак
آهوچشم оҳучашм
آهودل оҳудил
آهودلی оҳудилӣ
آهودو оҳудав

آهومند оҳуманд
آهون оҳун
آهووار оҳувор
آئین//آیین оин I,II,III
آئین‌پرست оинпараст
آئین‌ناموی оинномавӣ
آئین‌نامه оиннома
آئینه оина I,II,III
آئینه‌بازی оинабозӣ
آئینه‌بند оинабанд
آئینه‌بندان оинабандон
آئینه‌بندی оинабандӣ
آئینه‌بین оинабин
آئینه‌تاب оинатоб
آئینه‌دار оинадор
آئینه‌دان оинадон
آئینه‌دوزی оинадӯзӣ
آئینه‌رخسار оинарухсор
آئینه‌رو(ی) оинарӯ(й)
آئینه‌ساز оинасоз
آئینه‌سازی оинасозӣ
آئینه‌سان оинасон
آئینه‌قدی оинақадӣ
آئینه کاری оинакорӣ
آئینه کردار оинакирдор
آئینه گر оинагар
آئینه گری оинагарӣ
آئینه گون оинагун
آئینه‌وار оинавор
آهیختن//آهختن
оҳехтан//оҳихтан
آهیدن оҳидан
آی ой
آیا оё

آیات оёт
آیان оён
آیانی оёнӣ
آیس оис
آیند оянд
آینده оянда
آینده‌بینیояндабинӣ
آینده‌دارояндадор
آیه//آیت II оя\\оят II
آیه I оя
ائان ион
ائاناسفره ионосфера
ائانزتسیه ионизатсия
ائتلاف эътилоф
ائتلافی эътилофӣ
ائراپارت аэропорт
ائراپلن аэроплан
ائرادرام аэродром
ائرادینمیکه аэродинамика
ائرازال аэрозол
ائراستت аэростат
ائرانوتیکه аэронавтика
ائرانویگتسیه
аэронавигатсия
ائمه аимма
ائودیت аудит
ائودیتار аудитор
ائودیتاری аудиторӣ
ائوکسیان ауксион
اب аб
ابا(ء) } ибо(ъ) I,II / або I,II
ابابیل абобил
ابتدا ибтидо
ابتداع ибтидоъ

ابتدایی ибтидоӣ
ابتذال ибтизол
ابتر абтар
ابتسام ибтисом
ابتشار ибтишор
ابتغاء ибтиғо
ابتکار ибтикор
ابتلا ибтило
ابتلاع ибтилоъ
ابتنا ибтино
ابتهاج ибтиҳоҷ
ابتهال ибтиҳол
ابتیاع ибтиёъ
ابجد абҷад
ابجدخوان абҷадхон
ابجدخوانی абҷадхонӣ
ابجیل//ابجیر абҷил//абҷир
ابحار ибҳор
ابخار ибхор
ابخازی абхозӣ
ابد абад
ابدا } ибдо / абадан
ابداع ибдоъ
ابدال } абдол / ибдол
ابدالآباد абадулобод
ابدالآبدین абадулобидин
ابدالابد абадулабад
ابدالدهر абадуддаҳр
ابدزنده абадзинда
ابدی абадӣ
ابدیت абадият
ابر } абар / абр I,II,III
ابرآلود абролуд

ابرآلوده абролуда
ابراء ибро
ابرار аброр
ابراز иброз
ابرام ибром
ابراندود абрандуд
ابربند абрбанд
ابربندی абрбандӣ
ابرپاره абрпора
ابرپوش абрпӯш
ابرتوده абртӯда
ابردار абрдор
ابرش абраш
ابرص абрас
ابرصفت абрсифат
ابرق абрақ
ابرقدرت абарқудрат
ابرقدرتی абарқудратӣ
ابرقی абрақӣ
ابرگرفته абргирифта
ابرمرد абармард
ابرناک абрнок
ابرناکی абрнокӣ
ابرناگذر абрногузар
ابرنجن абранҷан//абранҷин
ابرو//ابروی абрӯ//абрӯй
ابروباریک абрӯборик
ابروپیوست абрӯпайваст
ابروچینک абрӯчинак
ابروچینی абрӯчинӣ
ابرودراز абрӯдароз
ابروسیاه абрӯсиёҳ
ابروفراخ абрӯфарох

ابروفراخی абрӯфарохӣ
ابروقلم абрӯқалам
ابروکشادگی абрӯкушодагӣ
ابروکشاده абрӯкушода
ابروکمان абрӯкамон
ابروهلال абрӯҳилол
ابره абра, убар(а), убра
ابره‌استر абраастар
ابری абрӣ
ابریز ибриз
ابریشم абрешим//абрешум
ابریشم‌باری абрешимборӣ
ابریشم‌باف абрешимбоф
ابریشم‌بافی абрешимбофӣ
ابریشم‌بها абрешимбаҳо
ابریشم‌تاب абрешимтоб
ابریشم‌تابی абрешимтобӣ
ابریشم‌دوز абрешимдӯз
ابریشم‌دوزی абрешимдӯзӣ
ابریشم‌رنگ абрешимранг
ابریشم‌ریس абрешимрес
ابریشم‌ریسی абрешимресӣ
ابریشم‌کار абрешимкор
ابریشم‌کاری абрешимкорӣ
ابریشم‌کشی абрешимкашӣ
ابریشم‌گون абрешимгун
ابریشم‌مانند абрешиммонанд
ابریشم‌وار абрешимвор
ابریشم‌واری абрешимворӣ
ابریشمی абрешимӣ
ابریشمین абрешимин
ابریق ибриқ

ابزار абзор
ابزاردان абзордон
ابزارساز абзорсоз
ابزارسازی абзорсозӣ
ابزارفروش абзорфурӯш
ابزارفروشی абзорфурӯшӣ
ابزال абзол
ابساربسیه абсорбсия
ابساس ибсос
ابسترکت абстракт
ابسترکتسیئانیزم абстрактсионизм
ابسترکتسیئانیست абстрактсионист
ابسترکتسیه абстрактсия
ابسترکتی абстрактӣ
ابصار ибсор
ابطاء ибто
ابطال ибтол
ابعاد абъод, ибъод
ابعد абъад
ابقا(ء) ибқо(ъ)
ابکم абкам
ابگار абгор
ابگاری абгорӣ
ابل ибил
ابلاغ иблоғ
ابلغ аблағ
ابلق аблақ
ابلقسوار аблақсавор
ابلقی аблақӣ
ابلوچ//ابلوج аблуч//аблуҷ
ابله аблаҳ
ابلهانه аблаҳона

ابله‌فریب аблаҳфиреб
ابله‌فریبانه аблаҳфиребона
ابله‌فریبی аблаҳфиребӣ
ابله‌نما аблаҳнамо
ابله‌وار аблаҳвор
ابله‌وش аблаҳваш
ابلهی аблаҳӣ
ابلیس иблис
ابلیسانه иблисона
ابلیسی иблисӣ
ابن ибн
ابنا абно
ابن‌السبیل ибнуссабил
ابن‌الوقت ибнулвақт
ابنه убна
ابواب абвоб
ابو(ال) абу(л)
ابوالبشر абулбашар
ابوالهول абулҳавл
ابوان абавон
ابوت убувват
ابوی абавӣ
ابویت абавият
ابوین абавайн
ابهام ибҳом I,II
ابهت уббаҳат, убуҳҳат
ابهر абҳар
ابی абе
ابی‌دانش абедониш
ابیات абёт
ابیره абера
ابیشه абеша
ابیض абяз

اپاپیه эпопея
اپاس эпос
اپتیت апатит
اپریل апрел
اپریلی апрелӣ
اپه апа
اپیدمیئالاگ эпидемиолог
اپیدمیئالاگی эпидимиологӣ
اپیدمیئالاگیه эпидемиология
اپیدمیوی эпидемиявӣ
اپیزاد эпизод
اپیسینتر эписентр
اپیکورئیزم эпикуреизм
اپیکی эпикӣ
اپیگرف эпиграф
اپیلاگ эпилог
اپیلپتکی эпилептикӣ
اپیلپسیه эпилепсия
اتابک атобак
اتابکان атобакон
اتاپیا утопия
اتاقه утоқа
اتاله атола
اتاله‌پا атолапо
اتاله‌پزی атолапазӣ
اتاله‌خور атолахӯр
اتالیق атолиқ
اتام атом
اتامی атомӣ
اتامیزم//اتامیستیکه атомизм//атомистика
اتباع { атбоъ, иттибоъ }
اتّحاد иттиҳод
اتّحادیه иттиҳодия
اتّخاذ иттихоз
اترار утрор
اتراک атрок
اترکسیان аттраксион
اتّساع иттисоъ
اتّسام иттисом
اتّستت аттестат
اتّستت‌دهی аттестатдиҳӣ
اتّستتسیانی аттестатсионӣ
اتّستتسیه аттестатсия
اتشی атташе
اتّصاف иттисоф
اتّصال иттисол
اتّفاق иттифоқ
اتّفاقاً иттифоқан
اتّفاقا иттифоқо
اتّفاقچی иттифоқчӣ
اتّفاق‌نامه иттифоқнома
اتّفاقی иттифоқӣ
اتّکا иттико
اتلان эталон
اتلنت атлант
اتماسفره атмосфера
اتماسفری атмосферӣ
اتمام итмом
اتناگرف этнограф
اتناگرفی этнографӣ
اتناگرفیه этнография
اتناگنز этногенез
اتنالینگویست этнолингвист
اتنالینگویستکه этнолингвистика
اتنیکی этникӣ
اتو уту
اتوکش утукаш
اتویزم атавизм
اتّهام иттиҳом
اتی уттӣ
اتیکه этика
اتیل этил
اتیلی этилӣ
اتیمالاگی этимологӣ
اثاثه асоса
اثبات исбот
اثبات‌پذیر исботпазир
اثبات‌پذیری исботпазирӣ
اثبات‌شونده исботшаванда
اثبات‌کننده исботкунанда
اثبات‌ناپذیر исботнопазир
اثبات‌ناپذیری исботнопазирӣ
اثر асар
اثربخش асарбахш
اثربخشی асарбахшӣ
اثرپذیر асарпазир
اثرپذیری асарпазирӣ
اثردزد асардузд
اثردزدی асардуздӣ
اثرکننده асаркунанда
اثرگذار асаргузор
اثرگذاری асаргузорӣ
اثرناک асарнок
اثقال асқол
اثم исм I
اثنا асно
اجابت иҷобат
اجاج уҷоҷ
اجاروی иҷоравӣ
اجاره иҷора
اجاره‌پولی иҷорапулӣ
اجاره‌خور иҷорахӯр
اجاره‌دار иҷорадор
اجاره‌ده иҷорадеҳ
اجاره‌دهی иҷорадиҳӣ
اجاره‌کار иҷоракор
اجاره‌گیر иҷорагир
اجاره‌گیری иҷорагирӣ
اجاره‌مانی иҷорамонӣ
اجاره‌نشین иҷоранишин
اجازت иҷозат
اجازت‌نامه иҷозатнома
اجانب аҷониб
اجبار иҷбор
اجباراً иҷборан
اجباری иҷборӣ
اجتبا иҷтибо
اجتذاب иҷтизоб
اجتلاب иҷтилоб
اجتماع иҷтимоъ
اجتماعانه иҷтимоона
اجتماعی иҷтимоӣ
اجتماعیت иҷтимоият
اجتماعیون иҷтимоиюн
اجتنا иҷтино
اجتناب иҷтиноб
اجتهاد иҷтиҳод
اجحاف иҷҳоф
اجداد аҷдод
اجدادی аҷдодӣ
اجـ { аҷр

уҷр

اجرا иҷро

اجرائیه иҷроия

اجراشونده иҷрошаванда

اجراکننده иҷрокунанда

اجراگر иҷрогар

اجرام аҷром

اجرتخور уҷратхӯр

اجرتگیر уҷратгир

اجری‌خوار//اجری‌خور уҷрихор//уҷрихӯр

اجره//اجرت уҷрат

اجری уҷро

اجریق аҷирик / аҷрик

اجریق‌زار аҷирикзор

اجزا аҷзо

اجساد аҷсод

اجسام аҷсом

اجل аҷалI

اجلّ аҷалII//аҷалл

اجلاس иҷлос

اجلاسیه иҷлосия

اجلال иҷлол

اجل‌رسیده аҷалрасида

اجل‌گیاه аҷалгиёҳ

اجماع иҷмоъ

اجمال иҷмол

اجمالاً иҷмолан

اجمالی иҷмолӣ

اجناس аҷнос

اجنبی аҷнабӣ

اجنه аҷина

اجنه‌بادک аҷинабодак

اجنه‌خانه аҷинахона

اجنه‌زده аҷиназада

اجور уҷур

اجیر аҷир

اچاق учоқ

احادیث аҳодис

احاطه иҳота

احاطه‌گیر иҳотагир

احباب аҳбоб

احتراز эҳтироз

احتراس эҳтирос

احتراق эҳтироқ

احتراقی эҳтироқӣ

احترام эҳтиром

احتراماً эҳтироман

احترامانه эҳтиромона

احترامکار эҳтиромкор

احترامکارانه эҳтиромкорона

احترامکننده эҳтиромкунанда

احترام‌گذار эҳтиромгузор

احترام‌گذاری эҳтиромгузорӣ

احترامی эҳтиромӣ

احتساب эҳтисоб

احتساس эҳтисос

احتشام эҳтишом

احتضار эҳтизор

احتقار эҳтиқор

احتکار эҳтикор

احتمال эҳтимол

احتمالاً эҳтимолан

احتمالی эҳтимолӣ

احتیاج эҳтиёҷ

احتیاجمند эҳтиёҷманд

احتیاجمندی эҳтиёҷмандӣ

احتیاط эҳтиёт

احتیاطاً эҳтиётан

احتیاطکار эҳтиёткор

احتیاطکارانه эҳтиёткорона

احتیاطکاری эҳтиёткорӣ

احتیاطی эҳтиётӣ

احد аҳад

احداث аҳдос / эҳдос

احدب аҳдаб

احدیت аҳадият

احرار аҳрор

احراق эҳроқ

احرام эҳром

احرامبند эҳромбанд

احرامی эҳромӣ

احزان аҳзон

احساس эҳсос

احساساتی эҳсосотӣ

احساسشونده эҳсосшаванда

احسان I эҳсон I

احسانکار эҳсонкор

احسانکاری эҳсонкорӣ

احسانگر эҳсонгар

احسن аҳсан

احسنت аҳсант

احصاء эҳсоъ

احصائیه эҳсоия

احصان II эҳсон II

احضار эҳзор

احکام аҳком

احمر аҳмар

احمق аҳмақ

احمقانه аҳмақона

احمق‌فریب аҳмақфиреб

احمق‌نما аҳмақнамо

احمقی аҳмақӣ

احوال аҳвол

احوالپرسی аҳволпурсӣ

احوالجویی аҳволҷӯӣ

احوالدان аҳволдон

احوالفهمی аҳволфаҳмӣ

احور аҳвар

احوط аҳват

احول аҳвал

احیا эҳё

احیاشوی эҳёшавӣ

احیاکنی эҳёкунӣ

احیان аҳён

احیاناً аҳёнан

اخ ах / ух

اخبار ахбор

اخباردهنده ахбордиҳанда

اخباردهی ахбордиҳӣ

اخبارنامه ахборнома

اخبارنویس ахборнавис

اخبارنویسی ахборнависӣ

اخت ухт

اختئالاگ ихтиолог

اختئالاگیه ихтиология

اختتام ихтитом

اختر ахтар

اختراع ихтироъ

اختراعچی ихтироъчӣ

اختراعکار ихтироъкор

اختراعکاری ихтироъкорӣ

اختراعگر ихтироъгар
اختربین ахтарбин
اخترسپاه ахтарсипоҳ
اخترسوخته ахтарсӯхта
اخترشمار ахтаршумор
اخترشماری ахтаршуморӣ
اخترشناس ахтаршинос
اخترشناسی ахтаршиносӣ
اخترگو(ی) ахтаргӯ(й)
اخترنگاری ахтарнигорӣ
اختری ахтарӣ
اختصار ихтисор
اختصارات ихтисорот
اختصارشوی ихтисоршавӣ
اختصاره ихтисора
اختصاص ихтисос
اختصاص‌آموزی ихтисосомӯзӣ
اختصاص‌طلب ихтисосталаб
اختصاصمند ихтисосманд
اختصاص‌ناک ихтисоснок
اختفاء ихтифо
اختلاج ихтилоҷ
اختلاط ихтилот
اختلاف ихтилоф
اختلاف‌اندازی ихтилофандозӣ
اختلاف‌کار ихтилофкор
اختلاف‌کاری ихтилофкорӣ
اختلافناک ихтилофнок
اختلال ихтилол
اختناق ихтиноқ
اخته ахта
اخته‌خانه ахтахона
اخته‌کنی ахтакунӣ
اختیار ихтиёр
اختیاراً ихтиёран
اختیارانه ихтиёрона
اختیارداری ихтиёрдорӣ
اختیاری ихтиёрӣ
اخچم ихчам
اخذ ахз
اخراج ихроҷ
اخرب ахраб
اخرم ахрам
اخروی ухравӣ
اخری ухро
اخش ахш
اخشم ахшам
اخشیج ахшеҷ
اخشیجان ахшеҷон
اخضر ахзар
اخضری ахзарӣ
اخطار ахтор / ихтор
اخفا ихфо
اخفش ахфаш
اخگر ахгар
اخگرآسا ахгаросо
اخگرستان ахгаристон
اخگروار ахгарвор
اخگل ахгул
اخلاص ихлос
اخلاصمند ихлосманд
اخلاصمندانه ихлосмандона
اخلاصمندی ихлосмандӣ
اخلاط ахлот
اخلاط‌پرتایی ахлотпартоӣ
اخلاط‌توده ахлоттӯда
اخلاط‌جای ахлотҷой
اخلاط‌خانه ахлотхона
اخلاط‌ریزی ахлотрезӣ
اخلاط‌کشانی ахлоткашонӣ
اخلاف ахлоф
اخلاق ахлоқ
اخلاق‌آموزی ахлоқомӯзӣ
اخلاقاً ахлоқан
اخلاقی ахлоқӣ
اخلاقیات ахлоқиёт
اخلال ихлол
اخوان ахавон / ихвон
اخوت ухувват
اخیار ахёр
اخیر ахир
اخیراً ахиран
اخیناکاک эхинокок
ادا адо
اداآمیز адоомез
ادات адот
اداروی идоравӣ
اداره идора
اداره‌خانه идорахона
اداره‌شوندگی идорашавандагӣ
اداره‌شونده идорашаванда
اداره‌کننده идоракунанда
اداری идорӣ
ادافهم адофаҳм
ادافهمی адофаҳмӣ
ادامه//ادامت идома//идомат
ادامه‌دهنده идомадиҳанда
ادانشونده адонашаванда
ادب адаб
ادب‌آموز адабомӯз
ادب‌آموزی адабомӯзӣ
ادبا удабо
ادبار идбор
ادب‌پرور адабпарвар
ادب‌پرورده адабпарварда
ادب‌پیشه адабпеша
ادب‌چوب адабчӯб
ادب‌خانه адабхона
ادب‌دان адабдон
ادب‌دانی адабдонӣ
ادبدوست адабдӯст
ادبدوستی адабдӯстӣ
ادبستان адабистон
ادب‌سرا(ی) адабсаро(й)
ادب‌سنج адабсанҷ
ادبگاه//ادبگه адабгоҳ//адабгаҳ
ادبی адабӣ
ادبیات адабиёт
ادبیات‌دوست адабиётдӯст
ادبیات‌دوستی адабиётдӯстӣ
ادبیات‌شناس адабиётшинос
ادبیات‌شناسی адабиётшиносӣ
ادبی‌نویس адабинавис
ادخال идхол
ادراج идроҷ
ادرار идрор I,II
ادرارپولی идрорпулӣ
ادرارنامه идрорнома
ادراک идрок
ادراک‌نارس идрокнорас

ادرس **адрас**
ادرس‌باف **адрасбоф**
ادرس‌بافی **адрасбофӣ**
ادرس‌پوش **адраспӯш**
ادرسمان **адрасмон**
ادریس **адрес**
идрис
اڎژیا **адажио**
ادعا **иддао**
иддио
ادعیه **адъия**
ادغام **идғом**
ادکن **адкан**
ادمان **идмон**
ادمورت **удмурт**
ادمورتی **удмуртӣ**
ادمیرل **адмирал**
ادمیرلی **адмиралӣ**
ادنی **адно**
ادوات **адавот**
ادوار **адвор I,II**
ادواکت **адвокат**
ادواکتی **адвокатӣ**
ادویات **адвиёт**
ادویه **адвия**
ادویه‌جات **адвияҷот**
ادهم **адҳам**
ادیان **адён**
ادیب **адиб**
ادیبانه **адибона**
ادیچی **удайчӣ**
ادیر **адир**
ادیش **идиш**
ادیم **адимI**
ادیوتنت **адютант**

اذا//ایذا **изоI**
اذابة//اذابت **изобат**
اذاعه//اذاعت I **изоа(т) I**
اذان **азон**
اذان‌گو(ی) **азонгӯ(й)**
اذان‌گویی **азонгӯӣ**
اذعان **изъон**
اذفر **азфар**
اذکار **азкор**
اذلال **излолI**
اذن **изн**
узн
اذناب **азноб**
اذواق **азвоқ**
اذیت **азият**
اذیت‌آور **азиятовар**
اذیت‌دهنده **азиятдиҳанда**
اذیت‌دهی **азиятдиҳӣ**
اذیت‌دیده **азиятдида**
اذیت‌کش **азияткаш**
ار **ар**
ارابه **ароба**
ارابه‌چه **аробача**
ارابه‌خانه **аробахона**
ارابه‌درا **аробадаро**
ارابه‌ران **аробарон**
ارابه‌رانی **аробаронӣ**
ارابه‌ساز **аробасоз**
ارابه‌سازی **аробасозӣ**
ارابه‌سوار **аробасавор**
ارابه‌سواری **аробасаворӣ**
ارابه‌کش **аробакаш**
ارابه‌کشی **аробакашӣ**
ارابه‌گذر **аробагузар**

ارابه‌گرد **аробагард**
ارادت **иродат**
ارادت‌گرای **иродатгарой**
ارادت‌گرایی **иродатгароӣ**
ارادتمند **иродатманд**
ارادتمندی **иродатмандӣ**
اراده **ирода**
اراذل **арозил**
ارار **ар-арII**
ارارکنان **ар-аркунон**
اراری **ар-арӣ**
اراز **ароз**
ارازیه **эрозия**
ارباب **арбоб**
اربابانه **арбобона**
اربابزاده **арбобзода**
اربابی **арбобӣ**
اربیتراژ **арбитраж**
ارپخان//ارپغان
арпахон//арпағон
ارپه‌بادیان **арпабодиён**
ارپه‌شالی **арпашолӣ**
ارتباط **иртибот**
ارتجاع **иртиҷоъ**
ارتجاع‌پرست
иртиҷоъпараст
ارتجاعی **иртиҷоӣ**
ارتجاعیت **иртиҷоият**
ارتجاعیون **иртиҷоиюн**
ارتجال **иртиҷол**
ارتحال **иртиҳол**
ارتریئاسکلراز
артериосклероз
ارتزاق **иртизоқ**
ارتزیئنی **артезианӣ**

ارتسام **иртисом**
ارتش **артиш**
ارتضا(ء) **иртизо**
ارتضاع **иртизо(ъ)**
ارتعاد **иртиод**
ارتعاش **иртиош**
ارتفاع **иртифоъ**
ارتفاع‌شناس
иртифоъшинос
ارتفاق **иртифоқ**
ارتفاه **иртифоҳ**
ارتقا **иртиқо**
ارتکاب **иртикоб**
ارتل **артел**
ارتیاش **иртиёш**
ارتیاض **иртиёз**
ارتیست **артист**
ارتیکل **артикл**
ارتیلریه **артиллерия**
ارث **ирс**
ارثی **ирсӣ**
ارثیت **ирсият**
ارج **арҷ**
ارجل **арҷал**
ارجمند **арҷманд**
ارجمندی **арҷмандӣ**
ارچند **арчанд**
ارچه **арча**
арчи
ارچه‌زار **арчазор**
ارحام **арҳом**
ارحم **арҳам**
ارحم‌الراحمین
арҳамарроҳимин
ارخئالاگ **археолог**

ارخئالاگیه **археология**
ارخاء(ъ) **ирхо(ъ)**
ارخر **архар**
ارخی **архей**
ارخیتکتار **архитектор**
ارخیتکتوره **архитектура**
ارخیو **архив**
ارخییزم **архаизм**
ارد **ард** / **ирд**
ارداف **ардоф**
اردام **ардом**
اردک//اوردک **урдак**
اردم **ардам**
اردو I **урду//ӯрду I**
اردو II **урду II**
اردوزبان **урдузабон**
اردوگاه **урдугоҳ**
اردیبهشت **урдибиҳишт**
اردیبهشتی **урдибиҳиштӣ**
ارذال **арзол**
ارز **арз** / **арз IV**
ارزاق **арзоқ**
ارزان **арзон**
ارزان‌بها **арзонбаҳо**
ارزان‌فروش **арзонфурӯш**
ارزان‌فروشی **арзонфурӯшӣ**
ارزانی **арзонӣ**
ارزش **арзиш**
ارزشگذاری **арзишгузорӣ**
ارزشمند **арзишманд**
ارزشناک **арзишнок**
ارزشیابی **арзишёбӣ**
ارزمند **арзманд**

ارزن **арзан**
ارزن‌خواره **арзанхора**
ارزن‌خور(ک) **арзанхӯр(ак)**
ارزندگی **арзандагӣ**
ارزنده **арзанда**
ارزنزار **арзанзор**
ارزنکاری **арзанкорӣ**
ارزنی **арзанӣ**
ارزیاب **арзёб**
ارزیابی **арзёбӣ**
ارزیدن **арзидан**
ارزیز **арзиз**
ارژن **аржан**
ارژنگ//ارتنگ//ارسنگ **аржанг//артанг//арсанг**
ارس I **арс I**
ارس//اراس **аррас//аррос**
ارسال **ирсол**
ارسال‌کننده **ирсолкунанда**
ارسلان **арсалон**
ارسینها **арсинҳо**
ارش **араш**
ارشاد **иршод**
ارشد **аршад**
ارض I **арз I**
ارضی II **арзӣ II**
ارغاب **ирғоб**
ارغام **арғом**
ارغچ **арғач//арғич**
ارغشت//ارغشتک **арғушт//арғуштак**
ارغمچین **арғамчин**
ارغمچین‌باف **арғамчинбоф**
ارغمچین‌بافی **арғамчинбофӣ**

ارغمچین‌تابی **арғамчинтобӣ**
ارغمچین‌فروش **арғамчинфурӯш**
ارغمچین‌فروشی **арғамчинфурӯшӣ**
ارغن **арған**
ارغنچک **арғунчак**
ارغنچک‌بازی **арғунчакбозӣ**
ارغند//ارغنده **арғанд//арғанда**
ارغنون **арғунун//арғанун**
ارغنون‌زن **арғунунзан**
ارغنون‌ساز **арғунунсоз**
ارغنون‌نواز **арғунуннавоз**
ارغنون‌نوازی **арғунуннавозӣ**
ارغنونی **арғунунӣ**
ارغوان **арғувон//арғавон**
ارغوانی **арғувонӣ**
ارغوانیرنگ **арғувониранг**
ارغومک//ارغوماق **арғумак//арғумоқ**
ارغون **арғун**
ارفاع **ирфоъ**
ارفه **арфа**
ارقام **арқом**
ارقم **арқам**
ارک **арк**
ارکان **аркон**
ارکتیکه **арктика**
ارکتیکی **арктикӣ**
ارگ **арг**
ارگا **арго**
ارگان **аргон**
ارل **арал**

ارلش **аралаш**
ارلندی **ирландӣ**
ارم **ирам**
ارمان **армон**
ارمتوربند **арматурбанд**
ارمتورچی **арматурчӣ**
ارمتورسازی **арматурсозӣ**
ارمتوره **арматура**
ارمد **армад**
ارمزد//اورمزد **урмузд**
ارمغان **армуғон**
ارمغانی **армуғонӣ**
ارمل **армал**
ارمله **армала**
ارمنده **арманда**
ارمنی **арманӣ**
ارمنی‌تبار **арманитабор**
ارنب **арнаб**
ارنگ **аранг**
ارنگی **аранге**
ارواء **ирво**
ارواح **арвоҳ**
اروانه **арвона**
اروپا **урупо**
اروس **урус**
اروغ//اروق **уруғ//урук I**
اروند **арванд**
اره **арра**
اره‌پشت **аррапушт**
اره‌پشت‌دار **аррапуштдор**
اره‌داس **аррадос**
اره‌زبان **арразабон**
اره‌کش **арракаш**

اره کشی **арракашӣ**
اره‌مانند **аррамонанд**
اره‌ماهی **аррамоҳӣ**
اره‌موی **аррамӯй**
اره‌میده **аррамайда**
اره‌وار **арравор**
اریتراسیت **эритросит**
اریس **ирис**
اریفمامتر **арифмометр**
اریفمتیکه **арифметика**
اریفمتیکی **арифметикӣ**
اریکه **арика**
اریه **ария**
اریرگرد **арйергард**
از **аз**
از آن‌خودی **азонихудӣ**
ازا(ء) **изоII**
ازاپی **эзопӣ**
ازات **азот** / **узот**
ازاترمی **изотермӣ**
ازاترمیه **изотермия**
ازاتی **азотӣ**
ازار **изор I** / **эзор**
ازاربند **эзорбанд**
ازارپاچه **эзорпоча**
ازاردیواری **эзордеворӣ**
ازارسرخک **эзорсурхак**
ازاره **изора** / **эзора**
ازاله//ازالت(т) **изола(т)**
ازالیتار **изолятор**
ازالیتسیه **изолятсия**
ازبس **азбас**
ازبس‌که **азбаски**

ازبک **ӯзбак**
ازبکی **ӯзбакӣ**
ازپاافتاده **азпоафтода**
ازپامانده **азпомонда**
ازخودرفته **азхудрафта**
ازخودکنی **азхудкунӣ**
ازدحام **издиҳом**
ازدست‌دهی **аздастдиҳӣ**
ازدواج **издивоҷ**
ازدوسر **аздусар**
ازدیاد **издиёд**
ازدیگرسازی **аздигарсозӣ**
ازرق **азрақ**
ازرق‌پوش **азрақпӯш**
ازرق‌چشم **азрақчашм**
ازرق‌فام **азрақфом**
ازرق‌لباس **азрақлибос**
ازرقی **азрақӣ**
ازغیج **изғич**
ازکارافتادگی **азкорафтодагӣ**
ازکارافتاده **азкорафтода**
ازکیاء **азкиё(ъ)**
ازل **азал**
ازلال **излолII**
ازلی **азалӣ**
ازمان **измон**
ازمنه **азмина**
ازنظرگذرانی **азназаргузаронӣ**
ازنگو **узангу**
ازنوسازی **азнавсозӣ**
ازواج **азвоҷ**
ازهر **азҳар**

ازیرا(ک) **азеро(к)**
ازیمت **азимут**
اژدر **аждар**
اژدرگون **аждаргун**
اژدرنهاد **аждарниҳод**
اژدرها **аждарҳо**
اژدها **аждаҳо**
اژدهاباره **аждаҳобора**
اژدهاپیکر **аждаҳопайкар**
اژدهاخو(ی) **аждаҳохӯ(й)**
اژدهادوش **аждаҳодӯш**
اژدهاسر **аждаҳосар**
اژدهاشکار **аждаҳошикор**
اژدهاشکاری **аждаҳошикорӣ**
اژدهاشونده **аждаҳошаванда**
اژدهافش **аждаҳофаш**
اژدهاک **аждаҳок**
اژدهاکیش **аждаҳокеш**
اژدهامانند **аждаҳомонанд**
اژدهانفس **аждаҳонафс**
اژدهاوش **аждаҳоваш**
اژرقی **ажрикӣ**
اژرقی‌چشم **ажрикичашм**
اژغل **ажғал**
اس **ус(с)**
اسائه//اسائت (т) **исоа(т)**
اسّاتسیئتسیه **ассотсиатсия**
اساتین//اساطین **асотин**
اسارت **асорат**
اسارت‌آور **асоратовар**
اساس **асос**
اساساً **асосан**

اساس‌دار **асосдор**
اساسگذار **асосгузор**
اساس گذارنده **асосгузоранда**
اساسناک **асоснок**
اساسناکی **асоснокӣ**
اساس‌نامه **асоснома**
اساسی **асосӣ**
اساطیر **асотир**
اساطیرشناس **асотиршинос**
اساطیرشناسی **асотиршиносӣ**
اساطیری **асотирӣ**
اسافل **асофил**
اسامی **асомӣ**
اسباب **асбоб**
اسباب‌براری **асбоббарорӣ**
اسباب‌خانه **асбобхона**
اسباب‌دار **асбобдор**
اسباب‌ساز **асбобсоз**
اسباب‌سازی **асбобсозӣ**
اسباسمنت **асбосемент**
اسباغ **исбоғ**
اسبیست **асбест**
اسپ **асп**
اسپار **испор**
اسپ‌افکن **аспафкан**
اسپ‌انگیز **аспангез**
اسپانه **аспона**
اسپاه **испоҳ**
اسپ‌باز **аспбоз**
اسپ‌بازی **аспбозӣ**
اسپ‌بان **аспбон**
اسپ‌بانی **аспбонӣ**

اسپبندی **аспбандӣ**
اسپپای **асппой**
اسپپایی **асппойӣ**
اسپپرور **асппарвар**
اسپپروری **асппарварӣ**
اسپتاز **асптоз**
اسپتازی **асптозӣ**
اسپتیکه **асептика**
اسپجلاب **аспҷаллоб**
اسپجلابی **аспҷаллобӣ**
اسپچ **испич**
اسپخانه **аспхона**
اسپدار **аспдор**
اسپداری **аспдорӣ**
اسپدزد **аспдузд**
اسپدزدی **аспдуздӣ**
اسپدوان **аспдавон**
اسپدوانی **аспдавонӣ**
اسپدوست **аспдӯст**
اسپرامکنی **аспромкунӣ**
اسپرچ **испурч**
اسپرغم **аспарағм//аспарғам** **испарғам**
اسپرک **испарак**
اسپرگ **испараг**
اسپرلوس **испарлус**
اسپرمه **испарма**
اسپریز//اسپریس **аспрез//аспрес**
اسپست **аспист**
اسپسوار **аспсавор**
اسپسواری **аспсаворӣ**
اسپک **аспак**
اسپکبازی **аспакбозӣ**

اسپکی **аспакӣ**
اسپناج **испаноҷ**
اسپناق **испаноқ**
اسپناه **испаноҳ**
اسپند **испанд**
اسپندآرمذ//اسفندآرمذ **испандормуз//исфандормуз**
اسپندان **испандон**
اسپنددانه **испанддона**
اسپنمد **аспнамад**
اسپنی **испанӣ**
اسپوار **аспвор**
اسپوش **успуш**
اسپه **аспа**
اسپهسالار **испаҳсолор**
اسپی **аспӣ**
اسپید **испед**
اسپیرنت **аспирант**
اسپیرنتا **эсперанто**
اسپیرنتوره **аспирантура**
اسپیرنتی **аспирантӣ**
اسپیرین **аспирин**
اسپیل **аспил**
است **аст**
استا **усто**
استاخانه **устохона**
استاد//استاذ **устод**
استادانه **устодона**
استادگی//ایستادگی **истодагӣ**
استادن//ایستادن **истодан**
استاده//ایستاده **истода**
استادهگری//ایستادهگری **истодагарӣ**
استادی **устодӣ**

استاذ **устоз**
استار **истор**
استاره **истора**
استاکار **устокор**
استاکارانه **устокорона**
استاکاری **устокорӣ**
استاگی **устогӣ**
استانی **эстонӣ**
استایاندن//ایستایاندن **истоёндан**
استایی **устоӣ**
استبداد **истибдод**
استبدال **истибдол**
استبر **истабр**
استبرک//استبرق **истабрак//истабрақ**
استبصار **истибсор**
استبعاد **истибъод**
استت **асетат**
استتیزم **эстетизм**
استتیکی **эстетикӣ**
استثمار **истисмор**
استثمارشونده **истисморшаванда**
استثمارکننده **истисморкунанда**
استثمارگر **истисморгар**
استثنا **истисно**
استثنایی **истисноӣ**
استجازه **истиҷоза**
استجلاء **истиҷло**
استجلاب **истиҷлоб**
استحاله **истиҳола**
استحسان **истеҳсон**
استحصال **истеҳсол**

استحصالات **истеҳсолот**
استحصالکننده **истеҳсолкунанда**
استحصالی **истеҳсолӣ**
استحضار **истеҳзор**
استحقاق **истеҳқоқ**
استحقاقی **истеҳқоқӣ**
استحکام **истеҳком**
استخاره **истихора**
استخبار **истихбор**
استخدام **истихдом**
استخر//اصطخر **истахр**
استخراج **истихроҷ**
استخفا **истихфо**
استخفاف **истихфоф**
استخلاص **истихлос**
استخوان **устухон** I, II
استخوانبزرگ **устухонбузург**
استخوانبند **устухонбанд**
استخوانبندی **устухонбандӣ**
استخوانپاره **устухонпора**
استخوانپرده **устухонпарда**
استخوانتلاشی **устухонталошӣ**
استخوانخایی **устухонхоӣ**
استخوانخوار **устухонхор**
استخوانخواری **устухонхорӣ**
استخوانخور **устухонхӯр**
استخوانخوری **устухонхӯрӣ**
استخواندار **устухондор**
استخواندرد **устухондард**
استخوانربا **устухонрабо**
استخوانریزگی **устухонрезагӣ**

استخوان‌ریزه **устухонреза**
استخوان‌سازی **устухонсозӣ**
استخوان‌شناس **устухоншинос**
استخوان‌شناسی **устухоншиносӣ**
استخوان‌فروشی **устухонфурӯшӣ**
استخوانی **устухонӣ**
استدامت **истидомат**
استدراک **истидрок**
استدعا **истидъо**
استدلال **истидлол**
استر **астар I, II**
استرائید **астероид**
استراحت **истироҳат**
استراحت‌گاه **истироҳатгоҳ**
استرافیزیکه **астрофизика**
استرالاگیه **астрология**
استرانامیه **астрономия**
استرانوت **астронавт**
استرانوتیکه **астронавтика**
استربار **астарбор**
استرباری **астарборӣ**
استرداد **истирдод**
استردار **астардор**
استردن **устурдан**
استرده **эстрада**
استردی **эстрадӣ**
استرشاهی **астаршоҳӣ**
استرضا **истирзо**
استروار **астарвор**
استرواری **астарворӣ**
استرون **астарван**
استره **устура I**

استسقا **истисқо**
استسقایی **истисқоӣ**
استشاره//استشارت **истишора(т)**
استشمام **истишмом**
استشهاد **истишҳод**
استطاعت **иститоат**
استطراد **иститрод**
استظهار **истизҳор**
استعاذه//استعاذت **истиоза(т)**
استعاروی **истиоравӣ**
استعاره **истиора**
استعاره‌آمیز **истиораомез**
استعانت **истионат**
استعباد **истеъбод**
استعجال **истеъҷол**
استعداد **истеъдод**
استعدادناک **истеъдоднок**
استعفا **истеъфо**
استعلا **истеъло**
استعلاج **истеълоҷ**
استعلام **истеълом**
استعمار **истеъмор**
استعمارگر **истеъмолгар**
استعمال **истеъмол**
استعمالات **истеъмолот**
استعمال‌شونده **истеъмолшаванда**
استعمال‌کننده **истеъмолкунанда**
استعمالی **истеъмолӣ**
استغاثه//استغاثت **истиғоса(т)**
استغراق **истиғроқ**
استغفار **истиғфор**

استغفرالله **астағфируллоҳ**
استغنا **истиғно**
استفاده **истифода**
استفاده‌برنده **истифодабаранда**
استفاده‌بری **истифодабарӣ**
استفاضه//استفاضت **истифоза(т)**
استفراغ **истифроғ**
استفسار **истифсор**
استفهام **истифҳом**
استفیته **эстафета**
استفیتی **эстафетӣ**
استقامت **истиқомат**
استقامت‌جای **истиқоматҷой**
استقامت‌گاه **истиқоматгоҳ**
استقامتی **истиқоматӣ**
استقبال **истиқбол**
استقرا **истиқро**
استقراب **истиқроб**
استقرار **истиқрор**
استقلال **истиқлол**
استقلالیت **истиқлолият**
استکبار **истикбор**
استکده **эстакада**
استکشاف **истикшоф**
استکمال **истикмол**
استم **истам I**
استماع **истимоъ**
استمالت **истимолат**
استمتاع **истимтоъ**
استمداد **истимдод**
استمرار **истимрор**
استمزاج **истимзоҷ**

استمساک **истимсок**
استمگر **истамгар**
استملاک **истимлок**
استمناء **истимно(ъ)**
استناد **истинод**
استنباط **истинбот**
استنجا **истинҷо**
استنساخ **истинсох**
استنشاق **истиншоқ**
استنطاق **истинтоқ**
استنفار **истинфор**
استنکار **истинкор**
استنکاف **истинкоф**
استواء **истиво** / **устуво**
استوار **устувор**
استوارانه **устуворона**
استواری **устуворӣ**
استوان//اسطوان **устувон**
استوانه//اسطوانه **устувона**
استوانه‌ای//اسطوانه‌ای- **устувонаӣ**
استور **устур**
استوربان **устурбон**
استورون//استرون **устурван**
استه **аста I,II**
استهانت **истиҳонат**
استهزا **истеҳзо**
استهزاآمیز **истеҳзоомез**
استهزاآمیزانه **истеҳзоомезона**
استهزاکار **истеҳзокор**
استهزاکارانه **истеҳзокорона**
استیتیکه **эстетика**
استیزه **истеза**

استیلا истило
استیلاگر истилогар
استیلاگرانه истилогарона
استیلاگری истилогарӣ
استیلن асетилен
استیناس истинос
اسد асад
اسر асрIV
اسرا { исро / усаро }
اسرائیلی исроилӣ
اسرار асрор
اسرارآمیز асроромез
اسرارآمیزانه асроромезона
اسرارانگیز асрорангез
اسرارانگیزانه асрорангезона
اسرارناک асрорнок
اسراف исроф
اسرافکار исрофкор
اسرافکارانه исрофкорона
اسرافکاری исрофкорӣ
اسطبل//اصطبل истабл
اسطرلاب устурлоб
اسطوره устураII
اسعار асъор
اسعد асъад
اسف асаф
اسفل‌السافلین { асфалассофилин / асфалуссофилин }
اسفلت асфалт
اسفلت‌پوش асфалтпӯш
اسفناج исфаноч
اسفناخ исфанох
اسفنج исфаноч

اسفند исфанд I,II
اسقا исқо
اسقاط исқот
اسقف усқуф
اسکارت эскорт
اسکدار искудор
اسکدریلیه эскадрилия
اسکریده аскарида
اسکلتار эскалатор
اسکنجبین исканҷабин
اسکنجه исканҷа
اسکندر искандар
اسکنه { искана / ускуна }
اسکنه‌پیوند исканапайванд
اسکنه‌قلم исканақалам
اسگدار асгудор
اسلاف аслоф
اسلام ислом
اسلامی исломӣ
اسلامیت исломият
اسلحه аслиҳа
اسلحه‌خانه аслиҳахона
اسلحه‌دار аслиҳадор
اسلحه‌داری аслиҳадорӣ
اسلحه‌ساز аслиҳасоз
اسلحه‌سازی аслиҳасозӣ
اسلحه‌پرتایی аслиҳапартоӣ
اسلحه‌نار аслиҳанок
اسلحه‌ناکشوی аслиҳанокшавӣ
اسلم аслам
اسکیز эскиз
اسکیما эскимо

اسکیماس эскимос
اسکیماسی эскимосӣ
اسکیه аския
اسکیه‌باز аскиябоз
اسلوب услуб
اسلوبشناس услубшинос
اسلوبشناسی услубшиносӣ
اسلیق ислиқ
اسلیقی ислиқӣ
اسلیمی ислимӣ
اسم асам(м)
اسم исмII
اسما асмо
اسماً исман
اسماعیل‌دوان исмоилдавон
اسماعیلی исмоилӣ
اسماعیلیه исмоилия
اسمبلییه ассамблея
اسمر асмар
اسمه усма//ӯсма
اسن асан(н)
اسناد { аснод / иснод }
اسو асав
اسّه эссе
اسهاب исҳоб
اسهال исҳол
اسهال‌آور исҳоловар
اسهل асҳал
اسّه‌نویس эссенавис
اسّه‌نویسی эсссенависӣ
اسیداز асидоз
اسیر асир
اسیرافتاده асирафтода

اسیرک асирак
اسیروار асирвор
اسیری асирӣ
اسیستنت ассистент
اسیمتریه аси(м)метрия
اسیمیلیتسیه ассимилятсия
اسینخرانی асинхронӣ
اشارتی ишоратӣ
اشاره//اشارت ишора(т)
اشاره‌چوب ишорачӯб
اشاره‌خط ишорахат
اشپلک ушпулак
اشتباه иштибоҳ
اشتداد иштидод
اشتر уштур
اشترا иштиро
اشتراک иштирок
اشتراکچی иштирокчӣ
اشتراکدار иштирокдор
اشتراکداری иштирокдорӣ
اشتراک‌کننده иштироккунанда
اشتراکیون иштирокиюн
اشتربان уштурбон
اشترپای уштурпой
اشترخار уштурхор
اشترغاز уштурғоз
اشترک уштурак
اشترگیاه уштургиёҳ
اشتغال иштиғол
اشتق аштак
اشتقاق иштиқоқ
اشتقی аштакӣ
اشتلم уштулум

اشتها **иштиҳо**
اشتهاآور **иштиҳоовар**
اشتهاانگیز **иштиҳоангез**
اشتهار **иштиҳор**
اشتهاکشا **иштиҳокушо**
اشتی **иштӣ**
اشتیاق **иштиёқ**
اشتیاقمند **иштиёқманд**
اشتی‌باز **иштибоз**
اشتی‌بازی **иштибозӣ**
اشتی‌خانه **иштихона**
اشجار **ашҷор**
اشخار//اشقار **ишхор//ишқор**
اشخاص **ашхос**
اشد **ашадд**
اشدی **ашаддӣ**
اشرار **ашрор**
اشراف **ашроф**, **ишроф**
اشرافانه **ашрофона**
اشرافزاده **ашрофзода**
اشراق **ишроқ**
اشراک **ишрок**
اشرف **ашраф**
اشرفی **ашрафӣ**
اشعار **ашъор**
اشغال **ашғол**, **ишғол**
اشغال‌شده **ишғолшуда**
اشغالگر **ишғолгар**
اشغالگرانه **ишғолгарона**
اشغالی **ишғолӣ**
اشقار **ишқор**
اشقارآب **ишқороб**
اشقاردار **ишқордор**

اشقارانی **ишқорронӣ**
اشقارناکی **ишқорнокӣ**
اشقاری **ишқорӣ**
اشقر **ашқар**
اشک I,II **ашк I,II**
اشک‌آور **ашковар**
اشکاشیمی **ишкошимӣ**
اشک‌افشان **ашкафшон**
اشک‌افشانی **ашкафшонӣ**
اشکال **ашкол**, **ишкол**
اشکالود **ашколуд**
اشکانیان **ашкониён**
اشکبار **ашкбор**
اشکباری **ашкборӣ**
اشک‌پالا **ашкполо**
اشک‌پیما **ашкпаймо**
اشک‌ریز **ашкрез**
اشک‌ریزان **ашкрезон**
اشک‌ریزی **ашкрезӣ**
اشک‌فشان **ашкфишон**
اشکفشانی **ашкфишонӣ**
اشکم **ишкам**
اشکمبه **ишкамба**
اشکم‌کلان **ишкамкалон**
اشکنجه **ишканҷа**
اشکوب **ашкӯб**
اشکوفه **ушкуфа**
اشکیل **ишкел**
اشکیل‌باغی **ишкелбоғӣ**
اشکیل‌بند **ишкелбанд**
اشکیلدار **ишкелдор**
اشکیلک **ишкелак**
اشن **ашан I, II**

اشنان **ушнон**
اشنه **ашна**, **ушна**
اشنه‌بسته **ушнабаста**
اشنه‌دار **ушнадор**
اشنه‌گیاه **ушнагиёҳ**
اشوله **ашӯла**
اشوله‌چی **ашӯлачӣ**
اشوله‌خوان **ашӯлахон**
اشوله‌خوانی **ашӯлахонӣ**
اشوله‌گویی **ашӯлагӯӣ**
اشهب **ашҳаб**
اشهر **ашҳар**
اشهل **ашҳал**
اشیا(ء) **ашё**
اشیاع **ашёъ**
اصابت **исобат**
اصالت **асолат**
اصبع **исбаъ**
اصحاب **асҳоб**
اصرار **исрор**
اصراراً **исроран**
اصرارکارانه **исроркорона**
اصرارکاری **исроркорӣ**
اصطبار **истибор**
اصطلاح **истилоҳ**
اصطلاحات **истилоҳот**
اصطلاح‌شناس **истилоҳшинос**
اصطلاح‌شناسی **истилоҳшиносӣ**
اصطلاحی **истилоҳӣ**
اصطیاد **истиёд**
اصعب **асъаб**
اصغر **асғар**

اصفر **асфар**
اصفی **асфо**
اصل **асл**
اصلاً **аслан**
اصلا **асло**
اصلاح **ислоҳ**
اصلاحات **ислоҳот**
اصلاحات‌پرور **ислоҳотпарвар**
اصلاحات‌پروری **ислоҳотпарварӣ**
اصلاحات‌خواه **ислоҳотхоҳ**
اصلاحات‌خواهی **ислоҳотхоҳӣ**
اصلاحات‌طلب **ислоҳотталаб**
اصلاحات‌طلبی **ислоҳотталабӣ**
اصلاح‌پذیر **ислоҳпазир**
اصلاح‌شونده **ислоҳшаванда**
اصلاح‌طلب **ислоҳталаб**
اصلاح‌کار **ислоҳкор**
اصلاح‌ناپذیر **ислоҳнопазир**
اصلاح‌نشونده **ислоҳнашаванда**
اصلع **аслаъ**
اصلی **аслӣ**
اصلیت **аслият**
اصناف **асноф**
اصنام **асном**
اصول **усул**
اصولاً **усулан**
اصولی **усулӣ**
اصیل **асил**
اصیل‌زادگی **асилзодагӣ**
اصیل‌زاده **асилзода**

اضائه//اضائت изоа(т)II
اضاعه//اضاعت изоатIII
اضافت изофат
اضافگی изофагӣ
اضافه//اضافت изофа//изофат
اضافه‌پرداخت изофапардохт
اضافه‌کاری изофакорӣ
اضافه‌معاش изофамаош
اضافه‌نویسی изофанависӣ
اضافی изофӣ
اضحی азҳо
اضداد аздод
اضرار азрор / изрор
اضطراب изтироб
اضطراب‌آمیز изтиробомез
اضطراب‌آور изтиробовар
اضطراب‌انگیز изтиробангез
اضطراب‌ناک изтиробнок
اضطرار изтирор
اضعاف изъоф
اضلال излолIII
اضمار измор
اضمحلال измеҳлол
اطاعت итоат
اطاعت‌کار итоаткор
اطاعت‌کارانه итоаткорона
اطاعت‌کاری итоаткорӣ
اطاعت‌کیش итоаткеш
اطاعت‌گری итоатгарӣ
اطاق уток
اطاله//اطالت итола(т)
اطبا атиббо
اطراف атроф
اطرافی атрофӣ
اطعمه атъима
اطفاء итфо(ъ)
اطفال атфол
اطقی итқӣ
اطّلاع иттилоъ
اطّلاعات иттилоот
اطّلاعاتی иттилоотӣ
اطّلاعیه иттилоия
اطلاق итлоқ
اطلس атлас I,II
اطلس‌باف атласбоф
اطلس‌بافی атласбофӣ
اطلس‌پوش атласпӯш
اطلس‌کرته атласкурта
اطلسی атласӣ
اطمینان итминон
اطمینان‌بخش итминонбахш
اطناب итноб
اطوار атвор
اظغی изғӣ
اظلم‌الظالمین азламуззолимин
اظهار изҳор
اظهارات изҳорот
اظهارکننده изҳоркунанда
اظهارگه изҳоргаҳ
اظهارنامه изҳорнома
اعاده//اعادت иода(т)
اعانت ионат
اعانه иона
اعتبار эътибор
اعتباراً эътиборан
اعتباردار эътибордор
اعتبارناک эътиборнок
اعتبارناکی эътиборнокӣ
اعتبارنامه эътиборнома
اعتدال эътидол
اعتذار эътизор
اعتراض эътироз
اعتراض‌آمیز эътирозомез
اعتراض‌ناپذیر эътирознопазир
اعتراض‌نامه эътирознома
اعتراضی эътирозӣ
اعتراف эътироф
اعتزال эътизол
اعتصاب эътисоб
اعتقاد эътиқод
اعتقادمند эътиқодманд
اعتقادناک эътиқоднок
اعتکاف эътикоф
اعتکاف‌نشین эътикофнишин
اعتلا эътило
اعتلال эътилол
اعتماد эътимод
اعتمادالدوله эътимодуддавла
اعتمادبخش эътимодбахш
اعتمادناک эътимоднок
اعتمادناکی эътимоднокӣ
اعتمادنامه эътимоднома
اعتمادیت эътимодият
اعتنا эътино
اعجاز эъҷоз
اعجازکار эъҷозкор
اعجازکارانه эъҷозкорона
اعجازکاری эъҷозкорӣ
اعجازنویس эъҷознавис
اعجوبه аъҷуба / ӯъҷуба
اعدا аъдо
اعداد аъдод
اعدام эъдом
اعذار эъзор
اعراب аъроб / эъроб
اعرابی аъробӣ
اعراض эъроз
اعراف аъроф
اعزاز эъзоз
اعزام эъзомI
اعزه аизза
اعشار аъшор
اعشاری аъшорӣ
اعصاب аъсоб
اعضا аъзо
اعطا эъто
اعظام эъзомII
اعظم аъзам
اعلام аълом / эълом I
اعلامیه эъломия
اعلان эълон
اعلان‌نامه эълоннома
اعلان‌کننده эълонкунанда
اعلان‌کنی эълонкунӣ
اعلم аълам
اعلمی аъламӣ
اعلی//اعلا аъло
اعلی‌چی аълочӣ
اعلی‌حضرت аълоҳазрат
اعلی‌خوان аълохон

اعلی‌خوانی **аълохонӣ**
اعلی‌درجه **аълодарача**
اعلی‌صفت **аълосифат**
اعم **аам(м)**
اعماق **аъмоқ** / **эъмоқ**
اعمال **аъмол**
اعمش **аъмаш**
اعمی **аъмо**
اعوان **аъвон**
اعوذبالله **аузубиллоҳ**
اعور **аъвар**
اعیان **аъён**
اغاثت **иғосат**
اغالیق **ағолиқ**
اغانی **ағонӣ**
اغانی‌سرا **ағонисаро**
اغبر **ағбар**
اغبری **ағбарӣ**
اغبه **ағба**
اغتراب **иғтироб**
اغتسال **иғтисол**
اغتشاش **иғтишош**
اغتفار **иғтифор**
اغتمام **иғтимом**
اغتنام **иғтином**
اغذیه **ағзия**
اغر **ағар(р)**
اغرا **иғро**
اغراق **иғроқ**
اغفال **иғфол**
اغلاط **ағлот**
اغلاق **иғлоқ**
اغلب **ағлаб**

اغلوطه **уғлута**
اغماز I **иғмоз I**
اغمازکاری I **иғмозкорӣ I**
اغماض II **иғмоз II**
اغماض‌کاری II **иғмозкорӣ II**
اغنیا **ағниё**
اغنیه **уғния**
اغوا **иғво**
اغواانگیز **иғвоангез**
اغواپیشه **иғвопеша**
اغواگر **иғвогар**
اغواگرانه **иғвогарона**
اغواگری **иғвогарӣ**
اغیار **ағёр**
اف **уф(ф)**
اف اف//عف عف **аф-аф**
افاده **ифода**
افاده‌ناک **ифоданок**
افاریزم **афоризм**
افاضل **афозил**
افاضه//افاضت **ифоза(т)**
افاقه **ифоқа**
افت **афт** / **уфт**
افتادگی **афтодагӣ**
افتادن//افتیدن **афтодан//афтидан**
افتاده **афтода** / **уфтода**
افتاده‌آواز **афтодаовоз**
افتاده‌حال **афтодаҳол**
افتاده‌روح **афтодарӯҳ**
افتاده‌مانده//افتیده‌مانده **афтодамонда//афтидамонда**
افتان **афтон**

افتاندن **афтондан**
افتانیدن **афтонидан**
افتتاح **ифтитоҳ**
افتتاحانه **ифтитоҳона**
افتتاحی **ифтитоҳӣ**
افتخار **ифтихор**
افتخارآمیز **ифтихоромез**
افتخارمند **ифтихорманд**
افتخارمندانه **ифтихормандона**
افتخارمندی **ифтихормандӣ**
افتخارنامه **ифтихорнома**
افتخاری **ифтихорӣ**
افتراء **ифтиро**
افتراق **ифтироқ**
افتش **афтиш**
افتضاح **ифтизоҳ**
افتکار **ифтикор**
افت‌وخیز **афтухез** / **уфтухез**
افت‌ودرفت **афтударафт**
افتیدن **афтидан**
افچه **афча**
افدر **афдар**
افر **уфар**
افراختن **афрохтан**
افراخته قامت **афрохтақомат**
افراد **афрод**
افراز **афроз** / **ифроз**
افراشتن **афроштан**
افراط **ифрот**
افراط‌کارانه **ифроткорона**
افراط‌کاری **ифроткорӣ**
افراط‌گرایی **ифротгароӣ**

افراطی **ифротӣ**
افروختگی **афрӯхтагӣ**
افروختن **афрӯхтан**
افروخته **афрӯхта**
افروز **афрӯз**
افروزان **афрӯзон**
افروزاندن//افروزانیدن **афрӯзон(и)дан**
افروزش//فروزش **афрӯзиш//фурӯзиш**
افزار **афзор**
افزارساز **афзорсоз**
افزارسازی **афзорсозӣ**
افزایش **афзоиш**
افزایشناک **афзоишнок**
افزاینده **афзоянда**
افزودگی **афзудагӣ**
افزودن **афзудан**
افزودنی **афзуданӣ**
افزوده **афзуда**
افزون **афзун**
افزونگردانی **афзунгардонӣ**
افزونی **афзунӣ**
افساد **ифсод**
افسار **афсор**
افسارگسیخته **афсоргусехта**
افسانگی **афсонагӣ**
افسانه **афсона**
افسانه‌پرداز **афсонапардоз**
افسانه‌پردازی **афсонапардозӣ**
افسانه‌پرست **афсонапараст**
افسانه‌خوان **афсонахон**
افسانه‌خوانی **афсонахонӣ**
افسانه‌ساز **афсонасоз**

افسانه‌سازی **афсонасозӣ**
افسانه‌سرا **афсонасаро**
افسانه‌سرایی **афсонасароӣ**
افسانه‌شنوی **афсонашунавӣ**
افسانه گوی **афсонагӯй**
افسانه گویی **афсонагӯӣ**
افسانه‌مانند **афсонамонанд**
افسانه‌وار **афсонавор**
افسانوی **афсонавӣ**
افسد **афсад**
افسر **афсар I,II**
افسردگی **афсурдагӣ**
افسردن **афсурдан**
افسرده **афсурда**
افسرده‌جان **афсурдаҷон**
افسرده‌خاطر **афсурдахотир**
افسرده‌خاطری **афсурдахотирӣ**
افسرده‌دل **афсурдадил**
افسرده‌دلی **афсурдадилӣ**
افسرده‌رو(ی) **афсурдарӯ(й)**
افسرده‌شده **афсурдашуда**
افسرطراز **афсартироз**
افسری **афсарӣ**
افسوس **афсӯс**
افسوس آمیز **афсӯсомез**
افسوس‌خورانه **афсӯсхӯрона**
افسون **афсун**
افسون‌خوان **афсунхон**
افسون‌ساز **афсунсоз**
افسونسازی **афсунсозӣ**
افسون‌سخن **афсунсухан**
افسون کار **афсункор**
افسونگر **афсунгар**

افسونگری **афсунгарӣ**
افشا **ифшо**
افشاگر **ифшогар**
افشان **афшон**
افشاندن//افشانیدن **афшон(и)дан**
افشردن **афшурдан**
افشرده **афшурда**
افشرده‌گام **афшурдагом**
افشره **афшура**
افصح **афсаҳ**
افصح‌بیان **афсаҳбаён**
افضل **афзал**
افضلی **афзалӣ**
افضلیت **афзалият**
افطار **ифтор**
افطاری **ифторӣ**
افطسی **афтасӣ**
افعال **афъол**
افعی **афъӣ//афъо**
افغان **афғон I,II**
افغانی **афғонӣ**
افق **уфуқ**
افقی **уфуқӣ**
افکار **афкор**
افکندگی **афкандагӣ**
افکندن//افگندن **афкандан//афгандан**
افکندنی//افگندنی **афканданӣ//афганданӣ**
افکننده **афкананда**
افگار **афгор**
افگانه **афгона**
افگنده//افکنده **афганда//афканда**

افلاح **ифлоҳ**
افلاس **ифлос**
افلاس کاری **ифлоскорӣ**
افلاس کننده **ифлоскунанда**
افلاس گری **ифлосгарӣ**
افلاسی **ифлосӣ**
افلاطونی **афлотунӣ**
افلاطونیه **афлотуния**
افلاک **афлок**
افلاک‌شناس **афлокшинос**
افلاکی **афлокӣ**
افلیسون **афлесун**
افنا(ء) **ифно(ъ)**
افندی **афандӣ**
افندیگی **афандигӣ**
افوات **афвот**
افواج **афвоҷ**
افواه **афвоҳ**
افول **уфул**
افهام **афҳом**
افیئاپ **эфиоп**
افیئاپی **эфиопӣ**
افیر **эфир I,II**
افیردار **эфирдор**
افیکس **аффикс**
افیون **афюн**
افیون‌خور **афюнхӯр**
افیونی **афюнӣ**
اقارب **ақориб**
اقاله **иқола**
اقامت **иқомат**
اقامت‌کده **иқоматкада**
اقامت‌گاه **иқоматгоҳ**

اقبال **иқбол**
اقبال‌بلند **иқболбаланд**
اقبالناک **иқболнок**
اقتباس **иқтибос**
اقتباسی **иқтибосӣ**
اقتحام **иқтиҳом**
اقتدا **иқтидо**
اقتدار **иқтидор**
اقتراب **иқтироб**
اقتراح **иқтироҳ**
اقتراض **иқтироз**
اقتراع **иқтироъ**
اقتران **иқтирон**
اقتصاد **иқтисод**
اقتصادچی **иқтисодчӣ**
اقتصاددان **иқтисоддон**
اقتصادشناس **иқтисодшинос**
اقتصادی **иқтисодӣ**
اقتصادیات **иқтисодиёт**
اقتصار **иқтисор**
اقتضاء **иқтизо**
اقتفاء **иқтифо**
اقتناء **иқтино**
اقدام **иқдом**
اقدس **ақдас**
اقرار **иқрор**
اقرارشوی **иқроршавӣ**
اقراری **иқрорӣ**
اقران **ақрон**
اقرب **ақрабI**
اقربا **ақрабо**
اقربایی **ақрабоӣ**
اقرن **ақран**

اقسام ақсом

اقسم ақсум

اقصا ақсо

اقصر ақсар

اقطاع иқтоъ

اقطاع‌دار иқтоъдор

اقطع ақтаъ

اقل (л) ақал

اقلاً ақаллан

اقلام ақлом

اقلیت ақаллият

اقلیم иқлим

اقلیم‌شناس иқлимшинос

اقلیم‌شناسی иқлимшиносӣ

اقلیم‌گیر иқлимгир

اقلیم‌گیری иқлимгирӣ

اقلیمی иқлимӣ

اقلیمیائ иқлимиё

اقلیون ақаллиюн

اقمشه ақмиша

اقناع иқноъ

اقنوم уқнум

اقوات ақвот

اقوام ақвом

اقیانوس//اوقیانوس уқёнус

اقیانوس‌پیما уқёнуспаймо

اقیانوس‌شناس уқёнусшинос

اقیانوس‌شناسی- уқёнусшиносӣ

اقیانوس‌گرد уқёнусгард

اقیانوس‌نورد уқёнуснавард

اقیانوسی уқёнусӣ

اکا ако

اکابر акобир

اکابرزاده акобирзода

اکارد аккорд

اکاردئآن аккордеон

اکاس аккосI

اکاسره акосира

اک اک//عک عک ак-ак

اکّال аккол I,II

اکّال‌بازی акколбозӣ

اکّال‌دسته акколдаста

اکبر акбар

اکت акт

اکتحال иктиҳол

اکتساب иктисоб

اکتشاف иктишоф

اکتفا иктифо

اکتیار актёр

اکتیاری актёрӣ

اکتینامیتستها актиномитсетҳо

اکتینیه актиния

اکتینیی актиний

اکتیو актив

اکثر аксар

اکثراً аксаран

اکثریت аксарият

اکثریون аксариюн

اکدر акдар

اکدش акдиш

اکدمی академӣ

اکدمیزم академизм

اکدمیک академик

اکدمیکی академикӣ

اکدمیوی академиявӣ

اکدمیه академия

اکر акр

اکرئین украин

اکرئینی украинӣ

اکرابتی акробатӣ

اکرابتیکه акробатика

اکرام икром

اکراه икроҳ

اکرخین акрихин

اکردیتیو аккредитив

اکرم акрам

اکزاتیکه экзотика

اکزاگمیه экзогамия

اکزیمه экзема

اکّس//اکّاس//عکّس//عکّاس аккас//аккос

اِکس икс

اکسپارت экспорт

اکسپدیتسیانی экспедитсионӣ

اکسپدیتسیه экспедитсия

اکسپرت эксперт

اکسپرتی экспертӣ

اکسپرتیزه экспертиза

اکسپریمنت эксперимент

اکسپریمنتلی эксперименталӣ

اکسپریمنتی экспериментӣ

اکسپنسیانی экспансионӣ

اکسپنسیانیزم экспансионизм

اکسپنسیه экспансия

اکسترمیزم экстремизм

اکسترمیست экстремист

اکسترمیستی экстремистӣ

اکسترن экстерн

اکسترنت экстернат

اکستینسیوی экстенсивӣ

اکسکوتار экскаватор

اکسکوتارچی экскаваторчӣ

اکسکورسنت экскурсант

اکسکورسیانی экскурсионӣ

اکسکورسیه экскурсия

اکسنت аксент

اکسیر иксир

اکسیرگر иксиргар

اکسیه аксия

اکل акл

اکلیکتیزم эклектизм

اکلیل иклил

اکمال икмол

اکمل акмал

اکمه акмаҳ

اکناف акноф

اکنون//کنون акнун//кунун

اکوتار экватор

اکوتاری экваторӣ

اکورئوم аквариум

اکوریل акварел

اکوستیکه акустика

اکوستیکی акустикӣ

اکوشر акушер

اکوشری акушерӣ

اکومرین аквамарин

اکوملیتار аккумулятор

اکوملیتاری аккумуляторӣ

اکوولینت эквивалент

اکه//اکا ука//уко

اکه ака

اکه‌ملا **акамулло**
اکیپژ **экипаж**
اکید **акид**
اکیداً **акидан I** / **аккидан II**
اکیزک **экизак**
اگر **агар**
اگرا **угро**
اگرابیئالاگی **агробиологӣ**
اگرابیئالاگیه **агробиология**
اگراتخنیکه **агротехника**
اگراتخنیکی **агротехникӣ**
اگراخیمیه **агрохимия**
اگرافیزیکه **агрофизика**
اگرانام **агроном**
اگرانامی **агрономӣ**
اگرانامیه **агрономия**
اگرچند **агарчанд**
اگرچه **агарчи**
اگرری **аграрӣ**
اگرگت **агрегат**
اگریک **игрек**
اگلامرت **агломерат**
اگلامرتسیه **агломератсия**
اگناستیتسیزم **агноститсизм**
اگنت **агент**
اگنتی **агентӣ**
الآن **алъон**
الا **ало I,II**
الّا **илло**
الّاتراپی **аллотропӣ**
الّاتراپیه **аллотропия**
الاچپار **алочипор**
الاچشم **алочашм**

الاچه **алоча**
الاچه‌باف **алочабоф**
الاچه‌بافی **алочабофӣ**
الاچه‌پوش **алочапӯш**
الاس **уллос**
الاس‌زننده **уллосзананда**
الاس‌زنی **уллосзанӣ**
الاسکشنده **уллоскашанда**
الاسکشی **уллоскашӣ**
الاسی **уллосӣ**
الاشقشقه **алошақшақа**
الاغ **улоғ**
الاق **улоқ**
الامان **ал-амон**
الاموشک **аломушак**
الّاندن **аллондан**
الاو **алов** / **улов**
الاوبازی **аловбозӣ**
الاوخانه **аловхона**
الاودان **аловдон**
الاوگیرک **аловгирак**
الاومان **аловмон**
الاوی **аловӣ**
الایی **алоӣ**
الباقی **албоқӣ**
البام **албом**
البته **албатта**
البستی **албастӣ**
البسه **албиса**
الپینیزم **алпинизм**
الت **алт**
التباس **илтибос**
التجا **илтиҷо**

التجاآمیز **илтиҷоомез**
التجاج **илтиҷоҷ**
التحاق **илтиҳоқ**
التحام **илтиҳом**
التذاذ **илтизоз**
التراق **алатароқ**
الترنتیوه **алтернатива**
الترنتیوی **алтернативӣ**
التزام **илтизом**
التزام نامه **илтизомнома**
التصاق **илтисоқ**
التفات **илтифот**
التفات‌آمیز **илтифотомез**
التفات‌کارانه **илтифоткорона**
التفات‌کاری **илтифоткорӣ**
التقاء **илтиқо**
التقاط **илтиқот**
التقام **илтиқом**
التماس **илтимос**
التماسکننده **илтимоскунанда**
التماس‌نامه **илтимоснома**
التماسی **илтимосӣ**
التهاب **илтиҳоб**
التواء **илтиво**
التیام **илтиём**
الثغ **алсағ**
الجبر **алҷабр**
الجه **улҷа**
الچک **ӯлчак**
الچک‌چوب **ӯлчакчӯб**
الحاح **илҳоҳ**
الحاد **илҳод**

الحاق **илҳоқ**
الحال **алҳон**
الحان **алҳон**
الحان **илҳон**
الحذر **алҳазар**
الحق **алҳақ**
الحمد **алҳамд**
الحمدلله **алҳамдулиллоҳ**
الداعی **аддоӣ**
آلّرگیه **аллергия**
الزام **илзом**
الس **алас**
الست **аласт**
السلام **ассалом**
الصاق **илсоқ**
الصلا **ассало**
الطاف **алтоф**
الطف **алтаф**
الغ **улуғ**
الغاو **алғов**
الغده **алағда**
الغرض **алғараз**
الغش **алғаш**
الغو **алғав**
الغیاث **алғиёс**
الف **алиф I** / **алф** / **илф**
الف‌آسا **алифосо**
الفاظ **алфоз**
الف‌القد **алифулқад**
الفبا **алифбо**
الفباخوانی **алифбохонӣ**
الفبانویس **алифбонавис**
الفبانویسی **алифбонависӣ**

الفبایی алифбоӣ
الفت улфат
الفت‌پذیر улфатпазир
الفتی улфатӣ
الفختن алфахтан
الفراق алфироқ
الف‌لام алифлом
الفنجیدن алфанҷидан
الفوار алифвор
الفه алфа
الفه‌ذرّه‌ها алфа-зарраҳо
الفه‌کاهش алфа-коҳиш
القاء илқо
القاب алқоб
القصه алқисса
القضا алқазо
القندی алқундӣ
الک элак
الکباشی элликбошӣ
الکباف элакбоф
الکبافی элакбофӣ
الکتر электр
الکترادینمیکه электродинамика
الکترادینمیکی электродинамикӣ
الکتراتیخنیکه- электротехника
الکتراتیخنیکی электротехникӣ
الکتراخیمیکی электрохимикӣ
الکتراخیمیوی электрохимиявӣ
الکتراخیمیه электрохимия
الکتراد электрод

الکتراکامبین электрокомбайн
الکتراکر электрокар
الکتراکردیئاگرف электрокардиограф
الکتراکردیئاگرفیه электрокардиография
الکتراکردیئاگرمه электрокардиограмма
الکتراکوره электрокӯра
الکترالیت электролит
الکترالیتی электролитӣ
الکترالیز электролиз
الکترامخنیک электромеханик
الکترامخنیکی электромеханикӣ
الکترامگنتیزم электромагнетизм
الکترامگنیتی электромагнитӣ
الکترامیخنکه электромеханика
الکتران электрон
الکترانی электронӣ
الکترانیکی электроникӣ
الکتراواز электровоз
الکل алкул
الکلائد алкалоид
الکلی алкулӣ
الکن алкан
الکی аллакай
الکیمیا алкимиё
الگاریتم алгоритм
الگبره алгебра
الگبری алгебрӣ
الّگرا аллегро

الله Аллоҳ
الم аламI
الم‌آور аламовар
الماس алмос
الماس‌پاره алмоспора
الماس‌پیکان алмоспайкон
الماس‌تراش алмостарош
الماس‌تراشی алмостарошӣ
الماس‌دار алмосдор
الماس‌رنگ алмосранг
الماس‌کاری алмоскорӣ
الماس‌گون алмосгун
الماس‌مانند алмосмонанд
الماس‌وار алмосвор
الماسی алмосӣ
المان аламон
المانگیز аламангез
المبرار аламбарор
المدار аламдорI
المدیده аламдида
المرسیده аламрасида
المزدگی аламзадагӣ
المزده аламзада
المکش аламкаш
المناک аламнок
المنت элемент
المنتری элементарӣ
النگه аланга
النگه‌دار алангадор
الو// الاو { улав, алав, улов }
الوان алвон I,II
الوان‌پوش алвонпӯш
الوانج алвонҷ

الوانج‌بازی алвонҷбозӣ
الوانج‌خوران алвонҷхӯрон
الوانج‌خورنده алвонҷхӯранда
الوانج‌خوری алвонҷхӯрӣ
الوانج‌دهی алвонҷдиҳӣ
الوپاره алавпора
الوپاشی алавпошӣ
الوتار элеватор
الوخانه алавхона
الودار улавдор
الوداع алвидоъ
الودان алавдон
الوس улус
الوف улуф
الوقت алвақт
الوکوش алавкуш
الوگیری алавгирӣ
الومان алавмон
الّه { алла, илоҳ }
الها илоҳо
الهام илҳом
الهام‌بخش илҳомбахш
الهام‌ده илҳомдеҳ
اله‌گویی аллагӯӣ
الهی илоҳӣ
الهیات илоҳиёт
الیپس//الیپسیس эллипс\\эллипсис
الیپسی эллипсӣ
الیف алиф II,III
الیک илик
الیکترامابیل электромобил
الیکترامگنیت электромагнит

الیکسیر **эликсир**
الیم **алимI**
الیمنت **алимент**
الینیزم **эллинизм**
الیومین **алюмин**
الیومینی **алюминӣ**
الیومینیی **алюминий**
ام **ум(м)**
امّا **аммо**
اماچ { **омоч** / **омоч** }
امّار **аммор**
امارت **аморат**
امارت **иморатI**
امارت‌پناه **аморатпаноҳ**
امارتیزتار **амортизатор**
امارتیزتسیانی **амортизатсионӣ**
امارتیزتسیه **амортизатсия**
امّاره **аммора**
اماکن **амокин**
ام‌الامراض **уммуламроз**
ام‌الحوادث **уммулҳаводис**
ام‌الخبائث **уммулхабоис**
ام‌الخلایق **уммулхалоиқ**
ام‌القرأ **уммулқуро(ъ)**
ام‌الکتاب **уммулкитоб**
اماله **имола I,II**
امام **имом**
امامت **имомат**
امامتی **имоматӣ**
امام‌خطیب **имомхатиб**
امامزاده **имомзода**
امامیه **имомия**
امان **амон**

امانات **амонот**
امان‌پولی **амонпулӣ**
امانت **амонат**
امانت‌دار **амонатдор**
امانت‌فروش **амонатфурӯш**
امانت‌فروشی **амонатфурӯшӣ**
امانت کسه **амонаткасса**
امانت گذار **амонатгузор**
امانت گذاری **амонатгузорӣ**
امانت‌نگاهدار **амонатнигоҳдор**
امانتی **амонатӣ**
امان‌گاه **амонгоҳ**
امّانل **аммонал**
امان‌نامه **амоннома**
امانی **амонӣ**
امّانی **аммоний**
امّانیت **аммонит**
امبرئان **эмбрион**
امبرگا **эмбарго**
امبرئالاگیه **эмбриология**
امبلتاری **амбулаторӣ**
امبلتاریه **амбулатория**
امپر **ампер**
امپرمتر **амперметр**
امپلیتوده **амплитуда**
امپوتتسیه **ампутатсия**
امپوله **ампула**
امپیرتار **император**
امپیرتاری **императорӣ**
امپیریلیزم **империализм**
امپیریلیست **империалист**
امپیریلیستی **империалистӣ**

امپیریه **империя**
امت **уммат**
امتثال **имтисол**
امتحان **имтиҳон**
امتحانات **имтиҳонот**
امتحان‌دهنده **имтиҳондиҳанда**
امتحان‌سپارنده **имтиҳонсупоранда**
امتحان گیرنده **имтиҳонгиранда**
امتحان گیری **имтиҳонгирӣ**
امتحانی **имтиҳонӣ**
امتداد **имтидод**
امتزاج **имтизоҷ**
امتعه **амтиа**
امتلا **имтило**
امتناع **имтиноъ**
امتنان **имтинон**
امتیاز **имтиёз**
امتیازدار **имтиёздор**
امتیازناک **имтиёзнок**
امتیازناکی **имтиёзнокӣ**
امثال **амсолI,II**
امحاق **имҳоқ**
امداد **имдод**
امدادطلب **имдодталаб**
امدادطلبانه **имдодталабона**
امدادطلبی **имдодталабӣ**
امدادگر **имдодгар**
امدادی **имдодӣ**
امر **амр**
امرا **умаро**
امرار **имрор**
امراض **амроз**

امربر **амрбар**
امرخط **амрхат**
امرد **амрад**
امردبازی **амрадбозӣ**
امردهنده **амрдиҳанда**
امردهی **амрдиҳӣ**
امرکان//امرکانی **америкон//амерконӣ**
امرکننده **амркунанда**
امرود **амруд**
امرودبن **амрудбун**
امروز **имрӯз**
امروزپگاه **имрӯз-пагоҳ**
امروزه **имрӯза**
امروزها **имрӯзҳо**
امروزی **имрӯзӣ**
امروزینه **имрӯзина**
امری **амрӣ**
امزجه **амзиҷа**
امساک **имсок**
امسال **имсол**
امساله **имсола**
امشب **имшаб**
امشبه **имшаба**
امضا **имзо**
امضادار **имзодор**
امضانامه **имзонома**
امعان **имъон**
امفی‌بیه **амфибия**
امفی‌تأتر **амфитеатр**
امکان **имкон**
امکان‌پذیر **имконпазир**
امکان‌پذیری **имконпазирӣ**
امکان‌ناپذیر **имконнопазир**

امکان‌ناپذیری **имконнопазирӣ**
امکانیت **имконият**
املاء **имло**
املاک **амлок**
املاکدار **амлокдор**
املاکدارخانه **амлокдорхона**
املایی **имлоӣ**
املح **амлаҳ**
املح‌الشعرا **амлаҳушшуаро**
املس **амлас**
امم **умам**
امن **амн**
امن‌آباد **амнобод**
امنیت **амният**
امنیت‌جوی **амниятҷӯй**
امنیت‌خواه **амниятхоҳ**
امنیتی **амниятӣ**
امنیه **умния**
امواج **амвоҷ**
امواج‌زنان **амвоҷзанон**
اموال **амвол**
امور **умур**
امولسیه **эмулсия**
امولسیه‌آفر **эмулсияофар**
امهات **уммаҳот**
امهال **имҳол**
امهت **уммаҳат**
امی **уммӣ**
امّیئک **аммиак**
امیابه **амёба**
امید **умед**, **уммед**
امیدبخش **умедбахш**

امیدخانه **умедхона**
امیدکده **умедкада**
امیدگاه **умедгоҳ**
امیدوار **умедвор**, **уммедвор**
امیدوارانه **умедворона**
امیدوارکننده **умедворкунанда**
امیدواری **умедворӣ**
امیر **амир**
امیرآخور **амирохур**
امیرالبحر **амирулбаҳр**
امیرالحجاب **амирулҳуҷҷоб**
امیرالشعرا **амирушшуаро**
امیرالمؤمنین **амирулмӯъминин**
امیرزاده **амирзода**
امیرشناس **амиршинос**
امیری **амирӣ**
امیسر **эмиссар**
امیسّیه **эмиссия I,II**
امین **амин**
امیناکیسلاته **аминокислота**
امینانه **аминона**
انا(ء) **ино**
اناالحق **аналҳақ**
انابت **инобат**
اناتسیه **аннотатсия**
اناد **анод**
انار **анор**
اناربن **анорбун**
انارت//انارة **инорат**
اناردانک **анордонак**
اناردانه **анордона**
اناررنگ **анорранг**

انارزار **анорзор**
انارستان **анористон**
انارگل **аноргул**
اناری **анорӣ**
انافلس **анофелес**
انام **аном**
انامليه **аномалия**
انانس **анонс**
انایی **аноӣ**
انبئاز **анабиоз**
انبار **анбор**
انباربان **анборбон**
انبارچی **анборчӣ**
انبارخانه **анборхона**
انباردار **анбордор**
انبارداری **анбордорӣ**
انبارزده **анборзада**
انبارکنی **анборкунӣ**
انباری **анборӣ**
انباریدن **анборидан**
انباز **анбоз**
انبازی **анбозӣ**
انباشتن **анбоштан**
انباشته **анбошта**
انبان **анбон**
انبانچه **анбонча**
انبانه **анбона**
انبر//انبور **анбур//анбӯр**
انبرک **анбурак**
انبزیس **анабазис**
انبساط **инбисот**
انبسته **анбаста**
انبوذن//انبودن **анбузан//анбудан**

انبوه **анбӯҳ**
انبوهی **анбӯҳӣ**
انبیا **анбиё**
انبیق **анбиқ**
انتِ- **анти-**
انتام **анатом**
انتامالاگ **энтомолог**
انتامالاگی **энтомологӣ**
انتامالاگیه **энтомология**
انتامی **анатомӣ**
انتامیه **анатомия**
انتانیم **антоним**
انتبئاتیکها **антибиотикҳо**
انتباه **интибоҳ**
انتتزیس **антитезис**
انتخاب **интихоб**
انتخابات **интихобот**
انتخاباتی **интихоботӣ**
انتخاب‌کننده **интихобкунанда**
انتخابی **интихобӣ**
انتراپالاگ **антрополог**
انتراپالاگیه **антропология**
انتزاع **интизоъ**
انتساب **интисоб I**
انتساخ **интисох**
انتساق **интисоқ**
انتسپتیکه **антисептика**
انتسیکلان **антисиклон**
انتشار **интишор**
انتشارات **интишорот**
انتصاب **интисоб II**
انتصاح **интисоҳ**
انتصار **интисор**

انتصاف интисоф
انتظار интизор
انتظاربرنده интизорбаранда
انتظاری интизорӣ
انتظام интизом
انتظام‌دوست интизомдӯст
انتظام‌ناک интизомнок
انتظام‌ناکی интизомнокӣ
انتظامی интизомӣ
انتعاش интиош
انتفاع интифоъ
انتفشیست антифашист
انتقاد интиқод
انتقادی интиқодӣ
انتقاش интиқош
انتقاص интиқос
انتقال интиқол
انتقال‌پذیر интиқолпазир
انتقال‌پذیری интиқолпазирӣ
انتقال‌دهنده интиқолдиҳанда
انتقال‌ناپذیر интиқолнопазир
انتقال‌ناپذیری интиқолнопазирӣ
انتقام интиқом
انتقام‌جو интиқомҷӯ
انتقام‌جویی интиқомҷӯӣ
انتقام‌خواه интиқомхоҳ
انتقام‌خواهی интиқомхоҳӣ
انتقام‌ستانی интиқомситонӣ
انتقام‌گیر интиқомгир
انتقام‌گیری интиқомгирӣ

انتکاس интикос
انتگانیزم антагонизм
انتما интимо
انتنّه антенна
انتها интиҳо
انتیرنیت интернет
انثا//انثی унсо
انجاح инҷоҳ
انجاز инҷоз
انجام анҷом I,II
انجام‌بخش анҷомбахш
انجام‌پذیر анҷомпазир
انجام‌خانه анҷомхона
انجام‌دهنده анҷомдиҳанда
انجام‌شدنی анҷомшуданӣ
انجام‌ناپذیر анҷомнопазир
انجامه анҷома
انجامیدن анҷомидан
انجبر анҷибар
انجدان анҷудон
انجذاب инҷизоб
انجره анҷара, анҷура
انجلا инҷило
انجم анҷум
انجم‌سپاه анҷумсипоҳ
انجم‌شناس анҷумшинос
انجمن анҷуман
انجمن‌آرا анҷуманоро
انجمن‌افروز анҷуманафрӯз
انجمن‌پیرا анҷуманпиро
انجمن‌ساز анҷумансоз
انجمنگاه анҷумангоҳ
انجوخ анҷух

انجوخیدن анҷухидан
انجیدن анҷидан
انجیده анҷида
انجیر анҷир
انجیربن анҷирбун
انجیرپزان анҷирпазон
انجیرخوار анҷирхор
انجیرخور анҷирхӯр
انجیرزار анҷирзор
انجیل инҷил
انچر анчар
انچه анча
انحدار инҳидор
انحراف инҳироф
انحصار инҳисор
انحطاط инҳитот
انحفاظ инҳифоз
انحلال инҳилол
انحنا инҳино
انخذال инхизол
انخرانیزم анахронизм
انخفاض инхифоз
انخلاع инхилоъ
اند анд
اندا//اندای андоI//андой
اندا андоII
انداخت андохт
انداختن андохтан
انداختنی андохтанӣ
انداخته андохта
انداز андоз
اندازپرداز андозпардоз
اندازچینی андозчинӣ

اندازدهنده андоздиҳанда
اندازسپار андозсупор
اندازه андоза
اندازه‌شناس андозашинос
اندازه‌گذاری андозагузорӣ
اندازه‌گیر андозагир
اندازه‌گیری андозагирӣ
انداکرینالاگ эндокринолог
انداکرینالاگیه эндокринология
انداکرینی эндрокринӣ
انداگمیه эндогамия
اندام андом
انداوه андова
انداوه‌چوب андовачӯб
انداوه‌چی андовачӣ
انداوه‌شده андовашуда
انداوه‌کنی андовакунӣ
انداوه‌گر андовагар
انداویدن андовидан
انداییدن андоидан
انداییش андоиш
انداییشگر андоишгар
اندر андар
اندرآمدن андаромадан
اندرآوردن андаровардан
اندرآویختن андаровехтан
اندراس индирос
اندرافتادن андарафтодан
اندرخور андархур
اندرخورد андархурд
اندرخوردن андархурдан
اندررسیدن андаррасидан

اندرز **андарз**

اندرزخوانی **андарзхонӣ**

اندرزگو(ی) **андарзгӯ(й)**

اندرزنامه **андарзнома**

اندرشدن **андаршудан**

اندرکشیدن **андаркашидан**

اندرگاه **андаргоҳ**

اندرگذشتن **андаргузаштан**

اندرمان **андармон**

اندرماندن **андармондан**

اندرمانی **андармонӣ**

اندرون **андарун**

اندرونی **андарунӣ**

اندریافت **андарёфт**

اندریک **андаряк**

اندشپیل **эндшпил**

اندک **андак**

اندک‌خرد **андакхирад**

اندک‌خوار **андакхор**

اندک‌خور **андакхӯр**

اندک‌ریش **андакриш**

اندکسیدن **андаксидан**

اندک‌مایگی **андакмоягӣ**

اندک‌مایه **андакмоя**

اندک‌مندک **андак-мундак**

اندک‌یاب **андакёб**

اندمه **андама**

اندوخت **андӯхт**

اندوختن **андӯхтан**

اندوخته **андӯхта**

اندود **андуд**

اندودن **андудан**

اندوز **андӯз**

اندوه **андӯҳ**

اندوه‌آور **андӯҳовар**

اندوه‌انگیز **андӯҳангез**

اندوه‌خوار **андӯҳхор**

اندوه‌خیز **андӯҳхез**

اندوه‌زده **андӯҳзада**

اندوه‌سرای **андӯҳсарой**

اندوه‌کش **андӯҳкаш**

اندوه‌گسار **андӯҳгусор**

اندوه‌گساری **андӯҳгусорӣ**

اندوهگین **андӯҳгин**

اندوهگینانه **андӯҳгинона**

اندوهگینی **андӯҳгинӣ**

اندوهمند **андӯҳманд**

اندوهناک **андӯҳнок**

اندی **анде**

اندیش **андеш**

اندیشه **андеша**

اندیشه‌رانی **андешаронӣ**

اندیشه‌سگال **андешасигол**

اندیشه‌سنج **андешасанҷ**

اندیشه‌سوز **андешасӯз**

اندیشه‌کار **андешакор**

اندیشه‌کاری **андешакорӣ**

اندیشه‌مند **андешаманд**

اندیشه‌مندانه **андешамандона**

اندیشه‌مندی **андешамандӣ**

اندیشه‌ناک **андешанок**

اندیشه‌ناکی **андешанокӣ**

اندیشه‌ور **андешавар**

اندیشه‌ورز **андешаварз**

اندیشیدن **андешидан**

انذار **инзор**

انرخاسیندیکلیزم **анархосиндикализм**

انرخیزم **анархизм**

انرخیست **анархист**

انرخیستی **анархистӣ**

انرخیه **анархия**

انرگتیکه **энергетика**

انرگتیکی **энергетикӣ**

انرگیه **энергия**

انزال **инзол**

انزوا **инзиво**

انزور **анзур**

انزورت **анзурат**

انس **инс** / **унс**

انساب **ансоб**

انسان **инсон**

انسان‌بدبینانه **инсонбадбинона**

انسان‌بدبینی **инсонбадбинӣ**

انسان‌پرور **инсонпарвар**

انسان‌دوست **инсондӯст**

انسان‌دوستانه **инсондӯстона**

انسان‌دوستی **инсондӯстӣ**

انسان‌شناسی **инсоншиносӣ**

انسان‌نواز **инсоннавоз**

انسان‌وار **инсонвор**

انسانی **инсонӣ**

انسانیت **инсоният**

انسانیت‌پرور **инсониятпарвар**

انسانیت‌دوست **инсониятдӯст**

انستیتوت **институт**

انسداد **инсидод**

انسفالیت **энсефалит**

انسکاب **инсикоб**

انسگیری **унсгирӣ**

انسمبل **ансамбл**

انسور **ансур**

انسول **ансул**

انسی **инсӣ**

انسیکلاپدی **энсиклопедӣ**

انسیکلاپدیست **энсиклопедист**

انسیکلاپدیه **энсиклопедия**

انشاء **иншо**

انشاءالله **иншоаллоҳ**

انشاءات **иншоот**

انشاد **иншод**

انشانویس **иншонавис**

انشانویسی **иншонависӣ**

انشراح **иншироҳ**

انشعاب **иншиоб**

انشقاق **иншиқоқ**

انصار **ансор**

انصاف **инсоф**

انصاف‌جوی **инсофҷӯй**

انصباب **инсибоб**

انصراف **инсироф**

انصرام **инсиром**

انضباط **инзибот**

انضمام **инзимом**

انطباق **интибоқ**

انطفاء **интифо**

انطماس **интимос**

انطوا **интиво**

انظار **анзор**

انعام **инъом**

انعام‌بخشی **инъомбахшӣ**

انعامدهی **инъомдиҳӣ**
انعامی **инъомӣ**
انعدام **инъидом**
انعطاف **инъитоф**
انعقاد **инъиқод**
انعکاس **инъикос**
انعکاسکننده **инъикоскунанда**
انفاذ **инфоз**
انفاس **анфос**
انفاق **инфоқ**
انفتاح **инфитоҳ**
انفجار **инфиҷор**
انفراد **инфирод**
انفرادی **инфиродӣ**
انفراز **инфироз**
انفس **анфус**
انفساخ **инфисох**
انفصال **инфисол**
انفطار **инфитор**
انفعال **инфиол**
انفکاک **инфикок**
انقراض **инқироз**
انقسام **инқисом**
انقضا **инқизо**
انقطاع **инқитоъ**
انقلاب **инқилоб**
انقلابچی **инқилобчӣ**
انقلابی **инқилобӣ**
انقلابیون **инқилобиюн**
انقیاد **инқиёд**
انکار **инкор**
انکارناپذیر **инкорнопазир**
انکسار **инкисор**
انکشاف **инкишоф**
انکشاف‌یابنده **инкишофёбанда**
انکشاف‌یابی **инкишофёбӣ**
انکیته **анкета**
انگ **анг I,II**
انگار **ангор**
انگاره **ангора**
انگاره‌خر **ангорахар**
انگاریدن **ангоридан**
انگاز **ангоз**
انگاشتن **ангоштан**
انگبین **ангабин**, **ангубин**
انگبین‌خانه **ангубинхона**
انگبیندار **ангубиндор**
انگبین‌لب **ангубинлаб**
انگبینه **ангубина**
انگت **ангат**
انگت‌زار **ангатзор**
انگدان **ангудон**
انگر **ангар**
انگستریم **ангстрем**
انگشبه **ангашба**
انگشت **ангишт**, **ангушт**
انگشتال **ангиштол**
انگشتانه **ангуштона**
انگشت‌براری **ангиштбарорӣ**
انگشت‌پاره **ангиштпора**
انگشت‌پانه **ангуштпона**
انگشت‌پولی **ангиштпулӣ**
انگشت‌پیچ **ангуштпеч**
انگشت‌خانه **ангиштхона**
انگشتخایی **ангуштхоӣ**
انگشتر **ангуштар**
انگشتری **ангуштарӣ**
انگشترین **ангуштарин**
انگشت‌سنگ **ангиштсанг**
انگشت‌شمار **ангуштшумор**
انگشت‌فروش **ангиштфурӯш**
انگشت‌فروشی **ангиштфурӯшӣ**
انگشتک **ангуштак**
انگشتکن **ангишткан**
انگشتکنی **ангиштканӣ**
انگشتگر **ангиштгар**
انگشتگز **ангуштгаз**
انگشت‌گزان **ангуштгазон**
انگشتمانند **ангуштмонанд**
انگشت‌نما **ангуштнамо**
انگشت‌نمایی **ангуштнамоӣ**
انگشتوار **ангиштвор**
انگشتوانه **ангуштвона**
انگشته **ангушта**
انگف **ангаф**
انگک **ангак**
انگل **ангал**
انگله **ангала**, **ангула**
انگلیس‌زبان **англисзабон**
انگلیسی **англисӣ**
انگلیسی‌زبان **англисизабон**
انگلیون **ангалюн**
انگور **ангур**
انگورالا **ангурало**
انگورپرور **ангурпарвар**
انگورپروری **ангурпарварӣ**
انگورپز **ангурпаз**
انگورپزان **ангурпазон**
انگورپزی **ангурпазӣ**
انگورچین **ангурчин**
انگورچینی **ангурчинӣ**
انگوردان **ангурдон**
انگورزار **ангурзор**
انگورفروش **ангурфурӯш**
انگورفروشی **ангурфурӯшӣ**
انگوری **ангурӣ**
انگیختن **ангехтан**
انگیخته **ангехта**
انگیدرد **ангидрид**
انگیز **ангез**
انگیزان **ангезон**
انگیزانیدن **ангезонидан**
انگیزش **ангезиш**
انگیزنده **ангезанда**
انگیزه **ангеза**
انگیزیدن **ангезидан**
انگینه **ангина**
انلیتیکی **аналитикӣ**
انلیزتار **анализатор**
اننس **ананас**
انوار **анвор**
انوارافشان **анворафшон**
انواع **анвоъ**
انور **анвар**
انوشه **анӯша**
انه **ана**
انهار **анҳор**
انهدام **инҳидом**
انهزام **инҳизом**
انیاب **анёб**

انیرسیه **инерсия**
انیس **анис I,II**
انیق **аниқ**
انیقی **аниқӣ**
انین **анин**
انیورستیت **университет**
انیورسلی **универсалӣ**
او **у** / **ӯ I,II**
اوئتسیانی **авиатсионӣ**
اوئتسیه **авиатсия**
اوئه **авиа**
اوئه‌پاچته **авиапочта**
اواخر **авохир**
اواره **овора**
اواره‌گرد **оворагард**
اواس **уввос**
اواسط **авосит**
اوال **увол**
اوالیوتسیانی **эволютсионӣ**
اوالیوتسیانیزم **эволютсионизм**
اوالیوتسیانیست **эволютсионист**
اوالیوتسیه **эволютсия**
اوانI **авонI**
اواو//عوعو **ав-ав**
اوایل **авоил**
اوباریدن **авборидан**
اوباش **авбош**
اوباشانه **авбошона**
اوباشی **авбошӣ**
اوبال **убол**
اوبالک **уболак**
اوبده **ӯбада**

اوبه **ӯба**
اوپا **упо**
اوتابوس **автобус**
اوتادرام **автодром**
اوتاروچکه **авторучка**
اوتاسیسترنه **автосистерна**
اوتاگینی **автогенӣ**
اوتامابیل **автомобил**
اوتامابیل‌ران **автомобилрон**
اوتامابیل‌رانی **автомобилронӣ**
اوتامابیل‌سازی **автомобилсозӣ**
اوتامابیل‌گرد **автомобилгард**
اوتامابیلی **автомобилӣ**
اوتامت **автомат**
اوتامتانی **автоматонӣ**
اوتامتانیدن **автоматонидан**
اوتامتچی **автоматчӣ**
اوتامتی **автоматӣ**
اوتامتیکه **автоматика**
اوتامشینه **автомашина**
اوتاو **ӯтов**
اوج **авҷ**
اوج‌پر **авҷпар**
اوج‌رو **авҷрав**
اوج‌گیری **авҷгирӣ**
اوج‌نورد **авҷнавард**
اور(ه) **ӯр(а)**
اور(ه) مانند **ӯр(а)монанд**
اوراد **авродд**
اورادخوانی **авродхонӣ**
اوراق **авроқ** / **уроқ//ӯроқ** / **ӯроқ**

اورالاگ **уролог**
اورالاگی **урологӣ**
اورالاگیه **урология**
اوردک **ӯрдак**
اوردک‌پرانی **ӯрдакпаронӣ**
اوردو **ӯрду**
اوردوگاه **ӯрдугоҳ**
اورده **ӯрдаI,II**
اورمز **ӯрмуз**
اورمزد **ӯрмузд**
اورن **уран**
اورند **авранд**
اورندیدن **аврандидан**
اورنگ **авранг**
اوروپایی **аврупоӣ**
اوروپایی‌دوخت **аврупоидӯхт**
اوریب **уреб**
اوریب‌چشم **уребчашм**
اوریبچه **уребча**
اوریستیکه **эвристика**
اورینگ **авринг**
اوزبک **ӯзбак**
اوزبکی **ӯзбакӣ**
اوزبیک **ӯзбек**
اوزبیکی **ӯзбекӣ**
اوزک **ӯзак**
اوزیل **узел**
اوستا **аваста** / **авеста**
اوستاخ//استاخ **устох**
اوستاخی//استاخی **устохӣ**
اوستایی **авастоӣ**
اوسط **авсат**
اوسل **ӯсал**

اوسمه//اسمه **ӯсма**
اوسمه‌کشی//اسمه‌کشی **ӯсмакашӣ**
اوسون **авсун**
اوصاف **авсоф**
اوضاع **авзоъ**
اوطان **автон**
اوغر **уғур** / **ӯғур**
اوغرچه **уғурча** / **ӯғурча**
اوغرچه دسته **ӯғурчадаста**
اوغردسته **уғурдаста** / **ӯғурдаста**
اوغرشکل **ӯғуршакл**
اوغرک **уғурак** / **ӯғурак**
اوغرکوبی **ӯғуркӯбӣ**
اوفانیه **эвфония**
اوفتادگی//افتادگی **уфтодагӣ**
اوفتادن//افتادن **уфтодан**
اوفر **авфар**
اوفمیزم **эвфемизм**
اوفمیستی **эвфемистӣ**
اوقات **авқот I,II**
اوقاتپزی **авқотпазӣ**
اوقاتتلخ **авқотталх**
اوقاتتلخی **авқотталхӣ**
اوقاتخوری **авқотхӯрӣ**
اوقاتواری **авқотворӣ**
اوقاف **авқоф**
اوکلیپت **эвкалипт**
اوکوئتسیانی **эвакуатсионӣ**
اوکوئتسیه **эвакуатсия**
اوگوست **август**
اوگوستی **августӣ**
اوگی **ӯгай**

اول аввал, авул
اولا аввалан, аввало
اولاد авлод
اولادی авлодӣ
اولپان ӯлпон
اولپانپولی ӯлпонпулӣ
اولت ӯлат
اولتره ултра
اولتره‌آواز ултраовоз
اولتره‌بنفش ултрабунафш
اولتره‌صدا ултрасадо
اولتیمتوم ултиматум
اولجه улҷа//ӯлҷа
اول‌شخص аввалшахс
اول‌مقام аввалмақом
اولنگ ӯланг I,II
اولو улу
اولوالامر улуламр
اولوالخمر улулхамр
اولویت авлавият
اوله аввала
اول‌ها аввалҳо
اولی аввалӣ, авло
اولیا авлиё
اولین аввалин
اولین‌درجه аввалиндараҷа
اولیه аввалия
اوماچ ӯмоч
اون//اوین эвен
اونک//اوینک эвенк
اونکی//اوینکی эвенкӣ
اوه ӯҳ

اوهام авҳом
اوهواوهو ӯҳҳӯ-ӯҳҳӯ, ӯҳӯ-ӯҳӯ
اوی ӯй
اویتمیناز авитаминоз
اویس увайс
اه эҳ
اهار аҳор
اهالی аҳолӣ
اهالی‌نشین аҳолинишин
اهانت иҳонат
اهبت ӯҳбат
اهتزاز эҳтизоз
اهتمام эҳтимом
اهداب аҳдоб
اهرام аҳром
اهرام‌شکل аҳромшакл
اهرام‌مانند аҳроммонанд
اهرمن//اهریمن аҳриман, аҳраман, аҳреман
اهل аҳл
اهلانه аҳлона
اهلی аҳлӣ
اهلیت аҳлият
اهم аҳам(м)
اهمال эҳмол
اهمالکار эҳмолкор
اهمیت аҳамият
اهمیت‌دار аҳамиятдор
اهمیتناک аҳамиятнок
اهمیتناکی аҳамиятнокӣ
اهو уҳу
اهواهو уҳу-уҳу
اهورامزدا аҳуромаздо
اهی эҳе

ای ай, э, эй I,II
ایئررخیه иерархия
ایا аё
ایاب иёб
ایار аёр//иёр II
ایار аёрI
ایارج аёриҷ
ایاره аёра
ایاس аёс
ایاغ//ایاق аёғ//аёқ
ایالات иёлот
ایالت иёлат
ایام айём
ایب эб
ایپاتیکه ипотека
ایپّادرام ипподром
ایپچیل эпчил
ایپیدمیه эпидемия
ایتام айтом
ایتک этак
ایتلیوی италиявӣ
ایتیمالاگ этимолог
ایتیمالاگیه этимология
ایتیود этюд
ایثار исор, эсор
ایج эҷ
ایجاب эҷоб
ایجابی эҷобӣ
ایجاد эҷод
ایجادکار эҷодкор
ایجادکارانه эҷодкорона
ایجادکاری эҷодкорӣ
ایجادکننده эҷодкунанда

ایجادگر эҷодгар
ایجادی эҷодӣ
ایجادیات эҷодиёт
ایجاز эҷоз
ایجازا эҷозан
ایچکیمر эчкемар
ایدئاگرمه идеограмма
ایدئامه идиома
ایدئل идеал
ایدئلی идеалӣ
ایدئلیزتسیه идеализатсия
ایدئلیزم идеализм
ایدئلیست идеалист
ایدئلیستی идеалистӣ
ایدر эдар
ایدون айдун, эдун, эйдун
ایدیر эдир
ایدیوی идеявӣ
ایدیه идея
ایدیه‌ناکی идеянокӣ
ایراد эрод
ایراددار эроддор
ایرادگیر эродгир
ایرادگیری эродгирӣ
ایرادناپذیر эроднопазир
ایران айрон
ایران‌شناس эроншинос
ایران‌شناسی эроншиносӣ
ایرانی эронӣ
ایرانی‌نما эронинамо
ایرتسیانلیزم ирратсионализм
ایرتی эратӣ

ایرغی иргай
ایرکگی эркагӣ
ایرکه تای эркатой
ایرکه تلفار эркатулфор
ایرکه эрка
ایرگنک эрганак
ایرمان//ارمان ирмон I,II
ایرمان‌سرا(ی) ирмонсаро(й)
ایرمک эрмак
ایریم ирим
ایریمچی иримчӣ
ایز из
ایزاتاپ изотопо
ایزامیرها изомерҳо
ایزان изон
ایزد изад / эзид
ایزدپرست изадпараст
ایزدشناس изадшинос
ایزدی эзидӣ//эзадӣ//изадӣ
ایزشناس изшинос
ایزشناسی изшиносӣ
ایزگیر изгир
ایزگیری изгирӣ
ایزمگی эзмагӣ
ایزمه эзма
ایسبرگ айсберг
ایست ист
ایستگاه истгоҳ
ایستم истамII
ایسر айсар
ایسیسچی эсесчӣ
ایشان эшон I,II
ایشانبیبی эшонбибӣ

ایشانتوره эшонтӯра
ایشانزاده эшонзода
ایشانی эшонӣ
ایشیکآغاباشی эшикоғобошӣ
ایشیکآغاسی эшикоғосӣ
ایضاً айзан
ایضاح эзоҳ
ایضاح‌دهنده эзоҳдиҳанда
ایضاح‌دهی эзоҳдиҳӣ
ایضاح‌نامه эзоҳнома
ایضاحی эзоҳӣ
ایغاق айғоқ
ایغاقی айғоқӣ
ایغور уйғур
ایغوری уйғурӣ
ایغیر айғир
ایفا(ء) ифо(ъ)
ایفده айфуда
ایفده‌سری айфудасарӣ
ایقان иқон
ایکالاگی экологӣ
ایکالاگیه экология
ایکانه икона
ایکرن экран
ایل эл
ایلات элот
ایلاتیه элотия
ایلاق айлоқ
ایلام//ائلام эъломII
ایلچی элчӣ
ایلچیخانه элчихона
ایلچیگری элчигарӣ
ایلخان элхон

ایلدار элдор
ایلغار//الغار илғор
ایلغی илғай
ایلمی эламӣ
ایلنوکر элнавкар
ایلیکترانیکه электроника
ایلّیوزیانیزم иллюзионизм
ایلّیوزیانیست иллюзионист
ایلّیوزیه иллюзия
ایلّیومینتار иллюминатор
ایم эм
ایما(ء) имо
ایماکننده имокунанда
ایمان имон
ایمان‌فروش имонфурӯш
ایمپرتیو императив
ایمچی эмчӣ
ایمکنی эмкунӣ
ایمن айман
ایمونیتت иммунитет
ایمیزک эмизак
ایمین эмин
ایمینی эминӣ
این ин
ایناق//اناق иноқ
اینترمدیه интермедия
اینترنت интернат
اینترنتسیانل интернатсионал
اینترنتسیانلی интернатсионалӣ
اینترنتسیانلیزم интернатсионализм.
اینترنتسیانلیست интернатсионалист

اینتگرل интеграл
اینچ инч
اینچابزن инчобизан
اینچایی инчоӣ
اینچو инчу
اینجهانی инчаҳонӣ
اینجیق инчиқ
اینجیقی инчиқӣ
اینچنین инчунин
ایندکس индекс
ایندوکسیه индуксия
ایندیکتار индикатор
اینفره‌ساختار инфрасохтор
اینفره‌سرخ инфрасурх
اینفره‌صدا инфрасадо
اینفوزاریه инфузория
اینک инак
اینکوبتار инкубатор
اینکوبتاری инкубаторӣ
اینکویزتسیه инквизитсия
اینگلیتسیه ингалятсия
اینولید инвалид
ایوار эвор
ایوان айвон
ایوانچه айвонча
ایواندار айвондор
ایول июл
ایولی июлӣ
ایون июн
ایونی июнӣ
ایهاالساقی айюҳассоқӣ
ایهاالصلاة айюҳассалот
ایهاالناس айюҳаннос

ایهام **ихом**
ایهه **эҳа**
اییراگلیف **иероглиф**
اییراگلیفی **иероглифӣ**
اییل **аил//айил**

ب

ب **б**
بآبرو(ی) **баобрӯ(й)**
بآبرویی **баобрӯӣ**
بآداب **баодоб**
بآدابانه **баодобона**
بآدابی **баодобӣ**
بآوازمانی **баовозмонӣ**
با **бо I, II, III**
باآبرو(ی) **бообрӯ(й)**
باآداب **боодоб**
باآدابانه **боодобона**
باآدابی **боодобӣ**
بااحترام **боэҳтиром**
بااحتیاط **боэҳтиёт**
بااحتیاطی **боэҳтиётӣ**
بااختصاص **боихтисос**
بااختصاصی **боихтисосӣ**
باادب **боадаб**
باادبانه **боадабона**
باادبی **боадабӣ**
باادراک **боидрок**
بااراده **боирода**
بااساس **боасос**
بااستحقاق **боистеҳқоқ**
بااستعداد **боистеъдод**
بااستعدادی **боистеъдодӣ**
بااصرار **боисрор**
بااضطراب **боизтироб**
بااعتبار **боэътибор**
بااعتدال **боэътидол**
بااعتقاد **боэътиқод**
بااعتماد **боэътимод**
باافتخار **боифтихор**
بااقتدار **боиқтидор**
باالتفات **боилтифот**
باالتفاتی **боилтифотӣ**
باامتیاز **боимтиёз**
باامید **боумед**
باانتظام **боинтизом**
باانتظامی **боинтизомӣ**
بااندام **боандом**
بااندیشگی **боандешагӣ**
بااندیشه **боандеша**
باانصاف **боинсоф**
باانصافانه **боинсофона**
باانصافی **боинсофӣ**
بااهتمام **боэҳтимом**
باایمان **боимон**
باب **боб I,II,III**
بابا **бобо**
باباپیرک **бобопирак**
باباجان **бобоҷон**
باباخانه **бобохона**
باباکلان **бобокалон**
بابایانه **бобоёна**
بابایی **бобоӣ**
بابت **бобат**
بابرار **бобарор**
بابراری **бобарорӣ**
بابرداشت **бобардошт**
بابرکتی **бобаракатӣ**
بابرکه//بابرکت **бобарака(т)**
بابزن **бобзан**
بابضاعت **бобизоат**
بابقا **бобақо**
بابک **бобак**
بابونه **бобуна**
بابی **бобӣ**
بابیل **бобил**
بابیه **бобия**
باتأثیر **ботаъсир**
باتجربه **ботаҷриба**
باتحمل **ботаҳаммул**
باتدبیر **ботадбир**
باتدبیری **ботадбирӣ**
باتدریج **ботадриҷ**
باترتیب **ботартиб**
باترتیبی **ботартибӣ**
باترحّم **ботараҳҳум**
باتره **ботара**
باتشبث **боташаббус**
باتعجّب **ботааҷҷуб**
باتعجیل **ботаъҷил**
باتفصیل **ботафсил**
باتکلف **ботакаллуф**
باتکلفانه **ботакаллуфона**
باتکلفی **ботакаллуфӣ**
باتلاطم **боталотум**
باتلاق **ботлоқ**
باتلاقزار **ботлоқзор**
باتلاقزمین **ботлоқзамин**
باتلاقی **ботлоқӣ**
باتمکین **ботамкин**
باتمکینانه **ботамкинона**
باتمکینی **ботамкинӣ**
باتمیز **ботамиз**
باتمیزی **ботамизӣ**
باتنیک **ботаник**
باتنیکه **ботаника**
باتنیکی **ботаникӣ**
باتور **ботур**
باثبات **босабот**, **босубот**
باثباتی **босаботӣ**, **босуботӣ**
باثروت **босарват**
باثمر(ه) **босамар(а)**
باج **боҷ**
باجپولی **боҷпулӣ**
باجخانه **боҷхона**
باجخواه **боҷхоҳ**
باجداو **боҷдов**
باجده **боҷдеҳ**
باجرئت//باجرأت **боҷуръат**
باجرئتانه//باجرأتانه **боҷуръатона**
باجرئتی//باجرأتی **боҷуръатӣ**
باجستان **боҷситон**
باجستانی **боҷситонӣ**
باجگاه **боҷгоҳ**
باجگذار **боҷгузор**
باجگذاری **боҷгузорӣ**
باجگیر **боҷгир**
باجگیری **боҷгирӣ**
باجوهر **боҷавҳар**
باجه **боҷа**

باچکه **бочка**
باچکه‌ساز **бочкасоз**
باچکه‌مانند **бочкамонанд**
باحتیاط **баэҳтиёт**
باحجاب **боҳиҷоб**
باحرارت **боҳарорат**
باحرمت **боҳурмат**
باحشمت **боҳашамат**
باحلاوت **боҳаловат**
باحور **боҳур**
باحورا **боҳуро**
باحوری **боҳурӣ**
باحوصلگی **боҳавсалагӣ**
باحوصله **боҳавсала**
باحیا **боҳаё**
باحیایی **боҳаёӣ**
باخبر **бохабар**
باخت **бохт**
باخت‌خیز **бохтхез**
باختر **бохтар**
باخترزمین **бохтарзамин**
باختری **бохтарӣ**
باختن **бохтан**
باخته **бохта**
باخرد **бохирад**
باخردی **бохирадӣ**
باخط **бохат**
باخه **боха**
باد **бод I,II**
بادآسا **бодосо**
بادآور **бодовар**
بادآورد **бодовард**
بادآورده **бодоварда**
بادا **бодо**
باداباد **бодобод**
بادافراه **бодафроҳ**
بادام **бодом**
بادامچشم **бодомчашм**
بادامچه **бодомча**
بادامچه‌گل **бодомчагул**
بادام‌زار **бодомзор**
بادامستان **бодомистон**
بادامشکل **бодомшакл**
بادام‌شکن//بادام‌شکنک **бодомшикан(ак)**
بادامک **бодомак**
بادام‌گل **бодомгул**
بادامی **бодомӣ**
بادانگیز **бодангез**
بادبان **бодбон**
بادباندار **бодбондор**
بادبانی **бодбонӣ**
بادبدبه **бодабдаба**
بادبدست **бодбадаст**
بادبر **бодбур**
بادبرک **бодбарак**
بادبرک‌باز **бодбаракбоз**
بادبرک‌بازی **бодбаракбозӣ**
بادبرک‌پرانی **бодбаракпаронӣ**
بادبند **бодбанд**
بادبندی **бодбандӣ**
بادبیزک **бодбезак**
بادبیزک‌شکل **бодбезакшакл**
بادبیزک‌مانند **бодбезакмонанд**
بادبیزن **бодбезан**
بادپا(ی) **бодпо(й)**
بادپیما(ی) **бодпаймо(й)**
بادپیمایی **бодпаймоӣ**
بادخان **бодхон**
بادخن **бодхан**
بادخور **бодхӯр**
بادخورده **бодхӯрда**
بادخورک **бодхӯрак**
بادخوره **бодхӯра**
بادخیز **бодхез**
باددار **боддор**
باددرا **боддаро**
باددست **боддаст**
باددستی **боддастӣ**
باددهک **боддиҳак**
باددهنده **боддиҳанда**
بادرفتار **бодрафтор**
بادرم **бодрум**
بادرنجبویه **бодранҷбӯя**
بادرنگ { **бодиринг** / **бодранг I,II** }
بادروج **бодруҷ**
بادروزه **бодрӯза**
بادرویه **бодрӯя**
بادریز//بادریزک **бодрез//бодрезак**
بادریسه **бодреса**
بادسار **бодсор**
بادساری **бодсорӣ**
بادست‌وپا **бодаступо**
بادسر **бодсар**
بادسنج **бодсанҷ I,II**
بادشکن **бодшикан**
بادعنان **бодинон**
بادغر//بادغرد **бодғар//бодғард**
بادقت **бодиққат**
بادقتی **бодиққатӣ**
بادکرده **бодкарда**
بادکش **бодкаш**
بادکشک **бодкашак**
بادگر **бодгар**
بادگردان **бодгардон**
بادگرفته **бодгирифта**
بادگری **бодгарӣ**
بادگیر **бодгир**
بادل **бодил**
بادمانند **бодмонанд**
بادموری **бодмӯрӣ**
بادناک **боднок**
بادنجان **бодинҷон**
بادنما **боднамо**
بادوار **бодвор**
بادولت **бодавлат**
باده **бода**
بادها **бодаҳо**
باده‌پرست **бодапараст**
باده‌پرستی **бодапарастӣ**
باده‌پیما **бодапаймо**
باده‌پیمایی **бодапаймоӣ**
باده‌خانه **бодахона**
باده‌خوار **бодахор**
باده‌خواری **бодахорӣ**
باده‌خواه **бодахоҳ**
باده‌ده **бодадеҳ**
باده‌رنگ **бодаранг**
باده‌فروش **бодафурӯш**
باده‌فروشی **бодафурӯшӣ**
باده‌کش **бодакаш**

باده کشی **бодакашӣ**
باده گسار **бодагусор**
باده گساری **бодагусорӣ**
باده‌نوش **боданӯш**
باده‌نوشی **боданӯшӣ**
بادی **бодӣ**
بادیان **бодиён**
بادیانت **бодиёнат**
بادیانه **бодиёна**
بادیانی **бодиёнӣ**
بادی گر **бодигар**
بادی گری **бодигарӣ**
بادیگی **бодигӣ**
بادیه **бодия I,II**
بادیه‌پیما **бодияпаймо**
بادیه گرد **бодиягард**
بادیه گردی **бодиягардӣ**
بادیه‌نشین **бодиянишин**
بادیه‌نشینی **бодиянишинӣ**
باذکاوت **бозаковат**
باذل **бозил**
باذوق **бозавқ**
باذهن **бозеҳн**
بار **бор I,II,III,IV,V,VI**
بارآور **боровар**
بارآوری **бороварӣ**
بارافتیده **борафтида**
بارافکنی **борафканӣ**
باران **борон**
باران‌خورده **боронхӯрда**
باران‌انداز **борандоз**
باراندازی **борандозӣ**
باران‌دیده **борондида**
باران‌رسیده **боронрасида**
باران‌زا **боронзо**
باران‌سنج **боронсанҷ**
باران‌سنجی **боронсанҷӣ**
بارانک **боронак**
باران گذر **боронгузар**
باران گری **боронгарӣ**
باران گیر **боронгир**
باران ناگذر **боронногузар**
بارانی **боронӣ**
بارانیدن **боронидан**
باربر **борбар**
باربردار **борбардор**
باربرداری **борбардорӣ**
باربند **борбанд**
باربندک **борбандак**
باربندی **борбандӣ**
بارت **борт**
بارت‌ردیست **бортрадист**
بارتمیخنیک **бортмеханик**
بارجامه **борҷома**
بارحم **бораҳм**
بارخانه **борхона**
بارخدا **борхудо**
بارخط **борхат**
بارخلته **борхалта**
بارخواه **борхоҳ**
بارخیز **борхез**
بارخیزی **борхезӣ**
بارد **борид**
باردار **бордор**
باردارشوی **бордоршавӣ**
باردارکنی **бордоркунӣ**
بارداری **бордорӣ**
باردان **бордон**
بارده **бордеҳ**
باردهی **бордиҳӣ**
بارز **бориз**
بارسالار **борсолор**
بارسنج **борсанҷ**
بارش **бориш**
بارشات **боришот**
بارشک **борашк**
بارشناک **боришнок**
بارع **бореъ**
بارغبت **борағбат**
بارفرار **борфурор**
بارفراری **борфурорӣ**
بارفرستانی **борфиристонӣ**
بارفرستنده//بارفرستاننده **борфиристанда//борфиристонанда**
بارفروشی **борфурӯшӣ**
بارق **борик**
بارقه **борика**
بارک **борак**
بارک‌الله **боракаллоҳ**
بارکش **боркаш**
بارکشان **боркашон**
بارکشانی **боркашонӣ**
بارکشی **боркашӣ**
بارکنک **боркунак**
بارکننده **боркунанда**
بارگاه **боргоҳ**
بارگذاری **боргузорӣ**
بارگه **боргаҳ**
بارگی **борагӣ**
بارگیر **боргир**
بارگیرنده **боргиранда**
بارگیری **боргирӣ**
بارگین **боргин**
بارمانک **бормонак**
بارنامه **борнома I,II**
بارندگی **борандагӣ**
بارنده **боранда**
بارو **бору**
باروار **борвор**
بارونه **борубуна**
باروت **борут**
باروتخانه **борутхона**
باروتدان **борутдон**
باروتساز **борутсоз**
باروتسازی **борутсозӣ**
باروت کوب **боруткӯб**
باروت کوبی **боруткӯбӣ**
باروتی **борутӣ**
بارور **борвар**
بارورسازی **борварсозӣ**
باروری **борварӣ**
باره **бора I,II,III,IV**
باری **борӣ**
باریاب **борёб**
باری‌تعالی **борӣ-таоло**
باریدن **боридан**
باریشه **бореша**
باریک **борик**
باریک‌اندام **борикандом**
باریک‌اندیش **борикандеш**
باریک‌اندیشی **борикандешӣ**
باریک‌بدن **борикбадан**

باریک‌بین **борикбин**
باریکبینی **борикбинӣ I,II**
باریک‌خیال **борикхаёл**
باریک‌سنج **бориксанч**
باریک‌گیر **борикгир**
باریک‌میان **борикмиён**
باریکی **борикӣ**
باز **боз I,II,III,IV**
باز آمدن **бозомадан**
باز آموزی **бозомӯзӣ**
بازار **бозор**
بازارجا(ی) **озорчо(й)**
بازارچه **бозорча**
بازارچی **бозорчӣ**
بازارشناس **бозоршинос**
بازارشناسی **бозоршиносӣ**
بازارکی **бозоракӣ**
بازارگان **бозоргон**
بازارگانی **бозоргонӣ**
بازارگاه **бозоргоҳ**
بازارگرد **бозоргард**
بازارگردی **бозоргардӣ**
بازارگیر **бозоргир**
بازارناگذر **бозорногузар**
بازاری **бозорӣ**
بازاریاب **бозорёб**
بازاریابی **бозорёбӣ**
بازاریانه **бозориёна**
بازاری‌دوز **бозоридӯз**
بازاری‌دوزی **бозоридӯзӣ**
بازاری‌زاده **бозоризода**
بازافکندن **бозафкандан**
بازاندن **бозондан**

بازاندیشیدن **бозандешидан**
بازایستادن **бозистодан**
بازبان **бозбон**
بازبستن **бозбастан**
بازبسته **бозбаста**
بازبینی **бозбинӣ**
بازپخت **бозпухт**
بازپرداخت **бозпардохт**
بازپرداختن **бозпардохтан**
بازپرس **бозпурс**
بازپرسی **бозпурсӣ**
بازپرسیدن **бозпурсидан**
بازپروردن **бозпарвардан**
بازپروری **бозпарварӣ**
بازپس **бозпас**
بازپسگیری **бозпасгирӣ**
بازپسین **бозпасин**
بازپیچ **бозпеч**
بازپیرایی **бозпироӣ**
بازپیوستن **бозпайвастан**
بازجستن **бозҷустан**
بازجویی **бозҷӯӣ**
بازخرید **бозхарид**
بازخریدن **бозхаридан**
بازخواست **бозхост**
بازخواستن **бозхостан**
بازخواند **бозхонд**
بازخواندن **бозхондан**
بازخوانده **бозхонда**
بازخوانی **бозхонӣ**
بازخواه **бозхоҳ**
بازداد **боздод**
بازدادن **боздодан**

بازدار **боздор**
بازدارنده **боздоранда**
بازداری **боздорӣ I, II**
بازداشت **боздошт**
بازداشت‌شده **боздоштшуда**
بازداشت‌گاه **боздоштгоҳ**
بازداشتن **боздоштан**
بازداشته **боздошта**
بازدانستن **боздонистан**
بازده **боздеҳ**
بازدهی **боздеҳӣ**
بازدید **боздид**
بازدیدکننده **боздидкунанда**
بازرس **бозрас**
بازرستن **бозрастан**
بازرسی **бозрасӣ**
بازرفتن **бозрафтан**
بازرگان **бозаргон//бозургон**
بازرگانی **бозаргонӣ//бозургонӣ**
بازسازی **бозсозӣ**
بازشماری **бозшуморӣ**
بازگستردن **бозгустурдан**
بازکشیدن **бозкашидан**
بازکننده **бозкунанда**
بازکوشیدن **бозкӯшидан**
بازگذاشتن **бозгузоштан**
بازگذشتن **бозгузаштан**
بازگرد **бозгард**
بازگرداندن//بازگردانیدن **бозгардон(и)дан**
بازگردنده **бозгарданда**
بازگردیدن **бозгардидан**

بازگرفتن **бозгирифтан**
بازگسستن **бозгусастан**
بازگشت **бозгашт**
بازگشتن **бозгаштан**
بازگشت‌ناپذیر **бозгаштнопазир**
بازگشته **бозгашта**
بازگشتی **бозгаштӣ**
بازگفتن **бозгуфтан**
بازگو(ی) **бозгӯ(й)**
بازگوکننده **бозгӯкунанда**
بازگونه **бозгуна**
بازگوی **бозгӯй**
بازگویی **бозгӯӣ**
بازگیری **бозгирӣ**
بازمانادن **бозмонондан**
بازماندن **бозмондан**
بازمانده **бозмонда**
بازناگرد **бозногард**
بازنامه **бознома**
بازنده **бозанда**
بازنشسته **бознишаста**
بازنگری **бознигарӣ**
بازنمودن **бознамудан**
بازو **бозу** / **бозӯ**
بازوبند **бозубанд**
بازودراز **бозудароз**
بازه **боза**
بازی **бозӣ**
بازیابی **бозёбӣ**
بازیافت **бозёфт**
بازیافتن **бозёфтан**
بازیافته **бозёфта**
بازیچه **бозича**

بازیچه‌فروش **бозичафурӯш**
بازیچه‌فروشی **бозичафурӯшӣ**
بازیدن **бозидан**
بازی‌ده **бозидеҳ**
بازی‌گاه **бозигоҳ**
بازیگر **бозигар**
بازی‌گردان **бозигардон**
بازی‌گردانی **бозигардонӣ**
بازی‌گری **бозигарӣ**
بازی‌گوش **бозигӯш**
بازین **бозин**
بازینت **бозинат**
بازینگر **бозингар**
باژ **бож**
باژدار **бождор**
باژستان **божситон**
باژگاه **божгоҳ**
باژگونه **божгуна**
بأس//باس **баъсII//бос**
باستان **бостон**
باستان‌شناس **бостоншинос**
باستان‌شناسی **бостоншиносӣ**
باستانگرایی **бостонгароӣ**
باستانی **бостонӣ**
باسترمه **бостурма**
باسخا **босахо**
باسخاوت **босаховат**
باسرشتگی **босариштагӣ**
باسرشته **босаришта**
باسرعت **босуръат**
باسعادت **босаодат**
باسعادتی **босаодатӣ**
باسق **босиқ**
باسقاق **босқоқ**
باسقان **босқон**
باسلیق **бослиқ**
باسلیقه **босалиқа**
باسمچی **босмачӣ**
باسمچیگری **босмачигарӣ**
باسمچیگی **босмачигӣ**
باسمه **босма**
باسواد **босавод**
باسوادانه **босаводона**
باسوادی **босаводӣ**
باسور **босур**
باسیاست **босиёсат**
باش **бош**
باشتاب **бошитоб**
باشجاعت **бошуҷоат**
باشد **бошад**
باشدت **бошиддат**
باشرافت **бошарофат**
باشرف **бошараф**
باشرفانه **бошарафона**
باشرفی **бошарафӣ**
باشش **бошиш**
باششگه//باششگاه
бошишгаҳ//бошишгоҳ
باشعور **бошуур**
باشعورانه **бошуурона**
باشعوری **бошуурӣ**
باشفقت **бошафқат**
باشقرد **бошқирд**
باشقردی **бошқирдӣ**
باشکوه **бошукӯҳ**
باشگاهی **бошгоҳӣ**
باشگه//باشگاه
бошгаҳ//бошгоҳ
باشنده **бошанда**
باشنگ **бошанг**
باشوق **бошавқ**
باشوکت **бошавкат**
باشه **боша I,II**
باشهامت **бошаҳомат**
باشیدن **бошидан**
باشیده **бошида**
باصبر **босабр**
باصبرانه **босаброна**
باصبری **босабрӣ**
باصداقت **босадоқат**
باصر **босир**
باصرفه **босарфа**
باصره **босира**
باصفا **босафо**
باصفت **босифат**
باصلابت **босалобат**
باصلابتی **босалобатӣ**
باصولت **босавлат**
باضربه **бозарба**
باطراوت **ботароват**
باطل **ботил**
باطن **ботин**
باطناً **ботинан**
باطن‌بین **ботинбин**
باطن‌خراب **ботинхароб**
باطنسیاه **ботинсиёҳ**
باطن‌شناس **ботиншинос**
باطنطنه **ботантана**
باطنی **ботинӣ**
باطیه **ботия**
باظرافت **бозарофат**
باظرافتی **бозарофатӣ**
باظفر **бозафар**
باعتبار **баэътибор**
باعث **боис**
باعدالت **боадолат**
باعدالتانه **боадолатона**
باعدالتی **боадолатӣ**
باعزّت **боиззат**
باعزم **боазм**
باعصمت **боисмат**
باعصمتی **боисматӣ**
باعظمت **боазамат**
باعفت **боиффат**
باعفتی **боиффатӣ**
باعقل **боақл**
باعقلانه **боақлона**
باعقلک **боақлак**
باعقلی **боақлӣ**
باغ **боғ**
باغات **боғот**
باغبان **боғбон**
باغبانی **боғбонӣ**
باغبند **боғбанд**
باغپرور **боғпарвар**
باغپروری **боғпарварӣ**
باغپیرا(ی) **боғперо(й)**
باغچه **боғча**
باغچه‌دار **боғчадор**
باغدار **боғдор**
باغداری **боғдорӣ**
باغرض **боғараз**
باغرضانه **боғаразона**

باغرور **боғурур**
باغساز **боғсоз**
باغسازی **боғсозӣ**
باغستان **боғистон**
باغ‌شهر **боғшаҳр**
باغکار **боғкор**
باغکوچی **боғкӯчӣ**
باغلغله **боғулғула**
باغنده **боғунда**
باغنشین **боғнишин**
باغی **боғӣ**
باغیرتانه **боғайратона**
باغیرت **боғайрат**
باغیرتی **боғайратӣ**
باف **боф**
بافبند//بافتبند **бофбанд//бофтбанд**
بافبندی//بافتبندی **бофбандӣ//бофтбандӣ**
بافت **бофт**
بافت‌برداری **бофтбардорӣ**
بافتبند **бофтбанд**
بافتبندی **бофтбандӣ**
بافت‌شناسی **бофтшиносӣ**
بافتن **бофтан**
بافتنی **бофтанӣ**
بافته I,II **бофта I,II**
بافته‌شناس **бофташинос**
بافته‌شناسی **бофташиносӣ**
بافدم **бофдум**
بافر **бофар(р)**
بافراست **бофаросат**
بافراستی **бофаросатӣ**
بافراغت **бофароғат**

بافرهنگ **бофарҳанг**
بافرهنگی **бофарҳангӣ**
بافزن **бофзан**
بافصاحت **бофасоҳат**
بافضل **бофазл**
بافضیلت **бофазилат**
بافطانت **бофатонат**
بافندگی **бофандагӣ**
بافنده **бофанда**
بافه **бофа**
بافهم **бофаҳм**
بافیدن **бофидан**
بافیض **бофайз**
باقدرت **боқудрат**
باقدرتی **боқудратӣ**
باقوّت **боқувват**
باقوّتی **боқувватӣ**
باقی **боқӣ**
باقی‌دار **боқидор**
باقی‌مانده **боқимонда**
باک **бок**
باکرگی **бокирагӣ**
باکرّوفر **бокарруфар**
باکره **бокира**, **бокурра**
باکس **бокс**
باکسچی **боксчӣ**
باکسیت **боксит**
باکسیت‌دار **бокситдор**
باکفایت **бокифоят**
باکلّه **бокалла**
باکوره **бокура**
باکی **бокӣ**
بال I,II **бол I,II**

بالآخره **билохира**
بالا//بالایی **болоII//болой**
بالا **болоI**
بالاآب **болооб**
بالابر **болобар**
بالابرایی **болоборой**
بالابردار **болобардор**
بالابرداری **болобардорӣ**
بالابلند **болобаланд**
بالابلندی **болобаландӣ**
بالاپر **болопур**
بالاپوش **болопӯш**
بالاپوشک **болопӯшак**
بالاپوشیده **болопӯшида**
بالاخانه **болохона**
بالاخانه‌دار **болохонадор**
بالاد **болод**
بالادار **болодор**
بالادراز **болодароз**
بالادرجه **болодарача**
بالادری **болодарӣ**
بالادست **болодаст**
بالادستی **болодастӣ**
بالار **болор**
بالاروی **болоравӣ**
بالاری **болорӣ**
بالاساخت **болосохт**
بالاسنگ **болосанг**
بال‌افشان **болафшон**
بال‌افشانی **болафшонӣ**
بالاکاری **болокорӣ**
بالاکشاد(ه) **болокушод(а)**
بالاکوچه **болокӯча**

بالاگذر **бологузар**
بالاگرو **бологарав**
بالان I,II **болон I,II**
بالانشین **болонишин**
بالانشینی **болонишинӣ**
بالای **болой**
بالای‌قطبی **болоикутбӣ**
بالای‌هم **болоиҳам**
بالایی I,II **болой I,II**
بالجمله **билчумла**
بالخاصه **билхос(с)а**
بالدار **болдор**
بالذات **биззот**
بالذت **болаззат**
بالذتی **болаззатӣ**
بالزنان **болзанон**
بالسرخ **болсурх**
بالش//بالشت **болиш(т)**
بالشتچه **болиштча**
بالشتک **болиштак**
بالشکسته **болшикаста**
بالشیویزم **болшевизм**
بالشیویک **болшевик**
بالشیویکی **болшевикӣ**
بالضروره//بالضرورت **биззарурат**
بالطافت **болатофат**
بالعکس **билъакс**
بالغ **болиғ**, **болуғ**
بالغچه **болғача**
بالغ‌دل **болиғдил**
بالغ‌دولت **болиғдавлат**
بالغ‌نظر **болиғназар**
بالغه **болға**

بالفرض **билфарз**
بالفعل **билфеъл**
بالفور **билфавр**
بالقوّه **билқувва**
بالکل **билкулл**
بالله **биллаҳ**
بالمرّه **билмарра**
بالمعاینه **билмуояна**
بالنده **боланда**
بالو **болу I, II**
بالوایه **болвоя**
بالوعه **болуа**
بالیاقت **болаёқат**
بالیاقتی **болаёқатӣ**
بالید **болид**
بالیدن **болидан**
بالیده **болида**
بالین **болин**
بام **бом I,II**
بامب **бомб**
بامبه **бомба**
بامبه‌انداز **бомбаандоз**
بامبه‌اندازی **бомбаандозӣ**
بامبه‌باران **бомбаборон**
بامبه‌پرتا **бомбапарто**
بامبه‌پرتایی **бомбапартоӣ**
بام‌پوش **бомпӯш**
بام‌پوشی **бомпӯшӣ**
بامتانت **боматонат**
بامچه **бомча**
بامحبّت **бомуҳаббат**
بامداد **бомдод**
بامدادان **бомдодон**
بامدادی **бомдодӣ**
بامدار **бомдор**
بامدنیت **бомаданият**
بامدنیتی **бомаданиятӣ**
بامزد **бомзад**
بامزد **бомузд**
بامزه **бомаза**
بامسلک **бомаслак**
بامشقّت **бомашаққат**
بامشقّتی **бомашаққатӣ**
بامصلحت **бомаслиҳат**
بامعرفت **бомаърифат**
بامعرفتی **бомаърифатӣ**
بامعلومات **бомаълумот**
بامعنی **бомаънӣ**
بامغز **бомағз**
بام‌کوبه// بام‌کوبک
бомкӯба(к)
بامگاه **бомгоҳ**
بامگوشه **бомгӯша**
باملاحت **бомалоҳат**
باملاحظگی **бомулоҳизагӣ**
باملاحظه **бомулоҳиза**
بامنش **боманиш**
بامنطق **бомантиқ**
باموفقیت **бомуваффақият**
بامهارت **бомаҳорат**
بامهر **бомеҳр**
بامید **баумед**
بان **бон I,III**
باندام **баандом**
باندیشگی **баандешагӣ**
باندیشه **баандеша**
بانزاکت **боназокат**
بانزاکتی **боназокатӣ**
بانشاط **бонишот**
بانصاف **баинсоф**
بانظام **бонизом**
بانعمت **бонеъмат**
بانفاست **бонафосат**
بانفوذ **бонуфуз**
بانک **бонк**
بانکدار **бонкдор**
بانکداری **бонкдорӣ**
بانکه **бонка**
بانکی **бонкӣ**
بانگ **бонг**
بانو **бону**
بانوا **бонаво**
بانی **бонӣ I,II**
باوجدان **бовиҷдон**
باوجدانانه **бовиҷдонона**
باوجدانی **бовиҷдонӣ**
باور **бовар**
باورخط **бовархат**
باورکننده **боваркунанда**
باوری بخش **боварибахш**
باوری **боварӣ**
باورناک **боваринок**
باوفا **бовафо**
باوفایی **бовафоӣ**
باوقار **бовиқор**
باوقارانه **бовиқорона**
باوقاری **бовиқорӣ**
باه **боҳ**
باهتور//بهتور
боҳтур//баҳтур
باهدف **боҳадаф**
باهر **боҳир**
باهمت **боҳиммат**
باهمتی **боҳимматӣ**
باهمضد//بهمضد
боҳамзид//баҳамзид
باهنر **боҳунар**
باهو **боҳу**
باهوا **боҳаво**
باهوش **боҳуш**
باهوشی **боҳушӣ**
باهیبت **боҳайбат**
بای **бой I,II**
بایانه **боёна**
بای‌بابا **бойбобо**
بایبچگی **бойбачагӣ**
بایبچه **бойбача**, **бойбачча**
بایبکه **бойбика**
بایچه **бойча**
بایچیچک **бойчечак**
باید **бояд**
بایداده **бойдода**
بایدختر **бойдухтар**
بایدهنده **бойдиҳанда**
بایراق **боярок**
بایزن **бойзан**
بایست **боист**
بایستگی **боистагӣ**
بایستن **боистан**
بایستنی **боистанӣ**
بایسته **боиста**
بایشوی **бойшавӣ**
بایع **боеъ**
بایگان **бойгон**
بایگانی **бойгонӣ**

بایمجان бойимҷон
بایی бойӣ
بِئاخیمیک биохимик
بِئاخیمیکی биохимикӣ
بِئاخیمیه биохимия
بِئاسفیره биосфера
بِئاسیناز биосеноз
بِئافیزیکه биофизика
بِئافیزیکی биофизикӣ
بِئانکه бионика
بِئتلان биатлон
ببر бабр
ببرافکن бабрафкан
ببرداشت бабардошт
ببرکتی бабаракатӣ
ببلئاگرفی библиографӣ
بپا бапо
بپاکننده бапокунанда
بپای‌قدم бапоиқадам
بت бут
بتاز батоз
بت‌پرست бутпараст
بت‌پرستانه бутпарастона
بت‌پرستی бутпарастӣ
بت‌تراش буттарош
بت‌تراشی буттарошӣ
بت‌خانه бутхона
بتدبیر батадбир
بتدریج батадриҷ
بتر батар
بترتیب батартиб
بترتیب‌اندازی//بترتیب‌آوری
батартибандозӣ//батарт ибоварӣ

بتریه батарея I,II
بتس//بتست батис(т)
بتساز бутсоз
بتسیله батсилла
بتشکن бутшикан
بتفصیل батафсил
بتکده буткада
بتکرار батакрор
بتکوب баткӯб
بتگر бутгар
بتگری бутгарӣ
بتلیان баталион
بتمام батамом
بتمکین батамкин
بتون бутунI
بتّه бутта
بته‌بند бутабанд
بته‌بندی бутабандӣ
بتّه‌بور буттабур
بتّه‌دیوار буттадевор
بتّه‌زار буттазор
بتّه‌گی буттагӣ
بجا баҷо
بجاآورنده баҷоваранда
بجاآوری баҷоварӣ
بجان‌رساننده
баҷонрасонанда
بجرأت баҷуръат
بجرس//بجراس
биҷиррас//биҷиррос
بجک буҷҷак
بجل//بجول буҷул
بجلباز буҷулбоз
بجلبازی буҷулбозӣ

بجلک буҷулак
بچک бичак
بچکم бачкам
بچکی бачкӣ
بچگی бачагӣ
بچله бачилла
بچه бача, буча, бучча
بچه‌باز бачабоз
بچه‌بازی бачабозӣ
بچه‌بان бачабон
بچه‌بانی бачабонӣ
بچه‌پا(ی) бачапо(й)
بچه‌پایی бачапой
بچه‌پرتا бачапарто
بچه‌پرتایی бачапартоӣ
بچه‌چه бачача
بچه‌خوار бачахор
بچه‌خور бачахӯр
بچه‌خورک бачахӯрак
بچه‌دار бачадор
بچه‌داری бачадорӣ
بچه‌دان бачадон
بچه‌دزد бачадузд
بچه‌دزدی бачадуздӣ
بچه‌دوست бачадӯст
بچه‌زا бачазо
بچه‌زایی бачазоӣ
بچه‌غر бачағар
بچه‌کش бачакуш
بچه‌کشک бачакушак
بچه‌گانه бачагона
بچه‌مر бачамур
بچه‌مرد бачамард

بچه‌مردم бачамардум
بچه‌مرده бачамурда
بچه‌یک бачаяк
بحبس‌گیری баҳабсгирӣ
بحت баҳт
بحث баҳс
بحث‌انگیز баҳсангез
بحث‌برانگیز баҳсбарангез
بحث‌پذیر баҳспазир
بحث‌طلب баҳсталаб
بحثمه‌بحث баҳсмабаҳс
بحث‌ناپذیر баҳснопазир
بحث‌ناطلب баҳсноталаб
بحثناک баҳснок
بحر баҳрI
بحرآسا баҳросо
بحران бӯҳрон
بحرانی бӯҳронӣ
بحرپیما баҳрпаймо
بحرپیمایی баҳрпаймоӣ
بحردست баҳрдаст
بحرکت‌داری
баҳаракатдорӣ
بحرگرد баҳргард
بحرگردی баҳргардӣ
بحرنگار баҳрнигор
بحرنورد баҳрнавард
بحرنوردی баҳрнавардӣ
بحری баҳрӣ
بحرین баҳрайн
بحرینی баҳрайнӣ
بحساب‌گیری баҳисобгирӣ
بحضور баҳузур
بحور буҳур

بحوصلگی **баҳавсалагӣ**
بحوصله **баҳавсала**
بحیره **буҳайра**
بخار **бухор**
بخارآلود **бухоролуд**
بخارایی **бухороӣ**
بخارپز **бухорпаз**
بخارخانه **бухорхона**
بخارخدات **бухорхудот**
بخارکنک **бухоркунак**
بخارمانند **бухормонанд**
بخاری **бухорӣ I,II**
بخاری‌دوخت **бухоридӯхт**
بخاری‌ساز **бухорисоз**
بخاری‌سازی **бухорисозӣ**
بخاریگی **бухоригӣ**
بخاصیت **бахосият**
بخت **бахт**
بخت‌آزمایی **бахтозмоӣ**
بخت‌آور **бахтовар**
بخت‌برگشتگی **бахтбаргаштагӣ**
بخت‌برگشته **бахтбаргашта**
بخت‌بسته **бахтбаста**
بخت‌بیدار **бахтбедор**
بخت‌جنبان **бахтчунбон**
بخت‌جوی **бахтҷӯй**
بخت‌سفید **бахтсафед**
بخت‌فیروز **бахтфирӯз**
بخت‌قرین **бахтқарин**
بخت‌کشا **бахткушо**
بخت‌کشایی **бахткушоӣ**
بخت‌کور **бахткӯр**

بخت‌نامه **бахтнома**
بخت‌ور//بختور **бахтвар**, **бахтур**, **бухтур**
بخته **бахта**
بختی **бухтӣ**
بختیار **бахтёр**, **бахтиёр**
بختیارانه **бахтиёрона**
بختیاری **бахтиёрӣ**
بخرد **бихрад**
بخردی **бихрадӣ**
بخس **бухс**
بخسانیدن **бахсонидан**
بخسیدن **бахсидан**
بخش **бахш**
بخشاییدن **бахшоидан**
بخشاندن **бахшондан**
بخشاننده **бахшонанда**
بخشایش **бахшоиш**
بخشش **бахшиш**
بخشش‌دهی **бахшишдиҳӣ**
بخشش‌ستانی **бахшишситонӣ**
بخشش‌گیری **бахшишгирӣ**
بخشش‌ناپذیر **бахшишнопазир**
بخشش‌نامه **бахшишнома**
بخشگاه **бахшгоҳ**
بخشندگی **бахшандагӣ**
بخشنده **бахшанда**
بخشودن **бахшудан**
بخشی **бахшӣ**
بخشیدن **бахшидан**
بخشیدنی **бахшиданӣ**
بخشیده **бахшида**

بخگلتیر **бухгалтер**
بخگلتیری **бухгалтерӣ**
بخگلتیریه **бухгалтерия**
بخل **бухл**
بخمل **бахмал**
بخمل‌برگ **бахмалбарг**
بخمل‌گل **бахмалгул**
بخمل‌مانند **бахмалмонанд**
بخملین **бахмалин**
بخنو **бахнав**
بخور **бахур**, **бухур**
بخوردان **бухурдон**
بخیازه **бахиёза**
بخیدن **бахидан**
بخیر **бахайр**
بخیل **бахил**
بخیلی **бахилӣ**
بخیه **бахия//бахя**
بخیه‌دوزی **бахиядӯзӣ//бахядӯзӣ**
بد **бад I,II**
بدآب‌وهوا **бадобуҳаво**
بدآغاز **бадоғоз**
بدآمد **бадомад**
بدآموخته **бадомӯхта**
بدآموز **бадомӯз**
بدآموزی **бадомӯзӣ**
بدآمیز **бадомез**
بدآواز **бадовоз**
بدآیین **бадоин**
بدا **бадо**
بدائت **бидоат**
بداختر **бадахтар**
بداختری **бадахтарӣ**

بداخلاق **бадахлоқ**
بداخلاقی **бадахлоқӣ**
بدارکشی **бадоркашӣ**
بداشت **бадошт**
بداشتها **бадиштиҳо**
بداشتی **бадоштӣ**
بداصل **бадасл**
بداعت **бадоат**
بداعمال **бадаъмол**
بداعمالی **бадаъмолӣ**
بداغ **бадоғ**, **будоғ**
بدافت **бадафт**
بدافعال **бадафъол**
بداقبال **бадиқбол**
بداقبالی **бадиқболӣ**
بدان **бад-он**, **бидон I, II**
بدانجام **баданҷом**
بداندام **бадандом**
بداندرون **бадандарун**
بداندیش **бадандеш**
بداندیشه **бадандеша**
بداندیشی **бадандешӣ**
بداوت **бадоват**
بداوضاع **бадавзоъ**
بداهت **бадоҳат**
بداهتاً **бадоҳатан**
بداهه **бадоҳа**
بداهه‌پرداز **бадоҳапардоз**
بداهه‌خوان **бадоҳахон**
بداهه‌خوانی **бадоҳахонӣ**
بداهه‌ساز **бадоҳасоз**
بداهه‌سرا **бадоҳасаро**
بداهه‌سرایی **бадоҳасароӣ**

بداهه‌نواز **бадоҳанавоз**
بداهه‌نوازی **бадоҳанавозӣ**
بدایت **бидоят**
بدایع **бадоеъ**
بدایی **буддоӣ**
بداییه **буддоия**
بدباطن **бадботин**
بدبخت **бадбахт**
بدبختانه **бадбахтона**
بدبختی **бадбахтӣ**
بدبدرقه **бадбадрақа**
بدبرش **бадбуриш**
بدبروت **бадбурут**
بدبشره **бадбашара**
بدبندگی **бадбандагӣ**
بدبنده **бадбанда**
بدبنه **бадбуна**
بدبنیاد **бадбунёд**
بدبو(ی) **бадбӯ(й)**
بدبوشده **бадбӯшуда**
بدبویی **бадбӯӣ**
بدبین **бадбин**
بدبینانه **бадбинона**
بدبینی **бадбинӣ**
بدپسند **бадписанд**
بدپوشاک **бадпӯшок**
بدپیمان **бадпаймон**
بدپیوند **бадпайванд**
بدتن **бадтан**
بدتنی **бадтанӣ**
بدجلو **бадчилав**
بدجنس **бадчинс**
بدجنسی **бадчинсӣ**

بدجهل **бадчаҳл**
بدجهلانه **бадчаҳлона**
بدجهلی **бадчаҳлӣ**
بدچشم **бадчашм**
بدچشمی **бадчашмӣ**
بدحال **бадҳол**
بدحالت **бадҳолат**
بدحجاب **бадҳичоб**
بدحجابی **бадҳичобӣ**
بدخرج **бадхарч**
بدخشانی **бадахшонӣ**
بدخشم **бадхашм**
بدخشمانه **бадхашмона**
بدخشمی **бадхашмӣ**
بدخشی **бадахшӣ**
بدخصال **бадхисол**
بدخصلت **бадхислат**
بدخط **бадхат**
بدخطی **бадхатӣ**
بدخلق **бадхулқ**
بدخلقی **бадхулқӣ**
بدخو(ی) **бадхӯ(й)**
بدخواب **бадхоб**
بدخوابی **бадхобӣ**
بدخوان **бадхон**
بدخوانی **бадхонӣ**
بدخواه **бадхоҳ**
بدخواهانه **бадхоҳона**
بدخواهی **бадхоҳӣ**
بدخور **бадхӯр**
بدخویی **бадхӯӣ**
بدخیال **бадхаёл**
بدخیالی **бадхаёлӣ**

بدخیم **бадхим**
بددرونی **баддарунӣ**
بددل **баддил**
بددلی **баддилӣ**
بددماغ **баддимоғ**
بددماغی **баддимоғӣ**
بددوخت **баддӯхт**
بددوزی **баддӯзӣ**
بددهن **баддаҳан**
بددهنی//بددهانی
баддаҳанӣ//баддаҳонӣ
بددین **баддин**
بددینی **баддинӣ**
بدذات **бадзот**
بدر **бадар** / **бадр**
بدراس **бидиррос**
بدرام **бадром**
بدراه **бадроҳ**
بدراهی **бадроҳӣ**
بدرأی//بدرای
бадраъй//бадрой
بدرایی **бадройӣ**
بدربدر **бидир-бидир**
بدرجات **бадарачот**
بدرد **бадард**
بدردخورد **бадардхӯрд**
بدرشک **бадрашк**
بدرشکانه **бадрашкона**
بدرشکی **бадрашкӣ**
بدرغگی **бадарғагӣ**
بدرغه **бадарға**
بدرغه‌شده **бадарғашуда**
بدرفتار **бадрафтор**
بدرفتاری **бадрафторӣ**

بدرقه **бадрақа**
بدرکاب **бадрикоб**
بدرکابی **бадрикобӣ**
بدرگ **бадраг**
بدرگی **бадрагӣ**
بدرنگ **бадранг**
بدرو(ی) **бадрӯ(й)**
بدرو **бадрав**
بدرود **бадруд** / **бидруд**
بدروز **бадрӯз**
بدروزگار **бадрӯзгор**
بدروزگاری **бадрӯзгорӣ**
بدروزی **бадрӯзӣ**
بدرویی **бадрӯӣ**
بدره **бадра**
بدریخت **бадрехт**
بدریختی **бадрехтӣ**
بدریشه **бадреша**
بدزا **бадзо**
بدزبان **бадзабон**
بدزبانی **бадзабонӣ**
بدزهر **бадзаҳр**
بدزهره **бадзаҳра**
بدزهری **бадзаҳрӣ**
بدزین **бадзин**
بدسابقه **бадсобиқа**
بدساخت **бадсохт**
بدساختگی **бадсохтагӣ**
بدساز **бадсоз**
بدسازی **бадсозӣ**
بدست **бадаст** / **бидаст**
بدست‌وپا **бадаступо**
بدست‌وپاگی **бадаступогӣ**

بدسته бадаста
بدسخن бадсухан
بدسر бадсар
بدسرشت бадсиришт
بدسرشتی бадсириштӣ
بدسری бадсарӣ
بدسگال бадсигол
بدسگالی бадсиголӣ
بدسلوک бадсулук
بدسلوکی бадсулукӣ
بدسلیقه бадсалиқа
بدسیر бадсияр
بدسیرت бадсират
بدسیرتی бадсиратӣ
بدسیما бадсимо
بدشعار бадшиор
بدشکل бадшакл
بدشکلی бадшаклӣ
بدشگون бадшугун
بدشگونی бадшугунӣ
بدصدا бадсадо
بدصفت бадсифат
بدصفتی бадсифатӣ
بدصورت бадсурат
بدطالع бадтолеъ
بدطالعی бадтолеӣ
بدطعم бадтаъм
بدطعمی бадтаъмӣ
بدطینت бадтинат
بدطینتی бадтинатӣ
بدعادت бадодат
بدعت бидъат
بدعت‌کار бидъаткор

بدعمل бадамал
بدعهد бадаҳд
بدعهدی бадаҳдӣ
بدفرجام бадфарҷом
بدفطرت бадфитрат
بدفعل бадфеъл
بدفعلی бадфеълӣ
بدفکر бадфикр
بدقدم бадқадам
بدقدمی бадқадамӣ
بدقصد бадқасд
بدقصدانه бадқасдона
بدقصدی бадқасдӣ
بدقلب бадқалб
بدقلبی бадқалбӣ
بدقلق бадқилиқ
بدقلقی бадқилиқӣ
بدقمار бадқимор
بدقماری бадқиморӣ
بدقوارگی бадқаворагӣ
بدقواره бадқавора
بدقواق бадқавоқ
بدقواقی бадқавоқӣ
بدقول бадқавл
بدقولی бадқавлӣ
بدقهر бадқаҳр
بدقهرانه бадқаҳрона
بدقهری бадқаҳрӣ
بدقیافگی бадқиёфагӣ
بدقیافه бадқиёфа
بدکار бадкор
بدکارگی бадкорагӣ
بدکاره бадкора

بدکاری бадкорӣ
بدکام бадком
بدکامه бадкома
بدکردار бадкирдор
بدکردارانه бадкирдорона
بدکرداری бадкирдорӣ
بدکش бадкаш
بدکلّه бадкалла
بدکنش бадкуниш
بدکنشی бадкунишӣ
بدکیش бадкеш
بدکیشی бадкешӣ
بدکین//بدکینه бадкин//бадкина
بدگار будгор
بدگپ бадгап
بدگپی бадгапӣ
بدگذران бадгузарон
بدگرد бадгард
بدگشت бадгашт
بدگشتی бадгаштӣ
بدگفتار бадгуфтор
بدگفتاری бадгуфторӣ
بدگل бадгил
بدگلویی бадгулӯӣ
بدگلی бадгилӣ
بدگمان бадгумон
بدگمانی бадгумонӣ
بدگو(ی) бадгӯ(й)
بدگوار бадгувор
بدگوشت бадгӯшт
بدگوهر бадгавҳар
بدگوهری бадгавҳарӣ
بدگویی бадгӯӣ

بدگهر бадгуҳар
بدگیر бадгир
بدگیری бадгирӣ
بدل бадал
بدلجام бадлаҷом
بدل‌شوندگی бадалшавандагӣ
بدل‌شونده бадалшаванда
بدل‌شوی бадалшавӣ
بدلگام бадлагом
بدلگامی бадлагомӣ
بدلهجه бадлаҳҷа
بدلی бадалӣ
بدلیجات бадалиҷот
بدلی‌سازی бадалисозӣ
بدمحضر бадмаҳзар
بدمذاق бадмазоқ
بدمذهب бадмазҳаб
بدمذهبی бадмазҳабӣ
بدمر бадмур
بدمرد бадмард
بدمردی бадмардӣ
بدمزاج бадмизоҷ
بدمزگی бадмазагӣ
بدمزه бадмаза
بدمست бадмаст
بدمستی бадмастӣ
بدمسیر бадмасир
بدمعاش бадмаош
بدمعاشرت бадмуошират
بدمعاشی бадмаошӣ
بدمعاملگی бадмуомилагӣ
بدمعامله бадмуомила
بدمنتان бадминтон

бадминтонбоз بدمنتانباز
бадминтонбозӣ بدمنتان‌بازی
бадманиш بدمنش
бадмансаб بدمنصب
бадманзар بدمنظر
бадманзарӣ بدمنظری
бадмеҳр بدمهر
бадмеҳрӣ بدمهری
бадан بدن
бадном بدنام
бадномкунӣ بدنام کنی
бадномӣ بدنامی
баднажод بدنژاد
бадназар بدنظر
баднаъл بدنعل
баднаълӣ بدنعلی
баднафас, **баднафс** } بدنفس
баднафсӣ بدنفسی
баднақш بدنقش
баднамо بدنما
баднамоӣ بدنمایی
баднамуд بدنمود
бадана بدنه
бадниҳод بدنهاد
бадниҳодӣ بدنهادی
баданӣ بدنی
бадният بدنیت
бадв I,II, **бидав** } بدو
бадвоҳима بدواهمه
бадвазъ بدوضع
бадвазъӣ بدوضعی
бадавлат بدولت
бидуни بدون
бадавӣ بدوی
бадавият بدویت
бадҳазм بدهضم
бадҳазмӣ بدهضمی
бадҳаво بدهوا
бадҳавоӣ بدهوایی
бадҳайъат بدهیئت
бадҳайбат بدهیبت
бадҳайбатона بدهیبتانه
бадҳайбатӣ بدهیبتی
бадӣ بدی
буддизм بدّیزم
бадеъ بدیع
бадеулҷамол بدیع‌الجمال
бадеа بدیعه
бадеӣ بدیعی
бадеиёт بدیعیات
бадеият بدیعیت
бадил بدیل
бад-ин بدین
бадеҳатан بدیهتاً
бадеҳа بدیهه
бадеҳахон بدیهه‌خوان
бадеҳахонӣ بدیهه‌خوانی
бадеҳагӯ(й) بدیهه گو(ی)
бадеҳагӯӣ بدیهه گویی
бадеҳанавоз بدیهه‌نواز
бадеҳанавозӣ بدیهه‌نوازی
бадеҳӣ بدیهی
бадеҳиёт بدیهیات
баззол بذال
базр بذر
базрафшон بذرافشان
базрулбанҷ بذرالبنج
базл بذل
базла بذله
базлахонӣ بذله‌خوانی
базлагӯ(й) بذله گو(ی)
базлагӯӣ بذله گویی
бар, **бар(р)**, **бар I, II, III, IV, V**, **барр**, **бирII**, **бирр**, **бур**, **бур(р)** } بر
бароростан برآراستن
баророста برآراسته
бароранда برآرنده
баросудан برآسودن
барошуфтан برآشفتن
баромад I,II برآمد
баромадагӣ برآمدگی
баромадан برآمدن
баромада برآمده
баромудан برآمودن
баромехтан برآمیختن
барфомехта برآمیخته
баровар برآور
баровардан برآوردن
бароварданӣ برآوردنی
баровехтан برآویختن
бурро برا
бароат I,II برائت
бароатутталаб برائت‌الطلب
баробар برابر
баробаро برابرا
баробарандоза برابراندازه
баробарпаҳлу برابرپهلو
баробартаъсир برابرتأثیر
баробарҳаҷм برابرحجم
баробарҳуқуқ برابرحقوق
баробарҳуқуқӣ برابرحقوقی
баробарсуръат برابرسرعت
баробаршавӣ برابرشوی
баробартараф برابرطرف
баробарқувва برابرقوّه
баробарқимат برابرقیمت
баробаркунча برابرکنجه
баробармаъноӣ برابرمعنایی
баробармаъно برابرمعنی
баробармиқдор برابرمقدار
баробарниҳода برابرنهاده
баробарвазн برابروزن
баробарвазнӣ برابروزنی
баробарӣ برابری
барот I,II برات
бароҳатIII براحت
бародар برادر
бародарандар برادراندر
бародарона برادرانه
бародархонд برادرخواند
бародархондагӣ برادرخواندگی
бародархонда برادرخوانده
бародарзода برادرزاده
бародарзан برادرزن
бародаршӯӣ برادرشوی
бародаршаҳр برادرشهر
бародаркуш برادرکش
бародаркушӣ برادرکشی

برادروار **бародарвор**
برادری **бародарӣ**
برار **барор**
برار **барор**
برارش **барориш**
برارناک **барорнок**
برارناکی **барорнокӣ**
براز **барозI,II**
برازندگی **барозандагӣ**
برازنده **барозанда**
برازیدن **барозидан**
براستادن **баристодан**
براضافه **баризофа**
براعلا **бараъло**
براعلاییه **баралоина**
برافراختن **барафрохтан**
برافراشتن **барафроштан**
برافراشته **барафрошта**
برافروختگی **барафрӯхтагӣ**
برافروختن **барафрӯхтан**
برافزودن **барафзудан**
برافشاندن **барафшондан**
برافکندن **барафкандан**
براق **бароқ** / **барроқ** / **буроқ**
براق‌ابرو **бароқабрӯ**
براکیر **брокер**
براگی **буррогӣ**
برام **бром**
برامتر **барометр**
برامدگاه **баромадгоҳ**
برامدنگاه **баромадангоҳ**
بران **барон** / **брон** / **буррон**

برانخ **бронх**
برانخیت **бронхит**
برانداختن **барандохтан**
برانداز **барандоз**
براندن **барондан**
براندودن **барандудан**
برانغار **баронғор**
برانگاشتن **барангоштан**
برانگیختن **барангехтан**
برانگیزانیدن **барангезонидан**
برانگیزش **барангезиш**
برانگیزنده **барангезанда**
براورد **баровард**
براورده **баровардa**
براورنده **бароваранда**
براهمه **бароҳима**
براهیختن **бароҳехтан**
براهین **бароҳин**
برای **барои**
برایلیر **бройлер**
برایند **бароянд**
براینده **бароянда**
برایی **буррой**
بربادده **барбоддеҳ**
بربادهنده **барбоддиҳанда**
بربادهی **барбоддиҳӣ**
بربادرفته **барбодрафта**
بربادروی **барбодравӣ**
بربر(ها) **барбар(ҳо)**
بربردن **барбурдан**
بربری **барбарӣ**
بربریت **барбарият**
بربریزم **барбаризм**

بربست **барбаст**
بربستن **барбастан**
بربسته **барбаста**
بربط **барбат**
بربطزن **барбатзан**
بربطنواز **барбатнавоз**
بربند **барбанд**
برپا **барпо**
برپاکننده **барпокунанда**
برپاکنی **барпокунӣ**
برپریدن **барпаридан**
برتافتن **бартофтан**
برتر **бартар**
برتری **бартарӣ**
برتری‌جویی **бартаричӯӣ**
برتری‌داشته **бартаридошта**
برترین **бартарин**
برتن **бартан**
برتنگ **бартанг**
برتنگی **бартангӣ**
برتنی **бартанӣ**
برتنیدن **бартанидан**
برتیر **бартер**
برج **бурҷ**
برجا **барҷо**
برجاماندگی **барҷомондагӣ**
برجامانده **барҷомонда**
برج‌سازی **бурҷсозӣ**
برجستگی **барҷастагӣ**
برجستن **барҷастан**
برجسته **барҷаста**
برجسته‌استخوان **барҷастаустухон**
برجسته‌دوزی **барҷастадӯзӣ**

برجسته‌رخسار **барҷастарухсор**
برجسته‌طبع **барҷастатабъ**
برجسته‌طبعی **барҷастатабъӣ**
برجسته‌کار **барҷастакор**
برجسته‌کاری **барҷастакорӣ**
برجوشیدن **барҷӯшидан**
برجهیدن **барҷаҳидан**
برچ **барч**
برچسپ **барчасп**
برچک **барчак** / **бурчак**
برچه **барча**
برچیدگی **барчидагӣ**
برچیدن **барчидан**
برچیده **барчида**.
برحذر **барҳазар**
برحق **барҳақ**
برحیات **барҳаёт**
برخ **барх**
برخاست **бархост**
برخاستن **бархостан**
برخاسته **бархоста**
برخان **бархон**
برخروشیدن **бархурӯшидан**
برخطا **бархато**
برخفچ **бархафч**
برخلاف **бархилоф**
برخور **бархур** / **бархӯр**
برخورد **бархурд** / **бархӯрд**
برخوردار **бархурдор**
برخورداری **бархурдорӣ**

برخوردن **бархӯрдан**
برخورده **бархурда**
برخورنده **бархуранда**
برخی **бархе** / **бархӣ**
برخیره **бархира**
برخیزاندن **бархезондан**
برخیستن//برخاستن
бархестан//бархостан
برد **бард** / **бурд I,II**
بردادن **бардодан**
بردار **бардор I,II**
برداراندن//بردارانیدن
бардорон(и)дан
بردارنده **бардоранда**
برداروزن **бардорузан**
برداشت **бардошт**
برداشت‌طلب
бардоштталаб
برداشتن **бардоштан**
برداشت‌ناپذیر
бардоштнопазир
برداشت‌ناپذیری
бардоштнопазирӣ
برداشتناک **бардоштнок**
برداشتنی **бардоштанӣ**
برداشته **бардошта**
برداقی **бӯрдокӣ**
بردبار **бурдбор**
بردباری **бурдборӣ**
بردروغ **бардурӯғ**
بردگی **бардагӣ** / **бурдагӣ**
بردم **бардам**
بردماندن **бардамондан**
بردمه **бардама**
بردمی **бардамӣ**

بردمیدن **бардамидан**
بردن **бурдан I, II**
بردناک **бурднок**
بردوآورد **бурдуовард**
بردوام **бардавом**
بردوختن **бардӯхтан**
بردویده **бардавида**
برده **барда** / **бурда I,II**
برده‌دار **бардадор**
برده‌داری **бардадорӣ**
برده‌فروش **бардафурӯш**
برده‌فروشی **бардафурӯшӣ**
بردی **бардӣ**
بردیدن **бардидан**
بررستن **баррустан**
بررسیدن **баррасидан**
برروییدن **баррӯидан**
برز **бурз**
برز(ه) **барз(а)**
برزخ **барзах**
برزدن **барзадан**
برزش **барзиш**
برزکوه **барзкӯх**
برزگار **барзгор**
برزگر **барзгар**
برزگری **барзгарӣ**
برزن **барзан**
برزنده **барзанда**
برزنگی **барзангӣ**
برزه‌کار **барзакор**
برزه‌گاو **барзагов**
برزه‌گر **барзагар**
برزیاد **барзиёд**

برزیادی **барзиёдӣ**
برزیدن **барзидан**
برزیگر **барзигар**
برزیگری **барзигарӣ**
برژوازی//برژوئزی
буржуазӣ
برژوازیه//برژوئزیه
буржуазия
برژه **биржа**
برس **барс** / **бурс**
برسات **барасот**
برساختن **барсохтан**
برسام **барсом**
برسم **барсам**
برش//برچ **барш//барч** / **буриш**
برشپز **баршпаз**
برشتن **бириштан**
برشته **биришта**
برشدن **баршудан**
برشده **баршуда**
برشکافتن **баршикофтан**
برشکستن **баршикастан**
برشکفتن **баршукуфтан**
برشگاه **буришгох**
برشمردن **баршумурдан**
برشوریدن **баршӯридан**
برص **барас**
برطرف **бартараф**
برطرف‌شده **бартарафшуда**
برطرف‌کننده
бартарафкунанда
برعبث **барабас**
برعکس **баръакс**
برعلا **баръало**

برعلاوه **барилова**
برعلاینه **баръалоина**
برغلط **барғалат**
برغو **бурғу**
برف **барф**
برف‌آب **барфоб**
برف‌آسا **барфосо**
برف‌آلود(ه) **барфолуд(а)**
برف‌انداز **барфандоз**
برف‌بازی **барфбозӣ**
برف‌بیلکنی **барфбелкунӣ**
برف‌پاره **барфпора**
برف‌پاک **барфпок**
برف‌پاک‌کن **барфпоккун**
برف‌پوش **барфпӯш**
برف‌تازه‌کنک
барфтозакунак
برف‌توده **барфтӯда**
برفراختن **барфарохтан**
برفرازنده **барфарозанда**
برفرازیدن **барфарозидан**
برفراشتن **барфароштан**
برفراشته **барфарошта**
برف‌روب **барфрӯб**
برف‌روبه **барфрӯба**
برف‌روبی **барфрӯбӣ**
برفروختن **барфурӯхтан**
برفروزاندن **барфурӯзондан**
برف‌ریزان **барфрезон**
برف‌ریزه **барфреза**
برفزودن **барфузудан**
برف‌سنج **барфсанҷ**
برفشاندن **барфишондан**
برف‌طوفان **барфтӯфон**

барфак برفک
барфактарош برفک‌تراش
барфикандан برفکندن
барфкӯб برف کوب
барфкӯрӣ برف کوری
барфгирифта برف گرفته
барфгир برف گیر
барфнигоҳдорӣ برف‌نگاه‌داری
барфӣ برفی
барфин برفین
барқ برق
барқосо برق آسا
барқафшон برق‌افشان
барқафшонӣ برق‌افشانی
барқандоз برق‌انداز
барқпош برق‌پاش
барқпарвоз برق‌پرواز
барқҷавлон برق‌جولان
барқад برقد
барқдор برق‌دار
барқдармонӣ برق‌درمانی
барқдуздӣ برق‌دزدی
барқарор برقرار
барқарорсозӣ برقرارسازی
барқароршавӣ برقرارشوی
барқароркунанда برقرارکننده
барқароркунӣ برقرارکنی
барқарорӣ برقراری
барқрасонӣ برق‌رسانی
барқрафтор برق‌رفتار
барқрав برق‌رو
барқзабон برق‌زبان
барқзадагӣ برق‌زدگی
барқзада برق‌زده
барқзанон برق‌زنان
барқзананда برق‌زننده
барқзанӣ برق‌زنی
барқсанҷ برق‌سنج
барқасд برقصد
барқасдона برقصدانه
барқсифат برق‌صفت
буркаъ برقع
барқкор برق کار
барқкорӣ برق کاری
барқгардон برق گردان
барқгирифтагӣ برق گرفتگی
барқгирифта برق گرفته
барқгир برق گیر
барқмонанд برق‌مانند
барқмоҳӣ برق‌ماهی
барқнок برق‌ناک
барқнигоҳ برق‌نگاه
барқнамо برق‌نما
барқвор برق‌وار
барқа برقه
барқадор برقه‌دار
барқӣ برقی
барқия برقیه
барак I,II,III / **брак** برک
баракот برکات
баракотулларз برکات‌الارض
баракотуссамоъ برکات‌السماء
баракаллоҳ برک‌الله
баракат برکت
барака(т)нок برکه‌ناک//برکت‌ناک
баракатнок برکت‌ناک
баркардан برکردن
баркаш I,II برکش
баркушодан//баркушудан برکشادن//برکشودن
баркашанда برکشنده
баркашидан برکشیدن
баркашида برکشیده
баракгирак برک گیرک
баркамол برکمال
баркамолӣ برکمالی
барканор برکنار
барканорӣ برکناری
баркандан برکندن
барканда برکنده
баркӯфтан برکوفتن
барака I,II //баракат / **бирка** / **бурка** برکه//برکت
баракӣ برکی
барг برگ
баргоштан برگاشتن
барганҷирӣ برگ‌انجیری
баргпайванд برگ‌پیوند
баргча برگچه
баргхӯрак برگ‌خورک
баргдор برگ‌دار
баргузор برگذار
баргузорӣ برگذاری
баргузоштан برگذاشتن
баргузарон(и)дан برگذراندن//برگذرانیدن
баргузардан برگذردن
баргузаштан برگذشتن
баргардон برگردان
баргардон(и)дан برگرداندن//برگردانیدن
баргардон(и)да برگردانده//برگردانیده
баргарданда برگردنده
баргардидан برگردیدن
баргирифтан برگرفتن
баргрез برگ‌ریز
баргрезон برگ‌ریزان
баргрезонӣ برگ‌ریزانی
баргрезӣ برگ‌ریزی
баргзан برگزن
баргзанӣ برگ‌زنی
баргузидагӣ برگزیدگی
баргузидан برگزیدن
баргузиданӣ برگزیدنی
баргузида برگزیده
баргустувон برگستوان
баргустувондор برگستواندار
баргустувонвар برگستوان‌ور
баргашт برگشت
баргаштпазир برگشت‌پذیر
баргаштпазирӣ برگشت‌پذیری
баргаштагӣ برگشتگی
баргаштан//баргардидан برگشتن//برگردیدن
баргаштнопазир برگشت‌ناپذیر
баргаштнопазирӣ برگشت‌ناپذیری
баргаштанӣ برگشتنی
баргашта برگشته

برگشته‌اختر **баргаштаахтар**
برگشته‌ایام **баргаштаайём**
برگشته‌بخت **баргаштабахт**
برگشته‌دولت **баргаштадавлат**
برگشته‌طالع **баргаштатолеъ**
برگشته‌مژگان **баргаштамижгон**
برگ‌شکل **баргшакл**
برگفتن **баргуфтан**
برگک **баргак**
برگماشتن **баргумоштан**
برگن **бурган**
برگوت **бургут**
برگوتبینی **бургутбинӣ**
برگه **барга**
برگه‌دان **баргадон**
برگه‌نویسی **барганависӣ**
برلاس **барлос**
برم **барм**
برمالیدن **бармолидан**
برمحل **бармаҳал**
برمخیدن **бармахидан**
برملا **бармало**
برمنش **барманиш**
برمنشی **барманишӣ**
برمه **бурма**
برنا **барно**
برنادل **барнодил**
برناس **барнос**
برناموی **барномавӣ**
برنامه **барнома**
برنامه‌ریزی **барномарезӣ**
برنامه‌ساز **барномасоз**
برنامه‌سازی **барномасозӣ**
برنامه‌سنجی **барномасанҷӣ**
برنامه‌گذاری **барномагузорӣ**
برنامه‌نویس **барноманавис**
برنامه‌نویسی **барноманависӣ**
برنایی **барноӣ**
برنج **биринҷ**
برنج‌آبه **биринҷоба**
برنج‌دار **биринҷдор**
برنج‌زار **биринҷзор**
برنج‌فروش **биринҷфурӯш**
برنج‌فروشی **биринҷфурӯшӣ**
برنج‌کار **биринҷкор**
برنج‌کاری **биринҷкорӣ**
برنجی **биринҷӣ I, II**
برندگی **барандагӣ**, **бурандагӣ**
برنده **баранда I, II**, **бур(р)анда**
برنس **бурнус**
برنشاندن **барнишондан**
برنشستن **барнишастан**
برنگاریدن **барнигоридан**
برنوشتن//برنبشتن **барнавиштан//барнабиштан**
برنهادن **барниҳодан**
بروت **бурут**
بروتسلیاز **брутселлёз**
بروتی **бурутӣ**
بروج **буруҷ**
برودت **бурудат**
برودوز **бурудӯз**
بروز **буруз**
بروزیدن **барвазидан**
بروفه **буруфа**
بروقت **барвақт**
بروقتکک **барвақтакак**
بروقتی **барвақтӣ**
برومند **барӯманд**
برون **бурун**
برون‌افکنی **бурунафканӣ**
برون‌ریز **бурунрез**
برون‌سو **бурунсӯ**
برون‌شهری **буруншаҳрӣ**
برونق **баравнақ**
برون‌مرزی **бурунмарзӣ**
برونه **буруна**
برونی **бурунӣ**
برویخط‌گیری **барӯйхатгирӣ**
بره **бара**, **барра**
برهان **бурҳон**
بره‌بریان **баррабирён**
بره‌پیاز **баррапиёз**
بره‌چه **баррача**
بره‌زایی **барразоӣ**
بره‌کباب **барракабоб**
بره‌گاو **баррагов**
برهم **барҳам**
برهمخوردگی **барҳамхӯрдагӣ**
برهمخوری **барҳамхӯрӣ**
برهمدهی **барҳамдиҳӣ**
برهمزن **барҳамзан**
برهمن **бараҳман**
برهمنی **бараҳманӣ**
برهمنیه **бараҳмания**
برهنگی **бараҳнагӣ**
برهنه **бараҳна**
برهنه‌پا(ی) **бараҳнапо(й)**
برهنه‌تن **бараҳнатан**
برهنه‌سر **бараҳнасар**
برهوا **барҳаво**
بری **барӣ**, **баррӣ**
بریان **бирён**
بریت **бурят**
بریتان **баритон**
بریتی **бурятӣ**
برید **барид**
بریدن **буридан**
بریده **бурида**
بریدی **баридӣ**
بریزن//بریجن **барезан//баречан**
بریزینت **брезент**
بریزینتپوش **брезентпӯш**
بریزینتی **брезентӣ**
بریشم **барешим**, **бирешим**
بریشم‌زن **барешимзан**
بریشمنواز **барешимнавоз**
بریشم‌نوازی **бирешимнавоз**
بریشمی **бирешимӣ**
بریشمین **барешимин**
بریشیم‌کشی **барешимкашӣ**
بریق **барик**
بریکت **брикет**
بریل **баррел**
بریلیئنت **бриллиант**
برین **барин II**
برینک **баринак**

بریی **барий**

بز **баз(з)** / **буз**

بزاز **баззоз**

بزازی **баззозӣ**

بزان **бизон**

بزانه **базона**

بزبازی **бузбозӣ**

بزپروری **бузпарварӣ**

بزدل **буздил**

بزدلانه **буздилона**

بزدلی **буздилӣ**

بزرگ **бузург**

بزرگانه **бузургона**

بزرگ‌جثه **бузургҷусса**

بزرگ‌حجم **бузургҳаҷм**

بزرگداشت **бузургдошт**

بزرگدل **бузургдил**

بزرگدلی **бузургдилӣ**

بزرگزادگی **бузургзодагӣ**

بزرگزاده **бузургзода**

بزرگسال **бузургсол**

بزرگسالی **бузургсолӣ**

بزرگمرد **бузургмард**

بزرگمردی **бузургмардӣ**

بزرگمنش **бузургманиш**

بزرگمنشانه **бузургманишона**

بزرگمنشی **бузургманишӣ**

بزرگوار **бузургвор**

بزرگوارانه **бузургворона**

بزرگی **бузургӣ**

بزرهه **бузраҳа**

بزریش **бузриш**

بزغاله **бузғола**

بزک **бузак**

بزکش **бузкаш**

بزکشک **бузкашак**

بزکشی **бузкашӣ**

بزلت **базалт**

بزم **базм**

بزم‌آرا **базморо**

بزم‌آرایی **базморой**

بزم‌آورد **базмовард**

بزم‌افروز **базмафрӯз**

بزم‌خانه **базмхона**

بزمدوست **базмдӯст**

بزمساز **базмсоз**

بزمطلب **базмталаб**

بزمک **базмак**

بزمگرد **базмгард**

بزمگردی **базмгардӣ**

بزمگه//بزمگاه **базмгаҳ//базмгоҳ**

بزمنشین **базмнишин**

بزمه **базма**

بزمی **базмӣ**

بزن **бизан**

بزنگاه **бизангоҳ**

بزنیس **бизнес**

بزنیسمن **бизнесмен**

بزوار **бузвор**

بزور **базӯр**

بزوری **базӯрӣ**

بزه **база** / **базаҳ**

بزهکار **базаҳкор**

بزهکاری **базаҳкорӣ**

بزهگر **базаҳгар**

بزیب **базеб**

بزیبی **базебӣ**

بزیچه **бузича**

بزیس **базис**

بزین **базин**

بژ **баж//буж**

بس **бас**

بس‌آمد **басомад**

بس‌آمدی **басомадӣ**

بسا **басо**

بساتین **басотин**

بساط **бисот**

بساطدار **бисотдор**

بسامان **басомон**

بساونده **басованда**

بساویدن **басовидан**

بست **бастI**

بستان **бустон**

بستر **бистар**

بستری **бистарӣ**

بستری‌شده **бистаришуда**

بستگان **бастагон**

بستگی **бастагӣI,II**

بستن **бастан**

بستنی **бастанӣ**

بستوه **бистӯҳ**

بسته **баста**

بسته‌بند **бастабанд**

بسته‌بندی **бастабандӣ**

بسته‌پا **бастапо**

بسته‌دست **бастадаст**

بسته‌دل **бастадил**

بسته‌دم **бастадам**

بسته‌دهان **бастадаҳон**

بسته‌زبان **бастазабон**

بسته‌شده **басташуда**

بسته‌شونده **басташаванда**

بسته‌کار **бастакор**

بسته‌میان **бастамиён**

بستیزه **баситеза**

بسحنه‌گذارنده **басаҳнагузоранда**

بسد **буссад**

بسدین **буссадин**

بسرشته **басаришта**

بسرعت **басуръат**

بسزا **басазо**

بسط **бастII**

بسطت **бастат**

بسغده **басағда**

بسکتبال **баскетбол**

بسکتبال‌باز **баскетболбоз**

بسکتبال‌بازی **баскетболбозӣ**

بسکه **баски**

بسلیقه **басалиқа**

بسم‌الله **бисмиллоҳ**

بسمبس **басмабас**

بسمدان **бисмадон**

بسمل **бисмил**

بسنده **басанда**

بسی **басе**

بسیار **бисёр**

بسیارآشیانه **бисёрошёна**

بسیارآواز **бисёровоз**

بسیارآوازه **бисёровоза**

بسیارپازه **бисёрпоза**

بسیارپرده **бисёрпарда**

بسیارتر **бисёртар**

بسیارترین бисёртарин
بسیارتیره бисёртираI,II
بسیارجانبه бисёрҷониба
بسیارچینه бисёрчена
بسیارحاکمیتی бисёрҳокимиятӣ
بسیارحجره бисёрҳуҷра
بسیارحربه бисёрҳарба
بسیارحزبی бисёрҳизбӣ
بسیارخدایی бисёрхудоӣ
بسیارخوار//بسیارخواره бисёрхор(а)
بسیارخور бисёрхӯр
بسیاردیده бисёрдида
بسیاررویه бисёррӯя
بسیارزبانی бисёрзабонӣ
بسیارزنی бисёрзанӣ
بسیارساحه бисёрсоҳа
بسیارساله бисёрсола
بسیارسرداری бисёрсардорӣ
بسیارشوهری бисёршавҳарӣ
بسیارعصره бисёрасра
بسیارعضوه бисёрузва
بسیارفن бисёрфан
بسیارقبطه бисёрқабата
بسیارقطبه бисёрқутба
بسیارقیمته бисёрқимата
بسیارکنجه бисёркунҷа
بسیارمر бисёрмар
بسیارمغز бисёрмағз
بسیارمنزله бисёрманзила
بسیارنقطه бисёрнуқта
بسیارنکاحی бисёрникоҳӣ
بسیاری бисёрӣ

بسیج//بسیچ басич//басеч
بسیجیدن басечидан
بسیچیدن басечидан
بسیط басит
بسیم басим
بشّ баш I,II / буш
بشارت башорат
بشارتنامه башоратнома
بشاش башшош
بشاشت башошат
بشال бушол
بشتاب башитоб
بشدّت башиддат
بشر башар
بشردوست башардӯст
بشردوستانه башардӯстона
بشردوستی башардӯстӣ
بشره башара
بشری башарӣ
بشریت башарият
بشست башаст
بشک башк I,II
بشکم башкам
بشکوفه бишкуфа
بشکولیدن бишкӯлидан
بشلیدن башлидан
بشم башм
بشمار//بشمور башумор//башумур
بشن башн
بشوق آمده башавқомада
بشولیدن бишӯлидан
بشولیده бишӯлида
بشیر башир I,II

بصبر басабр
بصبرانه басаброна
بصبری басабрӣ
بصر басар
بصرفگی басарфагӣ
بصرفه басарфа
بصفا басафо
بصل басал
بصولت басавлат
بصیر басир
بصیرت басират
بضاعت бизоат
بضربه базарба
بضع//بضعه бизъ(а)
بط бат
بطیء батеъ
بطال баттол
بطالت батолат / битолат
بطالی баттолӣ
بطانه//بطانت битона(т)
بطباط батбот
بطراوت батароват
بطش батш
بطل батал
بطلان батлон / бутлон
بطن батн
بطنت битнат
بطنی батнӣ
بطون бутун II,III
بطین батин
بعاقبت баоқибат
بعث баъсI
بعد баъд / бӯъд

بعداً баъдан
بعدانقلابی баъдиинқилобӣ
بعدجنگی баъдиҷангӣ
بعده баъдаҳу
بعدی баъдӣ
بعدینه баъдина
بعزت баиззат
بعضاً баъзан
بعضی баъзе
بعقل баақл
بعقلی баақлӣ
بعمد баамд
بعید баид
بعیدالغور баидулғавр
بعیدالفکر баидулфикр
بغاج бағоч
بغاج‌خانه бағочхона
بغاج‌کشانی бағочкашонӣ
بغاج‌مانک бағочмонак
بغاچ бағоч
بغاز бағоз
بغاوت бағоват
بغایت бағоят
بغبغه бағбаға
بغپور бағпур
بغجامه буғҷома
بغچه буғча
بغدادی бағдодӣ
بغرا бағро//буғро
بغرنج буғранч
بغض буғз
بغل бағал / бағл
بغلابه бағлоба

بغلبند бағалбанд
بغل‌پنجره бағалпанчара
بغل‌تاق бағалтоқ
بغل‌تاک бағалток
بغل‌شاخ бағалшох
بغل‌عصا бағаласо
بغلک бағалак
بغلکش бағалкаш
بغل‌کشی бағалкашӣ
بغل‌کیسه бағалкиса
بغل‌گاه бағалгоҳ
بغلی бағалӣ
بغوز буғӯз
بغوزک буғӯзак
بغوزی буғӯзӣ
بغوم буғум
بغومپایها буғумпойҳо
بغومدرد буғумдард
بغومک буғумак
بغی бағӣ
بغیت бағият
بغیرت бағайрат
بغیرتانه бағайратона
بغیرتی бағайратӣ
بفراغت бафароғат
بفرجه бафурча
بفهم бафаҳм
بفیت буфет
بفیتچی буфетчӣ
بفیض бафайз
بقاء бақо
بقاق буқоқ
بقّال баққол

بقّالی баққолӣ
بقایا бақоё
بقدر бақадр
بقر бақар
بقراس бақаррос
بقرب бақурб
بقعه букъа
بقل бақл
بقم бақ(қ)ам
بقوّت бақувват
بقوّتی бақувватӣ
بقّه буққа
بقیمت бақимат
بقیه бақия
بقیه‌پولی бақияпулӣ
بک бак I,II
بکا буко
بکارت бакорат
بکاره бакора
بکاول баковул
بکاولی баковулӣ
بکتر бактар
بکترآلاگی бактериологӣ
بکترآلاگیه бактериология
بکتریه бактерия
بکتریه‌شناسی бактерияшиносӣ
بکر бикр
بکرالعمل бикруламал
بکسیر буксир
بکلور бакалавр
بکلّی бакуллӣ
بکه бика
بکه‌بم бакабум

بگانه багона
بگتر//بکتر багтар//бактар
بگذار } бигзор, бигузор
بگرس баграс
بگز бигиз
بگماز бигмоз
بگنی багнӣ
بل } бал, балл
بلا } бало, било
بلاآخر билоохир
بلاآور балоовар
بلااراده билоирода
بلاانگیز балоангез
بلاتأخیر билотаъхир
بلاتوقف билотаваққуф
بلاج балоч
بلاجو(ی) балочӯ(й)
بلاچه балоча
بلاخور балохӯр
بلاخورده балохӯрда
بلاخیز балохез
بلاد билод
بلادت балодат
بلادیده балодида
بلارج балорач
بلارسیده балорасида
بلارک балорак
بلازدگی балозадагӣ
بلازده балозада
بلاعمل билоамал
بلاعوض билоиваз
بلاغ балоғ
بلاغت балоғат

بلاغی балоғӣ
بلاک блок I,II
بلاکش балокаш
بلاکشی балокашӣ
بلاگردان балогардон
بلال билол
بلالک балолак
بلان } баллон, балон
بلانهایه билониҳоя
بلاهت балоҳат
بلایه балоя
بلبل булбул
بلبل‌زبان булбулзабон
بلبل‌زبانی булбулзабонӣ
بلبلستان } булбулистон, булбулситон
بلبلک булбулак
بلبلنوا булбулнаво
بلبلوار булбулвор
بلبله булбула
بلبله‌گردان булбулагардон
بلبله‌گردانی булбулагардонӣ
بلچیق балчиқ
بلخی балхӣ
بلد балад I, II
بلدازیر булдозер
بلدازیرچی булдозерчӣ
بلداق балдоқ
بلده } балда, баллада
بلدی баладӣ
بلذّت балаззат
بلسان баласон
بلع балъ

بلعجب//بوالعجب **булачаб**
بلعیدن **балъидан**
بلغار **булғор I,II**
بلغاری **булғорӣ I,II**
بلغاک **булғок**
بلغم **балғам**
بلغم‌آور **балғамовар**
بلغم‌پرتایی **балғампартоӣ**
بلغمی **балғамӣ**
بلغمی‌مزاج **балғамимизоҷ**
بلغور **балғур** / **булғур**
بلغوری **балғурӣ**
بلغه **булға**
بلقّاس‌زنان **балаққосзанон**
بلق‌بلق **балақ-балақ**
بلقس//بلقاس **балаққас//балаққос**
بلک **балк**
بلکفد **булкафд**
بلکن **балкан**
بلکنجک **булканҷак**
بلکه **балки**
بلند **баланд**
بلندآبروی **баландобрӯй**
بلندآشیانه **баландошёна**
بلندآواز **баландовоз**
بلندآوازه **баландовоза**
بلندآهنگ **баландоҳанг**
بلنداختر **баландахтар**
بلنداختری **баландахтарӣ**
بلنداختصاص **баландихтисос**
بلنداراده **баландирода**
بلنداقبال **баландиқбол**

بلنداقبالی **баландиқболӣ**
بلندبالا **баландболо**
بلندپایگی **баландпояги**
بلندپایه **баландпоя**
بلندپرواز **баландпарвоз**
بلندپروازی **баландпарвозӣ**
بلندحاصل **баландҳосил**
بلندحرارت **баландҳарорат**
بلنددیوار **баланддевор**
بلندرتبه **баландрутба**
بلندشدّت **баландшиддат**
بلندشونده **баландшаванда**
بلندصدا **баландсадо**
بلندصفت **баландсифат**
بلندصفتی **баландсифатӣ**
بلندطالع **баландтолеъ**
بلندطبع **баландтабъ**
بلندعیار **баландиёр**
بلندغایه **баландғоя**
بلندفشار **баландфишор**
بلندقامت **баландқомат**
بلندقد **баландқад**
بلندکوه **баландкӯҳ**
بلندگو **баландгӯ**
بلندگویک **баландгӯяк**
بلندگویی **баландгӯӣ**
بلندمحصول **баландмаҳсул**
بلندمرتبگی **баландмартабагӣ**
بلندمرتبه **баландмартаба**
بلندمضمون **баландмазмун**
بلندمعرفت **баландмаърифат**
بلندمعرفتی **баландмаърифатӣ**

بلندمقام **баландмақом**
بلندمهک **баландмаҳак**
بلندنام **баландном**
بلندنظر **баландназар**
بلندنظری **баландназарӣ**
بلندوالت **баландволт**
بلندهمّت **баландҳиммат**
بلندهمّتی **баландҳимматӣ**
بلندهوا **баландҳаво**
بلندی **баландӣ**
بلندی‌سنج **баландисанҷ**
بلندین **баландин**
بلنس **баланс**
بلوا **балво**
بلواانگیز **балвоангез**
بلواگر **балвогар**
بلواگرانه **балвогарона**
بلواگری **балвогарӣ**
بلوت **балут** / **булут II**
بلوج **балуҷ**
بلوجی **балуҷӣ**
بلور **булӯр**
بلورشکل **булӯршакл**
بلورشناسی **булӯршиносӣ**
بلورگردی **булӯргардӣ**
بلوروار **булӯрвор**
بلوری **булӯрӣ**
بلورین **булӯрин**
بلورینه **булӯрина**
بلوط **булут I**
بلوطزار **булутзор**
بلوطی **булутӣ**
بلوغ **булуғ**

بلوق **булуқ**
بلوک **булук**
بلی **бале**
بلیت//بلیط **билет** / **балет**
بلیت‌فروش//بلیط‌فروش **билетфурӯш**
بلیت‌فروشی//بلیط‌فروشی **билетфурӯшӣ**
بلیت‌میستر **балетмейстер**
بلید **балид**
بلیسان **балисон**
بلیستیکه **баллистика**
بلیستیکی **баллистикӣ**
بلیغ **балеғ** / **балиғ**
بلیق **балиқ**
بلی‌گو(ی) **балегӯ(й)**
بلی‌گویی **балегӯӣ**
بلیله **балила**
بلیومنگ **блюминг**
بلیه//بلیت **балия(т)**
بم **бам**
بمبوک **бамбук**
بمزه **бамаза**
بمزه‌خورک **бамазахӯрак**
بمعنی **бамаънӣ**
بملاحظگی **бамулоҳизагӣ**
بملاحظه **бамулоҳиза**
بمورد **бамаврид**
بمی **бамӣ**
بن//بون **бун**
بن **бин**
بنا **банно** / **бино I**
بناءً **биноан**
بنابر **бинобар**

بنات **банот**
بنات‌النعش **банотуннаъш**
بناچار **баночор**
بناحق **баноҳақ**
بناخواست **банохост**
بنارس **банорас**
بناساز **биносоз**
بناسازی **биносозӣ**
بناکار **бинокор**
بناکاری **бинокорӣ**
بناکننده **бинокунанда**
بناگاه **баногоҳ**
بناگر **биногар**
بناگوش **баногӯш** / **буногӯш**
بناموس **баномус**
بناموسی **баномусӣ**
بنان **банон**
بنبست **бунбаст**
بنت **бинт I,II**
بنت‌پیچ **бинтпеч**
بنج **банч**
بنچه **бунча**
بند **банд**
بندار **бундор**
بنداندن **бандондан**
بندباز **бандбоз**
بندچه **бандча**
بندر **бандар**
بندرگاه **бандаргоҳ**
بندری **бандарӣ**
بندسازی **бандсозӣ**
بندق **бундуқI**
بندقدار **бундуқдор**

بندک **бандак I,II**
بندک‌جانشین **бандакҷонишин**
بندک‌دار **бандакдор**
بندکشا//بندگشا **бандкушо//бандгушо**
بندکشایی **бандкушоӣ**
بندکنه **бандкана**
بندگی **бандагӣ**
بندوبست **бандубаст**
بندورغ **бандварғ**
بندوق//بندق **бундуқII**
بنده **банда**
بنده‌پرور **бандапарвар**
بنده‌پروری **бандапарварӣ**
بنده‌خانه **бандахона**
بنده‌زاده **бандазода**
بنده‌فروش **бандафурӯш**
بنده‌فروشی **бандафурӯшӣ**
بنده‌نواز **банданавоз**
بنده‌نوازی **банданавозӣ**
بنده‌وار **бандавор**
بندی **бандӣ**
بندی‌بان **бандибон**
بندی‌خانه **бандихона**
بندیرال **бандерол**
بندینه **бандина**
بندی‌وار **бандивор**
بنزال **бензол**
بنزین **бензин**
بنزین‌اندازک **бензинандозак**
بنزین‌دهی **бензиндиҳӣ**
بنزین‌فروش **бензинфурӯш**
بنزین‌فروشی **бензинфурӯшӣ**

بنزین‌کش **бензинкаш**
بنساله **бунсола**
بنصر **бинсир**
بنفش **банафш** / **бунафш**
بنفشه **бунафша**
بنفشه‌رنگ **бунафшаранг**
بنفشه‌زار **бунафшазор**
بنفشه‌گون **бунафшагун**
بنفوذ **бануфуз**
بنقشه‌گیری **банақшагирӣ**
بنک **банк I** / **бунак**
بنکامت **банкомат**
بنکدار **бунакдор**
بنک‌دهی **бунакдиҳӣ**
بنکه **банка**
بنکیر **банкир**
بنگ **банг**
بنگالی **банголӣ**
بنگاه//بنگه **бунгоҳ//бунгаҳ**
بنگاهی **бунгоҳӣ**
بنگدانه **бангдона**
بنگردنی **бунигарданӣ**
بنگی **бангӣ**
بنگیانه **бангиёна**
بنگی‌خانه **бангихона**
بنلاد **бунлод**
بنمایه **бунмоя**
بنن **банан**
بنوارگیری **банаворгирӣ**
بنور **банур**
بنه **буна I,II**
بنه‌خیز **бунахез**

بنه‌دار **бунадор**
بنی **банӣ**
بنی‌آدم **банӣ-одам**
بنیاد **бунёд**
بنیادکار **бунёдкор**
بنیادکارانه **бунёдкорона**
بنیادکاری **бунёдкорӣ**
بنیادکن **бунёдкан**
بنیادکننده **бунёдкунанда**
بنیادگذار **бунёдгузор**
بنیادگذاری **бунёдгузорӣ**
بنیادگر **бунёдгар**
بنیادگرا **бунёдгаро**
بنیادگرایی **бунёдгароӣ**
بنیادی **бунёдӣ**
بنیان **бунён**
بنیان‌فکن **бунёнфикан**
بنیان‌کن **бунёнкан**
بنیان‌گذار **бунёнгузор**
بنیان‌گذاری **бунёнгузорӣ**
بنیانی **бунёнӣ**
بنی‌بشر **банӣ-башар**
بنیز **баниз**
بنیه **бунияи** / **буня**
بو(ی) **бӯ//бӯй**
بوئیدن//بوییدن **бӯидан**
بوّاب **баввоб**
بوّابی **баввобӣ**
بواجب **бавочиб**
بوادی **баводӣ**
بوار **бавор**
بوارد **баворид**
بوارق **баворик**

بواسطه бавосита
بواسیر бавосир
بواسیری бавосирӣ
بواطن бавотин
بوالفضول булфузул
بوالکرم булкарам
بوالوفا булвафо
بوالهوس булҳавас
بوالهوسانه булҳавасона
بوالهوسی булҳавасӣ
بوب буб
بوبرد бӯбурд
بوبو бубу
بوتفاری бутафорӣ
بوتفاریه бутафория
بوتله бутала
بوتنه бӯтана
بوته бӯта
بوته‌خشت бӯтахишт
بوته‌ساز бӯтасоз
بوته‌قالب бӯтақолиб
بوتیربراد бутерброд
بوتیمار бутемор / бутимор
بوجدان бавиҷдон
بوجودآری бавуҷудорӣ
بوجودآوری бавуҷудоварӣ
بوجودآیی бавуҷудоӣ
بوجی буҷӣ
بوجیت буҷет
بوجیتی буҷетӣ
بوخچه бӯхча
بود бувад / буд
بودار бӯдор

بودجه//بودجیت будҷа//будҷет
بودگی будагӣ
بودن будан
بودنی буданӣ
بودوباش будубош
بوده буда
بودهنده бӯдиҳанда
بور бӯр I,II
بورابرش бӯрабраш
بوران бӯрон
بوران‌آور бӯроновар
بورانی бӯронӣ
بوررنگ бӯрранг
بورک бӯрак
بوره бӯра
بوریا бӯрё
بوریاباف бӯрёбоф
بوریابافی бӯрёбофӣ
بوریاپوش бӯрёпӯш
بوریاپولی бӯрёпулӣ
بوریاپیچ бӯрёпеч
بوریاچه бӯрёча
بوریاکوبان бӯрёкӯбон
بوریایی бӯрёӣ
بوریکله бӯрикалла
بوزبله бӯзбала
بوزه бӯза
بوزه‌خانه бӯзахона
بوزه‌خور бӯзахӯр
بوزه‌خوری бӯзахӯрӣ
بوزینگی бӯзинагӣ
بوزینه бӯзина
بوس бӯс

بوسابوس бӯсобӯс
بوسابوسی бӯсобӯсӣ
بوستان бӯстон
بوستان‌افروز бӯстонафрӯз
بوستانسرا(ی) бӯстонсаро(й)
بوستانی бӯстонӣ
بوسه бӯса
بوسه‌افشان бӯсаафшон
بوسه‌باران бӯсаборон
بوسه‌بازی бӯсабозӣ
بوسه‌جای бӯсаҷой
بوسه‌چین бӯсачин
بوسه‌ربا бӯсарабо
بوسه‌ستان бӯсаситон
بوسه‌فریب бӯсафиреб
بوسه‌گاه бӯсагоҳ
بوسه‌گیر бӯсагир
بوسیدن бӯсидан
بوش бавиш / бавш / бувиш
بوشجو бавшҷӯ
بوشناس бӯшинос
بوشهری бӯшаҳрӣ
بوغ буғ I,II,III
بوغ‌انبار буғанбор
بوغ‌تاب буғтоб
بوغ‌تابشده буғтобшуда
بوغ‌تقسیم‌کنک буғтақсимкунак
بوغچه бӯғча
بوغچه‌بردار бӯғчабардор
بوغچه‌بندی бӯғчабандӣ
بوغچه‌پیچ бӯғчапеч
بوغچه‌دار бӯғчадор

بوغچه‌زده бӯғчазада
بوغ‌خانه буғхона
بوغ‌داده буғдода
بوغ‌دهی буғдиҳӣ
بوغرانک буғронак
بوغرانی буғронӣ
بوغرساق бӯғурсоқ
بوغ‌سردکنک буғсардкунак
بوغ‌شوندگی буғшавандагӣ
بوغ‌شوی буғшавӣ
بوغ‌کشی буғкашӣ
بوغ‌کنک буғкунак
بوغ‌گرد буғгард
بوغ‌گردانی буғгардонӣ
بوغ‌گرم‌کنک буғгармкунак
بوغمه буғма I,II
بوغی буғӣ I,II
بوغیکننده буғикунанда
بوفیر буфер
بوق бӯқ
بوقلمون буқаламун / бӯқаламун
بوقلمون‌صفت бӯқаламунсифат
بوقلمون‌صفتی бӯқаламунсифатӣ
بوقلمونی бӯқаламунӣ
بوقی бӯқӣ
بوکری букрӣ
بوکک буккак
بوگان бугон
بوگرفته бӯгирифта
بوگند бӯганд
بوگیر бӯгир
بوگین бӯгин

بول **бавл**
بولک **бӯлак**
بولیدن **бавлидан**
بوم **бум I,II**
بومزی **бумазӣ**
بومهن **бумҳан**
بومی **бумӣ**
بون **бавн**
بوه **бува**
بوی **бӯй**
بوی گرفته **бӯйгирифта**
بویا **бӯё**
بویبر **бӯйбар**
بویبری **бӯйбарӣ**
بویدار **бӯйдор**
بویژه **бавежа//бавижа**
بویکشی **бӯйкашӣ**
بویگیر **бӯйгир**
بویمادران **бӯймодарон**
بویناک **бӯйнок**
بوینده **бӯянда**
بویه **бӯя I,II**
به **ба** / **беҳ I,II**
بها//بهاء **баҳо(ъ)**
بهائی//بهایی **баҳоӣ**
بهائیه **баҳоия**
بهابا **баибо**
بهادار **баҳодор**
بهادر **баҳодур**
بهادرانه **баҳодурона**
بهادری **баҳодурӣ**
بهادهنده **баҳодиҳанда**
بهادهی **баҳодиҳӣ**

بهار **баҳор I,II**
بهاران **баҳорон**
بهارانه **баҳорона**
بهارخانه **баҳорхона**
بهارخواب **баҳорхоб**
بهاررویه **баҳоррӯя**
بهارستان **баҳористон**
بهارگاه **баҳоргоҳ**
بهاری **баҳорӣ**
بهاریات **баҳориёт**
بهاری کاری **баҳорикорӣ**
بهاریه **баҳория**
بهاصل **баасл**
بهافتاد **беҳафтод**
بهاکننده **баҳокунанда**
بهاگذار **баҳогузор**
بهاگذاری **баҳогузорӣ**
بهامانی **баҳомонӣ**
بهانه **баҳона**
بهانهتراشی **баҳонатарошӣ**
بهانهجو(ی) **баҳоначӯ(й)**
بهانهجویی **баҳоначӯӣ**
بهانهطلب **баҳонаталаб**
بهانهطلبی **баҳонаталабӣ**
بهانه کاو **баҳонаков**
بهانه کاوی **баҳонаковӣ**
بهانه گیر **баҳонагир**
بهایم **баҳоим**
بهبود **беҳбуд**
بهبودی **беҳбудӣ**
بهبه **баҳ-баҳ** / **беҳ-беҳ**
بهتاب **батоб**
بهتان **бӯҳтон**

بهتان آمیز **бӯҳтономез**
بهتانزن **бӯҳтонзан**
بهتان گوی **бӯҳтонгӯй**
بهتانگویی **бӯҳтонгӯӣ**
بهتر **беҳтар**
بهجت **баҳҷат**
بهداشت **беҳдошт**
بهداشتی **беҳдоштӣ**
بهر **баҳрII,III**
بهرام **баҳром**
بهرامه **баҳрома**
بهروز **беҳрӯз**
بهروزی **беҳрӯзӣ**
بهره **баҳра**
بهرهاندوز **баҳраандӯз**
بهرهاندوزی **баҳраандӯзӣ**
بهرهبر **баҳрабар**
بهرهبردار **баҳрабардор**
بهرهبرداری **баҳрабардорӣ**
بهرهبری **баҳрабарӣ**
بهرهمان **баҳрамон**
بهرهمند **баҳраманд**
بهرهمندی **баҳрамандӣ**
بهرهور **баҳравар**
بهرهوری **баҳраварӣ**
بهرهیاب **баҳраёб**
بهرهیابی **баҳраёбӣ**
بهزادی **беҳзодӣ**
بهزیستی **беҳзистӣ**
بهشت **биҳишт**
بهشتی **биҳиштӣ**
بهشتیروی **биҳиштирӯй**
بهگزین **беҳгузин**

بهل **биҳил**
بهله **баҳла**
بهلهدوز **баҳладӯз**
بهمآمیزی **баҳамомезӣ**
بهمان **баҳмон**
بهمت **баҳиммат**
بهمدان **беҳмадон**
بهمضد **баҳамзид**
بهمن **баҳман**
بهمنگان **баҳмангон**
بهموت **баҳмут**
بهنانه **беҳнона**
بهوا **баҳаво**
بهوده **баҳуда**
بهوش **баҳуш**
بهی **баҳӣ** / **беҳӣ** / **биҳӣ**
بهیگی **биҳигӣ**
بهیگین **биҳигин**
بهیمه **баҳима**
بهین **беҳин**
بی **бе I** / **бий**
بیئالاگ **биолог**
بیئالاگی **биологӣ**
بیئالاگیه **биология**
بیآب **беоб**
بیآبرو **беобрав**
بیآبرو(ی) **беобрӯ(й)**
بیآبرویی **беобрӯӣ**
بیآبگریز **беобгурез**
بیآبورنگ **беобуранг**
بیآبورنگی **беобурангӣ**
بیآبی **беобӣ**

بی‌آخر **беохир**
بی‌آخری **беохирӣ**
بی‌آداب **беодоб**
بی‌آدابانه **беодобона**
بی‌آدابی **беодобӣ**
بی‌آدم **беодам**
بی‌آدمی **беодамӣ**
بی‌آرام **беором**
بی‌آرامی **беоромӣ**
بی‌آرمان **беормон**
بی‌آزار **беозор**
بی‌آزاری **беозорӣ**
بی‌آزرم **беозарм**
بی‌آزرمی **беозармӣ**
بی‌آزمون **беозмун**
بی‌آستین **беостин**
بی‌آسیب **беосеб**
بی‌آفت **беофат**
بی‌آفتاب **беофтоб**
بی‌آلایش **беолоиш**
بی‌آلایشی **беолоишӣ**
بی‌آواز **беовоз**
بی‌آهنگ **беоҳанг**
بیا **биё**
بی‌ابا **беибо**
بی‌اباگی//بی‌ابایی **беибогӣ//беибоӣ**
بیابان **биёбон**
بیابان‌زدایی **биёбонзудоӣ**
بیابان‌گرد **биёбонгард**
بیابان‌گردی **биёбонгардӣ**
بیابان‌مرگ **биёбонмарг**
بیابان‌نشین **биёбоннишин**
بیابان‌نورد **биёбоннавард**

بیابان‌نوردی **биёбоннавардӣ**
بیابانی **биёбонӣ**
بی‌ابایانه **беибоёна**
بی‌ابر **беабр**
بی‌ابرو **беабрӯ**
بی‌ابری **беабрӣ**
بیات **баёт I,II**
بی‌اثبات **беисбот**
بی‌اثر **беасар**
بی‌اجازت **беиҷозат**
بی‌احترام **беэҳтиром**
بی‌احترامانه **беэҳтиромона**
بی‌احترامی **беэҳтиромӣ**
بی‌احتیاج **беэҳтиёҷ**
بی‌احتیاجی **беэҳтиёҷӣ**
بی‌احتیاط **беэҳтиёт**
بی‌احتیاطانه **беэҳтиётона**
بی‌احتیاطی **беэҳтиётӣ**
بی‌اختلاف **беихтилоф**
بی‌اختلافی **беихтилофӣ**
بی‌اختیار **беихтиёр**
بی‌اختیارانه **беихтиёрона**
بی‌اخلاص **беихлос**
بی‌اخلاصی **беихлосӣ**
بی‌ادب **беадаб**
بی‌ادبانه **беадабона**
بی‌ادبی//بی‌آدابی **беадабӣ//беодобӣ**
بی‌ادراک **беидрок**
بی‌ادراکی **беидрокӣ**
بی‌ادیه **беидея**
بی‌اذیت **беазият**
بی‌ارادگی **беиродагӣ**
بی‌اراده **беирода**

بی‌ارج **беарҷ**
بی‌ارز **беарз**
بی‌ارزش **беарзиш**
بی‌ارمان **беармон**
بی‌اساس **беасос**
بی‌اساسی **беасосӣ**
بی‌اسباب **беасбоб**
بی‌استثنا **беистисно**
بی‌استحاله **беистиҳола**
بی‌استخوان **беустухон**
بی‌استر **беастар**
بی‌استعداد **беистеъдод**
بی‌استعدادی **беистеъдодӣ**
بی‌استفاده **беистифода**
بی‌اسلحه **беаслиҳа**
بی‌اسم **беисм**
بی‌اشتباه **беиштибоҳ**
بی‌اشتهایی **беиштиҳоӣ**
بی‌اصالت **беасолат**
بیاض **баёз**
بی‌اطاعت **беитоат**
بی‌اطاعتی **беитоатӣ**
بی‌اطّلاع **беиттилоъ**
بی‌اطّلاعی **беиттилоӣ**
بی‌اطمینان **беитминон**
بی‌اطمینانی **беитминонӣ**
بیاع **байёъ**
بی‌اعتبار **беэътибор**
بی‌اعتبارانه **беэътиборона**
بی‌اعتباری **беэътиборӣ**
بی‌اعتدال **беэътидол**
بی‌اعتدالی **беэътидолӣ**
بی‌اعتراض **беэътироз**

بی‌اعتقاد **беэътиқод**
بی‌اعتقادی **беэътиқодӣ**
بی‌اعتماد **беэътимод**
بی‌اعتمادی **беэътимодӣ**
بی‌اعتنا **беэътино**
بی‌اعتنایانه **беэътиноёна**
بی‌اعتنایی **беэътиноӣ**
بی‌اقتدار **беиқтидор**
بی‌اقتداری **беиқтидорӣ**
بی‌التفات **беилтифот**
بی‌التفاتانه **беилтифотона**
بی‌التفاتی **беилтифотӣ**
بی‌الفت **беулфат**
بی‌الفتی **беулфатӣ**
بی‌الکاگال **беалкогол**
بی‌امان **беамон**
بی‌امانت **беамонат**
بی‌امانتی **беамонатӣ**
بی‌امّت **беуммат**
بی‌امتحان **беимтиҳон**
بی‌امتیاز **беимтиёз**
بی‌امداد **беимдод**
بی‌امدادی **беимдодӣ**
بی‌امضا **беимзо**
بی‌املاک **беамлок**
بیان **баён**
بیانات **баёнот**
بی‌انباز **беанбоз**
بی‌انتظام **беинтизом**
بی‌انتظامی **беинтизомӣ**
بی‌انتها(ء) **беинтиҳо**
بی‌انتهایی **беинтиҳоӣ**
بی‌انجام **беанҷом I,II**

بی‌انجامی беанҷомӣ I,II
بی‌انداز беандоз
بی‌اندازه беандоза
بی‌اندام беандом
بی‌اندامی беандомӣ
بی‌اندیشگی беандешагӣ
بی‌اندیشه беандеша
بی‌انصاف беинсоф
بی‌انصافانه беинсофона
بی‌انصافی беинсофӣ
بیان‌کننده баёнкунанда
بی‌انگشت беангушт
بیان‌نامه баённома
بیانیه баёния
بی‌اوزان беавзон
بی‌اولاد беавлод
بی‌اهالی беаҳолӣ
بی‌اهمیت беаҳамият
بی‌اهمیتی беаҳамиятӣ
بی‌ایست беист
بی‌ایمان беимон
بی‌ایمانی беимонӣ
بی‌باج бебоҷ
بی‌باخت бебохт
بی‌باد бебод
بی‌بادی бебодӣ
بی‌بار бебор
بی‌باران беборон
بی‌بارانی беборонӣ
بی‌بارش бебориш
بی‌بارشی беборишӣ
بی‌بازگشت бебозгашт
بی‌باک бебок

بی‌باکانه бебокона
بی‌باکچه бебокча
بی‌باکی бебокӣ
بی‌بال бебол
بی‌بالابندی беболобандӣ
بی‌بچگی бебачагӣ
بی‌بچه бебача
بی‌بحث бебаҳс
بی‌بخت бебахт
بی‌بخش бебахш
بی‌بدل бебадал
بی‌بدی бебадӣ
بی‌بر бебар
بی‌برار бебарор
بی‌براری бебарорӣ
بی‌برش бебуриш
بی‌برشی бебуришӣ
بی‌برف бебарф
بی‌برق бебарқ
بی‌برکتی бебаракатӣ
بی‌برکش бебаркаш
بی‌برکه(ت) бебарака(т)
بی‌برگ бебарг
بی‌برگی бебаргӣ
بی‌بروت бебурут
بی‌بری бебарӣ
بی‌بساط бебисот
بی‌بصر бебасар
بی‌بصری бебасарӣ
بی‌بضاعت бебизоат
بی‌بضاعتی бебизоатӣ
بی‌بقا бебақо
بی‌بقایی бебақоӣ

بی‌بندوبار бебандубор
بی‌بندوباری бебандуборӣ
بی‌بنیاد бебунёд
بی‌بنیادی бебунёдӣ
بی‌بو(ی) бебӯ(й)
بی‌بها бебаҳо
بی‌بهر бебаҳр
بی‌بهره бебаҳра
بیبی//بی‌بی } бай-бай / бибӣ
بی‌بی‌آتون бибиотун
بی‌بی‌جان бибиҷон
بی‌بی‌چه бибича
بی‌بی‌خلیفه бибихалифа
بی‌بی‌سه‌شنبه бибисешанбе
بی‌بی‌کلان бибикалон
بی‌بی‌کیوانی бибикайвонӣ
بی‌بیم бебим
بی‌بینی бебинӣ
بی‌پا(ی) бепо(й)
بی‌پاداش беподош
بی‌پاسبان бепосбон
بی‌پاشنه бепошна
بی‌پاوسر беповусар
بی‌پایان бепоён
بی‌پایانی бепоёнӣ
بی‌پایگی бепоягӣ
بی‌پایه бепоя
بی‌پت бепат
بی‌پدر бепадар
بی‌پر бепар
بی‌پرتاو бепартов
بی‌پرداز бепардоз
بی‌پردگی бепардагӣ

بی‌پرده бепардаI,II
بی‌پرده‌گویی бепардагӯӣ
بی‌پرستار бепарастор
بی‌پرستاری бепарасторӣ
بی‌پرسش бепурсиш
بی‌پروا бепарво
بی‌پروافلک бепарвофалак
بی‌پروایی бепарвоӣ
بی‌پروایانه бепарвоёна
بی‌پرهیز бепарҳез
بی‌پرینسپ бепринсип
بی‌پرینسپانه бепринсипона
بی‌پرینسپی бепринсипӣ
بی‌پسایند бепасоянд
بی‌پشت бепушт
بی‌پشت‌وپناه бепуштупаноҳ
بی‌پشتیبان бепуштибон
بی‌پل бепул II
بی‌پناه бепаноҳ
بی‌پناهی бепаноҳӣ
بی‌پوست бепӯст
بی‌پول бепул I
بی‌پولی бепулӣ
بی‌پیر бепир
بی‌پیرایگی бепироягӣ
بی‌پیرایه бепироя
بی‌پیشایند бепешоянд
بی‌پیکان бепайкон
بی‌پیوندک бепайвандак
بیت байт I,II,III
بی‌تاب бетоб
بی‌تابی бетобӣ
بی‌تأثیر бетаъсир

бетаъсирӣ بی‌تأثیری
бетаъхир بی‌تأخیر
бетор بی‌تار
бетаърих بی‌تأریخ
байтулаҳзон / **байтулэҳзон** بیت‌الاحزان
байтуладвия بیت‌الادویه
байтуласном بیت‌الاصنام
байтулҷунун بیت‌الجنون
байтулҳарам//байтулҳаром بیت‌الحرم//بیت‌الحرام
байтулҳазан بیت‌الحزن
байтулхало بیت‌الخلا
байтушшараф بیت‌الشرف
байтуссамад بیت‌الصمد
байтуссанам بیت‌الصنم
байтуларӯс بیت‌العروس
байтуламал بیت‌العمل
байтулғазал بیت‌الغزل
байтулқасида بیت‌القصیده
байтулкаъба بیت‌الکعبه
байтуллаҳм بیت‌اللحم
байтуллоҳ بیت‌الله
байтулмол بیت‌المال
байтулмаъмур بیت‌المعمور
байтулмулк بیت‌الملک
байтуннаҳл بیت‌النحل
бетааммул بی‌تأمّل
бетааммулӣ بی‌تأمّلی
бетон بیتان
бетонпӯш بیتان‌پوش
бетонпӯшӣ بیتان‌پوشی
бетонрез بیتان‌ریز
бетонрезӣ بیتان‌ریزی

бетонгар بیتانگر
бетонӣ بیتانی
байтбарак بیت‌برک
байтбаракбозӣ بیت‌برک‌بازی
байтбандӣ بیتبندی
бетаҷрибагӣ بی‌تجربگی
бетаҷриба بی‌تجربه
бетаҳошо بی‌تحاشا
бетаҳошӣ بی‌تحاشی
бетаҳаррук بی‌تحرک
бетаҳаррукӣ بی‌تحرکی
бетаҳаммул بی‌تحمل
бетаҳаммулӣ بی‌تحملی
бетахаллуф بی‌تخلف
бетухм بی‌تخم
байтхонӣ بیت‌خوانی
бетадбир بی‌تدبیر
бетадбирӣ بی‌تدبیری
бетарбиятӣ بی‌تربیتی
бетарбия(т) بی‌تربیه//بی‌تربیت
бетартиб بی‌ترتیب
бетартибона بی‌ترتیبانه
бетартибӣ بی‌ترتیبی
бетараҳҳум بی‌ترحّم
бетараҳҳумӣ بی‌ترحّمی
бетардид بی‌تردید
бетазалзул بی‌تزلزل
бетазвир بی‌تزویر
беташаббус بی‌تشبث
беташаббусӣ بی‌تشبّثی
беташвиш بی‌تشویش
беташвишӣ بی‌تشویشی

бетаоруф بی‌تعارف
бетааззур بی‌تعذر
бетааллуқ بی‌تعلّق
бетааллуқӣ بی‌تعلّقی
бетаъмир بی‌تعمیر
бетағйир بی‌تغییر
бетафовут بی‌تفاوت
бетафовутӣ بی‌تفاوتی
бетақсир بی‌تقصیر
бетақсирӣ بی‌تقصیری
бетакаллуф بی‌تکلّف
бетакаллуфона بی‌تکلّفانه
бетакаллуфӣ بی‌تکلّفی
бетаг بی‌تگ
байтал بیتل
беталаф بی‌تلف
беталафот بی‌تلفات
битум بیتم
бетимсол بی‌تمثال
бетамаллуқ بی‌تملّق
бетамаллуқӣ بی‌تملّقی
бетамиз بی‌تمیز
бетамизӣ بی‌تمیزی
бетаносуб بی‌تناسب
бетаносубӣ بی‌تناسبی
бетанаффус بی‌تنفس
бетана بی‌تنه
бетавон بی‌توان
бетаваҷҷӯҳ بی‌توجه
бетаваҷҷӯҳӣ بی‌توجهی
бетӯш بی‌توش
бетӯша بی‌توشه
бетавфиқ بی‌توفیق

бетавфиқӣ بی‌توفیقی
бетаваққӯъ بی‌توقّع
бетаваққуф بی‌توقف
бетах بی‌ته
бета بیته
бета-афканиш بیته‌افکنش
бета-зарраҳо بیته‌ذرّه‌ها
бета-коҳиш بیته‌کاهش
бетир بی‌تیر
бетимор بی‌تیمار
бетиморӣ بی‌تیماری
бесубот بی‌ثبات
бесуботӣ بی‌ثباتی
бесамар بی‌ثمر
бесамара بی‌ثمره
бесамарӣ بی‌ثمری
беҷо بیجا
беҷохарҷӣ بیجاخرجی
беҷодагӣ بیجادگی
беҷода I,II بیجاده
беҷодаранг بیجاده‌رنگ
беҷодагун بیجاده‌گون
беҷодалаб بیجاده‌لب
беҷогард بیجاگرد
беҷогардӣ بیجاگردی
беҷон بیجان
беҷонӣ بیجانی
беҷой بیجای
беҷойгоҳ بیجایگاه
беҷуръат بی‌جرئت
беҷуръатона بی‌جرئتانه
беҷуръатӣ بی‌جرئتی
беҷирм / **беҷурм** بی‌جرم

بی‌جرنگ бечаранг
بی‌جزا бечазо
بی‌جگر бечигар
بی‌جلا бечило
بی‌جمال бечамол
بی‌جنجال бечанчол
بی‌جواب бечавоб
بی‌جوهر бечавҳар
بی‌جوهری бечавҳарӣ
بی‌جهاز бечиҳоз
بی‌جهت бечиҳат
بی‌چارگی бечорагӣ
بی‌چاره бечора
بی‌چاره‌پرور бечорапарвар
بی‌چاره‌حال бечораҳол
بی‌چاره‌وار бечоравор
بی‌چشم бечашм
بی‌چشم‌وروبیрҳ бечашмурӯ
بی‌چشم‌وروئی бечашмурӯӣ
بی‌چشمی бечашмӣ
بیچون бечун
بی‌چون‌وچرا бечунӣ
بیچونی бечуну чарой
بی‌چیز бечиз
بی‌چیزی бечизӣ
بی‌حاصل беҳосил
بی‌حاصلی беҳосилӣ
بی‌حاکمیتی беҳокимиятӣ
بی‌حال беҳол
بی‌حالانه беҳолона
بی‌حال‌کننده беҳолкунанда
بی‌حالی беҳолӣ
بی‌حامی беҳомӣ

بی‌حجاب беҳичоб
بی‌حد беҳад(д)
بی‌حدود беҳудуд
بی‌حرکت беҳаракат
بی‌حرکتی беҳаракатӣ
بی‌حرمت беҳурмат
بی‌حرمتی беҳурматӣ
بی‌حس беҳис(с)
بی‌حساب беҳисоб
بی‌حسابی беҳисобӣ
بی‌حس‌کننده беҳискунанда
بی‌حسن беҳусн
بی‌حسی беҳиссӣ
بی‌حضور беҳузур
بی‌حضوری беҳузурӣ
بی‌حفاظ беҳифоз
بی‌حقوق беҳуқуқ
بی‌حقوقی беҳуқуқӣ
بی‌حکمت беҳикмат
بی‌حلاوت беҳаловат
بی‌حلاوتی беҳаловатӣ
بی‌حمایت беҳимоят
بی‌حمیت беҳамият
بی‌حمیتی беҳамиятӣ
بی‌حوصلگی беҳавсалагӣ
بی‌حوصله беҳавсала
بی‌حیا беҳаё
بی‌حیاگی беҳаёгӣ
بی‌حیایانه беҳаёёна
بی‌حیایی беҳаёӣ
بی‌حیثیت беҳайсият
بی‌حیثیتی беҳайсиятӣ
بی‌حیله беҳила

بیخ бех
بی‌خار бехор
بی‌خاصیت бехосият
بی‌خاطره бехотира
بی‌خاندان бехонадон
بی‌خانمانی//بی‌خان‌ومانی бехонумонӣ
بی‌خانواده бехонаводa
بی‌خان‌ومان//بی‌خانمان бехонумон
بی‌خانه бехона
بی‌خبر бехабар
بی‌خبری бехабарӣ
بیخپیاز бехпиёз
بیختن бехтан
بیخته бехта
بیخجست бехчаст
بی‌خدا бехудо
بی‌خداوند бехудованд
بی‌خراج бехироч
بی‌خرج бехарч
بی‌خرجی бехарчӣ
بی‌خرد бехирад
بی‌خردی бехирадӣ
بی‌خزان бехазон
بی‌خط бехат
بی‌خطا бехато
بی‌خطر бехатар
بی‌خطری бехатарӣ
بی‌خط‌وسوادی бехатусаводӣ
بی‌خطی бехатӣ
بیخکن бехкан
بیخکنده бехканда
بیخگوشی бехгӯшӣ

بی‌خلل бехалал
بیخمیوه бехмева
بی‌خواب бехоб
بی‌خوابی бехобӣ
بی‌خواست бехост
بی‌خواسته бехоста
بی‌خواطر бехавотир
بیخود бехуд
بی‌خودانه бехудона
بیخودی бехудӣ
بی‌خوراک бехӯрок
بی‌خوراکی бехӯрокӣ
بی‌خوف бехавф
بی‌خوفی бехавфӣ
بی‌خون бехун
بی‌خونی бехунӣ
بی‌خویش бехеш
بی‌خویشاوند бехешованд
بی‌خویشتن бехештан
بی‌خویش‌وتبار бехешутабор
بیخی бехӣ
بی‌خیال бехаёл
بی‌خیالانه бехаёлона
بی‌خیر бехайр
بید бед I,II
بیدا(ء) байдо(ъ)
بی‌داد бедод
بی‌دادپیشه бедодпеша
بی‌دادگر бедодгар
بی‌دادگرانه бедодгарона
بی‌دادگری бедодгарӣ
بی‌دادی бедодӣ
بیدار бедор

بیدارباش бедорбош
بیداربخت бедорбахт
بیدارخواب бедорхоб
بیدارخوابی бедорхобӣ
بیداردل бедордил
بیداردلی бедордилӣ
بیدارشده бедоршуда
بیدارفکر бедорфикр
بیدارمغز бедормағз
بیداری бедорӣ
بی‌داشت бедошт
بی‌داغ бедоғ
بی‌دال бедол
بیدانجیر беданҷир
بی‌دانش бедониш
بی‌دانشی бедонишӣ
بیدانک бедонак
بی‌دانه бедона I,II
بیدانه‌باز бедонабоз
بیدانه‌بازی бедонабозӣ
بیداو бедов
بیدبرگ бедбарг
بیدبن бедбун
بی‌دخل бедахл
بی‌در бедар
بی‌درامد бедаромад
بی‌درخت бедарахт
بی‌درختی бедарахтӣ
بی‌درد бедард
بی‌دردسر бедардисар
بی‌دردگردانی бедардгардонӣ
بی‌دردی бедардӣ
بی‌درک бедарак

بی‌درمان бедармон
بی‌درمانی бедармонӣ
بی‌درنگ бедаранг
بی‌درنگی бедарангӣ
بی‌دروازه бедарвоза
بیدریغ бедареғ
بیدزار бедзор
بی‌دست бедаст
بیدستان бедистон
بیدستر бедастар
بی‌دستگاه бедастгоҳ
بی‌دستگاهی бедастгоҳӣ
بی‌دسته бедаста
بی‌دستیار бедастёр
بی‌دستیاری бедастёрӣ//бедастиёрӣ
بیدق байдақ
بی‌دقت бедиққат
بی‌دقّتی бедиққатӣ
بیدگل бедгул
بیدگون бедгун
بیدل бедил
بی‌دلان бедилон
بیدلخوان бедилхон
بیدل‌خوانی бедилхонӣ
بیدلشناس бедилшинос
بیدلشناسی бедилшиносӣ
بیدلی бедилӣ
بی‌دلیل бедалел
بی‌دلیلی бедалелӣ
بی‌دم бедам / бедум
بی‌دماغ бедимоғ
بی‌دماغی бедимоғӣ
بیدمشک бедмушк

بی‌دندان бедандон
بی‌دندانی бедандонӣ
بی‌دوا бедаво
بی‌دوام бедавом
بی‌دود бедуд
بی‌دودمان бедудмон
بی‌دولت бедавлат
بی‌دولتی бедавлатӣ
بیده беда
بیده‌برک бедабурак
بیده‌بری бедабурӣ
بیده‌پایه//بیده‌پیه бедапоя//бедапая
بیده‌خانه бедахона
بی‌دهن//بی‌دهان бедаҳан//бедаҳон
بی‌دیانت бедиёнат
بی‌دیانتی бедиёнатӣ
بی‌دین бедин
بی‌دینی бединӣ
بی‌دیوار бедевор
بی‌ذات безот
بی‌ذریات безурёт//безуриёт
بی‌ذریاتی безурётӣ//безуриётӣ
بیذق байзақ
بی‌ذوق безавқ
بی‌ذوقی безавқӣ
بیر бирI
بی‌رابطه беробита
بی‌راحت бероҳат
بی‌راهه//بی‌رهه бероҳа//бераҳа
بیراهه‌شده бероҳашуда
بی‌راهی//بی‌رهی бероҳӣ//бераҳӣ

بی‌ربط берабт
بی‌ربطی берабтӣ
بی‌رحم бераҳм
بی‌رحمانه бераҳмона
بی‌رحمت бераҳмат
بی‌رحمی бераҳмӣ
بی‌رخصت берухсат
بی‌رد берад
بی‌رغبت берағбат
بی‌رغبتی берағбатӣ
بیرق//بیراق байрақ//байроқ
بیرق‌بر байрақбар
بیرق‌بردار байрақбардор
بیرقچه байрақча
بیرقدار байрақдор
بیرقستان байрақситон
بیرق‌کش байраққаш
بی‌رمق берамақ
بی‌رمقی берамақӣ
بی‌رنج беранҷ
بی‌رنگ беранг
بی‌رنگ‌وبار берангубор
بی‌رنگ‌وبو берангубӯ
بی‌رنگی берангӣ
بی‌رواج беривоҷ
بی‌رواجی беривоҷӣ
بی‌روح берӯҳ
بی‌روحی берӯҳӣ
بی‌روزی берӯзӣ
بی‌روغن беравған
بیرون берун
بیرون‌شهری берунишаҳрӣ
بی‌رونق беравнақ

بیرون‌مرزی **берунмарзӣ**
بیرونه **беруна**
بیرونی **берунӣ**
بی‌رو(ی) **берӯ(й)**
بی‌رویانه **берӯёна**
بیرویی **берӯӣ**
بی‌ره **бераҳ**
بی‌رهگی **бераҳагӣ**
بی‌رهی **бераҳӣ**
بی‌ریا **бериё**
بی‌ریای **бериёӣ**
بی‌ریچه **береча**
بی‌ریسمان **бересмон**
بی‌ریش **бериш**
بی‌ریشگی **берешагӣ**
بی‌ریشه **береша**
بیز **без I,II**
بی‌زاد **безод**
بیزار **безор**
بیزارکننده **безоркунанда**
بیزاری **безорӣ**
بیزان **безон**
بی‌زاور **безовар**
بی‌زبان **безабон**
بی‌زبانی **безабонӣ**
بی‌زحمت **безаҳмат**
بی‌زده **безада**
بی‌زر **безар**
بی‌زرده **безарда**
بی‌زری **безарӣ**
بی‌زرید **безаряд**
بیزگک **безгак**
بی‌زمین **безамин**

بی‌زمینه **безамина**
بی‌زمینی **безаминӣ**
بی‌زن **безан**
بی‌زنی **безанӣ**
بی‌زوال **безавол**
بی‌زوالی **безаволӣ**
بی‌زهرگی **безаҳрагӣ**
بی‌زهره **безаҳра**
بی‌زیان **безиён**
بی‌زیانی **безиёнӣ**
بی‌زیب **безеб**
بی‌زیبی **безебӣ**
بی‌زینهار//بی‌زنهار **безинҳор**
بی‌سابقه **бесобиқа**
بی‌ساحل **бесоҳил**
بی‌ساز **бесоз**
بی‌سازش **бесозиш**
بی‌سامان **бесомон**
بی‌سبب **бесабаб**
بی‌سپاس **бесипос**
بی‌سپاسی **бесипосӣ**
بیست **бист I,II**
بی‌ستاره **беситора**
بی‌ستر **бесатр**
بی‌ستری **бесатрӣ**
بیستسالگی **бистсолагӣ**
بیستساله **бистсола**
بیستگانی **бистгонӣ**
بیستم//بستمین **бистум//бистумин**
بی‌ستون **бесутун**
بی‌ستون‌مهره **бесутунмӯҳра**
بیستیک **бистяк**
بی‌سخن **бесухан**

بی‌سر **бесар**
بی‌سرابان **бесаробон**
بی‌سرابانی **бесаробонӣ**
بی‌سرانجام **бесаранҷом**
بی‌سرانجامانه **бесаранҷомона**
بی‌سرانجامی **бесаранҷомӣ**
بی‌سرایت **бесироят**
بی‌سرپرست **бесарпараст**
بی‌سرپرستی **бесарпарастӣ**
بی‌سرپناه **бесарпаноҳ**
بی‌سرپناهی **бесарпаноҳӣ**
بی‌سررشتگی **бесариштагӣ**
بی‌سررشته **бесаришта**
بی‌سروپا(ی) **бесарупо(й)**
بی‌سروپایی **бесарупоӣ**
بی‌سروسامان **бесарусомон**
بی‌سروسامانی **бесарусомонӣ**
بی‌سروصدا **бесарусадо**
بی‌سرونوگ **бесарунӯг**
بی‌سرونوگی **бесарунӯгӣ**
بیسری **бесарӣ**
بی‌سزا **бесазо**
بی‌سکان **бесуккон**
بیسکتریسه **биссектриса**
بی‌سکون **бесукун**
بی‌سکّه **бесикка**
بی‌سلاح **бесилоҳ**
بی‌سلب **бесалаб**
بیسلفت **бисулфат**
بیسلوق **бесулуқ**
بی‌سلیقگی **бесалиқагӣ**
بی‌سلیقه **бесалиқа**

بی‌سنگ **бесанг**
بی‌سواد **бесавод**
بی‌سوادانه **бесаводона**
بی‌سوادی **бесаводӣ**
بی‌سود **бесуд**
بی‌سوز **бесӯз**
بی‌سوک **бесӯк**
بی‌سهو **бесаҳв**
بی‌سیاست **бесиёсат**
بی‌سیاستی **бесиёсатӣ**
بی‌سیرت **бесират**
بی‌سیرتی **бесиратӣ**
بی‌سیم **бесим I,II**
بی‌سیما **бесимо**
بی‌سیمی **бесимӣ**
بیش **беш//биш**
بی‌شاخ **бешох**
بی‌شاخه **бешоха**
بی‌شاگرد **бешогирд**
بی‌شبهه **бешубҳа**
بی‌شتاب **бешитоб**
بیشتر **бештар**
بیشترین **бештарин**
بی‌شخص **бешахс**
بی‌شرافت **бешарофат**
بی‌شرافتی **бешарофатӣ**
بی‌شرف **бешараф**
بی‌شرفانه **бешарафона**
بی‌شرفی **бешарафӣ**
بی‌شرم **бешарм**
بی‌شرمانه **бешармона**
بی‌شرمی **бешармӣ**
بی‌شریک **бешарик**

бешуур بی‌شعور
бешуурона بی‌شعورانه
бешуурӣ بی‌شعوری
бешафқат بی‌شفقت
бешафқатӣ بی‌شفقتی
бешак(к) بی‌شک
бешикаст بی‌شکست
бешакл بی‌شکل
бешаклӣ بی‌شکلی
бешиква بی‌شکوه
бешагӣ بیشگی
бешумор بی‌شمار
бешамол بی‌شمال
бешамолӣ بی‌شمالی
бешумар, бешумур بی‌شمر
бешӯ(й) بی‌شو(ی)
бешӯхӣ بی‌شوخی
бешавқ بی‌شوق
бешавҳар بی‌شوهر
бешавҳарӣ بی‌شوهری
бешӯӣ بی‌شویی
беша بیشه
бешабоғ بیشه‌باغ
бешабон بیشه‌بان
бешабонӣ بیشه‌بانی
бешадор بیشه‌دار
бешадорӣ بیشه‌داری
бешадошта بیشه‌داشته
бешадашт بیشه‌دشت
бешазор بیشه‌زار
бешӣ بیشی
бешир بی‌شیر
бешина بیشینه
бесоҳиб بی‌صاحب
бесоҳибмонда بی‌صاحبمانده
бесоҳибӣ بی‌صاحبی
бесабр بی‌صبر
бесаброна بی‌صبرانه
бесабрӣ بی‌صبری
бесаҳн بی‌صحن
бесадо بی‌صدا
бесадоқат بی‌صداقت
бесадоқатӣ بی‌صداقتی
бесарфа بی‌صرفه
бесафо بی‌صفا
бесифат بی‌صفت
бесифатӣ بی‌صفتی
бесалоҳият بی‌صلاحیت
бесалоҳиятӣ بی‌صلاحیتی
бесинф بی‌صنف
бесурат بی‌صورت
бесайқал بی‌صیقل
байзо بیضا
безобитагӣ بیضابطگی
безобита بی‌ضابطه
безарар بی‌ضرر
байзавӣ بیضوی
байза بیضه
байзаосо بیضه‌آسا
байзашакл بیضه‌شکل
байзамонанд بیضه‌مانند
байзӣ بیضی
безиё بی‌ضیا
байтор بیطار
байторӣ بیطاری
бетоат بی‌طاعت
бетоатӣ بی‌طاعتی
бетоқат بی‌طاقت
бетоқатона بی‌طاقتانه
бетоқатӣ بی‌طاقتی
бетолеъ بی‌طالع
бетолеӣ بی‌طالعی
бетароват بی‌طراوت
бетараф بی‌طرف
бетарафона بی‌طرفانه
бетарафӣ بی‌طرفی
бетамаъ بی‌طمع
бетамаӣ بی‌طمعی
бетаҳорат بی‌طهارت
бетаҳоратӣ بی‌طهارتی
безарф بی‌ظرف
безарфӣ بی‌ظرفی
безарфият بی‌ظرفیت
безарфиятӣ بی‌ظرفیتی
байъ بیع
беор بی‌عار
беорӣ بی‌عاری
беоқибат بی‌عاقبت
беоқибатӣ بی‌عاقبتی
байъона بیعانه
беоилагӣ بی‌عایلگی
беоила بی‌عایله
байъпулӣ بیع‌پولی
байъат بیعت
байъатнома بیعت‌نامه
байъатӣ بیعتی
беадолат بی‌عدالت
беадолатона بی‌عدالتانه
беадолатӣ بی‌عدالتی
беадад بی‌عدد
беадил بی‌عدیل
беиззат بی‌عزّت
беиззатӣ بی‌عزّتی
беазм بی‌عزم
беазмӣ بی‌عزمی
беасал بی‌عسل
беақл بی‌عقل
беақлона بی‌عقلانه
беақлӣ بی‌عقلی
беақида بی‌عقیده
беилоҷ بی‌علاج
беилоҷӣ بی‌علاجی
беалоқагӣ بی‌علاقگی
беалоқа بی‌علاقه
беалоиқ بی‌علایق
беиллат بی‌علت
беиллатӣ بی‌علتی
беалаф بی‌علف
беалафӣ بی‌علفی
беилм بی‌علم
беилмӣ بی‌علمی
беамал بی‌عمل
беамалӣ بی‌عملی
байънома بیع‌نامه
беаҳд بی‌عهد
беаҳдӣ بی‌عهدی
беиёр بی‌عیار
беайб بی‌عیب
беайбӣ بی‌عیبی
байғора بیغاره
беғоя بی‌غایه
беғубор بی‌غبار

беғурбат بی غربت
беғараз بی غرض
беғаразона بی غرضانه
беғаразӣ بی غرضی
беғаш بی غش
беғил بی غل
беғалоғула بی غلاغوله
беғалат بی غلط
беғам بی غم
беғамона بی غمانه
беғамӣ بی غمی
беғавғо بی غوغا
بیغوله { **байғула** / **беғӯла** }
بیغوله‌نشین { **байғуланишин** / **беғӯланишин** }
беғайрат بی غیرت
беғайратӣ بی غیرتی
бефосила بی فاصله
бефоида بی فایده
бефоиз بی فایض
бефаросат بی فراست
бефаросатӣ بی فراستی
бефаровез بی فراویز
бефарҷом بی فرجام
бефардо بی فردا
бефарзанд بی فرزند
бефарзандӣ بی فرزندی
бефарк بی فرق
бефармон بی فرمان
бефармонӣ بی فرمانی
бефаранчӣ بی فرنجی
бефурӯз بی فروز
бефурӯшанда بی فروشنده
бефурӯғ بی فروغ
бефарҳанг بی فرهنگ
бефарҳангӣ بی فرهنگی
бефарёд بی فریاد
бефасоҳат بی فساحت
бифштекс بیفشتکس
бефазл بی فضل
бефазлӣ بی فضلی
бефаъолият بی فعالیت
бефаъолиятӣ بی فعالیتی
бефикр بی فکر
бефикрӣ بی فکری
бефано بی فنا
бефаҳм بی فهم
бефаҳмӣ بی فهمی
бефайз بی فیض
бефайзӣ بی فیضی
беқобилият بی قابلیت
беқобилиятӣ بی قابلیتی
беқош بی قاش
беқоидагӣ بی قاعدگی
беқоида بی قاعده
беқофия بی قافیه
беқолаб//беқолиб بی قالب
беқонунӣ بی قانونی
беқадр بی قدر
беқадрӣ بی قدری
беқарор بی قرار
беқаророна بی قرارانه
беқарорӣ بی قراری
беқурб بی قرب
беқурбшавӣ بیقرب شوی
беқарин بی قرین
беқасам I,II بی قسم
беқасаб بیقصب
беқасаббоф بیقصب باف
беқатъият بی قطعیت
беқатъиятӣ بی قطعیتی
беқилтиқ بی قلتق
беқавора بی قواره
беқувват بی قوت
беқувватӣ بی قوتی
беқавл بی قول
беқавлӣ بی قولی
беқиёс بی قیاس
беқиёфа بی قیافه
беқайд بی قید
беқайдона بی قیدانه
беқайдӣ بی قیدی
беқилуқол بی قیل وقال
беқимат بی قیمت
бек بیک
бекор بی کار
бекористӣ بی کارایستی
бекорхобӣ بی کارخوابی
бекорхобида بی کارخوابیده
бекорхӯчагӣ بی کارخوجگی
бекорхӯча بی کارخوجه
бекоршуда بی کارشده
бекоргард بی کارگرد
бекоргардӣ بی کارگردی
бекорагӣ بی کارگی
бекормонда بی کارمانده
бекормонӣ بی کارمانی
бекорубор بی کاروبار
бекора بی کاره
бекорагард بی کاره گرد
бекорӣ بی کاری
бекост بی کاست
беком بی کام
бекомӣ بی کامی
беконкурс بی کانکرس
баякбор بیکبار
бекитоб بی کتاب
бектошӣ بیکتاشی
бекудурат بی کدورت
бекзотӣ بیک ذاتی
бекарон بی کران
бекарона بی کرانه
бекирдор بی کردار
бекзода بیکزاده
бекас بی کس
бекасӣ بی کسی
бекишт بی کشت
бекифоят بی کفایت
бекифоятӣ بی کفایتی
бекафан بی کفن
бекафанӣ بی کفنی
бекулоҳ بی کلاه
бекулоҳӣ بی کلاهی
бекалла بی کله
бекам بی کم
бекамбудӣ بی کمبودی
бекамар بی کمر
бекамузиёд بی کم وزیاد
бекамукостӣ بی کم وکاستی
беканор بی کنار
беканора بی کناره
беканорӣ بی کناری

بیکو(ی) бекӯ(й)
بیکی бекӣ
بی کیف бекайф
بیکی گری бекигарӣ
بی کینگی бекинагӣ
بی کینه бекина
بیگ бег
بیگار бегор
بیگاری бегорӣ
بیگانگی бегонагӣ
بیگانه бегона
بیگانه پرست бегонапараст
بیگانه پرستی бегонапарастӣ
بیگانه پسند бегонаписанд
بیگانه رو бегонарӯ
بیگانه زبان бегоназабон
بیگانه زمین бегоназамин
بیگانه وار бегонавор
بیگاه бегоҳ
بیگاهان//بیگاهانی бегоҳон(й)
بیگاه خیز бегоҳхез
بیگاهی бегоҳӣ
بیگاهیروز//بیگاهیروزی бегоҳирӯз(й)
بی گپ бегап
بی گذشت бегузашт
بی گردگی бегурдагӣ
بی گرده бегурда
بی گزند бегазанд
بی گفتوگو(ی)// بی گفتگو(ی) бегуфтугӯ(й)
بی گله бегила
بی گمان бегумон

بی گناهی бегуноҳӣ
بی گنه//بی گناه бегунаҳ//бегуноҳ
بی گوش бегӯш
بی گوشت бегӯшт
بیگه бегаҳ
بیگه خیز бегаҳхез
بیگهی бегаҳӣ
بیگی бегӣ
بی گیاه бегиёҳ
بی گیاهی бегиёҳӣ
بیگی جان бегиҷон
بیگیم бегим
بیل бел
بی لاف белоф
بی لانه белона
بی لب белаб
بیل بینی белбинӣ
بیل پا(ی) белпо(й)
بی لجام белаҷом
بی لجامی белаҷомӣ
بیلچه белча
بیل دار белдор
بیل دندان белдандон
بی لذت белаззат
بی لذتی белаззатӣ
بیل زن белзан
بیل زنی белзанӣ
بی لطافت белатофат
بی لطف белутф
بی لطفی белутфӣ
بی لفظ белафз
بی لقب белақаб
بیلک { байлак / белак

بیلکاری белкорӣ
بیلکش белкаш
بیلکشی белкашӣ
بی لکّه белакка
بی لگام белагом
بیل گردان белгардон
بی لگنده белаганда
بیلگیگی белгиягӣ
بیلنچک белинчак
بی لیاقت белаёқат
بی لیاقتی белаёқатӣ
بیلیان биллион
بیلیرد { билиярд / билярд
بیلیردباز { билиярдбоз / билярдбоз
بیلیردبازی { билиярдбозӣ / билярдбозӣ
بیم бим
بیم آلود бимолуд
بی مادر бемодар
بی مادری бемодарӣ
بیمار бемор
بیمارانه беморона
بیمار بینی беморбинӣ
بیمار پرس беморпурс
بیمار پرسان беморпурсон
بیمار پرست беморпараст
بیمار پرستی беморпарастӣ
بیمار پرسی беморпурсӣ
بیمار خانه беморхона
بیمار خیز беморхез
بیمار دار бемордор
بیمار داری бемордорӣ
بیمار دل бемордил

بیمارسان беморсон
بیمارستان бемористон
بیمارک беморак
بیمار گونه беморгуна
بیمارنما беморнамо
بیماری беморӣ
بیماریابی беморёбӣ
بیماریزا беморизо
بی مال бемол I,II
بی مانعه бемонеа
بی مانند бемонанд
بی مایه бемоя
بی مباحثه бемубоҳиса
بی مبالغه бемуболиға
بی متکا бемуттако
بی مثال бемисол
بی مثل бемисл
بی مجال бемаҷол
بی محابا//بی محابات бемуҳобо(т)
بی محاکمه бемуҳокима
بی محصول бемаҳсул
بی محک бемаҳак
بی محل бемаҳал
بی محنت бемеҳнат
بی مدار бемадор
بی مدارا бемадоро
بی مدارانه бемадорона
بی مداری бемадорӣ
بی مداوا бемудово
بی مدت бемуддат
بی مدنیت бемаданият
بی مدنیتی бемаданиятӣ
بی مذهب бемазҳаб

بی‌مذهبی **бемазҳабӣ**
بی‌مراد **бемурод**
بی‌مرادی **бемуродӣ**
بی‌مراق **бемароқ**
بی‌مراقانه **бемароқона**
بی‌مراقی **бемароқӣ**
بی‌مرحمت **бемарҳамат**
بی‌مرحمتی **бемарҳаматӣ**
بی‌مرز **бемарз**
بی‌مرگ **бемарг**
بی‌مرگی **бемаргӣ**
بی‌مروت **бемурувват**
بی‌مروتی **бемурувватӣ**
بی‌مرور **бемурур**
بی‌مزد **бемузд**
بیم‌زده **бимзада**
بی‌مزگی **бемазагӣ**
بی‌مزه **бемаза**
بی‌مسئولیت **бемасъулият**
بی‌مسئولیتانه **бемасъулиятона**
بی‌مسئولیتی **бемасъулиятӣ**
بی‌مستثنا **бемустасно**
بی‌مسلک **бемаслак**
بی‌مسلکی **бемаслакӣ**
بی‌مشقت **бемашаққат**
بی‌مصرف **бемасраф**
بی‌مصلحت **бемаслиҳат**
بی‌مضمون **бемазмун**
بی‌مطلب **бематлаб**
بی‌معاش **бемаош**
بی‌معرفت **бемаърифат**
بی‌معرفتی **бемаърифатӣ**
بی‌معنا **бемаъно**

بی‌معنویت **бемаънавият**
بی‌معنویتی **бемаънавиятӣ**
بی‌معنی **бемаънӣ**
بی‌معنی‌گویی **бемаънигӯӣ**
بی‌معنیگی **бемаънигӣ**
بی‌مغز **бемағз**
بی‌مغزی **бемағзӣ**
بی‌مقدار **бемиқдор**
بی‌مقصد **бемақсад**
بی‌مکافات **бемукофот**
بی‌مکان **бемакон**
بی‌مکانی **бемаконӣ**
بی‌مکر **бемакр**
بیمگاه **бимгоҳ**
بی‌ملاحظگی **бемулоҳизагӣ**
بی‌ملاحظه **бемулоҳиза**
بی‌ملال **бемалол**
بی‌ملک **бемулк**
بی‌ممانعت **бемамониат**
بی‌مناسبت **бемуносибат**
بیمناک **бимнок**
بی‌منت **беминнат**
بی‌منتها **бемунтаҳо**
بی‌منزل **беманзил**
بی‌منزلی **беманзилӣ**
بی‌منطق **бемантиқ**
بی‌منطقی **бемантиқӣ**
بی‌منفعت **беманфиат**
بی‌منفعتی **беманфиатӣ**
بی‌مورد **бемаврид**
بی‌موفقیت **бемуваффақият**
بی‌موفقیتی **бемуваффақиятӣ**
بی‌موقع **бемавқеъ**

بی‌مونس **бемӯнис**
بی‌موی **бемӯй**
بی‌مویلب **бемӯйлаб**
بیمه **бима**
بی‌مهتاب **бемаҳтоб**
بی‌مهر **бемеҳр**
بی‌مهره **бемӯҳра**
بی‌مهری **бемеҳрӣ**
بیمه‌شده **бимашуда**
بیمه‌گذار **бимагузор**
بیمه‌گر **бимагар**
بی‌مهلت **бемӯҳлат**
بیمه‌نامه **биманома**
بی‌میل **бемайл**
بی‌میلان **бемайлон**
بی‌میلانه **бемайлона**
بی‌میلی **бемайлӣ**
بی‌مینه **бемайна**
بی‌میوه **бемева**
بین { **байн**, **баян**, **бин** }
بینا **биноII**
بینابین **байнобайн**
بی‌ناخون **бенохун**
بین‌اداروی **байниидоравӣ**
بین‌اداری **байниидорӣ**
بینادل **бинодил**
بین‌الابدین **байналабадайн**
بین‌الحاجبین **байналҳоҷибайн**
بینایی **биноӣ I,II**
بی‌نظمی **беназмӣ**
بین‌قطعوی **байниқитъавӣ**
بین‌منطقوی **байниминтақавӣ**

بین‌موسمی **байнимавсимӣ**
بین‌الخلقی **байналхалқӣ**
بین‌العوام **байналавом**
بین‌الملل **байналмилал**
بین‌المللی **байналмилалӣ**
بین‌الناس **байнаннос**
بین‌النهرین **байннаннаҳрайн**
بی‌نام **беном**
بی‌ناموس **беномус**
بی‌ناموسانه **беномусона**
بی‌ناموسی **беномусӣ**
بی‌نام‌وننگ **беномунанг**
بی‌نان **бенон**
بین‌پرلمنتی//بینپرلمانی **байнипарламентӣ//байнипарлумонӣ**
بی‌نتیجه **бенатиҷа**
بین‌جمهوری **байниҷумҳурӣ**
بین‌جمهوریوی **байниҷумҳуриявӣ**
بین‌حجروی **байниҳуҷравӣ**
بین‌حجیروی **байниҳуҷайравӣ**
بین‌حکومتی **байниҳукуматӣ**
بین‌خودی **байнихудӣ**
بین‌دری **байнидарӣ**
بین‌دندانی **байнидандонӣ**
بین‌دولتی **байнидавлатӣ**
بی‌نزاع **бенизоъ**
بی‌نزاعی **бенизоъӣ**
بی‌نزاکت **беназокат**
بی‌نزاکتی **беназокатӣ**
بین‌زبانی **байнизабонӣ**
بین‌ساحوی **байнисоҳавӣ**
بین‌ستاروی **байниситоравӣ**

بی‌نسل бенасл
بی‌نسلی бенаслӣ
بین‌سیاروی байнисайёравӣ
بینش биниш
بی‌نشان бенишон
بی‌نشانی бенишонӣ
بینشور бинишвар
بین‌شهری байнишаҳрӣ
بی‌نصب бенасаб
بین‌صنفی байнисинфӣ
بی‌نصیب бенасиб
بی‌نصیبی бенасибӣ
بی‌نطق бенутқ
بی‌نظارت беназорат
بی‌نظارتی беназоратӣ
بی‌نظام бенизом
بی‌نظامی бенизомӣ
بی‌نظری беназарӣ
بی‌نظم беназм
بی‌نظیر беназир
بی‌نعل бенаъл
بی‌نفاست бенафосат
بی‌نفس бенафас
بی‌نفع бенафъ
بین‌فکلتوی байнифакултавӣ
بی‌نفوس бенуфус
بی‌نقاب бениқоб
بین‌قبرغوی байниқабурғавӣ
بین‌قبیلوی байниқабилавӣ
بی‌نقشه бенақша
بی‌نقص бенакс, бенукс
بی‌نقصان бенуқсон

بین‌قطاری байниқаторӣ
بی‌نکاح беникоҳ
بین‌کارخانوی байникорхонавӣ
بین‌کتابخانوی байникитобхонавӣ
بی‌نگاه‌وبین бенигоҳубин
بی‌نگه‌بان бенигаҳбон
بی‌نماز бенамоз
بی‌نمازی бенамозӣ
بی‌نمک бенамак
بی‌نمکی бенамакӣ
بی‌نمود бенамуд
بی‌نمودی бенамудӣ
بین‌ناحیه‌وی байниноҳиявӣ
بیننده бинанда
بی‌ننگ бенанг
بی‌ننگی бенангӣ
بی‌نوا//بینوا бенаво I,II
بی‌نوایانه бенавоёна
بی‌نوایی бенавой I,II
بی‌نوبت бенавбат
بی‌نوخته бенӯхта
بی‌نور бенур
بی‌نوری бенурӣ
بین‌وزارتی байнивазоратӣ
بی‌نوگ бенӯг
بین‌ولایتی байнивилоятӣ
بینه баййина
بی‌نهایت бениҳоят
بین‌همدیگری байниҳамдигарӣ
بینی бинӣ
بی‌نیاز бениёз
بی‌نیازی бениёзӣ

بی‌نیام бенаём, бениём
بینی‌باریک биниборик
بینی‌پچق бинипачақ, бинипучук
بینی‌دراز бинидароз
بینی‌درازکها бинидарозакҳо
بینی‌دری бинидарӣ
بی‌نیرنگ бенайранг
بینی‌سرخ бинисурх
بینی‌کج биникач
بینی‌کشی биникашӣ
بینی‌کلان биникалон
بی‌وارث беворис
بی‌وارثی беворисӣ
بی‌واره бевора
بی‌واسطه бевосита
بی‌وجدان бевиҷдон
بی‌وجدانانه бевиҷдонона
بی‌وجدانی бевиҷдонӣ
بی‌وجود бевуҷуд
بی‌وجودی бевуҷудӣ
بی‌وجه бевачҳ
بیور бевар
بیورا бюро
بیوراکرت бюрократ
بیوراکرتی бюрократӣ
بیوراکرتیزم бюрократизм
بیوراکرتیه бюрократия
بی‌وزن бевазн
بی‌وزنی бевазнӣ
بیوسیدن баюсидан
بی‌وضوء бевузӯъ
بی‌وطن беватан
بی‌وطنی беватанӣ

بی‌وفا бевафо
بی‌وفایی бевафоӣ
بی‌وقار бевиқор
بی‌وقت бевақт
بی‌وقتی бевақтӣ
بی‌وقت‌روزی бевақтирӯзӣ
بی‌وقفه бевақфа
بی‌وقوف бевуқуф
بیوگان баюгон
بیوگی бевагӣ
بیولتن бюллетен
بیوه бева
بیوه‌پیر бевапир
بیوه‌زن бевазан
بی‌وهم беваҳм
بیوه‌مرد бевамард
بیوه‌مرگ бевамарг
بیه бия
بی‌هدف беҳадаф
بی‌هراس беҳарос
بی‌همت беҳиммат
بی‌همتا беҳамто
بی‌همتانه беҳимматона
بی‌همتی беҳимматӣ
بی‌هنجار беҳанҷор
بی‌هنجاری беҳанҷорӣ
بی‌هنر беҳунар
بی‌هنرانه беҳунарона
بی‌هنری беҳунарӣ
بی‌هوا беҳаво I, II
بیهودگی беҳудагӣ
بیهوده беҳуда
بیهوده‌گرد беҳудагард

بیهوده گردی бехудагардӣ
بیهوده گوی бехудагӯ(й)
بیهوده گویی бехудагӯӣ
بی هوس беҳавас
بی هوسی беҳавасӣ
بی هوش//بی هش беҳуш
بی هوشانه//بی هشانه беҳушона
بی هوشی//بی هشی беҳушӣ
بی هویت беҳувият
بی هیجان беҳаяҷон
بی یاد беёд
بی یار беёр
بی یاور беёвар
بی یاوری беёварӣ
بی یراق беяроқ
بی یراقی беяроқӣ

پ

پ п
پابریده//پای بریده по(й)бурида
پاآهو пооҳу
پاافشار поафшор
پاانداز поандоз
پااورنجن поавранҷан
پابازی побозӣ
پابرجا(ی) побарҷо(й) I, II
پابرهنگی побараҳнагӣ
پابرهنه побараҳна
پابست побаст
پابستگی побастагӣ
پابسته побаста
پابلند побаланд
پابند побанд
پابوس побӯс
پابوسی побӯсӣ
پابیل побел
پابیلکرده побелкарда
پاپ поп
پاپوش попӯш
پاپوشی попӯшӣ
پاپیچ попеч
پاتر потар
پاتوسقه потусқа
پاتیشه потеша
پاتیله потила
پاجامه поҷома
پاچا почо, поччо
پاچپایه почпоя
پاچته почта
پاچته خانه почтахона
پاچک почак
پاچنگ почанг I,II
پاچه поча
پاچه پز почапаз
پاچه دراز почадароз
پاخسگی похсагӣ
پاخسه похса
پاخسه دیوار похсадевор
پاخسه زن похсазан
پاخسه گین похсагин
پاد под
پادار подор
پاداری подорӣ
پاداش подош
پاداشت подошт
پاداش ده подошдеҳ
پاداش دهنده подошдиҳанда
پاداش دهی подошдиҳӣ
پادام подом
پادپالکاونیک подполковник
پادراز подароз
پادرد подард
پادرگل подаргил
پادرهوا подарҳаво
پادری подарӣ
پادزهر подзаҳр
پادشا подшо
پادشاه подшоҳ
پادشاهانه подшоҳона
پادشاه بازی подшоҳбозӣ
پادشاه دختر подшоҳдухтар
پادشاه زاده подшоҳзода
پادشاهی подшоҳӣ
پادشه подшаҳ
پادشیپنیک подшипник
پادکانی подуконӣ
پادگان подгон
پادنگ поданг
پادوان подавон
پاده пода
پاده بان подабон
پاده بانی подабонӣ
پاده برا подабаро
پاده جا подаҷо
پاده چرا подачаро
پاده چی подачӣ
پاده خانه подахона
پادیر подир
پار пор
پاراو поров
پارت порт
پارتی портӣ
پارچه порча
پارچه باف порчабоф
پارچه بافی порчабофӣ
پارچه پارچه порча-порча
پارچه فروش порчафурӯш
پارچه فروشی порчафурӯшӣ
پارچه گل порчагул
پاردوم пордум
پارس порс
پارسا порсо
پارسال порсол
پارساله порсола
پارسالینه порсолина
پارسایی порсоӣ
پارسنگ порсанг
پارسی порсӣ
پارسی زبان порсизабон
پارسی گوی порсигӯй
پارسی یانه порсиёна
پارکین поргин
پارگی поргӣ
پارلمان порлумон
پارلمانی порлумонӣ
پارو пору
پاروآب поруоб
پارواندازی поруандозӣ
پاروپاشی порупошӣ
پاروتوده порутӯда

پاروخانه порухона

پاروزنی порузанӣ

پاروکش порукаш

پاروکشان порукашон

پاروکشانی порукашонӣ

پاروکشی порукашӣ

پاره пора I, II, III

پاره‌ای порай

پاره‌پاره пора-пора

پاره‌خوار порахор

پاره‌خور порахӯр

پاره‌خوری порахӯрӣ

پاره‌دوز порадӯз

پاره‌دوزی порадӯзӣ

پاره‌ده порадеҳ

پاره‌دهنده порадиҳанда

پاره‌دهی порадиҳӣ

پاره‌زن поразан

پاره‌شده порашуда

پاره‌گی порагӣ

پاره‌گیر порагир

پاره‌گیری порагирӣ

پارین порин

پارینه порина

پازاچ позоч

پازخ позах

پازند позанд

پازه поза

پازهر позаҳр

پازریز позарез

پازیتیوی позитивӣ

پازیتیویزم позитивизм

پازیر позер

پاژخ пожах

پاژند пожанд

پاس пос

پاسار посор

پاسبان посбон

پاسبان‌گاه посбонгоҳ

پاسبانی посбонӣ

پاسخ посух

پاسخ‌گو(ی) посухгӯ(й)

پاسخ‌گویی посухгӯӣ

پاسخ‌نامه посухнома

پاسدار посдор

پاسدارنده посдоранда

پاسداری посдорӣ

پاسکنا поскуно

پاسکنه поскуна

پاسگاه посгоҳ

پاسنگ посанг

پاسوخته посӯхта

پاسیره посира I,II

پاسیره‌کار посиракор

پاش пош

پاشا пошшо

پاشابیبی пошшобибӣ

پاشاخان пошшохон

پاشان пошон

پاش‌پاش пош-пош

پاش‌خورده пошхӯрда

پاش‌خورنده пошхӯранда

پاش‌خوری пошхӯрӣ

پاش‌دهک пошдиҳак

پاشنگ пошанг

پاشنه пошна

پاشنه‌باریک пошнаборик

پاشنه‌بلند пошнабаланд

پاشنه‌پست пошнапаст

پاشنه‌پهن пошнапаҳн

پاشنه‌دار пошнадор

پاشیدن пошидан

پاشیده пошида

پاغند поғанд

پاغنده поғунда

پاغه поға

پاغه‌پاغه поға-поға

پاغه‌چوب поғачӯб

پاغه‌مال поғамол

پافشار пофишор

پافشاری пофишорӣ

پاک пок

پاک‌آب покоб

پاکار покор

پاکاری покорӣ

پاک‌باز покбоз

پاک‌بازی покбозӣ

پاک‌باطن покботин

پاک‌بین покбин

پاک‌پاکیزه пок-покиза

پاک‌جامه покҷома

پاک‌حساب покҳисоб

پاک‌دامن покдоман

پاک‌دامنی покдоманӣ

پاک‌دست покдаст

پاک‌دل покдил

پاک‌دلانه покдилона

پاک‌دلی покдилӣ

پاک‌دهان покдаҳон

پاک‌دیده покдида

پاک‌دین покдин

پاک‌دینی покдинӣ

پاک‌ذات покзот

پاکرای покрой

پاکرگ покраг

پاک‌زاد покзод

پاک‌زاده покзода

پاک‌زبان покзабон

پاک‌زبانی покзабонӣ

پاک‌سرشت поксиришт

پاک‌سرشتی поксириштӣ

پاک‌سیرت поксират

پاکشا покушо

پاکشال покашол

پاکشک покашак

پاکشک‌بازی покашакбозӣ

پاکشو(ی) покшӯ(й)

پاک‌ضمیر покзамир

پاک‌ضمیری покзамирӣ

پاک‌طبیعت поктабиат

پاک‌طینت поктинат

پاک‌فطرت покфитрат

پاککاری поккорӣ

پاک‌کردار поккирдор

پاک‌گوهر покгавҳар

پاکلته покалта

پاکمرد покмард

پاک‌مغز покмағз

پاک‌مهر покмеҳр

پاک‌نشونده покнашаванда

پاکنده покунда

پاک‌نژاد покнажод

پاک‌نژادی **покнажодӣ**

پاک‌نسب **покнасаб**

پاک‌نظر **покназар**

پاک‌نویسی **покнависӣ**

پاک‌نهاد **покниҳод**

پاک‌نیت **покният**

پاکو **поку**

پاکوبی **покӯбӣ**

پاک‌وجدان **поквиҷдон**

پاک‌وجدانی **поквиҷдонӣ**

پاکی **покӣ**

پاکیزگی **покизагӣ**

پاکیزه **покиза**

پاکیزه‌اخلاق **покизаахлоқ**

پاکیزه‌اندام **покизаандом**

پاکیزه‌پاسخ **покизапосух**

پاکیزه‌تن **покизатан**

پاکیزه‌جان **покизаҷон**

پاکیزه‌چهر **покизачеҳр**

پاکیزه‌خو(ی) **покизахӯ(й)**

پاکیزه‌دامن **покизадоман**

پاکیزه‌دامنی **покизадоманӣ**

پاکیزه‌دل **покизадил**

پاکیزه‌دلی **покизадилӣ**

پاکیزه‌رای **покизарой**

پاکیزه‌رو(ی) **покизарӯ(й)**

پاکیزه‌رویی **покизарӯӣ**

پاکیزه‌سرشت **покизасиришт**

پاکیزه‌سیرت **покизасират**

پاکیزه‌طبع **покизатабъ**

پاکیزه‌طینت **покизатинат**

پاکیزه‌قول **покизақавл**

پاکیزه‌کار **покизакор**

پاکیزه‌کارانه **покизакорона**

پاکیزه‌کاری **покизакорӣ**

پاکیزه‌کنی **покизакунӣ**

پاکیزه‌گوهر **покизагавҳар**

پاکیزه‌گوی **покизагӯй**

پاکیزه‌مغز **покизамағз**

پاکیزه‌نظر **покизаназар**

پاکیزه‌نفس **покизанафс**

پاکیزه‌نویس **покизанавис**

پاکیزه‌وجدان **покизавиҷдон**

پاگان **погон**

پاگاندار **погондор**

پاگران **погарон**

پالا **полоI**

پالاپالا **полопало**

پالان **полон**

پالانبند **полонбанд**

پالاندوز **полондӯз**

پالاندوزی **полондӯзӣ**

پالان‌گر **полонгар**

پالان‌گری **полонгарӣ**

پالانه **полона**

پالانی **полонӣ**

پالایش **полоиш**

پالایشگاه **полоишгоҳ**

پالایک **полояк**

پالاینده **полоянда**

پالاییدن **полоидан**

پالغ **полуғ**

پالغز **полағз**

پالک **полк**

پالکانه **полкона**

پالکاونیک **полковник**

پالگانه **полгона**

پالنگ **поланг**

پالوان **полвон**

پالوان‌کچل **полвонкачал**

پالوانی **полвонӣ**

پالوچ **получ**

پالودگی **полудагӣ**

پالودن **полудан**

پالوده **полуда**

پالوده‌پز **полудапаз**

پالوده‌مغز **полудамағз**

پالهنگ **полаҳанг** / **полҳанг**

پالیئتیلن **полиэтилен**

پالیتئیزم **политеизм**

پالیتخنیکی **политехникӣ**

پالیتسیه **политсия**

پالیدن **полидан**

پالیز **полез** / **полиз**

پالیزبان **полизбон**

پالیزک **полизак**

پالیزکار **полизкор**

پالیزکاری **полизкорӣ**

پالیزگاه **полизгоҳ**

پالیزی **полизӣ**

پالیس **полис**

پالیسمیه **полисемия**

پالیفانیه **полифония**

پالیک **полик**

پالیکانه **поликона**

پالیکلینیکه **поликлиника**

پالیگانه **полигона**

پالیگرفی **полиграфӣ**

پالیگرفیه **полиграфия**

پامال **помол**

پامالگشته **помолгашта**

پامانک **помонак**

پامانی **помонӣ**

پامس **помас**

پامیدار **помидор**

پامیرشناس **помиршинос**

پامیرشناسی **помиршиносӣ**

پامیری **помирӣ**

پانزده **понздаҳ**

پانزده‌سالگی **понздаҳсолагӣ**

پانزده‌ساله **понздаҳсола**

پانزدهم **понздаҳум**

پانصد **понсад**

پاورق **поварақ**

پاورقی **поварақӣ**

پاوست **повест**

پای **пой**

پایا **поё**

پایاب **поёб**

پای‌افزار **пойафзор**

پای‌افزال **пойафзол**

پای‌افزالدوز **пойафзолдӯз**

پای‌افزالدوزی **пойафзолдӯзӣ**

پای‌افزالفروش **поафзолфурӯш**

پای‌افزالفروشی- **поафзолфурӯшӣ**

پایان **поён**

پایان‌آب **поёноб**

پایانبین **поёнбин**

پایانبینی **поёнбинӣ**

پای‌انداز **пойандоз**

پایان‌ناپذیر **поённопазир**
پایان‌نشین **поённишин**
پایانی **поёнӣ**
پای‌آور **пойовар**
پایباریک **пойборик**
پاباز//پای‌باز **по(й)боз**
پای‌بازی **пойбозӣ**
پای‌برهنه **пойбараҳна**
پای‌بست **пойбаст**
پای‌بسته **пойбаста**
پای‌بند **пойбанд**
پای‌بوسی **пойбӯсӣ**
پای‌پرتابی **пойпартоӣ**
پای‌پش **пойпаш**
پاپوش **пойпӯш**
پاپیچ **пойпеч**
پای‌پیچک **пойпечак**
پایتابه **пойтоба**
پایتخت **пойтахт**
پای‌تک **пойтак**
پایتیشه **пойтеша**
پایجامه//پاجامه **пойҷома//поҷома**
پایچه//پاچه **пойча//поча**
پایچه‌پز// پاچه‌پز **пойчапаз//почапаз**
پایخست//پایخوست **пойхаст**
پایدار **пойдор**
پایداره **пойдора**
پایداری **пойдорӣ**
پایداس **пойдос**
پایدام **пойдом**
پایدان **пойдон**
پای‌دراز **пойдароз**

پای‌دیوار **пойдевор**
پای‌رنج **пойранҷ**
پایز//پاییز **поиз**
پایزان// پاییزان **поизон**
پایزد **поезд**
پایزگاه//پاییزگاه **поизгоҳ**
پایزه **поиза**
پایژه **поижа**
پایستن **поистан**
پایستون **пойсутун**
پایسته **поиста**
پای‌سوخته//پاسوخته **пойсӯхта//посӯхта**
پای‌شکسته//پاشکسته **пойшикаста//пошикаста**
پای‌شکن **пойшикан**
پای‌شویخانه **пойшӯйхона**
پایک **пояк**
پایکار **пойкор**
پایکزنی **поякзанӣ**
پای‌کوب **пойкӯб I,II**
پای‌کوبی **пойкӯбӣ**
پایگه‌نشین **пойгаҳнишин**
پایکی **поякӣ**
پایگاه **пойгоҳ**
پایگوی **пойгавӣ**
پایگه } **пойга**, **пойгаҳ**
پایگه‌چی **пойгачӣ**
پای‌لغز **пойлағз**
پایلوچ **пойлуч**
پایمال **поймол**
پایمال‌شده **поймолшуда**
پایمال‌کننده **поймолкунанда**
پایمال‌کنی **поймолкунӣ**

پایمال‌گشته **поймолгашта**
پای‌مانک **поймонак**
پای‌مانی **поймонӣ**
پایمرد **поймард**
پایمردی **поймардӣ**
پایمزد **поймузд**
پایمزدی **поймуздӣ**
پای‌نارس **пойнорас**
پایندگی **пояндагӣ**
پاینده **поянда**
پای‌نرسیده **пойнарасида**
پاینی//پایینی **поинӣ**
پایه **поя**
پایه‌افراز **пояафроз**
پایه‌خراب **пояхароб**
پایه‌گزار **поягузор**
پایه‌گزاری **поягузорӣ**
پایه‌ور **появар**
پایی **поӣ**
پاییدن **поидан**
پاییده‌پاییده **поида-поида**
پایین **поин**
پایین‌آب **поиноб**
پایین‌پرست **поинпараст**
پایین‌پرستی **поинпарастӣ**
پایین‌طلب **поинталаб**
پایین‌گاه **поингоҳ**
پایین‌نگر **поиннигар**
پپلس **паплус**
پپیراس **папирос**
پپیراسدان **папиросдон**
پپیراسکش **папироскаш**
پپیراسکشی **папироскашӣ**

پپیروس **папирус**
پت } **пат**, **пут**
پتالاکی **патологӣ**
پتالاکیه **патология**
پت‌پلیق **питпилик**
پتدار **патдор**
پتر **патар**
پتراس **патаррос**
پتراگرفیه **петрография**
پترپتر } **патар-патар**, **питир-питир**
پتفوز **патфуз**
پتک } **патак**, **путк**
پتکچه **патакча**
پتکفروش **патакфурӯш**
پتناک **патнок**
پتنت **патент**
پتواز **патвоз**
پتیاره **патёра**
پتیفان **патефон**
پتیله **патила**
پچق **пачак**
پچقشده **пачақшуда**
پچیر پچیر **пичир-пичир**
پچیراس **пичиррос**
پچیراسی **пичирросӣ**
پچینگ **пичинг**
پچینگ‌آمیز **пичингомез**
پچینگ‌آمیزه **пичингомеза**
پچینگ‌پرانی **пичингпаронӣ**
پخ } **пах**, **пих I**
پخال **пахол**
پخالپوش **пахолпӯш**

پخالی//پخالین пахолӣ//пахолин
پخت пахт
پختگی пахтагӣ, пухтагӣ
پختن пухтан
پخت‌وپز пухтупаз
پخته пахта, пухта
پخته‌تازه‌کنی пахтатозакунӣ
پخته‌جلاب пахтаҷаллоб
پخته‌جلابی пахтаҷаллобӣ
پخته‌چی пахтачӣ
پخته‌چین пахтачин
پخته‌چینی пахтачинӣ
پخته‌خشکانی пахтахушконӣ
پخته‌خشک‌کنک пахтахушккунак
پخته‌خوار пухтахор
پخته‌دار пахтадор
پخته‌رای пухтарой
پخته‌ریسی пахтаресӣ
پخته‌زار пахтазор
پخته‌سازی пахтасозӣ, пухтасозӣ
پخته‌سپاری пахтасупорӣ
پخته‌سخن пухтасухан
پخته‌سیب пахтасеб
پخته‌شانه‌کنی пахташонакунӣ
پخته‌شناس пахташинос
پخته‌غنداری пахтағундорӣ
پخته‌کار пахтакор, пухтакор
پخته‌کارانه пухтакорона
پخته‌کاری пахтакорӣ, пухтакорӣ
پخته‌کش пахтакаш
پخته‌کشانی пахтакашонӣ
پخته‌کشی пахтакашӣ
پخته‌گین пахтагин
پخته‌مغز пухтамағз
پخته‌ناک пахтанок
پخسان пахсон
پخسگی//پخسگین пахсагӣ(н)
پخش I,II пахш I,II
پخشاپش пахшопаш
پخشخورده пахшхӯрда
پخشکنی пахшкунӣ
پخماق пахмоқ
پخماقمو(ی) пахмоқмӯ(й)
پخنو пахну
پدئتر педиатр
پداندر падандар
پدر падар
پدرآزار падарозор
پدرام пидром
پدرامیدن пидромидан
پدراندر падарандар
پدرانه падарона
پدربزرگ падарбузург
پدربیزار падарбезор
پدرجد падарҷад
پدرخته падрахта
پدرخواند(ه) падархонд(а)
پدرداده падардода
پدردار падардор
پدررحمت падарраҳмат
پدرزن падарзан
پدرسالار падарсолор
پدرسالاری падарсолорӣ
پدرسگ падарсаг
پدرسوخته падарсӯхта
پدرشاهی падаршоҳӣ
پدرشوهر падаршавҳар
پدرشوی падаршӯй
پدرعروس падарарӯс
پدرفرزندی падарфарзандӣ
پدرقصور падарқусур
پدرکش падаркуш
پدرکشته падаркушта
پدرکشی падаркушӣ
پدرکلان падаркалон
پدرلعنت падарлаънат
پدرمادر падармодар
پدرمرده падармурда
پدروار падарвор
پدرود падруд
پدرودن падрудан
پدروکیل падарвакил
پدری падарӣ
پدگاگ педагог
پدگاگی педагогӣ
پدگاگیکه педагогика
پدل педал
پدواز падвоз
پده пада, пуда
پدید падид
پدیدآورنده падидоваранада
پدیدآیی падидоӣ
پدیدار падидор
پدیدارشناسی падидоршиносӣ
پدیداری падидорӣ
پدیده падида
پدیده‌شناسانه падидашиносона
پدیده‌شناسی падидашиносӣ
پدینه пудина
پذیر пазир
پذیرا пазиро
پذیرایی пазироӣ
پذیرش пазириш
پذیرفت пазируфт
پذیرفتار пазируфтор
پذیرفتاری пазируфторӣ
پذیرفتگاری пазируфтгорӣ
پذیرفتن пазируфтан
پذیرفتنی пазируфтанӣ
پذیرفته пазируфта
پذیرنده пазиранда
پذیره пазира
پر пар I, II, III, IV, пур I
پرآب пуроб
پرآبله пуробила
پرآبی пуробӣ
پرآتش пуроташ
پرآجنگ пурочинг
پرآدم пуродам
پرآذر пурозар
پرآرزو пурорзу
پرآزار пурозор
پرآزرم пурозарм
پرآژنگ пурожанг
پرآشوب пурошӯб
پرآواز пуровоз
پرآوازه пуровоза

پرآور **паровар**
پرآهو **пуроҳу**
پرابلمه **проблема**
پراپر **пуропур**
پراتاکال **протокол**
پراتز **протез**
پراتستنتی **протестантӣ**
پراتستنتیزم **протестантизм**
پراتسسار **протсессор**
پراحتراس **пурэҳтирос**
پراحترام **пурэҳтиром**
پراحساس **пурэҳсос**
پراحسان **пурэҳсон**
پراختلاف **пурихтилоф**
پراختلال **пурихтилол**
پرادا **пурадо**
پرارزش **пурарзиш**
پراریکتار **проректор**
پراستعداد **пуристеъдод**
پراستغنا **пуристиғно**
پراسرار **пурасрор**
پراشتها **пуриштиҳо**
پراشتیاق **пуриштиёқ**
پراشک **пурашк**
پراشیدن **парошидан**
پراضطراب **пуризтироб**
پراعتماد **пурэътимод**
پراعجاز **пурэъҷоз**
پرافتخار **пурифтихор**
پرافسار **профессор**
پرافساری **профессорӣ**
پرافسانه **пурафсона**
پرافسون **пурафсун**

پرافشان **парафшон**
پرافشانی **парафшонӣ**
پرافغان **пурафғон**
پراقتدار **пуриқтидор**
پراقتداری **пуриқтидорӣ**
پراکندگی **парокандагӣ**
پراکندن **парокандан**
پراکنده//پراگنده **пароканда//пароганда**
پراکنده‌احوال **парокандааҳвол**
پراکنده‌حال **парокандаҳол**
پراکنده‌خاطر **парокандахотир**
پراکنده‌خاطری **парокандахотирӣ**
پراکنده‌دل **парокандадил**
پراکنده‌رزق **парокандаризқ**
پراکنده‌روز **парокандарӯз**
پراکنده‌شوی **парокандашавӣ**
پراکنده‌کنی **парокандакунӣ**
پراکنده‌گوی **парокандагӯӣ**
پراکنش **пароканиш**
پراکورار **прокурор**
پراکوراری **прокурорӣ**
پراکورتوره **прокуратура**
پراکوه **парокӯҳ**
پرالتفات **пурилтифот**
پرالک **паролак**
پرالم **пуралам**
پرالهام **пурилҳом**
پرام **паром**
پرامران **паромрон**
پران **парон I, II**
перрон

پران‌پران **парон-парон**
پرانتظار **пуринтизор**
پرانچک **парончак**
پرانچه **паронча**
پرانخوجه **паронхӯча**
پراندن//پرانیدن **парон(и)дан**
پراندوه **пурандӯҳ**
پراندیش **пурандеш**
پراندیشگی **пурандешагӣ**
پراندیشه **пурандеша**
پراندیشی **пурандешӣ**
پرانش **паронишгосуд**
پراننده **паронанда**
پرانوار **пуранвор**
پراوج **пуравҷ**
پراهتزاز **пурэҳтизоз**
پرباد **пурбод**
پربادہ **пурбода**
پربار **пурбор**
پرباری **пурборӣ**
پربر **пурбар**
پربرداشت **пурбардошт**
پربرکت **пурбаракат**
پربرگ **пурбарг**
پربستر **парбистар**
پربسته **парбаста**
پربها **пурбаҳо**
پربهره **пурбаҳра**
پربیم **пурбим**
پربین **пурбин**
پرپا(ی) **парпо(й)**
پرپر **пар-пар I,II**
пир-пир
пур-пур

پرپران **парпарон**
پرپره **парпара**
پرپشگی **парипашшагӣ**
پرپشه **парипашша**
پرپندیکولیر **перпендикуляр**
پرپنک **парпанак**
پرپهن **парпаҳан**
پرپی **парпӣ**
پرپیچ **парпеч**
пурпеч
پرپینه **пурпина**
پرت **парт I, II**
پرتا **парто**
پرتاب **партоб**
пуртоб
پرتابشناسی **партобшиносӣ**
پرتابی **партобӣ**
پرتابیدن **партобидан**
پرتأثیر **пуртаъсир**
پرتافتن **партофтан**
پرتاو **партов I, II**
پرتب **пуртаб**
پرتجربه **пуртаҷриба**
پرتدبیر **пуртадбир**
پرتزویر **пуртазвир**
پرتشده **партшуда**
پرتشویش **пурташвиш**
پرتعفن **пуртаффун**
پرتکبر **пуртакаббур**
پرتگاه **партгоҳ**
پرتلاطم **пурталотум**
پرتمکین **пуртамкин**
پرتو **партав I,II**
پرتوافشان **партавафшон**
پرتوافشانی **партавафшонӣ**

پرتوافکن партавафкан

پرتوافکنی партавафканӣ

پرتوان пуртавон

پرتوانداز партавандоз

پرتودرانی партавдаронӣ

پرتوسنج партавсанҷ

پرتوشناس партавшинос

پرتوشناسی партавшиносӣ

پرتوفکن партавфикан

پرتهدید пуртаҳдид

پرتهلکه пуртаҳлука

پرثروت пурсарват

پرثمر пурсамар

پرثمره пурсамара

پرجاذبه пурҷозиба

پرجثه пурҷусса

پرجدل пурҷадал

پرجسارت пурҷасорат

پرجفا пурҷафо

پرجگر пурҷигар

پرجگری пурҷигарӣ

پرجلا пурҷило

پرجلوه пурҷилва

پرجنجال пурҷанҷол

پرجوش пурҷӯш

پرچم парчам

پرچمدار парчамдор

پرچمداری парчамдорӣ

پرچمی парчамӣ

پرچمین пурчамин

پرچنگ пурчанг

پرچه парча I, II

پرچه‌بری парчабурӣ

پرچه‌پرچه парча-парча

پرچه‌گل парчагул

پرچین } парчин I, II
пурчин

پرچین‌پیوند парчинпайванд

پرچین‌کار парчинкор

پرچین‌کاری парчинкорӣ

پرچین‌میخ парчинмех

پرحدث пурҳадас

پرحذر пурҳазар

پرحرارت пурҳарорат

پرحرج пурҳараҷ

پرحرکت пурҳаракат

پرحزن пурҳузн

پرحسد пурҳасад

پرحسرت пурҳасрат

پرحشم пурҳашам

پرحشمت пурҳашамат

پرحکمت пурҳикмат

پرحلاوت пурҳаловат

پرحوادث пурҳаводис

پرحیرت пурҳайрат

پرحیله пурҳила

پرخاش пархош

پرخاشاک пурхошок

پرخاشجوی пархошҷӯй

پرخاشدیده пархошдида

پرخاشساز пархошсоз

پرخاشکیش пархошкеш

پرخاشگاه//پرخاشگه пархошгоҳ//пархошгаҳ

پرخاصیت пурхосият

پرخاک пурхок

پرخرد пурхирад

پرخروش пурхурӯш

پرخشم пурхашм

پرخشمانه пурхашмона

پرخطر пурхатар

پرخم пурхам

پرخمار пурхумор

پرخنده пурханда

پرخواب пурхоб

پرخوار пурхор I,II

پرخواطر пурхавотир

پرخور пурхӯр

پرخوری пурхӯрӣ

پرخوف пурхавф

پرخون пурхун

پرخه параха

پرخیال пурхаёл

پرداخت пардохт

پرداخت‌شونده пардохтшаванда

پرداخت‌کننده- пардохткунанда

پرداختگر пардохтгар

پرداختن пардохтан

پرداختنی пардохтанӣ

پرداختی пардохтӣ

پردار пардор

پرداز пардоз

پردازدهنده пардоздиҳанда

پردازدهی пардоздиҳӣ

پردازگر пардозгар

پردازگری пардозгарӣ

پردازناک пардознок

پردازنده пардозанда

پردازیدن пардозидан

پرداشت пурдошт

پرداغ пурдоғ

پرداکس парадокс

پرداکسلی парадоксалӣ

پردامنه пурдомана

پردان пурдон

پردانه пурдона

پردبدبه пурдабдаба

پردخت пардахт

پردختن пардахтан

پردخته пардахта

پردرامد пурдаромад

پردربه пурдарбеҳ

پردرد пурдард

پردقت пурдиққат

پردقتی пурдиққатӣ

پردک пардак

پردگی пардагӣ

پردل пурдил

پردلی пурдилӣ

پردود пурдуд

پرده парда I,II

پرده‌بال пардабол

پرده‌بردار: пардабардор

پرده‌برداری пардабардорӣ

پرده‌پوش пардапӯш

پرده‌پوشانه пардапӯшона

پرده‌پوشی пардапӯшӣ

پرده‌دار пардадор I,II

پرده‌داری пардадорӣ

پرده‌در пардадар

پرده‌دران пардадарон

پرده‌دریده пардадарида

پرده‌دوز **пардадӯз**

پرده‌ساز **пардасоз**

پردهشت **пурдаҳшат**

پرده‌سرا(ی) **пардасаро(й)** **I,II**

پرده‌سوز **пардасӯз**

پرده‌شکاف **пардашикоф**

پرده‌شناس **пардашинос**

پرده‌عروسک **пардаарӯсак**

پرده‌کش **пардакаш**

پرده‌کشا **пардакушо**

پرده‌گاه **пардагоҳ**

پرده‌گر **пардагар**

پرده‌گلیم **пардагилем**

پرده‌نشین **парданишин**

پرده‌نشینی **парданишинӣ**

پرده‌وار(ی) **пардавор(ӣ)**

پردیده **пурдида**

پردیز **пардез**

پردیواری **пардеворӣ**

پرذوق **пурзавқ**

پرراز **пурроз**

پررطوبت **пуррутубат**

پررنگ **пурранг**

پررونق **пурравнақ**

پرریخته **паррехта**

پرریزی **паррезӣ**

پرز **пурз**

پرزبان **пурзабон**

پرزبانی **пурзабонӣ**

پرزحمت **пурзаҳмат**

پرزخم **пурзахм**

پرزده‌رو(ی) **парзадарӯ(й)**

پرزر **пурзар**

پرزنان **парзанон**

پرزنی **парзанӣ**

پرزور **пурзӯр**

پرزوری **пурзӯрӣ**

پرزهر **пурзаҳр**

پرزیان **пурзиён**

پرزیت **паразит**

پرزیتالاگیه **паразитология**

پرزیدنت **президент**

پرزیدنتی **президентӣ**

پرزیدیئوم **президиум**

پرزین **пурзин**

پرزینت **пурзинат**

پرساپرس **пурсопурс**

پرسان **пурсон**

پرسانژ **персонаж**

پرسایه **пурсоя**

پرسبزه **пурсабза**

پرست **параст**

پرستار **парастор**

پرستارزن **парасторзан**

پرستاره **пурситора**

پرستاری **парасторӣ**

پرستش **парастиш**

پرستشخانه **парастишхона**

پرستشکده **парастишкада**

پرستشگاه **парастишгоҳ**

پرستشگر **парастишгар**

پرستشگری **парастишгарӣ**

پرستنده **парастанда**

پرستو **парасту**

پرستوه **пурсутӯҳ**

پرسته **параста**

پرستیدن **парастидан**

پرسخاوت **пурсаховат**

پرسرمایه **пурсармоя**

پرسرور **пурсурур**

پرسش **пурсиш**

پرسشجانشین **пурсишҷонишин**

پرسشنامه **пурсишнома**

پرسعادت **пурсаодат**

پرسنده **пурсанда**

پرسنگ **пурсанг**

پرس‌وپاس **пурсупос**

پرس‌وجو(ی) **пурсуҷӯ(й)**

پرسوخته **парсӯхта**

پرسوز **пурсӯз**

پرسوزوگداز **пурсӯзугудоз**

پرس‌وکاو **пурсуков**

پرسیدن **пурсидан**

پرسیدنی **пурсиданӣ**

پرسیم **пурсим**

پرسینبسته **парсинбаста**

پرسینگ **парсинг**

پرسینگبسته **парсингбаста**

پرش **париш**

پرشأن **пуршаън**

پرشان **пуршон**

پرشتاب **пуршитоб**

پرشجاعت **пуршуҷоат**

پرشدت **пуршиддат**

پرشر **пуршар**

پرشراب **пуршароб**

پرشراره **пуршарора**

پرشرافت **пуршарофат**

پرشرر **пуршарар**

پرشرف **пуршараф**

پرشرم **пуршарм**

پرشعله **пуршӯъла**

پرشفق **пуршафақ**

پرشفقت **пуршафқат**

پرشکر **пуршак(к)ар**

پرشکست **пуршикаст**

پرشکسته **паршикаста**

پرشکن **пуршикан**

پرشکوفه **пуршукуфа**

پرشکوه **пуршукӯҳ**

پرشوت **парашут**

پرشور **пуршӯр**

پرشوق **пуршавқ**

پرشوکت **пуршавкат**

پرشهامت **пуршаҳомат**

پرشهد **пуршаҳд**

پرشهرت **пуршӯҳрат**

پرشیب **пуршеб**

پرصبر **пурсабр**

پرصبرانه **пурсаброна**

پرصبری **пурсабрӣ**

پرصدا **пурсадо**

پرصریح **пурсареҳ**

پرصفا **пурсафо**

پرصلابت **пурсалобат**

پرصنعت **пурсанъат**

پرصورت **пурсурат**

پرضرر **пурзарар**

پرضیا **пурзиё**

پرطاقت **пуртоқат**

پرطاقتانه **пуртоқатона**

پرطاقتی **пуртоқатӣ**

پرطاوسی **паритовусӣ**
پرطراوت **пуртароват**
پرطغیان **пуртуғён**
پرطلب **пурталаб**
پرطمع **пуртамаъ**
پرطنطنه//پرتنتنه **пуртантана**
پرظاهر **пурзоҳир**
پرعذاب **пуразоб**
پرعزم **пуразм**
پرعظمت **пуразамат**
پرغبار **пурғубор**
پرغذا **пурғизо**
پرغرور **пурғурур**
پرغش **пурғаш**
پرغصه **пурғусса**
پرغضب **пурғазаб**
پرغلاغله **пурғалоғула**
پرغلط **пурғалат**
پرغلغل **пурғулғул**
پرغلغله **пурғулғула**
پرغلیان **пурғалаён**
پرغم **пурғам**
پرغمزه **пурғамза**
پرغنجایش **пурғунҷоиш**
پرغوغا **пурғавғо**
پرغیرت **пурғайрат**
پرفاجعه **пурфоҷиа**
پرفایده **пурфоида**
پرفتن **пурфитан**
پرفتنه **пурфитна**
پرفتوح **пурфутӯх**
پرفره **пурфараҳ**
پرفریب **пурфиреб**

پرفزع **пурфазаъ**
پرفسون **пурфусун**
پرفشان **парфишон**
پرفشانی **парфишонӣ**
پرفصاحت **пурфасоҳат**
پرفضیلت **пурфазилат**
پرفن **пурфан**
پرفیض **пурфайз**
پرفیکس **префикс**
پرفینی **парфиянӣ**
پرقدرت **пурқудрат**
پرقوت **пурқувват**
پرقهر **пурқаҳр**
پرقیمت **пурқимат**
پرک **пар(р)ак**, **парак I, II**, **парк**
پرکار **пуркор**
پرکاری **пуркорӣ**
پرکاله **паркола**
پرکبر **пуркибр**
پرکروفر **пуркарруфар**
پرکشی **паркашӣ**
پرکفک **пуркафк**
پرکلفت **пуркулфат**
پرکم **паркам**
پرکنده **парканда**
پرکننده **пуркунанда**
پرکین//پرکینه **пуркин(а)**
پرگار **паргор**
پرگاردان **паргордон**
پرگارزن **паргорзан**
پرگاری **паргорӣ**
پرگاله **паргола**
پرگپ **пургап**

پرگپی **пургапӣ**
پرگر **паргар**
پرگرد **пургард**
پرگره **пургирех**
پرگس//پرگست **паргас(т)**
پرگسسته **паргусаста**
پرگل **пургил**, **пургул**
پرگمتیزم **прагматизм**
پرگمنت **пергамент**
پرگنده **парганда**
پرگو(ی) **пургӯ(й)**
پرگوشت **пургӯшт**
پرگوهر **пургавҳар**
پرگویی **пургӯӣ**
پرگی **пуррагӣ**
پرلاف **пурлоф**
پرلای **пурлой**
پرلذت **пурлаззат**
پرلطافت **пурлатофат**
پرلعل **пурлаъл**
پرلمان **парлумон**
پرلمانی **парлумонӣ**
پرلمنت **парламент**
پرلمنتی **парламентӣ**
پرلیل **паралел**
پرّیلاگرم **параллелограмм**
پرّیلی **параллелӣ**
پرم **парам**
پرماجرا **пурмоҷаро**
پرماس **пармос**
پرماسیدن **пармосидан**
پرمایه **пурмоя**
پرمبالغه **пурмуболиға**

پرمتانت **пурматонат**
پرمتر **параметр**
پرمحبت **пурмуҳаббат**
پرمحتوا **пурмӯҳтаво**
پرمحصول **пурмаҳсул**
پرمخیده **пармахида**
پرمدعا **пурмуддао**
پرمرارت **пурмарорат**
پرمسام **пурмасом**
پرمسئولیت **пурмасъулият**
پرمسرت **пурмасаррат**
پرمشتری **пурмуштарӣ**
پرمشغله **пурмашғала**
پرمشقت **пурмашаққат**
پرمصیبت **пурмусибат**
پرمضمون **пурмазмун**
پرمعرفت **пурмаърифат**
پرمعما **пурмуаммо**
پرمعنا **пурмаъно**
پرمعنایی **пурмаъноӣ**
پرمعنی **пурмаънӣ**
پرمغز **пурмағз**
پرمغل **пурмағал**
پرمکر **пурмакр**
پرملال **пурмалол**
پرملامت **пурмаломат**
پرمنش **пурманиш**
پرمنفعت **пурманфиат**
پرموج **пурмавҷ**
پرمه **парма**
پرمهارت **пурмаҳорат**
پرمه‌آسا **пармаосо**
پرمه‌چاه **пармачоҳ**

پرمهر **пурмеҳр**

پرمه‌سان **пармасон**

پرمه کننده **пармакунанда**

پرمه کنی **пармакунӣ**

پرمه گر **пармагар**

پرمه‌وار **пармавор**

پرمیوه **пурмева**

پرن **паран**

پرنا **парно**

پرناز **пурноз**

پرنازونوز **пурнозунуз**

پرناک **парнок**

پرناله **пурнола**

پرنتیجه **пурнатиҷа**

پرند **паранд I,II**

پرندا **пурнидо**

پرنداخ **парандох**

پرندبافی **парандбофӣ**

پرنده **паранда**

پرنده‌پرور **парандапарвар**

پرنده‌پروری
парандапарварӣ

پرنده‌شناس **парандашинос**

پرنده‌شناسی
парандашиносӣ

پرنزاکت **пурназокат**

پرنشاط **пурнишот**

پرنشعه **пурнашъа**

پرنعمت **пурнеъмат**

پرنعیم **пурнаим**

پرنفاست **пурнафосат**

پرنفع **пурнафъ**

پرنفوذ **пурнуфуз**

پرنقش **пурнақш**

پرنقش‌ونگار
пурнақшунигор

پرنقصان **пурнуқсон**

پرنکهت **пурнакҳат**

پرنگار **пурнигор**

پرنم **пурнам**

پرنمک **пурнамак**

پرنو **парнӯ**

پرنور **пурнур**

پرنوش **пурнӯш**

پرنوف **пурнӯф**

پرنون **парнун**

پرنوید **пурнавид**

پرنهیب **пурниҳеб**

پرنیاز **пурниёз**

پرنیان **парниён**

پرنیان‌پوش **парниёнпӯш**

پرنیانی **парниёнӣ**

پرنیرنگ **пурнайранг**

پرو **парӯ**

پروا **парво**

پروار **парвор**

پرواربند **парворбанд**

پرواربندی **парворбандӣ**

پرواره **парвора I, II**

پرواری **парворӣ**

پرواز **парвоз**

پروازکنان **парвозкунон**

پروازکننده **парвозкунанда**

پروازگاه//پروازگه
парвозгаҳ\\парвозгоҳ

پروازه **парвоза**

پروازی **парвозӣ**

پرواس **парвос**

پرواسیدن **парвосидан**

پروانچه **парвонча**

پروانچی **парвоначӣ**

پروانک **парвонак**

پروانگی **парвонагӣ**

پروانه **парвона I,II,III**

پروانه‌دار **парвонадор**

پروانه‌ده **парвонадеҳ**

پروانه‌سان **парвонасон**

پروانه‌صفت **парвонасифат**

پروانه‌وار **парвонавор**

پرواهمه **пурвоҳима**

پروایی **парвоӣ**

پروبالریخته **паруболрехта**

پروبالسوخته **паруболсӯхта**

پروجد **пурваҷд**

پروحشت **пурваҳшат**

پرورانیدن **парваронидан**

پرورد **парвард**

پروردگار **парвардигор**

پروردن//پروریدن
парвар(и)дан

پرورده **парварда I,II**

پرورده‌خانه **парвардахона**

پرورش **парвариш**

پرورش کننده
парваришкунанда

پرورشگاه **парваришгоҳ**

پرورش‌یافته
парваришёфта

پرورنده **парваранда**

پروریده **парварида**

پروز **парваз**

پروزن **пурвазн**

پروسخ **пурвасах**

پروسعت **пурвусъат**

پروسوسه **пурвасваса**

پروقار **пурвиқор**

پرولوله **пурвалвала**

پروند **парванд**

پرونده **парванда I,II**

پروه **парва**

پروهان **парваҳон**

پرویزن
парвезан\\парвизан

پروین **парвин**

پره **пар(р)а** / **пурра**

پره‌بدن **пуррабадан**

پره‌حقوق **пурраҳуқук**

پره‌دار **пар(р)адор**

پره‌رو(ی) **пурраӯ(й)**

پرهمت **пурҳиммат**

پرهنر **пурҳунар**

پرهوس **пурҳавас**

پرهوش **пурҳуш**

پرهون **парҳун**

پرهیاهو **пурҳаёҳу**

پرهیبت **пурҳайбат**

پرهیجان **пурҳаяҷон**

پرهیز **парҳез**

پرهیزانه **парҳезона**

پرهیزکار **парҳезкор**

پرهیزکاری **парҳезкорӣ**

پرهیزکنی **парҳезкунӣ**

پرهیزگار **парҳезгор**

پرهیزگاری **парҳезгорӣ**

پرهیزی **парҳезӣ**

پرهیزیدن **парҳезидан**

پری **парӣ I** / **пурӣ**

پری‌افسای **париафсой**
پری‌اندام **париандом**
پری‌بند **парибанд**
پری‌پیکر **парипайкар**
پریتت **паритет**
پری‌چهر(ه) **паричеҳр(а)**
پری‌خانه **парихона**
پری‌خوان **парихон**
پری‌خوانی **парихонӣ**
پریدار **паридор**
پری‌دخت **паридухт**
پری‌دختر **паридухтар**
پریدگی **паридагӣ**
پریدمیت **предмет**
پریدن **паридан**
پریده **парида**
پریده‌خیال **паридахаёл**
پریده‌رنگ **паридаранг**
پریر **парер**, **парир**
پری‌رخ **парирух**
پریرخسار **парирухсор**
پریرو(ی) **парирӯ(й)**
پریروز **парерӯз**, **парирӯз**
پریز **парез**
پری‌زاد(ه) **паризод(а)**
پری‌زده **паризада**
پریزمه **призма**
پریسا(ی) **парисо(й)**
پری‌سیما **парисимо**
پریش **пареш**
پریشان **парешон**
پریشان‌احوال **парешонаҳвол**
پریشان‌احوالی **парешонаҳволӣ**
پریشان‌حال **парешонҳол**
پریشان‌حالی **парешонҳолӣ**
پریشان‌حواس **парешонҳавос**
پریشان‌خاطر- **парешонхотир**
پریشان‌خاطرانه **парешонхотирона**
پریشان‌خاطری **парешонхотирӣ**
پریشان‌خیال **парешонхаёл**
پریشان‌دل **парешондил**
پریشان‌دماغ **парешондимоғ**
پریشان‌روزگار- **парешонрӯзгор**
پریشان‌روزگاری **парешонрӯзгорӣ**
پریشان‌سفر **парешонсафар**
پریشان‌سیر **парешонсайр**
پریشان‌شده **парешоншуда**
پریشان‌فکر **парешонфикр**
پریشان‌فکری **парешонфикрӣ**
پریشانکار **парешонкор**
پریشان‌گویی **парешонгӯӣ**
پریشان‌موی **парешонмӯй**
پریشان‌نظر **парешонназар**
پریشان‌نفس **парешоннафас**
پریشان‌نگاه **парешоннигоҳ**
پریشانی **парешонӣ**
پریشب **парешаб**, **паришаб**
پری‌شمایل **паришамоил**
پریشن **парешан**
پریشیدن **парешидан**
پری‌صورت **парисурат**
پریک **паррик**
پری‌گرفته **паригирифта**
پریگی **перигей**
پری‌مانند **паримонанд**
پریمتر **периметр**
پرینتیر **принтер**
پری‌نژاد **паринажод**
پرینسیپ **принсип**
پرینسیپناک **принсипнок**
پریوار **паривор**
پریوره **паривара**
پریوش **париваш**
پز **паз**
پزاندن//پزانیدن **пазон(и)дан**
پزش **пазиш**
پزشک **пизишк**
پزشکی **пизишкӣ**
پزمان **пазмон**
پزمانشده **пазмоншуда**
پزمانی **пазмонӣ**
پزندگی **пазандагӣ**
پزنده **пазанда**
پزیدن **пазидан**
پژ **паж**
پژاگن **пажогин//пажоган**
پژاوند **пажованд**
پژمان **пажмон**
پژمان‌حال **пажмонҳол**
پژمانی **пажмонӣ**
پژمردگی **пажмурдагӣ**
پژمردن **пажмурдан**
پژمردنی **пажмурданӣ**
پژمرده **пажмурда**
پژمرده‌حال **пажмурдаҳол**
پژمرده‌دل **пажмурдадил**
پژمرده‌روح **пажмурдарӯҳ**
پژمرده‌روی **пажмурдарӯй**
پژمریده **пажмурида**
پژن **пажан**
پژند **пажанд**
پژواک **пажвок**
پژول **пажул**
پژولاندن//پژولانیدن **пажӯлон(и)дан**
پژولیدن **пажӯлидан**, **пижӯлидан**
پژولیده **пажӯлида**
پژوه **пажӯҳ**
پژوهش **пажӯҳиш**
پژوهشکار **пажӯҳишкор**
پژوهشگاه **пажӯҳишгоҳ**
پژوهشکده **пажӯҳишкада**
پژوهشگر **пажӯҳишгар**
پژوهشنامه **пажӯҳишнома**
پژوهشی **пажӯҳишӣ**
پژوهندگی **пажӯҳандагӣ**
پژوهنده **пажӯҳанда**
پژوهیدن **пажӯҳидан**, **пижӯҳидан**
پژوهیده **пажӯҳида**
پژوین **пажвин**
پس **пас**, **пус**
پس‌آب **пасоб**
پس‌آمد **пасомад**
پس‌آهن **пасоҳан**
پساپیش **пасопеш**
پساچین **пасочин**
پسادست **пасодаст**
پس‌ازجنگی **пасазҷангӣ**

پس‌افتادگی **пасафтодагӣ**
پس‌افتاده **пасафтода**
پس‌افکند **пасафканд**
پس‌افکنده **пасафканда**
پس‌انداز **пасандоз**
پُس‌اندر **пусандар**
پس‌اندیش **пасандеш**
پساوند **пасованд**
پساویدن **пасовидан**
پسایند **пасоянд**
پسایندگان **пасояндагон**
پسپا **пасипо**
پسپارت **паспорт**
پسپردگی **пасипардагӣ**
پسپگاه **паспагоҳ**
پسپوس **паспӯс**
پست } **паст** / **пист**
پست‌آب **пастоб**
پستاقی **пистоқӣ I,II**
پستاقی‌رنگ **пистоқиранг**
پستان **пистон I,II**
پستان‌بند **пистонбанд**
پستاندار **пистондор**
پستاندارک **пистондорак**
پستانک **пистонак**
پستانی **пистонӣ**
پستبالا **пастболо**
پست‌پست **паст-паст**
پستجنس **пастҷинс**
پستخمی **пастхамӣ**
پست‌ذهن **пастзеҳн**
پسترونده **пастраванда**
پستروی **пастравӣ**

پستسغری **пастсағрӣ**
پست‌سلیقه **пастсалиқа**
پستشونده **пастшаванда**
پستشوی **пастшавӣ**
پست‌صفت **пастсифат**
پست‌صفتی **пастсифатӣ**
پست‌طالع **пасттолеъ**
پست‌طینت **пасттинат**
پست‌طینتی **пасттинатӣ**
پست‌فطرت **пастфитрат**
پست‌فطرتی **пастфитратӣ**
پست‌قامت **пастқомат**
پست‌قد **пастқад**
پستقی **пистақӣ**
پستک **пастак**
پستکچه **пастакча**
پستکک **пастакак**
پستگانی **пастгонӣ**
پستگی **пистагӣ**
پست‌مضمون **пастмазмун**
پست‌نظر **пастназар**
پست‌نظری **пастназарӣ**
پست‌نهاد **пастниҳод**
پسته **писта**
پسته‌دهان **пистадаҳон**
پسته‌زار **пистазор**
پسته‌کاری **пистакорӣ**
پسته‌لب **писталаб**
پست‌همت **пастҳиммат**
پست‌همتی **пастҳимматӣ**
پسته‌مغز **пистамағз**
پستی **пастӣ**
پسخم **пасхам**

پسخمی **пасхамӣ**
پسخند **писханд**
پسخندآمیز **писхандомез**
پسخورده **пасхӯрда**
پسخیز **пасхез**
پسر } **писар** / **пусар**
پسراندر } **писарандар** / **пусарандар**
پسرانه **писарона**
پسربچه **писарбача**
پسرچه **писарча**
پسرخاله **писархола**
پسرخاند(ه) **писархонд(а)**
پسردار **писардор**
پسرزاده **писарзода**
پسرک **писарак**
پسرگیر **писаргир**
پسرنبیره **писарнабера**
پسروی **пасравӣ**
پسری **писарӣ**
پسرینه **писарина**
پسفردا **пасфардо**
پسقدم **пасқадам**
پسک **писк**
پسکش **паскаш**
پسکشی **паскашӣ**
پسکوچه **паскӯча**
پسماندگی **пасмондагӣ**
پسمانده **пасмонда**
پسناکی **паснокӣ**
پسناگرد **пасногард**
پسند } **пасанд** / **писанд**
پسنده **пасанда**
پسندیدن **писандидан**

پسندیده **писандида**
پسندیده‌خلق **писандидахулқ**
پسندیده‌خو(ی) **исандидахӯ(й)**
پسندیده‌رای **писандидарой**
پسندیده‌طبع **писандидатабъ**
پسندیده‌فکر **писандидафикр**
پسندیده‌کار **писандидакор**
پسندیده‌کیش **писандидакеш**
پسنشینی **паснишинӣ**
پسوند **пасванд**
پسیچ **пасич**
پسیچیدن **пасичидан**
پسیخالاکیه **психология**
پسیمیزم **пессимизм**
پسیمیست **пессимист**
پسیمیستی **пессимистӣ**
پسین **пасин**
پسینگاه **пасингоҳ**
پسینه **пасина**
پسینیان **пасиниён**
پش **паш**
پش‌پش **пиш-пиш**
پشت } **пишт** / **пушт**
پشتاپشت **пуштопушт**
پشتاره **пуштора**
پشتاره‌کش **пушторакаш**
پشت‌بالا **пуштболо**
پشت‌بان **пуштбон**
پشت‌بانی **пуштбонӣ**
پشتبرهنه **пуштбараҳна**

پشتپردگی пуштипардагӣ
پشت‌پشت пушт-пушт
پشتخمزده пуштхамзада
پشتخمیده пуштхамида
پشت‌دار пуштдор
پشتریش пуштреш
پشتسوخته пуштсӯхта
پشتک пуштак I,II
پشتکامی пуштикомӣ
پشت‌کوز пушткӯз
پشتکی пуштакӣ
پشتگرم пуштгарм
پشتگرمی пуштгармӣ
پشتلنگ пушталанг
پشتناک пуштнок I,II
پشتناکی пуштнокӣ I,II
پشتنگ пуштанг
پشتو пашту, пушту
پشتواره пуштвора
پشتوان пуштвон
پشته пушта
پشته‌پشته пушта-пушта
پشته‌کوه пуштакӯҳ
پشتی пуштӣ
پشتیبان пуштибон
پشتیباندار пуштибондор
پشتیبانی пуштибонӣ
پشتی‌گل пуштигул
پشتی‌گیر пуштигир
پشتیوانی пуштивонӣ
پشک пашк, пишак, пишк, пушак, пушк

پشک‌بچه пишакбача
پشک‌شو(ی) пишакшӯ(й)
پشگیل пишгил
پشلاق пишлоқ
پشلنگ пушланг
پشم пашм
پشماق//بشماق пашмоқ//башмоқ
پشم‌آگند пашмоганд
پشم‌آلود пашмолуд
پشم‌باف пашмбоф
پشم‌بافی пашмбофӣ
پشم‌بر пашмбур
پشم‌بزی пашмибузӣ
پشم‌تراشک пашмтарошак
پشم‌تراشی пашмтарошӣ
پشم‌چین пашмчин
پشم‌چینی пашмчинӣ
پشم‌دار пашмдор
پشم‌ریخته пашмрехта
پشم‌ریس пашмрес
پشم‌ریسی пашмресӣ
پشم‌شانه‌کنک пашмшонакунак
پشم‌شویی пашмшӯӣ
پشمک пашмак
پشم‌ناک пашмнок
پشمین пашмин
پشمینه пашмина
پشمینه‌بافی пашминабофӣ
پشمینه‌پوش пашминапӯш
پشنگ пашанг
پشه паш(ш)а
پشه‌بند паш(ш)абанд

پشه‌بندی паш(ш)абандӣ
پشه‌خانه паш(ш)ахона
پشه‌خورده паш(ш)ахӯрда
پشه‌کشک//پشه‌کش паш(ш)акуш(ак)
پشه‌گیر паш(ш)агир
پشیز пашиз
پشیزه пашиза
پشیمان пушаймон
پشیمانی пушаймонӣ
پشیمانی‌آور пушаймониовар
پغنه пағана, пағна
پغه пağа
پغه‌پغه паға-паға
پغه‌تابی пағатобӣ
پف пуф
پفک пуфак
پقاس пиққос
پقراس пиқиррос
پقرپقر пиқир-пиқир
پک пак I, II
پکر пакар
پکری пакарӣ
پکند паканд
پکنه пакана
پکنی паканӣ
پگاه пагоҳ
پگاهان пагоҳон
پگاهانی пагоҳонӣ
پگاه‌تر//پگه‌تر пагоҳтар//пагаҳтар
پگاه‌خیز пагоҳхез
پگاه‌خیزی пагоҳхезӣ
پگاه‌شب пагоҳшаб

پگاهی пагоҳӣ
پگاهی‌روز пагоҳирӯз
پگاهی‌روزی пагоҳирӯзӣ
پگاهینه пагоҳина
پگه пагаҳ
پگه‌خیز пагаҳхез
پگه‌خیزی пагаҳхезӣ
پگهی пагаҳӣ
پل пал I,II, пул II
پلارک палорак
پلارکخور палоракхӯр
پلاس палос
پلاس‌پوش палоспӯш
پلاسی палосӣ
پلاسین палосин
پلالک палолак
پلالکتیغ палолактеғ
پلامبه пломба
پلانج палонч
پلبندی палбандӣ
پلپایه палпоя
پلتا палто
پلتاواری палтоворӣ
پلتر палтар
پلترخورجین палтархӯрчин
پلتسکرته платскарта
پلتگی пилтагӣ
پلته палата I,II, пилта
پلته‌بخمل пилтабахмал
پلته‌پیچ пилтапеч
پلته‌تاب пилтатоб
پلته‌چراغ пилтачароғ
پلته‌سوز пилтасӯз

پلته کش **пилтакаш**
پلتینه **платина**
پلچه **палча**
پلخ **палах**
پلزمه **плазма**
پل‌ساز **пулсоз**
پل‌سازی **пулсозӣ**
پلستمسه **пластмасса**
پلستیده‌ها **пластидаҳо**
پلستیلین **пластилин**
پلشت **пилишт//палашт**
پلشک **пилишк**
پلغده **палағда**
پلق پلق **палақ-палақ**
پلک } **палак** **паллак** **пилк**
پلک‌بان **палакбон**
پلک‌زار **палакзор**
پلک‌سرخ **пилксурх**
پلک‌مرده **палакмурда**
پلکی **палакӣ**
پلم **палм**
پلماس **палмос**
پلماسیدن **палмосидан**
پلمودن **палмудан**
پلمیدن } **палмидан** **пилмидан**
پلنگ **паланг**
پلنگ‌افکن **палангафкан**
پلنگ‌مشک **палангмушк**
پلنگ‌وار **палангвор**
پلنگینه **палангина**
پلنگینه‌پوش **палангинапӯш**
پلو **палав**

پلوپز **палавпаз**
پلوپزی **палавпазӣ**
پلوتانی **плутоний**
پلوخور **палавхӯр**
پلوکدو **палавкаду**
پلوگ **плуг**
پله } **пал(л)а** **пилла II**
پله‌بردار **паллабардор**
پله‌پایه **пиллапоя**
پله‌پرور **пиллапарвар**
پله‌پروری **пиллапарварӣ**
پلی‌آزای **палеозой**
پلی‌آلیت **палеолит**
پلی‌آنتالاگ **палеонтолог**
پلی‌آنتالاگیه **палеонтология**
پلیا **палео**
پلید **палид**
پلیدکار **палидкор**
پلیدی **палидӣ**
پنام **паном**
پناه **панох**
پناه‌بر **панохбар**
پناه‌جو(ی) **панохҷӯ(й)**
پناه‌دهنده **панохдиҳанда**
پناه‌دهی **панохдиҳӣ**
پناه‌گاه **панохгоҳ**
پناه‌گیرنده **панохгиранда**
پناهندگی **панохандагӣ**
پناهنده **панохҳанда**
پناهی **панохӣ**
پناهیدن **панохидан**
پنبه//پنبک **пунбак**
پنبه } **панба** **пунба**

پنبه‌چوب **пунбачӯб**
پنبه‌دانه } **панбадона** **пунбадона**
پنبه‌درگوش **пунбадаргӯш**
پنبه‌زار } **панбазор** **пунбазор**
پنبه‌زن **панбазан**
پنبه‌زنی **панбазанӣ**
پنبه‌صفت **пунбасифат**
پنبه‌فروش **панбафурӯш**
پنبه‌کار **панбакор**
پنبه‌کاری **панбакорӣ**
پنتئیزم **пантеизм**
پنتان **пентон**
پنترکیزم **пантуркизм**
پنترکیست **пантуркист**
پنترکیستی **пантуркистӣ**
پنج **панҷ**
پنجابی **панҷобӣ**
پنجاه **панҷоҳ**
پنجاه‌سالگی **панҷоҳсолагӣ**
پنجاه‌ساله **панҷоҳсола**
پنجاهم **панҷоҳум**
پنجاهمین **панҷоҳумин**
پنجباره **панҷбора**
پنجبالار **панҷболор**
پنجبالاره **панҷболора**
پنج‌پا//پنج‌پایه **панҷпо(я)**
پنج‌پره **панҷпар(р)а**
پنج‌تار **панҷтор**
پنج‌تانگی **панҷтоннагӣ**
پنج‌تایی//پنج‌تاگی **панҷтогӣ**
پنج‌تگی **панҷтагӣ**
پنج‌تیره **панҷтира**
پنج‌حربه **панҷхарба**

پنج‌خانه‌دار **панҷхонадор**
پنج‌رخه **панҷраха**
پنجرک **панҷарак**
پنج‌رکنه **панҷрукна**
پنج‌روزه **панҷрӯза**
پنج‌روزی **панҷрӯзӣ**
پنج‌روی **панҷравӣ**
پنج‌رویه **панҷрӯя**
پنجره **панҷара**
پنجره‌آهنین **панҷараоҳанин**
پنجره‌دار **панҷарадор**
پنجره‌دیوار **панҷарадевор**
پنجره‌گلچین **панҷарагулчин**
پنجره‌نشین **панҷаранишин**
پنج‌زبانه **панҷзабона**
پنج‌سالگی **панҷсолагӣ**
پنج‌ساله **панҷсола**
پنج‌سطحه **панҷсатҳа**
پنج‌سیر **панҷсер**
پنج‌سیمه **панҷсима**
پنج‌شاخه **панҷшоха**
پنجشنبه **панҷшанбе**
پنجصد **панҷсад**
پنجصدسالگی **панҷсадсолагӣ**
پنجصدساله **панҷсадсола**
پنجصدم **панҷсадум**
پنجصدمین **панҷсадумин**
پنج‌ضربه **панҷзарб**
پنج‌قرّه **панҷкирра**
پنج‌کسه **панҷкаса**
پنج‌کسی **панҷкасӣ**
پنج‌کنجه **панҷкунча**

پنجگانه **панҷгона**
پنج گاه **панҷгоҳ**
پنج گوشه **панҷгӯша**
پنجم **панҷум**
پنجمصرع **панҷмисра**
پنجمین **панҷумин**
پنجنوش **панҷнӯш**
پنجوقته **панҷвақта**
پنجوقتی **панҷвақтӣ**
پنجه **панҷа**
پنجهافکنی **панҷаафканӣ**
پنجهدار **панҷадор**
پنجهزاره **панҷҳазора**
پنجهزاری **панҷҳазорӣ**
پنجهزن **панҷазан**
پنجهشکل **панҷашакл**
پنجه کش **панҷакаш**
پنجه گیر **панҷагир**
پنجه گیری **панҷагирӣ**
پنجی **панҷӣ**
پنجیک **панҷяк**
پنجیکخور **панҷякхӯр**
پنجیک کار **панҷяккор**
پنجیک کاری **панҷяккорӣ**
پند **панд I, II**
پندآموز **пандомӯз**
پندآموزی **пандомӯзӣ**
پندآمیز **пандомез**
پندآمیزانه **пандомезона**
پندار **пиндор**
پنداشت **пиндошт**
پنداشتن **пиндоштан**
پندام **пандом**

پندانه **пундона**
پندپذیر **пандпазир**
پندتوز **пандтӯз**
پنددهنده **панддиҳанда**
پنددهی **панддиҳӣ**
پندشنو **пандшунав**
پندگو(ی) **пандгӯ(й)**
پندگویی **пандгӯӣ**
پندمند **пандманд**
پندناپذیر **панднопазир**
پندنامه **панднома**
پندی **пандӣ**
پنسین **пенсин**
پنگان **пингон**
پنومتیکی **пневматикӣ**
پنه **панаҳ**
پنهان **пинҳон**
پنهانداری **пинҳондорӣ**
پنهان کار **пинҳонкор**
پنهان کارانه **пинҳонкорона**
پنهان کاری **пинҳонкорӣ**
پنهان کنی **пинҳонкунӣ**
پنهانکی **пинҳонакӣ**
پنهانگاه **пинҳонгоҳ**
پنهانی **пинҳонӣ**
پنه کار **панаҳкор**
پنه کاری **панаҳкорӣ**
پنیتسیلین **пенитсиллин**
پنیر **панир**
پنیر آب **пнироб**
پنیرپز **панирпаз**
پنیرپزی **панирпазӣ**
پنیرک **панирак**

پنیرمایه **панирмоя**
پنیری **панирӣ**
پو(ی) **пӯ(й)**
پوب//پوپ **пӯб//пӯп**
پوبلیسیستی **публисистӣ**
پوبلیسیستیکه **публисистика**
پوپتش **пӯптиш**
پوپک **пӯпак**
پوپکدار **пӯпакдор**
پوپکی **пӯпакӣ**
پوپنک **пӯпанак**
پوپنکبسته **пӯпанакбаста**
پوپو **пӯпу**
پوپی **пӯпӣ**
پوپیدار **пӯпидор**
پوپیسه **пӯписа**
پوپینهمرغ **пӯпинамурғ**
پوچ **пуч**
پوچاق **пӯчоқ**
پوچک **пучак**, **пуччак I, II**
پوچله//پوچلک **пучала(к)**
پوچمغز **пучмағз**
پوچمغزی **пучмағзӣ**
پوچوق **пучуқ**
پوچیدن **пучидан**
پود **пуд I,II,III**
پودینگی **пудинагӣ**
پور **пурII**
پوز **пӯз**
پوزبند **пӯзбанд**
پوزخند **пӯзханд**
پوزش **пӯзиш**
پوزشپذیر **пӯзишпазир**

پوزشگر **пӯзишгар**
پوساندن **пӯсондан**
پوساننده **пӯсонанда**
پوسانیدن **пӯсонидан**
پوست **пӯст**
پوستپاره **пӯстпора**
پوستپرتا **пӯстпарто**
پوستپرتافته **пӯстпартофта**
پوستپرتایی **пӯстпартоӣ**
پوستپرده **пӯстпарда**
پوستدنبه **пӯстдунба**
پوستسفید **пӯстсафед**
پوستغفس **пӯстғафс**
پوستک **пӯстак**
پوستکچه **пӯстакча**
پوست کنده **пӯстканда**
پوستکنی **пӯстканӣ**
پوستلاخ **пӯстлох**
پوستلاق **пустлоқ**
پوستلاقخور **пӯстлоқхӯр**
پوستلخت **пӯстлахт**
پوستمال **пӯстмол**
پوستنوشت **пӯстнавишт**
پوستی **пӯстӣ**
پوستین **пӯстин**
پوستینپوش **пӯстинпӯш**
پوستینچه **пӯстинча**
پوستیندوز **пӯстиндӯз**
پوستیندوزی **пӯстиндӯзӣ**
پوسش **пӯсиш**
پوسندگی **пӯсандагӣ**
پوسیدگی **пӯсидагӣ**
پوسیدن **пӯсидан**

پوسیده пўсида
پوش пўш
پوشاک пўшок
پوشاکواری пўшокворӣ
پوشاکی пўшокӣ
پوشاندن//پوشانیدن пўшон(и)дан
پوشانده‌شده пўшондашуда
پوشته‌خانه пўштахона
پوشش пўшиш
پوشیدگی пўшидагӣ
پوشیدن пўшидан
پوشیدنی пўшиданӣ
پوشیده пўшида
پوشیده‌چشم пўшидачашм
پوشیده‌حال пўшидаҳол
پوشیده‌راز пўшидароз
پوشیده‌رازی пўшидарозӣ
پوشیده‌رخ пўшидарух
پوشیده‌رویی пўшидарўӣ
پوغنک пуғанак
پوک пук I,II; пўк I,II
پوک‌دهن пўкдаҳан
پوک‌شوی пўкшавӣ
پوک‌کشک пўккашак
پوکه пукка; пўка; пўкка
پوکی пўкӣ
پوکیدن пўкидан; пўккидан
پولI пул
پولاد пўлод
پولادبال пўлодбол
پولادپوش пўлодпўш
پولادخای пўлодхой

پولاددست пўлоддаст
پولادرگ пўлодраг
پولادرنگ пўлодранг
پولادریز пўлодрез
پولادریزی пўлодрезӣ
پولادسای пўлодсой
پولادسم пўлодсум
پولادسنج пўлодсанҷ
پولادگداز пўлодгудоз
پولادگدازی пўлодгудозӣ
پولادگر пўлодгар
پولادمیخ пулодмех
پولادنعل пўлоднаъл
پولادوار пўлодвор
پولادی пўлодӣ
پولادین пўлодин
پولپرست пулпараст
پولپرستی пулпарастӣ
پولت пулт
پولجداکنی пулҷудокунӣ
پولجمعکنی пулҷамъкунӣ
پولدار пулдор
پولداری пулдорӣ
پولدان пулдон
پولدوست пулдўст
پولسپارنده пулсупоранда
پولطلب пулталаб
پولغنداری пулғундорӣ
پولکچه пулакча
پولکچه‌بال пулакчабол
پولکچه‌دار пулакчадор
پولکی пулакӣ
پولمست пулмаст

پولمیات пулемёт
پولمیاتچی пулемётчӣ
پولناسیر пулносер
پولناک пулнок
پیاب паёб
پوله пўла
پولی пулӣ
پولیاب пулёб
پولیابی пулёбӣ
پونش пунш
پویا пўё
پویان пўён
پویش пўиш
پوینده пўянда
پوینده‌راه пўяндароҳ
پوییدن пўйидан
پویه пўя
په په паҳ-паҳ
پهلو паҳлу\\паҳлў
پهلوان паҳлавон
پهلوانانه паҳлавонона
پهلوانپیکر паҳлавонпайкар
پهلوانجثه паҳлавонҷусса
پهلوانزاده паҳлавонзода
پهلوانصورت паҳлавонсурат
پهلوانی паҳлавонӣ
پهلوچوب паҳлучўб
پهلودار паҳлудор
پهلوداری паҳлудорӣ
پهلودری паҳлударӣ
پهلوزن паҳлузан
پهلوشکاف паҳлушикоф

پهلونشین паҳлунишин
پهلوی паҳлавӣ
پهلوی‌شناس паҳлавишинос
پهلویی паҳлуӣ
پهن паҳн
پهن‌آب паҳноб
پهنا паҳно
پهناگاه паҳногоҳ
پهنانه паҳнона
پهناور паҳновар
پهناوری паҳноварӣ
پهنایی паҳноӣ
پهن‌بال паҳнбол
پهن‌بر паҳнбар
پهن‌برگ паҳнбарг
پهن‌پیشانه паҳнпешонӣ
پهن‌دشت паҳндашт
پهن‌دوش паҳндўш
پهن‌روی паҳнрўй
پهن‌ریش паҳнриш
پهن‌سینه паҳнсина
پهن‌شانه паҳншона
پهن‌شده паҳншуда
پهنک паҳнак
پهن‌کتف паҳнкитф
پهن‌کننده паҳнкунанда
پهن‌کنی паҳнкунӣ
پهن‌کوه паҳнкўҳ
پهن‌گوش паҳнгўш
پهنه паҳна I,II
پهنی паҳнӣ
پی пай I,II,II; пи
پیئنینا пианино

پیانینونواز пианинонавоз
پیابه//پیه آبه пиёба//пеҳоба
پیاپی паёпай
پیاپیی паёпайӣ
پیادگی пиёдагӣ
پیاده пиёда
پیاده‌پایگه пиёдапойга
پیاده‌راهه пиёдароҳа
پیاده‌رو пиёдарав
پیاده‌روی пиёдаравӣ
پیاده‌عسکر пиёдаскар
پیاده‌قوشون пиёдакӯшун
پیاده گذر пиёдагузар
پیاده گرد пиёдагард
پیاده گردی пиёдагардӣ
پیاده‌نظام пиёданизом
پیاز пиёз
پیاز آبه пиёзоба
پیاز بریان пиёзбирён
پیاز بیخ пиёзбеx
پیازداغ пиёздоғ
پیازدانه пиёздона
پیازشکل пиёзшакл
پیازفروش пиёзфурӯш
پیازک пиёзак
پیازی пиёзӣ
پیازین пиёзин
پی‌افکن пайафкан
پی‌افکنی пайафканӣ
پیاله пиёла
پیاله‌پیما пиёлапаймо
پیاله‌دار пиёладор
پیاله کش пиёлакаш

پیاله گردان пиёлагардон
پیاله‌نوش пиёланӯш
پیام паём
پیام آور паёмовар
پیامبر паёмбар
پیامبرانه паёмбарона
پیامبر گونه паёмбаргуна
پیامبری паёмбарӣ
پیام گزار паёмгузор
پیام گزاری паёмгузорӣ
پیام گیر паёмгир
پیام‌نامه паёмнома
پیام‌نگار паёмнигор
پی‌بری пайбарӣ
پیپاره пайпора
پیت пайт
پیتابه пайтоба
پیتان питон
پیتیشه пайтеша
پیچ печ I,II
پیچاپیچ печопеч
پیچاک печок
پیچان печон
پیچاندن//پیچانیدن
печон(и)дан
پیچانده شده печондашуда
پیچبر печбур
پیچ پیچ печ-печ
پیچخورده печхӯрда
پیچدار печдор
پیچدر پیچ печдарпеч
پیچدر پیچی печдарпечӣ
پیچش печиш
پیچک печак I,II,III

پیچلک печалак
پیچن(د) пичан(д)
پیچنده печанда
پیچ‌وتاب печутоб
پیچ‌وتاب‌خورده
печутобхӯрда
پیچ‌وتاب‌خوری
печутобхӯрӣ
پیچه } печа / пича
پیچه‌بند } печабанд / пичабанд
پیچه‌سفید пичасафед
پیچیدن печидан
پیچیده печида
پی‌چین пайчин
پیخ } пех / пих II
پیخال } пайхол I, II / пехол
پیختن пехтан
پی‌خجسته пайхучаста
پیخس пайхас
پیخست пайхаст
پیخستن пайхастан
پیخسته пайхаста
پیدا пайдо
پیداشونده пайдошаванда
پیداشوی пайдошавӣ
پیداور пайдовар
پیدایش пайдоиш
پیدرپی пайдарпай
پی‌درپیی пайдарпайӣ
پی‌درهم пайдарҳам
پی‌درهمی пайдарҳамӣ
پیر пир
پیرا(ی) перо(й)

پیرار перор
پیرارسال перорсол
پیرارساله перорсола
پیرارین перорин
پیرارینه перорина
پیرازه пироза
پیراستن } перостан / пиростан
پیراستگی перостагӣ
پیراسته пероста
پیرامون } перомун / пиромун
پیرانسال пиронсол
پیرانسالگی пиронсолагӣ
پیرانسالی пиронсолӣ
پیرانه пирона
پیرانه‌سر пиронасар
پیرانه‌سری пиронасарӣ
پیراهن } пероҳан / пироҳан
پیراهن چاک пироҳанчок
پیراهن خواب пироҳанхоб
پیراهن‌دوز пироҳандӯз
پیراهن‌دوزی пироҳандӯзӣ
پیراهن گلگون
пироҳангулгун
پیراهنی пироҳанӣ
پیراهه пайроҳа
پیرایش } пероиш / пироиш
پیرایه } пероя / пироя
پیرایه‌بند } пероябанд / пироябанд
پیرایه‌بندی } пероябандӣ / пироябандӣ
پیرایه‌پوش } перояпӯш / пирояпӯш
پیرایه‌ده пероядеҳ
پیرایه‌سازی } пероясозӣ / пироясозӣ

پیرایه گر **пероягар**
پیربانو **пирбону**
پیرخانه **пирхона**
پیرخر **пирхар**
پیردختر **пирдухтар**
پیرزال **пирзол**
پیرزن **пирзан**
پیرسال **пирсол**
پیرسگ **пирсаг**
پیرشده **пиршуда**
پیرشوی **пиршавӣ**
پیرک **пирак**
پیرکی **пиракӣ**
پیرگاو **пиргов**
پیرمام **пирмом**
پیرمرد **пирмард**
پیرمیده **пирамида**
پیرو **пайрав I,II**
پیروانه **пайравона**
پیروز **пирӯз**
پیروزاختر **пирӯзахтар**
پیروزبخت **пирӯзбахт**
پیروزبختی **пирӯзбахтӣ**
پیروزجنگ **пирӯзҷанг**
پیروزرزم **пирӯзразм**
پیروزروز **пирӯзрӯз**
پیروزگر **пирӯзгар**
پیروزمند **пирӯзманд**
پیروزمندانه **пирӯзмандона**
پیروزمندی **пирӯзмандӣ**
پیروزه **пирӯза**
پیروزه‌تخت **пирӯзатахт**
پیروزه‌رنگ **пирӯзаранг**

پیروزه‌طشت **пирӯзаташт**
پیروزه گون **пирӯзагун**
پیروزی **пирӯзӣ**
پیروی **пайравӣ**
پیروی کننده **пайравикунанда**
پیره **пира**
پیره‌زال **пиразол**
پیره‌زن **пиразан**
پیره‌سر **пирасар**
پیره‌مرد **пирамард**
پیرهن **пераҳан** / **пираҳан**
پیرهن‌پوش **пераҳанпӯш**
پیرهن‌چاک **пераҳанчок**
پیرهن‌دار **пераҳандор**
پیرهه **пайраҳа**
پیری **пирӣ**
پیریخ **пирях**
پی‌ریزی **пайрезӣ**
پیرینی **пиринӣ**
پیزده **пайзада**
پیس **пес**
پی‌سپار **пайсипор**
پی‌سپاری **пайсипорӣ**
پی‌سپر **пайсипар**
پی‌سپری **пайсипарӣ**
پیسخا **писхо**
پی‌سفید **пайсафед**
پی‌سکون **пайсукун**
پی‌سوده **пайсуда**
پیسه **пайса** / **песа**
پیسی **песӣ**
پیش **пеш I,II**
پیشاب **пешоб**

پیشاب‌آور **пешобовар**
پیشاب‌براری **пешоббарорӣ**
پیشاب‌دان **пешобдон**
پیشابران **пешоброн**
پیشابراه **пешоброх**
پیش‌آمد **пешомад**
پیش‌آمده **пешомада**
پیشاپیش **пешопеш**
پیشادست **пешодаст**
پیشار **пешор**
پیش‌ازانتخاباتی **пешазинтихоботӣ**
پیش‌ازانقلابی **пешазинқилобӣ**
پیش‌ازجنگی **пешазҷангӣ**
پیش‌ازعیدی **пешазидӣ**
پیش‌افتاد **пешафтод**
پیشان **пешон**
پیش‌انداز **пешандоз**
پیش‌اندیش **пешандеш**
پیش‌اندیشه **пешандеша**
پیش‌اندیشی **пешандешӣ**
پیشانه **пешона**
پیشانه‌بافک **пешонабофак**
پیشانی **пешонӣ**
پیشانی‌باریک **пешониборик**
پیشانی‌بلند **пешонибаланд**
پیشانی‌بند **пешонибанд**
پیشانی‌بندک **пешонибандак**
پیشانی‌پهن **пешонипаҳн**
پیشانی‌تنگ **пешонитанг**
پیشانی‌دونگ **пешонидӯнг**
پیشانی‌سخت **пешонисахт**

پیشانی‌فراخ **пешонифарох**
پیشانی‌قشقه **пешониқашқа**
پیشانی‌کشاد **пешоникушод**
پیشانی‌کشاده **пешоникушода**
پیشانی‌نوشت **пешонинавишт**
پیشانی‌وسیع **пешонивасеъ**
پیشاهنگ **пешоҳанг**
پیشاهنگی **пешоҳангӣ**
پیشایند **пешоянд I, II**
پیشاینددار **пешоянддор**
پیشاینده **пешоянда**
پیش‌ایوان **пешайвон**
پیش‌ایواندار **пешайвондор**
پیش‌باده **пешбода**
پیش‌باز **пешбоз**
پیش‌بال **пешбол**
پیش‌بر **пешбар**
پیش‌برد **пешбурд**
پیش‌برنده **пешбаранда**
پیش‌بری **пешбарӣ**
پیش‌بسته **пешбаста**
پیش‌بند **пешбанд I, II**
پیشبندی **пешбандӣ**
پیش‌بین **пешбин**
پیش‌بینانه **пешбинона**
پیش‌بینی **пешбинӣ**
پیش‌بینی‌شده **пешбинишуда**
پیشپا **пешипо**
پیشپا(ی) **пешпо(й)**
پیشپاخور **пешпохӯр**
پیشپاخوری **пешпохӯрӣ**
پیش‌پاره **пешпора**

پیش پرداخت **пешпардохт**
پیش پزک **пешпазак**
پیش پیرا **пешперо**
پیش پیش **пеш-пеш**
پیش تاز **пештоз**
پیش تخته **пештахта**
پیشتر **пештар**
پیشتره **пештара**
پیش جلو **пешҷилав**
پیش جنگ **пешҷанг**
پیش خانه **пешхона**
پیش خدمت **пешхидмат**
پیش خذمت **пешхизмат**
پیش خذمتی **пешхизматӣ**
پیش خرید **пешхарид**
پیش خوان **пешхон I, II**
پیش خورد **пешхӯрд**
پیش خیز **пешхез**
پیش خیزی **пешхезӣ**
پیش داد **пешдод**
پیش دار **пешдор**
پیش دامن **пешдоман**
پیش در گیر **пешдаргир**
پیش در گیران **пешдаргирон**
پیش دست **пешдаст**
پیش دستی **пешдастӣ**
پیش دندان **пешдандон**
پیش دوکان **пешдӯкон**
پیش دهن **пешдаҳан**
پیش دهنی **пешдаҳанӣ**
پیش دیوار **пешдевор**
پیش رانده **пешронда**
پیش رس **пешрас**

پیش رفت **пешрафт**
پیش رفتگی **пешрафтагӣ**
پیش رفته **пешрафта**
پیشرو **пешрав**
پیش رواق **пешравоқ**
پیش روبه **пешрӯба**
پیشروی **пешравӣ**
پیش زبانی **пешизабонӣ**
پیش سلام **пешсалом**
پیش سلامی **пешсаломӣ**
پیش صف **пешсаф**
پیش طاق **пештоқ**
پیش عهد **пешаҳд**
پیش قبضه **пешқабза**
پیش قدم **пешқадам**
پیش قدمی **пешқадамӣ**
پیش قرارداد **пешқарордод**
پیشقراول **пешқаравул**
پیش کار **пешкор**
پیش کاره **пешкора**
پیش کرایه **пешкироя**
پیش کسوت **пешкисват**
پیشکش **пешкаш**
پیش کشاد(ه) **пешкушод(а)**
پیشکی **пешакӣ**
پیش گاه **пешгоҳ**
پیش گذاشته **пешгузошта**
پیش گذشته **пешгузашта**
پیش گرد **пешгард**
پیش گرفته **пешгирифта**
پیش گفتار **пешгуфтор**
پیش گو(ی) **пешгӯ(й)**
پیش گویی **пешгӯӣ**

پیشگه **пешгаҳ**
پیشگیر **пешгир**
پیش گیرک **пешгирак**
پیش گیری **пешгирӣ**
پیش لشکر **пешлашкар**
پیش مزد **пешмузд**
پیش مصرع **пешмисраъ**
پی شناس **пайшинос**
پی شناسی **пайшиносӣ**
پیش ناف **пешноф**
پیش ناکی **пешнокӣ**
پیش نماز **пешнамоз**
پیش نویس **пешнавис**
پیشنهاد **пешниҳод**
پیشنهادشده **пешниҳодшуда**
پیشنهادی **пешниҳодӣ**
پیشوا **пешво**
پیشواز **пешвоз**
پیشواز گیری **пешвозгирӣ**
پیشواز گیرنده **пешвозгиранда**
پیشوایی **пешвоӣ**
پیشوند **пешванд**
پیشه **пеша**
پیشه ور **пешавар**
پیشه وری **пешаварӣ**
پیشی **пешӣ**
پیش یار **пешёр**
پیشین **пешин**
پیشین زمان **пешинзамон**
پیشین گاه **пешингоҳ**
پیشین گه **пешингаҳ**

پیشینه **пешина**
پیشینی **пешинӣ**
پیشینیان **пешиниён**
پیغاره **пайғора**
پیغاله **пайғола**
پیغام **пайғом**
پیغام آور **пайғомовар**
پیغامبر **пайғомбар**
پیغامبری **пайғомбарӣ**
پیغامده **пайғомдеҳ**
پیغامرسان **пайғомрасон**
پیغامرسانی **пайғомрасонӣ**
پیغامگزار **пайғомгузор**
پیغامگزاری **пайғомгузорӣ**
پی غلط **пайғалат**
پیغمبر **пайғамбар**
پیغمبرانه **пайғамбарона**
پیغمبرزاده **пағамбарзода**
پیغمبری **пайғамбарӣ**
پیغو **пайғу**
پیغوله **пайғӯла**
پیغوله نشین **пайғӯланишин**
پیغونژاد **пайғунажод**
پیغوی **пайғавӣ**
پی فراخ **пайфарох**
پی فراخی **пайфарохӣ**
پیک **пайк**
پیکار **пайкор**
پیکارپرست **пайкорпараст**
پیکارجو(ی) **пайкорҷӯ(й)**
پیکارساز **пайкорсоз**
پیکارگاه **пайкоргоҳ**
پیکارگر **пайкоргар**

پیکارگه **пайкоргаҳ**
پیکال **пайкол**
پیکان **пайкон**
پیکان‌خورده **пайконхӯрда**
پیکان‌زن **пайконзан**
پیکان‌گر **пайконгар**
پیکان‌نشان **пайконнишон**
پیکانه **пайкона**
پیکانه‌سم **пайконасум**
پیکانی **пайконӣ**
پی‌کاوی **пайковӣ**
پیکر **пайкар**
پیکرآرا(ی) **пайкароро(й)**
پیکرآرایی **пайкаророӣ**
پیکربزرگ **пайкарбузург**
پیکرتراش **пайкартарош**
پیکرتراشی **пайкартарошӣ**
پی‌کرده **пайкарда**
پیکرساز **пайкарсоз**
پیکرسازی **пайкарсозӣ**
پیکرنگار **пайкарнигор**
پیکره **пайкара**
پیکره‌ساز **пайкарасоз**
پیکره‌سازی **пайкарасозӣ**
پیکنده **пайканда**
پیگار **пайгор**
پیگرد **пайгард**
پی‌گسسته **пайгусаста**
پی‌گفتار **пайгуфтор**
پیگم **пайгум**
پی‌گم‌کرده **пайгумкарда**
پی‌گم‌کنی **пайгумкунӣ**
پیگمنت **пигмент**

پیگیر **пайгир**
پیگیرانه **пайгирона**
پیگیری **пайгирӣ**
پیل **пил**
پیل‌استخوان **пилустухон**
پیل‌افسر **пилафсар**
پیل‌افکن **пилафкан**
پیل‌افکنی **пилафканӣ**
پیل‌افگن **пилафган**
پیل‌بار **пилбор**
پیل‌بالا **пилболо**
پیل‌بان **пилбон**
پیلبند **пилбанд**
پیل‌پا(ی) **пилпо(й)**
پیل‌پیکر **пилпайкар**
پیلتن **пилтан**
پیل‌زور **пилзӯр**
پیلسته **пиласта**
پیل‌سوز **пилсӯз**
پیل‌گوش **пилгӯш**
پیل‌مرغ **пилмурғ**
پیل‌وار **пилвор**
پیله { **пила I,II,III** / **пилла I,III** }
پیله‌پز **пиллапаз**
پیله‌پزی **пиллапазӣ**
پیله‌تیارکنی **пиллатайёркунӣ**
پیله‌جا **пиллаҷо**
پیله‌چیگی **пиллачигӣ**
پیله‌خانه **пиллахона**
پیله‌خشکانی **пиллахушконӣ**
پیله‌خشک‌کنک **пиллахушккунак**
پیله‌دار **пилладор**

پیله‌داری **пилладорӣ**
پیله‌ریسی **пилларесӣ**
پیله‌سپاری **пилласупорӣ**
پیله‌کش **пиллакаш**
پیله‌کشک **пиллакашак**
پیله‌کشی **пиллакашӣ**
پیله‌گذاری **пилагузорӣ**
پیله‌گر **пиллагар**
پیله‌ور **пилавар**
پیما **паймо**
پیمان **паймон**
پیمان‌دار **паймондор**
پیمان‌داری **паймондорӣ**
پیمان‌ده **паймондеҳ**
پیمان‌شکن **паймоншикан**
پیمان‌شکنانه **паймоншиканона**
پیمان‌شکنی **паймоншиканӣ**
پیمان‌کار **паймонкор**
پیمان‌کاری **паймонкорӣ**
پیمان‌گسل **паймонгусил**
پیمان‌نامه **паймоннома**
پیمانه **паймона**
پیمانه‌شکن **паймонашикан**
پیمانه‌کش **паймонакаш**
پیمانه‌کشی **паймонакашӣ**
پیمانه‌گسار **паймонагусор**
پیمانه‌نوش **паймонанӯш**
پیمانی **паймонӣ**
پیمایش **паймоиш**
پیمبر **паямбар**
پیمبری **паямбарӣ**
پیمودن **паймудан**

پیمه **пима**
پینک **пинак**
پینک‌روی **пинакравӣ**
پینکی **пинакӣ**
پینگوین **пингвин**
پینو **пину**
پینه **пина**
پینه‌دار **пинадор**
پینه‌دوز **пинадӯз**
پینه‌دوزی **пинадӯзӣ**
پینه‌زده **пиназада**
پیو **пайӯ**
پیوا **пиво**
پیواپز **пивопаз**
پیوافروش **пивофурӯш**
پیوافروشی **пивофурӯшӣ**
پیوست **пайваст**
پیوستار **пайвастор**
پیوست‌شونده **пайвастшаванда**
پیوست‌شوی **пайвастшавӣ**
پیوست‌کننده **пайвасткунанда**
پیوست‌کنی **пайвасткунӣ**
پیوستگان **пайвастагон**
پیوستگی **пайвастагӣ**
پیوستن **пайвастан**
پیوسته **пайваста**
پیوسته‌ابرو **пайвастаабрӯ**
پیوسیدن **паюсидан**
پیوگانی **паюгонӣ**
پیوند **пайванд**
پیوندخورده **пайвандхӯрда**
پیونددار **пайванддор**

پیوندش пайвандиш
پیوندشوندگی пайвандшавандагӣ
پیوندشونده пайвандшаванда
پیوندک пайвандак
پیوندکاری пайвандкорӣ
پیوندکدار пайвандакдор
پیوندکنک пайвандкунак
پیوندکننده пайвандкунанда
پیوندکنی пайвандкунӣ
پیوندگر пайвандгар
پیوندگری пайвандгарӣ
پیوندگه//پیوندگاه пайвандгаҳ//пайвандгоҳ
پیوندناپذیر пайванднопазир
پیوندی пайвандӣ
پیه пеҳ, пийҳ, пиҳ//пеҳ
پیه‌آبه пеҳоба

ت

ت т, те
تا//ته тоIV//та, то I, II, III
تاب тоб I, II, III, IV
تاب‌آور тобовар
تاب‌آورانه тобоварона
تاب‌آوری тобоварӣ
تابان тобон
تابانی тобонӣ
تابداده тобдода
تابدار тобдор I,II
تابدان тобдон
تابدهی тобдиҳӣ
تابستان тобситон, тобистон
تابستان‌باب тобистонбоб
تابستانی тобистонӣ
تابستانه тобистона
تابش тобиш
تابشناک тобишнок
تابع тобеъ
تابع‌کننده тобеъкунанда
تابعیت тобеият
تابعین тобеин
تابغوله тобғула
تابک тобак
تابناک тобнок
تابندگی тобандагӣ
تابنده тобанда
تابوت тобут
تابوتخانه тобутхона
تابخانه тобхона
تابخورده тобхӯрда
تابوتساز тобутсоз
تابوت‌کش тобуткаш
تابه//تاوه тоба//това
تابه‌دان//تابدان тобадон//тобдон
تابه‌سنگ тобасанг
تابیدن тобидан I,II,III
تات тот
تاتار тотор
تاتاری тоторӣ
تاتلیتری тоталитарӣ
تاتو тоту
تاتوره тотура
تاتوله тотула
تاتی тотӣ
تاج‌الملوک//تاج‌الملک тоҷулмул(у)к
تاج‌خروس тоҷихурӯс
تاج‌خواه тоҷхоҳ
تاج‌خواهی тоҷхоҳӣ
تاجدار тоҷдор
تاجر тоҷир
تاجری тоҷирӣ
تاج‌گذاری тоҷгузорӣ
تاج‌گل тоҷгул
تاجور тоҷвар
تاجوری тоҷварӣ
تاجیک тоҷик
تاجیکانه тоҷикона
تاجیک‌زبان тоҷикзабон
تاجیکستانی тоҷикистонӣ
تاجیک‌شناس тоҷикшинос
تاجیک‌شناسی тоҷикшиносӣ
تاجیک‌نشین тоҷикнишин
تاجیکی тоҷикӣ
تاجیکی‌دان тоҷикидон
تاخت тохт
تاختن тохтан
تاخت‌وتاز тохтутоз
تاخته тохта
تاراج тороҷ
تاراج‌دیده тороҷдида
تاراج‌شده тороҷшуда
تاراج‌کننده тороҷкунанда
تاراجگر тороҷгар
تاراج‌گردیده тороҷгардида
تاراجگری тороҷгарӣ
تاراج‌گشته тороҷгашта
تاراجی тороҷӣ
تاران торон
تارتق тортук
تارتنک тортанак
تارتننده тортананда
تارتنی тортанӣ
تارس торс
تارسکی торсакӣ
تارف торф
تارفدار торфдор
تارفزار торфзор
تارف‌کنی торфканӣ
تارفی торфӣ
تارک торикII
تارک الصلات торикуссалот
تارمازدهی тормоздиҳӣ
تارنواز торнавоз
تارنوازی торнавозӣ
تارومار торумор
تاریک торикI
تاریکستان торикистон
تاز тоз I,II,III
تازان тозон
تازاندن//تازانیدن тозон(и)дан
تازش тозиш
تازگی тозагӣ
تازنده тозанда
تازه тоза I,II
تازه‌اندیشه тозаандеша
تازه‌بر тозабар
تازه‌برگ тозабарг

تازه‌بنیاد тозабунёд
تازه‌بوم тозабум
تازه‌بهار тозабаҳор
تازه‌پرواز тозапарвоз
تازه‌پیکر тозапайкар
تازه‌جنگ тозаҷанг
تازه‌جوان тозаҷавон
تازه‌خط тозахат
تازه رخ тозарух
تازه‌رخسار тозарухсор
تازه‌رس тозарас
تازه‌رو(ی) тозарӯ(й)
تازه‌ساز тозасоз
تازه‌سخن тозасухан
تازه‌ظهور тозазухур
تازه کار тозакор
تازه کاری тозакорӣ
تازه گل тозагул
تازه‌مسلمان тозамусулмон
تازه‌نشونده тозанашаванда
تازه‌نفس тозанафас
تازه‌نهال тозаниҳол
تازه‌وارید тозаворид
تازی тозӣ I,II
تازیانه тозиёна
تازیانه‌زنی тозиёназанӣ
تاژ тож
تاژیک тожик
تاس//طاس тос V, тос IV,VI
تاسش тосиш
تاس‌ماهی тосмоҳӣ
تاسه тоса I,II

تاسه‌زده тосазада
تاسیدن тосидан
تاسیده тосида
تاش тош
تاصنفی тосинфӣ
تافتن тофтан I, II
تافته тофта
تافته‌بند тофтабанд
تافته‌بندی тофтабандӣ
تاک ток I,II,III
تاک بور токбур
تاک بوری токбур(р)ӣ
تاک گورکنی токгӯркунӣ
تاک‌دان токдон
تاک‌دار токдор
تاک‌داری токдорӣ
تاکزار токзор
تاکستان токистон
تاک کشای токкушой
تاک‌پرور токпарвар
تاک‌پروری токпарварӣ
تاک‌پله токпилла
تاکسیکالاگ токсиколог
تاکسیکالاگیه токсикология
تاکسین токсин
تال тол I, II
تالواسه толвоса
تاو тов
تاواتاو товотов
تاوان товон
تاوان‌دهی товондиҳӣ
تاوان گیری товонгирӣ
تاول товал

تاوه това
تاوه‌سنگ товасанг
تاویدن товидан
تای той I,II
تای‌بند тойбанд
تای‌بندی тойбандӣ
تئادالیت теодолит
تئارمه теорема
تئاکرتیه теократия
تئتر театр
تئتردوست театрдӯст
تئترشناس театршинос
تئترشناسی театршиносӣ
تئتری театрӣ
تأثر таассурII
تأثرآور таассуровар
تأثرات таассурот
تأثیر таъсир I,II
تأثیرات таъсирот
تأثیرانگیز таассурангез
تأثیربخش таъсирбахш
تأثیربخشا таъсирбахшо
تأثیرپذیر таъсирпазир
تأثیرپذیری таъсирпазирӣ
تأثیررساننده таъсиррасонанда
تأثیررسانی таъсиррасонӣ
تأثیرناپذیر таъсирнопазир
تأثیرناپذیری таъсирнопазирӣ
تأثیرناک таъсирнок
تأثیرناکی таъсирнокӣ
تأخیر таъхир
تأخیرناپذیر таъхирнопазир

تأخیرناپذیری таъхирнопазирӣ
تأدیب таъдиб
تأریخ таърих
تأریخاً таърихан
تأریخچی таърихчӣ
تأریخدار таърихдор
تأریخدان таърихдон
تأریخ‌شناس таърихшинос
تأریخ‌شناسی таърихшиносӣ
تأریخ‌نامه таърихнома
تأریخ‌نگار таърихнигор
تأریخ‌نگاری таърихнигорӣ
تأریخ‌نویس таърихнавис
تأریخ‌نویسی таърихнависӣ
تأریخی таърихӣ
تأسف таассуфII
تأسف‌آمیز таассуфомез
تأسف‌آور таассуфовар
تأسف‌انگیز таассуфангез
تأسف‌بار таассуфбор
تأسیس таъсис
تأسیس‌دهنده таъсисдиҳанда
تأکید таъкид
تأکیداً таъкидан
تأکیدی таъкидӣ
تألم тааллумI
تألیف таълиф
تألیفات таълифот
تألیف‌کننده таълифкунанда
تأمّل тааммулI
تأمین таъмин
تأمینات таъминот

تأميناتی таъминотӣ
تأمين‌کننده таъминкунанда
تأمينگر таъмингар
تأنی тааннӣ
تأهل тааҳҳул
تأويل таъвил I,II
تأييد таъйид
تب таб
تبادل табодул
تبار табор
تباشير//طباشير табоширI
تباشير табоширII
تبان табон
تباه табоҳ
تباه‌روزگار табоҳрӯзгор
تباه‌کار табоҳкор
تباهی табоҳӣ
تبت таббат
تبخال табхол
تبخاله табхола
تبخير табхир
تب‌دار табдор
تبدل табаддул
تبدّلات табаддулот
تبديل табдил
تبديل‌دهنده табдилдиҳанда
تبديل‌دهی табдилдиҳӣ
تبديل‌شونده табдилшаванда
تبديل‌نشونده табдилнашаванда
تبديلی табдилӣ
تبديل‌يابنده табдилёбанда
تبديل‌يابی табдилёбӣ

تبر табар
تبرا//تبری табарро//табаррӣ
تبرتقسيم табартақсим
تبردسته табардаста
تبرزد//طبرزد табарзад
تبرزه табарза
تبرزين табарзин
تبرع табаррӯъ
تبرک табаррук
تبرکی табаррукӣ
تبريک табрик
تبريکات табрикот
تبريکاتی табрикотӣ
تبريک‌نامه табрикнома
تبريکی табрикӣ
تبسّم табассум
تبسم‌آميز табассумомез
تب‌شکن табшикан
تبشير табшир
تبصره табсира
تبعگی табаагӣ
تبعه табаа
تبعيت табаият
تبعيد табъид
تبعيدگاه табъидгоҳ
تبعيض табъиз
تبک тубак
تب‌گردان табгардон
تب‌گرفته табгирифта
تبلا табло
تبلور табалвур
تب‌لرزه табларза
تب‌لرزه‌داری табларзадорӣ

تبليغ таблиғ
تبليغات таблиғот
تبليغاتچی таблиғотчӣ
تبليغاتی таблиғотӣ
تبليغ‌کننده таблиғкунанда
تب‌ناک табнок
تبنگ табанг
تبنگو табангу
تبنگه табанга
تبه табаҳ
تبه‌روزگار табаҳрӯзгор
تبه‌کار табаҳкор
تبيت тибит
تبيتی тибитӣ
تبير табир
تبيره табира
تبيره‌زن табиразан
تبيين табйин
تپ таппиII
تپانچه//طپانچه тап(п)онча
تپاندن тапондан
تپ‌تپ тап-тап
تپرّاس тапаррос
تپرتپر тапар–тупур
تپس таппас
تپش тапиш
تپک таппак
تپنده тапанда
تپور тапур
تپورخاک тапурхок
تپورکلوخ тапуркулӯх
تپّه таппа, теппа
تپه تپه теппа-теппа

تپه‌چه теппача
تپه‌دار теппадор
تپه‌کوه теппакӯҳ
تپی тапӣI
تپيدن тапидан
تتبع татаббӯъ
تثبيت тасбит
تثبيت‌گر тасбитгар
تجار туҷҷор
تجارب таҷориб
تجارت тиҷорат
تجارت‌خانه тиҷоратхона
تجارتی тиҷоратӣ
تجاوز таҷовуз
تجاوزکار таҷовузкор
تجاوزکارانه таҷовузкорона
تجاوزکاری таҷовузкорӣ
تجاوزگر таҷовузгар
تجاهل таҷоҳул
تجدد таҷаддуд
تجددپرور таҷаддудпарвар
تجددخواه таҷаддудхоҳ
تجديد таҷдид
تجربوی таҷрибавӣ
تجربه таҷриба
تجربه‌آموز таҷрибаомӯз
تجربه‌آموزی таҷрибаомӯзӣ
تجربه‌خانه таҷрибахона
تجربه‌دار таҷрибадор
تجربه‌ديده таҷрибадида
تجربه‌کار таҷрибакор
تجربه‌گذرانی таҷрибагузаронӣ
تجربه‌ناک таҷрибанок

تجرد таҷарруд

تجرید таҷрид

تجریدی таҷридӣ

تجزیه таҷзия

تجزیه‌خانه таҷзияхона

تجزیه کننده таҷзиякунанда

تجّسس таҷассус

تجسّم таҷассум

تجلّی таҷаллӣ / таҷалло

تجلی‌گاه таҷаллигоҳ

تجلیل таҷлил

تجمّع таҷаммӯъ

تجمّل таҷаммул

تجملات таҷаммулот

تجملی таҷаммулӣ

تجن//تجند таҷан(д)

تجنگ таҷанг

تجنیس таҷнис

تجوید таҷвид

تجویز таҷвиз

تجویف таҷвиф

تجهیز таҷҳиз

تجهیزات таҷҳизот

تجهیزانیدن таҷҳизонидан

تجهیزانیده‌شده таҷҳизонидашуда

تحت таҳт

تحت‌اللفظ таҳтуллафз

تحت‌اللفظی таҳтуллафзӣ

تحتانی таҳтонӣ

تحت‌خانه таҳтхона

تحدید II таҳдид II

تحرک таҳаррук

تحریب таҳриб

تحریر таҳрир

تحریراً таҳриран

تحریرات таҳрирот

تحریرطلب таҳрирталаб

تحریری таҳрирӣ

تحریریه таҳририя

تحریص таҳрис

تحریف таҳриф

تحریف کار таҳрифкор

تحریف کاری таҳрифкорӣ

تحریف گر таҳрифгар

تحریف گری таҳрифгарӣ

تحریک таҳрик

تحریک آمیز таҳрикомез

تحریکی таҳрикӣ

تحریم таҳрим

تحریمی таҳримӣ

تحسر таҳассур

تحسین таҳсин

تحسین آمیز таҳсиномез

تحسینانه таҳсинона

تحسین کارانه таҳсинкорона

تحصیل таҳсил

تحصیلات таҳсилот

تحصیل دیده таҳсилдида

تحصیل کرده таҳсилкарда

تحصیلی таҳсилӣ

تحف туҳаф

تحفه тӯҳфа

تحقّق таҳаққуқ

تحقیر таҳқир

تحقیر آمیز таҳқиромез

تحقیر دیده таҳқирдида

تحقیر شده таҳқиршуда

تحقیق таҳқиқ

تحقیقات таҳқиқот

تحقیقاتی таҳқиқотӣ

تحقیق کننده таҳқиқкунанда

تحقیقگر таҳқиқгар

تحقیقی таҳқиқӣ

تحکم таҳаккум

تحکیم таҳким

تحکیمات таҳкимот

تحکیماتی таҳкимотӣ

تحلیل таҳлил

تحلیلات таҳлилот

تحلیل کننده таҳлилкунанда

تحلیلگر таҳлилгар

تحلیلی таҳлилӣ

تحمل таҳаммул

تحمل ناپذیر таҳаммулнопазир

تحمیل таҳмил

تحمیلی таҳмилӣ

تحول таҳаввул

تحولات таҳаввулот

تحولی таҳаввулӣ

تحویل I таҳвил I

تحویلی таҳвилӣ

تحیر таҳайюр

تحیر آمیز таҳайюромез

تحیر انگیز таҳайюрангез

تخاری тахорӣ

تخت I,II,III тахт I,II,III

تخت‌بام тахтбом

تختچه тахтача

تختچه‌بندی тахтачабандӣ

تختچه‌خوانی тахтачахонӣ

تخت گان тахтгон

تخت گاه тахтгоҳ

تختگی тахтагӣ

تخت‌مان тахтмон

تخت‌نشین тахтнишин

تخت‌نشینی тахтнишинӣ

تخته тахта

تخته‌بازی тахтабозӣ

تخته‌بر тахтабур

تخته‌بری тахтабурӣ

تخته‌بست тахтабаст

تخته‌بند тахтабанд

تخته‌بندی тахтабандӣ

تخته‌بیتان тахтабетон

تخته‌پاره тахтапора

تخته‌پشت тахтапушт

تخته‌پل тахтапул

تخته‌پوش тахтапӯш

تخته‌پوشت тахтапушт

تخته چای тахтачой

تخته‌چوب тахтачӯб

تخته‌دیوار тахтадевор

تخته‌رواق тахтаравоқ

تخته‌سنگ тахтасанг

تخته‌صفه тахтасуфа

تخته‌فرش тахтафарш

تخته کت тахтакат

تخته کلاه тахтакулоҳ

تخته کنجاره тахтакунҷора

تخته کنه тахтакана

تخته کوب тахтакӯб

تخته گیر тахтагир
تخته گیری тахтагирӣ
تخته گین тахтагин
تخته نرد тахтанард
تخته ورغ тахтаварғ
تختی тахтӣ
تخریب тахриб
تخریب کار тахрибкор
تخریب کاری тахрибкорӣ
تخصص тахассус
تخصص طلب тахассусталаб
تخصصی тахассусӣ
تخصیص тахсис
تخفیف тахфиф
تخلخل тахалхул
تخلص тахаллус
تخلف тахаллуф
تخلف پذیر тахаллуфпазир
تخلف ناپذیر тахаллуфнопазир
تخلیص тахлис
تخلیط тахлит
تخلیه тахлия
تخم тухм
تخمان тахмон
تخم بازی тухмбозӣ
تخم بریان тухмбирён
تخم پاشی тухмпошӣ
تخم پرتابی тухмпартоӣ
تخم پاشک тухмпошак
تخم جنگ тахмҷанг
تخم حجیره тухмҳуҷайра
تخم دان тухмдон
تخم زا тухмзо
تخم زای тухмзой
تخم شکل тухмшакл
تخم گذاری тухмгузорӣ
تخم مانی тухммонӣ
تخم مغچه тухммуғча
تخمه тухма
تخمی тухмӣ
تخمی پرور тухмипарвар
تخمی پروری тухмипарварӣ
تخمی کار тухмикор
تخمی کاری тухмикорӣ
تخمین тахмин
تخمیناً тахминан
تخمینی тахминӣ
تخنالاگ технолог
تخنالاگی технологӣ
تخنالاگیه технология
تخنیک техник
تخنیکه техника
تخنیکه پرست техникапараст
تخنیکه پرستی техникапарастӣ
تخنیکه دان техникадон
تخنیکی техникӣ
تخیر тахир
تخیل тахайюл
تخیلات тахайюлот
تداخل тадохул
تدارک тадорук
تداوی тадовӣ
تدبر тадаббур
تدبیر тадбир
تدبیرساز тадбирсоз
تدبیرشناس тадбиршинос
تدریج тадриҷ
تدریجاً тадриҷан
تدریجی тадриҷӣ
تدریس тадрис
تدریس گاه тадрисгоҳ
تدریسی тадрисӣ
تدفین тадфин
تدقیق тадқиқ
تدقیقات тадқиқот
تدقیقاتچی тадқиқотчӣ
تدقیقاتی тадқиқотӣ
تدقیق کننده тадқиқкунанда
تدقیق گر тадқиқгар
تدقیقی тадқиқӣ
تدلیس тадлис
تدویر тадвир
تدوین тадвин
تذرو тазарв
تذکر тазаккур
تذکره I,II тазкира
تذکره نویس тазкиранавис
تذکیه//تذکیت II тазкия(т)
تذلیل I тазлил
تذهیب тазҳиб
تر } тар / тур
ترئکتاریه траектория
تراب туроб
تراپاسفره тропосфера
تراپیکی тропикӣ
تراتر таротар
ترار террор
تراریزم терроризм
تراریست террорист
ترّاریستی террористӣ
تراز//طراز тароз//тироз
ترازو тарозу
ترازوبان тарозубон
ترازوجای тарозуҷой
ترازوخانه тарозухона
ترازودار тарозудор
ترازوداری тарозудорӣ
ترازوسنج тарозусанҷ
ترازوشکن тарозушикан
ترازوکش тарозукаш
ترازوکشی тарозукашӣ
ترازومثقال тарозумисқол
ترازی//طرازی тарозӣ
ترازیدن//طرازیدن тарозидан//тирозидан
تراش тарош
تراش کار тарошкор
تراش کاری тарошкорӣ
تراشنده тарошанда
تراشه тароша
تراشه چین тарошачин
تراشه کفانی тарошакафонӣ
تراشیدن тарошидан
تراشیدنی тарошиданӣ
تراشیده тарошида
تراکم тарокум
ترالیبوس троллейбус
ترالیبوس ران троллейбусрон
ترامبان тромбон
ترامبان نواز тромбоннавоз
ترانجبین таранҷабин
ترانداm тарандом

ترانه **тарона**
ترانه‌خوان **таронахон**
ترانه‌خوانی **таронахонӣ**
ترانه‌ساز **таронасоз**
ترانه‌سازی **таронасозӣ**
ترانه‌سرا(ی) **таронасаро(й)**
ترانه‌سرایی **таронасароӣ**
ترانه‌گو(ی) **таронагӯ(й)**
ترانه‌گویی **таронагӯӣ**
ترانه‌نویس **таронанавис**
ترانه‌نویسی **таронанависӣ**
تراوش **таровиш**
تراوشی **таровишӣ**
تراویح **таровеҳ**
تراویدن **таровидан**
ترب **турб**
ترباد **тарбод**
تربادزده **тарбодзада**
تربادشناس **тарбодшинос**
تربادشناسی **тарбодшиносӣ**
تربت **турбат**
تربت‌خانه **турбатхона**
ترب‌تراش **турбтарош**
تربچه **турбча**
تربز **тарбуз**
تربندی **тарбандӣ**
تربیت **тарбият**
تربیت‌پذیر **тарбиятпазир**
تربیت‌دهنده **тарбиятдиҳанда**
تربیت‌دیده **тарбиятдида**
تربیت‌کننده **тарбияткунанда**
تربیت‌گیرنده **тарбиятгиранда**

تربیت‌ناپذیر **тарбиятнопазир**
تربیتی **тарбиятӣ**
تربیت‌یافته **тарбиятёфта**
تربیع **тарбеъ**
تربیوی **тарбиявӣ**
تربیه//تربیت **тарбия(т)**
تربیه‌گر//تربیت‌گر **тарбия(т)гар**
تربیه‌گیری//تربیت‌گیری **тарбия(т)гирӣ**
ترپتسیه **трапетсия**
ترپوت **терапевт**
ترپوتی **терапевтӣ**
ترتیب **тартиб**
ترتیبات **тартибот**
ترتیب‌دهنده **тартибдиҳанда**
ترتیب‌دهی **тартибдиҳӣ**
ترتیب‌ناک **тартибнок**
ترتیبی **тартибӣ**
ترتیل **тартил**
ترجمان **тарҷимон** / **тарҷумон**
ترجمانی **тарҷумонӣ**
ترجمهٔ حالی **тарҷимаиҳолӣ** / **тарҷумаиҳолӣ**
ترجموی **тарҷумавӣ**
ترجمه **тарҷима** / **тарҷума**
ترجمه‌شده **тарҷумашуда**
ترجیح **тарҷеҳ**
ترجیع **тарҷеъ**
ترجیع‌بند **тарҷеъбанд**
ترح کش **тарҳкаш**
ترح کشی **тарҳкашӣ**
ترحم **тараҳҳум**

ترحم‌آمیز **тараҳҳумомез**
ترحم‌آور **тараҳҳумовар**
ترخامه **трахома**
ترخوری **тархӯрӣ**
ترخون **тархун**
ترخیص **тархис**
تردامن **тардоман**
تردامنی **тардоманӣ**
تردد **тараддуд**
تردست **тардаст**
تردستی **тардастӣ**
تردماغ **тардимоғ**
تردید **тардид**
تردیدناپذیر **тардиднопазир**
ترزبان **тарзабон**
ترزبانی **тарзабонӣ**
ترزخمه **тарзахма**
ترس **тарс** / **турс I, II**
ترسا **тарсо**
ترسازاده **тарсозода**
ترسان **тарсон**
ترسانچک **тарсончак**
ترسانچکی **тарсончакӣ**
ترسان‌دل **тарсондил**
ترساندن//ترسانیدن **тарсон(и)дан**
ترساندنی **тарсонданӣ**
ترساننده **тарсонанда**
ترسبزه **тарсабза**
ترس ترس **тарс-тарс**
ترس‌خانه **тарсхона**
ترس‌خورده **тарсхӯрда**
ترس‌کار **тарскор**
ترس‌کاری **тарскорӣ**

ترسکی **тарсакӣ**
ترس‌گار **тарсгор**
ترس‌گاری **тарсгорӣ**
ترسل **тарассул**
ترسناک **тарснок**
ترسنده **тарсанда**
ترسو **тарсу**
ترسیدن **тарсидан**
ترسیده **тарсида**
ترسیم **тарсим**
ترسیمی **тарсимӣ**
ترش **турӯш** / **турш // турӯш**
ترشاندن//ترشانیدن **туршон(и)дан**
ترشح **тарашшӯҳ**
ترشرو(ی) **туршрӯ(й)**
ترشرویانه **туршрӯёна**
ترشرویی **туршрӯӣ**
ترشک **туршак**
ترش‌مانند **туршмонанда**
ترش‌مزه **туршмаза**
ترشی **туршӣ**
ترشیدن **туршидан**
ترصد **тарассуд**
ترصیع **тарсеъ**
ترغیب **тарғиб**
ترغیبات **тарғибот**
ترغیباتی **тарғиботӣ**
ترغیب‌کننده **тарғибкунанда**
ترغیب‌گر **тарғибгар**
ترف **тарф V**
ترق تُرُق **тарақ-турук**
ترقّا **тараққо**

ترقاترق **тараққотуруқ**
ترقاس **тараққос**
ترقاس‌زنان **тараққосзанон**
ترقی **тараққӣ**
ترقیات **тараққиёт**
ترقی‌پرور **тараққипарвар**
ترقی‌خواه **тараққихоҳ**
ترقی‌خواهانه **тараққихоҳона**
ترقی‌خواهی **тараққихоҳӣ**
ترقیش **тарқиш**
ترقیشدار **тарқишдор**
ترک **тарак**, **тарк I, II**, **таррак**, **турк**
ترکان‌خدیو **турконхидев**
ترکاندن//ترکانیدن **таркондан(и)дан**
ترکانش **таркониш**
ترکاننده **тарконанда**
ترکانه **туркона**
ترکتار **трактор**
ترکتاران **тракторрон**
ترکتارانی **тракторронӣ**
ترکتارسازی **тракторсозӣ**
ترک‌تاز(ی) **турктоз(ӣ)**
ترک‌جوش **туркҷӯш**
ترک‌زبان **туркзабон**
ترکش **таркиш**
ترکشناس **туркшинос**
ترکشناسی **туркшиносӣ**
ترکمن **туркман**
ترکنده **тарканда**
ترکننده **таркунанда**
ترکه **тарака**
ترکه‌چی **таракачӣ**
ترکی **туркӣ**
ترکیب **таркиб**
ترکیباً **таркибан**
ترکیبات **таркибот**
ترکیب‌بند **таркиббанд**
ترکیب‌بندی **таркиббандӣ**
ترکیبی **таркибӣ**
ترکی‌دان **туркидон**
ترکیدن **таркидан**
ترم **турм**
ترمادینمیکه **термодинамика**
ترمادینمیکی **термодинамикӣ**
ترماس **термос**
ترماگرف **термограф**
ترماگرفیه **термография**
ترمامتر **термометр**
ترمایدرایی **термоядроӣ**
ترمکس **термекс**
ترمه **тарма**
ترمه‌ترید **тарматарид**
ترمه‌خیز **тармахез**
ترمه‌خیزی **тармахезӣ**
ترمه‌دو **тармадав**
ترمه‌دوی **тармадавӣ**
ترمه‌فرایی **тармафуроӣ**
ترمه‌کن **тармакан**
ترمیت **термит**
ترمیم **тармим**
ترمیم‌گر **тармимгар**
ترمیم‌گری **тармимгарӣ**
ترمیمی **тармимӣ**
ترمین **термин**
ترمیوه **тармева**
ترناو **тарнов**
ترناوچه **тарновча**
ترنج **турунҷ**
ترنزیت **транзит**
ترنزیتی **транзитӣ**
ترنسفارمتار **трансформатор**
ترنسکریپسیه **транскрипсия**
ترنشونده **тарнашаванда**
ترنگ **таранг**
ترنگی **тарангӣ**
ترنم **тараннум**
ترنه **турна**
ترنه‌قطار **турнақатор**
ترویج **тарвиҷ**
تره **тар(р)а**
تره‌تیزک **таратезак**
تره‌ریوم **террариум**
ترّه‌کاته **терракота**
تری **тарӣ**
تریئده **триада**
تریآد **триод**
تریاک **тарёк**
تریاک‌خانه **тарёкхона**
تریاک‌کش **тарёккаш**
تریاک‌کشی **тарёккашӣ**
تریاکی **тарёкӣ**
تریبونل **трибунал**
تریبونه **трибуна**
تریپسین **трипсин**
تریت **тарит**
تریتیی **тритий**
تریدI **таридI**
تریست **тирист**
تریفI **тарифI**
تریفتانگ **трифтонг**
تریکا **трико**
تریکاتژ **трикотаж**
تریکاتژبافی **трикотажбофӣ**
تریگانامتریه **тригонометрия**
ترینه **тарина**
تریوه **тарева**
تزریق **тазриқ**
تزلزل **тазалзул**
تزلزل‌ناپذیر **тазалзулнопазир**
تزوج **тазаввуҷ**
تزویج **тазвиҷ**
تزویر **тазвир**
تزویرگر **тазвиргар**
تزیس **тезис**
تزیید **тазйид**
تزیین **тазйин**
تساوی **тасовӣ**
تسبیح **тасбеҳ**
تسبیح‌گردانی **тасбеҳгардонӣ**
تسخیر **тасхир**
تسخیرشده **тасхиршуда**
تسخیرکننده **тасхиркунанда**
تسخیرناپذیر **тасхирнопазир**
تسر تسُر **тасар-тусур**
تسف **тасф**
تسفیدن **тасфидан**
تسکین **таскин**

تسکین آمیز таскиномез
تسکین بخش таскинбахш
تسکین دهنده
таскиндиҳанда
تسکین ناپذیر
таскиннопазир
تسکین نیابنده
таскиннаёбанда
تسلا//تسلی
тасалло//тасаллӣ
تسلسل тасалсул
تسلط тасаллут
تسلی тасаллӣ
تسلی آمیز тасаллиомез
تسلی آور тасаллиовар
تسلی بخش//تسلابخش
тасаллибахш//тасаллоб ахш
تسلیت таслият
تسلیت بخش таслиятбахш
تسلی دهنده тасаллидиҳанда
تسلی دهی тасаллидиҳӣ
تسلیم таслим
تسلیم کارانه таслимкорона
تسلی یاب тасаллиёб
تسلی یابی тасаллиёбӣ
تسمگی тасмагӣ
تسمه тасма
تسمه اره тасмаарра
تسمه پولاد тасмапӯлод
تسمه تسمه тасма-тасма
تسمه چرخ тасмачарх
تسمه دار тасмадор
تسمه شکل тасмашакл
تسمه قمچین тасмақамчин
تسمه وار тасмавор

تسنن тасаннун
تسوید тасвид
تسویه//
تسویت тасвия//тасвият
تسهیل тасҳил
تش I,II таш
تشبث ташаббус
تشبث کار ташаббускор
تشبث کاری ташаббускорӣ
تشبیب ташбиб
تشبیه ташбеҳ
تشت // طشت ташт
تشتت ташаттут
تشتک таштак
تشتگر таштгар
تشخیص ташхис
تشخیصات ташхисот
تشدد ташаддуд
تشدید ташдид
تشریح ташреҳ
تشریحی ташреҳӣ
تشریف ташриф
تشریفات ташрифот
تشریفاتی ташрифотӣ
تشریف آور ташрифовар
تشریف آوری ташрифоварӣ
تشریف فرما ташриффармо
تشریک ташрик
تشفی ташаффӣ
تشکر ташаккур
تشکرنامه ташаккурнома
تشکل ташаккул
تشکل یابی ташаккулёбӣ

تشکیل ташкил
تشکیلات ташкилот
تشکیلات چیگی
ташкилотчигӣ
تشکیلاتی ташкилотӣ
تشکیل دهنده
ташкилдиҳанда
تشکیل دهی ташкилдиҳӣ
تشکیلی ташкилӣ
تشناب ташноб
تشنج ташаннуч
تشنج آور ташаннуҷовар
تشنگی ташнагӣ
تشنگی شکن
ташнагишикан
تشنه ташна
تشنه جگر ташнаҷигар
تشنه چشم ташначашм
تشنه حال ташнаҳол
تشنه خوار ташнахор
تشنه خون ташнахун
تشنه دل ташнадил
تشنه دلی ташнадилӣ
تشنه زبان ташназабон
تشنه زده ташназада
تشنه شکن ташнашикан
تشنه کام ташнаком
تشنه کامی ташнакомӣ
تشنه لب ташналаб
تشوق ташаввуқ
تشویر ташвир
تشویش ташвиш
تشویش انگیز ташвишангез
تشویش آمیز ташвишомез
تشویش آور ташвишовар

تشویش دهنده
ташвишдиҳанда
تشویش دهی ташвишдиҳӣ
تشویش کشی ташвишкашӣ
تشویشناک ташвишнок
تشویق ташвиқ
تشویقات ташвиқот
تشویقاتگر ташвиқотгар
تشویقاتی ташвиқотӣ
تشویق کننده
ташвиқкунанда
تشهیر ташҳир
تصادف тасодуф
تصادفاً тасодуфан
تصادفات тасодуфот
تصادفی тасодуфӣ
تصادم тасодум
تصحیح тасҳеҳ
تصحیحات тасҳеҳот
تصحیحگر тасҳеҳгар
تصحیف тасҳиф
تصدق тасаддуқ
تصدی тасаддӣ
تصدیع тасдеъ
تصدیق тасдиқ
تصدیق کننده тасдиққунанда
تصدیق نامه тасдиқнома
تصرف тасарруф
تصرفی тасарруфӣ
تصریح тасреҳ
تصریف тасриф
تصریف شونده
тасрифшаванда
تصریف نشونده
тасрифнашаванда

تصفیه тасфия

تصمیم тасмим

تصنع тасаннўъ

تصنیف тасниф

تصنیفات таснифот

تصنیفگر таснифгар

تصور тасаввур

تصورات тасаввурот

تصورشونده тасаввуршаванда

تصورناپذیر тасаввурнопазир

تصورنشونده тасаввурнашаванда

تصوری тасаввурӣ

تصوف тасаввуф

تصوفی тасаввуфӣ

تصویب тасвиб

تصویر тасвир

تصویرات тасвирот

تصویرشده тасвиршуда

تصویرشونده тасвиршаванда

تصویرناپذیر тасвирнопазир

تصویرناک тасвирнок

تصویرنشونده тасвирнашаванда

تصویری тасвирӣ

تصویریافته тасвирёфта

تضاد тазод(д)

تضرع тазаррўъ

تضلیل тазлилII

تضمین тазмин

تضمینات тазминот

تضمینی тазминӣ

تضییق тазйиқ

تطاول татовул

تطبیق татбиқ

تطبیقی татбиқӣ

تطور татаввур

تطویل татвил

تطهیر татҳир

تظاهر тазоҳур

تظاهرات тазоҳурот

تظلم тазаллум

تعارف таоруф

تعارفات таоруфот

تعاقب таоқуб

تعالی таолӣ, таоло

تعامل таомул

تعاهد таоҳуд

تعب тааб

تعبد тааббуд

تعبیر таъбир

تعبیردان таъбирдон

تعبیردهنده таъбирдиҳанда

تعبیرکننده таъбиркунанда

تعبیرگر таъбиргар

تعبیرگوی таъбиргўй

تعبیرنامه таъбирнома

تعبیه таъбия

تعجب тааҷҷуб

تعجب‌انگیز тааҷҷубангез

تعجب‌آمیز тааҷҷубомез

تعجب‌آور тааҷҷубовар

تعجب‌کارانه тааҷҷубкорона

تعجیل таъҷил

تعجیلی таъҷилӣ

تعداد таъдод, теъдод

تعدّد тааддуд

تعدی тааддӣ

تعرض таарруз

تعرض‌ناپذیر тааррузнопазир

تعریف таъриф

تعریفات таърифот

تعریف‌دوست таърифдўст

تعریف‌گر таърифгар

تعریف‌نامه таърифнома

تعریفه таърифа

تعریفی таърифӣ

تعذر тааззур

تعزیر таъзир

تعزیه // تعزیت таъзия(т)

تعسر таассурI

تعسف таассуфI

تعسف‌کنان таассуфкунон

تعصب таассуб

تعطیل таътил

تعظیم таъзим

تعف‌دان таафдон

تعفن тааффун

تعفنی тааффунӣ

تعقیب таъқиб

تعقیبات таъқибот

تعقیباتی таъқиботӣ

تعقیب‌کننده таъқибкунанда

تعلق тааллуқ

تعلقدار тааллуқдор

تعلق‌داری тааллуқдорӣ

تعلل тааллул

تعلم тааллумII

تعلیم таълим

تعلیمات таълимот

تعلیم‌خانه таълимхона

تعلیم‌دهی таълимдиҳӣ

تعلیم‌دیده таълимдида

تعلیمگاه таълимгоҳ

تعلیم‌گرفته таълимгирифта

تعلیم‌گیری таълимгирӣ

تعلیمی таълимӣ

تعمق тааммуқ

تعمل тааммулII

تعمید таъмид I,II

تعمیر таъмир

تعمیرات таъмирот

تعمیرباب таъмирбоб

تعمیرطلب таъмирталаб

تعمیرگاه таъмиргоҳ

تعمیرگر таъмиргар

تعمیم таъмим

تعود тааввуд

تعویذ таъвизI

تعویض таъвизII

تعویق таъвиқ

تعهد тааҳҳуд

تعهدنامه тааҳҳуднома

تعیین таъйин

تعیینات таъйинот

تعیین‌نامه таъйиннома

تغا//تغایی тағо(ӣ)

تغابچه тағобача

تغار тағор

تغاره тағора

تغاره‌چه тағорача

تغافل тағофул
تغافل‌پیشه тағофулпеша
تغایک тағояк
تغایک‌دار тағоякдор
تغایی тағоӣ
تغذیه тағзия
تغزل тағаззул
تغمه тағма
تغنی тағаннӣ
تغیر тағайюр
تغییر тағйир
تغییرات тағйирот
تغییرپذیر тағйирпазир
تغییرپذیری тағйирпазирӣ
تغییردهی тағйирдиҳӣ
تغییرناپذیر тағйирнопазир
تغییرناپذیری тағйирнопазирӣ
تغییریابنده тағйирёбанда
تغییریابی тағйирёбӣ
تغییریافته тағйирёфта
تف таф(ф) / туф
تفاؤل тафоул
تفاخر тафохур
تفاق тифоқ
تفاقا тифоқан / тифоқо
تفاقانه тифоқона
تفاقی тифоқӣ
تفاله тафола
تفاوت тафовут
تفاوت‌ناک тафовутнок
تفاهم тафоҳум
تفباد тафбод
تفت тафт

تفتان тафтон
تفت‌باد тафтбод
تفتن тафтан
تفته тафта
تفته‌جگر тафтаҷигар
تفته‌دل тафтадил
تفتیش тафтиш
تفتیشات тафтишот
تفتیشاتی тафтишотӣ
تفتیش‌کننده тафтишкунанда
تفتیشی тафтишӣ
تفحص тафаҳҳус
تفدان туфдон
تفرج тафарруҷ
تفرج‌گاه тафарруҷгоҳ
تفرق тафарруқ
تفرقه тафриқа
تفرقه‌انداز тафриқаандоз
تفرقه‌اندازی тафриқаандозӣ
تفریح тафреҳ
تفریحات тафреҳот
تفریط тафрит
تفس тафс
تفسان тафсон
تفساندن тафсондан
تفسانده‌شده тафсондашуда
تفسانیدن тафсонидан
تفسره тафсира
تفسش тафсиш
تفسیدن тафсидан
تفسیده тафсида
تفسیر тафсир
تفسیرکننده тафсиркунанда

تفسیری тафсирӣ
تفشیله тафшила
تفصیل тафсил
تفصیلاً тафсилан
تفصیلات тафсилот
تفصیلناک тафсилнок
تفصیلی тафсилӣ
تفضل тафаззул
تفقد тафаққуд
تفکر тафаккур
تفنگ туфанг
تفنگ‌پرانی туфангпаронӣ
تفنگ‌چه туфангча
تفنگ‌دار туфангдор
تفنگ‌ساز туфангсоз
تفور тафӯр
تفهم тафаҳҳум
تفهیم тафҳим
تقابل тақобул
تقارب тақоруб I, II
تقاضا тақозо
تقاضاگر тақозогар
تقاندن тикқондан
تقبل тақаббул
تق‌تق тақ-тақ
تقتیر тақтирI
تقدس тақаддус
تقدیر тақдир I,II
تقدیرپرست тақдирпараст
تقدیرپرستی тақдирпарастӣ
تقدیرجنبان тақдирҷунбон
تقدیرساز тақдирсоз
تقدیرنامه тақдирнома

تقدیس тақдис
تقدیم тақдим
تقر тақар
تقراس тақаррос
تقرب тақарруб
تقر تقر тақар-тақар
تقر تقور тақар-тукур
تقریب тақриб
تقریباً тақрибан
تقریبی тақрибӣ
تقریر тақрир
تقریراً тақриран
تقریض тақризI
تقریظ тақризII
تقریظ‌نویس тақризнавис
تقسیم тақсим
تقسیمات тақсимот
تقسیم‌بندی тақсимбандӣ
تقسیمچه тақсимча
تقسیم‌شوندگی тақсимшавандагӣ
تقسیم‌شونده тақсимшаванда
تقسیم‌کننده тақсимкунанда
تقسیم‌گر тақсимгар
تقسیم‌ناپذیر тақсимнопазир
تقسیم‌نشونده тақсимнашаванда
تقسیمی тақсимӣ
تقصیر тақсир I,II
تقصیربین тақсирбин
تقصیرگویی тақсиргӯӣ
تقطیر тақтирII
تقطیع тақтеъ
تقل тақал

تقلا тақалло
تقلب тақаллуб
تقلب کار тақаллубкор
تقلب کاری тақаллубкорӣ
تقلبی тақаллубӣ
تقل کاری тақалкорӣ
تقلید тақлид
تقلیدچی тақлидчӣ
تقلید کار тақлидкор
تقلید کارانه тақлидкорона
تقلید کاری тақлидкорӣ
تقلید کننده тақлидкунанда
تقلید گر тақлидгар
تقلید گری тақлидгарӣ
تقلیدناپذیر тақлиднопазир
تقلیدی тақлидӣ
تقلیل тақлил
تقوا//تقوی тақво
تقوادار тақводор
تقواداری тақводорӣ
تقوافروش тақвофурӯш
تقویت کننده тақвияткунанда
تقویم тақвим
تقویه//تقویت(ت) тақвия(т)
تقیّد тақайюд
تک } так I,II / тик / тук
تکاور таковар
تکاوری таковарӣ
تکاب такоб
تکاپو(ی) такопӯ(й)
تکامل такомул
تکان такон

تکان خوری таконхӯрӣ
تکاندن//تکانیدن такон(и)дан
تکبر такаббур
تکبّرانه такаббурона
تکبّرفروشی такаббурфурӯшӣ
تک برگ такбарг
تکبرناک такаббурнок
تکبری такаббурӣ
تک بند такбанд
تک بندباف такбандбоф
تکبیر такбир
تک پایی такпой
تک پرسی такпурсӣ
تک تاز тактоз
تکتانیکه тектоника
تکتانیکی тектоникӣ
تک تک так-так
تکتیکه тактика
تکتیکی тактикӣ
تکثیر таксир I
تک جای такҷой
تک جایی такҷоӣ
تک چرم такчарм
تک خانه такхона
تک دو такдав
تک دیگی такидегӣ
تکذیب такзиб
تکرار такрор
تکراراً такроран
تکراراستحصال такрористеҳсол
تکرارشوندگی такроршавандагӣ

تکراری такрорӣ
تکریم такрим
تک سنج таксинч
تکسی таксӣ
تکسیر таксир II
تک شین такшин
تکفیر такфир
تکفیری такфирӣ
تکفین такфин
تک کرسی таккурсӣ
تکگی такагӣ
تک گیر такгир
تک گیری такгирӣ
تکلف такаллуф
تکلم такаллум
تکلیف таклиф
تکمیل такмил
تکمیل دهی такмилдиҳӣ
تکمیلی такмилӣ
تکمیل یابی такмилёбӣ
تک نشان такнишон
تک نشین такнишин
تک و پو такупӯ
تک و تاز такутоз
تک و دو такудав
تک و رو(ی) такурӯ(й)
تکه } така I,II / такка / тикка
تکه بز такабуз
تکه سلتنگ такасалтанг
تکیه گاه такягоҳ
تکیه такя
تکیه جای такяҷой
تکیه دار такядор

تکیه کلام такякалом
تکیه گه такягаҳ
تکیه نشین такянишин
تگ таг I,II
تگاب тагоб
تگابی тагобӣ
تگ الاوی тагаловӣ
تگ پا тагипо
تگ پایمانی тагипоймонӣ
تگ پرسی тагпурсӣ
تگ پوش тагпӯш
تگ پوشی тагпӯшӣ
تگ پهن тагпаҳн
تگ تگِ таг-таги
تگ جای тагҷой
تگ چرم тагчарм
تگ چشم тагичашм
تگ خانه тагхона
تگدار тагдор
تگدان тагдон
تگدوزی тагдӯзӣ
تگ دیگی тагидегӣ
تگرگ тагарг
تگ ریخته тагрехта
تگ زمینی тагизаминӣ
تگس тагас
تگ سر(ی) } тагисарӣ / тагсарӣ
تگ سنج тагсинч
تگ شفتی тагишифтӣ
تگ کابی тагкобӣ
تگ کرسی тагкурсӣ
تگ کش тагкаш

تگکی **тагакӣ**

تگ گیری **таггирӣ**

تگل **тагал**

تگل‌بره **тагалбарра**

تگل‌جنگ **тагалҷанг**

تگل‌جنگ‌اندازی **тагалҷангандозӣ**

تگلک **тагалак**

تگ‌لمه **таглама**

تگ‌لمه‌دوز **тагламадӯз**

تگ‌مانک **тагмонак**

تگمه **тугма**

تگمه‌بند **тугмабанд**

تگمه‌دار **тугмадор**

تگن **тугун**

تگ‌ناکی **тагнокӣ**

تگنچک **тугунчак**

تگ‌نشین **тагнишин**

تگ و رو **тагурӯ**

تگیدن//تکیدن **тагидан//такидан**

تگین **тагин//тигин**, **тегин**

تگین‌خور **тегинхӯр**

تل I **тал(л) I**

تلاتوب **талотӯб**

تلاتوف **талотуф**

تلاش **талош**

تلاشی **талошӣ**

تلاشیدن **талошидан**

تلاطم **талотум**

تلاغو **таллоғу**

تلافی **талофӣ**

تلان **таллон**, **талон I, II**

تلاوت **тиловат**

تلبرنامه **телебарнома**

تلبگی **телбагӣ**

تلبه **телба**

تلبه‌کار **телбакор**

تلبه‌کاری **телбакорӣ**

تلبیس **талбис**

تلبیس‌کار **талбискор**

تلبیس‌کاری **талбискорӣ**

تلبیسی **талбисӣ**

تلپک **телпак**

تلپک‌دار **телпакдор**

تلپک‌دوز **телпакдӯз**

تلپک‌دوزی **телпакдӯзӣ**

تلپک‌موی **телпакмӯй**

تلتیپ **телетайп**

تلتیپی **телетайпӣ**

تل‌چه **талча**

تلخ **талх**

تلخ‌آب **талхоб**

تلخ‌آبه **талхоба**

تلخ‌پسند **талхиписанд**

تلخ‌زبان **талхзабон**

تلخ‌زبانی **талхзабонӣ**

تلخ‌سخن **талхсухан**

تلخ‌سخنی **талхсуханӣ**

تلخ‌سرشت **талхсиришт**

تلخ‌فام **талхфом**

تلخک **талхак**

تلخ‌کام **талхком**

تلخ‌کامی **талхкомӣ**

تلخ‌کش **талхкаш**

تلخ‌گفتار **талхгуфтор**

تلخ‌گفتاری **талхгуфторӣ**

تلخ‌گوی **талхгӯй**

تلخ‌گویی **талхгӯйӣ**

تلخ‌مزاج **талхмизоҷ**

تلخ‌مزه **талхмаза**

تلخ‌نما **талхнамо**

تلخه **талха I,II**

تلخه‌دان **талхадон**

تلخه‌کف **талхакаф**

تلخی **талхӣ**

تلخیص **талхис**

تلدستگاه **теледастгоҳ**

تلستودیه **телестудия**

تلسکاپ **телескоп**

تلسکاپی **телескопӣ**

تلطف **талаттуф**

تلف **талаф**

تلفات **талафот**

تلفار **тулфор**

تلفان **телефон**

تلفان‌چی **телефончӣ**

تلفان‌نگاشت **телефоннигошт**

تلفانی **телефонӣ**

تلف‌شده **талафшуда**

تلفظ **талаффуз**

تلف‌کاری **талафкорӣ**

تلف‌گار//تلف‌کار **талафгор//талафкор**

تلقان **талқон**

تلگرف **телеграф**

تلگرفخانه **телеграфхона**

تلگرفی **телеграфӣ**

تلگرمه **телеграмма**

تلم **тулум**

تلمتر **телеметр**

تلمتری **телеметрӣ**

تلمخنیکه **телемеханика**

تلمخنیکی **телемеханикӣ**

تلمناره **телеманора**

تلمود **талмуд**

تلمیح **талмеҳ**

تلنگ **туланг**

تلواسه **талвоса**

تلون **талаввун**

تلویح **талвеҳ**

تلویزار **телевизор**

تلویزیان **телевизион**

تلویزیانی **телевизионӣ**

تلوین **талвин**

تله **тала I,II**

تمارض **таморуз**

تماس **тамос**

تماسک **тамосук**

تماشا **тамошо**

تماشاباب **тамошобоб**

تماشابین **тамошобин**

تماشابینی **тамошобинӣ**

تماشاخانه **тамошохона**

تماشادوست **тамошодӯст**

تماشاطلب **тамошоталаб**

تماشاکدو **тамошокаду**

تماشاکده **тамошокада**

تماشاکن **тамошокун**

تماشاکنان **тамошокунон**

تماشاگر **тамошогар**

تماشاگری **тамошогарӣ**

تماشاگه//تماشاگاه **тамошогаҳ//тамошогоҳ**

تماشایی **тамошой**
تماغ // تماق **тимоғ//тимоқ**
تماکو **тамоку**
تماکوپرور **тамокупарвар**
تماکوپروری **тамокупарварӣ**
تماکوخلته **тамокухалта**
تماکودان **тамокудон**
تماکوزار **тамокузор**
تماکوفروشی **тамокуфурӯшӣ**
تماکوقوطی **тамокуқуттӣ**
تماکوکار **тамокукор**
تماکوکاری **тамокукорӣ**
تماکوکش **тамокукаш**
تماکوکشی **тамокукашӣ**
تمالک **тамолук**
تمام **тамом**
تماماً **тамоман**
تمامت **тамомат**
تمام‌تأریخ **тамомтаърих**
تمام‌رخ **тамомрух**
تمام‌شدنی **тамомшуданӣ**
تمام‌شده **тамомшуда**
تمام‌عیار **тамомъиёр**
تمام‌کننده **тамомкунанда**
تمام‌نشدنی **тамомнашуданӣ**
تمام‌نشونده **тамомнашаванда**
تمامی **тамомӣ**
تمامیت **тамомият**
تمایل **тамоил**, **тамоюл**
تمایلات **тамоюлот**
تمبل **тамбал**
تمبلانه **тамбалона**

تمبلی **тамбалӣ**
تمبور **тамбур**
تمبه **тамба**
تمتع **таматтӯъ**
تمتمی **тамтамӣ**
تمثال **тимсол**
تمثیل **тамсил**
تمثیلی **тамсилӣ**
تمجید **тамҷид**
تمدن **тамаддун**
تمدیح **тамдеҳ**
تمدید **тамдид**
تمر **тамр I,II //тимр**
تمرکز **тамаркуз**
تمرین **тамрин**
تمساح **тимсоҳ**
تمسخر **тамасхур**
تمسخرآمیز **тамасхуромез**
تمشق **тумшуқ**
تمشق‌بند **тумшуқбанд**
تمغا **тамғо**
تمغه **тамға**
تمکین **тамкин**
تملق **тамаллуқ**
تملق‌آمیز **тамаллуқомез**
تملق‌پیشه **тамаллуқпеша**
تملق‌کار **тамаллуққор**
تملق‌کارانه **тамаллуққорона**
تملق‌کاری **тамаллуққорӣ**
تملق‌گو(ی) **тамаллуқгӯ(й)**
تملق‌گویی **тамаллуқгӯӣ**
تملک **тамаллук**
تملیک **тамлик**

تمن **туманI**
تمنا//تمنی **таманно**
تمن‌آلود **туманолуд**
تموز **тамуз**
تموک **тамук**
تمول **тамаввул**
تمهید **тамҳид**
تمیز **тамайюз**, **тамиз**
تمییز **тамйиз**
تن **тан I,II**
تنار **тенор**
تن‌آزاد **танозод**
تنازع **танозӯъ**
تناسب **таносуб**
تناسباً **таносубан**
تناسبناک **таносубнок**
تناسخ **таносух**
تناسل **таносул**
تناسلی **таносулӣ**
تنافر **танофур**
تناقص **таноқус**
تناقض **таноқуз**
تناور **тановар**
تناول **тановул**
تن‌آرا(ی) **таноро(й)**
تن‌آرایی **танорой**
تن‌آسا **таносо**
تن‌آسایی **таносой**
تنباکو **танбоку**
تنبان **тунбон**
تن‌برهنه **танбараҳна**
تنبل **танбал**
تنبلانه **танбалона**

تنبلی **танбалӣ**
تنبه **танба**
تنبیه **танбеҳ**
تنبیه‌دهی **танбеҳдиҳӣ**
تنبیه‌کارانه **танбеҳкорона**
تن‌پاک‌کن **танпоккун**
تن‌پرست **танпараст**
تن‌پرستی **танпарастӣ**
تن‌پرور **танпарвар**
تن‌پروری **танпарварӣ**
تن‌پوشه **танпӯша**
تنتنوی **тантанавӣ**
تنتنه//طنطنه **тантана**
تنتنه‌ناک **тантананок**
تنتنه‌ناکی **тантананокӣ**
تنته **танте**
تنج **тинҷ**
تنجی **тинҷӣ**
تن‌خراب **танхароб**
تن‌خواه **танхоҳ**
تنخواهدار **танхоҳдор**
تند **тунд**
تندار **тандор**
تندباد **тундбод**
تندبالا **тундболо**
تندبو **тундбӯ**
تندپرواز **тундпарвоз**
تندتاز **тундтоз**
تندخشمی **тундхашмӣ**
تندخلق **тундхулқ**
تندخلقی **тундхулқӣ**
تندخو(ی) **тундхӯ(й)**
تندخویی **тундхӯӣ**

تندخیز **тундхез**
تندذهن **тундзеҳн**
تندر **тендер**; **тундар//тундур**; **тундур**
تندرای **тундрой**
تندرایی **тундроӣ**
تن‌درست **тандуруст**
تندرستی **тандурустӣ**
تندرفتار **тундрафтор**
تندرفتاری **тундрафторӣ**
تندرو **тундрав**
تندرو(ی) **тундрӯ(й)**
تندروی **тундравӣ**
تندری **тендерӣ**
تندزبان **тундзабон**
تندفعل **тундфеъл**
تندفعلی **тундфеълӣ**
تندک **тундак**
تندگپ **тундгап**
تندگپی **тундгапӣ**
تندمجاز **тундмиҷоз**
تندمجازی **тундмиҷозӣ**
تندمزه **тундмаза**
تندنویس **тунднавис**
تندنویسی **тунднависӣ**
تنده **тунда**
تندهی **тандиҳӣ**
تندی **тундӣ**
تندیدن **тандидан**; **тундидан I, II**
تندیس **тандис**
تنزل **таназзул**
تنزیل **танзил I, II**
تنزیه **танзеҳ**

تنشریک **таншарик**
تنشوی **таншӯй**
تنشویک **таншӯяк**
تنشویی **таншӯӣ**
تن‌صحت **тансиҳат**
تن‌صحتی **тансиҳатӣ**
تنظیم **танзим**
تنظیمات **танзимот**
تنظیم‌کاری **танзимкорӣ**
تنظیم‌کننده **танзимкунанда**
تنظیم‌گر **танзимгар**
تنظیم‌گری **танзимгарӣ**
تنظیم‌نشونده **танзимнашаванда**
تنعم **танаум**
تنفر **танаффур**
تنفرآمیز **танаффуромез**
تنفس **танаффус**
تنقیح **танқеҳ**
تنقید **танқид**
تنقیداً **танқидан**
تنقیدآمیز **танқидомез**
تنقیدکارانه **танқидкорона**
تنقیدکننده **танқидкунанда**
تنقیدی **танқидӣ**
تنقیص **танқис**
تنقیصی **танқисӣ**
تنقیه//تنقیت **танқия//танқият**
تنک **танк**; **тунук**
تنک‌آب **тунукоб**
تنک‌آبه **тунукоба**
تنک‌بضاعت **тунукбизоат**
تنک‌پوست **тунукпӯст**

تنک‌چی **танкчӣ**
تنک‌دل **тунукдил**
تنک‌ران **танкрон**
تنک‌رانی **танкронӣ**
تنک‌روشنایی **тунукрӯшноӣ**
تنک‌روی **тунукрӯй**
تنک‌ریش **тунукриш**
تنک‌زن **танкзан**
تنک‌ساز **танксоз**
تنک‌سازی **танксозӣ**
تنک‌شراب **тунукшароб**
تنک‌شکن **танкшикан**
تنک‌ظرف **тунукзарф**
تنک‌قبت **тунукқабат**
تنکگی **тунукагӣ**
تنک‌مایه **тунукмоя**
تنک‌مغز **тунукмағз**
تنکه **тунука**
تنکه‌پاره **тунукапора**
تنکه‌پوش **тунукапӯш**
تنکه‌ساز **тунукасоз**
تنکه‌سازی **тунукасозӣ**
تنکه‌کاری **тунукакорӣ**
تنکی **танкӣ**; **тунукӣ**
تنکیر **танкер**
تنگ **танг I, II, III**; **тунг**
تنگاتنگ **танготанг**
تنگ‌آستین **тангостин**
تنگ‌آغوشی **тангоғӯшӣ**
تنگ‌بختی **тангбахтӣ**
تنگ‌بسته **тангбаста**
تنگ‌بهر **тангбаҳр**
تنگ‌پیشانی **тангпешонӣ**

تنگ‌تاب **тангтоб**
تنگ تنگ **танг-танг**; **тинг-тинг**
تنگ‌چشم **тангчашм**
تنگ‌چشمی **тангчашмӣ**
تنگ‌حوصلگی **тангҳавсалагӣ**
تنگ‌حوصله **тангҳавсала**
تنگ‌خرد **тангхирад**
تنگ‌خردی **тангхирадӣ**
تنگ‌در **тангдар**
تنگ‌درز **тангдарз**
تنگ‌درزی **тангдарзӣ**
تنگ‌دست **тангдаст**
تنگ‌دستی **тангдастӣ**
تنگ‌دل **тангдил**
تنگ‌دلی **тангдилӣ**
تنگ‌دهن **тангдаҳан**
تنگ‌رو **танграв**
تنگ‌روزی **тангрӯзӣ**
تنگ‌زهره **тангзаҳра**
تنگ‌سال **тангсол**
تنگ‌سالی **тангсолӣ**
تنگ‌ظرف **тангзарф**
تنگ‌عیش **тангайш**
تنگ‌عیشی **тангайшӣ**
تنگ‌قبا **тангқабо**
تنگ‌کوچه **тангкӯча**
تنگ‌مایه **тангмоя**
تنگ‌مزاج **тангмизоҷ**
تنگ‌معاش **тангмаош**
تنگ‌مغز **тангмағз**
تنگ‌میدان **тангмайдон**
تنگ‌نا(ی) **тангно(й)**
تنگ‌نظر **тангназар**

تنگ‌نظرانه тангназарона
تنگ‌نظری тангназарӣ
تنگ‌نفس тангнафас
تنگ‌وتار тангутор
تنگه танга I,II,III
تنگه‌دان тангадон
تنگی тангӣ
تنل тунел
تنلساز тунелсоз
تنلسازی тунелсозӣ
تن‌لوچ танлуч
تنمیه//تنمیت танмия//танмият
تنور танӯр
تنورخانه танӯрхона
تنورساز танӯрсоз
تنورسازی танӯрсозӣ
تنورکباب танӯркабоб
تنوره танӯра I,II
تنوع танаввӯъ
تنومند тануманд
تنومندی танумандӣ
تنویر танвир
تنویرگر танвиргар
تنویری танвирӣ
تنه тана I,II
تنها танҳо
تنهادست танҳодаст
تنهادستی танҳодастӣ
تنهاگرد танҳогард
تنهاگردی танҳогардӣ
تنهانشینی танҳонишинӣ
تنهایی танҳоӣ
تنه‌بسته танабаста

تنه‌کار танакор
تنه‌وار танавор
تنی танӣ
تنیدن танидан
تنیس теннис
تنیس‌باز теннисбоз
تنیس‌بازی теннисбозӣ
تو } ту, тӯ I, II
توابع тавобеъ
تواره } тавора, тувора
تواره‌بند таворабанд
تواره‌گیری таворагирӣ
تواریخ таворих
تواضع тавозӯъ
تواضع‌پیشه тавозӯъпеша
تواضع‌شیوه тавозӯъшева
تواضع‌کار тавозӯъкор
تواضع‌کارانه тавозӯъкорона
توافر тавофур
توافق тавофук
توان тавон
توانا тавоно
توانایی тавоноӣ
توان‌آزمایی тавонозмоӣ
توان‌بخش тавонбахш
توانستن тавонистан
توانش тавониш
توانگر тавонгар
توانگردل тавонгардил
توانگردلی тавонгардилӣ
توانگری тавонгарӣ
توأم тавъам
توأمان тавъамон

توب тӯб I,II,III
توبان тубон
توب‌بازی тӯббозӣ
توبره тӯбра
توب‌سده тӯбсада
توبه тавба
توبه‌خانه тавбахона
توبه‌شکن тавбашикан
توبه‌کار тавбакор
توبه‌کننده тавбакунанда
توبه‌گر тавбагар
توبی тӯбӣ
توپ тӯп
توپ‌انداز тӯпандоз
توپ‌پرانی тӯппаронӣ
توبچه тӯбча
توپچی тӯпчӣ
توپ‌چی‌باشی тӯпчибошӣ
توپ‌خانه тӯпхона
توپرخار тӯпурхор
توپ‌زنی тӯпзанӣ
توپسازی тӯпсозӣ
توپ‌سلام тӯпсалом
توپلنگ тӯпаланг
توپه туппа
توپه‌کشک туппакашак
توپّی тӯппӣ
توپی‌دوز тӯппидӯз
توت тут
توت‌افشانی тутафшонӣ
توت‌انجیر тутанчир
توت‌پروری тутпарварӣ
توت‌خوری тутхӯрӣ

توت‌پز тутпаз
توت‌زار тутзор
توت‌شانی тутшинонӣ
توتلگی тутилагӣ
توتله тутила
توت‌مویز тутмавиз
توتیا тутиё
توجه таваҷҷӯҳ
توجیه тавчеҳ
توحش таваҳҳуш
توحید тавҳид
توختن тӯхтан
توده тӯда
توده‌باز тӯдабоз
توده‌بازی тӯдабозӣ
توده‌برگ тӯдабарг
توده‌ستاره тӯдаситора
توده‌کش тӯдакаш
توده‌گل тӯдагул
تور тӯр
تورات таврот
تورانی туронӣ
تورباف тӯрбоф
توربافی тӯрбофӣ
توربا گنرتار турбогенератор
توربه тӯрба
توربینه турбина
توربینه‌سازی турбинасозӣ
تورخلته тӯрхалта
توردار тӯрдор
توردوزی тӯрдӯзӣ
تورسبد тӯрсабад
تورشکل тӯршакл

تورق тӯрук
تورکدو тӯркаду
تورم таваррум
تورگی тӯрагӣ
توره тӯра
توری тӯрӣ
توریزم туризм
توریست турист
توز тӯз
توزیع тавзеъ
توزیدن тӯзидан
توس тӯс
توس‌زار тӯсзор
توسط тавассут
توسعه тавсеа
توسعه‌طلبی тавсеаталабӣ
توسل тавассулI
توسن тавсан
توسن‌دلی тавсандилӣ
توش туш / тӯш
توشبیره тушбера
توشبیره گیرک тушберагирак
توشدار тӯшдор
توشک тӯшак
توشه тӯша
توصل тавассулII
توصیف тавсиф
توصیف‌نامه тавсифнома
توصیه тавсия
توصیه کننده тавсиякунанда
توصیه‌نامه тавсиянома
توضیح тавзеҳ
توضیحات тавзеҳот

توضیحی тавзеҳӣ
توطئه тавтеа
توطئه آمیز тавтеаомез
توطئه کار тавтеакор
توغ туғ / тӯғ
توغری тӯғрӣ
توفلنگ тӯфаланг
توفیدن тӯфидан
توفیر тавфир
توفیرسنج тавфирсанҷ
توفیق тавфиқ
توق тавақ
توق‌توق тӯқ-тӯқ
توقد тавақҝуд
توقسبا туқсабо
توقع таваққӯъ
توقف таваққуф
توقف گاه таваққуфгоҳ
توقم тӯқум
توقم‌دوز тӯқумдӯз
توقم‌شلک тӯқумшуллук
توقیر тавқир
توقیزار тӯқайзор
توقیع тавқеъ
توقیف тавқиф
توکل таваккал / таваккул
توکلاً таваккалан
توکلی таваккалӣ
تول тӯлII
تولا//تولی тавалло
تولد таваллуд
تولدخانه таваллудхона
تولدگاه таваллудгоҳ

تولک тулак
تولگیری тӯлгирӣ
تولی آمیز таваллоомез
تولید тавлид
تولیدات тавлидот
تولیداتی тавлидотӣ
تولید کننده тавлидкунанда
تولیدی тавлидӣ
تومن//تومان туман//тумонII
تون‌تاب тунтоб
تونی тунӣ
توهم таваҳҳум
توی//طوی тӯй
تویانه тӯёна
توی‌چه тӯйча
توی‌خانه тӯйхона
توی‌خبر тӯйхабар
توی‌خور тӯйхӯр
توی‌فراری тӯйфурорӣ
توی گردی тӯйгардӣ
تویل тавил II
ته тах I,II
تهاجم таҳоҷум
تهاجمی таҳоҷумӣ
ته‌بغلی тахбағалӣ
ته‌پوش тахпӯш
ته‌پوشی тахпӯшӣ
ته‌تر тахтар
تهتول тахтӯл
ته‌جایی тахҷой
ته‌چوبکاری тахчӯбкорӣ
ته‌خانگی таххонагӣ
ته‌خانه таххона

ته‌خانه‌دار таххонадор
ته‌دار тахдор
ته‌دان тахдон
تهدر таҳдар
تهدید таҳдидI
تهدیدآمیز таҳдидомез
تهدیدآمیزانه таҳдидомезона
تهدید کارانه таҳдидкорона
تهدید کنان таҳдидкунон
تهدید کننده таҳдидкунанда
تهدید گر таҳдидгар
ته‌دیوار тахдевор
تهذیب таҳзиб
ته‌رنگ таҳранг
ته‌شیر(ی) таҳшир(ӣ)
ته‌شین таҳшин
ته‌شینات таҳшинот
ته‌شینی таҳшинӣ
ته‌صفه таҳсуфа
ته‌غلبیر таҳғалбер
ته کرسی таҳкурсӣ
ته کش таҳкаш
ته گیر тахгир
تهلکه таҳлика / таҳлука
تهلکه‌انگیز таҳлукаангез
تهلکه آمیز таҳлукаомез
تهلکه آور таҳлукаовар
تهلکه‌ناک таҳлуканок
ته‌مان тахмон
تهمت тӯҳмат
تهمت‌انگیز тӯҳматангез
تهمت آلود тӯҳматолуд
تهمت آلوده тӯҳматолуда

تهمت‌آمیز **тӯҳматомез**
تهمت‌بار **тӯҳматбор**
تهمت‌بافی **тӯҳматбофӣ**
تهمتچی **тӯҳматчӣ**
تهمت‌زده **тӯҳматзада**
تهمت‌گر **тӯҳматгар**
تهمت‌گرانه **тӯҳматгарона**
تهمتن **таҳамтан**
تهمتی **тӯҳматӣ**
ته‌نشسته **таҳнишаста**
ته‌نشین **таҳнишин**
تهنیت **таҳният**
تهور **таҳаввур**
تهویل **таҳвил II**
تهویه **таҳвия**
تهی **тиҳӣ**
تهی‌دست **тиҳидаст**
تهی‌دستی **тиҳидастӣ**
تهی‌گاه **тиҳигоҳ**
تهی‌مغز **тиҳимағз**
تهیه **таҳия**
تهیه‌کننده **таҳиякунанда**
تهیه‌گر **таҳиягар**
تیار **тайёр I,II**
تیارخور **тайёрхӯр**
تیارخوری **тайёрхӯрӣ**
تیارفروش **тайёрфурӯш**
تیارکننده **тайёркунанда**
تیاری **тайёрӣ**
تیاری‌بینی **тайёрибинӣ**
تیاق **таёқ**
تیب **теб**
تیپ **тип I,II**

تیپالاگی **типологӣ**
تیپالاگیه **типология**
تیپ‌سازی **типсозӣ**
تیت **тит**
تیتال **титол**
تیتال‌بافی **титолбофӣ**
تیتر **титр**
تیت‌شده **титшуда**
تیتو **титав**
تیر **тир I,II,III,IV,V,VI**
تیراپیه **терапия**
تیراز **тироз**
تیرازنده **тирозанда**
تیرازه **тироза**
تیراژه **тирожа**
تیرافکن **тирафкан**
تیرانچه//تیرانچک
тирронча(к)
تیرانداز **тирандоз**
تیراندازی **тирандозӣ**
تیرباران **тирборон**
تیربرگ **тирбарг**
تیربند **тирбанд**
تیرپرانی **тирпарронӣ**
تیرپرواز **тирпарвоз**
تیرجوی **тирҷӯй**
تیرخانه **тирхона**
تیرخورده **тирхӯрда**
تیردان **тирдон**
تیررس **тиррас**
تیرزن **тирзан**
تیرزنی **тирзанӣ**
تیرژ **тираж**
تیرساز **тирсоз**

تیرک **тирак**
تیرک } **тиркаш**
тиркиш
ش
تیرکش‌تسمه **тиркиштасма**
تیرکشان **тиркашон**
تیرکشی **тиркашӣ**
تیرگان **тиргон**
تیرگک **тиргак**
تیرگکمان **тиргакмон**
تیرگو **тергав**
تیرمار **тирмор**
تیرماروار **тирморвор**
تیرمانند **тирмонанд**
ترمزک **тирмизак**
تیرمیخ **тирмех**
تیرنارس **тирнорас**
تیرناگذر **тирногузар**
تیروار **тирвор**
تیرگی **тирагӣ**
تیروکمان **тирукамон**
تیره } **тира I**
тире
تیره‌بخت **тирабахт**
تیره‌بختی **тирабахтӣ**
تیره‌بیرون **тираберун**
تیره‌چشم **тирачашм**
تیره‌دل **тирадил**
تیره‌دلی **тирадилӣ**
تیره‌رای **тирарой**
تیره‌رنگ **тираранг**
تیره‌رو(ی) **тирарӯ(й)**
تیره‌روز **тирарӯз**
تیره‌روزگار **тирарӯзгор**
تیره‌روزی **тирарӯзӣ**

تیره‌سوز **тирасӯз**
تیره‌شب **тирашаб**
تیره‌شبی **тирашабӣ**
تیره‌ضمیر **тиразамир**
تیره‌عقل **тираақл**
تیره‌فام **тирафом**
تیره‌گون **тирагун**
تیره‌ماه **тирамоҳ**
تیره‌ماهرویه **тирамоҳрӯя**
تیره‌ماهی **тирамоҳӣ**
تیره‌مغز **тирамағз**
تیره‌نهاد **тираниҳод**
تیریز **тирез//тириз**
تیریزه **тиреза**
تیریزه‌چه **тирезача**
تیریزه‌کاری **тирезакорӣ**
تیز } **тез**
тиз
تیزآب **тезоб I,II**
تیزآب‌خورده **тезобхӯрда**
تیزآبدهنده **тезобдиҳанда**
تیزآبدهی **тезобдиҳӣ**
تیزآبه **тезоба**
تیزآبی **тезобӣ**
تیزاندن//تیزانیدن
тезон(и)дан
تیزبازار **тезбозор**
تیزبازاری **тезбозорӣ**
تیزبال **тезбол**
تیزبو(ی) **тезбӯ(й)**
تیزبین **тезбин**
تیزبینی **тезбинӣ**
تیزپا **тезпо**
تیزپر **тезпар**
تیزپرواز **тезпарвоз**

تیزپز тезпаз
تیزپزک тезпазак
تیزپیکان тезпайкон
تیزتک тезтак
تیزجریان тезчараён
تیزچاپ тезчоп
تیزچشم тезчашм
تیزچشمی тезчашмӣ
تیزچنگ тезчанг
تیزچنگال тазчангол
تیزحرکت тезҳаракат
تیزحرکتی тезҳаракатӣ
تیزخشم тезхашм
تیزدرگیرنده тездаргиранда
تیزدست тездаст
تیزدستی тездастӣ
تیزدم тездам
تیزدندان тездандон
تیزدو тездав
تیزذهن теззеҳн
تیزذهنی теззеҳнӣ
تیزرفتار тезрафтор
تیزرنج тезранч
تیزرو тезрав
تیزروی тезравӣ
تیززبان теззабон
تیززبانی теззабонӣ
تیزسرعت тезсуръат
تیزسیران тезсайрон
تیزشکن тезшикан
تیزشکنی тезшиканӣ
تیزشنو тезшунав
تیزفکر тезфикр

تیزفکری тезфикрӣ
تیزفهم тезфаҳм
تیزفهمی тезфаҳмӣ
تیزکار тезкор
تیزکاری тезкорӣ
تیزکنجه тезкунча
تیزکننده тезкунанда
تیزکین тезкин
تیزگام тезгом
تیزگداز тезгудоз
تیزگذر тезгузар
تیزگر тезгар
تیزگرد тезгард
تیزگردی тезгардӣ
تیزگزک тезгазак
تیزگفتار тезгуфтор
تیزگوش тезгӯш
تیزگوشه тезгӯша
تیزگیر тезгир
تیزمزاج тезмизоч
تیزمغز тезмағз
تیزناخون тезнохун
تیزنگاه тезнигоҳ
تیزنول тезнӯл
تیزنویس тезнавис
تیزنویسی тезнависӣ
تیزوتند тезутунд
تیزوجد тезвачд
تیزویر тезвир
تیزهوش//تیزهش тезҳуш
تیزی тезӣ
تیسل тайсал
تیشه теша

تیغ теғ
تیغافروز теғафрӯз
تیغافشان теғафшон
تیغآرای теғорой
تیغآزمای теғозмой
تیغباران теғборон
تیغباز теғбоз
تیغبازی теғбозӣ
تیغبلند теғбаланд
تیغبند теғбанд
تیغپرتافته теғпартофта
تیغدار теғдор
تیغزن теғзан
تیغکشی теғкашӣ
تیغه теға
تیغهدار теғадор
تیغهمانند теғамонанд
تیغی теғӣ
تیلاق//طیلاق тайлок
تیلماچ тилмоч
تیله тела
تیلهدهی теладиҳӣ
تیم тим I, II, III
تیماج тимоч
تیمار темор, тимор
تیمچه тимча
تیمم таяммум
تیمن таяммун
تین тин I,II
تیو тев
تیولن тюлен
تیونه тевана
تیهو тиҳу

ث

ث се II
ثابت собит
ثابترأی собитрой
ثابتعزم собитазм
ثابتقدم собитқадам
ثابتقدمانه собитқадамона
ثابتقدمی собитқадамӣ
ثاقب соқиб
ثالث солис
ثالثاً солисан
ثامن сомин
ثانی сонӣ
ثانیاً сониян
ثانیوی сониявӣ
ثانیه сония
ثانیهسنج сониясанч
ثانیهشمار сонияшумор
ثانیه گرد сониягард
ثبات сабот, субот
ثباتکار суботкор
ثبات کارانه саботкорона, суботкорона
ثبات کاری саботкорӣ
ثباتکاری суботкорӣ
ثبت сабт I
ثبتدارو сабтдору
ثبوت субут
ثبور субур
ثخونت сухунат II
ثروت сарват
ثروتخیز сарватхез

ثروتدار сарватдор
ثروتمند сарватманд
ثروتمندی сарватмандӣ
ثریا сурайё
ثریاسریر сурайёсарир
ثریامقام сурайёмақом
ثریامکان сурайёмакон
ثعالب саолиб
ثعبان суъбон
ثعبانی суъбонӣ
ثعلب саълаб I,II
ثغر сағр I,II
ثفل суфл
ثفلی суфлӣ I
ثقالت сақолат
ثقبه суқба
ثقل сиқл
ثقلت сиқлат
ثقه сиқа
ثقیل сақил I
ثلاثه салоса
ثلث сулс
ثلج салҷ
ثلمه//ثلمت сулма(т)
ثمار симор
ثمان//ثمانیه самон//самония
ثمر самар I
ثمره самара
ثمره‌آور самараовар
ثمره‌بخش//ثمربخش самарабахш//самарбахш
ثمره‌دار самарадор
ثمره‌ناک самаранок
ثمره‌ناکی самаранокӣ
ثمین самин I
ثنا сано I
ثناخوان санохон
ثناخوانی санохонӣ
ثناگر саногар
ثناگستر саногустар
ثناگوی саногӯй
ثناگویی саногӯӣ
ثنایا саноё
ثنیه сания
ثواب савоб I
ثواب‌اندوزی савобандӯзӣ
ثوابت савобит
ثواب‌جو савобҷӯ
ثواب‌طلب савобталаб
ثواب‌کار савобкор
ثواب‌کاری савобкорӣ
ثوابی савобӣ
ثوب савб II
ثور савр
ثوری саврӣ I,II
ثیب сайиб
ثیبه сайиба

ج

ج ҷ
جا//جای ҷо\\ҷой
جابجا ҷобаҷо
جابجاکننده ҷобаҷокунанда
جابجاگذاری ҷобаҷогузорӣ
جابجامانی ҷобаҷомонӣ
جابر ҷобир I,II
جابرانه ҷобирона
جابری ҷобирӣ
جاپانی ҷопонӣ
جاثلیق ҷосилик
جاجا ҷо–ҷо
جاخسک//جاخشک ҷохсук//ҷохшук
جادو ҷоду I,II
جادوانه ҷодувона
جادوبند ҷодубанд
جادوبیان ҷодубаён
جادوبیانی ҷодубаёнӣ
جادوپرست ҷодупараст
جادوچشم ҷодучашм
جادوخیالی ҷодухаёлӣ
جادوزبان ҷодузабон
جادوزبانی ҷодузабонӣ
جادوزن ҷодузан
جادوسخن ҷодусухан
جادوسخنی ҷодусуханӣ
جادوکشا ҷодукушо
جادوگر ҷодугар
جادوگرانه ҷодугарона
جادوگرزن ҷодугарзан
جادوگری ҷодугарӣ
جادومنش ҷодуманиш
جادووش ҷодуваш
جادویی ҷодуӣ
جاده ҷода
جاده‌بری ҷодабурӣ
جاده‌سازی ҷодасозӣ
جاذب ҷозиб
جاذبانه ҷозибона
جاذبه ҷозиба
جاذبه‌انگیز ҷозибаангез
جاذبه‌دار ҷозибадор
جاذبه‌داری ҷозибадорӣ
جاذبه‌سنج ҷозибасанҷ
جاذبه‌سنجی ҷозибасанҷӣ
جاذبه‌ناک ҷозибанок
جاذبه‌ناکی ҷозибанокӣ
جار ҷор I,II
جارچی ҷорчӣ
جارزن ҷорзан
جاروب ҷорӯб
جاروب‌بته//جاروب بوته ҷорӯббут(т)а
جاروب‌بند ҷорӯббанд
جاروب‌دم ҷорӯбдум
جاروب‌ریش ҷорӯбриш
جاروب‌زن ҷорӯбзан
جاروب‌علف ҷорӯбъалаф
جاروب‌کش ҷорӯбкаш
جاروب‌کشی ҷорӯбкашӣ
جاروب‌مانند ҷорӯбмонанд
جاروب‌نارسیده ҷорӯбнорасида
جاروبی ҷорӯбӣ
جاری ҷорӣ
جاری‌شوندگی ҷоришавандагӣ
جاری‌شوی ҷоришавӣ
جاری‌کننده ҷорикунанда
جاری‌گردیده ҷоригардида
جاریه ҷория I,II
جازم ҷозим
جاسوس ҷосус
جاسوسی ҷосусӣ

جاش чош
جاشدان чошдон
جاغ чоғ
جاغر чоғар
جاغردار чоғардор
جاغزنی чоғзанӣ
جاغوسیع чоғвасеъ
جافرای чофирой
جافی чофӣ
جاگا//جاگاه чого\\чогох
جاگایی//جاگاهی
чогой\\чогохӣ
جاگه чога(х) I,II,III
جاگه‌غونداری
чога(х)ғундорӣ
جاگه‌میز чога(х)мез
جاگیر чогир
جاگیری чогирӣ
جالب чолиб
جاله чола I,II
جاله‌برفک чолабарфак
جام чом
جاماندگی чомондагӣ
جامانده чомонда
جامپیما чомпаймо
جامد чомид
جامع чомеъ
جامعه чомеа
جامعه‌پذیری чомеапазирӣ
جامعه‌ستیزی чомеаситезӣ
جامعه‌شناس чомеашинос
جامعه‌شناسی чомеашиносӣ
جامعه گرا чомеагаро
جامعه گرایی чомеагароӣ

جامگی чомагӣ I,II
جامه чома I,II
جامه‌باب чомабоб
جامه‌باف чомабоф
جامه‌بافی чомабофӣ
جامه‌بران чомабур(р)он
جامه‌پوش чомапӯш
جامه‌پوشانی чомапӯшонӣ
جامه‌خانه чомахона
جامه‌خواب чомахоб
جامه‌دار чомадор
جامه‌دان чомадон
جامه‌دران чомадарон
جامه‌درانی чомадар(р)онӣ
جامه‌دریده чомадарида
جامه‌دوز чомадӯз
جامه‌دوزی чомадӯзӣ
جامه‌زیب чомазеб
جامه‌سفیدان чомасафедон
جامه‌شوی чомашӯй
جامه‌شویخانه
чомашӯйхона
جامه‌شویی чомашӯӣ
جامه‌فروشی чомафурӯшӣ
جامه کار чомакор
جامه کن чомакан
جامه‌وار чомавор
جامه‌واری чомаворӣ
جامیز чомиз
جان чон
جانا чоно
جاناجان чоночон
جان‌افروز чонафрӯз
جان‌افزا(ی) чонафзо(й)

جان‌افشان чонафшон
جان‌افشانی чонафшонӣ
جانان чонон
جانانه чонона
جان‌آزار чонозор
جان‌آزاری чонозорӣ
جان‌آسا чоносо
جان‌آفرین чонофарин
جانب чониб
جان‌باخته чонбохта
جان‌باز чонбоз
جان‌بازانه чонбозона
جان‌بازی чонбозӣ
جان‌بخش чонбахш
جانب‌دار чонибдор
جانب‌داری чонибдорӣ
جان‌بر чонбар
جان‌برار чонбарор
جان‌بین чонбин
جان‌پرداز чонпардоз
جان‌پرور чонпарвар
جان‌پناه чонпанох
جان‌تلواسه чонталвоса
جان‌خراش чонхарош
جان‌داده чондода
جاندار чондор I,II
جاندارک чондорак
جان‌دارو чондору
جان‌درازی чондарозӣ
جان‌ده чондех
جانذات чонзот
جانزاد чонзод
جان‌سبیل чонсабил
جان‌سپار чонсипор
чонсупор
جان‌سپارانه чонсипорона
чонсупорона
جان‌سپاری чонсипорӣ
чонсупорӣ
جان‌سپوز чонсипӯз
جان‌ستان чонситон
جان‌ستانی чонситонӣ
جان‌سخت чонсахт
جان‌سختی чонсахтӣ
جان‌سرک чонсарак
جان‌سوز чонсӯз
جان‌سوزانه чонсӯзона
جان‌سوزی чонсӯзӣ
جان‌سیر чонсер
جان‌شکار чоншикор
جان‌شکاف чоншикоф
جانشمری чоншумурӣ
جانشین чонишин I,II
جانشینی чонишинӣ
جان‌فدا чонфидо
جان‌فدایانه чонфидоёна
جان‌فدایی чонфидоӣ
جان‌فرسا(ی) чонфарсо(й)
جان‌فرسایی чонфарсоӣ
جان‌فزا чонфазо
чонфизо
جان‌فزاینده чонфазоянда
جان‌فزایی чонфазоӣ
جان‌فشان чонфишон
جان‌فشانی чонфишонӣ
جان‌فگار чонфигор
جانک чонак
جان کاه чонкох
جان کاهانه чонкоҳона
جان کاهانی чонкоҳонӣ

جان کن ҷонкан
جان کنانه ҷонканона
جان کنی ҷонканӣ
جان گداز ҷонгудоз
جان گدازانه ҷонгудозона
جان گذر ҷонгузар
جان گرفته ҷонгирифта
جانگزا(ی) ҷонгазо(й)
جان گسیل ҷонгусил
جان گیر ҷонгир
جانماز ҷонамоз
جانم برا ҷонамбаро
جانناک ҷоннок
جانناکی ҷоннокӣ
جان نثار ҷоннисор
جان نثارانه ҷоннисорона
جان نثار کننده ҷоннисоркунанда
جان نثاری ҷоннисорӣ
جانور ҷонавар, ҷонвар
جانوردار ҷонвардор
جانورشناس ҷонваршинос
جانورشناسی ҷонваршиносӣ
جانورک ҷонварак
جانی ҷонӣ I,II
جاوید ҷовид
جاویدان ҷовидон
جاویدانه ҷовидона
جاویدانی ҷовидонӣ
جاویدنام ҷовидном
جاه ҷоҳ
جاه پرست ҷоҳпараст
جاه پرستانه ҷоҳпарастона

جاه پرستی ҷоҳпарастӣ
جاه جو(ی) ҷоҳҷӯ(й)
جاه دوست ҷоҳдӯст
جاه طلب ҷоҳталаб
جاه طلبانه ҷоҳталабона
جاه طلبی ҷоҳталабӣ
جاهل ҷоҳил
جاهلانه ҷоҳилона
جاهلی ҷоҳилӣ
جاهلیت ҷоҳилият
جای انداز ҷойандоз
جای برایی ҷойбароӣ
جای پوش ҷойпӯш
جای پوشک ҷойпӯшак
جای پوشی ҷойпӯшӣ
جای خواب ҷойхоб
جای دار ҷойдор
جای داری ҷойдорӣ
جای رو ҷойрав
جای روی ҷойравӣ
جایز ҷоиз
جایزه ҷоиза
جایزه دار ҷоизадор
جای عوض کننده ҷойивазкунанда
جای گاه ҷойгоҳ
جای گزین ҷойгузин
جای گه ҷойгаҳ
جای گیر ҷойгир
جای گیرانی ҷойгиронӣ
جایگیر کنانی ҷойгиркунонӣ
جایگیری ҷойгирӣ
جای نماز ҷойнамоз

جبابره ҷабобира
جبار ҷаббор
جباری ҷабборӣ
جبال ҷибол
جبان ҷабон
جبانت ҷабонат
جبدق ҷабдук
جبر ҷабр I,II,III
جبراً ҷабран
جبرائیل ҷабраил
جبران ҷуброн
جبران پذیر ҷубронпазир
جبران پولی ҷубронпулӣ
جبر پیشه ҷабрпеша
جبر دیده ҷабрдида
جبر رسیده ҷабррасида
جبر کننده ҷабркунанда
جبروت ҷабарут
جبری ҷабарӣ//ҷабрӣ
جبریه ҷабария, ҷабрия
جبش ҷаб(б)иш
جبغت ҷабғат//ҷабғут
جبل ҷабал
جبلت ҷибиллат
جبلی ҷабалӣ, ҷибиллӣ
جبن//جبون ҷубнII//ҷубун
جبن ҷубнI
جبنده ҷаб(б)анда
جبون ҷабун
جبه ҷабба, ҷубба
جبه خانه ҷуббахона
جبهه ҷабҳа I,II
جبهه سایی ҷабҳасоӣ

جبیدن ҷаббидан, ҷабидан
جبیره ҷабира I,II
جبین ҷабин
جبین گرفته ҷабингирифта
جثه ҷусса
جثه دار ҷуссадор
جثه کلان ҷуссакалон
جحیم ҷаҳим
جخ//چخ ҷах//чах
جخش ҷахш
جد ҷад(д), ҷид(д)
جداً ҷиддан, ҷудо I,II
جداجدا ҷудо-ҷудо
جدار ҷидор
جداری ҷидорӣ
جداشده ҷудошуда
جداکنک ҷудокунак
جداکننده ҷудокунанда
جداگانگی ҷудогонагӣ
جداگانه ҷудогона
جداگشته ҷудогашта
جداگی ҷудогӣ
جدال ҷидол
جداناشدنی ҷудоношуданӣ
جدانشوندگی ҷудонашавандагӣ
جدانشونده ҷудонашаванда
جداشونده ҷудошаванда
جداول ҷадовил
جدایی ҷудоӣ
جدایی اندازی ҷудоиандозӣ
جدر ҷадар, ҷадр
جدری ҷадарӣ

جدل ҷадал
جدله ҷадала
جدلی ҷадалӣ
جدوار ҷадвор
جدول ҷадвал
جدول‌بندی ҷадвалбандӣ
جدول‌دار ҷадвалдор
جدول‌سازی ҷадвалсозӣ
جدول‌کش ҷадвалкаш
جدول‌کشی ҷадвалкашӣ
جدول‌وار ҷадвалвор
جده ҷадда
جدی } ҷадӣ / ҷиддӣ
جدیانه ҷиддиёна
جدیت ҷиддият
جدید ҷадид
جدیداً ҷадидан
جدیدتراش ҷадидтарош
جدیدکشی ҷадидкушӣ
جدیدی ҷадидӣ
جدیدیه ҷадидия
جدیر ҷадир
جدی‌سیما ҷиддисимо
جدی‌نما ҷиддинамо
جذاب ҷаззоб
جذابیت ҷаззобият
جذب ҷазб
جذب‌کننده ҷазбкунанда
جذبه } ҷазаба / ҷазба
جذبه‌دار ҷазабадор
جذر ҷазрI
جر } ҷар / ҷар(р)
جرائد//جراید ҷароид

جرائم//جرایم ҷароим
جراح ҷарроҳ
جراحت ҷароҳат
جراحت‌بند ҷароҳатбанд
جراحت‌بندی ҷароҳатбандӣ
جراحت‌دار ҷароҳатдор
جراحت‌دیده ҷароҳатдида
جراحت‌ناک ҷароҳатнок
جراحی ҷарроҳӣ
جراحیه ҷарроҳия
جراد ҷарод
جرادالبحر ҷародулбаҳр
جرار ҷаррор
جراسک ҷаросак
جرالاثقال ҷаррул-асқол\\ҷарруласқол
جرئت//جرأت ҷуръат
جرئت‌طلب ҷуръатталаб
جرئت‌ناک ҷуръатнок
جرب ҷараб
جرچی ҷарчӣ
جرس ҷарас
جرس‌جنبان ҷарасҷунбон
جرعه ҷуръа
جرعه‌دان ҷуръадон
جرعه‌ریز ҷуръарез
جرعه‌کش ҷуръакаш
جرعه‌نوش ҷуръанӯш
جرغات ҷурғот
جرغاتک ҷурғотак
جرغاتی ҷурғотӣ
جرغاتین ҷурғотин
جرق‌جرق ҷарақ–ҷарақ
جرقه ҷараққа

جرقیدن ҷараққидан
جرگه ҷурга//ҷирга//ҷарга
جرم } ҷирм I,II / ҷурм
جرمانه ҷурмона
جرم‌شناس ҷурмшинос
جرم‌شناسی ҷурмшиносӣ
جرندی ҷириндӣ
جرنگاس ҷарангос
جرنگاس‌زنان ҷарангосзанон
جرنگاس‌زنی ҷарангосзанӣ
جرنگاسی ҷарангосӣ
جرنگ } ҷаранг-ҷаранг
جرنگ ҷиринг-ҷиринг
جرنگ‌دار ҷарангдор
جرنگ‌داری ҷарангдорӣ
جرنگس // جرنگاس } ҷирингас / ҷарангас / ҷирингос
جره ҷарра
جری } ҷарӣ I,II / ҷаррӣ
جریان ҷараён
جریانگاه ҷараёнгоҳ
جریب ҷариб
جریبانه ҷарибона
جریب‌کش ҷарибкаш
جرید ҷарид
جریده ҷарида
جریده‌نگار ҷариданигор
جریده‌نگاری ҷариданигорӣ
جریده‌نویس ҷариданавис
جریده‌نویسی ҷариданависӣ
جریش } ҷиреш / ҷириш I,II
جریموی ҷаримавӣ
جریمه ҷарима

جریمه‌بندی ҷаримабандӣ
جریمه‌پولی ҷаримапулӣ
جریناک ҷаринок
جز } ҷаз(з) I / ҷаз II / ҷуз
جزا ҷазоI
جزائر//جزایر ҷазоирI
جزابینی ҷазобинӣ
جزادهنده ҷазодиҳанда
جزادهی ҷазодиҳӣ
جزادیده ҷазодида
جزاگاه ҷазогоҳ
جزاگیری ҷазогирӣ
جزام ҷузом
جزانامه ҷазонома
جزایر ҷазоир II,III
جزایل ҷазоил
جزء ҷузъ
جزءاً ҷузъан
جزءبند ҷузъбанд
جزءبندی ҷузъбандӣ
جزئی ҷузъӣ
جزئیات ҷузъиёт
جزئیات‌بیانی ҷузъиётбаёнӣ
جزایی ҷазоӣ
جزبز ҷиз-биз
جزجز ҷаз-ҷаз
جزر ҷазрII
جزس ҷаззас
جزع } ҷазаъ / ҷазъ
جزغون ҷузғун
جزک ҷазак
جزم ҷазм

جزممند чазммманд

جزمند чазманд

جزمی чазмӣ

جزو//جزء чузв\\чузъ

جزوبند//جزءبند
чузвбанд\\чузъбанд

جزوبندی//جزءبندی
чузвбандӣ\\чузъбандӣ

جزودان//جزءدان чузвдон

جزوگیر//جزءگیر
чузвгир\\чузъгир

جزوه‌دان чузвадон

جزوی чузвӣ

جزویات чузвиёт

جزّه чазза

جزه‌دار чаззадор

جزه‌گین//جزگی
чаззагин\\чаззагӣ

جزّی чаззи

جزیر чазир

جزیرگی чазирагӣ

جزیروی чазиравӣ

جزیره чазира

جزیره‌نشین чазиранишин

جزیل чазил

جزین чаззин

جزیه чизя

جزیه‌گیری чизягирӣ

جسارت часорат

جسارتمند часоратманд

جسارتناک часоратнок

جسارتناکی часоратнокӣ

جسامت часомат

جست част

جستار чустор

جستجو(ی) чустучӯ(й)

جستجوکننده
чустучӯкунанда

جستگاه частгоҳ

جستن: частан, чустан

جستن‌گاه частангоҳ

جست‌وخیز частухез

جسته часта

جسته‌جسته часта–часта

جسد часад

جسر чиср

جسک част

جسم чисм

جسماً чисман

جسمانی чисмонӣ

جسمانیت чисмонният

جسمی чисмӣ

جسمیت чисмият

جسور часур

جسورانه часурона

جسوری часурӣ

جسیم часим

جشن: чашан, чашн

جشنگاه чашнгоҳ

جشنگیری чашнгирӣ

جشنواره чашнвора

جعبه чаъба

جعد чаъд

جعدموی чаъдмӯй

جعفری чаъфарӣ I,II

جعل чаъл

جعلی чаълӣ

جغاز чағоз

جغاله//چغاله
чағола//чағола

جغبت//جغبوت чағбут

جغجغ чағчағ

جغ‌جغ чиғ-чиғ

جغده‌جغده чиғда–чиғда

جغذ чуғз

جغرافی чуғрофӣ

جغرافی‌دان чуғрофидон

جغرافیه чуғрофия

جغرافیه‌دان чуғрофиядон

جغلدان чиғилдон

جغلق чағаллиқ

جغیدن чағидан

جفا чафо

جفاآمیز чафоомез

جفااندیش чафоандеш

جفابین чафобин

جفاپسند чафописанд

جفاپیشه чафопеша

جفاجوی чафочӯй

جفادیده чафодида

جفاکار чафокор

جفاکاری чафокорӣ

جفاکش чафокаш

جفاکشی чафокашӣ

جفاکیش чафокеш

جفاگر чафогар

جفاگستر чафогустар

جفت чуфт

جفت‌انگشت чуфтангушт

جفتانه чуфтона

جفت‌باشی чуфтбошӣ

جفت‌براران чуфтбаророн

جفت‌بند чуфтбанд

جفت‌ران чуфтрон

جفت‌رانی чуфтронӣ

جفترنده чуфтранда

جفتسم чуфтсум

جفتسمان чуфтсумон

جفتشوی чуфтшавӣ

جفتک чуфтак

جفتک‌زنان чуфтакзанон

جفتگر чуфтгар

جفتگری чуфтгарӣ

جفتن: чафтан, чуфтан

جفته: чафта, чуфта

جفتی чуфтӣ

جفس чафс

جفسرنده чафсранда

جفسی чафсӣ

جفن чафн

جفنگ чафанг

جگده чигда

جگده‌گل чигдагул

جگده‌گلی чигдагулӣ

جگر чигар

جگرآور чигаровар

جگرپالده чигарполуда

جگربریان чигарбирён

جگربند чигарбанд

جگرپاره чигарпора

جگرتاب чигартоб

جگرخراش чигархарош

جگرخسته чигархаста

جگرخوار чигархор

جگرخواره чигархора

جگرخون чигархун

جگردار чигардор
جگرداری чигардорӣ
جگردوز чигардӯз
جگررنگ чигарранг
جگرریش чигарреш
جگرسوخته чигарсӯхта
جگرسوز чигарсӯз
جگرسوزنده чигарсӯзанда
جگرکباب чигаркабоб
جگرگاه чигаргоҳ
جگرگوشه чигаргӯша
جگری чигарӣ
جگریتاب чигаритоб
جگری‌رنگ чигариранг
جگی‌جگی чигӣ–чигӣ I,II
جل чал / чалла / чул(л) / чӯл
جلا чало / чило I,II
جلاب чаллоб / чул(л)об
جلابی чаллобӣ
جلاجل чалочил / чалочул
جلاجین чалочин
جلاجین کمپیر чалочинкампир
جلاد чаллод
جلادار чилодор
جلادت чалодат
جلاده чилодеҳ
جلادهنده чилодиҳанда
جلادهی чилодиҳӣ
جلادی чаллодӣ
جلاکار чилокор

جلال чалол
جلالت чалолат
جلالت‌مآب чалолатмаоб
جلاناک чилонок
جلب чалаб I,II / чалб
جلباب чилбоб
جلبان чулбон
جلب‌خانه чалабхона
جلبر чилбур
جلبکننده чалбкунанда
جلبی чалабӣ
جلجل чулчул
جلد чалд / чилд
جلدبند чилдбанд
جلدبندی чилдбандӣ
جلددار чилддор
جلدرابه чилдироба
جلدراس чилдирос
جلدرپوش чулдурпӯш
جلدکار чалдкор
جلدناک чилднок
جلدو чалду / чулду
جلدی чалдӣ
جلسا чуласо
جلسه чаласа
جلغندی чулғундӣ
جلغوزه чалғӯза
جلف чилф
جلو чилав
جلوبند чилавбанд
جلوخانه чилавхона
جلودار чилавдор
جلوس чулус

جلوشخ чилавшах
جلوکش чилавкаш
جلوگیری чилавгирӣ
جلوه чилва
جلوه‌دار чилвадор
جلوه‌فروش чилвафурӯш
جلوه‌فروشی чилвафурӯшӣ
جلوه‌گاه чилвагоҳ
جلوه‌گر чилвагар
جلوه‌گری чилвагарӣ
جلویز чалвиз
جله чулла
جلهندی чалхундӣ / чулхундӣ
جلهندی‌پوش чулхундипӯш
جلی чалӣ
جلیدیه чалидия
جلیس чалис
جلیل чалил
جم чим I
جماد чамод / чимод
جمادات чамодот
جمادی‌الآخر чумодиулохир
جمادی‌الاوّل чумодиулаввал
جمادی‌الثانی чумодиуссонӣ
جمازه чам(м)оза
جماش чам(м)ош
جماع чимоъ
جماعت чамоат
جماعتی чамоатӣ
جماعه чамоа
جمال чамол / чимол
جمالک чамолак

جمالک کاکل чамолаккокул
جماهیر чамоҳир
جمبوس чамбӯс
جمبیدن чумбидан
جمپر чемпер
جم‌جت чим-чит
جمجمگی чимчимагӣ
جمجمه чимчима / чумчума
جمجمه‌ماهی чумчумамоҳӣ
جمر чамр
جمره чамра
جمشیدی чамшедӣ
جمع чамъ
جمعاً чамъан
جمع‌الجمع чамъулчамъ
جمع‌آمد чамъомад
جمع‌آمدگاه чамъомадгоҳ
جمع‌آمده чамъомада
جمع‌آوری чамъоварӣ
جمع‌بست чамъбаст
جمعبست‌شده чамъбастшуда
جمعبست‌شونده чамъбастшаванда
جمعبست‌کننده чамбасткунанда
جمع‌بستی чамъбастӣ
جمع‌بندی чамъбандӣ
جمع‌دستی чамъдастӣ
جمع‌شونده чамъшаванда
جمع‌کننده чамъкунанда
جمعه чумъа
جمعه‌بازار чумъабозор
جمعه‌خوانی чумъахонӣ

جمعی ҷамъӣ
جمعیت ҷамъият
جمعیت‌شناس ҷамъиятшинос
جمعیت‌شناسی ҷамъиятшиносӣ
جمعیتی ҷамъиятӣ
جمک // جمّک ҷумак, ҷуммак
جمک‌شکسته ҷумакшикаста
جمل ҷамал, ҷумал
جملغه ҷамалға
جملگی ҷумлагӣ
جمله ҷумла
جمله‌بندی ҷумлабандӣ
جمله‌پرداز ҷумлапардоз
جمله‌سازی ҷумласозӣ
جموح ҷамӯҳ
جمهود ҷумҳуд
جمهور ҷумҳур
جمهوری ҷумҳурӣ
جمهوریت ҷумҳурият
جمهوری‌خواه ҷумҳурихоҳ
جمهوریوی ҷумҳуриявӣ
جمیع ҷамеъ
جمیعاً ҷамеан
جمیل ҷамил
جمیله ҷамила
جمیلی ҷамилӣ
جن ҷин, ҷин(н)
جناب ҷаноб I,II
جنابت ҷанобат
جناح ҷаноҳ

جناحی ҷаноҳӣ
جناحین ҷаноҳайн
جنازه ҷаноза
جنازه‌خوانی ҷанозахонӣ
جناس ҷинос
جنان ҷанон, ҷинон
جنایت ҷиноят
جنایت‌پیشه ҷиноятпеша
جنایت‌شریک ҷиноятшарик
جنایت‌کار ҷинояткор
جنایت‌کارانه ҷинояткорона
جنایت‌کاری ҷинояткорӣ
جنایتی ҷиноятӣ
جنایی ҷиноӣ
جنب ҷанб, ҷунуб
جنبان ҷунбон
جنباندن//جنبانیدن- ҷунбон(и)дан
جنبانش ҷунбониш
جنبانک ҷунбонак
جنبش ҷунбиш
جنبنده ҷунбанда
جنب‌وجول ҷунбуҷӯл
جنبه ҷанба
جنبیدن ҷунбидан
جنت ҷаннат
جنت‌کده ҷаннаткада
جنت‌مکان ҷаннатмакон
جنتی ҷаннатӣ
جنجال ҷанҷол
جنجال‌طلب ҷанҷолталаб
جنجالی ҷанҷолӣ

جنجک‌کباب ҷинҷаккабоб
جنچراغ ҷинчароғ
جنچک ҷинчак
جند ҷунд
جن‌دار ҷиндор
جندله ҷандала
جنده ҷанда
جنده‌پوش ҷандапӯш
جن‌زده ҷинзада
جنس ҷинс I,II
جنساً ҷинсан
جنس‌شناس ҷинсшинос
جنسی ҷинсӣ
جنسیت ҷинсият
جن‌کوچه ҷинкӯча
جنگ ҷанг I, II, ҷунг
جنگ‌افروز ҷангафрӯз
جنگ‌انداز ҷангандоз
جنگ‌اندازی ҷангандозӣ
جنگاندن ҷангондан
جنگ‌آزما(ی) ҷангозмо(й)
جنگ‌آزموده ҷангозмуда
جنگ‌آور ҷанговар
جنگ‌آورانه ҷанговарона
جنگ‌آوری ҷанговарӣ
جنگ‌بازی ҷангбозӣ
جنگ‌جو(ی) ҷангҷӯ(й)
جنگ‌جویانه ҷангҷӯёна
جنگ‌جویی ҷангҷӯӣ
جنگ‌خواه ҷангхоҳ
جنگ‌خواهانه ҷангхоҳона
جنگ‌خواهی ҷангхоҳӣ
جنگ‌دوست ҷангдӯст

جنگدیده ҷангдида
جنگراس ҷангаррос, ҷингирос
جنگرجنگر ҷангар-ҷунгур
جنگرگی ҷангарагӣ
جنگره ҷангара
جنگ‌ساز ҷангсоз
جنگ‌سگال ҷангсигол
جنگ‌طلب ҷангталаб
جنگ‌طلبانه ҷангталабона
جنگ‌طلبی ҷангталабӣ
جنگ‌کننده ҷангкунанда
جنگ‌گاه ҷанггоҳ
جنگل ҷангал
جنگل‌بان ҷангалбон
جنگل‌بانی ҷангалбонӣ
جنگل‌بری ҷангалбурӣ
جنگل‌پرور ҷангалпарвар
جنگلپروری ҷангалпарварӣ
جنگل‌دار ҷангалдор
جنگل‌داری ҷангалдорӣ
جنگل‌دشت ҷангалдашт
جنگل‌دشتی ҷангалдаштӣ
جنگل‌زار ҷангалзор
جنگلستان ҷангалистон
جنگل‌نشین ҷангалнишин
جنگله ҷингила
جنگله‌پا ҷингилапо
جنگله‌ریش ҷингилариш
جنگله‌کاکل ҷингилакокул
جنگله‌مو(ی) ҷингиламӯ(й)
جنگلی ҷангалӣ
جنگل‌یال ҷангалёл
جنگ‌نادیده ҷангнодида

جنگ‌نامه ҷангнома
جنگنامه‌خوانی ҷангномахонӣ
جنگ‌ور ҷангвар
جنگی ҷангӣ
جنگیدن ҷангидан
جنوب ҷануб
جنوبی ҷанубӣ
جنود ҷунуд
جنور ҷанвар
جنون ҷунун
جنون‌آمیز ҷунуномез
جنون‌آور ҷунуновар
جنون‌دار ҷунундор
جنون‌کده ҷунункада
جنون‌مزاج ҷунунмизоҷ
جنی ҷиннӣ
جنی‌اوضاع ҷинниавзоъ
جنیبت‌دار ҷанибатдор
جنیبت‌کش ҷанибаткаш
جنی‌بشره ҷиннибашара
جنیبه//جنیبت ҷаниба(т)
جنیبه‌بر ҷанибабар
جنی‌خانه ҷиннихона
جنی‌طبیعت ҷиннитабиат
جنیگی ҷиннигӣ
جنین ҷанин
جنین‌دار ҷаниндор
جنین‌دان ҷаниндон
جنین‌شناس ҷаниншинос
جنین‌شناسی ҷаниншиносӣ
جنی‌نما ҷиннинамо
جنینی ҷанинӣ
جو } ҷав I,II // ҷавв; ҷӯ

جواب ҷавоб
جواباً ҷавобан
جواب‌دهنده ҷавобдиҳанда
جوابگر ҷавобгар
جوابگری ҷавобгарӣ
جوابگو(ی) ҷавобгӯ(й)
جوابگویی ҷавобгӯӣ
جوابی ҷавобӣ
جوابیه ҷавобия
جواد ҷавод I,II
جوار ҷавор
جوارش } ҷавориш; ҷувориш
جواری ҷуворӣ
جوارپایه ҷуворипоя
جواریزار ҷуворизор
جواریغونداری ҷуворигундорӣ
جواریکار ҷуворикор
جواریکاری ҷуворикорӣ
جواری‌مکه } ҷаворимакка; ҷуворимакка
جواری‌مکه‌پرور ҷуворимаккапарвар
جواری‌مکه‌پروری ҷуворимаккапарварӣ
جواری‌مکه‌زار ҷуворимакказор
جواری‌مکه‌غوندار ҷуворимаккағундор
جواری‌مکه‌غونداری ҷуворимаккағундорӣ
جواز } ҷавоз; ҷувоз
جوازتراش ҷувозтарош
جوازتراشی ҷувозтарошӣ
جوازخانه ҷувозхона
جوازران ҷувозрон
جوازکش ҷувозкаш

جوازکشی ҷувозкашӣ
جوازکنده ҷувозкунда
جوازنامه ҷавознома
جواسیس ҷавосис
جوال } ҷаввол; ҷувол
جوالچه ҷуволча
جوالدوز ҷуволдӯз
جوالدوزی ҷуволдӯзӣ
جوالگوشه ҷуволгӯша
جواله ҷаввола
جوامع ҷавомеъ
جوان
پهلوان ҷавонпаҳлавон
جوان فکر ҷавонфикр
جوانمرد } ҷавонмард; ҷувонмард
جوان نما ҷавоннамо
جوان نمایی ҷавоннамоӣ
جوان ҷавон//ҷувон
جوانانه ҷавонона
جوانب ҷавониб
جوانباز ҷувонбоз
جوانبخاری ҷавонбухорӣ
جوانبخاریان
ҷавонбухориён
جوانبخت ҷавонбахт
جوانپسر ҷавонписар
جوانتراش ҷавонтарош
جواندختر ҷавондухтар
جواندل ҷавондил
جوانرای ҷавонрой
جوانزن ҷавонзан
جوانسال ҷавонсол
جوانک ҷавонак
جوانکک ҷавонакак

جوانگشته ҷавонгашта
جوانمرد ҷавонмард
جوانمردانه ҷавонмардона
جوانمردی ҷавонмардӣ
جوانمر
گ } ҷавонмарг; ҷувонмарг
جوانمرگ‌با
ب } ҷавонимаргбоб; ҷувонимаргбоб
جوانمرگی ҷавонмаргӣ
جوانوار ҷавонвор
جوانه } ҷавона; ҷувона
جوانی } ҷавонӣ; ҷувонӣ
جوانی‌مرگ ҷувонимарг
جوانیمرگ
باب ҷувонимаргбоб
جواهر ҷавоҳир
جواهرآلات ҷавоҳиролот
جواهرات ҷавоҳирот
جواهردار ҷавоҳирдор
جواهردارو ҷавоҳирдору
جواهرساز ҷавоҳирсоз
جواهرسازی ҷавоҳирсозӣ
جواهرشناس
ҷавоҳиршинос
جواهرفروش
ҷавоҳирфурӯш
جواهرفروشی
ҷавоҳирфурӯшӣ
جواهرکار ҷавоҳиркор
جواهرکاری ҷавоҳиркорӣ
جواهرنثار ҷавоҳирнисор
جواهرنشان ҷавоҳирнишон
جواهرنگار ҷавоҳирнигор
جوبار ҷӯбор

جوبید чавбед

جوبیدی чавбедӣ

جوپز чавпаз

جوپزک чавпазак

جوت чут

جوجو чав–чав

جوجه чӯча

جوجه‌برارک чӯчабарорак

جوجه‌براری чӯчабарорӣ

جود чуд

جودار чавдор

جودان чавдон

جودانه чавдона

جودت чавдат

جودرو чавдарав

جودروی чавдаравӣ

جور { чавр, чур, чӯр I,II }

جوراب чӯроб

جورابباف чӯроббоф

جوراببافی чӯроббофӣ

جورپیشه чаврпеша

جورتکیگو чӯртакигӯй

جورخوانی чӯрхонӣ

جورشونده чӯршаванда

جورکننده чӯркунанда

جوره чӯра

جورگی чӯрагӣ

جوره باز чӯрабоз

جوره بازی чӯрабозӣ

جوره قندی чӯрақандӣ

جوز чавз

جوزا чавзо

جوزار чавзор

جوزبن чавзбун

جوزک чавзак

جوزی чавзӣ

جوزینه чавзина

جوسر чавсар

جوسق чавсақ

جوسنگ чавсанг

جوش чӯш I,II

جوشان чӯшон

جوشاندن//جوشانیدن чӯшон(и)дан

جوشانده чӯшонда

جوشانده‌شده чӯшондашуда

جوشایی чӯшоӣ

جوشزنان чӯшзанон

جوشش чӯшиш

جوشن чавшан

جوشن‌پوش чавшанпӯш

جوشنخوای чавшанхой

جوشنده чӯшанда

جوشن‌شکن чавшаншикан

جوشنگذار чавшангузор

جوشنگذر чавшангузар

جوشنور чавшанвар

جوشه чӯша I,II

جوشه گری чӯшагарӣ

جوشیدن чӯшидан I,II

جوع чӯъ

جوع‌البقر чӯулбақар

جوع‌الکلب чӯулкалб

جوف чавф

جوفروش чавфурӯш

جوفروشی чавфурӯшӣ

جوق чавк

جوکوب чавкӯб

جوگک//جوکک чӯгак//чӯкак

جوگی чӯгӣ

جوگی‌خانه чӯгихона

جوگیر чавгир

جولاب чӯлоб

جولان чавлон

جولاندن//جولانیدن чӯлон(и)дан

جولانشتاب чавлоншитоб

جولانگر чавлонгар

جولانگه//جولانگاه чавлонгаҳ\\чавлонгоҳ

جولاه//جولاهه чӯлоҳ(а)

جولاهک чӯлоҳак

جولخ чавлах

جولخی чавлахӣ

جولق чавлақ

جولقی чавлақӣ

جولیدن чӯлидан

جولیده чӯлида

جولیده‌مو(ی) чӯлидамӯ(й)

جومست чавмаст

جوهر чавҳар

جوهردار чавҳардор I,II

جوهرشناس чавҳаршинос

جوهری чавҳарӣ

جوهریات чавҳариёт

جوی { чавӣ, чӯй }

جویا чӯё

جویان чӯён

جویبار чӯйбор

جویبارتازه‌کنی чӯйбортозакунӣ

جویبارکنی чӯйборканӣ

جویباری чӯйборӣ

جوی‌تازه‌کنی чӯйтозакунӣ

جویچه чӯйча

جویچه‌بازی чӯйчабозӣ

جویک чӯяк

جوی‌کاو чӯйков

جوی‌کاوی чӯйковӣ

جویک‌جویک чӯяк–чӯяк

جویکدار чӯякдор

جویکدرمیان чӯякдармиён

جویک‌کشک чӯяккашак

جوی‌کن чӯйкан

جوی‌کنی чӯйканӣ

جویکی чӯякӣ

جوین чавин

جویندگی чӯяндагӣ

جوینده чӯянда

جویه//جویک чӯя\\чӯяк

جویه‌جویه чӯя–чӯя

جه чаҳ

جهاد чиҳод

جهاز { чаҳоз, чиҳоз }

جهازانیدن чиҳозонидан

جهازانیده чиҳозонида

جهال чуҳҳол

جهالت чаҳолат

جهالت‌پرست- чаҳолатпараст

جهالت‌پرستی- чаҳолатпарастӣ

جهالت‌پیشه чаҳолатпеша

جهان { чаҳон I,II, чиҳон }

جهان‌آرا чаҳоноро

جهان‌آزموده ҷаҳонозмуда
جهان‌آفرین ҷаҳонофарин
جهان‌افروز ҷаҳонафрӯз
جهان‌بان ҷаҳонбон
جهان‌بانی ҷаҳонбонӣ
جهان‌بخش ҷаҳонбахш
جهان‌بین ҷаҳонбин
جهان‌بینی ҷаҳонбинӣ
جهان‌پهلوان ҷаҳонпаҳлавон
جهان‌پیما ҷаҳонпаймо
جهان‌تاب ҷаҳонтоб
جهان‌جوی ҷаҳонҷӯй
جهان‌جویانه ҷаҳонҷӯёна
جهان‌دار ҷаҳондор
جهان‌داری ҷаҳондорӣ
جهاندن ҷаҳондан
جهان‌دیده ҷаҳондида
جهان‌روایی ҷаҳонравоӣ
جهان‌سالار ҷаҳонсолор
جهان‌ستان ҷаҳонситон
جهان‌سوز ҷаҳонсӯз
جهان‌شمل ҷаҳоншумул
جهان‌فهمی ҷаҳонфаҳмӣ
جهان‌کشا ҷаҳонкушо
جهان‌کشایی ҷаҳонкушоӣ
جهان‌گرایی ҷаҳонгароӣ
جهان‌گرد ҷаҳонгард
جهان‌گردی ҷаҳонгардӣ
جهان‌گشته ҷаҳонгашта
جهان‌گیر ҷаҳонгир
جهان‌گیری ҷаҳонгирӣ
جهان‌نما ҷаҳоннамо
جهان‌نورد ҷаҳоннавард

جهانی ҷаҳонӣ
جهانیان ҷаҳониён
جهانیدن ҷаҳонидан
جهانی‌شوی ҷаҳонишавӣ
جهت ҷиҳат
جهجق ҷаҳҷақ
جهجهک ҷаҳ-ҷаҳак
جهجهک‌بازی ҷаҳ-ҷаҳакбозӣ
جهد ҷаҳд
جهر ҷаҳр I,II,III
جهراً ҷаҳран
جهری ҷаҳрӣ
جهش ҷаҳиш
جهک ҷиҳак
جهکدار ҷиҳакдор
جهل ҷаҳл
جهلا ҷуҳало
جهل‌آمیز ҷаҳломез
جهنده ҷаҳанда
جهنم ҷаҳаннам
جهنمی ҷаҳаннамӣ
جهول ҷаҳул
جهیدن ҷаҳидан
جیب ҷайб, ҷеб
جیبی ҷайбӣ
جیر ҷир
جیران ҷайрон
جیرن // جیرند ҷеранд(д), ҷиран//ҷиранд
جیرنالا ҷиранало
جیره ҷайра, ҷира
جیش ҷайш
جیعت ҷайъат

جیغ ҷеғ
جیغ‌زده ҷеғзада
جیغ‌زننده ҷеғзананда
جیغ‌زنی ҷеғзанӣ
جیغه ҷеға
جیغی ҷеғӣ
جیفه ҷифа
جیک ҷияк
جیک‌باف ҷиякбоф
جیک‌بافی ҷиякбофӣ
جیک‌دار ҷиякдор
جیک‌داری ҷиякдорӣ
جیل ҷел
جیلاو ҷайлов
جیلق ҷайлиқ
جیلک ҷелак
جیم ҷим II
جین ҷиян
جیوان ҷевон
جیوه ҷева I,II
جیوه‌چی ҷевачӣ
جیوه‌خانه ҷевахона
جیوه‌دار ҷевадор

چ

چ ч
چابک чобук
چابک‌اندیش чобукандеш
چابک‌اندیشه чобукандеша
چابکانه чобукона
چابک‌پا(ی) чобукпо(й)
چابک‌پر чобукпар
چابک‌حرکت чобукҳаракат
چابک‌دست чобукдаст
چابک‌دستی чобукдастӣ
چابک‌رفتار чобукрафтор
چابک‌رو чобукрав
چابک‌سرایی чобуксароӣ
چابک‌سوار чобуксавор
چابک‌سواری чобуксаворӣ
چابک‌قدم чобукқадам
چابک‌قلم чобуққалам
چابکی чобукӣ
چابه//چاوه чоба\\чова
چاپ чоп
چاپار чопор
چاپاری чопорӣ
چاپ‌خانه чопхона
چاپر чопар
چاپرخانه чопархона
چاپ‌کننده чопкунанда
چاپ‌کنی чопкунӣ
چاپگر чопгар
چاپلوس чоплус
چاپلوسانه чоплусона
چاپلوسی чоплусӣ
چاپنداز чопандоз
چاپ‌نویس чопнавис
چاپه чопа
چاپی чопӣ
چاپیدن чопидан
چاچ чоч
چاچی чочӣ
چادر чодар\\чодир\\чодур
چادربسر чодарбасар
چادرپوش чодарпӯш

چادرخیال чодархайл, чодирхайл
چادرشب чодиршаб
چادرنشین чодарнишин, чодирнишин
چادرنشینی чодарнишинӣ
چار чор I,II,III
چارابزال чорабзол
چارارکان чоракон
چاراسپه чораспа
چارانگشت//چارانگشتی чорангушт(ӣ)
چارآئینه//چارآیینه чороина
چارآشیانه чорошёна
چارآوازه чоровоза
چارآینه чоройна
چارباره чорбора
چاربازارگرد чорбозоргард
چارباغ чорбоғ I,II
چارباغچه чорбоғча
چارباغناک чорбоғнок
چاربالشت чорболишт
چاربرجه чорбурча
چاربرگه чорбарга
چاربروی чорбарӯй
چاربند чорбанд
چاربندی чорбандӣ
چاربیخ чорбех
چاربیله чорбела
چارپا чорпо
چارپادار чорподор
چارپاداری чорподорӣ
چارپاره чорпора
چارپاره‌زن чорпоразан
چارپایه чорпоя
چارپر чорпар

چارپره чорпар(р)а
چارپهلو чорпаҳлу I,II
چارتابه чортоба
چارتار чортор I,II
چارتاگی чортоғӣ
چارتایی чортоӣ
چارتراش чортарош
چارترک чортарк
چارتگی//چارتاگی чортагӣ\\чортоғӣ
چارته чортаҳ
چارجانبه чорҷониба
چارجایه чорҷоя
چارجلده чорҷилда
چارچرخه чорчарха
چارچشمه чорчашма
چارچلاک чорчилолак
چارچلک чорчил(л)ик
چارچلک‌شکل чорчил(л)икшакл
چارچله чорчил(л)а
چارچند чорчанд
چارچوب чорчӯб
چارچوبه чорчӯба
چارچوکه чорчӯкка
چارحاکم чорҳоким
چارحد чорҳад
چارحربه чорҳарба
چارخانگی чорхонагӣ
چارخانه чорхона
چارخشت чорхишт
چارخیز чорхез
چاردارو чордору
چاردرد чордард

چاردره чордара
چاردسته чордаста
چارده чордаҳ
چاردهم чордаҳум
چاردهمین чордаҳумин
چاردیوار чордевор
چاردیواری чордеворӣ
چارراهه чорроҳа
چاررخ//چاررخه чоррах(а)
چاررکنه чоррукн0а
چارروزگی чоррӯзагӣ
چارروزه чоррӯза
چاررویه чоррӯя
چاررهه чорраҳа
چارزانو чорзону
چارزبان чорзабон
چارزبانی чорзабонӣ
چارساعته чорсоата
چارساعتی чорсоатӣ
چارساعتینه чорсоатина
چارسالگی чорсолагӣ
چارساله чорсола
چارسو чорсӯ I,II,III
چارشاخه чоршоха
چارشانه чоршона
چارشربت чоршарбат
چارشنبه чоршанбе
چارصد чорсад
چارصدسالگی чорсадсолагӣ
چارصدساله чорсадсола
چارصدم чорсадум
چارصدمین чорсадумин
چارصدی чорсадӣ

چارصنفدار чорсинфдор
چارصنفه чорсинфа
چارضرب чорзарб
چارطاق чорток I,II
چارطرفه чортарафа
چارفائضه//چارفایضه чорфоиза
چارقب чорқаб
چارقبطه чорқабата
چارقت чорқат
چارقدوز чорукдӯз
چارقدوزی чорукдӯзӣ
چارقرس чорқарс
چارقره чорқирра
چارقطاره чорқатора
چارقطاری чорқаторӣ
چارکتاب чоркитоб
چارکسه чоркаса
چارکسی чоркасӣ
چارکفان чоркафон
چارکنج//چارکنجه чоркунч(а)
چارگان чоргон
چارگانه чоргона
چارگاه чоргоҳ
چارگل чоргул
چارگله чоргула
چارگوشه чоргӯша I,II
چارم чорум
چارماتاره чормотора
چارماغک чормоғак
چارماهگی чормоҳагӣ
چارماهه чормоҳа
چارمحرکه чормухаррика

چارمغز чормағз

چارمغزبازی чормағзбозӣ

چارمغزرنگ чормағзранг

چارمغززار чормағззор

چارمی чорумӣ

چارمیخ чормех

چارمین чорумин

چارناچار чор-ночор

چارنعل//چارنعله чорнаъл(а)

چاروا чорво

چارواپرور чорвопарвар

چارواپروری чорвопарварӣ

چاروادار чорводор

چارواداری чорводорӣ

چاروغ//چارغ чоруғ

چاروق//چارق чорук

چاروق‌پوش//چارق‌پوش чорукпӯш

چاره чора

چاره‌اندیشی чораандешӣ

چاره‌بین чорабин

چاره‌بینی чорабинӣ

چاره‌پذیر чорапазир

چاره‌پذیری чорапазирӣ

چارهجایی чорҳиҷоӣ

چاره‌جو(ی) чораҷӯ(й)

چاره‌جویی чораҷӯӣ

چارهزاره чорҳазора

چاره‌ساز чорасоз

چاره‌سازی чорасозӣ

چاره‌کار чоракор

چاره‌کاری чоракорӣ

چاره‌گر чорагар

چاره‌گری чорагарӣ

چاره‌ناپذیر чоранопазир

چاری чорӣ

چاریار чорёр

چاریک чоряк

چاریک‌عصره чорякасра

چاریک‌فنل чорякфинал

چاریک‌فنلی чорякфиналӣ

چاریک‌کار чоряккор

چاریک‌کاری чоряккорӣ

چاریکی чорякӣ

چاش чош

چاشت чошт

چاشتگاه чоштгоҳ

چاشتگاهی чоштгоҳӣ

چاش‌غلبیر чошғалбер

چاشنی чошнӣ

چاشنی‌گیر чошнигир

چاشنی‌گیری чошнигирӣ

چاشیدن чошидан

چاق чоқ

چاقو чоқу

چاک чок

چاکبر чокбур

چاک‌برک чокбурак

چاک‌بری чокбурӣ

چاک‌چاک чок–чок

چاک‌دوز чокдӯз

چاک‌دوزی чокдӯзӣ

چاکر чокар

چاکرانه чокарона

چاکری чокарӣ

چاک‌کنی чоккунӣ

چاک‌وپاره‌دوز чокупорадӯз

چاک‌وپاره‌دوزی чокупорадӯзӣ

چاکی чокӣ

چال чол I,II,III,IV,V

چالاب чолоб

چالاک чолок

چالاکانه чолокона

چالاک‌دست чолокдаст

چالاک‌دستی чолокдастӣ

چالاک‌گرد чолокгард

چالاکی чолокӣ

چالش чолиш

چالشگر чолишгар

چالشگری чолишгарӣ

چالوار чолвор

چاله чола

چام чом

چامه чома

چانه чона I,II

چانه‌بند чонабанд

چانه‌گویی чонагӯӣ

چاو чов I,II

چاواله човола

چاوانداز човандоз

چاواندازی човандозӣ

چاوچاو чов–чов

چاوش човуш

چاوشی човушӣ

چاوه чова

چاوه‌چه човача

چاویدن човидан

چاه чоҳ

چاهبن чоҳбун

چاه‌چه чоҳча

چاه‌دار чоҳдор

چاه‌سار чоҳсор

چاه‌کاوی чоҳковӣ

چاه‌کن чоҳкан

چاه‌کنی чоҳканӣ

چای чой

چای‌بادکش чойбодкаш

چای‌پولی чойпулӣ

چای‌جواری чойҷуворӣ

چای‌جوش чойҷӯш

چای‌جوشانی чойҷӯшонӣ

چای‌خانگی чойхонагӣ

چای‌خانه чойхона

چای‌خانه‌چی чойхоначӣ

چای‌خانه‌دار чойхонадор

چایخلته чойхалта

چای‌خور чойхӯр

چای‌خورک чойхӯрак

چای‌خوری чойхӯрӣ

چای‌دان чойдон

چای‌زار чойзор

چایستان чойистон

چای‌فروش чойфурӯш

چای‌فروشی чойфурӯшӣ

چای‌قطی чойқуттӣ

چای‌کار чойкор

چای‌کاری чойкорӣ

چای‌کش чойкаш

چای‌کشی чойкашӣ

چای‌کهک чойкаҳак

چای‌گردان чойгардон

چاینـ } чойник
чойник

ک

چاینک‌پوشک чойникпӯшак

چاینک‌مانک чойникмонак

چای‌نوش чойнӯш

چای‌نوشی чойнӯшӣ

چبق чубук

چبق‌کش чубуккаш

چبیره//چپیره чабира//чапира, чабера

ه

چبین//چپین чаббин//чаппин

چپ чап

چپاتی чап(п)отӣ

چپار чипор

چپاری чипорӣ

چپان чапон

چپ‌انداز чапандоз I,II,III

چپ‌اندازی чапандозӣ I,II

چپتاره чиптора

چپتگی чиптагӣ

چپتگین чиптагин

چپته чипта I,II

چپته‌باف чиптабоф

چپته‌بافی чиптабофӣ

چپته‌فرش чиптафарш

چپته‌فروش чиптафурӯш

چپته‌فروشی чиптафурӯшӣ

چپچک чапчак

چپدر чапдар

چپ‌دست чапдаст

چپ‌دستی чапдастӣ

چپر чапар I,II

چپرباف чапарбоф

چپرک чапарак I,II,III,IV

چپرگردانی чапаргардонӣ

چپرگوش чапаргӯш

چپرو чаправ

چپروی чаправӣ

چپ‌غلط чапғалат

چپقان чипқон

چپک чапак

چپک‌زنی чапакзанӣ

چپکوجه чапкӯча

چپ‌گیر чапгир

چپ‌گیری чапгирӣ

چپن чапан

چپنه чапана

چپه чап(п)а

چپه‌پیچ чап(п)апеч

چپه‌شوی чап(п)ашавӣ

چپه‌گردان чап(п)агардон

چپی чапӣ

چپیره чапира

چپیگری чапигарӣ

چپین чаппин, чуппин

چتر чатр

چتردار чатрдор

چترداری чатрдорӣ

چترساز чатрсоз

چترقاقو чатрқоқу

چترک чатрак I,II

چترکش чатркаш

چترمان чатрмон

چترمن чатрман

چتری чатрӣ

چتمه чатма

چتن чатан

چخ чах, чех, чих II

چخا чухо

چخت чахт

چختک‌پی чахтакпай

چخ‌چوب чахчӯб

چخدیگ чахдег

چخس чахс

چخماق чахмок

چخه чуха

چخی чехӣ

چخیدن чахидан

چدیر чадир

چر чир

چرا чароI,II

چراپولی чаропулӣ

چراجا(ی) чарочо(й)

چراخوار чарохор

چراخواره чарохвора

چرازار чарозор

چراستان чароситон

چراس‌زنان чирросзанон

چراس‌زنی чирросзанӣ

چراسک чаросак

چراسی чирросӣ

چراغ чароғ, чироғ

چراغ‌آویز чароғовез

چراغ‌افروز чароғафрӯз

چراغان чароғон, чироғон

چراغانی чароғонӣ

چراغ‌بانه чароғбона

چراغ‌پایه чароғпоя, чироғпоя

چراغچه чароғча

چراغچی чироғчӣ

چراغدار чароғдор

چراغدان чароғдон//чироғдон

چراغساز чароғсоз

چراغسازی чароғсозӣ

چراغستان чароғистон

چراغ‌فروش чароғфурӯш

چراغ‌فروشی чароғфурӯшӣ

چراغک чароғак, чироғак

چراغ‌کش чароғкуш

چراغ‌کشانی чароғкушонӣ

چراغ‌مرده чароғмурда

چراغنده чароғанда

چراغوار чароғвор

چراغواره чароғвора, чироғвора

چراغواسه чароғвоса

چراغوانی чароғвонӣ

چراغی чароғӣ

چراغینه чароғина

چراگاه чарогох

چراگاهی чарогохӣ

چراگر чарогар

چران чарон

چراننده чаронанда

چرانیدن чаронидан

چرایی чаройӣ

چرب чарб

چرب‌آخر//چرب‌آخور- чарбохур

چرب‌آخری//چرب‌آخوری- чарбохурӣ

چربانیدن чарбонидан

چرب‌بالا чарбболо
چرب‌پهلو чарбпаҳлу
چرب‌ترازو чарбтарозу
چرب‌چرب чарб-чарб
چرب‌خورش чарбхӯриш
چرب‌خیز чарбхез
چرب‌دست чарбдаст
چرب‌دستی чарбдастӣ
چرب‌ربا чарбрабо
چرب‌رود чарбрӯд
چرب‌روده чарбрӯда
چربز чарбуз
چرب‌زبان чарбзабон
چرب‌زبانی чарбзабонӣ
چرب‌سخن чарбсухан
چرب‌سخنی чарбсуханӣ
چربش чарбиш
چربش‌دار чарбишдор
چربش‌فروش чарбишфурӯш
چرب‌شیر чарбшир
چربک чарбак I,II / чурбак
چرب‌گفتار чарбгуфтор
چرب‌گفتاری чарбгуфторӣ
چرب‌گو(ی) чарбгӯ(й)
چرب‌گویی чарбгӯӣ
چربنده чарбанда
چربو чарбу
چربوبسته чарбубаста
چربودار чарбудор
چربوگی чарбугӣ
چربه чарба
چربی чарбӣ
چربیدن чарбидан
چرت чурт
چرتیر чартер
چرتیری чартерӣ
چرچر чир-чир
چرچرک чирчирак
چرچین чарчин
چرچین‌فروش чарчинфурӯш
چرچین‌فروشی- чарчинфурӯшӣ
چرچینواری чарчинворӣ
چرخ чарх
چرخ‌آسیاتراشی чархиосиётарошӣ
چرخاب чархоб
چرخابه чархоба
چرخافلک чархофалак
چرخاندن//چرخانیدن чархон(и)дан
چرخ‌باد чархбод
چرخبال чархбол
چرخ‌پایه чархпоя
چرخ‌چوب чархчӯб
چرخچی чархчӣ
چرخ‌دار чархдор
چرخ‌دیگ чархдег
چرخ‌رشت чархришт
چرخ‌ریسک чархресак
چرخ‌ریسی чархресӣ
چرخ‌زانو чархзону
چرخ‌زن чархзан
چرخ‌زنان чархзанон
چرخ‌زنی чархзанӣ
چرخ‌ساز чархсоз
چرخ‌سازی чархсозӣ
چرخ‌سنگ чархсанг
چرخسه чарахса
چرخش чархиш
چرخشت чархушт
چرخش‌روان чархишравон
چرخک чархак
چرخ‌کش чархкаш
چرخ‌کشی чархкашӣ
چرخگر чархгар
چرخ‌گردان чархгардон
چرخله чархала
چرخ‌ماله чархмола
چرخه чарха
چرخه‌گردان чархагардон
چرخی чархӣ
چرخیدن чархидан
چرخین‌طبق чархинтабак
چرد чард I,II
چردان чардон
چرده чарда
چرز чарз
چرس чарас I,II,III,IV / чарс I,II,III
چرس//چراس чиррас\\чиррос
چرس‌چرس чарс-чарс / чирс-чирс
چرسدان чарасдон / чарсдон
چرسی чарсӣ
چرش чариш
چرغ чарғ
چرغدار чарғдор
چرغند чарғанд
چرغنده чарғанда
چرقاس чириққос / чуруққос
چرق‌چرق чарақ-чарақ / чириқ-чириқ
چرقاندن//چرقانیدن чарақсон(и)дан
چرقسه чарақса
چرقی чуруққӣ
چرک чурак
چرک‌آب чиркоб
چرک‌آبه чиркоба
چرک‌آلود чирколуд
چرک‌بردار чиркбардор
چرک‌نابردار чиркнобардор
چرکین чиркин
چرکینی чиркинӣ
چرگر чаргар / чургар
چرگی чиргӣ
چرگین чиргин
چرم чарм
چرم‌آلات чармолот
چرم‌دستک чармдастак
چرم‌دستک‌دوزی чармдастакдӯзӣ
چرم‌گر чармгар
چرم‌گری чармгарӣ
چرمی чармӣ
چرمین чармин
چرمینه‌پوش чарминапӯш
چرند чаранд
چرندگوی чарандгӯй
چرندگویی чарандгӯӣ
چرندو чаранду
چرنده чаранда
چرنگ чаранг / чиринг
چرنگک чарангак

چرنگیدن чарангидан
چروانتس червонетс
چروک чурук
چرویدن чарвидан
چرویده чарвида
چره чурра I,II
چریدن чаридан
چریک чарик
چسپ часп
چسپاچسپی часпочаспӣ
چسپان часпон I,II
چسپاندن//چسپانیدن- часпон(и)дан
چسپک часпак
چسپکی часпакӣ
چسپنده часпанда
چسپیدن часпидан
چسپیده часпида
چست чуст
چست‌خیز чустхез
چستک чустак
چسرچسر часар-чусур
چستی чустӣ I,II
چسوچه чесуча
چسونچه чесунча//чусунча
چشاندن//چشانیدن чашон(и)дан
چشم чашм
چشم‌آلوس чашмолус
چشم‌الا чашмало
چشم‌انداز чашмандоз
چشم‌اندازی чашмандозӣ
چشم‌بادام чашмбодом
چشم‌باز чашмбоз

چشم‌براه чашмбароҳ
چشم‌براهی чашмбароҳӣ
چشم‌بسته чашмбаста
چشم‌بنام//چشم‌پنام чашмбаном//чашмпаном
چشم‌بند чашмбанд
چشم‌بندک чашмбандак
چشم‌بندک‌بازی чашмбандакбозӣ
چشم‌بندی чашмбандӣ
چشم‌بیجا чашмбеҷо
چشم‌بینا чашмбино
چشم‌پزشک чашмпизишк
چشم‌پزشکی- чашмпизишкӣ
چشم‌پوش чашмпӯш
چشم‌پوشی чашмпӯшӣ
چشم‌تر чашмтар
چشم‌تنگ чашмтанг
چشم‌تنگی чашмтангӣ
چشم‌تیز чашмтез
چشم‌چقور чашмчуқур
چشم‌خانه чашмхона
چشم‌خراش чашмхарош
چشم‌خیره‌کننده чашмхиракунанда
چشم‌دار чашмдор
چشم‌داری чашмдорӣ
چشم‌داشت чашмдошт
چشم‌درد чашмдард
چشم‌دریده чашмдарида
چشم‌دید чашмдид
چشم‌رس чашмрас
چشم‌رسیده чашмрасида
چشم‌زخم чашмзахм

چشم‌زد чашмзад
چشم‌زده чашмзада
چشم‌زن чашмзан
چشم‌زنی чашмзанӣ
چشم‌سیاه чашмсиёҳ
چشم‌سیر чашмсер
چشم‌سیری чашмсерӣ
چشم‌شهلا чашмшаҳло
چشمک чашмак
چشم کاردان чашмикордон
چشم کبود чашмкабуд
چشم کج чашмкаҷ
چشمک‌دار чашмакдор
چشمک‌زنی чашмакзанӣ
چشم کلان чашмкалон
چشم کوشاده чашмкушода
چشمکی чашмакӣ
چشم گرسنگی чашмгуруснагӣ
چشم گرسنه чашмгурусна
چشم گشته чашмгашта
چشم گشنگی чашмгушнагӣ
چشم گشنه чашмгушна
چشم مرغی чашмимурғӣ
چشم ناک чашмнок
چشم ناگذر чашмногузар
چشم ندیده чашмнадида
چشم نما чашмнамо
چشم نمایی чашмнамоӣ
چشمه чашма
چشمه‌دار чашмадор
چشمه‌سار чашмасор
چشمه‌سان чашмасон
چشنده чашанда

چشیایی чашиёӣ
چشیدن чашидан
چغ чағ//чуғ
چغار чағор
چغاره чағора
چغاز чағоз
چغانه чағона
چغانه‌زن чағоназан
چغانی чағонӣ
چغانیان чағониён
چغانی‌رود чағонирӯд
چغبوت чағбут
چغپرده чиғпарда
چغتای чағатой
چغتایی чағатоӣ
چغدیگ чағдег
چغر чиғир I,II,III
چغرچغر чуғур-чуғур
چغرچق чуғурчуқ
چغز//چغد: чуғз//чуғд; чағз I,II,III
چغزک чағзак
چغل: чағол; чиғил I,II; чуғал; чуғул
چغل‌خور чуғулхур
چغلی чуғулӣ
چغندر чуғундар
چغو: чағу; чуғу
چغوک чағук
چغیدن чағидан
چفت: чафт; чуфт
چفته чафта
چفسیدن чафсидан
چقّان чаққон

چقّانی чаққонӣ
چق چق чақ-чақ I,II
чиқ-чиқ
چقچقی чақчақӣ
چقر чақар
چقرچقر чақар-чуқур
چقرسنگ чақарсанг
چقریم чақрим
چقل чиқил
چقلاق чақалоқ
چقلاق بینی чақалоқбинӣ
چقلداق чақалдоқ
چقلداق чақилдоқ
چقماق чақмоқ
چقماقدار чақмоқдор
چقماق زنی чақмоқзанӣ
چقماقک чақмоқак I,II
چقماقی чақмоқӣ
چقور чуқур
چقور آب чуқуроб
چقورچه чуқурча
چقوررفته чуқуррафта
چقورروی чуқурравӣ
چقوری чуқурӣ
چقوری کاوی чуқуриковӣ
چقه чак(к)а
чакка
چقیدن
чақидан\\чаққидан
چقیر чақир
چک чак//чик VI
чик(ка)
чак I,II,III,IV,V
чек
чук
چکاچک\\چکاچاک
чакочак\\чакочок
چکاده чакода

چکاره чикора
چکامه чакома
چکامه‌سرا(ی)
чакомасаро(й)
چکامه‌سرایی чакомасароӣ
چکامه گو(ی) чакомагӯ(й)
چکامه گویی чакомагӯӣ
چکاندن//چکانیدن-
чакон(и)дан
چکاوک чаковак
چک‌بر чукбур
چک‌بران чукбурон
چک‌بری чукбурӣ
چکچک чакчак
чак-чак
чик-чик
چکره чакра
چکره‌جکره чакра-чакра
چکره‌ریز чакрарез
چکره‌شمار чакрашумор
چکری чукрӣ
چکس чакас
چکش чаккуш
чакиш
чакуш
چکش‌پذیر чакушпазир
چکش‌پذیری чакушпазирӣ
چکش‌خور чакушхӯр
چکش‌خوری чакушхӯрӣ
چکش‌زن чакушзан
چکش کاری чакушкорӣ
چکک чакак I,II
чаккак
چکلک чакалак
چکلکزار чакалакзор
چکمن чакман
چکموغ чакамуғ
چکمه чакма

چکمیزک чакмезак
چکن чакан
چکنه чакана
чекана
چکنه‌فروش чаканафурӯш
چکنه‌فروشی
чаканафурӯшӣ
چکوک чакук
چکّه чакка I,II,III,IV
چکّه‌خلته чаккахалта
چکّی чаккӣ
چکیدن чакидан I,II
چکیده чакида
I,II,III,IV,V
چکیده‌خور чакидахӯр
چکیده‌خوری чакидахӯрӣ
چکیست чекист
چگامه//چکامه
чагома//чакома
چگس чагас
چگل чигил
چگل‌شده чигилшуда
چگلی чигилӣ
چگوت чугут
چگونگی чигунагӣ
چگیت чигит
چگی چگی чигӣ-чигӣ
چگینه чигина
چگینه کش чигинакаш
چگینه کشی чигинакашӣ
چل чил
چلاب чалоб
چلاچول//
چلاچولی чалочул(ӣ)
چلالک чилолак
چلاندن чаллондан

چلب//چلپ чалаб//чалап
چل‌بر чилбур
چلبغم чилбуғум
چلبک чалбак
چلبله чулбула
چلبند чилбанд
چلپا(ی)II чилпо(й)II
چلپاI чилпоI
چلپاس чалпос
چلپان گوش чалпонгӯш
چلپ چلپ чалап-
чалап
чалп-чалп
چلپ чалапас\\чалаппос
чалпас
س
چلپک чалпак
چلپک‌پز чалпакпаз
چلپک‌پزی чалпакпазӣ
چلپک‌خور чалпакхӯр
چل‌تار чилтор
چلتاره чилтора
چل‌تن чилтан
چلتنان чилтанон
چل‌چراغ чилчароғ
چل‌چل чал-чал
چل‌چوب чилчӯб
چلچیق чалчиқ
چل‌دختران чилдухтарон
چلدرجگی чилдарачагӣ
چل‌دروغ чилдурӯғ
چل‌دره чилдара
چل‌سالگی чилсолагӣ
چل‌ساله чилсола
چل‌ستون чилсутун

چلش чалиш
چلغوزه чилғӯза
چلغوزه чалғӯза
چلفس чалфас
چلک чалак / чил(л)ик / чиллак / чиллик I,II,III,IV
چل کافخوان чилкофхон
چل کاکل чилкокул
چلکبازی чиллакбозӣ
چلکبازی чилликбозӣ
چلکخال чилликхол
چلکدسته чилликдаста
چلکریس чилликрес
چلکریسی чилликресӣ
چلکساز чалаксоз
چلکسازی чалаксозӣ
چلکش чалкаш
چلکشکل чилликшакл
چلکک//چلکی
чил(л)икак\\чил(л)икӣ
چلکی чилликӣ
چلگزه чилгаза
چلگزهموی чилгазамӯй
چلگی чиллагӣ
چلم чилум / чилим
چلمانداز чилимандоз
چلمدار чилимдор
چلمق чалмак
چلمکدو чилимкаду
چلمکش чилимкаш
چلمکشی чилимкашӣ
چلمه чалма
چلمهفطیر чалмафатир

چلو чалав / чилав
چلوار чалвор
چلواربافی чалворбофӣ
چلواری чалворӣ
چلوپزخانه чалавпазхона
چلوچ чалуч
چلوخورش чалавхуриш
چلوکباب чалавкабоб / чилавкабоб
چلویدن чалавидан
چله чала I,II,III / чалла / чил(л)а I,II,III,IV
چلهآب чиллаоб
چلهاستا чалаусто
چلهبندک чалабандак
چلهپله чала-пала
چلهپیچ чиллапеч
چلهچلپه чалачулпа
چلهخانه чиллахона
چلهدارو чилладору
چلهسواد чаласавод
چلهسوادی чаласаводӣ
چلهکار чалакор
چلهکاری чалакорӣ
چلهگریزان чиллагурезон
چلهگیاه чиллагиёҳ
چلهملا чаламулло
چلهناک чилланок
چلهنشین чил(л)анишин
چلهنشینی чил(л)анишинӣ
چلیاسین чилёсин
چلیپا чалипо
چلیدن чалидан I,II,III
چلیماق чилямок

چم//چیم чим I / чам I,II,III,IV,V,VI,VII / чим II,III,V
چماق чумок
چمان чамон I,II
چمانچی чамончӣ
چماندن//چمانیدن
чамон(и)дан
چمانه чамона
چمانی чамонӣ
چمبر чамбар
چمبر чимбур
چمبرپیچ чамбарпеч
چمبرشاخ чамбаршох
چمپوش чимпӯш
چمپیئان чемпион
چمپیئانت чемпионат
چمچق чумчук
چمچه чумча
چمخور чимхӯр
چمخوری чимхӯрӣ
چمزار//چیمزار чимзор
چمک чумак
چملق чимилик
چمن чаман I,II
چمنآرا(ی) чаманоро(й)
چمنآرایی чаманоройӣ
چمنآسوده чаманосуда
چمنافروز чаманафрӯз
چمناندود чамананд уд
چمنبر чаманбур
چمنپرداز чаманпардоз
چمنپردازی чаманпардозӣ
چمنپوش чаманпӯш
چمنپیرا(ی) чаманперо(й)

چمنچهر чаманчехр
چمنخیز чаманхез
چمند чаманд
چمنداری чамандорӣ
چمنده чаманда
چمنرمیده чаманрамида
چمنزار чаманзор
چمنزن чаманзан
چمنزنی чаманзанӣ
چمنساز чамансоз
چمنستان чаманистон
چمنسرای чамансарой
چمنسیما чамансимо
چمنطبع чамантабъ
چمنطراز чамантироз
چمنطرازی чамантирозӣ
چمنفروز чаманфурӯз
چمنکاری чаманкорӣ
چمنگاه чамангоҳ
چمنگرد чамангард
چمنگردی чамангардӣ
چمنگمکرده
чамангумкарда
چمنی чаманӣ
چمیدن чамидан I,II,III,IV
چنار чанор / чинор
چنارزار чинорзор
چنارستان чинористон
چنارک чанорак / чинорак
چناری чинорӣ
چناغ чаноғ
چناگ чуног
چنان чунон
چنانچون чунончун

چنانچه чунончи
چنانکه чунонки
چنب чанаб
چنبر чанбар
چنبرباز чанбарбоз
چنبربازی чанбарбозӣ
چنبرپیچ чанбарпеч
چنبرچسپ чанбарчасп
چنبرچنبر чанбар-чанбар
چنبردان чанбардон
چنبرساز чанбарсоз
چنبرشاخ чанбаршох
چنبرفروش чанбарфурӯш
چنبرک чанбарак
چنبرکش чанбаркаш
چنبرکشکل чанбаракшакл
چنبره чанбара
چنبری чанбарӣ
چنبرین чанбарин
چنبک чунбак
چنبه чунба
چند чанд
چندامد чандомад
چندان чандон
چنداندیشی чандандешӣ
چندآدمه чандодама
چندآشیانه чандошёна
چندباره//چندباری чандбора\\чандборӣ
چندبرناموی чандбарномавӣ
چندپاغندگی чандпоғундагӣ
چندجانبه чандҷониба
چندجایه чандҷоя
چندجلده чандҷилда
چندجلدی чандҷилдӣ
چندحالتی чандҳолатӣ
چندخیله чандхела
چندر чандар, чандир, чундар
چندرپای чандирпой
چندرقمه чандрақама
چندرگوشت чандиргӯшт
چندروزه чандрӯза
چندری чандирӣ
چندزبانه чандзабона
چندزبانی чандзабонӣ
چندساعته чандсоата
چندساعتی чандсоатӣ
چندساله чандсола
چندسالی чандсолӣ
چندسر чандсар
چندسره чандсара
چندشبکوی чандшабакавӣ
چندصدایی чандсадоӣ
چندصدساله чандсадсола
چندطبقه чандтабақа
چندطرفه чандтарафа
چندعصره чандасра
چندعصری чандасрӣ
چندعصرینه чандасрина
چندفزه чандфаза
چندقبته чандқабата
چندک чундак
چندکارپوسه чандкорпуса
چندکاره чандкора
چندکرتی чандкаратӣ
چندکلامتره- чандкилометра
چندکنجه чандкунҷа
چندکنله чандканала
چندگانه чандгона
چندگوشه чандгӯша
چندگونه чандгуна
چندل чандал
چندم чандум
چندماهه чандмоҳа
چندمتره чандметра
چندملیانه чандмиллиона
چندمین чандумин
چندن чандан
چندنشانی чанднишонӣ
چندنفره чанднафара
چندنفری чанднафарӣ
چندنقطه‌ای чанднуқтаӣ
چندوقته чандвақта
چندوقتینه чандвақтина
چندهجایی чандҳиҷоӣ
چندهزارساله чандҳазорсола
چندهزاره чандҳазора
چندهزاری чандҳазорӣ
چندی чанде, чандӣ
چندیرموشک чандирмушак
چندین чандин
چندین‌باره чандинбора
چندین‌جلده чандинҷилда
چندین‌روزه чандинрӯза
چندین‌ساله чандинсола
چندین‌عصره чандинасра
چندین‌عصرینه чандинасрина
چندین‌کرته чандинкарата
چنغلاک чанғалок
چنگ чанг I,II,III,IV, чунг I,II,III,IV
چنگار чангор
چنگال чангол
چنگال‌تیز чанголтез
چنگال‌خوست чанголх(в)аст
چنگال‌دار чанголдор
چنگال‌زن чанголзан
چنگالک чанголак
چنگاله чангола
چنگالی чанголӣ
چنگاندن//چنکانیدن чангон(и)дан
چنگ‌آلود чанголуд
چنگ‌باران чангборон
چنگ‌پشت чангпушт
چنگ‌چنگ чинг-чинг
چنگچه чангча
چنگ‌دار чангдор
چنگرچنگور чангар-чунгур
چنگرک чунгурак
چنگ‌زن чангзан
چنگ‌زنان чангзанон
چنگ‌زنی чангзанӣ
چنگقاوز чангқовуз
چنگک чангак, чингак
چنگکش чангкаш
چنگکشک чангкашак
چنگکشی чангкашӣ
چنگکی чангакӣ

چنگل чангал

چنگلوک чангалук

چنگنواز чангнавоз

چنگنوازی чангнавозӣ

چنگه чинга

چنگی чангӣ

چنه чана

چنه‌بازی чанабозӣ

چنه‌سازی чанасозӣ

چنه‌سواری чанасаворӣ

چنین чунин

چو } чав, чу

چواتی чавотӣ

چوب чӯб

چوب‌باز чӯббоз

چوب‌بازی чӯббозӣ

چوب‌بر чӯббур

چوب‌بری чӯббурӣ

چوب‌بندی чӯббандӣ

چوب‌پاره чӯбпора

چوب‌تاره чӯбтора

چوب‌تراش чӯбтарош

چوب‌تراشی чӯбтарошӣ

چوبچک чӯбчак

چوبچه чӯбча

چوب‌خورده чӯбхӯрда

چوب‌خورک чӯбхӯрак

چوبدار чӯбдор

چوبدست чӯбдаст

چوبدسته чӯбдаста

چوب‌راست чуброст

چوب‌راهه чӯброҳа

چوب‌زن чӯбзан

چوب‌زنی чӯбзанӣ

چوب‌سا(ی) чӯбсо(й)

چوب‌شناس чӯбшинос

چوب‌شناسی чӯбшиносӣ

چوب‌شوی чӯбшавӣ

چوبک чӯбак

چوبکار чӯбкор

چوبکاری чӯбкорӣ

چوب کدو чӯбкаду

چوبک‌زن чӯбакзан

چوب کش чӯбкаш

چوب کشی чӯбкашӣ

چوب گری чӯбгарӣ

چوب گز чӯбгаз

چوب‌مانند чӯбмонанд

چوبه чӯба

چوبین } чуббин, чубин

چوپاره чавпора

چوپان чӯпон

چوپان‌بچه чӯпонбача

چوپان‌پسر чӯпонписар

چوپانی чӯпонӣ

چوپچله//چوبچله
чӯпчилла\\чӯбчилла

چوت чӯт

چوتاره чавтора

چوتزن чӯтзан

چوتکه чӯтка

چوتل чӯтал

چوتلپولی чӯталпулӣ

چوتلگیر чӯталгир

چوتور чӯтур

چوتوری чӯтурӣ

چوجه чӯҷа

چوجه‌برارک чӯҷабарорак

چوجه‌براری чӯҷабарорӣ

چوجه‌خروس чӯҷахурӯс

چورتکی گوی чӯртакигӯӣ

چوری чӯрӣ

چوریگی чӯригӣ

چوزه чӯза

چوس//چواس
чуввас\\чуввос

چوس‌زنی чуввасзанӣ

چوش чуваш

چوشی чувашӣ

چوک I чукI

چوکانیدن чӯк(к)ондан

چوکر чавкар

چوکندی//چوکند
чавканд\\чавкандӣ

چوکه чӯкка

چوکی чавкӣ

چوکیدن чӯкидан

چوکیده чӯкида

چوگان чавгон I,II,III

چوگان‌باز чавгонбоз

چوگان‌بازی чавгонбозӣ

چوگان‌پرست чавгонпараст

چوگان‌زن чавгонзан

چوگان‌مانند чавгонмонанд

چوگانی чавгонӣ

چول чӯл I,II

چولاق чӯлок

چولپی чӯлпӣ

چولستان чӯлистон

چولک чулак

چولمرک чӯлмарг

چولی } чавлӣ, чӯлӣ

چولی گوشتک чавлигӯштак

چون чун

چونکه чунки

چونگ чунг

چونه чуна

چونی чунӣ

چوین чӯян

چوینپاره чӯянпора

چوینریز чӯянрез

چوینریزه чӯянреза

چوینریزی чӯянрезӣ

چوینگداز чӯянгудоз

چوینگدازی чӯянгудозӣ

چوینی чӯянӣ

چوینین чӯянин

چه } чах, чи I, II, чӣ I, чӣ II

چهار чаҳор

چهارآشیانه чаҳорошёна

چهاراسپه чаҳораспа

چهارباغ чаҳорбоғ

چهاربر чаҳорбар

چهاربرگه чаҳорбарга

چهارپا(ی) чаҳорпо(й)

چهارپایه чаҳорпоя

چهارپهلو чаҳорпаҳлӯ

چهارجانبه чаҳорҷониба

چهارچرخه чаҳорчарха

چهارچوبه чаҳорчӯба

چهاردره чаҳордара

چهارده‌سالگی
чаҳордаҳсолагӣ

چهارده‌ساله чаҳордаҳсола
چهاردهم чаҳордаҳум
چهاردهمین чаҳордаҳумин
چهاررخه чаҳорраха
چهارزانو чаҳорзону
چهارساعته чаҳорсоата
چهارساعتی чаҳорсоатӣ
چهارسالگی чаҳорсолагӣ
چهارساله чаҳорсола
چهارسالینه чаҳорсолина
چهارسو чаҳорсӯ
چهارشاخ чаҳоршох
چهارشنبه чаҳоршанбе
چهارصد чаҳорсад
چهارصدم чаҳорсадум
چهارصدمین чаҳорсадумин
چهارضرب чаҳорзарб
چهارطرفه чаҳортарафа
چهارقبطه чаҳорқабата
چهارکتاب чаҳоркитоб
چهارکسی чаҳоркасӣ
چهارکنجه чаҳоркунҷа
چهارگانه чаҳоргона
چهارگاه чаҳоргоҳ
چهارگوشگی чаҳоргӯшагӣ
چهارگوشه чаҳоргӯша
چهارم чаҳорум
چهارمغز чаҳормағз
چهارموجه чаҳормавҷа
چهارمیخ чаҳормех
چهارمین чаҳорумин
چهاریک чаҳоряк
چه‌چه чаҳ-чаҳ

چه‌چهه чаҳ–чаҳа
چهر чеҳр
چهره чеҳра
چهره‌آرا чеҳраоро
چهره‌افروزی чеҳраафрӯзӣ
چهره‌پرداز чеҳрапардоз
چهره‌پردازی чеҳрапардозӣ
چهره‌خندان чеҳрахандон
چهره‌کشاده чеҳракушода
چهره‌گرم чеҳрагарм
چهره‌گلگون чеҳрагулгун
چهره‌گلنار чеҳрагулнор
چه‌کن чаҳкан
چه‌کنی чаҳканӣ
چهل чиҳил
چی// چه } чӣ I, чӣ II
چیت } чет, чит
چیتفروش читфурӯш
چیتفروشی читфурӯшӣ
چیتکش четкаш
چیتگر читгар
چیتگری читгарӣ
چیتگیر четгир
چیچک чечак
چیخ чихI
چیدن чидан
چیده чида
چیده‌اعضا чидаазъзо
چیر// چیره чер//чера
چیره чира
چیره‌دست чирадаст
چیره‌دستی чирадастӣ
چیره‌زبان чиразабон

چیره‌زبانی чиразабонӣ
چیز чиз I,II
چیزآموزی чизомӯзӣ
چیزپرست чизпараст
چیزپرستی чизпарастӣ
چیزدار чиздор
چیزکشانی чизкашонӣ
چیزو чизу
چیزه чиза
چیست чист
چیستان чистон
چیستان‌گوی чистонгӯй
چیستان‌گویک чистонгӯяк
چیستان‌گویی чистонгӯӣ
چیستان‌یابی чистонёбӣ
چیغ чеғ//чиғ
چیغباف чиғбоф
چیغبافی чиғбофӣ
چیغه زن чиғазан
چیغی чеғӣ
چیقاندن чайқондан
چیقاوبازار чайқовбозор
چیقه чайқа
چیک// چکه чик(ка)
چیلان челон I,II
چیلانگر челонгар
چیلانگری челонгарӣ
چیله чайла
چیم чимIV
چین чен
چین чин I,II
چین‌چین чин-чин
چینخورده чинхӯрда

چیندار чиндор
چیندارکنی чиндоркунӣ
چیندن чиндан
چینش чиниш
چینشناس чиншинос
چینشناسی чиншиносӣ
چینک } ченак, чинак
چینکچی чинакчӣ
چینکنک ченкунак
چینکنی ченкунӣ
چیننده чинанда
چینوارد чайнворд
چینوت чин(а)ват
چینود чин(а)вад
چینه чина I,II,III
چینه‌دان чинадон
چینی чинӣ I,II,III,IV,V
چینی‌بند чинибанд
چینی‌بندی чинибандӣ
چینی‌پرند чинипаранд
چینی‌تاج чинитоҷ
چینی‌حریر чиниҳарир
چینی‌خانه чинихона
چینی‌ساز чинисоз
چینی‌سازی чинисозӣ
چینی‌سده чинисада
چینی‌سرشت чинисиришт
چینی‌طراز чинитароз
چینی‌فروش чинифурӯш
چینی‌فروشی чинифурушӣ
چینی‌کلاه чиникулох
چینی‌گجم чинигуҷум
چینی‌گل чинигул

چینی‌نگار **чининигор**
چینی‌وار **чинивор**
چینی‌وارفروش **чиниворфурӯш**
چینی‌وارفروشی- **чиниворфурӯшӣ**
چینی‌واری **чиниворӣ**
چیور **чевар**
چیوره **чевара**
چیوری **чеварӣ**

ح

ح//ه **хе**
حائط//حایط **ҳоит**
حائل//حایل **ҳоил\\ҳойил**
حاتم **ҳотам**
حاتمانه **ҳотамона**
حاتمی **ҳотамӣ**
حاج(ч) **ҳоҷ(ч)**
حاجب **ҳоҷиб I,II,III,IV**
حاجت **ҳоҷат**
حاجت‌برار **ҳоҷатбарор**
حاجت‌براری **ҳоҷатбарорӣ**
حاجت‌خانه **ҳоҷатхона**
حاجت‌مند **ҳоҷатманд**
حاجت‌مندی **ҳоҷатмандӣ**
حاجز **ҳоҷиз**
حاجی **ҳоҷӣI**
حاجیگی **ҳоҷигӣ**
حاد **ҳод(д)**
حادث **ҳодис**
حادثه **ҳодиса**
حادثه‌پرورد **ҳодисапарвард**
حادثه‌خیز **ҳодисахез**
حاذق **ҳозиқ**
حار **ҳор(р)**
حارث **ҳорисI**
حارس **ҳорисII**
حارص **ҳорисIII**
حاره **ҳорра**
حازل **ҳозил**
حاسد **ҳосид**
حاسدانه **ҳосидона**
حاسدی **ҳосидӣ**
حاسه **ҳосса**
حاشا **ҳошо**
حاش‌لله//حاشالله **ҳошалиллоҳ//ҳошолиллаҳ**
حاشیه **ҳошия**
حاشیه‌باف **ҳошиябоф**
حاشیه‌بافی **ҳошиябофӣ**
حاشیه‌بندی **ҳошиябандӣ**
حاشیه‌دار **ҳошиядор**
حاشیه‌دوزی **ҳошиядӯзӣ**
حاشیه‌سازی **ҳошиясозӣ**
حاشیه‌کش **ҳошиякаш**
حاشیه‌کشی **ҳошиякашӣ**
حاشیه‌گذار **ҳошиягузор**
حاشیه‌گذاری **ҳошиягузорӣ**
حاشیه‌نشین **ҳошиянишин**
حاشیه‌نشینی **ҳошиянишинӣ**
حاشیه‌نویس **ҳошиянавис**
حاصل **ҳосил**
حاصل‌آور **ҳосиловар**
حاصل‌برداری **ҳосилбардорӣ**
حاصل‌بندی **ҳосилбандӣ**
حاصل‌خیز **ҳосилхез**
حاصل‌خیزی **ҳосилхезӣ**
حاصل‌دار **ҳосилдор**
حاصل‌ده **ҳосилдеҳ**
حاصل‌دهنده **ҳосилдиҳанда**
حاصل‌دهی **ҳосилдиҳӣ**
حاصل‌شده **ҳосилшуда**
حاصل‌شونده- **ҳосилшаванда**
حاصل‌غندار **ҳосилғундор**
حاصل‌غنداری **ҳосилғундорӣ**
حاصل‌کننده **ҳосилкунанда**
حاصل‌کنی **ҳосилкунӣ**
حاصل‌گرو **ҳосилгарав**
حاصل‌ناک **ҳосилнок**
حاصل‌ناکی **ҳосилнокӣ**
حاضر **ҳозир**
حاضرجواب **ҳозирҷавоб**
حاضرجوابی **ҳозирҷавобӣ**
حاضرخدمت **ҳозирхизмат**
حاضرخدمتی **ҳозирхизматӣ**
حاضرشوی **ҳозиршавӣ**
حاضرغایب **ҳозирғоиб**
حاضرکک **ҳозиракак**
حاضرنگی **ҳозирангӣ**
حاضره **ҳозира**
حاضره‌زمان **ҳозиразамон**
حاضری **ҳозирӣ**
حاضرین **ҳозирин**
حاطه **ҳота**
حافظ **ҳофиз**
حافظه **ҳофиза**
حافظی **ҳофизӣ**
حاکم **ҳоким**
حاکم‌خانه **ҳокимхона**
حاکم‌نشین **ҳокимнишин**
حاکمی **ҳокимӣ**
حاکمیت **ҳокимият**
حاکمیت‌پرست **ҳокимиятпараст**
حاکمیت‌پرستی **ҳокимиятпарастӣ**
حاکمیت‌دوست **ҳокимиятдӯст**
حاکمیت‌دوستی **ҳокимиятдӯстӣ**
حاکی **ҳокӣ**
حال **ҳол**
حالا//حالی **ҳоло\\ҳолӣ**
حالب **ҳолиб**
حال‌پرسی **ҳолпурсӣ**
حالت **ҳолат**
حال‌جویی **ҳолҷӯӣ**
حال‌دان **ҳолдон**
حالی **ҳолӣ**
حالیا **ҳолиё**
حامد **ҳомид**
حامض **ҳомиз**
حامل **ҳомил**
حاملگی **ҳомилагӣ**
حامله **ҳомила**
حامله‌دار **ҳомиладор**
حامله‌داری **ҳомиладорӣ**
حامی **ҳомӣ I,II**
حامیگی **ҳомигӣ**
حانث **ҳонис**
حانوت **ҳонут**

حاوی **ҳовӣ**

حب **ҳаб(б)** / **ҳубб**

حبائل **ҳабоил**

حباب **ҳабоб** / **ҳубоб**

حباباسا **ҳубобосо**

حبات **ҳаббот**

حب‌الملک **ҳуббулмалик**

حب‌الوطن **ҳуббулватан**

حباله **ҳабола** / **ҳибола**

حبذا **ҳаббазо**

حبر **ҳабр** / **ҳибр I,II**

حبس **ҳабс**

حبس‌خانه **ҳабсхона**

حبسگاه **ҳабсгоҳ**

حبش **ҳабаш**

حبشی **ҳабашӣ**

حبشی‌زاده **ҳабашизода**

حبل **ҳабл**

حبل‌المتین **ҳаблулматин**

حبل‌الورید **ҳаблулварид**

حبوب **ҳубуб**

حبوبات **ҳубубот**

حبور **ҳубур**

حبه//حبة **ҳабба//ҳаббат**

حبیب **ҳабиб**

حبیبه **ҳабиба**

حتماً **ҳатман**

حتمی **ҳатмӣ**

حتی **ҳатто**

حتی‌الامکان **ҳатталимкон**

حج **ҳаҷ**

حجاب **ҳиҷоб**

حجاج **ҳуҷҷоҷ**

حجام **ҳаҷҷом**

حجامت **ҳаҷомат**

حجب **ҳуҷб**

حجت **ҳуҷҷат**

حجت‌داری **ҳуҷҷатдорӣ**

حجت‌ناکی **ҳуҷҷатнокӣ**

حجت‌نامه **ҳуҷҷатнома**

حجت‌نگار **ҳуҷҷатнигор**

حجت‌نگاری **ҳуҷҷатнигорӣ**

حجتی **ҳуҷҷатӣ**

حجر **ҳаҷар**

حجرالاسود **ҳаҷаруласвад**

حجرالقمر **ҳаҷрулқамар**

حجره **ҳуҷра**

حجره‌دار **ҳуҷрадор**

حجره‌نشین **ҳуҷранишин**

حجله **ҳаҷла\\ҳиҷла**

حجم **ҳаҷм I,II**

حجماً **ҳаҷман**

حجمی **ҳаҷмӣ**

حجو **ҳаҷв I**

حجوم **ҳуҷум**

حجوم‌آور **ҳуҷумовар**

حجوم‌کننده **ҳуҷумкунанда**

حجوم‌کنی **ҳуҷумкунӣ**

حجه **ҳиҷҷа**

حجیروی **ҳуҷайравӣ**

حجیره **ҳуҷайра**

حجیره‌تخم **ҳуҷайратухм**

حجیره‌دار **ҳуҷайрадор**

حجیره‌شکل **ҳуҷайрашакл**

حد **ҳад(д)**

حداثت **ҳадосат**

حداد **ҳаддод**

حدادی **ҳаддодӣ**

حدالامکان **ҳад(д)алимкон**

حدایق **ҳадоиқ**

حدبندی **ҳадбандӣ**

حدبه **ҳадаба**

حدت **ҳиддат**

حدث **ҳадс**

حدزده **ҳадзада**

حدقه **ҳадақа\\ҳадқа**

حدگذار **ҳадгузор**

حدگذاری **ҳадгузорӣ**

حدوث **ҳудус**

حدود **ҳудуд**

حدودگذار **ҳудудгузор**

حدودگذاری **ҳудудгузорӣ**

حدودی **ҳудудӣ**

حدی//حدا **ҳудоI**

حدیث **ҳадис**

حدید **ҳадид**

حدیده **ҳадида**

حدیده‌کش **ҳадидакашак**

حدیده‌کشی **ҳадидакашӣ**

حدیقه **ҳадиқа**

حذاقت **ҳазоқат**

حذر **ҳазар**

حر **ҳар(р)**

حر **ҳур\\ҳуррI**

حراثت **ҳиросатII**

حرارت **ҳарорат**

حرارت‌بخش **ҳароратбахш**

حرارت‌بردار **ҳароратбардор**

حرارت‌سنج **ҳароратсанҷ**

حرارت‌سنجی **ҳароратсанҷӣ**

حرارتی **ҳароратӣ**

حراست **ҳаросат** / **ҳиросат I**

حراست‌پیشه **ҳиросатпеша**

حراق **ҳарроқ**

حراقه **ҳарроқа**

حرام **ҳаром**

حرام‌توشه **ҳаромтӯша**

حرام‌خشتک **ҳаромхиштак**

حرام‌خور **ҳаромхӯр**

حرام‌خوری **ҳаромхӯрӣ**

حرام‌رزق **ҳаромризқ**

حرام‌زادگی **ҳаромзодагӣ**

حرام‌زاده **ҳаромзода**

حرام‌کار **ҳаромкор**

حرام‌کاری **ҳаромкорӣ**

حرام‌کنی **ҳаромкунӣ**

حرام‌مرده **ҳароммурда**

حرام‌مری **ҳароммурӣ**

حرام‌مغز **ҳароммағз**

حرامی **ҳаромӣ**

حرب **ҳарб**

حرب‌دیده **ҳарбдида**

حرب‌گاه **ҳарбгоҳ**

حربه **ҳарба**

حربی **ҳарбӣ**

حربیانه **ҳарбиёна**

حربی‌کنای **ҳарбикунонӣ**

حربی‌وار **ҳарбивор**

حرث **ҳарсI**

حرس **ҳарсII**

حرص **ҳирс**

حرص‌بلند **ҳирсбаланд**

حرف ҳарф
حرف‌پرست ҳарфпараст
حرف‌پرستی ҳарфпарастӣ
حرف‌چین ҳарфчин
حرف‌چینی ҳарфчинӣ
حرف‌شناس ҳарфшинос
حرف‌گیر ҳарфгир
حرف‌گیری ҳарфгирӣ
حرف‌نوشت ҳарфнавишт
حرفه//حرفت ҳирфа(т)
حرفی ҳарфӣ
حرقه } ҳирқат(т), ҳурқа(т)
//حرقت
حرکات ҳаракот
حرکت ҳаракат
حرکت‌آور ҳаракатовар
حرکت‌دهنده
ҳаракатдиҳанда
حرکت‌کننده
ҳаракаткунанда
حرم } ҳарам I, ҳурм
حرمان ҳирмон
حرمان‌زده ҳирмонзада
حرمت ҳурмат
حرمت‌داشت ҳурматдошт
حرمت‌دان ҳурматдон
حرمت‌کارانه
ҳурматкорона
حرمت‌گذاری
ҳурматгузорӣ
حرمت‌ناک ҳурматнок
حرم‌خانه ҳарамхона
حرم‌سرای ҳарамсарой
حرم‌گاه ҳарамгоҳ
حرمل//حرمله ҳармал(а)

حرم‌نشین ҳарамнишин
حروف ҳуруф
حروف‌چین ҳуруфчин
حروف‌چینی ҳуруфчинӣ
حروفیه ҳуруфия
حرون ҳарун
حری ҳуррӣ
حریت ҳуррият
حریت‌پرور ҳурриятпарвар
حریتچی ҳурриятчӣ
حریت‌طلب ҳурриятталаб
حریر ҳарирII
حریرباف ҳарирбоф
حریربافی ҳарирбофӣ
حریربر ҳарирбар
حریرفروش ҳарирфурӯш
حریرفروشی ҳарирфурӯшӣ
حریرنما ҳарирнамо
حریره ҳарира I,II
حریری ҳарирӣ
حریرین ҳаририн
حریص ҳарис
حریصانه ҳарисона
حریصی ҳарисӣ
حریف ҳариф
حریفانه ҳарифона
حریفی ҳарифӣ
حریق ҳариқ
حزب ҳизб
حزب‌الله ҳизбуллоҳ
حزب‌پرست ҳизбпараст
حزب‌پرستی ҳизбпарастӣ
حزبی ҳизбӣ

حزن ҳузн
حزن‌آمیز ҳузномез
حزن‌آور ҳузновар
حزن‌انگیز ҳузнангез
حزین ҳазин
حزینانه ҳазинона
حس ҳис(с)
حساب ҳисоб
حسابات ҳисобот
حسابات‌دهنده
ҳисоботдиҳанда
حسابات‌دهی ҳисоботдиҳӣ
حساباتی ҳисоботӣ
حساب‌برار ҳисоббарор
حساب‌براری ҳисоббарорӣ
حساب‌بری ҳисоббарӣ
حسابچی ҳисобчӣ
حساب‌دار ҳисобдор
حساب‌داری ҳисобдорӣ
حساب‌دان ҳисобдон
حساب‌دانی ҳисобдонӣ
حساب‌رس ҳисобрас
حساب‌رسی ҳисобрасӣ
حساب‌شونده
ҳисобшаванда
حساب‌کار ҳисобкор
حساب‌کاری ҳисобкорӣ
حساب‌کنک ҳисобкунак
حساب‌کننده ҳисобкунанда
حساب‌کنی ҳисобкунӣ
حساب‌گاه ҳисобгоҳ
حساب‌گر ҳисобгар
حساب‌گری ҳисобгарӣ
حساب‌گیر ҳисобгир

حساب‌گیری ҳисобгирӣ
حسابی ҳисобӣ
حساد ҳассодI
حسادت ҳасодат
حساس ҳассос
حساسی ҳассосӣ
حساسیت ҳассосият
حسام } ҳисом, ҳусом
حسان ҳассон
حسانه ҳассона
حسب } ҳасаб, ҳасб
حسد ҳасад
حسدآور ҳасадовар
حسدانگیز ҳасадангез
حسدبر ҳасадбар
حسدبری ҳасадбарӣ
حسدپیشه ҳасадпеша
حسدخور ҳасадхӯр
حسدخورانه ҳасадхӯрона
حسدخوری ҳасадхӯрӣ
حسدناک ҳасаднок
حسدور ҳасадвар
حسدوری ҳасадварӣ
حسرت ҳасрат
حسرت‌آمیز ҳасратомез
حسرت‌آور ҳасратовар
حسرت‌انگیز ҳасратангез
حسرت‌پرور ҳасратпарвар
حسرت‌خور ҳасратхӯр
حسرت‌کده ҳасраткада
حسرت‌مند ҳасратманд
حسرت‌ناک ҳасратнок
حس‌شونده ҳисшаванда
حسن } ҳасан

ҳусн
حسنا ҳасно
حسنات ҳасанот
حسنک ҳасанак
حسنه ҳасана
حسود ҳасуд
حسودانه ҳасудона
حسودخور ҳасудхӯр
حسودخوری ҳасудхӯрӣ
حسودی ҳасудӣ
حسی ҳиссӣ
حسیات ҳиссиёт
حسیاتپرست ҳиссиётпараст
حسیب ҳасибII
حسینی ҳусайнӣ I,II
حشر ҳашар / ҳашр
حشرات ҳашарот
حشرات‌خور ҳашаротхӯр
حشرات‌شناس ҳашаротшинос
حشرات‌شناسی ҳашаротшиносӣ
حشرجای ҳашарҷой
حشرچی ҳашарчӣ
حشرگاه ҳашргоҳ
حشره ҳашара
حشری ҳашарӣ
حشم ҳашам
حشمت ҳашамат\\ҳашмат
حشمت‌پرست ҳашматпараст
حشمت‌ناک ҳашаматнок
حشو ҳашв
حشیش ҳашиш

حصاد ҳассодII
حصار ҳисор
حصارداری ҳисордорӣ
حصاری ҳисорӣ
حصانت ҳасонат//ҳисонат
حصبه ҳасба
حصبه‌دار ҳасбадор
حصر ҳаср
حصرم ҳисрим
حصگی ҳиссагӣ
حصن ҳисн
حصول ҳусул
حصه ҳисса
حصه‌بخش ҳиссабахш
حصه‌چه ҳиссача
حصه‌دار ҳиссадор
حصه‌داری ҳиссадорӣ
حصه‌گذار ҳиссагузор
حصه‌گذاری ҳиссагузорӣ
حصیر ҳасир
حصیرباف ҳасирбоф
حصیربافی ҳасирбофӣ
حصین ҳасин
حضار ҳуззор
حضرت ҳазрат
حضور ҳузур
حطب ҳатаб
حطی ҳуттӣ
حفاظت ҳифозат
حفاظت‌دار ҳифозатдор
حفر ҳафр
حفره ҳуфра
حفریات ҳафриёт

حفظ ҳифз
حفید ҳафид
حفیظ ҳафиз
حق ҳақ(қ)
حق‌آبه ҳаққоба
حقا ҳаққан / ҳаққо
حقارت ҳақорат
حقارت‌آمیز ҳақоратомез
حق‌الزحمت ҳаққуззаҳмат
حق‌السهم ҳаққуссаҳм
حق‌العبور ҳаққулубур
حق‌العمل ҳаққуламал
حق‌القدم ҳаққулқадам
حق‌القلم ҳаққулқалам
حق‌الله ҳаққуллоҳ
حقانی ҳаққонӣ
حقانیت ҳаққоният
حقایق ҳақоиқ
حقایق‌پذیر ҳақоиқпазир
حقایق‌شناس ҳақоиқшинос
حقایق‌شنو ҳақоиқшунав

حق‌بین ҳақбин
حق‌پرست ҳақпараст
حق‌پرستی ҳақпарастӣ
حق‌جو ҳақҷӯ
حق‌دار ҳақдор
حق‌دوست ҳақдӯст
حق‌ده ҳақдеҳ
حق‌دهی ҳақдиҳӣ
حق‌روی ҳақравӣ
حق‌شناس ҳақшинос
حق‌شناسی ҳақшиносӣ

حق‌طلب ҳақталаб
حق‌گذار ҳақгузор
حق‌گذاری ҳақгузорӣ
حق‌گو(ی) ҳақгӯ(й)
حق‌گویی ҳақгӯӣ
حق‌مردمخور ҳаққимардумхӯр
حق‌ناشناس ҳақношинос
حق‌ناشناس ҳақношинос
حق‌ناشناسی ҳақношиносӣ
حق‌ناگذار ҳақногузор
حق‌نشناس ҳақнашинос
حق‌نواز ҳақнавоз
حقنه ҳуқна
حق‌ور ҳақвар
حقوق ҳуқуқ
حقوق‌دار ҳуқуқдор
حقوق‌داری ҳуқуқдорӣ
حقوق‌شناس ҳуқуқшинос
حقوق‌شناسی ҳуқуқшиносӣ
حقوقی ҳуқуқӣ
حقه ҳуққа
حقه‌باز ҳуққабоз
حقه‌بازی ҳуққабозӣ
حقیر ҳақир
حقیری ҳақирӣ
حقیرانه ҳақирона
حقیق ҳақиқ
حقیقت ҳақиқат
حقیقتاً ҳақиқатан
حقیقت‌بین ҳақиқатбин
حقیقت‌پرداز ҳақиқатпардоз

حقیقت‌جوی ҳақиқатчӯй
حقیقت‌جویی ҳақиқатчӯйӣ
حقیقت‌دوست ҳақиқатдӯст
حقیقت‌دوستی ҳақиқатдӯстӣ
حقیقت‌شناس ҳақиқатшинос
حقیقت‌شناسی ҳақиқатшиносӣ
حقیقت‌گوی ҳақиқатгӯй
حقیقت‌گویی ҳақиқатгӯйӣ
حقیقت‌نظر ҳақиқатназар
حقیقت‌نگار ҳақиқатнигор
حقیقی ҳақиқӣ
حک ҳак
حکاک ҳаккок
حکاکی ҳаккокӣ
حکام ҳукком
حکایات ҳикоёт
حکایت ҳикоят
حکایگی ҳикоягӣ
حکایه//حکایت ҳикоя(т)
حکایه‌بندی ҳикоябандӣ
حکایه‌گوی ҳикоягӯй
حکایه‌نویس ҳикоянавис
حکایه‌نویسی ҳикоянависӣ
حکم } ҳакам, ҳаким, ҳукм
حکما ҳукамо
حکم‌انداز ҳукмандоз
حکم‌اندازی ҳукмандозӣ
حکم‌براری ҳукмбарорӣ
حکمت ҳикмат I,II
حکمت‌آرا ҳикматоро
حکمت‌آموز ҳикматомӯз
حکمت‌آمیز ҳикматомез
حکمت‌شناس ҳикматшинос
حکمت‌شناسی ҳикматшиносӣ
حکمت‌ناک ҳикматнок
حکم‌دار ҳукмдор
حکم‌ران ҳукмрон
حکم‌رانی ҳукмронӣ
حکم‌روا ҳукмраво
حکم‌روایی ҳукмравоӣ
حکم‌فرما ҳукмфармо
حکم‌فرمایی ҳукмфармоӣ
حکم‌کش ҳукмкаш
حکم‌کننده ҳукмкунанда
حکم‌نامه ҳукмнома
حکمیت ҳакамият
حکومت ҳукумат
حکومت‌پرست ҳукуматпараст
حکومت‌دار ҳукуматдор
حکومت‌داری ҳукуматдорӣ
حکومتی ҳукуматӣ
حکیم ҳаким
حکیمانه ҳакимона
حل ҳал(л) I,II,III
حلاج ҳаллоҷ
حلاجی ҳаллоҷӣ
حلاجی‌خانه ҳаллоҷихона
حلال } ҳаллол, ҳалол
حلال‌زاده ҳалолзода
حلال‌کار ҳалолкор
حلال‌کارانه ҳалолкорона
حلال‌کاری ҳалолкорӣ
حلال‌نمکی ҳалолнамакӣ
حلاله ҳалола
حلالی ҳалолӣ
حلاوت ҳаловат
حلاوت‌بخش ҳаловатбахш
حلبو(ی) ҳулбӯ(й)
حلبه ҳулба
حل‌پذیر ҳалпазир
حل‌طلب ҳалталаб
حلفا ҳалфо
حلق ҳалқ
حلق‌بین ҳалқбин
حلقگی ҳалқагӣ
حلقوم } ҳалқум, ҳулқум
حلقومی ҳалқумӣ
حلقوی ҳалқавӣ
حلقه ҳалқа
حلقه‌برگوش ҳалқабаргӯш
حلقه‌بگوش ҳалқабагӯш
حلقه‌بندی ҳалқабандӣ
حلقه‌پشت ҳалқапушт
حلقه‌پیچ ҳалқапеч
حلقه‌دار ҳалқадор
حلقه‌دوانک ҳалқадавонак
حلقه‌دوک ҳалқадавак
حلقه‌شکل ҳалқашакл
حلقه‌مانند ҳалқамонанд
حلقه‌ناک ҳалқанок
حلقه‌وار ҳалқавор
حلقی ҳалқӣ
حل‌کننده ҳалкунанда
حلم ҳилм
حلوا ҳалво
حلواپز ҳалвопаз
حلواپزی ҳалвопазӣ
حلواتراش ҳалвотарош
حلوافروش ҳалвофурӯш
حلوافروشی ҳалвофурӯшӣ
حلواگر ҳалвогар
حلواگرخانه ҳалвогархона
حلواگری ҳалвогарӣ
حلوامغزی ҳалвомағзӣ
حلوایی ҳалвоӣ
حلول ҳулӯл I
حله ҳулла
حله‌باف ҳуллабоф
حله‌پوش ҳуллапӯш
حلیله ҳалила I
حلیم ҳалим I
حلیمانه ҳалимона
حلیمی ҳалимӣ
حماسوی ҳамосавӣ
حماسه ҳамоса
حماسه‌سرای ҳамосасарой
حماقت ҳамоқат
حمال ҳаммол
حمالی ҳаммолӣ
حمام } ҳаммом, ҳамом
حمامچی ҳаммомчӣ
حمامه ҳамома
حمایت ҳимоят
حمایل ҳамоил
حمایه//حمایت ҳимоя(т)

حمایه‌چی ҳимоячӣ
حمایه‌شونده
ҳимояшаванда
حمایه کننده ҳимоякунанда
حمایه گر//حمایت گر
ҳимоягар\\ҳимоятгар
حمد ҳамд
حمدونه ҳамдуна
حمری//حمره ҳумро\\ҳумра
حمزه ҳамзаII
حمل { ҳамал / ҳамл }
حمل کننده ҳамлкунанда
حمله ҳамла
حمله آور ҳамлаовар
حمله گر ҳамлагар
حمید ҳамид
حمیده ҳамида
حمیل { ҳамел / ҳимел }
حمیم ҳамим
حنا ҳиноI
حنابندان ҳинобандон
حنابندی ҳинобандӣ
حناط ҳаннот
حناطی ҳаннотӣ
حناکار ҳинокор
حناگل ҳиногул
حنبلی ҳанбалӣ
حنبلیه ҳанбалия
حنجره ҳанҷара
حنجری ҳанҷарӣ
حنفی ҳанафӣ
حنفیه ҳанафия
حنوط ҳанут//ҳунут
حنیف ҳаниф

حنین ҳанин
حوا ҳавво
حوائج//حوایج ҳавоиҷ
حواجب ҳавочиб
حوادث ҳаводис
حواریون ҳавориюн
حواس ҳавос
حواسیدن ҳавосидан
حواسیده ҳавосида
حواشی ҳавошӣ
حواصل ҳавосил I,II
حواصیل//حواصل
ҳавосилIII
حواله ҳавола
حواله‌دار ҳаволадор
حواله‌دهی ҳаволадиҳӣ
حواله گاه ҳаволагоҳ
حواله گه ҳаволагаҳ
حوالی ҳаволӣ
حوت ҳут
حور { ҳавр / ҳур III }
حورپیکر ҳурпайкар
حورچشم ҳурчашм
حورزاد ҳурзод
حورسرشت ҳурсиришт
حورنژاد ҳурнажод
حوزوی ҳавзавӣ
حوزه ҳавзаI
حوصله ҳавсала I,II
حوصله‌ناک ҳавсаланок
حوض ҳавз
حوضک ҳавзак
حوض گردک ҳавзгардак
حوضه ҳавзаII

حول ҳавал
حولی ҳавлӣ
حولی‌بان ҳавлибон
حولی‌بانی ҳавлибонӣ
حولی‌پای ҳавлипой
حولی‌پایی ҳавлипойӣ
حولی‌دار ҳавлидор
حولی‌درمیان ҳавлидармиён
حولی‌روبی ҳавлирӯбӣ
حولی‌سازی ҳавлисозӣ
حی ҳай(й)V
حیا ҳаё
حیات ҳаётI
حیات آزموده ҳаётозмуда
حیاتاً ҳаётан
حیات‌بخش ҳаётбахш
حیات‌بخشنده
ҳаётбахшанда
حیات‌دوست ҳаётдӯст
حیات‌دوستی ҳаётдӯстӣ
حیات‌شناس ҳаётшинос
حیات‌شناسی ҳаётшиносӣ
حیات‌فهمی ҳаётфаҳмӣ
حیاتی ҳаётӣ
حیازده ҳаёзада
حیاط ҳаётII
حیث ҳайс
حیثیت ҳайсият
حیدر ҳайдар
حیران ҳайрон
حیرانی ҳайронӣ
حیرت ҳайрат
حیرت آور ҳайратовар

حیرت‌افزا ҳайратафзо
حیرت‌انگیز ҳайратангез
حیرت‌بخش ҳайратбахш
حیرت‌زده ҳайратзада
حیرت‌فزا ҳайратфизо
حیرت کده ҳайраткада
حیرت گاه ҳайратгоҳ
حیرت گه ҳайратгаҳ
حیرت‌نگار ҳайратнигор
حیض ҳайз
حیض‌بینی ҳайзбинӣ
حیف ҳайф
حیفا ҳайфо
حیل { ҳаял / ҳилII }
حیله//حیلت ҳила(т)
حیله آمیزانه ҳилаомезона
حیله‌باز ҳилабоз
حیله‌جو(ی) ҳилаҷу(й)
حیله‌ساز ҳиласоз
حیله کار ҳилакор
حیله کارانه ҳилакорона
حیله کاری ҳилакорӣ
حیله گر ҳилагар
حیله گرانه ҳилагарона
حیله گری ҳилагарӣ
حین ҳинII
حیناحین ҳиноҳин
حیوان { ҳайвон / ҳаявон }
حیوانات ҳайвонот
حیوانات‌پروری
ҳайвонотпарварӣ
حیوانات‌داری
ҳайвонотдорӣ
حیوان‌سیرت ҳайвонсират

حیوان‌صفت ҳайвонсифат
حیوان‌مری ҳайвонмурӣ
حیوانی ҳайвонӣ

خ

خ х
خ хе
خائن//خاین хоин
خائنانه хоинона
خائنی хоинӣ
خائیدن//خاییدن хоидан
خائیده‌شده//خاییده‌شده хоидашуда
خاتم хотам I,II / хотим
خاتم‌الانبیا хотамуланбиё
خاتم‌بند хотамбанд
خاتم‌بندی хотамбандӣ
خاتم‌ساز хотамсоз
خاتم‌سازی хотамсозӣ
خاتم‌کار хотамкор
خاتم‌کاری хотамкорӣ
خاتموی хотимавӣ
خاتمه хотима
خاتون хотун
خاج хоҷ
خاچ хоч
خاخام хохом
خاد ход
خادم ходим
خادمی ходимӣ
خاده хода
خار хор I,III
خارا хоро
خاراپلی хоропулӣ
خاراتراش хоротарош
خاراسنگ хоросанг
خاراشکن хорошикан
خاران خاران хорон-хорон
خاراندن//خارانیدن хорон(и)дан
خارایی хороӣ
خاربست хорбаст
خاربن//خاربون хорбун
خاربند хорбанд
خاربوته хорбутта
خاربینی хорбинӣ
خارپشت хорпушт
خارپشتک хорпуштак
خارپشتی хорпуштӣ
خارپوستان хорпӯстон
خارتوت хортут
خارتوده хортӯда
خارج хориҷ
خارج‌آهنگی хориҷоҳангӣ
خارجه хориҷа
خارجه‌پرست хориҷапараст
خارجه‌پرستی хориҷапарастӣ
خارجی хориҷӣ
خارخار хор-хор
خارخسک хорхасак
خاردار хордор
خارزار хорзор
خارستان хористон
خارسیم хорсим
خارش хориш
خارش‌آور хоришовар
خارش‌انگیز хоришангез
خارشتر хоршутур
خارش‌دار хоришдор
خارشک хоришак
خارق хориқ
خارق‌العاده хориқулода
خارق‌القاعده хориқулқоида
خارک хорак
خارکش хоркаш
خارکشک хоркашак
خارکشی хоркашӣ
خارگل хоргул
خارماهی хормоҳӣ
خارمیستر хормейстер
خارناک хорнок
خاروار хорвор
خارومال хорумол
خاره хора
خاره‌سم хорасум
خاره‌شکن хорашикан
خاریاگرفی хореографӣ
خاریاگرفیه хореография
خاریدن хоридан
خازن хозин
خازه хозаI
خاستن хостанII
خاشاک хошок
خاشاک‌دروی хошокдаравӣ
خاص хос
خاصگی хосагӣ
خاصه хоса I,II / хосса
خاصه‌باف хосабоф
خاصه‌بافی хосабофӣ
خاصیت хосият
خاضع хозеъ
خاطر хотир
خاطرآزار хотирозор
خاطرآزرده хотирозурда
خاطرآشفته хотирошуфта
خاطرات хотирот
خاطرافسرده хотирафсурда
خاطربینی хотирбинӣ
خاطرپذیر хотирпазир
خاطرپریش хотирпареш
خاطرپریشان хотирпарешон
خاطرپریشانی хотирпарешонӣ
خاطرپسند хотирписанд
خاطرجمع хотирҷамъ
خاطرجمعانه хотирҷамъона
خاطرجمعی хотирҷамъӣ
خاطرخواه хотирхоҳ
خاطرخواهی хотирхоҳӣ
خاطرداری хотирдорӣ
خاطرداشت хотирдошт
خاطررس//خاطررسان хотиррас\\хотиррасон
خاطررسانی хотиррасонӣ
خاطرفریب хотирфиреб
خاطرمشوش хотирмушавваш
خاطرنشان хотирнишон
خاطرنشین хотирнишин
خاطرنواز хотирнавоз
خاطروی хотиравӣ
خاطره хотира
خاطره‌گویی хотирагӯӣ
خاطره‌نگاری хотиранигорӣ

خاطره‌نویس **хотиранавис**
خاطره‌نویسی **хотиранависӣ**
خاطف **хотиф**
خاطی **хотӣ**
خاقان **хоқон**
خاقانی **хоқонӣ**
خاک **хок**
خاک‌آب **хокоб**
خاک‌آلود **хоколуд**
خاک‌انداز **хокандоз**
خاک‌باد **хокбод**
خاک‌باران **хокборон**
خاک‌بارش **хокбориш**
خاک‌بازی **хокбозӣ**
خاک‌بان **хокбон**
خاک‌برداری **хокбардорӣ**
خاک‌برسر **хокбарсар**
خاک‌بوس **хокбӯс**
خاک‌بوسی **хокбӯсӣ**
خاک‌بیز **хокбез**
خاک‌پارو **хокпору**
خاک‌پاش **хокпош**
خاک‌پاشی **хокпошӣ**
خاک‌پر **хокпур**
خاک‌پرتا **хокпарто**
خاک‌پشته **хокпушта**
خاک‌پوش **хокпӯш**
خاک‌تپور **хоктапур**
خاک‌تپه **хоктеппа**
خاک‌توده **хоктӯда**
خاک‌جای **хокчой**
خاک‌خوار **хокхор**
خاک‌خورده **хокхӯрда**

خاکدار **хокдор**
خاکدان **хокдон**
خاک‌رنگ **хокранг**
خاک‌روب **хокрӯб**
خاک‌روبه **хокрӯба**
خاک‌روبه‌دان **хокрӯбадон**
خاک‌روبی **хокрӯбӣ**
خاک‌ریز **хокрез**
خاک‌ریزه **хокреза**
خاک‌ریزی **хокрезӣ**
خاک‌زاد **хокзод**
خاک‌زار **хокзор**
خاک‌زن **хокзан**
خاک‌زنی **хокзанӣ**
خاک‌سار **хоксор**
خاک‌سارانه **хоксорона**
خاک‌ساری **хоксорӣ**
خاکستان **хокистон**
خاکستر **хокистар**
خاکسترآب **хокистароб**
خاکسترآلود **хокистаролуд**
خاکستردان **хокистардон**
خاکسترنگ//خاکستری‌رنگ **хокистарранг//хокистариранг**
خاکسترنشین **хокистарнишин**
خاکستری **хокистарӣ**
خاک‌سرشت **хоксиришт**
خاک‌سنگ **хоксанг**
خاک‌شناس **хокшинос**
خاک‌شناسی **хокшиносӣ**
خاک‌شیر **хокшир**
خاک‌طوفان **хоктӯфон**
خاک‌کشانی **хоккашонӣ**

خاک‌کشی **хоккашӣ**
خاک‌گردان **хокгардон**
خاک‌مال **хокмол**
خاک‌مانند **хокмонанд**
خاک‌نشین **хокнишин**
خاک‌نوری **хокнурӣ**
خاک‌نهاد **хокниҳод**
خاکه **хока**
خاکه‌قند **хокақанд**
خاکی } **хокӣ** / **хоккей**
خاکی‌باز **хоккейбоз**
خاکی‌بازی **хоккейбозӣ**
خاکی‌رنگ **хокиранг**
خاکین **хокин**
خاکی‌نهاد **хокиниҳод**
خاگ **хог**
خاگینه **хогина**
خاگینه کرم **хогинакарам**
خال **хол I,II,III,IV**
خالچه **холча**
خالد **холид**
خالدار **холдор**
خالسترین **холестерин**
خال‌شپلک **холшапалак**
خالص **холис**
خالصاًلله **холисанлиллох**
خالصانه **холисона**
خالق **холиқ**
خالقی **холиқӣ**
خالقیت **холиқият**
خال کوبی **холкӯбӣ**
خاله **хола**
خاله‌بچه **холабача**

خاله‌بیغم **холабеғам**
خاله‌بیغمی **холабеғамӣ**
خاله‌خمیر **холахамир**
خالی **холӣ**
خالی‌بیخ **холибех**
خالی‌گردی **холигардӣ**
خالیگی **холигӣ**
خالی‌مانده **холимонда**
خام **хом**
خاماخام **хомохом**
خام‌اندیش **хомандеш**
خام‌اندیشی **хомандешӣ**
خام‌پز **хомпаз**
خام‌پزک **хомпазак**
خام‌تاک **хомток**
خام‌تلاش **хомталош**
خام‌چوت **хомчӯт**
خام‌خام **хом-хом**
خام‌خشک **хомхашак**
خام‌خوابه **хомхоба**
خام‌خیال **хомхаёл**
خام‌خیالانه **хомхаёлона**
خام‌خیالی **хомхаёлӣ**
خامدران **хомдарон**
خام‌دست **хомдаст**
خام‌دستی **хомдастӣ**
خام‌دوز **хомдӯз**
خام‌دوزی **хомдӯзӣ**
خام‌رای **хомрой**
خام‌رشته **хомришта**
خام‌سوز **хомсӯз**
خام‌صوف **хомсуф**
خام‌طبع **хомтабъ**

خام‌طبعی хомтабъӣ
خام‌طمع хомтамаъ
خام‌فربه хомфарбеҳ
خام‌فکر хомфикр
خام‌فکری хомфикрӣ
خام‌قیماق хомқаймоқ
خامک хомак
خام‌کار хомкор
خام‌کاری хомкорӣ
خامکچه хомакча
خام‌کله хомкалла
خام‌کوک хомкӯк
خامکی хомакӣ
خام‌گوی хомгӯй
خام‌گویی хомгӯӣ
خام‌نویس хомнавис
خاموش хомӯш
خاموشانه хомӯшона
خاموش‌شده хомӯшшуда
خاموشک хомӯшак
خاموش‌کنک хомӯшкунак
خاموش‌نشونده хомӯшнашаванда
خاموشی хомӯшӣ
خامه хома I,II
خامه‌دوزی хомадӯзӣ
خامه‌ران хомарон
خامه‌رانی хомаронӣ
خامه‌زن хомазан
خامی хомӣ
خامی‌گری хомигарӣ
خان хон I,III
خان‌اطلس хонатлас
خانچه хонача

خان‌خانی хонхонӣ
خان‌زاده хонзода
خان‌صاحب хонсоҳиб
خانقاه хонақоҳ
خانقاه‌نشین хонақоҳнишин
خانقاهی хонақоҳӣ
خانگی хонагӣ
خانگی‌ها хонагиҳо
خانم хоним
خانم хонум\\хоним
خانمان//خان‌ومان хонумон
خانمان‌سوز хонумонсӯз
خاننده хонанда
خانوادگی хонаводагӣ
خانواده хонавода
خانوار хонавор
خانه хона
خانه‌آباد хонаобод
خانه‌باف хонабоф
خانه‌بافت хонабофт
خانه‌براری хонабарорӣ
خانه‌برانداز хонабарандоз
خانه‌برباد хонабарбод
خانه‌بردوش хонабардӯш
خانه‌بیزار хонабезор
خانه‌پای хонапой
خانه‌پایی хонапоӣ
خانه‌پرورد хонапарвард
خانه‌پری хонапурӣ
خانه‌پولی хонапулӣ
خانه‌جای хоначой
خانه‌خدا хонахудо
خانه‌خراب хонахароб

خانه‌خیز хонахез
خانه‌دار хонадор
خانه‌دارشوی хонадоршавӣ
خانه‌داری хонадорӣ
خانه‌داری хонадорӣ
خانه‌داماد хонадомод
خانه‌دان хонадон
خانه‌دشمن хонадушман
خانه‌رس хонарас
خانه‌روبک хонарӯбак
خانه‌روبی хонарӯбӣ
خانه‌روشن‌کنی хонаравшанкунӣ
خانه‌زاد хоназод
خانه‌ساز хонасоз
خانه‌سازی хонасозӣ
خانه‌سوخته хонасӯхта
خانه‌سوز хонасӯз
خانه‌شکسته хонашикаста
خانه‌شیر хонашер
خانه‌شین хонашин
خانه‌شینی хонашинӣ
خانه‌صلات хонасалот
خانه‌غنداری хонағундорӣ
خانه‌کار хонакор
خانه‌کاوک хонаковак
خانه‌کاوی хонаковӣ
خانه‌کوچ хонакӯч
خانه‌گدا хонагадо
خانه‌گریز хонагурез
خانه‌گیری хонагирӣ
خانه‌مانده хонамонда
خانه‌نشین хонанишин
خانه‌نشینی хонанишинӣ

خانه‌ویران хонавайрон
خانه‌ویرانی хонавайронӣ
خانی хонӣ
خانیگری хонигарӣ
خاور ховар
خاورزمین ховарзамин
خاورشناس ховаршинос
خاورشناسی ховаршиносӣ
خاوریان ховариён
خایسک хоисак, хоиск
خایسک‌زن хоискзан
خایش хоиш
خاینده хоянда
خایه хоя
خایه‌ریز хоярез
خباثت хабосат
خباز хаббоз
خبازی хаббозӣ
خباک хабок
خبب хабаб
خبث хубс
خبر хабар
خبرآور хабаровар
خبرآوری хабароварӣ
خبربر хабарбар
خبربری хабарбарӣ
خبربیار хабарбиёр
خبربیاری хабарбиёрӣ
خبرپراکنی хабарпароканӣ
خبرپرس хабарпурс
خبرت хибрат
خبرچی хабарчӣ
خبرچین хабарчин

خبرچینی хабарчинӣ
خبرخوان хабархон
خبردار хабардор
خبردارکننده хабардоркунанда
خبرداری хабардорӣ
خبردهنده хабардиҳанда
خبردهی хабардиҳӣ
خبررسان хабаррасон
خبررسانی хабаррасонӣ
خبرکش хабаркаш
خبرکشی хабаркашӣ
خبرگزار хабаргузор
خبرگزاری хабаргузорӣ
خبرگیر хабаргир
خبرگیران хабаргирон
خبرگیری хабаргирӣ
خبرنگار хабарнигор
خبرنگاری хабарнигорӣ
خبرنویس хабарнавис
خبرنویسی хабарнависӣ
خبری хабарӣ
خبزدو//خبزدوک хабаздӯ//хабаздӯк
خبک хабак
خبه хаба
خبیث хабис
خبیثی хабисӣ
خبیر хабир
خبیره хабера
خپ хап
خپک хаппак
خپکی хаппакӣ
خپگیر хапгир

خپی хаппӣ
خت хит
ختا хито
ختام хитом
ختای хитой
ختای‌شناس хитойшинос
ختای‌شناسی хитойшиносӣ
ختایی хитойӣ
ختلی хатлӣ
ختلی‌خرام хатлихиром
ختم хатм
ختمکرده хатмкарда
ختمکننده хатмкунанда
ختمی хатмӣ
ختنک хатанак
ختنه хатна
ختنه‌سور хатнасур
ختنه‌طوی хатнатӯй
ختنه کنی хатнакунӣ
خجالت хиҷолат
خجالت‌آمیز хиҷолатомез
خجالت‌آور хиҷолатовар
خجالت‌زده хиҷолатзада
خجالت‌کشی хиҷолаткашӣ
خجالت‌مند хиҷолатманд
خجالت‌مندانه хиҷолатмандона
خجالت‌مندی хиҷолатмандӣ
خجسته хуҷаста\\хуҷиста
خجسته‌اختر хуҷастаахтар
خجسته‌پی хуҷастапай
خجسته‌طالع хуҷастатолеъ
خجسته‌فرجام хуҷастафарҷом

خجسته‌لقا хуҷасталиқо
خجسته‌نام хуҷастаном
خجل хиҷил
خجلت хиҷлат
خجلت‌زده хиҷлатзада
خچیر хачир
خچیربان хачирбон
خخ‌خخ хих-хих
خد хад I,II
خدا худо
خدابیخبر худобехабар
خدابیزار худобезор
خداپرست худопараст
خداپرستی худопарастӣ
خداپسند худописанд
خدات худот
خداترس худотарс
خداترسی худотарсӣ
خداجو(ی) худоҷӯ(й)
خداحافظی худоҳофизӣ
خداداد худодод
خداداده худодода
خدارحمتی худораҳматӣ
خدازدگی худозадагӣ
خدازده худозада
خداشناس худошинос
خداشناسی худошиносӣ
خداناترس худонотарс
خداناترسی худонотарсӣ
خداناشناس худоношинос
خداناشناسی худоношиносӣ
خداوند худованд
خدایگان худойгон

خدای‌نما худойнамо
خدایی худоӣ
خدر хадар / хидр
خدره хадра
خدعه худъа
خدم хадам
خدمات хадамот
خدماتی хадамотӣ
خدمت хидмат
خدمت‌پناه хидматпаноҳ
خدمت‌گار хидматгор
خدمت‌گذار хидматгузор
خدمت‌گذاری хидматгузорӣ
خدمتی хидматӣ
خدنگ хаданг
خدنگ‌افکن хадангафкан
خدنگ‌دار хадангдор
خدنگ‌زار хадангзор
خدوک хадук
خدیش хадеш
خدیو хадев
خدیوی хадевӣ
خذمت//خدمت хизмат\\хидмат
خذمتانه хизматона
خذمت‌پیشه хизматпеша
خذمتچی хизматчӣ
خذمت‌رسان хизматрасон
خذمت‌رسانی хизматрасонӣ
خذمت‌گار хизматгор
خذمت‌گارزن//خذمت‌گارزنک хизматгорзан(ак)
خذمت‌گاری хизматгорӣ
خذمت‌گذار хизматгузор

خدمتگذاری **хизматгузорӣ**
خذمت‌نشانداده **хизматнишондода**
خذمتی **хизматӣ**
خر **хар\\харрII**
خر **харI**
خرآس **харос**
خرآسبان **харосбон**
خرآماچ **харомоч**
خراب **хароб**
خراب‌آباد **харобобод**
خرابات **харобот**
خرابات‌گردی **хароботгардӣ**
خرابات‌نشین **хароботнишин**
خراباتی **хароботӣ**
خراب‌اندرون **харобандарун**
خراب‌خانه **харобхона**
خراب‌شده **харобшуда**
خراب‌کار **харобкор**
خراب‌کارانه **харобкорона**
خراب‌کاری **харобкорӣ**
خراب‌کننده **харобкунанда**
خرابک//خرابکک **харобак(ак)**
خرابه **хароба**
خرابه‌زار **харобазор**
خرابه‌نشین **харобанишин**
خرابی **харобӣ**
خرابی‌آور **харобиовар**
خراط **харрот**
خراطی **харротӣ**
خراتین//خراطین **харотин**
خراج **хироҷ\\хароҷ**
خراجات **хароҷот**

خراجات پولی **хароҷотпулӣ**
خراج‌دهنده **хироҷдиҳанда**
خراج‌دهی **хироҷдиҳӣ**
خراج‌غندار **хироҷғундор**
خراج‌گزار **хироҷгузор**
خرارابه **харароба**
خراز **харроз**
خرازی **харрозӣ**
خراس **хиррос** / **хуррос**
خراسانی **хуросонӣ**
خراش **харош**
خراش‌خورده **харошхӯрда**
خراش‌دار **харошдор**
خراشیدن **харошидан**
خراشیده‌شده **харошидашуда**
خرافات **хурофот**
خرافات‌پرست **хурофотпараст**
خرافات‌پرستی **хурофотпарастӣ**
خرافاتی **хурофотӣ**
خرافی **хурофӣ**
خراک **хуррок**
خراک‌کشی **хурроккашӣ**
خرام **хиром** / **хром**
خراماسامه **хромосома**
خرامان **хиромон**
خرام‌دار **хромдор**
خرامش **хиромиш**
خرام‌گر **хромгар**
خرامندگی **хиромандагӣ**
خرامنده **хироманда**
خرام‌ور **хиромвар**

خرامیدن **хиромдан**
خرانالاگی **хронологӣ**
خرانالاگیه **хронология**
خرانبار **харанбор**
خروب **харруб**
خربار **харбор**
خربازار **харбозор**
خربان **харбон**
خربزه **харбуза**
خربزه‌پز **харбузапаз**
خربزه‌زار **харбузазор**
خربزه‌فروش **харбузафурӯш**
خربزه‌فروشی **харбузафурӯшӣ**
خربزه‌کار **харбузакор**
خربزه‌کاری **харбузакорӣ**
خربط **харбатI,II**
خربندگی **харбандагӣ**
خربنده **харбанда**
خربندی **харбандӣ**
خربها **харбаҳо**
خربیواز **харбевоз**
خرپایه **харпоя**
خرپشته **харпушта**
خرپنجه **харпанҷа**
خرتاز **хартоз**
خرتازی **хартозӣ**
خرتال **хартол**
خرتیه **хартия**
خرج **харҷ**
خرج‌بردار **харҷбардор**
خرج‌کنی **харҷкунӣ**
خرجلاب **харҷаллоб**
خرجی **харҷӣ**

خرجیدن **харҷидан**
خرچال **харчол**
خرچنگ **харчанг**
خرچنگ‌گیر **харчанггир**
خرخانه **хархона**
خرخر **хир-хир** / **хур-хур**
خرخشه **хархаша**
خرخشه‌جوی **хархашаҷӯй**
خرخشه‌جویی **хархашаҷӯӣ**
خرخوتوک **хархутӯк**
خرخور **хархӯр**
خرد **харад** / **харрад** / **хард** / **хирад**
خرداد **хурдод**
خردپرور **хирадпарвар**
خردپرورد **хирадпарвард**
خردپیشه **хирадпеша**
خردسوز **хирадсӯз**
خردل **хардал**
خردمند **хирадманд**
خردمندانه **хирадмандона**
خردمندی **хирадмандӣ**
خردنامه **хираднома**
خردندان **хардандон**
خرده//خورده **хӯрда**
خرده‌شده//خورده‌شده **хӯрдашуда**
خردیافته **хирадёфта**
خرز **хараз** / **харз I,II**
خرزن **харзан**
خرزهره **харзаҳра**
خرزین **харзин**
خرس **хирс**

خرسانه хирсона
خرس‌باز хирсбоз
خرس‌بازی хирсбозӣ
خرس‌بان хирсбон
خرس‌بچه хирсбача
خرستامتیه хрестоматия
خرس‌خانه хирсхона
خرس‌شکار хирсшикор
خرسک хирсак
خرسک‌مرود хирсакмурӯд
خرس‌گیر хирсгир
خرسند хурсанд
خرسندانه хурсандона
خرسند کننده хурсандкунанда
خرسندی хурсандӣ
خرسندی‌آور хурсандиовар
خرسندی‌بخش хурсандибахш
خرسنگ харсанг
خرسنگ‌دیوار харсангдевор
خرسوار харсавор
خرسواره харсавора
خرسواری харсаворӣ
خرشلغم харшалғам
خرشیدپرست хуршедпараст
خرشیدروی хуршедрӯй
خرشیدسیما хуршедсимо
خرشیدطلعت хуршедталъат
خرشیدوار хуршедвор
خرشیدوش хуршедваш
خرشیدی хуршедӣ
خرطبیعت хартабиат

خرطوم хартум
خرطومچه хартумча
خرطوم‌دار хартумдор
خرطومی хартумӣ
خرف хариф I
خرفه хурфа
خرق харқ
خرقه хирқа
خرقه‌پوش хирқапӯш
خرا//خراک } хуррок//хуррок; харак I,II
خرکار харкор
خرکتیرناک характернок
خرکره харкурра
خرکله харкалла
خرکمان харкамон
خرکی харакӣ
خرگاه } харгоҳ; хиргоҳ
خرگاهی хиргоҳӣ
خرگدا харгадо
خرگله харгала
خرگواز } харгавоз; харгувоз
خرگوش харгӯш
خرگوش‌بچه харгӯшбача
خرگوش‌پرور харгӯшпарвар
خرگوش‌پروری харгӯшпарварӣ
خرگوش‌داری харгӯшдорӣ
خرگوشک харгӯшак
خرگوشی харгӯшӣ
خرگه } хиргаҳ; харгаҳ
خرگیر харгир
خرم хуррам

خرما хурмо
خرمازار хурмозор
خرمانه хуррамона
خرمایی хурмоӣ
خرمایی‌رنگ хурмоиранг
خرمایی‌موی хурмоимӯй
خرم‌دل хуррамдил
خرمرد хармурд
خرمزاج хармизоҷ
خرمغز хармағз
خرمگس хармагас
خرمن хирман
خرمن‌جا(ی) хирманҷо(й)
خرمن‌سوخته хирмансӯхта
خرمن‌کوب хирманкӯб
خرمن‌کوبی хирманкӯбӣ
خرمن‌گاه хирмангоҳ
خرمه хурма
خرمه‌چه хурмача
خرمهره хармӯхра
خرمی хуррамӣ
خرنای } харной; хурной
خرنده харанда
خرنوب харнуб
خروار } харвор; хирвор
خروب харруб
خروج } хуруҷ; хурӯҷ
خروس хурӯс
خروس‌باز хурӯсбоз
خروس‌بازی хурӯсбозӣ
خروس‌بانگ хурӯсбонг
خروس‌جنگ хурӯсҷанг
خروس‌چوجه хурӯсчӯча

خروسک хурӯсак
خروس‌وار хурӯсвор
خروسی хурӯсӣ
خروش хурӯш
خروشان хурӯшон
خروشیدن хурӯшидан
خره } хара I,II; харра
خری } харӣ; хиррӣ
خریاک хурёк
خری‌آواز хирриовоз
خرید харид
خریدار харидор
خریدارطلب харидорталаб
خریداری харидорӣ
خریدکننده харидкунанда
خریدن харидан
خریدنی хариданӣ
خریدوفروخت харидуфурӯхт
خریدوفروش харидуфурӯш
خریده харида
خریده‌خور харидахӯр
خریده‌فروش харидафурӯш
خریستیئنی христианӣ
خریشیدن харешидан\\хирешидан
خریطه харита
خریطه‌کش харитакаш
خریطه‌کشی харитакашӣ
خریطه‌نویس хаританавис
خریطه‌نویسی хаританависӣ
خریف хариф I,II
خری‌گری харигарӣ
خریگی хирригӣ

خز **хаз**
خزان **хазон**
خزان‌برگ **хазонбарг**
خزان‌دیده **хазондида**
خزان‌رسیده **хазонрасида**
خزان‌ریز **хазонрез**
خزان‌ریزی **хазонрезӣ**
خزان‌زده **хазонзада**
خزانک **хазонак**
خزان‌کرده **хазонкарда**
خزانه **хазона** / **хизона**
خزانه‌خانه **хазонахона**
خزانه‌دار **хазонадор**
خزانه‌داری **хазонадорӣ**
خزانیه **хазония**
خزاین **хазоин**
خزخزان **хазхазон**
خزر **хазар I,II,III**
خزری **хазарӣ**
خزف **хазаф**
خزف‌پاره **хазафпора**
خزنده **хазанда**
خزیدن **хазидан**
خزیده **хазида**
خزینه **хазина**
خزینه‌خانه **хазинахона**
خزینه‌دار **хазинадор**
خزینه‌داری **хазинадорӣ**
خزینه‌دزد **хазинадузд**
خزینه‌دزدی **хазинадуздӣ**
خس **хас**
خسارت **хисорат** / **хасорат**
خساست **хасосат**

خس‌بر **хасбур**
خسبیدن **хусбидан**
خس‌بیده **хасбеда**
خس‌پایه **хаспоя**
خس‌پرده **хаспарда**
خس‌پرور **хаспарвар**
خس‌پوش **хаспӯш**
خس‌پولی **хаспулӣ**
خست **хиссат**
خستگی **хастагӣ**
خستن **хастан**
خستوانه **хастувона//хустувона**
خستوت **хастут**
خسته **хаста I,II**
خسته‌جان **хастаҷон**
خسته‌جانی **хастаҷонӣ**
خسته‌جگر **хастаҷигар**
خسته‌حال **хастаҳол**
خسته‌حالانه **хастаҳолона**
خسته‌حالی **хастаҳолӣ**
خسته‌خاطر **хастахотир**
خسته‌دل **хастадил**
خسته‌دلی **хастадилӣ**
خسته‌شوی **хасташавӣ**
خسته‌کننده **хастакунанда**
خسته‌ناپذیر **хастанопазир**
خسته‌نشونده **хастанашаванда**
خسخانه **хасхона**
خس‌دزد **хасдузд**
خسرو **хусрав**
خسروانه **хусравона**
خسروانی **хисравонӣ//хусравонӣ**

خسروبه **хасрӯба**
خسروبه‌دان **хасрӯбадон**
خسروی **хисравӣ//хусравӣ I,II**
خسف **хасф**
خسک **хасак**
خس‌کپه **хаскаппа**
خسک‌خار **хасакхор**
خس‌کش **хаскаш**
خس‌کشک **хаскашак**
خس‌کلاه **хаскулоҳ**
خسکی **хасакӣ**
خس‌گوگرد **хасгӯгирд**
خسمال **хасмол**
خس‌میده **хасмайда**
خسور//خسر **хусур** / **хасур**
خسوف **хусуф**
خسی **хасӣ I,III**
خسیدن **хесидан**
خسیرخسیر **хисир-хисир**
خسیس **хасис**
خسیسانه **хасисона**
خسیسی **хасисӣ**
خسین **хасин**
خش **хаш I,II**
خشابه//خشاوه **хишоба\\хишова**
خشاس **хашшос** / **хишшос**
خشب **хашаб**
خشت **хишт I,II,III,IV,V**
خشت‌بست **хиштбаст**
خشت‌بستکننده **хиштбасткунанда**
خشت‌بند **хиштбанд**

خشت‌پاره **хиштпора**
خشت‌پرچه **хиштпарча**
خشت‌پز **хиштпаз**
خشت‌پزی **хиштпазӣ**
خشت‌چین **хиштчин**
خشت‌چینی **хиштчинӣ**
خشت‌خال **хиштхол**
خشت‌خشت **хишт-хишт**
خشت‌دیوار **хиштдевор**
خشت‌ریز **хиштрез**
خشت‌ریزی **хиштрезӣ**
خشت‌زن **хиштзан**
خشت‌زنی **хиштзанӣ**
خشت‌ساو **хиштсов**
خشت‌فرش **хиштфарш**
خشت‌قالب **хиштқолиб**
خشتک **хиштак**
خشت‌کار **хишткор**
خشت‌کاری **хишткорӣ**
خشت‌کشان **хишткашон**
خشت‌کشانی **хишткашонӣ**
خشتی **хиштӣ**
خشتین **хиштин**
خشخاش **хашхош**
خشخش **хаш-хаш**
خشراس **хиширос**
خشرخشر **хашар-хашар** / **хишир-хишир**
خشک **хушк**
خشک‌اندام **хушкандом**
خشکاندن//خشکانیدن **хушкон(и)дан**
خشک‌بارگیر **хушкборгир**
خشک‌بدن **хушкбадан**

خشک‌بند хушкбанд
خشک‌پای хушкпой
خشک‌دست хушкдаст
خشک‌رود хушкрӯд
خشک‌سار хушксор
خشک‌سال хушксол
خشک‌سالی хушксолӣ
خشک‌سر хушксар
خشک‌شده хушкшуда
خشک‌طینت хушктинат
خشک‌طینتی хушктинатӣ
خشک‌کام хушкком
خشک‌کنک хушккунак
خشک‌لب хушклаб
خشک‌مانده хушкмонда
خشک‌مغز хушкмағз
خشکه хушка
خشکه‌شویی хушкашӯӣ
خشکی хушкӣ
خشکی‌تاب‌آور хушкитобовар
خشکی‌تاب‌آوری хушкитобоварӣ
خشکیدن хушкидан
خشکیده хушкида
خشکی‌گرد хушкигард
خشم хашм
خشم‌آلود(ه) хашмолуд(а)
خشم‌آور хашмовар
خشم‌انگیز хашмангез
خشمگین хашмгин
خشمگینانه хашмгинона
خشمگینی хашмгинӣ
خشمناک хашмнок
خشمناکی хашмнокӣ
خشمین хашмин
خشن хашан, хашин
خشن‌سار хашансор
خشوک хашук//хушук
خشونت хушунат
خشونت‌آمیز хушунатомез
خشینه хашина
خصال хисол
خصلت хислат
خصم хасм
خصمانه хасмона
خصم‌سوز хасмсӯз
خصم‌گیر хасмгир
خصوص хусус
خصوصاً хусусан
خصوصی хусусӣ
خصوصیت хусусият
خصوصی‌شده хусусишуда
خصوصی‌گردانی хусусигардонӣ
خصومت хусумат
خصومت‌آمیز хусуматомез
خصومت‌گری хусуматгарӣ
خصی хасӣII
خضاب хизоб
خضر хазарII, хизр
خضرا хазро
خضیب хазиб
خط хат I,II
خط‌آور хатовар
خطا хато
خطاب хитоб
خطاباً хитобан
خطابخش хатобахш
خطابخشی хатобахшӣ
خطاب‌نامه хитобнома
خطابه хитоба
خطابی хитобӣ
خطابین хатобин
خطاپوش хатопӯш
خطاپیشه хатопеша
خطاروی хаторавӣ
خطاشنوی хатошунавӣ
خطاط хаттот
خطاطی хаттотӣ
خطافهمی хатофаҳмӣ
خطاکار хатокор
خطاکاری хатокорӣ
خطایی хатоӣ
خطبا хутабо
خط‌باران хатборон
خط‌بر хатбар
خط‌بردار хатбардор
خط‌برداری хатбардорӣ
خط‌برک хатбарак
خط‌بری хатбарӣ
خطبه хутба
خط‌بیار хатбиёр
خطچوب хатчӯб
خطچه хатча
خط‌خوان хатхон
خط‌دار хатдор
خط‌دان хатдон
خطر хатар
خطرآور хатаровар
خطرانگیز хатарангез
خطرناک хатарнок
خطرناکی хатарнокӣ
خط‌شناس хатшинос
خط‌شناسی хатшиносӣ
خطک хатак
خط‌کش хаткаш
خط‌کشان хаткашон
خط‌کشک хаткашак
خط‌کشی хаткашӣ
خط‌کورکنک хаткӯркунак
خط‌مشق‌کنی хатмашққунӣ
خط‌ناک хатнок
خط‌نویس хатнавис
خط‌نویسی хатнависӣ
خطوه//خطوت хатва(т)
خطه хитта
خطی хаттӣ
خطیئه//خطیئت хатиа(т)
خطیب хатиб
خطیر хатир
خف хаф
خفا хафо
خفاش хаффош
خفت хиффат, хуфт
خفتان хафтон
خفتدن хуфтадан
خفتگی хуфтагӣ
خفتن хуфтан
خفت‌وخواب хуфтухоб
خفت‌وخیز хуфтухез
خفته хуфта
خفته‌ارکان хуфтааркон

خفجه хафча
خفچه хафча
خفقان хафақон
خفگی хафагӣ
خفه хафа
خفه хуфа
خفه‌بوغ хафабуғ
خفه کننده хафакунанда
خفه‌نما хафанамо
خفی хафӣ
خفیت хуфият
خفیتاً хуфиятан
خفیف хафиф
خفیگی хуфиягӣ
خفیه//خفیة хуфя(т)
خفیه хуфия
خکس хакас
خکسی хакасӣ
خلا(ء) хало(ъ)
خلاب халоб
خلاجا(ی) халоҷо(й)
خلار хлор
خلارافارم хлороформ
خلارانی хлоронӣ
خلارانیدن хлоронидан
خلاردار хлордор
خلارزنی хлорзанӣ
خلارناک хлорнок
خلارید хлорид
خلاص халос
خلاصتاً хулосатан
خلاص‌شده халосшуда
خلاص کار халоскор

خلاص کاری халоскорӣ
خلاص کننده халоскунанда
خلاص گر халосгар
خلاصوی хулосавӣ
خلاصه хулоса
خلاصی халосӣ
خلاف хилоф
خلافت хилофат
خلاف کار хилофкор
خلافی хилофӣ
خلاق халлоқ
خلال хилол
خلالوش халолӯш
خلاندن//خلانیدن
халон(и)дан
خلایق халоиқ
خلتچه халтача
خلته халта
خلته‌بستر халтабистар
خلته‌دار халтадор
خلته‌شده халташуда
خلجان халаҷон
خلخال халхол
خلد хулд
خلش халиш I,II
خلص хуллас
خلط хилт
خلع халъ
خلعت хилъат
خلعت‌پوشانی
хилъатпӯшонӣ
خلف халаф, хулф
خلفا хулафо
خلق халақ, халқ, хулқ

خلق آزار халқозор
خلق آزاری халқозорӣ
خلقاً хулқан
خلقان хулқон
خلق‌پرست халқпараст
خلق‌پرستی халқпарастӣ
خلق‌پرور халқпарвар
خلق‌پروری халқпарварӣ
خلق‌پوش халақпӯш
خلقت хилқат
خلقچی халқчӣ
خلقچیگی халқчигӣ
خلق‌دوست халқдӯст
خلق‌دوستی халқдӯстӣ
خلقی халқӣ
خلقیه//خلقیت халқия(т)
خلک халак
خلل халал
خلل‌پذیر халалпазир
خلل‌دار халалдор
خلل‌دارشوی халалдоршавӣ
خلل‌رساننده
халалрасонанда
خلل‌رسانی халалрасонӣ
خلل‌ناپذیر халалнопазир
خلل‌ناپذیری
халалнопазирӣ
خلم хилм I,II,III,IV
خلنج халанҷ
خلنجی халанҷӣ
خلنده халанда
خلوت хилват
خلوت‌خانه хилватхона
خلوت‌سرای хилватсарой

خلوت‌کده хилваткада
خلوت‌گاه хилватгоҳ
خلوت‌گذین хилватгузин
خلوت‌گذینی хилватгузинӣ
خلوت‌نشین хилватнишин
خلوت‌نشینی
хилватнишинӣ
خلوتی хилватӣ
خلوص хулус
خله хала I,II,III
خله‌چوب халачӯб
خله‌خور халахӯр
خله‌ناک халанок
خلیا хулёӣ
خلیج халич
خلیدن халидан
خلیده‌دل халидадил
خلیده‌روان халидаравон
خلیش халиш III
خلیفه халифа
خلیفه‌زاده халифазода
خلیفه کار халифакор
خلیفه کاری халифакорӣ
خلیفه گری халифагарӣ
خلیفه‌نشین халифанишин
خلیق халиқ
خلیقت халиқат
خلیل халил
خلیلی халилӣ
خلیلی‌خورک халилихӯрак
خم хам, хум, хим II,III
خم‌آهن//خم‌آهان
хумоҳан//хумоҳон

خما хумо
خمار — хаммор, химор, хумор\\хуммор
خمارآلود(ه) хуморолуд(а)
خمارانه хуморона
خمارچشم хуморчашм
خمارشکن хуморшикан
خمارشکنی хуморшиканӣ
خمارگرفته хуморгирифта
خماری — хаморӣ, хуморӣ
خمارین хуморин
خمان хамон
خماندن//خمانیدن хамон(и)дан
خمبه хамба\\хумба
خمبیدن хамбидан
خم چاینک хумчойник
خمچگی химчагӣ
خمچه хумча
خمچه химча
خمچه بدن химчабадан
خمچه کاری химчакорӣ
خمچه کوب химчакӯб
خمچه گین химчагин
خمچه میان химчамиён
خم خورده хамхӯрда
خمدان хумдон
خمر хамр
خمره хумра
خمس хумс
خمستان хумистон
خمسه хамса
خم کله хумкалла
خم گرفته хамгирифта

خم گشت хамгашт
خم گشته хамгашта
خم مانند хуммонанд
خم و پیچ хамупеч
خموت//حاموت хамут\\хомут
خموش хамӯш
خموشانه хамӯшона
خموشی хамӯшӣ
خمول хумул
خمه хамма
خمی хамӣ
خمیازه хамёза
خمیازه کشان хамёзакашон
خمیازه کشی хамёзакашӣ
خمیدگی хамидагӣ
خمیدن хамидан
خمیده хамида
خمیده پشت хамидапушт
خمیده قامت хамидақомат
خمیده قد хамидақад
خمیر хамир
خمیرترش хамиртуруш
خمیرخانه хамирхона
خمیرخوابانی хамирхобонӣ
خمیرشوری хамиршӯрӣ
خمیرگیر хамиргир
خمیرمایه хамирмоя
خمیروار хамирвор
خمیره хамира
خمیری хамирӣ
خمیرین хамирин
خن хан
خناثا хуносо

خنادیک ханодик
خنازیر ханозир
خناس ханнос
خناق хуннок
خناق хунок
خنب — ханб, хунб
خنبه — ханба, хунба
خنبیدن ханбидан
خنثی хунсо
خنج ханҷ I,II
خنجال ханҷол
خنجالکش ханҷолкаш
خنجر ханҷар
خنجربازی ханҷарбозӣ
خنجرکش ханҷаркаш
خنجرگذار ханҷаргузор
خنجری ханҷарӣ
خنجک ханҷак
خنجیر ханҷир
خند ханд
خنداخند хандоханд
خندان хандон
خندان چک хандончак
خنداندن//خندانیدن хандон(и)дан
خندان رو(ی) хандонрӯ(й)
خندان رویک хандонрӯяк
خندان رویی хандонрӯӣ
خندان لب хандонлаб
خندق хандақ
خندق کاوی хандаққовӣ
خنده ханда
خنده آمیز хандаомез

خنده آور хандаовар
خنده آورانه хандаоварона
خنده آوری хандаоварӣ
خنده خریش хандахариш
خنده درمانی хандадармонӣ
خنده ریش хандариш
خنده زار хандазор
خنده سار хандасор
خنده کنان хандакунон
خندیدن хандидан
خندیده хандида
خنزیر хинзир
خنک хунук
خنک اندام хунукандом
خنک بشره хунукбашара
خنک خانه хунукхона
خنک خور хунукхӯр
خنک خورده хунукхӯрда
خنک خوری хунукхӯрӣ
خنک روی хунукрӯй
خنک زدگی хунукзадагӣ
خنک زده хунукзада
خنک ستاره хунукситорa
خنک سخن хунуксухан
خنک شکل хунукшакл
خنک شمایل хунукшамоил
خنک طرح хунуктарх
خنک قیافه хунуққиёфа
خنک کننده хунуккунанда
خنک نظر хунукназар
خنک نظری хунукназарӣ
خنکی хунукӣ
خنگ хинг

خنگل хингил
خنیا хунё
خنیاگر хунёгар
خنیاگری хунёгарӣ
خو(ی) хӯ(й)
خو хав I,II
خواب//خاب хоб II
خواب хоб I
خواب‌آلود хоболуд
خواب‌آلودانه хоболудона
خواب‌آلودی хоболудӣ
خواب‌آور хобовар
خوابان хобон
خواباندن//خوابانیدن хобон(и)дан
خوابانک хобонак
خواب‌برده хоббурда
خواب‌بینی хоббинӣ
خواب‌پر хобпар
خواب‌خلته хобхалта
خواب‌دوست хобдӯст
خواب‌روی хобравӣ
خوابش хобиш I,II
خواب‌شناس хобшинос
خواب‌شناسی хобшиносӣ
خواب‌کرده хобкарда
خواب‌کنی хобкунӣ
خوابگاه хобгоҳ
خواب‌گرد хобгард
خواب‌گردی хобгардӣ
خواب‌گزار хобгузор
خواب‌گزاری хобгузорӣ
خوابناک хобнок
خواب‌نامه хобнома

خوابنده хобанда
خواب‌واره хобвора
خواب‌وخیز хобухез
خوابیدن хобидан
خوابیده хобида
خواجگی хоҷагӣ
خواجگیدار хоҷагидор
خواجگیداری хоҷагидорӣ
خواجه хоҷа
خواجه‌زاده хоҷазода
خواجه‌سرای хоҷасарой
خوار хор II
خواربار хорбор
خوارزمی хоразмӣ
خوارق хаворик
خواروزار хорузор
خواروزاری хорузорӣ
خواره хувора
خواری хорӣ
خوازه хавоза
خوازه хоза II
خوازه‌برداری хавозабардорӣ
خواست хост
خواستار хостор
خواستگار хостгор
خواستگارشونده хостгоршаванда
خواستگاری хостгорӣ
خواستن хостан I
خواسته‌گیری хостагирӣ
خواص хавос(с) I,II
خواطر хавотир
خواطرآمیز хавотиромез
خواطرکشانه хавотиркашона

خواطرناک хавотирнок
خواطری хавотирӣ
خوان хон II
خوانا хоно
خواناندن хонондан
خوان‌تخته хонтахта
خواندگی хондагӣ
خواندن хондан
خواندن‌باب хонданбоб
خواندنی хонданӣ
خوانده хонда
خوانده‌شدنی хондашуданӣ
خوان‌سالار хонсолор
خوانش хониш
خوانشگاه хонишгоҳ
خوانین хавонин
خواه хоҳ
خواهان хоҳон
خواهر хоҳар
خواهراندر хохарандар
خواهرانه хоҳарона
خواهرچه хоҳарча
خواهرخواند хоҳархонд
خواهرخوانده хоҳархонда
خواهرزاده хоҳарзода
خواهرزن хоҳарзан
خواهرشو(ی) хоҳаршӯ(й)
خواهرعروس хоҳарарӯс
خواهری хоҳарӣ
خواهش хоҳиш
خواهشدار хоҳишдор
خواهشگر хоҳишгар
خواهشمند хоҳишманд

خواهم‌ناخواهم хоҳам-ноҳоҳам
خواه‌ناخواه хоҳ-ноҳоҳ
خواهنده хоҳанда
خوب хуб
خوبانی хубонӣ
خوب‌چهره хубчехра
خوب‌خد хубхад
خوب‌رو(ی) хубрӯ(й)
خوب‌رویی хубрӯӣ
خوب‌سرشت хубсиришт
خوب‌سیرت хубсират
خوب‌سیما хубсимо
خوب‌صورت хубсурат
خوب‌فرجام хубфарҷом
خوب‌کار хубкор
خوب‌کردار хубкирдор
خوب‌منظر хубманзар
خوب‌نهاد хубниҳод
خوبی хубӣ
خوتک хӯтук
خوجئن хӯчаин
خوجئن‌شناس хӯчаиншинос
خوجئنی хӯчаинӣ
خوجه хӯча
خوچ хуч I,II
خوچدار хучдор
خود худ / хӯд
خودآرا худоро
خودآرایی худоройӣ
خودآزمایی худозмоӣ
خودآگاه худогоҳ
خودآگاهی худогоҳӣ
خودآموز худомӯз

خودآموزنده **худомӯзанда**
خودآموزی **худомӯзӣ**
خوداداره **худидора**
خودافروز **худафрӯз**
خودافروزش **худафрӯзиш**
خودانگیزی **худангезӣ**
خودباور **худбовар**
خودباورانه **худбоварона**
خودباوری **худбоварӣ**
خودبین **худбин**
خودبینانه **худбинона**
خودبینی **худбинӣ**
خودپر **худпур**
خودپرست **худпараст**
خودپرستانه **худпарастона**
خودپرستی **худпарастӣ**
خودپسند **худписанд**
خودپسندانه **худписандона**
خودپسندی **худписандӣ**
خودچرخزنی **худчархзанӣ**
خودحرکت **худҳаракат**
خودخدمترسانی **худхизматрасонӣ**
خودخدمتگذاری **худхизматгузорӣ**
خودخواه **худхоҳ**
خودخواهانه **худхоҳона**
خودخواهی **худхоҳӣ**
خودخور **худхӯр**
خوددار **худдор**
خودداری **худдорӣ**
خوددان **худдон**
خوددانم **худдонам**
خوددانمی **худдонамӣ**

خوددرگیر **худдаргир**
خوددرگیری **худдаргирӣ**
خوددوست **худдӯст**
خوددوستی **худдӯстӣ**
خودرای//خودرأی **худрой//худраъй**
خودرأی **худраъй**
خودرسته **худраста**
خودرو(ی) **худрӯ(й)**
خودرو **худрав**
خودریز **худрез**
خودساخت **худсохт**
خودسازی **худсозӣ**
خودستا **худсито**
خودستایانه **худситоёна**
خودستایی **худситоӣ**
خودسر **худсар**
خودسرانه **худсарона**
خودسری **худсарӣ**
خودسوزانی **худсӯзонӣ**
خودسوزی **худсӯзӣ**
خودشار **худшор**
خودشناس **худшинос**
خودشناسی **худшиносӣ**
خودعذابدهی **худазобдиҳӣ**
خودعمل کننده **худамалкунанда**
خودفروز **худфурӯз**
خودفروش **худфурӯш**
خودفروشی **худфурӯшӣ**
خودفریبدهی **худфиребдиҳӣ**
خودفریبی **худфиребӣ**
خودفعالی **худфаъолӣ**
خودفعالیتی **худфаъолиятӣ**

خودکار **худкор**
خودکامه **худком//худкома**
خودکامی **худкомӣ**
خودکرده **худкарда**
خودکشی **худкушӣ**
خودکفایی **худкифоӣ**
خودگدازی **худгудозӣ**
خودگرد **худгард**
خودگمکنی **худгумкунӣ**
خودمبلغگذاری **худмаблағгузорӣ**
خودمحدودکنی **худмаҳдудкунӣ**
خودمختار **худмухтор**
خودمختاری **худмухторӣ**
خودمرده **худмурда**
خودمنشی **худманишӣ**
خودنما **худнамо**
خودنمایی **худнамоӣ**
خودنویس **худнавис**
خودویژگی **худвижагӣ**
خودویژه **худвижа**
خودی **худӣ**
خور } **хур** / **хӯр**
خورآبه **хӯроба**
خوراک **хӯрок**
خوراکپز **хӯрокпаз**
خوراکپزی **хӯрокпазӣ**
خوراکخوری **хӯрокхӯрӣ**
خوراکدهی **хурокдиҳӣ**
خوراکنامه **хӯрокнома**
خوراکواری **хӯрокворӣ**
خوراکی **хӯрокӣ**
خوراندن//خورانیدن **хӯрон(и)дан**

خورجین **хӯрҷин**
خورخورک **хӯрхӯрак**
خورد//خرد **хурд**
خورد **хӯрд**
خورداملاک//خرداملاک **хурдамлок**
خورداندازه//خرداندازه **хурдандоза**
خورداندیش//خرداندیش **хурдандеш**
خوردجثه//خردجثه **хурдҷусса**
خوردحجم//خردحجم **хурдҳаҷм**
خوردخوان **хӯрдхон**
خوردسال//خردسال **хурдсол**
خوردسالی//خردسالی **хурдсолӣ**
خوردکک//خردکک **хурдакак**
خوردکله//خردکله **хурдкалла**
خوردمنش//خردمنش **хурдманиш**
خوردن **хӯрдан**
خوردنباب **хӯрданбоб**
خوردنی **хӯрданӣ**
خوردوخواب **хӯрдухоб**
خوردوخوراک **хӯрдухӯрок**
خورده//خرده **хурда**
خوردهبین//خردهبین **хурдабин**
خوردهبینی//خردهبینی **хурдабинӣ**
خوردهفروش//خردهفروش **хурдафурӯш**
خوردهفروشی//خردهفروشی **хурдафурӯшӣ**
خوردهکار//خردهکار **хурдакор**

خورده گیر//خرده گیر **хурдагир**
خورده گیرانه//خرده گیرانه **хурдагирона**
خورده گیری// خرده گیری **хурдагирӣ**
خوردی//خردی **хурдӣ**
خورش **хӯриш**
خورش خانه **хӯришхона**
خورش گر **хӯришгар**
خورشید//خرشید **хуршед**
خورشیدتاب **хуршедтоб**
خورشیدسوار **хуршедсавор**
خورشیدفام **хуршедфом**
خورشیدنما **хуршеднамо**
خورشیدهوش **хуршедхуш**
خورنده **хӯранда**
خوره **хӯра**
خوری **хӯрӣ**
خوساندن//خوسانیدن **хӯсон(и)дан**
خوسه **хӯса**
خوسیدن **хӯсидан**
خوش نواز **хушнавоз**
خوش **хваш**, **хуш**, **хӯш**
خوش آب **хушоб**
خوش آب ورنگ **хушобуранг**
خوش آب ونمک **хушобунамак**
خوش آب وهوا **хушобуҳаво**
خوش آداب **хушодоб**
خوش آدابی **хушодобӣ**
خوش آمد **хушомад**
خوش آمدآمیز **хушомадомез**

خوش آمدگو(ی) **хушомадгӯ(й)**
خوش آمدگویانه **хушомадгӯёна**
خوش آمدگویی **хушомадгӯӣ**
خوش آواز **хушовоз**
خوش آوازی **хушовозӣ**
خوش آهنگ **хушоҳанг**
خوش آهنگی **хушоҳангӣ**
خوش آیند **хушоянд**
خوشا **хушо**
خوش اجاره **хушиҷора**
خوش اختر **хушахтар**
خوش اختری **хушахтарӣ**
خوش اخلاق **хушахлоқ**
خوش اخلاقی **хушахлоқӣ**
خوش ادا **хушадо**
خوش ادایی **хушадоӣ**
خوش استعداد **хушистеъдод**
خوش اطوار **хушатвор**
خوش اطواری **хушатворӣ**
خوش افاده **хушифода**
خوش اقبال **хушиқбол**
خوش الحان **хушилҳон**
خوش اندام **хушандом**
خوش اندامی **хушандомӣ**
خوشانیدن **хӯшонидан**
خوش باد **хушбод**
خوش بادوهوا **хушбодуҳаво**
خوش بار **хушбор**
خوش باش **хушбош**
خوش باشی **хушбошӣ**
خوش بافت **хушбофт**
خوش باور **хушбовар**

خوش بخت **хушбахт**
خوش بختانه **хушбахтона**
خوش بختی **хушбахтӣ**
خوش بست **хушбаст**
خوش بو(ی) **хушбӯ(й)**
خوش بو گلک **хушбӯгулак**
خوش بویی **хушбӯӣ**
خوش بهر **хушбаҳр**
خوش بیان **хушбаён**
خوش بیانی **хушбаёнӣ**
خوش بین **хушбин**
خوش بینانه **хушбинона**
خوش بینی **хушбинӣ**
خوش پایقدم **хушпоиқадам**
خوش پذیری **хушпазирӣ**
خوش پرواز **хушпарвоз**
خوش پوشاک **хушпӯшок**
خوش پول **хушпул**
خوش پولی **хушпулӣ**
خوش پهلو **хушпаҳлу**
خوش تربیه **хуштарбия**
خوش تکلم **хуштакаллум**
خوش تواضع **хуштавозӯъ**
خوش جنس **хушҷинс**
خوش جهاز **хушҷиҳоз**
خوش چاپ **хушчоп**
خوش چق چق **хушчақчақ**
خوشحال **хушҳол**
خوشحالانه **хушҳолона**
خوشحال کننده **хушҳолкунанда**
خوشحالی **хушҳолӣ**
خوش حوصله **хушҳавсала**
خوش خاک **хушхок**

خوش خبر **хушхабар**
خوش خرام **хушхиром**
خوش خرامی **хушхиромӣ**
خوش خصال **хушхисол**
خوش خط **хушхат**
خوش خطی **хушхатӣ**
خوش خلق **хушхулқ**
خوش خلقی **хушхулқӣ**
خوش خنده **хушханда**
خوش خو **хушхӯ**
خوش خوان **хушхон**
خوش خور **хушхӯр**
خوش خوراک **хушхӯрок**
خوش خورک **хушхӯрак**
خوش دار **хушдор**
خوش دامن **хушдоман**
خوش درامد **хушдаромад**
خوش دل **хушдил**
خوش دلی **хушдилӣ**
خوش دماغی **хушдимоғӣ**
خوش دوخت **хушдӯхт**
خوش ذات **хушзот**
خوش ذات کنی **хушзоткунӣ**
خوش ذاتی **хушзотӣ**
خوش ذوق **хушзавқ**
خوش ذوقی **хушзавқӣ**
خوش ذهن **хушзеҳн**
خوش ذهنی **хушзеҳнӣ**
خوش راه **хушроҳ**
خوش رفتار **хушрафтор**
خوش رفتاری **хушрафторӣ**
خوش رنگ **хушранг**
خوش رنگی **хушрангӣ**

خوش رو(ی) хушрӯ(й)
خوش روزی хушрӯзӣ
خوش روش хушравиш
خوش روی باز хушрӯйбоз
خوشرویی хушрӯӣ
خوش ریخت хушрехт
خوش زبان хушзабон
خوش زبانی хушзабонӣ
خوش زیب хушзеб
خوش ساخت хушсохт
خوش ساختی хушсохтӣ
خوش سخن хушсухан
خوش سرانجام хушсаранҷом
خوش سرولباس хушсарулибос
خوش سلوک хушсулук
خوش سلیقه хушсалиқа
خوش سواد хушсавод
خوش سیما хушсимо
خوش صحبت хушсӯҳбат
خوش صدا хушсадо
خوش صدایی хушсадоӣ
خوش صفت хушсифат
خوش صورت хушсурат
خوش طالع хуштолеъ
خوش طالعی хуштолеӣ
خوش طبع хуштабъ
خوش طبعی хуштабъӣ
خوش طبیعت хуштабиат
خوش طبیعتی хуштабиатӣ
خوش طرح хуштарҳ
خوش طعم хуштаъм
خوش طعمی хуштаъмӣ
خوش طینت хуштинат
خوش طینتی хуштинатӣ
خوش عباره хушибора
خوش فطرت хушфитрат
خوش فطرتی хушфитратӣ
خوش فعل хушфеъл
خوش فعلی хушфеълӣ
خوش فهم хушфаҳм
خوش قامت хушқомат
خوش قد хушқад
خوش قدم хушқадам
خوش قریحه хушқариҳа
خوش قلم хушқалам
خوش قلمی хушқаламӣ
خوش قول хушқавл
خوش قیافه хушқиёфа
خوش کار//خوش کارد хушкор//хушкорд
خوش کامی хушкомӣ
خوش کانج хушконч
خوش کتف хушкитф
خوش کلام хушкалом
خوش کلامی хушкаломӣ
خوش کنار хушканор
خوش گپ хушгап
خوش گپی хушгапӣ
خوش گذرانی хушгузаронӣ
خوش گفتار хушгуфтор
خوش گفتاری хушгуфторӣ
خوش گل хушгил
خوش گلی хушгилӣ
خوش گو(ی) хушгӯ(й)
خوش گوار хушгувор
خوش گواری хушгуворӣ
خوش لباس хушлибос
خوش لحن хушлаҳн
خوش لقا хушлиқо
خوش لهجه хушлаҳҷа
خوش محضر хушмаҳзар
خوش مزاج хушмизоҷ
خوش مزگی хушмазагӣ
خوش مزه хушмаза
خوش مشام хушмашом
خوش مضمون хушмазмун
خوش معاش хушмаош
خوش معاشرت хушмуошират
خوش معاشرتی хушмуоширатӣ
خوش معاملگی хушмуомилагӣ
خوش معامله хушмуомила
خوش معیشت хушмаишат
خوش مقال хушмақол
خوش مقالی хушмақолӣ
خوش منش хушманиш
خوش منشی хушманишӣ
خوش منظر хушманзар
خوش منظره хушманзара
خوش منظری хушманзарӣ
خوش مویلب хушмӯйлаб
خوش نام хушном
خوش نامی хушномӣ
خوش نسل хушнасл
خوش نظر хушназар
خوش نقش хушнақш
خوش نگاه хушнигоҳ
خوش نما хушнамо
خوش نمایی хушнамоӣ
خوش نمک хушнамак
خوش نمود хушнамуд
خوش نمون хушнамун
خوش نوا хушнаво
خوش نوایی хушнавоӣ
خوشنود хушнуд
خوشنودانه хушнудона
خوشنودی хушнудӣ
خوش نویس хушнавис
خوش نویسی хушнависӣ
خوش نهاد хушниҳод
خوش نیت хушният
خوشو хушу
خوش وقت хушвақт
خوش وقتی хушвақтӣ
خوشه хӯша
خوشه بندی хӯшабандӣ
خوشه چین хӯшачин
خوشه چینی хӯшачинӣ
خوشه دار хӯшадор
خوشه گل хӯшагул
خوش هوا хушҳаво
خوشه وار хӯшавор
خوشی хушӣ
خوشیدن хӯшидан
خوض хавз
خوف хавф
خوف آور хавфовар
خوف دار хавфдор
خوف ناک хавфнок
خوف ناکی хавфнокӣ
خوک хук
خوک بان хукбон

خوک‌بانی хукбонӣ
خوک‌بچه хукбача
خوک‌پایی хукпоӣ
خوک‌پرور хукпарвар
خوک‌پروری хукпарварӣ
خوک‌خانه хукхона
خوک‌داری хукдорӣ
خوک‌صفت хуксифат
خوک‌طینت хуктинат
خوکی хукӣ
خول хӯл
خولگی хӯлагӣ
خولگین хӯлагин
خوله хӯла
خون хун
خون‌آب//خون‌آبه хуноб\\хуноба
خون‌آشام хуношом
خون‌آشامی хуношомӣ
خون‌آفر хунофар
خون‌آلود хунолуд
خون‌آلودگی хунолудагӣ
خون‌افشان хунафшон
خون‌بار хунбор
خون‌بند хунбанд
خون‌بها хунбаҳо
خون‌پاش хунпош
خون‌پالا(ی) хунполо(й)
خون‌پرتایی хунпартоӣ
خون‌تاوان хунтовон
خون‌تشنه хунташна
خون‌جگر хуничигар
خون‌جوش хунҷӯш
خون‌جوشی хунҷушӣ

خون‌چکان хунчакон
خون‌خوار хунхор
خون‌خوارانه хунхорона
خون‌خواره хунхора
خون‌خواری хунхорӣ
خون‌خواه хунхоҳ
خون‌خواهی хунхоҳӣ
خون‌خور хунхӯр
خون‌خورانه хунхӯрона
خون‌خوری хунхӯрӣ
خون‌دار хундор
خون‌داری хундорӣ
خون‌رنگ хунранг
خون‌رو хунрав
خون‌روی хунравӣ
خون‌ریز хунрез
خون‌ریزی хунрезӣ
خون‌سرد хунсард
خون‌سردانه хунсардона
خون‌سردی хунсардӣ
خون‌شار хуншор
خون‌شاری хуншорӣ
خون‌شناس хуншинос
خون‌شناسی хуншиносӣ
خون‌طلب хунталаб
خون‌طلبی хунталабӣ
خون‌فشان хунфишон
خون‌کشی хункашӣ
خون‌گذران хунгузарон
خون‌گذرانی хунгузаронӣ
خون‌گرد хунгард
خون‌گردی хунгардӣ
خون‌گرفته хунгирифта

خون‌گرم хунгарм
خون‌گرمی хунгармӣ
خون‌گشته хунгашта
خون‌گیر хунгир
خون‌گیری хунгирӣ
خون‌مردم‌خور хунимардумхӯр
خون‌مست хунмаст
خون‌مک хунмак
خونی хунӣ
خونین хунин
خونین‌جگر хунинҷигар
خونین‌دل хуниндил
خونین‌دل хуниндил
خوید//خید хавид//хавед//хивед//хед
خویش хеш / Хеш//хайшII / хешII
خویشاوند хешованд
خویشاوندی хешовандӣ
خویش‌بچه хешбача
خویش‌بین хешбин
خویشتن хештан
خویشتن‌بین хештанбин
خویشتن‌بینی хештанбинӣ
خویشتن‌پرست хештанпараст
خویشتن‌پرستی хештанпарастӣ
خویشتن‌شناس хештаншинос
خویشتن‌شناسی хештаншиносӣ
خویشکام хешком
خویش‌نشناس хешнашинос
خویش‌واقربایی хешуакрабоӣ

خویش‌وتباربازی хешутаборбозӣ
خویش‌وتباری хешутаборӣ
خویشی хешӣ
خویشی‌گری хешигарӣ
خوی‌گیر хӯйгир
خیابان хиёбон
خیار хиёр I,II
خیارک хиёрак
خیاط хайёт
خیاطی хайётӣ
خیال хаёл
خیالاً хаёлан
خیالات хаёлот
خیالاتی хаёлотӣ
خیال‌اندیش хаёландеш
خیال‌اندیشی хаёландешӣ
خیال‌انگیز хаёлангез
خیال‌آلود хаёлолуд
خیال‌آمیز хаёломез
خیال‌باف хаёлбоф
خیال‌بافی хаёлбофӣ
خیال‌پرست хаёлпараст
خیال‌پرستی хаёлпарастӣ
خیال‌پرور хаёлпарвар
خیال‌پریشان хаёлпарешон
خیال‌پریشانی хаёлпарешонӣ
خیالتی хаёлатӣ
خیالمند хаёлманд
خیالمندانه хаёлмандона
خیالی хаёлӣ
خیام хайём / хиём
خیانت хиёнат

خیانت‌پیشه **хиёнатпеша**
خیانت‌کار **хиёнаткор**
خیانت‌کارانه **хиёнаткорона**
خیانت‌کاری **хиёнаткорӣ**
خیانت‌گر **хиёнатгар**
خیانت‌گرانه **хиёнатгарона**
خیانت‌گری **хиёнатгарӣ**
خیر **хайр**
خیرات **хайрот**
خیراتی **хайротӣ**
خیراندیش **хайрандеш**
خیراندیشانه **хайрандешона**
خیراندیشی **хайрандешӣ**
خیرباد **хайрбод**
خیرخانه **хайрхона**
خیرخواه **хайрхоҳ**
خیرخواهانه **хайрхоҳона**
خیرخواهی **хайрхоҳӣ**
خیرکننده **хайркунанда**
خیرگرد **хайргард**
خیرگوی **хайргӯй**
خیرگی **хирагӣ**
خیروخوش **хайрухуш**
خیرورگ **хирург**
خیرورگیه **хирургия**
خیره **хайра**
خیره **хира**
خیره‌بین **хирабин**
خیره‌تاب **хиратоб**
خیره‌چشم **хирачашм**
خیره‌چشمی **хирачашмӣ**
خیره‌خیره **хира-хира**
خیره‌رنگ **хираранг**

خیره‌روی **хирарӯй**
خیره‌رویی **хирарӯйӣ**
خیره‌سر **хирасар**
خیره‌سرانه **хирасарона**
خیره‌سری **хирасарӣ**
خیره‌سوز **хирасӯз**
خیره‌شوی **хирашавӣ**
خیره‌طبع **хиратабъ**
خیره‌طبعی **хиратабъӣ**
خیره‌طبیعت **хиратабиат**
خیره‌طبیعتی **хиратабиатӣ**
خیره‌کننده **хиракунанда**
خیره‌نما **хиранамо**
خیری **хайрӣ**
خیریت **хайрият**
خیریت‌اثر **хайриятасар**
خیریه **хайрия**
خیز **хез**
خیزآب **хезоб**
خیزان **хезон**
خیزاندن **хезондан**
خیزران **хайзурон**
خیززننده **хеззананда**
خیززنی **хеззанӣ**
خیسانیدن { **хесонидан**, **хисонидан**
خیستن//خیزیدن **хестан//хезидан**
خیش‌کار **хешкор**
خیک **хик**
خیکرتک **хекиртак**
خیک‌گردن **хикгардан**
خیل { **хайл**, **хел I,II**
خیلا **хело**

خیل‌تاش **хайлтош**
خیل‌خانه **хайлхона**
خیل‌مخیل **хелмахел**
خیلی **хеле**
خیم **хим I,II,III**
خیمگی **хаймагӣ**
خیمه **хайма**
خیمه‌دوز **хаймадӯз**
خیمه‌دوزی **хаймадӯзӣ**
خیمه‌زار **хаймазор**
خیمه‌شهرک **хаймашаҳрак**
خیمه‌گاه **хаймагоҳ**
خیمیاوی **химиёвӣ**
خیمیزتسیه **химизатсия**
خیمیکت **химикат**
خیمیکی **химикӣ**
خیمیوی **химиявӣ**
خیمیه **химия**
خینه **хина**

د

د **д**
داءالثعلب **доуссаълаб**
دأب **даъб**
دابه **добба**
داتسنت **дотсент**
داتسنتی **дотсентӣ**
داج **доч**
داخل **дохил**
داخل‌شده **дохилшуда**
داخل‌شونده **дохилшаванда**
داخل‌شوی **дохилшавӣ**
داخله **дохила**

داخلی **дохилӣ**
داخنده **дохунда**
داخول **дохул**
داد **дод I,II**
دادآفرید **додофарид**
دادآفرین **додофарин**
دادا **додо**
دادار **додор**
دادبخش **додбахш**
دادبخشی **додбахшӣ**
دادبیگی **додбегӣ**
دادپاک **додпок**
دادپرست **додпараст**
دادپرور **додпарвар**
دادپروری **додпарварӣ**
دادجو **додҷӯ**
دادخواه **додхоҳ**
دادخواهی **додхоҳӣ**
دادر **додар**
دادرانه **додарона**
دادرخواند//دادرخوانده **додархонд(а)**
دادرزاده **додарзода**
دادرس **додрас**
دادرسی **додрасӣ**
دادرشوی **додаршӯй**
دادرعروس **додарарӯс**
دادرک **додарак**
دادری **додарӣ**
دادزننده **додзананда**
دادزنی **додзанӣ**
دادستان **додситон**
دادستانی **додситонӣ**
دادسرا(ی) **додсаро(й)**

دادگاه додгоҳ
دادگاهی додгоҳӣ
دادگر додгар
دادگری додгарӣ
دادگستر додгустар
دادگستری додгустарӣ
دادگو додгӯ
دادگویی додгӯӣ
دادن додан
دادنامه доднома
دادنی доданӣ
دادور додвар
دادوستد додуситад
دادوگرفت додугирифт
داده дода
دار дор I,II
دارا доро
دارافزین дорафзин
دارالاخلاق дорулахлоқ
دارالاسلام дорулислом
دارالاماره//دارالامارت
доруламора(т)
دارالامان доруламон
دارالبقا дорулбақо
دارالبوار дорулбавор
دارالبیع дорулбайъ
دارالخلافت дорулхилофат
دارالسرور доруссурур
دارالسلطنه доруссалтана
دارالشفا дорушшифо
دارالضرب доруззарб
دارالضیافت доруззиёфат
دارالفنا дорулфано
دارالفنون дорулфунун

دارالقرائت дорулқироат
دارالقضا дорулқазо
دارالکتب дорулкутуб
دارالمعلمین
дорулмуаллимин
دارالملک дорулмулк
دارایی дороӣ I,II
دارباز дорбоз
داربازی дорбозӣ
داربام дорбом
داربست дорбаст
داربوی дорбӯй
دارپرنیان дорпарниён
دارچین дорчин
دارچین‌رنگ дорчинранг
دارچینی дорчинӣ
دارک дорак
دارکدو доркаду
دارم дорам
دارمی дорамӣ
دارندگی дорандагӣ
دارنده доранда
دارو дору
داروبرد дорубард
داروپاشک дорупошак
داروپاشی дорупошӣ
داروپز дорупаз
داروچکانک доручаконак
داروخانه дорухона
دارودار дорудор
دارودان дорудон
داروزنی дорузанӣ
داروساز дорусоз
داروسازی дорусозӣ

داروشناس дорушинос
داروشناسی дорушиносӣ
داروغگی доруғагӣ
داروغه доруға
داروفروش доруфурӯш
داروفروشی доруфурӯшӣ
داروقوطّی доруқуттӣ
داروکده дорукада
داروکوبک дорукӯбак
داروگذرانی доругузаронӣ
داروگی доругӣ
داروگیر доругир
دارووار дорувор
داروواری доруворӣ
داس дос
داس‌ارّه досарра
داستان достон
داستان‌خوان достонхон
داستان‌خوانی достонхонӣ
داستان‌زیب достонзеб
داستان‌ساز достонсоз
داستان‌سازی достонсозӣ
داستان‌سرا(ی) достонсаро(й)
داستان سرایی достонсаройӣ
داستان‌گو(ی) достонгӯ(й)
داستان گویی достонгӯӣ
داستان‌نویس достоннавис
داستان‌نویسی достоннависӣ
داستانی достонӣ
داستک достак
داس‌رنده досранда
داسک досак
داسکاله доскола

داس‌کلّه доскалла
داش дош
داشاد дошод
داشت дошт
داشت‌دار доштдор
داشتن доштан
داشت‌ناک доштнок
داشت‌ناکی доштнокӣ
داشتنی доштанӣ
داشته дошта
داش‌خانه дошхона
داشن дошан
داشی дошӣ
داعی доӣ I
داعیه доия
داغ доғ
داغ‌آب доғоб
داغ‌آهن доғоҳан
داغ‌دار доғдор
داغ‌داغ доғдоғ
داغ‌دل доғдил
داغ‌دیده доғдида
داغ‌زن доғзан
داغ‌کرده доғкарда
داغ‌گاه доғгоҳ
داغگر доғгар
داغ‌گرفته доғгирифта
داغ‌گه доғгаҳ
داغی доғӣ
دافع дофеъ
داقیانوس
доқёнус//доқиёнус
داقیانوسی доқёнусӣ
داکتار доктор

داکتارنت **докторант**
داکتارنتوره **докторантура**
داکتاری **докторӣ**
داکگی **докагӣ**
داکه **дока**
داکه‌پیچ **докапеч**
داگمتیزم **догматизм**
داگمتیکی **догматикӣ**
داگمه **догма**
دال **дол I,II,III** / **дол(л)**
دالان **долон**
دالر **доллар**
دالک **долак**
دام **дом I,II,III**
داماد **домод**
دامادباب **домодбоб**
دامادبراران **домодбаророн**
دامادبراری **домодбарорӣ**
دامادتوره//دامادخواجه **домодтӯра//домодхоҷа**
دامادداр **домоддор**
دامادداران **домоддаророн**
دامادشونده **домодшаванда**
دامادطلبان **домодталабон**
دامادی **домодӣ**
دامان **домон**
دامکرت **домкрат**
دامگاه **домгоҳ**
داملا **домулло**
داملاتراش **домуллотарош**
داملانما **домуллонамо**
دامن **доман**
دامن‌افشانی **доманафшонӣ**
دامن‌آلودگی **доманолудагӣ**
دامن‌آلوده **доманолуда**
دامن‌بسر **доманбасар**
دامن‌تر **домантар**
دامن‌دراز **домандароз**
دامن‌رس **доманрас**
دامن‌فراخ **доманфарох**
دامن‌کش **доманкаш**
دامن‌کشان **доманкашон**
دامن‌گیر **домангир**
دامنه **домана I,II**
دامنه‌دار **доманадор**
دامینا **домино**
دامیناباز **доминобоз**
دامینابازی **доминобозӣ**
دان **дон**
دانا **доно**
داناتراش **донотарош**
داناتراشی **донотарошӣ**
دانایی **доноӣ**
دان‌پاشی **донпошӣ**
دانچه **донача**
دانچه **донча**
دان‌خور **донхӯр**
دانستن **донистан**
دانستنی **донистанӣ**
دانسته **дониста**
دانسته‌کار **донистакор**
دانش **дониш**
دانش‌افروز **донишафрӯз**
دانش‌الفنج **донишалфанҷ**
دانش‌اندوخته **донишандӯхта**
دانش‌اندوز **донишандӯз**
دانش‌اندوزی **донишандӯзӣ**
دانش‌آموخته **донишомӯхта**
دانش‌آموز **донишомӯз**
دانش‌آموزی **донишомӯзӣ**
دانش‌پذیر **донишпазир**
دانش‌پرست **донишпараст**
دانش‌پرور **донишпарвар**
دانش‌پروری **донишпарварӣ**
دانش‌پژوه **донишпажӯҳ**
دانش‌پژوهی **донишпажӯҳӣ**
دانش‌جوی **донишҷӯй**
دانش‌جویی **донишҷӯӣ**
دانش‌دوست **донишдӯст**
دانش‌دوستی **донишдӯстӣ**
دانش‌طلب **доништалаб**
دانش‌طلبی **доништалабӣ**
دانش‌فروز **донишфурӯз**
دانش‌قرین **донишқарин**
دانشکده **донишкада**
دانشگاه **донишгоҳ**
دانشگاهی **донишгоҳӣ**
دانش‌گستر **донишгустар**
دانشمند **донишманд**
دانشمندانه **донишмандона**
دانشمندی **донишмандӣ**
دانشنامه **донишнома**
دانش‌ور **донишвар**
دانش‌وری **донишварӣ**
دانشی **донишӣ**
دانک **донак**
دان‌کاسه **донкоса**
دانک‌بازی **донакбозӣ**
دانک‌دار **донакдор**
دانک‌شورک **донакшӯрак**
دانگ **донг**
دانگانه **донгона**
دانگی **донагӣ**
داننده **донанда**
دانه **дона**
دانه‌افشان **донаафшон**
دانه‌برکش **донабаркаш**
دانه‌بیع **донабайъ**
دانه‌پاش **донапош**
دانه‌خور **донахӯр**
دانه‌خورک **донахӯрак**
دانه‌دار **донадор**
دانه‌سوز **донасӯз**
دانه‌شکل **донашакл**
دانه‌شورک **донашӯрак**
دانه‌فروشی **донафурӯшӣ**
دانه‌مانند **донамонанд**
داو **дов**
داور **довар**
داورگاه **доваргоҳ**
داوری **доварӣ**
داوطلب **довталаб**
داوطلبانه **довталабона**
داوطلبی **довталабӣ**
داهل **доҳул**
داهی **доҳӣ**
داهیانه **доҳиёна**
داهیگی **доҳигӣ**
داهیه **доҳия I,II**
دائر **доир**
دائرت‌المعارف **доиратулмаориф**
دائره//دایره **доира I,II**
دائره‌زن **доиразан**

دائره‌شکل доирашакл
دائره‌کش доиракаш
دائره‌گی доирагӣ
دائره‌مانند доирамонанд
دائره‌نواز доиранавоз
دائره‌نوازی доиранавозӣ
دائره‌وار доиравор
دائم доим
دائما доиман, доимо
دائم‌بهار доимбаҳор
دائمی доимӣ
دائمیت доимият
دایرگی дойрагӣ
دایره дойра
دایره‌بزم дойрабазм
دایره‌خبر дойрахабар
دایره‌دست дойрадаст
دایره‌دستی дойрадастӣ
دایره‌زن дойразан
دایره‌زنی дойразанӣ
دایره‌کش дойракаш
دایره‌نواز дойранавоз
دایره‌نوازی дойранавозӣ
دایره‌وار дойравор
دایگی доягӣ
دایه доя
دایی дойII
دب даб, дубб
دباغ даббоғ
دباغت дабоғат, дибоғат
دباغ‌خانه даббоғхона
دباغی даббоғӣ
دبدبه дабдаба
دبدبه‌دار дабдабадор
دبدبه‌ناک дабдабанок
دبدله дабдала
دبران дабарон
دبردوقی дабардӯқӣ
دبره дабара
دبستان дабистон
دبستانی дабистонӣ
دبنگ дабанг
دبور дабур
دبوس даб(б)ус
دبه дабба I,II,III
دبیر дабир
دبیرانه дабирона
دبیرپیشه дабирпеша
دبیرخانه дабирхона
دبیرستان дабиристон
دبیرستانی дабиристонӣ
دبیروار дабирвор
دبیری дабирӣ
دبیقی дабиқӣ
دبیله дабила
دپه‌درست дуппа-дуруст
دتسیمتر детсиметр
دثار дисор
دجا//دجی дуҷо
دجّال даҷҷол
دجله даҷла
دچار дучор
دچارآمده дучоромада
دخالت дахолат
دخالت‌ناپذیری дахолатнопазирӣ
دخالت‌ناپزیر дахолатнопазир
دخان духонI
دخت духт
دختر духтар
دختراندر духтарандар
دخترانه духтарона
دخترباز духтарбоз
دختربازی духтарбозӣ
دختربچه духтарбача
دختربراری духтарбарорӣ
دختربینان духтарбинон
دختربینی духтарбинӣ
دخترچه духтарча
دخترخاله духтархола
دخترخانه духтархона
دخترخواند духтархонд
دخترخوانده духтархонда
دختردار духтардор
دختردزد духтардузд
دخترزا духтарзо
دخترزاده духтарзода
دخترعمک духтарамак
دخترعمه духтарамма
دخترک духтарак
دختری духтарӣ
دختور духтур
دختورخانه духтурхона
دختوری духтурӣ
دخش дахш
دخل дахл
دخلدار дахлдор
دخمسه дахмаса
دخمه дахма
دخمه‌بان дахмабон
دخمه‌بانی дахмабонӣ
دخمه‌گاه дахмагоҳ
دخن духн
دخنه духна
دخول духул
دخیل дахил
دد дад
ددمنش дадманиш
ددمنشانه дадманишона
ددوکسیه дедуксия
دده дада I,II
ددی дадӣ
در дар I,II, дур(р)
درا(ی) даро(й)
درامد даромад
درامددهنده даромаддиҳанда
درامددهی даромаддиҳӣ
درامدگاه даромадгоҳ
درامدن даромадан
درامدناک даромаднок
درامدناکی даромаднокӣ
درامده даромада
درابرا даробаро
دراج дурроҷ
درادرا дародаро
دراز дароз
درازآهنگ дарозоҳанг
درازا дарозо
درازبالا дарозболо
درازبینی дарозбинӣ
درازپا(ی) дарозпо(й)
درازپایه дарозпоя
درازپنجه дарозпанҷа

درازدامن **дароздоман**
درازدست **дароздаст**
درازدست **дароздаст**
درازدستی **дароздастӣ**
درازدم **дароздум**
درازرو(ی) **дарозрӯ(й)**
درازرویه **дарозрӯя**
درازریش **дарозриш**
درازشکل **дарозшакл**
درازشکلی **дарозшаклӣ**
درازشیر **дарозшир**
درازعمر **дарозумр**
درازعمری **дарозумрӣ**
درازقد **дарозқад**
درازک **дарозак**
درازکشیده **дарозкашида**
درازگپی **дарозгапӣ**
درازگردن **дарозгардан**
درازگوش **дарозгӯш**
درازگویی **дарозгӯӣ**
درازمدت **дарозмуддат**
درازمو(ی) **дарозмӯ(й)**
درازموج **дарозмавҷ**
درازمهلت **дарозмӯҳлат**
درازمیل **дарозмил**
درازنا **дарозно**
درازنخ **дарознах**
درازنول **дарознӯл**
درازنویس **дарознавис**
درازنویسی **дарознависӣ**
درازی **дарозӣ**
درّاس **диррос**
دراست **диросат**

درّاعه **дурроа**
درافتادن//درافتیدن
дарафтодан//дарафтидан
درافتادن **даруфтодан**
درافروختن **дарафрӯхтан**
درافزودن **дарафзудан**
درافشان//درفشان
дурафшон//дурфишон
درافشاندن **дарафшондан**
درافکندن **дарафкандан**
درّاک **даррок**
درانداختن **дарандохтан**
دراندن//درانیدن
дарон(и)дан
درای **дарой**
درایت **дироят**
دراینده **дароянда**
درآشفتن **дарошуфтан**
درآگندن **дарогандан**
درآگنده **дароганда**
درآموختن **даромӯхтан**
درآمیختگی **даромехтагӣ**
درآمیختن **даромехтан**
درآمیخته **даромехта**
درآوردن **даровардан**
درآویختن **даровехтан**
درآویخته **даровехта**
درب **дарб**
درباختن **дарбохтан**
دربار **дарбор**
درباری **дарборӣ**
دربافتن **дарбофтан**
دربان **дарбон**
دربان‌خانه **дарбонхона**
دربانی **дарбонӣ**

دربایست **дарбоист**
دربایسته **дарбоиста**
دربچه **дарбача**
دربدر **дарбадар**
دربدرگردی **дарбадаргардӣ**
دربدری **дарбадарӣ**
دربدیوار **дарбадевор**
دربرگیرنده **дарбаргиранда**
دربستن **дарбастан**
دربسته **дарбаста**
دربند **дарбанд**
دربندان **дарбандон**
دربه **дарбеҳ**
دربه‌دار **дарбеҳдор**
دربه‌ناک **дарбеҳнок**
درپ **драп**
درپذیر **дарпазир**
درپرده **дарпарда**
درپیچیدن **дарпечидан**
درتاز **дартоз**
درج } **дарҷ**, **дурҷ**
درج‌شده **дарҷшуда**
درجه **дараҷа**
درجه‌بندی **дараҷабандӣ**
درجه‌دار **дараҷадор**
درجه‌داری **дараҷадорӣ**
درچه **дарча**
درچیدن **дарчидан**
درحال **дарҳол**
درخاستن **дархостан II**
درخت **дарахт**
درخت‌بر **дарахтбур**
درخت‌بری **дарахтбурӣ**

درخت‌دار **дарахтдор**
درخت‌زار **дарахтзор**
درختستان **дарахтистон**
درخت‌سنبه **дарахтсунба**
درخت‌شنانی
дарахтшинонӣ
درختک **дарахтак**
درخرامیدن **дархиромидан**
درخزیدن **дархазидан**
درخش **дурахш**
درخشان **дурахшон**
درخشانی **дурахшонӣ**
درخشیدن **дурахшидан**
درخواست **дархост**
درخواست‌کننده
дархосткунанда
درخواستن **дархостан I**
درخور **дархур//дархӯр**
درخورد **дархӯрд**
درخوردن **дархӯрдан**
درخیستن **дархестан**
درد **дард**
دردا **дардо**
دردادن **дардодан**
دردار **дардор**
دردافزا **дардафзо**
دردانگیز **дардангез**
دردانه **дурдона**
دردآشنا **дардошно**
دردآلود(ه) **дурдолуд(а)**
دردآلود **дардолуд**
دردآمیز **дардомез**
دردآور **дардовар**
دردبار **дардбор**

دردپرور **дардпарвар**
دردچین **дардчин**
دردخند **дардханд**
دِردِر **дир-дир**
دردرک **дардарак**
دردزده **дардзада**
دردشناس **дардшинос**
دردکش **дардкаш**
دردکشی **дардкашӣ**
دردکشیده **дардкашида**
دردم **дардам**
دردمند **дардманд**
دردمندانه **дардмандона**
دردمندی **дардмандӣ**
دردمیدن **дардамидан**
دردمیده **дардамида**
دردناک **дарднок**
دردناکردنی **дарднокарданӣ**
درده **дурда**
دردی‌آشام **дурдиошом**
دردی‌آمیز **дурдиомез**
دردی‌خوار **дурдихор**
دردی‌کش **дурдикаш**
دردی‌نوش **дурдинӯш**
درربودن **даррабудан**
دررساندن **даррасондан**
دررسیدن **даррасидан**
دررفتن **даррафтан**
درز **дарз**
درزدن **дарзадан**
درزدوز **дарздӯз**
درزدوزی **дарздӯзӣ**
درزمال **дарзмол**

درزه **дарза**
درزه‌بند **дарзабанд**
درزی **дарзӣ**
درزیگی **дарзигӣ**
درس **дарс**
درساختن **дарсохтан**
درساز **дарсоз**
درساعت **дарсоат**
درس‌آموز **дарсомӯз**
درس‌آموزی **дарсомӯзӣ**
درست **дуруст**
درست‌اندیش **дурустандеш**
درست‌پیمان **дурустпаймон**
درست‌رفتار **дурустрафтор**
درست‌شدنی **дурустшуданӣ**
درستکار **дурусткор**
درستکاری **дурусткорӣ**
درست‌نویسی **дурустнависӣ**
درستی **дурустӣ**
درس‌خانه **дарсхона**
درس‌خوان **дарсхон**
درس‌خوانی **дарсхонӣ**
درس‌دهی **дарсдиҳӣ**
درس‌فهمی **дарсфаҳмӣ**
درسگاه **дарсгоҳ**
درس‌گذرانی **дарсгузаронӣ**
درس‌گوی **дарсгӯй**
درس‌گویی **дарсгӯӣ**
درسی **дарсӣ**
درشت **дурушт**
درشت‌باف **дуруштбоф**
درشت‌بافت **дуруштбофт**
درشت‌پشم **дуруштпашм**

درشت‌خو **дуруштхӯ**
درشت‌روی **дуруштрӯй**
درشت‌رویی **дуруштрӯӣ**
درشت‌گوی **дуруштгӯй**
درشت‌گویی **дуруштгӯӣ**
درشت‌معاملگی **дуруштмуомилагӣ**
درشت‌معامله **дуруштмуомила**
درشتی **дуруштӣ**
درشدن **даршудан**
درشکستن **даршикастан**
درع **диръ**
درع‌پوش **диръпӯш**
درغ **дарғ**
درغات **дарғот**
درغات‌پولی **дарғотпулӣ**
درغات‌سازی **дарғотсозӣ**
درغضب **дарғазаб**
درفتادن **дарфитодан**
درفزودن **дарфузудан**
درفش **дарафш**; **дирафш I,II,III**; **дурафш**
درفشان **дирафшон**; **дурфишон**
درفشیدن **дирафшидан**
درفنجک **дарфанҷак**
درقّاس **дараққос**
درق‌درق **дарақ-дарақ**
درک **дарак I,II,III**; **дарк**
درکار **даркор**
درکاری **даркорӣ**
درکردن **даркардан**
درکشا **даркушо**
درکشاده **даркушода**

درکشایی **даркушоӣ**
درکشوندگی **даркшавандагӣ**
درکشونده **даркшаванда**
درکشیدن **даркашидан**
درکوبی **даркӯбӣ**
درکوشیدن **даркӯшидан**
درگاه//درگه **даргоҳ//даргаҳ**
درگاه‌نشین **даргоҳнишин**
درگاهی **даргоҳӣ**
درگذر **даргузар**
درگذرانیدن **даргузаронидан**
درگذشت **даргузашт**
درگذشتن **даргузаштан**
درگذشته **даргузашта**
درگرفتن **даргирифтан**
درگرفته **даргирифта**
درگسیختن **даргусехтан**
درگشتن **даргаштан**
درگشته **даргашта**
درگه **даргаҳ**
درگهی **даргаҳӣ**
درگیر **даргир**
درگیراندن **даргирондан**
درگیرانیدن **даргиронидан**
درگیرنده **даргиранда**
درگیری **даргирӣ**
درم **дирам**
درمان **дармон**
درماناندن **дармонондан**
درمان‌بخش **дармонбахш**
درمان‌پذیر **дармонпазир**
درماندگی **дармондагӣ**

درماندن **дармондан**
درمانده **дармонда**
درمانگاه **дармонгоҳ**
درمانگاهی **дармонгоҳӣ**
درمانگر **дармонгар**
درمانگری **дармонгарӣ**
درمان‌ناپذیر **дармоннопазир**
درمانی **дармонӣ**
درمتالاگیه **дерматология**
درمترگ **драматург**
درمترگی **драматургӣ**
درمترگیه **драматургия**
درمتیزم **драматизм**
درم‌خرید **дирамхарид**
درم‌دار **дирамдор**
درم‌دوست **дирамдӯст**
درم‌ریز **дирамрез**
درم‌زن **дирамзан**
درمنه **дармана**
درموی **драмавӣ**
درمه **драма**
درمه‌نویس **драманавис**
درمه‌نویسی **драманависӣ**
درمیان **дармиён**
درمیانی **дармиёнӣ**
درناگیر **дарногир**
درناگیری **дарногирӣ**
درندگی **дарандагӣ**
درنده **даранда**
درنده‌وار **дарандавор**
درنشاندن **дарнишондан**
درنشستن **дарнишастан**
درنگ I **дарангI\\дирангI**
درنگ II **дарангII**
درنگ‌پیشه **дарангпеша**
درنگ درنگ **даранг-даранг**, **дарангидаранг**, **диринг-диринг**
درنگرستن **дарнигаристан**
درنگس//درنگاس **дарангас//дарангос**
درنگی **дарангӣ**
درنگیرنده **дарнагиранда**
درنمودن **дарнамудан**
درنوردیدن **дарнавардидан**
درنوشتن **дарнавоштан**
درنهادن **дарниҳодан**
درو **дарав**, **даррав**
درواخ **дарвох**
دروازه **дарвоза**
دروازه‌بان **дарвозабон**
دروازه‌بانی **дарвозабонӣ**
دروازه‌خانه **дарвозахона**
دروازه‌دار **дарвозадор**
دروازی **дарвозӣ**
دروایست **дарвоист**
دروایستن **дарвоистан**
درود **дуруд I,II**
درودن **дурудан**
دروغ **дурӯғ**
دروغ‌آمیز **дурӯғомез**
دروغ‌باف **дурӯғбоф**
دروغ‌بافی **дурӯғбофӣ**
دروغ‌پراکنی **дурӯғпароканӣ**
دروغ‌پرداز **дурӯғпардоз**
دروغ‌پردازی **дурӯғпардозӣ**
دروغ‌زن **дурӯғзан**
دروغکی **дурӯғакӣ**
دروغگو(ی) **дурӯғгӯ(й)**
دروغگویی **дурӯғгӯӣ**
دروغی **дурӯғӣ**
دروغین **дурӯғин**
دروگر **даравгар**
دروگری **даравгарӣ**
درون **дарун**
درون‌افروز **дарунафрӯз**
درون‌بر **дарунбар**
درون‌بین **дарунбин**
درون‌بینی **дарунбинӣ**
درون‌پرور **дарунпарвар**
درون‌تهی **дарунтиҳӣ**
درونج **дарунач**
درون‌خالی **дарунхолӣ**
درون‌دار **дарундор**
درون‌درون **дарун-дарун**
درون‌رانی **дарунронӣ**
درون‌رو **дарунрав**
درون‌روی **дарунравӣ**
درون‌زا **дарунзо**
درون‌سوخته **дарунсӯхта**
درون‌سوز **дарунсӯз**
درون‌سوزی **дарунсӯзӣ**
درون‌سیاه **дарунсиёҳ**
درون‌شهری **даруншаҳрӣ**
درون‌صاف **дарунсоф**
درون‌کاواک **дарунковок**
درونکی **дарунакӣ**
درون‌گرا **дарунгаро**
درون‌گرایی **дарунгароӣ**
درون‌مایه **дарунмоя**
درون‌مرزی **дарунмарзӣ**
درون‌ناکی **даруннокӣ**
درون‌نگاری **даруннигорӣ**
درون‌نگری **даруннигарӣ**
درونه **даруна**
درونی **дарунӣ**
درویدن **даравидан**
درویزه **дарвеза**
درویزه‌گری **дарвезагарӣ**
درویش **дарвеш**
درویشانه **дарвешона**
درویش‌پرور **дарвешпарвар**
درویش‌دوست **дарвешдӯст**
درویش‌سیرت **дарвешсират**
درویش‌صفت **дарвешсифат**
درویش‌صفتی **дарвешсифатӣ**
درویش‌نما **дарвешнамо**
درویش‌نواز **дарвешнавоз**
درویش‌نوازی **дарвешнавозӣ**
درویشی **дарвешӣ**
دره **дара I,II**, **дарра I,II**
دره‌دست **даррадаст**
دره‌زن **дарразан**
دره‌زنی **дарразанӣ**
درهم **дарҳам**, **дирҳам**
درهم‌آمیختگی **дарҳамомехтагӣ**
درهم‌آمیخته **дарҳамомехта**
درهم‌آمیزه **дарҳамомеза**
درهم‌آمیزی **дарҳамомезӣ**
درهم‌پیچیده **дарҳампечида**
درهم‌رفته **дарҳамрафта**

درهم‌ریخته дарҳамрехта
درهم‌زده дарҳамзада
درهم‌شکستگی дарҳамшикастагӣ
درهم‌شکسته дарҳамшикаста
درهم‌کشیده дарҳамкашида
درهمی дарҳамӣ
دری дарӣ I,II
دریا дарё
دریاب дарёб
دریاباد дарёбод
دریابار дарёбор
دریابندگی дарёбандагӣ
دریابنده дарёбанда
دریاچه дарёча
دریادل дарёдил
دریادلانه дарёдилона
دریادلی дарёдилӣ
دریادمکش//دریادرکش дарёдамкаш//дарёдаркаш
دریاشکوه дарёшукӯҳ
دریاشناس дарёшинос
دریافت дарёфт
دریافتن дарёфтан
دریاکش дарёкаш
دریاگرد дарёгард
دریاگردی дарёгардӣ
دریانورد дарёнавард
دریانوردی дарёнавардӣ
دریاوش дарёваш
دریایی дарёӣ
دریچه дарича
دریچه‌دار даричадор

دریخانه дарихона
دریدگر дуредгар
دریدگری дуредгарӣ
دریدگی даридагӣ
دریدن даридан
دریده дарида
دریده‌جامه даридаҷома
دریده‌دهان даридадаҳон
دریده‌دهن даридадаҳан
دریده‌لباس даридалибос
دری‌زبان даризабон
دریغ дареғ
دریغا дареғо
دریغاگو(ی) дареғогӯ(й)
دریغ‌گویی дареғгӯӣ
دریواس даревос
دریوزه дарюза
دریوزه‌گر дарюзагар
دزد дузд
دزدادزدی дуздодуздӣ
دزدافشار дуздафшор
دزدافشان дуздафшон
دزدافشانی дуздафшонӣ
دزداندن дуздондан
دزدانه дуздона
دزدبازار дуздбозор
دزدبرده дуздбурда
دزدبشره дуздбашара
دزدپیشه дуздпеша
دزدخانه дуздхона
دزدزده дуздзада
دزدصفت дуздсифат
دزدگاه дуздгоҳ

دزدنده дузданда
دزدوار дуздвор
دزدی дуздӣ
دزدیدن дуздидан
دزدیده дуздида
دزینفکسیه дезинфексия
دزیودا дзюдо
دژ диж
دژآگاه дижогоҳ
دژآلود дижолуд
دژآهنگ дижоҳанг
دژبان дижбон
دژخیم } дижхим / дужхим
دژدار диждор
دژغال дажғол
دژغال‌بیتان дажғолбетон
دژغیم дажғим
دژم дижам
دژمروی дижамрӯй
دژن дижан
دست } даст / дуст
دستادست дастодаст
دستار дастор
دستاران дасторон
دستارچه дасторча
دستارخوان дасторхон
دستاردار дастордор
دستارداری дастордорӣ
دستارک дасторак
دست‌ارّه дастарра
دست‌افزار дастафзор
دست‌افشار дастафшор
دست‌افشان дастафшон

دستان дастон
دست‌انداز дастандоз
دست‌اندازی дастандозӣ
دستان‌ساز дастонсоз
دستان‌سرا(ی) дастонсаро(й)
دستانگو дастонгӯ
دستان‌نواز дастоннавоз
دستان‌نوازی дастоннавозӣ
دست‌اول даставвал
دست‌آزمایی дастозмоӣ
دست‌آس дастос
دست‌آموز дастомӯз
دست‌آورد дастовард
دست‌آویز дастовез
دست‌بازی дастбозӣ
دست‌بافت дастбофт
دست‌بالا дастболо
دست‌بخاک дастбахок
دست‌بدست дастбадаст
دست‌برد дастбурд
دست‌بسته дастбаста
دست‌بکار дастбакор
دست‌بگریبان дастбагиребон
دست‌بگریبانی дастбагиребонӣ
دست‌بند дастбанд
دست‌بوس дастбӯс
دست‌بوسی дастбӯсӣ
دست‌پاچه дастпоча
دست‌پاک дастпок
دست‌پاک‌کن дастпоккун
دست‌پاکی дастпокӣ
دست‌پانه дастпона

دستپخت **дастпухт**
دستپرور **дастпарвар**
دستپرورد **дастпарвард**
دستپرورده **дастпарварда**
دستپوشک **дастпӯшак**
دستپیچ **дастпеч**
دستپیمان **дастпаймон**
دستتنگی **дасттангӣ**
دستتنها **дасттанҳо**
دستتنهایی **дасттанҳоӣ**
دستتهی **дасттиҳӣ**
دستتیشه **дасттеша**
دستجمعی **дастҷамъӣ**
دستخالی **дастхолӣ**
دستخشک **дастхушк**
دستخشکی **дастхушкӣ**
دستخط **дастхат**
دستخوش **дастхуш**
دستدراز **дастдароз**
دستدرازی **дастдарозӣ**
دستدهی **дастдиҳӣ**
دسترام **дастром**
دسترخوان **дастархон** / **дастурхон**
دسترخوانچی **дастархончӣ**
دسترخواندار **дастархондор**
دسترخوانداری **дастархондорӣ**
دسترس **дастрас**
دسترسا **дастрасо**
دسترسی **дастрасӣ**
دسترنج **дастранҷ**
دسترومال **дастрӯмол**
دسترویمال **дастрӯймол**
دستزد **дастзад**

دستزن **дастзан**
دستساخت **дастсохт**
دستساز **дастсоз**
دستسای **дастсой**
دستسوز **дастсӯз**
دستشکسته **дастшикаста**
دستشنان **дастшинон**
دستشنانده **дастшинонда**
دستشو//دستشویه **дастшӯ//дастшӯя**
دستشویک **дастшӯяк**
دستفال **дастфол**
دستفروش **дастфурӯш**
دستفروشی **дастфурӯшӣ**
دستفشاری **дастфишорӣ**
دستفشری **дастфишурӣ**
دستک **дастак**
دستکار **дасткор**
دستکاری **дасткорӣ**
دستکاله **дасткола**
دستکام **дастком**
دستکج **дасткаҷ**
دستکجی **дасткаҷӣ**
دستکدار **дастакдор**
دستکدوزی **дастакдӯзӣ**
دستکزن **дастакзан**
دستکزنان **дастакзанон**
دستکش **дасткаш I,II**
دستکشاد(ه) **дасткушод(а)**
دستکشادی **дасткушодӣ**
دستکشت **дасткишт**
دستکشی **дасткашӣ**
دستکشیده **дасткашида**
دستکفان **дасткафон**

دستکوتاه **дасткӯтоҳ**
دستکوتاهی **дасткӯтоҳӣ**
دستکی **дастакӣ**
دستکیفروش **дастакифурӯш**
دستکیفروشی **дастакифурӯшӣ**
دستگاه **дастгоҳ**
دستگاهساز **дастгоҳсоз**
دستگاهسازی **дастгоҳсозӣ**
دستگرایی **дастгаройӣ**
دستگرای **дастгарой**
دستگرمی **дастгармӣ**
دستگه **дастгаҳ**
دستگیر **дастгир I,II,III**
دستگیرشده **дастгиршуда**
دستگیرک **дастгирак**
دستگیری **дастгирӣ I,II**
دستلاف **дастлоф**
دستمال **дастмол**
دستمالکدو **дастмолкаду**
دستمالی **дастмолӣ**
دستمایه **дастмоя**
دستمزد **дастмузд**
دستموزه **дастмӯза**
دستنارس **дастнорас**
دستنبو(ی) **дастанбӯ(й)**
دستنبویه **дастанбӯя**
دستنخورده **дастнахӯрда**
دستنشان **дастнишон**
دستنشانده **дастнишонда**
دستنشین **дастнишин**
دستنگار **дастнигор**
دستنگر **дастнигар**

دستنگری **дастнигарӣ**
دستنوشت **дастнавишт**
دستنوشته **дастнавишта**
دستنویس **дастнавис**
دستنهال **дастниҳол**
دستوار(ه) **даствор(а)**
دستوپادار **даступодор**
دستوپازنی **даступозанӣ**
دستوپابسته **даступобаста**
دستوپنجهدار **даступанҷадор**
دستور **дастур**
دستورالعمل **дастуруламал**
دستوردهنده **дастурдиҳанда**
دستوردهی **дастурдиҳӣ**
دستورزاده **дастурзода**
دستورعمل **дастурамал**
دستوروشویی **дастурӯшӯӣ**
دستوری **дастурӣ**
دسته **даста**
دستهبرنجی **дастабиринҷӣ**
دستهبندی **дастабандӣ**
دستهجمعانه **дастаҷамъона**
دستهجمعی **дастаҷамъӣ**
دستهدراز **дастадароз**
دستهسازی **дастасозӣ**
دستهصدف **дастасадаф**
دستهکوتاه **дастакӯтоҳ**
دستهگل **дастагул**
دستهنقره **дастанукра**
دستی **дастӣ**
دستیاب **дастёб**
دستیار **дастёр**

دستیاری **дастёрӣ**
دستی‌ساخت **дастисохт**
دستینه **дастина**
دسنت **десант**
دسنتچی **десантчӣ**
دسنتی **десантӣ**
دسیسه **дасиса**
دسیسه‌باز **дасисабоз**
دسیسه‌بازی **дасисабозӣ**
دسیسه‌کار **дасисакор**
دسیسه‌کارانه **дасисакорона**
دسیسه‌کاری **дасисакорӣ**
دشت **дашт**
دشت‌بازار **даштбозор**
دشتبان **даштбон**
دشت‌پیما **даштпаймо**
دشت‌رویه **даштрӯя**
دشت‌نشین **даштнишин**
دشت‌نورد **даштнавард**
دشتی **даштӣ**
دشخوار **душх(в)ор**
دشمن **душман**
دشمن‌افکن **душманафкан**
دشمن‌افکنی **душманафканӣ**
دشمنانه **душманона**
دشمن‌تراشی **душмантарошӣ**
دشمن‌دار **душмандор**
دشمن‌سوز **душмансӯз**
دشمن‌فکن **душманфикан**
دشمنکش **душманкуш**
دشمن‌کشی **душманкушӣ**
دشمن‌کوبی **душманкӯбӣ**
دشمن‌گداز **душмангудоз**
دشمن‌وار **душманвор**
دشمنی **душманӣ**
دشنام **дашном**
دشنه **дашна**
دشوار **душвор**
دشواربرا **душворбаро**
دشوارپسند **душворписанд**
دشوارتلفظ **душворталаффуз**
دشوارخوار **душворхор**
دشوارفهم **душворфаҳм**
دشوارفهمی **душворфаҳмӣ**
دشوارگداز **душворгудоз**
دشوارگذر **душворгузар**
دشوارگرد **душворгард**
دشواری **душворӣ**
دشواریاب **душворёб**
دعا **дуо**
دعاخوان **дуохон**
دعاخوانی **дуохонӣ**
دعاگر **дуогар**
دعاگوی **дуогӯй**
دعاگویان **дуогӯён**
دعاگویی **дуогӯӣ**
دعانویس **дуонавис**
دعاوی **даовӣ**
دعوا **даъво**
دعواگر **даъвогар**
دعواگری **даъвогарӣ**
دعوایی **даъвоӣ**
دعوت **даъват**
دعوت‌شده **даъватшуда**
دعوت‌شونده **даъватшаванда**
دعوتگر **даъватгар**
دعوتگه **даъватгаҳ**
دعوتنامه **даъватнома**
دعوتی **даъватӣ**
دعوی **даъвӣ**
دغ **дағ**
دغا **дағо**
دغاباز **дағобоз**
دغابازی **дағобозӣ**
دغاپیشه **дағопеша**
دغ‌دغ **дағ-дағ**
دغدغان **дағдағон**
دغدغک **дағдағак**
دغدغه **дағдаға**
دغدغه‌دار **дағдағадор**
دغربغر **дағар-буғур**
دغل **дағал**
دغلانه **дағалона**
دغلباز **дағалбоз**
دغلبازی **дағалбозӣ**
دغل‌بافت **дағалбофт**
دغل‌پشم **дағалпашм**
دغل‌طبیعت **дағалтабиат**
دغل‌کاری **дағалкорӣ**
دغل‌مزاج **дағалмизоҷ**
دغل‌معاملگی **дағалмуомилагӣ**
دغل‌معامله **дағалмуомила**
دغل‌موی **дағалмӯй**
دغلی **дағалӣ**
دغیج **дағеҷ**
دف **даф**
دفاع **дифоъ**
دفّاف **даффоф**
دفتر **дафтар I,II**
دفترچه **дафтарча**
دفتردار **дафтардор**
دفترداری **дафтардорӣ**
دفتری **дафтарӣ**
دف‌زن **дафзан**
دف‌زنان **дафзанон**
دفع **дафъ**
دفع‌الوقت **дафъулвақт**
دفعتاً **дафъатан**
دفع‌ناپذیر **дафънопазир**
دفعه **дафъа**
دف‌گردان **дафгардон**
دفلا//دفلی **дифло**
دفن **дафн**
دف‌نواز **дафнавоз**
دفنوک **дафнук**
دفی **дафӣ**
دفیس **дефис**
دفین **дафин**
دفینه **дафина**
دق **дақ(к) I,II**
دقاق **даққоқ**
دقاقی **даққоқӣ**
دقایق **дақоиқ**
دقیانوس **дақёнус**
دقیانوسی **дақёнусӣ**
دقیق **дақиқ**
دقیقاً **дақиқан**
دقیقانه **дақиқона**
دقیق‌بین **дақиқбин**
دقیق‌کار **дақиққор**

دقیق کارانه **дақиқкорона**
دقیق کاری **дақиқкорӣ**
دقیقگی **дақиқагӣ**
دقیق نظر **дақиқназар**
دقیق نظرانه **дақиқназарона**
دقیقه **дақиқа I,II**
دقیقه خو(ی) **дақиқахӯ(й)**
دقیقه دان **дақиқадон**
دقیقه سنج **дақиқасанҷ**
دقیقه شمار **дақиқашумор**
دقیقه شماری **дақиқашуморӣ**
دقیقه شناس **дақиқашинос**
دقیقه گرد **дақиқагард**
دقیقه یاب **дақиқаёб**
دقیقه یابی **дақиқаёбӣ**
دقیقی **дақиқӣ**
دکان **дуккон**
دکبر **декабр**
دکبری **декабрӣ**
دکتانه **декатонна**
دک دک **дак-дак**
دکدنگ **дакаданг**
دکرد کر **дукур-дукур**
دکرد کور **дакар-дукур**
دکک **диккак**
دکلتر **декалитр**
دکلمتسیه **декламатсия**
دکن **декан**
دکنت **деканат**
دکنگ **даканг**
دکه } **дакка** / **дукка**
دل **дил**
دل افتاده **дилафтода**

دل افروز **дилафрӯз**
دل افسرده **дилафсурда**
دل افگار **дилафгор**
دل افگاری **дилафгорӣ**
دلاک **даллок**
دلاکی **даллокӣ**
دلال } **даллол** / **далол**
دلالانه **даллолона**
دلالت **далолат**
دلالگی **даллолагӣ**
دلاله **даллола**
دلالی **даллолӣ**
دلام **дилом I,II**
دل انگیز **дилангез**
دلاور **диловар**
دلاورانه **диловарона**
دلاوری **диловарӣ**
دلاویز **диловез**
دلاویزی **диловезӣ**
دلایل **далоил**
دل آبخور **дилобхӯр**
دل آبکننده **дилобкунанда**
دلآرا **дилоро**
دل آرام **дилором**
دل آرایی **дилоройӣ**
دل آزار **дилозор**
دل آزاری **дилозорӣ**
دل آزردگی **дилозурдагӣ**
دل آزرده **дилозурда**
دل آسا **дилосо**
دل آسایی **дилосоӣ**
دل آسوده **дилосуда**
دل آشفته **дилошуфта**

دل آشنا **дилошно**
دل آشوب **дилошӯб**
دلآگاه **дилогоҳ**
دلآگاهی **дилогоҳӣ**
دلباختگی **дилбохтагӣ**
دلباخته **дилбохта**
دلباز **дилбоз**
دلبازی **дилбозӣ**
دلبر **дилбар**
دلبرانه **дилбарона**
دلبردار **дилбардор**
دلبرداری **дилбардорӣ**
دلبردگی **дилбурдагӣ**
دلبرده **дилбурда**
دلبرک **дилбарак**
دلبری **дилбарӣ**
دل بزن **дилбазан**
دلبستگی **дилбастагӣ**
دلبسته **дилбаста**
دلبند **дилбанд**
دل بی جاکننده **дилбеҷокунанда**
دل بی حضورکننده **дилбеҳузуркунанда**
دل بی حضوری **дилбеҳузурӣ**
دل پاره **дилпора**
دل پاک **дилпок**
دل پاکی **дилпокӣ**
دل پذیر **дилпазир**
دل پذیری **дилпазирӣ**
دل پر **дилпур**
دل پرانه **дилпурона**
دل پرسی **дилпурсӣ**
دل پرشونده **дилпуршаванда**

دل پری **дилпурӣ**
دل پسند **дилписанд**
دل پسندی **дилписандӣ**
دلتنگ **дилтанг**
دلتنگی **дилтангӣ**
دل جزیر **дилҷазир**
دلجمع **дилҷамъ**
دلجمعانه **дилҷамъона**
دلجمعی **дилҷамъӣ**
دلجو(ی) **дилҷӯ(й)**
دلجوان **дилҷавон**
دلجویانه **дилҷӯёна**
دلجویی **дилҷӯӣ**
دلچاک **дилчок**
دلچسپ **дилчасп**
دلچسپی **дилчаспӣ**
دلحزین **дилҳазин**
دلخجل **дилхиҷил**
دلخجلی **дилхиҷилӣ**
دل خراب **дилхароб**
دلخرابی **дилхаробӣ**
دلخراش **дилхарош**
دلخستگی **дилхастагӣ**
دلخسته **дилхаста**
دلخنک **дилхунук**
دلخنکی **дилхунукӣ**
دلخواست **дилхост**
دلخواسته **дилхоста**
دلخواه **дилхоҳ**
دلخوش **дилхуш**
دلخوش کننده **дилхушкунанда**
دلخوشی **дилхушӣ**
دلخون **дилхун**

دلدادگی **дилдодагӣ**
دلداده **дилдода**
دلدار **дилдор**
دلداری **дилдорӣ**
دلدزد **дилдузд**
دلدل **дулдул**
دلدوز **дилдӯз**
دل ربا **дилрабо**
دل ربایانه **дилрабоёна**
دل رباینده **дилрабоянда**
دل ربایی **дилрабоӣ**
دل ریش **дилреш**
دل زنده **дилзинда**
دل زنی **дилзанӣ**
دلستان **дилситон**
دلسخت **дилсахт**
دل سختی **дилсахтӣ**
دلسرد **дилсард**
دلسردانه **дилсардона**
دلسردی **дилсардӣ**
دل سفید **дилсафед**
دل سوخته **дилсӯхта**
دلسوز **дилсӯз**
دلسوزانه **дилсӯзона**
دل سوزی **дилсӯзӣ**
دلسیاه **дилсиёҳ**
دل سیاهی **дилсиёҳӣ**
دلشاد **дилшод**
دلشادانه **дилшодона**
دلشادکننده **дилшодкунанда**
دلشادی **дилшодӣ**
دلشده **дилшуда**
دل شکار **дилшикор**
دل شکاری **дилшикорӣ**
دل شکستگی **дилшикастагӣ**
دل شکسته **дилшикаста**
دل شکن **дилшикан**
دل صاف **дилсоф**
دل صافانه **дилсофона**
دل صافی **дилсофӣ**
دل ضعیف **дилзаиф**
دلفراخ **дилфарох**
دلفریب **дилфиреб**
دلفریبانه **дилфиребона**
دلفریبی **дилфиребӣ**
دلفگار **дилфигор**
دلفین **далфин**, **дулфин**, **делфин**
دلق **далқ**
دلق پوش **далқпӯш**
دلک **дилак**
دلکش **дилкаш**
دلکشا **дилкушо**
دل کشاد **дилкушод**
دل کشال **дилкашол**
دل کشالی **дилкашолӣ**
دلکشایی **дилкушоӣ**
دلکف **дилкаф**
دلکنده **дилканда**
دلکور **дилкӯр**
دل گداخته **дилгудохта**
دلگداز **дилгудоз**
دل گران **дилгарон**
دل گرسنه **дилгурусна**
دلگرم **дилгарм**
دلگرمی **дилгармӣ**
دلگی **даллагӣ**
دلگیر **дилгир**
دلگیرانه **дилгирона**
دلگیرکننده **дилгиркунанда**
دلگیری **дилгирӣ**
دل ماندگی **дилмондагӣ**
دلمانده **дилмонда**
دلمردگی **дилмурдагӣ**
دل مرده **дилмурда**
دلمل **дулмул**
دلناخواهانه **дилнохоҳона**
دل ناخوش **дилнохуш**
دل ناخوشی **дилнохушӣ**
دلنازک **дилнозук**
دل نازکی **дилнозукӣ**
دلناکش **дилнокаш**
دلنرم **дилнарм**
دلنرمی **дилнармӣ**
دلنشان **дилнишон**
دلنشین **дилнишин**
دلنگران **дилнигарон**
دل نگرانی **дилнигаронӣ**
دلنواز **дилнавоз**
دلنوازی **дилнавозӣ**
دلو **далв**
دل وسیع **дилвасеъ**
دله **дала I,II**, **далла**
دلیاب **дилёб**
دلیابی **дилёбӣ**
دلیر **далер**
دلیرانه **далерона**
دلیروار **далервор**
دلیری **далерӣ**
دلیل **далел I,II**
دلیل ناک **далелнок**
دلیلی **далелӣ**
دم **дам**, **дам I,II,III,IV**, **дим**, **дум**
دماثت **дамосат**
دمادم **дамодам**, **думодум**
دمار **димор**
دماغ **димоғ I,II**
دماغ آشفته **димоғошуфта**
دماغ بلند **димоғбаланд**
دماغ پرور **димоғпарвар**
دماغ چاق **димоғчоқ**
دماغ چاقی **димоғчоқӣ**
دماغ سوختگی **димоғсӯхтагӣ**
دماغ سوخته **димоғсӯхта**
دماغ سوز **димоғсӯз**
دماغ سوزی **димоғсӯзӣ**
دماغه **димоға**
دماغی **димоғӣ**
دماکرت **демократ**
دماکرتی **демократӣ**
دماکرتیه **демократия**
دماگرفی **демографӣ**
دماگرفیه **демография**
دمامه **дамома**
دمان **дамон**
دماندن **дамондан**
دم آبه **дамоба**
دم آلوده **дамолуда**
دمبال **думбол**
دمبردار **думбардор**

دمبرداری думбардорӣ
دمبردمبر думбур-думбур
دمبردمبور дамбар-дамбур
دمبرک думбурак
دمبره думбура
دم‌بریده думбурида
دمبسته дамбаста
دمبک думбак
دمبل дамбал, думбал, думбул
دمبلی дамбалӣ
دمبوق дамбуқ
دمبه думба
دمبه‌دار думбадор
دم‌پخت дампухт
دم‌پختگی дампухтагӣ
دم‌پخته дампухта
دم‌پز дампаз
دمپنگ демпинг
دمتیز дамтез
دم‌جنبان думҷунбон
دم‌جنبانی думҷунбонӣ
دمچه думча
دمچه‌چین думчачин
دمچه‌دار думчадор
دمخور дамхӯр
دمخورده дамхӯрда
دم‌دار дамдор, думдор
دم‌دراز думдароз
دم‌دزد дамдузд
دم‌دزدانه дамдуздона
دم‌دزدی дамдуздӣ
دمدمکی дамдамакӣ
دمدمه дамдама I,II

دمرو думрав
دم‌روی думравӣ
دمساز дамсоз
دمسازی дамсозӣ
دم‌سرد дамсард
دم‌طبق дамтабақ
دمش дамиш
دمع дамъ
دم‌غازه думғоза
دم‌کردگی дамкардагӣ
دم‌کردنی дамкарданӣ
دم‌کرده дамкарда
دم‌کش дамкаш
دمکلته думкалта
دمکوتاه думкӯтоҳ
دمگاه дамгоҳ
دمگر дамгар
دمگرفته дамгирифта
دمگه дамгаҳ
دمگیر дамгир
دمگیری дамгирӣ
دمل думмал
دملکانی думликконӣ
دملمه дамлама
دمن даман
دمنده даманда
دمنه димна
دموی дамавӣ
دموی‌مزاج дамавимизоҷ
دمه дама I,II,III
دم‌هات‌کرده дамҳоткарда
دمیدگی дамидагӣ
دمیدن дамидан I,II

دمیده дамида
دن дан(н)
دنائت даноат, диноат
دنازور динозавр
دنان данон
دنب дунб
دنبال дунбол
دنبال‌بریده дунболбурида
دنبالچه дунболча
دنبال‌گیر дунболгир
دنبال‌گیری дунболгирӣ
دنباله дунбола
دنباله‌پر дунболапур
دنباله‌دار дунболадор
دنباله‌گیر дунболагир
دنباله‌گیری дунболагирӣ
دنبره дунбура
دنبره‌نواز дунбуранавоз
دنبره‌نوازی дунбуранавозӣ
دنبل дунбул
دنبل‌بریان дунбулбирён
دنبه дунба
دنبه‌دار дунбадор
دنبه‌کلان дунбакалон
دنبه‌گداز дунбагудоз
دنتورت денатурат
دند данд I,II
دندان дандон
دندان‌بر дандонбар
دندان‌پزشک дандонпизишк
دندان‌پزشکی дандонпизишкӣ
دندان‌خای дандонхой

دندان‌خایک дандонхояк
دندان‌خلال дандонхилол
دندان‌دار дандондор
دندان‌دراز дандондароз
دندان‌درد дандондард
دندان‌ریخته дандонрехта
دندان‌زد дандонзад
دندان‌زنی дандонзанӣ
دندان‌ساز дандонсоз
دندان‌سازی дандонсозӣ
دندان‌سفید дандонсафед
دندان‌شکن дандоншикан
دندان‌شویک дандоншӯяк
دندان‌شویی дандоншӯӣ
دندان‌صدف дандонсадаф
دندان‌طلا дандонтил(л)о
دندان‌کاو(ک) дандонков(ак)
دندان‌کن дандонкан
دندان‌گذر дандонгузар
دندان‌گیر дандонгир
دندان‌ماله дандонмола
دندان‌ناگذر дандонногузар
دندان‌نما дандоннамо
دندانه дандона
دندانه‌بری дандонабурӣ
دندانه‌دار дандонадор
دندانه‌کشی дандонакашӣ
دندانه‌ماله дандонамола
دندانی дандонӣ
دندنه дандана
دنده данда I,II
دنگ данг I,II,III
دنگاسگی дангосагӣ

دنگاسه **дангоса**
دنگانه **дангона**
دنگ‌دنگ **данг-данг**
دنگردنگر **дангар-дангар**
دنگل **дангал**
دنگل **дангил**
دنگله **дингила**
دنگی **дангӣ**
دنن **дунан**
دنه **дана**
دنی **данӣ**
دنیا **дунё**
دنیابیزار **дунёбезор**
دنیابیزاری **дунёбезорӣ**
دنیابین **дунёбин**
دنیاپرست **дунёпараст**
دنیاپرستی **дунёпарастӣ**
دنیاجوی **дунёҷӯӣ**
دنیادار **дунёдор**
دنیادشمن **дунёдушман**
دنیادوست **дунёдӯст**
دنیادیده **дунёдида**
دنیاطلب **дунёталаб**
دنیاگردی **дунёгардӣ**
دنیاگیر **дунёгир**
دنیاوی **дунёвӣ**
دنیایی **дунёӣ**
دنیدن **данидан**
دنیوی **дунявӣ**
دو } **дав** / **ду**
دوآبه **дуоба**
دوآتشه **дуоташа**
دوآشیانه **дуошёна**

دوآهنه **дуоҳана**
دوئی **дуӣ**
دوئیت **дуият**
دوا **даво**
دواءالمسک **давоулмиск**
دوائر **давоир**
دواب **давоб(б)**
دوابخش **давобахш**
دوابدار **давобдор**
دواپذیر **давопазир**
دوات **давот**
دوات‌خانه **давотхона**
دوات‌دار **давотдор**
دوات‌ساز **давотсоз**
دوات‌سازی **давотсозӣ**
دوات‌گر **давотгар**
دوات‌گری **давотгарӣ**
دواتی **давотӣ**
دواج **давоч**
دوادو//دوادوی
даводав//даводавӣ
دوّار **даввор**
دوارّگی **дуаррагӣ**
دوازده **дувоздаҳ**
دوازده‌امامه **дувоздаҳимома**
دوازده‌انگشته
дувоздаҳангушта
دوازده‌انگشتی
дувоздаҳангуштӣ
دوازده‌آشیانه
дувоздаҳошёна
دوازده‌برج **дувоздаҳбурҷ**
دوازده‌پرده **дувоздаҳпарда**
دوازده‌تیره **дувоздаҳтира**
دوازده‌روزه **дувоздаҳрӯза**

دوازده‌ساعته **дувоздаҳсоата**
دوازده‌ساعتی
дувоздаҳсоатӣ
دوازده‌ساله **дувоздаҳсола**
دوازده‌قبطه
дувоздаҳқабата
دوازده‌قطاره
дувоздаҳқатора
دوازده‌گانه **дувоздаҳгона**
دوازده‌گره **дувоздаҳгиреҳ**
دوازده‌مقام **дувоздаҳмақом**
دوازدهم **дувоздаҳум**
دواساز **давосоз**
دواسازی **давосозӣ**
دواسپه **дуаспа**
دواشونده **давошаванда**
دواکننده **давокунанда**
دواگر **давогар**
دوال **давол**
دوالباز **даволбоз**
دوال‌بازی **даволбозӣ**
دوالزم **дуализм**
دواله **давола**
دوالی **даволӣ**
دوالیست **дуалист**
دوالیستی **дуалистӣ**
دوام **давом**
دوامات **давомот**
دوام‌پذیر **давомпазир**
دوامت **давомат**
دوام‌دار **давомдор**
دوام‌داری **давомдорӣ**
دوام‌ده **давомдеҳ**
دوام‌دهنده **давомдиҳанда**
دوام‌کننده **давомкунанда**

دوام‌ناک **давомнок**
دوام‌ناکی **давомнокӣ**
دوامیت **давомият**
دوان **давонI,II**
دواناپذیر **давонопазир**
دواندن//دوانیدن
давон(и)дан
دواندیش **дуандеш**
دواندیشی **дуандешӣ**
دواننده **давонанда**
دوانه **давона**
دواوین **давовин**

دوایی **давоӣ**
دوباره **дубора**
دوباره‌پز **дуборапаз**
دوباره‌دوزی **дуборадӯзӣ**
دوباره‌کاری **дуборакорӣ**
دوباری **дуборӣ**
دوبالا **дуболо**
دوباله **дубола**
دوباله‌ها **дуболаҳо**
دوبخته **дубахта**
دوبرجه **дубурҷа**
دوبرجی **дубурҷӣ**
دوبرگه **дубарга**
دوبرگی **дубаргӣ**
دوبره **дубараI,II**
دوبسته **дубаста**
دوبستی **дубастӣ**
دوبهره **дубаҳра**
دوبیته **дубайта**
دوبیتی **дубайтӣ**
دوبیزه **дубеза**

دوبیله **дубела**
دوبین **дубин**
دوبینی **дубинӣ**
دوپا **дупо**
دوپاره **дупора**
دوپازگی **дупозагӣ**
دوپایه **дупоя**
دوپشته **дупушта**
دوپله **дупалла**
دوپوسته **дупӯста**
دوپوله **дупула**
دوپیکر **дупайкар**
دوتا **дуто**
دوتار **дутор**
دوتارنواز **дуторнавоз**
دوتارنوازی **дуторнавозӣ**
دوتاری **дуторӣ**
دوتایی **дутоӣ**
دوتبعیتی **дутабаиятӣ**
دوتخمه **дутухма**
دوتیغه **дутеға**
دوجان **дуҷон**
دوجانبه **дуҷониба**
دوجانی **дуҷонӣ**
دوجایگی **дуҷоягӣ**
دوجایه **дуҷоя**
دوجنسه **дуҷинса**
دوجنسی **дуҷинсӣ**
دوچرخه **дучарха**
دوچرخه‌سوار **дучархасавор**
دوچرخه‌سواری **дучархасаворӣ**
دوچند **дучанд**

دوچندان **дучандон**
دوچه **давча**
دوحه **давҳа**
دوخت **дӯхт**
دوختن **дӯхтан**
دوخت‌ودوز **дӯхтудӯз**
دوخوابه **духоба**
دوخوان **духонII**
دوخوره **духӯра**
دوخیز **духез**
دوخیله **духела**
دود **дуд**
دودافکن **дудафкан**
دودافکنی **дудафканӣ**
دوداندود **дудандуд**
دودانگیز **дудангез**
دودآسا **дудосо**
دودآلود **дудолуд**
دودآهنگ **дудоҳанг**
دودبرا **дудбаро**
دودبرایی **дудбароӣ**
دودپولی **дудпулӣ**
دودخانه **дудхона**
دودخورده **дудхӯрда**
دودداده **дуддода**
دوددار **дуддор**
دوددهی **дуддиҳӣ**
دودر **дудар**
دودرنگ **дудранг**
دودره **дудара**
دودزدگی **дудзадагӣ**
دودزده **дудзада**
دودسته **дудаста**

دودصفت **дудсифат**
دودغله **дудғула**
دودکش **дудкаш**
دودگاه **дудгоҳ**
دودگرفته **дудгирифта**
دودلانه **дудилона**
دودلگی **дудилагӣ**
دودله **дудила**
دودم **дудам**
دودمان **дудмон**
دودمانند **дудмонанд**
دودمه **дудама**
دودناک **дуднок**
دودوان **дав-давон**
دودوک **дав-давак**
دودوک‌بازی **дав-давакбозӣ**
دوده **дудаI,II**
دوده‌خورد **дудахард** / **дудахӯрд**
دودی **дудӣ**
دور **давр** / **дур**
دورادور **давродавр**
دورادور **дуродур**
دورافتادگی **дурафтодагӣ**
دورافتاده **дурафтода**
دورافکن **дурафкан**
دوران **даварон** / **даврон**
دورانداز **дурандоз**
دوران‌دیده **даврондида**
دوراندیش **дурандеш**
دوراندیشانه **дурандешона**
دوراندیشی **дурандешӣ**
دورانی **даваронӣ**
دوراهه **дуроҳа**

دوراهی **дуроҳӣ**
دورباش **дурбош**
دوربرد **дурбурд**
دوربین **дурбин**
دوربینانه **дурбинона**
دوربینی **дурбинӣ**
دورپرواز **дурпарвоз**
دوردست **дурдаст**
دوررو **дуррав**
دورزن **дурзан**
دورزننده **даврзананда**
دورزنی **даврзанӣ** / **дурзанӣ**
دورسنج **даврсанҷ**
دورکنه **дурукна**
دورگرد **давргард** / **дургард**
دورگه **дурага**
دورگی **даврагӣ**
دورگیر **давргир**
دورماندگی **дурмондагӣ**
دورمانده **дурмонда**
دورمدراز **дурмадароз**
دورنظر **дурназар**
دورنظری **дурназарӣ**
دورنگ **дуранг**
دورنگار **дурнигор**
دورنگاری **дурнигорӣ**
دورنگر **дурнигар**
دورنگری **дурнигарӣ**
دورنگه **дуранга**
دورنگی **дурангӣ**
دورنما **дурнамо**
دورنماساز **дурнамосоз**
دورنویس **дурнавис**

دوروو **дурӯ**
دوروبر **даврубар**
دورودراز **дурудароз**
دوروزه **дурӯза**
دورویگی **дурӯягӣ**
دورویه **дурӯя**
دورویی **дурӯӣ**
دوره **давра**
دوره‌پلته **даврапилта**
دورۀجنگی **давраиҷангӣ**
دوره‌گرد **даврагард**
دوره‌گردی **даврагардӣ**
دورهه **дураҳа**
دوری **даврӣ** / **дурӣ**
دوز **дӯз**
دوزاندن **дӯзондан**
دوزانو **дузону**
دوزبان **дузабон**
دوزبانه **дузабона**
دوزبانی **дузабонӣ**
دوزبر **дузабар**
دوزخ **дӯзах**
دوزخ‌آشام **дӯзахошом**
دوزخ‌آشامی **дӯзахошомӣ**
دوزخسرا(ی) **дӯзахсаро(й)**
دوزخی **дӯзахӣ**
دوزخی‌رو **дӯзахирӯ**
دوزرده **дузарда**
دوزندگی **дӯзандагӣ**
دوزنده **дӯзанда**
دوزنده‌زن **дӯзандазан**
دوزنگی **дузанагӣ**
دوزنه **дузана**

دوزه **дӯза**
دوزیست **дузист**
دوزیستی **дузистӣ**
دوساعته **дусоата**
دوساعتی **дусоатӣ**
دوساعتینه **дусоатина**
دوسالگی **дусолагӣ**
دوساله **дусола**
دوست **дӯст**
دوست‌انگیز **дӯстангез**
دوستانه **дӯстона**
دوست‌باز **дӯстбоз**
دوست‌بازی **дӯстбозӣ**
دوست‌پرور **дӯстпарвар**
دوستد اشتنی **дӯстдоштанӣ**
دوستدار **дӯстдор**
دوستدارانه **дӯстдорона**
دوستداری **дӯстдорӣ**
دوست‌داشته **дӯстдошта**
دوسترو(ی) **дӯстрӯ(й)**
دوسترویک **дӯстрӯяк**
دوست‌رویی **дӯстрӯӣ**
دوستکام **дӯстком**
دوستکامی **дӯсткомӣ**
دوستگان **дӯстгон**
دوستگانی **дӯстгонӣ**
دوستنواز **дӯстнавоз**
دوستوار **дӯствор**
دوستونه **дусутуна**
دوستی **дӯстӣ**
دوسر **дусар**
دوسره **дусара**
دوسمته **дусамта**

دوسیدن **дӯсидан**
دوش **давиш** / **дӯш I,II**
دوشا **дӯшо**
دوشاب **дӯшоб**
دوشاخدار **душохдор**
دوشاخه **душоха**
دوشادوش **дӯшодӯш**
دوشایی **дӯшоӣ**
دوشبکه **душабака**
دوشش **дӯшиш**
دوشکله **душакла**
دوشنبگی **душанбегӣ**
دوشنبه **душанбе**
دوشهروندی **душаҳрвандӣ**
دوشیدن **дӯшидан**
دوشیزگی **дӯшизагӣ**
دوشیزه **дӯшиза**
دوشین//دوشینه **дӯшин//дӯшина**
دوصد **дусад**
دوصدم **дусадум**
دوصدی **дусадӣ**
دوطبقه **дутабақа**
دوطرفه **дутарафа**
دوغ **дӯғ I,II**
دوغ‌آب **дӯғоб**
دوغ‌آبی **дӯғобӣ**
دوغداغ **дуғдоғ**
دوغزنی **дӯғзанӣ**
دوغلدرکه **дуғилдирака**
دوقبطه **дуқабата**
دوقبطی **дуқабатӣ**
دوقت **дуқат**
دوقطاره **дуқатора**

دوقطبه **дуқутба**
دوقناته **дуқанота**
دوقوله **дуқавла**
دوک **давак**
دوک **дук**
دوکارده **дукорда**
دوکاره **дукора**
دوکان **дӯкон**
دوکانبافی **дӯконбофӣ**
دوکانچه **дӯконча**
دوکانخانه **дӯконхона**
دوکاندار **дӯкондор**
دوکانداری **дӯкондорӣ**
دوک‌بینی **дукбинӣ**
دوک‌تراش **дуктарош**
دوک‌تراشی **дуктарошӣ**
دوکدان **дукдон**
دوک‌دوک **дук-дук**
دوکرته **дукарата**
دوکرتی **дукаратӣ**
دوکریس **дукрес**
دوکسه **дукаса**
دوکسی **дукасӣ**
دوکشکل **дукшакл**
دوکفان **дукафон**
دوکفه **дукафа**
دوکوهانه **дукӯҳона**
دوکوهه **дукӯҳа**
دوکه **дука**
دوکی **дукӣ**
دوگ **дуг**
دوگانک **дугоник**
دوگانگی **дугонагӣ**

دوگانه дугона
دوگانه‌باز дугонабоз
دوگانه‌بازی дугонабозӣ
دوگانه‌پرست дугонапараст
دوگانه‌پرستی дугонапарастӣ
دوگانه‌سوز дугонасӯз
دوگانی дугонӣ
دوگاه дугоҳ
دوگبینی дугбинӣ
دوگ‌پشت дугпушт
دوگروهی дугурӯҳӣ
دوگزه дугаза
دوگزی дугазӣ
دوگمانه дугумона
دوگوشه дугӯша
دوگویی дугӯӣ
دوگیتی дугетӣ
دوگیسو дугесӯ
دول } дувал, дӯл I,II,III,IV
دولا дӯло
دولاب дӯлоб
دولابکار дӯлобкор
دولابکاری дӯлобкорӣ
دولابی дӯлобӣ
دولانه дӯлона
دولبی дулабӣ
دولت давлат
دولت‌پناه давлатпаноҳ
دولت‌خانه давлатхона
دولت‌خواه давлатхоҳ
دولت‌خواهانه давлатхоҳона
دولت‌خواهی давлатхоҳӣ

دولت‌داری давлатдорӣ
دولت‌سرا давлатсаро
دولت‌شهر давлатшаҳр
دولتمند давлатманд
دولتمندی давлатмандӣ
دولتی давлатӣ
دولت‌یار давлатёр
دولت‌یاری давлатёрӣ
دولچه дӯлча
دولمه дӯлма
دولنجه дулунҷа
دولی дӯлӣ
دوم дувум
دوماتاره думотора
دوماهه думоҳа
دومحوره думеҳвара
دوم‌درجه дувумдараҷа
دومعنادار думаънодор
دومعنایی думаъноӣ
دومعنی‌دار думаънидор
دومغز думағз
دومغزه думағза
دوم‌موم дӯм-дӯм
دومهره думӯҳра
دومیله думила
دومین дувумин
دون дун
دونپایه дунпоя
دون‌پرست дунпараст
دونپرور дунпарвар
دونپروری дунпарварӣ
دوند даванд
دوندگی давандагӣ

دونده даванда
دونژاده дунажода
دونفری дунафарӣ
دونقطه дунуқта
دونگ } даванг, дӯнг
دونگ‌پیشانی дӯнгпешонӣ
دونگی дӯнгӣ
دون‌همت дунҳиммат
دون‌همتی дунҳимматӣ
دونیم дуним
دونیمه дунима
دووتاز давутоз
دووغیج давуғеҷ
دوهجایی дуҳиҷоӣ
دوهفته‌ای дуҳафтаӣ
دویدن давидан
دویده давида
دویده‌روان давидаравон
دویست дувист
دویوم дуюм
دویومباره дуюмбора
دویومین дуюмин
ده } даҳ, деҳ
دها даҳо
دهات деҳот
دهاتی деҳотӣ
دهاده деҳодеҳ
دهار даҳор
دهاز даҳоз
دهاقین даҳоқин
دهان//دهن даҳон//даҳан
دهانبند даҳонбанд
دهانبندی даҳонбандӣ

دهان‌بیفراویز даҳонбефаровез
دهان‌پزشک даҳонпизишк
دهان‌پزشکی даҳонпизишкӣ
دهانتنگ даҳонтанг
دهان‌زده даҳонзада
دهان‌سوخته даҳонсӯхта
دهان‌سوز даҳонсӯз
دهان‌کشایی даҳонкушоӣ
دهانکی даҳонакӣ
دهانه даҳона
دهانی даҳонӣ
دهباشی даҳбошӣ
ده‌پنجی даҳпанҷӣ
دهتایی даҳтоӣ
ده‌چار даҳчор
ده‌چند даҳчанд
دهخدا деҳхудо
ده‌دل(ه) даҳдил(а)
ده‌دهی даҳдаҳӣ
دهر даҳр
ده‌روزگی даҳрӯзагӣ
ده‌روزه даҳрӯза
ده‌رویه даҳрӯя
دهره даҳра
دهری даҳрӣ
دهریانه даҳриёна
دهریگی даҳригӣ
ده‌زبان даҳзабон
ده‌سالگی даҳсолагӣ
دهساله даҳсола
دهستان деҳистон
دهش диҳиш

دهشت даҳшат
دهشت‌افزا даҳшатафзо
دهشت‌افزایی даҳшатафзоӣ
دهشت‌افکن даҳшатафкан
دهشت‌انگیز даҳшатангез
دهشت‌انگیزانه даҳшатангезона
دهشت‌انگیزی даҳшатангезӣ
دهشت‌آلوده даҳшатолуда
دهشت‌آور даҳшатовар
دهشتبار даҳшатбор
دهشتزا даҳшатзо
دهشتزدگی даҳшатзадагӣ
دهشتزده даҳшатзада
دهشتناک даҳшатнок
دهشورا деҳшӯро
دهقان‌بچه деҳқонбача
دهقان деҳқон
دهقان‌پسر деҳқонписар
دهقانزاده деҳқонзода
دهقانی деҳқонӣ
دهکده деҳкада
دهکرته даҳкарата
ده‌گزه даҳгаза
دهل дуҳул
دهل‌دریده дуҳулдарида
دهل‌زن дуҳулзан
دهلیز даҳлез
دهلیزی даҳлезӣ
دهم даҳум
ده‌مرده даҳмарда
ده‌مرده‌گوی даҳмардагӯй
ده‌منی даҳманӣ

دهن даҳан
دهنباز даҳанбоз
دهنبسته даҳанбаста
دهنبین даҳанбин
دهندریده даҳандарида
دهن‌دوخته даҳандӯхта
دهندوز даҳандӯз
دهنده диҳанда
دهن‌زده даҳанзада
دهن‌سوخته даҳансӯхта
دهنسوز даҳансӯз
دهن‌شیرینی даҳаншаринӣ
دهنشین деҳнишин
دهنفراخ даҳанфарох
دهنکلان даҳанкалон
دهن‌کلانی даҳанкалонӣ
دهنکی даҳанакӣ
دهن‌مرد даҳанмард
دهن‌وسیع даҳанвасеъ
دهن‌یلگی//دهان‌یلگی даҳанялагӣ//даҳонялагӣ
دهن‌یله//دهان‌یله даҳаняла//даҳоняла
دهه даҳа
دهی даҳӣ
دهیک даҳяк
دهیکچی даҳякчӣ
ده‌یک‌خور даҳякхӯр
دهیک‌گیر даҳякгир
دی дай, дӣ
دیئبت диабет
دیئفرگمه диафрагма
دیئگرمّه диаграмма
دیئلاگ диалог

دیئلکتیزم диалектизм
دیئلکتیکه диалектика
دیئلکتیکی диалектикӣ
دیّار дайёр I,II, диёр
دیّان дайён
دیانت диёнат
دیبا дебо
دیباچه дебоча
دیباچه‌نویس дебочанавис
دیبارخ деборух
دیبت дебет, дебит
دیبیوت дебют
دیپا депо
دیپرتمنت департамент
دیپلام диплом
دیپلامتی дипломатӣ
دیپلامتیه дипломатия
دیپلامدار дипломдор
دیپلام‌نویس дипломнавис
دیپلام‌نویسی дипломнависӣ
دیپلامی дипломӣ
دیت дият
دیتستان диятситон
دیتیکتیو детектив
دیجور дайҷур
دیدار дидор
دیداربینی дидорбинӣ
دیداری дидорӣ
دیدبان дидбон
دیدبانگاه дидбонгоҳ
دیدبانی дидбонӣ
دیدکتیکه дидактика
دیدکتیکی дидактикӣ

دیدگاه дидгоҳ
دیدگی дидагӣ
دیدن дидан
دیدنباب диданбоб
دیدنی диданӣ
دیدو дайду
دیدوزن дайдузан
دیدوگی дайдугӣ
دیده дидаI,II
دیده‌افروز дидаафрӯз
دیده‌باز дидабоз
دیده‌بوسی дидабӯсӣ
دیده‌تر дидатар
دیده‌خانه дидахона
دیده‌دار дидадор
دیده‌درا дидадаро
دیده‌درایی дидадароӣ
دیده‌دوز дидадӯз
دیده‌شونده дидашаванда
دیده‌کش дидакаш
دیده‌گاه дидагоҳ
دیده‌گریان дидагирён
دیده‌نشده диданашуда
دیده‌ور дидавар
دیده‌وری дидаварӣ
دیر дайр, дер
دیرادیر деродер
دیرآرام дерором
دیرآشنا дерошно
دیرآموز деромӯз
دیرباز дербоз
دیرباور дербовар
دیرپا(ی) дерпо(й)

دیرپز дерпаз
دیرپزک дерпазак
دیرجنب дерҷунб
دیرخفته дерхуфта
دیرخیز дерхез
دیررسیده деррасида
دیرزی дерзӣ
دیرساز дерсоз
دیرسال дерсол
دیرساله дерсола
دیرسوز дерсӯз
دیرفهم дерфаҳм
دیرفهمی дерфаҳмӣ
دیرکتار директор
دیرکتاری директорӣ
دیرکرد деркард
دیرگاه дергоҳ
دیرگداز дергудоз
دیرگذر дергузар
دیرمان дермон
دیرمانده дермонда
دیرمانی дермонӣ
دیرمدت дермуддат
دیرمر дермур
دیرند деранд
دیرنشین дайрнишин
دیروز дирӯз
دیروزکک дирӯзакак
دیروزه дирӯза
دیروزی дирӯзӣ
دیروزینه дирӯзина
دیره дира
دیرهضم дерҳазм
دیری дерӣ
دیریژبل дирижабл
دیریژیار дирижёр
دیریژیاری дирижёрӣ
دیرین дерин
دیریناساس деринасос
دیرینگی деринагӣ
دیرینه дерина
دیرینه‌بنیاد деринабунёд
دیرینه‌روز деринарӯз
دیرینه‌سال деринасол
دیزل дизел
دیزلی дизелӣ
دیزنتریه дизентерия
دیزه деза
دیزی дезӣ
دیسپنسر диспансер
دیستیلیتسیه дистиллятсия
دیسرتتسیه диссертатсия
دیسک диск
دیسکاتکه дискотека
دیسیمیلیتسیه диссимилятсия
دیشب дишаб
دیشبه дишаба
دیفتانگ дифтонг
دیفرنسِیئل дифференсиал
دیفرنسیئلی дифференсиалӣ
دیفوزیه диффузия
دیکتافان диктофон
دیکتتار диктатор
دیکتتوره диктатура
دیکتنت диктант
دیکته дикта
دیکریت декрет
دیگ дег
دیگپایه дегпоя
دیگ‌پوشک дегпӯшак
دیگجوش дегҷӯш
دیگچه дегча
دیگ‌خانه дегхона
دیگدان дегдон
دیگر дигар
دیگراندیش дигарандеш
دیگراندیشی дигарандешӣ
دیگربار дигарбор
دیگرباره дигарбора
دیگرخیله дигархела
دیگرسان дигарсон
دیگرسرا(ی) дигарсаро(й)
دیگرشوی дигаршавӣ
دیگرگون дигаргун
دیگرگون‌سازی дигаргунсозӣ
دیگرگون‌شوندگی дигаргуншавандагӣ
دیگرگون‌شونده дигаргуншаванда
دیگرگون‌شوی дигаргуншавӣ
دیگرگونه дигаргуна
دیگرگونی дигаргунӣ
دیگری дигарӣ
دیگ‌ریز дегрез
دیگ‌ریزی дегрезӣ
دیگزتسیه дегазатсия
دیگ‌سلّه дегсалла
دیگ‌شکل дегшакл
دیگشو дегшӯ
دیگشوی дегшӯй
دیگ گردش деггардиш
دیگ گیرک деггирак
دیگ لیس деглес
دیگلیسی деглесӣ
دیگمانک дегмонак
دیگی дегӣ
دیلیر дилер
دیلیری дилерӣ
دیماه//دیمه даймаҳ//даймоҳ
دیماهی даймоҳӣ
دین { дайн / дин }
دینار динор
دیناربار динорбор
دیناربخش динорбахш
دینارسنج динорсанҷ
دینارگان диноргон
دینارگون диноргун
دیناری динорӣ
دین‌آور диновар
دین‌باور динбовар
دین‌باوری динбоварӣ
دین‌پذیر динпазир
دین‌پرست динпараст
دین‌پرور динпарвар
دین‌پروری динпарварӣ
دیندار диндор
دیندارانه диндорона
دینداری диндорӣ
دین‌فروش динфурӯш
دین‌فروشی динфурӯшӣ
دینکک//دینیکک

динакак//динаякак
دینما динамо
دینامتر динамометр
دینمیت динамит
دینمیکه динамика
دینمیکی динамикӣ
دینه дина
دینه‌روز динарӯз
دینه‌شب динашаб
دینه‌یک динаяк
دینی динӣ
دینیه диния
دیو дев
دیواختر девахтар
دیوار девор
دیوارافکن деворафкан
دیواربدیوار деворбадевор
دیواربست деворбаст
دیواربلند деворбаланд
دیواربند деворбанд
دیواربوته деворбутта
دیوارپست деворпаст
دیوارخشت деворхишт
دیواردار девордор
دیواردرمیان девордармиён
دیوارزن деворзан
دیوارزنی деворзанӣ
دیوارشکن деворшикан
دیوارکشی деворкашӣ
دیوارکن деворкан
دیوارکوب деворкӯб
دیوارگر деворгар
دیوارگری деворгарӣ
دیوارنگاره деворнигора
دیوارنگاری деворнигорӣ
دیوارنوشته деворнавишта
دیواره девора
دیواری деворӣ
دیوال девол
دیوان девон
دیوانبان девонбон
دیوانبیگی девонбегӣ
دیوان‌خانه девонхона
دیوانسالار девонсолор
دیوان‌سالاری девонсолорӣ
دیوانگی девонагӣ
دیوانه девона
دیوانه‌اوضاع девонаавзоъ
دیوانه‌خانه девонахона
دیوانه‌صفت девонасифат
دیوانه‌طبیعت девонатабиат
دیوانه‌فعل девонафеъл
دیوانه‌فعلی девонафеълӣ
دیوانه‌مانند девонамонанд
دیوانه‌مزاج девонамизоҷ
دیوانه‌نما девонанамо
دیوانه‌وار девонавор
دیوانی девонӣ
دیوباد(ه) девбод(а)
دیوبچه девбача
دیوبشره девбашара
دیوبند девбанд
دیوبندی девбандӣ
دیوپا//دیوپای девпо//девпой
دیوث дайюс / даюс
دیوجوهر девҷавҳар
دیوچه девча
دیوخانه девхона
دیودار девдор
دیودل девдил
دیودلی девдилӣ
دیورالیومینیی дюралюминий
دیوزاد девзод
دیوزده девзада
دیوزیره девзира
دیوسار девсор
دیوسرشت девсиришт
دیوسوار девсавор
دیوسیر девсияр
دیوسیرت девсират
دیوسیما девсимо
دیوشکل девшакл
دیوصورت девсурат
دیوطبع девтабъ
دیوطینت девтинат
دیوک девак
دیوکار девкор
دیوکاری девкорӣ
دیوکده девкада
دیوکردار девкирдор
دیوگاه девгоҳ
دیولاخ девлох
دیولوتسیه девалватсия
دیومار девмор
دیومانند девмонанд
دیومرد девмард
دیومردم девмардум
دیوه дева
دیویزیان дивизион
دیویزیه дивизия
دیویم дюйм
دیهگی деҳагӣ
دیهه деҳа
دیهه‌نشین деҳанишин
دیهیم дайҳим
دیهیم‌دار дайҳимдор
دییزم деизм

ذ

ذات зот I,II
ذاتاً зотан
ذات‌البروج зотулбуруҷ
ذات‌البین зотулбайн
ذات‌الکبد зотулкабад
ذاتپروری зотпарварӣ
ذاتی зотӣ
ذاتیه зотия
ذاکر зокир
ذال зол I
ذایقه зоиқа
ذباب зубоб
ذبح забҳ / зибҳ
ذبیح забеҳ
ذخیره захира
ذخیره‌دار захирадор
ذرّات заррот
ذراع зироъ
دوره // ذورت зирва(т) / зурва(т)
ذرّه зарра
ذرّه‌بین заррабин
ذرّه‌سان заррасон
ذریات зурриёт
ذریعه//ذریعت

зареа//зареат
ذریه//ذریت зуррия(т)
ذقن зақан
ذکا зако
ذکاوت заковат
ذکاوتمند заковатманд
ذکاوتناک заковатнок
ذکر закар
зикр
ذکرشده зикршуда
ذکریافته зикрёфта
ذکی закӣ
ذکی‌طبع закитабъ
ذلالت залолат I
ذلت зиллат
ذلیل залил
ذلیلانه залилона
ذلیلی залилӣ
ذم зам(м)II
ذمه зимма
ذمی зиммӣ
ذمیم замим
ذنب занаб
занб
ذو//ذی зу//зӣ
ذوالجلال зулҷалол
ذوالحجّه зулҳиҷҷа
ذوالفقار зулфиқор
ذوالقرنین зулқарнайн
ذوالقعده зулқаъда
ذواللسانین зуллисонайн
ذواله зувола
ذوب завб
ذوبان завабон
ذوذنب зузанаб
ذوفنون зуфунун
зӯфунун
ذوق завқ
ذوق‌انگیز завқангез
ذوق‌آور завқовар
ذوق‌بخش завқбахш
ذوق‌مند завқманд
ذوق‌یاب завқёб
ذهب заҳаб
ذهن зеҳн
ذهناً зеҳнан
ذهن‌تیز зеҳнтез
ذهن‌مانی зеҳнмонӣ
ذهنی зеҳнӣ
ذهین заҳин
ذی зӣ
ذی‌روح зирӯҳ
ذیل зайл

ر

ر ре
رابات робот
رابطه робита
راتار ротор
راتب ротиб I,II
راتبه ротиба
راتبه‌خور ротибахӯр
راتق ротик
راته рота
راجع роҷеъ
راجع‌النقد роҷеуннақд
راجه роҷа
راجی роҷӣ
راح роҳIII
راحت роҳат
راحت‌افزا роҳатафзо
راحت‌الحلقوم роҳатулҳулқум
راحت‌انگیز роҳатангез
راحت‌آمیز роҳатомез
راحت‌آور роҳатовар
راحت‌بخش роҳатбахш
راحت‌جان роҳатиҷон
راحت‌طلب роҳатталаб
راحت‌طلبی роҳатталабӣ
راحت‌فزا(ی) роҳатфазо(й)
راحت‌کرسی роҳаткурсӣ
راحتی роҳатӣ
راحل роҳил
راحله роҳила
راد род
رادمرد родмард
رادمردی родмардӣ
رادمنش родманиш
رادمنشی родманишӣ
رادی родӣ
راز роз
رازدار роздор
رازداری роздорӣ
رازدان роздон
رازدانی роздонӣ
رازق розиқ
رازک розак
رازکشا розкушо
رازکشایی розкушоӣ
رازک‌کار розаккор
رازک‌کاری розаккорӣ
رازگوی розгӯй
رازنگه‌دار розниgaҳдор
رازیانه розиёна
راست рост
راستا росто
راستایی ростой
راست‌برآمده ростбаромада
راست‌بین ростбин
راست‌خطه ростхатта
راست‌خطی ростхаттӣ
راست‌دل ростдил
راست‌رو рострав
راست‌فکر ростфикр
راست‌فکری ростфикрӣ
راست‌قلم ростқалам
راست‌قول ростқавл
راست‌قولی ростқавлӣ
راست‌کار росткор
راست‌کاری росткорӣ
راست‌کردار росткирдор
راست‌کرداری росткирдорӣ
راست‌کنجه росткунҷа
راست‌گرا ростгаро
راست‌گفتار ростгуфтор
راست‌گو(ی) ростгӯ(й)
راست‌گوشه ростгӯша
راست‌ناکی ростнокӣ
راست‌نما ростнамо
راسته роста
راستی ростӣ
راستین ростин
راسخ росих
راسخ‌دم росихдам

راسخ‌قدم **росихқадам**
راسل **росил**
راسم **росим**
راسو **росу**
راش **рош**
راشد **рошид**
راشکش **рошкаш**
راشکشی **рошкашӣ**
راصد **росид**
راضی **розӣ**
راضیگی **розигӣ**
راغ **роғ I,II**
راغب **роғиб**
راغدار **роғдор**
راغدندان **роғдандон**
راغه‌راغه **роға-роға**
راغی **роғӣ**
رافت **рофат**
رافضی **рофизӣ**
رافع **рофеъ**
رافه **рофа**
راقم **роқим**
راقی **роқӣ I,II**
راک//راگ **рок//рог I**, **рог I**
راکب **рокиб**
راکد **рокид**
رال **рол**
رام **ром I,II,III**
رامانس **романс**
رامب **ромб**
رامب‌شکل **ромбшакл**
رام‌روز **ромрӯз**
رامش **ромиш**
رامشده **ромшуда**
رامشگاه **ромишгоҳ**
رامشگر **ромишгар**
رامشگری **ромишгарӣ**
رامشی **ромишӣ**
رام‌کننده **ромкунанда**
رام‌کنی **ромкунӣ**
رام‌گشته **ромгашта**
رامن **роман**
رامنتیزم **романтизм**
رامنتیک **романтик**
رام‌نشونده **ромнашаванда**
رامن‌نویس **романнавис**
ران **рон**
راناندن **ронондан**
راندن **рондан**
رانده **ронда**
رانده‌شده **рондашуда**
رانش **рониш**
رانندگی **ронандагӣ**
راننده **ронанда**
راو **ров**
راود **ровад**
راورا//رأورا **роваро//раавро**
راوک **ровак**
راوکی **ровакӣ**
راوی **ровӣ**
راه **роҳ I,II**
راه‌آورد **роҳовард**
راه‌آهنچی **роҳиоҳанчӣ**
راهب **роҳиб**
راهبان **роҳбон**
راهبانی **роҳбонӣ**
راهبر **роҳбар**
راهبرزیب **роҳбарзеб**
راهبری **роҳбарӣ**
راهبریت **роҳбарият**
راهبری‌کننده **роҳбарикунанда**
راهبلد **роҳбалад**
راهبند **роҳбанд**
راهبندان **роҳбандон**
راهبی **роҳибӣ**
راهبیت **роҳибият**
راهبین//ره‌بین **роҳбин//раҳбин**
راه‌پای **роҳпой**
راه‌پولی **роҳпулӣ**
راه‌پوی **роҳпӯй**
راه‌پیما **роҳпаймо**
راه‌پیمایی **роҳпаймоӣ**
راه‌توشه//ره‌توشه **роҳтӯша//раҳтӯша**
راه‌جو(ی) **роҳҷӯ(й)**
راه‌خرجی **роҳхарҷӣ**
راه‌خط **роҳхат**
راه‌خطی **роҳхатӣ**
راه‌دار **роҳдор**
راه‌داری **роҳдорӣ**
راه‌دان **роҳдон**
راه‌دوک **роҳдавак**
راه‌دیده **роҳдида**
راه‌رو//ره‌رو **роҳрав\\раҳрав**
راه‌روان **роҳравон**
راه‌روی **роҳравӣ**
راه‌زن **роҳзан**
راه‌زنانه **роҳзанона**
راه‌زنی **роҳзанӣ**
راه‌ساز **роҳсоз**
راه‌سازی **роҳсозӣ**
راه‌سپار **роҳсипор**
راه‌سنج//ره‌سنج **роҳсанҷ//раҳсанҷ**
راه‌شناس **роҳшинос**
راه‌کرا **роҳкиро**
راه‌کشا//راه‌کشاینده **роҳкушо\\роҳкушоянда**
راه‌کشایی **роҳкушоӣ**
راهکی **роҳакӣ**
راه‌گذار **роҳгузор**
راه‌گذر **роҳгузар**
راه‌گرد **роҳгард**
راه‌گردی **роҳгардӣ**
راه‌گم **роҳгум**
راه‌گم‌زده **роҳгумзада**
راه‌گم‌کرده **роҳгумкарда**
راهن **роҳин**
راه‌نامه **роҳнома**
راه‌نشاندهی **роҳнишондиҳӣ**
راه‌نشین **роҳнишин**
راه‌نما(ی) **роҳнамо(й)**
راه‌نمایی **роҳнамоӣ**
راه‌نمون **роҳнамун**
راه‌نورد **роҳнавард**
راه‌نوردی **роҳнавардӣ**
راهوار//راهور **роҳворII//роҳвар**
راهوار//ره‌وار **роҳворI//раҳвор**
راهی **роҳӣ**
راه‌یاب **роҳёб**
راه‌یابی **роҳёбӣ**

راه‌یافته роҳёфта
رای рой I,II
رایت роят
رایج//رایجه роиҷ(а)
رایحه роиҳа
رایزن ройзан
رایزنی ройзанӣ
رای‌ساز ройсоз
رای‌شناس ройшинос
رایض роиз
رایق роиқ
رایگان ройгон
رایل роял
رایی ройӣ
رأس раъс
رؤسا руасо
رأفت раъфат
رئکتار реактор
رئکتاری риёкорӣ
رئکتیو реактив
رئکتیوی реактивӣ
رئلیزم реализм
رؤوف//رئوف рауф
رأی раъйI
رؤیا рӯъё
رؤیت рӯъят
رئیس раис
رئیس‌باب раисбоб
رئیس‌جمهور раисҷумҳур
رئیس‌جمهوری раисҷумҳурӣ
رئیس‌خانه раисхона
رئیسی раисӣ
رئیسی‌کننده раисикунанда
رب } раб(б) / руб(б)
ربا рибо
ربائیدن рабоидан
رباب рубоб
رباب‌نواز рубобнавоз
ربابی рубобӣ
رباح рабоҳ
رباخوار//رباخور рибохор\\рибохӯр
رباخواری рибохорӣ
رباخور рибохӯр
رباخوری рибохӯрӣ
رباط работ
رباط‌بان работбон
رباطی работӣ
رباعی рубоӣ
رباعیات рубоиёт
رب‌الناس раббуннос
ربانی раббонӣ
ربایش рабоиш
ربایندگی рабояндагӣ
رباینده рабоянда
ربض рабаз
ربط рабт
ربع } рабъ / рубъ
ربقه рибқа
ربنا раббано
ربو//ربوه рабвI//рабва
ربو рабвII
ربوبی рабубӣ
ربوخه рабуха
ربودگی рабудагӣ
ربودن рабудан
ربوده рабуда
ربون рабун
ربی раббӣ
ربیب рабиб
ربیبه рабиба
ربیع рабеъ
ربیع‌الآخر рабеулохир
ربیع‌الاول рабеулаввал
ربیع‌الثانی рабеуссонӣ
ربیعی рабеӣ
رپارتژ репортаж
رپسادیه рапсодия
رتب рутабI
رتبه рутба
رتبه‌پرست рутбапараст
رتبه‌پرستی рутбапарастӣ
رتسپت ретсепт
رتسیه ратсия
رجا// رجا } раҷо//риҷо / риҷо
رجب раҷаб
رجز раҷаз
رجزخوانی раҷазхонӣ
رجوع руҷӯъ
رجولیت раҷулият//руҷулият
رجه раҷҷа
رجه‌چوب раҷҷачӯб
رجیم раҷим
رچک рачак//рачук
رحبه раҳаба//раҳба
رحقه рӯҳқа
رحل раҳл I,II
رحلت реҳлат
رحم } раҳим I / раҳм
رحم‌آور раҳмовар
رحمان//رحمن раҳмон
رحم‌انگیز раҳмангез
رحمت раҳмат
رحمت‌نامه раҳматнома
رحمتی раҳматӣ
رحم‌خور раҳмхӯр
رحم‌خوری раҳмхӯрӣ
رحم‌دل раҳмдил
رحم‌دلانه раҳмдилона
رحم‌دلی раҳмдилӣ
رحیق раҳиқ
رحیل раҳил
رحیم раҳимII
رخ } рах / рух I,II,III
رخا раҳо
رخام рухом
رخامی рухомӣ
رخاوت раховат
رخ‌باریک рахборик
رخ‌برار рахбарор
رخ‌براری рахбарорӣ
رخ‌بین рахбин
رخ‌پیچ рахпеч
رخت рахт
رخت‌آویز рахтовез
رخت‌خانه рахтхона
رخت‌دار рахтдор
رخت‌شور рахтшур
رخت‌شو(ی) рахтшӯ(й)
رختک рахтак
رخت‌کش рахткаш
رخچه рахча

رخدار рахдор
رخرخ рах-рах
رخزرد рухзард
رخسار//رخساره
рухсор\\рухсора
رخسارهسرخ рухсорасурх
رخسارهگلگون
рухсорагулгун
رخش рахш I,II,III
رخشان рахшон
رخشاندگی рахшондагӣ
رخشانی рахшонӣ
رخشنده рахшанда
رخشیدن рахшидан
رخصت рухсат
رخصتطلبی рухсатталабӣ
رخصتنامه рухсатнома
رخصتی рухсатӣ
رخک рухак
رخنک рахнак
رخنگی рахнагӣ
رخنه рахна
رخنهدار рахнадор
رخنه کنی рахнакунӣ
رخنه گاه рахнагоҳ
رخنه گر рахнагар
رخهپیچ рахапеч
رد рад(д) I,II,III
رداء ридо
ردائت радоат
ردان радон
ردت риддат
ردر радар
ردناپذیر раднопазир

ردنشونده раднашаванда
رده рада
ردی радий
ردیئتار радиатор
ردیئتسیانی радиатсионӣ
ردیئتسیه радиатсия
ردیا радио
ردیااکتیو радиоактив
ردیااکتیوی радиоактивӣ
ردیااکتیویت
радиоактивият
ردیاتخنیک радиотехник
ردیاتخنیکه радиотехника
ردیاخانه радиохона
ردیاستنسیه радиостансия
ردیاستودیه радиостудия
ردیاشنوانی
радиошунавонӣ
ردیاعلاقه радиоалоқа
ردیاگذرانی радиогузаронӣ
ردیاگرمه радиограмма
ردیاموج радиомавҷ
ردیایی радиоӣ
ردیست радист
ردیف радиф
ردیکولیت радикулит
ردیوس радиус
ردیه раддия
رذالت разолат
رذیل разил
رذیلانه разилона
رذیلت разилат
رذیلی разилӣ
رز раз

رزاق раззоқ
رزانت разонат
رزبان разбон
رزق ризқ
رزم разм
رزمآور размовар
رزمجو(ی) размҷӯ(й)
رزمدوست размдӯст
رزمگر размгар
رزمگه//رزمگاه
размгаҳ\\размгоҳ
رزمنده размanda
رزمه разма
رزمی размӣ
رزمیدن размидан
رزیدن разидан
رزین// رزینه } резин\\резина, разин
رزینپوش резинпӯш
رزینوار резинвор
رزینی резинӣ
رژد раждд
رژه ража
رس// } русIII//руст, рус II
رست
رسا расо
رسارسی расорасӣ
رساقامت расоқомат
رسالت рисолат
رساله рисола
رسام рассом
رسامی рассомӣ
رساندن//رسانیدن-
расон(и)дан
رساننده расонанда

رسایل расоил
رسایی расоӣ
رسپوبلیکه республика
رست раст
رست руст I,II
رستاخیز растохез
رسترستکانبازی- руст-
рустаконбозӣ
رستگار растагор
رستگاری растагорӣ
رستم рустам
رستمانه рустамона
رستمدل рустамдил
رستن } растан I,II, рустан
رستنی } растанӣ I,II, рустанӣ
رستنیپرور растанипарвар
رستنیپروری
растанипарварӣ
رستنیشناس растанишинос
رستنیشناسی
растанишиносӣ
رسته } раста I,II, руста I,II
رستهچه растача
رستی рустӣ
رسد расадI
رسش расиш I,II
رسل русул
رسم расм I,II
رسماً расман
رسمالخط расмулхат
رسمانه расмона
رسمباز расмбоз
رسمدار расмдор
رسمشده расмшуда

رسم‌کش расмкаш
رسم‌کشی расмкашӣ
رسم‌گذشت расмигузашт
رسم‌گیر расмгир
رسمناک расмнок
رسمه расама
رسمی расмӣ
رسمیت расмият
رسمیت‌پرست расмиятпараст
رسمیت‌پرستی расмиятпарастӣ
رسمیتچی расмиятчӣ
رسمیتچیگی расмиятчигӣ
رسمیت‌دوست расмиятдӯст
رسمیت‌دوستی расмиятдӯстӣ
رسن расан
رسن‌باز расанбоз
رسن‌بازی расанбозӣ
رسن‌بر расанбур
رسن‌تاب расантоб
رسن‌تابی расантобӣ
رسنده расанда
رسنگر расангар
رسن‌ور расанвар
رسوا расво
رسوایی расвоӣ
رسول расул
رسول‌خانه расулхона
رسول‌دار расулдор
رسولی расулӣ
رسوم русум
رسید расид
رسیدگی расидагӣ

رسیدن расидан
رسیدنگاه расидангоҳ
رسیدنی расиданӣ
رسیده расида
رش раш I,II,III,IV
رشاد рашод
رشادت рашодат
رشاشه рашоша//ришоша
رشت рашт, ришт
رشتن риштан
رشته ришта I, II
رشته‌شکل ришташакл
رشته‌علف риштаалаф
رشته‌کش риштакаш
رشته‌مانند риштамонанд
رشته‌یی риштаӣ
رشح рашҳ
رشحه рашҳа
رشد рушд
رشدیه рушдия
رشقه ришқа
رشک рашк, ришк
رشک‌انگیز рашкангез
رشک‌آمیز рашкомез
رشک‌آور рашковар
رشک‌دار рашкдор
رشک‌ناک рашкнок
رشکین рашкин
رشوه//رشوت ришва(т)
رشوه‌خوار//رشوه‌خور ришвахор\\ришвахӯр
رشوه‌خوری ришвахӯрӣ
رشوه‌دهنده ришвадиҳанда
رشوه‌ستان ришваситон

رشوه‌ستانی ришваситонӣ
رشوه‌گیر ришвагир
رشوه‌گیری ришвагирӣ
رشید рашид
رصاص расос
رصاصه расоса
رصانت расонат
رصد расад II
رصدبند расадбанд
رصدبندی расадбандӣ
رصدبین расадбин
رصدخانه расадхона
رصددار расаддор
رصددان расаддон
رصدگاه//رصدگه расадгоҳ//расадгаҳ
رصدنشین расаднишин
رصین расин
رضا ризо
رضائیت ризоият
رضاجو ризоҷӯ
رضاجویی ризоҷӯӣ
رضاع ризоъ
رضامند ризоманд
رضامندی ризомандӣ
رضایت ризоят
رضایتمند ризоятманд
رضایتمندی ризоятмандӣ
رضایت‌نامه ризоятнома
رضایی ризоӣ
رضوان ризвон
رضی разӣ
رضیع разеъ
رطب ратб, рутаб I, II

رطل ратл I,II, ритл
رطوبت рутубат
رطوبت‌آمیز рутубатомез
رطوبت‌پذیر рутубатпазир
رطوبت‌سنج рутубатсанҷ
رطوبت‌ناپذیر рутубатнопазир
رطوبت‌ناک рутубатнок
رطوبت‌ناکی рутубатнокӣ
رطیب ратиб
رعاف руоф
رعایا раоё
رعایه//رعایت риоя\\риоят
رعب руъб
رعد раъд
رعدآسا раъдосо
رعدآور раъдовар
رعدبانگ раъдбонг
رعدوار раъдвор
رعده реъда//раъда
رعشه раъша
رعنا раъно
رعنایی раъноӣ
رعی раъй II
رعیت раият
رعیت‌پرور раиятпарвар
رعیت‌پروری раиятпарварӣ
رعیت‌نواز раиятнавоз
رعیت‌نوازی раиятнавозӣ
رعیتی раиятӣ
رعیه//رعیت раийя\\раийят
رغبت рағбат
رغبت‌انگیز рағбатангез

رغبت‌آور **рағбатовар**
رغبت‌ناک **рағбатнок**
رغبت‌ناکی **рағбатнокӣ**
رغزه **рағза**
رغزه‌بافی **рағзабофӣ**
رغم **рағм**
رغیف **рағиф**
رف **раф**
رفات **руфот**
رفاقت **рафоқат**
رفاه **рафоҳ//рифоҳ**
رفاهت//رفاهیت **рафоҳат\\рафоҳият**
رفت **рафт**
رفتار **рафтор**
رفت‌آوری **рафтоварӣ**
رفتگی **рафтагӣ**
رفتن **рафтан**
رفتنی **рафтанӣ**
رفت‌وآ(ی) **рафтуо(й)**
رفت‌وآمد **рафтуомад**
رفته **рафта**
رفته‌گار **рафтагор**
رفچه **рафча**
رفرت **реферат**
رفرف **рафраф I,II**
رفرنت **референт**
رفرندم **референдум**
رفع **рафъ**
رفعت **рафъат\\рифъат**
رفق **рифқ**
رفقا **руфақо**
رفک **рафак**
رفلکس **рефлекс**

رفو **руфӯ**
رفوگر **руфӯгар//рафӯгар**
رفوگری **руфӯгарӣ**
رفیده **рафида**
رفیده‌پا **рафидапо**
رفیده‌روی **рафидарӯй**
رفیده‌ماهی **рафидамоҳӣ**
رفیع **рафеъ**
رفیق **рафиқ**
رفیقانه **рафиқона**
رفیقی **рафиқӣ**
رقابت **рақобат**
رقابت‌پذیر **рақобатпазир**
رقابت‌دار **рақобатдор**
رقابت‌کننده **рақобаткунанда**
رقابت‌ناپذیر **рақобатнопазир**
رقابت‌ناک **рақобатнок**
رقابت‌ناکی **рақобатнокӣ**
رقاص **раққос**
رقاصک **раққосак**
رقاصی **раққосӣ**
رقاع **рикоъ**
رقاق **рикоқ//руқоқ**
رقاقت **рақоқат**
رقبا **руқабо**
رقبه//رقبت **рикба//рикбат**
رقبه **рақаба**
رقت **риққат**
رقت‌انگیز **риққатангез**
رقت‌آور **риққатовар**
رقص **рақс**
رقصان **рақсон**

رقصاندن//رقصانیدن **рақсон(и)дан**
رقصیدن **рақсидан**
رقعات **руқаот**
رقعه **руқъа**
رقم **рақам**
رقم‌دار **рақамдор**
رقم‌زن **рақамзан**
رقم‌گذاری **рақамгузорӣ**
رقمی **рақамӣ**
رقیب **рақиб**
رقیق **рақик I,II**
رقیم **рақим**
رقیه **руқя**
رکاب **рикоб I,II**
رکاب‌دار **рикобдор**
رکارد **рекорд**
رکاردی **рекордӣ**
رکاکت **ракокат**
رکتار **ректор**
رکتارت **ректорат**
رکعت **ракъат**
رکلمه **реклама**
رکلمه‌دهنده **рекламадиҳанда**
رکن **рукн**
رکو(ک) **раку(к)**
رکود **рукуд**
رکوع **рукӯъ**
رکون **рукун**
رکیک **ракик**
رکین **ракин**
رگ **раг**
رگ‌بند **рагбанд**

رگ‌بندی **рагбандӣ**
رگبی **регбӣ**
رگ‌دار **рагдор**
رگ‌زن **рагзан**
رگ‌زنی **рагзанӣ**
رگ‌شناس **рагшинос**
رگ‌شناسی **рагшиносӣ**
رگ‌کش **рагкаш**
رگ‌کشی **рагкашӣ**
رگلمنت **регламент**
رگ‌مال **рагмол**
رگ‌مالی **рагмолӣ**
رگو **рагу**
رگه **рага**
رلس **релс**
رلس‌سازی **релссозӣ**
رلی **реле**
رلیف **релйеф**
رم **рам I,II**
رماد **рамод**
رمارم **раморам**
رمال **раммол**
رمالی **раммолӣ**
رمان **руммон**
رماندن **рамондан**
رمح **рамх** / **румх**
رم‌خورده **рамхӯрда**
رمد **рамад**
رمز **рамз**
رمزآشنا **рамзошно**
رمزآمیز **рамзомез**
رمزاً **рамзан**
رمزخوانی **рамзхонӣ**

رمزدار **рамздор**
رمزکشا **рамзкушо**
رمزکشایی **рамзкушоӣ**
رمزگر **рамзгар**
رمزناک **рамзнок**
رمزنویس **рамзнавис**
رمزنویسی **рамзнависӣ**
رمزی **рамзӣ**
رمضان **рамазон**
رمق **рамақ**
رمل **рамал** / **рамл**
رمندگی **рамандагӣ**
رمنده **раманда**
رموز **рамуз** / **румуз**
رموزفهم **рамузфаҳм**
رموزفهمی **рамузфаҳмӣ**
رمه **рама**
رمه‌بان//رمه‌وان **рамабон//рамавон**
رمه‌پا(ی) **рамапо(й)**
رمه‌ران **рамарон**
رمه‌رمه **рама-рама**
رمیح **рамех**
رمیدن **рамидан**
رمیده **рамида**
رنتگن **рентген**
رنتگنی **рентгенӣ**
رنج **ранч**
رنجاندن//رنجانیدن **ранчон(и)дан**
رنج‌آور **ранчовар**
رنجبر **ранчбар**
رنج‌برد **ранчбурд**
رنج‌بردار **ранчбардор**
رنج‌برده **ранчбурда**
رنجبرزاده **ранчбарзода**
رنجبری **ранчбарӣ**
رنج‌دیده **ранчдида**
رنجزا **ранчзо**
رنجش **ранчиш**
رنجش‌آمیز **ранчишомез**
رنج‌کش **ранчкаш**
رنجمند **ранчманд**
رنجمندی **ранчмандӣ**
رنجور **ранчур**
رنجوری **ранчурӣ**
رنجه **ранча**
رنجیدگی **ранчидагӣ**
رنجیدن **ранчидан**
رنجیده **ранчида**
رنجیده‌خاطر **ранчидахотир**
رند **ранд I,II** / **ринд**
رندانه **риндона**
رنده **ранда I,II**
رنده‌کاری **рандакорӣ**
رنده‌کنی **рандакунӣ**
رنده‌گر **рандагар**
رنده‌گری **рандагарӣ**
رندی **риндӣ**
رندیدن **рандидан**
رنگ **ранг I,II**
رنگارنگ **рангоранг**
رنگارنگی **рангорангӣ**
رنگ‌انگیزی **рангангезӣ**
رنگ‌آمیز **рангомез I,II**
رنگ‌آمیزی **рангомезӣ**
رنگ‌آور **ранговар**
رنگ‌باخته **рангбохта**
رنگ‌برنگ **рангбаранг**
رنگ‌بست **рангбаст**
رنگ‌پاشک **рангпошак**
رنگ‌پر **рангпар**
رنگ‌پریدگی **рангпаридагӣ**
رنگ‌پریده **рангпарида**
رنگ‌پوش **рангпӯш**
رنگ‌خشم **рангчашм**
رنگ‌دار **рангдор**
رنگ‌دان **рангдон**
رنگ‌دهنده **рангдиҳанда**
رنگ‌دهی **рангдиҳӣ**
رنگ‌رز **ранграз**
رنگ‌رفته **ранграфта**
رنگ‌رنگ **ранг-ранг**
رنگ‌رو **ранграв**
رنگ‌ریز **рангрез**
رنگ‌ریزخانه **рангрезхона**
رنگ‌ریزی **рангрезӣ**
رنگ‌زرد **рангзард**
رنگ‌زردی **рангзардӣ**
رنگ‌زن **рангзан**
رنگ‌زنی **рангзанӣ**
رنگ‌ساز **рангсоз**
رنگ‌سازی **рангсозӣ**
رنگ‌ساو **рангсов**
رنگستان **рангистон**
رنگ‌سنج **рангсанч**
رنگ‌شناسی **рангшиносӣ**
رنگ‌کار **рангкор**
رنگ‌کندگی **рангкандагӣ**
رنگ‌کنده **рангканда**
رنگ‌کنی **рангкунӣ**
رنگ‌گر **ранггар**
رنگ‌مال **рангмол**
رنگ‌مالی **рангмолӣ**
رنگوار **рангвор**
رنگوارفروش **рангворфурӯш**
رنگوارفروشی **рангворфурӯшӣ**
رنگ‌وبار **рангубор**
رنگ‌وبارخانه **рангуборхона**
رنگ‌وباردهی **рангубордиҳӣ**
رنگ‌وبارفروشی **рангуборфурӯшӣ**
رنگه **ранга**
رنگین **рангин**
رنگینا//رنگینان **рангино//ркангинон**
رنگین‌ادایی **рангинадоӣ**
رنگین‌بال **рангинбол**
رنگین‌خیال **рангинхаёл**
رنگین‌کمان **рангинкамон**
رنگینی **рангинӣ**
رو//روی **рӯ\\рӯй**
روییدن **рӯидан**
روییده **рӯида**
رویین **рӯин**
رویینه **рӯина**
روا **раво**
روابط **равобит**
روابین **равобин**
رواج **ривоч**
رواج‌دهنده **ривочдиҳанда**
رواج‌ناک **ривочнок**

رواح **равоҳ**
رواحل **равоҳил**
روادید **раводид**
روارو **раворав**
رواروی **раворавӣ**
رواق **раввоқ** / **равоқ**
رواقدار **равоқдор**
رواقی **равоқӣ**
رواکام **равоком**
روان **равонI,II**
روان‌آسای(ی) **равоносо(й)**
روان‌بخش **равонбахш**
روان‌بیمار **равонбемор**
روان‌بیماری **равонбеморӣ**
روان‌پرداز **равонпардоз**
روان‌پرور **равонпарвар**
روان‌پزشک **равонпизишк**
روان‌پزشکی **равонпизишкӣ**
روان‌خوان **равонхон**
روان‌خوانی **равонхонӣ**
روان‌خواه **равонхоҳ**
روان‌درمانی **равондармонӣ**
رواندن//روانیدن- **равон(и)дан**
روان‌شاد **равоншод**
روان‌شناختی **равоншинохтӣ**
روان‌شناس **равоншинос**
روان‌شناسی **равоншиносӣ**
روان‌طبع **равонтабъ**
روانک **равонак**
روانه **равона**
روانه‌کننده **равонакунанда**
روانی **равонӣ I,II**

روایت **ривоят**
روایت‌کننده **ривояткунанда**
روایت‌محضر **ривоятмаҳзар**
روایت‌نگار **ривоятнигор**
روایح **равоеҳ**
روب **рӯб**
روباری **рӯборӣ**
روباز **рӯбоз**
روبالا//رویبالا **рӯболо\\рӯйболо**
روبالین **рӯболин**
روبانیدن **рӯбонидан**
روباه//روبه **рӯбоҳ\\рӯбаҳ**
روباهانه **рӯбоҳона**
روباه‌باز **рубоҳбоз**
روباه‌بازی **рӯбоҳбозӣ**
روباه‌بچه **рӯбоҳбача**
روباه‌صفت **рӯбоҳсифат**
روباه‌صفتی **рӯбоҳсифатӣ**
روباه‌طبیعت **рӯбоҳтабиат**
روباه‌مزاج **рӯбоҳмизоч**
روباهوار **рӯбоҳвор**
روباهی **рӯбоҳӣ**
روبردار **рӯбардор**
روبرو(ی) **рӯбарӯ(й)**
روبروشوی **рӯбарӯшавӣ**
روبروکنی **рӯбарӯкунӣ**
روبسته//رویبسته **рӯ(й)баста**
روبل **рубл**
روبند//رویبند **рӯбанд\\рӯйбанд**
روبنده **рӯбанда**
روب‌وچین **рӯбучин**

روبوسی **рӯбӯсӣ**
روبه **рӯбаҳ**
روبهانه **рӯбаҳона**
روبه‌صفت **рӯбаҳсифат**
روبه‌مزاج **рӯбаҳмизоч**
روبیدن **рӯбидан**
روبین//رویبین **рӯбин\\рӯйбин**
روبینان//رویبینان **рӯбинон\\рӯйбинон**
روبینانه **рӯбинона**
روبینک **рӯбинак**
روبینی **рӯбинӣ**
روپنه **рӯпанаҳ**
روپوست **рӯпӯст**
روپوش **рӯпӯш**
روپوشک **рӯпӯшак**
روپوش‌کنی **рӯпӯшкунӣ**
روپوشی **рӯпӯшӣ**
روپیه **рупия**
روترش **рӯтурш**
روح **равҳ** / **руҳ I,II** / **рӯҳ**
روحاً **рӯҳан**
روح‌افتادگی **рӯҳафтодагӣ**
روح‌افتاده **рӯҳафтода**
روح‌افزا//روح‌فزا **рӯҳафзо\\рӯҳфизо**
روح‌افزایی **рӯҳафзоӣ**
روح‌القدس **рӯҳулкудс**
روح‌الله **руҳуллоҳ**
روحانی **рӯҳонӣ**
روحانیت **рӯҳоният**
روح‌بخش **рӯҳбахш**
روح‌بلند **рӯҳбаланд**

روح‌بلندانه **рӯҳбаландона**
روح‌بلندکنی **рӯҳбаландкунӣ**
روح‌بلندی **рӯҳбаландӣ**
روح‌پرور **руҳпарвар\\рӯҳпарвар**
روح‌شناس **рӯҳшинос**
روح‌شناسی **рӯҳшиносӣ**
روح‌فرسا **рӯҳфарсо**
روح‌مرده **рӯҳмурда**
روحنت **равҳанат**
روح‌نواز **рӯҳнавоз**
روحی **руҳӣ\\рӯҳӣ**
روحین **руҳин**
روحیه **руҳия** / **рӯҳия//рӯҳийя**
روخنک **рӯхунук**
رود **руд** / **рӯд**
رودبار **рӯдбор**
رودخانه **рӯдхона**
رودزن **рӯдзан**
رودکاوی **рӯдковӣ**
رودنواز **рӯднавоз**
رودوی **рӯдавӣ**
روده **рӯда**
روده‌ای//روده‌یی **рӯдаӣ**
روده‌بند **рӯдабанд**
روده‌پا **рӯдапо**
روده‌دراز **рӯдадароз**
روده‌غفس **рӯдағафс**
روده‌غفسی **рӯдағафсӣ**
روده‌کف **рӯдакаф**
روده‌کن **рӯдакан**
روده‌کنک **рӯдаканак**
روز **рӯз**

روزافروز **рӯзафрӯз**

روزافزون **рӯзафзун**

روزانه **рӯзона**

روزبان **рӯзбон**

روزبه **рӯзбеҳ**

روزبیع **рӯзбайъ**

روزدرمیان **рӯздармиён**

روزدیده **рӯздида**

روزسیاه **рӯзсиёҳ**

روزشماری **рӯзшуморӣ**

روزغار **рӯзғор**

روزغارداری **рӯзғордорӣ**

روزغارکشی **рӯзғоркашӣ**

روزقرار **рӯзқарор**

روزکور **рӯзкӯр**

روزگار **рӯзгор**

روزگاردار **рӯзгордор**

روزگارداری **рӯзгордорӣ**

روزگاردیده **рӯзгордида**

روزگذرانی **рӯзгузаронӣ**

روزگرد **рӯзгард**

روزگون **рӯзгун**

روزمره **рӯзмарра**

روزمزد **рӯзмузд**

روزنادیده **рӯзнодида**

روزناموی **рӯзномавӣ**

روزنامه **рӯзнома**

روزنامه‌خوان **рӯзномахон**

روزنامه‌خوانی **рӯзномахонӣ**

روزنامه‌فروش **рӯзномафурӯш**

روزنامه‌فروشی **рӯзномафурӯшӣ**

روزنامه‌نگار **рӯзноманигор**

روزنامه‌نگاری **рӯзноманигорӣ**

روزنامه‌نویس **рӯзноманавис**

روزنامه‌نویسی **рӯзноманависӣ**

روزن//روزنه **равзан\\равзана**

روزه **рӯза**

روزه‌خور **рӯзахӯр**

روزه‌دار **рӯзадор**

روزه‌داری **рӯзадорӣ**

روزه‌کشای **рӯзакушоӣ**

روزی **рӯзӣ**

روزی‌بخش **рӯзибахш**

روزی‌ده **рӯзидеҳ**

روزینه **рӯзина**

روس **рус I**
рӯс

روسبی//روسپی **русбӣ//руспӣ**

روسپی زاده **руспизода**

روستا **русто\\рӯсто**

روستاق **рустоқ**

روستایی **рустоӣ**

روسرخ **рӯсурх**

روسری **рӯсарӣ**

روس‌زبان **русзабон**

روسفید **рӯсафед**

روسفیدی **рӯсафедӣ**

روسی **русӣ**

روسیاه **рӯсиёҳ**

روسیاهی **рӯсиёҳӣ**

روسیدان **русидон**

روش **равиш**

روش‌آموز **равишомӯз**

روش‌آموزی **равишомӯзӣ**

روشن **равшан**
рӯшан

روشناس **рӯшинос**

روشناسی **рӯшиносӣ**

روشنایی **равшаноӣ**
рӯшноӣ

روشنایی‌ترسی **рӯшноитарсӣ**

روشنایی‌درا **рӯшноидаро**

روشنایی‌دوست **рӯшноидӯст**

روشنایی‌دهنده **рӯшноидиҳанда**

روشنایی‌دهی **рӯшноидиҳӣ**

روشنایی‌گذر **рӯшноигузар**

روشنایی‌ناگذر **рӯшноиногузар**

روشنایی‌هراسی **рӯшноиҳаросӣ**

روشن‌بصر **равшанбасар**

روشن‌بیان **равшанбаён**

روشن‌بین **равшанбин**

روشن‌بینی **равшанбинӣ**

روشن‌تاب **равшантоб**

روشن‌جبین **равшанҷабин**

روشندل **равшандил**

روشن‌دلی **равшандилӣ**

روشن‌رای **равшанрой**

روشنروان **равшанравон**

روشنروانی **равшанравонӣ**

روشن‌شوی **равшаншавӣ**

روشن‌ضمیر **равшанзамир**

روشن‌فکر **равшанфикр**

روشن‌فکری **равшанфикрӣ**

روشن‌قیاس **равшанқиёс**

روشنگر **равшангар//рӯшангар**

روشن‌گهر **равшангуҳар**

روشن‌نفس **равшаннафас**

روشن‌نمایی **равшаннамоӣ**

روشن‌نهاد **равшанниҳод**

روشنی **равшанӣ**

روشنی‌بخش **равшанибахш**

روشنی‌دهنده **равшанидиҳанда**

روشنی‌ناگذر **равшаниногузар**

روضه **равза**

روضه‌رنگ **равзаранг**

روضه‌گاه **равзагоҳ**

روغن **равған**

روغن‌انداز **равғанандоз**

روغن‌آلود **равғанолуд**

روغن‌براری **равғанбарорӣ**

روغن‌جلاب **равғанҷаллоб**

روغن‌خانه **равғанхона**

روغن‌خور **равғанхӯр**

روغن‌خورده **равғанхӯрда**

روغن‌دار **равғандор**

روغن‌داغ **равғандоғ**

روغن‌دان **равғандон**

روغن‌ریزی **равғанрезӣ**

روغن‌زده **равғанзада**

روغن‌سوزی **равғансӯзӣ**

روغن‌شار **равғаншор**

روغن‌فروش **равғанфурӯш**

روغن‌فروشی **равғанфурӯшӣ**

روغن‌کاری **равғанкорӣ**

روغن‌کدو **равғанкаду**

روغن‌کش **равғанкаш**

روغن‌کشی **равғанкашӣ**

روغن گر равғангар
روغن گری равғангарӣ
روغن گلی равғангулӣ
روغن گیری равғангирӣ
روغن مالی равғанмолӣ
روغن مانند равғанмонанд
روغن ماهی равғанмоҳӣ
روغن ناکی равғаннокӣ
روغنی равғанӣ
روغنین равғанин
روغیزه рӯғеза
روفتن рӯфтан
روفت وچین рӯфтучин
روفت وروب рӯфтурӯб
روفته рӯфта
روگر//روی گر рӯгар//рӯйгар
روگردان//روی گردان рӯгардон\\рӯйгардон
روگردان شده рӯгардоншуда
روگرم рӯгарм
رول рул
رومی румӣ I,II
رون раван / рун
روناس рунос / рӯнос
روناسی рӯносӣ
روند раванд
رونده раванда
رونق равнақ
رونق انگیز равнақангез
رونق گری равнақгарӣ
رونما//روی نما- рӯнамо\\рӯйнамо
رونمایی рӯнамоӣ

رووا//رووای равуо\\равуой
روورق//روورقه рӯварақ(а)
روی равӣ / руй//рӯй
رویا рӯё
روی استخوانی рӯиустухонӣ
روی اندود рӯйандуд
رویانیدن рӯён(и)дан
روی آبی рӯиобӣ
روی آستینی рӯиостинӣ
روی آور рӯйовар
روی باریک рӯйборик
روی بست рӯйбаст
روی بست شده рӯйбастшуда
روی بست کنی рӯйбасткунӣ
روی بند рӯйбанд
روی بین рӯйбин
روی بینان рӯйбинон
روی بینی рӯйбинӣ
روی پوش рӯйпӯш
روی پوش کنی рӯпӯшкунӣ
روی پوشی//روپوشی рӯйпӯшӣ\\рӯпӯшӣ
روی پهن рӯйпаҳн
روی تراشیده рӯйтарошида
روی جا(ی) рӯйҷо(й)
روی جای рӯйҷой
روی حولی خوابی рӯиҳавлихобӣ
روی حولیگی рӯиҳавлигӣ
روی خاطر рӯихотир
روی خط рӯйхат
روی خطچی рӯйхатчӣ
روی خط کنی рӯйхаткунӣ
روی خوش рӯйхуш

روی داد рӯйдод
روی داده рӯйдода
روی دراز руйдароз
روی دریچه рӯйдарича
روی دلکی рӯйдилакӣ
روی راست рӯирост / рӯйрост
روی زرد рӯйзард
روی زمینی рӯизаминӣ
روی سیاه рӯйсиёҳ
روی سینگی рӯисинагӣ
روی صحنی рӯисаҳнӣ
روی کرته рӯйкурта
روی کش рӯйкаш
روی کشاده рӯйкушода
روی کش باب рӯйкашбоб
روی کش شده рӯйкашшуда
روی کش کنی рӯйкашкунӣ
روی کنی рӯйканӣ
رویکی рӯякӣ
رویکی بین рӯякибин
رویکی بینی рӯякибинӣ
رویکی فهمی рӯякифаҳмӣ
رویکی کار рӯякикор
روی گردان рӯйгардон\\рӯгардон
روی گردان شده рӯгардоншуда
روی گردانی рӯйгардонӣ
رویمال//رومال- рӯмол\\рӯймол
رویمالچه//رومالچه рӯмолча\\рӯймолча
رویمیزی рӯимизӣ / рӯмизӣ
روین рӯян

روی نادید рӯйнодид
روی ناکی рӯйнокӣ
روین رنگ рӯянранг
روی نما рӯйнамо
روی نمایی рӯйнамоӣ
روی نوشت рӯйнавишт
روی نویس//رونویس рӯйнавис\\рӯнавис
روی نوسی рӯйнависӣ / рӯнависӣ
روینی рӯянӣ
رویه равия / рӯя
روی هم рӯиҳам
روییدگی рӯидагӣ
رویین руин
رویین تن//رویینه تن рӯин(а)тан
رویین تن руинтан / рӯйинтан
رویین تنی руйинтанӣ
ره раҳ
رها раҳо
رهاره раҳораҳ
رهاسازی раҳосозӣ
رهاشدگی раҳошудагӣ
رهاشده раҳошуда
ره انجام раҳанҷом
رهاندن//رهانیدن раҳон(и)дан
رهاننده раҳонанда
رهاوی раҳовӣ
رهایش раҳоиш
رهایی раҳоӣ
رهایی بخش раҳоибахш
ره آموز раҳомӯз
ره آورد раҳовард

رهبان **рӯҳбон**
رهبانیت **рӯҳбоният//раҳбоният**
رهبر **раҳбар**
رهبری **раҳбарӣ**
رهبری کننده **раҳбарикунанда**
رهبریه **раҳбария**
ره‌بلد//راه‌بلد **раҳбалад\\роҳбалад**
ره‌پایی **раҳпоӣ**
ره‌پولی **раҳпулӣ**
ره‌پیما **раҳпаймо**
ره‌پیمایی **раҳпаймоӣ**
رهدوک **раҳдавак**
رهرو **раҳрав**
رهروان **раҳравон**
ره‌ره **раҳ-раҳ**
رهزن **раҳзан**
رهزنی **раҳзанӣ**
رهسپار//راهسپار **раҳсипор\\роҳсипор**
رهسپاری **раҳсипорӣ**
رهفرسا **раҳфарсо**
ره‌کشا **раҳкушо**
ره‌کوفتگی **раҳкӯфтагӣ**
رهکی **раҳакӣ**
رهگذر **раҳгузар I,II**
ره‌گرایی **раҳгароӣ//раҳгироӣ**
ره‌گرد **раҳгард**
ره‌گردی **раҳгардӣ**
رهگم **раҳгум**
رهگم‌زده **раҳгумзада**
رهگم‌کرده **раҳгумкарда**
رهن **раҳн**
ره‌نارفته **раҳнорафта**
رهنما **раҳнамо**
رهنمایی **раҳнамоӣ**
ره‌نمون **раҳнамун**
رهن‌نامه **раҳнома**
ره‌نورد **раҳнавард**
ره‌نوردی **раҳнавардӣ**
رهی **раҳӣ I,II**
رهیدن **раҳидан**
رهین **раҳин**
ریا **риё**
ریاحین **раёҳин**
ریاست **раёсат//риёсат**
ریاضت **риёзат**
ریاضت‌کش **риёзаткаш**
ریاضت‌کشی **риёзаткашӣ**
ریاضی **риёзӣ**
ریاضیات **риёзиёт**
ریاضیدان **риёзидон**
ریاکار **риёкор**
ریاکارانه **риёкорона**
ریال **риёл**
ریان **райён**
ریاورز **риёварз**
ریاورزی **риёварзӣ**
ریب **райб**
ریپرتوئر **репертуар**
ریتم **ритм**
ریتینگ **рейтинг**
ریجه **реча**
ریچال//ریچار **речор//речол**
ریح **рех**
ریحان **райҳон**
ریحانی **райҳонӣ**
ریخ **рих**
ریخت‌شناسی **рехтшиносӣ**
ریختگی **рехтагӣ**
ریختن **рехтан**
ریخته **рехта**
ریخته‌پا **рехтапо**
ریخته‌پیکر **рехтапайкар**
ریخته‌گر **рехтагар**
ریخته‌گرخانه **рехтагархона**
ریخته‌گری **рехтагарӣ**
ریخن **рехан//рихан**
ریخین **рихин**
ریخینک **рихинак**
ریخینک‌دار **рихинакдор**
ریدک **ридак**
ریز **рез**
ریزان **резон**
ریزاندن **резондан**
ریزانس **резонанс**
ریزباف **резбоф**
ریزبافت **резбофт**
ریزبرگه **резбарга**
ریزبین **резбин**
ریزبینی **резбинӣ**
ریزپردازنده **резпардозанда**
ریزتراشه **резтароша**
ریزدینت **резидент**
ریزروتسیه **резерватсия**
ریزریز **рез-рез**
ریزسنگ **резсанг**
ریزش **резиш**
ریزشگاه **резишгоҳ**
ریزفیلم **резфилм**
ریزگی **резгӣ**
ریزموج **резмавҷ**
ریزندگی **резандагӣ**
ریزنده **резанда**
ریزه **реза**
ریزه‌اندام **резаандом**
ریزه‌باران **резаборон**
ریزه‌باز **резабоз**
ریزه‌چارپا **резачорпо**
ریزه‌چین **резачин**
ریزه‌چینی **резачинӣ**
ریزه‌خور//ریزه‌خوار **резахор\\резахӯр**
ریزه‌دانه **резадона**
ریزه‌دندان **резадандон**
ریزه‌ریزه **реза-реза**
ریزه‌سنگ **резасанг**
ریزه‌کاری **резакорӣ**
ریزه‌کنی **резакунӣ**
ریزه‌مهره **резамӯҳра**
ریزه‌وار **резавор**
ریزه‌وارفروش **резаворфурӯш**
ریزه‌وارفروشی **резаворфурӯшӣ**
ریزیدن **резидан**
ریژ **реж**
ریژسیار **режиссёр**
ریژه **режа**
ریس **рейс** / **рес**
ریسمان پیچانی **ресмонпечонӣ**
ریسمان **ресмон**
ریسمان‌باز **ресмонбоз**

ریسمان‌بازی ресмонбозӣ
ریسمان‌باف ресмонбоф
ریسمان‌بافی ресмонбофӣ
ریسمان‌بند ресмонбанд
ریسمان‌تاب ресмонтоб
ریسمان‌جلاب ресмончаллоб
ریسمان‌ریس ресмонрес
ریسمان‌ریسی ресмонресӣ
ریسمان‌شکل ресмоншакл
ریسمان‌مانند ресмонмонанд
ریسمانی ресмонӣ
ریسیدگی ресандагӣ
ریسنده ресанда
ریسیدن ресидан
ریش } реш / риш
ریش‌تراش риштарош
ریش‌تراشک риштарошак
ریش‌تراشی риштарошӣ
ریش‌تراشیده риштарошида
ریش‌تنک риштунук
ریش‌جنبانی ришҷунбонӣ
ریش‌خند ришханд
ریش‌خندآمیز ришхандомез
ریش‌دار ришдор
ریش‌دراز ришдароз
ریش‌ریش реш–реш
ریش‌سفید ришсафед
ریش‌سیاه ришсиёҳ
ریش‌کلان ришкалон
ریش‌گاو риш(и)гов
ریشگی решагӣ
ریش‌گیرک ришгирак
ریشناک ришнок

ریشه реша
ریشه‌ای решаӣ
ریشه‌برانداز решабарандоз
ریشه‌چه решача
ریشه‌دار решадор
ریشه‌سوز решасӯз
ریشه‌شناختی решашинохтӣ
ریشه‌شناس решашинос
ریشه‌شناسی решашиносӣ
ریشه‌کاو решаков
ریشه‌کاوی решаковӣ
ریشه‌کش решакаш
ریشه‌کن решакан
ریشه‌کنی решаканӣ
ریشه‌یابی решаёбӣ
ریشیدن решидан
ریشیده решида I,II
ریشین решин
ریع райъ
ریعان райъон
ریغ реғ
ریک//ریگ регII//рек
ریکاشه//ریکاسه рекоша//рекоса
ریگ регI
ریگ‌آمیز регомез
ریگ‌بازی регбозӣ
ریگ‌بوم регбум
ریگ‌پخش‌کنی регпахшкунӣ
ریگ‌پشته регпушта
ریگ‌توده регтӯда
ریگ‌خاک регхок
ریگ‌خانه регхона

ریگ‌دار регдор
ریگ‌داغ регдоғ
ریگ‌ذره регзарра
ریگ‌ریزه регреза
ریگ‌زار регзор
ریگ‌زردک регзардак
ریگ‌سار регсор
ریگستان регистон
ریگ‌سنگ регсанг
ریگ‌سنگی регсангӣ
ریگ‌شو(ی) регшӯ(й)
ریگ‌شور регшӯр
ریگ‌فرش регфарш
ریگ‌کوچی регкӯчӣ
ریگ‌لای реглой
ریگ‌میده регмайда
ریگی регӣ
ریم рим I,II
ریم‌دار римдор
ریم‌کش римкаш
ریمناک римнок
ریمه рима
ریمی римӣ
رینگ ринг
ریواج ревоч
ریواس ревос I,II
ریومتیزم ревматизм
ریوه рева

ز

زه зе
زی зи
زاید зоид
زایر зоир
زایل зоил
زااتخنیکه зоотехника
زاالاگیه. зоология
زاب зобI
زابغر зобғар
زابگر зобгар
زاج зоч
زاچه зоча
زاچه‌بازی зочабозӣ
زاد зодI
زادبوم зодбум
زادروز зодрӯз
زادسال зодсол
زادسرو зодсарв
زادگان зодагон
زادگاه зодгоҳ
زادن зодан
زادنامه зоднома
زادوبود зодубуд
زاده зода
زار } зор//зорр II / зор I
زارا зоро
زاران зорон
زارمانده зормонда
زارنده зоранда
زاره зора
زاری зорӣ

زاریدن зоридан
زاری‌کنان зорикунон
زاغ зоғ
زاغ‌چشم зоғчашм
زاغچه зоғча
زاغ‌چهر зоғчеҳр
زاغسار зоғсор
زاغسر зоғсар
زاغنول зоғнӯл
زاغه зоға
زافه зофа
زاک//زاگ зок//зог
زاکاب зокоб
زال II зол II
زالو золу
زامو зому
زاموچه зомуча
زامهران зомаҳрон, зомҳарон
زامیاد зомиёд
زان з-он
زانو зону
زانوبند зонубанд
زانوکشان зонукашон
زانونشین зонунишин
زانی зонӣ
زانیه зония
زاو I,II зов I,II
زاور I,II,III зовар I,II,III
زاویه зовия
زاویه‌سنج зовиясанҷ
زاویه‌نشین зовиянишин
زاویه‌نشینی зовиянишинӣ
زاهد зоҳид
زاهدی зоҳидӣ
زایا зоё
زایاندن зоёндан
زایچه зоича
زایش зоиш
زایشگاه зоишгоҳ
زاینده зоянда
زاییدن зоидан
زاییده зоида
زب//زپ заб//зап
زباله зубола
زبان забон
زبان‌آموز забономӯз
زبان‌آموزی забономӯзӣ
زبان‌آور забоновар
زبان‌آوری забоноварӣ
زبان‌باز забонбоз
زبان‌بازی забонбозӣ
زبان‌بریده забонбурида
زبان‌بستگی забонбастагӣ
زبان‌بسته забонбаста
زبان‌بند забонбанд
زبان‌تیز забонтез
زبان‌چرب забончарб
زبانچه забонча
زبان‌خایی забонхоӣ
زبان‌خط забонхат
زبان‌دان забондон
زبان‌دانی забондонӣ
زبان‌دراز забондароз
زبان‌درازی забондарозӣ
زبان‌ران забонрон
زبان‌رسانی забонрасонӣ
زبان‌زد забонзад
زبان‌زده забонзада
زبان‌سوخته забонсӯхта
زبان‌شناس забоншинос
زبان‌شناسی забоншиносӣ
زبان‌فروش забонфурӯш
زبان‌فهم забонфаҳм
زبانک забонак
زبان‌کوتاه забонкӯтоҳ
زبان‌کوتاهی забонкӯтоҳӣ
زبان‌گرفته забонгирифта
زبان‌گیر забонгир
زبان‌گیری I,II забонгирӣ I,II
زبان‌ور забонвар
زبانه забона
زبانه‌دار забонадор
زبانی забонӣ
زبده зубда
زبر забар, зибр
زبرپوش забарпӯш
زبرتنگ забартанг
زبرجد забарҷад
زبردست забардаст
زبردستی забардастӣ
زبررو забаррав
زب‌زرد заб-зард
زبوده забуда
زبور забур
زبورخان забурхон
زبون забун
زبون‌کش забункуш
زبون‌گیر забунгир
زبون‌گیری забунгирӣ
زبونی забунӣ
زبیب забиб
زپ зап
زجاج заҷҷоҷ
زجاج зуҷоҷ
زجاج‌ساز зуҷоҷсоз
زجاجی зуҷоҷӣ
زجاجیه зуҷоҷия
زجر заҷр
زحاف зиҳоф
زحل зуҳал
زحمات заҳамот
زحمت I,II заҳмат I,II
زحمت‌طلب заҳматталаб
زحمت‌کش заҳматкаш
زخم захм
زخم‌بند захмбанд
زخم‌بندی захмбандӣ
زخم‌خورده захмхӯрда
زخم‌دار захмдор
زخم‌دارشوی захмдоршавӣ
زخم‌گاه захмгоҳ
زخمه захма
زخمی захмӣ
زخمیده захмида
زخنگی зихнагӣ
زخنه зихна
زدا зудо//зидо
زدگی задагӣ
زدنی заданӣ
زدوخورد задухӯрд
زدودن зидудан, зудудан
زده зада

زده‌شده задашуда
زر зар / зарр
زراعت зироат
زراعت‌کار зироаткор
زراعت‌کاری зироаткорӣ
زراعتی зироатӣ
زرّافه заррофа
زراندود зарандуд
زراندوز зарандӯз
زراندوزی зарандӯзӣ
زرآب зароб
زرآغن//زرآغنگ зароған//зароғанг
زرآگین зарогин
زرآلو заролу
زربافت зарбофт
زربافتی зарбофтӣ
زرباندن//زربانیدن зирбон(и)дан
زربخش зарбахш
زربفت//زربفته зарбафт//зарбафта
زربک зирбак
زربید зарбед
زربیدن зирбидан
زرپاش зарпош
زرپاشی зарпошӣ
زرپرست зарпараст
زرپوش зарпӯш
زرپیچک зарпечак
زرپیکر зарпайкар
زرجو зарҷӯ
زرچوبه зарчӯба
زرحل зарҳал
زرحل‌پیچ зарҳалпеч
زرحل‌کاری зарҳалкорӣ
زرحلی зарҳалӣ
زرخاک зархок
زرخرید зархарид
زرخیز зархез
زرد зард
زرداب зардоб
زردار зардор
زردالو зардолу
زردالوآب зардолуоб
زردالوافشانی зардолуафшонӣ
زردالوپز//زردالوپزی зардолупаз//зардолупазӣ
زردالوچین зардолучин
زردالوچینی зардолучинӣ
زردالوزار зардолузор
زردپرمه зардпарма
زردپوست зардпӯст
زردتاب зардтоб
زردچشم зардчашм
زردچوبه//زرچوبه зардчӯба//зарчӯба
زردچه зардча
زردخاک зардхок
زردرو зардрӯ
زردرویی зардрӯӣ
زردشت зардушт
زردشتی зардуштӣ
زردشتیه зардуштия
زردک зардак
زردگون зардгун
زردگونه зардгуна
زردوز зардӯз
زردوزی зардӯзӣ
زرده зарда
زرده‌جوش зардачӯш
زردی зардӣ
زردینه зардина
زرریز заррез
زرشک зиришк
زرشناس заршинос
زرشوی заршӯй
زرشویی заршӯӣ
زرع заръ I,II
زرغلداق зарғилдоқ
زرفام зарфом
زرفشان зарафшон / зарфишон
زرق зарқ
زرک зирк
زرکار заркор
زرکش заркаш
زرکشیده заркашида
زرکفیل заркафил
زرکوب заркӯб
زرگداز заргудоз
زرگذار заргузор
زرگر заргар
زرگرانه заргарона
زرگری заргарӣ
زرگلدار заргулдор
زرگوش заргӯш
زرگوش‌پروری заргӯшпарварӣ
زرگون заргун
زرم зарим / зарм
زرماهی зармохӣ
زرنثار зарнисор
زرنرد зарнард
زرنگ заранг
زرنگار зарнигор
زرنگی зарангӣ
زرنیخ зарних / зирних
زروانی зурвонӣ
زرود заруд
زرورق зарварақ
زره зиреҳ
زره‌پوش зиреҳпӯш
زره‌دار зиреҳдор
زره‌زن зиреҳзан
زره‌شکن зиреҳшикан
زره‌گر зиреҳгар
زری зарӣ
زرید заряд
زریددار заряддор
زریق‌زریق зириқ-зириқ
زرین зарин / заррин
زرین‌تاب заринтоб
زرین‌کمر заринкамар
زشت зишт
زشت‌اندام зиштандом
زشت‌خو зиштхӯ
زشت‌رو зиштрӯ
زشت‌طینت зишттинат
زشت‌کار зишткор
زشتی зиштӣ
زعفر заъфар
زعفران заъфарон
زعفرانی заъфаронӣ
زعفرمه заъфарма
زعم заъм

زعم **зӯъм**
زعمی **зӯъмӣ**
زغار **зағор**
زغاره **заға ра I,II**
زغاره‌ماهی **зағорамоҳӣ**
زغال **зуғол**
زغال‌سنگ **зуғолсанг**
زغامه **зағома**
زغامه‌روی **зағомарӯй**
زغن **заған**
زغوته **зағӯта**
زغیر **зағир**
زغیرپایه **зағирпоя**
زغیرپرور **зағирпарвар**
زغیردروی **зағирдаравӣ**
زغیرکار **зағиркор**
زغیرکوبی **зағиркӯбӣ**
زفاف **зифоф**
زفت **зафт**, **зифт**, **зуфт**
زقوم **заққум**
زکاتچی **закотчӣ**
زکام **зуком**
زکام‌شده **зукомшуда**
زکوة//زکات **закот**
زکّه **зукка**
زکّه‌خور **зуккахӯр**
زل **зал**
زلازل **залозил**
زلال **зулол**
زلزله **зилзила**
زلزله‌بردار **зилзилабардор**
زلزله‌برداری **зилзилабардорӣ**

زلزله‌خیز **зилзилахез**
زلزله‌سنج **зилзиласанҷ**
زلزله‌سنجی **зилзиласанҷӣ**
زلف **зулф**
زلف آشفته **зулфошуфта**
زلف‌چوگان **зулфчавгон**
زلفک **зулфак**
زلفین **зулфин**
زلل **залал**
زلو//زلوک **зулу//зулук**
زلّه **залла I,II**
زله‌بند **заллабанд**
زم **зам I, II**, **зим**, **зум**
زماروغ **заморуғ**
زمام **зимом**
زمام‌دار **зимомдор**
زمام‌داری **зимомдорӣ**
زمان **замон**
زمان‌بندی **замонбандӣ**
زمانت **замонат**
زمانجنگی **замоничангӣ**
زمان‌گیری **замонгирӣ**
زمانه **замона**
زمانه‌ساز **замонасоз**
زمانه‌سازی **замонасозӣ**
زمانی//زمانوی
замонӣ//замонавӣ
زمبوروغ **замбӯруғ**
زمبوروغ‌بریان
замбӯруғбирён
زمبوروغ‌زار **замбӯруғзор**
زمخت **зумухт**
زمرد **зумрад**, **зумуррад**

زمرّدرنگ **зумуррадранг**
زمرّدفام **зумуррадфом**
زمرّدگون **зумуррадгун**
زمرّدی **зумуррадӣ**
زمردین//زمردی
зумуррадин//зумуррадӣ
زمره **зумра**
زمزم **замзам I,II**
زمزمه **замзама**
زمستان **замистон**, **зимистон**
زمستان‌گذرانی
зимистонгузаронӣ
زمستانه **зимистона**
زمستانی **зимистонӣ**
زمن **заман**
زمهریر **замҳарир**
زمی **замӣ**
زمین **замин I,II**
زمین‌بوس **заминбӯс**
زمین‌بوسی **заминбӯсӣ**
زمین‌پیما **заминпаймо**
زمین‌جنبی **заминчунбӣ**
زمین‌خیز **заминхез**
زمین‌دار **заминдор**
زمین‌داری **заминдорӣ**
زمین‌دوزی **заминдӯзӣ**
زمین‌ران **заминрон**
زمین‌رانی **заминронӣ**
زمین‌سازی **заминсозӣ**
زمین‌کاو **заминков**
زمین‌کشا **заминкушо**
زمین‌کشایی **заминкушоӣ**
زمین‌کن **заминкан**
زمین‌کنی **заминканӣ**

زمین‌کوب **заминкӯб**
زمین‌گیر **замингир**
زمین‌لرزه **заминларза**
زمین‌وصله **заминвасла**
زمینه **замина**
زمینی **заминӣ**
زن **зан**
زنا **зино**
زنّار **зуннор**
زنازنی **занозанӣ**
زناشویی **заношӯӣ**
زناکار **зинокор**
زناکاری **зинокорӣ**
زناگر **зиногар**
زناگری **зиногарӣ**
زنان **занон**
زناندن//زنانیدن
занон(и)дан
زنانه **занона**
زن‌باره **занбора**
زن‌باز **занбоз**
زن‌بازی **занбозӣ**
زنبر **занбар**
زنبرغلتک **занбарғалтак**
زنبرک//زنبورک
занбарак//занбӯрак
زنبرکش **занбаркаш**
زنبرمیان **занбармиён**
زنبشره **занбашара**
زنبق **занбақ**
زنبور **занбӯр**
زنبوربان **занбӯрбон**
زنبورپروری
занбӯрпарварӣ
زنبورخانه **занбӯрхона**

زنبورک занбўрак
زنبوروغ занбўруғ
زن‌به‌مزد занбамузд
زن‌بیزار занбезор
زنبیل занбил
زنبیل‌باف занбилбоф
زنبیل‌بافی занбилбофӣ
زن‌پرست занпараст
زن‌پرستی занпарастӣ
زنجبیل занҷабил
زن‌جلاب занҷаллоб
زن‌جلب занҷалаб
زنجیر занҷир
زنجیربند занҷирбанд
زنجیرچه занҷирча
زنجیردار занҷирдор
زنجیرشکل занҷиршакл
زنجیرگاه занҷиргоҳ
زنجیرگسسته занҷиргусиста
زنجیرموی занҷирмўй
زنجیروار занҷирвор
زنجیره занҷира
زنجیری занҷирӣ
زنخ занаҳ
زنخدان занаҳдон
زند занд
زن‌دار зандор
زن‌داری зандорӣ
زندان зиндон
زندانبان зиндонбон
زندانخانه зиндонхона
زندان‌شکن зиндоншикан
زندانی зиндонӣ

زندگانی зиндагонӣ
زندگی зиндагӣ
زن‌دوست зандўст
زن‌دوستی зандўстӣ
زنده зинда
زنده‌جدا зиндаҷудо
زنده‌جدایی зиндаҷудоӣ
زنده‌دار зиндадор
زنده‌دل зиндадил
زنده‌دلانه зиндадилона
زنده‌دلی зиндадилӣ
زنده‌زایی зиндазоӣ
زنده‌صغیر зиндасағир
زنده‌یاد зиндаёд
زنده‌یتیم зиндаятим
زندیق зиндиқ
زن‌سه‌طلاق зансеталоқ
زنش заниш
زن‌شونده заншаванда
زن‌طبیعت зантабиат
زن‌طلاق занталоқ
زن‌طلاقی занталоқӣ
زنغر занғар
زنک занак
زنک‌باز занакбоз
زنکه занака
زنکه‌باز занакабоз
زنکه‌بازی занакабозӣ
زنگ занг I,II
زنگار зангор
زنگاربسته зангорбаста
زنگارتاب зангортоб
زنگارخورده зангорхўрда

زنگاررنگ зангорранг
زنگاری зангорӣ
زنگ‌بسته зангбаста
زنگ‌دار зангдор
زنگ‌زده зангзада
زنگ‌زن зангзан
زنگله зангила
زنگ‌ناگیر зангногир
زنگوله зангўла
زنگوله‌چه зангўлача
زنگوله‌دار зангўладор
زنگی зангӣ
زنگیانه зангиёна
زنگیر зангир
زنگیری зангирӣ
زنگی‌مزاج зангимизоҷ
زن‌مرده занмурда
زن‌مزاج занмизоҷ
زننده зананда
زنی занӣ
زواد завод
زواده завода
زوّار заввор, завор
زواش завош
زوال завол
زوال‌پذیر заволпазир
زوال‌پذیری заволпазирӣ
زوال‌ناپذیر заволнопазир
زواله завола
زوال‌یافته заволёфта
زوبین зўбин
زوپین зўпин
زوج завҷ

زوجه завҷа
زوجیت завҷият
زوجین завҷайн
زوجی завҷӣ
زوجیگی завҷигӣ
زود зуд
زودباور зудбовар
زودباوری зудбоварӣ
زودبدل зудбадал
زودپرواز зудпарвоз
زودپز зудпаз
زودپزک зудпазак
زودتر зудтар
زودحرکت зудҳаракат
زودخیز зудхез
زودرس зудрас
زودرنج зудранҷ
زودرو зудрав
زودشکن зудшикан
زودعمل зудамал
زودفهم зудфаҳм
زودقهر зудқаҳр
زودگداز зудгудоз
زودگذر зудгузар
زودنویس зуднавис
زودنویسی зуднависӣ
زودهضم зудҳазм
زودی зудӣ
زور зўр
زوراً зўран
زورآزما зўрозмо
زورآزمایی зўрозмоӣ
زورآور зўровар

زورآوری **зӯроварӣ**
زوربزورکی **зӯрбазӯракӣ**
زورخانه **зӯрхона**
زورزنی **зӯрзанӣ**
زورطلب **зӯрталаб**
زورق **заврақ**
زورق‌ران **заврақрон**
زورق‌رانی **заврақронӣ**
زورق‌کش **заврақкаш**
زورکی **зӯракӣ**
زورگویی **зӯргӯӣ**
زورمند **зӯрманд**
زورمندی **зӯрмандӣ**
زوری **зӯрӣ**
زوریگری **зӯригарӣ**
زوغ **зуғ**
زوف **зуф**
زولانه **завлона**
زولبیا **зулбиё//зулибиё**
زونج **заванҷ**
زه **заҳ**
زه **зеҳ I,II,III**
زهاب **заҳоб**
زهار **заҳор//зиҳор**
زه‌باریک **зеҳборик**
زهبافی **зеҳбофӣ**
زهبر **заҳбур**
زهبرکنی **заҳбурканӣ**
زهد **зӯҳд**
زهدار **заҳдор**, **зеҳдор**
زهدان **заҳдон**, **зеҳдон**
زهدپیشه **зӯҳдпеша**
زهدفروش **зӯҳдфурӯш**

زهر **заҳр I,II**
زهرا **заҳро**
زهراب **заҳроб**
زهراگین **заҳрогин**
زهرآبه **заҳроба**
زهرآلود **заҳролуд**
زهرآلودشوی **заҳролудшавӣ**
زهرآمیز **заҳромез**
زهربا **заҳрбо**
زهربیز **заҳрбез**
زهرپیچک **заҳрпечак**
زهرخند(ه) **заҳрханд(а)**
زهردار **заҳрдор**
زهرزن **заҳрзан**
زهرکش **заҳркаш**
زهرناک **заҳрнок**
زهره **заҳра**, **зӯҳра**
زهره‌جبین **зӯҳраҷабин**
زهره‌دار **заҳрадор**
زهره‌دان **заҳрадон**
زهره‌کف **заҳракаф**
زه‌زمین **заҳзамин**
زهک **зеҳак**
زهک‌دار **зеҳакдор**
زه‌کش **заҳкаш**
زه‌کشیده **заҳкашида**
زهگیر **зеҳгир**
زه‌ناک **заҳнок**
زهی **зиҳӣ**
زهیدن **заҳидан**
زهیر **заҳир I**
زهیراندام **заҳирандом**
زیاد **зиёд**

زیادت **зиёдат**
زیادتی **зиёдатӣ**
زیاده **зиёда**
زیاده‌سر **зиёдасар**
زیاده‌طلبی **зиёдаталабӣ**
زیادی **зиёдӣ**
زیارت **зиёрат**
زیارت‌گاه **зиёратгоҳ**
زیان **зиён**
زیان‌آور **зиёновар**
زیان‌پروری **зиёнпарварӣ**
زیان‌دار **зиёндор**
زیان‌رسانی **зиёнрасонӣ**
زیان‌زده **зиёнзада**
زیان‌کار **зиёнкор**
زیان‌کاری **зиёнкорӣ**
زیان‌گرفته **зиёнгирифта**
زیب **зеб**
زیبا **зебо**
زیبااندام **зебоандом**
زیباپیکر **зебопайкар**
زیباچشم **зебочашм**
زیبادختر **зебодухтар**
زیباروی **зеборӯй**
زیباسیما **зебосимо**
زیباشناسی **зебошиносӣ**
زیباصنم **зебосанам**
زیباصورت **зебосурат**
زیباطلعت **зеботалъат**
زیباطینت **зеботинат**
زیبامنظر **зебоманзар**
زیبایی **зебоӣ**
زیبایی‌پرست **зебоипараст**

زیبایی‌شناس **зебоишинос**
زیب‌ده **зебдеҳ**
زیبش **зебиш**
زیبق **зайбақ**
زیبنده **зебанда**
زیبیدن **зебидан**
زیتون **зайтун**
زیتونی **зайтунӣ**
زیج **зиҷ**
زیچ **зич**
زیچی **зичӣ**
زیچی‌سنج **зичисанҷ**
زید **зайд**
زیر **зер**
زیرا **зеро**
زیرافکن//زیرافکند **зерафкан(д)**
زیرانداز **зерандоз**
زیرآبی **зериобӣ**
زیرباب **зербоб**
زیربغلی **зерибағалӣ**
زیربنا **зербино**
زیربند **зербанд**
زیرپوستی **зерипӯстӣ**
زیرپوش **зерпӯш**
زیرپیراهن **зерпироҳан**
زیرتنگ **зертанг**
زیرجامه **зерҷома**
زیرچشمی **зеричашмӣ**
زیردست **зердаст**
زیردستی **зердастӣ**
زیررو **зеррав**
زیرزمینی **зеризаминӣ**
زیرستون **зерсутун**

زیرسنگی зерисангӣ
زیرفون зерфун / зирфун
زیرک зирак
زیرکانه зиракона
زیرک‌طبیعت зирактабиат
زیرک‌منش зиракманиш
زیرکنده зеркунда
زیرکوهی зерикӯҳӣ
زیرکی зиракӣ
زیرگاه зергоҳ
زیرگذر зергузар
زیرگروه зергурӯҳ
زیرگی зирагӣ
زیرلبی зерилабӣ
زیرنشین зернишин
زیره зира
زیره‌با зирабо
زیره‌چای зирачой
زیریبه зиреба
زیرین зерин
زیست зист
زیست‌شناسی зистшиносӣ
زیست‌کوره зисткура
زیستن зистан
زیغ зиғ
زیغال зиғол
زیغ‌باف зиғбоф
زیلو зилу
زین зайн / зин / з-ин
زین‌بردار зинбардор
زین‌پوش зинпӯш
زینت зинат
زینت‌بخش зинатбахш
زینت‌ده зинатдеҳ
زین‌خانه зинхона
زین‌دار зиндор
زین‌ساز зинсоз
زین‌سازی зинсозӣ
زینه зина
زینهار зинҳор
زینهاردار зинҳордор
زینه‌باغ зинабоғ
زینه‌پایه зинапоя
زیور зевар

س

سؤال I суол I
سؤدد суъдад
سئیس сеанс / саис
سئیس‌خانه саисхона
سئیسی саисӣ
سائر I,II соир I,II
سائس соис
سائق соиқ
سائقه II соиқа II
سائل//سایل I соил I
سائل II соил II
سائلی соилӣ
سائم II соим II
سائیدن соидан
سابات собот
ساباتناک соботнок
سابق собиқ
سابقاً собиқан
سابق‌الذکر собиқуззикр
سابقه собиқа
ساتر сотир
ساتسیئلیست сотсиалист
ساتسیئلیستی сотсиалистӣ
ساتگین сотгин
ساج I,II соч I,II
ساج‌گون сочгун
ساچ соч
ساچمه сочма
ساچمه‌دان сочмадон
ساچمه‌ریز сочмарез
ساچمه‌ریزی сочмарезӣ
ساحر I соҳир I
ساحرانه соҳирона
ساحره II соҳира II
ساحری соҳирӣ
ساحل соҳил
ساحل‌بندی соҳилбандӣ
ساحل‌نشین соҳилнишин
ساحوی//ساحگی соҳавӣ//соҳагӣ
ساحه соҳа
ساخت I,II сохт I,II
ساختار сохтор
ساختگی сохтагӣ
ساختمان сохтмон
ساختمانی сохтмонӣ
ساختن сохтан
ساختوک сохтук
ساخته сохта
ساخته‌کار сохтакор
ساخته‌کارانه сохтакорона
ساخته‌کاری сохтакорӣ
سادات содот
سادگی содагӣ
ساده I,II сода I,II
ساده‌دل содадил
ساده‌دلانه содадилона
ساده‌دلی содадилӣ
ساده‌رفتار содарафтор
ساده‌رفتاری содарафторӣ
ساده‌رو(ی) содарӯ(й)
ساده‌رویی содарӯӣ
ساده‌زنخ содазанах
ساده‌عذار содаизор
ساده‌عذاری содаизорӣ
ساده‌لوح содалавҳ
ساده‌لوحانه содалавҳона
ساده‌لوحی содалавҳӣ
ساده‌نویسی соданависӣ
سار I,II сор I,II
سارا соро
ساربان сорбон
ساربانخانه сорбонхона
ساربان‌سرای сорбонсарой
سارق сориқ
سارنج соранч
سارنگ соранг
ساروان сорвон
ساری сорӣ
ساز I,II,III соз I,II,III
سازاندن созондан
سازش созиш
سازشکار созишкор
سازشکارانه созишкорона
سازشکاری созишкорӣ
سازش‌کنی созишкунӣ
سازشگر созишгар

سازشگرانه созишгарона
سازشگری созишгарӣ
سازشناپذیر созишнопазир
سازشنامه созишнома
سازگار созгор
سازگاری созгорӣ
سازمان созмон
سازمانده созмондеҳ
سازماندهنده созмондиҳанда
سازماندهی созмондиҳӣ
سازندگی созандагӣ
سازنده I,II созанда I,II
سازنده کار созандакор
سازو созу
سازوار созвор
سازواری созворӣ
سازور созвар
سازیدن созидан
ساسانی сосонӣ
ساسانیان сосониён
ساسکن соскан
ساطع сотеъ
ساطور сотур
ساعات соот
ساعت соат
ساعتبیع соатбайъ
ساعتساز соатсоз
ساعتسازی соатсозӣ
ساعت کیسه соаткиса
ساعد I соид I
ساعدسفید соидсафед
ساغ соғ
ساغر соғар
ساغرکش соғаркаш
ساغرکشی соғаркашӣ
ساغو соғу
ساغوتراش соғутарош
ساغوتراشی соғутарошӣ
سافل софил
ساق I,II соқ I,II
ساقط соқит
ساقه I,II,III соқа I,II,III
ساقی соқӣ
ساقینامه соқинома
ساقیه соқия
ساکب сокиб
ساکت сокит
ساکتانه сокитона
ساکتی сокитӣ
ساکن сокин
ساکنرگ сокинраг
ساکنک сокинак
ساکول сокӯл
سال I,II сол I,II
سالار солор
سالانه солона
سال آزمای солозмой
سالب солиб
سالبر солбар
سالبند солбанд
سالخوردگی солхӯрдагӣ
سالخورده солхӯрда
سالدار солдор
سالدرمیان солдармиён
سالدیده солдида
سالروز солрӯз
سالشماری солшуморӣ
سالغ солиғ
سالغوت солғут
سالف солиф
سالک солик
سالگرد солгард
سالگردانی солгардонӣ
سالگشت солгашт
سالم солим
سالماً солиман
سالمعقل солимақл
سالمعقلی солимақлӣ
سالمفکر солимфикр
سالمفکری солимфикрӣ
سالم گردانی солимгардонӣ
سالمند солманд
سالمی солимӣ
سالنامه солнома
سالنامهنویس солноманавис
سالنامهنویسی солноманависӣ
سالنوی солинавӣ
سالو солу
سالوس солус
سالوسی солусӣ
سالوک солук
سالیان солиён
سالیانه солиёна
سام сом
سام сом(м)
سامان сомон
سامان آلات сомонолот
سامانسوز сомонсӯз
سامانه сомона
سامانی сомонӣ I,II
سامانیان сомониён
سامح сомеҳ
سامع сомеъ
سامعه сомеа
سامی I,II сомӣ I,II
سان I,II,III,IV,V сон I,II,III,IV,V
سانته соната
سانحه сонеҳа
سانیت сонет
ساو//ساوه сов(а)
ساوخاز совхоз
ساوری соварӣ
ساولیق совлиқ
ساویتی советӣ
ساویدن совидан
ساهر II соҳир II
ساهره I соҳира I
ساهی I соҳӣ I
سای сой
سایش соиш
سایگی соягӣ
سایه соя
سایهافکن сояафкан
سایهانداز сояандоз
سایهبان соябон
سایهبانشکل соябоншакл
سایهبانگل соябонгул
سایهپرست сояпараст
سایهپرورد сояпарвар
سایهپرورده сояпарварда
سایهچشم соячашм
سایهدار соядор

سایه‌دست **соядаст**
سایه‌دوست **соядӯст**
سایه‌رو **сояров**
سایه‌رو **соярӯ**
سایه‌روشن **сояравшан**
سایه‌زده **соязада**
سایه‌صفت **соясифат**
سایه‌فکن **сояфикан**
سایه گاه **соягоҳ**
سایه گرد **соягард**
سایه گستر **соягустар**
سایه گه//سایه گاه
соягаҳ//соягоҳ
سایه گیر **соягир**
سایه‌مند **сояманд**
سایه‌ناک **соянок**
سایه‌نشین **соянишин**
سایه‌نما **соянамо**
سب **саб**
سبّابه **саббоба**
سبّاح **саббоҳ**
سباحت
сабоҳатII//сибоҳат
سبّاحی **саббоҳӣ**
سباع **сибоъ**
سبّاک **саббок**
سبال **сибол**
سبب **сабаб**
سبب‌جوی **сабабҷӯй**
سبب‌جویی **сабабҷӯӣ**
سبب‌خواه **сабабхоҳ**
سببدار **сабабдор**
سببگار **сабабгор**
سبب‌ناک **сабабнок**

سبب‌ناکی **сабабнокӣ**
سببی **сабабӣ I,II**
سببیت **сабабият**
سبت **сабтII**
سبچه **сабча**
سبحان **субҳон**
سبحان‌الله **субҳоналлоҳ**
سبحانه **субҳона**
سبحه **сабҳа//субҳа**
سبد **сабад**
سبدباف **сабадбоф**
سبدبافی **сабадбофӣ**
سبدپوش **сабадпӯш**
سبدتور **сабадтӯр**
سبدچوب **сабадчӯб**
سبدچه **сабадча**
سبدچین **сабадчин**
سبز **сабз**
سبز آب **сабзоб**
سبزاندن//سبزانیدن
сабзон(и)дан
سبز پای **сабзпой**
سبز پوش **сабзпӯш**
سبز تاب **сабзтоб**
سبز چشم **сабзчашм**
سبز چه **сабзча**
سبز چهره **сабзчеҳра**
سبز خط **сабзхат**
سبز رنگ **сабзранг**
سبزش **сабзиш**
سبز فام **сабзфом**
سبز قبا **сабзқабо**
سبزک **сабзак I,II,III**
سبز کاری **сабзкорӣ**

سبز گون//سبز گونه
сабзгун(а)
سبزنما **сабзнамо**
سبزوات **сабзавот**
سبزوات‌فروش
сабзавотфурӯш
سبزوات‌فروشی
сабзавотфурӯшӣ
سبزوات کار **сабзавоткор**
سبزوات کاری **сабзавоткорӣ**
سبزواتی **сабзавотӣ**
سبزه **сабза**
سبزه‌بندی **сабзабандӣ**
سبزه‌خور **сабзахӯр**
سبزه‌زار **сабзазор**
سبزه‌زارکنی **сабзазоркунӣ**
سبزی **сабзӣ I,II**
سبزی‌پاره کنی
сабзипоракунӣ
سبزی‌جات‌فروش
сабзиҷотфурӯш
سبزی‌جات‌فروشی
сабзиҷотфурӯшӣ
سبزی‌دان **сабзидон**
سبزیدن **сабзидан**
سبزی‌رنگ **сабзиранг**
سبزی‌ریزه کنک
сабзирезакунак
سبزی‌ریزه کنی
сабзирезакунӣ
سبزی‌فروش **сабзифурӯш**
سبزی‌فروشی **сабзифурӯшӣ**
سبزی کهک **сабзикаҳак**
سبزینگی **сабзинагӣ**
سبزینه **сабзина**
سبزینه‌چهره **сабзиначеҳра**
سبزینه‌رنگ **сабзинаранг**

سبزینه‌رو(ی) **сабзинарӯ(й)**
سبع { **сабъ I,II** / **субъ** }
سبع‌سیرت **сабъсират**
سبعی **сабъӣ**
سبق **сабақII//сабқ**
سبق‌اللسان **сабқуллисон**
سبق آموز **сабақомӯз**
سبق آموزی **сабақомӯзӣ**
سبقت { **сабқат** / **сибқат** }
سبق‌دهی **сабақдиҳӣ**
سبق گیری **сабақгирӣ**
سبک { **сабк I,II** / **сабук** }
سبک‌اراده **сабукирода**
سبک‌اندیش//سبک‌اندیشه
сабукандеш(а)
سبک‌بار **сабукбор**
سبک‌باری **сабукборӣ**
سبک‌بال **сабукбол**
سبک‌پا(ی) **сабукпо(й)**
سبک‌پر **сабукпар**
سبک‌پرواز **сабукпарвоз**
سبک‌تاز **сабуктоз**
سبک‌تن **сабуктан**
سبک‌جان **сабукҷон**
سبک‌جانی **сабукҷонӣ**
سبک‌جثّه **сабукҷусса**
سبک‌جلو **сабукҷилав**
سبک‌خیز **сабукхез**
سبک‌دست **сабукдаст**
سبک‌دستی **сабукдастӣ**
سبک‌دو **сабукдав**
سبک‌دوش **сабукдӯш**
سبک‌رأی **сабукраъй**

سبک‌رای сабукрой
سبک‌رفتار сабукрафтор
سبک‌رو сабукрав
سبک‌روح сабукрӯҳ
سبک‌روحی сабукрӯҳӣ
سبک‌روی сабукравӣ, сабукрӯӣ
ی
سبک‌زبان сабукзабон
سبکسار сабуксор
سبکساری сабуксорӣ
سبک‌سر сабуксар
سبک‌سری сабуксарӣ
سبک‌سنگ сабуксанг
سبک‌سوار сабуксавор
سبک‌سیر сабуксайр
سبک‌شناسی сабкшиносӣ
سبک‌شوی сабукшавӣ
سبک‌عنان сабукъинон
سبک‌فکر сабукфикр
سبک‌فکرانه сабукфикрона
سبک‌فکری сабукфикрӣ
سبک‌قدم сабукқадам
سبکک сабукак
سبک گرد сабукгард
سبک‌لقا сабуклико
سبک‌مایگی сабукмоя
سبک‌مایه сабукмоягӣ
سبک‌مزاج сабукмизоҷ
سبک‌مغز сабукмағз
سبک‌مغزی сабукмағзӣ
سبک‌وار сабуквор
سبک‌وزن сабуквазн
سبک‌وزنی сабуквазнӣ

سبکی сабукӣ
سبل сабал, сабул
سبلت сабалат, саблат, сиблат
سبو(ی) сабӯ(й)
سبوس сабӯс
سبوس‌تریت сабӯстарит
سبوس‌داغ сабӯсдоғ
سبوسک сабӯсак
سبوسناک сабӯснок
سبوکش сабукаш, сабӯкаш
سبیکه сабика
سبیل сабил I,II, сибил
سبیل‌مانده сабилмонда I,II
سپار супор, сипор
سپارت спорт
سپارت‌لاتا спортлото
سپارش супориш
سپارش‌دهنده супоришдиҳанда
سپارش‌گر супоришгар
سپارشنامه супоришнома
سپارشی супоришӣ
سپارنده супоранда
سپاره сипора
سپاریدن//سپردن супоридан//супурдан
سپاس сипос
سپاستن сипостан
سپاسدار сипосдор
سپاسگذار сипосгузор
سپاسگذاری сипосгузорӣ
سپاسگو(ی) сипосгӯ(й)
سپاسه сипоса

سپاه I сипоҳ I
سپاهانه сипоҳона
سپاه‌سالار сипоҳсолор
سپاه‌سالاری сипоҳсолорӣ
سپاه گرانه сипоҳгарона
سپاه گری сипоҳгарӣ
سپاهی сипоҳӣ
سپاهیگری сипоҳигарӣ
سپر сипар
سپرباز сипарбоз
سپربالک сипарболак
سپرتار сепаратор
سپرتکیئده спартакиада
سپرتیزم сепаратизм
سپرجی сипарчӣ
سپرچه‌گل сипарчагул
سپردار сипардор
سپرداری сипардорӣ
سپردن//سپریدن сипар(и)дан
سپردن сипурдан, супурдан
سپردیوار сипардевор
سپردیواره сипардевора
سپرز сипурз, супурз
سپرشکل сипаршакл
سپرغم сипарғам
سپرم сипарам
سپرمانند сипармонанд
سپری сипарӣ I,II
سپریغ супареғ
سپس сипас
سپ‌سرخ суп-сурх
سپ‌سفید сап-сафед
سپکتر спектр

سپکتکل спектакл
سپل сапал
سپل‌پا(ی) сапалпо(й)
سپنج сипанҷ
سپند сипанд
سپندارمز сипандормуз
سپندان сипандон
سپندانه сипанддона
سپوختن//سپوزیدن
сипӯхтан//сипӯзидан
سپوزکار сипӯзкор
سپوزگار сипӯзгор
سپوزیدن сипӯзидан
سپه сипаҳ
سپهبد сипаҳбад//сипаҳбуд
سپه‌دار сипаҳдор
سپه‌داری сипаҳдорӣ
سپهر сипеҳр
سپهرسای сипеҳрсой
سپهروار сипеҳрвор
سپه‌سالار сипаҳсолор
سپه‌سالاری сипаҳсолорӣ
سپه‌سرور сипаҳсарвар
سپه‌شکل сипаҳкаш
سپه‌شکن сипаҳшикан
سپید сапед
سپیدار сапедор
سپیدجامه сапедҷома
سپیددست сапеддаст
سپیدفام//سفیدنام
сапедном//сафедном
سپیدکار//سپیدگار
сапедкор//сапедгор
سپیدکاری//سپیدگاری
сапедкорӣ//сапедгорӣ

سپیدگار **сапедгор**
سپیدگاری **сапедгорӣ**
سپیده **сапеда**
سپیدهدم **сапедадам**
سپیدهدمان **сапедадамон**
سپیدی//سفیدی **сапедӣ//сафедӣ**
سپیرت **спирт**
سپیرتدار **спиртдор**
سپیرتناک **спиртнок**
سپیرتی **спиртӣ**
سپیکر **спикер**
ستا(ی) **сито(й)**
ستاد **ситод**
ستادن **ситодан**
ستار **саттор**
ستار(ه) **ситор(а)**
ستاره **ситора**
ستارهبار **ситорабор**
ستارهتوده **ситоратӯда**
ستارهخنک **ситорахунук**
ستارهزار **ситоразор**
ستارهسپاه **ситорасипоҳ**
ستارهسوخته **ситорасӯхта**
ستارهشکل **ситорашакл**
ستارهشمار **ситорашумор**
ستارهشماری **ситорашуморӣ**
ستارهشناس **ситорашинос**
ستارهشناسی **ситорашиносӣ**
ستارهگرم **ситорагарм**
ستارهگرمی **ситорагармӣ**
ستارهمانند **ситорамонанд**
ستارهوار **ситоравор**
ستازن **ситозан**

ستاغ **ситоғ**
ستاغکره **ситоғкурра**
ستاک **ситок**
ستام **ситом**
ستامتالاگیه **стоматология**
ستان **ситон**
ستاندن//ستانیدن **ситон(и)дан**
ستانش **ситониш**
ستاننده **ситонанда**
ستانه **ситона**
ستایش **ситоиш**
ستایشسرا **ситоишсаро**
ستایشکار **ситоишкор**
ستایشگاه **ситоишгоҳ**
ستایشگر **ситоишгар**
ستاییدن **ситоидан**
ستتاسکاپ **стетоскоп**
ستخوان **сутхон**
ستد **ситад**
ستدیئان **стадион**
ستر **сатр I** / **ситр**
سترتاستت **стратостат**
سترتاسفرا **стратосфера**
سترتگیه **стратегия**
سترتیگی **стратегӣ**
ستردن **ситурдан//сутурдан**
سترشینه **старшина**
سترگ **ситург** / **сутург**
سترگی **сутургӣ**
سترنگ **сатранг**
سترون **сутурван//сатарван**
ستره **сутра**

ستریلیزتسیه **стерилизатсия**
ستکان **стакан**
ستم **ситам**
ستماندیش **ситамандеш**
ستمپیشگی **ситампешагӣ**
ستمپیشه **ситампеша**
ستمدیده **ситамдида**
ستمرسیده **ситамрасида**
ستمزده **ситамзада**
ستمکار **ситамкор**
ستمکاری **ситамкорӣ**
ستمکده **ситамкада**
ستمکش **ситамкаш**
ستمکشیده **ситамкашида**
ستمگار(ه) **ситамгор(а)**
ستمگاری//ستمگری **ситамгорӣ//ситамгарӣ**
ستمگر//ستمگار **ситамгар//ситамгор**
ستناگرمه **стенограмма**
ستنبه **ситанба**
ستندرت **стандарт**
ستندرتانی **стандартонӣ**
ستنگ **сатанг**
ستنگنما **сатангнамо**
ستوخوان **сутухон**
ستودان **сутудон**
ستودن **ситудан** / **сутудан**
ستوده **ситуда//сутуда**
ستودهخصال **ситудахисол**
ستودهگزین **сутудагузин**
ستودهمعاش **ситудамаош**
ستودینت **студент**
ستودیه **студия**

ستور **сутурI**
ستورگاه **сутургоҳ**
ستوره **сутура**
ستوع **сутӯъ**
ستون **сутун**
ستونبندی **сутунбандӣ**
ستونچه **сутунча**
ستوندار **сутундор**
ستونگوشه **сутунгӯша**
ستونمهره **сутунмӯҳра**
ستوه **сутӯҳI**
ستی **сатӣ I,II,III**
ستیر **сатир**
ستیر **ситер**
ستیره **сатира**
ستیز **ситез**
ستیزنده **ситезанда**
ستیزه **ситеза**
ستیزهجو(ی) **ситезаҷӯ(й)**
ستیزهرایی **ситезароӣ**
ستیزهرو(ی) **ситезарӯ(й)**
ستیزهکار **ситезакор**
ستیزهکاری **ситезакорӣ**
ستیزیدن **ситезидан**
ستیغ **ситеғ**
ستیم **ситем**
ستین **сатин**
ستیناگرافیه **стенография**
ستیوآردسه **стюардесса**
ستیهیدن **ситеҳидан**
سجاده **саҷҷода**
سجادهپرست **саҷҷодапараст**
سجادهنشین **саҷҷоданишин**

سجده **саҷда**
سجده‌گاه **саҷдагоҳ**
سجع **саҷъ**
سجل **сиҷил**
سجن **сиҷн**
سجود **суҷуд**
سجیه **саҷийя**
سچاق **сачоқ**
سحاب **саҳоб**
سحار **саҳҳор**
سحب **суҳуб**
سحر **саҳар I** / **сеҳр**
سحرالبیان **сеҳрулбаён**
سحرانگیز **сеҳрангез**
سحرآفرین **сеҳрофарин**
سحرباز **сеҳрбоз**
سحربازی **сеҳрбозӣ**
سحرباف **сеҳрбоф**
سحربند **сеҳрбанд**
سحرخوان **саҳархон**
سحرخیز **саҳархез**
سحرخیزک **саҳархезак**
سحرخیزی **саҳархезӣ**
سحرزده **сеҳрзада**
سحرساز **сеҳрсоз**
سحرکار **сеҳркор**
سحرکاری **сеҳркорӣ**
سحرکردار **сеҳркирдор**
سحرگاه **саҳаргоҳ**
سحرگاهان//سحرگهان **саҳаргоҳон//саҳаргаҳон**
سحر گاهان **саҳаргаҳон**
سحرگاهی **саҳаргоҳӣ**
سحرگر **сеҳргар**
سحرگری **сеҳргарӣ**
سحرگه//سحرگاه **саҳаргаҳ//саҳаргоҳ**
سحرگهی **саҳаргаҳӣ**
سحرنگار **сеҳрнигор**
سحرنما **сеҳрнамо**
سحره **саҳара**
سحری **саҳарӣ**
سحق **саҳқ**
سحور **саҳур** / **суҳур**
سحوری **саҳурӣ**
سخا **сахо**
سخاپیشه **сахопеша**
سخافت **сахофат**
سخاوت **саховат**
سخاوت‌پیشه **саховатпеша**
سخاوتمند **саховатманд**
سخاوتمندانه **саховатмандона**
سخاوتمندی **саховатмандӣ**
سخت **сахт**
سخت‌اراده **сахтирода**
سخت‌اعتقاد **сахтэътиқод**
سخت‌بازو **сахтбозу**
سخت‌بال **сахтбол**
سخت‌برگ **сахтбарг**
سخت‌بنیاد **сахтбунёд**
سخت‌بنیان **сахтбунён**
سخت‌پا(ی) **сахтпо(й)**
سخت‌پنجه **сахтпанҷа**
سخت‌جان **сахтҷон**
سخت‌جانی **сахтҷонӣ**
سخت‌جلو **сахтҷилав**
سخت‌جوش **сахтҷӯш**
سخت‌چشم **сахтчашм**
سخت‌دست **сахтдаст**
سخت‌دل **сахтдил**
سخت‌دلی **сахтдилӣ**
سخت‌رو(ی) **сахтрӯ(й)**
سخت‌روز **сахтрӯз**
سخت‌رویی **сахтрӯӣ**
سخت‌سر **сахтсар**
سخت‌سری **сахтсарӣ**
سخت‌شده **сахтшуда**
سخت‌شوی **сахтшавӣ**
سخت‌کمان **сахткамон**
سخت‌کوش **сахткӯш**
سخت‌گپ **сахтгап**
سخت‌گو(ی) **сахтгӯ(й)**
سخت‌گیر **сахтгир**
سخت‌گیری **сахтгирӣ**
سخت‌لجام **сахтлаҷом**
سخت‌معامله **сахтмуомила**
سختن **сахтан**
سختو **сахту**
سختی **сахтӣ**
سختیان **сахтиён**
سختی‌دیده **сахтидида**
سختی‌کش **сахтикаш**
سختی‌گری **сахтигарӣ**
سخره **сухра I,II**
سخریه//سخریت **сухрия(т)**
سخسور **сухсур**
سخلو **сахлав**
سخن //سخون **сухун** / **сахун** / **сухан**
سخن‌آرا(ی) **суханоро(й)**
سخن‌آرایی **суханороӣ**
سخن‌آفرین **суханофарин**
سخن‌آور **сухановар**
سخن‌باز **суханбоз**
سخن‌بازی **суханбозӣ**
سخن‌باف **суханбоф**
سخن‌بافی **суханбофӣ**
سخن‌پراکنی **суханпароканӣ**
سخن‌پرداز **суханпардоз**
سخن‌پردازانه **суханпардозона**
سخن‌پردازی **суханпардозӣ**
سخن‌پرست **суханпараст**
سخن‌پرور **суханпарвар**
سخن‌پروری **суханпарварӣ**
سخن‌پیوند **суханпайванд**
سخن‌چین **суханчин**
سخن‌چینی **суханчинӣ**
سخن‌دان **сухандон**
سخن‌دانی **сухандонӣ**
سخن‌درای **сухандарой**
سخن‌درایی **сухандароӣ**
سخن‌دوست **сухандӯст**
سخن‌ران **суханрон**
سخن‌رانی **суханронӣ**
سخن‌ریزه **суханреза**
سخن‌ساز **сухансоз**
سخن‌سرا(ی) **суханcаро(й)**
سخن‌سرایی **суханcароӣ**
سخن‌سنج **сухансанҷ**
سخن‌سنجی **сухансанҷӣ**
سخن‌سوار **сухансавор**
سخن‌شناش **суханшинос**
سخن‌شنو **суханшунав**
سخن‌طراز **сухантироз**

سخن‌طلب сухanталаб
سخن‌فهم суханфаҳм
سخن‌فهمی суханфаҳмӣ
سخن‌گذار сухангузор
سخن‌گر сухангар
سخن‌گستر сухангустар
سخن‌گستری сухангустарӣ
سخن‌گو(ی) сухангӯ(й)
سخن‌گویی сухангӯӣ
سخن‌ناشنو суханношунав
سخن‌ناشنوی суханношунавӣ
سخنور суханвар
سخنورانه суханварона
سخنوری суханварӣ
سخونت сухунат I
سخی сахӣ
سخیگی сахигӣ
سد сад(д)
سداد садод
سدبندی сад(д)бандӣ
سدرک сидирк
سدره сидра
سدشکن садшикан
سدکیس//سدگیس садкес//садгес
سده сада I,IV,V; судда I,II
سده‌بید садабед
سده‌ریحان садарайҳон
سدید садид
سر сар I, II; сир(р); сир I; сирр; сур IV
سرآب сароб I

سرآستین саростин
سرآشپز сарошпаз
سرآغاز сароғоз
سرآغوش сароғӯш
سرآماس саромос
سرآمد саромад
سرآواز саровоз
سرا саро
سرا сарро; сирран
سراب сароб II; суроб
سرابان саробон
سرابانی саробонӣ
سرابستر саробистар
سرابوستان саробӯстон
سرابی саробӣ
سراپا(ی) саропо(й)
سراپرده саропарда
سراج сарроҷ; сироҷ
سراجه сароча
سراجی сарроҷӣ
سراچه сароча
سراخبار сарахбор
سرادار сародор
سراداره саридора
سراداری сародорӣ
سرادق сародиқ//суродиқ
سرازیر сарозер
سراسپکی сараспакӣ
سراسر саросар
سراسری саросарӣ
سراسور суросур
سراسیمگی саросемагӣ
سرسیمه саросема

سراسیمه‌وار саросемавор
سراشیب сарошеб
سراعضا сараъзо
سراغ суроғ
سراغه суроға
سرافراز сарафроз
سرافرازی сарафрозӣ
سرافزال сарафзол
سرافسار сарафсор
سرافشان сарафшон
سرافکندگی сарафкандагӣ
سرافکنده сарафканда
سرافکنی сарафканӣ
سرافگندگی//سرافکندگی сарафгандагӣ//сарафкандагӣ
سرافگنده//سرافکنده сарафганда//сарафканда
سراقتصاددان сариқтисоддон
سراگرانام сарагроном
سران сарон; сурон
سرانجام саранҷом
سرانجامدهی саранҷомдиҳӣ
سرانداز сарандоз I,II
سرانرو саронрӯ
سرانگشت сарангушт
سرانه сарона
سراوان саровон
سراول сараввал
سراولاد саравлод
سراهنگ сароҳанг
سرای сарой
سرای‌بان саройбон
سرای‌بانی саройбонӣ
سرای پرده саройпарда

سرایت сироят
سرایت‌کننده сирояткунанда
سرایت‌ناپذیر сироятнопазир
سرایتی сироятӣ
سرایندگی сарояндагӣ
سراینده сароянда
سرای‌نشین саройнишин
سراییدن сароидан
سرب сурб
سربار сарбор
سرباری сарборӣ
سرباز сарбоз I,II
سربازخانه сарбозхона
سربازگیری сарбозгирӣ
سربازی сарбозӣ
سرباغی сарбоғӣ
سربال сирбол
سربالا сарболо
سربخش сарбахш
سربداران сарбадорон
سربر сарбур
سربرهنه сарбараҳна
سربرهوا сарбарҳаво
سربری сарбурӣ
سربریده сарбурида
سربزرگ сарбузург
سربزرگی сарбузургӣ
سربسته сарбаста
سربلند сарбаланд
سربلندانه сарбаландона
سربلندی сарбаландӣ
سربند сарбанд I,II

سربندک сарбандак
سربنه сарбуна
سربی сурбӣ
سربین сурбин
سرپاس сарпос
سرپاسبان сарпосбон
سرپایان сарпоён I,II
سرپایی сарипоӣ
سرپرتا(یک) сарпарто(як)
سرپرست сарпараст
سرپرستار сарпарастор
سرپرستاری сарпарасторӣ
سرپرستی сарпарастӣ
سرپزشک сарпизишк
سرپست сарпаст
سرپستانه сарпастона
سرپستی сарпастӣ
سرپناه сарпаноҳ
سرپنجه сарпанҷа
سرپوش(ک) сарпӯш(ак)
سرپوشدار сарпӯшдор
سرپوشی сирпӯшӣ
سرپوشیده сарпӯшида
سرپیاز сарпиёз
سرپیچ сарпеч
سرپیچک сарпечак
سرپیچی сарпечӣ
سرپیچیده сарпечида
سرتاب сартоб
سرتاپا сартопо
سرتاریک сарторик
سرتاسر сартосар
سرتاسری сартосарӣ

سرتراش сартарош
سرتراشان сартарошон
سرتراشخانه сартарошхона
سرتراشی сартарошӣ
سرتگ сартаг
سرتویی сартуӣ
سرتیز сартез
سرجریده сарҷарида
سرجلو сарҷилав
سرجلودار сарҷилавдор
سرجمع сарҷамъ
سرجمعی сарҷамъӣ
سرجمله сарҷумла
سرجنبانی сарҷунбонӣ
سرجنگ сарҷанг
سرجو(ی) сарҷӯ(й)
سرجوبار//سرجویبار
сарҷӯбор//сарҷӯйбор
سرجوش сарҷӯш
سرجوشی сарҷӯшӣ
سرجیک сарчик
سرجین сарчин
سرچرخ сарчарх
سرچرخک сарчархак
سرچشمه сарчашма
سرچوپان сарчӯпон
سرچین сарчин
سرحاصل сарҳосил
سرحال сарҳол
سرحد сарҳад
سرحدبان сарҳадбон
سرحدبانی сарҳадбонӣ
سرحدچی сарҳадчӣ
سرحددار сарҳаддор

سرحدداری сарҳаддорӣ
سرحدشکن сарҳадшикан
سرحدشکنی сарҳадшиканӣ
سرحدی сарҳадӣ
سرحرف сарҳарф
سرحساب сарҳисоб
سرحسابدار сарҳисобдор
سرحکم сарҳакам
سرحلقگی сарҳалқагӣ
سرحلقه сарҳалқа
سرحوض сарҳавз
سرحوضدار сарҳавздор
سرخ сурх
سرخاب сурхоб I,II
سرخار сархор
سرخاره сархора
سرخاری сархорӣ I,II
سرخانه сархона
سرخبید сурхбед
سرخبینی сурхбинӣ
سرخپوست сурхпӯст
سرخپوش сурхпӯш
سرختاب сурхтоб
سرخچشم сурхчашм
سرخچه сурхча
سرخچه‌تاب сурхчатоб
سرخچهره сурхчеҳра
سرخخاک сурххок
سرخرخسار сурхрухсор
سرخرمنی сархирманӣ
سرخرنگ сурхранг
سرخروده сурхрӯда
سرخروی сурхрӯй

سرخریش сурхриш
سرخزمین сурхзамин
سرخس сарахс
سرخشک сархушк
سرخط сархат I,II
سرخک сурхак
سرخکان сурхакон
سرخلانی сархалонӣ
سرخم сархам
سرخمانه сархамона
سرخمو(ی) сурхмӯ(й)
سرخمی сархамӣ
سرخنای сурхной
سرخوان сархон
سرخور сархӯр
سرخوش сархуш
سرخوشی сархушӣ
سرخها сурхҳо
سرخی сурхӣ
سرخیل { сархайл / сархел I, II }
سرخیلی сархайлӣ
سرخینه сурхина
سرخینه‌روی сурхинарӯй
سرد сард
سرداب сардоб I,II
سردابه сардоба
سردار { сардор / сирдор I,II }
سرداری сардорӣ
سرداشت сирдошт
سردان сирдон
سرداور сардовар
سردبیر сардабир
سردخانه сардхона

سردختور **сардухтур**
سردخون **сардхун**
سرددم **сарддам**
سردرختی **сардарахтӣ**
سردرد **сардард**
سردرگم **сардаргум**
سردرگمی **сардаргумӣ**
سردروقت **саридарвақт**
سردرهوا **сардарҳаво**
سردری **сардарӣ**
سردسته **сардаста**
سردستی **сардастӣ** / **саридастӣ**
سردسیر **сардсер**
سردسیری **сардсерӣ**
سردشوی **сардшавӣ**
سردفتر **сардафтар**
سردگوی **сардгӯй**
سردلب **сардлаб**
سردمعاملگی **сардмуомилагӣ**
سردمعامله **сардмуомила**
سردمهر **сардмеҳр**
سردمهری **сардмеҳрӣ**
سردوانی **сирдавонӣ**
سردوز **сардӯз**
سردهی **сирдиҳӣ I,II**
سردی **сардӣ**
سردیواری **саридеворӣ**
سرراهی **сарироҳӣ**
سررده **саррада**
سررشته **сарришта**
سرزده **сарзада I,II,III**
سرزمین **сарзамин**
سرزمینی **саризаминӣ**

سرزنده **сарзинда**
سرزنش **сарзаниш**
سرزیاد **сарзиёд**
سرژنت **сержант**
سرژنتی **сержантӣ**
سرسام **сарсом**
سرسامی **сарсомӣ**
سرسان **сарсон**
سرسانی **сарсонӣ**
سرسبد **сарсабад**
سرسبز **сарсабз**
سرسبزه **серсабза**
سرسبزی **сарсабзӣ**
سرسپرده **сарсупурда**
سرسترده **сарсутурда**
سرستون **сарсутун**
سرسخت **сарсахт**
سرسخن **сарсухан**
سرسری **сарсарӣ I,II**
سرسریانه **сарсариёна**
سرسری گرد **сарсаригард**
سرسری گردی **сарсаригардӣ**
سرسطر **сарсатр**
سرسفید **сарсафед**
سرسلاح **сарсилоҳ**
سرسلاله **сарсулола**
سرسوزن **сарсӯзан**
سرسینگی **сарисинагӣ**
سرسینه **сарсина**
سرشاخ **саршох**
سرشار **саршор**
سرشبان
саршубон//саршабон
سرشت **сиришт**

سرشتن **сириштан**
سرشته **саришта** / **сиришта**
سرشته کار **сариштакор**
سرشته کارانه
сариштакорона
سرشته کاری **сариштакорӣ**
سرشتی **сириштӣ**
سرشک **сиришк I,II**
سرشک ریز **сиришкрез**
سرشکسته **саршикаста**
سرشکن **саршикан**
سرشمار **саршумор**
سرشماری **саршуморӣ**
سرشناس **саршинос**
سرشوی **саршӯй**
سرشویان **саршӯён**
سرشویی **саршӯйӣ**
سرشیر **сершир**
سرصفحه **сарсафҳа**
سرطاس **сартос**
سرطان **саратон I,II**
سرطانزا **саратонзо**
سرطانشناس **саратоншинос**
سرطانشناسی
саратоншиносӣ
سرعت **суръат**
سرعتافزا **суръатафзо**
سرعتفز **суръатфазо** / **суръатфизо**
ا
سرعتناک **суръатнок**
سرعتناکی **суръатнокӣ**
سرعسکر **сараскар**
سرغلتان **сарғалтон**
سرغوچ **сурғуч**

سرغوچی **сурғучӣ**
سرفاش
کننده **сирфошкунанда**
سرفراز **сарфароз**
سرفرازی **сарфарозӣ**
سرفرمانده **сарфармондеҳ**
سرفشان **сарфишон**
سرفکنده **сарфиканда**
سرفه **сурфа I,II**
سرفه گر **сарфагар**
سرفهم **сарфаҳм**
سرفیدن **сурфидан**
سرقات
сирқот//сариқот//сароқот
سرقافله **сарқофила**
سرقانون **сарқонун**
سرقبیله **сарқабила**
سرقت **сирқат**
سرقتی **сирқатӣ**
سرقند **сарқанд**
سرقوت **сарқут**
سرقهٔ **сарқат**
سرک **сарак**
سرکا **сирко**
سرکاتب **саркотиб**
سرکار **саркор**
سرکایی **сиркоӣ**
سرکبندی **саракбандӣ**
سرکج **саркач**
سرکچینی **саракчинӣ**
سرکردگی **саркардагӣ**
سرکرده **саркарда**
سرکسی **сарикасӣ**

سرکش саркаш
سرکشاده саркушода
سرکشانه саркашона
سرکشی саркашӣ
سرکفته саркафта
سرکلان саркалон
سرکنجبین сирканҷабин
سرکنسول сарконсул
سرکوب саркӯб
سرکوبی саркӯбӣ
سرکوچک саркӯчак
سرکوچکی саркӯчакӣ
سرکوفته саркӯфта
سرکه сирка
سرکه‌پیشانی сиркапешонӣ
سرگاه саргоҳ
سرگذشت саргузашт
سرگذشته саргузашта
سرگر сиргар
سرگران саргарон
سرگرانی саргаронӣ
سرگرد саргурд
سرگردان саргардон I,II
سرگردانی саргардонӣ
سرگردی саргардӣ
سرگرفته саргирифта
سرگرم саргарм
سرگرم کننده
саргармкунанда
سرگرمی саргармӣ
سرگرنگ саргаранг
سرگرنگی саргарангӣ
سرگروه саргурӯҳ
سرگره саргиреҳ

سرگریز саргурез
سرگزیت саргазит
سرگشتگی саргаштагӣ
سرگشته саргашта
سرگله саргала
سرگم саргум
سرگمشده саргумшуда
سرگمی саргумӣ
سرگوشی { саргӯшӣ / саригӯшӣ }
سرگه саргаҳ
سرگیچ саргич
سرگیرک саргирак
سرگین саргин
سرگین‌دان саргиндон
سرلشکر сарлашкар
سرلوچ сарлуч
سرلوحه сарлавҳа
سرلوحه‌دار сарлавҳадор
سرما сармо
سرمابردار сармобардор
سرمابرداری сармобардорӣ
سرماخوردگی сармохӯрдагӣ
سرماخورده сармохӯрда
سرمازدگی сармозадагӣ
سرمازده сармозада
سرمانک сармонак
سرمایه сармоя
سرمایه‌دار сармоядор
سرمایه‌داری сармоядорӣ
سرمایه گذار сармоягузор
سرمایه گذاری сармоягузорӣ
سرمتخصص сармутахассис
سرمحاسب сармуҳосиб

سرمحرر сармуҳаррир
سرمخنیک сармеханик
سرمد сармад
سرمدی сармадӣ
سرمساق саримсоқ
سرمست сармаст
سرمستی сармастӣ
سرمشاور сармушовир
سرمشق сармашқ
سرمعمار сармеъмор
سرمقاله сармақола
سرمنبع сарманбаъ
سرمنزل сарманзил
سرمنشأ сарманшаъ
سرمنشی сармуншӣ
سرمه сурма
سرمه‌چوب сурмачӯб
سرمه‌خاک сурмахок
سرمه‌دان сурмадон
سرمه‌رنگ сурмаранг
سرمه‌سا сурмасо
سرمه‌سان сурмасон
سرمه‌فام сурмафом
سرمه کش сурмакаш
سرمه کشک сурмакашак
سرمه کشی сурмакашӣ
سرمه گون сурмагун
سرمه‌ناک сурманок
سرمهندس сармуҳандис
سرمه‌یی сурмаӣ
سرناک сирнок
سرناکی сарнокӣ
سرنامه сарнома

سرنای сурной
سرنایی сурноӣ
سرنج суринҷ
سرنجان суранҷон
سرنخ сарнах
سرنسل сарнасл
سرنشیب сарнишеб
سرنشین сарнишин
سرنقش сарнақш
سرنگون сарнагун
سرنگونسار
сарнагунсор//сарнигунсор
سرنگون‌سازی сарнагунсозӣ
سرنگون‌شوی сарнагуншавӣ
سرنگونی
сарнагунӣ//сарнигунӣ
سرنوشت сарнавишт
سرنوشت‌ساز сарнавиштсоз
سرنهان сарниҳон
سرنی сурнай
سرنیچه сурнайча
سرنی‌چی сурнайчӣ
سرنیزه сарнайза
سرنی‌نواز сурнайнавоз
سرنی‌نوازی сурнайнавозӣ
سرو { сарв / суру }
سروا сарво
سرواد сарвод
سرواده сарвода
سرواده‌خوان сарводахон
سروال сарвол
سرواندام сарвандом
سروبالا сарвболо
سروبن сарвбун

سروپا **сарупо**
سروپاپوشانی
сарупопӯшонӣ
سروتن **сарутан**
سروخرام **сарвхиром**
سرود **суруд**
سرودخوان **сурудхон**
سرودخوانی **сурудхонӣ**
سروددوست **суруддӯст**
سرودسرا(ی) **сурудсаро(й)**
سرودگویی **сурудгӯӣ**
سرودن **сурудан**
سرودنویس **суруднавис**
سرودنویسی **суруднависӣ**
سروده **суруда**
سرور } **сарвар** / **сурур**
سرورانگیز **сурурангез**
سرورآور **суруровар**
سروربخش **сурурбахш**
سرورفتار **сарврафтор**
سروری **сарварӣ**
سروزیر **сарвазир**
سروستان **сарвистон**
سروقامت **сарвқомат**
سروقت **сарвақт**
سروقتی **саривақтӣ**
سروقد **сарвқад**
سروک **сурук**
سرولباس **сарулибос**
سرون } **сарун** / **сурун**
سروین **сарвин**
سره **сара I,II**
سره‌مرد **сарамард**
سرهنگ **сарҳанг**

سری } **сарӣ I,II** / **сиррӣ**
سریان **сараён**
سریچه **сарича**
سریر **сарир I**
سریش **сиреш//сириш**
سریشم **сирешим**
سریع **сареъ**
سریع‌الانتقال **сареулинтиқол**
سریع‌الزوال **сареуззавол**
سریع‌السیر **сареуссайр**
سریع‌الکتابت
сареулкитобат
سریع‌الکتابتی
сареулкитобатӣ
سرین } **сарин** / **сурин**
سریه//سریت **суррия(т)**
سزا **сазо**
سزاوار **сазовор**
سزایی **сазоӣ**
سزیدن **сазидан**
سست **суст**
سست‌ارادگی **сустиродагӣ**
سست‌اراده **сустирода**
سست‌ارکان **сустаркон**
سست‌اساس **сустасос**
سست‌اعتقاد **сустэътиқод**
سست‌اندیش **сустандеш**
سست‌آواز **сустовоз**
سست‌بازو **сустбозу**
سست‌بنیاد **сустбунёд**
سست‌پی **сустпай**
سست‌پیمان **сустпаймон**
سست‌جولان **сустҷавлон**
سست‌حرکت **сустҳаракат**

سست‌حرکتی **сустҳаракатӣ**
سست‌دل **сустдил**
سست‌رای **сустрой**
سست‌رگ **сустраг**
سست‌رو **сустрав**
سست‌شوی **сустшавӣ**
سست‌عقیده **сустақида**
سست‌عهد **сустаҳд**
سست‌عهدی **сустаҳдӣ**
سست‌قدم **сустқадам**
سست‌کار **сусткор**
سست‌کاری **сусткорӣ**
سست‌کمر **сусткамар**
سست‌کوش **сусткӯш**
سست‌گرد **сустгард**
سست‌گیری **сустгирӣ**
سست‌مزاج **сустмизоҷ**
سست‌مغز **сустмағз**
سست‌نهاد **сустниҳод**
سست‌همت **сустҳиммат**
سستی **сустӣ**
سسزار **сусзор**
سطاره **сат(т)ора**
سطبر//ستبر **ситабр**
سطبری//ستبری **ситабрӣ**
سطح **сатҳ**
سطحی **сатҳӣ**
سطر **сатр II**
سطرلاب//صطرلاب
сутурлоб//ситирлоб
سطرلاب‌دان//صطرلاب‌دان
сутурлобдон//ситирлобдон
سطرلابسنج
сутурлобсанҷ//ситирлоб санҷ

سطرلاب‌نگر//صطرلاب‌نگر
сутурлобнигар\\ситирлобнигар
سطل } **сатил** / **сатл**
سطل‌ساز **сатилсоз**
سطوت **сатват**
سطوح **сутӯҳ II**
سطور **сутур II**
سعادت **саодат**
سعادت‌بخش **саодатбахш**
سعادتمند **саодатманд**
سعادتمندانه **саодатмандона**
سعادتمندی **саодатмандӣ**
سعادت‌نشان **саодатнишон**
سعادت‌یار **саодатёр**
سعال **суол II**
سعایت **сиоят**
سعایت‌نما **сиоятнамо**
سعبه **саъба**
سعتر//صعتر **саътар**
سعتری
منظر **саътариманзар**
سعد **саъд**
سعدا **суадо**
سعدی **саъдӣ**
سعر **суър**
سعود **сууд II**
سعی **саъй**
سعید **саид**
سعیدطالع **саидтолеъ**
سعیر **саир**
سغانه **сағона**
سغانه‌شکل **сағонашакл**
سغبه **суғба**

سغدی **суғдӣ**
سغر **суғур**
سغرته **суғурта**
سغرته‌پولی **суғуртапулӣ**
سغری **сағрӣ**
سغری‌باریک **сағриборик**
سغری‌پهن **сағрипаҳн**
سغری‌وسیع **сағривасеъ**
سغل **сағал**
سغود **суғуд**
سف **суфII**
سفاین **сафоин I,II**
سفاحت‌آمیز **сафоҳатомез**
سفارت **сафорат**
سفارتخانه **сафоратхона**
سفاره **сафора**
سفاک **саффок**
سفال **сафол**
سفال **суфол//сифол//сафол**
سفال‌پاره **сафолпора**
سفال‌پوش **сафолпӯш**
سفالت **сафолат**
سفالک **сафолак I,II**
سفالگر **сафолгар**
سفالگرخانه **сафолгархона**
سفالگری **сафолгарӣ**
سفالی **суфолӣ//сифолӣ//сафолӣ**
سفالین **сафолин**
سفالین‌لب **сафолинлаб**
سفالینه **суфолин**
سفاهت **сафоҳат**
سفت **суфт**
سفتن **суфтан**

سفته **суфта**
سفته‌کننده **суфтакунанда**
سفته‌گر **суфтагар**
سفته‌گری **суфтагарӣ**
سفته‌گوش **суфтагӯш**
سفر **сафар I,II** / **сифр**
سفرا **суфаро**
سفربر **сафарбар**
سفربری **сафарбарӣ**
سفرجل **сафарҷал**
سفرجلرنگ **сафарҷалранг**
سفرخط **сафархат**
سفرکرده **сафаркарда**
سفرکننده **сафаркунанда**
سفرنامه **сафарнома**
سفره **суфра**
سفره‌ماهی **суфрамоҳӣ**
سفری **сафарӣ**
سفسطه **сафсата**
سفسطه‌خوانی **сафсатахонӣ**
سفسطه‌فروش **сафсатафурӯш**
سفسطه‌آمیز **сафсатаомез**
سفسطه‌فروشی **сафсатафурӯшӣ**
سفسطه‌گوی **сафсатагӯй**
سفسطه‌گویی **сафсатагӯӣ**
سفلگی **сифлагӣ**
سفله **сифла**
سفله‌پرور **сифлапарвар**
سفله‌طبع **сифлатабъ**
سفلی **сифлӣ** / **суфлӣ II**
سفن **сафан** / **суфун**
سفول **суфул**

سفه **сафаҳ**
سفید **сафед**
سفیداب **сафедоб**
سفیدار **сафедор**
سفیدارزار **сафедорзор**
سفیدبا **сафедбо**
سفیدباد **сафедбод**
سفیدبخت **сафедбахт**
سفیدبختی **сафедбахтӣ**
سفیدبدن **сафедбадан**
سفیدبید **сафедбед**
سفیدپوچاق **сафедпӯчок**
سفیدپوست **сафедпӯст**
سفیدپوش **сафедпӯш**
سفیدپوشان **сафедпӯшон**
سفیدپیشانی **сафедпешонӣ**
سفیدتاب **сафедтоб**
سفیدجامگان **сафедҷомагон**
سفیدجامه **сафедҷома**
سفیدچه **сафедча**
سفیدچه‌تاب **сафедчатоб**
سفیدچه‌رنگ **сафедчаранг**
سفیدچه‌رو(ی) **сафедчарӯ(й)**
سفیدچهره **сафедчехра**
سفیدخونی **сафедхунӣ**
سفیددیگ **сафеддег**
سفیدرخسار **сафедрухсор**
سفیدرنگ **сафедранг**
سفیدرو(ی) **сафедрӯ(й)**
سفیدریش **сафедриш**
سفیدشده **сафедшуда**
سفیدفام **сафедфом**
سفیدک **сафедак**

سفیدکار **сафедкор**
سفیدکاری **сафедкорӣ**
سفیدکاسه **сафедкоса**
سفیدکننده **сафедкунанда**
سفیدکنی **сафедкунӣ**
سفیدگر//سفیده‌گر **сафедгар//сафедагар**
سفیدگری **сафедгарӣ**
سفیدگل **сафедгил** / **сафедгул**
سفیدگونه **сафедгун(а)**
سفیدمال **сафедмол**
سفیدماهی **сафедмоҳӣ**
سفیدموی **сафедмӯй**
سفیدمویی **сафедмӯӣ**
سفیدمهره **сафедмӯхра**
سفیدنام **сафедном**
سفیدنژاد **сафеднажод**
سفیده **сафеда I,II**
سفیدها **сафедҳо**
سفیده‌دم **сафедадам**
سفیدی **сафедӣ**
سفیر **сафир I,III**
سفیل **сафил I,II**
سفیلی **сафилӣ**
سفینه **сафина I,II**
سفیه **сафеҳ//сафиҳ**
سفیهانه **сафеҳона**
سفیهی **сафеҳӣ**
سقا **саққо I,II,III,IV,V**
سقابازی **саққобозӣ**
سقاخانه **саққохона**
سقادار **саққодор**
سقام **сақом**
سقامانند **саққомонанд**

سقامت сақомат
سقاندن сиққондан
سقایه//سقایت сиқоя(т)
سقایه сақоя
سقایی саққоӣ
سقاة суқот
سقر сақар
сақр
سقرلات//سقرلاط сақирлот
سقط сақат
سقط همت сақатҳиммат
سقف сақф
سقف‌دار сақфдор
سقلاب//صقلاب//سقلب//صقلب
сақлоб//сақлаб
سقلابی//صقلابی//سقلبی//صقلبی
сақлобӣ//сақлабӣ
سقلاطون сақлотун
سقم сақам
سقمونیا сақмуниё
سقنقور сақанқур
سقو сақав
سقوط суқут
سقوم сӯқум
сӯқумӣ
سقی сақӣ
سقیچ сақич
سقیچک сақичак
سقیم сақим
سکاک саккок
سکاکی саккокӣ
سکان суккон I,II
سکاندار суккондор
سکاهن сакоҳан
сикоҳан
سکته сакта
سکته‌خوانی сактахонӣ

سکته‌ملیح сактамалеҳ
سکر сакр
сукр
سکرآور сукровар
سکرات сакарот
سکرات‌الموت
сакаротулмавт
سکران сакрон
سکرانگیز сукрангез
سکرت сакрат
سکره сукурра//сукра
سکریپکه скрипка
سکسافان саксофон
سکسوول саксавул
سکسوول‌زار саксавулзор
سکفندر скафандр
سکلتو сакалту
سکلراز склероз
سکنج сиканч
سکنجبین сиканчабин
سکنجه сиканча
سکنگبین сикангубин
سکنه//سکنت
сакана//саканат
سکنی сукно
سکوبا сакубо//сукубо
سکوت сукут
سکون сукун
سکونت сукунат
سکه сикка I,II
سکه‌خانه сиккахона
سکه‌دار сиккадор
سکه‌درست сиккадуруст
سکه‌زن сикказан
سکه‌زنی сикказанӣ

سکیپتیسیزم скептитсизм
سکیپیدر скипидар
سکیج сакич
سکین секин
سکینه//سکینت
сакина//сакинат
سگ саг
سگال сигол
سگالش сиголиш
سگالشگری сиголишгарӣ
سگالیدن сиголидан
سگ‌آبی сагобӣ
سگ‌باز сагбоз
سگ‌بان сагбон
سگ‌بچه сагбача
سگ‌پرست сагпараст
سگ‌پروری сагпарварӣ
سگ‌جان сагҷон
سگ‌جانی сагҷонӣ
سگچه сагча
سگ‌خانه сагхона
سگدار сагдор
سگ‌دل сагдил
سگ‌دلی сагдилӣ
سگ‌دیده сагдида
سگزن сагзан
سگزی//سکزی
сагзӣ//сигзӣ//сакзӣ
سگسار сагсор
سگستن сугустан
سگک сагак I,II,III
سگک‌خوار сагакхор
سگماهی сагмоҳӣ
سگ‌مزاج сагмизоҷ

سگمگس сагмагас
سگ‌منش сагманиш
سگی сагӣ
سل//سال сал//сол
сил
сул(л)
سلاب суллоб
سلات саллот
سلاح силоҳ
سلاح‌بدست силоҳбадаст
سلاح‌براری силоҳбарорӣ
سلاح‌بردار силоҳбардор
سلاح‌پرتابی силоҳпартоӣ
سلاح‌جلاب силоҳчаллоб
سلاح‌جلابی силоҳчаллобӣ
سلاحدار силоҳдор
سلاحداری силоҳдорӣ
سلاح‌ساز силоҳсоз
سلاح‌سازی силоҳсозӣ
سلاحشور силоҳшӯр
سلاح‌فروش силоҳфурӯш
سلاح‌فروشی силоҳфурӯшӣ
سلاحناک силоҳнок
سلاخ саллох
سلاخ‌خانه саллоххона
سلاخی саллохӣ
سلاست салосат
سلاست‌ناک салосатнок
سلاسل салосил
سلاطت салотат
سلاطین салотин
سلافن селлофан
سلافنی селлофанӣ
سلالوی сулолавӣ
سلاله сулола

سلام **салом**
سلامانه **саломона**
سلامت **саломат**
سلامت‌مانده **саломатмонда**
سلامتی **саломатӣ**
سلام‌خانه **саломхона**
سلام‌نامه **саломнома**
سلاوکی **словакӣ**
سلاید **селлоид**
سلایق **салоиқ**
سلب **салаб** / **салб I**
سلباده **силбода**
سلبی **салбӣ**
سلبیه **сулбия**
سلت **салт**
سلت‌سوار **салтсавор**
سلتو **силтав**
سلجوقی **салҷуқӣ**
سلجوقیان **салҷуқиён**
سلچوب **салчӯб**
سلح **силаҳ**
سلحشور **силаҳшӯр**
سلحفات **сулаҳфот**
سلخ **салх I,II**
سلرانی **салронӣ**
سلسال **салсол I**
سلس‌البول **саласулбавл**
سلسبیل **салсабил**
سلسله **силсила**
سلسله‌بند **силсилабанд**
سلسله‌بندی **силсилабандӣ**
سلسله‌پیوند **силсилапайванд**
سلسله‌جنبان **силсилаҷунбон**
سلسله‌دار **силсиладор**
سلسله‌زلف **силсилазулф**
سلسله‌کوه **силсилакӯҳ**
سلسله‌مو(ی) **силсиламӯ(й)**
سلسله‌نامه **силсиланома**
سلط **салат**
سلطان **султон**
سلطانی **султонӣ**
سلطنت **салтанат**
سلطنت‌خواه **салтанатхоҳ**
سلطنت‌خواهی **салтанатхоҳӣ**
سلف **салаф I**
سلفوت **салафут**
سلفه **сулфа**
سلفه‌کبوتک **сулфакабутак**
سلفی **салафӣ**
سلفیه **салафия**
سلق **салқ//силқ** / **силиқбур**
سلقود **салқуд**
سلقین **салқин**
سلقین‌شوی **салқиншавӣ**
سلقینی **салқинӣ**
سلک **силк**
سل‌کسل **силкасал**
سلکسیئانیر **селексионер**
سلکسیه **селексия**
سلکش **салкаш**
سلم **суллам**
سلمکی **салмакӣ**
سلمنا **салламно**
سلمه **салма** / **сӯлма**
سلمی **салмо**
سلنگ **саланг**
سلنگ-سلنگ **саланг-саланг**
سلوت **салват//сулват**
سلوسن **силавсин**
سلوک **сулук**
سلوی **салвӣ** / **салво I,II**
سلوین‌شناس **славяншинос**
سلوین‌شناسی **славяншиносӣ**
سلوینی **славянӣ**
سله **салла** / **сила**
سله‌بندان **саллабандон**
سله‌دار **салладор**
سله‌کاسه **саллакоса**
سلی **силӣ I**
سلیتره **селитра**
سلیس **салис**
سلیطه **салита**
سلیقه **салиқа**
سلیقه‌دار **салиқадор**
سلیقه‌ناک **салиқанок**
سلیم **салим**
سلیم‌الفطره//سلیم‌الفطرة **салимулфитра(т)**
سلیم‌دل **салимдил**
سلیم‌قلب **салимқалб**
سلیولازه **селлюлоза**
سم **сам(м)** / **сум(м) II** / **сум I**
سما **само**
سمات **сум(м)от**
سماجت **самоҷат**
سماجت‌پیشه **самоҷатпеша**
سماح **самоҳ**
سماحت **самоҳат**
سمارس **саморис**
سماروغ **саморуғ**
سماط **симот**
سماع **самоъ** / **симоъ**
سماعی **самоӣ II//симоӣ**
سماق **сум(м)оқ**
سم‌الخیاط **саммулхиёт**
سماوات **самовот**
سماوار **самовор**
سماوارچی **самоворчӣ**
سماوارخانه **самоворхона**
سماوی **самовӣ**
سمایی **самоӣ I**
سمبا **самбо**
سمباچی **самбочӣ**
سمباده **сумбода**
سمبگی **сумбагӣ**
سمبل **сумбул**
سمبله **сумбула**
سمبوسه **самбӯса**
سمبوسه‌پز **самбӯсапаз**
سمبوسه‌پزی **самбӯсапазӣ**
سمبوسه‌فروش **самбӯсафурӯш**
سمبوسه‌فروشی **самбӯсафурӯшӣ**
سمبه **сумба**
سمپازیوم **симпозиум**
سمت **самт** / **симат**
سمت‌الرأس **самтурраъс**
سمتراش **сумтарош**
سمت‌گیری **самтгирӣ**
سمت‌یابی **самтёбӣ**

سمج **сумч**

سمدار { **самдор** / **сумдор**

سمرقندی **самарқандӣ**

سمره **сумра**

سمسار **симсор**

سمستر **семестр**

سمسم **симсим**

سمسیالاگیه **семасиология**

سمع **самъ**

سمفار **семафор**

سمفانی **симфонӣ**

سمفانیه **симфония**

سمک **самак**

سمکش **сумкаш**

سم‌کوب **сумкӯб**

سملک **сумалак**

سمن { **саман//суман II** / **саман** / **суман**

سمن‌بر **саманбар//суманбар**

سمنبر **суманбар**

سمن‌برگ **саманбарг//суманбарг**

سمنبرگ **суманбарг**

سمن‌بو(ی) **саманбӯ//суманбӯ(й)**

سمنبو(ی) **суманбӯ(й)**

سمنت **семент**

سمنت‌براری **сементбарорӣ**

سمنت‌پوش **сементпӯш**

سمنت‌ریزی **сементрезӣ**

سمنت‌کاری **сементкорӣ**

سمنت‌کش **сементкаш**

سمنتی **сементӣ**

سمنتیکه **семантика**

سمنتیکی **семантикӣ**

سمند **саманд**

سمندر **самандар**

سمن‌زار **саманзор//суманзор**

سمن‌سا(ی) **самансо(й)//сумансо(й)**

سمنسای **сумансо(й)**

سمنک **суманак**

سمو **сумув(в)**

سموت **сумут II**

سمور **самур**

سموری **самурай**

سمورین//سموری **самурин//самурӣ**

سموم { **самум** / **сумум**

سمیاتکه **семиотика**

سمیت **саммит**

سمیته **смета**

سمیع **самеъ**

سمین **самин II**

سمینر **семинар**

سن **син(н)**

سنابل **санобил**

سناج **саноч**

سناجق **саночиқ**

سناچ **саноч**

سناچک **саночак**

سنار **санор//синор**

سنان **синон**

سنان‌گذاری **синонгузорӣ**

سنب **сунб**

سنباده **сунбода**

سنبانیدن **сунбонидан**

سنبگی **сунбагӣ**

سنبل **сунбул**

سنبلستان **сунбулистон**

سنبله **сунбула I,II**

سنبوسه **санбӯса**

سنبوسه‌پز **санбӯсапаз**

سنبوسه‌پزی **санбӯсапазӣ**

سنبوسه‌فروش **санбӯсафурӯш**

سنبوسه‌فروشی **санбӯсафурӯшӣ**

سنبه **сунба**

سنبیدن **сунбидан**

سنت **суннат**

سنتاریه **санатория**

سنتتیکه **синтетика**

سنتتیکی **синтетикӣ**

سنتریفوگه **сентрифуга**

سنتکسیس **синтаксис**

سنتکسیسی **синтаксисӣ**

سنتگرایی **суннатгароӣ**

سنتگمه **синтагма**

سنتنر **сентнер**

سنتور **сантур**

سنتورزن **сантурзан**

سنتوری **сантурӣ**

سنتی **суннатӣ**

سنتیبر **сентябр**

سنتیز **синтез**

سنتیمتر **сантиметр**

سنتیمنتلیزم **сентиментализм**

سنج { **санч** / **синч II**

سنجاب **санчоб**

سنجابی **санчобӣ**

سنجاق **санчоқ**

سنجد **санчид**

سنجش **санчиш**

سنجیدن **санчидан**

سنجیده‌شده **санчидашуда**

سنجیده‌کار **санчидакор**

سنجیده‌گوی **санчидагӯй**

سنجیده‌گویی **санчидагӯӣ**

سنچ **синч I**

سنچه **синча**

سنچه‌کار **синчакор**

سنچه‌کارانه **синчакорона**

سنخج **синахч**

سنخرانی **синхронӣ**

سنخرانیه **синхрония**

سند { **санад** / **синд**

سندان { **сандон** / **синдон**

سندان‌شکاف **сандоншикоф**

سندان‌شکن **сандоншикан**

سنددار **санаддор**

سندروس **сандарус**

سندس { **сандус** / **сундус**

سندساز **санадсоз**

سندسازی **санадсозӣ**

سندسی **сандусӣ**

سندل **сандал II**

سندلگ **сандалак**

سندوف **сандуф**

سندی **санадӣ**

سندیت **санадият**

سندیکت **синдикат**

سندیکلیست **синдикалист**

سندیکلیزم **синдикализм**

سنسکریت санскрит
سنسکریتشناس санскритшинос
سنسکریتشناسی санскритшиносӣ
سنسکریتی санскритӣ
سنسوآلیزم сенсуализм
سنغر сунғур
سنقر сункур
سنک синк
سنگ санг I,II
سنگاب сангоб
سنگابک сангобак
سنگابدوک сангобдавак
سنگار сингор
سنگاسنگ сангосанг
سنگانداز сангандоз
سنگاندازی сангандозӣ
سنگ آزمای сангозмой
سنگ آویز санговез
سنگباران сангборон
سنگبر сангбур
سنگبری сангбурӣ
سنگبقه сангбақа
سنگپاره сангпора
سنگپایه сангпоя
سنگپخت сангпухт
سنگپخته сангпахта
سنگپر сангпар
سنگپرانی сангпаронӣ
سنگپشت сангпушт
سنگپشتمانند сангпуштмонанд
سنگپشتوار сангпуштвор
سنگپل сангпул

سنگتراش сангтарош
سنگتراشی сангтарошӣ
سنگتوده сангтӯда
سنگچال сангчол
سنگچه сангча
سنگچهباز сангчабоз
سنگچهبازی сангчабозӣ
سنگچین сангчин
سنگچینی сангчинӣ
سنگخوار сангхор
سنگخورک сангхӯрак
سنگدان сангдон
سنگدل сангдил
سنگدلی сангдилӣ
سنگدیوار сангдевор
سنگر сангар
سنگربندی сангарбандӣ
سنگرگاه сангаргоҳ
سنگریز сангрез
سنگریزه сангреза
سنگریزی сангрезӣ
سنگزار сангзор
سنگزن сангзан
سنگزنی сангзанӣ
سنگسار сангсор
سنگسان сангсон
سنگستان сангистон
سنگشده сангшуда
سنگشکن сангшикан
سنگشکنی сангшиканӣ
سنگشناس сангшинос
سنگشناسی сангшиносӣ
سنگغیلان сангғелон

سنگغیلانی сангғелонӣ
سنگفرش сангфарш
سنگک сангак
سنگک сингак
سنگکار сангкор
سنگکاری сангкорӣ
سنگکشانی сангкашонӣ
سنگکوبک сангкӯбак
سنگلاخ санглох
سنگمانند сангмонанд
سنگمیده сангмайда
سنگمیدهکنک сангмайдакунак
سنگنمک сангнамак
سنگنوشت//سنگنوشته сангнавишт(а)
سنگوله сангула
سنگه синга I,II
سنگی сангӣ
سنگین сангин
سنگیناراده сангинирода
سنگینبار сангинбор
سنگینبها сангинбаҳо
سنگینجان сангинҷон
سنگیندست сангиндаст
سنگیندل сангиндил
سنگیندلی сангиндилӣ
سنگینی сангинӣ
سنمکتبی синнимактабӣ
سنوح сунӯҳ II
سنه сана, сунӯҳ I
سنی санӣ, суннӣ
سنیپر снайпер
سنیتری санитарӣ

سنیتریه санитария
سنیمذهب суннимазҳаб
سنین санин I,II, синин
سو суII//сув
سو//سوء суI//суъ
سو(ی) сӯ(й)
سوءاداره суиидора
سوءاستعمال суистеъмол
سوءاستفاده суиистифода
سوءظن суизан(н)
سوءقصد сӯиқасд
سوا саво, сиво
سوابق савобик
سواحل савоҳил
سواد савод I,II
سوادآموز саводомӯз
سوادآموزی саводомӯзӣ
سوادکاری саводкорӣ
سوادناک саводнок
سوادناکی саводнокӣ
سوار савор//сувор, сивор
سوارشوی саворшавӣ
سوارگرد саворгард
سواره савора//сувора I,II, сувора
سوارهگرد саворагард
سوارهگردی саворагардӣ
سوارهنظام саворанизом
سوارههجوم савораҳуҷум
سواری саворӣ//суворӣ
سوال савол, суввол
سوالآمیز саволомез
سوالباران саволборон
سوالدار саволдор

سوالنامه саволнома
سوالی саволӣ
سوانح савонех
سوبتراپیکی субтропикӣ
سوبسترت субстрат
سوبستنسیه субстансия
سوبیکت субйект
سوبیکتیوی субйективӣ
سوبیکتیویزم субйективизм
سوپچک сӯпчак
سوت сут
سوتام сутом
سوته сӯта I,II
سوخ сух
سوخت сӯхт
سوختار сӯхтор
سوختارنشان сӯхторнишон
سوختارنشانی сӯхторнишонӣ
سوختگی сӯхтагӣ
سوختن сӯхтан
سوختن‌باب сӯхтанбоб
سوختنی сӯхтанӣ I,II
سوخت‌وسوز сӯхтусӯз
سوخته сӯхта
سوخته‌جگر сӯхтачигар
سوخته‌خرمن сӯхтахирман
سوخته‌دل сӯхтадил
سوخته‌مغز сӯхтамағз
سود суд I,II
سودا савдо I,II
سودائیت савдоият
سوداب судоб
سودابی судобӣ
سودازده савдозада
سوداگر савдогар
سوداگربچه савдогарбача
سوداگری савдогарӣ
سودامزاج савдоимизоҷ
سودانی судонӣ
سوداوی савдовӣ
سودایی савдоӣ
سودآور судовар
سودباز судбоз
سودبازی судбозӣ
سودبخش судбахш
سودپرست судпараст
سودپرستانه судпарастона
سودپرستی судпарастӣ
سودخور судхӯр
سودخوری судхӯрӣ
سودشونده судшаванда
سودمند судманд
سودمندی судмандӣ
سودن судан
سوده суда
سودی судӣ
سودیه судя
سور { сувар II, сур I,II,III,V, сӯр }
سوراخ сӯрох
سوراخدار сӯрохдор
سوراخ‌کنی сӯрохкунӣ
سوراخی сӯрохӣ
سورت саврат
سوروش суруш
سوره сура
سوری { сурӣ I,II, сӯрӣ }
سوریانی суриёнӣ
سورینجان савринҷон
سوز сӯз
سوزاک сӯзок
سوزان сӯзон
سوزاندن//سوزانیدن сӯзон(и)дан
سوزش сӯзиш
سوزشناک сӯзишнок
سوزشواری сӯзишворӣ
سوزن сӯзан
سوزناک сӯзнок
سوزن‌برگ сӯзанбарг
سوزن‌بند сузанбанд
سوزن‌خورده сӯзанхӯрда
سوزن‌دارو сӯзандору
سوزن‌دان сӯзандон
سوزن‌دوزی сӯзандӯзӣ
سوزنده сӯзанда
سوزن‌زده сӯзанзада
سوزن‌زنی сӯзанзанӣ
سوزنک сӯзанак I,II,III,IV
سوزن‌کاب сӯзанкоб
سوزن‌کاری сӯзанкорӣ
سوزن‌کرده сӯзанкарда
سوزن‌گر сӯзангар
سوزن‌گری сузангарӣ
سوزن‌وار сӯзанвор
سوزنی сӯзанӣ
سوزنی‌دوز сӯзанидӯз
سوزنی‌دوزی сӯзанидӯзӣ
سوس сус I,II
سوسار савсор
سوسمار сусмор
سوسن { савсан, сӯсан }
سوسنی савсанӣ
سوط савт II
سوغات савғот
سوغاتی савғотӣ
سوفار сӯфор
سوفچه суфча
سوفسطایی суфастоӣ
سوق { савқ I,II, суқ }
سوقیه суқи(й)я
سوک сӯк I,II
سوگ сӯг
سوگدار сӯгдор
سوگداری сӯгдорӣ
سوگزده сӯгзада
سوگناک сӯгнок
سوگنامه сӯгнома
سوگند савганд
سوگندشکن савгандшикан
سوگندشکنی савгандшиканӣ
سوگندنامه савгандномa
سوگوار сӯгвор
سوگواری сӯгворӣ
سول сӯл
سولفت сулфат
سولفور сулфур
سولفوردار сулфурдор
سولفید сулфид
سولفیدن сулфидан
سولق сулуқ
سولک сӯлак
سوم { савум

сӯм
سومین савумин
سون сун
سونش суниш
سونمی сунами
سونه сӯна
سوه сава
سوهان сӯҳон
سوهانچه сӯҳонча
سوهان‌سنگ сӯҳонсанг
سوه‌چوب савачӯб
سوی сӯй
سویق савиқ
سوین сӯян
سوین‌ساو сӯянсов
سویه сави(й)я
سویه сӯя
سویه‌سنگ сӯясанг
سه сеI
سه‌ئی сеӣ
سه‌اسپه сеаспа
سه‌آشیانه сеошёна
سه‌آواز сеовоз
سهام саҳом / сиҳом
سهامی саҳомӣ
سه‌باره себора
سه‌بافه//سه‌بافک себофа(к)
سه‌برجه себурча
سه‌برگه себарга
سه‌برگه‌زار себаргазор
سه‌بند себанд
سه‌بندار себанддор
سه‌پایه сепоя
سه‌پر сепар
سه‌پره сепара
سه‌تار сетор
سه‌تاری сеторӣ
سه‌تاگی сетогӣ
سه‌تایی сетоӣ
سه‌تو сетӯ
سه‌تیره сетира I,II
سه‌جانبه сечониба
سه‌جایه сечоя
سه‌چرخه сечарха
سه‌چند сечанд
سه‌چندی сечандӣ
سه‌دندانه седандона
سهر саҳар II / сеҳр II
سه‌راهه сероҳа
سه‌رخه сераха
سه‌رکنه серукна
سه‌رنگه серанга
سه‌روزگی серӯзагӣ
سه‌روزه серӯза
سه‌رویه серӯя
سهره сеҳра
سه‌رهه сераҳа
سه‌زبانه сезабона
سه‌زنه сезана
سه‌ساعته сесоата
سه‌ساعتینه сесоатина
سه‌سالگی сесолагӣ
سه‌ساله сесола
سه‌سو сесӯ
سه‌شاخه сешоха
سه‌شنبگی сешанбегӣ
سه‌شنبه сешанбе
سه‌صد сесад
سه‌صدم сесадум
سه‌صدمین сесадумин
سه‌طبقه сетабақа
سه‌طرفه сетарафа
سه‌طلاقه сеталоқа
سه‌عضوه сеузва
سه‌فزه сефаза
سه‌قبطه сеқабата
سه‌قره сеқирра
سه‌کرته секарата
سه‌کرتی секаратӣ
سه‌کسه//سه‌کسی секаса//секасӣ
سه‌کنجه секунча
سه‌گانگی сегонагӣ
سه‌گانه сегона
سه‌گاه сегоҳ
سه‌گزه//سه‌گزی сегаза//сегазӣ
سه‌گوشه сегӯша
سهل саҳл I,II
سهل‌انگار саҳлангор
سهل‌انگارانه саҳлангорона
سهل‌انگاری саҳлангорӣ
سهل‌گوی саҳлгӯй
سهل‌گویی саҳлгӯӣ
سهل‌گیر саҳлгир
سهل‌گیری саҳлгирӣ
سهلی саҳлӣ
سهم саҳм I,II,III
سه‌ماهگی семоҳагӣ
سه‌ماهه семоҳа
سهمدار саҳмдор I,II
سهمداری саҳмдорӣ
سه‌مسرعگی семисрағӣ
سهم‌گذار саҳмгузор
سهم‌گذاری саҳмгузорӣ
سهمگیر саҳмгир
سهم‌گیری саҳмгирӣ
سهمگین саҳмгин
سهمناک саҳмнок
سهمیه саҳмия
سه‌نقطه сенуқта
سهو саҳвI
سهواً саҳван
سهوروی саҳвравӣ
سهول суҳул
سهولت суҳулат
سهوناک саҳвнок
سه‌هزاری сеҳазорӣ
سهی саҳӣ / сиҳӣ
سهی‌بالا саҳиболо
سهی‌سرو сиҳисарв
سهی‌قامت саҳиқомат
سهی‌قد саҳиқад / сиҳиқад
سه‌یک сеяк
سه‌یکی сеякӣ
سهیل суҳайл
سهیم саҳим
سه‌یم сейум / сеюм
سه‌یمین сейумин / сеюмин
سی сӣ
سیاح сайёҳ
سیاحت саёҳат
سیاحت‌دوست саёҳатдӯст
سیاحت‌گاه саёҳатгоҳ

سیاحت‌نامه **саёҳатнома**
سیاحی **сайёҳӣ**
سیادت **сиёдат//саёдат**
سیار **сайёр** / **сиёр**
سیاره **сайёра**
سیاره‌شناس **сайёрашинос**
سیاره‌شناسی **сайёрашиносӣ**
سیاست **сиёсат**
سیاست‌باز **сиёсатбоз**
سیاست‌بازی **сиёсатбозӣ**
سیاست‌باف **сиёсатбоф**
سیاست‌دان **сиёсатдон**
سیاست‌شناس **сиёсатшинос**
سیاست‌شناسی **сиёсатшиносӣ**
سیاست‌گاه **сиёсатгоҳ**
سیاستمدار **сиёсатмадор**
سیاستمدارانه **сиёсатмадорона**
سیاستمداری **сиёсатмадорӣ**
سیاست‌ناک **сиёсатнок**
سیاسی **сиёсӣ**
سیاسی‌گردانی **сиёсигардонӣ**
سیاف **сайёф**
سیاق **саёқ** / **сиёқ**
سیاقت **сиёқат**
سیال **сайёл**
سیان **сиён**
سیانیزم **сионизм**
سیاه **сиёҳ I,II**
سیاه‌آب **сиёҳоб**
سیاه‌آلو **сиёҳолу**
سیاه‌ابرو **сиёҳабрӯ**
سیاه‌اختر **сиёҳахтар**

سیاه‌الا **сиёҳало**
سیاه‌اندام **сиёҳандом**
سیاه‌باد **сиёҳбод**
سیاه‌باطن **сиёҳботин**
سیاه‌بال **сиёҳбол**
سیاه‌بخت **сиёҳбахт**
سیاه‌بختی **сиёҳбахтӣ**
سیاه‌بدن **сиёҳбадан**
سیاه‌برد **сиёҳбурд**
سیاه‌بروت **сиёҳбурут**
سیاه‌بند **сиёҳбанд**
سیاه‌بید **сиёҳбед**
سیاه‌پشم **сиёҳпашм**
سیاه‌پوست **сиёҳпӯст**
سیاه‌پوش **сиёҳпӯш**
سیاه‌پوشی **сиёҳпӯшӣ**
سیاه‌پیر **сиёҳпир**
سیاه‌تاب **сиёҳтоб**
سیاه‌توت **сиёҳтут**
سیاه‌توروق **сиёҳтӯрук**
سیاه‌چه‌تاب **сиёҳчатоб**
سیاه‌چرده **сиёҳчарда//сиёҳчурда**
سیاه‌چشم **сиёҳчашм**
سیاهچه **сиёҳча**
سیاهچه‌رنگ **сиёҳчаранг**
سیاه‌چهره **сиёҳчеҳра**
سیاه‌خاک **сиёҳхок**
سیاه‌خال **сиёҳхол**
سیاه‌دانه **сиёҳдона**
سیاه‌درون **сиёҳдарун**
سیاه‌دل **сиёҳдил**
سیاه‌دلی **сиёҳдилӣ**
سیاه‌دوک **сиёҳдук**

سیاه‌رگ **сиёҳраг**
سیاه‌رنگ **сиёҳранг**
سیاه‌رو(ی)//سیه‌روی **сиёҳрӯ(й)//сияҳрӯй**
سیاه‌روز **сиёҳрӯз**
سیاه‌روزگار **сиёҳрӯзгор**
سیاه‌روزی **сиёҳрӯзӣ**
سیاه‌روی **сиёҳрӯй**
سیاه‌رویی **сиёҳрӯӣ**
سیاه‌ریش **сиёҳриш**
سیاه‌زلف **сиёҳзулф**
سیاه‌زمین **сиёҳзамин**
سیاه‌سر **сиёҳсар**
سیاه‌سرفه **сиёҳсурфа**
سیاه‌سنگ **сиёҳсанг**
سیاه‌شده **сиёҳшуда**
سیاه‌شوی **сиёҳшавӣ**
سیاه‌طالع **сиёҳтолеъ**
سیاه‌طینت **сиёҳтинат**
سیاه‌علف **сиёҳалаф**
سیاه‌فام **сиёҳфом**
سیاه‌فامی **сиёҳфомӣ**
سیاه‌قاش **сиёҳқош**
سیاه‌قلمی **сиёҳқаламӣ**
سیاهک **сиёҳак**
سیاه‌کار **сиёҳкор**
سیاه‌کاری//سیه‌کاری **сиёҳкорӣ//сияҳкорӣ**
سیاه‌کاسه **сиёҳкоса**
سیاهک‌دار **сиёҳакдор**
سیاه‌گلیم **сиёҳгилем**
سیاه‌گوش **сиёҳгӯш**
سیاه‌گون//سیاه‌گونه **сиёҳгун(а)**
سیاه‌مشکین **сиёҳмушкин**

سیاه‌مله **сиёҳмилла**
سیاه‌مو(ی) **сиёҳмӯ(й)**
سیاه‌نام **сиёҳном**
سیاه‌نامه **сиёҳнома**
سیاه‌نامی **сиёҳномӣ**
سیاه‌نویس **сиёҳнавис**
سیاهی **сиёҳӣ**
سیاهی‌دان **сиёҳидон**
سیب **себ**
سیب‌چای **себчой**
سیب‌چه **себча**
سیب‌چینی **себчинӣ**
سیب‌زار **себзор**
سیب‌قاق **себқоқ**
سیبک **себак**
سیبی **себӣ**
سیپ‌سیاه **сип-сиёҳ**
سیت **сайт II**
سیتاپلزمه **ситоплазма**
سیترس **ситрус**
سیترس‌پرور **ситруспарвар**
سیترس‌پروری **ситруспарварӣ**
سیترسی **ситрусӣ**
سیج//سیچ **сеҷ//сеч**
سیحون **сайҳун**
سیخ **сих I,II**
سیخ‌پر **сихпар**
سیخچه **сихча**
سیخ‌راهه **сихроҳа**
سیخ‌روده **сихрӯда**
سیخ‌کباب **сихкабоб**
سیخ‌کباب‌پز **сихкабобпаз**
سیخ‌گوش **сихгӯш**

سیخماله сихмола
سیخماله‌رانی сихмоларонӣ
سیخماله‌کنی сихмолакунӣ
سید сайид
سیده//سیدة
сай(й)ида//сай(й)идат
سیر — сайр, сер I,II, сир II, сияр
سیرآب сероб
سیرآبی серобӣ
سیرآجنگ сероҷинг
سیرآدم серодам
سیرآدمی серодамӣ
سیرآرایش серороиш
سیرآرایشی серороишӣ
سیرآزخ серозах
سیرآژنگ серожанг
سیرآشوب серошӯб
سیرآشیان//سیرآشیانه
серошён//серошёна
سیرآفتاب серофтоб
سیرآواز серовоз
سیرابر серабр
سیرادعا сериддао
سیراستعمال серистеъмол
سیرالتفات серилтифот
سیران сайрон//саярон
سیران саярон
سیراندیشه серандеша
سیراوج серавҷ
سیراولاد серавлод
سیراولادی серавлодӣ
سیراهالی сераҳолӣ
سیراهمیت сераҳамият

سیرآوازی серовозӣ
سیرباتلاق серботлоқ
سیربار сербор
سیرباران серборон
سیربارانی серборонӣ
سیربارش серборӣш
سیربارشی серборишӣ
سیربته сербутта
سیربچه сербача
سیربچه‌گی сербачагӣ
سیربر сербар
سیربرداشت сербардошт
سیربرکت сербаракат
سیربرگ сербарг
سیربری сербарӣ
سیربیشه сербеша
سیرپخته серпахта
سیرپشم серпашм
سیرپشمی серпашмӣ
سیرپول серпул
سیرپولی серпулӣ
سیرپهلو серпаҳлӯ
سیرپی серпай
سیرپیاز сирпиёз
سیرت сират
سیرتاً сиратан
سیرتار сертор
سیرتپه сертеппа
سیرتجربگی сертаҷрибагӣ
سیرتجربه сертаҷриба
سیرتخم сертухм
سیرتردد сертараддуд
سیرترددی сертараддудӣ

سیرترقش сертарқиш
سیرترکیبه сертаркиб(а)
سیرتشبث серташаббус
سیرتشویش серташвиш
سیرتعداد сертеъдод
سیرتکلف сертакаллуф
سیرتکلفی сертакаллуфӣ
سیرثمره серсамара
سیرجاغ серҷоғ
سیرجاغی серҷоғӣ
سیرجبهه серҷабҳа
سیرجنبوجول серҷунбуҷӯл
سیرجنجال серҷанҷол
سیرجنگل серҷангал
سیرچیم серчим
سیرحاصل серҳосил
سیرحاصلی серҳосилӣ
سیرحجیره серҳуҷайра
سیرحرکت серҳаракат
سیرحرکتی серҳаракатӣ
سیرحوصله серҳавсала
سیرخاک серхок
سیرخاکستر серхокистар
سیرخانه серхона
سیرخراجات серхароҷот
سیرخرج серхарҷ
سیرخرید серхарид
سیرخریدار серхаридор
سیرخواب серхоб
سیرخوابی серхобӣ
سیرخوشه серхӯша
سیرخون серхун
سیرخونی серхунӣ

سیرداشت сердошт
سیردرامد сердаромад
سیردربیه сердарбеҳ
سیردرخت сердарахт
سیردردسر сердардисар
سیردستیار сердастёр
سیردعوا сердаъво
سیردود сердуд
سیررخه серраха
سیررخی серрахӣ
سیررفت‌وآمد серрафтуомад
سیررفت‌وآی серрафтуой
سیررنگ серранг
سیررنگ‌وبار серрангубор
سیرروغن серравған
سیرروغنی серравғанӣ
سیرریش серриш
سیرریشه серреша
سیرزحمت серзаҳмат
سیرزلزله серзилзила
سیرزمین серзамин
سیرزن серзан
سیرزنی серзанӣ
سیرزه серзаҳ
سیرزینه серзина
سیرساحه серсоҳа
سیرسایه серсоя
سیرسبزی серсабзӣ
سیرسفیده серсафеда
سیرسنگ серсанг
سیرسوراخ серсӯрох
سیرشاخ сершох
سیرشغل сершағал

سیرشکل сершакл
سیرشکلی сершаклӣ
سیرشلم сершилм
سیرشلمی сершилмӣ
سیرشمار(ه) сершумор(а)
سیرشمال сершамол
سیرشوی сершавӣ
سیرشهوت сершаҳват
سیرشیر саршир
سیرشیره сершира
سیرشیری серширӣ
سیرطرفه сертарафа
سیرطلب серталаб
سیرطلبی серталабӣ
سیرطمع сертамаъ
سیرعدد серадад
سیرعذاب серазоб
سیرعرق серарақ
سیرعشوه серишва
سیرعلف сералаф
سیرعمل серамал
سیرعملی серамалӣ
سیرعیب серайб
سیرغار серғор
سیرغذا серғизо
سیرغذایی серғизоӣ
سیرغربت серғурбат
سیرغربتی серғурбатӣ
سیرغلاغله серғалоғула
سیرغلغله серғулғула
سیرغله серғалла
سیرغمزه серғамза
سیرغنجایش сергунчоиш

سیرغوغا серғавғо
سیرغیرت серғайрат
سیرغیرتی серғайратӣ
سیرفایده серфоида
سیرفرزند серфарзанд
سیرفرزندی серфарзандӣ
سیرقبطه серқабата
سیرقرگی серқир(р)агӣ
سیرقره серқир(р)а
سیرقلتق серқилтиқ
سیرقلتقی серқилтиқӣ
سیرک } сирак / сира
سیرکار серкор
سیرکاری серкорӣ
سیرکباز сиркбоз
سیرکبازی сиркбозӣ
سیرکشمکش серкашмакаш
سیرکفک серкафк
سیرکوه серкӯҳ
سیرکه серка
سیرکی сиракӣ
سیرگاه сайргоҳ
سیرگپ сергап
سیرگپی сергапӣ
سیرگریه сергиря
سیرگشت وگذار сергаштугузор
سیرگلبرگ сергулбарг
سیرگوشت сергӯшт
سیرگوشتی сергӯштӣ
سیرلای серлой
سیرماشین сермошин
سیرمال сермол

سیرمالی сермолӣ
سیرماهی сермоҳӣ
سیرمحصول сермаҳсул
سیرمحصولی сермаҳсулӣ
سیرمحنت сермеҳнат
سیرمحور сермеҳвар
سیرمشقت сермашаққат
سیرمصرف сермасриф
سیرمضمون сермазмун
سیرمطالعه сермутолиа
سیرمعنا сермаъно
سیرمعنایی сермаъноӣ
سیرمغز сермағз
سیرمغل сермағал
سیرملت сермиллат
سیرمنه серманаҳ
سیرموی сермӯй
سیرمیوگی сермевагӣ
سیرمیوه сермева
سیرناز серноз
سیرنازونوز сернозунуз
سیرنالش сернолиш
سیرنسخه сернусха
سیرنسل сернасл
سیرنسلی сернаслӣ
سیرنشدنی сернашуданӣ
سیرنفوذ сернуфуз
سیرنفوس сернуфус
سیرنقش‌ونگار сернақшунигор
سیرنقطه сернуқта
سیرنم сернам
سیرنمک сернамак
سیرنمی сернамӣ

سیرون серун
سیرونی серунӣ
سیره сайра
سیرهجا серҳиҷо
سیرهجایی серҳиҷоӣ
سیرهوس серҳавас
سیری серӣ
سیریخ серях
سیریماق серямоқ
سیری‌ناپذیر серинопазир
سیزده сездаҳ
سیزده‌بالار сездаҳболор
سیزده‌سالگی сездаҳсолагӣ
سیزده‌ساله сездаҳсола
سیزدهم сездаҳум
سیزدهمین сездаҳумин
سیزیی сезий
سی‌سالگی сисолагӣ
سی‌ساله сисола
سیسترنه систерна
سیستمتکی систематикӣ
سیستمه система
سیسماگراف сейсмограф
سیسماگرافیه сейсмография
سیسمالاگ сейсмолог
سیسمالاگیه сейсмология
سیسنبر сисанбар
سیف } сайф I / сейф
سیفور сайфур
سیکلان сиклон
سیگار сигор
سیگارفروش сигорфурӯш
سیگارفروشی сигорфурӯшӣ

سیگارکش сигоркаш
سیگارکشی сигоркашӣ
سیگاری сигорӣ
سیگرت сигарет
سیگستن
сигустан//сугустан
سیگنل сигнал
سیگنل‌دهنده
сигналдиҳанда
سیگنل‌دهی сигналдиҳӣ
سیل сайлI//сел
سیلاب сайлоб//селоб
سیلابکند селобканд
سیلاس силос
سیلاس‌خوابانی силосхобонӣ
سیلاگیزم силлогизм
سیلان сайлон / саялон / селон
سیلانیت сайлоният
سیل‌آبه селоба
سیل‌آورد селовард
سیلبار селбор
سیل‌باران селборон
سیلبارش селбориш
سیل‌راهه селроҳа
سیل‌رفتار
сайлрафтор//селрафтор
سیلگاه сайлгоҳ//селгоҳ
سیلوار селвор
سیله села
سیلی силӣII
سیلیکت силикат
سیلیندر силиндр
سیم сейм / сим I,II
سیما симо

سیماب симоб
سیماب‌دل симобдил
سیمابوار симобвор
سیمابی симобӣ
سیمابی‌چشم симобичашм
سیمابی‌رنگ симобиранг
سیم‌اره симарра
سیم‌اندام симандом
سیم‌اندود симандуд
سیم‌اندوده симандуда
سیم‌ایلک симэлак
سیمایی симоӣ
سیمبار симбор
سیمباز симбоз
سیمبر симбар / симбур
سیم‌بیاض симбаёз
سیمپالا симполо
سیم‌پیچ симпеч
سیم‌پیکر симпайкар
سیمتن симтан
سیمتنی симтанӣ
سیم‌تور симтӯр
سیم‌چوب симчӯб
سیمخار симхор
سیم‌دار симдор
سیم‌دوزی симдӯзӣ
سیمرغ симурғ
سیم‌سیم сим–сим
سیم‌عذار симъизор
سیم‌کار симкор
سیم‌کاری симкорӣ
سیمکش симкаш
سیمکش симкуш

سیمکشی симкашӣ
سیمکوب симкӯб
سیم‌گون симгун
سیم‌گونه симгуна
سیم‌ماهی симмоҳӣ
سیمی симӣ
سیمیا симиё
سیمین симин
سیمین‌اندام симинандом
سیمین‌بدن симинбадан
سیمین‌بر симинбар
سیمین‌بند симинбанд
سیمین‌پیکر симинпайкар
سیمین‌تن симинтан
سیمین‌رنگ симинранг
سیمین‌فام симинфом
سیمینه симина
سین син
سینانیم синоним
سینت сенат
سینتار сенатор
سینما синамо
سینمایی синамоӣ
سینوس синус
سینه сина
سینه‌افگار синаафгор
سینه‌بریان синабирён
سینه‌بند синабанд
سینه‌پهن синапаҳн
سینه‌تخت синатахт
سینه‌چاک синачок
سینه‌خراش синахарош
سینه‌خروش синахурӯш

سینه‌خلته синахалта
سینه‌درد синадард
سینه‌دوز синадӯз
سینه‌ریش синареш
سینه‌زنی синазанӣ
سینه‌سپر синасипар
سینه‌سفید синасафед
سینه‌سوز синасӯз
سینه‌شکاف синашикоф
سینه‌صاف синасоф
سینه‌فراخ синафарох
سینه کباب синакабоб
سینه کلان синакалон
سینه کوب синакӯб
سینه گداز синагудоз
سینه‌مک синамак
سینی синӣ
سیواغر севоғар
سیوال севол
سیورتک сюртук
سیورغال сиюрғол / суюрғол
سیوف суюф
سیوم сиюм
سیومین сиюмин
سیونچی севанчӣ
سیه сияҳ
سیه‌آلو сияҳолу
سیه‌بادام сияҳбодом
سیه‌بخت сияҳбахт
سیه‌پستان сияҳпистон
سیه‌پوش сияҳпӯш
سیه‌تاب сияҳтоб
سیه‌جامه сияҳчома

سیه‌چال **сияҳчол**
سیه‌چرده **сияҳчарда**
سیه‌چشم **сияҳчашм**
سیه‌چهره **сияҳчеҳра**
سیه‌خاک **сияҳхок**
سیه‌دل **сияҳдил**
سیه‌دلی **сияҳдилӣ**
سیه‌رنگ **сияҳранг**
سیه‌رو(ی) **сияҳрӯ(й)**
سیه‌روز **сияҳрӯз**
سیه‌روزگار **сияҳрӯзгор**
سیه‌روزی **сияҳрӯзӣ**
سیه‌ریش **сияҳриш**
سیه‌ستاره **сияҳситора**
سیه‌سر **сияҳсар**
سیه‌فام **сияҳфом**
سیهک **сияҳак**
سیه‌کار **сияҳкор**
سیه‌کاری **сияҳкорӣ**
سیه‌کاسه **сияҳкоса**
سیه‌کام **сияҳком**
سیه‌کامی **сияҳкомӣ**
سیه‌کوش **сияҳкӯш**
سیه‌گلیم **сияҳгилем**
سیه‌گوش **сияҳгӯш**
سیه‌مست **сияҳмаст**
سیه‌نام **сияҳном**
سیه‌نامه **сияҳнома**
سیه‌نامی **сияҳномӣ**
سیهی **сияҳӣ**

ش

شیء } **шай** / **шайъ**
شایبه **шоиба**
شایق **шоиқ**
شائو **шоу**
شائیدن//شاییدن **шоидан**
شاب **шоб(б)**
شاباز **шобоз**
شاباش **шобош**
شابیزک **шобезак**
شاپول **шопул**
شات **шот**
شاتره **шотара**
شاتو **шоту**
شاتوپایه **шотупоя**
شاخ **шох**
شاخاب//شاخابه **шохоб//шохоба**
شاخ‌بر **шохбур**
شاخبست **шохбаст**
شاخبند **шохбанд**
شاخ‌جوی **шохҷӯй**
شاخچه **шохча**
شاخچه‌بند **шохчабанд**
شاخچه‌بندی **шохчабандӣ**
شاخ‌دار **шохдор**
شاخ‌زن **шохзан**
شاخ‌زنی **шохзанӣ**
شاخسار **шохсор**
شاخ‌شکسته **шохшикаста**
شاخص **шохис**
شاخک **шохак**

شاخ‌نشکسته **шохнашикаста**
شاخه **шоха**
شاخی **шохӣ**
شاد **шод**
شاداب **шодоб**
شادان **шодон**
شادان‌دل **шодондил**
شادباد **шодбод**
شادبادی **шодбодӣ**
شادباش//شادباشی **шодбош(ӣ)**
شادبهر **шодбаҳр**
شادخوار **шодхор**
شادخواری **шодхорӣ**
شاددل **шоддил**
شادروان } **шодарвон** / **шодравон** / **шодурвон**
شادکام **шодком**
شادکامی **шодкомӣ**
شادگونه **шодгуна**
شادمان **шодмон**
شادمانانه **шодмонона**
شادمانی **шодмонӣ**
شادمرگ **шодмарг**
شادورد **шодвард**
شادی **шодӣ**
شادی‌انگیز **шодиангез**
شادیانه **шодиёна**
شادی‌آور **шодиовар**
شادی‌بخش **шодибахш**
شادی‌سنج **шодисанҷ**
شادیکف//شادیکفک **шодикаф(ак)**
شادی‌مرگ **шодимарг**

شار **шор**
شارا **шоро**
شاران **шорон**
شاراندن **шорондан**
شارب **шориб I,II**
شاربن **шорбун**
شارح **шореҳ**
شارسان **шорсон**
شارستان **шористон**
شارع **шореъ**
شارق **шориқ**
شارقه **шориқа**
شارک **шорак**
شاره **шора**
شاریدن **шоридан**
شاسپرم **шоспарам**
شاسی **шоссе**
شاش **шош**
شاشاک **шошок**
شاشبند **шошбанд**
شاشه **шоша**
شاشه‌دان **шошадон**
شاشیدن **шошидан**
شاطر **шотир**
شاطرخانه **шотирхона**
شاعر **шоир**
شاعرانه **шоирона**
شاعرتراش **шоиртарош**
شاعرتراشی **шоиртарошӣ**
شاعرطبع **шоиртабъ**
شاعرطبیعت **шоиртабиат**
شاعرنما **шоирнамо**
شاعری **шоирӣ**

شاف **шоф**
شاف‌بروت **шофбурут**
شافع **шофеъ**
شافعی **шофеӣ**
شافعیه **шофеия**
شافک **шофак**
شاف‌ماهی **шофмоҳӣ**
شاف‌مویلب **шофмӯйлаб**
شافی **шофӣ**
شافیر//شافیار **шофер//шофёр**
شاق(ک) **шоқ(к)**
شاقول **шоқул**
شاقولی **шоқулӣ**
شاقه **шоққа**
شاکار **шокор**
شاکاسه **шокоса**
شاکر **шокир**
شاکی **шокӣ**
شاگرد **шогирд**
شاگردانه **шогирдона**
شاگردپیشه **шогирдпеша**
شاگردپیشه‌ای **шогирдпешаӣ**
شاگردچوب **шогирдчӯб**
شاگردک **шогирдак**
شاگردی **шогирдӣ**
شال **шол**
شالچه **шолча**
شال‌نمد **шолнамад**
شالوار **шолвор**
شالوده **шолуда**
شاله **шола**
شالهنگ **шолҳанг**
شالی I,II **шолӣ I,II**
شالی‌پایه **шолипоя**
شالی‌پخال **шолипахол**
شالی‌زار **шолизор**
شالی‌کار **шоликор**
شالی‌کاری **шоликорӣ**
شالی‌کوبک **шоликӯбак**
شالی‌کوبی **шоликӯбӣ**
شام **шом**
شام‌خورده **шомхӯрда**
شامگاه **шомгоҳ**
شامگاهان **шомгоҳон**
شامل **шомил**
شامه **шомма**
شامی **шомӣ**
شامیانه **шомиёна**
شان I,II,III,IV **шон I,II,III,IV**
شان‌چوب **шончӯб**
شاندن I,II **шондан I,II**
شانزده **шонздаҳ**
شانزده‌سالگی **шонздаҳсолагӣ**
شانزده‌ساله **шонздаҳсола**
شانزدهم **шонздаҳум**
شانزدهمین **шонздаҳумин**
شانگی **шонагӣ**
شانه I,II **шона I,II**
شانه‌بندی **шонабандӣ**
شانه‌بها **шонабаҳо**
شانه‌بین **шонабайн**
شانه‌پرتابی **шонапартоӣ**
شانه‌پهن **шонапаҳн**
شانه‌تراش **шонатарош**
شانه‌تراشی **шонатарошӣ**
شانه‌خورده **шонахӯрда**
شانه‌دان **шонадон**
شانه‌زن **шоназан**
شانه‌زنی **шоназанӣ**
شانه‌سر **шонасар**
شانه‌سرک **шонасарак**
شانه‌شانه **шона-шона**
شانه‌صفت **шонасифат**
شانه‌فراخ **шонафароҳ**
شانه‌کنی **шонакунӣ**
شانه‌مانند **шонамонанд**
شانه‌ندیده **шонанадида**
شانی **шонӣ**
شاوینیزم **шовинизм**
شاوینیست **шовинист**
شاوینیستی **шовинистӣ**
شاه **шоҳ**
شاه‌اثر **шоҳасар**
شاهانه **шоҳона**
شاهباز **шоҳбоз**
شاهبال **шоҳбол**
شاه‌بانو//شه‌بانو **шоҳбону//шаҳбону**
شاه‌برزگاو **шоҳбарзагов**
شاه‌بروت **шоҳбурут**
شاه‌بلوط **шоҳбалут**
شاه‌بلوطی **шоҳбулутӣ**
شاهبو(ی) **шоҳбӯ(й)**
شاه‌بیت **шоҳбайт**
شاهپر **шоҳпар**
شاه‌پرست **шоҳпараст**
شاه‌پرستی **шоҳпарастӣ**
شاه‌پسند **шоҳписанд**
شاه‌پل **шоҳпул**
شاهتره **шоҳтара**
شاه‌توت **шоҳтут**
شاه‌تیر **шоҳтир**
شاه‌جاده **шоҳҷода**
شاهد **шоҳид**
شاه‌دارو **шоҳдору**
شاه‌دانه **шоҳдона**
شاهدباز **шоҳидбоз**
شاهدبازی **шоҳидбозӣ**
شاهدپرست **шоҳидпараст**
شاهدپرستی **шоҳидпарастӣ**
شاه‌دخت **шоҳдухт**
شاه‌دختر **шоҳдухтар**
شاهدی **шоҳидӣ**
شاهراه **шоҳроҳ**
شاهرگ **шоҳраг**
شاهرود **шоҳрӯд**
شاهزاده//شهزاده **шоҳзода//шаҳзода**
شاهزاده‌خانم **шоҳзодахоним**
شاهزن **шоҳзан**
شاهسپرغم **шоҳсипарғам**
شاهستون **шоҳсутун**
شاهسیم **шоҳсим**
شاهق **шоҳиқ**
شاهکار **шоҳкор**
شاه‌کاسه **шоҳкоса**
شاه‌کاسه‌چشم **шоҳкосачашм**
شاه‌کباب **шоҳкабоб**
شاه‌گوزن **шоҳгавазн**
شاهمات **шоҳмот**
شاهمات‌باز **шоҳмотбоз**
شاهمات‌بازی **шоҳмотбозӣ**
شاهمار **шоҳмор**

شاهمردان шоҳимардон

شاهنامه шоҳнома

شاهنامه‌خوان шоҳномахон

شاهنامه‌خوانی шоҳномахонӣ

شاهنامه‌سرایی шоҳномасарой

شاهنشاه//شاهنشه шоҳаншоҳ//шоҳаншаҳ

شاهنشاهی//شاهنشهی шоҳаншоҳӣ//шоҳаншаҳӣ

شاه‌نشین шоҳнишин

شاهنی шоҳнай

شاهوار шоҳвор

شاهوش шоҳваш

شاهی I,II шоҳӣ I,II

شاهی‌باف шоҳибоф

شاهی‌بافی шоҳибофӣ

شاهی کباب шоҳикабоб

شاهین I,II шоҳин I,II

شاهین‌شهپر шоҳиншаҳпар

شاهی‌وار шоҳивор

شایان шоён

شاید шояд

شایستگی шоистагӣ

شایستن шоистан

شایسته шоиста

شایع шоеъ

شایعه шоеа

شایگان шойгон

شایم шоям

شایورد шойвард

شأن } шаън / шон

شأن//شان шаън//шон

شب шаб

شباب шабоб

شباب шубоб

شبابت шабобат

شباخون шабохун

شباروز шаборӯз

شباروزی шаборӯзӣ

شباشب шабошаб

شباغ шибоғ

شباغی шибоғӣ

شب‌افروز шабафрӯз

شب‌افروزی шабафрӯзӣ

شبان шубон

شبانروز шабонрӯз

شبانگاهی шабонгоҳӣ

شبانگه//شبانگاه шабонгаҳ//шабонгоҳ

شبانه шабона

شبانه‌خوان шабонахон

شبانه‌روز шабонарӯз

شبانه‌روزی шабонарӯзӣ

شبانی шубонӣ

شباهت шабоҳат

شباهنگ шабоҳанг

شباهنگام шабоҳангом

شب‌آویز шабовез

شب‌باده шаббода

شب‌باش шаббош

شب‌بو(ی) шаббӯ(й)

شب‌بیداری шаббедорӣ

شب‌پاس шабпос

شب‌پرست шабпараст

شب‌پرواز шабпарвоз

شب‌پره//شب‌پرک шабпара//шабпарак

شب‌پوش шабпӯш

شب‌پوشک шабпӯшак

شب‌پیما шабпаймо

شبیت шибит

شب‌تاب шабтоб

شب‌تاز шабтоз

شب‌چرا шабчаро

شبچراغ шабчароғ

شب‌چره шабчара

شبح I шабаҳ I

شبح‌مانند шабаҳмонанд

شبخانه шабхона

شبخوابی шабхобӣ

شبخون шабихун

شب‌خیز шабхез

شب‌خیزی шабхезӣ

شبدار шабдор

شبدر шабдар

شب‌درترشک шабдартуршак

شب‌درمیان шабдармиён

شب‌درو шабдарав

شبدیز } шабдез / шабдиз

شبر } шибар / шибр

شبرزمین шибарзамин

شبرشبر } шабар-шабар / шибир-шибир

شبرشوی шибаршавӣ

شبرغانی } шибирғонӣ / шибурғонӣ

شبرم шибрам

شبرنگ шабранг

شبرو шабрав

شبروی шабравӣ

شبزنده‌دار шабзиндадор

شب‌زنده‌داری шабзиндадорӣ

شبستان шабистон

شبش//شپش шабуш//шапуш

شبش‌چینی шабушчинӣ

شبشدم шиб-шидам

شبش‌زار шабушзор

شبشک шабушак

شبشک шабушк

شب‌شلته шиб-шилта

شبشین шабушин

شبع шабаъ

شبک шабак

شبکار шабкор

شبکاری шабкорӣ

شبکره шабкара

شب‌کلاه шабкулоҳ

شب‌کور шабкӯр

شب‌کوری шабкӯрӣ

شبکوک шабкук

شبکه шабака

شبکه‌دار шабакадор

شبکه‌داری шабакадорӣ

شبکی шабакӣ

شب‌کیر шабгир

شبکیه шабакия

شبگاه шабгоҳ

شب‌گذرانی шабгузаронӣ

شب‌گرد шабгард

شب‌گردی шабгардӣ

شبگون } шабагун / шабгун

شبگه шабгаҳ

شب‌گیرگاه шабгиргоҳ

شبگیری шабгирӣ

شبمانده шабмонда
شب‌نشین шабнишин
شب‌نشینی шабнишинӣ
شبنگی шабангӣ
شبنم шабнам
شبنما шабнамо
شبنم‌خورده шабнамхӯрда
شب‌نورد шабнавард
شبه шаба I,II / шабаҳII / шибба
شبّه‌خورده шиббахӯрда
شبه‌رنگ шабаҳранг
شبّه‌زنی шиббазанӣ
شبّه کنی шиббакунӣ
شبّه کوبک шиббакӯбак
شبّه‌ماشین шиббамошин
شبهنگام шабҳангом
شبهه шубҳа
شبهه‌انگیز шубҳаангез
شبهه آمیز шубҳаомез
شبهه آور шубҳаовар
شبهه‌دار шубҳадор
شبهه کننده шубҳакунанда
شبهه‌ناک шубҳанок
شبهه‌ناکی шубҳанокӣ
شبیازه шабёза
شبیخون шабехун
شبیکه шабика
شبینه шабина
شبیه шабеҳ
شپِّ шиппӣ
شپاتی шаппотӣ
شپاندن шиппондан
شپت шпат

شپراس шипиррос
شپ‌شپ шап-шап / шип-шип
شپشک шупушк
شپ‌شلته шип-шилта
شپّک шиппак
شپل шпал
شپلاق шапалоқ
شپلک шапалак
شپنگ шипанг
شپیدن шапидан
شپیلیدن шипелидан
شتاII шитоII
شتاء I шитоI
شتاب шитоб
شتابان шитобон
شتاب‌آلود шитоболуд
شتاب‌زدگی шитобзадагӣ
شتابزده шитобзада
شتاب کار шитобкор
شتاب کارانه шитобкорона
شتاب کاری шитобкорӣ
شتاب کنی шитобкунӣ
شتابیدن шитобидан
شتافتن шитофтан
شتالنگ шитоланг / шитолинг
شتپل штапел
شتت штат
شتتی штатӣ
شتر шутур
شترّاس шитиррос
شترانی шатронӣ
شتربار шутурбор
شتربان шутурбон

شتربانی шутурбонӣ
شتربچه шутурбача
شترپرور шутурпарвар
شترپروری шутурпарварӣ
شترپلنگ//شترگاوپلنگ шутурпаланг//шутургов паланг
شترپی шутурпай
شترجنگ шутурҷанг
شترخانه шутурхона
شترخو(ی) шутурхӯ(й)
شترخوار шутурхор
شترخویی шутурхӯӣ
شتردار шутурдор
شتردل шутурдил
شتردلی шутурдилӣ
شترزهره шутурзаҳра
شترسوار шутурсавор
شترسواری шутурсаворӣ
شترغاز шутурғоз
شترقطار шутурқатор
شترکش шутуркаш
شترکی шутуракӣ
شترکینه шутуркина
شترگردن шутургардан
شترگیاه шутургиёҳ
شترلب шутурлаб
شترمرغ шутурмурғ
شترمه шатрама
شترنگ шатранг
شتروار шутурвор
شتک шатак
شتک‌بندی шатакбандӣ
شتک‌چوب шатакчӯб

شتل шатал
شتلم шутулум
شتم шатм
شتمپ штамп
شتمپل штемпел
شتنگ//شتنگه штанг//штанга
شتنگه‌بردار штангабардор
شتون шатун
شته шата / шита
شجاع шуҷоъ
شجاعت шуҷоат
شجاعت‌پیشه шуҷоатпеша
شجاعتمند шуҷоатманд
شجاعتمندی шуҷоатмандӣ
شجاعت‌ناک шуҷоатнок
شجام шаҷом
شجر шаҷар
شجرنامه шаҷарнома
شجره шаҷара
شجره‌نویس шаҷаранавис
شجری шаҷарӣ
شجن шаҷан
شجیر шаҷир
شحم шаҳм
شحنگی шаҳнагӣ
شحنه шаҳна
شحنه‌گاه шаҳнагоҳ
شخ шах I,II
شخار шахор / шихор
شخ‌پاره шахпора
شخجلو шахчилав
شخچه шахча / шухча

شخدست шахдаст
شخدم шахдам
شخزمین шахзамин
شخش шахш
شخشده шахшуда
شخشدهمانده шахшудамонда
شخشول шахшӯл
شخشولی шахшӯлӣ
شخشوی шахшавӣ
شخشیدن шахшидан
شخص шахс
شخصاً шахсан
شخصانیت шахсоният
شخصپرستی шахспарастӣ
شخصی шахсӣ
شخصیت шахсият
شخصیتپرست шахсиятпараст
شخصیتپرستی шахсиятпарастӣ
شخکاسه шахкоса
شخکمان шахкамон
شخکمانی шахкамонӣ
شخم шухм
شخنورد шахнавард
شخودن шахудан
شخولیدن шахулидан
شخی шахӣ
شدائد//شداید шадоид
شداد шаддод
شدادی шаддодӣ
شدآمد шудомад
شدّت шиддат
شدّتگیری шиддатгирӣ
شدّتناک шиддатнок
شدّتناکی шиддатнокӣ
شدّتیابی шиддатёбӣ
شدگار шудгор
شدگارباب шудгорбоб
شدگارپولی шудгорпулӣ
شدگارشده шудгоршуда
شدگارکنی шудгоркунӣ
شدن шудан
شدنی шуданӣ
شدّه I,II шадда I,II
شدید шадид
شدیداً шадидан
شدیده шадида
شر шар(р)
شرا//شراء широ(ъ)
شراب шароб
شرابپز шаробпаз
شرابپزی шаробпазӣ
شرابخانه шаробхона
شرابخوارگی шаробхорагӣ
شرابخواره шаробхора
شرابخور шаробхӯр
شرابخوری шаробхӯрӣ
شرابدار шаробдор
شرابدوست шаробдӯст
شرابریز шаробрез
شرابزدگی шаробзадагӣ
شرابزده шаробзада
شرابساز шаробсоз
شرابسازی шаробсозӣ
شرابشناس шаробшинос
شرابشناسی шаробшиносӣ
شرابفروش шаробфурӯш
شرابفروشی шаробфурӯшӣ
شرابکش шаробкаш
شرابنوش шаробнӯш
شرابنوشی шаробнӯшӣ
شرابی шаробӣ
شرار шарор
شرارت шарорат
شرارتآمیز шароратомез
شرارتپیشه шароратпеша
شراره шарора
شرارهآلود шарораолуд
شرارهبار шарорабор
شرارهبراری шарорабарорӣ
شرارهپاش шарорапош
شرارهدار шарорадор
شرارهنشان шароранишон
شرّاس шаррос, ширрос
شرّاسی шарросӣ
شراع широъ
شرافت шарофат
شرافتمند шарофатманд
شرافتمندانه шарофатмандона
شرافتمندی шарофатмандӣ
شراک широк
شراکت шарокат
شراکتنامه шарокатнома
شراکتی шарокатӣ
شرالناس шарруннос
شرانگیز шарангез
شرایط шароит
شرایین шароин
شرب шурб
شربت шарбат
شربتآب шарбатоб
شربتآبدهی шарбатобдиҳӣ
شربتپزی шарбатпазӣ
شربتخانه шарбатхона
شربتدار шарбатдор
شربتفروش шарбатфурӯш
شربتفروشی шарбатфурӯшӣ
شرت шарти
شرتشرت шарт-шурт
شرتکنان шартикунон
شرتکیگوی шартакигӯй
شرتکیگویی шартакигӯӣ
شرح шарҳ
شرحدار шарҳдор
شرحدهنده шарҳдиҳанда
شرحدهی шарҳдиҳӣ
شرحه шарҳа
شرذمه ширзима\\шарзима
شرر шарар
شررافشان шарарафшон
شررانگیز шарарангез
شرربار шарарбор
شررپاش шарарпош
شررفشان шарарфишон
شررفشانی шарарфишонӣ
شرزه шарза
شرشر шар-шар
شرشر шир-шир
شرشره шаршара
شرط шарт
شرطاً шартан

شرط‌بندی **шартбандӣ**
شرط‌دار **шартдор**
شرط‌ناموی **шартномавӣ**
شرط‌نامه **шартнома**
شرط‌نامه‌بندی **шарномабандӣ**
شرط‌نامه‌پذیر **шартномапазир**
شرط‌نامه‌دار **шартномадор**
شرطه **шурта**
شرطی **шартӣ**
شرع **шаръ**
شرعاً **шаръан**
شرعت **ширъат**
شرعی **шаръӣ**
شرف **шараф**
شرفا **шурафо**
شرفات **шарафот**
شرفمند **шарафманд**
شرفناک **шарафнок**
شرفه **шарфа I, II**, **шурфа**
شرف‌یاب **шарафёб**
شرف‌یابی **шарафёбӣ**
شرق **шарқи**, **шарқ**
شرقاس **шараққос**
شرقاس‌زنی **шараққосзанӣ**
شرقاسی **шараққосӣ**
شرق‌شرق **шарақ-шарақ**
شرق‌شناس **шарқшинос**
شرق‌شناسی **шарқшиносӣ**
شرقی **шарқӣ I,II**
شرقیانه **шарқиёна**
شرقی‌خوانی **шарқихонӣ**
شرک **ширк**

شرکا **шурако**
شرکت **ширкат**
شرکت‌کننده **ширкаткунанда**
شرم **шарм**
شرم‌آمیز **шармомез**
شرم‌آور **шармовар**
شرم‌جای **шармҷой**
شرم‌دار **шармдор**
شرم‌دارندگی **шармдорандагӣ**
شرم‌زده **шармзада**
شرم‌سار **шармсор**
شرم‌ساری **шармсорӣ**
شرمگاه **шармгоҳ**
شرمگین **шармгин**
شرمگینانه **шармгинона**
شرمگینی **шармгинӣ**
شرم‌ناک **шармнок**
شرمندگی **шармандагӣ**
شرمنده **шарманда**
شرمنده‌وار **шармандавор**
شرمیدن **шармидан**
شرمین **шармин**
شرنگ **шаранг**
شرّوت **шуррут**
شروح **шурӯҳ**
شرور **шурур**
شروط **шурут**
شروع **шурӯъ**
شروف **шуруф**
شروق **шурук**
شره **шара**
شریان **шар(а)ён**, **ширён**

شریانی **шар(а)ёнӣ**
شریدن **шаридан**
شریر **шарир**
شریرانه **шарирона**
شریعت **шариат**
شریعت‌پروری **шариатпарварӣ**
شریعت‌پناه **шариатпаноҳ**
شریعت‌دان **шариатдон**
شریعت‌زده **шариатзада**
شریعت‌گذار **шариатгузор**
شریعت‌مدار **шариатмадор**
شریف **шариф**
شریک **шарик**
شریک‌الاجاره **шарикулиҷора**
شریک‌المال **шарикулмол**
شریکانه **шарикона**
شریک‌درس **шарикдарс**
شریک‌دست **шарикдаст**
شریک‌دولت **шарикдавлат**
شریکی **шарикӣ**
شست **шаст II,III**
شست‌گیر **шастгир**
شستن **шистан**, **шустан**
شستوشو(ی) **шустушӯ(й)**
شسته **шуста**
شسته‌دل **шустадил**
شسته‌شده **шусташуда**
شسته‌گر **шустагар**
شسته‌گری **шустагарӣ**
شسی **шассӣ**
شش **шаш**, **шуш**
شش‌افزار **шашафзор**

شش‌انگشته **шашангушта**
شش‌آشیانه **шашошёна**
شش‌آشیانه‌دار **шашошёнадор**
شش‌برجه **шашбурҷа**
شش‌بلّه **шашбалла**
شش‌بند **шушбанд**
شش‌بیله **шашбела**
شش‌پا **шашпо**
شش‌پر **шашпар**
شش‌پنج‌زن **шашпанҷзан**
ششت **шишт**
شش‌تار **шаштор**
ششتاگی **шаштогӣ**
ششتایی **шаштоӣ**
ششتن **шиштан**
ششت‌وخیز(ی) **шиштухез(ӣ)**
ششته‌ششته **шишта-шишта**
شش‌تیره **шаштира**
شش‌جلده **шашҷилда**
شش‌جلدی **шашҷилдӣ**
شش‌حربه **шашҳарба**
شش‌دانگ **шашдонг**
شش‌در **шашдар**
شش‌دره **шашдара**
شش‌رکنه **шашрукна**
شش‌روزگی **шашрӯзагӣ**
شش‌روزه **шашрӯза**
شش‌روزی **шашрӯзӣ**
شش‌رویه **шашрӯя**
شش‌ساعته **шашсоата**
شش‌ساعتی **шашсоатӣ**
شش‌سالگی **шашсолагӣ**

ششساله шашсола
ششسالی шашсолӣ
ششسری шашсарӣ
ششصد шашсад
ششصدم шашсадум
ششصدمین шашсадумин
ششصدی шашсадӣ
ششطبقه шаштабақа
ششطرفه шаштарафа
ششقبطه шашқабата
ششقطار шашқатор
شش کرته шашкарата
شش کرتی шашкаратӣ
شش کنجه шашкунҷа
ششکه шашка
ششکهباز шашкабоз
ششکهبازی шашкабозӣ
شش گوشه шашгӯша
ششماهگی шашмоҳагӣ
ششماهگی шашмоҳагӣ
ششمتره шашметра
ششمتری шашметрӣ
ششمقام шашмақом
ششمقامخوان шашмақомхон
ششمقامدان шашмақомдон
ششه шуша
ششهزاره шашҳазора
ششهزاری шашҳазорӣ
ششهفتئینه шашҳафтаина
ششی шашӣ
ششیک шашяк
شصت//شست шастI
شصتسالگی шастсолагӣ
شصتساله шастсола
شصتم шастум
شصتمین шастумин
شط шат(т)
شطاح шаттоҳ
شطاحی шаттоҳӣ
شطح шатҳ
شطر шатр
شطرنج шатранҷ
شطرنجباز шатранҷбоз
شطرنجبازی шатранҷбозӣ
شطرنجی шатранҷӣ
شطن шатан
شعار шиор
شعارپرتایی шиорпартоӣ
شعاع шуоъ
شعاعافکن шуоъафкан
شعاعافکنی шуоъафканӣ
شعاعآسا шуоъосо
شعاعپاش шуоъпош
شعاعدار шуоъдор
شعاعزنی шуоъзанӣ
شعب шаъб / шуаб
شعبان шаъбон
شعبده шаъбада / шӯъбада
شعبدهباز шаъбадабоз / шӯъбадабоз
شعبدهبازی шаъбадабозӣ / шӯъбадабозӣ
شعبه шӯъба
شعر шаър / шеър
شعرا шуаро
شعرباف шаърбоф / шеърбоф
شعربافی шеърбофӣ
شعرپوش шаърпӯш
شعرخوان шеърхон
شعرخوانی шеърхонӣ
شعردان шеърдон
شعردانی шеърдонӣ
شعردزد шеърдузд
شعردوست шеърдӯст
شعردوستی шеърдӯстӣ
شعررس шеъррас
شعرسرای шеърсарой
شعرشناس шеършинос
شعرشناسی шеършиносӣ
شعرطراز шеъртироз
شعرفهم шеърфаҳм
شعرفهمی шеърфаҳмӣ
شعرگویی шеъргӯӣ
شعرنویس шеърнавис
شعرنویسی шеърнависӣ
شعری шеърӣ
شعریادکنی шеърёдкунӣ
شعریت шеърият
شعشعه шаъшаа
شعشعهپاش шаъшаапош
شعشعهپاشی шаъшаапошӣ
شعشعهدار шаъшаадор
شعف шааф
شعله шӯъла
شعلهافروز шӯълаафрӯз
شعلهافشان шӯълаафшон
شعلهافگن шӯълаафкан
شعلهبار шӯълабор
شعلهباری шӯълаборӣ
شعلهپاش шӯълапош
شعلهپرستی шӯълапарастӣ
شعلهپرور шӯълапарвар
شعلهخو шӯълахӯ
شعلهخیز шӯълахез
شعلهرنگ шӯъларанг
شعلهرو(ی) шӯъларӯ(й)
شعلهریز шӯъларез
شعلهزا(ی) шӯълазо(й)
شعلهزن шӯълазан
شعلهصفت шӯъласифат
شعلهفشان шӯълафишон
شعلهفکن шӯълафикан
شعلهوار шӯълавор
شعلهور шӯълавар
شعلهوری шӯълаварӣ
شعوبیه шуубия
شعور шуур
شعورناک шуурнок
شعورناکی шуурнокӣ
شعیر шаир
شغ шағ / шиғ / шуғ
شغا шағо
شغال шағол
شغاول шиғовул
شغب шағаб
شغبناک шағабнок
شغبه шағба I,II
شغّس шиғғас
شغف шағаф
شغل шағал / шуғл
شغلدار шағалдор
شغلریخته шағалрехта
شغلریزی шағалрезӣ

شغل‌زار шағалзор
شغل‌زمین шағалзамин
شغنانی шуғнонӣ
شغنی шуғнӣ
شغول//شغاول
шағавул//шиғовул
شغه шаға
шуға
شغیل шиғел
شفا шифо
شفاانگیز шифоангез
شفابخش шифобахш
شفابخشی шифобахшӣ
شفاپذیر шифопазир
شفاخانه шифохона
شفادهنده шифодиҳанда
شفاعت шафоат
شفاعت‌خواه шафоатхоҳ
شفاعت‌خواهی шафоатхоҳӣ
شفاعت‌طلب шафоатталаб
شفاعت‌طلبی шафоатталабӣ
شفاعت‌کننده
шафоаткунанда
شفاعت‌گر шафоатгар
شفاعت‌نامه шафоатнома
شفّاف шаффоф
شفّافی шаффофӣ
شفافیت шаффофият
شفاکار шифокор
شفاکاری шифокорӣ
شفان шифон
شفاناپذیر шифонопазир
شفانیر шифонер
شفاهاً шифоҳан
شفاهی шифоҳӣ

شفایابنده шифоёбанда
شفایابی шифоёбӣ
شفت шафат
шифт
شفتالو шафтолу
شفتالوآب шафтолуоб
شفتالورنگ шафтолуранг
شفتالوزار шафтолузор
شفتالوقاق шафтолуқоқ
شفتالوگل шафтолугул
شفتالوگی шафтолугӣ
شفتالوگین шафтолугин
شفترنگ шафтаранг
شفترو шифтрав
شفره шафра
شفشاهنگ шафшоҳанг
شف‌شف шаф-шаф
شفشه шафша
شفق шафақ
شفق‌آسا шафақосо
شفقت шафақат//шафқат
شفقت‌آمیز шафқатомез
شفق‌رخساره шафақрухсора
شفق‌رنگ шафақранг
شفق‌گون шафақгун
شفقی шафақӣ
شفیره шафира
شفیع шафеъ
شفیق шафиқ
شفیقانه шафиқона
شق шақ(қ)
шиқ(қ)
شقا шақо
شقاق шиқоқ
شقاقل шақоқул

شقاوت шақоват
شقاوت‌پیشه шақоватпеша
شقایق шақоиқ
شقراس шақаррос
шиқиррос
شقرشقر шақар-шақар
شق‌شق шақ-шақ
شقشقه шақшақа
شقلداق шақилдоқ//шақиллоқ
шақалдоқ
شقه шаққа
шуққа
شقی шақӣ
شقیقه шақиқа
شک шак(к)
шук
شکار шикор
شکارچی шикорчӣ
شکارچیگی шикорчигӣ
شکاردزد шикордузд
شکاردزدی шикордуздӣ
شکارگاه шикоргоҳ
شکارگیر шикоргир
شکاری шикорӣ
شکاریدن шикоридан
شکاف шикоф
شکافتن шикофтан
شکاف‌کنی шикофкунӣ
شکافه шикофа
شکافی шикофӣ
شکافیدن шикофидан
شکاک шаккок
شکاکانه шаккокона
شکاکی шаккокӣ
شکال шикол
شکایت шикоят
شکایت‌آمیز шикоятомез

شکایت‌آمیزانه
шикоятомезона
شکایت‌کننده
шикояткунанда
شکایت‌کنی шикояткунӣ
شکایت‌گر шикоятгар
شکایت‌ناپذیر
шикоятнопазир
شکایت‌نامه шикоятнома
شکایتی шикоятӣ
شکر шакар
шаккар
шукр
شکراب шакароб
شکرافشان шакарафшон
شکرافشانی шакарафшонӣ
شکران шукрон
شکرانگور шакарангур
شکرانه шукрона
شکرآلود шакаролуд
شکرآلوده шакаролуда
شکرآمیخته шакаромехта
شکربادام шакарбодом
شکربار шакарбор
شکربرگ шакарбарг
شکربوره шакарбура
شکربیزه шакарбеза
شکرپا шакарпо
شکرپاره шакарпора
شکرچای шакарчой
شکرچش шакарчаш
شکرخای шакархой
شکرخند шакарханд
شکرخنده шакарханда
شکرخواب шакархоб
شکرخوار шакархор

شکرخیز **шакархез**
شکردار **шакардор**
شکردار **шакардор**
شکردان **шакардон**
شکردهان **шакардаҳон**
شکردهن **шакардаҳан**
شکرریز **шакаррез**
شکرریزی **шакаррезӣ**
شکرزار **шакарзор**
شکرزبان **шакарзабон**
شکرستان **шакаристон**
شکرشکن **шаккаршикан**
شکرشکنی **шаккаршиканӣ**
شکرفروش **шакарфурӯш**
شکرفسانه **шакарфасона**
شکرفشان **шаккарфишон**
شکرفشانی **шаккарфишонӣ**
شکرک **шакарак**
شکرک بسته **шакаракбаста**
شکرگذار **шукргузор**
شکرگذاری **шукргузорӣ**
شکرگفتار **шакаргуфтор**
شکرگفتاری **шакаргуфторӣ**
شکرگون **шакаргун**
شکرلب **шакарлаб**
شکرلعل **шакаринлаъл**
شکرلنگ **шакарланг**
شکرلهجه **шакарлаҳҷа**
شکرمرود **шакармуруд**
شکرمست **шакармаст**
شکرنامه **шукрнома**
شکرنثار **шакарнисор**
شکرنم **шакарнам**
شکروار **шакарвор**
شکروش **шакарваш**
شکره **шикара**
شکری **шакарӣ**
شکرین **шакарин**
شکریه **шукрия**
شکست **шикаст**
شکست آور **шикастовар**
شکست خورده **шикастхӯрда**
شکست خوری **шикастхӯрӣ**
شکستگی **шикастагӣ**
شکستن **шикастан**
شکست ناپذیر **шикастнопазир**
شکست ناپذیری **шикастнопазирӣ**
شکست نخورده **шикастнахӯранда**
شکست نیابنده **шикастнаёбанда**
شکست وریخت **шикастурехт**
شکسته **шикаста**
شکسته استخوان **шикастаустухон**
شکسته بازو **шикастабозу**
شکسته بال **шикастабол**
شکسته بند **шикастабанд**
شکسته بندی **шикастабандӣ**
شکسته پا(ی) **шикастапо(й)**
شکسته پاره **шикастапора**
شکسته پیوند **шикастапайванд**
شکسته جان **шикастаҷон**
شکسته جانی **шикастаҷонӣ**
شکسته حال **шикастаҳол**
شکسته حالی **шикастаҳолӣ**
شکسته خاطر **шикастахотир**
شکسته خاطری **шикастахотирӣ**
شکسته دل **шикастадил**
شکسته دلی **шикастадилӣ**
شکسته رنگ **шикастаранг**
شکسته روح **шикастарӯх**
شکسته زبان **шикастазабон**
شکسته شاخ **шикасташох**
شکسته کامی **шикастакомӣ**
شکسته مزاج **шикастамизоҷ**
شکسته ناپذیر **шикастанопазир**
شکسته نام **шикастаном**
شکسته نشونده **шикастанашаванда**
شکسته نفس **шикастанафс**
شکسته نفسی **шикастанафсӣ**
شکسته واری **шикаставорӣ**
شکفت **шукуфт**
شکفتن **шукуфтан**
شکفته **шукуфта**
شکفته خو(ی) **шукуфтахӯ(й)**
شکل **шакл**
شکلاً **шаклан**
شکلاد **шакалод**
شکل پرست **шаклпараст**
شکل پرستی **шаклпарастӣ**
شکل دهی **шаклдиҳӣ**
شکل سازی **шаклсозӣ**
شکل گیری **шаклгирӣ**
شکم **шикам**
شکم بند **шикамбанд**
شکم بندگی **шикамбандагӣ**
شکم بنده **шикамбанда**
شکمبه **шикамба**
شکم پرست **шикампараст**
شکم پرستی **шикампарастӣ**
شکم پرور **шикампарвар**
شکم پروری **шикампарварӣ**
شکم پیچ **шикампеч**
شکم پیچان **шикампечон**
شکم چران **шикамчарон**
شکم چرانی **шикамчаронӣ**
شکمچه **шикамча**
شکم دار **шикамдор**
شکم درد **шикамдард**
شکم دم **шикамдам**
شکم رو **шикамрав**
شکم سیر **шикамсер**
شکم سیری **шикамсерӣ**
شکم غفس **шикамғафс**
شکم کلان **шикамкалон**
شکم گرسنه **шикамгурусна**
شکم گرفتگی **шикамгирифтагӣ**
شکم گرفته **шикамгирифта**
شکمناکی **шикамнокӣ**
شکمی **шикамӣ**
شکن **шикан**
شکنج **шиканҷ**
شکنجه **шиканҷа**
شکنجه آمیز **шиканҷаомез**
شکنجه گاه **шиканҷагоҳ**
شکوخ **шикух**
شکوخیدن **шикухидан**
شکوفا **шукуфо**

шукуфон شکوفان
шукуфон(и)дан شکوفاندن//شکوفانیدن
шукуфонӣ شکوفانی
шукуфтарӯй شکوفته‌روی
шукуфа شکوفه
шукуфадор شکوفه‌دار
шукуфазор شکوفه‌زار
шиква / шикӯҳ / шукӯҳ شکوه
шикваомез شکوه‌آمیز
шукӯҳдор شکوه‌دار
шукӯҳманд شکوهمند
шукӯҳмандӣ شکوهمندی
шукӯҳнок شکوهناک
шукӯҳнокӣ شکوهناکی
шикӯҳандагӣ شکوهندگی
шикӯҳидан / шукӯҳидан شکوهیدن
шикеб شکیب
шикебо شکیبا
шикебонидан شکیبانیدن
шикебоӣ شکیبایی
шикебанда شکیبنده
шикебидан شکیبیدن
шакидан شکیدن
шуг شگ
шаго شگا
шигоф شگاف
шигофтан شگافتن
шигофидан شگافیدن
шагол شگال
шигарф شگرف
шигарфӣ شگرفی
шигифт شگفت

шигифтан / шигуфтан / шугуфтан شگفتن
шигифтӣ شگفتی
шигифтидан شگفتیدن
шигуфонидан شگوفانیدن
шигуфа شگوفه
шугун شگون
шал / шил شل
шаллоқ شلاق
шаллоққорӣ شلاق‌کاری
шаллоқӣ شلاقی
шалола شلاله
шалоин شلاین
шалтоқ شلباق
шалпар شلپر
шалпарӣ شلپری
шалаппас شلپس
шалап-шалап شلپ‌شلپ
шилпуқ شلپق
шалпӯй شلپوی
шилтоқ شلتاق
шилтиқ / шалтақ شلتق
шалтӯк شلتوک
шилта شلته
шалтӣ شلتی
шилха / шулха شلخه
шулхахӯр شلخه‌خور
шилхашӯрбо شلخه‌شوربا
шилдироба شلدرآبه
шалдарос / шилдирос شلدراس
شلدراس‌زنان
шилдиросзанон
шилдиросзанӣ شلدراس‌زنی
шалдард شلدرد

шалдар-шалдар شلدرشلدر
шилшила شلشله
шилшилапо شلشله‌پا
шилшиладор شلشله‌دار
шалғам شلغم
шалғамбаркаш شلغم‌برکش
шалғамча شلغمچه
шалғамшӯрбо شلغم‌شوربا
шалғамак شلغمک
шалғамӣ شلغمی
шулғут شلغوت
шалак / шилк شلق
шилқин شلقین
шилқинӣ شلقینی
шиллик شلک
шлагбаум شلگبئوم
шилим / шилм شلم
шилимпазӣ / шилмпазӣ شلم‌پزی
шилмак شلمک
шланг شلنگ
шалвор شلوار
шалворбанд شلواربند
шуллук شلّوک
шуллукдон شلوکدان
шила شله
шалҳагӣ شلهگی
шалҳа / шилҳа شلهه
шалҳадор شلهه‌دار
шилҳашӯрбо شلهه‌شوربا
шалҳидагӣ شلهیدگی
шалҳидан شلهیدن
шалӣ شلی
шалил شلیل

шлюз شلیوز
шам(м) شم
шумо شما
шамотат شماتت
шамотатомез شماتت‌آمیز
шумор شمار
шумор(и)дан شماردن//شماریدن
шумориш شمارش
шумора شماره
шуморазанӣ شماره‌زنی
шуморагузор شماره‌گذار
шуморагузорӣ شماره‌گذاری
шаммоъ شماع
шамол / шимол شمال
шамолпанох شمال‌پناه
шамолпанах شمال‌پنه
шамолдаро شمال‌درا
шамолдиҳӣ شمال‌دهی
шамолрас شمال‌رس
шамолзада شمال‌زده
шамолсанч شمال‌سنج
шамолкаш شمال‌کش
шамолгузар شمال‌گذر
шамолгардон شمال‌گردان
шамолнок شمال‌ناک
шимолӣ شمالی
шаммома شمامه
шамома شمامه
шамонидан شمانیدن
шамоил شمایل
шампан شمپن
шимпанзе شمپنزی
шампун شمپون

شمخال шамхол
شمد шамад
شمر шамар / шумур
شمردن шумурдан
شمرده‌شمرده шумурда-шумурда
شمریدن шумаридан
شمس шамс
شمسه шамса
شمسی шамсӣ
شمسیه шамсия
شمشاد шамшод
شمشادبالا шамшодболо
شمشادقامت шамшодқомат
شمشادقد шамшодқад
شمشار шимшор
شمشیر шамшер
شمشیرباز шамшербоз
شمشیربازی шамшербозӣ
شمشیربدست шамшербадаст
شمشیردار шамшердор
شمشیرزبون шамшерзабун
شمشیرزن шамшерзан
شمشیرزنی шамшерзанӣ
شمشیرساز шамшерсоз
شمشیرقلم шамшерқалам
شمشیرگر шамшергар
شمشیرمانند шамшермонанд
شمشیرماهی шамшермоҳӣ
شمشیریال шамшерёл
شمع шамъ
شمع‌چراغ шамъчароғ
شمعچه шамъча
شمعدان шамъдон
شمع‌ریز шамърез
شمع‌ریزی шамърезӣ
شمعسان шамъсон
شمع‌قیچی шамъқайчӣ
شمع‌کشک шамъкушак
شمعگر шамъгар
شمعگری шамъгарӣ
شمک шамак
شمل шамл
شمن шаман
شمول шумул
شمه//شمت шима//шимат
شمه шама / шамма
شمیدن шамидан I,II
شمیم шамим
شمیمه шамима
شمیمه‌فروش шамимафурӯш
شنا шино
شناخت шинохт
شناختن шинохтан
شناخته шинохта
شناخته‌نشونده шинохтанашаванда
شنار шинор
شناس шинос
شناسا шиносо
شناساندن//شناسانیدن шиносон(и)дан
شناسایی шиносоӣ
شناسنامه шиноснома
شناسنامه‌دهی шиносномадиҳӣ
شناعت шаноат
شناکننده шинокунанда
شناندن//شنانیدن шинон(и)дан
شنانده شده шинондашуда
شناور шиновар
شناوری шиноварӣ
شنبلید шанбалид
شنبه шанбе
شنبه گی шанбегӣ
شنتژ шантаж
شنجرف шинчарф
شند шанд
شندف шандаф
شنغو шанғу
شنفتن шинуфтан / шунуфтан
شنفتنی шунуфтанӣ
شنقار шунқор
شنگ шанг
شنگرف шангарф / шингарф
شنگل шангул / шингил
شنگله шангула
شنگی шангӣ
شنگینه шангина
شنو шунав
شنوا шунаво
شنوانیدن шунавонидан
شنوایی шунавоӣ
شنوشه шинуша
شنونده шунаванда
شنویدن шунавидан
شنه шунаҳ
شنّی шиннӣ
شنّی‌پز шиннипаз
شنّی‌پزی шиннипазӣ
شنید шунид
شنیدن шунидан
شنیدنی шуниданӣ
شنیده‌نشده шуниданашуда
شنیع шанеъ
شنیل шинел
شنیل‌پوش шинелпӯш
شو//شوی шӯ//шӯй / шав / шувви
شوات шувот
شوارع шавореъ
شوّاز шаввоз
شوّاس шаввос
شواق шивок
شوّال шаввол
شوامخ шавомих
شوخ шух I,II / шӯх
شوخ‌آب шӯхоб
شوخ‌آهنگ шӯхоҳанг
شوخانه шӯхона
شوخ‌چشم шӯхчашм
شوخ‌چشمانه шӯхчашмона
شوخ‌چشمی шӯхчашмӣ
شوخ‌دیده шӯхдида
شوخ‌رنگ шӯхранг
شوخ‌رنگی шӯхрангӣ
شوخ‌روی шӯхрӯй
شوخشنگ шӯхшанг
شوخ‌طبع шӯхтабъ
شوخ‌طبیعت шӯхтабиат
شوخ‌طبیعتی шӯхтабиатӣ
شوخ‌گپ шӯхгап

شوخ‌مزاج шӯхмизоҷ
شوخ‌نگاه шӯхнигоҳ
شوخی шӯхӣ
شوخی آمیز шӯхиомез
شوخی آمیزانه шӯхиомезона
شوخی بردار шӯхибардор
شور } шавр / шивар / шӯр I, II
شورا//شوری шӯро
شوراب шӯроб
شورابه шӯроба
شورافکن шӯрафкан
شورانداز шӯрандоз
شوراندازی шӯрандозӣ
شوراندن//شورانیدن
шӯрон(и)дан
شورانگیز шӯрангез
شورانگیزی шӯрангезӣ
شورایی шӯроӣ
شوربا шӯрбо
شوربخت шӯрбахт
شوربختی шӯрбахтӣ
شورپخته шӯрпахта
شورتک шӯртак
شورتن шӯртан
شورچه‌ماهی шӯрчамоҳӣ
شورخاک шӯрхок
شورزمین } шиварзамин / шӯрзамин
شورستان шӯристон
شورش шӯриш
شورشچی шӯришчӣ
شورشگر шӯришгар
شورشگری шӯришгарӣ
شورطالع шӯртолеъ

شورطالعی шӯртолеӣ
شورک шӯрак
شورگیاه шӯргиёҳ
شورماهی шӯрмоҳӣ
شورنول шӯрнӯл
شوروی шӯравӣ
شوره шӯра I,II
شوره‌بندی шӯрабандӣ
شوره‌بوم шӯрабум
شوره‌پشت шӯрапушт
شوره‌پشتی шӯрапуштӣ
شوره‌خاک шӯрахок
شوره‌دار шӯрадор
شوره‌زار шӯразор I,II
شوره‌زده шӯразада
شوره‌زمین//شورزمین
шӯразамин//шӯрзамин
شوری шӯрӣ
شوریدگی шӯридагӣ
شوریدن шӯридан
شوریده шӯрида
شوریده‌بخت шӯридабахт
شوریده‌بختی шӯридабахтӣ
شوریده‌حال шӯридаҳол
شوریده‌خاطر шӯридахотир
شوریده‌دل шӯридадил
شوریده‌راه шӯридароҳ
شوریده‌رای шӯридарой
شوریده‌رنگ шӯридаранг
شوریده‌روزگار
шӯридарӯзгор
شوریده‌ره шӯридараҳ
شوریده‌سر шӯридасар
شوریده‌کار шӯридакор

شوریده‌مغز шӯридамағз
شوریده‌وار шӯридавор
شوّس шаввас
شوّس//شوّاس
шуввас//шуввос
شوشلک шӯшалак
شوشو шавшув
شوشودار шавшувдор
شوشولک шавшӯлак
شوشه шӯша
شوشه‌بندی шӯшабандӣ
شوشه‌شکل шӯшашакл
شوطلب шӯталаб
شوق шавқ
شوق‌افزا шавқафзо
شوق‌انگیز шавқангез
شوق‌انگیزانه шавқангезона
شوق‌انگیزی шавқангезӣ
شوق‌آور шавқовар
شوق‌آورانه шавқоварона
شوق‌آوری шавқоварӣ
شوق‌دار шавқдор
شوق‌فزا шавқфизо
شوقمند шавқманд
شوقمندی шавқмандӣ
شوق‌ناک шавқнок
شوقون шавқун
شوکت шавкат
شوکران шавкарон
شوگون шавгун
شولان шулон
شولک шӯлак
شوله } шавла / шӯла

شوله‌کدو шӯлакаду
شوم шум
شوم‌بچه шумбача
شوم‌پای шумпой
شوم‌پی шумпай
شومت шумат
شومتال шумтол
شوم‌خبر шумхабар
شوم‌دیدار шумдидор
شوم‌زاده шумзода
شوم‌شپلک шумшапалак
شوم‌شکل шумшакл
شوم‌شوک шумшук
شوم‌طالع шумтолеъ
شوم‌قدم шумқадам
شوم‌گیاه шумгиёҳ
شوم‌نفس шумнафас
شومی шумӣ
شومیر шумер
شومیری шумерӣ
شونی шавнӣ
شونیز } шавниз / шуниз
شوو آی шавуой
شوهر шавҳар
شوهرجدا шавҳарҷудо
شوهردار шавҳардор
شوهرداری шавҳардорӣ
شوهرشونده
шавҳаршаванда
شوهرکرده шавҳаркарда
شوهرناک шавҳарнок
شوی шавӣ
شویاندن шуёндан
شوی‌دار шуйдор

شویرشویر шивир-шивир
شوینده шӯянда
شه шаҳ
شهاب шаҳоб, шиҳоб
شهاب‌باران шиҳобборон
شهاب‌پاره шиҳобпора
شهاب‌رنگ шаҳобранг
شهاب‌صفت шиҳобсифат
شهابی шиҳобӣ
شهابی‌رنگ шиҳобиранг
شهادت шаҳодат
شهادت‌گاه шаҳодатгоҳ
شهادت‌نامه шаҳодатнома
شهامت шаҳомат
شهباز шаҳбоз
شهبال шаҳбол
شه‌بیت шаҳбайт
شهتار шаҳтор
شهتوت шаҳтут
شهجوی шаҳҷӯй
شهد шаҳд
شهدا шуҳадо
شهدبار шаҳдбор
شهدخند шаҳдханд
شهددار шаҳддор
شهدریز шаҳдрез
شهدگفتار шаҳдгуфтор
شهدی шаҳдӣ
شهر I,II шаҳр I,II
شهرافروز шаҳрафрӯз
شهراه шаҳроҳ
شهرآرایی шаҳророӣ
شهرآشوب шаҳрошӯб
شهرآشوبانه шаҳрошӯбона
شهربند шаҳрбанд
شهرت шӯҳрат
شهرتاش шаҳртош
شهرت‌افزا шӯҳратафзо
شهرت‌بلند шӯҳратбаланд
شهرت‌پرست шӯҳратпараст
شهرت‌پرستی шӯҳратпарастӣ
شهرت‌جو(ی) шӯҳратҷӯ(й)
شهرت‌دار шӯҳратдор
شهرت‌طلبی шӯҳратталабӣ
شهرت‌مند шӯҳратманд
شهرت‌مندی шӯҳратмандӣ
شهرت‌ناک шӯҳратнок
شهرت‌ناکی шӯҳратнокӣ
شهرت‌یار шӯҳратёр
شهرچه шаҳрча
شهرخ шаҳрух
شهردار шаҳрдор
شهرداری шаҳрдорӣ
شهردیده шаҳрдида
شهررود шаҳррӯд
شهرساز шаҳрсоз
شهرسازی шаҳрсозӣ
شهرستان шаҳристон
شهرستانی шаҳристонӣ
شهرک шаҳрак
شهرنشین шаҳрнишин
شهرود шаҳрӯд
شهروند шаҳрванд
شهروندی шаҳрвандӣ
شهره шӯҳра
شهره‌ور шӯҳравар
شهری шаҳрӣ
شهریار шаҳриёр
شهریاری шаҳриёрӣ
شهریانه шаҳриёна
شهریور шаҳривар
شهریوری шаҳриварӣ
شهزادگی шаҳзодагӣ
شهزاده шаҳзода
شهستون шаҳсутун
شهسوار шаҳсавор
شهشراب шаҳшароб
شهصفه шаҳсуфа
شهقه шаҳқа
شه‌کاسه шаҳкоса
شهلا шаҳло
شهلاچشم шаҳлочашм
شهلوت шаҳлут
شهناز шаҳноз
شهنای шаҳной
شهنشاه шаҳаншоҳ
شه‌نشین шаҳнишин
شهنی шаҳнай
شهوات шаҳавот
شهوار шаҳвор
شهوانی шаҳвонӣ
شهوت шаҳват
شهوت‌انگیز шаҳватангез
شهوت‌آمیز шаҳватомез
شهوت‌پرست шаҳватпараст
شهوت‌پرستانه шаҳватпарастона
شهوت‌پرستی шаҳватпарастӣ
شهوت‌رانی шаҳватронӣ
شهوت‌ناک шаҳватнок
شهود шуҳуд
شهی I,II шаҳӣ I,II
شهید I,II шаҳид I,II
شهیر шаҳир
شهیق шаҳиқ
شهین шаҳин
شیئی шайъӣ
شیاد шайёд
شیار шиёр
شیاطین шаётин
شیان шаён, шиён
شیب шайб, шеб
شیبا шебо
شیبدار шебдор
شیبه шайба, шеба
شیبیدن шебидан
شیپور шайпур
شیپورچی шайпурчӣ
شیپورزن шайпурзан
شیپورنواز шайпурнавоз
شیپوری шайпурӣ
شیخ шайх
شیخ‌الاسلام шайхулислом
شیخ‌تراش шайхтарош
شیخوخت шайхухат
شیخی шайхӣ
شید шайд, шед
شیدا шайдо
شیدادل шайдодил
شیدایی шайдоӣ
شیر шер, шир
شیراتاله ширатола

شیراز **широз**
شیرازه **шероза**
شیرازه‌بند **шерозабанд**
شیرازه‌بندی **шерозабандӣ**
شیرازه‌دوز **шерозадӯз**
شیرازه‌دوزی **шерозадӯзӣ**
شیرازی **шерозӣ**
شیرافکن **шерафкан**
شیرانه **шерона**
شیراوژن **шеравжан**
شیرآسا **шеросо**
شیرآور **шировар**
شیربا **ширбо**
شیرباز **ширбоз**
شیربازو **шербозу**
شیربان **шербон**
شیربچه **шербача**
شیربدن **ширбадан**
شیربرنج **ширбиринҷ**
شیربوی **ширбӯй**
شیربها **ширбаҳо**
شیرپالا **ширполо**
شیرپالک **ширполак**
شیرپرورد **ширпарвард**
شیرپلنگ **шерпаланг**
شیرپنجه **шерпанҷа**
شیرپولی **ширпулӣ**
شیرپیوند **ширпайванд**
شیرتن **шертан**
شیرتوان **шертавон**
شیرجوش **ширҷӯш**
شیرجوشی **ширҷӯшӣ**
شیرچای **ширчой**

شیرخانه **ширхона**
شیرخشت **ширхишт**
شیرخوار//شیرخواره **ширхор(а)**
شیرخوارگی **ширхорагӣ**
شیرخواره **ширхора**
شیرخور **ширхӯр**
شیرخورگی **ширхӯрагӣ**
شیرخوره **ширхӯра**
شیردار **шердор** / **ширдор**
شیرداغ **ширдоғ**
شیردان **ширдон**
شیردل **шердил**
شیردلانه **шердилона**
شیردلی **шердилӣ**
شیردوش **ширдӯш**
شیردوشی **ширдӯшӣ**
شیرده **ширдеҳ**
شیردهی **ширдиҳӣ**
شیررنگ **ширранг**
شیرروغن **ширравған**
شیرزاد **шерзод**
شیرزده **ширзада**
شیرزور **шерзӯр**
شیرزهره **шерзаҳра**
شیرسان **шерсон**
شیرسگ **шерсаг**
شیرسوز **ширсӯз**
شیرشکار **шершикор**
شیرشوله **ширшӯла**
شیرصفت **шерсифат**
شیرفروش **ширфурӯш**
شیرفروشی **ширфурӯшӣ**
شیرفش **шерфаш**

شیرقهوه **ширқаҳва**
شیرقیام **ширқиём**
شیرک **шерак**
شیرکدو **ширкаду**
شیرکش **ширкаш**
شیرگاو **ширгов**
شیرگرم **ширгарм**
شیرگون **ширгун**
شیرگیاه **ширгиёҳ**
شیرگیر **шергир**
شیرمال **ширмол**
شیرمال‌پز **ширмолпаз**
شیرمال‌پزی **ширмолпазӣ**
شیرمانند **шермонанд**
شیرماهی **ширмоҳӣ**
شیرمرد **шермард**
شیرمردی **шермардӣ**
شیرمرغ **ширмурғ**
شیرمست **ширмаст**
شیرمک **ширмак**
شیرمکان **ширмакон**
شیرمهتاب **ширмаҳтоб**
شیرنوبت **ширнавбат**
شیروار **шервор** / **ширвор**
شیروان **шервон**
شیروانی **шервонӣ** / **ширвонӣ**
شیروانی‌پوش **шервонипӯш**
شیروش **шерваш**
شیره **шира**
شیره‌دار **ширадор**
شیره‌کش **ширакаш**
شیره‌کشی **ширакашӣ**
شیره‌کیف **ширакайф**

شیره‌کیفی **ширакайфӣ**
شیره‌ناک **ширанок**
شیره‌وار **ширавор**
شیره‌وارپز **шираворпаз**
شیره‌وارپزی **шираворпазӣ**
شیره‌وارخانه **шираворхона**
شیره‌واردان **шираводон**
شیره‌وارفروش **шираворфурӯш**
شیره‌وارفروشی **шираворфурӯшӣ**
شیری **шерӣ** / **ширӣ**
شیریش **ширеш**
شیریش‌پز **ширешпаз**
شیریش‌پزی **ширешпазӣ**
شیریشک **ширешак**
شیریش‌کاری **ширешкорӣ**
شیریش‌کاسه **ширешкоса**
شیرین **ширин**
شیرین‌ادا **ширинадо**
شیرین‌ادایی **ширинадоӣ**
شیرین‌بیان **ширинбаён**
شیرین‌بیه **ширинбия**
شیرین‌ترانه **ширинтарона**
شیرین‌تکلم **ширинтакаллум**
شیرین‌جواب **ширинҷавоб**
شیرینچه **ширинча**
شیرین‌حرکت **ширинҳаракат**
شیرین‌خصال **ширинхисол**
شیرین‌خند **ширинханд**
شیرین‌دانه **шириндона**
شیرین‌دهان **шириндаҳон**
شیرین‌دهن **шириндаҳан**

شیرین‌رقم ширинрақам
شیرین‌زبان ширинзабон
شیرین‌زبانی ширинзабонӣ
شیرین‌سخن ширинсухан
شیرین‌سخنی ширинсуханӣ
شیرین‌سرود ширинсуруд
شیرین‌شمایل шириншамоил
شیرین کار ширинкор
شیرین کارانه ширинкорона
شیرین کاری ширинкорӣ
شیرین کام ширинком
شیرین کامه ширинкома
شیرینک‌بازی ширинакбозӣ
شیرین کلام ширинкалом
شیرین گفتار ширингуфтор
شیرین گفتاری ширингуфторӣ
شیرین‌لب ширинлаб
شیرین‌لقا ширинлиқо
شیرین‌مزه ширинмаза
شیرین‌مقال ширинмақолӣ
شیرینمیه ширинмия
شیرین‌نفس ширинނафас
شیرین‌نما ширинnамо
شیرینی ширинӣ
شیرینی‌پز ширинипаз
شیرینی‌پزخانه ширинипазхона
شیرینی‌پزی ширинипазӣ
شیرینی‌خور ширинихӯр
شیرینی‌دوست ширинидӯст
شیرینی‌فروش ширинифурӯш
شیرینی‌فروشی ширинифурӯшӣ

شیز шиз
شیشک шишак
شیشگی шишагӣ
شیشگین шишагин
شیشم шишам//шишум
شیشم шишум
شیشه шиша
شیشه‌باز шишабоз
شیشه‌بازی шишабозӣ
شیشه‌بر шишабур
شیشه‌براری шишабарорӣ
شیشه‌برک шишабурак
شیشه‌بری шишабурӣ
شیشه‌بند шишабанд
شیشه‌بندی шишабандӣ
شیشه‌پاره шишапора
شیشه‌پخته шишапахта
شیشه‌پز шишапаз
شیشه‌پزی шишапазӣ
شیشه‌تازه‌کنک шишатозакунак
شیشه‌جان шишаҷон
شیشه‌دار шишадор
شیشه‌دل шишадил
شیشه‌ریزه шишареза
شیشه‌ساز шишасоз
شیشه‌سازی шишасозӣ
شیشه‌کار шишакор
شیشه‌کاری шишакорӣ
شیشه‌گر шишагар
شیشه‌گرخانه шишагархона
شیشه‌گری шишагарӣ
شیشه‌گون шишагун
شیشه‌مانند шишамонанд

شیشه‌میده шишамайда
شیشه‌نهاد шишаниҳод
شیشه‌وار шишавор
شیطان шайтон
شیطان‌ارابه шайтонароба
شیطان‌پرست шайтонпараст
شیطان‌پرستی шайтонпарастӣ
شیطان‌تیری шайтонтерӣ
شیطان‌تیریگی шайтонтеригӣ
شیطانچه шайтонча
شیطان‌صفت шайтонсифат
شیطان‌فریب шайтонфиреб
شیطانک шайтонак
شیطان کوب шайтонкӯб
شیطانی шайтонӣ
شیطنت шайтанат
شیعه шиа
شیعه‌مذهب шиамазҳаб
شیف шеф
شیفتگی шефтагӣ
شیفتن шефтан
شیفته шефта
شیفته‌دل шефтадил
شیفر шифр
شیفرکشایی шифркушоӣ
شیفی шефӣ
شیفیر шифер
شیفیربراری шифербарорӣ
شیفیرپوش шиферпӯш
شیفیرفروش шиферфурӯш
شیفیرفروشی шиферфурӯшӣ
شیفیری шиферӣ

شیلان шелон
شیلم шайлам
شیلینگ шиллинг
شیم шим I,II
شین // شینه шин//шина, шайн, шин
شینک шинак
شینک‌ساز шинаксоз
شینک‌سازی шинаксозӣ
شینک‌نشین шинакнишин
شینم шинам I,II
شین‌وخیز шинухез
شینه‌براری шинабарорӣ
شیوا шево
شیوازبان шевозабон
شیوایی шевоӣ
شیوع шуйӯъ, шуюъ
شیوگی шевагӣ
شیون шеван
شیوند шеванд
شیوه шева I,II
شیوه‌باز шевабоз
شیوه‌شناس шевашинос
شیوه‌شناسی шевашиносӣ
شیوه‌گر шевагар
شیوه‌گری шевагарӣ
شیه шиҳ
شیهک шиҳак
شیهه шеҳа, шиҳа
شیهه‌کشی шеҳакашӣ, шиҳакашӣ

ص

صائب//صایب соиб
صائب‌تدبیر//صایب‌تدبیر
соибтадбир
صائب‌رای//صایب‌رأی
соиброй//соибраъй
صائب‌رأیی//صایب‌رأیی
соибраъйӣ
صائد//صاید соидII
صائن//صاین соин
صابر собирӣ
صابرانه собирона
صابری собирӣ
صابوته//سابوته собута
صابون собун
صابون‌پز собунпаз
صابون‌پزخانه собунпазхона
صابون‌پزی собунпазӣ
صابون‌شویی собуншӯӣ
صابونک собунак
صابونگر собунгар
صابونگری собунгарӣ
صاحب соҳиб
صاحب‌احترام соҳибэҳтиром
صاحب‌احسان соҳибэҳсон
صاحب‌اختصاص
соҳибихтисос
صاحب‌اختیاری
соҳибихтиёрӣ
صاحب‌اخلاق соҳибахлоқ
صاحب‌ادراک соҳибидрок
صاحب‌اراده соҳибирода
صاحب‌استعداد
соҳибистеъдод
صاحب‌استقلال
соҳибистиқлол
صاحب‌اعتبار соҳибэътибор
صاحب‌افسر соҳибафсар
صاحب‌اقبال соҳибиқбол
صاحب‌اقتدار соҳибиқтидор
صاحب‌الجیش соҳибулчайш
صاحب‌امتیاز соҳибимтиёз
صاحب‌امضا соҳибимзо
صاحب‌انتظام соҳибинтизом
صاحب‌تاج соҳибточ
صاحب‌تجربگی
соҳибтачрибагӣ
صاحب‌تجربه соҳибтачриба
صاحب‌تجمل
соҳибтачаммул
صاحب‌تخت соҳибтахт
صاحب‌تدبیر соҳибтадбир
صاحب‌تردد соҳибтараддуд
صاحب‌تفرس
соҳибтафаррус
صاحب‌تفکر
соҳибтафаккур
صاحب‌جاه соҳибчоҳ
صاحب‌جشن соҳибчашн
صاحب‌حقوق соҳибҳуқуқ
صاحب‌جمال соҳибчамол
صاحب‌چنگال соҳибчангол
صاحب‌حشمت
соҳибҳашамат
صاحب‌خانه соҳибхона
صاحب‌خانه‌زن
соҳибхоназан
صاحب‌خبر соҳибхабар
صاحب‌خرد соҳибхирад
صاحب‌دل соҳибдил
صاحب‌دولت соҳибдавлат
صاحب‌دیوان соҳибдевон
صاحب‌ذوق соҳибзавқ
صاحب‌رأی соҳибраъй
صاحب‌زمین соҳибзамин
صاحب‌سخا соҳибсахо
صاحب‌سخن соҳибсухан
صاحب‌سرمایه соҳибсармоя
صاحب‌سریر соҳибсарир
صاحب‌سعادت соҳибсаодат
صاحب‌سکون соҳибсукун
صاحب‌سلطنت
соҳибсалтанат
صاحب‌سلیقه соҳибсалиқа
صاحب‌سماع соҳибсимоъ
صاحب‌سوق соҳибсуқ
صاحب‌طبع соҳибтабъ
صاحب‌عدالت соҳибадолат
صاحب‌عقل соҳибақл
صاحب‌عنایت соҳибиноят
صاحب‌عیار соҳибъиёр
صاحب‌عیال соҳибаёл
صاحب‌غرض соҳибғараз
صاحب‌فراست
соҳибфаросат
صاحب‌فراش соҳибфирош
صاحب‌فکر соҳибфикр
صاحب‌فهم соҳибфаҳм
صاحب‌قران соҳибқирон
صاحب‌قلم соҳибқалам
صاحب‌قوت соҳибқувват
صاحب‌کار соҳибкор
صاحب‌کاری соҳибкорӣ
صاحب‌کتاب соҳибкитоб
صاحب‌کرامت
соҳибкаромат
صاحب‌کرم соҳибкарам
صاحب‌کلام соҳибкалом
صاحب‌کلاه соҳибкулоҳ
صاحب‌کمال соҳибкамол
صاحب‌لسان соҳиблисон
صاحب‌مایه соҳибмоя
صاحب‌مصلحت
соҳибмаслиҳат
صاحب‌معلومات
соҳибмаълумот
صاحب‌منزلت
соҳибманзалат
صاحب‌منصب соҳибмансаб
صاحب‌نام соҳибном
صاحب‌ناموس соҳибномус
صاحب‌نظر соҳибназар
صاحب‌نعمت соҳибнеъмат
صاحب‌نفوذ соҳибнуфуз
صاحب‌همت соҳибҳиммат
صاحب‌هنر соҳибҳунар
صاحبی соҳибӣ I,II
صاحی соҳӣII
صاد сод
صادر содир
صادرات содирот
صادراتی содиротӣ
صادرکننده содиркунанда
صادره содира
صادق содиқ
صادق‌القول содиқулқавл
صادقانه содиқона
صادق‌قول содиққавл
صارف сориф

صارم **сорим**
صاع **соъ**
صاع‌خاه **соъхох**
صاعد I **соид**
صاعقه I **соиқа**
صاعقه‌بار **соиқабор**
صاف‌دل **софдил**
صاف‌دلانه **софдилона**
صاف‌دلی **софдилӣ**
صاف‌ضمیر **софзамир**
صاف‌طینت **софтинат**
صاف‌قلب **софқалб**
صاف‌کاری **софкорӣ**
صاف‌گوهر **софгавҳар**
صاف‌مشرب **софмашраб**
صافی **софӣ**
صافیت **софият**
صافی‌خمیر **софихамир**
صافی‌سیرت **софисират**
صافی‌طینت **софитинат**
صقال **саққол**
صلاحیت **салоҳият**
صلاحیت‌دار **салоҳиятдор**
صالح **солеҳ**
صالحانه **солеҳона**
صامت **сомит**
صانع **сонеъ**
صایغ **соиғ**
صایم I **соим**
صبا//صبی **сибо**
صبا **сабо I,II**
صباح **сабоҳ**
صباحت I **сабоҳат**

صباحی **сабоҳӣ**
صبّار **саббор**
صباسرعت **сабосуръат**
صبّاغ **саббоғ**
صبّاغی **саббоғӣ**
صبایا **сабоё I,II**
صبح **субҳ**
صبحدم **субҳдам** / **субҳидам**
صبحگاه **субҳгоҳ**
صبحگاهان **субҳгоҳон**
صبحگاهی **субҳгоҳӣ**
صبر **сабр I,II**
صبرناک **сабрнок**
صبغت **сибғат**
صبوح **сабӯҳ** / **субӯҳ**
صبوحی **сабӯҳӣ**
صبور **сабур**
صبوری **сабурӣ**
صبی **сабӣ**
صبیان **сибён**
صبیح **сабеҳ**
صبیر **сабир**
صبیه **сабия**
صحابه **саҳоба**
صحاف **саҳҳоф**
صحافی **саҳҳофӣ**
صحایف **саҳоиф**
صحبت **сӯҳбат**
صحبت‌آرا **сӯҳбатоpo**
صحبت‌آرایی **сӯҳбаторой**
صحبت‌برار **сӯҳбатбарор**
صحت **саҳат** / **сиҳат** / **сиҳҳат**

صحت‌بخش **сиҳатбахш**
صحت‌شونده **сиҳатшаванда**
صحت‌شوی **сиҳатшавӣ**
صحت‌کننده **сиҳаткунанда**
صحتی **сиҳатӣ**
صحت‌یابنده **сиҳатёбанда**
صحت‌یابی **сиҳатёбӣ**
صحرا **саҳро**
صحرارو **саҳрорав**
صحراگرد **саҳрогард**
صحراگردی **саҳрогардӣ**
صحرانشین **саҳронишин**
صحرانورد **саҳронавард**
صحرانوردی **саҳронавардӣ**
صحرایی **саҳрой**
صحف **суҳуф**
صحن **саҳн**
صحنچه **саҳнача**
صحنوی **саҳнавӣ**
صحنه **саҳна I,II**
صحنه‌آرا **саҳнаоро**
صحنه‌زیب **саҳназеб**
صحنه‌ساز **саҳнасоз**
صحنه‌سازی **саҳнасозӣ**
صحو **саҳв II**
صحیح **саҳеҳ**
صحیح‌الاعضا **саҳеҳулаъзо**
صحیح‌الطبع **саҳеҳуттабъ**
صحیح‌المزاج **саҳеҳулмизоч**
صحیح‌النفس **саҳеҳуннафс**
صحیحی **саҳеҳӣ**
صحیفه//صفحه **саҳифа//сафҳа**
صحیفه‌بند **саҳифабанд**

صحیفه‌بندی **саҳифабандӣ**
صخره **сахр(а)**
صد **сад**
صدا **садо I,II**
صدابردار **садобардор**
صداپرده **садопарда**
صدادار **садодор**
صداده **садодеҳ**
صدادهی **садодиҳӣ**
صدارت **садорат**
صدارس **садорас**
صداسنج **садосанч**
صداع **судоъ**
صداع پذیر **судоъпазир**
صدافروبری **садофурубарӣ**
صداق **сидоқ**
صداقت **садоқат**
صداقت‌کار **садоқаткор**
صداقتمند **садоқатманд**
صداقتمندانه **садоқатмандона**
صداقتمندی **садоқатмандӣ**
صداگذران **садогузарон**
صداگرفته **садогирифта**
صداگیر **садогир**
صداناک **садонок**
صداناکی **садонокӣ**
صداناگذر **садоногузар**
صداناگذرانی **садоногузаронӣ**
صداناگذری **садоногузарӣ**
صدانشان **садонишон**
صدبرگ **садбарг**
صدبرگ‌زار **садбаргзор**

صدپاره **садпора**

صدتا **садто**

صدتو **садтӯ**

صدچاک **садчок**

صدچند **садчанд**

صدد **садад**

صددانه **саддона**

صدر **садр**

صدرنشین **садрнишин**

صدرنگ **садранг**

صدره **судра**

صدری **садрӣ**

صدریش **садреш**

صدسالگی **садсолагӣ**

صدساله **садсола**

صدف **садаф**

صدف آسا **садафосо**

صدف پاره **садафпора**

صدف دندان **садафдандон**

صدف رنگ **садафранг**

صدف کاری **садафкорӣ**

صدف گون **садафгун**

صدفی **садафӣ**

صدفین **садафин**

صدق **сидқ**

صدقه **садақа** / **садқа**

صدقه خور **садақахӯр**

صدقه خوری **садақахӯрӣ**

صدقی **сидқӣ**

صدکاره **садкора**

صدگونه **садгуна**

صدم **садум**

صدمه **садама//садма**

صدمین **садумин**

صدور **судур I,II**

صده **сада II,III**

صدی **садӣ**

صدیق **садиқ** / **сиддиқ**

صدیک **садяк**

صدیماق **садямоқ**

صدیماقی **садямоқӣ**

صراح **суроҳ**

صراحت **сароҳат**

صراحتاً **сароҳатан**

صراحی **суроҳӣ**

صراط **сирот**

صراف **сарроф**

صرافت **сарофат**

صراف خانه **саррофхона**

صرافی **саррофӣ**

صرامت **саромат**

صرح **сарҳ**

صرصر **сарсар**

صرصری **сарсарӣIII**

صرع **саръ**

صرع زده **саръзада**

صرعی **саръӣ**

صرف **сарф I, II** / **сирф**

صرفاً **сирфан**

صرف شونده **сарфшаванда**

صرف کننده **сарфкунанда**

صرفه **сарфа**

صرفه بر **сарфабар**

صرفه جو **сарфаҷӯ**

صرفه جویانه **сарфаҷӯёна**

صرفه جویی **сарфаҷӯӣ**

صرفه کار **сарфакор**

صرفه کارانه **сарфакорона**

صرفه کاری **сарфакорӣ**

صرفه گری **сарфагарӣ**

صرفه ناک **сарфанок**

صرفی **сарфӣ**

صره **сурра**

صریح **сареҳ**

صریحی **сареҳӣ**

صریر **сарирII**

صعالیک **саолик**

صعب **саъб**

صعقه **саъқа**

صعلوک **саълук** / **суълук**

صعوبت **суубат**

صعود **суудI**

صعوه **саъва**

صغار **сиғор**

صغر **сиғар**

صغیر **сағир**

صغیر خانه **сағирхона**

صغیره **сағира**

صغیره پرور//صغیرپرور **сағирапарвар//сағирпарвар**

صغیره خانه **сағирахона**

صغیره مانده **сағирамонда**

صغیری **сағирӣ**

صف **саф**

صفا **сафо I,II**

صفابخش **сафобахш**

صفابخشنده **сафобахшанда**

صفات **сифот**

صفار **саффор**

صفاری **саффорӣ**

صفاکیش **сафокеш**

صفاوه//صفاوت **сафова(т)**

صف آرایی **сафороӣ**

صف بندی **сафбандӣ**

صفت **сифат**

صفتاً **сифатан**

صفت ناک **сифатнок**

صفتی **сифатӣ**

صفچه **сафча**

صفح **сафҳ**

صفحه **сафҳа**

صفدار **сафдор**

صفدر **сафдар**

صفدری **сафдарӣ**

صفر **сафар III** / **сифр I** / **суфр**

صفراء **сафро**

صفرایی **сафроӣ**

صفرابر **сафробар**

صفرازده **сафрозада**

صفراسوخته **сафросӯхта**

صفرامزاج//صفرای مزاج **сафро(и)мизоҷ**

صفراوی **сафровӣ**

صفراوی مزاج **сафровимизоҷ**

صفروار **сифрвор**

صفره//صفرت **суфра(т)**

صف شکن **сафшикан**

صف شکنی **сафшиканӣ**

صف کشی **сафкашӣ**

صف نشین **сафнишин**

صفوان **сафвон**

صفوت **сафват**

صفوف **суфуф**

صفوی сафавӣ
صفه суфа / суффа
صفه کوه суфакӯҳ
صفی сафӣ
صفیر сафирII
صقال сиқол
صقیل сақилII
صلا сало
صلابت салобат
صلابت ناک салобатнок
صلاح салоҳ
صلاح خانه силоҳхона
صلاح دید салоҳдид
صلایه салоя
صلب салб II / сулб I, II
صلبی сулбӣ
صلح сулҳ
صلح آور сулҳовар
صلح پرست сулҳпараст
صلح پرستی сулҳпарастӣ
صلح پرور сулҳпарвар
صلح پروری сулҳпарварӣ
صلح جو сулҳҷӯ
صلح جوی сулҳҷӯй
صلح جویانه сулҳҷӯёна
صلح خواه сулҳхоҳ
صلح خواهی сулҳхоҳӣ
صلح دوست сулҳдӯст
صلح دوستانه сулҳдӯстона
صلح دوستی сулҳдӯстӣ
صلح طلب сулҳталаб
صلح طلبانه сулҳталабона
صلح طلبی сулҳталабӣ

صلح فروش сулҳфурӯш
صلح ناپذیر сулҳнопазир
صلح نامه сулҳнома
صلحیه сулҳия
صلصال салсолII
صلصل сулсул
صلف салафII
صلوات салавот
صلواة//صلات салот
صله//صلت сила(т)
صله اندیش силаандеш
صلیب салиб
صلیب دار салибдор
صلیب شکل салибшакл
صلیب کشی салибкашӣ
صلیبی салибӣ
صم сум(м)III
صماء саммо
صماخ//سماخ симоҳ
صمام симом
صمد самад
صمدیت самадият
صمصام самсом
صمغ самғ
صمغی самғӣ
صموت сумутI
صمیم самим
صمیمانه самимона
صمیمی самимӣ
صمیمیت самимият
صنادق санодиқ
صنادید санодид
صناع санноъ / сунноъ

صناعت саноат / синоат
صناعت پیشه саноатпеша
صناعتچی саноатчӣ
صناعتور саноатвар
صناعتی саноатӣ
صنایع саноеъ
صندل сандалI
صندل سای сандалсой
صندل سرای сандалсарой
صندلی сандалӣ
صندلیچه сандалича
صندلی نشین сандалинишин
صندوق сандуқ
صندوقچه сандуқча
صندوق زده сандуқзада
صندوق ساز сандуқсоз
صندوق سازی сандуқсозӣ
صندوقه сандуқа
صندید сандид
صنع санъ / сунъ
صنعت санъат
صنعت دوست санъатдӯст
صنعت شناس санъатшинос
صنعت شناسی санъатшиносӣ
صنعت کار санъаткор
صنعت کارانه санъаткорона
صنعت کاری санъаткорӣ
صنعت گر санъатгар
صنعت گری санъатгарӣ
صنعی сунъӣ
صنعی ساخت сунъисохт
صنف синф I,II

صنف خانه синфхона
صنفی синфӣ
صنم санам
صنم پرست санампараст
صنم خانه санамхона
صنوبر санавбар
صنوبر خرام санавбархиром
صنوبر زار санавбарзор
صنوبر قامت санавбарқомат
صنوبر قد санавбарқад
صنوف сунуф
صنیع санеъ
صواب савобII
صواب دید савобдид
صواعق савоиқ
صوامع савомеъ
صوب савбI
صوبه савба / сӯба
صوبه دار савбадор//сӯбадор
صوت савтI
صوت خوان савтхон
صوت خوانی савтхонӣ
صوتی савтӣ
صوتیات савтиёт
صوتیه савтия
صور суварI / сурVI
صورت сурат
صورت پذیر суратпазир
صورت پذیری суратпазирӣ
صورت پرست суратпараст
صورت پرستی суратпарастӣ
صورت چستان суратчистон
صورت حساب суратҳисоб

صورتخانه суратхона
صورتدار суратдор
صورتزیب суратзеб
صورتساز суратсоз
صورتکده сураткада
صورتکش сураткаш
صورتکشی сураткашӣ
صورتگر суратгар
صورتگری суратгарӣ
صورتگیر суратгир
صورتگیری суратгирӣ
صورتمجلس суратмаҷлис
صورتناپذیر суратнопазир
صورتناپذیری суратнопазирӣ
صورتناک суратнок
صورتنگار суратнигор
صورتنگاری суратнигорӣ
صورنگار суварнигор
صوری суварӣ
صوف { суф I / суф }
صوفپوش суфпӯш
صوفی сӯфӣ I,II,III
صوفیانه сӯфиёна
صوفیترغی сӯфитӯрғай
صوفیگری сӯфигарӣ
صوفیگی сӯфигӣ
صولت савлат I,II
صولتدار савлатдор
صولتداری савлатдорӣ
صولتمند савлатманд
صولتمندی савлатмандӣ
صولجان савлаҷон
صوم савм

صومعه сӯмиа//савмаа
صومعهنشین савмаанишин
صهبا саҳбо
صهریت сеҳрият
صهریج сеҳрич
صهوه саҳва
صهیل саҳил
صیاح сиёҳ II
صیاد сайёд
صیادی сайёдӣ
صیام сиём
صیانت сиёнат
صیت { сайт I / сит }
صیحه//صیحت сайҳа//сайҳат
صید сайд
صیدآزمود сайдозмуд
صیدافکن сайдафкан
صیدپرست сайдпараст
صیدگاه сайдгоҳ
صیدگیر сайдгир
صیرفی сайрафӣ
صیغه сиға
صیف сайф II
صیفی сайфӣ
صیفیه сайфия
صیقل сайқал
صیقلدار сайқалдор
صیقلدهی сайқалдиҳӣ
صیقلکار сайқалкор
صیقلگر сайқалгар
صیقلگری сайқалгарӣ
صیقلی сайқалӣ
صیود суюд

صین сайин

ض

ض з
ضاب зоб II
ضابط зобит
ضابطه зобита
ضاحک зоҳик
ضاد зод II
ضارب зориб
ضاره зорра
ضامن зомин
ضایع зоеъ
ضباب забоб
ضبط забт
ضبطشده забтшуда
ضبطکننده забткунанда
ضبطگردیده забтгардида
ضحک зеҳк
ضخامت захомат
ضخیم захим
ضد зид(д)
ضداخلاقی зиддиахлоқӣ
ضداسلامی зиддиисломӣ
ضدبشری зиддибашарӣ
ضدجاسوسی зиддиҷосусӣ
ضدجمعیتی зиддиҷамъиятӣ
ضدجنگی зиддиҷангӣ
ضدحکومتی зиддиҳукуматӣ
ضدخلقی зиддихалқӣ
ضددماکرتی зиддидемократӣ
ضددولتی зиддидавлатӣ
ضددینی зиддидинӣ
ضدعلمی зиддиилмӣ
ضدقانونی зиддиқонунӣ
ضدمذهبی зиддимазҳабӣ
ضدملی зиддимиллӣ
ضدیت зиддият
ضدیتناک зиддиятнок
ضرّاب зарроб
ضرّابخانه зарробхона
ضرب зарб
ضربالمثل зарбулмасал
ضربان зарабон
ضرببردار зарббардор
ضربت зарбат
ضربخانه зарбхона
ضربخورده зарбхӯрда
ضربدار зарбдор
ضربدارانه зарбдорона
ضربسنج зарбсанҷ
ضربه зарба
ضربهخورده зарбахӯрда
ضربهدار зарбадор
ضربهگیر зарбагир
ضربی зарбӣ
ضرر зарар
ضررآور зараровар
ضرردیده зарардида
ضرررسان зараррасон
ضرررسانی зараррасонӣ
ضررکننده зараркунанда
ضررناک зарарнок
ضرور зарур

ضرورت зарурат
ضروری зарурӣ
ضریبه зариба
ضریح зариҳ
ضریر зарир
ضعف заъф
ضعیف заиф
ضعیف آواز заифовоз
ضعیف اندام заифандом
ضعیفانه заифона
ضعیف بدن заифбадан
ضعیف بنیاد заифбунёд
ضعیف تن заифтан
ضعیف جثه заифҷусса
ضعیف دل заифдил
ضعیف دلی заифдилӣ
ضعیف کالبد заифколбуд
ضعیف نالی заифнолӣ
ضعیفه заифа
ضعیفی заифӣ
ضغط зағт
ضلال залол
ضلالت залолат II
ضلع зилъ
ضم зам(м) I
ضماد зимод
ضمن зимн
ضمناً зимнан
ضمّه замма
ضمیر замир I,II
ضمیمه замима
ضمین заминIII
ضوء завъ

ضیاء зиё
ضیابخش зиёбахш
ضیافت зиёфат
ضیافت خور зиёфатхӯр
ضیافت دار зиёфатдор
ضیافت دهی зиёфатдиҳӣ
ضیافت گاه зиёфатгоҳ
ضیاگستر зиёгустар
ضیایی зиёӣ
ضیعت зайъат I,II
ضیغم зайғам
ضیف зайф
ضیق зиқ
ضیقی зиқӣ
ضیمران займарон

ط

تابعات тобеот
تلیم тилим

طائر//طایر тоир
طائفه//طایفه тоифа
طائفی//طایفی тоифӣ
طارم торум
طاس тос I,II
طاس باز тосбоз
طاس بازی тосбозӣ
طاس سر//تاس سر тоссар
طاس سری//تاس سری тоссарӣ
طاس کلاح тоскулоҳ
طاسی//تاسی тосӣ
طاعت тоат
طاعت پیشه тоатпеша

طاعت فروش тоатфурӯш
طاعت گاه тоатгоҳ
طاعت گه тоатгаҳ
طاعتوری тоатварӣ
طاعون тоун
طاعون زده тоунзада
طاعونی тоунӣ
طاغوت тоғут
طاغوت پرست тоғутпараст
طاغوت پرستی тоғутпарастӣ
طاغی тоғӣ
طاق тоқ I,II,III
طاقت тоқат
طاقت آور тоқатовар
طاقت آوری тоқатоварӣ
طاقت پذیر тоқатпазир
طاقت پذیری тоқатпазирӣ
طاقت شکن тоқатшикан
طاقت فرسا тоқатфарсо
طاقت گداز тоқатгудоз
طاقت ناپذیر тоқатнопазир
طاقت ناک тоқатнок
طاقت ناکی тоқатнокӣ
طاقچه токча
طاقدار тоқдор
طاقدیس тоқдес
طاقه тоқа
طاقه سم тоқасум
طاقی тоқӣ I,II
طاقیه тоқия
طاقیه دوز тоқиядӯз
طاقیه دوزی тоқиядӯзӣ
طالب толиб

طالب علم толибилм
طالبه толиба
طالش толиш
طالشی толишӣ
طالع толеъ
طالع بین толеъбин
طالع بینی толеъбинӣ
طالع دان толеъдон
طالع شناس толеъшинос
طالع شناسی толеъшиносӣ
طالع نامه толеънома
طاوس//طاووس товус
طاوس خرام товусхиром
طاوسی товусӣ
طاهر тоҳир
طب тиб(б)
طبابت табобат
طبابت خانه табобатхона
طبابت کننده табобаткунанда
طبابتی табобатӣ
طبخ табх
طبع табъ I,II
طبعاً табъан
طبع آزمایی табъозмоӣ
طبع چاق табъчоқ
طبع چاقی табъчоқӣ
طبع نازک табънозук
طبق табақ, тибқ
طبق بر табақбар
طبق بری табақбарӣ
طبق تراش табақтарош
طبق تراشی табақтарошӣ
طبق چه табақча

طبق کشانی табақкашонӣ
طبق مانک табақмонак
طبقوی табақавӣ
طبقه табақа
طبقه بندی табақабандӣ
طبل табл
طبل خوار таблхор
طبل زن таблзан
طبل زنی таблзанӣ
طبلک таблак
طبلک زن таблакзан
طبلک زنی таблакзанӣ
طبل کوب таблкӯб
طبی тиббӣ
طبیب табиб
طبیبی табибӣ
طبیخ табих
طبیعت табиат I,II
طبیعتاً табиатан
طبیعت دوست табиатдӯст
طبیعت دوستی табиатдӯстӣ
طبیعت شناس табиатшинос
طبیعت شناسی табиатшиносӣ
طبیعی табиӣ
طبیعیات табииёт
طراح таррох
طراحی таррохӣ
طرار таррор
طراری тарророӣ
طراوت таровaт
طراوت افزا тароватафзо
طراوت بخش тароватбахш
طراوت ناک тароватнок

طرب тараб
طرب افزا тарабафзо
طربال тирбол
طرب انگیز тарабангез
طرب آور тарабовар
طرب پیشه тарабпеша
طرب خانه тарабхона
طرب خیز тарабхез
طرب زا тарабзо
طرب سرا(ی) арабсаро(й)
طرب گاه тарабгоҳ
طرب ناک тарабнок
طرح тарҳ I,II
طرح ریز тарҳрез
طرح ریزی тарҳрезӣ
طرح ساز тарҳсоз
طرح سازی тарҳсозӣ
طرح شونده тарҳшаванда
طرخان//ترخان тархон
طرد тард
طرز тарз
طرف } тараф / тарф I,II,III,IV
طرفانه тарафона
طرف بازی тарфбозӣ
طرفدار тарафдор
طرفداری тарафдорӣ
طرفکشی тарафкашӣ
طرفگیر тарафгир
طرفگیری тарафгирӣ
طرفه турфа
طرفین тарафайн
طره турра
طرید тарид II

طریدگاه таридгоҳ
طریف тариф II
طریق тариқ
طریقت شناس тариқатшинос
طریقه тариқа I
طریقه//طریقت тариқа II//тариқат
طعام таом
طعام پز таомпаз
طعام پزی таомпазӣ
طعام خانه таомхона
طعام خوری таомхӯрӣ
طعام فروش таомфурӯш
طعام فروشی таомфурӯшӣ
طعام نامه таомнома
طعم таъм
طعمه тӯъма
طعمه خوار тӯъмахор
طعن таън
طعنه таъна
طعنه آمیزانه таънаомезона
طعنه سار таънасор
طغرا туғро
طغراکش туғрокаш
طغرانویس туғронавис
طفل тифл
طفلانه тифлона
طفلدار тифлдор
طفل دوست тифлдӯст
طفلی тифлӣ
طفولیت туфулият
طفیل туфайл
طفیلی туфайлӣ

طفیلی خور туфайлихӯр
طق طق тиқ-тиқ
طل тал(л) II
طلا } тил(л)о / тилло
طلااندود тилоандуд
طلابرکش тил(л)обаркаш
طلاخیز тил(л)охез
طلادار тил(л)одор
طلارنگ тил(л)оранг
طلازمین тил(л)озамин
طلاق талоқ
طلاقت талоқат
طلاق خط талоқхат
طلاکار тил(л)окор
طلاکاری тил(л)окорӣ
طلاکاو тил(л)оков
طلاکاوی тил(л)оковӣ
طلاکمر тил(л)окамар
طلاکوب тил(л)окӯб
طلاکوبی тил(л)окӯбӣ
طلاگون тил(л)огун
طلاگین тил(л)огин
طلاناک тил(л)онок
طلاواری тил(л)оворӣ
طلایگی талоягӣ
طلایه } талоя / тилоя
طلایی тил(л)оӣ
طلب талаб
طلبات талабот
طلبان талбон
طلب کارانه талабиданӣ
طلب کننده талабкунанда
طلب گار талабгор

طلبنامه **талабнома**
طلبنده **талабанда** / **талбанда**
طلبه **талаба**
طلبیدن **талабидан** / **талбидан**
طلبیدنی **талабиданӣ**
طلسم **тилисм**
طلسمبان **тилисмбон**
طلسمبند **тилисмбанд**
طلسمشکن **тилисмшикан**
طلعت **талъат**
طلوع **тулӯъ**
طلوع کننده **тулӯъкунанда**
طماع **таммоъ**
طمث **тамс**
طمطراق **тумтарок**
طمع **тамаъ** / **тамъ**
طمعجو(ی) **тамаъҷӯ(й)**
طمعجویی **тамаъҷӯӣ**
طمعدار **тамаъдор**
طمع کار **тамаъкор**
طمع کارانه **тамаъкорона**
طمع کاری **тамаъкорӣ**
طمعورزی **тамаъварзӣ**
طناب **таноб I,II**
طنابانه **танобона**
طنابباز **таноббоз**
طنابباز ی **таноббозӣ**
طنابباف **таноббоф**
طنابباف ی **таноббофӣ**
طنابپولی **танобпулӣ**
طنابپیچ **танобпеч**
طنابتابک **танобтобак**
طنابچی **танобчӣ**

طناب راهه **таноброҳа**
طناب کش **танобкаш**
طناب کشی **танобкашӣ**
طناز **танноз**
طنازی **таннозӣ**
طنز **танз**
طنین **танин**
طنینانداز **танинандоз**
طنیندار **таниндор**
طواف **тавоф**
طوبی **тубо//тубӣ**
طور **тавр**
طوسی **тӯсӣ**
طوطی **тӯтӣ**
طوطیبروت **тӯтибурут**
طوطیبیان **тӯтибаён**
طوطیوار **тӯтивор**
طوعاً **тавъан**
طوغ **тугI**
طوف **тавф**
طوفان **тӯфон**
طوق **тавк**
طوقبند **тавқбанд**
طوقدار **тавкдор**
طول **тӯлI**
طولانی **тӯлонӣ**
طوله **тӯла**
طولی **тӯлӣ**
طومار//تومار **тӯмор**
طومارشکل//تومارشکل **тӯморшакл**
طویل **тавилI**
طویله **тавила**
طویلهبند **тавилабанд**

طهارت **таҳорат**
طهارتخانه **таҳоратхона**
طهور **таҳур**
طی **тай**
طیاره **тайёра**
طیب **тайиб//тиб**
طیر **тайр**
طیران **таярон**
طیره **тираII**
طیشده **тайшуда**
طیگشته **тайгашта**
طیلسان **тайласон**
طین **тинIII**
طینت **тинат**

ظ

ظالم **золим**
ظالمانه **золимона**
ظالمی **золимӣ**
ظاهر **зоҳир**
ظاهراً **зоҳиран**
ظاهربین **зоҳирбин**
ظاهربینی **зоҳирбинӣ**
ظاهرپرست **зоҳирпараст**
ظاهرپرستی **зоҳирпарастӣ**
ظاهری **зоҳирӣ**
ظرافت **зарофат**
ظرافتگوی **зарофатгӯй**
ظرف **зарф**
ظرفشو(ی) **зарфшӯ(й)**
ظرفشویی **зарфшӯӣ**
ظرفیت **зарфият**
ظروف **зуруф**

ظریف **зариф**
ظریفانه **зарифона**
ظریفی **зарифӣ**
ظعن **заън**
ظفر **зафар**
ظفرانگیز **зафарангез**
ظفرآئین **зафароин**
ظفرآور **зафаровар**
ظفربخش **зафарбахш**
ظفرمند **зафарманд**
ظفرمندانه **зафармандона**
ظفرنامه **зафарнома**
ظفریاب **зафарёб**
ظل **зилл**
ظلال **зилол**
ظلم **зулм**
ظلمآباد **зулмобод**
ظلمات **зулмот**
ظلمانی **зулмонӣ**
ظلمپیشه **зулмпеша**
ظلمت **зулмат**
ظلمتسرا **зулматсаро**
ظلمتکده **зулматкада**
ظلمدیده **зулмдида**
ظلمکیش **зулмкеш**
ظن **занн**
ظهر **зӯхр**
ظهور **зухур**
ظهورات **зухурот**
ظهیر **заҳирII**

ع

ع ъ
عابث обисI
عابد обидI
عابدفریب обидфиреб
عابس обисII
عاتب отиб
عاجز очиз I,II
عاجزانه очизона
عاجزکش очизкуш
عاجزنوازی очизнавозӣ
عاجزه очиза
عاجزی очизӣ
عاجل очил I,II
عاجلاً очилан
عاد од
عادت одат
عادتاً одатан
عادتی одатӣ
عادل одил
عادلانه одилона
عادی одӣ
عادیانه одиёна
عار ор
عارض ораз, ориз
عارضه ориза
عارضی оразӣ, оризӣ
عارطلب орталаб
عارف ориф
عارف‌اندیش орифандеш
عارفانه орифона
عارفه орифа
عارفی орифӣ
عاری орӣII
عاریت орият I,II
عاریتاً ориятан
عاریتناک ориятнок
عاریتنشین ориятнишин
عاریتی ориятӣ
عاریدن оридан
عازل озил
عازم озим
عاشق ошиқ
عاشقانه ошиқона
عاشق‌پیچان ошиқпечон
عاشق‌پیشه ошиқпеша
عاشق‌مزاج ошиқмизоч
عاشق‌نواز ошиқнавоз
عاشقی ошиқӣ
عاصف осиф
عاصی осӣI
عاصیانه осиёна
عاطر отир
عاطفه//عاطفت отифа\\отифат
عاطل отил
عافیت офият
عافیت‌طلبی офиятталабӣ
عاق оқ
عاقب оқиб
عاقب‌انداز оқибандоз
عاقبت оқибат, оқубат
عاقبت‌الامر оқибатуламр
عاقبت‌اندیش оқибатандеш
عاقبت‌اندیشی оқибатандешӣ
عاقپدر оқипадар
عاق‌شده оқшуда
عاقل оқил
عاقلانه оқилона
عاقل‌تراش оқилтарош
عاقل‌تراشی оқилтарошӣ
عاقلی оқилӣ
عاکف окиф
عالم олим, олам
عالم‌افروز оламафрӯз
عالمانه олимона
عالم‌آرا(ی) оламоро(й)
عالم‌آشوب оламошӯб
عالم‌بین оламбин
عالم‌پسند оламписанд
عالم‌پناه олампаноҳ
عالم‌تاب оламтоб
عالم‌تراش олимтарош
عالم‌دیده оламдида
عالم‌سوز оламсӯз
عالم‌شمول оламшумул
عالم‌شونده олимшаванда
عالم‌فروز оламфурӯз
عالم‌گرد оламгард
عالم‌گیر оламгир
عالم‌نما оламнамо, олимнамо
عالمی олимӣ
عالمیان оламиён
عالی олӣ
عالی‌تبار олитабор
عالی‌جاه оличоҳ
عالی‌جناب оличаноб
عالی‌جنابانه оличанобона
عالی‌جنابی оличанобӣ
عالی‌حشم олиҳашам
عالی‌حضرت олиҳазрат
عالی‌درجه олидарача
عالی‌رتبه олирутба
عالی‌شأن олишаън
عالی‌شان олишон
عالی‌شکوه олишукӯҳ
عالی‌صفت олисифат
عالی‌طبیعت олитабиат
عالی‌قدر олиқадр
عالی‌مرتبه олимартаба
عالی‌مقام олимақом
عالی‌منصب олимансаб
عالی‌نژاد олинажод
عالی‌نسب олинасаб
عالیه олия
عالی‌همت олиҳиммат
عالی‌همتانه олиҳимматона
عالی‌همتی олиҳимматӣ
عام ом(м)
عام‌الناس омуннос
عامر омир II,III
عام‌فهم омфаҳм
عامگی оммагӣ
عامل омил
عاموی оммавӣ
عامه омма
عامه‌باب оммабоб
عامه‌پسند оммаписанд
عامه‌فهم оммафаҳм
عامه‌فهمی оммафаҳмӣ
عامی омӣ

عانک **онукII**
عاید **оид**
عایدات **оидот**
عایداتی **оидотӣ**
عایده **оида**
عایق **оик**
عایل **оил**
عایلوی **оилавӣ**
عایله **оила**
عایله‌بیزار **оилабезор**
عایله‌دار **оиладор**
عایله‌داری **оиладорӣ**
عایله‌دوستدار **оиладӯстдор**
عایله‌دوستی **оиладӯст**
عایله‌دوستی **оиладӯстӣ**
عایله‌ناک **оиланок**
عایله‌ویران **оилавайрон**
عبا **абоIII**
عباب **убоб**
عباد **ибод** / **уббод**
عبادت **ибодат**
عبادتخانه **ибодатхона**
عبادت‌کننده **ибодаткунанда**
عبادتگاه **ибодатгоҳ**
عبارت **иборат**
عبارت‌آرایی **иборатороӣ**
عباره **ибора**
عباره‌آرا **ибораоро**
عباره‌آرایی **ибораороӣ**
عباره‌پرداز **иборапардоз**
عباره‌پردازی **иборапардозӣ**
عباس **аббос**
عباسی **аббосӣ I,II**

عباسیان **аббосиён**
عباسیه **аббосия**
عبث **абасI**
عبد **абд**
عبده **абада**
عبرانی **ибронӣ**
عبرت **ибрат**
عبرت‌انگیز **ибратангез**
عبرت‌آموز **ибратомӯз**
عبرت‌آموزی **ибратомӯзӣ**
عبرت‌آمیز **ибратомез**
عبرت‌بخش **ибратбахш**
عبرت‌بخشی **ибратбахшӣ**
عبرت‌بین **ибратбин**
عبرت‌خانه **ибратхона**
عبری **ибрӣ**
عبری‌شناسی **ибришиносӣ**
عبس **абасII**
عبقری **абқарӣ**
عبودیت **убуди(й)ят**
عبور **убур**
عبورگاه **убургоҳ**
عبورناپذیر **убурнопазир**
عبوس **абус** / **убус**
عبوست **убусат**
عبهری **абҳарӣ**
عبید **убайд**
عبیر **абир**
عبیرافشان **абирафшон**
عبیرآگند **абироганд**
عبیرآمیز **абиромез**
عبیرسرشت **абирсиришт**
عبیرفشان **абирфишон**

عتاب **итоб**
عتاب‌آمیز **итобомез**
عتاب‌کارانه **итобкорона**
عتیق **атиқ**
عتیقه **атиқа**
عتیقه‌شناس **атиқашинос**
عتیقه‌فروش **атиқафурӯш**
عتیقه‌فروشی **атиқафурӯшӣ**
عتیقی **атиқӣ**
عثرة//عثرت **асрат**
عثور **усур**
عجائب//عجایب **аҷоиб**
عجائبات **аҷоибот**
عجائب‌المخلوقات **аҷоибулмахлуқот**
عجائب‌خانه **аҷоибхона**
عجائب‌خصلت **аҷоибхислат**
عجائب‌خلقت **аҷоибхилқат**
عجائب‌شکل **аҷоибшакл**
عجائب‌لباس **аҷоиблибос**
عجاب **уҷоб**
عجابت **аҷобат**
عجابت‌انگیز **аҷобатангез**
عجالت **аҷолат**
عجب **аҷаб** / **уҷб**
عجبا **аҷабо**
عجز **аҷз**
عجله **аҷала**
عجم **аҷам I,II** / **уҷм**
عجمت **уҷмат**
عجمی **аҷамӣ**
عجمی‌نژاد **аҷаминажод**
عجوز//عجوزه **аҷуз//аҷуза**
عجوزکمپیر **аҷузкампир**

عجول **аҷул**
عجولانه **аҷулона**
عجولی **аҷулӣ**
عجیب **аҷиб**
عجیب‌الاخلاق **аҷибулахлоқ**
عجیب‌طبیعت **аҷибтабиат**
عد **ад(д)**
عداد **идод**
عدالت **адолат**
عدالت‌پرور **адолатпарвар**
عدالت‌پرورانه **адолатпарварона**
عدالت‌پروری **адолатпарварӣ**
عدالت‌پیشه **адолатпеша**
عدالت‌خانه **адолатхона**
عدالت‌خواه **адолатхоҳ**
عدالت‌خواهانه **адолатхоҳона**
عدالت‌خواهی **адолатхоҳӣ**
عدالت‌دوست **адолатдӯст**
عدالت‌گاه **адолатгоҳ**
عدالت‌گستر **адолатгустар**
عدالت‌گستری **адолатгустарӣ**
عدالت‌مند **адолатманд**
عدالت‌ناک **адолатнок**
عداوت **адоват**
عداوت‌جو(ی) **адоватҷӯ(й)**
عداوت‌خواه **адоватхоҳ**
عداوت‌ناک **адоватнок**
عدت **иддат**
عدد **адад**
عدداً **ададан**

عددنویسی ададнависӣ
عددی ададӣ
عدس адас
عدس‌شکل адасшакл
عدسی адасӣ
عدل адл
عدل‌پرور адлпарвар
عدل‌پروری адлпарварӣ
عدل‌جو(ی) адлҷӯ(й)
عدل‌جویی адлҷӯӣ
عدل‌سگال адлсигол
عدل‌فرما(ی) адлфармо(й)
عدل‌کردار адлкирдор
عدل‌کرداری адлкирдорӣ
عدل‌گستر адлгустар
عدل‌گستری адлгустарӣ
عدل‌ورز адлварз
عدل‌ورزی адлварзӣ
عدلی адлӣ
عدلیوی адлиявӣ
عدلیه адлия
عدم адам
عدن адн
عدو аду//адув(в), адӯ
عدوان удвон
عدوبند адӯбанд
عدوسوز адӯсӯз
عدوشکن адӯшикан
عدول удул
عده идда
عدیل адил
عدیم адимII
عذاب азоб

عذاب‌آور азобовар
عذاب‌دهنده азобдиҳанда
عذاب‌دهی азобдиҳӣ
عذاب‌دیده азобдида
عذاب‌کده азобкада
عذاب‌کشی азобкашӣ
عذاب‌کشیده азобкашида
عذاب‌ناک азобнок
عذار изорII, узор
عذب азб
عذب‌گوی азбгӯй
عذر узр
عذرا азро
عذرآمیز узромез
عذرآمیزانه узромезона
عذرآور узровар
عذرآوری узроварӣ
عذرپذیر узрпазир
عذرپرسی узрпурсӣ
عذرجویانه узрҷӯёна
عذرخواه узрхоҳ
عذرخواهانه узрхоҳона
عذرخواهی узрхоҳӣ
عذرساز узрсоз
عذرگویی узргӯӣ
عذرناپذیر узрнопазир
عذرناک узрнок
عذوبت узубат
عذول азул
عرا иро
عراده арродаII
عراق ироқ
عراقی ироқӣ

عراقی‌دوزی ироқидӯзӣ
عرب араб
عربان урбон
عرب‌پرورد арабпарвард
عربده арбада
عربده‌جو(ی) арбадаҷӯ(й)
عربده‌جویانه арбадаҷӯёна
عربده‌کار арбадакор
عربده‌کش арбадакаш
عربده‌کشان арбадакашон
عربده‌کنان арбадакунон
عرب‌زاده арабзода
عرب‌زبان арабзабон
عرب‌شناس арабшинос
عرب‌شناسی арабшиносӣ
عربی арабӣ
عربیزم арабизм
عرجون урҷун
عرش арш
عرش‌پیما аршпаймо
عرش‌نشین аршнишин
عرشه арша
عرشی аршӣ
عرشیان аршиён
عرص арсII
عرصات арасот
عرصه арса
عرصه‌گاه арсагоҳ
عرض араз, арз II,III, ирз
عرضه арза
عرضه‌داشت арзадошт
عرضی аразӣ, арзӣI

عرف урф
عرفا урафо, урфан
عرفان ирфон
عرفانی ирфонӣ
عرفه арафа
عرفی урфӣ
عرفیت урфият
عرق араҷ I,II, ирҷ
عرق‌النساء ирқуннисо
عرق‌آب араҷоб
عرق‌آلود араҷолуд
عرق‌آور араҷовар
عرق‌جوش араҷҷӯш
عرق‌چین араҷчин
عرق‌خور араҷхӯр
عرق‌خوری араҷхӯрӣ
عرق‌ریز араҷрез
عرق‌ریزان араҷрезон
عرق‌ریزی араҷрезӣ
عرق‌سوز араҷсӯз
عرق‌سوزی араҷсӯзӣ
عرق‌شار араҷшор
عرق‌فروش араҷфурӯш
عرق‌فروشی араҷфурӯшӣ
عرق‌کش араҷкаш
عرق‌کشی араҷкашӣ
عرق‌گیری араҷгирӣ
عرق‌ناک араҷнок
عرق‌نوش араҷнӯш
عرق‌نوشی араҷнӯшӣ
عرقی араҷӣ
عرقین араҷин
عروج уруҷ

عروس арӯс
عروس بران арӯсбарон
عروس بینان//عروس بینی арӯсбинон//арӯсбинӣ
عروس شونده арӯсшаванда
عروس طلبان арӯстал(а)бон
عروسک арӯсак
عروسک انداز арӯсакандоз
عروسک باز арӯсакбоз
عروسک بازی арӯсакбозӣ
عروسی арӯсӣ
عروض арӯз
عروض شناس арӯзшинос
عروضی арӯзӣ
عروق урукII
عروه урва
عریان урён / урёнӣ
عریش ариш
عریضچی аризачӣ
عریضه ариза
عریضه باز аризабоз
عریضه بازی аризабозӣ
عریضه بر аризабар
عریضه بردار аризабардор
عریضه بری аризабарӣ
عریضه چوب аризачӯб
عریضه خوان аризахон
عریضه دهنده аризадиҳанда
عریضه نویس аризанавис
عریضه نویسی аризанависӣ
عرین арин
عز из(з)
عزا азо
عزائم//عزایم азоим

عزائم خوان азоимхон
عزائم خوانی азоимхонӣ
عزاخانه азохона
عزاخوان азохон
عزاخوانی азохонӣ
عزادار азодор
عزاداری азодорӣ
عزازیل азозил
عزاگری азогирӣ
عزت иззат
عزت پسند иззатписанд
عزت خواه иззатхоҳ
عزت خواهی иззатхоҳӣ
عزت داری иззатдорӣ
عزت طلب иззатталаб
عزت طلبی иззатталабӣ
عزت مند иззатманд
عزت مندی иззатмандӣ
عزرائیل азроил
عزل азл
عزلت узлат
عزلتنشین узлатнишин
عزلتنشینی узлатнишинӣ
عزم азмI
عزّوجل аззаваҷал(л)
عزیز азиз
عزیزالوجود азизулвуҷуд
عزیمت азимат
عزیمتگر азиматгар
عسرت усрат
عسس асас
عسکر аскар
عسکرباشی аскарбошӣ

عسکربچه аскарбача
عسکرخانه аскархона
عسکرکشی аскаркашӣ
عسکرگیری аскаргирӣ
عسکری аскарӣ
عسل асал
عسل پرور асалпарвар
عسل پروری асалпарварӣ
عسل طعم асалтаъм
عسلک асалак
عسلین//عسلی асалин//асалӣ
عشاق ушшоқ
عشایر ашоир
عشر ушр
عشرت ишрат
عشرت پرست ишратпараст
عشرت پرستی ишратпарастӣ
عشرت خانه ишратхона
عشرت خواه ишратхоҳ
عشرت دوست ишратдӯст
عشرت سرا ишратсаро
عشرتگاه//عشرتگه ишратгоҳ//ишратгаҳ
عشرتی ишратӣ
عشرخوان ушрхон
عشره ушра
عشری ушрӣ
عشریه ушрия
عشق ишқ
عشق اندرپیچان ишқандарпечон
عشق انگیز ишқангез
عشق باز ишқбоз

عشق بازی ишқбозӣ
عشق سرا ишқсаро
عشق ورزی ишқварзӣ
عشقی ишқӣ
عشقیه ишқия
عشوه ишва
عشوه آمیز ишваомез
عشوه باز ишвабоз
عشوه بازانه ишвабозона
عشوه بازی ишвабозӣ
عشوه ده ишвадеҳ
عشوه ساز ишвасоз
عشوه فروش ишвафурӯш
عشوه فروشانه ишвафурӯшона
عشوه فروشی ишвафурӯшӣ
عشوه کار ишвакор
عشوه کارانه ишвакорона
عشوه کاری ишвакор
عشوه گر ишвагар
عشوه گرانه ишвагарона
عشوه گری ишвагарӣ
عشیر ашир
عشیره//عشیرت ашира(т)
عصا асо
عصابدست асобадаст
عصابغل асобағал
عصابه исоба
عصاچوب асочӯб
عصار ассор
عصاره усора
عصازنان асозанон
عصاکش асокаш
عصب асаб

عصبانی **асабонӣ**
عصبانیت **асабоният**
عصب‌درد **асабдард**
عصب‌شناسی **асабшиносӣ**
عصب‌کشی **асабкашӣ** / **асабкушӣ**
عصبه **асаба**
عصبی **асабӣ**
عصبیانه **асабиёна**
عصبیت **асабият**
عصبی‌مزاج **асабимизоҷ**
عصبی‌نما **асабинамо**
عصر **аср I,II,III**
عصرمیانگی **асримиёнагӣ**
عصری **асрӣ**
عصرینه **асрина**
عصفور **усфур**
عصمت **исмат**
عصیان **исён**
عصیان‌کار **исёнкор**
عصیان‌کارانه **исёнкорона**
عصیان‌کاری **исёнкорӣ**
عصیان‌گر **исёнгар**
عصیان‌گرانه **исёнгарона**
عصیان‌گری **исёнгарӣ**
عصیده **асида**
عضاده **узода//изода**
عضد **азуд**
عضله **азала**
عضو **узв**
عضواً **узван**
عضویت **узвият**
عطا **ато**
عطابخش **атобахш**

عطاپیشه **атопеша**
عطار **аттор**
عطارد **аторуд** / **утарид**
عطاری **атторӣ**
عطاس **утос**
عطر **атр**
عطرافزا **атрафзо**
عطرافشان **атрафшон**
عطرافشانی **атрафшонӣ**
عطرآگین **атрогин**
عطرآمیز **атромез**
عطربار **атрбор**
عطربو **атрбӯ**
عطرپاشک **атрпошак**
عطردان **атрдон**
عطرسا(ی) **атрсо(й)**
عطرساز **атрсоз**
عطرسازی **атрсозӣ**
عطرسوز **атрсӯз**
عطرفروش **атрфурӯш**
عطرفروشی **атрфурӯшӣ**
عطرفزا **атрфазо**
عطرگردان **атргардон**
عطرگل **атргул**
عطرگیری **атргирӣ**
عطرمایه **атрмоя**
عطری **атрӣ**
عطریات **атриёт**
عطسه **атса**
عطسه‌آور **атсаовар**
عطف **атф**
عطلت **утлат**
عطوفت **утуфат**

عطیه//عطیۀ **атия//атият**
عظام **изом I,II**
عظم **азм II** / **изам//узм**
عظما **узамо**
عظمت **азамат**
عظمی **узмо**
عظیم **азим**
عظیم‌الشأن **азимушшаън**
عظیمی **азимӣ**
عفّت **иффат**
عفریت **ифрит**
عفن **афин**
عفو **афв**
عفوپذیری **афвпазирӣ**
عفوطلبانه **афвталабона**
عفوناپذیر **афвнопазир**
عفونت **уфунат**
عفیف **афиф**
عفیفه **афифа**
عقاب **иқоб** / **уқоб**
عقابانه **уқобона**
عقاب‌بینی **уқоббинӣ**
عقاب‌مانند **уқобмонанд**
عقابوار **уқобвор**
عقابی **уқобӣ**
عقار **ақор** / **иқор**
عقاقیا **ақоқиё**
عقاید **ақоид**
عقب **ақиб**
عقب‌افتادگی **ақибафтодагӣ**
عقب‌افتاده **ақибафтода**
عقب‌انداز **ақибандоз**
عقب‌روی **ақибравӣ**

عقب‌کشی **ақибкашӣ**
عقب‌گاه **ақибгоҳ**
عقب‌گردی **ақибгардӣ**
عقب‌ماندگی **ақибмондагӣ**
عقب‌مانده **ақибмонда**
عقب‌مانی **ақибмонӣ**
عقب‌ناکی **ақибнокӣ**
عقب‌نشینی **ақибнишинӣ**
عقبه **ақаба** / **ақба**
عقبی **уқбо**
عقد **ақд** / **иқд** / **уқад**
عقدبندی **ақдбандӣ**
عقدکرده **ақдкарда**
عقدنامه **ақднома**
عقده **уқда**
عقده‌کشا **уқдакушо**
عقرب **ақраб II**
عقعق **ақъақ**
عقل **ақл**
عقلا **ақлан** / **уқало**
عقلانی **ақлонӣ**
عقل‌آزمای **ақлозмой**
عقل‌بر **ақлбар**
عقل‌پسند **ақлписанд**
عقل‌خیره‌کننده **ақлхиракунанда**
عقل‌دزد **ақлдузд**
عقل‌رس **ақлрас**
عقل‌رسا **ақлрасо**
عقل‌رمیده **ақлрамида**
عقل‌سنج **ақлсанҷ**
عقلک **ақлак**
عقل‌کوتاه **ақлкӯтоҳ**

عقلکی **ақлакӣ**
عقل گرا **ақлгаро**
عقل گرایی **ақлгароӣ**
عقل مختصر **ақлмухтасар**
عقل نارس **ақлнорас**
عقلناک **ақлнок**
عقلی **ақлӣ**
عقوبت **уқубат**
عقوبت‌دهنده **уқубатдиҳанда**
عقوق **уқуқ**
عقول **уқул**
عقیده **ақида**
عقیق **ақиқ**
عقیقفام **ақиқфом**
عقیقه **ақиқа**
عقیقین **ақиқин**
عقیم **ақим**
عکاس **аккосII**
عکاس‌خانه **аккосхона**
عکاس‌زنی **аккосзанӣ**
عکاسی **аккосӣ**
عکس **акс**
عکس‌الانقلاب **аксулинқилоб**
عکس‌الانقلابی **аксулинқилобӣ**
عکس‌الحرکت **аксулҳаракат**
عکس‌الحرکتچی **аксулҳаракатчӣ**
عکس‌العمل **аксуламал**
عکس‌الهجوم **аксулҳуҷум**
عکس‌انداز **аксандоз**
عکس‌اندازی **аксандозӣ**

عکس‌براری **аксбарорӣ**
عکس‌بردار **аксбардор**
عکس‌برداری **аксбардорӣ**
عکس‌دار **аксдор**
عکس‌ساز **акссоз**
عکس‌سازی **акссозӣ**
عکس‌کنانی **акскунонӣ**
عکس‌کننده **акскунанда**
عکس‌گیر **аксгир**
عکس‌گیری **аксгирӣ**
عکسه **акса**
عکسیز **аксиз**
عکّه **акка**
علاج **илоҷ**
علاج‌پذیر **илоҷпазир**
علاج‌ناپذیر **илоҷнопазир**
علاف **аллоф**
علافی **аллофӣ**
علاقچی **алоқачӣ**
علاقه **алоқа**
علاقه‌دار **алоқадор**
علاقه‌داری **алоқадорӣ**
علاقه‌گاه **алоқадор**
علاقه‌مند **алоқаманд**
علاقه‌مندی **алоқамандӣ**
علاقه‌ناک **алоқанок**
علالا **алоло**
علام **аллом**
علامت **аломат**
علامت‌گذاری **аломатгузорӣ**
علامه **аллома**
علانیه **алония**
علاوگی **иловагӣ**

علاوه **илова**
علایق **алоиқ**
علایم **алоим**
علّت **иллат I,II**
علّتدار **иллатдор**
علّتگین **иллатгин**
علّتناک **иллатнок**
علّتناکی **иллатнокӣ**
علّتی **иллатӣ**
علف **алаф**
علف‌پایه **алафпоя**
علف‌خوار **алафхор**
علفخور **алафхӯр**
علف‌خورانی **алафхӯронӣ**
علف‌درو//علف
درو ک **алафдарав(ак)**
علف‌دروی **алафдаравӣ**
علف‌زار **алафзор**
علف‌غندار **алафғундор**
علف‌غنداری **алафғундорӣ**
علف‌کاری **алафкорӣ**
علف‌گاه **алафгоҳ**
علف‌مالکنی **алафмолкунӣ**
علف‌مانند **алафмонанд**
علفین//علفی
алафин//алафӣ
عِلل **илал**
علم } **аламII** / **илм**
علما **уламо**
علم‌الیقین **илмулякин**
علم‌آموزی **илмомӯзӣ**
علم‌جو **илмҷӯ**
علم‌جویی **илмҷӯӣ**
علم‌دار } **аламдорII** / **илмдор**

علم‌دوست **илмдӯст**
علم‌دوستی **илмдӯстӣ**
علم‌شناسی **илмшиносӣ**
علم‌ناک **илмнок**
علمی **илмӣ**
علمیت **илмият**
علمی‌نما **илминамо**
علن//علنی **алан//аланӣ**
علنیت **аланият**
علو **улув(в)**
علوفه **улуфа**
علوم **улум**
علوی } **алавӣ** / **улвӣ**
علویت **улвият**
علوی‌گری **алавигарӣ**
علوی‌نژاد **улвинажод**
علویه **алавия**
علیا **улё**
علیاحضرت **улёҳазрат**
علی‌الجمله **алалҷумла**
علی‌الحال **алалҳол**
علی‌الخصوص **алалхусус**
علی‌الدوام **аладдавом**
علی‌السویه **алассавия**
علی‌الصباح **алассабоҳ**
علی‌الفور **алалфавр**
علیحده **алоҳида**
علی‌ذالک **алозолик**
علی‌قدر **алоқадр**
علیک } **алайк** / **алейк**
علیک‌السلام **алайкассалом**
علیکم **алайкум**
علیل **алил**

علیل‌المزاج **алилулмизоҷ**

علیلی **алилӣ**

علیم **алимII**

علیه **алийя / алайҳи**

علیه‌السلام **алайҳиссалом**

علی‌هذا **алоҳозо**

علی‌هشتک **алаҳуштак**

علیین//علیون **иллийин//иллийюн**

عم **амм**

عماد **имод**

عمارات **иморот**

عمارت **иморатII**

عمارت‌باب **иморатбоб**

عمارت‌ساز **иморатсоз**

عمارت‌سازی **иморатсозӣ**

عمارت‌گر **иморатгар**

عماری **аморӣ / иморӣ**

عماری‌دار **аморидор**

عماری‌کش **аморикаш**

عمال **уммол**

عمّامه **аммома / имома**

عمد **амад / амд**

عمداً **амдан**

عمدچی **амадчӣ**

عمدران **амадрон**

عمده **умда**

عمده‌فروش **умдафурӯш**

عمده‌فروشی **умдафурӯшӣ**

عمر **умр**

عمرافزای **умрафзой**

عمران **умрон**

عمرباد **умрбод**

عمرباقی **умрбоқӣ**

عمرپیمایی **умрпаймоӣ**

عمرجو **умрҷӯ**

عمردرازی **умрдарозӣ**

عمردیده **умрдида**

عمرزای **умрзой**

عمرفرسایی **умрфарсоӣ**

عمرکاه **умркох**

عمرکوتاه **умркӯтоҳ**

عمرکوتاهی **умркӯтоҳӣ**

عمرگذرانی **умргузаронӣ**

عمره **умра**

عمری **умрӣ**

عمق **умқ**

عمق‌سنج **умқсанҷ**

عمک **амак**

عمک‌بابا **амакбобо**

عمک‌بچه **амакбача**

عمک‌خواند **амакхонд**

عمک‌زاده **амакзода**

عمکی **амакӣ**

عمل **амал**

عملاً **амалан**

عمل‌پرست **амалпараст**

عمل‌پرستی **амалфармо**

عمل‌خانه **амалхона**

عمل‌دار **амалдор**

عمل‌داری **амалдорӣ**

عمل‌فرما **амалфармо**

عمل‌کرد **амалпараст**

عملی **амалӣ**

عملیات **амалиёт**

عملیه **амалия**

عمود **амуд**

عموداً **амудан**

عمودی **амудӣ**

عموم **умум**

عموماً **умуман**

عمومی **умумӣ**

عمومی‌اتحادی **умумииттиҳодӣ**

عمومی‌اتحادیوی **умумииттиҳодиявӣ**

عمومی‌ارتشی **умумиартишӣ**

عمومی‌انسانی **умумиинсонӣ**

عمومی‌اوروپایی **умумиаврупоӣ**

عمومی‌بشری **умумибашарӣ**

عمومیت **умумият**

عمومی‌جمهوری **умумиҷумҳурӣ**

عمومی‌جمهوریوی **умумиҷумҳуриявӣ**

عمومی‌جهانی **умумиҷаҳонӣ**

عمومی‌حزبی **умумиҳизбӣ**

عمومی‌خلقی **умумихалқӣ**

عمومی‌دماکرتی **умумидемократӣ**

عمومی‌دنیوی **умумидунёӣ**

عمومی‌دولتی **умумидавлатӣ**

عمومی‌شخص **умумишахс**

عمومی‌شده **умумишуда**

عمومی‌شهری **умумишаҳрӣ**

عمومی‌عسکری **умумиаскарӣ**

عمومی‌مکتبی **умумимактабӣ**

عمّه **амма**

عمّه‌بچه **аммабача**

عمی **амо**

عمید **амид**

عمیق **амиқ**

عمیق‌الفکر **амиқулфикр**

عمیقی **амиқӣ**

عمیم **амим**

عنا **ано**

عناب **унноб**

عنابرنگ **уннобранг**

عنابگون **уннобгун**

عنابی **уннобӣ**

عناد **инод**

عنادپیشه **инодпеша**

عنادکار **инодкор**

عنادکارانه **инодкорона**

عنادکاری **инодкорӣ**

عنادل **анодил**

عناصر **аносир**

عناکب **анокиб**

عنان **инон**

عنان‌پیچ **инонпеч**

عناندار **инондор**

عنانکش **инонкаш**

عنانگیر **инонгир**

عنایت **иноят**

عنب **инаб**

عنبر//عمبر **анбар//амбар**

عنبرآسا **анбаросо**

عنبرآگین **анбарогин**

عنبرآلود **анбаромез**

عنبرآمیز **анбаромез**

عنبرآیین **анбароин**

عنبرافشان **анбарафшон**

عنبربار **анбарбор**

عنبرباریس анбарборис
عنبربو(ی) анбарбӯ(й)
عنبربیز анбарбез
عنبرپاش анбарпош
عنبرزا(ی) анбарзо(й)
عنبرسا анбарсо
عنبرسرشت анбарсиришт
عنبرسرشته анбарсиришта
عنبرسوز анбарсӯз
عنبرشکن анбаршикан
عنبرفروش анбарфурӯш
عنبرفشان анбарфишон
عنبرگه анбарга
عنبرماهی анбармоҳӣ
عنبرموی анбармӯй
عنبرنثار анбарнисор
عنبری анбарӣ
عنبرین анбарин
عنبریندار анбариндор
عنبرین گیسو(ی) анбарингесӯ(й)
عنبرینمو(ی) анбаринмӯ(й)
عنبرینه анбарина
عنبه анба
عنبی инабӣ I,II,III
عنبیه инабия
عنتیقه антиқа
عنتیقه‌فروش антиқафурӯш
عنتیقه‌فروشی антиқафурӯшӣ
عنتیقی антиқӣ
عندلیب андалеб
عندلیب آهنگ андалебоҳанг

عنعنوی анъанавӣ
عنعنه анъана
عنعنه‌پرست анъанапараст
عنعنه‌پرستی анъанапарастӣ
عنف анф//унф
عنفوان унфувон
عنفی унфӣ
عنق унқ
عنقا анқо
عنقریب анқариб
عنقود унқуд
عنکبوت анкабут
عنوان унвон
عنوانی унвонӣ
عنید анид
عنیف аниф
عنین иннин
عوا авво
عوار ивор
عوارض авориз
عواصف авосиф
عواطف авотиф
عواقب авоқиб
عوام авом
عوام‌الناس авомуннос
عوامانه авомона
عوام‌فریب авомфиреб
عوام‌فریبانه авомфиребона
عوام‌فریبی авомфиребӣ
عوام‌فهم авомфаҳм
عوان авонII
عوج ивач
عود авд, уд I,II

عودبیز удбез
عودسوز удсӯз
عودنواز уднавоз
عودنوازی уднавозӣ
عودی удӣ
عور ур
عورت аврат
عوض иваз
عوض‌شونده ивазшаванда
عوض‌کننده ивазкунанда
عوض‌نشونده ивазнашаванда
عوف авф
عول авл I,II
عویص авис
عهد аҳд
عهدبندی аҳдбандӣ
عهدشکن аҳдшикан
عهدشکنانه аҳдшиканона
عهدشکنی аҳдшиканӣ
عهدنامه аҳднома
عهده ӯҳда
عهده‌برا ӯҳдабаро
عهده‌برایانه ӯҳдабароёна
عهده‌برایی ӯҳдабароӣ
عهده‌دار ӯҳдадор
عهده‌داری ӯҳдадорӣ
عهده‌نابرا ӯҳданобаро
عهده‌نابرایی ӯҳданобароӣ
عیادت аёдат, иёдат
عیار айёр, иёр
عیّاران айёрон
عیّارانه айёрона

عیّارپیشه айёрпеша
عیارگیر иёргир
عیّارنما айёрнамо
عیاری айёрӣ
عیّاش айёш
عیاشانه айёшона
عیّاشی айёшӣ
عیال аёл
عیال‌دار аёлдор
عیالمند аёлманд
عیالمندی аёлмандӣ
عیان аён
عیاناً аёнан
عیانتر аёнтар
عیانی аёнӣ
عیانیت аёният
عیب айб
عیب‌بین айббин
عیب‌پوش айбпӯш
عیب‌پوشی айбпӯшӣ
عیب‌جو(ی) айбҷӯ(й)
عیب‌جویی айбҷӯӣ
عیب‌دار айбдор
عیب‌دارشده айбдоршуда
عیب‌دارشونده айбдоршаванда
عیب‌دارکننده айбдоркунанда
عیب‌دارکنی айбдоркунӣ
عیب‌داری айбдорӣ
عیب‌دان айбдон
عیب‌شمار айбшумор
عیب‌گذاری айбгузорӣ
عیب‌گو(ی) айбгӯ(й)

عیب گویی айбгӯӣ
عیبگیر айбгир
عیبگیری айбгирӣ
عیبمانی айбмонӣ
عیبناک айбнок
عیبناکی айбнокӣ
عیبنامه айбнома
عیبه айба
عید ид
عیدانه идона
عیدجا(ی) идчо(й)
عیدگردک идгардак
عیدگردی идгардӣ
عیدگه//عیدگاه идгаҳ//идгоҳ
عیدی идӣ
عیدیه идия
عیسوی исавӣ
عیسی исо
عیسیدم исодам
عیش айш
عیشآباد айшобод
عیشافروز айшафрӯз
عیشپرست айшпараст
عیشپرستی айшпарастӣ
عیشپرور айшпарвар
عیشپروری айшпарварӣ
عیشخانه айшхона
عیشدوست айшдӯст
عیشدوستی айшдӯстӣ
عیشساز айшсоз
عیشسازی айшсозӣ
عیشطلب айшталаб
عیشگاه айшгоҳ

عین айн
عیناً айнан
عینالحیات айнулҳаёт
عینالعیان айнулаён
عینالکمال айнулкамол
عینالیقین айнуляқин
عینک айнак
عینکدار айнакдор
عینکساز айнаксоз
عینکسازی айнаксозӣ
عینکفروش айнакфурӯш
عینکفروشی айнакфурӯшӣ
عینکناک айнакнок
عینکی айнакӣ
عینی айнӣ
عینیت айният
عینیشناس айнишинос
عینیشناسی айнишиносӣ
عیوب уюб
عیون уюн

غ

غایبانه ғоибона
غایبباز ғоиббоз
غایبخوان ғоибхон
غایبنما ғоибнамо
غایبی ғоибӣ
غاب ғоб I,II
غابه ғоба
غادر ғодир
غادیه ғодия
غاذی ғозӣ II

غاذیه ғозия
غار ғор I,II
غارب ғориб
غارت ғорат
غارتپیشه ғоратпеша
غارتدیده ғоратдида
غارتزده ғоратзада
غارتشده ғоратшуда
غارتگر ғоратгар
غارتگرانه ғоратгарона
غارتگری ғоратгарӣ
غارتی ғоратӣ
غارستان ғористон
غارشناسی ғоршиносӣ
غارق ғорик
غارنشین ғорнишин
غارنشینی ғорнишинӣ
غاز ғоз I,II
غازسوخته ғозсӯхта
غازگردن ғозгардан
غازه ғоза
غازی ғозӣ I
غازیپیشه ғозипеша
غازیدن ғозидан
غاسق ғосик
غاش ғош
غاشیه ғошия
غاشیهبردار ғошиябардор
غاصب ғосиб
غاصبانه ғосибона
غاصبی ғосибӣ
غافر ғофир
غافل ғофил

غافلانه ғофилона
غافلگیر ғофилгир
غافلی ғофилӣ
غال ғол
غالب ғолиб
غالباً ғолибан
غالبانه ғолибона
غالبی ғолибӣ
غالبیت ғолибият
غالط ғолит
غاله ғола
غالیدن ғолидан
غالیه ғолия
غالیهبار ғолиябор
غالیهبوی ғолиябӯй
غالیهدان ғолиядон
غالیهزلف ғолиязулф
غالیهسا(ی) ғолиясо(й)
غالیهفام ғолияфом
غالیهگون ғолиягун
غالیهموی ғолиямӯй
غامض ғомиз
غان ғон
غانم ғоним
غاو ғов
غاوشنگ ғовшанг
غاوشو ғовшу
غاوی ғовӣ
غایب ғоиб
غایبانه ғоибона
غایبخوان ғоибхон
غایبی ғоибӣ
غایت ғоят

غایله **ғоила**

غایوی **ғоявӣ**

غایه **ғоя**

غایه‌دار **ғоядор**

غایه‌ناکی **ғоянокӣ**

غایی **ғоӣ**

غبار **ғубор**

غبارآلود(ه) **ғуборолуд(а)**

غباردار **ғубордор**

غبارروبی **ғуборрӯбӣ**

غبارزدایی **ғуборзудоӣ**

غبارکش **ғуборкаш**

غبارگرفته **ғуборгирифта**

غبارناک **ғуборнок**

غباری **ғуборӣ**

غبازه **ғабоза**

غباوت **ғабоват**

غبرا(ء) **ғабро(ъ)**

غبرایی **ғаброӣ**

غبطه **ғибта**

غبغب **ғабғаб**

غبغب‌دار **ғабғабдор**

غبغبه **ғабғаба**

غبن **ғабн**

غبوق **ғабуқ**

غبی **ғабӣ**

غبیرا **ғубайро**

غبین **ғабин**

غت غت **ғут-ғут**

غثیان **ғасаён** / **ғасён**

غج **ғуҷ**

غجر غجر **ғаҷар-ғаҷар** / **ғиҷир-ғиҷир**

غجراس **ғаҷаррос** / **ғиҷиррос**

غجک **ғиҷҷак**

غجک‌نواز **ғиҷҷакнавоз**

غجوم **ғуҷум**

غجیم **ғиҷим**

غجیم‌شده **ғиҷимшуда**

غجین **ғиҷин**

غجّی **ғиҷҷи**

غچ **ғич**

غچراس **ғичиррос**

غد **ғад**

غدائر//غدایر **ғадоир**

غدار **ғаддор**

غدارانه **ғаддорона**

غداری **ғаддорӣ**

غدر **ғадр**

غدغد **ғид-ғид** / **ғуд-ғуд**

غدنگ **ғаданг**

غدو **ғадв**

غدود **ғадуд**

غدودچه **ғадудча**

غدوددار **ғадуддор**

غدودی **ғадудӣ**

غدّه **ғудда**

غدیر **ғадир**

غدیغدی **ғидӣ-ғидӣ**

غذا **ғизо**

غذابخش **ғизобахш**

غذابخشی **ғизобахшӣ**

غذاخور **ғизохӯр**

غذاخوری **ғизохӯрӣ**

غذادار **ғизодор**

غذادهنده **ғизодиҳанда**

غذادهی **ғизодиҳӣ**

غذاکش **ғизокаш**

غذاگیری **ғизогирӣ**

غذاناک **ғизонок**

غذاناکی **ғизонокӣ**

غذایی **ғизоӣ**

غر **ғар** / **ғирр** / **ғирри** / **ғурр**

غرغر **ғир-ғир** / **ғур-ғур**

غرّا **ғарро**

غراب **ғуроб**

غرابت **ғаробат**

غراب‌رنگ **ғуробранг**

غرابه **ғароба**

غرار//غراره **ғирор(а)**

غراره **ғарора**

غرّاس **ғаррос** / **ғуррос**

غرّاس‌زنان **ғурросзанон**

غراش **ғарош**

غراشیدن **ғарошидан**

غرام **ғиром**

غرامت **ғаромат**

غرامی **ғиромӣ**

غرّان **ғуррон**

غرّاندن **ғуррондан**

غرایب **ғароиб**

غرایبات **ғароибот**

غرب **ғарб**

غربال **ғирбол**

غرب‌پرست **ғарбпараст**

غرب‌پرستی **ғарбпарастӣ**

غربت **ғурбат**

غربت‌خانه **ғурбатхона**

غربت‌دیده **ғурбатдида**

غربت‌زده **ғурбатзада**

غربت‌سرا **ғурбатсаро**

غربی **ғарбӣ**

غرچ **ғарч**

غرچ‌غرچ **ғарч-ғарч** / **ғирч-ғирч**

غرچه **ғарча**

غرس **ғарс** / **ғуррас**

غرّس//غرّاس **ғаррас//ғаррос**

غرش **ғурриш**

غرض **ғараз**

غرض‌آلود **ғаразолуд**

غرض‌آمیز **ғаразомез**

غرض‌دار **ғараздор**

غرض‌کار **ғаразкор**

غرض‌کارانه **ғаразкорона**

غرض‌کاری **ғаразкорӣ**

غرض‌گوی **ғаразгӯй**

غرضناک **ғаразнок**

غرضناکی **ғаразнокӣ**

غرض‌ورزی **ғаразварзӣ**

غرضی **ғаразӣ**

غرغر **ғарғар**

غرغرک **ғирғирак**

غرغرک‌بازی **ғирғиракбозӣ**

غرغرکنان **ғурғуркунон**

غرغره **ғарғара I,II**

غرف **ғарф**

غرفه **ғурфа**

غرق **ғарқ**

غرقاب **ғарқоб**

غرقابه **ғарқоба**

غرق‌پخته **ғарқпухта**

غرق‌شده **ғарқшуда**

غرق‌شونده ғарқшаванда
غرقه ғарқа
غرقه‌گاه ғарқагоҳ
غرّک ғуррак
غرم ғарам / ғурм I,II,III
غرمج ғурмач
غرمجاب ғурмачоб
غرمدار ғурмдор
غرمزار ғарамзор
غرّنده ғурранда
غرنگ ғаранг
غرنگ‌غرنگ ғиринг-ғиринг / ғурунг-ғурунг
غرنگاس ғирингос
غرنگس ғурунгас
غرنگیدن ғурунгидан
غرو ғарав
غرواشه ғурвоша
غروب ғуруб
غروب‌گاه ғурубгоҳ
غروبیدن ғурубидан
غرور ғурур
غرورناک ғурурнок
غروشانیدن ғурӯшонидан
غروشه ғурӯша
غرّه ғарра / ғурра I,II
غرّه‌ستون ғаррасутун
غری ғарӣ / ғуррӣ
غریب ғариб
غریبانه ғарибона
غریب‌پرور ғарибпарвар
غریب‌پروری ғарибпарварӣ
غریب‌خانه ғарибхона
غریب‌دوست ғарибдӯст
غریب‌دوستی ғарибдӯстӣ
غریب‌زاده ғарибзода
غریبستان ғарибистон
غریبک ғарибак
غریب‌کش ғарибкуш
غریب‌گور ғарибгӯр
غریب‌مرگ ғарибмарг
غریب‌نواز ғарибнавоз
غریب‌نوازی ғарибнавозӣ
غریبه ғариба
غریبی ғарибӣ
غری‌پیشانه ғуррипешона
غریدار ғурридор
غریدن ғурридан
غریز ғариз
غریزه ғариза
غریزه‌گرایی ғаризагароӣ
غریزی ғаризӣ
غریق ғариқ
غریم ғарим
غرین ғарин
غری‌ناک ғурринок
غریو ғирев
غریوان ғиревон
غریویدن ғиревидан
غزا ғазо
غزارت ғазорат
غزاطلب ғазоталаб
غزال ғазол / ғизол
غزالانه ғизолона
غزاله ғазола / ғизола
غزّس ғиззас
غزل ғазал
غزل‌خوان ғазалхон
غزل‌خوانان ғазалхонон
غزل‌خوانی ғазалхонӣ
غزل‌سرا ғазалсаро
غزل‌سرایی ғазалсароӣ
غزل‌گوی ғазалгӯй
غزل‌گویی. ғазалгӯӣ
غزل‌نویس ғазалнавис
غزل‌نویسی ғазалнависӣ
غزلیات ғазалиёт
غزو//غزوه ғазв//ғазва
غزوات ғазавот
غژ ғаж
غژغژ ғаж-ғаж / ғиж-ғиж
غژب ғужб
غژد ғажд
غژرّاس ғижиррос
غژس//غژاس ғижжас//ғижжос
غژس ғажжас
غژک ғижак / ғижжак
غژگاو ғажгов
غژم ғужм I,II
غژیدن ғажидан
غسّال ғассол
غسّالخانه ғассолхона
غسق ғасақ
غسل ғусл
غسل‌خانه ғуслхона
غسلگاه ғуслгоҳ
غسول ғасул
غش ғаш(ш) / ғаш I,II
غش‌آور ғашовар
غشا//غشاء(ъ) ғишо(ъ)
غشاوه ғашова
غش‌دار ғашдор I,II
غش‌غاو ғашғов
غشگیر ғашгир
غشم ғашм
غشمشم ғашамшам
غش‌ناک ғашнок
غشوم ғашум
غشه ғишша
غشی ғашӣ
غشیان ғашён
غصب ғасб
غصباً ғасбан
غصبی ғасбӣ
غصن ғусн
غصه ғусса
غصه‌آور ғуссаовар
غصه‌انگیز ғуссаангез
غصه‌خانه ғуссахона
غصه‌خور ғуссахӯр
غصه‌دار ғуссадор
غصه‌مرگ ғуссамарг
غصه‌مند ғуссаманд
غضاضت ғазозат
غضب ғазаб
غضب‌آلود ғазаболуд
غضب‌آمیز ғазабомез
غضب‌آور ғазабовар
غضبان ғазбон
غضب‌انگیز ғазабангез
غضب‌بار ғазаббор

غضبناک **ғазабнок**
غضبناکی **ғазабнокӣ**
غضروف **ғузруф**
غضنفر **ғазанфар**
غطا(ء) **ғито(ъ)**
غفّار **ғаффор**
غفّاری **ғаффорӣ**
غفران **ғуфрон**
غفس **ғафс**
غفس آواز **ғафсовоз**
غفس بدن **ғафсбадан**
غفس پوست **ғафспӯст**
غفس تنه **ғафстана**
غفس صدا **ғафссадо**
غفسی **ғафсӣ**
غفلت **ғафлат**
غفلت آباد **ғафлатобод**
غفلتاً//غفلة **ғафлатан**
غفلت اندیش **ғафлатандеш**
غفلت برده **ғафлатбурда**
غفلت پرست **ғафлатпараст**
غفلت پیشه **ғафлатпеша**
غفلت زده **ғафлатзада**
غفلت کار **ғафлаткор**
غفلت کاری **ғафлаткорӣ**
غفلت ورز **ғафлатварз**
غفلتی **ғафлатӣ**
غفور **ғафур**
غفه { **ғаффа** / **ғуф(ф)а//ғуфа** }
غفه بند **ғафабанд**
غفیر **ғафир**
غل { **ғил** / **ғилл** / **ғул//ғулл** }
غلا **ғало**

غلابچه **ғулобча**
غلاغل **ғалоғул**
غلاغله **ғалоғула**
غلاغله ناک **ғалоғуланок**
غلاف **ғилоф**
غلافبند **ғилофбанд**
غلافدار **ғилофдор**
غلافک **ғилофак**
غلافی **ғилофӣ**
غلام **ғулом**
غلامانه **ғуломона**
غلامبچه **ғуломбача**
غلام تازی **ғуломтозӣ**
غلام جلاب **ғуломчаллоб**
غلام جلابی **ғуломчаллобӣ**
غلام خانه **ғуломхона**
غلام دار **ғуломдор**
غلام داری **ғуломдорӣ**
غلام زاده **ғуломзода**
غلام فروش **ғуломфурӯш**
غلام فروشی **ғуломфурӯшӣ**
غلامک **ғуломак**
غلام گرد **ғуломгард**
غلام گردش **ғуломгардиш**
غلاموار **ғуломвор**
غلاموارانه **ғуломворона**
غلامی **ғуломӣ**
غلبچه **ғулбача**
غلبکن **ғалбакан**
غلبه//غلپه **ғулбаII//ғулпа**
غلبه { **ғалаба** / **ғулбаI** }
غلبه آور **ғалабаовар**
غلبه شکل **ғулбашакл**

غلبه ناپذیر **ғалабанопазир**
غلبیر **ғалбер**
غلبیرباف **ғалбербоф**
غلبیربافی **ғалбербофӣ**
غلبیروار **ғалбервор**
غلت **ғалт**
غلتان **ғалтон**
غلتاندن//غلتانیدن **ғалтон(и)дан**
غلت زنان **ғалтзанон**
غلتش **ғалтиш**
غلتک **ғалтак**
غلتک ارابه **ғалтакароба**
غلتک دار **ғалтакдор**
غلتکی **ғалтакӣ**
غلتگاه **ғалтгоҳ**
غلتیدن **ғалтидан**
غلتیده **ғалтида**
غلج **ғалч**
غلچه **ғалча**
غلدرغلدر **ғулдур-ғулдур**
غلدرک **ғилдирак**
غلدرکدار **ғилдиракдор**
غلدرکساز **ғилдираксоз**
غلسمگی **ғалсамагӣ**
غلسمه **ғалсама**
غلسمه دار **ғалсамадор**
غلط **ғалат**
غلط افشان **ғалатафшон**
غلط انداز **ғалатандоз**
غلط اندازی **ғалатандозӣ**
غلط بین **ғалатбин**
غلط بینی **ғалатбинӣ**
غلط خوانی **ғалатхонӣ**

غلط فهمانی **ғалатфаҳмонӣ**
غلط فهمی **ғалатфаҳмӣ**
غلط کاری **ғалаткорӣ**
غلط گیر **ғалатгир**
غلط گیری **ғалатгирӣ**
غلط نامه **ғалатнома**
غلط نویسی **ғалатнависӣ**
غلطی **ғалатӣ**
غلط یاب **ғалатёб**
غلظت **ғилзат**
غلظت سنج **ғилзатсанч**
غلغل { **ғалғал** / **ғулғул** }
غلغله **ғулғула**
غلغله افکن **ғулғулаафкан**
غلغله انداز **ғулғулаандоз**
غلغله انگیز **ғулғулаангез**
غلغله دار **ғулғуладор**
غلغله فکن **ғулғулафикан**
غلغله ناک **ғулғуланок**
غلقه **ғалақа**
غلقه درا **ғалақадаро**
غلّگی **ғаллагӣ**
غلمان **ғилмон I,II**
غلمغل **ғалмағал**
غلمک **ғилмак**
غلموس **ғаламус**
غلو **ғулув**
غلول **ғулул**
غلّه **ғалла**
غلّه بوم **ғаллабум**
غله بیزک **ғаллабезак**
غلّه پایه **ғаллапоя**
غله جلاب **ғаллачаллоб**

غلّه‌جلابی ғаллачаллобӣ

غله‌خشکانک ғаллахушконак

غله‌خشک‌کنک ғаллахушккунак

غلّه‌خیز ғаллахез

غلّه‌دان ғалладон I,II

غله‌دانه ғалладона

غله‌دانه‌کار ғалладонакор

غلّه‌دروی ғалладаравӣ

غله‌زار ғаллазор

غلّه‌سپاری ғалласупорӣ

غله‌غندار ғаллағундор

غلّه‌غنداری ғаллағундорӣ

غلّه‌فروش ғаллафурӯш

غلّه‌فروشی ғаллафурӯшӣ

غلّه‌کار ғаллакор

غلّه‌کاری ғаллакорӣ

غلّه‌کشانی ғаллакашонӣ

غلّه‌کوبک ғаллакӯбак

غلّه‌کوبی ғаллакӯбӣ

غلّه‌موس ғалламус

غلیان ғалаён / ғалён

غلیان‌آمیز ғалаёномез

غلیظ ғализ

غلیظ‌القلب ғализулқалб

غلیظی ғализӣ

غلیواج ғалевоч

غم ғам

غم‌آباد ғамобод

غم‌آشام ғамошом

غم‌آلود ғамолуд

غم‌آلوده ғамолуда

غم‌آمیز ғамомез

غم‌آور ғамовар

غماز ғаммоз

غمازک ғаммозак

غمازی ғаммозӣ

غم‌افزا ғамафзо

غم‌انجام ғаманчом

غم‌اندوز ғамандӯз

غم‌اندیش ғамандеш

غم‌انگیز ғамангез

غمای ғумой

غمای‌زار ғумойзор

غم‌باده ғамбода

غم‌بار ғамбор

غم‌برار ғамбарор

غم‌بردار ғамбардор

غم‌بیمار ғамбемор

غم‌پرست ғампараст

غم‌پرور ғампарвар

غمخانه ғамхона

غمخوار ғамхор

غمخوارانه ғамхорона

غمخوارگی ғамхорагӣ

غمخواره ғамхора

غمخواری ғамхорӣ

غمخور ғамхӯр

غمخوری ғамхӯрӣ

غمدار ғамдор

غم‌دیده ғамдида

غم‌رسیده ғамрасида

غم‌روزی ғамрӯзӣ

غمز ғамз

غمزدا(ی) ғамзудо(й)

غمزدگی ғамзадагӣ

غمزده ғамзада

غمزه ғамза

غمزه‌دار ғамзадор

غمزه‌زن ғамзазан

غمزه‌کار ғамзакор

غمزه‌کننده ғамзакунанда

غمزه‌گر ғамзагар

غم‌سرا ғамсаро

غم‌سوز ғамсӯз

غمشریک ғамшарик

غم‌فرسا ғамфарсо

غم‌فرسوده ғамфарсуда

غم‌فزا ғамфизо

غمک ғамак

غم‌کاه ғамкох

غمکده ғамкада

غم‌گرفته ғамгирифта

غم‌گسار ғамгусор

غم‌گسارانه ғамгусорона

غم‌گساری ғамгусорӣ

غمگین ғамгин

غمگینانه ғамгинона

غمگینی ғамгинӣ

غمناک ғамнок

غمناکی ғамнокӣ

غمنامه ғамнома

غموس ғамус

غموم ғумум

غمی ғамӣ

غمیده ғамида

غمیده‌دل ғамидадил

غمین ғамин

غن ған / ғун

غنا ғано / ғино

غنائم ғаноим

غناجین ғуночин

غناگر ғиногар

غناوت ғановат

غنایی ғиноӣ

غنب ғанаб

غنج ғанч / ғунч I,II

غنجار ғанчор

غنجال ғанчол

غنجاندن//غنجانیدن ғунчон(и)дан

غنجایش ғунчоиш

غنجیدن ғунчидан

غنچگی ғунчагӣ

غنچه ғунча

غنچه‌خسب ғунчахусб

غنچه‌دهان ғунчадахон

غنچه‌سان ғунчасон

غنچه‌مانند ғунчамонанд

غند ғунд

غندار ғундор

غندارنده ғундоранда

غنداشتن ғундоштан

غنداشته ғундошта

غنده ғунда

غن‌شده ғуншуда

غن‌شونده ғуншаванда

غن‌شوی ғуншавӣ

غنک ғанак

غنگ//غنگی ғинг//ғингӣ

غنگ ғанг I,II,III

غنگس//غنگاس ғингас//ғингос

غنگس//غنگاس
ғунгас//ғунгос
غنگ‌غنگ **ғинг-ғинг** / **ғунг-ғунг**
غنم **ғанам**
غنن **ғунан**
غنو **ғанав**
غنوچین **ғунучин**
غنودگی **ғунудагӣ**
غنودن **ғунудан**
غنوده **ғунуда**
غنویدن **ғанавидан**
غنویده **ғунувида**
غنّه **ғунна**
غنی **ғанӣ**
غنیم **ғаним**
غنیمت **ғанимат**
غنیمتی **ғаниматӣ**
غو//غاو I **ғав//ғов I**
غو II **ғав II**
غوادی **ғаводӣ**
غواص **ғаввос**
غواصانه **ғаввосона**
غواصی **ғаввосӣ**
غوامض **ғавомиз**
غوایت **ғавоят**
غوبندی **ғавбандӣ**
غوت **ғӯт**
غوتان//غوطان **ғӯтон**
غوتاندن//غوطاندن//
غوتانیدن//غوطانیدن
ғӯтон(и)дан
غوته//غوطه **ғӯта**
غوته‌خوری//غوطه‌خوری
ғӯтахӯрӣ
غوته‌ور//غوطه‌ور **ғӯтавар**

غوته‌وری//غوطه‌وری
ғӯтаварӣ
غوتیدن//غوطیدن **ғӯтидан**
غوتیده//غوطیده **ғӯтида**
غوث I **ғавс I**
غوچوب **ғавчӯб**
غور **ғавр**
غورمگس **ғурмагас**
غوره **ғӯра** / **ғура**
غوره‌آب **ғӯраоб**
غوره‌بندی **ғӯрабандӣ**
غوره‌گل **ғӯрагил**
غوره‌مرگ **ғӯрамарг**
غوری **ғӯрӣ**
غوریان **ғӯриён**
غوزه **ғӯза**
غوزه‌آبله **ғӯзаобила**
غوزه‌پایه **ғӯзапоя**
غوزه‌پایه‌غنداری
ғӯзапояғундорӣ
غوزه‌جلاب **ғӯзачаллоб**
غوزه‌چشم **ғӯзачашм**
غوزه‌چینی **ғӯзачинӣ**
غوزه‌کار **ғӯзакор**
غوزه‌کاری **ғӯзакорӣ**
غوزه‌کشی **ғӯзакашӣ**
غوزه‌مال **ғӯзамол**
غوّس//غُوّاس
ғуввас//ғуввос
غوّس‌زنی **ғуввасзанӣ**
غوش **ғӯш**
غوشاد **ғавшод**
غوشه **ғӯша**
غوص II **ғавс II**
غوغا **ғавғо**

غوغاسالاری **ғавғосолорӣ**
غوغاطلب **ғавғоталаб**
غوغاگر **ғавғогар**
غوغو **ғув-ғув**
غوک **ғук**
غوک‌چشم **ғукчашм**
غول **ғӯл I,II,III**
غول‌آسا **ғӯлосо**
غولبک **ғӯлбак**
غولپیکر **ғӯлпайкар**
غول‌خانه//غلخانه **ғулхона**
غولک **ғӯлак I,II**
غولک‌انداز **ғӯлакандоз**
غولنگ **ғӯлунг**
غولنگ‌آب **ғӯлунгоб**
غوله **ғӯла I,II**
غوله‌بر **ғӯлабур**
غوله‌بری **ғӯлабурӣ**
غوله‌چوب **ғӯлачӯб**
غوله‌چه **ғӯлача**
غوله‌دنگ **ғӯладинг**
غوله‌فرش **ғӯлафарш**
غوله‌مانند **ғӯламонанд**
غولی **ғул(л)ӣ** / **ғӯлӣ**
غولینگ **ғӯлинг**
غولینگ‌آب **ғӯлингоб**
غولینگ‌خایی **ғӯлингхоӣ**
غوی **ғавӣ**
غیاب **ғиёб**
غیاث **ғиёс**
غیب **ғайб**
غیب‌بین **ғайббин**
غیبت. **ғайбат I,II**

غیبتچی **ғайбатчӣ**
غیبت‌خانه **ғайбатхона**
غیبت‌دوست **ғайбатдӯст**
غیبت کننده
ғайбаткунанда.
غیبت‌گاه **ғайбатгоҳ**
غیبت‌گر **ғайбатгар**
غیبت‌گو(ی) **ғайбатгӯ(й)**
غیبت‌گویی **ғайбатгӯӣ**
غیب‌دان **ғайбдон**
غیب‌دانی **ғайбдонӣ**
غیب‌زده **ғайбзада**
غیب‌گو(ی) **ғайбгӯ(й)**
غیب‌گویی **ғайбгӯӣ**
غیب‌نما(ی) **ғайбнамо(й)**
غیبه **ғайба**
غیبی **ғайбӣ**
غیجان **ғеҷон**
غیجاندن//غیجانیدن
ғеҷон(и)дан
غیجانک **ғеҷонак**
غیجیدن **ғеҷидан**
غیجیده **ғеҷида**
غیر **ғайр**
غیرآرگنیکی
ғайриорганикӣ
غیراختیاری **ғайриихтиёрӣ**
غیرادبی **ғайриадабӣ**
غیراساسی **ғайриасосӣ**
غیراصلی **ғайриаслӣ**
غیرامکان **ғайриимкон**
غیرانتظاری **ғайриинтизорӣ**
غیراندازی **ғайриандозӣ**
غیرانسانی **ғайриинсонӣ**

غیربهداشتی ғайрибеҳдоштӣ
غیرپرست ғайрпараст
غیرپرستی ғайрпарастӣ
غیرت ғайрат
غیرتبخش ғайратбахш
غیرتجارتی ғайритиҷоратӣ
غیرتدار ғайратдор
غیرتصریفی ғайритасрифӣ
غیرتعجیلی ғайритаъҷилӣ
غیرت کش ғайраткаш
غیرت کشی ғайраткашӣ
غیرتماسی ғайритамосӣ
غیرتمند ғайратманд
غیرتمندانه ғайратмандона
غیرتمندی ғайратмандӣ
غیرتناک ғайратнок
غیرتناکی ғайратнокӣ
غیرتی ғайратӣ
غیرجدّی ғайриҷиддӣ
غیرچشمداشت ғайричашмдошт
غیرحربی ғайриҳарбӣ
غیرحرفه‌ای ғайриҳирфаӣ
غیرحزبی ғайриҳизбӣ
غیرحقیقی ғайриҳақиқӣ
غیرحکومتی ғайриҳукуматӣ
غیرحیاتی ғайриҳаётӣ
غیرخالص ғайрихолис
غیردماکرتی ғайридемократӣ
غیردولتی ғайридавлатӣ
غیردینی ғайридинӣ
غیررسمی ғайрирасмӣ

غیرزمینی ғайризаминӣ
غیرستندرتی ғайристандартӣ
غیرسنیتری ғайрисанитарӣ
غیرشتتی ғайриштатӣ
غیرشرعی ғайришаръӣ
غیرشفّاف ғайришаффоф
غیرصریح ғайрисареҳ
غیرصمیمی ғайрисамимӣ
غیرصنعی ғайрисунъӣ
غیرصنفی ғайрисинфӣ
غیرضروری ғайризарурӣ
غیرطبیعی ғайритабиӣ
غیرعادلانه ғайриодилона
غیرعادی ғайриодӣ
غیرعلمی ғайриилмӣ
غیرعملی ғайриамалӣ
غیرفعال ғайрифаъол
غیرقابل ғайриқобили
غیرقانونی ғайриқонунӣ
غیرقطاری ғайриқаторӣ
غیرقناعت‌بخش ғайриқаноатбахш
غیرکاری ғайрикорӣ
غیرکافی ғайрикофӣ
غیرکامل ғайрикомил
غیرکپیتلستی ғайрикапиталистӣ
غیرکسبی ғайрикасбӣ
غیرمادی ғайримоддӣ
غیرمتشکل ғайримуташаккил
غیرمجازی ғайримаҷозӣ
غیرمجبوری ғайримаҷбурӣ
غیرمدنی ғайримаданӣ

غیرمسئول/غیرمسؤول ғайримасъул
غیرمستقل ғайримустақил
غیرمستقیم ғайримустақим
غیرمسکون ғайримаскун
غیرمسکونی ғайримаскунӣ
غیرمشروع ғайримашрӯъ
غیرمطلوب ғайриматлуб
غیرمعتدل ғайримӯътадил
غیرمعذور ғайримаъзур
غیرمعروف ғайримаъруф
غیرمعمول ғайримаъмул
غیرمقرری ғайримуқаррарӣ
غیرمقیمی ғайримуқимӣ
غیرمکتبی ғайримактабӣ
غیرممکن ғайримумкин
غیرمنتشر ғайримунташир
غیرمنتظر(ه) ғайримунтазир(а)
غیرمنتظم ғайримунтазам
غیرمنصرف ғайримунсариф
غیرمنطقی ғайримантиқӣ
غیرمنظم ғайримуназзам
غیرمنقول//غیرمنقوله ғайриманқул(а)
غیرمنکوحه ғайриманкуҳа
غیرمهم ғайримуҳим
غیرنافذ ғайринофиз
غیرناقل ғайриноқил
غیرنظامی ғайринизомӣ
غیرنوبتی ғайринавбатӣ
غیرواجب ғайривоҷиб
غیرواقعی ғайривоқеӣ
غیره ғайра

غیری ғайрӣ
غیریت ғайрият
غیژاندن//غیژانیدن ғежон(и)дан
غیژیدن ғежидан
غیشه ғеша
غیض I ғайз I
غیظ II ғайз II
غیل ғел
غیلاغیل ғелоғел
غیلان I,II ғелон I,II
غیلاندن//غیلانیدن ғелон(и)дан
غیلش ғелиш
غیلغیلان ғелғелон
غیلغیلک ғелғелак
غیلک ғелак
غیلک‌شورباء ғелакшӯрбо
غیلک کباب ғелаккабоб
غیلنده ғеланда
غیلیدن ғелидан
غیلیده ғелида
غیم ғайм
غین ғайн
غیو ғев
غیور ғаюр
غیورانه ғаюрона
غیوری ғаюрӣ

ف

فؤاد фуод
فئادل феодал
فئادلی феодалӣ
فئادلیزم феодализм
فائز//فایز фоиз II
فائض//فایض фоиз I
فاتاخیمیه фотохимия
فاتاسفره фотосфера
فاتاسینتز фотосинтез
فاتانسخه фотонусха
فاتانوار фотонавор
فاتح фотеҳ
فاتحانه фотеҳона
فاتحه фотеҳа//фотиҳа
فاتحه‌خوانی фотиҳахонӣ
فاتحه‌دهنده фотиҳадиҳанда
فاتر фотир I
فاتق фотиқ
فاتن фотин
فاجر фоҷир
فاجری фоҷирӣ
فاجعانه фоҷиона
فاجعوی фоҷиавӣ
فاجعه фоҷеа / фоҷиа
فاجعه‌آمیز фоҷиаомез
فاجعه‌آور фоҷиаовар
فاجعه‌انگیز фоҷиаангез
فاجعه‌گاه фоҷиагоҳ
فاجعه‌ناک фоҷианок
فاجعه‌نویس фоҷианавис
فاحش фоҳиш
فاحشگی фоҳишагӣ
فاحشه фоҳиша I,II
فاحشه‌باز фоҳишабоз
فاحشه‌خانه фоҳишахона
فاخته фохта
فاخر(ه) фохир(а)
فاراندن//فارانیدن
форон(и)дан
فارتپیئنا фортепиано
فارس форис / форс
فارسی форисӣ / форсӣ
فارسی‌زبان форсизабон
فارسی‌گوی форсигӯй
فارغ фориғ
فارغ‌التحصیل
фориғуттаҳсил
فارغبال фориғбол
فارغبالانه фориғболона
فارغبالی фориғболӣ
فارغدل фориғдил
فارغدلی фориғдилӣ
فارغی фориғӣ
فارق фориқ
فارم форам
فارملیزم формализм
فارملیست формалист
فارملیستی формалистӣ
فارملین формалин
فارمی форамӣ
فاروق форуқ
فاروم форум
فاریدن форидан
فاژ(ه) фож(а)
فاژیدن фожидан
فاسد фосид
فاسفار фосфор
فاسفاریت фосфорит
فاسق фосиқ
فاسقانه фосиқона
فاسقی фосиқӣ
فاش фош
فاشافاش фошофош
فاش‌کننده фошкунанда
فاصلوی фосилавӣ
فاصله фосила
فاصله‌دار фосиладор
فاصله‌سنج фосиласанҷ
فاضل фозил
فاطر фотир II
فاعل фоил
فاقه фоқа
فاکس фокус
فال фол
فال‌بین фолбин
فال‌بینی фолбинӣ
فالج фолиҷ
فال‌زن фолзан
فال‌زنی фолзанӣ
فال‌کشا фолкушо
فال‌کشایی фолкушоӣ
فالکلار фолклор
فالکلارشناس
фолклоршинос
فالکلارشناسی
фолклоршиносӣ
فالکلاری фолклорӣ
فال‌گوی фолгӯй
فال‌گویی фолгӯӣ
فال‌گیر фолгир
فال‌گیری фолгирӣ
فال‌نامه фолнома
فام фом I,II
فاما фааммо
فامیل//فامیلی
фомил//фомилӣ
فان фон
فانالاگیه фонология
فانتیکه фонетика
فانتیکی фонетикӣ
فانمه фонема
فانداسکاپ фонендоскоп
فانوس фонус
فانه фона
فانه‌زنی фоназанӣ
فانه‌شکل фонашакл
فانه‌مانند фонамонанд
فانی фонӣ
فانید//فانیذ фонид//фониз
فایتون фойтун
فایتونچی фойтунчӣ
فایح фоеҳ
فایده//فائده фоида
فایده‌آور фоидаовар
فایده‌آوری фоидаоварӣ
فایده‌بخش фоидабахш
فایده‌بخشی фоидабахшӣ
فایده‌بردار фоидабардор
فایده‌بری фоидабарӣ
فایده‌جوی фоидаҷӯй
فایده‌جویی фоидаҷӯӣ
فایده‌خور фоидахӯр

فایده‌خوری **фоидахӯрӣ**
فایده‌دار **фоидадор**
فایده‌داری **фоидадорӣ**
فایده‌ده **фоидадеҳ**
فایده‌دهنده **фоидадиҳанда**
فایده‌رسان **фоидарасон**
فایده‌رسانی **фоидарасонӣ**
فایده‌ستان **фоидаситон**
فایده‌ستانی **фоидаситонӣ**
فایده‌شریک **фоидашарик**
فایده‌طلب **фоидаталаб**
فایده‌کار **фоидакор**
فایده‌گیری **фоидагирӣ**
فایده‌مند **фоидаманд**
فایده‌ناک **фоиданок**
فایده‌ناکی **фоиданокӣ**
فایق **фоиқ**
فبریکه **фабрика**
فبریکی **фабрикӣ**
فبها **фабиҳо**
فتاح **фаттоҳ**
فتادن **фитодан**
فتاده **фитода**
فتار **фтор**
فتاک **фатток**
فتالیدن **фатолидан**
فتالیده **фатолида**
فتان **фаттон**
فتانی **фаттонӣ**
فتح **фатҳ**
فتح‌آور **фатҳовар**
فتح‌نامه **фатҳнома**
فتحه **фатҳа**

فترات **фатарот**
فتراک **фитрок**
فترت **фатрат** / **фитратII**
فتق **фатқ**
فتلیزم **фатализм**
فتلیست **фаталист**
فتنه **фитна**
فتنه‌انگیز **фитнаангез**
فتنه‌انگیزی **фитнаангезӣ**
فتنه‌جو **фитнаҷӯ**
فتنه‌خانه **фитнахона**
فتنه‌کار **фитнакор**
فتنه‌گر **фитнагар**
فتنه‌گری **фитнагарӣ**
فتوا//فتوی **фатво//фатвӣ**
فتوح **футӯҳ**
فتوحات **футӯҳот**
فتور **футур**
فتوریزم **футуризм**
فتوریست **футурист**
فتوی‌طلب **фатвоталаб**
فتوی‌نامه **фатвонома**
فتی **фатӣ** / **фато**
فتیله **фатила**
فتیله‌سوز **фатиласӯз**
فتیله‌مو(ی) **фатиламӯ(й)**
فجاه **фаҷо**
فجائت **фаҷоат**
فجائت **фуҷоат**
فجأة//فجأةً **фаҷъат(ан)**
فجار **фуҷҷор**
فجر **фаҷр**
فجره **фаҷара**

فجور **фуҷур**
فجئ **фаҷӣ**
فجیع **фаҷеъ**
فجیعت **фаҷиат**
فچ **фач**
فچفچ//فج **фучфуч//фӯчфуҷ** / **фач-фач**
فج
فچ‌گویی **фачгӯӣ**
فچی **фачӣ**
فحاش **фаҳҳош**
فحاشی **фаҳҳошӣ**
فحش **фаҳш** / **фӯҳш**
فحشکاری **фаҳшкорӣ**
فحشیات **фаҳшиёт**
فحل **фаҳл**
فحلی **фаҳлӣ**
فحول **фаҳӯл** / **фуҳул**
فحول‌لباس **фаҳӯллибос**
فحوی//فحوا **фаҳво**
فخ **фах**
فخاس **фаххос**
فخاسی **фаххосӣ**
فخامت **фахомат**
فخر **фахр**
فخرآوری **фахроварӣ**
فخرفروشی **фахрфурӯшӣ**
فخری **фахрӣ**
فخریدن **фахридан**
فخریه **фахрия**
فخریه‌سرایی **фахриясароӣ**
فخس **фаххас**
فخ‌فخ **фах-фах** / **фих-фих**
فخفره **фахфара**

فخفور **фахфур**
فخفوری **фахфурӣ**
فخک **фаххак**
فخم **фахам** / **фахм**
فخمیدن **фахмидан**
فخن **фахан** / **фахн**
فخیدن **фахидан**
فدا **фидо**
فداکار **фидокор**
فداکارانه **фидокорона**
فداکاری **фидокорӣ**
فداگشته **фидогашта**
فدامت **фидомат**
فدایی **фидоӣ**
فدایی‌وار **фидоивор**
فدرتسیه **федератсия**
فدرتیوی **федеративӣ**
فدرلی **федералӣ**
فدرلیزم **федерализм**
فدفد **фадфад**
فدوی **фадавӣ**
فدویانه **фадавиёна**
فدیه **фидия** / **фидя**
فدیه‌ده **фидядеҳ**
فدیه‌دهنده **фидиядиҳанда** / **фидядиҳанда**
فدیه‌دهی **фидиядиҳӣ** / **фидядиҳӣ**
فذالک **фазолик**
فر **фар(р)**
فرا **фаро**
فرائض//فرایض **фароиз**
فراخ **фарох**
فراخ‌آستین **фарохостин**

فراخ آهنگ **фарохоҳанг**
فراخ اندیش **фарохандеш**
فراخ اندیشی **фарохандешӣ**
فراخ بال **фарохбол**
فراخ برویزن **фарохбарвезан**
فراخ بیز **фарохбез**
فراخ بین **фарохбин**
فراخ پله **фарохпалла**
فراخ پیشانی **фарохпешонӣ**
فراختن **фарохтан**
فراخته **фарохта**
فراخ چشم **фарохчашм**
فراخ دامن **фарохдоман**
فراخ دامنی **фарохдоманӣ**
فراخ دست **фарохдаст**
فراخ دستی **фарохдастӣ**
فراخ دل **фарохдил**
فراخ دلی **фарохдилӣ**
فراخ دوش **фарохдӯш**
فراخ دهن **фарохдаҳан**
فراخ دهنی **фарохдаҳанӣ**
فراخ دیدگی **фарохдидагӣ**
فراخ دیده **фарохдида**
فراخ روی(ی) } **фарохрӯ(й)**, **фарохрав**
فراخ روزی **фарохрӯзӣ**
فراخ روی **фарохравӣ**
فراخ رویی **фарохрӯӣ**
فراخ سخن **фарохсухан**
فراخ شانه **фарохшона**
فراخ شکم **фарохшикам**
فراخ میدان **фарохмайдон**
فراخ نا(ی) **фарохно(й)**
فراخ نعمت **фарохнеъмат**

فراخوان **фарохон**
فراخواند **фарохонд**
فراخوانی **фарохонӣ**
فراخود **фарохуд**
فراخور **фарохур**
فراخی **фарохӣ**
فرار **фирор**
فرارسی **фарорасӣ**
فرارو(ی) **фарорӯ(й)**
فرارون **фарорун**
فراری **фирорӣ**
فراز **фароз**
فرازسنج **фарозсанҷ**
فرازمند **фарозманд**
فرازنده **фарозанда**
فرازیدن **фарозидан**
فراس } **фаррос**, **фиррос**
فراست } **фаросат I,II**, **фиросат**
فراستک **фаростук**
فراستمند **фаросатманд**
فراستمندی **фаросатмандӣ**
فراسخ **фаросих**
فراش } **фаррош**, **фирош**
فراشا **фарошо**
فراشتروک **фароштурук**
فراشتن **фароштан**
فراشخانه **фирошхона**
فراش زن **фаррошзан**
فراشه } **фароша**, **фироша**
فراشی **фаррошӣ**
فراغ **фароғ**
فراغ بال **фароғбол**
فراغت **фароғат**

فراغت بخش **фароғатбахш**
فراغت خانه **фароғатхона**
فراغتگاه **фароғатгоҳ**
فراق **фироқ**
فراق نامه **фироқнома**
فراگیر **фарогир**
فراگیرنده **фарогиранда**
فراگیری **фарогирӣ**
فرامد **фуромад**
فرامدگاه } **фаромадгоҳ**, **фуромадгоҳ**
فرامدن } **фаромадан**, **фуромадан**
فرامرزی **фаромарзӣ**
فرامشت **фаромушт**
فرامشتی **фаромуштӣ**
فراموش **фаромӯш**
فراموش پیشه **фаромӯшпеша**
فراموش خاطر **фаромӯшхотир**
فراموش خاطری **фаромӯшхотирӣ**
فراموش خانه **фаромӯшхона**
فراموش ساز **фаромӯшсоз**
فراموش شده **фаромӯшшуда**
فراموش کار **фаромӯшкор**
فراموش کاری **фаромӯшкорӣ**
فراموش ناشدنی **фаромӯшношуданӣ**
فراموش نشدنی **фаромӯшнашуданӣ**
فراموش نشونده **фаромӯшнашаванда**
فراموشی **фаромӯшӣ**
فرانسوی **фаронсавӣ**
فرانوشت **фаронавишт**
فرانهادن **фарониҳодан**

فراوان **фаровон**
فراوان حاصل **фаровонҳосил**
فراوان حاصلی **фаровонҳосилӣ**
فراوان سخن **фаровонсухан**
فراوان شکیب **фаровоншикеб**
فراوانی **фаровонӣ**
فراورد } **фаровард**, **фуровард**
فراوردن } **фаровардан**, **фуровардан**
فراویز **фаровез**
فراویزدار **фаровездор**
فراهم **фароҳам**
فراهم آوری **фароҳамоварӣ**
فربه **фарбеҳ**
فربه تن **фарбеҳтан**
فربهی **фарбеҳӣ**
فربی **фарбӣ**
فرت فرت **фарт–фарт**
فرتوت **фартут**
فرتوتی **фартутӣ**
فرتور **фартур**
فرث **фарс**
فرج } **фараҷ**, **фарҷ**
فرجاد **фарҷод**
فرجام **фарҷом**
فرجام جوی **фарҷомҷӯӣ**
فرجامگاه **фарҷомгоҳ**
فرجامیدن **фарҷомидан**
فرجامین **фарҷомин**
فرجه } **фарҷа**, **фурҷа**
فرجی **фараҷӣ**
فرح **фараҳ I**
فرح آور **фараҳовар**

فرح‌افزا **фараҳафзо**

فرح‌افزایی **фараҳафзоӣ**

فرح‌انگیز **фараҳангез**

فرح‌انگیزی **фарҳангезӣ**

فرح‌بخش **фараҳбахш**

فرح‌بخشی **фараҳбахшӣ**

فرحزا **фараҳзо**

فرح‌فزا **фарахфизо**

فرحمند **фараҳманд**

فرحمندانه **фараҳмандона**

فرحمندی **фараҳмандӣ**

فرحناک **фараҳнок**

فرخ **фаррух** / **фарх**

فرخ‌اختر **фаррухахтар**

فرخاردیس **фархордес**

فرخ‌پی **фаррухпай**

فرخ‌روز **фаррухрӯз**

فرخ‌روزگار **фаррухрӯзгор**

فرخ‌روی **фаррухрӯй**

فرخ‌زاد **фаррухзод**

فرخست **фархаст**

فرخسته **фархаста**

فرخ‌سرشت **фаррухсиришт**

فرخ‌سیما **фаррухсимо**

فرخشه **фарахша** / **фархаша**

فرخ‌طلعت **фаррухталъат**

فرخ‌فال **фаррухфол**

فرخ‌فالی **фаррухфолӣ**

فرخ‌قدم **фаррухқадам**

فرخ‌لقا **фаррухлиқо**

فرخنج **фарханч**

فرخندگی **фархундагӣ**

فرخنده **фархунда**

فرخنده‌بخت **фархундабахт**

فرخنده‌بختی **фархундабахтӣ**

فرخنده‌پی **фархундапай**

فرخنده‌حال **фархундаҳол**

فرخنده‌رای **фархундарой**

فرخنده‌طالع **фархундатолеъ**

فرخنده‌فال **фархундафол**

فرخنده‌فالی **фархундафолӣ**

فرخنده‌فرجام **фархундафарҷом**

فرخنده‌کیش **фархундакеш**

فرخ‌نژاد **фаррухнажод**

فرخ‌نهاد **фаррухниҳод**

فرخو **фархав**

فرخی **фаррухӣ**

فرد **фард**

فردا **фардан** / **фардо**

فردایینه **фардоина**

فردبیت **фардбайт**

فردرو **фардрав**

فردره **фардара**

فردری **фардарӣ**

فردنوا **фарднаво**

فردوس **фирдавс**

فردوسی **фирдавсӣ**

فردی **фардӣ**

فردیت **фардият**

فرز **фарз III,IV**

فرزئالاگی **фразеологӣ**

فرزئالاگیزم **фразеологизм**

فرزئالاگیه **фразеология**

فرزام **фарзом**

فرزان **фарзон**

فرزانگی **фарзонагӣ**

فرزانه **фарзона**

فرزانه‌خو(ی) **фарзонахӯ(й)**

فرزد **фурузд**

فرزند **фарзанд**

فرزندبیزار **фарзандбезор**

فرزندخوانده **фарзандхонда**

فرزندخوانی **фарзандхонӣ**

فرزنددار **фарзанддор**

فرزندداری **фарзанддорӣ**

فرزنددوست **фарзанддӯст**

فرزنددوستی **фарзанддӯстӣ**

فرزندطلب **фарзандталаб**

فرزندوار **фарзандвор**

فرزندی **фарзандӣ**

فرزین **фарзин**

فرزین‌بند **фарзинбанд**

فرزین‌وش **фарзинваш**

فرس **фурс**

فرسائیدن **фарсоидан**

فرسان **фурсон**

فرسایش **фарсоиш**

فرسب **фарасб**

فرسپ **фарасп**

فرستادن **фиристодан**

فرستادنی **фиристоданӣ**

فرستاده **фиристода**

فرستاندن//فرستانیدن **фиристон(и)дан**

فرستاننده **фиристонанда**

فرستنده **фиристанда**

فرسته **фириста**

فرسخ **фарсах**

فرسنافه **фириснофа**

فرسنگ **фарсанг**

فرسنگسار **фарсангсор**

فرس‌نهاده **фарасниҳода**

فرسودگی **фарсудагӣ**

فرسودن **фарсудан**

فرسوده **фарсуда**

فرسوده‌خاطر **фарсудахотир**

فرسوده‌خاطری **фарсудахотирӣ**

فرش **фарш**

فرشته **фаришта** / **фиришта**

فرشته‌خصال **фариштахисол**

فرشته‌خو **фариштахӯ**

فرشته‌نهاد **фариштаниҳод**

فرصت **фурсат**

فرصت‌جوی **фурсатҷӯй**

فرصت‌جویی **фурсатҷӯӣ**

فرصت‌طلب **фурсатталаб**

فرصت‌طلبانه **фурсатталабона**

فرصت‌طلبی **фурсатталабӣ**

فرض **фарз I,II**

فرضاً **фаразан** / **фарзан**

فرضه//فرضت **фурза(т)**

فرضی **фарзӣ**

فرضیات **фарзиёт**

فرضیه **фарзия**

فرط **фарт**

فرع **фаръ**

فرعون **фиръавн**

فرعونی **фиръавнӣ**

فرعی **фаръӣ**

فرغر **фарғар**

فرغردن **фарғардан**

فرغند **фарғанд**
فرغیش **фарғеш**
فرفر **фарфар**
فرفرک **фирфирак**
فرفرک‌بازی **фирфиракбозӣ**
فرفور **фарфур**
فرق **фарқ I,II,III**
فرق‌پذیر **фарқпазир**
فرقت **фурқат**
فرق‌فرق **фирқ-фирқ**
فرق‌کننده **фарқкунанда**
فرقناک **фарқнок**
فرقوی **фирқавӣ**
فرقه **фирқа**
فرقه‌بازی **фирқабозӣ**
فرقیت **фарқият**
فرکسیه **фраксия**
فرکن **фаркан**
فرکند **фарканд**
فرگمنت **фрагмент**
فرم **фарам**
فرما(ی) **фармо(й)**
فرمان **фармон**
فرمان‌بر **фармонбар**
فرمان‌بردار **фармонбардор**
فرمان‌بردارانه **фармонбардорона**
فرمان‌برداری **фармонбардорӣ**
فرمان‌بری **фармонбарӣ**
فرمان‌پذیر **фармонпазир**
فرمان‌پذیری **фармонпазирӣ**
فرماندار **фармондор**
فرمانداری **фармондорӣ**

فرمانده **фармондеҳ**
فرماندهی **фармондеҳӣ**
فرمانروا **фармонраво**
فرمانروایی **фармонравоӣ**
فرمانشکن **фармоншикан**
فرمانشکنی **фармоншиканӣ**
فرمانفرما **фармонфармо**
فرمانفرمایی **фармонфармоӣ**
فرمانگذار **фармонгузор I**
فرمانگزار **фармонгузор II**
فرمایش **фармоиш**
فرمایشگر **фармоишгар**
فرمایشی **фармоишӣ**
فرماینده **фармоянда**
فرمر **фермер**
فرمری **фермерӣ**
فرمش **фармуш**
فرمشی **фармушӣ**
فرمکالاگیه **фармакология**
فرمنت **фермент**
فرمند **фарманд**
فرمود **фармуд**
فرمودن **фармудан**
فرموده **фармуда**
فرموش **фармӯш**
فرموش‌کار **фармӯшкор**
فرموش‌کاری **фармӯшкорӣ**
فرموشی **фармӯшӣ**
فرمه **ферма**
فرمه‌داری **фермадорӣ**
فرناد **фарнод**
فرناس **фарнос**
فرنبیره **фарнабера**

فرنج **фурунҷ**
فرنجمشک **фаранҷмушк**
فرنجی **фаранҷӣ**
فرنجی‌پوش **фаранҷипӯш**
فرنجی‌پوشی **фаранҷипӯшӣ**
فرنجی‌ناک **фаранҷинок**
فرنگ **фаранг**
فرنگی **фарангӣ**
فرنگی‌زاده **фарангизода**
فرنگی‌طلعت **фарангиталъат**
فرنگی‌مآب **фарангимаоб**
فرو **фурӯ**
فروار **фарвор**
فروبری **фурӯбарӣ**
فروبسته **фурӯбаста**
فروتن **фурӯтан**
فروتنانه **фурӯтанона**
فروتنی **фурӯтанӣ**
فروخت **фурӯхт**
فروختن **фурӯхтан**
فروخته **фурӯхта**
فروخته‌شده **фурӯхташуда**
فروخته‌نشده **фурӯхтанашуда**
فروخمی **фурӯхамӣ**
فروخمیدگی **фурӯхамидагӣ**
فروخمیده **фурӯхамида**
فرود **фуруд**
فرودآیی **фурудоӣ**
فرودخانه **фурудхона**
فرودست **фурӯдаст**
فرودگاه **фурудгоҳ**
فرودین **фарвадин**

فروردین **фарвардин**
فرورفتگی **фурӯрафтагӣ**
فرورفته **фурӯрафта**
فرورونده **фурӯраванда**
فروروی **фурӯравӣ**
فروز { **фарваз** / **фурӯз** }
فروزان **фурӯзон**
فروزاندن//فروزانیدن **фурӯзон(и)дан**
فروزانی **фурӯзонӣ**
فروزندگی **фурӯзандагӣ**
فروزنده **фурӯзанда**
فروزینه **фурӯзина**
فروست **фурусат**
فروسیت **фурусият**
فروش { **фуруш** / **фурӯш** }
فروشگار **фурӯшгор**
فروشگاه **фурӯшгоҳ**
فروشندگی **фурӯшандагӣ**
فروشنده **фурӯшанда**
فروشی **фурӯшӣ**
فروغ **фурӯғ**
فروغ‌بخش **фурӯғбахш**
فروغمند **фурӯғманд**
فروغمندی **фурӯғмандӣ**
فروکتازه **фруктоза**
فروکش **фурӯкаш**
فروکشی **фурӯкашӣ**
فروگذار **фурӯгузор**
فروگذاشت **фурӯгузошт**
فروماندگی **фурӯмондагӣ**
فرومانده **фурӯмонда**
فرومایگی **фурӯмоягӣ**
فرومایه **фурӯмоя**

فرونشانی **фурӯнишонӣ**
فروهر **фурӯҳар**
فروهشتن **фурӯҳиштан**
فروهشته **фурӯҳишта**
فروهیده **фурӯҳида**
فرویز **фарвиз**
فره **фара**
фараҳII//фара//фареҳ//фиреҳ // фарра
فرهخته **фарҳахта**
فرّمند **фарраманд**
فرهنج **фарҳанч**
فرهنجیدن **фарҳанчидан**
فرهنگ **фарҳанг**
فرهنگ آفرین **фарҳангофарин**
فرهنگ آفرینی **фарҳангофаринӣ**
فرهنگ پذیر **фарҳангпазир**
فرهنگ پذیری **фарҳангпазирӣ**
فرهنگ پرور **фарҳангпарвар**
فرهنگ پروری **фарҳангпарварӣ**
فرهنگ جوی **фарҳангҷӯй**
فرهنگ دوست **фарҳангдӯст**
فرهنگ دوستی **фарҳангдӯстӣ**
فرهنگ ساز **фарҳангсоз**
فرهنگ سازی **фарҳангсозӣ**
فرهنگستان **фарҳангистон**
فرهنگستانی- **фарҳангистонӣ**
فرهنگ سرا **фарҳангсаро**
فرهنگ نامه **фарҳангнома**

فرهنگ نگار **фарҳангнигор**
فرهنگ نگاری **фарҳангнигорӣ**
فرهنگ نویس **фарҳангнавис**
فرهنگ نویسی **фарҳангнависӣ**
فرهنگی **фарҳангӣ**
فرّهی **фарраҳӣ**
فرهیختگی **фарҳехтагӣ**
فرهیختن **фарҳехтан**
فرهیخته **фарҳехта**
فری **фарӣ**
فریاد **фарёд**
فریادخواه **фарёдхоҳ**
فریادخواهی **фарёдхоҳӣ**
فریادرس **фарёдрас**
فریادرسی **фарёдрасӣ**
فریادزن **фарёдзан**
فریادزنان **фарёдзанон**
فریادکشان **фарёдкашон**
فریادکنان **фарёдкунон**
فریادنامه **фарёднома**
فریب **фиреб I,II**
فریبا **фиребо**
فریبان **фиребон**
فریبانیدن **фиребонидан**
فریب خورده **фиребхӯрда**
فریب خوری **фиребхӯрӣ**
فریب دهنده **фиребдиҳанда**
فریب دهی **фиребдиҳӣ**
فریب کار **фиребкор**
فریب کارانه **фиребкорона**
فریب کاری **фиребкорӣ**
فریبگر **фиребгар**

فریبگرانه **фиребгарона**
فریبگری **фиребгарӣ**
فریب ناک **фиребнок**
فریبندگی **фиребандагӣ**
فریبنده **фиребанда**
فریبیدن **фиребидан**
فرید **фарид**
فریش **фареш**
فریضه **фариза**
فریفتن **фирефтан**
فریفته **фирефта**
فریق **фариқ**
فرینی **фаринӣ**
فریه **фаря**
فزاتران **фазотрон**
فزایش **фазоиш // физоиш**
فزع **фазаъ**
فزودن **фузудан**
فزون **фузун**
فزون گویی **фузунгӯӣ**
فژاک **фажок**
فژاگین **фажогин**
فژغند **фажғанд**
فژه **фажа**
فس **фис**
فساد **фасод**
فسادآلوده **фасодолуда**
فسادآمیز **фасодомез**
فسادانگیز **фасодангез**
فسادت **фасодат**
فساددار **фасоддор**
فسادکار **фасодкор**
فسادکارانه **фасодкорона**

فسادکاری **фасодкорӣ**
فسادکش **фасодкаш**
فسادناک **фасоднок**
فسار **фасор**
فسار آهیخته **фасороҳехта**
فسان **фасон I,II**
فسانگر **фасонгар**
فسانگری **фасонгарӣ**
فسانه **фасона**
فسانه پرداز **фасонапардоз**
فسانه خوان **фасонахон**
فسانه سرا **фасонасаро**
فسانه شمار **фасонашумор**
فسانی **фасонӣ**
فستیول **фестивал**
فسحت **фусҳат**
فسخ **фасх**
فسردگی **фасурдагӣ // фусурдагӣ**
فسردن **фасурдан // фусурдан**
فسرده **фусурда**
فسرده دل **фусурдадил**
فسفسک **фисфисак**
فسق **фиск**
فسقا **фусақо**
فسقه **фасақа**
فسلق **фислиқ**
فسمیری **фисмирӣ**
فسوس **фусӯс**
فسوق **фусуқ**
فسون **фусун**
فسون بیان **фусунбаён**
فسون بیانی **фусунбаёнӣ**
فسون پرداز **фусунпардоз**

فسون‌پردازی **фусунпардозӣ**

فسون‌کار **фусункор**

فسون‌کاری **фусункорӣ**

فسونگر **фусунгар**

فسونگری **фусунгарӣ**

فسیح **фасеҳI**

فسیله **фасила**

فسیله‌گاه **фасилагоҳ**

فسین **фисин**

فش **фаш**

فشار **фишор**
фушор

فشارآوری **фишороварӣ**

فشاردن **фишордан**

فشاردهنده **фишордиҳанда**

فشاردهی **фишордиҳӣ**

فشارسنج **фишорсанч**

فشارنگار **фишорнигор**

فشاس **фишшос**

فشاس‌زنی **фашшосзанӣ**
фишшосзанӣ

فشاسی **фашшосӣ**

فشاندن **фишондан**

فشردن **фишурдан**
фушурдан

فشرده **фишурда**
фушурда

فشرده‌شوندگی
фишурдашавандагӣ

فشس//فشاس
фашшас//фашшос

فش‌فش **фаш-фаш**
фиш-фиш

فشنگ **фашанг**
фишанг

فشیزم **фашизм**

فشیست **фашист**

فشیستی **фашистӣ**

فص **фас(с)**

فصاحت **фасоҳат**

فصاد **фассод**

فصحا **фусаҳо**

فصد **фасд**

فصل **фасл**

فصل‌الخطاب **фаслулхитоб**

فصلی **фаслӣ**

فصیح **фасеҳII**

فصیح‌البیان **фасеҳулбаён**

فصیح‌اللسان **фасеҳуллисон**

فصیح‌بیان **фасеҳбаён**

فصیح‌بیانی **фасеҳбаёнӣ**

فصیحت **фасеҳат**

فصیح‌زبان **фасеҳзабон**

فصیح‌زبانی **фасеҳзабонӣ**

فصیح‌سخن **фасеҳсухан**

فصیح‌کلام **фасеҳкалом**

فصیحی **фасеҳӣ**

فصیل **фасил**

فضا **фазо**

فضاله **фузола**

فضایح **фазоеҳ**

فضایل **фазоил**

فضل **фазл**

فضلا **фузало**

فضل‌پرور **фазлпарвар**

فضل‌پیشه **фазлпеша**

فضل‌فروشی **фазлфурӯшӣ**

فضله **фазла**

فضول **фузул**

فضولی **фузулӣ**

فضه **физза**

فضیح **фазиҳ**

فضیحت **фазиҳат**

فضیلت **фазилат**

فضیلت‌آمیز **фазилатомез**

فضیلت‌آیین **фазилатоин**

فضیلت‌گستر **фазилатгустар**

فضیلت‌ناک **фазилатнок**

فطانت **фатонат**

فطر **фитр**

فطرت **фитратI**

فطری **фитрӣ**

فطن **фатин**

فطیر **фатир**

فطیرخمیر **фатирхамир**

فطیرمسکه **фатирмаска**

فعال **фаъол**
фиол

فعالانه **фаъолона**

فعالی **фаъолӣ**

فعالیت **фаъолият**

فعالیتناکی **фаъолиятнокӣ**

فعل **феъл**

فعلاً **феълан**

فعله **фаъла**

فعلی **феълӣ**

فغ **фағ**

فغاک **фағок**

فغان **фағон**
фиғон

فغانه **фағона**

فغستان **фағистон**

فغفور **фағфур**

فغفوری **фағфурӣ**

فغند **фағанд**

فغواره **фағвора**

فغه **фаға**

فغیاز **фағёз**

فقاع **фуқоъ**

فقاهت **фақоҳат**

فقدان **фиқдон**

فقدان **фуқдон**

فقر **фақр**

فقرا **фуқаро**

فقراپرور **фуқаропарвар**

فقرایی **фуқароӣ**

فقره **фиқра**

فقط **фақат**

فق‌فق **фиқ-фиқ**

فقه **фиқҳ**

فقها **фуқаҳо**

فقیر **фақир**

فقیرانه **фақирона**

فقیری **фақирӣ**

فقیه **фақеҳ**

فک **фак(к)**

فکاهت **факоҳат**

فکت **факт**

فکر **фикр**

فکراً **фикран**

فکرت **фикрат**

فکردوانی **фикрдавонӣ**

فکررانی **фикрронӣ**

فکررسا **фикррасо**

فکری **фикрӣ**

فکس **факс**

فکندن **фикандан**

فکولتت **факултет**

فکولتتیوی **факултативӣ**

فکولته **факулта**

فگار **фигор**
فگانه **фагона**
فگندن **фигандан**
فلات **фалот**
فلاجرم **фалоҷарам**
فلاح **фаллоҳ** / **фалоҳ**
فلاحت **фалоҳат**
فلاحتی **фалоҳатӣ**
فلاخن **фалохан**
فلاد **фалод**
فلاده **фалода**
فلاساف **философ**
فلاسافی **философӣ**
فلاسافیه **философия**
فلاسفه **фалосифа**
فلاسنگ **фалосанг**
فلاطون حکمت **фалотунҳикмат**
فلاطون سیرت **фалотунсират**
فلاق **фаллоқ**
فلاکت **фалокат**
فلاکت آفر **фалокатофар**
فلاکت آمیز **фалокатомез**
فلاکت آور **фалокатовар**
فلاکت بار **фалокатбор**
فلاکت زده **фалокатзада**
فلاکتی **фалокатӣ**
فلالاگ **филолог**
فلالاگی **филологӣ**
فلالاگیه **филология**
فلان **фалон** / **фулон**
فلانک **фалонак**
فلانی **фалонӣ**
فلتان **фелетон**

فلتان نویس **фелетоннавис**
فلج **фалаҷ** / **фалҷ**
فلج زده **фалаҷзада**
فلج شده **фалаҷшуда**
فلج شوی **фалаҷшавӣ**
فلجی **фалаҷӣ**
فلخم **фалхам**
فلخمان **фалахмон**
فلخم دار **фалхамдор**
فلخم داری **фалхамдорӣ**
فلدشر **фелдшер**
فلدشری **фелдшерӣ**
فلدگر **фелдегер**
فلدگری **фелдегерӣ**
فلدمرشل **фелдмаршал**
فلرز **фаларз**
فلرزنگ **фаларзанг**
فلز **филиз(з)**
فلزات **филиззот**
فلزساز **филизсоз**
فلزشناسی **филизшиносӣ**
فلزگداز **филизгудоз**
فلزگدازی **филизгудозӣ**
فلزی **филизӣ**
فلس **фалс** / **фулс**
فلسفوی **фалсафавӣ**
فلسفه **фалсафа**
فلسفه باف **фалсафабоф**
فلسفه بافی **фалсафабофӣ**
فلسفه دان **фалсафадон**
فلسفه رانی **фалсафаронӣ**
فلسفه فروشی **фалсафафурӯшӣ**
فلسفی **фалсафӣ**

فلسفیات **фалсафиёт**
فلغند **фалғанд**
فلفل **филфил** / **фулфул**
فلق **фалақ I,II** / **фалқ**
فلق فلق **филиқ-филиқ**
فلک **фалак I,II** / **фулк**
فلک الافلاک **фалакулафлок**
فلک المحیط **фалакулмуҳит**
فلک پایه **фалакпоя**
فلک پیچ **фалакпеч**
فلکپیما **фалакпаймо**
فلک تاز **фалактоз**
فلک توان **фалактавон**
فلکتیوی **флективӣ**
فلک خوان **фалакхон**
فلک خوانی **фалакхонӣ**
فلک زدگی **фалакзадагӣ**
فلک زده **фалакзада**
فلکسا(ی) **фалаксо(й)**
فلک سرا **фалаксаро**
فلک سرایی **фалаксарой**
فلک سیر **фалаксайр**
فلکسیه **флексия**
فلک فرسا **фалакфарсо**
فلک مرتبه **фалакмартаба**
فلکوار **фалаквор**
فلکی **фалакӣ**
فلکیات **фалакиёт**
فلگمتیک **флегматик**
فلماخن **фалмохан**
فلوس **фулус**
فله **фалла**

فلیو **фалев**
فم **фам**
فم الاسد **фаммуласад**
فن **фан(н)**
فنا **фано**
فناپذیر **фанопазир**
فناپذیری **фанопазирӣ**
فناخانه **фанохона**
فناشونده **фаношаванда**
فناشوی **фаношавӣ**
فناناپذیر **фанонопазир**
فناناپذیری **фанонопазирӣ**
فنانشونده **фанонашаванда**
فنتستیکه **фантастика**
فنتستیکی **фантастикӣ**
فنجان **финҷон**
فنجانی **финҷонӣ**
فند **фанд**
فندخوری **фандхӯрӣ**
فندق **финдуқ** / **фундуқ**
فندق زار **финдуқзор**
فن فروش **фанфурӯш**
فنک **фанак**
فنک پوش **фанакпӯш**
فنن **фанан**
فنودن **фунудан**
فنون **фунун**
فنیر **фанер**
فنیرتخته **фанертахта**
فنیری **фанерӣ**
فو **фу**
فوات **фавот**

فواتح фавотеҳ
فواحش фавоҳиш
فواره фаввора
فواره‌زنی фавворазанӣ
فواضل фавозил
فواق фувоқ
فواکه фавокеҳ
فوایح фавоеҳ
فواید фавоид
فوت фавт / фут
فوتبال футбол
فوتبال‌باز футболбоз
فوتبال‌بازی футболбозӣ
فوته//فوطه фута / фӯта
فوته‌باف фӯтабоф
فوته‌بافی фӯтабофӣ
فوتیدن фавтидан
فوج фавҷ
فوج‌دار фавҷдор
فوح фавҳ
فور фавр
فوراً фавран
فورت фаврат
فورل феврал
فوری фаврӣ
فوز фавз
فوزیدن фӯзидан
فوق фавқ
فوقاً фавқан
فوق‌الاقتدار фавқулиқтидор
فوق‌التصور фавқуттасаввур
فوق‌التمام фавқуттамом
فوق‌الحد фавқулҳад
فوق‌الحساس фавқулҳассос
فوق‌الخالص фавқулхолис
فوق‌الذکر фавқуззикр
فوق‌السرعت фавқуссуръат
فوق‌الشدت фавқушшиддат
فوق‌الصدا фавқуссадо
فوق‌الطبیعت фавқуттабиат
فوق‌الطبیعی фавқуттабиӣ
فوق‌العادگی фавқулодагӣ
فوق‌العاده фавқулода
فوق‌الفوق фавқулфавқ
فوق‌الملی фавқулмиллӣ
فوق‌الناقل фавқунноқил
فوق‌الناقلیت фавқунноқилият
فوق‌الوصف фавқулвасф
فوقانی фавқонӣ
فوقی фавқӣ
فوقیت фавқият
فوک фук
فوگان фугон
فولاد фулод / фӯлод
فولادبازو фӯлодбозу
فولادریزی фӯлодрезӣ
فولادگدازی фӯлодгудозӣ
فولادی//فولادین фӯлодӣ//фӯлодин
فوله фӯла
فونکسیه функсия
فهاد фаҳҳод
فهرست феҳраст / феҳрист
فهلوی фаҳлавӣ
فهلویات фаҳлавиёт
فهم фаҳм
فهما фаҳмо
فهماندن//فهمانیدن фаҳмон(и)дан
فهمش фаҳмиш
فهمیدن фаҳмидан
فهمیدنی фаҳмиданӣ
فی фай
فیار фаёр
فیاض файёз
فیال фаёл
فی‌الجمله филҷумла
فی‌الحال филҳол
فی‌الحقیقت филҳақиқат
فی‌الفور филфавр
فی‌المثل филмасал
فی‌الواقع филвоқеъ
فیبرین фибрин
فیبریناگن фибриноген
فیرمه фирма
فیروز фирӯз
فیروزاختر фирӯзахтар
فیروزروز фирӯзрӯз
فیروزمند фирӯзманд
فیروزمندانه фирӯзмандона
فیروزمندی фирӯзмандӣ
فیروزه фирӯза
فیروزه‌چشم фирӯзачашм
فیروزه‌رنگ фирӯзаранг
فیروزه‌فام фирӯзафом
فیروزه‌گون фирӯзагун
فیروزه‌نشان фирӯзанишон
فیروزی фирӯзӣ
فیرون фирун
فیزیئاترپیست физиотерапист
فیزیئاترپیه физиотерапия
فیزیئالاگ физиолог
فیزیئالاگی физиологӣ
فیزیئالاگیه физиология
فیزیک физик
فیزیکه физика
فیزیکی физикӣ
فیزین физин
فی‌صد//فیصد фисад
فی‌صدی фисадӣ
فیصل файсал
فیض файз
فیضان фаязон
فیض‌بار файзбор
فیض‌بخش файзбахш
فیض‌بخشی файзбахшӣ
فیض‌پرور файзпарвар
فیض‌گیری файзгирӣ
فیض‌یاب файзёб
فیض‌یابی файзёбӣ
فیگوره фигура
فیل файл / фил
فیل‌افکن филафкан
فیلبان филбон
فیلبانی филбонӣ
فیل‌پای филпой
فیل‌پایی филпойӣ
فیلتر филтр
فیلترتسیه филтратсия
فیلتن филтан
فیلخانه филхона
فیلسوف файласуф
فیلسوفانه файласуфона

فیلسوف‌مآب файласуфмаоб
فیلسوفی файласуфӣ
فیلگوش филгӯш
فیلم филм
فیلماتکه филмотека
فیل‌مانند филмонанд
فیلمبردار филмбардор
فیلمبرداری филмбардорӣ
فیلمسازی филмсозӣ
فیلمنامه филмнома
فینل финал
فینلی финалӣ
فینیقی финикӣ

ق

قئیش қаиш
قئیشی қаишӣ
قئیق қаиқ
قئیق‌ران қаиқрон
قئیق‌رانی қаиқронӣ
قئیق‌سوار қаиқсавор
قئیق‌سواری қаиқсаворӣ
قاب қоб
قابض қобиз
قابل I,II қобил I,II
قابلک қобилак
قابله I,II қобила I,II
قابلی I,II қобилӣ I,II
قابلیت қобилият
قابلیت‌ناک қобилиятнок
قابلیت‌ناکی қобилиятнокӣ
قابیل III қобил III
قاپچه қопча
قات қот
قاتر I қотир I
قاترمه қотурма
قاتل қотил
قاتلی қотилӣ
قاچاق қочоқ
قاچاقبر қочоқбар
قاچاقچی қочоқчӣ
قاچاقچیگی қочоқчигӣ
قاچاقی қочоқӣ
قادح қодиҳ
قادر қодир
قادرانداز қодирандоз
قادری қодирӣ
قادریه қодирия
قار I,II қор I,II
قارچ қорч
قاروره қорура
قاروره دان қорурадон
قاروری қорурӣ
قارون I,II қорун I,II
قاروی қор(р)авӣ
قاره қор(р)а
قاری қорӣ
قاری‌ازیاد қориазёд
قاری‌خانه қорихона
قاریگی I қоригӣ I
قاز қоз
قازگیر қозгир
قاسط қосит
قاسم I,II қосим I,II
قاش қош
قاش‌چینک қошчинак
قاش‌سیاه қошсиёҳ
قاش‌طلا қоштилло
قاشق қошуқ
قاشق‌تراش қошуқтарош
قاشق‌تراشی қошуқтарошӣ
قاشقچه қошуқча
قاص қос
قاصب қосиб
قاصد қосид
قاصدی қосидӣ
قاصر қосир
قاضی I,II қозӣ I,II
قاضیات қозиёт
قاضی‌الحاجات қозиюлҳоҷот
قاضی‌القضاة//قاضی‌القضات қозиюлқузот
قاضی‌القوت қозиюлқут
قاضی‌بازی қозибозӣ
قاضی‌خانگی қозихонагӣ
قاضی‌خانه қозихона
قاضی‌زاده қозизода
قاضی‌کلان қозикалон
قاضیگی қозигӣ
قاطر II,III қотир II,III
قاطع қотеъ
قاعد II қоид II
قاعدتاً қоидатан
قاعده қоида
قاعده‌دان қоидадон
قاغاتی қоғотӣ
قاف I,II қоф I,II
قافله қофила
قافله‌سالار қофиласолор
قافیه қофия
قافیه‌اندیش қофияандеш
قافیه‌باز қофиябоз
قافیه‌بازی қофиябозӣ
قافیه‌باف қофиябоф
قافیه‌بند қофиябанд
قافیه‌بندی қофиябандӣ
قافیه‌پرداز қофияпардоз
قافیه‌پردازی қофияпардозӣ
قافیه‌خوان қофияхон
قافیه‌دار қофиядор
قافیه‌سنج қофиясанҷ
قافیه‌سنجی қофиясанҷӣ
قافیه‌گو(ی) қофиягӯ(й)
قافیه‌گویی қофиягӯӣ
قاق қоқ
قاق‌بدن қоқбадан
قاقتی қоқтӣ
قاق‌شده қоқшуда
قاقم қоқум
قاقمه қоқма
قاقو қоқу
قاقی қоқӣ
قاقینه қоқина
قاقینه‌اندام қоқинаандом
قاقینه‌رو//قاقینه‌روی қоқинарӯ(й)
قال қол
قالب қолаб / қолиб
قالب‌تهی қолабтиҳӣ
قالب‌دار қолибдор
قالب‌ریز қолибрез
قالب‌ریزی қолибрезӣ
قالب‌زده қолибзада
قالب‌زنی қолибзанӣ

قالب‌ساز қолибсоз
قالب‌سازی қолибсозӣ
قالبک қолибак
قالب کشی қолибкашӣ
قالب گر қолибгар
قالب گری қолибгарӣ
قالب گیر қолибгир
قالب گیری қолибгирӣ
قالب‌مسطر қолибмистар
قالبی қолибӣ//қолабӣ
قال‌وقیل қолуқил
قال‌ومقال қолумақол
قالی қолӣ
قالی‌باف қолибоф
قالی‌بافی қолибофӣ
قالیچه қолича
قالین қолин
قالین‌باف қолинбоф
قالین‌بافی қолинбофӣ
قالین‌پوش қолинпӯш
قالینچه қолинча
قالین‌فرش қолинфарш
قالین‌فروش қолинфурӯш
قالین‌فروشی қолинфурӯшӣ
قام қом I,II
قامت қомат I,II
قامت‌بالا қоматболо
قامت‌بلند қоматбаланд
قامت‌پست қоматпаст
قامت‌خم қоматхам
قامت‌خمیده қоматхамида
قامت‌رسا қоматрасо
قاموس қомус

قاموس‌نگار қомуснигор
قاموس‌نگاری қомуснигорӣ
قانع қонеъ
قانع‌شوی қонеъшавӣ
قانع کننده қонеъкунанда
قانع گردانی қонеъгардонӣ
قانون қонун I,II
قانوناً қонунан
قانون‌اساس қонунасос
قانون‌برار қонунбарор
قانون‌براری қонунбарорӣ
قانون‌پرستی қонунпарастӣ
قانون‌دان қонундон
قانون‌دانی қонундонӣ
قانون‌شکنی қонуншиканӣ
قانون‌شناس қонуншинос
قانون‌شناسی қонуншиносӣ
قانون‌گذار қонунгузор
قانون‌گذاری қонунгузорӣ
قانون‌نامه қонуннома
قانون‌نواز қонуннавоз
قانونی қонунӣ
قانونیت қонуният
قاوغه қовға
قاهر қоҳир
قاهره қоҳира
قاه‌قاه қоҳ-қоҳ
قاید қоид I
قایف қоиф
قایل қоил
قایم қоим
قایم‌مقام қоиммақом
قایمه қоима

قب қаб(б)
قبا қабо
قباپوستین қабопӯстин
قباپوش қабопӯш
قباحت қабоҳат
قباحت‌ناک қабоҳатнок
قباق қабоқ
قباله қабола
قباله‌نویس қаболанавис
قباله‌نویسی қаболанависӣ
قبانمد қабонамад
قبایل қабоил
قبت қабат
قبّچه қуббача
قبح қубҳ
قبر қабр
قبرستان қабристон
قبرکن қабркан
قبرکنی қабрканӣ
قبرگاه қабргоҳ
قبّره қуббара
قبس қабас
قبض қабз I,II
قبض‌الوصول қабзулвусул
قبضه қабза I,II
قبضه گیر қабзагир
قبضیت қабзият
قبط қибт
قبطی қибтӣ
قبق қабақ
قبل } қабл, қибал, қубул
قبلاً қаблан
قبله } қибла, қубла I,II
قبله‌زده қублазада
قبله‌زن қиблазан
قبله‌گاه қиблагоҳ
قبله‌گاهی қиблагоҳӣ
قبله‌نما қибланамо
قبلی. қаблӣ
قبو қабу
قبور қубур I,II
قبورخوابانی қубурхобонӣ
قبورسازی қубурсозӣ
قبورغه қабурға
قبورغه‌دار қабурғадор
قبورگذار қубургузор
قبورگذاری қубургузорӣ
قبول қабул
قبولاندن//قبولانیدن қабулон(и)дан
قبول‌خانه қабулхона
قبول‌دار қабулдор
قبول‌شونده қабулшаванда
قبول کنک қабулкунак
قبول کننده қабулкунанда
قبول گاه қабулгоҳ
قبول‌یابنده қабулёбанда
قبه } қаба, қубба
قبّه‌دار қуббадор
قبه‌سوزن қуббасӯзан
قبه‌شکل қуббашакл
قبه‌مانند қуббамонанд
قبیح қабеҳ
قبیح‌الوجه қабеҳулвачҳ
قبیحانه қабеҳона
قبیحه қабеҳа

قبیحی қабеҳӣ
قبیل қабил
قبیلوی қабилавӣ
قبیله қабила
قپاندن қапондан
قپچوق қапчуқ
قپقان қапқон
قپّک қаппак
قپیدن қапидан
قپیده қапида
قتّال қаттол / қитол
قتر قتر қатар-қатар
قتغن қатағон
قتل қатл
قتل گاه қатлгоҳ
قتلمه қатлама
قتی//کتی қатӣ//катӣ
قتیق қатиқ / қитиқ
قتیق آور қитиқовар
قتیل қатил
قتیم қатим
قحبه қаҳба
قحط қаҳт
قحط آباد қаҳтобод
قحط سال қаҳтсол
قحط سالی қаҳтсолӣ
قحطی қаҳтӣ
قد қад(д)
قدا қудо
قداشونده қудошаванда
قدافرازی қадафрозӣ
قداق қадоқ I,II
قداق چی қадоқчӣ
قداق خانه қадоқхона
قداق گر қадоқгар I,II
قداق گری қадоқгарӣ I,II
قداقی қадоқӣ
قداقین қадоқин
قدایی қудоӣ
قدبلند қадбаланд
قدپست қадпаст
قدپستی қадпастӣ
قدح پیما қадаҳпаймо
قدح қадаҳ / қадҳ
قدح بردار қадаҳбардор
قدح خوار қадаҳхор
قدح ساز қадаҳсоз
قدح کش қадаҳкаш
قدح گویی қадаҳгӯӣ
قدح نوش қадаҳнӯш
قدح نوشی қадаҳнӯшӣ
قدخمیده қадхамида
قددراز қаддароз
قدر қадар I,II / қадр
قدرانداز қадарандоз
قدربلند қадрбаланд
قدرت қудрат
قدرت بخش қудратбахш
قدرت مند қудратманд
قدرت مندی қудратмандӣ
قدرت ناک қудратнок
قدرت ناکی қудратнокӣ
قدرتی қудратӣ
قدردان қадрдон
قدردان زاده қадрдонзода
قدردانی қадрдонӣ
قدرس қадрас
قدرسا қадрасо
قدرسیده қадрасида
قدرشناس қадршинос
قدرشناسی қадршиносӣ
قدرمایه қадармоя
قدرناشناس қадрношинос
قدرناشناسی қадрношиносӣ
قدرناک қадрнок
قدس қудс
قدسی қудсӣ
قدسیت қудсият
قدغن қадағон
قدفراز қадфароз
قدقد қуд-қуд
قدک қадак I,II
قدکشک қадкашак
قدکشی қадкашӣ
قدکلته қадкалта
قدکوتاه қадкӯтоҳ
قدم қадам
قدما қудамо
قدم پرتایی қадампартоӣ
قدمت қидмат
قدم جای қадамҷой
قدم زنان қадамзанон
قدم زنی қадамзанӣ
قدم شمار қадамшумор
قدم شماری//قدم شمری қадамшуморӣ//қадамшумурӣ
قدم شوم қадамшум
قدم فرسا қадамфарсо
قدم گاه қадамгоҳ
قدم گذار қадамгузор
قدم گذاری қадамгузорӣ
قدم گیر қадамгир
قدم مانی қадаммонӣ
قدم نارس қадамнорас
قدم وار қадамвор
قدنارس қаднорас
قدنما қаднамо
قدنوچه қаднавча
قدّوس қуддус
قدوق қудуқ
قدوم қудум
قدی қадӣ
قدید қадид
قدیم қадим
قدیماً қадиман
قدیم الایام қадимулайём
قدیمانه қадимона
قدیم نسل қадимнасл
قدیم نسلی қадимнаслӣ
قدیمه қадима
قدیمی қадимӣ
قدیمی ساخت қадимисохт
قرآن қуръон
قرآن خوان қуръонхон
قرآن خوانی қуръонхонӣ
قرائت қироат I
قرائت خانه қироатхона
قرائت کننده қироаткунанда
قراب қироб I,II
قرابادین қарободин
قرابت қаробат
قرابه қароба

قرابه‌پرداز қаробапардоз
قرابه‌کش қаробакаш
قراخانیان қарохониён
قرار қарор
قراربخش қарорбахш
قرارداد қарордод
قراردادی қарордодӣ
قرارگاه қароргоҳ
قرارنویس қарорнавис
قراری қарорӣ
قرّاس қиррос
قراسان қаросон
قراق қуроқ
قراقندی қароқандӣ
قراقی қуроқӣ
قراکرت қарокурт
قراکول‌پروری қарокӯлпарварӣ
قراکولی қарокӯлӣ
قراموغ қаромуғ
قران қирон I,II,III
قراول қаровул
قراول‌بیگی қаровулбегӣ
قراول‌خانه қаровулхона
قراولک қаровулак
قراولی қаровулӣ
قرب қурб I,II
قربا қурбо
قرباقه қурбоққа
قربان қурбонI//қирбонII
قربانگاه қурбонгоҳ
قربانی қурбонӣ
قربایی қаробоӣ
قربت қурбат

قرته қарта I,II
قرته‌باز қартабоз
قرته‌بازی қартабозӣ
قرته‌مانک қартамонак
قرچ қурч
قرچیغی қарчиғай
قرحه қарҳа
قرس қарс I,II
قرساس қарсос / қирсос
قرسس қарсас
قرس‌قرس қарс-қарс
قرسک қарсак
قرسک‌زنی қарсакзанӣ
قرسکی қарсакӣ
قرس‌وار қарсвор
قرس‌وقرس қарсуқурс
قرسی қарсӣ
قرص қурс
قرض қарз
قرض‌بردار қарзбардор
قرض‌خواه қарзхоҳ
قرض‌دار қарздор
قرض‌داری қарздорӣ
قرض‌دهنده қарздиҳанда
قرض‌دهی қарздиҳӣ
قرض‌طلب қарзталаб
قرض‌گیر қарзгир
قرض‌گیرنده қарзгиранда
قرض‌گیری қарзгирӣ
قرض‌مند қарзманд
قرض‌مندی қарзмандӣ
قرضی қарзӣ
قرطاس қиртос

قرطاسی қиртосӣ
قرعه қуръа
قرعه‌پرتایی қуръапартоӣ
قرعه‌زن қуръазан
قرعه‌کشی қуръакашӣ
قرغه қарға
قرغی қарағай
قرغیز қирғиз
قرغی‌زار қарағайзор
قرغیزی қирғизӣ
قرق қарқ
قرقات қарақот
قرق‌بسته қарқбаста
قرقچی қарақчӣ
قرکننده қиркунанда
قرمز қирмиз
قرمزک қирмизак
قرمزی қирмизӣ
قرمزی‌تاب қирмизитоб
قرمزی‌رنگ қирмизиранг
قرمطی қарматӣ
قرمطیه қарматия
قرن қарн I,II
قرنفل қаранфул
قرو қирав
قروبسته қиравбаста
قروپوش қиравпӯш
قروت қурут
قروت‌آب қурутоб
قروتک қурутак
قرودار қиравдор
قروزده қиравзада
قروق‌مالی қуруқмолӣ

قرول қаравул
قرول‌خانه қаравулхона
قرولک қаравулак
قرولی қаравулӣ
قرون қурун
قرّه қирра
قرّه‌دار қиррадор
قره‌غاچ қарағоч
قره‌غی қарағай
قره قات қарақот
قره‌قوش қарақуш
قریب қариб
قریبی қарибӣ
قریحه қариҳа
قرین қарин
قرینه қарина
قرینی қаринӣ
قریه қария//қаря
قرّةالعین қурратулайн
قز(з) қаз(з)
قزاق қазоқ
قزاق‌نشین қазоқнишин
قزاقی қазоқӣ
قزاگند қазоганд
قزان‌دوخت қазондӯхт
قزناق қазноқ
قزی қазӣ
قزی‌دار қазидор
قسّام қассом
قساوت қасоват
قساوت‌آمیز қасоватомез
قسر қаср III
قسراس қисиррос
қасар-қасар
قسر قسر

қасар-қусур
қисир-қисир
قسری қасрӣ
قسط қист
قسطاس қистос
قسقان қасқон
قسم қасам / қисм
قسماً қисман
قسمت қисмат
قسمت‌خور қисматхӯр
قسم‌زده қасамзада
قسمی қасамӣ
قسم‌یادکنی қасамёдкунӣ
قسوت қасват
قسیر қисир
قسیرمانده қисирмонда
قسیرمانی қисирмонӣ
قسیری қисирӣ
قسیم қасим
قشّاق қашшоқ
قشّاقانه қашшоқона
قشّاق‌بچه қашшоқбача
قشّاق‌زاده қашшоқзода
قشّاقی қашшоқӣ
قشر қишр
قشقری қашқарӣ
قشقلداق қашқалдоқ
قشقه қашқа I,II
قشقه‌پیشانی қашқапешонӣ
قشقه‌چینی қашқачинӣ
قشلاق қишлоқ
قشلاق‌جای қишлоқҷой
قشلاقی қишлоқӣ
قشلاقی‌دختر қишлоқидухтар
قشنگ қашанг
قشنگی қашангӣ
قشو қашав
قشون//قوشن қӯшун
قصّاب қассоб
قصّاب‌خانه қассобхона
قصّابک қассобак
قصّابوار қассобвор
قصّابی қассобӣ
قصّار қассор
قصارت қасорат
قصاص қасос / қассос
قصاص‌گیر қасосгир
قصاص‌گیرنده қасосгиранда
قصاص‌گیری қасосгирӣ
قصاید қасоид
قصب қасаб
قصب‌پوش қасабпӯш
قصبه қасаба
قصد қасд
قصداً қасдан
قصددار қасддор
قصر қаср I,II
قصص қасас
قصور қусур I,II
قصّه қисса
قصّه‌پرداز қиссапардоз
قصّه‌خوان қиссахон
قصّه‌خوانی қиссахонӣ
قصّه‌گوی қиссагӯй
قصّه‌گویی қиссагӯӣ
قصیب қасиб
قصیده қасида I,II
قصیده‌خوان қасидахон
قصیده‌خوانی қасидахонӣ
قصیده‌سرا(ی) қасидасаро(й)
قصیده‌سرایی қасидасароӣ
قصیده‌گوی қасидагӯй
قصیده‌گویی қасидагӯӣ
قصیر қасир
قضا қазо
قضاة//قضات қузот
قضاجریان қазочараён
قضاوت қазоват
قضایا қазоё
قضیب қазиб
قضیه қазия
قط қат I,II / қатт
قطار қатор I,II
قطاربست қаторбаст
قطاربید қаторбед
قطارک қаторак
قطارکوه қаторкӯҳ
قطارمیخ қатормех
قطاروزنه қаторвазна
قطاره қатора I,II
قطاری қаторӣ
قطاس қутос
قطاس‌پرور қутоспарвар
قطاس‌پروری қутоспарварӣ
قطب қутб I,II,III
قطب‌گرد қутбгард
قطب‌نما қутбнамо
قطبی қутбӣ
قطر қутр
قطران қатрон
قطران‌کشی қатронкашӣ
قطران‌مالی қатронмолӣ
قطران‌مالیده қатронмолида
قطرانی қатронӣ
قطرگی қатрагӣ
قطره қатра
قطره‌باران қатраборон
قطره‌چکان қатрачакон
قطره‌دزد қатрадузд
قطره‌ریز қатрарез
قطره‌زن қатразан
قطره‌شمار қатрашумор
قطره‌شمر қатрашумур
قطره‌ظرف қатразарф
قطره‌فشان қатрафишон
قطری қутрӣ
قطشده қатшуда
قطع қатъ
قطعاً қатъан
قطع‌نامه қатънома
قطعوی қитъавӣ
قطعه қитъа
قطعی қатъӣ
قطعیاً қатъиян
قطعیت қатъият
قطن қутун / қӯтан
قطی//قوطی қуттӣ
قطی‌چه//قوطی چه қуттича
قطیع қатеъ
قطیفه қатифа
قعر қаър
قعود қууд
قفا қафо

قفاخوارگی қафохорагӣ
قفاخواره қафохора
قفاخورده қафохӯрда
قفاروی қафоравӣ
قفاکش қафокаш
قفاگاه қафогоҳ
قفاگردی қафогардӣ
قفاگیر қафогир
قفامانده қафомонда
قفامانی қафомонӣ
قفاناکی қафонокӣ
قفانشین қафонишин
قفس//قفص қафас
قفس‌باف қафасбоф
قفس‌بافی қафасбофӣ
قفس‌ساز қафассоз
قفسه қафаса
قفسی қафасӣ
قفقازی қафқозӣ
قفل//قلف қуфл//қулф
قفل‌انداز қуфландоз
قفل‌بند қуфлбанд
قفل‌ساز қуфлсоз
قفل‌کشا қуфлкушо
قفل‌گر қуфлгар
قفیز қафиз
ققراس { қақа(р)рос / қиқиррос
ققرققر қақар-қақар
ققنوس қақнус
قل қул
قلاب { қаллоб / қуллоб I,II
قلابانه қаллобона
قلّابی қаллобӣ

قلاچ қулоч
قلاچ‌کش қулочкаш
قلاچ‌کشی қулочкашӣ
قلاده { қалода / қилода
قلاش қаллош
قلاق { қаллоқ / қалоқ I,II
قلاق‌بسته қалоқбаста
قلاق‌زنی қаллоқзанӣ
قلان қулон
قلاوز қаловуз
قلب қалб I,II
قلباً қалбан
قلب‌دست қалбдаст
قلب‌کار қалбкор
قلب‌کاری қалбкорӣ
قلبکی қалбакӣ
قلب‌گاه қалбгоҳ
قلبه қулба
قلبی қалбӣ I,II
قلپاق қалпоқ
قلپاق‌دوز қалпоқдӯз
قلّت { қиллат / қулт
قلتبان қалтабон
قلتوس қалтус
قلتیق қилтиқ
قلتیق‌دار қилтиқдор
قلزم қулзум
قلع қалъ
قلعچی қалъачӣ
قلعگی қалъагӣ I,II
قلعه қалъа
قلعه‌اندودی қалъаандудӣ
قلعه‌بندی қалъабандӣ

قلعه‌چه қалъача
قلعه‌حولی қалъаҳавлӣ
قلعه‌دار қалъадор
قلعه‌رو қалъарав
قلعه‌ساز қалъасоз
قلعه‌سازی қалъасозӣ
قلعه‌کوب қалъакӯб
قلعه‌مانند қалъамонанд
قلعه‌وار қалъавор
قلعی қалъӣ
قلف қулф
قلف‌ساز қулфсоз
قلفنی қулфинай
قلق қалақ
قل‌قل қул-қул
قلم қалам I,II
قلماق қалмоқ
قلماقی қалмоқӣ
قلم‌انداز қаламандоз
قلم‌بدست қаламбадаст
قلم‌بند қаламбанд
قلم‌تراش қаламтарош
قلمتراشک қаламтарошак
قلم‌جدول қаламҷадвал
قلم‌چرا қаламчаро
قلمچگی қаламчагӣ
قلمچه қаламча
قلمچه‌شنانی қаламчашинонӣ
قلمداد қаламдод
قلمدار қаламдор
قلمدان қаламдон
قلم‌دست қаламдаст
قلم‌دیده қаламдида

قلمران қаламрон
قلمرانی қаламронӣ
قلم‌رفته қаламрафта
قلمرو қаламрав
قلم‌زده қаламзада
قلمزن қаламзан
قلمزنی қаламзанӣ
قلم‌فرسا қаламфарсо
قلم‌فرسایی қаламфарсоӣ
قلمفور қаламфур
قلمفوردان қаламфурдон
قلمفوری қаламфурӣ
قلم‌قاش қаламқош
قلم‌قت қаламқат
قلمکار қаламкор
قلمکاری қаламкорӣ
قلم‌کردار қаламкирдор
قلم‌کش қаламкаш
قلم‌کشی қаламкашӣ
قلم‌گیر қаламгир
قلم‌وار қаламвор
قلمه қалама I,II
قلمی қаламӣ
قلمی‌باف қаламибоф
قلنجان қулинҷон
قلندر қаландар
قلندرانه қаландарона
قلندربچه қаландарбача
قلندرخانه қаландархона
قلندرمشرب қаландармашраб
قلندرنما қаландарнамо
قلندری қаландарӣ
قلندریه қаландария

قلنسوه қалансува
قلنفور қаланфур
قلوب қулуб
قلون қулунI
قلّه қулла
قلیان қалён
قلیل қалил
قلین қалин
قلیه қаля
قم қум
قماب қимоб
قمار қимор
قمارباز қиморбоз
قماربازی қиморбозӣ
قمارپیشه қиморпеша
قمارخانه қиморхона
قماش қумош
قماندان қумондон
قمچی қамчӣ
قمچین қамчин
قمچین‌باف қамчинбоф
قمچین‌بافی қамчинбофӣ
قمچین‌بتّه қамчинбӯтта
قمچین‌دسته қамчиндаста
قمچین‌زنی қамчинзанӣ
قمچینک қамчинак
قمچین‌کاری қамчинкорӣ
قمچین‌کوب қамчинкӯб
قمر қамар
قمرالمقنع
қамарулмуқаннаъ
قمران қумрон
قمرجبین қамарчабин
قمرسا қамарсо

قمرمنظر қамарманзар
قمری } қамарӣ / қумрӣ
قمرین қамарин
قمزار қумзор
قمغان қумғон
قمقمه қумқума
قمیز қимиз
قمیش қамиш
قمیش‌زار қамишзор
قمیش‌کپّه қамишкаппа
قمیشی қамишӣ
قمیص қамис
قنات//قناة } қанотII / қанотI
قنات‌دار қанотдор
قناتک қанотак
قنّاد қаннод
قنّادی қаннодӣ
قنار қанор
قناره қанора
قناعت қаноат
قناعت‌بخش қаноатбахш
قناعت‌بخشا қаноатбахшо
قناعت‌بخشنده
қаноатбахшанда
قناعت‌پیشه қаноатпеша
قناعت‌طلبی қаноатталабӣ
قناعت‌کار қаноаткор
قناعت‌کارانه қаноаткорона
قناعت‌مند қаноатманд
قناعت‌مندانه қаноатпеша
قناعت‌مندی қаноатмандӣ
قنبیل//قنبیله
қанбил//қанбила
قنتو қанту

قنچیغ//قنچیق
қанчиғ//қанчиқ
قند қанд
قندآب қандоб
قنداق қундоқ
قندپاره қандпора
قندپز қандпаз
قندپزی қандпазӣ
قندچای қандчой
قندخو қандхӯ
قنددار қанддор
قنددان қанддон
قندریزه қандреза
قندز } қундиз / қундуз
قندزی қундузӣ
قندشکن қандшикан
قندشکنک қандшиканак
قندفروش қандфурӯш
قندفروشی қандфурӯшӣ
قندک қандак
قندلات қандалот
قندلات‌فروش
қандалотфурӯш
قندلات‌فروشی
қандалотфурӯшӣ
قندناکی қандӣ
قندی қанднокӣ
قندیل қандил
قندیلی қандилӣ I,II
قندین қандин
قنطر қантар
قنطرک қантарак
قنطره қантара
قنطری қантарӣ
قنغال‌بازی қинғолбозӣ

قنغاله қинғола
قنغاله‌بازی қинғолабозӣ
قنغرات қунғурот
قنغوز қунғуз
قنغوزک қунғузак
قنفذ қунфуз
قنوت қунутI
قنوط қунутII
قو қавI,II
قوا қуво
قوّاد қаввод
قوّادخانه қавводхона
قوّادگی қавводагӣ
قوّاده қаввода
قواره қавора
قواره қувора//қавора
قوّاس қаввос
قواعد қавоид
قواق қавоқ
قوّال қаввол
قوّال‌بند қавволбанд
قواله қавола
قوّالی қавволӣ
قوام } қавом / қивом
قوانین қавонин
قوپل қӯпал
قوت } қувват / қут I,II
قوّت‌بخش қувватбахш
قوّت‌دار қувватдор
قوّت‌دهنده қувватдиҳанда
قوّت‌دهی қувватдиҳӣ
قوت‌کنده қутканда
قوّت‌ناک қувватнок

قوّتناکی қувватнокӣ
قوتور қӯтур
قوچ қӯч
قوچقار қӯчқор
قود қавад
قور қӯр I,II
قورایيل қӯрайил
قورباشی қӯрбошӣ
قورچی қӯрчӣ
قورخانه қӯрхона
قورداق қавурдоқ
قورغاشیم қӯрғошим
قورغاشیم‌رنگ қӯрғошимранг
قورغاشیمی қӯрғошимӣ
قورغان қӯрғон
قورغانچه қӯрғонча
قورغانی қӯрғонӣ
قورقور қур-қур
قورمه қавурма
قورمه‌شوربا қавурмашӯрбо
قوروق қӯруқ
قوروق‌بان қӯруқбон
قوروق‌شکن қӯруқшикан
قوروق‌شکنی қӯруқшиканӣ
قوروق‌گاه қӯруқгоҳ
قوره қӯра
قوری қӯрӣ
قوس қавс
قوس آب қавсоб
قوس‌النهار қавсуннаҳор
قوسی қавсӣ
قوسین қавсайн
قوش қӯш I,II

قوشاق қӯшоқ
قوش‌بیگی қӯшбегӣ
قوش‌پولی қӯшпулӣ
قوشچی қӯшчӣ
قوشخانه қӯшхона
قوش‌دایره қӯшдоира
قوشقارک қӯшқорак
قوش کرنی қӯшкарнай
قوش کننده қӯшкунанда
قوش گیر қӯшгир
قوش‌لگد қӯшлагад
قوش‌نی қӯшнай
قوشه қӯша
قوشه‌پیر қӯшапир
قوصر//قوصره қавсар(а)
قوقندی қӯқандӣ
قول қавл I,II / қуввал
قولانه қавлона
قولتوق қӯлтуқ
قول‌نامه қавлнома
قولنج қуланҷ / қулинҷ
قولون қулун II
قولی қулай
قوم қавм
قومی қавмӣ
قوناق қӯноқ
قوه қава
قوّه//قوّت қувва(т)
قوّه‌آزمایی қувваозмоӣ
قوه‌خانه қавахона
قوّه‌سنج қуввасанҷ
قوّه‌سنجی қуввасанҷӣ
قوی қавӣ

قوی‌اراده қавиирода
قوی‌اعتقاد қавиэътиқод
قوی‌اندام қавиандом
قوی‌بازو қавибозу
قوی‌بال қавибол
قوی‌بنیاد қавибунёд
قوی‌پای қавипой
قوی‌پنجه қавипанҷа
قوی‌پیکر қавипайкар
قوی‌تن қавитан
قوی‌جثه қавиҷусса
قوی‌چنگ қавичанг
قوی‌چنگال қавичангол
قوی‌حال қавиҳол
قوی‌دست қавидаст
قوی‌دستگاه қавидастгоҳ
قوی‌دستگه қавидастгаҳ
قوی‌دل қавидил
قوی‌روح қавирӯҳ
قوی‌شأن қавишаън
قوی‌شوکت қавишавкат
قوی‌طبع қавитабъ
قوی‌عزم қавиазм
قویم қавим
قویمه қуйма
قوی‌نهاد қавиниҳод
قوی‌همّت қавиҳиммат
قوی‌هیکل қавиҳайкал
قوی‌یال қавиёл
قهّار қаҳҳор
قهّاری қаҳҳорӣ
قهر қаҳр
قهرآلود қаҳролуд

قهرآمیز қаҳромез
قهراً қаҳран
قهرانگیز қаҳрангез
قهرتون қаҳратун
قهرمان қаҳрамон I,II
قهرمانانه қаҳрамонона
قهرمان‌تراشی қаҳрамонтарошӣ
قهرمان‌زن қаҳрамонзан
قهرمان‌شهر қаҳрамоншаҳр
قهرمان‌مادر қаҳрамонмодар
قهرمان‌وار қаҳрамонвор
قهرمانی қаҳрамонӣ I,II
قهرناک қаҳрнок
قهری қаҳрӣ
قهستان қаҳистон
قهقاس қаҳқос
قهقرا қаҳқаро
قه‌قه қаҳ-қаҳ
قهقهه қаҳқаҳа
قهوگی қаҳвагӣ
قهوه қаҳва
قهوه‌آردکنک қаҳваордкунак
قهوه‌ای қаҳвай
قهوه‌جوش қаҳваҷӯш
قهوه‌جوشانک қаҳваҷӯшонак
قهوه‌خانه қаҳвахона
قهوه‌خوری қаҳвахӯрӣ
قهوه‌دان қаҳвадон
قهوه‌رنگ қаҳваранг
قهوه‌ریز қаҳварез
قهوه‌فروشی қаҳвафурӯшӣ

قهوه‌گون қаҳвагун
قهوه‌نوشی қаҳванӯшӣ
قی қай
قی‌آور қайовар
قیار қайёр
قیاس қиёс
قیاساً қиёсан
قیاسی қиёсӣ
قیافه қиёфа
قیافه‌بازی қиёфабозӣ
قیافه‌سازی қиёфасозӣ
قیافه‌شناس қиёфашинос
قیافه‌شناسی қиёфашиносӣ
قیاق қиёқ
قیام I,II қиём I,II
قیامت қиёмат
قیامت‌انگیز қиёматангез
قیامت‌پیشه қиёматпеша
قیامت‌پیکر қиёматпайкар
قیامت‌جلوه қиёматҷилва
قیامت‌خرام қиёматхиром
قیامتزار қиёматзор
قیامت‌کده қиёматкада
قیامت‌گاه қиёматгоҳ
قیامت‌نگاه қиёматнигоҳ
قیامت‌نگه қиёматнигаҳ
قیامتی қиёматӣ
قیام‌قوطی қиёмқуттӣ
قیام‌کننده қиёмкунанда I,II
قیچی қайчӣ
قیچی‌زده қайчизада
قید қайд
قیدشده қайдшуда

قیدکننده қайдкунанда
قیدگیر қайдгир
قیر I,II,III қир I,II,III
قیراط қайрот
قیراط қирот
قیراغاچ қайроғоч
قیراق қайроқ
قیراق‌باز қайроқбоз
قیراق‌بازی қайроқбозӣ
قیراق‌سنگ қайроқсанг
قیراندود қирандуд
قیرپوش қирпӯш
قیرگون қиргун
قیسه қайса
قیصر қайсар
قیصری қайсарӣ
قیطان қайтон
قیف қиф
قیفال қифол
قیف‌شکل қифшакл
قیل I,II қил I,II
قیل‌وقال қилуқол
قیله қайла
قیله‌دان қайладон
قیّم қаййим
قیماق қаймоқ
قیماق‌چای қаймоқчой
قیماق‌رنگ қаймоқранг
قیماقک қаймоқак
قیماقک‌بسته қаймоқакбаста
قیماقی қаймоқӣ
قیمت қимат
قیمت‌بها қиматбаҳо

قیمتدار қиматдор
قیمت‌سنج қиматсанҷ
قیمت‌شوی қиматшавӣ
قیمت‌ناک қиматнок
قیمتی қиматӣ
قیمومیت қаймумият
قیمه қима
قیمه‌اندازی қимаандозӣ
قیمه‌باب қимабоб
قیمه‌پلو қимапалав
قیمه‌کباب қимакабоб
قین қин
قینی қинӣ
قیود қуюд
قیوم қайюм
قیومی қайюмӣ

ک

کائن коин
کائنات коинот
کابره кобра
کابلت кобалт
کابنه кобина
کابوس кобус
کابوک кобук
کابیدن кобидан
کابین кобин
کاتب котиб
کاتبات котибот
کاتبانه котибона
کاتبه котиба
کاتبی котибӣ
کاتلت котлет

کاتوره котура
کاته кота
کاته‌باز котабоз
کاته‌بازی котабозӣ
کاتّیج коттеч
کاج I,II коч I,II
کاچ I,II коч I,II
کاچار кочор
کاچال кочол
کاچول кочул
کاچی кочӣ
کاخ кох
کاد код
کاداک кодок
کادکس кодекс
کاذب козиб
کار кор
کارآزما(ی) корозмо(й)
کارآزمایی корозмоӣ
کارآزمودگی корозмудагӣ
کارآزموده корозмуда
کارآگاه корогоҳ
کارآگاهی корогоҳӣ
کارآمد коромад
کارآموخته коромӯхта
کارآموز коромӯз
کارآموزی коромӯзӣ
کارآیم короям
کارافتاده корафтода
کارافزا(ی) корафзо(й)
کارانداز корандоз
کاراندازی корандозӣ
کاراندن корондан

کارایی короӣ
کارباف корбоф
کاربافی корбофӣ
کاربرد корбурд
کاربری корбарӣ
کاربست корбаст
کاربند корбанд
کاربیع корбайъ
کارپارتسیه корпоратсия
کارپرتایی корпартоӣ
کارپرداز корпардоз
کارپردازی корпардозӣ
کارپسیه коррупсия
کارپوس корпус
کارجامه корҷома
کارجنبان корҷунбон
کارچلان корчаллон
کارچلانی корчаллонӣ
کارخانه корхона
کارخانه‌دار корхонадор
کارخورده корхӯрда
کارد корд
کاردار кордор
کارداری кордорӣ
کاردان кордон
کاردانی кордонӣ
کاردباز кордбоз
کاردبازی кордбозӣ
کاردچه кордча
کاردخورده кордхӯрда
کاردزنی кордзанӣ
کاردساز кордсоз
کاردسازی кордсозӣ

کاردک кордак
کاردکش кордкаш
کاردکشی кордкашӣ
کاردوست кордӯст
کاردوستی кордӯстӣ
کاردهنده кордиҳанда
کاردیده кордида
کارزار корзор
کارزده корзада
کارساز корсоз
کارسازی корсозӣ
کارسان корсон
کارستان користон
کارشایم коршоям
کارشایمی коршоямӣ
کارشکن коршикан
کارشکنی коршиканӣ
کارشناس коршинос
کارشناسی коршиносӣ
کارطلب корталаб
کارفرما корфармо
کارفرمایی корфармоӣ
کارکرد коркард
کارکشته коркушта
کارکن коркун
کارکوفته коркӯфта
کارگاه коргоҳ
کارگر коргар
کارگرجوان коргарҷавон
کارگردان коргардон
کارگرزاده коргарзода
کارگرزن коргарзан
کارگرنشین коргарнишин

کارگری коргарӣ
کارگریز коргурез
کارگریزی коргурезӣ
کارگزار коргузор
کارگزاری коргузорӣ
کارگه коргаҳ
کارم корам
کارمزد кормузд
کارم‌شده корамшуда
کارمند корманд
کارم‌نشده корамнашуда
کارنادیده корнодида
کارناشایم корношоям
کارناشایمی корношоямӣ
کارنامه корнома
کارنده коранда
کارنمایی корнамоӣ
کاروان корвон
کاروان‌باشی корвонбошӣ
کاروان‌خانه корвонхона
کاروان‌سالار корвонсолор
کاروان‌سرا(ی) корвонсаро(й)
کاروانک корвонак
کاروان‌کش корвонкаш / корвонкуш
کاروان‌گاه корвонгоҳ
کاروان‌گذر корвонгузар
کاروان‌گرد корвонгард
کاروانی корвонӣ
کاروبار корубор
کارورز корварз
کاروند корунд
کاره кора
کاری корӣ

کاریابی корёбӣ
کاریدن коридан
کاریز корез
کاریزکن корезкан
کازر козар / козур
کازری козарӣ / козурӣ
کازه коза
کاژ кож
کاس кос I,II,III
کاسب косиб
کاسب‌بچه косиббача
کاسب‌دهقان косибдеҳқон
کاسب‌نشین косибнишин
کاسبی косибӣ
کاست кост
کاستن костан
کاسته коста
کاستی костӣ
کاسد косид
کاسماپالیت космополит
کاسماپالیتیزم космополитизм
کاسمادرام космодром
کاسماگانیه космогония
کاسمالاگیه космология
کاسمتیکه косметика
کاسمتیکی косметикӣ
کاسنی коснӣ
کاسه коса
کاسه‌پشت косапушт
کاسه‌تراش косатарош
کاسه‌تراشی косатарошӣ
کاسه‌خانه косахона

کاسه‌دم **косадум**
کاسه‌شکن//کاسه‌شکنک **косашикан(ак)**
کاسه‌گر **косагар**
کاسه‌گری **косагарӣ**
کاسه‌گل **косагул**
کاسه‌لیس **косалес**
کاسه‌لیسی **косалесӣ**
کاسه‌مانند **косамонанд**
کاسه‌نواز **косанавоз**
کاسینوس **косинус**
کاش **кош**
کاشانه **кошона**
کاشتن **коштан**
کاشتنی **коштанӣ**
کاشته **кошта**
کاشف **кошиф**
کاشکی **кошки**
کاشه **коша**
کاشی **кошӣ**
کاشی‌کار **кошикор**
کاشی‌کاری **кошикорӣ**
کاشین **кошин**
کاشین‌کار **кошинкор**
کاشین‌کاری **кошинкорӣ**
کاظم **козим**
کاغ **ког I,II**
کاغتی//کاغاتی **коғатӣ//коғотӣ**
کاغذ **коғаз**
کاغذباز **коғазбоз**
کاغذبازی **коғазбозӣ**
کاغذبر **коғазбур**
کاغذبرار **коғазбарор**
کاغذبراری **коғазбарорӣ**
کاغذپاره **коғазпора**
کاغذپرانی **коғазпаронӣ**
کاغذپیچ **коғазпеч**
کاغذخلته **коғазхалта**
کاغذخورک **коғазхӯрак**
کاغذگیر **коғазгир**
کاغذی **коғазӣ**
کاغذین **коғазин**
کاف **коф I,II**
کافتن **кофтан**
کافتنی **кофтанӣ**
کافت‌وکاو **кофтуков**
کافته **кофта**
کافر **кофар** / **кофир**
کافردل **кофирдил**
کافرکیش **кофиркеш**
کافرنعمت **кофирнеъмат**
کافرنعمتی **кофирнеъматӣ**
کافرنهاد **кофирниҳод**
کافری **кофирӣ**
کافور **кофур**
کافوربار **кофурбор**
کافوربو(ی) **кофурбӯ(й)**
کافوری **кофурӣ**
کافی **кофӣ**
کافیدن **кофидан**
کافیین **кофеин**
کاک **кок I,II,III,IV,V**
کاکئین **кокаин**
کاکئینی **кокаинӣ**
کاکا **коко**
کاکتیل **коктейл**
کاکس **кокс**
کاکس‌شونده **коксшаванда**
کاکل **кокул**
کاکل پریشان **кокулпарешон**
کاکل‌دار **кокулдор**
کاکله **кокула**
کاکوتی **кокутӣ**
کال **кол I,II**
کالا **коло**
کالاید **коллоид**
کالبد **колбад** / **колбуд**
کالبه **колба**
کالّج **коллеч**
کالچدن **колчедан**
کالفته **колуфта**
کالکتار **коллектор**
کالکتیوانی **коллективонӣ**
کالکسیانر **коллексионер**
کالکسیه **коллексия**
کالگیه **коллегия**
کالم **колум**
کالوس **колус**
کالوشه **колуша**
کاله **кола I,II**
کالیدن **колидан**
کالیو(ه) **колив(а)**
کام **ком I,II**
کام‌اجرائیه **комичроия**
کام‌بخش **комбахш**
کام‌بخشی **комбахшӣ**
کامبین **комбайн**
کامبینت **комбинат**
کامبین‌چی **комбайнчӣ**
کامبین‌ران **комбайнрон**
کامپرس **компресс**
کامپرسار **компрессор**
کامپرسارخانه **компрессорхона**
کامپرساری **компрессорӣ**
کامپس **компас**
کامپیوتر **компютер**
کامپیوتری **компютерӣ**
کام‌جو(ی) **комҷӯ(й)**
کام‌جویی **комҷӯӣ**
کام‌داری **комдорӣ**
کامران **комрон**
کامرانی **комронӣ**
کام‌روا **комраво**
کام‌روایی **комравоӣ**
کام‌ستانی **комситонӣ**
کام‌گار **комгор**
کام‌گاری **комгорӣ**
کامگی **комагӣ**
کامل **комил**
کاملاً **комилан**
کامل‌اختصاص **комилихтисос**
کامل‌حقوق **комилҳуқуқ**
کامل‌حقوقی **комилҳуқуқӣ**
کامل‌رأی **комилраъй**
کامل‌عیار **комилъиёр**
کامندتوره **комендатура**
کامندنت **комендант**
کامندنتی **комендантӣ**
کامندیر **командир**
کاموتتار **коммутатор**
کام‌ور **комвар**

کامّونلی коммуналӣ
کامونّه коммуна
کامونیزم коммунизм
کامونیست коммунист
کامونیستی коммунистӣ
کامه кома I,II,III,IV
کامه‌برداری комбардорӣ
کامه‌دار комадор
کامه کاوک комаковак
کامه کنی комаканӣ
کامی комӣ
کامیاب комёб
کامیابی комёбӣ
کام‌یار комёр
کامیتت комитет
کامیسّر комиссар
کامیسریت комиссариат
کامیسیه комиссия
کان кон
کانا коно
کانایی коноӣ
کانتینر контейнер
کانتینرکش контейнеркаш
کانتینری контейнерӣ
کانتیننت континент
کانتیننتلی континенталӣ
کاندتسیانر кондитсионер
کاندنستار конденсатор
کاندنستسیه конденсатсия
کانسپسیه консепсия
کانسپکت конспект
کانستروکتار конструктор
کانستروکتیوی конструктивӣ
کانستروکتیویزم конструктивизм
کانستروکسیه конструксия
کانستیتوتسیانی конститутсионӣ
کانستیتوتسیه конститутсия
کانسرت консерт
کانسرتی консертӣ
کانسرن консерн
کانسرو(ه) консерв(а)
کانسروبراری консервбарорӣ
کانسروتار консерватор
کانسروتاریه консерватория
کانسروتسیه консерватсия
کانسروتیزم консерватизм
کانسروتیوی консервативӣ
کانسروگی консервагӣ
کانسرونت консервант
کانسول консул
کانسولتتسیه консултатсия
کانسول‌خانه консулхона
کانسول‌گری консулгарӣ
کانسولی консулӣ
کانسیلیوم консилиум
کانفت конфет
کانفدرتسیه конфедератсия
کانفرانس конфронс
کانفرنسیه конференсия
کانکرس конкурс
کانکرسی конкурсӣ
کانکن конкан
کانگرس конгресс
کانگلامرت конгломерат
کانوای конвой
کانورت конверт
کانورسیه конверсия
کانوس конус
کانوسی конусӣ
کانون конун I,II,III
کانونسیه конвенсия
کانوییر конвейер
کانیک коняк
کاو ков
کاواک ковок
کاواکی ковокӣ
کاواندن ковондан
کاوش ковиш
کاوش‌گر ковишгар
کاوش‌گری ковишгарӣ
کاوک ковак
کاوکاو ков-ков
کاویان//کاویانی ковиён//ковиёнӣ
کاویدن ковидан
کاه коҳ
کاهاندن//کاهانیدن коҳон(и)дан
کاهخانه коҳхона
کاهدان коҳдон
کاهدود коҳдуд
کاهربا коҳрабо
کاهرنگ коҳранг
کاهریزه коҳреза
کاهش коҳиш
کاهش‌آمیز коҳишомез
کاه‌کشان коҳкашон
کاهگل коҳгил
کاهل коҳил I,II
کاهلانه коҳилона
کاهل‌تن коҳилтан
کاهل‌تنی коҳилтанӣ
کاهلی коҳилӣ
کاه‌میده коҳмайда
کاهن коҳин
کاهو коҳу
کاه‌وار коҳвор
کاهیدن коҳидан
کاهیده коҳида
کایفتسئنت коэффитсиент
کباب кабоб
کباب‌پز кабобпаз
کباب‌پزی кабобпазӣ
کباب‌غیلک кабобғелак
کبابی кабобӣ
کباده каб(б)ода
کبار кибор
کبارزاده киборзода
کبر кабар, кибр
کبرا кубро
کبریاء кибриё
کبریت кибрит
کبزه‌فرومان кабзафурӯмон
کبست кабаст
کبک кабк
کبک‌انجیر кабканҷир
کب‌کبود каб-кабуд
کبک‌چوجه кабкчӯча
کبک‌خرام кабкхиром
کبک‌رفتار кабкрафтор

کبکی **кабкӣ**
کبل//کابل **кабел**
کبلتاو **кабелтов**
کبلی **кабелӣ**
کبوتر **кабӯтар**
کبوترباز **кабӯтарбоз**
کبوتربازی **кабӯтарбозӣ**
کبوتربازی **кабӯтарӣ**
کبوترخانه **кабӯтархона**
کبود **кабуд**
کبودبال **кабудбол**
کبودبر **кабудбар**
کبودپوش **кабудпӯш**
کبودپوشی **кабудпӯшӣ**
کبودتاب **кабудтоб**
کبودجامه **кабудҷома**
کبودچشم **кабудчашм**
کبودچنبر **кабудчанбар**
کبودچه **кабудча**
کبودچه‌تاب **кабудчатоб**
کبودچه‌رنگ **кабудчаранг**
کبودر **кабудар**
کبودرنگ **кабудранг**
کبودگر **кабудгар**
کبوده **кабуда**
کبودی **кабудӣ**
کبودی‌زار **кабудизор**
کبودی‌فروش **кабудифурӯш**
کبودی‌فروشی **кабудифурӯшӣ**
کبودی کاری **кабудикорӣ**
کبه **каба**
کبیتا **кубито**
کبید **кабид**

کبیر **кабир**
کبیره **кабира**
کبیسه **кабиса**
کبینت **кабинет**
کبینه **кабина**
کپّان **каппон**
کپچه **капча**
کپر **капар**
کپران **капрон**
کپک **капак**
کپ کبود **кап-кабуд**
کپک‌زده **капакзада**
کپله **капелла**
کپنک **капанак**
کپنک‌پوش **капанакпӯш**
کپّه **каппа I,II**
کپّه‌پوش **каппапӯш**
کپّه‌دار **каппадор**
کپّه کلان **каппа-калон**
کپّه‌ناک **каппанок**
کپّی **каппӣ**
کپیتل **капитал**
کپیتلیزم **капитализм**
کپیتلیست **капиталист**
کپیتلیستی **капиталистӣ**
کپیتن **капитан**
کپیدن **капидан**
کپیلیر **капилляр**
کپیلیری **капиллярӣ**
کت **кат**
کتاب **китоб**
کتاب آرایی **китоборойӣ**
کتاب‌براری **китоббарорӣ**

کتاب‌پرست **китобпараст**
کتاب‌پرستی **китобпарастӣ**
کتابت **китобат**
کتابتی **китобатӣ**
کتابچه **китобча**
کتاب‌خانه **китобхона**
کتاب‌خوان **китобхон**
کتاب‌خوانده **китобхонда**
کتاب‌خوانی **китобхонӣ**
کتاب‌دار **китобдор**
کتاب‌داری **китобдорӣ**
کتاب‌دان **китобдон**
کتاب‌دوست **китобдӯст**
کتاب‌دوستی **китобдӯстӣ**
کتاب‌سازی **китобсозӣ**
کتاب‌شناس **китобшинос**
کتاب‌شناسی **китобшиносӣ**
کتاب‌فروش **китобфурӯш**
کتاب‌فروشی **китобфурӯшӣ**
کتاب‌مانک **китобмонак**
کتاب‌نامه **китобнома**
کتاب‌نویس **китобнавис**
کتاب‌نویسی **китобнависӣ**
کتابه **китоба**
کتابی **китобӣ**
کتابیات **китобиёт**
کتاد **катод**
کتادی **катодӣ**
کتالیک **католик**
کتالیکی **католикӣ**
کتان **катон**
کتان‌باف **катонбоф**
کتان‌بافی **катонбофӣ**

کتانی **катонӣ**
کتب **кутуб**
کتب‌خانه **кутубхона**
کتچه **катча**
کتر } **катар**, **катер**
کتف **китф**
کتف‌تنگ **китфтанг**
کتف‌وسیع **китфвасеъ**
کتک } **катак**, **кутак**
کتگی **каттагӣ**
کتل **кутал I,II**
کتلاگ **каталог**
کتمان **китмон**
کتی **катӣ**
کتیبه **катиба**
کتیبه‌شناس **катибашинос**
کتیبه‌شناسی **катибашиносӣ**
کتیر **катир**
کتیگاریه **категория**
کثافت **касофат**
کثافت‌آور **касофатовар**
کثافت‌بار **касофатбор**
کثافتی **касофатӣ**
کثرت **касрат**
کثیر **касир I**
کثیرالاولاد **касирулавлод**
کثیرالعدد **касируладад**
کثیرالملّت **касирулмиллат**
کثیف **касиф**
کجا **куҷо**
کجایی **куҷоӣ**
کج‌ابرو **каҷабрӯ**
کج‌اندیش **каҷандеш**

کجاوه каҷова
کجاوه‌دار каҷовадор
کجاوه‌شکم каҷовашикам
کجبحث каҷбаҳс
کجبحثی каҷбаҳсӣ
کجبین каҷбин
کجبینی каҷбинӣ
کج‌پا(ی) каҷпо(й)
کج‌پهلو каҷпаҳлу
کج‌چشم каҷчашм
کج‌خطه каҷхата
کجدست каҷдаст
کجدستی каҷдастӣ
کج‌دل каҷдил
کج‌دم каҷдум
کج‌دهان каҷдаҳон
کج‌رفتار каҷрафтор
کج‌رفتاری каҷрафторӣ
کج‌رو каҷрав
کج‌روی каҷравӣ
کج‌شاخ каҷшох
کج‌طبع каҷтабъ
کج‌فکر каҷфикр
کج‌فکری каҷфикрӣ
کج‌فهم каҷфаҳм
کج‌فهمی каҷфаҳмӣ
کجک каҷак
کج‌کار каҷкор
کج‌کارد каҷкорд
کج‌کاری каҷкорӣ
کج‌کلاه каҷкулоҳ
کج‌کنج(ه) каҷкунҷ(а)
کجکول каҷкӯл

کج‌گردن каҷгардан
کجله // کجلک каҷала(к)
کج‌مکج каҷмакаҷ
کج‌نوگ каҷнӯг
کج‌نهاد каҷниҳод
کج‌وکلیب каҷукилеб
کج‌وکلیبی каҷукилебӣ
کجی каҷӣ
کچ каҷ
کچاله кучола
کچک кучук
کچک‌بچه кучукбача
کچکول качкӯл
کچل качал I,II
کچل‌پا качалпо
کچلیدن качалидан
کچوله кучула
کچه кача
کچه‌بازی качабозӣ
کچیری кичирӣ
کحل кӯҳл
کحلدان кӯҳлдон
کحلی кӯҳлӣ
کد кад I,II,III
кадд
کدام кадом
کدامی кадомӣ
کدامین кадомин
کدبانو кадбону
کدبانویی кадбонуӣ
کدخدا(ی) кадхудо(й)
کدخدایی кадхудоӣ
کدر кадар I,II
кадр
کدو каду

کدواده кадвода
کدوبا кадубо
کدوبچک кадубичак
کدوبینی кадубинӣ
کدوچگی кадучагӣ
کدوچه кадуча
کدوچه‌دار кадучадор
کدوخ кадӯх
کدودانه кадудона
کدورت кудурат
کدوسر кадусар
کدوسنبوسه кадусанбӯса
کدوشوربا кадушӯрбо
کدوشوله кадушавла
کدوکاری кадукорӣ
کدوکوزه кадукӯза
کدوگی кадугӣ
کدوگین кадугин
کدونگ кудунг
کدونگ‌گر кудунггар
کدونگ‌گری кудунггарӣ
کدونیمه кадунима
کدویی кадуӣ
کده када
куда
کدیر кадир
کدیور кадевар
کدیوری кадеварӣ
کذاب каззоб
کذایی казоӣ
کذب кизб
کر кар
ка(р)р
کرا киро
کرابادین кародин

کراپولی киропулӣ
کراسّ кросс
کراسّوارد кроссворд
کراشده кирошуда
کراشیدن карошидан
کراشیده карошида
کراک карок
کراکش кирокаш
کراکش‌خانه кирокашхона
کراکشی кирокашӣ
کراکننده кирокунанда
کراکنی кирокунӣ
کرام кором I,II
کرامات каромот
کرامت каромат
کرامی киромӣ
کران карон
کرانه карона
کرانه‌جو(ی) каронаҷӯ(й)
کرانه‌جویی каронаҷӯӣ
کراهت кароҳат
کراهت‌آور кароҳатовар
کراهت‌انگیز кароҳатангез
کراهت‌بار кароҳатбор
کراهت‌ناک кароҳатнок
کراهیت кароҳият
کرایه кироя
کرایه‌نشین кироянишин
کرایی кироӣ
کرباس карбос
کرباس‌باف карбосбоф
کرباس‌بافی карбосбофӣ
کرباسه карбоса

کرباسی карбосӣ
کربان карбон
کربسه карбаса
کربش карбаш
کربید карбид
کربین карабин
کربیورتار карбюратор
کرت { карат, карт
کرتاتکه картотека
کرتاشکه картошка
کرتاشکه‌بریان картошкабирён
کرتاشکه‌چینی картошкачинӣ
کرتاشکه‌شنانک картошкашинонак
کرتاشکه‌شنانی картошкашинонӣ
کرتاشکه‌غندارک картошкағундорак
کرتاشکه‌غنداری картошкағундорӣ
کرتاشکه‌کار картошкакор
کرتاشکه‌کاری картошкакорӣ
کرتاشکه‌گل картошкагул
کرتاگرفی картографӣ
کرتاگرفیه картография
کرتان картон
کرتانی картонӣ
کرتریج картрич
کرتسر картсер
کرتک куртак
کرته { каратэ, курта
کرته‌وار куртавор
کرته‌واری куртаворӣ

کرتی каратӣ
کرچ карч
کرخت карахт
کرخت‌شده карахтшуда
کرخت‌شوی карахтшавӣ
کرخت‌کننده карахткунанда
کرخته карахта
کرختی карахтӣ
کرخش карахш
کرد курд
کردار кирдор
کردر кардар
کردگار кирдигор
کردن кардан
کردنی карданӣ
کرده карда
کرده‌کار кардакор
کردی курдӣ
کردیاگرفیه кардиография
کردیاگرمه кардиограмма
کردیالاگی кардиологӣ
کردیالاگیه кардиология
کرسان карсон
کرستون карастун
کرسی курсӣ I,II
کرسیچه курсича
کرسین карасин
کرسین‌دان карасиндон
کرسی‌نشین курсинишин
کرسین‌لمپه карасинлампа
کرسینی карасинӣ
کرشمه карашма
کرشمه‌دار карашмадор

کرفس карафс
کرک { карк, курк I,II
کرکدن каркадан
کرکم каркам
کرکننده каркунанда
کرگس каргас
کرم { карам I,II, кирм
کرم‌پیشه карампеша
کرمچه кирмча
کرم‌خورده кирмхӯрда
کرم‌خورک карамхӯрак
کرم‌زده кирмзада
کرم‌شکل кирмшакл
کرم‌شلغم карамшалғам
کرم‌شوربا карамшӯрбо
کرمک { кирмак, курмак
کرمک‌پرور кирмакпарвар
کرمک‌پروری кирмакпарварӣ
کرمک‌چینی курмакчинӣ
کرمک‌دار кирмакдор
کرمک‌داری кирмакдорӣ
کرم‌کرده кирмкарда
کرم‌گستر карамгустар
کرمند карманд
کرمی карамӣ
کرمینلستیکه криминалистика
کرن кран I,II
کرنای карнай
کرنتین карантин
کرنجو каранчу
کرند куранд
کرندار крандор

کرنگ куранг
کرنما карнамо
کرنول карнавал
کرنی карнай
کرنیچه карнайча
کرنیچی карнайчӣ
کرنی‌گل карнайгул
کرنی‌نواز карнайнавоз
کرنی‌نوازی карнайнавозӣ
کرو(ه) карв(а)
کروات каравот
کرور курур I,II
کروز куруз
کروژ куруж
کرّوفر карруфар
کرّوک каррук
کرّوکی каррукӣ
کروم курум
کروه курӯх
کرویا карвиё
کرّه { каррат(т), кара, карра, кура, курра
کرهاً карҳан
کره‌شکل курашакл
کری карӣ
کریز курез
کریزی курезӣ
کریکتوره карикатура
کریکتوری карикатурӣ
کریم { карим, крем
کریمانه каримона
کریمه карима

کریمی **каримӣ**
کریه **кареҳ**
کریه‌المنظر **кареҳулманзар**
کریه‌منظر **кареҳманзар**
کزاز **кузоз**
کزر **казар**
کزرمه **казарма**
کزرمه‌نشین **казарманишин**
کزینا **казино**
کژ **каж**
کژترازو **кажтарозу**
کژدم **каждум**
کژدم‌زده **каждумзада**
کژدمک **каждумак**
کژدم گزیده **каждумгазида**
کژدم‌وار **каждумвор**
کژدمه **каждума**
کژدمی **каждумӣ**
کژنگر **кажнигар**
کژین **кажин**
کس **кас**
کساد **касод**
کسادشده **касодшуда**
کسادشوی **касодшавӣ**
کسادی **касодӣ**
کسالت **касолат**
کسانه **касона**
کسب **касб**
کسب آموز **касбомӯз**
کسب آموزی **касбомӯзӣ**
کسبوی **касабавӣ**
کسبه **касаба**
کسبی **касбӣ**

کستسیه **кассатсия**
کسته **каста**
کستی// کشتی **кустӣ//куштӣ**
کستی‌باف **кустибоф**
کسدان **касдон**
کسر **каср I,II**
کسردار **касрдор**
کسروف **касруф**
کسره **касра**
کسری } **касрӣ**, **кисро**
کسک **касак**
کسکدیار **каскадёр**
کسل **касал**
کسل‌بان **касалбон**
کسل‌بانی **касалбонӣ**
کسل‌بینی **касалбинӣ**
کسل‌پایی **касалпоӣ**
کسل‌خانه **касалхона**
کسل‌مند **касалманд**
کسل‌نما **касалнамо**
کسلی **касалӣ**
کسلی آور **касалиовар**
کسمخر **касмахар**
کسمدان **касмадон**
کسمگرد **касмагард**
کسمیاب **касмаёб**
کس‌ناشنید **касношунид**
کس‌نافهم **каснофаҳм**
کس‌ناگذر **касногузар**
کسندر **касандар**
کسو **касав**
کسوت **кисват**
کسوت گری **кисватгарӣ**

کسوف **кусуф**
کسی **касе**
کسیته **кассета**
کسیتی **кассетӣ**
کسیر **касир II**
کش// کیش **киш II**
کش } **каш I,II,III,IV**, **куш**
کشا **кушо**
کشاد **кушод**
کشادگوی **кушодагӯӣ**
کشادن **кушодан**
کشاده **кушода**
کشاده‌پیشانی **кушодапешонӣ**
کشاده‌دست **кушодадаст**
کشاده‌دستی **кушодадастӣ**
کشاده‌دل **кушодадил**
کشاده‌رو(ی) **кушодарӯ(й)**
کشاده‌زبان **кушодазабон**
کشاده‌شونده **кушодашаванда**
کشاده‌طبع **кушодатабъ**
کشاده گوی **кушодагӯӣ**
کشّاف **кашшоф**
کشاکش **кашокаш**
کشاکشی } **кашокашӣ**, **кушокушӣ**
کشال **кашол**
کشال‌پا **кашолпо**
کشال‌دار **кашолдор**
کشال‌دهی **кашолдиҳӣ**
کشال کار **кашолкор**
کشال کاری **кашолкорӣ**
کشاله **кашола**
کشاله کار **кашолакор**

کشاله کاری **кашолакорӣ**
کشاله کنان **кашолакунон**
کشال‌یابی **кашолёбӣ**
کشان } **кашон**, **кушон**
کشاندن } **кашондан**, **кушондан**
کشانیدن **кашонидан**
کشاورز } **кашоварз**, **кишоварз**
کشاورزی } **кашоварзӣ**, **кишоварзӣ**
کشایاندن// کشایانیدن **кушоён(и)дан**
کشایش **кушоиш**
کش‌بافت **кашбофт**
کش‌بافی **кашбофӣ**
کشبر **кашбар**
کشت **кишт I,II**
کشتار **куштор**
کشت‌باب **киштбоб**
کشت‌بازی **киштбозӣ**
کشت‌زار **киштзор**
کشت گاه **киштгоҳ**
کشت گردان **киштгардон**
کشتل **каштал**
کشتن } **киштан**, **куштан**
کشتن گاه **куштангоҳ**
کشت‌وکار **киштукор**
کشته } **кишта**, **кушта**
کشته‌زار **киштазор**
کشته شده } **кишташуда**, **кушташуда**
کسک **касак**
کشتی **киштӣ**
کشتی‌بان **киштибон**
کشتی‌بندان **киштибандон**

کشتی‌بندی **киштибандӣ**
کشتی‌ران **киштирон**
کشتی‌رانی **киштиронӣ**
کشتی‌ساز **киштисоз**
کشتی‌سازی **киштисозӣ**
کشتی‌سوار **киштисавор**
کشتی‌شکستگان **киштишикастагон**
کشتی‌کش **киштикаш**
کشتی‌کشی **киштикашӣ**
کشتی‌گاه **киштигоҳ**
کشتی‌گرد **киштигард**
کشتی‌نشین **киштинишин**
کش‌خانه **кушхона**
کشش **кашишI** / **кушиш**
کشش‌خانه **кушишхона**
کشش‌دار **кашишдор**
کشش‌گاه **кушишгоҳ**
کشف **кашаф** / **кашф**
کشفی **кашфӣ**
کشفیات **кашфиёт**
کشک **кашак** / **кашк**
کشک‌آب **кашкоб**
کشک‌آس **кашкос**
کش‌کش **каш-каш**
کش‌کشان **каш-кашон**
کش‌کشک **кашкашак**
کشکک **кашкак**
کشکله **кашкала**
کشکنجیر **кушканҷир**
کشکول **кашкӯл**
کشکوله **кашкӯла**
کشکی **кашкӣ**

کشکین **кашкин**
کشم **кашам**
کشمش **кишмиш**
کشمشی **кишмишӣ**
کشمکش **кашмакаш**
کشمکشی **кашмакашӣ**
کشمیری **кашмирӣ**
کشندگی **кашандагӣ**
کشنده **кашанда** / **кушанда**
کشنیچ **кашнич**
کشنیز **кашниз**
کشودن **кушудан**
کشور **кишвар**
کشورخدای **кишвархудой**
کشورستان **кишварситон**
کشورشناس **кишваршинос**
کشورشناسی **кишваршиносӣ**
کشورکشا(ی) **кишваркушо(й)**
کشورکشایی **кишваркушоӣ**
کشوری **кишварӣ**
کشه **кашша**
کشی **кашӣ**
کشیدن **кашидан**
کشیده **кашида**
کشیده‌دوز **кашидадӯз**
کشیده‌دوزی **кашидадӯзӣ**
کشیش **кашишII**
کظم **казм**
کعب **каъб**
کعبه **каъба**
کف **каф I,II** / **куф I,II**

کفّار **куффор**
کفّاره//کفّارة **каф(ф)ора(т)**
کفاف **кифоф**
کفالت **кафолат**
کفالت‌دهنده **кафолатдиҳанда**
کفالت‌نامه **кафолатнома**
کفاندن **кафондан**
کفانیدن **кафонидан**
کفایت‌کننده **кифояткунанда**
کفایه//کفایت **кифоя(т)**
کف‌بسته **кафбаста**
کف‌بین **кафбин**
کف‌بینی **кафбинӣ**
کفت **кифт**
کفتار **кафтор**
کفتر **кафтар**
کفترباز **кафтарбоз**
کفتربازی **кафтарбозӣ**
کفترخانه **кафтархона**
کفچه **кафча**
کفر **куфр**
کفران **куфрон**
کفری **куфрӣ**
کف‌زن **кафзан**
کف‌زنی **кафзанӣ**
کفسن **кафсан**
کفش **кафш**
کفش‌بردار **кафшбардор**
کفش‌برداری **кафшбардорӣ**
کفش‌دوز **кафшдӯз**
کفش‌دوزی **кафшдӯзӣ**
کفش‌کن **кафшкан**

کفشیر **кафшер**
کفشیرکاری **кафшеркорӣ**
کفشیرکش **кафшеркаш**
کفشیرکنی **кафшеркунӣ**
کفشیرگر **кафшергар**
کفشیرگری **кафшергарӣ**
کفک **кафк**
کفک‌آلود **кафколуд**
کفکازی **кафкозӣ**
کفک‌دار **кафкдор**
کف‌کوبی **кафкӯбӣ**
کفکی **кафакӣ I,II**
کفگیر **кафгир**
کفگیرزن **кафгирзан**
کفگیرزنی **кафгирзанӣ**
کفل **кафал**
کفلیز **кафлез**
کفلیزک **кафлезак**
کفلیزه **кафлеза**
کفلیس **кафлес**
کف‌مال **кафмол**
کفن **кафан** / **кафн**
کفن‌پولی **кафанпулӣ**
کفن‌پیچ **кафанпеч**
کفن‌دزد **кафандузд**
کفن‌دزدی **кафандуздӣ**
کفن‌دوز **кафандӯз**
کفن‌دوزی **кафандӯзӣ**
کفن‌فروشی **кафанфурӯшӣ**
کفن‌گدا **кафангадо**
کفنی **кафанӣ**
کفّه **каффа**
کفیدره **кафедра**

کفیدگی кафидагӣ
کفیدن кафидан
کفیده кафида
کفیل кафил
کفیلی кафилӣ
ککئا какао
ککتوس кактус
ککنه какана
کل кал / кулл
کلاI килоI
کلابتن калобатун
کلابتنی калобатунӣ
کلابه калоба
کلابه‌ریس калобарес
کلابه‌ریسی калобаресӣ
کلاپیسه калопеса
کلاچه калоча
کلاریه калория
کلاریه‌ناک калориянок
کلاریه‌ناکی калориянокӣ
کلاژه I,II каложа I,II
کلاغ калоғ
کلاف//کلافه калоф(а)
کلاف‌پیچ калофпеч
کلاف‌کشی калофкашӣ
کلال калол I,II / кулол
کلاله кулола
کلالت калолат
کلال‌خانه кулолхона
کلال‌گری кулолгарӣ
کلالی кулолӣ
کلام калом
کلام‌الله каломуллоҳ

کلامی каломӣ
کلان калон
کلان‌پای калонпой
کلانتر калонтар
کلان‌تراشی калонтарошӣ
کلان‌جثه калонҷусса
کلان‌جثه‌گی калонҷуссагӣ
کلان‌حجم калонҳаҷм
کلان‌خرج калонхарҷ
کلان‌زاده калонзода
کلان‌سال калонсол
کلان‌سالی калонсолӣ
کلان‌سر калонсар
کلان‌شونده калоншаванда
کلان‌شوی калоншавӣ
کلان‌کار калонкор
کلان‌گپ калонгап
کلان‌گپی калонгапӣ
کلان‌گیر калонгир
کلان‌گیرانه калонгирона
کلان‌گیری калонгирӣ
کلان‌وار(انه) калонвор(она)
کلانی калонӣ
کلانی‌گری калонигарӣ
کلاوه калова
کلاه кулоҳ
کلاه‌برداری кулоҳбардорӣ
کلاه‌خود кулоҳхӯд
کلاه‌دار кулоҳдор
کلاه‌داری кулоҳдорӣ
کلاه‌دوز кулоҳдӯз
کلاه‌دوزی кулоҳдӯзӣ
کلاه‌ساز кулоҳсоз

کلاه‌سازی кулоҳсозӣ
کلاهک кулоҳак
کلاه‌گذاری кулоҳгузорӣ
کلاه‌گوشه кулоҳгӯша
کلب калб
کلباغ калбоғ
کلبز калбуз
کلبه кулба
کلپتره калпатра
کلپن клапан
کلپیسه калпеса
کلتک калтак
کلتک‌بازی калтакбозӣ
کلتک‌بدست калтакбадаст
کلتکچه калтакча
کلتک‌خوری калтакхӯрӣ
کلتک‌دار калтакдор
کلتک‌کاری калтаккорӣ
کلتک‌کوب калтаккӯб
کلته калта
کلته‌پا(ی) калтапо(й)
کلته‌پایه калтапоя
کلته‌پوستین калтапӯстин
کلته‌چه калтача
کلته‌دم калтадум
کلته‌ریش калтариш
کلته‌زبان калтазабон
کلته‌فهم калтафаҳм
کلته‌کرا калтакиро
کلته‌کلاس калтакалос
کلته‌میل калтамил
کلچ килч
کلچه кулча

کلچه‌بهی кулчабиҳӣ
کلچه‌پز кулчапаз
کلچه‌رو(ی) кулчарӯ(й)
کلچه‌قند кулчақанд
کلچه‌مانند кулчамонанд
کلخات калхот
کلرنت кларнет
کلزاغ калзоғ
کلسی калсий
کلسیتسیزم класситсизм
کلسیک классик
کلسیکانه классикона
کلسیکی классикӣ
کلف калаф
کلفت кулфат
کلفت‌انگیز кулфатангез
کلفت‌زده кулфатзада
کلک калак I,II / каллак / килк / куллук
کل‌کل кал-кал
کلکن кулкан
کلکولیتار калкулятор
کلکولیتسیه калкулятсия
کلکه калка
کلگاو калгов
کلل калал
کلمات калимот
کلمرغ калмурғ
کلمسجد калмасҷид
کلمه калима
کلمه‌باز калимабоз
کلمه‌بازی калимабозӣ
کلمه‌ساز калимасоз

کلمه‌سازی **калимасозӣ**
کلند **каланд**
کلندچه **каландча**
کلنددسته **каланддаста**
کلندرو **каландрав**
کلندریش **каландриш**
کلندزن **каландзан**
کلندزنی **каландзанӣ**
کلندکاری **каландкорӣ**
کلندکش **каландкаш**
کلندکنی **каландкунӣ**
کلندگردان **каландгардон**
کلندگردانی **каландгардонӣ**
کلنده **каланда**
کلنگ **куланг I,II,III**
کلنگدار **кулангдор**
کلنگدان **кулангдон**
کلنگدل **кулангдил**
کلنگی **кулангӣ**
کلوته **кулӯта**
کلوته‌پوشک **кулӯтапӯшак**
کلوته‌ریش **кулӯтариш**
کلوچه **кулӯча**
کلوخ **кулӯх**
کلوخ‌انداز **кулӯхандоз**
کلوخ‌چین **кулӯхчин**
کلوخدار **кулӯхдор**
کلوخ‌روی **кулӯхрӯй**
کلوخ‌شدگار **кулӯхшудгор**
کلوخ‌کوب **кулӯхкӯб**
کلوش } **калавиш**, **калӯш**
کلوش‌کهنه **калӯшкӯҳна**
کلوک **кулӯк**

کلوله **кулӯла**
کلوله‌شکل **кулӯлашакл**
کلونده **калаванда**
کلویدن **калавидан**
کلویده **калавида**
کله } **калла**, **килла**, **кулаҳ**
کله‌باران//کله‌بارانی
кулаҳборон(ӣ)
کلّه‌بر **каллабур**
کلّه‌پا **каллапо**
کلّه‌پاچه **каллапоча**
کلّه‌پز **каллапаз**
کلّه‌پزی **каллапазӣ**
کلّه‌پوش **каллапӯш**
کلّه‌پوش‌فروش
каллапӯшфурӯш
کلّه‌پوش‌فروشی
каллапӯшфурӯшӣ
کلّه‌جنبان **каллаҷунбон**
کلّه‌جنبانی **каллаҷунбонӣ**
کلّه‌جنگ **каллаҷанг**
کلّه‌خشک **каллахушк**
کله‌خود **кулаҳхӯд**
کلّه‌دار } **калладор**, **кулаҳдор**
کلّه‌زن **каллазан**
کلّه‌زنی **каллазанӣ**
کلّه‌شوربا **каллашӯрбо**
کلّه‌قند **каллақанд**
کلّه‌قندی **каллақандӣ**
کلّه کدو **каллакаду**
کلّه کرم **каллакарам**
کلّه کلان **каллакалон**
کلّه کن **каллакан**
کلّه کوبک **каллакӯбак**

کلّه‌مناره **калламанора**
کلّه‌موش **калламуш**
کلّه‌موش‌گیرک
калламушгирак
کلّه‌میخ **калламех**
کلّه‌ورم **каллаварам**
کلّه‌ورمی **калаварамӣ**
کلی } **калӣ**, **куллӣ**
کلّیات **куллиёт**
کلیب **килеб**
کلّیت **куллият**
کلّیتاً **куллиятан**
کلیتک **калитак**
کلیچه **кулича**
کلید **калид**
کلیددار **калиддор**
کلیددان **калиддон**
کلیرنگ **клиринг**
کلیسا **калисо**
کلیک **килик**
کلیل **калил**
کلیم **калим**
کلیم‌الله **калимуллоҳ**
کلیمی **калимӣ**
کلین **келин**
کلین‌بیاران **келинбиёрон**
کلین‌بیبی **келинбибӣ**
کلین‌بینی **келинбинӣ**
کلین‌پاشا **келинпошшо**
کلین‌چک **келинчак**
کلین‌شونده **келиншаванда**
کلین‌طلبان **келинтал(а)бон**
کلین‌فراری **келинфурорӣ**
کلینیکه **клиника**

کلّیه **куллия**
کم } **кам**, **кум**
کم‌آب **камоб**
کم‌آبشوی **камобшавӣ**
کم‌آبی **камобӣ**
کم‌آدم **камодам**
کم‌آزار **камозор**
کم‌آزاری **камозорӣ**
کم‌آمد **камомад**
کم‌آمده **камомада**
کم‌آواز **камовоз**
کم‌ابر **камабр**
کماج **кумоч I,II**
کماچ **кумоч**
کم‌ارزش **камарзиш**
کماس **камос**
کم‌استعداد **камистеъдод**
کم‌استعمال **камистеъмол**
کماسه **камоса**
کم‌اعتبار **камэътибор**
کم‌اعتباری **камэътиборӣ**
کم‌اعتقاد **камэътиқод**
کم‌اعتنا **камэътино**
کم‌اعتنایی **камэътиноӣ**
کم‌اقتدار **камиқтидор**
کم‌اقتداری **камиқтидорӣ**
کمال **камол I,II**
کمالات **камолот**
کم‌التفات **камилтифот**
کم‌التفاتی **камилтифотӣ**
کمال‌نامه **камолнома**
کمان **камон**
کمان‌ابرو **камонабрӯ**

کمان‌انداز камонандоз
کمان‌اندازی камонандозӣ
کمان‌بینی камонбинӣ
کمان‌پای камонпой
کمان‌جوله камонҷӯла
کمانچه камонча
کمان‌خانه камонхона
کمان‌دار камондор
کم‌اندیشگی камандешагӣ
کم‌اندیشه камандеша
کمان‌ساز камонсоз
کمان‌سازی камонсозӣ
کمان‌شکل камоншакл
کمان‌غولک камонғӯлак
کمانک камонак
کمان‌کش камонкаш
کمان‌کشی камонкашӣ
کمان‌گر камонгар
کمان‌گروهه камонгурӯҳа
کمان‌گری камонгарӣ
کمان‌گوشه камонгӯша
کمان‌گیر камонгир
کمان‌مهره камонмӯҳра
کمان‌وار камонвор
کمان‌ور камонвар
کمان‌وری камонварӣ
کمانه камона
کمانی камонӣ
کم‌اهالی камаҳолӣ
کم‌اهمیت камаҳамият
کم‌باد камбод
کمبار камбор
کم‌باران камборон
کم‌بارانی камборонӣ
کم‌بارش камбориш
کم‌باور камбовар
کم‌بخت камбахт
کمبر камбар
کمبرد камбурд
کم‌بضاعت камбизоат
کم‌بضاعتی камбизоатӣ
کمبغل камбағал
کمبغلانه камбағалона
کمبغل‌بچه камбағалбача
کمبغل‌پرور камбағалпарвар
کمبغل‌زاده камбағалзода
کمبغل‌شوی камбағалшавӣ
کمبغل‌نشین камбағалнишин
کمبغلی камбағалӣ
کمبود камбуд
کمبودی камбудӣ
کمبوی камбӯй
کم‌بها камбаҳо
کم‌بین камбин
کم‌بینی камбинӣ
کم‌پخته кампахта
کم‌پشم кампашм
کمپل кампал
کم‌پول кампул
کم‌پولی кампулӣ
کمپیر кампир
کمپیرانه кампирона
کمپیرگلک кампиргулак
کم‌تأثیر камтаъсир
کم‌تجربگی камтаҷрибагӣ
کم‌تجربه камтаҷриба
کمتر камтар
کم‌تردّد камтараддуд
کم‌ترین камтарин
کم‌تشویش камташвиш
کم‌ثمر камсамар
کم‌جرأت камҷуръат
کم‌جلا камҷило
کم‌چیز камчиз
کم‌چین камчин
کم‌چینی камчинӣ
کم‌حاصل камҳосил
کم‌حاصلی камҳосилӣ
کم‌حافظه камҳофиза
کم‌حرارت камҳарорат
کم‌حرکت камҳаракат
کم‌حرکتی камҳаракатӣ
کم‌حس камҳис(с)
کم‌حواس камҳавос
کم‌حواسی камҳавосӣ
کم‌حوصلگی камҳавсалагӣ
کم‌حوصله камҳавсала
کم‌خرج камхарҷ
کم‌خرد камхирад
کم‌خردی камхирадӣ
کم‌خواب камхоб
کم‌خوابی камхобӣ
کم‌خوار камхор
کم‌خوارگی камхорагӣ
کم‌خواره камхора
کم‌خور камхӯр
کم‌خوراک камхӯрок
کم‌خوراکی камхӯрокӣ
کم‌خوری камхӯрӣ
کم‌خون камхун
کم‌خونی камхунӣ
کم‌داشت камдошт
کم‌دان камдон
کم‌دانش камдониш
کم‌دانشی камдонишӣ
کم‌دانی камдонӣ
کم‌دخل камдахл
کم‌درامد камдаромад
کم‌درخت камдарахт
کم‌دستمایه камдастмоя
کم‌دل камдил
کم‌دیدار камдидор
کم‌دیده‌کار камдидакор
کمر камар
کمرباریک камарборик
کمربسته камарбаста
کمربند камарбанд
کمرتان камертон
کمرچه камарча
کمرشکن камаршикан
کم‌رغبت камрағбат
کم‌رغبتی камрағбатӣ
کمرگاه камаргоҳ
کمرگه камаргаҳ
کم‌رنگ камранг
کمروار камарвор
کم‌روغن камравған
کم‌رووآی камравуой
کمروی камеравӣ
کمره камера
کمری камарӣ

کم‌ریش **камриш**
کم‌زبان **камзабон**
کم‌زده **камзада**
کم‌زمین **камзамин**
کم‌زمینی **камзаминӣ**
کم‌زن **камзан**
کم‌زور **камзӯр**
کم‌زول **камзӯл**
کم‌زولچه **камзӯлча**
کم‌سال **камсол**
کم‌سالی **камсолӣ**
کم‌سان **камсон**
کم‌سخن **камсухан**
کم‌سخنی **камсуханӣ**
کم‌سن **камсин(н)**
کم‌سن‌وسال **камсин(н)усол**
کم‌سواد **камсавод**
کم‌سوادی **камсаводӣ**
کم‌شعور **камшуур**
کم‌شمار **камшумор**
کم‌شماری **камшуморӣ**
کم‌شوی **камшавӣ**
کم‌شیر **камшир**
کم‌شیره **камшира**
کم‌صبری **камсабрӣ**
کم‌طلب **камталаб**
کم‌ظرف **камзарф**
کم‌ظرفی **камзарфӣ**
کم‌ظرفیت **камзарфият**
کم‌ظرفیتی **камзарфиятӣ**
کمعدد **камадад**
کم‌عقل **камақл**
کم‌عقلی **камақлӣ**

کم‌علم **камилм**
کم‌عمر **камумр**
کم‌عیار **камъиёр**
کم‌غذا **камғизо**
کم‌غیرت **камғайрат**
کم‌غیرتی **камғайратӣ**
کم‌فایده **камфоида**
کم‌فراست **камфаросат**
کم‌فرزند **камфарзанд**
کم‌فهم **камфаҳм**
کم‌قدر **камқадр**
کم‌قوت **камқувват**
کم‌قوتی **камқувватӣ**
کمک **кумак**
کم‌کار **камкор**
کم‌کاری **камкорӣ**
کمک‌پولی **кумакпулӣ**
کمک‌رسان **кумакрасон**
کمککک **камакак**
کمک‌هزینه **кумакҳазина**
کم‌گپ **камгап**
کم‌گپی **камгапӣ**
کم‌گنجایش **камгунҷоиш**
کم‌گوشت **камгӯшт**
کم‌گوشتی **камгӯштӣ**
کم‌گوی **камгӯӣ**
کم‌مایه **каммоя**
کم‌محصول **каммаҳсул**
کم‌مدنیت **каммаданият**
کم‌مزد **каммузд**
کم‌مصرف **каммасриф**
کم‌مضمون **каммазмун**
کم‌معاش **каммош**

کم‌معرفت **каммаърифат**
کم‌مقدار **каммиқдор**
کم‌منفعت **камманфиат**
کم‌موی **каммӯй**
کم‌مهارت **каммаҳорат**
کم‌مهر **каммехр**
کم‌میوه **каммева**
کمند **каманд**
کمندافکن **камандафкан**
کمنددیده **каманддида**
کم‌نظیر **камназир**
کم‌نفع **камнафъ**
کم‌نما **камнамо**
کم‌نمایی **камнамоӣ**
کم‌نمک **камнамак**
کم‌نور **камнур**
کم‌وبیش **камубеш**
کم‌وتم **камутум**
کم‌وزن **камвазн**
کم‌وزنی **камвазнӣ**
کم‌وکاست **камукост**
کم‌همّت **камҳиммат**
کم‌همّتی **камҳимматӣ**
کم‌هنر **камҳунар**
کمی } **каме** / **камӣ**
کم‌یاب **камёб**
کم‌یابی **камёбӣ**
کم‌یافت **камёфт**
کمیت } **камият** / **кумайт**
کمیته **кумита**
کمیز **кумез**
کمین **камин I,II**
کمین‌گاه **камингоҳ**

کمین‌گه **камингаҳ**
کمین‌ور **каминвар**
کمینه **камина**
کمینی **каминӣ**
کن } **кан** / **кун**
کنار **канор**
کنارنگ **канoранг**
کناره **канора**
کناره‌جوی **канорачӯй**
کناره‌جویی **канорачӯӣ**
کناره‌دار **канорадор**
کناره‌گیر **канорагир**
کناره‌گیری **канорагирӣ**
کناری **канорӣ**
کنّاس **каннос**
کناغ **куноғ**
کنام **куном**
کناندن **канондан**
کنانیدن **кунонидан**
کنایوی **киноявӣ**
کنایه **киноя**
کنایه‌آمیز **кинояомез**
کنایه‌دار **киноядор**
کنب **канаб**
کنبور(ه) **канбур(а)**
کنبی **канабӣ**
کنتته **кантата**
کنج } **кинч** / **кунч**
کنجاره **кунҷора**
کنجاله **кунҷола**
کنجت **кунҷит**
کنجد// کنجید **кунҷид**
کنجدک// کنجیدک **кунҷидак**

کنجدی//کنجیدی кунчидӣ
کنجک кунчак
کنج‌کاو кунчков
کنج‌کاوی кунчковӣ
کنجکی кунчакӣ
کنجی кунчӣ
کنجیتک кунчитак
کند кунд
کنداش кундош
کنداور кундовар
کنداوری кундоварӣ
کندپا кундпо
کندچه кундача
کندذهن кундзеҳн
کندذهنی кундзеҳнӣ
کندر к-андар
کندرو кундрав
کندزبان кундзабон
کندزبانی кундзабонӣ
کندعقل кундақл
کندعقلی кундақлӣ
کندفهم кундфаҳм
کندفهمی кундфаҳмӣ
کندک кандак
کندکنجه кундкунча
کندگی кандагӣ
کندل кундал
کندن кандан
کندنی канданӣ
کندو { канду, кунду }
کندوره кандура
کندوری кандурӣ
کندوک кандук
کندوکوب кандукӯб
کنده { канда, кунда }
کنده‌پیخ кундапих
کنده‌خانه кундахона
کنده‌زانو кундазону
کنده‌کار кандакор
کنده‌کاری кандакорӣ
کنده‌کاو кундаков
کنده‌کاوی кундаковӣ
کندی кундӣ I,II
کندیر кандир
کندیری кандирӣ
کنز канз
کنسلر канслер
کنش куниш
کنشت куништ
کنشتو(ک) канашту(к)
کنگ кинг
کنگر кунгур
کنگرو кенгуру
کنگره кунгура I,II
کنگره‌دار кунгурадор
کنگره‌کاری кунгуракорӣ
کنل канал
کنل‌کابی каналкобӣ
کنل‌کاو каналков
کنلیزتسیانی канализатсионӣ
کنلیزتسیه канализатсия
کن‌مکن кун-макун
کنور канур I,II
کنوریدن кануридан
کنون кунун
کنونی кунунӣ
کنّه { кана, кунна I,II, кунҳ }
کنه‌خانه канахона
کنه‌دانه канадона
کنه‌زده каназада
کنه‌کنجید канакунчид
کنه‌مانند канамонанд
کنی канӣ
کنیز каниз
کنیزک канизак
کنیزی канизӣ
کنیسه каниса
کنیفال канифол
کنیه//کنیت куния(т)
کو { ку, кӯ }
کواته квота
کواروم кворум
کواره кавора I,II
کواره‌جا кавораҷо
کواکب кавокиб
کوب { куб I,II, кӯб }
کوبش кӯбиш
کوبک кӯбак
کوبکاری кӯбкорӣ
کوبنده кӯбанда
کوبه { куба, кӯба }
کوبی кубӣ
کوبیدن кӯбидан
کوبیده кӯбида
کوبین кӯбин
کوپال кӯпол
کوپان купон
کوپروک кӯпрук
کوپروک‌ساز кӯпруксоз
کوپروک‌سازی кӯпруксозӣ
کوپه купе
کوتاه кӯтоҳ
کوتاه‌آستین кӯтоҳостин
کوتاه‌اندیش кӯтоҳандеш
کوتاه‌اندیشی кӯтоҳандешӣ
کوتاه‌انگشت кӯтоҳангушт
کوتاه‌بیانی кӯтоҳбаёнӣ
کوتاه‌بین кӯтоҳбин
کوتاه‌بینانه кӯтоҳбинона
کوتاه‌بینی кӯтоҳбинӣ
کوتاه‌پای кӯтоҳпой
کوتاه‌پایه кӯтоҳпоя
کوتاه‌پشم кӯтоҳпашм
کوتاه‌دامن кӯтоҳдоман
کوتاه‌دست кӯтоҳдаст
کوتاه‌دستی кӯтоҳдастӣ
کوتاه‌زبان кӯтоҳзабон
کوتاه‌عقل кӯтоҳақл
کوتاه‌عقلی кӯтоҳақлӣ
کوتاه‌عمر кӯтоҳумр
کوتاه‌عمری кӯтоҳумрӣ
کوتاه‌قامت кӯтоҳқомат
کوتاه‌قد кӯтоҳқад
کوتاهک кӯтоҳак
کوتاهکک кӯтоҳакак
کوتاه‌گردن кӯтоҳгардан
کوتاه‌مترژ кӯтоҳметраж
کوتاه‌مدّت кӯтоҳмуддат
کوتاه‌مژگان кӯтоҳмижгон
کوتاه‌موج кӯтоҳмавҷ
کوتاه‌مهلت кӯтоҳмӯҳлат

کوتاه‌میل **кӯтоҳмил**
کوتاه‌نظر **кӯтоҳназар**
کوتاه‌نظرانه **кӯтоҳназарона**
کوتاه‌نظری **кӯтоҳназарӣ**
کوتاهی **кӯтоҳӣ**
کوتره **кӯтара**
کوتره‌بیع **кӯтарабайъ**
کوتره‌سودا **кӯтарасавдо**
کوتره‌فروش **кӯтарафурӯш**
کوتره‌فروشی **кӯтарафурӯшӣ**
کوتره‌گیر **кӯтарагир**
کوتک **кӯтак**
کوتک ارابه **кӯтакароба**
کوتل **кӯтал**
کوتوال } **кутвол**, **кӯтвол**
کوته **кӯтах**
کوته‌بین **кӯтаҳбин**
کوته‌دست **кӯтаҳдаст**
کوته‌دستی **кӯтаҳдастӣ**
کوتهی **кӯтаҳӣ**
کوثر **кавсар**
کوثری **кавсарӣ**
کوچ **кӯч**
کوچاکوچ **кӯчокӯч**
کوچاندن//کوچانیدن **кӯчон(и)дан**
کوچانده//کوچانیده **кӯчон(и)да**
کوچ‌بندی **кӯчбандӣ**
کوچت **кӯчат**
کوچت‌شناسی **кӯчатшиносӣ**
کوچش **кӯчиш**
کوچک **кӯчак**
کوچک‌دل **кӯчакдил**
کوچک‌دلی **кӯчакдилӣ**
کوچ‌کشانی **кӯчкашонӣ**
کوچگی **кӯчагӣ**
کوچمنچی **кӯчманчӣ**
کوچمنچی‌گی **кӯчманчигӣ**
کبر } **кучан**, **кӯчан**
کوچنده **кӯчанда**
کوچنوار **кӯчанвор**
کئوچوک **каучук**
کوچه **кӯча**
کوچه‌باغ **кӯчабоғ**
کوچه‌باغی **кӯчабоғӣ**
کوچه‌پوشی **кӯчапӯшӣ**
کوچه‌گرد **кӯчагард**
کوچه‌گردی **кӯчагардӣ**
کوچی **кӯчӣ**
کوچیدن **кӯчидан**
کوچیدنی **кӯчиданӣ**
کودرت **квадрат**
کودرتی **квадратӣ**
کودک **кӯдак**
کودکانه **кӯдакона**
کودک‌دار **кӯдакдор**
کودکستان **кӯдакистон**
کودک‌وار **кӯдаквор**
کودکی **кӯдакӣ**
کودن **кавдан**
کور } **кавар**, **кӯр**
کورآب **кӯроб**
کورارت **курорт**
کوربخت **кӯрбахт**
کوربرزنگی **кӯрбарзангӣ**
کورپتک **кӯрпатак**
کورپچه **кӯрпача**
کورپچه‌وار **кӯрпачавор**
کورپستان **кӯрпистон**
کورپشّه **кӯрпашша**
کورپه **кӯрпа**
کورپه‌دوز **кӯрпадӯз**
کورپه‌دوزان **кӯрпадӯзон**
کورپه‌دوزی **кӯрпадӯзӣ**
کورپه‌وار(ی) **кӯрпавор(ӣ)**
کورتار **куратор**
کورتت **квартет**
کورتس **квартс**
کورتکه **куртка**
کورخرید **кӯрхарид**
کورخریدار **кӯрхаридор**
کوردل **кӯрдил**
کوردود **кӯрдуд**
کورروده **кӯррӯда**
کورزار **каварзор**
کورس **курс**
کورسنت **курсант**
کورسواد **кӯрсавод**
کورسوادی **кӯрсаводӣ**
کورسیو **курсив**
کورش **кураш**
کورشبپرک **кӯршабпарак**
کورک } **каварак**, **кӯрак**
کورک‌بندی **кӯракбандӣ**
کورک‌چینک **кӯракчинак**
کورک‌چینی **кӯракчинӣ**
کورک‌دار **кӯракдор**
کورکش **кӯркаш**
کورک‌غندار **кӯракғундор**
کورک‌غنداری **кӯракғундорӣ**
کورک‌کشک **кӯраккашак**
کورک‌کشی **кӯраккашӣ**
کورک‌کنی **кӯракканӣ**
کورکورانه **кӯр-кӯрона**
کورگره **кӯргиреҳ**
کورگی **кӯрагӣ**
کورمار **кӯрмор**
کورموش **кӯрмуш**
کورمهتاب **кӯрмаҳтоб**
کورنمک **кӯрнамак**
کورنمکی **кӯрнамакӣ**
کوره **кӯра I,II**
کوره‌خانه **кӯрахона**
کوره‌گر **кӯрагар**
کوره‌مانند **курамонанд**
کوری **кӯрӣ**
کوز **кӯз**
کوز(ه)پشت **кӯз(а)пушт**
کوزه **кӯза**
کوزه‌چه **кӯзача**
کوزه‌گر **кӯзагар**
کوزه‌گری **кӯзагарӣ**
کوزه‌گل **кӯзагул**
کوژ **кӯж**
کوژپشت **кӯжпушт**
کوس } **квас**, **кӯс I,II**
کوست **кӯст**
کوسدار **кӯсдор**
کوسک **кӯсак**
کوسن **кавсан**
کوسه **кӯса**
کوسه‌ریش **кӯсариш**

کوشا **кӯшо**

کوشش **кӯшиш**

کوشک **кӯшк**

کوشنده **кӯшанда**

کوشه **кавша**

کوشیدن **кӯшидан**

کوفت **кӯфт**

کوفتگی **кӯфтагӣ**

کوفتن **кӯфтан**

کوفتنی **кӯфтанӣ**

کوفت و کوب **кӯфтукӯб**

کوفته **кӯфта**

کوفته شده **кӯфташуда**

کوفته کاری **кӯфтакорӣ**

کوفته کباب **кӯфтакабоб**

کوفجان **кӯфҷон**

کوفشانه **кӯфшона**

کوفی **кӯфӣ**

کوک **кӯк I,II,III**

کوکب **кавкаб**

کوکب‌شناس **кавкабшинос**

کوکبه **кавкаба**

کوکبه‌دار **кавкабадор**

کوکچه **кӯкча**

کوکزی **кавказӣ**

کوک‌سلطان **кӯксултон**

کوکنار **кӯкнор**

کوکنارخانه **кӯкнорхона**

کوکناردانه **кӯкнордона**

کوکناری **кӯкнорӣ**

کوکو **ку-ку** / **куку I,II**

کوکوپلو **кукупалав**

کول **кавал** / **кӯл**

کولاب **кӯлоб**

کولابی **кӯлобӣ**

کولبار **кӯлбор**

کولتیوتار **култиватор**

کولتیوتسیه **култиватсия**

کول‌شناس **кӯлшинос**

کول‌شناسی **кӯлшиносӣ**

کولمک **кӯлмак**

کولوار **кӯлвор**

کولی **кӯлӣ**

کومه **кӯма**

کون **кавн** / **кун**

کونت **квант**

کونتی **квантӣ**

کونده‌لنگ **кӯндаланг**

کونین **кавнайн**

کوه **кӯҳ**

کوهان **кӯҳон**

کوهاندار **кӯҳондор**

کوه‌بان **кӯҳбон**

کوه‌بانی **кӯҳбонӣ**

کوه‌برا **кӯҳбаро**

کوه‌برایی **кӯҳбароӣ**

کوه‌پاره **кӯҳпора**

کوه‌پایه **кӯҳпоя**

کوه‌پیاز **кӯҳпиёз**

کوه‌پیکر **кӯҳпайкар**

کوه‌پیما **кӯҳпаймо**

کوه‌پیمایی **кӯҳпаймоӣ**

کوهتن **кӯҳтан**

کوه‌جگر **кӯҳҷигар**

کوه‌دامن **кӯҳдоман**

کوهسار **кӯҳсор**

کوهستان **кӯҳистон**

کوهستانی **кӯҳистонӣ**

کوه‌شناسی **кӯҳшиносӣ**

کوه‌کن **кӯҳкан**

کوه‌کنی **кӯҳканӣ**

کوه‌گرد **кӯҳгард**

کوه‌گردی **кӯҳгардӣ**

کوهنشین **кӯҳнишин**

کوه‌نوردی **кӯҳнавардӣ**

کوه‌وار **кӯҳвор**

کوهه **кӯҳа**

کوهه‌گرفته **кӯҳагирифта**

کوهی **кӯҳӣ**

کوی **кӯй**

کویان **куён**

کویر **кавир**

که **каҳ** / **кеҳ** / **ки**

کهانت **киҳонат**

کهبد **кӯҳбуд I,II**

کهتاب **каҳтоб**

کهتر **кеҳтар**

کهتری **кеҳтарӣ**

کهتوده **каҳтӯда**

کهخانه **каҳхона**

کهدان **каҳдон**

که‌درزه **каҳдарза**

کهدود **каҳдуд**

کهربا **каҳрабо**

کهربارنگ **каҳрабоformat**

کهربایی **каҳрабоӣ**

کهریزه **каҳреза**

کهکشان **каҳкашон**

کهگل **каҳгил**

کهل **каҳл**

کهله **каҳла**

کهمیده **каҳмайда**

کهن **куҳан** / **куҳун**

کهن‌بنیاد **куҳанбунёд**

کهن‌پیوند **куҳанпайванд**

کهن‌دز // کهن‌دژ **куҳандиз//куҳандиж**

کهن‌ساخت **куҳансохт**

کهن‌سال **куҳансол**

کهن‌سالی **куҳансолӣ**

کهنگی **кӯҳнагӣ**

که‌نورد **кӯҳнавард**

کهنه **кӯҳна**

کهنه‌آباد **кӯҳнаобод**

کهنه‌پاره **кӯҳнапора**

کهنه‌پرست **кӯҳнапараст**

کهنه‌پرستانه **кӯҳнапарастона**

کهنه‌پرستی **кӯҳнапарастӣ**

کهنه‌جهان **кӯҳнаҷаҳон**

کهنه‌دم **кӯҳнадам**

کهنه‌دنیا **кӯҳнадунё**

کهنه‌دوز **кӯҳнадӯз**

کهنه‌دوزی **кӯҳнадӯзӣ**

کهنه‌شده **кӯҳнашуда**

کهنه‌شوی **кӯҳнашавӣ**

کهنه‌عقیده **кӯҳнаақида**

کهنه‌فروش **кӯҳнафурӯш**

کهنه‌فروشی **кӯҳнафурӯшӣ**

کهنه‌کار **кӯҳнакор**

کهنه‌کاله **кӯҳнакола**

کهنه‌کسل **кӯҳнакасал**

کهنه‌کیش **кӯҳнакеш**

کهنه کیشی **кӯҳнакешӣ**
کهنه‌لباس **кӯҳналибос**
کهولت **кухулат**
کهیر **каҳир**
کهیل **каҳил**
کهین **кеҳин**
کی — **кай I,II** / **кӣ**
کیا **киё**
کیار **киёр**
کیاست **киёсат**
کیان **каён**
کیانا **киёно**
کیانی **каёнӣ**
کیبانو **кайбону**
کیبرنتیکه **кибернетика**
کیبرنتیکی **кибернетикӣ**
کیبیدن **кебидан**
کیچّه **кичча**
کیریا **кирё**
کیریاتخته **кирётахта**
کیسگی **кисагӣ**
کیسلاته **кислота**
کیسنه **кайсана**
کیسه **киса**
کیسه‌بر **кисабур**
کیسه‌بری **кисабурӣ**
کیسه‌بغل **кисабағал**
کیسه‌تهی **кисатиҳӣ**
کیسه‌خالی **кисахолӣ**
کیسه‌خرجی **кисахарҷӣ**
کیسه‌دار **кисадор**
کیسه‌کاوی **кисаковӣ**
کیسه‌کسل **кисакасал**

کیسه‌کمر **кисакамар**
کیسه‌مال **кисамол**
کیش — **кеш I,II,III,IV** / **киш I**
کیش‌بافت **кешбофт**
کیش‌بافی **кешбофӣ**
کیشن **кишан**
کیف **кайф**
کیف‌آور **кайфовар**
کیفاً **кайфан**
کیفال **кифол**
کیفالگی **кифолагӣ**
کیف‌چاق **кайфчоқ**
کیف‌چاقی **кайфчоқӣ**
کیفر **кайфар I,II**
کیفرخواست **кайфархост**
کیفرشناس **кайфаршинос**
کیفرشناسی **кайфаршиносӣ**
کیف‌ناک **кайфнок**
کیفی **кайфӣ**
کیفیت **кайфият**
کیک — **кайк** / **кек**
کیکس **кекс**
کیگل **кегл**
کیلا **килоII**
کیلابیت **килобайт**
کیلاتانه **килотонна**
کیلاگرم **килограмм**
کیلامتر **километр**
کیلاوالت **киловолт**
کیلاوت **киловатт**
کیلاوتساعت **киловатт-соат**
کیم **ким**

کیماک **каймок**
کیمال **кимол**
کیمخا// کیمخاب **кимхо//кимхоб**
کیمخت **кемухт**
کیمخت‌گر **кемухтгар**
کیمختی **кемухтӣ**
کیمه **кема**
کیمیا **кимиё**
کیمیاگر **кимиёгар**
کیمیاگری **кимиёгарӣ**
کیمیایی **кимиёӣ**
کین — **кин** / **к-ин**
کین‌آور **киновар**
کین‌آوری **киноварӣ**
کینا **кино**
کیناتئتر **кинотеатр**
کیناستودیه **киностудия**
کیناشناس **киношинос**
کیناشناسی **киношиносӣ**
کینافستول **кинофестивал**
کینافیلم **кинофилм**
کیناکامدیه **кинокомедия**
کینتیکه **кинетика**
کینتیکی **кинетикӣ**
کینجه **кенча**
کیندار **киндор**
کینسکاپ **кинескоп**
کینمتاگرفیست **кинематографист**
کینمتاگرفیه **кинематография**
کینه **кина**
کینه‌توز **кинатӯз**
کینه‌توزی **кинатӯзӣ**

کینه‌جو(ی) **кинаҷӯ(й)**
کینه‌جویی **кинаҷӯӣ**
کینه‌چی **киначӣ**
کینه‌خواه **кинахоҳ**
کینه‌خواهی **кинахоҳӣ**
کینه‌دار **кинадор**
کینه‌داری **кинадорӣ**
کینه‌کش **кинакаш**
کینه‌گر **кинагар**
کینه‌ور **кинавар**
کیوان **кайвон**
کیوان‌مثال **кайвонмисол**
کیوانی **кайвонӣ I,II**

کیه **куя**
کیها **кайҳо**
کیهان **кайҳон**
کیهان‌شناسی **кайҳоншиносӣ**
کیهان‌نورد **кайҳоннавард**
کیهان‌نوردی **кайҳоннавардӣ**
کیهانی **кайҳонӣ**
کُیه‌خورده **куяхӯрда**
کیه‌زده **куязада**
کیهه **кайҳа**
کیهه‌زار **кайҳазор**

گ

گئاباتنیکه **геоботаника**
گئاخیمیه **геохимия**
گئادزی **геодезӣ**
گئادزیه **геодезия**
گئافیزیکه **геофизика**

گئافیزیکی геофизикӣ
گئاگرفیه география
گئالاگیه геология
گئامتریه геометрия
گاتیکه готика
گاتیکی готикӣ
گاج гоч
گاجی//گاجی گری гочӣ//гочигарӣ
گارد горд
گارمان гормон
گاریله горилла
گاز гоз I,II,III
گازر гозур
گازرگاه гозургоҳ
گازه гоза
گاسپیتل госпитал
گاشتن гоштан
گاف гоф
گال гол I,II
گالندی голландӣ
گالیدن голидан
گام гом
گامافانیه гомофония
گامشمار гомшумор
گاو гов
گاوآهن говоҳан
گاواره говора I,II
گاوباره говбора
گاوباز говбоз
گاوبازی говбозӣ
گاوبان говбон
گاوبانی говбонӣ
گاوبند говбанд

گاوبندی говбандӣ
گاوپای говпой
گاوپایی говпойӣ
گاوپرست говпараст
گاوپرستی говпарастӣ
گاوپوست говпӯст
گاوپیکر говпайкар
گاوتاز говтоз
گاوتازی говтозӣ
گاوجثه говҷусса
گاوجگر говҷигар
گاوجلاب говҷаллоб
گاوجلابی говҷаллобӣ
گاوجوش говҷӯш
گاوجوشی говҷӯшӣ
گاوچران говчарон
گاوچرانی говчаронӣ
گاوچشم говчашм
گاوچهر говчеҳр
گاوخانه говхона
گاوخلته говхалта
گاوخور говхӯр
گاودار говдор
گاوداری говдорӣ
گاودل говдил
گاودم говдум
گاودوش говдӯш
گاودوشه говдӯша
گاودوشی говдӯшӣ
گاوران говрон
گاورانه говрона
گاورانی говронӣ
گاورس говарс

گاورسه говарса
گاورنگ говранг
گاوروغن говравған
گاوروی говрӯй
گاوریش говриш
گاوزبان говзабон
گاوزنبور говзанбӯр
گاوزور говзӯр
گاوزوری говзӯрӣ
گاوزهره говзаҳра
گاوسار говсор
گاوسر говсар
گاوشیر говшир
گاوصندوق говсандук
گاوطبعی говтабъӣ
گاوکش говкаш
گاوکیسه говкиса
گاوگاه говгоҳ
گاوگدنگ говгаданг
گاوگوش говгӯш
گاوگوم говгум
گاوگون говгун
گاولند(ی) говланд(ӣ)
گاومانند говмонанд
گاوماهی говмоҳӣ
گاومرگی говмаргӣ
گاوملخ говмалах
گاومیری говмирӣ
گاومیش говмеш
گاوی говӣ
گاویال говёл
گاویزنه говизана
گاویگری говигарӣ

گاه гоҳ
گاها гоҳо
گاهبار гоҳбор
گاه‌جوی гоҳҷӯй
گاه‌شماری гоҳшуморӣ
گاهگیر гоҳгир
گاه‌نامه гоҳнома
گاهنبار гоҳанбор
گاهنگان гоҳангон
گاهوار гоҳвор
گاهواره гоҳвора
گاهی гоҳӣ
گبر габр I,II; габар I,II
گبری габрӣ
گبز габз
گبزی габзӣ
گپ гап
گپ‌باز гапбоз
گپ‌بازی гапбозӣ
گپ‌باف гапбоф
گپ‌بافی гапбофӣ
گپ‌بردار гапбардор
گپ‌پرانی гаппаронӣ
گپ‌پرسی гаппурсӣ
گپتیت гепатит
گپچه гапча
گپچین гапчин
گپچینی гапчинӣ
گپ‌خور гапхӯр
گپ‌خوری гапхӯрӣ
گپ‌دان гапдон
گپ‌دانی гапдонӣ
گپ‌درا гапдаро

گپ‌دزد **гапдузд**
گپ‌دوست **гапдӯст**
گپ‌رو **гаправ**
گپ‌زنان **гапзанон**
گپ‌زنی **гапзанӣ**
گپ‌فروش **гапфурӯш**
گپفروشی **гапфурӯшӣ**
گپ‌فهم **гапфаҳм**
گپ کاو **гапков**
گپ کاوی **гапковӣ**
گپ کلان **гапкалон**
گپ گذرانی **гапгузаронӣ**
گپ گذرانک **гапгузаронак**
گپ گردانی **гапгардонӣ**
گپ گیر **гапгир**
گپ گیری **гапгирӣ**
گپ‌نابردار **гапнобардор**
گپ‌نادرا **гапнодаро**
گپ‌ناشنو **гапношунав**
گپ‌نافهم **гапнофаҳм**
گپ‌ناگیر **гапногир**
گپ‌نبردار **гапнабардор**
گپ‌نبرداری **гапнабардорӣ**
گپی **гапӣ**
گتّا **гетто**
گج **гач**
گج‌اندود **гачандуд**
گجبر **гачбур**
گجبری **гачбурӣ**
گجبندی **гачбандӣ**
گجپز **гачпаз**
گجپزی **гачпазӣ**
گج خاک **гачхок**
گجدوست **гачдӯст**
گجساز **гачсоз**
گجسازی **гачсозӣ**
گجسنگ **гачсанг**
گجکار **гачкор**
گجکاری **гачкорӣ**
گجکوب **гачкӯб**
گجکوبی **гачкӯбӣ**
گجگر **гачгар**
گجگری **гачгарӣ**
گجم **гуҷум**
گجی **гаҷӣ**
گجیر **гаҷир**
گجین **гаҷин**
گچ **гач**
گچبندی **гачбандӣ**
گچکاری **гачкорӣ**
گچه } **гача** / **гачча**
گچه‌بازی **гачабозӣ**
گدا// گدای **гадо//гадой**
گدابازی **гадобозӣ**
گدابچه **гадобача**
گداپیشه **гадопеша**
گداچشم **гадочашм**
گداچشمی **гадочашмӣ**
گداخانه **гадохона**
گداخت **гудохт**
گداختن **гудохтан**
گداختنی **гудохтанӣ**
گداخته **гудохта**
گداخصلت **гадохислат**
گداخصلتی **гадохислатӣ**
گداخلق **гадохулк**
گدادختر **гадодухтар**
گدارفتار **гадорафтор**
گدارو(ی) **гадорӯ(й)**
گداز **гудоз**
گدازادگی **гадозодагӣ**
گدازاده **гадозода**
گدازش **гудозиш**
گدازش گر **гудозишгар**
گدازگر// گدازش گر **гудозгар//гудозишгар**
گدازن **гадозан**
گدازنده **гудозанда**
گدازور **гудозвар**
گدازه **гудоза**
گدازیدن **гудозидан**
گدازیده **гудозида**
گداسیما **гадосимо**
گداصفت **гадосифат**
گداصفتی **гадосифатӣ**
گداطبع **гадосифатӣ**
گداکش **гадокуш**
گداگرسنه **гадогурусна**
گداگشنه **гадогушна**
گدامانند **гадомонанд**
گدامنش **гадоманиш**
گداهمت **гадоҳиммат**
گدای **гадой**
گدایانه **гадоёна**
گدای‌بچه **гадойбача**
گدایی **гадоӣ**
گدران **гудрон**
گدک **гадак**
گدیک **гадик**
گدیه‌پرست **гидяпараст//гадяпараст**
گدیه **гидя//гадя**
گذار **гузор**
گذارد **гузорд**
گذاردن **гузордан**
گذارش I **гузориш**
گذارنده **гузоранда**
گذاره I,II **гузора**
گذاری **гузорӣ**
گذاشتن **гузоштан**
گذر **гузар**
گذرا **гузаро**
گذران **гузарон**
گذراندن// گذرانیدن **гузарон(и)дан**
گذراننده **гузаронанда**
گذرش **гузариш**
گذرگاه **гузаргоҳ**
گذرگه **гузаргаҳ**
گذرنده **гузаранда**
گذری **гузарӣ**
گذشت **гузашт**
گذشت کننده **гузашткунанда**
گذشتگان **гузаштагон**
گذشتن **гузаштан**
گذشتنی **гузаштанӣ**
گذشته **гузашта**
گذشته گرایی **гузаштагароӣ**
گر I,II **гар**
گراییدن } **гароидан** / **гироидан**
گراز I,II,III **гуроз**
گرازان **гурозон**
گرازدندان **гуроздандон**

گرازسم гурозсум

گرازه гуроза

گرازیدن гурозидан

گراس гуррос

گراسمیستر гроссмейстер

گرامی гиромӣ

گران гарон//гирон

گرانبار
гаронбор//гиронбор

گرانبارانه гаронборона

گرانباری гаронборӣ

گرانبها гаронбаҳо

گرانپایه гаронпоя

گرانتمکین гаронтамкин

گرانجان гаронҷон

گرانجانی гаронҷонӣ

گرانخواب гаронхоб

گرانخوار гаронхор

گرانخیز гаронхез

گراندست гарондаст

گراندستی гарондастӣ

گراندن гирондан

گرانرکاب гаронрикоб

گرانرکابی гаронрикобӣ

گرانرو гаронрав

گرانسایه гаронсоя

گرانسر гаронсар

گرانسنگ гаронсанг

گرانسنگی гаронсангӣ

گرانسیر гаронсайр

گرانش гарониш

گرانشی гаронишӣ

گرانفروش гаронфурӯш

گرانفروشی гаронфурӯшӣ

گرانقدر гаронқадр

گرانقیمت гаронқимат

گرانگوش гаронгӯш

گرانگوشی гаронгӯшӣ

گرانمایگی гаронмоягӣ

گرانمایه гаронмоя

گراننرخ гароннарх

گرانی гаронӣ

گرایش гароиш//гироиш

گراین героин

گراینده гароянда

گرایی гироӣ

گرب герб

گربچه гурбача

گربریی гербарий

گربز гурбуз

گربزی гурбузӣ

گربگی гурбагӣ

گربه гурба

گربه‌بید гурбабед

گربه‌چشم гурбачашм

گربه‌چشمی гурбачашмӣ

گربه‌دو гурбадав

گربه‌دوک гурбадавак

گربه‌رو гурбарав

گربه‌روی гурбарӯй

گربه‌سان гурбасон

گربه‌سانان гурбасонон

گربه‌شو(ی) гурбашӯ(й)

گربه‌گون гурбагун

گربه‌لقا гурбалиқо

گربه‌مانند гурбамонанд

گربه‌ماهی гурбамоҳӣ

گربه‌وار гурбавор

گربیتسید гербитсид

گرجی гурҷӣ

گرچند гарчанд

گرچه гарчи

گرد гард I,II; гирд I,II; гурд

گردآبه гардоба

گردآلود гардолуд

گردآلودشوی
гардолудшавӣ

گردآلوده гардолуда

گردآمده гирдомада

گردآورنده гирдоваранда

گردآوری гирдоварӣ

گردا гардо

گرداب гирдоб

گردابوش гирдобваш

گرداس гурдос

گردافشانی гардафшонӣ

گردافکن гурдафкан

گرداگرد гардогард; гирдогирд

گردان гардон

گرداندن//گردانیدن
гардон(и)дан

گرداننده гардонанда

گردانه гардона

گردباد гирдбод

گردبادآسا гирдбодосо

گردبادمانند
гирдбодмонанд

گردباده гирдбода

گردباف гирдбоф

گردبالش гирдболиш

گردبان гирдбон

گردبر гирдбур

گردبرگ//گردنبرگ
гардбарг//гарданбарг

گردبه گردان гирдбагирдон

گردپاش гардпош

گردپاشک гардпошак

گردپای гирдпой

گردپیچ гирдпеч

گردچین гардчин

گردچینکُنک
гардченкунак

گردخان гирдхон

گرددارشوی гарддоршавӣ

گرددان гарддон

گرددندان гирддандон

گردر гардар

گردراب гардероб

گردران гирдрон

گردروی гирдрӯй

گردزاد гурдзод

گردسوز гирдсӯз

گردش гардиш

گردشباب гардишбоб

گردشدار гардишдор

گردش‌کنان гардишкунон

گردشگاه гардишгоҳ

گردشگر гардишгар

گردشگری гардишгарӣ

گردفشان гардфишон

گردک гардак; гирдак; гурдак

گردکان гирдакон

گردکشک гардкашак

گردکم гардкам

گردگاه гирдгоҳ

گردگرد **гирдгард**
گردگردان **гирдгардон**
گردگردنده **гирдгарданда**
گردگرفته **гардгирифта**
گردگیر **гардгир**
гурдгир
گردگیرک **гардгирак**
گردگیری **гардгирӣ**
گردمان **гирдмон**
گردن **гардан**
گردن‌آور **гардановар**
گردنا **гардано**
гирдно
گردن‌افراخته **гарданафрохта**
گردن‌افراز **гарданафроз**
گردناگذر **гардногузар**
گردنان **гарданон**
گردن‌باریک **гарданборик**
گردن‌بریده **гарданбурида**
گردنبند **гарданбанд**
گردن‌پیچ **гарданпеч**
گردن‌پیچانک **гарданпечонак**
گردن‌تابی **гардантобӣ**
گردن‌دادگی **гардандодагӣ**
گردن‌دراز **гардандароз**
گردن‌درازی **гардандарозӣ**
گردندگی **гардандагӣ**
گردنده **гарданда**
گردن‌زن **гарданзан**
گردن‌شخ **гарданшах**
گردن‌شخی **гарданшахӣ**
گردن‌شکسته **гарданшикаста**
گردن‌غفس **гарданғафс**
گردن‌غفسی **гарданғафсӣ**
گردن‌فراز **гарданфароз**
گردن‌فرازی **гарданфарозӣ**
گردن‌کج **гарданкач**
گردن‌کش **гарданкаш**
گردن‌کشی **гарданкашӣ**
گردن‌کنده **гарданканда**
گردن‌کوتاه **гарданкӯтоҳ**
گردنگاه **гардангоҳ**
گردن‌گیر **гардангир**
گردنوری **гарднурӣ**
گردنه **гардана**
گردنه‌گیر **гарданагир**
گردنی **гарданӣ**
گردو **гирду**
گردوبازی **гирдубозӣ**
گردوخواکی **гардухокӣ**
گردون **гардун**
گردون‌سوار **гардунсавор**
گردون‌شکوه **гардуншукӯҳ**
گردون‌کش **гардункаш**
گردون‌کلاه **гардункулоҳ**
گردون‌گزار **гардунгузор**
گردون‌نورد **гардуннаворд**
گردونه **гардуна**
گرده **гарда**
гирда
гурда
گرده‌آلو **гурдаолу**
گرده‌پرتایی **гирдапартоӣ**
گرده‌پز **гирдапаз**
گرده‌دار **гурдадор**
گرده‌رو **гирдарӯ**
گرده‌سوهان **гирдасӯҳон**
گرده‌کف **гурдакаф**
گرده‌گاه **гурдагоҳ**
گردهم‌آیی **гирдиҳамоӣ**
گردی **гардӣ**
гирдӣ
гурдӣ
گردیدن **гардидан**
گردینه **гардина**
گرز **гурз**
گرزبان **гурзбон**
گرزدار **гурздор**
گرزن **гарзан**
گرزه **гарза//гурза**
گرژ **гараж**
گرژدنی **гражданӣ**
گرژدنین **гражданин**
گرس **гурс**
گرستن **гиристан**
گرسنگی **гуруснагӣ**
گرسنه **гурусна**
гурсина
گرسنه‌چشم **гурусначашм**
گرسنه‌چشمی **гурусначашмӣ**
گرسنه‌مرگی **гуруснамаргӣ**
گرسنه‌نشینی **гуруснанишинӣ**
گرف **граф**
گرفت **гирифт**
گرفتار **гирифтор**
گرفتاری **гирифторӣ**
گرفتگی **гирифтагӣ**
گرفتن **гирифтан**
گرفتنی **гирифтанӣ**
گرفت‌وگیر **гирифтугир**
گرفت‌ومان **гирифтумон**
گرفته **гирифта**
گرفته‌خاطر **гирифтахотир**
گرفته‌زبان **гирифтазабон**
گرفته‌لب **гирифталаб**
گرفیکه **графика**
گرکیش **гиркиш**
گرگ **гург**
گرگ‌آشتی **гургоштӣ**
گرگ‌آشنایی **гургошноӣ**
گرگانه **гургона**
گرگاو **гургов**
گرگ‌بچه **гургбача**
گرگ‌بند **гургбанд**
گرگ‌پا **гургпо**
گرگ‌خانه **гургхона**
گرگ‌دندان **гургдандон**
گرگ‌دو **гургдав**
گرگ‌ربایی **гурграбоӣ**
گرگ‌زاده **гургзода**
گرگسار **гургсор**
گرگ‌سگ **гургсаг**
گرگ‌سیرت **гургсират**
گرگ‌صفت **гургсифат**
گرگ‌طبیعت **гургтабиат**
گرگ‌طینت **гургтинат**
گرگک **гургак**
گرگ‌کردار **гургкирдор**
گرگ‌مانند **гургмонанд**
گرگ‌مزاج **гургмизоҷ**
گرگ‌مست **гургмаст**
گرگ‌منش **гургманиш**
گرگوار **гургвор**
گرگی **гургӣ**
گرگین **гаргин**
гургин

گرگینه гургина
گرگینه‌چرم гургиначарм
گرگینه‌دوز гургинадӯз
گرم гарам / гарм / грамм / гурм I,II
گرما гармо
گرمابه гармоба
گرمابه‌بان гармобабон
گرمابه‌دار гармобадор
گرماتشخیص гармоташхис
گرمادرمانی гармодармонӣ
گرمازدگی гармозадагӣ
گرمازده гармозада
گرماسنج гармосанҷ
گرماگرم гармогарм
گرماگرمی гармогармӣ
گرمان гармон
گرمان‌نواز гармоннавоз
گرمانیه гармония
گرماهنگ гармоҳанг
گرمایش гармоиш
گرمایشی гармоишӣ
گرمایی гармоӣ
گرم‌بوسی гармбӯсӣ
گرم‌پرسی гармпурсӣ
گرم‌تاز гармтоз
گرم‌تک гармтак
گرمتیکه грамматика
گرمتیکی грамматикӣ
گرم‌جوشی гармҷӯшӣ
گرم‌چشمه гармчашма
گرمچه гурмча
گرم‌چهره гармчехра

گرم‌خانه гармхона
گرم‌خشک гармхушк
گرم‌خو гармхӯ
گرم‌خون гармхун
گرم‌خونی гармхунӣ
گرم‌خویی гармхӯӣ
گرم‌خیز гармхез
گرم‌خیزی гармхезӣ
گرم‌دار гармдор / гурмдор
گرم‌دارو гармдору
گرم‌دل гармдил
گرم‌دماغ гармдимоғ
گرم‌دماغی гармдимоғӣ
گرم‌رخسار гармрухсор
گرم‌رفتار гармрафтор
گرم‌رو(ی) гармрӯ(й) / гармрав
گرم‌سری гармсарӣ
گرم‌سیر гармсайр / гарамсер
گرم‌سیری гармсерӣ
گرم‌سیل гармсел
گرم‌سیل‌زده гармселзада
گرم‌شکمی гармшикамӣ
گرم‌شوی гармшавӣ
گرم‌صحبت гармсӯҳбат
گرم‌طبع гармтабъ
گرم‌علف гармалаф
گرم‌قاق гармқоқ
گرمک гармак
گرمک‌فروش гармакфурӯш
گرم‌کنک гармкунак
گرم‌کننده гармкунанда
گرم‌کنی гармкунӣ

گرم‌کینی гармкинӣ
گرمگاه гармгоҳ
گرم‌مزاج гармизоҷ
گرم‌نفس гармнафас
گرم‌نگاه гармнигоҳ
گرمنیه германӣ / германий
گرمه гарма
گرمی гармӣ
گرمیان гармиён
گرمی‌بخش гармибахш
گرمی‌بر гармибар
گرمی‌بردار гармибардор
گرمی‌برداری гармибардорӣ
گرمی‌پذیر гармипазир
گرمی‌تاب‌آور гармитобовар
گرمیچه гармича
گرمی‌خواه гармихоҳ
گرمی‌دار гармидор
گرمی‌دوست гармидӯст
گرمی‌دهنده гармидиҳанда
گرمی‌سنج гармисанҷ
گرمی‌عوض‌کنک гармиивазкунак
گرمی‌عوض‌کنی гармиивазкунӣ
گرمی‌غنجایش гармиғунҷоиш
گرمی‌گذران гармигузарон
گرمی‌گذرانی гармигузаронӣ
گرمی‌ناگذر гарминогузар
گرمی‌نگاه‌دار гарминигоҳдор
گرمی‌نگاه‌داری гарминигоҳдорӣ
گرن геран

گرنت грант
گرنته граната
گرنته‌انداز гранатаандоз
گرنج гурунҷ
گرنگ гаранг
گرنگشده гарангшуда
گرنگ‌نما гарангнамо
گرنگی гарангӣ
گرنه гарна
گرنیتور гарнитур
گرنیزان гарнизон
گرنیزانی гарнизонӣ
گرو гарав
گرواندن гаравондан
گروبندی гаравбандӣ
گروپولی гаравпулӣ
گروخانه гаравхона
گروخط гаравхат
گرودار гаравдор
گروده гаравдеҳ
گرودهنده гаравдиҳанда
گروش гаравиш
گروکشی гаравкашӣ
گروگان гаравгон
گروگان‌گیری гаравгонгирӣ
گروگذار гаравгузор
گروگذاری гаравгузорӣ
گروگیر// گروگیرنده гаравгир//гаравгиранда
گروگیری гаравгирӣ
گرومان гаравмон
گرونامه гаравнома
گروه гурӯҳ
گروها گروه гурӯҳогурӯҳ

گروهان **гурӯҳон**
گروه‌باز **гурӯҳбоз**
گروه‌بازی **гурӯҳбозӣ**
گروهبان **гурӯҳбон**
گروه‌بندی **гурӯҳбандӣ**
گروهک **гурӯҳак**
گروهی **гурӯҳӣ**
گروی **гаравӣ**
گرویدن **гаравидан**
گره **гиреҳ**
گره‌بر **гиреҳбур**
گره‌بسته **гиреҳбаста**
گره‌بند **гиреҳбанд**
گره‌پیچ **гиреҳпеч**
گره‌پیشانی **гиреҳпешонӣ**
گره‌دار **гиреҳдор**
گره‌زده **гиреҳзада**
گره‌زنی **гиреҳзанӣ**
گره کشا(ی) **гиреҳкушо(й)**
گره کشایی **гиреҳкушоӣ**
گرهگاه **гиреҳгоҳ**
گره گیر **гиреҳгир**
گره‌مو(ی) **гиреҳмӯ(й)**
گرهه **гириҳа**
گریان **гирён**
گریانچک **гирёнчак**
گریانچکی **гирёнчакӣ**
گریاندن//گریانیدن
гирён(и)дан
گریبان **гиребон**
گریبانبند **гиребонбанд**
گریبان چاک **гиребончок**

گریبان دریده
гиребондарида
گریبان کشاد **гиребонкушод**
گریبان کشاده
гиребонкушода
گریبان گیر **гиребонгир**
گریبانگیری **гиребонгирӣ**
گریبانی **гиребонӣ**
گریبان یله **гиребоняла**
گریپ **грипп**
گریختگی **гурехтагӣ**
گریختن **гурехтан**
گریختن گاه **гурехтангоҳ**
گریختنی **гурехтанӣ**
گریخته **гурехта**
گریدر **грейдер**
گریز **гурез**
گریزاگریز **гурезогурез**
گریزان **гурезон**
گریزاندن//گریزانیدن
гурезон(и)дан
گریزپا(ی) **гурезпо(й)**
گریزش **гурезиш**
گریزگاه **гурезгоҳ**
گریزگه **гурезгаҳ**
گریزگی **гурезагӣ**
گریزنده **гурезанда**
گریزه **гуреза**
گریم **грим**
گرینده **гирянда**
گریواز **гиревоз**
گریوه **гарева//гирева**
گریوه **гирева**
گریه **гиря**
گریه‌آلود **гиряолуд**

گریه‌آمیز **гиряомез**
گریه‌آور **гиряовар**
گریه‌انگیز **гиряангез**
گز **газ I,II,III,IV**
گزآلود **газолуд**
گزآلودگی//گزآلودی
газолудагӣ//газолудӣ
گزا(ی) **газо(й)**
گزاب **газоб**
گزابیتان **газобетон**
گزابیتانی **газобетонӣ**
گزاپراواد **газопровод**
گزارش **гузоришII**
گزارش‌دهی **гузоришдиҳӣ**
گزارشگر **гузоришгар**
گزارشنامه **гузоришнома**
گزاریدن **гузоридан**
گزاف **газоф//гизоф**
گزافکار **газофкор**
гизофкор
گزافکاری **газофкорӣ**
گزافگو(ی) **газофгӯ(й)**
гизофгӯ(й)
گزافگویی **газофгӯӣ**
گزافه **газофа//гизофа**
گزاگنرتار **газогенератор**
گزالین **газолин**
گزان **газон**
گزاندن **газондан**
گزانگبین **газангубин**
گزاونگان **газовангон**
گزایدن **газоидан**
گزاینده **газоянда**
گزپاشک **газпошак**
گزتازه کنک **газтозакунак**
گزتازه کنی **газтозакунӣ**

گزتقسیمکنی
газтақсимкунӣ
گزتنویر **газтанвир**
گزچراغ **газчароғ**
گزچوب **газчӯб**
گزچینکنک **газченкунак**
گزحاصل کنی **газҳосилкунӣ**
گزخانه **газхона**
گزخیز **газхез**
گزدار **газдор**
گزدم **газдум**
گزر **газар**
گزستان **газистон**
گزسنج **газсанч**
گزصفت **газсифат**
گزک **газак I,II,III**
گزکفشیر **газкафшер**
گزکفشیرچی
газкафшергар
گزکواری **газакворӣ**
گزگذر **газгузар**
گزگذران **газгузарон**
گزگذرانی **газгузаронӣ**
گزگز **газ-газ**
گزگوش **газгӯш**
گزگوشت **газгӯшт**
گزگوشتی **газгӯштӣ**
گزگون **газгун**
گزگونی **газгунӣ**
گزلک **газлак**
گزم **газм**
گزمال **газмол**
گزمانند **газмонанд**
گزمه **газма**

گزن **газан**
گزناک **газнок**
گزناگذر **газногузар**
گزند **газанд I,II**
گزندرسان **газандрасон**
گزندگی **газандагӣ**
گزنده **газанда**
گزنه **газна**
گزنه‌زار **газназор**
گزوار **газвор**
گزوارباف **газворбоф**
گزواربافی **газворбофӣ**
گزوارفروش **газворфурӯш**
گزوارفروشی **газворфурӯшӣ**
گزواری **газворӣ**
گزه **газа**
گزیته **газета**
گزید// گزیت **газид//газит**
گزیدن **газидан / гузидан**
گزیده **газида / гузида**
گزیر **газир / гузир**
گزش **газиш**
گزین **гузин**
گزینه **газина I,II**
گژ **гаж**
گژار **гужор**
گژدم **гаждум**
گژدمک **гаждумак**
گژدم‌وار **гаждумвор**
گژدمه **гаждума**
گسار **гусор**
گسارنده **гусоранда**

گساریدن **гусор(и)дан**
گستاخ **густох**
گستاخانه **густохона**
گستاخ‌دست **густохдаст**
گستاخکاری **густохкорӣ**
گستاخوار **густохвор**
گستاخی **густохӣ**
گستپا **гестапо**
گستر **густар**
گسترااانترالاگیه **гастроэнтерология**
گستراندن//گسترانیدن **густарон(и)дан**
گستردن// گستریدن **густар(и)дан / густурдан**
گستردنی **густарданӣ / густурданӣ**
گسترده **густурда**
گسترش **густариш**
گسترک **густарак**
گستره **густара**
گستریت **гастрит**
گسترین **густарин**
گستوان **густувон**
گسستگی **гусастагӣ**
گسستن **гусастан//гусистан**
گسسته **гусаста//гусиста**
گسسته‌امید **гусастаумед//гусистаумед**
گسسته‌خرد **гусастахирад**
گسسته‌دل **гусастадил**
گسسته‌دم **гусастадам**
گسسته‌رگ **гусастараг**
گسسته‌روان **гусастаравон**
گسسته‌عنان **гусастаинон**

گسسته‌لجام **гусасталиҷом**
گسسته‌مهار **гусистамиҳор**
گسسته‌ناپذیر **гусастанопазир**
گسلانیدن **гусилонидан**
گسلیدن **гусилидан**
گسیختن **гусехтан**
گسیخته **гусехта**
گسیل **гусел**
گسیلاندن//گسیلانیدن **гуселон(и)дан**
گسیل‌کننده **гуселкунанда**
گش **гаш**
گشاسب **гушосб**
گشت **гашт**
گشتا(ی) **гушто(й)**
گشتار **гаштор**
گشتاگشت **гаштогашт**
گشت‌روزی **гаштирӯзӣ**
گشت‌زنی **гаштзанӣ**
گشتک **гаштак**
گشتن **гаштан**
گشتنی **гаштанӣ**
گشت‌وگذاری **гаштугузор**
گشته **гашта**
گشته‌سر **гаштасар**
گشتی **гаштӣ**
گشن **гашан / гушн**
گشن‌سار **гашансор**
گشنگی **гушнагӣ**
گشن‌گیری **гушнгирӣ**
گشنه **гушна**
گشنه‌پرزور **гушнапурзӯр**
گشنه‌چشم **гушначашм**

گشنه‌چشمی **гушначашмӣ**
گشنه‌گدا **гушнагадо**
گشنه‌مرده **гушнамурда**
گشنه‌مست **гушнамаст**
گشنی **гушнӣ**
گشنیچ// گشنیج **гашнич//гашниҷ**
گشنیچک **гашничак**
گشنیدن **гушнидан**
گشنیز **гашниз**
گشنیزه **гашниза**
گشنیزی **гашнизӣ**
گفت **гуфт I,II**
گفتار **гуфтор**
گفتاردرمانی **гуфтордармонӣ**
گفتارفروش **гуфторфурӯш**
گفتاری **гуфторӣ**
گفتن **гуфтан**
گفتن‌باب **гуфтанбоб**
گفتنی **гуфтанӣ**
گفت‌وشنفت **гуфтушунуфт**
گفت‌وشنید **гуфтушунид**
گفت‌وگزار **гуфтугузор**
گفت‌وگو(ی) **гуфтугӯ(й)**
گفت‌وگویی **гуфтугӯӣ**
گفته **гуфта**
گکتا **гекто**
گکتالیتر **гектолитр**
گکتر **гектар**
گل **гил / гул**
گل‌آلود **гилолуд**
گل‌آلوده **гилолуда**
گلاب **гулоб**

گلاب‌پاش **гулобпош**
گلابتون **гулобтун**
گلابدان **гулобдон**
گلابزن **гулобзан**
گلابگر **гулобгар**
گلابگیر **гулобгир**
گلابگیری **гулобгирӣ**
گلابلیزتسیه **глобализатсия**
گلابوس **глобус**
گلابه **гилоба**
گلابی **гулобӣ**
گلابی‌تاب **гулобитоб**
گلابی‌رنگ **гулобиранг**
گلاج **гулоч**
گل‌افسار **гулафсор**
گل‌افشان **гулафшон**
گل‌افشانی **гулафшонӣ**
گلاگن(ها) **галоген(хо)**
گلاگنی **галогенӣ**
گلاله **гулола**
گلان **галлон**, **гулон**
گل‌انار **гуланор**
گل‌انداخته **гуландохта**
گل‌انداز **гуландоз**
گل‌اندام **гуландом**
گل‌اندود **гиландуд**
گل‌انگبین **гулангубин**
گل‌آویز **гуловез**
گلایه **гилоя**
گلایه‌آمیز **гилояомез**
گلایه‌کنان **гилоякунон**
گلباد **гулбод**
گلبادام **гулбодом**

گلبار **гулбор**
گلباران **гулборон**
گلباز **гулбоз**
گلباغ **гулбоғ**
گلبافت **гулбофт**
گلبام **гулбом**
گلبان **гулбон**
گلبانگ **гулбонг**
گلبته **гулбутта**
گلبخمل **гулбахмал**
گلبخمل‌پوش **гулбахмалпӯш**
گلبدن **гулбадан**
گلبر **гулбур**
گلبرگ **гулбарг**
گلبرگ‌روی **гулбаргрӯй**
گلبری **гулбурӣ**
گل‌بزم **гулбазм**
گل‌بسر **гулбасар**
گلبن **гулбун**
گلبند **гулбанд**
گلبندی **гулбандӣ**
گلبو(ی) **гулбӯ(й)**
گل‌بوته **гилбӯта**
گلبهار **гулбаҳор**
گل‌بهی **гулбиҳӣ**
گلبیز **гулбез**
گلپاش **гулпош**
گلپاشی **гулпошӣ**
گلپر **гулпар**
گل‌پرتابی **гулпартоӣ**
گل‌پرست **гулпараст**
گل‌پرستی **гулпарастӣ**
گل‌پرور **гулпарвар**

گل‌پروری **гулпарварӣ**
گلپوش **гулпӯш**
گل‌پیچک **гулпечак**
گلپیرهن **гулпераҳан//гулпираҳан**
گلتابی **гилтобӣ**
گل‌جام **гулҷом**
گلجوش **гулҷӯш**
گلچای **гулчой**
گل‌چنبر **гулчанбар**
گلچهر **гулчеҳр**
گلچهره **гулчеҳра**
گلچین **гулчин I,II**
گلچین‌دار **гулчиндор**
گلچینی **гулчинӣ**
گلخاک **гилхок**
گلخانه **гулхона**
گلخط **гулхат**
گلخن **гулхан**
گلخن‌افروز **гулханафрӯз**
گلخن‌تاب **гулхантоб**
گل‌خنده **гулханда**
گلخن‌گیرانی **гулхангиронӣ**
گلخن‌نشین **гулханнишин**
گلخن‌نشینی **гулханнишинӣ**
گلخنی **гулханӣ**
گلخواره **гилхора**
گلخورک **гулхӯрак**
گلخیز **гулхез**
گلدار **гилдор**, **гулдор**
گلدام **гулдом**
گلدان **гулдон**
گلدراس **гулдурос//гулдуррос**

گلدراس‌زنان **гулдуросзанон**
گلدست **гулдаст**
گلدسته **гулдаста I,II**
گلدوز **гулдӯз**
گلدوزی **гулдӯзӣ**
گلدوست **гулдӯст**
گلرخ **гулрух**
گلرخسار **гулрухсор**
گل‌رنگ **гулранг**
گلرو(ی) **гулрӯ(й)**
گلریز **гулрез**
گلریزان **гулрезон**
گلریزه **гулреза**
گلریه **галерея**
گلزار **гулзор**
گلزاربان **гулзорбон**
گلستان **гулистон**, **гулситон**
گل‌سنگ **гулсанг**
گلسنگ‌شناسی **гулсангшиносӣ**
گلشکر **гулшакар**
گلشن **гулшан**
گلشن‌آرا **гулшаноро**
گلشن‌سرا **гулшансаро**
گلشنی **гулшанӣ**
گل‌صفت **гулсифат**
گلعذار **гулъизор**, **гулъузор**
گلغر **гулғар**
گلغلمان **гилғилмон**
گل‌غنچه **гулғунча**
گلغنده **гулғанда**
گلفام **гулфом**
گل‌فرش **гилфарш**

گلفروش **гулфурӯш**

گلفروشی **гулфурӯшӣ**

گلفشان **гулфишон**

گلفشانی **гулфишонӣ**

گلفهشنگ **гулфаҳшанг**

گلقند **гулқанд**

گلک **гулак**

گلکار **гилкор**, **гулкор**

گلکاری **гилкорӣ**, **гулкорӣ**

گلکتیکه **галактика**

گلکدوزی **гулакдӯзӣ**

گل کرده **гулкарда**

گل کرم **гулкарам**

گلکش **гилкаш**

گلکشی **гилкашӣ**

گلگچ **гулгач**

گل گذاری **гулгузорӣ**

گل گر **гилгар**

گل گردان **гулгардон**

گلگردانی **гулгардонӣ**

گل گشت **гулгашт**

گل گل **гулгул**

گلگون **гулгун**

گلگون رخ **гулгунрух**

گلگون رخسار **гулгунрухсор**

گلگون سوار **гулгунсавор**

گلگون قبا **гулгунқабо**

گلگون کفن **гулгункафан**

گلگونه **гулгуна**

گلگونی **гулгунӣ**

گل گیر **гилгир**

گل گیرک **гулгирак**

گلگین **гилгин**

گلماله **гилмола**

گلمالی **гилмолӣ**

گلماهی **гулмоҳӣ**

گلمایه **гилмоя**

گل مخمل **гулмахмал**

گل مخمل پوش **гулмахмалпӯш**

گل مژه **гулмижа**

گل مهره **гилмӯҳра**

گل میخ **гулмех**

گلنار **гулнор**

گلنار گون **гулноргун**

گلناری **гулнорӣ**

گلناک **гилнок**

گلنثار **гулнисор**

گل نسب **гулнасаб**

گل نقش **гулнақш**

گلنگدان **гулангдон**

گلنم **гулнам**

گلنوش **гулнӯш**

گلو **гулӯ**

گلواژه **гулвожа**

گلوافشانی **гулӯафшонӣ**

گلوام **гулвом**

گلوبند **гулӯбанд**

گلوبندگی **гулӯбандагӣ**

گلوبنده **гулӯбанда**

گلودرد **гулӯдард**

گلوزندانک **гулӯзиндонак**

گلوسوز **гулӯсӯз**

گلوفشار **гулӯфишор**

گلوگاه **гулӯгоҳ**

گلوگرفتگی **гулӯгирифтагӣ**

گلوگرفته **гулӯгирифта**

گلوگیر **гулӯгир**

گلوله **гулӯла**

گلوله اندازی **гулӯлаандозӣ**

گلوله باران **гулӯлаборон**

گلوله پاره **гулӯлапора**

گلوله پرانی **гулӯлапаронӣ**

گلوله ریز **гулӯларез**

گلوله زنی **гулӯлазанӣ**

گلوله کمان **гулӯлакамон**

گلونامتر **галванометр**

گلونی **галванӣ**

گلونیزتسیه **галванизатсия**

گله **гала//галла**, **гила**, **гула**

گله آسیا **галаосиё**

گله آمیز **гилаомез**

گله آمیزانه **гилаомезона**

گله بان **галабон**

گله بانی **галабонӣ**

گله بهادر **галабаҳодур**

گله جزیره **галаҷазира**

گله دار **галадор**

گله داری **галадорӣ**

گله رو **галарав**

گله ستاره **галаситора**

گله صاحبی **галасоҳибӣ**

گله کنان **гилакунон**

گله گاو **галагов**

گله گزاری **гилагузорӣ**

گله مند **гиламанд**

گله مندانه **гиламандона**

گلی **гелий**, **гилӣ**, **гулӣ**

گلیئا **гелио**

گلیئاتخنیکه **гелиотехника**

گلیئادستگاه **гелиодастгоҳ**

گلیئاگرفیه **гелиография**

گلیئامتر **гелиометр**

گلیئامرکزی **гелиомарказӣ**

گلیتسرین **глитсерин**

گلیفه **галифе**

گلیم **гилем**

گلیم باف **гилембоф**

گلیم بافی **гилембофӣ**

گلیم پاره **гилемпора**

گلیمچه **гилемча**

گلیم فروش **гилемфурӯш**

گلیم فروشی **гилемфурӯшӣ**

گلین **гилин**

گلیوکازه **глюкоза**

گم **гум I,II,III**

گماتالاگیه **гематология**

گمار **гумор**

گماردن//گماریدن **гумор(и)дан**

گمارنده **гуморанда**

گماشتن **гумоштан**

گماشته **гумошта**

گماگلابین **гемоглобин**

گمان **гумон**

گمان آمیز **гумономез**

گمان بر **гумонбар**

گمان بری **гумонбарӣ**

گمان پذیر **гумонпазир**

گمان دار **гумондор**

گمان زد **гумонзад**

گمانزده гумонзада
گمانمند гумонманд
گمانمندی гумонмандӣ
گمانه гумона
گمانه‌زنی гумоназанӣ
گمانیدن гумонидан
گمبراس
гумбурос//гумбуррос
گمبسک гамбуск / гамбусак
گمبسکوار гамбусквор
گم‌بودگی гумбудагӣ
گم‌بوده гумбуда
گمبیت гамбит
گمراه гумроҳ
گمراه‌شده гумроҳшуда
گمراهی гумроҳӣ
گمرک гумрук
گمرکخانه гумрукхона
گمرکی гумрукӣ
گمره гумраҳ
گمرهی гумраҳӣ
گمزده‌راه гумзадароҳ
گمست гамаст
گم‌شده гумшуда
گمکرده гумкарда
گمکرده‌پی гумкардапай
گمکرده‌دل гумкардадил
گم کرده‌راه гумкардароҳ
گم گرس гумгурс
گمگشتگی гумгаштагӣ
گمگشته гумгашта
گم گم гум-гум
گمنام гумном
گمنامی гумномӣ

گمنیتری гуманитарӣ
گموس гумус
گم‌و گور гумугӯр
گمّه гамма I,II
گمّه‌شعاع‌ها гамма-шуоъҳо
گمی гамӣ
گمیز гумиз
گمیزدان гумиздон
گن ген
گناتسید генотсид
گناسئالاگی гносеологӣ
گناسئالاگیه гносеология
گناستیتسیزم гноститсизм
گنافاند генофонд
گناه//گنه гуноҳ//гунаҳ
گناه‌آلود гуноҳолуд
گناه‌آمورز гуноҳомурз
گناه‌بخش гуноҳбахш
گناه‌کار гуноҳкор
گناه‌کارانه гуноҳкорона
گناه‌کاری гуноҳкорӣ
گناه‌گارانه гуноҳгорона
گناه‌گاری гуноҳгорӣ
گنبد гунбад
گنبدخانه гунбадхона
گنبدسرای гунбадсарой
گنبدمانند гунбадмонанд
گنبدی гунбадӣ
گنبذ гунбаз
گنبذچه гунбазча
گنبذدار гунбаздор
گنبذشکل гунбазшакл
گنبذمانند гунбазмонанд

گنبذی гунбазӣ
گنتیکه генетика
گنتیکی генетикӣ
گنتیل гантел
گنج ганҷ
گنج آگن ганҷоган
گنجا гунҷо
گنج‌افشانی ганҷафшонӣ
گنجاندن//گنجانیدن гунҷон(и)дан
گنجایش гунҷоиш
گنجایش‌دار гунҷоишдор
گنجایی гунҷоӣ
گنج‌بان ганҷбон
گنج‌بخش ганҷбахш
گنج‌بخشی ганҷбахшӣ
گنج‌پرداز ганҷпардоз
گنج‌جو ганҷҷӯ
گنج‌جویی ганҷҷӯӣ
گنج‌خانه ганҷхона
گنج‌خدا ганҷхудо
گنج‌دان ганҷдон
گنج‌ریز ганҷрез
گنج‌سنج ганҷсанҷ
گنجشک гунҷишк
گنجشک‌روزی гунҷишкрӯзӣ
گنجشکک гунҷишкак
گنجشکی гунҷишкӣ
گنج کاو ганҷков
گنج کاوی ганҷковӣ
گنج‌نامه ганҷнома
گنجور ганҷур
گنجوره ганҷура

گنجوری ганҷурӣ
گنجوله гунҷула
گنجوی ганҷавӣ
گنجه ганҷа
گنجی ганҷӣ
گنج‌یاب ганҷёб
گنجیدن гунҷидан
گنجینه ганҷина
گنجینه‌دار ганҷинадор
گنجینه‌سنج ганҷинасанҷ
گند ганд
گندآور гундовар
گندآوری гундоварӣ
گندا гандо / гундо
گنداب гандоб
گندابرو гандобров
گنداندن гандондан
گندبال гандбол
گندبالباز гандболбоз
گندپیر гандпир
گنددماغ ганддимоғ
گنددهان ганддаҳон
گندر гендер
گندری гендерӣ
گندزدا гандзудо
گندزدایی гандзудоӣ
گندزدگی гандзадагӣ
گندزده гандзада
گندگی гандагӣ
گندم гандум
گندمبا гандумбо
گندم‌برداری гандумбардорӣ
گندم‌بریان гандумбирён

گندم‌پایه **гандумпоя**
گندم‌پز(ی) **гандумпаз(ӣ)**
گندم‌جوشک **гандумчӯшак**
گندم‌خیز **гандумхез**
گندم‌درو **гандумдарав**
گندم‌دروی **гандумдаравӣ**
گندم‌رنگ **гандумранг**
گندم‌زار **гандумзор**
گندم‌شورک **гандумшӯрак**
گندم‌فروش **гандумфурӯш**
گندم‌فروشی **гандумфурӯшӣ**
گندمک **гандумак**
گندم‌کار **гандумкор**
گندم‌کاری **гандумкорӣ**
گندم‌کوب// گندم‌کوبه **гандумкӯб(а)**
گندم‌کوبی **гандумкӯбӣ**
گندمکوچه **гандумкӯча**
گندمگون **гандумгун**
گندمگونه **гандумгуна**
گندمگونی **гандумгунӣ**
گندم‌نما **гандумнамо**
گندم‌نمایی **гандумнамоӣ**
گندمی **гандумӣ**
گندمیان **гандумиён**
گندمین **гандумин**
گندنا **гандано**
گنده **ганда**, **гунда**
گنده‌بر **гандабар**, **гандабур**
گنده‌بریدن **гандабурид**
گنده‌بوی **гандабӯй**
گنده‌پران **гандапарон**
گنده‌پرانی **гандапаронӣ**
گنده‌پیر **гандапир**
گنده‌خشتک **гандахиштак**
گنده‌درو **гандадарав**
گنده‌دماغ **гандадимоғ**
گنده‌دماغی **гандадимоғӣ**
گنده‌دهان **гандадаҳон**
گنده‌کار **гандакор**
گنده‌کاری **гандакорӣ**
گنده‌گپ **гандагап**
گنده‌گپی **гандагапӣ**
گنده‌گرد **гандагард**
گنده‌گشت **гандагашт**
گنده‌گو **гандагӯ**
گنده‌گویی **гандагӯӣ**
گنده‌مغز **гандамағз**
گنده‌مغزی **гандамағзӣ**
گنده‌نویس **ганданавис**
گنده‌نویسی **ганданависӣ**
گندی **гандӣ**, **гундӣ**
گندیدگی **гандидагӣ**
گندیدن **гандидан**
گندیده **гандида**
گنرتار **генератор**
گنرتاری **генераторӣ**
گنرل **генерал**
گنرلتت **генералитет**
گنرلسیموس **генералиссимус**
گنرل-گوبرنتار **генерал-губернатор**
گنرلی **генералӣ**
گنزیس **генезис**
گن‌سازی **генсозӣ**
گنگ **ганг I,II,III**, **гунг**
گنگار **гангор**, **гунгор**
گنگبار **гангбор**
گنگستر **гангстер**
گنگستریزم **гангстеризм**
گنگی **гунгӣ**
گنه **гунаҳ**
گنه‌آمورز **гунаҳомурз**
گنه‌سوز **гунаҳсӯз**
گنه‌کار **гунаҳкор**
گنه‌کارانه **гунаҳкорона**
گنه‌کاری **гунаҳкорӣ**
گنهگار **гунаҳгор**
گنهگارانه **гунаҳгорона**
گنهگاری **гунаҳгорӣ**
گنیا **гунё**, **гуниё**
گو **гав**, **гӯ**
گوئیا **гӯиё**
گوار **гувор**
گوارا **гуворо**
گواران **гуворон**
گوارایی **гуворой**
گوارش **гувориш**
گوارندگی **гуворандагӣ**
گوارنده **гуворанда**
گواره **гавора**
گواریدن **гуворидан**
گواز **гавоз//гувоз**
گواژه **гавожа**, **гувожа**
گواشتن **гувоштан**
گوالیدن **гаволидан**, **гуволидан**
گوانپهلوان **гавонпаҳлавон**
گوانجی **гавончӣ**
گواه **гувоҳ**
گواهنامه//گواهینامه **гувоҳнома//гувоҳинома**
گواهی **гувоҳӣ**
گوباز **гавбоз**
گوپاره **гавпора**
گوپال **гупол**, **гӯпол**
گوپان **гӯпон//гӯппон**
گوپچک **гупчак**
گوپسر **гупсар**
گوپسرسوار **гупсарсавор**
گوپی **гуппӣ I,II**
گوپی‌چوب **гуппичӯб**
گوپیچه **гуппича**
گوپیدسته **гуппидаста**
گوپی‌زنی **гуппизанӣ**
گوجگر **гавчигар**
گوخانه **гавхона**
گود **гавд**
گودآب **гавдоб**
گودال **гавдол//гудол**
گودبرداری **гавдбардорӣ**
گودر(ه) **гавдар(а)**
گودرفته **гавдрафта**
گودنشست **гавднишаст**
گودنشین **гавднишин**
گودوشه **гавдӯша**
گوده **гавда**
گوده‌حرام **гавдаҳаром**
گوده‌دار **гавдадор**
گوده‌کلان **гавдакалон**
گودی **гавдӣ**
گور **гӯр I,II**
گوراب **гӯроб**
گورابه **гӯроба**

گوراسپ **гӯрасп**
گورافکن **гӯрафкан**
گورافکنی **гӯрафканӣ**
گورافگنی **гӯрафганӣ**
گوراگور **гӯрогӯр**
گوران **гаврон**
گوراندن//گورانیدن **гӯрон(и)дан**
گورانه **гаврона**
گوربان **гӯрбон**
گورپشته **гӯрпушта**
گورچشم **гӯрчашм**
گورخانه **гӯрхона**
گورخر **гӯрхар**
گوردیه **гвардия**
گورزا **гӯрзо**
گورزاد **гӯрзод**
گورستان **гӯристон**
گورسم **гӯрсум**
گورسوخته **гӯрсӯхта**
گورشکن **гӯршикан**
گورغولی **гӯрғулӣ**
گورکاو **гӯрков**
گورکاوک **гӯрковак**
گورکاوی **гӯрковӣ**
گورکن **гӯркан**
گورکنی **гӯрканӣ**
گورگاه **гӯргоҳ**
گورگه **гӯргаҳ I,II**
گورگیاه **гӯргиёҳ**
گورگیر **гӯргир**
گورگیری **гӯргирӣ**
گورمانند **гӯрмонанд**
گوروغلی **гӯрӯғлӣ**

گوروغلی‌خوان **гӯрӯғлихон**
گوروغلی‌سرا **гурӯғлисаро**
گوری **гурӣ** / **гӯрӣ**
گوریدن **гӯридан**
گوریده **гӯрида**
گوز **гавз**
گوزاب **гавзоб**
گوزاده **гавзода**
گوزباز **гавзбоз**
گوزبن **гавзбун**
گوزن **гавазн**
گوزنبچه **гавазнбача**
گوزنبره **гавазнбарра**
گوزنپرور **гавазнпарвар**
گوزنپروری **гавазнпарварӣ**
گوساله **гӯсола**
گوساله‌بان **гӯсолабон**
گوساله‌بانی **гӯсолабонӣ**
گوساله‌پرست **гӯсолапараст**
گوساله‌پرستی **гӯсолапарастӣ**
گوساله‌چشم **гӯсолачашм**
گوساله‌مزاج **гӯсоламизоҷ**
گوسپند **гӯспанд**
گوسپندکشان **гӯспандкушон**
گوسفند **гӯсфанд**
گوسفندبان **гӯсфандбон**
گوسفندبانی **гӯсфандбонӣ**
گوسفندپرور **гӯсфандпарвар**
گوسفندپروری **гӯсфандпарварӣ**
گوسفندتراش **гӯсфандтарош**

گوسفندتراشی **гӯсфандтарошӣ**
گوسفندجلاب **гӯсфандҷаллоб**
گوسفندجلابی **гӯсфандҷаллобӣ**
گوسفندچرانی **гӯсфандчаронӣ**
گوسفندخانه **гӯсфандхона**
گوسفنددار **гӯсфанддор**
گوسفندداری **гӯсфанддорӣ**
گوسفندوار **гӯсфандвор**
گوسفندی **гӯсфандӣ**
گوش **гӯш I,II**
گوش‌آویز **гӯшовез**
گوش‌آهنگ **гӯшоҳанг**
گوشاگوش **гӯшогӯш**
گوشانه **гӯшона**
گوش‌بر **гӯшбур**
گوش‌بری **гӯшбурӣ**
گوش‌بریده **гӯшбурида**
گوش‌بستر **гӯшбистар**
گوش‌بقمار **гӯшбақимор**
گوشبند **гӯшбанд**
گوش‌پهن **гӯшпаҳн**
گوش‌پیچ **гӯшпеч I,II**
گوش‌پیوند **гӯшпайванд**
گوشت **гӯшт**
گوشت‌آدم‌خور **гӯштиодамхӯр**
گوشت‌آلود **гӯштолуд**
گوشت‌آور **гӯштовар**
گوشتاب **гӯштоб**
گوشتابک **гӯштобак**
گوشتابه **гӯштоба**
گوشت‌برده **гӯштбурда**

گوشت‌بریان **гӯштбирён**
گوشت‌پاره **гӯштпора**
گوشتخوار **гӯштхор**
گوشتخواری **гӯштхорӣ**
گوشتخور **гӯштхӯр**
گوشتخوری **гӯштхӯрӣ**
گوشتدار **гӯштдор**
گوشتداری **гӯштдорӣ**
گوشت‌فروش **гӯштфурӯш**
گوشت‌فروشی **гӯштфурӯшӣ**
گوشت‌قیمه **гӯштқима**
گوشت‌قیمه کنک **гӯштқимакунак.**
گوشت کوب **гӯшткӯб**
گوشت کوبک **гӯшткӯбак**
گوشت کوبی **гӯшткӯбӣ**
گوشتناک **гӯштнок**
گوشتی **гӯштӣ I,II**
گوش‌تیز **гӯштез**
گوش‌تیزی **гӯштезӣ**
گوشتی گیر **гӯштигир**
گوشتی گیری **гӯштигирӣ**
گوشتین **гӯштин I,II**
گوشتین گیر **гӯштингир**
گوشتین گیری **гӯштингирӣ**
گوشخار **гӯшхор**
گوشخانه **гӯшхона**
گوش‌خراش **гӯшхарош**
گوشخزک **гӯшхазак**
گوش‌خیز **гӯшхез**
گوش‌خیزک **гӯшхезак**
گوشدار **гӯшдор**
گوش‌دراز **гӯшдароз**
گوش‌درایک **гӯшдарояк**

گوش‌درد гӯшдард
گوش‌دهنده гӯшдиҳанда
گوش‌رس гӯшрас
گوش‌روز гӯшрӯз
گوش‌زد гӯшзад
گوش‌سیخ гӯшсих
گوش‌شوی гӯшшӯй
گوش‌شویی гӯшшӯӣ
گوشفیل гӯшфил
گوشک гӯшак
گوش‌کاوک гӯшковак
گوشکدار гӯшакдор
گوش‌کر гӯшкар
گوش‌کرکننده гӯшкаркунанда
گوش‌کشان гӯшкашон
گوش‌کشک гӯшкашак
گوش‌کشی гӯшкашӣ
گوش‌کلان гӯшкалон
گوشکی гӯшакӣ
گوش‌گذار гӯшгузор
گوش‌گران гӯшгарон
گوش‌گرانی гӯшгаронӣ
گوشگی гӯшагӣ
گوش‌گیر гӯшгир
گوش‌مال гӯшмол
گوش‌مالک гӯшмолак
گوش‌مالی гӯшмолӣ
گوش‌مانک гӯшмонак
گوش‌ماهی гӯшмоҳӣ
گوش‌ناشنید гӯшношунид
گوش‌ناشنیده гӯшношунида
گوش‌نواز гӯшнавоз
گوشوار гӯшвор

گوشوارک гӯшворак
گوشواره гӯшвора
گوشوان гӯшвон
گوشوانی гӯшвонӣ
گوش‌وزنین гӯшвазнин
گوش‌وزنینی гӯшвазнинӣ
گوشه гӯша
گوشه‌پیما гӯшапаймо
گوشه‌دار гӯшадор
گوشه‌کش гӯшакаш
گوشه‌کشی гӯшакашӣ
گوشه‌گیر гӯшагир
گوشه‌گیری гӯшагирӣ
گوشه‌نشین гӯшанишин
گوشه‌نشینی гӯшанишинӣ
گوشی гӯшӣ
گوشیدن гӯшидан
گوشیده гӯшида
گوغلتک гавғалтак
گوک гавак
گوک‌کشان гаваккашон
گوک‌کشی гаваккашӣ
گوگرد гӯгирд
گوگردچوب гӯгирдчӯб
گوگرددار гӯгирддор
گوگردزنی гӯгирдзанӣ
گوگردقطی гӯгирдқуттӣ
گوگردی гӯгирдӣ
گوگم гавгум
گول гӯл
گولاق гавлоқ
گولخ гӯлах
گول‌خور гӯлхӯр

گول‌خورده гӯлхӯрда
گولخی гӯлахӣ.
گول‌زن гӯлзан
گولگرد гӯлгард
گولگیر гӯлгир
گولگیری гӯлгирӣ
گول‌نما гӯлнамо
گوله гӯла
گولی гӯлӣ
گولیس гавлес
گومژه гавмижа
گومنیزم гуманизм
گومیش гавмеш
گون гун
گوناگون гуногун
گوناگون‌آواز гуногуновоз
گوناگون‌آوازی гуногуновозӣ
گوناگون‌آهنگ гуногуноҳанг
گوناگون‌اختصاص гуногунихтисос
گوناگون‌اندیشی гуногунандешӣ
گوناگون‌اهنگی гуногуноҳангӣ
گوناگون‌برگ гуногунбарг
گوناگون‌پهلو гуногунпаҳлу
گوناگون‌تخم гуногунтухм
گوناگون‌تصریف гуногунтасриф
گوناگون‌تمغه гуногунтамға
گوناگون‌جنس гуногунҷинс
گوناگون‌جنسه гуногунҷинса
گوناگون‌حجم гуногунҳаҷм

گوناگون‌خال гуногунхол
گوناگون‌ذات гуногунзот
گوناگون‌رتبه гуногунрутба
گوناگون‌رنگ гуногунранг
گوناگون‌زبان гуногунзабон
گوناگون‌زبانی гуногунзабонӣ
گوناگون‌ژنر гуногунжанр
گوناگون‌ساحه гуногунсоҳа
گوناگون‌ساخت гуногунсохт
گوناگون‌سال гуногунсол
گوناگون‌سویه гуногунсавия
گوناگون‌سیما гуногунсимо
گوناگون‌شکل гуногуншакл
گوناگون‌طایفه гуногунтоифа
گوناگون‌طبقه гуногунтабақа
گوناگون‌طبیعت гуногунтабиат
گوناگون‌قد гуногунқад
گوناگون‌کسب гуногункасб
گوناگون‌لفظ гуногунлафз
گوناگون‌مضمون гуногунмазмун
گوناگون‌معنا гуногунмаъно
گوناگون‌ملّت гуногунмиллат
گوناگون‌موضوع гуногунмавзӯъ
گوناگون‌میل гуногунмил
گوناگون‌نام .гуногунном
گوناگون‌نسل гуногуннасл
گوناگون‌وقت гуногунвақт
گوناگونی гуногунӣ
گونه гуна

گونی **гунӣ**
گوهر **гавҳар**
گوهرافشان **гавҳарафшон**
گوهرافشانی **гавҳарафшонӣ**
گوهربار **гавҳарбор**
گوهرپاره **гавҳарпора**
گوهرپاش **гавҳарпош**
گوهرچین **гавҳарчин**
گوهرخیز **гавҳархез**
گوهردار **гавҳардор**
گوهرریز **гавҳаррез**
گوهرزا **гавҳарзо**
گوهرزاد **гавҳарзод**
گوهرسنج **гавҳарсанч**
گوهرشمار **гавҳаршумор**
گوهرشناس **гавҳаршинос**
گوهرشناسی **гавҳаршиносӣ**
گوهرفروش **гавҳарфурӯш**
گوهرفروشی **гавҳарфурӯшӣ**
گوهرفشان **гавҳарфишон**
گوهرک **гавҳарак**
گوهرکش **гавҳаркаш**
گوهرگر **гавҳаргар**
گوهرگین **гавҳаргин**
گوهرمایه **гавҳармоя**
گوهرنژاد **гавҳарнажод**
گوهرنشان **гавҳарнишон**
گوهرنگار **гавҳарнигор**
گوهرنگین **гавҳарнигин**
گوهری **гавҳарӣ**
گوهرین **гавҳарин**
گوی **гӯй**

گویا **гӯё I,II**
گویاندن **гӯёндан**
گویایی **гӯёӣ**
گوی‌بازی **гӯйбозӣ**
گویش **гӯиш** / **гӯйиш**
گوینده **гӯянда**
گویوار **гӯйвор**
گویی **гӯӣ**
گه **гаҳ**
گهان **геҳон**
گهان‌خدیو **геҳонхидев**
گهبد **гаҳбуд**
گهر **гуҳар**
گهرافشان **гуҳарафшон**
گهرافشانی **гуҳарафшонӣ**
گهربار **гуҳарбор**
گهربخش **гуҳарбахш**
گهربیز **гуҳарбез**
گهرپاش **гуҳарпош**
گهرپاک **гуҳарпок**
گهرپرور **гуҳарпарвар**
گهرپوش **гуҳарпӯш**
گهرخیز **гуҳархез**
گهردار **гуҳардор**
گهرریز **гуҳаррез**
گهرزا **гуҳарзо**
گهرزاد **гуҳарзод**
گهرسنج **гуҳарсанч**
گهرفروش **гуҳарфурӯш**
گهرفشان **гуҳарфишон**
گهرکش **гуҳаркаш**
گهرنثار **гуҳарнисор**
گهرنما(ی) **гуҳарномо(й)**

گهری **гуҳарӣ**
گهگیر **гаҳгир**
گهگیری **гаҳгирӣ**
گهنبار **гаҳанбор**
گهواره **гаҳвора**
گهواره‌بخش **гаҳворабахш**
گهواره‌بندان **гаҳворабандон**
گهواره‌پوشک **гаҳворапӯш(ак)**
گهواره‌جنبان **гаҳворачунбон**
گهواره‌جنبانی **гаҳворачунбонӣ**
گهواره‌ساز **гаҳворасоз**
گیا **гиё**
گیاآسا **гиёосо**
گیابن **гиёбун**
گیاخاک **гиёхок**
گیاخوار **гиёхор**
گیادارو **гиёдору**
گیازار **гиёзор**
گیاسنتریزم **геосентризм**
گیاغ **гиёғ**
گیاه **гиёҳ**
گیاه‌آبه **гиёҳоба**
گیاهان **гиёҳон**
گیاه‌پزشک **гиёҳпизишк**
گیاه‌پزشکی **гиёҳпизишкӣ**
گیاه‌خوار **гиёҳхор**
گیاه‌خواری **гиёҳхорӣ**
گیاه‌خورد **гиёҳхӯрд**
گیاه‌درمانی **гиёҳдармонӣ**
گیاه‌زار **гиёҳзор**
گیاه‌شناس **гиёҳшинос**
گیاه‌شناسی **гиёҳшиносӣ**

گیاهک **гиёҳак**
گیاهمند **гиёҳманд**
گیاهنامه **гиёҳнома**
گیاهی **гиёҳӣ**
گیپا// گپا **гепо//гипо**
گیپاتنوزه **гипотенуза**
گیپرباله **гипербола**
گیپرترافیه **гипертрофия**
گیپس **гипс**
گیپناتیزم **гипнотизм**
گیپناز **гипноз**
گیپنازکننده **гипнозкунанда**
گیپنازگر **гипнозгар**
گیتره **гитара**
گیتره‌نواز **гитаранавоз**
گیتره‌نوازی **гитаранавозӣ**
گیتی **гетӣ**
گیتی‌آرا **гетиоро**
گیتی‌افروز **гетиафрӯз**
گیتی‌بان **гетибон**
گیتی‌پژوه **гетипажӯҳ**
گیتی‌پناه **гетипаноҳ**
گیتی‌پیما **гетипаймо**
گیتی‌دار **гетидор**
گیتی‌ستان **гетиситон**
گیتی‌شناس **гетишинос**
گیتیفروز **гетифурӯз**
گیتیکشا(ی) **гетикушо(й)**
گیتی‌نگار **гетинигор**
گیتی‌نما(ی) **гетинамо(й)**
گیتی‌نورد **гетинавард**
گیج **гич**
گیجه **гичча**

گیدرا- гидро-
گیدراا گر گت гидроагрегат
گیدراتخنیکه гидротехника
گیدراتوربینه гидротурбина
گیدرادینمیکه гидродинамика
گیدرادینمیکی гидродинамикӣ
گیدراگن гидроген
گیدراگنرتار гидрогенератор
گیدراگیالاگیه гидрогеология
گیدرالاگیه гидрология
گیدرالیز гидролиз
گیدراملی آرتسیه гидромелиоратсия
گیدراملیآرتیوی гидромелиоративӣ
گیدرت гидрат
گیدره гидра
گیر гир
گیرا гиро
گیراگیر гирогир
گیرگیرک гиргирак
گیرگیرکبازی гиргиракбозӣ
گیرنده гиранда
گیرودار гирудор
گیرومان гирумон
گیریم//گیرُم гирим//гирум
گیز гиз
گیزر гейзер
گیس гес
گیسباف гесбоф
گیسبافی гесбофӣ

گیستلاگیه гистология
گیسو гесу//гесӯ
گیسوبریده гесубурида
گیسوبند гесубанд
گیسودار гесудор
گیکتامتر гектометр
گیکتاوت гектоватт
گیکه гайка
گیکهتاب гайкатоб
گیگرا- гигро-
گیگراسکاپ гигроскоп
گیگراسکاپی гигроскопӣ
گیگرامتر гигрометр
گیگهبیت гигабайт
گیگیینه гигиена
گیگیینی гигиенӣ
گیلاس гелос
گیلاسی гелосӣ
گیلزه гилза
گیمنزیه гимназия
گیمنستیکه гимнастика
گیمنستیکی гимнастикӣ
گینکالاگی гинекологӣ
گینکالاگیه гинекология
گیوه гева
گیوهکش гевакаш
گیهان гайҳон//геҳон
گیهانخدیو гайҳонхидев//геҳонхидев

ل

لا//لای ло//лойII
لا лоI
لاابال лоубол
لاابالانه лоуболона
لاابالی лоуболӣ
لااقل лоақал
لابد лобуд(д)
لابُدَّ лобудда
لابدی лобуддӣ
لابه лоба
لابهکنان лобакунон
لابهگر лобагар
لابهگری лобагарӣ
لات лот
لاتا лото
لاتریه лотерея
لاتینانیدن лотинонидан
لاتینی лотинӣ
لاجرعه лоҷуръа
لاجرم лоҷарам
لاجواب лоҷавоб
لاجورد лоҷ(у)вард
لاجوردی лоҷ(у)вардӣ
لاچار лочор
لاچره лочира
لاچین лочин
لاچینوار лочинвор
لاحظ лоҳаз
لاحظی лоҳазӣ
لاحول лоҳавл(а)
لاخ лох

لاد лод I,II,III
لادن//لاذن лодан//лозан
لاده лода
لارد лорд
لازال лозол
لازم лозим
لازمه лозима
لازمی лозимӣ
لازمیت лозимият
لاژورد ложвард
لاژه ложа
لاس лос
لاش лош
لاشریک лошарик
لاشک лошак(к)
لاشه лоша
لاشهخر лошахар
لاشهخوار лошахор
لاشهخور лошахӯр
لاشی лошӣ
لاشیٔ лошайъ
لاعلاج лоилоҷ
لاغ лоғ
لاغر лоғар
لاغراندام лоғарандом
لاغراندامی лоғарандомӣ
لاغربدن лоғарбадан
لاغرتن лоғартан
لاغرجثه лоғарҷусса
لاغرزمین лоғарзамин
لاغرمیان лоғармиён
لاغرنهاد лоғарниҳод
لاغری лоғарӣ

лоф لاف
лофзан لافزن
лофзанӣ لافزنی
лофакӣ لافکی
лофидан لافیدن
лок لاق
лоқайд لاقید
лоқайдона لاقیدانه
лоқайдӣ لاقیدی
лок I,II,III,IV,V لاک
локомотив لاکاماتیو
локпушт لاک‌پشت
локатор لاکتار
локхӯрда لاک‌خورده
локдор لاکدار
локзада لاک‌زده
локзанӣ لاک‌زنی
локин لاکن
локӣ I,II لاکی
логарифм لاگریفم
логарифмӣ لاگریفمی
лол I,II لال
лоло I,II لالا
лолоӣ لالایی
лолмонӣ لال‌مانی
лоланг لالنگ
лола لاله
лолаосо لاله‌آسا
лолапӯш لاله‌پوش
лолачинӣ لاله‌چینی
лолахасак لاله‌خسک
лоларух لاله‌رخ
лоларухсор لاله‌رخسار

лоларанг لاله‌رنگ
лоларӯ(й) لاله‌رو(ی)
лолазор لاله‌زار
лоласон لاله‌سان
лолакаҳак لاله‌کهک
лолагун لاله‌گون
лолавор لاله‌وار
лолӣ لالی
лом I,II,III,IV لام
ломбард لامبرد
لامحال//لامحاله
ломаҳол//ломаҳола.
ломазҳаб لامذهب
ломазҳабӣ لامذهبی
ломиса لامسه
ломеъ لامع
ломеа لامعه
ломакон لامکان
ломаконӣ لامکانی
лома I,II لامه
ломия لامیه
лона لانه
лонасозӣ لانه‌سازی
ловидан لاویدن
лоҳут لاهوت
лоҳутӣ لاهوتی
лоҳӣ لاهی
лой I,II لای
لای‌آب//لای‌آبه
лойоб//лойоба
лойолуд لای‌آلود
лойомоч لای‌آماچ
лойбозӣ لای‌بازی
лоячуз لایجوز

лоех لائح//لایح
лоиҳавӣ لایحوی//لائحوی
лоиҳа لایحه//لائحه
لایحه‌ساز//لائحه‌ساز
лоиҳасоз
لایحه‌سازی//لائحه‌سازی
лоиҳасозӣ
لایحه‌کش//لائحه‌کش
лоиҳакаш
لایحه‌کشی//لائحه‌کشی
лоиҳакашӣ
лойхона لای‌خانه
лойхобонӣ لای‌خوابانی
лойхӯрак لای‌خورک
лойдон لای‌دان
лоязол لایزال
лойшакар لای‌شکر
лояъқил لایعقل
лояънӣ لایعنی
лойфишон لای‌فشان
лояфут لایفوت
лоиқ لایق
лойқа لایقه
лойқадор لایقه‌دار
лойқазор لایقه‌زار
лойкорӣ لای‌کاری
лойкаш لای‌کش
лойгар لای‌گر
лойгарӣ لای‌گری
лоямут لایموت
лояном لاینام
лоянқатеъ لاینقطع
лоӣ لایی
лойин لایین
лоидан لائیدن

лаолӣ لئالی//لآلی
лаомат لئامت//لآمة
лӯълӯъ لؤلؤ
лӯълӯъбанд لؤلؤبند
лӯълӯъсанч لؤلؤسنج
лӯълӯ لؤلو
лӯъм لؤم
лаим لئیم
лаимуттабъ لئیم‌الطبع
лаимона لئیمانه
лаимӣ لئیمی
лаб / луб(б) } لب
лабовезон لب‌آویزان
лубоб لباب
лабоча لباچه
лабод / лубод } لباد
лабораторӣ لبارتاری
лаборатория لبارتاریه
лаборант لبارنت
лаборантӣ لبارنتی
либос لباس
либосовезак لباس‌آویزک
либосбур لباس‌بر
либосбурӣ لباس‌بری
либоспӯшӣ لباس‌پوشی
либосхона لباس‌خانه
либосдор لباس‌دار
либосдӯз لباس‌دوز
либосдӯзӣ لباس‌دوزی
либосшӯӣ لباس‌شویی
либосфурӯшӣ لباس‌فروشی
либосқапак لباس‌قپک
либоскашӣ. لباس‌کشی

لباسوار **либосвор**
لباسواری **либосворӣ**
لبالب **лаболаб**
لبباف **лаббоф**
لببافی **лаббофӣ**
لببرگردان **лаббаргардон**
لببرگشته **лаббаргашта**
لببسته **лаббаста**
لبپر **лабпар**
لبپریدگی **лабпаридагӣ**
لبپریده **лабпарида**
لبتاب **лабтоб**
لبتخت **лабтахт**
لبترش **лабтурш**
لبترشی **лабтуршӣ**
لبتشنه **лабташна**
لبتنگ **лабтанг**
لبث **лабас**
لبچاک **лабчок**
لبچرا **лабчаро**
لبچسپ **лабчасп**
لبچشک **лабчашак**
لبچنگ **лабчанг**
لبخشک **лабхушк**
لبخند **лабханд**
لبخندک **лабхандак**
لبخنده **лабханда**
لبخوانی **лабхонӣ**
لبد **лабад**
لبدریایی **лабидарёӣ**
لبدوز **лабдӯз**
لبدول **лабдӯл**
لبریز **лабрез**

لبس **лабс**
لبسرخکنک
лабсурхкунак
لبسوخته **лабсӯхта**
لبسوز **лабсӯз**
لبشان **лабшон**
لبشکر **лабшакар**
لبشکسته **лабшикаста**
لبشور **лабшӯр**
لبشوی لته **лабшӯйлатта**
لبغفس **лабғафс**
لبق **лабиқ**
لبک **лабак**
لب کج **лабкаҷ**
لب کشال **лабкашол**
لبکی **лабакӣ**
لبکیدوزی **лабакидӯзӣ**
لب گرد **лабгирд**
لب گردان **лабгардон**
لب گز **лабгаз**
لب گزی **лабгазӣ**
لبلاب **лаблоб I,II**
لبلبو **лаблабу**
لبلبورنگ **лаблабуранг**
لبلبوزار **лаблабузор**
لبلبوشوربا **лаблабушӯрбо**
لبلبوغندار **лаблабуғундор**
لبلبوغنداری
лаблабуғундорӣ
لبلبوفروش **лаблабуфурӯш**
لبلبوفروشی
лаблабуфурӯшӣ
لبلبوکار **лаблабукор**
لبلبوکارک **лаблабукорак**
لبلبوکاری **лаблабукорӣ**

لبلبوکاوک **лаблабуковак**
لبلبوگین//لبلبوگی
лаблабугин//лаблабугӣ
لبلچ **луб-луч**
لبلچک **луб-лучак**
لبلوله **лаблӯла**
لبلولهدار **лаблӯладор**
لبلیس **лаблес**
لبن **лабан**
لبنی **лабанӣ**
لبنیات **лабаниёт**
لبه **лаба**
لبهدار **лабадор**
لبهدوزی **лабадӯзӣ**
لبی } **лаббай**, **лабӣ**
لبیب **лабиб**
لبیرینت **лабиринт**
لبیشه//لباشه
лабеша//лабоша
لبیک **лаббайк**
لبیکزنان **лаббайкзанон**
لبیگوی **лаббайгӯй**
لبیگویان **лаббайгӯён**
لبیگویی **лаббайгӯӣ**
لپّ **лаппи**
لپاس **лаппос**
لپاندن//لپانیدن
лаппон(и)дан
لپتاپ **лептоп**
لپر **лапар I,II**
لپس//لپاس **лаппас//лаппос**
لپسزنی **лаппасзанӣ**
لپش **лаппиш**
لپلپ } **лап-лап**, **лип-лип**

لپیدن **лаппидан**
لپیده **лаппида**
لت **лат I,II,III**
لتانبان **латанбон**
لتبردار **латбардор**
لتبرداری **латбардорӣ**
لتخواره **латхора**
لتخوردگی **латхӯрдагӣ**
لتخورده **латхӯрда**
لتخوری **латхӯрӣ**
لتر **латар**
لتره **латра**
لتسنزیه **литсензия**
لتگین//لتگی
латтагин//латтагӣ
لتنبر//لت انبار
латанбар//латанбор
لتوی **латвӣ**
لتویگی **латвиягӣ**
لته **латта**
لتهبند **латтабанд**
لتهپاره **латтапора**
لتهپته **латта-путта**
لتهپرست **латтапараст**
لتهپیچ **латтапеч**
لتهخوار **латтахор**
لته کهنه **латтакӯҳна**
لتیش **латиш**
لتیشی **латишӣ**
لثم **ласм**
لج **лаҷ(ҷ)**
لجاج **лаҷоҷ**
لجاجت **лаҷоҷат**
لجاره **лаҷҷора**

لجام лаҷом
لجام‌دوز лаҷомдӯз
لجام‌زده лаҷомзада
لجامک лаҷомак
لجام‌گسسته лаҷомгусаста
لجام‌گسیختگی лаҷомгусехтагӣ
لجام‌گسیخته лаҷомгусехта
لجام‌ناپذیر лаҷомнопазир
لجن лаҷан
لجه луҷҷа
لچک лачак
لحاظ лиҳоз
لحاف лиҳоф
لحد лаҳад
لحظوی лаҳзавӣ
لحظه лаҳза
لحظه‌شماری лаҳзашуморӣ
لحم лаҳм
لحمی лаҳмӣ
لحن лаҳн
لحنک лаҳнак
لحومت луҳумат
لحیف лаҳиф
لحیم лаҳим
لحیم‌خورده лаҳимхӯрда
لحیم‌کار лаҳимкор
لحیم‌کاری лаҳимкорӣ
لحیم‌کش лаҳимкаш
لحیه лиҳя
لخ//لوخ лух
لخت лахт I,II / лухт
لختک лахтак / лӯхтак
لختک‌باز лӯхтакбоз
لختک‌بازی лӯхтакбозӣ
لختک‌مانند лӯхтакмонанд
لختکی лӯхтакӣ
لخته лахта
لخته‌شوی лахташавӣ
لخچک//لخشک лахчак//лахшак
لخچه лахча
لخچه‌وار лахчавор
لخش лахш
لخشان лахшон
لخشش лахшиш
لخشه лахша
لخشیدن лахшидан I,II
لخشیده лахшида
لخ‌لخ лах-лах
لخلخه лахлаха
لخه лаха
لخه‌لخه лаха-лаха
لدغ ладғ
لدغه ладға
لدنی ладуннӣ
لدیر лидер
لذت лаззат
لذت‌آور лаззатовар
لذت‌افزا лаззатафзо
لذت‌بخش лаззатбахш
لذت‌فزا лаззатфизо
لذت‌گیر лаззатгир
لذت‌ناک лаззатнок
لذت‌یاب лаззатёб
لذت‌یابی лаззатёбӣ
لذع лазъ
لذیذ лазиз
لر лар
لرز ларз
لرزان ларзон
لرزاندن//لرزانیدن ларзон(и)дан
لرزانک ларзонак
لرزاننده ларзонанда
لرزش ларзиш
لرزلرزان ларз-ларзон
لرزنده ларзанда
لرزه ларза
لرزیدن ларзидан
لرزیده ларзида
لزگی лазгӣ
لزگینی лазгинӣ
لزوم лузум
لزومات лузумот
لزیر лазер
لزیری лазерӣ
لس лас
لسان лисон
لسان‌الغیب лисонулғайб
لسی ласӣ
لسین ласин
لش лаш I,II
لشکر лашкар
لشکرشکن лашкаршикан
لشکرشکنی лашкаршиканӣ
لشکرشکوف лашкаршукуф
لشکرکش лашкаркаш
لشکرکشی лашкаркашӣ
لشکرگاه лашкаргоҳ
لشکری лашкарӣ
لطائف латоиф
لطائف‌الحیل латоифулҳиял
لطافت латофат
لطف лутф
لطف‌آمیز лутфомез
لطفاً лутфан
لطمه латма
لطیف латиф
لطیف‌اندام латифандом
لطیف‌اندامی латифандомӣ
لطیف‌بازو латифбозу
لطیف‌پیوند латифпайванд
لطیف‌خویی латифхӯӣ
لطیف‌سرشت латифсиришт
لطیف‌طبیعت латифтабиат
لطیف‌منظر латифманзар
لطیفه латифа
لطیفه‌گوی латифагӯй
لطیفه‌گویی латифагӯӣ
لطیفه‌نما латифанамо
لطیفی латифӣ
لعاب луоб
لعاب‌دهی луобдиҳӣ
لعب лаиб / лаъб
لعبت лӯъбат
لعبت‌باز лӯъбатбоз
لعبت‌بازی лӯъбатбозӣ
لعبتک лӯъбатак
لعب‌گر лаъбгар
لعل лаъл
لعل‌آشام лаълошом
لعل‌فام лаълфом

لعل‌قند **лаълқанд**
لعلک **лаълак**
لعل‌گر **лаългар**
لعل‌گون **лаългун**
لعل‌گونه **лаългуна**
لعل‌وش **лаълваш**
لعلی **лаълӣ I,II**
لعلیچه **лаълича**
لعن **лаън**
لعنت **лаънат**
لعنت‌کرده **лаънаткарда**
لعنت‌نامه **лаънатнома**
لعنتی **лаънатӣ**
لعین **лаин**
لغات **луғот**
لغایت **лиғоят**
لغت **луғат**
لغت‌دان **луғатдон**
لغت‌ساز **луғатсоз**
لغت‌سازی **луғатсозӣ**
لغت‌شناس **луғатшинос**
لغت‌شناسی **луғатшиносӣ**
لغت‌نامه **луғатнома**
لغت‌نویس **луғатнавис**
لغت‌نویسی **луғатнависӣ**
لغجیدن **лағҷидан**
لغد **лағад**
لغز **лағз**, **луғз**
لغزان **лағзон**
لغزاندن//لغزانیدن **лағзон(и)дан**
لغزش **лағзиш**
لغزش‌گاه **лағзишгоҳ**
لغزلغزان **лағз-лағзон**
لغزندگی **лағзандагӣ**
لغزنده **лағзанда**
لغزیدن **лағзидан**
لغژان **лағжон**
لغژانک **лағжонак**
لغژش//لغزش **лағжиш//лағзиш**
لغژندگی **лағжандагӣ**
لغژنده **лағжанда**
لغژیدن//لغزیدن//لغجیدن **лағжидан//лағзидан//лағҷидан**
لغژیده **лағжида**
لغمان **лағмон**
لغو **лағв**
لغوی **луғавӣ**
لف **лаф(ф)**
لفافه **лифофа**
لفافه‌ناک **лифофанок**
لفجه **лафҷа**
لفج//لفچ **лафҷ//лафч**
لفچن **лафчан**
لفچه//لفجه **лафча//лафҷа**
لفظاً **лафзан**
لفظباز **лафзбоз**
لفظبازی **лафзбозӣ**
لفظی **лафзӣ**
لفیت **лафет**
لفیف **лафиф**
لق **лақ**, **лиқ**, **луқ**
لقاء **лиқо**
لقّاندن **лиққондан**
لقاندن//لقانیدن **лаққон(и)дан**
لقاندنی//لقانیدنی **лаққон(и)данӣ**
لقّانک **лиққонак**
لقب **лақаб**
لقب‌گذاری **лақабгузорӣ**
لقطه **луқата**
لقظ **лафз**
لقلق **лақлақ**
لق‌لق **лиқ-лиқ**
لق‌لقه **лақлақа**
لقمه **луқма**
لقمه‌پرتایی **луқмапартоӣ**
لقمه‌دهی **луқмадиҳӣ**
لق‌ولق **лақулуқ**
لقوه **лақва**
لقّه **лаққа**, **лиққа**
لقه‌ماهی **лаққамоҳӣ**
لقی **лақай**, **лаққӣ**
لقیدن **лаққидан**, **лиққидан**
لقیده **лаққида**, **лиққида**
لقیط **лақит**
لقیگی **лаққигӣ**
لقیی **лақайӣ**
لک//لاک **лак I,II**, **лок III**
لکات **лакот**
لکاتی **лакотӣ**
لکاندن **ликкондан**
لکانه **лакона**
لکتار **лектор**
لک‌در‌ا(ی) **лакдаро(й)**
لکّس **ликкас**
لکسیکاگرفیه **лексикография**
لکسیکالاگیه **лексикология**
لکسیکه **лексика**
لکسیکی **лексикӣ**
لکشم **лакашам**
لکلک **лакалак**, **лаклак**, **ликлик**
لکلکبازی **лаклакбозӣ**
لکلک‌خانه **лаклакхона**
لکلکی **лаклакӣ**
لکموس **лакмус**
لکنت **лакнат//лукнат**
لکنه **лукна**
لکوک **лукук**
لکّه **лакка**
لکّه‌دار **лаккадор**
لکّه‌گیری **лаккагирӣ**
لکهن **лакҳан**
لکسیه **лексия**
لگ **лаг I,II**
لگام **лагом**
لگام‌گسیختگی **лагомгусехтагӣ**
لگام‌گسیخته **лагомгусехта**
لگتوره **лигатура**
لگد **лагад**
لگدانداز **лагадандоз**
لگداندازی **лагадандозӣ**
لگدپران **лагадпарон**
لگدپرانی **лагадпаронӣ**
لگدپرتایی **лагадпартоӣ**
لگدخسته **лагадхаста**
لگدخوار **лагадхор**
لگدخور **лагадхӯр**
لگدخورنده **лагадхӯранда**

لگدزن лагадзан
لگدزنی лагадзанӣ
لگدکاری лагадкорӣ
لگدکوب лагадкӯб
لگدکوبه лагадкӯба
لگدکوبی лагадкӯбӣ
لگدمال лагадмол
لگدمالی лагадмолӣ
لگلگ лаглаг
لگن лаган
لگنبردار лаганбардор
لگنبرداری лаганбардорӣ
لگنچه лаганча
لگنده лаганда
لگیر лагер
للم лалм
للمی лалмӣ
للمیکار лалмикор
للمیکاری лалмикорӣ
للّو//للوق лаллу//лаллуқ
للوقانه лаллуқона
لمپاچکه лампочка
لمپه лампа
لمپهدار лампадор
لمتر ламтур
لمحه ламҳа
لمرکیزم ламаркизм
لمس ламс I,II
لمعه ламъа
لمعهفشان ламъафишон
لملم лам-лум
لمه лама I,II
لمهیزم ламаизм

لمیزل ламязал
لنته лента
لنج ланч
лунч
لنجه ланча
لنجی ланҷӣ
لنجیدن ланҷидан
لندچه лӯндача
لنده лӯнда
لندهخوجه лӯндахӯҷа
لندهسر лӯндасар
لندهشکل лӯндашакл
لندهیک лӯндаяк
لندهیکک лӯндаякак
لندهور ландаҳур
لندهوری ландаҳурӣ
لنگ ланг I,II
линг
لنگاک лангок
لنگان лангон
لنگچه лингча
لنگدراز лингдароз
لنگزنی лингзанӣ
لنگر лангар
لنگراندازی лангарандозӣ
لنگرچوب лангарчӯб
لنگردار лангардор
لنگرک лангарак
لنگرگاه лангаргоҳ
لنگری лангарӣ
لنگس лангас
لنگه линга
لنگی лангӣ
лӯнгӣ
لنگیدار лӯнгидор
لنگیدن лангидан

لنگیده лангида
لو лав I,II,III,IV,V
لوا лаво
ливо
لواح лаввоҳ
لواحق лавоҳиқ
لواحی лаввоҳӣ
لوازم лавозим
لوازمات лавозимот
لواش лавош
لواشی лавошӣ
لواطه ливота
لواطهگر ливотагар
لوامع лавомеъ
لوایح лавоеҳ
لوبلونده лӯб-лӯнда
لوبیا лӯбиё
لوبیاشورک лӯбиёшӯрак
لوبیایی лӯбиёӣ
لوت лут I
لوتخور лутхӯр
لوث лавс
لوچ луч
لوچک лучак
لوچّک луччак
لوچی лучӣ
لوح лавҳ
لوحه лавҳа
لوحهکش лавҳакаш
لوحهکشی лавҳакашӣ
لوخسیدن лухсидан
لوخسیده лухсида
لوره лӯра

لوز лавз I,II,III
لوزتین лавзатайн
لوزی лавзӣ
لوزینه лавзина
لوّس лаввас
лӯс
لوسانه лӯсона
لوش луш
лӯш I,II
لوط лут II
لوطی лутӣ
лӯтӣ
لوطیباز лӯтибоз
لوطیبازی лӯтибозӣ
لوک лӯк
لوکّاس лӯккос
لوکلوک лӯк-лӯк
لوکّه лӯкка
لوکیدان лӯкидон
لوکّیدن лӯккидан
لوکیده лӯккида
لوگوش лавгӯш
لول лӯл
لوله лӯла
لولهبالار лӯлаболор
لولهبالشت лӯлаболишт
لولهپیچ лӯлапеч
لولهشکل лӯлашакл
لولهکباب лӯлакабоб
لولی лӯлӣ
لولیبچه лӯлибача
لولیدختر лӯлидухтар
لولیزن лӯлизан
لولیگری лӯлигарӣ
لولیگی лӯлигӣ
لولیوش лӯливаш

لوم лавм
لون лавн
لوند лаванд
لوندانه лавандона
لوندی лавандӣ
لونه лавна
لوید лавед//лавид
له лаҳ
لهب лаҳаб
لهجگی лаҳҷагӣ
لهجوی лаҳҷавӣ
لهجه лаҳҷа
لهجه‌شناس лаҳҷашинос
لهجه‌شناسی лаҳҷашиносӣ
لهذا лиҳозо
لهف лаҳф
لهو лаҳв
لهه лаҳа
لهیب лаҳиб
لیاتچیک лётчик
لیاقت лаёқат
لیاقت‌مند лаёқатманд
لیاقت‌مندی лаёқатмандӣ
لیاقت‌ناک лаёқатнок
لیاقت‌ناکی лаёқатнокӣ
لیالی лаёлӣ
لیان лаён
لیباریست лейборист
لیباریستی лейбористӣ
لیبرتا либретто
لیبرل либерал
لیبرلیزم либерализм
لیتاگرفیه литография

لیتر литр
لیترگیه летаргия
لیتسیی литсей
لیتننت лейтенант
لیتننتی лейтенантӣ
لیتوانی литвонӣ
لیتوگی литвагӣ
لیث лайс
لیرزیم лиризм
لیره лира I,II
لیریکه лирика
لیریکی лирикӣ
لیزک лезак
لیزگین лезгин
لیزیدن лезидан
لیژه лижа
لیژه‌تاز лижатоз
لیژه‌تازی лижатозӣ
لیژه‌رانی лижаронӣ
لیس лес
لیسالیس лесолес
لیساندن//لیسانیدن лесон(и)дан
لیسک лесак
لیسنده лесанда
لیسیدن лесидан
لیسیده лесида
لیف лиф
لیفت лифт
لیفت‌بان лифтбон
لیف‌دار лифдор
لیف‌زنی лифзанӣ
لیفکدو лифкаду
لیفه лифа

لیفی лифӣ
لیک лек
لیکاتسیت лейкотсит
لیکن лекин
لیکیار ликёр
لیگلی легалӣ
لیگه лига I,II
لیگیان легион
لیل лайл
لیلا лайло
لیلةالقدر лайлатулқадр
لیلک лайлак
لیلکی лайлакӣ
لیلی лайлӣ
لیماند лимонад
لیمو лимӯ
لیموپرور лимӯпарвар
لیموپروری лимӯпарварӣ
لیموخانه лимӯхона
لیمورنگ лимӯранг
لیموزار лимӯзор
لیموگیاه лимӯгиёҳ
لیمیا лимиё
لیمیت лимит
لین лайин
لیناتیپ линотип
لینالئوم линолеум
لینتر линтер
لینزه линза
لینگافان лингофон
لینگویستیکه лингвистика
لیوک люк
لیوکس люкс I,II

لیولنگ левланг

م

مَ- ма-
مآب маоб I
مآل маол
ما мо
ماء мо(ъ)
مائده//مایده моида
مائل//مایل моил
مابین мобайн
مابینی мобайнӣ
مات мот
ماتار мотор
ماتارالّیر мотороллер
ماتاردار мотордор
ماتارسازی моторсозӣ
ماتاسیکل мотосикл
ماتاسیکل‌ران мотосиклрон
ماتاسیکل‌رانی мотосиклронӣ
ماتاسیکل‌سوار мотосиклсавор
مات‌خانه мотхона
ماتم мотам
ماتم‌بار мотамбор
ماتم‌خانه мотамхона
ماتم‌دار мотамдор
ماتم‌داری мотамдорӣ
ماتم‌زده мотамзада
ماتم‌سرا мотамсаро
ماتم‌کده мотамкада
ماتمی мотамӣ
ماجد мочид

ماجرا **моҷаро**
ماجراجو(ی) **моҷароҷӯ(й)**
ماجراجویانه **моҷароҷӯёна**
ماجراجویی **моҷароҷӯӣ**
ماجراطلب **моҷароталаб**
ماچه **моча**
ماچه‌خر **мочахар**
ماحصل **моҳасал**
ماحضر **моҳазар**
ماخ **мох**
مأخذ **маъхаз**
مأخذشناسی **маъхазшиносӣ**
مأخوذ **маъхуз**
مادام **модом**
ماداندر **модандар**
مادح **модеҳ**
مادر **модар**
مادرآورد **модаровард**
مادراندر **модарандар**
مادرانه **модарона**
مادربخطا **модарбахато**
مادربخطایی **модарбахатоӣ**
مادربزرگ **модарбузург**
مادربیزار **модарбезор**
مادرخدا **модархудо**
مادرخواند(ه) **модархонд(а)**
مادرزاد **модарзод**
مادرزادی **модарзодӣ**
مادرزن **модарзан**
مادرسالاری **модарсолорӣ**
مادرسگ **модарсаг**
مادرشاهی **модаршоҳӣ**
مادرشو(ی) **модаршӯ(й)**

مادرشوهر **модаршавҳар**
مادرشهر **модаршаҳр**
مادرعروس **модарарӯс**
مادرک **модарак**
مادرکلان **модаркалон**
مادرمرده **модармурда**
مادرنیزم **модернизм**
مادروار **модарвор**
مادری **модарӣ**
مادل **модел**
مادل‌ساز **моделсоз**
مادل‌سازی **моделсозӣ**
مادول **модул**
ماده } **мода** / **модда I,II**
ماده‌بز **модабуз**
ماده‌خر **модахар**
ماده‌سگ **модасаг**
ماده‌شیر **модашер**
ماده‌گاو **модагов**
ماده‌گرگ **модагург**
مادی **моддӣ**
مادیان **модиён**
مادیت **моддият**
مادی‌گرایی **моддигароӣ**
مادینه **модина**
مادیون **моддиюн**
مار **мор**
ماراسپند **мориспанд**
ماراسفند **морисфанд**
مارافسا **морафсо**
مارافسایی **морафсоӣ**
مارباز **морбоз**
ماربازی **морбозӣ**

ماربچه **морбача**
مارپیچ **морпеч**
مارتاریه **моратория**
مارچوبه **морчӯба**
مارخور **морхӯр**
مارد **морид**
ماردی **моридӣ**
مارزبان **морзабон**
مارزده **морзада**
مارژ **морж**
مارسار **морсор**
مارستان **мористон I,II**
مارسرها **морсарҳо**
مارفالاگی **морфологӣ**
مارفالاگیه **морфология**
مارفمه **морфема**
مارفیی **морфий**
مارگ **морг**
مارگز **моргаз**
مارگزیده **моргазида**
مارگیاه **моргиёҳ**
مارگیر **моргир**
مارمانند **мормонанд**
مارماهی **мормоҳӣ**
ماروار **морвор**
ماز **моз**
مازاد(ه) **мозод(а)**
مازو **мозу**
ماس **мос**
ماسان **мосон**
ماست **мост**
ماست‌آبه//مست‌آبه **мостоба//мастоба**
ماسوا **мосиво**

ماسه **моса**
ماسه‌بادی **мосабодӣ**
ماسه‌زار **мосазор**
ماسه‌سنگ **мосасанг**
ماسیدن **мосидан**
ماش **мош**
ماشآبه **мошоба**
ماشاق **мошок**
ماشبا **мошбо**
ماش‌پلو **мошпалав**
ماش‌پیابه **мошпиёба**
ماشرا **мошаро**
ماشک **мошак**
ماش‌کچری **мошкичирӣ**
ماش‌کدو **мошкаду**
ماش‌وبرنج **мошубиринч**
ماشوره **мошура//мошӯра**
ماشه **моша I,II**
ماشی **мошӣ I,II,III**
ماشین//ماشینه **мошин(а)**
ماشین‌آلات **мошинолот**
ماشین‌باز **мошинбоз**
ماشین‌بازی **мошинбозӣ**
ماشین‌خانه **мошинхона**
ماشین‌دار **мошиндор**
ماشین‌درا **мошиндаро**
ماشین‌ران **мошинрон**
ماشین‌رانی **мошинронӣ**
ماشین‌ساز **мошинсоз**
ماشین‌سازی **мошинсозӣ**
ماشین‌سوار **мошинсавор**
ماشین‌سواری **мошинсаворӣ**
ماشین‌گذر **мошингузар**

ماشین گرد **мошингард**
ماشین نویس **мошиннавис**
ماشین نویسی **мошиннависӣ**
ماشینه چی **мошиначӣ**
ماشینه دوزی **мошинадӯзӣ**
ماشینی **мошинӣ**
ماضی **мозӣ**
ماغ I,II **моғ I,II**
مافات **мофот**
مافوق **мофавқ**
مافوق الطبیعت **мофавқуттабиат**
ماقبل **моқабл**
ماقوت **моқут**
ماک **мок**
ماکو **моку**
ماکیان **мокиён**
مال I,II **мол I,II**
مالاکلام **молокалом**
مالامال I,II **моломол I,II**
مالان **молон**
مالاندن **молондан**
مال اندوز **моландӯз**
مال پرست **молпараст**
مال پرستی **молпарастӣ**
مال پرور **молпарвар**
مال پروری **молпарварӣ**
مال جلاب **молҷаллоб**
مال جلابی **молҷаллобӣ**
مال خانه **молхона**
مال خری **молхарӣ**
مال دار **молдор**
مال داری **молдорӣ**
مال دوست **молдӯст**

مالش **молиш**
مالش ده **молищдех**
مالش گر **молишгар**
مال شناس **молшинос**
مال شناسی **молшиносӣ**
مال غنداری **молғундорӣ**
مال فروش **молфурӯш**
مال فروشی **молфурӯшӣ**
مالک **молик**
مالکانه **моликона**
مالک مالک **молак-молак**
مالکی **моликӣ**
مالکیت **моликият**
مالکیت پرست **моликиятпараст**
مالکیت پرستی **моликиятпарастӣ**
مال گذار **молгузор**
مال گذاری **молгузорӣ**
مال گیرنده **молгиранда**
مال مردمخور **молимардумхӯр**
مال مردمخوری **молимардумхӯрӣ**
ماله I,II **мола I,II**
ماله کشی **молакашӣ**
ماله کنی **молакунӣ**
مالی **молӣ**
مالیات **молиёт**
مالیبدن **молибден**
مالیت **молият**
مالیخولیا **молихулиё**
مالیدن **молидан**
مالیدنی **молиданӣ**
مالیده **молида**

مالیکولوی **молекулавӣ**
مالیکوله **молекула**
مالیکولی **молекулӣ**
مالیوی **молиявӣ**
مالیه **молия**
مام **мом**
ماما **момо**
ماماجرغاتک **момоҷурғотак**
مامادایگی **момодоягӣ**
مامادایه **момодоя**
ماماگل **момогул**
مامایی **момоӣ**
مامراز **момроз**
مامک **момак**
مأمن **маъман**
مأمور I **маъмурI**
مأموری I **маъмурӣI**
مأموریت **маъмурият**
مأمول I **маъмулI**
مأمون **маъмун**
مامه **мома**
مامیران **момирон**
مان **мон**
مانا **моно**
ماناپالیزم **монополизм**
ماناپالیست **монополист**
ماناپالیستی **монополистӣ**
ماناپالیه **монополия**
ماناتئیزم **монотеизм**
ماناگرمه **монограмма**
مانالاگ **монолог**
ماناندن **монондан**
مانتژ **монтаж**

ماندگار **мондагор**
ماندگاری **мондагорӣ**
ماندگی **мондагӣ**
ماندن I,II **мондан I,II**
ماندنی **монданӣ**
مانده **монда**
مانده شده **мондашуда**
مانده شوی **мондашавӣ**
مانده کننده **мондакунанда**
مانرخیزم **монархизм**
مانرخیست **монархист**
مانرخیه **монархия**
مانستن **монистан**
مانع **монеъ**
مانعه **монеа**
مانعی **монеӣ**
مانند **монанд**
مانندی **монандӣ**
مأنوس **маънус**
مان و گیر **монугир**
مانومنتلی **монументалӣ**
مانوی **монавӣ**
مانوی کردار **монавикирдор**
مانیتار **монитор**
مانیدن **монидан**
مانیده **монида**
مانیزم **монизм**
مانیست **монист**
مانیستی **монистӣ**
مانی قلم **моникалам**
مانیه **мония**
ماوت **мовут**
ماورا **мовaро**

ماوراءالنهری **мовароуннаҳрӣ**

ماومنی **мовуманӣ**

مأوی **маъво**

مأوی‌گاه **маъвогоҳ**

مأوی‌گه **маъвогаҳ**

ماه//مه **моҳ//маҳ**

ماهار **моҳор**

ماهانه **моҳона**

ماهانه‌خور **моҳонахӯр**

ماهانه‌گیر **моҳонагир**

ماهانه‌گیری **моҳонагирӣ**

ماه‌پاره//مه‌پاره **моҳпора//маҳпора**

ماه‌پرست **моҳпараст**

ماه‌پروین **моҳпарвин**

ماه‌پیکر//مه‌پیکر **моҳпайкар//маҳпайкар**

ماه‌پیما **моҳпаймо**

ماهتاب//مهتاب **моҳтоб//маҳтоб**

ماهتاب‌شب//مهتاب‌شب **моҳтобшаб//маҳтобшаб**

ماهتابی//مهتابی **моҳтобӣ//маҳтобӣ**

ماهجبین **моҳҷабин**

ماهجمال **моҳҷамол**

ماهچهره **моҳчеҳра**

ماه‌درمیان **моҳдармиён**

ماهر **моҳир**

ماهرانه **моҳирона**

ماه‌رخ//مهرخ **моҳрух//маҳрух**

ماه‌رخسار **моҳрухсор**

ماه‌رو(ی)//مهرو(ی) **моҳрӯ(й)//маҳрӯ(й)**

ماهری **моҳирӣ**

ماه‌سنگ **моҳсанг**

ماه‌سیما **моҳсимо**

ماه‌طلعت **моҳталъат**

ماهگرد **моҳгард**

ماه‌لقا//مه‌لقا **моҳлиқо//маҳлиқо**

ماه‌منظر **моҳманзар**

ماهنامه **моҳнома**

ماه‌نورد **моҳнавард**

ماه‌نوردی **моҳнавардӣ**

ماهوار **моҳвор**

ماهواره **моҳвора**

ماهواره‌ای **моҳворай**

ماهوت **моҳут**

ماهوت‌باف **моҳутбоф**

ماهوت‌بافی **моҳутбофӣ**

ماهوتی **моҳутӣ**

ماه‌وش **моҳваш**

ماهی **моҳӣ**

ماهیان **моҳиён**

ماهیانه **моҳиёна**

ماهی‌بریان **моҳибирён**

ماهی‌پرور **моҳипарвар**

ماهی‌پروری **моҳипарварӣ**

ماهی‌پز **моҳипаз**

ماهی‌پزی **моҳипазӣ**

ماهیت **моҳият**

ماهیتاً **моҳиятан**

ماهیچه **моҳича**

ماهی‌خوار **моҳихор**

ماهی‌خور **моҳихӯр**

ماهی‌خورک **моҳихӯрак**

ماهی‌دار **моҳидор**

ماهی‌داری **моҳидорӣ**

ماهی‌دان **моҳидон**

ماهی‌دودی **моҳидудӣ**

ماهی‌شناس **моҳишинос**

ماهی‌شناسی **моҳишиносӣ**

ماهی‌شوربا **моҳишӯрбо**

ماهی‌فروش **моҳифурӯш**

ماهی‌فروشی **моҳифурӯшӣ**

ماهی‌گیر **моҳигир**

ماهی‌گیری **моҳигирӣ**

مایحتاج **мояҳтоҷ**

مایع **моеъ**

مایعی **моеӣ**

مایک **мояк**

مایندر **моиндар**

مایندر **мояндар**

مأیوس **маъюс**

مأیوسانه **маъюсона**

مأیوسی **маъюсӣ**

مایه **моя**

مایه‌دار **моядор**

مایه‌دان **моядон**

مایه‌کوبی **моякӯбӣ**

مایه‌ور **моявар**

مایی **моӣ**

مؤاخذه//مؤاخذت **муохиза//муохизат**

مؤبّد **муаббад**

مؤثر **муассир**

مؤثری **муассирӣ**

مؤخّر **муаххар**

مؤدّب } **муаддаб**
муаддиб

مؤدبانه **муаддабона**

مؤذن **муаззин**

مئذنه **меъзана**

مؤذنی **муаззинӣ**

مؤرخ **муаррих**

مئزر **меъзар**

مؤسس **муассис**

مؤسساتی **муассисотӣ**

مؤسسوی **муассисавӣ**

مؤسسه **муассиса**

مؤکد **муаккад**

مؤلف **муаллиф**

مؤلفی **муаллифӣ**

مؤمن **мӯъмин**

مؤنث **муаннас**

مئوزر **маузер**

مئونت//مؤونت **маунатI**

مؤید **муайид**

مباح **мубоҳ**

مباحث **мабоҳис**

مباحثوی **мубоҳисавӣ**

مباحثه **мубоҳиса//мубоҳаса**

مباحثه‌کننده **мубоҳисакунанда**

مباد **мабод**

مبادا **мабодо**

مبادرت **мубодарат**

مبادلگی **мубодилагӣ**

مبادلوی **мубодилавӣ**

مبادله **мубодила**

مبار//مبا **мабор//мубор//мубо**

مبارز **мубориз**

مبارزه **мубориза**

مبارزه‌کننده **муборизакунанда**

مبارک **муборак**

مبارک‌باد муборакбод
مبارک‌بادی муборакбодӣ
مبارک‌پی муборакпай
مبارک‌فال муборакфол
مبارک‌قدم муборакқадам
مبارک‌نامه муборакнома
مبارک‌نهاد муборакниҳод
مبارکی муборакӣ
مباشر мубошир
مباشرت мубошират
مبالغ маболиғ
مبالغوی муболиғавӣ
مبالغه муболиға
مبالغه‌آمیز муболиғаомез
مبالغه‌دار муболиғадор
مبالغه‌کار муболиғакор
مباهات мубоҳот
مبتدا мубтадо
مبتدی мубтадӣ
مبتر мубаттар
مبتکر мубтакир
مبتلا//مبتلی мубтало
مبتنی мубтанӣ
مبحث мабҳас
مبدأ мабдаъ
مبدّل мубаддал
مبدل‌شوی мубаддалшавӣ
مبذول мабзул
مبرة//مبرت мабаррат
مبرد мубаррад, мубаррид
مبرز мабраз
مبرم мубрам
مبروص мабрус

مبری//مبرا мубарро
مبسوط мабсут
مبشر мубашшир
مبصر мубассир
مبل мебел
مبل‌ساز мебелсоз
مبل‌سازی мебелсозӣ
مبل‌فروشی мебелфурӯшӣ
مبلغ маблағ, мубаллиғ
مبلغ‌جداکنی маблағҷудокунӣ
مبلغ‌غنداری маблағғундорӣ
مبلغ‌گذار маблағгузор
مبلغ‌گذاری маблағгузорӣ
مبنا//مبنی мабно
مبنی мабнӣ
مبهم мубҳам
مبهمی мубҳамӣ
مبهوت мабҳут
مبهوتی мабҳутӣ
مبین мубайян, мубин
متئار метеор
متئارالاگیه метеорология
متئاریت метеорит
متئاریتی метеоритӣ
متابع мутобеъ
متابعت мутобиат
متأثر мутаассир
متأثرشوی мутаассиршавӣ
متأخر мутааххир
متاد метод
متادالاگی методологӣ
متادالاگیه методология
متادی методӣ

متادیست методист
متادیکه методика
متارکه муторика
متأسف мутаассиф
متأسفاً мутаассифан
متأسفانه мутаассифона
متاع матоъ
متاع‌باف матоъбоф
متاع‌بافی матоъбофӣ
متألم мутааллим I
متانت матонат
متأهل мутааҳҳил
متبسم мутабассим
متجاوز мутаҷовиз
متجسس мутаҷассис
متحد муттаҳид
متحداً муттаҳидан
متحدانه муттаҳидона
متحدشوی муттаҳидшавӣ
متحدکننده муттаҳидкунанда
متحدگردانی муттаҳидгардонӣ
متحده муттаҳида
متحدی муттаҳидӣ
متحرق мутаҳарриқ
متحرک мутаҳаррик
متحرکی мутаҳаррикӣ
متحسس мутаҳассис
متحقق мутаҳаққиқ
متحمل мутаҳаммил
متحیر мутаҳаййир
متحیرانه мутаҳайирона
متخصص мутахассис

متخصصی мутахассисӣ
متخلص мутахаллис
متداول мутадовил
متدین мутадай(й)ин
متذکّر мутазаккир
متر метр
مترا метро
متراپالیتن метрополитен
مترادف мутародиф
متراکم мутароким
مترتب мутараттиб
مترجم мутарҷим
متردد мутараддид
مترددانه мутараддидона
مترددی мутараддидӣ
متراژ метраж
مترشح мутарашшех
مترصد мутарассид
مترقی мутараққӣ
مترنم мутаранним
متروک матрук
متروکات матрукот
متری метрӣ
متریئلیزم материализм
متریئلیست материалист
متریئلیستی материалистӣ
متریه материя
متزلزل мутазалзил
متسع муттасеъ
متشکر муташаккир
متشکل муташаккил
متشکلانه муташаккилона
متشکلی муташаккилӣ

متشنج муташаннич

متصدی мутасаддӣ

متصرف мутасарриф

متصل муттасил

متصلاً муттасилан

متصله муттасила

متصلی муттасилӣ

متصوف мутасаввиф

متضاد мутазод(д)

متعارف мутаориф

متعال мутаол

متعجب мутааҷҷиб

متعجبانه мутааҷҷибона

متعدد мутааддид

متعدی мутааддӣ

متعصب мутаассиб

متعصبانه мутаассибона

متعصبی мутаассибӣ

متعفن мутааффин

متعقد мутааққид

متعلق мутааллиқ

متعلقات мутааллиқот

متعلقی мутааллиқӣ

متعلم мутааллимII

متعه мутъа

متعهد мутааҳҳид

متغایر мутағоир

متغلب мутағаллиб

متغیر мутағай(й)ир

متفرد мутафаррид

متفرق мутафарриқ

متفق муттафиқ

متفکر мутафаккир

متفکرانه мутафаккирона

متقابل мутақобил

متقارب мутақориб

متقال митқол

متقالی митқолӣ

متقدم мутақаддим

متقلب мутақаллиб

متقلد мутақаллид

متقی муттақӣ

متکبر мутакаббир

متکبرانه мутакаббирона

متکبری мутакаббирӣ

متکفل мутакаффил

متکلم мутакаллим

متکی//متکا муттако

متکی муттакӣ

متل } матал / металл

متلاشی муталошӣ

متلاگرفیه металлография

متلّورگی металлургӣ

متلورگیه металлургия

متلون муталаввин

متمادی мутамодӣ

متمایل мутамоил

متمدن мутамаддин

متمرکز мутамарказ

متمرکزانیدن мутамарказонидан

متمکن мутамаккин

متملق мутамаллиқ

متملقانه мутамаллиқона

متمنی//متمنا мутаманно

متمنی мутаманнӣ

متمول мутамаввил

متن } матн / метан

متناسب мутаносиб

متناسباً мутаносибан

متناسبی мутаносибӣ

متناهی мутаноҳӣ

متنبه мутанаббеҳ

متنبی мутанаббӣ

متن‌خوانی матнхонӣ

متن‌شناس матншинос

متن‌شناسی матншиносӣ

متنفر мутанаффир

متنفس мутанаффис

متنکر мутанаккир

متنوع мутанаввеъ

متواتر мутавотир

متواری мутаворӣ

متوازی мутавозӣ

متوازیاً мутавозиян

متواضع мутавозеъ

متواضعانه мутавозеона

متوالی мутаволӣ

متوالیاً мутаволиян

متوجه мутаваҷҷеҳ

متورع мутавarreъ

متوسط мутавассит

متوضا мутаваззо

متوطن мутаваттин

متوفی//متوفا мутаваффо

متوقع мутаваққеъ

متوقف мутаваққиф

متوکّل мутаваккил

متولّد мутаваллид

متولّی мутаваллӣ

متون мутун

متوهم мутаваҳҳим

متّه митта

مته‌فزیک метафизик

مته‌فزیکه метафизика

متهم } муттаҳам / муттаҳим

متهمی муттаҳамӣ

متهور мутаҳаввир

متیل метил

متیلی метилӣ

متیمتیک математик

متیمتیکه математика

متین } матин / метин

متین‌اراده матинирода

متینج матинч

متینی матинӣ

مثابه масоба

مثال мисол

مثانه масона

مثبت мусбат

مثقال мисқол

مثقالی мисқолӣ

مثقب мисқаб

مثل } масал / мисл

مثلاً масалан

مثلث мусаллас

مثلثات мусалласот

مثل‌نویس масалнавис

مثله мусла

مثمر мусмир

مثمن мусаммanI

مثنوی маснавӣ

مثنوی‌خوان **маснавихон**
مثنوی‌خوانی **маснавихонӣ**
مثوبت **масубат**
مجاب **муҷоб**
مجادل **муҷодил**
مجادله **муҷодила**
مجاذبه **муҷозиба**
مجار **маҷор**
مجاری **маҷорӣ**
مجاز **маҷоз**
مجازاً **маҷозан**
مجازات **муҷозот**
مجازی **маҷозӣ**
مجال **маҷол**
مجالس **маҷолис**
مجامع **маҷомеъ**
مجامعت **муҷомиат**
مجاناً **маҷҷонан**
مجانی **маҷҷонӣ**
مجاور **муҷовир**
مجاهد **муҷоҳид**
مجاهده **муҷоҳида**
مجبور **маҷбур**
مجبوراً **маҷбуран**
مجبوری **маҷбурӣ**
مجبوریت **маҷбурият**
مجبول **маҷбул**
مجتبا//مجتبی **муҷтабо**
مجتث **муҷтас**
مجتمع **муҷтамаъ**
مجتهد **муҷтаҳид**
مجد **маҷд**
مجدانه **муҷид(д)она**
مجدد } **муҷаддад**
муҷаддид
مجدداً **муҷаддадан**
مجدر **муҷаддар**
مجذب **муҷаззиб**
مجذوب **маҷзуб**
مجرا//مجری **маҷро**
مجرب **муҷарраб**
مجرد **муҷаррад**
مجردانه **муҷаррадона**
مجردی **муҷаррадӣ**
مجرگ **маҷарг**
مجرم **муҷрим**
مجروح **маҷрӯҳ**
مجروحی **маҷрӯҳӣ**
مجره **миҷарра**
مجری } **муҷрӣ**
муҷро
مجزی **муҷаззо**
مجس **маҷас(с)**
مجسم **муҷассам**
مجسمه **муҷассама**
مجسمه‌ساز **муҷассамасоз**
مجسمه‌سازی **муҷассамасозӣ**
مجصص **муҷассас**
مجعد **муҷаад**
مجق **маҷақ**
مجگان **миҷгон**
مجلا//مجلی **муҷалло**
مجلد **муҷаллад**
مجلس **маҷлис**
مجلس‌آرا **маҷлисоро**
مجلس‌افروز **маҷлисафрӯз**
مجلس‌بازی **маҷлисбозӣ**
مجلس‌قماب **маҷлисқимоб**
مجلس‌گاه **маҷлисгоҳ**
مجلس‌نشین **маҷлиснишин**
مجلسی **маҷлисӣ**
مجله **маҷалла**
مجماروق **миҷморуқ**
مجمر **миҷмар**
مجمع **маҷмаъ**
مجمعه **маҷмаа**
مجمل **муҷмал I,II**
مجملی **муҷмалӣ**
مجموع **маҷмӯъ**
مجموعاً **маҷмӯан**
مجموعه **маҷмӯа**
مجن **миҷан(н)**
مجنون **маҷнун**
مجنون‌بید **маҷнунбед**
مجنون‌وار **маҷнунвор**
مجوز **муҷавваз**
مجوس **маҷус**
مجوسی **маҷусӣ**
مجوف **муҷавваф**
مجه **миҷа**
مجهز **муҷаҳҳаз**
مجهول **маҷҳул**
مجیب **муҷиб**
مجید **маҷид**
مجینگ **миҷинг**
مچی **муҷҷӣ**
محابا(ة) **муҳобот**
محاذی **муҳозӣ**
محارب **муҳориб**
محاربه **муҳориба**
محارم **маҳорим**
محاسب **муҳосиб**
محاسبات **муҳосибот**
محاسبه **муҳосиба**
محاسن **маҳосин**
محاصره **муҳосира**
محاط **муҳот**
محافظ **муҳофиз**
محافظت **муҳофизат**
محافظتچی **муҳофизатчӣ**
محافظت‌کننده **муҳофизаткунанда**
محافظتگر **муҳофизатгар**
محافظه **муҳофиза**
محافظه‌کار **муҳофизакор**
محافظه‌کاری **муҳофизакорӣ**
محافل **маҳофил**
محاق **муҳоқ**
محاکمه **муҳокима**
محاکمه‌رانی **муҳокимаронӣ**
محاکمه‌شده **муҳокимашуда**
محال **маҳол**
محال‌اندیش **муҳоландеш**
محاوره **муҳовара**
محب **муҳиб(б)**
محبانه **муҳиббона**
محبت **муҳаббат**
محبت‌آمیز **муҳаббатомез**
محبت‌پرور **муҳаббатпарвар**
محبتناک **муҳаббатнок**
محبره **меҳбара**
محبس **маҳбас**
محبسی **маҳбасӣ**

محبوب маҳбуб
محبوبه маҳбуба
محبوبیت маҳбубият
محبوس маҳбус
محبوس‌خانه маҳбусхона
محبوسی маҳбусӣ
محتاج мӯҳтоҷ
محتاجی мӯҳтоҷӣ
محتال мӯҳтол
محترض мӯҳтариз
محترم мӯҳтарам
محترماً мӯҳтараман
محترمانه мӯҳтарамона
محتسب мӯҳтасиб
محتشم мӯҳташам
محتشمی мӯҳташамӣ
محتضر мӯҳтазар
محتمل мӯҳтамал
محتمل мӯҳтамил
محتوی//محتوا мӯҳтавӣ//мӯҳтаво
محتویات мӯҳтавиёт
محجب мӯҳҷаб
محجمه меҳҷама
محجن меҳҷан
محجوب маҳҷуб
محدب муҳаддаб
محدث муҳаддис, муҳдас
محدود маҳдуд
محدوداختصاص маҳдудихтисос
محدودکننده маҳдудкунанда
محدودکنی маҳдудкунӣ
محدودنظری маҳдудназарӣ

محدوده маҳдуда
محدودیت маҳдудият
محذور маҳзур
محراب I меҳроб I
محرر муҳаррир
محرری муҳаррирӣ
محرق муҳаррик, мӯҳрақ, мӯҳрик
محرک муҳаррик
محرم маҳрам, муҳаррам
محرمانه маҳрамона
محرم‌بچه маҳрамбача
محرم‌پیشه маҳрампеша
محرمی маҳрамӣ
محرم‌یسول маҳрамясавул
محروس маҳрус
محروم маҳрум
محرومی маҳрумӣ
محرومیت маҳрумият
محزون маҳзун
محزونانه маҳзунона
محزونی маҳзунӣ
محسن муҳассан, мӯҳсин I
محسوب маҳсуб
محسوس маҳсус
محسی маҳсӣ
محشر маҳшар
محشی//محشا муҳашшо
محصل муҳассал, муҳассил
محصلانه муҳассилона
محصن мӯҳсин II
محصور маҳсур
محصول маҳсул

محصولات маҳсулот
محصولات‌براری маҳсулотбарорӣ
محصولات‌سپاری маҳсулотсупорӣ
محصول‌ناکی маҳсулнокӣ
محض маҳз
محضر маҳзар
محفل маҳфил
محفل‌آرا маҳфилоро
محفوظ маҳфуз
محفه миҳаффа
محق муҳиқ(қ)
محقر муҳаққар
محقق муҳаққиқ
محققانه муҳаққиқона
محک маҳак
محکم маҳкам
محکم‌اراده маҳкамирода
محکم‌اعتقاد маҳкамэътиқод
محکمشوی маҳкамшавӣ
محکمه маҳкама
محکمی маҳкамӣ
محکوم маҳкум
محکوم‌شده маҳкумшуда
محکومی маҳкумӣ
محکومیت маҳкумият
محل маҳал(л)
محلب меҳлаб
محل‌باز маҳалбоз
محل‌بازی маҳалбозӣ
محل‌پرست маҳалпараст
محل‌پرستی маҳалпарастӣ
محلتی маҳаллатӣ

محل‌دان маҳалдон
محل‌گرا маҳалгаро
محل‌گرایی маҳалгароӣ
محلول маҳлул
محله маҳалла
محلی маҳаллӣ, муҳалло
محلی‌دوخت маҳаллидӯхт
محمددانا//محمدانا маҳмаддоно
محمددانایی//محمدانایی маҳмаддоноӣ
محمدی муҳаммадӣ
محمل маҳмил
محمل‌کش маҳмилкаш
محمود маҳмуд
محمول маҳмул
محنت меҳнат
محنت‌آباد меҳнатобод
محنت‌دوست меҳнатдӯст
محنت‌دوستی меҳнатдӯстӣ
محنت‌رسان меҳнатрасон
محنت‌روزی меҳнатрӯзӣ
محنت‌سرا меҳнатсаро
محنت‌شناسی меҳнатшиносӣ
محنت‌طلب меҳнатталаб
محنت‌قرین меҳнатқарин
محنت‌کش меҳнаткаш
محنت‌کوفته меҳнаткӯфта
محنت‌گریز меҳнатгурез
محنت‌گریزی меҳнатгурезӣ
محنتی меҳнатӣ
محو маҳв
محور меҳвар
محوری меҳварӣ

محوطه муҳаввата
محول муҳаввал
محیط муҳит
محیط‌شناسی муҳитшиносӣ
محیل муҳил I
محیی мӯҳйӣ
مخابره мухобира
مخارج махориҷ I,II
مخازن махозин
مخاصم мухосим
مخاصمه
мухосама//мухосима
مخاض махоз
مخاطب мухотаб / мухотиб
مخاطره
мухотира//мухотара
مخالف мухолиф
مخالف‌اندازی
мухолифатандозӣ
مخالفت
мухолифат//мухолафат
مخالفت‌انداز
мухолифатандоз
مخالفت‌کار мухолифаткор
مخالفت‌کاری
мухолифаткорӣ
مخالفین мухолифин
مخبر мухбир
مخبری мухбирӣ
مختار мухтор
مختاریت мухторият
مخترع мухтараъ / мухтареъ
مختص мухтас(с)
مختصر мухтасар
مختصراً мухтасаран
مختفی мухтафӣ

مختل мухтал(л)
مختلط мухталит
مختلف мухталиф
مختلف‌زبان
мухталифзабон
مختلفی мухталифӣ
مختوم махтум
مخدر мухаддар / мухаддир
مخدرات мухаддарот
مخدره мухаддара / мухаддира
مخدوم махдум
مخرب мухарриб
مخرج махраҷ / мухриҷ
مخرقه михрақа
مخروب махруб
مخروط махрут
مخروط‌شکل махрутшакл
مخروطی махрутӣ
مخروطی‌شکل
махрутишакл
مخزن махзан
مخسوم махсум
مخصوص махсус
مخصوصاً махсусан
مخصوص‌گردانی
махсусгардонӣ
مخصوص‌گردانیده
махсусгардонида
مخصوصیت махсусият
مخطی мухтӣ
مخفف мухаффаф
مخفی махфӣ
مخفیانه махфиёна
مخلب михлаб
مخلد мухаллад

مخلص махлас / мухаллас I,II / мухлис
مخلصانه мухлисона
مخلصی мухлисӣ
مخلوط махлут
مخلوطی махлутӣ
مخلوق махлуқ
مخمر мухаммар
مخمس мухаммас
مخمصه махмаса
مخمل махмал
مخمل‌باف махмалбоф
مخمل‌بافی махмалбофӣ
مخمل‌پوش махмалпӯш
مخملک махмалак
مخمل‌نما махмалнамо
مخملی махмалӣ
مخملین махмалин
مخمور махмур
مخمورسار махмурсор
مخموری махмурӣ
مخنث муханнас
مخنقه михнақа
مخنیتسیزم механитсизм
مخنیزتار механизатор
مخنیزتاری механизаторӣ
مخنیزتسیه механизатсия
مخنیزم механизм
مخنیک механик
مخنیکانی механиконӣ
مخنیکانیدن
механиконидан
مخنیکه механика
مخنیکی механикӣ

مخو махав
مخوخانه махавхона
مخوف махуф
مخوکاسه махавкоса
مخوی махавӣ
مخیر мухайир / мухайяр
مخیل мухайил / мухайял
مخیله мухайила
مخیم мухайям
مد мад(д) I,II / муд(д) / мӯд
مدّاح маддоҳ
مدّاحی маддоҳӣ
مداخل мадохил I,II
مداخله мудохила
مداد мидод
مدار мадор I,II
مدارا мадоро / мудоро
مدارمس мадорис
مداری мадорӣ
مدافع мудофеъ
مدافعوی мудофиавӣ
مدافعه мудофиа
مدافعه‌کار мудофиакор
مدافعه‌کننده
мудофиакунанда
مدافعه‌گاه мудофиагоҳ
مدافعه‌گر мудофиагар
مدام мудом I,II
مدام‌العمر мудомулумр
مدان мадон
مداوا мудово
مداوم мудовим
مداومت мудовимат

مداهن **мудоҳин**
مداهنه//مداهنت **мудоҳана//мудоҳанат**
مدایح **мадоеҳ**
مداین **мадоин**
مدبر **мудаббир** **мудбар//мудбир**
مدت **муддат**
مدح **мадҳ**
مدحت **мидҳат**
مدح‌خوان **мадҳхон**
مدح‌خوانی **мадҳхонӣ**
مدحگر **мадҳгар**
مدح‌گو(ی) **мадҳгӯ(й)**
مدح‌گویی **мадҳгӯӣ**
مدح‌نویس **мадҳнавис**
مدح‌نویسی **мадҳнависӣ**
مدحیه **мадҳия**
مدحیه‌خوان **мадҳияхон**
مدحیه‌خوانی **мадҳияхонӣ**
مدحیه‌سرا **мадҳиясаро**
مدحیه‌سرایی **мадҳиясароӣ**
مدحیه‌گوی **мадҳиягӯй**
مدحیه‌گویی **мадҳиягӯӣ**
مدحیه‌نویس **мадҳиянавис**
مدحیه‌نویسی **мадҳиянависӣ**
مدخل **мадхал**
مدد **мадад**
مددپرسی **мададпурсӣ**
مددجوی **мададҷӯй**
مددجویی **мададҷӯӣ**
مددخواه **мададхоҳ**
مددخواهی **мададхоҳӣ**
مددرسان **мададрасон**
مددرسانی **мададрасонӣ**
مددگار **мададгор**
مددگاری **мададгорӣ**
مددمعاش **мададмаош**
مدر **мадар**
مدرج **мудраҷ**
مدرس **мударрис**
مدرسه **мадраса**
مدرسه‌خوان **мадрасахон**
مدرسه‌دیده **мадрасадида**
مدرسی **мударрисӣ**
مدرک **мадрак** **мудрак** **мудрик**
مدشده **мӯдшуда**
مدعا//مدعی **муддао**
مدعی **муддаӣ**
مدعیانه **муддаиёна**
مدغم **мудғам**
مدفن **мадфан**
مدفوع **мадфӯъ**
مدفون **мадфун**
مدقق **мудаққиқ**
مدقوق **мадқуқ**
مدل **медал**
مدل‌دار **медалдор**
مدنگ **маданг**
مدنی **маданӣ**
مدنیت **маданият**
مدنیت‌ناک **маданиятнок**
مدنیت‌ناکی **маданиятнокӣ**
مدور **мудаввар**
مدوزه **медуза**
مده **мадда I,II**
مدهش **мудҳиш**
مدهوش **мадҳуш**
مدهوش کننده **мадҳушкунанда**
مدهوش‌وار **мадҳушвор**
مدهوشی **мадҳушӣ**
مدیحه **мадеҳа**
مدید **мадид**
مدیر **мудир**
مدیری **мудирӣ**
مدیریت **мудирият**
مدینه **мадина**
مدیون **мадюн**
مذاب **музоб**
مذاق **мазоқI**
مذاکرچی **музокирачӣ**
مذاکره **музокира**
مذاهب **мазоҳиб**
مذبح **мазбаҳ**
مذبذب **музабзаб//музабзиб**
مذبوح **мазбӯҳ**
مذبوحانه **мазбӯҳона**
مذکّر **музаккар**
مذکور **мазкур**
مذلّت **мазаллат**
مذمّت **мазаммат**
مذمّت‌آمیز **мазамматомез**
مذموم **мазмумI**
مذهب **мазҳаб** **музаҳҳаб**
مذهب‌پرست **мазҳабпараст**
مذهب‌پرستی **мазҳабпарастӣ**
مذهبی **мазҳабӣ**
مرّ **мар//маррI**
مر **марII**
مرآة//مرآت **миръот**
مراتب(ه) **маротиб(а)**
مراجعت **муроҷиат**
مراجعت کننده **муроҷиаткунанда**
مراجعت‌نامه **муроҷиатнома**
مراحل **мароҳил**
مراد **мурод**
مرادبخش **муродбахш**
مرادف **муродиф**
مرارت **марорат**
مراسا **муросо**
مراساکار **муросокор**
مراساکارانه **муросокорона**
مراساکاری **муросокорӣ**
مراساگر **муросогар**
مراسلات **муросилот**
مراسله **муросила**
مراسم **маросим**
مراسمی **маросимӣ**
مراعات **муроот**
مراعات‌النظیر **муроотунназир**
مراعت **муроат**
مراغه//مراغت **мароға//мароғат**
مرافعه **мурофиа//мурофаа**
مرافعه‌خانه **мурофиахона**
مرافقت **мурофиқат**
مراق **мароқ**
مراق‌آور **мароқовар**
مراق‌انگیز **мароқангез**
مراقب **муроқиб**

مراقبت **муроқибат//муроқабат**
مراق‌ناک **мароқнок**
مراکز **марокиз**
مرام **маром**
مرامری **муромурӣ**
مرامنامه **маромнома**
مراهق **муроҳиқ**
مربّا **мураббо**
مربّاپزی **мураббопазӣ**
مربط **марбат//марбит**
مربع **марбаъ**, **мураббаъ**
مربوط **марбут**
مربوطه **марбута**
مربّی **мураббӣ**
مربیگی **мураббигӣ**
مربیه **мураббия**
مرت **март**
مرتاض **муртоз**
مرتّب **мураттаб**, **мураттиб**
مرتّباً **мураттабан**
مرتبه **мартаба**
مرتّبی **мураттибӣ**
مرتجع **муртачеъ**
مرتد **муртад(д)**
مرتدی **муртад(д)ӣ**
مرتضی **муртазо**
مرتفع **муртафеъ**
مرتکب **муртакиб**
مرتی **мартӣ**
مرتینی **мартенӣ**
مرثیه **марсия**
مرثیه‌خوان **марсияхон**
مرثیه‌خوانی **марсияхонӣ**
مرثیه‌سرا(ی) **марсиясаро(й)**
مرثیه‌سرایی **марсиясароӣ**
مرثیه‌گوی **марсиягӯй**
مرثیه‌گویی **марсиягӯӣ**
مرجان **марҷон**
مرجانی **марҷонӣ**
مرجع **марҷаъ**
مرجل **мирҷал**
مرجمک **марҷумак**
مرجوع **марҷӯъ**
مرچ **мурч**
مرچدان **мурчдон**
مرحبا **марҳабо**
مرحلوی **марҳалавӣ//марҳилавӣ**
مرحله **марҳала//марҳила**
مرحله‌بندی **марҳилабандӣ**
مرحله‌دار **марҳиладор**
مرحمت **марҳамат**
مرحوم **марҳум**
مرحومه **марҳума**
مرخشه **марахша**
مرخّص **мураххас**
مرخّصی **мураххасӣ**
مرخّم **мураххам I,II**
مرد **мард**
مردآزما(ی) **мардозмо(й)**
مرداب **мурдоб**
مرداد **мурдод**
مردار **мурдор**
مردارانه **мурдорона**
مرداری **мурдорӣ**
مردافکن **мардафкан**
مردانگی **мардонагӣ**
مردانه **мардона**
مردانه‌پوش **мардонапӯш**
مردانه‌دوز **мардонадӯз**
مردانه‌رو **мардонарав**
مردانه‌وار **мардонавор**
مردبندی **мардбандӣ**
مردپسند **мардписанд**
مردرنگ **мардранг**
مردسالار **мардсолор**
مردسالاری **мардсолорӣ**
مردستان **мардистон**
مردصفت **мардсифат**
مردک **мардак**
مردکار **мардикор**
مردکارگیر **мардикоргир**
مردکارگیری **мардикоргирӣ**
مردکاری **мардикорӣ**
مردگیران **мардгирон**
مردم **мардум**
مردم‌آزار **мардумозор**
مردم‌آزاری **мардумозорӣ**
مردم‌آمیز **мардумомез**
مردم‌آمیزی **мардумомезӣ**
مردم‌بیزار **мардумбезор**
مردم‌بیزاری **мардумбезорӣ**
مردم‌پسند **мардумписанд**
مردم‌خوار **мардумхор**
مردم‌خور **мардумхӯр**
مردم‌خوری **мардумхӯрӣ**
مردم‌دار **мардумдор**
مردم‌داری **мардумдорӣ**
مردم‌در **мардумдар**
مردم‌دوست **мардумдӯст**
مردم‌دوستی **мардумдӯстӣ**
مردم‌زاد **мардумзод**
مردم‌زاده **мардумзода**
مردم‌سار **мардумсор**
مردم‌سالار **мардумсолор**
مردم‌سالارانه **мардумсолорона**
مردم‌سالاری **мардумсолорӣ**
مردم‌ستانی **мардумситонӣ**
مردم‌شناس **мардумшинос**
مردم‌شناسی **мардумшиносӣ**
مردم‌فریب **мардумфиреб**
مردم‌فریبی **мардумфиребӣ**
مردمک **мардумак**
مردم‌کش **мардумкуш**
مردم‌کشی **мардумкушӣ**
مردم‌گریز **мардумгурез**
مردم‌گریزی **мардумгурезӣ**
مردم‌گزا//مردم‌گزای **мардумгазо(й)**
مردم‌گیاه **мардумгиёҳ**
مردم‌نشین **мардумнишин**
مردم‌نواز **мардумнавоз**
مردم‌نوازی **мардумнавозӣ**
مردم‌وش **мардумваш**
مردمی **мардумӣ**
مردن **мурдан**
مردنی **мурданӣ**
مردوار **мардвор**
مردود **мардуд**
مرده **мурда**
مرده‌آسا **мурдаосо**
مرده‌خانه **мурдахона**

مرده‌خور **мурдахӯр**
مرده‌دل **мурдадил**
مرده‌دلی **мурдадилӣ**
مرده‌ریگ **мурдарег//мурдариг**
مرده‌سوزی **мурдасӯзӣ**
مرده‌شو(ی) **мурдашӯ(й)**
مرده‌شویی **мурдашӯӣ**
مرده‌کش **мурдакаш**
مرده‌کشی **мурдакашӣ**
مرده‌مانند **мурдамонанд**
مرده‌نیوار **мурданивор**
مرده‌وار **мурдавор**
مردی **мардӣ**
مردی‌گری **мардигарӣ**
مردینه **мардина**
مرز **марз**
مرزبان **марзбон**
مرزبانی **марзбонӣ**
مرزبندی **марзбандӣ**
مرزدار **марздор**
مرزداری **марздорӣ**
مرزشکن **марзшикан**
مرزشکنی **марзшиканӣ**
مرزغن **марзаған**
مرزکشی **марзакашӣ**
مرزنجوش **марзанчӯш**
مرزنشین **марзнишин**
مرزنگوش **марзангӯш**
مرزوبوم **марзубум**
مرزه **марза**
مرزه‌کش **марзакаш**
مرزی **марзӣ I**
مرس **марас**

مرسات **мирсот**
مرسل **мурсал** / **мурсил**
مرسله **мурсала**
مرسوم **марсум**
مرش **марш I,II**
مرشد **муршид**
مرشروت **маршрут**
مرشل **маршал**
مرصاد **мирсод**
مرصّع **мурассаъ**
مرصّع‌کاری **мурассаъкорӣ**
مرض **мараз**
مرض‌سوز **маразсӯз**
مرضی **марзӣ II**
مرطوب **мартуб**
مرغ **марғ** / **мурғ**
مرغابی **мурғобӣ**
مرغابی‌پروری **мурғобипарварӣ**
مرغابی‌وار **мурғобивор**
مرغ‌باز **мурғбоз**
مرغ‌بازی **мурғбозӣ**
مرغبان **мурғбон**
مرغبانی **мурғбонӣ**
مرغ‌بریان **мурғбирён**
مرغ‌پرور **мурғпарвар**
مرغ‌پروری **мурғпарварӣ**
مرغ‌چوجه **мурғчӯча**
مرغ‌خانه **мурғхона**
مرغزار **марғзор** / **марғузор**
مرغزاری **марғзорӣ**
مرغزن **марғазан**
مرغزی **марғазӣ**

مرغ‌شوربا **мурғшӯрбо**
مرغ‌فریاد **мурғфарёд**
مرغک **мурғак**
مرغ‌کباب **мурғкабоб**
مرغوا **мурғво**
مرغوب **марғуб**
مرغوز **марғӯз**
مرغوزی **марғӯзӣ**
مرغوله **марғӯла**
مرغوله‌دار **марғӯладор**
مرغوله‌مو(ی) **марғӯламӯ(й)**
مرفانی **марафонӣ**
مرفق **мирфақ**
مرفوع **марфӯъ**
مرفّه **мураффаҳ**
مرفّه‌الحال **мураффаҳулҳол**
مرقد **марқад**
مرقّع **мураққаъ**
مرقّع‌پوش **мураққаъпӯш**
مرقوم **марқум**
مرکب **маркаб** / **мураккаб**
مرکّبات **мураккабот**
مرکب‌سوار **маркабсавор**
مرکب‌سواری **маркабсаворӣ**
مرکّب‌نویسی **мураккабнависӣ**
مرکّبی **мураккабӣ**
مرکتینگ **маркетинг**
مرکز **марказ**
مرکزانی **марказонӣ**
مرکزانیدن **марказонидан**
مرکزانیده‌شده **марказонидашуда**
مرکزرو **марказрав**

مرکزشتاب **марказшитоб**
مرکزگرا **марказгаро**
مرکزگرایی **марказгароӣ**
مرکزگریز **марказгурез**
مرکزی **марказӣ**
مرکزیت **марказият**
مرکسیزم **марксизм**
مرکسیست **марксист**
مرکسیستی **марксистӣ**
مرکن **миркан**
مرکه **марка**
مرکیز **маркиз**
مرکیزت **маркизет**
مرگ **марг**
مرگ‌آبه **маргоба**
مرگ‌آسا **маргосо**
مرگ‌آفرین **маргофарин**
مرگ‌آور **марговар**
مرگامرگ **маргомарг**
مرگامرگی **маргомаргӣ**
مرگ‌اندیش **маргандеш**
مرگ‌اندیشی **маргандешӣ**
مرگ‌بار **маргбор**
مرگ‌پرستی **маргпарастӣ**
مرگ‌خوانی **маргхонӣ**
مرگ‌دارو **маргдору**
مرگرین **маргарин**
مرگ‌زا **маргзо**
مرگ‌موش **маргимуш**
مرگو **мургу//мургӯ**
مرگوار **маргвор**
مرمت **мараммат**
مرمر **мармар**

مرمرتراش **мармартарош**
مرمرتراشی **мармартарошӣ**
مرمرشکل **мармаршакл**
مرمرک **мармарак**
مرمرمانند **мармармонанд**
مرمری **мармарӣ**
مرمرین **мармарин**
مرملاد **мармалод**
مرموز **мармуз**
مرمیجان//مرمینجان **марми(н)ҷон**
مروا **мурво**
مروارید **марворид**
مرواریدک **марворидак**
مرواریدکاری **марворидкорӣ**
مروت **мурват** / **мурувват**
مروت‌تاب **мурваттоб**
مروح **мураввеҳ**
مروحه **мирваҳа**
مرود **мурӯд**
مرور **мурур**
مرورگاه **мурургоҳ**
مروزی **марвазӣ**
مروّق **мураввақ I,II**
مروک **марвак**
مروی **марвӣ I,II**
مره **марра**
مرهم **марҳам**
مرهون **марҳун**
مریخ **миррих**
مریخ‌نبرد **миррихнабард**
مرید **мурид**
مریدی **муридӣ**

مریدین **меридиан**
مریض **мариз**
مریضی **маризӣ**
مریناس **меринос**
مزاج **мизоҷ I,II**
مزاجدان **мизоҷдон**
مزاح **мазоҳ**
مزاحکار **мазоҳкор**
مزاحم **музоҳим**
مزاحمت **музоҳимат**
مزاد **мазод I,II**
مزار **мазор**
مزارستان **мазористон**
مزارع **мазореъ**
مزارگذشته **мазоргузашта**
مزازای **мезозой**
مزاق **мазоқII**
مزاوجت **музоваҷат**
مزاوله **музовала**
مزایا **мазоё**
مزایده **музоида** / **музояда**
مزایده‌بر **музоядабар**
مزبله **мазбала**
مزبور **мазбур**
مزجات//مزجاة **музҷот**
مزخرف **музахраф**
مزد **музд**
مزددهی **музддиҳӣ**
مزدگیر **муздгир**
مزدگیری **муздгирӣ**
مزدوج **муздавиҷ**
مزدور **муздур**
مزدی **муздӣ**

مزراق **мизроқ**
مزرع **мазраъ**
مزرعه **мазраа**
مزروع **мазрӯъ**
مزعفر **музаъфар**
مزمار **мизморI**
مزمزه **мазмазаI**
مزمن **музмин**
مزنگ **мазанг**
مزوت **мазут**
مزوت‌آلود **мазутолуд**
مزور **музаввар** / **музаввир**
مزوره **музаввара**
مزه **маза**
مزه‌خورک **мазахӯрак**
مزه‌دار **мазадор**
مزه‌کنان **мазакунон**
مزه‌ناک **мазанок**
مزیت **мазият**
مزید **мазид**
مزیدن **мазидан**
مزین **музайян**
مژ **маж**
مژار **мажор**
مژده **мужда**
مژده‌آور **муждаовар**
مژده‌بر **муждабар**
مژده‌دهنده **муждадиҳанда**
مژده‌رسان **муждарасон**
مژده‌رسانی **муждарасонӣ**
مژده‌گانی **муждагонӣ**
مژده‌ور **муждавар**
مژگان **мижгон**

مژگان‌دراز **мижгондароз**
مژه **мижа**
مژه‌زنی **мижазанӣ**
مس **мис**
مسئلت//مسألت **масъалат**
مسئله **масъала**
مسئله‌آموز **масъалаомӯз**
مسئله‌تلاشی **масъалаталошӣ**
مسئله‌دار **масъаладор**
مسئله‌زا **масъалазо**
مسئله‌ساز **масъаласоз**
مسئله‌گزاری **масъалагузорӣ**
مسئول **масъул**
مسئولیت **масъулият**
مسئولیت‌شناس **масъулиятшинос**
مسئولیت‌شناسی **масъулиятшиносӣ**
مسئولیت‌ناک **масъулиятнок**
مسئولیت‌ناکی **масъулиятнокӣ**
مسا//مساء **масо(ъ)**
مسائل//مسایل **масоил**
مسابقه **мусобиқа**
مسابقه‌کننده **мусобиқакунанда**
مساجد **масоҷид**
مساح **массоҳ**
مساحت **мисоҳат**
مساحت‌گر **мисоҳатгар**
مساحه//مساحت **масоҳа(т)**
مساس **мисос**
مساعد **мусоид**

مساعدت мусоидат

مسافر мусофир

مسافربر мусофирбар

مسافربری мусофирбарӣ

مسافرت мусофират

مسافرخاک мусофирхок

مسافرخانه мусофирхона

مسافرکش мусофиркаш

مسافرکشانی мусофиркашонӣ

مسافرگیری мусофиргирӣ

مسافری мусофирӣ

مسافه//مسافت масофа//масофат

مسافه‌سنج масофасанҷ

مساکن масокинI

مساکین масокинII

مسالک масолик

مسالمت мусолимат//мусоламат

مسالمت‌آمیز мусолиматомез

مسام масом

مسامحه мусомаҳа//мусомиҳа

مسامره мусомара

مسان муссон

مساوات мусовот

مساوی мусовӣ

مساویت мусовият

مساهله мусоҳила

مساهله‌کار мусоҳилакор

مساهله‌کارانه мусоҳилакорона

مساهله‌کاری мусоҳилакорӣ

مساهم мусоҳим

مساهمت мусоҳамат

مسبار мисбор

مسبب мусаббиб

مسبح мусаббеҳ

مسبوق масбук

مست маст / муст

مستابه мастоба

مستأصل мустаъсал

مستامست мастомаст

مستانه мастона

مستبد мустабид(д)

مستبدانه мустабид(д)она

مستبدی мустабид(д)ӣ

مستثمر мустасмар / мустасмир

مستثنی//مستثنا мустасно

مستجاب мустаҷоб

مستجیر мустаҷир

مستحب мустаҳаб(б)

مستحق мустаҳиқ(к)//мустаҳақ(к)

مستحکم мустаҳкам

مستحکم‌شوی мустаҳкамшавӣ

مستحکم‌کننده мустаҳкамкунанда

مستحکم‌کنی мустаҳкамкунӣ

مستحکمی мустаҳкамӣ

مستدام мустадом

مستدیر мустадир

مستراح мустароҳ

مسترد мустарад(д)

مستریح мустареҳ

مستزاد мустазод

مستشار мусташор

مستشرق мусташриқ

مستطاب мустатоб

مستطیل мустатил

مستظهر мустазҳар / мустазҳир

مستعار мустаор

مستعان мустаон

مستعد мустаид(д)

مستعرب мустаъриб

مستعفی мустаъфӣ

مستعمل мустаъмал

مستعین мустаин

مستغرق мустағриқ

مستغل мустағал

مستغنی мустағнӣ

مستفاد мустафод

مستقبل мустақбал

مستقر мустақар(р) / мустақир(р)

مستقل мустақил(л)

مستقلاً мустақил(л)ан

مستقلانه мустақил(л)она

مستقل‌شوی мустақилшавӣ

مستقل‌معنا мустақилмаъно

مستقلی мустақилӣ

مستقلیت мустақилият

مستقلیتی мустақилиятӣ

مستقیم мустақим

مستقیماً мустақиман

مستقیمانه мустақимона

مستک мастак I,II

مستکبر мустакбир

مستکبری мустакбирӣ

مست‌کننده масткунанда

مستمر мустамир(р)

مستملکوی мустамликавӣ

مستملکه мустамлика

مستملکه‌دار мустамликадор

مستملکه‌داری мустамликадорӣ

مستمند мустаманд

مستمندی мустамандӣ

مستند мустанад

مستنشق мустаншиқ

مستنیر мустанир

مستوار маствор

مستور мастур

مستوره мастура

مستوری мастурӣ

مستوفی муставфӣ I,II

مستولی муставлӣ

مستوی муставӣ

مسته муста I,II

مستی мастӣ

مستیگری мастигарӣ

مسجد масҷид

مسجع мусаҷҷаъ

مسجود масҷуд

مسح масҳ

مسحگر масҳгар

مسحی масҳӣ

مسحی‌دوز масҳидӯз

مسحی‌دوزی масҳидӯзӣ

مسحی‌فروش масҳифурӯш

مسحی‌فروشی масҳифурӯшӣ

مسخ масх

مسخر мусаххар
مسخرگی масхарагӣ
مسخره масхара
مسخره‌آمیز масхараомез
مسخره‌آمیزانه масхараомезона
مسخره‌باز масхарабоз
مسخره‌بازی масхарабозӣ
مسدد мусаддад
مسدس мусаддас
مسدود масдуд
مسران мисрон
مسرت масаррат
مسرت‌بخش масарратбахш
مسرع мусреъ
مسرف мусриф
مس‌رنگ мисранг
مسرور масрур
مسرورانه масрурона
مسطح мусаттах
مسطر мистар
مسعود масъуд
مسکت мускат / мускит
مسکر мускир
مسکرد маскарад
مس‌کلاه мискулоҳ
مسکن маскан
مسکنت масканат
مسکوک маскук
مسکون маскун
مسکوی маскавӣ
مسکه маска
مسکین мискин
مسکین‌خانه мискинхона
مسکین‌نوازی мискиннавозӣ
مسکینی мискинӣ
مس‌گداز мисгудоз
مس‌گدازی мисгудозӣ
مس‌گر мисгар
مس‌گری мисгарӣ
مسلّح мусаллаҳ
مسلّحانه мусаллаҳона
مسلّح‌شوی мусаллаҳшавӣ
مسلّح‌کنی мусаллаҳкунӣ
مسلخ маслах
مسلسل мусалсал
مسلّط мусаллат
مسلک маслак
مسلک‌فروش маслакфурӯш
مسلک‌گم کرده маслакгумкарда
مسلم мусаллам / муслим
مسلماً мусалламан
مسلمان мусалмон / мусулмон
مسلمان‌آباد мусулмонобод
مسلمانی мусалмонӣ / мусулмонӣ
مسلمه муслима
مسلوب I маслуб I
مسلوخ I маслух I
مسلوق маслуқ
مسلوک маслук
مسمات//مسماة мусаммот
مسمار мисмор
مسمر мусаммар
مسمط мусаммат
مسمن II мусамман II
مسموع масмӯъ
مسموم масмум
مسمّی//مسمّا мусаммо
مسن мусин(н)
مسند маснад / муснад
مسندنشین маснаднишин
مسندنشینی маснаднишинӣ
مسواک мисвок
مسوده мусаввада
مسهل мусҳил
مسی мисӣ
مسیح//مسیحا масеҳ//масеҳо
مسیحادم масеҳодам
مسیحانفس масеҳонафас
مسیحی масеҳӣ
مسیحیت масеҳият
مسیر масир
مسین мисин
مسینه мисина
مسینه‌کوبی мисинакӯбӣ
مشئوم//مشؤوم машъум
مشاء машшоъ
مشائیه машшоия
مشابه мушобеҳ
مشابهت мушобеҳат
مشارالیه мушорунилайҳ
مشاطه машшота
مشاعره мушоира
مشاق машшоқ
مشاقی машшоқӣ
مشارکت мушорикат
مشاکل мушокил
مشال мушол
مشام машом
مشاور мушовир
مشاوره мушовара / мушовира
مشاهد мушоҳид
مشاهده мушоҳида
مشاهده‌کار мушоҳидакор
مشاهده‌کاری мушоҳидакорӣ
مشاهده‌کننده мушоҳидакунанда
مشاهیر машоҳир
مشایخ машоих
مشایعت мушоиат / мушояат
مشبع мушаббаъ
مشبک мушаббак
مشبه мушаббаҳ
مشت I мушт I
مشت‌افشار муштафшор
مشتاق муштоқ
مشتاقانه муштоқона
مشتاقی муштоқӣ
مشت‌باران муштборон
مشت‌برداری муштбардорӣ
مشتبه муштабаҳ / муштабеҳ
مشت‌پر муштипар
مشت‌جنگ муштҷанг
مشترک муштарак / муштарик
مشترک‌المنافع муштаракулманофеъ
مشترکانه муштаракона
مشترنده муштранда
مشتری I,II муштарӣ I,II
مشتری‌اخلاق муштариахлоқ
مشتری‌بخت муштарибахт

مشتری‌دار **муштаридор**
مشتری‌روی **муштарирӯй**
مشتری‌عارض **муштариораз**
مشت‌زن **муштзан**
مشت‌زنی **муштзанӣ**
مشت‌زور **муштзӯр**
مشت‌زوری **муштзӯрӣ**
مشتغل **муштағил**
مشتق **муштақ(қ)**
مشتقات **муштақот**
مشتک **муштак**
مشت‌کاری **мушткорӣ**
مشتک‌گیری **муштакгирӣ**
مشتک‌نورد **муштакнаворд**
مشت‌کوبی **мушткӯбӣ**
مشتکی **муштакӣ**
مشت‌مال **муштмол**
مشت‌مالی **муштмолӣ**
مشتمل **муштамил**
مشتوت **маштут**
مشته **мушта**
مشتهر **муштаҳар**
مشتهی//مشتها **муштаҳо**
مشجب **мишҷаб**
مشجر **мушаҷҷар**
مشحون **машҳун**
مشخته **мушахта**
مشخص **мушаххас**
مشخصات **мушаххасот**
مشدد **мушаддад**
مشرب **машраб**
مشربه **машраба**
مشرف **мушарраф** / **мушриф**

مشرق **машриқ**
مشرق‌زمین **машриқзамин**
مشرقی **машриқӣ**
مشرک **мушрик**
مشرکی **мушрикӣ**
مشروب **машруб**
مشروبات **машрубот**
مشروبات‌فروش **машруботфурӯш**
مشروبات‌فروشی **машруботфурӯшӣ**
مشروح **машрӯҳ**
مشروط **машрут**
مشروطه **машрута**
مشروطه‌خواه **машрутахоҳ**
مشروطه‌خواهی **машрутахоҳӣ**
مشروطه‌طلب **машрутаталаб**
مشروطه‌طلبی **машрутаталабӣ**
مشروطه‌وی **машрутавӣ**
مشروطیت **машрутият**
مشروع **машрӯъ**
مشط **мушт II**
مشعبد **мушаъбид**
مشعبدی **мушаъбидӣ**
مشعشع **мушаъшаъ**
مشعل **машъал**
مشعل‌افروز **машъалафрӯз**
مشعل‌افروزی **машъалафрӯзӣ**
مشعل‌بر **машъалбар**
مشعل‌دار **машъалдор**
مشعوف **машъуф**
مشغله **машғала**

مشغول **машғул**
مشغولی **машғулӣ**
مشغولیت **машғулият**
مشفق **мушфиқ**
مشفقانه **мушфиқона**
مشفقی **мушфиқӣ**
مشق **машқ**
مشقت **машаққат**
مشقت‌آور **машаққатовар**
مشقت‌ناک **машаққатнок**
مشق‌دهنده **машқдиҳанда**
مشق‌دیده **машқдида**
مشق‌کرده **машқкарда**
مشق‌گاه **машқгоҳ**
مشقی **машқӣ**
مشک **машк** / **мушк**
مشکاب **машкоб**
مشکابی **машкобӣ**
مشکات//مشکوة//مشکاة **мишкот**
مشک‌افشانی **мушкафшонӣ**
مشک‌بار **мушкбор**
مشک‌بو//مشک‌بوی **мушкбӯ(й)**
مشک‌بید **мушкбед**
مشک‌بیز **мушкбез**
مشک‌بیزی **мушкбезӣ**
مشک‌خیز **мушкхез**
مشک‌دانه **мушкдона**
مشک‌دم **мушкдум**
مشک‌رنگ **мушкранг**
مشک‌ریز **мушкрез**
مشک‌سا(ی) **мушксо(й)**
مشکستان **мушкистон**

مشک‌شکن **мушкшикан**
مشک‌فروش **мушкфурӯш**
مشک‌فشان **мушкфишон**
مشکک **мушкак**
مشکل **мушкил**
مشکلات **мушкилот**
مشکل‌افشا **мушкилифшо**
مشکل‌بیان **мушкилбаён**
مشکل‌بیانی **мушкилбаёнӣ**
مشکل‌پسند **мушкилписанд**
مشکل‌پسندی **мушкилписандӣ**
مشکل‌تراشی **мушкилтарошӣ**
مشکل‌تربیه **мушкилтарбия**
مشکل‌فهم **мушкилфаҳм**
مشکلک **мушклак**
مشکل‌کشا **мушкилкушо**
مشکل‌گذر **мушкилгузар**
مشکلی **мушкилӣ**
مشک‌مالی **мушкмолӣ**
مشک‌مانند **мушкмонанд**
مشک‌موی **мушкмӯй**
مشک‌نکهت **мушкнакҳат**
مشکو(ی) **мушкӯ(й)**
مشکوفی//مشکوفه **машкуфӣ//машкуфа**
مشکوک **машкук**
مشکی **мушкӣ**
مشکین **мушкин**
مشکین‌بوی **мушкинбӯй**
مشکین‌خال **мушкинхол**
مشکین‌رقم **мушкинрақам**
مشکین‌شمایل **мушкиншамоил**

مشکین کلاله
мушкинкулола
مشکین کمند
мушкинкаманд
مشکین‌موی мушкинмӯйӣ
مشلک//مشکلک
мушлак//мушклак
مشمش миш-миш
مشمشه машмаша
مشمله мушмула
مشموم машмум
مشنگ мушанг / мушунг
مشورت машварат
مشورتچی машваратчӣ
مشورت‌خانه
машваратхона
مشورت‌گاه машваратгоҳ
مشورتی машваратӣ
مشوش мушавваш
مشوشانه мушаввашона
مشوش‌خاطر
мушаввашхотир
مشوش‌خاطری
мушаввашхотирӣ
مشوش‌خیال
мушаввашхаёл
مشوشی мушаввашӣ
مشهد машҳад
مشهود машҳуд
مشهور машҳур
مشی машй
مشیب машиб
مشیت машият
مشیر мушир
مشیمه машима
مشینه машина

مصایب масоиб
مصاحب мусоҳиб
مصاحبه мусоҳиба
مصاحبی мусоҳибӣ
مصادروی мусодиравӣ
مصادره//مصادرت
мусодира//мусодара(т)
مصادم мусодим
مصادمه мусодама
مصارف масориф
مصاف масоф
مصاف‌آزموده масофозмуда
مصافحه мусофаҳа
مصافگاه масофгоҳ
مصالح I,II масолеҳ
مصالح‌سنجی масолеҳсанҷӣ
مصالح‌شناسی
масолеҳшиносӣ
مصالحه мусолиҳа
مصباح мисбоҳ
مصحح мусаҳҳаҳ / мусаҳҳеҳ
مصححی мусаҳҳеҳӣ
مصحف мусаҳҳаф / мусҳаф
مصداق мисдоқ
مصدر масдар
مصدق мусаддиқ
مصر мисր / мусир(р)
مصرع мисраъ
مصرف масраф//масриф
مصروع масрӯъ
مصروف масруф
مصروفیت масруфият
مصری мисрӣ
مصطبه мастаба

مصطفی мустафо
مصطلح
мусталаҳ//мусталеҳ
مصطلحات
мусталаҳот//мусталеҳот
مصفا//مصفی мусаффо
مصقل мисқал
مصقول масқул
مصلح муслеҳ
مصلحت маслиҳат
مصلحت‌آشی маслиҳатошӣ
مصلحت‌آمیز маслиҳатомез
مصلحت‌آمیزانه
маслиҳатомезона
مصلحت‌اندیش
маслиҳатандеш
مصلحت‌بین маслиҳатбин
مصلحت‌چی маслиҳатчӣ
مصلحت‌خانه
маслиҳатхона
مصلحت‌خواه маслиҳатхоҳ
مصلحت‌خواهی
маслиҳатхоҳӣ
مصلحت‌دهنده
маслиҳатдиҳанда
مصلحت‌دید маслиҳатдид
مصلحت‌شنو
маслиҳатшунав
مصلحت‌گذار
маслиҳатгузор
مصلحتگر маслиҳатгар
مصلحت‌گو//مصلحت‌گوی
маслиҳатгӯ(й)
مصلحت‌گیری
маслиҳатгирӣ
مصلحتی маслиҳатӣ
مصلوب маслубII
مصلّی//مصلا мусалло

مصمم мусаммам
مصنف мусаннаф / мусанниф
مصنفی мусаннифӣ
مصنوع маснӯъ
مصنوعات маснуот
مصنوعی маснӯӣ
مصوب мусаввиб
مصوت мусаввит
مصور мусаввар / мусаввир
مصوره мусаввара
مصون масун
مصونیت масуният
مصونیت‌شناسی
масуниятшиносӣ
مصیبت мусибат
مصیبت‌دیده мусибатдида
مصیبت‌زده мусибатзада
مصیبت‌کده мусибаткада
مصیبت‌ناک мусибатнок
مصیبت‌نامه мусибатнома
مصیقل мусайқал
مضاجعة//مضاجعت музочаат
مضارع музореъ
مضاعف музоаф
مضاف музоф
مضافات музофот
مضافاتی музофотӣ
مضامین мазомин
مضایقه музоиқа//музояқа
مضبوط мазбут
مضحک музҳик
مضحکوی мазҳакавӣ
مضحکه мазҳака

مضحکه‌نویس
мазҳаканавис
مضحکه‌نویسی
мазҳаканависӣ
مضر **музир(р)**
مضراب **мизроб**
مضرب **мазриб**
مضرت **мазаррат**
مضروب **мазруб**
مضطر **музтар(р)**
مضطرانه **музтар(р)она**
مضطرب **музтариб**
مضطربانه **музтарибона**
مضطرب‌حال **музтарибҳол**
مضطری **музтар(р)ӣ**
مضمار **мизморII**
مضمحل **музмаҳил**
مضمر **музмар**
مضمضه **мазмазаII**
مضموم **мазмумII**
مضمون **мазмун**
مضموناً **мазмунан**
مضموندار **мазмундор**
مضیق//مضیقه
мазиқ//мазиқа
مطابق **мутобиқ**
مطابقاً **мутобиқан**
مطابقت **мутобиқат**
مطار **матор**
مطاع **мутоъ**
مطالب **матолиб**
مطالبه//مطالبت
мутолиба//мутолибат
مطالعه **мутолиа**
مطالعه‌کننده
мутолиакунанда

مطایبه **мутойиба**
مطایبه‌گویی **мутойибагӯӣ**
مطبخ **матбах**
مطبخی **матбахӣ**
مطبعه **матбаа**
مطبوع **матбӯъ I,II**
مطبوعات **матбуот**
مطحن **митҳан**
مطرا **мутарро**
مطراگر **мутаррогар**
مطران **митрон**
مطرانه **митрона**
مطرب **мутриб**
مطربی **мутрибӣ**
مطرح **матраҳ**
مطرد **митрад**
مطرقه **митрақа**
مطعون **матъун**
مطلب **матлаб**
مطلع { **матлаъ** / **мутталеъ** }
مطلق **мутлақ**
مطلقاً **мутлақан**
مطلقا **мутлақо//мутлақан**
مطلقیت **мутлақият**
مطلوب **матлуб**
مطلوبات **матлубот**
مطلوباتچی **матлуботчӣ**
مطلی **муталло**
مطمئن **мутмаин**
مطمح **матмаҳ**
مطمع **матмаъ**
مطموره **матмура**
مطموره‌نشان
матмуранишон

مطموره‌نشین
матмуранишин
مطنطن **мутантан**
مطهر **мутаҳҳар**
مطهره **митҳара**
مطیر **матир**
مطیع **мутеъ**
مطیعانه **мутеона**
مطیعی **мутеӣ**
مطیعیت **мутеият**
مظروف **мазруф**
مظفّر **музаффар**
مظفرانه **музаффарона**
مظفّریت **музаффарият**
مظلم **музлим**
مظلمه **мазлима**
مظلوم **мазлум**
مظله **мизалла**
مظله‌دار **мизалладор**
مظنون **мазнун**
مظنه **мазанна**
مظهر **мазҳар**
مع **маа**
مع‌هذا **мааҳозо**
معاب **маобII**
معاد { **маод** / **муод** }
معادل **муодил**
معادله **муодила**
معادن **маодин**
معاذ **маоз**
معاذالله **маозаллоҳ**
معارف **маорифI**
معارف‌پرور **маорифпарвар**

معارف‌پروری
маорифпарварӣ
معارف‌دوست **маорифдӯст**
معارف‌دوستی **маорифдӯстӣ**
معاریف **маорифII**
معاش **маош**
معاش‌خور **маошхӯр**
معاشر **муошир**
معاشرت **муошират**
معاشقه **муошиқа**
معاصر **муосир**
معاف **маоф//муоф**
مع‌التأسّف **мааттаассуф**
معالج **муолиҷ**
معالجوی **муолиҷавӣ**
معالجه **муолиҷа**
معالجه‌پذیر **муолиҷапазир**
معالجه‌خانه **муолиҷахона**
معالجه‌شونده
муолиҷашаванда
معالجه‌کننده
муолиҷакунанда
معالجه‌ناپذیر
муолиҷанопазир
معالجه‌نشونده
муолиҷанашаванда
مع‌القصه **маалқисса**
معامل **муомил**
معاملات
муомилот//муомалот
معامله **муомила**
معامله‌دار **муомиладор**
معانی **маонӣ**
معانی‌سرا **маонисаро**
معاودت **муовадат**
معاوضه **муовиза**

معاون **муовин**

معاونت **муованат**

معاهد **муоҳид**

معاهده **муоҳида**

معاهده‌بندی **муоҳидабандӣ**

معاهده‌نامه **муоҳиданома**

معاینه **муоина**

معبد **маъбад**

معبر **муаббир**

معبر(ه) **маъбар(а)**

معبود **маъбуд**

معتاد **мӯътод**

معتبر **мӯътабар**

معتبری **мӯътабарӣ**

معتد **мӯътад(д)**

معتدل **мӯътадил**

معتدلانه **мӯътадилона**

معتدلی **мӯътадилӣ**

معترض **мӯътариз**

معترف **мӯътариф**

معتزل **мӯътазил**

معتزله **мӯътазила**

معتزلیه **мӯътазилия**

معتقد **мӯътақид**

معتقداً **мӯътақидан**

معتکف **мӯътакиф**

معتمد **мӯътамад**

معجر **меъҷар**

معجز **мӯъҷиз**

معجزوی **мӯъҷизавӣ**

معجزه **мӯъҷиза**

معجزه‌آسا **мӯъҷизаосо**

معجزه‌آفرین **мӯъҷизаофарин**

معجزه‌آور **мӯъҷизаовар**

معجزه‌دار **мӯъҷизадор**

معجزه‌ساز **мӯъҷизасоз**

معجزه‌کار **мӯъҷизакор**

معجزه‌کارانه **мӯъҷизакорона**

معجزه‌کاری **мӯъҷизакорӣ**

معجم **мӯъҷам**

معجون **маъҷун**

معد **муад(д)**

معدل **муаддил**

معدل‌النهار **муаддилуннаҳор**

معدن **маъдан**

معدن‌دار **маъдандор**

معدن‌شناس **маъданшинос**

معدن‌شناسی **маъданшиносӣ**

معدن‌کن **маъданкан**

معدن‌کنی **маъданканӣ**

معدن‌گدازی **маъдангудозӣ**

معدنی **маъданӣ**

معدنیات **маъданиёт**

معدود **маъдуд**

معدوم **маъдум**

معده **меъда**

مع‌ذالک **маазолик(а)**

معذب **муаззаб**

معذرت **маъзарат**

معذرت‌خواهی **маъзаратхоҳӣ**

معذور **маъзур**

معرب **муарраб**

معرض **маъраз**

معرف **муарриф**

معرفت **маърифат**

معرفت‌بیزار **маърифатбезор**

معرفت‌پذیری **маърифатпазирӣ**

معرفت‌پرور **маърифатпарвар**

معرفت‌پروری **маърифатпарварӣ**

معرفت‌دوست **маърифатдӯст**

معرفت‌ناک **маърифатнок**

معرفت‌ناکی **маърифатнокӣ**

معرفتی **маърифатӣ**

معرفی **муаррифӣ**

معرفی‌نامه **муаррифинома**

معرکه **маърака**

معرکه‌آرا **маъракаоро**

معرکه‌زیب **маъраказеб**

معرکه‌گیری **маъракагирӣ**

معروض **маъруз**

معروضه **маърӯза**

معروضه‌چی **маърӯзачӣ**

معروضه‌کننده **маърӯзакунанда**

معروف **маъруф**

معرّی **муарро**

معز **муиз(з)**

معزز **муаззаз**

معزول **маъзул**

معزی//معزا **муаззо**

معشر **маъшар**

معشوق **маъшуқ**

معشوقه **маъшуқа**

معشوقه‌بازی **маъшуқабозӣ**

معشوقی **маъшуқӣ**

معصفر **муасфар**

معصوم **маъсум**

معصومانه **маъсумона**

معصومه **маъсума**

معصومی **маъсумӣ**

معصیت **маъсият**

معطّر **муаттар**

معطّری **муаттарӣ**

معطل **маътал**, **муаттал**

معطلی **маъталӣ**

معطوف **маътуф**

معظم **муаззам**, **мӯъзам**

معظمی **муаззамӣ**

معفو **маъфув**

معقول **маъқул**

معک **маак**

معکوس **маъкус**

معلاق **меълоқ**

معلّق **муаллақ**

معلق‌زن **муаллақзан**

معلق‌زنان **муаллақзанон**

معلق‌زنی **муаллақзанӣ**

معلقه **муаллақа**

معلل **муаллал**

معلم **муаллам I,II**, **муаллим**, **муълам**

معلم‌تیارکنی **муаллимтайёркунӣ**

معلمی **муаллимӣ**

معلول **маълул**

معلوم **маълум**

معلومات **маълумот**

معلوماتدار **маълумотдор**

معلومات‌دهی маълумотдиҳӣ
معلوماتناک маълумотнок
معلومات‌نامه маълумотнома
معلی//معلا муалло
معمی//معما муаммо
معمادار муаммодор
معمار меъмор
معماری меъморӣ
معماگویی муаммогӯӣ
معمر муаммар
معمور маъмурII
معموری маъмурӣII
معمول маъмулII
معمولی маъмулӣ
معناً маънан
معنایی маъноӣ
معنبر муанбар
معنوی маънавӣ
معنویات маънавиёт
معنی//معنا маънӣ, маъно
معنیداد маънидод
معنیدار маънидор
معنیدارانه маънидорона
معود муаввад
معوض муавваз
معونت маунатII
مع‌هذا мааҳозо
معهود маъҳуд
معیار меъёр
معیاری меъёрӣ
معیب маиб
معیت маи(й)ят

معیشت маишат
معیشت‌پرست маишатпараст
معیشت‌پرستی маишатпарастӣ
معیشت‌دوست маишатдӯст
معیشی маишӣ
معیل муил
معین маин, муайян, муин
معین‌شده муайяншуда
معین‌شونده муайяншаванда
معین‌کننده муайянкунанда
معینی муайянӣ
معیوب маъюб
مغ мағ, муғ
مغار//مغاره мағорII//мағора
مغار мағорI
مغاربسته мағорбаста
مغاره‌نشین мағоранишин
مغازه мағоза
مغازه‌دار мағозадор
مغاص мағос
مغاک мағок
مغاکی мағокӣ
مغالطه муғолата
مغانه муғона
مغبچه муғбача
مغبون мағбун
مغتنم муғтанам
مغجه муғча
مغجه‌بندی муғчабандӣ
مغجه‌پیوند муғчапайванд

مغجه‌دار муғчадор
مغرب мағриб
مغرب‌پرست мағрибпараст
مغرب‌رویه мағрибрӯя
مغرب‌زمین мағрибзамин
مغربی мағрибӣ
مغرض муғриз
مغرضانه муғризона
مغرور мағрур
مغرورانه мағрурона
مغروری мағрурӣ
مغز мағз
مغزآبه мағзоба
مغزپوشیده мағзпӯшида
مغزدار мағздор
مغزشویی мағзшӯӣ
مغزی мағзӣ
مغزی‌دار мағзидор
مغزیدن мағзидан
مغزی‌دوزی мағзидӯзӣ
مغزی‌گذاری мағзигузорӣ
مغزین мағзин
مغسرا муғсаро
مغسول мағсул
مغشوش мағшуш
مغضوب мағзуб
مغفر миғфар
مغفرت мағфират
مغفور мағфур
مغل//مغول муғул
مغل мағал
مغل‌چای муғулчой
مغلچه муғулча

مغلطه мағлата
مغلق муғлақ
مغلق‌بیان муғлақбаён
مغلق‌بیانی муғлақбаёнӣ
مغلق‌گو(ی) муғлақгӯ(й)
مغلق‌گویی муғлақгӯӣ
مغلقی муғлақӣ
مغل‌گاه мағалгоҳ
مغلوب мағлуб
مغلوب‌شوندگی мағлубшавандагӣ
مغلوب‌شونده маглубшаванда
مغلوب‌ناپذیر мағлубнопазир
مغلوب‌ناپذیری мағлубнопазирӣ
مغلوب‌نشوندگی мағлубнашавандагӣ
مغلوب‌نشونده мағлубнашаванда
مغلوبه мағлуба
مغلوبی мағлубӣ
مغلوبیت мағлубият
مغلول мағлул
مغلی//مغولی муғулӣ
مغمبر муғамбир
مغمبرانه муғамбирона
مغمبرنما муғамбирнамо
مغمبری муғамбирӣ
مغموم мағмум
مغمومانه мағмумона
مغنی муғаннӣ
مغیلان мағелон, муғайлон, муғелон
مفاتیح мафотеҳ

مفاجا(ة) **муфоҷо(т)**
مفاخر **муфохир**
مفاخرت **муфохират**
مفارق **муфориқ**
مفارقت **муфориқат**
مفاسد **мафосид**
مفاصل **мафосил**
مفت **муфт**
مفتاح **мифтоҳ**
مفت‌باز **муфтбоз**
مفت‌بر **муфтбар**
مفت‌بری **муфтбарӣ**
مفتح **муфаттеҳ**
مفتخر **муфтахар**
مفت‌خوار//مفت‌خواره **муфтхор//муфтхора**
مفت‌خواری **муфтхорӣ**
مفت‌خور **муфтхӯр**
مفت‌خوری **муфтхӯрӣ**
مفترق **муфтариқ**
مفتش **муфаттиш**
مفتشی **муфаттишӣ**
مفتضح **муфтазеҳ**
مفتقر **муфтақир**
مفتوح **мафтӯҳ**
مفتول **мафтул**
مفتون **мафтун**
مفتون‌کننده **мафтункунанда**
مفتونی **мафтунӣ**
مفتی **муфтӣ I,II**
مفتیات **муфтиёт**
مفتیگی **муфтигӣ**
مفحش **муфҳиш**

مفخر **мафхар**
مفرح **муфаррах** / **муфаррех**
مفرح‌نامه **муфарреҳнома**
مفرد **муфрад**
مفردات **муфрадот**
مفرش **мафраш**
مفروز **мафрузI**
مفروش **мафруш**
مفروض **мафрузII**
مفروضات **мафрузот**
مفسد **муфсид**
مفسده **мафсада**
مفسدی **муфсидӣ**
مفسر **муфассир**
مفصل **мафсил** / **муфассал**
مفصلاً **муфассалан**
مفصلی **муфассалӣ**
مفضال **мифзол**
مفعول **мафъул**
مفقود **мафқуд**
مفکوروی **мафкуравӣ**
مفکوره **мафкура**
مفلاک **мифлок**
مفلس **муфлис**
مفلسشوی **муфлисшавӣ**
مفلسکننده **муфлискунанда**
مفلسی **муфлисӣ**
مفلق **муфлиқ**
مفلوج **мафлуч**
مفلوک **мафлук**
مفوض **муфавваз** / **муфаввиз**
مفهم **муфҳим**

مفهوم **мафҳум**
مفید **муфид**
مفیض **муфиз**
مفیه **мафия**
مقابل **муқобил**
مقابل‌برایی **муқобилбароӣ**
مقابل‌گذاری **муқобилгузорӣ**
مقابله **муқобила//муқобала**
مقابلیت **муқобилият**
مقاتله **муқотала**
مقادیر **мақодир**
مقارن **муқорин**
مقارنه **муқорана**
مقاصد **мақосид**
مقاطع **мақотеъ**
مقاطعه **муқотаа**
مقال **мақол**
مقاله **мақола**
مقاله‌نویس **мақоланавис**
مقاله‌نویسی **мақоланависӣ**
مقام **мақом I,II**
مقامات **мақомот**
مقاومت **муқовимат//муқовамат**
مقاوه **муқова**
مقاوه‌بند **муқовабанд**
مقاوه‌بندی **муқовабандӣ**
مقاوه‌دار **муқовадор**
مقاوه‌ساز **муқовасоз**
مقاوه‌سازی **муқовасозӣ**
مقایسوی **муқоисавӣ**
مقایسه **муқоиса**

مقایسه‌شونده **муқоисашаванда**
مقایسه‌ناپذیر **муқоисанопазир**
مقایسه‌نشونده **муқоисанашаванда**
مقبره **мақбара**
مقبل **муқбил**
مقبوض **мақбуз**
مقبول **мақбул**
مقتدر **муқтадир**
مقتدری **муқтадирӣ**
مقتدی **муқтадо**
مقتضا//مقتضی **муқтазо**
مقتضی **муқтазӣ**
مقتل **мақтал**
مقتول **мақтул**
مقدار **миқдор**
مقداراً **миқдоран**
مقداری **миқдорӣ**
مقدر **муқаддар**
مقدس **мақдис//муқаддас**
مقدسات **муқаддасот**
مقدسی **муқаддасӣ**
مقدم **мақдам** / **муқаддам**
مقدمات **муқаддамот**
مقدموی **муқаддимавӣ**
مقدمه **муқаддима**
مقدور **мақдур**
مقر **мақар(р)**
مقراض **миқроз**
مقراضه **миқроза**
مقرب **муқарраб**
مقرر **муқаррар**
مقرراً **муқарраран**

مقررات **муқаррарот**
مقری **муқаррарӣ**
مقرض **муқарриз**
مقرضی **муқарризӣ**
مقرعه **миқраа**
مقرنس **муқарнас**
مقرون **мақрун**
مقری **муқрӣ**
مقسوم **мақсум**
مقشر **муқашшар**
مقشر کننده **муқашшаркунанда**
مقصد **мақсад**
مقصدناک **мақсаднок**
مقصدناکی **мақсаднокӣ**
مقصر **муқассир**
مقصود **мақсуд**
مقصور **мақсур**
مقصوره **мақсура I,II**
مقطر **муқаттар**
مقطع **мақтаъ** / **миқтаъ**
مقطعات **муқаттаот**
مقطوع **мақтӯъ**
مقعد **мақъад** / **муқъад**
مقل **муқл**
مقلب **муқаллиб**
مقلد **муқаллид**
مقلدی **муқаллидӣ**
مقلوب **мақлуб**
مقله **муқла**
مقناطیس **миқнотис**
مقناطیسی **миқнотисӣ**
مقناع **миқноъ**
مقنع **муқаннаъ**

مقنعه//مقنع//مقناع **миқнаа//миқнаъ//миқноъ**
مقود **миқвад**
مقور **муқаввар**
مقوس **муқаввас**
مقوله **мақула**
مقوی **муқаввӣ**
مقهور **мақҳур**
مقیاس **миқёс**
مقید **муқайяд**
مقیم **муқим**
مقیمی **муқимӣ**
مکابره **мукобара**
مکاتب **макотиб I**
مکاتبات **мукотибот**
مکاتبه **мукотиба**
مکاتیب **макотиб II**
مکّار **маккор**
مکّارانه **маккорона**
مکّاری **маккорӣ**
مکاس **мукос**
مکافات **мукофот**
مکافاتانیدن **мукофотонидан**
مکافات گیری **мукофотгирӣ**
مکالمه **муколама//муколима**
مکان **макон I,II**
مکان‌نما **маконнамо**
مکان‌یابی **маконёбӣ**
مکانیدن **макон(и)дан**
مکةالله **маккатуллоҳ**
مکتب **мактаб**
مکتب‌بچه **мактаббача**
مکتب‌خانه **мактабхона**

مکتب‌خوان **мактабхон**
مکتب‌خوانی **мактабхонӣ**
مکتب‌دار **мактабдор**
مکتب‌داری **мактабдорӣ**
مکتب‌رو **мактабрав**
مکتب‌روی **мактабравӣ**
مکتبی **мактабӣ**
مکتوب **мактуб**
مکتوباً **мактубан**
مکتوبچه **мактубча**
مکتوب‌نویس **мактубнавис**
مکتوب‌نویسی **мактубнависӣ**
مکتوبی **мактубӣ**
مکث **макс**
مکحول **макҳул**
مکدر **мукаддар**
مکر **макр**
مکرآمیز **макромез**
مکراموج **микромавҷ**
مکران **макарон**
مکران‌پلو **макаронпалав**
مکراندیش **макрандеш**
مکرر **мукаррар**
مکروه **макрӯҳ**
مکرهه **макраҳа**
مکسور **максур**
مکسیموم **максимум**
مکشوف **макшуф**
مکعب **мукааб**
مکعب‌شکل **мукаабшакл**
مکعب‌متر **мукаабметр**
مکفوف **макфуф**
مککه **макака**

مکلف **мукаллаф**
مکلفیت **мукаллафият**
مکلل **мукаллал**
مکمل **мукаммал** / **мукаммил**
مکملی **мукаммалӣ**
مکمنه **макмана**
مکناس **микнос**
مکنت **мукнат**
مکنون **макнун**
مکو **маку**
مکون **мукавван**
مکّه **макка I,II**
مکّه‌جواری **маккаҷуворӣ**
مکیت **макет**
مکیت‌ساز **макетсоз**
مکیدن **макидан**
مکیدنی **макиданӣ**
مکیده//مکیدت **макида(т)**
مکین **макин**
مگر **магар**
مگزین **магазин**
مگس **магас**
مگس‌افشان **магасафшон**
مگس‌پران **магаспарон**
مگس‌پرانی **магаспаронӣ**
مگس‌ران **магасрон**
مگس‌رانی **магасронӣ**
مگس‌کش **магаскуш**
مگس‌وار **магасвор**
مگسی **магасӣ**
مگمه **магма**
مگنالیه **магнолия**
مگنی **магний**

مگنیت магнит
مگنیتافان магнитофон
مگنیت‌سنج магнитсанҷ
مگنیتی магнитӣ
مگنیتیزم магнетизм
مگنیزیه магнезия
مگه‌وت мегаватт
مگیستر магистр
مگیستر توره магистратура
مگیسترل магистрал
مگیسترلی магистралӣ
مل мул
ملا//ملأ мало//малоъ, мулло
ملابچگی муллобачагӣ
ملابچه муллобача
ملابدبوتک муллобудбӯтак
ملاتراش муллотарош
ملاجرنگ муллоҷиринг
ملاح маллоҳ
ملاحت малоҳат
ملاحظه мулоҳиза
ملاحظه‌رانی мулоҳизаронӣ
ملاحظه‌کار мулоҳизакор
ملاحظه‌کارانه мулоҳизакорона
ملاحظه‌کاری мулоҳизакорӣ
ملاًحی маллоҳӣ
ملادرمه мелодрама
ملازاده муллозода
ملازم мулозим
ملازمت мулозимат
ملازمی мулозимӣ

ملاطفت мулотафат//мулотифат
ملاقات мулоқот
ملاقات‌گاه мулоқотгоҳ
ملاقی мулоқӣ
ملاک маллок, милок
ملاگی муллогӣ
ملال малол
ملال‌آور малоловар
ملال‌انگیز малолангез
ملالت малолат
ملالت‌بار малолатбор
ملامت маломат
ملامت‌آمیز маломатомез
ملامت‌دیده маломатдида
ملامت‌کش маломаткаш
ملامتگر маломатгар
ملامت‌گوی маломатгӯй
ملانما муллонамо
ملاهی малоҳӣ
ملایانه муллоёна
ملایک//ملایکه малоик//малоика
ملایم мулоим
ملایمانه мулоимона
ملایم‌بدن мулоимбадан
ملایم‌پشم мулоимпашм
ملایمت мулоимат
ملایمتی мулоиматӣ
ملایم‌خنک мулоимхунук
ملایم‌خنکانه мулоимхунукона
ملایم‌خنکی мулоимхунукӣ
ملایم‌سخن мулоимсухан
ملایم‌سخنی мулоимсуханӣ

ملایم‌شده мулоимшуда
ملایم‌شوی мулоимшавӣ
ملایم‌طبع мулоимтабъ
ملایم‌طبیعت мулоимтабиат
ملایم‌گپ мулоимгап
ملایم‌گپی мулоимгапӣ
ملایم‌گفتاری мулоимгуфторӣ
ملایمی мулоимӣ
ملایی муллоӣ
ملبس малбас
ملبوس малбус
ملت миллат
ملتبس мултабас
ملت‌پرست миллатпараст
ملت‌پرستی миллатпарастӣ
ملتجی мултаҷӣ
ملت‌چی миллатчӣ
ملت‌چیگی миллатчигӣ
ملترس//ملتراس милтирас//милтирос
ملتس//ملتاس милтас//милтос
ملتفت мултафит
ملتق милтиқ
ملتق‌اندازی милтиқандозӣ
ملتق‌پرانی милтиқпаронӣ
ملتق‌دار милтиқдор
ملتق‌ساز милтиқсоз
ملتق‌سازی милтиқсозӣ
ملتق‌ناک милтиқнок
ملت‌گرا миллатгаро
ملت‌گرایی миллатгароӣ
ملت‌ملت милт-милт

ملت‌ملت‌کنان милт-милткунон
ملتیپلیکتسیه мултипликатсия
ملجا(ء) малҷо
ملح милҳ
ملحد мулҳид
ملحدی мулҳидӣ
ملحق мулҳақ
ملحقات мулҳақот
ملحم мулҳам II
ملحوظ малҳуз
ملخ малах
ملخص мулаххас
ملخک малахак
ملزم мулзам
ملزوم малзум
ملعبه малъаба
ملعون малъун
ملفوف малфуф
ملقب мулаққаб
ملک малак, малик I, малк I,II, мулк
ملک‌الشعراء маликушшуаро
ملک‌العرش маликуларш
ملک‌الکلام маликулкалом
ملک‌الموت малакулмавт
ملک‌خوی малакхӯй
ملک‌خویی малакхӯӣ
ملک‌دار милкдор I,II, мулкдор
ملک‌داری мулкдорӣ
ملک‌زاده маликзода
ملک‌ستا(ی) маликсито(й)
ملکک милкак

мулкак
ملکک‌گون мулкакгун
ملکوت малакут
ملکه малака / малика
ملکه‌بانو маликабону
ملکه‌دار малакадор
ملکی мулкӣ
ملکیت мулкият
ملگی маллагӣ
ملل милал
ملمع муламмаъ
ململک милмилак
ملنگ маланг
ملواح милвоҳ
ملوث мулаввас
ملوک мулук
ملول малул
ملولانه малулона
ملولی малулӣ
ملون мулавван
ملوه мулӯҳ
مله малла
ملّه‌تاب маллатоб
ملّه‌رنگ малларанг
ملّه‌ریش маллариш
ملهم малҳам / мулҳам I / мулҳим
مله‌موی малламӯй
ملهوف малҳуф
ملهی малҳо
ملی миллӣ
ملیت миллият
ملیح малеҳ
ملیح‌بیان малеҳбаён
ملیح‌دیدار малеҳдидор
ملی‌شکل миллишакл
ملیک малик II
ممات мамот
ممالک мамолик
ممانت мамонт
ممانعت мамониат
ممبرنه мембрана
ممتاز мумтоз
ممتحن мумтаҳан I / мумтаҳин
ممتد мумтад(д)
ممتنع мумтанеъ
ممتنع‌الوجود мумтанеъулвуҷуд
ممتهن мумтаҳанII
ممد мумид(д)
ممدوح мамдӯҳ
ممدود мамдуд
ممدوده мамдуда
ممر мамар(р)
ممزوج мамзуҷ
ممسک мумсик
ممسکی мумсикӣ
ممکن мумкин
ممکن‌الوجود мумкинулвуҷуд
مملکت мамлакат
مملکت‌داری мамлакатдорӣ
مملو мамлу
مملوک мамлук
ممنوع мамнӯъ
ممنوع‌گاه мамнӯъгоҳ
ممنون мамнун
ممنونانه мамнунона
ممنونیت мамнуният
مموه мумаввах
ممهد мумаҳҳад
ممهد мумаҳҳид
ممیز мумайиз
من ман I,II / мин
منابع манобеъ
منات манот
مناجات муноҷот
منادی мунодӣ / мунодо
منار манор
منارشکل маноршакл
مناره манора
مناره‌دار манорадор
مناری манорӣ
منازل манозил
مناسب муносиб
مناسبت муносибат
مناسبت‌دار муносибатдор
مناص манос
مناصب маносиб
مناطق манотиқ
مناظرگر мунозирагар
مناظروی мунозиравӣ
مناظره мунозира
مناع манноъ
منافرت мунофират
منافع манофеъ
منافق мунофиқ
منافقانه мунофиқона
منافقی мунофиқӣ
مناقب маноқиб
مناقب‌نامه маноқибнома
مناقب‌نویس маноқибнавис
مناقشه муноқиша
مناقض муноқиз
منال манол
منام маном
منامتر манометр
منّان маннон
منبت мунаббат
منبت‌کار мунаббаткор
منبت‌کاری мунаббаткорӣ
منبر минбар
منبع манбаъ
من‌بعد минбаъд
من‌بعده минбаъда
منت миннат
منت‌بردار миннатбардор
منت‌پذیر миннатпазир
منت‌پذیری миннатпазирӣ
منتجب мунтаҷаб
منتحل мунтаҳал / мунтаҳил
منتخب мунтахаб
منتخبات мунтахабот
منت‌دار миннатдор
منت‌دارانه миннатдорона
منت‌داری миннатдорӣ
منتسب мунтасиб
منتسخ мунтасах
منتشر мунташир
منتصب мунтасаб
منتظر мунтазир
منتظری мунтазирӣ
منتظم мунтазам
منتظماً мунтазаман

منتظمانه **мунтазамона**

منتظمی **мунтазамӣ**

منت گذاری **миннатгузорӣ**

منتمس **мунтамис**

منتو **манту**

منتهی//منتها **мунтаҳо** / **мунтаҳӣ**

منثنی **мунсанӣ**

منثور **мансурI**

منج **мунҷ I,II**

منجر **мунҷар**

منجک **манҷак** / **мунҷик**

منجل **минҷал**

منجلق//منجلقی **манҷалақ(ӣ)**

منجّم **мунаҷҷим**

منجمد **мунҷамид**

من جمله **минҷумла**

منجمنت **менеҷмент**

منجّمی **мунаҷҷимӣ**

منجنیق **манҷаниқ**

منجنیق انداز **манҷаниқандоз**

منجوق **манҷуқ**

منجیر **менеҷер**

منچاق **минчоқ//мунчоқ**

منحت **минҳат**

منحرف **мунҳариф**

منحصر **мунҳасир**

منحط **мунҳат(т)**

منحل **мунҳал**

منحنی **мунҳанӣ**

منحوس **манҳус**

منحول **манҳул**

منخر//منخار **минхар//минхор**

منخرط **мунхарит**

مند **-манд**

مندت **мандат**

مندتی **мандатӣ**

مندرج **мундариҷ**

مندرجه **мундариҷа**

مندرس **мундарис**

مندل **мандал**

مندی **мундӣ**

منزحف **мунзаҳиф**

منزل **манзил** / **мунзал**

منزلگاه **манзилгоҳ**

منزلگه **манзилгаҳ**

منزله//منزلت **манзала//мазалат** / **манзила//манзилат**

منزلی **манзилӣ**

منزوی **мунзавӣ**

منزّه **муназзаҳ**

منسرح **мунсареҳ**

منسلک **мунсалик**

منسوب **мансубI**

منسوبه **мансубаI**

منسوبیت **мансубият**

منسوج **мансуҷ**

منسوخ **мансух**

منش **маниш**

منشآت **муншаот**

منشأ **маншаъ**

منشفه **миншафа**

منشور **маншур**

منشویزم **меншевизм**

منشویک **меншевик**

منشه **манша**

منشه طلب **маншаталаб**

منشی **муншӣ**

منشیگی **муншигӣ**

منصب **мансаб**

منصب پرست **мансабпараст**

منصب پرستی **мансабпарастӣ**

منصب تلاش **мансабталош**

منصب تلاشی **мансабталошӣ**

منصب جوی **мансабҷӯй**

منصب جویی **мансабҷӯйӣ**

منصبدار **мансабдор**

منصب دوست **мансабдӯст**

منصب دوستی **мансабдӯстӣ**

منصب گیری **мансабгирӣ**

منصبی **мансабӣ**

منصف **мунсиф**

منصفانه **мунсифона**

منصوب **мансубII**

منصوبه **мансубаII**

منصور **мансурII**

منصوص **мансус**

منصه **минасса**

منضم **мунзам(м)**

منطبع **мунтабеъ**

منطق **мантиқ**

منطقاً **мантиқан**

منطق الطیر **мантиқуттайр**

منطق دار **мантиқдор**

منطقوی **минтақавӣ**

منطقه **минтақа**

منطقةالبروج **минтақатулбуруҷ**

منطقی **мантиқӣ**

منظر **манзар**

منظرگاه **манзаргоҳ**

منظرگه **манзаргаҳ**

منظروی **манзаравӣ**

منظره **манзара**

منظره نگار **манзаранигор**

منظّم **муназзам**

منظّم **муназзим**

منظور **манзур**

منظوم **манзум**

منظومه **манзума**

منظومه نویس **манзуманавис**

منع **манъ**

منعدم **мунъадим**

منعکس **мунъакис**

منعم **мунъим**

منغّص **мунағғас**

منغیت **манғит**

منغیتیه **манғития**

منفجر **мунфаҷир**

منفجره **мунфаҷира**

منفخ **минфах**

منفذ **манфаз**

منفرد **мунфарид**

منفسخ **мунфасих**

منفصل **мунфасил**

منفصله **мунфасила**

منفعت **манфаат** / **манфиат**

منفعت آور **манфиатовар**

منفعت بخش **манфиатбахш**

منفعت پرست **манфиатпараст**

منفعت پرستی **манфиатпарастӣ**

منفعت‌جو(ی) манфиатҷӯ(й)
منفعت‌جویی манфиатҷӯӣ
منفعت‌خواه манфиатхоҳ
منفعت‌دار манфиатдор
منفعت‌رسان манфиатрасон
منفعت‌ناک манфиатнок
منفعل мунфаил
منفک мунфак(к)
منفور манфур
منفی манфӣ
منقار минқор
منقارگاه минқоргоҳ
منقاش минқош
منقبت манқабат
منقّح мунаққаҳ
منقّد мунаққид
منقرض мунқариз
منقّش мунаққаш
منقضی мунқазӣ
منقل манқал
منقلا(ی) минқало(й)
منقلب мунқалиб
منقل‌دان манқалдон
منقورت манқурт
منقورتی манқуртӣ
منقورتیت манқуртият
منقوش манқуш
منقول манқул
منقه манқа
منقّی мунаққо
منک манак
منکر мункар / мункир
منکرشوی мункиршавӣ

منکسر мункасир
منکسف мункасиф
منکشف мункашиф
منکوب манкуб
منکوحه манкӯҳа
منکوس манкус
منکین манекен
منگ манг I,II
منگا манго
منگ‌باشی мингбошӣ
منگله мангула
منگنه мангана
منگیدن мангидан
منمنی манманӣ
منوال минвол
منوّر мунаввар
منوّری мунавварӣ
منوط манут
منوفکتوره мануфактура
منه мана / манаҳ
منهاج минҳоҷ
منهج манҳаҷ
منهدم мунҳадим
منهزم мунҳазим
منه‌زنی манаҳзанӣ
منهل манҳал
منهی манҳӣ
منهیات манҳиёт
منهیۀ манҳи(й)ят
منی манӣ I,II
منیاور манёвр
منیتسیپلی мунитсипалӣ
منیتسیپلیتت мунитсипалитет

منیر мунир
منیسک манисак
منیفست манифест
منینگیت менингит
مو(ی) мӯ(й)I
موات мавот
مواج маввоҷ
مواجب мавоҷиб
مواجه мувоҷеҳ
مواد мавод(д)
مواریث маворис
موازنه//موازنت мувозина//мувозинат
موازی мувозӣ
مواسا//مواسات мувосо
مواساکار мувосокор
مواساکارانه мувосокорона
مواساکاری мувосокорӣ
مواصله//مواصلت мувосила//мувосилат
مواضعه мувозаа
موافق мувофиқ
موافقت мувофиқат
موافقت‌نامه мувофиқатнома
موافقه мувофиқа
موالد маволид
موالی маволӣ
موانع мавонеъ
موبد мӯбад
موت мавт
موتنت мутант
موج мавҷ
موج‌انگیز мавҷангез
موجب мӯҷиб / мавҷиб

موج‌بار мавҷбор
موج‌بر мавҷбур
موج‌خیز мавҷхез
موج‌خیزی мавҷхезӣ
موج‌دار мавҷдор
موج‌ریز мавҷрез
موجز муҷаз / мӯҷаз
موجزبیان мӯҷазбаён
موجزبیانی мӯҷазбаёнӣ
موج‌زن мавҷзан
موج‌زنان мавҷзанон
موج‌زنی мавҷзанӣ
موج‌سنج мавҷсанҷ
موج‌سوار мавҷсавор
موج‌سواری мавҷсаворӣ
موج‌شکن мавҷшикан
موجک мавҷак
موج گردان мавҷгардон
موج‌گیر мавҷгир
موج‌مانند мавҷмонанд
موج‌ناک мавҷнок
موج‌وار мавҷвор
موجود мавҷуд
موجودات мавҷудот
موجوده мавҷуда
موجودی мавҷудӣ
موجودیت мавҷудият
موجه мавҷа / муваҷҷаҳ
موچل мучал
موچینک мӯчинак
موحد муваҳҳид
موحش муваҳҳиш

موخشک
کنک мӯхушккунак
موخورک//موخوارک
мӯхӯрак//мӯхорак
مود(д) муд(д)
مودّت маваддат
مور мӯр
مورث мураррас / мурис
مورچال//مورچل
мӯрчол//мӯрчал
مورچه мӯрча
مورچه‌خانه мӯрчахона
مورچه‌خوار//مورچه‌خور
мӯрчахор//мӯрчахӯр
مورچه‌گیر мӯрчагир
مورچه‌میان мӯрчамиён
مورد мавриd / мувbooking
موردناشناس
мавридношинос
مورسان мӯрсон
مورمیان мӯрмиён
موروث маврус
موروثی маврусӣ
موری мӯрӣ
موریانه мӯриёна
موز мавз
موزرد мӯзард
موزون мавзун
موزون‌قامت мавзунқомат
موزون‌قد мавзунқад
موزونی мавзунӣ
موزه мӯза
موزه‌پوش мӯзапӯш
موزه‌جلاب мӯзачаллоб

موزه‌دار мӯзадор
موزه‌دوز мӯзадӯз
موزه‌دوزی мӯзадӯзӣ
موزی музей
موزی‌شناسی музейшиносӣ
موژ мӯж
موسر мусир
موسفید мӯсафед
موسفیدی мӯсафедӣ
موسم мавсим
موسمه мавсима
موسمی мавсимӣ
موسوس мувасвас
موسوم мавсум
موسوی мусавӣ
موسی мӯсо
موسیاه мӯсиёҳ
موسیچه мусича
موسیقار мусиқор
موسیقوی мусиқавӣ
موسیقی мусиқӣ
موسیقی‌دان мусиқидон
موسیقی‌دانی мусиқидонӣ
موسیقی‌دوست мусиқидӯст
موسیقی‌شناس
мусиқишинос
موسیقی‌شناسی
мусиқишиносӣ
موسیقی‌فهم мусиқифаҳм
موسیقی‌نواز мусиқинавоз
موسیقی‌نوازی
мусиқинавозӣ
موش муш
موشانه мушона
موش‌بروت мушбурут

موشح мувашшаҳ
موش‌خانه мушхона
موش‌خوار мушхор
موش‌خورده мушхӯрда
موش‌دندان мушдандон
موش‌زده мушзада
موش‌قپک мушқапак
موشک мушак I,II,III
موشکاف мӯшикоф
موشکافانه мӯшикофона
موشکافی мӯшикофӣ
موشک‌انداز мушакандоз
موشک‌باران мушакборон
موشک‌باز мушакбоз
موشک‌بازی мушакбозӣ
موشک‌پرانی мушакпаронӣ
موش‌کشک мушкушак
موش‌گیر мушгир
موش‌گیرک мушгирак
موش‌هلک мушҳалак
موصل мувассал
موصوف мавсуф
موصول мавсул
موضع мавзеъ
موضوع мавзӯъ
موضوعی мавзӯӣ
موظف муваззаф
موعد мавъид
موعظه мавъиза
موعود мавъуд
موفق муваффақ
موفقانه муваффақона
موفقیت муваффақият

موفّی муваффо
موقت муваққат
موقتاً муваққатан
موقتی муваққатӣ
موقع мавқеъ
موقعشناس мавқеъшинос
موقف мавқиф
موقلم мӯқалам
موقوف мавқуф
موقوفات мавқуфот
موکب мавкиб
موکل муваккал
موکله мӯкалла
مول мӯл I,II
مولازاده//مولیزاده мавлозода
مولامول мӯломӯл
مولانا мавлоно
مولتانی мӯлтонӣ
مولجر мӯлҷар
مولد мавлид / мувалли
مولو мулу
مولود мавлуд
مولوی мавлавӣ
مولویه мавлавия
موله мӯла
مولی//مولا мавло
مولی мӯлӣ
مولیدن мӯлидан
موم мум
موم‌اندود мумандуд
موم‌دار мумдор
موم‌زده мумзада
مومول мумул

مومی **мумӣ**
مومیا **мумиё**, **мӯмиё**
مومیایی **мумиёӣ**
مومین **мумин**
مونس **мунис**, **мӯнис**
مونمونه **мунмуна**
موهبه//موهبت **мавҳиба//мавҳибат**
موهوم **мавҳум**
موهومات **мавҳумот**
موهومات‌پرست **мавҳумотпараст**
موهومات‌پرستی **мавҳумотпарастӣ**
موی//مو **мӯй//мӯ II**
مویان **мӯён**
موی‌بافی **мӯйбофӣ**
موی‌بند **мӯйбанд**
موی‌پریشان **мӯйпарешон**
موی‌چینک **мӯйчинак**
موی‌دار **мӯйдор**
موی‌دراز **мӯйдароз**
موی‌رگ **мӯйраг**
موی‌ریخته **мӯйрехта**
موی‌ریزی **мӯйрезӣ**
مویز **мавиз**
مویزدار **мавиздор**
موی‌زرد **мӯйзард**
مویزک **мавизак**
موی‌سر **мӯйсар**
موی‌سرتراشی **мӯйсартарошӣ**
موی‌سرگیر **мӯйсаргир**
موی‌سرگیران **мӯйсаргирон**
موی‌سرگیری **мӯйсаргирӣ**

موی‌سفید **мӯйсафед**
موی‌سفیدی **мӯйсафедӣ**
موی‌سیاه **мӯйсиёҳ**
موی‌قلم **мӯйқалам**
مویک **мӯяк**
مویک دار **мӯякдор**
موی‌کشان **мӯйкашон**
موی‌کنان **мӯйканон**
موی‌کنی **мӯйканӣ**
موی‌گیری **мӯйгирӣ**
موی‌لب **мӯйлаб**
موی‌لب‌دار **мӯйлабдор**
موی‌لب‌دراز **мӯйлабдароз**
موی‌لب‌سفید **мӯйлабсафед**
موی‌لب‌سیاه **мӯйлабсиёҳ**
موی‌لب‌گیری **мӯйлабгирӣ**
موی‌لبی **мӯйлабӣ**
موی‌مانده **мӯймонда**
موی‌میان **мӯймиён**
مویه **мӯя I,II**
مویه‌سرا//مویسرا **мӯясаро**
مویه‌گر **мӯягар**
مویین **мӯин**
موینه **мӯина**
موینه‌فروش **мӯинафурӯш**
موینه‌فروشی **мӯинафурӯшӣ**
موینه‌وار **мӯинавор**
مه **ма**, **маҳ**, **меҳ**
مهابت **маҳобат**
مهابت‌ناک **маҳобатнок**
مهاجر **муҳоҷир**
مهاجرت **муҳоҷират**

مهاجری **муҳоҷирӣ**
مهار **маҳор//миҳор**
مهارت **маҳорат**
مهارت‌ناکی **маҳоратнокӣ**
مه‌پاره//ماه‌پاره **маҳпора//моҳпора**
مه‌پرست **маҳпараст**
مه‌پیکر **маҳпайкар**
مهتاب **маҳтоб**
مهتاب‌شب **маҳтобшаб**
مهتابی **маҳтобӣ**
مهتر **меҳтар**
مهترآیین **меҳтаройин**
مهترپرست **меҳтарпараст**
مهترزاده **меҳтарзода**
مهترنژاد **меҳтарнажод**
مهتری **меҳтарӣ**
مهجبین **маҳҷабин**
مهجور **маҳҷур**
مهجوری **маҳҷурӣ**
مهد **маҳд**
مهذار **меҳзор**
مهر **маҳр**, **меҳр**, **мӯҳр**
مهرآفرین **меҳрофарин**
مهرآمیز **меҳромез**
مهرا **муҳарро**
مهراب **меҳроб II**
مهرانگیز **меҳрангез**
مهرانه **маҳрона**, **мӯҳрона**
مهربار **меҳрбор**
مهربان **меҳрубон**
مهربانانه **меҳрубонона**
مهربانی **меҳрубонӣ**

مهربند **мӯҳрбанд**
مهرپرست **меҳрпараст**
مهرپرستی **меҳрпарастӣ**
مهرپرور **меҳрпарвар**
مهرپیوند **меҳрпайванд**
مه‌رخ **маҳрух**
مهرداری **мӯҳрдорӣ**
مهردان **мӯҳрдон**
مهردولت **меҳрдавлат**
مهرزنی **мӯҳрзанӣ**
مهرساز **меҳрсоз**
مهرسان **меҳрсон**
مهرقالب **мӯҳрқолаб**
مهرکار **меҳркор**
مهرکن **мӯҳркан**
مهرکنی **мӯҳрканӣ**
مهرگان **меҳргон**
مهرگانی **меҳргонӣ**
مهرگسیل **меҳргусил**
مهرگیاه **меҳргиёҳ**
مهرماه **меҳрмоҳ**
مهرنامه **меҳрнома**
مه‌رو **маҳрӯ**
مهرور **меҳрвар**
مهرورز **меҳрварз**
مهرورزی **меҳрварзӣ**
مهره **мӯҳра**
مهره‌باز **мӯҳрабоз**
مهره‌بازی **мӯҳрабозӣ**
مهره‌دار **мӯҳрадор I,II**
مهره‌زن **мӯҳразан**
مهره‌زنی **мӯҳразанӣ**
مهره‌قلم **мӯҳрақалам**

مهره کش **мӯҳракаш**
مهره کشی **мӯҳракашӣ**
مهره گر **мӯҳрагар**
مهری **меҳрӣ I,II**
مه‌طلعت **маҳталъат**
مهل **маҳл**
مهلت **мӯҳлат**
مهلت‌دار **мӯҳлатдор**
مه‌لقا **маҳлиқо**
مهلک } **маҳлак** / **мӯҳлик**
مهلکه **маҳлака**
مهم **муҳим**
مهمات **муҳиммот**
مهماز **меҳмоз**
مهمان//میهمان **меҳмон**
مهمان‌پذیر **меҳмонпазир**
مهمان‌خانه **меҳмонхона**
مهمان‌دار **меҳмондор**
مهمان‌داری **меҳмондорӣ**
مهمان‌دوست **меҳмондӯст**
مهمان‌دوستی **меҳмондӯстӣ**
مهمان‌سرا//مهمان‌سرای **меҳмонсаро(й)**
مهمانک **меҳмонак**
مهمان کده **меҳмонкада**
مهمان گریز **меҳмонгурез**
مهمان‌نواز **меҳмоннавоз**
مهمان‌نوازانه **меҳмоннавозона**
مهمان‌نوازی **меҳмоннавозӣ**
مهمانی **меҳмонӣ**
مهمل **мӯҳмал**
مهملات **мӯҳмалот**
مهمله **мӯҳмала**

مه‌منظر **маҳманзар**
مهمیز **маҳмез**
مهنا **муҳанно**
مهند **муҳаннад**
مهندس **муҳандис**
مهندسی **муҳандисӣ**
مهندم **муҳандам**
مهوس **муҳаввис**
مهوش **маҳваш**
مهیا **муҳайё**
مهیب **муҳиб**
مهیل } **маҳил** / **муҳил II**
مهین **маҳин I,II**
مهین‌پشم **маҳинпашм**
مهین‌نخ **маҳиннах**
می **май I,II**
میار **майор**
میاکرد **миокард**
میاکردیت **миокардит**
میامن **маёмин I**
میامین **маёмин II**
میان **миён**
میان‌بر//میانه‌بر **миёнбур//миёнабур**
میان‌بست **миёнбаст**
میان‌بند **миёнбанд**
میان‌بندی **миёнбандӣ**
میان‌تهی **миёнтиҳӣ**
میانجا(ی) **миёнҷо(й)**
میان‌جدا **миёнҷудо**
میانجی **миёнҷӣ**
میانجیگری **миёнҷигарӣ**
میان‌خالی **миёнхолӣ**

میان‌داری **миёндорӣ**
میان‌درد **миёндард**
میان‌دری **миёндарӣ**
میان‌دشتی **миёндаштӣ**
میان‌سال **миёнсол**
میان‌سالی//میانه‌سالی **миёнсолӣ//миёнасолӣ**
میان‌سرای **миёнсарой**
میان‌سوراخ **миёнсӯрох**
میان‌شکاف **миёншикоф**
میان‌شکن **миёншикан**
میان‌غو **миёнғу**
میان کالی **миёнколӣ**
میانگی **миёнагӣ**
میانه **миёна**
میانه‌بر **миёнабур**
میانه‌پرواز **миёнапарвоз**
میانه‌جا(ی) **миёнаҷо(й)**
میانه‌حال **миёнаҳол**
میانه‌حالانه **миёнаҳолона**
میانه‌درآ **миёнадаро**
میانه‌دهلیز **миёнадаҳлез**
میانه‌دیوار **миёнадевор**
میانه‌رو **миёнарав**
میانه‌روک **миёнаравак**
میانه‌روی **миёнаравӣ**
میانه‌سال **миёнасол**
میانه‌عمر **миёнаумр**
میانه‌قد **миёнақад**
میانه گوشت **миёнагӯшт**
میانه گیر **миёнагир**
میانه‌مدت **миёнамуддат**
میانه‌مهلت **миёнамӯҳлат**
میانه‌وزن **миёнавазн**

میانیز **майонез**
می‌بایست **мебоист**
می‌پرست **майпараст**
می‌پرستی **майпарастӣ**
می‌پیما **майпаймо**
میت **май(й)ит**
میتینگ **митинг**
میثاق **мисоқ**
میخ **мех**
می‌خانه **майхона**
میخ‌پرچ **мехпарч**
میخ‌پرچین **мехпарчин**
میخ‌چوب **мехчӯб**
میخچه **мехча**
میخچه آبک **мехчаобак**
میخچه کاری **мехчакорӣ**
میخچه گل **мехчагул**
میخ‌ساز **мехсоз**
میخ‌سازی **мехсозӣ**
میخ‌ستون **мехсутун**
میخک **мехак**
میخ کشک **мехкашак**
میخ کوب **мехкӯб**
میخ کوبی **мехкӯбӣ**
میخ گردان **мехгардон**
می‌خوار **майхор**
می‌خوارگی **майхорагӣ**
می‌خواره **майхора**
می‌خور **майхӯр**
می‌خوری **майхӯрӣ**
میخی **мехӣ**
میدان **майдон**
میدانتاز **майдонтоз**

میدانچه **майдонча**
میداندار **майдондор**
میدانداری **майдондорӣ**
میدان‌دیده **майдондида**
میدان‌غریب **майдонғариб**
میدانگاه **майдонгоҳ**
میدان‌گریز **майдонгурез**
میدانگه **майдонгаҳ**
میدانی **майдонӣ**
میده I,II **майда**
می‌ده **майдеҳ**
میده‌اوباشی **майдаавбошӣ**
میده‌باران **майдаборон**
میده‌باز **майдабоз**
میده‌بافت **майдабофт**
میده‌بافی **майдабофӣ**
میده‌برگ **майдабарг**
میده‌چاروادار **майдачорводор**
میده‌چیده **майда-чайда**, **майда-чуйда**
میده‌چیده‌فروشی **майда-чуйдафурӯшӣ**
میده‌سالار **майдасолор**
میده‌سوداگر **майдасавдогар**
میده‌سودخوری **майдасудхӯрӣ**
میده‌شدگار **майдашудгор**
میده‌فروش **майдафурӯш**
میده‌فروشی **майдафурӯшӣ**
میده‌قطر **майдақутр**
میده‌کار **майдакор**
میده‌کاری **майдакорӣ**
میده‌کاسب **майдакосиб**
میده‌کاسبی **майдакосибӣ**
میده‌گپ **майдагап**
میده‌گپی **майдагапӣ**
میده‌گل **майдагул**
میده‌لگنده **майдалаганда**
میده‌ملت **майдамиллат**
میده‌نقش **майданақш**
میده‌نویس **майданавис**
میده‌نویسی **майданависӣ**
میده‌هنرمند **майдаҳунарманд**
میده‌هنرمندی **майдаҳунармандӣ**
میده‌یک//میده‌یکک **майдаяк//майдаякак**
میر **мир**
میرآب **мироб**
میرآبی **миробӣ**
میراث **мерос**
میراث‌بر **меросбар**
میراث‌بری **меросбарӣ**
میراث‌خور **меросхӯр**
میراث‌خوری **меросхӯрӣ**
میراث‌ده **меросдеҳ**
میراث‌دهنده **меросдиҳанда**
میراث‌گذار **меросгузор**
میراث‌گیر **меросгир**
میراثی **меросӣ**
میراخور **мироxӯр**
میراندن//میرانیدن **мирон(и)дан**
میرزا **мирзо**
میرزاباشی **мирзобошӣ**
میرزاخانه **мирзохона**
میرزادکک **мирзодикак**
میرزایی//میرزاگی **мирзо(г)ӣ**
میرسنجلی//میرسنجری **мирсанҷалӣ//мирсанҷарӣ**
میرشب **миршаб**
میرشب‌خانه **миршабхона**
میرشکار **миришкор**, **миршикор**
میرشکاری **миршикорӣ**
میرغضب **мирғазаб**
میرگن **мерган**
میرموشان **миримушон**
میروک **мирук**
میره **мира**
میرهزار **мириҳазор**
میری **мирӣ**
میز **майиз**, **миз**
میزآب **мизоб**
میزان **мизон**
میزبان **мизбон**
میزبانی **мизбонӣ**
میزچه **мизча**
میزدگی **майзадагӣ**
میزده **майзада**
میزر **майзар**
میزک **мезак**
میزکدان **мезакдон**
میزیدن **мезидан**
میستان **майистон**
میستیکه **мистика**
میسر **муяссар**
میسره **майсара**
میسور **майсур**
می‌سوسن **майсавсан**
میسه **майса**
میسه‌زار **майсазор**
میسیانر **миссионер**
میش **меш**
میش‌چشم **мешчашм**
میش‌سار **мешсор**
میشی **мешӣ**
میشی‌گر **мешигар**
میشیگی **мешигӣ**
میعاد **миод//меод**
میعادگاه **миодгоҳ**
میغ **меғ**
میغ‌آلود **меғолуд**
میفالاگیه **мифология**
می‌فروش **майфурӯш**
می‌فروشی **майфурӯшӣ**
میقات **миқот**
میکالاگیه **микология**
میکده **майкада**
میکراآرگنیزم **микроорганизм**
میکرااقلیم **микроиқлим**
میکرااوتابوس **микроавтобус**
میکراب **микроб**
میکرابی **микробӣ**
میکرابیئالاگی **микробиологӣ**
میکرابیئالاگیه **микробиология**
میکراذره **микрозарра**
میکراسکاپ **микроскоп**
میکراسکاپی **микроскопӣ**
میکراعناصر **микроаносир**
میکرافان **микрофон**
میکرافیلم **микрофилм**
میکرامتر **микрометр**
میکران **микрон**
می‌کش **майкаш**

می کشی **майкашӣ**
می گر **майгар**
می گسار **майгусор**
می گساری **майгусорӣ**
میگفان **мегафон**
می گون **майгун**
می گونی **майгунӣ**
میل { **майл** / **мил I,II**
میلاد **мелод//милод**
میلادی **мелодӣ//милодӣ**
میلان **майлон**
میلانچی **майлончӣ**
میلاو **милов**
میلاویه **миловия**
میل چوب **милчӯб**
میل دراز **милдароз**
میلش **майлаш**
میله **мила I,II**
میلیئارتسیه **мелиоратсия**
میلیان **миллион**
میلیانر **миллионер**
میلیتریزتسیه **милитаризатсия**
میلیتریزم **милитаризм**
میلیتریستی **милитаристӣ**
میلیتسیئانر **милитсионер**
میلیتسیه **милитсия**
میلّیرد//ملیارد **миллиард**
میلّیردر//ملیاردر **миллиардер**
میلیسه//ملیسه **милиса**
میلیسه خانه **милисахона**
میلیگرم **миллиграмм**
میلیمتر **миллиметр**

میلیمتری **миллиметрӣ**
میم **мим**
میمازه **мимоза**
میمنت **майманат**
میمنه **маймана**
میمون **маймун I,II**
میمون باز **маймунбоз**
میمون بازی **маймунбозӣ**
میمونک **маймунак**
میمونی **маймунӣ**
مینا **мино I,II**
مینابان **минобон**
مینار **минор**
مینارنگ **миноранг**
مینافام **минофом**
میناکاری **минокорӣ**
میناگر **миногар**
میناگون **миногун**
مینامیات **миномёт**
مینامیاتچی **миномётчӣ**
مینایی **миноӣ**
مینرالاگیه **минералогия**
مینرل **минерал**
مینرلی **минералӣ**
مینگی **майнагӣ**
مینو **мину//мену**
مینوش **майнӯш**
مینوشی **майнӯшӣ**
مینه { **майна I,II** / **мина**
مینه افکن **минаафкан**
مینه انداز **минаандоз**
مینه جویک **миначӯяк**
مینه چه **майнача**

مینه سوز **майнасӯз**
مینه گداز **майнагудоз**
مینه گذار **минагузор**
مینه گذاری **минагузорӣ**
مینه وار **майнавор**
مینیئتیوره//مینیاتور//منیاتور **миниатюра//минётур**
مینیموم **минимум**
میومیو **мияв-мияв**
میوه **мева**
میوه آور **меваовар**
میوه پروری **мевапарварӣ**
میوه پز **мевапаз**
میوه جات **меваҷот**
میوه چینی **мевачинӣ**
میوه خشکانی **мевахушконӣ**
میوه خشک کنک **мевахушккунак**
میوه دار **мевадор**
میوه دهنده **мевадиҳанда**
میوه زار **мевазор**
میوه غنداری **мевағундорӣ**
میوه فروش **мевафурӯш**
میوه فروشی **мевафурӯшӣ**
میه **мийя**
میهن { **меҳан** / **миҳан**
میهن پرست **меҳанпараст**
میهن پرستی **меҳанпарастӣ**
میهن دوست **меҳандӯст**
میهن دوستی **меҳандӯстӣ**
میهن فروش **меҳанфурӯш**
میهن فروشی **меҳанфурӯшӣ**
میهنی **меҳанӣ**

ن

ناآباد **нообод**
ناآدم **ноодам**
ناآدمگری **ноодамгарӣ**
ناآدمی **ноодамӣ**
ناآرام **ноором**
ناآرامی **нооромӣ**
ناآزموده(ه) **ноозмуд(а)**
ناآزمودگی **ноозмудагӣ**
ناآزموده کار **ноозмудакор**
ناآزموده کاری **ноозмудакорӣ**
ناآسودگی **ноосудагӣ**
ناآسوده **ноосуда**
ناآشنا **ноошно**
ناآشنایی **ноошноӣ**
ناآگاه **ноогоҳ**
ناآگاهانه **ноогоҳона**
ناآگاهی **ноогоҳӣ**
ناآگه **ноогаҳ**
ناآگهی **ноогаҳӣ**
ناآمد **ноомад**
ناآموخته **ноомӯхта**
نااتفاق **ноиттифоқ**
نااتفاقانه **ноиттифоқона**
نااتفاقی **ноиттифоқӣ**
نااستوار **ноустувор**
نااستوارانه **ноустуворона**
نااستواری **ноустуворӣ**
نااصل **ноасл**
نااصلی **ноаслӣ**

ناامید **ноумед**
ناامیدانه **ноумедона**
ناامیدی **ноумедӣ**
ناانصاف **ноинсоф**
ناانصافانه **ноинсофона**
ناانصافی **ноинсофӣ**
نااهل **ноаҳл**
نااهلانه **ноаҳлона**
نااهلی **ноаҳлӣ**
نئابی **ниобий**
نئالیت **неолит**
نئان **неон**
نائره//نایره **ноира**
نائل//نایل **ноил**
نائم//نایم **ноим**
ناب **ноб I,II**
ناباب **нобоб**
نابابی **нобобӣ**
نابالغ **ноболиғ**
نابالغی **ноболиғӣ**
ناباور **нобовар**
ناباورانه **нобоварона**
ناباوری **нобоварӣ**
نابایست **нобоист**
نابجا **нобаҷо**
نابخرد **нобихрад**
نابخردی **нобихрадӣ**
نابرابر **нобаробар**
نابرابر حقوق **нобаробарҳуқуқ**
نابرابر حقوقی **нобаробарҳуқуқӣ**
نابرابری **нобаробарӣ**
نابرار **нобарор**

نابراری **нобарорӣ**
نابردبار **нобурдбор**
نابسامان **нобасомон**
نابسامانی **нобасомонӣ**
نابسته **нобаста**
نابسود//نابسوده **нобисуд//нобисуда**
نابغه **нобиға**
نابکار **нобакор**
نابکارانه **нобакорона**
نابکاری **нобакорӣ**
نابلد **нобалад**
نابلدی **нобаладӣ**
نابنوا **нобанаво**
نابود **нобуд**
نابودکار **нобудкор**
نابودکاری **нобудкорӣ**
نابودگی **нобудагӣ**
نابودمند **нобудманд**
نابوده **нобуда**
نابودی **нобудӣ**
نابهره **нобаҳра I,II**
نابهره‌مند **нобаҳраманд**
نابهنگام **нобаҳангом**
نابینا **нобино**
نابینایی **нобиной**
ناپاک **нопок**
ناپاک‌دامن **нопокдоман**
ناپاکی **нопокӣ**
ناپاکیزه کار **нопокизакор**
ناپایدار **нопойдор**
ناپایداری **нопойдорӣ**
ناپخته **нопухта**
ناپدرام **нопидром**

ناپدید **нопадид**
ناپذیر **нопазир**
ناپرسیده **нопурсида**
ناپره **нопурра**
ناپسند **нописанд**
ناپسندانه **нописандона**
ناپسندی **нописандӣ**
ناپیدا **нопайдо**
ناپیداکنار **нопайдоканор**
ناپیوست//ناپیوسته **нопайваст(а)**
ناپیوستگی **нопайвастагӣ**
ناتاب **нотоб**
ناتابی **нотобӣ**
ناتراشیده **нотарошида**
ناترس **нотарс**
ناترسانه **нотарсона**
ناترسی **нотарсӣ**
ناتری **натрий**
ناتریئت **нотариат**
ناتریایئلی **нотариалӣ**
ناتریوس **нотариус**
ناتفاق **нотифоқ**
ناتفاقی **нотифоқӣ**
ناتمام **нотамом**
ناتنتی **нотанте**
ناتنج **нотинҷ**
ناتنجی **нотинҷӣ**
ناتوان **нотавон**
ناتوانایی **нотавоной**
ناتوان‌بین **нотавонбин**
ناتوان‌بینی **нотавонбинӣ**
ناتوانی **нотавонӣ**
ناته **нота I,II**

ناتیار **нотайёр**
ناثر **носир I**
ناثواب **носавоб II**
ناجالب **ноҷолиб**
ناجایز **ноҷоиз**
ناجمع **ноҷамъ**
ناجنبان **ноҷунбон**
ناجنس **ноҷинс**
ناجوانمرد **ноҷавонмард**
ناجوانمردانه **ноҷавонмардона**
ناجوانمردی **ноҷавонмардӣ**
ناجور **ноҷӯр**
ناجوری **ноҷӯрӣ**
ناجی **ноҷӣ**
ناچار **ночор**
ناچاری **ночорӣ**
ناچاق **ночоқ**
ناچخ **ночах**
ناچسپ **ночасп**
ناچسپان **ночаспон**
ناچسپانی **ночаспонӣ**
ناچسپی **ночаспӣ**
ناچه **ноча**
ناچیز **ночиз**
ناحق **ноҳақ**
ناحقانه **ноҳақона\\ноҳаққона**
ناحق‌شناس **ноҳақшинос**
ناحقی **ноҳақӣ//ноҳаққӣ**
ناحمولی **ноҳамулӣ**
ناحیه **ноҳия I**
ناحیه‌بندی **ноҳиябандӣ**
ناخاطر جمع **нохотирҷамъ**

ناخاطرجمعی нохотирчамъӣ
ناخدا нохудо I,II
ناخردمند нохирадманд
ناخردمندانه нохирадмандона
ناخلف нохалаф
ناخن нохун
ناخن‌آرایی нохунороӣ
ناخن‌پیرا(ی) нохунперо(й)
ناخن‌خورک нохунхӯрак
ناخن‌دراز нохундароз
ناخنک нохунак
ناخن‌گیرک нохунгирак
ناخنه нохуна
ناخواست нохост
ناخوانا нохоно
ناخوانده нохонда
ناخواه нохоҳ
ناخواهم нохоҳам
ناخوب нохуб
ناخوردنی нохӯрданӣ
ناخوش нохуш
ناخوشنود нохушнуд
ناخوشنودانه нохушнудона
ناخوشنودی нохушнудӣ
ناخوشی нохушӣ
نادار нодор
نادارم нодорам
نادارمی нодорамӣ
ناداری нодорӣ
نادان нодон
نادانی нодонӣ
نادختر нодухтар
نادر нодир
نادرست нодуруст
نادرستی нодурустӣ
نادرکار нодаркор
نادرکاری нодаркорӣ
نادره нодира
نادره‌دان нодирадон
نادره‌کار нодиракор
نادره‌گفتار нодирагуфтор
نادم нодим
نادیدنی нодиданӣ
نادیده нодида
نار нор I,II
ناراحت норохат
ناراحتی норохатӣ
ناراست норост
ناراضی норозӣ
ناراضیانه норозиёна
ناراضیگی норозигӣ
نارام нором
ناربان норбон
نارپستان норпистон
نارپوست норпӯст
نارجیل норчил
ناردان нордон I,II
باردانه нордона
ناردبان нордбон
نارس норас
نارسا норасо
نارسایی норасоӣ
نارسیده норасида
نارضا норизо
نارضاگی норизогӣ
نارضایانه норизоёна
نارضایی норизоӣ
نارگل норгул
نارگیل норгил
نارمتیو норматив
نارنج норанч//норинч
نارنج норинч
نارنجی норанчӣ//норинчӣ
نارنگ норанг
ناروا нораво
ناروان норавон
ناروشن норавшан
ناروشنی норавшанӣ
نارفته норӯфта
نارون норван
نارویگ норвег
نارویگی норвегӣ
ناره нора
نارین норин
ناز ноз
نازآفرین нозофарин
ناز(ا)ی нозо(й)
نازاده нозода
نازاینده нозоянда
نازایی нозоӣ
نازبردار нозбардор
نازبو(ی) нозбӯ(й)
نازپرور нозпарвар
نازپرورگی нозпарвардагӣ
نازپرورده нозпарварда
نازدار ноздор
نازش нозиш
نازک нозук
نازکادا нозукадо
نازکادایی нозукадоӣ
نازکاندام нозукандом
نازکاندامی нозукандомӣ
نازکاندیش нозукандеш
نازکاندیشی нозукандешӣ
نازکانه нозукона
نازک‌بدن нозукбадан
نازک‌بدنی нозукбаданӣ
نازک‌بیان нозукбаён
نازک‌بین нозукбин
نازک‌بینی нозукбинӣ
نازک‌پوست нозукпӯст
نازک‌پیکر нозукпайкар
نازک‌خیال нозукхаёл
نازک‌دل нозукдил
نازک‌دلی нозукдилӣ
نازک‌رخساره нозукрухсора
نازک‌روی нозукрӯй
نازک‌سنج нозуксанч
نازک‌سنجی нозуксанчӣ
نازکش нозкаш
نازک‌صنم нозуксанам
نازک‌طبع нозуктабъ
نازک‌طبعی нозуктабъӣ
نازک‌طبیعت нозуктабиат
نازک‌طبیعتی нозуктабиатӣ
نازک‌طینت нозуктинат
نازک‌فهم нозукфаҳм
نازک‌فهمی нозукфаҳмӣ
نازکک нозукак
نازک‌مزاج нозукмизоч
نازک‌مزاجی нозукмизочӣ
نازک‌معاملگی нозукмуомилагӣ

نازک‌معامله **нозукмуомила**
نازک‌میان **нозукмиён**
نازکنان **нозкунон**
نازکننده **нозкунанда**
نازکی **нозукӣ**
نازگل **нозгул**
نازل **нозил**
نازنده **нозанда**
نازنوز//نازونوز **нозунуз**
نازنین **нозанин**
نازنینی **нозанинӣ**
نازیب **нозеб**
نازیبا **нозебо**
نازیبایی **нозебоӣ**
نازیدن **нозидан**
نازیرکی **нозиракӣ**
ناس **нос I,II**
ناساز **нособ**
ناسازگار **нособгор**
ناسازگارانه **нособгорона**
ناسازگاری **нособгорӣ**
نازسازی **нособӣ**
ناسالم **носолим**
ناسالمی **носолимӣ**
ناسپاس **носипос**
ناسپاسی **носипосӣ**
ناستوده
носутуда//иоситуда
ناسخ **носих I,II**
ناسدان **носдон**
ناس‌رنگ **носранг**
ناسره **носара**
ناسزا **носазо**
ناسزاگو(ی) **носазогӯ(й)**

ناسزاگویی **носазогӯӣ**
ناسفته **носуфта**
ناس‌فروش **носфурӯш**
ناس‌فروشی **носфурӯшӣ**
ناس‌کدو **носкаду**
ناس‌کش **носкаш**
ناس‌کشی **носкашӣ**
ناسوت **носут**
ناسور//ناصور **носур**
ناسوز **носӯз**
ناسی **носӣ I,II**
ناسیر **носер**
ناسیرانه **носерона**
ناسیرم **носерам**
ناسیرمی **носерамӣ**
ناسیری **носерӣ**
ناشاد **ношод**
ناشایستگی **ношоистагӣ**
ناشایسته **ношоиста**
ناشایم **ношоям**
ناشپاتی **ношпотӣ**
ناشپوتی **ношпӯтӣ**
ناشتا { **ношито** / **ношто** }
ناشد **ношуд**
ناشدنی **ношуданӣ**
ناشر **ношир**
ناشسته **ношуста**
ناشف **ношиф**
ناشفّاف **ношаффоф**
ناشکر **ношукр**
ناشکری **ношукрӣ**
ناشکسته **ношикаста**
ناشکفته **ношукуфта**

ناشکن **ношикан**
ناشکیب **ношикеб**
ناشکیبا **ношикебо**
ناشکیبی **ношикебӣ**
ناشمار//ناشمر
ношумор\\ношумур
ناشناخت **ношинохт**
ناشناس **ношинос**
ناشناسا **ношиносо**
ناشناسایی **ношиносоӣ**
ناشناسی **ношиносӣ**
ناشنوا **ношунаво**
ناشنوایی **ношунавоӣ**
ناشی **ношӣ**
ناصبور **носабур**
ناصبوری **носабурӣ**
ناصح **носех**
ناصحانه **носеҳона**
ناصحت **носиҳат**
ناصحی **носеҳӣ**
ناصحیح **носаҳеҳ**
ناصحیحی **носаҳеҳӣ**
ناصر **носир II**
ناصریح **носареҳ**
ناصریحی **носареҳӣ**
ناصواب **носавоб I**
ناضرور **нозарур**
ناطق **нотиқ**
ناطقه **нотиқа**
ناطقی **нотиқӣ**
ناظر **нозир**
ناظرات **нозирот**
ناظری **нозирӣ**
ناظم **нозим**

ناعلاج **ноилоҷ**
ناعلاجی **ноилоҷӣ**
ناعهده‌برایانه **ноӯҳдабароёна**
ناعهده‌برایی **ноӯҳдабароӣ**
ناعیان **ноаён**
ناف **ноф**
نافارم **нофорам**
نافذ **нофиз**
نافر **нофир**
نافرجام **нофарҷом**
نافرجامی **нофарҷомӣ**
نافرخ **нофаррух**
نافرخ‌اختر **нофаррухахтар**
نافرمان **нофармон**
نافرمان‌بردار
нофармонбардор
نافرمان‌برداری
нофармонбардорӣ
نافرمانی **нофармонӣ**
نافع **нофеъ**
نافله **нофила**
نافه **нофа**
نافهم **нофаҳм**
نافهما **нофаҳмо**
نافهمی **нофаҳмӣ**
نافهمیده **нофаҳмида**
ناقابل **ноқобил**
ناقابلی **ноқобилӣ**
ناقد **ноқид**
ناقص **ноқис**
ناقص‌العقل **ноқисулақл**
ناقص‌العقلی **ноқисулақлӣ**
ناقصی **ноқисӣ**
ناقل **ноқил I,II**

ноқилтасма ناقل‌تسمه
ноқилият ناقلیت
ноқавом//ноқивом ناقوام
ноқӯс ناقوس
ноқа ناقه
нок I,II ناک
нокаут ناکئوت
нокордида ناکاردیده
нокорам ناکارم
нокоста ناکاسته
нокофӣ ناکافی
ноком ناکام
нокомӣ ناکامی
нокардакор ناکرده‌کار
нокзор ناکزار
нокас ناکس
нокасӣ ناکسی
нокушода ناکشاده
нокишта ناکشته
нокифоятӣ ناکفایتی
ناکفایه//ناکفایت **нокифоя(т)**
ногоҳ ناگاه
ногап ناگپ
ногапӣ ناگپی
ногудохта ناگداخته
ногузир ناگزیر
ногузирӣ ناگزیری
ногуфт ناگفت
ногуфтанӣ ناگفتنی
ногуфта ناگفته
ногувор ناگوار
ногуворо ناگوارا
ногуворӣ ناگواری

ногаҳ ناگه
ногаҳон ناگهان
ногаҳонӣ ناگهانی
ногиро ناگیرا
нол I,II نال
нолон نالان
нолоиқ نالایق
нолоиқӣ نالایقی
нолиш نالش
нолишкунон نالشکنان
нолишкунанда نالش‌کننده
нолишгар نالش‌گر
ноланда نالنده
нола ناله
нолаомез ناله‌آمیز
нолаомезона ناله‌آمیزانه
нолапардоз ناله‌پرداز
нолагар ناله‌گر
нолидан نالیدن
ном نام
номовар نام‌آور
номаъмур نامأمور
номаънус نامأنوس
номуборак نامبارک
номуборакӣ نامبارکی
номбар نامبر
номбарорӣ نام‌براری
номбардор نام‌بردار
номбардорӣ نام‌برداری
номбурда نام‌برده
номбаршуда نامبرشده
номуттаҳид نامتحد
номуттаҳидӣ نامتحدی

номуташаккил نامتشکل
نامتشکلانه
номуташаккилона
номуташаккилӣ نامتشکلی
номуттасил نامتصل
номуттафиқона نامتفقانه
номутаносиб نامتناسب
номутаносибӣ نامتناسبی
номутаноҳӣ نامتناهی
номчӯ(й) نامجو(ی)
номчӯӣ نامجویی
номаҳдуд نامحدود
номаҳдудӣ نامحدودی
номаҳрам نامحرم
номаҳрамӣ نامحرمی
номаҳсур نامحصور
номдор نام‌دار
номдорӣ نام‌داری
номдузд نام‌دزد
номаръӣ I نامرئی
номурод نامراد
номуродӣ نامرادی
номуросо نامراسا
номарбут نامربوط
номарбутӣ نامربوطی
номураттаб نامرتب
номураттабӣ نامرتبی
номард نامرد
номардона نامردانه
номардум نامردم
номардумӣ نامردمی
номардӣ نامردی
номарзӣ نامرضی
номаръӣ II نامرعی

номарғуб نامرغوب
номарғубӣ نامرغوبی
номзад نامزد
номзадӣ نامزدی
номасъул نامسئول
номусоид نامساعد
номусоидӣ نامساعدی
номустаҳкам نامستحکم
номустаҳкамӣ نامستحکمی
номустаид نامستعد
номустақил نامستقل
номустақилӣ نامستقلی
номустақим نامستقیم
номустақимӣ نامستقیمی
номасдуд نامسدود
номусаттаҳ نامسطح
номаскун نامسکون
номусалсал نامسلسل
номусулмон نامسلمان
номашҳур نامشهور
номашҳурӣ نامشهوری
номазбут نامضبوط
номатбӯъ نامطبوع
номатлуб نامطلوب
номӯътадил نامعتدل
номаъдуд نامعدود
номаъруф نامعروف
номаъқул نامعقول
номаъқулӣ نامعقولی
номаълум نامعلوم
نامعلومک//نامعلومکک
номаълумак\\номаълумакак
номаълумӣ نامعلومی

نامعین номуайян
نامعینی номуайянӣ
نامفصل номуфассал
نامفهوم номафҳум
نامفهومی номафҳумӣ
نامقبول номақбул
نامقبولی номақбулӣ
نامقدور номақдур
نامقرر номуқаррар
نامقرری номуқаррарӣ
نامکرر номукаррар
نامکرری номукаррарӣ
نامکمل номукаммал
نامکملی номукаммалӣ
نام گذاری номгузорӣ
نام گوی номгӯй
نام‌مانی номмонӣ
ناممکن номумкин
ناممکنی номумкинӣ
نامناسب номуносиб
نامناسبی номуносибӣ
نامنتظم номунтазам
نامنتظمی номунтазамӣ
نامنظور номанзур
نامنظومی номанзумӣ
نام‌نویس номнавис
نام‌نویسی номнависӣ
ناموافق номувофиқ
ناموافقتی номувофиқатӣ
ناموجود номавҷуд
ناموجه номуваҷҷаҳ
نامور номвар
ناموزون номавзун

ناموزونی номавзунӣ
ناموس номус
ناموس‌طلب номусталаб
ناموس‌طلبی номусталабӣ
ناموفقیتی номувафаққиятӣ
نامه нома
نامه‌آور номаовар
نامه‌بر номабар
نامه‌بری номабарӣ
نامهربان номеҳрубон
نامهربانانه номеҳрубонона
نامهربانی номеҳрубонӣ
نامه‌رسان номарасон
نامه‌رسانی номарасонӣ
نامه‌سیاه номасиёҳ
نامه‌نگار номанигор
نامه‌نگاری номанигорӣ
نامه‌نویسی номанависӣ
نامی номӣ I,II
نامیدن номидан
نامیده номида
نامیده‌شونده номидашаванда
نامیه номия
نان нон
نان‌برده нонбурда
نان‌بری нонбурӣ
نان‌بندان нонбандон
نان‌پر нонпар
نان‌پز нонпаз
نان‌پزی нонпазӣ
نان‌جو(ی) нонҷӯ(й)
نان‌چسپانی нончаспонӣ
نان‌خانه нонхона

نان‌خلته нонхалта
نان‌خواه нонхоҳ
نان‌خور нонхӯр
نان‌خورش нонхӯриш
نان‌خورک нонхӯрак I,II
نان‌خوری нонхӯрӣ
نان‌دان нондон
نان‌دهنده нондиҳанда
نان‌راست‌کنی нонросткунӣ
نان‌ریزه нонреза
نانشته ноништа
نان‌شکنان ноншиканон
نان‌طلب нонталаб
نان‌فروش нонфурӯш
نان‌فروشی нонфурӯшӣ
نان‌کشانی нонкашонӣ
نان‌گدایی нонгадоӣ
نانمایان нонамоён
نان‌میده нонмайда
نانوا(ی) нонво(й)
نانوای‌خانه нонвойхона
نانوایی нонвоӣ
نانوشته нонавишта
نانی нонӣ
ناو нов I,II
ناوابسته новобаста
ناواجب новоҷиб
ناواقف новоқиф
ناودان новдон
ناورد новард
ناوردخواه новардхоҳ
ناوقت новақт
ناوقتی новақтӣ

ناوک новак I,II
ناوک‌انداز новакандоз
ناوک‌اندازی новакандозӣ
ناوّله новелла
ناوّله‌نویس новелланавис
ناوّله‌نویسی новелланависӣ
ناوه нова
ناوه‌چه новача
ناوه‌دار новадор
ناوه‌دان новадон
ناوه‌شکل новашакл
ناوه‌مانند новамонанд
ناویدن новидан
ناهار ноҳор
ناهب ноҳиб
ناهمال ноҳамол
ناهموار ноҳамвор
ناهمواری ноҳамворӣ
ناهنجار ноҳинҷор
ناهنجاری ноҳинҷорӣ
ناهوشیار ноҳушёр
ناهی ноҳӣ
ناهید ноҳид
ناهیه ноҳияII
نای ной I,II
نایاب ноёб
نایافت ноёфт
نای‌انبان нойанбон
نایبر ноябр
نایبری ноябрӣ
نایبی ноибӣ
نایچه нойча
نایزه ноиза

نایژه **ноижа**
نایبره **нойира**
نبات **набот I,II**
نباتات **наботот**
نباتات‌شناس **набототшинос**
نباتات‌شناسی **набототшиносӣ**
نبات‌پز **наботпаз**
نبات‌پزی **наботпазӣ**
نبات‌چای **наботчой**
نباتی **наботӣ I,II**
نباشد **набошад**
نباهت **набоҳат**
نبرد **набард**
نبردآزما(ی) **набардозмо(й)**
نبردآزموده **набардозмуда**
نبردافزار **набардафзор**
نبردگاه **набардгоҳ**
نبرده **набарда**
نبرده‌جوان **набардаҷавон**
نبردی **набардӣ**
نبسه **набаса**
نبشتن **набиштан**
نبشته **набишта**
نبض **набз**
نبض‌سنج **набзсанҷ**
نبض‌سنجی **набзсанҷӣ**
نبض‌شناسی **набзшиносӣ**
نبض‌گیری **набзгирӣ**
نبض‌نگار **набзнигор**
نبوت **нубувват**
نبوغ **нубуғ**
نبوی **набавӣ**
نبهره **набаҳра**

نبی **набӣ**
نبید//نبیذ **набид//набиз**
نبیره **набера**
نبیره‌چه **наберача**
نبیره‌دار **наберадор**
نپه‌نو **наппа-нав**
نت **нат**
نتاج **нитоҷ**
نتایج//نتائج **натоиҷ**
نتن **натн//натин**
نتورفلسفه **натурфалсафа**
نتورلی **натуралӣ**
نتورلیزم **натурализм**
نتورلیست **натуралист**
نتورلیستی **натуралистӣ**
نتیجه **натиҷа**
نتیجه‌بخش **натиҷабахш**
نتیجه‌گیری **натиҷагирӣ**
نتیجه‌ناک **натиҷанок**
نتیورمارت **натюрморт**
نثار **нисор**
نثر **наср I**
نثرنویس **насрнавис**
نثرنویسی **насрнависӣ**
نثری **насрӣ**
نجابت **наҷобат**
نجات **наҷот**
نجات‌بخش **наҷотбахш**
نجات‌بخشی **наҷотбахшӣ**
نجات‌دهنده **наҷотдиҳанда**
نجات‌دهی **наҷотдиҳӣ**
نجات‌یابی **наҷотёбӣ**
نجات‌یافته **наҷотёфта**

نجار **наҷҷор**
نجاری **наҷҷорӣ**
نجاست **наҷосат**
نجبا **нуҷабо**
نجده//نجدت **наҷда//наҷдат**
نجس } **наҷас** / **наҷис**
نجسی **наҷисӣ**
نجک//نچک **наҷак//начак**
نجم **наҷм**
نجند **наҷанд**
نجوا//نجوی **наҷво**
نجوم **нуҷум**
نجومی **нуҷумӣ**
نجیب **наҷиб**
نجیبانه **наҷибона**
نجیبی **наҷибӣ**
نچندان **начандон**
نحاس **нуҳос**
نحاست **наҳосат**
نحوس **нуҳус**
نحوست **нуҳусат**
نحافت **наҳофат**
نحر **наҳр I**
نحس **наҳс**
نحسی **наҳсӣ**
نحسیت **наҳсият**
نحل **наҳл**
نحو **наҳв**
نحول **нуҳул**
نحوه **наҳва**
نحوی **наҳвӣ**
نحیف **наҳиф**
نحیفی **наҳифӣ**

نخ **нах**
نخاد **наход**
نخاس **наххос**
نخاع **нухоъ**
نخاله **нухола**
نخ‌بند **нахбанд**
نخ‌بندی **нахбандӣ**
نخ‌پیچ **нахпеч**
نخ‌تاب **нахтоб**
نخ‌تابی **нахтобӣ**
نخته//نوخته **нухта**
نخته **нихта**
نخته بند **нӯхтабанд**
نخجیر **нахчир**
نخجیرگان **нахчиргон**
نخجیرگاه **нахчиргоҳ**
نخجیروال **нахчирвол**
نخچد//نخجد **нахчад//нахҷад**
نخچل//نخجل **нахчал//нахҷал//нахҷул**
نخچیر **нахчир**
نخچیرزن **нахчирзан**
نخ‌دار **нахдор**
نخرت **нахарт**
نخ‌ریس **нахрес**
نخ‌ریسی **нахресӣ**
نخست **нахуст**
نخست‌فرزند **нахустфарзанд**
نخست‌نمایش **нахустнамоиш**
نخست‌وزیر **нахуствазир**
نخستین **нахустин**
نخ‌گیرک **нахгирак**

نخل **нахл**
نخل‌بند **нахлбанд**
نخلستان **нахлистон**
نخلی **нахлӣ**
نخوت **нахват**
نخود **нахӯд**
نخودبریان **нахӯдбирён**
نخودپزی **нахӯдпазӣ**
نخوددانه **нахӯддона**
نخودرنگ **нахӯдранг**
نخودزار **нахӯдзор**
نخودشوربا **нахӯдшӯрбо**
نخودشورک **нахӯдшӯрак**
نخودک **нахӯдак**
نخودی **нахӯдӣ**
ندا **нидо**
نداف **наддоф**
ندافخانه **наддофхона**
ندافی **наддофӣ**
ندامت **надомат**
ندامت‌زده **надоматзада**
ندب **надаб**
ندبه **нудба**
ندرت **нудрат**
ندرتاً **нудратан**
ندم **надам**
ندما **нудамо**
ندوه **надва**
ندی **надӣ**
ندید **надид**
ندیم **надим**
ندیمی **надимӣ**
نذر **назр**

نذرده **назрдех**
نذری **назрӣ**
نر **нар**
نرانگشت **нарангушт**
نربز **нарбуз**
نرپرده **нарпарда**
نرپی **нарпай**
نرخ **нарх**
نرخر **нархар**
نرخ‌گذار **нархгузор**
نرخ‌گذارنده **нархгузоранда**
نرخ‌گذاری **нархгузорӣ**
نرخ‌مانی **нархмонӣ**
نرخ‌نامه **нархнома**
نرخوک **нархук**
نرد **нард**
نردباز **нардбоз**
نردبازی **нардбозӣ**
نردبان **нардбон**
نردتخته **нардтахта**
نردسنبل **нардсунбул**
نرده **нарда**
نرسگ **нарсаг**
نرشتر **наршутур**
نرغول **нарғӯл**
نرک **наррак**
نرکاز **наркоз**
نرکی **нарракӣ**
نرگاو **наргов**
نرگت **наргат**
نرگس **наргис**
نرگسه **наргиса**
نرگسی } **наргасӣ**, **наргисӣ**

نرم **нарм**
نرم‌آهن **нармоҳан**
نرم‌آهنی **нармоҳанӣ**
نرم‌ماده **нармода**
نرم‌بدن(ها) **нармбада(ҳо)**
نرم‌پای **нармпой**
نرم‌تن **нармтан**
نرم‌خاک **нармхок**
نرم‌خو(ی) **нармхӯ(й)**
نرم‌دل **нармдил**
نرم‌دلانه **нармдилона**
نرم‌دلی **нармдилӣ**
نرم‌رو **нармрав**
نرم‌زبان **нармзабон**
نرم‌سخن **нармсухан**
نرم‌شانه **нармшона**
نرم‌شمشیر **нармшамшер**
نرم‌طبیعت **нармтабиат**
نرمک **нармак**
نرم کنک **нармкунак**
نرم گردن **нармгардан**
نرم گفتار **нармгуфтор**
نرم گفتاری **нармгуфторӣ**
نرم گوی **нармгӯй**
نرم‌لگام **нармлагом**
نرم‌معامله **нарммуомила**
نرم‌نگاه **нармнигоҳ**
نرمه **нарма I,II**
نرمی **нармӣ**
نرمیدن **нармидан**
نرمین **нармин**
نره **нарра//нара**
نره‌شیر **наррашер**

نریان **нариён**
نریمان **наримон**
نرینه **нарина**
نز **н-аз**
نزا **назо I,II**
نزار **назор\\низорI**
نزار **низор**
نزاری **низорӣ**
نزاع **низоъ**
نزاکت **назокат**
نزاکت‌آمیز **назокатомез**
نزاهت **назоҳат**
نزد **назд**
نزدحولیگی **наздиҳавлигӣ**
نزدشهری **наздишаҳрӣ**
نزدمکتبی **наздимактабӣ**
نزده **нуздаҳ**
نزده‌سالگی **нуздаҳсолагӣ**
نزده‌ساله **нуздаҳсола**
نزدهم **нуздаҳум**
نزدهمین **нуздаҳумин**
نزدیک **наздик**
نزدیک‌بین **наздикбин**
نزدیک‌بینی **наздикбинӣ**
نزدیک‌فکر **наздикфикр**
نزدیکی **наздикӣ**
نزع **назъ**
نزل **нузл**
نزله **назла**
نزول **нузул**
نزهت **нузҳат**
نزهتبخش **нузҳатбахш**
نزهتگاه **нузҳатгоҳ**
نژاد } **нажод**

нижод
نژادپرست нажодпараст
نژادپرستانه
нажодпарастона
نژادپرستی нажодпарастӣ
نژادشناسی нажодшиносӣ
نژادی нажодӣ
نژند нажанд / нижанд
نس нус
نساء нисо
نساج нассоҷ
نساجی нассоҷӣ
نساخ нассох
نساس насос
نسب насаб
نسبت нисбат
نسبتاً нисбатан
نسب‌تراشی насабтарошӣ
نسب‌شناس насабшинос
نسب‌شناسی насабшиносӣ
نسب‌نامه насабнома
نسبی нисбӣ
نسترن настаран
نستعلق настаълиқ
نستوه настӯҳ
نسج насҷ
نسخ насх
نسخه нусха
نسخه‌بدل нусхабадал
نسخه‌بردار нусхабардор
نسخه‌برداری нусхабардорӣ
نسخه‌کش нусхакаш
نسخه‌کشی нусхакашӣ
نسخه‌گیر нусхагир

نسخه‌گیری нусхагирӣ
نسخه‌نویس нусханавис
نسخه‌نویسی нусханависӣ
نسر насар / наср II
نسرین насрин
نسق насақ / насқ
نسک наск I,II,III / нуск//наск
نسل насл
نسلاً наслан
نسل‌ده наслдеҳ
نسل‌دهی наслдиҳӣ
نسل‌گیری наслгирӣ
نسلی наслӣ
نسناس наснос//нисноc
نسوان нисвон
نسیان нисён
نسیب насибII
نسیم насим
نسیه насия\\нася
نسیه‌چین насиячин
نسیه‌چینی насиячинӣ
نسیه‌فروشی насияфурӯшӣ
نش наш
نشاسته нишоста
نشاط нишот
نشاط آفری нишотофар
نشاط آور нишотовар
نشالا нишол(л)о
نشالاپز нишол(л)опаз
نشالاپزی нишол(л)опазӣ
نشالافروش
нишол(л)офурӯш
نشالافروشی
нишол(л)офурӯшӣ

نشان нишон
نشان‌داد нишондод
نشان‌دار нишондор
نشاندن нишондан
نشان‌دهنده нишондиҳанда
نشان‌دهی нишондиҳӣ
نشانرس нишонрас
نشان‌زن нишонзан
نشان‌زنی нишонзанӣ
نشان کرده нишонкарда
نشانگاه нишонгоҳ
نشان گذاری нишонгузорӣ
نشان گیر нишонгир
نشان گیرک нишонгирак
نشان گیری нишонгирӣ
نشانه нишона
نشانه‌دار нишонадор
نشانه کرده нишонакарда
نشانه گذار нишонагузор
نشانه گذاری нишонагузорӣ
نشانه گیر нишонагир
نشانه گیرک нишонагирак
نشانه گیری нишонагирӣ
نشانه‌مانی нишонамонӣ
نشانه‌ناک нишонанок
نشانی нишонӣ
نشانیدن нишонидан
نشتر наштар / ништар
نشترزن//نیشترزن
нештарзан//ништарзан
نشخور//نشخوار нишхор//нишхӯр / нишхор//нишхӯр / нӯшхӯр
نشخورد нишхӯрд
نشر нашр I,II,III

نشره//نشرت нушра(т)
نشریات нашриёт
نشریه нашрия
نشست нишаст
نشست‌گاه нишастгоҳ
نشستگی нишастагӣ
نشستن нашастан / нишастан
نشستن باب нишастанбоб
نشستن‌گاه//نشستن‌گه
нишастангоҳ//нишастан гаҳ
نشست‌وخیز нишастухез
نشسته нишаста I,II
نشف нашф
نشلا нишал(л)о
نشلاپز нишал(л)опаз
نشلاپزی нишал(л)опазӣ
نشلافروش
нишал(л)офурӯш
نشلافروشی
нишал(л)офурӯшӣ
نشو нашв
نشور нушур
نشوز нушуз
نشونما нашвунамо
نشه наш(ш)а
نشه‌کش наш(ш)акаш
نشه‌کشی наш(ш)акашӣ
نشیب нишеб
نشیبانه нишебона
نشیبی нишебӣ
نشید//نشیده нашид\\нашида
نشیم нишем
نشیمن нишеман

نشیمنگاه **нишемангоҳ**
نشیمنگه **нишемангаҳ**
نشیننده **нишинанда**
نشؤنما **нашъунамо**
نشئه//نشأه **нашъа**
نشأ **нашъ**
نشئه‌بخش **нашъабахш**
نشئه جلاب **нашъачаллоб**
نشئه جلابی **нашъачаллобӣ**
نشئه خانه **нашъахона**
نشئه‌دار **нашъадор**
نشئه کش **нашъакаш**
نشئه کشی **нашъакашӣ**
نشئه‌مند **нашъаманд**
نشئه‌مندی **нашъамандӣ**
نصاب **нисоб**
نصاری//نصارا **насоро**
نصایح **насоеҳ**
نصب **насб**
نصر **насрIII**
نصرانی **насронӣ**
نصرانیت **насроният**
نصرت **нусрат**
نصرت آور **нусратовар**
نصرت آیین **нусратоин**
نصرت‌بخش **нусратбахш**
نصرت‌قرین **нусратқарин**
نصرتمند **нусратманд**
نصف **нисф**
نصف‌النهار **нисфуннаҳор**
نصف‌روزی **нисфирӯзӣ**
نصف‌شبی **нисфишабӣ**
نصفه کار **нисфакор**
نصفه کاری **нисфакорӣ**
نصوح **насӯҳ**
نصیب **насибI**
نصیبه **насиба**
نصیبه خور **насибахӯр**
نصیبه‌دار **насибадор**
نصیح **насеҳ**
نصیحت **насиҳат**
نصیحت آمیز **насиҳатомез**
نصیحت آمیزانه **насиҳатомезона**
نصیحت‌ده **насиҳатдиҳӣ**
نصیحت‌شنو **насиҳатшунав**
نصیحتگر **насиҳатгар**
نصیحتگری **насиҳатгарӣ**
نصیحت گوی **насиҳатгӯй**
نصیحت گویی **насиҳатгӯӣ**
نصیحت‌ناپذیر **насиҳатнопазир**
نصیر **насир**
نضار **назорII**
نضارت **назоратII**
نطاق { **натток** / **ниток** }
نطاقی **наттоқӣ**
نطع **натъ**
نطفه **нутфа**
نطق { **натақ** / **нутқ** }
نظائر **назоир**
نظارت **назоратI**
نظارتچی **назоратчӣ**
نظارت کننده **назораткунанда**
نظارت گر **назоратгар**
نظاره { **наззора** / **назора** }
نظافت **назофат**
نظام **низом**
نظام‌نامه **низомнома**
نظامی **низомӣ**
نظامی‌مانند **низомимонанд**
نظر **назар**
نظراً **назаран**
نظرباز **назарбоз**
نظربازی **назарбозӣ**
نظربلند **назарбаланд**
نظربلندانه **назарбаландона**
نظربلندی **назарбаландӣ**
نظربند **назарбанд**
نظرپرست **назарпараст**
نظرپرسی **назарпурсӣ**
نظرپست **назарпаст**
نظرپسند **назарписанд**
نظرتنگ **назартанг**
نظرتنگی **назартангӣ**
نظرخواه **назархоҳ**
نظرخواهی **назархоҳӣ**
نظردوز **назардӯз**
نظردید **назардид**
نظررُبا **назаррабо**
نظرربایی **назаррабоӣ**
نظررس **назаррас**
نظرسنجی **назарсанҷӣ**
نظرفریب **назарфиреб**
نظرفریبی **назарфиребӣ**
نظرکرده **назаркарда**
نظرگاه **назаргоҳ**
نظرگه **назаргаҳ**
نظرگیر **назаргир**
نظرمحدود **назармаҳдуд**
نظرناگیر **назарногир**
نظرناگیرانه **назарногирона**
نظرناگیری **назарногирӣ**
نظری **назарӣ**
نظریات **назариёт**
نظریوی **назариявӣ**
نظریه **назария**
نظریه‌دان **назариядон**
نظم **назм**
نظماً **назман**
نظم‌شناسی **назмшиносӣ**
نظمنویس **назмнавис**
نظمی **назмӣ**
نظیر **назир**
نظیره **назира**
نظیره‌سرایی **назирасароӣ**
نظیره گویی **назирагӯӣ**
نظیف **назиф**
نعامه **наома**
نعت **наът**
نعره **наъра**
نعش **наъш**
نعش کش **наъшкаш**
نعل **наъл**
نعل‌بند **наълбанд**
نعل‌بندی **наълбандӣ**
نعل‌بها **наълбаҳо**
نعل‌دار **наълдор**
نعل‌داغ **наълдоғ**
نعل‌زن **наълзан**
نعل‌زنی **наълзанӣ**
نعل‌شکل **наълшакл**

نعلگر **наългар**
نعلگری **наългарӣ**
نعلناک **наълнок**
نعم { **наам I,II** / **наим** }
نعما **наъмо**
نعمان **нӯъмон**
نعمت **неъмат**
نعمت‌آباد **неъматобод**
نعمت‌بخش **неъматбахш**
نعمت‌پرورده **неъматпарварда**
نعمت‌ده **неъматдеҳ**
نعمت‌رسان **неъматрасон**
نعمت‌نثار **неъматнисор**
نعنا **наъно**
نعوذبالله **наузубиллоҳ**
نعیم **наим**
نغاره **нағора**
نغاره‌چوب **нағорачӯб**
نغاره‌زن **нағоразан**
نغاره‌زنی **нағоразанӣ**
نغام **нағом**
نغز **нағз**
نغزک **нағзак**
نغزک‌بری **нағзакбурӣ**
نغزک‌دار **нағзакдор**
نغزکک **нағзакак**
نغزک‌کنی **нағзакканӣ**
نغزک‌کوبی **нағзаккӯбӣ**
نغزی **нағзӣ**
نغل **нағил**
نغمه **нағма**
نغمه‌باز **нағмабоз**
نغمه‌بازی **нағмабозӣ**

نغمه‌پرداز **нағмапардоз**
نغمه‌پردازی **нағмапардозӣ**
نغمه‌تراز//نغمه‌طراز **нағматироз**
نغمه‌خوان **нағмахон**
نغمه‌سرا **нағмасаро**
نغمه‌سرایی **нағмасароӣ**
نغمه‌گر **нағмагар**
نغمه‌نواز **нағманавоз**
نغمه‌نوازی **нағманавозӣ**
نفاذ **нафоз**
نفاس **нифос**
نفاست **нафосат**
نفاع **наффоъ**
نفاق **нифоқ**
نفایه **нафояI**
نفایه **нафояII//нуфоя**
نفت **нафт**
نفت‌انداز **нафтандоз**
نفت‌اندازی **нафтандозӣ**
نفت‌خیز **нафтхез**
نفت‌دار **нафтдор**
نفت‌رسان **нафтрасон**
نفت‌رسانی **нафтрасонӣ**
نفت‌کش **нафткаш**
نفت‌کشان **нафткашон**
نفت‌کشی **нафткашӣ**
نفتلین **нафталин**
نفتی **нафтӣ**
نفحه **нафҳа**
نفخ **нафх**
نفر **нафар**
نفرت **нафрат**
نفرت‌آمیز **нафратомез**

نفرت‌آور **нафратовар**
نفرت‌انگیز **нафратангез**
نفرت‌بار **нафратбор**
نفرت‌زده **нафратзада**
نفری **нафарӣ**
نفریدن **нафридан**
نفرین **нафрин**
نفرین‌کرده **нафринкарда**
نفس { **нафас** / **нафс** }
نفس‌الامر **нафсуламр**
نفسانی **нафсонӣ**
نفسانیت **нафсоният**
نفس‌بند **нафасбанд**
نفس‌پرست **нафспараст**
نفس‌پرستی **нафспарастӣ**
نفس‌پرور **нафспарвар**
نفس‌تنگ **нафастанг**
نفس‌تنگی **нафастангӣ**
نفس‌کشی **нафаскашӣ**
نفس‌کلان **нафскалон**
نفس‌کوتاه **нафаскӯтоҳ**
نفس‌گردان **нафасгардон**
نفس‌گیری **нафасгирӣ**
نفسی { **нафасӣ** / **нафсӣ** }
نفط//نفت **нефт**
نفع **нафъ**
نفع‌آور **нафъовар**
نفع‌دهنده **нафъдиҳанда**
نفقه **нафақа**
نفقه‌خور **нафақахӯр**
نفقه‌گیر **нафақагир**
نفقه‌گیری **нафақагирӣ**
نفل **нафл**

نفوذ **нуфуз**
نفوذناپذیر **нуфузнопазир**
نفوذناپذیری **нуфузнопазирӣ**
نفوذناک **нуфузнок**
نفور **нуфур**
نفوس **нуфус**
نفی **нафй**
نفیر **нафир I,II**
نفیس **нафис**
نفیس‌کار **нафискор**
نفیس‌کارانه **нафискорона**
نفیسه **нафиса**
نفیسه‌کاری **нафисакорӣ**
نفیسی **нафисӣ**
نق { **ник** / **никқӣ** }
نقا//نقی **нақо\\нақӣ**
نقاب **ниқоб**
نقاب‌پوش **ниқобпӯш**
نقاب‌پوشی **ниқобпӯшӣ**
نقاب‌پوشیده **ниқобпӯшида**
نقابدار **ниқобдор**
نقابی **ниқобӣ**
نقار **ниқор**
نقارجوی **ниқорчӯ**
نقارطلب **ниқорталаб**
نقارطلبی **ниқорталабӣ**
نقارگیر **ниқоргир**
نقارگیرنده **ниқоргиранда**
نقارگیری **ниқоргирӣ**
نقاره//نغاره **нақора\\нағора**
نقاره‌چوب **нақорачӯб**
نقاره‌چی **нақорачӣ**
نقاره‌خانه **нақорахона**

نقاره‌زن нақоразан
نقاره‌زنی нақоразанӣ
نقاره‌نواز нақоранавоз
نقاره‌نوازی нақоранавозӣ
نقاری наққорӣ
نقاش наққош
نقاش‌خانه наққошхона
نقاشی наққошӣ
نقاط нуқот
نقب нақб
نقب‌افکن нақбафкан
نقب‌افکنی нақбафканӣ
نقب‌زن нақбзан
نقب‌زنی нақбзанӣ
نقب کن нақбкан
نقب کنی нақбканӣ
نقبی нақбӣ
نقد нақд I,II
نقداً нақдан
نقدانقد нақдонақд
نقدشناس нақдшинос
نقده нақда
نقدی нақдӣ
نقدینه нақдина
نقر нақр
نقرات нақарот
نقرس никрис
نقرگی нуқрагӣ
نقره нуқра
نقره//نقرت нақра(т)
نقره آسا нуқраосо
نقره اندود нуқраандуд
نقره بند нуқрабанд

نقره پوش нуқрапӯш
نقره تاب нуқратоб
نقره حل нуқраҳал
نقره دار нуқрадор
نقره دوانی нуқрадавонӣ
نقره رنگ нуқраранг
نقره سان нуқрасон
نقره سنگ нақрасанг
نقره فام нуқрафом
نقره کار нуқракор
نقره کاری нуқракорӣ
نقره کوب нуқракӯб
نقره کوبی нуқракӯбӣ
نقره گون нуқрагун
نقره گین нуқрагин
نقره مانند нуқрамонанд
نقره مو(ی) нуқрамӯ(й)
نقره وار нуқравор
نقره واری нуқраворӣ
نقش нақш
نقش‌آفرین нақшофарин
نقش‌آفرینی нақшофаринӣ
نقش‌انداز нақшандоз
نقش‌اندازی нақшандозӣ
نقش‌باز нақшбоз
نقش‌بند нақшбанд
نقش‌بندی нақшбандӣ
نقش‌بندیه нақшбандия
نقش‌خوان нақшхон
نقش‌خوانی нақшхонӣ
نقش‌دار нақшдор
نقش‌قالب нақшқолаб
نقش‌کلان нақшкалон

نقشکن нақшкан
نقش کنی нақшканӣ
نقش کوب нақшкӯб
نقش کوبی нақшкӯбӣ
نقشگوی нақшгӯй
نقشگویی нақшгӯйӣ
نقشماه нақшмоҳ
نقشناک нақшнок
نقش‌نامه нақшнома
نقش‌نگار нақшнигор
نقشه нақша
نقشه‌بردار нақшабардор
نقشه‌برداری нақшабардорӣ
نقشه کش нақшакаш
نقشه کشی нақшакашӣ
نقشه گیری нақшагирӣ
نقشین нақшин
نقص } нақс / нуқс
نقصان нуқсон
نقصان دار нуқсондор
نقصدار нуқсдор
نقض нақз
نقط нуқат
نقطه нуқта
نقطه‌دار нуқтадор
نقطه گذاری нуқтагузорӣ
نقطه‌ویرگول нуқтавергул
نقل } нақл / нуқл
نقلاً нақлан
نقلدان нуқлдон
نقل کننده нақлкунанда
نقلگوی нақлгӯй
نقلی нақлӣ

نقلیات нақлиёт
نقلیاتی нақлиётӣ
نقود нуқуд
نقیب нақиб
نقیبت нақибат
نقیر нақир
نقیصه нақиса
نقیض нақиз
نقیضه нақиза
نکات нукот
نکاتین никотин
نکاح никоҳ
نکاحانه никоҳона
نکاحنامه никоҳнома
نکاحی никоҳӣ
نکبا накбо
نکبت накбат
نکبت‌آور накбатовар
نکبت‌بار накбатбор
نکبت‌زدگی накбатзадагӣ
نکبت‌زده накбатзада
نکته нукта
نکته‌پرداز нуктапардоз
نکته‌پردازی нуктапардозӣ
نکته‌دان нуктадон
نکته‌دانی нуктадонӣ
نکته‌سنج нуктасанҷ
نکته‌سنجی нуктасанҷӣ
نکته‌فهم нуктафаҳм
نکته‌فهمی нуктафаҳмӣ
نکته کشا нуктакушо
نکته گیر нуктагир
نکته گیری нуктагирӣ

نکث **наксI//никс**

نکس **наксII**

نکو **накав** / **накӯ**

نکواحوال **накӯаҳвол**

نکواحوالی **накӯаҳволӣ**

نکواندیش **накӯандеш**

نکوبخت **накӯбахт**

نکوحالی **накӯҳолӣ**

نکوخصال **накӯхисол**

نکوخصلت **накӯхислат**

نکوخواه **накӯхоҳ**

نکوخواهی **накӯхоҳӣ**

نکوذات **накӯзот**

نکورای **накӯрой**

نکوروی **накӯрӯй**

نکوسرشت **накӯсиришт**

نکوصفت **накӯсифат**

نکوصفتی **некӯсифатӣ**

نکوطالع **накӯтолеъ**

نکوفرجام **накӯфарҷом**

نکوکار **накӯкор**

نکوکاری **накӯкорӣ**

نکوکردار **накӯкирдор**

نکوگوی **накӯгӯй**

نکونام **накӯном**

نکونامی **накӯномӣ**

نکوهش **накӯҳиш** / **никӯҳтш**

نکوهیدن **накӯҳидан**

نکویی **накӯӣ**

نکهت **накҳат**

نکهت‌آور **накҳатовар**

نکیر **накир**

نگار **нигор**

نگارپرست **нигорпараст**

نگارپرستی **нигорпарастӣ**

نگارخانه **нигорхона**

نگارستان **нигористон**

نگارش **нигориш**

نگارگر **нигоргар**

نگارنده **нигоранда**

نگاره **нигора**

نگاشتن **нигоштан**

نگاه//نگه **нигоҳ\\нигаҳ**

نگاهبان **нигоҳбон**

نگاهبانی **нигоҳбонӣ**

نگاه‌دار **нигоҳдор**

نگاه‌دارنده **нигоҳдоранда**

نگاه‌داری **нигоҳдорӣ**

نگاه‌وبین//نگاهبین **нигоҳубин**

نگتیو **негатив**

نگران **нигарон**

نگراندن//نگرانیدن **нигарон(и)дан**

نگرانی **нигаронӣ**

نگرستن **нигаристан**

نگرش **нигариш**

نگریدن **нигаридан**

نگلیزم **нигилизм**

نگلیستی **нигилистӣ**

نگن **наган**

نگون **нагун** / **нигун** / **нугун**

نگون‌بخت **нагунбахт**

نگون‌بختی **нагунбахтӣ**

نگونسار **нагунсор** / **нугунсор**

نگه **нигаҳ**

نگهبان **нигаҳбон**

نگهبانی **нигаҳбонӣ**

نگهت **нагҳат**

نگهدار **нигаҳдор**

نگهداری **нигаҳдорӣ**

نگین **нигин**

نگین‌خانه **нигинхона**

نگین‌دار **нигиндор**

نگین‌کاری **нигинкорӣ**

نگینه **нигина**

نگینه‌دار **нигинадор**

نگینه‌کاری **нигинакорӣ**

نلک **нилк//налк**

نلم **налм**

نم **нам I** / **нам II//намм**

نما **намо**

نمابندی **намобандӣ**

نماد **намод**

نمادگرا **намодгаро**

نمادگرایی **намодгароӣ**

نمادی **намодӣ**

نمادین **намодин**

نماز **намоз**

نمازخوان **намозхон**

نمازخوانی **намозхонӣ**

نمازشام‌کشا **намозишомкушо**

نمازگاه **намозгоҳ**

نمازگزار **намозгузор**

نمازگزاری **намозгузорӣ**

نمازی **намозӣ**

نماساز **намосоз**

نماسازی **намосозӣ**

نماک **намок**

نمام **наммом**

نمایان **намоён**

نمایانی **намоёнӣ**

نمایش **намоиш**

نمایش‌دهنده **намоишдиҳанда**

نمایش‌دهی **намоишдиҳӣ**

نمایش‌کارانه **намоишкорона**

نمایش‌کاری **намоишкорӣ**

نمایشگاه **намоишгоҳ**

نمایشگر **намоишгар**

نمایشگه **намоишгаҳ**

نمایش‌نامه **намоишнома**

نمایشی **намоишӣ**

نمایندگی **намояндагӣ**

نماینده **намоянда**

نمچ **намч**

نم‌چین **намчин**

نمد **намад**

نم‌دار **намдор**

نمدپوش **намадпӯш**

نمدزین **намадзин**

نمدساز **намадсоз**

نمدگر **намадгар**

نمدمال **намадмол**

نمدمالی **намадмолӣ**

نمدی **намадӣ**

نمدین **намадин**

نم‌ریزه **намреза**

نم‌زمین **намзамин**

نمط **намат**

نمک **намак**

نمک‌آب **намакоб**

نمکاندیش намакандеш
نمک‌پاشی намакпошӣ
نمک‌چش намакчаш
نمک‌چشک намакчашак
نمک‌خوار намакхор
نمک‌خواره намакхора
نمک‌خور намакхӯр
نمک‌خورده намакхӯрда
نمکدار намакдор
نمک‌دان намакдон
نمکزار намакзор
نمک‌زده намакзада
نمک‌سا намаксо
نمک‌سار намаксор
نمک‌سنگ намаксанг
نمک‌سود намаксуд
نمکش намкаш
نمک‌شناس намакшинос
نمک‌شویی намакшӯӣ
نمک‌فروش намакфурӯш
نمک‌فروشی намакфурӯшӣ
نمک‌ناشناس намакношинос
نمکین намакин
نم گرفته намгирифта
نمناک намнок
نمناکی намнокӣ
نم‌نگذران//نم‌ناگذران намнагузарон\\намногузарон
نمو нумӯ\\нумув(в)
نمود намуд
نمودار намудор
نمودن намудан
نمون намун

نمونوی намунавӣ
نمونه I,II намуна I,II
نمونه‌وار намунавор
نمی намӣ
نمی‌بردار намибардор
نمیدن намидан
نمیرنده намиранда
نمیس немис
نمی‌سنج намисанҷ
نمیسی немисӣ
نمیگری намигарӣ
نمیم намим
نمی‌ناگذر наминогузар
نمی‌نگاه‌داری наминигоҳдорӣ
ننگ нанг
ننگ‌آور нанговар
ننک شخ нинакшах
ننک شخی нинакшахӣ
ننگین нангин
ننگین‌روی нангинрӯй
نو нав
نوآباد навобод
نوآفرین навофарин
نوآمده навомада
نوآموز навомӯз
نوآور нававар
نوآوری навоварӣ
نوآیین навоин
نوا I,II,III наво I,II,III
نواب наввоб / нуввоб
نوابخش навобахш
نواحی навоҳӣ
نواحی‌نشین навоҳинишин

نواخت I,II навохт I,II
نواختن I,II навохтан I,II
نواخوان навохон
نواخوانی навохонӣ
نوادر наводир
نوار навор
نواربردار наворбардор
نواربرداری наворбардорӣ
نواردار навордор
نوارشکل наворшакл
نوارگیر наворгир
نوارگیری наворгирӣ
نواز навоз
نوازش I,II навозиш I,II
نوازش‌کار навозишкор
نوازش‌کارانه навозишкорона
نوازش‌کاری навозишкорӣ
نوازشگر навозишгар
نوازنده навозанда
نوازندگی навозандагӣ
نواساز навосоз
نواسنج навосанҷ
نواسه навоса
نواقص навоқис
نواگر навогар
نوال навол
نواله навола
نواله‌بر наволабур
نوان навон
نوایجاد навэҷод
نوباریده навборида
نوباغ навбоғ
نوبافته навбофта

نوبالغ навболиғ
نوباوه навбова
نوبت I,II навбат I,II
نوبت‌پایی навбатпоӣ
نوبتچی навбатчӣ
نوبت‌دار навбатдор
نوبت‌داری навбатдорӣ
نوبت‌زن навбатзан
نوبتگاه навбатгоҳ
نوبت‌نواز навбатнавоз
نوبتی навбатӣ
نوبتیگاه навбатигоҳ
نوبر навбар
نوبرامد навбаромад
نوبرنهال навбарниҳол
نوبروت навбурут
نوبری навбарӣ
نوبنیاد навбунёд
نوبهار навбаҳор
نوبهاری навбаҳорӣ
نوبهره навбаҳра
نوبیخ навбех
نوپخت(ه) навпухт(а)
نوپر навпар
نوپرداز навпардоз
نوپرست навпараст
نوپرواز навпарвоз
نوتأسیس навтаъсис
نوتحصیل навтаҳсил
نوتشکیل навташкил
نوجبه навҷаба
نوجو навҷӯ
نوجوان навҷавон

نوجوانی навҷавонӣ
نوجوش навҷӯш
نوچه навча
نوح нӯҳ II
نوحه навҳа
نوحه‌خوانی навҳахонӣ
نوحه‌سرا навҳасаро
نوحه‌سرایی навҳасароӣ
نوحه‌گر навҳагар
نوحه‌گری навҳагарӣ
نوخانه‌دار навхонадор
نوختم навхатм
نوخط навхат
نوخواسته навхоста
نوخیز навхез
نود навад
نوداماد навдомод
نودرس навдарс
نودرس‌خوان навдарсхон
نودسالگی навадсолагӣ
نودساله навадсола
نودعوت навдаъват
نودم навадум, навдам
نودمیده навдамида
نودمین навадумин
نودندان навдандон
نودوخته навдӯхта
نودوش навдӯш
نودوشیده навдӯшида
نودولت навдавлат
نودولتی навдавлатӣ
نوده навда
نوده‌دار навдадор
نوده‌دوانی навдадавонӣ
نوده‌نهال навданиҳол
نور нур
نوراپتالاگ невропатолог
نوراپتالاگیه невропатология
نوراز невроз
نورافشان нурафшон
نورافشانی нурафшонӣ
نورافکن нурафкан
نورافکنی нурафканӣ
نورالاگیه неврология
نورانی нуронӣ
نوربار нурбор
نورباران нурборон
نوربخش нурбахш
نورپاش нурпош
نورپاشنده нурпошанда
نورپاشی нурпошӣ
نورد навард
نوردچه навардча
نورددار наварддор
نوردهنده нурдиҳанда
نوردی навардӣ
نوردیدن навардидан
نورس наврас
نورسته навраста, навруста
نورسی наврасӣ
نورسیده наврасида
نورفشان нурфишон
نورفشانی нурфишонӣ
نوروئیده наврӯида
نوروز наврӯз
نوروزگار наврӯзгор
نوروزماه наврӯзмоҳ
نوروزی наврӯзӣ
نوره нура
نوری нурӣ
نوری‌اندازی нуриандозӣ
نوری‌پاشک нурипошак
نوری‌پاشی нурипошӣ
نوریخته наврехта
نوریش навриш
نوری کشانی нурикашонӣ
نوزا навзо
نوزاد(ه) навзод(а)
نوزای навзой
نوزمین навзамин
نوساخت навсохт
نوسازی навсозӣ
نوسبز навсабз
نوسبزیده навсабзида
نوسواد навсавод
نوسه наваса, нӯса
نوش нӯш
نوش‌آبه нӯшоба
نوشادر навшодир
نوشاکی нӯшокӣ
نوشاگرد навшогирд
نوشاندن//نوشانیدن нӯшон(и)дан
نوشانوش нӯшонӯш
نوشانوشی нӯшонӯшӣ
نوشباد нӯшбод
نوشت навишт
نوشتار навиштор
نوشتاری навишторӣ
نوشتجات навиштаҷот
نوشتن навиштан
نوشتنی навиштанӣ
نوشته навишта
نوش‌خور нӯшхӯр I,II
نوشدارو нӯшдору
نوشدگار навшудгор
نوشده навшуда
نوشکام нӯшком
نوشکفته навшукуфта
نوشگیاه нӯшгиёҳ
نوشلب нӯшлаб
نوشیدن нӯшидан
نوشیدن‌باب нӯшиданбоб
نوشیدنی нӯшиданӣ
نوشیره навшира
نوشین нӯшин
نوشینباده нӯшинбода
نوشینلب нӯшинлаб
نوشینه нӯшина
نوع навъ
نوعروس наварӯс
نوع‌سنجی навъсанҷӣ
نوعی навъӣ
نوغان навғон
نوف нӯф
نوفکر навфикр
نوفه нӯфа
نوفیدن нӯфидан
نوقان навқон
نوقران навқирон
نوقرو навқирав
نوقلم навқалам
نوک нӯк

نوکار **навкор**
نوکارم **навкорам**
نوکاری **навкорӣ**
نوکچه **нукча**, **нӯкча**
نوکچه‌درگیرانی
нӯкчадаргиронӣ
نوکر **навкар//нӯкар**
نوکرانه
навкарона//нӯкарона
نوکری **навкарӣ//нӯкарӣ**
نوکغفس **нӯкғафс**
نوکک **навакак**
نوکنده **навканда**
نوکی **навакӣ**
نوکیسه **навкиса**
نوگ//نوک **нӯг\\нӯк**
نوگ‌آستینی **нӯгиостинӣ**
نوگانی **навгонӣ**
نوگ‌باریک **нӯгборик**
نوگ‌بریده **нӯгбурида**
نوگ‌تاک **нӯгток**
نوگ‌تیز **нӯгтез**
نوگچه **нӯгча**
نوگ‌داده **нӯгдода**
نوگ‌دار **нӯгдор**
نوگرا **навгаро**
نوگرایی **навгароӣ**
نوگ‌رویمالی **нӯгирӯмолӣ**
نوگ‌زبانی **нӯгизабонӣ**
نوگ‌کج **нӯгкач**
نوگل **навгул**
نول **нӯл**
نول‌باریک **нӯлборик**
نول‌دار **нӯлдор**

نول‌دراز **нӯлдароз**
نولزنی **нӯлзанӣ**
نوله **нула**, **нӯла**
نوله‌کشی **нулакашӣ**
نوم **навм**
نومشق **навмашқ**
نومید **навмед**
نومیدانه **навмедона**
نومیدی **навмедӣ**
نون **нун I,II**
نوند(ه) **наванд(а)**
نونگی **навангӣ**
نونهال **навниҳол**
نوی **навӣ**
نویادگیر **навёдгир**
نوید **навид**
نویس **навис**
نویساندن **нависондан**
نویسانویس **нависонавис**
نویستن **навистан**
نویسندگی **нависандагӣ**
نویسنده **нависанда**
نویگتسیانی **навигатсионӣ**
نویگتسیه **навигатсия**
نویگری **навигарӣ**
نویگری‌دوست
навигаридӯст
نویلیر **нивелир**
نوین **навин**
نه **на**, **наҳ**, **нуҳ I**
نهاد **ниҳод**
نهادن **ниҳодан**
نهار **наҳор I,II**

نهاراً **наҳоран**
نه‌ارزنده **наарзанда**
نهاری **наҳорӣ**
نهازیدن
ниҳозидан//нуҳозидан
نهال **ниҳол I,II**
نهال‌پرور **ниҳолпарвар**
نهال‌پروری **ниҳолпарварӣ**
نهالخانه **ниҳолхона**
نهالزار **ниҳолзор**
نهال‌شنانی **ниҳолшинонӣ**
نهاله **ниҳола I,II**
نهاله‌گاه//نهاله‌گه
ниҳолагоҳ//ниҳолагаҳ
نهالی **ниҳолӣ I,II**
نهان **ниҳон**
نهانخانه **ниҳонхона**
نهانگاه **ниҳонгоҳ**
نهانی **ниҳонӣ**
نهایت **ниҳоят**
نهایی **ниҳоӣ**
نهب **наҳб**
نه‌بالار **нуҳболор**
نهج **наҳҷ**
نهر **наҳр II**
نهری **наҳрӣ**
نه‌سالگی **нуҳсолагӣ**
نه‌ساله **нуҳсола**
نه‌صد **нӯҳсад**
نه‌صدسالگی **нуҳсадсолагӣ**
نه‌صدساله **нуҳсадсола**
نه‌صدم **нуҳсадум**
نه‌صدمین **нуҳсадумин**
نهضت **наҳзат**, **неҳзат**

نهفت **нуҳуфт**
نهفتن **нуҳуфтан**
نهفته **нуҳуфта**
نه‌گانه **нуҳгона**
نهم **нӯҳум**
نهمار **наҳмор**
نهمین **нуҳумин**
نهنبن **нуҳунбан//ниҳунбан**
نهنگ **наҳанг**
نهی **наҳй**
نهیب **наҳиб**, **ниҳеб**
نه‌یک **нуҳяк**
نی **най**, **не**
نیا **ниё**
نیابت **ниёбат**
نیاز **ниёз**
نیازمند **ниёзманд**
نیازمندی **ниёзмандӣ**
نیازی **ниёзӣ**
نیاگان//نیاکان
ниёгон//ниёкон
نیام **наём//ниём**
نی‌انبان **найанбон**
نیانی **неонӣ**
نیایش **ниёиш**
نی‌بدست **найбаст**
نیت **ният\\ниййят**
نیتراگین **нитроген**
نیتران **нейтрон**
نیترانی **нейтронӣ**
نیترت **нитрат**
نیچه **найча I,II**
نیچه‌انداز **найчаандоз**
نیچه‌اندازی **найчаандозӣ**

نیچه‌پیوند **найчапайванд**

نیچه‌شیشه **найчашиша**

نیچه‌مانند **найчамонанд**

نیچی **найчӣ**

نی‌درو **найдарав**

نیر **найир**

نیران//نوران **нейрон//неврон**

نیرنج **найранҷ**

نیرنجات **найранҷот**

نیرنگ **найранг**

نیرنگباز **найрангбоз**

نیرنگ‌بازی **найрангбозӣ**

نیرنگ‌ساز **найрангсоз**

نیرو **нирӯ//нерӯ**

نیروبخش **нерӯбахш**

نیروسنج **нерӯсанҷ**

نیروسنجی **нерӯсанҷӣ**

نیروگاه **нерӯгоҳ**

نیرومند } **нерӯманд** / **нирӯманд**

نیرومندی } **нурӯмандӣ** / **нирӯмандӣ**

نیز **низ**

نیزار **найзор**

نیزه **найза**

نیزه‌انداز **найзаандоз**

نیزه‌اندازی **найзаандозӣ**

نیزه‌باز **найзабоз**

نیزه‌بازی **найзабозӣ**

نیزه‌بالا **найзаболо**

نیزه‌پرتابی **найзапартоӣ**

نیزه‌جنگ **найзаҷанг**

نیزه‌دار **найзадор**

نیزه‌زنی **найзазанӣ**

نیزه‌ور **найзавар**

نی‌سار//نیساری

найсор//несорӣ

نیسان **найсон**

نیسانی **найсонӣ**

نیست **нест**

نیستان } **найистон** / **найситон** / **нестон**

نیست‌اندر جهان

нестандарҷаҳон

نیستک **нестак**

نیستی **нестӣ**

نیش **неш**

نیش‌باریک **нешборик**

نیشتر **нештар**

نیشتربقا//نیشتربها

нештарбақо//ништарбаҳо

نیشتک **нештак**

نیش‌تیز **нештез**

نیشخند **нешханд**

نیش‌خورد **нешхӯрд**

نیش‌دار **нешдор**

نیش‌دراز **нешдароз**

نیش‌دیده **нешдида**

نیش‌زبان **нешзабон**

نیش‌زن **нешзан**

نیش‌زنی **нешзанӣ**

نیشکر **найшакар**

نیشکرزار **найшакарзор**

نیش‌کند **нешкунд**

نیش‌کوتاه **нешкӯтоҳ**

نیش‌مانند **нешмонанд**

نیشو **нешӯ I,II**

نیفه } **нефа** / **нифа**

نی‌قلم **найқалам**

نیک **нек**

نیک‌احوال **некаҳвол**

نیک‌احوالی **некаҳволӣ**

نیک‌اختر **некахтар**

نیک‌اخلاق **некахлоқ**

نیک‌اخلاقی **некахлоқӣ**

نیک‌اراده **некирода**

نیک‌اطوار **некатвор**

نیک‌افعال **некафъол**

نیک‌افعالی **некафъолӣ**

نیک‌انجام **неканҷом**

نیک‌انجامی **неканҷомӣ**

نیک‌اندیش **некандеш**

نیک‌اندیشی **некандешӣ**

نیک‌ایام **некайём**

نیک‌ایامی **некайёмӣ**

نیک‌بخت **некбахт**

نیک‌بختی **некбахтӣ**

نیک‌بین **некбин**

نیک‌بینانه **некбинона**

نیک‌بینی **некбинӣ**

نیک‌پی **некпай**

نیک‌پیوند **некпайванд**

نیک‌پیوندی **некпайвандӣ**

نیک‌پیی **некпайӣ**

نیک‌تقدیر **нектақдир**

نیک‌حال **некҳол**

نیک‌حالی **некҳолӣ**

نیک‌خصلت **некхислат**

نیک‌خصلتی **некхислатӣ**

نیک‌خو(ی) **некхӯ(й)**

نیک‌خواه **некхоҳ**

نیک‌خواهانه **некхоҳона**

نیک‌خواهی **некхоҳӣ**

نیک‌خویی **некхӯӣ**

نیک‌دل **некдил**

نیک‌دلانه **некдилона**

نیک‌دلی **некдилӣ**

نیکذات **некзот**

نیک‌رای **некрой**

نیک‌رفتار **некрафтор**

نیک‌رو(ی) } **некрӯ(й)** / **некрав**

نیک‌روز **некрӯз**

نیک‌روزی **некрӯзӣ**

نیک‌ساخت **нексохт**

نیک‌ساز **нексоз**

نیک‌سرشت **нексиришт**

نیک‌سرشتی **нексириштӣ**

نیک‌سگال **нексигол**

نیک‌سگالی **нексиголӣ**

نیک‌سیرت **нексират**

نیک‌سیرتی **нексиратӣ**

نیک‌صفت **нексифат**

نیک‌صفتی **нексифатӣ**

نیک‌طالع **нектолеъ**

نیک‌طالعی **нектолеӣ**

نیک‌طبیعت **нектабиат**

نیک‌طبیعتی **нектабиатӣ**

نیک‌طینت **нектинат**

نیک‌طینتی **нектинатӣ**

نیک‌عزم **неказм**

نیک‌عهد **некаҳд**

نیک‌عهدی **некаҳдӣ**

نیک‌فال **некфол**

نیک‌فالی **некфолӣ**

نیک‌فرجام **некфарҷом**

نیک‌فرجامی **некфарҷомӣ**

نیک فطرت **некфитрат**
نیک فطرتی **некфитратӣ**
نیک قدم **некқадам**
نیک کرداری **неккирдорӣ**
نیکل **никел**
نیکل اندوده **никеландуд(а)**
نیکلی **никелӣ**
نیک محضر **некмаҳзар**
نیک محضری **некмаҳзарӣ**
نیک مرد **некмард**
نیک منش **некманиш**
نیک منشی **некманишӣ**
نیک منظر **некманзар**
نیک منظری **некманзарӣ**
نیک نام **некном**
نیک نامی **некномӣ**
نیک نژاد **некнажод**
نیک نهاد **некниҳод**
نیک نهادی **некниҳодӣ**
نیکو **некӯ**
نیکو احوال **некӯаҳвол**
نیکو احوالی **некӯаҳволӣ**
نیکو اخلاق **некӯахлоқ**
نیکو اخلاقی **некӯахлоқӣ**
نیکو افعال **некӯафъол**
نیکو افعالی **некӯафъолӣ**
نیکو ایام **некӯайём**
نیکو حال **некӯҳол**
نیکو خصال **некӯхисол**
نیکو خصالی **некӯхисолӣ**
نیکو خصلت **некӯхислат**
نیکو خصلتی **некӯхислатӣ**
نیکو سخن **некӯсухан**

نیکو سخنی **некӯсуханӣ**
نیکو سیر **некӯсияр**
نیکو سیری **некӯсиярӣ**
نیکو عمل **некӯамал**
نیکو فرجام **некӯфарҷом**
نیکو فرجامی **некӯфарҷомӣ**
نیکو کار **некӯкор**
نیکو کاری **некӯкорӣ**
نیکو کردار **некӯкирдор**
نیکو کرداری **некӯкирдорӣ**
نیکو نام **некӯном**
نیکو نامی **некӯномӣ**
نیکو نهاد **некӯниҳод**
نیکو نهادی **некӯниҳодӣ**
نیکو همت **некӯҳиммат**
نیکو همتی **некӯҳимматӣ**
نیکویی **некӯӣ**
نیکی **некӣ**
نیل } **найл**
нил
نیلابی **нилобӣ**
نیلابی رنگ **нилобиранг**
نیلان **нейлон**
نی لبک **найлабак**
نیلگون **нилгун**
نیلوفام **нилуфом**
نیلوفر **нилуфар**
نیلوفری **нилуфарӣ**
نیله **нила**
نیلی **нилӣ**
نیم **ним**
نیم آستین **нимостин**
نیم ابریشمی **нимабрешимӣ**
نیم استگاه **нимистгоҳ**

نیم افراشته **нимафрошта**
نی مانند **наймонанд**
نیم اوتامتی **нимавтоматӣ**
نیم باز **нимбоз**
نیم بته **нимбутта**
نیم بر **нимбур**
نیم برداشته **нимбардошта**
نیم برهنه **нимбараҳна**
نیم بریان **нимбирён**
نیم بسمل **нимбисмил**
نیم بود **нимбуд**
نیم بیابان **нимбиёбон**
نیم بیدار **нимбедор**
نیم بیداری **нимбедорӣ**
نیم بیکار **нимбекор**
نیم بیمار **нимбемор**
نیم پخت//نیم پخته
нимпухт(а)
نیم پر **нимпур**
نیم پرده **нимпарда**
نیم پز **нимпаз**
نیم پشمین **нимпашмин**
نیم پودی **нимпудӣ**
نیم پوستین **нимпӯстин**
نیم پوسیده **нимпӯсида**
نیم پوش//نیم پوشیده
нимпӯш\\нимпӯшида
نیم پهلو **нимпаҳлӯ**
نیم پیکره **нимпайкара**
نیم تاریک **нимторик**
نیم تاریکی **нимторикӣ**
نیم تبسم **нимтабассум**
نیم تخت **нимтахт**
نیم ترگ//نیم ترک
нимтарг//нимтарк

نیم تعظیم **нимтаъзим**
نیمتگی **нимтагӣ**
نیم تنه **нимтана**
نیم ته **нимта**
نیم تهی **нимтиҳӣ**
نیم تیار **нимтайёр**
نیم جامه **нимҷома**
نیم جان **нимҷон**
نیم جدی **нимҷиддӣ**
نیم جزیره **нимҷазира**
نیمچگی **нимчагӣ**
نیمچه **нимча I,II**
نیمچه ملا **нимчамулло**
نیم حلقه **нимҳалқа**
نیم خالی **нимхолӣ I,II**
نیم خام **нимхом**
نیم خراب **нимхароб**
نیم خاییده **нимхоида**
نیم خشک **нимхушк**
نیم خفته **нимхуфта**
نیم خم **нимхам**
نیم خند **нимханд**
نیم خنده **нимханда**
نیم خواب **нимхоб**
نیم خورده **нимхӯрда**
نیم خیز **нимхез**
نیم داشت **нимдошт**
نیم دانگی **нимдонагӣ**
نیم دایره **нимдоира**
نیم دریده **нимдарида**
نیم دشت **нимдашт**
نیم دنبل **нимдунбул**
نیم راغ **нимроғ**

نیم‌راهه **нимроҳа**
نیم‌رخ **нимрух**
نیم‌رس **нимрас**
نیم‌رسمی **нимрасмӣ**
نیم‌رنگ **нимранг**
نیم‌روز **нимрӯз**
نیم‌روزه **нимрӯза**
نیم‌روزی **нимирӯзӣ** / **нимрӯзӣ**
نیم‌روزینه **нимрӯзина**
نیم‌روشن **нимравшан**
نیم‌روی **нимрӯ(й)**
نیم‌رویه **нимрӯя**
نیم‌رهه **нимраҳа**
نیم‌زنده **нимзинда**
نیم‌ساخت **нимсохт**
نیم‌ساعته **нимсоата**
نیم‌ساعتینه **нимсоатина**
نیم‌ساله **нимсола**
نیم‌سالی **нимсолӣ**
نیم‌سالینه **нимсолина**
نیم‌سرد **нимсард**
نیم‌سفته **нимсуфта**
نیم‌سوخته **нимсӯхта**
نیم‌سوز **нимсӯз**
نیم‌سیر **нимсер**
نیم‌سیری **нимсерӣ**
نیم‌شاهی **нимшоҳӣ**
نیم‌شب **нимишаб** / **нимшаб**
نیم‌شبی **нимишабӣ**
نیم‌شسته **нимшуста**
نیم‌شفاف **нимшаффоф**
نیم‌شکسته **нимшикаста**
نیم‌شکفت **нимшукуфт**

نیم‌شکن **нимшикан**
نیم‌شنوا **нимшунаво**
نیم‌شوخی **нимшӯхӣ**
نیم‌صدا **нимсадо**
نیم‌طبق **нимтабак**
نیم‌عصری **нимасрӣ**
نیم‌غرمه **нимғурма**
نیم‌فربه **нимфарбех**
نیم‌فنلی **нимфиналӣ**
نیم‌کاره **нимкора**
نیم‌کارگی **нимкорагӣ**
نیم‌کاسه **нимкоса**
نیم‌کاف **нимкоф**
نیم‌کاله **нимкола**
نیم‌کاواک **нимковок**
نیم‌کت **нимкат**
نیم‌کره **нимкура**
نیم‌کشا **нимкушо**
نیم‌کشاده **нимкушода**
نیم‌کشته **нимкушта**
نیم‌کفان **нимкафон**
نیم‌کور **нимкӯр**
نیم‌کوفته **нимкӯфта**
نیم‌گردان **нимгардон**
نیم‌گرسنگی **нимгуруснагӣ**
نیم‌گرسنه **нимгурусна**
نیم‌گرفته **нимгирифта**
نیم‌گرم **нимгарм**
نیم‌گشنه **нимгушна**
نیمگی **нимагӣ**
نیم‌لتره **нимлитра**
نیم‌لنگ **нимланг**
نیم‌لوچ **нимлуч**

نیم‌ماهه **ниммоҳа**
نیم‌محافظ **ниммуҳофиз**
نیم‌محافظتچی **ниммуҳофизатчӣ**
نیم‌مرده **ниммурда**
نیم‌مست **ниммаст**
نیم‌مستقل **ниммустақил**
نیم‌مستملکه **ниммустамлика**
نیم‌منی **ниммaнӣ**
نیم‌ناقل **нимноқил**
نیم‌ناقلی **нимноқилӣ**
نیم‌ندا **нимнидо**
نیم‌نشست **нимнишаст**
نیم‌نقاب **нимниқоб**
نیم‌نگاه **нимнигоҳ**
نیم‌نما **нимнамо**
نیم‌نهایی **нимниҳоӣ**
نیم‌وا **нимво**
نیم‌وحشی **нимваҳшӣ**
نیم‌ویرانه **нимвайрона**
نیمه **нима**
نیمه‌راه **нимароҳ**
نیمه‌شب//نمه‌شبی **нимашаб(ӣ)**
نیم‌هشیار **нимҳушёр**
نیمی **нимӣ**
نی‌نواز **найнавоз**
نی‌نوازی **найнавозӣ**
نینی **нинӣ**
نینیچه **нинича**
نیو **нев**
نیوبند **невбанд**
نیوشا **ниюшо//нийӯшо**
نیوشیدن **ниюшидан**

نیوه **нева**
نیی **найӣ**
نیین **найин**

و

و **ва**
وآن **в–он**
وا **во I,II,III**
واافتادن **воафтодан**
واایستادن//واستادن **воистодан**
وابریدن **вобуридан**
وابستگی **вобастагӣ**
وابستن **вобастан**
وابسته **вобаста**
وابل **вобил**
وابند **вобанд**
وابوسیدن **вобӯсидан**
واپرداختن **вопардохтан**
واپرسیدن **вопурсидан**
واپریدن **вопаридан**
واپس **вопас**
واپس‌رو **вопасрав**
واپس‌گرا **вопасгаро**
واپس‌گرایانه **вопасгароёна**
واپس‌گرایی **вопасгароӣ**
واپس‌ماندگی **вопасмондагӣ**
واپس‌مانده **вопасмонда**
واپسی **вопасӣ**
واپسین **вопасин**
واپوشیدن **вопӯшидан**
واپیچیدن **вопечидан**
وات **вот I,II**

واتکانیدن **вотаконидан**
وات‌کش **воткаш**
وات‌کشی **воткашӣ**
واثق **восиқ**
واج **воҷ I,II**
واجب **воҷиб**
واجبات **воҷибот**
واجب‌الاذعان **воҷибулизъон**
واجب‌الدفع **воҷибуддафъ**
واجب‌القتل **воҷибулқатл**
واجب‌المنع **воҷибулманъ**
واجب‌الوجود **воҷибулвуҷуд**
واجبی **воҷибӣ**
واجد **воҷид**
واجست **воҷуст**
واجستن **воҷустан**
واچیدن **вочидан**
واحد **воҳид**
واحه **воҳа**
واخ **вох**
واخریدن **вохаридан**
واخزیدن **вохазидан**
واخواست **вохост**
واخواستن **вохостан**
واخواسته **вохоста**
واخواندن **вохондан**
واخواه **вохоҳ**
واخواهی **вохоҳӣ**
واخوردن **вохӯрдан**
واخوردی **вохӯрдӣ**
واخوری **вохӯрӣ**
واخیدن **вохидан**
واخیده **вохида**

واد **вод**
وادادن **вододан**
وادار **водор**
وادارنگ **водоранг**
واداشتن **водоштан**
وادویل **водевил**
واده **водеҳ**
وادی **водӣ**
وادیان **водиён**
وادیدن **водидан**
وادی‌نشین **водинишин**
واذیج **возиҷ**
وار **вор**
وارث **ворис**
وارثی **ворисӣ**
وارثیت **ворисият**
وارد **ворид**
واردات **воридот**
وارداتی **воридотӣ**
وارد کننده **воридкунанда**
وارد گر **воридгар**
وارده **ворида**
وارساندن **ворасондан**
وارستگی **ворастагӣ**
وارستن **ворастан**
وارسته **вораста**
وارسی **ворасӣ**
وارسیدن **ворасидан**
وارفتگی **ворафтагӣ**
وارفتن **ворафтан**
وارفته **ворафта**
وارمیده **ворамида**
وارنگ **воранг**

وارنگی **ворангӣ**
وارون **ворун**
وارونه **воруна**
وارونه گویی **ворунагӯӣ**
وارونی **ворунӣ**
واره **вора**
وارهاندن//وارهانیدن **вораҳон(и)дан**
وارهیدن **вораҳидан**
واریختگی **ворехтагӣ**
واریختن **ворехтан**
واریخته **ворехта**
واریز **ворез**
واز **воз**
وازر **возир**
وازع II **возеъ II**
واژ **вож**
واژگان **вожагон**
واژگان‌شناس **вожагоншинос**
واژگان‌شناسی **вожагоншиносӣ**
واژگان گار **вожагоннигор**
واژگان‌نگاری **вожагоннигорӣ**
واژگون//واژگونه **вожгун(а)**
واژگون‌بخت **вожгунбахт**
واژگون‌بختی **вожгунбахтӣ**
واژگونی **вожгунӣ**
واژون//واژونه **вожун(а)**
واژه **вожа**
واژه‌پرداز **вожапардоз**
واژه‌پردازی **вожапардозӣ**
واژه‌تراشی **вожатарошӣ**
واژه‌سازی **вожасозӣ**

واژه‌شناس **вожашинос**
واژه‌شناسی **вожашиносӣ**
واژه‌نامه **вожанома**
واژیدن **вожидан**
واسپاری **восупорӣ**
واستادن//واستاندن **восито(н)дан**
واسط **восит**
واسطه **восита**
واسطه‌جوی **воситаҷӯй**
واسطه‌چی **воситачӣ**
واسطه‌شونده **воситашаванда**
واسطه‌گر **воситагар**
واسطه‌گری **воситагарӣ**
واسع **восеъ**
واسله **восила**
واسوخت **восӯхт**
واسوختگی **восӯхтагӣ**
واسوختن **восӯхтан**
واسوختنی **восӯхтанӣ**
واسوخته **восӯхта**
واشدن **вошудан**
واشستن **вошустан**
واشکافتن **вошикофтан**
واشکفتن **вошукуфтан**
واشگونه **вошгуна**
واشمردن **вошумурдан**
واشناختن **вошинохтан**
واشنیدن **вошунидан**
واشونده **вошаванда**
واشه **воша**
واشی **вошӣ**
واصف **восиф**

واصل **восил**
واضح **возеҳ**
واضحی **возеҳӣ**
واضحیت **возеҳият**
واضع I **возеъ I**
واعظ **воиз**
واعظی **воизӣ**
وافد **вофид**
وافر **вофир**
وافرستادن **вофиристодан**
وافروش **вофурӯш**
وافروشی **вофурӯшӣ**
وافور **вофурӣ**
وافورخانه **вофурхона**
وافورکش **вофуркаш**
وافورکشی **вофуркашӣ**
وافوری **вофурӣ**
وافی **вофӣ**
واقع **воқеъ**
واقعاً **воқеан**
واقعات **воқеот**
واقع‌بین **воқеъбин**
واقع‌بینانه **воқеъбинона**
واقع‌بینی **воқеъбинӣ**
واقع‌گرا(ی) **воқеъгаро(й)**
واقع‌گرایانه **воқеъгароёна**
واقع‌گرایی **воқеъгароӣ**
واقع‌گو **воқеъгӯ**
واقع‌نگار **воқеънигор**
واقع‌نگاری **воқеънигорӣ**
واقع‌نما **воқеънамо**
واقع‌نمایی **воқеънамоӣ**
واقعه **воқеа**

واقعه‌جو **воқеаҷӯ**
واقعه‌دیده **воқеадида**
واقعه‌طلب **воқеаталаб**
واقعه‌گر(ی) **воқеагар(ӣ)**
واقعه‌نگار **воқеанигор**
واقعه‌نگاری **воқеаталаб**
واقعه‌نویس **воқеанавис**
واقعه‌نویسی **воқеанависӣ**
واقعی **воқеӣ**
واقعیت **воқеият**
واقف **воқиф**
واکرده **вокарда**
واکزل **вокзал**
واکشادن **вокушодан**
واکشودن **вокушудан**
واکشیدن **вокашидан**
واکفیدن **вокафидан**
واکنش **вокуниш**
واکنشگر **вокунишгар**
واگذار **вогузор**
واگذاردن **вогузордан**
واگذارنده **вогузоранда**
واگذاشتن **вогузоштан**
واگذر **вогузар**
واگرایی **вогароӣ**
واگراییدن **вогароидан**
واگردیدن **вогардидан**
واگرفتن **вогирифтан**
واگریختن **вогурехтан**
واگشتن **вогашт**
واگفتن **вогуфтан**
واگیر **вогир**
واگیردار **вогирдор**

واگیری **вогирӣ**
وال **вол I,II**
والا } **ваилло** / **воло I,II**
والاباف **волобоф**
والاتبار **волотабор**
والاتباری **волотаборӣ**
والاجاه **волоҷоҳ**
والاجناب **волоҷаноб**
والاحضرت **волоҳазрат**
والاخرد **волохирад**
والاد **волод**
والاقدر **волоқадр**
والاگوهر//والاگهر **вологавҳар\\вологуҳар**
والامرتبه **воломартаба**
والامقام **воломақом**
والامنش **воломаниш**
والان **волон**
والانژاد **волонажод**
والانظر **волоназар**
والاهمت **волоҳиммат**
والاهمتی **волоҳимматӣ**
والایش **волоиш**
والایی **волоӣ**
والاییت **волоият**
والت **волт**
والت‌سنج **волтсанҷ**
والت‌متر **волтметр**
والد **волид**
والده **волида**
والدین **волидайн**
والسّلام **вассалом**
والغونه//والگونه **волғуна//волгуна**

والفرم **волфрам**
والله **валлоҳ**
والمیدن **воламидан**
واله } **вола I,II** / **валеҳ**
والی **волӣ**
والی‌گری **волигарӣ**
والیبال **волейбол**
والیبال‌باز **волейболбоз**
والیبال‌بازی **волейболбозӣ**
وام **вом**
وامالیدن **вомолидан**
واماندگی **вомондагӣ**
واماندن **вомондан**
وامانده **вомонда**
وام‌برگ **вомбарг**
وام‌دار **вомдор**
وام‌داری **вомдорӣ**
وامق **вомиқ**
وام‌گذار **вомгузор**
وام‌گیر **вомгир**
وام‌گیرنده **вомгиранда**
وام‌گیری **вомгирӣ**
وام‌واژه **вомвожа**
وامی **вомӣ**
وان **в-он**
واندر **в-андар**
وانشاندن **вонишондан**
وانشستن **вонишастан**
وانگریستن **вонигаристан**
وانمود **вонамуд**
وانمودن **вонамудан**
وانویس **вонавис**
وانهادن **вониҳодан**

واو **вов**
واویلا **вовайло**
واه **воҳ**
واهب **воҳиб**
واهشتن **воҳиштан**
واهلیدن **воҳилидан**
واهمچی **воҳимачӣ**
واهمه **воҳима**
واهمه‌آور **воҳимаовар**
واهمه‌انداز **воҳимаандоз**
واهمه‌انگیز **воҳимаангез**
واهمه‌دار **воҳимадор**
واهمه‌داری **воҳимадорӣ**
واهمه‌زده **воҳимазада**
واهمه‌گر **воҳимагар**
واهمه‌ناک **воҳиманок**
واهی **воҳӣ**
وای **вой**
وایافتن **воёфтан**
وایزن **войзан**
وایه **воя I,II,III**
وایه‌سازی **воясозӣ**
وایه‌کش **воякаш**
وبا **вабо**
وباخانه **вабохона**
وبازده **вабозада**
وباگرفته **вабогирифта**
وبال **вабол** / **вубол**
وبایی **вабоӣ**
وبر **вабар**
وت **ватт**
وتر **ватар**
وترپالا **ватерполо**

وت‌ساعت **ватт-соат**
وتیره **ватира**
وثاق **висоқ**
وثاقت **васоқат**
وثایق **васоиқ**
وثن **васанI**
وثوق **вусуқ**
وثیق **васиқ**
وثیقه **васиқа**
وج **ваҷ**
وجار **виҷор**
وجازت **ваҷозат**
وجاهت **ваҷоҳат**
وجب **ваҷаб**
وجد **ваҷд**
وجدآمیز **ваҷдомез**
وجدافزا **ваҷдафзо**
وجدان **виҷдон**
وجداناً **виҷдонан**
وجدان‌فروش **виҷдонфурӯш**
وجدان‌فروشی **виҷдонфурӯшӣ**
وجدان‌ناک **виҷдоннок**
وجدانی **виҷдонӣ**
وجراس **ваҷарос** / **виҷиррос**
وجع **ваҷаъ**
وجع‌البطن **ваҷаулбатн**
وجل **ваҷал**
وجنات **ваҷанот**
وجنه//وجنت **ваҷна(т)**
وجود **вуҷуд**
وجوه **вуҷӯҳ**
وجوه‌العین **вуҷӯҳулайн**
وجه **ваҷҳ**

وجهاً **ваҷҳан**
وجیز **ваҷиз**
وجیع **ваҷеъ**
وجیه **ваҷеҳ**
وحدانی **ваҳдонӣ**
وحدانیت **ваҳдоният**
وحدت **ваҳдат**
وحدت‌آباد **ваҳдатобод**
وحدت‌سرا **ваҳдатсаро**
وحش **ваҳш** / **ваҳиш**
وحشانی **ваҳшонӣ**
وحشانیت **ваҳшоният**
وحشت **ваҳшат**
وحشت‌آباد **ваҳшатобод**
وحشت‌آور **ваҳшатовар**
وحشت‌افزا **ваҳшатафзо**
وحشت‌انگیز **ваҳшатангез**
وحشت‌زا **ваҳшатзо**
وحشت‌زدگی **ваҳшатзадагӣ**
وحشت‌زده **ваҳшатзада**
وحشت‌سرا **ваҳшатсаро**
وحشت‌فزا(ی) **ваҳшатфизо(й)**
وحشت‌کده **ваҳшаткада**
وحشت‌گاه **ваҳшатгоҳ**
وحشت‌ناک **ваҳшатнок**
وحشی **ваҳшӣ**
وحشیانه **ваҳшиёна**
وحشیت **ваҳшият**
وحشی‌سرشت **ваҳшисиришт**
وحشی‌صفت **ваҳшисифат**
وحشی‌طبع **ваҳшитабъ**

وحشی‌طبیعت **ваҳшитабиат**
وحشی‌گری **ваҳшигарӣ**
وحشی‌گی **ваҳшигӣ**
وحشی‌مزاج **ваҳшимизоҷ**
وحشی‌وار **ваҳшивор**
وحق **ваҳақ**
وحل **ваҳал** / **ваҳл**
وحوش **вуҳуш**
وحوش‌پرور **вуҳушпарвар**
وحوش‌پروری **вуҳушпарварӣ**
وحی **ваҳй**
وحید **ваҳид**
وحیداً **ваҳидан**
وخامت **вахомат**
وخامت‌آمیز **вахоматомез**
وخانی **вахонӣ**
وخش **вахш**
وخشور **вахшур**
وخشیج **вахшиҷ**
وخیم **вахим**
وداد **видод**
وداع **вадоъ** / **видоъ**
وداع‌نامه **видоъномa**
وداعی **видоӣ**
ودایع **вадоеъ**
ودد//وداد **вадид//видод**
ودعه **вадаа**
ودود **вадуд**
ودونگ **вадаванг**
ودیعه//ودیعت **вадиа//вадиат**
ور **вар** / **в-ар**
ورآمدن **варомадан**

ورا(ء) **варо(ъ)** / **варо** / **виро**
وراثت **варосат**
وراسودن **варосудан**
ورافتادن **варафтодан**
ورّاق **варроқ**
ورام **варом**
ورانداختن **варандохтан**
ورانداز **варандоз**
وراوردن **варовардан**
وربستن **варбастан**
ورپریدن **варпаридан**
ورتاج **варточ**
ورتاوستن **вартовистан**
ورتش **вартиш**
ورتشباز **вартишбоз**
ورتشبازی **вартишбозӣ**
ورثه **вараса**
ورج **варҷ**
ورجمند **варҷманд**
ورجه **варҷа**
ورجه‌خانه **варҷахона**
ورجه گرفته **варҷагирифта**
ورچیدن **варчидан**
ورخیزیدن **вархезидан**
ورد **вард** / **вирд**
ورداشتن **вардоштан**
وردریده **вардарида**
وردست **вардаст**
وردنه **вардана**
وررسیدن **варрасида**
وررفان **варрафон**
وررفتن **варрафтан**

ورز **варз**
ورزا **варзо**
ورزش **варзиш**
ورزش‌خانه **варзишхона**
ورزش‌درمانی **варзишдармонӣ**
ورزش‌گاه **варзишгоҳ**
ورزش‌گر **варзишгар**
ورزش‌نویس **варзишнавис**
ورزشی **варзишӣ**
ورزگر **варзгар**
ورزم **варазм**
ورزه **варза**
ورزی **варзӣ**
ورزیدن **варзидан**
ورزیده **варзида**
ورساقی **варсоқӣ**
ورساقی‌خوانی **варсоқихонӣ**
ورساقی‌گویی **варсоқигӯӣ**
ورشان **варашон**
ورشدن **варшудан**
ورشکست **варшикаст**
ورشکستگی **варшикастагӣ**
ورشکستن **варшикастан**
ورشکسته **варшикаста**
ورطه **варта**
ورع **вараъ**
ورغ **варғ**
ورغ‌بند **варғбанд**
ورق **варақ**
ورقا **варқо**
ورقانی **варқонӣ**
ورق‌پاره **варақпора**
ورق‌زنی **варақзанӣ**

ورق‌سنگ **варақсанг**
ورقه **варақа**
ورقه‌ساز **варақасоз**
ورقی **варақӣ**
ورکاک **варкок**
ورم **варам**
ورم‌کرده **варамкарда**
ورمیدن **варамидан**
ورمیده **варамида**
ورنج **варанҷ**
ورنجی **варанҷӣ**
ورنه **варна**
ورود **вуруд**
ورودی **вурудӣ**
ورور **варвар**
ورویزم **варваризм**
وریئنت **вариант**
وریئنت‌ناکی **вариантнокӣ**
وریب **вуреб**
ورید **варид**
وز **в-аз**
وزارت **вазорат**
وزارت‌پناه **вазоратпаноҳ**
وزارت‌خانه **вазоратхона**
وزارتی **вазоратӣ**
وزان **вазон**
وزانیدن **вазонидан**
وزر **визр**
وزرا **вузаро**
وزّس//وزّاس **виззас//виззос**
وزش **вазиш**
وزغ **вазағ**
وزک **вазак**

وزن **вазн**
وزناً **вазнан**
وزن‌دار **вазндор**
وزن‌داری **вазндорӣ**
وزن‌کشی **вазнкашӣ**
وزن‌ناکی **вазннокӣ**
وزنه **вазна**
وزنه‌بردار **вазнабардор**
وزنه‌برداری **вазнабардорӣ**
وزنین **вазнин**
وزنین‌آواز **вазниновоз**
وزنین‌آهنگ **вазниноҳанг**
وزنینانه **вазнинона**
وزنین‌بار **вазнинбор**
وزنین‌تن **вазнинтан**
وزنین‌جثه **вазнинҷусса**
وزنین‌طبیعت **вазнинтабиат**
وزنین‌قدم **вазнинқадам**
وزنینک//وزنینکک **вазнинак//вазнинакак**
وزنین‌نوا **вазниннаво**
وزنین وزنین **вазнин-вазнин**
وزنینی **вазнинӣ**
وزواد **взвод**
وزوز **виз-виз**
وزوزک **визвизак**
وزیدن **вазидан**
وزیر **вазир**
وزیرانه **вазирона**
وزیرزاده **вазирзода**
وزیرک **вазирак**
وزیری **вазирӣ**
وزیلین **вазелин**
وژّاس **важжос**

وژّس//وژّاس
вижжас//вижжос
وژّی **важжи**
وساده **висода**
وساطت **васотат**
وساوس **васовис**
وسایط **васоит**
وسایل **васоил**
وستی **вастӣ**
وسخ **васах**
وسرغه **васарға**
وسط **васат**
وسطا **вусто**
وسط‌السماء **васатуссамоъ**
وسطی **васатӣ**
وسعت **вусъат**
وسعت‌آباد **вусъатобод**
وسعت‌دهی **вусъатдиҳӣ**
وسعت‌گیری **вусъатгирӣ**
وسعت‌ناک **вусъатнок**
وسعت‌یابی **вусъатёбӣ**
وسکاره **васкора**
وسکی **виски**
وسّل **вассал**
وسمه **вусма//васма**
وسمه‌دان **вусмадон**
وسمه‌کشی **вусмакашӣ**
وسمه‌کشیده **вусмакашида**
وسن **васан II**
وسناد **васнод**
وسنی **васнӣ**
وسواس **васвос**
وسواس‌آمیز **васвосомез**
وسواسی **васвосӣ**

وسوسه **васваса**
وسوسه‌انگیز **васвасаангез**
وسوسه‌باز **васвасабоз**
وسوسه‌کار **васвасакор**
وسوسه‌گر **васвасагар**
وسوسه‌مند **васвасаманд**
وسّه **васса**
وسّه‌بوریا **вассабӯрё**
وسّه‌جفت **вассаҷуфт**
وسیع **васеъ**
وسیع‌پیشانی **васеъпешонӣ**
وسیع‌جویک **васеъҷӯяк**
وسیع‌شوی **васеъшавӣ**
وسیعی **васеӣ**
وسیله **васила**
وسیله‌جو(ی) **василаҷӯ(й)**
وسیله‌جویی **василаҷӯӣ**
وسیله‌ساز **василасоз**
وسیله‌سازی **василасозӣ**
وسیم **васим**
وش **ваш I,II,III**
وشا **вашо**
وشاح **вишоҳ**
وشاق **вушоқ**
وشانی **вашонӣ**
وشت **вашт**
وشتن **ваштан**
وشق **вашақ**
وشکرده **вашкарда**
وشکریدن **вашкаридан**
وشم **вашм I,II** / **вушм**
وشم‌کرده **вашмкарда**
وشنگ **вашанг**

وشی **вашӣ**
وشی‌باف **вашибоф**
وشی‌رز **ваш(ш)ираз**
وشی‌فام **вашифом**
وشیک **вашик**
وشینه **вашина**
وشی‌وار **вашивор**
وصّاف **вассоф**
وصّافی **вассофӣ**
وصال **висол**
وصایا **васоё**
وصایانامه **васоёнома**
وصایت **васоят**
وصایتاً **васоятан**
وصف **васф**
وصفیه **васфия**
وصل **васл**
وصلت **вуслат**
وصل‌جو **васлҷӯ**
وصل‌خواه **васлхоҳ**
وصل‌شده **васлшуда**
وصل‌شونده **васлшаванда**
وصلک **васлак**
وصل‌کننده **васлкунанда**
وصل‌گر **васлгар**
وصل‌گری **васлгарӣ**
وصله **васла I,II**
وصله‌دار **васладор**
وصلی **васлӣ**
وصمت **васмат**
وصول **вусул**
وصی **васӣ**
وصیت **васият**

وصیت‌کننده
васияткунанда
وصیت‌گر **васиятгар**
وصیت‌نامه **васиятнома**
وصیگی **васигӣ**
وضاحت **вазоҳат**
وضاعت **вазоат**
وضع **вазъ**
وضعاً **вазъан**
وضعی **вазъӣ**
وضعیت **вазъият**
وضو **вузӯ**
وضوح **вузӯҳ**
وضیع **вазеъ**
وضیعه **вазиа**
وضیمه **вазима**
وطاء **вато(ъ)**
وطن **ватан**
وطن‌بیزار **ватанбезор**
وطن‌پرست **ватанпараст**
وطن‌پرستانه
ватанпарастона
وطن‌پرستی **ватанпарастӣ**
وطن‌پرور **ватанпарвар**
وطن‌پروری **ватанпарварӣ**
وطن‌خواه **ватанхоҳ**
وطن‌خواهی **ватанхоҳӣ**
وطن‌دار **ватандор**
وطن‌دوست **ватандӯст**
وطن‌دوستانه **ватандӯстона**
وطن‌دوستی **ватандӯстӣ**
وطن‌فروش **ватанфурӯш**
وطن‌فروشی **ватанфурӯшӣ**
وطن‌گدا **ватангадо**

وطن‌گریز **ватангурез**
وطنی **ватанӣ**
وطواط **ватвот**
وظیفه **вазифа**
وظیفه‌خواه **вазифахоҳ**
وظیفه‌خور **вазифахӯр**
وظیفه‌دار **вазифадор**
وظیفه‌شناس **вазифашинос**
وظیفه‌شناسی **вазифашиносӣ**
وظیفه‌طلب **вазифаталаб**
وظیفه‌گیر **вазифагир**
وعار **ваор**
وعدگی **ваъдагӣ**
وعده **ваъда**
وعده‌باز **ваъдабоз**
وعده‌بازی **ваъдабозӣ**
وعده‌خلاف **ваъдахилоф**
وعده‌خلافی **ваъдахилофӣ**
وعده‌دار **ваъдадор**
وعده‌شکن **ваъдашикан**
وعده‌شکنی **ваъдашиканӣ**
وعده‌کژ **ваъдакаж**
وعده‌گاه **ваъдагоҳ**
وعده‌نامه **ваъданома**
وعر **ваър**
وعظ **ваъз**
وعظ‌آمیز **ваъзомез**
وعظ‌گوی **ваъзгӯй**
وعظ‌گویی **ваъзгӯӣ**
وعید **ваид**
وغا **вағо**
وغروغر **вағар-вағар**
وغروغور **вағар-вуғур**

وغس **ваққас**
وغستن **вағастан**
وغنیج **вағнич**
وغ‌وغ **вағ-вағ**
وغی **ваққи**
وغیش **вағеш**
وفا **вафо**
وفااندیش **вафоандеш**
وفاپرورده **вафопарварда**
وفاپیشه **вафопеша**
وفات **вафот**
وفاجوی **вафоҷӯй**
وفادار **вафодор**
وفاداری **вафодорӣ**
وفاق **вифоқ**
وفاقت **вифоқат**
وفاکیش **вафокеш**
وفاگر **вафогар**
وفانامه **вафонома**
وفد **вафд**
وفق **вифқ**
وفلی **вафлӣ**
وفور **вуфур**
وفی **вафӣ**
وقاحت **вақоҳат**
وقّاد **ваққод**
وقار **виқор**
وقّاس **ваққос**
وقاع **виқоъ**
وقایع **вақоеъ**
وقایع‌نامه **вақоеънома**
وقایع‌نگاری **вақоеънигорӣ**
وقایع‌نویس **вақоеънавис**

وقایع‌نویسی **вақоеънависӣ**
وقایه **виқоя**
وقت **вақт**
وقت‌بیع **вақтбайъ**
وقت‌چاق **вақтчоқ**
وقت‌چاقی **вақтчоқӣ**
وقت‌خوش **вақтхуш**
وقت‌خوشی **вақтхушӣ**
وقت‌شمار **вақтшумор**
وقت‌شناس **вақтшинос**
وقت‌شناسی **вақтшиносӣ**
وقت‌کشی **вақткашӣ**
وقت‌گذرانی **вақтгузаронӣ**
وقت‌گیر **вақтгир**
وقتی **вақтӣ**
وقروقر **вақар-вақар**
وق‌زده **вақзада**
وقع **вақъ**
وقف **вақф**
وقف‌خور **вақфхӯр**
وقف‌خوری **вақфхӯрӣ**
وقف‌کار **вақфкор**
وقف‌نامه **вақфнома**
وقفه **вақфа**
وقفیه **вақфия**
وقود **вақуд**
وقوع **вуқӯъ**
وقوع‌گاه **вуқӯъгоҳ**
وقوف **вуқуф**
وق‌وق **вақ-вақ**
وقیح **вақеҳ**
وقیحه‌خوی **вақеҳахӯй**
وقید **вақид**

وکئوم **вакуум**
وکئوم‌سنج **вакуумсанҷ**
وکالت **ваколат**
وکالت‌خانه **ваколатхона**
وکالت‌دار **ваколатдор**
وکالت‌دهنده **ваколатдиҳанда**
وکالت‌نامه **ваколатнома**
وکالتی **ваколатӣ**
وکر **вакр**
وکسینه **ваксина**
وکلا **вукало**
وکیل **вакил**
وکیل‌کننده **вакилкунанда**
وکیلی **вакилӣ**
وگان **вагон**
وگانچه **вагонча**
وگانسازی **вагонсозӣ**
وگر//واگر **ва-гар//в-агар**
وگرنه//ورنه **вагарна//в-арна**
ولات **вулот**
ولادت **валодат**, **вилодат**
ولادت‌گاه **валодатгоҳ**
ولادت‌نامه **валодатнома**
ولاکن **валокин**
ولایت **вилоят I,II**
ولایت‌داری **вилоятдорӣ**
ولایت‌ستان **вилоятситон**
ولایت‌کشا **вилояткушо**
ولایت‌گیر **вилоятгир**
ولایت‌گیری **вилоятгирӣ**
ولایتی **вилоятӣ**
ولت **вилт**

ولد валад
ولدالزنا валадуззино
ولس валс
ولع валаъ
ولقان вулқон
ولکن вулкан
ولکن‌شناس вулканшинос
ولکن‌شناسی вулканшиносӣ
ولکنی вулканӣ
ولکنیزتسیه вулканизатсия
ولگرد велгард
ولگردی велгардӣ
ولگری вулгарӣ
ولگریزم вулгаризм
ولمت валламат
ولنت‌ناکی валентнокӣ
ولنگار валангор
ولنگارشده валангоршуда
ولنگاری валангорӣ
ولنگیدن валангидан
ولو валав
ولود валуд
ولوع валӯъ / вулӯъ
ولوله валвала
وله вилла
ولی вале / валӣ
ولی‌الله валиуллоҳ
ولیتراشی валитарошӣ
ولی‌شناس валишинос
ولیعهد валиаҳд
ولیعهدی валиаҳдӣ
ولیک валек
ولیکن валекин
ولیگی валигӣ
ولیمه валима
ولینعمت валинеъмат
ولینعمتی валинеъматӣ
وناغ ваноғ
ونانه ванона
ونج ванҷ
ونجنک ванҷанак
وند ванд
وندل вандал
وندلیزم вандализм
ونگ ванг
ونگاس вангос / вингос
ونگس вангас
ونگونگ ванг-ванг
وننگ вананг
ونّه ванна
ونّه‌خانه ваннахона
ونیل ванил
ونیل‌دار ванилдор
ونیلین ванилин
وه ваҳ
وهّاب ваҳҳоб
وهّابی ваҳҳобӣ
وهّابیه ваҳҳобия
وهّاج ваҳҳоҷ
وهب ваҳб//ваҳаб
وهبی ваҳбӣ
وهق ваҳқ//ваҳақ
وهلتاً ваҳлатан
وهله ваҳла
وهم ваҳм
وهم‌انگیز ваҳмангез
وهمک//وهمکی ваҳмак//ваҳмакӣ
وهم‌گرفته ваҳмгирифта
وهم‌ناک ваҳмнок
وهمی ваҳмӣ
وهمیدن ваҳмидан
وهنگ ваҳанг
وی вай
ویبرتار вибратор
ویبرتسیه вибратсия
ویبریئان вибрион
ویتا вето
ویترینریه ветеринария
ویتمین витамин
ویتمین‌دار витаминдор
ویتمینی витаминӣ
ویتنمی ветнамӣ
ویحک вайҳак
ویدیا видео
ویدیاتالار видеотолор
ویدیاسیدی видеосидӣ
ویدیافلم видеофилм
ویدیامگنتافان видеомагнитофон
ویدیانوار видеонавор
ویر вир
ویران вайрон
ویران‌ذات вайронзот
ویران‌شده вайроншуда
ویران‌شوی вайроншавӣ
ویران‌کار вайронкор
ویران‌کاری вайронкорӣ
ویران‌کننده вайронкунанда
ویرانگر вайронгар
ویرانگری вайронгарӣ
ویرانگی вайронагӣ
ویران‌ناپذیر вайроннопазир
ویران‌نشونده вайроннашаванда
ویرانه вайрона
ویرانه‌زار вайроназор
ویرانی вайронӣ
ویرتالیات вертолёт
ویرگول вергул
ویروس вирус
ویروس‌دار вирусдор
ویروس‌شناس вирусшинос
ویروس‌شناسی вирусшиносӣ
ویروس‌ناک вируснок
ویروسی вирусӣ
ویزه виза
ویژگی вижагӣ
ویژه вежа / вижа
وی‌سی‌دی висидӣ(вӣ.сӣ.дӣ)
ویغنه виғна
ویکتار вектор
ویکتاری векторӣ
ویکسل вексел
ویگان вигон
ویگتتسیانی вегетатсионӣ
ویگتتسیه вегетатсия
ویگتتیوی вегетативӣ
ویل вайл I,II / вел
ویلاسپد велосипед
ویلاسپدران велосипедрон
ویلاسپدرانی велосипедронӣ

ویلاسپدسوار велосипедсавор
ویله вайла
وین в-ин
ونتیل вентил
ونتیلیتار вентилятор
ونتیلیتسیه вентилятсия
وینرالاگ венеролог
وینرالاگی венерологӣ
وینرالاگیه венерология
وینریکی венерикӣ

ه

ها ҳо I,II,III,IV
هاتف ҳотиф
هاجی ҳоҷӣII
هادی ҳодӣ
هار ҳор
هاری ҳорӣ
هاژ ҳож
هاژوییدن ҳожуидан
هاژیدن ҳожидан
هاضم ҳозим
هاضمه ҳозима
هاله ҳола
هامون بر ҳомунбур
هامون نورد ҳомуннавард
هامه ҳомма
هامی ҳомӣIII
هان ҳон
هاون ҳован
هاوندسته ҳовандаста
هاویه بند ҳовиябанд
هاویه مثال ҳовиямисол
هاویه ҳовия
های ҳой
هایوهو ҳоюҳу
هایهای ҳой-ҳой
هبا//هباء ҳабо(ъ)
هباک//هپاک ҳабок//ҳапок
هبده ҳабдаҳ
هبده‌سالگی ҳабдаҳсолагӣ
هبده‌ساله ҳабдаҳсола
هبدهم ҳабдаҳум
هبدهمین ҳабдаҳумин
هبک ҳабк//ҳабак
هبوط ҳубут
هپاک ҳапок
هپک ҳаппак
هپک‌بازی ҳаппакбозӣ
هپل ҳапал
هپلک ҳапалак
هتک ҳатк
هتول ҳатӯл
هتول کار ҳатӯлкор
هتول کاری ҳатӯлкорӣ
هجا ҳиҷо I,II
هجایی ҳиҷоӣ
هجر } ҳаҷр / ҳиҷр
هجران ҳиҷрон
هجران‌دیده ҳиҷрондида
هجران‌زده ҳиҷронзада
هجرت ҳиҷрат
هجری ҳиҷрӣ
هجو ҳаҷвII
هجوآمیز ҳаҷвомез
هجوگوی ҳаҷвгӯй
هجوگویی ҳаҷвгӯӣ
هجونامه ҳаҷвнома
هجونگار ҳаҷвнигор
هجونویس ҳаҷвнавис
هجونویسی ҳаҷвнависӣ
هجوی ҳаҷвӣ
هجویات ҳаҷвиёт
هجویه ҳаҷвия
هچه ҳачча
هدا ҳудоII
هدایا ҳадоё
هدایت ҳидоят
هدایت گر ҳидоятгар
هدر ҳадар
هدف ҳадаф
هدفدار ҳадафдор
هدفگیری ҳадафгирӣ
هدفمند ҳадафманд
هدفمندی ҳадафмандӣ
هدم ҳадм
هده ҳуда
هدهد ҳудҳуд
هدهه ҳадаҳа
هدیچی ҳудайчӣ
هدیه ҳадия\\ҳадя
هذیان } ҳазаён / ҳазён
هذیان‌آمیز ҳазёномез
هذیان‌سرا ҳазёнсаро
هذیان گو(ی) ҳазёнгӯ(й)
هر ҳар
هرآیینه ҳароина
هرا ҳурро
هراس ҳарос
هراس‌آمیز ҳаросомез
هراس‌آور ҳаросовар
هراسان ҳаросон
هراساندن//هراسانیدن ҳаросон(и)дан
هراس‌انگیز ҳаросангез
هراس‌انگیزی ҳаросангезӣ
هراسانی ҳаросонӣ
هراس‌زا ҳаросзо
هراس‌زده ҳаросзада
هراسناک ҳароснок
هراسناکی ҳароснокӣ
هراسنده ҳаросанда
هراسه ҳароса
هراسیدن ҳаросидан
هراسیده ҳаросида
هرب ҳараб
هرتمان ҳуртумон
هرثانیگی ҳарсониягӣ
هرجاگرد ҳарҷогард
هرجانبه ҳарҷониба
هرجاهرجا ҳарҷо-ҳарҷо
هرجایی ҳарҷоӣ
هرج ومرج ҳарҷумарҷ
هرج‌ومرج‌طلب ҳарҷумарҷталаб
هرج‌ومرج‌طلبی ҳарҷумарҷталабӣ
هرج‌ومرجی ҳарҷумарҷӣ
هرجهته ҳарҷиҳата
هرچند ҳарчанд
هرخیلگی ҳархелагӣ
هرخیله ҳархела

هردری ҳардарӣ
هردقیقگی ҳардақиқагӣ
هردم‌افزاینده ҳардамафзоянда
هردم‌خیال ҳардамхаёл
هردم‌خیالی ҳардамхаёлӣ
هررنگه ҳарранга
هرروزه ҳаррӯза
هرزه ҳарза
هرزه‌باف ҳарзабоф
هرزه‌تاز ҳарзатоз
هرزه‌درا(ی) ҳарзадаро(й)
هرزه درایی ҳарзадарой
هرزه عمل ҳарзаамал
هرزه کار ҳарзакор
هرزه گرد ҳарзагард
هرزه گردی ҳарзагардӣ
هرزه گفتار ҳарзагуфтор
هرزه‌گو(ی) ҳарзагӯ(й)
هرزه‌گویی ҳарзагӯӣ
هرساس ҳарсос
هرساعته ҳарсоата
هرساعتی ҳарсоатӣ
هرساله ҳарсола
هرسالینه ҳарсолина
هرشبانه‌روزی ҳаршабонарӯзӣ
هرشبه ҳаршаба
هرطرفه ҳартарафа
هرکاره ҳаркора I,II
هرگاهی ҳаргоҳӣ
هرگپ ҳаргап
هرگز ҳаргиз
هرم ҳарамII

هرماهه ҳармоҳа
هرمز(د) ҳурмуз(д)
هروانگاه ҳарвонагоҳ
هروانگه ҳарвонагаҳ
هروانه ҳарвона
هروقته ҳарвақта
هرهفت ҳарҳафт
هرهفتگی ҳарҳафтагӣ
هرهفته اینه ҳарҳафтаина
هریر ҳарирI
هریسه//هلیسه ҳариса\\ҳалиса
هریسه‌پز ҳарисапаз
هرین ҳаррин
هرینگی ҳаринагӣ
هرینه ҳарина
هزار ҳазор I,II
هزاراسپند ҳазориспанд
هزارپا ҳазорпо
هزاردستان ҳазордастон
هزارساله ҳазорсола
هزاک ҳузок//ҳазок
هزال ҳузол
هزبر//هژبر ҳизабр//ҳижабр
هزبرانداز ҳизабрандоз
هزبراوژن ҳизабравжан
هزج ҳазаҷ
هزرب ҳузарб
هزل//هزیل ҳазл\\ҳазил
هزل‌آمیز ҳазломез
هزل‌باز ҳазлбоз
هزل‌بازی ҳазлбозӣ
هزل‌بردار ҳазлбардор

هزل‌دوست ҳазлдӯст
هزل کش ҳазлкаш
هزل گوی ҳазлгӯй
هزل گویی ҳазлгӯӣ
هزلیات ҳазлиёт
هزوارش ҳузвориш
هزیل ҳазил
هزیلکی ҳазилакӣ
هژبر//هزبر- ҳужабр\\ҳузабр
هژده ҳаждаҳ
هژده‌سالگی ҳаждаҳсолагӣ
هژده‌ساله ҳаждаҳсола
هژدهم ҳаждаҳум
هژدهمین ҳаждаҳумин
هژیر } ҳажир / ҳужир
هژیری ҳужирӣ
هست ҳаст
هستک ҳастак
هستو ҳасту I,II,III
هسته ҳаста
هسته‌ای ҳастаӣ
هستی ҳастӣ
هستی‌سوز ҳастисӯз
هشت } ҳашт / ҳушт
هشتاب گری ҳаштобгарӣ
هشتاد ҳаштод
هشتادسالگی ҳаштодсолагӣ
هشتادساله ҳаштодсола
هشتادم ҳаштодум
هشتادمین ҳаштодумин
هشت‌رویه ҳаштрӯя
هشت‌ساعته ҳаштсоата
هشت‌ساعتی ҳаштсоатӣ

هشت‌سالگی ҳаштсолагӣ
هشت‌ساله ҳаштсола
هشت‌صد ҳаштсад
هشت‌صدسالگی ҳаштсадсолагӣ
هشت‌صدساله ҳаштсадсола
هشت‌صدم ҳаштсадум
هشت‌صدمین ҳаштсадумин
هشتک ҳаштак
هشتک ҳуштак
هشتکساز ҳуштаксоз
هشتک کشان ҳуштаккашон
هشتک کشی ҳуштаккашӣ
هشت کنجه ҳашткунҷа
هشتکوار ҳуштаквор
هشتم ҳаштум
هشت‌ماهه ҳаштмоҳа
هشتمین ҳаштумин
هشتن ҳиштан
هشتوت‌بازی ҳуштутбозӣ
هشت‌هشت ҳушт-ҳушт
هشتیک ҳаштяк
هش-هش ҳаш-ҳаш
هشیارانه//هوشیاراته ҳушёрона
هشیوار } ҳашивор / ҳушевор / ҳушивор
هصیب ҳасибI
هضم ҳазм
هفت ҳафт
هفت‌آشیانه ҳафтошёна
هفتاد ҳафтод
هفتادسالگی ҳафтодсолагӣ
هفتادساله ҳафтодсола

هفتادم ҳафтодум
هفتادمین ҳафтодумин
هفت‌اورنگ ҳафтавранг
هفت‌بالار ҳафтболор
هفت‌بر ҳафтбар
هفت‌پشت ҳафтпушт
هفت‌پوست ҳафтпӯст
هفت‌پهلو ҳафтпаҳлу
هفت‌تاره ҳафттора
هفت‌جوش ҳафтҷӯш
هفت‌چند ҳафтчанд
هفت‌دادران ҳафтдодарон
هفت‌رنگ ҳафтранг
هفت‌روزه ҳафтрӯза
هفت‌رویه ҳафтрӯя
هفت‌ساعته ҳафтсоата
هفت‌ساعتی ҳафтсоатӣ
هفت‌سالگی ҳафтсолагӣ
هفت‌ساله ҳафтсола
هفت‌سر ҳафтсар
هفت‌سین ҳафтсин
هفت‌شنبه ҳафтшанбе
هفت‌شین ҳафтшин
هفت‌صد ҳафтсад
هفت‌صدم ҳафтсадум
هفت‌صدمین ҳафтсадумин
هفت‌فرسخی ҳафтфарсахӣ
هفت‌فرسنگی
ҳафтфарсангӣ
هفت‌قبطه ҳафтқабата
هفتک ҳафтак
هفت‌کسه ҳафткаса
هفت‌کسی ҳафткасӣ
هفت‌کنجه ҳафткунча

هفتگانه ҳафтгона
هفت‌گردان ҳафтгардон
هفتگی ҳафтагӣ
هفتم ҳафтум
هفت‌ماهه ҳафтмоҳа
هفتمین ҳафтумин
هفت‌میوه ҳафтмева
هفت‌نفری ҳафтнафарӣ
هفته ҳафта
هفته‌ای ҳафтаӣ
هفته‌ئینه ҳафтайна
هفته‌فهم ҳафтафаҳм
هفته‌نامه ҳафтанома
هفته‌وار ҳафтавор
هفت‌یک ҳафтяк
هفده ҳафдаҳ
هقاس ҳиққос
هقق ҳиққақ
هقک ҳиққак
هق‌هق ҳиқ-ҳиқ
هقّی ҳиққӣ
هکذا ҳоказо
هکک\\هقک\\حکک\\حقک
ҳиккак//ҳиққак
هل ҳил
هلاس ҳаллос
هلاک ҳалок
هلاکت ҳалокат
هلاکت‌آور ҳалокатовар
هلاکت‌انگیز ҳалокатангез
هلاکی ҳалокӣ
هلال ҳилол
هلال‌ابرو ҳилолабрӯ
هلالی ҳилолӣ

هلاهل ҳалоҳил
هلپراس ҳилпирос
هولک ҳавлак
هلکیش ҳалакиш
هلم‌هلم ҳилм-ҳилм
هلول ҳулӯлII
هله‌پند ҳалапанд
هل‌هل { ҳал-ҳал / ҳил-ҳил
هلهله ҳалҳала
هلیدن ҳилидан
هلیسه\\هریسه
ҳалиса\\ҳариса
هلیل ҳалил
هلیل‌آب//هلیل‌آبه
ҳалилоб(а)
هلیله ҳалилаII
هلیم ҳалимII
هم { ҳам I,II / ҳамм
هم‌آخور ҳамохӯр
هم‌آش ҳамош
هم‌آشیان ҳамошён
هم‌آشیانه ҳамошёна
هم‌آغوش ҳамоғӯш
هم‌آغوشی ҳамоғӯшӣ
هم‌آموز ҳамомӯз
هم‌آموزی ҳамомӯзӣ
هم‌آمیزی ҳамомезӣ
هم‌آواز ҳамовоз
هم‌آوازی ҳамовозӣ
هم‌آوایی ҳамовоӣ
هم‌آورد ҳамовард
هم‌آویز ҳамовез
هما(ی) ҳумо(й)
هماآسا ҳумоосо

هم‌ارث ҳамирс
هم‌ارز ҳамарз
هم‌ارزش ҳамарзиш
هم‌ارزشی ҳамарзишӣ
هماره ҳамора
هم‌اطاق ҳамуток
هم‌اکنون ҳамакнун
همال ҳамол
همام ҳумом
همان ҳамон
همانا ҳамоно
هم‌اندازه ҳамандоза
هم‌اندام ҳамандом
هم‌اندیش ҳамандеш
هم‌اندیشی ҳамандешӣ
همانسان ҳамонсон
هم‌اولاد ҳамавлод
هم‌اولادی ҳамавлодӣ
هماهنگ//هم‌آهنگ
ҳамоҳанг
هماهنگ‌ساز ҳамоҳангсоз
هماهنگ‌سازی
ҳамоҳангсозӣ
هماهنگی ҳамоҳангӣ
همایش ҳамоиш
همایند ҳамоянд
همایون ҳумоюн
همایون‌بخت ҳумоюнбахт
همایون‌فال ҳумоюнфол
همایون‌گان ҳумоюнгон
همایونی ҳумоюнӣ
همایی ҳамоӣ
همباز ҳамбоз
همبازی ҳамбозӣ

همبالا ҳамболо
همبالایی ҳамболоӣ
همبالی ҳамболӣ
هم‌بالین ҳамболин
هم‌بر ҳамбар
هم‌بری ҳамбарӣ
هم‌بزم ҳамбазм
هم‌بستر ҳамбистар
هم‌بستگی ҳамбастагӣ
هم‌بسته ҳамбаста
هم‌بطن ҳамбатн
همبند ҳамбанд
همبندی ҳамбандӣ
هم‌پا(ی) ҳампо(й)
هم‌پایه ҳампоя
هم‌پر ҳампар
هم‌پرواز ҳампарвоз
هم‌پروازی ҳампарвозӣ
هم‌پشتی ҳампуштӣ
هم‌پنجگی ҳампанҷагӣ
هم‌پنجه ҳампанҷа
هم‌پهلو ҳампаҳлӯ
هم‌پیاله ҳампиёла
هم‌پیشگی ҳампешагӣ
هم‌پیشه ҳампеша
هم‌پیمان ҳампаймон
هم‌پیمانی ҳампаймонӣ
هم‌پیوند ҳампайванд
هم‌پیوندی ҳампайвандӣ
همت ҳиммат
همتا ҳамто
همتاب ҳамтоб
همت‌بلند ҳимматбаланд

همت‌بلندی
ҳимматбаландӣ
هم‌ترازو ҳамтарозу
هم‌تقدیر ҳамтақдир
همتگ//همتک
ҳамтаг//ҳамтак
همتگی ҳамтагӣ
همتن ҳамтан
همتنگ ҳамтанг
همتنه ҳамтана
همتو ҳамту
همجرم ҳамҷурм
همجنس ҳамҷинс
همجنسی ҳамҷинсӣ
همجوار ҳамҷавор
همجواری ҳамҷаворӣ
همجهت ҳамҷиҳат
همچرا ҳамчаро
همچشم ҳамчашм
همچشمی ҳамчашмӣ
همچنان ҳамчунон
همچنین ҳамчунин
همچو//همچون
ҳамчу\\ҳамчун
هم‌حدود ҳамҳудуд
هم‌حدودی ҳамҳудудӣ
هم‌حقوق ҳамҳуқуқ
هم‌حقوقی ҳамҳуқуқӣ
همخاک ҳамхок
همخانگی ҳамхонагӣ
همخانه ҳамхона
هم‌خدمت ҳамхизмат
هم‌خرج ҳамхарҷ
هم‌خصلت ҳамхислат
همخو ҳамхӯ

هم‌خواب//همخوابه-
ҳамхоб(а)
هم‌خوابگی ҳамхобагӣ
همخون ҳамхун
همخونی ҳамхунӣ
هم‌خویی ҳамхӯӣ
هم‌داستان ҳамдостон
هم‌داستانی ҳамдостонӣ
همدامان ҳамдомон
همدرد ҳамдард
همدردانه ҳамдардона
همدردی ҳамдардӣ
هم‌درس ҳамдарс
هم‌درسی ҳамдарсӣ
هم‌درود ҳамдуруд
هم‌دست ҳамдаст
هم‌دستان ҳамдастон
هم‌دستی ҳамдастӣ
همدل ҳамдил
همدلی ҳамдилӣ
همدم ҳамдам
همدمی ҳамдамӣ
هم‌دوره ҳамдавра
همدوش ҳамдӯш
همدوشی ҳамдӯшӣ
همدیار ҳамдиёр
همدیگر ҳамдигар
همدیگرفهمی
ҳамдигарфаҳмӣ
همدیگری ҳамдигарӣ
همدین ҳамдин
هم‌دیهه ҳамдеҳа
همذات ҳамзот
همراز ҳамроз

همراه ҳамроҳ
همراهک ҳамроҳак
همراهکنی ҳамроҳкунӣ
همراهی ҳамроҳӣ
همرأی ҳамраъй
همرای ҳамрой
هم‌رتبه ҳамрутба
هم‌ردیف ҳамрадиф
هم‌رزم ҳамразм
هم‌رشته ҳамришта
هم‌رکاب ҳамрикоб
هم‌رنج ҳамранҷ
هم‌رنگ ҳамранг
همرو ҳамрав
هم‌روزگار ҳамрӯзгор
هم‌روی ҳамрӯй
هم‌ره ҳамраҳ
همزاد ҳамзод
همزانو ҳамзону
هم‌زبان ҳамзабон
هم‌زبانی ҳамзабонӣ
همزمان ҳамзамон
هم‌زور ҳамзӯр
همزه ҳамзаI
هم‌زیستی ҳамзистӣ
هم‌ساحه ҳамсоҳа
همساز ҳамсоз
همسازی ҳамсозӣ
هم‌سال ҳамсол
همسان ҳамсон
همسانی ҳамсонӣ
همسایگی ҳамсоягӣ
همسایه ҳамсоя

همسایه‌زمین ҳамсоязамин
همسایه‌قشلاق ҳамсояқишлоқ
همسایه‌گذر ҳамсоягузар
هم‌سبق ҳамсабақ
هم‌سخن ҳамсухан
همسر ҳамсар
همسرا(ی) ҳамсаро(й)
هم‌سرحد ҳамсарҳад
همسری ҳамсарӣ
هم‌سطح ҳамсатҳ
هم‌سفر ҳамсафар
هم‌سفره ҳамсуфра
هم‌سفری ҳамсафарӣ
هم‌سلاح ҳамсилоҳ
هم‌سلک ҳамсилк
هم‌سن ҳамсин(н)
هم‌سنگ ҳамсанг
هم‌سنگر ҳамсангар
هم‌سن‌وسال ҳамсиннусол
هم‌سیله ҳамсела
هم‌شغل ҳамшуғл
هم‌شغلی ҳамшуғлӣ
هم‌شکل ҳамшакл
هم‌شکلی ҳамшаклӣ
هم‌شکم ҳамшикам
هم‌شمار ҳамшумор
هم‌شنا ҳамшино
همشهر//همشهری ҳамшаҳр(ӣ)
همشیر ҳамшир
همشیره ҳамшира
همشیره‌زاده ҳамширазода
هم‌شیون ҳамшеван

هم‌صحبت ҳамсӯҳбат
هم‌صحبتی ҳамсӯҳбатӣ
هم‌صدا ҳамсадо
هم‌صف ҳамсаф
هم‌صفیر ҳамсафир
هم‌صنف ҳамсинф
هم‌طایفه ҳамтоифа
هم‌طبق ҳамтабақ
هم‌طرح ҳамтарҳ
هم‌طویله ҳамтавила
هم‌عرضی ҳамарзӣ
هم‌عصر ҳамаср
هم‌عقیده ҳамақида
هم‌عنان ҳамъинон
هم‌عنانی ҳамъинонӣ
هم‌فکر ҳамфикр
هم‌فکری ҳамфикрӣ
هم‌قافیه ҳамқофия
هم‌قبیله ҳамқабила
هم‌قد ҳамқад
هم‌قدح ҳамқадаҳ
هم‌قدم ҳамқадам
هم‌قدمی ҳамқадамӣ
هم‌قران ҳамқирон
هم‌قرین ҳамқарин
هم‌قسمت ҳамқисмат
هم‌قشلاق//هم‌قشلاقی ҳамқишлоқ(ӣ)
هم‌قطار ҳамқатор
هم‌قلم ҳамқалам
همقوم ҳамқавм
همکار ҳамкор
همکاری ҳамкорӣ

هم کاسه ҳамкоса
همکتف ҳамкитф
هم کسب ҳамкасб
هم کسبی ҳамкасбӣ
هم کورس ҳамкурс
هم کیسه ҳамкиса
همکیش ҳамкеш
همکیشی ҳамкешӣ
همگان ҳамагон
همگانی ҳамагонӣ
همگپ ҳамгап
هم گذر ҳамгузар
همگر ҳамгар
همگرا ҳамгиро
همگرایی ҳамгирой
همگردن ҳамгардан
هم گروه ҳамгурӯҳ
همگری ҳамгарӣ
همگنان ҳамгинон
همگوشت ҳамгӯшт
هم گوشه ҳамгӯша
همگون سازی ҳамгунсозӣ
همگون//همگونه ҳамгун(а)
همگونی ҳамгунӣ
هم گوهر ҳамгавҳар
همگی ҳамагӣ
همگیر ҳамгир
هم‌لخت ҳамлахт
هم‌لفظ ҳамлафз
هم‌مانند ҳаммонанд
هم‌مانندی ҳаммонандӣ
هم‌محله ҳаммаҳалла
هم‌محلی ҳаммаҳаллӣ

هم‌مخرج ҳаммахраҷ
هم‌مذهب ҳаммазҳаб
هم‌مذهبی ҳаммазҳабӣ
هم‌مرتبگی ҳаммартабагӣ
هم‌مرتبه ҳаммартаба
هم‌مرز ҳаммарз
هم‌مرکز ҳаммарказ
هم‌مرکزانی ҳаммарказонӣ
هم‌مسابقه ҳаммусобиқа
هم‌مسلک ҳаммаслак
هم‌مسلکی ҳаммаслакӣ
هم‌مشرب ҳаммашраб
هم‌مضمون ҳаммазмун
هم‌معنا ҳаммаъно
هم‌معنایی ҳаммаъноӣ
هم‌مکتب ҳаммактаб
هم‌ملت ҳаммиллат
هم‌ملتی ҳаммиллатӣ
هم‌منزل ҳамманзил
هم‌منصب ҳаммансаб
هم‌مؤلف ҳаммуаллиф
هم‌مؤلفی ҳаммуаллифӣ
هم‌میهن ҳаммеҳан
هم‌میهنی ҳаммеҳанӣ
همنام ҳамном
همنامی ҳамномӣ
هم‌نبرد ҳамнабард
هم‌نرخ ҳамнарх
هم‌نژاد ҳамнажод
هم‌نشست ҳамнишаст
همنشین ҳамнишин
همنشینی ҳамнишинӣ
هم‌نظر ҳамназар

هم‌نفس ҳамнафас
هم‌نقش ҳамнақш
هم‌نمک ҳамнамак
هم‌نوا ҳамнаво
هم‌نواز ҳамнавоз
هم‌نوازی ҳамнавозӣ
هم‌نواله ҳамнавола
هم‌نورد ҳамнавард
هم‌نوع ҳамнавъ
هم‌نوعی ҳамнавъӣ
هم‌نهاد ҳамниҳод
هموار ҳамвор
هموارسازی ҳамворсозӣ
هموارکوه ҳамворкӯҳ
هموارگرد ҳамворгард
همواره ҳамвора
همواری ҳамворӣ
هم‌وثاق ҳамвисоқ
هم‌وزن ҳамвазн
هم‌وطن ҳамватан
هم‌وطنی ҳамватанӣ
هم‌ولایت ҳамвилоят
هموم ҳумум
همه ҳама
همه‌باب ҳамабоб
همه‌بین ҳамабин I,II
همه‌پرسی ҳамапурсӣ
همه‌تن ҳаматан
همه‌جاگرد ҳамаҷогард
همه‌جانبه ҳамаҷониба
همه‌جایه ҳамаҷоя
همه‌دان ҳамадон
همه‌روزه ҳамарӯза

همه‌ساله ҳамасола
همه‌طرفه ҳаматарафа
همه‌فهم ҳамафаҳм
همه‌کاره ҳамакора
همه‌گونه ҳамагуна
همه‌ماهه ҳамамоҳа
همهمه ҳамҳама
همی ҳаме
همیاری ҳамёрӣ
همیان ҳамён
همیت ҳами(й)ят
همیدون ҳамедун
همیراق ҳамярок
همیشگی ҳамешагӣ
همیشه ҳамеша
همیشه‌بهار ҳамешабаҳор
همیشه‌حاضر ҳамешаҳозир
همیشه‌سبز ҳамешасабз
همین ҳамин
همین‌جایی ҳаминчо(й)ӣ
همین‌روزه ҳаминрӯза
همین‌شبه ҳаминшаба
هن ҳан
هناء ҳиноII
هنباز ҳанбоз
هنبازگو ҳанбозгӯ
هنبازی ҳанбозӣ
هنجار ҳанчор//ҳинчор
هنجیدن ҳанчидан
هند ҳанд
هندبا ҳиндбо
هندبایی ҳиндбоӣ
هندسه ҳандаса

هندسی ҳандасӣ
هندشناس ҳиндшинос
هندلک ҳандалак
هندو ҳинду
هندوئیه ҳиндуия
هندوانه ҳиндувона I,II
هندواوروپاشناسی ҳиндуаврупошиносӣ
هندواوروپایی ҳиндуаврупоӣ
هندوختایی ҳиндухитойӣ
هندوستانی ҳиндустонӣ
هندویی ҳиндуӣ
هندی ҳиндӣ
هنر ҳунар
هنرآزمایی ҳунарозмоӣ
هنرآموز ҳунаромӯз
هنرآموزی ҳунаромӯзӣ
هنرپرور ҳунарпарвар
هنرپروری ҳунарпарварӣ
هنرپیشه ҳунарпеша
هنرستان ҳунаристон
هنرگاه ҳунаргоҳ
هنرمند ҳунарманд
هنرمندانه ҳунармандона
هنرمندی ҳунармандӣ
هنرنما ҳунарнамо
هنرنمایی ҳунарнамоӣ
هنرور ҳунарвар
هنروری ҳунарварӣ
هنری ҳунарӣ
هنظل ҳанзал
هنگ ҳанг I,II,III,IV,V,VI,VII,VIII
هنگاس ҳангос

هنگاش//هنگس ҳунгас//ҳунгос
هنگام ҳангом
هنگامه ҳангома
هنگامه‌آرا ҳангомаоро
هنگامه‌جوی ҳангомаҷӯй
هنگامه‌جویی ҳангомҷӯӣ
هنگامه‌دار ҳангомадор
هنگامه‌شده ҳангомашуда
هنگامه‌طلب ҳангоматалаб
هنگامه‌طلبی ҳангоматалабӣ
هنگامه‌گیر ҳангомагир
هنگامه‌ناک ҳангоманок
هنگرهنگر ҳингир-ҳингир
هنگفت ҳангуфт
هنگ‌هنگ ҳунг-ҳунг
هنگی ҳангӣ
هنود ҳунуд
هنوز ҳанӯз
هنی ҳанӣ
هو ҳу//ҳув, ҳӯ
هوا ҳаво I,II,IV
هواانگیز ҳавоангез
هوابارانک ҳавоборонак
هواباره ҳавобора
هوابرا ҳавобаро
هوابرد ҳавобурд
هوابلند ҳавобаланд
هوابلندانه ҳавабаландона
هوابلندی ҳавобаландӣ
هواپرست ҳавопараст
هواپرستی ҳавопарастӣ
هواپرور ҳавопарвар

هواپیما **ҳавопаймо**
هواپیمابر **ҳавопаймобар**
هواپیماربا **ҳавопайморабо**
هواپیماربای **ҳавопайморабоӣ**
هواپیمازدگی **ҳавопаймозадагӣ**
هواپیمایی **ҳавопаймоӣ**
هواتازه‌کنک **ҳавотозакунак**
هواجس **ҳавоҷис**
هواجوی **ҳавоҷӯй**
هواجویی **ҳавоҷӯӣ**
هواخواه **ҳавохоҳ**
هواخواهی **ҳавохоҳӣ**
هواخوری **ҳавохӯрӣ**
هوادار **ҳаводор**
هواداری **ҳаводорӣ**
هوادرایک **ҳаводарояк**
هوادمک **ҳаводамак**
هوادهی **ҳаводиҳӣ**
هوارنگ **ҳаворанг**
هوازدگی **ҳавозадагӣ**
هواسنج **ҳавосанҷ**
هواسنجی **ҳавосанҷӣ**
هواشده **ҳавошуда**
هواشناس **ҳавошинос**
هواشناسی **ҳавошиносӣ**
هواصاف‌کنک **ҳавософкунак**
هوافشار **ҳавофишор**
هوافشاری **ҳавофишорӣ**
هواکش **ҳавокаш**
هواگذر **ҳавогузар**
هواگذران **ҳавогузарон**
هواگذرانی **ҳавогузаронӣ**
هواگذری **ҳавогузарӣ**
هواگرفته **ҳавогирифта**
هواگرم‌کنک **ҳавогармкунак**
هواگیر **ҳавогир**
هواگیری **ҳавогирӣ**
هوام(م) **ҳавом(м)**
هوان **ҳавон**
هواناگذر **ҳавоногузар**
هواناگذری **ҳавоногузарӣ**
هوانورد **ҳавонаворд**
هوانوردی **ҳавонавардӣ**
هوایکی **ҳавоякӣ**
هوایی **ҳавоӣ**
هوباری//هوبارا//هوبره **ҳуборӣ//ҳуборо//ҳубара**
هوپ **ҳӯп**
هوپرانی **ҳӯпронӣ**
هوپک\\هوپاق **ҳӯппак\\ҳӯппоқ**
هوج **ҳавуҷ**
هودج **ҳавдаҷ**
هور } **ҳур II**, **ҳӯр**
هورت **ҳӯрт**
هوز } **ҳавваз I,II**, **ҳуз I,II**
هوزن **ҳавзан**
هوس//هواس } **ҳаввас**, **ҳуввос**, **ҳавас**
هوس‌آباد **ҳавасобод**
هوس‌آرایی **ҳавасороӣ**
هوس‌انگیز **ҳавасангез**
هوس‌انگیزانه **ҳавасангезона**
هوس‌باز **ҳавасбоз**
هوس‌بازی **ҳавасбозӣ**
هوس‌پیشه **ҳаваспеша**
هوس‌دار **ҳавасдор**
هوس‌ران **ҳавасрон**
هوس‌رانی **ҳавасронӣ**
هوسکار **ҳаваскор**
هوسکی **ҳавасакӣ**
هوسمند **ҳавасманд**
هوسمندگردانی **ҳавасмандгардонӣ**
هوسمندی **ҳавасмандӣ**
هوسناکی **ҳаваснок**
هوسناکی **ҳаваснокӣ**
هوش//هش **ҳуш**
هوشدار//هشدار **ҳушдор**
هوشربا//هشربا **ҳушрабо**
هوشمند//هشمند **ҳушманд**
هوشمندی//هشمندی **ҳушмандӣ**
هوشیار//هشیار **ҳушёр**
هوشیارخانه//هشیارخانه- **ҳушёрхона**
هوشیاری//هشیاری **ҳушёрӣ**
هوقی **ҳӯққӣ**
هول **ҳавл**
هول‌انگیز **ҳавлангез**
هول‌ناک **ҳавлнок**
هوهو **ҳув-ҳув**
هوی//هوا **ҳавоIII**
هویت **ҳувият**
هویدا **ҳувайдо**
هه **ҳа I,II**
هی } **ҳай I,II,III,IV**, **ҳей**
هیئت//هیأت **ҳайат**
هیأت‌شناس **ҳайатшинос**
هیاهو **ҳаёҳу**
هیاهوکنان **ҳаёҳукунон**
هیبت **ҳайбат**
هیبت‌انگیز **ҳайбатангез**
هیبت‌ناک **ҳайбатнок**
هیچ **ҳеч**
هیجان **ҳаяҷон**
هیجان‌آمیز **ҳаяҷономез**
هیجان‌آور **ҳаяҷоновар**
هیجان‌انگیز **ҳаяҷонангез**
هیجان‌بخش **ҳаяҷонбахш**
هیجان‌ناک **ҳаяҷоннок**
هیچکاره **ҳечкора**
هیچمدان **ҳечмадон**
هیدخ **ҳайдах**
هیربد **ҳербад//ҳербуд**
هیربدخانه **ҳербадхона**
هیز **ҳез**
هیزپرست **ҳезпараст**
هیزچشم **ҳезчашм**
هیزلک **ҳезалак**
هیزم **ҳезум**
هیزم‌اره‌کن **ҳезумарракун**
هیزم‌اره‌کنی **ҳезумарракунӣ**
هیزم‌بر **ҳезумбур**
هیزم‌بری **ҳезумбурӣ**
هیزم‌چینی **ҳезумчинӣ**
هیزم‌خانه **ҳезумхона**
هیزم‌شکن **ҳезумшикан**
هیزم‌شکنی **ҳезумшиканӣ**
هیزم‌کش **ҳезумкаш**
هیزم‌کشانی **ҳезумкашонӣ**
هیزم‌کشی **ҳезумкашӣ**

هیزم کفان хезумкафон
هیزم کفانی хезумкафонӣ
هیزی хезӣ
هیطل//هیطال ҳайтал//ҳайтол
هیکل ҳайкал
هیکل‌تراش ҳайкалтарош
هیکل‌تراشی ҳайкалтарошӣ
هیکل‌دار ҳайкалдор
هیکل‌ساز ҳайкалсоз
هیکل‌سازی ҳайкалсозӣ
هیکلی ҳайкалӣ
هیل хел I,II / хил
هیل‌هیل хел-хел
هیمه хема
هیمه‌خانه хемахона
هیمه‌دان хемадон
هیمه‌کش хемакаш
هیمه‌کشی хемакашӣ
هین хин I,III
هیولا ҳаюло
هیولایی ҳаюлоӣ
هیون ҳаюн
هیهات ҳайҳот

ی

ی й
یا ёI,II / йо
یاب ёб
یابان ёбон
یابانی ёбонӣ
یابایی ёбоӣ
یابندگی ёбандагӣ
یابنده ёбанда
یابو ёбу
یابوسوار ёбусавор
یابیدن ёбидан
یات‌برسر йотбарсар
یأجوج ёъҷуҷ
یاختن ёхтан
یاد йод
یادآور ёдовар
یادآورد ёдовард
یادآوری ёдоварӣ
یادبود ёдбуд
یادداشت ёддошт
یادداشت‌نگاری ёддоштнигорӣ
یادداشت‌نویس ёддоштнавис
یادداشت‌نویسی ёддоштнависӣ
یادداشتی ёддоштӣ
یادرس ёдрас
یادروز ёдрӯз
یادسپاری ёдсупорӣ
یادشده ёдшуда
یادکرد ёдкард
یادکی ёдакӣ
یادگار ёдгор
یادگاری ёдгорӣ
یادگیر ёдгир
یادگیری ёдгирӣ
یادمالی йодмолӣ
یادمان ёдмон
یادناک йоднок
یادنامه ёднома
یادواره ёдвора
یار ёр
یارا ёроI,II
یارانه ёрона
یارایی ёроӣ
یارپرسی ёрпурсӣ
یارجوی ёрҷӯй
یاردم ёрдам
یاردم‌پولی ёрдампулӣ
یاردم‌چی ёрдамчӣ
یاردم‌دهی ёрдамдиҳӣ
یارستن ёристан//ёрастан
یارغو ёрғу
یارغوشده ёрғушуда
یارفروشی ёрфурӯшӣ
یارک ёрак
یارکد ёркад
یارگیر ёргир
یارمند ёрманд
یارمندی ёрмандӣ
یارور ёрвар
یاره ёраI,II,III
یاری ёрӣ
یاریار ёр-ёр
یاری‌خواه ёрихоҳ
یاری‌دهنده ёридиҳанда
یاری‌رس ёрирас
یاری‌رسان ёрирасон
یاری‌گر ёригар
یاز ёз
یازان ёзон
یازاندن//یازانیدن ёзон(и)дан
یازده ёздаҳ
یازده‌بالار ёздаҳболор
یازدهم ёздаҳум
یازده‌ماهه ёздаҳмоҳа
یازش ёзиш
یازنده ёзанда
یازنده‌سر ёзандасар
یازیدن ёзидан
یازیده ёзида
یاس ёс
یاسا ёсо
یاساو ёсов
یأس яъс
یأس‌آمیز яъсомез
یأس‌آور яъсовар
یأس‌شنان яъсшинон
یاسمن ёсуман
یاسمین ёсамин
یاسمین‌بو(ی) ёсаминбӯ(й)
یاسمین‌رو(ی) ёсаминрӯ(й)
یاسمین‌سیما ёсаминсимо
یاسه ёса
یاسین ёсин
یاسین‌خوانی ёсинхонӣ
یاش ёш
یاشی ёшӣ
یاغلاغو ёғлоғу
یاغی ёғӣ
یاغیانه ёғиёна
یاغیگری ёғигарӣ
یاغیگی ёғигӣ
یافت ёфт
یافتگی ёфтагӣ
یافتن ёфтан

یافتنی ёфтанӣ
یافته ёфта
یافه ёфа
یافه‌درا(ی) ёфадаро(й)
یافه‌کاری ёфакорӣ
یاقوت ёқутI,II
یاقوت‌بار ёқутбор
یاقوت‌چشم ёқутчашм
یاقوت‌رنگ ёқутранг
یاقوت‌ساز ёқутсоз
یاقوت‌سنگ ёқутсанг
یاقوت‌فام ёқутфом
یاقوت‌گون ёқутгун
یاقوت‌لب ёқутлаб
یاقوت‌مانند ёқутмонанд
یاقوت‌مغفر ёқутмиғфар
یاقوت‌نگین ёқутнигин
یاقوت‌وار ёқутвор
یاقوتی ёқутӣI,II
یاقوتین ёқутин
یاگ йог
یاگورت йогурт
یاگه йога
یال ёлI,II
یال‌پوش ёлпӯш
یال‌دار ёлдор
یال‌دراز ёлдароз
یال‌سفید ёлсафед
یال‌سیاه ёлсиёҳ
یال‌کوتاه ёлкӯтоҳ
یاله ёла
یام ёмI,II
یامچی ёмчӣ

یام‌خانه ёмхона
یان ён
یانه ёна
یاوان ёвон
یاوانی ёвонӣ
یاور ёвар
یاوری ёварӣ
یاوه ёва
یاوه‌باف ёвабоф
یاوه‌بافی ёвабофӣ
یاوه‌گرد ёвагард
یاوه‌گردی ёвагардӣ
یاوه‌گوی ёвагӯй
یاوه‌گویی ёвагӯӣ
یاویدن ёвидан
یاهو ёҳу
یب яб
یباب ябоб
یبروج ябруч
یبروح ябрӯҳ
یبروح‌الصنم//یبروج‌الصنم
ябрӯҳуссанам//ябручусса нам
یبس юбс//ябс
یبغو ябғу
یبوست юбусат
یب‌یله яб–яла
یپان япон
یپانچه япончa
یپانی японӣ
یتاق ятоқ
یتاقدر ятоқдар
یتاقدری ятоқдарӣ
یتاقی ятоқӣ

یتک етак
یتکی етакӣ
یتیم ятим
یتیمانه ятимона
یتیم‌بچه ятимбача
یتیم‌پرور ятимпарвар
یتیمچه ятимча
یتیم‌خانه ятимхона
یتیم‌دار ятимдор
یتیم‌دختر ятимдухтар
یتیم‌شده ятимшуда
یتیمک ятимак
یتیم‌مانده ятиммонда
یتیم‌نواز ятимнавоз
یتیمی ятимӣ
یخ ях
یخ‌آلود яхолуд
یخاب яхоб
یخابخورده яхобхӯрда
یخابدان яхобдон
یخابفروش яхобфурӯш
یخابمانی яхобмонӣ
یخابه яхоба
یخابی яхобӣ
یخباز яхбоз
یخبازی яхбозӣ
یخبر яхбур
یخبرجه яхбурча
یخبستگی яхбастагӣ
یخبسته яхбаста
یخبند яхбанд
یخبندان яхбандон
یخبندی яхбандӣ

یخپاره//یخپارچه
яхпора\\яхпорча
یخپرچه яхпарча
یخ‌پرک яхпарак
یخ‌پوش яхпӯш
یخ‌پیر яхпир
یخ‌تراش яхтарош
یخ‌تراشک яхтарошак
یخ‌توده яхтӯда
یخ‌تیشه яхтеша
یخچال яхчол
یخچه яхча
یخچه‌بندی яхчабандӣ
یخ‌خانه яххона
یخدار яхдор
یخدان яхдонI,II
یخداندار яхдондор
یخرو яхрав
یخ‌ریزه яхреза
یخزار яхзор
یخزدگی яхзадагӣ
یخزده яхзада
یخسازی яхсозӣ
یخستان яхистон
یخشاره яхшора
یخشده яхшуда
یخشکن яхшикан
یخشکنی яхшиканӣ
یخک яхак
یخ‌کرده яхкарда
یخ‌کنانی яхкунонӣ
یخ‌کنک яхкунак
یخ‌کنی яхкунӣ
یخکوب яхкӯб

یخکوچ яхкӯч
یخکومه яхкӯма
یخ‌لخشک яхлахшак
یخماس яхмос
یخماس‌فروش яхмосфурӯш
یخماس‌فروشی
яхмосфурӯшӣ
یخمال яхмол
یخمالک яхмолак
یخمالک‌بازی яхмолакбозӣ
یخمالک‌پری яхмолакпарӣ
یخماله яхмола
یخمن//یخمنک яхман(ак)
یخمیده‌کنک
яхмайдакунак
یخناگیر яхногир
یخنی яхнӣ
یخی яхӣ
یخین яхин
ید яд
یدرا ядро
یدرایی ядрой
یدک ядак
یدک‌سنج ядаксанҷ
یدک‌کش ядаккаш
یدک‌کشتی ядаккиштӣ
یدین ядайн
یراق ярок
یراق‌بدست яроқбадаст
یراق‌بردار яроқбардор
یراق‌پرتایی яроқпартой
یراق‌جلاب яроқчалоб
یراق‌جلابی яроқчалобӣ
یراق‌دار ярокдор
یراق‌داری яроқдорӣ
یراق‌ساز яроқсоз
یراق‌سازی яроқсозӣ
یراق‌فروش яроқфурӯш
یراق‌فروشی яроқфурӯшӣ
یراق‌ناک яроқнок
یراقناک‌شوی яроқнокшавӣ
یراقناکی яроқнокӣ
یراول яровул
یرتیش йиртиш
یرتیش‌وار йиртишворӣ
یرچ ярч
یرچی ярчӣ
یرد ярд
یرغاق ярғоқ
یرغو ярғу
یرغوچاق ярғучоқ
یرقان яраҷон
یرقانی яракoнӣ
یرلغ ярлиғ
یرلق ярлиқ
یرلقدار ярлиқдор
یرمرکه ярмарка
یرمه ярма
یره яра
یره‌دار ярадор
یره‌دارشوی ярадоршавӣ
یره‌شوی ярашавӣ
یزدادی яздодӣ
یزدان яздон
یزدان‌پرست яздонпараст
یزدان‌پرستی яздонпарастӣ
یزدان‌شناس яздоншинос
یزدان‌شناسی яздоншиносӣ
یزدانی яздонӣ
یزدگردی яздигурдӣ
یزدی яздӣ
یزک язак
یزک‌دار язакдор
یزک‌داری язакдорӣ
یزنه язна
یزیدی язидӣ
یسا ясо
یسار ясор
یساراً ясоран
یساق ясоқ
یساقی ясоқӣ
یساول//یسول
ясавул\\ясовул
یساولباشی//یسولباشی
ясавулбошӣ\\ясовулбошӣ
یساولخانه ясовулхона
یساولی ясовулӣ
یسر юср
яср
یسری//یسرا юсро
یسو ясав
یسیر ясир
یسیرک ясирак
یشب яшб
یشک яшк
یشم яшм
یشمه яшма
یشمی яшмӣ
یشمین яшмин
یشیق яшшиқ
یعجوب яъчуб
یعسوب яъсуб
یعقوب яъқуб
یعقوبی яъқубӣ
یعنی яъне
یغام яғом
یغلاغو//یاغلاغو
яғлоғу\\ёғлоғу
یغما яғмо
یغمادیده яғмодида
یغماگر яғмогар
یغماگری яғмогарӣ
یغمایی яғмоӣ
یغنابی яғнобӣ
یغیر яғир
یفریتار ефрейтор
یفریتاری ефрейторӣ
یفون юфун
یقطین яқтин
یقظان яқзон
یقه яқа
یقین яқин
یقیناً яқинан
یقینی яқинӣ
یک як
یک‌آشیانه якошёна
یک‌آوازه яковоза
یک‌آهنگ якоҳанг
یک‌آهنگی якоҳангӣ
یک‌اسپه якаспа
یکانداز якандоз
یکایک якояк
یکبارگی якборагӣ
یکباره якбора
یکباری якборӣ

یکبردگی **якбурдагӣ**
یکبرگه **якбарга**
یکبره **якбара**
یک‌بسی **якбасӣ**
یکبغله **якбағала**
یکبیله **якбела**
یکپاخسگی **якпохсагӣ**
یکپارچگی **якпорчагӣ**
یکپارچه **якпорча**
یکپاره **якпора**
یکپازگی **якпозагӣ**
یکپایه **якпоя**
یکپردگی **якпардагӣ**
یکپلگی **якпаллагӣ**
یکپوده **якпуда**
یکپودی **якпудӣ**
یک‌پوله **якпула**
یکپهلو **якпаҳлӯ**
یکتا **якто**
یکتاپرست **яктопараст**
یکتاپرستی **яктопарастӣ**
یکتادل **яктодил**
یکتاره **яктора**
یکتاز **яктоз**
یکتاگی **яктогӣ**
یکتا یکتا **якто-якто**
یکتایی **яктоӣ**
یکتگی **яктагӣ**
یکتن **яктан**
یکتنه **яктана**
یکته//یکتگ//یکتک **яктак\\яктаг\яктаҳ**
یکته‌پوش **яктаҳпӯш**
یکته کرته **яктаҳкурта**

یکته یکته **якта-якта**
یکتیره **яктира**
یکتینه **яктина**
یکتینی **яктинӣ**
یکجا **якҷо**
یکجان **якҷон**
یکجانبه **якҷониба**
یکجایگی **якҷоягӣ**
یکجایه **якҷоя**
یکجایه‌شوی **якҷояшавӣ**
یکجایه کننده **якҷоякунанда**
یکجایه کنی **якҷоякунӣ**
یکجایی **якҷоӣ**
یکجلده//یکجلدی **якҷилда\\якҷилдӣ**
یک‌جنس **якҷинс**
یک‌جنسه **якҷинса**
یک‌جنسی **якҷинсӣ**
یک‌جور **якҷӯр**
یک‌جهت **якҷиҳат**
یک‌جهتی **якҷиҳатӣ**
یک‌چرخه **якчарха**
یک‌چشمه **якчашма**
یک‌چند **якчанд**
یک‌چندتا **якчандто**
یکچندتگی **якчандтагӣ**
یکچندته **якчандта**
یکچندساعته **якчандсоата**
یکچندساعتی **якчандсоатӣ**
یکچند کرته **якчандкарата**
یکچندوقته **якчандвақта**
یک‌حجرگی **якҳуҷрагӣ**
یک‌خانگی **якхонагӣ**

یک‌خدایی **якхудоӣ**
یک‌خیلگی **якхелагӣ**
یک‌خیله **якхела**
یکخیلی **якхелӣ**
یکدانه **якдона**
یکدره **якдара**
یک‌دست **якдаст**
یک‌دسته **якдаста**
یک‌دستی **якдастӣ**
یک‌دفعگی **якдафъагӣ**
یک‌دفعگینه **якдафъагина**
یکدفعه **якдафъа**
یک‌دقیقه‌ای//یک‌دقیقگی **якдақиқа(г)ӣ**
یکدل **якдил**
یک‌دلانه **якдилона**
یک‌دلگی **якдилагӣ**
یک‌دله **якдила**
یک‌دلی **якдилӣ**
یک‌دمه **якдама**
یک‌دمینه **якдамина**
یک‌دهانی **якдаҳонӣ**
یک‌دیگر **якдигар**
یک‌دیگرفهمی **якдигарфаҳмӣ**
یک‌دیگری **якдигарӣ**
یک‌ذیل **якзайл**
یک‌ذیله **якзайла**
یکران **якрон I,II**
یک‌رأی **якраъй**
یک‌رأیی **якраъйӣ**
یک‌رقمه **якрақама**
یک‌رنگ **якранг**
یک‌رنگه **якранга**

یک‌رنگی **якрангӣ**
یکرو **якрав**, **якрӯ**
یکروانه **якравона**
یکروزه **якрӯза**
یکروزی **якрӯзӣ**
یکروی **якравӣ**
یکرویه **якрӯя**
یکرویی **якрӯӣ**
یک‌رهگی **якраҳагӣ**
یک‌رهه **якраҳа**
یکزانو **якзону**
یک‌زبان **якзабон**
یک‌زبانه **якзабона**
یک‌زبانی **якзабонӣ**
یک‌زنگی **якзанагӣ**
یک‌زنه **якзана**
یکساخت **яксохт**
یکساری **яксорӣ**
یک‌ساعته **яксоата**
یک‌ساعتی **яксоатӣ**
یک‌سالگی **яксолагӣ**
یک‌ساله **яксола**
یکسان **яксон**
یکسانی **яксонӣ**
یک‌ستونه **яксутуна**
یک‌سخن **яксухан**
یک‌سخنی **яксуханӣ**
یکسر **яксар**
یکسره **яксара**
یکسری **яксарӣ**
یک‌سو(ی) **яксӯ(й)**
یک‌سوار **яксавор**
یک‌سواره **яксавора**

یکسومه **яксӯма**
یکسویه **яксӯя**
یکشاخه **якшоха**
یکشبه **якшаба**
یکشکله **якшакла**
یکشکلی **якшаклӣ**
یکشنبگی **якшанбегӣ**
یکشنبه **якшанбе**
یکشوی **якшавӣ**
یکصف **яксаф**
یکصوتی **яксавтӣ**
یکطبقه **яктабақа**
یکطبقی **яктабақӣ**
یکطرفگی **яктарафагӣ**
یکطرفه **яктарафа**
یکطرفی **яктарафӣ**
یکعمره **якумра**
یکعمری **якумрӣ**
یکفزه **якфаза**
یکفکری **якфикрӣ**
یکقالبه **якқолиба**
یکقبطه **якқабата**
یکقطاره **якқатора**
یکقطبه **якқутба**
یکقلاچی **якқулочӣ**
یکقلتی **якқултӣ**
یکقلم **якқалам**
یکقول **якқавл**
یکقولی **якқавлӣ**
یک کرته **яккарата**
یک کرتی **яккаратӣ**
یک کسه **яккаса**
یک کسی **яккасӣ**

یک کوهانه **яккӯҳона**
یک کیلاگرمی **яккилограммӣ**
یک کیلامتری **яккилометрӣ**
یک کیلامتره **яккилометра**
یک گزه **якгаза**
یک گوشه **якгӯша**
یککگی **яккагӣ**
یکلبه **яклаба**
یکلتری **яклитрӣ**
یکلحظگی **яклаҳзагӣ**
یکلخت **яклахт**
яклухт
یکلخت‌خرنده **яклухтхаранда**
یکلخت‌فروش **яклухтфурӯш**
یکلخت‌فروشی **яклухтфурӯшӣ**
یکلخت گیر **яклухтгир**
یکلختی **яклухтӣ**
یکلنجه **яклунча**
یکلینگه **яклинга**
یکم **якум**
یکمال **якмол**
یکماهگی **якмоҳагӣ**
یکماهه **якмоҳа**
یکمتره **якметра**
یکمتری **якметрӣ**
یکمذهب **якмазҳаб**
یکمرام **якмаром**
یکمقامی **якмақомӣ**
یکمنی **якманӣ**
یکمیزان **якмизон**
یکمیله **якмила**

یکمین **якумин**
یکمین‌درجه **якуминдарача**
یکنسق **якнасақ**
یکنشیبه **якнишеба**
یکنفره **якнафара**
یکنفری **якнафарӣ**
یکنکاحی **якникоҳӣ**
یکنواخت **якнавохт**
یکنواختی **якнавохтӣ**
یکنوعی **якнавъӣ**
یکوجبی **яквачабӣ**
یکوقته **яквақта**
یکوقتی **яквақтӣ**
یکونیم **якуним**
یکونیم‌روزه **якунимрӯза**
یکونیم‌ساله **якунимсола**
یکونیم‌فایضه **якунимфоиза**
یکونیم‌ماهه **якуниммоҳа**
یکونیم‌متره **якунимметра**
یکه **якка**
یکه‌انداز **яккаандоз**
یکه‌باغ **яккабоғ**
یکه‌بند **яккабанд**
یکه‌بیت **яккабайт**
یکه‌بیخ **яккабех**
یکه‌پسر **яккаписар**
یکه‌تاز **яккатоз**
یکه‌تیر **яккатир**
یک‌هجایی **якҳичоӣ**
یکه‌جلو **яккачилав**
یکه‌جیغ **яккачеғ**
یکه‌چوب **яккачӯб**
یکه‌چین **яккачин**

یکه‌چینکنی **яккачинкунӣ**
یکه‌حاکمیتی **яккаҳокимиятӣ**
یکه‌حزبی **яккаҳизбӣ**
یکه‌خدایی **яккахудоӣ**
یکه‌خواجگی **яккахочагӣ**
یکه‌خوان **яккахон**
یکه‌خوانی **яккахонӣ**
یکه‌درمیان **яккадармиён**
یکه‌دست **яккадаст**
یکه‌دستی **яккадастӣ**
یکه‌رقص **яккарақс**
یکه‌رواق **яккаравоқ**
یکه‌ریز **яккарез**
یکه‌زراعت **яккaзироат**
یکه‌سر **яккасар**
یکه‌سردار **яккасардор**
یکه‌سرداری **яккасардорӣ**
یکه‌سم **яккасум**
یکه‌سوار **яккасавор**
یکه‌فروشی **яккафурӯшӣ**
یکه‌قدم **яккақадам**
یکه کارد **яккакорд**
یکه گرد **яккагард**
یکه‌لجام **яккалачом**
یکه‌مخو **яккамахав**
یکه‌مردکاری **яккамардикорӣ**
یکه‌میخ **яккамех**
یکه‌نفس **якканафас**
یکه‌نکاحی **якканикоҳӣ**
یکه‌نواز **якканавоз**
یکه‌نوازی **якканавозӣ**
یکه یکه **якка-якка**

یکی яке
یک یک як-як
یگان ягон
یگانگی ягонагӣ
یگانه ягона
یگانه‌دل ягонадил
یگانه کنی ягонакунӣ
یگانه گوی ягонагӯй
یگانه گویی ягонагӯӣ
یگان یگان ягон-ягон
یگونه ягуна
یگیت йигит
یگیتچه йигитча
یگیتی йигитӣ
یل ял
یلاق ялоқ
یلتاس ялтос
یلتاسی ялтосӣ
یلتراس ялтирос / йилтирос
یلتر یلتر ялтар-ялтар
یلتر یولتر ялтур-юлтур
یلتی ялтӣ
یلتیر یلتیر йилтир-йилтир
یلت یلت йилт-йилт
یلدا ялдо
یلدراس ялдаррос
یلدر یلدر ялдар-ялдар
یلقاس ялаққос
یلقاسی ялаққосӣ
یلق یلق ялақ-ялақ
یلکه//ایلکه елка\\элка
یللی ялалӣ
یلماغز ялмоғуз

یلمه ялама
یلنگ яланг
یلنگی ялангӣ
یلنگ یلنگ яланг-яланг
یلو ялав
یله яла
یله گرد ялагард
یله یلا ялла-ялло
یلیم елим
یلیم‌پز елимпаз
یلیم‌پزی елимпазӣ
یلیم‌دار елимдор
یلیم‌کاری елимкорӣ
یلیم‌ناک елимнок
یم ям
یماق ямоқ
یماقچی ямоқчӣ
یماقدار ямоқдор
یماقدوز ямоқдӯз
یماقدوزی ямоқдӯзӣ
یماقناک ямоқнок
یماقی ямоқӣ
یماقین ямоқин
یمان ямон
یمانی ямонӣ
یمن юмн
یمنی яманӣ
یم یم юм-юм
یمین ямин
یمیناً яминан
ینتاق янтоқ
ینتاقزار янтоқзор

ینتاق فروش янтоқфурӯш
ینتاق فروشی янтоқфурӯшӣ
ینگ юнг
ینگه янга
ینور январ
یو ю
یواش явош
یواقیت явоқит
یوبه юба
یورا евро
یورا آسیایی евроосиёӣ
یوراپایی европоӣ
یوراپگی европагӣ
یوراپه‌زاد европазод
یورت юрт
یورش юриш / юруш
یورشگر юришгар
یورغه йурға / юрға
یورگک юргак
یورگک پیچ юргакпеч
یورمان юрмон
یورمه йурма / юрма
یورمه‌دوز йурмадӯз / юрмадӯз
یورمه‌دوزی йурмадӯзӣ / юрмадӯзӣ
یوز юз
یوزباشی юзбошӣ
یوزه юзаI,II
یوسف جمال юсуфҷамол
یوسف رخ юсуфрух
یوسف رو(ی) юсуфрӯ(й)
یوسفستان юсуфистон

یوسف طلعت юсуфталъат
یوسف نگار юсуфнигор
یوسفی юсуфӣ
یوسه юса
یوشان явшон
یوغ юғ
یوغان явғон
یوغچه юғча
یوغک юғак
یوغن юған
یوغی юғӣ
یوفی юфӣ
یولغون юлғун
یولمه юлма
یوم явм
یومین явмин
یوم الجزا явмулҷазо
یوم الحساب явмулҳисоб
یوم الدین явмуддин
یوم القیام явмулқиём
یومی явмӣ
یومیه явмия
یون юн
یونان юнон
یونان زمین юнонзамин
یونانی юнонӣ
یونچقه юнучқа
یونچقه‌پایه юнучқапоя
یونچقه‌درو(ی) юнучқадарав(ӣ)
یونچقه‌زار юнучқазор
یونچقه کاری юнучқакорӣ
یوندق юндуқ
یوندی юндӣ

یوندی کاسه **юндикоса**
یونس **юнус**
یونیسکا **юнеско**
یوها **юҳо**
یهود **яҳуд**
یهودی **яҳудӣ**
یهودیت **яҳудият**
ییلاق **яйлоқ**
ییلاقی **яйлоқӣ**
ییلاو **яйлов**
ییلاوی **яйловӣ**
ییم **ем**
ییم‌خور **емхӯр**
ییم‌خورک **емхӯрак**
ییم‌خوری **емхӯрӣ**
ییم‌واری **емворӣ**